R-23661

BARTHOLOMAEI A SALYCETO I. C.

In V. & VI. Codicis Libros Commentaria.

DOCTISSIMI QVAMPLVRIVM I. C.
adnotationibus illustrata.

CVM LOCVPLETISSIMIS SVMMARIIS,
ac duobus vberrimis Repertoriis; vnoin nouem libros Cod. altero verò in secundam
ff. Veteris Partem, quam Auctor selegit interpretandam.

PARS TERTIA.

NOVA EXTREMA EDIT[illegible]E TENTA ADHIBITA FVIT
diligentia, vt ab omnibus quibus[illegible]ac labefactata erat, vindicaretur
erroribus[illegible]nta poßet adhiberi.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E.2º C.49 N.3.

VENETIIS, MDLXXXVI.

R. 23661

BARTHOLOMAEI A SALYCETO I. C.

In V. & VI. Codicis Libros Commentaria.

DOCTISSIMI QVAMPLVRIVM I. C. adnotationibus illustrata.

CVM LOCVPLETISSIMIS SVMMARIIS, ac duobus vberrimis Repertoriis; vno in nouem libros Cod. altero verò in secundam ff. Veteris Partem, quam Auctor selegit interpretandam.

PARS TERTIA.

IN QVA EXTREMA EDIT[illegible]E TANTA ADHIBITA FVIT diligentia, vt ab omnibus quib[illegible]ac labefactata erat, vindicaretur erroribu[illegible]nta posset adhiberi.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y Santa Catalina.
E. 2.º C. 49 N. 3.

VENETIIS, MDLXXXVI.

Index Rubricarum huius voluminis,

In V. & VI. Codicis libros.

A Ctore, a tutore, se curatore dando fol. 53.
ad legem falcidiam. 165
ad senatusconsultum Tertullianũ. 174
ad senatusconsultum Trebellianũ. 163
ad senatusconsultum Orficianum. 175
administratione tutorum, & curatorũ, &c. 45
alendis liberis, a parentibus. 35
alimentis pupillo præstandis. 50
arbitrium tutelæ. ibid.
auctoritate præstanda. 52
Bonis libertorum. 74
bonis maternis, & materni generis. 178
bonis quæ liberis. 189
bonorum possessione contratabulas liberti &c. 83
bonorum possessione, contratabulas &c. ibid.
bonorum possessione, secundum tabulas. 82
Caducis tollendis. 167
carboniano edicto. 87
codicillis. 144
collationibus. 89
communia de legatis, & fideic. &c. 158
communia de successionibus. 177
concubinis. 35
conditionib. insertis, tam legat. &c. 161
confirmando tutore, vel curatore. 38
contrario iudicio tutelæ. 52
curatore furiosi, & prodigi. 54
Diuidenda tutela, & pro qua parte, &c. fol. 51.
diuortio facto, apud quem liberi &c. 35
dote cauta, non numerata. 28
donationibus ante nuptias &c. 3
donationib. inter vir. & vx. &c. 29
dotis promissione. 16
Edicto diui Adriani tollendo. 159
eo qui pro tutore negotia gessit. 49
excusationibus tutorum, vel cur. 53
excusatione veteranorum. 54
Falsa causa adiecta legato &c. 160
fideicommissis. 153
fideiussoribus tutorum, vel curat. 52
furtis, & seruo corrupto. 63
fundo dotali. 35
Heredibus instituendis, & quę personę &c. 105
hæredibus tutorum, vel curatorum. 51
hereditatib. decurionum. vlt.
his quæ pœnę nomine in testamento, &c. 153
his quæ sub modo legati &c. 161
his quę ante apertas tabulas hæreditatem. 171
his quibus, vt indignis, &c. 142
Impuberum, & aliis substitutionib. 143
incestis nuptiis. 9
indicta viduitate, & l. iulia. miscel. &c. fol. 152
in litem dando tutore, vel curatore. 49
in litem iurando. 51
in quib. causis, tutorẽ habẽri, tutor. &c. fol 44
institutionibus, [illegible] stit. sub condict. fac. fol. 110
interdicto matrim[illegible] inter pupi. &c. fol. 19
iure aureorum anulor[illegible] c. 77
iure deliberandi, & de ad[illegible]o &c. 129
iure dotium. 17
Legatis. 146
legitimis hæredib.
libertis præteritis, vel exhæ[illegible]
legitima tutela.
libertis, & eorum liberi[illegible]
Magistratibus conueniend[illegible]
Naturalibus liberis &c.
ne fideiussores, vel mandatores [illegible]
ne pro dote mulieris &c. 31
ne tut. vel cur. vectigalia conducat. 48
nuptijs. 6
Obsequiis patrono præstandis. 76
operis libertorum. 72
Pactis conuentis, tã super dote &c. 27
periculo tutorum, & curatorum. 48
posthumis heredib. instituẽdis &c. 126
predijs & aliis reb. minorum &c. 55
Quando dies legati cedat. 170
quando decreto opus non est. 56
quando ex facto tut. vel cur. &c. 48
quando non petentium partes, peten. accres. 80
quando tutores, vel curatores esse desinant. 53
quando mulier tutelæ officio fungi potest. 42
quemadm. testam. aper. 139
qui admitti ad bon. poss. possunt. 78
qui dari tutores, vel curatores &c. 40
qui ætate. 54
qui morbo. eod.
qui numero liberorum. eod.
qui numero tutelarum. eod.
qui petant tutores, vel cur. 39
qui testamenta facere possunt. 96
Rei vxore actione. 24
repudianda bonorum possessione. 88
repudianda, vel abstinenda hered. 138
repudijs, & iudicio de moribus sublato. 32
rerum amotarum. 34
Secundis nuptiis. 20
seruis fugitiuis. 57
seruis necessariis hær. inst. vel subst. 122
si contra matris voluntatẽ tutor &c. 50
si ex plur. tutorib. uel curatorib. 48
si dos constante matrimonio &c. 34
si in fraudem patroni a liberis &c. 75
si maior factus sine decreto &c. 56
si mater inde mnitatem promiserit. 50
si nuptię ex rescripto petantur. 10
si quęcunq; præditus potestate &c. eo.
si quis aliquem testari prohibuerit. 141
si quis ignorans rem minoris esse. 56
si quis omissa causa testamenti. 151
[illegible]ctor prouinciæ &c. 3
[illegible]ando nupserit mulier. 15
[illegible]tor non gesserit. 52
[illegible]tor reipublicæ causa absfuerit. 54
[illegible]tor, vel curator ex falsis &c. eod.
[illegible]to matrimonio, & quemadmodum [illegible]os petatur. 32
sponsalibus, & arrhis sponsalitiis. 2
successorio edicto. 86
suspectis tutoribus, vel curatoribus. 49
suis, & legitimis hæredib. 172
Testamentaria tu[illegible]a. 37
te[illegible] & quemadmodum testam. [illegible] 98
testa[illegible]ilitis. 92
tutore, [illegible]ratore q. nõ satisdedit. 48
tutorib. [illegible]urat. illustrium &c. 46
Vbi petan[illegible]ur tutores, vel curatores. eo.
vbi pupilli educantur. 50
verborum, & rerum sig. 150
vnde legitimi, & vnde cognati. 85
vnde liberi bon. pos. 83
vnde vir, & vxor. 87
vsuris pupillaribus. 52
vsuris, & fructibus legatorum. 162
vt causę post pubertatem, adsit tutor. 50
vt in possessionem legatorum &c. 171

FINIS

BARTHOLOMAEI SALYCETI BONON.

IVR. VTR. DOCT. PRAESTANTISSIMI.

In v. & vj. Cod. partem commentaria, longè plurimum, quàm antea, præter exactissimam castigationem, & illustrata, & additamentis locupletata.

De sponsalibus, & arrhis sponsalitijs, & proxeneticis. Rub.

¶ Continua rubricam, vt in gl. quia s̃. de cõtractib. rerum, nunc personarum, vt est matrimonium, quia persona personę debet. & de duab. quodammodo efficitur vna. Ideo duo in carne vna cẽsentur. Gen. & Matthęi 19. vel ſm Cyn. dictum est s̃. de societate rerum, vt in ti. pro soc. Nunc de societate, quæ est cõmunicatio diuini, & humani iuris. Et hæc ↄ̃hitur per matrimoniũ, ut inf. de cri. expi. hęr. l. aduersus. verum quia matrimonia p̃cedunt sponsalia; ideo de eis premittit. Quid autem sint sponsalia, & vnde dicantur, habes. ff. eod. l. j. & ij. in qua autem ætate ↄhũtur, & quis sit sponsaliorum effectus, & an sponsus cõpellatur ad matrimonium contrahendum, & qualiter sponsalia dissoluuntur, plenè scribit. Io. An. in summa per eum composita super 4. lib. decretalium. Quid tamen sit in aliquibus, de iure nostro, dicemus in prosecutione nigri; & primo de renunciante.

SVMMARIVM.

1 *Desponsata vni, quando alteri nubere possit. & num. 2.*
3 *Matrimonium renunciare, quando quis possit.*
4 *Sponsalia contrahens cum iuramento, an cogatur matrimoniũ consummare.*
5 *Sponsalibus ruptis per vnum, an possit altera pars ad intereße agere.*

LEX PRIMA.

A Lij. † No. ꝙ desponsata vni, potest nubere alteri. Itẽ, ꝙ sponsalib. debet renunciari. Et no. qđ lra hr̃ diuersimode in fi. qa alij hñt, prohibentur, in plurali. Et tunc verbum despõsatæ, est in plurali numero. Alij hñt prohibet, in singulari, & tũc verbũ despõsatę, est in singulari, & in datiuo casu; vt sit sensus, nõ ↄ̃hibet. i. p legẽ non sit prohibitio, alij desponsare &c.
2 † Op. qđ imo non possit, quia penã arrharum patitur, vt inf. eo. l. fi. Sol. ut gl. quod potest, quoad uim, & effectũ. sol. ut hic, & est rõ, quia spõsalia, ut preparatoria matrimonij, nõ obligãt efficaciter. Iõ locus est pęnitentię, ut ff. de cõd. ob cãm. l. si pecuniã, in prin. & ex hoc patet, ꝙ ẽt nõ ob. l. sicut. ff. de act. & obl. Sed quoad pęnã arrharũ æuitandã distinguitur, aut cũ ea, uel sine, ut in ↄ̃rio. Op. ab ex̃, ꝙ imo nõ euitet penã infamiæ, ut ff. de his, q no. infa. l. j. So. qđ uerũ, si prius non renuntiat spõsalib. secus si renũciat, ut hic. Op. ꝙ ẽt si alter ñ renũciat, nullã pęnã patiat̃, ut l. fi. s̃. de epis. & cle. & in auth. de san. epi. §. sponsalib. uero. So. ꝙ p̃dicta uera, qñ alteri nubit tpaliter, secus si spũaliter, p ingressum monasterij, ut in ↄ̃rio: & est rõ, qa nubit Christo, & de salute aĩę
3 tractat̃. † Op. null⁹ renunciare, nec nubere Christo possit, ut 27. q. 2. desponsatã, & ex̃ de conuersi. cõiug. c. 1. & c. uxoratus. So. ꝙ hic in spõsa p uerba de futuro, uxor fiẽda: ibi in ea, q̃ est spõsa p uerba de p̃senti, uxor facta, quo casu distinguit, aut mr̃imoniũ nõ est ↄ̃summatũ, copula carnali, & tũc p̃t ingredi religionẽ, inuito uiro, & eo ẽt in seculo remanẽte, & idẽ eↄ̃. Aut est consummatũ copula carnali, & tũc neuter eorũ põt ingredi religionẽ,
4 alio in seculo remanẽte, ut c. s̃. all. † Quærit̃ si iurauit, a an tũc cõ
a pellat̃ facere matrimoniũ, dic, ꝙ si cũ aliquo nõ ↄ̃xit, ad obseruãtiã iuramẽti p̃t ↄpelli, ut extra eo. c. requisiuit. Si aũt cũ alio ↄ̃-
b xit, tenet mr̃imoniũ, b extra eo. c. inter. & de spon. duorũ. c. 1. Im-
5 ponẽda tñ est penitẽtia ei, qui fidẽ iuratã fregit. † Quęrit̃, an diruptis spõsalibus, p unũ eorũ, possit alter ex stipulatione agere ad interesse. hanc q. format gl. ff. e. l. 2. & si soluit. & vĩ, ꝙ sic, qa ĩ stipl'onib. facti succedit obligatio ad interesse, ut l. stip. ñ diuid. §. Celsus, de uer. ob. Cõtrariũ tenuit Ia. de Ra. & Pe. qa si hoc uerũ esset, sequeret̃, qđ ad pęnã agi posset, q̃tũ interesset. Qđ tñ est falsum, ut inf. e. l. fi. in fi. ubi simpl'r negat̃ ex stipulatione agi posse, & ar. l. Titia, in prin. ff. de uer. obl. Dy. uero dicit, ꝙ aut agit̃ ad interesse rõne lucri, qđ facturus esset, qa mulier est diues. & tũc ñ posset, qa est species pęnę. ar. ff. de fur. l. is qui, & de dam. infe. l. proculus, & iõ dicit gl. in hoc male dixisse, in d. l. Titia. Aut vult petere interesse, rõne dãni incursi, ut qa fecit magna p̃paramẽta: & tunc potest agi in eo, ꝙ abest, quia non est pęna, respectu agentis; sed rei persecutio. Sed Cy. hoc non placet, quia sibi imputet, q talia p̃paramenta fecit sciens, uel scire debens, qđ stipulatio ñ est obligatoria & sic non ob. dictus. §. Celsus. Ego fateor dictum Cy. & Pet. si velit agere ex stipulatione, sed ubi alia actione uelit agere, scilicet de dolo ad interesse arg. l. cum proponas s̃. de dol. vel saltem actione in factũ, ex equitate, qa non debet remanere in damno, ex mulieris facto, non superueniente cã noua, q̃sicunque sit locus pęnitentiæ. Distinguo, aut p̃paramenta sunt voluntaria, & tũc sto cũ Cy. Aut sunt necessaria ad hui⁹ rei pfectionẽ, vt vestimenta, q̃ mulieri fecit, quã uestire tenebat̃, anulos, & cinctură emit, & similia, prout est moris. & tunc in istis sto cũ Dy: quod nõ est imputãdũ mihi, qui necesse habui hoc facere, vt cõsummarem conuenta, ad hoc facit æquitas, quã considerauit in istis præparamentis legislator, in l. si pecuniã, in prin. ff. de cõdi. ob cau. & in l. si vero non remunerandi. §. j. in fi. ff. mand.

ADDITIONES.

a Quæritur si iurauit. Adde quid, si non obstante hoc iuramedto, contrahit secũdum matrimonium. vide Inn. in c. de illis, cum sua mater. extra. & c. inter virum, & c. sicut, eo. ti. per Host. in sum. §. si quis sit effectus, in prin. & in fi. per Ant. de Bu. in d. c. de illis, cle. j. extra. de rescrip. imp.

b Tenet matrimonium. Sed quid, si quis per verba exteriora, expresserit denotantia consensum ad matrimoniũ per verba de præsenti, intentione interius in mente retenta, non id contrahendi, an aliquid operetur, & an, & qualiter id tenuerit quo ad fori iudiciale, sen contentiosum, & forũ pœnitẽtiale, & an dispensari possit, vt cum alia ↄ̃hat, existente instfo matrimonij, & copula, vide per do. Soci. cons. 28. inc. circa primum quęsitũ, in prin. cũ ver. se. vsque ad fi. in 1. par. char. 54. Itẽ quid, si quis in aliquã pp diuitias, vel pulchritudinẽ consentiret, an pp intentionẽ libidinis excludatur, uide per pręf. d. Soc. in d. cons. ver. cum igitur cir. fi. Et adde, quod matrimoniũ, quo ad sui essentiã necessariò non requirit coniunctionem carnalem: unde ante copulam est verum mr̃imoniũ, vt per præf. do. So. cõsi. ver. nec ob. circa med. Et adde, & no. quod mr̃imoniũ in veritate nõ est, si quis conrraxit sponsalia de futuro, dein de fornicationis effectu, talẽ sponsam cognouit, & si postea cum alia ↄ̃hat, ſm matrimonium tenet, & si nolens redire excõicatur, debet potius excõicationẽ pati, quã ad primã redire. vt per præf. d. Soc. d. consi. ver. 2. principaliter, circa med. & quib. probationibus probatur matrimoniũ fuisse legitimũ, vel præsumptiuum, & quibus non, vide per præf. dom. Soc. consi. 29. incip. uisis, & inspectis. uer circa dubitationem, cum ver. seq. in d. par. char. 77.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa per verba de futuro, quanto tempore debeat sponsum expectare.*
2 *Sponsus, & sponsa iudicantur ad paria.*
3 *Sponsalia vtriusque partis consensum requirunt.*

LEX II.

Si is qui. Habet duas lecturas. Vna est, qđ tp̃s in nuptiis ↄ̃hendis non fuit taxatum. & istam prosequit̃ gl. Alia qđ fuit taxatum, & cõuentũ, puta bienniũ, & hoc magis conuenit lræ. per illa verba, eiusq; spacij, & ſm istã, illa verba, intra quinquenniũ, construunt̃ cum illis verbis, pactus est. ſm utrã
1 que lec. summo sic. † Sponsa per verba de futuro, debet expectare sponsum, vsq; ad tp̃s legitimũ, infra, qđ illo non veniente, p̃t iure, sine metu arrharũ alij nubere. h. d. Op. qđ possit pro libito renunciare sponsalib. & alij nubere, ut inf. e. l. j. Solu. ꝙ ibi arrhas nõ dedit, hic sic, & sic metu pęnę arrharũ, expectãt per bienniũ. Opp. ꝙ imo per trienniũ, vt inf. de rep. l. 2. sol. ꝙ hic in p̃sente, ibi in absente, quo casu distinguit gl. Aut ẽ absens ex volũtaria cã: & hr̃ p p̃nte, & sic p bienniũ expectet̃. Aut ex probabili, & tũc p trienniũ, vt d. l. 2. Aut ex necessaria, & tũc ẽt per maius tp̃s, donec necessitas cesset, vt l. sæpe. ff. e. Sed Ia. de Ra. ñ fecit istas dr̃ias absentiarũ, sed dixit, aut ex necessariã cã impedit̃, & tũc expectari dẽt donec necessitas absit, ut d. l. sępe. q̃ ẽt de anno tñ dicit, siue sit p̃sens, siue sit absens. Si aũt nõ impedit̃ necessaria cã, tunc p
a bienniũ a expectetur tñ, vt hic. Sed hoc ſm, mihi nõ placet: qa non erat dare casum, quousq; ad annũ tñ expectet̃, ꝙ vult. d. l. sæpe. Iõ pone hic aliã lec. videlicet, ꝙ hic conuenit, intra bienniũ, a die sponsaliorum, mr̃imoniũ secũ facere. Ideo discursus bienij expectatur: & idem dico de quocũque tp̃e conuento. Vbi autẽ tp̃s nõ sit appositũ, tunc aut necessaria cã impeditur, & tũc donec necessitas absit, ut d. l. sæpe. Aut ñ impedit̃, ex necessaria cã, & tunc puto, quod sit in iudicis arbitrio, qui videat, an morã cõmiserit: uel nõ, inspecta ẽt etate puellæ. In dubio autem puto: qđ ultra annũ, nõ teneat̃ expectare, ar. d. l. sępe, in eo quod de anno dicit. Nec ob. de rep. l. 2. qa no. accidentia facti, ut etiam dixit Iac.
2 de Ra. & Cy. † Quæro, hæc lex loquit̃ in sponso deserente, quid in sponsa: dic idem ratione æqualitatis seruandæ. aug. ff. de arbi. l. si cum dies. §. pen. & inf. de fruc. & lit, expen. l. vlt. & de indi. vi. l.
3 fi. † Quæro an ex vna parte tantum possint contrahi spõsalia. Ia. de Rau. dicit, quod non: sed oportet quod sint vicissitudinaria, & aliter contracta, non valent. ar. ff. de ar. l. litigatores. §. pen. cũ. hic sit eadem ratio, imo maior, quod est notandum.

ADDITIO.

a Per bienniũ. Vide de hoc tex. in l. 2. inf. de rep. & in c. sicut ex lris, ibi per quatuor, vel quinq; annos, ext. e. Sed dic, ꝙ in illa decretali, fuit allegatio partis.

LEX III.

Arrhis. Casus. Nō facit quē perdere arrhas spōsalitias, nisi culpa illius, casum præcedat. quod no. Supple literam, ibi, præbuit: quia forte contraxit cum alio, ut s̄. eo. l. j. vel distulit ultra tp̄s, vt s̄. l. proxi. tunc enim arrhæ perduntur, vt hic, & ar. j̄. de do. ante nup. l. cum veterum. tene menti istam l.

SVMMARIVM.

1 *Patris consilium, voluntati tutoris est præferendum.*
2 *Puella, quando possit iure sponsalia per patrem contracta, recusare.*

LEX IIII.

a 1 **Si pater.** a Casus. Tutor, vel curator non poterit dissoluere sponsalia ɔ̄cta per patrē puellæ. h. d. Not. † qđ pris ɔ̄silium, p̄fertur voluntati tutoris plerunq; reddēti. Ex quo no. notabilē p̄sumptionē ɔ̄ tutorē. Itē no. aliā p̄sumptionem ɔ̄ mulierē, vt hic in fi. Op. de l. tria. ff. de ver. obl. Sol. vt in gl. Op. de l. vtilitatem. ff. de fur. tu. Sol. ꝙ iste tex. dēt intelligi, nisi puella iure recusaret. rñ. si in vita patris, sponsus fuerat vitæ frugis, & bonæ, nūc factus est discolus, & vitæ ꝑteruæ, & mala prodigus suæ famæ. ff. de sol. l. si cum Cornelius. Nec ob. hæc. l. quia ɔ̄ istā præsumptionem potest probari ɔ̄rium. Quærit gl. an in maritanda filia consilium tutoris, debeat interuenire respon. vt in ea.

ADDITIO.

a Si pater. Hanc. l. Limita secundum doct. nisi sponsus efficeretur malefactor. Et de materia adde no. & late per Bar. in d. l. Titia, de verbo. obl. & adde Bal. in l. Deo nobis. i 3. col. s̄. de epis. & cl. ꝙ ista spōsalia de futuro, nō arctāt: nisi cā tiue, vt puta, pp penā. & vide Bar. & Bal. ī l. titio, cētū, §. titio cētū, de cō. & de.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium impediens, arrhas duplicatas restituere tenetur.*
2 *Pena legis. mulier. C. de sposa. an locū habeat, quādo species loco arrhę data ē.*
3 *Minor impetrans veniam ętatis, maiori ęquiparatur.*
4 *Minor iure ipso, penam dupli non incurrit.*
5 *Tutor, vel curator pro pupilla, vel adulta recipiens, an teneatur an duplum.*
6 *Arrhas, qui dedit, non repetet, si nuptias sciebat esse probibitas.*
7 *Statutum, quod debitor capi possit, quomodo intelligatur.*
8 *Sponsalia, an valeant, si sponsus centum pro arrhis det, & totidem recipiat.*
9 *Sponsus dans arrhas, & arrhas recipiens, suas perdet, & acceptas restituet.*
10 *Quadruplum arrharum, quomodo stipulari permittatur.*
11 *Arrhę datio ex vtraque parte valere debet.*
12 *Stipulatio an valeat, si pater Gaio promittat decem, si filia Titio nupserit.*
13 *Agi an possit ad interesse ex pęnali stipulatione.*
14 *Pignora, an possint in sponsalibus dari.*
15 *Pęna arrharum, an possit dotis excedere quantitatem.*

LEX V.

Mulier. Primo, dictū, qñ dissoluunt̄ sponsalia, sine cā, vsq; ibi, quæ ita. Scđo, qñ soluunt̄ ex cā necessaria, vsque ibi, hic quoque. Tertio qñ dissoluunt̄ ex cā ꝓbabili, vsq; ibi, q̄ oīa. Quarto dicta in spōsa, extendit ad spōsum, vsq; ibi, quadrupli. Quinto dubiū remouet, vsq; ibi, ex. Sexto pęnā exigi prohibet, vsq; ad finē.
1 † Casus. Mulier maior ętate, vel minor venia impetrata, seu pr̄ vel mr̄, tutor, vel curator impediens mr̄imoniū pfici, tenet̄ restituere arrhas duplicatas, nisi cā iusta fuerit; aliàs fecerit; & pena quadrupli pōt in spōsalib. adijci: ab alia vero poena, mr̄imonia debēt eē libera. h. d. Notabilia, cū expositione lr̄æ, vide ibi, vsq; ad duplū. No. ꝙ in pena dupli, tripli, vel quadrupli, inest simplū, vt sequit̄ in lr̄a, & j̄. §. quadrupli, qđ facit p statuto, qđ imponit pęnā dupli, vel quadrupli, vt in duplo insit simplū, & hoc tenet gl. ff. ad l. Iuliā pec. l. is qui prædā. pro qua ēt facit. ff. qđ me. cau. l. si cū excep. §. quadruplabit. & ff. de publi. l. ex hoc
2 ædicto. † Sed dubitari pt̄, qđ si species est data loco arrhæ, an poena ista locū hr̄e possit. Reperio; ꝙ Ci. dixit, qđ sic, vt p eū no. j̄. ti. j. l. j. Sed Bar. tenet ɔ̄, in l. titia, in prin. ff. de ver. ob. ex eo, qa dicit, ꝙ spēs nō pn̄t duplicari, vt ff. de le. j. l. plane. §. j. & de le. 2. l. Lucius. §. impubere. Sed iste tex. loq̄t̄ de re, quæ duplat̄, igit̄ nō in speciebus; sed in rebus consistentibus in pōdere, numero, vel mēsura: qa illæ duplant̄, & quadruplant̄. Or attende. Ista qō, vnū supponit, & aliud quærit, supponit speciē dari posse, pro arrhis. In cuius ɔ̄riū pōt hæc l. induci, qa species, duplicationē nō recipiūt, f̄m Bar. ī oppositū facit j̄. ti. 1. l. j. vbi dicit, ꝙ pignora data fuerūt, sed pōt respōderi, qđ pignora ibi accipiunt pro arrhis; tñ ex mēte ɔ̄hentiū, puto speciē pro arrhis dari posse, nec dationē vitiari. qa l. ista, in fi. nō vitiat, nisi cautionē stipulationis penalis. hoc supposito dico cū Cy. pœnā dupli locum habere, nō, vt duę species tradantur, sed species recepta, & eius æstimatio, q̄ loco speciei succedit, vt d. l. si cū exc. §. quadruplabitur, & d. l. ex hoc ædicto, quæ in speciebus loquuntur, & etiam in d. l. is, qui prædā: & in gl. sua, & in l. senatus. ff. de ɔ̄hen. emp. & patet in pena furti, & raptus, si species sit subtracta, qa duplat̄. vel quadruplat̄ ęstimō. j̄. de fur. l. de his, & pbo tali rōne, si pars q̄ speciē dedisset pro arrha, fuisset stipulata duplū reddi, puto neminē dubitare, stipulationē tenere, vt hac. l. §. quadruplū. & tñ vnū simplū ɔ̄sisteret in rei æstimōne: & si hoc facit ꝓuisio hoīs, idē dd̄m est in ꝓuisione legis, vt j̄. e. de leg. l. j. ver. cū. n. Fateor bñ quoddā aliud, qđ tenet Bar. in l. sanctio legū. ff. de pe. ī vlt. q. qđ statutū loquēs de duplatione penæ, vendicat sibi locū, nisi pes, vel man⁹ deberet abscindi, vel oculus euelli, quia talia æstimationem nō recipiūt, & sic non duplicantur respectu sui, nec respectu æstimationis, ut
3 impossibilis. † No. ibi, uel post impetratā ueniā ætatis, ꝙ ī penalib. minor impetrās, veniā ętatis, æqparat̄ maiori, vñ rōne ętatis ei
4 non subuenit̄. † Ibi in id, qđ accepit. hic no. glo. primo, ꝙ minor ipso iure, non incidit in pœnā dupli. qđ est verū, f̄m doc. ar. s̄. si aduer. delic. l. fi. licet secūdo dixerit, uel ope restōnis. Ibi arrhas accepit. Ex hoc verbo, accepit, & alio supposito vr̄, qđ traditio corporalis, debeat interuenire. arg. ff. si qđ in frau. pa. l. j. §. si mutuā. Et ex hoc vr̄, ꝙ non sufficiat ɔ̄fessio de recepte, cū hęc sint diuersa. ut no. in l. 2. in fi. ff. si cer. pe. tā p Bar. & extra huius. l. diffinitionē, conuēta nō ualent. ut j̄. e. l. §. fi. Circa hāc q. Bar. in l. titia. ff. de ver. obl. vr̄ mihi uariasse. Nā in una q. d. qđ reqrit̄ tradō corporalis, in alia dicit, ꝙ fiat de recepto. Ego sic dico, qđ aut ɔ̄stat, ꝙ uera tradō interuenit, & res est clara, aut cōstat, ꝙ nō; licet sic cōfessus fuerit, & res est clara, qa si nō est simplū, nec duplū esse pt̄, aut dubitat̄; & tunc dico, qđ stat̄ cōfessioni, q̄ receptionē ꝓbat. vt l. publia. §. fi. ff. deposi, & l. si ita stipulatus. §. Grisogonus. ff. de ver. obl. Ad §. si mutuā, in ɔ̄riū allegatū, rñ. ibi de cōfessione nihil dicit; vel si dicit, loquit̄ ī casu certi, ut plenius đ eis scripsi. in l. si ex pacto. s̄. si cer. pet. ubi vide. Ibi siue simul, intelligit gl. simul cū filia, ꝙ non placuit Iac. de Ra. qa tunc, cū filia minor esset, ad solū simplū tenebat̄. vt ɔ̄. ꝓxi. Sed gl. salua ī filia maiore annis. 25. licet credā tex. nō loq de filia; sed simul de pre
5 & mr̄e, vt patet p sequentē disiunctiuā, seu separatim &c. † Ibi in duplū cōuenit tm̄modo teneri. hic q̄rit gl. an tutor recipiēs, pro pupilla, uel curator ꝓ adulta, teneat̄ ad duplū, & dicit qđ sic. Sed ɔ̄ gl. facit tex. s̄. ꝓxi. ibi siue per tutorē, ubi dr̄, ꝙ ī simplū tm̄ teneatur. Quare Ia. de Ra. & Ric. Mal. distinxerūt. aut tutor, vel curator, pater, uel mr̄ recipiūt arrhas, suo ꝓprio noīe ꝓmittendo, qđ matrimoniū consūmabit̄, & tūc tenent̄ in duplū: ut hac gl. Si āt noīe filię, & ꝓ filia, uel ꝓ pupilla, & eius noīe, & tūc simplū tm̄. ut sup. ꝓxime, & ita transit Cy. Ibi arrhis p̄stitis tātūmō. hoc intelligit gl. in ignorāte excipiēte, ñ in sciēte, qa illū dicit teneri ī duplū, ut ī seq. ver. his quoq;. Sed Cy. dicit. idē ī sciēte, qa hic loqt̄, qñ nuptię erāt p l. ꝓhibitæ. vñ qcqd ē actū ē nul-
6 lū. Ibi qñ sūt ꝓmissę, sed ex cā ꝓbabili pn̄t renūciari. † Itē q̄rit gl. quid si dans arrhas sciuit nuptias prohibitas: & dicit gl. qđ non perit, sed applicatur fisco. ut j̄. de incest. nu. l. qui ɔ̄, cum si. Alij dicunt, ꝙ ēt tunc repetit per l. fi. ff. de condi. sine cau. licet. glo. dicat de condi. ob cām: sed errauit. & hęc secunda uera. Prima vero procedit ubi nuptiæ sunt de facto sequutæ. Et ita tenet Cyn. hic, & no. in d. l. fin. & latius dicam, in l. qui contra &c.

7 **§. His illud quoque.** † No. dist. huius §. s. de scīa, & ignorātia, q̄ facit in ar. si statuto cauet̄, ut creditor possit facere capi debitorē suspectū,
a ut intelligat̄ si post debitū ɔ̄ctū, superuenit cā a suspicionis, uel si antea erat: & creditor ignorabat, & ꝓ hoc. ff. de pri. cred. l. si creditoris. & ff. vt ī pos. leg. l. si is a quo. §. fi. & ita dicit Dy. & idē tenet Bar. hic sup tex ibi secte. Di. gl. qa saracenus, qđ reꝓbat Cy. qa tūc nuptię cēnt p l. ꝓgibitę vt s̄. de iud. l. ne qs. quare ponit ipse exemplū, qđ sequebat̄ aliquā singularē vitā, ut in p̄ri glo.

ADDITIO.

a Superuenit causa. Adde Ang. in l. si arbitro. ff. qui satis. cog. Bart. in l. si. cōstā. & in l. ei quoque. ff. ut in pos. leg. & ang. in l. nemo carcerem, & Bal. in l. dies festos. sup. de fer. & l. ait prætor. §. si debitorem, de his, quæ in fran. cred. & Bal. hic, & adde Ro. consi. 320. & 240.

8 **Quæ omnia.** † Quæro. Spōsus dedit centū, & centū pro arrhis a sponsa recipit. dicit Bart. in l. titia. ff. de uer. obl. ꝙ non ualet, qa fraus est, & data nō vr̄, ut l. qui sic. ff. đ lo. qnimo dicit, ꝙ hęc lex loqtur, qñ ab una parte tm̄ arrhæ datæ sūt; vñ qcqd actū est extra hāc l. nō ualet, ut hic. ī fi. Sed Cy. hic. in vj. q. tenet ɔ̄riū, qđ credo uerū, qa hęc lex ꝓuidet in quolibet eorū recipiēte, ergo, siue vnus tm̄, siue quilibet recipcē: cū rō ñ sit diuersa. Itē quia, cū rō non est diuersa, statuta in simplicib. hēnt locum in casibus mixtim contingētibus. ut j̄. de bo. ma. l. fi. unde hoc non est iudicandum, extra diffinitionem huius legis. Præterea iste text. in fi. pœnæ stipulationē prohibet ex utraq; parte, & sic arrharū dationem vr̄ permitte-
a re. a ¶ Non ob. l. qui sic, quia ibi datio, nullum affert commodū recipienti, qui retro dat; hic aufert cōmodū danti, & recipiēti: nec illud cōmodū desinit p receptione tantūdē quātitatis, pt
9 ēt afferre cōmodū dupli, ut patet ex sequentibus. † Pro igitur declaratione. Quæro supposito, quod spōsus arrhas dedit, & arrhas recepit, nūquid acceptas restitueret, & suas pdet, aut acceptas duplicatas restituet, & suas pdet. Dicit Cy. ꝙ suas pdet, & restituet tm̄ illas, quas accepit, qa p hoc ꝑuenit ad pœnam dupli, qđ mihi placet, ubi arrhæ sint hincinde, equales, aliàs si id, qđ dedit eēt minus eo, qđ recipit, tenet̄ supplere usq; ad equalitatem quātitatis, cum aliàs non esset pena dupli, ut uult hęc l. Quadru-

ADDITIO.

a Videtur permittere. An. arrharū interuētio in spōsalib. ualeat, uide dom. So. cy. cōsi. 3. inci. circa præsentem consultatio. circa prin. cum uersi. seq. 1. part. char. 1. & adde, quod arrharum uera numerō, timore fraudis requirit, nec sufficit sola cōfessio, ut p præf. d. So. in d. cōs. in uer. 8. ꝓbat. cū uer. se. char. 4.

10 **§. Quadrupli.** † No. quod quadruplū arrharū ꝓmittit̄ stipulari; & tñ si stipulat̄ pœnā certę q̄titatis, nō valet stipulatio, ut in seq. ver. Sed cur diuersū dicūt cānonistæ, in c. gēma, extra, eo. qđ nō est dare rōnē diuersitatis: iō nō seruāt hāc. l. Sed Ia. de Ra. Pet. & Cy. dixerūt, ꝙ rō est; qa stipulatio pœnalis ɔ̄sistit in obligatio. de qbus homines sunt valde largi: imo, & ꝓdigi. Iō facerēt magnas operas, p quas de facili tolleret̄ libertas mr̄imonij; sed arrharū datio cōsistit in bursali cōmodo, de quo hoīes sunt auari. ar. l. si ego. ff. ad velle. Iō ɔ̄siderauit, qđ arrhæ erūt de modico; & sic verisimiliter, nō tollet̄ libertas mr̄imonij. Et ista rōne ɔ̄siderata: dicūt, ꝙ si pœna esset de modica quātitate, valeret stipulatio pænalis; & ɔ̄uerso, si datio arrharū esset de magna quantitate, datio non teneret. quod est notādū. Sed Bar. in d. l. titia, reprobat hoc, tanq̄ sit contra istā l, q̄ differētiā non facit inter ista, & simpl'r annullat stipl'onē pænalē, & sic cuiuscunque quātitatis. Itē qa stipulatio pænalis, dr̄ ɔ̄ bonos mores, ut d. l. titia, in pr. igit̄ cuiuscuis quātitatis, nō valet ut l. pacta. s̄. de pac. & in c. nō est obligatoriū, de reg. iur. lib. 6. Itē per. l. neque. j̄. de nup. ɔ̄iuncta gl, q̄ ponit exēplū in stipl'one pœnali de decē, & tñ illa est modica quantitas. Itē per tex. ff. de do. inter vi. & vxo. l. ea, q̄, vbi tex. dicit de xx. Et sic de modica quātitate: & tñ nō valet. Item, qa tex. dicit, ꝙ debemus esse ɔ̄tenti pænis legalibus, ut ff. de ver. obl. l. si ita stipulatio facta fuerit. Ex quo satis datur intelligi, ꝙ si vnus nummus, pænā legalē excederet, nō valeret. ego istā parte sequor, pp p̄dicta tñ, qa forma p hanc. l. est data, a qua nobis recedere nō licet, concludo nullam stipulationē pænalē ɔ̄uentionalē valere, sed legalē, licet in stipulationē dadūcta sit, ut dupli, vel ēt quadrupli. Antiqui, ut hic, rōnē assignant, ut s̄. qa q ꝑdit arrhas, quas dedit, cū iā soluerit, non de facili stabit, quominus mr̄imoniū cū alio ɔ̄hat. cū ab eo nil peti possit. Qui aūt recipit, non tñ pęnā renūciationis patit̄ recepti, & conmodi, prohibiti propter renunciationem tamen.

11 **§. Extra diffinitionem autem.** † Ibi ex vtroq;. hic potes colligere, qđ sicut stipulatio, vicissitudinaria pœna, nō valet ex vtraque parte, ut hic. qa est ꝓhibita: sic, datio arrarū, ex vtraque parte, debet valere, qa est permissa, quod est ɔ̄ Bart. vt dixi in ver. q̄ omnia, Ibi nullas vires, ex hoc videt̄, ꝙ tanq̄ improbata iure, nō firmet̄ iuramento, ut l. nō dubiū. s̄. de legi. qđ tenēt doc. specialiter, quia in l. titia. de ver. ob. dr̄ in tex. ꝙ hæc stipulatio penalis est ɔ̄ bonos mores, & sic iuramētū non est obligato
12 rium, ut in ca. nō est obligatoriū, de reg. iur. lib. 6. † Quærit glo. si nō sponsus, vel spōsa, sed alius, puta pater, ꝓmittit decē Gayo,
a si filia non nupserit filio Antilij, an valebit stipulatio. a dicit gl. ꝙ sic. Sed doc. communiter tenent cōtrariū, qa nō est verisimile filiā patrem illaqueatū dimittere, vt l. 1. & ij. ff. de in ius vo. ut eāt. & sic, primæua libertas, non vr̄ dimittere, ut hic reqrit̄. Quare dic latius, aut unus ɔ̄iugū, ꝓmittit alteri coniugi, vel ēt extraneo, & tūc nō tenet ꝓmissio ar. huius l. in fi. Aut ꝓmittit extraneus extraneo, & tūc, aut debentes mr̄imoniū contrahere, sunt subiecti promittentibus pœnā, & tūc nō ualet ꝓmissio, ar. d. l. j. & 2. Aut nō sunt illius subiecti, & tūc si est tāta ɔ̄iūctio, vel amicitia inter eos, qđ nō est verisimile, qđ illi resilirent a cōtractu nuptiarū, & idē ar. l. hæres meus. ff. de ɔ̄d. & demon. Si vero hęc cōiunctio, vel amicitia cessat, & tūc tenet promissio. ar. ff. de cōdi. & demo. l. cū ita. j̄. de iud. l. j. & ita intelligatur qđ no. gl. in l. ti-
13 tia. in prin. de ver. ob. f̄m doc. & Cy. † Quæro ab extra, an ex stipulatione penali, possit agi ad interesse. gl. ff. c. l. 2. tenet qđ non, & idem in l. si stipulatus fuero te sisti, §. fi. de ver. ob. Sed contra tenet in d. l. titia. Dy. dixit ꝙ pro interesse, quod consistit in damno pōt; non pro cōsistente in lucro. Ia. de Ra. dixit ꝙ nullo mō, qa hoc casu, interesse peti posset, ergo &c. Itē qa tex. in d. l. titia, vult, qđ ipso iure ñ teneat, qa est facta ɔ̄ bonos mores, & teneo verū, licet. n. ex stipulatione nō possit agi: tñ alio iure, pōt inter-
14 esse, ꝙ in damno ɔ̄sistit, peti, vt dixi. s̄. eo. l. j. † Quæro, an pignora dari possint. & vr̄ ꝙ sic: ut j̄. l. 1. tit. 1. In ɔ̄riū: qa si nō ualet principale, nec accessoriū, ut l. cū principalis. ff. de re. iu. Solu. aut pign⁹ dat̄ pro arrha. i. vt arra, licèt pignus noīauerit, & valet, ut j̄. tit. 1. l. j. ēt si sit in specie, per ea q̄ dixi s̄. aut pignus dat̄ pro pæna, & gl. 3. sępius alleg. ī l. titia. dicit, ꝙ nō valet. ar. huius. l. fi. Aut dat̄ pign⁹ p faciliori ex actione pœnæ stipulatæ, & nō ualet, sicut nec ꝓmissio pænæ, cui adiicit̄. In dubio aūt ubi penalis stipulatio non intercessit, sed simpliciter pign⁹, an intelligatur p arrha datū, vel p pœna: Dicēdū vr̄, qđ p arrha: ut j̄. tit. i. l. i. & ut res potius valeat, q̄ pereat, arg. l. insulā. ff. de prescri. ver. & l. quoties. ff. de reb.
15 dubiis. † Quero, an pœna arrharū dupli, vel quadrupli, possit excedere quātitatē dotis: vel donationis pp nuptias. Dixit Bar. qđ nō est verisimile: ꝙ leges imponere voluerint maiorē pęnā detrimenti sponsalibus q̄ mr̄imoniis. Sed pariter dn̄t ambulare: ut l. neque. j̄. de nup. & l. titia j̄. de verb. obl. Et si dos alia, q̄ nō fuisset cōstitura, tūc, nō posset excedere q̄titatē positā in l. iubem⁹, j̄. de repu. & l. si ita stipl'o facta fuerit. de ver. obl. Et hęc sufficiāt.

ADDITIO.

a An ualebit stipulatio. Adde do. meum Ias. May. in l. stipulatio ista habere licere. col. 6. ver. sed iuxta hic cadit solēnis, & utilis dubitatio. ff. de uerb. ob. Frā. de Are. in l. si ita stipulatus fuero, te sisti. eo. titu. eundem consi. 142. incip. ex facto proponitur, col. 4. vers. venio igitur ad primum. Feder. de Sen. in consilio 122. incip. Martinus promisit se facturum: quod fuit Io. Palariensis. Bar. cons. 130. incip. Martinus promisit, no. col. cap. sicut nume. 2. in addi. in vers. nunquid pena committitur, extra. eo. Panor. in c. 1. & in app. in vers. obligatur, extra, de mat. contra. con. interdi. eccle. & Felyn. c. ex rescripto. colum. 6. versic. & no. quod promittens, extra de iureiur.

¶ Si rector prouinciæ vel ad eum pertinentes, sponsalitias dederint arrhas.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia per subditum contracta, cum cohærentibus rectori prouincię, dirimuntur impune.*
2 *Sponsalia inter subditos, & rectoris prouincię filias, an possint contrahi.*
3 *Nuptiæ feminarum quare accelerandæ.*
4 *Rector prouincię quam sibi, & filijs suis sponsam ducere possit.*

LEX VNICA.

Si quis. Casus. Sponsalia ɔ̄cta per subditum cū rectore prouinciæ, vel eius filijs, vel alijs personis ei cohærentibus, possunt dirimi impune; & cum lucro arrharum; nisi sponsa
1 lia fuerint confirmata p nouū cōsensum, post officium deposi-
1 tū. h. d. † No. tex. ibi, & participes, ad statutū quo cauetur de puniendis particibus, & complicibus: nam hic habes, qui appellatio
a ne participum continentur, a nec habes alibi similem tex. Glo. opp. de l. si quis officium. ff. de rit. nup. Et sol. dupliciter. vno modo quod hic, qñ p potētiam, sed frustra est hæc. l. præsumit̄, n. qđ per potentiam, ratione offi. Secundo ꝙ ibi finito officio, mutauit voluntatem: hoc eo durante, & hanc firmat gl. in ɔ̄rio. Tertio modo soluit ibi, ꝙ reddit arrhas, si placet ei, vt hic. Sed in cōtrario, ei non placebat. Et hanc tenet Iac. de Are, sed istarum dua
2 rum quelibet vera, sibi iuncta. † Gl. op. 2. ꝙ sponsalia esse nō possunt inter istos: quia non potest esse matrimonium, ut d. l. si qs officium. ergo nec sponsalia præambula matrimonij, & per quę peruenitur ad matrimonium; vt l. oratio. ff. de sponsa. Dicit glo. illa reg. fallit hic, & pōt assignari ratio, quia ibi est diuersa ratio prohibendi, puta quia illa diceretur vilis, & abiecta persona. & hęc rō locum habet, non tam in matrimonio, q̄ ēt in sponsalibus. Hic autem ideo prohibetur, ne cum ditissima ɔ̄hat matrimonium, quod postea dissolui non possit. Sed in sponsalibus cessat ista ratio, quia dissolui possunt, secundum Cyn. Opp. de l. eos. ff. de rit. nup. Sol. ibi in patria sua, exercebat officium. quo casu iniquum fuisset interdici ei matrimonium: hic in alia, vt in glo. Opp. de l. fi. ff. de l. fi. ff. de concu. Solu, concubinam ibi pōt recipere: sed non vxorem ducere, pp inseparabilitatē mr̄imonij &c. Opp. ꝙ filios nubere possit, vt ff. de rit. nup. l. si quis officium. Sol, ꝙ filias fęminas possunt, vt ibi, non masculos, vt hic. rō est, qa in fęminis, cessat ratio lucri captandi. ut ff. eo. l. liber. §. fin. & hęc bo
3 na. † Alia rō persuasiua pōt esse, quia fœminarū nuptię, sunt accelerandę, ne quid turpius ɔ̄tingat, & hāc rōnem tangit gl. ff. de ri. nup. l. oratio. §. 1. Opp. quod vxorem ducere possit, ut sepius alle. l. si quis officiū. §. 1. ff. de ri. nup. Sol. quod veterem sponsam
4 potest, ut ibi: non nouam, vt hic. † Concludamus igitur sic: aut rector prouincię, vel ciuitatis, ueterem sponsam, vult in matrimonium ducere, & potest pro se, & filiis: aut nouam sponsam, & tunc, aut cum ea vult tantum sponsalia cōtrahere, & potest, aut etiam matrimonium, & tūc in sua prouincia, vel ciuitate, cuius est rector, potest: in alia non potest, nec pro se, nec pro filiis masculis; sed fęminas potest matrimonio copulare. Concubinam autem, pro se potest habere, & hęc sunt uera de iure ciuili, sed de iure canonico, potest libere matrimonium cōtrahere, & sic hęc sunt correcta, secundum gl. & Ioan. And. sed vide quod dixi. infra de nup. l. & si contrario. Vltimo in fi. glo. & adde, in dubio autem presumitur coacta per hanc. l. secundum Iaco. de Are.

ADDITIO.

a Continentur. Qui vero dicantur adhærentes, & sequaces, vide in epistola inter claras, de sum. tri. & in l. 1. & ibi Bal. infra de app. & in l. necare, infra. de percusso. lib. 11. glo. no. in cle, 1. de pac. Bal. in l. j. supra. de episco. & cle. & Ang. cons. 56. ubi plene. & adde quod iste tex. probat, ꝙ remotus ab officio, ratione personæ, nunquam potest reaspirare ad illud, nisi ex principis dispensatione. ut l. j. infra, de suscep. & archi. lib. 10. Bal. in c. j. §. si duo, de pac. te. & vide Imo. in c. ad apostolicæ, de re iud. in 6. & in c. ex parte. de fo. compet. & quod hæc. l. facit ad id quod no. glo. in l. si fornam, ad turpil. & quod habetur in l. 2. ad turpil. & quod habetur, in l. 2. de accusa.

De donatio. ante nup. vel propter nupt. Rubr.

¶ Continua rubricam, vt in gl. & in fi. glo. adde; & differt vna ab alia; donatio sponsalitia, sequutis nuptiis, non repetitur, vt inf. eo. l. si tibi. & l. si filio. Donatio vero propter nuptias, repetitur, soluto matrimonio, sicut dos, vt inf. l. fin.

SVMMARIVM.

1 *Donata sponsæ per sponsum, in dotem conuerti possunt.*
2 *Auget, qui nihil recipit.*

LEX PRIMA.

1 **Multum.** † Casus. Simpl'r donata a spōso spōsæ, pn̄t in dotē ɔ̄uerti, seu retrodari, nisi fuerint collata ī tp̄s ꝓhibitū mr̄imonii. h. d. Expone tex. ibi datū ñ est, s. verè, sed simulate: quia nec in causa dotis, effici potuit. Ibi non potest reperi a mulie-

muliere,vel hrēde,dissoluto mřimonio,& qñ maritus posit facere augmētū dotis de suo,dicā in l.si voluntate.ĩ.de do.prom. Vbi per Cy.In gl.3.ibi pap.Sol.ibi in donatione ꝓhibita:hic in ꝑ
a missa.a† Sed gl.sup verb.auxi.not,qđ augere dř qui nihil recipit.
2 pro hoc,ĩ.de ope.lib.l.libertæ.In gl.fi.ibi,hæc non ualet,per l.pactum quod do.in fi.ſ.de pac.sequens communiter tenetur.Sed contra eam facit,quia hic non tradidit, & sic morte confirmari non potuit.ff.de do.inter vir. & vxo.l. papi.sol.ut dicā,in l.2.ĩ.do do.cā mor.vbi.gl.format hanc oppositionem.

ADDITIO.

a Hic in permissa.s.in donatione,ante nuptias; & illa insinuatione non indiget, vt no.in auth.ex testamento,infra, de colla.

SUMMARIUM.

1 *Donatio propter nuptias,causa non sequuta repetitur.*
2 *Actore dicēte ob causam don asse,reo quod simpliciter, pro quo præsumatur.*
3 *Confessio,an partim approbari,& partim reprobari possit.*

LEX II.

1 **Si præsidi.** † Casus.Donatio facta,ob cām nuptiarū, cā nō sequuta,reperitur.h.d.Opp.de l.3.§.si qs,
2 ff.de cōd.ob cām.lo.ut in gl.† Querit gl. actor dicit ob cām donasse.Reus dicit,qđ imo simplř,ꝑ quo ꝑsumit gl.rñ.ꝙ si agit cōdi.ob cām actor dēt ꝓbare cām,si de pdōne sine cā,reus dēt ꝓbare simplř factā,qa donatio nō ꝑsumit,ut l.cū de īdebito,§.fi.ff.đ ꝓb. Ego miror de ista sol.qa in themate supponiť, ꝙ actor fateť se donasse, igiť frustra de ꝑsumēda donōe tractať.cū assertis ī libello steť,ut l.cū pactū.ĩ.đ li.cā.Nec alia cā reqriť ī donōe.sed gl.ī 2.mēbro,dēt.ītelligi, qñ nō dixit đ donōe,sed simplř se sine cā dedisse.Vbi aūt vsus fuisset verbo soluisse;qa dixisset, ego solui sine cā,reus dicit,immo cū cā; i.debitū mihi soluisse:qs ꝓbare dēat,vidi dubitari Et dico,ꝙ actor;qa solo ꝑsupponit obligationē, ut institu.qui.mo.tol.oblig.§ fi.& ſ. qđ me.cau.l.2. & sic
3 rei intētio est iure fundata,quod not.† Vlterius qdā inducunt istā gl. ꝙ si qs ꝯfiteť aliqd qđ facit ꝓ ꝯfitēte, & aliqd qđ facit ꝯ, cū pars aduersa ñ posit ꝯfessionē ꝑ parte approbare,& ꝑ parte reꝓbare. Sed certe ista gl.hoc nō ꝓbat.imo magis faceret in oppositū in primo membro,ubi stať ꝯfessioni actoris,qui dicit, se donasse: & reꝓbať ī ea parte,qua dicit,ob cām īde.Tñ ut tu reddaris cautus, attēde qđ hic acceptio primæ partis huius ꝯfessionis,facit pro actore,qa aliàs nō posset repetere, vt intēdit. Sed vbi actor peteret decē, ut sibi ꝓmissa,reus fateret,qđ ꝓmisit ob talē cām,tūc an actoris intētio sit fundata; & reus teneať ꝓbare cām aliter,an vt ꝯfessus ꝯdēnari debeat ad soluēdū est dubiū. Et tenet hic Iaco.de Are.& Cyn.qđ ꝯfessio diuidi nō pōt ad qđ facit qđ no.ĩ.de excep. l.si qdē,sed est ī ꝯriū.ſ.de trāſ. l.si qdem. vide quod ibi dixi.& latius dicā.ĩ.de confes.l.j.& vide per Bar.ff. de leg.l.aurelius.§.item quæsiit.

LEX III.

Pollicitatione, Cas⁹.Mulieri,ex pollicitatione,uel ꝓmissione spōsi,agēti,ob.exceptio doli,si causa ob q̄ facta fuit sequuta non extitit. h.d. No. qđ ꝓmissa ñ teneť maritus seruare mulieri in dote valēti.qđ tene cordi.

SUMMARIUM.

1 *Fieri tempore prohibito,vel permisso quando æquiparantur.*

LEX IIII.

a **Quod sponsæ,** a Casus.donatio facta sponsæ in tempus matrimonij collata, non ualet.
1 h.d.Rō est qa donō īter maritū,& vx.est ꝓhibita.† No.igiť ꝙ pa
b ria sūt b aliqd fieri tpe ꝓhibito,vel ꝑmisso,si tūc eius effect⁹ dirigať in tps ꝓhibitū:ꝯcor.ſ.e.l.j.ī fi.& ff.đ vsuf.le.l.Titio.& sic eꝯ, vt ff.de hær.inst.l.in tps.circa q̄ vide.ſ.de fer.l.fi.in pe.q.Vide gl. dū dicit, sic.ff.de man.test. l.libertas,quę vult qđ libertas seruis relicta,cum seruus ipse moriť,ñ ualeat.Sed alibi dicit gl.qđ ualet; & ei⁹ legatū ꝑ puro habeť.ita no.ĩ.de here.insti.l.extraneū. sed ista veri⁹ dicit,ut pate.in d.l.libertas, & in l.fi. in prin.ĩ.e.tit.

ADDITIONES.

a Quod sponsæ.Hanc l.limita vt per Imo.in l.si socer.§. lucius, soluto matrim. & vide Bal.in l.prox.infra,eo.
b Paria sunt.Vide Bald.hic,& Bar.in l.1.§.denunciatio,de oper.no.nun.& in l. alia,§.eleganter.& in l.constante.§.quoties.so.ma.

SUMMARIUM.

1 *Donatio,ob modū impossibilem facta,quando possit repeti,& quādo retineri.*
2 *Meretrici promittens,an teneatur soluere.*

LEX V.

1 **Ea quæ.** Casus.Donatio facta ob modū impossibilē, non valet; nec pt qs duas vxores habere.h.d.† Querit gl.si recipit,an retinere possit.quidā dicebāt qđ nō indistincte: quasi dare,& ꝑmittere sint ꝑ oia paria.sed glo.hoc reprobat,& ad qōnē rñdet.Aut sponsus sciēter dedit.& nō reperit ipse, sed de fisco repetere volēs dubitať.& dicit gl.aut mulier ēt sciēs recepit, tūc fiscus reperit, aut ignorans recipit, & tūc sentit glo. qđ mulier ēt retineat,quasi turpitudo sit ex parte dātis tñ, & nō ipsius recipientis:pt ēt talis assignari rō,qa & si spōsalia tenuissent,donatio apud mulierē remāsisset,ut ĩ.eo,l.si filia.& l.si mater.& ibi ultraquā fuisset ignorans,dubitari poteſt.& tñ idē dici pt ex eo,ꝙ & si spōsalia tenuissent,& cōmuni ꝯsensu dirupta fuissent,donatio ista apud mulierem remansisset,ut ll.prædictis:sed an hoc hodie ꝓcederet; qa donatio sponsalitia habet hodie cā mřimonij annexā,ut ĩ.eo.l.cum veterum.dubitari magis pōt,sed cogitabis,& vbi is qui dedit fuisset ignorans,recipiēs vero sciens;tunc forte vendicaret sibi locum.l.q ꝯ.ĩ. de nup.ubi
2 vide,qđ ibi dixi distin.† Vltimo attende,quod id quod glo. dixit. quod promisi meretrici,non solui, quod soluere nō teneor est falsum,ut plene scripsi de condi.ob causam.l.2.

SUMMARIUM.

1 *Gestum de die quando quid dicatur,*
2 *Donatio facta in domo vxoris,& in via,quando dicitur, ad domū viri sponsę præsumitur fieri.*
3 *Ductio sponsæ ad domum,an sit necessaria ad matrimonium.*
4 *Maritus,an lucreť dimidiā dotis si spōsa moriať antequā mřimoniū consūmeť.*
5 *Maritum lucrari fructus dotis quomodo intelligatur,*
6 *Sponsa desponsata,& vxor quomodo differunt.*
7 *Martimonium aliud perfectum,aliud imperfectum.*

LEX VI.

Cum in te, Casus.In dubio donatio facta in vxoris domo præsumitur facta sponsæ,& est valida.in domo viri præsumiť facta vxori.Et sic non valet,h.d.& notanter.Exponet tex.ibi uxor fuisti,i.vxo-
1 rē te ꝑsumo. † Nota argu.qđ gesta certa die,q̄ pñt dici valida si sint facta de mane,& inualida si sint facta de sero, uel in vesperis,in dubio interpretabunť de mane gesta,ut res valeat, & nō
2 pareat,& maxime qñ tractať de fauore.Quærit gl.quid si in via a
a cū ducebať ad domū uiri,& dicit idē,qđ si fieret in domo spōsæ, qđ pt esse verū in casu quo ꝯstabat, ꝙ adhuc sponsa erat. Secus si constaret,& ꝑ verba de ꝑsenti nuptiæ prius ꝯxisset, uel ēt dubitareť;qa ꝑsumptio est qđ prius mřimoniū ꝯxerit,cū nō sit verisimile vxorē futurā,ire ad domū viri,ſm Ia.de Are.& doc.Quæ
3 rit gl.quo iure repetať donatum vxori;& dic,ut in ea.† Quærit
b gl.an ductio ad domum b sit necessaria ad mřimonium, & dicit bñ,qđ nō ꝑ l.nuptias ff.de reg.iur.& l.pe.ff.de donat.inter ui.& ux.& l.mulierē.& l.denique.ff.de rit.nu. Qđ ꝯfirmo, quia uxor, qñque ducit uirū,ut ĩ.sol.mat l.si ignorās.nec ob.hec l.ubi donatio,ante ductionē est permissa;qa loquitur ubi dubitať,an prius
4 ꝯxerint matrimoniū,ut ſ.dixi.† Et faciunt hæc ad q.statuto cauetur,ꝙ ꝑmortua uxore in matrimonio, maritus lucreť dimidiā dotis,si filius,uel filia nō extat ab eis.Si uero filius, uel filia extat; tūc filius,uel filia succedit mři in dote.Quæritur mō,si despōsata ꝑ uerba de pñti,nōdū ducta,sed ad certum tps delata: nec interim copula carnali ꝯiuncta,moriatur,an uir superstes,medie-
c tatē dotis c promissę,uel iā datæ lucretur,inter datā,uero,uel ꝓmissam nullā facio differentiā:cū ex sola promissione,dos sit,ut no.infra,de rei uxo.ac.§.accidit.& est tex.cū gl. ff. de admin. tu.l. cum post,§.j.uersi,sed is. Et uř,qđ sic,qa statutū loquiť simpliciter,& indistincte,& ei⁹ uerba oīa,huic casui adaptanť,cū uxor fuerit in matrimonio & ꝑdecesserit,ut in l.supra alleg.ergo,&c.pro hoc facit.ff.re.amo.l.nihil.& ibi hæc q.tangiť ꝑ Bart. Et pro hoc ēt facit.ſ.de episc.& cle.deo nobis.§.nā maritus.In ꝯriū faciunt uerba statuti,& mēs statuentium. Et primo illa uerba ꝑmortua uxore.Nam mulier desponsata prius uxor non est, quam in usu mariti fuerit.ar.sumpto ab illusione uocabuli,ut ff.si cer.pe. l. 2. §.appellata,& ff.de uerb.sig.l.tigurii.Est.n.secundū unum sensū uxor,mulier desponsata,usui uiri tradita, & sic uerba statuti nō conueniunt,cū sint in stricto, & proprio significato intelligēda,tanq̄ iure cōi exorbitantia.Secundo,qa,& si a legislatoribus non copulata uiro, vxor multoties nuncupeť,ut ſ.ll. allega. & sim.non tñ ſm suū esse potētius,nec in suo esse ꝑfectum, & potentiori significato,uxor dř,cū adhuc certo mō mřimoniū;altero inuito,dissolui possit,puta ꝑ ingressionē religionis,qđ nō pt qñ copula carnalis interuenit,ut extra de ꝯuer.cōiu.c. ex publico,& c.uxorat⁹. Nā verba statuti ī pleniori,& potētiori sigñato dēnt ītelligi.ar ff.si ag.vec.l.j.& ff.ad mun.l.ꝯstōnib. & ī suo esse ꝑfecto,& cū effectu,ut ff.qđ q.iur.l.j.§.hæc verba, & ff. ne quis ēū q in ius uo.& c.l.si per aliū.§.docere. Tertio ꝓbať ex allusione vocabuli illius verbi maritus, nā marit⁹ idē ē, qđ maris ritus. uxor ergo,& maritus,q̄ sunt noīa correlatiua,correlationē recipiunt,qa uir,& sic masculus ritus suos.i.ordines,& rōas suas prębet uxori.i.ei quæ est in usu suo,& eius usui supposita. non ergo prius quā hæc īteruenīat de proprio, & stricto sigñato sunt maritus,& uxor.Quarto probatur ex illo uerbo,in matrimonio,& primo ex dictione,in,quę rem ab intra significat, & ꝑfectionē rei,cui adiungitur no,ff.ne quid in flu.pu.l.j.§.hoc interdū, & ff. de flu.l.j.§.in flumine.Secundo ex dictione mřimonio: est enim matrimonium maris,& fœminę ꝯiunctio,ut ff.de iusti.& iu.l.1. §.ius.

ADDITIONES.

a Quid si in via.Adde Soci.cōsi.cxxv.incip.supra scripti præstantissimi,vers.sed his non obstantib.in 1.parte char.cxliiii,ubi hoc idem allegat,& firmat.
b An ductio ad domum sit necessaria.Tu vide ultra ea quæ hic no.Bal. num.4. uer.quæro nunquid ad matrimonium sustentādum,quod not.idem Bal.in l. 1.infra,de usucap.pro do.Bar,& Imol.in l.cui fuerit.ff.de condi.& demon.
c Medietatem dotis.Adde So.cons.clxxxix.incip.viso testamento.vers.his tamē non obstan.in i.parte,char.lxii.& cōsi.ccxxij.circa præsentem cōsultationē, versicu.2.ratio est,cum se. d.parte chart.xcv.vbi hoc idem allegat,& tenet.

§.ius naturale.vbi pondero qđ litera dicit cōiugatio,& nō dicit simplř cōiunctio.Et tñ cæterorū animaliū,cōiūctio tñ, dř matrimoniū.Iō ibi dicit ad denotandū, ꝙ cōiugatio,i.ꝯiugū actio, i.copula,dēt interuenire, vt matrimoniū ſm suū esse ꝑfectū dicatur. Quinto,qđ hoc sit de mente statuentiū, ꝓbo ex illo verbo,in matrimonio.qđ,aliter nihil operabiť,& infructuosum,appositū in statuto,reperireť;qđ nō est ꝯtēdū,vt l.si qñ,de leg.j. Qđ aūt nihil operať ꝓbo,qa si pars ꝯria esset vera,sufficisset dixisse,vxore ꝑmortua, dimidietatē dotis lucretur maritus,cū absque alia ductione,vel ꝯiunctione,ꝑ simplicē ꝯsensum de præsenti essent in matrimonio. & sic uxor non posset præcedere, nisi in matrimonio. qui ergo in statuto adijciūt illud verbū in matrimonio,nō fuerunt ꝯtenti de matrimonio, qđ immediate resultat ex ꝯsensu ꝑ verba de pñti:sed in suo esse ꝑfectiori sū ꝑserūt,aliàs illa verba nil operarenť,& sine fructu apposita repirentur. Nō.n.vxor prius est cū viro ī mřimonio,q̄ sit in actu, quo possit esse mřimoniū,vel mř oīum : ut fuit Eua cū Adā, in quorū personis,primo fuit matrimoniū, & a qb. primitus hoc nomen sumpsit exordiū. Sexto hęc mens probatur ex illo verbo,lucretur. Est.n.litera rationalis, & æqua, vt ille lucreť a quo onera sustinēťur.vt ff.de re.iu.l.ſm naturam.& ĩ.de fur.l.manifestissimi.§.sed cū in scda,sed ī themate nostro,nulla onera matrimonij suscipiebat vir iste,ergo &c. ¶ Septimo hęc mens pōt ꝑsuaderi ex vltimis verbis positis in statuto,cū dř,& si filius,uel filia ex eis fuerit:ꝑ quę dať intelligi,qđ de uxore sic copulata uiro statuentes intellexerunt.Constať aūt ꝙ ex virgine nō pñt filij extare,nec ex vidua a viro non cognita ergo. &c. Octauo ex
5 verba statuti ꝓbať a simili.† Nā leges q̄ dicunt ꝙ maritus lucreť fructus dotis,interpretanť,si sustineať onera matrimonij,& nō aliter.tex.est.ff.de iu.do.l.dotis fruc.& no.in l.si ante. & l.de diuisione.ff.sol.mat.Tūc sic.sicut qñ ñ sustinet onera mřimonii,ipse ñ lucrať fructus dotis:sic,& multominus non lucrabiť ipsam dotē,qa irrōnabile est,vt vir lucreť dotē, qñ nō pōt lucrari eius fructus,vt inf.de pac.ꝯuē.sup dote,auth.sed q̄.Statutū ergo nostrū est interpretandū,vt velint,vt vir lucreť dotē, uel eius partē,qñ ipse onera matrimonii sustinet,& ñ ante,nec est interpretatio absurda,cū ſm doc.statuta recipiant interꝑtationē restrictiuam,& declaratiuā ſm ius cōe.vt ſ.de nox. l.2. vbi plene hanc materiā scripsi,& ēt probatur in l.Cæsar. ff.de pub. Nono ꝑsuadeť ex eo,qa idē ius statuiť de nupta ñ ducta, nec viro copulatā, qđ statuiť de spōsa,ꝑ verba de futuro,qñ in vtraq; est eadē rō,vt ff.de his q no.infa.l.vxores.cū ibi no.ī gl.Decimo ꝑsuadeť ex eo, quia imaginari debemus statutū ꝯditū fuisse, aliqua bona rōne, & ſm cōiter,& frequenter ꝯtingentia, contingebat.n.maritū ꝑp ductionē vxo.magnas expēsas fecisse,ꝑp quod nō uoluit statutum eos teneri ad totalē restōnē dotis, sed lucrifacere dimidietatē.Istā rōnē,Ferrarienses in suo statuto hñt expresse positam;& hæc rō,licet in statuto predicto non sit expressa,tñ colligi poteſt ex supradictis.Item ex illo verbo,dotis. cum dos detur, & cōstituatur pro oneribus matrimonii supportādis. vt inf. de iu.do.l.pro oneribus,& sic statutum vult, quod lucretur dimidiam,vt eius,quod ſm tps mortis vxoris,est oneribus matrimonii suppositum,& sic,ꝑp onera.pro hoc bene facit ff.man.l.Iul. ait,in prin.vbi nuptię dřr sequutę, vt actio,viro deť, cū sustinet onera matrimonii. Cū igiť in proposito casu,tēpore huius mortis mulieris,dos promissa,non erat dictis oneribus supposita,ergo merito dicendū est virū lucrari,qa statutū hunc casum non concernit,& ita teneo, & ita consuluit in qōne facti in Floren. & multi doc.idē consuluerunt. Et ut ueritas magis elucescat ꝑ rñsionē ad obiecta.Rñ.inf.ad id quod dř, uerba statuti ꝯueniūt. Dico falsum esse de proprio,& perfecto significato, vt probant
6 arg.prædicta,& ēt latius declarabo. † Vnde sciendū, quod aliud est mulier sponsa, aliud desponsata,aliud vxor. Sponsa est per verba de futuro,ut ff.de spon.l.j.& 2. & dicitur a spondeo spondes.desponsata est illa quæ per uerba de præsenti consensit, & ad vlteriora non processit. Et ad istum sensum beata Virgo Maria,saluatrix nostra fuit viro suo Ioseph desponsata. Vxor,q̄ desponsata,& in usu mariti est instituta, & hoc secūdum propriū sensum,licet leges qñque abutantur, his uocabulis. Vel ſm catholicū uxor ab ungo gis:nam in introitu domus uiri olim ungebātur,& uxor postea appellabatur, nec uir anteq̄ esset uncta habebat potestatem utendi ea,licet hodie non seruetur. Similiter matrimonium secundum unum sensum dictum a matre omnium.Ideo primitus matrimonium fuit inter Adam,& Euā
a constitutum a q̄ mater omniū dici poteſt.Et licet leges, desponsatam,dicant etiā in matrim.ex simplici desponsatione: tamen illæ leges debent intelligi,ſm matrimonii principium: non ſm finē,& suū esse perfectum,ut probant aliqua arg. ſ.facta.Et cō-
7 firmo clarius,ſm theologos.† Nam inquiunt ipsi,qđ mřimoniū aliud imperfectū,aliud ꝑfectū.Imperfectū est,añ carnis copulā: perfectū est post carnis mixtionē. Vñ Ambrosius, in omni matrimonio intelligiť spūalis cōiūctio,quā ꝯfirmat,& ꝑficit carnalis cōmixtio.& subdūt,ꝙ in beata Virgine Ioseph desponsata, fuit perfectū matrimoniū,q̄tū ad sanctificationē. Ex hoc infertur, ꝙ in proposito nřo,mulier ista nō decessit uxor: nec in mřimonio,ſm primū,& perfectum significatum,ſm qđ statutum dēt ītelligi.Nō ob.l. nihil.ff.re.amo. qa in alio casu loquiť,& de vxore,& marito ſm ꝓpriū sensum,ut ibi ꝑ gl. Nō ob.l. Deo nobis. in ꝯrium alleg.quia in marito,& uxore carnaliter coniūctis loquitur,ſm ius ciuile,qui matrimonium ex uariis causis dissoluere poterāt inter quas cā religionis erat una ꝙ nō pōt hodie fieri altero in seculo remanēte.Preterea tex.ille de nouo sup lucro fiēdo,uel nō fiēdo ñ disposuit,sed sup ꝯdōne,si lucrari debuit ꝑ mortē ingrediētis religionē,statim dēri disponit, qa ingressus hř ꝑ mortuo.vñ illa nō infert aliqd in nřo ꝓposito, sed infert in alio,puta si simpliciter desponsata efficiatur monaca, supposito casu nřo,& tunc uir eius nil lucreť, qa nec per eius mortē,& erat aliqd lucraturus,ſm opi.q̄ teñ iu.vñ sileāt q illā.l. ꝑ casu nřę q allegāt.& hæc sufficiāt de qōne ꝑdicta. Vnū tñ nō omitto,ꝙ ꝑp supradicta posset ī dubiū reuocari, uidelicet,si ducta est,ut uiro ꝯiūgať,sed ante cōiunctionē decessit,an tūc vir dimidietatē dotis lucretur.& dico,ꝙ sic,qa pro cōiuncta & co
b pulata hř,q̄ de ꝓximo,ē copulāda.b arg.ff.de testa,mil.l.pe.& de le.3.l.itē legato.ff.ꝑ emptore.l.si qs cū.& in auth.ut ex iusta do. §.fi.& uide quæ scri.ĩ.c.l.si ꝯstante,uer.sed & si eꝯrio. Salyc.

ADDITIONES.

a Constitutum.Adde tamen ꝙ matrimonium fuit institutum a Deo,in statu innocentiæ,nec tempore institutionis fuit cōsummatum.ut per.d.Soc.cō.78. incip.circa primum quæsitum.uers.nec ob.circa medium.in j.par.char.54. & adde quòd matrimonium primus induxit Cecrops rex atheniensium,biformis,ideo dictus a poetis:quia primus marem fœminę matrimonio copulauit secundum Iustinum lib.j.uer.nunc ad bella.
b Quæ de proximo est copulanda.Adde quòd hoc dictum,pro singulari,& valde notabili refert,& sequitur.d.Fely.ca.3.loco col.4.uer.& contenta, extra de præsump.refert utrunque Hypol.de Marsi.sing.suo.cvj.incip.qui de proximo est cingendus,ubi dicit,quòd aliàs quàm hoc casu,statutū loquens de vxore, non haberet locum in sponsa de præsenti,per multa iura quæ alleg.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium morte soluitur.*

LEX VII.

1 **Si cū ante,** Casus.† Mors dř matrimoniū dissoluere,ꝯ voluntatem moriētis. h.d.Vel sic.Mentē magis quā uerba spectamus.h.d.Ibi sors.i.diuisio matrimoni. Ibi eius, s.qui munera dedit.ibi distraxit,quia uir,qui dedit, decessit. Ibi remanerent.i.restituenť,siue reddenť, & sic improprie poniť, quod no.pro saluatione libelli,& testium,ne incidant in falsū.

SUMMARIUM.

1 *Donatio perfecta non reuocatur.*

LEX VIII.

1 **Si ante** Casus.† Perfecta donatio nō reuocať, ēt in vltima uoluntate.h.d.Ibi in uacuā possessionē, licet.n.in possessionē inducta nō fuisset,reuocari nō posset,ut sup.de peri.& ꝯmo.rei uen.l.j.& ibi non.Sed.alienari nō potuisset,qa ille potior esset,cui prius fcā esset traditio,vt l.quoties,ſ.de rei vēd.

LEX IX.

Cum te Casus.Donatio perfecta,nō reuocať ꝑ rescriptū princ.h.d.Et rōnē hēs,in l.quoties.ſ.ꝑc.ipe.offe.

SUMMARIUM.

1 *Donatio simplex propter nuptias sponte facta,non reuocatur.*

LEX X.

1 **Si filiæ.** Casus.† Donatio simplex, facta spōte nō reuocať: licet matrimonium nō sequatur.h.d.de quo quid iuris hodie,dicetur.ĩ.cod.l.cum ueterum.No.ex tex.cum gloss. quod dictio ne,sui natura habet implicare,concor.l.& quia.ff. de iur.om.iud.& in Auth.de fid.instru.§.si nec.

LEX XI.

Si tibi. Casus.Mors spōsi,nō facit dōnē spōsalitiā reuocari. h.d.Et an hoc sit correctū ꝑ l.cū veterū,ĩ.e. ibi dicā.

SUMMARIUM.

1 *Donatio nurui facta a socru,an ualeat.*

LEX XII.

1 **Si mater.** Casus,donatio facta a socru, si ꝑfecta est nō reuocať.h.d.† Not.ex litera ibi,uel marito,qđ donatio q̄ facit socrus nurui.statim ualet.Sed nō illa, quā facit socer nurui.ut l.3.§.socrui.ff.de dona.inter uir.& uxo.circa qđ uide q dicam.in l.si te,ĩ.de dona.inter uir.& uxo.

SUMMARIUM.

1 *Creditor agens hypothecaria,quid probare debeat.*

LEX XIII.

a **De rebus.** a Casus.creditor agens hypothecaria dēt probare rē fuisse in bonis debitoris, tpe obligōnis.h.d.Super tex.ibi prius dic.& probabitur hæc ꝓprietas,quia creditor probabit tali die sibi obligatā,& donataria q̄ ñ velit rē a se auocari,ꝓbabit tali die vt donatam fuisse,& no.quod quilibet eorum confitetur rem fuisse debitoris.† Et ex hac.l.dicunt
2 doct.quod illud quod dř in l.& quæ nōdum. §.quod diciť. ff. de pigno.uidelicet,ꝙ agēs hypoth.contra tertium, debet probare rem fuisse in bonis debitoris,est uerum,nisi ille tertius causam habeat.

ADDITIO.

a De rebus.Hanc.l.limita ut per Bart.in l.& quæ nōdum.§. quòd dicitur. ff. de pig.& in casu sing.l.j.infra,de iure fis.lib. x.

habeat a debitore,qa hoc ꝑbato,vel ꝯfessato,sufficit ꝑbari dūtaxat obligationis prioritatē,vt hic:licet gl.aliud videatur sentire de m.fi.l.j.de quo plenius dicam. ĩ.ali.res pig.dat.l.sit,l.cum res.

XIIII.

L.si consentiente. Casus. Filius pōt donare res matris ea cōsentiēte,& donatio sponsalitia, hēt retro dotē dari, nec mater volens pretiū dare auditur.h.d.ibi mancipia, scilicet matris.

SVMMARIVM.

1 *Donatio simplex sponsalicia,quare fiat,& quando repetit.& nu.2.*
2 *Vtilis rei vendicatio vnde oriatur.*

X V.

Cum veterum. Primo recitat statutum antiquū, qđ fuit cā huius legis. Secūdo statutū ponit.Tertio ex illo statuto,decidit duas.q.primam.quęst. qñ stat p sponsum.scđa qñ stat p spōsam.quarto,dicta in spōso, extendit ad spōsā.scđa ibi,ea q̃.tertia ibi;si qdē.quarta ibi, q̃ sīr.
1 a †Simplex donatio spōsalitia,intelligit̃ hodie ob cām futuri mr̃imonij facta,& is p quē steterit mr̃imoniū ne fiat, nō repetit qđ dedit,& ēt sibi datū restituit.h.d.Text.ibi donōnes.s. simplices, ibi datæ sunt,si hoc expresse.ibi siue nō ita.i. de hoc nihil dico. ibi cōstituti.s.sponsus.& spōsa.ibi, vel cōsensu parentū, ex hoc tex.coniūcta.l.in ędibus. §.si filius.ff.de do.Dico qđ istę.ll.ēt hñt locū,si parētes spōsi, vel spōsæ,dōnē istā fecissent.Ibi largiant̃.i. elargiri intelligant̃.Ibi si qdē.i.ut quidē.Opp. cū gl.de l.si filiæ, s̃.e.Solue ꝙ illa ē hodie correcta p istā & hoc in casu dubij.In casu certi alia remanet incorrecta.Op.de l.si tibi, s̃.eo. Sol.primo qđ illa est correcta p istā,& male.Iō scđo dic, qđ ibi qñ stetit p casū:hic p eorū alterū,qđ licet,qñ stetit p casū,dēt hodie seruari.l.seq.
2 †Cōcludo igit̃ sic,aliqñ donatio spōsalitia ē facta ex mera liberalitate,hoc expsso, ꝙ nullo casu ad donantē reuertat̃;& tūc donatio ista nullo casu reuocat̃, siue interuenerit osculū, siue ñ:siue steterit p excipientē,siue p casū.vt ff.de do.l.1.ĩ prin.
a & ita pt ēt hodie intelligi.l.si mr̃.s̃.e.Aliqñ donō est simpliciter facta,nihilo alio dicto,a tūc olim p̃sumebat̃ ex mera liberalitate fcā.vt s̃.e.l.2.& l.si filii. & l.si tibi.nec illo casu reuocabat̃: hodie vero p̃sumit̃ ob cām futuri mr̃imo.ut hic,& no.hic ĩ gl. & l.j.§. fi.ff.de dona.quo casu dic,aut mr̃imoniū nō fuit sequtū p casum,& dic,ut in l.seq.Aut nō fuit sequutū, qa stetit p alterū de ꝯhentib.tūc aut p factū donātis tm̃,& tūc ꝑdit donōnē,q̃ fecit, & si qd recepit,vt hic in ver.si qdē.Aut p factū donatarij,& tūc restituit̃ qđ recepit,ut hic in ver.qđ si sponsa.Aut stetit p vtrūque;& tūc,aut simul in eadem voluntate concurrunt, & tunc locus ē repetitioni,ar.l.si diuersas,s̃.de transf. & qa cā q̃ recipiēti nocet est potius consideranda,arg.ff.de cond.& demon.l.cū ita datur.ij.rñ.aut simul nō cōcurrunt in hac vlt. volūtate,sed successiue,quia modo stetit per unum,modo per alium;& isto casu dixit Ia. de Ra.ꝙ vltima mora nocet.arg. ff.de per.& cōmo.rei uen.l.illud,ff.sol.ma.l.semel mora.Sed de hoc dubito,qa nō vr̃,ꝙ primus possit morā purgare; qa executio vr̃ statim fcā a l.q̃ utilem rei vend.restituit donatori,ut in hac litera.iō remitto ad ea q̃ in materia purgationis moræ scrip. in d.l.semel mora,quā publice repetii.Quęro de qua ꝯdictione hic loquat̃ dicit gl.ex hac.l.quod fatetur Cy.qñ petitur nō quando repetitur,qa tunc dicit dari cond.ob causam, quę oritur ex tacito pacto de reddendo.
3 †Quæro unde oriatur hęc utilis rei uend.respon.gl. ex tacito pacto,de reddendo arg.ĩ.de do.quæ sub modo.l.j.& 2. Sed uerius est quod oritur ex utili dominio a lege restituto, propter tecitum pactum. & istam mentem forte habuit gl.

ADDITIO.

a Nihilo alio dicto. An donatio facta a sponso sponsæ,uel econtra, repetat̃,matrimonio non secuto,& an incumbat actori probat.donōnem fuisse simpliciter factam,uide gl.& Bart.in l.ij.sup.eo.& an in dubio data sponsæ, uideant̃ data animo donandi,uide Bald.& do.in l.cum test.sup.eo.& sup. tit.proxi. Quid aūt si matrimoniū sequatur;& donataria decesserit,an donatio reuertatur ad uirum,vide not.in l.si liberis,inf.eo.ubi dr̃, quod sic, de quo habes gl.sing.inst.de dona.§.est & aliud,in uersi.exæquatur.

SVMMARIVM.

1 *Osculum quid operetur.*
2 *Anuli impositio,quid operetur.*
3 *Donatio propter nuptias,an sit restituenda,si osculum interuenerit: & non sequatur matrimonium.*

LE XVI.

Si a sponso. Casus.Donatio sponsalitia collata a sponso sponsę;si matrimonium non impleatur per causam;& interuenerit osculum, repetitur pro dimidia tātum:osculo non interueniente repetitur in totum. collata vero a sponsa sponso,repetitur indistinctē.h.d.
1 † Not.ꝙ osculum operatur.Itē ꝙ p osculum sequutū,nō dr̃ cōsentire de pñti, vt sit matrimoniū,sed cōsentit osculari,ut a spōso futuro marito.
2 †Quid autem impositio anuli operetur, & quare in quarto digito ponatur habes 30.q.4.c.feminę.No.etiā ꝙ genus mulierū est auarissimū.cōco.ff.ad velle.l.sed si ego.
3 †Quæro in casu,quo osculum interuenit si matrimoniū de iure sequi non pt,an tūc donatio tota uenit restituenda.Gl.rñ.ꝙ sic.qđ no.& forte hoc venit limitandum,qñ sponsus ignorauit seq nō posse:sec⁹ si sciuerit.arg.eius quod no.in l.a diuo pio.ff.de rit.nup.& in l.auunculo.ff.de cōdi.sine cā. Quærit Cy. si ab vtraq; fuerit donatum, an habeat locum distin.huius.l.& dicit quod sic,& bene.

SVMMARIVM.

1 *Donatio,ante nuptias facta, mulieri in ætate minori,nō requirit insinuationē.*

LEX XVII.

Minoribus Hucusq; de donatione spōsalitia, nunc de don.ante nup.vel pp nup.de quo in prima parte rubricę,& in quo differt ab alia dixi.
1 †Casus.Donatio ante nup.facta mulieri minori ætate ñ ĩdiget insinuatione.h.d.Quod fatetur gl.vsq; ad 300.solidos.cui adde,& hodie vsque ad quingētos,vt l.sancimus.ĩ.de don.Donatio vero sponsalitia, si excedat legitimā quantitatē,est insinuanda,vt s̃.si aduer.do.l.j.& ibi no. Quærit gl.qd si mulier esset minor,dic,vt inf. e.aut. eo decursū.

L.si liberis. Casus, id qđ reuertitur ad alterū ex ꝯiugib. de eo,ꝙ alteri dedit,siue ex dote,siue ex donatione,nō tenetur liberis primi mr̃imonij seruare. h.d.Et no. Op.ad id ꝙ dicit lr̃a post scđas nuptias,de l.hac edictali.ĩ.de sec. nup.So.vt in gl.Op.ad idē de.l.feminæ.inf.de sec.nupt.so.vt ĩ ca.

SVMMARIVM.

1 *Dos,& donatio propter nuptias,constante matrimonio,augeri potest:& minui,& de nouo constitui. & nu.3.*
2 *Hypothecæ obligatio in augmentis non retrotrahitur.*
4 *Statutum quod vxore præmoriente,vir lucretur dimidiam dotis,quomodo intelligatur.*
5 *Filij primi matrimonij non sunt fraudandi.*

LEX XVIII.

Si constante. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima,qñ coniuges volunt dotem vel donationē augere.Scđa qñ diminuere.scđa ibi,sed si eꝯ̃,Prima subdiuiditur in quinque,quia primo ponit dictū in augmētatione dotis,& donatione pp nuptias.Secundo tollit obiectū, annectendo rōnem.Tertio inferendo statuit donationem fieri posse,vbi prius nulla erat;& vbi dos augetur. Quarto dubiū remouet circa ꝑdicta de lucrando. Quinto aliud dubiū remouet circa hypothecam.Secunda ibi,nec obsit. Tertia ibi, ideoque. Quarta ibi,pactis videlicet.Quinta ibi,iura,& hypothecarū.versi.sed si econtrario,subdiuidit in duas, quia primo statuit circa
1 diminutionē.Secūdo excipit,secunda ibi,exceptio. †Casus.Cōstante matrimonio dos, & donatio propter nuptias potest augeri,& de nouo constitui,& pœnę super his iniri, & hypothecę cōstitui.Similiter pñt minui,nisi ex diminutione,fraudarent̃ liberi primi matrimonij. Not.ꝙ prima pars huius. l. est correcta in eo,ꝙ augmētū ponit in lnīa,& ptāte:hodie em̃ est in necessitate hic posita.Itē no. ꝙ licet donatio simplex sit prohibita inter vi.& vx.non tñ donatio propter nuptias,vt hic.Item not. ex verbo indulgendū,ꝙ in recōpensationē dotis, ꝑmittit̃ donatio pp nuptias,& quasi eius pignus censetur.Itē no.ex verbo,ideoque,ibi solam vero dotē dare,ꝙ mulier,cōstāte mr̃imonio,potest dotē dare marito, & sic se dotare.& tex.est clarior, in l.seq. Ibi quantitatē.dicit gl.i.quotitatē,& male,quia quotitas est partis ad totū.Cū igitur in casu nostro nulla prius fuerat donō,nō pōt dici iure quotitas augeri,quia non ens,quātitatē nō recipit. ibi q̃tum dos aucta.exponunt quidā.i.augmētū dotis, & sic donatio erit minor q̃ dos data.cōcor.inf.e.l. fi.Alii intelligunt,quā tum est dos cum eius augmento, sed quicquid sit, s̃m ista iura hodie dicendū est,quod tam constituēdo a principio q̃ postea: tā in q̃titate,q̃ in quotitate,& in pactis,seruat̃ ęqualitas,vt in authen.equalitas.inf.de pac.conuen.& ita no.in l.seq.Ibi in iungēdis,dic si expressum,si autem nil sit dictum, dicit gl.ꝙ in prima cōstōne inita,sunt in augmento seruanda, & idē habes in con-
2 promisso prorogato. l.Labeo.ff.de arbi. † Ex uerbo, iura etiam hypothecarum,no.ꝙ obligatio hypothecę,in augmentis,nō trahitur retro.Contra ꝙ opp.gl.de l.cum oportet,in fin. inf de bo. ꝙ libe.Sed dic,ꝙ illa potius concordat, qa sicut ibi inspicit̃ tp̃s quo bona aduentitia peruenerūt ad patrem, sic, & hic,inspicit̃ tempus quo augmentū ꝑuenit ad coniugē:& non anterius. Itē op.de l.fi.inf.qui po.in pig.ha.vbi in tacita hypotheca, mr̃ ꝑferetur prioribus creditoribus,tacitā hypothecam habētibus,& sic vr̃ retrotrahi.so.ꝙ hic de expressa hypotheca,ex partiū cōuētione:ibi de tacita,s̃m Cy.Sed hęc sol.nil valet,qa si nō expssa,minus tacita,& eꝯ̃ si tacita trahitur retro,fortius expressa,vel saltē pariter,vel illa s̃m istā,qa ibi,in dote principali,hic in augmēto, & in vtroque casu a tp̃e quæsitę hypothecæ,habet locū priuilegium ꝑlationis,vt ibi s̃m Rai.Hæc sol.est vera sane intellecta. Et vt rei veritas pateat,attende,ꝙ hæc l.fuit Iustini Imperatoris, ut no.in l.seq.ĩ prin.& illa.l.fi.fuit Iustiniani,q fuit post Iustinū, ut insti.de dona §.est & aliud.& ante illam.l.fi.mulieres nō erāt priuilegiatæ, ut ꝑferrentur creditorib. anterioribus tacitis hypothecis,ut ibi patet.ideo s̃m tempus hui⁹. l.aliud erat statutū, quàm ibi.Hodie autem dico,idem statui in augmento,quod de primęua dote dicitur,ar.l.quod in rerum.§.si quis.ff.de leg.1.& intelligo de augmento, re ipsa dato, non confessato, ut in ipsa dote dicitur,in d. l.fi. ne creditoribus per simulata figmēta fiat præiudicium,ut in auth.sed iā necesse,ibi posita.&c.Ex uer. sed si econ-

3 si econtrario. † No. quod dos, & donatum propter nuptias potest minui constante matrimonio.Contra quod opp. gl.de l.j ĩ. si dos const.matr.& soluit dupliciter.Primo quod hoc intelligatur in casibus specialibus, in quibus dos, cōstante matrimonio, potest restitui:de quibus. l.mutus.§. manente.ff.de iure do. Vel secundo,& multum notāter hic,in dote promissa, in qua de restituendo non tractatur.Et ideo facilius pacto,remittitur,l.ꝯ̃ria,
4 in dote data,habeat locum.†No,ad qōnē,statuto cauetur,vt vxore præmoriente in matrimonio,sine liberis;maritus dimidiā dotis tm̃ restituere teneatur; & aliam dimidiam sibi lucretur. Nā est hic glo.bonū arg.vt de dote data:non autē promissa, intelligatur dictum statutum;cum in promissa,illud verbum restituere,non possit adaptari.qđ no.Iaco.But.inf.de seru.fugi.l.mancipia.Ad oppositū facit,qa dare,& promittere sunt paria.l.fi.infra ad l.Fal.Et quia ex sola promissione, mulier dr̃ dotem habere, vt l.cum postea.§.primo,vers.si is.ff.de admi.tut.& ibi no,& inf.de rei vxo.act.§.accedit. & hæc pars est tutior. & ꝑ hoc ēt accedat. l.si.ĩ.solu.matr.alij vt Iaco. de Ray. & Cyn. dixerunt ad ꝯ̃rium,ꝙ dos non potest restitui constante matrimonio, qñ est dos sola, absque donatione.Sed qñ est cum donatione,tūc potest, vt hic, & rationem dicunt esse;quia ideo dos prohibetur restitui, quia donationis instar habet,vt dicit tex.d.l.j.sup.alle. Sed hic non est donatio,quia innitur ex vtraque parte.Ista solu.mihi nō placet; quia iste tex.supponit, ꝙ dos absque donatione minui poterat; nec ad diminutionem donationis necessitat. Præterea mulier non lucratur fructus donationis;sed maritus,vt no.inf.eo.auth. dos data.& in auth.de non eli.secund.nuben.§.illud quoque.Et ideo per illius diminutionem,mulier non dr̃ fructus donare marito. Sed eꝯ̃, maritus donat fructus dotis vxori; sibi dotem restituendo,vt d.l.j.ideo alteram ex solutionibus glo.teneo. Ex versi,
5 exceptis.in fi.†No.quod fraudibus est obuiandū;& maxime, ne filij primi matrimonij fraudentur ex gestis, tp̃e secundi matrimonij.Contra ꝙ opp.vt fraudari non possint;quia tēpus mortis binubij parentis inspicitur,vt in Auth.de nup.§.quia vero hactenus. Solu. vt in glo. & attende, ꝙ interdum non est aliquod pactum,ꝙ maritus secundi matrimonij vel vno aliquid lucrentur, & tunc quia liberis primi matrimonij nil seruare tenetur, ut s̃. eo.l.liberis.si tunc diminutio ꝑcedit de plano,interdū dicūt aliquid lucrari; & tūc ꝑcedit gl. vt ēt tēpus ꝯ̃cti matrimonij inspiciatur;ne fraus liberis fiat:nec facio differētiā,an lucretur ex pacto,vel ex lege:cū rō non sit diuersa.Item, quia hæc æquiparant̃ per l.s̃.de epis.& cle.l.deo nobis.§.nā maritus. & ideo si secūdus vir,vxore præmoriente,lucratur dimidietatem dotis vigore statuti,non poterit minui:ne liberi primi matrimonij fraudentur; cum alia dimidia eis debeatur.& adde quod no. in d.l.si liberis.

SVMMARIVM.

1 *Vir quando impediatur ære alieno.*
2 *Fraus quando ad futuros trahatur.*
3 *Probatio, contra quam præsumptionem admittatur.*
4 *Maritus confitens se centum in dotem ab vxore habuisse, an sibi præiudicet.*

LEX XIX.

a **Sed iam necesse.** a Hæc auth.non pōt breuius summari. Pro eius declaratione quæro, quomodo adaptetur ad l.C.responde, quòd in prima parte correctiue,quia per l.C.positum erat in voluntate, per istam ponitur in necessitate, ut no.in 1.gl.Sed in vers.& si quidem vsque in fi.venit determinatiue,determinando,in quibus rebus possit
1 fieri augmentum. † Quæro 2. quando dicitur vir alieno ęre impediri.respon.secundum Cyn.hoc esse considerandū, inspectis facultatibus suis.Vnde si haberet mille in bonis,non dr̃ impedi-
b ri ęre alieno,si deberet alij centum,vel ducenta, b ar. de iud.l.sed & si susceperit.§.si proponas.& ita etiam intelligitur gl.hic posita super verbo,ęre,& super verbo,debitorum, ꝙ fateor si facultates durarent ita,ꝙ vterque solui possit;aliàs hic fateor, ꝙ mulier ꝑferretur creditori,in tacita hypotheca, vt dixi. in l.pręced. & ideo tex.in corpore, dicit si nullum sit debitum. Quæro.3.vñ suspicio de qua,hic in litera,oriri possit? dic ex eo;quia cum mulier sit priuilegiata, ut in actione de dote præferatur creditoribus anterioribus tp̃e,vt inf.de priui.do.l.j.infra, qui pot.in pign. habe. l.fin. si faciet augmentum in mobilibus; cum mobilia la-
2 teant creditores,de facili possent decipi. †Quæro.4.an fraus ista
c præsumatur aduersus etiam futuros. c Resp. glo.ꝙ sic & est notandum.Sed quidam contra,quia tex.hic in corpore, versicu. si vero non fuerit debitum,solum respicit tēpus augmenti: an debitor fuerit tunc,vel nō:& sic,ad futuros,non debet trahi, vt ff. de verb.obli.l.si a colono. Pro hoc etiā facit hæc litera in fi.quæ vult,quod ꝑpter fraudis suspicionem, perdat priuilegium suū; & sic,non ius cōe.Sed ꝯ̃ sequentes non vtentur priuilegio,quia non expedit: sed iure cōi, quo priores hypothecæ preferuntur, ergo &c.Tertio,quia contra sequentes creditores, non videtur suspicio fraudis,vt l.j.s̃m unam lec.infra de iur.fis.lib.10. Sed defende glo.quando alia indicia appareant,per quæ possit ꝯiecturari, qđ creditores futuros velit fraudare. l.quod si maritus. ff. q & a quib.s̃m Bar.est ergo dr̃ia in hoc,ꝙ ꝯ̃ præsentes est præsumptio fraudis,alio non probato;& est iuris,& de iure.Sed cōtra futuros non est hic iuris p̃sumptio. Sed oportet aliud ꝑbari, p qđ suspicio colligat̃,puta ꝙ statim post hoc augmentū recepit pecu
3 niā mutuā ab eo,cui mulier vult auferre.†Sed tūc q̃ro.5.an ꝯ̃ huiusmodi p̃sumptionē,ꝑbō admittat̃,& gl.in corpore sup verbo priuilegio,dicit qđ nō,p testes,qa ꝯ̃ p̃sūptionē iuris, & de iure, tales ꝑbōnes nō admittunt̃.vt l.oēs.§.j.ff.quæ in fraud.cre. Et idē dico,si vellet ꝑbare p instr̃m publicū.qa rō nō est diuersa. Sed fatet̃ alia glossa posita in corpore, sup verbo stabat.ꝙ si creditores ꝯfiterent̃ augmentū, ꝙ sufficeret ad tollendā p̃sumptionē istā;qđ est notādū,s̃m doc.Et sic est singulare dictū:ex quo ha-
d bes.ꝙ ꝯ̃ p̃sumptionē iuris,& de iure,nō admittit̃ aliqua ꝑbō,dnisi p ꝯfessionē aduersarij.qđ tene cordi.Et cū illa glossa dico aliā ꝯcordare,q̃ est s̃.de non nu.pec.l.in ꝯ̃ctib.in princ.signata super verbo,nullo mō.Quæro an in donatione pp nuptias,habeat locū hęc lex:dic qđ nō qa in illa mulier nō gaudet priuilegio, vt ĩ. q pot.in pig.ha.l.fi.& sic cessat suspicio,s̃m Cy.nec maritus,in ea repetēda,hēt priuilegiū:qa si nō mulier,minus maritus:& iō in corpore ꝑmittit̃ viro facere augmentū in mobilib. qa nulla erit
4 lęsio.vt in aut.de qua,d.§.illud versi.vir aūt.† Quæro ꝯstante matrimonio,maritus ꝯfitet̃ se habuisse in dote centū ab vxore, vel eius socero dāte noīe filiæ eius vxoris, an talis ꝯfessio ꝑiudicet marito,vel creditorib.Cy.hoc sentit qđ ꝑiudicet marito: sed nō creditorib.qđ placet:licet hæc lex loquat̃ de augmēto tm̃: qa eadē rō subest machinandi ꝯ̃ creditores,in utroque casu, & intelligo,tā pñtes,q̃ futuros,eo modo,quo.s̃.dixi.Sed sunt aliqui q dñt ꝑiudicare marito,qñ ꝯfitet̃ a socero se recepisse:non aūt qñ ab vxore,nisi appareat,unde vxor hr̃e poterat, quo nō apparente, dñt nō ꝑiudicare viro,qa illa p̃sumunt̃ q̃sita de bonis viri. l. quintus.ff.de dona.inter vir.& vxo.vel p̃sumunt̃ virū sic fateri, ut in tantundē donet vxori,sed si donatio esset,morte viri ꝯfirmaretur:sed qa forte vxor p̃moreret̃.vel aliter ꝯuentio posset oriri, iō videndū,an p̃sument̃ de bonis viri q̃sita:& puto,qđ non. Primo p istū tex.hic in corpore,q solū creditorib.disponit nō ꝑiudicare:vnde marito ꝑiudicare ꝑmittit.Scđo qa maritus recepit, ut de bonis uxoris.igit̃ eius ꝯfessio,saltē implicata,ei ꝑiudicat,sicut & datio ꝑiudicat,ut ĩ.eo.l.seq.Cōfessio. n. ꝑbat receptionē, ut ff.depo.l.publia.§.fi.arg.ff.de uerb.ob.l.si ita stipulatus. §. Grisogonus.& s̃.de non nu.pe.l.aduersus.Tertio qa stādū est instr̃o donec ꝯ̃riū probet̃,ut l.ꝑcib.s̃.de ꝑba.& pro hoc bene facit tex. & gl.ibi,pe.in l.cū ꝑpria.§.si qs alteri,uel sibi.& melius ad ꝑpositum glo,in l.j.ĩ.de do.cau.Et ex his patet,ꝙ l.Quintus, non ob. quia ibi mulier habebat pœnes se:& maritus dicebat, de bonis eius esse,& nullam oppositam presumptionem maritus habebat.in casu nostro,nec p̃sumendū maritū se confiteri aīo donādi:qa donatio non presumitur inter eos,qa celebratus est ꝯ̃ctus, a iure permissus,ut ff.de dona.inter vir.& uxo.l. si sponsus. §. circa,& l.uterini,in fi.alia coniectura probatur ibi,&c.

ADDITIONES.

a Sed iam necesse. Hanc.l.limita ut per Imo.in l.si cōstan.in 3.q.4.partis principalis.sol.mat.& latius per Moder.in §.fuerant,insti.de ac.& adde, ut p Pau. de Cast.consi.385.
a Si deberet centum uel ducenta.statutum loquens de debito, habet locū in magno,non aūt in paruo:attenta tamen qualitate personæ dicitur magnum,vel paruum debitum,de quo per d.in l.j.ff.si cer.pet.fa.l.leg.& l.fi.ff.de le. tu.
c Aduersus ēt futuros. Vide de hoc vltra Bar.& Bal.hic,eundē Bar.in l.post contractū,col.2.ff.de don.& in l.ait pretor.§.ita demum.ff.de his quę in frau.cre. & in rub.inf.quæ in frau.cred.col.2.versi.quæ cum concepisset.
d Aliqua ꝑbatio.Limita nisi fuerit admissa.quo casu valet,& prodest s̃m Inn.in c.cū Bertol.de re iud.& in c.fraternitati,de fri.& malef.& in c.qa pleriq;,de immu.ec.post prin.& adde ꝙ no.Inn.de test.in c.cum esses.& ibi Doc. & Inno.in d.c.qa pleriq;.Et adde qđ nō solū,p verā cōfessionē,rescinditur p̃sumptio iuris,& de iure;sed ēt per tacitā,vt no.Bar.in l.absentē.ff.de pœ.adde tñ Bal.in l.nō ignorat,in fi.2.col.inf.q ac.nō po.vbi dicit,ꝙ aut lex determinat super certo,& nō cadit ꝑbō in ꝯ̃riū,ut l.j.inf.de rei vx.ac.aut super dubio. & tūc tm̃ p cōfessionē,p istā.l.quā intellige,ut p Bal.hic, si est facta confessio in iudicio,& adde ꝙ primā limitationē approbant Io.And.& Imo.in l.inter stipulantē.§.j.itē adde ꝙ ꝯ̃ talē p̃sumptionē iuris, & de iure admittitur ēt ꝑbatio p ꝑtestationē,vt no.d.Ant.in c.is qui,de sponsa.& adde Bal.cōs. 52. 1. lib.uide gl.in l.licet Imperator, aliàs in l.si seruus plurium.§.j.de leg.j.& ibi. Imo.in 10.col.& no.in c.j.quod me.causa,& in c.ex parte.de reg.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ante nuptias,quando,& quare,propter nuptias,vocetur.*
2 *Dos,constante matrimonio,constitui potest.*
4 *Feminis subuenitur facilius,quàm maribus.*
4 *Dos quid sit.*
5 *Pacta iniqua quando sint resecanda.*
6 *Maius reducitur ad minus.*

LEX XX.

Cum multæ. Primo ponit occasionē legis statuēdæ. Scđo statuit.Scđa ibi:scimus & hæc secūda subdiuidit̃:qa primo emēdationē ponit, circa nomē eius, annectēs rōnē,usque ibi,fingit̃ & noīe. Scđo ex ꝑdictis īferēdo statuit donōnē pp nuptias fieri posse,post nuptias,& obiectioni q̃ videbat̃ obstare,rñdet usque ibi.Si igit̃ dote.Tertio qđ ꝑxime dixerat repetit addēdo modū,p quē cognoscat̃ an sit donō simplex,uel pp nuptias usque ibi,& supponat̃.Quarto dubiū remouet circa ꝑdicta dotalia,distiguēdo,an sint ꝯuēta,uel nō,usq; ibi
ita tamen,

ita tñ. Quinto primū mēbrū proxime distinctionis limitat ꝯfir
mando anteriores qōnes usq; ibi: similique mō. Sexto donatio-
nē prius factā postea insinuari ꝑmittit, usque ibi: similique mō.
Septimo ꝯfirmat aliquas pōnes anteriores usque ad fin. Casus
donatio q̃ antea vocabatur ante nuptias, ꝑ hanc legē cognomi
a nari dēt, pp nuptias a & pōt ꝯstante matrimonio fieri, & circa
eā pacta de lucrādo pñt iniri. & si alia sint inita pacta dotalia, in
telligunt in donōne repetita, & antea facta, pñt ꝯstante mr̃imo-
nio, insinuari, h. d. †No. ex ver. sancimus, ibi. quare. n. dotē, ꝙ dos
pōt ꝯstitui, ꝯstante mr̃imonio, nec distinguit in mobilib, uel in
immobilib. & sic in oīb. & qa hęc litera dicit de dote data, idē in
ꝯfessata qđ dixi in aut. ꝑcedenti. Itē attende ꝙ dos data, nō indi-
gebat insinuatione, vt no. hic in prin. in gl. 3. & tex. ĩ. de iur. do. l.
fin. vbi vide, qđ est in arg. ut instrumenta dotalia, non sit opus ĩ
3 memorialib. registrari. de quo plenius dicam in d. l. fi. †Itē not. ꝙ
facilius est subueniendum feminis q̃ marib. Quod prestat in ar.
vt si in ciuitate sint duo, æqualis paupertatis, xenodochia: quo-
rū vnū sit pro masculis tm̃, aliud pro mulierib. ꝙ debeat xeno-
b dochiū mulierum, b ꝓferri in legato simpliciter relicto, xeno-
dochio, vel pauperib. quo casu pro pauperib. admittitur, ſm qđ
dr̃. s. de epi. & cle. l. si qs ad declinandā. §. vbi aūt. Itē not. ꝙ prius
non sit dos, quā matrimonium. Item qđ matrimoniū, non pōt
esse sine dote. Cōtra ꝙ op. gl. de tex. c. nullam, 30. q. 5. & non sol-
4 uit. dic ꝙ ibi ꝯsulendo: non aūt ut necessitet ad dandum. †Item
ꝙ dos, appellatur donatio, a muliere facta in sustentationē one
rū matrimonij. ex quo dicit tex. iste, ꝙ donō, pp nuptias, non di-
cat a dote. ꝙ est uerū noīe & cā: qa uterque pp matrimonium,
sed non ppea habent eadē priuilegia. ut l. fi. §. fin. ĩ. qui po. in pig.
ha. No. qđ una ex causis prohibendi donationē inter ui. & uxo.
est pp libidinē, ex quo uī ꝙ tanq̃ ꝯ bonos mores facta, non ua-
lidet iuro, ut in c. non est obligatoriū, de reg. iu. li. 6. Itē qa lex ei
resistit, ergo &c. vt l. non dubiū. sup. de leg. No. ex uerbo, si igitur
dote, ibi, & hoc ipsum significauerit, ꝙ in dubio, qñ non expres
5 sit ꝙ donabat pp nuptias, donatio intelligit simplex. †No. ex uer
si. & supponat, ꝙ pacta expressa, licet iniqua, sunt seruanda, &
hoc qñ ex post facto, donatio ꝯstituit: ut in gl. & hoc iure isto; ho
die uero secus: quia ad equalitatē reducunt. ut ĩ. de pac. cōuen.
aut. equalitas. No. ex uersi. ita tñ, ꝙ iure isto sufficiebat æquali-
tas in q̃titate. i. ꝑ quotas: licet in quantitate esset inequalitas: qa
una quota, esset in q̃titate maior altera, qđ est hodie correctum
per aut. æqualitas. ĩ. de pac. conue. Et hoc iō, qa non pōt esse do-
natio minor dote, sed quia statuta, uel ꝯsuetudines terrarum, ꝑ
mittunt donationē minorem esse. iō in illis locis, seruaretur. l.
6 ista. †No. successiue ꝙ maius reducitur ad minus: qa huic redu-
ctioni uoluntas utriusque resistit. Sed non ecōtra, minus ad ma
ius: qa uoluntas alterius eorū, repugnat. Sed q̃ri pōt, cū maius re
ducatur ad minus, ut hic. eodem modo, deberemus dicere ꝙ ali
quid reducetur ad nullum, ar. ff. ad Treb. l. illud. §. nummis. quod
tamen est falsum, ut supra, in uersi. si autem, unde ad hoc dicit
glo. quod argumentum predictum hic fallit. & potest esse ratio,
quia si aliquid reduceretur ad nullum, repugnaret uoluntas cō
iugum, sperantium ex pacto aliquid lucrari. & adde qđ dicam ĩ.
in authen. dos data, in ult. quæstio.

ADDITIONES.

a Cognominari debet propter nuptias. Adde an quelibet donatio, ob nuptias, debeat dici donatio, propter nuptias; & uide Pau. de Cast. cons. 103. & Spec. in tit. de do. post diuor. restitu. §. 3.

b Xenodochium mulierum: Ita no. Bal. in sing. in l. multis. ff. de sta. ho. dicens ꝙ legatum factum monasterio, dēt potius intelligi de monialibus, quàm de monachis; ita etiam per Pet. de Ancha. in c. nimis, extra de excess. prela.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles deponuntur, sed non immobiles.*
2 *Actio quæ detur sponsæ, vt donatio constituatur.*
3 *Pactum de lucrando dotis medietatem, an ualeat in donatione quæ facta est, nullo pacto adiecto.*

AVTHENTICA.

Dos data. Expone, & supple tex. ibi mireē, & necessariū
est, ut in prima gl. & sic hæc aut. corrigit. l. co-
dicis, qa ibi dr̃ maritū posse, si uelit facere donationē. ut patet in
uer. si igit. Ibi soluere. s. dotē. Ibi recuset, a parte mariti. ibi ꝯteste
tur. i. corā testib. ꝓtestet. Ibi recōdat, nō apud se sed edē sacram,
vel publicā ꝑsonā: ut s̃ de usur l. acceptā, Ibi denunciet, dic, & de-
nuntiatione facta, petat ꝯsignari, & deponi, ut no. ĩ corpore. ibi
exactio. s. postea, so. ma. & exactio de lucrādo, ut hic in gl. uel dic
1 exactio. i. ꝯstō, & hoc ꝯstāte matrimonio. †No. ꝙ res mobiles tm̃
ꝯsignant, & deponunt; nō immobiles, qa ille ꝯtinuo se exhibēt
vt ĩ. q ñ & a qui. quar. pars de l. 2. lib. 10. & hic in gl. Glo. j. in princ.
querit quid uult dicere principiū huius aut. dic ut in ea. & adde
ibi ambulare, & est casus. s. eo. l. si liberis, & ĩ. de bo. q l. b. l. constō
nib. Quæro, an huius donationis mulier fructus lucretur, gl. di-
cit, ꝙ nō. & idē dicit in aut. de nō eli. secundo nub. §. illud quoq;
colla. j. & ibi assignat rōnē, quia aliàs reperiretur, quod fructus
dotis, non seruirent oneribus matrimonij, contra. §. j. in aut. de
æqua. do. & ĩ. de iure dot. l. pro oneribus, cū idē sit hodie in do-
natione, ꝙ in dote, ut ĩ. de pac. conuen. auth. æqualitas. ¶ Quæ-
ro. 3. si ita est, qđ eius fructus nō lucrat; quare dos data, hanc do-
nationē meret. rñ. gl. vt mulier sit securior in eius dote: qa vir res
suas, licet hypothecatas pro dote, potest alienare; ꝯsentiēte vxo
re. Donationē aūt, nō poterit, vt auth. siue a me. s̃. ad velle. ita di
cit gl. Et est alia rō, qa viro inchoante male vti substātia sua, pote
rit mulier, sicut dotē ita donationē vēdicare. vt in auth. ꝑmissa,
hic posita, & in auth. donōnē. ĩ. de iur. dot. Itē qa sicut vir, fuisset
lucratus dotē, ex postfacto, vel totā, vt eius partē; ita, & ipsam do
2 nationē. vt s̃. eo. l. cum mulię. ver. sinaūt, &c. †Quæro 4. quo iure
agit, vt donō ꝯstituat. rñdet gl. ꝯdō. ex hac. l. Mar. vero dixit, ꝙ ip-
so iure a l. ꝯstituit. vt hic, & iō nō agit, vt cōstituat, sed ut tradat,
& ita tenet ꝑ Iac. de Ra. Cy. & Ray. & dicit ipse, casum esse hic. in
fi. in uerbo, exactio. Quæro nunc quinto. maritus, præmoriente
uxore, lucratus est dimidietatē dotis, mulier non petiit sibi do-
nationē ꝯstitui; ꝑmortuus est uir; petit ipsa in bonis mariti tm̃,
quantū est dimidietas dotis; an possit? dicit gl. ꝙ nō; & sibi impu-
tet, quare donōnē sibi ꝯstitui nō petiit, ꝯstāte matri. Or. attēde.
ista qō depēdēt a ꝑcedēti, & eius determinatio est bona ſm opi.
gl. Sed ſm opi. Mar. qui dicit donationē esse cōstitutā, ipso iure
a lege; dicendū est mulierē recte petere. & ita tenet Iac. de Are.
& Ray. & h. d. esse casum de uerbo, exactio; & clarius in corpore,
ubi dr̃ qđ soluto matrimonio, nō pōt exactionē declinare, & tñ
ibi nulla est prius facta donatio; imò nec fuerat receptio, qđ est
plus, & istā partē puto, de iure, ueriorē. Vel saluando dicere pos-
sumus, ꝙ in protestatione, & denūciatione, mulier offerebat do
tē, & petebat donōnē rantę q̃titatis sibi ꝯstitui, qđ tñ est aliqua
liter diuinare. Hodie tñ iste donōnes, nō sunt in usu, & puto, ꝙ
ꝑcedat ex eo, ꝙ cōiter statuta terrarū disponūt, ut ꝑmoriēte mu
liere, sine liberis, maritus lucret dimidietatem dotis. quo statuto
stante, dico eodē modo, uxorem lucrari dimidietatē donōnis,
qa & pactū. l. est. & an ita paciscant in istis lucris, uide s̃. de episc.
& cle. l. ideo nobis. §. ubi aūt. & ideo opin. Mar. esset tunc præiudi
3 cialis parti mariti. †Quæro 6. an pactum de lucranda medietate
dotis, ualebit in donōne, in qua nullū pactum est appositum; &
dicit gl. quod sic: qa nullū reducitur ad aliqd, nō eꝯ. ut s̃. eo. cū
multę. §. sinaūt. & h. d. Cy. uerum ubi ab utraq; parte est datū, ut
ibi: sinaūt uir nullā donōnē ꝯstituisset, tūc si tenemus opi. Mar.
ꝙ ipso iure sit ꝯstituta, & idem aut tenemus, qđ ipso iure nō sit
ꝯstituta, nec habeat ꝑ constituta: tunc dicit ipse, quod aliqd re-
ducitur ad nullū: quia ꝙ nihil est, utique minus est. l. illud. §. pen.
ff. de tri. & sic maritus non posset lucrari, ex pacto: ex quo mu-
lier nihil lucrari posset. Ista opi, uī in hoc ultimo, mihi periculo-
sa. Nā ſm eā, sequeret, ꝙ nec maritus lucrari posset partē dotis,
uigore statuti, nec uigore pacti. arg. eorū q̃ proxime dixi, ꝙ pu-
to falsum. Ideo dico, ꝙ pactū, & statutū ualet: licet donō aliàs ñ
interuenerit. Nec ob. ꝙ uxor nil lucrari possit: quia suū nō pos-
se lucrari ꝑcedit, ex eo, ꝙ non est dare aliqd in substātia, cui lu-
crū possit inhærere. & sibi imputet, & de donōne sibi nō ꝓui-
dit. Nec ob. ꝙ nil reducitur ad minus, quia est aliquid in substan
tia: quia nō habet cui inherere possit, & tūc aliquid non reduci
ad nihil, quia hęc reductio est ꝯ uoluntatem, & mentem ꝯhen-
tium, & paciscentium. Nec ēt ob. ꝙ illud qđ nil est minus esse di
catur, quia uerū improprie; nō ꝓprie. preterea istæ. ll. nō utūtur
his uocabulis. Vel aliter, & si nihil est minus, nō est quātitatiue;
nec attractiue: cū nil sit subsecutiue: & sic ad se maius trahere
non pōt; sed est minus positiue entitatis, pones abnegationem.

AVTHENTICA.

Permissa. Ista auth. addit ad l. cod. quia ostendit compas
sibilitatem, q̃ habet donatio, propter nuptias,
cum dote in modo agendi. nam sicut mulieri, datur rei uendica
tio, ꝑ dote sibi restituenda, ita ꝑ donōne. Et de materia eius dic,
ut inf. de iure do. auth. donàtio. & dic, in rem actio. s. utilis, ꝙ pa-
tet, quia hypothecam in ea nō excludit, ut s̃. ad Velle. auth. siuè.
quod aliàs faceret, & ff. de re. iu. l. nec pignus. Et no. quod dona-
tio ꝓpter nuptias, potest fieri in speciebus: dos fit in quātitate.

SVMMARIVM.

1 *Insinuatio, an requiratur in dote constituenda.*
2 *Vir, an perdat lucrum dotis, si donatio non fuit insinuata.*
3 *Vxor quando donationem totam, viro præmoriente, lucretur.*
4 *Vir quando totam dotem lucrari dicatur.*

AVTHENTICA.

Eo decursum. Hec auth, satis est obscura in litera. Et
ꝑ declaratione principii dic, ꝙ illa di-
ctio, ut, pt esse nota ueritatis: & tūc uerba sequētia, spōsalitia lar
gitas, stāt improprie, ut in gl. pt ēt esse nota similitudinis, & tunc
stāt ꝓprie, ut sit sēsus, ꝙ donō pp nuptias, est spālis ꝯctus, ut spō-
salitia largitas; & hoc dicit principiū. Seqt in litera, nec insinua-
tionē desiderat. Ex hoc collige, qđ hec auth. uenit ad l. cod. corre
ctiue; qa ꝑ illā, insinuatio in donōne, pp nuptias, erat necessaria.
ut in uer. simili mō. ꝑ istā nō; sicut nec in dote. ut ĩ. de iu. do. l. fi.
Ibi, si ab alio det. s. ꝑ uiro. quo casu dñs dr̃ donare uiro; & uir mu
lieri. & sic un⁹ actus occultat, ut als. ff. de iu. do. l. licet. §. j. & hoc ē
qđ seqt in litera. licet in uiri ꝑsona &c. Ibi q̃tū ad mulierem. i. in
fraudē mulieris tenet donō; licet ñ insinuata. Ibi aūt, si uir, uel a-
lius; ñ credo, ꝙ ista sit disiūctiua casuū, sed ꝑsonarū tm̃ ĩ eo casu.
Nam

Nam nō credo si vir dat directo donōnē mulieri, ꝙ ex pte viri
requirat insinuatio, sicut requirit ex pte mulieris. Et est rō, qa
dos ex vtriusque pte, insinuationē reqrit. ut s̃. e. l. cū multę. & ĩ.
de iu. do. l. fi. Sic, & donō ex utriusq; parte, dēt reqrere, cū parib.
passib. debeant ambulare. ut d. l. cū multę, uer. sinaūt. & æquali-
tas in eis sit seruāda. ut in auth. æqualitas, ĩ. de pac. ꝯuē. Itē qa est
donatio ob cām, qa pp nuptias, & pp dotē, & sic nō requirit in-
sinuationē, sed vbi alius dat ꝑ uiro, vel vir ipse, uel is qui dedit in
sinuationē facere, dēt, qa ille qui dat ꝑ uiro uī ipse donare viro,
& illa donatio est simplex: iō non ualet ĩ eo, ꝙ excedit legitimā
summam, nisi sit insinuata. iō viro nō dat actio ēt ꝯ mulierem ꝑ
illo pluri, in quo non tenuit, sed mulieri sic, licet non sit insinua
ta, ne reperiat decepta. Et istū intellectū non habes hic, ꝑ doct.
nec ꝑ Ia. de Bel. in corpore. Ibi q̃titas, q̃ legitimū modū excedit.
Ibi concedant, aliàs cedant, parti viri. i. qa casus euenit lucrandæ
a dotis. †Ibi super his, istud uerbum, nō est in corpore, & Ric. hoc
posuit, ut firmaret opi. sua, ponit hic in gl. q̃ vult ꝙ si donatio nō
est insinuata, uir nō lucret ex dote; nec ei prosint pacta dotalia.
Sed mihi uī ꝙ ista gl. sic intellecta sit iniquissima. nā si donō hr̃
a pro insinuata, in fauorē mulieris, a & sic ipsa lucret, uel totā, vel
partem, ut est tex. in corpore. & hoc operantur pacta dotalia, in
donatione tacite repetita. ut s̃. e. l. cum multę. sequitur ꝙ ſm pa-
cta dotalia, maritus dēt lucrari ipsam dotē, uel eius partem, aliàs
obseruatur inequalitas ꝯ auth. æqualitas. ĩ. de pac. ꝯuē. Præterea
quo pacta proderunt mulieri, si pro non appositis, & pro nullis
habeantur quo ad uirum. dicendū est ergo quod nullam habet
actionē ꝑ donōne ista repetenda, quia nec rei uend. nec publi-
cianā, qa titulus in ꝑsona viri deficit, cum donō sibi facta non te
nuerit. Et hoc est notandum, qa nō dr̃ fecisse in totā, sed ĩ eo tm̃
quod excedit ltīam summam, ut ĩ. de do. l. sancimus, in princ. iō
in gl. in corpore q̃ fuit Io. dicit ꝙ maritus nullā hēt actionem in
eo quod est s̃. legitimum modum, sed in eo ꝙ est. ĩ. sic, quia ĩ eo
donatio facta uiro, tenuit, qđ mihi placet. Sed an residuū, rema-
nebit penes uxorē quondā. i. eius hæredes, ea præmortua? rñ. ꝙ
non, sed dēt restitui ei, qui pro viro tradidit, si petat. Sed quæro
in casu quo vir esset præmortuus, pone mulierem lucratam di-
midietatem donōnis, qa eꝯ vir fuisset lucratus medietatem do-
tis, qd fiet de illa dimidietate. rñdeo si illa pars, q̃ mulier lucrat
ascendit vsque ad ltīam summam, residuū esset restituēdum ei,
q dedit, si peteret, & nō hęredib. uiri, & vbi vnius esset supplemē
3 tum, dēt dari hęredib. & residuum donatori petenti. †Item q̃ro,
pone dotē esse mille, & pactū ut uir totam dotem lucretur, vxo-
re præmoriente, & pone titiū dedisse donōnem pro uiro, & fuis
se mille, ita ꝙ quælibet excedit quingentos aureos, maritus præ
moritur, an uxor totam donōnem lucrabitur, vel si eꝯ maritus,
totam dotem? Quidam dixerunt, ꝙ non, qa illud ꝙ lucratur al-
ter eorū, hēt ex causa, & titulo donationis, in hūc casum, & euē-
tum purificatę. & iō in eo, ꝙ hoc lucrum excedit ltīam summā,
non valet, ꝙ pactum instar donationis hēt, & dñt gl. hoc voluis
se in corpore. Sed Ia. de Ra. & cōis opi. doc. tenent, ꝙ non sit ꝯsi
deranda q̃titas lucrorum, pp tex. in corpore, qui nō tm̃ ptē do-
tis, sed totā lucrari ex pacto, ꝑmittit: & qa illud lucrū, cēt pp cām
factā, & maxime qñ ꝑcipitur in casu mortis alterius, dñt ergo so
4 lū inspici summā datorū. † Quo supposito q̃ro in themate præ-
misso, an uir totam dotē lucrari possit? & quidam, ꝙ nō; qa vxor
non potuisset eꝯ totam donōnē lucrari, qđ probant sic. dona-
tio facta a tertio pro viro de mille, censetur primitus facta viro,
& a uiro vxori, arg. ff. si cer. pet. l. singularia. ff. de iur. do. l. licet. §. j.
Sed in ꝑsona uiri non tenuit, nisi in quingentis, igitur. Nec ipse
potuit plusq̃ haberet penes se in uxorē traasferre, ut in re. iuris,
nemo. Sed teneo ꝯriū, & dico, hic esse casum, ut in corpore. Nā
volunt isti tex. quod illa donatio occulta, q̃ prius censetur facta
viro hēatur pro insinuata, q̃tū ad mulierē, & eius fauorē, nō q̃-
tū ad maritū, & suū donatorē, & iō mulieri nō pōt exceptio illa
obiici. iō mulierē totam donōnem posse lucrari, & sic eꝯ mari
tus totā dotē, licet pro tali donatione repetenda, si non fecit in
sinuari, nō hēat actionē, sed pro parte, ut supra dixi, & modo ui-
detur hęc materia clarificata per me Barth. Saly.

ADDITIO.

a In fauorem mulieris. Vide de hoc, vltra hic notata per Bald. nu. 1. versi. item notata, quod fauorabilior est mulier, eundem in l. in hac, inf. de dona. & in l. fi. §. si res, de iure do.

¶ De nuptijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, se litigatoribus interponet, in electione consultoris discordent.*

LEX PRIMA.

a **CVm de nuptijs.** ¶ a Si discordia est in eligen
do sponsum puellæ, iudex
1 est medius. h. d. † ¶ Gl. vide per te. Hęc lex, prestat in arg.
b b quod si inter litigantes sit discordia, in electione con-
sultoris, iudex se interponat, & eligat. facit etiā. ff. de ven. inspi. l.
j. §. item notandum. Item quod si partes discordant in forman-
do punctum, mittendum consultori, iudex debet illum forma-
re. pro hoc text. in simili. ff. de iureiu. l. iusiurandum, & ad pecu-
nias. §. si de qualitate.

ADDITIONES.

a Cum de nuptijs. Vide Bal. omnino in l fi. de app. recipi.

b Præstitit in ar. Præstat, & ad aliud, ſm Bal. hic num. 2. versi. facit hæc lex, ꝙ si, minor ex forma statuti, non possit sine cōsensu duorū cōsanguineorū suorū contrahere; & alter illorū nolit contractui, vni, quē facit minor, sibi vtili cō-sentire; quod iudex interueniens, supplebit illius consensum. Ita no. Bal. in l. si cum dotem. §. eo autem tpe. ff. sol. ma. & Bal. in rubr. s̃. de contrahen. empt. in pen. q. & ibi in apost. & in l. vidua. ĩ. eo. & no. An. cor. sing. suis in ver. consensus, incip. statuto cauetur.

LEX III.

a **Libertum.** a Libertus patronā, nec eius filiā neptē, uel
proneptem, pt ducere in uxorem. h. d. Op.
de l. si patrona. ff. e. sol. ut in gl. Opp. ꝙ hodie possit, ut ĩ. e. aut. sed
nouo iure. dic ut ibi dicam.

ADDITIO.

a Libertū, ad hanc l. qualiter tenere possit, factum contra l. vide Bal. in l non du dubium, in x. col. s̃. de legi. & & adde Bar. hic, & in l. qui rogatus, de ma. Vide etiam in l. humilem. de incest. nup. & in l. si quis, in prin.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas quid sit, & an gradus habeat.*
2 *Concubinatus, quid sit.*

LEX IIII.

Liberi. Casus, ꝯcubina patris, nō dēt esse vxor filij. h. d. Simi
liter, nec eā in ꝯcubinā pt hēre. vt. ff. de ꝯcubi. l. j. §.
pen. Quærit gl. de rōne dubitandi: & rñdet qđ rō fuit, qa matri-
1 moniū impedit rōne cōsanguinitatis, vel affinitatis. vide gl. † Et
no. qd est affinitas: & idē no. inst. de nup. in. §. affinitatis. Et attē-
de quod affinitas, in se gadus nō hēt. vt ff. de gra. l. nō facile. §. gra
dus: sed ꝑ correllationē ad aliud, sic. vnde quoto gradu qs vxori
meę erit in gradu cognationis, toto est mihi iure affinitatis: &
eꝯ. & ita no. in d. §. gradus. ꝑ gl. & doc. & improrie gradus affini
2 tatis appellatur. † Itē attēde qđ gl. dicit quod concubinatus, est
illicita ꝯiunctio, quod est verū de iure canonico: sed de iure ciuil
li, secus vt. ff. de cōcubi. l. antepe. Et ideo doc. & gl. in fi. dicunt qđ
per concubinatū, ꝯhitur affinitas quædam. 36. q. 3. c. de incestis.

SVMMARIVM.

1 *Rector prouintiæ cum subdita sua, matrimonium non contrahet.*
2 *Nati ex clerico constituto in minoribus, & ex concubina, nō legitimantur per sequens matrimonium.*
2 *Clericus non potest habere concubinam.*
4 *Matrimonium cum concubina, an sit de iure canonico prohibitum.*
5 *Inualidum a principio, an possit tractu temporis validari.*

LEX V.

Et si contra. Matrimoniū inualidū, validat ex nouo ꝯ
sensu adhibito, tpe quo cessauit cā impe-
1 diens. h. d. No. ꝙ rector prouinciæ, nō pt ꝯhere matrimoniū, cū
sibi subdita, ꝯcor. s̃. si rector prouincię. l. j. Opp. gl. de l. si qs offm̃,
& l. ff. e. Sol. qđ hic in rectore forensi, ibi in oriundo in sua pro-
uincia. Querit gl. an nouus consensus sit necessarius, & dicit qđ
sic. ꝯ qđ facit. ff. e. l. 4. & depo. l. q̃sitū. Sed rñdet gl. in minore, ante
nup. &c. Et rōnē assignat Cy: qa ꝑsumptio coacti ꝯsensus, q̃ hr̃
in ea, q̃ rectori prouincię copulatur, nō tollitur solo tractu tpis
iō nouus cōsensus requirit. Sed in ea, q̃ minor erat, nulla ꝑsum-
ptio coactionis erat: sed tm̃ cōsensus pp ætatē deficiebat, q̃ ꝓfi-
cit solo tpis tractu. Mihi uī ꝙ iste tex. ex pseuerantia actus, colli-
gat pseuerātiā voluntatis, iō solū de actu qualis fuerit est q̃ren-
dū. & iō si rector prouincię, durante offō, sic habitauit cū ea, q̃
duxit in uxorē: & idē sic fecit finito offō, puto ꝙ hoc sufficiat,
& nouus consensus ex hoc colligat. idem dico de puella mino-
re, si simul habitabat cū eo, q uir dr̃, & ita loquit. d. l. 4. ff. de ritu
nup. & l. si uxor. §. si minor. ff. de adul. ubi aūt rector prouinciæ
eā q̃ despōsauit, nunq̃ duxit, tūc dico, ꝙ finito offō, nouus ꝯsen
sus est necessarius, verbo vel facto. & idē dico de pupilla, q̃ licet
despōsata, seorsū ꝯtinuo habitauit a uiro, qa nouus ꝯsēsus req
rit verbo, uel facto. & ita no. gl. ex̃, de despō. impub. c. literas. Quę
ro qd de filijs antea natis? rñde gl. ꝙ nō sūt legitimi. ar. l. Paul⁹,
ff. de sta. ho. Et ē rō: qa sūt nati ĩ figura mr̃imonij, qđ ē ꝓhibitū.
& sic nō ob. ꝙ nati ex ꝯcubina, legitimant ꝑ sequēs mr̃imoniū.
vt ĩ. de na. li. l. cū qs, & l. nup. qa ꝯcubinat⁹ a iure ꝑmittit. Nō. ob.
ꝙ iste rector ꝯcubinā potuit hr̃e ut ff. đ ꝯcub. l. fi. & no. hic ĩ gl. 2.
quia hic mulier nō stetit ut ꝯcubina, sed vt vxor. Et qđ ista gl. di
cit de añ natis: idē dico đ ꝯceptis primo: sed natis postea, ut d. l.
Paulus. & probat hoc in litera q̃ notāter dicit. postea susceptos,
2 & natos. Et faciūt hęc ad questionē, qua q̃rit an nati ex clerico
in minorib⁹ ordinibus ꝯstituto, & eius cōcubina, legitimētur ꝑ
sequēs matrimoniū, & dicit Ri. malū. qđ nō ꝑ istā. l. & ꝑ nota. hic
3 in gl. a sēsu ꝯtrario. † Nā nati ex ꝯcubinatu ꝑ sequēs mr̃imoniū,
legitimant qñ ꝯcubinat⁹ est legitim⁹, & ꝑmissu⁹ a iure, sed cleri
co ē ꝓhibitū hr̃e ꝯcubinā, vt. s̃. đ epi. & cle. l. eū q ꝓbabilē: ergo
sequēs mr̃imoniū, ñ legitimat ex tali ꝯcubinatu natū. Sed cano-
niste tenēt ꝯriū ĩ c. tāta, ex̃ q fil. sint leg. Ex eo qa illa tunc sicut
nūc, ei⁹ vxor eē potuit. Nec ꝯcubinat⁹, ē ĩ clerico in minoribus
4 ordinib⁹ ꝯstituto, qa ex̃ cām publicę honestatis, ē ꝓhibit⁹. † Quę
ro an de iure canonico hoc mr̃imoniū sit interdictum, & dicit
Hug. aliàs Gof. & Io. an. ꝙ ñ, qa ñ ē ꝑpetuo, sed tpaliter ꝓhibitū. i.
donec

donec durat possidẽtis officiũ,& ideo de iure canonico, valere dẽt ut in muliere ꝑhibita nubere.ĩ.tpa luctus,in cuius persona mr̃imoniũ tenet de iure canonico.vt in c.ult. & pe.ex de secũ. nup.Sed forte simile nõ est bonũ:qa ibi mr̃imoniũ non deficiebat ex defectu ꝯsensus,sed ob aliud extrinsecũ,de honestate inductũ,hic vero deficiebat ex defectu libertatis ꝯsensus, nã metu,coacte p̃sumitur mulier in casu isto mr̃imoniũ ꝯ̃xisse.at matrimonia debent esse libera.ut ĩ.e.l.neq;.& l.fi.s̃.de sponsa. & ff. de verb.obli.l.Titia.& l.stipulatio.hoc modo.&.ĩ.de inuti.stip.l. 2.ideo mr̃imoniũ metu factũ,est ipso iure nullũ.ff. qđ me.cau.
6 l.mulier.§.si dos,& ibi not.etiã de iure canonico.¶ † Vltimo gl. tangit materiã brocardicã,an quod non valet a prin.tractu tporis firmetur:& ex dicta gl.colligo talem distinctionẽ,ꝙ ꝑpetuo prohibita,tractu tpis nõ firmentur,ut l.nõ dubium.s̃.de le.prohibita ad tempus,si cessat causa impediens: & superuenit confirmans,validantur,& non aliàs. de quo dic plenius per Dyn. & Io.And.ic.non firmatur,de reg.iur.in 6.lib.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfam. absque patris consensu, non potest contrahere matrimonium,de iure ciuili.*
2 *Tacens dicitur consentire: & quomodo, & vbi hoc intelligitur verum.*
3 *Filiusfam.quando ob contractum matrimonium,absque patris consensu,possit ab eo iustè exhæredari.*

LEX V.

1 a **Si vt proponis.** a Casus.Taciturnitas patris habet̃ pro consensu in filij nuptijs.h.d.¶† No.ꝙ de iure ciuili,filiusf.nõ p̃t ꝯ̃here matrimoniũ,absq; patris ꝯsen
2 su,ꝯcor.s̃.e.l.2.&.ff.de sta.ho.l.Paulus.†No.ẽt ꝙ q tacet,ꝯsentit. contra hoc opp.gl.de l.qui nos.§.vetare.ff.de fur.Sol.speciale fauore matrimonij,s̃m Pe.sed plenius scripsi in l.inuitus.s̃.de pc.
b vbi uide.sed an de iure canonico tale matrimoniũ ualeat:b licet pater nõ ꝯsenserit:uel licet ꝯ̃dixerit,dic ꝙ sic,& filij sunt legitimi,ut extra qui fil. sint legit. cap. tanta. & ita not.glos.in dict.l. Paulus. & inst.de nupt. in princ.licet autẽ teneat matrimoniũ,
3 sicut si emancipatus uel emancipata fuisset,&c.† Quærit tñ gl. an ob hoc possit iuste exhæredari a patre,& remittit gl.ad not. ff.de ꝯ̃tab.l.3.§.si emancipatus. Et ueritas est ꝙ si ignominiosã recipit in uxorẽ,poterat olim exheredari,ut d.§.si emancipatus. in fi.hodie nõ p̃t, quia non est de causis hodie approbatis, quę enumerantur in.§.causas,aut.ut cum de app.co.

ADDITIONES.

a Si vt proponis An vero in executione matrimonij,req̃rat̃ cõsensus p̃ris. vide plene per d.Alex.de Imo.in l.3.§.sed vtrum,de mino.& de ma.huius.l.vide. l.cum qui.ff.de sta.ho.& gl.in c.1.de despon.imp.lib.6.& c.cum cã. de rap.
b An de iure canonico,tale mr̃imoniũ valeat.Adde q̃d eẽ,in mr̃imonio contracto per parentes,an filius p̃ris & taces obliget̃.Vide plenè ꝙ sic limitando tñ vt ad plenũ per Hyppo.de mar.sing.suo.147.inci.filius præsens, & tacens.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas puellæ solum,in nuptijs spectanda est.*
2 *Minor reputatur maior,in matrimonio copulando.*

LEX VIII.

1 **In copulandis.** Casus.† Nõ curatorũ, uel ꝯsanguineorum; sed solius puellę volũtas in eius nup.spectatur.h.d.Op.de l.i.s̃.e.sol.dupliciter. primo,qđ ibi puella cultu uerecundiæ, nõ uolebat suam intentionẽ exprimere:hic sic,& hęc bona in adulta.so.qđ ibi de tutore hic đ curatore,& hæc bona, si est pupilla. Et est rõ, quia tutor datur ꝑsonæ,curator reb. ut hic in litera.dic ergo, aut est puella:& hẽt locum.s̃.co.l.j.aut adulta,& sic nubilis ætatis:& tunc aut exprimit eius uoluntatem,& illa spectatur:aut non uult exprimere: & tunc uoluntatem matris ꝯsanguineorũ,& ꝑpinquorũ dico explorandam esse,& eis discordantibus iudex se interponet ar. d.l.j.Sed an uoluntas curatoris debeat exquiri.Et hic attẽde, ꝙ curatorum multæ sunt species. Quidam sunt qui principaliter dantur rebus,& secundario ꝑsonę: & istorũ uoluntatẽ puto explorandã,ut hic,& ar.s̃.de in inte.resti.l.si curatorẽ. Quidã sunt qui dantur principaliter ꝑsonę,& secundario rebus:ut curator, qui datur furioso,ut ĩ.de cu.fu.per totũ, & de istius req̃sitione frustra tractatur:quia furiosus,uel furiosa nuptias nõ ꝯ̃hit.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui uel alie.iur. Quidã sunt,qui dantur rebus,ita ꝙ nullo mõ personę:& istorũ aliqui dãtur gestioni,ut ff.de cu.bo.dã per totũ.Aliqui liti,ut ĩ.de in lit.dan,tu. uel
2 cura.& isti nõ sunt requirendi.¶ † Vltimo uide, & quod hic in matrimonio copulando,minor reputatur maior, quia ipsius solius uolũtas sufficit,quod præstat argumẽtũ,ut in cã mr̃imoniali habeat legitimã ꝑsonã stãdi in iudicio,facit etiã.ff.de adul. l.inter liberas.§.pe. Et suadet ratio: quia sic est in matrimonio spirituali.i.in causa beneficiali,ut extra.de iud.c.fi.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Consensus patris,tam in contrahendo, quàm in dissoluto,reparando matrimonio.*
2 *Pater quando possit dotem filiæ repetere.*

LEX VII.

1 **Si vt proponis.** Casus.† Sicut ꝯsensus p̃ris, necessari' est in mr̃imonio ꝯ̃hendo a principio: sic in dissoluto reparãdo.h.d.Not.gñaliter, qđ necessaria in ꝯ-
2 struẽdo,sũt necessaria ĩ dissoluto reparãdo†Gl.op.qđ nedũ filia nõ repetẽte:imo ẽt ꝯ̃dicẽte,p̃r repetat dotẽ,ut ĩ. de rei ux. ac.§. hoc ꝑcul.sol.ꝯfitẽdo ꝯ̃riũ,vt ĩ gl.Op.qđ p̃r nõ possit dotẽ repetere,vt ext.de ꝯsang.& affi.c.ex literis.& ff.de pac.dot,l. cũ maritus.§.totius.sol.ibi fuit reintegratũ ꝯsentiente eo, qui habebat. ac.de dote:hic secus ¶Oppo. ad extra,qđ hodie teneat matrimoniũ,vt no.in l.paulus ff.de sta.ho.solu,ꝯfitẽdo ꝯ̃riũ.sed tunc insurgit dubium: an p̃r tũc posset repetere dotẽ.& vr̃, qđ non per auth.sed q̃uis,ĩ.de rei vxo.act.p q̃ vr̃ actionẽ q̃sitã p̃ri euanescere:qa cõpelleret̃ de nouo dare.& sic nõ ob.l.fi.ff.de pact. sed dic,vt dicã in d.auth.q̃uis.ubi gl.no.ꝯ̃riũ.Vltimo Bald.alleg.istũ tex.vt statuta ap̃pbata ab autoritate sup̃iorũ,ñ p̃nt mutari,sine eorũ licẽtia.sed modicũ,aut nil facit,& in ꝯ̃riũ facit.l.oĩm.ĩ. de testa.& ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium,ut præsumatur,instrumenta nuptiarum non requiruntur.*
2 *Matrimonium dupliciter probatur.*
3 *Filiatio qualiter probetur.*
4 *Filius non esse alicuius,quomodo probetur.*

LEX IX.

1 **Si vicinis.** Casus.†Ad præsumendũ matrimoniũ,nõ sunt necessaria instrumenta nuptiarũ:nec ad ꝑbõtionem filiationis ẽ necessariũ instr̃m natiuitatis: sed qđ ꝑbet̃ natus ex ea,cũ qua dr̃ eẽ legitimũ mr̃imoniũ:& ĩ domo, vicinis sciẽtib.h.d.Pro declarõne huius l.attẽde,ꝙ ad ꝑbandũ quẽ filiũ legitimũ,& nãlẽ,oportet ꝑbari,ꝙ ex legitimo mr̃imonio sit na
2 tus,vt hic,& l.filiũ.ff.de his,q sunt sui,vel alie.iur. †Vñ uideam' primo,qualiter matrimoniũ ꝑbet̃.& dic,dupliciter, qa uere, & p̃sũptiue: vere qñ ꝑ uerba matrimoniũ importantia,uir cõsentit in mulierẽ,ut in eius uxorẽ.& eꝯ,vt ĩ l.nuptias.ff.de re.iur.& in auth.de nup.in prin.& iste talis ꝯsensus, probat̃ per testes, &
a instra,ut hic.p̃sumptiuẽ,dixerũt qdã ꝑbari, probando, ꝙ talis a consuetudinem in domo habui,cum tali libera,& honesta muliere,ar.ff.eo.l.in libere.de concubi.l.in cõcubinatũ.§.j.Sed hoc nõ sufficit,s̃m canonistas,ut 30.q.v.c.j.in fi,& ita no. in d.l.ꝯcubinatu.Sed mũdus,istã practicã ñ seruat.& ll.illas intelligit, qñ ñ.tm ꝯsuetudo simul cohabitãdi ĩteruenit;sed ẽt,ꝙ is q maritus dr̃,illã honorauerit,& tractauerit, ut vxorẽ;& ꝯ̃ ipsa illũ honorauerit & tractauerit,vt maritũ.Nã tunc,ut sic tractata, p̃sumit̃ vxor;nisi maritus aliter fuerit ꝑtestatus:& ita dẽt intelligi d.l.in ꝯcubinatu,& d.l.ĩ liberę.Nã ĩter cõcubinã,& vxorẽ,nil ĩterest; nisi in dignitate.vt ff.de leg.3.itẽ legato.§.parui.& intelligo istũ tex.vltra expositionẽ gl.nisi ĩ dignitate.i.honorificẽtia. hinc est ꝙ mariti vxores suas:& p̃eminẽtijs verborũ honorãt:& eas dominas appellãt,ut l.titia.§.q maritus.ff.de an.leg.similiter,ꝙ lex vt l.j.ff.rerum.amo.& l.prima.§.si uir.ff.ad sil,& ẽt ꝯsortes,l.fortunæ,& infortunij appellant.ff.sol.mat.l.si cum dotẽ.§. si maritus.Est ergo ꝑbandũ,ꝙ simul cohabitãt,& in eadẽ domo:& qđ inuicẽ se tractabãt,ut maritus,& vxor:& ita erãt reputati a uicinis,& notis eorũ,ut hic.in prin.his probatis p̃sumit matrimoniũ:nisi ꝯ̃riũ ꝑbetur,ut d.l.in cõcubinatu. & ꝑ istũ modũ iura
3 canonica,& ciuilia nõ sunt discrepãtia.† Quæro nũc qualiter fi
b liatio ꝑbet̃.b rñ.filiatio respectu patris, vere nõ p̃t ꝑbari, ut ff. de cond.& dem.l.lucius.sed respectu matris,sic,qa illa est ꝑ certa.Probabit igit̃ ꝑbato matrimonio, ut s̃. qñ illis sic simul cohabitantib.& matrimonio durante mulier cõcepit, & qđ ex illius uẽtre natus fuit talis,vicinis,& notis scientib.ut hic,& d.l.filiũ,s̃m Cyn. Sed qa interdũ,non sunt ualẽtes hæc oĩa recordari,ꝑbat̃ p̃sumptiuẽ,ꝑbando quasi possessionẽ,& ꝙ talis, & talis tenuerũt,& tractauerũt talẽ,tanq̃ parentes legitimos,& nãles, & qđ ipsi,& ipse ita habiti,& tenti sunt a uicinis, & notis eorũ. hæc ꝑbant̃ extra,de filiis p̃sby,c.Michael.& extra, de p̃sũpt,c, illud.& s̃.de ꝑba.l.non epistolis.& l.nõ nudis.& uide qđ ibi dixi,
4 Quæro qualiter ꝑbabit negatiue.s.qđ non sit filius eius, qui p̃r eius dr̃.rñdeo,ꝙ modi ꝑbãdi ponunt̃,in d.l.filiũ.& est attendẽdũ,ꝙ matris cõfessio,uel professio, nõ p̃iudicaret filio in quasi possessione existẽti,ut ff.de iureiur.l.3.§.pe.Et ideo fatuus fuit ille q erat in possessione regni, tanq̃ filius regis defuncti: & cũ mr̃ declinãs ad mortẽ,ei secreto dixerit,qđ licet natus eẽt ĩ mr̃imonio; vere tñ ñ erat fili' regis,ille resignauit regnũ,nã nec matri, nec p̃ri credere debuit;sed se, & ꝯsciẽtiã suã ĩformare ĩ qua qs clemẽtior ẽe nõ dẽt,ut in auth.de iud.§.operi.facit ẽt qđ no. In fi.extra,de pe.& remis.c.officii.Vltimo queri põt qualiter fiat probatio generis,de quo remitto.l.j.& ad ibi no.de proba.

ADDITIONES.

a Quod talis.Adde Soci.consi.39.inci.uisis,& inspectis,circa medium.2.col. in j.parte,char.77.ubi hoc inducit,firmat, & alleg.
b Qualiter filiatio probetur.Adde gl.in l.lucius,in uersi.nullus,& quod ibi no. in apost.in uer.per coniecturas,& ibi no.Bar.in uersi.filiatio non põt plene probari.ff.de cond.& demon.no.idẽ Bar.in l.nudis.nu.j.uerbo,est cautela, inf.in j.lec.C.de proba.Bal.in l.neque natales,nu.4.& in addi.in uer.filiatio eo.ti.no.post Colle.in c.per tuas,nu.3.in uer.probatur filiatio,& ibi no.Fel. co.2.in j.no.extra.de proba.no.per Lanfr.c.qñ contra falsam,§, testium deponens,nu.103.in uer.filiatio.eod.tit.& per Pano.c.intelligimus.num. 7.in ver.filium mariti,extra,de adul.& Alex.consi.51.vol.1.& consi.24.vol.4.

Cum

LEX X.

Cum te. Mulier nobilitatẽ, quam acquisiuit ꝑp virum,statim perdit,cum alteri inferiori nubit.h.d.Not.ex principio,ꝙ iura naturalia,vel ex iure ꝑuenientia,sunt fortiora; quàm accidentalia,vel aliunde prouenientia.Glo. vide per te.

LEX XI.

Si inuita. Casus. Vir põt vxorem suã repetere, quã pater suus,vult retinere.h.d.Quærit, q̃d si volẽtẽ retinet.dicit gl.idẽ;sed tunc est dubiũ:qua actione. & dic, ut in gl.2. vel s̃m Iac.de Ra.aut retinet̃ inuita,& datur interdictũ, vt in gl. Aut volẽs,& tũc iudicis officiũ,vt ff.de lib.ho.exhi.l.j. & 3.§.si qs volẽtẽ,& ff.ad mace.l.de iure.& hoc verũ in casu huius. l.Sed vbi alius a patre,eã volentẽ detinet,dic,aut ille ꝯtẽdit, se eius maritũ:& tunc datur interdictum,arg.ff.de lib.ho.exhi. l.fi.& notabiliter interdictũ de vxore ducẽda,vt no.ĩ l.ad instar. & l.imo.ff.de libe.ho.exhib.aut non ꝯtendit,se maritũ,& tunc iudicis officiũ.

LEX XII.

Nec filium. Filiusfamilias,nõ põt cõpelli a p̃re,nuptias ꝯ̃here:nec ipse potest,sine patris consensu. h.d.Hoc tñ vltimum,est correctum.ut dixi. s̃.eo.l.si vt proponis.

LEX XIII.

Neque. Casus.Mr̃imoniũ valet ẽt, sine scriptura, & ĩstro statur,donec ꝯ̃rium probetur.h.d.vide gl. per te.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia, & contrahendo, & dirimendo, libera sunt.*

LEX XIIII.

a **Neque.** a Casus.†Mr̃imonia debẽt eẽ libera,tã ĩ ꝯ̃hẽdo,q̃ in distrahẽdo. h.d. Opp.ꝙ in ꝯ̃hẽdo ñ sunt libera. l.sicut.s̃.de ac.& ob.Sol.ꝙ aliud ĩ ꝯ̃ctib.vel dic,ꝙ sunt libera, añq̃ fiãt:sed iã facta,necessario implent̃.vt ibi &c.Op.2.de l.ea q̃.ff.de don.iter vi.& vx.Sol.ibi pecunia ꝑcesserat a stipone.hic a ꝑmittẽte.Op.de l.iubem'.ĩ.de repu.Sol.ibi de pacto legali,ĩ qđ temere diuertẽtes,incurrũt:hic in ꝯuẽtionali.hodie vero,si est mr̃imoniũ,nõ est loc' diuortio,& si diuertit̃,repetit̃,vt dixi.s̃.e.l.si ĩuita.

ADDITIO.

a Neque.Adde d.Soc.cõs.3.incipit circa p̃sentẽ cõsultationẽ ĩ prin.in j.par.ch.3

LEX XV.

Vxorem. Casus. Patronus põt libertã suam in vxorem ducere,nisi sit de personis expresse prohibitis.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium an teneat, nulla dote interueniente.*
2 *Libertus, an possit matrimonium contrahere cum filia senatoris.*

AVTHENTICA.

Sed nouo iure. Hodie qlibet põt matrimoniũ ꝯ̃here cũ libera.h.d.No.casum,ubi scriptura
1 est necessaria ad mr̃imoniũ.†Et no. gl.exponit dotalibus.i.imperialibus instr̃is:licẽt ergo dos nõ interuenerit, mr̃imoniũ tenet: dũmõ instr̃a sint de ipso mr̃imonio,& ꝑbat̃ ĩ corpore veri.ꝙ.n. maius.sed de iure canonico ista instr̃a non sunt necessaria,& est rõ,qa illo iure,nullus est ꝑhibitus ꝯ̃here cũ liberta:& qa mr̃imoniũ sicut ꝑbat̃ ꝑ testes,sic ꝑ instr̃a.ut s̃.e.l.neq;.& ĩ.co.l.si donatione.Et iõ dñt,ꝙ id,qđ hic dr̃ positiue, vt sine rõne dr̃, vel ꝙ ꝑp magis indubitatã fidẽ dixit.vñ si testib.indubitatis saltẽ trib. matrimoniũ ꝑbet̃,hoc sufficit,vt teneat mr̃imoniũ,& ꝑ hoc hodie vr̃ casus in auth.vt lice.ma.& auię.§.qa vero legẽ dudũ.vers. hoc aũt.& ibi vr̃ gl.vltimate hoc tenẽre.& hoc ꝯfirmat exp̃sse. Insti. de nup.§.fi.Sed an filij sint ltĩmi,dubitatur,de quo dicã.ĩ.eo.aut. maximis decorati dignitatib. Querit gl. an hodie libertus, cũ filia senatoris poterit ꝯ̃here.& dicit gl ꝙ sic.licẽt olim secus, vt ff. de sena.l.filiã senatoris,vbi gl.idẽ no.ꝙ hic.sed alia gl. tenet ꝯ̃riũ in l.Papin.ff.de ri.nup.& illã approbat Guli.de Cu. duplici rõne. Prima qa hoc,nõ est immutatũ,ergo.&c.l.ꝑcipimus. ĩ.de appel. Scda qa p̃sumptio est in filia senatoris,ꝙ ipsa sit decepta a liberto,q̃ p̃sumptio nõ cadit in senatore, libertã accipiẽte. ar.eius,ꝙ de filia tutoris,& pupil.dr̃.ĩ.de inter.ma.l.si tutor.& ff.de ri.nup. l.si qs offiñ.§.si furiosi.Tertia rõ p̃t induci,qa senator, ex hoc, ñ pdit dignitatẽ suã.sed filia senatoris,vr̃ ꝑdere,si tẽrat mr̃imoniũ, qa subijciet hoĩ vilissimi status,arg.s̃.eo.l.cũ test.Quid dicemus, cũ ceteri doc.cõiter trãseãt cũ gl.ista,& forte vlterius ñ rutarũt: qa de iure canonico,qõ est sopita:cũ inter liberũ,& liberã, vel libertũ,dignitas nõ attẽdat:sed ꝯsensus tñ.Sed de iure ciuili inuestigemus vlterius,& primo patronus,libertã suã ñ ꝑhibebat̃, vt in l.ꝑcedẽti;sed an alienã videbat̃,qđ nõ,sine ꝯsensu patroni sui: vt ĩ.đ ope.lib.l.qđ ex liberto.§.j.In ꝯ̃riũ est veritas,ut ff.de ri.nup. l.Papinianus.& ꝑbat̃,qđ patronis non fuisset expediens,exigere ab eis iur̃m,ne nuberẽt,si absq; eorum ꝯsensu nubere ñ potuissent:& tñ hoc iur̃m exigebãt. licẽt si hodie exigãt, oẽ ius patronat' ꝑdãt,vt ff.de iur. pa.l.q ꝯ̃ legẽ. Nõ ob. d.l.q ex liberta,qa ꝑp exactionẽ operarũ dicit,ꝙ ꝑ ꝯsensum perdidit. hoc aũt fallebat si erat senator,vel senatoris fili',ꝙ est hodie correctũ, & sic suã, & quãcũq; aliã libertã,p̃t senator,& eius liberi in uxorẽ ducere, vt hic.So.olim libert',patronã uilis status,& ꝯdõnis poterat ducere in uxorẽ. ff. eo. l.si patronatus.& aliter nõ poterat. ut s̃.eo. l.libertũ.Sed an hodie poterit,& tenuit ibi Cy.ꝙ sic:qa status honorificus,& conditio bona,solũ ꝑhibet̃,propterq̃ nuptię,non videant̃ honestę.hodie status honorific' imo nec dignitas attẽdit̃,ut hic.& hoc idẽ,tenet gl.in corpore,vñ hęc sumit̃,ꝑp rõnis idẽtitatẽ.aut vult libertus accipere filiã p̃roni,vel nepẽ:& olim nõ poterat:ut s̃.e.l.2.& hoc operabat̃ reuerẽtia, q̃ debebat̃ p̃rono,nõ dignitas,& forte iste casus nõ ẽ correctus,aut vult ducere filiã alteri',q̃ p̃roni,& olim poterat,si illa nõ erat filia senatoris,sic & hodie põt.aut erat filia senatoris,& tunc si erat uilis,& ignominiosa,olim poterat.ff.eo.l.senatoris filia. & hodie multo magis.aut erat bonę,& honestę ꝯdõnis,& olim ñ poterat, ut ff. de sen.l.filia.Sed an hodie possint opi.ꝑdictę ꝑcẽdere.Mihi vr̃,ꝙ possint,qa sola dignitas vr̃ ꝑhibere,cũ ignominiosã possit ducere,vt d.l.sen.& rõ dignitatis ẽ correcta,& sic ista gl.remanet vera.

SVMMARIVM.

1 *Pater filiam exponens,patriam non perdit potestatem.*

LEX XVI.

Patrẽ. Si pater,q filiã exposuit, nõ ꝯsentit nuptiis ꝯ̃hẽdis cũ filio nutritoris,tenet̃ impensam alimẽtorũ solue
1 re.h.d †No.ꝙ nõ ꝑpea,ꝙ p̃r exponit filiã, ꝑdat patriã p̃tatẽ.Itẽ no.casũ in quo ex postfacto ꝯcedit ius repetẽdi datũ, cã pietatis,qđ prius nõ ꝯpetebat,& hoc operat̃ ingratitudo.Glo.ponit, ꝙ ꝑ expõnẽ p̃r ꝑdat pat.po.ut ĩ.de infan.expo.l.2.Sol.ꝙ aliud in filio,ut hic,q̃ in seruo,ut ibi.Alii dñt,ꝙ,& hic ꝑdit: & iõ filia de iure nubere poterat,& nõ de facto,qa dotem nutritor volebat. hęc diuinat multũ,iõ prima tutior,cuius est rõ, qa fortiora sũt vincula ꝑ gñrationẽ ꝑuenientia,q̃ aliũde.ut s̃.eo.l.cũ te. Opp.de leg.j.& 2.s̃.de neg.gest.vbi alimenta non repetunt̃. sed hic speciale propter ingratitudinẽ,quæ resecat pietatis officium.

LEX XVII.

a **Nemini.** a Casus.Inter ꝑsonas hic scriptas mr̃imonia sũt ꝑhibita.h.d.iter ꝯsobrinos sec'.ut ĩ.e.l.ĩ celebr.

ADDITIO.

a Nemini.adde ꝙ matrimonium ꝯ̃hi nõ põt,inter ꝑsonas his versib.cõtẽtas,s̃m Host.Bu.& Ioc.& pet.de peru.in c.gaudeamus.de diuor.videlicet.Nata,soror,neptis,matertera,fratris,& uxor;& patrui cõiux,mr̃, priuigna, nouerca, vxorisq; soror:nati vtriusq;,atq; sorore patris,cõiungi lege vetant̃. vide gl. & doc.in c.literas.de rest.spo.Leu.c.12.item adde,quod mr̃imoniũ ꝑhibet̃ inter cõiunctos,inf.quartũ gradũ ẽt natos post affinitatẽ ꝯ̃ctã inter primos coniuges,quarũ cã ꝯiunctio ꝑhibet̃.Bal.in l.affinitatis,inf.cõia de suc. in spe. de consan.& affi.Itẽ adde,ꝙ nõ põt ꝯ̃hi inter ꝯiunctos inf.quartũ gradũ inclusiue,sed.s̃.quartũ,exclusiue sic.c.nõ dẽt.de ꝯsan.& affi.bal.lu.ij.s̃. de suc. edi.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres nuptias contracturæ patris consensum debent requirere.*
2 *Iudex debet se interponere,si propinqui noluerint cõtractui minoris cõsentire.*
3 *Propinqor si nolit testõ minoris cõsentire remotiores ĩ gradu poterũt ĩteresse.*

LEX XVIII.

Viduæ. Casus.†Mulieres ẽt maiores,& ẽt emãcipatę in ꝯ̃hendis nuptiis,ꝯsensum patris dñt req̃rere. & de plurib.parib.gñre,& morib,põt mulier,quẽ uult p̃ferre. h. d. In tex.ibi,sine p̃ris,dic,& ꝑpinquorũ.vt.ĩ.subiicit.Ibi adiungi,dic,q̃ autoritas ꝯsistit,ut si pares &c,Ibi cõpetitores.i.plures simul petẽtes.Op.inquãtũ hic loquit̃ de emãcipata,de l.filius emãcipat'. ff.e.Sol.ꝙ hoc est de ꝯsilio honestatis,& nõ de necessitate. ut in
2 gl.†Vlterius hæc lex est in ar.ꝙ si statuto cauet̃,ut minor nõ possit vẽdere fundũ sine ꝯsensu alicuius de ꝑpinqs suis,ꝙ si ꝑpinq nõ velint ꝯsentire,iudex se dẽat ĩterponere,& cãm examinare,
3 vt dixi in l.dudũ.ĩ.de ꝯ̃h.emp.vbi oĩno vide.†Itẽ p̃stat ar.ꝙ si statuto cauet̃,ꝙ mulier,vel minor nõ possit testari,nisi sit unus de propinquiorib.siue,qđ propinquior in gradu,sit primo req̃rendus,si ille venire non uellet,qđ sequentes sufficiãt, ne forsan ille,qui successurus esset ab intestato,testm̃ impediat.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter consobrinos est licitum.*
2 *Iudæi an subdantur canonibus.*

LEX XIX.

1 **Celebrandis.** Casus.†Inter ꝯsobrinos iure ciuili, mr̃imoniũ est licitũ,h. d. Nõ de iure canonico,ut in gl.& attẽde,qđ iudei s̃m ius cõe, dñt suas nuptias celebrare,ut l.nemo iudæorũ.s̃.de iudæ.vnde si ꝯ̃hãt ꝯ̃.l.nemini s̃. eo.filii sunt spurii,& nõ succedũt.& si ꝯ̃hant s̃m hãc l. filii olim
2 nõ erãt spurii.†Sed an iudæus hodie dẽat seruare ius canonicũ, dicit Cy.ꝙ sic sicut & nos,qa non s̃m legẽ suã,sed nr̃am debent nuptias ꝯ̃here,& l.canonica est hodie nostra, igit̃ &c. Sed tene contrarium,quia sufficit eos secundum instituta antiqua, matrimoniũ celebrare,licet non secundum noua, ẽt si baptizentur,ut extra de consan.& affi.c.de infidelibus,ubi casus.

LEX XX.

In coniunctione. Casus.Filia ĩ p̃tãte ꝯstitura, sine p̃ris ꝯsẽsu nõ ꝯ̃hit matrimoniũ patre uero destituente,cũ ꝯsensu ꝑpinquorũ,si corã plurib.cultu verecũdiæ,uolũtatẽ suam non declarãt,iudex deliberat. h. d.

SVMMARIVM.

1 *A & vsque dictiones,quid operentur.& nu.2.*
2 *Vendens possessionẽ vsque ad talẽ domũ,an dicatur ẽt domũ illam vendidisse.*

LEX XXI.

A caligato milite. Milites ẽt caligati,sine antiqua solennitate p̃nt nuptias ꝯ̃here. h.d.

1 h.d.†No.ꝙ ista dictio,a& dictio,usq; b includit,sic.ff.de sena.l.fi.
a Aliqñ tñ dictio a excludit,ut ff.de ac.emp.l.ratio.§.fi.& ff.de cen.
b l.ętatē.†Itē dictio,usq; aliqñ excludit,ut ff.de le.j.l.filiusfa.§.j.Vn
2 de Cy.distinguit hic,aut tales dictiones proferuntur a lege, aut ab homine.Si a lege:tunc si exclusio esset ꝯtraria iuri,tūc includit:& econtra.Et est ratio,quia leges legibus sunt concordādę. s̄.de inoffi.dona.l.j.& statuta,ſm iura cōia, interpraetanda.vt s̄.de nox.l.2.Si ab homine, & tunc aut constat de uoluntate expſſe,uel per coniecturas.& illam serua.ar.ff.de reg.iur.l.semper in stipulōnib.& l.patronus.§.j.ff.de leg.3.nam ibi per coniecturas aliquorum verborū constabat.Aut est dubium de uolūtate, & tunc inspicimus,an sit fauor,ꝙ excludat,uel includat, quia fauorē sequimur,& prorogamus;& odium restringimus. l.cū qdā,de lib.& posth.& c.odia extra.de reg.iu.li 6.& uult etiam gl.i l.idē.ff.de dolo.& his contentus fuit Cy.Sed Iaco. de But.s̄.de pcu.aut.quod ius,addit,ꝙ interdum dubitari potest,an tractēt de fauore,uel de odio:quia materia est indifferēs ad utrūq;,& tūc debemus sequi proprium sensum : ut dictio usque excludat, si adiungatur accusatiuo.& includat,si adiungatur ablatiuo, ut l.
3 si in annos,& l.putabam.ff.de cond.& dem.¶†Et ex his deciditur quęstio,quam posuit Dyn.in d.l.patronus.§.j,uidelicet,si qs uendiderit alicui unam possessionem,usque ad talē domum:an dicatur etiam uendidisse domum;& dicit ipse, ꝙ est considerādum,utrū quātitas precii aequiualeat ęstimationi possessionis, & domus,& utrunq; tunc includat:aut non aequiualet:& tūc non includat,ar.ff.de reb.du.l.j.& l.utrum.§.quaesitum. & de lega.2.l.qui solidum.§.1.Mihi videtur etiam considerandum, an domus fuerit uenditoris,uel non,quia non est uerisimile, rem alienam uendere,si alienam sciuerit esse,& a se possessam non esse.facit quod no.Bal.C.de leg.l.cum alienam.

ADDITIONES.

a Dictio.De hac dictione,a, uide Cyn.& doc.hic,& Bald. in l.ex arrhali.sup.de ac.emp.l.rō,in fi.ff.e.tit.Bar.in l.meminisse,i prin.ff.de of.procō.& l.leg.paulo post prin.ver.& no.& i cōsi.statuto cauet &c.itē,quod priuat,& excludit, uide ibidē per doc.& i spe.de deci.§.3.uer.itē no.circa fi.uer.plene, & ibid. Io.An.in add.& Old.cons.49.inc.cōsueuit dubitari,& adde, quod dicat separōnē,& sic ponat exclusiue,tex.in c.ante trienniū.30.di. uide aliquid per Bal.in l.post duos.s̄.de aduo.diuer.iu.& p d.Alex.in add.Bar.in l.patronus. §.Sempronio.ff.de leg.2.cum concor.ibidem per eum signatis. Item, quod qsique ponat inclusiue,uide Nic.de Neap.in l.scire oportet.§.aliud,in fi.lec. Bar.ff.de excu.tu.Old.ubi sup.31.di.c.j.per Arc.de elec.c.j.in 6.4.q.5.q sqs. Car.in cle.sicut i prin. de ap.qsique excludit,ut ibi no.per Car.in j.q. & adde,quod qsique,ponit pro in,ut in aut.de nu.§.nec illud.itē adde,quod propositio a, diuidit, ideo āt,si statutum dicit,quod a die responsionis, incipiat currere terminus,illa dies non ꝯputatur,dictum est Bal.in l.scire oportet,§. aliud.ff.de excu.tut.& in l.eos.§.sinautem,infra,de app.item adde,quod qsique resoluitur in per,vt a filio.i.per filium,de pęni.dist,1.sicut in gl.a filio.l. seruo legato.§.j.ff.de leg.3.de pęni,dist.4.si quis.§.si enim.Bal in l.j.s̄.de ac, emp.& in l.fi.de tempo.app.item adde,quod iuncta verbo effectiuo,vel substantiuo,sum,es,est, dicit causam efficientem,vt filius est a patre.Bal.in dicta l.ex arrhali.versi.& adde quod dictio.a.

b Dictio vsque.De hac dictione,vide per do.Soc.consi.25.inc.dom. Fran. sing. versi.quare assumo,cum seq.in 1.par.char.47.
Adde de hac dictione vsque, quod notaui in apostil.ad illum post eum, in l. quod ius,in uersi.dictio vsque.sup.de procu.

LEX XXII.

Si donationum. No.j.quod matrimoniū valet, sine dona.ante nup,tñ dos dāta hodie meretur donationem,vt s̄.ti.j.authen.dos data.Sol.ꝙ instra dotalia,vel nuptialia nō sunt de substantia matrimonij,nec necessaria.fallit in aut.sed nouo iure,s̄.eod.& vide, quod ibi dixi.
a Tertio,quod pōpa conuiuij,a nec alia celebrata, est necessaria.

ADDITIO.

a Pompa conuiuij.Bal.hic per istam l.infert vnum valde notabile dictum, quòd licèt doctor,non facit conuiuium,ꝙ ex forma statuti facere debet,ꝙ nihilominus per hoc non detrahitur suae dignitati doctoratus.de quo vide Bal.in l.diuersas,sup.de prec.impe.offi.

SVMMARIVM.

1 *Imperatores,& reges,non quę sua,sed quae subditorum sunt quaerere debent.*
2 *Mulieres scenicae vitam,in melius commutantes breuib.a principe impetratis contrahere possunt.*
3 *Delictum purgatum,& remissum,non debet impropriari.*
4 *Imperator mulierib. scenicis, titulum dignitatis cōcedens,oēm maculam tollit.*
5 *Regis filius,an dicatur,natus antequam pater esset rex.*
6 *Primogenitus regis antequam esset rex, natus,an praeferatur nato post regnū adeptum,stante statuto & c.*

LEX XXIII.

Imperialis. Primo exordium,cum rōibus legis ꝯdendę vsq; ibi,pñte sanctione.Itē statuit in mulieribus scenicis,imperiale beneficium impetrātibus: & dubia aliqua remouet. vsq; ibi: similis. Ibi statū suū ampliat ad mulieres dignitatē a principe īpetrātes,vsq; ibi,illud his adiūgam? ibi nouū dubiū remouet circa filias scenicarū añ,vł post bñficiū mrīs genitas,vsq; ibi:imo,& illud.Ibi oñdit qualis solēnitas sit seruāda
1 in mrīmoniis ꝯhendis inter pares,vsq; ad fi.† Pro summario no.ex principio,quod Imper.& reges,ꝯmoda subiectorū debēt inuestigare.Item,quod spem reuertendi ad meliorē ꝯdōnem, vel statū,leges,& ꝯstōnes pricipū,& ead.rōe ꝓuisiones pplariū nō debēt adimere.Tertio,quod pietas,& clemētia,nos dijs ęqui parat,cōcor,sunt in glo.Quarto,quod qui parcere nō dignatur, veniam à Deo non meretur,cōcor. qđ in oratione dñica dicit, dimitte nobis &c.Quinto,quod restituti natalibus,habent,ac si ingenui nati essent,cōcor.j̄.de nata.resti.l.2.in fi. sequitur vers.

2 **§.Praesenti.** Casus. †Scenicę mulieres ad frugem melioris vitae reuertentes,pñt impetrare a principe,vt eis liceat cū caeteris matrimoniū ꝯhere:quo impetrato,ad pristinū statū intelligunt reductae, & nomē scenicarū desinunt hre,& mrimoniū cū eis pōt ꝯhi impune, & filij ex eis nati erunt legitimi.pñt tñ ēt,post impetrationē a principe a ꝯhendo abstinere.h.d.Sup tex.ibi amplexae fuerūt.No.ꝙ ipsae debēt prius redijsse,q̄ supplicēt principi.Ibi nostro supplicāt.an aūt hodie haec supplicatio sit necessaria, vt possint nubere, ex quo volūt bene viuere,tenet hic Cy.ꝙ nō.& licèt nō alleget, gl.est in auth.scenicas nō solū.§.j.coll.5.Licet qdā dicāt,qđ ibi in inuite retenta:hic in spōte se prostituēte.Sed primū placet maxime p c.tāta,extra, q fi.sint legi.Ibi scitis.i.statutis.& hic no.ꝙ leges antiquae,ꝓhibebāt matrimoniū,hodie secus.Ibi sine dignitate. No. qđ dignitas cū istis beneficiatis, nō impedit ꝯhi matrimonium. Sed dotalia instrumenta sunt necessaria. qđ an hodie sit correctū, dicetur. j̄.eo.auth.maximis.& vide gl.hic positam,quae exponit dotalib.i. nuptialibus. & hoc probatur hic, dum sequitur, non sine scriptis &c.& in auth.maximis.j̄.eo. ibi nec vocabulū inhonestum.
3 †No.ꝙ delictum purgatum,vel remissum,non est improperandū.quod tene cordi.Et inducit gl.in arg.ut testis sit admittēdus: licèt prius fuerit infamis.Sed Ioan.ꝯ arg.ff.de rit.nup.l.palam. §. non solum.dicit,quod si infamia nō est remissa per principem , non possit:qa nec sacerdos pōt illa remittere,sed solus princeps, vel lex.j̄.de posthu.l.j.§.de quo,& hic.& in Auth.de mo. §.cogitandum.Sinautem princeps remiserit,tunc possit.inquit tñ Cy. quod si Papa remitteret,tunc in foro suo, non in nostro, debet seruari.Ibi distulerunt,venerunt tñ,ſm glo. & idem subaudit, si nullo tempore ueniūt.Ex quo collige bonū arg.ꝙ si mulier petat alium tutorem filio suo dari , quia dicat se velle transire ad secunda uota,& tutor sit datus,qđ licèt postea nō nubat secundo:nihilominꝰ tenebit tutoris datio,sicut si nupsisset.Sed uide, quod dixi in auth. sacramenta.inf.quādo mu.tu.offi.fun.potest.

4 **§.Similes.** Casus. †Si mulieribus scenicis, uel qbuscunq; aliis,Imperator dignitatis titulum cōcessit, vř cū oī macula,& impedimento dispensare.h.d.No.ꝙ oīa obstantia dñr remota.Op.ꝙ fęminę dignitatē nō pñt hre,nec viris concessa.ff.de reg.iur.l.2.Sol.ꝙ hic in dignitate,q̄ nō hēt administrationē secū annexam.Ibi in ea, q̄ habet administrationē annexā, quam non pōt habere,nisi Imperator in cōcessione diceret,nō ob.l.aliqua.& exemplum ponit gl.quam vide. Et no. ꝙ in cōcessione huius dignitatis sine administratione, non est necesse, ut Imperator dicat,non ob,aliqua lege:quia etiam, hoc non dicto,
a videtur cum infamia dispensare, a & omne obstaculum tollere, quod est notandum.cum l.2.inf.de digni,lib.12. dicat infamibus clausas esse portas dignitatum,& sic videtur, ꝙ illa lex deberet tolli, vel clausula generalis, non ob.aliqua.l.apponi,cum illud repugnet, qualitati sexus , nisi constaret, ꝙ ex certa scientia faceret.argu.eorum,quae dixi in l.fin.sup.si contra ius, vel vti.publi.

ADDITIO.

a Dispensare. Hoc facit ad quaestionem de Papa,qui sciens aliquem esse spuriū, facit eum episcopum, quòd intelligatur illum legitimare. ex quo habes, qđ certa scientia Papae legitimat quem,licèt non dicat non obstante &c. ut plene voluit Bal.in c.naturales.in tit.de feu.fue.contra.in vers.fue.licet aliter voluerit gl.in l.j,de natu.lib.& in l.rescripta.per Bal.inf.de preci.impe.offe.

§.Illud. Filiae natae,post priuilegiū matrimonii, cōcessum, illo potiunt priuilegio, nō prius natae, nisi pro illis
5 fuerit supplicatū.h.d.†An dicatur filius regis,q ante natus est, q̄ pater rex esset.Gl.deducit istū tex.in arg. ut nō dicat filius regis si añ natus est,q̄ pater rex esset.& ꝯcordantię sunt in gl.In oppositū inducit.ff.de ꝯd.& demon.l.si ancilla.ff.de pę. l.moris.§.ista, hāc secundam partē puto veram per l.senatoris filiū.ff.de senato.& p l.a.§.in filijs.ff.de decur.& ratio est:quia filiationis substātia, & eius ꝓprietas hř à patris substantia , non a qualitate patri cohęrente:quia qualitas patris,nō generat, sed generatū.& natum cognominat.vnde natus ex,b.tunc senatore,dř filius.b.senatoris , & tādiu sic nominandus est, q̄diu pater a senatu remotus non est,sed patre a senatu remoto,pro tpe sequenti, non est dicēdū,a.est filius b.senatoris: quia ꝓpositio, de virtute sermonis, est falsa:quia ſm illud tēpus,quo sic profertur b.nō est senator, sed fuit. licet autem uerum sit, ꝙ tunc non sit naturaliter filius senatoris:tñ, priuilegia quaedam ei reseruantur, quae non amittit,propter patris casum.vt d.l.motis.§.ista,& d.l.2.§.in filiis ff.de senat.& l.emācipatū.§.j.& isto respectū filij senatoris dñr, vt ibi. sic dico cꝯ:quia a.natus ex b.tunc non senatore,pro tunc nō est senatoris filius.sed b.plebei,& si b.postea efficitur senator, quādiu senatoris dignitas durat, vera erit de praesenti ista propositio,a.est filius b. senatoris. Et de hoc est casus nō cauillando tex. in l.senatoris filium . in fi. ff. de sena. & d. §. in filiis. & quod hęc sint vera,probo ratione. Nam qualitas adiecta verbo,debet intelligi secundum tempus verbi,cui adiungitur, vt ff.de noxali.l. in de-

lictis.§.j.& l.qđ aut ꝓtor.§. Iulianus.& ff.de te mil.l.si Titius. & sic qualitas significata p illud verbū senatoris, dēt inesse,ſm tps pñs,si p verba pñtis tpis loqmur:& ſm tps p̄teritū, si p verba p̄teriti tpis loqmur.ñ diffiteor tñ ꝙ ꝯcepꝰ hř p nato, quoad
6 priuilegia retinēda. † Ex p̄dictis infert ad qōnē. a Statuto regni cauet,ꝙ primogenitus regni,succedat in regno. sed pone Ro-
a bertū genuisse,& natū habuisse filiū,anq̄ Robertꝰ eēt Rex.post regnū adeptū,aliū filiū suscepit:& postea morit,vñ q̄rit,an priꝰ natus,an iste scđs succedat in regno?& dicit Cy.ꝙ si regnū fuisset auitū,qa suarū añcessorū,iste prius natus succedet:qa dignitatē regaliter habuit statim ab ãno.ar.l.emācipatus,in fi.ff.de sena. Si verò regnū fuit pñū & aduētitiū,vt fuit i rege Carolo,q dū erat comes ꝓuinciae deuicit Māfredū regē Sicilię, & postea factus est rex p ecclesiā.tūc dicit primogenitū ñ succedere , qa regię dignitates nō traseunt ad eū q est natus,anteq̄ pr̄ uel alius alius añcessor eius,rex eēt, vt hic.Ego aūt ex p̄dictis infero ꝯriū qa sufficit ꝙ ſm tps,quo de successione tractat,ille qui uult admitti,sit primogenitus regis.Sed i ꝓposito,ſm tps quo rex Robertus,vel Carolus decessit,iste prius natus,erat pro tunc filius regis,& erat prius natus,& per consequens erat tunc primogenitus regis,& sic succedere debet,vt d.l.& per rōnem superius alle.Nō ob.hac l.ꝙ haec macula propria filiarū,obsistebat priuilegio in casu nostro nihil inerat psonae primi nati,qđ habeat ei obstare.Itē hic de priuilegio:ibi de beneficio agit, vñ lex regni latè est interp̄tāda,& declaranda. Et confirmo praed. tali rōne: qa si vera esset interpretō Cy.& eius opi.sequeret, ꝙ si rex iste nō habuisset aliū filiū q̄ antea natū,ꝙ ille nō fuisset successurus i regno, qđ nō est dicēdū,ar.l.i ambigua,& l.benigniꝰ.ff.de leg.

ADDITIO.

a Ex predictis infertur ad qōnē.Adde illam decidendā prout no.Frā.de Crema, sing.suo 50.inc.vide pulchrā qōnē.qui allegat pro istius q.decisione Bal.hic nu.4.ver.& iō si sit cōsuetudo.de quo p Bar.i l.cū satis,j.de agr.& cē.li.xj.& p Coll.c.ex tenore.nu.j.& ibi i add.i ver.si dēat dici fil.regis.ext.q fil.sint le.

Auth.

Quod eis. No.ꝙ iusm ꝯtinēs turpe, remittit ipso iure a lege.Itē,ꝙ sanctius est a iuro recedere:q̄ in peccato , & in malo pseuerare. & qđ qs p̄t deserere iusm,ut de malo reuertatur ad bonū.ꝯcor.22.qō.4.c.si ad peccatū.Gl. enumerat casus,in qb.deserit iusm,q̄ vide,& adde in fi.Itē qñ remittitur ab eo cui p iusm qs obligatur.ff.q & aq.l.fi.in prin.qđ not.

§.Imo etiam illud. Casus. Matrimonia inter pares, possunt fieri,etiam sine dotalib.instrumentis.secus si personae sint impares.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quibus,solo consensu contrahitur.*
2 *Scriptura an requiratur ad probandum,vel etiam contrahendū matrimoniū.*
3 *Imperator,de spiritualibus non debet se intromittere.& nu.4.*

Auth.

1 **Maximis.** †No. ꝙ decorati maximis dignitatib. solo affectu , nō faciūt matrimoniū : sed dotalia instra exiguntur,caeteri solo affectu faciūt.Sed an hodie hęc aut.ꝓcedat,videamus. Pro cuius declarōne q̄ro primò qūo intelligantur ista uerba,dotalib. instris.Et gl.hic exponit.i. nuptialib. q.d.ꝙ sufficiat de mrimonio fieri istrm: licet dos ñ interuenerit: qa mrimonioniū p̄t esse sine dote: sed nō cꝯ , dos sine mrimonio,vt s̄.ti.j.l.cū multę.Idē uult gl.s̄.e.auth.sed nouo iure.& idē in Auth.vt liberti,de cętero.§.si qs aūt.& Inst.de nup.§.fi.sed in corpore,vt liceat matri,& auiae.§.qa vero dubiū,dubitauit.& s̄. e.l.imperialis.§.j.dicit ꝙ licet sibi uideat , ꝙ sufficiat mrimoniū ꝓbari,in casibus hic scriptis.tñ cautela, est ut aliqd , licet modicū, det in dotē , q̄ cautelā fateor bonā.Sed meo iudicio sufficit mrimoniū ꝓbari p scripturā,& hoc ꝓbat sup.l.prox.dum dicit ,
2 sine scriptis,tale probetur matrimoniū.†Sed q̄ro,an hodie hęc scriptura sit necessaria in aliquo ex casib. hic subiectis? & bř gl. hic in fi.dicit,ꝙ non quātū ad substātiā matrimonij:qa solo mutuo ꝯsensu celebrat,& sine scriptura:vt in Auth.de nup.§.nuptias:& ff.đ re.iu.l.nuptias.sed scriptura exigit,vt filij efficiant ltimi:& idē no.§.fi.Inst.đ nup.& i aliis plurib.locis. Sed mihi vř mirabile,& quasi mōstruosū, ꝙ filij ñ efficiant ltimi : supposito p vero,ꝙ mrimoniū de iure tenebat.Iō sāctius mihi vř,ꝙ de iure ciu.mrimoniū ñ tenebat ipso iure,i casib.p̄dictis,ut ꝓbat sup.c. l.impialis.uer.hi q.& hic i corpore:uerū licet de iure ciu.ñ tenerent:de iu,can.ista solēnitas ñ reqrit:qa mrimoniū est qd spūale:nec sūt inter liberos,seu igenuos:uel q p ingenuis hñr,acceptiones psonarū;iō inter oēs,solo affectu pficit mrimoniū,sine
3 scriptura.†Nec posset Imp.hāc solēnitatē scripturę addere:qa đ spūalib.ñ p̄t se intromittere.& quos Deus p aliñ ꝯiūxit,ñ p̄t ipse separare,ut no.in l.ꝯsensu.j̄.de repu.iō fortè gl.nra: dixerunt mrimoniū tenere,sine scriptura,ēt in casib.istis;licèt ēt subiunxerint,filios ñ fore ltimos,qđ vř mihi impłe,& mōstruosū,in filiis,saltē postea natis,qa verū est dicere, ꝙ ex ltimo mrimonio nati sūt;igr necessario ltimi sūt.vt s̄.e.l.vicinis.& ff.de his q sunt sui, vel ali. i l.filium.Sed đ primo natis p̄t dubitari,tñ & illos ltimari ꝯcludo,p c.tāta,eꝝ.q fi.sūt le.& ar.l.cū qs.& l.nuptias.j̄.de na.li.nec dicat qs,ꝙ đ iu.ca.ltimant quoad ordines,ñ quoad successiones,quae deferuntur de iure ciuili:quia hęc respōsio nihil valet:qa đ iu.ci.nō erāt ltimi,qa mrimoniū nō tenebat.Et putauit Imperator hoc tūc posse iure statuere,sed errauit,iō de mēte sua generale fuit,ꝙ si quo tpe appareat,eū nō posse id statuere,ꝙ suū statutū nō deberet seruari, & perinde esset,acsi hoc ipse nō statuisset. vt dicimus in vsuris ab eo permissis in auth. ad haec.supra.de vsur.uñ cū statuere nō potuerit ꝙ mrimonium nō valeat,absque scriptura,sequitur ꝙ p nō statuto habet.&ꝙ mrimoniū tenet,& oēs filii efficant legitimi:qa Imperatoris ꝓ-
4 positū est,ꝯtinuo seq Dei iudiciū.ut infra eo.l.si libertā. & hoc iure ciuili nouissimo,vt i Aut.vt licet matri,& auię.§.ad hoc.colla.8.& trāsumptiue,infra.de nat.lib.auth.itē si qs haeres.& ibi vide quomodo illā auth.induco,& ita ꝯsului de facto in ciuitate Ferrarię unà cum do. Iac. de Pignis decretorum doctore, non modicae authoritatis.quicquid etiam Iac.de Bel.in hac materia dixerit in corpore huius auth.

SVMMARIVM.

1 *Foeminae ante annum duodecimum,masculus ante decimūquartū , non possunt contrahere matrimonium.*
2 *Copula carnalis an requiratur,ut matrimonium vere dicatur.*
3 *Filia an statim,non expectata aetate nubili, poßit quantitatem sibi a patre relictam in dotem petere,stante statuto & c.*
4 *Legitima filiorum,an posit tolli,uel minui per statutum.*
5 *Filiam non succedere cum fratribus,quomodo intelligatur.*

LEX XXIIII.

a **Sancimus.** a Casus.Conditio nuptiarum , impletur per actum,& rem ipsam,nō p habitū,& potētiā. h.d.†No.ꝙ foemina ante 12.annū ꝯpletū,nuptias nō ꝯhit: nec masculus ante ꝯpletū 14.& sic annꝰ nō habet ꝓ cōpleto.& hoc est verū,ēt sit viripotēs,vt sentit gl.j̄.de adul.l.pp.Sed de iure canonico,sufficit viripotentē esse, nō attento annorū numero. vt extra de despō.impub.c.puberes.& c.de illis.Op.gl.de l.fideic Sol.vt in ea.Op.de l.si vir.j̄.de insti.& subst.vbi non refert,qđ de aeqpollētibus fiat.sol.hic nō sūt ęqpollentia, nuptias ꝯxisse, uel ad nubilē aetatē puenisse.ibi sūt ęqpollētia,emancipatū esse uel aliter patriā ptātē exiisse,Op.ab ex,ꝙ ētante nup. agere possit,
b b j̄.de insti.& substi.l.1.cū sua materia.Sol. hic de nuptiis ꝯtrahendis generaliter, quia cum indetermnata persona , ibi cum certa persona,quo casu,nec nubilis aetas sufficit,sed post nubilē ętatem,ante,p quem eorū stetit ꝯsideratur,ut ibi plenius not.
2 †Quaero ab extra,an in casu nostro,coniunctio requiratur, per copulam carnalem,ut nuptias,seu mrimoniū qs contraxisse dicatur?& videtur quòd sic,quia tunc re ipsa,uota nuptiarū complētur,& quia tunc festiuitas nuptiarum accedit,ut uult haec litera.Cōtrariū dixit Odof.ut sufficiat mulierem desponsatā esse p uerba de presenti.& idem Barto.& dicit esse casum ff.de ꝯdit. & demonstr.l.haec conditio.& l.cui fuerit.j̄.e.tit.& in l.ꝙ pupillę.ff.qñ di.le.ce.& de tali festiuitate,intelligūt l.istā.Adde tñ qđ
3 dixi.s̄.de dona.añ nup.l.cum in te.†Quęrit Cy. statuto cauetur, ut filiae foeminae nō succedant parentibus,cum masculis,sed fratres teneantur ipsas dotare,nisi fuerint dotatę inter uiuos, uel in ultima uoluntate.Contingit quòd pater filium masculū haeredem instituit,& filiae infantulae,certam quātitatem,p dotib. suis iure instōnis reliquit,si nupserit.Quęritur,an quantitas illa statim peti possit,non expectato etiam tempore nubilis aetatis.
4 †Et dicit,ꝙ Ray.ma.dixit primo uidendum esse, an per statutū
c possit c tolli,uel minui legitima filiis.& argu.j.ꝙ non, qa natura ante oīa prius debet esse curata,ut in auth.de trien. & semis.§.j. in fi.& quia haec legitima,succedit loco alimentorum,ut ibi, & in §.prohibemus.sed haec alimenta,filiis debentur,iurae naturę, ut ff.de iusti.& iure.l.1.§.ius naturale.& iura naturalia tolli , uel minui non possunt,per iura ciuilia, quia imutabilia sunt , ut Insti.de iure natu.§.pen.& ff.de cap.dimi.l.eas.Postea determinat, ꝙ licèt non possint in totum tollis,tñ possunt minui , & distingui.Nā & inferior distinguit,& limitat l.superiorū,ut not.s̄.si ꝯ ius,.uel vtili.p urli.l.fi.& ff.de consti.prin.l.1.Confirmat ex eo,qa primò hřditas patris,fuit tota debita filiis,arg.l.in suis. ff. de lib. & posth.Postea ad quartā fuit debita iure naturae deducta , & postea fuit aucta ad trientem,uel semissem ut d.§.j.& s̄.de inof. testa.auth.nouissima.ex qb.patet,ꝙ minui,uel immutari p̄t. Ex his īfert doctor d p̄status,ꝙ istud legatū factū filio succedit loco suae legitimae,licèt minutę, q̄ tolli nō potuisset in totū. Sed cū hodie legitima relicta,statim peti possit,absq; onere alicuius dilationis,uel ꝯdōnis,ut l.qñ in prioribus,de inof.testa.seqt,ꝙ statim poterit peti.Cy.uero secutus Dyn in c.idultū,eꝝ.de regu.iu. lib. 6.

ADDITIONES.

a Sancimus.no.hanc l.& limita ut per Bart.in l.pe.de vulg.& pupil.
b Ante nuptias agere possit.Adde tex.sing.de hoc.s.j.quantum tempus, debeat impleri conditio nuptiarum,in l.2.§.fi.quando,& quibus quar.pars.deb.
c Per statutum possit.Adde Soc.con.5.inci praesens consultatio,circa prin.in 1. par.char.5.& cons.80.incip.quamuis ex his.versi.circa.j.q.circ.prin.in eadē parte.char.57.cōsi.150.incip.& nos introducere.ver.j.i d.parte char.226.& ver.pōderamus.227.& versi.15.char.229.& cōsi.288.īci.circa primā q.vec. ꝓterea,& ex quo.in secūda parte cha.207.ubi hoc inducit,allegat,& firmat.
d Ego dixi de hoc plene in add.ad istum post eū in auth.nouissima,nu.16.ver, quaero an per statutum,in apostil.in cod.ver.supra,de inof.testa.

li.6.vbi plene disputat q̄stionē,an p statutū possit minui & etiā tolli legitima in totū. Et ꝯcludit ꝙ sic,multis rationibus:& īter cætera dicit,ꝙ si pōt minui in parte,vt quasi oēs fatēt,ita pt tolli in totū,arguendo de parte ad totū, vt l.quæ de tota, ff. de rei ven.cum si.& qđ q.dā dicūt,ꝙ æquitas repugnat,q̄ debet ꝑualere.Fatēt ipse verū,si equitas esset in specie:sed in ꝓposito,rigor statuti est in specie.& æquitas est in gn̄e:iō rigor ꝑferē, vt dixi ī l.placuit.s̄.de iud.Dic,ꝙ ꝑfatus doctor male determinauit istam qōnē:& ꝯcludit,ꝙ hoc legatū factū filię nō succedat loco ltīmę qa illa p statutū est sublata,nec debet:& ideo hoc legatū pt habere onus,& ꝯdōnē.& dilationē, ideo statim peti nō pt: & hęc
5 est ꝯclusio Cy.† Ego latius attingo istā qōnē,& dico primo exa
a minandū esse,an statutū ꝓhibens filiā succedere cū fratrib.a dicat ꝓhibere filiā petere legitimā.& de hoc remitto ad ea quę dixi in auth.nouissima,supra de inof.testa.vbi vide.Secundo in casu nr̄o, an dicat ī totū tollere,uel minuere,& salua pace Cy. dico ꝙ ī casu nr̄o minuit,& nō tollit,qa istas dotes statutū loco legitimæ succedere uoluit,iō madauit vt dotarentur. Tertio ad qōnē rn̄dendo,dico,ꝙ si pr̄ interim alimētari filiā mandauit, ꝙ ipsa interim,legatū dotale petere nō poterit, qa alimenta relicta medio tpe,succedūt loco interusurij medij tpis, qđ filia pcipere posset ex legato dotis,& sic in recōpensationem dilationis
b b datæ:& hoc totū est fauor filię,q̄ interim habet alimēta, nec pōt ei deperire quantitas legata,& sic cessat l.qm̄ in priorib. & idē dico,si statutum disponeret,ut interim per fratres alimentētur:vbi aūt statutum de alimentis non disponeret,nec pr̄ de eis ꝑstandis prouidisset,tunc puto opi.Ric.male ꝓcedere, ut filia statim possit hoc legatum sibi relictū,cū nupserit petere: qa est portio legitimæ,quam debet habere sine dilatione,uel ꝯdōne, ut d.l.qm̄ in prioribus.Quartò in casu nr̄o dico, filiā ad supplementum legitimæ agere posse,qa p uerba statuti nō prohibet, qa ꝯcernit causam intestati,nō testati,ut dixi in d.auth. nouissima.nec ēt puto,statutū posse tollere legitimā ī totū sed minuere sic:qa primo casu esset contra legem diuinam,& contra consilium Augustini,de quo p gl.in l.si qs ad decli.s̄. de epis. & cle. & ꝯ legem humanā,q̄ sine legitima cā,nō permittit filios a parentib.priuari,ut ī auth.nō licet.s̄.de lib.pte. Quinimmo puto, ꝙ statutū nō minuat legitimā,licèt mandet eas dotari,insi addat ꝙ dote sint ꝯtentę,vel ultra petere non possint,& hoc p l.si qū.§.j.s̄.de inof.test.& p ea q̄ scripsi in auth.res q̄. j̄.commu. de legat.& ut legum correctio euitet; ex quo pōt,salua rōne recti sermonis:sed potius vna per aliam suppleatur,vel distinguat,ut l.nam & posteriorum.ff.de legi.& s̄.de in offi.don.l.j.cum simi.

ADDITIONES.

a Cum fratribus. Adde an hoc statutū valeat,& de materia huius q.no.Bart. in rep.l.omnes pupuli.nu.22.& in addi.in ver.filię fœminæ non succedāt.ff.de iust.& iure.Iacob.Rebu.in rubri.infra de decre.decu.lib.10.in fi.in ver.prętextu statuti.& ibi p quos possit tale statutū fieri.no.Boerij.in reg.indultū, in addi.ad Cy.Felyn.plene in c.ecclesia Sanctæ Mariæ,colum.tertia. nu. 50. ver.cæterū qa cōmuniter,extra de cōstitu.& Alexand.cons.294. in fi. uol.4.

b Et sic in recompensationē dilationis. Adde Soc.cons.92.inc.circa primū huius.uer.nā qs dubitat,in prima part.char.155.ubi hoc idē allegat, & firmat.

SVMMARIVM.

1 *Filij vel filiæ patris furiosi,vel mente capti,sine ipsius consensu nuptias cōtrahere possunt.*
2 *Notario præsidis soluitur pro scripturis.*
3 *Furor,& dementia patris,filium non liberat a patria potestate.*
4 *Curator generalis,si in re agenda sit suspectus,dabitur specialis.*

LEX XV.

a **Si furiosi.** a Primo circa filios & filias furiosi vel dementis,recitat ius antiquū,vsque ibi: is itaque. ibi ponit ius nouū qđ statuit.Quælibet pars pt subdiuidi, sed non
1 curo.qa p se patet.Casus.† Filij vel filiæ mēte capti, vel furiosi ēt sine pris ꝯsensu pn̄t ꝯhere nuptias, dote vel donatione pp nuptiās ꝯstituēda,autoritate curatoris.eorū,iudicis & ꝓpinquorū,
2 sine dispēdio tn̄ expen.† No.ex fine,ꝙ nō dēt addi afflictio afflicto,quia nil dēt solui notario ꝑsidis, vel epi ꝓ scripturis.Itē no. ꝙ de vno gn̄e pt alterū eorū esse nobilius altero.Et est rō,qa q.dā habēt nobilitati a gn̄e tm̄:quidā a moribus & scientia,ut l.ꝓuidēdū,s̄.de postul.quidā ab vtroque; & iste nobilior est cæteris &c.a diuitijs verò nobilitas n̄ habetur,vt j̄.tit.j.humillime.Et no.bene istū tex.q vult ꝙ excellentiores debent eligi,& ad hoc
3 vocari.† No.ēt & furor.& dementia patris,non liberat filiū a potestate.ꝯcor.l.patre furioso.ff.de his q sūt sui vel alie.iur.¶No. ꝙ furiosus,& demens.seu mente captus non sunt idem,sed differunt,ut excedentia,& excessa.nam furiosus est mēte captus, sed non ecōtra.Quærit gloss.qd si filius qui donationem debet cōstituere,sic curator patris.Dic quòd specialis curator ad hoc dabitur:& hæc vera,cū iste tex.exigit curatoris,& iudicis auto-
4 ritatē, & sic solus iudex non sufficit.† Ex glo.tamen nota.quod vbi curator generalis est suspectus in re agenda, specialis ad actū illum datur. ꝙ tene cordi.& quæstionē uidi de facto,cùm duo fratres essent curatores fratris demētis, & de filia alterius dotāda de bonis aui tractaret,& ipsi discordes essent,datus fuit ad hunc actum curator specialis.Vltra hanc l.allegatur per aliquos,ꝙ lex corrigēs in vno casu, nō extēdit ad aliū,ēt ī quo sit maior rō,qa vides, ꝙ in furioso erat ꝓuisum de filiab. vt nuberent,de filijs masculis nihil,& tn̄ ꝓuisio diui Marci,q̄ de demēti filijs loquit,tā masculis,q̄ feminis loqtur: non extendebatur ad filios furiosi. Alij allegāt in oppositum.videlicet,vt extēdat: qa hæc l.sic extendit. Sed vide q̄ scripsi.s̄.de noxa.l.2. Et nihilominus hic attēde,qa l.diui Marci,nō corrigit, sed tm̄ ꝓuidet in nouo casu:iō nō ꝯuenit allegationi ꝑdictæ. Sed l.loquēns de furioso,ad istā diui Marci trahit, ut l.nō est nouū;cū seq. ff.de leg.

ADDITIO.

a Si furiosi. Vide Bal.in l.2.inf.de cura.furio.& in l.& si milites.cum autem,de excu.tut.& adde quod no.Bar.in l.si cui eorum.§.curatoribus.ff.de postula. sed quid de muto & surdo a natura?dic ꝙ matrimonium ꝯhere potest,& eo modo quo sunt apti ad carnale,ita & ad spirituale;nā monasterium ingredi possunt,per do.Soc.consi.62.incip.in præsenti consultatione versi.3. & vltimo.circa fi.in prima par.char.108.sed quid de spadone,dic ꝙ de iure ciuili ꝯhere non potest.l.si serua.§.spadonem, de iure dot. quod est verum,si sit spado a na?non si ex accidenti.d.o.in l.sed est quæsitum.& in l. si qs posthumos,de liber.& postu.sed quid de iure canon. glo.32.q.2.c.3.qui.Ioan.in c. quod ad seden.& ibi Abbas;ꝙ non.n.ide ibi per gl.& docto de frigi. & male fi.Ro.con.in sing.ver.matrimonium.& ver.quæro &c.& per Bal.in l. pen.c. quod potest.Abb.ꝯ,in d.c.quod ad sedem,quod non contrahere potest spado carens utroque testiculo item nec habes virgā erectam,si non pōt coire, contra d.gl.in dicto cap.hi qui.

Adde.quod do. Coapostillator meus dum allegauit Rom.singu.suis,voluit eum allegare,sing.suo.286.incip.Bonohiæ dum eram,vbi etiam quid in carente altero testiculo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non impeditur,sola educatione,sed spirituali cognatione.*
2 *Cognatio spiritualis,inter quas personas matrimonium dirimat.*
3 *Parentium nomine qui veniant.*

LEX XXVI.

Si quis. Cū ancillā manumissā,patronus pt ꝯhere mr̄imoniū,cū filia vèro adoptiua ēt emācipata,nō pt,nec cū aliena de sacro batismate sumpta.h.d.† No.ꝙ sola educō nō
1 impedit mr̄imoniū:sed cognō spūalis sic.ꝯcor.ex. de cognatio, spūa.c.laudabiliter. Et attēde, ꝙ hæc cognō spūalis nedū cū ea ꝯhit tm̄,q̄ sumit de sacro baptismate,vt hic,sed cū pluribus alijs quos Io. An.enumerat ī sūma quarti lib.vbi sūt viginti cas⁹, sed
2 de illis viginti scribo decē,qa p illos cognoscunt alij.† Cognō.n. spūalis,īpedit & dirimit mr̄imoniū īter baptizātē & leuātē,īter baptizatū, & filios leuatis, īter baptizatū & ꝯiugē leuātis prius cognitā,īter parētes leuāti,& ꝯiugē leuātis prius cognitā, īter leuātē & parētes leuati,& hi sūt qnq; casus, q ꝯcernūt leuātē. Sūt alij qnq; q ꝯcernūt baptizātē,puta inter baptizatū & baptizātē,īter baptizatū & filios baptizātis,īter parētes baptizati, & ꝯiugē baptizātis prius cognitā;īter bāptizātē & parētes baptizati:& oēs isti sūt decē. Sūt,& alij qnq; similes p oīa priorib. q ꝯcernūt leuātē,& ꝯfirmatū ī crismate,puta īter ꝯfirmatū,& leuātē,inter ꝯfirmatū & filios leuātis,& sic sequere ī cęteris,vt in priorib. Sūt & alij qnq;,q nō leuātē,sed ꝯfirmātē ꝯcernūt:puta īter ꝯfirmatū & ꝯfirmātē;īter ꝯfirmatū & filios ꝯfirmātis, īter ꝯfirmatū & ꝯiugē ꝯfirmātis prius cognitā,vt s̄. & sic ꝓsequere
3 ī alijs.† Et scias ꝙ parētes itelligunt pr̄ & mr̄,n̄ vlteriores,a hæc
a colligunt p c.martin⁹.& c.vtrū,ex̄ de cogna.spi. & p c.j.c.ti.li.6. Et licet vnus solus dēat leuare in baptismo,vel ī ꝯfirmatione;si tn̄ plures leuāt,ꝯhit cognō quoad oēs,vt ī c.q̄uis, de cogna. spi. in prin.lib.6.Et pondera,ꝙ inter filios leuati vel ꝯfirmati; & filios leuātis vel ꝯfirmātis,nulla ꝯhit cognō.& hęc d̄ his sufficiāt.

ADDITIO.

a Et non vlteriores.hoc verum in descendentibus,& collateralib.quia in ascēdentib.auus materuus,venit illorum appellatio.gl.in l.parentes. C. de test. Item oēs ascendentes in infinitum.l.iurisconsultus.§.parentes,de gradib.& Alex.no.in l.2.ff.in ius vocan.

LEX XXVII.

Sancimus. Hodie etiam sexagenarij, non prohibentur nuptias contrahere.hoc dicit,vide gl.per te.

SVMMARIVM.

1 *Mariti dignitas,vel fælicitas,mulieri non præiudicabit.*
2 *Absolutio vnica sufficiet,si plures excōicationes; ob idē factū, latæ fuerint.*
3 *Bannitum capiens & præsentans bānitum,an gaudeat priuilegio capientibus bannitos concesso.*

LEX XXVIII.

Si libertam. Casus.Res perfecta,& consūmata,non vitiatur: licet veniat ad casum a quonon pt
1 incipere.h.d.vel sic.† Felicitas mariti vel soceri, non debet obesse mulieri.h.d.Not.tex.ꝙ importatoris propositū est,Dei seq iudiciū.No.etiam,ꝙ fortunium viri debet esse augmentū mulieri. Itē vxor fulget dignitate viri.conc.in Auth.de consul.§.1. Itē, ꝙ duo vitia,ex vna radice ꝓueniētia,vna legis radice extirpatiua,tollunt.Quærit gl.qd si dignitas mariti,ꝓhibens mr̄imoniū ꝯhi,cesset,an matrimoniū ꝯualescat?& dic,ꝙ sic. vt ff.e.l. si
2 qs senatori;& eꝯ.in gl.† Hęc l.in fi.inducit in ar.ꝙ si ex eo.facto plures descēdāt excommunicationes,vnica sufficiat absolutio. Sinautē ex diuersis factis,tunc plures absolutiones sunt necessariæ,arg.ff.ad tur.l.j.§.plura.& ff. de ope.no.nunci.l.de pupillo.

§.si in pluribus.Idem dicit Cy. & Ia.de Are.in pluribus bannitis.
3 † Vnde si statuto cauet,ꝙ quicūq; pn̄ter bannitū,eximat de banno,& Titius bānitus,plurib.bannis,pn̄tauit bannitū, q̄rit,an de
a oīb.bānis a eximi debeat.Et dicendū est,ꝙ si ex vno facto,& delicto hęc plura ꝓcesserūt,tūc ab oīb.eximat.si ex diuersis factis, tūc ab vno tm̄.ar.d.§.si plura;& d.§.si in plurib.s̄m Ia. de Are. & Cy.In ꝯriū facit,qa statutū loquit de bāno simplr̄,& indefinite, igitur de quolibet dēt intelligi,qa indefinita æqpollet vniuersali,vt ff d̄ le.2.l.si plurib⁹;& maxime qn̄ ꝑfert a l.ut hic,ne ars redat incerta,ꝯ. §.quibus,de no.co.cō.& qa tractat in casu nr̄o,de fauore.n̄ de odio,arg.ff.de test.tu.l.si qs ita.§.j, & de leg.j. l.q filiabus.Non ob.hoc, qa hic n̄ tollit potētiā tollendi plura crimina, vna lege,licet ex diuersis factis descendant.nec ob. d.§. si plura, qa ibi ꝯstat de certo,de quo petit absolutionē. iō alia remanēt, de qb.nō petit:hic nō ꝯstat de aliquo certo,Itē ibi in impetratione facta ab hoīe,n̄ a lege.Nec ēt ob.§.si pluribus,qa ibi tex.rn̄.ꝙ iō ibi est,qa in re pn̄ti,fit nunciatio,& sic certū opus ꝯcernit,statutū āt nō plus ꝯcernit vnū bānū,q̄ aliud,sed studet simplr̄ liberare bānitū;& dare cām,vt bāniti capiāt bānitos. Sed si aliàs dicat,bānitus plurib.bānis n̄ efficeret prōptus in capiēdo bānitū, sciens se adhuc remanere in bāno,qđ est ꝯ ꝓpositū statuti, igit non dēt sic intelligi.arg.s̄.de iura.calū.l.2.§.fi.de bonis que li.l.2.

ADDITIO.

a De omnibus bannis. Adde Bar.in l.de pupillo. §.si pluribus.& ibi Im.ff.de no. ope.nun.& in l.cum proponas,sup.de transac.Ang.in l.Lucius.§.tutor.C,de vsu.& Alb.in tract.statutorum.

De incestis nuptijs. Rubr.

¶ Quia nuptiarum de quibus s̄.q̄dam sunt incestę:quędā nephariæ,quędam inutiles.pro tanto istam rubricam subiecit. Et quæ sunt nephariæ,vel incestæ: dic,vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Nupta diuertens a patrono,sine ipsius consensu,non nubet.*

LEX I.

1 **Si liberta.** † Licet nupta a patrono diuertat, non tn̄ potest alij nubere,nisi ipse consentiat.h.d. Hodie autem hoc diuortium fieri non potest, & vxor remanet, & sic adulterium committeretur a sciente, sed non forte ab ignorante, secundum Cyn.

SVMMARIVM.

2 *Vxores duas eodem tempore habens,infamis censetur.*

LEX II.

1 **Neminem.** Casus.† Nullus pōt habere duas vxores, & habens notat infamia. & ēt punit grauio-
a ri pęna, a h.d. Ibi habere posse. l. primā de iure. secundam de facto. Ibi notati infamia, & etiam sunt grauiori pęna punintur. Ibi,patietur,dic stupri pęnam imponens.vt j̄.de adult.l.eum qui duas.gloss.vide per te.

ADDITIO.

a Grauiori pęna. Quæ autem sit hæc pęna.dic,quod de iure ciuili,est pęna capitis,tex.est in l.eum qui duas,inf.de adul.Sed de iure can.quę sit notatur sing. in c.de Benedicto.20.q.1.de quo per Ro.sin.suo.233.inc.tu scis quę pęna sit,

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter liberos tantum, contrahitur.*
2 *Dominus domus delictum celans,vel permittens,punitur.*
3 *Delictum in loco digniori,grauius punitur.*
4 *Fundus in quo delinquitur,an & quando publicetur.*

LEX III.

Cum ancillis. Casus,Cū ancillis ꝯtuberniū,non matrimoniū eē pt; & decuriones cū ancillis alienis,ꝯtuberniū faciētes,veniūt deportādi cum publicatione bonorū.ancillę vero in metallū dānant.actores vero domorū,ī quib.est celebratū,tunc sciētes,vel ex postfacto n̄ reuelantes, ēt in metallū dānant,dn̄i vero hoc celātes, puniunt in ꝯfiscatione fundi,cū oīb.suis instr̄is, si in agro factū fuerit,in ciuitate vero ī dimidietatis bonorū publicatione.h.d.In tex.ibi decuriones.i.ꝯ
1 sules ciuitatū,vt ff.de ver.sig.l.pupill⁹.§.decurionū.† No.primo, ꝙ inter liberos tm̄,est mr̄imoniū.Canonistę āt dicūt, ꝙ est ꝯiugiū seruorū,vt ex̄,de ꝯiu.seru.c.j.vbi vide.Imo est ꝯiugiū,etiam de iure canonico,inter liberā,& seruum,glo.hoc tenet in d.c.super verbo,inter seruos.& dicit Io.An.ꝙ iuri canonico statur,& ꝙ hæc.l.corrigit.Sed dicit Cy.ꝙ illud quo ad ordines, nō quoad successiones,ut hic.No.2.ꝙ libido trahit,& ducit hoīes,qb.dn̄a
2 tur:& eos deuiare facit a bono.† No.3.ꝙ dn̄s domus,n̄ punit,nisi qn̄ pmittit,uel d̄ lictū cognitū celat.ꝙ ē ar. ꝙ si statuto cauet, vt domus destruat,in qua bāniti receprant, qđ n̄ sit locus pęnę, dn̄o ignorāte,ad qđ s̄.de hęr.l.quicunque,& j̄.de falsa mo.l.j.§.j. de his q lat.oc.l.j. & 2. No.4. qđ fundus cū instr̄is publicat. Circa qđ vertit dubiū,q d si lex ciuilis, uel municipalis dicit simplr̄, ꝙ fundus publicetur:nec de instr̄is fundi facit mētionē, an instr̄a, veniant publicanda,qdam.ꝙ sic per istum tex.Sed teneo ꝯrium per.l.interdū.§.idem diuus.ff.de publi.Et pro ratione,quia in legato fundi,quod est fauorabile,non cedunt instr̄a, vt l.2. §.dores,& l.cui fundus ff.de fun.instru.ergo minus in hoc casu odioso,arg.l.cum qdā.ff.de libe.& posth.& in c.odia,de re. iur.li.6.hic
3 ergo aliud,qa l.sic exprimit,& disponit.† Not.5.quod plus punit delictū cōmissum in ciuitate,quam ī uilla, qa locus est dignior. Et sic no.qđ dignitas loci aggrauat delictū, vt hic, & ff.de pœ.l.
4 aut facta.§.locus.† Quærit gl.qd si fundus,in quo est perpetratū plus valet,quam alia eius bona,Io.An.dicit totū fundū non publicari;sed tm̄,ꝙ sit min⁹ dimidia aliàs maior esset tūc pęna, q̄ si delictū fuisset in ciuitate ꝑpetratū,qđ esset ꝯ hanc.l. q̄ auget pęnā qn̄ ī ciuitate.Alii dn̄t totū fundū publicari,qa hęc lex sic scripta est.Nec ob.rō Io qa dn̄t raro inueniri, ꝙ decuriones hēant plus extra ciuitatē,quā intra.Istā rōnē reprobat Io. de Raue,& Cy.qa hic nō tractat de puniēdis decurionib.sed dn̄is ꝑdiorū,in qb.a decurionib.delictū est cōmisū.Sed licèt dicāt uerū,tn̄ ē ꝯtra mētē gl.qa errauit ī scribēdo,unde,ꝙ dixit de decurionib. voluit dicere,de aliis in quorū ꝑdiis hoc factū est. Et qa istā scdā partē puto verā,dico,ꝙ isti noluerunt dicere,casus. n. nō est cōsiderādus,qa hęc raro eueniūt.ar.l.nā ad ea.ff.de leg.Tn̄ scias, ꝙ aliq volūt dicere ꝙ sicut fundus in villa publicat, ita domus in ciuitate,& vltra publicationē dom⁹,publicat & dimidietas oīum aliorū bonorū,& in hoc auget pęna.Sed meo iudicio,ista litera hunc intellectū non patitur,& ēt in dubijs, pęnæ sunt molliendæ.l.interpretatione.ff.de pœ.ideo istam lec.teneo,vt iacet,

SVMMARIVM.

1 *Errantibus quando parcendum sit.*
2 *Fisco,an sint applicanda,propter nuptias vetitas,donata.*
3 *Data propter nuptias vetitas,an restituantur danti.*
4 *Pœna,illicitum contrahentibus matrimonium,quæ sit.*
5 *Contrahens illicitum matrimonium,quando excusetur,& qua pęna puniatur.*
6 *Filij contrahentium illegitimum matrimonium,an sint legitimi.*

LEX IIII.

Qui contra. Primo pęnā imponit ꝯhētib. ꝓhibitas nuptias,scdo excipit.tertio exceptionē suā limitat,& declarat.scda ibi;exceptis.tertia ibi:quos tm̄.Casus.Nuptię a iure ꝓhibitæ,sūt ipso iure nullę,& donata hincinde a sciētib.auferent,ut ab indignis,& fisco applicant,non aūt errantib.
1 iuste,duntn̄ ꝯiunctionē dirimāt, cōperto errore.h.d.† Not. qđ parcit de facili errantib,dūmō error nō sit affectatus, nec simulatus.Affectant aūt hi,q obaudiūt,cū eis dr̄,nec scire dēntes interrogāt,nec ꝯsulunt.arg.ff.de bo.pos.l.bonorū.Itē no. qđ a pœ
a na huius.l.excusant minores,a qđ intellige ignorantes,nō scientes.vt s̄.si aduer.deli.l.j.& l.2.& ignorantes intelligo,leui ignorātia,qa nō ab acerrimo errore cāta,aliàs nō different minores a maiorib.vt uoluit.l.ista.Item,qđ paria sunt,ab initio scire,uel ex post facto,& nō dirimere,uel impugnare,iō ꝯtumaciā ꝓcuratoris,quāprimū dn̄s sciuerit,dēt purgare,aliàs nō excusat: ar.huius tex.An ingressum gl.q̄ro,ista lex loquit in lucris publicādis, qd in dote,& donōne pp nuptias,Bar.in l.auunculo.ff. de ꝯdi. sine cā.vr̄ uelle,ꝙ,nō sit idē.Sed teneo ꝯrium p l.si q incestu.j̄.eo.& auth.incestis.ī prin.ubi supponit dotē publicari, & ad eius sīlitudinē cętera bona,& sic prius aū illā auth. dos publicabat. ꝓ hoc accedat.l incestę. ff. de ri.nup, sed l,vr̄ intelligere qn̄ maritus eā
2 lucratus est.† Gl.op.ꝙ fisco nō applicētur ista donata, qa legatū nō applicat ei,ut l.fi.de leg.j.& tn̄ legatū est donō,ut l.legatū, de leg.2.sol.dupliciter,Primo,ꝙ hec supplet illā,videlicet,qđ hic,qn̄ uterq; fuit sciēs,ibi qn̄ alter tm̄,qa tūc ꝑsona ignorātis valet,nō sciētis.Scdo,qđ hoc seruat ī dote,& donōne.illa ī relictis ī testō uel alia ultima volūtate:& istā tenet Ia.de Ra.& Cy.ar.ff.de don. inter vir.& vx.l.cū hic status.§.fi.q̄ sic in pupilla loquit sicut. d.l. fi.& sic aliud erit in donōne facta inter uiuos;aliud in facta ī ultima volūtate.Opp 2.qđ restituant dāti,vt d.l.auūculo.ff. de ꝯdi. sine cā.sol.dupliciter.Primo,qđ ibi primū mr̄imoniū, nō fuit ēt de facto secutū:& sic ad ꝯsummationē nō ꝓcesserūt,hic sic: & sic hic magis delinqt.Scdo,qđ hic dedit sciēter,ibi ignorāter.& itellige,qđ ibi ignorabat ius,sed sciebat factū, qa sciebat illū eē sibi auūculū,sed putabat,cū illo se posse ꝯhere mr̄imoniū:& istā tenuit Ia.de Ra.sed vterq; tollerabit,ut patebit in distinctione. Op.3.de l.futuro.j̄.ti.j,vbi pupilla repetit dotem; & tn̄ de facto fuit statutū.gl.multipliciter soluit,sed prima,& vltima simul iūctæ,sūt uerę.s.ꝙ ibi spāle fauore pupillę,q ꝑsumit decepta pp lubricā ętatē.Op.4.qđ error ita iustissimus,nō reqrat,ut pęna euitet,sed sufficiat simplr̄ iuris error,ut ff.de adul.l.si adulteriū cū īcestu.§.j.sol.vt ī gl.seq.qa hic quo ad pęnā dotis,uel donōnis, ibi
3 quoad pęnā corporalē,quo casu distingue,ut ibi,& hic ī gl.† Cōcludo sic istā materiā,cū q̄rit,q̄ pęna sit īponēda ꝯhētib illicitū mr̄imoniū,vel spōsalia.b Dic aut q̄rit de pęna dotis,& donōnis, aut de pęna corporali.Primo casu,aut de pęna donōnis simpliciter sponsalitiæ,& tūc dic,ut dixi ī l.ea q̄.s̄.de don.aū nup,vbi gl. tāgit.Aut de pęna dotis, & donōnis pp nuptias. & tūc hēt locū d.l.

ADDITIONES,

a Minores. Vide ad hoc,quod,ex hoc Bal.hic infert,eundē in auth,si captiui.supra.de epis.& cle.in l.precib.infra,de impu.& aliis subst. ubi per Gul.de cu. & in l.moribus,infra de his qui.ut indig.

b Vel sponsalia. Sed quid,an pœna edita contra ꝯhentes incestas nuptias, locū habeat in eo,qui cognouit sepius vnam ex sororibus,postea cum alia contraxit matrimonium,uide Pet.de Anch.consi.291.

BIBLI UNIVER

d.l.auũculo.ff.de ꝯdi.ſine cau.De cuius intellectu, duę ſunt opi.
vna Accur.qui dixit.Aut is ꝗ dedit ſciebat ius,& factũ; & nõ re-
perit,quaſi ob turpẽ cãm dederit.Aut ſciebat factũ;ſed ius igno
rabat,& tunc repetat,vt d.l.auunculo.& idẽ ſi ignoraſſet factũ,
ſed ius bene ſciebat.Alia eſt Pla.ꝙ ĩdiſtincte repetat,ex quo mr̃i
moniũ nõ fuit de facto ꝯſummatũ,& iſtã tenuit Odo.Ia.de Ar,
& Cy.& mihi vr̃ verior ẽt de mente tex.in d.l.auunculo.qa res
ob quã daṫ,nõ eſt turpis in ſe:qa in dotẽ,& ob matrimoniũ ꝯ-
hendũ,& ſic ob rẽ ſſedã in ſuo genere,licitã,& ꝑ hoc facit,qa ta
lis datio,hẽt in ſe ꝯdõnẽ,ſi matrimoniũ ſequaṫ.ut ff. de iure do.
l.do.& inter eos,poſſibile fuiſſet ſeq mr̃imoniũ,mediãte diſpen
ſatione,& tunc habet in ſe ꝯdõnẽ,ut liceat repetere,ſi pęniteat
dantẽ,ut l.quod ſeruis. ff.de condi.ob cau.& ſic nullũ ſcelus,uel
delictũ eſt ex parte dantis:iõ repetit,& ceſſat titulus de cõdõne
ob turpẽ cau.& hoc voluit dicere ille tex.& ſuadet rõ,qa delictũ
qđ nõ pficit ex ꝓpria voluntate,pęnã non mereṫ:vt ff. de fa.l.q
falſam.facit.ff.de inof.teſt.l.Papin.§.memiſſe.Aut nõ tm̃ ſpõ-
ſalia,ſed matrimoniũ de facto ꝯxit,& ſic cãm impleuit, ob quã
dedit.Et tunc,aut is,qui dedit,ſciuit ius,& factũ,& tũc ꝯfiſcaṫ,vt
hic.& ĩ.eo.l.ſi quis inceſti,& ĩ aut.inceſtas. Aut factũ ignorauit,
& tunc,aut error fuit improbabilis,& ſupinus,& tũc ꝯfiſcaṫ. ut
hic.& ĩ.e.l.ſi quis inceſti,& aut.inceſtas.Aut factũ ignorauit,&
tunc aut error fuit probabilis,& iuſtus,& nõ ꝯfiſcaṫ;ſi ſtatim cũ
ſciuerit diuerterit;aliàs ſecus,ut hic in fi.Aut factũ ſciuit, ſed ius
ignorauit,& tunc confiſcaṫ,ſiue fuerit vir,qui donationẽ fecit,
ſiue mulier,ꝗ dotẽ dedit,qa tunc non excuſat,cũ lege nõ cauea
5 tur,vt l.fi.ſ̃.de iur.& fac.igno.†Secundo caſu,qñ de pęna corpo-
rali tractaṫ,dicit gl.Aut eſt error facti,iuſtus,& cõtinuus, & tũc
excuſat à pęna.Aut eſt error iuris,& tũc aut,ꝗritur in muliere,
& illã in totũ excuſaṫ.Aut in maſculo: & tũc aut errauit in iure
ciuili,& excuſaṫ.Aut in iure gentiũ,& tũc in totũ nõ excuſatur,
licèt in aliquo ſubleueṫ. vt ff.de adul.l.ſi adulteriũ.§.nõnunꝗ, &
§.ſtuprũ.& ita dicit gl.Sed circa hoc qñ iuris ignorantia excuſat
à pęna,uide quod latius ſcripſi in l.ſenatus.ĩ.de his, ꝗ ſibi aſcri-
bi.Et adde hic in gl,dũ dicit,ſed certe ibi fuerat clam ꝯctũ. Dic
melius,ꝙ hic loquiṫ de errore facti probabilis,ꝗ excuſat,ſ̃m Cy,
6 †Quærit gl.an filii iſtorũ ſic ꝯhentium,erũt ltĩ,a & dic,qđ ſi vter
a que ignorauit,filii erunt ſimpliciter legitimi,b arg.l. qui in ꝓuin
b ciã.ff.de ritu nup.Et eſt rõ, quia ſicut vnus error,hr̃ ꝓ titulo. vt
ff.de vſufr.l.Celſus.& ff.ꝓ le.l.4 & l.fi.ſic iſte iuſt⁹ error,facit ha-
beri ꝓ mr̃imonio.Sed ſi alter tm̃ ſciuit,tũc illi,non ſunt ltĩ, ſed
ignorãti,ſic.ar.legis,vulgo,ff.de ſta.ho.Sed canoniſtæ dñt,ꝙ sũt
legitimi,ẽt ſcienti,& hoc operaṫ alterius ignorantia,& fauor ꝓ-
lis,extra ꝗ fi.ſint legiti.c.ex tenore.Facit qđ no.24.q.2.c.cũ in ca
ptiuitate.Vel forte illud quoad ordines,& beneficia ſpiritualia;
hic quo ad ſucceſſiones,ſ̃m Cy.& Ray.Vltimo gl.opponit duo-
bus modis,ꝯ tex.Quia ſcientia vitii ſupueniẽtis,nõ noceat, quã
vide ꝑ te,& adde ibi. Et tñ non notaṫ infamia,licèt errorẽ com-
pererit,& eſt ꝯ hanc.l.Sed ibi ſcientia ſuperuenit,re pfecta,& ꝯ
ſummata,hic re nondũ pfecta,vel illud eſt grauius delictũ,& ibi
de uſuca.trãſ.ſed dic ibi,qa uſucapio fuit rationabiliter inchoa-
ta,hic ſecus,quia initium nullum,habuit hic matrimonium.

A D D I T I O N E S.

a Legitimi.Vide per Pe.de Anch.conſi.402.& conſi.410. ubi ẽt, an filii nati ex matrimonio in gradu prohibito,poſſint legitimari,ratificando matrimoniũ, altero coniugum iam defuncto.

b Legitimi.Iſta eſt bona diſt.pro caſu,quem de facto uidi uentilare in ſenatu pariſienſi,de filiab.quondam domini de ferrieres normani.qui licèt eſſet in maioribus ordinibus conſtitutus,ex falſa diſpẽſatione,quã tñ uerã credebat, duxit uxorẽ,ex qua multas filias ſuſcepit,ſed poſt aliquos dies,inuenta eſt bulla illa fuiſſe falſa ꝑ ꝯfeſſionẽ Epi Viterbiẽſis,ꝗ illã falſificauerat.ex qua affectus pp alia delicta fuit ultimo ſupplicio.In qua cã dictũ fuit, ut liberi, ꝗ ex illo matrimonio,uſq; ad uerificationẽ falſitatis illius bullę fuerant nati eſſent legitimi;alii uero non,ſed eis certa pars bonorũ eſt attributa,priorib.datis heredib.perſpecto ꝑ quo facit gl.in c.ex tenore,& in c.referente,extra. qui filii ſint legit.& in c.cũ inhibitio,extra de clan.ſpon.& qđ no.Bal.in l. fi. ĩ.de lib, cã.& an quoad ſucceſſionẽ in caſu iſto ſtetur diſpõni iuris ciuilis,an uero canonici nõ.idẽ Bal.in l.& ſi ſup.de nup.& in l.eam quam.uer.denuo quæro.ĩ. de fideicom.& omnino Pet.de anch.in c.canonum ſtatuta. extra de cõſtitu,

S V M M A R I V M.

1 *Vxorem fratris præmortui ducere,nulli licet.*
2 *Sponſum per verba de futuro nullus de conſanguinitate ſponſi, in vxorem ducere poteſt.*

L E X V.

1 **Fratris,** Caſus.†Fratris præmortui vxorem,vel vxoris præ
mortuę ſororẽ,non licet ducere in vxorem: licèt
præmortui fratris vxor,virgo pmanſerit.h.d.cũ.l.pe.ĩ.eo. quod
2 nota.†Quæro,quid in ſponſa per verba de futuro. breuiter dic,
ꝙ nullus de conſanguinitate ſponſi,poteſt illam habere in vxo
rem,vſque ad quartum gradum,ratione publicæ iuſtitię, & ho-
neſtatis,vt extrã,de ſpon.c.ſponſam.& hoc ſi ipſi primi ꝯhentes
fuerint habiles ad ſponſalia cõtrahenda,puta,quia ſeptẽnes fue-
rint,ſed ſi alter eorũ eſſet ĩ.ſeptennium, non impediretur ma-
trimoniũ ſponſę,cũ conſanguineo ſpõſi,ut extra de deſpõ.im-
pu.c.literas,& c.acceſſit,& eſt rõ,qa tunc ſponſalia fuiſſent nul-
la:& pro tãto,ſi nõ tam ſponſalia, ꝗ ẽt matrimoniũ fuiſſet ipſo
iure nullũ,eſt dicẽdũ,vt in c.vnico,in prin.de deſpõ.impu. lib.6.

L E X VI.

Si quis inceſti. Caſus.Inceſtuoſum, & vetitum matri-
monium non tenet,& dos,& donatio
aufertur à fiſco,& contrahentibus,ſuccedunt tantum perſonę,
hic enumeratę,quod obtinet,tam in maſculis,quàm in fęminis.
h.d.Hodie vero grauius punitur,vt in authen.quæ ſequitur.

S V M M A R I V M.

1 *Nuptias contrahentes inceſtas,puniuntur, & bona ipſorum publicantur.*
2 *Filij efficiuntur ſui,ipſorum deportato patre.*
3 *Filij,qui & quando parentes alere teneantur.*
4 *Nuptię inceſtæ,quę dicantur,& an de his ſolis hic loquatur.*

A V T H E N T I C A.

Inceſtas. Caſus.Iure nouo,inceſtas nup.ꝯhẽtes puniunṫ
1 pęnis hac l.ſubiectis.h.d.† No.ꝙ hodie oĩa bo-
na publicanṫ,ſi filios ltĩmos ñ hñt.Sed an ipſo iure,vel ꝑ ſnĩam,
dubitaṫ.Et dic ipſo iure,vt no.ĩ corpe,& ꝓbat dictio mox,ibi po
ſita.Vt tñ mã ꝯfiſcationis fiẽde ipſo iure, vel ꝑ ſnĩam tibi liqat,
dic,aut qs deliqt circa rẽ,ꝯ legis ꝓhibitionẽ,& tũc iure ipſo. ut
ff.de pub.l.ꝯmiſſa,& ff.ꝑ ſo.l.cũ duob.§.idẽ rñdit.ĩ fi. aliàs eſt lex
ſi ĩter.§.idẽ rñdit.Aut deliqt ex̃ rẽ,& tũc,aut lex utiṫ uerbo,ꝓte-
riti tpis:& tũc ipſo iure.ut no.de ſacroſ.ecc.l.iubem⁹.§.ſane,& ĩ.
uñ ui.l.ſi qs in tãtã.Aut uerbo futuri tpis,& tũc aut cũ dictione
mox,uel ſtatim,uel ſi,& tũc ipſo iure,ut in aut.de ince.nup.§.j.
& ibi gl.& ĩ aut.ut defun.ſeu.fu.§.j.Aut ſimplr̃,& tũc ꝑ ſnĩam.ut
ĩ.de acc.l.ex iudicio rũ.& ff.đ do.l.poſt ꝯctũ.& de iu.fi.l.auferet.
§.in reatu.Fallit in crim.lęſę maieſt.ut ĩ.ad l.Iul. maieſt.l.pe. & fi.
Et ꝑdeſt ꝯfiſcatio,quoad fruct⁹ medii tpis,ut no.ĩ corpe.Itẽ ꝗtũ
2 ad ꝓhibitionẽ alienationis,ut l.poſt ꝯctũ.ff.de don † No.ſcđõ ꝙ
ꝑ deportationẽ pr̃is,filij efficiũṫ ſui iuris, & bona pr̃is recipiũt.
Et iõ dico,ꝙ gl.in corpe ſignata ſup uerbo,in exiliũ,male dicit,
ꝗ exponit.i.relegationẽ,qa relegatio,ñ liberat à pr̃ia ptãte.ut in
ſti.q.mo.ius pa.po.§.relegati.Sed deportatio ſic,Sed an hodie ul
tra liberos ſint aliæ pſonæ,ꝗ excludãt fiſcũ,uide aut.bona dãna-
torũ,& qđ ibi ſcripſi.ĩ.de bon.dam.Tertio no.ꝙ mulier dẽt eſſe
ſciens,ut puniaṫ:& ſic dicit gl.ꝙ ignorãs ñ puniṫ. Maſculus autẽ
ignorãs,an puniaṫ,remittit gl.ad no.ſ̃.eo.l.q ꝯ.& uide,ꝙ ibi dixi,
3 & ẽt uide gl.magiſtrã ĩ corpore,quã cõiter doc.ſequunṫ.†Quar
to no.ꝙ liberi,ad quos ſub̃a pr̃is deuoluiṫ,tenenṫ patrẽ alere, ut
hic,& in corpore,qđ tene mẽti.Et attẽde,qa neceſſaria ꝑ uictu,
a dñt ipſi mittere,uſq; ad mortẽ,a vt no.in corpore ſup uerbo ne
4 ceſſaria,& idẽ dico in matre,cũ rõ ſit eadẽ,ſ̃m Cy.†Quęro cũ gl.
1.an hic loquaṫ de nuptijs uetitis,iure ſanguinis tm̃ ꝗ ꝓprie ĩce-
ſtę ſunt,ut glo.rubricæ.Et qdẽ Cyprianus de Florẽtia dicit ꝙ de
inceſtis nuptiis tm̃ loquiṫ,& ita vr̃ de mẽte Guar. ꝗ trãſtulit iſtã
aut.ꝗ tm̃ de inceſtis,fecit mẽtionẽ.Sed Accu.hic,& in corpore,
intelligit gñaliter,quouis mõ ſint illicitę:qa tex.in cor.dicit,ſi qs
illicitas,& ꝯrias naturę,quas lex inceſtas,& nefandas,& dãnatas
uocat nuptias.& ſic dicit ipſe uerũ ꝙ ñ tm̃ de inceſtis ſed ẽt gñã
lius de illicitis loqṫ.Sed cõiter doc.tenenṫ primã op. qa pęnę,ut
odioſę,ñ ſunt extẽdẽdę,ſed molliẽdæ.l.de interptationę,ff.đ pę.
Nõ ob.tex.in corpe qa põdera,ꝙ tex.loqṫur copulatiue,ſi qs illi
citas,& naturę ꝯrias,uñ copula,& reqrit utrũq;,uel exponi dẽt,
ꝑ.i.& ita puto uerũ.Nã illud uerbũ illicitas tanꝗ gñale,oẽs cõ-
prehendiſſet,& ſic fruſtra poſtea adieciſſet,& ꝯrias &c.& ꝓbaṫ
ꝑ alia uerba,ꝗ ſubſequẽter ponunṫ in cor.ibi,& talia ꝯcupierit,
qualia plurima ẽt irrõnabilia admonẽt aĩalia. Ibi nocuerit gñi,
&c.Et hoc quo ad pęnã hui⁹.l.ꝗ de exilio,& publicatione bono
rũ tractat:quo uero ad pęnã mitiorẽ de qua in l.q ꝯ.& l.cũ ancil
lis.ſ̃.eo.fateor Accur.bñ dixiſſe: qa illę leges gñalius loquuntur.

A D D I T I O.

a Vſque ad mortẽ.Intelligo,ꝙ loquatur in patre exiſtente in exilio, licèt Bal.in ti.de pace te.ĩ ver.feu.& ĩ aut.bona dãnatorũ.ĩ.de bo.dã.tenuerit cõtra. uiđ Bart.in l.ſi qs a liberis. §. ſed utrum.in lec. Nicola.de Neap.de inceſtis nup.

S V M M A R I V M.

1 *Filius non eſt dicendus,qui ex damnato coitu eſt natus.*
2 *Filij,qui dicuntur nati ex damnato coitu, ſuccedant.*
3 *Natus ex meretrice, an ſuccedat.*

A V T H E N T I C A.

1 **Ex complexu.** †No,quod ex damnato coitu na
tus, filius non eſt nuncupandus.
ideo nec alendus eſt. Quod intellige, de neceſſitate, ſed ex pa-
a terna pietate,ſic.& di.Cyn.quòd de iure canonico, a debent alij
etiam

A D D I T I O.

a De iure canonico.Adde Soc.conſi.161.inc.pro deciſione,ver.quinimo, in ſecunda par.char.19.vbi hoc idem inducit, & firmat.
Adde de hoc. ſ.ꝙ alimenta debeantur natis ex inceſto coitu , vltra hic notata gl.in l.ſi quis,in uer.iuſte.& ibi in addi.in uer.ſi ex illicito coitu.ff.de libe. agnoſ.no.poſt Dy.in l.j.in apoſ.in uer.non ſunt alendi.ff.de concu.poſt Bar. in l.Mæuius.§.duob.nu.24.uer.ſed iſtud forte.in uer.de iure can.ff.de leg.2. & in aut.qui.mo.na.effi.ſui.§.diſcretis.nu.1.in uer.debent ali.coll.7.poſt Bal. in l.id quod pauperibus.nu.37.uer.ult.quæritur in uer.alimenta.ſ̃.de epiſ.& cle.ubi ampliat etiam ſi pater in ſuo teſtõ prohibuiſſet alimẽta dari.no.poſt Dy.per do.Boerii.in reg.ignorãtia,in uer.alimẽtis,& poſt Colle.in c.1.nu.2. uer.nati de damnato coitu aluntur,extra de eo, qui duxit in matri. quã pol. per adulte.& omnino per Mat.Mattheſi.ſing.147.inc.no.ſingulare dictum.

etiam ſpurij,vt extra de eo qui dux. eã quã pol. per adulte. c. cũ
hẽret.Et ex hoc dicit Bar.ſe ꝯſuluiſſe,ꝙ de iure canonico eis ali-
mẽta,vel aliqd ex quo alimẽta pcipiãt,pt relinqui: & ſi ſit fęmi-
na:& nõ hẽt aliũde,pt ei pr̃,pro dote aliqd relinquere, qđ mihi
eſt dubiũ,qa ſi a pr̃e debeantur alimẽta,nõ ſeqṫ, ergo ab hr̃dib,
2 patris dẽnṫ.& qa de facili fiet fraus legi.† Quæro de qbus filijs lo
quaṫ hic,rñ.gl.de natis ex dãnato coitu.ꝗ p.l.pt accuſari. Ex quo
a no.ꝙ de natis ex vxore,a & ſoluta, nõ loquiṫ hęc auth. qa illi nõ
3 ſunt nati ex dãnato coitu,ut ĩ.ad l.iul.de adulte. l.j. † Quæro qd
de nato ex meretrice.dicit gl.quod ille matri ſuccedit:qa ipſa eſt
certa:nõ pr̃i,qa ille ẽ incertus,vt in ſti.de ſucceſ.co.§.vulgo.& l.ſi
quæ,in fi.ff.de in ius vocã.& hoc clarũ qñ meretrix eſt ſoluta.Si
aũt ſit ꝯiugata:tunc incidit in qõnẽ,an coitus ſit dãnatus,vel nõ
de quo vide,qđ ſcripſi.ĩ.ad l.iul.de adult.l.ſi ea.& l.ꝗ adul.Quero
quid ſi imperator ꝯceſſit,non obſtante hac.l. dicit glo. qđ valet,
ex quo no.qđ imperator, dẽt ſpecialiter tollere iſtã legẽ: & idẽ
no.gl.in filio naturali,in auth.ꝗ mo.na.eff.ſu.§.j.& fi.& qñ ſit ne
ceſſe, qđ lex tollatur ſpecialiter, vel ſufficiat generaliter, vel ex
certa ſcientia,ſcripſi plene.ſ̃.de diuer.reſcrip.l.fi. Sed, an ciuitas
legitimare poſſit,dicam ĩ.de iur.an u.l.j.Salyce.

A D D I T I O.

a Quod de natis ex vxore. Adde Soc.conſi. 148. incip. memini iam.verſi.3.talis coitus,in prima par.char.228. vbi hoc idem allegat, declarat,& firmat; ſed quid,an in tali limitatione,ſit neceſſe, vt exprimatur qualitas legitima, vide Io.an.in c.fi.de fi.presby.in nouella.ꝙ ſequitur Bal. in c. naturalis, ſi de feu. fue.contro.inter do.& agn.& ibi vide gl.no.in materia,& Bal. in aut h.ſi qua illuſtris,ad orfi.& Bal.conſi.406.1.lib.Old.conſi.277.Ro.conſi.194.qui cæteris contradicit.& vide Pe.de ancha.conſi.498.

L E X VII.

Humilem. Paupertas,vel diuitię,nõ faciũt quem igno-
bilem,vel nobilẽ eſſe,ſed ſtatus,cõditio ; vel
ciuilitas,& commendatio vitæ.h.d.Et multum notabiliter. No,
text.ibi nullamque inter ingenuas. Item not. ibi;aut eam quæ
mercimonijs publice præfuit:quia tales mulieres,inter viles, re-
putantur,vt hic gl.uide per te.

L E X VIII.

Licet. Non licet fratri,vxorem fratris ſui,ducere in uxorẽ,
licet illa virgo permanſerit.h.d.quidam tñ egyptiaci
ſeruant ꝯrium,& vide,quod dixi.ſ̃.e.l.fratris. No. quod exempla
inhoneſta,non ſunt ſeruanda.

L E X VIIII.

Ab inceſtis. Reſcriptum, permittẽs inceſtuoſum ma
trimonium,eſt ipſo iure nullum.h.d.No.
tex.in fi.ex quo collige;qđ iudex nõ debet diſſimulare nephan-
das nuptias.Nã iudex ꝗ repertũ,ñ vẽdicat,tegere, ut ꝯſci⁹ crimi-
nalida feſtinat,vt ſ̃.de commer.& mer.l.2.ſ̃m Cy.Bar.de Saly,

De interdicto matrimonio inter pupillam, & tutorem, matrem, liberoſque eorum. Rubr.

¶ Continua rubricam, vt in glo. & an iſte titulus ſit correctus de iure canonico,dicam.ĩ.co.l.l.j.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium inter pupillum,& filiam tutoris eſt prohibitum.*

L E X I.

1 **Senatus.** †Inter pupillam , & tutoris filium , prohibitum
eſt matrimonium : nec prætextu ignorantiæ ex-
cuſantur.h.d. No. quod ignorantia iuris,hic nõ excuſat. Cõtra,
quod opp.gl.de l.ſi adulterium.§.ſtuprum.ff.de adul. Sol: duob.
modis.& primam tenet Mar. Sil. ſed poteſt iungi cum ſecunda.
vt ĩ.patebit.Opp.gl.de l.qui ꝯ.ſ̃.tit.1. gl.nõ ſoluit hic,ſed ibi, Vel
dic,vt ibi dixi.per Cyn.&c.Opp.gl.de l.1.§.fin. ff.de eden.& d.l.ſi
quis id quod.§.doli.ff.de iuriſd.om.iudi.& de l.ſenatus.ĩ. de his ꝗ
ſibi aſcrip.& quia gl.nõ ſoluit,l.dic ſ̃m Mar. ſi, Aut quæritur de
ignorantia,circa ius naturale,vel quaſi.& illa nõ excuſat,vt ſ̃.de
in ius vocan.l.ſecunda.Aut quæritur de ignorantia iuris ciuilis:
& tunc aut ad pęnam , requiritur dolus: & tunc ab illa pęna ex-
cuſat,vt d.§.doli.Aut ad pęnam dolus nõ requiritur. & tunc aut
tractatur de lucro captando , & tunc nõ excuſat,vt d.l. ſenatus.
Aut tractat de damno euitando:& tũc regulariter excuſat. Fal-
lit vbi ꝯſtitutiones imponunt pęnam trãſgreſſoribus,vt hic.&
ĩ.vnde vi.l.ſi quis in tantam , ſ̃m Mar. ſil.Addunt alij,qđ in factis
clã,ꝓſumiṫ dolus,& ſcientia,argu. ff. de ri.nup.l.fi. Ego addo alia
quæ ſcripſi in d.l.ſenatus. ꝗ oĩa vide Bart.

L E X II.

Mater. Tutela filiæ,non prohibet matrem cum tutore nu
ptias contrahere.h.d.Not.quod quis poteſt eſſe tu-
tor priuigni ſui.Bar

S V M M A R I V M.

1 *Socer poteſt eſſe curator nurus.*

L E X III.

1 **Cum proponas.** †Socer, non prohibetur dari cu-
rator nurui:nec cura ſuperueniẽs
dirimit matrimonium ꝯctum inter adultam , & filium curato-
ris.hoc dicit . Super tex.ibi . Scrupulus,& ſic habet inferre de
honeſtate,non de neceſſitate,ſecundum Iac.de ra.quod verũ,ꝗ
tũ ad matrimonium:ſed quantum ad infamiã uitandam , ẽt de
neceſſitate,vt l.ampliſſimi,& l.licet,& ibi not.ĩ.de excuſ. tut. Ibi
rationes. Collige rationem quare matrimonium prohibetur
inter iſtos,vt notatur in l.2.ĩ.eod.

S V M M A R I V M.

1 *Liberorum appellatione,naturales an veniant.& nu.2.*

L E X IIII.

Libertinum. Inter filium liberti,& pupillam,cuius ip
ſe libertus eſt tutor , prohibetur matri-
1 monium.† No,qđ libertus, poteſt eſſe tutor filij patroni ſui. Itẽ
no.coniuncta rubr.ꝙ appellatione liberorũ,cõtinentur , ẽt filij
naturales.Contra,qđ facit.ĩ.de natu.libe.l.fi. Solu.ꝙ ibi eſt odiũ
irrationale;hic rationale. Vñ ſi quis banniatur cum filijs ſuis,nõ
cõtinebitur filius naturalis;qa odiũ eſt irrationale,cũ ex delicto
pr̃is,pęnã nõ debeat reportare filius,vt ſ̃.ne fil.pro pr̃e.ꝑ totum.
2 ſ̃m Cy.† Quęrit gl.an libertus iſte puniaṫ,& dicit,ꝙ ſic,pęna rele
gationis,vt l.libertũ.ff.de rei.nup.& hoc,qa ipſe erat libertus hu
ius pupillę;aliàs extra ordinẽ puniret,ut l.non eſt.ĩ.eo.ti.Itẽ prę
dicta,qñ nõ interuenit cõiunctio carnalis;quia ſi interueniſſet,
pęna ſtupri,puniri dẽret,vt l.qui pupillã.ff.de adul. & eſt pęna ꝗ
notatur,ĩ.ſi qs eã cuius tutor fuit.l.j.veruntamen , his omnibus
caſibus,infamatur,ut ĩ.e.l.ſi tutor,& , an hodie hæc pęna ſtupri
de iure canonico ceſſet,dicam.ĩ.eo.l.fin.

L E X V.

Curatorem. Matrimonium non eſt prohibitum inter
filium curatoris, & eam cuius curã gerit.
h.d.Quęrit gl.cur prohibetur eꝯ,reſpondet gl,quia eꝯ maritus,
obediendo patri ſuo,induceret vxorem,ad non exigendum ra-
tiones a patre:quod non ſic eſt in caſu huius.l.quia vxor ſubijci-
tur uiro;non econtra,facit,ſ̃.e.l.cum proponas,in fin.

L E X VI.

Si patris. Iſta lex declarat plenius,ꝗ præcedens.Caſus, Nõ
reddita ratione:vel etiam reddita;non poteſt fi-
lius tutoris,matrimonium ꝯhere cum pupilla,donec ipſa.28.an
nos excęſſerit;niſi pater puellę hoc diſpoſuerit.h.d.Et not.& at-
tende , quia duos alios caſus addit gl.fi.in quibus matrimonium
permittitur;& eſt de reſcripto principis.& bene dicit , vt ĩ.e.l.ſi
tutor.ſed.l.quam allegat,hoc non dicit;ſed potius alium caſum
addit.ſ.qñ inter tutorem,vel curatorem, par affectio , vtriuſque
coniugum eſt, ita quod præſumptio ceſſat ; & ſic ſunt quatuor
caſus.Quæro ab extra,quę poteſt eſſe ratio, quod reddita ratio-
nę,debet per tantum tempus expectari?Reſp.quod ſicut , ante
redditam,non auderet petere redditionem rationis: ſic, nec ea
reddita,ſi in redditione decepta fuiſſet,quod lex præſumit:non
auderet petere in integrum reſtitutionem,vt deciperetur;ideo
2 vſque ad tempus,quo poteſt reſtitui,expectatur. Vltimo no. qđ
filij ex tali matrimonio,non ſunt legitimi.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor,uel curator,cum pupilla matrimonium contrahens,infamis efficitur,*
1 *Confeſſio præſumpta quæ infamet.*

L E X VII.

Si tutor. † Tutor,vel curator ꝗ interdictum,cũ puella, ꝯxit,
matrimoniũ,infamatur;& dos data reperitur.h.d.
No,quod per reſcriptum, tollitur hoc legis interdictũ. qđ ſecus
eſt in interdicto ratione ſanguinis,& naturæ,vt ſ̃.ti.1.l.fi.No.qđ
ꝯ tutorẽ,vel curatorem eſt præſumptio fraudis. † Vnde no. qđ
præſumpta ꝯfeſſio,inſurgens ex facto ex̃iudiciali,& ex cauſa fa
moſa,infamat:& tãtam vim hẽt,quantam,ſi abſq; illo facto fuiſ
ſet facta cõfeſſio in iudicio.& hoc eſt,quod voluit dicere gl.quę
extra caſum huius legis loquitur.ſ.qñ tutor,ꝗ cum pupilla nõ ꝯ-
xit,eſt ꝯfeſus.No.quod dos repetitur.Contra,quod op. gl. de l.ꝗ
ꝯ.ſ̃.titu.1.ſol.quod in iſto matrimonio,eſt ſpeciale; quia puella
propter lubricum ætatis præſumitur decepta; cum hoc matri-
monium,iure mere poſitiuo, ſit prohibitum.

S V M M A R I V M.

1 *Exorbitantia a iure communi,reſtringenda ſunt.*
2 *Matrimonium,an ſit prohibitum inter tutorem,& liberos ; & pupillam , & num.ſeq.*

L E X VIII.

Si quis. Prohibitio facta de tutore,vel curatore,non exten
ditur ad procuratorẽ, ſiue negotiorum geſtorẽ. h.
d.† No.exorbitãtia a iure communi,non extendenda.Op.ſic,ſi
rõ huius interdicti eſt; ne impediatur adminiſtrationis rõ red-
di,ut ſ̃.e.l.3.in fi.& no.in l.curatorem,& hæc rõ ita locum habet
in ꝓcuratore , ſicut in mero tutore, ergo idem ius debet ſtatui
in utroq;.vt l.illud.ff.ad l. aquil. gl. nõ ſoluit;ſed dic, qđ nõ eſt in
vtraque lege,per omnia,eadem rõ.Primo quia ꝓcurator,nõ hẽt
tantam poteſtatem,quantam tutor,ut l.j.ff.de tute.& iõ ꝓcura-
tor,nimis pupillæ nocere potuit.Item actio tutelę eſt priuilegia
ta:& nõ actio, ꝓ tutela,ſ̃m Iac. de Ra. & Cyn. Item finis ſuæ ad-
miniſtrationis,eſt in omni tempore, in procuratore : ſed nõ in
2 tutore,vt l.niſi.ff.de tu.& ra.diſtra.† Quærit Cy.an de iure cano-
nico,ſit matrimonium interdictum inter tutorẽ,& liberos : &
pupillã & dicit,quod Gl.tenuit, quod non : quia matrimonium
nõ eſt ꝑpetuo prohibitum:ſed ad tẽpus,iõ ſi aliud in lege cano-
nica,nõ caueret,ualet ex æquitate.c.pe.& vlt.extra,de ſec.nupt.

Et idē dicit in quolibet alio casu, vbi matrimoniū ad tempus ꝓhibetur.& ita dicit tenere Io.An. Sed Cy.dicit illud seruādū ꝙ ordines, & beneficia;sed quoad successionem,seruandum est ius nostrū,qđ mihi non placet,qa supposito,ꝙ matrimonium valeat,filij sunt legitimi.& per ꝯñs succedunt,vt dixi in aut.maximis.§.de nup.Sed dubito,an illa determinatio sit bona,sic generaliter posita, Nam vbi iuris presumptione matrimonium terrore,uel metu,præsumitur factum,nec illa copula, nec eorum æquitas,potest habere locum, cum matrimonia sic metu facta, & sic non ex libero arbitrio, non valeant, etiam de iure canonico.Sed in ea,que nubit,j̃.tps luctus matrimoniū tenet, etiam de iure nostro,vt j̃.de sec.nup.l.1.& aut.ibi posita. & no. in l.2.e.ti.& c.§.allegato.unde de illo casu ad alios,in quibus matrimoniū est nullū,rōne ꝑsumpti erroris j̃.ti.v,nō vř illō bona.

Si quacunque præditus potestate vel ad eum pertinentes, ad suppositarum iurisdictioni suæ nuptias, aspirare tentaue. Rubrica.

¶ Continua vt in gl.Et op.quod iste ti. vel ille,scilicet,si rector prouincię sit superfluus,& solue,vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Affectus punitur effectu non sequuto.*
2 *Ordinario recusato,ad quem deuoluatur negotium.*
3 *Suorum appellatione,qui veniant.*

Vnica.

a **Si quis.** a ¶ existens in aliqua potestate non potest contrahere matrimonium cum subiecta; & contra faciens,vel simpliciter attentans,licet non perfecerit,punitur, pena hic inserta.& ēt eius iurisdictio licite recusatur,tam à muliere,quam a tota eius domo,& ad hos nominatos transfertur sub quorum protectione ipsa,& tota eius domus punitur.h.d.
1 ¶ Not, ex litera non peregerit,quod hic punit affectus.b licet
b non sit secutus effectus.Contra,quod opp.gl.de l.j.in fi.ff.quod quisque iur.Sol.ꝙ hic speciale,qa delictum censetur graue, qa res est exempli,de quo plenius per doct. in l.si quis non dicã.§.de episc.& cleri. Et ego latius scripsi,in l.is, qui cum telo.j̃.ad l.cor.de sic.No.ꝙ officio finito,amplius ad illud non reddit.& ꝯcessio sibi facta nō tenet,vt hic in litera,peractã dignitatē vsurpare prohibemus.¶ Item no.quod per biennium prohibet,ibi habitare.No.etiam ex verbo illo videlicet, quod ordinarius recusatur.& est speciale,vt in gl.de quo latius dixi,in l.apertissimi supra.de iu.Item no,ꝙ propter iniuriam facti fit recusatio, con cor.j̃.de appella.l.si quis prouocatione.Item not.ꝙ omnia negotia,tam ciuilia, q̃ criminalia hujus recusantis, deuoluuntur ad vicarium, qđ intelligo de vicario,quē ibi princeps habebat. Nā si esset vicarius recusati,non dēt ad ipsum deuolui, qa suū, & recusati,est vnum & idē tribunal,vt infra,de appe.l.præcipi-
2 mus,in prin.& l.additos,ad fi.† Item no.ex ver.sui autem erunt quod per recusationem ordinarij,negotium deuoluitur ad superiorem:nisi de illo specialiter sit prouisum.Item no.quod accusatus,desinit iudex esse in causa recusantis: & per ꝯsequēs ꝓcessus nō tenet:licet Inn.videat aliter dicere,videlicet,vt teneat: sed postea veniat ꝑ superiorem annullandus,vt per eum no.in c.cum speciali,ex de appe.Sed aduerte,ꝙ accusatio,de qua hic loquit,est generalis,& vniuersalis in oībus suis negotijs, adeo ꝙ l.ista,recusatione, seu ꝓtesta facta, facit sic ꝓtestantē exemptū a iurisdictione recusati, & sub tuitione alterius iudicis po-
3 nit,vt hic in fi.† Vlterius,quia iste tex.dicit.Cū sua suorumque domos queri potest, qui cōtineantur, istorū appellatione,sed dic,vt ff.de uer.sign.l.pronunciatio.§.comuni iure,Et vide etiã ꝙ no.§.ne lice.potē.l.1.Vltimo quæri potest, an istud matrimonium valeat,de iure canonico. Circa quod vide,qđ scripsi,§.ti.1.l.fi.& j̃.de nup.l.& si contra.Bar.de Saly.

ADDITIONES.

a Si quis,limita istum tex.vt per gl.in l.apertissimi de iu.& pro isto tex.vide do, Alex.de Imo.in l,quia poterat.ad treb.
b Punitur effectus.Addę ꝙ no.Bar.in l.si mancipia inf.de ser.fug. & ꝙ no. Fel. in suo trac. de conatu quando puniatur; licet non subsequatur effectus:qui inseritur nunc post tit.de sen.exc.par.3.

Si nuptię ex rescripto petantur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mulier inuita nuptias non contrahit per rescriptum principis.*

LEX PRIMA.

Quidam, Gl. legit istum tex. tribus modis, & secundus inter cæteros,est notabilior, & illū intelligo qñ imperator nō hēt cōsensū puellæ,ita quod nō meret eam habere:& ꝑ obreptionem impetrauit.& sic mendacia dixit, vt
1 ex litera colligitur, ¶ Casus. † Per rescriptum principis mulier inuita, non contrahit nuptias. & impetrantis bona publicantur, sine spe venię, & filij ex tali coniunctione nati, sunt illegitimi, Impetranti tamen permittitur,ut sponsalia patris consensu celebrata, impleantur,uel non data uenia,arræ reddantur.h.d.

LEX II.

Nephandissimum. Rescriptum per quod incestæ nuptię conceduntur nō est impetrandum nec impetratum est seruandum. h. d.

¶ De secundis nuptijs. Rubrica.

¶ Continua rubricam,ut in gl. & dic,ut in ea.

SVMMARIVM.

1 *Mulier secundo nubens,infra tempora luctus;quibus penis afficiatur.*
2 *Leges sunt positæ ad rescindendos malos mores,*
3 *Matrimonium infra tempus luctus contractum,est validum.*
4 *Mulier,quid secundo vir,relinquere possit.*
5 *Mulier,an possit,secundum virum heredem insolidum instituere.*
6 *Substitutus quando fiscum excludat.*
7 *Mulier secundo nubens,an incurrat aliquas penas,& nu.seq.*

LEX PRIMA.

1 **Si qua** ¶ † Mulier nubens secundo inf. tempora luctus, patitur penas hic scriptas.h.d. No.primo,ꝙ ipsa ef
a ficitur infamis,a ipso iure.Secundo,ꝙ nō oīa bona,pōt in dotē dare;& hæc est ei pena;quia non sic faciliter inuenit maritum; saltem ita idoneum; sicut si omnia bona posset ei dare in dotem;& ita no.in Auth.de nup.§.primæ quidem,ver.marito.vbi tex,iste allegat. Tertio,quod vltra tertiā partē, ei nō pōt relinquere in testamento,& hoc eo respectu,quo præcedens,est pena mulieris,licet hic illa forte sit ēt pena mariti, ne eā sollicitet ad nuptias.Ex hoc tñ no.ꝙ infamia nō prohibet,infamē testari, concor.§.de inter.mat.l.si tutore,coniuncta.l.fi.ff.de leg.j.Quarto,quod omnium hereditatū,& legatorū est incapax,quod intellige ab extraneis,vel coniunctis,vltra tertium gradum, reli-
2 ctorum,vt in fi.huius legis.† Quinto,ꝙ leges ad correctionem malorū morū sunt positæ, & ꝙ nubere.j̃. tpa luctus, est malus mos,Itē ꝙ corrigentes malos mores,non debent corrigere ꝑꝑ suam vtilitatē,iō pēnā nō debent imponere, eis applicandam: Sexto,ꝙ relicta à primo viro,perdit ꝑ transitū ad secūdas nup. Septimo, ꝙ perdit ius succedendi propinquis suis, vltra tertiū
3 gradum.†Octauo ex tota lege no.ꝙ licèt nubat.j̃.tēpus luctus, matrimoniū tñ tenet:& non est ipso iure nullum.Opp.1.gl.de l.solet,& de l.liberorū.§.1.ff.eo.aliàs de infamib.Sol.qđ hæc est regula,vt non nubat,j̃.tempus luctus, absq; pena,ꝙ est annus, vt in l.seq,Fallit in duob.casibus, videlicet, si impetrauit a principe,vt d.l.solet,vel si vir,non erat lugēdus; & interim partum edidit,vt d.l.liberorum.§.j.& sic no.ꝙ gl.firmat opin. Io. positā in d.l.liberorū.§.j,Ex qua habes,ꝙ non sufficit partum edidisse, nisi vir nō esset lugēdus.& rationem ibi ponit Io.ne maligna su-
4 spicio postea oriatur inter eam, & maritum.† Quæro,num secundo viro,vltra tertiam partē relinquere potest, sed an inter viuos donare.dicit gl.ꝙ non,ne per indirectum concedatur, ꝙ directo denegatur,& bene,quia donatio inter viuos, nō tenet inter cōiuges,nec postea, qñ morte mulieris ꝯfirmat capit uim
5 relicti,ꝙ nō ualere debet,ut hic,&c.†Quero.2.quid si contrariū fecit:quia insolidum maritū instituit hæredem?dicit glo.ꝙ insolidum est hæres:sed tenetur restituere uenietibus ab intesta. ꝙ ultra tertiam habet,uel subiungit,ꝙ fiscus,illud ultra,aufert.prima cōiter tenetur.ar.j̃.e.l.hac ædictali,& ff.ad Tert.l.cogi.§.hi q; solidum.Non ob.quod dixit gl.de.fisco:quia illud uendicat sibi locum,qñ persona est incapax:nō propter se:sed in pœnā testātis.simile quando relinqueret palam,filio nō capaci,ut §. de natura.libe.l.1.& quod ibi no.Præterea,si ratio huius tex.ponderetur,ibi ne in his &c.Hic est casus,ꝑ determinatione gloss.sed attende,quia id quod gl.dixit de fisco,debet intelligi in subsidium, non extantibus uenientibus ab intestato:& ita intelligit illa gl. infra,supra uerbo,præsumi.& sic gl.ex toto procedit,sane intellecta.Item attende:quia in uno examine,ego dicebam,dictū huius glo. intelligi debere, qñ solutis legatis,ultra tertiā partē bonorū remanebit aliquid marito hæredi scripto,ut illud ultra teneretur restituere, non si non haberet ultra tertiam, deductis legatis:quia quota bonorum,intelligit,sine onere,ut l.non amplius,in prin.de leg.1.& §.inof.test. l. qm in prioribus.& multū tūc uisū fuit rōnabile.Quæro,3.mulier ista non est capax ex testō,nec ex donatione cā mor.extraneorū.sed an,ex donatione inter uiuos,dicit gl.ꝙ sic.ar.l.interpretatione.ff.de pę.Nec ob. qđ no.1.gl.ī prin.qa ibi,qñ a muliere donat uiro,quo casu,nō ualet, sed ꝯfirmat morte.& sic casus est diuersus,& rō diuersa.Quæro in uer.his ēt,quid si prior maritus,nō reliquit uxori,sed ei inter uiuos donauit.dicit gl.idem.& bene,qa illa capiūt uim legati,ut l.donatis.j̃.de do.inter vir.& ux.& ff.e.ti.l.Papinianus.& subiungit,ꝙ tūc ab hæredibus ex testō,uel ab intestao,uēdicabunt.sed hęc uerba,nō bñ cōcipio,ut statim dicā.Quero igitur. 5. tex. dicit,ꝙ hic, q̃ prior maritus reliquit uxori,uēdicant à ꝑsonis,edicto enumeratis,& eō:& hoc satis est clarū,si prior maritus decessit ab intestato.Sed qd,si testatus est, & nullū de his fecit hæredē,uel fecit ulteriorē ī gradu:prior de venietibus ab intestato, auocabit,an uero scriptus hæres?tex.iste vř uelle,ꝙ ueniēs ab ītestato,auocabit.In ꝯriū facit,ꝙ in precedenti qōne dixit gl. & quia

ADDITIO.

a Infamis,Tū uide de hoc,quod dixi in apostil.ad istū post eundē in l.decreto, nu.2.in uer.euitat,supra,de infā.Pe.de Ancha.cōsi.c.Io.de ana.cōsi.74. Pau. de Ca.consi.273.& aliquid per Ro.cōsi.209.ubi loquit in muliere, cui maritus legat cētū,si nubat secūdo,an euitet pœnas,& quando nubendo secundo.

qa īiuria facta ē priori viro,cū quo eius heres,cēset vna & eadē ꝑsona.& sic ille dēt reuocare.primā partē sentit gl.j̃.ī q.de substituto,cogita.Quæro.vi.an inter ꝑsonas hic enumeratas sit ordo inter capita,& gradus.& dicit gl.qđ sic,vt primo descēdētes, q̃ ascēdētes:& inter eos prior in gradu vocet. Quæro.vij.quare fiscus non vocat in relictis ab extraneo, sed in relictis a marito
6 sic,vt hic rñ.vt ī gl.Quæro.viii.si hñt substitutū, an iste excludet fiscū.dicit gl.ꝙ sic,ar.j̃.de ca.tol.§.in primo. & §. pro ij. Attēde, quia ista gl.sentit,ꝙ ēt si maritus fuerit testatus; veniētes abintestato,postea,vocent;qa vult,ꝙ post eos,vocet substitut9, an si scū.Ia.de Ra.vř,itellexisse aliter titulū qōnis,videlicet,ꝙ mulier hēbat substitutū.iō dicit,ꝙ qō est de indubitabili; qa cū mulier trāsiēs ad scđa vota,sit ipso iure incapax,dubiū nō est.ꝙ substitut9 admittit;sed eius dictū ꝓcederet in hereditate,& bonis extranei,nō āt mariti,de quo loqt:cuius legata iā pcepit, nisi fuis-
7 sent ꝯdōnalia,& añ euentū ꝯdōnis nupsisset.†Quæro,an hodie
a hę pęnę sint correctę,a cū apostolus dicat,mortuo viro, mulier nubat ī dño.2.q.v.Paulus.dicit gl.qđ sic, & sic pęnę istę locū nō hñt.Iac.de Ra.dicit,qđ nec hodie euitat has pęnas:qa istę nō imponunt ꝑꝑ mřimonii:qa illud valet,vt hic patet,& no.in l.seq. & sic pęnā nō meret: sed imponūt ꝑꝑ nimiā festinātiā,q̃ dehonestat tales nuptias. & multoties generat sinistras suspiciones, īter maritū fm,& ipsā mulierē,ut ī auth.de resti.& ea q̃ parit. §. fi.& isto respectu,dñt imponi ob correctionē morū,vt hic. Sed cano.cōiter tenēt gl.istā:ne legis autoritate.i.ex dicto apři, mulier decepta reperiat,ut l.j.§.de his q ve.eta.impe.Itē,qa aliter,daret occasio peccādi;si mulier ꝯtinere nō posset.Ego eos sequor ista rōne addita;qa dictū apři;vt aliqd opet, dēt intelligi necessario fuisse positū, vt mulieri nimia festinātia nō possit īputari, nec de ea possit redargui: cū mřimoniū absq; tali dicto, erat de se validū,vt hic,& sic ī eo validādo nihil opat.sed solū ī eo,ꝙ festinātia imputabat,q̃ īputari nō ꝑmittit.& sic cessat rō Ia.& Cy.
8 †Cōcludo ergo,ꝙ hæ pęnæ sūt correctę;sed nō illæ,q̃ ꝑꝑ transitū simplicē ad scđa vota imponūt,de qbus.j.eo.l.feminę.qa nō tā est pæna,q̃ prouisio facta in fauorē filiorū.& ita tenet Inn.& Host.in c.pen.in fi.de secun.nup. Et idē dicūt de pęna matris q̃ non reddita rōne,nec tutore petito,trāsit ad secūda vota, ut in auth.sequē.qa in fauorē filij imposita est,ex eo;qa id,ad qđ est obligata,ante mřimoniū ꝯctū,sine impedimēto mřimonij; nō adimplet:& se duriorē aduersariā filio facere voluit.quod not.

ADDITIO.

a Sint correctę.Vide tamen gl.in l.decreto.supra.de infami, q̃ tenet, quod de iure canonico,non sit correcta pena festinanter nubentis.& ibi uide Bar.qui tenet glo.hic,& aduerte,quod Bar.in d.§.notāter dicit,quod istud, quod hic dicitur,quod pena mulieris nubentis festinanter,est correcta;est verū quando nō pōt sanguis cōmisceri;vt qa mulier est senex,nō faciēs filios; vel quia maritus steterit per annū a lōginquo;& postea mortuus est.ita tenet Pau.de Liaza.in suo consi.de quo,in c.fi.de secund.nup.& vide Bald. in d.l.decreto. Et adde quod Ang.in consi.in c.maritus veniēs ad mortē.dicit,quod si maritus īstituit vxorē hæredē;quæ postea,infra annū trāsiuit ad secunda vota, priuatur hæreditate.vbi hoc cōcludit,quia tanquā ingrata,& offendēs aīam defuncti:non aūt,quia durent pœnæ legales.& idē cōsuluit Bal.in consi.incip. in Xpi noīe amen.Proponitur factum,&c.& an pęnæ fœstinantium ad secundas nupti.sint sublatæ,vide plene per Petrum de Anch.consi.c.Pau.de Cast. cclxiii.Io.de Ana.consi.lxxiii.sed quid si maritus legat vxori centum, si nubet,an nubēdo,incurrat pęnas?Ro.quod nō,cōsi.ccxix.si tñ post annū luctus. Et istis adde,quod notaui supra.ead.l.in prima apost.in ver.infamis. & Bart. Soci.in suo trac.fallen.reg.cclxxii.in versi.mulier.

SVMMARIVM.

1 *Mulier viuens luxuriosę marito mortuo, perdit proprietatem,et vsumfructū.*

AVTHENTICA.

Eisdē pęnis. Hic addit duos casus ad.l.codicis.Vn9 est, qñ parit filiū, j̃.annū, quē ꝯstat nō eē defuncti.& hoc opat stuprū,qđ ꝯmisit,& iō gl.dicit idē, si stuprū ꝯmittat,ī auth.de restitu.& ea q̃ parit.§.fi.Alius ē qñ nubit post
1 tps luct9,sed tutorē nō petijt,& rōnē nō reddit. †Opp.ꝯ primū casū,qđ nō tñ vsūfructū:imo ēt ꝓprietatē amittit, qa illā ꝑdit ꝑ scđas nuptias ꝯtractas:ēt post tps luct9: ergo forti9 dēt illū ꝑdere,viuēdo luxuriosę:ne plus hēat luxuria,q̃ castitas. Sol.dupliciter,ut ī gl.Ista solutio nihil ualet.scđa est ī se vera; sed ꝯriū nō tollit.Dic ergo,qđ hic ēt ꝑdit ꝓprietatē; & hoc vult copula, hic posita,ibi,ī vsufructua,&c.q̃ īplicat,ut ēt ꝓprietatē ꝑdit. & clarius hoc hēs in corpe.Op.ꝯ secūdā partē,ꝙ hodie nō iurat,vt in auth.vt sine phi.ma.Solu.qđ ī hac parte,hęc ē correcta:& nihilominus,licet nō iuret:qa tñ trāsit ad secūda vota,rōne nō reddita,& tutore nō petito,locū hēt pęna hui9.l.vt seqt īn gl.Bart.

Si qua. Tps luct9,j̃.qđ mulier nō pōt nubere,ē ann9,j̃.quē nubēs,vltra infamiā,ꝑdit oīa lucra nuptialia a primo marito habita.h.d.Quęrit gl.an amittat ipso iure,uel ꝑ sniā. dic vt ī ea.& vide gl.q̃ dicit,qđ nō mřimoniū;sed nimia festinantia punit,qđ,an de iure canonico ꝓcedat,dixi in l. ꝑced.vbi glo.

SVMMARIVM.

1 *Mulier secundo nubens,filiis primi matrimonii seruabit lucra, quæ a primo viro prouenerunt.& nu.seq.*
2 *Mulier, quæ reseruare sic tenetur, an dicatur usufructuaria, uel proprietaria.*

LEX III.

a **Fœminæ.** a Hæc lex diuiditur principaliter in duas partes. Primo enim loquitur,de lucris nuptialibus, & alijs habitis a marito. Secundo, de habitis ex successione filiorum:secūda ibi,illud.Super prima parte,cadit auth.ī do-
1 natione,q̃ supplet:& auth.lucrū,q̃ corrigit.†Casus.Mulier trāsiens.ad secūda vota, tenet seruare filijs primi matrimonii; vel vni ex eis,lucra oīa a primo viro prouenta; ēt si donationē propter nuptias,alius dederat ei,pro viro;sed hoc hodie,nō vni tñ potest relinquere;sed inter omnes distribuit,h.d.cum anteced. Quæro.j.quid si hæc mulier liberos non hēret:dic quod disposi
2 tio huius.l.cessaret,vt no.in glo.ij.†Quæro.ij.an ꝑ hanc legē,mulier efficiatur vsufructuaria tantū:an vero remaneat, pleno iure dña,si reseruare tenetur.& videtur, ꝙ efficiatur vsufructuaria;qa litera dicit,qđ hēt potestatē tñ possidendi,ac fruendi.qđ intelligit tñ in cōtrariū;qa vř,qđ si alienauerit ex bonis eius reintegrabitur.& pro hoc facit;qa ipsa vni ex liberis poterat relinquere:qđ nō potuisset,ar.l.vxor patrui.j̃.de leg.istā partē teneo. & quod de fruēdo dixit,respectu alienationis, dixit.verumtamē hodie expeditum est,quod proprietatem amittit, vt in auth. de nup.§.si vero expectet.& in auth.in dona. hic posita.

ADDITIO.

a Fœminæ. De materia hujus.l.vide Bal.hic in v.col,qui tenet contra Bart. & Inno.& vide Pet.de Ancha.in c.canonum statuta,in vsu.char.& Cy.& Bald. in aut,si qua illustris,infra.ad orfi.& de eius intellectu, vide. d. Soci. consil. xxxiiij,inci.prosequendo ordinem,versi.secundo hoc videtur,cum versic. sequen.in prima par,cha.lxvij.

§.Illud. Mulier trāsiēs ad scđa vota, tenet alijs filiis ex primo mřimonio,reseruarē q̃sita ex successiōe liberorū dicti mřimonii:& ex his,nullo suꝑstite,ꝓ libito, de bonis illis
3 pōt disponere.h.d.†No.ꝙ mř q̃ iā scđo nupserat, nō ꝓhibet succedere filio in oībus.Itē no.qđ ea tenet seruare:nec distinguit, an bona prouenerint a primo marito,vel aliunde fuerint q̃sita filio:sed ꝑ auth.ex testō,hic positā; aliūdè q̃sita filio,q̃ a pře, nō tenet seruare.Quærit glo.an,qđ hic dř ī muliere,hēat locū in vi
a ro. a & dicit,qđ sic.vt in auth.neq; virū,ꝙ ex dote. Sed hic attēde subtiliter:qa de hoc dicto gl.nulla cauet. I.iō gl.est bñ:& singulariter notāda.nā auth.neq; virū,ꝙ ex dote.nō loquit de prouētu ex successione filiorū;sed de lucris ab eorū matre prouentis.nec de iure codicis,hoc cauet,vt dicit tex.ī auth.de nō eli. secun.nuben.§.optimā;nā l.gñaliter,ī prin.& l.hac edictali. & l. fi. j̃.e.ī nuptialib.lucris tñ loquunt.De iure vero auth.videamus. & dicit tex.ī auth. de nō eli.secun.nuben. §. optimā.col.1.qđ de patribus scđo nubētibus,nō cauetur lege,ut priuet successione filiorū,ī ꝓprietate;sed de matribus, sit, ut in hac.l. Veruntamē ibi,in matribus corrigit istā.l.statuēs,ut,nec ipse priuet successione filiorū in ꝓprietate,sicut nec patres priuabāt. & hoc est bene pōderādū.Postea in aut.de nup.col.4.§.hinc nos euocat,ī fi.pe.char.corrigit,qđ dixerat ī auth.de nō eli.& statuit,qđ mř succedēs filio abintestato; siue prius,siue postea, trāseat ad scđa uota, priuet ꝓprietate ī bonis a pře ꝓuē. & trāsūptiue hēt in auth.ex testa.q̃ statim seqt.& sic in mře reducimur ad ius antiquū istius.§.fm,ꝙ de pře nō erat dispositū,nec ēt postea fuit, ut patet ex ꝑdictis,uñ seq vř cōclusio clara,ꝙ př trāsiēs ad scđa uota,nō ꝑuet in aliquo,in his q̃ ēt ꝓuenerūt ex successione filij q̃tūcūq; fuisset de bonis mřis, quōdā huius přis uxoris.Nec ob.§.soluto,& §.si uero ex pec.ī auth.đ nup.q ī utroq; parēte loquūt,qa ī lucris nuptialibus,& ī ꝓuē.a cōiuge, loquūt,& eodē mō loqt tex.ī auth. ut frat.fil.§.qa uero. co.ix.& sic ista gl.relata ad tex.nostrū,nō uř uerū dicere.Quid dicemus qa dubiū quoti
4 dianū,& habui de facto.†Statuto cauebat,fili9 masculus succe
b dat pří,& mři;exclusa fęmina mortua mře,succedit masculus; cui postea succedit př solus ex forma statuti; postea př accepit scđā vxorē,& mortu9 est suꝑstite vno filiorū ex illo mřimonio & filia ex priori mřimonio.dubitatū fuit,an filia dēat hēre bona mřna,ad pře ꝓuēta, mediāte successione filij.Et ista gl.facit, qđ sic.In opp.facit,qđ.§.dixi.Quidā dicebāt,qđ Cy.tenet ꝑ ista gl.in auth.sed,& si qs.j̃.e.in 3.q.qđ falsū est,qa ibi in dote, q̃ est lucratus,loqt.Quid igit dicēdū ī q.ꝑdicta fuit cōsultū,qđ filia illa bona dēret hēre.tū ꝑ gl.istā e.tū,qa eadē rō ē,ī pře q̃ est ī mř: lō legūlatores idē statuerūt ī utroq; ī lucris nup.Nec ob.qđ.§. in oppositū,allegaui.qa in mře aliud erat statutū,q̃ in pře,ob iuris necessitatē,seu impossibilitatē.i.qa casū illū in pře euenire non erat possibile.Nā añ auth.de hrdi.abintesta,mř succedebat filio,ēt frēs hēnti,ut hic,& cū fratribus defūcti.sed př non succedebat ei: quia fratres preferebātur patri.ut est text.clarus. j̃. ad tertu.l.fi.& j̃.de bō.quę libe.l.quęcūque:ideo nō poterat dici quod

ADDITIONES.

a In viro.Adde Soci.in consi.xxxiiii.incipien.prosequendo ordinē,vena.hic videtur in prima par.char.lx.vbi hoc pro sing.inducit,allegat, & firmat. Item ad hoc adde etiam præsa.Soc.in consi.cclxiii.incipien. capio primum cōsultationis,versic.circa secundā,in secūda parte, char.clxvi. ubi hoc idē tenet.
b Statuto cauetur.Adde Soc.consi.xxxiiii.incip.prosequendo ordi. versi. verū Prædictis non ob.in 1.parte char.lxviii.ybi hoc idem allegat,& firmat.

quod pater reseruare teneretur id, quod non habebat, hodie, quia pater, sicut mater, succedit filio cum fratrib. defuncti, per auten. de hær. ab intesta. & ĩfra ad Tert. aut. defuncto. habemus dicere, qđ reseruare tenet̃, vti mater tenet: quia in vtroq; est eadẽ ratio, instar lucrorũ nuptialiũ. & ita obtinui de facto. Et fuit hæc inuestigatio subtilis, & pulchra, ǧ tene cordi. Barth. de Saly,

SVMMARIVM.

1 *Mater quare plenius filio succedat ex testamento, quàm ab intestato.*

AVTHENTICA.

a **Ex testamento.** ¶ a Hæc aut. sic est breui sermone composita, quod summari non põt; imo suppleri necesse est, vt intelligatur. vnde hic super text. Ibi succedit, dic mater, siue prius siue postea trãsiuerit ad secunda vota. Ibi quilibet, ideo plenam proprietatẽ habet; nec alijs liberis tenetur seruare, vt in cor. Ibi filijs, dicit glo. quando solum
b habet: & sic vnicũ; & male: b quia si vnicum tantum, puta defunctum habuisset, ibi pleno iure successisset; & solum vsumfructũ non haberet, quod solum dicit hic litera eum habere; nec quicquam tenetur reseruare: cũ non esset persona, cui reseruare teneatur, vt s̃. e. feminæ. §. fi. in fin. quę non est correcta; nisi quando alij liberi extant, vt patet in cor. Ibi percipit. s. quando ab intestato successerit cum liberis; quibus non extantibus totum haberet, vt s̃. e. l. feminæ, in fi. Ibi peruenerunt. cætera vero, quæ de paterna substantia fuerunt, pleno iure percipit; nec tenetur ea reseruare. Fallit in donatione propter nuptias, vt sequit̃. Ibi propter nupt. dic ipsius filij, etiam si à patre non emanauerat. vt in cor. Ibi contra matrẽ, dic, vt si mater fuerit ingrata filio, ad eius successionem non admittitur. verum causæ ingratitudinis debent exprimi, quæ sunt hodie septẽ, vt in auth. vt cum de app. cog §. aliud quoque. & hoc quando testaretur, sed filio non testante, an contra matrem possit probari aliqua causa ingratitudinis, vt repellatur ab intestato. est hic auth. & in cor. arg. q sic, quod satis videtur, si filius hoc dixit argu. infra, de suis, & legi. l. si defunctus, & vide, quod ibi dixi. Ibi fratres. i. vt fratres defuncti, qui causas ingratitudinis commisissent contra fratrem, illi excludantur ab hac reseruatione; sicut ab eius successione. causæ autem sunt tres, vt in auth. de nup. §. ingratitudinẽ, scilicet mortis illatæ, vel si per eum non stetit. Item si eum criminaliter accusauit, vel grauem iacturam ei in bonis intulit. Expedito text. venio ad gloss. Et quæro primo, vnde Ir. sumpserit hãc authen. & dicit glo. quod prima pars, vsq; ad ver. sed eorum, sumitur ex auth. de non eli. secundo nubem: & a ver. sed eorum, vsq; ad fin: ex aut. de nupt. §. huic nos. sed attende; quia in auth. de nõ eli. secundo nuben. fuerat statutum, vt mater nihil reseruare teneretur, vt patet in §. optimum, in eod. tit. & de hoc Ir. nullam fecit mẽtionem: quia postea correctus fuit d. §. huic nos. ideo solum illam particulam hic subsecutiuè posuit vsque ad fin. pro cuius latiori declaratione vide, quod dixi in l. præcedenti. §. illud.
1 † Quæro. 2. quare mater, succedit plenius ex testamento, filio, ǧ ab intestato. Respondeo, quia quando ex testamento: tunc percipit ex volũtate eius, cui permittitur disponere in persona matris, pro eius libito volũtatis; sicut in persona cuiuslibet extranei. ideo, vt extranea retinet. & quando ab intestato ipsa venit, vt mater. & iõ. l. distinguit bona paterna, ab alijs nõ paternis; ǧ fuerũt primi mariti, cuius ẽ oblita, ut nõ hẽat, nisi vsumfructũ: in alijs, veniat pleno iure, f'm Cy. & bene. Quero in quo differat, aut. sequens ab ista: rñdeo, vt in gloss. & latius statim apparebit.

ADDITIONES.

a Ex testamẽto. adde tu, an ista auth. corrigat. l. fœminæ. §. illud. supra e. & l. mater, infra ad Ter. vide quod no. amplissime Bal. in d. l. mater, versi. quero vtrũ.
b Et male. Vide Bal. hic & in consi. Pet. Carbicij; qui contra consulit, & est tex. in l. cum aliquis, & ibi Bal. infra eo. & vide plene Math. in trac. de suc. ab intesta. in 2. arti. princi.

SVMMARIVM.

1 *Mulier quando tertiam, & quando totam lucretur.*
2 *Mulier quę pepigit se in omnem casum, totam donationem lucraturam, an lucretur eam.*
3 *Castrum donatum militi, & suis descendentibus; an reuertatur ad donantem deficientibus descendentibus.*

AVTHENTICA.

a **Sed & si quis,** a Antequã ponas casũ, expone literã, Ibi ex his, subaudi, liberis primi mr̃moni. Et sic not. q supponit, plures liberos extare. Ibi acquirit. i. acqri potuisset. Ibi alienauit, s. mulier, ǧ postea ad secũda vota transiuit. Ibi si sola. qa forte nullus supererat de liberis primi mr̃imonij. & ista particula ẽ illa, ǧ gl. dicit sumi ex aut. de nõ eli. 2. nubẽ, §. hoc ãt. sed Cy. dicit, q hęc particula, sicut p̃cedẽs, sumit̃ ex aut. de nup. §. qm̃ infirmas. sed puto gl. tutiorẽ: qa in §. qm̃ infirmas, ĩ ver. quapp. ibi ponit̃ ille casus medius, sup quo disponit. loquitur qñ vnus ex liberis decedit, alijs supstitibus. Nec ob. q in prin. §. ĩ 2. rñso loquit̃, ẽt qñ oẽs decesserãt: qa ibi nõ disponit de nouo; sed prius dispositũ ĩ auth. de nõ eli. refert. & ita saluo gl. licèt hæc dña nihil releuet in effectũ. Quero mõ de positione casus ĩ hac aut. & gl. 3. positiones facit, & f'm primã, fuit tñ hic vnũ pactũ, in casu nõ existentiũ liberorũ. istã lec. quidã reprobãt: qa ex quo liberi extiterũt, cõditio deficit; & sic aliquo eorũ postea decedẽte, nihil lucrari debet. sed gl. eã approbat, p l. nullã, in nouellis. sed certe illo libro nouellarũ nõ vtimur. Preterea hic nõ tractamus de ponẽdo casum in illa, l. nullam. sed in hac auth. & ẽt in §. qm̃ infirmas. in autẽ. de nup. & ista positio, illi textui nõ adaptat̃ f'm Cy. Alij igit̃ posuerunt casum, q hic fuerũt duo pacta. vnũ per quod lucrat̃ totam donationẽ, ĩ casu exñtiũ liberorũ, si maritus pdecederet, & illud pactũ habemus necessario supponere, qa alijs liberis extantibus, nihil lucrata fuisset. Secũdum fuit pactũ, vt ĩ casu nõ existẽtiũ liberorũ, lucret̃ certã partẽ tñ, quã pono exẽpli gratia tertiã; & hoc pactũ habemus ẽt supponere propter literã, quæ dicit; quod ad matrẽ redit, quãtũ acqri potuit ex pacto, nõ existẽtiũ liberorũ, mortuo igitur uiro, liberis supstitibus; & pone tribus; mulier ex proprio pacto lucrata est totã donationẽ; quã pone ualere trecẽta; & postea trãsiuit hęc mulier ad secũda vota, pter q de dña pleno iure, facta est, usufructuaria; & pprietas in filios trãslata: & sic cuilibet triũ filiorũ, cõpetit tertia pars, ǧ est cẽtũ. Si postea unus ex liberis tñ moriat̃: tñ reuertit̃ ad mulierẽ, quãtũ lucrari potuisset ex pacto nõ existẽtiũ liberorũ. & qa nullo existẽte a princi. fuisset lucrata tertiã totius, sic uno ex liberis moriẽte, ad eã reuertit̃ tertia pars suę portionis; & oĩbus moriẽtib. tertiã portionis cuiuslibet eorũ recuperat; & tũc oĩbus mortuis, reperiret̃ habere tertiam totius, & hæc est positio quã doct. cõiter sequũt̃. ¶ Et si queras, quæ est rõ q pactũ in casu nõ existẽtiũ liberorũ, q expirauit, p hũc modũ uires assumit. Rñ, q hoc pcedit ex legis ptãte; vel ex quadã æquitate; uel qđ uerius ur̃, pactũ vires nõ assumit: sed l. secuta similitudinẽ illius pacti, sic disponit ĩ recõpẽsationẽ grauaminis, q pp trãsitũ ad secũda vota mulieris, immisit, in perditione pprietatis. arg. l. & qui, ĩ prin. ff. de iureiur. & maxime, qa ĩ psona moriẽtis cessat, vel finit̃ iiuria, p matrem ei illata. & modo apparet casus uerus, Tertij ponũt casum, ut primi, modico addito, uidelicet q pactũ fuit, ut lucrant̃ tertiã, liberis nõ extãtibus. Et addũt, q pactũ fuit; qđ liberis existẽtibus, nihil lucret̃, sed ista
1 lectura laborat eo morbo, quo prima. iõ nõ tenẽda. † Quero, qđ si pactũ fuit de tertia lucrãda, in casu existẽtiũ liberorũ: & de tota in casu nõ extãtiũ; & extiterũt, ita q lucrata est tertiã; quã nubẽdo amisit: an si oẽs decedãt, totã lucrabitur, uel si vnus decedat, integrã partẽ illius habebit. Et dicit gl. qđ sic, ex quo sequit̃, q plus ad eã redit, ǧ prius habebat, & sic male dicit, hic redit. Cui respõdet glo. q nõ prius habet, ǧ cõstãte matrimonio habuit, cũ totã tũc habuit. Sed ista determinatio nõ placuit. Cy. qa prius, ǧ trãsiret ad secũda vota, nõ habuit totũ; ergo ultra, quã pdidit sibi nõ debet restitui. Absurdũ. n. esset, ut plus restituat̃, quã abstulerit lesio, sine pena. & quod filij iniuriam passi, qbus est fauẽdũ reperiãtur in proprijs bonis grauati 5̃. l. quod fauore. s̃. de leg. Nec ob. quod id ad eã redit totũ, q ex pacto existẽtiũ liberorũ lucrari potuit: qa ex hoc nullũ absurdũ sequit̃: qa in eo casu minus lucrabat̃. Sed ĩ themate nr̃o, absurdũ sequeret̃ pdictũ. Dicẽdũ est ergo, q isto casu tantũ ad eam redeat, quantũ ipsa perdi-
2 dit, & nõ plus facit. j̃. qui po. in pig. ha. l. fi. † Quæro qd si simpliciter pepigit, ut marito præmoriẽte, lucraret̃ donationem, an in oẽm casum lucrabit̃, id est extantiũ, uel nõ extãtium liberorũ. dicit gl. q sic, & bene. ut in aut. de equal. do. §. 1. col. 7. & p hoc accedat. ff. de cõdi. ob cãm. l. si extraneus, & ff. sol. ma. l. si cũ dotẽ. & ff. de liber. & posthu. l. cõmodissime. Quæro hæc aut. loquit̃ in muliere, lucrante donationem: sed an idem in marito lucrãte dotẽ. Dic, q sic, & pbat̃ in cor. auten. de nup. §. qm̃ infirmas. & j̃. e. l. generaliter. & ĩ aut. ut fratrũ filij. §. quia vero, col. 8. Quęro hic habes, q p ea rata, quę ad mulierẽ redit, cõfirmatur alienatio, q pcedit indubitãter, si post alienationẽ nupsit: & sic dominiũ trãstulerat in aliũ. Sed quid, si prius nupserat, ita, q tẽpore alienationis, proprietas erat filiorũ; an tunc cõfirmet̃. Dic, q sic ĩ effectu, qa incipit publiciana præualere, rei uẽdicationi: ut ff. de rei uẽdi. l. à Titio. secũdum Cy. & est hoc multo fortius, uerum, si dicamus, quod nõ directũ, sed tantum utile dñium trãs-
3 feratur in filios. de quo dicitur. j̃. e. l. hac ædictali. §. omnibus. † Vltimo. hæc lex inducitur, secũdũ verũ casum suppositũ, in argu.
b ad qõnẽ. Si rex concessit, uel dedit alicui militi castrum b pro se, & suis heredibus, de suo corpore descẽdẽtibus, hoc addito, q si decedat, sine hmõi hæredibus, ad regẽ reuertatur. Cõtingit postea, qđ miles decessit; & heredes de suo corpore habuit; postea illi decesserũt, sine hæredibus ex suo corpore descẽdẽtibus, qrebat̃, an castrũ reuertat̃ ad regẽ. Et inducit̃ ista lex, q sic. qa si remaneat apud hæredes paternos; q descẽdũt ex eodẽ corpore; tñ eis postea morientib. dẽt ad regẽ reuerti, ex pacto, hæredũ hmõi nõ extãtiũ. Sed dicit Cy. q hęc aut. tanǧ exorbitãs a iure cõi, ut hic no. in gl. nõ est trahẽda extra terminos suos: vt l. q uero 5̃. ff. de legi. In ista qõne est dicendum, q si cõcessio facta est in feudum; tũc concessio, nõ tam de proprio herede, quã de sequentibus

ADDITIONES.

a Sed & si quis. an, & quomodo mater, secundo nubens, post tempora luctus, succedat filio, vide etiam Cy. in aut. ex test. supra eod. & glo. in auth. de nup. §. hic nos, & Azo. in summa. eo. ti. §. sequitur.
b Castrum. Faciunt ad huius q. dissolutionem, quæ no. Bar. in l. Gallus. §. quidam recte. & ibi doc. ff. de lib. & posthu. Bal. in l. fi. q. 30. de hæred. institiuen.

sequentibus intelligatur: qa est natura feudi. nã in feudis, sp intelligitur de heredibus ex se descendentibus: & masculis, ut in ti. de alie. feu. c. 1. & 3. versi. & si clientulus. & ita dixit Dy. Nec dicas, illud hẽt locũ, qñ simplr dat̃ feudũ: nõ qñ datur expressim p hæredibus: quasi hoc exprimat̃, ut ampliet: qa in dubio sermones sunt intelligendi f'm subiectam mãm ff. loca. l. si vno. & ff. de vsur. l. si stipulatus. & nõ ampliatiue: ex quo põt intelligi f'm naturã rei, sana rõne recti sermonis, vt ff. de solu. l. si ex pluribus. & qa ea, ǧ tacite insunt, si exprimant̃, sensum priorem nõ immutant, vt j̃. de fi. l. nõ rõne. Aut castrũ nõ est datũ in feudũ: & tũc stat dubiũ Iac. de Ra. videlicet, an illa verba, ex suo corpore descendentibus, intelligant̃ adiecta in psona primi hæredis tñ: an omnium sequentium. Et dixit ipse, q de primo intelligit̃. & ille põt postea in quemcũque heredẽ transferre, licèt nõ sit de descendentibus primi recipiẽtis, & p hoc iudicit. l. pater. §. qui decẽ, de leg. 3. p quẽ dicit hãc quæstionẽ terminari. Sed meo iudicio ille tex. modicũ facit, quia materia est diuersa, & casus diuersus: quia ibi phibet psonas uendere, donare, &c. & illa materia, multas subdiuisiones patit. in casu aũt nostro, ɔcedẽs, uidet̃ ĩ psonis hæredũ reuocare. unde casus nõ est similis. Ego puto, q ĩ casu nostro, hoc uerbũ, hæredib., ĩtelligatur, ut sonat: & sic de adeunte hæreditatẽ, & ĩ ĩfinitũ extẽdat̃, vt l. sciẽdũ. ff. de uer. signi. sic restrictum ad descendẽtes ex corpore suo, pp illa uerba ĩ cõcessione adiecta. & ideo si recipiẽs relinquat filios, & ipsi repudiẽt patris hereditatem, dico eos in casu nostro, non admitti, quia illa verba cõcessionis repugnãt: & eɔ̃ si hæredes essent extranei: & illi nõ uocarent̃. Oportet enim duo concurrere, qđ sit de descẽdẽtibus, & q sit hr̃s. Et idẽ dico in secũdo herede, & tertio, & deinceps: unde in casu nostro, quia in secũdo hærede hæc duo non concurũt, dico castrũ debere reuerti ad regẽ: ẽt si feudale non fuerit. Sed nouum dubiũ iusurgit, quid si dixerit pro te, & heredibus tuis. & ultra non dixit. Quidã dixerũt, quod ẽt si non sit feudale, illud uerbum impediret, ac si dixisset pro te, & filijs tuis: & hoc p tex. ff. ad treb. l. ex facto. §. fi. quod reprobauit Pet. & Iac. de Ra. p d. l. sciendũ. Nec ob. d. §. fi. quia ibi sic interpretat̃: qa aliàs ibi inutile redderet̃ fideicõmissum: cũ raro, vel nunǧ posset ɔdõ existere, si intelligeret̃ de hr̃dib. qbuscũq;, cũ raro, qs nõ hẽat hæredẽ, & saltẽ fiscũ, & ita no. Cy. in l. liberti. j̃. de ope. li. ¶ Item insurgit aliud dubium, qui dicantur, vltra filios descendentes ex suo corpore. i. an descendentes ex masculo tantũ: an ex fœmina. & puto, q ex masculo tantum: nã nati ex femina, dicuntur ex alio corpore descendere. ar. j̃. de leg. hr̃. l. lex. 12. tab. uer. cum enim. & qa cõis usus loquẽdi sic interpretatur. & sic aliud est loq simpliciter de descendentibus alicuius aliud est de descendentibus de corpore suo natis. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Mulier secundo nubens, lucra à primo uiro puenta filijs primi uiri reseruabit.*
2 *Mulier, ẽt si nõ transierit ad tertias nuptias, seruabit bona, scđi viri filijs suis.*

LEX IIII.

a 1 **Cum alijs.** a † Lucra à primo uiro mulieri prouenta, reseruantur liberis primi matrimonij: ea transeunte ad secunda uota: & prouenta à secundo uiro, debent̃ liberis secundi mr̃imonij: ẽt si uir nõ transeat ad uota tertia: aliũ de vero ǧsita inter eos ueniũnt diuidenda. h. d. & not. Et supple tex. ibi si. in facultates. ergo liberis non extantibus, quorũ fauore hæc reseruatio est inuenta, pmittit̃ mulieri disponere de his p libito uoluntatis. Gl. op. contra uer. nec prosit. de l. si qs prior
2 §. talem. j̃. eo. dic, ut in ea. & ibi clarius dicetur. ¶ † Opp. ab extra hic dr̃, quod quæsita à secundo uiro, reseruantur liberis secundi matrimonij, etiam si non transeat ad tertia ueta: quod ur̃ mirabile: qa si nõ transeat ad f'm matrimonium, non tenetur reseruare liberis primi matrimonii: sed de eis potest disponere p libito, ut j̃. pxi. in fi. & si hoc in primo matrimonio: idem in secundo: ex quo nõ transit ad tertiũ: quia eadẽ est ratio, cũ nulla inferatur iniuria liberis: nec uiro defuncto. Solu. q hoc bñficiũ ɔsequuntur secundi, pp primos: sicut aliàs liberi primi bñficiũ legitimationis ɔsequuntur, pp secundos: licet p mediũ mr̃monij, vt j̃. de nat. li. l. cũ quis. Vel dic, qđ hoc, f'm. l. in ɔ̃riũ allegatã, dẽt intelligi, ut hic nati ex secundo mr̃imonio solidã ɔsequantur, qñ nõ sũnt ɔsumpta, vel alienata: vt in ɔ̃rio: reseruare tñ ñ tenet̃: qa potest illa consumere, & alienare pro libito uoluntatis, ut ibi. q an hodie sit innouatum, ibi dicetur, & in aut. vxore. ibi posita. Vltimo no. gl. sup verbo, vt a matre. ǧ dicit qđ dictio, vt, hic veritatem notat. & sic nõ est hic nota similitudinis vere.

ADDITIO.

a Cum alijs. & no. vt est tex. & ibi Bal. in auth. vnde si parens. sup. de inoff. testa. quod prius damnari possunt filij secundi matrimonij, quàm primi.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest alienare bona filiorum a matre prouentorum.*
2 *Donatio ante nuptias, in dotem quandoque conuertitur.*

LEX V.

a 1 **Generaliter.** a † Sicut mulier tenet̃ reseruare bona à patre prouenta, liberis primi mr̃imonij, ità pr̃ ab eorũ matre puẽta: oĩ licentia alienãdi, vel obligãdi eis ĩterdicta: p̃t tñ iure isto vnũ ex liberis p̃eligere. h. d. supple tex.
2 ibi reseruare, dic cogatur. ibi in dotẽ i. redigere. † Not. quod donatio ante nuptias, quæ sponsalitia uocatur, in spõsa collata, potest in dotẽ dari. concor. supra, de dona. ante nup. l. 1. non enim loquitur de dona. ante nupt. quæ hodie propter nuptias appellat̃, quia illa distat à dote, & dotem presupponit, ad cuius instar datur. ut in auth. dos data. supra, de dona. ante nup. & in auth. æqualitas, supra, de pact. conuen. Ibi itaq; defuncto. & sic, nõ inuita. Ibi qui eas, subaudi eius. Ibi utiliter, dicit gl. etiam inutilẽ, quia erubescit. l. &c. Sed quia hoc non est sic simpliciter uerũ, dic, ut j̃. co. l. si quis, in fi. Ibi eligendi. dic, quod hoc est hodie correctũ. ut j̃. eo. auth. lucrum, & hic in glo.

ADDITIO.

a Generaliter. De huius. l. intellectu, uide per Soci. consi. 33. inci. prosequendo ordinem. ver. 2. hoc videtur. cum vers. seq. 1. parte, char. 67. Adde. Oldra. consi. 22.

§. In his autem. Hæc lucra debentur liberis, si hæreditatem primi parentis non adiuerint. dummodo heredes existant secundo, morientis. Hodie uerò; etiam si neutri eorum existant hæredes, dummodo non fuerint ingrati. h. d. cum auth. hæc. hæres.

SVMMARIVM.

1 *Ingratitudo mulieris erga primum virũ, plus operatur quam erga secundum.*

AVTHENTICA.

a **Haeres.** a In tex. ibi. aut vtriusq;. i. neutrius. & hæc uera nisi sint filij; & nepotes ex alio filio; qa si nepotes successerint hæredes sui patris, non admittunt̃ ad hæc lucra nuptialia cũ patruo, ut ĩ aut. de nup. §. soluto. uer. si qs cũ ex his. Et est ratio, qa ex psona sua nõ pñt, cũ sint ulteriores in gradu, nec ex psona patris, cũ eius hereditatẽ repudiauerint. pp qđ, eũ nõ reputant: nec eius loco ponitur, quod est notandũ. Ibi utrique parẽti. dic, vel tñ ultimo moriẽti, ut no. in glos. præcedẽti. Et
1 est tex. in Aut de nup. §. qui infirmas, uer. & super hic, in fine. † Sed dubitat̃ qđ si primo moriẽti fuit ingratus, & nõ secũdo morienti: an tunc admittet̃. Cy. dicit, qđ quidam dixerunt, quod nõ, quia multo plus debet operari ingratitudo erga primũ moriẽtem, à quo bona emanarũt, ǧ ĩgratitudo circa secũdum, à quo bona originem non traxerunt. Contrarium dicit ipse posse dici. argu. l. interpretatione. ff. de pę. Istam partem puto tutiorem & maxime per textum in corpore, qui dicit, aut omnino circa posterius, unde pondero illã dictionẽ omnino, quæ sui natura necessitat, & rem præcisam facit, ut ff. de peti. hæredi. l. item ueniunt. §. si prior. aliàs. l. incipit, si possessor, in prin. & institu. de tut. in fi. & sic nõ sufficit ingratitudo circa primum tantum.

ADDITIO.

a Hæres. Ista auten. ponitur in l. genera. §. in his, supra eo. & ibi uide Bal. & not. per Bal. in l. hac ædictali. §. quam obseruationem, in fi. infra eo.

§. Illud. Coniunx superstes, non transiens ad secunda uota, potest bona a defuncto prouenta ɔsumere, & alienare. & non consumpta nec alienata, debentur liberis ex illo mr̃imonio natis. h. d. Hodie uero serua auten. hic positas.

AVTHENTICA.

Vxore. Hæc auth. corrigit, & addit. In prima enim parte, corrigit. l. codicis in fi. quę permittebat cõiugi supstiti, si non transibat ad secunda uota, bona a defuncto ei peruenta, cõsumere, & alienare, & pro libito, de eis disponere. hodie statuitur, quod siue transeat ad secunda uota, siue nõ. teneatur reseruare filijs ex priore matrimonio, pprietatẽ, solo usufructu retento. Et rõ multum pulchra. & bene concludens ponitur in corpore. in aut. neq; virũ. §. nuptialib. coll. 7. & est ita. qa si mulier transit ad secũda vota, & ex scđo mr̃imonio hẽat liberos, ñ põt ipsa, ea, quæ a primo viro prouenerint, liberis secũdi mr̃imonii in totũ, vel in partẽ donare, vel relinquere: sed liberis primi mr̃imonii cogit̃ reseruare, vt l. gñaliter, & l. cũ aliis. & sic nõ, põt fratrib. ipsorũ liberorũ, quanto magis, non transiens ad secũda vota, debet ipsis liberis reseruare. & hæc vendicant sibi locũ in vtroq; cõiuge. vt hic in prima, & secũda parte. In tertia vero parte addit. nã cũ l. codicis loqueret̃ qñ matrimoniũ soluebatur morte. hæc addit, vt idẽ sit si matrimoniũ solueretur diuortio. qđ no. Itẽ attẽde quod gl. dicit quod hæc auth. corrigit. l. codicis in dote, & donatione pp nuptias tñ, & bñ dicit. Sed in legatis, & fideicõmissis, ac ẽt donatione sponsalitia. i. sponsæ facta. vide quæ dicam. j̃. l. si quis prioris. §. talẽ, & qđ ibi no. glo. magna, in fi. Et no. q oẽs leges codicis, & auth. volunt, q liberis primi matrimonij, & sic cõib', reseruare teneatur. Nouerca ergo, priuignis reseruare non tenetur, siue trãseat, siue non transeat ad secũda vota. & sic est in hoc melioris conductionis, quam mater. q no. hæc tamen auth. in parte corrigitur per sequentem.

AVTHENTICA.

Si tamen. Hæc aut. sumitur ex aut. vt frat. fil. §. quia vero, & mulieres coll. 9. Nã visum fuit Imperatori, non transeuntes ad secunda vota in aliquo priuilegiari ultra eas quæ transeunt ad secunda uota. ideo non transeũtes, vult in oĩbus vsumfructũ habere. vt prius. & vltra vsumfructũ vult, quod coniunx superstes connumeret̃ loco vnius filiorũ: ut sic p numero suę personæ, habeant etiam proprietatem: & de illa disponere potest, vt ante authenticam pręcedentem poterat. Sal.

SVMMARIVM.

1 *Coniunx transiens ad secunda uota, quid dare possit secundo uiro.*
2 *Filij primi matrimonij, an possint reuocare id, quod dedit secundo uiro.*
3 *Filij primi & secundi matrimonij, an admittantur æqualiter ad reuocandū donationem factam a matre.*
4 *Filij, an possint reuocare donationem factam a matre si plus uiro, quam ipsis dederit.*
5 *Vitrico lucrante, ex dispositione statuti: an possint priuigni reuocare.*
6 *Priuignus, an posit supplementum petere, si minus sit ei relictum, quam vitrico.*
7 *Mater, an posit filijs secundi matrimonij plus, quàm filijs primi dare.*
8 *Filij primi matrimonij, quomodo succedant in bonis maternis.*
9 *Muliere transeunte ad secunda uota, proprietas bonorum a primo uiro prouentorum, transit ad liberos primi matrimonij.*
10 *Estimationi minori an stetur, si alter dicat rem ualere decem: & alter uiginti*
11 *Iurare debent, de peritia artis deponentes.*
12 *Vsufructuarius, fructus percipiens, quando illos faciat suos.*
13 *Vsufructuarius, qui satisdedit pro rebus mobilibus: an teneatur ad earum æstimationem.*

LEX VI.

a **Hac edictali.** a Supra de lucris puentis a defuncto; nunc de pprijs bonis ipsius nubētis secundo. Et primo phibet vsque ibi, q obseruationē, Ibi extēdit vsq; ibi, si uero. ibi dat remediū, si ꝯ fiat, usq: ad §. his illud. Casus.
1 †Cōiunx transiens ad secūda vota, nō pt vllo titulo, ad ſm coniugē transferre plusquā reliquerit vni ex filiis primi matrimonij, cui minus reliquerit: & qđ ultra reliquerit, nō ualet. sed inter liberos æqualiter diuiditur, hoc dicit; & notabiliter. Expone tex. ibi non sit licitum ei ad secunda uota transeunti. Ibi nō dotis; s. pacto nudo, quod iste secundus uir lucretur dotē, aliàs dos reuerteretur ad liberos primi matrimonij: & sic nō haberet de eo conqueri, & hoc vult gl. hic super uerbo diuidi. & idē vult sup. si aduer. dotem. l. j. & probatur ex his quę sequunt hic in donōne facta inter inter uiuos, in qb. hæc lex uendicat sibi locū; quia illę cōfirmantur morte donatoris; & remanēt penes donatarium. Et qđ dixi de dote idem dicas de donatione pp nuptias. Ibi ad personas deferri. s. post mortem parentis. ut in auth. de nup. §. quia uero. Ibi diuidi, dic equaliter, etiam si inter se habeāt portiones inequales: ut patet in auth. de nup. §. optimum. & est ratio, quia a lege propter iniuriam eis illatā, defertur, quæ pariter concernit quoslibet eorum, ideo pariter diuiditur inter eos. Glo. oppo. de l. si liberis. sup. de do. ante nup. Sol. quod ibi. quando non transit ad secunda uota: vel si transit secūdo uiro nihil reliquit nec cum ipso pactum de lucrādo fecit. Quæro cum gl. ꝙ tempus inspiciatur, & rñdet gl. ꝙ tēpus mortis biennij patris; aliàs parentis. ut in aut. de nup. §. quia vero hactenus. Sed in ꝯrium facit, supra, de dona. ante nup. l. si constante, in fi. & ibi glo. dicit, quòd utrunq; tempus inspicitur, ne fraus fiat filijs primi matrimonii. quod declara, ut ibi. Sed in d. §. qa uero, dcit gl. quod in collatione reuocabiliter, inspicit tempus mortis. ut ibi. quia tunc confirmationem recipiunt; & qñ data uidētur in collationem irreuocabiliter inspicitur tñ tēpus collationis. & ista in effectu non est diuersa a pręcedente. Cy. ho. dixit, ꝙ quantum ad euentum, in omnibus; siue reuocari possūt, siue nō inspicitur tps mortis. & hoc vult text. in d. §. qa vero, in fi. potest enim esse multum promissum, & minus exactū. Itē pt esse diminutum casmate, uel alio casu. & ita tenuit Iac. de Ra.
2 †Quæro secundo, mulier habens duntaxat centum in bonis dedit ea secundo uiro, cum pacto de lucrando, q ſm pactum est lucratus: an totū reuocabunt filii primi matrimonii. Et videtur ꝙ nō, qa tunc reuocāt qñ aliquid habent; sed minus eod. ut hic in litera. Contrarium determināt glo. cum appellatione pluris totum contineatur, & appellatione minus contineatur etiam ꝙ nihil est, ut ſ. de here. instit. l. 2. & ff. de trib. l. illud. §. nūmis. Et subiūgit, & bene, ꝙ reuocāt, vt sint equales cū secūdo uiro: qđ intellige sane, quia persona viri connumerabitur pro vno ex liberis. nō ꝙ oēs liberi, tantum habeant inter omnes, quantū solus uir. ut hic, & in auth. de nup §. optime. Hoc sic declarato, iuxta idē thema, uidelicet quando mulier decessit intestata; & totum lucratus est uir secūdus; & solum extāt liberi primi matrimonii; an ipsi filii primo possint aduocare legitimā, ut debitā, & postea residuum diuidere una cum uitrico, an uero ipsa ltima ꝯfundit. & totum diuidat, ita qđ legitimā non habeāt præcipuam, sed computetur in eo, ꝙ reuocatur, & ꝯtra, varię vidētur fuisse opin. Nam ista glo. prima facie uidetur velle, quòd legitima confundatur, licèt minui legitima non possit, ut hic ī literę. Et hoc probat ista gl. dum dicit, quod reuocatur, ut sint æquales. & idem uult ſ. eo. quoniam præteritæ. Idē dico, ꝙ sētit gl. & clarius in auth. quib. mo. natu. effi. sui. §. & quoniam varię, & est prima gl. Istā partem tenuit Ia. de Ra. & Ray. & vr̃ eē de mēte Iac. But. Sed Bart. tenuit ꝯrium; & noluit ipse ꝙ liberi ex primo, per querelam inofficiosæ dotis aduocent legitimam, ut sup. de inoff. dona. l. j. Postea eius, ꝙ superest, fiat diuisio condictione ex l. ista inter liberos, & victricum. & sic liberi legitimā habeant præcipuam, quia legitimā capiunt, ut debitā, & postea, residuum in penā victrici diuidunt, & istorum remediorum, vnum non debet tollere aliud. sic nec persecutorium pęnale: nec ꝯ, ut ſ. de fur. l. ancillę. & ff. de condi. furt. l. si pro fure. §. j. Et quidam hoc sequentes, dicunt gl. hoc uoluisse in auth. de nupt. §. optime. §. si uero inæqualia. Sed prima pars ē magis æqua. nec glo. in d. §. optime, uult contrarium eius quòd vult in alijs locis, si bene inspiciatur. & similiter videtur mihi huic literę, & aliæ quę est in §. optime. magis consona. Et ut veritas huius rei appareat lucida, videamus primo, in casu huius. l. qñ mater aliqd dedit, uel reliquit liberis primi matrimonii, quantum aduocetur a secundo uiro. id est victrico. Et dico, quod si hanc literam ponderes, datum vitrico reducitur ad portionem minorē datā filio, & vitra non minuitur, nisi portio relicta vna cū sibi restitutis per uitricū, non sufficeret ad legitimam. Vnde si ponas mulierē trecēta habere in bonis, ducenta dedisse uiro, quę lucraī, & cuilibet liberorum reliquisse quinquaginta: & pone liberos debere hēre trientē, certe victrico remanebunt quinquaginta: quia tantum est illud, quod filio fuit relictū. unde siue percipiēt a legitima, & pro ea habeant centū, uir hābebit de alis ducētis quinquaginta: quia sic fuit relictum, cui minus fuit datum, siue non principient a legitima, uictricus quinquaginta tenebit, & residuum dabit liberis primi matrimonii: & totum cōputabit in legitima, aliàs si eis restitutū non cōputaret in legitimā, esset dare casum in quo nihil remaneret vitrico. ꝙ nō est dicēdū. Et sic duo habēt remedia. nec unum propter aliud tollit, nisi quatenus portio victrico debita, p correlationē ad id, quod minus vni ex liberis est relictū, nō minuatur. Secundo videamus ī quæstione gl. quando mulier non habebat ultra, quam cētum, q̄ dedit secundo viro, & mortua est; & nihil dedit, vel reliquit alicui ex liberis primi matrimonij; ita, quod quantū debeat esse id, ꝙ apud vitricum debet remanere, per correlationem alicuius dati alicui ex liberis, non potest apparere. Tunc secundum opin. Bar. filij primo p querelam inofficiosę dotis, vel donationis, adduocarent legitimam; & postea residuum equaliter diuidēt. Sed ista gl. sentit oppositū: nec ab ea recederem in cōsuiendo. Et est ratio, quia vt notatur hic in fi. huius gl. hęc l. vēdicat sibi locum; etiam si non habeat alia bona; nisi ea, quæ dedit in dotem, & lucaī vitricus, vt in auth. de nupt. §. illud. Igiī sicut in casu præcedenti, ita, & in ista legitima cōfunditur in eo, quod ei a lege permittiī aduocare; sicut, & aliàs in duabus quartis, eodem tēpore detrahēdis, vna cōfundit in alia. vt no. ſ. ad l. Falc. l. quanq̄. & ff. de in offi. test. l. papinianus. §. meminisse. Et pro hoc etiā facit, quia in præcedenti casu, relictū filio, computatur in legitima, & tamen eius habeī ratio, vt tanto minus detrahat victrico. & sic, quòd loco legitimę habetur, prodest marito; ut tantominus ab eo detrahatur. & ista est veritas, & hæc sūt bene, & subtiliter pō-
3 deranda; & potissime ppter sequentes quæstiones. ¶ † Quæro tertio. Mulier habens filios ex priore matrimonio, trāsit ad secūdum; & dedit ei dotē, cum pacto de lucrando simpliciter, vel ēt existētibus liberis ex eo. Prædecessit ipsa liberis existentibus ex primo, & secūdo matrimonio, an tam secundi, quam primi admittentur ad reuocandū. & dicit Rai. quod sic ad reuocandum vsque ad debitam iure nature, in qua fraudari nō potuerunt, vt in auth. de nupt. §. fin. Residuum vero dicunt reuocari tantum per primos, quibus facta est iniuria ex transitu ad secunda vota. ar. ſ. e. ti. §. nec illud. & vult etiam ſ. e. l. qm̄ præteritæ. Quod ego intelligo, vt reuocent de residuo, quantum dixi in præcedenti quęstione. Item de reuocatione, quā volunt facere nati ex scđo dic, vt in sequenti qōne, Quęro quarto. Mulier non habens liberos, accepit virum, & dedit oīa in dotem, cum pacto, vt lucretur totum ea promoriente, ipsa premoritur liberis extantibus, an ipsi poterunt aduocare a patre aliquam partem. Dico, ꝙ nō per condictionem ex l. ista, & aliarum, quæ solum prouident, qñ transit ad secunda vota. Sed an per querelam inofficiosę dotis, dubitatur. & reperio ꝙ Iac. de Ra. dicit, ꝙ sic. Sed plures doct. in quæstione facti, consuluerunt, ꝙ nō, vt scripsi. ſ. de inoff. do. l. 1. Pro prima opi. facit, quod Ray. dixit in pręced. qōne. Vbi dixit, ꝙ liberi ex secundo matrimonio, reuocāt legitimam cum liberis primi matrimonij. Or attende, quia puto, quod illi doctores bñ ꝯsuluerunt, vt dixi in d. l. 1. & nihilominus, quod Ray. dixit, pōt bene saluari ad bonū, & sanū intellectū. Vt Ray. velit quod liberi ex secūdo matrimonio, admittanī cū primis. i. vt eorū ꝯsideratio habeaī, & eis partē faciāt, vt tantominus aduocēt pro eorū legitima, quantū est rata, q̄ liberos ex scđo matrimonio tangere posset si de p̄senti, & ipsi aduocādū admitterenī. Nec ille. §. fi. quē Ra. allegat, dictū suū bene probat, licet illud sic intellectum, putē verum. Et attende, quia si verū esset, ꝙ statim aduocare possent illud eēt aduentitiū. vñ patet ī eo habere vsumfructum. & sic de p̄nti aduocare nō possent; pater tñ teneī illis reseruare, ut ſ. eod. auth. vxorē. vnde liberis in effectu quasi nullū
4 est præiudiciū. †Quæro. v. Pone mulierē modicū sibi retinuisse, & totū scđo uiro dedisse; & ꝙ mulier, p̄moriēte abintestato secundo viro, lucrasset sibi datum. Filii ex primo uolunt admiti ad reuocandum, quia plus habet maritus, q̄ ipsi abintestato. Et dubium est ex eo: quia a matre nō videtur aliqd pcipere ex ultima volūtate, nec inter uiuos, ut regrere vr̃. l. ista. Sed dic, quod admittūtur, qa sicut dixi cū gl. in secūda. q. ipsi admittunī, qñ moriens nihil habuit ultra id, qđ marito dedit: ergo, & tunc quando aliquid vltra habet, qđ filijs relinquere vr̃. arg. l. si quis cum nullum ff. de iu. codi. & satis huius. l. ēt mens locum habet, quæ
5 est illa quæ potius debet attendi. †Quæro. vj. Pone victricū, nō
a lucrari ex pacto, sed ex dispositione statuti. a an l. ista, & similes tunc locum habent. & videtur ꝙ non, qa hæc loquitur quando mulier alienat in virum: sed ipsa non alienauit, sed. l. statutaria. ergo cum verba huius. l. non ꝯueniant, nec eius dispositio, ut l. apud antiquos, in fi. ſ. de fur. Secundo, quia hæc l. loquiī de alienatione voluntaria: igitur ad necessariā non trahenda, sic & lex loquens de arbitris voluntarijs nō hēt locū in necessariis, ut l. apertissimi, & l. fi. ſ. de iud. &c. Tertio qa alienationes interdictæ, in dubio intelliguntur de voluntariis, non de necessariis, ut ff. fam. her. l. alienationes, & de ma. test. l. q potuerūt, & insti. quima. non pos. in prin. §. licet. Ego puto hanc legē locū hēre, ex eo, primo, qa mulier dans dotē uiro dat sub ea lege, & cōdōne statuti, cū de ꝯrio nō paciscaī, & sic dispositio huius. l. vr̃ locū hēre. scđo quia in donatione inter uiuos, quæ non tenet, sed ꝯfirmaī ex legis dispositione muliere premoriēte, habet locū hæc. l. ut patet hic in litera, ergo, & in proposito. Tertio qa ista parificat, lucrari ex pacto, uel ex. l. ut ſ. de epi. & cle. l. de oībus. §. fin. & no. sup rubri. de decre. ab ordi. li. x. Quarto qa mulier, sciens in p̄iudiciū liberorū, ꝙ nō posset in secūdū virū transferre, sic dēt ꝯ-
b ctū celebrare, ꝙ ex ipso ꝯctu nō sequaī b aliud iuris phibitū, vt l. codicillis. §. pe. de leg. 2. & no. gl. in l. si ita qs. §. ea. l. ff. de verb. obli. Quinto, qa statutū simplr̃ loquens, licèt posterius, recipit determinationem a ll. cōibus. ut l. 2. sup. de nox. & l. Cæsar, ff. de publi. & p hoc accedat. l. nā & posteriores, ff. de le. & ita teneo, nisi aliqua verba essent in statuto, p quæ appareret derogatū huic l. in casu existētiū liberorū, qđ facere posse dico, qa hæc l. & similes, sunt de iure ciuili, & positiuo, qđ p statutū pōt tolli, ut p doc. in l. oēs. ff. de iust. & iur. & p Cy. in c. indultū, de regu. iur. li. vj. Quæ-
c ro c. 7. mulier instituit secundū virū hæredē vniuersalē, & filiū ex primo matrimonio hr̄dem instituit ī xx. solidis. illa mortua, dicit filius victrico, qđ ipse debet hr̄e nisi. x. solid. de, & nō plus sibi quā est filio relictū, & qđ vltra est relictū viro, hr̄ p nō scripto, & nō relicto, ut hic. In ꝯriū allegat victricus, qa relictū filio suppleī a. l. ipso iure, vsque ad supplemētū legitimę, ut l. sacimus, in prin. ſ. de inoffi. testā. unde fingiī filius in legitima īstitut⁹. unde tm̄ quātū est legitima, dēt ipse hr̄e: quia illud hr̄ pro dato. quæritur quid iuris. Et vr̄ maritū bene dicere p rōnē p̄dictā. Itē quia ex eo videtur, quasi casus ſ. eo. l. qm̄ præteritę, in illis verbis, danda, vel relinquenda sunt, quæ non tantum factū, sed an quid fiere debuerit concernūt: & sic de debito bonorū subsidio loquitur. quidā dixerūt distinguēdū. Aut filius petiit istud supplemētū, & tunc bene dicat aut non petiit & tūc bene dicat, filius. Nā pt ipse nō velle petere; licèt lex suppleat ipso iure, ut no. & scripsi in d. l. sancimus. Nec teneī filius prius supplemētū petere, remedio huius. l. omisso. sed pt eligere sibi vtilius, arg. l. j. ſ. de fur. & l. fi. ſ. de fideicō. & ſ. de inof. testa. l. eū q. & l. ꝯ maiores, & ff. de serui. vrb. prædio. l. ꝙ si domus. & istā partē audio, ꝙ tenet Bald.
6 †Or attende, an supplementū debeatur d, eo. ti. & iure, quo reli-
d ctū. est dubiū. Circa qđ dixi in d. l. sancimus, in prin. Et quicquid sit de illo. Ego puto in casu nostro, ꝙ filius, ēt si prius petiit supplementū, nihilhominus victrico non debeaī, ultra quam mater relinqueret, uel dederit ipsi filio, supplemento non cōputato; & hoc p istam l. quæ decernit, datū vel relictū a matre; & sic quātū mater filiū habere uoluit, ꝯsiderauit l. ista: & nō quantū lex supplet, vel ei dare præcipit p sua legitima, qa si illud ꝯsideraretur a. l. nunq̄ uictricus haberet minus legitima, ꝙ est falsū, nec est hęc iniqua opin. qa subductiones, fraudes, & odia euitare voluit, & liberis fauere, & matres & earū secūdos uiros punire in eo in quo deliquerint. Hinc est ꝙ si mater legitimā reliqsset filio, & residuū marito, filius aduocaret a marito qcqd ultra legitimā filij hr̄et, ut dixi in 2. q. Nō ob. l. qm̄ pterite, ut ibi dicā, quia dr̄ de secūdo uiro, idē dicēdū est de eliquo eius amico, uniuersaliter instituto, quia hęc l. fraudes quotidianas uoluit euitare, ut patet hic in fi, huius principii, & authē. de nup. §. optime. Non dico qđ liberos secundi matrimonij, non possit p̄honorare, ultra fines primi, qa hoc pt, ut in auth. de nup. §. fi. ideo de uictrici amico dixi, quia fraus presumitur. arg. ſ. de sac. san. ecc. aut. quibuscunque. & ff. de hære. insti... qdam cū filiū. Et ideo notāter solum filios secūdi matrimonij excepti in d. §. fi. Quinimo dixit Bar. ff. de lib. leg. l. aurelius. §. fi. ꝙ si mater confessa fuisset in testō se debitricē uiri, ēt ex certa causa, in certa quatnitate quā ei mandat solui, quòd esto ꝙ istā iurasset, & sic nullus fuisset filius in rerū natura, posset tale qd peti, ut debitū, ut ff. de leg. 3. l. cū qs decedens §. codicillis. Nūc non poterit, quia præsumitur in fraudem filij sic iurasse arg. huius literę, in uers. si uero ī fi. qđ
e est notandū. Quęro. 8. uictricus, ecum dotē recepit, fecit pactū cum uxore: ut ēa premoriente, liberis extantibus, dos apud oēs liberos remaneret, & ita stipulata est, sibi recipienti p filijs nascituris, an remedium huius l. in isto casu prodest liberis ex priori mr̄imonio superextātibus. In hac quest. reperio doc. ꝯsilia varia dedisse. Nam quidā cōsuluerunt, ꝙ hoc remediū locū habeat, quatuor rationibus. Prima qa illud qđ pater sibi adscribere nō potest, nec per patrē filio ad scribi potest. ff. de fal. l. impuberē. §. si eis. Secunda, quia fraus, & color quæsitus, uidetur de psona ad psonā, quod est contra tex. hic in auth. de nup. §. optimè. Tertia quia illud, quod quęritur filijs, opera, & ꝯtemplatione patris, cēsetur profectitium. l. si plures. §. in arrogata ff. de uul. & pupil. & sic acquireretur patri etiam hodie, pleno iure, ꝙ est contra istā. l. Igiī eius remediū dēt locū habere. Quarta, qa ēt posito, ꝙ hoc esset aduentitiū, nō pt negari, quin patri quęreret commodum usufr. ut l. j. ſ. de bo. quę lib. igitur, quod pater fecit, tenere non debet, tanquam factū contra hanc l. & pro hoc specialiter in similibus inducunt l. mulier, quæ ad cōem filium. ff. de don.
7 inter uir. & ux. Sed Bal. consuluit contrarium tribus rōnib.† Prima, quia mater potest liberis secundi matrimonij prouidere, & relinquere, & donare, plusquā filijs primi mr̄imonij. ut ī auth. de nup. §. pe. seu fin. Igitur in casu nostro, tale pactum debet ualere, cum per ipsum prouideatur plenius, liberis secundi matrimonij; qđ est permissum, cū ipsi filij sint capaces, & nō phibiti. Secūda, qa licèt per hāc. l. phibeat donatio in ipsū uirū, nō prohibetur tamen ministerium uiri ad donationē, unde vir potest esse minister, partē filijs recipiendo, tanquam quilibet. Tū quia hac. l. etiam si nō prohibetur, igiī permittitur. ar. ff. ex quib. cau. ma. l. nec non. §. sed ꝙ eis, tum quia ubi acq̄stio sibi prohibetur ministerium eius pmittiī, ut d. l. mulier. in ꝯrium alle. uers. alio, quin. Tertia. qa si ista mulier esset pacta, cum quodā tertio recipiente pro liberis, ualeret pactū, ergo eodē mō ualet, si cū patre liberorū, qa interueniendo, ut nudus minister, interuenit, ut q libet, non ut pater, vt in d. l. mulier, in secundo ꝯsilo. Ad obiecta rñdet, & primo ad hanc. l. & §. optimè. qa hic tertia psona, erat īterposita, ut emolumentum rediret ad maritū, in themate nostro, ut per maritum rediret ad aliū. Ad l. impuberem, rñdet, ꝙ si, ascriberet filio, esset instar testimonij. vt ff. de test. l. domiti⁹, & tūc nō admittitur pater p filio in potestate, ut ibi. Itē quia acqrebatur de iure totū patri: ideo nō poterit ei acquirere & c. Ad tertiū, ꝙ hoc debet censeri profectitium rñdet, quod falsum dicunt: cū dñium aduocetur matri, & a matre traseat in filium, licèt mediante contractu paterno. iō aduētitiū est, ut l. fine, ſ. de inof. test. Item non ob. ꝙ patri quęratur ius fructus, quia hoc negat, nam cū pr̄ nō sit capax vsusfructus, consolidatur pprietati, vt notant doc. in simili in l. j. ff. de auto. tu. Concludit igitur, ꝙ filiis secundi matrimonii acquirat, quantū iuris ratio permittit, vt ff. de stip. seru. l. si seruus cōis meuij, & castren. pecul. §. fi. tātū autē dicit, rōnē iuris pmitere, quia filii primi matrimonii, legitimā eorū portionē possunt aduocare, p l. si totas. & l. si liqueat. ſ. de inoffi. do. & nō ultra, qa cessant remedia huius l. & hæc sunt verba sua in forma. Quid dicendū inter hæc ꝯsilia ꝯria, in quo-
f rum primo, multi doctores ꝯcurrunt f expauesco tamē. ut amplior detur materia cogitandi. Attende, ꝙ lex vult, quod omnis circūscriptio cesset. & in §. optimè. dicit nullam machinationē permitti, Sed casus noster, nō est, sine circūscriptione, & machinatione priorū uerborū, ergo non permittendū. Secundo. §. fi. seu pen, in corpore de nup, licet permittat, ut mater prehonoret liberos secūdi matrimonij, non tñ permittit, ut auferat debitū liberis primi. imo vult, ꝙ eos honoret ī sibi debito, nisi sint ingrati. Sed mater, hic facit totum oppositū. & sic deliquit ēt ꝯ tex. illū q tex. forte ad alium finem non fuit positus, nisi ut p̄sēs dubiū tolleret. Tertio non uideo, cur usufructus non acquiratur patri

ADDITIONES.

a Hac edictali. Finis autem huius. l. quomodo & qualiter intelligatur, vide per do. Soc. consi. 34. incip. prosequendo ordinem. versi. 2. hoc videtur, cum ver. seq. in 1. par. char. 68.
b Adde de materia huius. l. & illius intellectus, Bal. consil. 69. vo. 3. Pau. de Cast. consi. 277. cum. 3. se. Bal. consi. 287. vol. 4. & cōsi. 12. & con. 407. vol. 2. eundē consi. 41. vol. 4. & consi. 457. vol. 2. Ang. consi. 284. & Roma. consi. 498.

ADDITIONES.

a Ex dispositione statuti. Adde de hoc Bal. hic, nu. 2. uer. pone, quod nō est appositū pactum: & in auth. præterea. inf. unde uir, & uxor. in c. j. an maritus succe. ux. in feudo, ubi remittit se ad notata hic per eum, Ang. in auth. de nup. §. quia uero. & Ro. consi. 43. aliàs est. 44. incip. ex supra narrato themate. uide insuper præalle. Bal. in l. sed ea lege, colum. 5. C. de cond. ob caus. & in l. unica. C. de inoff. do. & in l. fe. C. de bo. mater.
b Quod ex ipso contractu nō sequaī. Adde Soc. consi. 241. inci. circa primā difficultatē, ver. 8. confirmaī. l. 2. par. char. 122. ubi hoc idem allegat, & tenet.
c Huic. q. Adde Soc. consi. 30. inci. quamuis ex his, uer. præterea, in terminis, in prima parte, char. 60. ubi hoc idem inducit alle. & firmat.
d An supplementum debeatur. Adde Socy. consi. 230. inci. viso test. uer. quinimo respondetur. in 2. par. char. 108. ubi idem alle. & tenet.
e Quæro. 8. Victricus. Adde quia iste subdit, quod Bald. consuluit contrarium, si uis uidere ista ꝯsilia pro, & ꝯ, uide Pau. de Cas. consi. 277. cū. 3. seq. & Bal. consi. 287. uol. 3. & uers. 41. & consi. 161. e. uo. & consi. 12. 407. & 455. uo. 2.
f In quorum primo multi doc. concurrunt. Scilicet Fra. de campo, & Richar. de Saxc. secundum quos fuit iudicatum cōtra opi. Bald. prout no. Pau. de Cast. consi. 277. cum. 3. seq. ubi illa consi. inserit.

tur patri,supposito hoc fore aduentitiū,nec est pater incapax,si
tenet quæsitum liberis.Ideo respondeat mihi Bal,supposita sua
opin,pro uera,quod primi liberi non aduocent,nisi portionem
suā legitimæ,an in residuo,quod pœnas liberos secūdi matrimo
nii remanet pater,habebit vsumfructum;& certè dicendum est
qđ sic.ut l.j.j̄.de bon.quę lib.Quartò nō video,quod pater stipu-
lando,sibi recipiēti pro liberis,ex eodem matrimonio futuris si
faciat ex significato verborum,ut pater.fateor bene.quod l.mu
lier.modicū facit,quia loquitur in casu certi.vel qñ interim ma-
ritus vsumfructū hr̄et.sed in casu nostro interim maritus vsum-
fructū nō habet.sed rei suæ dotalis percipit fructus,& facit suos.
Itē ibi nō erat fraus in præiudicium liberorum primi mr̄imonij.
Quinto respondeo ad.l.impuberem.§.fi.sed ei,non vr̄ tuta, quia
rō testimonij non est alia,quę ibi impedit,qa nec pro filio emā
cipato tunc posset:& tñ potest.ut j̄.ea.l.& §.ver. sed & si eman-
cipato.Hęc dixi,ut dem materiam latius speculandi, non ut aliq̄
partem,pro nunc approbem,uel reprobem. Quæro ix.pone ui-
ctricum lucrari medietatem dotis,& mulierem premortuam,q̄
aliud non habebat in bonis,filios primi matrimonij instituisse si
bi hæredes uniuersales:sed tot legata reliquisse, quod eorū legi-
tima legatis est exinanita.unde uolunt eam detrahere e legatis.
Dicūt legatarij.uos habetis ius reuocandi victrico, videlicet il-
lud,qđ reuocare potestis,cōputaṫ vobis in legitimā,queritur,an
sint audiendi.Et vr̄,ꝙ nō,qa illud ius reuocandi, non competit
matri.& sic in eius hæreditate nō reperierunt.Contrarium te
neo,qa illud,quod plus debito lucratur,habetur pro non dato,
& pro nō scripto,ut hic.& ideo illud plus,tamquam in hęredita
tę repertum,tenetur sibi in legitima computare.pro hoc ēt ac-
cedat,qa illud de bonis eius matris fuit,& eius occasione recu-
perant,quia pp eius mortē,igiṫ in legitimā imputāt.ut s̄. de inof.
dona.l.si totas.& l.si liqueat,facit.s̄.de inof.testa.l.omnino.§.im-
8 putari.†Quæro.x.iuxta proximū thema, quantū reuocare pos-
sint,dubiū stat in hoc,quia dicit victricus;uos estis hæredes ma-
tris vestræ in legitima,& sic in tertia,unde & ego tertiā uolo re-
tinerè.Dicūt liberi.hæc tertia diuidetur inter nos,& sumus qua
tuor,& dos est trecentorum.unde legitima nostra est centum:
& sic unusquisque nostrū habet.xxv.vñ non plus debes retine-
re,q̄.25.& sic est dubiū,an id,qđ habeat dēat filius inspici respū
quotæ,vel respectu quantitatis:& dico,quod respectu quantita-
tis,ut pbat tex.& clarius,quā hic in auth.de nup.§.optimę.Quia
illud est,ꝙ in effectu habet.& finaliter dicaṫ,ꝙ in themate pro-
posito,possit iure maritus dicere nihil a me debetis hr̄e,qa estis
hæredes insolidū:& sic maiorē quotā habetis,q̄ ego: quod non
est dicendū.& hoc clarius apparet,si ponamus,tātū unū filiū es
se,q solus fuisset institutus,sed in effectu minus hr̄et, quàm vi-
ctricus esset in pacto liberatus. Quęro.xi.an remedia huius l.ha-
beāt locū si pater dotauit filiam secundo, & maritus secundus,
lucratur partem dotis,an liberi primi mr̄imonij,si minus habēt,
uel qui minus habent poterunt aduocare a victrico, ꝙ plus ha-
bet.& vr̄,ꝙ non,qa tam a muliere,quā ab eius patre dr̄ victricus
hr̄e.& in isto casu nō disponit.l.ista.Or attende si pater prius e-
rat defunctus,quàm filia,dico remedia duius.l.locū hr̄e, ꝙ actio
de dote uenit ɔsolidanda in psona filiæ.ut ff.sol.ma.l.2.§.j. & sic
a muliere,vr̄ victricus hoc lucrum percipere.si autem pater mu-
lieris adhuc uiueret, qñ filia decedit tunc est videndū, an de iu-
re,uel de ɔsuetudine dos deberet restitui liberis,nam tūc reme-
dia ista locum haberent,an uero patri mulieris tantū: & tūc vr̄
ꝙ remedia huius.l.locum non habeant,quia a patre tūc videnṫ
habere,cum totius dotis restitutio esset facienda.Et pro hoc du
bio declarando vide,quæ dicā,in l.dos a patre profecta.j̄.so. ma.
& hæc sufficiant.Sequitur uer.

9 **§.His illud.** †Si mulier transit ad secunda uota, proprietas rerum a primo uiro prouentarum in li-
beros primi matrimonij transfertur,& ipsa vsufructuaria effici
tur, quę pro mobilibus tenetur satisdare forma hic scripta.& ea
non satisdante,possessio transfertur in filios satisdantes,& neu-
tro satisdante,possessio remanet pœnes matrē, & oībus liberis
morientibus,proprietas redit ad matrē.h.d.Expone textum ibi
mancipiorum.Dicūt quidam ascriptionū,quę loco immobiliū
cōputantur cū statim subdit.Quid in mobilibus, ꝙ non placet
pp copulā,hic interpositā.& de mancipiis,ideo statuit aliud quā
de immobilibus,quia ipsa non consumuntur vsu. Ibi annonarū.
facit iste tex.ꝙ annonę ciuiles inter immobilia cōputantur. de
quo plene scripsi.in l.iubemus nulli,in prin.s̄. de sacr. san. eccle.
Ibi vtraq; pars elegerit.Vt sic quilibet eligat suum si simul in ɔ
10 cordia non elegerit.†Sed tunc insurgit dubium.Si unus dicat rē
a ualere viginti,a alter tringinta,an stabiṫ æstimationi minori, in
quam ambo videntur esse concordes.& vr̄,ꝙ sic,quia idem est ī
duob. arbitris,quorū unus cōdemnat in decem:alter in q̄nq; vt
no.ff.de arb.l.diem.§.si plures,in.in fi.gl.& idem ēt.no.Io.An.in
c.j.extra de arbi.lib.vj.Sed puto verius,quod in casu nostro,dēat
eligi est ertius arbiter. ar.ff.de arb. l. itē si vnus,§.fi. & ratio, qa
de æstimatione rei q̄riṫ,& sic ɔcordes esse debēt.arg.l.si decem,
ff.loa.cum ibi not. & p hoc bene facit tex. in auth.de non alie.
§.ut neque,colum.ij.vbi text.requirit, qđ duo ad minus eligan-
tur,si haberi possint;& eorū diffinitioni stetur: & sic eos exigit
esse concordes,vel staretur diffinitioni vnius,& nō eorū in plu-
rali,hęc suadet ratio,qa si aliter dicaṫ,daṫ occasio,ut nō modica,
circunuētio fiat ei,cuius res ęstimanda est,quā euitare uolunt d.
§.ut neque. in princ. Item confirmatur ex eo, quia qñ constat
rem alicuius ualoris esse,iudicium æstimatorum queritur, secus
quando de eo a nemine dubitatur.Et sic non obst.id ꝙ de aliis
arbitrijs no.in d.§.plures:quia ibi de arbitris ad condemnandū,
uel ad absoluendum electis qui habent iudicare.Nos in est ima-
ribus q habent solū communē æstimationem declarare. Cōclu
do igiṫ tertium eligendum esse.Sed tunc insurgit aliud dubium,
qd si ille tertius recepit medium illorum duorum,& sic ęstimat
25.& sic oēs tres reperiūtur diuersi,qa unus de.xx.alter de xxv.
& in testibus sic deponentibus dixi.s̄.de rescin.uend.l.2.proba-
tam esse illā mediā quantitatem.sed non dico sic in istis æstima-
toribus.Rō est,quia si neutri statur,ubi sunt duo,& discordes,sic
vbi sunt tres discordes nulli stabiṫ.Oportet ergo,ꝙ sint duo om
nimodo cōcordes.ar.legum,& rationum.s̄.alleg.nec materia ar
bitrorū corā quibus litigatur istis similis est vt dixi.Nō obst. qđ
dixi de testibus,in d.l.2.qa illud contingit necessario, quia post
didicita testificata,alii non possunt produci,sed post æstimatio-
nem,quam faciunt isti,possunt alij eligi, donec duo sint in æsti-
matione totaliter ɔcordes,qa nulla.l.repugnat,sed potius ratio,
& æquitas persuader.ut s̄.probaui.& positiuè, qa in qbusdā lo-
cis,electi nō plus debent,quam pars sua uelit,non obstante iura
mento per eos prestito.Itē est,& alia diuersitas, qa testes depo-
nunt de ualore,secundum tempus preteritum, non secundum
tempus ɔ̄ctus:sed isti arbitri æstimant,secūdum tps psens, isti ēt
concionantur inuicem de precio, Illorū uero,nescit unus de al
tero.Vr̄ igitur mihi sic concludendum,uel ꝙ remediis prætoris
ad ɔcordiam compellantur,quia in preiudiciū tertij discordāt.
arg.inst.de satisd.tuto.§.finautem,uel quia potest iudex,tres ęsti
mationes in unum coaceruare,& eas sic coaceruatas,diuidere ī
tres partes ęquales;& una ex his,est iusta ęstima. Et istam pra-
cticam colligo ex tex.ad hoc notabili, & singulari.ff. mand.l.ita
& omnes.coniuncta.l.preced.in fin.& ista erit media inter alias.
& forte idem erit dicendum,ubi duo tantum fuissent,ut ambo-
bus combinatis,& diuisis,altera illarum sit media, & iusta ęsti-
11 matio.Ibi iudicaturos,id est extraneos.Ibi præstito iuramento.†
b Nota,quòd deponentes de peritia artis,b debēt prius iurare.qđ
facit ut obstetrices iurent,de quibus habetur ff.de uen.insp.l.j.
in fi.Ibi autem nequiuerins isto casu,vr̄ ꝙ potētia satisdandi,su
perueniente matri,& ipsa satisdationē offerente, matri debeat
pnsessio restitui,ut in tex.ad hoc singulari,& notabili.ff. q satis.
cog.l.de dic hęredes,in fi.Ibi omnes eos,dic tā filij,quā ex his pro
12 geniti.ut j̄.e.l.in quibus. †Ibi dissimulauerunt.ar.qđ vsufructua
c c ppercipiens fructus,satisdatione nō pstita,sciētc, & patiente
proprietario,facit illos suos.secus illo ignorāte. ita cōcor. opin.
Albe.& Ioan.no.in l.vxori.ff.de usufru.leg de quibus scripsi,in l.
j.s̄.de usuf.dic,ut ibi.Transeo ad gloss.& in gloss.super uerbo sa-
cramento,in fine,dic,seu æstimator.& hæc uera.In glo.sup ver-
bo fideiussionē,ibi,& in patre,post matrem,tenet glo.j̄.cod.l.si
quis.in fi.& d.§.hoc.proculdubio.& idem tenet Cy.Ray.& com
muniter doct.sed quidam moderni dicunt hāc secundam verio
rē de iure nouissimo:qa tex.in aut.de nu.§.si uero expectēt.ver.
& gñaliter.ibi,& hic cōis,mulieris,& uiri sit mulcta,ꝙ hic dr̄, ad
virum extendit.sed certe de satisdatione nihil dicit,sed de priua
tione proprietatis tantum.In eadem gloss.ibi.l.uxori,de quo ple
nius,scripsi in l.j.ff.de vsufru.In glo.super verbo omnes,in fin.&
de hoc s̄.eo.auth.sed,& si qs.In gl.sup uerbo restituentur,in pri.
dic ꝙ hęc glo.non est necessaria; qa,ut patet ex litera, ista sunt
verba,quæ debent apponi in stipulatione,& fideiussione, & nō
sunt verba.dispositoria legis. uñ non habemus hic tractare,qua
actione petantur restitui, & si de hoc queratur,dic,qđ ex stipu-
latione.In eadē gl.in fi.dic, præterea hic non tam de bonis ui-
13 uentis,quā primi coniugis iam defencti.†.In gl.super uerbo ma-
xime.in fi.No.quod vsufructuarius,qui satisdedit pro rebus mo
bilibus,quæ consumuntur usu,tenetur ad earum æstimationē.
Et pro hoc est tex.ff.de vsufru.ea.re.quę vsu consum.l.hoc sena-
tus.§.j. In contrarium facit: quia in cautione cauetur altenati-
uè de rebus restituendis, uel earum precio, ut hic in litera.
puto istam glossam veram, rebus consumptis, uel distractis,
an au-

ADDITIONES.

a Si vnus dicat rem ualere viginti.Adde an testis probet si dicat rem ualere tantum,secundum opinionem suam,& caue,ne dictum Bar.in l.hi qui.C.de pd.& omni.reb.nauicula.lib.11.per illum tex.te decipiat,dum dicit, quod probat,quia illud intelligit si opinionem suam referat ad communem æstimatio ita restringit præd.dictum Bar.An.Corse.sing.suis,in uer. inc.an testis pbet.

b De peritia artis.Adde de hoc dicto Bal.consi.136.uol.2.& Franc.de Are.cōsi.142.& an,& quando eis credatur,uide plenè per Bart. Soci. in suo trac. fall. regu.293.in uersic.peritus,& de hoc puto me dixisse,in addi.ad istum.sup.de ve.iure.enu.l.j.§.sed neque,

c Quod vsufructuarius.Adde Soc.consi. 131. incip.in præsenti consultatione, uer.a.iure in i.par,char.103.ubi hoc idem allegat & tenet.

an autem constante matrimonio, sed non compellitur inuitus
in casu posito.in gl.h.d,

SVMMARIVM.

1 *Quasi dos, an sit priuilegiata in actione hypothecaria, & num.seq.*

AVTHENTICA.

Sed si aurum. Hæc auth.vult,ꝙ si maritus aurum, vel pecuniam certā promisit,ex causa do-
nationis propter nuptias,& non soluit,quod si in substantia vi-
ri,non reperiatur quātitas auri,vel argenti promissa, quod mu
lier volens illam exigere,quia ex pacto est lucrata, non possit il
lam exigere ab heredibus,& non compellātur substantiam ven
dere, sed teneantur heredes cautionē vsurarum præstare. secus
si quantitas illa est reperta in hæred. supple igitur tex. ibi aurū,
dic gratia exempli dicit,sed idē est in quacunque quantitate pe
cuniæ,vt patet in corpore.Ibi scriptū.i.in scriptura promissum,
& non traditum.Ibi vsurarum.si,vsq; ad tertiam centesimam.ut
in l,cod,ibi cautio,de qua in l,cod,§.hic illud,ver,sint tamen. Ibi
exponitur,dic a liberis primi matrimonij, & eorum matre ad se
cunda vota transeunte.In corpore.Ibi vel fuerint.Nū tunc mu-
lier habet electionem, an velit dictas pecunias,& cauere filijs. vt
s̄.vel eas eis dimittere,& cautionē ab eis exigere, vt in corpore.

1 **§.Omnibus.** †Bona matris ad secunda vota transeuntis, sunt obligata filijs pro rebus ab eorū
patre ad matrem prouentis,a die, quo res illę ad matrem perue-
nerunt.& ideo si illas alienet,filij uendicare poterunt, vt potio-
res,hoc dicit.Not.quod non tantum bona, quæ tunc mater ha-
bet,sed etiam,quę in futurum habebit,sunt obligata filiis, & sic
præsentia,& futura. Ex quo nota secundo,quod in tacitis hypo-
thecis,veniunt ēt bona futura.de quo per gl.j̄.quæ res pign.ob.
po.l.fi.Item no,qđ prior,in rebus postea quæsitis,prefertur in hy
potheca posteriori creditori.ɔ̄rium,vr̄ notari.j̄.qui po. in pign,
3 ha.l.licèt,& ibi dicam. † Opp. gl.quod si res maritales sunt obli-
gatæ filiis,sequitur,quod ipsi earum non efficiuntur dñi,vt l.ne
que pignus.ff.de reg.iur,Sed hoc est falsum,vt in l.hac edictali.§,
his illud.s̄.eo.sol.gl,confitendo,quod non sunt obligatę,& sub-
audit ad tex.propositionem,prout non res ipsæ,sed pro eis cer-
tæ res materne,sint obligatę,Sed dicit Ry,Malum,quòd hęc vio
lat literam,nec conuenire potest sequentibus verbis,his etiā ha
bet &c.Ideo dixit quod verum est,ꝙ facti sunt domini,sed non
pleno iure,quia non habent vsumfruct.& isto respectu sunt eis
obligatæ,si eas eligāt,secundum Cy.ar.j̄,de leg.l.j.& hoc in om-
nibus in quibus efficitur vsufructuaria,propter transitum ad se
cunda vota.Sed vbi non trāsiret ad alia vota,ita,quod remanet
domina, quia ista purè poterat alienare pro libito, hodie vero
non potest,nisi virilem, & residuum liberis eiusdem matrimo-
nij tenetur reseruare,vt s̄.eo.auth.vxore & in auth. si tamen,di
co talia bona esse filiis hypothecata,quia si ista,fortius illa, quæ
pleno iure sunt sua,

3 **§.Si in vero.** † Pater,vel mater non transiens ad secunda vota,potest de lucris nuptialib. dispo-
nere pro libito,& eo,vel ea non disponente, possunt filij vendi-
care licet hæreditatem primi parentis repudiauerint. h.d. Not,
quod mater non nubens,seruat affectionem filijs, & sic nubēs
non officit filiis, Opp. quod hodie,licet non transeat ad secūda
vota,non possit de toto disponere,pro libito,vt s̄.eod.auth.si ta
men.Solu.confitendo,ut in gl,

SVMMARIVM.

1 *Pater transiens ad secunda vota, vnum ex filijs eligere debet.*

LEX VII.

In quibus, Ista lex, & sequens in principio idē dicunt, videlicet,quod filius transmittit ad descen-
dentes ius vendicandi lucrum, sibi proueniens propter transi-
tum,quem parens fecit ad secunda vota,ascendentibus,& colla
teralibus exclusis.h.d.Et no.quod hoc habet locum, etiam si fi-
lius decedat antequam pater,vel mater transeat ad secunda vo-
1 ta. † Item no.ꝙ tex.iste in fi.habet duos intellectus.in glo.& pri
mus est,quod pater transiens ad secunda vota, eligat vnum ex
istis neposibus,& istum dicit gl.corrigi per auth.lucrum. s̄. eod.
licet alleget in oppositū,vt non corrigatur, quia aliud in filiis,
quibus omnibus fit iniuria,aliud in nepotibus, quibus non fit
iniuria per transitum ad secunda vota.Sed non obstante hac ra
tione puto corrigi,vt dicit gl.quia nepotes illi,loco suorum pa-
rentum succedent,vt instit.de hæred.ab intest.§.cum filiis.ergo
de eis idem iudicandum,quod de patribus eorum.Item quia si
bene ponderetur ratio huius.l,& seq. quæ volunt, vt restitutio
fiat nepotibus,fuit quia per auum,vel auiam ita fit iniuria nepo
tibus,sicut fit filiis per patrem,vel matrem ad secunda vota trā-
seuntem,& ideo glos.in corpore.§.j.super verbo,eligendi,tenet
simpliciter,vt hæc lex sit correcta.

SVMMARIVM.

1 *Liberi primi parentis possunt lucra nuptialia sibi vendicare.*
2 *Institutio hæredis, venit nomine alienationis.*

LEX VIII.

Si quis prioris matrimo,

1 **§.Illud,** †Lucra nuptialia non alienata, possunt liberi primi parentis etiam eius hereditatem repudiātes,
sibi vendicare,& dicūtur alienata,siue titulo singulari, siue vni-
uersali,etiam si per institutionem hæredis in alium transferan-
tur.h.d.vsque ad ver.talem, licet ille cōtinuationem habeat cū
isto, sed quia ille varias lecturas habet, ideo illum lego per se,
2 † No.ꝙ verbo alienationis, continetur hæredis institutio. con-
cor,ff,de leg.ij.l.peto.§,fi.& ff.de ver.obl.l.si ita quis,§.ea lege.Su
per tex.ibi alienare vel administrare.dic hodie virilem tantum.
vt s̄,eo,auth,si tamen,& auth.vxorem.Opp.ꝙ non adeuntes hæ
reditatem,non admittantur,vt s̄.eo.l.generaliter.§.in his.Solu.
vt in gl.quia hæc secūdum illam,sed hodie illa,& ista in hac par-
te sunt correctæ,p auth.si res,ibi positam.Opp.cum gl.ꝙ here-
dem instituendo,non dicatur alienare:ut ff.de fun,do.l.j.Gl. nō
soluit,& ideo forte,quia illa potius concordat.Item ad idē opp.
de l.ex hoc edicto.§,sed hæredem,ff.de alie. iud. mu.cau, fac. sol,
secundum Cyn.ibi quantum ad illud ædictum, quod dolum re-
quirit,qui cessat instituendo hæredem, quia in moriente do-
lus non præsumitur, licet alienasse dicatur, vt hic. Tu atten-
de,quia hæc alienatio erat generaliter permissa,ibi vero prohi-
bita.& de his vide,quę plenius scripsi,in l.ea lege.s̄.de ɔd.ob cā.

SVMMARIVM.

1 *Ciuis, an possit forensem instituere hæredem, stante statuto &c.*
2 *Liberi secundi matrimonij, quando vendicent sibi bona, siue lucra secundi matrimonij.*
3 *Relicta, & fideicommissa tam inter liberos primi, quàm secundi matrimonij diuiduntur, sed non donata propter nuptias.*
4 *Liberi primi matrimonij, repudiantes hæreditatem parentis, lucrum habent præcipuum, & non liberi secundi. & nu.5.*
6 *Liberi secundi & tertij matrimonij, quando habeantur pro liberis primi.*
7 *Bona parentis transeuntis ad secunda vota, sunt liberis obligata.*
8 *Filius, quando possit administrationem patris perscrutari.*

AVTHENTICA.

Nunc autem, Hæc auth.corrigit, ꝙ s̄. de institutione hæredis dixit.nam hodie, siue hæ-
redem instituendo,siue generaliter bona sua relinquendo, nō
dicitur ex hoc lucra nuptialia alienare,seu in alium velle trāsfer
re,nisi expresse de eis faciat mentionem, sed præsumitur libe-
ris seruare.quod no. Supple igitur tex.ibi expressim, & specifi-
ce.Ibi trāsponit.s.lucra illius matrimonij. ibi ipsius. s.filiis primi
1 matrimonij.† Et ex ista autoritate sume bonum ar. in Ferraria
est statutū,quod nullus forensis possit sibi quærere immobilia.
modo pone ciuem Ferrariensem instituisse sibi hæredem forē-
sem,& filię eius nihil,quam dotis nomine,iure institutionis re-
liquisse, certe immobilia videntur deberi filiæ per hanc authē.
Gloss.quærit de quibus bonis loquatur hæc auth.& dic,ut in ea
in qua adde ibi propter nuptias,scilicet,in quib.non corrigitur
ius vetus.ut no.s̄.eod.auth. vxorem Item adde ibi.l.quidam. sed
hæc præsumit depositum in fauorem filiorum,

2 **§.talem.** † Iste §. reputatur difficilis,pp̄ter varietatē, lect. Vnde Mar.sic ponebat casum,Vidi in præceden
ti,ꝙ filii primi matrimonii hereditatem primi parentis,nō adeū
tes,lucra ipsius primi matrimonii possunt uendicare.Sed qd de
lucris secundi matrimoni,si extant liberi ex secundo matrimo-
nio,& liberi ex primo,& moriatur parens cōis istorum,nō facto
transitu ad illud matrimonium,an solum liberi huius secūdi ma
trimonii lucra eiusdem uendicabunt.Et dr̄, ꝙ nō,si liberi primi
matrimonii succedant cum eis,huic parenti, ultimo morienti,
qa tūc veniunt pariter,Cōtra istā positionem oppo. de l.j. cum
aliis.s̄.e.ubi soli liberi secūdi matrimonii,lucra eiusdem matri-
monij percipiūt,& liberi primi matrimonii, lucra eiusdem per
cipiūt soli.Dicit gl.ꝙ Mar.se defendens dicebat,ꝙ illa debet in-
telligi secundū istā,quid Mar.voluerit,ignoro.Sed Cy.cū intelli
git,ut velit,ꝙ illa.l.corrigaṫ per istū.§. iō ipse reprobat eū dicēs,
illa.l.est confirmata in auth.de nu.§,nec illud.vñ illa potius hūc.
§.debet corrigere, & uerū dicit.Sed uerba Mar.nam patiuntur
istū intellectū quē dat eis,Cy. vñ quē intellectū Mar. habuerit,
cogitandū reliquo,Sed meo iudicio Mar.uoluit dicere ꝙ in l.cū
aliis,nihil dr̄,an repudiauerit hæreditatem parentis,uel nō,iō il-
la est distinguenda per hunc.§.& præcedentē.Iō huic so.iniūgo
aliam sol.gl.ibi,vel melius.Et dixerūt alii,qđ imo in lege,cū aliis,
fuit adita,sed inter cuius hæreditatis aditionem,est distinguen-
dum, quia aut liberi secundi matrimonij adiuerunt hæreditatē
primi parētis, a quo lucrum emanauit,siue sit donatio simplex,
& sponsalitia,siue donatio pp nuptias,siue dos,& habet locum.
l.cum aliis,ut sibi præcipuum hoc lucrum habeant, Aut repu-
diauerūt primo morientis,a quo lucrum descendit,sed adiuerūt
hæreditatem lucrantis,secundo loco morientis,& tūc diuiditur
inter liberos primi mr̄imoni,& secūdi,vt hic.& de veritate isti9
sol.di-

sol. dicetur in lec. Io. Alij dixerunt, ꝙ in d. l. cum aliis, loquitur de do. ante nup. quam habent præcipuam: licet vltimi parẽtis oẽs adiuerint hæreditatẽ. hic de do. simplici, quę diuidit: poterãt isti moueri ex eo, quia donatio simplex inter coniuges, confirmat morte; & habet vim relicti, vt ĩ. de don. inter vi. & vx. l. donatio-
3 nes. & ĩ. ad l. Fal. l. ĩ donationibus. †Sed relicta, & fideicõmissa diuiduntur inter liberos primi, & secundi matrimonij, sed dona. propter nup. habetur per liberos cuiuscunq; matrimonii precipua, vt de his est casus in aut. de nup. §. nec illud. ergo &c. Et qđ de donatione simplici dixi, intelligo, vt dicam infra, in q. penult. Sed quod hic loquatur de donatione simplici, nõ colligit ex lra & potissime cum iste tex. aduersetur. §. præcedenti, qui de aliis lucris ex coniugo quæsitis, & sic de dote, & donatione pp nup. loquitur. Ideo alii dixerunt, ꝙ in l. cũ aliis, de sponsalitia tantum largitate loquitur, vt ibi in litera patet. hic de aliis, quę coniunx superstes lucrata est. Hæc sol. est dubia in se, videlicet, quomodo intellexerit, quod dicunt de sponsalitia largitate, an proprie de ea, quæ fit ante matrimonium, vel proprie de ea, quæ donatio propter nup. appellatur. & si de ista intellexerũt, nõ bñ dixerũt quia & de ista intelligitur etiam hic. Si vero intellexerunt de prima, & proprias dubium est, an bene dixerũt, & de hoc dicam. ĩ. i vlt. q. Dixerunt ergo alij, vt Io. quod casus debet aliter hic poni, q̃ fecerit mater. vt sequitur, in gl. videlicet, qđ susceptis liberis ex priori matrimonio, & præmortuo viro, mulier est lucrata decẽ; & dona. propter nup. & nupta secũdo, liberis susceptis, mortuo viro, lucrata est 20. ea mortua succedũt ei liberi primi, & secũdi matrimonii. Quæritur, quid de lucris prędictis, supposito, quod isti liberi tã primi, quàm secũdi matrimonii repudiauerint hæreditatem patris sui. Et respõdetur, quod liberi primi matrimonii lucrum à suo patre prouentũ habere debẽt præcipuum, sed liberi secundi matrimonii lucrum a suo patre profectũ, nõ habent præcipuũ. Et ratio huius diuersitatis est: quia liberis primi matrimonii seruatur propter iniuriam ei illatam ex trãsitu quẽ fecit mater ad secunda vota. Filiis autem secũdi, nulla fuit facta iniuria, quia non transiuit mater ad alia vota, i. ad tertium matrimoniũ. & iste est casus Io. qui iuxta quærit si liberi secũdi adiuissent hæreditatẽ patris sui: an hoc lucrum haberent precipuũ & dicit glo. quod sic, & quod dictum est in matre habet locum
4 etiam in patre, vt hic in litera. † Sed quero cur liberi secundi matrimonii adeuntes hæreditatem primi parentis habent lucrũ illud præcipuum, & non repudiantes? potest dici, quia repudiando paternam, videntur repudiasse spem huius lucri à suo patre peruẽti, quod non vĩr fecisse adeundo. Sed aduerte, quia lectura ista Ioan. videtur destrui per l. generaliter. §. in his, s̃. eo. vbi filii prioris matrimonii, lucrũ a suo patre peruentũ, cuius hæreditatem repudiauerint, non possunt habere, nisi adeant hrditatẽ matris. ergo non vĩ verũ, quod eo casu, propter iniuriam eis illatã tale lucrũ seruetur, sed qa matris, quę fuerat lucrata, sunt hæredes. & si hoc est idẽ in liberis secundi matrimonii, non cõsiderato, quod eius nulla facta sit iniuria: qa iniuria ista nõ consideratur, vt dixi. Et forte huius timore Ia. de Ra. posuit nouũ casum in isto. §. quem recitat hic Cy. & dicit, ꝙ hic loquit̃ de adeuntibus, & non de repudiantibus. & sic contra præcedentẽ. §. cui continuat. iõ ponit sic casum v dimur proxime, ꝙ si pr̃, vel mater lucratus est, vel lucrata est à suo coniuge, filii illius primi matrimonii habebũt illa lucra ꝑcipua, si non adeunt hæreditatẽ patris, vel matris lucrantis. Sed pone, quod adeunt hæreditatem nunquid habebunt præcipuum. & dicitur, quòd nõ, imo ex quo adeunt, illa lucra diuidentur pro portionib. hæreditatis. & vbi non adierunt, tunc illa lucra haberent ꝑcipua. & s̃m hoc dicit non obstare. d. l. cum aliis. qa ibi loquitur in nõ adeuntis, nec curat ipse, an sint liberi primi, vel secundi matrimonii. & hãc lect. dicit Dy. sibi videri veram, sed ego reputo falsam. Et vt bene videas diuersitatẽ istarum legũ, attẽde, quòd d. l. cũ aliis. loqtur qñ liberi tã primi ꝙ secundi matrimonii, matris, q̃ ab vtroq; virorũ lucrum receperat adiuerunt, hereditatẽ, ut probatur ibi circa finem. dum dicit ad maternas sane ueniens facultates &c. Vñ ibi est casus, qđ lucra habẽt precipua, sed alias facultates diuidunt, etiam si ex testamento ei succedant: ut ibi. Et sic falsum dicit Ia. de Ra. Postea secuta est lex, generaliter. §. in his. & illa disposuit, ut si liberi repudiassent utriusq; parentis, s. tam dantis, quàm lucrantis hereditatem, lucra nõ possunt habere precipua, sed ubi repudiauerint hereditatẽ dantis, sed adiuerint hereditatem lucrantis, tunc lucra illa debent habere, quod intelligo, ut cętera bona ipsius lucrantis, cuius heredit tẽ adeũt. & sic inter eos diuidet. post hęc secuta est hęc. l. si quis. in §. illud. Et hic põdera, ꝙ ille. §. loquitur qñ pater, uel mater, non transiuit ad secunda uota. ut in litera patet. ibi minime ad secũdas nuptias uenerint. Nec ob. litera ibi ex priore matrimonio: quia gl. ibi respondet, ꝙ sic loquitur ad dñam secundi, quod õhi potuit, non ꝙ contrarium fuerit. & dicit iste. §. quod liberi illius matrimonii, ẽt nõ adeuntes paternã, uel maternã hereditatem, res ex lucro quęsitas, nõ cõsumptas, quas hodie cõsummare non pñt, sibi uẽdicare pñt. & s̃m gl. loquit ibi de hrditate dantis, non autẽ lucrantis. & hoc non ob. d. l. generaliter. §. in his. Ia. de Oa. ut patet s̃. intelligit illum tex. in hrdtate lucrãtis. & ego puto uerius, ut ex sua serie innuit ille tex. & iste. Ad. §. in his. resp. dupliciter, vno, qđ ibi loquit, qñ repudiauerit hæreditatem, ẽt primi parẽtis. & sic vtriusque, hic vero adiuerat hereditatem primi parentis, & iste casus additur hic, qui deficiebat ibi. vel dic, quod ibi expressim non dicit, qd iuris sit si utriusque hereditatem repudiauerit, nisi a sensu õrio, vel õdõne cessante. Hic vero idem dicit, si neuter heres fuerit; & sic in hac parte auth. hæc res, nihil innouaret, tñ pręcedentem intellectum reputo veriorem. patet tñ hucusque
5 quod isti tex. non õriantur inuicem. †Nunc videamus, quid addit tex. iste, qui continuationem habet cum præcedenti. Et ego non secutus aliquam ex expositionibus supra scriptis: dico quod iste tex. limitat præcedentem. & uult iste tex. quod si non oẽs liberi ipsius lucrantis repudiant hæreditatem, sed aliqui adeunt ẽt, si non essent de liberis eiusdem matrimonii, siue solidam habeant hæreditatem ex testõ, uel abintestato, siue tantum partẽ, quod intelligo ex testõ, non datur hic facultas, & licentia liberis repudiantibus hæreditatem lucrantis, uendicandi sibi hęc lucra in aliqua parte: ex quo alii liberi, qui fratres sunt istorum repudiantium acquisiuerunt sibi hæreditatem. & hoc vult ista litera quasi hæc lucra pœnes adeuntes remaneant, & est litera plana. Nec l. cum aliis, in aliquo contradicit. & iste intellectus, licèt inauditus, conformis est literæ, & probatur hęc positio in corpore de nup. §. soluto. uer. placuit: vbi directo sit sermo de isto casu veruntñ fateor, quod iste casus ibidem statim corrigitur. Nam vult, ꝙ siue oẽs repudient, siue quidam ex eis adeãt, qđ repudiãtes nihilominus ad ista lucra vocentur, & admittantur ꝑ sua rata. est ergo casus iste correctus, licèt in hoc. §. sit vetum. Sed nũc uideamus, an lect. Ioan. sit correcta. & dicit glo. ꝙ sic, in ea parte in qua Io. notabat iniuriam illatam primis, ob quam dicebat primos admitti, licèt nõ sint hrdes. nã hodie iniuria ista, nõ õsideratur, quia licèt non trãseat ad alia vota, cogitur tñ liberis reseruare, ẽt si postea nullus eorũ, hereditatẽ adeat. ut in authen. hęc. res. & auth. vxore. & auth. si tñ. s̃. eo. Quero si ex secundo matrimonio mulier conuolat ad tertium, an sit differentia inter liberos primi, & secundi matrimonii, & dicit Cyn. & bene. ꝙ non.
6 †Quæro mulier ex primo matrimonio liberos non hẽt, ex secũdo sic, & nubit tertio, & ex eo etiam filios habet. nubit. & quarto. & ex eo nullos liberos habet, & sunt liberi secundi, & tertii matrimonii: nunqd liberi secundi, habebunt pro liberis primi? & de eis, ut de liberis primi iudicabitur? & dicit Cy. qđ sic, ut hic in §. secundum lect. Io. Quod deducit ad qõnem. consuetudine, vel statuto cauetur, quod filius primogenitus, ex primo matri-
a monio solus succedat in baronia. a Contingit; ꝙ baro ex primo matrimonio liberos non habuit. mortua vxore duxit secũdam: & ex ea liberos habet de, inde ista mortua, duxit tertiã: & ex ea ẽt filios habuit: postea moritur iste baro, quærit̃ q̃ filiorũ portio esse debeat in ista baronia. Nã filii nati ex tertio allegant õ primũ, ꝙ ipse non est natus ex primo, sed ex scđo matrimonio. facit iste tex. ꝙ licèt verè sit s̃m, de eo tñ iudicat̃, ut de primo, ex quo nullus est ex primo, sicut mtimoniũ tertiũ dr̃, s̃m. & ꝑ õns s̃m, dicet primũ. & ita dicit Ia. de Ra. fuisse consultũ. Quero penul. ego dixi. s̃. ꝙ lucrũ donõnis pp nuptias, reseruat̃ liberis eiusdẽ matrimonii. & hoc est indistinctè verum. Secus dixit in donatione simplici facta inter coniuges, quia de illa indicatur, ut de cęteris bonis donatariis, quę diuiduntur inter libero primi matrimonii, & scđi; an hoc sit simpliciter verũ? rñdeo, ꝙ non. vnde distinguẽdum est a quo emanauit donõ, qa si a primo viro; tũc illa, & cętera legata, & fideicõmissa debent ꝑcipua liberis primi matrimonii. imo ꝑ trãsitũ ad scđa vota, oĩum istorũ, proprietate priuat̃, ut in auth. de nu. §. si vero expectent. Si aũt emanauit a scđo, idẽ, si trãsiuit ad tertiũ, vt oĩa liberis scđi matrimonii dẽantur, qa eadẽ est rõ, q̃ in primo. ubi aũt nõ transiuit ad tertiũ, tũc talis donatio. qa capit uim legati, & ipsa legata, & fideicõmissa, liberorũ scđi non sunt ꝑcipua: sed cũ cæteris bonis diuidit̃ inter liberos utriusq; mr̃imonij, q succedũt, huic vltimo morienti. & de hoc est casus. ĩ auth. de nu. §. nec illud. & hanc diuersitatẽ tene cordi. Quero ultimo, qđ de donõne sponsalitia, a spõso facta spõsæ, q postea õiugio secuto, liberis susceptis, decessit muliere supstite, q̃ s̃m virũ accepit, & liberos sustulit, & mortua est, cui succedunt liberi utriusque matrimonii. Sed petunt nati ex primo illã donõnem sponsalitiam præcipuã. Alii dñt eam pariter diuidendam, vt cætera bona, q̃ritur quid iuris? pro prima allegatur l. cum aliis. s̃. e. & quod hic no. gl. & tex. in auth. de nup. §. nec illud. quę de sponsalitia largitate loquuntur. In contrarium allegatur ꝙ olim titulus rei donate statim trãsibat ad dominum, & reuocabilem talis donatio sortiebatur effectum. vt supra de donatio. ante nup. l. si tibi, & l. si filię. & licèt hodie sit innouatũ, ut si matrimonium non sequatur, facto sponse, repeti possit, vt l. cũ veterum. ĩ. eo. ti. tñ secuto, remanet prior iuris dispositio: & sic remanet in pleno dñio sponsę; adeo, ꝙ sponsa põt illud in dotẽ dare.

ADDITIO.

a Succedat in baronia. Tu vide de hac quæstione, vltra ea quæ hic not. Bal. nu. j. uer. modo pone quidam baro, quod not. in proh. fforum. §. disc ipuli. ibi quod primum est, & tex. in c. Ioseph, cum ibi no. extra. de ver. sig.

dare, ut l. j. inf. eo. ti. & iõ tanq̃ bona q̃ patrimoniũ exiuerant donatoris, & erant propriè sponsæ, sunt iudicanda; & sic ut cetera sunt diuidenda, & fortius, quam sibi legata, uel per fideicommissum relicta. & hoc teneo non ob. l. cum aliis. s̃. eo. qa ibi lex, hoc uocabulo abutitur; & multoties facit lex ĩ ista materia. Vnde quod vbi dicit, dr̃ de sponsalitia largitate, accipitur ꝑ donatio
a ne, ante nup. quæ pp nup. appellatur, a quia in recompensatione dotis, datur: & hoc probatur ibi in prin. in uerbo mariti. non. n. dicit sponsi, & eodem modo abutitur. in d. §. nec illud. ut ibi clarè ex litera colligitur, & ita etiam abutitur. in d. §. nec illud, ut ibi euidẽter colligit, & idẽ. ĩ §. si ñ solũ. e. ti, & ĩ Auth. ut spõ. lar. ĩ pri.

ADDITIO.

a Quæ propter nuptias appel. Non enim, vt dixi sup. de do. ante nup. l. cum multæ, numero primo, in versi. cognominari debet, omnis donatio aante nuptias appellatur donatio propter nuptias.

§. In illo. Iste. §. supplet. §. in oĩb. positũ, in l. hac edictali, sup. eo. Nã ꝙ ibi dixerat. de iure hypothe. bono
7 rum eius; hic extendit ad patrem &c. † Casus, sicut bona matris, ita patris ad secunda vota transeuntis, sunt obligata liberis primi matrimonii, pro lucris õseruandis, ac ẽt pro aliis bonis a matre, vel a materna linea ad filiũ puẽtis: in quib. pr̃ habet vsũfr. nõ tñ filii ex causis predictis, pñt perscrutari administrationem parentum, h. d. Et primo in lucris nuptialib. secundo in aliis bonis, a matre in filium prouentis, tertio ante precedentia dicta limitat & declarat. secunda ibi, illius ẽt, tertia ibi: ita tñ. No. tria, quæ sũt in summario; & pondera tertium, quia non tam de patre in cuius est potestate, quam ẽt de matre loquitur, in cuius nõ est potestate. No. 4. ꝙ res obligata transit cum sua cã. cõcor. ĩ. de distr.
8 pi. l. si debitor. † Gl. op. ꝙ filius possit a perscrutari administratio-
a nẽ patris, ut l. imperator. ff. ad treb. Solu. quod hoc est regulare. Fallit si sit suspectus de fraude, vel de alienatione, ut ibi. & ita dicit gl. Sed caue, quia ista solutio, inquantum concernit ista lucra de quibus hic in prima parte, non vĩ bona: quia tex. in auth. de nup. §. si vero expectet, uersi. si & ita circa, expressim dicit quod filii non possunt prohibere alienationem. iõ quantum ad ista lucra, vĩ esse speciale, quia illa debentur filiis ex legis dispositione, præter alicuius parentis, uel hominis voluntatem, secus in fideicommisso restituendo filio, quia filius habet pro se testatoris uoluntatem, & idem dico de bonis propriis patris, sed in bonis aliis a matre prouentis, in quibus pater habet vsumfructum, rationem potestatis adhuc procedit gl. Oppo. ꝙ filius habeat hypothecam in rebus patris, ut infra de bo. quæ lib. l. cum non solum. §. non autem. Solu. ut ibi. Oppo. quod nec istę res lucratæ, sint filiis hypothecatę, cum per transitum ad secunda vota, facta sint filiorum, quoad proprietatem, ut supra eod. l. hac edictali. §. his illud. & sic in eis non habetur pignus, ut ff. de iu. l. neque pignus. So. ut dixi, in d. l. hac edictali. §. omnibus.

ADDITIO.

a Quod filius posset. Adde Soc. cõn. 34. incip. prosequendo ordinem, vẽr. circa sextam principalem, in prima parte, car. 70. vbi hoc idem inducit, & firmat.

SVMMARIVM.

1 *Parens si coniugi secundo plus dimiserit, id inter liberos primi matrimonij, diuidetur.*
2 *Filij primi matrimonij, an habeant quærelam, si parens ad secunda vota transiens nil eis reliquerit.*
3 *Liberis quantum sit relinquendum.*

9

1 a **Quoniam** † a Per hanc legem statuit, ut id quod parẽs plus dat, uel relinquit scđo õiugi, q̃ uni ex liberis primi matrimonii, qualiter diuidatur inter liberos primi, matrimonii, & scđi, qđ antea nõ erat puisum. Sed hodie est correctũ, & solũ liberis primi matrimonii debet̃. h. d. cum auth. ad eos. hic posita: quæ est auth. de nup. §. optimæ. versi. & hic decernens. Quærit gl. quid si nihil dedit liberis primi matrimonii, an totum reuocabitur. dicit glo. primo ꝙ sic, filii tñ scđi matrimonii, nõ debent sic sua quarta fraudari. uel dicit gl. dic, ut dixi in l. hac edictali. in prin. & ibi tenet, ꝙ uirilis remanet secundo viro Sed dubiũ est si sint ẽt liberi ex scđo matrimonio, an & ipsi admittantur cum primis; & sentit ista gl. ꝙ õdõne ex lege, non admittantur soli primi, quib. est facta iniuria, uerũtamen liberi ex secundo matrimonio, sua ltĩa non debent fraudari, circa qđ vi-
2 de, quod scripsi in l. hac edictali. in 2. & 4 q. Querit gl. etiam vtrũ filii primi matrimonii habeant quærelam, & dicit gl. qđ qõ non procedit, quia q̃rela est remedium subsidiarium, ut ĩ. de li. prẽt. l. si. circa medium, & insti. de inoffi. test. §. cũ aũt, & ff. de inof. test. l. Papinianus. §. si quis impubes. unde non potest competere, cũ habeat condõnem ex hac auth. Bar. tenuit õ, & dixit querelam inofficiosę dotis, vel donationis prius competere, & in residuo õdõnem ex l. Sed querelam inof. test. nõ, quia illa est subsidiaria, sed dic, ut scripsi in l. hac edictali, in secũda qõne, ulterius tex. dicit plus dedit, vel reliquit secundo coniugi, quàm liberis primi
3 matrimonij dandũ, uel relinquendũ est. † Quæro quantum est illud, quod ẽ liberis relinquendũ. Bar. alibi intellexit istũ tex. de debito bonorum subsidio, ut scripsi in qõ. 7. in l. hac edictali. supra eo. sed male dixit, quia si hæc ita intelligerentur, sequeret̃, ꝙ vsq; ad ltĩam, q̃ debetur filiis posset dari vel relinqui, scđo õiugi, quod est falsum, ut d. l. hac edictali. iõ scđum subiectam materiã ista verba debent intelligi, & sic de eo, ꝙ est relinquendum liberis per respectũ ad uirũ secundũ, ut sic illud tantum, qđ vnusq; quam liberorum primi matrimonii tñ habeat, q̃tũ vir scđs habet, vt probatur aperte in l. se. quia tunc ad reuocandum aliquid non admittuntur; secus si minus habet aliquis, quia tunc ad reuocandum admittuntur, & de illo reuocando communicando, loquitur. l. ista, & sic intelligendo. l. istam non facit pro eo. Bar.

ADDITIO.

a Quoniam. no. hanc. l. pro decisione qõnis Bal. in l. j. in 6. col. de inof. do.

§. **Ad hæc.** Statuta in lucris nuptialibus, matrimonio morte soluto, locum habent, etiam si soluatur diuortio. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Liberi ingrati lucrum perdunt, quod datur filijs primi matrimonij.*

LEX X.

1 **Cum apertissime.** † Liberi ingrati, non admittũtur ad partẽ lucri, qđ debetur filijs primi matrimonij, ex eo, quia plus debito sit datum, vel relictum, scđo coniugi. h. d. Expone tex. ibi releuatum. i. probatum, Ibi nam & necessitas. iste tex. õuertit ordinem, ut dicit gl. Ibi nouerca acceperit, siue ex pacto lucrari debeat. Ibi afficiebãt, cogitantes se ammodo nõ posse priuari, quominus tãtũdẽ recipiãt. Not. quod filius non dẽt iniuriari patri suo. Itẽ qđ per. l. non dẽt dari occasio mali. õcor. ĩ. vnde vi. l. meminerint. Oppo. quod hoc non inuenerit Iustinianus, ut s̃. eo. l. hac edictali, vbi de ingratis liberis dr̃. Solu. vt in gl. quam ꝑ te. vide, sequitur auth. mater, quã plurimi libri non habent. sed gl. de ea facit mentionem.

SVMMARIVM.

1 *Mater transiens ad secunda vota, non reuocabit donationem factam filis ex causa ingratitudinis.*

1 **Mater.** Hec auth. sumpta est ex auth. de nup. §. mater. † Mater donationem factam filiis postea transiens ad secunda vota non reuocat ex cã ingratitudinis, nisi ex trib. causis. h. d. Casum ponit gl. videlicet, si filius vitæ matris fuit insidiatus, vel in eam manus impias iniecerit, vel totius substantiæ qõnem mouerit, & no. qđ istæ tres causę donationem faciunt reuocari. Sed sunt alię plures, q̃ filios repellunt ab hereditate, ut ĩ auth. Vt cũ de ape. co. §. cãs. quarũ quamlibet reputo sufficientẽ ad repellẽdũ filios ad hmõi lucrorũ reuocationẽ: & hoc probat, ex similitudine, quam fecit præced. l. cum apertissimis, in princ. & cãę debent probari, sicut qñ repellitur a successione ut ẽt ꝑbatur, ĩ. ea. l. ver. quapropter, ibi ĩgratos reuocari liberos, quod no, & dubiũ est, an debeat exprimi, sicut hodie in repulsione, ab hereditate. & vĩ quod non, quia cauetur lege. & quia quod non mutatur stare non prohibetur. ĩ. de app. l. præcipimus.

Si secundo nupserit mulier, Rubrica.

¶ Continua rubricam, ut in glo.

SVMMARI.

1 *Mulier secundo nubens vsumfructum, sibi a marito relictum perdit.*

VNICA.

Si vsumfructum. Primo de vsufructu ĩ ultima voluntate vxori relicto. Secundo de vsufructu rerum, ante nuptias ei donatarum: secunda ibi, de
1 vsufructu. Casus. † vsusfructus a marito vxori relictus, per transitum ad secunda vota, iure isto peribat, hodie secus, nisi maritus hoc dixerit. hoc dicit cum authen. Supple tex. ibi legitime, ut qa filii legitimæ ætatis sunt effecti, uel quia cum autoritate tutoris, uel curatoris petunt, ¶ Ibi ad aliquid deducta &c. facit iste text. in arg. ꝙ si iudex pronunciet rem cum fructibus restituen-
a dam, a quod sententia non ualet, in fructibus, quia est incerta, vt hic de quo dicetur. ĩ. de sen. quæ sine cer. quant. l. 3. ubi per Cyn. ¶ Quæro an mater teneatur filio, etiam de fructibus percipiendis. quidam, quod non, sed gl. tenuit contrarium. in l. si pars. sup. de vsufru. dic, vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Rem cum fructibus restituendam. Adde ultra ea, quæ hic not. Bal. nu. 2. versi. ex hoc colligit Rich. Mal. quod not. idem Bal in l. cum propria, supra. si quis alt. uel sibi.

SVMMARIVM.

1 *Mulier secundo nubens, vsumfructum non perdit, nisi maritus expressè dixerit.*
2 *Vsusfructus quare non deserit mulierem, sicut proprietas.*
3 *Vxor quid habere debeat, si testator relinquat eam dominam, & vsufructuariam omnium bonorum.*
4 *Vxor quid habere debeat, si filius, & extraneus sint hæredes instituti.*
5 *Filius an possit prius legitimam deducere, si vxor patris debeat de omnibus alimentari.*

AVTHENTICA.

Hoc locum. Sicut lex codicis, de duplici vsufr. loquitur, ita aut. secunda ibi, sed vsufru. Et attende quod hæc auth. sumpta est ex Auth. de nup. §. si vero solum, & ibi glo. legit secundam partem duobus modis, vno ut intelliga-

telligatur in vsufruc.dato in dotem,vel in dona.propter nup.cũ
pacto lucrandi.& iste casus vr̃ probari in nouellis.ut ibi dicit gl.
Tamen gl.ibi dicit,quod illi literæ non applaudet,& bene.Secũ
do modo legitur,quando dos, & donatio fuit data pleno iure,
cum pacto de lucrando.Et postea per transitum ad secunda vo-
ta,facta est fructuaria.nam noa potest testator hunc vsumfr.fa-
cere,sibi denegari:Et pone exemplum, quod maritus præmo-
riens cognoscens, quod vxor lucratur donationem ante seu
propter nupt.testator prohibet eam transire ad secunda uota.
addit,quod transeat,ipse vult,quod ipsa perdat,&proprietatem
& vsumfructum huius donationis propter nup. certè hoc face-
re non potest;quia hunc vsumfructum non habet ab eo, sed a
1 lege.†Not.primo quod mulier non perdit vsumfructum,sibi da
tum a marito per secundas nupt.nisi maritus,hoc dixerit. Secũ
do no.quod datum a lege,nõ potest homo auferre,ut hic, in fi.
& ita allegatur circa primam partẽ.Quæro quomodo auth.ve-
nit ad l.codicis;dic correctiuè,& augmentatiuè.Correctiuè; qa
vbi per illam.l.peribat vsusfru,hodie non perit, per solum trãsi
tũ ad secunda vota.Augmentatiuè,quia.l.codicis solum in vxo-
re loquebatur;hæc ẽt in marito,vt patet in corpore.Item illa in
vsufructu legato;hæc ẽt in dato inter uiuos. Sed circa hunc da-
tum inter uiuos,moueo dubium;an qñcunq; dator posset adii-
cere,ut pereat,si ad secunda vota transeat?& qd in casib. in qui-
bus donatio statim valuisset,& not.hic in gl.2.ꝙ tpe donationis
hoc donator dicere debuit.In casib.vero in quib. donatio non
valuit,sed expectatur,vt ualidetur morte donatoris.tunc qñcũ-
2 que põt adiici,hæc ꝯdõ,ꝗ & reuocari potest.† Quæro quæ põt
esse rõ,quare non deserit mulierẽ vsusfructus,sicut proprietas,
Respondet gl.in corpore,quod si proprietas, eam non desere-
ret,remanerẽt filii,sine satisfactione iniuriæ, cum perpetuo es-
set penes matrem.sed in usufructu est secus, qa perit ex multis
causis,& hoc visum fuit sufficere legislatori. Potest addi alia rõ,
ne tex.implicare sibi videretur ꝯtrietatem aliquam: cum iam ꝓ-
uidisset,ut vsusfructus,sibi remaneret, vnde nũc tollere sibi nõ
debet,licèt ususfructus tantũ sit ei datus,uel relictus. Addit Cy,
aliam rõnem,quia nimis esset grauis pœna, si sibi nihil remane
ret.Sed postea hoc approbat ex eo:quia si sola proprietas esset
ei relicta,tunc proprietas eam desereret non deberet,quod ipse
falsum putat.& sic rõ non est bona.Quero cum gl.an quod hic
in fratre dr̃,vendicet,sibi locum in vsufructu aliorum datorum,
quàm dotis,uel donationis propter nup.dicit gl. quod non, qa
in illis poterit derogare,& beue dicit,quod potest, sed non om-
ni tpe,nisi in relictis in vltima voluntate.In datis inter viuos di-
stingue, vt dixi.s̃.in ver.sed circa.& ita intelligo,quod not.glo.in
3 corpore.†Quæro,quid si testator dicat relinquo a vxorem meã
a dominam,& usuariam,seu dominam, & usufructuariam b om-
b nium bonorum meorum,& alium uniuersalem hæredem insti
tuit.& vr̃,quod vxor nihil debeat habere,quia ĩ legato sibi facto
est repugnantia,quæ vitiat totum,ut in l.ubi repugnantia.ff. de
reg.iu.repugnantia colligitur ex eo,quia nõ potest esse proprie
taria,& usumfructum formalem habere.ut ff.si usufru.pe. l. uti
frui.In ꝯrium,ut valeat,quia duo sunt legata distincta. primum
plenæ proprietatis,dum dicit dominam; secundum vsusfru,&
ex his duobus facultatem habet eligẽdi,qđ velit,ut l.si Titio fun
dus.ff.de usufru.leg.& ita cõiter tenetur,& sic apparet,quod nõ
est repugnantia.Alii dicunt,quod ex hoc hæredes instituti,vide
dentur grauati de restituẽdo ei hereditatem.sed hæc truffa est.
Tertii extra gl.dixerunt,quod eam relinquendo dominam, nu-
dam proprietatem legat.Et dum subiicit,& vsufructuariam,vsũ
fructum legat,& sic adiicit,primo,uerum fatentur,esse duo lega
ta,& alterum eorum posse agnoscere,& alterum repudiare, &
si uult potest vtrumq; agnoscere:& isto casu,secundum non cõ
prehendetur sub primo,secus si dicat relinquo fundum,& eius-
dẽ vsumfructum,quia tunc primum continet utrũq;,s.proprie
tatem,& vsumfructum,ut d.l.si Titio fundus. sed solũ agnoscet
vsumfr.& pro ista differentia inducunt,le.j.§.j.ff.ad Sile. Sed p̃ce
dens est cõis,ut dixi.vt sic non referat,an dicat lego talem fun-
dum & eius vsumfru.Titio,uel lego dominium talis fundi,& ei⁹
vsumfr.Titio,& secundum hoc copula,inter ista posita,resoluit
in disiunctiuã.iõ ei datur electio,& nulla est perplexitas, ut l.fi.
ĩ.de codi.Nec refert,an copulatiuè loquatur,ut d.l. si Titio, uel
disiunctiuè vt ff.de leg.j.l.planè.§.j.& hoc de iure,Sed de cõsue-
tudine approbata in curia,Bul. qui vicarius fuit imperatoris in
ciuitate Bonon.interpretatus fuit,vt filiis hr̃dib.institutis,vxor,
tantum habeat alimenta.Extraneis vero institutis procedant p̃
dicta.Sed fortè visum fuit Accur.talem consuetudinem nõ esse
alibi seruandam,quia in aliis locis, debet primo ad ius scriptum
recurri,quam ad ꝯsuetudinem vrbis Romę,vel Bononiæ,ut l.de
quib.2.respõ.ff.de leg.de qua opponit ipse,& n̄ soluit. Sed Bulg.
illam interpretationem fecit,vt de iure procedentẽ.Iõ dicit hic
Cy.& Bar.in l.Titia.§.fi.ff.de leg.2.ꝙ hec interpretatio,est ex cõ-
iecturata voluntate testatoris.Nam cum maritus uxorem relin
quit dñam bonorũ,nõ dr̃ ei relinquere proprietatẽ rerum. sed
eã relinquere in ea præeminentia,in qua erat,ante mortẽ uiri,
Erat aũt,ante mortẽ viri morientis,quodammodo dña rõne ꝓ-
miscui usus,ar.l.in suis.ff.de li.& posth.& ff.de pu.l.si cũ exhibuis
sent.§.ꝙ ait.& ff.de ver.sign.l.pnunciatio.§.familię,la 2.Ideo lex
eã dñam appellat.ff.rerũ amota.l.2.& ff.ad Sill.l.1.§.si uir.sic, &
mariti eas in uita appellãt dñas,ut l.Titia.§.q marito.ff.de aur.&
arg.leg.Et sic rõne ꝓmiscui usus,& ex cõi usu loquẽdi,interpre-
tant hãc fuisse testatoris uoluntatẽ.arg.l.cũ delanionis. §. asinã.
ff.de fun,instr.& l.uel uniuersorũ.ff.de pig.act. Hoc ꝯfirmando
ultra Cy.adiicit Bar.quod ex uerisimili ꝯiecturaꝫ testatoris uolũ
tas.ut ff.de an,leg.3.uer.sed qd si ita,Sed in ꝓposito nõ est ueri-
simile,ꝙ uxorem uoluerit hr̃e dñium:ex quo aliũ fecit hr̃dẽ: cũ
tunc inanis,& uacua reperiret instõ hæredis,& hæ rõnes uendi-
cant sibi locũ nedũ si filius, sed ẽt si extraneus sit institutus. Iõ
in utroq; dñt hoc procedere.Et in eo, quod testator subiungit
usufructuariã.Reperio diuersitatem inter Cy.& Bar. Nam Cyn.
uult,ꝙ quicunque sit institutus,uerba solũ importent, ut reci-
piat alimenta,sicut faciebat in uita.Sed Bar.uult,qđ ꝑ istã addi-
tionẽ,uxor de iure debeat habere usumfructũ,ut uerba sonant
ut l.uxori meæ.ff.de usufru,leg.& ff.de usufr.l.oĩum.Sed inquit,
ꝙ si liberi sint instituti,tunc eorũ fauore Bul.interpretatus fuit
ut solum alimẽta dẽantur,iõ extraneis institutis, qa fauor iste
cessat,uxor usumfructũ oĩum deducta falcidia habebit. ut ll. su-
perius alleg.Or attẽde,qa ex decisione huius dubii,multi alii ca-
sus ueniunt decidendi.iõ qs istorũ melius dicat,uel Cy. uel Bar.
uideamus,Et puto,qđ Cy.& qđ illa fuerit intentio Bul. qa id qđ
dicit hic gl.de extraneis nõ fuit dictũ Bal.sed Accur.ut ex sui se-
rie,& rñ.patet:& ꝙ Cy.melius dicat moueor,ex eo qa rõnes,ꝗ fa
ciunt sic interpretari illud uerbũ dominã,me mouent ad sic in-
terpretandũ illud uerbũ,& usufructuariã,sibi adiunctũ,& copu
latũ,qa cõis usus loquendi maxime maritorũ est,ꝙ ipsi uolũt,ꝙ
uxores sint dñę,& madonnæ.qđ est idẽ,ꝙ plusꝗ dñę, si dici pos-
set.& ꝙ idẽ est,qđ dñę,& p̃ceptorię,& usufructuariæ oĩum bo-
norũ,unde sicut intentio mariti testantis,per illa uerba, dñam,
&c,non est plus de dñio tribuere uxori,ꝗ haberet prius, rõne
promiscui usus,sic nec in uerbo adiuncto,dum subiungit,& vsu
fructuariã.Et hoc probo ex trib.primo, qa nõ est diuersa rõ pl⁹
sic interpretandi unũ,quã aliud.ꝙ & mariti dicant frequenter,
ꝙ uxores usufructuent ita sua bona,sicut ipsi, ꝙ idem est dice-
re,qđ commoditatẽ alimentorũ,ita percipiant ex fructib. sicut
ipsi,& non mirandum,quia ususfructus qñque,non ꝓ iure, sed
pro commoditate utendi accipiuntur.qđ est qñ possibilitas,uel
intentio repugnat,ut ff.de peri.& commo.rei uen.l.si necessa-
rio.§.fi.& ff.de usufr.l.si quis binas,in fi.& l.si alii,in princ. Secun
do,quia ex præcedentib.colligi debet sequentium intellectus.
ut ff.de test.l.heredes palam.§.sed si notam.de leg.j.l. seruus plu-
rium Tertiò,qa natura copulæ est,ut vnum de copulatis trahat
ad naturam alterius.ff.de fun.instru.l.Seia.§.Gaio.& de ui.tri.&
oleo le.l.fi.§.cui dulcia,& ĩ.de impub.& aliis subst.l.q̃uis. & hæc
puto uera,qñ utrunque simul ꝓfert,ut ĩ themate nostro. & for-
tius,si adiiciat quoddam uerbũ frequenter in talib.apponi con-
c suetum.uidelicet,& massarias c sed qñ solum diceret, ꝙ facit eã
usufructuariam oĩum bonorum suorum,licèt filios hæredes in
stitueret,puto,quod usumfructum oĩum suorum bonorum de
beat habere.l.uxori meæ.ff.de usufru.leg.ubi casus. detrahẽt ta-
men filii usumfr. suę legitimæ,ut in aut.de trien.& semis.§.pro-
hibemus,& no.in aut,nouissima.s̃.de inof.testa. & l. oĩum.ff.de
usufr.& idem fortius dico, si reliquit usumfructum unius fundi
tantum.& in hoc concor.Bar.Sed supposita opi.glo. hic positę.
4 †Quęro iuxta predictum thema,quid si filius, & extraneus sint
instituti hæredes simul.& dicit Bar.in l.Titia.§.fi.quòd in portio
ne filii habebit alimenta,in portione extranei, habebit usumfr.
arg.ĩ.de testa.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.& l.fi.s̃.famil.
er.ubi priuilegiũ filii,circa imperfectionẽ testamenti,nõ trahit
ad extraneũ sibi ꝯiunctũ. Sed illę.ll.modicũ faciunt in proposi-
to,quia ibi,si traheret ad extraneũ secũ institutum,esset magnũ
preiudicium filii,hic nihil sibi preiudicaret,imo prodesset,& tã-
to minus filius pro alimentis daret uxori,siue matri.Itẽ ibi insti
tutiones sunt plures,qa tot quot sunt ꝑsonę. Sed legatũ hic est
unicum tñ.Item ibi de una ualidanda,& altera inualidanda, ſm
regulã dimittenda.hic de legato unico in plura,& diuersa trans
mutando.Sir̃er inducit.l.si ita scriptum.ff.de ma. te. ubi statutũ
in fauorem libertatis,nõ extendit ad legatũ pecuniarum simul
cum libertate datum.sed ibi esset preiudiciũ heredis, hic fauor.
Preterea ibi sunt plura legata,& diuersa, hic legatum est unicũ
& unius

ADDITIONES.

a Quid si testator dicat relinquo. Adde Soci.consil.220.incip.satis anceps.circa prin,in secunda par.char.85.ubi hoc idem allegat.& declarat.

b Vsufructuariam.Tu vide de hoc ultra hic no.per Bar.in secunda lect. & Bal. nu.2.ꝙ no.idem Bal.in l.j,nu.8.& ibi in apo.in versi.viduam.sup.de usufr.& Bar.cons.9.inci.super eo quod quæritur,& consi.23.inci.præsupponitur, & consi.107.inci.Petrus magoli.& consi.171,incip.Nicolaus ser.

c Massarias.Adde ultra ea,quę notaui in apo,ad istum. sup. eo. nu.6.in apost.in ver.vsufructuariam.Bar.in l.Titia.§.Titia.post prin.ver.quærit Dy. & ibi no. in apo.in eo.ver.ff.de leg.2.per Phil.Cor.cons.5.inci. in hac consultatione. per Ro.vol.j.Ale.cons.66.& consi.29,uol.3.& Pau.de Cast.cons.111.inci. super primo quęsito dicendum,& consi.390.inci.quod vxor.quondam.

& unius tñ factũ;igitur vniformiter cẽsẽdũ;& sic,uel totũ ali-
mẽtorũ,vel totum vsumfructũ; cũ eadẽ res nõ debeat iure di
uerso censeri vt ff.de vsuca.l.eum qui edes, ĩ prin.& maximè in
his,quę considerant rõne formę,quę est ĩdiuidua. & sic ꝓ par
te nõ potest ualere vno modo,& ꝓ parte alio mõ.vt l.seia.ff.de
au,& arg.le.Hinc est ꝙ sẽtẽtia iudicis,qa cõsiderat rõne formę,
valeat;circa idem non potest ꝓ parte valere;& ꝓ parte nõ vale-
re,vt l.certa rõne.ĩ. qñ prouo. nõ est neces, & no.in l.fi.ff.de iu.
om.iu.Preterea legatum vsusf.licèt sit diuiduũ, respectu subie-
cti personarum,inter quas diuidit ut l.i.§.si vsufru.ff. ad l. fal.tñ
est indiuiduum rõne suæ denũciationis, & formę;qa eodẽ mõ
debent denũciari in persona unius,sicut,& alterius.& in vtroq;
eãdem spẽm & formã retinere.arg.l.pponebat.ff.de iud. Sed ĩ-
diuiduis de nõ priuilegiato,adiũcto priuilegiato iudicatur.vt ĩ,
de ap.l. præcipimus.§.eodem iure.ergo & in ꝓposito.Et ista de
mõstratio est necessario tenenda, ꝙ aliud sit,quando separati
filio,& quando separatim extraneo.sed ubi teneamus opi.quã
tenui in præce,q.res est de se clara,& cessat prædicta estimatio.
Quæro.ij. quid si solus filius sit institutus,& uxor testatoris sit
relicta dña ẽt vsufructuaria omniũ bonorum, & testator filio
substitutũ dederit extraneũ; & hr̃ditas ad substitutũ deuoluat,
dicit Bart.in d.l.Titia.ꝙ si deuenit ad substitutũ ex vulgari, tũc
uxor erit usufructuaria:quia legatum initiũ capit a substituto.
ut ff.de uulg.& pup.l.& si cõtra,& de leg.ii.l.cũ patronus, & ff.
ad l. fal. l.qui fundũ. §.qui filiam.Si ad eum deuenerit ex pupil-
lari substitutione,tunc,inquit ipse,cõsidera uerba,qa aut testõr
eã relinquit simpliciter dñam,& usufructuariam:& tũc substi-
tutus nõ tenetur in plus,quã filius a quo incepit deberi,ut l.qui
fundũ §.qui filiã.uersi,si uero.ff.ad l.fal. Aut testator ultra adij-
cit hęc uerba,donec uitã uidualem,& honestam seruauerit, ut
plurimũ est moris,tũc inquit ipse,quod pupillariter substitutus
tenetur ad integrũ usufructum, quia illa uerba,donec uitã vi-
dualẽ &c.faciunt legatũ cẽseri annuum.& sic pro primo anno
purũ,pro sequentibus conditionale,ut l.legatum.ff.de aur.& ar
ge.leg.l. pater seuerinã.§.fi.ff.de cõdi.& demon.& per cõsequẽs
ꝓ annis sequẽtibus incipit deberi a substituto.ut ff.de leg.j.l.qui
fũdũ.§.si pater. & ita asserit se de facto cõsuluisse. Or attẽde ista
procedunt secundum opi. quam tenui,ut idem sit in extraneo
instituto,qđ in filio.Sed supposito ꝙ sit diuersum,ut glo.sentit,
procedere uidentur prædicta, tanquã multum colorate dicta,
sed subtilius perscrutemur, uerba illa nõ apparent mihi etiã eo
casu bene dicta.& ratio,quę me mouet,est quia uolũtas & mẽs
testatoris & defuncti,qualis fuit a principio,tempore facti testa
mẽti,talis durat perpetuo.ex quo nõ reperitur reuocata, ut de
test.l.sancim⁹. Hinc est,ꝙ testamẽta morte dñr cõfirmata,ut l.
omniũ,ĩ.eo.ti.qa amplius nõ põt uolũtas reuocari,ut supra, de
sac.san.ecc.l.j.in fi.Sed ſm Bal. Accur.pe.Cyn. & cõiter oẽs,hoc
legatũ interp̃tatur cõsuetudo,ut de mẽte, & uolũtate testõris
fuerit,ꝙ ꝑ uerba p̃dicta,filio instituto, uxori intelligat solũ ali-
mẽta relicta,cũ illa præeminẽtia quã habebat ĩ eius uita.Igit cũ
a hec uoluntas in ꝑsona a filii nõ fuerit reuocata, sequit,ut s̃. ꝙ
fuit ꝑpetua,tũc si illud legatũ in substãtia uoluit deberi ab insti
tuto,illud ĩ substãtia uoluit deberi a substituto.& in eius ꝑsona
intelligitur repetitũ,& nõ diuersum. ex quo nõ apparet de cõ
trario.ut s̃.de leg.j.l.licet,in prin.& l.si quis a filio,uersi,& si ita,
& l.seruo alieno.§.pe.& ĩ.ad treb,l.nõ iustũ.Sed ĩ casu ꝓposito
legatũ erat alimẽtorũ,& usufructuationis,rõne ꝓmiscui usus,
& sic prout ĩ facto cõsistebat;nõ ususfructus,prout est ius utẽ-
di &c. ut ff.de usufr.leg.l.j,ergo illud,& nõ istud intelligit repe-
titũ.neç,ll.per Bar.alle.cõtradicũt, immo idẽ ꝓbãt, licet dicãt a
substituto incipiat;quia uerũ,illud idẽ,non diuersũ.Et sic con-
cludo,ꝙ licet substitutus in casu nr̃o ueniat de uulgari; tñ solũ
tenetur ad alimẽta nõ ad usũfructum.Neç ob.gl.nr̃a,quæ loqt
qñ extraneus, & non filius est primo loco, & principaliter ĩsti-
tutus.ubi aũt substi.ueniat ex pupillari legato nõ erãt adiecta il
la uerba donec uitã uidualẽ &c.dicit Bar.ꝙ alimẽta debeꝫ a sub
stituto,qa legatũ est unicũ,& nõ plura, & initiauit in persona
pupilli.& hoc casu fateor,qđ bene dicit; sed subiungit,ꝙ si illa
clausula,donec uitã uidualẽ &c.sit apposita,ꝙ tũc legata cẽsẽ-
tur plura &c. Vnde mortuo pupillo,nouũ legatũ inciperet de
beri in ꝑsona substituti,& sic teneret ad usũfructũ. Istud dictũ
reprobo per rõnem,quam feci in vulgariter substituto. & tãto
fortius quanto in persona pupilli,hoc legatũ cepit deberi. Vn-
de attende subtiliter, qđ postquam incepit deberi a pupillo, ẽt
si expressim fuisset repetitũ a substituto;substitut⁹ teneꝫ ad hoc
legatũ,ut heres pupilli:non vt hæres primi testatoris; quia vul
garis euanuit perditionẽ hereditatis,quam fecit pupillus, iõ nõ
ad diuersum,sed necessario & idem tenetur substitutus,ut qui-
libet filio hæres.Nam oia perinde sunt seruanda,ac si tantum a
filio,& nõ a substituto fuisset relictũ,ut in textu ad hoc notabi-
li.ff.de leg.j.l.si fundum sub cõditione, §.si pater. & ita in p̃dictis
consului de facto,& obtinui.Item attẽde, quia dubito ualde de
eo,qđ Bar.dicit,dũ dicit;quod legatum ususfructus,simpliciter
factũ,est unicũ ꝓ omni tpe,quo durat.& in hoc credo,qđ bene
dicat,sed ipse subiũgit,ꝙ si adiiciat ista verba,donec vitã vidualẽ
seruauerit, ista uerba faciũt illud cẽseri plura legata.ꝑ.l. legatũ,
ff.de aur.& ar,leg.& l.pr̃ seuerinam.de cond.& dem.& ꝓ hoc vi
detur gl.in d.l.legatũ.& spãliter alle.ff.q.mo.vsusf.amit.l.sicut.§.
vñ tractatũ.licèt postea eadẽ gl.in fi.aliud senserit.Sed prima fa-
cie,vr̃ ꝯ,qa ista verba,donec uitã vidualẽ &c,non ponunt ad au
gendũ;sed potius ad extinguendũ,& minuendũ illud,in tpe.vñ
nõ dẽt operari augmentũ: & sic ꝯ intentionẽ eius ad qđ tẽdit,
vt ff,de cõd.& de.l,cũ tale.§.fi.facit.s̃.de iur.cal.l.ij. ad fi. ꝙ appo-
naꝫ ad extinguendũ patet; qa vsusfructus maiori tpe nõ potuit
durare,ꝗ vsq;ad mortẽ legatarię.nũc finieꝫ citiore tpe;puta mu
liere vitã uidualẽ nõ seruãte. Qđ aũt ſm intellectũ Bar,inducaꝫ
augmentũ patet,qa si intelligereꝫ singulis annis datũ,& repeti-
tũ,tunc,licèt alias finireꝫ,de nouo intelligeret datus, & repeti-
tus,ut d.l.sicut,in prin.ĩ.eo.ti.Nec ob.d,l.sicut.§.vñ tractũ;qa illa
verba,quãdiu viuet,nõ pñt dici ad extinguẽdũ apposita:cũ vsu-
fruc,ultra durare nõ potuisset,ut aliqd igiꝫ opeꝫ, ad repetendũ
apposita intelligunt,ut ibi. iõ si aliquo casu prim⁹ extingueret,
de nouo,ut repetitus,deberet.Nec ẽt ob.d.l.legatũ,de au. & ar.
leg.cũ si.Quia in rebus iterabilib,sui natura loquunꝫ: & sic mul
tiplicabilib.ac ẽt actũ instãtaneũ,tñ hñtib.nos in reb. suis natu
ra,nõ multiplicabilib.& nõ actũ instantaneũ,sed successiuũ ꝯti-
nẽtib.& ẽt l.pr̃ seuerinã.§.fi.in ꝯriũ allegata in diuerso casu loq-
5 tur.in hoc tñ ultimo cogitandũ relinquo.†Quæro mõ qñ de oĩ
bus bonis dẽt alimentari;an filius suam legitimã prius possit de
ducere,& dico,ꝙ põt,ut l.qm̃ in priorib.s̃.de inof.test.& in resi
duo,debentur ei alimenta.& circa hoc vide,quæ scripsi. ĩ. de fi-
de.l.j.Quæro quid si maritus de uita uiduali,nihil dixerit: sed di-
xerit,donec uitã honestã,& castã duxerit. An pertransitum ad
a secũda vota a exciperet legatũ,vel nõ,& gl.ĩ.de iud. in l. fi. tãgit
hanc qõ.& nõ decidit;ego ibi dicam.Quæro nunc quid si filius
vult potius ei dare vsumfructum,quam alimentũ. Rñdeo si te-
neamus opi.quã s̃.tenui,quod in hoc nõ sit spãle in filio; qa idẽ
est ꝙ in extraneo.tunc filius hoc nõ posset; qa hoc est ius cõe.
Si uero tenemus,qđ in filio sit spãle,vt sentit gl.nostra; & tunc
si tenemus hanc specialitatem induci præter,vel contra uolun
tatem testatoris;tũc puto, ꝙ possit ei renunciare;qa beneficiũ
non confertur in inuitũ,& suo fauori,quis potest renunciare.l.
pen.s̃.de pact,& sic usumfructum poterit ei dare. Aut dicemus
hanc specialitatem inductam,ſm coniecturã mentis testatoris,
quã sic coniecturat consuetudo in filio,ut in extraneo. & tunc
puto,quod non possit pro alimentis vsumfructũ dimittere, illa
inuita,qa ex quo hæres est,a testatoris uoluntate,licèt ꝯiectura
ta recedere non põt.ut ĩ.de fideiu.l.& si intelligatur.& l.cum ui.
rum.cum ibi not.Et puto ꝙ sit potius eius uoluntas coniectura
ta;qa de intẽtione principis est sequi semper vestigia uolũtatis
defunctorum,ut.l.quidam,ver,nobis.ĩ.de necessa.serui. hære.in
sti.& modo apparet hæc materia bene limitata.

ADDITIO.

a An per transitum ad secunda vota.Limitabis gl.in alle.l. fi. nisi post legatum bis nupsisset, ita not. Ang.in auth.quomodo opo.epi.§.hoc ideo, vbi dicit, quod mulier tertio nubens non dicitur castè viuere. Idem tenet Fel.c.si cautio.ver.& hinc est,ꝙ licet vidua.extra.de fi.instr.& no.post pan.c.ut clericorum,num.5 versi.castè vixerit,extra de ui. & hon. cleri.

¶ De dotis promissione. Rubrica.

1 *Pollicitatio quid sit.*

Continuo rubricã,ut in gl.& quæro qd est pactũ;& dic, qđ est
1 duorũ pluriũ ve,&c.vt.ff.de pac.l.j.†Item quid sit pollicitatio,&
dic,ꝙ ẽ soli⁹ offerẽtis ꝓmissio,& ĩ hoc differt a pacto;qa hoc vni⁹,
illud duorũ;& isto respectu dicit gl.qđ pollicitatio ẽ pars pacti,
Et subiũgit qđ hæc ps ponit ꝓ toto.i.pollicitatio, ꝓ pacto, q.d.
ꝙ ex sola pollicitatione dotis, non dareꝫ actio; cum speciale sit
quãdo pollicitatio est facta reipublicæ,vt.ff.de polli,l.j.& 3. Sed
Ia.de Ra.dixit ex sola pollicitatione agi posse, vt ĩ.tit.j.l.j.vbi ca-
sus;& pro hoc etiã facit.ĩ.e.l.ad exactionem,&.ĩ.de iu. do. l. si a
matre; & est spãle in dote sicut in pollicitatione facta reipu. &,
ita teneo; & maximè hodie est tenendũ : qa si vbi nulla stipula-
tio intercessit,lex fingit intercessisse,ut.ĩ.de rei vxo.ac.l.j. in prĩ,
quanto fortius ex pollicitatione, debet permitti actio.

SVMMARIVM.

1 *Dos incerta promißa, non debetur.*
2 *Promisit,verbum in instrumẽto appositũ,quid operetur,& quo intelligatur.*
3 *Specialia plura non possunt circa idem concurrere.*

1 a **Frustra**,†Dos ĩcerta ꝓmissa,nõ debeꝫ,vbi duę ꝓprietates
induceret.Vel sic duo spãlia a circa idẽ nõ pñt ꝯ-
currere,ad hoc allegaꝫ.Opp.qđ sufficiat dotẽ ꝓmissã esse,vt dos
peti possit,vt.ff.de iu.do.lege,cum post. §. gen, gl. dat plures so.
prima est, ꝙ ibi dos incerta fuit commissa in ar.pris:hic nullius,
sed

ADDITIO.

a Duo specialia.Vide Bal.in l.conuenticulam,in fi.v.col,de epi.& cle.vide etiã in l.si quis pro emptore.ff. de vsuca.
Adde Bar.in l,ita stipulatus,col.1.& in l.1.ff.solu.ma. vbi ẽt per Pau, de Cast. in d.l.1.quod Bal.hic inducit in ar. quod rescripta, & preuiligia nõ ualẽt si cõtinent duo specialia. de quo per eundẽ Bal. in l.1.in fin.s̃. qñ lic.ab empt. spẽrũ.dis,& in l.1.col.pe.infra.de fur.& ĩ l.fi.ff.de cõst.prin.vbi dicit,qđ bñficia pri.sic debẽt interp̃tari,ut nõ cõtineret duo spãlia.l.si qñ.ĩ pri.s̃.d ino.te.

ſed ſimpliciter incerta promiſſa fuit ſm Azo.Ideo hæc non va
let;iſta ſolu.eſt contra tex.l.contrariæ.Ibi arbitrio quoq; detra
cto &c.ubi innuit,quod etiam ſi ĩ nullius arbitrio ſit poſita, ua
let,& ſit ſpeciale in dote.& ratio ibi ponitur in fin,quia ſemper
uidetur certa promiſſa,per relationem ad facultates patrimo-
nij patris,& dignitatem natallum. & ſic ſecundũ conditionem
perſonarum,ut ibi in fi.Secũda ſolu.facit differentiam, an pro
mittat,ſe conſtituram,vt ibi,uel daturam,vt hic.Hęc nihil valet
quia eſt contra.l.contrariam.& l.3.ſ.eo.Tertia ſolu.eſt ꝙ ibi pa
ter promiſit,hic extraneus.& ratio diuerſitatis eſt: quia patris
officium eſt dotare filiam ei,nõ extranei;ideo pater faciliter ex
tali promiſſione licèt incerta,obligatur:quia & abſq; ea, filiam
dotare iudicis officio compelleretur. Iſtam reprobat glo. quia
hic loquitur in muliere promittente.& non in extraneo, & ꝗa
ſi ualet in patre,fortius in ſeipſa promittente.Quarta eſt ſolu.
Accur.quod ibi interuenit ſtipulatio,ut ibi, ĩ uerbo ſtipulatus.
hic non interuenit ſtipulatio,nec pactum:ſed ſola ſcriptura cõ
tinetur,ꝙ ipſa dotem promiſit. Sed contra iſtam ſolu. arguit,
glo.quia inſtrumẽto ſtatur donec contrarium probetur.l. cũ
precibus.ſ.de fide inſtru.& uerbum promiſit,in inſtrumento
appoſitum debet intelligi ſolenniter, & ſic per ſtipu.ut iſti. de
fid.§.ſi.ergo dicẽdũ eſt,ꝙ ita interuenit hic ſtipulatio,ſicut ibi.
Similiter contra iſtam ſol.facit.ĩ.eo.l.ſi cum ea.ubi eſt uerbum
promiſit, ꝙ legiſlator uidet interpretari per ſtip.ut ibi in lite-
ra patet.Sed gl.uolens defendere,ꝙ hic non interceſſit ſtipula-
tio,nec pactum,dat duas ſolu.ad l.ſi cum ea.ĩ.eo.una eſt , quod
ibi certa quantitas,fuerat ſoluta ; unde propter ſolu.præſumit
pactum interceſſiſſe.Iſta ſolu.non uidetur uera, quia ſi fuiſſet
ſoluta quantitas promiſſa,fruſtra ibi ageret , ut ſolueretur.Sed
gl.ad hoc defendit,quod minor quantitas fuit ſoluta,ꝗ̃ ex natu
ra arbitrij ibi deberetur.ſed hęc defenſio,non uidetur tuta. ꝗa
unica ſolu. nõ facit titulum efficacẽ preſumi.vt.l.ſi certis annis
ſ.de pac.Ideo gl.aliter reſpõdens ad l.ſi cũ ea,dicit, ꝙ ibi illa uer
ba promiſit &c. fuerũt ſcripta de uoluntate mulieris , hic ſine
eius uoluntate.&.hoc conſtat.ideo ſcripturæ non ſtat. ut.ff.de
pac.l.iuris gẽtiũ.§.quod fere. Hanc ſol.tenet Azo in ſũma. Sed
ut uidetis hęc ſol.diuinat.ideo ab extra melius dicendum,quod
in l.ſi cum ea.infra eod.interuenit ſtipulatio,ut ꝓbat illud uer
bum rite,& ſic ſolenniter. ibi promiſit. & per conſequens per
ſtipula.Ideo text.ibi ſtarĩ dicit; & interpoſitę ſtipulationis fidẽ
2 nõ exhibet.† Reſtat ergo ſolũ reſpõdere ad id quod dixi:uide-
licet,ꝙ licet hic nõ ſit uerbũ rite.tamen intelligi debet;ex quo
ſcriptum eſt in inſtrumẽto,ut inſtit.de fi. §.ſi.& ue in ut, ſtipu.l.
ſi ita ſcriptum.& ff.de uerbo.obliga.l.ſciẽdũ. & glo.hic in uer.
ad alia &c. Solu.multum notabiliter uidelicet,ꝙ uerbum ꝓmi-
ſit,in inſtrumẽto,appoſitũ,tunc per ſolẽnem ſtipulationẽ , in-
telligitur,quando ultra hoc aliud ſpeciale non induceretur, ut
d.l.cum poſt.§.gener.Secus ſi duo ſpecialia inducerẽt, ut hic.
Nam hic eſt vnum ſpeciale,ut uerbũ promiſit,intelligatur per
ſtipu.Aliud eſt,quod promiſſio dotis incertę ualeat,cũm,alias
incerta promiſſio,nõ teneat;ut ſ.man.l.ſalariũ,& ff.de uerbor.
obliga.l.ita ſtipulatus,in prin. & idẽ dicit glo,ſi tu intelligeres,
ꝙ iſtud verbũ promiſit,intelligatẽ per pactum,quia adhuc ſunt
duo ſpecialia.vnum vt ex pacto nudo detur actio,ut dicã.ĩ. eo.
l.ad exactionem. Aliud de incerta dote.ut ſ.quãdo autem hoc
verbũ debeat intelligi per ſtipu.vel nudo pacto:dixi.ſ. de uſu.l.
3 1. † No.tamen iſtam glo.quia propter eam , totus mundus alle-
a gat iſtã ad hoc,ꝙ duo ſpecialia nõ a nõ poſſunt cõcurrere circa
idẽ.& idẽ no,glo.in d.l.cũ poſt.§.gener.& idẽ dicit Guili. de Cu.
in duabus fictionibus,ut per eũ no.in l.emptione.ff.de pa.Sed ĩ
contrariũ facit inſt.qui.mo.ius pat.po.ſol.§.ſi ab hoſtibus.& ff.
de ſo.l.ſub conditione,& ff.ſi cer.peta.l. ſingularia;& qđ no. ſu-
pra ex quib.cau.maio.l.ab hoſtibus in glo.3.& ff.de ſtipula.ſer.l.
ſi ſeruus cõmunis Meuij,in prin.gl.3.in fi.Sed dic,ſecũdũ Guil.
& Iaco. Butr. ſimul iũctis eorũ dictis. aut improprietates , vel
ſpecialitates plures,ſunt circa idem,vel ex eodẽ facto procedũt
aut circa diuerſa,uel ex diuerſis pactis ꝓcedũt.primo caſu , aut
vna venit principaliter,alia conſecutiue ex illa,& tũc plures fi-
b ctiones,b& plura ſpecialia admittũtẽ,& tollerãtur,ita loquitur.
d.§.ſi ab hoſtibus.& d.l.ſub conditione.ita poteſt intelligi. l. cũ
duo.ff.de capt.& poſtli.re.& ratio huius;ꝗa ad poſitionẽ vnius
incõuenientis,multa ſequunẽ.vt l.ratas.ſupra, de reſcin.vendi-
tio.& ideo illa poſita,& permiſſa intelliguntur.ut l. ad rem mo
bilem,& l.ad legatũ.ff.de ꝓcura. Aut ambę ueniunt ęque prin
cipaliter,& tunc nõ admittanẽ neq; tollerantur, vt hic.& in d.
§.gener.&c.Secundo caſu quãdo circa diuerſa , vel ex diuerſis
factis.& tunc tollerantur,ut d.l.ſingularia.& in gloſſ.ſupra alle.
& in hac ſententia eſt etiã Bartol. ff.de vſu.pro emp.l. iis,qui,
in vlti.quæſt.Sed hic addebat dom.meus ,qđ in caſibus in qui-
bus dixi tollerari, nõ propterea de facili debemus eas admitte-
re,ſi hoc poſſumus euitare,ꝗa proprijs,& nõ improprijs, debe
mus nos cõfirmare.argumen.ff.de exer.l.1.§.ſi is qui nauem.&
de lega.3.l.non aliter. Vlterius oppo.Cy.de l. ſi uolũtate , infra
eo.tit. Sol. ꝙ ibi actus eſt diuerſus,quia ibi fuit ſcriptũ res tradi
tas fuiſſe, & certe hic nõ fuit ſcriptũ rem certã promiſſã fuiſſe
Op.ad idẽ de l.ad exac.ĩ.eo.ſolue,ꝙ dos ibi fuit certa,ut ibi dicã.

ADDITIONES.

a Duo ſpecialia. Adde vltra hic notata per Bar.& Bal.quod notaui in apoſ. ad iſtum poſt.d. c. cõpoſtillatorẽ meũ.ſ.ea.l.j. nu.j.in apoſt.in ver. duo ſpãlia .
b Plures fictiones. Adde Soc.cõſ.172.inci.multũ abunde.verſ.poſtremo.2.par te.char.43.& conſi.240.inc. circa præſentem conſil.ver.non ob.tertium, in 2.par.char.119.& conſi.252.inc.viſis inſtris,ver.7.an idẽ.in 2.par.char.146 vbi hoc idẽ all.& tenet. Et vidẽ Bar.ĩ l.ita ſtipulatus,in 5.col.& in l.1. ſo.ma.

SVMMARIVM.

1 *Vſuræ, an ſint prohibitæ.*
2 *Sponſus exhibens ſponſam,an habeat fructus,& vſuras dotis.et nu.3.*
3 *Minor dotata,quando lucretur fructus dotis.*

LEX II.

a 1 Si pro dote. a Iſta lex hẽt duas lec. ſed ſecunda eſt nota bilior.†Prima vult,qđ tã vſura,ꝗ̃ dos fuerit
in ſtipulationẽ deducta.& tũc res ẽ clara,verũ,ꝗa vſurę ſunt ho
die ꝓhitę;dic qđ peti nõ pñt,vt vſurę,ſed vt dicã.ĩ.de rei.vxo.ac.
§.exactio. Secunda lec.vult , ꝙ de dote ꝓmiſſa , aliter nõ ꝯſtet ,
b niſi ex ꝯiecturatione inſurgẽte ex ſtipulatione vſurarũ.b Et po-
ne exẽplũ,puta ꝓmiſi quinquaginta noĩe vſurarũ, ſingulis an-
nis,ad rõnẽ decẽ ꝓ cẽtenario, donec dotẽ ſoluerit.Nã dicit glo.
quĩquaginta p̃ſumãtur dotis noĩe ꝓmiſſa.qđ ẽ notandũ, & ſin-
gulare dictũ.alibi non repertum,ſm doc.Cõtra hãc lect. voluit
opponere gl.de l.cũ de ĩ rẽ verſo.ff.de vſu. vbi reqrĩ p̃ſtatio vſu
rarũ per longũ tp̃s.ſol.qđ ibi. qñ ſtipulatio vſurarũ nõ apparet:
ſeu aliter nõ probatẽ:nã ad illã p̃ſumendã,reqriẽ decẽnalis p̃ſta-
tio.hic vero vſurarũ ſtipulatio,re vera , ꝓbatẽ. vñ non minus dẽt
opari hæc ſtipulatio vera,quã per p̃ſtationẽ decẽnalẽ probata ,
Et ſic ſicut ꝑ illã præſumiẽ contractus allegatus ſuper ſorte;ita
& hic ꝓmiſſio ſortis dotalis.& hoc vult gl.notabilis.Sed iſta lec.
nõ placuit Iac.de Ra.ex eo,ꝗa ſicut vna p̃ſtatio, duę, vel tres nõ
ſufficeret,ita nec vna ſtipulatio.Eſt.n.maior p̃ſũptio ex diutur-
na p̃ſtatione,ꝗ̃ ex vnica ſtipulatione,ſm eũ. Sed ſalua eius pace,
nõ vr̃ habuiſſe rõnem gl. vult.n.gl.qđ in l,cũ de in rẽ verſo . diu-
turna p̃ſtatio uſurarũ, faciat p̃ſumi ſtipulationẽ uſurarũ , & ex
ſtipulatiõe uſurarũ p̃ſumat obligatio ſortis , ut ſ.dixi, qđ oẽs alij
doc.uñr ſeq.& mihi ita vr̃.& in exẽpl. qđ ſ.poſui demonſtratur.
Opp.2.de l.cũ poſt.§.in domũ.& l.dotis fructus,ĩ prin. ff. de iur.
do. Solu. vt in hac gl.ꝙ hic ſm illas , videlicet ſi vir ſubeat onera
2 matrimonij,†Querit gl.quid ſi ſpõſus exhibeat ſponſam ean de
c beat hr̃e fructus,& vſuras dotis.& dicit,ꝙ ſic.Or attẽde,ꝗa qui-
dã allegãt gl.ꝑ ꝯ̃rias,in l.dotis fructus.in prin.ff.de iu.do. & gl.in
l.ſi ante.ff.ſol.ma. ſed non ſunt. iõ examinemus iſtã qõnẽ . Pri-
mo in ſpõſa,ꝗ̃ uxor eſſe põt,ẽt rõne ætatis . iſto caſu attẽde , ꝗa
aut quaſi dos eſt data:ideo dixi:quaſi,quia nondũ eſt dos , cum
non ſit matrimoniũ. & iſto caſu ꝓcedit iſta gl. vt fructus hẽat ,
quos ꝓcepit;ex eadẽ ęquitate,quã hẽt,qñ exhibet vxorẽ.Nã illa
põt donarẽ & dotẽ ꝯſtituere.iõ de ea cẽſendũ,vt de vxore , arg.
ĩ.de bo.ꝗ li.l.non ſine rõne.Itẽ ꝗa ſponſa exhibita ꝑ traditionẽ
hoc vr̃ voluiſſe,igiẽ & c,ꝑ hoc accedat.in arg.ff.ſol.ma. l.inſulã.§.
j.licèt in alio caſu loquaẽ. Aut dos iſta nõ erat ſponſo tradita:&
tũc nõ puto,ꝙ fructus,nec vſuras ſponſus debeat habere : quia
nec mulier vr̃ in hoc conſenſiſſe.& ſibi imputet,qui ſciẽs ſe nõ
teneri,ſponſam exhibuit.& hoc , niſi aliud inter eos conuentũ
fuiſſet.ꝗa tũc locũ hr̃et iſta gl.arg.ff.de iur.do.l.dotis fructus. §.
3 j.in fi.& hæc vñr fuiſſe de mẽte Dy.& Cy.†Quæro tunc,qd in ea,
ꝗ̃ vxor eſſe non põt,& iſto caſu diſtinguo . Aut eã non duxit in
vxorem,ſed eã tantum in ſponſam exhibuit.& tunc diſtinguo,
aut erat talis ętatis.ꝙ bona ſua alienare potuiſſet:& idẽ dico,ꝙ
ſ.dũmodo ſponſus ignorans fuerit. Aut nõ erat talis ætatis, ꝗa
minor,xj.annis.quia nec dotẽ ſibi conſtituere potuit:& tunc iõ
lutionem collige ex ſeq.aut eã de facto duxit ĩ vxorẽ, & tũc aut
matrimoniũ non poterat eẽ, ex defectu ſeruilis conditionis , ꝗ̃
iſte ignorauit:& dic,ut in l.inſulam.§.j. ſol. mat. Aut non pote-
rat eſſe matrimoniũ ex defectu ætatis , & tũc ſuccedit qõ poſi-
ta in l.ſi aũt.ff.ſol.ma. & ibi tenet gl.qđ non lucretur fruct⁹ , qđ
fatetur Dy.verum ſi ſciebat eam eſſe minorem. & ſic nondum,
eſſe vxorem,poſſe.arg.ff.quod vi.aut clam. l.ſeruus. & ita intel-
lexit dictã.l.ſi ante.& l.de diuiſione.ĩ.eo. tit. vbi autẽ ignorabat
eam minorẽ,dixit ipſe,qđ lucraẽ fructus.arg.l.in inſulã.§.fruct⁹.
eo.ti.Sed vt dixi ibi loquiẽ. qñ matrimoniũ deficiebat rõne ſer-
uilis conditionis.& loquiẽ in fructibus conſumptis : ꝗa extãtes
dẽnt reſtitui dño.& iõ ĩ caſu iſto dixit Bar.ꝙ ẽt ignorans,nõ lu
craẽ fruct⁹,ꝙ ꝓbat ex eo,ꝗa ꝯ̃ tutorẽ agere nõ p̃t.vt ff.qđ fal.tu.
auto.l.pe.§.ſi.& ibi gl.ſaluabiẽ tñ Dy.in caſu quo extraneus eam
dotauit.Sed attẽde,& vide quõ Bar.reprehendit Dy.ſine cã , nã
de ſcien-

ADDITIONES.

a Si pro dote. Adde Bar,in l.legata marito.de leg.1.qui per hanc. l.no.dicit,ꝙ verba enũciatiua pro dote,probant plenè;& ẽt hic no.gl.& d.Alex.de Imo. in l.ex hac ſcriptura.de do.ſecundum gl.& doc.hic.& in l.cum de in rẽ verſo.& adde Bar.conſi.123.rõ.no.419.& bene not.quod hic ſit ſpeciale ĩ dote.
b Ex ſtipulatione vſurarum . Vult hic dicere, quod qui promittit vſuras dotis in ipſa,quoque dotem promittere videtur,de quo per Ang.in l.1.infra.de fideicom.& in l.ſi certis annis,in prin.ſupra,de pac.in rep. d.legis.
c Si ſponſus exhibeat ſponſam. Tu vide de hac. q. Bal. hic nu.3 .ver.quærit hic gl.Pan.quod ſponſus exhibet,in fi.& eundem.in l.ſi ante. ff.ſol.ma.& intelli go,ſecundum Bal.hic ſupra,alle.ver.quærit hic gl. exhibet. ideſt nutrit.

de ſciẽte eam pupillã infert ad ignorãtem, & ſic ar.nullũ,qđ
declaro.Nam in d.l.pe.autoritate tutoris cõtraxit: ergo pupilla
3 ſciuit:licèt ignorauerit tutorẽ falsũ &c,† Ideo ego latius in hoc
caſu ignorantię ſic diſtinguo. aut iſta minor ętate fuit dotata
ab extraneo.et tũc lucreẽ fructus:& maxime vbi pactũ interceſ
ſiſſe.Aut fuit dotata a ſeipſa,nullo tutore autore,& iſta eſt dire-
cta q̃ſtio noſtra,quando ab ea recepit,ut habili ad contrahẽdũ
mr̃imonium.& tunc verum dicit Dyn.Nec ob.ꝙ ipſa eſt pupilla
quę dotẽ cõſtituere nõ põt.ut l.ſiue generalis,cum ſeq.ff.de iur.
do.& l.lex quæ tutores,infra, de admi.tu,& l.prædia.ĩ.de præmi-
no.ꝙ fateor re uera.Ideo dico,ꝙ dos nõ eſt.ſed is qui eã duxit ꝑ
pter iuſtã ignorantiam,lucratur fructus,ac ſi uere dos fuerit,&
hoc ſaltẽ ꝯſumptos.ar.d.l.inſulam.§.fructus.Nam & ibi ancilla
nõ potuit alienare bona domini,neq; de eis ſe dotare. De nõ ꝯ
ſumptis uero licèt dubitari poſſit:tamẽ puto uerũ retinere poſ-
ſe vſq; ad ꝯcurrentem quantitatem impenſarum, factarum ĩ ex
hibitione mulieris,& etiam in ipſis fructib.ar.d.l.inſulã.§.vſuras.
& ff.de eo per quẽ factũ eſt l.ſi.& ff.de ꝯdi.& demõſt.l.ſi in area.
Quinimo forte omnes,vt dixit Dyn.ne ignorans , reperiat dece
ptus a muliere,quę ſe maiorẽ dici eſt paſſa.arg.ſ.ſi mi.ſe ma.di.l.
2.& ſ.ad vell.l.ſiue.Aut ipſa fuit dotata a tutore,vel eo autore,&
ſic eã ducẽs fuit ſciẽs,& tũc dic,ꝙ ipſe nil lucraẽ,& ſibi imputet,
ꝙ ſciẽs fuit.ar l.ſi de diuiſione,& l. ſi ante. niſi pactũ intereſſiſ-
ſet,eodẽ tutore autore,de fructib.lucrandis,ꝑ onerib.exhibitio
nis,ꝗa tũc lucrareẽ,ſi uerus eſſet,tutor,& ſolennitas requiſita ĩ-
terceſſiſſet,eodẽ tutore autore,de fructib.lucrãdis,ꝑ onerib.ex
hibitionis,ꝗa tũc lucrareẽ,ſi verus eſſet,tutor,& ſolẽnitas requi
ſita interuenerit,Sed ſi fictus eſſet quia puellę p̃iudicare falſus tu
tor nõ potuit,teneẽ ipſe tutor ex edicto.qđ falſo tutore auto.&
ita ĩtelligaẽ gl.poſita ĩ d.l.pe.§,ſi.ff.qđ cũ fal.tu.au.& forte tutorę
illo nõ exiſtẽte ſoluendo,per doli exceptionẽ,ſeu retẽtionẽ ſuę
curreẽ viro,ꝯ̃ mulierẽ vt volut eadẽ gl.arg.l.ſi.ff.de eo ꝑ quẽ fa.ẽ,

SVMMARIVM.

1 *Dos quomodo dicatur in arbitrium promittentis collata.*
2 *Arbiter ſi modicum,vel male arbitretur,an ab eius perſona recedi poſſit.*

LEX III.

1 Si cum ea. †Dos collata in arbitriũ ꝓmittẽtis , intelligiẽ collata in eius arbitriũ,ut boni viri,ẽt ſi ꝓmit
tẽs extraneꝰ ſit.h.d.No.ꝙ q ꝓmittit dotẽ arbitrio, ĩtelligiẽ ꝓmit
tere arbitrio boni viri.Op.ꝙ ꝓmiſſio nõ ualeat.ſ.eo.l.j.Sol. ꝙ ibi
non fuit ad arbitriũ ꝓmiſſa,hic ſic. ita dicit gl.ſed ibi dixi , ꝙ iſta
verba nõ curanẽ.vt l.cũ poſt.§.gener.ff.de iur.do.iõ dicẽdũ , qđ
ibi nõ interceſſit ſtipulatio,ꝑꝑ qđ ibi interuenirẽt duo ſpecialia
ſi poneremus ualere & iõ nõ valet,ꝗ ĩ duo ſpãlia circa idẽ inter-
uenire nõ p̃t,hic ſtipulatio interceſſit,Ideo tex.iſte notãter di-
cit ꝙ rite,id eſt ſolẽniter ꝓmiſit.& poſtea ſubdit interpoſitę ſti-
pulationis.& ſic vnũ tm̃ ſpãle admittiẽ, videlicet,circa incertitu-
dinẽ dotis,cũ promiſſio incerta nõ teneat,ut l.ſalarium.ſ.mã.&
l.ita ſtipulatus,in prin.ff.de ver.ob.Vel forte ſecundum opi. hu-
ius gl.dicendũ eſt interdũ ꝙ mulier,vel alius ꝗ teneẽ eã dotare,
ꝑ ſtipulationẽ,ꝓmittit dotẽ:& tũc teneẽ,ẽt ſi in arbitriũ nõ po-
nat,ut d.§.gener.interdũ tertius ꝗ dotare nõ teneẽ ꝑ ſtip.ꝓmit-
tit in gñe.& tũc nõ teneẽ,niſi in arbitriũ ponat, ꝗa licet cõdõ ꝑ
ſonarũ inſpiciaẽ,tñ bona ẽt dẽnt conſiderari, Et iſte ꝗ ꝓmittit
dare ꝑ muliere,intelligiẽ de ꝓprijs bonis,quare arbitriũ boni ui
a ri,dẽt eſſe exp̃ſsũ:tñ a ꝓcedẽs tutior eſt,ꝗa ĩtelligiẽ exp̃ſsũ†Quę
2 rit glo,qd ſi nõ arbitreẽ,vel modicũ,an a ꝑſona recedeẽ.& dicit
ꝙ ſic,ut hic ꝓbaẽ.& p̃t eſſe rõ ꝗa dos ſemp vr̃ ꝓmiſſa , ſm quali-
tatẽ ꝑſonarũ,ut ff.de iu.do.l.cũ poſt.§.gener.Cõtra hoc op.gl.&
nõ ſol.de l.ſi ꝗs arbitratu.ff.de ver.obli.& de l.ſi coita. ff. ꝑ ſo.di-
cit,ꝙ ſpãle eſt in dote,& de his plenius ſcripſi in l.ſi.ſ. de ꝯ̃hen.
emp,Itẽ iduciẽ hęc l.ĩ arg.ad qõnẽ.Pone ꝙ Titi⁹ offendit Gaiũ:
poſtea ſe ꝯpromiſit ĩ eũdẽ,vt iudicet eũ ſi vult.qriẽ an ualeat,&
an ab ei⁹ arbitrio recedi poſſit,& dicit gl.ꝙ ſic,& ſi iique arbitre
tur,ad arbitriũ boni viri reducetur;vt l.ſi liberi.ff.de ope.li.Et ita
no.ff.đ arbi.l.pe.& ĩ ꝑ.ſane.ex đ renũ.& ita cõirer tenẽt doc.Sed
Iac.de ra.fuit hoc cõfeſſus,ſi dixit, ego faciã ꝗcqd exſtimaueris,
vel arbitratus fueris.Sec⁹,ſi dixit,ꝗcqd uolueris;ꝗa uolũtas eſt iu
ſtorũ:& impiũ torpiũ & ñ turpiũ:dũmõ poſſibiliũ,ut.ff. de leg.2
l.iõ dixit,qđ tũc nõ ualet. ꝗa ĩ bonũ virũ,ñ vr̃ ꝯpromiſſũ factũ·
Primo caſu ſic.Sed moderni dicũt,ex quo ꝑ aiã cõpromiſſi agiẽ
ſemp ĩ arbitrio boni uiri collatũ in ei⁹ uolũtatẽ ĩtelligit, ſm Cy.

ADDITIO.

a Debet eſſe expreſſum. Aduerte ad hoc quia tex.in l.cũ poſt.§, gener.ibi arbitrio quoque detracto.&c.uidetur vel e quod ſit ſpeciale in dote,et quod arbitrium iſtius reſcinditur.& ita videtur intelligere.Bar,in l.1.ff.ſolu.mat& gl. in l.fina.ſupra.de contrah.emp.

1 *Maritus de non receptis,actionem habet,ſi eius cõfeſſio plura contineat,quã receptio.& nu.2.& 3.*

LEX IIII.

1 Si voluntate †Si plura cõtinet confeſſio mariti,ꝗ̃ receptio, hẽt maritus de nõ receptis actionẽ.
h.d.ſm la.but.vel ſic.Qđ confeſſus eſt in dotẽ recepiſſe ſi nõ re
cepit, põt petere.h.d.Ex hoc no. qđ ex eo illo inſtrumẽto , quo
ꝗs cõfiteẽ ſe recepiſſe, ſi ipſe nõ recepit , ꝓbaẽ qđ ille cui confi-
teẽ,dotẽ dare ꝓmiſit.ſm Bart.& hæc eſt una mirabilis fictio,ſm
gl.Cõtra hoc op.gl.de l.ꝗ pecuniã ff ſi cer.pet.ubi peti nõ poteſt
gl.nõ ſoluit.dic,qđ ibi in mutuo,qđ eſt uolũtariũ:hic in dote eu
ius ſolõ eſt neceſſaria,ꝗa eſt ſeq̃la ad mr̃imoniũ , qđ ſolui nõ p̃t,
ſm Bar.Hęc ſol.meo iudico non eſt neceſſaria ad illũ tex. ꝗa ille
tex.nõ negat quominus mutuare debens, ſi ꝑ ſtipulationem ꝓ-
miſiſſet,cõpelleret mutuare.aliàs teneret ad ĩtereſſe.licet dicat
qđ ſit ĩ ꝑtãte ꝯfitẽtis nõ recipere:& bñ.tñ aliud ĩ uno ꝗ̃ ĩ alio.ꝗa
in dota inẽ ꝯuẽtio de ſoluẽdo,ꝑꝑ onera mr̃imonij, ad ꝗ̃ marit⁹
viciſſitudinarie eſt obligat⁹ ut.ĩ.tit,ꝓxi.l.ꝑ onerib. & ſi.e.ti.l.do-
tis fruct.qđ ñ eſt ĩ mutuo;ꝗa viciſſitudinariã obligationẽ ñ hẽt.
2 Vlterius iſtud limitat gl,ut ſit verũ niſi ꝯfeſſio ſit facta animo ſi
a mulãdi,ut faciũt ignobiles,aſeu plebei:cũ nobiles mulieres acci
piũt ĩ vxores;ꝗa tũc mulier nobilis.ad illud dãdũ ñ vr̃ ſe obligaſ-
ſe,ꝙ eſt no.qđ intelligit Ia.de A re niſi ipſa eſſet diues.ꝗa tunc ſe
vr̃ obligaſſe,vt hic ꝑ Cy.qđ ꝓcedere p̃t ĩ caſu dubil ſed gl.loqẽ in
caſu certi,qñ ſimulandi animo ſic ſcribi feciſſet ꝑꝑ honorẽ ſuũ.
3 †Sed dubiũ magis ĩſurgit;an dos ꝯfeſſa.& ñ recepta, uideaẽ vxo
ri donata,vt ſic ſaltẽ morte viri ꝯfirmeẽ donatio,uel etiã aliquo
modo poſſit dici , ꝙ de p̃nti teneat donatio , & de hoc remitto
ad ea,quæ dicam,in l.2.ĩ.de dona.cau.mor.vbi cadit.

Si pro te, Marito ſtipulanti dotem competit actio , non uxori.h.d.gl.vide per te.

ADDITIO.

a Ignorabiles.uide Bal,ĩ l.1.ſup.de do.ante nup,& Bar.ĩ l.ſi diuortio ff.đ ver.ob.

SVMMARIVM.

1 *Actio datur quandoq; ex ſola pollicitatione.*

LEX V.

a 1 Ad exactionem. Ex pacto nudo ,a dotis fauore, competit actio.h.d.† Not.ꝙ hic
vr̃ caſus,qđ ex ſola pollicatione deẽ,actio,vt dixi ſup rub.Op.de l.
ſi tibi.ſ.loca.So.ut ꝑ gl.qđ eſt ſpeciale dotis fauore , qđ intellige
quã do certa fuit in pactũ deducta,nõ ſi incerta,quia tũc nõ da-
tur act.ne inſurgant duo ſpecialia.vt ibi not. Oppon. ꝙ in ſtipu-
latione fingatur hodie,pactũ eſſe deductum. vt ĩ.de rei vxo.ac.
circa prin.gl.fatetur poſt hanc.l. & ſimile,illud fuiſſe inductum.
Quærit gl.an illud ſpeciale ſit in dote,& dicit glo. quod ſic. ut in
caſu.l.3.ſ.eo.quaſi glo. dicat quod in ea ſit ſpeciale, ut ĩ arbitrio
ꝓmittentis,poſſit apponi.Sed quidam dicunt in hoc nõ eſſe ſpe
ciale,cũ idem ſit in cęteris.ut ff.de contrahẽn.emp.l.hec vẽditio
& ff.loc.l.ſi in l.Itẽ dicit gl.quod eſt tertiũ ſpeciale in l, ſi uolũta
te,ſupra.e. quaſi ibi ex quadã tacita ꝓmiſſione reſultãte ex ꝯfeſ-
ſione de recepto,ibi dos peti poſſit. Sed de hoc dic , ut ibi dixi.
Addit.Cy.quartum uidelicet,quod pater ſimpliciter promittẽn
do p̃ſumitur de ſuo promittere. licèt aliàs quis nõ præſumatur
ſuas iactare pecunias,ut infra.eo.l.vlti.de quo dic,ut ibi.

ADDITIO.

a Ex pacto nudo.Colligit bal.hic quod mulier. & quilibet.fideiuſſor promittẽs dotem nudo pacto, ut hic, dicitur obligatus , etiam abſque aliquo beneficio velleiani,ut l.1.& ibi no.ſup.ad velleia.

SVMMARIVM.

1 *Pater donans pro filio,quando præſumatur de ſuo dediſſe.*
2 *Matris officium,an ſit filiam dotare.*
3 *Extraneus dotem pro muliere promittens,de cuius bonis promiſiſſe dicatur.*
4 *Patris naturalis tantum,officium,an ſit dotare filiam.*
5 *Pater quo iure teneatur; & qua actione dotare filiam compellatur.*
6 *Frater dotans ſororem communia bona ſecum habentem,an dicatur,de communibus dotare.*
7 *Iactationes,an obligent.*

LEX VII.

a Si pater. a Iſta eſt notabilis lex, & forte alibi nõ reperitur. Et diuiditur in quatuor partes,quia primo ponit
thema,& unã dubitationẽ,qñ p̃r ſimpl̃r alio non dicto ,dotauit
filiã,vel donõnẽ dedit ꝓ filio. Scđo aliã dubitationem ponit qñ
dixit.ꝙ hoc faciebat,tam de bonis ſuis,quam filij.& filiæ.Tertio
primam dubitationem ſoluit, quarto ſoluit ſecundam. ſecun-
da ibi,alio etiam incremento.tertia ibi. utranque igitur. quarta
1 ibi,vbi autem.†Caſus.Si pater pro filio,vel filia,habente propria
bona,dotem,uel donõnem ſimpliciter dederit,de ſuo dediſſe p̃
ſumitur.Item ſi dixerit dare de bonis ſuis,& filij,niſi laboret ino
pia hoc.dicit multum notanter.No.tex.ibi nec enim leges &c,
vbi habes,ꝙ paternũ officium eſt dotare filiam.concor.ff.de ri-
tu nup.l.qui liberos. Venio ad apparatum,& quæro. an idẽ ſit ĩ
auo,quod hic in patre dicitur,& gl.hic reſpondet,ꝙ nõ.Idem ar
gu.l.Neſennius,ff.de nego gel.Sed attende, quia illa lex loquiẽ
in auia,cuius officium nõ eſt dotare neptem;ſicut nec matris fi
liã.vt ĩ.ti.j.l.neq; mater.Ideo in auo dixit Iaco.idem qđ in patre,
eadem eſt.n.ratio,& lex ſpecialiter induxit.ff.de ĩ rem verſo.l.&
ideo.§. fina.& ff.ad macedo.l.iul.§.ſed ſi filius.& ff. de colla.bo-
no.l.dedit.& eſt caſus,ſ.de hæret.cognouimus.Sed defende glo.
vt intelligatur in auo materno,in quo idẽ eſt qđ in matre. Opi.
vero Iaco.in auo paterno,in quo idẽ eſt,ꝙ in patre:& ita no.hic
Bartol.Sed uidi dubitari ſi filius eſt locuples & ſit ſufficiens ad
dotandũ

ADDITIO.

a Si pr̃.Limita hãc.l.ſm Bar.ĩ l.ſi mulier.§.cũ proponereẽ,ad trebel.dũ vult patrẽ cogi ad dotã filiã,eſt verũ,niſi filia hẽat vñ ſe dotet,ſed ꝗd au filius teneatur dotare matrẽ volentẽ.2.nubere.Bal.qđ nõ,in l.i.in fin.ſupra de inoffi.do.

tandum filiam,an auus tunc compelli possit ad dotandum eam de proprio,& videtur,quod nõ,quia auus tenetur propter filiũ, vt d.l.dedit.ergo fortius filius;& per prius,licèt auus utrumq; ha
2 beat in potestatè, cogita quia lis pendet.† Quæro. secundo an matris officium sit dotare filiam,dicit glo.& bene,quod non ut j.tit.j.neq; mater. & subiungit glo. nisi esset hæretica,ut s̃.de here.l.cognouimus.vbi attẽde q ista exceptio,uarijs modis põt intelligi.uno modo,ut si mater sit hǽretica,filia uero christiana,mr̃ cogatur illam dotare.Alio modo nisi filia sit hæretica,pater uero christianus,quia tunc pr̃ non cogitur filiam dotare, & vter-
3 que intellectus bonus.†Quæro.3.quid in extraneo a pmittente
a dotem pro muliere,an de suo tantũ,an patris,uel mulieris intelligatur dotem promisisse.respon.gl.q patris,uel mulieris, & nõ de suo; quia eius non erat officium mulierem istã dotare; & iõ videtur gerere negotiũ mulieris,uel sui patris.arg.ff.de neg. ge. l.Nesennius.& ff. de adm.tu.l.cũ post mortẽ.§.i.& de le.3.l.uxorem §.pater.& hoc fatetur. Ia.de Ra.si promittens est administrator mulieris, ut d.l.cũ post. alias uidet̃ de suo promittere, & donare.arg.j.de rei uxo.act.l.j.§.accedit.Ad l.nesennius.respõdet q ibi in alimentis factis a matre vel auia.Ad l.uxorẽ. §.pater. respon.qđ ibi pater naturalis fuit stipulatus sibi reddi, ideo do-
4 nare nõ videtur.†Quæro 4.ab extra,hic dr̃ quod officium patris est dotare filiam,siue sit in potestate, siue emancipata. quid de patre naturali tantũ.Dicũt doctor.q non cogitur per l.uxorẽ.§. pater.de lega.3.& ratio est secũdum Iaco. de ra. qa nõ habet eam in potestate, ut ff.de his qui sunt sui, uel alie.iur.l.fi. de vulga.& pupilla.l.pater.Nec ob.quod hic in prin.dicitur de emancipato,
5 quia ipse reliquias habet potestatis.† Quæro. 5. ab extra,an iure obligationis,& sic iure actionis pater teneatur ad hoc,& sentit gl.qđ sic.in l.obligamur,ver.j.ff.de ac.& obli.Sed doc. contra. & dicunt,quod tantum iudicis officio compellitur,ut l.qui liberos ff.re ri.nup.& ea quę officio debent,in obligatione nõ sunt.vt.ff.
6 de.an leg.l.Quintus.ad fi.cum si.Quæro 6.quid in fratre dotãte
b sororem,quæ secum habet bona communia; an de suo uidetur donasse,an de communi intelligatur eam dotasse.Quidam dixerunt,quod partem suam uidetur donasse argu.l.nesennius.ff.de neg.gest.Alij dicunt contra,per eandem legem.Tertij dicunt q illa lex modicum facit,quia hic constat quod de bonis communibus:ibi de quibus bonis alimenta præbuerit ignoratur. sed isti modicum vidẽt,nam ex hoc infertur,quod ideo de parte sua dotasse vr̃.& hanc partem tenuit Mar. de Sil. & specialiter inducebat ff.de proba.l.procula.& ff.de libe.lega.l.aurelius.§.titius i testamento.& hæc pars videtur tutior.Pro qua etiã facit.ff.de do. inter vir.& uxor.l.si seruus.& ff.de rei uxo.act.§.accedit.ubi extraneus, sibi non stipulatus, videtur donasse mulieri. Non ob.inf. de leg.3.l.uxorem.§.pater.qa ibi fuit stipulat⁹ sibi reddi.ideo donare nõ videtur,secundum Cy.Vel subtilius.ibi probatur,& donare uidetur,quia extra casum in quo fuit stipulatus sibi reddi donare uidetur.unde cautela est fratri,ut protestetur quod animo repetẽdi facit,ut d.l.Nesennius.Quæro.6.an primo casu huius.l.debeat distingui,an sit pr̃ idoneus,& commodus ad soluendum,sicut in secũdo casu dicitur,& dixit gl.primo,quod sic,qua si sit eadẽ ratio in utroq;. Et qa omnis charitas ordinata,incipit a seipso,non est uerisimile patrem sic se uoluisse obligare in primo casu,quod ipse remaneat in egestate:& filius in plena ubertate.& hanc partem tenuit Iaco.de ra. dicens quod ratio hic in fi.posita locum habet i utroq; casu.postea gl.sub dubio forte vr̃ recedere ab isto dicens:quod fauore dotis põt dici ɔ̃riũ.ut sic inter primũ,& secundũ casũ,sit differentia.sed istũ fauorem dotis nõ uideo,cũ iam mulier sit dotata,uel de suo habeat unde possit dotis pmissio impleri,ideo p̃cedentẽ teneo.† Vltimo gl. opp. q iactationes non obligent.ff.de contra.emp.l.ea quę. & nõ sol. dic, quod iste casus est specialis in dote, quia poterat facere filiam promittere,& ipse consentire.ut hic in litera. In aliis autẽ casibus dic,ut plene per gloss.in l.quod uenditor.ff.de dol.

ADDITIONES.

a Quid in extraneo.Adde Soc.consi.291.incip.uisis,uisis,literis mihi,versicul.p̃terea dico.in 2.par.char.213,ubi hoc idem inducit,& firmat.Et uide glo.& Bar.in l.nesennius.ff.de neg.gest,& in l.uxorem, §. pater naturalis, de leg.3, & ibi Bar.& in l.i.so.matri.& Bald.in quæstio.prout,Io.And,& pe,fratres.Et vice Bal.hic.

b In fratre dotante.Adde Soc.consi.291.incipien.visis literis mihi,versi.4. quia tunc,in 2.par.char.213.ubi hoc idem alle.& tenet,& an teneat frater dotare sororem,uide tex.cum gl.in l.cum plures,§.pe.ff.de admi.tu.et an si ipsa perdat dotem teneatur iterũ dotare.Bal.hic alleg.tex.in l.si socius pro filia.ff.p so.qui non multum probat. & quid in filio naturali,uide. l.uxorem.§.pater naturalis,de leg.3.& Bar.in l.fi.de his quib.ut indig.

De iure dotium, Rubrica.

Viso qualiter dos constituatur,ponit quę iura ex dote consti.tuta uel tradita producantur.

SVMMARIVM.

1 *Dotem dans,tenetur de euictione,si dos incepit a pręcedenti conuentione.*
2 *Dotis fauore,ex sola pollicatione agitur.*
3 *Actiones famosæ inter maritum,& uxorem,non sunt intentandæ.*
4 *Stipulatio,an interueniat super euictione.*

LEX PRIMA.

Euicta. Primo qñ interuenit pollicitatio,vel pmissio.secũdo qñ nõ interuenit.secunda ibi, si autẽ. secũda subdiuitur in duas.primo quando fuit æstimata.secundo quando tres fuit inæstimata.secunda ibi, sui uero. Et ista secunda subdiuiditur in duas:quia primo quando bona fides interuenit:se-
1 cundo quando dolus,ut in litera patet.†Casus.Si dos incepit a p̃cedenti conuentione,dans tenetur de euictione:aliàs non tenetur,nisi tradita fuerit æstimata,uel dolus dantis interuenerit, vel prõmissio super euictione intercesserit. h. d. Supple tex.in j.parte,ibi,in dote data,dic,id est,tradita,aliàs diceretur per imprudẽtiam,euicta;& sic non ageret.ff. de euict.l. si per imprudentiam. nisi per hypotecariam euinceret.ut ff.eod.ti.l.si mancipiũ.& an denunciatio sit necessaria,tã ex parte mariti,q̃ uxoris, ut agere possit contra suũ autorẽ,not.in l.si pro re. §. j. alias fi.ff.de euic. vbi vide ibi,seu hæredẽ.Nec ob.qđ muliere mortua, dos sit eius hr̃dib. restituenda.ff.so.mat.l.2. & per ɔñs possunt se tueri p exceptionem,dolo facis,ut l.dolo.ff.de do.ex.quo vir ex pacto, uel
2 alia iusta cã fuerit eam lucratus.sm Cy.Not.ex prin.qđ dotis fauore,agit̃ ex sola pollicitatione.cuius contrarium uoluit gl.sup rub.s̃.ti.j.& male.ut ibi dixi.Item no.q æstimatio, facit emptio-
a nẽa ɔcor.sunt in glo.& de hoc dicetur.j.l.si inter.†Itẽ no. ex fin.
3 qđ actiones famosæ, non intentantur,inter maritum,& vxorẽ. concord.j.rerũ amo.l.diuortii.Alia not. q̃ habes in summario. Opp.contra prin.qđ nos dimittat in incerto,& obscuro, dũ dicit,si pollicitatio,vel promissio fuerit interposita; & nõ dixerit de quo,vel super quo,ɔ.§.quib.s̃.de no.codi.cõpo.Solu.declarãdo tex.trib mod.ut in gl.2.Tertia expositio est multũ notanda, quia secundum eam hic erit casus ,qđ nedũ ex sola pollicitatione agitur,ut dos pollicita detur,sed ex sola pollicitatione interposita super euictione,agi potest,quod no. qa hic est speciale ɔ. l.2.j.de do.Opp.v.extra gl.qđ si dos fuisset data,ut supponit hęc litera,sequitur qđ facta fuit accipientis,inst.de ac.§.sic itaque,& ff.de condi.ob cãm.l.fi.& per consequens non potuit euinci,nisi per imprudentiam.ff.& sic euictio non debetur,ut l.si per imprudentiam.ff.de euictio.Solut.ut ibi dixi super tex.Op.3, cõtra hr̃dẽ mulieris,nõ possit agi,quia poterit se tueri exceptione doli,cũ sibi debeat restitui.sol.ut dixi super tex.Opp.4quod hic nos dimittat in obscuro,& in dubio,qñ q̃libet istarum actionũ alternatiue hic nominatarũ,dẽat intentari,contra.§.quibus.s̃.de no. codi. compo. Solu. q hic, dr̃ de condictione, debet intelligi, de certi condictione,quæ datur qñ certum est,quod debetur ex stipulatione,ut l,si quis certum.ff.si cer.pe.& sm hoc illa dictio, vel,stabit pro,id est,vel dicit gl.hic quod loquitur de condictione ex l.ista quæ dabitur quando stipulatio non intercessit. Et ex hoc no.q gl.vult,q siue pactũ nudũ,siue pollicitatio intercesserit q non immediate ex pacto,sed pp pactũ detur condictio ex l.ut all.l.si quis argẽtũ,infra de do.Op.v.qđ ex pacto nudo,nõ debeat dari actio, ut supra, de pac.l. ex conuentione,dic, q hic est
4 speciale dotis fauore. ut supra tit.1.l.ad actionẽ.†Oppo.6.omissa glo.signata super verbo intercesserit.qđ hodie licẽt pollicitatio,vel stipulatio non interuenerit super euictione,tamen intelligitur hodie interuenisse,& sic semper ex stipulatu agitur,ut j. de rei uxo.act.l.j.§.j.Secundo,quod quidam fuerunt confessi ɔtrarium,ut in glo. Sed Accur. dixit melius,quod sup euictione nulla fingitur stipulatio,sed quod rebus euictis, tacita est hypotheca.Quidam Moderni uidentur tenere primam ex eo,qa hodie fingitur in constitutione dotis stipulationem interuenisse, ut ibi in prin.& p ɔñs dos dicit̃ initiasse a præcedenti stipulatione,& sic ea euicta habetur pro non data,& sic agitur ex stipulatione,quę non fuit impleta.ut hic in prima parte. Sed ipsi non bene aduertũt,qa qñ dos incipit a p̃cedẽti traditione,non fingitur aliqua ɔuentio p̃cedere;& sic nec stipulatio,sed ubi conuentio nuda,uel sponsio sola pręcesserit,& tũc fingit̃ stipulatio interuenisse:& hoc vult dicere ista.gl.in alia distin,quã ponit gl. fi. hypotheca aũt semp fingit̃,ut i ɔ.Et q isto casu stipulatio ñ fingat,pbo,qa aliàs,vbi bona fides i dãte iteruenisset,ɔtinuo,re euicta,teneret̃,ac si data nõ esset,ɔ uer.si uero.hic positũ.Vlteri⁹,vt hec lucidus pateãt gl.distinguit,aũt dos est data ęstimata,aut ięstimata.primo casu aut ẽ ęstimata,ut faciat vera ęstimationẽ,& tũc re euicta,agit̃ exẽpto,ad iteresse,aut ẽ ęstimata,deteriorationis fiẽdę cã.& tũc pinde ẽ,ac si ñ fuisset ęstimata.Iõ dic vt j. Aut dubitatẽ de cã,& licẽt gl.hic nihil dicat,tñ.j.e.l.cũ virũ.dicit,q p̃sumit̃ cã emptionis fecisse.ar.ff.loc.l.cũ fund⁹.Scđo casu dic, aut dos icepit a p̃cedẽti ɔuẽtione,aut a datione.Si a ɔuẽtione, tunc sp re euicta agit̃ primitiua,ac si res tradita ñ fuisset, & allegat gl. ff.de uer.ob.l.vbi aũt.§.fi.& ff.de re.pmuta.l.1.Si a datione icipit, & tũc aut euictio fuit pmissa;& distincte põt agi ex stipulatione, ut hic in pñ.sm uuã lec.aut euictio nõ fuit promissa,& tunc aut bona fides interuenit in dãte,& nõ agitur,aut mala fides iteruenit & tũc agit,sed qua actione,dic,vt i tex.& gl.Sed dubitat̃ si p re in pecunia pmissa,fuit fund⁹ i solutu datus,q postea fuit euictus

ADDITIO.

a Emptionem.Adde do.Soc.consi.9.incip.prosequendo ordinem.vers.8.ex illis & uersi.12.circa medium in 1.par.char.12.

ctus,an agi possit primitiua:& ur̃ casus.qđ sic;in l.q res, i prin.ff. de solus.Sed latius dicam in l.libera.j.de sen. & interlo. om.iudi. Quero,an hęc distin.incepta a præcedente promissione,uel a datione habeat locũ in re donata euicta. & glo. hic.5.tenet, q sic. & idẽ no.infra.de euict.l.2 & de do.l.aristo.Sed in contrarium facit,qa utroque modo in donatione, est titulus lucratiuus,& sic nõ videtur agi posse.ut d.l.2.in fin.& d.l.aristo.Nõ ob.hæc.l.quia maritus habet titulũ onerosum,ut infra.de impo.lucra.descri.l. 1.& ff.de do.excep.l. apud celsũ.§.sed si mulier. & ff.de ac.& oblib.l.ex prouisione.& sic per istam.l.nõ debent illę distingui , de solu.dicam,infra.de euic.l.2.vbi per Cy.Quero ab extra si duplũ ɔsecutus est maritus de euictione,an soluto matrimonio,in duplũ tantũ teneatur restituere, in casu in quo alias dotẽ nõ esset lucraturus,dico,quod totum duplũ restituit,ut in tex.no.ff.eo.l. quoties.Vltimo not.gl.hic in fi.quę vult,q sicut non agit maritus actione famosa contra uxorem,ita contra socerum.

SVMMARIVM.

1 *Filia potest dotem maternam stipulari sibi restitui,matre consentiente.*
2 *Donatio an sit ratione sanguinis præsumenda,*
3 *Donatio dotis quę,& qualis dicatur.*

LEX II.

Si stipulatio. Primo ponit dictum in genere.Secundo ex eo infert ad quæsitũ in specie. Tertio excipit:secunda ibi:scđm.Tertia ibi,nisi liqdo,Casus.Filia q̃ sibi fuit stipulata partem dotis maternæ,ac matris uoluntate,nõ phibet̃ illã petere, ẽt si a mr̃e fuerit instituta in minori parte , nisi
1 probetur,qđ mr̃ eam instituit,ne a viro eius peteret, hoc dicit.† No.qđ matris voluntate,filia põt stipulari dotem maternam sibi restitui.Itẽ no. qđ minoritas respectu quotitatis:non respectu quãtitatis videbat̃ ɔsideranda.Tertio.qđ mr̃ põt uoluntatẽ mutare,qđ qualiter intelligatur,infra dicet̃.Op.ɔ vltimum, qđ mater nõ possit,hanc donationem reuocare , ut infra. de do.q̃ sub mo.l.perfecta.Sol.dupliciter,primo,qđ illa in donatione inter viuos:hic in donatione causa mortis.& secundũ hãc.sol.debemus dicere,qđ mr̃ admisit filiã ad stipulandũ partem huius dotis sibi dari sol.matri.morte matris,& hãc lec.exemplificat glo.duobus modis,ut in gl.hic in prin.Sed ɔtra eam facit,qđ nõ ɔuenit huic literæ in uerbo,prelegationibus.quia hęc pars dotis nõ fuit p̃legata,quia statim respõ.gl.quia uim habet legati, ut infra de do. cau.mor.l.fi.Idem hic eam prælagatã appellat.hęc lect. licet posset tolerari in casu certi,tñ hic diuinat in eo,q dicit,qđ fuit donatio causa mortis.Secundo nõ ɔuenit literę in uerbo, prelegationibus,qđ est pluralis numeri:& ẽt significat in testamento vltra institutionem hæredis multa prælegata esse facta. Ideo Io.legit secundo,q hæc filia ex causa donõnis iter uiuos fuit stipulata partem istam dotis.& postea mr̃ ipsam cum filio hęredẽ instituit,& ẽt filiæ prelegata reliquit,& iussit eam contentã esse portione hæreditatis ex prælegatis,uel saltem prælegatis p illa parte dotis,quam stipulata fuit, uolens quod maritum suum liberet ab illa stipulatione. Si igitur hec probentur, & filia prelegata agnouit,a petitione dotis submouebitur,& modo nõ obst. ɔtrarium,quia fateor,qđ pfecta donatio nõ reuocat̃,vt ibi, nisi loco illius aliquid ei leget̃,q ille donatarius agnouit, ut hic. & istã lectu.tenet gloss.Contra quã op.q sola pœnitentia, absq; alio p̃legato,reuocetur,ut l.cũ qs decedẽs.§.nuptura.ff.de lega.3. so.ut in gl.qđ hic ɔstat,q filiæ donare non uoluit,si filium, ut p se mr̃
2 stipuletur,admisit,& hęc so.bona.†Iuxta quã quæro quid in dubio,an uideatur eã admisisse donandi causa.& gl.in l.quę dotis, ff.so.ma,dicit,q nõ presumit̃ donare per l.mulier.§.fi.ff. de iure do.nisi ratio sanguinis aliud inducat,ut l.procula.ff.de pb.Et secundum hoc in casu nostro propter rationem sanguinis, uidet̃ in dubio filio donasse.sed qđ ratione sanguinis nõ sit præsumẽda donatio,videtur Cyn.hic tenere,& Ray.per.l.idemq; .§.si cui. 2.respon.ff.man.ubi filia,quę matrem adhibuit,non uidetur,donare matri:ergo nec econtra mater filiæ.& tanto fortius,quando mater,ibi donauerat filię:& sic obligatio inerat etiam ad antidora.Item per l.mulier.§.fi.ff.de iur.do.quæ ẽt in matre adhibita loquitur.Itẽm per.d.l.cum quis decedens.§.nuptura,de leg.3. q̃ in filio adhibito loquitur. hoc confirmatur ex eo, quia nõ est verisimile matrem uelle indotatam remanere,si matrimonium solueretur diuortio, uel morte uiri:& maxime si nõ habet alia bona.Sed in contrarium fortiter facit hęc lex.& d.l.quę dotis.q̃ non tãtum in casu certi,sed etiam dubii, videtur loqui propter q Bar.in d.l.quæ dotis.similiter non faciens differentiam inter coniunctũ sanguine,vel extraneũ,distinxit, aut filius, vel extraneus ad dotẽ stipulandã per mulierem adhibitus fuit,ut stipularetur partem,aut totam: si partẽ, & tũc mulier partem illam ei donare præsumitur,ut hic.& d.l.quę dotis.Et est ratio,quia alia ɔiectura capi non potest,propter aliam partẽ, quam sibi retinet. Si totam,& tunc,aut in omnem casum dotis restituẽdę,uel simpliciter,quod idem importat; & tunc ei donare non p̃sumitur, sed,ut eius procurator videtur adhibitus,vt d.l.mulier.§.fin.& d. l.cũ quis decedẽs.§.nuptura.& hoc quia diuortio facto,uel marito mortuo,non est uerisimile,quod absque illa dote voluerit remanere.Itẽ,qa alia ɔiectura põt capi.s.qa gratia honestatis,nomen suum nõ uoluit in instrumẽto apponi,ut alias in l.pupillus.

§.2.ff.de au.tu.& in l.optimã.j.de ɔhẽ.& cõm.stip.q̃ coniectura non cadit,ubi in aliquo casu , uel in aliqua parte. nõiare uoluit. aut in oẽm casum,licet totã,& tunc ei donare p̃sumitur in casu illo,& hoc operatur alius casus,quẽ sibi mulier reseruauit ar.ei⁹ quod dixi de parte dotis,quã sibi reseruauit. Et p casu huius ultimi specialiter inducit l.cũ maritus.§.j.ff.de pac. do. & hęc distin-
4 ctio mihi placet.† Sed insurgit dubiũ , q̃ donatio a p̃sumitur his
a casib.quib.donare ur̃,& br̃ qñ simplr̃ partẽ dotis stipulatur,dcm̃ est qđ de donatio.inter uiuos:ut l. quæ dotis,licet glo.ibi dicat q est donatio cã mortis, & male. quod patet ex eo , quia ibi tenet̃ maritus hæres mulieris ad soluẽdũ solidã illã partẽ: ad qđ nõ tenet̃ si esset donatio cã mortis,qa falcidiã detrahere posset, ut ff. quorum leg.l.j.§.si quis ex mortis.& j.ad l.fal.l. si mortis. & l.pe. Sin aũt i casu mortis mariti,adhuc idẽ dico.Si uero in casu mortis mulieris:& tunc dcm̃ est q est donõ cã mor.p l.Seia,ff.đ don. cau.mor.& l.Seia.in fi.ff.de dot.præl.Nec ob.l.cũ maritus.§.fi.ff. de pac.dota.ubi casus ur̃ in oppositũ,qa rñ,ut ibi no. uidelicet, q ibi ɔstabat,q inter uiuos donare uoluit, qđ colligit̃ ex eo , qa illa donõ nõ reuocat̃ in reb. quas marito postea legauit,q̃ reuocata foret,si donõ cã mortis esset,ut d. l.Seia,de dote p̃le. Si aũt mixtim oẽs casus specificasset,puta,siue soluatur diuortio; siue morte uiri,uel mulieris,& tunc forsan diceret aliqs , q sm casũ postea occurrentẽ iudicabitur donõ inter uiuos,uel cã mor.ar. j.de imp.& aliis subst.l.precib.In ɔ̃rium facit,qa stipulando simpliciter in oẽm casum dr̃ stipulari: & tñ donõ censet̃ simpliciter inter uiuos; licèt in euentũ mortis differatur, ut est casus in d.l. q̃ dotis.ergo & in pposito,qa expressio illorũ,q̃ tacite insunt,nihil operat̃,ut l.nõ recte,j.de fi.& quia cõstat,q ea uiuente,mulieri stipulanti donare voluit,saltẽ in casu. vñ ex illo ɔiecturatur i alio,ut illa uerba,siue p mortẽ mulieris,ñ sint apposita cã imutandę donõnis,sed maioris euidẽtiæ, & plenioris volũtatis demõstrãdę,sed in illũ casũ euẽturũ,petitio,& exactio solũ ẽ data.

ADDITIO.

a Donatio.Adde Soc.consi.53.inc.in præsenti consul.ver.postremo etiã in j.par. char,67.ubi hoc idem inducit alle.& firmat.
Adde Bar.in l.fi.sup.de pac.& in l.quæ dotis.sup.sol.ma.Bal.in l.si mortis,inf. ad l.Fal.& in l.Seia.§.fi.ff.de do.inter uiuos.An.Card. & alios.in c.de his.de sep.Io.de Imo.c.2.ext.de consue.ubi plene per Bar.& Ro. consi.226.ubi pulchre loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Res restitutioni subiectę , possunt alienari.tam inter viuos , quàm in ultima voluntate.*
2 *Maritus,an sit rei dotalis dominus.*
3 *Restitui mulieri quando debeat quæsitum a seruo dotali.*

LEX III.

Et si dotis. Maritus potest inter uiuos, & in vltima uolũ-
1 ta te,seruos dotales manumittere.h.d.† Not. q res quæ subiacent restõni ex ɔ̃ctu , possunt alienari inter uiuos,& in ultima volũtate.In subiacentibus uero ex ultima uolũ-
2 tate,dic,ut no.in l.fi.& aut.ibi posita.j.cõia de leg.†Item no,maritum esse dñm rei dotalis.concor.s̃.l.doce.s̃.de rei uend. Opp. quod non sit dñs:vt ff.so.ma.l.si constante.§.si maritus.sol.ut gl. quod illud,quod ibi dr̃,est propter spem,quam habet mulier,vt ei restituatur,uere tñ est interim dñs.ideo iubet uir seruo dotali,ut adeat,uel repudiet hæreditatem.ut ff.so.mat. l.seruus dotalis.& tunc manumitti,ut hic. Op.2. q manumittere non possit, ut j.de ser.pign.da.ma.l.j.& l.fi.& ff.ma.l.seruum dotalem. Solu. ut in gl.q hęc sm illas,uidelicet ut teneat manumissio , si maritus sit soluendo.alias non, ut ibi.& hoc intellige qñ mulier manumissioni ɔ̃dixit.alias si consensit non curatur , an maritus sit soluendo,uel nõ:& tenet manumissio,& seruus desinit esse do-
3 talis.ut ff.so.ma.l.q si uir.cum l.seq.†.Quærit gl.an quod seruus dotalis quærit extra rem uiri uel operam suam, ueniat restituẽdũ mulieri.Et dicit gl.q sic per l.a Titio.ff.de acq.hę. & p l.seru⁹. dotalis.ff.so.mat.qđ intellige qñ contemplatione uxoris est hæres institutus,non si contemplatione mariti, quia tunc non debet restitui,etiam cuius cõtemplatione sit institutus,colligit̃ ex verbis.l.sed si plures.§.in arrogato.ff.de uul.& pup.& l.cũ aliqs, j.de iure delib.& ita no.in d.l.seruus dotalis.& ubi ex uerbis nõ appareat,uel collegii possit. dic quod uxoris cõtẽplatione p̃sumitur institutus, ut d.l.a Titio. Vltimo colligitur ex eo quod p̃mittitur dari directam libertatẽ,quod sm tps huius.l.dñium rei dotalis nõ transferatur ipso iure.so.ma.in muliere, sicut nec de iure ff̃orum:ut l.etiã.ff.de fun.do.l.hodie secus.ut j.e.l.in rebus.

SVMMARIVM.

1 *Mulier omnia bona sua in dotem dare potest. & nu.2.*
3 *Datum cum pacto de non alienando, non potest in dotem dari.*

LEX IIII.

1 Nulla. † Mulier põt oĩa bona sua in dotem dare.concor.ff. eo.l.mulier bona.& attende q gl.ibi dicit.q sm Aristo.in topicis.mulier eo ipso q conuenit in matrimoniũ,dr̃ oĩa sua bona dare in dotẽ.licæt hec.l.non pbet.Sed istud ur̃ falsum, de iure,ut dicã.j.de rep.l.fi.ubi casus vr̃ ɔ Aristo. in uer. eodem
1 mõ dic,ut ibi dicam.†Opp.quod pluribus modis, ipsa phibetur omnia dare in dotem.ut in glo.Solu.omnia, quæ hic dicuntur,

procedunt,niſi obſtet ei alia cā,quā illa,ꝙ oīa bona dederit,puta exiſtentiū liberorū ex primo matrimonio, ut l.hac edictali, uel indignitas mariti.ut ſ.ſi adu.dō.l.j.de quo dic,ut ibi dixi,Vel rei prohibitæ alienatio,ſiue ex pacto;ſiue a lege,ut ff.e, l,Titia,
3 &ꝯ.de admi.tu,l.lex q̄ tutores,& ita pertranſit gl.† Ex qua no,ꝙ
a datū ea a lege,ne alieneť,non pt dari in dotē. In ꝯriū facit aut, res quæ,ꝯ.com,de leg,imo ēt no.ꝙ talis res prohibita,non tranſit cum uniuerſitate bonorum,ut in hac gl, coniuncta cū text,

ADDITIO.

a Quod datur ea.Adde Soc.conſ.75.inc. circa præſentem conſul,circ,prin,in j,par.char.129.vbi hoc idem inducit,& firmat.
Vide eun,Bar,Soc,in ſuo trac,fallen,reg.12.in ver.alienatio,vbi facit reg.affirmatiuam in contrariū,quam ampliatā.18.ampliationib.limitat,& reſtringit,3.fallen.quib.addes alias,quas no.do.meus Iaſon,in auth.res quæ, vbi addit illis tribus.12 inf.com.de leg.no.hic Bal.nu.6.ver.mō quæro,ego donaui.& & in apo,Bar.in alle.aut.res q̄,in apo.in eo.ver.colle.c.uerū,nu.4, ver.ſed q̄d ſi prohibeatur alienari ſimplr,& in addi.in ver. nunquid dari pōt in dotē. & extra de condi.appo.& Alex,conſ.56.inci.conſideratis uerbis, volum.j.

LEX V.

Quoties. Aeſtimatio facit emptionē, ſed maritus habet electionem,ut reſtituat rem,uel precium.h.d, In gl.j.in fi.dic nec obſt.hæc l.quia hæc loquitur de dñio irreuocabili,adeo,quod eueniente caſu dotis reſtituendæ, non reuertitur dominium ad mulierem.alias gl. uide per te.

SVMMARIVM.

1 *Pater dotans filiam, an quærat ſibi aliquam actionem.*
2 *Pactum patris non facit quominus actio filiæ oriatur.*
3 *Actio præſcriptis verbis, an competat matri ex pacto nudo ex interuallo,vel etiam incontinenti appoſito. & nu.4.*
5 *Nouatio quando fiat ex patris conuentione.*
6 *Auia, ſtipulationem quando transferat ad hæredem.*
7 *Patris, & extranei diuerſitas, in quinque conſiſtit.*
8 *Pater ſi imperſonaliter ſtipulatur dotem filiæ reſtituendam,an ſibi ſoli reſtitui debeat.*
9 *Actio de dote patri competit,ſi perſonaliter dotem ſibi reſtitui ſtipulatus eſt.*
10 *Actio de dote,an poſſit diuidi inter patrem, & filiam,ſi copulatiue ſibi,& filiæ reſtituendam ſtipulatus fuerit.*
11 *Dos cui reddi debeat, ſi pater alternatiue ſibi aut filiæ reſtitui ſtipuletur.*
12 *Pater,vel quiuis alius,mulierem dotans,cui reſtituenda erit,ſi ſimpliciter ſtipuletur eam reddi cui de iure debetur?*
13 *Actio de dote,an quæratur mulieri ab extraneo dotatæ, ſi ſtipulatus fuerit dotans ſoli mulieri reſtituendam.*
14 *Diſiunctiuæ natura quæ ſit.*
15 *Dos cui reſtituatur ſi extraneus dotans eam ſibi,uel mulieri,diſiunctiue reddēdam ſtipuletur.*
16 *Actio dotis integra eſt mulieris, ſtipulatore mortuo.*
17 *Dos cui reſtitui debeat ſi dotans ſtipuletur ſibi,aut mulieri,aut ei cui debetur de iure reddendam.*
18 *Dos cui reddatur ſi dotans extraneus ſibi, & mulieri reſtitui ſtipuletur.*

LEX VI.

1 **Auia.** Primo dictum.Secundo tollit obiectum.ſecunda ibi, nec enim,Caſus.†Pater,ex nudo pacto, incontinenti appoſito ſuper dote profectitia ſibi reſtituenda , agere non poteſt.Mater vero,& auia ſic.h.d,Vel ſic,pater dotans filiam , non poteſt ſibi quærere actionem,niſi ꝑ ſtipulationem,cæteri autē pñt ēt ex pacto nudo.h.d,q̄d no.Et ſupple tex.ibi ex fide conuētionis,dic de dote ſibi reddenda,ibi hæres.ſ.auiæ. Ibi nec enim, hic tollit obiectum,ibi;paciſcentium,ſ.nuda cōuentione.Ibi pactum.j. incontinenti appoſitum; ibi conſtituit, ſ.matri impedit actionem oriri filiæ,ibi patris.ſ.pactum.Ibi ex ſtipulatu.hic collige,ꝙ actio quæ dr̄ cōis patris,& filiæ,vocatur ex ſtipulatu,ibi cōpetente.ſ.patri,& filiæ. Item,not.ꝙ hæres ſtipulatoris prefertur
2 mulieri,vt hic in prin.† Not.ꝙ pactum patris non impedit oriri actionem filiæ,ſed matris ſic,& idem in cæteris. Venio ad apparatum.& op.j.quod prima pars l.non hēat dubium ꝯ.l.quod Labeo.ff.de car.edic. Quis enim dubitat, ꝙ ſi uerborum obligatio interuenit,vt l.5.§.ſtipulatio,de ver.ob.quia auia actionem ſibi quærere potuit,quia & pater pt,vt in l.ſeq.& ff.ſol.ma.l.quoties. Solue dupliciter,primo,quia licèt hoc dicat,de uer,obl.nō ꝓpea neceſſario intelligitur de ſtipulatione;& quia ex uerbis pacti inſurgit obligatio:licèt conſenſus magis,quā uerba operentur.Solu.dic,ꝙ illa copula,&.ſ.poſita implicatiue pro etiā, tollit ꝯtra. Opp.2. ꝙ non ſit aliquod ſpeciale in auia,uel matre, quia idē in quocunq; extraneo,ut ꝯ,eo.l.ſi dotem.& ꝯ.de pac.conuen.l.j.Solu.cōfitendo ꝯrium,ut in gl.& de auia ita dixit, quia ſic de facto fuit,vnde non tollitur quin idem in cæteris in poteſtate non ha
3 bentibus,vt reg,quæ dubitationis,de reg.iur.lib.6.† Op,3.ꝙ pręa
a ſcriptis uerbis a actio non cōpetat matri ex pacto,qa ex nudo pacto ex interuallo appoſito,etiam ſuper dote non naſcitur actio, ut l.legem.ſ.de pac.imo nec ex ſtipulatu,ut in l. ſeq.Sol. quia hic
4 fuit incontinenti appoſitum,ut in gl.† Oppo.4.quod nec ex incontinenti appoſito , quia hęc ſunt commutabilia in pacto incontinenti appoſito actionem parere, & ueterem informare, ut l iuriſgentium. §. quinimo. ff. de pact. Sed hic ueterem non poteſt informare,quia nulla eſt ; ergo nec nouam præſcriptionem producit. Sol. ꝙ ꝯrium procedit, quando ueterem informandam reperit,quod hic non facit,ut in prima gl.Op.5.quod text.nos dimittat in incerto, cum dicit dotis profectitiæ:nā dos poteſt procedere a patre habente in poteſtate filiā,& a non habente,ut ff.eo.l.profectitia.§.fi.& non declarat,an in vtroq; caſu ꝓcedat hæc lex,uel non.Sol. quod iſte tex. loquitur ſimpliciter,& indiſtincte,& ſic in vtroq; caſu loquiť,cum in altero eorū non ſit rō diuerſa.& quantum ad caſum huius l.& qñ dotē tradit,ut pater,vt d.§.fi.quoad aliū poteſt dubitari videlicet, an qñ pater emancipatus dat dotem pro filia,vt patri ei,ſine ſtipulatione quæratur actio,de quo per glo.in d.§.fi.& dicetur,ꝯ.ti.j.§.accedit,vbi gl.tangit.Opp.6.ꝙ tex.male dicat actionem competentem,cū ſupponat actionem natam eſſe ꝯſtāte matrimonio , q̄d eſt falſum,ut ff.de bo.dam.l.ſed ſi alia.in fi,& ff.de do.ꝑleg.l.2.ſol. vt in gl.quæ exponit competentem,j. competituram , & ſic hic
5 nouat competituram,quia impedit eā naſci in futurū.†Op.6.ꝙ fiat nouatio ex patris conuentione,ut in l.ſeq.& ff.ſol.ma.l.quoties.Sol,ꝙ ex pacto a patre incontinenti etiam,appoſito nō fiat nouatio,ut hic.Sed vbi ſtipulatio interueniſſet diſtingue,aut ante matrimonium nouat;i.quia ſibi ſoli actionem de dote approbat,ut d.l.quoties.3.reſpon.Aut poſt matrimonium,& tunc aut filia conſentiente,& idem,ut ibidem.2.reſpon.aut ea non ꝯſentiente,& tunc aut ſtipulatur ex interuallo poſt traditionem , & non poteſt filiæ ꝑiudicare,& ſic non fit nouatio, ut ꝯ. eo. rñ. aut in ipſa traditione,& ſic incontinēti ante,vel poſt,& ſibi ſoli appropriat actionem.ut ꝯ.e.l.quoties.j.rñ.Et hoc eſt verū ſ̄m Dyn. & Doc.ubi ꝓceſſerat dationem dotis promiſſio,ut infra,de pac. conuen.l.ex morte,in fi.& non licet in extraneo,infra.tit.j.§.accedit.Et ſi hoc in extraneo,fortius in patre.ar.huius,l.& una ratio ponitur in d.§.accedit.& eſt alia , ne eadem ſolu. pariat liberationem,& obligationem,ut in fi.no.in l.ſi intra , & l.in traditionibus.ff.de pac.Oppo.8.& ab extra,ꝙ pactum patris valeat.ut ff.de pac,do.l.inter.§.cum inter.ſolut.ibi pactum patris fuit collatum in tempus,quo ſolius patris fuiſſet actio , quia in tempus mortis filię.ideo tenet.Oppono.9.ab extra,quod nec pactum extranei,immo,nec ſtipulatio ualeat,licèt tpe traditionis fiat,vt d. l.ex morte , in fi.& q̄d no.in d.§.accedit.Sol.ꝙ hæc ſ̄m illas , ut ſ.
6 dixi. †Op.10.contra principium,ꝙ auia non tranſmittat ſtipulationē ad hr̄dē,ſed ea mortua agit neptis ſola.vt l.Gaiꝰ.ff.ſo.mat, & l.uxorē.§.teſtō,de lega.3.Sol.q̄d hic loqť qñ ſibi ſoli ſtipulať, ibi qñ ſibi,aut mulieri,q̄d inferius plenius declarabo.Opp.11.ꝙ extraneus ſtipulator,intelligať adhibitus,ut ꝓcurator mulieris, vt ff.man.l.idēq;.§.ſi cui.ff.de iur.do.l.mulier,§.fi.ſo.ꝙ ibi qñ mulier ſeipſam dotat,& alius de eius volūtate ſibi ſtipulatur.de quo
7 plenius dixi ſ.e.l.2.hic qñ ſtipulator dotat ipſam mulierē. †Quæ
b ro j.cū gl.quę ſit rō diuerſitatis b īter pr̄em,& extraneū,& gl.aſſignat quatuor rōnes.Et ego addo quintam.Prima eſt,q̄d patri ꝑ l.prouiſum abſq; pacto actio ſit cōis ei,& filiæ,nō extraneo. Hæc ratio non uidetur tuta,quia ſicut ſolidam querendam mulieri, tollit pactum extranei,ita illam communionem inducēdam debet tollere patris pactum.arg.l.quæ de tota.ff.de rei uen. & l. q ſcit.ff.de uſu.Item qa ſequeretur quod promiſſio facta patri, redundaret in eius leſionem,contra.l,q̄d fauore,ſupra de legi.Sed ab his defende eam,ut ꝯ.dicam.Secunda ratio eſt qñ pater cogitur dotare filiam,non mater,uel auia,ſeu quiuis extraneus,vt ſ, de do.promiſ.l.fi.Hæc ratio non ualet,qa ſ̄m illā magis eſſet ſubueniendum patri,ut grauato,ar.l,eum qui.in prin.ff.de iniur.cū ſi.Item,quia officium paternum ad hoc eum neceſſitans , unde officium ultra neceſſitatem illam,non debet ei eſſe damnoſum vt ff.q ſatiſ.co.l.ſi fideiuſſor.§.neceſſaria.& ff.queādmo.teſt.ape. l.ſi qs ex aſſignatorib.Itē,qa nō dēt addi afflictio afflicto,ut ſ.de epiſ.au.l.ta dementis.in fi.Item quia,ēt patris in ptāte non habētis,officium eſt,dotare filiam,ut d.l.fi,& tñ ſi ipſe eam dotat, ut extraneus,per pactū ſibi approbat actionē,ut ꝯ.ti.j.§. accedit,& §.extraneū.Sed gl.forte,habuit aliū ſenſum,ut dicere uelit,q̄d.l. extraneo hoc permiſit, ut eū alliceret, & ne eius munificētia in dotando retardetur arg.l,2.in rōne poſita.ꝯ.de bo. q̄ lib.Quod ī patre non fuit neceſſe,quia ad hoc cogi poterat,& ex hoc tollūtur oīa obiecta,ꝑter ultimū.Sed illi pt ſic rñderi,uidelicet, q̄d pater q filiā non hēt in ptāte,cogitur eā dotare, ut pater , non ut extraneus;cum igiť eā dotet,ut extraneus,nō eſt mirū ſi per pactū ſibi approbet actionē,& ſic defenſata eſt hęc ratio . Tertia
c ratio c eſt,quia actio filiæ jam quæſita,non poteſt ei auferri , ſine eius uolūtate.Iſta rō ſupponit unum falſum,quod ſit ei quęſita actio,imo eſſet ei quærenda,ut uoluit alia gl.ꝑcedens ſuper verbo,competentem.Item quia,ut ſequitur in gl.hęc ratio uendicaret eodem modo ſibi locum in extraneo , Item quia ſi uerum

ADDITIONES.

a Præſcriptis verbis.Per iſtum tex.cum notatis hic per doc,bal,reprobat op.vltram.dicentiū,ꝙ actio præſcriptis ver.non oriatur,niſi quando facta relatione ad ꝯctum,reſultat ꝯctus reciprocus,& innominatus.Idem tenet Bar.& cōmuniter alii in l.ex placito,cū ſi.ſup.de rer.pmu.& l,petens. ſup, de pact.
b Quæ ſit ratio diuerſitatis.Adde de hoc quæſito vltra hic notata per Bal. nu.8. ver.modo ſtatim quærit gl,quod no.Bar.in l,traditionib,& ibi Ale,in apoſtil. ad eundem,de pac.
c Tertia ratio. Adde q̄d doc.cōiter reprobant hanc.3.rationem glo.per rationē per iſtum poſitam,ſ.quia ſi pactum apponitur incontinenti,antequam ſit cōtractus abſolutus a partibus,non eſt ius quæſitum filię,ut hic per Cy.

rum eſſet,ꝙ ſtatim ei actio eſſet quęſita, pater ēt per ſtipulationem ei auferre non poſſet,ut.ff.ſo.ma.l.quoties.& ar.ff.de pact. l.fi.& tñ poteſt,ut hic.& l.ſeq.Quarta rō eſt:quia ſimplex pactū non poteſt nouare actionē,ſed ſtipulatio ſic,inſti. qui. mod.tol. ob.§.præterea.hęc ratio nō.reſpondet quarto.Nam aſſignat differentiam inter ſtipulationem,& pactum,& non inter patrem & extraneum.Quid igitur pro differentia aſſignādum:dixi alias in repetitione mea in l.ſi cū dotem,in prin.ff.ſol.mat.quod prima rō poteſt defendi,ut eius ſit ſenſus,quod patri eſt prouiſum in actione de dote,quę eſt cōis patris, & filię , ut ſolius patris ſit exercitium,& non ei filiæ debeat fieri reſtō,ut ff.ſo.ma.l.2.§.fin. & l.ſeq.Cū igitur pater facit ſimplex pactum de ſibi reſtituēdo, non credit.l.ꝙ ipſe velit innouare prouiſionem ſibi factam a lege,cum etiam ſibi abſque pacto debeat reſtitutio fieri , ſtante cōione actionis,ſed potius ſecundum illam prouiſionem velit paciſci,ꝙ non poteſt cogitari in extraneo,cui nulla eſt facta ꝓuiſio.Ideo in extraneo pactum vires habet,ſecundum regulam dicentem,quod in traditione rei ſuę vnuſquiſque poteſt paciſci, vt l.legem,ſ.de pac.& l.in traditione.ff.de pact.Et ſecundum aliā dicentem,ꝙ pacta incontinenti appoſita,inducūt actionem: ut l.in bonæfidei.& l.petens,ſupra de pac. Et ſi dicas cur per ſtipulationem creditur nouare:rñ. quia ſtipulationes ſunt inuentę vt perimant,ut inſti.qui.mo.tol.ob.§.præterea.& ff. de tranſac.l. aquiliana & l.ſeq.Ideo pater ſtipulando,creditur velle impedire in filiæ perſona,natiuitatem actionis,cū fortiori quo poſſit vtatur remedio:& ad hęc,& talia principaliter inuento:nec poteſt pater de hac prouiſione conqueri;ſed tñ de ſeipſo,qui conuenire potuit ſtipulando.Poſſum tñ addere vnam aliam rationē: & erit quinta,uidelicet ꝙ prouiſio cōis actionis de dote , eſt facta in fauorem filię:& non patris,quia de iure antiquo,& nouo, totum patri debet,rōne poteſtatis quæri:cum in profectitiis nil ſit innouatum,ut l.cum oportet,in prin.ꝯ.de bo.quæ lib. Nimirum igitur,ſi ꝯ iſtam prouiſionem factam filiæ,lex de facili non permiſit patrem,cuius iuris uoluit derogare,ꝯuenire per pactū ſed ſolum per ſtipulationem . Sed hæc ratio ceſſat in extraneo, cuius iuri nulla eſt facta derogatio.Et ratio huius rationis fuit, vt extraneus alliceretur,& eius munificentia nō retardaretur,
8 vt dixi in 2.ratione.† Quero modo ꝓ ampliatione materię de aliquibus quæſtionibus quotidianis.Pone pater tempore promiſſionis dotis,vel donationis eius,qñ alia conuentio de filia dotāda non preceſſit,ſtipulatus eſt,dotem reſtitui ſol.ma. & non dixit cui,ſed imperſonaliter eſt locutus,an intelligatur ſibi ſoli ſtipulatus.Gl.eſt notabilis in l.poſt dotem.ff.ſo.ma.in 3.lect.quę dicit,ꝙ ſecundum ordinationem.l.intelligitur ſtipulatus ſib ſibi, & filio,idem dicit Pe.in fi.vt refert Cy.in nona op.ī l.quod fauore,ſ.de legi.Et,quia contra iſtam determinationem,ibidem glo. op.de l,ſi ita ſtipulatus.§.Griſogonus.de uer. obli. & non ſol. dic ꝙ non ob.qa in hac ſtipulatione,pſona extrinſeca nō ſubintelligitur,ut ibi:ſed intrinſeca,ratione ꝯctus, de cuius natura hoc
9 drat vt vtriq; actio q̄ri deberet.† Quæro. 3. pone,quod pater eſt ſtipulatus ſibi,& ſic perſonaliter,nil dicto de filio:dic q̄d res tūc eſt clara,quod ſibi,non filio queritur actio.ut hic in fi.& ff.ſolu. ma.l.quoties.Sed patre mortuo conſtante matrimonio , & filia poſtea defuncta ī matrimonio , quid iuris ſit.ſ̄ qō oriatur inter hæredes utriuſque:uide quod no.& ibi dicam.ꝯ.ti.j.§. videamus, & ēt ſi mortuo viro pater dotem exigit,& moritur,filia ſuperſti
10 te.uide l.fi.ſ.com.utri.iudi.† Quæro.4 pone quod pater eſt ſtipulatus copulatiue ſibi,& filiæ,an copula iſta diuidet in partes, ut aliàs dr̄.ꝯ.ſi plures una ſent.ſu.cō.& ff.de uſufr.accreſ.l.ſi mihi,& Titio.& magis in propoſito.ff.de duo.re.l.reos.§.cum tabulis.dicendum eſt,ꝙ non,qa pater ſic ſtipulando,nihil a iuris diſpōne videtur innouare,ſed ſecūdum iuris miniſterium, actum huius ſtipulationis facere.quod probatur per ea quę in ſecunda qōne dixi,vbi dixi,quod pater ſtipulando imperſonaliter,diciť ſtipulari ſibi,& filię,ſecundum naturam ꝯctus , & eſt caſus ſecundum unam lecturam in d.l.poſt dotem . ergo nec etiam ſi exprimat; & ſic actio erit communis:nec quilibet de per ſe ꝓ dimidia poterit experiri:ſed exercitium totius erit patris,& cōſolidatio locum habebit:& hoc hodiē maxime ꝓcedit per.§.videamus,ꝯ.ti.j.
11 & ibi dicam,quod tene cordi.† Quęro.5.q̄d ſi eſt ſtipulatus,alternatiue,ſibi aut filię?Breuiter reperio quod Bar. in d.l. poſt dotē, uer.ex prædictis,dicit ꝙ ſecundum formam iuris,uidetur ſtipulatus,ſicut in præcedenti caſu.quod puto uerum,ut ſic videatur ſibi ſtipulari ſi caſus,& euentus tpe reſtōnis dederit.& eodē mō filiæ.& pro hoc induco.l.vxorē.§.teſtō,de leg.3, & iſti ſunt duo caſus expreſſi:eſt etiam tertius,qui eſt omiſſus , & iſte remanet in diſpōne iuris communis , uidelicet ſi vterque tunc caſus de-
12 derit,& ſic actio erit cōis utriuſque ut l.poſt dotem.† Quæro.6. quid ſi pater,uel extraneus dotans mulierē,eſt ſtipulatus ſimpliciter ei cui de iure dēbebiť? dic ꝙ ei q̄riť,cui rō iuris ꝑmittit,ut aliàs dr̄.ff.de ſtipula.ſeruo.l.ſi ſeruus cōis Meuij, & caſtrenſis peculii.§.fi.Ex quo infero q̄d patri ex iſta ſtipulatione, nō plus nec alio caſu debeť,q̄ ei deberet,ſi ſtipulatio nō interueniſſet . extraneo vero nil debeť,qa abſq; iſta tali ſtipulatione,nil ei deberet,& ꝓ hoc accedat q̄d in 3.q.dixi.& hoc eſt ēt de mēte Bart.in
13 l.Gaius.in vlt.q.ff.ſo.ma.† Quęro.7. extraneus dotans mulierem non ſibi, ſed mulieri ſtipulatur reſtitui ; an ex hac ſtipulatione mulieri q̄ratur actio:dixerūt quidā, q̄d non: quia ſpeciale eſt in auo materno,fauore nuptiarū,& ꝯiunctionis,vt ff.ſol.mat.l.Gaius.in fi. Sed teneo contrarium,dotis,& nuptiarum fauore; nā; & auus maternus,in iſta materia,eſt extraneus.vt ꝯ.tit.j.l.extraneū.Item ꝑp implicatiuam,maxime, poſitam in d.l.Gaius. in fi. Itē quia ibi tex.non dicit ꝑp coniunctionem:ſed affectionē perſonarum , vt in caſu noſtro , ſingularem affectionem oſtendit iſte mulieri,eam dotando:& ei,non ſibi, ſtipulando, & cætera .
14 Quæro.viij.extraneus dotans mulierem,eſt ſibi ſtipulatus diſiūctiue,ſibi,aut mulieri. Eſt.n.natura diſiūctiue actum attribuere vnicuique inſolidum,vt in auth.ſi quando,in fi.ſ.de conſti.pec, & in hac quæſtione ſi dotator iſte non poſſet ſtipulari mulieri , dubium non eſſet quod mulier haberet,vt adiecta ſolutioni,&
15 non obligationi.vt l.eum qui.§.qui ſibi,de verb.obli. † Sed quia tenui.ſ.in 7.q.ꝙ ipſe poteſt mulieri ſtipulari;& ei quærit obligationem,& actionem,ad inſtar materni:iō quæſtio eſt dubitabilis.& arg.pōt q̄d vterq; debeať ꝓ parte;qa hodie diſiunctiua inter pſonas poſita,reſoluitur in ꝯiunctiuā.vt ꝯ.de verb. ſi. l.cū quidā.Sed ſi dixiſſet copulatiue,ſibi & mulieri,acquiſitio fieri videtur vtriq; pro parte,ut ff.de verb.obl.l.ſi mihi,& Titio,ergo &c. Sed hoc non obſtante, dicit Bar.in d.l.Gaius. quod ſola mulier, integram hēt actionem,per d.l.Gaius.& per tex.ff.de le.3.l.vxorem.§.teſtō.Non ob. d.l.cum quidam , quia illud habet locū qñ extranea perſona, prouiſionem illam facit ; non qñ vnus de alternatiuis,eſt ille qui prouiſionem facit,vt in caſu noſtro.Reperio,quod Bal.in l.fi.ſupra,com.vtri.iudi. dicit,quod quia ſtipulator,fundat primo ſtipulationē in perſona ſua, mulier intelligereť adiecta ſolutioni, & ſic moriente ſtipulatore tranſit ſtipulatio ad eius hæredē.& non poterit deſcēdere in mulierē, arg.l.ſi cū Cornelius.ff.de ſo.Sicut inquit ipſe,ſi econtra eſſet ſtipulatꝰ, puta mulieri,aut ſibi,quia tunc inquit ipſe , q̄d quia in muliere principiat,& in eius perſona eſt fundata obligatio ; q̄d tūc mulieri dabiť actio :& nullo caſu poterit deſcēdere in ſtipulatorē , ſed habebiť ipſe,vt adiectus.& ita dicit ipſe,loquiť.d.l.Gaius,ſi tenor ſtipulationis,vt ibi,inſpiciatur, qui circa principiū.l. poniť. Iſtud dictum nullo modo mihi placet,quia eſt ꝯ tex.& glo. poſitam in d.l.Gaius,ad fi.ver.quis,ibi ac ſi tibi,aut illi.ubi patet , q̄d tex.coniuncta gl.nullam facit differentiā, an dicat mulieri, aut mihi,ut fuit in prin.Aut dicat mihi,aut mulieri:vt in verſi. quāuis.& ibi glo.dicit,quod eſt ſpeciale in dote,vt mulier ex tali ſtipulatione poſſit agere:vt ibi in tex.Nec dicas,quod ille uer. ſed & præmittendū &c.referatur ad primū caſum tantū: quia primo noīauit mulierē,qa ad vtrunq; refertur,vt vult gl.& probat copula ibi poſita dum dicit,ſed & permittendū,quę ſtat ibi implicatiue,ut impleat nedū in caſu propoſito:ſed ēt in illo proximo , ut ibi ſequiť in litera , dū dicit demonſtratiue, ex hac auita &c.Hoc confirmo rōne,qa in patre ſtipulante ſibi,aut filię, præmortuo,cōpetit actio filię,vt l.uxorē. §. teſtō, de leg.3. & dixi ſ. in 5.q.ergo,& idē in uxore, quia in caſu iſto , nō eſt diuerſa rō , cum uterq; poſſit ſtipulari mulieri,vt vterq; ſibi.& ſtipulando, ſibi,q̄rit.& nō mulieri,vt hic.Et ex his hoc dictū Bal.penitus refuto,& ēt contra eū pōt adduci nona ratio, quia ſi aliter dicať , illa ſcd̄a pars diſiunctiuę dū dicit, aut mulieri , nullo tpe poſſet habere effectū,& ſic fruſtra eēt appoſita,q̄d nō eſt dicēdū : nec valet rñdere,q̄d erit adiecta ſolutioni,vt l.cum qui. §.qui ſibi.de verbo.ob.qa ibi ideo filius intelligiť adiectus ſolutioni tñ,quia ex ſtipulatione patris,filio non quæriť actio,ſed patri, ſed in ca-
16 ſu noſtro ſic,ut dixi in 7.q.ita no.gl.in d.§.qui ſibi. † Quod autē Bar.dixit ꝙ integra actio eſt mulieris,placet mihi mortuo ſtipulatore.& ita loquiť.d.l.Gaius,& idē eſt in patre, & filia, vt l.vxorē.§.teſtō.de leg.3.nam,& ibi pater erat mortuus, ſed ſtipulatore viuente,tpe quo dos debet reſtitui,& mulier eēt mortua ſibi ſtipulatori debet reſtitui,ubi autem vterque uiuerent, ut quia maritus eſſet mortuus,ſuperſtite vxore,& ſtipulatore , ē dubiū cui ex eis de iure deberet reſtitui , & vr̄,ꝙ electio ſit reſtituere debentis,vt idē iudiceť in alternatiua perſonarum , quibus dēt fieri reſtitutio,ꝙ in alternatiua rerū reſtituendarū. arg.l.plerūque.ff.de iure doti. qa rō non vr̄ diuerſa. & pro hoc facit,qa idē in vltima voluntate.vt ſ.de leg.2.l.ſi titio,aut ſeio.Sed attende, quia lex illa loquitur quando expreſſim eſt illi data electio , ut ibi no.ꝙ non eſt in caſu noſtro:quid igitur dicemus. Ego puto, quod primo nominato,debeat reſtitui : qa cum in perſona cuiuſlibet,ſui affectio,& ordo nominationis dēt attendi,quia in illius pſona, maior apparet affectio , quam primo nominauerit. iō ſi dixerit mihi,aut mulieri,dico, quod ſibi.ſi aūt dixerit , mulieri,aut mihi,tunc mulieri , cui maiorē affectionē oſtendit . & hoc probo ꝑ tex.in fi.ff.de leg.2.l. cum pater. §. pen. qui non eſt correctus,in l.cum quidam,infra.de verb.ſi.vt ibi per gl.& doc. Hunc autem ordinem nominationis,dico attendi quando vterque viuit:nec alium dico haberi pro adiecto : qa ad hoc nō fuit adiectus,ſed ut ei quærať obligatio , quę vt ſ.dixi quæri potuit. Non tamen dico ꝙ fuerit adiectus,vel nominatus,vt vtrique ſimul,& inſolidum,vt duobus reis,quærať obligatio : ſed vni tantum,ordine ſucceſſiuo,& ſ̄m tempus, quo locus erit reſtitutioni.Et ideo ſi primo nominatus,tunc uiueret,ei ſoli eſt facienda

restõ,& si mortuus prius fuerit,tunc alteri viuenti, & non hrdi prius defuncti,quantuncunq; prius nominati.Nã hæc stipl'o habet in se tacitam ꝯdõnẽ,videlicet,ut restituat stipulatori,si tunc viuit.Aut mulieri si stipulator tunc non uiuat,& sic prius moriens ad heredem non transmittit.& si bene ponderes, hec est de mente dictæ.l.Gaius. q̃ in omni casu supponit stipulatorem mortuũ.Nec ob.hec l,auia,in prin.ubi dr,qd stipulator ad hæredem transmittit,qa uerũ,qñ sibi soli stipulat,non qñ adiecta muliere,p disiunctiuã aut,ut d.l.Gaius.Et forte est rõ in psona mu
17 lieris,ne stipulatio reddat inutilis.ut s̃.dixi.†Sed tũc dubitari potest, quid si dixerit,mihi aut mulieri,aut ei cui de iure detur? respon.quod interdũ sibi stipulatur,uel ei cui de iure debeat,nulla facta de muliere mentione,& isto casu dico, ꝙ siue p copulã, &,siue per disiunctiuã,uel,intelligatur stipulari; tñ cui de iure debetur,stante sua stipulatione,quia ab illa non dr,p hæc verba recedere,Et iõ cũ stipulatio illa sit transitoria ad heredes,ut hic in prin.sequit ꝙ hæredi suo stipulari uideatur,qa,& debet,ac ẽt qa in dubio de herede vero cogitatur.ut ff.de proc.l.si pactũ. facit,quod no.ff.de pac.l,si tibi,§.si pact.Aut facta est mẽtio de muliere,ut in themate pmisso,& tunc quia in psona pmorientis,stipulatio nõ est in hrdes trãsitoria,ut dixi,§,dico,ꝙ ista uerba nil innouant,ac si apposita non essent,& iõ uendicant sibi locum,q̃ in pcedenti dixi,vt superuiuenti debeat restitui,& eius hæredi, ex stipulatione competenti defuncto,in eius hæredẽ trãsitoria, sed ex stipulatione expressa,in hac clausula contenta,potuit stipulator stipulari suo heredi,sed non hæredi mulieris, qa in eo
18 cessant,& ita teneo qcquid Bar.ibi dixerit.†Quæro nunc principaliter,& nono,qd si extraneus dotans mulierẽ,stipulat copulatiuè sibi,& mulieri,nihil alio dicto,rñ.ꝙ Bart.in d.l,Gaius..in pc. q.dixit qd utriq; q̃rit actio p dimidia,ar.ff.de uer.ob,l.si mihi, & Titio,cũ tã sibi,de p se,quã mulieri de p se possit ipse stipulari, igitur,& simul utriq;.& per pñs cuilibet,p virili,ut d.l.si mihi,& ff.de duo.reis.l.reos.§.cum tabulis.Reperio ẽt quandã apostillã attributã Pe.in qua dr,qd integra debet stipulatori, si uiuat tpe dotis restituendæ;& si sit pmortuus,tunc integrũ debeat mulieri;qa s̃m ordinẽ charitatis,& nominationis,ut stipulatus.argu, eorũ,q̃ no.in l.Gallus.§.j.ff.de lib.& posth.Sustinentes Bart.dñt, quod ibi nõ ob.quia ibi in his q̃ de natura rei, gradatim de psona unius sunt transitoria in personam alterius,hic in prorsus extraneis,in qb.natura rei se hẽt,ut de psona huius obligatio non sit transitoria in psonam alterius.Ego satis dubito in ista qõne, Nã ꝯ op.Bar.me mouet id quod dixi in pcedẽti qõne, ubi dixi, qd disiunctiua actum tribuit unicuiq; in solidũ.non querit obligationem primo nominato:nisi conditionaliter,videlicet,si ipse uiuet tpe restõnis fiende.& si hoc est in toto,idẽ in parte ar.l. quæ de tota.ff.de rei vendica.Pro hoc etiam facit: quia non est verisimile,ꝙ mortuo isto stipulatore,& extraneo,constãte matrimonio,ipse voluerit mulierẽ superstitẽ in casu restõnis,partẽ dotis habere,cum ex illa non possit se alere,nec nouas ꝯhere nuptias,& heredem suũ aliam dimidiam petere debere; & eꝯ muliere in matrimonio premoriente,non est verisimile, quod ipsa voluerit,extraneum mulieris hæredem,dimidiã petere posse,& aliam dimidiam sibi stipulatori contingere.Non ob.l,si mihi,& Titio,quia stipulatio dotis restituendę, diuersam habet naturã ab alijs stipulationib.qa ei inest tacita conditio, si viuat is cui fit stipulatio,eo tpe,quo restõ fieri debet.unde ad heredẽ interim, non est transmissibilis.unde vr dicendũ, quod in casu isto tota superstiti deat restõ,quasi portio huius accrescat alteri,& actio consolidetur in persona superstitis,ad instar filiæfamilias,& patris,cuius actio sit cõis,sed utroque tunc tpis superstite,pura si matrimoniũ soluatur,uiri morte,tunc actio sit cõis & diuidua, quia vnicuique,datur exercitiũ pro parte,& in hoc differt a casu qñ competeret patri,& filię in potestate,quia exercitium totius est patris,& tenetur ipse reseruare filiæ denuo nubenti, ut infra.ti.j.auth.sed quamuis,qd non tenetur facere extraneus.iõ tũc est in exercitio diuiduus:nec tunc cum ipse viuit vr mulierẽ in sua portione pferri uoluisse,nec eꝯ,sed utrunque,s̃m tenorẽ stipulationis purificatæ p parte admittere; & hoc uidetur mihi tolerabilius,& æquius.Sed iuxta hoc dubitari pt,qd si iste stipulator adiiciat clausulã,& ei cui de iure debebitur, & loquor qñ stipulatus est sibi,& mulieri,quia sibi soli,ut s̃.dixi, & huic respõdeo,qd hæc clausula non mutat aliquid de priorib.sed adiicit,ut l.ea tñ adiectio,de le.3.& sic adiicit eodem ordine,& successiue, post prius nominatos,ut supra in alio casu dixi.Quæro.10. uidimus,ꝙ extraneus põt stipulari dotem restitui mulieri,qd si mulier stipulatur dotem restitui extraneo,dic,ꝙ non tenet stipulatio.ff.ad Trebel.l.debitor,§.ea quæ,& hæc sufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Pater sibi dotẽ ex interuallo reddi stipulans,filiæ nõ cõsentiẽti nõ præiudicat*

LEX VII.

Cum socero.†Pater stipulãdo dotẽ sibi restitui,ex interuallo,nõ piudicat filię nõ ꝯsentiẽti. h,d,Cõcor.ff.e.l,post nuptias.Op,de l,quoties.ff. sol.mat. Sol.ut in gl.& plenius dic,ut dixi in pcedẽti.l.i 7.opp Quęro qb. casib. filia sola,absq; patre,possit dotẽ repetere.rñ.vt ĩ gl.qua adde,vt ĩ alijs casib.no.j.de coll.auth.qd locũ.cętera quere,& so.ut ĩ gl.

SVMMARIVM.

1 *Sensus non uerba,spectandus est.*
2 *Pactum simpliciter in principali appositum,an dicatur in accessorio repetitũ.*
3 *Bannitus,an possit habitare in uilla,adiecta ciuitati, stante statuto &c.*

LEX VIII.

Etiam.†Sensum magis spectamus q̃ verba, & pena inita ĩ aliquo subiecto, ĩtelligit repetita ĩ eius augmẽto h.d.No.vltra pdicta ꝙ ista verba,tale qd me sequat,uel ad me ptineat.ñ sunt directa,sed obliqua,qa factũ hominis reqrũt. Sed hoc forte operat stipl'o subiecta,vel accipit in directa significatione,ut l.licet.s̃.de pac.& hoc pro prima facie importãt verba. Sed dicẽdum est ꝙ est, verbum cõevt l.verbũ ptinere.ff.de ver. sig.vt dixi,in d.l.licet,&,no.Bar.in l,cẽturio,ad fi.ff.de vulg.& pu. Cõtra primũ op,gl.ꝙ verba tñ spectẽtur,ut ff.de pac.l.iuris gentiũ.§.vtrũ,& nõ soluit,qd hic mẽs est certa,ibi dubia, de quo ple
2 nius dixi,in l.nõ dubiũ.s̃.de legi.†Querit gl.an simpliciter sit dicendũ,qd pactũ in principali,intelligat repetitũ in augmẽto? & Io.inqt qd nõ;sed demũ,si hoc sit dictũ,& incontinenti augmẽtũ sit factũ.sed gl.tenet ꝯriũ p l.iter socerũ.§.cũ inter. ff. de pac. dota.& idẽ no.gl.s̃.de don,ante nup,l.si ꝯstãte,ver,pactis.& vide
3 qd ibi dixi †Vltimo iste tex.inducit ad qõnem a statuto cauet,vt
a banniti nõ possint habitare in ciuitate,nec eius districtu. Pone ꝙ postea villa,uel castrũ,est additũ cõitati,an poterit ibi habitare:& dicit.Rich,Mal,quod non.per istum tex,& ff.de admin.tu.l. quoties.§,fi.& de public.l.si ego,§.fi.& ff.de iudi.l.insulę ꝙ fatet Ray.& Cy.si addita sint cõitati quoad vnã, & oĩmodã ꝯsuetudinem,seu plenitudinẽ dñij.ut ff.de fun.in st.l.seiæ.§.Titia.aliàs nõ sed transibit cum cã sua.ar,l.si conuenerit.§.2.ff.de pig.act.

ADDITIO.

a Inducitur ad qõnem.Adde de hac q.quod no.in apo. ad Bar.in l.j. in versi. per omnia.ff.de leg.j.Bar.in l.si cõuenerit.§.si nuda,& ibi Gul.de Cu, de pig. ac. Bal.in l.cunctos populos,sup.de sum.tri.Raph.in l.si ex toto.in prin.ff.de le. j.Pe.de Anch.in c,canonum statuta.ver.iuxta effectum,extensiuum, extra .de consti.& in c.quia circa.p doc.extra.de priui.& in c.quãnto,extra.de censi.

SVMMARIVM.

1 *Mulier in dote,fisco posterius contrahenti,præfertur.*

LEX IX.

Dotis.†Mulier in dote,præfertur fisco posteri' ꝯbenti.h.d. Op,de l,satis.j.in qb.cau.pig,taci.cõ.Sol.ꝙ fallit ĩ obligatione,& cã principali,in qua fiscus licẽt posterior pfert mulieri.Quero,de qua republica hic loquat,dic,ꝙ de fiscali: qa simile priuilegiũ nõ hẽnt ciuitates,ĩ hac hypo.a & platione fisco.l.simile.ff.ad municip.secundum.Cy.quod tene cordi.Saly.

ADDITIO.

a In hac hypotheca.Bal.ex hac.l.decidit.q.pone dicit quòd aliqs sit debitor mulieris,causa dotis, & debitor ciuitatis Perusinæ,ex alia causa; utrum ciuitas prior tpe,pferatur doti,& decidit,quod nõ,quia ciuitas non habet priuilegium hypothecæ tacitæ.l.simile.ff.ad muni.l.quod est verum, nisi super hoc hẽat statutũ,& in hoc differt a fisco,ut no.Bal.in l.fi.supra.de sacrof.ec,gl. & idem Bal.in l.2.infra,quib.cau.pig.ta,con.& an ciuitas possit statuere, quod habeat priuilegiũ fisc.vide Bal,in l.fi.infra quorum ap.non reci,

SVMMARIVM.

2 *Mulier ex empto tenetur ad rem,& maritus ad æstimationem, quãdo æstimatio facit emptionem.*
2 *Mulier, an habeat actionem ex vendito,matrimonio soluto.*
3 *Periculũ deteriorationis,an ita ptineat ad uirũ ante matrimoniũ, sicut postea*

LEX X.

1 Cum dotem.†Qñ estimatio facit emptionẽ, mulier tenet ex empto ad rẽ,& marit' sol.ma. tenet ad æstimationẽ,& interim periculũ,& augmentũ spectat ad maritũ,h.d.Et primo dictũ,vsq; ibi,qs.n. Secũdo pbatio a correlatiuis,vel cõiter accidentib.No,3.q̃ sunt in summario.Not.4.
a qd argu,a cõiter accidentib.seu a correlatiuis est ualidũ, a ut in
2 gl.†Quærit gl,an so,ma.mulier habeat actionẽ ex uẽdito: & rñ. ꝙ nõ,& bene.& rõnẽ assignat,qa non est simplex uenditio, ut ff.eo.l.quorũ,& de leg.3.l.q̃situ.§.pe.& hanc rõnẽ sic declara, ꝙ venditio est facta ob cãm dotis,Et iõ pciũ fingit mulieri solutũ, & sic ab actio.ex vendito maritus est liberatus,& ipsum pciũ retro in dotẽ dr datũ.Iõ actione de dote repetit; & p tali fictione accedat.ff,eo.l.si pr.§.q̃ debitorẽ,& ff.si cer.pe.l,singularia. Quæro maritus re euicta,ꝯ mulierẽ egit ad duplũ sibi de euictione p missum & illũ recipit,an ad simplũ tñ ad restituendum teneat solum.dic,qd ad totum duplũ. casus est notabilis, & singularis,
3 ff.eo.l.quoties.qd tene cordi.†Vlterius q̃ro,an periculum deteriorationis,ita spectat ad virũ ante matrimoniũ,sicut postea: & gl.dicit qd nõ ut ff.e.l.plerunq;.§.finaũt,& pr esse rõ, qa ante nõ est dos.ut s̃.de do,ante nup.l.cũ multæ.iuxta prin. igit nõ fingit soluta pecunia,nec in dotẽ ꝯuersa,nec res empta, vt ibi ĩ litera.

ADDITIO.

a Est ualidũ, Adde,d,Soc.consi.93.inci.circa primum pñtis,uersi.postremo, cir. prin.in j.par.char.167.& consi.166.inci,in causa cõitatis castri montis nigri uer,5.conclusio.cir.medium.in 2.par.cha.30.& consi.87.inci. in controuersia quæ uertitur.ver.fi.confirmantur præmissæ.in dicta parte.char.58.

LEX XI.

De his.Pro rebus dotalibus ui abreptis agit maritus non vxor hoc dicit.Sali.

LEX

SVMMARIVM.

2 *Vxor pecuniam dotalem repetere potest, non fundum qui ex ea emptus est.*

LEX XII.

1 Ex pecunia.†Fundus emptus ex pecunia dotali, nõ efficit uxoris,ideo sola pecunia repetit, uel eius residuũ,vbi pars restituta fuerit.h.d.No.ꝙ maritus, nõ pt q̃rere actionẽ uxori,ẽt si ei' nomine emat.Op. de l.res ex pecunia ff.eo.Sol.ut in gl.Opp.ad idẽ de.l. si ut pponis. s̃.de rei vẽ. Sol.ut ĩ gl.& latius de hoc ibi scripsi.&c. Quæro, an in subsidiũ mulier, haberet vtilẽ in rẽ actionem.dic qd sic.ut ff.de do.inter uirũ,& uxo.l.uxor marito.in fin.& ff.sol.matri.l.si cũ dotẽ.§.fin.

SVMMARIVM.

1 *Mater res filiorum pro sua dote non dabit.*

LEX XIII.

a 1 Si a matre.a†Mater non pt in præiudiciũ filiorũ,tradere p sua dote res eorũ.h.d.No.ꝙ scienti,non debetur euictio:nisi sit pmissa,vt hic. & j̃. de euictio.l. si fundũ, Opp.ꝙ exceptio hic posita,ibi, si neq; &c. nõ sit bona; quia ẽt si pollicitatio,vel stipulatio intercesserit,nõ ppea piudicatur filijs nõ ꝯsentib.l.mr.s̃.de rei vẽ.Sol.ꝙ exceptio ista,excipit ab vno de ꝯtẽtis sub illo gñali,nullã firmitatẽ &c.sub quo duo ꝯtinent, videlicet quoad piudiciũ filiorũ.& quo ad euictionẽ debendam & ab isto secundo excipitur,nisi pollicitatio interuenerit, ut in prima glo.hæc duo,pollicitatione,& stipulatione,declara, ut in alijs duabus glo.& potes addere qd no.s̃.eod.l.1.

ADDITIO.

a Si matre.Colligunt doc.aperte ex hac.l.quod filius,& filia,non tenentur matrem dotare.de quo uide Gul.de cum.in l.una.nu.2.& ibi in addit.ad ipsum in uer, tenetur ad dotandum,supra de inof.do.Bar.omnino in l.j.§.præterea, & ibi in addi.ad eum in uersicul.non tenet,& ibi ẽt Bald.versi. 1. ff.de tut.& ra.distr.Idem Bal.in l.tutor secundum dignitatem.§.in soluendis.ff.de ad.& peric.tu.& Bal.in l.j.ff.solu.matri,

1 *Mater ex qua causa filiam dotare teneatur.*
2 *Iudæus, & saracenus filium Christianum alere tenetur, & filiam dotare.*

LEX XIIII.

1 Neque mater.†Mater nõ cogit dotare filiã nisi ex cã,pr sic:sed nõ pt de alieno dño inuito. h.d.qd no.Quærit gl.q̃ est ista iusta cã. dicit ꝙ si mr est hæretica,& filia catholica,ut l.cognouimus,s̃.de hæret.qd no.quia bene ibi nõ pbat.imo hodie filiæ, quãtũcũq; catholice, nil hñt:
2 ut in auth.gazaros ibi posita,scdm.Cy.†Sed substine gl.in sarracenis,q tollerant ab ecclesia , ut in iudęis, qa filiũ orthodxũ tenet alere,& filiã orthodoxã dotare.Aliud extra ponit.Iac.de Ra. Cy. & Ra.si mr diues,sit pr paup,& filia paup, qa idẽ est tunc in alimẽtis.ut ff.de libe.ag.l.pe,& in auth.ut liceat matri,& amæ, §. illud.est autem causa dotis fauorabilior,quam alimentorum,cũ propter dotem habeat alimenta,& nuptias contrahat, uel saltẽ est æque fauorabilis,facit auth.res quę.infra.com.de lega.

LEX XV.

Cum citra.Amissio instrumentorum dotalium, nõ nocet,si alię sunt probationes.h.d. Cõcor. sũt in gl.& dic in tex.ibi aliunde,subaudi quàm per instrumenta.

LEX XVI.

Ante.Cõmunio nõ impedit partẽ p indiuiso dari ĩ dotem.

SVMMARIVM.

1 *Pactum filiæ,an præiudicet matri.*

LEX XVIII.

Si socius.Proprietas pt dari in dotẽ ab uxore, & vsusfructus pro eadẽ a socru,& pactũ tũc de lucrando initũ cũ uxore,nocet in utroque.morte autẽ ꝯducẽtis,nõ extĩ
1 guit vsusfructus formalis.h.d.†Op.ꝯ s̃m,qd pactũ filię nõ noceat mr̃i,ut ff.de pact.l.si unus.§.ante oĩa.& j̃.res ĩter alios acta,p totũ.huius timore dicit gl.2.ꝙ mulier simile pactum facit, vt filia. Sed dic melius,s̃m Iac.de Ra.a's de Aret.qd licẽt hoc fuerit possibile:tñ nõ est necesse,qa cũ filia nõ sit ĩ ptãte matris,sola actio fuit q̃sita filię,ex qua mr ñ fuit pacta vt sibi restitueret,vt s̃.eo.l. auia:ideo simplex pactũ filię de dote lucrãda piudicat ẽt ĩ vsufr.

SVMMARIVM.

2 *Filię emancipatæ non queritur actio,ex patris stipulatione.& nu.2*
3 *Falcidiæ ratio,quando sit habenda*
4 *Pater non dotẽ filiæ auferre debitum iure naturę.*

LEX XIX.

Cum patrem.†Ex pacto,uel stipulatione patris,non q̃rit actio filiæ amãcipatę, & testator pt grauare hæredẽ,ne actione sua agat,salua tñ falcidia.h.d.secũdũ lec.gl.q̃ intelligit,ꝙ pater fuit stipulatus filię emãcipatæ. Et diuidẽ legẽ in duas partes.Primo qñ dotãs filiã,stipulatus est alteri dimidiã restitui.Scdo,qñ ille tertius adhibit' est sibi restitui scda ibi,si vero.Pone casum in terminis,ut ex litera,& glo.banc colligit.Et no.ꝙ gl.vult ꝙ ista Amnia,fuerit altera;, huius patris. Sed tunc op.ꝙ pr potuerit ei stipulari,ut l.qd dr, de verb.oblig. ff.& insti de inuti.stip.§.ei q.huius timore dicit glo.ꝙ hęc filia erat emancipata.Sed caue,qa meo videre,nõ fuit hoc expediens dicedere,quia pater fecit stipulationẽ in tp̃s,quo filia erat sui iuris:qa post mortẽ ipsius patris.†Sed oppo,secundo, qd ẽt eman
2 cipatæ,quęrat pater actionem,ut infra.tit.2.l.pater p filia.& j̃.d dona.l.quoties.Sol.ut ĩ alia gl.ꝙ directa nõ ei q̃rit,ut hic;sed utilis sic,ut in ꝯriis.Sed Dy.dicit,ꝙ tunc cũ nõ erit differentia inter primũ casũ,& s̃m huius.l.qd nõ est dicendũ.Iac,dicit,ꝙ casus in ista.l.non debeat poni,ꝙ pater iste fuerit stipulatus alteri filiæ, sed cuidã extraneę,vel sorori sue,ita ꝙ ipsius nulla cõpetit actio, ut dicit hæc nr̃a,lr̃a,q̃ notãter dicit,prius,& nulla,& sic excluderet, & directã & utilem.Alii tentes, ꝙ filiæ emancipatę alteri,q̃ dotare nõ q̃rat ẽt utilis,p istũ tex.& l.si genero,infra.e. Et rñdet aliter ad.l.pr,videlicet,ꝙ ibi in nepotib.ex filio q erãt in potestate stipulatoris,& q̃ istarũ opi.sit uerior dicã ibi. Sed ꝯ istã lec. & tũc oppono de l,quoties,infra.de do.q̃ sub mõ,q̃ in sorore donatoris loqtur.So.ꝙ est ibi speciale ĩ donatore,ut possit p pactum
3 obligare donatariũ,ut alteri det ex donatione,ut ibi dr.†Opp.4. ꝯ secũdã partem,ꝙ rõ falcidiæ hõ habeat,ut ff.ad.l.fal.si debitor. Sol.gl.ꝙ rõ nõ habetur,qñ testõr expssim dixit.Sed dicet qs satis dicit,cũ prohibuit eã ex stipulatione petere.argu.eorũ q no. in l,si cõpensandi.j̃.de here.inst.Sed defende, qa uerũ cõpensãdo cũ debito:sed nõ dixit,cũ falcidia,ita,ꝙ falcidiã uoluerit phibere.Sed iterato redlicabit s̃m tpa antiqua,& noua,nõ poterat testator prohibere falcidiam,ut ff.ad.l.falcidiã.l.qd bonis & j̃.ad l. fal.l.pe.solue,ꝙ illud uerũ directo,sed p indirectũ sic,in casu,qñ; vul,ꝙ creditor hæres nõ cõputet debitũ suũ,rõne falcidiæ,ut d. l.si debitor.Hodie aũt est cap dditũ,ꝙ pt ut in auth. sed cũ testator.j̃.ad.l.falcid.Or attende,bia ista pcedunt clare,s̃m lect. s̃m quam,ista Amnia nõ erat testatoris filia;sed ponamus eã testatoris filiã,ut dixit gl.tũc ista nõ sunt nobi; necessaria, qa debitũ iure,naturæ, nõ pater in testõ filiæ auferre , ut in dicta authen. sed cũ tastator.& sic nõ pt facere,ut debitũ nõ cõputet in ea in qua cessat omne grauamẽ,vt s̃.de inof.test.l.qm in prioribus,& p ꝯñs salua erit ratio falcidię i.debitę iure naturæ,ut hic. Opp.3. ꝙ eo ipso,ꝙ testator dixit Amnia nõ petere ex stipulatione,dicatur ipsã pęnituisse de eo,ꝙ ipsam ad stipulationem adhibuit. & per consequens de donatione quã ei facere uoluit,ut ff.de leg.1. l.cũ qs decedens.§. nuptura.sic ex stipulatione, nihil in effectu petere pt:licẽt minus sit in hereditate,quam in stipulatione.cuius contrarium innuit hæc litera in fi.gl.Pro solutione remittit ad no.s̃.eo.l.2.dic,ut ibi dixi.Vltimo hæc lex præstat argumentũ, ut pater in dote possit substituere filiæ,de quo per Cyn.tit.1.§. videamus,& dixi.in l.quoniam nouella,de inossi.test.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis,matri lucro cedunt.*
2 *Maritus an possit mulieri donatos repetere fructus.*
3 *Maritus habens vxorem sine dote,an debeat onera matrimonij sustinere.*

LEX XX.

1 Pro oneribus.†Fructus dotis,cedũt lucro mariti: nec pñt vxori donari.h.d.No.ꝙ fructus dotis debent seruire oneribus mr̃imonij,q̃ sunt plura,ut in gl. 2. Op. ꝙ fructus q̃rantur mulieri,ut ff.eod.l.si legato,& l.si per seruũ. ff.so.ma.l.seruus dotalis.So.ꝙ hic in fructib.rerũ , in fructib.aũt personarũ,ut seruorũ distinguit,aut sunt extra rem mariti, uel operã suã,& tũ q̃runt mulieri,ut in contrario.aut sunt ex re ma
2 riti,uel opera serui & tũc q̃runt marito,ut in gl.2.†Op.2.ꝙ maritus ñ repetat istos fructus mulieri donatos,ut.j̃.tit.2.l.fructus, & j̃.de do.inter vi.& vxo.l.si fructus.Sol.ꝙ ipsa loqt , qñ ipsa est facta locupletior,& maritus pauperior,qd nõ est ĩ ꝯriis, ut ex illis se,& suos sustentauerit.Op.3.ꝙ si ẽt ipsa sit locupletior, fructus isti nõ repetãtur,ut ff.de usur.l.fruct',& ff.de do. inter, uir. & uxo.l.de fructib.Sol.ꝙ hic qñ principaliter donat fructus , ibi qñ in cõsequẽtiã,& accessoriè,qa donat rẽ p ꝯsequens fructus, vñ ibi fruct' nõ iure donõnis,sed rõne bonefidei ueniũt s̃m Cy. & Ray.Querit Cy. qd si maritus hẽt uxorẽ sine dote,an maritus dẽat sustinere onera mr̃imonii,& vr̃,ꝙ sic,nã marit' pl' dẽt uxori uiuẽti,q̃ mortuę,sed mortuã tenet de suo sepelire, ẽt si ñ hẽt dotẽ:ergo magis uiuẽti pstare alimẽta arg.ff.de reli.& sũpt.fu.l. qd si nulla,ꝙ admitto,si dos nõ fuit sibi pmissa,de quo lati' dic, ut scripsi,ĩ l.qd ĩ uxorẽ.s̃.de neg.gest.Queri ẽt pt, si qs duxit vxorẽ d facto,an fruct' faciat suos,& dic,ut dixi.s̃.de do. promis.l.2.

SVMMARIVM.

1 *Res dotalis deteriorata soluto matrimonio repetitur:*
2 *Preciũ rei dotalis attẽdit si ipsa æstimata tpe soluti mr̃imonij,uilior reperiat.*

LEX XXI.

a 1 Si inter.a Primo dictum.Scdo ratio Scda ibi cũ in placitis. Cas'.†Res dotalis ęstimata,deteriorationis gratia, repetit.solu.mat.& non æstimatio.h.d.Quero,quomodo scit, ꝙ hic facta fuerit ęstimatio,ut nõ faciat emptionẽ. dic,ꝙ scit ex eo qa species ex pacto erãt restituẽdæ,ut in litera patet. Quæro qd in dubio,dicit gl.ꝙ presumit facta gratia emptionis.ar.ff.loc.l.cũ fundus.& pro hoc,supra.eod.l.quoties,ĩ princ.& hęc vera,qñ fit ęstimatio rei deductę in ꝯtu,q potest a principio in pecunia ꝯstitui,& de cui' nã est,dñium rei trãsire in dotẽ,nõ aliàs,ut in cõmodato,& locato.Et ideo in illis,in dubio,ęstimatio nõ facit emptionẽ,

ADDITIO.

a Si inter.Quando,autem æstimatio in qualibet materia faciat emptionem,habet per Bar.post Cy.in l.1.supra.comm.& in l.quoties.& in l.cũ dotẽ, supra eod.& in l.ex cõuentione,supra,de pac.& quod no.Bar.in l.si cætero.§. nunc videndum.ff.commo.& Bal.in l.si pascenda si.supra.de pac.

ptionē,ut ꝑbat tex.ff.de cōtrahen. empt.l.pe.§.fi.& ita uide ser-
uari in rozenis ad uecturā locatis, & de his plenius scripsi.supra
2 commo.l.j.†Quærit glo.quid si res æstimata in dotem data re-
a petitur tēpore sol.m.it.vilior in precio,non in substantia: qa est
æque bene culta,& fructifera , sed, ut multoties accidit , ꝑꝑ ꝯdi-
tionē patriæ uilior in ꝑcio est facta,uel qd eꝯ si carior est ī ꝑcio,
nō in substātia.rńdet gl.ꝙ ꝑciū dēt ꝯsiderari,qđ declarat Cyn.
videlicet,ut preciū taxatū tpe quo dos data fuit ꝯsidereť.Nā æ-
stimatio illa,nō fuit facta , nisi ad hoc,ut si contingat rem dete-
riorari,culpa mariti,ipsi marito imputetur,ut ff.sol.matr.l.in his,
in pri.cum ergo absque eius culpa sit detrioratū, ei nō est impu
tādū:& sufficit rem in substātia,& bonitate itrinseca,nō immu-
tatā,& ita eꝯ,si preciū sit augmentatū , nō sit marito,licèt res in
substantia,& bonitate intrinseca non sit immutata, sed pinde
habeť,ac si esset æstimata.Sed dubitari potest, quid si sit eiusdē
ꝑcii,uel cario ris,sed culpa viri est deterior in substantia, quia ar
bores incidit,uineas extirpauit,domos diruit, dicendū uidetur
ex ꝑdictis,quod culpa mariti consideretur,ac si estimata nō fuis
set,qa ꝑciū presens,non ab extrinseca bonitate,& substātia rei,
procedit,qa & si illa antiqua substātia esset,satis hodie plus uale-
ret,qđ totū cederet cōmodo mulieris.Quæro de differentia in-
ter diminutā,& deperditam,dic,ut in gl.quā not.ꝑꝑ occurentia

ADDITIO.

a Si res æstimata. Adde Soci.consil.57.inci.stantibus suprascriptis.ver.2.casus in j.parte char.101.ubi hoc idem inducit,allegat, firmat: & adde ad materiam tex.in l.si æstimatis.ff.solu.ma.in rebus tamen æstimatis,datis in dote, habet mulier rei uend. utilem:sed directam non,ut est tex.not.cum gloss.in uerbo æstimatę,in l.in rebus,in princip.infra eod.

LEX XXII.

Rem quam. Not.ꝙ pater rē quam pro filia in dotem dedit,non potest alienare si eam non re
cepit, sensu ergo contrario potest, si eam recepit.Contra qđ op.
gl.de auth.sed quamuis,infra.tit.j.Sol.gloss.quod hoc argumen.
tū nō debet sumi.ar.l.si ꝑrem.j.de cōdi.in ser.uel hodie tale argu
a mentum est correctum a per illam aut.qđ an sit verū,ibi dicam.

ADDITIO.

a Tale argumentum est correctum. Tu uide, an & quando habeat locum arg. a contrario sensu Guli.de Cu.in l.conuenticulā,nu.1.& ibi,apo.ad eum ī ver. semper concludat, supra de epi.& cler.rebuff.l.j.nu.1.& in addi.in uer. qđ est ualidum,quandoque.infra.de agri.& censi.lib.11.& omnino per An.corse,singu.suis in uersic.arg.vbi plene.

SUMMARIUM.

1 *Prædium dotale,non potest mulier alienare,matrimonio constante.*
2 *Mulier quando possit venire contra venditionem fundi dotalis inæstimati.*
3 *Mulier alienās fūdū dotalē,vel alienāti cōsētiēs,an possit īdistīcte cōtrauēire.*
4 *Vxor,an possit alienare,marito consentiente.*

LEX XXIII.

1 Si prædium. †Prediū dotale,nō ꝑt mulier,ꝯstāte mrīmonio,alienare.h.d.No.qđ marit⁹ est do
minus rei donatalis,de quo plenius,infra.eod.l.in reb.Quæro.j.
an hęc l.procedat,si fundus sit æstimatus.gl.j.sentit,ꝙ nō,qa alie
nationē fundi dotalis ꝓhibet.l.iulia fūdi dotalis &c. Sed tene ꝯ:
qa licèt æstimatus.l.estimatione,q facit emptionē, dominiū est
mariti. ut supra eo.l.quoties.& sic æstimatio nō facit emptionē,
qa facta est deteriorationis fiēdę causa:ad huc.l.iulia:fūdi dotalis
ꝓhibet alienationē,qa ita est dotalis,ac si æstimata nō fuisset.vt
s.eo,l.si inter.igiť neutro casu marito inuito ꝑt alienari. Sed sal-
uando.gl.dic,ꝙ predicta uera,quo ad dńij translationē,quantū
vero ad ꝯtus ualidatē ꝑcedit glo.qa si est inæstimatus ꝯtus est
nullus,qa ꝯ l.& hoc declarat gl.2.Sin aūt æstimatus,ea æstimatio
ne,q faciat emptionē,tūc.l.iulia,se nō impedit,qa nō est dotalis.
& sic ꝯtus est aliqs tanq̄ rei alienę ut ꝯ.de ꝯh.emp.l.rē alienā.&
2 hæc fuit intētio gl.†Quæro 2.supposito qđ fundus fuerit æsti-
a matus,& mulier iurauerit nō uenire ꝯ uendionē,a uel ēt nō iu-
rauit,an ipsa ꝯuenire poterit,& qdā,ꝙ sic:qa vēditio est facta ꝯ
legē,ergo nō ualidatur iuramento,ut.s.de legi.l.nō dubiū.& sic
uenire ꝑt.ꝯ.ut j.de agri.& censi.l.quēadmodū.lib.x.Alij dicunt,
qđ.si iuraui,nō ꝑt ꝯuenire,per auth.sacramēta pub.s.aduer.ven.
Alii distinguunt,aut mulier est minor:& tūc possit ꝯuenire, vt
quælibet maior: qa iuramentū facit solā ipsā minorē haberi ꝑ
maiore.sed maior posset,qa uēditio est ꝯlegē iuli.fundi dotalis.
ergo &c.Aut mulier est maior etate, & tunc nō possit, obstāte
iuramento,ut d.aut.sacramēta & tunc dēt respōdere ad l.nō du
biū.quod ibi in ꝑpetuo ꝓhibitis,& qū ꝓhibitio est in rē & non
in personā.vñ notarii cauti faciunt maiores, & minores iurare
de nō ꝯueniendo,ratione ętatis,& cuiuscunque alterius causę,
& tunc,qa duplex est sacramentū ꝑstitū: primū facit eas haberi
ꝑ maioribus,& ꝯm eas,ut maiores excludit.Hodie autē est ex-
peditū de iure canonico,ut iurans quantuncunq; minor, non
possit ꝯuenire,ut extra de iureiu.c.licet,li.6.nisi prius iurasset, si
alienare,uel alienationi,nō consentire,qa primū iuramētū ser-
3 uareť ut ibi not.gl.†Quęro 3.mulier alienauit,uel alienanti con
sensit,nec iurauit,an indistinctè possit ꝯuenire?gl.in hoc si.no-
tabiliter distinguit,ut si emptor fuit sciens,tunc ꝯuenire possit,
qa ꝯtus nō tenet,nec ipsa de euictione tenetur,si ignorās, tūc
in præiudiciū venditoris scientis tenet,quantū ad hoc,ut ei te-
neať de euictione ad interesse,nō ut dominiū rei trāsferatur,qa
fieri non potest.Sic distinguitur in uendente scienter liberum
hominē,uel rē sacrā. ff. de ꝯhen.emp. & uend.l.liberi.& in sti.de
emp.& uen.§.fi.Et ex ista determinatione gl.no.ꝙ ꝓhibitio alie
nationis fundi dotalis, est in rē: sed in scđo mēbro quā glo. po-
suit in ꝑcedēti qōe,sentit gl.ꝙ sit in ꝑsonā:& in fauore ꝑsonæ fa
cta ad instar ꝓhibitionis rei minoris:& ita no.ff.de fi.l.cū lex.ī gl.
fi.& ꝑdest hoc scire,qa si est in rē,fideiussor nō teneť.ut d.l.cum
lex.Si uero est facta fauore ꝑsonę,fideiussor teneť,vt j.de ꝑd.mi.
l.si is,& qđ sit in ꝑsonā,tenet Cy.& Ray.secuti Ia.de Ra.Et ideo ī
qōne ꝑdicta dicerē, aut uxor alienat, & nō tenet ꝯtus,sui fauo
re,iō nec de euictione obligať ullo mō,aut maritus ꝯte ille q alie
nauit,& in eius ꝑiudiciū ualet.iō ipse de euictione teneť, ut no.
j.e.l.ubi.ver.ita tū.cū eius fauore ꝓhibitio nō sit facta , sed uxo-
ris tm̄ fauore.ar.l.j.ff.so.ma.ueruntamen dicunt,ꝙ licèt maritus
nō possit ꝑprio nomine ꝯtenire tū nomine uxoris ad instar ę-
conomi,q reuocat nomine ecclesiæ ꝑ eum alienata , ut s. de sa-
cros.eccl.l.iubemus.§.sane. uer.prędia.facit ad ꝑdicta,ꝙ not.in l.
cū uir.ff.de vsuca.Addunt tū,ꝙ vxor ipsa,& ꝑ cōsequens,nec ma
ritus ꝑ ea,qū uxor ipsa alienasset,uel alienare consensisset, non
posset contrauenire,nisi ꝯstante mrīmonio,nō postea, qa tunc
fundus ad ipsam est reuersurus,econtra not.gl. in l. cōstante.j.
de do.ꝑ qua facit.ff.de fun.do.l.fundū.& ff.de vsucap.l. cum uir.
Sed no.quia casus non est omnino similis, quia in præiudicium
mariti,tenet ꝯtus,a principio,ideo faciliter cōfirmatur,ex post
facto,si ad eum res est reuersura.sed quando uxor uendit,ꝯtra-
ctus a principio,eius respū,est nullus,ut ipsi dicunt: ideo so.ma.
licèt tunc res sit ad ipsum reuersura,non videtur confirmari.vt
c.quæ ab initio.ff.de reg.iur.lib.6.& in regula.nō firmatur.& ibi
4 ꝑ Dy.de reg.iu.†Quæro ab extra.ista lex dicit qđ uxor nō potuit
alienare,marito inuito.quod si maritus consenserit videtur qđ
tūc possit,ut hic a sensu contrario.& hanc partem tenuit Ia. de
Are. & allegabat: qđ cū maritus consentit uxori alienanti, dos
dicitur ei restitui,& sic desinit res eē dotalis:ideo fit alienabilis.
ut ff.so.mat.l.seruus dotalis.& ff.eo.l. cum in fundo §. si uxor. &
l.si debitor.Sed Fran.Accur.Cy.Ray.& cōmuniter omnes,doct.
tenēt contrarium,per tex.insti.quibus alie.licet.in prin.& infra.
tit.j.auth.sed quamuis.§.& cū lex.& infra si dos cōstan.ma.l.una
& ad tex.istū subaudiunt,maxime,uel dicunt intelligendum es-
se,ubi subsit iusta cā dotis restituendæ,causæ aūt iustæ ponunť.
ff.e.l.mut⁹.§.j.& de his pleni⁹ diceť,in d.l.una.j.si dos ꝯstan.matri.

ADDITIO.

a Contra venditionem. Sed quid si maritus promiserit quod uxor habuerit ratū, & obseruabit,nec contrauenieť,an admittatur ad rescindendum.uide per d. Soci.consi.205.incip.uisa prædicta facit cōtingentia,uersi.circa secundū.cū ver.seq.in 2.par.char.91.

SUMMARIUM.

1 *Culpa mulieris,non prejudicat ei,qui sibi ex pacto prospexit.*
2 *Patri qui filiam dotauit,competit actio ex stipulatu.*
3 *Mrīmonij solutio,uxoris culpa,nō ꝑiudicat patri,& si exꝑssim nō sit stipulatus.*

LEX XXIIII.

Si dotem. Vbi mulier ex culpa,ꝑdit dotē , non reuertiť
1 ad eū,q dedit,nisi ille sibi ꝑuiderit.h.d.† No.
a ꝙ culpa mulieris,a nō nocet ei,q sibi ex pacto ꝑspexit.Conco.in
auth.de nup.§.est quoque.secus si sibi nō ꝑspexit,qa tunc ex fa-
cto suo non uxoris,iō sibi,non alij prejudicat.Itē nō. ꝙ licèt alię
donationes reuocentur ꝑꝑ ingratitudinem donatarij , ut j. de
reuo.do.l.j.& fin.nō tū facta est ex causa dotis,ci⁹ fauore, & hoc
indubitanter,si fuit ingrata,postquam culpā diuortij commisit.
b Sed dubitatur qd si ante fuit ingrata b patrono,rńdet gl.ꝙ idē,si
mō tpe diuortii sua culpa facti non erat in seruitutem reuoca-
ta,ex quo infert,ꝙ si prius reuocatur in seruitutem, ac si soluať
matrimonio,nō lucrať maritus dotē,cū dēat patrono restitui,
cui prius culpam commisit,ut probatur in auth.de nup.§.quod
aūt prius,col.4.in fi.primę car.nec reuocatio in seruitutē est cā
ꝑ quā maritus lucretur dotē,cū nō enumereť in l.consensu. j.đ
2 de repud.†Quæro,an idem sit in patre,si non sit expræssim sibi
stipulatus:& uideť,ꝙ nō,qa lex ei ꝑuidet,ut ei cōpetat actio ex
stipulatu,q est cōis eius,& filię,ut s.eo.l.auia.Igiť factū filię sup-
ueniens,nō ꝑt ei ꝑiudicare,ut ff.sol.ma.l.2.§.j. uer. item si uolū-
tate.Contrarium determinat gl.primo ex eo,quia & l.prouidet
filię:& tū eius culpa amittit.Ista rō nil ualet,qa iustum est,ut cul
pa noceat culpāti,sed non alii.Secūdo mouetur ex auth.de nup.
§.est quoque.in tertia cha.Sed ille §.potius facit pro,q̄ ad oppo
situ.& ibi de ꝯrio, uidetur casus ut pri nō ꝑiudicet,nisi tex.illum
intelligas,quando pater fuit stipulatus sibi reddi.ut sentit ista gl.
hic posita,uel qū fuit stipulatus in casu mortis,& si diuortij , &
3 ipsi fraudulēter faciebāt ut ibi sentit gl.† Quid igiť dicendū bre
uiter diuort.Dy.tenuit ꝯ istā gloss.dicens,qđ dissolutio matrimo
nij,culpa uxoris,nō ꝑiudicat patri habenti in potestate , ēt si nō
sit expresim stipulat⁹,& hoc ꝑ d.§.itē si uolūtate.& ibi ꝑ eū.istā
opi.multi sequunť,ulterius nō speculātes.sed gl.tutior.iō aduer
te,ꝙ de iure ꝑforū,pr amittebat ius , & spem habēdę dotis, casus
ē đ pac.do.l.cū pr dotē,ī fi.vbi aūt culpa sua diuerterit, & sic hē-
mus

ADDITIONES.

a Culpa mulieris. Adde de hoc per gl.in l.nō dubium.& ibi Bar.& doc.infra de repu.Bar.in l.1.§.uolūtatē.ff.so.ma.& l.2.§.quod si in patris.& ibi imo.eo.tit.
b Quid si ante fuit ingrāta. Tt uide de hoc ultra hic notata per Bar.aundem in authen.de nup.§.quod autem,col.4.

2 mus dicere,qđ de iure ꝑforū,culpa filię a ī diuertēdō,ꝑiudicat pa
tri:& ñ pactū filię,vt d.§.si volūtate De iure vero codicis,idē uť
q de ꝯrio nō caueť,restat dubiū de iure auth.& nō est dubiū,
ꝙ in auth.de nup.ꝑiudicabat,vt olim pri. vt aut.de nu.§.est quo
que trāssumptiue,j.de repu.auth.ꝯ.Sed an ꝑ illū.§.iura antiqua
sint correcta, est mihi dubiū. Nā ibi vr prima facie casus, ꝙ sic.
In ꝯriū vr casus in aut.vt liceat mrī & auiæ.§.qa vero q̄dā mulie
res.col.8 q̄ posterior est illa,de nup.vbi casus,ꝑ ꝑꝑ repudiū cul
pa mulieris factū , dos viro dať. nec dicas ibi de filia sui iuris. qa
vt patet ex sequētib.post principiū illius, q̄ ꝯtinuat cū prin. ille
tex loquiť ēt de existēte in potestate.Et hęc pars vr mihi verior
de iure.Et vt veritas clarius elucescat.Aduerte,ꝙ aliqñ pr stipu-
lať simplr, in oēm casum sibi reddi. & tūc ei nō ꝑiudicat culpa
mulieris.diuertendo,vt hic.interdum stipulať sibi reddi in casu
mortis:& ipsi faciūt diuortiū ficte , vel dolo ad fraudē pris , q in
casu diuortij nō fuerat stipulatus & tūc diuortiū illud nō ꝑiu-
dicat patri nō ꝯsentiēti,vt ff.so.ma l.filię mee.& ita intellexit gl.
tex.illius.§.est quoq; in auth.de nup. Interdū pr nō stipulat ali-
quo casu sibi reddi.& sic remanet in dispositione iuris cōis : &
tūc olim diuortiū culpabiliter filiæ.i.ꝑꝑ eius culpā verā,non si-
mulate,factū ꝑiudicat pri, vt ff. de pac. dot. l. cū pr dotē,in fine.
Sir & hodie,vt ī Aut.vt liceat ma.& auię.§.qa vero q̄dā. & hic ī
gl.Nec ob.ꝙ pr hēat actionē ex stipulatu a lege,vel cōē cū filia;
qa sicut lex sibi hāc actionē ꝯcedit,ita ei denegat qñ,filia,sui cu
pa diuertit.& sic lex suū pri denegat auxiliū.vt aliàs ī l.celsus.de
arb.In dubio vero,qñ pr est stipulatus ī casu mortis diuortiū ꝑ-
sumiť factū ī fraudē patris, si de eius ꝯsēsu ñ appareat.vt d.§.est
quoq;.& in aut.Itē.j.de repud.& ex his patet gl.de fēsata, & sup
his cogita qa doc.hic silēt.& Iac.de Bel.in corpe aut.nihil dixit,

ADDITIO.

a Culpa filie. Adde cōsi.Soc.9.inc.prosequendo ordi.ver.11.probatio.in 1.par. char.10.vbi hoc idem inducit & allegat.

LEX XXIIII.

Rem quam. Vsufructuarius rem alienando,nō prejudicat domino.h.d. Not. ꝙ nuda proptietas potest dari in dotem.

SUMMARIUM.

1 *Causa in stipulatione adiecta, dicitur impulsiua.*
2 *Concedens duos pedes terræ ad proiciiendam aquam;an dicatur ius proprietatis,vel seruitutis concedere.*
3 *Religiosis concedens præcium ad vsum, an dicatur proprietatem donare.*

LEX XXV.

Si mulier. Stipulatio de dote reddenda mulieri,testandi cā,committitur illa mortua, ēt intestata. h. d.
Ibi,significat, dic,& sic vr stipulata sibi dari in vita. ibi nec ꝯdō-
1 nē.s.si testatur ibi cām.i.impulsiuā,vt testari possit.† Not.ꝙ qū
cā adiecta ī stipulatione,ꝯtinet ꝯmodū stipulantis,cā dr impul-
siua,nō finalis,de quo dixi s.de epis.& cle.l.generaliter.Itē not.
ꝙ cessante cā impulsiua,nō cessat effectus, vt hic.ff.de do.l.2. §.
2 fi.† Ista lex inducitur ꝑ gl.ad duas qōnes. Prima est, si ꝯcedo vici
no meo duos pedes terrę,vt ibi ꝑiciat aq̄,nūquid videar ꝯcessis-
se,quoad ius ꝑprietatis,an ad ius seruitutis.& est,ar.ꝙ quoad ꝑ
prietatē.Sed hæc modicū facit,iō alle.fortius.ff.de vsufr.ea.rerū
&c.l.vl.& ff.de leg.1.l.si fundū sub ꝯdōne.§.qui fundū. In ꝯ. fa-
cit,vt iure seruitutis dicatur ꝯcedi.ff.de ser.ru.præ.l. q duo. Cy.
remittit ad d.§.q fundū.Mihi vr,ꝙ ex illo tex.nō bñ habeať veri
tas:qa ibi ī casu certi,hic in casu dubij,quo casu vr mihi dicēdū,
qđ iure seruitutis,vr mihi ꝯcessisse:& hoc primo ex significatu
illius verbi,ꝯcedo,qđ in dubio trāslationē dńij nō importat, vt
no.in l.necessario.§.fi.ff.de peri.& ꝯmo.rei ven.secūdo,rōne ad
iunctorū verborū,vt aquā ꝑiicias,q̄ sunt de materia, & natura
seruitutis. Tertio quia ad illam cām tm̄ , vr restricta,concessio
nec aliquod aliud præiudiciale ꝯcedenti fieri in loco,sic ꝯcesso.
Quarto qa in dubio,ꝙ minus est debeť:vt l.nūmis.de le.3. Quin
to hoc ꝑbať in d.l.q duo:vbi in dubio q locū excipit, dr eū exci-
3 pere iure seruitutis,nō dńij.† Secunda qō est,si dedi aliquib.re
ligiosis ꝑdium, vt habeant in vsum,an proprietas ei videať con-
cessa.Et inducit gl.istam.l.in arg.ꝙ sic.& hoc tenuit Dy.ꝑ l. do-
nationes.§.species.ff.de do.vbi donans rem,ad vsum,uel ꝑ usu,
dr donasse ꝑprietatē:secus si donet usum,ut ibi no.ꝑ ista parte,
facit.ff.de usu.l.fi.& qđ no.ff.de le.2.l.titia.§. fi. gl.alias uide ꝑ te.

SUMMARIUM.

1 *Pater filio emancipato non stipulatur.*
2 *Pater,an quærat actionem filio emancipato.*

LEX XXVI.

1 Si genero. † Pater nō potest stipulari filio emancipato.h.d.Vel sic.stipulatio alteri interposita , neu-
tra est ualida.h.d.Vel sic.preter intentionem agentis,& ꝯ prohi
bitionem iuris,nō quæritur actio.h.d.Not,ꝙ emācipatus dr ex-
traneus,ut j.ti.j.§.extraneum. Item no.ꝙ uolui,non potui:& ꝙ
potui non uolui,ut j.si quis alteri,uel sibi.l.multum.Op.ꝙ pr fi
lio possit stipulari,ut inst.de inut.stip.§.ei qui.Sol. hic erat emā
cipatus,ibi in potestate,iō quadam iuris fictione & interpreta
tione,uox patris cēseťur uox filij:iō filio in ptāte ꝑt stipulari;&
ei q̄ritur utilis,& nō directa;quia uere nō est eadē uox,nec ꝑso
na.Opp.ꝙ nec in potestate possit,ut ff.de pac.dota.l.cū dos,ubi
nō est eadē uox patris,& filij:immo pater ibi nō quęrit filiæ,sed
filia pri.gl.nō soluit;sed dic.ꝙ ibi pať nō quærit filiæ, sibiipsi sti-
pulando;uel paciscēdo,& iō tūc nō est eadē uox patris,& filiæ:
sed ubi stipuleť filiæ in ptāte,ei q̄rit utile:& tūc cēseť eadē uox
utriusq;,filia uero ēt si hodie stipulando, quærit patri in cuius
est ptāte:olim totum,hodie usumfructum,ut j.de bo.q lib. l. cū
2 oporter,& l.fi.† Op.3. ꝙ immo huic emācipato , q̄rat actionē a
a saltē,ut j.ti.2.l.pactū.& l.pater.& ff.so.matri.l.Gaius.Sol.primo
qđ directā nō q̄rat,ut hic.sed utilē sic,ut in ꝯrio.Vel secūdo hic
ei nullā q̄ri:qa fauor dotis hic cessat,q ibi locū hēt:nō.n. mulie-
ri,ꝑ qua dos datur,sed tertio stipulatur. Quærit gl.si nulla ei q̄-
ratur,quis dotē repetet?Rñ.ꝙ ex quo no.tenet stiplo, actio na-
scetur ex numeratione,ut alias dr.ff.si cer.pet.l.certi cōdō. §. si
nūmos.& iō si filia erat in potestate:actio erit cōis pris , & filię:
alias si erat sui iuris.soli filię,ꝯpetit,ut j.ti.1.§.accedit.& §.ex neū
Et hoc ꝑcedit,si teneamus nullā actionē q̄ri huic filio emācipa-
to.Si aūt dicamus utilem sibi,ꝯpetere,ut in prima sol.ꝯrij,tūc si
bi soli ad repetēdū actio ꝯpetet:& q̄ istarū opi.sit uerior dicā.j.
ti.2.l.pr.Ex ista tū no.ꝙ qū pr nō est expressim sibi stipulatus, ꝙ
actio q̄ est ipsius,& filiæ,nasciť ex numeratione.ꝙ ur falsum:qa
ex stipulatu uocatur hæc actio cōis patris & filię. ut s.e.auia ; &
sic quædam communis stipulatio,ꝑ utraque fingiť iteruenisse.

ADDITIO.

a Quærat actionem. Adde Bal.in l.cuius.ff.so.mat.& Bar.in l.stipulatio ista,habere licere.§.si stipulator,ver.octauo fallit.ff.de ver.obl.

SUMMARIUM.

1 *Onera hæreditaria ad quem spectent.*
2 *Obligatio personalis,vniuersalem sequitur successorem.*
3 *Maritus,quo iure dotem lucretur.*

LEX XXVII.

1 Licet. †Onera hæreditaria spectāt ad hęredes,nō ad maritū dotē lucrantē.h.d.Et primo ratio dubitādi.Scđo
2 positio dicti.scđa ibi,pro rebus.†No.ꝙ obligatio ꝑsonalis nō se
quitur singularē successorem:sed uniuersalē sic,ut hic,& ff.de
iudi.l.si fideicōmissū.§.tractatū. & ff.ad treb.l.i.§.si hæres. Opp,
ꝙ ꝑ ꝑēsitationib.maritus tenetur, ut l.omnes.s.fine censu,uel
reli.& ff.de publi.l.imperator.So.ꝙ hic đ ꝑēsitationibus ex alia
causa debēdis , q̄ ex rebus dotalibus,quas ē lucratus:ibi đ bonis
ex ipsis rebus dotalibus:& ītellige de bonis reipublicę nō priua
tis personis,ut l.fi.j.de contrahen.emp.& illum tex.tene cordi.
Oppo.de l.Cellus.ff.de reli.& sump.fune.Sol fallit in actione fu
neraria, quę datur contra maritū pro rata dotis quam lucraň.
3 ut ibi.†Quęro quo iure maritus est hic dotem lucratus.Et gl.ibi
respondet,ꝙ altero de duobus modis , uidelicet, uel ex pacto ,
uel ex lege. De pacto res est clara,sed qū ex lege, quæro de exē-
plo.& gl.exēplificat ꝑ auth.pręterea.j.unde uir.& uxo.de quo
admiratus est Cy.qa auth.illa,de hoc nihil uidetur dicere immo
loquitur quādo matrimoniū est absq; dote,& postea inquit ip-
se quod ista glos.uoluit hoc sibi colligere a sēsu cōtrario,dicēs,
ꝙ si matrimonium fuerit cū dote,& maritus fuerit inops,& ꝑ-
morietur uxor.quod maritus lucrať dotē.ubi si matrimonium
fuisset absq; dote, succedet eo modo quo ibi not.& hoc dictū
a glo.non probatur aliter,nec alibi reperitur.a unde eam tene ꝑ
petuo cordi.Potest,& aliter exemplificari,puta si culpa mulieris
matrimonium dissoluatur.nā tunc iure legis maritus dotem lu
cratur,vt j.de rep.l.j.& l.consensu. Saly.

ADDITIO.

a Nec alibi reperitur. Adde notandum istud dictum fin,ad authenticā,præterea hic.al.j.vnde vir & vxor.& etiam ibi vide Barto. qui hoc dictum sequitur, & Bal.hic ver.modo quæritur.& Ro.in l.3.in prin,& ibi Pau.de Ca. ff. sol.mat.

SUMMARIUM.

1 *Dos cuius autoritate constituatur,& exigatur.*
2 *Fideiussores non noui præstantur aucto patrimonio.*
3 *Fideiussor minus locuples recipi potest,etiam si principalis sit soluendo.*

LEX XXVIII.

1 Mulier. †Autoritate curatoris gñalis uel specialis,dos , & donatio potest constitui,& exigi.hoc dicit.Et pri
mo dictū.scđo remouet dubiū,tertio ampliat.scđa ibi licet. ter-
tia ibi,hoc idē.No.ꝙ in dote minoris debet interuenire curato
ris auto.Addit Cy.ꝙ ēt iudicis decretum,si sunt res immobiles.
uel mobiles,q̄ seruando seruantur,ut inf.de admi.tut.l. lex quæ
tutores.Itē no.qđ curator potest autorari in cōtractu mulieris,
q̄titas eux fideiussorem præstiterit.Item quod curator specialis,
debet fideiussores præstare,cum decerniť.& ita seruator Bono-
niæ.Quærit gloss.quando potuit esse ꝙ iste & fideiussorem mi-
noris quantitatis prestiterit,quàm esse dos puellę,quod uidetur
contra tex.inst.de satis,rut.in prin.& per to.ff. qui satis.cog.l.1.&
2 j.in prin. Gl.respondet duobus modis,& bene.†Et primo; not.
quod licèt patrimoniū minoris augeatur , non propterea noui
3 fideiussores præstantur.† Ex scđo not.ꝙ ubi principalis,est locu-
ples.& soluendo,fideiussor minus locuples,potest recipi.a & fa-
cili⁹ cum eo reciplendo pertrāsisi.qđ tene mēti ꝑ iudicib.& offi-
cialib.fideiussores recipiētib.ut culpę corū nō possit ascribi.Sal.

ADDITIO.

a Recepi. No.hunc.casum no.pro fideiu.quem no. allegat Bar in l.legitimos.de legi. tu.& in.l.3.de tu.& cur.da.ab his.& in l.2.§.idoneus.§.ad Tertu.& Bal. in l. pe.in 5.col.inf.de execu,rei iud.ver. item cautio.

1 Vxor

SVMMARIVM.

1 *Vxor dotem, donationem propter nuptias, etiam parafernalia repetere potest marito ad inopiam vergente.*
2 *Viro incipiente male uti substantia sua vxor contra eum pro dote agere pt*
3 *Dos an possit exigi, constante matrimonio.*
4 *Socer qui dotem recepit, si ad inopiam vergat, contra eum agi potest.*
5 *Socero & viro obligatis non conuenitur alter si alter sit soluendo.*
6 *Maritus dans fideiussorem de dote restituenda, an possit euitare exactionem.*
7 *Mulier an possit pignus petere marito non vergente ad inopiam.*
8 *Vxor an habeat aliquod remedium, si maritus ab initio inops fuit.*
9 *Vxor quę stipulata fuit dotem sibi reddi, matrimonio soluto, an in casu versionis ad inopiam, & non dissoluti matrimonij, repetere possit.*
10 *Mulier quibus modis sibi prospiciat, marito ad inopiam vergente.*
11 *Hypothecaria pro donatione ante nuptias, an sit prælatione priuilegiata.*
12 *Maritus mercator quando possit res venditas ab emptore aduocare.*
13 *Vxor, an debeat virum excutere priusquam contra extraneos agat hypothecaria.*
14 *Mulier an per hypothecariam possit vltra dotis quantitatem aduocare.*
15 *Vir quid, & quando alienare possit.*
16 *Res in solutum a muliere recepta, an possit alienari.*
17 *Fructus rerum parafernalium, a, an seruantur viro.*
18 *Socer dotem recipiens, an teneatur insolidum.*
19 *Maritus an recuperet dotem, si diues efficiatur.*
20 *Viro asserente se ad inopiam vergere, an credendum sit.*
21 *Mulier an agere possit si nulla pœna interuenerit.*

LEX XXIX.

Vbi adhuc. Hęc lex prouidet mulieri marito inope facto, & ꝯstante adhuc matrimonio, h.d. Et diuiditur in quatuor ptes principales. Primo.n. prouidet mulieri, tam iure excipiendi, qñ possidet, ꝗ̃ in iure agendi, qñ alius detinet, vsq; ibi. ita tñ. Ibi scđo, mulieri tollit ptātē alienādi, vsq; ibi, creditorib. Tertio ꝓuidet alijs creditorib. in reb. postea ꝗsitis vsq; ibi, ipsis. Et ibi quarto ꝓuidet, vt pacta circa dotem, & donationem inita seruent̄, vsq; ad fin. Casus. Mulier, cum maritus ad inopiā vergit, vel hodie inchoăt male vti substantia sua, ꝓ dote & donatione propter nup. agit, & excipit, & a possessoribus nō potiorib. auocat hypothecas: vt se maritūq; sustentet, & filios; & eas reseruat, nō alienat: pactaq; dotalia remanēt firma; & creditorum iura in postea ꝗsitis integra. h. d. ſm dñm meū. Cuius
1 verba formaliter sunt hæc. † No. ꝙ maritum ad inopiam vergētē, nō tm̄ dotem & donationem ꝓpter nup. sed ēt bona parafernalia, pōt vxor petere, ut hic in litera. ¶ Ibi, ꝓ rebus extra dotem ꝯstitutis &c. Not. hypothecam iure exceptionis proficere, & de ea excipi posse. No. matrimonium in huiusmodi petitionib. factis ad inopiam mariti non obesse. No. 3. ꝙ creditoribus posterioribus, & prioribus prefertur, nisi illi iura potiora se hēre mōstrauerint. No. 5. ꝙ ita experitur, vt potuisset, si mr̄imoniū solutum esset. Not. 6. ꝙ dos exacta propter inopiam mariti, nō pōt alienari, sed retinetur pp sustentationem sui mariti. & liberorū. No. 7. ꝙ in rebus postea quæsitis marito, creditorum iura remanēt salua integra. No. 8. ꝙ pacta super dote, vel donatione salua remanent, finito postea matrimonio. Not. 9. ꝙ æquale ius obtinet in prædictis dos, & donatio pp nuptias. Venio ad apparatū, & præmitto, quoad gl. suas, & materiam suam super qualibet parte legis recitabo. Op. igitur. j. ꝯ. principium, & sic. Si maritus est deductus ad inopiam, vt litera dicit, sequitur, ꝙ actio ꝯ eum competens facta est inanis, vt ff. de don. l. nam is. & per ꝯsequēs falsum dicit litera hæc sequens: dum dicit, ꝙ uxor nō pt res sibi hypotechatas tenere. & in eis sibi ꝯsulere. So. ꝙ ad inopiam est deductus, respectu soliti: sed non aliter: quin mulier habeat, vnde sibi consulere possit, vt in gl. Vel dic, ꝙ ad inopiam est deductus, omnibus creditoribus consideratis. Op. 2. de. l. si constante in princ. ff. sol. mat. vbi dr̄, ꝙ est necesse euidentissime apparere, mariti facultates non sufficere. So. ut illa verba, intelligantur, tam sibi, quam cæteris creditoribus. quod exemplifica, vt in gl. Aliàs dicit gl. si expectaretur, qđ vltimo tantum, sibi non sufficeret, nullum esset huius. l. consilium. Quod nititur gl. probare duabus rationibus. Prima cum maritus condemnetur dumum mulieri deducto ne egeat, vt inst. de ac. §. item si dote, & ff. de re iudi. l. non tantum. coniuncta l. inter eos. quæ ipsam præcedit, in fi. Attende hic ꝙ nec prima probatio, quę tendit ad probandū, ꝙ nullum esset. l. consilium, non est bona; qa illud ꝙ dicitur maritum condemnandum, ne egeat, locum habet sol. mat. non co constante. cum bona exacta nō desinant esse in causa dotis; & ex eis maritus, ēt est sustendandus, ut hic. Scđa rō gl. est, qa hæc permittit ei petere dotem, & donationem; & alias res a marito ꝙ sibi non posset, si sic euidētissimā inopiā deberemus expectare, ut prima facie sonare vr̄ lr̄a in d. l. si cōstāte. Itelligenda est ergo. l. illa vt ꝯ. dixit gloss. ꝙ bona non sufficiant ei, & cæteris cre-
2 ditoribus. † Opp. 3. ꝙ immo hæc nō expectet: sed prius agi possint, statim cū vir cępit vti male substātia sua, vt in aut. de equa. do. §. illud. trāssumptiue in auth. quod locum ꝯ. de colla. Sol. ut ī glo. in ver. hodie. quę fatetur hoc hodie additum esse de iure nouissimo, qđ intelligunt doc. vt sic inchoet male vti, ꝙ verisimiliter vergere debeat ad inopiā. nō ex aliquo actu, male inchoationis, si bona supabundant, & diligens est, nō debet pmitti mulieri agere, & hoc satis dicunt probari in corpore, ꝙ ēt ego sequor, quia oē præiudicium tendit ad suū finem; & illū indicat, demonstrat, & infert. Et subiungit. gl. multū elegāter, ꝙ ad probandū, ꝙ inchoet male vti substantia sua inspiciet vulgi opino arg. ff. de fun. instr. l. cum delanionis, §. asinam. facit ēt. ff. de quæsti. l. de minore. Opinatur. n. vulgus iuxta ꝓuerbiū antiquū, quo dr̄ ī vulgari nostro. Richezza mal disposta, a pouerta se accosta. In latino. Diuitiæ malæ dispositæ, paupertati sunt proximæ. Cū. n. hoc non posset bene, & necessario concludenter probari sufficit probari verisimiliter, & ſm cōem opinionem vulgi: qa nō in duorū, vel triū testium iudicio hoc consistit: sed in opinione, & iudicio vulgi, ut aliàs de sterilitate dr̄: ut ꝯ. de loc. & conduc. l. licet, Et hæc opinio est æquissima, quia de disceptatione, & inchoatione huiusmodi, non dēt vxori permitti prius virū diffamari, ꝗ vulgo hoc dicatur. & hāc opi. secutus est Dy. Iac. de Rav. Bar. & dñs meus, & quasi omnes antiqui. Sed ꝗdā moder. hoc impugnant p. l. si ꝯstante, in prin. ff. so. ma. ubi litera in superlatiuo dicit euidentissime apparuerit. Constat aūt, quod per famam, & vulgi opinionem, res euidentissime nō apparēt: iō ꝑ se fama nō ꝓbat. ff. de test. l. testiū. §. eiusdem. & no. doc. in l. bonęfidei. ꝯ. de iureiur. & plene scripsi in l. ea quidem. ꝯ. de accu. in materia famę. Iō dr̄, qđ ꝓbat̄ ꝑ testes euidentissime ꝓbātes ipsius rei essentiam, vel eius notorietatē. ar. ff. qui satis. cog. l. si vero ꝑ ꝯdemnato. §. q. ꝑ rei qualitate. vel saltem manifestū esse virū vergere ad inopiā, asserentes ēt qđ nisi mulier in libello dicat manifestum esse, virū vergere ad inopiā, ꝙ libellus nō ꝓcedit. & ꝑ hoc inducūt tex. in l. sc, ver. oīs autem. dū litera ibi dicit, ex quo hoc infortuniū eis illatū esse claruerit. Sed puto istos nō bene dicere; qa initiū dandę actionis mulieri est, q̄ vir sic inchoat male vti substantia sua, ꝙ ipsa vergit ad inopiam, vt d. l. si cōstante, in prin. & hic cum no. in gl. & in l. seq. ver. omnis autem. & in aut. de æqua. dotis. §. illud, col. 7. & hoc debet declarare prius, ꝗ actio ꝓponat in iudicio, vt d. §. omnis autem. Et hæc est euidentissima apparitio, de qua in l. si cōstante. in prin. & hoc clarius, & euidētissima apparitio nō cōsistit in iudicio duorum, vel trium, sed plurium quia vulgi, & vicinię: quia duo, vel tres non possunt hoc faciliter, & euidēter iudicare; & opinari, vt multo plures: cum ex ꝯiectoris fiat hęc opinatio, & dijndicatio, & rei veritas aliter haberi nō pt, saltem ꝗdiu bona sufficiētia possidet; igitur ad vulgi opinionem recurrendum est. confirmo ex eo, quia non debet astringi actor ad plus probandum coram iudice, ꝗ sit id, quod est causa actionis sibi dandę; sed defectus facultatum, vel versio ad inopiā ex verisimilibus ꝯiecturis præsumpta, vel coniecturata a vulgo & ab eo asserta, est causa actionis dandę mulieri, vt ꝯ. e. l. in reb. §. in omnibus. & d. l. si cōstante, in prin. ergo, nec induci vltra hoc dēt probari. & hęc est euidentissima apparitio, de qua in d. l. si ꝯstante, & sic verbum, illud euidētissime quandoq; adijcitur rei, ꝗ necessario, & cōcludendo pt probari: & tunc potest ēt in notorium, vel manifestum transire, vt d. §. qui ꝑ rei qualitate, & l. emptorē. in prin. ff. de ac. emp. Qñq; adijcit̄ rei & hæc ex ꝯiecturis tm̄ pt ꝓbari, & tunc si ꝯiecturę illę cadūt tm̄ in iudicium & opinionem vulgi, habet locum materia nostra; & sic ſm subiectam materiam debet intelligi, & variari. ¶ Et ex his cōcludo, ꝙ non est necesse, ꝙ libello dicatur hoc manifestum esse. a & ad. §. omnis. dic, vt ibi dicam. Aliter tñ videtur Bar. respondere ad cōtrarium in l. si ꝯstante. videlicet, quod versio ad inopiam probetur plene quando de magno prejudicio tractatur &c. & modū probandi ponit ibi. Sed quādo de modico prejudicio tractatur: tunc sufficiat probō per famam, seu vulgi opinionem, vt hic. ar. ff. ad exhiben. l. 3. §. sciendum. & ff. de Car. edi. l. 2. §. cauere. hoc. n. modicum ꝑiudicium generatur, cum dos pro sustētatione onerū matrimonij repetatur, vt hic: & licet hæc solutio toleret̄ tñ
3 præcedens magis congruit proposito nostro. † Oppo. 4. ꝙ dos b
b constante matrimonio non possit exigi, vt l. si dos constant. matri. per totum Sol. vt in gl. qđ illud regulare, hoc speciale. Et subiungit gl. ꝙ etiam fallit in casu. l. quemadmodū. ff. e. & ibi gl. assignat rationē, & ex his duob. casib. ab initio exigitur &c. Sūt & alij casus in quib. ipōte soluere potest, qui hic no. in gl. quā vide
4 & signa. § Quæro modo hæc lex loquitur in viro quid in socero qui dotem recepit, & ad inopiam vergit: & rñdeo, qđ idē, ſm gl. pro identitate rōnis arg. ff. de uerb. ob. l. a titio. & ꝯ. ad l. fal. l. fin. Et pro hoc bene facit. ff. sol. mat. l. diuortio. §. eadem. Sed in contrarium facit, quia hæc lex de uiro tantum loquitur; & sic ad socerum nō extendenda. vt ff. so. mat. l. sin uero negotium. §. de uiro. & tanto fortius quāto hęc lex exorbitat a iure communi; & sic ad consequentias non debet trahi, ut l. ius singulare. & l. qđ uero ꝯ. ff. de legi. sed tene gl. Et ad §. de viro, rñdeo dupliciter, ut ibi no. Prima tñ solutio melior, videlicet, ꝙ ibi nō ē eadē æqtas, nec rō in socero ꝗ in uiro. maritus. n. ut dñs rerū dotaliū: vt ꝯ. đ rei ven. l. doce. pōt seruos dotales inæstimatos manumittere, ut ꝯ. e. l. 4. non socer, q nō est dñs, ut ꝯ. de his, q a nō dño ma. ꝑ totū. iō, l. loquēs de uiro non pōt locū habere in socero. secus si forte æstimati essent dati uera æstimatione, & ipsi socero, quia tūc ipse manumittere posset, ut ꝯ. eo. l. quoties. ad l. ius singulare. & l. ꝙ vero ꝯ, rñ. dupliciter. Primo quia hæc. l. exorbitat a iure cōi ꝗtū ad casum agendi, & eius permissionem; non ꝗtum ad personā, ꝯ quas, in quib. est eadē rō. Scđo, ꝙ speciale non pñt extendi, nisi omnino eadē sit extensionis rō, ut no, in l. ꝗ pp necessitatē. ff. de reg. iu. & per Dy. in c. j. in ar. extra de re. iu. & plene scripsi, in l. 2. ꝯ. de nox. hic aūt omnino est eadē rō, uidelicet, ut mulier se sustentet, & liberos, & maritū, uel dic ad omnia, ꝙ nos non extēdimus, sed l. antiqua, ꝗ eādē facit ꝯditionē vtriusque, ut d. l. diuor-
5 tio. §. eadem. ff. de re iud. † Quæro. 2. quid si ambo. s. socer, & uir teneant̄. & alter. l. vir uergit ad inopiā? Et rñdet gl. ꝙ iure isto non ꝯuenit ille ex quo alter est soluendo. hodie uero ꝯ, qa ꝯstat male inchoatū &c. Cy. uero dicit, ꝙ ēt iure isto pōt agi saltē ꝯ illū, q vergit ad inopiā, quia interest nr̄a plures debitores hr̄e. ff. de lib. le. l. 4. in fi. Sed teneo gl. quia tale interesse, non causabat repetitionē dotis, sed inopia mariti ꝑ quā dos salua eē desinebat. vñ licet obligationes respū ꝑsonarū obligatarū, possint dici plures; quia plures sunt rei debendi, vt not. ff. de pac. l. si plures: tñ respū dotis potissima est obligatio, ac exactio. & summa, vel debitū, ꝗ plures tenet obligatos, vt ff. de duo. re. l. 3. in fi. & d. l. si plures. & hāc obligationē respexit. l. ista. & eius tutelā plenā, ꝗ sp adest, cū aliter sit soluendo. & sic dos seruari possit; & maxime, quia hæc l. ꝑ cedit de iure speciali ꝯ cōe, qđ dēt restringi, ñ extēdi, ex quo regulā iuris possumus seq, vt l. ꝙ vero, & in l. in his. ff. de leg. & sic gl. bona, ſm Ric. do. meū. ꝙ habeo ꝑ indubitato de iure isto. sed dicit gl. hodie exigi pt, cū iā sit inchoatum vti male suba ꝑ doto obligata. Et ista uerba, mihi sunt dubia, circa mentionē eorū: nā
a ꝙ possit exigi ab eo qui inchoauit uti male suba sua, ꝓcedit a gl. abiq; scrupulo, sed an ab altero, dubitari pt. & ur̄ de significato verborū, a gl. ꝑlatorū, ꝙ sic, qa impersonaliter loquitur in dicto, & eius rōne. Ad oppositū facit, qa factū vnius de duob. reis non nocet alteri, nisi sint socij, vt ff. de vsufr. l. mora. §. fi. & no. ꝑ Dyn. in c. mora, ex̄. de reg. iur. lib. 6. Bar, qui hoc dubiū tangit, in prin. l. si ꝯstante. in 8. q. ff. so. mat, tenet indistinctè, ꝙ ꝯ alterum possit agi, siue sint in cōi, & socij. ar. ff. de duo. re. l. pe. siue nō sint socij, dum tñ sint conrei, tñ quia quoad vtrunq; perpetuantur actiones ꝑ litē ꝯtestatā, factā cū uno, vt l. fi. ꝯ. de du. re. tū, quia paupertas vnius, nocet alteri in eo, ꝙ tollit ei beneficiū diuisionis; ut in auth. hoc ita. ꝯ. de re. du. tum ēt, qa mors viri facit dari actionem ꝯ socerum, pariter cum viro obligatum. ergo, & codē mō paupertas viri, vel soceri ꝯ alterum eorum pariter obligatū: tum etiam quarto, qa factum vnius de plurib. hæredib. vnius debitoris facti, facit penā committi ꝯ alios & aduersus illos actionē dari, ut ff. de ver. ob. l. 2. §. fi. cum l. seq. & hęc inquit vera, qñ sunt obligati tā quam duo rei, qđ est qñ hoc est actum expresse, vel tacite, sec⁹ si non, vt duo rei sunt obligati, qđ est, qñ mulier dedit vni ꝓ promplatione vtriusque, qa ambo sunt obligati, sed nō sunt duo rei: qa vnus nō cogitauit de obligatione alterius, vt in casu. l. si cum dotē. §. trāsgrediamur. ff. so. ma. Nā tunc inqt ipse pauptas vnius, non faceret actionē dari ꝯ aliū, quia tunc factū vniuscuiusq; sententis per se singulare, & hodie vnus nō dēt alteri ꝑgrauari, ut ī c. non dēt, de reg. iur. lib. 6. Or attende, mihi vr̄, ꝙ ista similia, quę Bar. inducit sint a nr̄a materia multū remota, & non satis ꝯuenientia, ꝑter ſm de pauptate, qđ aliqualiter facit, sed ñ plene, qa nos tractamus de anteriore exactione facienda, quā ius cōe, & regulare dictet, qđ non est ibi. Iō mihi ur̄ dicendū, ꝙ si socer, & vir simul cohabitant in eadē familia, ꝙ pp superuenientem inopiā viri, nō possit exigere a socero locuplete & idoneo si parat⁹ est eā sustentare ex fructib. dotis cæteros, q ex dote restituta ueniunt sustentādi. ar. eorum, ꝗ in tertia oppositione dixi: secus si ad hoc non esset paratus, vel honeste cū eo morari non posset, uel minus idoneus esset, uel effici speraret. Et rō est, quia uno ca-
6 su satis fit huic legi: alio non. † Quæro. 8. an maritus possit exactionē euitare, si uelit idoneū fideiussorē dare de dote restituen-
b da b so. mat. Et arguit gl. ꝙ sic ꝑ l. si ꝯstāte. §. quoties. ff. so. ma. & l. fideiussor. §. fi. ff. q satis. cog. & postea determinat, ꝙ ñ, ꝑ istū rex. q dicit mulierē retinere debere ꝑ sustētatione tā sui, ꝗ mariti, ꝑ qđ dat̄ intelligi, ꝙ nec penes maritū, nec aliū inuita uxore pt remanere, nec exactio differri. Cōfirmo ex hoc, ꝙ plus est rē habere, ꝗ actionē, ut ff. ad Treb. l. q ita. §. fi. Ad §. quoties, rñdet Ia. But. ꝙ ibi ꝯmodū medii tpis erat futurum mariti, ex dilatione legali ei concessa post dissolutionē matrimonii, hic uero uxoris pro sustentatione, tam filiorum, ꝗ mariti sui. Ad l. fideiussor. §. fin. rñ. quod ibi sola suspicio debitoris erat cā. hic uero suspicio est tam sui, & filiorum, quàm mariti substantia, uñ ibi satisdatio sola remouet suspicionē, hic uero nō inducit sustentationē. Præterea remedium cautionis est fragile; ut d. l. qui ita. §. j. quo ad inducēndam sustentationem predictam: non quoad tollendam suspicionem, cum iam sit obligatus ad restitutionē, siue dilationem, & ita sentit Cy. & Moder. Sed caue, qa in contrarium fortiter facit, extra de do. inter vir. & vx. c. ꝑ uestras. ubi dotē ꝑsequit̄ ꝑstādo cautionē licet uergere uideat̄ ad inopiā, & si ei det̄ actio tanto fortius exceptio. ut in reg. iuris. l. inuitus. §. cui damnus.
7 † Quarto pone maritū nō vergere ad inopiā; nec īchoare male vti substantia sua, an mulier possit petere pignus. Rñ. glo. ꝙ nō, per. l. cū soluēdo. ff. de dist. pig. & per. l. soluitur. §. si paciscatur. ff. qui. mo. pig. vel hypo. so. Ad l. quæsitum. ff. de pig. in contrarium alle. non rñdet gl. sed dic, qđ ibi iusta causa suspicionis fugę debitoris, uel recessus hoc operat̄. ar. ꝯ. de bo. auto. iu. pos. cū proponas, cum si. hic vero nulla remanet suspicio, cū propter eū sup-
8 ponat diuitem & soluēdo. † Quero. 5. & ab extra. quid si ab ini-
c tio maritus erat inops c an vxor habebit remediū huius legis. vr̄ ꝙ non per istā. l. in prin. a sensu ꝯrio, dixit Dy, & Cy. hoc verum, si ab initio fuit sciēs. Secus si ignorans, quia tūc habet̄, ac si ex post facto fuerit inops factus. ar. ff. ut in pos. le. l. si is a quo. ꝯ. de ipō. l. fi. §. is quoque. & ꝓbat in l. sequenti §. penu. Ibi, hoc infortunium eis illatū esse claruerit. sed Bar. in l. si cōstante, in prin. ff. so. mat. in 6. q. tenet qđ si sciuit habet locum remediū huius. l. Primo, quia ante nuptias mulier nō potest expresse pactū facere, per quod cōditio dotis fiat deterior, uel per id quod ulteriori die soluat̄, ut ff. de pact. l. de die. & l. seq. ergo multominus per tacitū pactum, quod uidet̄ resultare ex eo, quia viro inopi sciens dotem dedit. Secūdo, quia si aliter dicitur, dabit̄ occasione inopes inueniāt uxores; quia mulieres uidentes se hoc auxilio destitutas, de facili se retrahent a mr̄imonio cum eis contrahendo. Or ergo quia hęc opinio fauorabilior est in matrimonio: ideo inquit ipse tenenda; & tertio dicit ꝓ hoc esse, quasi casum extra, de dona. inter uir. & uxo. c. per literas uestras. Ego cōsidero ꝙ huius repetitionis cōcessio, est beneficiū speciale, cōtra ius cōmune, & in duobus casibus cōcessum. Vno si ex post facto ad inopiā sit deductus, ut hic. & l. seq. §. pe. & respectu huius puto Dy. & Cy. bene dicere, quia in libello suo debet dicere, qđ ad inopiā est deductus, & si dicas ꝙ inops est, presumit̄, & retro fuisse. ar. ꝯ. arbi. tu. l. fi. Modo cū de beneficio speciali cōtra ius cōmune tollendo tractatur, hæc sunt paria in ignorāte aliqđ ab initio esse tale, & ex post facto redire ad tale, nō in sciente. ut in ll. ꝑ Dy. & Cy. allegatis; igit̄ sciens ab initio illum inopē allegare non potest illo inuito, quia in tali casu lex ei non subuenit eum: etiam interpretatione legis casus isti, in sciēte non sunt similes, & maxime quia facilius impediunt iura specialia, quam cōmunia, ut ff. de milit. tes. l. eius militis. §. militia missus; & sic isto casu, & respectu nō obst. ratio Bart. nec. c. per lr̄as ob. si bene ponderetur: immo magis cōfirmat. Secūdo casu subuenit mulieri, si constantē matrimonio maritus inchoet male vti substātia sua & sic licet antea inchoasset: si tamē postea nil noui inchoet lex non subuenit, immo eo nihil noui faciēte correctus ur̄, ꝯ eius nouum non vr̄ habere locum, eo uero inchoante male vti post matrimonium, dico hoc remediū locum habere; licet quidam forsan diceret, ꝙ hæc potius esset continuatio, uel perseueratio mali usus, qđ est uerū attēto, & considerato vsu malo rñ. sed considerato quodam medio, videlicet ꝯtci mr̄imonij oīs malus usus postea interueniens, pōt dici inchoatus post mr̄imoniū ꝯtum; & isto casu fateor, ꝙ licèt mulier ante mr̄imonium sciuerit eum inopē, uel prius male vti inchoasse, locū habet istud remedium propter inchoatū post contractū mr̄imonium. & isto casu tolleretur inīa Bar. & sic ex mō practi-
9 cādi, hr̄ veritas huius nostri dubij. † Quæro 6. ab extra qđ si mulier quæ dotē dedit, est stipulata illam sibi reddi quandocunq; dissoluto matrimonio, an in casu versionis ad inopiam: & sic nō dissoluti mr̄imonij poterit repetere? Iac. de Rau. dixit, ꝙ nō pōt, quia per promissionē in vno casu factā, vr̄ alteri casui renūciasse. ar. l. si cū dotē. in prin. ff. so. ma. & l. fi. ꝯ. de pac. conu. Sed Cyn. hic tenet contrarium. arg. l. 1. ff. de eo quod certo loco. & ff. pro sol. l. si quis a socio. & ꝯ. de inofitest. l. cum qui, & l. contra maiores, arg. l. commodissime. ff. de lib. & posth. & maxime cum hæc nō sit vera restitutio, cum adhuc dese, ruiat oneribus matrimonij, & vigeant pacta, vt hic in fi. Hanc partē tenet etiam Bart. in l. si constāte, in ij. parte, in v. quæstione. Addens quod per pactū expressum, mulier non potuisset renunciare huic exactioni: ergo minus per tacitum, vt per eum in præcedenti qōne dixi. Et ad l. si cum dotem, rñdet, ꝙ falsum est ꝙ ibi renūciasse videat̄ casui omisso: immo remanēt in dispositione iuris cōis, vt l. si exneus. ff. de ꝯdi. ob causam. hanc partem sequor, & est cōis, & potissime

ADDITIONES.

Quod in libello dicat̄ hoc manifestum esse. De quo vltra Bal. hic nu. 3. vers. illud etiam ostendit. vide Bal. in l. doce ancillam. ꝯ. de rei vend. Bar. in l. si constante in 1. q. 3. q. prin. & ibi Imo. in fi. ff. sol. mat.

a Quod dos. Adde Soc. consi. 61. inc. in præsenti consulta. ver. secundo præsuponendum. cum ver. seq. charta. 103. vbi hoc allegat, & firmat.

Adde ad hoc propositum, an in casu huius. l. sit nata actio de dote constante matrimonio. & an possit agi nedum hypothecaria, sed etiā act. personali de dote. vide Bal. in auth. quod locum. in 3. q. ꝯ. de coll. & in l. in reb. §. omnis, & ibi Bar. inf. e. Bal. in l. si constante. §. 1. ff. sol. mat. & ibi Bar. in 1. q. 3. q. princip.

ADDITIONES.

a Substantia sua. Adde. d. Soc. consi. 34. inc. prosequēdo ordi. circa principiū. 9. col. ibi. item contrarium, in prima parte. char. 69. quod maritus propter malos mores, & malam eius administrationem, dos consignatur vxori & repellitur ab administratione.

b De dote restituen da. Adde quid si velit dare fideiussores de dote conseruanda. Bal. hic num. x. ver. incidenter quæro. respondet quod nō admittitur, pro quo alle. l. j. & 2. infra. ne fideius. do. dentur.

c Si ab initio maritus erat inops. Adde quid si ab initio maritus erat prodigus, & vide vltra Bal. hic nu. 14. ver. sed pone quædam nupsit cuidam prodigaliter viuenti. Bar. in auth. quod locum. in 7. q. infra. de colla.

tissime ꝑ rōnē Cy. Quæro. 7. pone qđ extraneus dotē dedit ꝑ muliere, & stipulatus est sibi reddi, an ī casu uersionis ad inopiā sibi, uel mulieri, debeat restitui, & uidet̃, ꝙ ei, nō mulieri, qa iste tex. uř dare actionē mulieri cōstāte mrīmonio, qa ei daret, eo dissoluto. Sed cōtrariū tenet gl. in d. l. si cōstāte, quasi ille extraneus intelligatur stipulatus tm̃ in casu dissoluti mrīmonii, ut s̃. e. l. post diuortiū & l. stipulatione. §. dotis. Itē qa aliàs ipsa, & liberi nō alerent̃, qđ ē cōtra hāc. l. hoc est secutus. Dy. & omnes Moder. Addit Bar. ꝙ extraneus iste aduersus mulierē cui restitutio facta eēt, haberet remediū. l. in omnibus ff. de iud. q̃ licet in actionibus bonæ fidei loquat̃, tm̃ & in stricti iuris, locū habet, ut l. creditores. ff. de priui. credi. & l. ī possessione. ff. ex qb. cau. in posses. ea. & ibi no. facit. l. uniuersa. s̃. de prec. Imp. off. qđ est notādum, quia ipsa ex stipulatione huic extraneo nō ē obligata. hoc idē tenuit Cy. Sed addit, ꝙ ubi idoneam cautionē mulier nō præstaret, quā intelligit, cum fideiussoribus, dos sequestranda esset ut dixit Pet. p. l. si cū dotē. §. si uero. ff. so. ma. qđ nō displicet. Sed aduerte, ꝙ hæc sequestratio, nō est ꝑ uiā depositi simplicis; sed per uiā locationis apud aliquem mercatorē, ut sic alicuius honesti lucri partem recipiat ꝑ sustētatione sui, & filię suę, ut ibi patet, & probatur extra de don. inter ui. & uxo. ca. per uestras. Quæro. 8. ab extra, si hęc mulier foret in potestate paterna, an ī casu huius. l. sola ad repetitionem admitteretur. Respondeo ut

10 tex. j̃. de colla. auth. quod locū. & adde quæ ibi dicā. † Quæro. 9. cum gl. seq. quibus modis mulier, uergēte marito ad inopiā, sibi prospicere possit. Et solu. qđ agendo, tam personali, quàm reali actiōe, ac etiā hypothecaria. & sic collige per gl. tres actiones mulieri cōpetere; sed alia glo. signata. j̃. in uer. sed ita, super uerbo, vendicare, tenere uidet̃ quod sola hypothecaria. Sed dicebat do. meus, qđ aliud est q̃rere, quę actiones, & q̃ remedia ei cōpetere possint; tunc habet locū hæc prima glo. aliud qđ ipsa ꝓposuerat in l. ista, & tunc habet locū illa. Pro istorum igitur declaratione dic. Aut quæris qua actione agebatur in ista. l. & dic, quod hypothecaria: quia hęc. l. tam in principio, quàm in medio & fine loquitur solum de rebus mulieri suppositis & obligatis; uel pro dote, vel donatione, vel pro eius rebus parafernalib. licet res sic obligatę non possint peti alia actione, quam hypothecaria, ergo bene dixit Azo. dū exposuit uendicare. s. ꝑ hypothecariā, non enim per rei uendicationē, quia illarum non est differentia, nec expositio obseruāda; quia hypothecaria est in rem, & per ipsam uendicat̃, ut j̃. de pig. l. pignoris persecutio. & ff. de pigno. l. si fundus. §. in uenditione. & qui agit ea, est dominus iuris hypothecę, qđ habet in re, & aduocat ipsam possessionē, ut d. §. in uēditione. Aut quæris quibus remediis mulier possit sibi prospicere, uel consulere, & dico, quod pluribus secundū rerum diuersitatem, & casuum. Nam aut dos fuit in quātitate, & potest agere personali ad tantundem, & hypothecaria in bonis mariti. Aut fuit in speciebus, puta in rebus corporalibus mobilibus, uel immobilibus, ęstimatis, uel inęstimatis, & tunc illis extantibus, potest sibi prospicere ēt reali, & hypothecaria; & nullius hypotheca in his præferat̃, ut j̃. l. pxi. & idē in donatione pp nuptias si extat, ut ī auth. hic posita, in aliis autē rebus mariti pt agere hypothecaria. Aut sunt res parafernales, & ex̃. dotem, & tūc pōt agere personali, mādati, vel negotiorum gestorū, & reali, quia remansit dña, & hypothecaria in aliis rebus mariti, vt j̃. de pac. cōuen. l. fi. & ita debet intelligi glo. ista, & alia quæ sequit̃. & ita declarabat dñs, & patruus meus, & ꝙ personalis actio cōpetat, licet qdam in casu isto dubitauerint, probat̃ in l. si cōstante, in prin. ff. so. ma. ubi ponitur verbum. exactio, ꝙ ꝑsonalem actionē notat, ut ff. de uer. ob. l. exacta. & in auth. qđ locum. j̃. de colla. & in corpore unde sumit̃. & ff. de manu. testa. l.

11 seruum dotalem. † Quæro. x. ad declarationem proxime dictorū, an hypothecaria, quæ cōpetit pro donatione ante nup. uel ꝑ rebus parafernis sit priuilegiata, in prælatione, vt est hypotheca, quę cōpetit pro dote, & dic quod non, ut in glo. Nā licet ꝑ omnibus competat hypotheca, ex conuentione, vel ex lege; tm̃ nō æque sūt priuilegiatę, sed solū dotalis, ut j̃. qui po. in pig. habe. l. fi. Quæro. xj. de exēplis eorum, a quibus mulier nō pōt uendicare; quia illa potiora iura habere noscūtur. Et respōdet glo. quod est fiscus quando prior est tēpore, ut infra de priuil. fis. l. ij. Item liberi primi matrimonii, & similes de quibus, infra, qui

12 po. in pig. ha. l. assiduis. §. exceptis. † Sed dubitari uidetur, si ma-

a ritus ē mercator[a] qui res seu merces emebat, & distrahebat, an distractas possit ab emptore aduocare, & uidet̃ quod sic, quia ante erant hypothecatæ. Sed in contrarium est veritas, quia illa sunt ei obligata, quę tempore, quo nunc agit in bonis mariti erant, non quæ exiuerant, & hoc quādo distrahēdi causa emit. ut in text. not. ff. de pigno. l. cum taberna. facit. ff. qui. cau. ta. pi. contrah. l. in prędijs. qđ tene cordi, quia frequenter euenire po-

13 test. † Quæro duodecimo, an in casu nostro, antequam agat hypothecaria cōtra extraneos, debeat prius excutere uirum. & respon. gl. ꝙ sic ꝑ tex. in auth. de fi. §. sed neque. & infra, de pig. act. l. si debitor. Et pro hoc etiā facit. ff. de iu. fisci. l. mose his. Quidā tamen contra; quia tunc nullum priuilegiū erit mulieris cum qlibet creditor hoc possit. Sed Cy. Ia. But. Dominus meus, & cōmunis opi. pro glo. quia mulier nō reperitur priuilegiata in facto excussionis, sed agendi pro dote, non finito mrīmonio. Replicabit forsan quis ex quo constabat pro oīb. non esse soluendo, ut dixi in primo ꝯrio, statim debet posse agere ꝯ extraneos pignorum possessores de iure cōi: ut ff. de dolo. l. nam his. & no. doc. in auth. hæc si debitor, & j̃. de fi. auth. pñte. Sed potes dicere illud uerum, qñ competit actio de iure cōi, non qñ de iure spāli ꝯcēū est, ut hic: uel hic non ꝯstat, nisi prius oīb. aliis soluat, ut ī j. gl. uel illud qñ est notorium, quod non est: uel qñ euidentius cōstat, ut hic. Et ꝙ hæc opi. sit uera, probat̃ ꝑ tex. nrm dum dicit: ꝙ agere pōt eo mō quo ageret, & exigeret, si matrimonium legitime dissolutum esset: sed tunc de iure cōi nō potest agere ꝯ ex-

14 traneos possessores, nulla facta excussione, igit̃ nec nunc. † Quæro. 13. & ab extra, an per hypothecariam aduocabit ultra quantitatem dotis. Rñ. quod non, ut inquit Ci. quia de iure speciali hoc agit, quod in iniuriam creditorum redūdare nō debet, sic aliàs pro quātitate debita agitur hypothecaria. j̃. cōia de lega. l. j. in fi. secus qñ agitur de iure cōi, ut quis incumbat pignori, qa tūc totū pign⁹ aduocat, nisi ille offerat, ut j̃. si in fra. cre. l. j. & sūt expeditæ gl. primæ partis. Transeo ad scđam partē, uidelicet ad uersi.

ADDITIO.

a Si maritus est mercator. Adde vltra hic notata per Bal. nu. 18. vers. sed pone. ꝙ no. diffuse, & remissiue Bar. in l. si constante, in 3. q. prin. ff. sol. ma. &, quod no. hic Cy. in q. 15.

§. Ita tamen. Et oppo. ꝙ tex. iste ꝯdicat pręcedenti, ubi dixit, ꝙ exactio ei competit, eo mō, quo competeret soluto matrimonio, sed tunc posset alienare. arg. s̃. man. l. in re mandata. quod non pōt qñ exigit ꝯstante matrimonio, ut hic, ergo &c. so. ꝙ iste uer. uenit ad limitationem ꝑcedentis, & sic non per omnia eodem modo. & hoc uult gl. ultra in ꝑcedenti parte. Et sic habes hic notare casum coniuncta gl. quod dictio, ita tamen, est limitatiua, & modificatiua pręcedentiū. cōcor. ff. ad Treb. l. Lucius. §. q̃ habebat. & ff. de ma. te. l. libertas. §. 2. Opp. 2. quod etiam matrimonio dissoluto, indistincte competat dotis exactio, ut j̃. de repu. l. consensu. so. quod hæc ſm illam, ut in gl. s. quod hic qñ sine culpa mulieris est dissolutum, ibi culpa

15 eius. † Quero mulier non pōt alienare, sed quid de uiro. dic ut in gl. quod pōt in præiudiciū sui, & de euictione præmissa tenebit̃: non in ꝑiudiciū mulieris. Et si mulier ipsa alienaret, an đ euictio-

16 ne teneat̃, dic, ut dixi, s̃. eo. l. si ꝑdiū. † Quæro scđo cum gl. qđ de re insolidum per mulierē recepta, cum agit personali? Rñ. ꝙ illa potest alienari, quia in ea est eadem rō deseruiendi onerib. mrīmonii, & quia succedit dotis loco, ar. ff. re. amot. l. cum dos. & sic habet̃, ac si ab initio fuisset data in dotem, ut ff. de fun. do. ꝑ totū & ff. de fide. l. Vrannius, & hęc uera, si talis sit res, q̃ seruando seruetur, & fructus recipiātur, ex quibus possit sustentari, ut hic in litera, aliàs pōt alienare, & precium immobiliū ꝯuertere ad instar minoris, uel apud mercatorē collocare, ut partē honesti lucri percipiat. ar. extra de do. inter ui. & ux. c. per uestras. aliàs ꝓui-

17 sio huius. l. non prodest mulieri, ut in seq. gl. † Quæro. 3. an sicut fructus dotis, & donationis pp nuptias seruiūt uiro, idem sit de

a fructib. parafernalium?[a] & dicit gl. quod non, & bene; qa in his aliter distinguitur: ut no. j̃. de pac. conuen. l. fi. ubi ꝓprie est materia, ideo ibi dicam. Quæro. 4. an in casu huius. l. maritus damnetur insolidum, an uero deducto ne egeat? & respōdet glo. quod insolidum, cum non possit agere, qa ex eo est alendus. ita sequūtur Iac. Bu. & cōiter omnes. & hæc uera in casu nostro, quo agit hypothecaria ꝯ uirum, tanq̃ ꝯ quemlibet possessorem, sed ubi ageret personali, tunc uidetur gl. tenere, quod cōdemnati moderetur, ut in d. l. si constante, in prin. in fi. ult. gl. quod ibi sequitur Bar. & rationem diuersitatis assignat, quia per hypothecariā agit ꝯ uirum, ut contra quemlibet extraneum possessorē, igitur ut extraneus priuilegium non habet. Secundo, qa per hypothecam sola possessio aduocatur, ut pignori incumbat, & sic nullū ꝑiudiciū generatur marito, si solidū exigat̃, cū soluto postea matrimonio poterit maritus offerre, ꝙ in effectu tūc dēt deducto ne egeat, & recuperabit rē suā. Sed qñ agitur personali, agitur contra eum, & contra uirum non potest uti priuilegio sibi cōpetenti. Itē si uti non posset, fieret sibi magnum pręiudiciū in futurum cum solueret matrimoniū. Nam isto casu res daretur sibi in solutum, sic in eam transiret dñium, & per consequens rem ipsam soluto matrimonio nō posset recuperare offerēdo, quia nil mulieri tunc debetur, & uiri esse desijsset. Sed mihi uř ēt isto casu satisfactum rationi huius gl. quia ex re in solutū data, debet ali. Itē si dimitteretur sibi deducto ne egeat, creditores alij ꝯ quos uti hoc priuilegio non posset, sibi auferrent. & dānosum marito foret. Non obst. ꝙ dña efficiatur, quia potest rñdere, ꝙ uerum cum onere, sol. mat. maritus utatur suo priuilegio,

18 sicut utitur pacto, ut hic, in fine cogitabis. † Iuxta hoc q̃ro, quinto ab extra, an idem in socero, qui dotem recepit, ꝯuento, ut nō damnetur insolidum? & respon. Cyn. in 20. q. ꝙ sic. licèt sol. matr. condemnaretur deducto ne egeat, ad instar mariti, ut ff. so. matri. l. rei iud. §. fin. & l. seq. & ꝙ insolidum in casu nostro condemnetur probat̃ sic. Idem honor adhibet̃ socero, q̃ marito, vt d. l. rei iud. Sed maritus isto casu cōdēnat̃ insolidū, vt dixi, ergo &c. Secūdo ad idem, qa ut ingt Richa. socer q̃ est remotior, nō debet esse melioris cōditionis marito, q̃ est proximior. ar. s̃. de sac. san. eccl. auth. multomagis. & ff. so. ma. l. ex diuerso. j. & 2. resp. simul iunctis. Tertio quia si dicamus eū condēmari deducto, ne egeat; sequit̃. quod illud, ꝙ ob eam cām ei dimittetur, auferret̃ ab eo ꝑ alios creditores aduersus quos nō habet simile priuilegiū, & tm̃ tex. iste vult, ꝙ creditores illi agāt in postea quęsitis, ꝑ qđ satis datur intelligi, quod nihil ei dimittit̃: Verūtamē nurus ista tenebit̃ socerū, vt maritū alere, excepta dotis cā, quod ꝓbo ex his. Primo, quia idē honor debet̃ vtriq;, ut dixi. Secūdo qa parentis loco habet̃, ut ff. so. mat. l. quia parētis: ergo &c. arg. ff. de libe. agnos. l. si qs a liberis, in prin. Tertio, qa cum socer teneat̃ ad nurus onera: ut ff. fam. erc. l. si filia. d. §. j. in fi. sic ecōtra, argu. j̃. de senten. pas. l. fi. & j̃. de fur. l. manifestissimi. §. sed cū in secūda, & ne claudicet obligatio sine iusta cā. ut ff. đ arb. l. si đ meis, in prin. & de rescin. vend. l. j. in prin. quod intelligit Cy. si dos sit sufficiens, ēt ad ipsum sustētandum; nō aliàs; quia omnis charitas &c. s̃. de ser. & aqua. l. pręses. & arg. infra, q̃ po. in pign. hab. l. assiduis. Quęro. 6. admiratiuè quomodo iste tex. dicit, ꝙ fructib. abutat̃; cum abusus sonet in malā partē; & sic ī malos usus, ut ff. de vsu. & habita. l. plenū. §. equitii. quod tamen prius dixerat qđ in sustētationē sui mariti, & liberorum, & sic in bonos vsus. Solu. ut in gl. qđ abusus intelligi potest duobus modis. Vno in malā partem, ut in cōtrario: alio in bonam. ut hic. primo proprie: secūdo improprie, ꝙ totali eius cōsūptione, ut hic improprie-

19 tas colligitur ratione adiuncti. † Quæro. 7. si maritus diues effi-

a ciat̃, an recuperet dotē. Et respōdet gl. ꝙ nō, secundū Hugon. quia ex causa iusta soluta est. In contrariū facit, quia cessat causa inopię, & egestatis. Sed tene gl. quam sequitur Ia. co. But. Cy. & cōmuniter doc. Pro qua facit primo, quia legitime acta, ex superueniēti casu non retractantur: ut supra. de admi. tutor. l. sancimus, & ff. qui satisd. cog. l. sciendum. §. fi. Secundo quia res ista sic restituta, est facta dotalis, vel quasi: qa eius loco succedit, vt s̃. eo. l. ita constante. & de pac. dota. l. si mulier dotē. & l. cū maritus, in prin. & seruit oneribus mrīmonij, vt hic, vnde nō cessat causa proxima, & finalis, ad quā fuit exacta; sed impulsiua tātū & remota. s. egestatis propter quā, & quę impulit mulierem ad petendū; & iudicem, uel aduersariū ad restituendum; & sic nō ob. ratio in cōtrariū allegata. Tertio quia principis beneficium, in dubio esse debet perpertuū, & māsurum, ut in auth. defen. ciui. §. illud. hoc autē est beneficiū dotis, & mulieris & sine postulatione eius cōcessum, & redactū in corpore iuris, ergo &c. Quarto quia in ambiguo pro dotib, habemus respōdere, ut l. in ambiguo. ff. de re. iur. & l. j. so. matri. Quinto pro hoc facit iste tex. in uersiculo, creditoribus. qui uult, ꝙ res postea quæsitæ ꝑ maritum debeant esse pro creditoribus, per quod satis datur intelligi, ꝙ licet de nouo querat, non propter ea dotem recuperat. & ita dicebat dominus meus. Et pro hoc sexto bene facit, quod not. in 2. gl. infra, commu. de leg. auth. res quę. & ꝙ ibi per Cy. & doct. nec talis causa de nouo emergeret, quę primam inualidet, & inutilem reddat. s. deseruire oneribus matrimonii. nec ad nō causam est redacta, cū semper deseruiat, licet impulsiua egestas cesset. & hoc de secunda parte. l. Transeo ad tertiā partem. s. ad uersicul. creditoribus.

ADDITIO.

a An recuperet dotem. Adde de hac quæstione, vltra ea, quæ no. hic Bal. num. 27. ver. formatur hic alia quæstio. Bal. in l. si constante. in 9. q. 4. q. prin. c. ff. sol. ma. & in l. pe. §. fi. ff. de verb. oblig.

ADDITIO.

a Parafernalium. Tu vide de hoc dicto Bal. in l. si nauis. ff. de rei uen. & in l. ex diuerso. in prin. eo. ti. & Bal. in l. si a traditio. inf. de ac. emp.

a

20 §. Creditoribus.[a] Et licèt ibi non sint glo. † Quero ab ex̃, an stabit̃ ꝯfessioni viri asserentis se uergere ad inopiā; & restitutioni, quam ex ea causa fecit. Respon. Cyn. & Ray. quod si cōfessio est facta in iudicio cōtētioso, quod ei statur, & in præiudicium creditorum, nisi probetur eū nō uergere ad inopiā, & sic in fraudē factā esse, arg. ff. si quid in fraudē patro. l. j. §. utrū. Aut est facta uolūtaria in iudicio uel extra, & ex ea restitutio secuta: & tunc nō nocet creditorib. ut ff. de his, q̃ in frau. cre. l. qui autē. §. simili modo. facit. s̃. de dona. añ nup. auth. sed iā necesse. Ego dico, ꝙ ista sūt duo q̃sita diuersa. Primū, an cōfessio dotis habite pręiudicet credito-

b rib.[b] & de hoc remitto ad ea, q̃ dixi, in auth. sed iā necesse. Aut quærit̃ in casu in quo cōfessio dotis pręiudicat, & tūc, aut est uerū ꝙ uergit ad inopiā. & nescio uidere, quare nō ꝑiudicet creditorib. cū nō ꝓhibeat̃ bonā fidē agnoscere. ff. de admini. tu. l. quoties. §. sicut. Aut est falsū, ꝙ ad inopiā uergat, nec uertit̃ in ꝑiudiciū qñ restituit, & tunc, qñ maritus reperiat̃ idoneus ad satisdādū creditoribus; nō uideo de quo cōquerātur, nisi ꝑ uiliori precio dicet̃ res pro dote mulieri tradita, quia tunc qđ est plus reuocare possūt, ut l. s̃. alleg. Itē scias ꝙ iste ver. facit pro opinione Io. qui dixit quod tacita hypothea bonorū, nō extendit̃ ad futura. ut per eū no. in l. fina. quæ res pig. obli. po. sed dic, ut ibi dicam. Ad quartam partem, & ultimā transeo, & quæro

21 quę pacta interuenerunt. & dic ut in glossa. † Item ab extra, quæro, quid si nulla pena interuenerit, an mulier agere possit? & dicit Cy. quod doctores cōmuniter, ita tenent, quod mulier semper agit. Tum quia semper quod recepit, oneribus mrīmonij deseruit. Tum etiam quia mulier, nedum dotē retinet, sed etiam donationē ante nup. potest lucrari ex legis dispositione; si culpa mariti contingat matrimoniū dissolui, vt j̃. de repu. l. consensu. & hic sit finis. Alia circa materiam ponit Bar. in prī. l. si constante, in repetitione sua, solu. mat. quæ poteris uidere. & examinare cum tibi tempus aderit, vel casus emerserit.

ADDITIONES.

a Creditoribus. Adde So. cons. 148. inc. circa primam. q. ver. 21. in 1. par. char. 213. quod si maritus in instrumento confiteatur se uergere ad inopiam quo ad hoc, vt vxor posit dotem repetere, non præiudicat creditoribus.

b Præiudicet creditoribus. Ego dico ꝙ cōfessio mariti de dote recepta cōstante matrimonio, nō nocet creditorib. sed sibi, & ꝓdest vxori. ita no. Bal. & Bar. in alleg. auth. sed iā necesse. Io. de Per. in l. 1. in fi. & in l. si constante ad fi. ff. so. ma. licèt Pau. de Cas. cons. 116. dicat quod ēt sibi non præiudicat. Itē nec creditorib. futuris, secundū Bar. & doc. post gl. in ver. suspicio. in allē. auth. sed iā necesse, de quo vide Bar. in l. 2. §. pe. co. 2. ver. & ad qōnem. ff. si cer. pet. Ang. insti. de ac. §. fuerat. & Alex. oīno in l. si ita stipulatus, §. grisogonus. cha. 3. ff. de ver. ob. potes tñ in contrarium habere cautelā, vt. s. præiudicet talis confessio creditorib. per Bar. in suo trac. fal. re. 109. in ver. maritus. fallen. 6.

SVMMARIVM.

1 *Dos an possit repeti, si maritus sua substantia male vti inchoauerit.*

2 *Mulier qua actione, donationem propter nuptias uendicare possit.*

AVTHENTICA.

Donationem. Hæc auth. sumitur ex tit. de equali. do. §. illud. & non corrigit, sed addit. vel quod in l. codicis dixit, ad donationē extendit. Casus, mariti ino-

1 pia, mulier donationē pp nuptias vēdicat, vt dña. h. d. † Quero, an sufficiet hoc pro ea vēdicanda, ꝙ maritus male inchoauerit vti, substātia sua? Et glo. prima dixit, ꝙ non, quasi illud solum immutatū sit ī dote: & sic ad donationē, vt ius spāle nō extendendū, & maxime, vt legū correctio euitet̃. Secundo dicit, ꝙ sic, & ita nos dimittit. Et dicebat d. meus, & patruus, ꝙ ex quo illa nos dimittit, illā tenere vř, vt ff. de eo qđ certo loco. l. fi. ī fi. ff. rē ra. ha. l. si indebitū, in prin. & dicebat hanc secundā sibi bonā uideri: cū in vtroq; sit ea. rō oīno, vt magis tuta sit vxor, & alere possit maritū, & filios, vt hic, & specialia ꝓñt iure trahi ad casus oīmodā rōnē hñtes, vt no. s̃. de sacros. ec. l. illud. ꝑ gl. & i l. q̃ pp necessitatē, de re. iu. & ꝑ Dy. in c. argumentū, extra. de re. li. 6. & plenę scripsi, s̃. đ noxa. l. 2. Et ꝑ hoc ēt accedat, qa lex codicis idē disponit in vtroq; casu inopię. vñ ex autoritate illius legis fit extēsio, vt aliàs dř ꝑ gl. & doc. in l. si qs seruo ꝑsuaserit, j̃. de fur. Nec huic opi. obstat gl. q̃ tenui ī l. ꝑcedēti. q̃ dicit, ꝙ donatio pp nuptias, non habet in alijs priuilegia dotis, quia habet omnia, quia non

2 proprietatem, vt ibi dixi. † Quæro. 2. qua actione ista mulier hāc donationem vendicabit? & dicit gloss. quod directa rei vendicatione, si ei fuerit tradita, vel in eā inducta, qa tūc facta est dña, vt l. traditionib. s̃. de pac. alioqn vtili in rē. & dicit Ia. de Ra. & Cy. & cōiter oēs doc. ꝙ hæc est notabilis gl. & ex ea habes. ꝙ vbi lex dicit dñium per ꝯctum absq; traditione transferri, intelligit̃ de vtili, & simile no. gl. 2. de sacros. ec. l. vt inter diuinū, in fi. pe. gl. Quæro. 3. an solū in casu inopię verę, vel verisimilis, possit vēdicare, si pactū de lucrādo intercessit; an ēt, & si pactū nō ītercessit? & solue, ꝙ in oī casu, vt sequitur in gl. Tū quia & lucrari illā pōt, si culpa viri soluat̃ matrimonium, vt l. cōsensu. j̃. de repu. Tū ēt quia eadē est ratio, vt se sustentet, & suos, vt in l. ꝑcedēti.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri pro rebus dotalibus, datur rei uendicatio, & hypothecaria.*

2 *Mulieri pro æstimatis, competit rei vendicatio.*

3 *Mulier an habeat directam pro non æstimatis.*

4 *Creditores anteriores, an sint mulieri pręferendi.*

5 *Mulier, an sit naturaliter rei dotalis domina.*

6 *Præscriptio non currit agere nequeunti.*

7 *Mulieri competit ius agendi, etiam si inopia contingat sine culpa mariti.*

8 *Mulier agens ad dotem in libello, exprimere debet manifestum esse virum ad inopiam vergere.*

9 *Præscriptio an statim currat pro mobilibus matrimonio soluto.*

LEX XXX.

In rebus. Diuidit̃ ī partes sex. primo ꝓuidet circa actiones, & earū ꝑlationes. vsq; ibi. cū herede. Ibi secundo, annectit rōnē quare ꝓcedit rei vēdicationē, remouendo ēt tacitā obiectionē, vsq; ibi, volum⁹ itaq;. Ibi tertio circa ꝑdicta ꝯcludit, vsq; ibi. oēs aūt. Ibi quarto, ꝓuidet circa tpales pręscriptiones, in casu tā dissoluti, q̃ ꝯstātis matrimonij, vsq; ibi cōstante. Ibi v. rōnē ꝓximi dicti, & remotiuā obiecti annectit, vsq;

1 ibi fieri. Ibi vj. fraudib. ficti diuortij obuiat, vsq; ad fi. Casus. † Mulieri ēt soluto mrīmonio, ꝑ reb⁹ dotalib. ēt estimatis, cōpetit rei vendicatio, & hypothecaria, in qbus ꝑfertur creditoribus: & tēpore anterioribus, nec ei ulla currit ꝑscriptio, anteq̃ agere possit soluto uel cōstāte matrim. h. d. Notabilia collige, ut successiue dicam, primo quod res æstimatę, dicūtur dotales, ut hic, in princi. Cōtra qđ op. j̃. tit. j. §. & licet. Sol. ut gl. j. & adde qđ. no. in

2 ea. † Secundo pro æstimatis competit mulieri rei uēd. qđ uidet̃ mirabile, cum æstimatio faciat emptionem. & dominium trāsfert in emptorem, & maritum solum teneri ad quantitatem ut s̃.

ut §.e.l.quoties.Sol. tribus modis ut in gloſſ. primo ſm Mar.ꝙ hic nō de ęſtimatione,quę emptionē facit,ſed de ea q̃ notitiā deteriorationis inducit. hæc nō bona, qa fateť contrarium in uera.Secūdo & aliter.ſ. hic de uera, ſed data ē electio mulieri,
3 iſta diuinat, & ī dubio electio eſt uiri,ut no.§.e.l.quoties.†Tertio qđ pro nō ęſtimatis habet directam,quia dominium transfertur
2 a ipſo iure cum deſināt dotales eſſe,& ſicut ab initio dominiū nō trāsferť,ſine titulo,ita non remanet ex poſtfacto,ar. l.Vranius.ff.de fi. Pro æſtimatis uero,qa ppriè ti.emp.poſſideť, & ſol.ma. ti. ille non reſoluitur, ſed durat.directa rei uendicatio mulieri non competit;ſed utilis,quia dominiū utile traſferť & eſt ſpeciale, ut in caſu inopię,dotis.& mulieris fauore,ut hic & l.præce.& auth.ibi poſita.Et ex hoc habes, ꝙ hic diciť de hypothecaria q̃ locū habet in ęſtimatis; nō in nō æſtimatis.arg.l. nec pignus. ff.de reg.iu. Aliqui tamē ab ex̃.uoluerūt dicere,ꝙ ante.l.iſtam dominiū dotis etiam ſo. mat. non transfertur ipſo iure in mulierem; etiam utile. ꝙ patet, quia maritus in ultima uoluntate directo ſeruos dotales manumittit,ut §.eo.l.ſi dotis. qđ nō poſſet ſi dñs eſſe deſineret . ut ⁊̃.de his q a nō dñis. ma.p totū,& ex hoc dicūt,ꝙ titulus ex toto nō reſcinditur.Quod cōfirmāt ex eo,ꝙ tex.dicit, ꝙ ſo.ma.fundus adhuc intelligitur dotalis.ff.de fund. do.l.etiam. ſed hodie p iſtam. l.mulieris fauore, dñiū transfertur ipſo iure, & nō directum, licet res non fuerit ęſtimata,ſed utile tñ.ꝙ pbant ex eo, qa hypothecaria etiam p re ineſtimata,competit,ut hic, ꝙ nō faceret, ſi pleno iure dñiū ad mulierē reuerteretur,ut d.l.nec pignus, qđ forte eſt uerius , & uř de mēte gl.ff.de excep.rei iud.l.ſi ex ſextāte.§.latinus,ad finē,
4 †Quarto no.ꝙ creditores anteriores,præferuntur huic mulieri. Contra hoc op.de le. 2.⁊̃.de priui.fiſ. & d.l.aſſiduis. ⁊̃.qui po. in pig. hab. Sol.ꝙ hic loquitur de anteriorib. tēpore tñ:ſed nō de priuilegio, ut in contrario,ut no.hic gl.3.ī prin.Itē op. ad idē ꝙ diſtīgui debeat. Aut illi creditores habēt hypothecam expreſſam, uel tacitā,ut l.aſſiduis. cū ibi no.⁊̃.q po. in pig.ha.Sol.ut ſequiť in ea.gl.uſq; ad uer.item non uidetur,Quæro iuxta prædicta de exēplo, quādo in re data in dote,alius creditor poteſt eſſe prior.& reſpondet,& exēplificat,ut ſequiť in ea.gl.uſque,ad fin.quod not.Quia facit ad quæſtionem,qua quæritur utrū creditor, cui fuerūt obligata bona præſentia, & futura,ſit potior ī futuris poſtea quęſitis, creditore ſequēte,etiam in his ſpecialē hypothecā habente . & uideť quod ſic,quia ſpeciale eſt in muliere,& in rebus iſtis de quibus hic dicitur,ut in aliis prefeať,licèt poſterior ſit tēpore,ergo in contrarium eſt ius commune, ut ff.ad mu.l.j.in fi.facit.§.de ſecun.nup.l.hac edictali.§. omnib . Et licet quidā,ſic iudicent,pondera melius ꝙ hoc arg.licet inferat,quod alius creditor nō præferatur priori, nō tamen infert , quod prior præferatur ſequēti,quia diceret aliquis quod in poſtea quęſitis cōcurrunt,ſed de hoc dicam.⁊̃.qui po.in pig.ha.l.licet,ubi per Cyn.
5 †Quinto not.qđ mulier eſt naturaliter domina rei dotalis,cōtra qđ opp.gl.quia iure naturali dominia non fuerunt diſtincta,ſed de iure genti.ut l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iu.licet aliqui modi transferēdi , fuerint additi de iure ciuili,ut ibi no.Sol.ut in ſeq.gl.qđ hic intelligiť reſpectu huius uſus &c. qđ latius declara,ut in ea.Iuxta quod quæro, an rei dotalis mulier ſit domina de iure gentiū, uel ciuili:& cōcludit gl. ꝙ ſi ſint data æſtimata,omnes ſunt cōcordes, ꝙ ſolus maritus ſit dñs,ut §.e.l.quoties. & ff.e.l.cum poſt. §. dotem.licet in ſubſidiū ei deť rei.ven.vt hic.Si autē data ſunt inæſtimata, tūc fuerunt opin. Nā Mar. dixit eam dominam de iure gentium,ut hic, maritum uero de iure ciuili,ut hic, & multa ar.inducit glo.pro Mar.& illis reſpon.& tenet contrarium per multas leges, & rationes. & hęc pars eſt communis,& uera.Sexto. ex uer.

ADDITIO.

a Quia dominiū transfertur.Adde Soc.conſ.91.inc.in pñti cōſultatione,verſ. 2.præſupponendum,in 1.parte.char.104.ubi hoc inducit,& firmat.

§.Volumus. No.ꝙ utile dominium, non impedit hythecariā,ut in gl Idē ſi qs hēt directū,ſed nō pleno iure,ut no.ff. đ exc.rei iud.l.ex ſextate.§.latin⁹.Ex uer.

6 **Omnis autem.** †Not.plura,Primo.ꝙ nō ualenti agere,nō currit pſcrip.ꝯcor.⁊̃.de ann.except.l.j.in fi.Secūdo notāt quidā eē hic casū qđ actio de dote regularis, naſcať tñ ſol.ma.& nō ante ut hic in litera poſt ſolutū mřimoniū.Sed certe tex.iſte hoc nō pbat,qa đ exercitio actionis,nō de eius natiuitate loqť,ut ibi mouere actiones &c. Et licet gl.uariēt,tñ cōis opi.ſe hēt,ut demū ſol.mat.ut l. 2. ff. de do. præl.& ibi per gl.& doc.
7 †Tertio no.ex illo uerbo, infortunium, ꝙ etiam ſi non culpa mariti ipſe efficiatur nō ſoluēdo , mulieri cōpetet ius agēdi. Quidā tñ dixerunt contradicentes , qđ tunc nō pōt cōqueri de dote,ſed debet particeps eſſe infortunij uxoris,ut ff.ſo.ma.l.ſi dote.§.ſi maritus,& male dicunt : tum per iſtū tex.tum per l.ubi.§.eo.& ff.ſo.ma.l.ſi conſtante.in princ. quę loquuntur indiſtincte.& in hoc concor. Cyn.in d.l.ubi.in 9. q. &
8 Bar.in d.l.ſi conſtante,in 4.q. † Quarto colligit hic Barto.ex illo uerbo , claruerit , ꝙ mulier in libello ſuo debet dicere , manifeſtum eſſe uirum ad inopiam uergere,alias libellus nō procedat, ſed ego tenui cōtrarium,in l.vbi.in 3.op. & ibi rationes aſſignaui.Et ad hunc tex.reſpondeo dupliciter.primo ꝙ ſi verbum,eis iungať cum verbo,claruerit,tex.iſte nihil obſt.& intelligeretur poſtq̃ infortunium clarueri t.ſ.mulierib.Secundo ſi litera eis cōſtruať cū verbo,illatū:& ſic intelligať eis.l.maritis,tunc ſubaudi ad verbū claruerit.ſ.ipſis mulierib.vel dic, ꝙ hic qñ agit ꝯ extraneū poſſeſſorē,quo caſu prius dēt excutere virū:vt no. §.e.l.vbi. & tūc excuſſionem dicitur clare, & idem ſi foret manifeſtum , & tūc excuſſio non eſt neceſſaria,vt ibi dixi; & ſic ēt pōt intelligi iſte tex. & tunc bene dicit Bar. ſed interdū agitur ꝯ ipſum uirū ; & tunc hēt locū , qđ dixi in d. l.vbi. Sed iuxta pdicta quæro , qūo probabiť , ꝙ hoc claruerit mulierib. vt ſic eis currat pſcriptio?R.ñ.qđ ſufficiet pbari, publicā vocē, & famā eſſe in eius vicinia:qa præſumptio eſt,ꝙ ſciuerit:vt in ſimili no.⁊̃. de peri.tu.l. j.& 5.& extra,de ſen.exc.c.apoſtolicæ. Nūc venio ad apparatū , & op.ꝙ vſucapio in re mobili data in dotē,ēt ſol.ma.non poſſit locū hře:quia nō deſinit dotalis eē:vt ff de fun,dot.l.ēt.& ſic nō vſucapitur.ut l.ſi fundum.⁊̃.e.ti.Sol.multis modis,vt in glo,j,ſol. tolleratur,ſed diuinat.Secunda non valet:quia ſm eā hæc.l.corrigit illas.præterea ſm eam nō in eodem caſu grauatur,quo priuilegiatur,tamen in ſe eſt notabilis,vt ⁊̃.dicam. Tertia , quarta, & ſexta tolerantur,non quinta:quia diſiunctiua artis,pro vtraque parte debet eſſe vera,aliàs ars redderetur incerta imo falſa,
9 †Op.2.ab extra,ꝙ non ſtatim pro mobilib.ſo.ma.currat præſcriptio,cum demū poſt annū cōpetat mobilium exactio,vt ⁊̃.ti.j.l. §.exactio.& ſic nec ante currat præſcriptio.vt ⁊̃.de præſcrip.30. an.l.cum notiſſimi.§.illud.So.ſecūdum la.de Ra.uidelicet,ꝙ annus ille datur marito,ut ibi,non extraneo , ut hic, nec in extraneum tranſit exceptio:qa eſt perſonalis,ut ff.de excep.l.excep. uel ſm Cy.hic non dicit,ꝙ ſtatim ſo.ma.currat; ſed ex eo tēpore quo poteſt mouere actiones,& ſic ſtatim in immobilib.poſt annū uero in mobilib.Vel tertio dic, ꝙ ſtatim currit : qa ſtatim agi poteſt,& exactio fieri,niſi cōuentus opponat , ut ſic dilatio competat,ſi opponatur.ar.eius,ꝙ de compenſatione dř.§.de ꝯpen.l.j..Vel quartum contrariū procedit,qñ dilatio cōcernit obligationem,nō qñ lex indulget exactioni,miſerationis cā , ut in caſu nřo.ar.ff.de compen. l.ſi cum militi. hāc tñ ſolutionem re-
a linquo ſub dubio,gl.alias,uide per tex.Formo qōnem a unam, in ciuitate Lucana occurrentē,an maritus qui uerſus ē ad inopiā a & per ꝯñs ꝯ quem mulier.ſ.uxo.agere potuit , præſcribat cōtra eam non agentem,& uř,ꝙ ſic , quaſi hic ſit caſus.Sed forſan gl. in ſecunda ſo.data ad contrarium dictę.l.ēt tenet contrariū,uolens, ꝙ demum ſol.ma.præſcribat. Vñ pōdero illa uerba , parū idoneorū:nā illud parum idē ſignificat,ꝙ dictio non, ut l.diuus de in integ,reſtit,& ſic ſequitur, ꝙ cōtra eos nō ualebāt mulier agere,ſed cōtra poſſeſſores,ad quos bona trāſiuerant, & per hypothecariam de qua ſubijcit.& p hoc etiam facit,quia in precedente de extraneo uſucapiēte,uel preſcribēte loquitur.Itē maritus præſcribit cōtra uxorem ſi tanto ditior,& ſoluendo repereť,& ſic ſo.ma.ab actione de dote non liberet . Item ſi aliter dicatur,hęc.l. erit iniqua,& dabit occaſionē,ut mulier,quæ debet eſſe particeps infortunij mariti ſui; ſecum nō bene cōuiuet & ſi bene cōuiuēt maritus lucrabitur de ſua mala agentia.Item inducta in fauorem,nō debēt retorqueri in lęſionem. Et iſta latius,& fotmalius ſcripſi in conſilio meo ſuper hoc exhibito.

ADDITIO.

a Formo quæſtionem.Tu vide pro hac quæſtione gl.in l.etiam. ff.de fundo dota.& omnino,quod voluit Bal.notabiliter in l.ſi prædium,au fi.ſupra.eo.

SVMMARIVM.

1 *Extraneus pro eo qui non eſt ſanguine coniunctus,quandoque capitur.*
2 *Titulus dotis ex parte mulieris lucratiuus,donatio ſimplex appellatur.*
3 *Actio cedenti inutilis,penes ceſſionarium efficitur utilis.*
4 *Donatio ficta, inſinuationem requirit,in caſu quo, & uera.*
5 *Donatio ob cauſam, inſinuatione non indiget.*
6 *Donatio propter nuptias,quæ inſinuetur, & quid inſinuatio operetur.*
7 *Mora contrahitur per lapſum biennij,ſine alia interpellatione.*
8 *Mulier dotem promittens lapſu biennij,conſtituitur in mora.*
9 *Lapſus biennij uim litis conteſtationis obtinet.*

LEX XXXI.

Cum quidam. Diuidiť principaliter in tres partes. Primo prouidet circa dotē .Secūdo circa donationē pp nup.Tertio remouet noua dubia in materia.Secūda ibi,ſimiliq; mō.Tertia ibi,pterea.Prima ſubdiuidiť ī duas. Primo recitat ius antiquū, quod dedit occaſionem legis cōdendæ.Secundo ius nouū ſtatuit.Secūda ibi,ſancimus.Caſus Qñ extraneus.i.nō habens in poteſtate , dat dotem pro muliere,talis datio reſpectu uiri,dř donatio ob cām.reſpectu mulieris donatio ſimplex,nec indiget inſinuatione,licet olim ſecus.h.d.
1 †No.j.ꝙ extraneus hic acipiť p nō ꝯiūcto ſanguine,ut ſtatim in §.ſimiliq; mō,infra.ti.j.§.extraneū,accipiť pro oī eo q nō habet ī poteſtate,ſed rōne adiūcti,ut hic,uel pp ſubiectā materiā,hęc
2 uarianť,†Scđo no.ꝙ titulus dotis ex parte mulieris eſt lcratiu⁹, iō ei⁹ reſpectu hic appellať donatio ſimplex, ex parte mariti eſt oneroſus, iō dř datio ob cām. Accedat ad prędicta,⁊̃. de impo. lucra,d.l.j.§.ſi uero.ff.de his,quæ ī fraud. cred.l.ſi.§.ſ.& not.gl.in l.meuio.

3 l.Meuio.ff.ſo.ma.†Tertio no.ꝙ actio inutilis cedenti efficiť vtilis penes ceſſionariū.& dicit gl. eſſe mirum,& merito ; quia regula eſt in oppoſitū ; cum nemo plus iuris transferat in aliū , q̃ habeat in ſe ipſo,vt ff.de regu.iu.l.nemo plus,& quod eſt inutile alicui,& eius defenſori.vt ff.de pac.l.hære.§.nos.autē.fallit,in caſibus ibi , & hic notatis. Et ratio fallentiæ in caſu noſtro poteſt eſſe , quia inutilis erat penes cedentē ad commodum ceſſionarij.nā ſo.mat.ſi exigiſſet a marito, vel eius hærede,compellebať illud plus reddere donatori.vt hic in litera.& ſi ñ exigebat,actionem,tamē habebat in qua locupletior ex donatione erat.vnde actionē illam compellebatur cedere,quam ad ſui profectū non poterit imputare. & iſto reſpectu inutilis erat ſibi . Quarto no. q̃tūcunq; q̃titatis ſit id, ꝙ dotis nomine donať. mulieri, nō indiget hodie inſinuatione;licet olim ſic.Et iō gl.j. ex inaduertētia:vel ſcriptoris vitio, male dicit ibi:ideo exigit inſinuationē.đbuit enī dicere,ideo exigebat:hodie vero nō exigit,ut hic ī ver. ſancimus. Ex quo no.bonum argume.vt ſtatutum generaliter diſponens, ꝙ inſtrumenta publica non probent,niſi reperiantur in memorialibus regiſtrata; non habet locū in inſtrumētis
4 dotalibus,dotium fauore.† Quinto ex tex.cum gloſſ.colligit hic Bar.ꝙ in caſu in quo vera donatio exigit inſinuationē,ita & ficta donatio,vt in prin.licèt in dote ſit immutatū,fingitur.n.qui
5 in dotem dedit,donaſſe mulieri.† Sexto not.ꝙ donatio ob cauſam,nō indiget inſinuatione. vt in auth,vt fra.fi.in prin.Sed cōtra hoc vide ꝙ plene ſcripſi in l.illud.ſupra.de ſacr.ec.Fallit ī do-
a natione propter nuptias. a de qua dic, vt ſtatim dicā in §.ſimilique modo. Op. ꝙ immo hodie indigeat inſinuatione,vt in ſeq. §.ver,ſi autē minor.So,vt in gl.ſuper verbo,indigere.Et ſecūda ſolutio eſt vera &c.

ADDITIO.

a In donatione ppter nup.Adde an illa donatio propter nup.indigeat inſinuatione,& vide in l.cum multę.&.in aut.eo decurſum,⁊̃.de do.ante nup.&omnino Pau.de Cā.qui hunc art.examinat conſi.130.& Bal.poſt glo.in auth. vt fra.filij.in ver.actione.

6 **§.Similique modo.** † Donatio propter nuptias, excedens legitimā ſummā,de-
a bet inſinuari,& inſinuatio facta cum principali,prodeſt a ei cui ob conſequentiam dicitur eſſe donatum.h.d. Facit hoc ſm , vt inſinuatio teſtamenti,facta ab hærede,proſit legatarijs. Opp.ꝙ hodie hæc inſinuatio non ſit neceſſaria,vt §.de dona. ante nup. auth. eo decurſum. Sol. ꝙ hodie corrigitur , q̃tum ad fauorem mulieris,de quo ibi plenius ſcripſi.

ADDITIO.

a Prodeſt.Et vtrùm inſinuatio facta p vnum,proſit alteri adde tex.in aut. eo decurſum.in verſi.vel alius &c.de do.ante nup.& quod ibi no.Bal.ſed iſte tex. probat pro , & contra Bal.hic in 3.co.non firmat.

§.Preterea. Iſte.§.multas habet partes.Nā primo qñ res immobiles,ad inſtar immobilium habētes, ſunt in dotem datę . Secundo qñ mobiles tñ. Tertio qñ mixtū. Quarto remouet dubium.Secunda ibi;& ſi tota. Tertia ibi, Si vero res permixtæ.Quarta ibi,licentia.Secūda ſubdiuitur,qa primo qñ in auro.Secundo qñ in argento,vel ſpecieb.ęſtimatis. Tertio qñ ſpecies ſunt ineſtimatę . partes per ſe patent. Caſus. Extraneus , qui dotem promiſit , lapſum biennij a tpe cōtracti mřmonij,ſine alia interpellatione ꝯſtituiť in mora, vt ēt teneatur ad fructus,& vſuras hac. l. expreſſas. nec proptera prohibeť maritus dotem ante biennium petere:etiā ſi promiſſor ſit para
7 tus vſuras,& acceſſiones ſoluere.h.d.† No.primo mirabilē modum ꝯhendi moram,quia per lapſum biennij,ſine alia interpellatione,Sed ꝙ biennium non exigatur, ſed ſufficiat annus. Op. gl.vt ⁊̃.ti.j.l.j.§. exactio. Sol. qđ ibi in uiro reſtituere debente,in
8 cām dotis,vt dicit gl.j.quæ ſic intelligit iſtū tex.† Sed tūc inſurgit dubium.quid in muliere dotem promittente.& gl.fi.in fi.in l.de diuiſione.ff.ſol.mat.tenet,quod mulier etiam ante bienniū conſtituitur in mora re ipſa:ex quo maritus ſuſtinet onera mřimonij,& hoc quia actio cōpetens marito pro dote , eſt bonæfidei , vt ⁊̃.ti.l.j.†.ſed nouiſſimi.ergo ſicut in alijs actionib.bo.fi.nō implenti ex parte ſua morā committit re ipſa,vt l.curabit. §. de ac. emp.& ff.in eo.ti.l.Iul.§.ex vendito. ſic & in iſta, cū petitor dotis ęquparetur emptori,vt ff.de ac.& ob.l.ex pmiſſione.¶Sed gl. illam reprehendit.Iac.de Are.ſiue Dy. dicens,quod in mora cōſtituitur,niſi per interpellationē,vel p lapſum biēnij, vt in iſto tex.qui dicit eſſe in muliere pro ſe dotem promittente; locū habere cum generaliter loquatur.Confirmo,qa ratio nō vř diuerſa in ea,& ſic idē ius,vt ⁊̃.de ſi.præte.l.j. Tertio,qa in contractibus bo.fi.tunc mora ꝯmittiť nō ipſa, qñ alter plene re impleuit ex parte ſua,vt l.in contrarium alle.nō qñ impleuit plene.ar.l.Iulianus.§.offerri.ff.de ac.emp.ſicut eſt in ppoſito ; qa licet maritus ſuſtineat onera matrimonij.de præſenti:non tñ adhuc ſuſtinet pro futuro tempore,vt tenetur.& ſic pro toto tempore nō impleuit,ar.e.q̃ no.doc.in l.edem.§.loc.& ita reſpondebat Ia. ad obiecta.ſed Bar.ibi tenet gl.& iſtum tex.intelligit tantū in extraneo.& aliter non probat.Sed meo iudicio hoc probatur ex ꝯtinuatione text. ad præcedentia , in quibus eſt dictum tantū alio dante dotē,p muliere.Nā dictio præterea. de qua hic in principio eſt ꝯtinuatiua,& repetitiua pcedentiū,& additatiua caſuū : Itē quia tex.dicit,ſi quis.vnde potius de alio,q̃ de ipſa muliere vř loqui.quo ſuppoſito,nunquid idem dici debeat in muliere, qđ hic dř in extraneo. dicit ipſe ꝙ non. & hoc quia ratio eſt diuerſa:qa ex pſona extranei dotē promittētis, nihil impletur. iō l.prouidet,vt p lapſum biennij,vbi alia interpellatio non interceſſit,conſtituatur in mora.ſed in perſona mulieris dotem promittentis,aliquid impleť,igiť ſaltem p eo tpe,quo impleret,dēt maritus lucrari fructus,ſicut locator pēſionē p illa rata,vt not. doc.in d.l.edē.§.loca.& ſic p eo tpe dř in mora ꝯſtitui re ipſa. & ex hoc patet,ꝙ nō ob.2.& 3.rō in ꝯriū allega.Fateť tñ ipſe , ꝙ licet.ipſa mora cōmittatur,re ipſa q̃tum ad fructus, & vſuras ; tñ poſt bienniū grauius puniť.qa eo modo quo extraneus,vt hic Sed aduerte ſubtilius , ꝙ ſicut mulieri aliquid impleť, ita dico,ꝙ ēt extraneo impleť qđ voluit , & conuenit. qđ probo,quia aliàs a neutro eorū dos p eum promiſſa peti poſſet:nec petendo promiſſorem in mora ꝯſtituere poſſet,vt l.Iu.§.offerri.ff. de ac. em. & tñ vterque in mora conſtituitur per interpellationē , vt oēs fatenť:ergo ſequitur,ꝙ eorū quilibet, impleť , videlicet , ꝙ illud qđ impletur puta mřimonium ꝯuentum,habet in ſe ſucceſſiue omnia quæ ex eo,qđ eſt dandū pro dote ſunt ſuportanda.ideo p ſupportatione facienda, illud antea peti pt , ſicut dicimus de eo qđ eſt dandum in vim modi,vt certum quid ex eo fiat,ut inf. de his q̃ ſub mō.l.2.& ſi nō deť,pōt mulier ſeparari a thoro, donec detur.vt ex̃.de do.inter vi.& vxo.per veſtras.Et ex his patet quantum ad implementum,& eius reſpectu,ꝙ dřia Bar.ñ eſt bona.nec eo reſpectu eſt dřia inter mulierem,& extraneū:ſimiliter nec reſpectu moræ committendæ per interpellationem.u. Sed an reſpectu moræ committēdę re ipſa videamus? Et primo vř ꝙ nō,qa ſi nō ex̃neus committit hic,minus vxor,qđ cum marito ſimul habitat,& ſimul ꝯuiuit:& a qua dotē ñ petēdo maior īſurgit pſumptio remiſſionis fructuū,vel intereſſe: & cui facili⁹ vř pmittere,vt fructibus ipſis vtať:& qa abſurdum vř ꝙ eo caſu vxor bene cū marito viuens,teneret ad vſurā pecuniæ pmiſſæ, & nō petitæ,cū talis diſpoſitio eſſet inductiua diſcordiæ, & odij, inter eos,ꝯ l manifeſtiſſimi,in fi.⁊̃.de fur. Confirmo prędicta ex eo , qa pmiſſioni doris ineſt tacita condō , ſi matrimonium ſequatur.l.ſi extraneus.ff.de condi.ob cau. at implementū conditionis non ꝯſtituit quem in mora,per doc.not.in l. ꝙ te. & l.vinum.ff.ſi cer.pe.& l.quoties in diē.ff.de ver.ob ergo in muliere non committiť mora reipſa.Non ob.ꝙ actio ſit bonæfidei:quia nō ſp mora committiť reipſa,qa nō qñ dādū vel faciēdū, vel ab vna parte hēt vim tacitæ conditionis,ad illud in quo mora dř ꝯmiſſa,vt hic,vel qñ aliquid abſurdum,& ꝯ iuris rōem induceret Nec ob.d.l ex promiſſione,per quam maritum æquiparant emptori qa illud quantum ad hoc ut dicať creditor ex cā oneroſa, vt ibi in litera.Præterea,pōdera,ꝙ litera ibi dicit de petitore dotis, & non ſimpliciter de actionem habente,vñ licet in actionē hñte ex cā oneroſa , non tñ per omnia æquiparatur emptori, priuſquam petat ; quinimmo forte nō eſt abſurdū dicere quod, hæc legalis mora ex lapſu biennij inducta in extraneo, locū nō habeat in vxore ſimul viuente & cohabitante cū viro,in qua vt patet ex prædictis eſt diuerſa rō.Preterea,& ſi actio ex ſtipulatu ꝯpetens marito ꝯ extraneum , olim erat ſtricti iuris:tñ hodie ē bonæfidei,ſicut illa quæ competit ꝯtra mulierem vnde ſi teneamus gl.in d.l.de diuiſione , habemus dicere hunc tex.in hac parte corr..ptū,aliàs ſi gl.illam nō teneamus,habemus dicere,qđ ſi in extraneo mora nō ꝯmittiť,re ipſa,ita nec in vxore pp maioritatē rōis,& hoc magis nitiť ęqtati:& hoc forte fuit de mēte huius gl.hic poſitę ſup verbo,biēniū.q̃ īducit p ꝯcor.d.l.de diuiſione. No.2.ꝙ q̃ſtus.i.intereſſe qđ ꝯſiſtit in lucro attēdiť.Cōtra qđ op. gl.de l.ſi ſterilis.§.cū q vēditorē.ff.de ac,emp.Gl.ſolu.& nō clare ſed in ꝯrio dicit illud regulare,iſtud ſpālę.hodie vide,⁊̃.de ſen. q̃ p.l.1. Tertio no.qđ ęſtimatio rerū debet ꝯſiderari ſingulř,non
9 vniuerſalř.Quarto † ꝙ lapſus huius biennij,hēt vim litis ꝯteſtationis,qđ eſt ſingulř notādū;& ab eo tpe veniūt fructus,vt ī gl. Quinto ꝙ vbi ſūt res mixtæ mobiles & immobiles, de qualibet iudicať ſm ſuā naturam.& ſic de ſimplicibus inferť ad mixta qñ materia eſt diuidua,concor,⁊̃.de bo.quæ libe.l.3.& in auth. de ñ elig.ſecun.nuben.§.illud.col.1.¶Sexto quod hæc mora per lapſum biennij eſt inducta in fauorem mariti non in leſionem ; iō non prohibetur ante petere.

De rei vxoriæ actione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Viro pro dote petenda, & mulieri pro repetenda,quæ actio competat.*

1 † Continua rubricam,ut in gl.vſq; ad ver.not.& ibi quęre qualiter olim & hodie cōſuliť uiro p dote petēda;& mulieri pro repetenda,& dicit gl.ꝙ olim duplici actione.una quę uocabať rei uxorię actio,alia ex ſtipulatu.hodie ex ſtipulatu tñ,rei uxorię ſublata. licet quod utile erat in uxoria attribuat actioni ex ſtipulatu quam reſeruat,ut ⁊̃.in §.uideamus.ex hoc no.quod gl.iſta tenet quod olim tacita actio ex ſtipulatu competebat.& idē tenet in l.2.ſol.ma.quod an ſit uerum dicam in §.uideamus.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Corpus iuris,quid ſit,& quare ſic vocetur.*
2 *Stipulatio fingitur,vbi non eſt;& an ita ex parte viri ad petendum,ſicut mulieris ad repetendum.*

3 *Actio*

3 *Actio ex stipulatu an detur, si dos certa conuenta sit, sed non stipulata.*
4 *Actio ex stipulatu an sit directa, vel utilis.*
5 *Inutile ab vtili validatur quandoq;.*
6 *Ens, non ente, nobilius est.*
7 *Hypotheca tacita ex parte viri, ita inest, sicut ex parte mulieris.*
8 *Maritus secundus hæredibus primi dotem stipulatus, an gaudeat priuilegio tacitæ hypothecæ.*
9 *Extraneus dotans mulie em, non habebit tacitam hypoth eca m.*
10 *Actio de dote patri & filiæ competens, an sit priuilegiata.*
11 *Principis boni officium quod sit.*
12 *Dos inscriptis, & sine, esse potest.*
13 *Actio ex stipulatu est stricti iuris.*
14 *Subrogatum eiusdem debet esse natura cum eo cui subrogatur.*
15 *Vir relinquens vxori, non censetur animo compensandi cum dote relinquere.*
16 *Maritus non potest dotem retinere ob res amotas ab vxore.*
17 *Dos quibus impensis minuatur.*
18 *Impensæ quæ dotem minuat, & præcedenti.*
19 *Impensa factæ in exigendo nomen debitoris, ꝙ mulier dedit in dotem, an ipsã minuat. & num. 20.*
21 *Dolus in substantię diminutione commissus, quid operetur. & nu. 25.*
22 *Pactum, ꝙ maritus condemnetur insolidum, an ualeat.*
23 *Mariti filius, quando idem habeat beneficium quod pater, ut scilicet, non condemnetur.*
24 *Dotis exactio, an & quando fiat actione ex stipulatu.*
26 *Mobilia quanto tempore præscribantur: & quanto immobilia.*
27 *Maritus statim ad mobilium restitutionem tenetur, si ei hoc sit facile.*
28 *Pensiones vecturæ nauium, & iumentorum, restitui debẽt soluto matrimonio.*
29 *Fructus ex rebus dotalibus percept. an sint restituendi.*
30 *Dos an statim sit restituenda, si matrimoniũ ob consanguinitatem dissoluatur.*
31 *Mulier unde se alet, si dos in mobilibus consistat.*
32 *Mulier an teneatur uiro, vel eius hæredibus operari, tempore quo ab eis alitur.*
33 *Filiafamilias an debeat ab hæredibus uiri ali, uel a patre diuite.*
34 *Vxor etiam si diues, a marito ali debet.*
35 *Partus mulieris: fœtus, & fructus marito pertinent.*
36 *Fructus vltimi anni, quando incipiant esse viri.*
37 *Exhæredatio filiæ consolidationem actionis quę pro dote competit, nõ impedit.*
38 *Extraneus dotem dans, vel promittens, donare quando præsumatur.*
39 *Extraneus qui tempore promissionis dotis nihil paciscitur, an possit in traditione pacisci.*
40 *Mulier ex sola dotis promissione, dotata dicitur.*
41 *Actio ex stipulatu nõ cõpetit ei, qui eã quam dotauit in potestate nõ habet.*
42 *Frater dotans sororem de bonis communibus, videtur suam partem ei donare.*
43 *Actio ex stipulatu pro dote in persona filię consolidatur.*

LEX I.

Rem præsenti. Primo exorditur, & ad excusationẽ sui, Primo respondet cuidam tacitæ obiectioni, vt nota. super rubrica. Secundo statuit siue exordiũ exequitur. secunda ibi. rei vxoriæ, proemium non indiget sum-
1 maio. ¶ † No. textum ibi, in omni pene corpore iuris. Ad id qđ quotidie dicimus in corpore iuris, & appellatur ideo corpus iuris, quia in eo continentur omnes articuli iuris, sicut in corpore humano continẽtur omnia membra humana. Item pondera, quia in hoc exordio videtur probari, ꝙ olim competebãt duæ actiones, s. rei vxo. & ex stipulatu, vt dicit gl. Sed in seq. ver,
1 videtur probari quod per hanc. l. actio ex stipulatu a de nouo inducatur.

ADDITIO.

a Actio ex stipulatu. An & quando actio ex stipu. detur, & ad quid, vide, inst. de ac. §. fuerat. & insti. de ver. ob. §. 1. & per Cy. in l. 1. de iure do.

§. Rei vxorię. Hic secũda, in qua tria facit, quia primo prouidet mulieribus, & maritis, circa actionem personalem pro dotibus, & prouisionem pbat, vsq; ibi, vt plenius, Ibi secundo puidet eisdem circa hypothecas, vsque ibi, sed & si nõ ex stip. ignoramus. Ibi tertio prouidet circa qualitatem actionis, vsq; ibi, primum itaq;. Casus. dos petitur, & repetitur actione ex stipulatu: & si stipulatio expressa non fuerit, & ex vtraque patre inest tacita hypotheca. & est hæc actio
2 ex stipulatu bonæ fi. h. d. † No. ex pri. ꝙ stipulatio fingitur a vbi nõ
a est, vel nõ intercessit, ɔcor. sunt ĩ gl. Iuxta hæc mouentur aliqua dubia. primũ est, an fingat ita ex parte viri ad petẽdũ, sicut uxoris ad repetendum. & dicit glo. quod sic, per istum tex. in litera omnes dotes. & ita teneo, & probatur, infra in versicul. vt ple-
5 nius & clarius, & in ver. & nemo. & vtrobique declarabo. † Secũdũ dubiũ est an hæc actio ex stipulatu, detur, cũ dos certa est ɔuenta, licet non stipulata. & dicit gl. ꝙ quidam fuerũt in opi. ꝙ p certa, det certi ɔdictio ex stipulõne, pro incerta, vel ɔuenta, det actio ex stipulatu qa ita est regularis natura stipulõnis, vt ff. si cer. pe. l. si quis certũ. Sed gl. tenet, ꝙ ẽt pro certa cõuenta detur actio ex stipulatu cõtra naturã suam, & hoc per istum tex. q indistincte loquit. Qđ confirmo alia ratione: qa ꝙ detur actio ex stipulatu est utile fauore dotis, quia hanc imperator fecit cẽseri bonæ fidei, vt ĩ. ĩ ver. sed si nõ ignoramus, ꝙ cautũ nõ reperi
4 tur de certi cõdictio. † Tertiũ dubium, an hęc actio ex stipulatu sit directa, vel vtilis; & quidã ꝙ directa, quæ cõpeteret ac si verè esset int erposita, cũ fictio equipolleat veritati: licèt sit cõtra veritatẽ assumptio: & ne duæ im pprietates, vel fictiones circa idẽ, cõtra l. fuit. & quod ibi not. supra, de dot. promissio. Et in contrariũ, ꝙ sit vtilis videtur text. in simili. ff. de adop. l. his verbis. in fi. primam partẽ tenuit Pe. & respondet ad illum tex. ꝙ ibi de illa quã alius fingitur interposuisse. hic de ea quã sibi maritus, vel vxor fingitur imposuisse. Non. 2 inutilẽ stipulationẽ fingi vtilẽ circa qđ, eius pcedes reuocat in dubiũ, an p hãc. l. sit corecta. l. ad exactionẽ, s. de dotis pmissio. vbi ex nudo pacto dat actio pro dote. & communiter dr ꝙ sic. quia pactũ fingitur ĩ stipulatione deductum. & ita tenet ibi gl. Itẽ quæro quid si stipulatio sit inutilis, ratione rei pmisse, quia vnus de vna re, & alius de alia. rñd. vt in gl. quia tũc nõ validatur. † No. 3. ꝙ inutile validatur ab vtili. Iuxta, qđ quæro de exẽplo. Dicit gl. pone exemplũ per. l. stipulatio ista. §. alteri, ff. de ver. ob, licèt ibi nõ agat ex illa ĩutili, hic vero sic. Propter qđ alij ponunt exemplum in pacto nudo, iuxta stipulationẽ apposito, vt l. petens. s. de pac. ꝙ gl. non placet: quia ex facto ibi agitur coherẽtia ɔtractus stipulationis vestito. Alij ponũt exemplũ per. l. vnicã. sup. si ser. exte. quodcũque teneas. No. ex secundo ꝙ non est necesse, vt stipulatio immediate cohæreat pacto, sed sufficit esse in eodẽ instro, vt hic ĩ litera qđ te ne cordi. Item quæro de mõ arguendi, & probandi, quem facit imperator. Et quædã gl. interlinearis sup verbo multomagis. dicit per locũ a maiori, qđ reprobat. Cy. dicens ꝙ per locũ a maiori, & uerũ dixit. sed gl. intellexit de maiori potẽtia; & sic ĩ idẽ recidit. Sed attende clarius, ꝙ imperator probat, ꝙ ipse possit inutilẽ stipulationem ualidare duob. argumentis. Vno quia stipulatio utilis, ualidat inutilem ex sui uicinate; & fortius dẽt posse imperator mediãte lege inutilẽ validare. Alio qa si vbi nulla stipu atio ĩtercessit, ipse mediãte hac. l. fingit interuenisse; & sic đ nouo inducit, ꝙ non est, q̃to fortius pductũ in esse, sed inualidũ põt validare, & ei efficaciã tribuere, & spiritũ vitæ in eũ insuffla-
6 re. † Et sic no. ꝙ ens quodlibet est nobili⁹, & eligibilius, q̃ qđ nõ est ens. Et si acceptabilius est ĩ iferno damnatũ esse, q̃ nunq̃ fuisse. In contrariũ facit, qđ dicit Christus de Iuda. Melius fuisse ei, si natus non fuisset homo ille, Nũc cũ gl. opp. ꝙ inutilis stipulatio nõ validetur ab vtili de plurib. ll. & quia gl. nõ soluit, dic, sup ca. ibi. l. cũ quidam. so. ꝙ ibi in ultima uoluntate, q̃ ex toto depẽdet a uolũtate testãtis, usq; ad mortẽ. Vel. ibi ĩ secũda nõ ẽ ipso iure, nec ex toto ĩutilis; cũ loco psonę institutę alius subrogeẽ, puta fiscus. Et ibi ademptioni So. ibi ĩutile derogabat utili, iõ ni mirũ si ab utili sibi apposito robur non recipit. No. 4. ex uersi.

ADDITIO.

a Stipulatio fingitur. Bal. hic. infert ex hac gl. ꝙ si est actum ex mere mutuo, qđ sufficit probare veram confessionem cum lapsu bienñij. & not. idem Bal. in l. pecunię. inf. de sol. & in l. certi cõditio, vbi plenius per Bar. & Alex. in addit. ad ipsum in §. si nummo. ff. si cert. petat.

1 a **§. Et vt plenius.** † Quod tacita hypotheca a ita inest ex parte uiri, sicut mulieris: & dicit text. ĩ hmõi actione: & sic probat hoc, ꝙ etiam tacita stipulatio inest ex parte uiri, ut dixi in i. no. Iuxta hoc querit gl. an ĩ hac hypotheca, b uir habeat priuilegiũ prelationis, ut habet uxor, ut l. assiduis. ĩ. q po. in pign. ha. & dicit, ꝙ nõ. & bñ, qa duplex est priuilegium, Vnũ circa tacitam hypothecam: & istud non competit de directo mulieri; nec uiro; sed ipsi actioni ex stipulatu p dote competẽti, rõne tñ psonæ: ut hic in lra, ibi: & in hmõi, actione. Aliud est plationis, & istud tñ reperit cõpetere mulieri. vt d. l. assiduis. & insti. đ act. §. fuerat. & in hac gl. cui ɔcorda Azo-
2 in sũma. † Itẽ quęro ab extra. secundus maritus stipulatus est hr̃dibus primi dotẽ: an habebit priuilegium hypothecę tacitę. Dic ꝙ sic: vt in lra, ibi, siue aliæ psonæ, Sed dubitatur, an in ea habebit priuilegium prælationis, & videtur ꝙ nõ, per dicta in præcedenti qõne. & qa actio đ dote cõpetẽs mulieri, vr̃ nouata: & sic cessare dẽt priuilegium. vt, inf. de exce. rei iudi. l. si causã & ff. de reg. iur. l. si se non obtulit. §. si ex conuẽtione. Contrariũ tenuit Dy. qa sĩ hypotheca nascit, vt hic, fortius prius nata cũ suo priuilegio retinet. ar. ff. đ iura. do. l. si. extrneus. & ff. de fi. l. Vrãnius. & qa cã priuilegiata in scda possessione subest, ar. l. doli. §. diuersũ. ff. đ no. & hoc sequit Cy. Cogitabis, qa totũ dubiũ stat, an prior hypoteca duret ꝙ vr̃ si psonalis est nouata, & per nouationem
3 ipso iure sublata. † Item quæro, si extraneus c dedit dotem pro
c muliere; & pactus est sibi restitui. an habebit tacitã hypothecã. Dic ꝙ non, vt inst. de ac. §. fuerat & per hoc habes, ꝙ in psonali,
4 extraneus non habet actionem priuilegiatam. † Item quęro, an actio đ dote, quæ ẽ cõis pri & filiæ, sit priuilegiata. & tenet gl. ꝙ sic

ADDITIO.

a Tacita hypotheca. Sed quid an ista tacita hypotheca, habere debeat executionem paratam; saltem stante statuto, uide Bar. ꝙ nõ, in l. j, versic. 2. de his quę in test. delen. & idem Bal. hic, in prin. Ro. uoluit tamen, ꝙ sic, in suo cõs. 147.
b Hypotheca. Adde Soc. consi. 669. inc. pro inuestigatione. versi. 3. declaraudum est. in 3. parte char. 181. ubi hoc idem firmat.
c Si extraneus. Tu uide de hoc per Bar. in l. post dotem, in 6. quæstion. & ibi. uel in patre. & quid in cessionario. ff. so. ma. Ang. & Mod. insti. de act. §. fuerat. ibi omnino per do. Iaso. & Bar. in l. 1. in prin. ff. solu. matri.

sic in d. §. fuerat quod fatentur doc. viuente filia, aliàs secus, qa
a cessant cãę priuilegij a vt ibi p Dy. & in l. post dotẽ. ff. sol. mat. & hic p Cy. No. v. ex eo. ver. qđ reb. dotalib. euictis agitur de euictione. Cõtra, ꝙ oppo. de l. 1. s. de iu. do. Sol. ut in gl. qđ hæc fm illã,
11 & hæc uera. † No. vj. qđ boni principis est, prouidere, & ɔsulere imperitis, & rusticis. No. vij. quod facta, & gesta a prudentib. uiris, censentur perfecta. quod facit ad ea, quæ de verbo promisit dixi in l. j. s. de vsur. Not. viij. ex versicu.

ADDITIO.

a Causæ priuilegij. Dos, an & quando amplius nõ dicatur, nec hẽat priuilegia dotis, vide per d. Soci. consi. 147. inci. visa facti contingentia, versi. 1. quando, cum versi. seq. in prima par. char. 221.

12 **§. Et nemo.** Quod dos põt eẽ in scriptis, & sine, & pbari p testes, & instra. † Itẽ no. tex. ibi stipulationẽ, & hypothecam ex vtraq; parte, qđ hic dico fore casum: qa actio ex stipulatu tacita, cõpetat marito, & ex eius parte ista fingitur stipulatio, sicut ex parte uxoris. ut dixi. s. in 1. not. nec istud verbum ex utraque parte, ad solam hypothecam potest referri propter copulam, quæ coniungit hypothecam stipula-
13 tioni. No. ix. ex versi.

§. Sed & si non ignoramus. † Qđ actio ex stipulatu, sui natura regulariter, est stricti iuris, sed quando competit pro dote, est bonæ fidei, & hoc indubitanter, verum, qñ competit vxori pro dote restituenda. sed qñ uiro pro dote danda, dubitatum fuit per Cy. ex eo, quia hæc actio ex stipulatu, subrogatur loco rei uxo. quæ competens mulieri erat bonæ fidei, ut ff. solu. mat. l. sed & si maritus. §. fi. vnde competens marito, non dẽt dici bonæ fidei. pro hoc accedat tex. institu. de act. §. fuerat. qui de muliere tm̃ loqui uidetur, sed gl. fi. in l. de diuisione. ff. sol. ma. tenet, quod etiam illa, sit bonæ fidei: & ita se hẽt cõis opi. doc. p istum text. qui loquitur indistincte de act. ex stipulatu. de qua superius dixerat, & maxime ibi, ut sit noua ista ex stipula quam composuimus &c. & sic de competente vtriq;, ut superius declaraui. & ita dixit Pe. & Dy. Quod ɔfirmat Bar. ex eo, quia mulier obligatur viro ad dandũ, & uir ad restituendũ. & sic vltro citroq; fingitur stipulatio, & obligatio. & ex eodem ɔctu, sed non reperitur, quod vnus ɔctus ex parte unius, sit bonæ fidei, & ex parte alterius, stricti iuris, sed ex vtraq; parte bonæ fidei, uel stricti iuris, ut instit. de actio. §. actionum. Ad §. fuerat., dic quod debet intelligi fm predicta. nec etiam ob. ratio. s. allega. quia hic Imperator, & antiqua priuilegia rei uxoriæ actionis, uult dare; & alia noua concedere ut hic in glo. quæ assignat priuilegia, quam vi-
14 de. † Decimo not. quod subrogatum assumit naturam eius, in cuius locũ subrogatur. Et quia hæc est uia brocardica, sufficiat in præsenti distinctio Pe. & Cy. uno in fi. addito, cũ quæritur: an actio subrogata loco alterius, illius naturã assumat. dic aut subrogatur per modum suppletionis, & tunc sortitur eius naturã, præterquã in his, ppter, quę facta est suppletio, ut ff. si qua. pau. fe. di. l. p[illegible] & ff. de ter. cor. l. & tãtũ. §. j. Aut subrogatur, ut uerba sonant [illegible] subrogationis, & tunc aut subrogratio fit a lege, aut ex partium conuentione. si a lege, tunc eius naturã assumit præterquã in his, propter quæ fit subrogatio. ut hic. & ff. de dolo. l. nõ debet. & de do. excep. l. apud Celsũ. §. aduersus, ubi actio in factũ succedit loco actionis de dolo præterquam in eo, quia nõ infamat. Si ex conuentione, tunc sortitur eius naturam respectu principalis debiti, nõ respectu accessorij, puta cõdemnatus es mihi per sentẽtiam: unde habeo paratã executionẽ, per officiũ iudicis. Sed pone stipulor illud a re, non potero illud cõsequi, iudicis officio. ut arg. ff. de execu. rei iudi. l. si causam. & ff. de regu. iur. l. si se non obtulerit. §. ex conuentione. & de sepa. l. j. §. illud. Aut subrogatur per uiam accumulationis: & tunc, aut ex partiũ conuentione, aut a lege. primo casu, aut una cumulatẽ alteri, tanquã principalis, & isto casu nõ sortitur eius naturam, ut ff. de consti. pecu. l. item illa. §. 1. & pro soc. l. si quis a socio. Fallit. ff. de do. l. ideoq;, ubi autẽ cumulatur accessorio, & eius naturam sortitur. ut ff. si quis cau. l. si eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ut leg. nõ. ca. l. j. §. si sub cõditione. Secũdo casu quando a lege, & tunc eius naturam. nõ assumit, secũdũ Pe. ut l. 3. §. idẽ scribit. ff. de pecu. Sed cõtra hoc ultimum facit. ff. de peti. hæredit. l. item ueniunt. §. cũ prædiximus. ubi naturam eius primordialem assumit, licet nõ accidentalem. & ita no. gl. in l. certi cõdictio, ĩ princi. ff. si cer. pet. ideo possum sic distĩguere aut actio accumulata, procedit ex facto cõtrario ei ex quo procedit illa cui dicitur acmulari. & tunc eius naturam nõ assumit. Nam actio ex delicto est cõtraria in facto actioni ex contractu, uel quasi, & ex delicto pater non cõuenitur, sed ex contractu, uel quasi sic. Aut pcedit ex codẽ, uel ex diuerso, & tunc naturam illius primordialẽ assumit. ut in gl. præall. nõ accidentalem. ut d. §. cum prædiximus. & ff. quis testa. lib. esse iuss. fue. l. j. §. hæc actio.

§. Primum itaque. Hic incipit imperator exponere q̃ sunt naturalia actioni ex
15 stipulatu. Casus. † Relictũ a uiro uxori, nõ intelligitur in dubio relictũ animo cõpesandi cũ dote: ideo utrũq; põt peti. h. d. Vel sic. Actio ex stipulatu pro dote, nõ minuit, propter legatũ factũ vxori, nisi exprimat. h. d. Contra hoc opp. gl. de l. si cũ dotẽ. §. si pr̃ ff. sol. ma. Sol. ut in gl. & plenius in ɔrio. & hæc vera, quod hic in viro, ibi in patre: sed cur diuersum? Rñ. gl. dupliciter in d. §. si pater. Primo, quòd rõ est, quòd filia dotẽ recipere dẽt a patre ex titulo lucratiuo, & quasi lucrũ, ideo nimirũ, si faciliter legatum compensatur, ut l. ex qua persona. ff. de reg. iur. Est. n. dos titulus lucratiuus ex parte mulieris, vt ff. quæ in frau. cre. l. si fraudator. §. j. & fi. & no. in l. Męuia. ĩ prin. ff. so. ma. licèt ex parte viri sit onerosus. ut ĩ. de impo. lu. de l. i. & ff. de act. & obli. l. ex promissione. hic uxor a marito, ut debitam ex titulo oneroso. Alia est rõ, qa
a in dubio pater, vr̃ potius soluere, quã donare a ne duolici prestatione grauet hæredem. sed hoc nihil ualet: qa idẽ in marito, nec ista rõ differt a quæsito, Alii, ut Dy. dixerunt, ꝙ ratio est, qa pater est debitor filio ex dispõne legali, & sic ɔ voluntatem & iure suo facto. hic quando ex suo ɔctu, & conuentione, ideo primo casu quæritur compensare. Similiter vides in legitima, quæ debetur filio, in qua legatum imputatur, ut l. qm̃ nouella. s. de inof. test. & in portione, quæ debetur uxori ex lege. ut in authẽ præterea. ĩ. unde vir & vxor. quod no. & de hac materia plenius dicam in l. si compensandi. ĩ. de her. insti.

ADDITIO.

a Pater videtur potius soluere, quã donare. Bal. hic infert ex text. isto, ibi pro dote. quod tantũ est dicere lego pro dote, quantũ animo comdensandi cũ dote de quo vide Imo. in l. hmõi. §. cũ pater. & ibi Ale. in addi. ad ipsum. ff. de le. j.

§. Maneat. Actio ex stipulatu pro dote, transit ad successores. h. d. gl. vide per te.

§. Taceat. Prpter malos mores vxoris pudorẽ matrimonii non lædentes, seu pp res donatas, vel amotas, seu propter cões liberos alendos, nec propter inpẽsas in rebus dotalibus factas fit dotis retentio, sed pdicta actionibus cõtpetentib, repetuntur. h. d, vsq; ad §. illa. No. quinque casus &c. u- in gl. j. Oppo. ɔ primũ, quod ob malos mores fiat retentio dotis: vt ĩ. de repu. l. consensu. Sol. ibi mali mores, pudorem matrimonii lædũt: hic nõ: puta, quia se inebriat, ut in gl. Not. ex uersi.

§. Vel ex qua causa. Quod donatio inter uirũ, & vxo. nõ ualet ipso iure. Item quibus actionibus repeti possit, habes in litera, quam declara, ut in gl. Not. ex versi.

16 **§. Sed nec.** † Quod ob res amotas ab uxore, maritus nõ potest dotem retinere. Contra hoc opp. de l. j. re. amo. & de le. diuortio. §. ob donationes. ff. sol. ma. Solu. ꝙ si hincinde debetur quantitas compẽsatio admittitur, ut in ɔriis, nõ si ex altera, uel utraq;, species, ut hic, & sic fructus de quibus ibi loquitur erant ɔsumpti, ut hic no. Et eodem modo sol. ɔriũ de l. rei iudi. §. j. §. ĩ. eo. ti. vbi no. tex. ibi dicit compẽsationes, quę ad pecuniariam causam respiciunt. & hæc uera, licet alij dixerint, quod mulieri agenti, non possit obiici compensatio, vt hic: sed marito agenti, põt ipsa compensare, vt in ɔrio, quod nõ placet: quia ibi tex. loquitur indistincte. No. ex uer.

§. Sileat. Argumentum ad illam qõnẽ antiquã, an dos à patre pfecta, debeat restitui patri, mortua filia, liberis extantib. de qua dicitur in l. dos a patre. ĩ. sol. mat.

17 **§ Sed nec ob impensas.** † No. ꝙ impensæ necessariæ minuunt ipso iure dotem. non utiles, nec voluntariæ. Item not. quod utiles repetuntur per actionem mandati, vel neg. gest. voluntariæ nõ repetuntur sed deducunẽ, sine lęsione prioris status. Circa principium quæro, qñ impensę necessariæ minuunt dotẽ? dicit gl. qñ dos consistit in quantitate. Sed dices tu quomodo, impensa potest fieri in quantitate iam data in dotem, nõ video? Propter qđ dicũt quidam, quod gl. non dicit in quantitate tantum. sed uoluit dicere, quod quantitas, & corpus interuenit, vt in ea statim sequitur, puta, quia fundum quendam, & etiam ultra fundum centum dedit in dotem. expensa ego necessaria facta in fundo, minuet dotem in quantitate illa ultra fundum data. † Sed tunc
18 querit gloss. quid si fundus tantum in dotem est datus & intellige inæstimatus? & respondet, quod si impensa non æquiualet fundo, non desinit in aliqua parte esse dotalis. Sin aũt æquiualet dicit gl. qđ desinit esse dotalis. Sed an statim desinat, licet mulieri facultas luendi usq; ad annum competat, an uero non statim desinat, sed demum anno transacto, fuerũt opin. ut dicit hęc gl. & hęc opi. insurgit, quia Scęuola in l. si his. §. ꝙ dicitur. ff. de iur. do. uẽ uelle, quod interim desinat esse dotalis, nec ibi improbat. sed in l. ꝙ dr̃. ff. de impẽ. Pompon. quem sequi vr̃ Vlpia. dixit, qđ nõ desinit esse dotalis, & sic vr̃ ɔdicere Scęuola. Quidã volentes illos tex. ɔcordare, dicunt, quod non desinit esse dotalis, s. intra annũ, ut Scęuola dicebat, sed post annũ sic, & si desinat esse do talis, sunt ɔcordes: sed de tpe sunt discordes. Alii uolũt dicere, ꝙ uerba Scæuolæ non importãt necessario, ut intra annũ desinat esse dotalis: sed post annũ sic. & si cõcordabat Pomponius cũ Scæuola. ut quod Pomponius dicit, quod nõ desinit, intelligatur. ĩ. annũ, sed post annũ sic, ut Scæuola secundũ eos uoluit, Or qcqd sit, de istis duab. opi. quas gl. hic recitat. Tertia opiñ. est quod Pompo. & Vlpia. in d. l. quod dr̃. ff. de impen. uclint, qđ nullo tpe desinat esse dotalis, & in totũ corrigat ibi Scæuo. Et hæc est ultima opi. quam recitat gl. in d. l. qđ dr̃. & hanc opi. sequitur.

Bar.& ego.eā sequor.Et rōnes sunt,qa absurdum est diminutio
nē corporis fieri ppetuā:vt ibi dicit litera.Et huius rōnis est rō,
qa iunctionē non recipiunt,ut ff.si cer.pet.l.2 §.j.iō interea, nō
admittitur cōpensatio,nec ē bona rñsio illorū. q intelligūt istū
tex.qñ pecunia impensa nō, equiualet fundo, cū ibi loquat, ēt ca
su in quo equiualeat,vt ibi pbāt in uer.ceterū.dū dicit, qđ si al-
ter dicat fundus desinit esse dotalis,& eius pars:& sic rōne hu-
ius disiunctiuæ clare patet,quod nec in totū qñ impensa æqua
let,nec in pte,qñ nō equalet,desinit esse dotalis.Confirmat, &
alia rōne,videlicet,ꝙ ꝯdō mulieris,ꝯsueuit esse fauorabilior, q̄
alterius priuati,ut l.j.ff.so.ma.& nūc erit deterior cū aliis impē-
dat ī re mea,qrū res ualet,& nō ppea desijt esse mea, ut ff.de pi.
act.l.si seruos,ergo,&c.Similiter peculiū nō desinit esse peculiū
licèt seruus plus dēat dño,quā sit in peculiū ff.de pec.l. peculiū.
§.si ere,alieno.Confirmo alia rōne,qa si nō desinit in parte:nec
in toto,arg.ff.de rei uen.l.q̄ de tota.& de vsur.l. q scit, cum sim.
Nec ualet rñsio,si nō dicat,diuersa rō nō est in pte,& ī toto, qa
si numeret,in parte induceret cōio, q̄ cōsueuit excitare discor-
dias,vt l.cū pr.§.dulcissimis,de lega. 2. qa hæc rō valet in casu in
quo cōstaret differētiā esse īter totū,& partē:ꝙ hic nō ꝯstat. Itē
esset bona rñsio,ubi hæc rō esset certa p l.posita; quia tūc ex eo
inferretur diuersum esse ī toto;sed tex.ponit rōnē certā, p quā
mouet,videlicet,qa absurdum est diminutionē corporis fieri p
pter pecuniā.igit ab hac certa nō est recedendū pp ꝯiecturam.
vt l.continuus.§.cū ita.de ver.ob.Ad l.si is.§. quod dr. rñdeo, ꝙ
ibi simpliciter recitat dictū Sceuole, quod non ppea approbat.
Sed in l.qđ dr.recitat dictū Pomp.ꝯ Sceuo.quod ibi Vlpi. appro-
19 bat,si sit illi stādū.†Quæro nūc ab extra,quid si mulier dedit no
men debitoris in dotem,an impensę factę in exigēdo, minuent
dotem.Et fuit opi.Ir.quod sic.sed gl.reprobat in l.j.ff. de impen.
dicens,quod spectat ad maritū ex quadā tacita ꝯuentione.quod
illa gl.facit.ī.de bo.ma.l.j.& ī.de bo.quæ libe.l.fi.§.vbi aūt.Bar.di-
cit,quod opi.gl.pcedit si nomen,est datū æstimatū.ar.l.si nomē.
ff.de hære.uel ac. ven,facit qđ de fundo estimato dr.ff.de impen.
l.ꝙ dr.opi.Ir,pcedit vbi simpliciter nomen est datum in dotem.
arg.eorū,quę no.in l.p diuersas,circa mediū magnę gl.s. ma. ubi
tenet,qđ cessionarius in rem suā, tenet de suo facere expensas
litis.Ego idē dico qđ hęc impēsa dr facta gratia rei fructuū, vt p-
bat.in l.si id,qđ.§.j.in fi.ff.de don.inter vir.& vxo.iō de ipsa re de-
ducit,ut ff.de impen.l.j.& ff.sol.ma.l.diuortio.§. impendia. Non
ob.s.alle.qa in patre loquunt,q fructus rerū filii sibi pcepit pp
patriā ptāte,nō pp onera,sed maritus pp onera matrimonij, ut
ff.de iur.do.l.pro onerib.Gl.tñ pdictā salua,ut intelligatur suo sū
ptū,& eo respectu,quod a muliere, non potest prius pecuniam
petere pro exigedo,& sic ex hoc,nō posset ascribere culpę mu-
lieris,si postea debitor efficeretur non soluendo:sed mulier sic,
culpa mariti.& tanto minus maritus deducit,uel repetit,quan-
tū a victo recuperat de expensis,& iō,si eius culpa nihil recupe-
rauit,nihil deducit,ar.l.fi.ff.so.mat.facit ꝙ not.in j.ī.de euic.&c.
20 †His sic declaratis,opp.ꝙ in istis impēsis debeat distingui.a Aut
a impensa est magna:& tunc de ea habeat rō.Aut modica:& tūc
nō hr,ut l.oīno,& l.seq.ff.de impen.Solu.ꝯfitendo ꝯriū,& sic
hæc intelligeret ſm illā.Opp.qđ impensę voluntariæ voluntate
dñi factę repetant.ut ff.de in rē uerso.l.qđ si seruus.§.sed si mu-
tua.& §.nec non illud.Sol.qđ spāle est in impensa voluntaria,in
re dotali facta,in aliis aūt reb.habet locum.l.ꝯria,ut in glo,& in
illis dic,ut plene scripsi in l.domum,sup.de rei uend.

ADDITIO.

a Debeat distingui.Tu uide an, & quas impensas maritus in re dotali factas recuperet,& in dotem imputet,quod no.Dy.& doc.in l. neque stipendium. C. de impen.in re dota.factis.Bal.in l.j.C.de bo. mater. & in l. per diuersas. C. man.& collec.c.j.nu.13.& ibi in addi in uer.expensas,extra de donatio.inter uir.& vxor.

§.Illo procul, Muliere mortua in matrimonio,actio ex stipulatu secundum suam naturam, trāsit ad heredes.h.d.Querit gl.quid si mulier commiserat adulterium.dic,ut in ea.Et adde,quod scripsi in l.fi.ī.de adul,&c.

§.Cum autem, Hæc actio ꝯ virum datur, inquantū facere potest,& rerum mobiliū, & iurium restō fieri dēt.ī.annum.rerum vero immobilium, incōtinenti, & usuræ debentur a tempore morę.fructus vero, a tpe
21 soluti matrimonii.h.d.vsq; ad §.cum igit.†Not.qđ dolus cōmissus in diminuendo substantiam, tollit beneficium condemnationis moderandæ,inquantū facere potest.Opp. ꝙ non in toto, quod facere pōt,cū possit retinere ne egeat.ut ff.de reg.iur. l.in condemnatione.Sol.vt in gl.quod hic ſm illam, inest enim hic
21 ex sensu verborū.†Opp.contra tex.ibi nullo pacto,qui videtur ī nuere,quod pactum,ut maritus condemnetur insolidū,valeat. cuius contrarium expressum dr in l.alia.§.j.ff.sol.ma.Sol.ut in gl. quod hoc,quod hic dr de pacto refertur ad alia,non ad id quod de condemnatione dicit.& hoc indubitanter verum,siue pactū sit factū ante,uel constāte matrimonio,qa non tenet, Sed dubitatur,quid si fiat so.ma,& dixit Roge.idem per d.§.j.qui indistincte loquitur.Sed contra eum dixit Accur.facit.ff.de pact. do.l.licet.& l.seq.& ita dimisit,& istam secundam partem tenuit. Guil. de Cuma.per l. diuortio. ff. de negot. gest, vbi dicit esse casum
& idē seqt Bar.ſm opi.Roge.tenuit Dy.qa adhuc reliqæ pcedē
tis mrīmonii durāt,ut patet.ff.re.amo.l.j,cū seq.Sed.ille.ll.modi-
cū faciūt,qa ex añ gesto ibi ꝯuenit,at ī postea gesto reliqę ille ñ
attēdūtur,ut in l.iij.ī.eo.ti.Sed in casu nostro, pactū fuit postea
factū.Cōfirmauit Dy.ex eo, qa pactū fcm cōstāte mrim.nō ua-
let,& tñ cōferī ī tēpus so,ma.ergo nec postea factū.arg.l.qđ spō
se.s.de dona.añ nup.& l.ī tēpus,ff.de hære.inst.Istā partē sequor
tū p rationē Dy.tū qa.d.l.alia.§.j.loqt indistincte.Tū,quia arguit
ex ante gesto, licet replicatio ꝯ exceptionē det ex pacto postea
facto.& sic nō ob.l.iij. ff.re.amo.qa ibi agit ex delicto postea cō-
misso.Tū ēt, qa actio de dote,qua dos repetitur, in se reuerētiā
dēt habere,ut prius.Itē,qa pactū improbat, qa ꝯ bonos mores
cōmunes omniū,& in fauorē reuerētiæ, q̄ maritis debet, & sic
nō ob utilitatē,vel reuerētiā singularē huius,uel illius,sed cōem
omniū, quasi vniuersi matrimonij, iō nō dēt posse renūciari p
pactū,arg.s.de iura.calum.l.ij.§.sed qa.& extra de fo.cōpe,c.si di
ligenti.Et vltimo pro ista parte induco.l.iij.in prin.ff.de cōsti.pe
cu. Ad,l.diuortio,respōdeo.qđ ibi alia rōne cōuenit. & ex cul-
pa,quia a se non exegit,cū potuit,& sic ibi est iusta cā. Ad l.licèt.
cū sequenti,respondeo,qđ magis facit pro quā ꝯ. Nam ibi im p
bat pactū factū post diuortiū, sicut factū ante,nisi in facto po-
23 stea interuenerit iusta cā puta paupertatis viri,ut ibi no.†Quę
ro ab ex.maritus hēt hoc beneficium,ne cōdēnetur,nisi inquā
tū facere potest,ut hic,sed nō eius hæres,ut ff.sol.mat,l.rei iudi.
§. hæredi,nisi sit filius cōmunis eiusdē mrimonij,ut l.ēt,in prin.
ī. eod. tit. Quid igit si sit filius non natus ex eodē matrimonio.
gloss.ibidem dicit, qđ etiā nō natus ex eodem matrimonio ha-
bet hoc priuilegiū. Sed doctores dicūt,qđ illa gl.dicit p illū tex.
& per tex.ī. qui po,ī pig.ha.l.assiduis.§.exceptis.& illæ glo.dicūt
alias contradicere,uidelicet insti.de act.§.item si de dote,& ff.p
soc.l.verum,&.ff.de re iudica.l.sciēdum.Sed certè licèt illæ gl.de
communibus filiis loquātur, tamen illos de quibus loquitur gl.
in l.etiā,nō excludunt.Ideo solum uideamus,an gl.illa bene di-
cat, & quia gl. dicit idem dici potest, si sunt nati ex alio matri-
monio.Dico qđ gl.pōt hēre duplicē intellectū, unū,ut intelliga
tur de filijs mulieris ex alio matrimonio natis:qui sunt hæredes
huius secundi mariti a quibus mr dotē recepit,& ſm hunc intel
lectū dicit gl.bene dicere, qđ eadem rō vēdicat sibi locum quæ
est,qđ lex erubuit,ut mr tm exigeret a filio,qđ nō hēret vnde se
aleret,sic nec eꝯ filius exigit,ut ī.e.ti.l.qa parētes,ac ēt,qa ipsā fi
liū egenū alimētar tenet,vt s.đ ne.ge.l.alimēta. Aliū ītellm hēt,
ut loquat de filio huius mariti ex priore vxore nati,& ſm hūc ī-
tellectū,fateor gl.male dicere,& doctores bñ,& hoc totū ē no-
24 strū dictū ātiquū dū legerem⁹ scđa vice ī fortiatū.†Quęro scđo
ab extra,qa tex.dicit,qđ p actionē ex stipulatu illico insolidū do-
tis fiebat exactio,de qua actiōe ex stipulatu loquat,nō p iura an-
ti.fforū. ꝯ demōstrat. vt pbat.ff.so,ma.l.2.§.j,vbi tex.dicit, qđ nō
cogat alij pmittere q̄ mulieri : qa posset īcōmodū hēre circa e-
xactionē solidi,vt p gl.& doc.Et p hoc facit.ī.e.ti.l.maritū.q̄ idi-
stictè loqt,vt l.ex diuerso.ī pri. q̄ dē obligato ex pmissione loqt.
Itē nec illo iure fiebat illico exactio,vt patet p totū titulū de do
te plegata.,vbi dr, ꝙ legatū dotis pp repñtationē medij tpis:
nec ibi facit drīam inter obligatos ꝯx stipñone,vel nō.Sed rñdeo
vt hoc euitet dñtdoc.ꝙ hic loqt de actione ex stipulatu, ſm an-
5 tiqssimā iuris prudētiā,ꝯria ſm mediā.†Quæro.3. tex. hic dicit.
si nō dolo malo suā diminuit substātiā, qđ si ī dissipatiōe rei do
talis tm dolū ꝯmisit,dic idē,ut in gl.sup verbo uersatus, ī qua ad
de ibi duos casus,sunt.n.alij quos dicā.ī.sol.matr.l.nec maritus.
Quęro.4.an cautio đ qua hic loqt,sit nuda,an cū fideiussoribus.
Rñ.ꝙ nuda,vt ff.p soc.l.uirū.§.itē uidendū.& hoc uerū.iō ꝯfir-
a mo,qa hoc verbū est platū a.l.ciuili.& sic de nuda intelligit, ut
lati⁹ dicā.ī.đ ver.sig.l.sancimus.Itē,qa licet sit debitū re, sub spe
tñ dubia est exigēdū.vñ nō ob.l.constante.§.quoties. ff.sol.mat.
quia ibi est debitū re,& spe certa,ſm Iac.But.Vel dic, ꝙ est spā-
le dotis fauore cōseruādæ,& restituēdæ ab idoneo, & existente
soluendo,qui de facili pōt fideiussorē inuenire.Non ob, l.quo-
ties.§.si semel.ff.de pecu.quia extra peculium nihil erat debitū.

ADDITIO.

a De nuda intelligitur,Tu uide de hoc plenè Bar.ī l.diuortio.§.interdū.nu.3. & in ap,in ver.verbū cautio.ff.sol.mat.quod est uerum ēt in contractib.innominatis,secundum Alex.in l.fin.de cond.ob caus.Ioan.de Imol. in l.Aristo, de dona.& Bal,omnino in l.executorem.char.2.uers.modo ego quæro nunquid,C.de exe.rei iudi.& Old.consi.lxix. ꝙ procedit si persona non est suspecta,ut per eundem Bal.in l.sancimus col.1.uersi.sed quid si uerbum,infra,de uerb.obl.& Old.idem no.consi.6.& Paul.de Cast.consi.xxxviij.

a **§.Exactio,** alste proprie non est.§. sed uersic. ideo summaui cū præcedenti gl. tñ plerunq; allegant cū,pro,§.Op.ꝙ non annua bima trima die,nec hodie habeāt annum in rebus mobilibus,quia si ita esset, nisi post annū inciperet currere pscriptio,ut infra,de præscri.xxx.an.l. cū notissimi, §.illud.& tamen statim sol.ma.currit,ut supra.titu.j.l.in rebus.§. omnes

ADDITIO.

a Exactio,De intellectu huius.§.& se,uide Bar.in l.si constante.§.quoties,solu. mat.& quæ fuit causa,& ratio huius dilationis,uide Bar,& Bal.in l.diuortio. §.interdum,sol,mat.

omnes.Sol.& ibi dixi.Opp.ab extra contra tex.ibi quod cōe fuerat vtriusq; actionis,qa gl.alibi dicit,ꝙ immobilia olim restituebātur annua bima,trima,die,ut no.in l.2.in prin.ff.sol,mat.& clarius.ī.e.ti.l.diuortio.§.interdū.Sol.ſm Dy.ꝙ illę gl.falsum dicūt, & ꝯtra hunc tex.& contra l.cum in fundo.§.si fundus.ff. de iure dot.Nisi saluando dicas,quod illę gl.loquantur secūdū antiquissimam iuris prudentiam. Quæro ab extra quę ratio potuit mouere imperatorem ad statuēdū ꝙ immobilia illico,mobilia post annum restituātur,dixit Iacob.de Raue.ꝙ mobiliū facilis,& ex-
27 pedita est restitutio.†Et ex hoc inferebat ꝙ si marito facilis es-
a set mobiliū restitutio,quod ipse statim tenetur ad restituendū,a qđ est notādū p hominib. pecuniosis, qñ dos foret in pecunia; Sed cōtra eū facit,quia nomina quorū facilis est cessio,nō illico, sed infra annū tenet restituere: ut hic.Præterea hic loquit indistincte,& forte legislator se retulit ad id ꝙ cōmuniter,& frequēter euenire solet,unde indistincte teneo quod pecuniosus ñ tenetur necessario ante restituere.potest tamen si vult,ex uersi.

ADDITIO.

a Statim tenetur ad restituendum.Tu uide de hoc ultra hic notata per Bald.in §.cū autem.nu.1.uers.quæro si maritus potest incontinenti.Bal.in l. cū dotē. sup.de iure do.& Bar.& doc.in l.diuortio.§.interdum.ff.solut.mat. & ibi Pa. de Cast.§.non omnium.

§.Si autem, No.ꝙ ubi lex dicit vsuras rerum mobiliū deberi,debent intelligi æstimationes earum.Verum attende quòd istę vsurę hodie peti non possunt:nisi quatenus concernit interesse,nō plus,ut interesse,ut not.s.de vsur.l.2.& per Inn.in c.j.ext. de vsur.& Io.An.in c.salubriter. e.ti. Secundo no.ꝙ fructus immobiliū debētur a die solutionis ma-
28 trimonij.†Tertio quod pēsiones,vel vecturæ nauiū,& iumentorū debent restitui:sed tex.non dicit,a quo tēpore.Vnde Cy.dicit a tpe soluti matrimonii.uel sic,vt ille ver.simili modo,referat,ad proxime dictū,de fructibus immobiliū.& probat hoc.ff. sol.ma. l.diuortio.§.nō solū.& ideo opi.prima in gl.quę est,ꝙ possunt petere vsuras non est bona,quia ille post annū debētur. Et attende,ꝙ istę pēsiones,vel vecturę rerū,nō debēt restitui, nisi anno trāsacto.& debent ipsę res mobiles:& tūc ex die soluti matrimonii.ut hic.& d.§.nō solū.unde solū cōmodū interusurij medij tē-
29 poris,habet maritus,uel ei⁹ hæres.†Vnde dicit Bar.in l.si ꝯstāte. §.quoties.ff.sol.ma.quod quidā sunt fructus, qui percipiūtur ex re dotali:ut lana ouiū,uel fructus pecorū.vel pp rē dotalē,ut uectura nauiū uel iumentorū,& in istis habet cōmodū sibi utēdi vsque ad annū,postea aūt restituere debet.Faciat ad hoc.l.4.ff.đ pac.dot.Quidā sunt qui ex pecunia dotali,seu ppter pecuniam recipiūtur:quia proprie non sunt fructus,& istos interim sibi lucrificat,& non restituit.& hoc pp periculū pecuniæ.ꝙ subit: ut
30 hoc totū probatur hic,& ī.l.si naues.ff.de rei uen.†Quæro cū gl. quid si matrimonium est nullū propter consanguinitatem, an statim uel post annum dos debeat restitui.& dicit glo.quod statim;quia nō est dos.Et pro hoc specialiter inducit.s.de cō ndi.ob cau.l.1.Sed ultramontani contra, quia idem priuilegiū habet quasi dos,quod habet vera dos.ut ff.de priui.credi.l.2.in fin.& l. seq.& ff.de ritu nup.l.dote.Sed potest dicere quod illud uerum ex parte mulieris:& qñ de eius fauore tractatur, non ex parte uiri in pjudiciū mulieris,secundum Ray.Quæro 2.quid si rebus æstimatis,maritus sibi reseruauit electionem.Respon.ꝙ eligere debet, & electione facta apparebit,an res sit mobilis, uel immobilis,qđ si nō eligat in uxorē transferatur electio,qa facta similiter apparebit,ut s.Sed quidā dixerūt maritū ante annum eligere non debere cū æstimationē nō tenet dare,nisi post annū.Et sic antequā ad utrunq; teneatur, eligere nō cōpellit.arg.ff.qñ dies leg,ced.l.cū illud.Sed tene gl.quā cōiter oēs sequuntur:qa in d. l.cū illud, alterū debeat sub cōditione,hic utrunque pure, licet actio gratiose ex legis dispōne sit in diem delata, ut ff.de optio.
31 leg.l.illud.†Quæro 3.quid si dos cōsistit in mobilibus tantū, vñ interim se alet mulier.Respō.gl.distinguēdo.Aut habet alia bona:& de illis se alet.Aut non habet alia bona:& tūc aut mrimonium est solutū morte viri:aut diuortio. Si morte uiri : aut eius hæredes sunt filij huius mulieris:& ipsi alēt matrē,tanq̄ filii,non rōne dotis:ut ī.de bo.quæ lib.l.fi.§.ipsi aūt.Aut hrēdes non sunt filii mulieris:& tunc gl.dicit idē esse ꝙ in casu diuortii.Ideo vtroq; casu arguit,ut hrdes & maritus diuortio facto tenētur eā alere:qa dotē possident & dotis fructus ad alimenta mulieris antea dabā tur:ergo & nunc.Itē quia intra annū nō pōt nubere secūdo,& quandiu uidua est in eodē mrimonio dicit permanere:vt inf.de verb.sign.l.& de legi hær.l.emancipatus;& de bo.mat.l.fi, ff.ad munic.l.1.§.uidua.In ꝯtrariū facit,qa dilatio legalis, debet esse utilis uiro, vt ff.de iudi.l.2.§.omnibus, cum simili.Solut.gl. distinguēdo:aut habet vñ aliūde se alat,& non tenētur;aliàs sic, arg.ff.de uen.ī pos.mit.l.extraneo,& ff.de lib.agn.l.si qs a liberis.
a Or attēde,oēs firmāt,ꝙ si nō habet aliūde tenent eā alere.a Sed tūc īsurgit dubiū.qđ si quātitas fructuū excedat quātitatem alimētorū,an supfluū debeat restituere.Dy.qđ sic, & quasi ut minister pcipiat,& sic nil debēt lucrari,ut ff.de leg.j.l.si qs titio. Alii qui ꝯ,qa dilatio est legalis,& sic interim oē cōmodū dēt habere.Sed mihi apparet,qđ ex dictis.s.in 3.no,ista q̄stio est decisa ut dicamus,ꝙ ex fructib.pecunię,superfluū nō restituat; qa eis nō
est minister,sed sibi lucrū facit:sed in ī pensionib.& uecturis nauiū,vel iumētorū,vel opis seruorū supfluū restituat; cū & si nō alimētasset, totū restituere tenet:ut in tex.isto.Sed eꝯ,qd si fructus ad alimēta,nō sufficiāt,an ultra fruct⁹,tenebit Iac.Bu.dixit, ꝙ nō,alias dilatio ista esset marito,vel eius heredi nociua.Bar. vero ī l.diuortio,ff.so. mat.vr tenere ꝯriū, & nihil allegat. prima vr æqua.Scđa rigorosa tñ,& si rigorosa,æqtatē hēt:qa sibi imputet q statim nō restituit,& sic hoc on⁹ euitabit ꝙ facere pt : qa suo fauore dilatio est sibi cōcessa.Itē qa ex quo dilationē elegit,profiteri vr,se eā alimentaturū, & sic sibi imputet. qa mala electio
32 est in culpa.†Tūc qro,an mulier intra tēpus quo alit teneat ipsa operari viro,vel eius heredib⁹.Gl.tenet quod sic. ut ff. de ope, lib.l.sicut,§.fi. & nō habet alibi.In ꝯriū facit.ff.de alimē.lega.l.liberi quoties.§.1.Rñdēt doc.quod ibi alimēta debent ex dispositione hominis:hic legis.Ego idem sequor:qa ſm qđ.ī.dicā p rata eius,ꝙ aliunde hēt,dēt se alimentare:sed tantū videt habere, quantū ex dicta opera,l.honesta & cōsueta,pōt lucrari.ergo debet ipsa operari,uel estimatio operæ in alimentis sibi cōpēsare. Quæro an cū hæredibus teneatur habitare.Dic ꝙ sic;si honestè
33 potest,alias secus,arg.ff.de alimē.leg.l.libertis,in fi.†Quæro de casu quotidie cōtingenti.Pone filiāfami.esse q̄ petit alimēta ab hęredibus viri:ipsi excipiūt,ꝙ patrē diuitem habet, qui de iure tenet eā alimētare.vt ff.de lib.agno.l.si qs alimē.§.si vel parēs.Quis eorū melius dicat?Rñ.ſm opi.Odof.de qua statim in sequēti qōne, quæstio nō habet dubiū,ſm aliā dubitat.tñ ego teneo,ꝙ hæredes tenent ipsam alimentare;qa licet vterq;.i.tam hæredes uiri,quā pater mulieris teneant, qñ aliunde non habet,tñ rō patris præponderat;qa ex solo officio pietatis tenet,at hæredes uiri:qa ipsi recipiunt fructus rei dotalis,q̄ debet restitui etiā patri mulieris,cum actio de dote sit cōmunis, unde de suo, vel quasi
34 poti⁹ alimētare tenet.†Quęro vltimo dicit gl.quod si habet aliūde,non tenentur eam alimentare,an hoc sit verū?dicit Odof.qđ nō.nam maritus,qui percipit fructus,tenetur alere uxorem etiā diuitem,vt ff.solut. matri.l.si cum dotē.§.si autem in seuissimo ergo magis hæredes,qui sunt minus priuilegiati,ut eo.ti.l.maritum.Item qa hęc dilatio debet intelligi ꝯcessa,sine præiudicio mulieris,quę se ex his fructibus aleret.Non obst.ff.de ven.ī pos. mit.l.extraneo.quia ibi ne fiat præiudicium hæredi scripto, qui habet testatoris voluntatem:sed communiter doctores, & aduocati sequuntur gl.nec est hoc magnum preiudicium mulieri, cum fructus debeant restitui mulieri.ut s.dixi.

ADDITIO,

a Alere.Quomodo & quando mulier ali debeat post mortem uiri,uide Bart, & do.in l.diuortio.§.1.so.ma.

§.Igitur,& in sequenti, Vxor instituta à uiro in rōne falcide, dotē ut æs alienū potest deducere.h.d.Quod intelligo hodie ꝯfecto inuentario,ut ī,de iur.delibe.l.fi.§.siu uero postq̄. &in auth. de here.& fal,§.si uero non fecerit.

§.Cum que ex stipulatu. Partus ancillarū dotaliū,& ēt per seruos dotales q̄sita,extra opa eorū,uel res mariti,ptinēt ad mulieres, fœtus uero & fructus,ptinēt ad maritū,sed p rata tpis vltimi anni,veniūt diuidēdi,si dos fuit inæstimata,et,si tpē diuisionis, alter filiorū dotē uxoris,uel nurus detinuerit,pcipuā cautionem
35 de defendēdo pstare tenet cohæredibus.h.d.† No.qđ partus ptinēt ad mulierē:fœtus & fruct⁹ ad maritū.Itē collige,qđ part⁹, nō
a sūt in fructu.a ꝯcor.l.in pecudū. ff.de vsu. Itē qđ qcqd q̄rit seru⁹ dotalis ex re mariti, vel opera ipsius serui,q̄rit marito, & extra pdicta q̄rit mulieri.Itē,qđ in dubio,estimatio rerū dotaliū, facit emptionē.& qđ rerū estimatarū periculū ptinet ad maritū.Itē no.ꝙ cohæredū vnusquisq; dēt habere dotē suā, vel nurus suā pcipuā diuisionē. Quæro.1.cū gl.super verbo,estimatę.qd si sūt res estimatę:sed electio est re fuata mulieri,an velit res,vel earū æstimationē:dic vt ī gl.pe.đ quo remitto ad lati⁹ notāda ī l.si īter s.de iur.do.Quæro.2.an res q̄sitæ ex operā serui,& ex rē mariti, sint quoad dñiū sub dñio uxoris.& vr,quod sic, p istū tex.Cōtrariū dicit gl.& bene,qa serui dotales sunt sub dñio viri,nō mulie-
36 ris.vt l.doce.s.de rei uendi.†Quæro.2.tex.dicit,quod fructus vltimi anni p rata tēporis veniūt diuidēdi.Vnde quęro ex quo tpe incipiāt esse uiri. & rñdet gl.ex quo mrimoniū est factum, & dos tradita,& alterū eorū nō sufficit.nā ante matrimoniū percepti augēt dotē.& si matrimoniū sit celebratum,& dos pmissa,ñ soluta,vel tradita,fructus a muliere percepti nō ppterea efficiūtur uiri.& sibi imputet maritus,si onera sustinet,& dotē nō petit.ut ff.solu.ma.l.diuisione,cum ibi no.Addit glo.tertiū.s.vt,cōstante mrimonio,& re tradita ipse sustineat onera mrimoni ut l.dotis fructus.in prin. & ibi no.gl.ff.de iu.do. & idem no.in l.3. s.de do.promis.ubi plenius de hoc ultimo scripsi.Sed circa secūdum.s.ꝙ ante traditam possessionem, an efficiant uiri, insurgit dubium:

ADDITIO.

a Partus non sunt in fructu.Ita no.insti.de rerum diuis.§.partus.Card.in cle. 1. quæstio.17.de deci.glo.in l.si marito.§.fi.in ver.anncillarum,& ibi no. ī apostil.ad dictam gl.in uer.ancillæ partus.ff.solu.ma.& no.Panor.c.salubriter,in fi.& in additio.in uer.in fructu,extra de vsur.

dubium,an mulier nihilominus restituere teneatur,& dicēdū,
quod sic.si ipsa fuerit in mora tradēdi,& ſi aliàs,& iō qñ dicaṫ in
mora cōstitui,vide,qđ scripsi sū.ti.j.l.fi.§.præterea. Quæro.4.vsq;
quo efficianṫ mariti,& rñ.gl.vsq; ad vltimū annū. & ꝑ illius rata
veniunt diuidendi,ut hic. Sed tunc quæro, qñ incipit vltimus an
nus.& dicit gl.ꝑ relationē ad primū.& bene dicit. Primum autē
dicit incipere post matrimonium contractū,& dotem datā.cui
addo,vel mulier in mora fuerit constituta,quia ab eo tēpore lu-
cratur fructus,& ei debent restitui &c.Quærit gl. quid si talis sit
fundus, qui bis facit fructus in anno, vel semel tantum in trien-
nio,vel quinquennio.& dic,vt in ea.Et circa id quod gl. dicit de
a fundo locato, pōt dubitari,an mulier teneatur stare locationi a
de quo remitto ad ea,quæ scripsi in l.emptorem.sup.locati.Bar.

A D D I T I O.

a Teneatur stare locationi.Habes ex his dictis,quod singularis successor,quam-
uis non teneatur stare colono,secus tamen est in vxore.de quo habes gl.fina.
in d.diuortio.ff.sol.mat.

§.Videamus.

Si filia efficiaṫ sui iuris morte patris,vel
emancipatione,actio de dote cōsolida-
tur in eius persona,ēt si a patre fuerit exhæredata,& dos ꝯfert,
37 & in legitima portione computaṫ.h. d.† No. quod exheredatio
filię, nō impedit cōsolidationē actionis pro dote competentis
cōcor.sunt in gl.Quærit gl.an idem erit si pater sibi soli expſſim
fuerit stipulatꝰ.& dicit,qđ sic.ar.inf.e.aut.sed quāuis.& s̃. §.illo.
Sed multi doc.tenent ꝯ gl.& multi cū ea.ideo examinemus,qō
nē,qa quotidiana est.Contra gl.vr̃ quasi casus a sensu ꝯrio.ff.so.
mat.l.pe. §. filiafam. ibi nec ꝑmissa nouandi aīo &c. & in l.quo-
ties.eo.ti.Itē in l.j.§.j.versi.si vero alij quæsita.ff.de col.do.& ff.de
pac.do.l.cum dos.& l.quæsiuit de iure.ff.de prob.qđ nō efficiaṫ
propria filiæ,sed transeat ad patris hæredes,vt cæteræ alię actio
nes similiter de iure Codi. ante istā ꝯstitutionē, vt ꝑbatur in l.
auia.& l.cū a socru.ff.de iu.do.& in l.fi.s̃.cōia vtri.iud.est igiṫ so-
lū videndū,quid hæc constitutio innouet,& aut. sed quāuis. &
gl.ista allegat.§.illo proculdubio.s̃.eo.ubi expressa. & tacita æq-
parantur.Sed tacita,& a lege ficta consolidatur in ꝑsona filię: er
go,& expressa:sed caue,quia ille.§.loquitur de expressa interpo-
sita,q̃ trāsit ad eius hæredes,ut ibi,nō de expressa a patre inter-
posita:nec de tacita,q̃ moriēte filia expſſa remaneret in suo sta-
tu in persona patris, & tacita cōsolidareṫ in eius persona:uñ ille
tex.nihil facit.Sed alii probāt sic, tacita consolidatur morte pa-
tris,& emancipatione in ꝑsona filiæ,ergo,& expressa.qa tacitū,
& expressum æquiparantur,ar.l.cū qd ff.si cer.pet. sed ista ratio
procedit,ubi tacita,& expſſa esset vniformis. nā tacita intelligi-
tur facta patri,& filiæ cōiter.& ideo consolidatur in persona fi-
liæ.& idē dico de expressa,quā pater faceret,sibi & filiæ.sed ubi
soli sibi:ita qđ si filiæ,tūc actio est solius patris, nec de cōsolida-
tione est tractādum:quia cōem,non habent; nec ad filium trāſ-
mittitur,nisi quatenus sit eius hæres. Alij uero, dicunt,quod ꝑ
ista gl.est casus in hoc. §. uideamus. & dicunt attendere, quod
loquiṫ de expressa actione ex stipulatu, quā pater sibi soli fecit.
ꝙ probari dicunt ex eo:qa litera ista dicit,ꝙ ipsa uidebaṫ in om-
nes hæredes patris:ut cæteræ actiones:non ergo de cōi patris,&
filiæ.quia illa consolidabitur ante istam constitutionem in per-
sona filię,ut s̃.de iur.do.l.auia.& aliis legibus.sup.alle.& l.post do
tem.ff.sol.ma.ſm unam lec. & ita dicit Cy. consultum fuisse Bo-
noniæ per unū ualentē doctorem,tam per istum tex.quàm etiā
per.§.& hoc ex rei uxoriæ.j̃.eo.& sic leges antecedētes per hāc
constitutionem sunt correctæ.ut hic in tex.apparet, & clarius.
j̃.eo.uers.& generaliter, & sine dubio ista est fortis ratio. Sed
Cy.nititur ei respōdere dicens,quod hic loquitur de tacita actio
ne ex stipulatu. & hoc dicit probari ex continuatione præcedē
tium,& sequentium,quæ principaliter de tacita stipulatione lo
quuntur.Constat autem,quod ex præcedentibus, & sequentib.
mediorum colligitur intellectus. ut s̃. de test. l.hæredes palam,
§.sed si notam, & de leg.j l.si seruus pluriū,ad fin. Et si replices
de illa non pōt hic loqui:quia illa ante constitutionem istā cōsi-
deratur in persona filiæ.ut d.l.auia.cum simili.Rñ.ipse,qđ illa lo
quitur secundum mediā iuris prudentiā:hæc ſm antiquiorem,
sic & de ac.ex stip.ſm antiquissimā iuris prudentiā loquitur. s̃.
eo.§.cum aūt.& ibi dixi. Et quod ibi de tacita loquatur intelle-
xit etiā ista gl.ideo formauit quæstionē,quid in expressa. Secun-
do inducit ista gl.authen.sed quis.j̃.e.ubi denuo nubēti cogitur
eādē dotem filię dare, ergo fortius in priore matrimonio perse-
ueranti,actio pro dote efficitur solida filię,patre moriēte,ut cir
cuitus euitetur,ar.ff.de cōd.ind.l.dñs testō. Item si nō diceretur
illā filię conseruare sic efficeretur heredum patris. & propter
hanc rationem Iac.de Ra.Ray.Mal.Ray.de Forli.tenuerunt istā
a gl.sed Iac.Bald.Rof.Odo.& Dy.contra gl. tenuerunt. a Quid igi-
tur dicam,uel eligam expauesco.Sed non omitto, quia authen.
sed quamuis.modicum mihi ur̃ facere.Et ideo attende.Nā si pa.
ter habet filiā,q̃ alias nō nupserat,& tūc nubit, & postea dotē
tradit,& stipulatur incōtinēti sibi reddi.dico,qđ pr̃,ut olim po-
terat,& sibi soli q̃ritur actio,ut d.l.auia.& d.l.fi.in prin.s̃.ꝯ.vtr.iu.
Et de hoc est ēt casus in d.l.aut.sed quāuis,in prin.ibi seu pactio-
nis iuris ad pr̃em redeat. nec dicitur ꝑ talē stipulationē minue-
re dotē,qa ñ fuerat aliàs maior,uel integrior,uel alia forma tra-
dita,sed vbi eam semel dotasset, & dos ad patrē reuersa fuisset,
tūc si prima vice eā dotauit pure,& simpliciter, ita,quod actio
fuisset cōis patris,& filiæ,nō posset nūc de nouo dotando stipu
lari sibi soli reddi,quia tūc ius ꝯsolidationis auferre nō pōt,quia
ad eā reuersa est cū illo fauore mulieris,quo apud priorē virū,
fuit,ne ei dr̃ diminuta,vel aliter tradita,quā prius,& ideo ista sti
pulatio,vel habereṫ pro nō interposita, vel suppleret, & censeṫ
cōis,ut prima.& iste nō est casus noster. si aūt prima uice eā do
tasset,ꝙ stipulatus fuisset sibi reddi iterato dotādo,idē pactū ap
ponere posset.qa ut dixi nihil diminueret,& ista oīa ꝑbat, aūt.
sed q̃uis.Sed ista nō attingūt dubiū nostrum, ꝙ est tam in hoc
primo,q̃ ī hoc tertio casu, si pater moriaṫ, durāte matrimonio
filię,an actio de dote sit transitoria ad hr̃des patris,vel nō, ut sic
facto diuortio sola mulier agat, uel ea post patrē in mr̃imonio
mortua,hæredes ipsius mulieris in dote repetēda,præferanṫ hr̃
dibus patris.Nā ſm cōem opi.ꝯstāte mr̃imonio, nō nasciṫ actio
de dote,ut no.in l.2.ff.de do.præleg.Et in hoc dubio versaṫ totus
huius.§.intellectus,& meo iudicio iste est casus huius gl. & huiꝰ
tex.vt dicamus filiā debere habere dotē ꝑcipuā,sed teneri ꝯfer-
re,si succedat patri &c.vt in litera,& ꝑ ꝯñs dico, qđ ad hr̃des ꝑ-
prios trāsmittit filia postea moriēs. & isto casu verificaṫ ista gl.
& ꝑbaṫ iste intellectus,& casus s̃.cō.vtri.iu.l.fi.vbi casus,qđ filia
viduata dotē ad patrē reuersā ex stipulatione paterna,patre po
stea moriēte recuperat,& hēt pręcipuā, & euanescit stipulatio
paterna.ergo idē,& fortius patre mortuo ipsa existēte adhuc in
matrimonio. & ita ibi scripsi. & vide circa mām multas qōnes,
quas scripsi in l.auia.s̃.de iur.dot.Quæro text.iste dicit,quod dos
ista sufficit ad querelā inofficiosi:an hoc ꝑcedat de iure aut. di-
cit gl.qđ non, qa debet habere iure institutionis,& bene dicit.
Sed dubitatur,si pater filiam simpliciter instituat in dotib.suis,
an sufficiat.& dic,vt not.in l.3.§.sed vtrum.ff.de min. & plenius
scripsi in l.quoniam nouella.s̃.de inof.test. Quærit Cy. an pater
filię possit in dotem substituere vulgariter, vel per fideicommiſ
sum.sed dic,ut dixi in d.l.quoniam nouella.in 2.& 3.q. Bar.

A D D I T I O.

a Contra gl.tenuerunt.Tu vide de hoc Bal.in l.fi.col.1.versi.sed pone,quod sta-
tutum dictat,& in l.auia.versi.& ex hoc dicto.sup. de iu.do.de quo vide Dy.
& alios in l.pe.§.filia.& melius in l.post dotem.ff.solu.ma.

§.Accedat.

a
38 a † Extraneus dotē dans,vel promittēs pro
muliere,vr̃ ei donare,nisi stipulatus,uel pa
ctus fuerit sibi reddi,& extraneus dr̃,q non habet in ptāte. h.d.
In text.ibi,vel prius verbis.dic qñ pactum, & nō stipulatio inter-
cessit.Ibi pręsumaṫ,improprie loquitur,ut ī gl.quā nota,ut scias
eā allegare.nā præsumptio est super incerto,& fictio sup certo,
ideo dicimus,qđ fictio est ꝯria ueritatis assumptio. Ibi fecisse sti
pulōnē.nota,qđ mulier fingiṫ stipulata,ubi alius nō ē stipulatꝰ.
Ibi eū donasse.collige, qđ titulus dotis ex parte mulieris est lu-
cratiuus,vt hic.& l.si fraudator.§.1.ff.de his,quæ in fra.cre. licet
39 ex parte viri sit onerosus & l.ex ꝑmissione.ff.de ac.& ob. † Vlti
mo no.quis in hac materia dicatur extraneus. Quęrit gl. quid si
extraneus tpe ꝑmissionis nihil ē pactus,sed tpe traditionis, vult
pasścici,vir aūt nō vult,& dic,vt in ea.Sed caue, qa titulus qōnis
in sua forma,non habet dubiū,ex quo vir pacto non consensit,
Sed vt res sit dubia,pone tpe traditionis pacto ꝯsensisse, & ar-
gu. quod ex tali pacto deṫ actio,ut in gl.Contrariū tene secūdū
Io.per l.ex ꝑmissione,in fin.j̃.tit.j. Et probatur ratione, vt eadē
solutio inducat liberationem,& obligationē,& sic operetur ꝯ-
rios effectus.& hāc rationem posuit gl.in l.si intra, & in l.in tra-
ditionibus.ff.de pact.& dixi in l.legem.s̃.de pact.Et cōfirmaṫ, qa
pactum factum cū viro, nō pōt innouare obligationē iam quæ
sitā mulieri.Nō ob.ll.quæ uidentur uelle, quod pactum factum
tempore traditionis ualeat,qa intelligi deberet qñ dos incipit a
pręcedenti traditione,ut latius scripsi in d.l.legē. Subiungit gl.
& notabiliter,quod ex sola promissione dos est.unde uir graua
ri non potest postea.ut l.si donaturus.§.j.ff.de cōdictio.ob cau.
40 † No,igitur,quod ex sola promissione dotis, mulier dicitur do-
b tata b & pro hoc habes tex.dicentē,quod mulier habet dotē co
qđ uir habet ꝑmissionē,ut in l.eū.§. 1.uer.sed is.ff.de admi. tu. &
ibi gl.Ex quo infertur,quod si statuto caueṫ,quod mulier dota-
ta excludaṫ à successione parētū,fratre,uel filio defuncti admiſ
so,illa pro qua dos est promissa,licet nōdū tradita per statutum
dicitur exclusa.Et similiter si maritus lucratur ex statuto dimi-
dietatem dotis, uxore præmortua in matrimonio, tale statutū
locū hēt, etiam si nondum dos sit soluta; sed tantū promissa.&
si mulier nondum erat ducta ad domū uiri,quid iuris esset. ple-
ne scripsi

A D D I T I O N E S.

a Accedit.Adde d.Soc.consi.291.incil.visis literis mihi.ver.præterea dico in 2.
parte.car.213.& quando extraneus dotando videatur donare.vide in l.fi. &
ibi d.Alex.de Imo.supra,de do.promiſ.

b Dicitur dotata.Adde d.soci.consi.207.incip.in causa d.Anne. ver. sed ad hoc
spondet patronus.in 2.parte.char.81.& consi.70.incip.in præsenti consultō
ne.ver.confirmantur præmissa per tex.in d.par.ch.37. quod dos quando tra
ditur,dr̃ filia dotata,quia ꝯctus dotis est ꝯctus,qui rem perficit,licet non in-
cipiat à traditione;sed a promissione, & promissio non dr̃ ꝯctus, nec est ꝯ-
ctus nominatus.

41 ne scripsi in l.cum inter.s̃.de don.ante nup.† Quęrit gl. an parē-
ti mulierē in ptāte nō habenti quā dotaui,tacita actio ex stipu-
latu cōpetat.& dicit qđ non ꝑ istum tex.in uer.extraneū.q duo
copulatiue requirit. Sed in ꝯrium arguit de plurib.ll.primo de l.
si filio.ff.de repu.& de l.filię meæ.ff.sol.ma.quæ ambe ponūt eū-
dem casum Scđo,ꝙ ibi pater fuit stipulatus dotem sibi reddi in
casu mortis filiæ,licèt emancipatæ.Et si replices ibi agit ī casu di
uortii,eđ nō pōt ex expressa,qa in eum casum nō est ꝯcepta,igi
tur agit ex tacita.Et ego rñdeo,qđ agit ex expressa,q̃ ad hūc ca-
sum extēdiṫ,qa filia in fraudē pr̃is diuortiū facit. Ne igitur fraꝰ
ei prosit,& patri dannū afferat.lex uolē ex stipulatu,uut cōpete
re patri.Si pater igit nō fuisset sibi stipulatus, nulla actio cōpe-
teret.Scđo inducit gl.ff.de eui.l.pater filiæ.ver.ꝙ si emancipa-
ta.Sol.ut ibi no.ꝙ loqtur in casu in quo pr̃ fuisset stipulatus. iō
notanter dicit in vno casu, videlicet in casu stipulationis a patre
interpositæ.vel si intelligereṫ qđ pr̃ nō fuit ibi stipulatus.intelli-
ge qđ vno casu ad eū reuersura esset.puta ea mortua.nullo alio
successore ltio relicto,nisi patre. Tertio inducit. l. ꝑfectitia ibi,
ut a patre ꝑfecta,sed non est ꝑfectitia eo respectu, ut ei nisi fue
rit stipulatus,tacita q̃ratur actio ex stipulatu,ut ibi no. & in l.2.
§.j.sol.ma.Quarto inducit.l.si ab hostib.ff.so.ma. Sed rñdeo, qđ
licèt uerè non fuerit in potestate,fingitur tñ fuisse fictione le-
gis corneliæ,ut ibi ꝑ Dy.& sic remanet gl.bona, & uera per istū
tex.licèt qdā fuerint huic textui visi rñdere,ut in gl.sed est diui-
nare,& tex.uiolare.Et ego confirmo opp gl.in conuincibili rō-
ne,uidelicet,ꝙ emancipatio,quam pater fecit de filia tollit iꝰ iā
patri quæsitum,& ꝯsolidat illud in persona filiæ,ut suo. eod.l.
uideamus.ff.so.ma.l.2.§.j.uer.qđ si sui iuris.ergo multo fortius q̃
rendum impedit,arg.l.acceperam.& l.per te. sup. de usu. Quærit
gl.successiuè,si pater habens filiā in ptāte,stipulatus est sibi do-
tem restitui.Dñt quidam expressam non ualere, pp tacitam. gl.
tenet contrarium,& respondet duob.modis. Primo quod taci-
ta fingitur non nata secundo,unde verè non est nata, & hęc se-
cunda verior,quia stipultio.q̃ fingitur,a lege,fingitur, ubi alia
non est interposita.ut s̃.eo.§.j. Vbi est ergo alia interposita, nul
la fingiṫ interposita,& ꝑ ꝯñs,nec actio nata. Quęro ab extra, an
hæc dicta in dote,locū habeant in donatione pp nuptias si pa-
ter dat donationem,uel extraneus.& dicit Cy.quod sic. arg.sup.
42 de iur.do.l.fi.& in auth.de ęqua.do.per totum.† Vlterius iste tex.
inducitur in arg.si frater dotauit sororem de bonis cōibus, qđ ī
diuisione bonorum non possit imputare dotem,quia partē suā
a uidetur ei donasse:a ut hic.Sed Ia.de Ra.dixit contrarium. & ad
hunc tex.respondet,quia donare videtur,ut a marito,non repe-
tat ipse,sed mulier.sed mulieri imputauit,tanquam gerēs nego
tium suum utiliter.Sed hoc est destruere istum tex. ideo prima
pars uidetur uera,ut dixi sup.de do.promiſ.l.fi.in 7.q.

A D D I T I O.

a Ei donasse.Adde soc.consi.291.inci.visis literis mihi.uer.præterea ista causa.
in.2.par.chat.212.ubi de hac materia plene.& no.

§.Et hoc ex rei vxo.

3 † Actio ex stipulatu pro do
te,ꝯsolidatur in persona fi
liæ sicut actio rei vxo.mortuo patre.h.d.Nota casum in quo lit,
contest.actio non transit ad heredes,licèt sit regulariter contra
insti.de ppe.& tēpo.ac.§.pe.Verum reuocatur in dubium,an de
tacita actione ex stipulatu,q̃ est cōis patri,& filię, an de prop ria
patris,qñ sibi soli ē stipulatus,loquatur.Vt vr̃,quod de tacita lo-
quatur pp id,quod de ꝯsensu filię adhibendo dicit. nam in ex-
pressa solus pater agit.ut suo.de iur.do.l.auia.& sup.com. vtri.iu.
l.fi.& in seq.auth.sed quamuis.in prin.Alii dicūt,quod ēt de ex-
pressa loquatur,& quod hic corrigantur omnes leges anterio-
res,quæ dixerunt ꝯrium arg.j̃.eo.uer.& generaliter.& auth.sed
quamuis.debet intelligi,ut iore pactionis ad patrem peruene-
rit,forma,tamen huius,l.seruata,& circa hoc vide, quod dixi in
§.videamus.alia tacta per.gl.j̃.vide per tex.Barth. de Sa.y.

S V M M A R I V M.

1 *Pater dotem filiæ ad se reuersam,an possit minuere ea denuo nubente.*
2 *Pater an teneatur dotare denuo filiam contra voluntatem suam nubentem.*
& num.3.
4 *Pater an teneatur filiā viduæ religionem intranti,eandem dotem dare, quam*
dedit ei nubenti.
5 *Pater quando possit dotem filiæ promißam sibi stipulando diminuere.*
6 *Pater an possit alienare rem dotalem ad se reuersam.*
7 *Mulier secundo nubens tantum secundo viro dare debet, quantū primo dedit.*
8 *Patre volente dotem filiæ propter fortuitam cladem minuere, quis illam cla-*
dem probare debet.
9 *Res dotalis alienari,uel obligari non poteſt etiam mulieris accedēte consensu.*
10 *Res mobilis in dote data,an possit alienari.*
11 *Maritus an possit rem dotalem alienatā vēdicare, quādo alienatio non tenet.*
12 *Pacta dotalia,quæ dotis conditionem non reddunt deteriorem, seruanda sunt.*

A V T H E N T I C A.

Sed quamuis.

1 † Pater dotem filiæ ad se reuersā,
ea denuo nubēte, potest minue-
re:nisi eius patrimonium fortuito fuerat diminutum.h.d.
¶ Reuoco primo in dubium,an hæc authenti. loquatur in filia
emancipata.& dicit hic Cy.ꝙ sic propter alternatiuā hic positā
Ibi ptātis seu pactionis vere & sic colligit ipse, quod pater dans
dotē ꝑ filia emācipata,nullā habet actionē:nisi stipuleṫ,sibi red-
di,sicut nec extraneus,& hoc totū fateor. Sed addo,quod etiā
quod de pactione,dicit,potest, etiā in filiā in potestate locū hē-
re puta,qñ pater est sibi soli stipulatus,de quo vide,qđ in præde
denti ver.dixi.& hoc dixi, ut præcedens pars loquatur quando
2 nulla stipulatio intercessit.† Secūdo iuxta verbum nubentē, re-
uoco in dubium.quid si nubat contra voluntatē patris.dicit gl.
quod pater eam denuo dotare, non tenetur,ꝑ l.si ut proponis,
la.2.s̃.de nupt.Sed caue,quia ibi matrimonium nō valebat nos
uero loquimur ubi ualet.& illa l.si vt proponis, a sensu cōtrario
vel ratione cessante uidetur probare contrarium. & pro hoc ēt
facit litera in corpore.Dicit enim filia nubente,& non dicit pr̃e
nubente. vnde solum ad filię matrimonium uidetur spectare.
Præterea.l. ista loquitur nedum de filia in potestate: sed etiā in
emancipata.& utranque dotare cogitur pr̃,ut l.fi.s̃.de procu. &
tñ emancipata: licet patris consensum debeat explorare. ut s̃.
de nup.l.in conuentione & l.uiduę. tñ illud est ex debito hone
statis,nō necessitatis,ut l.filius emācipatus.ff.de rit.nup.& no.in
3 d.l.uiduæ.uel saltē maiore 25. annis. ut d.l.in ꝯuētione.† Ex his
infero,qđ si filia erat talis conditionis, quod patris consensum
non teneret explorare, uel sequi pater eā denuo dotare teneṫ.
Sed a tantā dotem quantam priori uiro dedit.Rñ.aut uir secū-
dus est dignus tātā dotę,uel nō,ut primo casu teneatur:secūdo
nō. Vel aliter.qa aut filia nubit,ꝑter patris consensum: & habēt
locū ꝑxime dicta. Aut contra eius voluntatem:& tūc aut pater
ꝑhibebat simpliciter eam nubere: & tunc propter stimulū ar-
nis filia excusaṫ,& pater iucusatur.maxime si. 25. annos filia ex
cesserat,ut s̃.de inof.test.aut.sed si post. Aut nō prohibebat sim
pliciter,sed respectiue:quia nō uolebat ei,quē recepit,sed alij,&
tūc si pater bona rōne mouebaṫ,nō tenetur,alias sic argu.l.si fi-
4 lius eius.ff.de ri.nup.† Quæro nunc, qđ si uidua ingrediaṫ mo-
a nasteriū, a an pater eundē dotē cōpellatur ei dare,q̃ uiro dedit.
dicit Cy.ꝙ gl.hic dicit,quod sic,ar.in aut.de san.epis̃ §. sed hic in
pręsenti.Sed ego gl.nō habeo,sed suedat ratio.quia nubat Deo
qui nobilior,& dignior est sine cōparatione priori uiro.In con
trarium facit qa dos datur ampla propter onera matrimonij &
etiā propter parentales captādas,sed ista cessant in casu nostro,
ergo.Præterea in seculo multa seruitia est recepturus pater a fi
lia, quæ nō p̃t exhibere ei monacha facta. Ad rationē in ꝯrium
respondeo,quia fateor,quod nubit Deo,qui requirit solū aīum,
nō diuitias.dico igitur,quod consuetū est dari monasterio in si
mili casu, habita cōsideratione ꝯditionis personæ, & onerum
dēt,& huic dari. Tertio circa idem quæro, quid si filia denuo
nō nubat,& moritur pater,quid erit de dote.respōdet gl. 1. qđ
si pater filiā instituit,cū extraneis,dotē habebit præcipuā, si cū
fratribus instituit,uel ab intestato succedit,dotē ꝯfert iuxta for
mā traditā in l.fi.s̃.ꝯ.utr.iud.Addit Iac.de Ra. quod si pater filiā
exhæredauit ipsa exhæredatione nō obstante,dotem ab hæredi
bus patris recuperabit,uel ab hæredibus uiri, si adhuc apud eos
erat,& sic si uelit possit nubere secundo. Et ꝑ hoc accedat text.
s̃.in §.uideamus.Sed quidam dixerunt ꝙ primū mr̃imoniū dura
bat,& sic nō erat exacta. ubi ergo,ñ duraret, & esset exacta,dñt
ab hæredibus patris demū exigi posse ꝑ filiā exhæredatam, si ip
sa nubat,& non aliter,quasi hoc onus sit bonorū in casu nuptia
5 rū.† Quarto circa uerbū diminuere.quæro cū gl.1.an pater,qñ
dotē ꝑmitit ꝑ uiro,uel qñ dat:& supple nec antepręcessit ꝑmiſ
sio possit sibi stipulādo diminuere.& dicit gl.ꝙ sic.ut l.quoties.
ff.so.ma.Sed caue,qa ibi,ñ minuit licet ī redditione aliter stipu-
laṫ,quod tacite intellectū fuisset a lege.uñ ibi in actu stipulandi,
6 hic minuendi.† Quæro circa idē,an pateṫ rē dotalē ad se reuer-
b sam poterit alienare. b dicit gl. qđ nō,qa ex quo nō p̃t diminue-
re nō p̃t alienare.ita no.s̃.de iur.do.l.rē quā.Sed qdā cōtra pro-
pter uerbū mēsurā.qđ statim sequiṫ in tex. & sic quātitatē, uel
corporis æstimationē Imperator considerauit. uñ sufficere dēt
patrē idoneū remanere in tātūdē.Idē qa hæc litera, & in corpe
dicit,quod filia nubēte, nō pōt minuere. nō ergo ſm tp̃s ante-
rius,sed ſm tp̃s secūdarū nuptiarū loquiṫ,ut l.in delictis.§.si ex-
traneus.ff.de noxa.Itē ꝑ hoc bene facit.ff.pro soc.l.si socius pro
filia.uer.quod si salua.ubi dationem eiusdem rei,uel alterius po
nit in potestate patris.Ego non discederem a gl.sane intellecta
scilicet, ut alienare, non possit, priusquā ei nubenti aliam rem
eiusdem æstimationis in dotē dederit.postea sic,ut mulieri ple-
7 nius cautum sit.& ita considerari possunt opiniones.† Quinto
principaliter quæro,hic loquitur in patre,quid in scipsa mulie
re,dicit

A D D I T I O.

a Ingrediatur monasterium.Ludo.Ro.sing.suo 384.inc.auth.sed quamuis.tenet
cum isto pro quo alle.dictū sing.Io.An.in addi.ad Spe.in ti.qui filij sint legi
§.in hoc.in addi.q̃ inc.Martinus de Fano.de quo ꝑ Pau.de. Ca.cōsi. 123.

b Poterit alienare,ad hanc aūt. Vide notata ꝑ gl.Cy.& Bal.in l.rem. s̃.titu.1.vbi
quæritur,an fundus in dotem a patre datus filiæ,ad eū reuersus, soluto ma-
trimonio ꝑ mortem viri possit per patrem alienari, viuente filia,& ꝙ possit,
facit iste tex.qui dicit mensuram non autem dixit substantiam.& pro hoc ēt
quia reuerteretur in dominium patris l.2.infra.de bo.quæ libe.

re,dicit gl.quod quantũ ipsa dedit primo viro,tm̃ dẽt dare secũ do.i.intelligit tm̃ ꝯuenisse dare scd̃o. Allegat gl.ff.de iure do.l.do tẽ,sed ea loqt̃ ĩ eo viro a quo diuerterat, vt patet ex l.seq.ex quo facilior est p̃sumptio renunciationis,vt ĩ.e.ti.l.diuus.Doc.transeũt cũ gl. ponũt in themate, ꝙ ipsam dotẽ simplr̃ scd̃o viro ꝓmisit:& tũc nõ ẽ tm̃ dubiũ,iõ.gl.no. q̃ idẽ vult vbi de dote ñ fecit mẽtionẽ. Quęrit gl.qd ĩ extraneo ad quẽ dos fuit reuersa ex pacto, vl̃ stipulõne,si postea mulier nubat scd̃o,dicit gl,aut ipse ñ ꝯsensit scd̃o m̃rimonio,& nõ tenet̃ dotẽ dare, vt l. stipulõnẽ, & l.seq.Aut cõsensit:& tũc tenet̃ denuo eã dotare.ar.ff.de pact. dota.l.cũ maritus.§.Titius.Or attende,q̃a iste secundus casus,ñ est sic expeditus:q̃a in §.Titius.loquit̃ qñ dos nõ erat exacta,qñ ꝯsensit, vt reintegret̃ cum illo a quo diuerterat. Præterea tex. ibi dicit si cõsensit, vt eadem q̃titas loco dotis esset: & iõ casus iste nõ videtur sic expeditus.licet & gl.ibidem dicat,quod presumit̃ per.l.ex stipulatio ff.de iure dot.quæ etiam hoc nõ probat, cum & ibi videat̃ velle, qđ doti constituendæ debeat consentire.vnde gl. tene cordi.

8 † Quæro qñ pater vult diminuere ꝓpter cladẽ fortuitã,q̃s debet hãc cladẽ probare.dicit glo,quod pater. & ita dicit tex.in corpore,de equali.do.§.q̃a vero,col.7.facit l.publicati.ĩ.de testa.& ex hoc habes qđ diues, vel locuples, nõ p̃sumit factus inop,vel minus idoneus; nisi ꝓbet̃; & est rõ, q̃a q̃libet p̃sumit̃ locupletari,vt ĩ.arbi.tu.l.si defunctus.Quero pen. si filia aliũde est locupletata,an tũc pr̃ ei dotẽ diminuere poterit.dic,ꝙ nõ.& est de hoc tex.notãdus in corpe.Itẽ q̃ri p̃t si pr̃ a
a ꝑ inopiã viri dotẽ recuperare nõ poterit, an denuõ eãdẽ dotare teneat̃;& dic,ꝙ nõ,si culpa possit imputari filię;alias tenetur. ar.ĩ.de colla.auth.quod locum.

ADDITIO.

a Si pater. Adde Soc.consi.391.incip.visis literis mihi.ver. præterea,respõdeo, in 2.parte.ch.212.vbi hoc idem inducit allegat,& firmat.

9 **§.Et cum lex.** † Fundus dotalis vbique positus, non potest alienari,vel obligari,etiam consentiente muliere.h.d.Et primo legem Iul.extendit. secũdo corrigit,vel declarat.secunda ibi:cum autem.Quærit gl.de intellectu huius literæ ibi, sed ne ex consensu &c. Et ponit tres intellectus,& probat primum. Sed vt res lucidius pateat,dic aut cõsentit mulier alienationi fundi dotalis;& proprie dotalis,q̃a inęstimati;& non præiudicat sibi, vt hic,etiam si iuret, vt nota.ĩ.in alia gl.& hoc de iure nostro.De iure canonico propter iuramẽtum,non p̃ot contrauenire,extra de iureiu.c.licet.lib. 6. Aut ꝯsentit alienationi fundi ęstimati in dotem dari:& tunc preiudicat sibi,vt hic in litera. qđ intelligo si supersint viro res ex q̃bus possit satisfieri vxori;nõ aliàs,vt s̃.tit.j.l.in reb.& s̃.ad velle.auth. siue a me. Aut ꝯsentit alienationi alteriꝰ rei mariti. & p̃iudicat sibi,vt hic & s̃.ad velle,auth.iubemus:& dic,vt ibi. Aut cõsentit alienationi rei sibi ꝑ nup.donatæ.& dic,vt in d. aut. siue a me.
10 † Quærit gl.tex.iste loquitur in re immobili. a Sed q̃d de mobili
a in dote data,dicit gl.qđ vr̃ qđ teneat alienatio,qđ patet,q̃a seruũ dotalẽ manumittit.ĩ.de seruo pig.da.l.j.& q̃a cũ hic ꝓhibeat in immobilibus,ꝓmittere vr̃ in mobilibus,arg.l.cũ p̃tor.ff. de iu. & hac partẽ firmat gl.insti.q.alie. licet.in prin.& ibi vr̃ casus ꝑ dictionẽ tãtũmodo soli. & hoc tenet Azo in sum.in ti.de fun.do. hoc idẽ Iac.de Ra. per dictas rõnes. Addit ẽt qđ ꝓhibitio alienõnis in reb.ecclesię,nõ trahit̃ ad res mobiles,vt l.iubemus, auth, hoc ius porrectũ,s̃.de sacrosa.eccl.& q̃a hoc erat olim ĩ tutorib, vt ĩ.de admi.tutor.l.lex q̃ tutores. Sed q̃dam alia gl.in auth. siue a me,ĩ fi.gl.magne distinguit.Aut res mobiles ñ possint seruãdo seruari;& tũc nõ possit,ar,d.l.lex q̃.fallit libertatis fauore. ĩ. de seruo pig,da.ma,l.j.Sed Pet.& Iac.de Ra.in rebus mobilib.distinguunt sic, Aut q̃rit̃,an possit alienare sine voluntate mulieris,ĩ præiudiciũ eius,ita,ut sol.ma.possit ea vendicare:& dicit nõ p̃t. & no. in dispositione,l.iulię. q̃a illa tm̃ in rebus soli disponit,sed alio respectu,q̃a licet maritus interim sit dñs,tñ sol.ma.dñiũ est reuersum ad ipsam mulierẽ,vt.s̃.ti.j,l. in reb. q̃ ẽt in immobilib, loquit̃.Et sic m̃rimonio soluto poterit vendicare, sicut ille q̃ vẽdit rẽ suam sub pacto adiectionis ĩ diem.ff.de in diẽ.adi.l.l. 3. vel 4.facit ẽt in similib.ĩ.e.de leg,l.fin,§.fi.& auth.res.q̃. Aut q̃ritur vtrũ possit alienare voluntate mulieris: & tũc, aut mulier consentiendo vr̃ intercedere;& tunc nõ p̃t; q̃a ꝯsensus mulieris ei nõ p̃iudicat,vt s̃,ad vell.l,si mulier. Aut vxor ꝑ ꝯsensum non dr̃ ĩtercedere;q̃a ñ alienat ex necessitate;& tũc tenet alienatio,& p̃iudicat mulieri.vt tñ istę opi.euitent̃,est cõsiliũ,vt res mobiles
11 dent̃ ęstimatę maxime q̃ deteriorant̃ vel corrũpunt̃ ĩ tpe.†Quæro in casu in quo fundi dotalis nõ tenet alienõ, an maritus ipse poterit vẽdicare,& dicit gl.ꝙ sic,q̃a dñs remanet,ut l.doce.s̃.de rei ven,& alibi addit, Et q̃a ꝯ factũ suũ,ꝙ est ꝯ legẽ q̃s venire p̃t vt.ĩ.de agr.& cẽsi,l.queãdmodũ li,xj.& ĩ.de li.cau,l.j.& ita no.in sti.q̃b.ali.licet,ĩ prin,& idẽ dicit Cy.& do.Quæro an aliquo casu, fundi dotalis permittatur alienatio.dicas quod sic,vt ĩ.dicam de fun.do.l.j.&c.Barth.

ADDITIO.

a Loquitur in re immobili. Adde quid si illas res immobiles, conuertãtur in rẽ mobilẽ,puta datus fuit mulieri in dotem fundus, quem maritus postea vẽdidit,& res mobiles ex illius precio postea emit, & vide quod in fi. no. Lud.Ro.sin.suo.227.incip.tu habes,l.vnicam.

1 **§.Illud.** †Pacta dotalia,q̃ nõ sunt ꝯ legẽ,sunt obseruãda.& hæc lex corrigit oẽs alias sibi ꝯrias.& sibi locũ vẽdicat in dotib.post hanc.l.ꝯstõnẽ datis,vel ꝓmissis, nõ ante.h.d. Et circa hoc ultimum,vide quod scripsi in l.leges.s̃.de legi.

Da pactis conuentis,tam super dote, quàm donatione propter nup.& paraferna. Rubrica.

¶ Continua rubricã,ut in gl.Vel dic,ut dixi ꝓxime.in §. illud, qđ pacta dotalia q̃ nõ sunt ꝯ legẽ sunt seruãda.Iõ vt de iis cognoscamus,de his subiicit,& latiꝰ,q̃a ẽt de celebratis sup donõne,ante nup.& sup parafernis,& q̃ dicat̃ paraferna:vñ dicat̃,dic,vt ĩ gl.j.

SVMMARIVM.

1 *Pacta nuda etiam super dote non sunt seruanda.*

LEX PRIMA.

Legem. Ista lex de verbo,ad verbũ posita est in l.legẽ.s̃.de pac.& iõ de eius materia vide q̃ ibi plene scripsi,
1 vt tñ nõ omittam stilum summarii dico breuiter.h.d.†Pacta nuda ẽt sup dote non sunt seruanda,& nõ dr̃ nudũ qđ coherentia ꝯctus,seu traditionis est uestitũ.h.d.Et ꝓpositio ne casus intellige,qđ ante tempus nulla p̃cesserat. Pro positione casus intellige,quod ante tp̃s traditionis nulla præcesserat promissio dotis, aliàs pactum actionẽnon produceret vt no.sup.ti.j.§.accedit,& vide quæ ibi dixi,& latius.in d.l.legem.

SVMMARIVM.

1 *Pactũ de dote retinẽda, ꝑtextu liberorũ ipsi mulieri dotẽ repetentinõ obstat,*
2 *Stipulatio contra dotis fauorem facta,est inualida.*

LEX II.

1 **Quamuis.** †Pactum ꝯ fauorem dotis,non ualet.h.d. Vel sic.pater mulieris non p̃ot pacisci, ut viro ꝑ mortuo,liberis existentibus,pars dotis retineatur pro liberis. h. d Oppo.de l.auia,& l.cum a socero,supra,de iure do. Glo. soluit trib.modis,sed prima solut.non est bona, ut patebit ex reprobatione tertiæ.Item hæc prima supponit vnũ falsum, videlicet qđ pactũ,uel stipulatio post traditionẽ dotis, sed ante nup. dicat̃ ex interualio factũ,qđ est ꝯ.l.quoties,uer.plane.ff.so.ma. Scd̃a quã approbat gl.diuinat quãrũ de aduentitia hic intelligit. Itẽ nõ ẽ bona quia inter profectitiã & aduẽtitiã quantũ ad casum nostrũ nõ est fienda differẽtia,vt patebit ex seqẽtib. licet aliàs sit dñia,iõ suppsito,ꝙ hic fuerit ꝓfectitia.Glo.sol. ult. ꝙ hic fuit pactũ,ibi stipulatio,nã stipulatio patris est maioris potentię quam pactũ,ut d.l.auia,Sed caue,q̃a hoc supponit, ꝙ si hic interuenisset stip̃lo,p̃iudicasset filiæ.ꝙ nõ ur̃ verũ: q̃a si hic fuit stipulatio, habemus dicere,ꝙ fuit interposita a viro,cuius fauorẽ, & commodũ respicit,sed q̃uõ pr̃ ꝯsentiẽs stipulationi potuit p̃iudicare filiæ supuiuenti; cũ nõ possit sibi pri: Nec ob.l.auia.q̃a ibi stipulabat̃ pr̃ ad sui ꝓfectũ.Forte gl,uolens rñdere huic.l.subiecit, qđ in effectu tm̃ sibi,& nõ mulieri p̃iudicat,q̃a pr̃ eã denuo dotare
2 tenebit̃.†Sed hoc nõ ob.dico istã so,non bonã; & ꝯ eã est alibi gl.q̃ tenet ꝙ ẽt stip̃lo,isto casu nõ valeat,tanq̃ facta ꝯ publicũ fauorẽ dotis,q̃ dictat dotes saluas remanere mulierib.vt l. 2. ff. de iure dot,& l.j.ff.sol.mat.& hæc est gl.4.ĩ l.cũ dos.ff.de pac. do. Et qđ stipulatio nõ teneat,sicut nec pactũ,ꝓbo, q̃a utrunq; ꝓponitur ad retinendũ & sic ad excipiendũ.Sed natura pacti est ꝙ vbi aliàs nõ ꝓsit ad agendũ,ꝓsit tñ ad excipiendũ,ut ff.de pac.l.si unus.§.pactus.Sed in casu isto,nõ ꝓdest ad excipiendũ, ergo nec stipulatio.Et utriusq; est rõ,fauor publicæ utilitatis,ut dixi . nec ualet dicere,qđ denuo dotabit̃;q̃a & idẽ dici posset in pacto. Itẽ forte tũc nõ esset pr̃ soluẽdo.Itẽ denua dotãda est,s̃m facultatẽ & vt l.4.s̃.de iure do,Sed in casu nr̃o cogeretur seruare,ut s̃.tit.j. auth.sed q̃uis.& hęc pars utilior est mulierib.iõ seqẽda.Cõcludo ergo,nec ꝑ stipulationẽ,nec ꝑ pactũ posse patrem dotẽ filiæ minuere,ut lucrõ cedat viro,vel liberis eius illa supuiuẽte. Nec ob.l.auia,& l,cũ a socero.q̃a pr̃ ibi stipulatur sibi,In casu nr̃o ꝓmittit ad ꝓfectũ mariti,& p̃iudiciũ filię,& hæc est vera solutio,

SVMMARIVM.

1 *Actio non queritur filio ex pacto matris.*
2 *Filius in potestate,an possit stipulari a patre.*

LEX IIII.

1 **Pactum.** †Pactum matris non prodest filio, a ẽt in dote
a restituẽda,ut ꝯ patrẽ dẽt actio,sed ꝓpria filii stip̃lo, sic.h.d,Expone tex.ibi l̃ra.hoc uerbũ cõiũgi dẽt cũ verbo, nñouel cũ verbo,stip̃lo,qđ ẽ s̃.Ibi nõ potui.s.pactũ dotale, qđ ẽ. s̃.ibi itercedẽte,qđ ẽq̃ñ ꝑ uos iterposita fuerit.Op.ꝯ primã partẽ de l.Galꝰ.ff.so.ma.Sol.qđ directã nõ q̃rit,ut hic,sed vtilẽ sic,vt
2 ibi, & ĩ.e.l.pr̃,melius dic, vt ibi dicã.†Op.ꝯ scd̃am partẽ, q̃ attẽta implicatiua maxime, uult quod filius ĩ potestate potuerit stipulari a patre contra insti.de inuti.stip.§. item inutiles. Glo. soluit tribus modis.primo qđ hic loquit̃ in filio emancipato, & dictio maxime, maxime,ut abũdãs,tolli dẽt de medio,ꝙ est tex.uiolare.Secundo ꝙ dos hic erat aduentitia,q̃a matris, ideo tenet stipulatio, q̃ nõ teneret ĩ ꝓfectitijs,ut in ꝯrio.Ista glo.sentit,qđ in aduertitijs hodie nascit̃ obligatio,ẽt ciuilis inter patrẽ,& filiũ,ꝯcor.gl. ĩ auth.vñ si parẽs.s̃.de inof.testa.de quo ꝑ gl. & doc.in l. frater a fratre.ff.de ꝯdi.indeb,& ff.de fide.l.si q̃s ꝑ eo.§.j.& q̃a Iac.de Ra. tenuit ꝙ nec hodie nascat̃,sicut nec olim.Iõ hãc sol.ipse nõ approbauit,nec tertia rõ,q̃a diuinat,iõ soluit ipse, ꝙ speciale est ĩ dote sic,qđ dñium rei dotalis recedat a patre, & statim trãseat in filiã q̃ hẽt in p̃tãte,ut l. Põponius filadelphus.ff.fa.her.qđ dicit Cy.notandũ eẽ,qđ nõ placet,q̃a ibi fauor dotis interuenit, hic nõ, q̃a filius hic stipulatur cum dos esse desierit per mortem matris.Iõ teneo secundam,pro qua hic est casus ad treb.l.iubemus.

ADDITIO.

a Filio. An ex pacto matris acquiratur filio,vide ꝙ dicitur de verb. ob.l.stipulatio ista.§.alteri.ubi per doc.
a Ex quo infero quod mater pro filiis stipulari non possit.de quo vide Pau, de Cast.in l.huiusmodi.ff.de leg.j.& Bal.hic distinguentem, a cuius distinctione non recedas.

LEX II.

Fructus. Fructus dotis ex pacto reuersi in alimentis mulieri,nõ possunt repeti.h.d.gl.legit duobus modis.dic,ut in ead. &c, Barth.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de successione futura non ualet inter maritum, & uxorem,*
2 *Promittere bona sua,an possit quis per stipulationem.*

LEX V.

a **Hæreditas.** a † Pactũ de futura successione, nõ ualet ẽt
1 inter maritũ,& uxorẽ.h.d.s̃m gl.Vel sic pactũ,ut bona mulieris post eiꝰ mortẽ pertineat̃ ad maritũ,nõ ualet,h.d.Et legit̃ duob.modis,uno in extraneo, alio ĩ marito. Primus notabilior,& ꝓbat̃ ex uerbo extraneis,in prin.posito. Quæ
2 rit gl.q̃ dñia sit inter pactũ,& testm̃,& dic,ut in ea,†Quærit glo. an q̃s possit alicui ꝑ stipulationẽ ꝓmittere bona sua, & dicit qđ sic,ut s̃.ut ac,ab hæ.l.j.& idẽ no.ĩ l.fi.s̃.de pac. ubi uide qđ ibi scripsi.Sed q̃ro ĩ casu huius.l.q̃ñ mulier paciscit̃ cũ uiro,ut oĩa eius bona ꝑtineãt ad uirũ post mortẽ mulieris,an q̃a pactũ nõ faciat cũ hr̃ede,in saltẽ dotalia faciat eũ lucrari,q̃dã qđ sic,arg.ĩ.l.proxime,dicẽtis ẽt de hoc eẽ casũ hic,ibi q̃ dotis titulo, a sensu ꝯrio. Sed illa uerba sũt pacti,& thematis, nõ decis. cogitãdũ reliquo.

ADDITIO.

a Hæreditas.De intellectu huius.l.uide Bar.in l.fi.supra.de pac.in pe.col,& ad de quod ad hanc.l.facit.l.verba contraxerunt.ff.de uer.sig.in contrariũ uidetur tex.in l.tale pactum.§ j.ff.de pac.& ibi Bar.licet Ang.ibi contra Bart. adde tamen quod dici posset,quod ista lex et.l.si mulier, loquuntur in extraneo ut hic Sal.secus in coniuncta persona,vel ab intestato successura.

LEX VI.

Si conuenit. Pactum initum cum patre, filiã dotante, ut ea mortua in matrimonio, uiri cedat lucro,ualet.h.d.Et rõ est,q̃a ea mortua dos incipit integre ad patrẽ pertinere,ideo pactum ei habet præiudicare,quod no.

SVMMARIVM.

1 *Actio utilis descendentibus quæritur, per ascendentes per lineam paternam.*
2 *Actio utilis, an sit datiua, vel natiua.*

LEX VII.

a **Pater.** Alius paternus p̃ot stipulari, dotẽ restitui nepotibus,a mortua filia in matrimonio.h.d.† No.ꝙ ꝑ ascẽ
1 dẽtes per lineã paternã,descẽdẽtibus q̃rit̃ actio utilis.Gl.fi.oppo.de l.si genero.s̃.de iure do.& remittit ad ibi no.& q̃a illius.l. timore gl.ẽt hic prima uariauit in nepotibus, Iõ ut ueritas elucescat,q̃a leges uidẽt̃ variæ. Dic,qđ interdũ auus maternus dat dotem ꝓ nepte,& stipulat̃ illi nepti reddi.Et tunc ei cõpetit utilis ex æquitate,dotis fauore,ut l.Gaius.ff.sol.mat. Et idẽ dico in quocũq;mulierẽ dotãte, ꝑ idẽtitatẽ rõnis,& q̃a ꝑ dotationẽ q̃ facit,eius demõstrat̃ affectio, q̃ cõsiderat ibi text. ac ẽt ꝓpter dictionẽ maxime,ibi posita. Vbi autẽ fauor dotis cessaret,nõ ꝓdesset aui materni stipulatio, q̃a nec matris,ut s̃.eo.l.pactũ in prin.Nec obst.ff.deposi.l.publia,q̃a speciale est in ꝯctu depositi,ut,ꝑ quẽcũq; alteri q̃rat̃ actio ut s̃.ad exhi.l.pe.Sic ecõtra,filia nõ potest stipulari, ut,l.debitor,in fi.ff.ad treb.Aut pater stipulat̃ filio, uel filiæ q̃ habet ĩ potestate,uel auus nepoti,uel nepti q̃ habet in potestate, & tenet stipulatio, siue illud sit tale qđ ꝑ eos acq̃rat̃ stipulãti,ut ff.de uer.ob.l.qđ dr̃.& l.dñs seruo:siue sit tale q̃a,qđ ipsi filiæ uel nepoti q̃ri possit ut hic in j.gl.in fi.& ff. de leg.3.l.uxorẽ.§.testamẽto,coniũcta. l.Põponius filadelphus. ff.fa.hær. Aut pater uel auus maternus stipulat̃ filio, uel nepoti seu nepti emãcipatæ,& tũc puto, qđ ei q̃rat̃ utilis, qđ ꝓbo tali rõne.Paria debẽt eẽ stipulari emãcipato, uel ei existẽti ĩ p̃tãte, & cõferre stip̃lonẽ in tp̃s existẽtię sui iuris,ut l.qđ spõse.s̃.de do. ante nup.l.in tp̃s,ff. de hære.insti.Sed hoc scd̃o casu illi q̃rit̃ utilis,ut l.qđ cũq;.§.j.ff.de uer.ob.& ff.e.l.si ita.& l.pater.ergo & primo.& pro hoc accedat.ff. de iure pa. l.ut iurisiurãdi. §.si liberi. Et ita intelligo.l.si genero,s̃.de iure dot.ut ibi in prima gl.no.Ex his apparet decisa nostra.q.posita hic in.j.glo.ut nepotibus ex filio,& ñ ex filia q̃rat̃ actio,& cur diuersũ ĩter patrẽ,& matrẽ.Rñ
2 deo,qđ patria p̃tãs hęc operat̃, uel eius reliquiæ.†Querit gl. an actio utilis sit datiua,uel natiua, sed remitto ad ea quæ dixi in l. j.s̃.de actio,& obliga.& in l.cum mota,supra.de transact.

ADDITIO.

a Nepotibus.Tu uide de hoc ultra hic no.per Bal. Pau.de Cast.in l.caius,in fi. ff.sol.mat.

LEX VIII.

a **Hac lege.** In rebus parafernis,muliere ꝓhibẽte vir se nõ p̃t immiscere.a h.d. Collige hic aliquid esse bonũ cuius ꝯriũ est æquum, quandoq; tñ vtrunque simul cõcurrit,ut l.j.ff.de iusti.& iur.Itẽ no.quẽ nõ cogi ad bonũ.Contra qđ op,gl.de l.celicolarũ.s̃.de iudæ.& nõ soluit.dic, qđ illud operat̃ fauor religionis. Itẽ not. qđ legũlatores deñt esse fauores ęquitatis.Bar.

ADDITIO.

a Non potest immiscere. Sed quid si ista bona parafernalia sint consumpta per virum,uide l.de his.ubi est tex.no.de do.inter uir.& uxo.

1 *Pacta de dote lucranda qualia esse debeant.*

LEX IX.

Ex morte. Primo ponit dictum. Scd̃o illud exẽplificat, & declarat.Tertio ꝯ facta inualidat. Quarto extẽdit,& ampliat.Quinto limitat.Secũda ibi,ueluti. Tertia ibi, & si pactũ.Quarta ibi,eadem.Quinta ibi,quod adeo.† Casus:pacta de lucrando super dote,& donõne propter nup.interposita, debent esse æqualia in quota,nõ in quãto:& a quocunq; dos,vel donatio det̃ hodie uero in his auth.equalitas seruatur.h. d.Not. tex.ibi qm̃ & alio &c.ubi no.quod mulier videtur dare qđ alius pro ea dat,nã q̃ dat mulieri dicit̃ donare,& ipsa in dotẽ dare, ut s̃.ti.j.§.accedat.Ideo unus actus dicitur occultari.ff.de iure do.l. licẽt.& sic facit,quod ubi tam de dote,quam de donatione debeat ex dispositione statuti solui gabella, qđ in casu isto duplex gabella solui debeat.Itẽ nota tex.in fi.ibi seu ꝓmissionis:ex quo habes hic decisã qõnẽ de eo qđ not:bo.gl. supra.tit.j.§. accedat:uidelicet,ꝙ tẽpore promissionis,& nõ traditionis postea secutæ, debeat stipulatio interuenire,ut dicat̃ facta incõtinẽti.Glo.opo. de l.si cõstãte.s̃.de donatio, ante nu. dic ut ĩ ea.gl.uel ut ibi dixi.

AVTHENTICA.

a **Aequalitas.** a Hodie inter dotem,& donationem ꝓpter nup.dẽt esse ęqualitas,tã in constituendo, q̃ in eius augmento.q̃ ẽt in pactis de lucrãdo.h.d. hodie ꝑ ꝯsuetudinẽ derogat̃,q̃a vel nulla dat̃ donatio, uel minor.Bar. de Sal.

ADDITIO.

a Aequalitas. Vide Bal.post gl.in auth.dos data. Et fallit in l.quod sumus,infra,de bo.quæ lib.scd̃m vnã lect.in fi.& tenet Bal.ĩ auth.siue a me,supra,ad velleia.

LEX X.

Lege. Hęc lex tollit vnũ dubiũ ꝙ orit̃ ex l.ex morte.s̃.eo.Casus,maius pactũ de lucrando super dote vel donatione ĩualidat̃,sed ad paritatẽ cũ minori reducit̃.h.d.Querit gl.qđ si ĩ dote nihil est pactũ,an nullũ reducet̃ ad aliqđ,vel eꝯ,dic,vt ĩ e.

1 *Maritus efficitur procurator ad exigendum, ex traditione instrumentorũ parafernalium.*
2 *Prouisio hominis præfertur prouisioni legis.*
3 *Vxor sibi de speciali hypotheca prouidens,an præiudicet sibi in generali.*
4 *Prouisio generalis,an deroget speciali, & econtra.*

LEX XI.

a **Si mulier.** a Primo thema,& qõ.Scd̃o decisio.Tertio noui dubij remotio circa vsuras. Quarto remotio alterius circa hypothecas.Scd̃a ibi sancimus. Tertia ibi, & ꝑ
1 vsuras. Quarta ibi,& si quidẽ. † Casus ex sola traditione instrorũ parafernaliũ,dr̃ maritus factus ꝓcurator ad exigendũ.Iõ agens ñ cauet de rato,& vsuras p̃t in cões vsus ꝯuertere,sortẽ vero dẽt seruare,& vbi mulier sibi de hypotheca ñ ꝓuidet,lex ei tacitã hypothecã in bonis viri ꝯcedit,& maritus in his eãdẽ diligẽtiã hẽt adhibere,quã in reb.suis.h.d,notabiliter. No.ex prima parte,qđ in parafernalibus,maritus dr̃ factus ꝓcurator vxoris. Contra qđ op.gl.de l.maritus,s̃.de ꝓcu. Sol.ut in ea, & vltima solutio vera.s. qđ traditio instrorũ interuenit. Et sic habes,qđ traditio instro-
b rũ b ꝓbat tacitũ mandatũ.Scd̃o no. ꝙ si cõiũcta ꝑsona agit sine mãdato,tenet̃ cauere de rato. Tertio ꝙ tacite mãdatũ liberat a cautione de rato. Querit gl.qđ si alr̃ ꝓbat̃ hæc,tradõ quã ꝑ istrm̃ dotale:dic,ꝙ sufficit,vt in ea.No.4.ꝙ vsuras p̃t cõmittere, ĩ usus cões.Cõtra qđ op.gl.đ l.si stipulata.§.j.ff.de do.inter vi.& vx.ubi totũ maritus restituit.Sol.ibi in annuo donato, qđ ñ erat paranũ,hic in vsura parafernaliũ.Op.ad idẽ de l.pe.in prin. ff.ad l.fal. Sol.qđ hic ĩ vsura,ibi in fructib. naturalib. p̃diorũ parafernaliũ. ita dicit gl.in prin,dũ q̃rit̃ qđ in naturalib.fructib.& est rõ diuersitatis,q̃a in naturalib.fructibꝰ,nõ est labor,nec industria in exigendo,in cautionibus sic,& oẽs ita tenẽt.Sed ab extra,q̃rit̃ qđ in fructibus industrialibꝰ,dicũt cõiter doc.idẽ.Cy.in vsuris ꝑ laborẽ,& impẽsas.& ita tenuit Ray.& Cy. hic.Sed Mar.de sil.latius attigit istã qõnẽ in disputatione publica, & eiꝰ uerba ponit Bart. in d.l.pe.Et q̃a materia est quotidiana,iõ recito hic eius distinctionẽ,& solõnẽ,videlicet.Aut q̃rit̃ ĩ vsuras,& hẽt locũ. l.ista,ex quo collige,ꝙ si usuræ extãt,sũt mulieri restituẽdę,si ꝯsũptę, aut in cões vsus,& ñ sũt restituẽdę.Aut ĩ alios vsꝰ,& tũc licẽt iste tex.ñ declaret,tñ vr̃ ꝙ veniãt restituẽdę a quolibet ꝓcuratore, non.n. per

ADDITIONES.

a Si mulier. Vide do.Alex.de Im.in l.pen.inf.ad l.falc. & quomodo cognoscatur res esse parafernalis,vide Bar.in l.ob maritorum.
b Traditio instrumentorum. Adde de hoc,& quid in traditione sigilli.Bal.in l.j. sup.de proc.& quid in præsente actui qui fit in præsentia iudicis,vide Barto. in l.fi.& ibi in addi.ad eum eo.tit.

per hãc l. permittit ei cõsumere quã citra se, & uxorẽ; sic extra, se, & uxorẽ prohibetur. arg. l. cũ prætor. ff. de iud. Aut quærit in fructibus; & rũc aut fructus extant cujuscũq; sint generis, & debent restitui, ut d. l. pe, ad l. fal. & arg. eius quæ de usuris extãctibus dixi. & ar. l. si stipulata. §. i. ff. de dona. inter ui, & uxor, Aut sunt consumpti, & tunc aut contra uoluntatẽ uxoris percepit, & dñr restituui, ut ꝛ. de dona. inter uir, & uxo, l. his. & §. eo, l. hac leg. Aut de eius uoluntate; & tũc si fuerũt industriales per cõsumptionẽ eos lucrifecit, arg. eius quod de usura dixi, & qđ no. hic doc. & gl. Et sufficiet, qđ dicat consumptos, donec probentur extare, ſm Bar. in d. l. pe. Si uero cõsumpti fuerunt naturales, & tunc si centẽtur magni precii, tenet quarenus est locupletior, ut d. l. si stipulata. §. i. & d. l. pe. & hic in gl. Si paruj precij, tunc non tenetur, ut d. l. ii id quod. §. i. & l. utrũ. ff. de dona. inter ui. & uxo. arg. l. omnino. ff. de impen. in re. do, fact. Sed an impensas in exigendo imputabit uxori, uel cũ usuris cõpẽsabit dicit Cy. quod cõpensabit. arg. ff. de rei uen. l. emptor, No. quinto ex uerſiculo,

§. si quidem. † Quod ꝓ prouisionem hominis, recedi- tur a ꝓuisione legis, a cõcor. de re, iur, l. si ca'n. & ii. cõmo. l. si ut certo. §. si de me, & bo, li. & si ex pre. §. si, & de ꝑca, l. & habet. §. cũ q.s. Cõtra hoc opp. gl. de ac. & Ro. ꝑpõdet multũ notãter, ꝙ aut ꝓuisio hominis interuenit a pric. & tunc impedit prouisionẽ, l. nasci, & ita restringit hãc l. Aut in ꝛuenit ex post facto, & tunc cũ, ꝓuisio legis, ia hypotheca tacita produxisset, ab eq, nõ recedit: qđ si nõ ꝓuenisset, ut d. l. quoties. qđ no. Sed ac. de Are. dicit, ꝙ hæc l. loquit indistincte, & omni tpe, ideo ẽt ex post facto, ꝙ ꝓuenerit mulier, ga legis bñficio renunciasse dicetur. & l. quoties, dicit diuerso casu. g. Sed attende, ga diuersis respectibꝫ, forte gliber bene dicit. Nã si ponamus, qđ mulier de certis rebus ꝓ hypotheca sibi ꝓuidit, dico, ꝙ ab hypotheca gñali erat recessũ, ga sic ibi reputabatur, & ita ſtelligere ut Cy. dictũ hic. de Ra. Nã ꝑpãlis ꝓuisio derogat gñali. Sed ponamus, ꝙ ex post facto mulier sibi ꝓuidit de gñali hypotheca, & sic expressa, ubi erat tacita, tũc sto cũ gl. ga nõ intẽdit derogare rebus, sed coadiuuare, & certiorẽ dẽt hypotheca, se reddere, ut nouã accumulare. Et sũt hęc utilia scire ꝑter ꝓprietatẽ tpis, qñ cõtrahens ꝛ cũ aliis creditoribus, No. qđ dicã qđ hęc hypotheca a lege ita cõcessa, sit priuilegiata ꝓ platione, ga nõ est sic, nec hypotheca cõcessa ꝓ dilatione ꝓpter nu. tꝫ ꝙ po. in pig. ha. l. fi. & no. gl. in l. ubi. §. de iure do. et br. dixi in. x. q. Opp. a. de l. ff. de eo, qđ cer. lo. & ff. de reiud. l. ꝙ. §. si ex cõuentiõe, cũ §. Gl. nõ sol. dic, ꝙ hic prouisio legis est de iure speciali, & ideo facilius cessat, ut ff. de test. milit. l. cius. §. militiꝫ, ubi nõ est de iure cõ. & ideo nõ sic faciliter cessat. † Querit eadẽ gl. an idẽ in dote, ut uxor sibi prouidẽs de speciali hypotheca, sibi preiudicet in tacita gñali in omnibus bonis. dic qđ nõ. Cui adde, & est rõ, ga per pactũ nõ põt constituere ius dotis deterius, ut. ff. de pac. l. ii unus. §. in spẽ. & de pac. do. l. de die, & ita tenẽt omnes. † Subiũgit gl. sed ar, cõtra. ff. de publica. l. i. §. unde quærit. circa qđ attẽde, qđ istud argumentũ nõ est ꝓ proximũ dictũ gl. sed cõtra primũ gñale. s. qđ prouisio ꝑpãlis nõ tollat generale. Sed solue, qđ ibi vtraque est prouisio generalis, precẽdens est de iure cõi; & qa hæc est materia brocardica, referã uerba Petri, q. ponit Cyn. §. de iure emphy. l. 2. Dicit enim, aut prouisio legis nondũ cõpetebat, qñ prouisio ꝑpãlis hominis intercurrit, aut ia cõpetebat, primo casu, aut id ex quo ꝓuisio legis dẽt oriri, intercedit, seu interuenit ad ꝓuisionẽ hominis implẽdã; tũc cessat ꝓuisio legis per ꝑpãlem prouisionẽ hominis, ut l. si ita. & l. loquitur. ff. de noua. Aut nõ ĩtercedit ad ꝓuisionẽ hominis implẽdã, & tunc dicẽdũ est ut in sequẽti casu qñ ꝓuisio legis iam competebat. Sed o igit casu qñ prouisio legis ia cõpetebat, Dic, aut prouisio hominis apponit ad nouãdũ prouisionẽ legis, & tũc ut renũciatũ prouisioni legis, ut ꝛ. de excu. rei iudi. l. ii causã ff. de reiu. l. 4. §. si ex cõuẽtione. Aut nõ apponit ad nouãdũ, & tunc, aut prouisio legis est a iure speciali, ꝙ cõe, & tũc aut dr illi renũciatũ, ut hic, & ff. de ꝑca. l. & hẽt. §. cũ qs. Aut prouisio legis est de iure cõi, tũc ꝓ prouisionẽ hois, nõ uꝛ ei renũciatũ, ut d. §. si ex cõuẽtione, & aliis legibus hic allegatis ĩ gl. hęc sũt uerba Pe, quibus potes addere. & hoc qñ prouisio hois est ꝑpãlis. Sinautẽ esset gñalis, ut ꝓuisio legis, tũc põt locũ habere, qđ dicit gl. ista ꝑ prin. vt §. dixi. Vltimo dicit tex. hic in fi. ꝙ maritus tenet de dolo, & culpa, sed an de omni culpa dicit gl. ꝙ nõ de leuissima, sed de leui in negligẽdo cõmissa, licet alius procurator sic, & sic de alio dic, ut ibi scripsi. De marito aũt dubitaꝫ, an de leuissima teneat. & tenet gl. ꝙ sic ꝙ maritus ĩ suis erat diligẽtissimus, ut not. in l. in rebus. ff. de iure do. qđ ĩtelligit alibi gl. si culpa fuit in faciẽdo cõmissa. Secus si in negligendo, ga tũc de leui tm̃ tenet. ita no. ff. fo. ma. l. si cõtrahe. §. si maritus, & ita hęc gl. bopa, & ita teneo. Et est ratio, ga iste ẽctus, concernit commodũ utriusq; cum usuras possit in usus suos conuertere, ut hic in fi. & ĩ cõ lũ, leuis culpa debet in eo uenire, ut. ff. de pig. act. l. si cũ uendentur. §. fi. & ff. commo. l. si ut certo. §. nunc nidendum &c.

¶ De dote cauta, non numerata. Rub.

Continua sic dictum est supra de dotibus, & de pactis sup eis celebratis. Verum quia dotes q̃nq; fiunt per cautiones, idcirco, ga non dantur, vel numerantur, sed tm̃ cauẽt, quia confessantur, ideo sequitur hæc rubrica, quã expone, vt in gl. & declara eã in ver, vel tertio, vt dicam, ꝛ. eo. l. 3. super gl. 3. Barth.

SVMMARIVM.

1 *Dos confessata non repetitur, nisi numerata,*
2 *Excipiens, an debeat probare,*

LEX I.

1 Dotem. † a Dos cõfessata, nõ numerata effectualiter, re-
a peti nõ põt. h. d. Oppo. qđ immo stet instrũ, vt ꝛ. arb. tu. l. fi. & §. de proc. l. cũ ꝑcib. Sol. dupliciter. Primo qđ hic instrũm erat priuatũ, ibi publicũ. Sed hæc ſolu. nihil valet, ga idẽ in vtroq; q̃modo vtrũq; sit solẽne. Sol. tgr, dicit gl. ꝙ fiteor qđ istũ stat, sed nõ plus, q̃ in eo tꝫneat. Et iõ, aut instrũ dr talis dedit, & numerauit, & tũc probat numerationẽ, Aut dicit talis ꝓfessus fuit se habuisse, & recepisse, & tunc ꝓbat solũ ꝓfessionẽ de recepto. Cõtra quã põt opp. exceptio non numeratæ dotis ꝛ. tps positũ. ꝛ. eo. l. fi. & auth. ibi posita. Et adde quod dixi, in d. l. fi. in 2. opo. vbi dixi qđ quando continetur datio, differẽtia est inter priuarum, & publicum instrumentum. Opp. 2. si confessio nõ facit dotem: ergo confessio nõ tenet, vt erronea. Sol. ut in gl. ꝙ quæ fatetur, nisi uel sit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis vel contra excep. sit præscriptum. † Quæro tunc cum glo. ja. q excipit, debeat probare. rndet gl. quod nõ, sed creditor, ut l. si ex cautione. §. de non nu. pe. & dic, vt dixi. Quæro cum gl. an præsumpta procedant, siue confessio fiat post, siue ante matrimonium. dicit gl. qđ sic, vt l. j. & l. quod ſponſe. §. de don. ante nup. No. bene istam glo. b ex qua habes, quod cõfessio dotis facta in instrumento dotali, constante matrimonio, præiudicat cõtenti. nec valet ipse, vel eius hẽdes dicere, qđ pecunia dotis cõfessata, præsumit, qđ fuerat de illa marito per l. quintus. ff. de do. inter vir. & uxo. quia cõfessio ista mariti, ꝓsumptionẽ illã tollit. de quo plenius dixi. §. de donatio. ante nup. auth. sed iam necesse.

ADDITIONES.

a Dotem. Circa confessionem factam de dote, vide aliquid per Spec. in tit. de cõfe. §. 1. in fi. & ãn & quando numeratio dotis, per confessionem factam in publico instrumento probetur, uide. do. Soc. in cons. lxi. inci. in præsenti cõsultatione, ver. & in primis. in 1. parte. chap. ciiij.

b Istam glo. Vide Bar. in l. asiduis, qui po. in pig. habe. & Bal. in rubr. de priu. do. in 3. col.

SVMMARIVM.

1 *Dos confessata animo donandi, morte confirmatur. & nu. 2.*
3 *Confessio dotis qua intentione a marito fieri dicatur.*
4 *Exceptio non numeratæ dotis an ꝑ mortem habeat donationis.*

LEX II.

1 Quod de suo. † a Dos, & ei⁹ augmẽtũ ꝓfessata
a aio donãdi, ꝓfirmat morte ꝑtẽtis, h. d. Oppo. ab extra, de l. ꝛ. proxi. & de l. fe. Sol. ille locũ hñt, qñ spe futuræ numeratiõis, hic qñ aio donãdi fuit ꝓfessus. In dubio ãt qd iuris sit. ꝛ. dicã. Op. ij. de l. ij. ꝛ. de do. añ nup. Sol. ibi mſimoniũ fuit solutũ dicunt, & sic donatio fuit tacitè reuocata, vt
2 hic in j. gl. hic morte, & sic fuit ꝓfirmata & c. † Opp. qđ mors nõ sit specãda, ga statim valuit. ꝛ. e. l. ij. in prin. j. tñ. ꝛ. de do. añ nupt. Sol. qđ ibi, añ mſimoniũ, & sic tpe ꝓmisso donauit, hic eo ꝑtãte, & sic tpe. ꝓhibito. Op. 4. qđ morte nõ ꝓfirmet. ff. de do. inter vi. & vxo. l. Papi. So. vt in gl. q dicit qđ si ſtipio sola iteruenerit; non ꝓfirmat, ut ibi; secus si traditio vera, vel ficta interuenit, seu aliquid qđ ꝓ traditione habeat, ut hic. & hanc diam no. Et, ꝙ hoc declarãdo, gl. ponit quoddam suũ exemplum, qđ uide p rext. Et no. qđ lex loquẽs de traditione, locũ hẽt in eo, qđ hẽt vim traditionis, sed hoc exẽplũ vꝛ mihi multũ extraneũ, & diuinatiũ ĩ l. ista. lõ ꝑtẽdo solutionẽ dico, ꝙ hic ficta traditio interuenit, ga ex quo vꝛ ẽ ꝓfessus se recepisse tm̃ noĩe dotis, aio donãdi, vꝛ tradidisse, & postea recepisse, ga ꝓfessio de recepto, sui natura probat receptionẽ, ut l. publia. ff. ꝺpo. & ff. ꝺ uer. ob. l. si ita stipulat⁹. §. grisogonus. licèt fallat ĩ dote ꝓfessata, spe futuræ numeratiõis, ut ꝛ. l. proxi. & hoc ubi ꝓfessionẽ apponat exceptio, ut l. aduersus, §. de non nu. pe. Vbi ergo nõ est ꝓfessata, spe futuræ numerationis, sed animo donãdi, nõ fallit, sed stat ĩ sui natura primæua, & regulari, & sic probat numerationẽ, & actus factæ traditionis fictæ, & marito datũ, ut aliàs, in l. licet. §. j. ff. de iur. do. & in
3 singularia. ff. si cer. pe. & nõ tãgũt doc. iõ no. † Quæro in dubio
b an ꝓfessio dotis facta a marito ꝑsumat facta spe futuræ numerationis, uel donationis, & vꝛ spe numerationis, ga donationes

ADDITIONES.

2 Quod de suo. Adde q. si depono, vel mutuo nomine tuo, quod istud habeatur loco traditionis, per istam glo. secundum Bal. in authen. ex testamento, col. 6. C. de colla.

b Spe futuræ numerationis. Vel donationis, vide gl. doc. & Ro. in l. diuortio. ff. sol. mat. Bar. in l. cum quis. §. titia. ff. de leg. 3. Bal. i. l. 1. & ibi gliquid dixi post istum, supra, de don. ante nup. Alex. in l. si diuortio, vbi ponit 3. opi. & ibi etiã Io. de Imo. ff. de uer. ob. & in l. si quis pro eo. post Bar. ffde fideiu. & cons. 26. ad fi. vol. 2. & Pau. de Cast. consi. cxv.

ſes sunt iactiones quæ non ꝑsumũtur, ut l. eum de indebito. ff. de prob. ex quo alia ꝑsumptio põt haberi arg. l. si ego. ff. de negest. Et quia aliàs exceptio non nu. pec. de facili locum non habebit. & ga titulus dotis, ex quo se recepisse dr est onerosus: ergo liberalitatẽ ex parte viri, nõ dr hñre. In ꝑsium facit, quia rõne ꝓiunctionis, donatio ꝑsumit. ut l. procula. ff. de prob. & maxime vbi mulier sit inops, ꝙ soluere nõ potuisset cõfessata, & sic alia plectura vꝛ habenda, quam donõnis, vel remuneratiõnis, si uꝛ est plebeius, uxor aũt nobilis, qđ dicemus. Attende ꝙ forsan diceret quis gl. hoc tangit in l. si volũtate. §. de do. promiſ. Et ibi sentit, ꝙ ẽctus dicat potius simulatus in honore mariti, vt est videre qñ ignobiles viri, nobiles mulieres accipiũt: Nam simulãt honoris sui cã, maiores dotes recepisse, q̃ receperint. Sed caue, quia illa gl. loquit ad alium finem. f. ne mulier teneat illa soluere viro. sed non declaras, an videatur donasse uxori. & Iac. de Ra. se tit ꝙ donare videatur. licet dos simulata videat, dicens, ꝙ si ante matrimoniũ hæc sit facta, habeat vim ſpõsalitiæ largitatis. & ita nm̃ teneat per l. j. §. de don. ante nupt. Si uero sit facta ꝛstante matrimonio, non valeat donatio. idem dico quod tenet. ibi Cyn. licèt la. ꝑdictum reprobet, in primo membro, dicens, qđ ẽt ante matrimonium facta nõ valent, quia ꝓfertur in tpe matrimonii, eum dos nõ sit fine matrimonio, secundum ꝙ donationes sunt prohibitæ. Sed hic idẽ Cy. vꝛ sentire, quia nullo mõ videatur donare. quia cum vir ignobilis, accipit nobilem: ut ipsam habeat ĩ uxorem, facit talẽ ꝓfessionem ex necessitate: sed in necessitatib, nõ est liberalitas, & per ꝙs nec donatio: ut ff. de adq. leg. 1. rem le gatam. Sed Bar, in l. si diuortio. ff. de verb. obli. vt mihi uꝛ sentit, ꝙ in dubio donare uideatur: sed non teneat donatio, nisi q̃si nobilis nubit ignobili: quia tunc dicit statim valere. Nam donõ simplex est prohibita, non illa q̃ remunerãdi cã est facta: ut ff. de donam. inter vi. & uxo. l. quod aũt. ꝛ. si uir. qualis est præsumenda illa, cum nobilis nimis fecerit, se submittẽdo ignobili: unde digna est remunerari. Mihi aũt uꝛ, ꝙ si sic faciliter donatio præsumat, exceptio non nu. do. paucis cãlibus locũ habebit. Et iõ solũ mihi uꝛ ꝓlideranda, an mulier paupertate tanta teneretur, ꝙ nõ esset ueritimile, maritam in solutione dotis ꝓsitelizare ſpensæ, & tunc si dotem ei faceret, vel augmẽtaret, ex cã donõnis præsumo eum sic scribi fecisse, siue mulier foret nobilis, & ipse non, si ue ipsa fet non fuerit nobilis: licet aliqualiter rõ fortificet in mulhere nobili. non. n. verisimilior præsumptio est, q̃ ista: tũ, quia rõne pauperatis habet in ſsannexam pietatem, arg. l. cũ is. §. si mulier, ff. de condi. inde. & vnam simul honestatem, ne postea mortuo viro reducatur in paupertatem in opprobrium uiri: licèt de tunc ti. & ratio quæ allegatur ꝙ honoris sui causa dicitur fecisse: ve sic credant cæteri eum tantam do tem recepisse, nõ est bona ratio mulierem inopem, & cujus inopia est not. ꝓ q alii hoc nõ crederent: summo ſpecies est fatuitatis, putare se facere, aliis credere rem incredibilem, sinaũt mulier hæc paupertate non teneri, sed verisimiliter locuples fuisset ad dotem confessatam: tũc, aut nubit coæquali. & non ꝑsumo donationem, sed tpe futuræ numerationis fecisse. Aut non nubit coæquali: & tunc si vir nobilis, accipit ignobilem, quidquid dicat Bar, ex quo ipse ponitur locuplex ad soluendum, confessata, non ꝑsumo maritum, sibi nolle donare, nisi ipsa probet. & ea hoc probante an statim valeat donatio. quasi remunerationis causa facta, puto dicendum. Aut probat. ꝙ donat cã remunerandi: & tunc statim valet: aut probatur simpliciter donatio, uel animus donandi: & tunc iam erat ẽctum matrimoniũ, & nõ præsumo remunerationis cã: ga cã non euidens, cui coherere possit, cũ ia uxor sit, fed potius ꝑsumo ꝙ mutui amoris causa facit, vt l. j. ff. de do. inter vir. & vxorem Aut nondum erat ẽctum matrimonium: & tunc remunerandi cã præsumo: & cẽsebitur donatio, ob futurum matrimonium sponte facta: ut l. j. & l. cum veterum §. de don. añ nup. & ex his habes, qñ donatio reuocari possit expresse, vel tacite, & hic in gl. j. quando non possit. Item, & qñ morte viri confirmet, uel
4 non, † Vltimo quæro, qđ si fit renunciatum exceptioni non nu. do. & di cunt quidam ꝙ habet vim donationis. arg. ff. de noua. l. si quis delegauerit. Ego autem dico ꝙ si confessio non habet vim donationis, nec renunciatio ista, arg. supra, de nõ nu. pe. l. fi. & ff. de noua. l. doli, uer. diuersum. Sed operatur id quod dixi ꝛ. de non nu. pec. l. si ex cautione. in 2. & 3. q.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, opponitur contra priuatum instrumentum donationis. & nu. seq.*

LEX III.

In dotibus. Primo in quibus casibus. Secundo in quib, personis. Tertio infra quãtum tempus post sit apponere exceptionem non nu. do. Secunda ibi; non solum. Tertia ibi; ita tamen. Casus. Exceptio non nu. do. potest obiici p quemcunque obligatum ad eius restitutionem, & eius hęredẽ, & contra quemcunque dotem repetentem, uel eius hęredem, & inf. annum; hodie uero, infra tempus in au. hic posita statutũ, hoc dicit. † No. ex tex. in prin. quod contra priuatum instrumen tũ dotis, põt opponi excep. nõ nu, pecu. licèt expressim ꝓfessio nẽ ꝓtineat. & hoc est uerũ, ut ꝛ. dicebarabo. Et no ex text. ibi unã cũ mari to, ꝙ in dote pñt ꝓstitui duo rei debẽdi, vt hic, & in aut.

de nup. § quis aũt, licèt non duo rei stipulandi, ut ff. de du. re. l. id
a qđ. nec fideiussor dari, a vꝛ ne fi. do. deb. l. ii qđ. & nigro. Op. q si in dotali instrũ ꝓtinet dotẽ datã esse, ex. nõ nu, pec. nil, pñt, nisi opponat exce. falsi instrũ, ga pecunia fuit numerata. cũ ipsum instrm̃ ꝓbet numeratã esse, cui est stãdũ, ut ꝛ. arb. tu. l. fi, & l. cũ pcibus ꝛ. de prob. Sol. ut in gl. j. q. dicit ꝛ rium procedere, si instrm̃ fit publicũ, secus si priuatũ, vt hic, aliter fol. gl. ꝛ. e. l. j. uide. post. ꝙ instrm̃ qñq; ꝓtinet ꝓfessionẽ donõnis, vel receptionis, & tunc possit opponi exc. nõ num. pec. ut hic, & ibi. Quo; assertiue cõtinet ꝙ talis dedit, & numerauit dotẽ & tũc ſtet instrũ, nisi ꝛrium
2 ꝓbet, ut in ꝛrio. † Or attende subtilius, q̃ ibi dixerim. ga istud ultimũ est uerũ in instrũ publico, qđ põt redargui de falso, ga notarius nõ dẽt scribere, nisi qđ uidet, & pcipit. Sed ĩ instrũ priuato scripto aperte, puta, scribit maritus, sciant oẽs, ꝙ Berta dedit, & numerauit mihi mille in dotẽ, & tũc uult ista gl. notabilis, ꝙ posſit ẽctum dicere, licèt ita scripserim, verũ ĩ fuit, sed ita scripũ, ga putabã te ĩtari numerare. Et hoc, ꝓbaꝛ p istã, & sic excipiẽs ꝛ instrm̃ publicũ, tenebaꝛ ꝓbare. Sed non excipiens ꝛ priuatũ a ꝑte factũ. Et rõ diuersitatis ẽ, qa hoc priuatũ, vim ꝓfessionis habet, sed nõ publicũ, ut plene hęc declarani ꝛ. de nõ nu. pec. l. si ex cautione. §. expedita ubi oĩno uide. Op. ꝙ excep. nõ nu. do, possit opponi, vt ꝛ. de nõ nu. pẽ. in ẽctib, lo. ut ĩ gl. 3. uidelicet, ꝙ oppo ni põt, qñ ꝓfessio facta est in instrũ dotali, uel ante, ut hic, nõ si postea, ut in ꝛ. Quæro circa hanc sol. de duobus. Primo, qñ ꝓfessio erat facta ante instrm̃ dotale. ꝛ. ẽctum tps iure isto põt opponi nam si in ipso instrumento catius est hic in fi. qđ ꝛ. annũ. Vbi aũt añ, dic ꝙ ga specialiter non erat isto casu, puta, nos stabimus regulæ, quæ est ꝛ. triginta dies, præter q̃ in mutuo, in quo biẽnium est statutum, ut ꝛ. de non nu. pe. in ẽctus. §. super ceteris. & hoc est quod voluit gl. super ista rubrica posita. Secundo circa idem quæro de rõne, quare quando post instrumentum dotale confitetur, non poterit excipi; & circa hoc plures rationes scripsi, in d. l. in contrarium. §. j. ad quas remitto.

ADDITIO.

2 Nec fideiussor. den. Adde quæ consiluit Pau. de Ca. Bar. no, in l. si constante. §. quoties. fo. ma. & ibi tex. cũ l. fi. intellige vt per eum no. in d. l. si constante, in 8. q. primæ partis. ff. so. ma. & cum eo tenet hic Bal. simpliciter. & Bald. in 1. j. in hic fideiuſ. den. & Bar. in l. j. quidam, de duo. re. & ibi quatenus nõ possint constitui duo rei credendi in dote, sed debendi sic. Et Imo. in l. si constante in uers. contra rem. & Spec. de do. inter vi. & vx. §. pe uers. illud. & l. ſ. veritem no. & alius, vbi tenet indistincte, quòd sic, per tex. in auth. quod locum, vide Bal. in l. in contractib. 61. de non nu. pe.

1 *Querela quando detur adhuc ius matrimonium, nu. seq.*

AVTHENTICA.

Quod locum. No. ex prima parte, qđ annus de quo
1 in l. C. non corrigit, q̃n ante matrimo nium soluitur. † No: ex secunda parte, ꝙ si matrimonium durat vltra biennium: sed non excedit decẽ annos, quod est locus quæ relæ, vꝛ: ad tres menses, & ita biẽnium cõputatur in his annis, non aũt, quod vltra biennium detur decẽ anni, & isti tres menses deputantur a tpe soluti matrimonii, ut hic in gl. † No. ex tertia parte, quod si matrimoniũ dissoluatur post decennium quere la denegatur. Sed hic oritur dubium, quid si ũ transiuit decennio, & matrimoniũ non est solutum, an eo constante, poterit oppo
2 ni? & dicit gl. ꝙ non post decennium, q. d. durante decẽnio potuit
3 fer, ut in præcedenti parte. † No. ex quarta, quod minori currit hoc tẽpus: ideo restitutio est necessaria. Quæro, pone ꝙ infra tempus opponẽdæ exceptionis dotis nõ nu. decessum, vxor per publicum instrm̃ cõfessa est ad instantiam viri, sed nõ numerasse, nec dedisse dotem illam confessatã a uiro an talis ꝓfessio ei præiudicet. Vidi quoddam consilium Bal. in quo ipse dicebat qđ nõ: quia hic ꝓfessio habeꝛ ad instar donationis sui iuris. Ideo non ualet, ut ꝛ. tit. j. li. vi uoluntate, cum si. & si iurin interuenerit, ꝙ per hanc confessionẽ mulier indotata remanebat, qđ est ꝛ publicam vtilitatem, ut l. j. ff. fo. ma. l. 2. ff. de pac. dot. Et ideo iuramentum non esset seruandum, extra, de for. compet. c. si diligenti, & ꝛ. de agr. & cen. si. l. 2. & l. quemadmodum, cum ibi no.
4 re a iuramento. † Ego dubito primo, an hęc confessio vim hẽat donationis: an uero solũ pariet oppositã ꝓbationem marito. Si teneamus post tps maritũ posse excipere, sed dẽre ꝓbare, vt in simili dixi in l. si ex cautione. ꝛ. de ſi nu. pe, ltẽ ex eo, qđ vim hẽat donationis: ga hoc interesse dotis vꝛ publicum secũdario, & nõ principaliter, vꝛ iuramẽtum seruari debere. ita no. per Bar. in l. si quis pro eo, in prin. in 3. membro suæ distinctionis. ff. de fi. nisi metu diceretur extortum. Ideo super his cogitandũ relinquo. maxime, quia etiam dubito, an iuramentũ firmet simplicẽ donationem inter virũ, & uxorem, vt dicam ꝛ. tit. j. l. si ex volũtate.

2 De donationibus inter uirum, & uxorem, & a parentibus in liberos factis, & de ratihabitione. Rubr.

ADDITIO.

2 Inter, Adde quod habetur per d. Alex. de Imo. post Bar. ff. eo in j. col.

¶ Continua rubr. vt in gl. vel magis ad ꝓxima, dictũ est de dotib. tã validis, q̃ nõ validis. ut ꝛ. tit. j. Sed quia donõnes inter vir. & vx. regulariter non ualent. Ideo de eis subiecit, & quia & donõnes, quę fiunt a parentib. in liberos ẽt nõ sunt validæ. lõ ẽt de his dicit, &

ćit,& quia illę qñq; confirmant ratihabitione.Iō de illa subiecit.

S V M M A R I V M.

1 *Fiscus bona occupans,non dicitur hæres.*

L E X I.

a 1 Bona. a Donatio inter coniuges confirmatur morte donantis, etiam sine hęrede morientis.h.d. † Not. qđ fiscus,propriè non est hæres,licet bona occupet vacantia.Item quod donatio ista,possit reuocari.Item quod non reuocata,cōfirmatur morte.Item collige, quod licet legata ex testamento, requirant aditionem, vt inf.si quis omissa causa testa.l.2.in fi.& infra.de fideiuc.l. cam quam tamen fiscus ad ea tenetur, sicut ad has donationes, quæ habent vim legati,vt.j.ad l.fal.l.in donationibus.Oppo.quod uxor prætertur,ut infra,vnde vir & vxor. l.j.Solu.vt in glo.Oppo.de l.Pomponius. ff.eod.ubi donatio cōfirmatur.Sol.ꝙ hic quādo pro cessum est ad traditionem ibi quādo ad eam non est processum.quo casu diningue stipulationem a confessione,vt dixi.s.tit.j.l.ij.in iiij.contrario.

A D D I T I O.

a Bona. vide d.Alex.de Imo.post Bar.in l.j.in §.mortis cā.ff.de do.cā mor.& ibi quid in do.cā mor.& adde in l.seq.& quod ibi no.Bar.ff.de leg.2.Bal. hic.

L E X I I.

a Si ancillam. a Miles armatę militię,non pōt donare proprię concubinæ, h. d.Item & multo magis si sit miles cęlestis militię;cum prohibeatur cōcubinam habere vt s. de epis. & cler.l. eum qui. Et de huiusmodi ęquiparatione, facit quod no.gl.ff.de procu.l.si filius fa.§.milites.ꝯm doc.& vide quæ dixi in l.si vt pponis.s.de rei vend.

A D D I T I O.

a Si ancillam.De clerico, vide Pet.de Anc.consi.248.Et de milite, vide Bal.cōsi, 227.& 232.3.lib.& vide Bar.in l.affectionis.ff.de do.
Adde ꝙ id quod hic dr̄ de milite armatæ militię, hēt ēt locū in milite cęlestis militiæ,vt per Bar.plene in l.ex hoc iure.nu.6.& ibi in apo.ad eum in ver.ad antidora.ff.de iust.& iu.no.pa.c.fi.nu.14.& ibi in apo.in ver.miles.vel clericus ext.eo,& idem etiā in aduocato.& doctore legēte.vt per Bar. in l.miles, nu.4.uer.ex hoc sequitur ꝙ ff aduocatus,& ibi in apost.in eo.uer.ff.de re iu. & Collecta.c.cæterum,nu.4.& in addi.in ver.suæ concubinæ,extra, de don. de hoc per And.de Per.in repet.l.1,in 3.effectu. & ibi quid si interueniat iuiuramentum,de iureiur.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio ab uxore facta,morte roboratur.*
2 *Perseuerare in eadem voluntate,quis dicitur.*

L E X I I I.

1 Donatio. †Donatio facta ab vxore,ɔfirmat̄ eius morte, & si erat in patris potestate,ēt patris mors requirit̄;licet a principio cōsenserit,& donō facta a socero in ge-
2 nerum quondā statim pficit̄.h.d. † No.quod perseuerare in eadē voluntate dr̄,qui non reuocauit,vt in tex.cum gl.Et intellige quod nedum expresse,sed tacite per diuortium reuocatur.ut ff. eo.l.& ideo.§.j.& no. s.tit.j.l.2. Quero in casu in quo filia donat patris voluntate,premoritur filia, nulla reuocatione facta,pater que superuiuus reuocat,an possit. & vr̄ per istū tex,qui solū filiā pseuerare requirit,de patre ulterius non dicens. Contrariū vr̄ gl.nostra sentire,licet dubitatiue per l.si vt proponis,j.e. Sed illa modicum facit:qa ibi mortuo socero durabat matrimoniū, hic morte filię erat finitū:quo finito,socer genero quōdam,indubitanter pōt donare efficaciter,ut hic in fi.Ergo,& ante filię mortē donatū,eius morte ɔfirmat̄,ēt si socer superuiuat,facit quod no.de don.cā mor.l.2.& ita tenet Cy.in additionibus.Sed ista rō Cy.uidetur reprobari per tex.ff.e.l.cum hic status.§.oratio.in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Socrus an possit donare nurui,& ut uxor filio uiri,& nu.2.*

L E X I I I I.

1 Nec inter. Donatio facta inter soceros,uel eorum iuri subiectos,non ualet.h.d.† Quærit gl.an so-
2 crus nurui,uel econtra,& dicit ꝙ sic,ut ff.eo.l.3.§.socrui,†Quęrit glo.an uxor filio uiri,& dicit quod sic, dummodo filius non sit in potestate uiri.Ex prędictis habes decisionem ad q.uertentem Ferrarię a vbi est consuetudo quod affines uiri, uel sequenti die qua ducit uxorem, donant illi certos anulos, uel iocalia. Et dubitatur an mortuo uiro,mulier illa possit petere,ut sua. & dicebant quidam,ꝙ non,quia intelligebantur uiro donata,ut l. sed si plures.§.in arrogato,ff.de uulg.& pup.Sed hoc supposito, ꝙ tñ in casu nostro est falsum,ut hic uides:nam statim tenet donatio si potestati uiri nō sunt subiecti.ut hic a sensu ɔ̄rio, & pbatur.ff.e.l.si seruus cōis.Tñ adhuc male dicunt,quia esto, ꝙ uiro intelligerentur donata, tñ, & ipse uir intelligit̄ postea uxori suæ donasse, ut ea. l.§.in arrogato. & sic donatio cōfirmaretur uiri morte.tene tamen quod donatio statim tenet.Bart.

A D D I T I O.

a Ad q.vertentē Ferrariæ.Ego decidi istam q.in apo.ad istū.in l.cū ueterum,nu.1.in apos.in uer.ob cām matrimonii futuri,supra de dona.inter.uir.& vxo.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio quam facit socer genero,non confirmatur eius morte,& nu.2.*

L E X V.

1 Si vt proponis. † Donatio genero. facta a socero non confirmatur eius morte,matrimonio cum filio durante. hoc dicit. Ibi durante, dic, eo autem prius dissoluto,mortē filię.dic ut dixi.s.eo.l.3.& 4.Et eo prius dissoluto p diuortiū,dic,ꝙ tacite intelligit̄ reuocatio facta, ut ff.e.
2 l.& iō.§.j.nec ob.ꝙ hic dicit,ac postea,qa idē si ante. † Quero qd si filia postea nō diuertit,sed ī mr̄imonio decessit, vr̄ nō ɔfirmari ex quo morte donātis nō fuit ɔfirmata.arg.l.qđ ab initio. ff.de reg.iu.Et qa volūtas defuncti nō pōt pēdere,vt ff.cōia pd.l. fi. In ɔ̄riū facit iste tex.in verbo,diuertisti,a sensu ɔ̄rio . Et copula implicata in illa dictione,atq;,in vtrūq;.de copulatis exigit ɔcurrere,ut l.si hęredi plures.ff.de ɔdō.insti.& ibi de mēte gl.est, & Cy. confirmat,ubi colligo gl.antepen.in ver.sicut est.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus deponens res suas nomine vxoris,an censeatur ei donare , & numeris sequen.*
4 *Donatio confirmatur morte donatoris.*
5 *Vxor quando sibi,& quando marito quærere dicatur.*

L E X V I.

1 a Etiam. † a Licēt maritus res suas uxoris nomine deponat, nō ppea ei donare vr̄ ; & donatio vxore pmortua irritatur,& qđ vxor q̄rit ɔstāte mr̄imonio, presumit̄ ī dubio de bonis viri,h.d.& oīa tria sunt notanda . Ex propositione casus, dic qđ ɔtentio erat inter hæredes vxoris premortuę, & virum, de rebus istis depositis,& primo allegabat̄,qa noīe vxoris,& forte,ut suę fuerant,licēt per maritū depositę,qa ex hoc probabat̄ quod erant suæ.Secūdo ēt qa si mariti fuissent per illa verba,donare videbat̄,& cautum est,qđ morte confirmat̄ donatio . Tertio dicebant,qđ vbi ista sibi non prosint,uolūt probare,quod ip a dictas res acq̄siuit.Quib.oīb.rñdet iurisconsultus ; ut in litera
2 patet. †Et quia ista est materia quotidiana examinabo eam , tā in primo q̄ in scđo casu.& circa primū quæro, q̄ verba poterūt interuenire p q̄ videantur probari res istæ fuisse huius mulieris, & gl.uariis modis exemplificat,quā bene no.qa adhuc faciet tibi honorē.Et primū satis est clarū,dū dicit,reddes vxori meæ, qa talia uerba,nec probabant illam dominā,vt ff.deposi.l.j.§.pe.& l. publia.ff.de don.l.donationes.§.pe.& s.ad exhibē.l.si res. & idē dico de scđo per eaidē.ll.Sed de tertio magis dubitari potest qđ est.Ego depono nomine vxoris meę,vel nomine alterius,qa nō curo cuius noīe dicat,& addo,ei reddes ; qa sunt suę, & adhuc ñ habeo dubiū:qa his uerbis nō pdat dñium,ut hic in j.parte.Nec his uerbis dicor illi donare,ut hic in scđa parte.& pro hoc accedat.d.l.donationes.in §.pe.Et est rō,quia significatum verborū, non importat,ut meum dominiū velim transferre. Nec ēt ipse est psens,nec iste est de modus transferendi,vt l.transferendi.& l.traditionib.cū ibi no.in l.fi.s.de par.Et p hoc accedat. j. de iur.
3 & fac.igno.l.cū falsa.cū ibi.no.in gl.fi.†Sed dubiū est an p illa verba,suæ sunt,probentur illius esse in dubio.& vr̄ quod sic,quia ɔfessio piudicat ɔfitenti,nisi probetur erronea , ut d.l.cum falsa. & probari ur̄ in hac,l.in prin.quę supponit constare, ꝙ erat iuris mariti.Sed teneo ɔ̄rium,qa cum ad instantiam partis,nec eo presente,nec acceptante,non est facta ɔfessio,nec ēt in iudicio,
4 & sic nō ob.l.cum falsa.& hoc prima parte. † Circa secundā not. quod pmortuo donatore,uel donatrice ɔfirmatur donatio ; & & eō pmortuo donatario,vel denotaria,ipsa irritatur seu irrita
5 remanet ut in gl.†Circa tertiam partem attēde, & subtiliter,qđ licēt q̄sita ab vxore tpe cōstantis matrimonii, psumant̄ q̄sita de
b bonis mariti,b nisi probetur aliūde quæsita ut hic.& l. quintus. ff.eo,tñ ipsa negante fuisse q̄sita tpe constantis matrimonii , vr̄ casus qđ non pręsumantur tpe matrimonij q̄sita,nisi pbent̄, ut hic colligit̄ ex illis verbis,matrimonii tpe.qđ bene no. quia hoc satis est æquum.Et ita intelligenda est.d.l.quintus.& pbat̄ ibi.in fi.in rōne ibi posita in uerbo alias quęsitum.quod bene not. Et adde quæ scripsi in l.cum propria.s.si quis alteri uel sibi , & in l.
c si mater.s.de ɔ̄h.emp.& j.eo.l.non verum. Vlterius no.gl.c quæ. rit,quid in prælato,fratre,uel filio:dic ut in ea.

A D D I T I O N E S.

a Etiam.Vide Bar,in l.facultas,de iur.fis.lib.10.in fi.& Bald,in l.si uxor,supra de condi.inser.
Adde præalleg.Bal.in l.j.infra.de na.lib.& in c.significauit,extra. eo,
b De bonis uiri.Adde Soc.consi.67.incip.circa primam quæst.uer.quartodecimo.in 1.parte.char.173.
c Vlterius no.gl.Adde quid in offi.& dic,ut per Bar.in l.facultas.aliàs est.l. defensionis facultas,aliàs facilitas,& ibi not.in apost.ad Iaco.rebuf.infra, de iure fisc.lib.10.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio quando inter coniuges teneat,& num.2.*

L E X V I I.

1 Si ex uoluntate, †Donatio inter cōiuges ueros nō tenet,Inter putatiuos uero,licēt tenet ipso iure,nō tñ in effectu,qa reuocari pōt.h.d.No.ꝙ matrimoniū inter pupillā,& filiū tutoris,ualet, si pr̄ puellæ sic disposuit.Item ꝙ non debet esse melioris ɔdōnis delinquens, quā nō delinquens,ut in gl.Opp.de l.cum hic status.§.fi.ff. e. dicit gl. ibi sciebat donationem non tenere.Sed huic sol.ob,hæc.l.in j.resp. So.iō melius dicendū,ibi scienter illicitum matrimonium ɔ̄he-
2 bat:hic ignoranter.†Quæro quid si donator iurauit non ɔ̄uenire &c.an per iuramentum ɔfirmat̄.Bar. ff. de fi.l.si quis pro eo, in prin.in vltimo membro suæ distinctionis dicit, quod confirmatur statim de iure can.ar.ᵹ.extra de iureiur.c.quintauallis: qa nō propter publicam vtilitatem , vel fauorem prohibita est hęc donatio.Sed ob vtilitatem subditorum, scilicet ne mutuo amore,se spolient,& vnus efficiatur ditior,& alter pauperior, ut ff.e. l.j.2.& 4.in princ.Sed dubito,quia eo,amore inducitur ad iurandū, & sic amoris furore , & rabie.vnde iurm̄ in discretū videtur esse,ideo non seruandum,vt in auth.quod eis,s. de nup.vel saltē ab ipso relaxandum . & maxime qui apparet ad ipsum donationem tendere.& in ea participare.unde non uidetur ualere;& uide etiam quod dixi sup.tit.j.auth.quod locum.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio fructuum,quando inter coniuges valeat.*

L E X V I I I.

Si fructus. Etiā fructuū donatio nō valet inter cōiuges, & eatenus reuocat̄,quatenus recipiens locupletior efficitur.h.d. Et qñ locupletior cōsumptione facta dicat̄,
1 vide gl.†Opp.quod donatio fructuum teneat,ut ff.eo.l.de fructibus,sol.cū gl.qa hic fructus,ibi pdia donauit;& credidit donationē pdiorū tenere.q.d.gl.ibi non lucratur fructus immediate ex donatione,sed tanquā bonę fidei possessor,ut l.q̄situm.ff.de acqui.re.do,Opp.de l.4.ff.e,quod hæc suppletur p illā.ut intelligat̄ quod vir sit pauperior. Quæro quod tempus consideretur , ut sciatur,an sit locupletior,uel non.& dic,lite contesta,ut in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Dominium rei emptæ,vxoris nomine,de pecunia viri,ad eam quando spectet, & quando dicatur habuisse animum donandi . & nu.seq.*

L E X I X.

1 Et si de tua, † Dominium rerum emptarū de pecunia viri,vxoris noīe,pertinet ad eam, si ei sūt traditę,pecunia tñ tota repetitur,si fecit,vt gestor,& si donator quatenus est locupletior.h.d.Opp.quod si animo gerendi negotium uxoris,nō repetat solidum.ut l.non tm̄.ff.de re iud.sol. qđ hæc secūdum illam ualet,si solidū facere pōt,deducto ne egeat.
2 † Quæro qñ animum donandi habuit in quantū iudicauimꝰ eā locupletiorē.Respondeo distinguendo,aut uir emit,& tūc quatenus ualent mācipia.Aut ipsa mulier: & tunc,aut uir soluit uēditori.& tūc inquantū uir eā liberauit, Aut soluit mulieri,& tūc
3 in quātū mācipia ualent.ff.e.l.si cū uxorē, & l. quod autem.§.si maritus,& §.eleganter. † Quæro in dubio,quomō cognoscam, an aīo donādi,uel negotiū eius gerendi fecerit?Rñ.gl.quod ex quantitate impensæ colligitur,ut ff.eo. l.utrū, & uide qđ ibi no.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliatus in primis restituetur.& nu.seq.*
2 *Dos mulieris criminosæ,ad hęredes viri interfecti pertinebit.*

L E X X.

1 Si maritus, †Spolatus,añ oīa est restituendus,& separatorū separata dēt eē ratio. h. d. Cum primo concor.j.ad l.iu,de vi.l.si quis a se fundum.ubi plenè de materia ista scripsi,iō ad eā remitto,& ad ea quę succincte dixi, in l.ordinarij,supra,de rei uen.Secundi autem concordantiæ,sunt in gl. Circa primū quęrit gl.qua actione coget̄ restituere.respondeo,
2 ut in ea.†Circa ꝯm q̄ro primo de intellectu literæ , in fi.dum dicit separata causa liberalitatis a criminatione.Gl. respondet dupliciter.primo quod nō est uerisimile,ut cīmen cōmiserit, quę liberalitatam accepit.Et hanc notabilem præsumptionem nota,quā fecit ista gl.& eam signa.Secundo quod non debuit prætextu criminis donata sua autoritate auferre,cum diuersa,& separata sit causa vnius ab alia.Et ex hic colligit gl.qđ separatorū,
3 separata debet esse rō.†Quæro.2.quid si pater uiri eam accusauit,& in accusatione obtinuit, quid erit de donatione.dicit glo. quod auferr̄ patri, qui abstulerat ut indigno, & aliquas.ll. alleg. Sed caue,quia tūc dubitari pt̄ p quē seu cui applicabitur.& uidetur,qđ fisco,ut.j.de his q.vt indig.l.j.& ff.e.tit.l.indignū:q̄ ambę allegātur hic in gl.In ɔ̄riū ꝙ hr̄dibus uiri debeat̄.& sic patri si,hęres sit filij,probatur.j.de reuo.dona.l.fi,& ff.sol.matri.l.si ab hostibus.§.j.quæ similiter allegantur in gl.& hęc secūda pars vr̄ mihi verior.ar.d.l.si ab hostib.& qa in tali donatione morte confimāda semper inesse vr̄ cōditio,nisi culpa recipientis mr̄imoniū dirimat̄.ut j.eo.l.a marito. & pro hoc accedat quod not.in glo.2.in
4 prin posita,super.l.2.ff.solu.ma.†Sed quæro tūc,quid erit de mulieris dote?Rñ,ꝙ gl.no.q̄ tenet ꝙ hæredes uiri interfecti,illā lucrātur ex eo ꝙ mulieris culpa matrimoniū esset solutū ,v t j.de repu.l.cōsensu.& ita no.ff.de adi.le.l.seia.& si hoc est in dote fortius in donatione quę emanauit a uiro.qđ facit pro eo,ꝙ in pce
5 dēti qōne dixi.†Quero quō est ī casu nostro,ꝙ uxor audiat̄ agēs ciuiliter ad donationē sibi restituēda: cū causa criminis debeat præferri,ut s.de ordi.iud.l.fi.Respōdeo ꝯm gl.tripliciter, primo ꝙ hoc nō negat̄. hoc est ɔ̄ mentem lr̄æ.Scđo igit̄ glo.ponit pro tertio,hic iō criminalis nō procedit,qa crimen nō per uiā principalis petitionis,sed p modū exceptionis, obijcitur ciuili petitioi,& hæc ī se bona.Tertio dicit gl.a scđo,ꝙ & si criminalis fuit principaliter pposita,tñ.l.nō phibet̄,illa pendēte , & hęc ciuilis liberalitati pponi,& agi.& hęc vera sane intellecta , quasi dicat, ꝙ dr̄ ī d.l.fi.est regulare,sed fallit hic,qa cā spoliationis agit̄,q̄ est priuilegiata,ut de ea,añ cognoscat̄. Et iste est uerus intellectus, p quo uide qđ plene scripsi,in l.si quis a se fundū,j.ad l.iul.de ui,

S V M M A R I V M.

1 *Donatio annui quando valeat. & nu.seq.*
3 *Maritus quando possit nummos uxori datos repetere , & nu.seq.*
5 *Maritus an possit uestes quas uxori dederat,matrimonio soluto repetere .*

L E X X I.

1 Sicut. Ex promissione alicuius annui,vel mēstrui, facta ɔiugi,nō agit̄;licet soluti repetitio nō detur.h.d.† No.igr̄ ꝙ donatio annui,valet traditione secuta, non alias,& sic quadā honestate & iure retinent̄,q̄ iure nō petunt̄.ɔcor.ff.e. l.si id qđ. §.fi.& l.stipulata.Opp.ꝙ imo peti possit,ut ff.de pac.do.l.inter socerū.§.ɔuenit.Rñ,gl.ꝙ nō petit actione ex stipulatu,sed in factū sic,&c.De ęquitate,ut ibi,& ita ēt sentit gl.in l.si id qđ.§.fi.e.Ego aliter dico, videlicet,qđ si añ erogationē vxor fecerit,nulla actione peti possit,ut hic,sed post īpēsā factā,petit utili ī factū,ut ibi ,
2 & nō ex stipulatu &c.†Op,ꝙ annulū pmisū, ēt nō erogatū peti possit,ut.ff.e.l. si stipulato. Sol. ꝙ ɔstāte mr̄imonio peti nō pt̄, vt ī ɔ̄ria,qđ limitat gl.ut ɔfirmet̄ rōnē pteriti tpis,nō futuri,l.Papi.j.&.ti,& ibi hoc ēt ɔfirmat gl. Et hoc verū licet aliq. a iter dixerint,ut ibi no.& rō pōt esse,quia matrimoniū nō durat , pp qđ,
3 ur̄ eē pmissum.†Quero.j.dr̄ hic,ꝙ nūmi traditi.& erogati nō repetunt̄ a uiro,qd si traditi,&nōdū p uxorē erogati,siue ɔsūpti? Dicit gl.ꝙ tūc eēt repetitio quatenꝰ ipsa eēt locupletior , & uir pauperior,& p hoc facit copula īter hec duo posita,q̄ ad eius veritatē reqrit vtrūq;,ut.l.si hęredi plures hæredi plures,de ɔdi.insti.& erogatū appellat̄ ɔsumptū.j.e.l.de his.qđ intelligo, nisi tātūdē erogasset de suo . ar. eius ꝙ dixi ī primo ɔ̄rio . ueruntñ pro
4 ista q.elucidādā,uide q̄ statim dicā in uestib. †Quero.2.qd si nōdū dati & ɔsumpti nō erāt modici,sed sic multi,qđ excedebāt legitimū modū.Dicit gl.qđ repetit̄,ut.ff.e.l.ex aīo. Sed caue, quia ibi tex.dicit qđ superest.Nō aūt dixit qđ superexcedebat . iō ibi vr̄ loq̄,qñ totū nō est ɔsumptū. Toto igr̄ ɔsumpto,vr̄ nō dari repetio,dūmodo in id nō sit erogatū,de quo ɔuenit . Et est rō. qa tm̄ arbitratus est maritus fore necessariū p impēsa, & erogatio
5 ne illa,uñ modo dicēs ɔ̄rium,nō est audiendus &c, † Nunc pro veritate pcedētis qōnis lucidius habenda,formo qōnem. Maritus fecit uestes uxori,solutū est matrimoniū morte uiri , an uestes apud uxorē, uel heredes uiri debeant remanere . Inter antiquos patres uariæ fuerunt opi. Et primo gl. nostra singulariter ī
a l.ij usufructus.ff.ad l.fal.uult qđ uestes quotidianę, a & sic necessarię p usu mulieris statim efficiant̄ uxoris. Ideo in eis cessat falcidia,quasi nō ɔfirmēt̄ morte,ut d.l.si usufructus, & etiā alle.d. l.ex aīo.in prin.In alijs uero nō quotidianis:sed cultus & honoris mariti causa factis,qđ iuris sit nō bene declarat illa glo.Sed Gul.de suza,dicit ꝙ nec illæ debēt hæredibus mariti restitui, qa maritus ur̄ eas donasse uxori,& donatio cōfirmat̄,uiro præmortuo ut,s.l.j.Nec ob.ff.sol.ma.l.in his.§.seruus,quia ibi diuortium fuit secutū p qđ donationes reuocant̄.ut.ff. e.l.& ideo.§.j.Item ibi de uestibus factis seruis dotalibus, ad quas tāta affectio non hr̄:& sic donatio præsumit̄.Dy.uero uoluit quòd oēs debeāt restitui heredibus uiri,& pbat ipse.Primo de quotidianis & necessarijs:qa illę fiūt ex necessitate.& p ɔsequēs nō dñr donatæ:sed ad usū tm̄ cōcessæ : qa in necessitatibus nemo liberalis existit , ut,ff.de adi.l.rem legatā,&.ff.de reg.iur.l.donari.Quod aūt maritus illas faciat ex necessitate pbat̄.qa alimēta tenet̄ pstare vxori.ut.ff.so.ma.l.cū dotē.§.si autē ī seuissimo.Sed appellatiōe alimētorū, cōtinētur uestes; ut.ff.de ali.& cib.leg.l.legatis,&.ff.de uer.sign.l.uerbo uictus. Secūdo idē pbat in pciosis. Nā nemo, ipse inquit, dubitat qđ illæ ɔcedant̄ ad usū certi tpis;ideo in eis nō psumit̄ donatio,ut.ff.e.l.mortis suæ cā.§.j.Gul.uero de Cu.tenuit cū Dyn.in uestibus pciosis ex eo:qa ad usū tm̄ sūt cōcessæ, ut Dy.dixit.Sed in necessarijs,& quotidianis tenuit glo.nr̄am,p iura p eū allegata.Et etiā pbat tali rōne: qa mulier quotidianas uestes recipiēdo,suū, & sibi debitū recipit:ergo repetitio non cōpetit,ut.ff.de cond.in d.l.repetitio,Antecedēs pbat;ut maritus q necessarijs oneribus mr̄imonij succurrit, nō donat nec datū reuocat;ut elegāter pbat.ff.e.l.si qui ; p uxore.ubi dicit esse , quasi casū qōnis.Bar.idē fuit securus,& nil noui iduxit; sed motus est p d.l.si usufructus.& d.l.ex animo.rñ.ad rōnē Dy.in quotidianis & necessarijs, dicens illud falsū esse,ut illas ad usum uideat̄ cōcedere:imo statim suę fiūt,ut uoluit etiā Gul.Or attēde, ut subtilius speculemur: nemo diffitebit̄, ut uestes quotidianæ dētur,ut deseruiāt oneri matrimonij, nedū in pręsenti: sed etiā in futurū, donec sunt tritæ,ꝯm cōdecentiā personæ, igitur cessante onere pro futuro tpe debēt restitui , & p hoc accedat qđ glo.j.

A D D I T I O.

a Vestes quotidianæ.Idē no.Bar.l.ex aīo,& in l.si mulier.ff.e. & cons.suo inci. quæritur an vestes festiuæ aūt,& preciosæ debeant restitui hæredib.viri, Ita no.in l.in his,& ibi Alex.§.seruus uxoris,col.1.ver.3.opi.est. ff.solu.mat.ubi Bal.tenet cōtrariū in festiuis,col.2.ver. itē prædictis adde. vide ibi Ludo. & moder.& Io.de Imo.& per Bar.post gl.in uer. expressum. 1 l. si usufructus, ad l.fal. Alex.in l.si is qui quadringenta.§.si dos.col. 2.in prin. ver. & inducitur hæc gl.ubi omnino.ff.ad leg.fal. cum multis concor. ibi per eum signatis,& in præalle.§.seruus,cum alijs concor. per eum datis ad hoc.

gl.j.hic dicit de stipulatione q̃ ꝯfirmaẽ pro tẽpore pterito nõ futuro,sed euanescit & nil pro illo tpe peti põt.& sic pcedẽs determinatio nõ est bona.Sed solue,ꝙ aliud in stipulatione,quã ĩ traditione: ut ãt uult hęc gl. Sed tũc fortius ob. qa annuũ traditũ oportet ꝙ sit consũptũ ĝtũcũq;nõ excedat modũ, & uĩ pbare ista litera.& sẽtit gl.hic secũda.& dixi ĩ præce.q. & ista rõ est mihi fortis.hui⁹ forte timore gl.nõ firmat illã opi.iõ dixit ſm quosdã.& solũ dictũ quorũdã recitauit,quos possumus dicere nõ bñ dixisse, nisi qñ nũmi excessissẽt modũ,ut.d.l.ex anuo,uel aliud ĩ nũmis traditis q dãẽ:ut ĩ expẽsis necessarijs,p usu ꝯuertãẽ.si ergo nõ expẽdit partẽ uĩ fateri illã partẽ sibi nõ fuisse necessariã, merito q̃libet mẽstrua restituit,qđ nõ ĩpedit.Sed ĩ uestibus quotidianis & necessarijs non est sic,qa stati suę hũt puræ,& liberæ cũ onere,ut eis vtaẽ ꝯstante tpe mr̃imonij, eo aũt nõ durante cessat illud onus,& remanet datio pura.& iõ ueniũt restituẽdę. & p istũ modũ soluaẽ hęc cõis opi.In istis igẽ uestib.sic ꝯcludo ꝙ q̃dã sũt quotidianę p oĩ tpe.& illę remanent uxori,quędã sunt quotidianę p certo tpe,puta qa alię æstiuales,aliæ hyemales. & adhuc idẽ dico dũmodo nimis nõ sint excessiuę: qa qđ excedit restituẽdũ ẽ,ut d.l.ex anuo. & hic ĩ gl.fi.& ff.e.l.vtrũ.q̃dã sũt æstiuales & pciosę. & illæ sũt hr̃dis viri.Cõsuetudinẽ tñ ĩ natalib.hactenꝰ obseruatã,dico primũ attẽdẽdã ẽẽ.Et ex his apparet qd dicẽdũ đ anulis,ut quotidianꝰ deẽ mulieri,non alij,& hoc sufficit.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio inter coniuges ob hypothecam specialem reuocatur. & nu.2.*

L E X XII.

1 **Si maritus.** †Propter specialẽ hypotheca a reuocaẽ dona-
a tio facta vxori,seu ĩter ꝯiuges.h.d.Not.literã ibi spãliter. ex quo innuiẽ ꝙ sola gñalis hypotheca non sufficit. Circa qđ q̃ro,qd si post gñalẽ hypothecã, res ipsa donata ẽ ĩso-
b lutũ accepta. an donatio intelligaẽ reuocata,dicẽdũ vĩ ꝙ sic. b
a si de uolũtate creditoris.& sic mariti accepta fuit nõ aliàs.†Opcum gl.đ l.cũ hic status.§.si maritus.ff.eo.Sol.ibi maritus voluit donationem remanere. Op. quod per sequentem alienationẽ, non reuocetur.ut insti.de leg.§.si rem. Sol. ut in glos. in ea parte in qua dicit quod hæc ratio est odiosa. Querunt docto. quid in donatione facta vxori ex causa mortis, & dicunt idẽ quod in legato propter identitatem rationis.

A D D I T I O N E S.

a Propter specialem hypothecam. Infero ex hoc unum dictum menti tenẽdũ quod si maritus donauit uxori iocalia,& postea illa impignorauit,ꝙ uidetur reuocata donatio,de quo per Bal.hic,& in l.cum alienam.infra,de leg.

b Quod sic.Vide d.Alex.de Imo.in l.in.§.si creditor,de leg.iij.& vide Bar.hic, & omnino in l.rem legatam.in fi.de alimen.lega.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio,ius hypothecæ quando extinguat.& nu.2.*

L E X XIII.

1 **Si quidem.** Donatio valida,facta vxori,nõ piudicat creditori anteriori,sed sequẽti.h.d †No.ꝙ donatio nõ tollit ius hypothecę. nec hypotheca porrigiẽ ad res pfecte donatas:secus si ĩperfecte, ut s̃.l.pxi. Quærit gl. qñ iuris rõ
2 refragaẽ,dic,ut ĩ ea.& no.eã qa plures casus enumerat.†No.spãliter illũ,uel qa oblatũ recusat.nã vĩ gl.sentire, qđ si debitor offert debitũ creditori,& ille sine cã recuset reciperẽ,qđ hypotheca extinguatur,& debitor possit illã iure alienare. qđ est notandũ. Nã.l.qui.x.alle.gl.per l.loquiẽ re oblata perempta.Sed gl.ista plus senti ap tex.relata. Item no.gl.pen.quæ enumerat casus in quibus donatio procedit, constante matrimonio.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio inter uiuos uxori a marito facta,si in testamento confirmatur,res & æstimatio non debetur. & nu.2.*

L E X XIIII.

Ex verbis. Primo dictũ in gñe.secũdo infert ad quęsitũ in specie.secũda ibi,cũ igiẽ. Casus. Cõfirmãs
1 id ꝙ p se põt substãtiã habere,nõ vĩ de nouo dare.h.d.†Vel sic. si donatio inter uiros p maritũ vxori collata ĩ eius testõ ꝯfirmetur,nõ debeẽ res & eius æstimatio,sed res tñ ex donatiõe,morte ꝯfirmata de qua põt detrahi falcidia.h.d. Duob.igẽ modis gl. legit istã l.vno mõ ꝙ res & æstimationẽ petat uxori.& hoc vult gl.signata super verbo illorũ.Alio mõ,qđ res tñ petebaẽ. sed q̃rebat,an iure legati, an ex donatiõe morte ꝯfirmata peti dẽat? & hoc vult alia gl.sup verbo cũ igẽ.verũ eadẽ gl.vult,ꝙ ex dõne. & illa q̃ ẽ signata sup illo verbo,verborũ, qđ ex cã legati. iõ ẽ uidẽdũ q̃ melius dicat.& breuiter ĩ casu nr̃o melius dicit gl.q̃ dicit ꝙ ex dõne,ut apparet ex lr̃a,&c. Tñ dic latius,qđ aut de testãtis volũtate ꝯstat,& illã serua. aut dubitaẽ, & tũc donatio erat p se firma,& valida.ut ĩ casib.no.ĩ l.pcedẽti.& tũc ad illa verba testãtis,nõ porrigunẽ.uel circa eã nihil opaẽ,ut l.si qñ,de leg.j.& hoc uult gl.sup uerbo,cũ igẽ. in fi. Aũt donatio tota erat ĩualida, & tũc aut mors secuta erat ipsiꝰ ꝯfirmatiua, & tũc verba testato-
a ris ipsiꝰ ꝯfirmatiua legatũ, vel fideicõmissum nõ inducũt. a sed solũ declarãt de volũtate testãtis eã ꝯfirmari,ut hic,aut mors sequuta nõ erat ipsiꝰ,saltẽ ex toto ꝯfirmatiuã,qa fortè excedebat legitimã summã,vt ĩ.e.l.donatores.Et tũc,vt res ĩ totũ hẽat effectũ,dico ꝙ verba testãtis ĩducũt fideicõmissũ. & ita uerificatur gl.alia hic posita sup uerbo uerborũ.in fi.& alia posita,ĩ d.l.dõnes,super verbo ꝯfirmari.& vide,qđ ibi dixi.qđ aũt inter ista,sit
2 differentia,no.hic gl.pen.& plus,in d.l.donationes.† Vltimo gl. si.inducit hanc.l.vt Papa,vel Imperator confirmans alicui priuilegia,nil noui dicaẽ cõcedere,b qđ dicunt canonistæ verũ,si ꝯfirmatio,fiat sine causæ cognitione,alias secus,vt extra de ꝯfir.uti. vel inuti.c.cũ dilecta.& dic,vt ibi,& p Inn.extra de deci. c.dudũ.

A D D I T I O N E S.

a Non inducunt. Adde Bar.hic,& in l.si quando, de leg.1.

b Concedere. Vide Bal.hic,& d.Alex.in sua apost.in l. impuberem. §.qui cod.ff. ad l.Corn.de Fal.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio simulata, ius non tollit creditoris.*

2 *Vxor a viro emere potest, matrimonio constante.*

L E X XV.

Si non verum. Ex re donata vxori,licet per ꝯctũ venditionis simulatæ, satisfieri dẽt fisco creditori mariti,ex officio,principali residuo remanente vxori, nisi fuisset reuocatio facta.h.d.†No.qđ simulata vẽdõ,nõ impedit ius creditoris.Itẽ no. ꝙ ex simulato ꝯctu,non trãsferẽ dñiũ, sed ex vero,ubi aliàs sit habilis ad dñii trãslationẽ.Itẽ no.qđ principalis,ẽt p fiscũ est ꝯueniẽdus.priusquã pueniaẽ ad exñeũ pos
1 sessorẽ.ut hic,& l.moschis.ff.de iu.fi.† Itẽ no. qđ vxor põt emere a viro cõstante matrimonio,ut hic.& ff.eo.l.si sponsus. §.circa. & crediẽ ei de precio.& stabiẽ instr̃o,vel confessioni mariti ꝯ se. vt probatur in d.§.circa, & ideo creditur, quod precium sit de bonis muulieris,non mariti,vt dixi in l.si mater.s̃.de cõtrah.em. Quæro quid si noluit esse venditionem,sed pro pcio minori,animo donãdi.Dic,qđ nõ valet,quatenus ex dono est locupletior, vt in gl.j.Quæro quid si maritus ante donauit, quam fisco esset obligatus.Et dic,ut ĩgl.2.& diceẽ ĩ.eo. l.antep. aliã gl. uide p te.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus faciens nomen vxoris,instrumẽto emptionis,apponi,an videaẽ animo donandi fecisse. & nu.2.*

2 *Simulatio præsumptionibus probatur, & nu.seq.*

3 *Maritus rem emptam tradens vxori, an precium,vel rem repetet.*

L E X XVI.

a **Si filij.** a † Si maritus honoris grã, nomẽ vxoris,ascribi fecit
1 in instr̃o emptionis fundi,quã fecit, ipsum fundũ pt vẽdicare:alias si donãdi aĩo,solũ pciũ,qđ soluit pt petere.h.d. & notab.Vel ſm Bar.ex emptione facta noĩe alterius,donõ,nõ psumiẽ,si ei cuius noĩe emiẽ,nõ tradaẽ.& hoc inqt esse ualde notabile,qa p istã.l.aliæ declaranẽ,& determinanẽ,sed ipẽ errat.Nã hic nõ est qõ,an prædia dicantur donata, sed de precio, ut ĩ. dicã.Gl.j.in fi.opp.qđ ubi habuit aĩum donãdi,pciũ petere possit vt ff.eo.l.uxor a marito.in fi.sol. qđ ibi in subsidiũ muliere non
2 exñte soluẽdo. † Op.2.qđ nõ dẽat pbare,qđ nõ aĩo donãdi:quia affirmãti,& nõ neganti incũbit onus pbandi,ut ff.de pba.l.ei q dicit.Sol.qđ illud verũ,nisi intẽtio affirmãtis eẽt fundata,ut hic erat p publicũ instr̃m.cui est standũ. uidẽdũ est igiẽ quid in hoc instr̃o scriptũ erat,p ꝙ probaẽ, & ut hæc prima sol. differat ab alia Hug.de qua in gl.in uer.alia,qui dẽt hic iũgi,nos habemꝰ dicere,ꝙ ĩ instr̃o scriptũ erat,ꝙ emebat p vxore,cui donare uolebat,uel aĩo ei donãdi.Sed Hug. dicit, qđ hoc nõ erat necessariũ dici.Itẽ tex.iste,illa uerba ultima nõ ponebat,quapp dicit,qđ ex illis uerbis solis,qbus dixit se pro uxore seu nomine uxoris emere psumebaẽ,qđ animũ donãdi habuit.& ad hoc dicebat esse casum hic,& in l.si filiæ.s̃.de hær.& ff.de leg.3.l.uxori.§.fin.Sed illa modicũ facit,qa ibi post so. quã ibi facit pro vxore ptulit quedã in testõ,p quę apparet, quod illã solutionẽ fecit animo donãdi: hic aũt nulla alia uerba ptulit,nisi,ꝙ p uxore emit.uñ donare ñ psumitur,nisi uxori:& nõ marito fundus traditus fuerit, ut hic in lr̃a,ſm Cy.& idẽ tenet Bar.& ad l. filiæ, rñ. qđ illa dẽt intelligi qñ traditio interuenit. & hunc intellectum asserit hic probari, & in l.j.ĩ.de castren.pe.lib.12.Sed aduerte pro Deo, quia in positione casus videẽ magna diuersitas inter gl. & Hug. & istos doc. Nã Hug.& alij gl.intelligunt istũ tex.ꝙ maritus emit sibi fundũ, & voluit,qđ instrumẽtũ diceret in psona uxoris.unde in instr̃o scriptũ fuit,ꝙ uxor emit,& pciũ soluit, ea postea pmortua, eius hr̃des uolunt pdia,ut sua ex cã hęreditaria,maritus petit,ut propria,dicẽs,qđ ipse sibi emit,& noĩe uxoris dũtaxat fictitie;honoris fortè causa in instr̃o scribi fecisse.&qđ ipse re uera,pcium soluit,&c.illi replicabãt,ꝙ imo,quia non pprio noĩe emerat maritus,sed uxoris noĩe, & ꝙ solum pecuniam ei dare uolunt. & qđ uxoris nomine emerit, probabant ex eo, quod instrumentum emptionale in sola persona uxoris fabricatum fuit.& sic instrumentum

A D D I T I O.

a Si filij. Vide Bal. in c.j.de feu. pos.& in l.vxor ma.ff.eod.vbi gloss. adde Bald. post glo.in l.& si instrumenta. inf.de fi.instr.& iu.hastæ fis.li.x.fa.l.si tibi. §.is cui.ff.man.& quæ habentur in l.multũ.supra.si q s alte.vel sibi. Sed q d si maritus & uxor non conuenerint,quod res empta efficiatur dotalis.quod dotalis nonefficitur,nisi marito non existente soluendo,quia tunc efficitur dotalis,& an cõtra rem emptã cõpetat vtilis rei vendicatio,vel hypothecaria,vide per d.Soci. cõsil.224. inci.elegãter,& subtiliter ver.1.ibi nã licèt res,cõ. ver.se,in 2.par.char.91.itẽ adde gl.in l.scripsi. & ibi Bal.in 2.col. sup.de fid. inst.quod ualet instr̃m quo cauet,ꝙ maritus emit pro se,& uxore sua,& etiã gl.hic,& Bal.hic qui alleg.tex.in auth.de non alie.§.emphyteusim.

mentũ,& emptio semper fuit vera,& non ficta in persona uxoris,& super hoc dubitatũ fuit.Imperator rñdet marito,si tu emisti a prin.nomine uxoris tuę,solum preciũ noluisti donare vxori,& qa ipsa ẽ pmortua, & sic donatio reuocata,tu pecunię tñ, & nõ pdiorũ petitiones habes.sinaũt emisti nomine pprio, & sic non aĩo donandi vxori tuæ precium,licèt usus fueris nomine tñ suo in instr̃o emptionjs, tũc pdia debent tibi restitui,ꝯctu illo simulato in persona vxoris,nihil valente, sed an aĩo donandi feceris,uel non,inspicietur cui p uẽditorem facta fuit traditio, iõ si probas ꝙ tibi facta fuit traditio, tu præsumeris tibi emisse; & dominus fuisti effectus,& uxori nomen in instr̃o appositum fuisse simulare præsumitur,secus si non tibi,sed uxori facta fuit traditio,qa tunc uxor verè psumiẽ emisse,ut dicit instr̃m a prin. eius nomine ꝯctum celebrasse,& sic solum pecuniam ei donare voluisse.& iste est verꝰ casus huius.l.& sic habes,ꝙ hic nõ erat qõ de donõne pdiorum,ut multi credunt;iõ uacillant. & ꝙ de donõne prædiorum non fuerit contentio, euidenter apparet, qa heredes mulieris,si pdia fuisse donata dixissent,ꝯ se allegassẽt quia donataria pmortua.in dubio fuissent restituenda, ut hic in
3 fi.& supr.eo.l ẽt.2.rñ.†Ex hac positione not.ꝙ simulatio proba-
a tur a ex præsumptionibus,& non tñ,quę insurgunt ex actib. pcedentib.sed & ex sequentib. ut hic est casus notandus. Ex prędictis patet,ꝙ primum ꝯrium gl.quo dr̃,ꝙ affirmanti, & non neganti,incumbit onus probandi,bene soluiẽ per gl.ꝙ instr̃m emptionale facit præsumptionem ꝯ maritum, ut precium donare voluerit,de quo incidenter,& consecutiuè quęrebatur. Prętérea hæc negatiua probatur ad psumptionem simulationis, quã
4 maritus allegabat,& sic ad pbationem affirmatiuę.† Et ex prædictis no.ꝙ pbatio instr̃i sequentis,pfertur psumptioni verborum simpliciter pręcedentium. positione casus sic declarata. Quæro pro inquisitione veritatis aliquorum supradictorum. Pone maritus emit nomine uxoris:& hoc constat, & ipsi mari-
5 to res tradita est,qui & de suo preciũ soluit.†Quero de duobus. primo,an in vxorem ratum habentẽ dominiũ trasferaẽ.& dico, ꝙ sic,p l.si ego.& per ibi not.ff.de neg.gest.Nec ob.hęc l.qa loq-
6 tur,qñ pprio nomine,seu simpliciter emit ut s̃.dixi.† Quęro.2. retento eodẽ themate,an ipse precium,quod soluit, ei donasse vĩ:& uĩ sic,iõ repetere põt,donõne reuocata,uel ea premortua & sic non ꝯfirmata,ut hic in fi.Marito pmortuo donatio uideẽ ꝯfirmata,& sic hętedes uiri non possent res petere. & pro hoc accedat.l.filię.s̃.fam.erc.fingitur.n.ex quo ratum habuit,sibi,& non uiro res tradita.In ꝯrium facit:quia sicut emendo gerit negotium uxoris:ita & soluendo, & sic animo repetendi pciũ ab ea,quia actio neg.gest.est ultro citroq; obligatoria. & p hoc accedat,s̃.de neg.gest.l.fi.sicut igiẽ fundũ petit: & ita impensam pcii soluat,distinguendum est,de impensa:quia aut est modica,& donare uideatur:aut magna,& donare non videatur.ar. l. utrũ. ff.eo.& eius qđ hic no.in fi.gl.Nõ ob.l.filię.s̃.fami. er. quia ibi in filia ĩ qua est prohibita donatio,rõne patrię potestatis: & sic de iure cõi:& iuris impossibilitate,in qua dic:vt ibi,hęc in vxore in qua est prohibita iure speciali ne mutuo amore se expolient,ut ff.eo.l.j.& sic solum iure prohibente:ut no.ĩ.eo.l.donõnes, in j. gl.vel ibi non de psñi,sed in morte fingitur donare:uel quasi legare,ut ibi dixi:quia ante non potuisset sortiri effectum pp pa-
7 triam ptãtem.†Quæro maritus uolens donare uxori rẽ quã nõ habebat,emit illã:& eã tradidit uxori:an rem, uel pciũ repetet. dñt quidã:ꝙ pciũ per istum tex.in fi.ꝙ quidã fatẽtur: si maritus non erat aliàs illam rem empturus:sed truffa est,ideo alii,ut Cy. refert,idem fatentur,si mulier erat aliàs ipsam rẽ emptura, qa tunc precium,quo emisset,uĩ maritus ei donasse,aliàs rẽ, & nõ precium uidetur donasse,ut l.si cum mulier.ff.e.Sed illa non pcedit.qa ibi illa emit,licèt emptura non fuisset,nisi pecuniã maritus dedisset,in themate isto, maritus sibi emit.Dico igitur,qđ repetet,qa illam donauit.Nec ob.hęc l.quia hic non erat qõ de donatione prędiorum,ut sup.dixi.sed pecunię tantum &c.

A D D I T I O.

a Probatur. Adde d.Soc.consi.264.incip.uisis instr̃o,ver.2.& ul.circa fi.in 2.parte.char.168.
Adde de hoc,j.de modo probandi simulationem,Bald. in l. pacta nouissima. nu.6,col.3,uer.& ex hoc aduerte,& quod ibi posui in add.ad ipsum in uersi, ꝙ esset pignus,sup.de pac.& Bar.in d.l.nu.j.uersi.& per hoc dicebat ipse, in apost.in uersi.simulatum.

L E X XVII.

De his. Si maritus consumat parafernalia uxoris, ea consentiente,pręsumitur donatio;& repetit vxor quatenus maritus est locupletior.Si vero ea inuita,totum repetitur h.d.glo.uide per te.

S V M M A R I V M.

1 *Diuortium si fiat bona gratia,an reuocentur donationes factæ inter coniuges, & num,2.*

L E X XVIII.

A marito. Rei donatę inter coniuges dñium non transfertur, nec donatio firmatur si diuortiũ sequatur,uel donatarius pręmoriaẽ,uel sit expressim reuocata. h. d.No.hic tres casus.Op.ꝙ dñium transfertur,ut l.cũ.§.fi.ff.e.Sol. ꝙ ibi fallit,& in aliis casib.no.s̃.e.l.si quidem.Oppo.quod per diuortiũ nõ reuoceẽ.ut ff.eo.l.sed interim. §.fin.& l.seq.Solut qđ
1 ibi ex noua donatione retinetur. † Quærit gloss. an etiã si bona gratia factũ sit diuortiũ,reuocatio facta ĩtelligaẽ.& dicit,qđ nõ. arg.ff.eod.l. uictricus.§.j.Quærit gloss.qd si donatariꝰ, & donator simul excẽpti sunt, ita,ꝙ qs prior fuerit ignoraẽ:dicit gl. idẽ, ut.ff.de reb.du.l.si inter uirũ,aduerte,puto gl.corruptam,dũ dicit,uel etiã debuit dicere.nõ etiã;nã casus est in.d.l.si inter uirũ, ꝙ nõ reuocaẽ, ut in.l.cũ hic status.§.si ambo.ff. eo. & ibi redditẽ ratio.nec obst.ꝙ aliàs mulier pręsumitur prius decessisse,ut ĩ.e. ti.de re.du.l.qui duos.§.si maritꝰ.& ff.de reli.l.si prior.§. si eo. qa ibi de onere dotis tractatur,ut no.in.d.§. si ambo.Vltimo gl.op. de.l.si maritus.s̃.eod. ubi per specialem hypothecam reuocatur.
2 Solu.ꝙ etiam ille casus sub isto tertio intelligiẽ.†Quærit glos.qd ĩ donatiõe cã mortis,respõdet gl. ꝙ his duob. casibus reuocaẽ, ꝙ ĩtellige quãdo pmoriẽ donataria,uel quãdo expssim reuocaẽ, non aũt,qđ illa p specialẽ hypothecã reuoceẽ, qa non reuocaẽ sicut nec legatũ, ut dixi:s̃.eo.l.si maritꝰ.similiter nec reuocatur diuortio secuto,ut.ff.eo.l.si cum.§.fina.& no.hic in gloss.j.

S V M M A R I V M.

1 *Mater filio communi,constante matrimonio,donare potest.*

L E X XIX.

Si constante. Socrus potest donare genero,constãte matrimonio.hoc dicit,secũdũ unã lect.
1 † Vel mater potest donare filio cõmuni, etiam cõstãte mr̃imonio.h.d.Op.de l.3.§.verbũ.ff.eo.So.qđ hic erat emancipatus,ibi in potestate.Quid igitur hodie,cũ filius in potestate nõ q̃rat aduẽritia patri.dicit gl.adhuc idẽ, qa durat ratione mutui amoris &c.Sed Iac.de Ra.Mar.Sil.& Cy.ꝯ,quia filio eunti ad castrensia, potest iure donare,ut dicto.§.uerbũ.uer. sed si eũti. quanuis sit in potestate.& hoc secũdũ,ideo,quia nõ quęritur patri.ergo & idẽ hodie non eunti ad castrensia poterit donare. sed ex donatione non quæriẽ ei,nisi proprietas,non ususfructus.nec etiam patri.& sic in usufructu tatum procedit glo. non ĩ proprietate.

L E X XX.

Creditor. Si creditor uiri,rẽ pignoratã vẽdat uxori,pignore iam liberato,non ualet uẽditio, ut simulata,nec ꝯfirmaẽ,ut donatio pmoriẽte donatario. hoc dicit.

L E X XXI.

Si proprijs. Qđ expendiẽ ab uxore pro marito, nõ repetitur,si in eius utilitatẽ nõ ꝯuertitur.h.d.Gl. vide per te.in qua adde in fi.ꝙ est verum in dignitate, cum administratione,ut ibi,aliàs secus,vt ff.eo.l.ꝙ adipiscendæ.

L E X XXII.

Maritus. Ex iure patronatus, non censetur locupletior donatarius. h.d. Barthol. de Saly

L E X XXIII.

Si te. Donatio valet inter socerum, & nurum, nec reuocatur ex pęnitentia.h.d. Quærit gl.quare valet, & dic, ut in ea. quia non tangunt se per potestatem.

1 *Donatio coniugalis, quando morte confirmetur. & numeris sequen.*

2 *Matrimonium an soluatur, deportatione.*

3 *Donatio an confirmetur, morte deportati.*

4 *Donationis species quot sint.*

L E X XXIIII.

Res vxoris. Primo qñ maritus dãnatus ex criẽ, efficiẽ serꝰ pęnę.& sic ne dũ ciuitatẽ,sed ẽt libertatẽ perdit.Secũdo qñ seruus nõ efficitur,sed ciuitatẽ solã pdit.
1 Secũda ibi:Sinaũt,q̃libet subdiẽ.& p se patẽt. † Casus. Donatio ꝯiugalis ꝯfirmatur morte donãtis,naturali,uel ciuili, ex qua libertas pditur,nõ si pditur ciuitas tñ,libertate manẽte, qa tunc mors naturalis expectaẽ,nisi prius reuoceẽ. hoc dicit. Et multũ
2 notabiliter.†No.qđ mors ciuilis a ęqparaẽ naturali, qñ circa id de quo q̃riẽ produxit eundẽ effectũ,b quẽ naturalis,& nõ aliter. & hic probaẽ vtrũq;,qđ declaro.nã mors ciuilis,q̃ inducit p deportationẽ,ut ff.de ꝯtab.l.1.§.fi.ff.de bo.lib.l.ẽt.§.si deportatus. hic nõ operaẽ id qđ naturalis operata fuisset, qa matrimoniũ nõ dissoluit.iõ ipsi naturali,nõ æqparatur,ut hic ĩ ver.sinaũt.Et qa mors ciuilis,q̃ inducit p dãnationẽ ĩ metallũ, pp qđ serꝰ efficiẽ,idẽ opaẽ,qđ naturalis:qa mr̃imoniũ dissoluit:iõ illi ęqpara-
3 tur,ut hic ĩ princ.Itẽ no.ꝙ ex criẽ viri,uxor nõ dẽt astringi.†Itẽ qđ donatio facta uxori cedit pmio pudicitiæ, qñ ꝯfirmaẽ, & sic pmiũ pudicitię ẽ cã ꝯfirmationis,quã l.facit.Ex hoc vĩ,ꝙ si pudica post donationẽ nõ fuisset,& maritus ignorasset,lex donõnẽ morte viri non confirmaret, ut hic a sensu ꝯrio. facit.ĩ.de reuo.do.

A D D I T I O N E S.

a No.ꝙ mors ciuilis. Adde vltra hic deducta & in apo.se.Bar. ĩ l.deo nobis. in prin.& ibi in apo.in uer.æquiparantur.C.de epi.& cle.& in l.cũ pater filios hæreditatem.nu.3.uer.3.no.& ibi in add.in e.ver.ff.de leg.3.no. Col.c.đ his nu.4.& in apo.in uer.nisi ubi reperitur expressum.extra de sepul.Phil.Frãc. c.si gratiose.nu.12.& in addi.in uer.non æquiparantur,de rescri.lib.6. Alc. in l.si decesserint.ff.qui satis.cog & rota,dec.379.inci.fuit dubitatum,in no.

b Effectũ.An donatio cã mor.sortiatur effectũ post mortẽ ciuiẽ,uide gl.in decre.tenentẽ,ꝙ sic,p istũ tex.in c.placuit.el 2.16.q.& hic adde Bal.ĩ l.si mors. & gl.ponit hic.Et an,& qñ mors ciuilis æquiparatur naturali,uide d.So.cõs. 92.inc.circa primum huius consulta.in prin.cũ versi.seq.in 1.par.char.154.

uo.do.l.fi.& qđ ibi not. Accedat ēt,ꝙ no.ĩ.de fideic.l.fideicõmiſ. Itē ꝙ deportatus,qui libertatem nõ perdit,reuocare poteſt donationē,quã fecerat cõiugi.ut hic.& ff. eo. l. ſed ſi mors.§.j.Op. ꝙ uiro ſeruo effecto,reuocaṫ donatio,ut ff.eo.l.cum hic. ſtatus §.ſi donator.Solu.ꝙ ibi factus eſt ſeruus hominis,hic pęnæ;& rationē ponit glo.qa ibi eſt,q reuocare põt puta dominus,hic nullus,vel fortè,iõ qa ſeruit⁹ pęnæ ꝑpingor ē morti,q̃ ſeruit⁹ hoīs.
4 † Op.ꝙ deportatione diſſoluaṫ mrĩmoniũ,ut ĩ.titu. 1.l.1. Sol.ex ſola deportatione nõ diſſoluiṫ, ut hic; ſed ex ſecuta mutatione affectionis,q̃ fecit is q in ciuitate remãſit,ut ibi,& tũc dicũt do, qđ tali mutatione ſecuta,nõ cõfirmareṫ donatio.ſed potius re-
5 uocaṫ. arg.ff.eo.l.& ideo.§.1.& s̃.eo.l.ſi marito,cũ ibi no.† Op, ab eẍ,qđ morte deportati,nõ cõfirmaṫ donatio, ſicut nec legata,ut.ff.de teſta.l.eius q.§.j.quibus donationes iſtæ æqparãṫ,ut ĩ. ad l.fal.l. in donationibus.Solut.uel qđ nõ æqparãṫ, quoad omnia,ut hic,licèt ſecundũ Cyn.æqparēṫ, qñ mors naturalis inter-
6 uenit,ut ibi,nõ quãdo ciuilis, ut hic.† Vlterius gloſſ. diſtinguit tres ſpecies donationis, qa alia cã mortis, & iſta quocũque tpe facta ꝑ deportationē irritaṫ,ut ff.de dona.cauſa mor.l.ſi aliquis. & ff.eod.l.cũ hic ſtatus.§.ſi maritus,in fi.Alia cõiugalis:& in iſta diſtingue,tria tpa,quia aut eſt facta ante reatũ, & diſtingue ut ĩ hac.l.Aut poſt reatũ,& nõ cõfirmaṫ, ut hic in prin.a ſẽſu cõtrario.& fiſcus accipit ſicut cætera bona,ut hic in fi. & hic adde,qđ dico in auth.ſeq.Alia ēt tertia,& eſt inter uiuos.& dicit gl.ꝙ facta ante reatũ ualet,idē,& ſi poſt ſi ante cõdēnationē fiat,ut ff. de don.l.poſt cõtractũ,niſi in crimine maieſtatis, ut infra.l. iul. ma.l pe.& fin.poſt cõdēnationē factã nullo modo ualet.& hæc fuit opin.Ac.ſed quidã alii gloſ.in caſu quo facta eſt poſt reatũ, diſtinxerunt.Aut ante litē conte.aut poſt.ita no.ff.de publi.iudi. l.ex iudiciorum.§.adeo.& alibi diſtinguunt,aut fuit in fraudem, aut non.Sed de his uide per Bart.in d.l.poſt contractum,& plenius uide per me ſcripta in l.ſi quis poſt hac,infra de bo.dam.Vltimo not.gloſſ.ſuper uerbo natura, ex qua collige diſſinitionē mortis.nam mors eſt diſſolutio animæ,& corporis.

1 *Natus bene,quis dicatur.*
2 *Damnatus ad mortem naturalem,an efficiatur ſeruus;& an damnatus ad metallum,& nume.ſequen.*

AVTHENTICA.

Sed hodie. Duo dicta ponit, & ſecundum infert ex primo.& quia hanc auth.non reperio examinatam, & eius materia eſt quotidiana: ideo intendo
1 eam plenius examinare. † Quero igitur primo quis dicatur bene natus in materia.reſpon.gloſſ.ille qui eſt natus ingenuus. & bene dicit,ut probatur ĩ auth.de nup.§.quod autē.circa prin. Sed quærit gloſſa.2.in fin.quid de liberto.& ſic manumiſſo;& dicit glo.ꝙ per hanc auth. nõ diciṫ bene natus,ut patet in corpore in d.§.ꝙ aũt.uer.ſi uero decretũ.co.iiij.Sed ꝑ auth.ut liber.de cætero.§.illud.colum. vj. dicit gl.qđ dicuntur bene nati.& hæc fuit opi.Io.Sed gl.in d.§.ſi uero,de hoc dubitauit,& dixit,qđ d.§. illud, an loqṫ, reſpectu dignitatũ quas antea liberti nõ poterãt adipiſci.& ſic ad eẍneas cõſequētias nõ dēt trahi, & maxime,vt legũ correctio euiteṫ.Iſta pars magis mihi placet, nã licèt ciues romani ꝑ manumiſſionē denuncietur,ut ibi.& ĩ. de iure aureorũ ann. auth. ſed hodie.tamē aliqđ diminutũ remanet;quia ius patronatus remanet illæſũ,ut ibi.Itē,qa vere nõ ſunt bene nati licet ius regenerationis quaſi tũc regenerati conſequãṫ. vñ, qa nõ uerè sũt nati. licèt fictè dicãṫ regenerati: ſed nõ plene dico ius antecedens remanere.forte concordari poſſunt opi.ut in libero iure uēdito,poſtea manumiſſo,procedat opi.Io.non in na-
2 to in ſeruiture.cogitãdũ tñ relinquo.† Quæro.ii.a an leges anti-
a quę q̃ uolũt,ꝙ dãnatus ad mortē naturalē,ſeru⁹ efficiat,per hãc corrigãṫ.& dicit gl.ꝙ nõ,qa hęc auth.de ſupuiuentib. tm̃ loqṫ. & ſic đ dãnatis in metallũ,uel opus metalli.& ĩ dãnatis ad mortē naturalē,q & ſerui efficiũṫ,ut ff.de pę.l.q ultimo.Sed attēde, qa gl.dubitauit in d.l.q vltimo.& ĩ l.eius q.§.fi.ff.de te.tenet.qđ illæ ſint ēt correctæ ꝑ iſtã,& idē tenet.ff.de ĩiuſt.te.l.ſi qs exhęredato.§.ſed & ſi qs.& qa hoc eſt utile ſcire pp teſtamēta eorũ,l q dãnãṫ ad mortē,iõ examinemus hũc paſſũ.& Dyn.vbiq; ſecutus fuit iſtã gl.& Bar.Sed mihi vṙ,ꝙ illæ.ll.ſint correctæ.Pro quo declarãdo ꝑmitto,ꝙ dãnati in metallũ ſtatim ſñia lata, efficiũṫ ſer-
b ui.b licet nõdũ ad locũ ĩ quo opari dēnt ſint ꝑducti,ut ff.de pę.l. ĩ ſeruorũ.§.q ex cã.& idē de dãnatis ad mortē,licet ſuppliciũ differaṫ,vt ĩ.e.ti.l.ꝙ ad ſtatũ.& l.q vltimo.ff.de ĩiuſto te.l.ſi qs exhr̃dato.§.ſed ſi qs,vnde,ꝙ iſtę tex.dicit ex ſupplicio,dēt ĩtelligi.i.ex ſñia ſupplicij. Et ex hoc ĩfero,ꝙ mrĩmoniũ ꝙ ſoluebaṫ dãnatiõe ad mortē,nõ ſoluebaṫ ꝑ ipſã mortē,qa prius erat ſolutũ ꝑ ſeruitutē in q̃ prius erat deductus ꝑ ſñiã.Mõ ad ꝑpoſitũ dico,ꝙ licet q̃rimonia de ꝑſonis dãnatis ĩ metallũ delata pricipi fuerit,cã huius diſpoſitionis noue,tñ ĩperator ad illos tm̃ diſpõnē ſuã nõ reſtrigit.Sed gñalē,& vniuerſalē ĩ oĩ bñ nato,& ĩdefinitã,ĩ quocũque ſupplicio,facit,ut hic patet, & ĩ corpe đ nup.§.ꝙ aũt.ĩ col.4. imo ſi põdereṫ tex.q loqṫ ꝑ verba ꝑteriti tpis.dũ dicit nos ãt hoc curauim⁹, &c.vṙ clare velle,ꝙ illa diſpõ gñalis,ꝑceſſerit ꝑ viã legis,uel ſaltē ĩ aĩo ſuo ſic ad ſtatuēdũ diſpoſita. ex illa ergo gñali diſpõne ĩfert, mrĩmoniũ ñ diſſolui ĩter illos ĩ metallũ dãnatos,đ qbus q̃rebaṫ.Sed ex hoc nõ ſeqṫ,ex diſpõne gñali,inferṫ deciſio ĩ caſu iſto ꝑticulari. ergo diſpõ gñalis ē reſtrĩgēda tm̃ ad terminos,ex eius illatione deciſos,ex quo gñaliter ſtare,& ĩtelligi pt. hoc patet exēplariter.ſi dico null⁹ hõ currit,ergo titius nõ currit.illatio ē bona.ſed nõ ſeqṫ,ſi titi⁹ nõ currit, vt tu infers: ergo martin⁹ currit.tũ,qa remanet ſub diſpõne,& añcedēti uñ,qa ex ꝑticulari illato,nõ ĩferṫ oppoſitũ ad aliud ꝑticulare,ꝙ pt ſub eo dē ꝑdicabili regulari,hĩc ē qđ gñales diſpõnes,gñalr̃ sũt ĩtelligēdæ.l.iiij.ff.de off.ꝑſi.& l.j.§.gñaliter.ff.đ leg.ꝑſtã. Cõfirmo ex eo, qa ponam⁹,ꝙ ĩperator ſolũ ſtatuiſſet legē,ꝑ quã dixiſſet,hodie, nemo bñ natus ex ſupplicio ſeru⁹ efficiṫ,& vltra nõ dixiſſet,nũqd iſta.l.ēt ĩ dãnatis ad mortē intelligeṫ. certè ſic. qđ ꝯfirmo pp identitatē rõnis.Nã,& ipſi ſicut in metallũ dãnati,ꝑ ſñiam efficiunṫ ſerui,& nõ prius unus q̃ alius,vt s̃.in euidentiãli dixi. Nec ob.illatio hic poſita,qa illa uēdicat ſibi locũ in dãnatis ad mortē, in qbus ē per ſeruitutē añ mortē illatã diſſolutũ mrĩmoniũ, & dõnes reuocatę,q̃tũcunq; mors fuiſſet dilata, vt ll.s̃. alleg. ex ꝑdictis dico gl.alle.iſti ꝯrias,fore veriores:plus dico, per ꝯſtõnes nouas.C,vṙ hoc fuiſſe inductũ.uidelicet ꝑ l.raptores.ĩ. de raptu vir.& l.raptores.s̃.de epiſ.& cler.ad fi.in quibus hēs, qđ cõſcij,& opē ꝑſtãtes rapinę mulieris,puniunṫ capite,& tñ retinēt bona. qđ eē nõ põt,ſi ſerui efficiant. Et forte illa rõne tex.in l.res vxoris,in prin.hic poſita,diſiũctiuã poſuit. uel ĩ ſeruilē ꝯditionem,
3 &c.† Quero.iij.ſi mrĩmoniũ nõ diſſoluiṫ, qa ſeruus ex ſupplicio nõ efficiṫ,qd erit de donatione añ facta, q̃ olim intelligebaṫ ꝯfirmata,ut s̃.e.l.res uxoris, in prin.rñ. qđ nũc pēdebit vſq; ad mor-
4 tē naturalē,vt ĩ.ea.l.§.finaũt.† Vltimo no.gl.fi.in fi. q̃ uult,ꝙ de iure can.nõ diſſoluaṫ mrĩmoniũ, licèt alter ꝯiugum redigatur in ſeruitutem.& pro hoc accedat extra de coniug.ſer.c.j.

ADDITIO.

a Quæro.2.Tu vide de hoc quæſito no.in l.licet ſi mors,& ibi Bar.ff.e. & auth. ex teſtamento.& ibi Baldi.infra.de colla.
b Serui.Adde Bar.& doc.ĩ l.ſi is qui.§.1.ff.de teſt,& in l.qui vltimo. ff. de pœn.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inualida,rõne ptãtis,uel matrimonij, morte confirmatur, & nu.ſeq.*
3 *Donatio legitima, ſummã excedens,non ualet inter coniuges,& nu.ſequenti.*

LEX XXV.

Donationes. Primo dictũ bimēbre,qñ tacitè,vel expſſe donatiões sũt ꝯfirmatę.Scđo illud de-
1 clarat.Tertio adijcit ſimile.ſcđa ibi,ita tñ.tertia ibi,ſicuti. †Cas⁹, ſi dõnes ſunt inualidæ,rõne ptãtis,uel mrĩmonij,ꝯfirmanṫ mor-
a te,a & ꝯfirmatio trahiṫ retro.Si aũt ſunt inualidę,qđ ſummã excedãṫ legitimã,expſſa ꝯfirmatio in morte requiriṫ, nec retrotrahiṫ.hoc dicit. Not.q̃ hēs in sũmario.Itē qđ ratihabitio trahiṫ retro,vt ĩ verſ.ſicuti.đ quo dic, ut dixi ĩ l.fi.s̃.ad ma. Itē no.ꝙ hęc l deſeruit ſecũdæ & tertię parti rubricę. Nã hucuſq; de dõne ꝯiugali tm̃ erat dictũ,hic addit de ea q̃ facit pr̃ filio in ptãte, & ſimi-
2 liter addit de ratihabitione. † Quę ãt dñia ſit inter iſtas duas dõnes,poniṫ hic in gl.j.& dicit gl.qđ ꝯiugalis,non ualet iure ꝑhibēte,ne mutuo amore &c.ut.ff.eo.l.i.& ii.paternalis uero non ualet iuris impoſſibilitate,quia ſi tenet, queritur patri eodē inſtãti.ut ff.de acq.hæ.l.placet ēt hodie.ut ĩ.đ bo.que li.l. cũ oportet,
3 in prin.qđ nõ põt &c.ut inſti.de do.§.ſic itaq;.† Not.ꝙ ſi donatio excedit legitimam ſummã,ſed ſit inſinuata, nõ ꝑpterea ſtatim ualet inter coniuges, & ſic inſinuatio & autoritas iudicis eã ualidã non facit:ſed perſeuerãtia uoluntatis, ſic vſq; ad mortē. Itē no.ꝙ excedens legitimam ſummam nõ inſinuata,nõ cõfirmaṫ morte.Sed põt dubitari,an in eo pluri tñ nõ cõfirmeṫ, an ēt in nulla eius parte.& vṙ ĩ eo pluri tñ.ar.ĩ.de don.l.sãcimus, in prin.ſed tex.iſtę mihi vṙ velle ꝙ ĩ nihilo cõfirmetur.& gl.aſſignat rõnē, quæ duobus caret adminiculis, ſ.rõne rei,& rõne ꝑſonæ.Item no.ꝙ excedens legitimã ſummã,nõ inſinuatã, ſi expreſſim cõfirmet,in morte ualet,& tunc retrotrahiṫ. Circa qđ querit gloſſ.quo iure cõfirmeṫ,& dicit gloſſ.iure legati,quia ex tunc cõfirmaṫ,nõ iure donationis:quia retro nõ trahitur. Sed dubitari põt an in toto,an uero ĩ eo qđ excedit tm̃,habeat vim relicti.& dic ꝙ in toto,quia tex. iſte ĩdiſtinctè loqṫ, & hoc ideo quia ab initio non ualebat in aliquo aliàs haberet uim relicti ſolum in eo ꝙ excedebat,cũ illud ſolũ foret inualidum, ut.ĩ.de do.l. ſancimũs,in prin.& ad inualida non ualida trahunṫ teſtãtis uerba,ut.ff.de leg.j.l.ſi qñ,ualet ergo hic iure fideicommiſſi ĩ toto,ut res ĩ totũ habeat effectum;& ne eadē diſpoſitio cēſeatur iure diuerſo,ut.l.eum q̃ edes,ĩ prin.ff.de uſuc.adde ꝙ dixi. s̃.
4 e.l.ex uerbis,† Itē no.ꝙ ubi non excedit legitimã ſummã confirmatio retrotrahiṫ tacita,uel expreſſa.ex quo vṙ ꝙ dñium retro, fingaṫ filii,vel uxoris; de quo vṙ tex.s̃.fa.erc.l.filiæ,& s̃.de inoffi. do.l.ij.ubi diciṫ,ꝙ ĩ iudicio fa.er.filius res iſtas hēt ꝑcipuas,ꝙ eſſe non poſſet niſi dñium apud patrē remãſiſſet,ut.s̃.eod.l.ſi non uerũ,ĩ fi.& fa.ercif.l.ſi qđ.Sol.multipliciter,ut ĩ glo.& prima uera.ſ.qđ quoad dñiũ,retro non trahiṫ,ut in ꝯ. ſed quoad fructus & partus ſic. ēt de dãno dato non tenetur,ut hic.& rationem quare

ADDITIO.

a Cõfirmãtur morte.Limita ſm Bal.no.ĩ l.tãq.ĩ.de fideiuſ,hoc nõ ꝑcedere ĩ marito & uxore putatiuis; qa tũc morte nõ cõfirmaṫ,ꝑ te.unicã ĩ l.cũ hic ſtatus §.ſi qs ſpõſã.ff.e,facit ĩſi.l.j.đ cõd.ob cau.adde l.ſi ex uolũtate.& ibi Bal.s̃.eo.

quare non quoad dñium aſſignauit,ĩn d.l.2.in ver.cõtra.Itē op, ꝙ nullo modo etiam, quoad fructus retrotrahitur, vt l.ſi donatione.ĩ.de col.Sol.ut in gl.& plenius dicam in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Contractus vice legis habetur,qui ab eo qui leges condere poteſt,celebratur,*
2 *Syndicus ciuitatis poteſt obligare ciuitatem ipſam,& perſonas ſingulares,*

LEX XXVI.

a **Donationes.** a Matrimonium non impedit donationem inter principem,& eius vxorē. h. d.
1 vel ſic,inter principē,& auguſtã,ualet donatio ſtatim,h.d. † No. text. ibi legis vicē obtinentib, qa hic hēs,ꝙ ꝯtus celebratus ab
b eo,q hēt poteſtatē ꝯdendi legē,hēt vim legis b ꝯcor. ff. de pu,l, Cęſar.Qđ facit,ut donatio facta ꝑ Conſtantinũ in papã,ſerueṫ, vt l,de quo dixi.s̃.in j.ꝯt.Itē facit ut ꝯuentio facta ꝑ ciuitatē ſer-
2 ueṫ ab eius ꝑſide,ut l.illius ciuitatis & eius ſtatutũ. † Itē facit, vt ciuitas poſſit dare ſyndico ab ea ꝯſtituto ꝑtãtē obligãdi,nedum vniuerſitatē ciuitatis,& eius bona: ſed ēt ſing. ꝑſonas illius vniuerſitatis,& earũ bona,Et idē ſi dicas de ciuitatis ꝯſilio:nõ,ꝯſiliũ hēt ꝑtãtē ꝯdendi legē,& ita tenet Bar.c ff.de re iu.l.4.§.actor municipiũ. Vbi vide. Et adde,qđ ſcripſi. ĩ. quæ ſit long.ꝯſue.l.1.

ADDITIONES.

a Donationes.Adde Bal.ſin.in c.j.§.itē ſacramenta,de pa.iur.fir.qui per hanc l. dicit valere donationē factã a Rege filio ſuo in poteſtate.ad ꝙ adde ēt Old. conſi.278.Item vide Bar.hic qui quęrit,an doctor,vel miles teneatur vocare vxorem ſuã dñam,& dicit quod ſic.ad ꝙ vide ēt eum in l.ſi poſt.§. fi. de ꝯta.
b Habet vim legis, Adde quid de contractu inter aliquos barones facto. & vide Bal.in l.precibus,inf.de impu.& alijs ſubſti.vbi per hanc l.dicit ꝙ teſtamentũ dominorum terrarum,habet vim legis;& ideo valebit iure militari,ꝙ no. & vide Bal.ſin.in l.hac edictali.§.itē ſacramēta,in ti.de pa.iur.fir.vbi dicit,ꝙ Rex poteſt donare filio ſuo in poteſtate, ſi exprimit ſe id facere aut.regia.de quo per Bal.in l.ciuitas.in prin.ff.ſi cer.pe.& in l.4.§.actor.ff.de re.iudi.
c Et ita tenet Bar.Et vide Bar.hic & in l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.& d.Alc. de Im.poſt Bar.in l.Cæſar.ff.de pu.Bal,hic videtur tenere contra Bart.& refert.& idem etiam ſequitur Bal.in l.ea.ſup.de condi.ob cau.in Barone,vel alio ſubiacente alterius territorio.

LEX XXVII.

Si vnus. Siue donator captus ab hoſtibus ibi moriatur,ſiue donatarius captus,poſt mortem donatoris redeat,donatio confirmatur.h.d.No.ex fine,quod principes, debent eſſe humani, & deum imitari;& ſic facere deo placita.

De repudiis,& iudicio de moribus ſublato. Rub.

Continua rubricam,vt in gl. &c.

SVMMARIVM.

3 *Matrimonio deportatione non ſoluitur;dos tamen repetitur. & nu.ſeq.*

LEX PRIMA.

1 **Matrimonium.** † Deportatione viri,ſeu amiſſione ciuitatis,matrimonium non ſoluitur,dos tamen de æquitate petiṫ,h.d.† Et hoc eſt ar. vt vxoribus bannitorum;licet nõ ſoluatur matrimoniũ,detur repetitio dotis.de quo ꝑ Spe,in ti.de don.inter ui.& vx.§.fi. verſi. quid ſi vir.
3 † Opp. quod matrimonium nõ duret, quia ſic filios haberet in ptãte,ꝙ eſt falſum,inſt.qui.mo.pig.pat.po. ſo. §.qui autem, ſol. ut in gl. ꝙ ſpecialis caſus eſt vbi natus ex matrimonio, non eſt in poteſtate, hæc tamē oppoſitio non facit ad noſtram legem. Opp.ꝙ deportatione matrimonium ſoluatur,vt ff.ſolu.matr.l.ſi quis ſit ſtipulatus.ſol.ibi affectionem mutauit.Opp.quod de æquitate non detur repetitio ante mortis interuentum vt ff. de bo.
4 dã.l.ſed ſi alia.Sol.ibi mulier fuit deportata,hic maritus.† Quæro contra quem mulier agit:dicit gl. contra fiſcum bona inuadentem.& quia gl.dicit inuadentē,poſſet quæri;an fiſcus teneatur prius facere citari poſſeſſores.ſentit iſta gl. quod non ex ſignificato huius verbi inuadentem,ad quod ĩ.de exac.trib.l.2.li. 10.& de cap.& diſtra.pig.l.2.

LEX II.

Libertum. Mulier non tenetur ſponſum vltra trienniũ expectare. ideo poſtea poterit nubere,ſine pęna,h.d,Op.quod etiam vltra teneatur differre,ut ff.de ſpon.l.ſpon.Sol.vt in gl.& vide,quod plenius ſcripſi.s̃.de ſpon.l. 2.& hoc in ſponſa,in vxore dic,ut in gl.

LEX III.

Dubium. Fictum repudium,non nocet tertio dotem ſtipulato ſibi reddi mrĩmonio morte diſſoluto. h.d.Not.ex prin, quod oĩa mature, & cum ꝯſilio ſunt gerenda. Sup tex.ibi non dubitauit,ſ.poſt eius mortem ſm Ray.& procedunt hæc etiam in patre,ut ff.ſol.matri.l.filiæ,

LEX V.

Diſſentientis. Diuortium filiæ,non eſt in ptãte patris niſi ex magna,& iuſta cauſa:& ſi fuerit ēmancipata,tunc nullo modo.h.d. No.qđ ꝯcordia naturalis,eſt ꝑferenda voluntati patris,matris,ut hic,& ĩ.de inſti.& ſubſt.l.reprehendenda;an autem filia per ſe poſſit,ſequitur in auth.

AVTHENTICA.

Econtra. Filiusfa.nõ pt diſſoluere matrimoniũ, niſi pre ꝯſentiēte,emãcipatus ſic.h.d.Sed de iure can. nullo modo ſoluitur.No.quod neceſſaria in cõtrahendo;ſunt neceſſaria in diſſoluendo.Concor.ff.de ſolu.l.prout quiſque,de reg.iur.l.nihil tam naturale.

LEX VI.

Licèt. Opp.d.l.2.in fi.ff.eo.Sol,quod hæc dēt ſuppleri per illam,ut in glo.& facit iſte tex.cum glo.quod citatio ad domum valet,licèt ad citati notitiam non peruenerit.ꝯcor. l.ab eo.ĩ.quom.& quan.iud.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium ſine dolo,non committitur.*
2 *Vir quanto tempore expectari debeat.*

LEX VII.

Vxor. Mulier q̃ ꝑ quadriēniũ de marito nouũ non habuit, palã nubens,adulterii,& cęteras pœnas euitaṫ.h.d.Et
1 hoc de iure iſto,hodie uero ſerua autent.quæ ſequiṫ.† No.adulteriũ nõ fieri ſine dolo:ut in gl.qđ ꝑſtat arg. ut ille q cognouit cõiugatã,credēs ſolutã,nõ teneaṫ pœna adulterij:cũ ñ ſit ĩ dolo. ita dicit gl.iſta,ad quã induci poſſunt oēs leges, q̃ dicũt ꝙ opin. preualet veritati:ut.ff.de fur.l.inter oēs.§.recte.& ff.de adult.l.ſi adulteriũ.§.fratres.ubi ætatem & iuris ignorantiã,dicit excuſare:& ꝑ cõſequēs errorē facti excuſationē inducere vṙ.Ibi in mere,facit ad hoc.s̃.de inceſt.nu.l.q ꝯ, in fi. & hoc eſt indubitanter uerũ:vbi in figura matrimonij eã cognouit:ut hic;aliàs extra ſi figurã matrimonij.Dicit Bart.ꝙ indiſtinctè punitur, ſm id quod in veritate eſt nõ ſm id quod opinabaṫ.Sed hoc ſcđm,nõ eſt ſic ſimplr̃ verũ.Sed vidēdũ eſſet,an coitus iſte aliàs fuiſſet licitus,ut ꝯcubinat⁹;ut.ff.de ꝯcubi.ꝑ totũ:vel ēt,ſi meretricio more uiuebat;uel nõ.qa tũc dico eum qui eam cognouit, ut meretricem: vel concubinã eã tenuit,ignorãs eã ꝯiugatã, nõ puniri, per ſcripſi.ĩ.de adult.l.ſi,ea.& l.q adulterũ:& ſi coitus ĩ ſuo genere nõ fuiſſet licitus;tũc puniri dico.Sed qualiter eſt dubiũ:de quo remitto ad ea q̃ ſcripſi.ĩ.ad.l.Iul.đ vi.l.qm̃ multa indiſtĩcte,illa an ĩ
2 delictis ſpecteṫ veritas,uel opi.† Itē no,virũ ſpectari ꝑ quadrienniũ:ſed videṫ ꝙ quinquenniũ;vt in aut,de nup.§,ſed ēt.Sol.ꝙ ibi in captiuo,hic in militante.Opp.tũc ꝙ in militãte decēniũ expectetur;ut.ĩ.eo.tit.§.nouis.&c.Sol.hoc de iure antiquo:ubi de nouo ſeu medio,quod poſtea eſt nouatũ ꝑ ius nouiſſimũ. ut in auten.ut li.ma.& auię.§.quod autē.col.9.& in auten.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Vxor uirum exiſtentem in expeditione,caſtè præſtoletur; & cui, eũ mortuũ deponenti,credatur:& nume.ſeq.*
5 *Mulier nubens uiro iuncto,quando puniatur.& nu.6.*

AVTHENTICA.

Hodie vero. Hodie mulier habēs virũ in expeditione militię,nõ pt licietè nubeṙ:ēt ſi diu expectauerit,niſi formã huius l.ſeruauerit.h.d.Et primo ꝑhibet, vbi mariti mors nõ refereṫ uxori,ibi,ſed ſi.ſcđo ꝑmittit ſub certa forma,ubi mariti mors refereṫ vxori,vſq;ibi;ſi vero.tertio punit trãſgreſſores vſq; ibi;ſed & q.quarto punit ducē belli q falſo iurauit vſq;ibi,eo.ibi, quinto ꝯcedit priori viro licētiã repetēdi uxorē.
1 † No.ex prin.ꝙ uxor virũ exiſtentē in expeditione, dēt eũ caſte expectare,ſine ulla tpis ꝑfinitione.Cõtra hoc op.gl.ꝙ tps ſit ꝑfixũ duobus modis,dic,vt in ea,Itē q̃rit gl. de qua expeditione hic loquaṫ,& dic,vt in ea.Et no.æquiparationē,quã facit gl.dũ equiparat eſſe ꝯ ſarracenos,& ꝯ hoſtes principis; quãtũ aũt ad expectationē, in oĩbus abſentibus ſeruaṫ hæc.l. de iure canon. extra
2 de ſecund.nup.c.dñs.† No.ex ſcđa parte, ꝙ is ſub quo militabat de ueritate & ſubſtãtia mortis,debet deponere; ꝙ dicit Cy. eſſe uerũ,ſi ſcire pt.aliàs ſufficeret deponere per ꝯiecturas, & ꝑbationes veriſimiles:puta ſi dicat credo mortuũ:qa eũ uidi ĩ hoſtilitate,& ꝯflictu:ubi q̃ plures sũt mortui, nec eũ poſtea vidi.ar, ff.de re mili.l.nõ oēs.§.a barbaris.ſm Ia.de Ra,& plenius de ꝑba-
3 tione mortis,dicã.ĩ.tit.j.ſi quidē.† Itē no.ꝙ teſtimoniũ iſtius ſolius;ſufficit cũ fama ꝑcedente;nã s̃. dixi mulierē hoc prius audi-
a uiſſe.Et ſic no.ꝙ fama & unus teſtis iuratus ꝑbat.a de quo pleni⁹
4 dixi in l.bonęfidei.s̃.de iureiu.† Itē no.ꝙ poſt iurm̃, adhuc expectare dēt per annũ anteq̃ nubat.Cõtra ꝙ op.gl.de l.genero.ff.đ
5 his q no.infa.Sol.ut in gl.& ſcđa vera.† No.ex tertia parte ꝙ ipſa nubens,& eã ducēs,nõ ſeruata ſolēnitate ꝑdicta, puniṫ. Sed hic dubitari pt,cur ducēs puniṫ,ſi eã vidit ĩ habitu viduali,pt dici,qa debuit ſe informare de morte mariti, & teſtificationē eius,ſub
6 quo militabat videre.† Querit Cy.qđ ſi cõis opin.eſt ꝙ marit⁹ uiuat,& ueri⁹ eſt ꝙ mortu⁹ eſt:an ducēs ipſã,tũc puniaṫ.qdã dixerũt ꝙ ſic,ꝑ iſtũ tex.ibi uelut adulteri puniãṫ.& ſic ēt ſi vere nõ ſint adulteri:& qa oĩs opi.quę ſe habet in ꝯriũ,facit eos fingi in dolo:& habuiſſe intētionē nubēdi,ēt ſi uiueret: & ꝑ hoc accedet qđ no.gl.ĩ.de phi.tu.l.5.& s̃.de ſen.excom.c.apoſtolicæ, ĩ fi. hũc ergo ꝑſumptũ effectũ lex punit;licet effectus iſte ñ ſit ſecutus;ut aliàs ĩ l.ſi qs nõ dicã.s̃.de epiſ.& cle.Alii dixerũt ꝯriũ,ut veritas ſpectetur.ar.ff.de fur.l.inter oēs.§.recte.& de crimi.expila.hæredi.l.fi.Sed ꝑcedētē teneo, ꝑ iſtã legem, q̃ ad ulteriora ꝑceſſit, & factum tm̃ per hanc.l.notando,& ipſum puniendo.Et hoc in mero caſu huius legis.Nam in aliter abſente, quã militiæ cã ſtarem opin.Raymun.per eius.l. Et maxime de equitate canonica. argu.extra de ſponſalibus.c.in præſentia,in fin.& quia in eis hoc forma

ADDITIO.

a Probat.Ita per. iſtum tex.conſuluit Bar.in conſ.inci.omiſſis gl.quæ dicuntur.

forma non est data. Et per consequens, nec pœna amissionis adiecta. & hic no. gl. 2.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium solo consensu contractum eodem soluitur, non tamē sine causa.*
2 *Mulier, quae infra quinquennium connubium facit, punitur; & adulterata, dote priuatur. & nu. seq.*
6 *Mulier an liceat diuertere de iure canonico.*

LEX VIII.

Consensu. Primo exordiū, & rationes. l. ꝓdende, vsque ibi, si qua igit. Scdo enumerat causas, ꝑpter quas uxor pt diuertere a uiro, vsque ibi, quoq;. ibi tertio enumerat cās pp quas vir descedere pt. vsq; ibi: hoc nisi, ibi quarto punit diuertētē, sine cā, vel cā nō ꝓbatē, vsq; ibi quinto ponit per quos, & qūo probari possit, usq; ibi: sin uero, ibi sexto ꝓuidet liberis lucrantis, vsq; ibi: pactiones, ibi, 7. annullat pacta huic. l. ꝯtraria, vsq; ad fi. Casus. mrimoniū nō pt ab altero ꝯiugū dissolui, sine cā legitima hic expressa. & uxor ꝯ faciēs dotē ꝑdit, & donationē pp nuptias restituit. nec infra quinquennium nubere pt,
a vir autē ꝯ faciens. dotē restituit, a & donōnem perdit. ad proba-
b tionē causę admittunt domestici, b & aliās ihabiles lucrāsq; dēt lucrum liberis reseruare. & pacta ꝯ hāc. l. inita, sūt ipso iure nul-
1 la, h. d. l. tota. † Not. ex prima parte, qd solo cōsensu ꝯhit mrimoniū, cōcor. l. nuptias. ff. de reg. iur, quod dicit gl. fallere. s. de nu. authen. sed nouo iure. & auth. maximis. Sed dic, ut in qualibet earum dixi. No. ex secunda parte inter cęteras cās illam, qū vir cętum iniuit cū impudicis mulieribus, uxore sciente. Not. ex tertia parte, quod mulieres cū exteris conuiuę, vel foris pernoctātes sunt legi, & homini suspectæ, fallit in duobus casibus, ut i gl.
2 † Not. ex quarta quod connubium, quod mulier facit infra qnquēniū, qū diuertit, sine iusta causa, est ipso iure nullū. Item, qd qlibet admittitur ad accusandū. Itē no. qd qū diuertit cū cā legitima, non hēt mulier licentiā nubendi infra annū. & hoc ꝑter dubiū prolis, quod not. vir autem statim aliam vxorē pt ducere,
3 qa in eo cessat dubiū prolis, ut in litera patet. † Itē not. qd mulier adulterata perdit dotē. Cōtra, qd op. gl. de tex. in auth. ut nulli iudi. §. adulterā. ubi cū toto suo pmonio detrudit in monasterio, Sol. trib. mod. ut in gl. & tertiā tenet Pet. & Cy. Sed uide, qd dixi, in auth. sed hodie. j. de adul. & si mulier moritur, an maritus do-
4 tē retinere possit, dixi. j. de adult. l. fi. † Quærit gl. qd si rōne affinitatis soluitur mrimoniū. dicit gl. qd mulier nō perdit dotē, ut in auth. de nup. §. si vero ab initio. & circa hoc vide, quod no. gl. ex
5 tra de donatio. inter vi. & uxo. cap. plerunq; † Quærit eadē g. l an ꝑpter delictum filiæ, pater perdat dotem. & arguit pro, & ꝯ, sed
6 dic, ut dixi. s. de iur. do. l. si dotē. † Quærit eadē gl. nunquid, liceat hodie diuertere? & dicit gl. quod nō de iure canonico, licet mrimoniū possit declarari nullū ex causa cōsanguinitatis, uel affinitatis, ut extra. de proc. c. tuę, & de ꝓb. l. literas. verū addunt, qd licet nō fiat diuortiū, tū pp adulteriū uxoris maritus pt separare thorū. Idē dicit Cy. si insidiata fuisset uitæ mariti. No. ex ver.

ADDITIONES.

a Restituit. Sed quid de bonis parafernalibus, uide in l. 1. de adult. quid si unus stipulatus est dotem sibi reddi, vel etiam pater, sine stipulatione dedit dotē, an præiudicet sibi, uide gl. in l. si dotem, ubi Bar. sup. de iure do. & gl. sup. e. l. dubium. & de hoc, & an isto casu mulier debeat alio viro nubere, uide Bar. in l. ubi in 9. col. sup. de iure dotium, & uide gl. hic.
b Domestici. Adde quod no. Cy. i l. parētes, de testi. & Bar. in l. in tantū. ff. de re. diui. & quod habetur, in l. interrogari j. de q. & Bal. in l. parentes, in 2. col. & Bar. in l. si quando. j. unde vi. dicit etiam Bar. in l. lex, quæ tutores, per illū tex. j. de adm. tut. quod quis habuerit massaritias in domo, possum probare per domesticos, & familiares, & qualiter procedat hoc, quod testes non integri probent, vbi alia probatio haberi non potest, uide per do. Alex. in apost. post Imo. in rep. c. quintauallis. in 6. char. de iureiur.

§. Seruus. Quod serui, hic admituntur ad testimonium, & in subsidium tantum, & cum tormentis, ut i litera, & idem in uilibus personis, ut in auth. de testib. §. si uero ignoti. Item not. quod domestici admittuntur, & rationem ponit litera, quia per alios non facile sciri ueritas potest: regulariter, contra. s. de testib. l. etiam.

Nec causa Hodie uerberū iniectio, nō est matrmonij iusta dissolutio. h. d.

LEX IX.

Si constante Iure isto mrimoniū pt dissolui mutuo cō sensu uxoris, & mariti, hoc dicit.

AVTHENTICA.

Quod hodie Communi consensu non soluit mrimonium, nisi religionis, & castitatis causa, hoc dicit, Ibi conseruatis, dic in tempus mortis parentis. Not. quod habes in summario, uidelicet, religionis causa matrimonium soluitur, mutuo consensu; quod totum intellige, secundum nota. extra de conuer. coniug. c. j. & c. uxoratus. & de uoto, & uoti redem. c. j. lib. 6.

SUMMARIUM.

1 *Diuortium, ad debeat fieri propter coitus impotentiam, & num. seq.*
2 *Vir an possit matrimonium soluere ob impotentiam coitus, inuita vxore.*

LEX X.

1 **In causis.** † Propter impotētiā coitus, potest impune diuortium fieri, prius triennio transacto. h. d. cū auth. in qua adde ibi triennium, nisi prius manifeste possit probari impedimentum, ut ex. de frig. & malefi. cap. laudabilē. & ibi
2 uide per Inn & in cap. j. eo. ti. † Querit gl. quid si ab initio coit. sed postea, non potuit, dicit glo. ꝙ matrimonium, non soluitur fm can. 32. q. 1. dixit, in q. 5. si uxorē, & ext. de coniug. lepr. c. 1. & 2. & no. gl. in c. ex literis, ext. de fri. & mald. † Quærit gl. quid si nō per naturalem imbecillitatē, sed propter facturas, dicit glo. & idem & pro hoc accedat 22. q. 1. c. si per sotiarios. Sed Inn. in c. 1. & ca. laudabilem, extra de frig. & male, tenet, ꝙ hodie propter maleficium non separetur matrimonium ꝙ placet, quando maleficiū sequitur matrimoniū; non quando antecedit, ut in hac gl. cō-
4 iuncta cum textu. † Quęrit gl. an econtra, propter impotentiā, uir inuita uxore dirimere posset? & nō respōdet, sed dic, aut impotentia est, ex patre uiri; & tunc non pōt, ita tenet gl. in c. laudabilem, extra de fri. & male. idem Inn. si imputaturo, qui sciens se impotentem, duxit uxorem, & sic stabunt inuicem, ut frater, & soror. ut in eo. tit. c. ꝯsultationi. Aut impedimentū est ex parte uxoris, & tunc quantū ad ualiditatē matrimonii, distingue qualitatem impedimenti, ut in c. fraternitatis, & c. ex literis. eod. tit. uerum in casu quo sic esset arcta, ꝙ matrimonium impediretur, tūc si uir pro uero sciens eā sic fuisse, eam ut sororem repetere debet; uū eam inuitā repellere non posset, ut d. c. consulta-
a tioni. a & ibi dicit Inn. ꝙ nihilominus si aliam duceret in uxorem, teneret matrimonium, quamuis priorem compelleretur continuo alere & tenere, ut sororem. quod est rigidum.

ADDITIO.

a Dicto. c. consultationi. Adde vnum singulare verbū Abb. ibi dum dicit, quod si vir duxit scienter uxorē non cognoscibilē, licèt non debeant separari, tamē si Eps uidet eum suspectum de incōtinētia, ꝙ debet prouidere, ut contrahat cū alia, & primā tenebitur alere, qd dictū refert, & sequit Fel. in c. lator, col. 2. extra, de re iu. & ita ēt refert. & sequit Hyp. de Mar. sin. 165. int. scriptū est.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium etiam sine dote, consensu contrahitur.*

LEX XI.

Iubemus. Primo disponit matrimonium valere absque dote, vsque ibi, si quis autem. Secundo permittit illud dissolui ex causa iusta, vsque ibi, sin uero. ibi tertio punit dissoluentem sine causa, & primo uirum, secundo uxorem usq; ibi: hoc lucro. ibi quarto liberis eiusdem matrimonij prouidet, vsque ibi inter culpas, quinto ibi causas legitimas dissoluēdi matrimonii ponit, vsque ibi in iudicio, sexto iudicium de moribus
1 cassat, vsq; ad fi. † Casus. solo consensu, etiam absq; dote, contrahitur matrimonium; & repudians vxorem indotatam, sine causa, punitur in quarta bonorum, mulieri applicanda: ita tamen, ꝙ centum libras auri non excedat. & idem ecōtra in vxore indotata, uirum repudiante, hoc lucrum debet reseruari, liberis eiusdē matrimonij, si extant, & iudicium de moribus est sublatum, a & aliæ causæ ad diuortium, sunt additæ. h. d. Nō. tex. in uer.

ADDITIO.

a Est sublatum. Intellige quantū ad detractionē, vel compensationē dotis, vt hic no. & latius in l. res iudicatæ. ff. so. mat. sed quātū ad hoc, vt vir possit illam castigare, dic, ꝙ pōt. 7. q. 1. sicut alterius, intelligas moderate tamē, ibi no. & 13. q. 3. duo ista similiter pōt castigari quilibet de familia l. 2. §. j. de his qui sunt sui, vel alie. iur. imo si esset clericus minoribus constitutus, habens vxorem potest bene tenere vxorem isto casu in compedibus, vt in c. placuit. 33. q. 2. & quod maritus habet cohertionem morum, tenet Bal. in l. 2. de episc. & cleri. & vide Bar. in l. miles, §. qui iudicari, in pe. col. ff. de re iud.

§. Eodem modo. Quia iste tex. clare probat, quod mulier non videatur, nec fingat bona sua dare in dotē viro, nisi expresse hoc conueniat. quicqd Aristoteles in topicis dixerit, de quo refert gl. in l. mulier bona. ff. de iu. do Sed eius dictum potest saluari, ubi priori viro illa bona in dotem dedisset. & sic de eisdem videatur conuenisse cum secundo, vt inf. tit. j. l. dotem. & tenę cordi. gloss. vide per te.

Sol. matr. & quemadmodum dos petatur. Rubr.

¶ Cōtinua rubricam, ut in gl. & adde quę no. ff. e. super rub. & qa gl. exponit hic petatur. i. repetatur. attende, quia Di. dixit, quod litera per se melius iacet, quia secundum expositionem gl. non comprehenditur dos ab alio data, vel à marito cōstituta. Sed tenet gl. quia verbum petere, nullo modo adaptatur, quando mulier ipsam dotem dedit. Sed repetere ad omnia adaptatur, quia breui manu, quod alius dedit, vel constituit, mulier dedisse uidetur, vt s. de pac. conuen. l. ex morte. & ff. de iur. dotium. §. licet. §. j. facit ff. si cer. pet. l. singularia.

SUMMARIUM.

1 *Ancilla in dotem data, non sine partu restituitur.*

LEX XII.

1 **Dubium.** † Vbi ancilla in dotem data licet æstimata, debet restitui, nedum ipsa, sed etiam partus potest peti. hoc dicit. Oppo. de l. pe. §. mancipia. ff. eod. gloss. dat solutiones plures, & secundam tenet Cy. sed omnes sunt in se vera: ideo re, ideo simul sunt iungendæ, quia aut actū fuit expressum vt partus restituatur & habet locum vltima solutio. Aut hoc non fuit actū: & tunc, aut fuit uera ęstimatio. & tunc si electio est mulieris, adhuc habet locū lex ista, ipsa ancilla eligente: sin autem uiri est electio, adhuc si rem eligat: quia tunc pro non æstimata quantū ad partū hr. Aut non fuit vera ęstimatio, quæ rei faciat emptionem a principio: quia facta causa deriorationis fiendę: & tunc, aut ad istam æstimationem voluit teneri in casu quo periret culpa, vel casu, & non aliter, & tūc partum non restituit: licet ancillam sic, ut in ꝯrio. & hic in gl. in j. sol. quę fuit Ioan. Aut conuenit, ꝙ licet nō perirent: si tū deteriorarent, ipse vna cum æstimatione deteriorationis reddant, & habet locū. l. ꝯria, ut in l. 2. so. & sic isto casu partus restituitur. Aut conuenit, vt quātum que deteriorarentur. ipse non restituantur absque precio deteriorationis, licet si pereant, æstimatio soluatur: & habet locum. l. ista, Op. 2. de l. si mancipia. ff. de iure dot. sol. vt in contrario.

LEX II.

Secundum. Primo ponit dictum. Secundo remouet obiectum. Tertio probat, secunda ibi, licet n. Tertia ibi: cum & ipse. Casus. Pr per expressam actionem, non preiudicat filio: & sic nec per tacitam, ex quasi ꝯctu adiectionis inductam. h. d. No. ꝙ pater in dote, nō ꝑiudicat filię ꝯhendo, vel quasi. Item ꝙ fiscus tenetur dotē restituere, siue succedat viro, siue eius hęredes. Opp. gl. quod exactio patris, pręiudicat filiæ. vt ff. sol. mat. l. si cum dotem. §. eo tpe. & l. dotem &c. sol. ut in gl.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium inter liberam, & seruum non tenet.*

LEX III.

Si ignorans. Dos data seruo, quem liberum esse putauit repetit: sed filij nati licet sint ingenui,
1 dicuntur spurij. h. d. † No. quod inter liberam, & seruum non est matrimonium. Quærit gloss. quid si hęc mulier sciuit illum esse seruum. dicit gl. ꝙ dotem non repetit. ar. l. qui. ꝯ s. de incest. nup. Sed Pla. contra dicit, ut ibi dixi, dicit tamen hic Cyn. ꝙ forte hic est locus confiscationi; quia licet non sit matrimonium, est tū ꝯtuberniū, & hoc puto verū; qa toleratur ab ecclesia, ut mrimoniū: nec dos aufertur ut ex de ꝯiug. ser. c. 2. & fi. Querit gl. 2. an hęc mulier ꝑferat dño, & cæteris creditorib. i peculio, & dic vt i ea.

1 *Dos filiæfamilias in matrimonio, liberis existentibus decedentis: an reuertatur ad patrem.*

LEX IIII.

1 **Dos a patre.** Summat seipsam, & op. gl. de §. extraneū. s. de rei. vx. act. so. ut in ea. † Querit glo. de quæstione vulgata, an mortua filiafamilias in matrimonio, liberis existentibus, dos de iure ad patrem reuerti debeat. Et Io. Azo Accur. & quasi omnes, ꝙ sic. Mar. ꝙ non, & eius opi. vsu approbatur. Sed quia hæc qō est mihi in iure dubitabilis, in tū ꝙ pro utraque patre uī mihi dubitabilis, ideo qōnem istā plenius examinabo. Et primo pro parte Accur. ꝯ Mar. inducam iura pro eo facientia, & primo dicunt pro eo esse casum in qualibet istarum legum, videlicet, in hac l. dos a patre, & in l. quod uxorem. s. de neg. gest. & in l. filiusfa. in fi. ff. ad mace. l. pr. filię. ff. de eui. & in l. si ab hostibus. ff. so. ma. & in l. fi. ff. rem ra. ha. & in l. dedit dotem. ff. de colla. quæ omnes indistincte, & simpliciter dicunt mortua filia, dotem ad patrem redire. Induxit etiam l. 2. j. de bonis quę libe. in rōne sui, quia si aliter dicatur, dabitur occasio ꝙ munificētia patris retardetur in liberos, & per ꝯsequens matrimonia nō sic faciliter ꝯherent. Induxit ēt ff. de iure dot. l. iure succursum. vbi redditur huius rei rō. s. ne pr careat dote, & filia, ut in l. solatiū, siue tristitiā dotē hēat. Induxit ēt l. si dotali. ff. solu. matri. vbi pp liberos retinet, quia stipulatio intercessit: & sic a sensu ꝯrio, uel a rōne cessante, nō retinet pp liberos, si pactum, uel stipulō nō intercessi. Induxitque. l. si pri, i princ. ff. de pac. do. vbi pactum opat vt apud liberos remaneat, & sic nō ius cōe. Induxerūt aliq l. inter socerū, i prin. j. e. ti. Probat ēt, rōne, qa actio q dat exneo, ex stipulatione, uel pacto, dat pri lege, ut ff. so. ma. l. 2. §. j. & l. si cū dotē. Sed exneus stipulatus sibi reddi, repetit, licet ex ea extēt liberi, ergo & pr, & hanc rōnē ponit ista gl. Cōfirmatur secundo,
a qa actio de dote a quę est cōis pri & filiæ, cōsolidat in ꝑsona filię mortuo patre, ut s. de rei uxo. actio. §. videamus. ff. so. ma. l. 2. §. 4. ergo & eꝯ ꝑmortua filia, qa cū plures sint participes eiusdē rei, qd statuitur in uno, & in alio, maxime rōne æqualitatis seruādę ut j. de fru. & lit. expen. l. fi. & j. de duo. reis. l. fi. & hanc rōnem ponit ista gl. Tertiam rationem inducit Iac. de Ra. quia pater plus iuris hēt in dote, quā filia, qa uere est patris, filię aūt quoad solam spem. ergo si consolidatur in personam filiæ, patre præmoriēte cum liberis, fortius in persona patris filia pręmoriente cū liberis. Quartā rationem induxit Cy. quia nemo plus iuris transmittit in alium quam habeat penes seipsum, ut l. nemo. ff. de re. iur. Sed filia cum moritur, nullū ius hēt, quia ante solutum matrimoniū non est ei actio nata, ut plene no. in l. pater. de do. ꝑlega. ff. & tunc incipit patri ꝯpetere, ergo &c. Istam patrem sequūtus quasi oēs inter quos est Bart. in l. post dotem ff. solu. ma. ubi etiam gl. tangit. Ad oppositum pro parte Matt. inducit ipse primo. ff. de mino. l. iii. §. sed vtrū. in fi. vbi dicitur quod dos est proprium patrimoniū filiæ, & ꝑ consequens in ea filios habet hęredes, saltē hodie. Nam filius familias hodie habet hęredē, ut j. cōmunia de success. l. sancimus. & de bonis quę libe. l. ii. & auth. de hęre. ab intest. §. i. nec valet respōsio Cy. qui dixit quod est ꝑpriū patrimonium filiæ ratione communionis, qa ut ipse supradixit nullā cōmunionē habet ante mortē, l. ij. ff. de dote prælega. Præterea ibi loqtur respectu beneficii restitutionis in integrū. quo respectu nulla est ibi ꝯmunio, quia illud patri denegatur vt ibi, nec ibi loqtur de re dotali, quia illa est in dñio mariti, ut l. doce. s. de rei uen. sed de dote, ꝓut est quoddā ius uniuersale, & incorporale. ut hr in l. qd dicit. ff. de impen. in re. dota. fac. in quo liberi saltē hodie succedunt. & ita dicebat Mar. ibi. Secūdo induxit ipse l. inter socerū. §. ii. ff. de pact. dota. vbi si pater conuenit: vt si filia moreret sine liberis, dos ei restituat, dr actū, vt si cū liberis, ei nō restituatur, sed hoc actū esse nō pōt euenire, nisi qa casus omissus relinquitur dispositioni iuris cōmunis, ut l. si ex. ff. de cōdic. ob causā. & nō quia in casu omisso, videat suo iuri renūciasse, quia talis renūciatio haberet vim iactationis, q nō est ꝑsumēda, ut l. cū de indebito. §. fi. ff. de ꝓba. ergo &c. Tertio induxit ꝓ casu l. post dotē, a sensu ꝯrio ff. sol. ma. vbi stipulatio saltē tacita patris
b intelligit si filia b decedat sine liberis, & nō cū liberis. & respōsiones ibi illatas dixit Mar. esse diuinationes. Quarto induxit l. fi. ff. ut leg. no. cau. Sed illa fateor, modicū facit. Quinto induxit l. illā. j. de colla. ubi imponit nepotibus ex filia necessitas cōferēdi dotē maternā, q nō deberet imponi, si ad patrē mulieris debuisset reuerti. & respōsionē quā ibi facit gl. videlicet, qd filia ibi fuerat emācipata dixit Mar. diuinationē continere. Sexto ego induco ꝓ Mar. l. pr cū filię. ff. de pac. dot. ubi pr uolēs sibi ꝓuidere, stipulatus est partē dotis sibi restitui, liberis extātibus, igit eꝯ, si nō stipuletur, dicendū vr, qd liberis extātibus, nihil de iure cōi debet patri restitui. Septimo ego iduco. l. cū pr dotē. j. e. tit. ibi, ut si qdē viuo pre &c. vbi casus est ꝙ si maritus cōuenit cū socero, nō petere dotem eo viuo, & postea moriat filia in mrimonio, viuente patre, nō pōt maritus dotē petere pp pactū, si igit pactū nō interuenisset maritus dotē petere posset. Sed hoc nō pōt ibi euenire, nisi ꝑpter existētiā liberorū. qd probo, qa aliter diceret pater gñro, dolo facis petere, qd mihi es restiturus. & si gener replicat, tu verū dicis, si incōtinenti teneret restituere, ut ff. ut leg. no. ca. l. fin. §. i. Cōtra hāc replicationem diceret pater, tu uerū dicis si ad restituendū dilationem haberes ab homine nō qū a lege miserationis causa. vt est tex. not. ff. de cōd. ob cau. l. si donaturus, i fi. Nō est ergo ibi alia ratio, nisi existentia liberorū. quibus nō extātibus debet patri restitui, vt hic. & ff. de iure dot. l. iure succursū. cū si. Octauo pōt induci vt s. de rei vxo. act. l. 1. §. illo ꝓculdubio. ubi hæredibus mulieris debet restitui, si sunt iure isto liberi, ut j. com. de success. l. sancimus. & d bonis q liber. l. qd satis. Nono quia pr nō stipulatus dotē sibi restitui, uel reddi, ꝑdit illā, & eius spē, filia absq; legitima causa: & sic sui culpa mrimoniū dissoluētē, ut no. s. tit. l. ꝯsensu. & s. de iu. do. l. si dotem. & ita ibi dixi. Et dico eē casum. ff. de pac. dot. l. cū pater dotē, in fi. Si igitur culpa filię denegatur actio pri, & dos, q tūc qrit, a marito, reseruāda est liberis eiusdē matrimonii, ut in auth. ut lib. matri, & auiæ. §. quia uero quædā, & s. tit. i. l. ꝯsensu. & l. fi. sequit ꝙ hodie, ipsa mortua, liberis existentib. ipsis liberis dos ipsa dēt remanere, ut sic ꝙ fauore liberorū disponatur, filia culpante in matrimonii, solutione fortius disponatur, qū matrimoniū dissoluatur eius morte. Decimo, qa hoc bñficiū ꝙ datur patri ad repetendū, datur ex æquitate, ut no. gl. in l. dedit. ff. de collati. do. Igitur nō cū iactura liberorū, nec mariti, a quo sunt alēdi, ut ff. so. mat. l. si cū dotem §. si uero dotē. & ipsi sunt pars onerū matrimonij, pp quæ dos datur, ut l. i. ff. sol. mat. cum si. Vndecimo, qa ꝯceditur filiæ, ut dotē possit erogare in filios egenos primi matrimonij, ut l. q uis, & l. seq. ff. so. ma. ergo &c. Duodecimo ne succedat, ut hac rōne matrimonia arctent, & de facili detur occasio cum filiabus fami. nō ꝯhendi, & tū iura fauent. Et qūq; de iure aliqd relaxatur, ut facilius ꝯhatur, ut ff. sol. mat. l. i. & ff. de uer. obl. l. titia. & s. de spon. l. fin. & j. de indi. ui. l. i. Decimotertio hoc suadet rō æqtatis seruādę iter oēs, qui sunt cā, uel occasio huius matrimonii, quia cum plures participent circa eūdem actū perficiendum, pariter, & salubriter cuilibet est fauendū, & prouidendū, arg. j. de fru. & lit. expen. d. l. fi. & s. de pactis ꝯuen. auth. æqualitas. & ff. de except. l. fin. Sed in casu nostro. i. in hoc matrimonio concurrit uoluntas patris, ut l. Paulus, ff. de statu homi. & l. ii. & l. si ut proponis. ii. de nupt. & filiæ, & eius matri & cæteris est prouisum, & non marito, nisi preuideatur in casu isto cum moritur uxor, extantibus liberis, ut dos ei remaneat in sustentationem liberorum. ¶ Decimoquarto confirmo, quia isto casu cessant rationes quare patri competit, ius dotem repetendi,

ADDITIONES.

a Actio de dote. Adde Soc. consi. 9. inci. prosequendo ordinem. uers. 2. probatur in j. parte car. 9. ubi hoc idem allegat.
b Intelligitur si filia. Adde Soci. consi. 9. incip. prosequendo ordinem, uers. 4. probatur in j. parte car. 9. ubi hoc inducit, & alleg.

petẽdi q̃ mihi vñr tres. Vna poni vr̃ in l. iure succursum. ff. de iu. do. videlicet, in solatium suę tristitię, quam hẽt, q̃a filiã perdidit. Sed non uidet̃ eã pdidisse, ex quo filios relinqt q auo ipsi mater nõ repsẽtãt matrẽ, cuius loco sũt subrogati: nec ad aliud anhelauit auus, nisi ut nepotes legitimos ex filia haberet, q eius loco ſm ordinẽ, & cursũ naturę subrogaret̃. Alia ratio ponit̃ in l. ii. ȷ̃. de bo. q̃ lib. uidelicet ne munificẽtia in liberos retardet̃. Sed hęc ratio locũ habet, qñ is q munificẽtiã recipit supuenit, vt ibi patet in litera, vel ẽt q̃do morit̃, & non supsũt liberi, q̃a nisi pp illos liberos habẽdos, pater munificẽtiã dotis p filia dedit, imo si apud virũ nõ remaneret ppter liberos, daret̃ occasio non repetẽdi filiãfamilias ĩ vxorẽ, vt ĩ xii. ratiõe dixi. Tertia ratio fuit forte, ne eã denuo dotare cogat̃, ut in l. i. ii. §. i. ff. sol. matri. & in aut. q̃uis. s̃. de rei vxo. ac. & hãc rõnẽ posuit gl. in l. dedit. ff. de colla. Sed in casu nostro, hæc rõ cessat, & fauor liberorũ, & ęqtas sua det oppositũ, ergo. &c. Ex p̃dictis rõnib⁹ infero, qđ pars Mart. uidet̃ verior tã de iure, q̃ de ęquitate, iõ cõmuni usu fuit appbata. Et q̃a istæ rõnes uidẽt mihi fortiores aliis in oppositũ factis. iõ ad inducta in ꝯ̃riũ, q̃bus p prædicta nõ apparet respõsũ, rñdeo, & ad oẽs illas. 7. leges, primo inductas rñdeo cũ Mar. qđ ſm p̃dicta debẽt intelligi. Ad §. sedeat, rñdeo qđ ibi mr̃imoniũ erat solutũ diuortio, ut patet ex rõne ibi posita. & ex §. illo pculdubio, q postea seqt̃, ubi tractat qd iuris qñ ẽ solutũ morte. Ad l. si dotali, respõdet ibi Mart. qđ pactũ, & stipulatio fuit supuacua. vel pactũ nõ fuit supuacuũ in casu quo mr̃imoniũ soluat̃ diuortio; nec etiã pactũ illud ualet, viro p̃mortuo, ad l. ii. ff. de pact. do. dico qđ ibi pactũ operat̃ in casu nõ extãtiũ liberorũ. in casu vero extãtiũ, iure cõmuni cõfirmat̃. & sic utroq; respectu põt ibi dotẽ retinere. ibi rõ dubitãdi fuit, q̃a uidebat̃ pactũ ibi nõ extendi vltra ius cõe. Ad l. inter socerũ, respõdeo, qđ ibi mulier erat sui iuris, vel si in ptãte, pactũ habet duo capita. Primũ si mater moreret̃ filio supstite; & in hac parte pactũ fuit supuacuũ & nõ necessariũ, sed pp scđm caput primũ fuit specificatũ, scđm vero caput fuit necessariõ, q̃a alias vir eo casu nõ erat lucraturus. Ad rõnẽ primã, q̃ facit ista glo. respõdeo ꝙ duo sunt ꝯsiderãda, primũ est an expssa stipulatio pris, de dote sibi restituẽda, q̃ intelligit̃ interposita, siue mr̃imoniũ soluat̃ diuortio, siue morte viri

a vel feminę, a intelligit̃ interposita filia moriẽte, liberis extãtib⁹. Et hic attẽde, q̃a nõ reperio. l. ex pssim dicẽtẽ ꝙ sic. Et ideo si tu diceres qđ simplex stipulatio restringit̃ ad casũ liberorũ nõ extantium, ut forte fuit de mente. l. post dotẽ. ff. solu. matri. res est clara, vt idẽ sit in ficta, & tacita. Sed quia cõis opinio se habet in oppositũ, videlicet, & in casu extãtiũ liberorũ, intelligat̃ sibi stipulatus, vt dicit pbari. ff. de iure do. l. post nup. & ff. de pact. do. l. cũ dos. ff. so. ma. l. quoties. & l. si cũ dotẽ, in prin. & s̃. de iure dot. l. auia. & l. se. Et ego ita volo seq lo. scđm qđ est vidẽdũ, & in tacita, & ficta, de qua dicit ista gl. in qua idẽ videt̃ dicẽdũ, ꝙ ĩ expssa, ar. ff. si cer. pe. l. cũ quid. & sequẽdo opi. Mar. Ego rñdeo ꝙ hic ficta & tacita, nõ tñ opat̃, quãtũ expressa, & est rõ, quia hęc ficta successit loco rei vxo. actio. seu loco antiquæ actionis, de dote, vt s̃. de rei vxo. act. §. i. uer. sed si nõ stipulatũ. & §. videam⁹. q nõ cõcedebat̃ pri, ubi liberi supessent ex filia, ut s̃. pbat̃. Et ratio huius, seu utriusq; est, quia hæc tacita dat̃ de ęquitate, ex legis puisione, & sic de iure speciali, nimirũ igit̃, si in detrimẽtũ liberorũ & mariti lex nõ voluit illa cõcedere, uel extẽdere, q̃a tũc nõ esset ęquitas, ut dixi in vltima, & penult. rõne p ista parte inducta. sed ea quę cõpetit expresse, cõpetit de iure cõi ex ppria pmissione, quã l. aliter nõ uoluit limitare uel restringere, q̃a lex suũ, nõ ppriũ, denegat auxiliũ, ut l. celsus. ff. de arb. Ad scđam rõnẽ, quã facit ista gl. rñdeo ꝙ ẽt marit⁹ participat in hoc ꝯ̃ctu dotali cui fuit ẽt opportunũ, puideri pp liberos, vt superi⁹ ẽ deductũ, vel hic dispariter participãt ĩ casu extãtiũ liberorũ. Ad tertiam rõ. Iac. de Are. rñdeo qđ falsũ est, ꝙ pr̃ habeat plus iuris ĩ dotẽ, quã filia, cũ interim possit, ex patris bona. & solã spẽ habeat recuperãdi, qñq;, & non simpliciter, filia aũt dr̃ naturaliter interi possidere illã, ut l. Põponius phyladelphus. ff. fa. er. nec ante solutũ mr̃imoniũ habet aliquẽ colorẽ in actione de dote cũ antea non sit nata, ut l. pr̃. ff. de do. p̃le. Ad quartã rõnẽ Cy. rñdeo, ꝙ verũ ẽ, ꝙ nemo plus iuris trãsfert &c. Sed filia habet hic ius olim, ut dos remaneat, apud maritũ pp liberos, vel vt liberi ĩ dote succedãt. Nec tũc aliqua actio ĩcipit cõpetere pr̃i. vel aliter dico, ꝙ nos tractam⁹ đ iure trãsferẽdo, q̃a hoc est i⁹ ppriũ mariti, & liberorũ, vt eis dos remaneat. nec ĩcipit tũc ius aliqd pr̃i cõpetere, imo oĩs spes ei⁹ euanescit, vt patet ĩ rõnib⁹ p ista pte allegatis. Et

b apparet ꝙ vs⁹ cõis appbauit opi. Mar. b equissimis rationib⁹ &c.

ADDITIONES.

a Siue morte viri vel fœminæ. Id est in omnem euentum, de quo uide oĩno Bal. in l. ii. infra, de bo. quæ li. & in l. una. §. taceat, infra. de rei uxo. ac. & in l. si, in prin. supra de iure dot. & quod not. Ray. in l. post dotem. ff. sol. matr. & Bar. in auth. sed si quis. col. fi. supra, de secun. nup.

b Vsus communis approbauit opi. Mar. equissimis rationibus. Adde Bal. in aut. sed & si quis. versi. restat. usque ad fi. quasi per to. supra. de secun. nup. & in l. quod satis, infra. de bo. quæ liber.

SVMMARIVM.

1 *Captiuus licet uiuens, hęredem non habet.*

2 *Mors naturalis captiui, quomodo probetur, & quot testibus, & nu. 3.*

LEX V.

1 Si quidem. Captiuitas vxoris non facit locũ repetitioni dotis, sed ei⁹ mors nãlis. h. d. †No. qđ viuẽs licet in captiuitate, nõ hẽt hæredẽ. Op. i. nõ fuerit necesse stipulationẽ interuenisse, cũ l. semper fingat, vt s̃. de rei ux. act. l. i. & §. accedit. So. subaudiẽdo hic maxime. Op. qđ ista nõ hẽat hęredẽ: q̃a decessit in seruitute, ut l. seruus. ȷ̃. de legi. hęre. So. ut in gl. fin. q̃a hoc ꝯtingit bñficio l. corneliæ, quo ipsa fingitur mortua p̃-

2 ambula hora captiuitatis, ut ff. e. l. si ab hostib. † Quæro qũo hic mors nãlis in captiuitate pbabit̃, & gl. duas opi. ponit, sed latius dic, aut mors allegata est tpe satis recẽti, & in loco quo uerisimi

a liter pbatio vera põt haberi. & tũc illa aperte dẽt pbari, a vt hic

b in op. Roge. Et tũc qualiter probetur b dic, ut in prin. huius glo. &, q̃a testis deponat, q̃a uidit eũ mori, uel eum sepeliri, ꝙ intelligũt doc. i. sepulturæ interfuerit. Sed hic occurrit dubiũ, qd si in loco portãt velati vel reclusi in capsa ita, qđ nõ viderent̃, uel cognosci non pñt, certe ego recurrerẽ ad verisimiles ꝯiecturas, ut in seq. Aut licet sit de recẽti, est tñ in loco in quo, ut plurimũ uerę pbationes nõ pñt haberi, ut inter millia ꝯflictorũ, & tũc ad ꝯiecturas recurri dẽt, seu ad cõem opi. vel famam, ar. ff. de re mili. l. nõ oẽs. §. a barbaris. & s̃. tit. i. aut. hodie, aut mors allegata est

c de tpe satis antiquo, & tũc sufficit probari p famã, c vt in hac gl. Et idẽ dico de loco remoto: cum de tpe, & loco idẽ sit iudiciũ, ut l. vinũ. ff. si cer. pet. Sed tũc q̃ro ubi dẽt eẽ ista fama. Rñ. gloss. in ciuitate sua. Cui adde, uel in loco ubi dicitur mortuus, ut in d.

3 aut. hodie. †Item quæro qñ per testes probatur, quot sufficiãt gl. hic loquitur in numero singulari; & sic unum tñ ur̃ requirere, ꝙ apertius tenet. ff. quemad. testa. ape. l. ij. §. si dubitetur, & illud verum in summarijs in quibus de modico præiudicio tractatur, vt ibi notatur, uel si de magno p̃iudicio tractatur, tunc stabo regulę, ut duo requirant̃, ut l. ubi numer⁹. ff. de testib. Dixit ẽt Bar.

d ꝙ iudex ad instãtiã partis d posset suo officio se informare, & discussionẽ personarũ facere, sicut in rebus, qñ dẽt probari aliqd nõ esse. vt ȷ̃. de pig. aũt. hoc si debitor, & ff. đ re. eo. l. magis. §. nõ possum. Et pro hoc spãliter inducit. ff. đ leg. l. cũ q̃dã. §. fi. aliàs l. si tñ quibusdam, & prædicta hñt locum, nisi criminaliter de morte ageret̃, q̃a tunc uere dẽt per duos testes probari, vt seq possit ꝯdẽnatio, ut. ff. ad l. aquil. l. inde Neratius, in fi. & ff. de reli. & sũp. fu. l. i. & 2. & ibi no. Facit. s̃. de pb. l. fi. dixit etiam hic Cy. & Bar. qđ mors pbaret̃, si probaret̃, ꝙ a tpe quo ille nõ fuit visus, sunt elapsi tot anni, quodãmodo ꝙ ille credebat se excessisse centũ annorũ, & p hoc l. fi. s̃. de sacros. eccl. & ſm hoc oporter pbari, qđ tali tpe habebat tot annos, & post illos tot decursi sunt, sed circa vide quod dixi in. d. l. fi.

ADDITIONES.

a Probari. Vide, quod no. Imo. in. d. §. si dubitetur. l. 2. ff. quemad. test. ape. & in. l. si ex sua, de acq. hære. & Bar. hic.

b Qualiter pbet̃. Vide Bar. hic & in. d. §. si dubitetur. l. 2. ff. quemad. testa. aper. & Bar. ĩ l. genero. in fi. & ibi Bal. ff. de his qui no. infa. & Bar. in l. is qui p̃t. de acq. hære. & in l. cum quidam. §. quod đñ e. ti. Nic. Mat. in Bal. in. l. ex persona in. 3. co. de proba. & Gilbertus aliàs Guli. l. ab hostibus. ff. ex quib. cau. maio.

c Per famam. Per Bar. hic & in. l. de minore. §. tormenta, de quæsti.

d Ad instantiam partis. & hoc est verum etiam non citata, aut vocata parte de cuius præiudicio agitur, & facient illæ probationes licet per iudicem incompetentem factæ fidem postea coram iudice competenti. no. fin. Anto. cor. fin. suis in ver. testir, incip. in loco vbi aliquis.

LEX VI.

Si circumscripta. Tam marito q̃ vxori in rei dotali ęstimatione decepto succurritur h. d. Quærit gl. an. ver. hoc autẽ. locũ habeat, qñ vir fuit in dolo; & dicit, qđ nõ, q̃a tũc licet res nõ extet, ad verã æstimationẽ, succuritur uxori, ut. ff. e. l. si res. §. Scæuola. Quærit. 2. qñ uir nõ fuit ĩ dolo, & res ñ extat. Quid si ultra dimidiã iusti p̃cij uxor decepta fuit an tũc ad supplemẽtũ agat̃. gl. dicit, qđ non, & sufficiat vxori illã exceptionẽ hẽre. Et pro hoc bene facit. ff. de iure dot. l. iure succursũ, & hoc no. quia hẽs, qđ remediũ. l. 2. s̃. đ rescin. ven. nõ hẽt locũ ĩ re casu perẽpta, & ita tenui in d. l. ĩ. 14. q. Quærit. 3. gl. an finis huius. l. fallat in alijs casibus, & dic, qđ sic, & bñ, & vide gl.

LEX VII.

Filię. Pater auferre potest filiæ profectitia, quę non sunt dotalia. h. d. Concor. l. Pomponius phyladelphus. ff. fa. er.

1 *Exceptione quis teneatur, an sit temporalis, & cui prosit, & nu. 2.*

LEX VIII.

Nec maritus. Exceptio, ne qs teneatur ultra q̃ facere possit nõ pdest ei q postea diues factus ẽ, nec ad hr̃des trãsit. h. d. †No. qđ hęc exceptione, qs teneat̃ &c. ẽ tpalis, & dubia an sit ppetua; q̃a forte nunq̃ efficit soluẽdo. Itẽ no. ꝙ maritus nõ ꝯdemnat̃, nisi inquãtũ facere possit. † Contra, quod op. gl. de. §. cũ aũt. supra de rei uxo. act. Sol. ꝙ hic ponit̃ regula q̃ fallit in duob. casibus ibi notatis, uidelicet, qñ dolose minuit substãtiã suã, uel dolo dotẽ dissipauit. Item ſm Iac. de Ra. & Bat. fallit etiã si mulier esset inops. Et est ratio, quia omnis charitas incipit a se ipso, ut l. præses, s̃. de seru. & aqua. & q̃a in pari cã, mulier p̃fert̃. ȷ̃. q po. in pig. ha. l. assiduis. §. excep. & ff. de libe. agn. l. si quis ali. §. de alimentis. Facit in simili aut. nisi. ȷ̃. ad treb. Item scias, qđ in deducẽdo ne egeat hr̃ ratio, an sit artifex nec ne, vt no. glo. ff. co. l. maritus. Item oppo. quo heredes mariti condemnentur

solũ, quatenus facere possunt, ut. ff. sol. mat. l. ẽt. Sol, dicit glo. hic in extraneis, ibi in suis, & intelligo in suis. i. ex ipsis descẽdẽtibus, non suis, quia in ptãte, tum, quia fœminę non habent ĩ ptãte, tũ quia si fuissent mariti, & nõ fuissent cões huius vxoris, nõ haberent hoc priuilegiũ, ut. d. l. etiam, & ibi no. & idẽ no. inst. de ac. §. itẽ si dote. ff. pro so. l. uerũ. §. patri. & ff. de reg. iu. l. sciẽdũ. Si autẽ fuissent pprii mulieris, ex alio mr̃imonio, q fuissent hæredes huius scđi viri, tũc dico eos hoc priuilegiũ habere, ut vult gl. in. d. l. ẽt. Sed Bar. illã damnat, p illũ tex. & male, q̃a rõ q̃ hẽt locũ in cõi vendicat sibi locũ in isto. Est enim rõ, q̃a lex erubit, ne mr̃ tñ exigeret a filio, ꝙ non haberet, unde se aleret, & maxime qñ est hæres eius, q nõ poterat exigi in solidũ. Nec ob. d. l. ẽt, quia de cõib⁹ dicit grã dubitationis tollẽdæ. Itẽ, ut declaret filios mariti ex alio mr̃imonio, hoc priuilegiũ ñ hr̃e, hęc fuit nr̃a opi. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem rei sibi restituendæ nemo ingredi debet, propria autoritate.*

LEX IX.

1 Dotis. †Quis non debet ppria autoritate ingredi possessionẽ rei sibi restituẽdę, sed actionẽ sibi cõpentẽ intẽtare. h. d. Et no. tex. ibi sine autoritate cõpetẽtis iudicis, quia per hãc. l. & ȷ̃. de pign. l. creditores, & ff. de pigno. l. fi. dixit aliàs ẽt Ia. de Ra. quod iudex p̃t licite dare licẽtiã parti, ut possessionem ingrediat̃ alicuius p̃dii, & ut tenutã siue possessionẽ sibi accipiat, & pbant ẽt, q̃a p nunciũ põt induci, & parti nũcius põt cõstitui, ut. ȷ̃. quomo. & qñ iud. l. si ut pponis, &. ff. de fur. l. eũ q. §. si epistolã, & ibi no. Bar. Sed Dy. ꝯ̃ p. l. nõ est singulis. ff. de reg. iur. Bar. uero in l. iuste, ff. de acqui. pos. eos sic cõcordat, dicẽs, qđ hanc licentiã parti põt dare, ut in prin. alleg. Sed sub conditione intelligit̃ data, si nõ habeat resistẽtẽ, quia tunc ingredi non debet, nec licentiã ei dare põt tunc, ne tumultus fiat, ut d. l. non est singulis, & argumen. l. equissimum, ff. de vsufruc. &c.

LEX X.

Si socero. Pater recipiẽs dotem pro filio, ad eius restitutionem tenetur in solidum nõ de peculio. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Dos promissa ad promittentem reuertitur.*

LEX XI.

1 Si constante. Mortuo viro, res debet integre restitui mulieri. h. d. † No. ꝙ dos promissa, reuertit̃, & restituitur promittenti, & dicetur reuerti, quia poterit se tueri exceptione, & restitui p viã liberationis, quia a promissione liberatur. Et facit in arg. vt statutũ disponens, quod vxore p̃moriente, sine liberis, maritus dimidiam dotis lucretur, & aliam dimidiam restituere, vel reddere teneatur, vẽdicet sibi locum in

a dote nedum data, sed etiam in promissa, nondum soluta, a & sic ad solutam, verbum illud stet proprie, quoad promissam tãtum improprie. & pro hoc accedat de ser. fugi. l. mancipia. §. liberis, in propria expositione ibi posita. Et pro hoc facit, quia ex sola pro missione mulieris, dicitur dotata, & dotem habere, ut ff. admini strat. tuto. l. cum post. §. i. versi. sed is.

ADDITO.

a Sed ẽt in promissa, nedũ soluta. tu uide de hoc, & limitabis hoc dictũ, ut dixi in apol. ad istũ in. l. j. §. accedit. alias est versi. nu. 3. ver. no. igit̃, quod ex sola p promissione. in apo. in ve. sed tantum promis. sup. de rei vx. act.

Si dos, constante matrimonio, soluta fuerit Rubrica.
Continua rubricam, ut in gl. quære, & responde, ut in ea.

SVMMARIVM.

1 *Dos constante matrimonio, uxori non restituitur.*

1 *Exceptio dolo facis, in restituendis, post tempus locum non habet.*

3 *Maritus dotem restituens vxori, extra casus permissos an liberetur.*

LEX VNICA.

Si constante. Primo dictũ cum rõne. Scđo eius limitatio. Secunda ibi, ita ut proprietas. Casus.

1 †Dos constante matrimonio, non potest uxori restitui, & restituta cum fructibus interim perceptis repetitur h. d. Ibi marito, dic qui pactus fuit de lucrãdo. No. ꝙ p̃mortua donataria, donatio non confirmatur, sed reuocatur. Op. ꝙ cõstãte matrimonio dos possit restitui, ut. ff. ol. mat. l. q̃uis, & l. seq. Sol. distinguendo triplicẽ restitutionẽ, ut in gl. rubri. Op. ꝙ fructus nõ ueniãt restituendi, ut. ff. de do. inter vi. & uxo. l. de fruc. & ff. de acqui. pos. l. qđ uxor uiro. So. ꝙ hic de mala fide perceptis, ut in gl. Op. ꝙ viro repetẽti ab hæredibus uxoris obst. exceptio doli, vt. ff. de excep. doli. l. dolo. So. vt in gl. Primo, ꝙ contrariũ non pcedit in immobilibus, q̃ statim debent restitui, hic ĩ mobilibus, q̃ nõ statim,

2 sed post annũ dñt restitui, ut sup. de rei uxo. act. §. exactio. †Et sic no. qđ in restituẽdis post tps nõ hẽt locũ exceptio, dolo facies, qđ est verũ indistincte, qñ dilatio pcedit ex p̃ctu, vel quasi, & sic qñ ꝯcedit̃ ab homine, ut. ff. ut leg. no. ca. l. fi. §. i. Sed qñ cõcedit̃ a lege, misericordiæ, seu pietatis cã, ut est in casu nostro, tũc debemus distinguere. Aut quærit̃ in repetente, & sic in agente iudicio restitutorio, vel quasi, & sic adhuc idẽ, ut in hoc tex. & gl. &. ff. re. amo. l. mulier. §. uerum. Aut q̃rit̃ ĩ petente, & sic ĩ agẽre petitorio, & tũc exceptio p̃t opponi, ut. l. si donatarius, ĩ fi. de cõdi. ob. cau. & l. si socer. §. luci⁹. ff. so. mat; & hoc ultimũ locũ hẽt, siue obiiciẽti sit restituẽdũ, vt, d. l. dolo. siue alii q restituere teneatur obijcienti, ut d. l. si donatarius, in fi. & hoc, ut circuitus euitet̃, nõ aũt si alij qui nõ sit restituturus obiicienti, ut d. §. lucius, & ꝙ ibi no. gl. & hoc ad declarationẽ primę so. quæ licet in se sit uera, nimis tñ restringit. l. istam. ideo alii soluerunt secundo, ut in gl. sed diuinant, ideo gl. legitur tertio, quod iste maritus fuerat pactus de dote lucranda, ipsa præmortua, & sic nõ põt habere locũ dicta regula, dolo facis, quia ei non est restiturus. Sed tunc opp. ab extra, si sibi dotẽ lucratur, igitur liberis seruare non tenetur: quia unusquisq; in re sua est moderator, & arbiter, ut s̃. man. l. in re mandata. So. quod illud uerũ, nisi secundas iniisset nuptias: q̃a tunc in eius odiũ liberis primi mr̃imonij reseruare tenet̃, ut in aut. de nup. §. dotes. ubi Iustin. de hac. l. facit mentionẽ, hodie tñ ẽt si secundam ducat uxorẽ, tenet̃ liberis primi mr̃imonij reseruare, ut in aut. neq; uerũ, ꝙ ex dote. §. præterea. & ita soluitur in gl. quod intellige præterquã in sua uirili, ut in auth. vt fra. fi. §. q̃a vero, transump. s̃. de secun. nup. aũt. si tñ residuũ: ergo nõ est libere suum, & sic nõ obst. d. l. in re madata. Op. v. ab extra, qũo hic recuperat ab hæredib. uxoris, quia filij cões, eius sũt hr̃des, & in illis bonis pr̃ hẽt usumfructum, ut ȷ̃. de bono. ma. l. i. Solu. ꝙ alij erãt hr̃des uniuersaliter instituti, filij ĩ legitima tñ. Vel dic, si decesserat ab intestato, quod a filijs repetit, pp pactũ de lucrãdo qđ

1 fecerat, & sic, ut propriũ nõ ut filiorũ retinere vult. † Quæro si maritus restituit dotẽ uxori, extra casus pmissos, ꝯstãte mr̃imonio, an liberet̃, & gl. ii. in fi. ff. so. ma. l. ii. in prin. tenet, qđ non, nisi quaten⁹ eẽt facta locupletior, cũ ĩstar hẽat donationis, ut hic, & dicit alibi gl. qđ tũc nõ tã iure solutionis, q̃ iure ꝯpensationis liberat̃. ita no. ff. de iure do. ĩ l. cũ in fundo, §. vxor. & p hac opi. bñ facit. l. fi. ȷ̃. e. ti. & ff. de reli. & sum. fu. l. si p rata. §. i. & ĩ aut. đ nup. §. dotes, cũ gl. Sed Ia de Ra. tenuit ꝯ̃, quia debitor in diem, soluẽs ante diẽ liberat̃, ut ff. de sol. l. ꝙ in diẽ, & per. l. cũ in fundo. §. si ac

a ciderit. ff. de iure do. sed tene gl. a q̃ Iac. But. Cy. & Bar. sequuntur. Ad l. quod in diẽ, rñde, qđ spãle est in dote, eius fauore. Ad l. cũ in fundo. §. qđ si acciderit, dic, qđ magis pro, quã ꝯ̃, quia ibi uxor locupletior est, ex usufructu ad proprietatem reuerso.

ADDITIO.

a Tene gl. uide, quod no. Bal. in auth. si quæ, ad velleia. maxime in versi. pone, & sequitur etiam Bal. in l. ii. in prin. ff. sol. matri.

¶ Ne fideiussoris, uel mandatores dotium, dentur. Rub.

Quia p dote restituẽda dabãt fideiussores, iõ ponit̃ hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pater viri, non tenetur fideiussorem dare pro dote conseruanda.*

2 *Fideiussor an possit ante matrimonium dari.*

3 *Vir an debeat fideiussorem dare pro dote.*

4 *Præcepto legis, an possit renuntiari.*

LEX PRIMA.

Siue. Prima lex loquit̃ in marito tãtũ. Scđa ampliat ad oẽs dotẽ recipiẽtes. Itẽ prima de fideiussore tñ, scđa etiã de mãdatore. Itẽ scđa adiicit rõnẽ, ꝙ nõ deficiebat prima. Cas⁹.

1 † A patre viri fideiussor, vel mãdator nõ debet dari vxori p dote cõseruãda. h. d. No. qđ debet tolli occasio, p quã generet̃ causa perfidię seu indignatiõis ĩ ꝯnubio. Op. de. l. cũ dotis. ff. de iu. do. Sol. vir non dat uxori, ut hic, sed uxor uiro sic, ut in ꝯ̃rio, & rõ p

2 se patet. † Quęro qd de pignore a dicit gl. Aut datur ab extraneo

a amico mariti, & tũc ualet, quia eadẽ rõ est q̃ in fideiussore. Aut dat̃ marito, & tũc ualet, quia & omnia bona mariti sunt tacite obligata p dote, ut. ff. de rei vx. act. §. i. ver. & ut plenius, & p hoc accedat. q̃a ante. l. istã dari poterãt, ut ff. de pig. l. res hypothecę, & ff. de do. inter vir. & uxo. l. qđ aũt. §. si uxor, ver. si tibi, & qui po. in pig. ha. l. i. & de sol. q̃uis, aliàs. l. Calipodi⁹, & sic qđ mutatur, stare nõ phibet̃. l. p̃cipimus. ȷ̃. de ap. Ego puto, qđ ẽt rei pprię pignus

3 dari nõ possit, ut dicã ĩ 7. q. † Quęro. 2. an fideiussor possit añ mr̃imonium dari. Et arguit primo gl. qđ sic. postea determinat in ꝯ̃rium, quia licet fiat añ mr̃imoniũ, tñ ꝯfert in tps mr̃imonii, quo tpe dos erit, pro cuius cautela dat̃, & sic nõ tenet, arg. l. ꝙ sponsæ. s̃. de don. ante nup. & l. in tps. ff. de hære. insti. Quęro 3. an post dissolutũ matrimoniũ fideiussor dari p̃t? dicit gl. ꝙ sic, p text. ff. so. ma. l. si ꝯstãte. §. quoties, & s̃. de rei uxor. ac. l. i. §. cum aũt. Adde, tũc cessat rõ posita hic in le. 2. Quæro. 4. an alius pro uiro possit dotẽ accipere, & se obligare? & uidetur, qđ sic, ut s̃. de do. cau. l. fi. & in aut. de nup. §. si quis autem. In contrarium facit. ȷ̃. l. proxi. Sed gl. antiqua dicit, ꝙ cũ uiro possit, solus non possit. Sed postea addit, qđ utrobiq; põt. s. cum uiro, ut d. l. fi. & etiam solus, ut ȷ̃. l. proxi. & sola satisdatio, & sic accessorium reprobatur, ut ibi. Sed caue, quia contra istam determinationẽ arguitur primo, in casu quo solus extraneus recipit p uiro, quia extraneus iste diu nõ ualet stare ĩ obligatione, & sic ĩfestabit maritũ, ut eũ faciat liberari, uel dotẽ marito nõ uellet tradere, nisi eũ faciat liberari; &

ADDITIO.

a De pignore. Adde Bar. & Dy. in l. si constante. §. quoties solu. ma. pro hoc allegat. l. quamuis, alias incipit Calipodius. ff. de so. & ibi Bar. sed tu istũ tex. limita, ꝙ non põt pstari cautio, si matrimonium nõ sequitur. l. titio genero, de condi. & dem. in fi. & ibi gl. Bal. & Imo.

Adde hic deductis, Bal. omnino in l. i. supra. ad senatusconsul. Velleia. Lud. Ro. consi. ccclxxxii. & consi. cccclxvii. quod ad quæstionem quam ponit iste hic num. iii. uer. quæro secundo an fideiussor.

ri:& sic oritur pfidia in cõnubio,quã.l.ista voluit euitare,Secũdo in casu quo simul cũ marito recepit, uidetur extraneus pro marito fideiubere, ad quẽ pecunia peruenit.ẽm opi. Azo, no.ĩ l.vir vxori. ff.ad Velleia. & sic neutro casu ualet sol.glo.Sed primo defẽde,quia exneus hic nõ poterit de iure dicere marito; qa ex natura rei hoc inẽst,ut cõstãte matrimonio hoc allegare nõ possit.ar.eorũ quę no.in l.si pro causa.§.mã.ad ẽm ꝙ est fortius dic,ꝙ fideiubere uidetur de soluẽdo:& illa fideiussio nõ reprobat,sed de cõseruãdo sic,ut hic in l.j.Sed quia gl.ut patebit. j.nõ tenet istã opi.ideo qdã dixerũt, ꝙ d.l.fi.est correcta per illã.ꝙ nõ placet.ideo uidetur dicẽdũ ꝙ in casu isto,respectu mulieris,nõ dicatur fideiubere,licet quantũ ad maritũ sic,ut ab eo possit repetere.& illo respectu p hãc.l.nõ improbatur.Vel dic, ut in alia qõne dicetur. Quæro.v.quid si extraneus dat dotẽ,gl. dicit sub dubio forte, idem ꝙ in vxore.ar.j.ad l.fal.l.fi.& p hoc
4 accedat rubrica ista quę impersonaliter loquitur.†Quæro.vi.l. hic.ij.dicit fideiussorem nõ esse exigẽdũ,sic ab initio,ut l.fideicõmissa.§.si rem de leg.iij. Quid si maritus spõte dedit:glos. uarias opi.recitat.finaliter cõcludit,nullo modo ualere per.l. non dubiũ.s.de leg.& l.cũ lege.ff.de fi.& ita tenuit Azo. reprobata opinione illorum,qui dixerunt quod iste titulus solũ habet locum in fideiussore de dote cõseruãda,nõ de dote restituenda. Sed hic attẽde quia Dyn.in qõne facti consuluit, fideiussorẽ de dote restituenda ualere,& motus fuit ꝙ pignora ob hanc causã dari possunt,ut.ff.de pigno. l. res hypothecę.& qui po.in pig. ha.l.i.& ff. le sol.l.quamuis.alias.l.calipodius. ergo fideiussores, qa ęqparãt.Inst.de re.di.§.vẽdite.Itẽ qa nemo dubitat ꝙ so. ma. fideiussor de restituẽdo potest dari:ut l.si cõstante.§.quoties.ff. sol.mat.ergo ante matrimoniũ,& eo constante,quia ambobus casibus confertur in tẽpus permissum.s.dissoluti mrimonii, argu.s.de dona.ante nupt.l.si spõte.ff.de hære.insti.l.in tẽpus. Itẽ quia duo rei possunt cõstitui.vt s.de do.ca.l.fi.& tamen aliter videtur p marito fideiubere,ut no.in l.uir vxo. ff. ad se.cõsul. uel leia.Itẽ quia legũ correctio euitatur,ubi est diuersa ratio:sed inter fideiussorem de dote conseruandã,de qua loquit hic,in litera:& inter fideiussorẽ de dote restituẽda,est lõga differentia,& rõ diuersa,ergo &c. Minor patet,quia satisdatio de cõseruãdo, in se atrocitatem habet,seu implicat, & impropriũ quodãmodo continet,cũ uideatur d minoribus mariti dubitare,& cũ dissipatione pfiteri,qd nõ est in satisdatione de restituẽdo : itẽ p Dyn.facit,quia pater obligatur pro filia,vt.ff.sol.matr.l.si cũ dotẽ.§.trãsgrediamur.& tamen cum p filio obligat,uidetur ĩtercedere , ut fideiussor. ut.ff.de uer.oblig.l.cũ filius.& hę sũt fortes rationes.Et si istã opin.teneamus,multa cessant de dictis. s. in aliis qõnibus. Sed Bar.in.d.l.si cõstante.§.quoties,dicit opin. Azo.& Accurs.ueriorẽ. Et mouet primo quia.l.i.huius tit. loqt de dote conseruãda.igit secunda quę ampliat illã locum habet etiã in restituẽda,ne ampliatio sit frustra.Sed ista ratio nõ multum urget;quia.l.ii.ampliat primã ad mãdatorem,& ad alias psonas,cũ prima loquat tm de uiro . Secũdo probat,quia tex. in hac.l.ii.uniuersaliter negat illã satisdationẽ exigẽdã esse:sed omnẽ excludit,& nullã includit. Sequit ꝙ nec de conseruãdo,nec de restituẽdo pmittit. tertio quia satisdatio de ɔseruando includit vel implicat illã de restituendo,& ecõtra,ut patet in depositario qui cõseruat,& restituere tenetur. Quarto quia in vtraq; uendicat sibi locũ ratio huius.l.ii. quia fideiussor de restituẽdo, ita molestabit uirũ,vt eũ faciat liberari,sicut fideiussor de ɔseruãdo;& sic causa pfidię,stãte connubio,generabit.hoc autẽ nõ põt cõtingere,qñ satisdatio prestat sol.matr.Quinto põt induci hæc rubrica,q generaliter loquitur. Ad rationes.Dyn.respondeo,& primo ad id qd ipse dicit,ꝙ pignora possent dari.Rñ.Barto. ꝙ uerũ ppria mariti,nõ autem alicuius amici,ut s.dixit glo. Et si illę.ll.loquuntur de alienis, dicit qd corrigunt p istam.l.ii. Ego puto ꝙ nec etiã ppria,p uiã traditionis.Ratio ẽ,qa text.iste excludit omnem satisdationem,at pignorũ traditio est species satisdationis,ut pbat in l.pmissor Stichi.§.fi. de consti. pecu. & notant doc.in l.i.ff.qui satis.cogan.imo plus cautionis est,pignora dare,q fideiussores.ut.ff.de coll.bo.l.i.§.an pignorib. & ff. de re.iu.l.plus cautionis.Item p priorum pignorũ traditionem datur occasio pfidię generãdæ in cõnubio,nisi vxor pignora restituat marito.turbabit enim quoties videt pignora sua teneri ab vxore,de eo non confidendo, & hęc ratio cessat in simplici hypotheca licet expressa,tũ quia vxor non possidet,tũ quia lex tacitã hypothecã inducit,ut s.de rei vxo.act.§.i.vers.& ut plenius. Et ex his infero,qd cõstitutũ & pactũ præcarii,p quem fit trãslatio possessionis rerũ hypothecatarũ,q apponũt ĩ instrumẽtis dotalibus,non valent,licet hypotheca sic.Et audiui a quodã valente notario,ꝙ tpe suo,non apponebat in instrumentis dota-
a libus,quia doctores,antiqui dicebant quod non teneret.a Ad secundam rationẽ Dy.rñ. ꝙ licet effectus exactionis ɔferatur in tempus dissoluti mrimonii,tñ interim pt grauari perfidia in ɔnubio, & sic non sunt paria in eo de quo quęritur. & qd no.l. ista.ad tertiã de duobus reis.Rñ.Bar.ꝙ non insolidum possunt constitui,alias rationes perfidiæ fatetur locum habere. vel dic, quod respectu mulieris,non dicitur fideiubere , ut supra in alia quæstione dixi.Ad quartã est responsum per tertiam,& quartã rõnẽ p ista parte inductam.Ad quintam de patre, & filio. Rñd. ꝙ psonæ sic sunt coniunctę,ꝙ rõ perfidię in eis dr cessare. Quęro.§.an huic vltimo renunciari possit,& arguit primo gl. qd sic, per regulam.l.si quis in conscribendo.s.de pact.Postea determinat per oppositum.primo propter rubricam,quæ est prohibitoria a qua licet argui, ut j.si cer.pe.l.j.& prohibitoriis non renun
5 ciatur,ut in exemplis gl.†Quęro,quia ex hoc habes,ꝙ præcepto
b legis nõ potest renunciari. b ita cõmuniter pertranseunt doct. pterquam Iac.de Rau.qui dixit,ꝙ sponte renunciari potest, qa & si maritus,iuuentutis calore ductus, dissiparet dotẽ, possent dari fideiussores pro dote saluanda, quia calori iuuenili est succurrendũ.j.de bo.quæ libe.l.pe.§.filius autem.sed truffa est,quia huiusmodi calori aliter est prouisum per.l.vbi autem,s.de iure dot.& authen.quod locum.j.de colla.

ADDITIONES.

a Doctores antiqui dicebant quod non teneret.adde de hoc ꝙ no. in trac.claus. in claus.contrac.uer.constituens se nomine precario.ubi pono in quibus cõtractibus clausula precarii possit accommodari.

a Præcepto legis non potest renunciari.fa.gl.no.in c.dilecto. extra de preben.q dicit,ꝙ ubi est decretum annullatiuum non potest renunciari etiam de consensu patt.um de quo uide hec.Bar.& alex.post cum;

Rerum amotarum, Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actio rerum amotarum in quibus locum habeat.& numero sequenti.*

Dictum est supra de repudiis,& diuortiis;& quia eorũ occasione res amouentur:ideo ponitur ista rubrica.Vel aliter,& magis ad proxima;quia contra repetitionem dotis de qua in præcedẽ
1 ti dixi,obiicitur compensatio propter res amotas, ideo &c.† Gl super rub.mouet alias quæstiones. prima est quando hęc actio locum habeat. & respondet quod causa diuortii amouetur, cũ diuortium est secutũ.Iuxta quod quærit glo.supposito,quod diuortii causa amouerit;nec diuortium sit secutũ, quia hodie fieri nõ potest iure cano.An hæc actio locum habebat, & dicit gl.
2 quòd non.†Quærit.2.quid si non causa diuortii, sed causa speratæ mortis uiri amouit,q secuta non fuit.dicit glo.quòd locũ habet vtilis,ut.ff.e.l.si mulier.in prin.Sed attẽde,qa,& vbi añ mortem diuertit,licet non propter diuortium amouerit, vñ vide,ꝙ ibi no.Sed Iac.de ra.dixit,ꝙ ex quo diuortium mortem antecessit,directa dari debet,ut.l.si concubina.§.i.j.eo.ti.& quòd in.l.si mulier,dicit,ꝙ utilis competit,exponit.i.efficax,ut alias in.l.cũ mota,supra de trans.Sed tutuis videtur dicendum,ꝙ in.l.si concubina.§.1.celauit secundo tempore diuortii,& animo fraudandi virum.Sed in.l.si mulier, celauit animo fraudandi hæredes,li-
3 cèt diuortium ante mortem mariti,intercesserit. † Quæro quid si matrimonium morte viri fuisset dissolutũ ? dico hanc actionẽ non dari,ut.ff.e.l.ɔ virũ,§.fi.ver.sed si morte, ubi casus ẽm Dyn. quicquid senserit Cy.& p tanto tex.in.d.l.si mulier.dicit,ꝙ mors
4 secuta non fuit.†Quærit quid si amouit occasione mortis ciuilis gl.ff.eo.l.ad fiscum.tenet,quòd actio ista detur,etiam ibi dicit esse casum,ꝙ satis puto,uer.si mors illa ciuilis non consummabat effectũ naturalis,ut est illa quę sequitur ex deportatione. Nam uxor amouẽs,& effectum postea non habens,uidetur diuortii ĩ de secuti cã facere,iõ hęc actio locum habet.Sed ubi mors illa ɔsummasset effectum naturalis,quia in metallum esset vir dannatus,& sic seruus pęnæ effectus,ut.l.res vxoris.sup.de do.inter vir. & uxo,tunc qa factũ seu uoluntas mulieris in dissolutione nil
5 opata fuit,nõ vr hãc actionẽ locũ habere.†Quæro qd si mrimoniũ separet de facto,quia nõ tenuit rõne cõsanguinitatis,dic, ꝙ hæc actio locũ nõ habet.ar.ff eo.l.si concubina,& hic in gl.Quęro de actione furti,dic,ut in glo. Sequitur nigrum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus actione de dote conuentus,compensationem opponere potest nu.2.*

LEX I.

1 **Compensationis.** †Maritus conuentus actione de dote,& rebus amotis,potest cõpensationem obiicere.hoc dicit.Not.quod actio de dote,compensationẽ admittit.Itẽ no.ex princ,quod mutuę petitiones eodem tempore terminari dñt.Op,quod sufficiat probari res amotas suo periculo suppositas,ut.ff.e.l.si concubina.§.fi.So. cõfitẽ-
2 do,& sic hęc supplet p illã.†Op,quod cõpensatio locum nõ habeat,ut,supra.de rei uxo.act.§.sed nec ob res.Sol. prĩo, ꝙ hic uit non debebat ex cã dotis,ibi sic,& istam tenet gl. pcedẽs.Secũdo qd hæc p illã corrigit.sed truffa est.Terrio,qd ibi dos erat in spẽ, vñ cõpensationem nõ recipit,hic in quantitate, q cõpẽsationẽ recipit,ut.l.2.sup.de compensa.& hæc communis, & si replices hic species uidentur amotæ,& sic licèt dos fuerit in quantitate, compensatio non debet admitti,ut. d.l.2.Et ego rñdeo, ꝙ erãt consumptæ:vñ erat deuentum ad estimationẽ, uel consistebãt in pondere,uel mẽsura,& ita in simili sol.gl.magna in fi.In,l.ne.q;.sup.de compen.

SVMMARIVM.

1 *Actio rerum amotarum,non potest competere,nisi res sint amotæ,& nu.seq.*
4 *Actiones quæ dentur inter patrem,& filium.& nu.5.*

L.Diuor.

LEX II.

1 **Diuortij.** Actio rerum amotarum , non competit ɔstãte matrimonio:sed in factũ.h.d.†Not.qd ad hoc,
a vt actio rerum amotarum a competat, res debẽt esse amotæ cã diuortii.de quo plenius dixi super rubr.Item,quod famosę actiones,non competunt inter maritum,& uxorẽ,nec penales.Opp. ɔ id,quod iste tex.supponere vr,videlicet,quod hæc actio sit poenalis,quod est falsum,ut l.si mulier.§.hæc actio.ff.eo.Sol. duob. modis,ut in glo.sed prima solu.est una truffa,Secunda solu. est, ꝙ penalis est eo respectu,quo in ea iuretur in litem , ut ff.eo.l.si cum dos.§.fi.& istam tenet glo.Sed non placet doc.quia si ista esset rõ huius.l.sequeretur,quod nulla actio bonæfidei posset ĩter maritum,& uxorẽ intentari:cũ in eis iuretur in litem,vt l.in actionib.ff.de in li.iuran.qd dicere est absurdum. Iõ dñt, qd ista verba nec penales,&c.non ponuntur hic pp actionẽ rerũ amotarum,sed pp alias penales,& famosas,quasi dicat, quod non tãtum ista non competit,sed neq; aliæ, quæ essent penales uel famosæ,& p hoc facit implicatiua,neq;,bis posita,& qa ẽt de famosa,hic dr,& tñ ista nõ est famosa,ut no.in seq.gl.ẽm Ia. de Ra. &
2 Cy.†Opp.2.quod penales dentur,quia datur,& aquilia,ut ff.ad l. aquil.l.si seruus seruum.§.si cum maritus,& tñ illa est penalis, ut Insti.ad l.aquil.§.his aũt verbis.So.quod inter maritum, & uxorẽ,nõ datur penalis, vt infra. de seruo corrup.l.fi.Op.3.de l.fi. §. fi.j.de fur.Sol.ut ibi,qa ibi de actione ĩ factũ pp res amotas. Op. cũ gl.seq.ꝙ hæc actio nõ sit famosa,ut ff.eo.l.j.& 2.So.confitẽdo sed ad alias actiones hæc uerba referuntur.Vel dic , qd de famo-
3 sis,saltẽ infamia facti hic loquit,qualis est ista,ut ff.eo.l.2.† Quæro de qua actione in factum hic loquitur.Glo.dat duas rñsiones quas sic ɔcorda.Nam aut amouit damnum inferendo, & datur in factum subsidiaria legis aquiliæ.Aut dãnũ nõ intulit,& tũc ĩ
4 factũ gñalis.†Quæro cũ gl.præcedente in fi.an inter patrem, & filiũ dent hmõi actiones,& dicit glo.qd nõ famosæ,sed penales sic,ut ff.de furt.l.si qs uxori.§.j.qd intellige in filio ɔ patrem, sed eɔ patri ɔ filium datur ẽt famosa,& penalis,ut ibi. Quærit Cy. cũ hodie non possit fieri diuortiũ.an ista actio a possit habere lo-
5 cũ?dic,ut dixi super rub.†Quærit Cy.an ɔstante matrimonio,vir ɔ vxorem possit intentare ɔdõnẽ furtiuam,& dicit ipse,qd gl.de hoc ẽt quærit.ff.eo.l.j.sed nõ explicat.Sed inquit ipse dicendum esse,quod nõ,si fiat furtũ ɔstante matrimonio,secus si ante matrimoniũ,ut s.e.l.3.circa prin.ver.uel nobis,&c.Sed attende,qa qdam gl.dicit competere ɔdõnem furtiuam pro furto facto cõstante matrimonio,videlicet,de sol.l.cum quis.§.j.uer.sicuti, sed illa gl.loquitur de cessa marito ab extraneo,nõ ppria, & ita Cy. bene dicit.Non ob.quod ɔdões non infamãt,ut l.cessat.de act. & ob.quia uerũ infamia iuris,sed infamia facti sic,vt l.honori , & l.parens.ff.de obsequiis & hæc sufficit,ut hic,& ff.eo. l.2.

ADDITIO.

a Actio rerũ amotarũ:De hac actione ui.p Spe.in tit.de fur.& in tit.ff.re.amo.& adde,quod dr arbitraria gl.in §.pterea.Ist.de act.& lex.ĩ l.actionib.de in li.iu.

SVMMARIVM.

1 *Actio rerum amotarum quatenus contra hæredes detur.*
2 *Vxor quæ viro surripuit,qualiter teneatur.*

LEX III.

De rebus. †Actio rerum amotarum datur ɔ hæredes, quatenus ad eos peruenit.h.d. Quæro de ratione,quare datur quatenus ad eos peruenit:dicit gl.qd ex delicto,ut ff.e.l.si mulier.§.ex actio,& ẽt quia penalis . Sed prima est bona,de ista dubitatur,ut dixi in l.præced.Opp. nunc , quod detur insolidum,sicut condictio furtiua,ut ff.eo.l.contra virum.§. si post.2.resp.sol.ꝙ quoad dandum,contra hæredem æquiparãtur,ut ibi,sed nõ,ut eodẽ modo , uel in tñ vna detur inquãtum altera,quia illa insolidum,hęc quatenus ad eum peruenit,vt hic.
2 †Vltimo cum quæritur , qualiter vxor quæ surripuit marito teneatur,& eius hæredes.Distingue secundum Cy.quia aut surripuit viro ante matrimonium contractum, aut matrimonio cõstante,aut eo dissoluto.Primo casu licet de rigore teneat actione furti,tamen de æquitate non potest conueniri actione furti sed condictione furtiua sic,ut ff.eo.l.3.circa prin.Scdo casu, aut matrimonium non tenebat,& tunc datur actio furti,& non rerũ amotarũ,ut ff.eo.l.si concubina.2. resp. Aut matrimoniũ tenebat,& tunc aut res surrepta erat extranei,aut viri,si extranei; & tunc aut ɔuenitur matrimonio constante,& tunc dic,ut inf. de fur.l.manifestissimi.§.fi.Aut ɔuenit eo soluto, & tunc maritus pt teneri condictione rerum amotarum,ut d.l. si concubina,§.fi.& extraneo condictione furtiua,vt ibidem in l.seq.Si vero res surrepta erat,& tunc aut fecit causa diuortii,aut nõ, si cã diuortii,& tunc si diuortium fuit secutũ,vxor ad rei æstimationẽ tenetur insolidũ actione rerum amotarum,etiam si sit in potestate patris,licet pater teneatur de peculio tantum,ut ff.eodẽ. l.3.vlti.& si diuortium non fuit secutum:tunc nõ teneatur act. rerum amotarum,nec furti,nec cõdictio.furti,sed condictione certi generalis,uel sine causa,ut ff.eo.l.rerũ,& no.ff.e.l.j.in fi.Si vero fecit causa diuortii,quia non erat separatum.& tunc si nullum diuortium fuit secutum,dic idem,ꝙ proxi.§.j. aũt fuit secutum,licèt non separatum, tunc,qa deficit cõsiliũ diuortii act. re.amo.cessat, vt d.l.rerũ.Tertio quando surripuit,matrimonio iam soluto,& tunc,si marito viuente surripuit, res est clara , qd ei tenetur furti,& condictione furtiua,si eo mortuo, aut hæreditate adita,vel non,de quo dic,vt in l.de his.j.de fur.

Ne pro dote mulieris,quondam mariti bona addicantur. Rubrica.

LEX VNICA.

a **Vt uxori.** In dote exigenda,debet iuris ordo seruari,a nõ citra solennitatem , debent vxori bona adiici. h.d.Et gl. vide per te quæ ordinem ponit.

ADDITIO.

a Debet iuris ordo seruari.Tu dic post Bal.hic quod ẽt debet iuris ordo seruari in bonis vacantib.ita no.Bar.in l.si constante,in 2.q.4.q.prin.ff.sol,ma.

De fundo dotali. Rubrica.

¶ Quia.l.iulia prohibet alienationem fundi dotalis,ideo. &c.

SVMMARIVM.

1 *Res data in dotem,an possit alienari.*

LEX PRIMA.

Si æstimata Vbi electio est reseruata mulieri , fundus dotalis,licèt æstimatus,non põt alienari.h.d.No.quod omnis actus per quem dominiũ transfertur, est alienatio.Op.de l.ꝙ si fundum.ff.eo.Sol.ibi electio fuit viri, hic mulieris,iõ hic pro non æstimato hr,& in dubio ubi est dictũ, quod alteri detur,electio est uiri.ut l.plerunq;,in fi.ff.de iure dot.Opp. ad idem de l.interest,in fi.s.de usufr.Sol.quod ibi uera fuit,& pura ęstimatio,quæ in dubio facit emptionẽ,ut no.in l.si inter.s.de iure do.Op.3.de l.j.de ser.pig.da.ma.Sol.ibi speciale in libertate. licèt quidam dixerint aliud in re mobili,de qua non loquitur.l. Iulia,fundi dotalis,quod an sit uerum plenè scripsi,s.de rei vxo.
1 act.§.& cum lex.†Op.ab extra,ꝙ etiam res simpliciter in dotem data,possit alienari,ut ff.e.l.j.Sol.quod fallit in duob casib. ibi positis,similiter,& in tertio, vt ff.de iure do.l.cum in fundo.§.pe.& j.eo.l.j.& est ratio,quia ibi alienatio est necessaria.Item fallit de
a iure cano.si iurauit non ɔuenire,ut in c.cum contingat , a extra de iureiur.licèt iuramentum non seruetur de iure ciuili,vt l.non dubium.s.de legi.Sed statuta terrarum disponunt , ut præsumatur dolo,uel metu extortum a marito,& sic non valet,ut d.c. cũ contingat.Item dicunt quidam,quod fallit, si mulier his cõsentiat,ut in auth.siue a me,s.ad velleia,sed dic,ut ibi dixi.Oppo.qd etiam si dominium non transferatur,quis alienare dicatur,vt s. de re.alie.non alie.l.fi.Dicit gl.quod ibi largius sumitur, hic stricte.Et sic no.quod iste tex.loquitur de proprio, & stricto significato verbi,quod nota pro statutis quę debent intelligi secundũ proprium significatum,qñ exorbitant a iure communi.

ADDITIO.

a Vt in c.contingat,& ibi omnino Io.de Imo.in repe.d.c.Idem no.c.licet mulieres.de iureiur.lib.6.Bar.post gl.in l.si prædium.C.de iure do.& Alex. omnino in l.Meuia fundus ff.so.ma.& no.Ant.de petr.in repet.l.j.in 9.effectu.uer sic.rursus alienatio.ff.de iureiu.& do.Ial.in l.j.col.3.uer.4.no.ff.sol.mat.qd limitabitis,ut per Bal.consi.9.vol.3.

SVMMARIVM.

1 *Fundus dotalis,an possit alienari.*

LEX II.

Mariti. Alienatio fundi dotalis voluntaria , est prohibita, non necessaria.h.d.No.quod diuisio est alienatio.
1 †Opp.quod fundus dotalis possit alienari,ut ff.e.l.j.& l. si fundũ, & ff.de iu.do.l.ita constante.Sol.quod hic ponitur regula,illi vero sunt casus speciales,& vide,quod not.Insti.quib.aliena. li. in prin.Oppo.ab extra,quod,ad diuisionem prouocare possit.ar.ff. de auto.tu.l.inter pupillos,& ff.de iure do.l.ita. Sol. secundũ Cy. & doc.quod id,quod hic dr,locum habet,nisi sit expediens ei,& vtile,vt in minore dixi.s.si aduersus transac.l.j.& in ecclesia.s.de sac.san. ecc.l.iubemus,in prin.& ibi vide de cã utili, & expediẽti

Diuortio facto,apud quem liberi morari, uel educari debeant. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Liberi apud quem alantur,arbitrio iudicis relinquetur.*

LEX VNICA.

Licet. In arbitrio iudicis est, apud quem liberi alantur facto diuortio.h.d.Hodie seruatur autentica hic posi-
1 ta.In textu.ibi,per fiscum.†Dic ut masculi poenes patrem,& fęminæ pęnes matrẽ.auth.ibi,veniente,dic ergo non apud venientem,ut no.in corpore ibi,apud patrem,s.alantur,& in glo.pen. in fi.ibi,prima placet,quia sicut primo casu aluntur poenes matrem,patris expensis,sic econtrario in secundo casu propter rationis identitatem,& æqualitatem.

De alendis liberis a parentibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Filius an teneatur alere patrem,& an frater fratrem, & nu. 2.*

LEX PRIMA.

a **Parentum.** a¶†Filii diuites tenentur alere parentes.h.
1 d.cum seq.Opp.ff.de lib.agno.l.si quis a libe
ris.§.parens.Solu.ꝙ necessitati patris in exhibitione alimētorū
2 succurrere dēt:non in solutione æris alieni,ut quærit gl.† Quid
b de fratre,an teneatur alere fratrem b & gl.tenet quod sic, tā hic
quam.ff.eo.l.si quis a liberis.in prin.Et pro hoc.ff. vbi pup. edu.
de.l.qui filium.& ff.tu.& ra.di.l.j.circa prin. hoc suadet rō: quia
naturalem tantum alere tenetur,ut j̃.tit.j.auth.licet.& in corpo
re unde sumitur.ergo fortius naturalem,& legitimnm, nisi ille
sua consumpserit,arg.l.quod quis.ff.de reg.iur.

ADDITIONES.

a Parentum.Qualiter antem petat alimēta a filio,vide in Spe.de of.om. iud. §.j.
ver.si uero,el j.& seq.quod offi.iu.& §.7.uer.3.j̃.dicā.in tit.qui fi.sint leg.
b Fratrem.Adde gl.& Bar.in l.si quis,de lib.agno.

SVMMARIVM.

1 *Filius quis dicatur.*

LEX III.

1 **Si competenti.** Mater agere potest contra maritum vt alat filium.h.d.† Quærit Cy.quia fi
lius est,qui ex legitimo matrimonio natus est,ut l.filiū. ff. de his
qui sunt sui,uel alie.iu.An idem erit de filio naturali:& gl.ff. eo.
l.si quis a liberis.§.idem rescripsit,dicit quod sic,hodie per auth.
licet.j̃.tit.2.q.d.quod non de iure isto , nec antiquo per dictum.
§.idem rescripsit.ubi ponit̄ uerbū iuste.Sed Cy.dicit,quod idem
erat olim,si natus erat ex ltīo ꝯcubinatu: quia tunc iustè dr̄ na-
rus,& ita tenent oēs.spurius aūt non est alendus.ut in auth. qui
bus mod.na.effi.sui.§.fi.& in d.auth.licet,in fi.& hoc de iure ciui-
li.De iure vero canonico.tenetur cum alere,extra de eo qui du-
xit in vxorem eam quam per adul.pol.c.cum haberet .

SVMMARIVM.

1 *Filius non ingratus,debet ali a parentibus,& nu.2.*
3 *Auus diues,an teneatur nepotem ex paupere filio alere.*
4 *Filius habens patrem,& filium diuites a quo alimenta petere debeat.*

LEX IIII.

Si patrem. Pater iudicis officio tenet̄ alere filium nō in gratū.& ubi negatur filius,debet de filiatio-
1 ne pri⁹ ꝯstare.h.d.†Collige quod iustæ causæ ad ex hr̄dationē,
sunt iustæ causæ ad alimentorum denegationē.& ita no.glo.in
auth.vt cū de appe.cogno.§.siue igitur.& idē sentit.ff.eo.l. si qs
a liberis.§.idem iudex.†Quærit gl.an pendente examinatione su
per filiatione,debeat ali.& dic quod sic,quod intellige verum,si
is qui se filium dicit,sit in quasi possessione filiationis, aliàs non
alitur interim,ut probat.ff.eo.l.si qs a liberis.§,si uel parens. ubi
ponitur dictio,tunc,quæ extremitatem no.vt l.4 ff. de condit.&
dem.Item,quia alias daretur occasio , quod vilis psona ueniret
ad petendū alimenta,ut interim aleretur.Non ob.ll.in gl. alleg.
qa loquunt̄ qn̄ iam summatim ꝯstabat eū filium,sed postea pen
3 debat qō filiationis plenaria,qua pendente tunc ali debet.†Quę
ro pone, qd̄ quis hēt patrem diuitē:ipse aūt est egenus. quis co-
a rum tenetur a eum alere.dn̄t qdam quod auus,in cuius est ptā-
te,tum rōne potestatis auitæ, sicut dn̄s seruum rōne ptātis dn̄i-
cæ:ut ff.de his qui sunt sui,vel alie.iu.l.2.in litera,uel famem:tum
quia auo q̄rit in cuius est ptāte:igitur sicut hēt emolumentum
ita onus,ut in reg.iu.secundum naturam.Itē, qa auus supportat
onera nepotis,vt ff.de castren.pe.l.dotē.Item.qa mortuo auo,fi-
lii spectāt ad onus sui patris,& sic donec viuit,ad eū spectat on⁹.
vt ff.fam.erci.l.si maritus.ubi dn̄t esse quasi casum.Item, quia est
suus auo igitur de eius bonis alendus,ar.ff.de. ven. in pos. mittē.
l.j.§.toties.Econtra vr̄,ꝙ pater,quia in succedendo sibi, potior ē
cā patris quam aui.j̃.ad Tertul.auth.defuncto.ergo & onus ali-
mētorum ad instar tutelæ:ut infra . de legi.tut.auth. sicut.Item,
quia onus neptis pertinet ad auum pp filium:vt ff.de coll.bono.
l.dedit dotem.si igitur filius est sufficiens , non debet pertinere
ad auum,sed ad ipsum filium.Item,quia si mulier est prægnans,
& denūciet ei,in cuius ptāte est maritus,sufficit ut pater tenea-
tur partum agnoscere,ut suum:& alere ut filium:vt ff.eo.l. j. cir-
ca prin.& §.poena:& ibi no.Item ꝙ vnusquisq; sobolem suā nu-
trire dēt.j̃.de infan.expo.l.2.Istā partem tenet Cy.ex eo,quia na
turalis stimulus magis dēt attēdi:qa ille est qui magis mouet iu-
dicis officium,ut s̃.l.pxi.& ff.e.l.si quis,in prin.& s̃.de rei vx.ac.§.
sileat.& j̃.de bo.q lib.l.fi.§.ipsum aūt. Ego idē teneo, si pr̄ suorū
bonorum fructus habeat:aliās si nō sint q̄sti vsusfr.aduentitio
rum,puto auum debere alere nepotē,sicut filium.nō.n. pprie-
tas pp alimenta filii,vel neptis debet uendi,ut d.l.fi.§.hoc pcul-
4 dubio.& §.ipsum autem.cum sequ.† Quæro,quis habet patrem
diuitem,& filium diuitem:ipse aūt est inops:a quo eorum prius
alimenta petere dēt.Iacob.de Aret.quandoque dixit in electio-
ne petentis esse,argu.l.liberum,cum simili.j̃.de fid.Quandoque
dixit vtrunque teneri,quia sunt in pari gradu,ar.ff.de alim.lega.
l.3.& authen.quibus mod.natu.effi.leg.§.pen.Cy.dicit,quod pu-
tat patrem minus obligari filio, quàm econtra filius patri: ideo
potest vendere filium , ob necessitatem famis. Ex hoc infert,
quod a filio prius petere debet.& etiam filius habet esse a patre,
sicut libertus a patrono:& tamen filii plus alunt patrem , quam
patronus:ut ff.eo.l.si quis.§.fi.sed forte est dicendū, quod si iste
continuo fuit nepos, qd̄ pater eius continuo videatur,quia iam
tenebantur anteq̄ eius filius diuitias acquisiuisset,& sic aliundē
habebat , unde alimenta perciperet. Si oēs tres fuissent eodem
tpe diuites , ita quod a nemine alimēta percipiebat , & postea
ad inopiam est deductus,ita quod eodem tempore ambo inci-
piunt tenere,vel alter eorum,& dubitatur , de quo,tūc forte di-
ctum Cy.est uerum.

ADDITIO.

a Quis eorum tenetur. Adde Soc.consi.161. pro decisione prȩsentis.ver.2. ego
præmitto in 2.parte.char.19.vbi hoc idem inducit,& firmat.

De concubinis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Maritus non habet concubinam.*
2 *Filij concubinæ a quo ali debeant.*

LEX VNICA.

a **Nemini.** a¶† Non licet marito concubinam habere.h.
2 d.& in hoc imperator fauet uxoribus. Non tñ
potest accusari de adulterio , ut inf.de adul.l.j.ex quo mulier est
soluta:sed de stupro sic.ex quo concubina esse non potest , s̄m
Cyn.ideo nati ex tali coitu,velut dannato , non debent natura-
les simpliciter appellari,sed spurii,ideo si succedunt, ut in aut.q
1 mo.na.effi.sui.§.pe. & sup.de nat.li.auth.licet,in fin. † An autem
debeāt ali.uide qd̄ ibi scripsi.vbi aūt ipse esset solutus,& mulier
nō soluta,tūc accusari posset de adul.& filij similiter eēnt spurij.
Si uero mulier est etiam soluta:tunc,aut ipsa est vnica , aut plu-
res:& si plures,nulla ē legitima,& filij spurij.vt in auth.qui. mo.
na.effi.sui. §.si vero effusa.si unica , & tunc aut minor.12.annis,
& coitus est illicitus,ut ff.eo.l.j. Aut maior,& tūc aut ancilla,aut
libera,aut ingenua.Si ancilla,liberi sunt naturales , ut ff.de præ-
script.ver.l.naturales.& de pign.l.deniq;.& ff.de priui.credi.l.bo-
nis,& inf.comunia de ma.l.fi.Ideo de his.j̃.ti.j.auth. licet.versi.si
liberta.dic idē,siue sit propria,siue aliena,ut ff.e.l.fi. Si ingenua,
aut vilis conditionis,aut honestæ.Si vilis, concubina est,& filij
sunt naturales.Si honestæ,aut cum protestatione ; & idem. aut
sine protestatione,& tunc præsumitur matrimonium, ut ff.e.l.
in concubinatu.& ff.de ritu nup.l.in liberæ.& ff.de cap.l. si quis
in ge.& ideo filii sunt legitimi,secundum Cyn.

ADDITIO.

c Nemini.Adde do.Soci.consi.cxlviii.inci.memini iā,circa prin.1.col.in 1.part,
char.223.quod quis vxoratus,concubinam habere nō potest,an autē de iure
ciuili concubina retineri posit.uide no.hic,& in l.concubinam,& ibi doct.p̄
sertim Bar.in j.q.& per totū.ff.de concu.l.j.pro itē legati.§.parui.& ibi Bart.
qd̄ sic,de leg.3.Bal.in l.si ea,j̃.de condi.infer.dicit,quod morari cum concubi
nā non est turpe.item,ut concubinatus sit permissus,quot requirantūr, uide
Bal.in l.j.ff.de concu.Bal.in add.ad specu.de su.ab inrest. versi. naturalis filius
sed quid in clerico? dic,quod concubinam retinere nō potest.l.eū qui.de epi.
& cleri.& in auth.de monac.§.is vero.Bar.in l.& si s̃.supra,de num.xxxiii.di.
nullus.& c.præter,de coha.c̄ vfa.ubi dicitur uerum publicè, & tunc priueri
debet beneficio.idē si occulte.c.a multis,de ætate,& quali.ut plenè p Abba.
in c.ex parte.de testib.adde quid in clericis ēt constitutis in minoribus . se-
cundum Bar.in l.in concubinatu.circ.med.ff.de concub.Sed quid,an cōcubi
na dicatur castè uiuere,vide omnino per Ange.in auth.de trieu.& semis.§.cō
sideremus.in fi.colū.3.quod non.An autem concubinarius coitus sit licitus,
vide.l.si uxor.in princi.ff.de adult.quomodo antem concubina probetur,ui-
de per Ang.ubi sup.itē adde quod concubinarius,cogitur officio iudicis ad
instantiā uxoris suę dimittere fœminam,quā tenet loco cōcubinæ,scd̄m Pau.
de Castro in l.iustitia.in fi.ff.de iustit.& iu.& idem uide.d.Ias.May. in 2.no.ī
3.colum.qui refert Albe.idē tenentē,& Pau.ī l.ex ea parte §.mulier.de verb.
obl.item cogi pōt per ecclesiasticā censuram,per iudicē ecclesiasticum, secū
dum gl.in c.j.de senten.excom.in 6.itē adde,quod cōcubinarius habēs duas
concubinas,uel nnam cōcubinā,& uxorem est infamis,& nō potest esse testis,
Bal.in l.2.supra de ince.nupt sed Bar.contra in l.1.in 2 .colum.ver.quid si ha
bet duas concubinas.ff.de infami.ubi Alexan.sequitur.

De naturalibus liberis, & matribus eorum, & ex quibus causis
iusti efficiuntur. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Dignitate pollentes,cum quibus personis contrahere vetentur.*
2 *Banniti,beneficiis,& legibus ciuitatis priuantur.*

LEX I.

Senatores, Primo punitur pęna īfamiæ,& annullationis rescripti. Secundo tractat collata in liberos.
Tertio collata in uxorē. Quarto puidet de inuestigationē, per
collatorū ī subsidiū uocat fiscū.secūda ibi:ita,ut.tertia ibi:si vxo
1 ri.quarta ibi:ipsas,qnta ibi:sane.sexta ibi:qd̄ ex his.† Casus.In di-
gnitate positi,nō pn̄t nuptias cōtrahere,cū personis hic nomi-
natis:alias notant̄ infamia,nec ualet matrimon.ū,& collata libe
ris ex tali cōiugio,vel ex talibus uxoribus,reuocant̄ p legitimas
psonas,qbus negligentibus,uenit fiscus. hodie vero tenet mr̄i-
moniū et collata non reuocant̄.hoc dicit.In tex. ibi, & alienos
2 a romanis legibus.†No.arg.vt bāniti exempti a ptectione ciuita
tis ex forma statuti,efficiunt̄ alieni a beneficijs , & legibus illius
ciuitatis.& p ꝯsequēs ex bn̄ficio statuti,nō vocant̄ ad successio-
nē,de quo plenius scripsi in repetitione mea ī l.j.de hære.isti.Itē
ibiq̄ mercimonijs.No.qd̄ mulieres,q̄ præsunt mercimonijs pu-
blicis,sunt viles,& abiectæ,iuris præsumptione.Ibi uel per aliū.
Ex isto tex.destrui uidetur consilium Dy.positum in l.ita fide.§.
fina.ff. de iure fisc.nam per illum tex.dixit , quod si pater insti-
tuat heredem amicū,& eū grauet de dādis bonis proprijs filio
a spurio,q ualet a sed in cōtrariū facit iste tex.& qa illud ī quo gra
uatur successit in locū eius,ꝙ a defuncto recepit,ut.ff.de do.cau
sa mor.l.quod cōditionis, & ibi no. Nō ob.l.ita fidei, quia ibi pa-
tronus ex bonis defūcti,seu a defuncto,nihil pceperat. Ibi siue
ab eo emptū,p istū tex.dicit.Ia.Bel.in quadam sua disputatione
quā hic ponit,qd̄ gl.in.l.qui testamētū. ff. de proba. male dicit q̄
uult,qd̄ licet pater filio spurio nō possit legare,tamē possit ei vē
dere, & fateri pciū receptū, cuius cōtrariū videt̄ velle iste tex.
& idē tenet spec.in ti.de suc.ab intest.§.i.uer.qd si patri.sed glo.
illa pōt dici uera in casu certi,& vide,qd̄ dixi.s̃ si qs alt,vel sibi.l.
ii.Itē ibi,siue ipsorū nomine.No.ꝙ si pater emit rē,& fecit īstru
mētū dici in psonā filii sui spurii,vel naturalis,qd̄ instrumētum
dicitur fictitiū,s̄m Cy.Itē ibi inuadat.Nota.qd̄ primo certi agna
ti vocātur,& eis negligentibus,spacio duorū mēsium,fiscus uo
catur,& hoc clarū in personis in dignitate positis,de quibus in
prin.huius.l.Sed dubitari pōt, qd de spuriis natis ex aliis psonis
nō in dignitate positis. Dic, ꝙ Azo in summa idē dicit,& glos.
idem tenet.j̃.de his q.ut ing.l.hereditas.in prin.p distinctionem
quā ibi facit.Itē dubitari potest,an psonæ hic nominatæ,admit-
tantur priusquā hæredes,& dicit Bar.quod non,quia palam re-
lictū nō capaci,remanet pœnes heredē.ff.de iure fisc.l.nō intelli-
git,in prin.& no.gl.ff.de leg.i.l.lucius.§.in testamēto,& p hoc
accedat.s̃.de secun.nupt.l.i.cū ibi no.Sed an ipse ueniāt ordine
successiuo,dic qd̄ sic, ordine quo defert̄ hereditas ab intestato,
tamē post heredē scriptū.No.ꝙ mulieres uiles,& libidinarię īsi
ciūt,& occidūt animos hominū, & earū ꝯuersatione homines
pdi dicuntur,ut in uer.quod ipsas etiam. Item no.in uer,

ADDITIO.

a Quod ualet.Modū aūt relinquendi spurio.vide Bal.ī cōs.3o.& Ro.cō.9. in fi,
& per Bar.in l.si is qui duos,de li.leg.per illū tex & no. per eū ī l.quod condi
tionis.ff.de do.cā mor,& Ang.post alios in l.ii.de hære.inst.vbi dicit,quod si
ī stituat filiū,& grauet eum de restituēdo Regi Frācię,q.a verisimile est quod
Rex nō petet hr̄ditatē restitui.Bal.5,in l.hac edictali.§.omniū. de sec.nup. an
aūt id,quod relinq tur spurio,reuertatur ad hæredes scriptos,uel ad quos,vi
de Bar.in l.hæreditates.§.fi.de his qui vt indi.idē Bal.hic,& quid in relicto fa
cto filio naturali,ultra q̄ capere posit,uide do,ī l.si is q̄ solidū, de vul. & pu,

§.Quid si existant. Qd̄ qs dicit̄ nō uelle,ꝙ nō pōt velle,suo facto impeditus , qd̄
facit ad illud ꝙ no.gl. ff.de dā.ise.l.inter quos.§.dāni.dicit enī gl.
qd̄ sacerdos,qui nō percepit fructus,qa excōmunicatus , ad cē-
sum nō tenet,ꝙ fatetur Bart.ibi verum,si fructus redeūt ad eū ,
cui censū debet , ad instar emphyteutæ, ut.l.ii.s̃.de iure emphy.
non aliàs.arg.l. quod quis.ff.de reg.iur.Item,quod dicit̄ nolle, ꝙ
non potest suo facto impeditus, hoc dicit.Querit gl.quid si im-
perator dixisset in rescripto , nō obstāte.l.aliqua,dic,ut ī ea.Sed

AVTHENTICA.

Sed no.iu, Super tex.ibi,dotalia instrumenta,dic, ut di xi.s̃.de nup,aut.maximis,&c.

SVMMARIVM.

1 *Pater si substituat naturalem pupillo, an totum capere poterit , & nu.2.*
3 *Spurius an possit pupillariter a patre substitui.*
4 *Spurius institutus heres ab hærede extraneo,an capiat ex testamēto extranei.*

LEX II.

Matre. Iure isto si qs hēt matrē,uel filios legitimos, nō pt naturalib.& eorū matri relinquere vltra vnciā, &
ipsis naturalib.nō extātib. solū semi vnciā ꝯcubinæ pōt relinq-
1 re,& ultra relictū ad successores redit. h. d. † Quæro si naturalē
substituit pr̄ pupillo,an tunc totū capere poterit,dicit gl. qd̄ nō
ex vulgari,qa p illā directe succederet pr̄i,sed ex pupillari capiet
2 totū,deducto eo,qd̄ fuisset de bonis pr̄is, ut ff.de uu l.& pu.l.si is
2 q,ubi casus.†Sed dubitat̄ qd tūc erit de residuo,& dubiū insur-
git ex eo,qa si pupillus adiuit pr̄is hereditatē,bona ppria , & pr̄i-
na facta sūt vnū aceruū,& unū patrimoniū,ut no.j̃. de iure de-
li.l.cū qda,& sic,vt successor, & heres pupilli oīa bona dēt habe
re,aliàs pupillus reperiret̄ decedere p parte intestatus, ꝯ regulā,
ius nr̄um.ff.dē re.iu.& ita vr̄ tenere gl.q̄ huic allegat̄ p ꝯria ī aut.
qui.mo.na.effi.sui,§.vltra si quidē.col.7.in vlt. col. Sed nō bn̄ di-
xit,qa ꝯ.d.l.si is q.iō dic melꝰ ,qd̄ psonę hic noīatę auferūt illud
ab eo,velut ab indigno,& sic nō reperit̄ decedere p parte inte-
status,ut no.ī l.ius nr̄um.ff.de reg.iu.& in l.i.de secun.nup.& s̄m
3 pdicta pt intelligi gl.illa hic in naturali q aliqd capere pōt.†Sed
quid in spurio,q nihil capit a patre an possit a patre pupillariter
substitui,gl.ī d.§.vltra si qdē.vr̄ tenere,qd̄ nō.Bar. vero in d.l.si is
q.dicit idē in spurio,ꝙ in naturali p illā.l.q̄ indistincte loqtur, &
qa cadē est rō , de bonis igitur patris nihil habebit , sed propria
pupilli habebit ex pupillari,& hoc tenuit Spec.in ti.de suc.ab in
4 te.§.1.versi.quid si pater eū. qd̄ mihi placet.†Quero,pater spurij
instituit exneū,ille extrane⁹ moriēs hæredē fecit dictū spuriū ,
an spurius iste capiet ex testō extranei huius,& uidet̄ qd̄ nō bo
na paterna,sed alia sic,ut.e.l. si is.Sed Bart.ibi dicit,qd̄ illa l.nihil
facit,quia ibi substitutio pupillaris præcedebat ab ordinatione
patris,in casu isto secus,ideo dicit,ꝙ omniū est capax qa ī īstitu
tione hæredis cessat psūptio fraudis,ut.ff.de alj.iu.mu.cā fa.l.ex
hoc edicto.§.sed hæredē.ista uerba sūt bona in dubio,& p hoc
bn̄ facit.ff.de edi.edic.l.cū autē.§.si.ver.Pedius, & ff.de his q,vt ī
dig.l.qui Titij.ī casu autē quo pbaret̄, ꝙ cōsilio habito cū patre
spurii,hoc facit,tūc qa diceretur accommodasse fidē tacitè, nō
capaci,bona patris non caperet,ita intelligo dictū Spec.in tit.de
succes.ab intesta.§.j.ver..sed qd si institutus , & ita intelligo etiā
tex.in aut.quib.mod na.effi.sui.§.discretis ,ver.si igitur,& si pri⁹.

SVMMARIVM.

1 *Vicus qui ciuitati subditur,illius statuta seruare tenetur.*

LEX III.

Si quis. Pater q filios naturales tradidit curiæ,pprię ciuita tis,vel ei q̄ sit caput puincię, qn̄ ortū hēt ex regia
vrbe,pt illos in solidū hæredes instituere , nec poterūt illi cōdō-
nē curialē recusare,si reperiātur paterna bona possidere,& idē
si filiā alicui curiali tradidit in mr̄imoniū.h.d,Super tex.ibi,qd̄ si
ei nō ex vrbe,No.ꝯiuncto principio,ꝙ vrbs , & ciuitas idē vidē-
tur.facit,j̃.de edi.priua.l.singulariū,& de oper.pu.l.pscriptio,de
quo in l.ij.ff.de verbo.signifi.& in.c.si ciuitas, extra de senten.ex
1 cō.li.6 † Itē ibi,vel possessio censeatur,arg.qd̄ vicus subiectus ali
cui ciuitati,teneat̄ illius ciuitatis statuta seruare. Et,qd̄ natus in
a villa a soriatur originē ciuitatis,cui uilla subiicit̄ , & illius mune-
ra subire teneatur,vt no.in aut,qui mo.na.effi.sui.§.si qs igit̄.Itē
ibi,vbere gloriat̄.No.qd̄ esse ortū in bona,& nobili ciuitate,re-
dūdat ad illius gloriā. Itē ibi paternarū rerū.Not. qd̄ fraudulēta
repudiatio psumit̄,eo ipso,qd̄ hæres postea res hereditarias pos-
sidere inuenit̄,de quo dic,ut in.l.2.j̃.de rep. hærę,&. l.2.j̃.si quis
omis.cā test.Itē no.ex fi.qd̄ nō refert vtrū lex nouos curiales fa-
ciat:an àntiquos foueat.Cōtra qd̄ op.gl.& nō sol.de,l.fi.j̃.de ope,
pu,Sol.qn̄ vtrunq; pt pariter fieri,& laudibus foueri,nihil inter-
est si fiat vnū,vel aliud,ut hic,secus si alterū tantū pt fieri,& lau
dibus foueri,qa tūc fauemus prius antiquo,ut ibi.Itē op. qd̄ gl,
de.l.nullus q.j̃.de decu.lib.x.Solu.hic mulier nō poterat per se
seruire curię,unde sufficit,si nubat curiali,secundum doct,

ADDITIO.

a In uilla. Vide Bar.hic,& in.l.2.de uer.signi.

LEX IIII.

Quoniā. Naturalis,p patrē curię deputatus,si on⁹ agno scit,hr̄ditatē patris n̄ pt repudiare.h,d.Bart.& Sal.

LEX V.

Diui. Iure isto,qs poterat ꝯcubinā ducere in uxorē,si ex ea liberos hēbat,nec ei vlla ples legitima extabat.& libe
ri efficiebant̄ legitimi,& in ptāte,& poterāt succedere ex testō,
vel ab ītestō,ēt fratrib.postea natis,sec⁹ si plē ex ꝯcubina nō hē-
bat.h.d.No.ex prin.qd̄ Cōstātin⁹ fuit prim⁹ Imperator Chr̄ian⁹.

LEX VI.

Iubemus. Anastasius Imperator pmittit p hāc.l.naturali bus liberis quolibet titulo dari & relinqui,non
existente legitima sobole,ac etiam dicit,ꝙ propter subsequens
matrimonium,& per arrogationem legitimantur.

LEX VII.

Legem. Hæc.l.primo declarat pcedētē dicēs,qd̄ illa nō vē dicat sibi locū in liberis ex damnato coitu. secū-
do cenat illa in eo,qd̄ dixerat naturales effici legitimos per arro
gationem,statuens,quod illud obtinebat vsque ad diem præsen
tis legis,non postea.hoc dicit.Nota.qd̄ digni sunt misericordia,
qui alieno laborant morbo,seu uitio,ut hic in tex. quem signa,

LEX VIII.

a **Humanitatis.** a Iure isto nō extāte matre,neque libe ris legitimis,& nālibus,pmittit̄ pr̄i inter
viuos,vel ultima volūtate filiis naturalibus , tātū dāre usque ad
sex unicas tātū,ab intestato vero ī nihilū possunt succedere.h.d.

ADDITIO.

a Humanitatis.Per hanc.l.ibi,liberā , dicit Specu.quod.l.hac consultissima.§.ex
perfecto,habet locum ēt in institutore naturaliū filiorū.allegat.l.fi. infra. de
exc.tu.de quo uide Bal.hic,& ī l.si qua illustris,j̃.ad offi.& ī alle.§.ex ipfecto,

SVMMARIVM.

1 *Legitimus naturalem pascere tenetur.*
2 *Spurij canonica æquitate,sunt alendi.*

AVTHENTICA.

Licet. Hęc auth.sumpta est ex tex.in auth.qui.mod.na.effi. sui.§.si uero filios.colum. vij. & est ius nouissimum,
quod hodie seruare debemus.& sex dicta ponit , secundum ibi,
quod si parentes,tertium ibi,an intestato. quartum ibi , huius-
modi,quintum ibi,hi ergo,sextum ibi,si quis.Super tex.ibi ex te
stamento relinquere,dic legitima autem sobole extante, vnam
vnciam tantum potest pater naturalibus relinquere , ut in au-
then.eo.§.discretis igitur.in princ,& uerb.ne igitur,& an idem
in nepotibus, dicam,infra eo.l.fi.Item ibi desiit soboles ciuilis,
dic si ergo superest soboles ciuilis naturales ab intestato nihil
habent:sed solum pacisci debent,ut hic in ver.huiusmodi,& cla
1 rius in corpore.e.§.si quis igitur habens.†Not.ex.d. uersi. huius-
modi,quod legitimus tenetur pascere naturalem,& sic fortius
legitimū,& naturalem:nisi ille culpa sua cōsumpserit,ut dixi. s̃.
de alę.lib,l.j.Not.ex ver.hi ergo. quod sicut pater tenetur alere
filiū,ita fili⁹ patrem.& uide qd̄ dixi.s̃.tit.2.l.fi.†No.ex fi. qd̄ spurij
non sunt alendi de iure ciuili,sed de æquitate canonico secus,
vt ex̄ de eo qui in matri.dux.eā quam pol.per adul.c.cū haberet.
pp qd̄ dixit Bar.quod aliquid eis potest pater relinquere pro ali-
mentis.quod,an si verum,dixi.s̃.de incest.nup.āuth. ex cōplexu.

& alia uide,quæ ibi dixi,circa legitimationẽ ſpuriorũ. Vlterius,
a hic gl.colligit qđdã notabile,qđ ſi uinco uĩcẽtẽ te.a nõ ſequitur fortius uinco te,ꝙ declara, ut ĩ gl.Sed in ꝯtriũ eſt tex.ff. de diuer. & tẽpo.pſcript.l.de acceſſionibus.Cui reſpondet gl.qđ ibi regula:hic caſus ſpecialis a regula.& potuit eſſe totũ,qa pater intulit iniuriã uxori,tenẽdo ꝯcubinã,vt ſ.de ꝯcub.l.1.& ſ.de repu.non ꝯſenſu.§.j.& ibi tex.& l.agnatis. ideo licet nãlis vincat agnatos, nõ uincet uxorẽ fortiori rõne, & ſic fortioribus armis munitã. Pe.rũ.& Cy.ĩ hac materia brocardica,ſic diſtinxerũt.Aut qrit̃ đ diuerſis caſibus,& tunc licèt uincã uincẽtẽ te, non ſequit̃ ergo uinco te ut ff.ad ter.l.obijcit̃.& l.æquiſſimũ.§ ult. & in auth. de æqua.do.§.is ꝯſequẽs.& ita intelligunt ipſi,hanc.l.Aut quæritur in eodẽ caſu, & tũc refert. Aut eſt eadẽ rõ uincendi te,quæ eſt uincendi eum qui uincit te,& tũc vera eſt regula,quòd ſi uinco uincentem te,fortius uinco te,ut d.l.de acceſſionibus. Aut non eſt eadẽ rõ,& tũc nõ eſt uera illa clã.ut ff.q po.ĩ pig.ha.l.claudi⁹.

ADDITIO.

a Vincentem.De hac.q.ſubtili,& difficili uide per do.Soc.conſi.202.incip.circa, ſecundum queſtio.in prin.cum uer.ſeq.vſque ad fi.in 2. parte cha. lxxvii.ubi per eum talis.q.ſuccincte, & ſubtiliter cum cõſiderationibus plurium caſuũ expeditur,& not.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatus per oblationem curiæ,ſoli patri ſucceſſor legitimus efficitur.*

LEX IX.

a **Communium.** a Hæc lex, multas habet partes. ego quamlibet ſummabo per ſe. hæc prima pars ſic dicit.† Filius ltĩmatus p oblationẽ curiæ, ſoli patri efficit legitimus ſucceſſor,ñ aliis agnatis,uel cognatis,nec eõ ipſi. h.d.In ex.ibi ſibi vẽdicare,dic ſecus in ltĩma p ſequẽs mrĩmoniũ, agnatis patris efficitur legitimus, ut in Authẽ.q.mo,na.effi. ſui. §.tribus.uer.reliqui,co.7.In legitimato p reſcriptũ dicã, j̃.eodẽ, authen.ſi quis ſine.& tex.noſtrũ allegatũ ſup.de inoffi.teſtam.l. fratres.qđ legitimatus nõ agat querela ꝯ teſtamentũ fratris.&c.

ADDITIO.

a Cõmunium.Vide Bal.& d.Ale.de Imo.hic.Bal.in l.cum adoptiuis.ſ.de adop.

§.Sed ſi quidem. Filio legitimato per oblationem curię,decedẽti ab inteſtato, ſuccedũt eius liberi in portione,quarta curiæ danda,ſi dicti eius liberi nõ ſint curiales.Nati tamen,poſtquam eorũ pater fuit oblatus curię,efficiuntur curiales,h.d.

§.Si vero ſine liberis. Si legitimatus p oblationem curiæ,decedat ſine liberis,ſuccedit mater in tertia, in reliquo curia. Si vero mater ſupereſt,ſuccedit in paternis , cognati in reliquis. & ſi eius cognatus curiæ ſe offerat,omnia etim paterna ad curiam deuoluẽda habebit.ẽt eo caſu ſi mater ſuperſit ad omnia bona extra ſubſtantiam patris quæſita,cum cæteris ſuccedit.h.d.

a **§.Ea verò.** a Caſus. hac. l.ſtatuta non habent locũ in iã mortuis,ſed morituris.h.d.

ADDITIO.

Ea uero. De hac legitimatione vide.d. Alex.do Imo.j̃.l.pro.& qualiter hæc legitimatio fiat,uide Ang.in §.ſi auth.quib.mo.na.ef. ſui,& ibi ponit oẽs modos legitimãdi.& no.per gl.in c.per tuas,qui fi.ſint le.

§.Et quoniam. Etiam habens filios legitimos,poteſt naturalem curię tradere.Sed nõ poteſt ei plus relinquere, uel donare quã vni ex filiis legitimis & naturalibus,cui minus dederit,h.d.

SVMMARIVM.

1 *Filij ex concubina legitimantur matrimonio ſubſequente.*

LEX X.

a **Cum quis.** Per ſequens mrĩmoniũ cũ ꝯcubina factum, filii naturales ex eo legitimant̃. & cũ poſtea natis pariter ad ſucceſſionẽ uocantur.h.d.No.ꝙ cauſatũ nõ dẽt
1 ꝯtrari ſuæ cauſæ,vel ceruices ꝯ eã erigere,ut hic ĩ uer. cũ enim.† No.ꝙ ad hoc,ut iſti filii efficiant̃ legitimi,nuptialia dñt cõfici inſtra,ut hic,& clarius.j̃.l.pxi.& iſti.de nup.§.fi.& ſine eis licèt mrĩmoniũ teneret, filii tñ ñ legitimarent̃.ita tenet gl.ind.§.fi.Et inducit multa iura nouiſſima.videlicet,in auth.de inceſt.nup.§.fi. col.2.& in auth.de triẽ.& ſemi.§.fi,& de fi.añ do.inſtrã na.col.3. Sed iure cano.hoc nõ vr̃ neceſſariũ,ut in c.tanta. extra,q fi. ſint leg.& ſic in terris ecclẽ,ubi iura canonico preualẽt,filii ſine his dotalibus inſtrĩs eſſent legitimi,& intelligo dotalibus.i.nuptialibus,ut no.gl.in auth.ſed nouo iure.ſup.de nupt.Et an in aliis ciuitatibus iuriſdictioni eccleſiæ non ſuppoſitis,filii habeantur p legitimis,ſine his inſtrũmentis,dummodo matrimonium ſit indubitatum.uide quæ ſcripſi in auth.maximis.ſup.de nup. & qđ dicam j̃.eo.auten.item ſi quis habens.

ADDITIO.

a Cum quis.Adde d.ſoc.conſi.ccli.inci.quoniam in præſenti conſultatione,ver. confirmatur etiam.in 2.parte char.cxliiii.& cõſi.cclvi.incip.eleganter & ſubtiliter.ver.confirmatur,per ea,in d.parte char.130.& adde quod legitimatis p ſequens mrĩmonium multa conceduntur quæ non conceduntur legitimatis per reſcriptum principis,ut per præfa.d.ſoc.d.conſi.ccxlvi.in uer.iſta concluſio.in fi.char.131.& ibi an ſit & dicatur uerus,uel fictus legitimus,q per reſcriptum legitimatur,& an hoc caſu,requiruntur inſtrã dotalia, uide poſt Bal.d.Alex.de Imo.hic,& adde Bal.in cõſ.330.j.lib.qui uidetur tenere,qđ nõ requirantur dotalia inſtrumẽta per.c.tanta.qui fi.ſint legiti.& Ang.conſ.28.

Item adde,quod per ingreſſum monaſterij,ſicut per oblationem curiæ,ſpurius legitimatur,dictum eſt Bal.ſin.in l.1.ſupra,de ſacroſan.eccleſ.

SVMMARIVM.

1 *Filij concubinæ, legitimantur per ſequens matrimonium.*
2 *Matrimonium ſpe prolis procreandæ, contrahi debet.*

LEX XI.

1 **Nuper.** Iſta lex tollit dubiũ,ꝙ inſurgit ex l.pcedẽti. Caſus.† Per ſequẽs mrĩmoniũ,filij nati ex ꝯcubina,legitimãt̃,ẽt ſi ex mrĩmonio nullus poſtea naſcat̃,uel nat⁹ viuẽs nõ reperiat̃ tpe mortis patris.Et ſic antea nati legitimãt̃.multo magis q erãt in vtero tpe mrĩmonij, & tpſ ꝯceptionis, uel natiuitat.
2 inſpicit̃ put liberis ẽ vtilius.h.d.† No.tex.ibi.& ſpẽ tollẽde.i.hñd ſobolis hẽant.Nã hic hẽs,ꝙ ꝯhi dẽt mrĩmoniũ, ſpe pcreandę ſobolis,aliàs mrĩmoniũ nõ vr̃ tenere. nec liberi vñr legitimati, ut hic. & ſic vr̃, ꝙ ſi qua pſona ꝯhat cũ ꝯcubina exiſtente in caſu
a mortis non ualet. a Quidã dñt, ꝙ ſufficit ꝙ ſpem hẽat ſi ꝯualeſcat,quinimo,& ſine tali ſpe ꝯhitur humanitatis ſolatio, vt ſ.de nup.l.pe.& in decre.64.di.c.1. Sed iſta nõ multũ faciũt in ppoſito,qa ſupponit̃ ꝙ alter erat ĩ caſu mortis,quare Cy.dicit,qđ ſi ſpſtites ſũt filij naturales ipſo ꝯcubinatu,tunc fieri poſſet, qa ceſſat ſpes pcreandæ ſobolis legitime.Nã cũ p hęc fiat ltĩm⁹,vr̃ nou⁹ li⁹.ar.j̃.e.l.ibi ſatis.n.&c. & ĩ aut. qb.mod.na.effi.ſui.§.ſi quis igitur

ADDITIO.

1 Non ualet.Vide Ang.cõſ.28.& Bal. cõſ.227.4.li.& vide Bal.in c.naturales, de feu.fu.cõtro.& adde Bar.& Imo.in l.cũ tale.§.Meuius.de cond.& dem. & per Bal.& Imo.in l.ſi quis poſthumos.in fi.prin.de lib.& poſth.& Bal.ĩ rubr. ſ.de priui.do.in 2.col. in uer.cõſuerit quæri.de fideicom. Imo.in l.gallus. in prin.in vltima col.de lib,& poſthu. per Io.An.in c.tanta,qui fi.ſint leg.

AVTHENTICA.

Quod. Filij legitimi,nõ ĩpediũt naturales legitimari, per ſequens mrĩmonium. h. d. niſi illi naturales eſſent nati ex ancilla.ut in auth.ſed nouo.quod tñ permittitur ſi dotalia ꝯficiantur,ut in auth.ad hęc. quę corrigit auth. ſed nouo . & authen.ſed nouo, limitat auth.quod ius. Barth.

AVTHENTICA.

Præterea. Hæc aũt,addit, iõ dicit ṕterea,ꝙ ſui natura eſt repetitiuum,& ampliatiuũ, q.d.nedũ p ſequẽs matrimoniũ,ut in auth.precedentibus.ſed etiam ſine matrimonio,per reſcriptum principis naturales legitimantur.hoc dicit

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum principis,inuitos non legitimabit.*
2 *Legitimatio facta per reſcriptum principis, an ualeat extantibus liberis.*
3 *Legitimatus per reſcriptum, an conſequatur ius agnationis, & an ſuccedat in feudo. & nu,4.*
5 *Legitimatus per reſcriptum principis, quando rumpet teſtamentum patris. & nu. 6.*

AVTHENTICA.

1 **Item ſi quis.** Hic addit̃ nouus modus,p quẽ ſilii legitimãt̃.† Not,ꝙ p principis reſcriptũ,inuiti nõ legitimãtur,ut hic in fi.Itẽ ſcias, ꝙ Bart. allegat iſtã auth quaſi pro caſu,ꝙ legitimatio poſſit fieri,p procuratorẽ,de quo
2 ſcripſi.ſ.his qui ve.cta.l.2.in fi.† Quæro text.hic in princ.loqtur, qñ legitima ſoboles nõ extat.ſed qd ſi extat, an legitimatio facta per reſcriptũ principis liberis legitimis extãtibus teneat̃ q̃tũ ad hoc,ut ſuccedere poſſint patri cũ legitimis, & cũ cęteris agnatis.Iac.dę Bel.ĩ corpore eod.§.ſi uero, dixit ultimate qđ ex quo uterq; eſt uolẽs.ſ.pater,& filius q legitimatur,qđ vnus ſuccedat alteri,& cõ,& ſic in caſu noſtro cũ fratribus legitimis ſuccedit pr̃i.ſed fratribus,& alijs agnatis defũcti nõ ſuccederet. & hoc quãdo fieret mẽtio in reſcripto de liberis legitimus,& ꝙ Imperator diceret,tali.l.nõ obſtãte,ut ibi plenius habet̃ p eũ , & ſi ita nõ diceret legitimatio nõ teneret:qa legitimis extãtibus,in duobus caſibus tñ pdeſt legitimatio.ſ.p oblationẽ curiæ. & p
3 mrĩmoniũ,ut.j̃.eo.tit.§.gñaliter. in fi. † Quęro , an legitimatus p reſcriptũ,ꝯſequatur ius agnationis,& vr̃ qđ nõ,licèt legitim⁹ ſucceſſor patri efficiat̃.ut ĩ auth.eo.§.filiũ uero . Cõtrariũ dico; qa in ptãte patris trãſit,ut j̃.e.ti.§.illud tñ.verſi.ſi quis ergo.& p ꝯſequẽs agnatus ei efficit̃.ut inſti.de leg.agna.ſuc. circa prin. & hoc,qñ uterq; legitimationi ꝯſenſit, ut dixi. Sed dubitari pt de alijs agnatis pr̃is,& dico,ꝙ ſi illi⁹ legitimatiõi nõ ꝯſenſerint,illis nõ agnaſcit,nec ĩuitis eis,ltĩm⁹ efficit̃ arg.d.§.gñaliter.ĩ auth.q. mo.na.ef.ſui col.7.& hic ĩ fi.& qa ſic ẽ,qñ ltĩmat̃ p oblationẽ curię,ut ſ.ea.l.cõiũ.in prin.nã,& ibi interuenit autoritas pricipis,licèt mediãte lege.Et hęc ſũt utilia ſcire pp ſtatutũ,ꝙ qñq; excludit mulieres a ſucceſſiõe,extãtib.certis agnatis,& mãdat eas do
4 tari,ut ĩ Feraria.† Quęro fili⁹ nãlis nõ ſuccedit ĩ feudo,ut ĩ ti.ſi đ feu.ꝯtro.fue.inter do.& agn.c.j.§.nãles.Sed pone qđ eſt ltĩmat⁹
a p reſcriptũ,an tũc ſuccedet.a gl.ibi dicit, ꝙ ſic,ſi noĩati ſit dictũ ab

ADDITIO.

a An tunc ſuccedet.Tu vide de hoc Io.de Imo.in l.ex facto.col.6.de vul.& pu. Anto.Roſel.in ſuo tracta.de legi.parte.4.lib.1.col.not.Pa.c. cum vintonienſis.nu.5.& in addi.in uer.in feudum.extra de electio.no.Alex.conſi.2.col.3. 9.& 11.uol.1.& conſi.xciij.col.3.uol.3.

ab imperatore,vel ab habente ptãtẽ. Sed gl. alia in ti.de natura. ſuc.feu.c.j.gl.2.ad fi.dicit ſimplr̃, ꝙ ltĩmatus, nõ ſuccedit in feudo,ſed illã intelligunt,quidã ſi in reſcripto noĩatim ſit dictũ,vt ĩ feudo ſuccedat,cũ naturalibus,& ltĩmis,ſi illi extant. ar. eorũ q̃ ſup.dixi.Ego puto,ꝙ ſi alter tm̃ ltĩmationi ꝯſenſerit, tũc nõ ſuccedat,ſicut nec in hrẽditate, vt dixi , ſinaũt patris & filij ꝯſenſus interceſſit,tunc habeo dubiũ. an ẽt ꝯſenſus dñi debeat interuenire,qđ puto,ſi verba in ꝯceſſione appoſita repugnẽt, ne vaſallũ habeat,quẽ nõ velit, & ne feudũ tardius reuertatur ad dñm, q̃ voluerit,dũ ꝯceſſerit,aliàs pcedunt dicta ſuperius,& iõ verba ꝯceſſionis multũ ſunt ponderãda,ac ẽt conſuetudo loci.& hoc in legitimatis per reſcriptum, p matrimonium puto eos ſucce-
5 dere.vt no.Io.An.in c.lator.qui fi.ſint legi.† Quæro an legitimatus per reſcriptũ principis , vel habentis ptãtem a principe,pr̃e ꝯſentiente,rũpat teſtm̃ patris,in quo alius eſt hr̃s inſtitutus. Ia. de Belu.in aut.e.§.filiũ vero.ponit iſtã qõnem.& determinat ꝙ ſic,ad inſtar poſthumi, & filij arrogati & filij ficti.de quo in auc. ſi qua mulier.ſ.de ſac.ſan.eccl.Et ego idem teneo; qa ex quo nõ apparet de ꝯrio.ſic legitimatus nihil differt ab alijs legitime na-
6 tis,vt notãter dicit tex.ĩ Auc.e §.illud.ver.ſit ergo licẽtia,† Quæro tu vides hic,ꝙ filij legitimant̃ poſt mortẽ patris,& ei legitimi ſucceſſores fiunt,& loqt̃ iſte tex. qñ pr̃ ſic diſpoſuit. Sed qd ſi pr̃ deceſſit teſtat⁹.& aliũ hrẽdẽ ſcripſit,vel abinteſtato,& nihil dixit poſt mortẽ pr̃is nãlis,vel ſpurius fecit ſe legitimari p hñtẽ ptãtem,an patris teſtm̃ rũpet,vel ei ab ĩteſtato ſuccedet alijs excluſis.Bar.iſtã qõnẽ ponit.ff.de libe.& poſth.l.Gallus,§,& qd ſi tm̃. Et arguit primo ꝙ ſic,ad inſtar poſthumi,q naſcit̃ poſt mortem vt l.ſi poſthumus.j̃.e. ti. Cõtrariũ determinat ipſe primo p iſtũ tex,a ſenſu ꝯrio. Secũdo,qa hæc legitimatio eſt q̃dã natalium reſtõ;quibus oẽs legitimi naſcebantur, vt in corpore eo. §. illud , in verſi.ſit ergo licentia.ſed hr̃ditas alteri quæſita p reſtitutionẽ alterius,illi nõ tollit̃,vt no.gl.magna in fi.in d.§,& quid ſi tm̃.Itẽ quia reſtitutio nataliũ dẽt fieri conſentientib. his de quorũ ṕiudicio tractatur,vt l.pe.ff.de nata.reſti.iſta rõ modicũ facit, ut patet,in l.2.in fi.e.tit.Ego idem dico,& probo alijs ronib.videlicet, qđ inualida adoptio per q̃ quis legitimus ſucceſſor efficit̃ poſt mortẽ adoptãtis ẽt per reſcriptũ nõ ꝯfirmatur.ut l.nã ita diuus, ff.de adop. Item quarto, ne ꝯ voluntatẽ defũcti,q nil peccauit in inſtitutione hæredis auferatur hæreditas his quõs hr̃des habere voluit ꝯ.l.fi,ff.de hæred. inſti. Item quinto,ne defunctus legis autoritate decipiatur ꝯ.l.2.ſ.de his qui ve.eta.Sexto induco pro, quaſi caſu in auth.eo.§.& generaliter.qui.mo.na.effi.legi. vbi legitimatio filij facta ad patris inſtantiã demũ ualet, ſi filius legitimatioui cõſentiat;& rõnem ponit tex,ne filio ṕiudicetur in bonis quærendis patri. & ſic qua ratione filius debet conſentit : eadem ratione , & pr̃ , legitimationi factę ad inſtantiam filij, alias eius bona non deferentur ei.Itẽ & ſeptimo induco,ꝙ no. gl. inf. de adop.l.cum adoptiuis.§.ſi uero pater,in gl. magna adiuncto tex.vbi hæres datus a patre in adoptionẽ,non ſuccedit patri morienti,ante finitam adoptionem: & ſi ſit emãcipatus patre naturali adhuc viuente; & ſi finita ſit adoptio , ſuccedit patri:non ſi emancipetur:& ſic finiatur,patri naturali iam mortuo,vt ibi in gl.& ſic habilitatus poſt mortem illi nõ ſuccedit.Octauo qa nepos conceptus,& natus poſt mortem teſtantis ad eius hęreditatem nõ venit:nec eius teſtm̃ rũpit.ff.de iniuſto teſt. l. ſi qs exhr̃dato.circa prin.ſic in ppoſito;qa iſte hr̃ ex nũc p renato cũ antea ñ hẽbat̃ p filio, vt ſ.e.aut.licet.ĩ fi.Quęro vltimo,an princeps poſſit legitimare ĩ terris eccl.& dixit Ia.đ Bel.ꝙ ſic.Sed ego examinaui iſta qõnẽ in prima ꝯſtõne.C.iõ ad ibi dicta remitto.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium per teſtes legitimos probatum,eſt cauſa legitimationis filiorũ.*

a **L.Si quis.** a Hic additur alius modus legitimandi naturales,qui eſt in ſe mirabilis; & ideo notandus bene.Et no illa uerba quę ei uxor eſſe poterat;qu a ex his verbis colligo, quod lex illa præſumit patrem ſic dicentem,cõſenſiſſe in matrimonio huius mulieris,& de hoc eſt tex. apertus in cor-
1 pore,uñ hoc ſumitur.† Ex quo infero,ꝙ ſi matrimonium ex iſtis verbis ſic prolatis preſumptũ,eſt cauſa legitimationis filiorum , ſine aliqua alia requiſitione dotaliũ , vel nuptialiũ inſtrumẽtorũ,fortius matrimonium vere per idoneos teſtes probatum, ut dixi in auth.maximis,ſ.de nup.quod tene menti:quia argumentũ eſt fortiſſimum ad probandum,quod ſine dotalibus inſtrumentis,filij naturales per matrimonium legitimantur ſaltem hodie. Item attende,quia hanc notabilem preſumptionem dico tolli,ſi ex poſtfacto aliquid per eos agatur,per quod matrimonium retro non fuiſſe declaretur:puta ſi aliam acceperit in uxorem,illa uiuente,& non reclamante:qa per hũc actũ pcedens pſũmptio tollitur,ut in ſimili dr̃,in l.ſi qs adulterij.j̃. de adul. & ita cõſului de facto.Vltimo no.ex fi.ꝙ ubi defenſio eſt communis pluriũ , & indiuidua probatio,facta ab uno prodeſt etiam cęteris. Bart.

ADDITIO.

a Item ſi quis. Qualiter intelligatur,vide not.& plene per Bar.in diſpu.ſua, habens filium naturalem,& in quo Neratius Corradini recitat Bal.in l.2.quę res vend.non poſ.& Ang.in §.1.in auth,vt lic.ma.& auiæ.

SVMMARIVM.

1 *Nepos naturalis non ſuccedit auo ab inteſtato. & nu. 2.*
3 *Pr̃ liberis extãtibus, an poſſit relinquere nãli; an nepoti naturali vnã vnciã*
4 *Nepos naturalis an poſſit auo uel auię ſuccedere:& an poſſit hęres inſtitui.& nu.5. & 6.*
7 *Spurius viuens an poſſit nepotem legitimum,ex eo natum, hæredẽ inſtituere.*

LEX I.

a **Cuidam.** a Licet iure iſto , pater prohibeatur totum relinquere naturali filio; nõ tñ phibet̃ nepoti nãli ex legitimo nato:nec nepoti legitimo ex naturali nato: & vbi nulla ſubeſt ſoboles legitima in ſucceſſionib. abinteſtato remanẽt iura antiqua in ſuo ſtatu.h.d.Not. ꝙ noĩa aui & paui,& eius cognationis,nõ cadit in baſtardis filijs:iõ nõ ſuccedũt cognatis
1 pr̃is,ut in gl. † Or attẽde antq̃ formẽ qõnes gl. ego ṕmitto aliqua neceſſaria. hic in fi. hẽs, ꝙ nepos nãlis ſiue ſit natus ex filio legitimo ṕmortuo,ſiue ex naturali ṕmortuo, non ſuccedit auo ab inteſtato,Itẽ ſimiliter hẽs,ꝙ nepos natus ex naturali;& ex legitimo matrimonio licet ſit legitimus pr̃i ſuo : tñ non eſt legitimus auo,vt hic in fi.ꝯiũcto ver.huiuſmodi ſuprapoſito.Et pt ẽẽ rõ;qa ex quo pr̃ ſuus nõ eſt legitimus ſucceſſor, nec deſcẽdẽtes ex eo,& ſic ſtipes illegitimus ramos nõ facit legitimos;nõ. n.nãlis ab inteſtato,iure iſto,pr̃i ſuccedit in aliquo,vt ſ.e. l.humanita
2 tis.† Reſtat tunc videre : quia naturalis hodie , aliquo caſu puta ſi non ſubeſt legitima ſoboles,ſuccedit ab inteſtato in duab. vncijs aui;an idem erit in nepote naturali.quia in ſucceſſionib.nepotes patrẽ repræſentãt, ut ſicut legitimi in toto ſuccedunt , ut j̃.de ſuis.& le.auth.in ſucceſſione,ſic naturalis in duabus vncijs, & hæc pars vr̃ ęquior,& humanior,& de mente huius.l.Nã ideo hic clauditur via nepotibus naturalibus : quia & filijs naturalibus,ſi igit̃ in aliquo aperitur filiis naturalibus:idem,& nepotib. naturalibus,ar.huius literæ in ver.ea.n.ſubſiſtente.& clarius patebit in ſeq. q.& hoc forte eſt de mente gl. in quæſtionibus hic
3 formatis.vt j̃. declarabo. † Quæro. 2.conſtat,ꝙ exiſtente legitima ſobole , pater vnam vnciam poteſt relinquere filio naturali vt dixi.ſ eo,auth.licet.Sed an idem in nepote naturali ex filio ṕmortuo,ego puto quod ſic:tum,qa appellatione filiorum nepo
b tes b ꝯtinentur,in materia ſaltem fauorabili:tunc, & ſpecialiter per iſtum tex.qui vult, quod legitima ſobole ſubſiſtente,ſtatuta in filiis locũ hẽat ĩ nepotibus,& hęc lex ſp loqt̃ , & ĩ viridi obſer-
4 uãtia eſt,vt l.arriani.ſ.de hęre.† Quæro 3. cum gl.ſi quis cum filio ſpurio hẽt nepotẽ nãlẽ,an nepos iſte ſuccedet auo.gl.hic diſtinguit.Sed attẽde primo; qa iſte titulus quæſtionis ṕt intelligi duplr̃.vno mõ abinteſtato:alio ex teſtõ,ſi abinteſtato,adhuc duplr̃.vno mõ,ꝙ filius ſpurius viuit: & tũc qõ modicũ vr̃ dubia,qa filius eſt prior in gradu , nec hẽtur p mortuo.igit̃ de nepote nõ curãdũ,& ẽt alia rõne,q̃ ſtatĩ ſubijciã.Alio mõ ṕt ĩtelligi , ꝙ fili⁹ ſpuri⁹ ẽ ṕmortuus ita fuit mẽs gl.& tũc gl.diſtinguit,vt ĩ nepote nato ex nãli,qa autẽ ltĩa ſoboles,vel nõ, & ſm hunc intellectũ , hęc deciſio primæ qõnis q̃.ſ.formaui in nepote nãli, eſt in filio naturali.Sed licet ita tenuerim,vbi vterq; eſt naturalis, tñ ubi filius fuit ſpurius,nõ credo ꝙ nepos naturalis in aliquod ſuccedat auo abinteſtato;qa ſtipes illegitimus ñ pt ramũ hẽre legitimũ, vt hic,ĩ fi.ubi ſi naturalis fili⁹ nõ ſuccedebat ĩ aliquo, nec nepos ex eo.Et idẽ dico,ſi ex ſpurio qs hẽat nepotẽ ltĩmũ, i. legitimo mrĩmonio natũ qa licèt ſit legitim⁹ pr̃i, ĩ nihilo tñ ſuccedit auo morieñti abinteſtato, qa prorſus ſibi cẽſet̃ extraneus, pp filiũ q hr̃ p exñeo.ſ.e.auth. licet.ĩ fi. & hęc put intelligmus iſtã gl. in ſucceſſiõe abĩteſtato.De ſucceſſiõe ex teſtõ q̃rã.j̃.ſed pſequor ĩ
5 gl. † Quero.4.mulier hẽt nepotẽ naturalẽ,ex filio naturali ſpurio,vel ltĩmo: & intelligo ṕmortuo:an nepos iſte ſuccedet auię abĩteſtato.& gl. hic diſtĩguit. Aut mulier,hẽt ſobolẽ ltĩmã , uel nõ.& hęc indubitãter bona,qñ nõ ẽ ltĩma ſoboles:qa ſicut ſpurius ſuccedit mr̃i p orficianũ,ut j̃.ad orfic,l.ſi qua illuſtris.ſic ꝯiũctus p ſpuriũ.Nã licèt inter eos nõ cadat agnatio,cadit tñ cognatio,ut ff.vñ cogna.l.ij.& l.vulgo,& ĩſtitu.ad orfi.in fi.qđ pcedit niſi ſit natus ex coitu,q poſſit accuſari;p no. ĩ d.l.ſi qua illuſtris,& Spe.ĩ ti.đ ſucceſ.abinteſt.ver.ſed an nati,vbi vide.In caſu aũt,quo ſupeſſet ltĩma ſoboles:an in aliquo ſuccedat ſpurius:remitto ad ea q̃ dicã,in d.l.ſi qua illuſtris, vbi vr̃, qđ ſic, niſi ſit illuſtris.& ita tenet Spe.in ti.de ſucceſ.abinte.ver.ſed nunquid ſpu
6 rij.† Quæro.v.ex filio ſpurio , quis hẽt nepotem naturalem , &
c legitimum,an põt illum nepotem inſtituere hæredem? glo.iſta prout

ADDITIONES.

a Cuidam.Adde quod l.iſta hodie remanet incorrecta,ut in auth.qui mo.na.eff. ſui.§.de nepotibus,vide tamen ibi gl.& Dy.in trac.de ſucceſ.abinteſt.& plenius per math.in ſuo trac.de ſucceſ.abinteſt.

b Nepotes.Adde,an,& quando nepotes,contineant̃ appellatione filiorum,Bar. omnino,in l.ſi dotali,nu.1.& in addi.in ver.appellatio filiorum.ff.ſol. ma.& conſi.ſuo.132.inci.in dei nomine amen.licet in queſtione.& collec.c.in quibuſdam.nu.12.verſ.quærit hic hic floſt.& in apoſt.in verſi.intelligens nepotes,extra de pen.

c An pt illum nepotem inſtituere.Tu dic poſt Bal.hic qui format hanc.q. nu.5. ver.in gl.no.ibi nepotem,quod nepos tam naturalis, q̃ legitimus ex ſpurio, poteſt inſtitui.de quo eſt gl.fin.repetita in auth.qui mo.na.effi.ſui. §. fi. alias pe.ſed eſt alia ſimilis in auth.de reſ.fidei.§.in nouiſſimo manifeſtũ gl. parua uide Ba.plene in l.gallus,§.j.ff.de libe,& poſth.& Cy.hic q.ul.& Bal.in c.in præſentia,extra de proba.ubi limitat has gl.non habere locũ in nep. nato ex inceſtuoſo de quo,dicit eſſe.caſum fin.in l.ſi quis inceſtas,ſup.de incep.nup.

prout intelligit in successione ex testō distinguit, vt facit hæc. l. i prin. in naturali. videlicet, aut est ltīma soboles; & tūc pt. rō primi est, qa si nō nepotē ex naturali: minus nepotē ex spurio. Sed de rōne secūdi dubitat, qa si sequit, nepos ex naturali tm pt: ergo idē de nepote ex spurio, cū minor rō sit in spurio. Iō refert Cy. qđ Ol. dixit quod ēt vbi non est legitima soboles, non pōt heres institui, qa nomen nepotis non habet, qa nec pr noīe filij, vt s. eo. auth. licet & in auth. q mo. na. effi. sui. §. fi. Sed ibi loquit, qn spurius est natus ex dānato coitu: qn vero ex nō dānato, vt nat⁹ ex soluta q ei vxor esse potuisset, si ipse solutus fuisset, ut j. de adul. l. j. talis nomen filii nō amittit. tn qn relinquitur, uel instituitur nepos talis, relinquit personæ, non qualitati. licet pp qualitatem bene enim scitur, q qualitas ipsa per ipsam nō accipit nec capit. Iō a glo. ista nō recederē, pp quod in sequenti dicā, & hoc
8 qn filius erat præmortuus.† Quæro igitur, qd si filius spurius viuit, an potest instituere nepotem legitimū natū ex eo? Spe. in ti. de succ. ab intest. uer. qd si is. distinguit fm Rofre. aut nepos iste est in ptāte patris sui, qa non est ab eo emancipatus, & tunc nō valet instō, ut ff. de bo. lib. l. queritur. aliàs tenet instō, quia patri suo nihil est quærendū, ut ibi. Sed Bar. de libe. & posth. ff. in l. Gallus. §. quid si is, vbi ponit istam quæstionem, aliter recitat dictum Rof. videlicet quod aut iste nepos erat tantę ętatis, quod aliqua eius merita possunt esse circa auū: & tunc tenet institutio, tanq ppria contēplatione facta. Aut hoc nō erat; & tūc ɔtēplatione filii spurij vr institutus. ff. de vul. & pu. l. sed si plures. §. in arrogato. igitur nō tenet; quia spurius per mediū capere non pōt, vt s. eo. l. j. Itē ibi refert etiam qđ Ia. Bel. tenuit in sua disputatione, q indistincte posset institui ex eo, qa de ɔrio non cauet. Itē, qa spurius capit a fratre, ut ff. de uul. & pu. l. sed si his. Item p casū huius. l. Ipse vero Bar. facit tria membra, dicens, q qnque auus instituit nepotē, & nō cōtēplatione filii, qnq; cōtēplatione filii, qnq; dubitatur. primo casu dicit, q sine dubio tenet institutio, & ponit, qn instituit nepotē ita, q filio ēt vsusfructus nō qratur. Nā hanc phibitionē facere pōt, vt j. de bo. quæ lib. auth. excipit. & hac phibitione facta apparet, q cōtemplatione propria, & non patris dr institutus. licet sit verū, qđ pp notitiā patris, eū instituit. & talis notitia, & amicitia nō facit ppea quæri filio, ut l. socius qui in eum. ff. p soc. & sic cessant isto casu oēs rationes Rof. Et p hoc facit, quia defectus patris nō nocet filio in prouenientib. ab auo, vt l. 2. ff. de in integ. rest. sic deportatio filii nō nocet, quin nepos ab vno potest institui, ut l. j. §. pe. ff. de contratab. Item macula patris non nocet filio in his, quę per filium patri non acquirunt, vt ff. de iu. pat. l. diui fratres, & j. eo. tit. l. quæ contra. Item fraus non pręsumitur cum testator expressim prohibendo loquitur, ut l. si quis locuples. ff. de man. test. Sed in proposito expressim pr ohibuit aliquid peruenire ad filium, ergo in fraudem non creditur instituisse nepotes, & secundum hoc, dicit per plures valentes doctores fuisse consultum. Secundo casu, qn contemplatione filii instituit, & sic, vt perueniret ad filium: & hoc cōstat, tunc dicit institutionem non tenere per l. j. sup. eod. Tertio casu quando dubitatur, dicit quod putat nepotem institutum cōtēplatione sui, & non filii, duplici ratione. Prima, qua quis non pręsumit delinquere. ff. pro so. l. merito. Scđa, quia sola affectio, nō inducit suspicionē taciti fideicōmissi. & sic nec fraudis, ut l. si genere, in prin. ff. de his qui. ut indi. Ex prędictis si bene pōderas Bar. ab eo quod dicit ista gl. non deuiat, nisi in vno casu. l. certi. & ideo ut in paucis uerbis liqueat, q dictum est, habemus dicere. Aut legitima soboles subest, & nō tenet institutio nepotis, etiā legitimi patri suo spurio, ut hic, qa si hoc est in naturali: fortius in spurio. Aut legitima soboles nō subest; & tunc aut est actum, uel dictū inter eos, ut ad filiū hęreditas peruenire dēat, & non ualet, ut l. j. s. eod. Aut contra est dictū, vt nihil ad auum perueniat, & tenet institutio, & legatum per iura sup. al. Aut de his nihil est dictum, vel non constat, & tunc aut nepos iste est naturalis patri suo, & tenet legatū, & institutio, qa per eū nihil est quęrēdū patri suo. Aut ipse est patri suo legitimus, & tunc aut ipse est ab eo emācipatus, & idē, ar. l. qritur. s. de bo. li. Aut est in eius ptāte, ita, q ei quæri potest, saltē hodie vsusfruct. uel olim in totū; & tūc possumus dicere. Aut merita nepotis pcesserūt pp q meruit ista, uel maiora, & idem, qa p extraneo habet, fm opi. Rof. relatā p Bart. Aut ista merita non pcesserunt, & tūc inspecto iure antiquo totum quęrebat patri, possumus dicere, fm ius illud, n tenere, ut d. l. quærit. & ita verificetur opi. Spe. Sed inspecto iure nouo, quo solum vsusfr. quærit patri, est dubiū, & isto casu non habeo dubium, qđ auus ei nō legauit, nec eū instituit ī fraudē taciti fideicōmissi p d. l. merito. & d. l. si socer. & iō dico tenere indubitāter in pprietate. Sed in vsufr. stat dubium, & br dico, q vsusfructus non debetur patri suo, ratio est, qa illius ipse non est capax, vt l. j. & auth. licet. in fi. s. eo. & ar. l. sed si is. ff. de uulg. & pup. & d. l. qritur, de bo. li. & sic apud filium eius nepotēq; testatoris, dico remanere cui primo acquiritur iure plenæ pprietatis, & sic apud eū remanere dēt: qa ipso iure lex ei accommodat assensum, nec ei isto casu defert. hoc pbo p istā. l. nā hic ē casus, quod nepos ex legitimo matrimonio, capit ab auo, & nihil querit patri suo naturali cui pr, nec relinquere poterat. Confirmo, qa qđ pluribus aliàs capacibus quæretur, si uni eorum res queri non pōt insolidum, debetur alteri, cui qri potest. ita notāter dicit tex. ff. de auc. tu. l. si seruus. Nec huic ob. ff. de lib. leg. l. si is q duos. vbi rōne societatis, nō capax capit propter capacem: qa ibi de liberatione quærenda, q est fauorabilior, ut l. Arrianus. ff. de act. & ob. l. ptērea hic nulla est societas, immo. l. illa in primo respon. facit pro ista parte. Similiter nō ob. quod no. gl. in l. impubere. §. j. ff. de fal. ubi gl. dicit, q si pater ascribit filio quem habet in potestate, non valet legatū, etiam in pproprietate, propter vsumfructū, qui qret patri: etiam sic vitiatur in totum, nā supposito q gl. illa dicat bene, vbi pater delinquit hic non delinquit auus. nam ibi pp filium tota scriptura psumitur falsa. ideo nihil ibi debetur, ut probat. j. e. ti. l. filius. §. sequēs qō, ad si, Et modo est clarificata gl. ista & eius materia scrabrosa, & quotidiana. Vt tn in opi. non inci-
a das ignorantiū, adhibe cautelam ex dictis Bar. a vt consulas testatorib. q dicant in huiusmodi institutionib. q prohibent aliquid filio spurio acquiri.

ADDITIO.

a Adhibe cautelam ex dictis Bar. Tu dic, q Bal. illam cautellam sumpsit ex scriptis And. de Pisis, prout hic refert Bal. in fi. & illa cautela est necessaria, quādo nepos est legitimus. In naturali vero non est necesse, illam ponere, qn nō est in potestate patris, & fa. quod not. in fi. l. si constante. sup. de don. inter vi. & vxo. & omnino, q no. Bar. in l. gallus. §. & quid si tn. ff. de lib. & posth.

De testamentaria tutela, Rub.

Continua rubricam, vt in glo. & secunda melior; quia magis ad proxima. Et not. q triplex est tutela. Quia alia testamentaria, de quo tractat hic titulus: & de ea primo, vt de digniore. Alia legitima de qua tractat tit. j. de legi. tuto. Alia datiua de qua tractant ti. sequentes. Aliqua quærit hic Cy. quę gl. ponit hic super. l. j. ideo ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Tutor minus legitimus, sponte administrans qua actione teneatur.*
2 *Tutela quatuplex sit; & an possit vna cum alia concurrere. & num. 3.*
4 *Tutor testamentarius, si sub conditione datus, vel suspectus sit, an possit dari datiuus, & num. sequen.*
5 *Tutor datus in testamento, an posit pupilli debitorem conuenire.*
6 *Tutoris datio in testamento imperfecto, an valeat.*

LEX I.

1 Quem dicis,† Tutor minus legitimus datus, non cogitur administrare; sponte tn administrans, tenetur a ac. ne. ge. & nō tutelæ. h. d. In tex. ibi nec. n. iure; dic quod nō habebat patrona libertum in ptāte, vt insti. de tute. permissum. Not. igitur, quod non habens in potestate, non pōt tutorem dare. Item quod qui non tenetur, si sponte susceperit, tenet, facit. l. sicut. s. de ac. & ob. Opp. q patrona potuerit iure tutorem dare, vt ff. de ɔfir. tu. l. si patronus. Sol. vt in gl. 2. qa hic nō instituit eum hrdem. ibi sic, quo casu dic. Aut pupillus, non hēt alia bona; & tunc ɔfirmatur, sine alia inquisitione solenni. Aut alia bona hēt: & tunc inquisitio solennis requirit, vt j. ti. j. l. vl. & qn mu. or. fun. po. l. fi. in prin. Op. q gerens in casu nro, nō teneatur ac. neg. ge. sed p tutela, vt j. e. l. mr. in fi. Sol. vt glo. fi. in prin. s. qđ act. nego. gest. habet locum, qn sciebat se non teneri actione p tutela, quando putabat se teneri. verum dicebāt qdam quod eo casu etiam haberet locum vtilis actio neg. gest. Sed gloss. hoc non admittit dicens, qđ inuicē nō concurrūt: ut plenius no. in l. 3. §. hac actione. ff. de neg. gest. Sed Iac. de Raue. sic concor. opin. videlicet, quod vtilis actio pro tutela, concurrit cum utili ne. ge. vt in opi. Rof. & est ratio, quia vtrunque est remedium extraordinarium; ideo vnum non excludit reliquū, vt ff. ad l. aquil. l. de pecorib. sed si vtraq; est directa, vel altera, tunc non concurrit, vt in op. glo. Ego teneo simpliciter opi. glo. vt nullo casu concurrant, qa sensus seu significatum vtrunque repugnat: nam si gerit, vt pcurator: nō gerit, vt gestor, & actio pro tutela repugnat actioni nego. gest. Non obst. l. 4. j. q da. tu. pos. vt ibi dicam latius. Quæro. j. an iste teneatur de gerendis? dicta gl. fi. circa prin. tāgit,
2 sed remitto ad ea quæ dixi in l. tutori, s. de nego. gest.† Quæro. 2. quotuplex sit tutela: & dic, quod triplex. vt sequitur, j. c. gl. ī ver. item not. Sed Dyn. addit quartam speciem, quæ vocatur anormala, & extraordinaria de qua insti. de auto. tut. per totum. & quæ defertur matri, & auiæ, vt j. qui tu. pe. po. aut. matri, & auię. sed de ista ibi dicam.† Quæro 3, vtrum una tutela possit cum alia concurrere. & dicit gl. q legitima, nunquam habet locum cum testamentaria: & bene, quia tutela legitima defertur ad instar hæreditatis. ut inf. tit. 2. aut. sicut. sed successio ex testamento excludit legitimam ab intestato. vt l. quandiu ff. de acq. hæredi. Similiter datiua non concurrit cum legitima: & ideo si extat legitimus, datio a iudice est ipso iure nulla. ff. de tu. & ra. di. l. si tutor reipublicæ. §. j. & inf. q da. tut. l. si sororis. q intellige, put ibi dicā, Testamentaria aūt regulariter nō ɔcurrit cū datiua: tn qnq; ɔcurrit, vt inf. ti. j. l. si ut pponis. de casu illo ibi dicam. Addit gloss. alium

ADDITIO.

a Tenetur. Si enim talis tutor incepisset administrare non posset desistere, nisi faceret alium tutorem dare. l. tutores, qui post. §. j. & ibi omnino. Bar. & doc. ff. de administra. tuto.

a aliū. s. qn plures a dati sunt testamētarii, sed unus decessit, cæteri nō sufficiūt. nam loco illius a iudice dabit alius, secus si omnes essent mortui, qa tūc locus esset ltīmo. Et rō diuersitatis est, qa
4 quādiu locus est testemētariæ, cessat ltīma, ut dixi s.† Quęro 4. quid interim erit, qn sub ɔditione est datus testamētarius: dicit gl. qđ si est spes cōditionis, dabit datiuus, & cessabit legitim⁹, si nō est spes ɔditionis, tūc erit locus ltīmo, ut ff. e. l. si qs sub cō
5 ditione.† Quero v. qd si testamētari⁹ sit excusatus, uel ut suspectus reiectus. dicit gl. idē, ut datiuo sit locus, & nō legitimo. casus est in d. l. si quis sub cōditione. 2. & 3. resp. &c. Sed hic quęrit de ratione. & gl. j. hic circa fi. dicit quia remanent reliquię tutoris remoti, quasi adhuc esse uideat. & bene dicit. q declarās Bar. ibidē dicit qđ ubi iudex agit principaliter aliquē remouere a tutela, semper reliquiæ intelligūtur remanere. secus si principaliter hoc nō agit, licet in sequētiam remoueat, ut quia eū deportauit, tūc secus, ē p hoc tex. & in d. l. si quis sub cōditione, ibi dū dicit & hoc īterdicto abiit, &c. & ff. de leg. tu. l. 3. §. qri pōt, & hic
6 in testamentaria, in legitima. j. dicā de leg. tu. auth. sicut.† Quæro vj. cum gl. j. quare tutor nō pōt dari a iudice sub conditione, sed a testatore sic, ut ff. de tu. l. mutuo. §. j. & inst. q da. tu. pos. §. ad certū. Et gl. ponit duas rationes, una est, quia lex multū ɔfidit plus de patre, quā de iudice. Sed certe in eo in quo ɔfidit, par dēt esse potestas utriusq;. unde gl. dat aliā q est, qđ iste est actus legitimus in iudice, ideo nō recipit diē uel cōditionē, ut l. actus legitimi. ff. de reg. iu. Sed certe & in testatore, actus dr legitimus, qa a iure ciuili tutela est inuēta. l. j. ff. de tuto. nec sēper testator potest dare sub conditione, ut institu. qui da. pos. tuto. §. si seruus. Ideo doc. dicunt, qđ qn a testatore remanet, iudex pōt puidere pupillo: sed qn a iudice, tū quia iudex facit actus suos incorrigibiles. ut ī auth. de san. epi. §. j. tū quia tutela datiua est inter cæteras
7 vltima: vn nō est alius q supplere, uel prouidere possit.† Quero. 7. datus est tutor in testamēto, an poterit debitorē pupilli facto inuētario cōuenire. & gl. arguit qđ nō, pp plixitatē, quia tutor nō est, nisi adita hęreditate, & pupillus nō pōt adire, nisi cū tutoris autoritate, ergo &c. gl. dat duo remedia. Primū de iussu iudicis, p l. si infāti, in fi. s. de cur. fur. & idē no. insti. de aut. tu. §. j. Scđm qđ detur cur. istud nihil ualet, per l. cū in una. §. tutor. ff. de appel. & no. in l. solet. ff. de tu. Alii dant remediū; qa dabit tutor attilianus, cuius autoritate adeat, ut ff. eo. l. si hrditas, ī prin. q hęreditate adita definit tutor esse, ut insti. de auth. tu. §. itē si pure. Et attende quia quidam dixerūt q iste tutor, debet dari simpliciter, nō aūt ad hunc actū aditionis tantū, ut inst. qui da. tu. pos. §. certę rei. Sed Ia. de ra. & Ant. de pisis dixerunt qđ etiam si spāliter ad hunc actū datū esset, donatio teneret, ar. ff. de tu. & cū. da. ab his. l. si impuberi. Itē scias q Dy. ff. eo. l. nemo. & postea Bar. dixerunt, q ista remedia non sunt necessaria, quia existētia sui hęredis, cōfirmat tutelas testamētarias, sicut cętera pupillo utilia. Ideo ubi existētia sui hæredis non haberet locum, quia pater eū de necessario, fecisset uolūtariū, p donationē substituti vulgariter: tūc remedia s. dicta locum haberent. Contra istos docto. facit, quia si existentia sui hæredis, confirmat tutelas testamenta-
b rias, b remediū attiliani tutoris, erit quodāmodo superfrustatoriū, cum pater non possit tutorem filio dare nisi eum habeat in potestate, ut insti. de tu. §. permissum, & no. j. eo. l. mater, in prin. & restringe illud remedium ad casum, quando pater, ei dedit substitutum: nam vr de mēte prædictarum legum: tutius est igi-
8 tur recurrere ad remedia supradicta.† Quæro. 8. an datio tutoris facta in testamēto impfecto teneat. & uidetur qđ sic p l. hac ɔsultissima. §. ex imperfecto. j. de test. Sed gl. ista determinat in ɔrium. fm Ia. Bal. per l. qui a parte. ff. de cōfir. sed ī d. §. ex imperfecto. tenet q ualeat & sic illa gloss. contradicit isti. Quid dicemus? dic q ista uera, si exneus sit tutor datus, qa non debet priuilegium liberorum, redundare in iniuriam extraneorum, vt l. īpuber. ff. de admi. tu. l. nec auus. j. de emā. li. Aut tutor datus est de liberis tunc dicit Bart. ī d. l. q a patre, dationē tenere, ut ī glo. §. ex imperfecto. Ego hoc mēbrum subdiuiduo uidelicet, q si ē de liberis, & talis qui etiam non dat foret pupillo legitimus ut frater fratri tūc valet. Aut nō est talis q pupillo est legitimus, qa: ali⁹ eū pcedit, & tūc nō tenet, & locū hēt. d. l. q a patre. & gl. ista.

ADDITIONES.

a Quando plures. Adde Soc. consi. cxciii. inci. circa primū quæsitum, versic. sed hoc non obstante, in secunda par. char. lxxiii. ubi hoc idem alleg. & tenet.
b Confirmat tutelas testamentarias. Adde inquantum hic quod existentia sui hæredis confirmat tutelam testamētariam. vide q plenissime not. Io. de Imo. in l. si filius. in prin. ff. de uulg. & pup. q no. in l. apud Iulianum. §. j. ff. ad treb. & Sal. in l. apud hostes. C. de suis & le.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non datur tutorem habenti. & nu. 2.*
3 *Statutum an tollat aliud sibi contrarium eodem tempore confirmatum.*

LEX II.

Et si a patre, Tutor testamētarius, nō excluditur p codicillariū datū ex postfacto, sed simul tutores erūt amoo. h. d. No. qđ in his quæ ueniūt cōsūmāda eodē tēpore, non inspicitur ordo compositionis, quando pūt simul cōcurrere, q tene cordi. Contra quod oppo. de l. 1. circa medium ff. de confir. tut. & l. sæpe. ff. de uer. signi. So. quod datio facta
a in codicillis a testō non ɔfirmatis, non ualet, licet tutor p iudicē cōfirmari debeat, ut in ɔriū. sed datiuo facta ī codicillis ɔfirmatur in testō, expresse uel tacite ualet, & tenetur, ut hic, & dr tacite ɔfirmari hodie, qn factū est testm, nullo igitur testō facto
1 procedit.† Op. ad idē qđ tutorem habenti, tutor dari non pōt,
b b vt j. qui pe. tu. l. antepe. Sol. qđ illud verū habenti, sed hic nullū habet, cum utriusque datio sumat vires a tempore. aditę hæreditatis, vt ff. de testa. tu. l. si nemo. & sic unus ante alium non vr da
2 tus, ut in gl.† Op. quod posteriorem dando, priorem uidetur re-
c uocare, c vt ff. de procu. l. si quis cum proc. §. fi. Solu. quod ibi iō, quia unus ante alium inuenitur: hic secus, ut dictum est. uel fm Iac. de Ra. hic ideo, quia interest pupilli habere plures tutores: ideo per dationem secundi, nō reuocatur primus. Sed certe ita dici potest, alicuius interest habere plures procuratores, quare ratio glo. tutior, uel dic quòd tutor datur tertio inuito, & ignorāti. pcuratorē uero cōstituit qs sibi ipsi. unde faciliter p secūdū uidetur reuocare primū, ex quo eū nō cōfirmat. Vel dic qđ si pcurator primus nō intelligeretur reuocatus esset potius dāmū cōstituētis, quia tūc essent duo, & quilibet pro parte ita, qđ unus nō posset agere sine alio. ut ex de procu. c. si duo. lib. 6. q nō est in tutoribus, quia quilibet in solidū intelligit datus, ut
3 ff. de admi. tu. l. decreto. §. fi. & no. in l. pluribus. ff. de procu.† Vlterius inducitur hec lex ad quæstionē, de duobus statutis ɔrijs repertis in eodē uolumine statutorū, eodē tēpore cōfirmatis, qua quęritur, an unum tollat aliud, de quo hic per Cyn. & per Dyn. ff. de tut. l. si tutores. de testa. mili. l. si certarum. & tenet. ipse qđ ultimum præualet, & corrigat primum, ex quo ambo sunt incōpassibilia. secus si essent compassibilia. arg. huius l.

ADDITIONES.

a In codicillis. An datio tutoris, in codicillis valeat, vide notata ī l. tutor datus. ff. eod. Car. omnino in cle. sæpe. q. 24. & ibi Lanfra. in repet. d. cle. nu. 16. & in apo. in uer. dic quod non, extra de uerb. sig.
b Non potest. Adde do. Soc. consil. 20. incip. visis actis, & productis, uersi. uerum licet, ibi, quoniam ex quo oliuerius in j. parte. char. 35.
c Reuocare. Adde quod no. in l. si hæreditas. §. in tutelis. ff. eo. & in l. fi. ff. eo.

SVMMARIVM.

1 *Tutela testamentaria, an cedat legitimæ.*

LEX III.

1 Si tutores. † Tutela testamētaria, nō cedit legitimę. h. d. Op. qđ ista lex sit de indubitabili. ɔ l. q labeo. ff. de car. edic. qa iste adultus factus minor 25. annis, tutor esse nō pōt. Sol. ut gl. quæ rōnes dubitādi ponit, & scđa uera, qa falsū est, q olim adultus posset esse tutor, ut patet ff. e. l. quæro. §. fi. & ibi no. p gl. & j. eo. ti. l. q tutelā. & p Cy. j. tit. 2. l. fi. Opp. ij. cōtra rationem secūdam, & declarationē, ut superueniēte ltīma, cesset datiua, ut ff. de tut. & ra. dist. l. si tutor, §. 1. Sol. ut gl. q hic in testamēto dato, ibi a iudice, & ē ratio, qa datiua cedit legitimę, ut ibi no. & uide q dixi. s. e. l. i. Vlteri⁹ nō. q ista uerba, cū talis ad suā ætatē p uenerit, uerificāt altero de duobus modis, uno, qa adultā, alio, qa ad. xxv. annos, ut in gl. sed puto, q scđm subiectā materiā sunt intellegēda. Quæro ab ex. testator dedit duos tutores in testamēto, vnus defuit, alter in loco deficiētis fuit dat⁹ a iudice, postea morit alter testamētarius, an deficiet datiuus, & pueniet ad legitimū. gl. mouet hoc dubiū & pōnit opi. in. l. si tutor. §. fi. duobus. ff. de tu. & ra. dist. Dic secūdū Dyn. qđ si primus deficiēs desit, qa excusatus, uel remotus a iudice, qđ ille datiu⁹ remanet, quia adhuc supsunt reliquię testamētarii, loco cuius iste fuit subrogatus, si autē desiit morte, tunc locus est legitimo, quia nullę supersunt reliquiæ, ut. ff. eo. l. si qs sub cōditione.

SVMMARIVM.

1 *Mater quare non possit tutorem dare. & nu. seq.*
2 *Tutrix data a matre, an possit confirmari.*

LEX IIII.

Mater. Mater non dat tutorē filio, nisi eū hrdē instituat, datū tn, iudex cum inquisitione ɔfirmat, & nō ɔ-
1 firmatus, tenet p tutelæ actione si gerat, h. d.† Quæro, quare nō
2 dat tutores mr. Rn. qa non habet in potestate, vt in gl.† Quero an idē esset in quolibet extraneo, qui pupillum instituisset? dicit gl. qđ idem, vt ipso iure nō teneat datio, sed ɔfirmari pt, ut. ff. de ɔfirmat. tuto. l. si patronus. & in his concor. cum dato a matre: sed in modo confirmandi discordat. Nam quidā dixerunt, quod datus a mre, sine vlla inqsitione est ɔfirmādus, datus ab exneo cū inquisitione, & nō aliter. Alii dixerūt qđ datus a matre, etiā inquisitionē requirit, sed leuem, datus ab extraneo grauiorē, & hęc est vera, ut probat hic verbum solet, quod nō necessitat, ut. j. quom. & qn iu. l. j. per qđ datur intelligi, quod qnq; non confirmatur. & sic aliqua inquisitio requiritur, & hoc qn uterq; eum
3 instituit heredem.† Quæro tunc quid si neuter eorum eum hęredem instituit. Dic, q datus ab extraneo, non ɔfirmatur, sed datus a matre sic, sed cū magna causę cognitiōe, & ita debet intelligi. l. peto. §. mater, de leg. 2. & ibi doct. & glo. bona quam sequit Dy. & communiter doc. & probatur. ff. e. l. pater, uersi. sed & ingri, vbi nota. quod aduersatiue adiungitur copula, & sic aduersatur in facto, nō in iure, ut nota. ff. ne quis eū qui in ius uo. est. l. ii.
4 † Quæro si mulier aliqua esset illa, quæ tutrix in testamento da-

ra fuisset a matre,vel extranea',q̄ pupillū instituisset hęredē, an posset ɔfirmari:Dic qd̄ nō:qa mulieres nō pñt eē tutrices. ĩ. qñ mul.tu.off.fun.pos.l.j.iō hęc l.& ĩ.tit.i.l.ij. cū seq. loqr̄ ĩ masculo tutore dato.& p hoc ē tex.ff.d̄ de test.tu.l.iure nr̄o, ĩ prin. licèt ĩ matre & auia tutrice data,possit dici hodie correctū, qa si sūt legitimæ,fortius testamentarię,vt in authē. matri. ĩ. quando mu, tu.off.fum.po.& ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Seruus tutor datus,manumitti debet.*

LEX V.

Si pupillorum. Si seruus alienus cū libertate a patre tutor filio daẽ,dēt redimi,& manumitti,& ut curator vel tutor alteri adiūgi.h.d.ſm vtrāq; lec.†Quero
1 1.hic dr̄ q alteri dato adiūgiẽ.Vñ q̄ro a quo erat dat',qdā qd̄ a iudice,qd̄ rep̄bat Io.qa tūc pp testamētariū manumisū, cessaret ille datiu'.Sed illi rñdebāt qd̄ verū,qñ testamētaria tenuisset ab adita hr̄ditate,vt l.si nemo.ff.e.sed gl.stat cū Io.qd̄ fateẽ Pe.& Cy, verū,nisi patrimoniū pupilli sic eēt amplū, q testamētarius nō sufficeret:tūc datiu' cū testamētario,ut no.ſ.e.l.i.i gl.Quæro ij, an iste adiūgiẽ,ut tutor,uel curator,& tex.dicit ĩ curatorē, & ita quidā tenuerūt,ut literę deseruiaẽ. & p̄bat ex eo, qa tutorē hñti &c.Alij vt Io.dixerūt in tutorem.rō qa ēt ipse testamētarius est, Item,quia eodem tempore,ambo videntur a testatore dati,ut ſ. eo.l.ii.& sic statim manumissus tutor erit.

LEX VI.

Si tibi. Tutor recte datus,tenetur de negligentia. h.d.

SVMMARIVM.

1 *Tutor quare in testamento detur,& non curator, & nu.2.*

LEX VII.

Tutelæ. Tutor recte daẽ in testō,nō curator:licet ɔfirmeẽ
1 h.d.gl.†Opp.qd̄ tutor obnoxi',nō possit ɔueniri, nisi finita tutela.ut ff.de tu.& ra.distra.l.nisi. Sol.ɔfitendo. & sic hęc ſm illā,ut in gl. Opp.qd̄ curator deẽ in testō,ut ĩ.de cura.furio.l.fi.& ſ.d̄ epis.au.l.de creationib.Sol.vt ĩ qualibet earū. No.ſ. qd̄ nec ibi tenet datio,sed ex ɔfirmatiōe,ibi curator efficiẽ,sicut
2 hic,ut no.gl.fi.†Quęro quare tutor deẽ a patre in testō, curator
a non'a dixerūt aliq,qa tutor inuito:curator nō,p̄terq̄ ad litē,inst. de cu.§.Item inuiti.Alii,qa magis est necessaria puisio impuberi quā puberi:iō patri permittitur impuberi substituere directo, qd̄ nō puberi.Tu dic rō est,qa tutor daẽ principaliter personæ. vt l.i.& ibi no.ff.de tu.Merito daẽ rōne p̄tātis patriæ, q̄ principaliter ɔcernit personā filij,ut ff.d̄ admi.tu. l.impuberi.sed curator datur principaliter rebus, circa quas patria potestas nō uersaẽ.

ADDITIO.

a Curator non. Quæ est ratio quare curator in testamento dari non possit.Bal. hic mouet hanc.q.de qua etiam vide Bar.in l.neque tutorem, supra. de neg. gest.& plenius in l.neque,infra.de confir. tu.

¶ De confirmando tutore,uel curatore. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mater,an possit filio dare tutorem,an requiratur inquisitio,& nu.2.*

LEX PRIMA.

Testamento. Inutiliter dati excusatione nō indigēt,
1 nisi fuerint ɔfirmati.h.d.†No.qd̄ mr̄ dat tutorē filio.ɔcor.ſ.ti.i.l.mulier.Op.qd̄ dēt se excusare ſ.ti.i l.si tibi.So.ibi pr̄,hic mater tutorē dedit.Op.q inqsitio nō sit necessaria,ut ff.e.l.si filio. Sol.,ibi in dato a p̄re,licèt min' legitime, hic a matre,cui' ɔsiliū magis ē fragile,& mutabile. Adde itē in patre
2 affuit patria potestas,cuius relię adhuc opanẽ.†Op.qd̄ imo cū daẽ a p̄re inqsitione ē opus,ut e.l.in ɔfirmādo.So.aliqualis inqsitio de ibi scriptis est fienda,sed in matre de his,& aliis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor,an detur ex testamento imperfecto:& an sic datus,sit testamētarius, uel datiuus,& nu.2.*
3 *Tutor confirmatus,an præferatur legitimo.& nu.4.*

LEX II.

Neque. Nec epistola, nec testamēto impfecto daẽ tutor legitime,ideo excusationis tp̄s non cedit, anteq̄
1 cōfirmeẽ.h.d.† Op.q ex impfecto testō valeat, ut l.hac cōsultissima.§.ex impfecto.ĩ.de test.sol.ut in gl.& melius ut dixi.ſ.ti.i.l. i.& ulti.q.Op. q ēt si test.sit pfectū,nō debeat cōfirmari, ut ff.d̄ test.tu.l.iure nostro.sol.qd̄ ibi in muliere,q̄ est in habilis ad tute
2 lā,hic de masculo,& habili,ut dixi.ſ.ti.i.l.mr̄.†Quęro, an confir-
a matus sit datiuus,uel testamētarius a.& dicit gl.qd̄ est datiuus,p tex.ff.de uerb. sig.l.obuenire,& in auth. de defen.ci. §.interī.& qa mater huic p̄ferẽ,ut ĩ.quādo mu.tu.of.fun.po.auth.matri & auiæ.qd̄ nō faceret si testamētarius esset,qa ille p̄ferẽ cæteris,p hac parte facit qa tex.dicit,qd̄ iudex,q eū ɔfirmat dat.vt.ſ.e.l.i.i fi.& ff.d̄ cur.fur.l.si furioso.& p hoc vr̄ quasi casus.ff.d̄ te.tu.l.iure nostro.§.fi.& ff.de admi.tut.l.q negotiatione. §.testō.Mar.sil. dixit eū testamētariū,qa nō satisdat,ut l.q a patre,& l.fi.ff.e.& illæ quæ dicūt,qd̄ iudex dat,dicit q im,pprie loquūẽ cū ex necessitate illud faciat,arg.ff.de adi.lega.l.rē lega.& de leg.ii. l.vnum ex familia.ff.§.si de falcidia.Dy. dicit qd̄ est datiuus, sed in aliquibus habet naturā testamentarii. ideo nō satisdat, & ita secutus est Iac.Bu.Cyn.hic & Bar.ff.eo.l.j.Et ego idē teneo, & probo tali rōne,nā iudex non agit, nec ēt pōt aliā primæuā donationē testāriā,vt impossibilē & vitiosam de iure ɔfirmare. sed magis ex ɔfirmatione sua pducere aliqd,& non ex testō: sed pp testm̄ eū in dotē dari: ideo effectus ab eo denominationē dēt assumere:ut l.si qui priore.ff.ad Treb.& inst.qui.mo.test.in fir.§. si quis priore.& pp ipsum testm̄ priuilegia aliqua testāria habet, inter
3 quæ est qd̄ ipse non satisdat.† Sed iuxta hoc quæro,an cōfirmatus potiaẽ hoc priuilegio,ut præferatur legitimo: gl. ista in vna rōne quam fecit in p̄cedenti qōne,dicit qd̄ legitimus iste prefertur,& sic mater.& clarius hoc tenet inst.de tu.§.fi.sed ɔ̄rium tenet Mar.de Sil.quē sequitur hic Cy. & cōiter tenent doct. per l. idem fiet.ff.de test.tut. Itē quia iste titulus ponitur post testāriā tutelā:& ante tit.de legi.tu.ad denotandum ex ordine, quia cōfirmatus pręfertur legitimo.Itē, quia lex dicit, qd̄ ſm mentē testatoris supplet & confirmat.ut ff.eo.l.j.at mēs testatoris fuit, ut p̄ferretur cęteris.Item quia tex.inst.de tu.in fi.dicit, quod oīno est confirmandus.& sic cęteris preferendus: licet huic rationi
4 gl.ista nitatur rñdere.†Vltimò si teneamus quod in l.de creationibus.sup.de epis.aud.tutor furioso datus,confirmetur. & ibi te ne glo. quod ibi erit casus expressus,quod confirmatus præfertur legitimo.sed de intellectu illius.l.dicetur. ĩ.de cur. fur. l.fin. §.1.& fin.&c. Concludo ergo q præfertur legitimo: tamen nihilominus admittit secum datiuum,ut ĩ.l.proxi.

ADDITIO.

a Vel testamentarius.Adde gl.& Bal.in l.2.ff.de test.tut.& Gul.& Bald.in rub.ff. de eo per quem fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Tutoris confirmatio, in deliberatione iudicis consistit.*
2 *Tutorem habenti, an detur tutor.*

LEX III.

Si vt proponis. Antequā tutor inutiliter a patre datus ɔfirmeẽ, pōt per iudicē de alio
a prouideri, a & p eum gesta valent.h.d.†Vel sic.Legitime facta,si
1 reuocantur.& ɔfirmatio tutoris ɔsistit in deliberatione iudicis, quia oīno est ɔfirmandus,ut insti.de tut.§.fi.Sol.ut no.in l.precedenti.Opp.iste cōfirmatus p̄ferẽ legitimo,ut dixi sup.l.prox.sed legitimus pręferẽ datiuo:ut ff.de tut.& ra.dist.l.si tutor reipublicæ.§.j.& ĩ.qui da.tu.pos.l.si sororis.ergo,& iste ɔfirmatus, huic datiuo,ar.ff.de diuer.temp.p̄scr.l.de accessionibus.sol. q illa regula fallit hic pp negligentiā istius,qui tm̄ tardauit in cōfirmatione petenda,ad quod facit qd̄ dixi sup.de nat.li.auth.licet, in
2 fi.Opp.qd̄ tutorem habenti tutor detur:ut ĩ.qui pe.tu.l.antepe. sol.quod hic adiungitur,vt curator non vt tutor,ut in litera,qd̄ non placet:quia cōfirmatur eo mō quo datur:& sic ut tutor. iō gl. exponit. tutores,& tuuc subaudi ɔ̄rium, quod sic fallit pp testatoris voluntatē,quæ hunc portiorē esse voluit,& qui datiuū exclusisset,pri' ɔfirmatus fuisset.Vltimo gl.q̄rit,quot regrātur, ut datio tutoris facta a iudice teneat:dic vt ĩ ea.& signa eā. Bart.

ADDITIO.

a Potest per iudicem de alio prouideri.Infero ex hoc, quod tutor confirmatus compatitur se cum datiuo.vide de hoc Bald.in l.1.in fi.inf.de tut. & cu. qui sa.non dederunt.per tex.in l.pe.e.tit.& adde Bar.in l.tutor,si petitus.ver.sed contra prædicta videtur.ff.de tu.& cur.da.ab his.& facit quod no. ipse in l.j. in fi.sup.tit.j.

SVMMARIVM.

1 *Tutor datus filio naturali confirmationem petere debet.*

LEX IIII.

a **Naturalibus.** a Tutor datus a patre filio naturali debet petere se cōfirmari, & confirmatus habet administrationem in prouentis a patre. h.d. Gl. sunt satis
1 clarę. ideo vide eas per te.†Ex fine tamen legis no. quod iste petit se confirmari,nec hoc petendo reddit se suspectum.& est rō, quia non petit se eligi,sed electum se confirmari,& sic non ob. quod no.ff.de off.præt.l.Barb.nec ff.de proc. l.quę omnia. Et est ratio,quia ferendus est parcens suo pudori, ut d. l.quæ omnia. ff.man.l.Quintus,pudor esset non petere se confirmari,extra illud,facilius admittitur quam reiiciatur hospes,quod tene menti pro electis ad officia,& beneficia.

ADDITIO.

a Naturalibus.vide Bal.no.hoc l.j.in fi.in prin. sup.fam.erc.

De legitima tutela. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Tutela legitima,ad quos deferatur,& nu.seq.*

LEX PRIMA.

a **Ad auunculos.** a † Tutela legitima ex le.12. tab. deferebatur ad agnatos,non ad cogna
1 tos,& sic ad patruos nōn auunculos.h.d.†Quærit gl.cum postea cognati fuerint per pretorem ad successionem vocati, an iure eodem ad tutelā?& gl.dicit quod sic,arg.de leg.pa.tu.circa prin. Sed gl.no.contrariū.ff.eo.l.1.in prin.& illam tenuit Dy. p1.3. in princ. & l.penult. infra eodem. & idem dixit Barto. Ego dico quod de mente generalis legis.xij.tabularum,oēs qui aliquo iure legitimo ad successionem vocantur,illi etiam ad tutelam vocanẽ,vt d.l.3.in prin.& inst.de leg.pa.tu.in prin.Fuit.n.mens eius quod si agnatum ad successionē vocasset, eodē modo ad tutelā vocasset;& hoc volunt p̄dicta iura,& p̄baẽ,in l. nec lucrū. inf. de cura.furio.Sed si qs vocaẽ de iure p̄torio;ita qd̄ nullo mō p aliq̄ speciem iuris ciuilis;sed p̄torij tm̄; tūc dubito an in illius p̄sonā tutela dēat dici legitima;qa nec ipse est legitimus successor.& iō aliud est q̄rere,an ad tutelā vocẽ; & vr̄ qd̄ sic ex mēte,& interpretatione,vt d.l.pe.Aliud,est q̄rere,an illa tutela legitima,vel p̄toria dici dēat,ex mente p̄toris pcedens;& ur̄ quod p̄toria,vt in glo.ɔ̄ria.uel dicendum quod p̄tor uocabat illā tutelā quā priora iura uocabant legitimā,& isto respectu legitima dicatur. & ita gl.ista melior.hodie uero est expeditum,ut sequitur in gl.Bart.

ADDITIO.

a Ad auunculos.vide Bar.in l.fi.in fi.inf.eo.& in l.1.ff.eo.

SVMMARIVM.

1 *Tutela legitima, secundum ordinem successionis defertur.*
2 *Tutor legitimus si sit inhabilis,an perueniatur ad datiuum. & nu.seq.*

AVTHENTICA.

1 **Sicut.** †Hodie tutela legitima defertur ſm ordinē successionis,ut sic proximior uocetur dū tm̄ sit idoneus, & plu
a ribus extantibus in eodē gradu, magis idoneo, committiẽ a administratio aliorū periculo, & cū tacita hypotheca bonorū. h. d.In tex.ibi idoneis.dic oēs tm̄ eiusdē gradus sunt tutores: licet ĩ administrando eligaẽ magis idoneus: & oīa bona p mala administratione sunt obligata,licet prius ɔueniatur gerens, q̄ nō ge
2 rens,ſm Ia.de Ra.& Cy.† Quæro si legitimus est inhabilis,an p̄ueniaẽ ad datiuū.dic,aut inhabilitas illa est perpetua,ut fęmina, & tunc ad sequentē legitimū peruenitur,ut ff.e. l.j.§.interdū,& l.agnato.& insti.de leg.pa.tu.§.fi.aut est tpalis,& tunc,aut ille inhabilitari nō speratur anteq̄ pupillus perueniat ad ętatē adultā, & idem.Aut speratur prius habilitari, puta quod minor efficiaẽ
b maior b anteq̄ pupillus efficiatur adultus;& tunc ad datiuum p̄uenitur,ut ff.de excu.tuto.l.non solum.§.si libertus.& ibi gl.bona. & hoc quando inhabilitas fuit tpe debitæ tutelę. Si autem supuenit ex post facto,tūc distinguiẽ.Aut ex prima tutela remāserunt reliquæ,uel non,ut ff.de test.tut.l.si sub cond.& de legi. tute,l.3.§.qui potest.& no.ſ.de testa tute.l.j.† Ex prædictis habes
3 quando superueniente legitimo,cessat datiuus. Sed unum,attende qd̄ non prius desinit,quā legitimus satisdederit,ut in tex. singulari.& aureo.ff.de tut.& cur.da.ab his.l. si impuberi ibi dū dicit.tm̄ senatus pro extraneo haberi uoluit &c.& ibi no.Bar.&
4 ratio p̄t esse pupillorum fauor.quod tene cordi.† Quæro.2.duo sunt legitimi,quorum unus est ętatis perfectę,alius imperfectę. primo est decreta tutela, & eius administratio. alter impleuit postea,legitimam etatē; an cum primo ueniat ad tutelam. ego puto,q non;quia non cauetur.l.& qa regula est,ut tutorem hñti,alius non detur uel adiungaẽ.ĩ.in q da tu.pos.l.si sororis. Fallit in casib.no.per singulas.l.ĩ.in q da.tu.ha.&c. & in alijs ibidē additis per gl.& in l.pp de quorū numero nō est.iste,ergo &c.Quęro.3. si statutū ciuitatis mutat,uel p̄fert aliquos in succedendo; an illi tales intelliganẽ onerati in tutela subeunda.rñ.quod sic p istū.tex.& ar.de leg.hr̄.l.meminimus, circa fi. p̄terquā in matre, & auia,ut dixi in aut,matri,& auiæ.ĩ.quando mu.of.fun.po.Bar.

ADDITIONES.

a Magis idoneo committitur. Adde d,Soc.consi.252.inci.visis instrumentis concessionum.versi.confirmatur etiam in 2.parte cita.146.q licet tutela deferatur sicut hr̄ditas,est verum si nepos est maior.25. an. aliàs secut ex quo patet q qñ qualitas requisita non est in nepote non idem iudicatur q de filio.
b Minor efficiatur maior &c. istud. est quærere si tutor legitimū non est legitimæ ætatis, vtrū veniatur ad seq.legitimus,vel ad datiuum; & dic de hoc,vt per Bal.ĩ.e.t.nemo,nume.3,versi.quæritur,extra.de quo vide gl.in l. si tutor, ff.de tu,rati.dist.& Bar.& Bal.in auth.sacramentum.ĩ. quando mulier tu, of. fungi po.& Bal.in l.1,ad fi.sup.de test.tutela.

LEX II.

Ad agnatos. Etiā minima capitis diminutio iure isto excludit a tutela.h.d.cū gl, Quod autem de minima capitis diminutione dr̄,per auth. præcedentem corrigitur per quam de emancipatione non curatur.

LEX III.

Constitutione. Etiam ad pupillarum tutelam uocantur masculi,rejecta ɔ̄ria constitutione Constantini.h.d.istam tm̄ ɔstitutionē nō habemus &c.

SVMMARIVM.

1 *Frater emancipatus, an possit esse tutor fratris in potestate retenti, & an ęcontra.*

LEX IIII.

Frater. Sicut frater emācipatus, vocatur ad legitimam fratris,& sororis hæreditatem,ita ad eorum tutelā. h.
1 d.† Quærit gl.emācipatus est legitimus tutor fratris in potestate retenti,sed qd eɔ,dicit gl. q ipse non est legitimus sed fiducia
a rius.a Et quærit gl.cur.diuersum,& non rñdet, & nimirum; qa rō reddi nō p̄t;qdā dicunt,sed diuersitas,nō est bona.Ideo attende quod est quædā tutela legitima ex verbis, & mente legis 12. tab.vt est illa quæ defertur inter aliquos agnatos,ex uerbis.l.12. tab.de qua inst.de leg.ag.tu.& de ista loquitur iste titulus. ut patet.ſ.e.l.j.& ff.eo.per totū. Quædam est legitima, q̄ defertur de mente eiusdem.l.non nominatis ex verbis, & hæc est patronorū tutela, quia l.12.tab. patronos vocauit ad successionem. sed nihil dixit de tutela,sed iurisconsulti sunt interpretati, qd̄ sicut illos agnatos,quos vocabat ad tutelam, uocabat pp emolumentum successionis; ita de mente eius statuti fuerit cum uocauit patronos ad successionem liberti, uoluisse ut etiam onus tutelæ debeāt subire.ideo in personis eorum,tutela est legitima ex ĩterpretata mēte.l.12.tab.ut patet,ff.e.in l.2.in prin.& inst.de le. pa tu.in prin.Quędam est legitima isti proxima, sed non procedit ex interpretatione,sed potius ex extētione;& ita est illa quę defertur parentibus.nam.l.xij.tabu.patrem non uocabat ad successionē filii emācip ti,& sic nec ad tutelam postea de senatus, Tertul.pater ad eius successionem fuit uocatus,Ideo legūlatores ad similitudinem .l.xl.tab. uocauerunt eos ad onus tutelæ, quæ uocatur legitima;tum quia ex.l uocantur,tū per extensionē tutelę legitimæ,l.xij.tab. & de ista habetur insti.de legi.pa.tu, & ff.e.l.j.& ii.Quædam autē tutela est,quæ non defertur rōnē successionis,sed propter quandam confidentiam,quam.l.habet vt quod frater sit tutor fratris emācipati.Nam antequam fuisset dispositū,vt ad eius successionē vocaretur,ita tutela fuit ei delata & vocata fuit subsidiaria,& ex vtraq; parte, quicqd dicat ista gl.& de ista habetur insti.de fidu.tut. postea autem facta est lex p q̄ inuicē uocanẽ ad successionē.& primitus de iure p̄torio.Et tūc dubiū fuit ĩ an tutela illa uocareẽ deīceps fiduciaria,uel qño Circa qd̄ uide qd̄ dixi de cæteris cognatis.ſ.ea,l.i, postea de iure ciuili:& tūc ñ est dubiū,qd̄ sicut iure legitimo uocanẽ ad successionē, bñ ponderenẽ, oēs tutelę, q̄ iure successionis deferunẽ, possunt dici legitimæ,ex mente generali.l.xii.tabul. arg. sūpto. ĩ.de cur.fur.l.ne lucrū.licet ĩmediate alio iure sint legitimę Bar.

ADDITIO.

a Sed fiduciarius.Adde.Bar.in l.iii.§.si si parens.ff.eod.

SVMMARIVM.

1 *Indocti non debent promoueri.*

LEX V.

Nemo. Minor xxv. annis non vocatur ad tutelam,uel curam,cū ipse indigeat tutore,uel curatore. h.d. Vel breuius. Qui non est ętatis perfectæ non potest tutor uel cura-
a tor esse a.h.d.†No,quod indigētes edoceri,non debēt promoueri ad statum,in quo alios habeant edocere. quod tene cordi. sed doc. in examinandis & episcopi in ordinandis cæteris, pessime seruant.glos. inducit istum text,in argu. quod si minor accipiat dotem: eius bona tacite non obligentur pro eius restitutione; nisi decretum interueniat,ut dixerunt quidam.Alij quod sic.& hanc secundam partem communiter tenent doct.argu,ff,de re, cor.l.ii,& iii.in prin.& probatur ex eo,quia ex quo lex permittit eum contrahere matrimonium,ut institu.de nupt.in princ.permittit eum dotem recipere,ne sit indotatus.ut l.si extraneus. ff. de condi.ob.cau. Non ob.hæc l. quia minor tutelā suscipiendo, non utitur iure communi,cum nemo sapiens,tale onus susciperet:sed matrimonium contrahendo, & dotem recipiendo, utitur iure communi, ſm Pet.& Cy. Vel secundum Ray.hic in quasi contractu,qui non cadit in minore; & sic est ipso iure nullus, quæstio nostra in contractu qui cadit in eo,& ualet,& tenet. Et superuenit Bar.qui in repetitione sua,l.si ɔstante, in prin. ff. sol, ma.ĩ iii.parte principali.& in iiii.tenet ɔ̄rium,quia si mulier promittit dotē marito, sine decreto, non obligabunẽ eius bona ad soluēdū,ut l mulier.cū ibi no.ſ.de iu,do.& ff.e.ti. l.titia. ergo idē econtra,Inducit ēt quæ dixi de inuectis,& illatis a minore in domum ɔductam in l.certi iuris.ſ.loca.quæ oīno vide.Cōsuluit igitur,decretum interuenire debere.Ego non recederē a gl. qa dote data,minor est obligatus re ipsa ad restitutionē.ar. ff.de neg. ge.l.iii.§.si furiosi.& ff.de ope,no.nun.l.operis.& illa obligatione supposita,lex decernit tacitā hypothecā sine alio facto minoris. Item istum tex.in fi.induco in argu.vt se excusans a tutela legitima priuetur a pupilli successione, sicut qñ pater ei aliquid reliquit quando cum tutorem dedit.ut l.nesennius, ff. de excu.tut, cum seq. Vltimo iste versiculus.

ADDITIO.

a Esse. Vide Bal.consi.c,ii.li.ubi,quid si statutum dicat quod ad tutelam,non admittatur minor,xxv.an,& aliud statutum dicat,quod legitima ætas.xviii.ann. maior,xxv. poterit esse tutor.

Discretis itaque. Vr̄ quasi casus, qd̄ ita sint curatores legitimi, sicut & tutores, & p hoc bene facit in auth. ut hic qui ob.se per res mi. §.i. transumptiue,ĩ.qui da.tu.po.auth.minores.in fi.& hanc partem tenet gl, in l.amicissimos.§.fi.ff.de excu.tu.ĩ.eo,tit.l.sed & milites.Iac.autē dubitauit,sed in l.uentri.§.1,ff.de tut.& cura.da. ab his.vbi gl. magistra.quæ assignat differentiam inter tutorem, & curatorem, tenet expresse,quod non sit dare curam legitimā, nisi in persona furiosi,ut insti.de cura.§.Item furiosi.& ĩ.de cur,fur,l.fi.§.fin, & hęc pars uera,quā tenuit Dy & cōiter doc.qa spāle in furioso: & sic insanæ mentis.In ɔ̄rium est ius cōmune. Scd̄o quia rubricaẽ de legitima tutela, ut hic, & nō de legitima cura.vt in ti.seq. vbi tractaẽ de datiuis,& facit mētionē de curatorib.Non ob.iste tex.quia quod de curatore dicitur, ad datiuū refertur, uel in casu

su speciali,ex quo legitimus est,loquit. Non ob. auth.vt qui ob. &c.§.j.quia quod tex.ibi dicit,quod curas introducunt leges:intellige legem.i.vt eis curator detur per leges inductus.

Qui petant tutores, vel curatores. Rubr.

¶ Viso de testamẽtaria,& legitima, restat videre de datiua. & qa primo debet esse qui petat. ideo ponitur ista rubrica. secundo de loco vbi peti debet.tertio de iudice a quo petitur. quarto de persona quæ dari possit,vt in rub. seq.

SVMMARIVM.

1 *Litigare volens cum adulto, debẽt petere curatorem ei dari.*
2 *Curator an possit dari inuitus, & an inuito. & nu.3.*

LEX I.

a 1 **Admone.** a †Volẽs cum adulto litigare , & ipse adultus pt petere curatorẽ sibi dari.h.d. Op. qđ male dicat admone.qđ est iperatiui modi,cũ nemo ꝯpellat agere; ut s.nemo inuitus &c. Sol.qđ hic ꝯsulendo dicit,sicut in l.age.s.de trãs.qđ declara,vt in prima gl.in prin. Op.qđ imo puniat,si n petat:vt l.sciãt.j.de leg.hæred.Sol.ꝯfitendo ꝯriũ.sed gl.restringe ad tutores pupillorũ:nõ ad curatores adultorũ;& sic istud dictum
2 nõ habet locũ in l.nr̃a.†Op.3.ꝯ si.qđ curator non det inuito, ut ff.de tut.l.qui habet.§.idẽ Cassius.rñ.glo. qđ si agat cũ tutore ei volẽti & postulanti dat,vt ibi:secus si cũ alio qa ei inuito dat,ut hic,& d.l.q hẽt.§.idẽ Cassius.Hec dr̃ia nõ pbat lege.iõ dic meli9, Aut ipse vult agere:& tũc nõ audit;qa nõ hẽt psonã ltimã , nisi cũ curatoris authoritate.iõ si vult admitti dẽt petere curatorẽ sibi dari,& tũc volẽti,& postulãti dat. Aut ipse ꝯuenit,& tũc inuito dat,qa nũquã peteret, ne ꝯueniri posset. & dr dari inuito non simplr;sed eo respũ,qa cõpellit ad volẽdũ,pignorib.captis, vt no.gl.ff.de mi.l.ait ptor.§.pmittit. & ita dẽt intelligi tex. in d. §.idẽ Cassius,cogit ad volẽdũ aliquẽ in gñe, sed nõ hũc vel illũ, in specie,vt no.d.§.denique.Et ſm pdicta porrigitur libellus, & citatur adultus,ut legitime cõpareat de iure rñsurus Titio: & si cõparet sine curatore,moneri dẽt p iudicẽ,uel partẽ,si curatorẽ nõ hẽt,vt petat vnũ sibi dari &c.vt s.Sed Ia.de Ra.dixit quod hic loquitur de monitione necessaria, quæ antecedit oẽm aliã citationẽ.s.vt uolẽs litigare cũ adulto,faciat eũ ante oĩa,citari in iudicio,vt veniat ad petendũ curatorẽ:quo n petẽte, iudex suũ
3 officiũ exercebit.sed prima practica est in cõi vsu.†Quero nunc ex parte dati,an inuitus qs curator possit dari, & vr quod nõ p d.l.qui hẽt.§.si pupillus.vbi exigit pñtia curatoris, q frustra exigeret,si inuitus dari posset.& p hoc facit qđ no.gl.q dicit aliud i tutore.Itẽ vr quasi casus in l.2.§.quæritur.ff.de cur. bon.dam.In ꝯrium dixerunt quidã p tex.ff.de mu.& ho.l.munerũ.§.defensores.Cy.hic sentit qđ uolens dẽt p iura prius allegat. sed ex causa possit inuitus dari,ut d.§.qritur.& idẽ Bar.in d.§.si pupillus.Sed caue,quia tex.vr qđ inuitus dẽt.j.de adm.tut.l.fi.circa prin. Ego dico qđ in curatore ad litẽ,de quo hic loquitur, & d.§.si pupill9, ipsi dicũt verum:in curatore vero , qui datur principlr persone mente capti & furiosi,dico quod datur inuitus:ut j.de cur. fur. l.fin.& in eod. est eadem ratio , quę in tutore . In curatore uero generali,qui datur principaliter negotiis , & secundario personæ,de quo in l.si curatorem.s.de in integ.rest. dico quod ille datur inuitus,& in illo debet intelligi.l.fi.in prin. j.de admin. tut.

ADDITIO.

a Admone.Istum tex.Io.de Im.singulariter all.in l.si finita. §. non autem statim. in fi.de dam.inf.ad hoc quod minor debet admoneri, vt petat curatorem ad lites,& si admonitus non petit, eidem inuito dabitur.

LEX II.

Patroni. Libertus omittens petere tutores filiis proni,subiacet piculo dserti obsequii.h.d.No.qđ obsequiũ ꝯsistit ẽt in petitione tutorũ.Itẽ circa editionẽ nominũ.vide qđ dixi j.quando mu.tu.offi.fun.potest,aut.item seruum,in pen.q.

LEX III.

In locum. Tutore mortuo,vel defuncto , mater pupilli debet petere alium dari.h.d.Et no.q si mater hoc non faceret,priuatur successione pupilli,vt l.2.§.si mr. ff.ad Tert.Item attende,q in quantum tutor defunctus,fuisset legitimus,ad datiuum nõ peruenietur in legitimo excusso , ut dixi.s. tit.j.auth.sicut. de test,tu.l.1. Item quod sufficit datiuum esse de ea.puincia licet n sit de ea.ciuitate.& ita no.j.q da.tu,po.l.neq;.

LEX IIII.

Si filijs. Creditor in subsidium petit tutorem dari pupillo debitori suo.h.d.

LEX V.

Matris. Mr debet tutores filiis suis , & inuestigare debet, qualiter administrant,non aũt curatores.h.d.No,
a q mater debet curare, a vt tutor petitus administret,& bene, & adde q dicam j.de admin.tut.l.fi.§.personis.

ADDITIO.

a Mater debet curare. Adde Bal.in l.precib. ver.quid ergo si petierit, inf.de impu.& aliis subst,& Bar.per illum tex.in l.2.§.personis,inf.de adm.tu,& quod legitur,& no.per gl.& doc.in l.j.Inf.si mater indẽni.prom.& in l.seq. eo.tit.

LEX VII.

Admone. Volens reddere rõnem administrõnis adulto põt petere curatorẽ dari cui reddatur rõ.

LEX VIII.

a **Cum a matribus.** a Superueniens impedimentum in persona procuratoris, ad tutorẽ petẽdũ missi,excusat matrem.h.d.Not.j.q tutor põt peti p procuratorẽ.Scđo q impedimentũ necessariũ excusat,ut ff.ad ter. l.2.§.ꝯfestim.pp qđ dico q tempore pestis , & mortalitatis hominum,mater vr excusatã , si nõ petiit.Idem si tempore guerre de castro non venit ad ciui.ut tutorem peteret dari filio.De qõ: gl.dic,ut dicam in l.omnem.j.ad Tertul.

ADDITIO.

a Cum a matribus.adde Bar.hic qui no.q casus eueniens in persona procuratoris,excusat dominum.ad quod etiam vide eum in l.si procurator,in j. col.de condi.insti.& in l.denique.§.fi.tutor.ff.man.

LEX IX.

Cum iure. Non imputatur matri , si nõ petat tutorem filio hñti.h.d.No.regulam hic in prin.positã & uide quod dixi.j.de admini.tuto.l.fi.§.personis. Salicc.

SVMMARIVM.

1 *Matre negligente,in petendo tutorem,an currat tempus sequentibus , & an admittatur ad moram purgandam.& nn.2.*

LEX X.

1 **Nepotibus.** Negligente matre, possunt agnati pupille eius petere tutorẽ dari.h.d.†Quærit gl. an mr̃e negligẽte tps petendi,currat sequẽtib.& rñ.q nõ p l.2.§.fi, ff.ad tert.qđ ppetuo tene cordi,quia quotidie casus iste euenit. Sed Bar.hic a tenet ꝯrium, & dicit , q si mr est exclusa;qa negli-
a gẽs fuit p annũ,& sic certũ est,qđ mr repelleretur a successione filii moriẽtis in pupillari ætate,ut l.sciãt.j.de legitimi. hære. statim postea currat tps petendi sequenti,adeo qđ si postea, & ille negligẽs fuerit p annũ,tps incipiet currere alteri,seq.arg.j.q ad bon.pos.l.fi,& ad d.l.2.§.fi.aliter nõ rñdet.Sed attẽde qa de iure antiquo,& in primæuo,soli matri incũbebat hæc necessitas , & ipsa sola priuabat successione,tex.est in l.2. §.fi. & l.seq.ff.q pet, tuto.Et ibi ponunt formaliter verba Impatoris,& ex verbis epistolæ Imperatoris hoc interpretatũ fuit,& i auia locũ hre , ut.ff. ad tert,l.2.§.qd si nepotib.& potuit esse duplex rõ . una qa eadẽ rõ est in auia,q in mr̃e:qa pietas mterna,ut s.e.l. mr̃is.ita pietas auita,Alia,qa lato sumpto vocabulo appellatione mr̃is, cõtinet auia,sicut appellatione filii ꝯtinet nepos.Nimirũ igit,si iure antiquo,mr̃e exclusa,agnati nõ erãt exclusi,qa ipsi ad tutelã istam petẽdã,nõ erãt necessitati:& ita loquit dictus.§.fi.i l.2.ff. ad tert. Sed hodie p Iustinianũ oẽs q uocant ad successionẽ pupilli , ad petẽdũ ei tutorẽ necessitant,ut l.sciãt.j.de legi.tut.Et iõ insurgit dubiũ,an primo negligẽte p annũ icipiat icũbere hæc necessitas sequẽti i gradu,& sic i successione.Et vult Bart. qđ sic.Iõ oẽs q fuerũt negligẽtes,priuat hrditate,si postea moriat in pupillari ætate.Sed gl.nr̃a uult ꝯriũ.Eius opi.sequebant doctores antiq,nihil addentes.Ego eam sequor, & moueor ex eo,quòd olim mater,& auia tenebantur petere;& tñ nõ reperio qđ si erat mr & auia,qđ tps successiue curret vtriq;:sed solũ mr̃i,q primo erat: & solũ ipsa priuabat.Cęteri aũt vocabat q venissent , si mr non fuisset,sed auia est de illis,ergo &c.Et p hũc modũ ad nr̃m ppositũ,facit d.§.fi.ad tert.Itẽ p hoc induco casum huius. l. quẽ bene põdera:qa matri ponit pro debito:sequẽti in gradu ponit p voluntario officio.& tñ loquitur cum tps petẽdi iã transiuerit matri.Hoc ꝯfirmo,qa ista materia priuationis ab hrditate, est odiosa;& iõ restringenda,& non amplianda,& p tanto.l.de ista materia loquens,ultra sensum strictum uerborum,nõ debet intelligi,seu in larga interpretari significatione . mõ ad ppositum si pondero bene.l.sciant.inf.de legi.here.dico q ibi est casus quod solũ ille priuat,q mortuo patre pupilli,ad successionẽ pupilli vocat:& sic prior in gradu,non sequentes.quia illi nõ vocarent ad successionẽ pupilli moriẽtis statim post mortẽ patris. Item tex. ille loquit qñ non petitur j. annum a morte patris numerãdũ. Et quia sequenti, p tunc nulla est spes succedendi: quod ur requiri,ut ff.de legi.tut.l.vna,in prin.sed solũ priores in gradu sunt hi qui in hac dispõne annali comprehenduntur.ergo &c. Ad l. fi.j.qui admi.ad bono.poss.pos.Resp.quod illa nostrum propositum non attingit . Nam ibi primo vocatus , per lapsum tpis,est pure & simpliciter & perpetuo exclusus a iure pñti, tunc sibi ꝯpetenti.In casu nostro secus,qa non pure & simpliciter , sed sub ꝯdõne, si pupillum cõtingat mori in pupillari ætate,& sic a spe iuris futuri:non ppetuo & omni casu . Præterea ibi in secundo gradu existens,statim pure,& simpliciter ad emolumẽtum hrditatis . qđ i casu nostro expressum non reperit.Cõcludo ergo cũ gl.ista quod secundus gradus non excluditur;cum prior cũ præcesserit,quia nec tps ei currit &c.†Vlterius quæri potest an mater ad purgandum morã admittatur.sed remitto ad ea q scripsi in l.si

ADDITIO.

a Bar.hic tenet ꝯ.Adde quod contrariũ tenet Bar.quod tenet hic, in l. 2. circa prin.ff.e.& intellige ut no.Bar.in l.quid ergo.§.j.ff.de his qui no.infa. & uide glo.quæ ponit hic cui applicetur hæreditas,exclusa matre,quam no.Bald.in l.2.s.si aduer.uend.& ad istã gl.uide Bal.qui eã nõ sequitur cum limitatione in l.precib.j.de impub.& aliis subst.tamen eã pro fin.no. & an prædicta opi. Bar.sit uera,uide Ang.cons.108.Pet.Anc.cons.104.Bal.consi.182.j.lib.

in l.si mora enim,solu.matri:in repetitione mea in prima conclusione.& forte in hoc multa alia dicam in l.sciant. j. de legit hęre.vbi melius cadit.

LEX IX.

Matres. Mater etiam filio naturali tantum,tenetur petere tutorem dari , nec ignorantia iuris excusatur.h.d.Contra hoc ultimum opp.l.de erro.& de iuris ignorãtia.ff.de iur.& facti igno.Solu.dupliciter ut in glo. primo quod hic est error iuris quasi naturalis,ibi ciuilis . Secundo q non excusat quando tractatur de lucro,ut hic. Secus quando de damno vitando,ut in contrario.Prima non est tuta , quia iste est error iuris ciuilis & positiui.Secundo non videtur etiam tuta , qa & mater videtur tractare de damno,arg.j.de codicil.l. fi. versi. si quis,cum concor.ibi positis.Ideo Ia.de Ra.dixit quod ideo non excusat hic iuris ignorãtia,quia versatur circa ea,quæ sunt quotidiana,seu frequentia.quod no.

Vbi petantur tutores, vel curatores. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Iudex facultatum,an debeat dare tutorem,an iudex originis.*
2 *Domicilium triplex est.*
3 *Pupillus natus in prouincia,an possit tutorem petere sibi dari in Roma.*
4 *Tutor & curator vbi dari debeant;& nu.5.*

LEX VNICA.

Magistratus. Ibi tutor vel curator debet peti, vbi pupillus originem trahit:uel maiorẽ patrẽ facultatum habet,& domicilium.h.d.Supple tex. ibi facultates, subaudi & domiciliũ,ſm Dy.Ray.& Bar.Ibi curatores, dic generales,& nõ ad litem,ut j.de adm.tut.l.fi.§.j.ibi restituti.i. reuersi.
1 Ibi &: patrimonium expone,&,pro vel.†Op.ab extra quod tex. iste non bene dicat in prin.in secunda parte disiunctiue, dũ dixit,uel eorum sunt facultates,quia iudex facultatũ,duntaxat,su-
a torẽ non dat:sed iudex domicilii uel originis,a vt patet.ff. de tu. & cu.da.ab his.l.j.in fi.& probatur ẽt in hac l.in fi. ubi litera exigit,qđ vbi patrimoniũ habet,ibi moratur:i.domicilium habeat. aliàs non dat tutorẽ pp solum patrimonium , quod ꝯfirmo rõne,qa tut.datur personæ.l.j.ff.de tu.& l.quia personæ.ff.de testa. tu.Sed iudex facultatum tñ,nullã iurisdictionẽ hẽt in persona pupilli:qa non est ei subiectus,rõne originis,uel domicilii:ergo &c.Huius timore Dy.& Ray.& Bar.& cõiter cæteri suppleuerũt istũ tex.super verbo facultates.subaudiẽdo,& domiciliũ. Sed ꝯ istã suppletionem,ab extra oppo.qđ sit impossibile : quia de falso supposito,qa aut intelligit de domicilio paterno , & male: qa illud non transit ad filium.ff.ad mu.l.assumptio.§.filius.aut de proprio,& idẽ,quia pupillus non põt sibi ꝯstituere domiciliũ, sine tutoris autoritate:& qa p ꝯstõnẽ obligaret sine tutore,qđ esse nõ põt,ut insti.auto.tuto.§.neq; . Quidã ꝯrium hoc uoluerunt soluere p no.hic p Azo.in summa. & hic glo. super uerbo, morantur,qđ isto casu est spãle:sed trussa est,quia specialia sunt vitanda,vbi fieri põt.Itẽ qa est ꝯ istum tex.in medio. l. positum vbi tex.uult,quod in loco vbi morantur,si ibi nõ sint facultates ibi tutor peti nõ põt.& rõ est.qa licèt ibi morent, animo constituendi sibi domicilium,tñ sibi nõ ꝯstituunt,vt dixi.Nec dicas q tex.hic in medio loquatur de mora facta,non animo sibi domiciliũ ꝯstituendi,ut dixit Azo.quia malè dicit, qđ hoc verbũ uni-
2 formiter recipi debet in medio,& in fine.† Quare dic q domiciliũ ẽ triplex.Vnũ mere necessariũ,& irrepudiabile,vt domiciliũ originis veræ,& de isto non dubitatur,ut hic in prin.& ff.de tut. & cur.da.ab his.l.de pupillo.Sed attende qđ dẽt dari pñti, & nõ absenti,ut hic probat,dũ dicit ad primã restitui.qđ est bene no. Quoddã est mere volũtariũ:& istud non põt pupillus sibi cõstituere,rõne quã.s.dixi.& per ꝯñs,nec ibi tutorẽ petere:vt hic in medio.l. Quoddã , ut ita loquar, est mixtũ causatũ a necessitate insita rebus,participãs cũ voluntate.& istud domiciliũ, quod re ipsa ꝯhitur qñ qs morã trahit vbi est maior pars fortunarũ suarũ,de quo p.gl.in l.hæres absens.§.fi.ff.de iu.& tale domiciliũ pupillus põt hre,ut hic in fi.nam de oĩb. istis est hic casus,& in hoc põt tutorẽ petere,ut hic.& ff.de tut.& cur.da.ab his.l.j.q p istam circa hoc domiciliũ declarat.Et rõ est:qa per tale domiciliũ,supponit q obligat iurisdictioni illius iudicis:& nõ mirandũ:qa obligationes q reipsa ꝯhunt,ita cadũt i pupillũ,sicut in maiorẽ , vt ff.de neg.gest.l.j.§.si furiosi.& deposi.l.j.§.an in pupillum . & de ope.no.nun.l.operis.Sed tunc tertio oppo.fortius, q hoc subauditũ,qđ isti doc.faciũt nõ sit necessariũ:quia ubi res sunt,ibi tutor dari põt,adeo qđ si i diuersis locis,res hẽat , iudex cuiuslibet loci tutorẽ dare põt.ut l.pupillo.ff.de tut.& cur.da.ab his.& no. hic in gl.2.Sol.dupliciter,primo,ut quidam voluerunt, quod ibi nõ loquitur de tutore qui datur personæ,sed rebus , unde ibi p tutore dẽt exponi,sed isti violant illam literã. quare Dy. & Ray. dñt,qđ ibi pupillus in utroq; loco domicilium habeat, siue hẽat in Roma,qa cõis patria,in prouincia vero habeat domiciliũ,rõne moræ bonorum,& sic concor.cum hac.l.in fi.& gl.2.hic positam intelligunt ſm prædicta.alias non diceret bene ſm eum.

3 †Quæro, Roma est communis patria,ut l.Roma.ff.ad mun. sed pone pupillum in territorio romano non habere bona,an pupillus qui trahit originẽ in prouincia, possit iure petere sibi curatores dari in Roma.Hug.dixit,qđ non,ut no.hic in gl.pe.& inducit.d.l.pupillo.Ad idem induci potest.ff.de excu.tut.l. iuris peritos.§.cum oriundus.& l.propter litem.§.licet.& ff. de reb. eor. l.magi.§.illud.quæ omnes supponunt,q pupillus Romæ facultates haberet.Sed Azo qui tenebat, qđ vbicunq; domicillium haberet,ibi petere posset; licèt facultates ibi non haberet,tenuit ꝯtrarium & inducebat.l.j.in fi.ff.de tu.& cu.da.ab his,quæ simpliciter loquitur,nec bona requirit.Sed ego respondi sup. quod illa est intelligenda,secundùm istam in fin. quæ bona in loco domicilij quęrit.sed quia hanc.l.intellexi,de domicilio re ipsa contracto,& non omnino necessario,ego de qõe ista dubito , quia de domicilio originis, tex.iste,bona non requirit,sed Roma est communis patria,quia omnes sumus ciues Romani,& sic fingimur ibi oriundi,& de ficto idem iudicatur quod de vero,ut sup. de rei uxo.ac.l.j. ergo si in domicilio originis non requirant bona,nec in isto , Ad.ll.in contrarium inductas respondeo , quod non declarant,an bona ibi necessario debeant esse,licèt ibi supponãt,fateor bene,qđ si ubi bona n sunt,tutor datus de facili se excusabit , quia ad extraneam ire non teneatur,ut d.l. propter
4 litem.§.licet,super hoc dubio,cogitandum relinquo.†Quæro.2. supposito,q in loco domicilii non sint facultates,siue domiciliũ sit originis,siue patriæ cõis,siue alio modo quæsitum , & etiam
b in alieno territorio,sunt alię pupilli facultates b , an tutor simplr in loco originis datus erit tutor etiam in aliis bonis extra territorium dãtis situatis.Quidam dicunt quod non ex regula generali,quia iudicis decretum non extenditur ultra iurisdictionẽ deseruientis.ut l.fi.ff.de iurisdi.om.iudi.& l.cum unus.§.fin.ff.de bo.aut.iudi.pos.sed pro hoc inducunt specialiter,d.l.pupillo.ff.đ tuto.&.cu.da.ab his,ubi patet quod in bonis sui territorii,quilibet iudex suum tutorem dedit, quasi datus ab uno non posset habere administrationem in alterius territorio , & pro hoc inducunt specialiter gl.ff.de excu.tut.l.non solum.§.& qui in testamento.Sed teneo contra.primo ratione,quia tutor datur personæ,ut l.j.ff.de tutel.& l.quia personæ.ff.de testa.tutor.sed personæ subiecta sunt omnia,vbicunque posita,& consecutiuè ad personam ueniunt in administratione, & quæ consecutiuè ueniunt,& cum vniuersitate transeunt,per se non considerantur. ut ff.ad l.rhodi.de iac.l.nauis aduersa,& ff.de contrahen.empt.l. in modicis.Secundo induco pro casu.ff.de excu.tut.l. propter litem.§.licet.& de rebus eorum.l.magis.§.illud.& ita per illas.ll.tenuit Dyn.Et tertio induco tex.non cauillando ipsum.j.de excu. tu.l.2.Non ob.obiecta.& primo dicta in l.pupillo. quia in eis tutor non fuit datus simpliciter , sed limitate , uel simplr tutor se excusauit ab administratione bonorum alterius prouinciæ , ut d.§.non licet. non ob.quod iurisdictionem non põt exercere in alieno territorio,quia hic exercet in suo tãtum,& in personam sibi subiectam,licèt effectus tutelę se extendat consecutiue, ex vniuersitate ad bona alterius prouincię, quod non considerat, ut dixi,& clarius statim patebit.Non ob.no.per gl.in l.non solũ. §.& qui testamento,qui testamento,quia secundùm Dyn.illa gl. non bene dicit,qa contra dicta iura,uel si aliter,non habes glo. quam Dy.illa gl.non bene saluat,uidelicet,in casu quo iudex expressim dedit tutorem rebus alterius prouinciæ sibi non suppositę,quia tunc sic specificando non tenet.ar.d.l. cum vnus.§. fina.secus si det simpliciter tutorem,quia tenet datio tutelæ, & eius effectus se extendit ad uniuersum patrimonium. sic,& sententia condemnatoria ab uno iudice lata,hẽt effectũ extra territoriũ illius,& corã quocũque iudice pt peti executioni mãdari. Vel possum dicere,q tutelæ datio,vbiq;tenet,adeo qđ ex quo se non excusauit, uniuersi patrimonij tutor est. ut dic. §.licèt,& d. §.illud.Sed,& post dationem tutelæ,requiritur decretũ administrationis,ut inf.ti.l.j. & istud fortè nõ extendit ultra territoriũ. & ideo in alio territorio,in quo sunt alia bona, rõne eiusdẽ tutulæ,petet sibi ab illius loci iudice decerni administrationẽ bonorũ sibi suppositorũ,ar.ff.de exc.tutor..iurisperitos.§.cũ oriũdos.& inf.tit.j.ubi unus dat tutorẽ,& alter,decreuit administrationẽ,sed præcedens est cõior,& magis in vsu.& eam tenet Bar.
5 in l.legitimos,in prin.ff.de leg.tu.†Quæro,quia rubrica non tantũ de tutoribus,sed etiã de curatoribus loquitur , ubi curatores petant.Rñdeo si quæratur de curatore,qui principaliter dat psonę,idem dico,quod de tutore dixi, si vero de curatore qui dat rebns,ubicunque sunt res,potest nouus curator dari, ut sępius allegato.§.cũ oriundos.&,ff.de curato.bo.dan.per totum,sed de eo q dat liti,uide,ut supra de admini.tutor.l.fina.§. sed & si quis.

ADDITIO.

a Iudex domicilii,uel originis.Non datur a iudice loci,in quo sit maior pars fortunarum pupilli,sed si ubique pariter sunt bona,tũc uterque iudex dabit.Ita no.Barto.in l.pupillo.per illum tex.de tut.& curato.da.ab his,& Bal.in l.i.colũ j.ver.fuit dubitatum. C.de iurisd.omni.iudi.

b Facultates. Vide per spe.in ti.de tuto.§.generaliter.vers.item no.& istis adde Bal.in l.pupillo.ubi de hoc tangit,supra.de tuto.& cu.da.ab.his,& Bar.in l.2. ubi omnino.nf.de excu.tuto.

De tutoribus,uel curatoribus illustrium,uel clarissimarum personarum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Illustri in vrbe romana,datur tutor per decem ex senatoribus.*

LEX PRIMA.

1 **Illustribus.** †Non existente testamentario,vel legitimo
tutor,uel curator dandus illustri in urbe Ro-
mana,nominandus est per decem ex senatoribus eligendus.&
per pręfectum vrbis:& per eos nominatus ab ipso præfecto cō-
firmatur,& eo sic confirmato,per prætorem decernitur admi-
nistratio:nec isti tenētur in subsidium pp illius malam admini-
strationem.In prouinciis vero tutores,vel curatores clarissima-
rum personarum nominantur per curiales qui in subsidium ex
noīatione tenent.h.d.Supple textum ibi expertes,i.sine pericu-
lo.Ibi pares,i.sufficientes.Ibi certus ille,i.dicto senatorū.Ibi prę
fecturæ,ipsum confirmando.Ibi decretum.s.administrationis.
Et no.mirabile quod alius nominatum confirmat,& alius ei ad-
ministrationem decernit.Ibi huiusmodi.s.testamentarii, uel le-
gitimi.Ibi præscribimus:& sic per istos excluduntur datiui. Ibi
facultates.s.pro mala administratione tutelæ,uel curæ.

LEX II.

Generali. Curiales tutores,dari illustribus prohibentur.
hoc dicit.

Qui dari tutores,vel curatores possunt, & qui dari non possunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Litis pendentia non obstat,quo minus tutor possit dari.*
2 *Datio tutoris,an teneat si is cui datur,pronunciatur seruus.*

LEX PRIMA.

1 **Cum tibi.** Ei cui monetur qō status dari pōt tutor, uel
curator non obstan.litis pēdentia.h.d.†Not.
quod litis pendentia,nō nocet in impetrandis his quæ liti suffra
a gantur.Oppo.quod interim non habeatur pro libero a vt. ff. de
lib.cau.l.si cui.§.licèt & ff.de re milit.l.qui status,Sol.quod quo-
ad quædam,pro libero habetur,& quo ad quædam,pro seruo,vt
in ꝯriis quæ declara,ut in glo.magistra.inf.de liberali causa.l.lite.
Opponitur quod hæc causa debet differri in tp̄s pubertatis, ut
l.3.§.j.ff.de carbo.edic.sol.ut in fi.gl.magnæ.Oppo.si liberali cau
sa ordinata,dēt iste tutor,vel curator dari: ergo ordinatio ista
fiet cū minus lēa pfona,quod est ꝯ titulum.ff.qui legi.perso.Re
spondet gl.quod sufficit vt persona sit legitima tpe litis conte-
statæ:quia tunc proprie incipit iudicium.Sed iste text.loquitur
de ordinatione,quæ fit ante lit.ꝯtest.Tunc q̄ro qualis erit ordo?
dixit Ia.de Ra.qa forte vocabitur aliquis cum eo,de genere suo.
2 arg.ꝭ.de adop.l.j.† Quæro quid si pronunciabitur seruus, an tūc
retrodatio tutoris non tenebit?arguit gl.quod retro nō teneat,
per l.ei qui.ff.de tuto.& curat.da.ab his.ideo Io.dixit quod inte-
rim tenet usque ad sniam, & pbat rōne inconuincibili:quia si
aliter dicatur,processus totus & sententia non tenerent.Ad l.ei
q.rn̄dit ut in gl.quæ opi.Io.sequitur,& vera est.Quæro qd si pro
nuncietur pro eo,ꝙ sic liber?rn̄det gl.quod tutor datus erit tu-
tor,usque ad pubertatem.& curator datus adulto erit curator
usq; ad pubertatem.& bene dicit,qn̄ simpliciter fuit datus. sin-
autem ad litē istam tantum:tunc fineretur lite finita, ut instit.
de auto.tuto.§.fi.& ff.de tuto.& cura.da.ab his.l.si impuberi, in
prin.& ita no.in l.curatorem.ꝭ.eo.tit.

ADDITIO.

a Interim non habeatur pro libero.Adde ad propositum eorum,quæ hic dicun
tur,quod no.Lud.Ro.singu.suo.576.inci.scis ꝙ dec.

SVMMARIVM.

1 *Maritus,an possit esse curator uxoris.& nu.2.*

LEX II.

a
1 **Maritus.** a†Maritus non potest esse curator uxoris. h. d.
Op.inst.de excus.tut.§.fi.& ꝭ.de excu.tu. l. licèt.
Sol.ut in gl.Quæro de rōne.dicit gl.qa si male gereret, uxor pp
affectionē ei remitteret.Sed truffa est,secundū quosquam:quia
eadem rōne procurator esse non pōt.quod est falsum:vt s̄. de p
cur.l.maritus.iō dn̄t quod ratio est magni preiudicii,quod pos-
set uxori generari ex mala gestione mariti.nec ipsa posset reuo
care,cū ab ea non sit datus:& certis modis tm̄ finiatur curator,
ut insti.qb.mo.tut.uel cura.fi.Ex hæc ratio cessat in procuratore
qa sola voluntate reuocatur,qa ab ea constituitur, ut insti.mā.
§.mandatū.cum igitur in curatore maius sit periculum,cautius
2 fuit prouidendum.l.j.§.sen & si qs.de car.edi.†Quæro ad hæc.l.
habeat locū,si maritus detur curator ad litem?quidam ꝙ sic, qa
b generaliter loquit.Sed Ia.de Bel.tenuit ꝯriū b quē sequit Spec.
in tit.de cura.§.vt aūt.uer.sed nunquid.& mouetur ex eo solo,
qa tunc non imminet tm̄ periculum,quantum in curatore vni-
uersali:& sic idem in eo quod in procuratore est dicēdum.Ego
sto cum prima opinio.tum quia hæc l.loquitur indistinctè, quia
tunc nec curator ad litem per eam potest reuocari,qa ab ea non
est datus,ꝙ secus est in pcuratore:tunc ēt qa lis ad quā curator
est datus pōt esse magni p̄iudicij, tum qa ēt de procuratoris p
missione cauetur.l.& nō de curatoris promissione in aliquo ca
su.& vxori non expedit,vt maritus ad eius litē curator detur:cū
ipsa possit eum procuratorē ꝯstituere.Vltimo,vt materia hui⁹.
l.magis clareat,vide q̄ no.p gl.instit.de exc.tut.uel cur.§.penult.

ADDITIONES.

a Maritus.Ad propositum eorum,quæ hic in summario dicuntur.Adde an mari
tus sit legitimus curator,vel administrator vxoris suæ. & vide l.cū maritū, &
ibi Bal.inf.de sol.& quod no.inf.e.in apo.seq.in ver.tenuit contrarium.
b Tenuit contrarium.Ad quod vide etiam Bal.& eun.Sal.in l.j. sup.de proc. &
Odof.hic & do.Alex.de Imo.in l.maritus.sup.de proc.& no. Bar. in l.si quis
cum procuratorio.§.fi.ff.de proc.& Bal.hic & in l.j.in fi. de exc.tut.

LEX III.

Luminibus. Cecus vtroque lumine, non pōt curator
esse. h.d. Secus si vnum oculum tantum
amisisset. ut in glo.

SVMMARIVM.

1 *Miles an possit esse tutor, & qua actione conueniri possit.*

LEX IIII.

1 **Militiæ.** †Miles armatę militiæ,nō pōt esse tutor, vel cura-
tor.h.d.Et iō qa nō pōt,ēt si velit,legatū nō pdit,
vt ꝭ.de leg.l.ab administrōne.Querit gl.si gessit errore, vt tutor,
an teneat ac.ge.ut hic in fi.an ēt actione p tutela possit ꝯueniri.
& arguit ꝙ sic,p l.j.§.si qs tm̄.ff.de eo qui pro tu.& postea deter-
minat ꝯ.p eā.l.§.si quis ꝯ.q.d.hic tutor esse non poterat.ideo pro
tutelæ ac.locū non hēt,in §.si qs tm̄,tutor esse poterat.Sed huic
repugnat.§.pinde,& si seruus,in ea. l.nā seruus tutor esse non
pōt,& tm̄ p tutelæ iudiciū locum hēt.Iō Iac.de Ar.dixit ēt locū
hr̄e vtilē actionē pro tutelæ:& cū ista actio.neg.gest. ꝯcurrere,
qa hæc actio ne.gest.est vtilis, qa suspicione necessitatis gessit.
& sic vtrunq; est remediū extraordinariō. & p ꝯn̄s vnū nō tol-
lit aliud,vt l.de pecoribus.ff.ad l.aqui.directā aūt p tutela, dixit
n̄ cōcurrere cū directa,vel vtili actione ne.ge.& s̄.de test.tu. l.j.
Ego quoq; ibi dixi, ꝙ vnā vtilē cū alia vtili concurrere nō puta-
bā,pp earū repugnātiā:& iō secutus Ia.But. in d. §.hac actione.
Dico q aliqn̄ impedit tutela ex parte eius q tutor dat, aliqn̄ ex
parte ei⁹ cui tutor dat:qa tutorē hr̄e nō p̄t.primo casu dat actio
p tutelæ.Et est rō,qa ē priuilegiata actio tutelæ.vnde ut pupill⁹
hēat priuilegiū.dat ei actio p tutelę,& nō ne.gest.uerū illa ali-
qn̄ est vtilis qn̄ ille tutor esse non poterat, sed nō erat ut d. §. si
qs.fallit tm̄ in casu nr̄æ legis,ubi actio tm̄ neg.gest.datur & non
p tutelæ.pp priuilegiū militis armatæ militiæ,qđ contendit cū
priuilegio pupilli.iō vtriusq; priuilegiū cessat, & dat actio neg.
ge.Scđo casu qn̄ impedit ex parte eius,cui tutor dat:qa non est
pupillus,tūc datur actio neg.gest.& nō p tutelæ,ut ꝭ.eo. l.1.§. si
qs quasi.& ista sunt verba notanda, & maxime qa non sunt scri-
pta in singulis recollectis.& etiam quia Bar.fuerunt incognita.

SVMMARIVM.

1 *Tutor an possit dari a iudice, qui non est subditus iurisdictioni suæ.& nu. seq.*

LEX V.

1 **Neque.** † Tutor nō pōt dari a iudice,q non est supposit⁹
iurisdōni suæ.h.d.Op.ꝙ imo ortū ex alia ciuitate
pōt dare,dūmō sit de ea.puincia,ut sup.q pe.tu.l.in lege.Sol.ꝯ-
fitendo ꝯriū,vt in gl.Op.gl.đ l.diuus.ff.de tu.& cu.da.ab his. Sol.
ut in glo.q̄ dicit, qđ p̄ses de alia puincia p̄t dari in subsidiū, qn̄
in sua nō sunt idonei.Istā gl.n̄ puto verā p l.istā,& l.fi.ff.de iurisd.
om.iudi.l.nec diuus.h.d.Sed ꝙ primo dādi sunt, q in ciuitate pu
pilli oriuntur,& ibi non reptis idoneis, dādi sunt de alia ciuita-
2 te posita in puincia p̄sidi subiecta,& sic nō ex̄ puinciā.†Op.3.đ
l.q̄ro,ff.de test.tu.dicit gl.aliud in testārio q̄ in datiuo. & p̄t esse
rō,qa datiuus dat a iudice in specta sui iurisdōne,sed testator uul
lā habet iurisdictionē,vn̄ tā alienigena quā ciuē p̄t dare,licèt,ut
sequit in gl.possit se excusare,ut ꝭ.de exc.tu.l.testō. Alii ut Cy.di
cunt, ꝙ testamentarius de alia ciuitate, q̄ sit testōr, vel pupillus
dari p̄t,ut ibi,dū tm̄ sit de eadē puincia, de qua testōr. Sed p̄ce-
3 dens magis placet,p rōnē quā sup. assignaui. Quęro pone ꝙ iu-
dex dedit non subditū:& ille gessit sponte,& sic sciēter:dicit gl.
qđ tenet actione neg.gest.ut sup.l.pxi.quod est uerū si aliter de
creto non ꝯsensisset.Sin aūt decreto ꝯsensisset,tunc iurisdictio
nem iudicis in se progasset,ut ff.de iu.om.iu.l.est receptū. & in.
de episc.aud.l.q ex consensu. & tunc teneret datio & teneretur
actione tutelę.& ita no.in l.diuus.ff.de tut.& cur.da.ab his.

SVMMARIVM.

1 *Magistratus per se tutores dare non potest.*

LEX VI.

Quod dicis. Matre negligēte filii tutorem petere, alii
ad petendum admittuntur, & potest p̄-
ses,tam per se,quam per magistratum eis tutorem dare. h.d. Et
infra quantum tempus dicetur negligere dicetur inf. de legit.
hęre.l.sciant.& hoc in petendo alios dari.Sed in suspiciendo per
2 se ipsam,dicam inf.titu.1.aut sacramentum. † Not. quod magi-
stratus per se non possunt tutores dare,ut hic. ff.eod. l.diuus. in
fin.sed mediante iussu pręsidis possunt, ut hic in fine. Item not.
quod ista litera dicit in princip. quia per ipsam, dicit Bartol.in l.
tutor si petitus.ff.de rut.& cur.da.ab his, ꝙ ille qui petit tutorē
dari pupillo, ubi mater, uel auia existit,debet iudici illius negli-
gentiam

gentiā allegare,aliās dicit decretū nullū esse p dictā.l.tutor si pe
2 titus.& dicā latius.ꝭ.ti.1.aut.matri.in ulti.qōne.†Contra ultimū
oppo.gl.de l.nec mādāte.ff.eod.sol.ut in ea.Cōtra primū qđ ma
gistratus p se possit op.glo.de §.pen.inst.de attil.tu.Sol.qđ ius si
uetus,est hodie innouatū p.§.illū,ut magistratus cū epo possit,
patrimoniū pupilli non excedat quingentos aureos,ut ibi Bart,

LEX VII.

In seruili. Seruus non pōt dari a iudice tutor, uel cura-
tor,hoc dicit.A testatoř sic cū libertate, & si
ne,qa semper libertas intelligit,ei relicta,ut ꝭ.de nec.ser. hęr.in
stit.l.qdā,circa princi.& institu. qui te.da.pos.§.j.ubi autem da-
tus a iudice administrat,dominus tenetur utili actione pro tu-
telæ de peculio.ut ff.de eo qui pro tu.l.i.§.proinde.

LEX VIII.

Creditorem. Iure isto creditor pōt esse tutor debi-
toris,& sibi soluere tutela durāte.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Creditor,uel debitor minoris,non potest esse eius curator. & nume. sequen.*
7 *Filius quo casu possit dari curator patri.*
8 *Curator minoris,an possit esse qui cum eo res habet communes.*
9 *Creditor,uel debitor pupilli,an possit ei tutor dari.& num.seq.*
14 *Tutor quando ab actione per sententiam,uel ipso cadere ditatur.*
15 *Maior qui debitum soluit a quo liberatur, an repetere possit.*
16 *Legitimo a tutela ob debitum repulso,an perueniatur ad legitimum sequentē.*

AVTHENTICA.

1
a **Minoris.** †a creditor,uel debitor minoris,nō dēt eius cu
rā suscipere,& si suscipiat,& taceat,creditor a-
ctionē pdit,si debitor taceat,solutione interim facta, nō iuuat.
& si post administrationē susceptā,creditor vel debitor eius ef
ficiat curator ei adiūgit.& si cessionē aliq̄ ꝯ minorē recepit,illa
2 vti nō poterit,sed minoris lucro cedit.h.d.†Vltra dicta ī summa
rio not.ꝙ sine curatore adiūcto, prior nō administrat.& sic qn̄
alter nō adiūgit,pp suspicionē prioris, ābo nō hn̄t administra-
tionē in solidū.secus qn̄ plures dant ab initio,ut l.decreto.§.fi.ff.
de admi.tu.Itē no.ibi vim,qđ legitime factū,ex superueniēte ca-
su,nō retractatur.Seu,qđ res ueniēs ad casum a quo nō pōt inci
pere non uitiat.Contra,qđ gl.de l.qa in eū casū. ff.ad l.aquil.sol.
qđ hęc l.ultra pcedit ꝯfirmādo.ibi simpliciter phibet,& de hac
materia brocardica dic,ut p Dy.ī c.actū legitime, de reg.iu.li.6.
Et s̄.de ꝯhen.emp.l.si Gaudētius.Itē no.ꝙ hic uariatur de credu
litate,sed tm̄ iuramentū est de veritate,ut l.testiū.s̄.de testi.Item
collige hic in fi,arg.qđ curę sunt legitimę, sicut, & tutelę. circa
3 qđ dic,ut dixi in l.nemo.s̄.de legi.tu. † Quęro.1.q̄ pōt esse ratio
huius dispositionis noue? rn̄. qa isti administratores hn̄t pęnes
se oīa instra,res,& bona ipsorū minorum.unde facile possent ꝯ
minores machinari,& eorum instrumenta crediti, & debiti so
lutionem probantia intercipere. his autem machinationibus
4 imperator,per præsentem sanctionem uoluit occurrere.†Quæ
ro. ii. an hæc authen. locum habeat in debitore cuiuscunque
quantitatis? respondet glos.quod non,sed demum si in magna,
non si in modica quantitate sit debitor. arg.ff.de excu.tu.l.non
tantum. in prin. & de uen.inspi.l.j. in fin.& ff.de legi.tu.l.legiti
mos.Sed q̄ dicat modica,nō declarat ista glos.sed ī corpore vn-
de sumit dicit,qđ relinqt in iudicis arbitrio. ad,qđ facit ff. de iu
di.l.sed si susceperit.§.j.& qđ not.inf.unde uir,& uxor.aut.p̄te-
rea.§.fi.cum l.seq.& ff.de iure do.l.quæro.& ita tenēt omnes,qđ
5 intelligo,ut dicā.ꝭ.in xvi.q.†Quęro.3.quid in matre,& auia debi
trice,uel creditrice.dicit gl.ꝙ hęc aut.in eis locum non habet.
6 ut ꝭ.ti.j.aut.ad hæc.†Quæro.iiii.qd in patre,& auo paterno, uel
materno?glos.hic nō tāgit.sed in aut.ut sine phibi.matres de-
bi.& credi.& in aut.ad hæc,inf.tit.1.tenet, qđ idē, ratione affe-
7 ctionis, quæ suspicionē tollit.& ita etiā tenēt docto.†Quæro,
qd in filio,qui pōt dari curator patri mēte capto,uel furioso,ut
ff.de tu.& cura.da.ab his.l.is q, in prin.ēt si sit in eius potestate.
secūdū glos.ibi positā,qđ not.& licet gloss.nihil allegaret tamē
mihi uidet hoc pbari.in l.furiosæ.ff.de cur.fu.sed,an si sit debi-
tor,uel creditor patris,locū habebit hæc aut.& uidetur, qđ sic,
qa de eo nō reperitur exceptio facta.nec obstare uidetur,qđ di
xi de patre,& auo,uel matre,& auia maior. n.ē affectio ascēdē
tiū in descēdētē,quā eꝯ,ut ff.qđ metus causa.l.isti quidem. Sed
Gul.de Cu.in l.cum eod.ff.de pact.tenet,quod possit. & sic hæc
auth.in eo locum non habeat.Nam licet non sit tanta affectio
filii ad patrem,sicut econtra,tamen alia ratione,cessat suspicio
fraudis,nam cum spes sit, ut bona patris deueniant in filiū, se-
cundum patris uotum,ut supra de inoffi.testa.l.nam si parenti
bus. & ff. unde. liberi.l.scripto.uidet ipse administrator p̄norū
bonorū.ar.ff.de lib.& posthu.l.in suis.& ff.pro hære.l. nihil.hoc
mihi placet,si filius sit unicus.Sed si sint plures,ita, quod potest
esse suspicio,ne fratres fraudet:pōt dici, si omnes sunt idonei
omnes dentur,& fraudis suspicio cessabit,si ille solus est idone⁹,
tunc dubito,& maxime propter ea quę dicam in sequēti qōne.
Quæro.vi.quid in fratre,& uidetur idē, quòd in matre & auia,
quia pariter ad illius successionem admittūtur.ut infra ad tert.
auth.defuncto.Contrariū determinat Guli.ibidem,quia nō est
par affectio inter fratres, vti inter ascēdētes,& descēdētes: imo
inter eos multoties est inuidia magna, vt ꝭ.de bon.q̄ lib.l.cum o-
portet.§.i.& ꝭ.de colla.l.illud.§.fi,& ff.de leg.2.l.cū pater. §. eui-
ctis, & specialiter inducit, quia honor & priuilegiū qđ lex con-
cedit parentibus,non debetur fratribus,vt eleganter dicit text.
vt ff.de leg.præstan.l.3.§.i. Nunc ad glo.reuertens quæro.vii.iste
tex.prima facie loquitur de debitore,vel creditore personali a-
b ctione.b Sed qd si alter alterius rē possidet. & sic alter alteri tē-
netur rei vendicatione. Arguit glo.ꝙ non prohibeat:qa pprie
alter alterius creditor non dr.vt insti.de actio. §.j. Contrariū tm̄
determinare vr̄,s̄m quosdam, quod posset subtrahere instra ad
pupillum pertinētia,& sic se habet locum ratio, quā in j.q.dixi.
& hæc uera per tex. istum in tertia parte disiunctiuæ, ibi,aut, q̄
res minoris tenet,ex quo colligitur quod non tantū si iure per
sonali,sed etiam in iure reali contentio esse potest, locum hēt l.
8 ista, & ita cōiter tenetur, † Quæro.viii.quid si cum minore hēt
c res communes,c arguit glo.ꝙ non prohibeatur.ff.de excu.tuto.
l.quod res.Contrarium determinat per hanc aut. Sed attende,
quia ꝯtrarium dicit,in d.l.quod res. sed multi sequuntur istā gl.
quia ex cōione nascitur quidā,quasi cōtractus,qui producit ob-
ligationē,& actionem;cōi diuidundo,merito pōt dici, debitor
& creditor.Sed Bar.hic distinguit. Aut cōio est in cōtrouersia,
& tunc prohibetur,ne minoris iura subtrahantur, aut non est
in controuersia,& tunc,aut est cōio iurium,& actionum,ut hę
reditas, uel alicuius alterius rei pp quā debeant fieri imputatio
nes,& reputationes,tunc etiam non possit, pp eandem rōnem.
Aut est cōio certę, & singularis rei:puta fundi: & tunc nō pro-
hibetur,cuiusuis æstimationis sit fundus: qa obligatio resultās
ex cōione,licèt sit res multæ æstimationis,tm̄ censetur modicæ
rei,cū non teneatur,nisi diuidere.facit ꝙ no.s̄.eo.di. l.pe. & ita
dixit hic Bar. Adijciens qđ iudicis arbitrio relinquendū erat, q
consideraret pp fructus, & expēsas vtrum dicta cōia inducerēt
magnū debitum, vel nō,per ea quę dixi,in 2.q.Sed hoc vltimum
de fructib.non placet:qa tūc debitū efficeretur ex postfacto. &
sic solū curator debet adiungi, non autem prohiberi,ut hic ī ij.
rn̄. Quæro.ix. quid si sit debitum naturaliter tm̄?arguit gl. ꝙ nō
possit;quia licèt exigi tale debitum non possit: tm̄ deduci pōt, ut
ff.de neg.ge.l.at qui natura.Sed postea determinat in ꝯrium:qa
creditor non dr.ut ff.de uerb.sig.l.creditor. Ad id quod de dedu
ctione dixit,rn̄det.qđ hoc casu deduci nō pōt,ut l.is qui,in prin.
ff.ce pe.hære.Ia.de Ra.& Cy.tenent primam partem, qa licèt de
duci non possit;tm̄ solui poterit,& inhibetur repetitio, & indu-
catur ꝯpensatio,ut ff.de ꝯpen. l. ēt, & sic de facili ipse subtrahe-
ret instra minori,ne illud pbare posset.Bar.dicit hic consideran-
dum esse,pro quanto,tale debitum vendi posset,habita rōne di-
ctæ spei. & sic tunc pro modico censebitur paruum debitū, &
nō impedietur,si pro magno precio,censebit magnū debitū,&
tunc impedietur,ut in ij.q.dixi.Ista mihi uř una pernitiosa subti
litas,nec vera:qa sequeretur ꝙ debitor minoris,utroq; iure,qui
inops eēt, posset tutor esse, quia spes exactionis modico uendi
posset.Si bene pōdero Ia.de Ra.loquitur, qn̄ ipse est debitor mi
noris,quo casu est timor subtractionis instrumentorū,& sic tol
leretur minori in effectu ius cōpēsandi.Gl.vero vř loqui,qn̄ mi-
nor esset illius debitor.quo casu ille nō pōt compensare,nec de
ducere,nec est timor alicuius subtractionis instrumētorum. &
ita ꝯcor.opi. Quæro tex.iste loquitur de curatore,quid de tuto.
dicit gl.qđ idem,quia eadem est ratio,& colligitur ex ꝯcordan-
tijs,vn̄ sumitur.§.sed & si quis,& in auth.ut matres debitrices.§.
9 sed & si quis,& ita dn̄t omnes. † Quæro tunc.xj.an habeat locū
in omni tutela?quidā quod sic: quia uerba sunt generalia. Alij
excipiunt testamentarium,quia eius fides approbata est a testa-
tore,quod nō est ī legitimo & datiuo.Alii vt Mar.nō solū testa-
mētarium excipiebāt,sed ēt datiuum, qn̄ ex inquisitione est da
tus, qa & eius fides est approbata per iudicem, ut insti. de satis.
tu.§.2.& sic in solis legitimis,& datiuis sine inquisitione, hēt lo-
cū hæc auth.Alij ut Accur.tenent primā, ut nullus excipiat, tū
quia gn̄aliter loqtur, tum qa solū mater,& auia excipit.Et ad il-
lud qđ de fide approbata dr,responde verum esse,quantū ad sa-
tisdationem vitandā:non quantum ad ea quę hic continentur.
Quid dicemus?sciendum qđ Azo variauit.nam cum ista gl. te-
net in corpore,unde hæc aut.sumit.& in summa illius tituli.Sed.
in l.pater.ff.de procu. & in summa huius titu. tenet quòd testa-
d mentarius excipiatur.Gul.autem de cu. dī l.cum eo.ff.de pac.di-
stinguit in testamentario:qa aut testator sciebat eū esse debito
rem,uel creditorem,& tunc tutor eē pōt.aut ignorabat, & tūc
eē nō pōt. rō est,qa primo casu eius fides est appbata a testato-
re,igř admittat ubi aliàs nō admitteretur,ut l.tres tutores.§.fin.
ad fi.

ADDITIONES.

a Minoris.Sed quid in creditore hæreditario,an prohibitus sit curator hæredi
tarius esse?rn̄de ꝙ nō.tex.est sing.ī l.debitor,in prin.ff.đ ne.ge. ibi,nō tm̄ erat
creditor,licet ex cōtractu p̄cedēti inter viuos. vide tex.in l.2.ff.de cu.bo. dā.
b Personali actione. An autem hæc auth. locum habeat in debitore obligato,
reali,sicut personali,uide Bal.in consi.suo.258.3.lib. quæ dicit,quod non.
c Communes. Vide per Bald. hic. in fi.
d Gul.autem de cug.Tu.vide ī ista materia latius Old.distinguentē, in l.post le
gatū.§.amittere,& ibi Bar.qui eū imitatur,& sequitur.ff.de his qui. vt indig.

ad fi.ff.de admi.tu. Facit in simili.s̄.de inter.ma.l.si patris,in fi.&
ff.de ri.nup.l.tutor.Et alibi dicitur,ꝙ volūtas testatoris,tollit su
spicionē fraudis,ut ff.si quis omis.causa.test. l.q aūt, circa prin.
Cōfirmatur ex eo,quia fortior est ratio, in casu isto,in testamē
tario, qñ testator sciuit,q̃ in matre,& auia quas.l.admittit, vt j.
tit.j.auth.ab hac.qđ patet,quia lex magis confidit de testamēta
rijs,pp volūtatem testatoris, q̃ de legitimis, ideo testamētarius
pfertur legitimis,& ipsi matri,& auiæ,vt j.tit.j. auth. matri, &
auiæ.Nec ob.ꝙ gl.dicit,ꝙ eadē rōne dēt excipi datus cū inqsi-
tione,qa paternū testamētariū plus operatur q̃ iudicis, ut l.tres
tutores.§.fin.& qa iudex phibetur a lege illum dare, pater aūt
nō,hæc verba in effectu posuit postea Cy.in lec.sua ī additione
noua.ista uerba sequitur hic Bart. Sed attēde vltra,qualiter scie
mus,an testator tpe quo tutorem dedit,sciuerit illū esse debito
rē,vel creditorem,& quidam forsan dicerent, ꝙ si per eū non
fuit debitū ɔ̄ctū,præsumit ignorantia,ut l.verius. ff.de prob. Si
per eū,psumit sciētia qa ī facto suo nō tollerat ignorantia.l.fi.
ff.pro suo,Sed si uerba Guil,nō habeo corrupta in d.l. cū in eo,
ipse vult ꝙ ex uerbis testamenti colligat,ꝙ ipse sciuerit, ut sic,
dispensare cōtra hāc auth.uideat,ut qa dicat,nō obstāte,ꝙ ipse
sit debitor,uel creditor meus,qa de facili talia tradūt obliuio-
ni. & maxime dū mortis cogitatione qs turbat,ut j.q testa.fa-
ce.pos.l.hac cōsultissima.§.& cū humana. Itē quia sufficit nō in
certos esse,an fuerit oblitus,vel non, ut in simili dicitur ī auth.
de trien.& semi.§.illud.Hęc opinio mihi uera uidet. qa hæc est
quedā quasi dispensatio,contra hanc auth. Et dispēsationes cō
tra iura,debent apparere,saltem ex certa sciētia factę. ut patet
10 ex nō.per glo.& doc.in l.fin.s̄.de diuer.rescrip † Quæro.xij.tex.
a iste dicit qđ a curatione prohibentur. quæro an ipso iure,a ita
ꝙ nullo modo possit tutor esse,an uero possit, sed debitū per-
dat,Glo,hic dubitat,sed finaliter dicit,ꝙ si scitur a pricipio,reij
citur,si nescit a principio tutor est, sed pdit debitū, & ista fuit
opin.Azo.Sed Hug.dicit ꝙ isto secūdo casu.quo debitum per-
dit,nō propterea tutor est.ita refert Accur.in l.propter litē.ff.
de excu.tu,& in l.pater,in prin. ff. de pecu. licet ibi nullam opi.
approbet,tamē hic apbat opi.Azo.& eam tenuit Ray.& Bart.
tamē ut totū clarius pateat. Ego distinguo sic:aut tutor datus,
scit se debitorē,uel creditorem, & tunc si vult excusari,uel nō
admitti ad tutelam,ipse debet predicere, & hoc debet probare
uere,uel præsumptiue per instrumenta non abolita, vel saltē
p sacramētū.& hoc ne sola eius assertione excusetur,hoc patet
ī corpore.§.vt autem,& hic in uersi.hoc autē. facit in simili.ff.
de excu.tuto.l.athletę.§.hoc amplius.verū si iudex his nō obstā
tibus,eū tutorem dederit,nō credo,qđ debitum perdat ut hic,
& ibi a sensu contrario,Et quia hæc auth.punit eum in casu ta-
citurnitatis tantū,& penæ sunt restringendę,non extendēdę,
vt ff.de pen.l.interpretatione. Sed dubitari potest, an datio te-
neat in casu isto,& mihi uidetur dicendum,ꝙ si iudex eum det,
tanq̃ debitorem,uel creditorem allegatū,non habeat prodesse
alleganti,ꝙ datio teneat,quia exceptiones,ut friuolas reijcit,&
super eis inducat.Si autem eū dat, quia putat idoneum,q̃tum-
cūq; uere sit debitor,uel creditor,tunc nō possit,qa non habet
potestatem cōtra hanc.l.dispensandi,ut in pcedēti quæstione
dixi,als daretur iudici facultas,datiuum eum inquisitione sem
per admittendi cuius contrarium tenent doct. ut precedēti q̃-
stione dixi,quo posito,error erit expressus ī decreto:& sic erit
ipso iure nullū,ut l.tutor si petitus,& l.Seię.ff.de tut.& cur. da-
tis ab his & j.quādo prouo.nō est neces.l.2.Aut tutor datus nō
pdicit de debito,uel credito,& sic ob hoc se non excusat.& tūc
ab actione cadit,uel solutionibus non utetur,ut hic in uer.hoc
autem.& in corpore.Sed dubium est, an interim sit tutor, uel
curator,glossa hic approbans opinio.Azo.dicit,quod sic,quod
sequitur Ray.quia tex.iste nō procedit, ultra anullando, ɔ̄ fa-
ctum,sed solum penam debiti imponēdo, igitur factum tenet
quia sumus in materia a iure permissa, ut in simili in l. consulta
diu alia.inf.de testamen.facit qđ in materia scripsi,in l.non du-
biū.s̄.de leg.Itē probat ipse,ꝙ statim pdat debitū,ergo tanq̃ nō
creditor,pōt esse tutor.& ita pertransit Barto.Et addo tertiam
rōnem,qa tex.iste dicit,ꝙ nō utetur solutionibus factis, tpe cu
rationis,& sic supponit curationē tenere alias tps nō haberet.
Itē.4 propter autoritatem rei iudicatæ,seu propter fauorē de-
creti,in quo error non est expressus.Item propter ualiditatem
contractuū forte interim initorū cū pupillo, eius autoritate.
arg.l.Barbarius.ff.de offi.preti.& l.si arbiter, j. de sen. licet autē
dicā,donationem ipso iure tenere,tamen quia sciuit,a princ.se
debitorem, uel creditorem esse,& tacuit,puto si iudici uidebit
eū ut suspectū remoueri posse,& istud mihi vr probari ī corpo-
re,in uer.sed & si quis.uel saltē curatorem ei adiūgi. & hoc qñ
ab initio sciuit.si autē ab initio ignorauit,& postea ad eius no
titiā peruenit,& tūc dēt ipse ptestari de credito,uel debito, ne
ab eo cadat.Nec isto casu,puto eū remouendū,sed aliū associā-
dū,arg.in corpore,ver.sed & si qs.& hic ī ver.nā & aū.Paria eñ
sūt a prin.non esse,& postea superuenire,vel eē,& non apparere
vel ignorari,& postea ī lucē uenire,arg.ff.de arbi.l.nō distigue,
mus.§.cū qdā.& pbat,in fi.j.de fur.l.manifestissimi.§.si autē ne
scimus,hæc tene cordi,qa p hūc modū non reperies alibi tradi
ta.Quæro.13.circa fm respōsum huius authē. quid si efficiatur
creditor,uel debitor ex administratione tutelæ.dic,qđ hæc au-
then.locū nō habet,ut in gl.Quæro.14.ab extra,quid si ex testa
mento, puta patris pupilli,qui eum tutorem dedit in testamen
to. ei multū reliqt,dico,ꝙ hæc auth.locū non hēt,qa legatū dr
esse factum cā tutelæ suscipiendę,ut l.Nesēnius,ff.de exc.tu.eū
se.& sic non debet opari eius ɔ̄.ar.s̄.de iu.cal.l.2.ad fi.& s̄.de le-
gib.l.qđ fauore.Item ex certa sciā testator hoc facit, & sic hæc
auth.locū nō hēt,ut s̄.dixi.in xj.q.Curator ergo ei nullus debet
adiungi. Item quia pp tutelam susceptā,& sic habet locū,ꝙ in
præcedenti.q.dixi. Quæro,xv,quid si ab initio paratus est solue
re,vel debitū dimittere.gl.ponit duas opinio.cōiunge utranq;.
Aut se nō offert tutelæ & auditur:aut se offert; & tunc licet se
suspectū faciat,tñ si iudici sic uideat idone9,qđ illa suspicio ces
set admittat.arg.l.ex sñia.ff.de testa.tu.fm Ia.de Rauen.& Cyn.
11 †Quæro 16.si debitū erat annuumb dic,qđ si ex stipulatu,totū
b perdit,si ex legato,pro tpe præterito perdit,pro tpe futuro du-
bitatur.& dicunt quidam,ꝙ non,qa plura legata cēsent.& sic
pro futuris, nondū creditor est, ut l.senatus.§.fina.de donat.cā
mor.Sed quia hoc ultimū pendet a sequenti qōne,dic,vt statim
12 dicam.†Quæro igitur,quid si debitū est vnicū,sed conditiona-
le.dicit glo.idē,ꝙ in puro.& sic perdat spem eius. hoc tenet Cy.
& cōiter olim sequebāt doc. quia omni casu subest timor ma-
chinationis circa subtractionem iurium,& instrumentorum,
qđ uoluit euitare auth.ista,ut dixi in prima quæst.Sed Bar.& se
quaces dicunt,dubiū euentū æstimandū esse, ar.l.in quātitate.
§.magis.ff.ad l.fal.& si preciū,quod mulier habere posset,sit ma
gnū,tunc repellatur, nec illud perdet,ar.eorum,quę dixi,in pri-
13 ma quæstione.† Or attende, quantū ad perditionē, quia tacuit
debitum,& debitū,seu creditum,non predixit, non puto fien-
dam esse dr̄iam magni,uel parui, quia ipsi nō est commissa hæc
estimatio,uel dijudicatio,sed iudici,in cuius arbitrio residet,ipsi
autem est cōmissum, ut prædicat,ꝙ si non facit, cadit ab actio-
ne,quātūcunq; ergo sit illicite debet predicare,quia hæc litera
loquitur indistinctè,& pro hoc bene facit in simili.ff.de op.no.
nun.l. de pupillo.§.meminisse,uer,toties,& melius.ff.de publi.l.
interdum.§.diuus,secundum vnum intellectum, quātum vero
ad hoc, ut si prædixit, iudex debeat facere estimationem dubii
euentus,uel non,dubitari pōt.Tñ omnib.pōderatis,mihi videt
ꝙ in casu nostro,talis consideratio nō sit facienda, qa supposi-
to,ꝙ fieret,creditum remanet in sua forma,& euētus conditio
nis expectabit,qa eo eueniente,totum integraliter soluet.&de
præsenti subest timor machinationis prædictæ. Ideo concludo
cum gloss.eum admittendum non esse,si deductum in ɔ̄ctu,uel
quasi, sit magnæ quantitatis. Quæro.17.an indistincte iacturā
actionis patiatur.respondeo cum gl.ꝙ sic si sciuit a principio,
non aliter,argu.ff.si lib.inge.esse di.l.2.& j.de tab.l.generaliter.
li.x.Quæro.18.qd si sciuit ex postfacto.gl.ponit duas opi.Ego di
co sic,dum queritur,an teneantur denunciare.& dico,ꝙ sic.&
eo denunciante dico,qđ curator ei adiungit,si debitum sit ma
gnū,non aliàs.& sic isto casu non priuabit. Aut quærit, si non
denūciat,quid fiet.dico,qđ solum cadit a iure suo,qa non plus
debet puniri,quā si sciuisset a principio, quo casu non seruat,
14 ut dixi,in 12.q.†Quæro.19.ab extra,an tutor iste cadit ipso iure
ab actione, uel per sñiam.Et vr̄,ꝙ per sñiam,qa ista uerba ɔcer-
nunt futurū,& in corpore dicit,eum ab actione casurum,& sic
c per sñiam.c arg.eorum quæ not.de uerbo cadat,in l.si qs in tan
tā.j.unde vi.Sed puto,ꝙ ipso iure,arg.eius,ꝙ de cessione sibi fa-
ctā dr̄,ubi tex.tam hic quàm clarius in corpore vult,ꝙ ab ea ca-
dat,& ipso iure, quia nec cedens, nec ipse potest ea uti,& totū
lucro minoris cedit.Non ob.hoc uerbū sustineat, quod intelli-
git p præsentem sanctionem,& ipso iure,cū curā recipit. & ita
dico de illo verbo casurū,posito in corpore.Quæro, 20. hic dr
ius cessum pdit,& minor lucrat:an hoc pcedat,siue fiat cessio a
tutela,uel cura durāte,siue ea finita.Dicit gl. ꝙ etiā si ea finita
fiat,perditur ius cessum,qa potuit machinari,tutela durāte,& ī
eam absolutoriā occultare,ut ī corpore.§.ꝙ si quis. Nec ob.l.si
patris.s̄.de inter.matri.quia ibi cessat rō prohibitionis,hic non.
Quęro.21.an hæc auth.hēat locum in tutore administrāte, uel
non administrāte.gl.di.ꝙ in quolibet,qa quilibet tenet,ut l.qđ
15 si forte.§.j.ff.de sol.† Quero.22.pone,ꝙ maior soluit debitum,a
quo liberatus est,an repetere poterit.gl.in corpore.§.ꝙ si qs.te
net,ꝙ non repetit.arg.l.si penæ,& l. q exceptionē.ff.de condi.ī-
de.Sed la.bel.ibi tenet ɔtrā,quia ipso iure,& facto,illi cadunt ab
actione sua, & minor liberat ipso iure. & sic oīs ob tam ciuilis
q̃ naturalis, est ipso iure sublata, autoritate legis,ergo repetit,
ut j.eod.

ADDITIONES.

a An ipso iure. Adde vltra hic notata per Bar.nu.x.uer.quæro,an ipso iure,qđ no.idem Bar.in l.pater.in prin.& ibi etiam no.diffuse Bal.ff.de proc.& Bal. consi.258.uol.3.

b Annuum. Circa hoc,uide omnino Bar.l.inter stipulantem.§.sacram, de uerbor.obli.in pen.colum.

c Et sic per sñiam. Tu uide ad hoc propositū,quod notaui,in apost.ad istū post eum,in auth.decernimus,nu.1.in apost.in uer.ipso iure, C.de sacros.eccles.

j.e.ti.l.si nō fortē.§.idebiti.& §.adeo. Quæro.xxiii.an idē si in p
curatore,ut ei nō possit actio cedi ɔ̄. dñm, & dicit Cy. nō oīno
16 idem,qa l.nō cauet,& qa spāle est hic in minoribus †Quæro.24.
si legitimus,prohibet tutor esse ratione crediti,uel debiti; an p
ueniet ad sequentē legitimū.Dic aut debitū,vel causa repellens,
erat finiendum,inf.pubertatem;& tūc deueniet ad datiuū;aut.
j.pubertatē nō erat finiendum,et tūc locus erit legitimo.hęc p-
17 bant ex his q̃ dixi.s̄.de legi.tu.auth.sicut.† Quero.xxv.an hæc au-
th.hēat locū in curatore ad litē,vt debitor, vel creditor dari nō
possit?dico,ꝙ nō,sed tm̄ vniuersali;qa cessāt omnes rationes hu
ius auth.vt not.Spec.ī titu.đ curat.§.1.versic. Itē qđ est creditor.

LEX IX.

a Si sororis. a Habēti tutorē legitimū, nō dēt dari datiuus: nec datus tenet administrare .h.d.Quæri pōt, qđ si legitim9 sit inhabilis a principio,vel efficiat ex post facto, an locus sit datiuo.& de his dic, vt dixi.s̄.de legi tu.auth.sicut. Saly.

ADDITIO.

a Si sororis. Limita,vt per Bal.in l.1.supra,de test.tu.& in l.3.& ibi Bal.supra,de confirma.tu.quod secus est in tutore inutiliter dato,& confirmato.

SVMMARIVM.

1 *Curatori absenti alius non adiungitur nec substituitur.*

LEX X.

a
1 Curatorem. a † Propter absentiam curatoris, alius nō adiūgit,nec substituitur: nisi illo remoto
& curator añ ei9 absētiā dēt actorē ɔstituere,ne dānū incurrat,
h.d.Opp.de l.vētri.§.1.ff.de tut.& cura.da.ab his.Sol.qđ dari pt,
vt ibi: sed cā cognita,vt hic.Opp.ꝙ nec cā cognita dari possit,vt l.
cū in iure.s̄.q pe.tu.Sol.ibi in tutore,hic in curatore.Sūt aūt in
ter istos multę differētię,q̃ no.p glī d.l.vētri.§.1.Quero,an ꝙ hic
dr̄.ī fi.pcedat ī absente,et ex volūtaria causa,dic,qđ sic, ut in glo.

ADDITIO.

a Curatorem. Limitabis in curatore ad lites; quia ante litem contestatam,alter semper potest adiungi,vt no.in l.qui cum procuratore.§.1.ff.de procura.

LEX XI.

In vniuersis. Minor non hēt legitimam psonam standi in iudicio, ideo ei debet dari curator generalis,vel ad litem.hoc dicit.Saly.

LEX XII.

Curator. Curator generalis, non potest deserere litem, inchoatam,nec administrationem generalem propter specialem.h.d.

LEX XIII.

Ne magistratum. Principis colonus,nec alius priuilegiatus,debet tutor dari. h.d. Quero,qđ de colono fiscali,ut in gl.Quæro in casu isto,an datio teneat ipso iure.& dico, quod non tenaet, etiam si iste consentiat,ut in gl.Quæro quid de seruis,& non de municipalibus.dic, quod dari a iudice non possunt, sed a testatore sic,secundū glo. vel de non municipalibus dic,ut dixi.s̄.qui da.tu.pos.l.neque.

Quando mulier tutelæ officio fungi potest. Rub.

Quia mulier qñq; pt fungi officio tutelæ igit ponit hæc ru. Et aduerte ꝙ licet aduerbiū,qñ,pprie sit aduerbū tpis, fm grammaticos,& pba.j.qñ dies leg.ce.in rub.& in l.1.inf. uñ ui. l. si qñ.tñ hic nō est aduerbiū tpis,sed casus:& dēt exponi qñ.i.in quib. casib. sic j.qñ ei.act.cri.præ.in rubro,& nigro. fm,patruum meum.

LEX PRIMA.

Tutelam. Mulier de iure cōi non pōt tutelæ officio fungi.h.d.No.ꝙ tutela est virile officiū, non femineū.Opp.de l.fi.ff.de ri.nup.so.vt in gl.Opp.de l.qui aliena.§.quā quā.ff.de ne.ge.Sol.vt in gl.Opp.de auth.matri,inf.eo.Solu.illud de iure nouo in matre & auia.

SVMMARIVM.

1 *Mater an possit officio tutelæ fungi & nu.3.*
2 *Bona secundi mariti pupillo obligantur.*

LEX II.

1 Matres. †mater ætate maior ad tutelā filij,iure isto non poterat peruenire existente testamentario, vel
legitimo,& eis deficiētib.si uolebat hoc impetrare,dēbat iurare
quod ad secūdas nō transiret nuptias: & si postea secūdas ineat
nuptias,bona huius scđi mariti obligant filiis,p administrōne tu
telari. & qñ mater secūdas præelegit nuptias de alio tutore p iu
a dicem filiis debet puidere a hoc dicit. Et primo dictū in matrib,
volentibus.Secundo limitatio de eis non cogendis.Tertio reme
diū,si ueniatur ɔ iuramentū ab eis præstium.Quarto declaratio
primi dicti . Quinto prouidet pupillis matrib. eorū tutelā reni-
tētibus,secūda ibi sanet:tertia ibi,sed ne.quarta ibi,hic illud.quin
ta ibi qđ si femine.No.primo ex principio hui9 l.qđ de mr̄e nō p
uidetur, qñ pr̄ mariti ei9 extat.Secūdo,qđ testārius,& legitimus
eā excludit.Item legitimus non dr̄ esse,cū est excusatus,vel,vt su
spectus remotus, vel qñ corpori, vel aī valitudine est tentus, qđ
rebus suis superesse nō pt.Et sic not.differentiam inter infirmi-
tatē corporis,& animi.Est.n.infirmitas animi tm̄ in mētecapto,
corporis vero in febricitāte tm̄,vtriusque in furioso, uel in labo
rante in extremis vt inf.de testa.l.iubemus,& q testa.face.po.l.fu
2 riosum. † Item no. ex ver. sed ne.quod bona secundi mariti sunt
obligata pupillo,quod intellige nisi iā petitis tutoribus & reddi-
ta ratione fm matrimoniū sit cōtractū,vt in auth.de nup.§.fin-
aūt tutelā,& s̄.de secū.nup.auth.eisdē,in fi.Gl.si.opp.de auth.hic
3 positis.dic,vt in ea,& latius in eis.dicā.† Quero a quo matres istę
postulāt,dic a principe,ut in prima glo.Sed alii dicunt,illud uerū
de iure fforū.sed de iure isto,dicūt,qđ a solo iudice per hanc.l.&
l.fi.j.e.Sed quicquid sit,nō est necesse hodie hoc postulare,vt in
auth.matri quæ sequitur.Quæro vbi iurauit,& a quo confirma-
tur?Respondeo,vt in gl.2.& 3.ar.s̄.de his qui veni.æta l. 2.

ADDITIO.

a Prouideri. Adde.d.Soci.cōs.20. inci.visis actis,& productis.vers.quinimo.etiā, cum ver.seq.in 1.par.char.25.an autem hæc.l.& §.si autem tutela,in aut. de nu.habeat locum in matre si non erat tutrix,sed simpliciter administratrix,vt de Bal.in l.cum oportet §.fi.j.de bo. quæ lib. Et ad superius dicta adde etiam præfatum do.Soc.cōs.axc.incip.diligenter puncti narratione,ver. confirmatur hoc,circa medium,in 2.parte char.3.

SVMMARIVM.

1 *Mater filiorum & auiæ nepotum,tutrices,an possint esse, & nu. 2.*
3 *Renunciatio velleiani,quid operetur.*
4 *Mater legitimis præfertur tutela.*
5 *Mater,an præferatur auo paterno in tutela,& an auo materno.& nu.6.*
7 *Pater pupilli,an preponatur auiæ in tutela.*
8 *Auus paternus,auiæ maternæ, & auus maternus, auię maternæ in tutela an præponatur,& nu.seq.*
12 *Tutela matris,vel auiæ,an sit legitima,vel datiua.*
13 *Mater per iudicem confirmata cæteris solennitatibus omissis,an dicatur tutrix & num.seq.*
17 *Mater,vt sit tutrix legitima, an debeat omnia bona sua obligare.*
18 *Mater cum extraneo testamentario data tutrix,an repellatur, & si sola data sit an egeat confirmatione.& nu. 19.*
19 *Iudex,an possit pupillo extraneum tutorem dare matre inscia.*

AVTHENTICA.

a Matri,& auię. a Hæc auth.sumpta est ex auth. de hære.ab intest. §. ex his col.9.secundum mo-
dum meum diuiditur in quatuor partes, quia primo matris, &
auiæ permissio.secundo limitatio vna in modo.tertio, alia in p-
sonis.quarto aliorū interdictio.secunda ibi, si intra.tertia ibi,so-
b lis.quarta ibi,propter eas. Casus. Mater,& auia b renuncians in-
ter acta,nuptiis,& velleiano,non extantib.testamentarijs,prefer
tur legitimis,& datiuis,feminis alijs interdictis.h.d.Supple tex.ibi
nuptias.alias hęc renunciatio nuptiarum non tantum in matre,
sed ēt in auia dēt interuenire,vt clarius patet ī corpore.Ibi renū-
ciauit subaudi,& oī alij legū auxilio,ut in gl. Et cū expressa hypo
theca bonorū,vt in auth.vt sine phi.ma.de.& cre.§.qa vero,col-
la.7.& j.eo.l.fi.& hoc nisi sit tutrix testamentaria,vt dicā,in 8. q.
Ibi legitimus.sed nō oībus,vt patet in corpore vnde sumitur, &
1 dicetur.j.† No.quod mater filiorum,& auia nepotum, possunt
esse tutrices,& sic voluntariæ,non inuitæ, vt s̄. in l. proxi. & hic
in versi.permittimus.Sol.quod vtraque earum debet renuncia-
re nuptijs,& velleiano,& alijs pro ea facientibus. Tertio,ꝙ testa
mentarij eis præferuntur.Ex quo no.4.quod voluntas paterna,
affectioni maternæ præfertur.Sol.quod legitimi transuersales,
ex cognatione per matrem,& auiam excluduntur. Nam de his
debet intelligi tex.iste,vt patet clare in corpore. Sexto, quod da-
tiuus præfertur.Septimo,nota præter matrem,& auiam, omni-
bus mulieribus tutelam fore interdictam.& sic tutelam esse offi
cium uirile,& non muliebre,ut s̄.e.l.1.Oppo.1.ab extra de l.alie-
nam,s̄.de proc.Sol. hic speciale matris, & filiorum fauore.Opp.
quod ei non permittatur, nisi impetret a principe, uel a iudice,
ut j.l.proxi.in prin.cum ibi not.Sol.quod hæc impetratio hodie
non est necessaria,ut hic,uel illa fm istam,& sic ibi de postulatæ
retractionis administratione loquitur.Oppo.3.quod legitimus
non præferatur,ut supra,l.proxi.uersi.his illud.Solu.quod hęc il-
2 lam corrigit,ut ibi nota.† Opp. 4.quod sola renunciatio uelleia-
ni,non sufficiat,ut infra,eod. l. fina. & in authen. ut prohi. ma.§.
quia uero. Solu. confitendo,ideo gloss.suppler, & omni alii le-
gum auxilio, & subaudi cum expressa hypotheca bonorum, ut
d.§.quia uero.& infra, ead. l.latius apparebit,in quęstio. Oppon.
v. quod ista renunciatio nuptiarum in hoc non ualeat, quia si
matrimonium postea contrahatur,ualebit.ut d.§.quia uero, in
fi.Sol.ꝙ licet ualeat,pęnam desertionis iuramenti non euitat,ut
ibi in auth.sequen.Opp.6.quod renunciatio in uelleiano sit fru
stratoria,quia beneficium uelleiani cōpetit.qñ mulier pro alio ī
tercedit,non quando pro se ut s̄.ad uelle.l.si mater.in prin.Solu,
quod ista renunciatio est inuenta pp̄ter casus euenturos, quib.
iuuari

ADDITIONES.

a Matri,& auiæ. Sed an hæc auth.locū habeat in proauia,dic,quod sic fm Bar.in l.cui eorū.§. affinitates. per illum tex.de postu.contrarium tñ tenet Ange.in l.Galus.§. institutus, de liber. & posthu.Et ibi uide late per Imo.post Ang.& vide Ange.in l.fœmin.ff.de regu.iur.& Bal.in l.si quis sub conditione de test. tu.Ang.& Bal.in d.l.cui eorum.& etiam ad ista, uide quod not.Bart. & quod per do.Alex.de Imol.habetur in l.liberorum in ulti.col. de verbo.signi.& vide,quod no.Bald.in l.1.de succes.edic.

b Mater & auia. Tu dic,quod ista auth.habet locum in matre,& auia natura. vt per gl.Bar.& doc.in prin.& latius per Bar.in l.si sub conditione.ff.de test.tu, & hic vide,quid in curatore spurij, & quid in matre spurij per Bald.

inuari possit,vt latius declarabitur ĩ.super gl.& in q.14.Opp.7.ꝙ
per hanc renunciationem,iudex absentibus,quærere nõ possit,
vt s̃.de pact.l.si actionem.& ff.e.ti.l.rescriptum.§.fi. ff. de confes.
l.certum.§.si quis absente.Sol.ꝙ hoc operatur autoritas iudicis
3 vt n gl † Expeditis hic paucis oppositionibus, venio ad quæstio
nes,& quia materia huius l.est quotidiana,& non ad plenum per
doct.clare tradita,ideo plene eius mãm,& maxime intellectum
huius auth. examinabo . Et primo circa verbũ matri,q̃ro de qua
matre hic loquatur, & dicit gl. ꝙ de legitima & naturali, vel de
naturali tantum,vt in auth.vt fine prohi.ma.§.j.in fi.& ĩ.eo. l. fi.
& intellige de naturali tantum, quæ legitima concubina fuit,
alias si more meretricio vixit, & filium vulgo quæsiuit, vel ex
damnato coitu,quid iuris sit,dicam,ĩ.eo.l.fi.vbi gl.tangit.Quero
2.quid si est pater,& mater pupilli,& intellige, emancipati, vel
aliter sui iuris effecti, puta morte aui in cuius potestate fuerat
retentus dum filium emancipauit auus, & dic glossa, ꝙ pater
præfertur,vt s̃.e.l.2. Confirmat ratione,quia tutor datus a patre
4 repellit matrem,vt hic,& ĩ.eo.l. fi. ergo fortius patre ipse. † Sed
Cy.dixit,quod iura illa modicum faciunt,quia hæc auth.innouat
iura antiqua, & matrem præfert legitimis, qui antiquitus eam
excludebãt,ideo dixit,ꝙ ambo simul cõcurrunt, quia & ambo,
simul ei succedunt, vt ĩ. ad tertul.auth. defuncto. & per conse-
quens ambobus, simul tutela defertur,vt auth. sicut.s̃. delegi.
tu. licet patri, vt magis idoneo in dubio esset committenda ad-
ministratio,vt ibi in 2.respo.& arg.s̃.e.l.j.& de confir.tuto.l.1. &
ff.de statu ho.l.in multis. Sed male dicit in eo, quod vtrique de-
ferri tutelam dicit,quia si bene ponderas,ista litera, & in corpo
re eo.matrem non admittit,nisi quando pater nõ extat, vt hoc
colligitur ex duob. videlicet, quod renunciatione nuptiarũ. itẽ
quia tutorem testamẽtarium præfert matri,quod fieri non pos-
set,nisi pater mortuus esset;quia ante testamentum vires nõ ha
bet,vt ĩ.de testa.l.omnium,& s̃.de sacros.ecc.l.j.patre igitur exi-
stente,non vocatur mater,sicut nec prius vocabatur,vt s̃.l.pxi.
in prin.pro hoc facit,quia si testamentarij præferuntur,propter
patris voluntatem,vt hic,& in corpore: multomagis pater ipse.
Nec ob.ꝙ pariter succedunt,quia tunc pariter succedentes pari-
ter ad tutelam admittuntur,quando pariter idonei,& habiles re
putantur.Sed mater non reputatur habilis,& idonea,existente
patre;tũ propter virilitatem officii,tum qa subiecta marito,non
debet ei coæquari.& hoc teneo,siue sit pater legitimus,& nãlis:
siue naturalis tantum: dummodo ex concubinatu legitimo . vt
vult etiam ista gl.relata ad præcedentia,& probatur ĩ.eo.l.fi.Sed
Bar.hic videtur sentire contra ex eo,quia ipsam solam succedere
dicit,vt instit.de succes.cogna.§.vulgo.Sed ibi in vulgo quæsitis,
qui patrem demonstrare non possunt,vt latius dicam. in l. fina.
5 † Quæro. 3. dixi patrem excludere matrem , sed an auus pater-
nus matrem pupilli excludat,vel econtra,& loquor,quando pu-
pillus non est in potestate aui.Nam si in eius potestate esset fru-
stra de eius tutela tractaremus,Et Bar. hic dixit,qđ gl. ista in ver.
secundum hoc,inquit,quod auus iste,matrem excludit, ipse re-
probat ex eo, ꝙ isti vocantur ad tutelam, sicut ad hæreditatem
vt in auth.sicut.s̃.de leg.tut.& corpore eo.Sed in hr̃ditate mater
præfertur auo.vt ĩ.ad tert.auth.defuncto,ergo & in tutela.Con-
firmo per istum tex.si qui matri legitimos postponit.vnde cæte
ros ab hac præpositione excludit,vt ĩ.de lege.fusi.l.vna,in fi.& ĩ.
de lati.libe.tollen.l.j.Confirmo etiam ratione absurdi euitandi,
quia si aliter dicat,sequeretur, ꝙ auus paternus matrem pupilli
repelleret,& tamen auiam,quæ est remotiori gradu,non repel-
let,vt ĩ.in alia quæstione patebit. Concludo igitur, quod mater
auum paternum repellit,& non contra. Sed nihilominus dico,
ꝙ gl.ista idem vult,& non econtra.& sic Bar. ei dedit prauum in
tellectum.Nam si ponderas gl.illa verba non profert, & sic esse
dicat. Sed reprobat dictum proximum præcedens quorundam
in auo,& auia,per deductionem ad absurdum. quod esset, quia
secundum eorum dictũ sequeretur,ꝙ si esset mr̃,& auus,præpo
neretur auus;quasi dicat,ꝙ non est dicendũ.& ideo illatiue dixit
6 f̃m hęc &c.& inf.in alia qõne,hoc latius declarabo.† Quęro.4.&
extra qd si est mater,& auus maternus.& ur̃ dicendum,ꝙ mater
ei præferat, vt de auo paterno pxime dixi, & per easdem rõnes.
In c̃riũ facit primo,qa iste auus maternus,nõ est de legitimis,vt
inst.de legi.agna.succe.in prin.& de legi. agna. tu. per totum.iõ
mater præfertur legitimis,ei non debet . Item quia lex erubescit
filiã preponere patri suo in administrãdo,vt inf.de bo.quæ libe.l.
fi.§.vbi autem, & §. filius aũt. Prima pars est uera per supradicta.
Non ob.qđ non sit legitimus : quia verum olim : hodie vero fa-
ctus est legitimus ex constitutione principis, qui eum vocat ad
tutelam,sicut ad hr̃ditatem:& sic hodie ẽt põt dici legitimus ex
mente gñali.l.j.2.tab.ar.l.ne luctũ.& ĩ.de cura.furio.& ipsa legi-
timis præfert,si hereditas p prius ei deferatur.ergo.&c.Non ob.
secundum,qa illud procedit,nisi per l.aliter prouidetur, vt hic,
vel illud in administratio.bonorum filij, quorum pater habet
vsumfructum,hic tertij,& ratione tutelæ,& officij publici. Viso
7 de matre nunc videamus de auia.† Et quæro.5.si est pater pupilli
& auia,an pater pupilli præferatur, & quidam forsan dicerẽt, ꝙ
glossa ista in versi.sed si erit.dicit, quod æqualiter admittuntur.
Sed veritas est, quod glo.dicedendo non dicit.Sed est secundum
inconueniens,& absurdum ad quod deducit quosdam de quib.
s̃. fecerat mentionem. Ideo dico , ꝙ gl.vult,ꝙ pr̃ preferat,& ita
est qõni respondendum.& ratio est clarissima,quia pater exclu-
dit patrem pupilli,q̃ est proximior, ergo fortius auiam , quæ est
remotiori gradu , & quia simul cum patre ad eius hæreditatem
8 non vocatur,& ita teneo,siue sit auia paterna,siue mr̃na.† Quæ
ro.6.qd si est auus pr̃nus,& auia materna. & dicit gl. ꝙ quidã dñt
a ambos pariter admittendos,a quia ambo pariter pupillo succede
rent,vt ĩ.ad ter.auth.defuncto.ergo & pariter ad tutelã vt sępius
allegata auth.sicut c̃.illos allegabat,ꝙ mr̃ p legitimos repellebat,
vt s̃.e.l.2.ergo,& auia p auũ pr̃num;q̃ de legitimis est,f̃m l.12 .ta.
Sed isti rñdebant, qa licet mater repellebatur per legitimos, tñ
de auia olim,lege non cauebat;quasi velint dicere, ꝙ hæc auth.
quæ lĩos postponit,debet intelligi in mr̃e quib.præferebat, nõ
in auia,in qua nihil cauebat. Sed gl. statim in ver. f̃m hęc,repro-
bat istos per deductionẽ ad duo absurda.Primũ est, qa f̃m eorũ
dictũ sequeret,ꝙ si essent mater , & auus. pponeretur auus ma-
tri,vt olim,quod est falsum,qa ipse præfert in hæreditate.& ẽt le-
gitimis in tutela,vt hic,& latius dixi in 3.q.Scd̃m absurdum est,
quia sequeret , ꝙ si esset pater , & auia, simul admitterentur,qa
f̃m eos pr̃ admittit, vt legitimus , nec de auia repellẽda p legiti-
mum cauetur,ergo cum legitimo,& sic cum patre admittatur,
qđ vult dicere gl.est absurdissimũ,& bene rõnib.quas dixi. s̃.in
v.q.Et sic uult c̃cludere,ꝙ auia pr̃na,p auum paternum, vt p su-
periorem legitimũ,excludat. & qđ iste tex. legitimos postponit
dicit gl.intellige de transuersalibus.nam ascendẽtes admittunt,
ut olim.Vult ergo gl.ꝙ auus pr̃nus ut tutor legitimus,auiam pa
ternam repellat & istud tenendum.Rationes motiuæ sunt istæ,
qa sicut mater non concurrit cum patre, quia de matre non est
prouisum existente patre,ut dixi in 2.q.ita,& de auia paterna nõ
est prouisum,existẽte,auo paterno.& hoc probat hic, & in cor-
pore eo.clarius.Nam tex.isti volunt,ꝙ sicut mater,ita & auia re
nũcient nuptijs futuris,sicut ergo de matre vidua loquit,ita auia
viduata ex auo paterno.Et confirmatur hæc interpretatio, quia
de matre ita erat cautũ,& prouisum.ut s̃.eo.l.2. in prin.ergo, &
ita in auia intelligendũ est,qa de matre ad auiã,fit extensio. igit
in eo casu,ut l.sed si manente.ff.de præca.& quia l. interpretans
statuta locũ hr̃e in auia,dẽt intelligi eo casu, quo lex interpreta.
ut in auth.de fil.an.do.instrumẽta na.iuxta finẽ.Itẽ qa de augmẽ
to idẽ est iudicandũ,qđ de aucto. & limitationes factæ in aucto.
intelliguntur repetitę in augmento,ut ff.de arb.l.Labeo. & ff.de
iu.do.l.inter.§.cũ inter,in fi.sup. de iu.do.l.ẽt. & fuerunt forsan,
hæc statuta,ne vxor subiecta viro coęquetur ei in tutela.Cõclu-
do igitur hunc auũ pr̃nũ præferri auiæ paternæ,& hoc si ipse in
habilis,& idoneus,vt in matre dicitur.s̃.e.l.2.& est ratio,quia pa-
ria sunt non esse, vel minus idoneum esse, vt ff.quod cuiusq. vni.
9 no.l.j.§. & quidem, & s̃. de legi. tut. l.fi.† Septimo quæro,quid si
est auus maternus,& auia materna,& dubium orit,qa auus iste
non est ex lege.xii.tab.tutor legitimus,vt dixi,in 4.qõ.in prin.ho-
die vero sic,ex constitutione principis,ut ibi dixi, & sic auia,de-
bet præferri,ut hic.in ver.legitimis. Sed in c̃rium est veritas, qa
de ista auia non fuit cogitatũ sicut nec de matre, qñ pr̃ extat. &
hoc ne coęquet viro cui ẽ subiecta, & p rõnes aliãs , quas in pce.
q.dixi.Nec ob.hæc auth.in versi.ltimis,qa de legitimis aliis extra
maritum loqtur,qa marito existente , idoneo, ipsa nõ admittit.
10 † Octauo q̃ro,qd si est auus pr̃nus,& auia materna,dubiũ in sur-
git ex eo, qa olim auus iste paternus, vt legitimus excludebat.
auiã mr̃nã,vt s̃.e.l.2.Sed dicendũ est,ꝙ hæc auia volens,simul cũ
hoc auo pr̃no,admittat,qa simul ad hæreditatem cũ illo admitta
tur,& cesset illa ratio,quia non coequat marito , qa de uiduata,
loqmur de qua p hãc auth.prouidet.Et isto casu pñt sustineri illi
antiq glossatores,qui dixerunt auũ,& auiam,simul concurrere.
11 † Ex prædictis patet, qđ non omnes legitimi postponuntur ma-
tri,& auię,ideo minus generaliter translator huius authen.locu
tus fuit cum text.in corpore pro indubitato ponat, ꝙ omnes ex
latere cognatos excludat,de alijs uero omittit. Non obst. quod
tex.hic,& in corpore,solos testamentarios pręponit,quia nõ se-
quitur hunc prefert,ergo alios postponit , quia pñt concurrere,
vel aliter , ibi de testamentarijs , & linea transuersali cognato-
rum de quibus prædixerat. Vel si latius illa verba velis intellige-
re dico,quod dictio solis,tunc cęrorum est exclusiua,quando de
alijs non est per alias. ll. idem prouisum ,qđ in istis specificatur.
vt in l.j,in fi.ĩ.de le.fusi.ca.to.vbi aũt in aliis sit idẽ,per alias leges
prouisũ, tũc dictio solis , illorũ nõ est exclusiua.tex.est cũ glo.ĩ.
de bo.posses.cõtra tab.l.1.& idẽ in simili.ĩ.de præd.mi.l.ob ęs. cũ
ibi nota.& hoc,ut legum correctio euitet.& tãto fortius,si ĩ vna
& eadem.l.correctio induceretur,vt l.nam ad ea.ff.de cõdi.& de
mon.& ideo,ut hæc clarius pateant,q̃ro pone.qđ est auia,& fra-
ter pupilli vtrinque c̃iunctus,& ętatis legitimę,an auia pręferat
huic fratri,uel ambo simul admittent,& uidet auiã pferri,ut hic
In contrarium facit, quòd simul ambo concurrunt ad heredita
tem pupilli, ut infra,ad ter.auten.defũcto, & per consequens ad
tutelam

ADDITIO.

a Admitendos' Vide. Bal.consi.183.3.lib. de hac materia lattus.vide in.l.si. sub. condi.ff.de test.tut e.

tutelã,vt auth.sicut.s̃.de le.tu.Et hãc pt c̃ teneo,qa tex.ĩ corpore
dicit,ꝙ oĩbus ex latere cognatis.pponitur. Iste autem nõ est de
cognatis,sed de agnatis,igitur text.ille in eo locũ nõ habet. sed
remanet sub regula dict. auth. sicut, & sic cũ ea cõcurrit, non
idẽ dico in matre,& fratre pupilli.Nã licet simul succedant pu-
pillo,vt in auth.defuncto. matrẽ tamen in tutela pręferri dico,
qa frater ipse ad successionẽ venit cũ matre,in gradu priore,de
iure speciali.qđ ad c̃sequẽtias nõ debet trahi.vt l.ius singulare.
ff.de legib.sic,& alias admissus cũ alio de iure speciali,nõ hẽt be
neficiũ accrescẽdi.qđ est de iure cõmuni,vt ff.de cõdi.& demõ.
l.mulieri & titio.Ex p̃dictis habes,ꝙ mater nõ extãte pr̃e , & sic
postq̃ est vocata omnibus legitimis pręferẽ,& in ea verificat iste
tex.indistincte.Auia uerò,nõ extãte auo ei⁹ marito,& sic postq̃,
& ipsa est vocata,vel admissa, omnibus trãsuersalibus cognatis
pponit & omnibus alijs legitimis, & tã agnatis q̃ cognatis, q nõ
sũt in pari gradu,vel proximiori.sed remotiori,qđ totum decla
ra,vt in p̃cedẽtibus.q.& modo est clarificata ista materia.Nono
quero ab extra,statutũ excludit matrẽ a successione impuberis
& fratrẽ pupilli præfert,vel aliũ cui de iure cõi ipsa pręferẽ.An,
& eodẽ mõ p̃ferẽ in tutela,supposito,qđ oẽs sint idonei,& vr̃,ꝙ
ipsi p̃ferant matri in tutela,sicut ipsi p̃referũt in successione,vt
a d.auth.sicut.Ego puto,ꝙ in tutela,mr̃ a ei p̃ferat qđ de iure cõi,
matri non deferẽ filii tutela,ex eo,qa ei deferat eius hr̃ditas,sed,
qa mr̃ est.qđ patet,qa ei deferebat hr̃ditas per senatus. tertul. &
tñ ei nõ deferebat tutela legitimis tutoribus extãtibus, vt s̃.eo.
l.j.& ij.Itẽ hoc patet de iure aut.qa demũ volẽs petat sibi tutelã
decerni, admittiẽ,vbi rõne hr̃ditatis in uita dẽt admitti.& sic ei⁹
tutela irregularis,& ex̃ordinaria,& in ea allegat. aut.sicut,locũ
non habet.Reuertor ad gl.& x.quæro cũ glo.qualis erit iste or-
do inter mr̃em,& auiã.& dic,ut in glos. vt primo mr̃ , quã auia.
Vndecimo quæro,iste text. loqẽ de tutela,an idẽ in cura.& dicit
gl.idẽ,& probat.iiii.mediis.& postea arguit in cõtrarium de.l.cũ
repudiante,infra,de curat.fur.& sol.variis modis, sed aliquas so-
lutiones simul iunge, qa aut mr̃ nõ poterat eẽ tutrix,qa minor,
vel aliter impedita, & procedit.l.c̃ria, & vlti.solu. hic posita,aut
esse poterat,& tũc aut nedũ erat,qa nõ fecerat quę facere,& p̃
cedere oportebat,& adhuc pcedit.l.cõtraria,& solu. ibi posita .
Aut oĩa fecerat q̃ prius facere debebat:& tũc idẽ est in cura ,qđ
in tutela,p rõnes gl. Et ad l. cõtrariam nõ video cur debeat dici
speciale in cura furiosi: iõ dico illam correctã. ut in j.sol. hic po-
b sita,quã cõiter tenent doc.Quæro.xii.b quia tex.dicit permitti-
mus:an erit voluntaria,an etia inuita. & di.gl.ꝙ uolens tñ per l.
p̃cedẽtẽ. versi.sane,vbi in eius electione pmittit, & ĩ.e.l.fi.ĩ ver-
bo,si uoluerit.& p hãc literã q̃ dicit pmittimus.nã pmissiua non
necessitant, ut ff. de legi.l.legis virtus. & de off. p̃sid.l.sæpe.& de
iudi.l. nõ qcqd.Et subiungit gl.ꝙ qdã cõtra. & fortè mouebant,
qa qñ uerba pmissiua,emanãt ab eo,q põt disponere.ipsa neces
sitãt.ut s̃.de nou.cod.compo.§.quibus.uersi. permissimus, cum
ibi not.in glo. & ff.quod iussu.l.i.§.i.& ibi no. Sed dic,ꝙ non ne-
cessitãt cum cuius honorẽ & affectionẽ respiciunt . sed c̃sulũt ,
& permittũt,ut ff.mã l.ii.§.i.& fi.sicut hic. Nã mr̃ tutelã filii,ap-
petit rõne naturali,& affectione mr̃na,& tutela nedũ ẽ on⁹,sed
honor admixtus,ut ff.de offic. prætor. l.fin.nec etiam onus dẽt
dici,qñ appetitur,ut ibi no.& institu.de ac.§.huic . Itẽ cũ mater
habilitetur ad eã c̃ ius cõe,est honor maximus.Ideo cõcludo cũ
gl.ꝙ inuita nõ cogiẽ,qa tũc potissime esse onus, secundum do
12 minũ,& patrũ meũ.† Quæro.xiii.an tutela matris,& auiæ sit le-
gitima,uel datiua; & arguit gloss.quod sit legitima per.l.omnẽ,
inf.ad tertul.post :a arguit,quod sit datiua,quia legitimi omnes
ante istam.l.eam pręcedunt, vt.s̃.l. prox. & etiam auiam hodie
plurimi,ut dixi.s̃.in quæstionibus.& maximè in viii.Item,qa lex
eã nõ dat,nisi se offerat,& petat.Itẽ,qa nisi petat, periculũ eius
non subiicit,quod faciunt legitimi.Et præterea subiungit glo.ꝙ
nõ ẽ dicẽda datiua, nec simpliciter legitima:sed anormola.i.ex
traordinariã naturã habens,& sic erit una species p se distĩcta :
& post gl. ĩ cauda,quę forte fuit additio noua,dicit,qđ legitima
vr̃,ut in auth.de hæredi.ab intesta.§.ex his.unde sumit hæc aut.
& in aut.p̃sbyteros s̃.de epis.& cleri.& hæc est ueritas. Dico igi-
tur qđ essentia est legitima,& dicit text.ff.ad ter.l.2.§.quid si pa
c ter,& inf.ad ter.l.oẽm.& ĩ.in qui.cau.pig.ta. contrahi.l. pe.c Sed
naturam habet extraordinariam,ut in contra.Et dicit legitima
non quia ex lege.xii.tab.fuit inuenta,quia illa eam non admitte
bat.sed alia.l.post ea superueniente,puta senatusc. uel principũ
consti.ut no.in l.omnem.infra.ad ter.Nec ob.qđ demũ uolẽs ad
mittatur,qa ex hoc nõ desinit esse legitima,ut patet in legitimis
hæredib.qui uolẽntes admittuntur,nec ex hoc desinunt esse le
13 gitimi,ut ff.de le.hę.per totum.† Quęro.xiiii.ab extra quid si ma
ter per iudicem est confirmata , non adhibitis renunciationi-
bus,de quibus hic in litera,an tutrix erit,& uidetur qđ sic,quia
modicæ solennitatis omissio,non uitiat,ut ff.de uentre inspi.l.j.
& §.j.& si.contra,uidet uerius secundũ Bar.qa huiusmodi omis-
sio non est modici,imo magni præiudicii.Et primo in renũcia-
tione nuptiarũ,nam non renũciãdo, uidetur nuptias concupi
scere,& sic est legi suspecta, iõ inhabilis redditur,ut pbat tex.se
cũdum eũ in auth.ut sine prohib.debi.& credi.ma.§.qa uero.in
fin. ubi concupiscentias secundas confirmat , quia antea com-
pellabat iurare, & si nõ faciebat, nõ tenebat,vt s̃. l.proxi.& ĩ.e.
l.fi.ergo,& idẽ hodie,si nõ renũciat,licet iurare nõ teneat, vt ĩ
auth.se.est ergo,pp hanc præsumptam concupiscẽtiam, ne bo
na filij interim subtrahat,ut postea secũ portet,& sic nõ modi-
ci;imo magni præiudicii est huius omissio:& sic ista solennitas
p̃sumit necessaria:iõ vitiat omissa,ut ff.de transact.l.cũ hi.§.præ
tor.& ff.de in integ.restitutio.l.diuus.Itẽ probatur ex eo, qa ne
gari nõ põt,quin iudex errauerit,nõ faciẽdo eã renunciare . &
sic decretio ipso iure nulla,ut ff.de tu.& cur.da. ab his.l.tutor si
petitus.Ego idem sequor,& addo,qa tex.hic,& in corpore eius
pmittit subire tutelã c̃ditionaliter,si intra gesta nuptijs,&c.Nõ
impleta igitur conditione,eis non permittitur,sed prohibet,vt
olim.& sic non ualet quicquid est secutũ;tũ pp conditionis de
fectum,ut l.i.ĩ.de instit.& substi.sub condi.fac. tum,quia nõ im-
pleta conditione,resistitur potentiæ, & sic nõ ualet,quod est a-
ctũ,ut s̃.de legi.l.nõ dubium.& ff.de fi. l. cum lex. Similiter dicit
ipse, quicquid hic dicat Cy. omissio renunciationis velleiani est
magni præiudicii,ideo uitiaret.Præiudicat.n.eius omissio,credi
toribus pupilli,quibus mr̃ promitteret,quod pupillus eis dẽt,vt
ipsa non sit tutrix.Nam iuuabitur velleiano,qđ nõ fecisset,si re-
nunciasset,ita dẽt intelligi,qđ gl.h.d. Addit ẽt, qđ si mater con-
stitueret actorẽ,nõ p̃iudicaret sibi, qa iuuabit velleiano aduer-
sus filium,postea c̃ ipsum agentem.quod non faceret si renun-
ciasset. & idẽ si ageret c̃ eam,quia neglexit exigere ab eius debi
torib.postea inopes factos. Nã ipsa non iuuabitur uelleiano , si
renunciet,alias sic,& p aliena obligatione tenetur. & sic patet,
qđ hæc renunciatio,prodest etiam pupillo, & sic c̃cludit, quod
si cui istorum non renunciauit,ipsa nõ est legitima tutrix. & ita
14 dicit se consuluisse cum plurib.doc. † Quæro.xv. si renunciauit
nuptiis,& velleiano,sed nõ adiecit illa verba,& oĩ alii auxilio,de
quibus in prin. gl. an uitietur?& vr̃, qđ non,qa aliud auxiliũ nõ
d vr̃ habere. Contrariũ tenet Bar.d quia in multis iuuatur,in qui-
bus non masculus,ut patet primo in ignorãtia iuris, ut l.fi.s̃. de
iu.& fac.igno.& in aliis casib.ibi no.quibus intelligitur renũcia
tũ , inquantũ ad præsentem materiã pñt adaptari . Item inquit
ipse per hanc generalẽ renunciationẽ, intelligiẽ renũciasse pri-
uilegio,quod habẽt mulieres, ne p debito carcerari possint de
quo.s̃.de of.diuer.iu.l.i.& auth.ibi posita.Et hoc in obligationi-
bus c̃ctis rõne tutelæ,& sic paret , ꝙ omissio huius clausulę est
magni præiudicii,quia eius positio est magni pficui, ideo omis
15 sa uitiat,uñ sis caut⁹,ut hæc oĩa ĩ actis scribi facias. † Quæro.xvi.
an p hãc clausulã generalem intelligat renũciasse beneficio,qđ
hẽt ne a filio conueniat,nisi quaten⁹ facere potest.& dixit Bart.
qđ nõ,qa hæc clausula locũ hẽt in bñficio,& auxiliis ei cõpeten
tibus qa mulier nõ,qa mater. Sed c̃ hoc facit,qa ad hanc tutelã
non admittiẽ,qa mulier,sed,qa mater.Et etiã priuilegio mater-
no viri debet renũciasse.sed hoc non ob.idem dico, qa & si pri-
uilegio materno uideret renũciasse.adhuc p renũciationẽ obli
garet,ut mr̃,& sic ad hũc casũ, siue priuilegiũ talis renunciatio
non extẽdit,ut in simili.ff.de noua.l.doli.ver. diuersum . qđ no.
16 † Xvii.quero quid si nullã specialẽ renũciationẽ fecit de nuptiis
nec velleiano,sed tãtũ generalem,qa renunciauit omni benefi
cio,& auxilio sibi competenti,& competituro,an sufficiet. Re-
spon.quantum ad uelleianum sufficeret, quia illud est ei bene-
ficium,& auxilium,sed non quantũ ad nuptias , quia trãsitus ad
nup.nõ est ei bñficiũ:sed facultas.Iõ sub illa generali renũciatio
ne, nõ cõperhẽditur,secũdũ Bar.sed dubito ne hæc specificatio
sit de foma;& sic ab ea non recedendũ,qa hæc duo specificãt,&
postea calusula gñalis adiiciẽ, ut patet.ĩ.e.l.fi.& ĩ aut.vt sine pro-
hi.ma.§.qa,col.vii.vbi autẽ forma non ẽ data, pcedit ratio Bart.
17 † X viii. quero,dixi sup tex. ꝙ debet exp̃ssim obligare bona sua ,
c quid si hoc factũ nõ fuit,an erit legitima tutrix . & ur̃, ꝙ sic : qa
tacita hypotheca sufficit.ut ĩ.de admi. tu. l. p officio.Contrariũ
tenuit Bar.qa nõ est tantæ uirtutis tacita,quãtæ exp̃ssa,ut no.I l.
assiduis.ĩ.q po.ĩ pi.ha.& hoc sequor.Et ur̃ mihi bñ pbari.ĩ.e.l.fi.
& ita filiorũ tutricẽ esse,& sic nisi faciat,q̃ ibi pcedũt,tutrix nõ
est. Hoc cõfirmat clarius ĩ auth.sępius alle. ut sine phi.ma.§.qa
uero.uer.& iõ,dũ p participiũ obligãtibus loquat,ꝙ ibi hẽt ĩ cõ
ditione, & sic ibi da tei luia recipiẽdi tutelã filiorum renuncia-
uerit,&

ADDITIONES.

a Quod in tutela mater. Adde Soci.consil.ciiii.incip.pulchra,& subtilis.uers. octauo,& ul.in 2.par.char.v. ubi hoc idem alle. & tenet.

b Quæro.xii.Adde quid in auia an inuita cogatur esse tutrix, & Bart. in l.si qs sub conditione,col.v.uers.quæro,an mater,& auia.ff.de restitu.tenet, ꝙ non. Idem per illum tex.in l.2.col.2.uer.nota,quod mater,& auia.ff. qui.pe.tut.

c L.pen.Et istum tex.ad hoc allegat etiã post Azo.Odo.in l.3.ff.đ fideicõ.liber. Contrarium tenet Bar.De hac cautela,uide per Spe. de renun . & conclu.§. 1.uersi.& quia.& uersi.quis & uers.regulariter renunciauit cõsuetudini,ubi omnino uideas,& Io.An.in addi.& per Bal.in l.antiquæ.§.fi.ad Velle.& Bal. in l.2.in 5.q.supra,de rei uxo.ac.uide etiam Bar.in l si sub cõditio.de test.tu.

d Debet expressim obligare oĩa bona sua. Vide Bal.in l.fi.§.sed cum antiquos, infra,de curat.furiosi.& eundem plenissimè,in l.pro officio,inf.de admi.tut. ubi paululum a dictis hic discrepare uidetur.de quo,& aliis supra,per Salic. dictis.uide mat,matthessal.sing.suo.cix.incip.not.casum quotidianum.

rit,& obligauerit bona sua, & sic reqrit̃ expressa obligatio. Et nõ mireris,qa hęc tutela exorbitat a iure cõi.iõ expressa obligatio requirit̃, sicut in cura ltĩma furiosorũ,& mẽtecaptorũ quę exorbitãt a iure cõi, qa alienę nõ sũt ltĩmæ aliæ sic,& exp̃ssã hypothecã bonorũ reqrit.vt s̃.de epis.aud.l.de creationibus.l.fi.& ibi gl.& sic ibi in curatore testamẽtario sufficit tacita,vt ĩ ead.l.ĩ prin.& ĩ. de cur.fu.l.fi.§. sed cũ antiquitas, & ibi dicã,sicut & in mr̃e,vel auia testamẽtaria,sufficiet tacita hypotheca,q̃ oĩa bene & diligẽtet no.qa tibi honorẽ,& fructũ reddẽt in tp̃e opportuno,si bene cõspicies instra tutelaria.† Quæro xix.cũ gl. sup verbo testamẽtariis,qd si mr̃ & ex̃neus sint testamẽtarii. & dixerũt quidã q mr̃ repellit̃, p istũ testamẽtariũ, cũ testamẽtarii matrẽ repellãt,vt hic.Itẽ qa mr̃ in testõ,nõ iure dat̃, vt l.iure nostro.ff. de testa.tute.& si cõfirmet̃,nõ tenet confirmatio,vt ibi,uel si tenet,erit datiua,& nõ testamẽtaria,qa cõfirmãs dat, ut l.lege obuenire.ff.de verb.sign. & in auth.de defen.ciuit.§. sed interim. Alii vt Hug.dixerunt contra p tex.istũ, ibi nãque uolũtatem, & clarius in cor.eo.ti.Ibi defuncti nãque voluntas &c. tutrix.n.in testamento relicta,hẽt volũtatem legis, & testatoris,& prę sumptã bonã affectionẽ,ad filium,igitur non debet repelli per tutorem sibi datum. Nõ ob.qđ dicunt alii q confirmata sit datiua,q̃ testamẽtarii p̃cedũt,qa q sit datiua possunt negare, si testamẽtum sit solemne: quia iudex hẽt necesse confirmare, & forte solum decernere,& approbare.Ideo non vr̃ dare,qa in necessitatibus nemo liberalis existit.vt ff.de ado.l.si arrogator.& de le. ij.l.vnum ex familia.§.si de falcidia. ff. de adi.l. rem legatam. & facit qđ ĩ seq.q.dicã p Bar. Inutiliter aũt & minus solenniter datum,& in epistola uel codicillis postea confirmatũ fateor esse datiuũ.Ita intellige qđ no.gl.s̃.de confir.tu.l.ij.& hoc scđm Mar. sil.& per d.meum.† Vigesimo quęro,quid si sola in testamento a marito est data.gl.ponit opin.& postea cõcludit,quod confirmatione indiget,quod Bar.reprehendit diceris,quod hodie non indiget confirmatione,sed solũ hẽt tutelã agnoscere coram iudice,& renũciare his de quibus.s̃.dixi.Sed do.meus pro saluatione gl. exponebat approbatione, idest acceptatione,ut sicut nõ data a patre,vel minus legitimè data, est legitima si vult,vt hic. Sed si solẽniter est data,erit testamẽtaria,si uolet & non cogat̃. Nã verisimile est maritũ disponere in ea secũdũ.l.no.contra argum.s̃.de inof.test.l.si qñ,in prin. ff.loca.l.quæro.§.inter locatorẽ,quod est no. dignũ.† Quæro xxi.quid si iudex ignorante matre,dedit extraneũ,& sic matrem preuenit.Et arguit gl.j.p matre,ut datio non teneat.postea determinat,ut teneat,p l.si ut proponis.s̃.de confirman.tuto.Sed caue, quia gl.contrariã hẽmus. ff.de tut.& cura.da.ab his.l.tutor si petitus.& est gl.j.quã simpliciter approbat Dy.ista reprobata,ex eo,quia legitima superueniẽs datiuũ excludit,& annullat,ut ff.de tut.& ra.dist.l.si tutor reipublicæ.§.j.& no.s̃.de testamen.tu.l.i.in fin.& l.iii.igitur siue mater ab initio sit legitima,siue postea quã inter gesta,renunciauerit, & alia fecerit,quæ hic cõtinentur,semper da iua ei cedit, & recedit.licet datiua alteri legitimè uel habẽti vim datiuę,ut est cõfirmata,non cedat,ut dicam in l.si ut proponis,in cõtrariũ allega.Odo.uero Iacob.de ra.Iaco.de are.Pe.& Ray. & cõiter tenẽt omnes.Alii notantes magis verba gl.ↄtrariæ,quæ quærit in matre.dicunt illã gl.obtinere in mr̃e præuenta præcipite,& sic cui mora non possit imputari.hęc uero procedit in matre differente,& moram committente,ar.ĩ.ti.ii.l.& si sciisses,& ĩ.de his q.vt indi.l.sororem.cum ibi no. in gl.hoc idem confirmat Cyn.quia mr̃ nõ est tutrix legitima, nisi uelit,ut s̃.dixi. Sed nõ potest dici nõ uelle præuenta præcipiti festinatione, ut ff.ad tertul.l.ii.§.si mater.uer.q si forte.ergo &c.At illa quę frustra moram cõmittit,dr̃ nõ uelle,arg.ff.de verb.sig.l.alienationis uerbo.& in his residebat. d.meus.cui addo,q si per quatuor mẽses stetit, morã vr̃ committere,ut in auth.presbyteros.s̃.de epis.& cle.nisi excusetur aliqua iusta causa,ut ibi dixi.Bar.vero hic,& clarius in d.l. tutor si petitus,dixit quod si is qui tutorem petiit dari impuberi, nõ fecit in sua petitione mentionẽ iudici,de matris negligẽtia, q datio tutoris & eius decretũ,sunt ipso iure nulla etiã si mater fuisset in mora.quia tale quid ẽ necesse enarrari iudici,ut s̃.titu. j.l.quod dicis & quia propter eius negligẽtiã,tutor dẽt dari,vnde si ob eã causam nõ est data,errant in cã,ideo non tenet,ut d. l.tutor si petitus. Sinautẽ de negligẽtia matris in sua petitione fecit mentionẽ,distĩguit.Aut iudex de negligentia mr̃is cognouit,& tũc tenet donatio,& decretũ,& matri fit plenũ p̃iudiciũ. Aut non cognouit,imo nec eam citari fecit,& tunc si q̃rat̃,an ĩterim teneat decretũ,& di.ipse q sic,qa sufficit solenniter petitũ esse,& qa ob cãm illã datus intelligit̃.Aut qritur, an matri p̃iudicet,& tunc inqt ipse recurrendũ esse ad distinctionem doctor.qa aut mater nõ erat in mora, & sibi non p̃iudicat,ĩ dubio p̃sumitur esse in mora,p lapsum quatuor mensiũ:& ista verba ĩ modo practicãdi vr̃ meliora, licet in theorica non forte simpliciter est verũ, ad id, quod dixerim interim decretum teneri, quãdo non cognouit, licet ob causam in petitionem contentã intelligatur datus, tamen si causa nõ est uera erratũ est in cã,iõ datio nulla,ut d.l.tutor si petitus,& ideo tũc sola distinctio doct. videtur in casu illo sufficere. Et prędicta intelligo vera, quando matre exclusa,non superest legitimus,alias locus esset legitimo. nam cum mater propter suam moram non possit plus: imo dicatur nõ uoluisse,tunc sequitur,q perinde est, ac si a principio non fuisset ad tutelam vocata,quia demum,si uelit ei permittitur,unde sicut prius legitimus excludebat datiuum,ut s̃.l.proxi. & ĩ.eo.l.fi.sic,& nũc.Item quia,qñ quis desiit esse ex legis dispositione,& non ex iudicis facto deuenitur ad legitimum:& non datiuum,s̃m doctrinam Bar.ut dicam,in auth.seq.ergo fortius, qñ esse non principiauit,ut in casu isto.Vltimo potest quæri,an mater possit esse tutrix filii naturalis, uel spurii, & dic, ut dixi.ĩ. eo.l.fi.& hæc sufficiant. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Mater quæ luxuriata est, a tutela repellitur.*
2 *Tutela ad quem transeat, matre ad secunda vota transeunte.*
3 *Mater dicens iudici uelle secundo nubere, an statim desinat esse tutrix.*
4 *Mater an desinat esse tutrix,sponsalibus contractis, & an si desinat esse nupta,redeat ad tutelam.& nu.5.*
6 *Mater uolens ad secunda uota transire, an possit filijs petere certum tutorem dari.*

AVTHENTICA.

a **Sacramentum.** a Hæc auth.sumitur ex corpore,ut si ne prohi.ma.debi.uel cred. &c. §. qa la.ii.col.7.& qualiter adaptetur ad l.præced.dr̃ in gl.i.Primo corrigitur.Secundo absurdum tollit. Tertio cautum cõseruat,uel primo prohibet.secundo iubet, tertio ↄseruat. secunda ibi, sed ↄ̃ctis.tertia ibi:salua.Breuius autem summari non potest. Quæro,i.de quo iuramento loquatur,& tene,ut in gl.i.ex qua patet, quod hæc auth.corrigit.l.2.s̃ eo. & alias similes. & ratio fuit, ne via periurio detur,cum mulieres non seruabant, & imperator autor periurii non vult esse,vt patet in corpore.& sic no. quod licèt iuramentum tollatur, non propterea tollitur effectus pœ-
1 næ expulsionis a tutela &c.†Quæro.ii.quid si secundas non con-
b traxit nuptias, sed aliter est luxuriata. b & soluit, q expellitur a tutela,ut in gl.ar.auth.de resti.& ea,quæ pa.§.fin.imo multo magis delinquat,& maior sit suspicio.& pro hoc est casus.ĩ. co. l. fi.
2 Ibi sed pudicitiam snam intactam cõseruet. † Quæro matre expulsa,propter transitum ad secunda uota ad quem reddit tute-
c la,an ad legitimum,uel datiuum? c & dicit gl. quod ad datiuum. Primo quia remouetur,ut suspecta,ut ĩ. ti.ii. l. lex quæ tutores iuxta fi.ver.lex tantum. igitur datiuo est locus,ut ff.de test. tu. l. si quis sub conditione.ubi gloss.magna.in fin. idem tenet, quod hæc,& l.3.§.quæri potest.ff.de legi.tu. Secundo, quia textus dicunt,quod ipsa mater debet petere alium tutorem filio ordinari,ut ĩ.ad tertu.l.omnem. & ĩ.in quib.cau.pign.ta.contra.l.pen. Sed ordinandus est datiuus: quia legitimi sunt ipso iure a l. ordinati.& hãc partem tenuit Dy.& Iac.de Are.& Iac.de Rau.Pet. & ita de facto consuluit Hubaldinus de mallauoltis Bonon. cũ multis doct.Et induxit tertio casu.l.ii.in fi.s̃.eo. vbi matre pp nuptias refutante,datur tutor cum inquisitione iudicis. Quidam vero,ut Alb.de Sal.& sequaces dixerunt, q locus erat legitimo, quia mater non admittebatur de iure communi,quia fœmina, ut s̃.eo.l.i.Sed de iure speciali,p̃ cõe ius,si a secũdis nuptiis se abstineat,& q̃diu se abstineat. Igitur ↄ̃ctis secundis nuptiis,ipso iure desiit,& funditus, ita q nullæ reliquię remanent. & per ↄñs ad legitimũ peruenitur,per no.in d.l.si quis sub ↄdõne. & quia res de facili redit ad naturam suã,ut ff.de pac.l.si unus.§ pactus, ver.qđ in specie.Ad omnes.ll.in ↄ̃trium allegatas rñdebant,q debent intelligi in casu in quo extarent legitimi.Post hæc cum similis qõ emersisset Ia.Bu.Ray.de for.consuluerũt,ut refert Bar. vt proximè,q legitimi admittantur.Et Ric.Mal.& Iac.de bel.in ea.q.consuluerunt,q datiui præferantur,ut refert Bar.Et ita ui-
d demus uarias opi.inter maiores nostros, unde formidabile d est uniciuq;,inter tantos eligere,seu aliter ueritatẽ decernere &c. Tñ confisus de eo, qui p̃stat sapientiam paruulis. Attende q l. C.& minus fforum,non ualent in proposito allegari,qa mr̃ demũ admittebat̃,s̃m illa iura. sed nullus legitimus extabat. ut s̃.ĩ l.2. & ĩ.eo.l.fi. Ea igitur refugiente,seu nõ uolente, necessario ad datiuũ peruenit̃.vt s̃.eo.l.2.& ĩ.ad tert.l.oẽm.& ĩ.in quib.ca.pi. ta.ↄ̃h.l.pen. Hodie vero, quia ipsa admittit̃ ẽt legitimis extantibus,& eis p̃fertur,si uult.& in hoc stat dubium hũm,in quo dicendũ est,aut mater a principio tutelã uoluit expressim, uel tacitè,

ADDITIONES.

a Sacramentum. An autem ista auth.locum habeat in matre tutrice testamentaria,quod priuetur tutela per transitum ad secunda vota,vide in auth.iisdẽ, supra de secun.nup,& in l.omnem.infra.ad tert.& ibi gl. & Cy. & an locum habeat in patre transeunte ad secunda vota,vide Bal.in d.auth.iisdem,in pe. col.& de materia huius auth.uide no.per spe.in ti.de tut.§.nunc dicendum. & in c.ex parte, el 2.de appella.

b Est luxuriata. Adde gl.& Bal.in auth.iisdem.supra. de secun. nup. & in l.his solis,& ibi Bal.in l.si quis sub conditione.ff.de test.tu.

c Vel datiuum. vide Bald.in auth.iisdem.in 3.col.supra. de secun. nup. & in l. omnino,in 1.col.infra.ad tertul.

d Formidabile. Adde Soc.consi.xx.inci.visis actis,& actitatis,circa fin.v.col.in 1.par.char.xxxv. Vbi hoc idem inducit,& allegat.

citè,quia exclusa mora,uel tẽpore,& tunc legitimo defert̃, & ad datiuũ nõ peruenit̃.rõnẽ assignaui in aut.matri.s̃.eo.ti.ĩ ulti.q. Aut mater tutelã petiit,& admissa fuit,& sic cæteris legitimis p̃lata existit,& tunc capio verba Bar. qa aut antequã secũdas ineat nup.ipsa uadit ad iudicẽ,& dicit qũo appetit scđas nuptias inire,& iõ petit tutorẽ ordinari filio,cui reddat rõnes,iuxta l.oẽm,ĩ.ad ter.cũ si. & tũc olĩ p̃ueniebat̃ ad datiuũ,vt ibi, qa legitimi nõ extabãt,vt dixi.Hodie vero,qa legitimi p̃nt extare, stat dubiũ.& ĩ hoc dicit Bart.qđ ad datiuũ p̃uenit̃, qa ipsa corã iudice abiit ut loco sui alius det̃,& subroget̃ ad cãm suspitionis manifestãdã.& sic locũ habet ratio,q̃ ponit̃ in text.in l.si qs sub cõditione.ff.de testa.tu.& l.iii.§.quæri potest.ff.de legi.tut.Hoc idem teneo,qa factũ iudicis dico in ea remouenda, & sic in ea durare reliquias prioris tutelæ. Nec puto ipsã desinere ipso iure,vel fũditus priusq̃ alius tutor det̃,ut ĩ.dicã:& sic q̃diu ipsa tutrix est, legitimo nõ est locus,nec postea,qa iste datus,loco matris est subrogatus, q̃ alios legitimos excludit, subrogatũ enim assumit naturã eius,in cuius locũ sobrogat̃,vt ff.si qs cau.l.si eũ. §.q iniuriarũ. Aut ipsa scđas ↄ̃xit nuptias,nõ tñ iuit ad iudicẽ,q aliũ daret, & tũc videndũ est,an ipsa tutrix desinat esse ipso iure & fundit᷒,& pp istũ tex.q de expulsione facti loqt̃,vr̃ loq,q ipso iure desinat.Ego p̃bo,qđ ipsa data est sub cõditione,si scđas nõ contrahat nuptias.igit̃ cessante cõditione,desinit esse tutrix ipso iure,ut l.tutor datus,in prin.ff.de te tu.Itẽ quia lex quæ interim eã admittit,& iudex q administrationẽ decernit,intelligit̃ eã admittere ad tẽpus.s.q̃diu secũdas nõ cõtrahat nup.igit̃ finito tp̃e,desinit ipso iure,ut ea.l.tutor.ij.rñ.Tertio hoc cõfirmo autoritate gl.hoc tenẽtis,vt post ↄ̃ctas nuptias ipso iure desinat in l.omnẽ.ĩ.ad tertul.ultra med.magnæ gl.si igit̃ ipso iure & facto desinit, seqt̃,q facto iudicis nõ remouet̃,nec eius factũ, vt aliũ debeat subrogare ĩteruenit, sed gradatim ad aliũ legitimũ deuoluit̃, qa cessat rõ posita in d.§.quæri põt.& sic p̃prio iure, nõ iudicis subrogatorio sequẽs legitimus vocat̃.Et in hac sñia ẽ Bar.licet rõnes p̃dictas nõ fecerit.& ita ↄcordat ipse opi.p̃dicto rũ doc.& isto casu res de facili reddit ad naturã primeuã,qa omne obstaculũ desinit, qđ nõ est ĩ p̃cedẽti casu, Sed ad oppositũ fortiter facit,q auth. ista soluat minoribus oẽm cautelã, &c. & intelligitur,ut scđi mariti bona sint pupillo obnoxia, ut s̃.e.l.ij. & in auth.de nup.§.finaũt tutelam.Sed ipso iure per trãsitũ ad scđas nuptias,finitur quæstio ista,et obligatio noua inducit̃.Itẽ & si finitur hæc hypotheca,accedit p̃ncipali, quia ipsa tenet̃,& sic reliquiæ prioris tutelæ durant,& p consequens ad datiuũ p̃uenitur.ut d.l.si quis sub conditione,cũ ibi not. Itẽ pro hoc facit text.in corpore.§.quia uero, la.ij.vbi tex. dicit idẽ fiendum, qđ fiebat olim quãdo iurabat,& olim dabatur datiuus, ut s̃. eo. l.2.ergo,&c.Secus quãdo finitur morte naturali, uel ciuili. qa tũc ĩ eius persona obligationes nõ durãt, & sic nec reliqę tutelę in eius persona.ideo ad legitimum p̃uenit̃,ut d.l.si quis, & ff. de le.tu.l.iij.§. q̃ri potest, & p has duas rationes do.meus sequebat̃ opi.gl.quã stãte tãto dubio puto in ↄsiliis, & iudiciis sequẽdã esse. Et attẽde,qa nõ p̃hibet̃ iudex legitimũ in tutorẽ decernere,antequã datiuũ aliũ dederit.& sic satisfaciendo, vtrique
3 opi.satisfacere poterit.† Quęro ab ex̃,an statim,cũ mater vadit
a ad iudicem,a& dicit se velle trãsire ad secundas nuptias,desinat tutrix esse,& gl.sentit,qđ nõ,ĩ.ti.j.l.p̃pter,in fi.glos.dum alleg.l. omnẽ.ĩ.ad tertul.& in auth.de nup.§.finautẽ tutelã. Barto. uero tenet,qđ statim desinat,qa lex nõ vult eã admitti, nisi renũciet secũdis nuptiis. Cũ igit̃ superuenit animus nubendi, statim incipit suspicio:& p cõsequẽs desinit tutrix esse.Istud mihi nõ placet, quia primi motus non sunt in potestate nostra,nec pęnã merent̃,vt.ff.de pen.l.cogitationis.Secũdo,quia suspecta nõ habetur a lege, q̃ obtẽperando legi, actum facit per quem oĩs suspició dẽt amoueri:qa petit tutorem dari. & offert se paratã reddere rõnem.Tertio,qa pęnæ sunt molliendæ,& non extendendæ,ut l.interpretatione.ff.de pę.Sed ll.de ista materia loquẽtes dñt,ↄ̃ctis nuptiis ipsam desinere,& non dñt cum animũ nu
4 bendi habeat ergo,&c. † Quæro,an ↄ̃ctis sponsalibus,desinat tutrix esse funditus,& ipso iure.& dicit Bart.quod sic;quia eadem ratio est,quæ de contractis nuptiis. ergo idem ius. vt infra, de bon.quæ libe.l.non sine.Spe. vero in titu.de tutore.§. nunc dicendum.vers.quid si nondum.& ver.quid si tutelam,dicit quod si nondum tutelam habebat ad petendum admitto non debet, sed si iam habet tutelam,non perdat; cum sponsalibus possit renunciare, & facilius quis impeditur habere, quã habitam perdere ar.ff.de posthu.l.i.§.casum,& ff.de adul.l.ij.veruntamen uictricus eius poterit esse tutor,nõ tñ dẽt apud eũ educari, ut ĩ.đ
5 legit.tu.l.si pater.& ĩ.ubi pu.edu.debeat,l.i.† Quæro etiam ab extra,an si mater expulsa a tutela pp nuptias, desiit esse nupta, ad tutelam filiorum redire possit? Et Specul. in titul.de tuto. §. nũc dicendũ.uer.quid si mater.allegat primo,q sic:qa cessat rõ p̃hitionis,& p ↄñs eius effectus,ut l.generaliter,s̃.de epi.& cleri.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure pat. Secundo,quia paria sũt ab initio nõ eẽ,uel ad desinẽtiam deuenisse,ut ff.de cõdi.sine cau. l.ii.& ff.re.amo.l.fi. Tertio magis ad propositum: quia tutela legitima casu admissa cessante casu reintegratur,ut ff. de test.tut. l.si quis sub conditione.in fi. Sed certè ibi hoc non debet induci pro simili qa cessante causa recuperatur patria ptãs. ĩ. de sen. pas.l.fi.In oppositũ facit,qa extincta nõ resurgit neq; resuscitat̃, ff.de ver.ob.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.& de sol.l.q res.§. areã. Secũdo,qa repudiata nõ restituit̃.s̃.de pac.l.postq̃, & l. si qs ĩ ↄscribẽdo.sed mater nuptias ↄ̃hẽdo,vr̃ repudiasse,vt s̃.e.l.2.Tertio inducit.ff.de ser.tu.p̃ l.& attilicinus,& ĩ.de ann.excep.l.j.in fi.& de tẽpo.app.l.j.in fin.Postea soluit distingendo,ant res est integra, qa pueri nullũ habent tutorẽ:nec pariter habere possunt,tũc admittatur.secus si aliũ tutorẽ legitimũ habent,vel habere p̃nt, & tunc non admittat̃,ar.ff.de proc.l.feminis,& ff.qui satis.cogan. l. fideiussor.in princ.& §.primo.& de mu.& hon.l.vt gradatim. §. quoties.& l.hon.§.fi.Pe. uero & Dy. dixerunt,q nunq̃ admittat̃, qa adhuc durat suspicionis causa,qa p̃t in crastinum ad alia vota trãsire & sic est p̃sumptio, qa in eadẽ spẽ delicti semel malus sp p̃sumit̃ malus.ff.de accu.l.si cui.§.ijsdẽ. & sic ↄcludit, eam nullo casu admittẽdã esse.hãc opi.Pe.dixit Ray.esse uerã si filios habet ex viro secũdo:aliàs sequit̃ opin.Spe.Sed mihi nõ placet ista dist. Ra.qa posito q filios hẽat ex secundo viro, non impedit̃ mater tutrix esse illorũ pp liberos primi viri. ergo non eo liberi secũdi mr̃imonij dñt impedire, quominus sit tutrix natorum ex priori matrimonio. Sed si qđ impedimentũ est solus transitus ad scđa vota habet impedire,an habeat ipsa liberos ex secundo,vel non. Restat ergo solũ videre qs melius dicat an Pet. vel Spe. pro quo declarando reuoco in dubiũ verba Spe.dum dicit,qđ ñ admittit̃ si alium tutorem legitimum habet,vel habere põt; an intelligat de legitimo respectu datiui,an generaliter idem a iure, & legib. approbato.& meo iudicio.Spec.sumit generaliter,nec curat sit datiuus,vel legitimus,qa vt patet ex præcedentibus,& sequentibus,ipse vult,quod mulier admittatur demum in subsidium,vbi alium nõ habet,nec habere potest.& hoc probant ll.per eũ allegatæ.Et sic intelligendo, ipse non ↄ̃dicit Pe. sed limitat ipsum, quod ipse dixit,quod nunq̃ admittatur,intelligatur,nisi in subsidium, cum alium idoneum habere non possit, quod ratio eueniet.sed magis vltra attende quod quidam moderni volũt aliter dicere,videlicet,aut tutor quẽ filii habent est datiuus, vt voluit glo.nostra, & dixi.s̃.in q.3.& tunc dicunt matrem admitti. Et est ratio,quia superueniente legitimo,cessat datiuus, vt ff. de excu. tu.l.non solũ.§.si libertus.& de tu.& ra. dist. l. si tutor, reipublicæ.§.1.secus inquiunt,si ille erat legitimus,vt debuit esse,s̃m op. aliorum,de qua ibi dixi.Sed truffa est,quia & legitimus cessat superueniente alio legitimo in gradu priore.vnde pone tutorem legitimum deportatum finit̃ tutela, & ad alium legitimum sequentem peruenitur,ut ff.de leg.tut.l.3.§.non tantum.Pone primum a principe restitutum,an recuperabit tutelam primã:certè sic,q sic per.l.fi.ĩ.đ sen.pas.licet dubitari possit ex eo,qa ibi primus est inhabilis,& speratur habilitari,ad datiuũ,sed non peruenitur ad legitimum vt d.l. si tutor §. 1. Ex eo forte, quia ille non cedit alij legitimo.Sed quicquid sit, de isto,alia ratio non placet, quia supposito,quod tutor non fuerit datiuus, matri tutelam sibi reintegrare volenti non cederet, quia mater sponte nubendo,seipsam priuat:& ei renunciauit,vt dictum est.s̃.& ista ratione reprobo aliorum quorundam sententiam dicentium, q si mater iuit ad iudicẽ, & petiit alium dari, cui redderet rationes, quia intentionis erat trãseundi ad secunda vota: & tũc mater recuperat tutelam, mortuo secundo viro,non si ↄ̃xit secundas nuptias,his non precedentibus, quia tunc fatentur, q tutelam nõ reassumit, quia sponte se priuauit.& quia quamdiu est uidua,dr̃ in eodẽ mr̃imonio p̃manere,ut l.fi,vt ĩ.de uer.signi.& l.fi.de bo. ma.& ff.ad mu.l.filii.§.1.& qa semel tñ est uocata, si nõ ↄ̃het secũdas nuptias.Conclũdo igitur op.Pet.& Spec.declaratam,ut s̃.
6 fore uerã.† Quero mater uult transire ad secũda uota,& tutorẽ petere filiis dari,secũdũ formam.l.cõem ĩ.ad ter.& l.pe. ĩ. in qb.
b cau.pig.taci.ↄ̃h. An debeat,uel possit certũ petere. b & glo.ff.de testa.tut.l.si quis sub cõditione,in fi.gl.magnæ.videtur tenere q possit petere quẽ vult.idẽ tenet Spe.in ti.de tut.§.nunc dicendũ ver.pe.& idẽ tenuit Dy.Sed Iac.de Ra.Pe.& Cy.hic in 7.q. tenent ↄ̃rium ex eo,qa mater posset fraudulenter eligere tertium,ad rationes fraudãdũ,vt ff. q pe.tu.l.diuus.§.si quidem.Item quia matris iudicium in hoc non sufficit,vt ĩ.eo.l.credendum, in fi. & p hoc bene facit.s̃.qui pe.tut.l.2.per q̃ vr̃ vt noĩa pluriũ debeat addere.& iudex inqrit,& elegit si quis eorum idoneus est. Sed dic secundum.d.meum q mater potest petere quẽ velit.in gl. p̃dicta Sed iudex illũ dare necessario ñ tenet̃,sđ inq̃sitionẽ idoneã facere,&

ADDITIONES.

a Cum mater vadit ad iudicem.Bar.hic nu.3.ver.quęro an statim,format hanc q.de qua per Bal.in l.imperialem.§.sed si talis.sup.de nup.& in auth.ijsdem. col.sup.de secun.nup.& in l.omnes.C.ad tertu.& per.Bar.consi.suo 125. incip.factum sic se habet:An autem mater quæ transiuit ad secunda vota,tñ ante carnalem copulam petat tutorem; debeat successione priuari. vide Bald. consi.266.vol.4.pet.pe Anch.consi.317.vbi multa de mulieribus transeuntibus ad secunda vota relictis filijs,vbi etiam tangit, an iudex debeat dare illũ quem ipsa petierit.& de hoc no.idem Bal.consi.155.vol.2.de quo inf.nu.7.

b An debeat vel possit certum petere.Tu vide de hoc quod notaui in apost.ad istum sup.ea.auth.nu.3.versi.quæro ab extra,in apost.in versi.cum mater vadit.in ff.vbi allego remissiones ad hanc materiam facientes.

re, & de aliis ut sibi videbit̃ & illũ dare, qui sit idoneus, ut d.l. credẽdũ.in fi. Et hoc ẽt ꝓbat̃ in l. matris.§.q pe.tu.& ꝓcedit hoc siue nullus resistat mr̃i, ut ibi.& ĩ l.ij.eo.ti. siue resistant lĩtimi uel agnati ſm Ricar.de sali. Et iõ iudex nõ male faciet, si agnatos & cognatos: imo ei notos & amicos pupilli citari faciat. Pro informatione sup his habẽda, q̃ro ultimo cũ gl.fi.q̃ sit hęc cautela, ꝙ minorib⁹ remanẽt salua.& so.ꝙ res nõ tm̃ matris, sed ẽt scd̃i mariti sunt filiis obligatæ, ut in auth.de nu.§.si autẽ tutela &c. Sal.

SVMMARIVM.

1 *Matris debitum, non impedit eius tutelam.*

AVTHENTICA.

1 **Ad hęc.** Primo dictũ. Sd̃õ illud ampliat, & extẽdit. scd̃a ibi, põt esse. Casus. † Matris debitũ nõ impedit ei⁹ tutelã, ẽt si sit naturalis tãtũ, agere tñ dẽt oĩa, q̃ in lĩtimis, sunt diffinita.h.d. Quęro cũ gl.q d in auo & auia, a & dic idẽ, quia affectionis rõ, remouet suspicionẽ, qd̃ secus est in aliis, vt §.e.l.minoris. & sic ista ĩ his personis corrigit illã. Ex quo no.ꝙ propter oĩmodam rationem, extendit̃ correctio legis de una persona ad aliã, de quo plenius scripsi in l.ij.§.de noxa.

ADDITIO.

a Quid in auo & auia. Tu uide de hoc quæsito Bar. plenissime ĩ l.si quis sub conditione, col.4.uer.quinto, per iur.auth.ff.de testa, tute. ubi alle. hunc text. cũ sua gl.& in cor. ut sine prohi. matris, debi.& cre.

SVMMARIVM.

1 *Pater naturalis, filio tutorem relinquere quomodo possit.*

2 *Mater potest esse tutrix, tam naturalium, quam legitimorum, & nu. seq.*

LEX XXXI.

Si pater Etiã filiis naturalibus tm̃, matres possũt esse tutrices, oĩa faciẽdo, q̃ ĩ legitimis sunt cauta.h.d. Et primo dictũ, usq; ibi quatenus, scd̃o illi⁹ declaratio, usq; ibi si.n. tertio ꝓbatio, seu illi⁹ ꝯfirmatio, ꝑ locũ a maiori, vł minori usq; 1 ad fi. † No. ex prĩcipio ꝙ pr̃ naturalis filio tutorẽ relinquere põt, nõ tñ tenet, qa nõ hẽt filiũ ĩ ptãte, qd̃ ẽ necesse, vt ĩsti.de tut.§.ꝑmissũ. sed iõ sic dicit, qa ꝯfirmãdus ẽ, ut §.de ꝯfir.tu.l.nãlibus. & sic no.ꝙ confirmatus ꝑfert̃ mr̃i. Not.ii.ꝙ mr̃ dẽt renunciare impudicitię, & nuptiis. Ex quo no.qd̃ luxuriata, est expellẽda a tutela, & sic est casus de eo qd̃ notauit gl.§.e.aut.sacrm̃. Tertio no. tria alia quę ipsa habet facere, q̃ sequũt̃ ĩ tex.s.in prin. ibi supple tex.& ibi vide apostillã. aliãs nõ est tutrix. ut ex litera colligitur, & dixi.§.e.aut.matri. Quarto qd̃ plus egẽtibus, magis est sub 2 ueniẽdũ. † Quinto qd̃ mr̃ nõ tantũ legitimorũ, sed ẽt naturaliũ tãtũ, põt esse tutrix, & iure isto, demum, legitimis tutoribus nõ extãtibus, hodie vero eis prefertur, vt no. in auth. mr̃ & auię. in prin. gl. Quærq primo. quid si pater huius naturalis viuit, dic qd̃ matri præfert̃, qa si eius testamẽtarii ei preferũt̃, fortius ipse. lõ 3 notãter tex iste loqt̃ur, qñ pr̃ nõ est. † Quæro hic loqt̃ur in naturali, qd in spurio, & dicit gl ꝙ idẽ, ut mr̃ eius tutrix esse possit, qa inuicẽ succedunt, vt inst.de suc.co. §.vulgo. & insti. ad orfic. §.nouissimè, & sic ad eius tutelã, vt §. de legi.tu.aut. sicut. Sed ꝯ gl. facit primo, qa in mr̃e lĩtima, & naturali tãtũ, est cõtra regulã positã §.e.l.j. dispẽsatũ igit̃, aliis est denegatũ, ut l.cũ ꝑtor.ĩ prin. ff.de iu.& alia sub regula manet cõprehẽsa.l.ĩ his.& l.ꝙ uero cõtra.ff.de leg. Scd̃o, qa ex quo in tãtũ dedecus se ꝑdiit, vt ĩ. ad orfi. l.si qua illustris, & de adul.l.quę adulteriũ & tu eri se nesciuit, igit̃ multominus aliũ, & sic nõ admittẽda.arg.§.de hær.isti.l.ij.& §.de legi.tu.l.fi.& ĩ aut.de san.epi.§.j. Tertio qa si spurius est ex dãnato coitu, mr̃ meret̃ pęnã. & si est vulgo cõceptus mr̃ ꝑp uilitatẽ vitæ, quasi insana eximit̃ a legũ laqis, ut.d.l.q̃ adulteriũ. ergo nõ admittẽda, Quarto, qa ẽ ĩfamis, & maxima turpitudine notata, arg.§.de his qui no. infa.l.j.§.secundo ordine, & §.hoc edicto, & hæ rationes fuerũt dñi, & patrui mei. Sublũgebat ipse, ꝙ gl. loqt̃ de vulgo conceptis, ut patet ex.§§. quos allegat, & sustinet̃ gl. ex eo quia nullius magis interest, q̃ matris. nec de uilitate uitę põt ei obiici pro filio, qa nil iudæus iudæo, & leprosus leproso.ar.l.in area, in fi.§.de inoffi.test. vbi aũt esset spurius ex dãnato coitu natus, tũc, qa ille repellit̃ ab omni legis auxilio, ut. §. de natura.lib. auth.licet in fi.& mater cõcipiẽs ex illo est punienda, & ipse filius nõ est nominãdus, ut in auth.quib.mo.na.effi.sui.§.vel si quidem.in vl.col. tũc ei mater tutrix esse non potest, quia nec ipsa mater, sicut nec ipse filius est nũcupandus. Vbi autẽ nõ esset ex coitu dãnato natus, tũc ꝓcedit gl. nisi mater sit illustris, vt.ĩ.ad orfi.l.si qua illustris, & ita ingrebat dñs meus, nisi corrupta habeã eius scripta. Quid in clericis agnatis, q uocãtur ad successionẽ d̃ iure pretorio, & solue, ꝙ vocat̃ ad tutelã, & maximè hodie, vt sequitur in gl. usq; ad.fi.& adde, quod dixi in l.j.§.de legi.tu.

In quibus causis tutorem habenti, tutor uel cura dari potest. Rubr.

Quia dictum est.§.ꝙ tutorẽ hñti tutor non dat̃, ut §. qui pe. tut. cũ iure.& hoc fallit̃ qñq;. iõ ad hoc declarãdũ ponitur ista rubr. Contra quam oppo. gl. a sufficienti partium enumeratione, qa in discurrendo totũ istũ tit. in nulla eius lege cauetur, tutorem habenti tutor detur. so. ꝙ ideo quidam exposuerunt disiũctiuã, vel pro id est. Sed gl. aliter respondet, dic ut in ea. Item oppo. ꝙ hodie, in ll. in quibus, tutorem habenti tutor dabatur hodie, tantum curator adiungatur, ut inst.de auto.tut.§.si. solue confitendo, ut in gl. secundum Ir.& male, ideo dic, ut dicam in l.i.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, an possit dari in locum absentis; & an sic datus sit tutor. & nu. seq.*

3 *Tutela, an finiatur absentia durante.*

LEX I.

Si in locum, Casus. Tutor, vel curator, datus loco absentis reipub.cã, desinit illo reuerso. No.ꝙ finita cã, finit̃ est effectus. † No.2.ꝙ in locũ absentis, tutor dari potest. Opp.ꝙ non, quia ad tẽpus dari nõ põt, dũ actus legitimi, ut est tutela non recipiunt diem, vel conditionem, ut ff.de re.iu.l. actus legitimi.sol.ut in gl.quæ uult, ꝙ illud sit uerum, si tps fuisset expressum, quod hic non fuit.& hoc in tutela datiua, ut hic. & ff.de tut.l.mutuo.§.si sub ꝯdõne non testamẽtaria, & ff.de testamẽ.tut.l.tutor datus.ii.respõ.& inst.qui.da.tu.pos.§.ad certũ, 2 & rationẽ diuersitatis dic, ut dixi.§.de testam.tu.l.i.in vi.q. † Quæro an isti dati in locũ absentis, sint tutores, vel curatores. Quidã ꝙ curatores, quia tutorẽ hñti, tutor dari non potest, ut l.cũ iure.§.qui pe.tu.& ĩ.eo.l.licet. Sed gl. dicit ꝙ hoc fortè sic fuit ĩ facto, sed iudex si non uelit dare curatorẽ, posset dare tutorẽ, ut ff.de tu.l.quæsitũ.& de suspec.tut.l.3.§.qd̃ si quis.& §.si qs absuturus.& hæc vera, ut sit in arbitrio iudicis, uel tutorẽ dare ꝑ dictas.ll. ut hic, uel curatorẽ, ꝑ tex.insti.de cura.§.itẽ in locũ. & ibi no.& insti.de excu.tut.uel cura.§.itẽ qui reipublicæ, & probat̃ in disiunctiua, posita hic in rubrica. Non ob. regula, quæ est, vt tutorem hñti, tutor non detur: quia hic tutor ꝑpter absentias definit tutor, ut l.si tutor reipublicæ, in prin.ff.de tu.& ra.di. sed eo reuerso, reassumit tutelã, quasi sit una tutela, ut sic illa dictio quasi, sit nota diminutionis.& hoc probatur in tex.ff.d̃ suspec. tu.l.iii.§.qd̃ si quis, & §.si quis absuturus. Et ita dẽt intelligi.l.pe. in prin.ff.de exc.tu.ſm Dy.& Cy.& ex hoc patet, qd̃ gl. sequens non ex toto bene dixit. Quærit gl. sequens, an iste reuersus va- 3 cationẽ anni habebit? & dicit, ꝙ non. † Quærit ea.gl. an interim durãte absentia, finiatur tutela.& dicit, ꝙ non, quod probat aliquibus rationibus. Sed ꝯriũ no.ff.de suspec.tu.l.iii.§.si quis absurus.& illud verius, ut dixi.§.in q.i. vel potest dici, qd̃ est finita uerè, sed aliquo respectu habetur pro non finita, eo reuertente. iõ illo mortuo in absentia, tutor datus remanet, & tutor nõ tm̃ vsq; ad tempus, quo finitũ fuisset officium, sed ultra vsque ad tẽpus pubertatis pupilli, vt ff.de tu.l.quæsitum. quod intelligo nõ existẽte legitimo, qui datiuũ cessare faciat, ut ff.de tu.& ra.dist. l.si tutor reipublicę.§.1, & de test.tu.l.si quis ꝯditione.& eo non existente, non prius cessat datiui administratio, quàm legitim⁹ satisdederit, ut ĩ tex.sing.ff.de tu.& cura.da.ab his.l.si impuberi. Et ex his collige, ꝙ si coadiutor sit datus epõ debili, ꝙ fieri põt, ut extra de cleri.egro.c.j.lib.vi. mortuo episcopo coadiutoris officium finitur, a quia superuenit capitulũ, quod est administrator legitimus. Quęrit gl. an iste tutor datus, teneatur necessario adire præsidem, ut compellat tutorem, de absentia reuersum, & quidam, ꝙ sic de necessitate causatiua. Alii, qd̃ de vrbanitate tm̃, ut in glo.&c. Quæro qualiter cogetur, dic ut glo.

ADDITIO.

a Coadiutoris officium finitur. Tu uide de hoc per Bar. in l. solet. nu.3. ver. vlt. hæc lex.& ibi in apost. in eo.ver.ff.de tu. Ang. in l.1.C.qui pe.tut.& Ol. consi. 44.in prin.& idem in coadiutore dato Regi, vel Baroni, uel alii iurisdictionẽ habenti, quis, qui det, & ad quorum instantiã, & ex quib. causis, & quid possit facere no. Spe.in ti.de feu.§.quoniã, ad fi.& Bal. ĩ l.post susceptã.ff.de exc.tu.

LEX II.

Potuit, In locum tutoris excusati, potest curator dari cuius officium finitur pubertate pupilli.h.d.

LEX III.

Propter. Propter latitudinẽ, seu diffusionem patrimonii, curator põt adiũgi curatori.h.d. Vide gl.& signa, eam, quæ enumerat casus in quibus tutorem hñti, tutor, uel cu- a rator põt dari. a & in fi.no.dũ allegat.l.oĩum.§.q tutelã, ꝙ mulier petẽs tutorẽ dari filio, qa intẽdit trãsire ad scd̃a uota, nõ desinit tutrix ẽẽ, circa qd̃ uide, qd̃ dixi in auth. sacramentũ, in q.3. & 4.

ADDITIO.

a Potest dari, Vide quod per d. Ale.de Imo. habetur post Bar. in l.3.§. si pupillus, ff.de tut.& est glo.not.& ibi Bar. in l.curatorem ff.de tu.& cu.da. ab his. Vbi omnino uide, & adde glos. in l.fi.de cur.§.interdum. & spe.in ti.de tu.§.fi.ver. item ꝙ habenti.

SVMMARIVM.

1 *Tutori defuncto, uel aliàs remoto, alius substitui debet. & numeris seq.*

LEX IIII.

1 **Licèt.** Loco tutoris remoti, defuncti, uel relegati alius dẽt substitui.h.d. Not. regulã, ut hic in prin. casus spãles, ut in litera, vsq; ad fi.& alios ponit glos.in l.præced. Quęro cum gl. quare regulariter tutorem habenti tutor non datur, & cura 2 tor sic? & responde, ut in ea. † Quæro an hæc. l. habeat locũ in excusato ad tps tm̃ uel ẽt ĩ ꝑpetuũ. Quidã dixerunt, ꝙ ad tps tm̃. qd̃ gl. nõ placet. ꝙ no. qa vult ista gl. quod in locũ excusati simpliciter, uel in perpetuum, ut ꝑp senectutem, detur tutor datiuus, nõ aũt ut ueniat̃ ad legitimũ.& hoc etiã tenet Bar.ff.de test. tut.l.

3 tu.l.si qs sub cõdõne.in 2.oppo. † Quero text. dicit, ꝙ alius substituit̃ loco defuncti, an referat moriat̃ ciuiliter, vel nãliter, puta deportatione. gl. hic dicit, ꝙ nõ, verũ subijcit regula nõ fallit, qa ipso iure tutor desinit. Sed caue, qa tũc ad datiuum non uenitur, si quis est legitimus, ut d.l.si quis sub conditione, nisi de plurib⁹ testamentarijs alter tantum esset mortuus naturaliter, vel ciuiliter, quia tunc illius loco potest alius dari à iudice, ut ibidẽ. uer. plane:& tunc fallit regula.& sic potest intelligi hæc litera.

SVMMARIVM.

1 *Tutoris officium non expirat, per adiunctionem curatoris.*

LEX V.

Cum ob augmentum, Propter augmentũ facultatum, tutori curator solet adiungi, tutor tñ nõ tenet̃ de gestis à curatore exñte 1 soluendo tẽpore finitæ tutelæ.h.d. † No.ꝙ ꝑp curatorẽ adiũctũ, non cessat tutoris officium. Item, qd̃ existente soluendo, ad aliũ non transit periculum. Itẽ, ꝙ tempus finiti officij inspicitur, cũ de idoneitate soluendi quæritur. Item, quod tutor non gerens, tenetur in subsidium procuratore gerente:& sic prius gerens, quàm non gerens, debet conueniri. Contra hoc op.de l.Lucius. §.Sempronij. in fi.ff.de admini.tuto Solu. ut in gl.& de materia plenius habuisti in l.1.§.de transact. Sed quare hic tenetur pro illo curatore, si illa administratio erat diuisa à iudice. Respondeo, quia ex hoc non desinebat esse tutor omnium bonorum.

De administratione tutorum, & curatorum, & de pecunia pupillari feneranda, vel deponenda. Rubr.

Quia tutores, vel curatores dati, de quibus §. administrant bona, ideo subijcitur ista rubrica.

LEX PRIMA.

Frustra. Curator adulti, nõ tenetur pro tutoribus præcedẽtibus, nisi negligentia in exigendo possit ei imputari. hoc dicit. Dic ibi tutores quandam. Ibi datus. id est delegatus. Quero pro declaratione illorum verborum, omnium partium &c. respon. vt in glossa.

SVMMARIVM.

1 *Administrator pupilli, quando debeat ex eius pecunia fœnerari: & si fœneretur, cuius lucro cedat vsura: & nu. seq.*

3 *Lucrum proueniens ex pecunia pupilli, ipsi debetur.*

AVTHENTICA.

Nouissime Hæc auth. nõ adaptatur ad l.C. sed ad secundam partem rubricę: melius tamen stetisset 1 post.l.tutores.& ibi eam legit Cyn. † Casus, ubi redditus prædiorum sufficit pupillo, vel adulto, administrator eius, non tenetur pecuniam fœnerare, sed cautè recondere. hoc dicit. Oppo.de l. 2 debitoribus, infra eod. sol. vt in glo. † Quærit gl. an si fœneratur, vsuras cedat lucro tutoris, vel curatoris.& arguit, quòd sic, ut ff.de regu.iur.l.actus. Dicit Cy. quòd illa nihil facit, & uerum dicit, sed debuit allegare.l.alterius, vbi alterius dolus, & circumuentio alteri, non facit, quæri actionem. in contrarium inducit.l.si negotia.ff.de nego.gest.& hęc vera per illam.l.& l.qui sine.ĩ.eo. tit.& ff.man.l.denique.§.si procurator.& etiam probatur ex eo quia iste tex. non prohibet tutorem fœnerare, sed solum necessitatem inductam per ius antiquum remouet, & in uoluntatẽ conuertit. ergo sicut olim lucrum spectabat ad pupillum, ita, & hodie. & hoc de iure ciuili. Sed de iure canonico secus, quia administrator ipse, ad restitutionem vsurarum tenetur, ut 46.distinct.c.fina.& ibi not.& idem dicit Dyn.de iure ciuili nouo, se- a cundum quod etiam vsuræ sunt prohibitæ, a ut dixi in authen. ad hæc.§. de vsur. Si tamen interesset minoris pecuniam suam non fuisse fœneratam, ad illud interesse potest agere, ar.ff. pro soc.l.socium.& l.si vnus ex socijs.§.si vnus, eod.titu. Et idem dicerem in fratre, qui communem pecuniam fœnerasset, secundũ Iaco.Bel.& dicitur pupilli interesse, si pecuniam conuertere potuit in emptionem prædiorum.& non fecit. ut ff. eo.l. ob fenus. & infra eo.l.nisi.& uide, quod ibi not. in l.tutores, ĩ.eo.d. Querit glo. si fœnerauit, an de casu fortuito teneatur.& tenet gl. quod sic. quia culpa præcedit casum, quod reprobat Cy. quia hęc auth. ut dixi non prohibet eum fœnerare, imo permittit. Sed necessitatẽ tantum aufert & sic nulla culpa precedit, quę sit potens ad faciẽdum eum teneri in plus, q̃ olim teneretur. Sed quia hodie commodum non spectaret ad pupillum, ut in prin. dixi, & sic eius non interest fœneratã esse, nõ est sine culpa. Ideo tenetur 3 si eodem modo peritura non fuisset. † Quæro quid si non fœnerauit, sed negotiatus est, & licet dicat, quod lucrũ debetur pupillo per allegata.§.in 1.q. In damno vero contingenti distingue. Aut ipse est negotiatus in ea negotiatione in qua pater pupilli ꝯsueuit negotiari:& tunc damnum spectat ad pupillum, ut ff.de vsur.l.qui semisses.§.fi.ff.de pig.acti.l.uel vniuersorũ. Aut ĩ diuersa:& tunc spectat ad administratorẽ, ut l.si negotia. ff. de nego. gest. Et ita not. gl. in corpore eo. cum qua transit Iac.Bel. Forte ꝙ sanctius est dicere in casu in quo defunctus consueuit negotiari, vt ipse teneatur, si ipse nõ erat industriosus in eo negotio, vel defunctus quia tũc est in culpa se immiscendo rei, cuius cognitionem non habet.& pro hoc. ff.de rebus eo.l.j.§.si defuncti, cum ibi no. Et pro hoc facit prouerbium vulgi huiusmodi. Chi fa mercantia, & non la conosce, suoi denari deuenta mosche. secus si peritus erat in arte.

ADDITIO.

a Secundum quod etiam vsuræ sunt prohibitæ. Quòd vsuræ sint etiam de iure ciuili prohibitæ, ego dixi plenissime in addi.ad Bar.Bal.& istum, sup.de sum. tri.& fi. catho.l.j. vbi vide.

SVMMARIVM.

1 *Ratio administrationis vniuersalis, non redditur durante officio curæ & nu.2.*

3 *Actio contra tutorem ad rationem reddendam, cuius authoritate intentetur. nume.4.*

LEX II.

a 1 **Aduersus.** a † Durante officio curæ, nõ agitur, ut administrationis vniuersalis rõ reddatur.h.d. con cor.ĩ.eo.l.rationes. Op.de l.nisi.§.cum furiosi.ff.de tu.& ra. dist. solu. ꝙ ibi in curatore furiosi, in quo est maius periculum: quia non constat quando finiri debeat. hic in cura adulti, quam ꝯstat finiri, impleta pubertate.& eadem ratione idem in tutore. Opp. ꝙ etiam durante cura, agi possit, ut ĩ.eo.ti.de tute.& ra.dist.l.si adhuc.§.cum curatore. Solu. ꝙ ibi non agitur, ut totius rõ reddatur ut hic. sed ex stip.rem pu.sal.fo.de qua ibi prius dixerat. sic & aliàs.ff.rem pub.sal.fo.l.non quare.§.hanc stipulationem. Vel dic, ꝙ ꝑ vna specie agi potest, ut ibi, non pro toto, ut hic. Et hæc est secunda sol. posita in contrario. Opp.3. ad idem de l.cum curatore.ff.de admi.tu. Sol.ꝙ ibi alia actione conuenitur, quàm ꝑ administratione, ut in glo. vel ibi pro vna specie, ut ibi nota. Op. 4.de l.j.§.finito.ff.de contraria act.tute. glo. dat tres sol. tene ultimam: quia ibi in actione pro tutela. Nam officium procuratoris omni tẽpore finitur.& ideo si dicatur eum non esse tutorem, & petatur ratio reddi vniuersalis, hoc declarato, quod non sit tutor, cõpellitur rõnẽ reddere.& hoc non declarato, nõ pos 2 sit agi, nisi pro vna specie: vt in ceteris. † Vltimo glo. distinguit, sed non bene seriose: ideo dic melius, & plenius, aut queritur in curatore, aut in tutore, aut in ꝓcuratore. Si in curatore dic, aut in vero, aut in eo, qui se gerit procuratorem, & sic in putatiuo. Primo casu, si in vero, & tũc si furiosi, uel mẽte capti, statim potest agi etiam pro administratione totali, vt ff.de tu.& ra. distr.l. nisi.§.cũ furiosi.& ibi ponitur ratio, si adulti. Aut de alia rõne q̃ de ea, quæ competit ex administratione; & tunc potest agi, siue sit realis, siue personalis, siue habet causam uetustiorẽ cura, siue non, ut ff.de admi.tu.l.cum curator. secundũ tres primas lec. ibi positas. Aut quæritur de actione, quę cõpetit ex administratione, ut de utili actione neg.gest.l.curatoris.§.de neg.gest.& tunc aut agitur pro totali administratione, & non potest, ut hic, & ĩ.eo.l.rõnes.& ff.de admi.tu.l.actus. Aut pro aliqua particulari gestione, & tũc potest, ut ff.de tut.& ra.dist.l.si adhuc.§.curator.& ff.de admin.tu.l.cum curatoris. secũdum quartam lec.& ff.rem pu.sal.fo.l.nõ quasi.§.hac stipulatione.& cui⁹ autoritate agitur, ĩ.dicetur. Secundo casu. s. in putatiuo.i.in eo, qui se gerit pro curatore, & non est, & dic, ꝙ statim agitur etiam pro administratione totali, ut ff.rem ra.habe.l.non qua.§.illud.& de contra.iu. tu.l.1.§.finito. In tutore uero dic. Aut putatiuo, & dic, ꝙ ista tãtum agi põt, ut proxime in curatore putatiuo, dixi. In vero autẽ dic, aut, quæritur de alia actione, quam de ea, quæ ex administratione competit:& tunc si illa habet causam uetustiorem tutela agi potest, vt l.si plures.ff.de testa.tu. si non habet causam uetustiorẽ tutelã, licet competat intentari non potest, ut ff.de tu.& rat.distra.l.si tutor reipublicę.§.fin.& l.sequen.& in hoc differt à curatore: vt no. in l.cum curator.ff.de admi.tu. Et forte ratiõ est: quia tutoris potestas est maior: quia principaliter est in personam, curatoris uero principaliter ĩ rem. Aut queritur de ea, quæ competit ex gestione, & tunc siue pro uniuersali gestione, siue pro una specie, uelit agere, non potest. Et est ratio, qa actio tutelæ non est nata, nisi finita tutela, ut l.nisi, in princ.& clarius in fi.& in l.tutor reipublice.§.fin.ff.de tu.& ra.distr.& etiam si nata esset, non daretur, ut ibi, & in l.seq.& in hoc differt a curato 3 re. † Sed quia dubitari potest in prædictis, cuius authoritate agatur, quando agi potest, ꝙ si plures sunt tutores, uel curatores, vnius authoritate agitur contra alium, ut ff.de te.tut.l.si plures. Sed ubi esset unus tantum, tunc ad hanc litẽram curator dabitur, ut insti.de aut.tu.§.pen. In curatore uero dic, ꝙ gl. sunt contrariæ. nã in l.cum curatore.ff.de admi.tu. in prin. gl. tenet quod agi possit, procuratione durante. Sed in l.qui proprio.§.fin.ff.de procur. gl. distinguit, ut in tutore: primam tenet Iac.But.& Bar. Dy. uero dixit, ꝙ pro uniuersali administratione nõ potest, sed 4 pro tota specie, uel pluribus potest. † Querit gl. quia dixi, ꝙ actio tutelæ nascitur, demum finita tutela, unde nascatur? & dic ut in ea. nec obst. ꝙ durante tutela uideatur nasci, & interpretari, ut ff.de admin.tut.l.4.§.1. quia ibi non iudicialiter, sed extraiudicialiter inquiri t unius rationem ab alio, ut in gl. [illegible]

ADDITIO.

a Aduersus. Vide per Bar. plene in l.j. in pe. col. inf. vt act. ab hęre.

LEX III.

a **Sumptus.** a Expēsæ lītmę in pupillū factę veniūt in rōnibus imputādæ: licēt p iudicē tūc non fuerint decretæ.h.d.Op.de l.autoribus.§.fi.ff.de adm.tut.Sol.ut ī gl. Sal.

ADDITIO.

a Sumptus.Hæc lex præstat arg.quod prælatus debet probare expensas,quas dicit se fecisse,quemadmodū,& tutor hic.sed qualiter probabūtur?& dic,quod ex iuramento,vt est gl.in c.qualiter,el 2.ext.de acc.gl.in l.fi.§.necessitate .inf. de bo.quæ lib.vide no.ad Bal.in l.minoribus.C.de his quib. ut indi. vide tex. & ibi Bal. in l.3.§.pe.ff.de contra.iud. tute.

LEX IIII.

Nisi. Libertus tutor debet exacta deponere,vel in pdiorum emptionem conuertere,aliàs remouetur,vt suspect9, & venit puniendus.h.d.No.quod in emptionē pdiorū dēt pecuniā ɔuertere.qd intellige,nisi sit modica summa,vt in gl.qd no.

LEX V.

Frustra. Tutores quodā non iuste recusant soluere adulto,cū possint autoritate psidis, vel eius pcepto, h.d. Vel sic, nō dēt retractari solutio debiti, q pōt tute fieri.h.d. In gl.ibi restitutionē;nisi pbarent in utilitatē pupilli reuersam,

1 *Tutor,vel curator,qui iniustam causam fouit,licèt nomine alieno, proprio tamen nomine in expensis condemnatur, & nu.seq.*

LEX VI.

a 1 **Non est.** a† Tutores,uel curatores,qui iustā cām litigandi non habuerint,licet alieno noīe egerint , pprio tū noīe debēt in expensis condēnari.h.d.& multum no. & utiliter,quod extendit gl.ad plātos ecclesiarum. Quid si simpliciter sint condēnati in expēsis?dic qd illas nō imputat pupillo,
2 uel adulto,cuius noīe fuit instituta calūniosa actio.† Quæro qd hic dr̄ de tu.uel curatore, an locū habeat in pcuratore calūniosam actionē instituente;puto qd sic,in pcuratore gnāli, nō habente ad hāc cām spāle mandatū. Nā ei non est ɔmissum hanc actionē calūniosā instituere,& quia tunc eadē rō est in eo, quæ in tutore. Si naūt speciale mandatū haberet ad hāc actionē mouendā,tunc n ipse, sed qui mandauit in expensis dēt ɔdemnari,

ADDITIO.

a Non est.Vide tex.& ibi Bar.& Nic.de Neap.in l.j.§.si pupillus. ff. de tut.& rat. dist.& Bar.in l.edita,in fi.sup.de eden.& in l.j.§.si procu.si quis ius di.nō obtem.in 2. col.

LEX VII.

Tutelam. Contra formam datam a testatore, nō debet tutor rem pupilli uendere.h.d.

LEX VIII.

Et si scisses. Ignorās se tutorē datū,non tenetur.sciēs uero sic.& de neglectis conueniri potest de aliis gestis uero ab aliis ɔueniri pt,gerētib.pri9 excussis. h.d. cū gl.Quærit gl.si sciebat,sed excusationē hēbat.& dic, ut in ea.

LEX IX.

Si curatores. Adulta potest petere,ut dotetur,curatoribus cessantibus.h.d. Not.q hæc est honesta petitio mulieri , etiam non nuptæ &c. Nota etiam quod persona debet esse honesta.Pro declaratione eius,quod dicit gl. uide,quod dixi s.si aduer.do.l.j.

LEX X.

Si liberti. Libertus fraudulanter administrans, remouetur,& punitur.h.d.Bar.de Saly.

LEX XI.

Si bonam. Vbi pupillus fouet bonā causam, tenetur appellare,& psequi. h.d.In dubio psumimus p sua,ut no.in l.Hærēnius.ff.de euict. Et dixi in l.inuitus. s.de pc.

LEX XII.

De his. Defectus legitimæ ætatis in iudiciis, & rerū suarū administratione nō supplet ex numero liberorū. h.d.Opp.de l.eo tpe. s.de in integ.rest.& de l.ad rempublicam . ff.de mune.& hono.Solu.ut ibi quoad honores. ut in gl.fin.

1 *Tutor agens pro pupillo, an teneatur cauere de rato.*

LEX XIII.

1 **Tutores.** † Tutor agēs pro pupillo, non tenet cauere de rato.h.d.cū gl.Op.q teneat satisdare,ut j.e.l.fi. §.defensionē,&§.oē aūt.Sol.qd hic de rato, ibi de defendendo. Op.qd imo et de rato,ut ff.e.l.uulgo.in 2.rn.Sol.qd si dubitet,an sit tutor,uel iuret de gestis illi sic cōmissis,tūc cauet ut in ɔrio , aliàs nō,ut hic,fm Hug.uel dicit gl.ibi nō loquit de cautione rati. sed qd actor nō patiet dā nū,& ea.gl. errāt dū dicit actor , qa actor est tutor,q cauere dēt.sed dēt dicere aduersarius,ut no.in ɔrio.Et istā scdam,tenēt cōiter doc.eā declarādo,fm Dy. uidelicet q in his casib.cauet de rato,sub hac exceptione, si apparebit eū nō esse tutorē.ut l.ptor.§.si ɔuersiam,& l.qui uas.§.j.ff.de dam.infe.quo casu nullo mō cōmittitur cautio, si apparet eum tutorē esse.Si uero cauet de rato simplr,ɔmitteret saltē ad sumptus litis,licet appareat eū tutorē esse,ut ff.rē ra.ha.l.si sine.§.cū aūt.& §.Marcellus,& hoc in habentibus officium necessarium , In habentibus uero uoluntarium,dic ut dixi s.de pcu.l.1.in 4.q.

LEX XIIII.

Rationes. Durante administratione, curator non cogit rōnes reddere.h.d.& uide qd dixi s.e. l.aduer.

SVMMARIVM.

1 *Conueniri non possum,ut ego ipse,pro eo,quod feci,ut alius.*

LEX XV.

Si non subscripsi. De eo; q qs facit,ut tutor, vel ut curator,nō pt ɔueniri,nisi pprio
1 noīe se obligauerit.h.d.& notabiliter.†Not.q p eo,qd qs facit, vt alius,n pt ɔueniri,vt ipse.ɔ hoc facit.s.e. l.n ē.sed ibi speciale. Itē ɔ.ff.de pcu.l.q pcurator,q p euic.sol.ut ibi,& dicam.j.qn ex ta.tu.l.1.& ibi vide gl,

1 *Tutor quando donare,& an sororem pupilli dotare possit,& nu.2.*

LEX XVI.

Non omni. †Tutor nō hēt ptātē donādi nisi ex causis à iure pmissis:aliàs nō pbet iustā cām possidēdi.h.d.No.q dū tutor bn̄ administrat,dn̄s est: aliàs pdo dr̄, ut hic.ff.de vsuca.p emp.l.q fundū.§.si tutor.Op.qd donare possit, vt ff.e.l.cū plures.§. cū tutor.& ff. de tu. & ra.dist. l.1. circa prin.
2 Sol.qd id,qd hic dr̄ est regulare:casus illi sūt speciales. † Quæro, an tutor possit dare dotē p sorore pupilli,& intellige ad quā dotandā pupillus nō est aliter obligatus. Et vr̄.q nō,qa paternū,& nō fraternū officiū est.vt s.de do. pmis.l.fi.Sed gl.hic tenet . q sic,si ex eodē pre,sit nata.arg.d.§.cū tutor.a sēsu ɔrio: Itē tenet Cy.& doc.qa tenet ipsā alere,ut ff.de to.& ra.dist.l.j.& ff.ubi pupi.edu.de.l.q filiū,ergo,& dotare,cū cā dotis,nō min9 sit fauorabilis.& p hoc accedat.j.cō.de le:aut.res q.& tene cordi.d.l.q filiū nā ibi habes casū,q impensa alimentorū,u minuit elgatū dotis.

LEX XVII.

De successione. Tutelæ officiū,non prohibet tutorē testari,nec sua donare.hoc dicit. transeunt tamen cum suo onere ,ut in gloss.

LEX XVIII.

Debitoribus. Periculū nouum,spectat,ad tutorē.Ideo debet esse sollicitus, ut soluat, & eis denunciare,& postea secundum iura pignora uendere.h.d.No.q tutores denunciant & in mora constituuntur.Item,quòd post denunciationes iure cōi pignora non soluentium uenduntur.

LEX XIX.

Tutor. Tutor datus sciens,& se non excusans,tenetur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Bona tutoris,vel curatoris,an & quo tpe p gestis,& non gestis sint obligata.*

LEX XX.

a **Pro officio.** Bona tutoris,uel curatoris p gestis,& non gestis,sūt tacitè obligata a pupillo, vel adul
1 to.h.d.†Quæro a quo tpe,sint obligata,& gl.duas opi. ponit, tene primā,quā tenet Iaco.de Are.Cy.& cōiter doc.s.a tpe ex quo cœpit esse tutor,vt j.de bo.q libe.l. cū oportet.§.fi. & pbat hic, qa p neglectis,& nō gestis,sūt obligata.ergo nō à tpe gestionis tm̄,sed a principio decretæ administrationis,hoc ɔfirmat,quia qn lex mādat tutoti,vel curatori,ut obliget exprssim bona , istā obligationē,vult fieri a principio,ut s.quan.muli.tu.offic.fun.pt l.fi.& s.de epis.& cle.l.detractionibus,in fi.ergo, & idē debemus dicere,qn.l.ipsa,tacitā hypothecā īducit,& tāto fortius,quanto hoc est inductū in beneficiū,& fauorē pupilli,& sic plenissimè, & largissimè īterp tādū,vt ff.de ɔsti.prin.l.beneficia.& l.hac ędictali.§.pe.s.de sec.nup.quā gl.īducit,ut a tpe malę administrationis tm̄,Rn̄deo;qd imo potius ɔcor,qa & ibi tpe quo res traditę sūt:& sic a tpe quo earū rerū administrationē habuit , sicut hic. tpe quo administratio ei decreta fuit.& ideo gl.ibi inducit illā p
2 ɔcordia,cū d.l.cū oportet.†.fi.& similiter ɔcor.s.de sec. nup.l. si ɔstāte.§.iura.qa & ibi in augmēto nil pnenit ad coniugē, ptius q ɔstitutū sit , & sic prius nō debet cōstitui hypotheca:hęc administratio in uniuerso ad administratorē puenit a principio, qd sufficit.Sed fortius ob.s.de pac.cōuē.l.fi.uers.si naūt.ubi nō a tpe traditi instrumēti,sed ex tēpore,quo maritus pecunias exegit,sed ibi de alia hypotheca,quę non est priuilegiata , ut ibi dixi.Item fortius ob.quia hæc hypotheca,velut accessoria,non debet prius præcedere obligationē personalem,ut ff.de pig.l.grege.§.si sub conditione,& ff.qui pot.in pig.habe.l.potior.& ff. de reg.iur.l.cū principalis.Glo.in d.l.cum oportet.§.fin.respondet quòd imo potest sicut fideiussor.insti.de fi.§.1. & fin.Istud nihil est dicere:qa de contractu nō loquimur,sed de obligatione ex ɔctu resultāte.ideo gl.ibidem dum allegat.l.1.ff. qui po.in pign. hab.dult dicere,quòd est spāle, vt hypothecaria his casibus pri9 contrahatur,quām principalis,& quare hoc sit,dixerunt quidā, soluat

ADDITIO.

a Tacitè obligata.Et adde,quod etiam bona eorum fideiussorū,sunt tacitè obligata,ēt ad lites.l.properandū.§.fi.quod alibi expressius nō reperitur,fm Bal, ibi.inf.de iudi.secus in procuratoribus,& actoribus eorum,ut ibi,& adde q creditor nō pt bona nec psonā tutorū impedire.l.cū esset.& ibi Bal.post glo. sup.de re.cre.& l.3.& ibi hoc no.limitat Bal, qn fisc.uel priua. ad quod uide no.per Bal.in l.sub prætex.sup.de hær.ac.sed quid in rectore ecclesiæ. vide p Ale.in l.respub.sup.ex quib.cau.maio.& adde hic Bar.in l.actor.ff.rem ra.ha. & aut.sicut,de legi.tu.qn autem tutor,vel administrator , & eorum hæredes teneant de mala administratione.uide.Ro.consi. 408.& ad prædicta adde.d. soc.consi.85.inci.uiso compromisso cir.fi.4.col.in 1.par.char.145.sed an , & quando tutoris bona censeantur obligata,an tempore susceptæ tutelæ,an tēpore quo ipse incepit male administrare,uide pulchre,& no.p dō.Soci. cōs. 62.inci.in præsenti consul.uersi.cir.2.q.cum uer.se.in 1.par.char.106.

soluat Apollo.Alii vt dictus Ia.de Ra.dicūt, quod non præcedit: quia obligatio personalis,ex mala gestione pueniens, postea retrotrahitur,ut d.l.j.qd Pe.non placet,nec Cy.& maxime in actione tutelæ,quæ non nascitur,nisi finita tutela,ut dixi.s.e.l. aduersus.ideo ipsi dixerunt,q ante primitiuam obligationem,nō cōpetit hypothecaria;sed ante secundariam,quæ competit ex mala,administratione,rōne doli,uel culpæ sic descendentis ex quolibet ɔctu nasci duas obli.unam generalem,& primitiuā,statim cū ɔctus celebratur,aliam secundariam,ut per ipsum Cy.not.in l.sicut.s.de act.& obl.& ultra aliter,non declarat.Ego aūt p euidentia,& solutione,volo,q scias,q cuilibet tutori administratio a iudice debet decerni,nec prius administrare ei debet,quā decernatur a iudice,vt ff.eo.l.tres tutores,ad fi.& j.ar. tu. l.fi.§.illo pculdubio.& alia facere,q no.gl.ff.de leg.tu.l.legitimos,in prin. & ff.eo.l.tutor qui repertorium,in prin.in gl.super verbo oportet,inter cætera aūt,quæ promittit iudici seu tabellio,actorum,
a debet promittere rem pupilli a saluam fore , & vtilia facere, & inutilia prætermittere,& hanc obli.non pcedit hypothec. licèt illam,q ex gestione postea nascitur rōne doli , uel culpę præcedat.sed non curatur pp præcedentem personalē cum qua concurrit.& quia illa dependentiā hēt ab ista,& ita soluta sunt obiecta.Et ex hoc patet,q prima opin. hic posita est vera.& si iudex decerneret hanc pmissionē,non exactam forte,qd à iure subintelligeretur.arg.ff.de adopt.l.non.n.& l.his verbis.in fine.

ADDITIO.

a Rem pupilli. Adde Soc.consi.62.inci.in præsenti consul.ver.sep primam opi. in j.par.char.106.ubi hoc idem alle.& firmat.

LEX XXI.

Pupillorum. Tutor non implens conditionem vtilem pupillo,tenetur ad interesse.hoc dicit.De quæstione quam tangit glo.dicetur latius inf.arb.tu.l.quicquid ubi etiam pro glo.ponitur.

SVMMARIVM.

1 *Tutores,& curatores,quæ bona alienare possint.*
2 *Res in domo existentes per familiares,& domesticos probantur.*
3 *Prędia,an possint donari propter nuptias.& nu.seq.*

LEX XXII.

Lex quæ. Primo ponit occasionem legis condendæ. Secundo statuit.secunda ibi:præcipimus. secunda subdiuiditur:quia primo prohibet generaliter in omnibus. secundo præmittit in mobilibus,quæ seruando corrumpuntur. secundo iuxta finem ibi:& exceptis.Itē hec prima subdiuiditur, quia primo quod prohibet,in casibus permittit:sed cum decreto.Secundo tollit ptātem administratori vendendi mancipia vrbana,& domum paternam,quæ sunt alia bona sufficientia. Tertio ædificia collapsa mandat refici.secunda ibi:ante omnia , ter-
1 tia ibi:nullum.†Casu: immobilia,& mobilia,q seruando seruantur preter animalia superuacua,non pn̄t tutores , uel curatores
a alienare a ēt in cām dotis,sine decreto iudicis.h.d.& no. Casum in terminis,p te pone. Et supple tex.ibi q in veste.sut serui seruentur,& non vendantur propter fraudes quæ consueuerunt fieri in veste &c.ut sequitur,licèt aliter gl.intelligat.Itē ibi,& tollerabilius.hic tollit obiectū,quod erat,quod seruus posset mori vel fugere.Itē ibi restificatione operis ipsius.Collige , quod res ipsa testimonium præbet de seipsa iudici,& aliis videntib.Item colligit hæc gl.quod iudex iudicat secundum conscientiam . de quo dic,ut in ea,& in l.illicitas.§.ueritas.ff.de of.præsi.Notabilia collige primo,q qn lex aduersatur ei,quod intendebatur,lex ipsa est reuocanda, & noua prouisio facienda.Scdo ex ver. pcipipimus.in fi.q in dote,vel donōne pp nup.ɔstituenda adultæ iudicis decretū exigitur.Tertio,q iudex anteq decretum interponat,dēt ei ɔstare de cā saltem per inquisitionē.Quarto ex vers. ante omnia.No.q boni serui,fraudem domino fieri,non pmit-
2 tunt.†Quinto,q per familiares, & domesticos b pbant res, quę
b sunt in domo. Et est rō,quia ut plurimū p alios non habet earū notitia,& facit.j.de iure delib.l.fi.§.licentiam.& s.de repudi.l.ɔsensu.§.sed seruus.& j.de naufrag.l.de submersis,li.11.Sexto no. ex tex.ibi nec vero domum . quod vendere domum paternam, & fortius auitā satis est lugubre. Similiter videre imagines suorum maiorum repulsas.Septimo ex ver.nullum . q ædificia collapsa,uel deformata per tutorem debent refici.Octauo,q consultius est,haberr prædia annuos redditus afferentia,quām pecunias.Nono ex uer.lex.n.No.quod mater transiens ad secunda uota,filiis primi matrimonii habet à lege valde suspecta . sic. j.ad Treb.iubemus,ver.in supradictis.& supra tit.2.auth. sacramentum,& in corpore unde sumitur, alia notabilia per te collige.Venio ad gl.quę includat plures opi.& oppo.j.de l.ob ęs,j.de prædi.mi.so.vt in fi.gl.q ibi subauditur,uel aliam similem causā.
3 †Opp.2.q prædia,non possunt dari in donationem pp nup.ut l. prædia.inf.de præd.mi.Huius timore quidam dixerunt,q hæc.l. debet restringi,quando pater iam dotem,vel donationem promiserat,quod gl.reprobat,quia tunc decretum non exigitur, ut ff.de reb.eorum,l.magis.§.sed si pater.Solu.igitur,ut in gl. quod hic donatio erat facta in casu permisso.unde facta cum decreto tenet:ibi in prohibito , qa contra senatusconsultū,ideo ibi non tenet,etiam cum decreto facta,uel si ibi in casu permisso,decre
4 tum non interuenit,vel dic,ut ibi dicam.†Opp.3.de l.Titia. ff.de iure do.Sol.ibi maior ætate.25.annis in dote dedit , licèt ɔctum permutationis ante inierat,fm Io.sol.hæc est in se vera, sed diuinat.vnde si maior erat,dic,quod vel secundum ius antiquum loquitur,secundum,quod decretum non erat necessarium, uel si
5 fm nouum,intellige,quod ibi decretum interuenit.†Quærit gl. vltima,an pro reb.permissis alienari sine decreto, detur restitutio?& dicit,quod non, vt ff.de mino.l.& si sine.§.idem faciunt.

ADDITIONES.

a Alienare.An & quomodo minor alienare potest bona immobilia, not. hic, & in l.ob ęs.inf.de præd.mi.& in Spe.de proprie.§.j.uer.est & utilis,&pro intellectu,vide plene per dominum Ale.in l.j.infra.de præd.mi.
b Per familiares,& domesticos.Adde Lanfran.de Oria.in c. quoniam contra falsam.§.testium depositiones nu.62.ver.nūc est uidendum, & ibi no.in apo. in uer.domestici,extra de prosia.

SVMMARIVM.

1 *Prædium minoris,ob vectigal,non solutum,incidit in commissum, & quando illud recuperat.& nu.seq.*
6 *Emphyteotę fundi patrimonialis imperatoris quantū tēpus detur, & nu.seq.*

LEX XXIII.

Si tutoris. Imputatur tutori,si res emphyteotica propter canonem non solutū,redit ad dominum. h. d.
1 †No.q predium minoris cadit in commissum,propter vectigal non solutū.Item quod damna,culpa administratoris illata,tenetur ipse resarcire,ut hic,& j.unde vi.l.meminerint,& s.de sacro
2 san.eccl.l.iubemus nullā.& uide qd ibi dixi.† Oppo.j.qd disiunctiua posita,inter culpā,& dolum,non stet bene: qa debet poni inter diuersa.ut l.hęc uerba,ille aut ille.ff.de ver.sig.q hic nō est quia in dolo culpa inest,ut no.s.e.l.si liberti. Sol. q & si in dolo, culpa inest,non tamen eɔ.ideo posita est inter diuersa.Op.2.qd imperfecte loquatur,cum non declaret cui soluere,non voluerunt,qd est necesse sciri pp tpis diuersitatem, de qua dicitur in ɔrio seq.Sol.supplendo,q fisco,quia proprie vectigalia , sunt fiscalia,ut l.vectigalia.ff.de pub.†Opp.3.quod non statim, sed demū elapso triennio,ut l.2.s.de iure emphy.Sol.confitendo ɔriū ut in gl.Sed caue tibi,qa lex loquitur,qn solui debet priuato. sed nos loquimur,qn solui debet fisco.ideo non trienniū , sed biennium vr̄ sufficere,ut in ecclesia,ut in auth.q rē hmōi.s.de sac.sa. ec.cui fiscus æquiparatur,ut l.fi,inf.e.ti.& ita format gl. quę huic est ɔria,ut d.l.vectigalia.Sed pro ista gl.facit qa fiscus utitur iure cōi,nisi appareat de eius priuilegio spāli,ut s.de peti.hær.l.j. & ibi dixi pbat in l.manifeste s.de ser.Sed dic , q apparet p simile
3 de ecclesia,cui à iure fiscus æquiparatur,ut d.l.fi † Opp 4.q etiā transacto biennio,uel triennio,minor ipse prædium recuperet, si uectigal infra triginta dies offerat.ut ff.de pub.l.imperatores. §.fi.quidam dixerunt,q illa in pupillo.hæc in adulto.quod est ɔ hanc literam,quę in utroque loquitur. Dic ergo confitendo ɔrium,qd minor habet priuilegiū,vt ēt trāsacto biennio,uel triēnio ipso iure audiat usq; ad 30.dies,ut in ɔrio.Postea aūt nō audiebatur ipso iure,sed per beneficiū restōnis sic , ut ff. de mi.l.si ex causa.§.pe.& ibi no.& hoc iure antiquo. hodie uero dicit gl. quod ipso iure seruatur illæsus.ut s.in qui.cau.in integ.rest.non est necess.l.fi.q an sit uerum.inf.dicam.Opp.5.de l.2.inf. de fun. pa.lib.11.ubi minor,damno non afficitur.Sol.ut in glo.quia hic uectigal pstatur fisco,ibi Cæsari,quod intellige Cæsari, ut Hērico,de fundo patrimoniali ibi loquitur:hic fiscali,ut ibi no.q est summè notandum,quia habes,q imperator plus fauet ecclesiæ, & fisco ɔ minores, q sibi,quod non est uerisimile. ideo Cy. dixit quod illa.l.2.debet intelligi infra illos 30. dies de quib. in præcedenti dixi.& forte illa.l.2.fuit facta post.l.fi.s.in qui.cau. in integ. rest.non est ne.& sic in se seruat,quod in aliis.vel ibi uenditio nōdum erat facta,ideo etiam post 30.dies uenditor auditur.hic vēditio erat facta,ut no.in gl.seq.Opp.6.q minor nec ipso iure seruatur illæsus,nec per restōnem iuuatur.ut inf.de fi.instr & iure hast.fis.l.pe.in fi.lib.10.cuius ɔrium dixi.s.glo . hic plura dicit,qd qdā fatebant ɔ,q sibi,non placet,& aliter rōnē nō assignat,nec aliter soluit.Sed in l.2.j.de fun.pa. sol.aliter,q hic in fiscali ibi in patrimoniali.Sed non uideo bene cur diuersum.Ideo ur̄ postea dicere, q ibi nō prohibetur iuuari restōne,nec hic. & sic patet q gl.se inuoluerint in ista materia.unde ut tibi oīa clareāt. Attēde,quod ista.l.pōt dupliciter intelligi,dū dicit , quod minoris pdiū fuerat amissum.Vno mō pp canonē,nō solutū intra tpa debita,& ad ulteriora nō fuerat p fiscū processum.& isto casu minor iuuat ipso iure usq; ad 30.dies,ut ff.de pub.l. imperatores. §. fi.postea uero,nō iuuabit nisi per restōnē in integrum,ut ff. de mino.l.sed ex ea.§.pen. Sed an hodie seruetur ipso iure illęsus.j. subiiciam,Secundo mō pōt intelligi,quod fiscus ad ulteriora pcesserat,quia rem alteri uendiderat,ut hic sentit gl.an tep.& tūc aut fiscus uendidit post illos.30.dies cū omni solennitate requisita,& tunc dico minorē non restitui,nec ipso iure iuuari, vt d.l. pe.j.de fi.instr.& iure hast.fis.li.10.Aut uendidit,non seruata oī solennitate requisita.& tunc minor iuuat,ut l.fi.§.fi.pp pub. pēsi.& etiam quilibet maior,ut l.j.j.e.ti.de iure hast. fisc. Solēnitas aūt requisita,ponit in d.l.j.& s.si propter pub.pensi. l. 2. Sed dubium insurgit in casu quo minoris prędia uenduntur , an tutor uel curator eius,debeat adesse uenditioni,& quomodo seu qualiter,& ad quid pp.l.fi.j.e.ti.& de hoc remitto ad ea, quę ibi dixi.

Nunc

Nunc iuxta hoc restat declarare,an in casu huius.l. minor serue-tur ipso iure illęsus.& dicendũ,quod post venditionẽ nõ serua-tur illæsus,qa restituiť.sed dubiũ est,an ante uenditionẽ,ipso iu-re seruet illæsus,qa tps triẽnii,uel biẽnii,uel eorũ.30.dierũ,ipso iure,non currat.ut l.fi.§.in qui.cau.in integ.resti.non est necess. & tenet gl,ista,qđ sic.hodie,uel bienniũ nõ curret, uel saltẽ illi. 30.dies.Sed facit in ꝯrium,quia si illud bienniũ non curret,nec illi.30.dies,sequeretur,ꝙ fiscus ad nullam vendõnẽ prosilire po terit,& si faciat ipso iure,venditio erit nulla:& sic continuo cõ-ueniri poterit,vt d.l.j.Sed lex vult,ꝙ uendi possit,& non restitua tur venditione facta:& sic uult oẽ id,p qđ ad venditionẽ pueni-tur.ar.l.illud.ff.de acq.hær.cum si.Itẽ d.l.fi.non hẽt locũ, ubi tpa currebant,sed restõ non dabatur,ut ibi no.ergo nec in proposi to.Et pp hoc gl.multum dubitauit,vt d.l.2.de fun.pa.Sed dic, ꝙ ista est necesse currere,priusquàm ad uẽditionem pueniri pos-sit.qb.decursis minor adhuc auditur ipso iure:qa illęsus seruať. vt restõne opus nõ sit.sed eis decursis,& venditione postea secu ta,non seruatur illæsus,nec põt restitui,sicut nec olim. Opp.7. quod tutor non teneatur damnũ hoc resarcire pupillo,ut ff.e.l. sine hærede.§.j.Sol.dupliciter,vt gl.& scđa vera,vt illa intelligať
5 ſm istã.†Quæro ab extra,qd si in casu quo minor põt restitui,ve lit prius cõuenire ipse tutorẽ,quod põt,vt l.ẽt.§.si tut.vel cur. in ter.an tenebitur ei cedere in integ.rest.Dicit Cy.ꝙ sic.ut ff.e.l.si minori.transit.n.hoc beneficiũ ad hrdes.ut ff.de mino.l.non so
6 lum.ideo & per cessionẽ,ſm Dy.Quæro ab extra dixi,ꝙ emphy-teuta fisci ad instar emphyteotæ ecclesiæ cadit per bienniũ nõ soluendo,a iure suo,& emphyteota priuati p trienniũ. Sed quã tũ tempus dabimus emphyteotæ fundi patrimonialis imperato ris Hẽrici: & dicunt quidam,quod gl.in d.l.2.de fun.pa.dicit,qđ sunt 30.dies.vt ibi in magna gl.Sed truffa est: qa illa gl. loquitur in minore.de quo ibi in litera. Cũ post lapsum tpis statuti ĩ ma-
7 iorib.dantur illi.30.dies.†Et de illo tpe in persona maioris statu to.Quæro,an sit bienniũ,uel trienniũ:& uř triẽniũ:qa patrimo-niale piudiciũ,censeť priuatę personę.iõ si nõ appareat de priui legio,uti dẽt iure priuati.ut pbať in aut.sed & pmutare.§.de sac. ecc.Alii dicunt,ꝙ illa gl.male dicit de illis 30.diebus, & dicunt, ꝙ imperator vult,quod in pdijs patrimonialib. minor nõ cadat a iure suo aliquo tpe,ob cessationẽ canonis nõ soluti,& qa ibi ẽ spãle in minore,dñt secus esse ĩ maiore.ex & illo tũc pcedit qõ. Alii dixerũt,qđ illa lex,non vult notare ius spãle in minore. sed dñt idẽ esse in quocũq;.Sed de minore dixit,qa sic in facto fuit: & sic dñt,qđ nullus emphyteota priuati, patrimonii principis, cadit ob cessationem solutionis in cõmissum.Et istud est de mẽ te Andreę de monte barulo in positione casus,quã ibi facit.Et ĩ hoc dñt,ꝙ imperator fuit gratiosus,& nimirũ,qa in aliis grauat suos emphyteotas,ut patet in aliis legib.illius tituli. & secundũ istos qõ nra nõ pcedit.Mihi aũt durũ vř,ut si in aliis eos grauat, in hoc eos releuare velit.unde maiores ętate credo incidere in cõmisũ.de minorib.dubito,an ibi aliqd spãle inducať. an uero lex illa secũdũ istã,& alias,q de pdiis fiscalib.loquunť, quorũ mi-nor est emphyteota,dẽat intelligi,qđ mihi uidetur sanctius.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor,& curator de rebus instrumentis,& iuribus pupilli,inuentarium conficere debet,& nu.seq.*
6 *Tutor,vel curator,an possit administrare ante inuentarii confectionem,& an statim illud facere debeat.& nu.7.*
8 *Hæreditas,an debeat adiri ante confectionem inuentarij.*
9 *Tabellio, persona publica dicitur.*
10 *Instrumenta pupilli,an debeant in inuentario tutoris describi.*
11 *Res pupilli,an omnes,& quomodo debeant in instrumento describi:& nu.12*
13 *Copia inuentarij,an ei contra quem agitur debeat dari.& nu. seq.*
16 *Inuentarium,an debeat vna vice compleri,an vero pluribus perfici possit.*
17 *Tutor,quid debeat facere,antequam possit administrare.*

L E X XXIIII.

Tutores. Diuiditur in tres.primo prouidet circa inuentarii confectionem.secundo circa rerum locationem.tertio circa prædiorum emptionem. secunda ibi: aurum.
1 tertia ibi.ita tũ.†Casus.Tutor & curator, q̃ primum potest de-
a bet inuentarium facere a de rebus, & instrumentis seu iuribus pupillorum,& mobilia,quæ seruãtur,in tuto collocare,& ex pecuniis prædia idonea,si potest,emere.alias sub vsuris eas colloca rẽ.h.d.No.quod curator facit inuentariũ,quod intellige de curatore ad negotia: de dato uero ad litem, uide.§.de epis.au.l.de
2 creationibus,ubi gl.dicit,quod non.†Secundo no.qđ ea,quæ seruando seruantur,& non mutantur,debẽt in tutissima custodia collocari &c.Item quod ex pecunia,prędia debẽt emi, aliàs sub usuris fenerari,& sic collocari sub custodia, ut hic & §.eod.l.lex quæ.uer.nullum.Ex quibus collige,quod de intellectu iuris est, quod pecunia,non censeatur de rebus, quæ seruando seruãtur, sed de his,quæ non seruãtur,& est ratio, quia de facili perditur, ut d.§.nullum.& quod non sit de his patet, quia alienat, ut hic, & ibi,& in auth.nouissimę,& sine decreto.Hinc est, quod adultus soluens creditori,facit eius pecuniam, licèt iudicis decretũ
3 non interueniat,ut no.ff.ad Trebel.l.j.§.fuit quesitum.†Tertio no.quod prius debet perquirere de prędiis emẽdis,quàm ad fe-nerandum decurrere,ut hic in litera.Hodie an,quod dicitur de
4 fœnerando,sit correctum,dixi.in auth.nouissimè.† Quæro primo,quia iste text.dicit,quod debet cõficere inuentarium mox, quam fuerit ordinatus.Quomodo intelligatur illud uerbum or dinatus,respondeo,id est decretum,ut ĵ.de arbi.tute.l.fi.Secundo quomodo intelligatur illud verbum,mox?respondeo,quod qdã infra tres menses,ut in aditione hæreditatis.ĵ. de iure deli.l. fi.§.j.Alii infra quatuor,ut in auth.psbyteros.§.de epis.& cle.alii idem,statim,quam primum poterit.hanc tenet glos.& doctor.p
5 istum tex.ut l.tutor qui.in prin.ff.eo.† Quæro ii.an ex aliqua cã possit differre.& dic,ꝙ sic ex cã iustissima,cui adde,quia forte testator remisit.ĵ.arbi.tut.l.fi.vel quia sic est consuetudo,vel statutũ in loco,quia iudex remisit,quia non expediebat patrimoniũ pupilli manifestari pp creditores,ut ff.ad tre.l.2.§.tractari.& inf. de ali.pu.pstan.l.fin.& ĵ.quando, & quibus quar. pars debe.libr.
6 x.l.2.†Quæro.3.an ante confectionem eius, poterit administrare?& dicit gl.quod non,nisi illud sit tale quid,quod modicam nõ sustinet dilationẽ,ut d.l.tutor, versi.nihil &c. Quid enim si pupillus grauiter sit infirmus,non differt eius curam,donec inuẽtariũ conficiet.Quid si uinum, vel oleũ effundatur.certe inuẽtarium differtur:ut huic remedium adhibeatur,& alia exempla
7 audies.†Quæro 4.ab extra, quid si neglexit facere inuentarium p plura tpa,& postea fecit,an uitieť inuentarium,Spe.in titu.de instru.edi.§.dicto de impugnatione,circa eius principiũ. videť tenere,quod uitietur.Sed tene contrarium,quod probo a diuisione,quia aut ante illius ꝯfectionẽ administrauit, & ex hoc nõ remouetur a tutela, ut ff.de suspe.tu.l.sed hæ.§. qui nihil.sed cõpelli debet ad administrandũ, vt ff.e.l.j.ĵ. de suspec.tut.l.præces. Aut interim administrat,& tunc licet,ut suspectus possit reuocari a tutela,ut ff.de suspe.tut.l.3.§.tutores, tamẽ interim tutor est & interim antequam sit accusať,administrare, & agere pt, & sic tenet confectio inuentarij:dummodo alia requisita non deficiant.Confirmo,qa principalis pœna non confecti inuentarij est,ut ante non administret,ut d.l.tutor qui repertorium, nõ administrando igitur,potest moram purgare,& inuentarium ꝯficere:& si administrat nulla lex,prohibet eum conficere inuentariũ,nec confectũ uitiat.licet pœnam suspecti administratoris
8 imponat.†Quæro.5.cum gl.an ante confectionem huius inuẽtarij debeat esse adita hęreditatis,& dicit Iac.de are.& Cy. qđ gl. hic 2.dicit,ꝙ sic.& ĵ.tps positum,in l.fi.§.j.ĵ.de iure delibe.Or attende ibi loqtur de inuentario,ꝙ facit hæres,ut gaudeat beneficio falcidię,ne teneať ultra uires hęreditatis,ut inf.no.in alia gl. Nos de eo, ꝙ facere teneť tutor ut administrare possit, vñ.l.illa nõ hẽt aliqd cõe cũ ista &c.Sed redeundo ad qõnẽ,dicere,vř gl. ꝙ hæreditas dẽt esse adita,& ante tempus nõ currat.Contra qđ facit ꝙ hrditas nõ pt adiri,sine autoritatẽ tutoris.l.potuit.inf.de iure del.Sed ipse nõ pt autorari priusquã cõfecerit inuẽtarium ut d.l.tutor q reptoriũ.ff.e.ergo &c,Pro gl.facit,ꝙ inuẽtariũ dẽt facere de reb.cõibus,& iuribus,q sint in substãtia pupilli,ut hic, ĩ litera.& ĵ.arb.tu.l.fi.§.illo.Sed añ additã hrditatẽ,nihil est ĩ substãtia pupilli.ergo &c.Huius timore dixit Ia.de Arc.ꝙ aditio hęreditatis,ñ reqrrť,sed tutor ipse ltimus, uel datiuus,cũ ei dcreta erit administratio,dicens,quod uolens facere inuentariũ,nõ reperit ad præsens in bonis pupilli,nisi ius adeundi hereditatẽ patris. quod in prin.sui inuẽtarij describi facit.& hoc facto poterit autorari pupillo, ut adeat,uel eius noĩe adire, si infans fuerit,& postea adita hęreditate describet bona hrditatis quęsitę in iuẽ-tario.Si autem esse tutor testamentarius,tunc inquit ipse,quod recurrat ad attilianum tutorem,cuius autoritate adeat,vt instit. de attil.tu.& postea testamentario decernetur administratio,q inuentarium rerũ,quę sunt in hæreditate conficiet.& ita intelligunt istam gl.& hoc,nisi existentia sui hæredis confirmet tutelã, qa tũc inquit attiliano locũ nõ esse, & statim hereditatis, ut aditæ,inuentariũ post decretã administrationẽ,cõfici posse, & ita ptranseunt quasi oẽs.Sed ut nõ sileã animi mei motũ,attende,qa an existẽtia sui hæredis cõfirmet tutelã dubito,ut dixi in l. 1.§.de tut.Itẽ meo iudicio,nõ fuit de intẽtione legũ, quod legitimus,uel datiuus faceret inuentariũ de iure adeũdi. Sed de rebus ipsis,& instrumentis,& substãtia eius,ut hic,ꝙ patet.Primo p istũ tex.& in l.1.& fi.ĵ.arb.tu.Secundo ab allusione uocabuli, qa inuentariũ,qđ idẽ est, qđ repertoriũ est de pluribus,non de uno tãtũ,& qđ nõ pt esse nisi unũ.Præterea isti supponũt vnũ in se fallum,quod hęc potentia adeũdi,sit ius,quod nõ est uerũ. sed solũ est facultas, quædã adeũdi. & inter hęc est lõga differẽtia,vt no.dñs meus in l.cũ antiquioribus.ĵ.de iure doli. & ibi dicã.Ex pdictis infero,ꝙ tutor legitimus,vel datiuus,cũ est ordinatus.i.ei decreta est administratio,potest adire pro infante,uel autoritatẽ præbere pupillo,ut adeat hæreditatẽ,& post aditã inuẽtariũ de rebus omnibus instrumẽtum cõficere,ut hic,nec aliud inuentariũ de iure adeundi est necessariũ.Nõ ob.quod non potest prius agere,vel autorari:qa uerũ, nisi illud in quo autorať, vel quod gerit,nõ possit expectare dilationẽ cõfectionis inuentarij,ut ibi dicit litera,qualis est aditio hęreditatis,q̃ necessario p cedit:& ita soluo obiectum.& ista gl.q̃ aditionẽ pcedere requirit,remanet simpliciter vera.hæc pondera,licèt alias sint tibi in
9 audata. †Quęro.6.de qbus publicis personis hic loquitur.Rñ.de tabellione.& licet loquatur in plurali,& sic uideãtur exigi duo, per l.ubi numerus.ff.de testi.tamen,sufficit unus:& ad hũc texrñdeo,ut in gl.uel dicit gl.quia ideo in plurali loquitur, qa notarius,& magistratus interuenire debent.Circa,quod attẽde,qđ si quæritur quantũ ad hoc,ut tutor possit administrare,sufficit in uẽtariũ per tabellionẽ factũ esse.Si uero quantũ, ut ex inuentario possit probari q̃ debitores,oportet instrumentũ in inuentario esse descriptũ,& ita descriptum iudicis autoritate insinuatũ esse.alias exẽplũ instrumẽti,nõ pbaret, & ẽt aliæ subscriptiones tabellionũ requirerẽtur,de quibus dixi aut.si quis in aliquo documẽto.§.de eden.& ita debet intelligi.l.chirographis.ff.eo.
10 ut ibi per Dy.& hic p Cy.& p Bar.in l.tutor q repertoriũ.†Quęro 7.ad declarationem proxime dictorum,& extra glo.an instrumenta describi debeant de verbo ad uerbũ in inuentario? Respõ.quod huius qõnis solutio petet ex predictis.Nã ut tutor gerere,seu administrare possit,sufficit,quod tutor effectũ, & summã instrumenti ponat, sed q̃tũ ad hoc,ut si casu periret instrumẽtũ,uel chirographũ,possit probari per inuentariũ,est necesse totum instrumentũ in inuẽtario describi,& facere insinuari iuẽtariũ, & p ꝯñs instra,& citari debẽt debitores pupilli, & clare,non cõfuse sub inuolucro verborũ. Nã citationes debẽt esse claræ,ut l.aut q aliter,in prin.ff.quod ui aut clam.& l.denũciasse. ff.de adul.Citabunť igiť ad uidendũ cõfectionẽ inuentarij,ĩ quo exẽplať tale instrumẽtũ,in quo reperitur,uel asseriť illũ eẽ debitorẽ pupilli ex tali cã in tanta quantitate scriptũ manu talis notarij,& hoc de instro p quod probatur alios debere pupillo,Sed instrumẽta p q̃ probatur pupillũ debitorẽ esse dixit.Bar.in inuẽtario,non esse necesse apponi,licet posset si uellet.quod probat ipse,qa res,& instrumenta pupilli debent scribi,ut hic. Sed tale ius ,nõ est res pupilli,sed creditoris sui,ut probať.ĵ.de ali.pup p. l.fi. ergo &c.Pro hoc ẽt induco,qđ tutor teneť utilia facere,& ĩ utilia ptermittere.Sed talis omissio,est utilis pupillo,& eius positio,est inutilis,& damnosa,ut d.l.fi ergo &c.sed ad ppositũ uidi induci gl.signatã hic sup uerbo,instrumẽtorũ,q̃ incipit,non est necesse citari creditores.Ex quo inferebat qdã magnus aduocatus,ꝙ instrumenta creditorũ,erãt ponẽda. sed creditores, nõ erãt citandi,qa de eorũ cõmodo nõ tractať.Sed gl.ad aliũ effectũ dixit, uidelicet, pp inuentariũ,qđ fit ab hærede ad cuius ꝯ
a fectionẽ creditores sunt citãdi,a ut in eadẽ gl.statim sequeť.Itẽ dixit Bar.qđ si aliqua deberent pupillo,de quorũ pbatione, non reperireť instrm̃ in bonis pupilli, tutor nõ teneret ponere in inuẽtario anteq̃ exigat,qđ ipse sic pbat. inuẽtariũ fit de repertis, & inuẽtis in bonis pupilli.Et iõ dř inuentariũ,ut no.1.gl.in l.tutor q repertoriũ.sed illud pprie inueniť,qđ manibus apprehendiť,ut inst.de rerũ diui.§.si lapilli.& ĵ.de fi.l.si barsatorẽ. & no. doc. ĩ l.licet.ĵ.de ac.pos.Sed talia debita,nõ inueniunť,qa nec manib⁹ tãgi pñt,nec aliqđ eorũ instrumẽtũ inueniť.igiť in inuẽtario,nõ pñt poni,vel scribi:postq̃ aũt erũt exacta:tũc exactũ ĩ inuẽtario describiť,sicut cæteræ res postea obuenientes;ut inf.de
11 cura.fu.l.fi.§.tali.†Quęro.8.circa res qũo illę describunť ĩ iuẽtario.dicit Bar.qđ taliter describet,qđ tutor ad illas restituẽdas ex
b inuẽtario cõueniri possit b ut l.fi.ĵ.arbi.tut.Ex quo infert,qđ res in eadẽ forma dñt describi,& designari in inuẽtario,qua describi,& designari dñt ĩ libello,& sicut dicit ĩ l.si ĩ rẽ.ff.de rei uẽd.& deposi.l.1.§.si qs argẽtũ.& de fur.l.ĩ actione.§.fi.Ego sum in opi. quod hoc solũ non sufficiat.sed q̃libet res mobilis, saltem debet æstimari.& eius æstimationẽ, iuxta ipiam rẽ describi,ne fraude tur pupillus,aliã satis cõsimilẽ ei restituendo:sed non eiusdẽ ęstimationis,uel bonitatis.& hoc uidetur mihi probari in l. fi. ĵ. de ma. conuen. & ita uidi quoddam inuentariũ factum in una ex ciuitatibus Marchiæ, licet in Bononia nõ habeatur in obseruã
12 tia,sed ne pupillus fraudeť.†Quæro.9.quid si tutor,nõ apposuit oẽs res in inuentario:dic inuentariũ,non uitiari, uerũ quia oẽs res ponere debuit,vt hic,si sciẽter omisit, ipse est in dolo psumpto,vt ff.e.l.tutor,q repertoriũ.Ideo põt remoueri,ut suspectus ſm distinctionẽ quã dicam.ĵ.de susp.tu.l.2.& anteq̃ sit remotus
13 agere nõ phibeť.† Tũc q̃ro.x. Is ꝯ quẽ agiť,petit sibi fieri copiã inuentarii,q̃riť,an ei sit danda:Rñ.ꝙ si petitori non ꝯstat,ut habeat legitimã personã,qa ante illius ꝯfectionem, nõ põt agere: tũc copia danda est,sed nõ totius,sed solũ illius partis,p quã aduersarius instruať,an psona tutoris sit legitima, vel nõ,dabiť ergo eius copia,absq; descriptione rerũ, ponendo solũ principiũ, vsq; ad res. ponendo tm̃ principiũ rerum puta in primis &c. Et postea ponet finẽ dũ dicit actũ,& publicatũ.res enim,ideo non danť,qa illa particula spectat ad aliũ:ideo edi non debet,ut ff.de eden.l.argẽtarius.§.edi.& ẽt ne facultates pupilli manifestentur aliis,ut ĵ.de ali.pu.prestã.l.fi.& ĵ.qñ & qui.quar.pars deb.l.2. li.x. Si aũt petiť copia ẽt rerum q.d. quod uult eũ accusare de suspecto,& facere eũ remoueri:qa nõ oẽs res describi fecit, tũc,licet forsan quibusdã videreť,ꝙ tunc rerũ copia descriptatũ deberet dari.ar.l.j.§.editiones.ff.de eden tñ veritas est, ꝙ ñ tenetur dare. & rõ est,qa iste petẽs,hř suspectus, ꝙ non faciat animo differẽdi litẽ ei motã,arg.l.3.ĵ.de fal.ideo nõ audiendus.Itẽ,qa hoc petit,ut alienã,& ñ propriã iniuriã prosequať; & sic nõ audiẽdus,
14 ſm Bar.ut l.neganda.ĵ.qui acc.nõ pos.†Quęro.11.an,quod dictũ est de cõfectione inuentarii,procedat in omni tutore: Rñ.glo. ista,& bene,ꝙ sic,siue sit testãrius,siue legitimus, siue datiuus,
c in datiuo addit Dyn. nisi sit datus ad unũ articulũ tm̃, c puta ad adeundũ hæreditatẽ,qa ille,nõ facit inuentariũ,arg.ĵ.de tu.q ñ satis.l.fi.& ff.de cu.& tu.da.ab his.l.ipuberi.Cõfirmo,qa ridiculũ est dicere,ꝙ faciat inuẽtariũ de eo tm̃ ,ad qđ dať.qa ẽt ĩ actis iudicis cõstat.solũ,n.ius seu facultatẽ adeũdi,pt ponere in inuẽtario.at iudex,q eum dedit,ut adeat,hoc iã supponit, ergo &c.
15 †Quęro 12.qđ ď tutore honorario,uel q dať cã notitiæ, ñ tñ habet administrare.dic,ꝙ nihilominus cũ aliis debet ꝯficere inuẽtariũ.qa & ipse particeps ẽ tutelę,ut ff.e.l.3.§.nec putet. & qa ei solui põt.ff.de sol.l.qđ si forte.§.1. & ita tenet gl.in d.l.tutor,q repertoriũ.† Quæro.13.an in una vice tm̃:an ẽt in pluribus possit inuẽtariũ ꝯpleri.& dicit gl.ꝙ vna,& pluribus,ſm quod res inueniet.ĵ.de cur.fur.l.fi.§.tali. Sed dicet qs anteq̃ tutor possit administrare inuentariũ dẽt esse factũ,ut sepi⁹ allegat.l.tutor q.ergo diu stabit,ꝙ administrare,ñ poterit, qa nunq̃ erit factũ, q̃diu res inuenire poterit.nõ.n.sufficit cæptũ esse,ut no. Spe.in ti.de tutore.§.gñaliter.ver.fiat aũt.& bñ,qa illud verbũ factũ est pteriti tpis,& sic no.rẽ pfectã.ut l.j.§.1 hęc verba.ff.qđ q sq; iu. Rñ.secutus Bar.ꝙ hř p pfecto,qñ ab ipso tutore est habitũ p facto.ar. ĵ.de fi.istr.l.ꝯct⁹.nec aliquorũ omissio uitiat dationẽ tutoris.ut pbať ĵ.de ma.cõu.l.fi.Quęro.14.an creditores sint citãdi.& dicit
16 qđ nõ,ut in gl.rõnẽ assignaui.§.in 7.q. †Quęro. 15. dixi,ꝙ ut tutor possit administrare, dẽt inuẽtariũ fecisse. sed an alia teneať
d facere d Gl.hic tertia ultra mediũ dicit,ꝙ sic. qa decreto iudicis, accipere administrõnẽ dẽt,ut ĵ.arb.tu.l.fi.& de hoc ibi dicam latius.& satisdare rẽ pupilli saluã fore.ut ĵ.de tu.uel cur.q nõ satis. l.1.de quo ibi diceť.Itẽ,qa dẽt iurare utilia facere,& inutilia ptermittere,ut in auth.vt hi,q ob.se.pig.§.fi & ĵ.de cur.fur.l.fi.§.sed cũ antiqtas.& ita ẽt no.in d.l.tutor,q repertoriũ, & in l.ltĩmos, in prin.ff.de legi.tu.& sic sunt quatuor cũ cõfectione inuẽtarii. Addunt doctores qntũ.s.ꝙ expsse pmittat defensionẽ p pupil-
e lo suscipere e ut ĵ.e.l.fi.§.defensionẽ.& dicit Bar. pp hmõi pmissionis defectũ,se uidisse multas tutelas cassari.Põt addi sextũ in mře,& auia,ut p eas pdictæ pmissiones fiať cũ expressa hypotheca bonorũ suorũ,p ea,q̃ dixi §.qñ mul.tu.offi.fun.po.aut.matri, & auię,ultra med.uers.sed dubitare. & hoc nisi sit data in testõ, licet sit ꝯfirmata,p ea,q̃ dicã de cur.fur.l.fi.§.sed cum antiqtas.ꝙ omnino uide.Prædicta igiť sunt necessario fiẽda, anteq̃ admini stret, pterq̃ in his, q̃ dilationẽ nõ recipiunt, uel simplř ad com-
f modum pupilli spectarent, f nã tunc ualent p tutorẽ gesta,licet non

A D D I T I O.

a Inuentarium facere. Quod inuentarium fieri debeat.per tutorem. Adde l.tutor, qui repertorium.ff.eo.& ponitur per spe.de instru.edit.§.dicto.in prin. quod est verum,nisi testator remiserit confectionem illius.Bart.& doc.in d. l.tutor.& in l.nemo potest,de leg.1.& in l.fi.inf.arb.tu.gl.hic,& Cy.in d.l.in confirmando.ff.de confir.tut.dicit uerum,nisi iudici aliter uideatur,ut quia pupillo expediat fieri inuentarium,qa fieri debet,ẽt si testator remiserit.Bal. in l.fi.inf.arb.tut.dicit ẽt posse remitti, etiam si ex forma statuti tutor teneť illud conficere,uide in Spe.de tu.§.fi.ibi hoc autẽ,& ibi Ioan.And.quod potest remitti.idem etiam tenet Barto.in d.l.tutor,qui repertorium.ubi ait iudicem ex causa remittere posset inuentarii confectionẽ tutori, quia expedit forte pupillo,non sciri eius facultates,& tenet Abb.in c.ex par.2.de appell.& in consi.præfatos,quod est post consi.51.alle.4.parte,quod est uerum etiam in legitimo,secundum gl.hic.item nisi sit consuetudo,quod non fiat inuẽtarium.Bar.in d.l.tutor 2.col.& in Spe.de instr.edi.§. icto.uer.sed nunquid,& Abbas,Sic.in d.c.ex parte.2.de app.sed hrdi non pt dremitti,secundũ Baldũ. in l.fi.x.col.inf.de iure deli.ubi secus dicit in tutore,& teneť facere etiam ex communicatus,quia tutor esse potest,quamuis in iudicio esse nõ possit.Bal. in c.cũinter,de exce.& in l.1.sup.de iu. & facti igno.in pen.col.ar.contra in c.ad.probandum.de re iud.& in c.consulti, de procur.Et adde,quod infirm⁹ ex cusať.Bar.in d.l.tutor.Itẽ ad quid teneatur tutor,cui est remissa per testatorẽ inuẽtari factio.Pau.de cast.consi.450.infra quantũ tempus inuentariũ per tutores,vel curatores fieri debeat.adde Bal.ĩ d.l.tutor qui.& spe. de tut. §.fi.uer.fiet autẽ,ubi omuino.& de instr.edi.d.§.dicto, & adde,qđ tutor,& q libet,qui tenetur conficere inuentariũ,& codicẽ.rationum,non conficientes ad quid tenentur,& quid contra eos agi poterit,uide per do.Soc.consi.159. inci.in præsenti consultatione.uer.j.quia non constãr.in 2.par.char.14.& cõ si.180.inci.meminit me.uer.confirmarur etiam cũ uer.seq.cha.63.& consil. 213.incip. cum in præsenti consultationis uer. cum ergo dictus,cũ uer.seq. d.parte.char.87.

A D D I T I O N E S.

a Sunt citandi. Vide Bar.qui plene in l.tutor qui.ff.e.& ibi vide, an requirantur plures notarij,& an fieri debeat in iudicio.
b Conueniri possit. Adde Soc.consi.62.inc.in præsenti consultatione, ver.circa primam in q.j.par.char.106.
c Ad vnũ articulũ tãtũ. Tu vide de hoc,& an curator ad litẽ debeat conficere inuentariũ,quod no.Spe.in ti.de instr.edi.§.fin.versi.sed nunq̃d in inuentario,
d Teneatur facere. Antequam tutor administret,quæ facere teneatur,vide pulchre Rom.in consi.315.& Ang.in cons.175.Pau.de Cast.cons.352.& Bal.in consi.95.1.li.
e Defensionem pro pupillo suscipere. Tu vide de hoc,ꝙ plenissime,& remissiue posui in apost.ad istum in l.pro officio. ad fi.in apost.in ver. & inutilia prætermittere,sup.eo.& ibi aliquid in ap.præce.
f Ad commodum pupilli spectarent. Tu vide de hoc Bar.in l.tutor qui repertorium,num.19.ver.venio ad quartam particulam,& in apo. in ver. nõ debet, & ver.venio ad vltimam particulam.ff.e.ti.& in l.1.col.2. in prin. ff.de tu.

non interuenerint prædicta,uel eorum aliquod,ut d.l.tutor, q
repertorium,circa prin.j.de tu. qui non satis.l,ul,vt dixi.s.i prin,
& hęc sufficiant.Alia,quę tanguntur in gl.sequentib.vide p to,

LEX XXV.

Sancimus, Primo dictū gñale cū ei⁹ rōne. Secūdo excipit casus.Tertio nouū dubiū remouet. Se-
cunda ibi:nō aūt.Tertia ibi,sed si extraneus.Casus.Debitor pu-
pilli soluens tutori ex pcepto iudicis,plenissimā ɔsequit liberā-
tionē. Idē si sine iudice soluat annuū redditum, vel alicuius rei
pensionem.h.d. Not.tex.ibi,non enim debet &c. Item no.sup
verbo extendimus, qui casus enumerat, in quibus soluens ple-
nissimam consequit securitatē. & sic locus nō est restitutioni i
integrum. Vltimo in materia distingue, ut s.in adul.sol.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non sibi præiudicat in eo,quod facit, vt tutor.*

LEX XXVI.

Cum quædam. Primo ponit thema. ex quo qō cū rōne dubitādi p utraq; orit.secun-
do decidit,rōnē decisionis pmittēdo,secūda ibi: inuenimus āt.
Casus. Si tutor, vel curator autoritatē pstat pupillo, uel adulto
adeundi hæreditatem ex testō in quo tutor ipse, vel curator est
pteritus,vel exhæredatus,sibi nō piudicat, quominus testm ex-
1 pugnare possit.h.d.†No.j.qđ qs facit, vt tutor, sibi nō piudicat,
vt priuato.ɔcor.s.e.l.si non subscripsisti.Secūdo nemini officiū
suū dēt eē dānosum. Tertio,ꝙ qs uenit ɔ factū suū alieno noīe
gestū.& faciunt hæc tria in argm.iudex sibi nō piudicat senten-
tiādo inter duos sup re,q̄ ad ipsū spectabat.facit ēt p hoc.c.sub-
orta,extra de re iud.& hoc tenet Inn.in c.inter dilectos,de fi.in-
stru.ultra mediū,in no.qđ incipit,sed nōne.Quarto no.ꝙ cura-
tor pōt autoritatem pstare adulto in adeundo hæreditatē, sed
non pōt pupillo,ut ff.de appel.l.cū i una,§.tutor.Quinto ꝙ fini-
ta tutela,uel cura,oīs actio trāsfert in pupillū, uel adultū,ɔcor.
j.qñ ex fac.tut.l.i.secus est de procuratore in dñm,ut in glos.

SVMMARIVM.

1 *Lex sancimus.C.de admi.tuto. in quibus locum habeat.*

LEX XXVII.

1 Constitutionem. Hæc lex gl.l.sancim. eo.† Casus. Lex sancimus.in fin.s.eo. q̄ loqt
de feneratitia cautione,hēt locū in principali debito: non i vsu-
ris:qa ille pñt solui sine iudice,sicut pēsiones,& annui reddit⁹,
dūmō ēt in unū collectę,excedant summā centū solidorū, nec
bienij metas.h.d.Gl.dubitat de duob.Vnū est,an vtrunq; est ne-
cesse interuenire.s.qđ excedat centū solidos,& bienij metas. &
dic,qđ sic.Aliud est,an hæc lex limitet l.sancimus.in redditib.&
pensionib.vt solui nō possint,si excedāt summā centū solidorū.
Et duas opi.recitat Io.qđ sic,& inducebat lo.l.usure.ff.de usu.q̄
gl.i fi.allegat p ɔrio ad hāc.l.Ibi.n.dr qđ vsuræ, vicē fructuū obti-
nēt.Alij dixerūt ɔriū:qa qđ nō mutar,stare non prohibet.&ad
l.vsurę, rñdebant, qđ usurę vicē fructuum obtinent,in quibus-
dam,non ut ibi notat. quod pro ueritate esset uidendum, si es-
set dare bonam rationem diuersitatis, uel non.

SVMMARIVM.

1 *Tutor remotus,ut suspectus, infamia notatur.*
2 *Curator ad litem,a quo dari debeat,& nu. seq.*
5 *Tutores pupillo dari,qui petere teneantur,& an inuentarium se facturos iurare debeant,& num. seq.*
7 *Tutores,vel curatores, an teneantur de iudicato soluendo satisdare? & nu.8.*
9 *Tutor fructus rerum minoris vendere potest.*

LEX XXVIII.

a Sancimus, a Tutores,& curatores,suos minores a litib. eis motis nō defēdētes,ut suspecti ueniūt re
1 mouēdi,& ēt de pprio dānū resarcire tenēt.h.d.†No.qđ remo-
tus,ut suspectus, notat infamia.Gl.opi.ꝙ defendere,nec autora
ri cogat,ut ff.de au.tu.l.si tutor.Sol.ut i ea. qđ ibi in ɔctib, hic in
iudiciis.& rō diuersitatis est:qa in iudiciis apparet euidēs rō mi-
noris:qa eo nō defensio,mittit actor i possessionē. sed i ɔctu de
hac euidēti læsione nō apparet, forte.n.ɔctus eēt minori dāno-
sus,& hoc uult gl.in ɔrio,ex quo infertur,qđ si certū eēt,qđ ex-
pediret pupillo,ut tutor ei autoraret i ɔctu, qđ ipse cogeret au
torari,qa melius est ei,aū tps occurrere &c.vt l.fi.s.in qui.ca.i in
te.rest.nō est neces.i dubio igr,autorari nō ɔpellit,in ɔctib. sed
ɔueniet postea,actione tutelæ,ut d.l.si tutor..Opp.ꝙ imo auto-
rari cogatur extra iudiciū,qa administrare cogit.ut le.i,in prin.
ff.eo.Sol,qđ ibi nondū cepat,vt in gl.2.Aut tutor nō uult admi-
nistrationē inchoare,& cogit,ut ff.e.l.i.Aut inchoatū non uult
prosequi,& ēt cogit,uel suspectus remouet, ut ff. de suspe.tut.l.
3.§.fi.Aut inchoat,& prosequtur,sed certū actum nō uult exer-
cere,& tūc aut in iudiciis,& cogitur, ut hic,& l.eum qui.s.de p
cura.Aut in ɔctibus,& tunc,aut certū est,quod eius omissio est
nocitura pupillo,aut est certum,quod non,aut dubitatur. quæ
omnia prosequere, ut s. Quæro an sint alii casus, in quibus re-
moueatur,ut suspectus,& dic,quod sic,ut i gl. seq. quam signa.

ADDITIO.

a Sancimus. Vide Bar.plene,in l. si tutor pupillo.ff.de aut.tut.

§.Sed & si quis, Siue lite contest.siue ante, satisdatione tñ pstita conuētus factus sit
demens,vel furiosus,ita qđ idiget curatore, debet ei curator ad
2 litē dari,p iudicē corā quo lis vertit.h.d.& no.†No.1.quod cura
tor ad litem datur per iudicem,coram quo lis vertitur, quod est
a notandum,quia de alio curatore generali,& de tutore dubitat a
vt habuisti.s.vbi pe.tuto.uel curato.l.j.& forte casus iste,non est
alibi.Secūdo no.ꝙ curatoris ad lites officiū,est necessariū,sicut
alterius curæ.Tertio,quod cognati,& propinqui,sunt euocādi,
3 vt eius prouisioni curator detur.†Quæro si per procuratorem
lis fuisset cōtestata,& eius principalis demens factus esset,an cu-
rator iste ad litē dari debeat.dic,quod non, vt in gl.& probatur
hic à sensu ɔrio.& est ratio,quia per litem cōtest.res desijt inte-
gra esse,ideo mandatum,nō finitur,sicut,nec eius morte, ut ff.d
procu.l. nulla.secus si res integra esset, quia tunc per dementiā
vel furorem superuenientem mandatū finitur. vt ff.de acquir.
4 hære.l.q seruum.& l.sequen.†Quero.rex.iste loquitur in reo de
mente effecto.sed quid in actore.dicit gl.idem si reus velit,quod
procedatur.&c. Or hic attende,quia si conuentus est,q demēs
est factus, nō est mirū si iudex secus det ei curatorem ad litem:
sed qñ actor est ille,qui demens est factus adhuc,non est mirū,
si actor,& reus erant de eodem foro,qa datur à iudice suo. Sed
quando acter esset de alieno foro qui non tenet & secutus est
forū rei, tunc,si lis erat contestata ita, quod ad diffinitiuā pueni-
ri pt.&gl.procedit adhuc,sine scrupulo.Si aūt lis non esset ɔ
testata,& sic res videretur integra:tunc dubitari pōt,ne ad iudi-
cem suū remitti debeat.Ideo ista gl.est notanda,quam teneo,qa
ex eius parte,non est integra,volente reo,ut procedat per auth.
qui semel.j.quom.& quan.iudex. vnde eam tene cordi.

ADDITIO.

a Dubitatur.uide Pe.de Ancha.in c.utili,de iud.lib.6.& quod not.Inno.& doc.
in c.petitio.de procu.& adde Bal.in l.1.ff.de tuto,& cu.da.ab his.

§.Personis, Ad curā eius, qui tenetur petere tutorem ordinari pupillo,spectat etiā facere petitos,
& ordinatos compelli, vt pupillū defendant in lite.& si contin-
gat illum remoueri debet facere aliū idoneū substitui.hoc dicit.
5 †Quæro,qui sunt hi,qui periculo substātiæ suæ tenēt petere tu-
tores ordinari pupillo.Rñ.ut in glossa 1.& 2.vsque ad fin.verum
in matre,non procedit iste textus proprie, nisi respectu spei: vel
quando minus idoneus esset,cuius periculo datus est. ut in glo.
6 †Quæro.2.an petitores teneantur iurare,& ceteri curatores,ut
inuentariū faciant,& cetera alia.Et dicit glossa,& no.quod sic,&
dicit hic esse casum:licet de suspecto accusare, non teneantur.
vult ergo glo.quod petitos debent facere compelli ad admini-
a strandū.Sed quid de testamentario,vel legitimo,an mater a te-
neatur facere eū cōpelli ad administrandū:aliàs si non facit,pri
uet spe succedendi:dicit Cy.qđ non,quia.l.iste loquūtur de peti-
tis à matre,non igit qñ non petit dari:quia iam habet, & est te-
stamentarius,vel legitimus, arg.l.cū prætor.ff.de iudi.Item quia
habenti tutorem non debet peti tutor dari, vt s.q pet.tutor.l.
cū iure.Hoc idē teneo,qa.l.nō cauillatur,ergo &c.vt l.illam.j.de
coll.Itē qa pœna priuationis hæreditatis pupilli filij sui,est odio-
sa:igit, non extendenda, vt l.quidam.ff. de liber.& posthu.cū si.
Et quia pœnæ sunt restringendæ,vt ff.de pe.l. interpretatione.
Non ob.gl.in l.maritus.s.qui pe.tu.& ibi loquitur in petito a ma
tre,Nec etiam,ꝙ no.gl.ff.ad tertu.l.2.§.si mater,in fi. qa illam gl.i
intelligo in petito a matre. & in illis est ratio : qa cura iniuncta
matri,vt petat tutorem dari,intelligitur cū effectu, & ad finē le
gitime administrationis,& ideo prædicta curare debet.

ADDITIO.

a An mater.adde Soci.consi.39.inci.uisis & inspectis.ver.circa secundam prin-
cipalē.in 1.par.char.78.vbi hoc alle.& firmat.& uide domi.Alex.in l.2.§.qđ
si uero.ff.ad tert.& Bal.in l.matris pietas.sup.qui pe.tu.& i l.precibus, in 5.
col.& Bal.& Cy.hic.

a
7 §.Defensionē. a†Tutores,vel curatores,non teneantur de iudicato soluēdo satisdare : sed
tantū de iudicio sisti:& in eā causam bona minorū possūt sine
decreto obligare.h.d.Et idem dicit gl.de rato.No.quod legitimi
administratores,non satisdant.Itē no.casum in quo bona immo
bilia minoris alienant,sine decreto.Circa primum oppon. de.l.
filius.ff.qui satisd.cog.Solu.gl.illud in patre,aliud in matre,vel di
cit glo.sol.vt ibi.Et qa aliquę solutiones sunt in se verę,ideo eas,
simul cōiunge,quia aut quærit in castrensibus,aut in aduētitijs.
Primo casu pater satisdat,qa in eis non est legitimus administra
tor,& defendere non cogitur,sed sponte facit.Secūdo casu, aut
q̄rit in casibus in qbus pr̄ nō est legitimus administrator. & idē,
qa venit,ut quilibet,aut in casibus in qibus est legitimus admini
strator,quia vsumfructum habet:tunc aut in se transfert iudiciū
animo nouandi,quod potest,ut l.solutionē, & iudiciū.ff. de sol.
Aut in se nō transfert:& tunc,quia pater habet vsumfructū,co-
gitur

ADDITIO.

a Defensionē.Adde d.Soc.cō.74.inci.visis diligenter,& maturè,ver.verum præ
dictis nō ob.in fi.in prima par.char.44.ꝙ ista uerba,q̄ tutor dēt exprimere p
forma,fm dispositionem huius.§.quod formaliter exprimi debent,nec suffi-
ciunt uerba generalia,idem importantia in effectu.

git filiū defendere:vt j.de bo.quę lib.l.fi.§.vbi autē.non tenetur
satisdare,sicut nec tutor.& ita no.in d.§.vbi aūt.& hoc vult etiā
Dy.in c.ratū,de re.iu,li,6.primis ergo trib.casibus locum habet
8 d.l.filius.†Contra fm opp.de l.lex.q̄ tutores.s.eo.Sol.speciale est
hic,ut in gl.& attēde,quia dicit gl. ꝙ hoc dēt intelligi de immo
bilibus. Cōtra quod facit,quia si pupillus possidet immobilia, ñ
tenet tutor satisdare de iudicio sisti:vt l.sciendū.§.tutores.ff.qui
satis.co.iō dicit,ꝙ hic pupillus,ñ possidebat imobilia, sed mobi-
lia,q̄ seruando seruant.& ita nō poterant obligari sine decreto.
a §.Omnem autem, a Tutores,& curatores,tpe suę decretionis,debēt spāliter, &
& expressim promittere,ꝙ defensionē minorū suscipiēt,sine vl
la diminutio.h.d.Et no.ꝙ text. vult ꝙ nō alias creant,& sic resi-
stit vitiū,& potētia iō aliter,nō valet datio.& hęc fuit inuēta de
iure.C.de iure aūt sforū,hoc ñ erat cautū, iō gl.antiqua in l.legi
timos,in prin.ff.de leg.tut.vbi enumerat quatuor,q̄ tutor tene-
ba facere, istud quintū omisit. vnde inspicienda sunt bene in-
stra tutelaria,qa multoties in hoc deficiunt, & error causatur,à
gl.illa,& alia posita,in l.tutor,qui repertorium,in prin.ff.eod.&
adde,quod dixi s.eo.l.tutores,in xv.q.Opp.ꝙ nō semper defen-
sionē suscipere ɔpellat,ut ff.eo.l.quoties.§.sicut.Sol. ꝙ in mala
cā non debet eū defendere,cū non prohibeatur bonam fidem
agnoscere.Itē qa iurat vtilia facere,& inutilia ptermittere,b ut
j.de cur.fur.l.fi.§.sed cum antiquitas.in bona autem sic,vt hic.

ADDITIONES.

a Omnem autem. Vide d.l.legitimos alle.in tex.& in l.prætor.in prin.ff.de ope.
no.nū,ꝙ per iurm hic suppletur,per id,quod voluit Bal. in l.j.sup. commio,
b Et inutilia prætermittere. Ego dixi de hoc diffuse in l.pro officio.ad fi.in apo.
ad istum in addi.in versi.& inutilia præmittere.sup.e.& tangitur aliquid per
istum nu.18.ver.quæro 15.eo.ti.

9 §.His quę. †Tutores, & curatores possunt vēdere fructus rerū minorū,sine decreto,p pcio tunc
currenti in loco,in quo distrahuntur.h.d. Collige ex isto tex. ꝙ
tutor nō hēt necesse fructus seruare,donec plus valeant,nec ad
aliū locū,vbi plus valēt mittere:quod est cordi tenendū.Itē col-
lige,ꝙ præciū currens cōsiderat fm tps venditionis, & merito,
qa multoties in anno crescit, & decrescit. Ideo tutor in suis ra-
tionibus tempus venditionis apponere debet, aliàs in eius piu-
diciū inspiceretur tps,quo plurimū illo mense, vel anno voluit,

De periculo tutorum, & curatorum. Rubr.

LEX PRIMA.

Et qui. Tutores instructionis,vel notitiæ causa dati,l icēt non administrent,tenētur tñ de dolo,& culpa : ac
etiā tenentur alio mō,suspectos facere.h.d.Op.ꝙ imo oēs admi
nistrationem habeant,& intelliguntur insolidum dati, ut j. de
auto.præstan.l.fi. Solu. ꝙ illud in aliis,non in his qui causa noti-
tiæ,& instructionis dantur,ut hic in gl.

LEX II.

Ad eos. Si administratio ē diuisa a testatore, vel a iudice, periculū vnius,non spectat ad aliū.h.d. cum glo.

SVMMARIVM.

1 *Casus superueniens culpam,vel dolum precedentem non tegit.*

LEX III.

a
1 Si res, a Periculum casus fortuiti spectāt ad tutorem,si culpa præcedat casum;non aliàs.h.d.cum se.† Not.ꝙ casus
superueniens,nō excusat a pena præcedentis doli,vel culpę.Itē,
quod culpa in non vendendo spectat ad tutorē, quod facit pro
eo,quod dixi in l.si.in fi.s.tit.proxi.Itē,ꝙ culpę ascribitur tenere
in domo vbi sit ignis, ea, quæ condita teneri debent in horreis.
quod bene no.Item,qđ incendiū dr,casus fortuitus,vt hic.circa
quod vide,quod plenissime scripsi in l.quæ fortuitis.s.de pig.ac.

ADDITIO.

a Si res qualiter, Autem tutor de casu fortuito teneatur. vide Ro. conf.425.vbi
etiam an furtum dicatur casus fortuitus.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia non cadit in ignorantem.*
2 *Fama publica, præsumptionis est inductiua.*

LEX IIII.

1 Si tutor, †Negligētia,nō ascribitur ignorāti:nec periculū tpis ignoti.h.d.No.qđ tutor hic liquido probare
dēt,se ignorasse.Contra qđ opp. glo.ꝙ imo pupillus,primo per
casum.l.ff.eo.l.quidā decedens.§.fi.& l.seq.Secundo p regulā,qa
ignorātia psumitur,ut ff.de prob.l,uerius.Tertio, qa affirmanti,
& non neganti,incumbit onus probādi,ut l.actor. s.de pb. Sol.
primo,fm Pla.ꝙ hic probat volēs.i.qa onus pbādi in se recepit:
cogi aūt non pōt,ut in ɔriis.Secundo,ꝙ hic pbat necessario,qa
præsumptio sciētiæ erat ɔ ipsum, ex qua transfertur on⁹ pbādi
in aduersariū,ut hic,& l.siue possidetis.s.de pb.& hic psumptio
a dicit gl. a insurgit,vel qa denūciatū fuerat ad domū tuam.ar.j.đ
anna.excep.l.ut perfectius.& ff.de lib.agno.agn.l.j.§.propter,qđ
psumptio est,quod in notitiā tuā peruenerit,vel in crassa, & su-
pina ignorantia fueris,quæ nō prodest.l.nec supina.ff.de iur.fa.
igno.uel ex eo,qa publice sciebatur,arg.s.de pig.act.l.pignus,cū
2 ibi no.j.Et has duas causas inducentes præsumptionem sciētię,
tene cordi,& specialiter istā de fama publica,quæ præsumptio-
nem inducit.Et idem tenet gl. magna, in fi.in c. apostolicæ.ex-
tra de cle.excō. ministrā.& etiam gl.1.in princ.in c.cū cōtingat.
extra de resci.Sunt,& alii q̄ plures effectus famæ publicæ, quos
scripsi, j.de accu.in l.ea quidem, in materia famæ in 9.q. Tertio
sol.glo.ꝙ ubi hæc essent,ꝙ hoc probat eoipso.ꝙ ɔrium non pro
batur,vt l.super seruis.j.qui mili.nō pos.li.12.Non ob.huic sol.ꝙ
hic dicit liquide probaueris:qa rñdet gl.i fi.multū notanter, ve-
rū,ꝙ pbationes legū liqdissimæ sūt. Et quo no. ꝙ præsumptio,
quam lex facit est liquida probatio,donec appareat de cōtrario.

ADDITIO.

a Dicit glo.ad hanc gl.vide Bar,hic & plenius in l.is potest,de acqui.hæ.quā etiā
ipse no.allegat in l.si.cui.§.is quidem.de accu.& no.eam,quia est sing. & pro
sin,alle.Io.de Imo.in l.quæsitum.ff.de re.iu.& in l.tempus.§.1.& in l.si ita qs
hæres.ff.de hære.insti.& adde,quod ad idem no.gl.in l.ita,infra de excu.tu.

LEX VI.

Temporis, Tutela finita,finitur periculum administrationis.h.d.præterquam in connexis,quæ tu-
tor quondam prosequi tenetur,vt in glo.

Quando ex facto tutoris, vel curatoris, minores agere,vel conueniri possunt. Rubrica.

Quia ex facto tutoris, vel curatoris, de quibus est dictum.s.mi-
nores agunt,vel conueniuntur.Ideo hanc rubr.ponit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia quæ contra tutorem,ut tutor est,fertur,contra pupillum executionē sortitur.& nu.2.*

LEX PRIMA.

1 Iuliana, †Sententia lata contra tutores, vel curatores, ut minorū administratores dēt mādari executioni
contra ipsos minores non eorū administratores.h.d.nisi dolum
cōmiserint,vel nouerint,vt in glo.Opponit,qđ idē sit faciendū,
si nō sit egressa ætatē.xxv.an.vt ff.de adminisr.tut.l.2.& de reg.
iur.l.4.Sol.confitendo ɔriū,ut in 1,gl.& hodie de exercitio actio
nis iudicari.de quo loquitur.l.ista.nā illa ēt ɔ pupillum, pro cui⁹
executione est exercēda,nō ɔ tutorem.licēt ɔ tutorē competat
directa,& utilis cōtra pupillum,etiam durante tutela.Licēt qui-
dam uoluerint,ꝙ utilis contra pupillum non competat nisi of-
ficio finito,ut no.in e.l.2.qđ est falsum,ut ibi per Barr. & hic per
Cy.Oppo.2.ꝙ tutores,finito officio,conueniantur, ut ff.e.l.3.&
2 4.Sol.vt in glo.Opp.3,ad idē de l.5.ff.e.sol.ut in gl.† Oppo.4.de l.
procurator,qui pro euictione.ff.de procu.ubi finito officio,cō-
uenitur procurator.Sol.vt in gl.quia aliud in procuratore,vt ibi
quàm in tutore,ut hic.nā illa propria uolūtate,& à priuato sus-
cipit officium:iste ex necessitate publica autoritate, ut ibi not.
Quidam tamen hanc differentiam non admittunt. circa quod
uide,qđ plene scripsi.s.qđ cū eo,l.ei qui,circa fi.& ibi teneo glo.

LEX III.

Si in rem. Si pecunia mutuo sumpta per tutorem in utilitatem pupilli,est conuersa, in eum competit
actio.h.d.No.ꝙ versio est probanda,vt in ciuitate,& ecclesia,cit
ca, quod uide, quod notaui,& scripsi in aut. hoc ius porrectum.
s.de sacrosan.eccl.& in l.prædiorum.j. de prædi.mi.

ADDITIO.

a Et si tutores.Ad hanc.l.uide Bal.in l.2.23.col.cum l.seq.de ser.& Bart.in l.si ur
bana.in fi.de condi.indebi.

LEX II.

a Et si tutores. a Ex stipulatione tutoris super re pupilli, pupillo queritur utilis:hoc dicit. Opp.ꝙ
imo directa,vt l.certi condictio.§.si nummos.Sol.distinguendo
ut in gl.quam signa.Quæro,an idem in hypotheca.dic quòd sic,
ut in glo.Contra,quod oppo.& sol.ut in ea.

LEX IIII.

Si hi. Si finito officio tutor pseuerat in administratione,ipse tenet.& ex eius ɔctu utilis domino q̄ritur,h.d.Quæ-
ro qua actione tantū,Respon,gl.ꝙ utili tutelą,ut j.arbi.tut.l.tu-
tor.sed ibi qñ negotiū est cōnexū ut ibi patet: hic qñ est separa-
tū,ut locatio pdiorū.ideo dicit melius,quod actione negotiorū
gestorū,ut ff.de admi.tuto,l.tutorē.& đ.tu.& ra.dist ra.l.si tutor,

S. ex pluribus tutoribus,uel curatoribus omnes,vel vnus agere pro minore,uel conueniri possint. Rubr.

Quia tutores,vel curatores,de quibus dictum est, cōtingit quā-
doq; esse plures vnius pupilli,vel adulti:& dubitat si vnus ex plu-
ribus agere,vel cōueniri possit,ideo &c.Et ex hoc patet,ꝙ i ru-
brica,nō debet,esse illud verbū, omnes; quia an oēs possit non
est dubitandū,fm Ia.de Raue,& male; quia dubiū fuit ex parte
aduersarij ne in plures distinguātur.vt l.ne i plures.ff. de exerci.

SVMMARIVM.

1 *Tutoribus neglgētibus, an possit unus eorum causam defendere. & numero. sequen.*

LEX PRIMA.

1 Ab vno, †Vnus ex tutoribus,pt cām defendere, aliis negligētibus.h.d.Op.primo, ꝙ hæc l. superfluat p
seq.& est ɔ.§.qbus.s.de no.cod.cōpo.So,ut in prin.gl.quòd hic,
qñ non est diuisa administratio,uel à seipsis diuisa:ita,quòd vn⁹
p aliū agere dicit,i l.se,qñ est diuisa à testatore, vel a iudice ita, ꝙ
vnus

a vnus per alium nõ dicitur gerere.† Opp.φ licet administratio, non sit diuisa, vnius tantum autoritas, non sufficit, ut ĵ.de aut.p̄stan.l.fi. Sol. aut est tale factum, quod tutelã dissoluit, & tunc omnium, vt ibi, aliàs vnius tantum sufficit autoritas, vt hic. Opp.3.φ non tantum si voluerint, sed etiam si non potuerint, vt ff.de admi.tuto.l.decreto.§.fi.& l.3.§.1. Sol. confitendo, & sic hæc supple tur per illas. Quæro, quid si oẽs vellent agere, vel conueniri. Dicit gl. quod possunt, & debent admitti. Sed Ia.de Ra. quem sequitur Cy. contra, ne aduersarius inuitus distinguatur in plures, vt ff. de exer.l. ne in plures. & ideo vnus tantũ ageret, & alij sibi assisterent. Volente igitur, & patiente aduersario, procedit gl. & ita tenet Bar. in d.l.decreto.§.fi. Quidam doctor vocatur Nicolaus de Neap. in d.l.decreto dicebat, quod gl. dicit verum, qñ agit: & tunc omnes admittantur, non qñ conueniuntur, quia in ptãte actoris est vnum illorum eligere, ne inuitus in plures distinguatur. & hic dicebat esse casum in d.l.iam tñ.§. si plures. Ego idem dico, vt omnes agẽdo admittantur, vno, & eodẽ libello, nõ diuersis. & hoc iõ, qa omnium interest, ratione officij, & cõis piculi, ideo audiẽdi, vt d.§.si plures. in fi. & pro hoc induco.l.2.& l.senatus.ĵ.qui accu.non pos.quę in tutorib. & in plurali loquuntur: &
3 sic ibi casus, nisi tex. cauilletur.† Sed qñ conueniri volunt, distinguo. Aut pupillus est ille, q est conuentus, & dico, φ oẽs si volũt,
a defensionẽ suscipere possunt,ᵃ & hoc ratione officij, & cõis periculi, & qa vnius loco conueniunt, & sic omnes loco vnius cẽsentur, & de hoc dicit esse casum non cauillando tex.ff.de admi.tu.l.1.§.sufficit. & etiã probatur hic in tex. Aut pupillus non est ille, q est cõuentus, sed tutorio nomine pupilli, & dico fieri posse, maxime si sit infans, ar.l.eum qui.ŝ.de procu.& ŝ.tit.j.l.j.§.fi.& ĵ.qñ decre.opus non est.l.j.& tunc dico, φ si vnus ex pluribus, solus est conuẽtus ab actore, illo inuito, non poterunt ceteri simul cum illo defensionem suscipere, licet causæ possint assistere, ne colludatur. Non ob. prædictis.l.ne in plures. quia isti ratione officij, & cõis piculi censentur loco vnius, quando pupillus est conuentus. Secus qñ tutor vnus conuenitur, quia cum illo solũ, quasi contrahere intendit actor in iudicio, ideo locum habet. l.ne in plures. & hæc, vt inaudita prius masticata dicas, non est ita,
4 †Quæro cum gl. an idem in pluribus consulibus vnius ciuitatis vel castri, ut vel vnus agere possit, vel omnes teneantur. Et dicit gl. φ vnus solus potest. licet oẽs de calumnia iurare debeant &c.
5 † No. ex gl. φ consules antiqui in Bononia, & priores in Florentia, dicuntur habere mandatum à lege defendendi, & agendi pro republi. quilibet insolidum quod tene cordi.

ADDITIO.

a Possunt. Adde hoc casu quando omnes conueniuntur, & unus eorum confitetur, alter vero negat. vide de hoc Ia.de bu.ĵ.qui acc.non pos.l.senatus. & Bal. in l.cum magistratus.ŝ.quando prouoc.non est neces.& in l.1.ĵ.de confes.

LEX II.

Si diuisim. Quando administratio est diuisa à testatore, vel iudice, nõ debet vnus pro rebus ad administrationem alterius spectantibus, conueniri.h.d. Quod intelexit Azo fore verum, qñ reali ageretur. ar.ff.de adm.tu.l.si duo. secus si personali, quia æs alienum, non respicit certi loci facultates. vt ff.de iud.l.fideicom.§.1. ideo tutor vnius prouinciæ, pro ære 9cto in alia prouincia conueniri põt, vt ff.de admi.tuto.l.Titiũ.§.fi. Bar. vero dixit, qđ si oẽs tutores sunt eiusdem fori potest vnus, p alio actione psonali conueniri, vt l.inter tutores.ff.de admi.tut. Si aũt sint diuersi fori, tũc si uolo vnũ conuenire in foro administrõnis ipsius cõuenti pro alio, & adhuc possum, nõ si extra forum ipsius cõuenti, quantumcunque in foro administrationis eius pro quo conuenitur, fit hic. & ita per eum not. in d.l.inter tutores.

Ne tutor, uel curator vectigalia conducat. Rub.

Continuatio per se patet.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, vel curator vectigalia conducens, crimen falsi incurrit. & nu. seq.*
3 *Tutor, qui vectigal conduxit, vsque ad quod tempus satisfacere potest.*
4 *Tutor, qui conduxit vectigal, an excusetur a tutela.*

LEX VNICA.

1 Competens. † Tutor vel curator prohibetur vectigalia conducere, tutela non finita, vel ratione non reddita, sub pena falsi, quam euitat, si sponte satisfecerit vtrique; ante tutelam vero conducens excusatur, a periculo.h.d. Opp. quod ex conductione uectigalium, penam falsi non incurrat, ut ff.ad l.cor.de fal.l.1.§.idẽ princeps. Sol. vt in 1.gl. quia hæc ſm illam, vt intelligatur, viuẽte pupillo, vel adulto, est enim hoc priuilegium personale pupilli: ideo ad hæredem non transit l.ex pluribus.ff.de admi.tu. nisi eo mortuo, ut ibi, & idem si hære-
2 ditario iure successit in 9ctum fiscalem, ut in gl.† Opp. 2. φ crimen falsi, nõ incurrat, quia falsum, est mutatio ueritatis. Sed iste conducendo uectigal de ueritate nihil immutauit, ergo de falso puniri nõ dẽt.l.& si legibus.ŝ.si cõ.ius uel uti.pub. Sol. ut in gl. 2. in prin. q̃ declarat quã de cã in falsum incidit. Opp.3. ad idem de l.1.ŝ.si rem alie.ge. Sol. dupliciter, ut in gl.fi. Et scda so. nõ placet, ibi autẽ non tenetur, & non phibitã, non veniunt puniẽda, qđ fieret, si in casu illius.l.penã ĩcurreret. tene igitur primã, φ aliud in cõductione vectigalis, aliud in vẽditione vnius rei, vel obligatione, vt ibi. Opp.3. quod licet satisfaciat pęnã falsi nõ euitet, qa ciuilis criminali nõ p̃iudicat, vt ĵ.qñ ci.act.preiu.cri.l.i. Solu. dupliciter, ut in gl. & tene primã, reprobata sol. Mar. vt sequitur, in ea. vbi ergo gl. dicit, prima placeat. & dic, φ ibi đ satisfactiõe coacta, hic de spontanea. inter eas n. est dñia. vt l.si insulã. ff. de uerb. obl. & in aliis similib. q̃ ŝ. induxi. Opp.5. φ non in pœnã falsi, sed in crimen stellionatus incidat, ut de pig.act.l.tutor. Sol. hic cum
3 fisco, ibi cum priuato contraxit.† Quæro primo vsque ad qđ tps põt ipse satisfacere, vt pęnã euitet gl. ista circa mediũ, uĩ sentire φ usq; ad sñiam. ar.ff.de adul. l.si adulteriũ cũ incestu. §.fratres. Sed dic uerius usq; ad litis conte. ut in ea.l.§.idẽ pollioni. & ar.d.l.si insulã. ſm Cy. & pbaĩ rõne, qa factis pbationib. 9 eũ, solutio fienda ab eo, debet amodo iudicari coacta, ex uiolenta p̃sum-
4 ptione, insurgẽte ex pbationibus.† Quero.2. si prius cõduxit uectigal, an possit ob hãc cãm excusari a tutela. qdã qđ sic, p hãc.l. in fi. Sed gl. tenet 9riũ p l.coloni.ĵ.de excu.tu. Ad hanc l.rñ. φ loquiĩ de periculo falsi, sed caue φ gl. ĩ d.l.coloni, tenet qđ excusatur p l.sp.§.conductores.ff.de iu.immu. Nã si a muneribus publicis autoritate & utilitate excusatur, ut ibi, fortius a munere tutelæ, qđ licet autho. sit publicũ, utilitate tamẽ est priuatum, & sic hæc l.in fi. de utroq; periculo potest loqui. propter alium autẽ contractum, non excusatur d.l.coloni, secundum Cy. & doc.

De tutore, uel curatore, qui non satisdedit. Rubr.

¶ Quia tutor, uel curator, de quib. dictum est ŝ. tenetur, ut plurimum, satisdare: ideo ponitur ista rubr.

SVMMARIVM.

1 *Tutor vel curator administrare volens, satisdare tenetur. & nu. 2.*

LEX I.

a
1 Si nondum, ᵃ† Tutor, uel curator, q nõ satisdedit, cũ debet administrare prohibetur, & ad satisdandũ cõpellitur.h.d. No. φ tutor minus idoneus facultatib. satisdare. Contra hoc op.gl. qđ imo & si satisdare uelit repellaĩ a tutela, ut insti.de susp.tu.§.pe.& fi. Sol. quod hic in suspecto pp defectum facultatũ, qui defectum suũ purgat satisdando: ibi in suspecto pp defectum morum, quia satisdando non põt implere defectum eorũ, ideo ab eo satisdatio non petitur, & licet deerit malis moribus non deficiẽtibus, ut suspectus remouetur. qđ nõ. nam magis boni mores, q̃ diuitiæ sunt ponderandi in tu. & cu. & idẽ in doc. ut l.magistros. C.de profe. & med.lib.11.&c.
2 Op. φ non teneatur satisdare, ut inst.de satis.tu. circa prin. & ff. de confir.tu.l.2.& ĵ.eo.l.in dubium, in princ. & l.non omniũ. Solu. aut quæritur in testãrio, & ille non satisdat, siue teneat datio a principio, siue indigeat confirmatione, & sic confirmandus ut in primo alleg. Aut q̃ritur in datiuo. & olim distinguebatur. Aut est datus ex inquisitione, & non satisdat, ut ĵ.e.l.oĩum, aut sine inqsitione, & olim satisdabat, ut hic. hodie uero dicit gl. φ ĩ distincte datiuus teneĩ satisdare, ut inst.de aut.tu.§.pe. Sed doc. dñt melius, φ datiuꝰ sine inqsitione satisdat ĩ distincte, ut olim: in datiuo uero cũ inquisitione, dẽt distingui. aut est datus a maiori iudice, & non satisdat, ut olim, aut a minore, & tuñc hodie. satisdat, ut d.§.pe. Ratio, quia propter maiorem autoritatẽ qua nititur, fides eius approbata dĩ, ar.ff.de edẽ. l.si quis ex argentariis.§.j. Hanc subdistinctionem ponit gl. in auth. ut hi qui ob.se. per ha.res, mĩ, §.pe.insti.de aut.tu. & fuit antequam titu. insti.de satis.tu, & tñ ibi dĩ, φ datus cum inquisitione non satisdat, in testamẽtario nihil est mutatum, in legitimo dic, ut dicetur ĵ.c.l.3.

ADDITIO.

a Si nondum. Vide Bar. in l.si patronus, alias est.l.si tutores.ff.de confir.tu.& in l.j.ff.rem pu.sal.fo.& vide d.Fran. Tig. in suo consi.inc.factum sic se hẽt, quidam nomine Burgũdus. cui subscripsit Bar. qui tenet quod in donatione tutoris, non requiritur inquisitio, nisi quo ad hoc, quia si fuerit datus cũ inquisitione non satisdat, sed tene dictum g o.in d.auth. hi qui ob. se alle. in tex. in verbo, agit. ad fi. quam sequitur Cy. hic in rub. & Bar. in d.l.si patronus.

LEX II.

Cum tutorem. Tutor non satisdans inopia, remouetur a tutela, sine infamiæ nota: secus si fraude, & in locũ defuncti, idoneus debet subrogari, quia a defuncti hæredibus tenetur rationes exigere.

SVMMARIVM.

1 *Tutor legitimus satisdare tenetur, non autem testamentarius. & nu. 2.*

LEX III.

In dubium. Sententia lata contra legitimum, uel datiuum qui non satisdedit, ipso iure est nulla: ideo restitutio non est necessaria. h. d. Vel generalius, gesta a tutore, qui non satisdedit, sunt ipso iure nulla, in præiudiciũ mi-
1 noris. h.d.† Not. quod tutor legitimus, tenetur satisdare, & hoc est regulare. Fallit qñ patronus ad tutelam liberti est uocatus, quo casu distinguitur. Aut persona patroni est uulgaris, uel minus honesta, & satisdat, non aliter. ut l.legitimos, in princ. ff. de leg.tu. Idem dico in patre, quia maius esse tribuit filio, quàm pa
tronus

tronus liberto. & sic causa cognita satisdat arg.ĵ.ad treb.l.iubemus, §.in supradictis. & ff.ad trebellia.l.imperator, a sensu 9rio.
2 †Item no. quod testamentarius nõ satisdat,ᵃ ut hic in prin. & ĩ l.sequen. In datiuo distinguo, ut dixi supra. eod.l.i.

ADDITIO.

a Non satisdat. Sed quid si erat malæ famæ, & testatori ignotus, an hic poterit obiici, ut teneatur satisdare? dic, quod sic, ut in l.liberto.§.largius.ff.de an.l. & in l.testator, ad fi.de admi.tuto.& quod no. Bal. in d.l.1.de confir.tuto.

LEX IIII.

Non omnium. De pluribus tutoribus, quorũ nullus satisdare teneĩ, si unus satisdet ille ĩ administratione p̃ferĩ. hoc dicit. Hoc intellige nisi ille sit suspecta psona. Itẽ, & nisi alii satisdare vellẽt. ff.de test.tu.l.test. vbi omnino vide, & ff.de adm.tu.l.si plures, p totã legẽ. vbi ẽt vide.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non aget nec administrabit, nisi prius satisdederit.*

LEX V.

Tutor. Ista lex habet in secũdo responso duas lecturas. & una est ualde not. & est una 9ria alteri. & secundũ secũdã. hoc dicit. Tutor q nõ satisdat, nõ põt alienare bona pupillaria, nec ẽt bonorũ pos.petere, sed postea sic. h.d. ſm primã
3 lec.† Tutor q nõ satisdat, nõ põt administrare, nec agere, nisi ea quę sunt tẽpore peritura, uel nullũ preiudiciũ pupillo allatura. hoc dicit. & multũ not. Istã lect. nõ tenet gl. qa ſm eũ bonorũ pos.petere posset, ut hic ĩ litera. & ĵ.qui admi.ad bo.pos.l.bonorũ. cũ illa pereat tẽpore.l.1.& 2.ĵ.eo.tit. & tñ p̃iudiciũ nõ modicum posset esse pupillo; qa teneretur creditorib. hereditariis. ideo istũ tex. intelligit post satisdationẽ præstitã, & ita supplet. tex. Sed Bar. istã lec. dicit bonã. Primo quia sine subaudito, 9formaĩ huic literę. Secũdo, quia dilationẽ satisdationis expectare possit, extra periculum pupilli, ergo debet posse petere bonorũ possess. ne ius petendi pereat, ut diciĩ de inuentario, cuius cõfectionem nõ expectet ĩ his quę ante perire possent, ut l.tutor q repertoriũ. in princ. ff.de admi.tu.& istam rationem ponit ipse in l.qui duos. ff.de reb.du. Tertio dicit esse casũ in l.impuberi. ff. de tu.& cu.da ab his. sed nõ uideo quomodo ibi sit casus, qa de tutore ad vnũ actũ tñ dato loqtur, qui nec inuentarium tenetur facere, qa aliud nõ inuenit. nec satisdare, qa actu illo impleto expirat eius officiũ: hic de tutore q hẽt administrare. & sic uniuersę gestionis, ad l.tutor, cui põt rñderi, quod aliud in confectione inuentarii, qđ fieri dẽt de rebus in bonis pupilli repertis, quæ nõ reperiunĩ, priusquã adeat. aliud in satisdatione, quã tenetur prestare tpe quo ei administratio decernitur, vnde ea nõ præstita non põt administrare, nec bo.poss. petere. Tñ quia lec. satis est ęqua, quia melius est ante tẽpus occurrere &c. ut l.fi.ŝ.in quib.cau.in inte.resti.non est ne. ideo cogitãdũ relinquo.
a Sed quicquid sit, no. ſm Bar.ᵃ qđ scia tutoris est sufficiens, ut tpa bonorũ pos. currãt pupillo ignoranti, & sic scientia tutoris habetur pro scientia pupilli, ut hic & l.pupillus. ff.de acquir. hære. quod facit ad multa, & maxime pro transmissione iuris deliberandi, de quo in l.cum antiquiorib.ĵ.de iure delib. & ibi dicam.

ADDITIO.

a No. secũdum Bar. Idem tenet, & assertiue Bal. hic. nu. 2. ver. & ideo dicit Bar. in addi. ad eum in apost. in uer. sola scientia tutoris, quod ampliat idem Bar. vt procedat hoc dictum in tutore, qui non satisdedit, uel inuentarium non cõfecit. de quo vide per eundem Bar. in l.tutor qui repertoriũ. ff.de adm.tu.

¶ De suspectis tutoribus, uel curatoribus. Rubrica.

Quia tutores, uel curatores de quibus ŝ. propter suspicionẽ remouentur, iõ ponitur hęc rubrica. Quæro, ut ĩ gl. & dic, ut in ea, & ff. eo.l.1.& aliqua dicenĩ.ĵ. ut melius cadẽt in legib. huius tit.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio suspecti, cum actione tutelæ non concurrit.*

LEX PRIMA.

1 Libertum. Tutor durãte tutela, accusaĩ de suspecto, & ea finita 9uenĩ tutelæ iudicio. h.d.† Not. qđ accusatio suspecti, nõ 9currit cũ actione tutelę, 9cor. sunt ĩ glo. Expone tex. ibi suspectũ facere, detegere põt eũ accusãdo de suspecto, mali.n. mores ipsius eũ faciũt suspectum, ut insti. de suspe.tuto.§.pe.& fin. ita exponit gl. in l.i.ŝ.de nego. gest. Item nota, quod mater accusat de suspecto. Vide glo. per te.

SVMMARIVM.

1 *Tutor negligens, an posit, ut suspectus remoueri, & nu.2.*

LEX II.

a Curatores, ᵃ Periculũ curę neglectę, spectat ad curatores, & cessãtes gerere fraude, uel dolo, pñt
1 remoueri, ut suspecti. h.d.† Op. qđ ex hoc nõ remoueaĩ, ut suspectus ff.e.l.hoc.n.§.fi. Sol. quatuor modis, ut ĩ gl. Vel distingue sic. Aut tutor, uel curator datus, ignorat se datũ, & tũc nulla culpa põt ei ĩputari. Aut scit se datũ, & tũc, qa cessat facere id ad qđ teneĩ, ĩ dolo p̃sumiĩ, ut ff.mãdati.l.dolus. & ff.ad l.fal.l.dolo. Verũ ex tali dolo p̃sũpto, an ueniat remouẽdꝰ distĩgue. Aut nõdũ ceperat agere, aut iam ceperat. si non ceperat, aut non erat citatus, & tunc non remouetur, sed gerere cogitur, ut ff.de admini.tu.l.quidam.§.fin.& l.seq. Aut ipse erat citatus, & contumax; & tunc, ut suspectus remouetur, ut in l.seq. & ff. eod.l.impuberibus ĩ fi. & idẽ si dolo uero, uel fraude cessat, ut hic. Si uero ceperat iã administrare, & tũc pp pigritiã, põt remoueri, & sic nedũ pp dolũ, sed ẽt pp culpã leuẽ põt remoueri, ut ff.eo.l.3.§.fi. q̃ sic dẽt intelligi, ut Dy.no.in l.i.ff.de admi tu.& hic p Cy.nã, ut ibi dicit Dy. qa facilior ẽ remotio post ceptã administrationẽ. leges voluerunt tutorẽ 9pelli ad administrãdũ. & iõ tunc est facilior,
2 qa magis delinqt, ex quo inchoauit.† Vnũ tñ attẽde: qa tutor 9iũctus, nõ faciliter remoueĩ, vt suspectus, pp infamiã euitãdã, ut ff.e.l.si tutor aliquo. sed alius sibi subiũgiĩ. đ quo ibi vide p gl. & plenius p Bar. q ibi 9clusit, φ residet ĩ iudicis arbitrio, p l.2.§.si tutor inuitus, eo.ti. & subiũgit iudicẽ hẽre 9siderare magnitudinẽ dãni illati pupillo, ar.l.pp litẽ.ff.de exc.tu. Ego distinguo. Aut dãnũ illatũ pupillo est p tutorẽ irresarcibile, & tũc distinguaĩ, vt Bar. Aut est resarcibile: & tũc q̃tũcũq; sit suspectus, tutor nõ remoueĩ, sed curator adiũgaĩ, ut d.l.si tutor. & ĩtelligo vt ei statim fiat resarctio: nõ in fi. tutelę. Vltimo Cy. induxit istã.l. ad qõnẽ, φ si qs in ludo schachorũ pmisit dare mattũ cũ certo pedi-
b te, & postea dat cũ illo regina tñ facta,ᵇ φ dẽat obtinere, qa adhuc vĩ iudicãda pedona, sicut hic, tutela trãslata in curã, tutel nuncupaĩ, p hoc est, qa dignitas est aucta, nõ 9ditio mutata, ut ff.de sena.l.senatores. Contrariũ tenent do. qa facta regina, mutauit nomen; ergo, & effectũ, ut l.a nullo, ŝ.de ser.& l.si idem, ĵ.de codi. similiter mutauit officiũ, qa amodo pĩciĩ p trãsuersum ergo &c. ut l.legatis seruis. §. ornatricib. ver. sed si ex officio, de leg.3. per quem tex. deciditur hæc quęstio, ſm doc. & Cyn.

ADDITIONES.

a Curatores. Ad materiam huius.l. vide no. & plene per do. Soc. consi. 2. inci. sequendo ordinem. ver. circa 2.q. cum ver. seq. vsq; ad fi. in j. parte, char.3. & vide per Bar. in l.senatores. ff. de senatorib.

b Regina tamen facta. vide Io.de Pra, Bar. & doc. in l.falsa. ff.de cond. & dem. & in l.legatis.§.si ex facto. ff.de leg.2. Cy. in l.1. supra.de sum.tri. Bar. in l.senatores. ff.de senato. Lau.de Fano. insti.de capi.dimi.in prin. Io.An. in addi. ad Spe.ti.de offi.delega.§.restat, quem Pa.c.quoniam abbas, ad fi, nu. 15. alle. & in addi. ad eum. in uer. Ioan. And. extra. de offic.deleg.

SVMMARIVM.

1 *Mater, an teneatur tutores compellere ad administrandum.*

LEX IIII.

Preses. Tutores pñt 9pelli ad administrandũ, & in 9tumacia p̃seuerãtes, remouenĩ ut suspecti. h.d. & de hoc
1 dic, ut dixi, ŝ.l.proxi.† Quero circa primũ, an teneaĩ facere istos 9pelli ad administrãdũ? Dic, aut sunt hi, quos petiit, aut alii, ut dixi in l.fi.§.personas.ŝ.de admi.tu. Quæro quibus remediis iudex compellit? Rñ, ut in gloss. Quæro hic in fi. dicitur quod mater non prohibetur accusare de suspecto, sed an compellatur? dic quod non. vt ff.qui pe.tu.l.fin. §.fin.

LEX V.

In postulandis. Non inopia sola, sed fraus, & segnitia, tutorem reddit suspectum. h.d.

LEX VI.

Pietatis. Quilibet, & maxime si sit de necessariis põt accusare tutorẽ đ suspecto. Pauptas tñ nõ est iusta cã, ut remoueaĩ, sed, vt alius si iudici uidebiĩ, adiũgaĩ. h.d. Et est iste tex. in fi. arg. φ crimẽ suspecti tutoris, sit publici iudicii, cũ quilibet admittatur, qđ tenet gl. in l.decreto. ff.e.& pro hoc facit.l.i.§.9ñs.ĵ.e.ti, 9riũ tenet Bar. in l.i. ff. de pub. iudi. & ibi uide per eũ.

1 *Administratio interdicitur accusato ipso iure.*

LEX VII.

1 Eum. Pendẽte cã suspecti tutor nõ põt administrare, sed daĩ curator, q interim administrat. h.d.† No. φ lex interdicit accusato administrationẽ, ipso iure. 9cor. ff.de sol.l.φ si forte.§.i.& insti.e.ti.§.si qs. & idẽ ibi dicit gl. in p̃lato ecclesię, cuius 9riũ vult tex. ĩ c.venerabili, ex̃.de of.deleg. vbi dĩ φ alius sibi adiũgitur, cũ quo administret, & nimirũ qa suspicione, & dilapidatione pbata, ipse nõ remoueĩ, sed alius ei adiũgeĩ, ut ex.đ si. c.licet heli. ergo minꝰ ĩteri. Et ex hoc ĩfert Bar. ĩ d.§.i. φ si tutor, q accusaĩ de suspecto est talis, qa 9iũctus, nõ dẽt remoueri, ut suspectus, sed alius dẽt sibi adiũgi, puta, qa ẽ 9iũcta psona, ut ff.e.l.si tutor aliquo uinculo. interĩ administratio ei interdicta nõ eẽt, sed alius sibi interim associãdus eẽt, ne sit deterioris 9dõnis q ẽ in casu dubij, q̃ is q est in casu certi. ut l.ordinata. ff. de li.cã. Sed forte aliud ĩ tutore, q administrat ad utilitatẽ alienã, nõ ppriã, vt p̃latus. Iõ tutori lex interdicit administrationẽ, donec alius sibi adiũgaĩ, volẽs pupillo prius puidere, & postea remedia q̃rere ar.l.fi.ŝ.ĩ qui.cau.in inte.restit. nõ est ne. A tpe igĩ quo sibi alius
a adiũctus erit, sine quo nõ possit administrare, interdicta ᵃ nõ erit, sed antea sic, nec dĩ interim deterioris 9dõnis, qa de facto ei administratio nõ ẽ sublata, sed ptãs iuris interdicta pupilli fauore. Sed fateor bene φ existẽte tali tutore q nõ dẽt remoueri, curator interĩ nõ dẽt dari, q solus administret, sed tñ alius associari, uel aliꝰ adiũgi. & hoc ne sit deterioris 9dõnis, ut d.l.ordinata.

ADDITIO.

a Ipso iure. Colligitur hic quod litis pendentia impedit tutorem suspectũ administrare. de quo vide gl. no. in l.decreto. ff. eo. vide Bar. in l.quod si forte.§.1. ff. de sol. & notata per moder. in l.3. & in c.licet Heli. de simo.

LEX VIII.

Si non suspectũ. Durãte administratione, 9tutor ñ põt petere a tutore, ut reddat sibi

rationem administrationis vniuersæ. h d. Et dic, ut dixi, supra, de admini.tuto.l.2.

SVMMARIVM.

1 *Tutor remotus quando, dicatur infamis. & nu. sequen.*
4 *Libellus, an sit necessarius in causa suspecti tutoris.*
5 *Iudex competens quis sit in causa suspecti tutoris.*

LEX V.

Suspectos. Remotus ob dolū, est infamis, nō ob culpā. hoc dicit. Et in dubio dicit̄ remotus ex obie
1 ctis in libello, ut in gl. †Quęro qd si est remotus ob culpā latā. q dā qđ est infamis, ut ff.eo.l.impuberib.§.si fraus, & qa lata culpa æquiparat̄ dolo. ut l.qđ Nerua.ff.depo. In ꝯriū determinat gl. p tex.insti.eod.§.suspectus. & ibi idē tenet gl. & in l.in actionib.ff. de in litē iuran. Et sic quātū ad infamiā irrogādā nō æquiparat̄
2 dolo, ut ibi not. †Quærit gl. qd si nō dixit iudex ob quā causā remouetur. & dic ut in ea. Ex qua collige tria mēbra, qa aut est remotus ob dolū, hoc expresso, aut ob culpā, aut simpliciter, ita, qđ dubitari pt. Et iste tertius casus subdiuidit̄ in tres. nā aut de dolo tātū accusabat̄. Aut de culpa tātū. & hi cas⁹ sunt clari. Aut simul de dolo & culpa, & isto casu vult gl. qđ ob culpā, & nō dolū pſumat̄ remotus. & hoc ne sit infamis. arg. l. interptatione, & l. præses.ff.de pen. & ita, inquit gl. posse intelligi. l. hæc.ff.eod.
3 †Quæro. an dānatus, seu remotus ex officio, & sic p inqsitionē sit infamis. gl. ista dixit qđ nō. & idē no. in l.3.§. pterea.ff. e. & ff. de modo mu.l.i. & idē tenuit Dyn. & induxit l.i.ff. si tu. nō gest. Sed ꝯriū cōmuniter tenet̄, qa nō est ordo iudicii, sed causa propter quā debet attēdi, ut.ff.de his qui no.inf.l.ictus. & ita tenuit Oldra. & Anto.de pi. & Bar. in l.infamē.ff.de pu.iu. Et inducit p casu p locū a speciali.l.fina.ff.eo.tit. Et ad l.i.ff. si tutor nō gest. dicūt, qđ ibi nō declarat̄, an sit infamis, uel nō &c. Ego istā qstionē latius examinaui.ff.de accu.l.ea q̄ de, ubi uide, tamē conclusi
a qđ si remouet̄ ex officio ex causa doli, sit infamis, a nō si ob culpā, & ita tenuit gl. circa pri. ff.e.l.si tutor. Et p illa declarant̄ alię gl. & iō dico, qđ vbicūq; dānatus p accusationē, efficeret̄ īfamis
4 similiter dānatus p inqsitionē, efficeret̄ infamis. †Quęro, an in cā suspecti, sit necessarius libellus. Rñdet Cy. qđ sic, si p uiā accusationis ordinariæ pcedat̄. Sin autē p officiū, aut a parte imploratū. & idē, vt p eū no. l. fina.ff.de edi.di.adri aut nō imploratū. quamuis forte excitatū. & sic p uiā inquisitionis, & tūc libellus nō est necessarius, ut l.3.§. præterea.ff.eod. Quæro, an accusatio sit necessaria in scriptis. dic, qđ sic. si agat̄ de puniēdo, & sic debet intelligi, qđ not. gl.ff.e.l.i.§.i. ubi p Bart. not. alle. & ita intelli
5 ge, qđ no. Cyn. hic. †Quero quis in causa ista erit compet ētes iudex. dic ſm Mar. de Sil. quem sequitur Bar.ff.eod.l.1.§.damus. Aut in accusatione suspecti, petitur tutorem puniri, qđ potest fieri. ut ff.eod, l.3.§. tutores, & tunc in prouinciis, solus præses q merū imperiū habet. ut ff.ad turpi.l.1.§. suspecti, & sic nullus legatus posset. Aut petitur tm̄, ut remoueatur, & tunc querit̄ de cognitione causæ, & illa demādari pōt, ut d.§. damus. & ff.de officio eius cui mā.est iu.l. & si nō cognitio. Aut queritur de ipsa remotione, & tunc aut de ea quā l. facit causa pēdente, de qua ff.eod.l. eū. & ff.de so.l.quod si forte.§.1. & illam potest iudex, ēt delegatus facere, quia ei interest ēt, & curatorē dare, ut d.l. eū, & quia non tam facit, quā declarat, quod per.l. est factum. Aut queritur de ea quam iudex facit per sententiam, q̄ pprie est priuatio, & remotio a iure administrandi. & illa nō pōt fieri a delegato, nisi proconsulis, uel pretoris, ut ff.eod.l.1.§. damus.

ADDITIO.

a Et causa doli sit infamis. Cōtrariū vř sētire gl. hic, & in l.3.pe. & ibi Bart.ff. eo. ubi q cōdēnat⁹ p inquisitionē, ēt ex dolo, nō sit infamis. Idē tenet gl. ī l.j. sup. de mō mul. uide Bar. ī l.ifātē, de pub.iu. & Bal. ī l.1.ff. de his q. no. infa.

De in litem dando tutore, uel curatore. Rub.

Quia necesse est quandoq;, ut curator detur in litem. ergo &c. Oppo. qđ non tutor, ut instit. de auto.tuto.§.fina. quia nō certę rei, ut insti. qui tu.da.pos.§.certę. Sol. ut in gl. dic, quod hęc rubrica loquitur ſm quędam iura antiqua, uel, qđ exponat̄ uel pro.i, & sic stabit correctiuè, & hanc tenet gl.ff.eo.l.ad protegēdum.

LEX PRIMA.

Si quas. Tutor potest agere contra pupillum, alio contutore autore: & si nullum contutorem habet, dabitur ei curator ad litem illam defendendam. hoc dicit.

LEX II.

An tibi. Tutor pupilli cuius pater uendidit fundū secum cōmunē, cōsultius faciet, si tutela durante, partē suam nō uēdicet, si tamē pure uult uendicare, debet petere curatorē dari, qui emptorē pupilli nomine defendat aduers⁹ ipsū tutorē fūdū uēdicantē. hoc dicit. No. quod autor debet requiri & requisitus debet emptorem defendere. gl. uide per te.

SVMMARIVM.

1 *Siue dictio declaratiue, & correctiue quandoque ponitur.*

LEX III.

Ad protegendam. Curator datus ad litem, non subiicitur periculo admini
1 strationis. hoc dicit. † No. ex gl.1. q dictio siue, a nō est simplex & mera disiunctiua, quando ponitur inter incōpassibilia. ideo
b stat declaratiue, & correctiue. De dictione seu, b nota, per Cy. in l.j.ff. de uerbo.signi.

ADDITIONES.

a Dictio siue. De hac dictione siue, uide Bar. in l.cū quis decedens, §.fin.de l.3. & in l.1.6.co.in uer.6.quæro, de cond. & demon. & uide Bar.cep.in ver.4. quod corrigit, adde.c.5.de sta.reg.in 6. Item exponit. c. Romana, de ap.in 6. & c.1.de exce.in 6.& per d.Ab.in c.inter cæteras, de rescri.
b De dictione seu. De hac dictione seu. vide Bar.in l.gñali.ff.de sacrosan.ec.& p d.Soc.consi.64. in causa vertenti, uer.capiendo etiam secundam ibi, nam dictio, & ibi, idcirco, in prima parte.char.111.

LEX IIII.

Ad litem. Curator ad litem, sumptus repetit, quos bona fide fecit.h.d.

LEX V.

Siue. Vbi tutor testamētarius uel legitimus est cū pupillo litigaturus, debet ei de curatore ad litē, facere prouideri, uel potest pupillus, illius autoritate procuratorē cōstituere, qui eū sit defensurus, & si res exegerit alius tutor ordinabit. hoc dicit. No. illud secūdum de procuratore, quia non est alibi, & loquor quando tutor constituitur, vel foret melius simpliciter constituere, ut l.neque, supra de procu.gloss. uide per te.

¶ De eo qui pro tutore negotia gessit.

SVMMARIVM.

1 *Actio pro tutela contra mulierem intentatur, quæ se gerit ut tutrix. & nu.2.*

LEX PRIMA.

1 **Etiam.** †Mulier, quæ tutrix esse nō pōt, si gerat, ut tutrix actione pro tutelę tenetur, h.d. Opp. de aut. mři & auę.ff. qñ mu.tut.offi, fun.po.So.qđ hęc.l. procedit secundū iura ista, ſm quę mř ēt non poterat tutrix esse: & ita intellige, qđ hic no.gl. hodie uero si mř tutrix foret, qđ esse pōt seruatis solēnitatib⁹ reqsitis, ipsa teneret actione tutelę, & idē de auia. Opp.2. tex.iste dicit, qđ tenet; & non declarat qua actione. & sic nos dimittit in incerto ꝯ.§. quib.ff.de no.codi.cōpo.So, supplēdo, ut ī glos.3.in prin. uidelicet, qđ actione pro tutela teneat, qa pro tutore se gessit, Opp.tūc.3.qđ si gerit pro tutore. Aut cū mādato, & debet teneri actione mādati. Aut sine, & debet teneri nego. gest. & sic nō pro tutela. Sol.qđ hoc verbū, pro tutore, est equiuocū, nā quandoque ponit̄ separatè, & diuisim, ut sint duę partes, & tūc procedit ꝯriū, quandoque ponit̄ cōpositè, & cōiūctè, & tūc procedit.l.ista, & tot⁹ tit.hic. & ff.eod. ut sit sensus pro tutela, id est quasi tutrices, ut hic, in 2.glos.in princ. Opp. 4. qđ vbi nō pōt esse tutor, nō sit locus actioni, pro tutela, sed neg.gest. vt ff.eo.l.1.§.si quisquā. Sol. ibi qñ est defectus ex parte gerētis. hic qñ ex parte eius cuius negotia geruntur, qui nō pōt tutorē habere. Et cūr diuisim querit glo. Sed respōdeo, ut not. in d.§. si qs uidelicet, qđ actio pro tutela est inuēta fauore pupillorū, quasi dicat pro eorū cōmodo nō incōmodo. unde si daret̄ ꝯ eū, q nō pōt habere tutorē, redūdaret ī eius incōmodū: cū ipsa sit priuilegiata. ut not. in seq.gl. qđ non est in ac.neg.gesto. Opp.5. quod imo, & si sit defectus ex parte gerentis, non agat̄ actione pro tutelę. sed nego.gest, ut l. militiæ.ff.q da.tu.pos.sol. ut sequit̄ in gl. & solutionē reproba, ut in ea. Et quia sic ꝯriū remanet insolutū, dic, ut ibi dixi, videlicet, quod quidā, ut Iac.de Are. dixit quod eo casu quo tutor esse non potest, cōpetit utilis actio pro tutelæ, ut hic. & ff.eod.l.1.§.proinde. & si seruus, similiter, & utilis act. neg.gest. ut ff.eo.l.1.§.si quis. & una non impedit aliā, qa ambę sunt ex ordinariæ. Sed ego istā solutionē ibi reprobaui, & in l.1. supra de te.tu. ubi uide. Solutio agit̄, qđ in l. in militię, fallit pp priuilegiū armatę militiæ, qđ cōtēdit cū priuilegio pupilli, secū
2 dū Iac.bur. quod declara, ut ibi plenius scripsi. †Quæro, an actio pro tutela possit durāte pupillari ętate intentari, dic quod sic, ut ff.eo.l.1.§. cum eo. & hic in gl. Quero, an procurator possit res minoris alienare. Dic, quod non, ut in gl. Bartho.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio tutoris illegitimi, quando possit opponi.*
2 *Prelatus repellitur cuius electio, uitiosa reperitur.*

LEX II.

1 **Non vtiliter.** Exceptio tutoris illegitimi, pōt opponi in quacūq; parte iudicii. hoc dicit. †Quęrit gl. de rōne. & respōdet, qđ hęc exceptio est similis exceptioni falsi procuratoris, quę pōt opponi quādocūque, quia reddit iudiciū retro nullū. Ex quo collige, qđ hæc sicut illa, pōt opponi post sētētiā, quia iudiciū est nullū. qđ intelligo verū in pīudiciū minoris. sed in eius fauorē ualet iure speciali, ut l. nō eo minus.ff.de pcu, & no.ff.in l.si tutor, in q. cau.ī iteg.resti. nō est ne,
2 secūdū Cy, & uide qđ ibi dixi. †Quęrit gl. an idē ī plato, a ut qñq;
a possit repelli, si uitiosa sit eius elect. dicit gl. qđ sic. sed Inno. ex. de elect.c.nihil, distinguit. Aut erat cōfirmatus, & nō repellitur per exceptionem, ut. ff.de mino. l. ait pretor. §. permittitur.
quod

ADDITIO.

a Idem in prælato. Ergo uidetur, quod prælatus non admittatur ad agendum, nisi faciat fidem de sua prælatione id est quomodo sit electus, & cōfirmatus de quo uide Bar.in l.2.uer.nunc de quinto. supra de serui.

quod fal.tu.auth.l.j.§.pen. Nec ob.hæc l. quia hic non interuenerat confirmatio iudicis. Aut non fuerat confirmatus, & tunc repellit̄, vt in hac gl. sed hoc, isto casu vltimo distinguit, aut egit nomine ecclesię, aut suo, vt refert Are. extra de præben.c. eum q. l.ō. de isto remitto ad not. per Ioan. And. post. Innocen. in c. in literis, extra de re.spo. & ibi plene uide per eum.

Si mater indemnitatem promiserit. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mater non tenetur ex facto tutoris, quem filio petiit.*

LEX PRIMA.

1 **Suo.** †Licèt mater petierit tutorē dari filio eius periculo, nō ppterea tenet̄ ex illo facto: nisi hoc expressum fuerit in iudicis decreto. h.d. cū l.fi. Opp. de l.fi. ad istā resp. ut in gl. & in sūmario. Et attende qa gl. in c.fi. vult, qđ mř debeat ꝯsensisse huic iudicis decreto. sed mihi vř, qđ si mř expræssim dixit, vt suo periculo det tutorē, qđ si iudex dicat, qđ periculo matris dat eū tutorē, sufficit, nec alius cōsensus nouus requirit̄: qa sufficit prædictus nō reuocatus. ar.l.2.§. uoluntate.ff.sol.ma. cū si. Opp. de l.2. §. nō solū.ff.ad tertu. Sol. ut in gl.fi. Opp.3. de l.ff. proxi. & ff. ad velleia.l.si mater. Sol. vt in gl. declara latius, ut dixi in d.l. si mater.

SVMMARIVM.

1 *Promissio indemnitatis facta tutori, non liberat eum. & num.2.*

LEX II.

Quædam. Tutor, matri pupilli, vel auo, administrationē cōmittens: & ab eis indemnitatis pmissionē recipiens, officio finito, cōuenit̄, & ipse ab eis conseruabitur in
1 dēnis. h.d. †Not. qđ promissio indemnitatis facta tutori, nō liberat tutorem. Itē qđ existente promissione, agitur demū ꝯuento
2 principali, vt hic, & ff. de cōue.fi.debi.l.1. scđm unā lec. †Et ex hoc habes qđ fideiussor de indēnitate, ēt si renunciet beneficio fideiussorū, nō ppea poterit conueniri, antequam principalis. Et est rō, qa hoc nō hēt, ex beneficio dato fideiussoribus. sed ex natura pmissionis, & obligationis. pmittit enim idemnitatē. i. cōseruare creditorem sine damno, ex pmissione facta a principali & sic pmissio habet in se tacitam cōdōnē, si damnū patieris, sed damnū huiusmodi nō apparet, nisi excusso principali, ut d.l.2.ff. de conuen.fi.debi. & est tex & gl. infra de fide. tuto.l.2. & no. ēt. ff. de magistra.conue.l.j. in fine. ergo, &c. quod tene cordi.

Si contra matris uoluntatem, tutor datus sit. Rubrica.

LEX VNICA.

Si contra. Tutor datus a iudice, uel a patre, contra uolūtatem matris præmortuæ, ab officio remouebit̄, nec infamia notabitur, nisi de fraude conuincatur, hoc dicit. & notabiliter.

Vt causæ post pubertatem, adsit tutor. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Tutor causam inchoatam pupilli prosequi tenetur. & nu.2.*

LEX VNICA.

1 **Tutores.** †Tutor cām pupilli inchoatā psequi tenet̄, etiā post pupillarē ętatē, si instrumēta curatori nō reddiderit. h.d. Op. qđ non tantū tutoris, sed ēt eorū hæredes, vt ff. de hære.tu.l. solut. confitendo, ut in gl. Op. de l. tutor.ff. de appelat. solue ut in gl. Opp. de l. ita autē.§. si tutor.ff. de administ. tuto. & d. l. tutor post, infra, arbit.tut. Solu. hic cā erat cepta, ibi ñ.
2 †Quęro quid in curatore, finita cura. & dicit gl. idem, & bene. casus est in l.tuto. unde appella. & ff. de administr.tut.l.ita autem.§ fin. & l. negotiorum.ff. de appel. Respondeo, ut hic. & ibi no. Vltimia gl. inducit hanc.l. ad quæstionem. de qua dixi.ff. de usufru.l. 1. & ibi uide.

Vbi pupilli educantur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus ubi educar i debeat.*

LEX PRIMA.

a
1 **Educatio.** a † Pupillus educari dēt apud matrē ad secūda vota non transeuntem. & quādo de hoc est ꝯtentio, iudicis cōmittitur arbitrio: & onus alimētādi pupillum est necessarium. hoc dicit. Et sic tria not. Quæro de rōne, quare non quando uictricum duxit. & dic ut in glu. Contra hoc oppo. gl. qa victricus potest esse tutor, ut ff. de cōtra.iu.tuto.l.fi. & apud tutorem potest alimentari. arg. huius.l. & inf.titu.1.l.1. soln, ut in glo. quod apud tutorem non alimentatur, quando subest aliqua suspicio, vt in casu nostro. Opp. contra ſm respon. quod matri committatur, ex quo uictricum nō duxit, ut in prin. huius.l. Sol. tribus modis, vt in gl. & prima sol. uera, aliās glo. uide per te.

ADDITIO.

a Educatio. Ad hoc facit glo. in c. cum haberet. de eo qui dux. in mat. quam pol, per adul. & uide Ia. de bel. hic. & gl. in c.2. de conuer. in fi.

LEX II.

Vtrum. Vbi pupillus educatur, est in iudicis arbitrio. de eo tñ, qui ei succedere dēt, est iusta suspicio. h.d. Et hoc vltimum no. & signa gl. & attende, qa in matre, non est hęc suspicio, licèt sit prior in succedēdo, ut in l. præcedēti, ī pri.

¶ De alimentis pupillo præstandis. Rubrica.

LEX PRIMA.

Pupillus. Tutor iudicis officio, cogitur alimenta præstare pupillo: licèt pendeat q̄stio de statu suo. h. d. Gl. quærit de duobus, dic, vt in ea.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta pro facultatum modo pupillo præstanda, a prætore taxātur, & n.2.*
3 *Tutor agēs, et pupillū defendēs, copiā inuētarij, nō tenetur aduersario facere.*

LEX II.

1 **Quod plerunque.** †Tutori ꝯsulit̄, ut alimēta pupillo pstāda faciat taxari a ptore. si tñ nō fecerit ea, q legitimè ī eius alimētis īpendit, poterūt
2 ei īputari. Et ī dubio pſumit̄ alitus a tutore. h.d. †No. vltra ī summario, qđ alimēta p mō facultatū sunt pstāda, & arbitrāda, & ītelligit̄ ex redditib. bonorū, nō ex substātia patrimonij, ut ff.e.l. 3.§.1. & ff.ad treb.l. Impator. nec oīs redditus dēt p alimētis, sed aliqd ex eo annuatim psimonizari, vt d.§.j. qđ bñ not. Itē no. qđ
3 interest pupilli ne pādantur secreta patrimonij sui. †Ex quo uř, q tutor agēdo vel defendēdo, nō teneat̄ facere copiā inuētarii
a aduersario. a Sed in ꝯriū facit, qa nō est legitimus: nisi inuentariū ꝯfecerit. iō tenet̄. sed sufficit vsq; ad munerationē rerū, ut dixi in l.tutores.ff.de adm.tu.ibi. Itē no. qđ pupillo īcūbit onus probādi, qđ ab alio recepit alimēta, & nō a tutore. & sic negatiuam hic pbat, & nō actor affirmatiuā ꝯ.l.ei q dicit.ff.d. pc. Sed hoc iō, qa actoris intērio est pbata iuris, & naturę pſumptione. iō ī aduersariū trāsfert̄ onus pbādi ꝯriū. Itē not. qđ factū pſumit̄ factū ab eo q tenebat̄ facere sumptū, ut est hic tutor, q tenet̄ pstare alimēta pupillo. Secus si sumptū facere non teneret̄, qa ab eo q diceret se fecisse, nō pſumeret̄ factū, nisi pbaret, ut l.2.ff. de ꝯdi. & dem.l.cū seruus, de uer.obl. Et ex hoc dixit Bar. qđ cū testator iussisset hæredi quandā statuam, uel anchonam certo loco, uel altare fieri, sub pena centū aureorum, & pena peteretur, qa nō fecisset, si reperitur facta & in loco apposita pſumitur ab eo fa-
b cta b seu ibi apposita qui tenebatur facere. Item no. ex si. quod sine magistro, vel pceptore studioso, qs nō potest eruditus esse in aliqua scīa. Ideo primo dēt quis accipere formā discipuli, quā magistri. Item no. quod sine expensa nōn addiscitur scientia.

ADDITIONES.

a Aduersario. Vide Bar. hic, & clarius ī l.2. quando, & a quibus quar. pars deb. & in l.1.ff. de cur.bon.dā. & adde, secūdum Ang. in l. si uacantia, in 4. col. de bo.vacan.li.10. q uidetur uelle per hunc tex. quod tutor excusetur facere inuentarium, si inutile erit pupillo pandere secreta patrimonij. Vide ad hoc Bar. in l. tutor qui repertorium. in 2. char. de adm. tu.
b Adde ad propositum eorum quæ hic dicuntur, & ulora ea quæ nota in addi. ad Bar. vñ sumpta est in terris hæc apos. q no. Ant. corse. in. suis, in uer. tutor.
c Præsumitur ab eo facta. Vide Bar. in l.2. de condi. & dem. & in l. seruus, uersi. ob. Bal. in l. quod pauperibus, uer. si. supra. de epi. & cle. de quo uide omnino, per Pan. consi.54. vbi pulchre loquitur in casu huius.l.

¶ Arbitrium tutelæ. Rubrica.

LEX PRIMA.

a **Cum tutelæ.** a Non ſm testatoris estimationē, sed ſm veritatē, tenetur reddere rationem. h.d. No. quod quis non potest se facere ditiorem quam sit. Item, qđ verba enunciatiua testatoris non præiudicant alteri, quam hæredi: licèt nec semper hæredi. ut dicam, ff. de testa.l. verba.

ADDITIO.

a Cum tutelæ. Vide Paul. de Cast. consi.367.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia manifesta, est lata culpa.*

LEX II.

Nomina. In exigendis noībus debitorū, tutor tenetur
a tm̄ de lata culpa. a h.d. Et nō. qa regulariter le
1 uis culpa non uenit, vt ff.e.l. qcquid. †No. q manifesta negligentia est lata culpa. scripsi in l.si nullā.ff. de pig.act. Super tex. ibi curabit, dic poterit tñ tutor tunc petere, ut sibi cedatur actio. ut ff. de sol.l. stichū.§. pe. & ff. de adm.tut.l. tutores. q.§. pupillo.

ADDITIO.

a De lata culpa. Adde Soci. consi.2. in ci. sequendo ordinem. ver. est enim regulare, circa medium. 1. col. in 1. parte, char.3.

LEX III.

Curator. Minoris est electio, utrum petat rem emptā ex pecunia sua, licèt non nomine suo, an pecuniā ipsam cum vsuris centesimis. h.d. Quod not. pro intellectu. l. ut proponis. supra. de rei ven. ubi uide, qđ scripsi. Glos. uide per te.

SVMMARIVM.

1 *Suus ab hæreditate se abstinens, creditoribus non tenetur.*

LEX IIII.

Eum qui. Licèt minor consequi possit, uel consecutus fuerit dānum ibi illatum a tutore, eo a paterna hæreditate abstinente, non ppea potest ipse a creditorib. hęreditatis ꝯueniri. h.d. Et rō ponit in gl. qa illud damnū est dedu
1 cto ære alieno. Not. quod suus abstinens ab hæreditate, cre-

 ditoribus

ditoribus nō tenet.Fallit in casibus nō.in gl. 3. quam uide.& dicetur.j.de repu.hære.l.fi.Per istam.l.dicit Iaco.de Ra.quod filius qui facit pacem cum occisorib.patris,non tenetur creditoribus paternis,si ab hæreditate patris,se abstinuit. ad quod facit. ff. de sepul.uiola.l.quæsitum,&.de acq.hære.l.pro.herede.& ad l.fal.l.3. & ff.de his qui.de.uel effu.l.si plures.§.hæc autem actio. Sed in dicto.§.hæc autem actio.dixit Odo. quod si statuto cauetur quod bannitus non exiret de banno, nisi habeat pacem ab hæredibus occisi,quod filius faciens ei pacem, uidetur hæreditatem agnoscere,ut d.l.pro hęrede.quod non puto,si simpliciter facit, ut filius,quia hoc citra ius,& nomen hæredis facere potuit.

LEX V.

Omnes. Tutores omnes, & eorum hæredes coram eodē iudice debent conueniri ex causa tutelæ.& idem iudex delegari.hoc dicit.Ratio ponitur in gl.ne causæ continentia diuidatur.l.nulli.supra,de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Minor venditionem inualidam a tutore factam ratificare potest.*

LEX VI.

1 **Cum interdictè.** † In electione minoris est ratificare uenditionem inualidam a tutore factam. & precium iustū,licet uiliori sit uenditū, iure cōi petere ab ipso uendente.& posta ad alios peruenire. & si oēs tutores pariter uendiderint unus insolidum conueniri pt, sed eo conuento,sunt contra alios cedendæ actiones. Nota quod frustra precibus imploratur, quod a iure cōi conceditur cōceditur concor.j.de thesau.l.una.lib.10. Secundo not.quod factum potest approbari,qualitate reprobata.imo, & simplici approbatione facta,non dicitur qualitas eius approbata.

SVMMARIVM.

1 *Tutor,vel curator de quo damno teneatur pupillo,& numero.2.*

LEX VII.

1 **Quicquid.** † Tutor,uel curator, nedum tenetur de dāno illato,sed etiā de lucro omisso,& in actione tutelæ,uel utili actione ne.ge.uenit ēt leuis culpa.h.d.de leuis-
2 sima,& lata,dic,ut in gl.1.† Quærit glo.quid si tutor induxit testatorem ad relinquendum sibi,quod uolebat relinquere pupillo,& dic,ut in ea.in eius fi. adde. & hāc ultimam partem tenuit Mar.sil. dicens tutorem teneri pupillo ad interesse. argum. in authen. ut nulli iudic. §. & hoc peruenit. collatio. 9. & hic & argumen. eius, quod no. in authen. ut cum de appellatio. cogno. §. si coniunctum.quod est uerum si tutor fraude,uel dolo id fecerit.Si autem blando sermone id fecerit, tunc non teneť: ar.si quis aliquem testa.prohi.l.fi. & quia potest utilitatem suam præferre utilitati pupilli, ut ff.de in litem iuran.l. uideamus. §. sed nec tutor,& de administratio tuto.l.lucius.§.sempronia. Nō ob.j.e.ti.l.tutor.§.non ferendus.hic allega. quia loquitur in casu dubii.Sed ubi certum est,quod si facit commodum pupilli,non potest suum facere,tunc potest suum præferre, ut dixi secundū Cy.& doc.

LEX VIII.

Tutores. Actioni tutelæ non præscribitur, longo tempore.hoc dicit.

LEX IX.

Tutorem. Contra tutorem debet pupillus agere non contra eum qui indemnitatem promisit.h.d. Quærit gl.an tutore exacto, poterit agi ɔ̄ illum qui indemnitatem promisit.& dic,quod sic.ut in ead.

SVMMARIVM.

1 *Tutor,an præsumatur quærere de bonis pupilli.*
2 *Vxor marito quærit,non sibi.*

LEX X.

1 a **Si defunctus.** a† Quęsita a tutore,tutela durante,non præsumuntur quęsita de bonis pupilli. ideo non potest ea uendicare,sed tutelæ iudicio agere debet. h.d.No.quod quis pręsumitur locupletari,quotidie,& ex eius industria quærere. & sic non sequitur, olim quis quis fuit pauper, ergo hodie: quia præsumitur locupletior fieri quotidie.
2 † Item no. quod quæsita ex industria,& opera uxoris,efficiūtur mariti,ut probatur hic in prin.& est ratio, quia tenetur operari uiro,a quo alimenta recipit,ut l.sicut.ff.de ope.libe. Vltimo glo. induxit.l.istā in ar.ut filius qui quærit,patri nō quærit.Sed ego dico,quod ista.l.potius facit,ut quærat, ut dixi de uxore. tū de qōne,& materia latius dicā in l.cū oportet.prin.j.de bo.quæ lib.

ADDITIO.

a Si defunctus. Vide per Bal.in c.1.de contrquer.inter do.& vas.in uersic.seu. & ad istum tex.adde l.si creditores.in fi.de separa.bon,facit ad ea quæ habentur per d.Alexan.de Imo.in l.etiam.s.de bo.dam.

LEX XI.

Tutor. Administrata post finitam tutelam,priorib.cōnexa ueniunt in actione tutelę, h.d. Quæro quid si non sunt ɔnexa.Rñdeo,ut in prin.gl.sqđ ueniūt in actione neg. ge. & si tutelæ,ut l.si tutor post,ubi casus.ff.de tu.& ra.distr.Quæro, an perseuerare teneatur.Respon. ut in glo.Quęro si a connexis cessauit ad tempus.& postea reassump.dic ut gloss. ¶ Quęro de exemp.is connexorum,dic,ut in sequen.gloss. Vltimo uide quę dixi in l.cum actum.§.de neg.gest.

LEX XXII.

Tutelę. Vide per te hanc.l. Bartholomeus. de Salyceto.

SVMMARIVM.

1 *Confessio erronea,extra inuentarium facta,an præiudicet,& an facta in iudicio.& nu.seq.*
3 *Testator,an possit tutori inuentarij confectionē remittere.& nu.5.*
6 *Testator,an possit prohibere inuentarium fieri,stante statuto,quod omnes tutores illud facere teneantur.*

LEX XIII.

Veteris. Confessio profitentis maiorem esse quantitatē patrimonij pupilli,q̄ sit, nō p̄iudicat sibi,nisi in-
a uentarium fecit scribi, quia tunc probatio in contrarium a non
1 admittitur.h.d.& multū notanter.† Quero cōfessio erronea ex inuētarium facta sibi nō præiudicat.an sit verū si sit facta in iudicio.Glo.prima,hic dicit extra ius, quasi forte dicat in iudicio preiudicat.quod Petr.non placet, quia tex. iste dicit vbicunque. & sic iudicio,vel extra.Gl.vult,quod extra iudicium,ipso iure nō præiudicet.qa parte pręsente non est facta. Sed in iudicio præiudicat ipso iure: quia absentia pupilli, iudicis p̄sentia repletur. Veruntamen poterit tunc probare confessionē erroneam fuisse,quo probato sibi non præiudicabit.ut l.error.s̄.de iuris,& facti igno.sed ubi sit facta in inuētario, non admittitur probatio in ɔ̄rium.ut hic.Contra,quod opp.gl.de.l.cum precibus, supra. de toto ti.plus valere, quod agitur &c.Gl.soluit primo quod ibi fuit ignorans,quod nō placet,quia titulus plus ualere, quod agitur,loquitur etiam in sciente Secundo igitur dicit quod speciale est in inuentario,quod conficitur cū magna soleunitate.Sed Iacob.de Rauen. & Pet. dixerunt quod idem esset in quocunq; publico instrumento,quod aduersarius cōfiteretur factum voluntate sua,vt s̄.ad Vellei.l.antiquæ.§.ad hæc.quod non videtur tutum,qu.a confessio apud acta,habet uim publici,& solennis īstrumenti.argu.j.de test.l.oīum.& tū ɔ̄ eam p̄t probari contrarium,ut hic,in prin.& supra.de iur.& fac.igno.l.cū falsa. Itē qa.l.cū precib.loqtur indistincte.Ad l.antiquæ.rñdeo, qđ & ibi est
2 speciale,ut ibi dixi.Quæro,an hæc.l.loquatur etiam in immobilib.Videtur,q non,qa iste tex.dicit quantitatē &c.Sed dic ɔ̄riū, qa nō simplr̄ dicit,sed cū adiuncto,dicēs quātitatē substātiæ suæ &c.sic de omni substātia loqtur,& forte ēt ideo dicit quātitatē, ad denūciandū,qđ nō solū res,& substantia pupilli dēt in inuētario describi,sed ēt rerū estimatio,ne uilis precij, pro alia maioris precii,postea restituať,& sic pupilli fraudētur,qđ frequenter euenit.& uidetur mihi probari,infra,de magistra.ɔue.l.fi. &
3 si hoc iure nō caueť,æquitas suadet.† Quero,an p̄iudicet tutori si reperiť aliena.i.cuiusdam tertij? Dic,qđ nō,ſm Iaco.de Rauē. se sibi tutori,cū uelit dicere suam,vel alienā, illo, nihil dicē re, qa lex p̄sumit ita esse,& fuisse,vel saltē tūc pupillo eā donare voluisse.licèt idē Iac.de Rauen.intelligat istam.l.in rebus mobilibus tantum,quę occultantur.

ADDITIO.

a Probatio in contrarium. Adde do.Soc.consil.62.inci.in præsenti consultatione.uer.circa primam.q.in 1.parte.char.106.vbi hoc idem inducit,& allegat. & ad istum tex.uide Bal.consi.273.2.lib.And.sicul.consi.68.Io.and.in add.ad spe.in ti.de instr.edi.§.dicto.circa prin.& ad intellectum huius text.uide qđ not.Bal.in l.testium.in 1.col.supra.de testi.

§. Illo proculdubio. a Tutor,vel curator ante administrōnē ei decretā,& cōfectionē inuētarii sibi a testatore nō remissi, nō p̄t administrare,& inuētarū nō ɔficiēs remoueť,ut suspectus,nisi testator remiserit.h.d.Et attēde,qa,& tutor alia facere dēt,antequā administret.q̄ scripsi in l.tutores.s̄.de admi.tut.ubi vide.Not. qđ tutori ēt testārio dēt p iudicē prius decerni administratio.& idē ī quo
4 cūq; alio.†Not.qđ ēt inuētarii ɔfectio p̄t remitti p testorē.Contra qđ facit,qa tutor ad hoc faciēdū astringiť a lege.vt d.l.tutores,& sic vr̄,q testator non possit remittere.vt l.nemo possit.ff. de lega.j.Sol.qđ qñq; remissio, quā testator facit,est iuris publici autoritate,&utilitate,& tūc remissio nō valet,vt in ɔ̄rio.Quādoque est iuris publici autoritate,sed nō utilitate:& tūc aut illa remissio p̄t esse damnosa testatori tantū, & ualet. vt.l.2.j. ut in pos.Aut hæredi tm̄,& nō valet, vt l.1.supra de vsufru.Aut dubitať,& valet,vt hic,qa p̄sumptio est,qđ in fauorē hæredis fecerit, ne pompa sui patrimonii manifesteť,secūdum Dy.Sed Martin⁹. sil.intellexit istā.l.etiam insectante, ideo nō remittente.ut j.dicam.† Quęro,an testator cuilibet tutori etiam legitimo,uel datiuo quem contingeret filium suū habere cōfectionem inuentarii,possit remittere.Dic,quod sic,quia in omnibus est eadem ratio.secūdū Cy.& hoc uidetur gl.tenere in d.l.tutores:& ita communiter tenēt doc.Addit tamen.Marti.Sil.quod si testator remissionem istam fecit,errore ductus, ut quia putabat vtile fore pupillo si pōpa rei familiaris detegeret. vt l.2.j.qū & quib.quarta pars debet.tūc,quia cōsiliū nō est salubre,nō est tenendū. ut ff.de ɔfirmat.tut.l.utilitatē.Aut nō est duct⁹ errore,& tūc refert. Aut cā noua supuenit,vel nō,ut d.l.utilitatē.& l.in ɔfirmādo, & torum

ADDITIO.

a Illo, proculdubio. Ad materiam istam vide quę dixi in apst.meis supra, l.in tutores.de admi. tuto.

totum hoc remittit in iudicis arbitrio, q vtilitatem pupilli concernat.Nec ob.hæc.l.quia inducta est ad fauorem pupilli, ideo ī eius lęsionem non debet retorqueri: & sic iudex si vtile viderit
6 esse pupillo,debet mādare tutori,vt conficiat inuentariū.† Quę-
a rit Cy.si statuto cauetur a ut omnes tutores teneantur cōficere inuentariū,an tunc per testatorem remitti,vel prohiberi possit Et inqt quidā vt Mar.sil.dixit,q prohiberi potest,vt hic;sed non remitti,sicut nec ius publicum.ar.ff.de admi,tuto.l.quidam decedens.ff.de pac.l.si vnus.§.illud.Sed Cy.non placet ista differentia.& nihil allegat,sed pro eo facit, quia siue testator prohibeat exigi cautionem a fructuario,siue illam remittat ei,idem est effectus,vt patet,s̄.de vsufru.l.j.& j̄.vt in pos.le.l.scire.Sed fateor illud verū in vsufructuario,quia ad unum effectum tendit vtrunque.Sed in casu nostro mihi vr̄ aliqua differentia. Nam testator vetando,vr̄ directe facere ob vtilitatem pupilli, forte ne propter creditores patrimonium pupilli propaletur,vt s̄.de ali.pupil.pręstan.l.j.& fi.& ff.ad tertul.l.2.§.tractari.Sed remittendo, vr̄ facere, vt tutorem exoneret, & facilius eum ad tutelam alliciat. & sic non tam fauore pupilli,quam tutoris.ideo notanter tex. iste vsus est verbo vetuerit: Et sic cū casus iste exorbitet a regula,in suis meris terminis debet restringi.Ex quo apparet aliqua diuersitatis ratio. Vbi igitur simpliciter remisit, videntur habere locū dicta in pręcedenti quæstione.Quia tamen cōmuniter doc, nō faciunt istam differentiam, cogita in prædictis. Respondendo tū ad quęstionem dico, quod ex quo statutum non plus inducit,quam ius commune, & statutum ipsum recipit limitationē a iure cōmuni.vt l.2.s̄.de noxa.& l.Cesar.ff.de publica.& ideo dicendum,quod testator potest prohibere,vt hic.sed vbi simpliciter remittit habent locum quæ dixi.Vltima glo.quęrit,an hæc p̄sumptio suspecti, sit iuri,& de iure.& dicit gl.quod sic,quia est violenta pręsumptio. sed, an quælibet persona remouebitur ex hoc,vt suspecta.& dic, vt in ea. & prima solutio est communis.

ADDITIO.

a Si statuto cauetur. Adde vltra ea quæ nota.Bal.in hac l.nu.5.versic.quęro nunquid iste versi.habeat locum.eundem Bal.in l.fin.§.cum igitur,de iure delib. eundem consi.275.volu.2.& And.sicu.consil.69.& Ang.consi.175.

De diuidenda tutela, & pro qua parte quisque conueniatur. Rubr.

LEX PRIMA.

Si post. Tutor non tenetur ex facto contutoris, qui fuit soluendo tempore depositæ, siue finitę administrationis.hoc dicit.Sal.

SVMMARIVM.

1 *Tutor quilibet quando possit insolidum conueniri.& num.seq.*
5 *Tutores omnes quando pariter de neglectis teneantur.& nu.sequen.*
9 *Tutor non gerens,an semper post magistratum,& non ante conueniatur.*
10 *Tutores si tutelam diuiserunt, quem voluerit conueniet minor.*

LEX II.

Si diuisio. Diuiditur in tres.Primo quando nulla est facta diuisio.Secundo quando est facta a testatore, vel a iudice. Tertio quando a tutoribus vel curatoribus inter se tantum.Secunda ibi,in diuisionem.Tertia ibi,si vero &c.Quæli-
1 bet partium subdiuidi potest,sed omitto.† Casus.Si administratio tutelæ,vel curę non fuerit diuisa, uel ab ipsis tutoribus, uel curatoribus diuisa fuerit, potest quilibet eorum cōueniri insolidum.secus si fuerit diuisa a testatore,uel a iudice,quia quilibet teneť pro parte,nisi in casibus hic positis.h.d.No.istos tres casus in quibus quilibet potest cōueniri de administratis ab alio, licet diuisa fuerit administratio.Item no.ibi,uel tardare &c. quod paria sunt non facere, uel tardare seu tempore incongruo facere. Itē nota,quod actiones sunt cedendæ exacto,ut in primo,& ultimo casu:nisi fuerit in dolo. Et sic no. quod beneficium cedēdarum actionum,non datur doloso,ut in gl.Venio ad apparatum. &ſm, quod sunt partes legis ita diuidam materiam. Prima igiť pars loquiť, quando non est diuisa administratio; & plures tuto-
2 res sunt in eodem loco,uel prouincia.† Quæro quid si sint in diuersis prouincijs.dicit gl.j.quod secus esset per istum tex.a sensu ɔ̄rio.& per.l.2.de peri.tuto.Aduerte q.ll.allega.in gl.loquuntur quādo est diuisa administratio per prouincias:& ita non fuit necessaria ista gl. super prin.isto,uerū si quis habens patrimonium in diuersis puincijs,simpliciter relinqueret duos, uel tres tutores filio suo,omnes essent insolidū tutores uniuersi patrimonij, ut dixi s̄. ubi pe. tuto.uel curator.& haberet locum principium huius.l per eos non facta diuisione:uel finis huius l.facta per eos
3 diuisione.† Quæro 2.non facta diuisione, an hēt adolescens electionem,ut hic in litera,quem eorū conueniat.dic,ut hic in litera. Sed nunquid est uerum, siue oēs gesserunt,siue nullus. Rñ. glo.quod sic.& bene dicit qa oēs sunt in pari dolo,uel culpa.Sed tunc dubiū insurgit,an conuentus insolidum, habeat beneficiū
4 diuisionis,uel cessionis,& de hoc dicetur in sequen. gl. † Quæro 3.non facta diuisione unus tantum gessit,& nō alius,quid iuris, Respondet glo.de gestis primo,conuenitur gerens,eo non existente soluendo,magistratus:& post magistratum conueniť cōtutor,qui non gessit.De neglectis vero,quia nō omnia gessit ille, quilibet tenetur insolidū. quia in illis qlibet est in pari culpa, ut dixi,sed in gestis non est par culpa, tam in tempore quā in latitudine,seu quantitate culpę.In tempore enim p̄cedit culpa gerentis. ideo primo conuenitur.Item maior est eius culpa(qa cōmittendo commissa)quam non gerentis,cuius culpa est ī negligendo tantum, ut in fin.nota.in l.si mora.ff.solut.matri.merito de gestis conuenitur gerens,ut infra, de hære.tu.l.pater. in fi.inf. si tut.non gesse.l.fi.& ff.de admi.tut.l.tutores, qui.§.in eum. & l. tres tutores.§.item in eo.Aliam rationem assignat gloss. quam
4 per te uide,in l.fi.circa prin.ff.rem pup.sal.fore.† Sed ultra glo, attende id,quod dixi,quod de neglectis, pariter omnes teneniť, habet locum, si neglecta sunt prorsus separata a gestis. aliter si gesta sunt connexa,pars gestorū,vel inchoatorū geri cēsseť:ergo de his gerēs prius conuenitur.ut d.§.itē in eo,qđ tene cordi. Itē attēde, qđ p̄dicta sunt uera in casu simplicis ɔmissionis ipsi⁹ cōtutoris.sed in casu in quo non gerens cōmisit, vel mandauit administrationē cōtutori gerenti,tunc qa cōmittens,vel mandans dr̄ per illū gerere,ut l.ita aūt.§.gessisse.ff.de admini. tu.& l. tres tutores.§.nō solū,j̄.e.ti.& si perinde teneať ac si per se gessisset,nō habebit tunc locū beneficiū ordinis: sed poterit quem uolet conuenire reseruatorū,cōuento beneficio diuisionis, & cessionis,ſm qđ.j̄.dicam.Non est.n. simplex permissio mandatū,vel cōmissio,ut ff.de his qui no.infa.l.ob hęc uerba.in fi. cū si, ibi no.& ff.man.l.idemq;.§.sed & si qs.iō nimirum, si aliud simplici pmissione,aliud in mandato,uel cōmissione.Itē qđ gl. ista dicit,ut post magistratū ɔueniatur, non gerens, & nō añ. Fallit quandoque.ut dicā in 7. q. Itē quod gerens prius conueniatur, non habet locū in curatore bonorū, quando sponte datur, ut
5 no.j̄.in glo.fin. † Quæro modo.4.cum glo.seq. dicitur hic,quod conuentus potest petere,ut sibi cedātur actiones,sed an habeat alia beneficia?dicit gl.qđ sic,qa si soluēdo sunt diuidiť inter eos actio,& sic habet beneficium diuisionis,ut ff.de tu.& ra.di.l.1.§. nunc tractemus.in prin.Similiter soluēs,utilē hēt sine cessione vt in e.§.nūc tractemus,in fi.& j̄.de ɔ̄.iu.tut.l.2. Sed statim contra istam opinio.glossę uidetur,q non habeant beneficium diuisionis.d.l.fin.ad fin.ff.rem pu.sal.fo.Et respondet glossa, quod aliud est in fideiussoribus,in quibus distinguitur. Aut sunt fideiussores alterius,quam tutoris,vel curatoris:& illi habent beneficiū diuisionis,aut sunt fideiussores vnius tutoris,& illi non habent beneficium diuisionis,ut in contrario.& ratio diuersitatis ibi ponitur in tex. Vbi autem sunt plures fideiussores quorum vnus esset unius tutoris,& alter alterius,tūc eis competeret beneficiū diuisionis,ut ff.de fi. tuto.l.pupilli.Et hoc suis principalibus existentib. soluendo. & est tunc ratio, quia sui principales hoc beneficium haberent, ut ibi in litera dicitur. Nec ob.ei qđ dixi,quod plures fideiussores unius tutoris, non habent beneficium diuisionis,ut ff.de fi.tu.l.si fideiussores.ubi dicitur,quod diuisionē implorare possunt,quia ibi ex antiqua, secus si ex noua cautione conueniuntur,ut hic,& ibi in glossa.& est expedita gl.
6 vsq; ad uer.& no.†Sed ab extra op.quia si habet utilem actionē nego.gest.sine cessione,ut d.§.nunc tractemus, inutiliter,& superuacuo petit,ut sibi fiat cessio,Sed respondeo,qđ nō propterea cessio est inutilis vel superuacua:quia per eā transfertur exercitiū directe. & possibile est obstare exceptionem in una, & nō in alia,ut not.in l.quoties.§.i.ff.de admini.tuto.hanc tū vtilē sine cessione,nō hēt fideiussor contra fideiussorē,vt ff.de fide.l. fideiussor.& rationē diuersitatis scripsi,supra, de transactio. in
7 ul.q.l.j.†Quæro 5.cum gl.in casu in quo omnes tenentur insolidum.Pone,quod ex eorum dolo cōueniuntur,an tūc habebūt prędicta beneficia.& omnes fatentur,quod nō beneficium cessionis,nec utilis actiones sine cessione propter eorum dolum. vt.l. si plures. ff.de administra. tuto. sed de beneficio diuisionis fuit altercatio inter Hugo.& Azo.Hug.n.eis concessit,sed Azo. denegauit, & pro eo ur̄ casus in l. magistratus.ff. de magi.cōue. Opin.Hugo.approbauit glo.in l.j.§.nūc tractemus.uer.pla.ff.de tut.& ra.dis.l.2.s̄.de trāsactio.& eā cōiter tenēt doct.& dicūt esse casū in d.l.si plures,& rōnē diuersitatis scripsi in d.l.j.s̄.de trāsactio.in antepe.q.vbi vide.Quęro 6.ab ex̄. in quantū sibi dēant cedi actiones,& glo.dixit pro parte,& not.j̄.de ɔ̄rio iu.tu.l.2.sed
8 latius ibi dicā.†Quęro.7.ut dixi.s̄.una cū gl.qđ nō gerēs cōueni-
a tur post magistratū.a an hoc semp sit verū,vt non ante ɔueniať. & glo. fi. hic posita dicit,quod qñq; ante magistratū,post gerentem conuenitur,puta quando alium facere debuit suspectum, vel tradi fecit,uel collusit.& allegat suas leges,quæ clare hoc nō probāt:& ideo gl. vacillauerunt in l.j.§.vsq; adeo.ff.de tu.& ra.distra.Sed post in gl.magna ibi posita in distinctione tenet,qđ his casib.ante magistratū conueniať,non gerens. imo etiam addit ibi quartū casum,si nō exegit rem pupil.fa.fo.cum uideret eum fieri

ADDITIO.

a Conuenitur post magistratum. Tu uide de hoc,& an & quando prius conueniatur magistratus,quam tutores.Lud.Ro.sing.298.quod inci. scis,quid ubi sunt plures tutores, de quo per Bart.in l.lucius.§. ex testō. ff. de admi. tuto.

fieri non soluendo.& istam partem sequuntur doc.& ego eã teneo ista rõne,quia si ibi est diuisa administratio a iudice in casibus tenetur,& ante magistratũ conuenitur,fortius debet cõueniri posse in eisdem casibus ante magistratũ,quando nulla facta est diuisio propter communionẽ periculi.ut in hac l.Nũc expedita prima parte,transeo ad secundã. Quæro tex. iste ponit tres casus in quib. diuisa administratione a testatore, vel a iudice,de periculo vnius tenetur alter,an sint alii casus:dicit gl.qđ sic,duo alij,quos vide in gl.super verbo prouiderũt.† Trãseo ad 3.in qua dr̃,ꝙ si tutores inter se diuiserunt, quod adolescens habet electionem conueniendi quem uelit insolidum,& sic etiã pro non administratis a se.Sed in cõtrarium facit,j̃.de conu.fi.debi.l.qm̃ augurio.lib.10 & j̃.quo quisq; ord.conu.l.2.& l.fi.li.11.ubi prius conuenitur gerens,etiã si inter se diuiserunt,ꝙ̃ collega,imo etiã nominator prius est conueniendus.Sol.ut in gl.quod hic in pluribus tutorib.quorum officium licet sit authoritate publicũ,tñ utilitate est priuatum, ibi in pluribus administratorib. reipubl. quorum officium est etiam utilitate publicum,ut in gl. Et hanc dr̃iam inter tutores,& administratores reipub. ad literam facit tex.ff.de adm.tut.l.Lucius §.sempronii,& ibi gl.nec ibi,nec hic, nec alibi assignauit rõnem diuersitatis.Et quidam dixerunt, qđ administrator publicus magis grauatur, ideo in alio releuatur arg.l.cum qui.ff.de iureiur.grauatur enim,quia j̃.10.dies debet appellare.ut j̃.de appel.l.hi qui. tutor autem usque ad quinquaginta dies,potest se excusare,ut insti.de exc.tut. §. qui autem.qa habet plura expedire quam tutor.ut eo.ti.§.si maior.& j̃.qui ue.eta.impe.l.1.lib.10. Sed trussa est quia releuatio debet esse circa idẽ.Vnde dicit,quod ratio est,quia administrator publicus,non potest gerere per alium,vt j̃.de cur.l.nullus. lib.10.& j̃. de agen. in rebus.l.agentes.in fi.lib.12.tutor sic,vt ff.de admi.tut.l.ita aũt. §.gessisse. Ex quo sequitur.quod quãdo tutores diuidũtur, vnus per alium gerere videtur. ideo in electione pupilli facti adulti est eligere quem velit,vt hic,& idem si vnus tantum gerit ex cõmissione alterius, vt s̃.dixi. sed hoc non sequitur in administrationibus publicis:cum vnus per alium gerere non possit.iõ pro eo,quod quis gessit diuisim cõuenitur,ipse,& eius nominator, vel fideiussor, priusꝙ̃ collega,in casu quo collega teneatur, quẽ regulariter pro gestis ab alio dico non teneri.Fallit in trib.casibus hic in secunda parte literæ positis,qui nedum in tutorib. locum habent,vt hic.sed etiam in administratorib.reipublicæ, ut ff.de admin.re.ad ci.perti.l.fi.§.antepe.& ita notat glo. in d.l.qm̃ augurio.& adde,quod ibi no.& ẽt.l.Imperatores,ff.de admi.tut. Vltimo gl.distinguit.& dic,ut in ea.& latius eã declara ut s̃.dixi.

LEX XIII.

Licèt. Pacto tutorum non obstante,prius conuenitur gerens,& eius heredes, quàm non gerens. h. d. Not, quod actio tutelę transit contra hæredes.

De in litem iurando. Rubrica.

¶ Continua, vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Tutor adulti volens in litem iurabit.*

LEX I.

Aduersus. Contra hæredem tutoris,ob dolum, vel latã culpam instrumenta non restituentem, iu-
1 ratur in litem.h.d.† Not. quod curator adulti,iurat in litem,sed demum volens,vt hic.in fi.& ff.eo.l.uideamus. & debet se referre ad vtilitatem adulti,non propriam vt ibi.Quod declarans gl. inquit quod iurabit,,quod pro tanto adultus nollet re illa carere,quod ibi fatetur Bart.in curatore adulti, quia adultus potest per se ipsum iurare,ut ibi in versiculo adolescens vero,sed in tutore pupilli dicit formam istam non procedere,quia cum pupillus non habeat affectionem,ut ibi,in princ. & ff.de iureiuran.l. qui iurasse,tutor sic iurando,caderet in periurium. Dicit ergo quod hæc est forma ut iuret, quod si ipse tutor esset eius conditionis cuius est pupillus, nollet carere tali re pro tanto. sed hęc forma est peior prima,quia se refert ad propriam affectionem, quod est contra illum tex.Secundo,quia si tutor esset illius conditionis,cuius est pupillus:nec ipse affectionem haberet, & sic nec iurare posset.ideo gl.bona in modica suppletione, ut iuret quod pupillus si affectionem haberet, nollet,i. velle non deberet,carere illa pro tanto. Vel aliter,& sic si pupillus esset discretionis,cuius ego sum,ipse nollet pro tanto re illa carere,Vltima apponitur,ut in gl.secunda, & solue ut in ea.

SVMMARIVM.

1 *Iurare in litem,an quis possit inuitus.*
2 *Fraus,an differat a dolo.*

LEX II.

1 Is qui. † Nemo inuitus iuret in litem, & contra hæredem tutoris,ẽt si sit hæres hæredis ob dolum, vel latam culpam non restituentem,aliter per iudicem de veritate inquirit. h. h. Not. ꝙ contra hæredem tutoris contumaciter non restituentem,iuratur in litem.ut hic,& ff.eo.l.si tutor. No. quod iu-
2 ramentũ in litem,est affectionis,non ueritatis.† Opp.sic, tex.dicit,si neq; dolus,nec lata culpa,nec fraus, & sic ponit fraudẽ per diuersam speciẽ a dolo,uel culpa lata.sed hoc ẽ falsum, qa fraus est species doli.ut ff.de pac.l.iuris gentiũ.§.dolo.ergo &c. So.cõfitendo,& declarando in quo fraus differt a dolo,ut in gl. añ pe. Op.si hic fraus sumitur pro dolo palam commisso, ergo hæres tutoris tenetur de dolo,& lata culpa.quod uidetur ꝯ.l.alio,j̃.eo. ubi uidetur,quod de solo dolo;licet tutor de dolo,& culpa. Sol. quod quidam confitentes dicebant,quod hæc l.in prin.vsque ad uersi.si uero,loquitur in hæredẽ.& postea mutat casum,& loquitur in tutore,ut gl.pe.in prin.quod gl.probat,quia tota hæc.l.in hærede loquitur,ut ex donglutinatione literæ colligitur. Ideo gl.aliter soluit,uidelicet,quod contra heredem iuratur propter dolum,& latam culpam,ut hic.& ita debet suppleri.l. alio.secundo respon.contra tutorem uero,etiam leuem culpam.& ita debet intelligi dicta,lex,alio in prin.Sed tunc oppo.quod nec propter latam,& minus propter leuem iuretur in litem.ut ff. e.l. videamus.§.fin.& l in actionibus.uer.sed in his omnibus. So. quod speciale est in actione tutelæ,ut no.j̃.eo.l.alio.

LEX III.

Summa. Minor non potest remittere pacto condemnationem secutam,iuramento in litem præstito.h. d.Quæro quid in maiore,& dic,quod potest, & rationem diuersitatis dic,ut in gl.

SVMMARIVM.

1 *Iuratur in litem,ob culpam leuem contra tutorem.*
2 *Interesse singulare, an veniat quando iuratur in litem ob culpam, & non ob dolum.*

LEX IIII.

Alio. a † Contra tutorem, etiam propter leuem culpam iuratur in litem,contra uero tutoris hæredem, propter dolum & latam culpam tantum, nisi lis fuisset contestata cum tutore defuncto,quia tunc contra eius hæredem iurabitur, pro pter leuem eius culpam.hoc dicit. Oppo. quod propter culpam non iuretur in litem.ff.eod. l. uideamus. §. fina. & sic nec leuem nec latam.vt no.infra,eod.titu.l.in actionibus.Solu,quod hic est speciale,quando agatur actione tutelæ.& ideo iste titulus positus fuit in tractatu tutelarum.Oppo.2. quod heres etiam teneatur de lata culpa,ut s̃.ea.l.is qui.Sol.confitendo,& supplendo, vt in gl.Opp.3.de l.j̃.proxima.ubi ex dolo defuncti,non iuratur in
2 litem.Sol.vt in gl.quod hic de dolo heredis.† Quæro in casu quo iuratur in litem propter culpã,& non propter dolum,an veniat singulare interesse vel commune, id est an iurabitur super interesse commune, & sic non affectionis. an super singulari, & sic affectionis.& dicit gl.super communi tantum. ut ff. eod. l. 2. §.1.& hoc secundum Azo.Sed caue,quia Iohannem. intelligit illum text.utibi non iuretur,sed per testes,interesse probetur, vt ibi in 2.gloss.no.sed illud dictum intellige,ubi aliàs non permittitur iurari in litem:aliàs si permittitur,tunc interesse per sacramentum probabitur ut ibi in glo.no.Sed istam glos. tene cordi. quia contra Azo.prima facit,quia,ex quo est speciale in actione tutelæ ut iuretur in litem ob culpam sicut ob dolum, uidetur ꝙ sic,ob dolum iuretur super interesse singulari,ita etiam super interesse iuretur ob culpam,sed non est ita secundum Azonem.

ADDITIO.

a Alio. Bald.hic inducit hoc.l.ad hæc,vt hæres tutoris non præsumatur habere codices rationum,nisi probatur.& de hoc per Bald.in l.fina.in princ.sup. de fi.instru.& in l.si.quis,ex argentariis.§.prætor.ff.de eden.Imol.in c.præterea. extra de vsu.& Ange.in dispu.astensis miles,ad fi.

LEX V.

Licèt. Ob dolum proprium non tutoris, contra hæredem iuratur in litem.hoc dicit Gl.vide per te.

De heredibus tutorum, vel curatorum. Rubrica.

Viso de principalibus, videndum erit de eorum heredibus.

LEX PRIMA.

Heredes. Heredes tutoris, non tenẽtur ex leui culpa defuncti, nisi in tribus casibus hic expræssis. h. d. Not. quod ex dolo, & lata culpa defuncti, & non ex leui tenetur hæres,concor.sunt in gl.Bartho.de Salyceto.

LEX II.

Pater. De non gesto a tutore,tenetur hæres.h. d. Collige ex tex.ꝙ cessatio est dolus,& lata culpa.ut in gl.quam signa. Oppo.quod non utili,sed directa.ut ff.rem pu.salu.fo.l.non quasi.§.1.Solu,vt in gl.

LEX III.

Aduersus. Hæredes tutoris tenentur de eo,quod defunctus a se,uel ab alio non exigit.hoc dicit. vide per te.

Heredes,

LEX IIII.

Hæredes. Hæredes tenentur ad eos pernenta restituere,& de neglectis a defuncto rationem reddere.h.d.Contra.hoc vltimum opponitur, de l.j. supra eod. Sol. quod hæc secundum illam &c.

Si tutor non gesserit. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Tutor per alium gerens quando teneatur.*

LEX PRIMA.

a Certum. a Tutori ẽt non gerenti,imputatur,si contutorem suspectum non fecit. & libertus qui non potest patronum de suspecto accusare,non prohibetur iudicis
1 officium implorare.h.d.† Gl.j.dicit,quod qui per alium gerit, nõ tenetur nisi omiserit illũ facere suspectũ.sed male dicit, quia de gestis ab illo,ex cõmissione uel mandato tenetur,non si ex permissione simplici,ut dixi.s̃.de admini.tut.l.2.in 3.q. nec l.si procuratorẽ.§.si tutores.ff.man.ꝯdicit.sed forte gl,est corrupta.Cõtra secundam partem oppõ.gl.de l.quæsitum.ff. de in ius vocan. Sol.ut in gl.Vltimo hæc.l.allegatur.quod damnatus de crimine publico per inquisitionem,& sic ex offi.non fit infamis. & not. in l.3.§.præterea.ff.de suspec.tuto.& idem videtur sentire gloss. supra de suspe.tuto.l.fi.dic,ut ibi dixi.

ADDITIO.

a Certum. De materia huius.l.uide Bar.in l.j.sup.de transac.ubi hanc.l. allegat.

SVMMARIVM.

1 *Tutor quando teneatur pro gestis a contutore.*

LEX II.

Qui se. † Contutor pro gestis a contutore,tenetur insolidum pro neglectis ab utroque,pariter tenetur cũ illis.h.d.No.quod cessatio est lata culpa.Gl.opp.quod gerens, ẽt de neglectis ꝯuenit̃ prius vt ff.de admi.tu.l.tres tutores.§. idem in eo.Sol.quod omissa erant gestis connexa,uel appendentia,vt in gl.Vltimo quidam habent vnam distinctionẽ quam gl.posuit de verbo ad verbum in l.& si sciisses.s̃.de admi.tu.& dic ut ibi.

De vsuris pupillaribus. Rubrica.

¶ Quia tutores tenentur ad singulares vsuras,quę vocantur pupillares,ideo de his subiicit.

SVMMARIVM.

1 *Tutor pecuniam pupilli in proprios vsus conuertens, ad vsuras tenetur, & quotuplex vsura dicatur.*

LEX PRIMA.

a 1 Tutorem. a † Si tutor pecuniam pupilli in usus suos conuenit,ad vsuras tenetur.h.d.Et pro euidentia dic,quod vsura alia centesima,alia pupillaris.i.quam pro conditione suæ personæ potest stipulari pupillus,vt s̃.de usu.l.eos.§.super alia.ibi vide.Ex consuetudine regionis quælibet lr̃a dicitur. de quib.igitur loquatur hic,dic,quod si vertit in usus suos,clã tenetur ad cẽtesimas,quæ isto casu sunt legitime.i.a lege inductę. ut ff.de neg.gest.l.qui sine.& de administr.tuto.l.non existimo. Si autem palã,tenetur ad pupillares. i. quas pupillus sibi potuit stipulari,etiam si minores frequententur in regionẽ,vt.ff.de ad mi.tut.l.tutor qui repertorium.§.quę autem.nunquid autẽ istæ cessationes in aliis casibus locum habeant:dic quod sic, quia in duobus casibus secundum.Azo.in tribus secundum Hugo. pupillare aũt in 5.ſm Hugo.vel in sex,ſm Azo.ut no.gl.in d. §. qui aũt.& extra illos casus debentur leuiores,ſm consuetudinem regionis,ut in ead.l.uer.ex ceteris,& hoc uult glo.ista in fi.ver.quãdoq;.hodie aũt istæ usuræ,non debentur,sed interesse pupilli licitum potest peti,b vt dixi in auth.nouiss.s̃ de admin.tut.

ADDITIONES.

a Tutorem. Adde domi. Soc.consi.156.incip.in præsenti consultatione præmittens.ver.4.deprehenditur in 2.parte, char. 15.quod tutor reducens,& conuertens pecuniã pupilli in suã vtilitatem,prædo dici potest.& de dolosa administratione arguitur.Et adde quod tutor pecuniã pupillarem ad aliquod exercitium ponere non potest, nisi qñ tale exercitium fuisset consuetum & vsitatum a patre ipsius pupilli,ut per præfa.do.Soc.in cons.24.incip.visis diligenter & maturè.ver.nec etiam potest, circa medium in j.par.char. 46. ubi etiam quod si tutor non sit industriosus,sicut fuerat pater pupilli,non debet ponere pecuniam in illis negotiis in quib.consuetus fuerat defunctus.

b Peti potest,sed quid si iudex præcepit tutorib.& curatorib. quod emant prædia ex pecunia minorum,& neglexerint sine legitima causa,an teneantur ad usuras.dic quod sic,non vt usuræ petantur,sed quatenus ex fructibus percepissent,ut per d.Soc.consi.2048,incip.circa primum consultationis articulũ uer.2.de præcepto testatoris.in 2,par.char.133.

LEX II.

Eius. Tutor tenetur ad vsuras,etiam eius quod pro contutore debet.h.d.Gl.vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Tutor cui culpa non imputatur,ad usuras non tenetur. & numero. 2.*

LEX XIII.

1 Si pecuniam Si tutori nõ põt culpa imputari, ad vsuras nõ tenetur.h.d.Quærit gl. quid si suã mutuauit?Rñdeo,quod tũc tutor tenetur,ut l.tutor.§.nõ est.ff. de admi.tu.quod intellige sane,ut tunc sit præsumptio, qđ pupillarẽ ẽt fęnerare potuerit. Sed ubi eẽt certũ,qa tm̃ alterã fęnerare potuisset,non imputatur ei si utilitatem suã prętulisset argu. s̃.de serui.& aqua l.ꝑses cũ si.& dixi.s̃.arbi.tu.l.quicqd, vbi vide. & hoc ne officium suũ sit sibi damnosũ. Et ex his dico, quod si ab incendio,uel a latronib.res suas saluas fecit,& nõ pupillares, & certum,sit utrasq, nõ potuisse saluas fecisse, qđ ipse non tene
2 tur.† In alijs autem custodiã uoluntariã. In alienis rebus debentibus,distinguo depositarium, a cõmodatario. Nam depositarium dico non teneri,vbi aliter suas saluas facere nõ potuit &c. Ita intelligo.l.ꝙ Nerua,in fi.ff.deposi. In cõmodatario aũt q grauius obligat̃, qa de omni cupa,dico eũ teneri,si suas ꝑtulit ꝯmoditates,casus est nõ cauillando text.ff. cõm.l.si vt certo.§.ꝑinde. ver.nisi.Et rõ est qa omnẽ diligẽtiã vr̃ ꝓmisisse ut in ea.l. cõmodantis.culpæ ergo eius,licet leuissimæ imputet̃ ꝑpter cõmodũ qđ gratis ꝑcipiebat,& hoc etiã,ne officium seu liberalitas commodãtis sibi damnosa.& sic non obst l.præses.qa charitas bene ordinata,incipit a seipso.vt ibi.nõ inordinata, qñ uenitur contra cõuenta saltẽ tacito ex cõtractus natura hęc no.qa subtilia.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non potest pupillum compellere,ut contra eum agat.*

LEX IIII.

Pupillus. Primo dictũ ponit.Secundo cõsulit. Tertio extendit.Secunda ibi,uerum.Tertia ibi,qđ etiã in curatoribꝰ.Et habet duas, uel tres lect.ut ĩ gl.secũdũ primã.hoc
1 dicit.† Tutor non potest pupillũ suũ quondã cõpellere,ut agat ꝯ eũ,sed denunciationibus factis potest corã præside ea ad quę tenet̃ deponere,& pro depositis nõ currẽt vsuræ,hoc dicit.Notabilia habes in summario.secũdũ aliam hoc intendit. Reus nõ potest compellere eum, qui suum se dicit creditorem ut agat, sed potest eius testes facere examinari ad perpetuam rei memoriam.hoc dicit.Vel potest petere,vt ei pręfigatur tẽpus,ultra qđ non audiatur,& hoc addi. 3.lect.de hac præfixione termini dic, ut dixi,supra.vt ne.inuitus agere uel accus. De examinatione testium ad perpetuam rei memoriam a dic, vt dixi.s̃.de testi.auth. si qs. No.specialiter,quod pr̃ debet consulere securitati filiorũ, ne eis cõtra debitum eueniat patris culpa,post eius mortẽ.

ADDITIO.

a Ad perpetuam rei memoriam.Tu uide de hoc, quod notaui in apostil. Bart. post eum in alle.auth.si quis ab aliquo.nu.12.in apostil.in ver. examinatio testium.supra.de testi.ubi ponitur,an qualiter,& quando posint testes ad perpetuam rei memoriam examinari.

De fideiussoribus tutorum,vel curatorum. Rubr.

¶ Quia tutores,vel curatores, dãt fideiussores,propter qđ contingit contra fideiussores agi: ideo ponitur hęc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus non potest insolidum cum tutore, & cum fideiussore agere.*
2 *Fideiussor, an patiatur beneficium diuisionis. & nu.3.*

LEX PRIMA.

1 Eligere. † Cum tutore, & cũ fideiussore nõ põt pupillus insolidũ agere.h.d.Not.qđ a fideiussorib.inchoare põt,qui,& diuidere inter tutorẽ,& fideiussores põt. Opp. gl. qđ imo hodie semper prius ꝯueniatur principalis,ut in aut.de fi.§.i.Dicit gl.hoc eẽ hodie correctum,quod fatetur. Iac.de Ra. vbi quis simpliciter fideiussit pro tutore. ubi uero fideiussit rẽ pupilli saluam fore,inquit ipse,qđ primo conuenitur tutor. qđ vr̃ pro tutore,ꝙ saluum esse nõ poterit a tutela. unde prius dẽt excuti tutor.& si potest seruari a tutore, non tñ liberat̃ fideiussor,qꝙ̃ in obligationẽ non incidit.& hoc dicit, ꝙ vult l.2. huius
2 tit.& adde,qđ ibi dicã.† Quæro,an fideiussores habeant beneficium diuisionis: dic,qđ nõ.ut in gl.& ff,rem pup.sal.fore.l.fi. Et hoc qñ sunt unius ꝯtutoris.secus si pluriũ,qa ut sui principales ita & ipsi diuisionẽ petere pñt,ut ff.e.l.pupillus. Et rõ diuersitatis ponit̃ in d.l.fin.& ita no.gl.s̃.de diuid.tu.l.ii.& ibi dixi in 4.qõ.
3 † Quæro fideiussor simpliciter acceptus, renũciauit beneficio ordinis seu fideiussorum,an potero simul, cũ principali ꝯuenire insolidũ cũ ꝓtestatione, qđ una solutione sim ꝯtentus,ut aliàs dr̃ in duob.reis.ut no.gl.ff.mã.l.mãdato Titij.§.Paulus. & vr̃ qđ nõ,ꝑ istũ tex.in fi.& in prin.q dicit eligere debes. incontrarium facit gl.hic fi.q intelligit istum tex.in fi. non respectu conuentionis,sed exactionis.quod no. & super hoc cogita. Salyc.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor liberatur pro ea parte quam tutor soluit.*

LEX II.

Non est. Primo dictum. secundo infert ad quæsitum distinguendo.Secunda ibi,& ideo.Scđa in duas, qa primo in fideiussore simpliciter accepto. secundo in fideius-
1 sore rem pupilli saluam fore.secunda ibi plane. † Casus. Pro ea parte quã tutor soluit,liberat̃ fideiussor:siue sit simpliciter acceptus:siue rẽ pupilli saluam fore, vel indẽnitatẽ promiserit. h.d. No.istos duos casus q hic ęquiparãtur. Quęro quare ista.l.facit dr̃iam inter fideiussorẽ simpliciter acceptũ,& fideiussorẽ rẽ pupilli saluã fore,vel indẽnitatis.Rñdet glo.multũ elegãter;qa primo casu,ab initio ẽ pure obligatus,aliis duob.modis nõ,sed sub ꝯdõne.iõ excuti oportet primo principalem. quod declara, ut dixi in leg.præcedenti,& de fideiussore indemnitatis habes ca-

 sum

sum.j.de conue.fi.debi.l.i.& sic glossa bene dicit in utroq;, cum hic apparenter:& sic in neutro horum duorum, renunciatio beneficij de fideiussoribus nihil operatur cum eis non competat, cum nō sint antea obligati,ut hic & ita dixi, supra, si ma. indem. promi.l.2.quod tene perpetuo cordi.

¶ De contrario iudicio tutelæ. Rubrica.

¶ Dictum est de actione tutelæ directa, quæ competit pupillo, sed,quia contraria competit tutori,& dubitatur, an casibus hic scriptis competat: ideo ponitur hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Actio cedenti inutilis, cessionario quandoque utilis est.*

LEX PRIMA.

Si pro iudicato. Post solutionē simpliciter factā,non potest fieri,nec ualet cessio, secus si
1 soluatur cum pacto,ut cedatur.h.d.† Et ex hoc ultimo no.gl.qđ actio inutilis cedenti,est utilis cessionario, ut ff.man.l. Papin. Et sic no.q; isto casu licèt duret actio propter pactum,potest tamē creditor illam intentare contra debitorem, & ratio primæ est, quia per cessionem purgatur uitium, quod est pœnes cedentē. ut no.l.si.s.de iure dot.aliàs exceptio quę obstaret cedenti,obstaret cessionario.ut l. apud Celsum.§. de autoris.ff.de doli except. Quærit gloss.an in primo casu soluenti competat vtilis, sine cessione,& dicit,quod sic, sed pro quarta parte dicetur in l.sequenti. Bartho. de Salice.

SVMMARIVM.

1 *Tutor quando habeat beneficium cessionis.*
2 *Actio,an possit pro parte cedi.& nu.3.*
4 *Actiones, an possint mandari.*

LEX II.

1 **Si non ex propria.** † Tutor nō ex ppria:sed cōtutoris culpa cōdēnatus soluens,habet beneficiū cessionis,& utilis actionis.h.d.Not. qđ beneficiū cedēdarū actionū,potest opponi post sentētiā.No.etiā,qđ condēnatus ex propria culpa,uel dolo,non habet beneficiū cessionis.cōcor.sunt in gl. Oppo. gl. qđ actiones non sunt cedendæ, quia sentētia intelligitur lata potius ppter eius absentiam,quā quia fouerit malā causam,ut l.si ideo.ff.de euic.Glo dicit, quod hic cōstabat eum habere malam causam.Mihi uidetur,quod illa lex nō tāgit casū nostrū,sed prorsus diuersum: nam hic petit sibi cedi actionem,quā habet is cui soluit,quā intētādo,discutietur,an is cuius culpa est condēnatus, debitor fuerit nec ne. Et idē si agit vtili nego.gesto. quia discutietur, an utiliter egerit, uel nō,quia sentētia ista non facit fidem contra tertium. ibi ue-
2 ro nō agit aliqua actione competēti ei qui rem euicit.† Querit gloss.an insolidum,uel pro parte si cedetur actio.& dicit,qđ p parte,ut.ff.de admini.tuto.l.si plures. ff.de tut.& ra.distra.l.cum pupillus.Barto.vero in l.Modestin⁹.ff.de solu. in istis tutoribus sequiť verba Cyn.posita. s.de trāsac.le.j.i 5. qō. Dicit enim.Aut quis eorū est cōuentus ob dolū proprium vel communem, & tunc quæstio nostra nō habet locū,quia dolosis nō est fiēda cessio,nec inutilem habent sine cessione,ut l.si plures.supra. alle. & not.s.de di.tu.l.2.& scripsi in quæstione penul. Aut est ōuentus ob culpā.& tūc aut ob alienā tm.& tūc fiēda est cessio insolidū,& insolidū agit sine cessione, qa ille culposus primo erat excutiēdus.& si excussus in solidū soluisset ipse, & ō aliū nullā actionem habuisset.ergo alius soluēs solidū ab eo repetit. & p solido actio sibi cedi debet,& intelligo pro solido eius, qđ soluit.Aut ob propriam tantū,& ei nō est fienda cessio,quia solus tenetur,& probatur hic a sensu contrario. Aut ob cōmunem culpam.& tunc fienda est cessio pro ea rata,quæ contutorē tangit,ut l.si plures.de admi.tuto.& l.cū pupillus.ff. de tut.& ra. di. & probať in l.unde quæritur.ff.cōmoda.& l.quesitū.ff.de pecu. & l.1.& 2.§.æquissimum. ff. ad l.rhodi.de iac.& isto casu pcedit hæc gl.& hæc uera ubi essent duo,si autem plures, tunc deducta rata soluentis,cōtra unumquemque aliorum,potest cedi p
3 aliis ratis insolidum.ut not.gl.in d. l. Modestinus.† Item prædicta uera reprobata quadā distinctione,quā fecit glo.in d.l.si plures.& de renūciatione beneficiis diuisionis.uult enim qđ si renunciatum esset beneficio diuisionis,qđ cōuento ob communem culpam esset cedēda actio insolidū, & insolidum ageret sine cessione,qđ est falsum secundū Dy.& doc.qđ cōuentus excipere quando contra me agis insolidū,quia & si soluissem, a te partē recipere possē,& sic teneret exceptione doli, ut l. dolo. ff.de excep.do.nō enim inter eos renūciatio facta esset. In duobus autē correis debendi,quid iuris ponit Bar.in d.l.modestin⁹. & dicā,deo duce,in l.1.j.de duob.reis.In fideiussorib.dic,ut i se-
4 quenti oppositione.† Opp.igiť,qđ nō debeant mandari actiones,ut.j.de fideiuss.l.fideiussor,dicit gl,quod fideiussori, nō mādatur contra fideiussores,ut ibi,sed tutori cōtra tutorem sic.ut in gloss.Sed dicit contrarium tex.infra,eo.tit.l.fideiussoribus.& l.cum his.& infra.de fideiusso.l.cū alter.Ad dictam. l.ut fideiussor.respondeo,ut ibi no.scilicet,qđ actio danda non est sine cessione,ut ibi postea sequitur. Nam utilem nō habet sine cessione.quod secus est in contutore soluente,ut hic,in fine.& forte hæc fuit mens glo.Quare aūt non habeat vtilem sine cessione? Respondeo,quia cum fideiussores non liberet officio gestionis sed natura obligationis,liberat enī principalē.quo liberato tollitur accessoria,q̄ nō potest fieri sine prīcipali.Sed tutor soluens, immediatè p solutionem liberat contutorem,alias rationes ponit gl.in l.j,supra.de trāsactio,in fi.Pro quāta autē parte fideiussori cedatur.Dic quod contra principalem insolidū cōtra fideiussorem,si est vnus pro parte.si tres cōtra alios duos,& unum quemq; ipsorum insolidum pro duabus partibus tātum, ut dixi in pluribus tutoribus: uerū si vnus tantum ex his cōueniať an illas duas partes poterit ille petere,ut sibi cedatur actio ō tertiū pro una parte,quia & vtilis cessa potest cedi, ut.ff.ad trebelli.l.j. § de illo.& l.ex asse,& ibi not.Et ratio quare nō ceditur pro parte soluentis est,quia & ipse videtur pro sua rata soluisse, licèt beneficio diuisionis renūciauerit.Ac etiam ratione æquitatis, qa si cederentur insolidum,& pro solido,ille cōtra quē,postea agere,peteret similiter sibi insolidū cedi.& sic contra seipsum quis cederet quod declaro,aut iste q solutionē fecit,& totius, fecit & emptoris nomine.& sic,ut quilibet extraneus.ergo ipse non est libertus,ut ipse. Aut soluit,ut debitor ex causa fideiussionis, ergo pro sua rata,se liberare uoluerit,Et pro tāto pro ratis aliorū tātum sibi ceditur,quia tale quale habet penes se,cedi debet ut infra.de fi.l.2.ff.de solutio.l.stichū.§.pe.& ff.de fi.l.stichū,in fi. & in casu quo ei fuisset insolidū cessa,tenet gl,quod cōtra fideiussorem nō intentaret,nisi pro parte,ut l.j.ff.ad l.rhodi.de iac. quod tene cordi. quando cessio fieri debeat, & possit, plenissimè scripsi in l.j.supra.de ac.& obli. circa prin.

SVMMARIVM.

1 *Actio tutelæ extinguitur pro parte qua pupillus tutori succedit.*

LEX III.

a **Si pater.** a Primo thema ex quo tacite eliciuntur duæ quęstiones,Secunda decisio primæ, quando pupillus agit contra heredem tutoris.Tertio decisio,quando heres tutoris agit contra pupillum.Secunda ibi:quoniā nō nisi. Tertia ibi,
1 quod si sciens. Casus.† Pro illa parte ad quam pupillus succedit tutori,extinguiť actio tutelę, & nō in pluri. & erogata a tutore bona fide, pňt per cohæredem pupillo ōpensari,uel ōrio iudicio repeti,h.d.No,quod bona tutoris multum attenduntur.

ADDITIO.

a Si pater.Ista lex secundum Bal.hic quotidie allegatur ad hoc,quod uictricus possit esse tutor.de quo per eundem in l.omnem.ad fi.j.ad tertul. eundem in addit.ad Spec.in tit.de tut.in uersi.uictricus. ubi per eundem,spe.§.nunc dicendum.uer.uerumtamē.quod est uerum,etiam si petatur a matre; si sit aliàs idoneus,arbitrio boni uiri,alias non,ut per Bal.in l.precibus. nu.45. uersicu. quid ergo si petit,supra,de impu.& alijs substi.

De autoritate præstanda. Rubrica.

¶ Quia tutorum de quibus dictum est supra, requiritur autoritas: ideo &c.

LEX PRIMA.

Neque. Pupillus potest sibi stipulari sine tutore, sed non actionem remittere.hoc dicit.cum sequenti.

LEX III.

Eum qui. Emens a pupillo sine tutore, non prescribit. hoc dicit.Distingue, ut in glo.adde quod dixi supra,si aduer. usufru.l.j.Barto.

SVMMARIVM.

1 *Minor respondere uel positiones facere non debet, sine tutoris uel curatoris autoritate.*
2 *Pupilli quando accusari, & quando accusare possunt & nu.3.*
4 *Autoritas tutoris,an requiratur in responsionibus fiendis.& numero.5.*

LEX IIII.

1 **Clarum.** Minor nō pōt esse in iudicio criminali sine tutoris,uel cura.autoritate.h.d.† No,q; rñsiones, tam in libello,q̄ in positionib. debent facere minores,cum tut. vel cur.auto.& si aliter fiat, qd iuris sic,j.dicetur. Item no.quod administratores persuadent,& ōsulunt de modo respondendi.
2 †Quæro.i.in quibus casibus pupilli accusari pňt.dicit gl. de omni delicto,excepto carnis.ff.de fut.l.impuberem & ff.de adult.l. si minorem.& intellige,quod sit doli capax.non aliàs,ēt si ciuiliter agať,& in actione veniat leuissima culpa. ut patet in actio-
3 ne.l.aqui.ut ff.ad l.aqui.l.ii.§.sed si īfans.† Quero.ii.qñ minores, seu adulti possunt accusare? dicit gloss. quando prosequuntur suam,uel suorū iniuriam,vt ff.de accusa.l.ii.& infra.de adul.l.p-tor.Et sic ubi suam,uel suorū iniuriam non prosequūtur,regulariter non admittuntur.& ita teneo: licèt Azo dixerit,qđ adultus indistinctè admittitur:quia prohibitus non reperitur:& sic admittitur:arg.eius quod no.super rubr.infra. qui accusa. non poss.& licèt Hugo dixerit quod minor.xx.annis regulariter nō admittitur.Sed maior an.xx.sic,quia prius ad testificādum in crimine publico nō admittitur,ut ff.de testi.l.in testimonium. & de his opi. habes per gloss. in l.ii. ff.de accus.& de his plene scripsi.in l.ii.infra.qui accusa.non pos.& ibi ad rationes eorum, uide rñsiones glo.ergo ista bona quæ uult,quod minor.25.annis etiam

etiam cum autoritate curatoris non possit accusare de crimine
4 nisi suam,vel suorum iniuriam prosequatur.† Quero.3.hic dicitur responsiones debere fieri cum administratoris autor.quid si sine eis sint factæ.Dic aut queritur in pupillo infante,& confessio est ipso iure nulla,etiam cum tutoris autoritate: quia etiā cum eius autoritate non potest ipse iudicium suscipere, nec debet in ius vocari: vt ff. de in ius vocan. l. quoque.& ff.de admin, tut.l.1.§.ita tamen.& l.2.in prin.Aut est maior infante,sed nondum ætatis adultę:& tunc dicunt omnes non valere, sine tutoris autoritate,siue sit responsio ad substantiandum iudicium p quam litis contestatio inducatur:vt s.qui legi.person.l.2.siue sit confessio positionibus responsiua,ut l. certum. §. in pupillo.ff. de confess.& ff.de iureiur.l.iusiurandum, quod ex conuetione. §.1.ff.de admi.tu.l.1.§.sufficit.& quia eius ętas &c.ut hic,& j. de fal.mon.l. 1. Aut queritur in adulto, & tunc aut habet curatorem generalem,& tunc in eo idem,quod in pupillo,ut l.si curatorem.s.de in integ.rest.Aut curatorem non habet,& tunc Dy. Pet.dixerūt,quod ualet.Sed leso daretur restitutio,ut d.§.in pupillo. Sed Nic.de Mata. inquit,quod si confessio adulti carentis curatore est facta ad solemnizandum, & substantiandum iudicium non ualet ipso iure, nisi in causa momentaneę possessionis ut s.qui legi.perso.l.si.Si uero est facta ad inquisitionem ueritatis negotij de quo agitur, ut sunt cofessiones factæ positionibus,& tunc dixi ualere etiam,sine curatoris autoritate, nisi p restitutionem,uel alium legitimum modum fuerit reuocata; ut d.§.in pupillo,& ratio diuersitatis est,quia cum pręcedenti casu responsio concernat solennitatem iudicij, prius de persona quam de iuris ratione est quærēdum,ut ff.de test.l.si quæramus. & de codi. l. quidam. Isto uero casu cum ad ueritatis indagationem intentatur,non est intentatum de personæ solennitate curandum,ut s.de eden.l.apud quem.& j.de quęstio.l.interrogari. & ff.man.l.si fideiussor,§.quædam,& sic probatur ex eo,quod dicitur,quod minor iurat de ueritate dicenda,sed non de cal.ut s.
5 de iur.cal.l.2.§.quod obseruari.† Et sic patet ex dictis omnium, quod in confessionibus,quæ fiunt per tormenta, tunc fiunt ad ueritatem euitandam,ideo non requiritur curatorum autoritas,ad quod facit, quia minor in delictis dolo commissis, reputatur maior.ut s.si aduersus deli,l,1,& 2.Ad l.istam respondeo, quod intelligitur de rñsionibus, quę fiunt ad solemnizandum iudicium,quod no.hæc possunt tollerari,si tutor præstitit autoritatem adulto iuranti dicere ueritatem, quia tunc implicite uidetur in responsionibus pręstitisse. aliàs forsan non sufficeret per.l. hanc cum simili.ut dixi.j.de confes.l.j.Quæro an autoritas ad litem sufficiat,dic quod sic,ut dixi.j.qui acc.non possunt.l. 2.

SVMMARIVM.

1 *Tutor super quibus autoritatem interponere debeat.*

LEX V.

1 **Veterem.** † In gerendis a minorib. sufficit unius tutoris uel curatoris autoritas interponenda super his, quæ spectant ad eius administrationem, nisi sit actus per quem tutela finiatur,quia tunc omnium consensus exigitur. h. d. Not.q; tutor interponit autoritatem super eo,quod non est commissum administrationi suæ,Nota ex fine,quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari. concordat cap. quod omnes git,extra de reg.iur.lib.6.& ibi uide per Dyn. & quod not. in l.& suum.s.de pac.& leg.nulli.ff.quod cuiusque uniuer. no. & adde, quod dixi.s.de sacrosan. eccl. auth.hoc ius porrectum.

Quando tutores,uel curatores esse desinant. Rub.

LEX I.

Si curatores. Finito officio eius cui quis adiungitur, finitur,& eius qui adiungitur.h.d.No.q; officium adiuncti finitur officio eius cui adiungitur.Et sic collige, quod officium curatoris adiuncti debili Episcopo, finitur morte Episcopi.No.ex l.2.q; uoluntas pupilli non finit tutelam, sed pubertas, quæ uenit in fœmina finito.12. anno. & in masculo finito.14.ut in l.3.Nota,quod inhonesta lex non admittitur,Ideo corporis inspectio,quæ olim fiebat tollitur.Bartho.de Salyceto.

De actore tutore,seu curatore dando. Rub.

LEX VNICA.

Si sui. Tutor pro rebus pupilli petendis, non cōstituit procuratorem,sed actorem sic.h.d. Vide gl. per te.& de his dic,ut plene dixi in l.neque.s.de procurato.

De excusationibus tutorum,uel curatorum. Rubr.

LEX PRIMA.

a **Falsa.** a ¶ Spado non excusatur a tutela, hoc dicit Bartho de Saly.

ADDITIO.

a Falsa.Adde quod no.sentit gl.in l.1.infra.ti.1.seruatis temporibus, de quibus. in l.plene.ff.e.& insti.e.tit.& hic sequitur mat.in suis no.143.& adde text,in c.cum in vna.§.1.ff.de app.

SVMMARIVM.

1 *Curator simpliciter datus ad bona extra prouinciam datus censetur.*

LEX II.

2 **Si curatores.** † Curator gñaliter,& simplř datus intelligiť ēt datus ad bona ex̄ puinciā sit uata, sed de facili ab illis obtinet liberationē,hoc dicit.Op.de l.pupillo.ff.de tuto & cura.da.ab his.Sol.ut in prima gl.& solutio videť ō istū tex.in verbo,dati,& qa si essent dati a principe forte iudex inferior liberare nō posset. Intelligo ergo de datis a iudice, uel p̄side.& intelligo de curatore dato adulto,qui administrationē hēt omniū rerū,vbicunq; positarū,sicut dixi de tutore sup.vbi pe.tutores,vel curatores.Nec obstat.di.l.pupillo, qa ibi de dato rebus,ita quod non personæ,& tunc procediť gl.ista licet, & aliàs responsiones dederim,in l.1.sup.vbi pet. tu. ibi uide in 2.q.

LEX III.

Excusationis. Ingenuus excusatur a tutela libertini, & si excusatio reijciať,debet appellare aliàs tenetur,hoc dicit.

LEX IIII.

Amplissimi. Si marit⁹ ignorans curator detur vxori, excusatur a pœna senatusconsulti,dūm tū alium petat substitui.hoc dicit.& hoc declara ut gl.

LEX V.

Libertos. Libertus nullam hēt excusationē a tutela vel cura filiorū patroni, & ideo licèt fuerit eorū tutor,nō phibeť eis curator dari h.d.Op.& soluc, vt i gl.Postea deducit in arg. ut in ea,Et no.qđ gl.vult quod ēt habeatur loco pupillæ,circa quod vide,quod dixi i l.respublica.s.ex q. cau.ma.

SVMMARIVM.

1 *Tutor vel curator datus quantum tempus habeat ad se excusandū,& num. 2.*

LEX VI.

a 1 **Quinquaginta.** a † Tutores, vel curatores dati, hñt quinquaginta dies ad excusandum,
b qui incipiūt currere tpe sciētiæ b & si excusatio reijciť,dēt appellari.h.d.Opo.qđ immo habeat p uiginti miliaribus unā diē & vltra.30.vt ff.eo.l.scire oportet.§.aliud dictū.Sol,ut hæc intelligať scđm illā,qa aut habitat j.centum miliaria,& hēt quinquaginta dies,aut habitat ultra centū miliaria, & tūc p singulis. 20. miliaribus hēt vnā diē,& ultra.30.dies.& si oēs simul computati nō ascendūt quinquaginta.tūc a lege suppleť vsq; ad quinquaginta.& si sic cōputati excedunt quinquaginta,excessus ille tollerať. & sic scđm loci distantiā pt habere plures quinquaginta
2 sed nō pauciores.†Op.scđo,immo quatuor menses ex die nominationis ut ff.e.l.quinquaginta.Sol.ut in gl.qđ illi danť p negotio ad finē deducēdo. Tūc opp. tertio si a die nominationis illi quatuor menses numeranť.& a die scientiæ, illi quinquaginta.j. quod executiones dñt pponi incipiūt currere, sequiť qñq; qđ negotium prius debebit terminari quā inchoari.Sed ponamus demū post quatuor menses eū sciuisse,huius timore dicit, quod tex.in d.l.quinquaginta:dicit a die nominationis.supplet glossa & doctor.Et simile inducit gl.de redhibitoria,&c,& istam gl.tene cordi p constōnibus sinodalibus,q̄ dicūt q; executores ultimarū voluntatū debeāt executionē fecisse.j.sex menses,vel inf. annū cōputandos.vel computandū a tpe mortis defuncti,aliàs executio deuoluať ad episcopū,parte pauperū:uā tales cōstitutionis debent intelligi & suppleri,& scientiæ mortis defuncti. & scientiæ executionis sibi cōmissæ,aliàs tps eis nō currit,ut in
c hac gl.c & in l.alle.in ea.interpellatur enim tunc tps pro episcopo:& nō ante.ad qđ facit ēt.ff.si cert.pet.l.q; te.in fine. Et si tps nō fuisset præfixum per cōstōnes sinodales,oportet qđ prius interpellent,& nominenť per Episcopū q̄ executio deuoluať ad eū.ut ex̄.de testa.c.nos quidem.& c.tua nobis.in fi.& ibi glo.&c. Ioan.And.in eo.tit.& probatur in auth. de eccle.tit. §. sinautē pro redemptione.vers.sinautem.qa hoc facere iussi sunt,col.9. Et isto casu aduerte,quod interdū amouenť simplř,ut exequantur,interdū ut j.certū tps exequatur. Primo casu ad episcopū executio non deuoluitur,nisi anno elapso ar.dicti.c. nos quidē, & ar.eius quod no.gloss.s.infra.eod.tit.si hæredis. Facit a simili auth.hoc amplius,infra.de fideicom.& in auth. de hæred.& fal. §.si quis autem non implens.Secundo casu,quando tempus p̄fixit,tunc tempore illo decurso, deuoluitur executio ad episcopū,tēpus aūt infra quod hæredes,vel curatores dicuntur morā commisisse

ADDITIONES.

a Quinquaginta.Bar.per istam.l.consuluit quod tempus insinuandi non currat ignoranti,de quo per eundem,in l.quandiu.infra qui admittit.& in l.pe.sup. qui tu. no.Bar.in alle.l.quamdiu,& in l.is potest, de acqui.hære.
b Scientiæ.Adde q; no.Bal.in l.generaliter.sup.de epi.& cle.
c Vt in hac gl.Vide q; hř per do.Ale.de Imo.post Bar.in l.1.si q s te.li.esse iuss. fue.& Bal.i l.capatorias,ad fi.j.de testa.milit.& Bald.in l.genero.ff.de infa.& Bal.in l.id q; pauperib.sup.de epi.& clc.& in l.1.in 3.col.inf.de testa.& uide Bar.in cons.143.& Ang cons.64.& Ab.in consi.et bal. in cons.371. 1.li.Roma.consi.228.

commiſiſſe,ut ſic ad munitionem epiſcopi peruenire poſſit. Eſt primo tẽpus a teſtatore appoſitum, & tempore ab eo nõ appoſito,vt dicendũ,qđ ſi legatũ ꝓſtitit in dando,rempus ſex menſiũ labi debeat ut in auth.de eccleſiaſti.ti.§.ſinautẽ legatũ.ſi in faciẽdo,tũc ad initiandũ vt annus.ut d.cap.nos quidẽ. Ad pciſciẽdũ vero inſpiciẽ magnitudo rei,ut ĩ dicta auth.de eccle.titu.§. ſi qs aũt ædificationẽ.& ꝓbatur ĩ d.cap.nos quidẽ,ſtẽ oportet, quod ſ.illud tps facere potuerit,ut ꝓbatur ibidẽ,dũ negligẽtũ eius notat,quod tene cordi, ga mã eſt intacta,& p alio nõ explicata, & forte,ga cõſtõnes ſinodales,ut plurimũ ſic prouider, qđ p ſcribentes non fuit viſum,opus eſſe diſcutere,qd de iure cõi. Opp. 4 qđ nõ ſit opus appellari,ga ſnĩa errore lata,eſt nulla ipſo iure, ut ff.q ſen.ſine appel.re.l.i.So.vt in gl.&c.Opponiẽ quinto q appellari nõ ſit neceſſe,ut ſ.eod.l.tutores. Solu.qđ verũ a nomina tione,ut ibi, ſed a reiectione excuſationis propoſite ſic,ut hic, licet a nominationibus munerũ publicorũ autoritate,& vtilita te debeat appellari,ut l.hi.qui.ſ.de app,& hoc ut citius reipubli ce conſulatur,in qua maius periculum vertitur.

LEX VII.

Neque iure iſto debitum,vel creditum non excuſãbat a tutela, ſed aliũ facit adiungi hoc dicit. Hodie dic, ut in authen.minoris.ſupra qui da.tuto.poſſunt.

LEX VIII.

Coloni, Colonus fiſci,non excuſatur a tutela.h.d.Et uide ſupra dixi,qui da.tutor.poſſunt.l.

LEX IX.

§. Frater Monoculus,nõ excuſatur a tutela, vel cura.hoc dicit.

LEX X.

Exactores Exactor tributorũ, durãte tpe exactionis ex cuſaſ a tutela,uel cura.hoc dicit.Sal.

LEX XI.

Teſtamento Tutor teſtamentarius tenetur bona ad miniſtrare etiam extra prouinciam cõſtituta,niſi ab hoc excuſauerit,propter tamen inſufficientiam, curator adiungitur.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium quando perdatur per actum unicum contrarium. & num. ſequente.*

2 *Tutor tutelam ſponte ſuſpiciens, an vſque ad finem perducere debeat. & nu. ſequent.*

LEX XII

a **Voluntariæ.** Iſta lex fuit repetita per petrum ulteramõ tes.& eius repetitionem ponit hic Cyn.ego ſolum attingam materiam.l.& alia omittam, quæ ſunt alibi dicta,vel dicenda. Caſus † Per unum actum contrarium,quis non perdit in aliis priuilegium habens effectum reiterabilem,& ſuc ceſſiuum,hoc dicit ita materia. Quero de exemplis. Et duo ponit glo.i.& tertiam addit glo.2.in qua adde. Ibi bona teneantur,

2 ut l.pro officio.ſupra.de admin.tuto.† No.igitur quod propter actum contrarium, quem quis facit ſuo priuilegio, non perdit priuilegium. Contra hoc opp.primo de l.hoc autem iur. de ſeruit.verb.prædio. Solut.quod hic actus contrarius emanauit a priuilegio,ibi ab aduerſatio.& ſi dicas tanto minus ibi prejudicare debet,fateor:& ideo actus ille ſolus non præiudicat, ſed cum legitimo temporis curſu,ut ibi patet.&c,Oppon.ſecundo per qđ vnicum actum ema natum a priuilegiato extinguatur priuilegium in totum.ut ſupra,de pac.inter empto.& vendi.l.commiſſorie.Solu.ibi priuilegium concernit vnicum actum tãtum, cui eſt contrauentum. Ideo ibi extinguitur priuilegium, hic uero plus actus concernit.ideo illo tantum præiudicat,& non in aliis & eodem modo ſolu. contrarium d.l.ad ſolutionem. infra. de

3 re.iur.& in l.a.infra,de iur.do.impe.† Oppono tertio quod licet priuilegium concernat plures actus ſucceſſiuos, tamen per uni cum actum in contrarium extinguitur in totum.ut ff.eo.l. cum exhortatione,in fin.de iu.au.anu.l.2. Solutio ibi actus contrarius concernit ſubſtantiam ipſam priuilegii, & illam impugnat, & vincit:ideo priuilegium in totum extinguitur.hic vero,actus contrarius concernit ſolum executionẽ ipſius priuilegii.&c.Oppono tunc.4.quod etiam ſi concernit exercitiũ,præiudicet ſibi in omnibus,ut ſupra.quòd cum eo.l.j.2.reſpon.& ſ.de decur.l.3.li. x.& inf.de his qui ſpon.mu.ſub.l.1.eod.li.ubi priuilegiatus ſponte ſubiiciens,muneri decurionatus ſibi præiudicat in omnibus aliis.Solu. quod hic actus contrarius in quo ſibi præiudicat eſt prorſus ſeparatus ab aliis, ideo in aliis ſibi non præiudicat. Ibi uero habet connexitatem cum aliis, adeo quod alii dependent ab illo tanq̃ ſpecies de ſuo genere.ut dixi ĩ d.l.1.qđ cũ eo.ubi tñ ꝓdicta & alia colligas in unũ. Dic cũ q̃rit,an & qñ p actũ in ꝑiũ emiſſum,ꝑdat priuilegium? dic. Aut actus ille ꝑius emanuit ab aduerſario tantum tunc non perditur, niſi cum legitimo curſu tẽporis inchoato ab actu illo,ut l.hæc autem iura.ff. de ſeruit. urba.prædi. Aut emauauit a priuilegiato,uel ab utroque,& tũc aut priuilegium concernit vnum actum tantum:& tunc p actũ illi ꝑrarium extinguitur priuilegiũ, ut ſupra.de pac.inter empto.& uendi.l.commiſſoriẽ.& ſ.de reg.iur.l.ad ſolutionem.& ſ. de iure dot.impe.l.2. Aut priuilegium concernit actus plures in tempore ſucceſſionis,& tunc, aut actus ille cõtrarius concernit & impugnat ſubſtantiam ipſius priuilegii,& tunc in omnibus ſi bi præiudicat,quia priuilegium extinguitur,ut ff.e.l. eum exhortatione,in fi.ff.de iur.au.anu.l.2. Aut actus ille non concernit ſubſtantiam priuilegii,ſed eius exercitium tantum,uel uſum. Et tũc aut priuilegium excuſat a munere perſonali,aut a reali. Si perſonali, tunc ſolum præiudicat in actu illo, & in ſibi connexis, ſecus ab eo dependentibus,uel ſub illo quodammodo contentis, ut ſ. quod cum e.l.j.2.reſpo. & ſ. de decur.l.3,& ſ.de his qui ſpon.mu. ſub.l.j.lib.10. Non in prorſus ſeparatis,vt hic. Si autem priuilegiũ excuſat a munere reali,ut a decimis non ſoluendis, & tunc in ſolutis ſibi præiudicant,non in ſoluendis,niſi actuum continuatio per tempora longiſſima interuenerit,vt extra de priui.c.acciden tibus.& cap.ſi de terra. Et de iſta materia habetur per canoni. extra de conſtitu.cap.cum acceſſiſſent.& ibi glo.magna Bernardi.

4 † Quẽro,modo dixi,quod hoc præiudicat in aliis. Sed an in tutela ſponte ſuſcepta ſic præiudicet,quod uſque ad finem perducere debeat,& uideꝝ,quod non per iſtum tex.qui nihil derogauit ergo &c.ut ff.de verb.ſignifi.l.derogatur.Item quia non niſi pro rata temporis,quo ſtetit in tutela.ar.ff.loc.l.item quæritur.§.qui impleto.In contrarium eſt uerſtas,ſm Pe.& Cy.per auth. presbyteros.in fi.ſ.de epiſ.& cleri.Et pro hoc etiam facit ſ.eo.l.quinquagenta,in fi.& ſ.ti.j.l.a.& eſt ratio,quia ſicut tutela eſt una,& indiuidua,ſic eius geſtio,ut l.Pompo.ff.de neg geſt.& pro hoc. ff. de uac.mu.l.in oneribus,§.qui muneris.& l.pe. §. ſi poſt. Non ob.§. item quæritur,quia in caſu illo contractus non erat certus, nec limitatus. Sed contractus tutelæ certus erat & finem certum ha

5 bet,qui non abbreuiatur.† Quẽro quid ſi coactus unam tutelam ſuſcepit.dic,ꝙ multo minus ſibi præiudicat in aliis,quia coactus non conſentit,ſaltem ſponte,facit.ff.de in ius uocan.l. neq;, nec ſi ſit ſententia lata inter alias perſonas prejudicat,ut inf.quę res

6 uend.non po.per totum,ſecundum Pet.& Cy.† Quæro quidam ſubiicit ſe muneri decurionatus cũ proteſtatione.ne ad alia mu nera teneatur,nunquid talis proteſtatio ei proſit? Cy. format hic iſtam quæſtionem. Sed pro eius ſolutione, uide quod ſcripſi in auth.ingreſſi.§.de ſac.ſan.ecc.in queſtione de eo qui ingreditur moneſterium deductis bonis,ſeu cum pacto,quod liceat retinere:ac etiam de materia proteſtationis ſcripſi in l. pacta nouiſſima.ſupra,de pa.

ADDITIO.

a Voluntariæ. Adde Bal.ad materiam huius.l.conſi.185.iij.li.do. Car. conſi.130. & Bar.in l.ſi.de conſtit.princip.

LEX XIII.

Nec ſenatorum Liberti non excuſantur a tutela, quia gerunt patronorum negotia,niſi patronus ſit ſenator, & tunc unus tantum excuſatur. h. d.glo.& format tria contraria,dic ut in ea.glo.

LEX XIIII.

a **Seueriter.** ¶ Qui nominat aliquem ad munera, ut eum reducere faciat,criminaliter punitur. Qui vero nominat,ut lite ſatigetur,ad expenſas ei reficiendas,ciuiliter tenetur.h.d.Bartholomeus.

ADDITIO.

a Seueriter. Hoc lex ſecundum Bal.hic eſt notanda adhoc,ꝙ index tenetur inquiſito,in expenſis ſi eum dolo,vel lata culpa temere fatigauit,de quo per Bal. in rubr.Infra.de pœn.iu.qui male iu.cum concor. & in ſ.fincimus. q.13.ſup. de iu.& de hoc vide hic omninò Barba.in addi. ad Bal.in apoſtil.in verſi.contra iudicem.

LEX XV.

Quanquam. Licet pupilli efficiantur adulti, lite ſuper excuſatione pendente,tamen cauſa propter periculum medii temporis debet terminari.h.d.Not. quod licet pereat id ſuper quo principaliter litigatur,debet tamen lis terminari propter acceſſoria.Gl.in fi.oppo.& non ſol.ſed die,ut ibi,quia illa ſecundum iſtam,Salyce.

LEX XVI.

Licèt. Datus curator nurui ſuæ,debet ſe excuſare, aliàs incidit in infamiam.h.d.Quærit glo.an decretum ipſo iure teneat.& uideꝝ quod ſic,quia ſe excuſare debet. ut hic in contrarium determinat, quia in marito eſt ipſo iure nullum. ut l.maritus.§.qui tu.da.poſ.ergo in nuru,quia eadem eſt ratio. Ad iſtum textum reſpondet,quod impropriè loquitur.ut dicta l.maritus uero.Bartho.l.

LEX XVII.

Si vt allegas. ¶ Propter litem maioris patris bonorum quis excuſatur a tutela.h.h.de hoc dic hodie ut in authenti minoris.§.qui tu.da.poſſunt.

LEX XVIII.

Tutores. A creatione tutoris,non appellatur:ſed excuſatio proponitur,& inopia pupilli non excuſat a tutela.h. d. prout eſt in litera,uxori ſuæ,ſed prout eſt uxori tuæ. dic. Debitum uxoris,uirum excuſat a tutela.hoc dicit. & utrumque no.

§. Inuſi-

LEX XIX.

§. Inuſitatam. Debitum matris, non excuſat a tutela filii.hoc dicit.

LEX XX.

§. Curator. A cura eius cuius tutor fuit, juſtè ſe excuſat.h.d.Bartho.

LEX XXI.

Quouiam. Communio nõ excuſat a tutela,h.d. de quo dic,ut dixi.in auth.minoris,alle.in gl.

LEX XXII.

Si tutor Periculum tutelæ nõ ſpectat ad eum cuius excuſatio fuit approbata.h.d.Bartho. de Saly.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinitas, quando ſuſpicionem inducat.*

LEX XXIII.

Humanitatis. Propter magnam litem,quam habet ſoror citati cum pupillo, poteſt ipſe a tu-

1 tela excuſari.h.d.† Nota quod conſanguinitas ſuſpicionẽ inducit in fauorem conſanguinei,& detrimentum extranei, ſed inter eos remouetur,quia par eſt inter eos affectio,ut l.non ſolũ. §.de illo.ff.de ritu nup.ꝙ in fi.gl.allegatur pro contraria, Barth.

LEX XXIIII.

Excuſationem. Nauicularij excuſantur a tutela ex trancorum, non eorum qui ſunt de corpore ſuo,hoc dicit.

LEX XXV.

Viros. Conſiliarij principis excuſantur a tutela. h. d. Etiam ſi gerere cæperint,ut notatur.ſ.titu.j.l.2.Bartho.

¶ Si tutor,vel curator,ex falſis alleg.excu. ſit. Rubrica.

¶ Continuatio per ſe patet.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ex falſis allegationibus contra minorem lata, eſt ipſo iure nulla.*

LEX PRIMA.

Si abſentibus. Approbatio excuſationis ex falſis allegationibus interpoſita, non prodeſt

1 tutori:& ideo periculum tutelæ ſpectat ad eum.h.d.† Not. quod a ſpeciale eſt in minore,a vt ſententia contra eum lata per falſas b allegationes,ſit ipſo iure nulla b cũ in maiorib.ſit aliqua, ſed reſtituẽda per reſtõnem,vt ſ.ſi ex falſis inſtru.l.2. Barth.de Sal.

ADDITIONES.

a Speciale eſt in minore. Tu dic de huius dicti ueritate, ut dixi plene in apoſt.ad iſtum,in l.ſi ex fal.nu.6.ver,or attende.in apo.in verſicu.& tunc ſit nulla,ſup. de tranſ.

b Nulla. Adde quod filia in ſententia lata pro libertate, quia illa valet.l.ſi duo, ff. de dolo.quid ſi eſſet lata aduerſus eccleſiam, uide per do. Ale.in l.respubli ca.ex qui.cau.ma,& no.d. Abb,in c.licet, de probba. & vide Imo.in l.ſi is ad quem hær.& per eundem in c.Bertõ.in uer.quartus caſus.de re iu.

SVMMARIVM.

1 *Excuſatio poſt tempus admiſſa, non prodeſt.*

LEX II.

Tutores. Poſt ſumptam adminiſtrationem, fruſtra quis ſe excuſat.h.d.† No.qđ excuſatio,licet vera, poſt

1 tempus admiſſa,non prodeſt.Item, quod ſententia contra ius minoris lata ei non præiudicat vt in gl.quod intelligo in hac cã excuſationis a tutela:& forte eſt ratio,quia indefenſi ſunt minores:nec hoc iudicium cum eis agitatur:in cauſa autem pecuniaria lata,ſi ſint defenſi,valet ipſo iure, ſed datur reſtitutio, ut ſupra ſi ad uer.rem judica.l.cum & minores.& per totum.Item nota ſecundum glo.quod etiam ſi de falſitate allegationis hic ſit quæſtium,ſententia rerractatur,quod non eſt alias,ut l.ſi.ſupra.de fide inſtr.Vltimo,quod poſt ſuſceptam adminiſtrationẽ non ſe excuſat,& ſic perſeuerare cogitur,& hoc regulare. Fallit in caſibus.vt in glo.Sed in primo non fallit,quia & ſi veller non poſſet.ſigna tamen gl.totam,Bartho.

LEX II.

Si vt proponis. Excutatio per amtigionem obtenta non prodeſt.h.d.Barth.

Si tutor reipublicæ cauſa abfuerit. Rubrica.

LEX PRIMA.

Qui tutores. A tutela ſuſcepta, debet tutor petere ſe excuſari,ſi ſit abfuturus reipublicæ cauſa,aliàs periculum ſpectat ad ipſum,& reuerſa noua tutela ſuſcipiendi,habent vacationem per annum.h.d.totus titulus.

De excuſatione veteranorum. Rubrica.

LEX PRIMA.

Qui cauſaria. Veterani excuſantur a tutelis, præterquam filiorum veteranorum,vel commilitonum ſuorum, & vnam tantum tunc ſuſcipere compelluntur.hoc dicit totus titulus.

¶ Qui numero liberorum ſe excuſant Rubrica.

Qui ad tutelam. Tres liberi in Roma, quatuor in Italia,quinque in prouincia excuſant parentes a tutela,& mortui non computantur,a eq; nepotes ex filio ſuperſtite.h.d.totus titulus,quod no.& hæc in muneribus priuatis utilitate,ſed in publicis autoritate, & utilitate, dic,vt dixi.ſ.quando prouo.non eſt neceſſ.l.ſi pater.

¶ Qui ætate, Rubrica,

LEX PRIMA.

Pater Septuagenarius,excuſatur a tutela, & cura. h.d. Ab alio munere excuſatur qui quinquaginta quinque annos impleuit,ut in glo.Barthol.de Salyc.

Qui morbo, Rubrica.

LEX VNICA.

Luminibus Propter morbos hic ſcriptos,quis excuſatur a tutela,uel cura.h.d.& intelligit gl. ipſo iure,ut ſic volens etiam,eſſe non poſſit,ut l.luminibus §. qui da.tuto. poſ.ſed ſuſcepram prius non perdit ipſo iure propter morbum ſuperuenientem,ut ff.de auto.tut.l.etiam ſi tuto.poteſt tamen ſe excuſare,ut ff.eo.l.poſt ſuſceptam. & ff. de tute,l. quàm plura,ubi idem notatur,ꝙ hic,& hoc eſt verum. licet glo. inf.eo. tit.de tute.l.j.§.furioſum.dixerit,ꝙ morbus ſuperueniẽs remouet a tutela.quod eſt contra dicta iura. & hoc quando caret vtroque lumine.Secus ſi vno,§.de excuſatur.l.ſi.& hic in glo.

Qui numero tutelarum, Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Excuſatio tribus oneribus tutelarum probatur.*

3 *Tutelæ quot excuſant, nu.*

LEX VNICA.

Si tres † Tria onera tutelarum non affectata excuſationẽ prębent a quoquam,quandiu durant. & duæ imperfectæ excuſationes diuerſi generis, non faciunt vnam perfectam.h.d.No.quod in his quæ ſunt diuerſi generis,quæ non pro ſunt ſingula,nec multa,& faciunt tres quod vnus teſtis & fama non probent.i.non faciant vnam plenam probationem,ſed cõmunis opinio eſt in contrarium,quia hic quælibet ſemiplena,ergo aambo plena. Nec obſtat hæc lex. quia hic quælibet,ſed imperfecta.Item ibi ambæ tendunt ad vnum totum, hic quælibet ad diuerſa.& de hoc dic,vt ſcripſi in l.in bonæfidei.ff. de in reiu.

2 † Oppo.quod tres tutelæ,uel quatuor non excuſant,vt ff.e. l.nõ tantum,in prin.So.quod ibi erant cito tranſitoriæ,quia per ſex menſes.Oppo.de l.tria onera.ff.eo.Solu.quod ibi erant affectatæ ſeu earum altera,ideo illa non prodeſt,quia onus non eſt,qđ quis affectat.Opp.quod imperfectæ,& diuerſæ ſpecies profint, vt ff.eo.l.excuſantur.§.amplius.Solu.quod hic loquitur quando

3 ſunt diuerſi generis,ut patet in exemplis hic poſitis,ibi quando ſunt eiuſdem generis.† Opp.quarto contra generale de l.inſtia. ſupra.de probatio.& de l.ſi ſtipulatus.§.de iure.cum ſim.in glo. alle.ubi profunt multa quæ,non ſingula.Item non ſol.ſed Dy.ff.eo. l.ſpadonẽ.§.qui iura,multa dixit,quod illa.l.faciunt regulam, ſed hic ſpeciale pupillorum fauore.Veldic,quod hic ideo,quia ſingula tendunt ad diuerſa, in contrarium ad vnum, & eundem effectum,ut dixi in dicta.l.in bonæfidei.

De curatore furioſi,& prodigi. Rubrica.

¶ Dictum eſt de curatore aduleti,furioſi,vel prodigi.

SVMMARIVM.

1 *Furioſo & prodiga curator datur.*

2 *Abſenti an detur curator.*

3 *Contrahi cum prodigo quando poſſit.*

LEX PRIMA.

1 **Curator.** † Poſt.25.annum,datur curator furioſo,vel prodigo.h.d.Nota quod curator qui datur principaliter perſonæ datur, impleta legitima ætate, Sunt enim multę ſpecies curatorum, vt dixi ſup. de nup.l.in copulandis. Quæro an ſufficiat impleri fidẽ. Die quod non, ut ſupra.de his qui ve.ęta.l.ſi.iuncta cum hac litera,dam dicit legitima ætate. Quæ

a ro quid ſi minor.25.annis fuerit furioſus,uel prodigus,a dicit

2 in glo. † Quærit gl.an abſenti curator detur.b & dicit quod ſic,

b per duas.ll.quæ nihil faciunt:quia illa,de curatore,qui datur bo-

dis:

ADDITIONES.

a Prodigus.l.hoc præſtabat,ꝙ adulti poſſunt eſſe prodigi.

b Abſenti curator detur. habes de hoc dicto remediũ quatenus ſ abſentem agatur,ut l.faciat dare curatorem bonis,de quo vide tex.gl.& Bal.in l.curatores.ff. eo.Bar,in l.mutuo.§.ſi.de tut,& in l.ſi quis inſtituatur.& ibi Ao.ſi.de hæ.inſt.

nis absentis.& non absenti.probat etiam ratione,quia datur furioso,qui loco absentis hr.in contrarium facit.ff.de tut.l.qui habet in prin.& §.si pupillus,vbi præsenti,& petenti.& illud puto verius,fallit in furioso,& mente capto quorum nulla est peritio pp carentiam consensus , ut hic. & vide qood dixi s.qui pe. tut. vel cura.l.j.circa prin.Quærit gl.quid de luxuriose viuente.dicit
1 gl.quod curator detur,ut ff.e.l.& mulieri.ubi casus. † Quærit gl. an ante dationem curatoris post tñ interdictionem administrationis possit ꝯhi cum prodigo.Et non respondet. forte quia casus est vulgaris.vide l.is cui bonis.ff.de uer.obli. ubi habes,quod alium sibi obligat,non se alteri.Item sibi querit,in alium autem bona sua transfert.Sed circa suppositum huius quæstionis, fuit dubitatũ videlicet,an manifestę prodigo interdicatur a legę administratio,ita ꝙ absq; alia interdictione fienda per iudicẽ,non possit de bonis suis alienare.Et gl.in d.l.is cui.dicit,quod necessaria est iudicis interdictio.Et idem no.ff.e.l.j.pro istis gl.facit.d.l.is cui.in verbo,interdictum.& ff.eo.l.j.post prin.& ĩ.in e.tit.l.Iul.in prin.& clarius.ff.de tut.& cur.da.ab his.l.is,qui,§.diuus. ubi dicitur quod nisi fuisset ei interdictũ,prodigus ille fuisset deductus in egestate.accedat.l.is cui.ff.de testa.& ista est communis opin. doc.Ad oppositũ induxit gl.quia similis est prodigus furioso, vt ff.eod.l.j.§.diuus.in fi.cui a lege statim fit interdictio. & non põt alienare bona sua,& quia a lege fit prodigo interdictio.vt ff.eo. l.j.in prin.& sic non minus debet operari quàm interdictio furiosi.Et quia aliàs legis interdictio esset fustratoria. Hanc partẽ tenuit Pet.per l.si quis cum sciret.ff.de vsuc.pro empt. Item probat ex eo quia sententia & manifestum æquiparantur,vt l.emptore.in prin.ff.de act.empt.& sic tantum debet operari prodigalitas manifesta quãtum interdictio a iudice facta. Sed pimam partem teneo,quam Ia.de Are Dy.Iac.Bu.Bar.& dominus meus & communiter doc.tenent per iura.s.alleg.Non obstat,quod similis est furioso,quia verum ad hoc vt utriq; curator detur, vt ibi.Item vt curator alteri obligetur,sed non omni tempore.Nã furiosus statim,& omni tempore,quia caret consensu ideo nec alium sibi obligat.prodigus vero non statim,sed demum a prætore facta interdictione.ut ll.sup.allegat.Et maxime.ff.eo.l.j.2. respon.& nihilominus alium sibi obligare potest.ut d l.is cui.Nõ obst.secundum de interdictione quæ fit a lege.ut ff.e.l.j.quia respondeo,ut ibi in gl.ut exponatur.l.j. autoritate legis. uel illud olim de iure antiquissimo,quod fuit correctum , propter multas altercationes quæ inducebãtur propter multitudinem ignorantium illius prodigalitatis,quæ ignorantia non cadit erga furiosos.Non ob.l.si quis cum sciret,quia ibi, uel iudex interdixit. vt ibi not.uel ibi in odium emptoris, quia sciebat prodigum in malum usum consumpturum,ideo non usucapitur. Non ob.ratio Pet.quia respondeo multipliciter.Primo quia sentẽtia æquiparatur manifesto.i.rem facit transire in manifestũ,sed manifestum non æquiparatur ex toto sentẽtię,quia illa est maioris potentiæ.Vel secundo duo uel tria sunt in prodigo, uidelicet illa ꝑdigalitas,& illa non prohibet.Item sententia iudicis declaratoria, prodigalitatis . & adhuc ista non interdicit ei bona, & tamẽ ista sententia transit in manifestum,& sic nec manifesta prodigalitas,quam dicit Pe. sentẽtiæ æquiparatur.est tertium si interdictio quam iudex facit declaratione ista precedente,& ista prohibet alienationem.Ista interdictio potest fieri dupliciter expꝰssim,& tacitæ.s.post illam declarationem ei dando curatorem.l. si cur.s.de in integ.resti.hęc pondera quia non reperies ita clare & ple.tradita.Quærit gl.an datio curatoris facta alicui etiam
a furioso cum furiosus nõ esset a valeat,& teneat ipso iure, Et idẽ potest quæri de prodigo.Sed de responsione visæ sunt glo.contrarię.& de eis remitto ad ea quæ scripsi supra de petitio.hære. l.si putas.& latius quàm ego ibi scripsit Cy.

ADDITIO.

a Cum furiosus non esset. Tu dic de hoc, ut notaui in simili in addit. ad istum post eum in l.si putas.nu.3. in apo.in uer.qui est adultus.sup.de hære.

SVMMARIVM.

1 *Furiosi bona non alienantur sine decreto. & de eo iudicatur vt de pupillo.& nu. sequen.*

LEX II.

Orationis. Primo dictum, secundo infert ad quæsitum, tertio creditori dat remedium.secunda ibi, si
1 igitur,tertia ibi utiles. † Casus . Res furiosi non alienantur sine decreto,sicut nec res pupilli.hoc dicit,ibi agnato, dic eius cura
2 ratore.†Not.quod iura statuta in fauorem minorum , extendũtur ad personas furiosorum,quod not.& ex hoc sequitur quod eorum immobilia, non alienantur,nec pignorantur sine decre
3 to.†Item quod pecunia mutuo sumpta,debet esse in eorum utilitatem conuersa,ut repeti possit,& quis debeat probare,dic, ut sup.si aduer.credito.l.j.& an in casu quo in utilitatẽ furiosi non sit conuersa,sit ei restitutio necessaria,ut ibi de adulto dicitur, puto quod non sit necessaria,quia ibi adultus contraxit,hic non furiosus,sed eius curator,ideo furiosus non cadit in obligatione nisi uersio ista probetur,ut in ecclesia dicitur supra de sacro san.ecclesi.authen.hoc ius porrectum.& in pupillo,ut l. si pupilli.in princip.ff.de nego.gest.& in ciuitate.ut ff.si cer.peta,l.ciuitas.Curator autẽ qui mutuo sumpsit,directa actione tenetur . ut d.l.ciuitas,& s.si cert.pet.l.cũ qui,In alio uero contractu,vide ꝙ no.in l.prædiorum.ĩ.de præd.min.Opp.ꝙ fundis potuerit pignori dari.ut ff.eo.l.pignus.Solu.quod ibi decretum interuenit,
4 vt in gl.†Quæro oratio ista in personis pupillorum facta fuit, & eius sentẽtia ad curatorẽ furiosi porrigit,ut hic.Sed quid de curatore adulti . Quidã dicebãt,qđ oratio in illo locũ habebat,etiã quo ad verba , ꝑpter tex.istũ, q dicit pupillorũ,seu adolescẽtiũ, ut ff.de rebus eor.l.j.circa princ,vbi orationes recitãt.litera dicit tutoribus,& curatoribus.Sed gl.tenet qđ in illo habeat locũ solũ quo ad mẽtẽ,siue sentẽtiã.Et dixerũt gl.esse casum . ff.de reb. eor.l.q neque.§.j. dũ dicit.qđ de pupillis princeps loquit. Et sic qđ ĩ l.j ĩ.eod.tit.dicit curatoribus,debet intelligi pupillorũ iam, & ipsi possunt habere tutores,& curatores,ut ibi nota.ad curatores igit adultorũ porrigit ex mẽte,vt d.l.qui nec. §.j.& ita debet hæc.l.intelligi.aliàs iuriscõsultus mentitur.vt d.l.qui neque.
5 †Quærit gl.an in aliis rebus & an in prescriptione,& aliis beneficiis competentibus minorib.fiat extensio ad furiosos, &dic,
a quod sic a vt in ea.Alię gl.sunt clarę.Bartho.

ADDITIO.

a Quod sic.Et addę ꝙ istam gl.sequitur Bal.in l.iubemus. in 2. q.de sa.san.eccl. & ideo per hanc gl.d.Bal.in l.fi.circa prin.sup.in qui.cau.in integ. rest,dicit ꝙ beneficium illius.l.videlicet.ꝙ in minorib.non currit pscriptio, extẽditur ad furiosos,& prodigos.& hoc expsse tenet gl.& Bal,hic. Et addo Bal.in l.2, inf.si a pupil.in fi.& ibi est tex.inf.pro emp.& in l.infantis. in 3.q.inf.qui admit.& ibi per d.Ale,de Im.ꝙ restituitur in inte.sicut minor, vt Bar.in l.Marcellus.de fideiuss.& adde tex.in l.qui neque.& ibi Bal. de reb.eor.ubi etiã de prodigo probatur, & idem Bart.& Imo.ibi in prin.vbi dicit hanc gl. sing.& vide Bal.in c.2.de beneficio fratris.

LEX III.

Si pater. Per procuratorẽ furiosi,uel mente capti , potest restitutio peti.h.d. Not. ꝙ filius petit curatorem dari patri, sed & ꝑprius filiꝰ põt dari curator patri. ut ff.e.l.j.ĩ fi. & l.ii.& matri, vt l.furiosæ. infra.eod.tit.vbi uidet probari, quod hoc ꝓcedat , etiã si filius sit ĩ potestate patris.qđ nota.& de hoc est gloss.ff.de tuto. & curat.da.ab his.l.is q.ĩ pricip.q̃ tene co rdi.

LEX IIII.

Cum repudiante. Furiosi nulla ẽ repudiatio mrimonii.nec mater præiudicat filio,si nõ sit eius administratrix legitima.h.d.cũ gl.Et duæ sunt lecturæ.vna Accur.qđ hic de repudiatione matrimonii loquatur; & hoc magis applaudet literæ.secundum eam nota, quod furor superueniens,non tollit matrimonium iam contractum . concor.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui,uel alieni iur.Alia lectura est Ioan.qui dixit,quod hic de repudiatione hæreditatis loquatur.& hæc in se uera, sed literæ non applaudet.gl. vide per te .

SVMMARIVM.

1 *Fratre ; fratris furiosi legitimus curator esse potest.*

LEX V.

Ne lucrum. Fratres emancipati , qui hodie vocanẽ ad successionẽ sororũ , eis furentib.sunt cu-
1 ratores legitimi.h.d.†Collige,quod frater, fratris est curator legitimus,qñ ille est furiosus,uel mente captus. Item vt clare hãc legem intelligas attende,quod ſm legem.12.tabula.emancipati in successionib.erant incogniti,ſm eandem legem non erant ipsi tutores,uel curatores legitimi.Postea per Imperatorem vocati sunt ad successionem tam patris q̃ fratrum , & sororum.ut l. fi.ĩ.de legit.hære.& quia ad hoc lucrum sunt vocati, dubitatum fuit quid de eorum tutela,uel cura.& hic respondet , quod sicut ad lucrum,ita,& ad onus tutelæ,uel curæ legitimæ, & hæc pondera; quia hæc litera dicit per legẽ duodecim tabularum , quod videtur falsum,cum ſm illã non erant tutores,uel curatores legitimi,qa ad successionem,ſm illam legẽ non erant vocati. Sed rñdeo,qđ hæc lex uult dicere,qđ de mente legis duodecim tabulas.hoc procedit,qa illa uocauit ad tutelã,uel curã legitimã,omnem successorem legitimũ,& licèt illo iure emãcipati,nõ essent successores legitimi:tñ de eius mente generali fuit, quod si quo tempore cognoscerentur, & successores legitimi efficerentur, ipsi ad hęc onera vocarentur.& sic hęc.l.probat multum bene, quod etiam de mente legis duodecim tabularũ edictum successorium habeat hodie locum iu suis,quibus datum est etiam a iure ciuili beneficium abstinendi,ut dixi in repetitione mea, in lege,qui se patris,ĩ.unde liberi. Bartholo.

LEX VI.

Cum aliis. Primo disputatio antiqua,secũdo decisio noua distinguendo,secunda ibi:nos itaq;,Casus.
a Curator datus furioso hñti dilucida interualla,a nõ desinit curator esse tpe quo ille sanę mẽtis efficitur, sed exercitium administrationis sibi non cõpetit . & potest tunc ille cui curator est datus

ADDITIO.

a Dilucida interualla.Nõ.quod frenetici dum sunt in frenesi, æquiparantur furiosis. ita no.diffuse Bal.in l.2.in 10.q.supra,de rescin.uend.

tus omnia per se agere:sed furore superueniente exercitium restituitur curatori.hoc dicit.Vel breuius . curator furiosi , cessat ab administratione,tempore dilucidi interualli : & eam reassumit reuenrente furore.h.d.Saly.

SVMMARIVM.

1 *Furioso in patria potestate constituto non datur curator.*
2 *Emancipatus præteritus,agnoscens bonorum possꝯß.contratab.an rumpat testamentum.*
3 *Curator furioso datus in testamento patris,satisdare non tenetur,& an talis, confirmatione egeat.& 4.*
5 *Hęreditas,quæ furioso defertur,per curatorem aditur : & an per hoc furiosus hæres efficiatur.& nu.6.*

LEX VII.

Cum furiosus. Hanc legem legam per partes, & ex huiusmodi lectura apparebit legis diuisio.Casus huius primæ partis.†Furioso in potestate patris cõ-
1 stituto,non datur curator, sed eius pater est legitimus administrator:ei vero existenti sui iuris,pater curator dabitur.h.d. No. ꝙ naturale primo considerari debet,concor.l.qui habet.§.si pupillus.ff.de tutori.Item quod nullus affectus,vincit paternum.h. d.ff.ꝙ metus causa.l.isti quidem.Bartho.de Saly.

§.Si autem parentes. Pater potest filium furiosum hæredem instituere & ei secundum formam iuris substituere, & si decedat ab intestato , hæreditas deuoluitur ad filium furiosum, etiam sui iuris constitutum.h.d.No.gloss.super verbo,suus hæres. & de prima eius parte dixi s.si vt se ab hæredi.absti. De secunda videlicet de transactione.dic,ut ĩ.de iure delib.l.3.

§.Si autem ex alia. Si hæreditas extranei deuoluitur ad furiosum , non petit ipse bonorum possessionem,sed eius curator sic.h. d. Quærit gl. an per petitionem bonorum possessionis factam a curatore,ipse efficiatur bonorum possessor?Et concludit quid sit de iure antiquo,ꝙ hodie per hanc legem efficit bonorũ possessor iuris, & sibi q̃rit. Quærit ẽt,an si respuerit,& velit dimittere , an possit? & dicit,ꝙ sicut in gl Et an moriens in furore transmittat:dic vt
2 ĩ.e.l.§.tali itaque.†Vltra gl.quærit de notabili quęstione : uidelicet,an si emancipatus præteritus,agnoscat bonorum poss. contratab.sola agnitione,an rumpatur testamentum,sicut olim rũpebatur per repetitionem?Et dicit gl.notabiliter quod sic:quia agnitio pro antiqua petitione sufficit:ut hic.In possessoria autẽ petitione,habetur,quam postea intentabit , & examinabitur si ipse habuit ius rumpendi,uel non.

3 **§.Sed cum antiquitas.** †Curator potest dari furioso in patris testamẽto;& non tenetur satisdare:dẽt tñ anteq̃ administret obseruare,& iurare hic scripta:& si nullus ei a patre sit datus, peruenit ad legitimum idoneum,alias ad datiuum , qui forma hic scripta debet creari.h.d.No.ꝙ testamentarius iurat,& signa glo.quæ dicit ꝙ hodie idem omnes curatores,& tutores,& casus est in authen.ꝙ nunc.hic posita.Item no.ꝙ testamentarius non satisdat quia patris testimonium habet,legitimus sic . non datiuus si est idoneus facultatib.aliàs sic,vt hic , & est speciale fauore furiosi: nam alii datiui nõ satisdãt,ut insti.de satisd.tu.§.j.& ibi not. Item no.quod facta nobilium cum maiori autoritate tractantur quã plebeiorum.Item no.ꝙ cura furiosorum est legitima: sed adultorum secus,ut insti.de cur.§.fi. & ibi no.& plenius dixi.s.de leg.
4 tut.l.nemo.in fi.†Quero primo,an datus in testamẽto, indigeat confirmatione;& respondet hic gl.quinta super uerbo, curatorem,ꝙ sic.Primo propter regulã,quę est,ꝙ curator in testamentis dari potest:vt s.de test.tute.l.tutelæ.& de confirma.tut.l.j.Itẽ per istum tex.qui vult,ꝙ deductũ ad perfectum &c.Item tertio, qđ casus est in l.pe.in prin.ff.eo.& sic gl. bona cum qua concordat alia in d.l.tutelę.Secundo,quia hypotheca bonorum,de qua hic loquitur,debet fieri expressim,an sufficiat tacita?ut l.pro officio.s.de admi.tut.Gl.sentit,ꝙ tacita sufficiat,& hoc ideo,qa tex. hic in j.par. dicit ad similitudinem tutorum &c. In contrarium facit tex.hic.in fi. ibi,& hypotheca rerum modis omnib.adhibẽda.Dico quod in testamentario sufficit tacita,ut in prima glo.in aliis requiritur expressa , ut hic in fi.& clarius in l.de creationib. & l.fi.supra,de episc.audien.& ibi gl. de hoc vltimo. & etiam est ibi alia glossa,super verbo,hypotheca,de quo. sic, & mater non potest esse tutrix,sine expressa hypotheca,ut l.fi.s. quando mulier tut.offi.fun.potest.Quæro tertio,quia iste text.requirit præsentiam episcopi &c.an sine eo valeat.& solum decretum presi
a dis sufficiat?Et dicit Bar.quod sic,a per tex.insti.de cura.§. furiosi.qui istam solennitatem non requirit, & liber institutionum factus fuit post codicem,ut patet in procemio institutio. & ita seruat consuetudo.

ADDITIO.

a Et dicit Bar.quòd sic.Vide Bar.in consi.inc. cum iudex communis . & hic in l. si cui eorum,in fi.ff.de postu.

5 **§.Tali itaque.** †Hereditas furioso delata , potest per eiꝰ curatorẽ adiri, ita ut si furiosus efficiatur sanæ mentis possit eam sibi retinere,uel respuere,& si respuerit,uel in furore decesserit ad substitutum deuoluitur.& si nullus sit substitutus deuoluitur ad eos qui succederẽt si furiosus in medio non fuisset,legata vero ad eius hæredes transmittit cum potestate repudiandi.h.d.Nota quod hæreditatem.non transmittit,legata sic.Opp.quod curator non possit adire hereditatem,ut ff.de appel.l.cum in vna.§.fi.Sol.ibi in curatore pupil
6 li.†Quero an per huius curatoris aditionem,furiosus efficiatur hæres,& dixerunt quidam,quod non,saltem,vt dominiũ ei quęratur.Et mouebantur primo per istum tex. nam transmittet ad suos hæredes,quod non facit,ut hic.Secundo quia eisdẽ causis queritur furioso,quibus ignoranti sanæ mentis existenti . ut instit.de hære.quæ ab intest.§.sui.sed ignoranti sanæ mentis existenti,per eius administrationem tantum non queritur hæreditas,vt l.potuit,ĩ.de iure delib.ergo,&c.Tertio quia tex. in dicto, §.sui,dicit expressim,quod curatori,consensu nõ acquiritur hereditas furioso,licèt propter existentiam sui hęredis ipso iure ei quæratur,existentia igitur sui hæredis cessante,vt est in casu nostro,non acquiritur ei per curatorem hæreditas . Quarto inducit.ff.de acq.hær.l.si quis alieni.§.fi.Et ex his concludebãt, quod non dominium,sed solum administrationem, & facti possessionem curator iste acquirebat.Sed Accur.vna cum Azo. dixit dominium ei quæri . Primo quia bonorum possessionem quæ est iuris,ei quærit,vt s.in §.si autem perpetuus. Secundo per istũ tex.ibi,& hoc cum alia eius substantia manibus curatoris traditur,nam ex illa implicatiua,alia,datur intelligi, quod per aditionem curatoris bona hæreditaria facta sunt de furiosi substantia sicut alia eius bona.Tertio inducunt.ff.ad Treb.l.cum heres instituta.licèt alii niterentur ei respondere,vt hic in gl.Quarto inducebãt.ff.de le.2.l.Lucinius locusta.§.fi. cui alii respondebant, vt in gl.Quid dicendum cum tex.vrgeant pro vtraq; parte. mihi vr̃,quod gl.in d.l.licinius. melius cęteris loquatur,videlicet quod vere,& commutabiliter ei non queritur,nisi resipuerit. & tunc sic, si uelit , sed pro q̃sita interim habetur,& ut de quæsita interim iudicatur,ideo interim legata ab eo petũtur,ut d.l. licinius. & actiones interim transfert,ut d.l.cum hæres. & isto respectu dicuntur interim de substantia eius.

§.Si autem curator. Mortuo curatore furiosi, uel eo,ut suspecto remoto debet alius subrogari.h.d.Bartho.

§.Hęc autem. Iste ver.non omni die loquitur. Casus:dispositio.l. huius habet locum in curatoribus,post hanc legem creandis,non in prius creatis.

¶De prędiis,& aliis rebus minorum,sine decreto non alienandis,uel obligandis. Rubrica.

¶Quia tutor,uel curator alienabat prędia minorum , in graue prędiudicium ipsorum,ideo ponitur hęc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Res minorum in quibus casibus allenari permittantur, & nu. seq.*

LEX PRIMA.

Venditio. Primo in casu proposito uenditionem tenere dicit,licèt decretum non interueniret . secundo restitutionem minori cõcedit. secunda ibi, sed si etiam.
1 †Casus.Prohibitio alienationis rerũ minoris sine decreto,non extenditur ad alienationes necessarias,sed ex causa dabitur re-
1 stitutio.h.d.†Quęro an in pignore conuentionali loquatur ? dicit gl.quod sic.dummodo pignus ob ęs alienum , & cum decreto fuerit obligatum.Et sic no.quod solennis obligatio debet ꝑ-
3 cedere.†Quęro an referat,uendatur ex lege, uel ex conuentione:dic,quod non,dummodo in conuentione de uendendo de-
4 cretum interuenerit.arg.huius.† Quęro an aliis pignorib.quam conuentionalibus,uel in causam iudicati captis , locum habeat hęc lex.Resp.gl.quod sic.& ponit certa exempla,quæ uide. Quęro quid si in causę cognitione uertatur,ut restitutio detur. Respon.quod si graue damnum interuenerit,ut l.si ex causa. ff. de mi.restit.conced.aduers.uendit.pign.conuentionalis, uide quę
5 scripsi,supra,si aduer.uend.pig.l.2.†Quęro an hęc cognitio possit allegari,dic,quod sic, sed non ipsius decreti , & autoritatis interpositio,ut ff.de offi.procon.l.nec quicquam.§.ubi decretum ubi casus secundum unam lecturam .

LEX II.

Non est. Primo quando administratores uendiderint . secundo quando creditores,secunda ibi , quod si.Casus.Vbi uenditio pignoris est ipso iure nulla , restitutio ratione ętatis , non est ipso iure necessaria,secus si sit aliqua,si nõ interuenerit læsio non modica,uel fraus cum emptore sit participata.h.d.No.quod tutores,uel curato.non uendunt sine decreto,sed creditores sic,licèt,& ipsi cautius facerent cum decreto,ut

to,ut in gl.Opp.sup.si aduer.ven.pig.l.j.Sol.ut in glo.& adde quę dixit.in eadem tit.l.2.

LEX III.

a Cum emancipatis. Pater curator filii,nō pōt p̄dia alienare sine decreto. h.d.Quæro quid si ius tm̄ in prædio habuit pupillus:vel illud bona fide possedit?dic,vt in gl.Quæro quid si tutor, prædium uendidit,ut proprium.dic,quod non transfert dominium. ut ff. de cur.fur.l.Iulianus.in fi.venditio autem tenet in pręiudicium vēditoris.vt l,rem alienam.ff.de contrahen.emptio,

ADDITIO.

a Sine decreto.Tu vide de hoc,quod no.Bal.in l.præses.sup.de transf. & in l.fi.§, si autem ęs alienum.j.de bo.quæ lib.vbi no. ex quib. causis possit pater rem filii alienare.no.etiam Bal.in l.j.ff.de reb.eor.& Inno.in c. constitutus, extra de restit.in integ.

SVMMARIVM.

1 *Immobilia minorum sine decreto non alienantur.*
2 *Transactio super prędio minoris sine decreto tradito,an ualeat.*

LEX IIII.

Non solum. Primo generale dictum, secundo infert ad quæsitum.tertio remouet dubium.secunda ibi igitur.tertia ibi,sed si.Casus.†Immobilia minorū,nullo titulo alienantur,sine decreto:ideo tradita,vendicantur, redditis tñ quæ acceperunt.Nota quod licèt 9ctus sit nullus fauore minoris,tñ per eum recepta debent restitui.quod intelligo quatenus est locupletior,vel in eius vtilitatē versum,ut s̄. qñ ex fac. tuto.l.si in rem,& j̄.de vsu.pro emp.l.eum qui.& ibi vide gl.Nec ob.quod dr̄,quod in fauorem minoris gesta valent, non in eius preiudiciū,quia illud quando in totum est fauorabile, vel preiudiciale,non qñ est mixtum,ut in 9ctu reciproco:quia 9ctus censetur indiuiduus,& non potest separari fauorabile a præiudiciali,ut hic,aliàs reddetur sollicitus de præda,vt d.l.eum qui. Oppo. quod decretū non sit necessarium.vt j̄.ti.j.per totum.Sol. quod in casib.illis fallit,ut in glo.Opp.ad idem de l.inter omnes,in fi.j̄. eod.sol.ut ibi dicam.Opp.ad idem de l.j.s̄.eo.Sol.ibi in alienatione necessaria,hic,uoluntaria.
2 † Quęro quid si tradidit prędium ex causa transactionis,sed dimisit,& sine decreto,an transactio erit nulla?& gl.j.dicit,quod ualet per l.præses.s̄.de transa.postea determinat in 9rium ne circumuenitur senatusconsultū,quo p̄hibetur alienatio sine decreto,arg.ff.de transa.l.cum hi. §. si cūlis.Sed dicet quis,hic non alienat. quia simpliciter dimittendo, non dr̄ velle transferre dominium.ut not. in l.siue apud acta.s̄. de transa.& j̄.de usuc.pro emptore.l.pen.& probatur.in l.si sup possessione.supra de transac.Et ego respōdeo, quod contra se parat exceptionem,qua obstante uendicare non posset,si transactio teneret.& sic in effectu uideretur alienare,& circumueniretur senatusconsultum.& hoc uoluit dicere ista glo.

SVMMARIVM.

1 *Decretum si ex falsa causa interponatur,ipso iure reprobatur.*

LEX V.

1 Et si præses †Decretū ex falsa causa interpositum,est ipso iure nullū,ideo illo non obstante,nō tenet alienatio.h.d.Concord.sunt in gl.Oppono.de §.semel.instit.qui ma.non pos.Sol.vt in gl.vt ibi exponatur falsa, pro non iusta.& ideo male dicit Inn.in c.si.extra de reb.eccl. non alie.aliqui dixerunt,quod si iusta causa alienandi non fuit,alienatio est ipso iure nulla,quod est falsum,nisi intelligas ipsum in non vera quia in falso,facta,ut hic,& ita loquitur.ff.eo.l.magis.§. si ęs & §. sequen .per quas mouetur.

LEX VI.

Minorum. Non sufficit causam alienationis proponi coram iudice,sed est necesse, ut apud acta probentur,& ut decretum interponatur.h.d.qđ no.Item no. gl. q̄ uult q̄ pcurator ad hanc cām, constitui non possit &c.

SVMMARIVM.

1 *Minor immobilia sine decreto alienare,nec ad alienandum se obligare, potest. & nume.2.*

LEX VII.

a 1 Si ad resoluendam. a¶†Sicut minor non pōt alienare immobilia sine decreto,ita nec ad alienandum se obligare.h.d. Gl. vult tollere oppositionem istam,q̄ pactum in traditione rei,uel iuxta 9ctum appositum ualet,l.traditionib.ff.de pac.& l.legem.s̄.de pac.& resultat quidam 9ctus reciprocus,qñ pactum concernit fauorem tradentis.ut no.in l.in bonæ fidei.s̄.de pac.& in 9ctu reciproco, si minor uult uti 9ctu pro se, oportet,quod ēt utatur 9 se.ut s̄.e. l.non solum,in fi.ergo &c.huius timore dicit gl. quod pactum uel stipulatio fuit facta ex interuallo. unde non fuit pars 9ctus. Sed per se inducit obligationē distinctā,q̄ non ualet sine decreto,si res est talis,quæ non pōt alienari sine decreto,ut hic,& sic collige hic casum clarum,quod actiones,vel obligationes inducantur,& inter mobilia,uel immobilia computātur, s̄m qđ sūt res,q̄ in eis deducuntur,seu ad quas cōpetunt,de quo late scripsi in l.iubemus.2.in prin.s̄.de sac.sa.eccl. uel magis prospectiue. quod ibi dixi,habet locum in actionibus formatis. hic uero loquimur in formandis,quæ impediuntur a lege formari,& inducit secundum rerum,& personarum diuersitatem,ut in seq.oppositione patebit.†Op.2.alienatio est prohibita,ut s̄.eo.l.j.Sed p̄ promissionē,ista res nō alienatur, sed psona ad dandū obligat̄, ergo &c.So.vt ī gl.q̄ hoc iō,qa stipulatio iā rē hr̄e ur̄.l.q actionē ff.de re.iur,Vel dic, qđ alienatio facta nō p̄hibet̄, sed fiēda impeditur.& oīs actus per quē ad ipsam fiendā p̄ueniri potest. & sic obligatio ēt psonalis,ut patet in uenditone,& in similib. ut s̄. e. l.non solum.& l.j.Et ex his collige,quod si promissio non obstet ut dicit hęc litera,sequitur quod nec naturaliter obligatur. Et iō nec fideiussor,ut s̄.de leg.l.nō dubium.& ff.de fi.l.cū lex. hoc uult etiam Bar.ff.de noua.l.j.in fi.tertiæ oppositionis quod no.

ADDITIO.

a Si ad resoluendam, Adde Bal.qui hunc tex.no.allegat,in l.præses.sup.de transac.q̄ sicut in contractu requiritur decretum,ita etiam in distractu,q̄ no.Et adde q̄ etiam dicit,q̄ in feudo compromisso,requiritur interpositio decreti si sit de re immobili.

SVMMARIVM.

1 *Immobilia minorum,an possint sine decreto alienari ob sponsalitiā largitatē.*

LEX VIII.

1 Prædia. Ex cā sponsalitiæ largitatis,immobilia nō alienantur,sine decreto h.d.†Op.j.de l.lex quæ tutores,in prin,s̄.de admin.tut.So.ut in gl.q̄ ibi de donatione nil dr̄, qđ est verum in sponsalitia in qua gl.ista intelligit.l.istam, sed de dona.
a pp nupt.ibi dr̄. & ibi nō vult ēt fieri in immobili sine decreto.a ita qđ illa non est aduersa.Op.de l.2.si aduer.do.Solu.trib.mod. vt in gl.solutiones sic iunge.Aut est facta in immobilib.que seruando nō seruant̄,& ualet sine decreto. Aut in immobilib. vel mobilibus quę seruantur,& tūc aut cum decreto, & valet. Aut sine decreto.& tunc postq̄ fuit facta l.quæ tutores, donatio pp nuptias non ualuit,sine decreto,quicquid antea fuerit.& sic minus sponsalitia.hodie aūt dico sponsalitia in minoribus, vel quasi,non tenere,sine decreto,qa illi minus est fauendū,ut j̄. si maior factus.l.fi.In donatione pp nuptias, est mihi dubiū aliqualiter:quia vr̄ idem,vt legum correctio euitetur.Tñ hoc nō obstante,mihi vr̄,qđ quia de iure nouissimo,dos data, donationem istā meretur,& tenetur maritus ipsam 9stituere ex legis prouisione.s̄.de don.ante nup.auth.dos data,& ibi,quod teneatur, not. gl.Dico quod licet cautè agatur,si decretum interueniat, tñ de iure ur̄,quod hodie decretum in ea non sit necessarium.quia senatusconsul.ad alienationes necessarias non trahitur. ut s̄.l.j.dū modo in dote recepta decretum interuenerit.& ibi de pignore 9uentionali dr̄.hæc pondera,quia aliàs non ita clare tradidi.Op. tertio de l.fi.§.cum autem.j̄.si maior factus.sol.ut in glo.

ADDITIO.

a Sine decreto,Adde an bona minoris possint alienari titulo donationis, etiam cum decreto:& uide de hoc quæsito diffusè.Bal.in l.fi.& ibi gl.supra si maior factus ratum hab.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio minori prohibita,cæteris conceditur.*
2 *Pignora,an possint pro euictione teneri.*
3 *Mariti rem dotalē alienantis, & de euictione promittentis, & fideissores dātis,an teneat obligatio.*

LEX IX.

a 1 Et si is. a† Licèt alienatio sit prohibita,minorum fauore, tñ alii non p̄hibentur se,& res suas obligare. h.d. Vel sic.Prohibitio extra personā,& cām prohibitionis,nō egredit̄,h.d.Et primo de vēdōre respū minoris. Scđo respū curatoris.Scđa ibi, pignora,Op.9 primā partē,qđ nō rescindatur cum sit ipso iure nulla:& sic rescissio nō est necessaria,ut s̄.eo.l.2.Se-
2 cundo quod rescindet̄ quatenus de facto pcessit,vt in gl.†Opp. quod pignora pro euictione,nō teneantur,qa si non valet principale,nec q̄quid sequit̄ ex eo,uel ob id,ut s̄.de legi.l.nō dubiū & ff.de fi.l.cum lex.Gl.dat quinq; so.& tertia cōiter tenetur,videlicet,quod interdū 9ctus prohibet̄ simpliciter,& hēt locum 9,interdum respectiuè,& habet locū.l.ista,nam 9ctus iste est prohibitos respectu minoris,& eius fauore,nō respectu curatoris. iō fideiussores tenerentur,& pignora ab eo pro euictione data,ut hic.Sed aduerte pro deo,qa ista pcedunt valde bene, qñ pprio noīe vendidisset.sed ubi minor vendidit, autoritate curatoris, ita qđ curator nō se obligat, vel uendit ipse curatorio nomine, ita qđ ipse nō tenet̄ pprio noīe,ut s̄.qñ ex fac.tut.l.j. in fi. & ff.e. ti.l.post mortē.& ff.de admi.tu.l.cū q̄dam.& ff.de euic.l.illud. §. j. nō ur̄ hec sol,pcedere:qa si psonalis nulla est,nec accessoria.Iō alii forte posuerunt sol.quintā de qua hic.in fi.gl.sed non est pfecta per textū qui dicit,an tutor,qa tunc habet locum.l.ista. nā falsum est,si vendidit tutorio nomine.imo,& si dixit talis tutor intelligatur facere tutorio noīe,ut d.l.post mortē.Sed forte voluit gl.dicere quod hic vendidit pprio nomine,quia tunc res esset clara,& nō haberet dubiū.Quapropter dico,quod hic vendidit,vt tutor.sed proprio nomine euictionem promisit, & pignora ppria dedit,& sic accessoria pignorū,non est sine psonali, & principali,qua de euictione promisit,& sic solutio cōis est defēsata, & plenius de materia scripsi in d.l.nō dubiū.
3 †Vltimo dicit Cy.q̄ si maritus rē suā dotalē alienauit,& de euictione pmisit,& fideiussores dedit,q̄ tenet eius obligatio, & fideiussio,licet non valeat vēditio per istā.l.& p hoc accedat,qđ no.glo.in l.cū lex,in fi.gl.ff.de fid.vbi in fundo dotali dicit esse idē,qđ in fundo minoris.& ita dicit fuisse determinatū. & p hoc accedat.ff. de vsur.l. cū vir. Aliud igit̄ esset si mulier alienaret,& đ euictione pmitteret,& pignora,vel fideiussores daret:qa tūc hēret locū.l.ñ dubiū

ADDITIO.

a Et si is.No.casum in quo obligatur fideiussor,licèt non obligetur principalis, & an in re dotali teneatur fideiussor de euic.Io.de Imo.c.cū contingat.char. 7.extra. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Minor sua p̄dia nō iure alienata vēdicās,quatenus p̄ciūm restituere teneatur.*

LEX X.

Prædiorum, Minor uēdicās eius p̄dia, nō iure alienata, tenet̄ restituere p̄ciū, quantenus pbat̄ in
1 eius utilitatē versum.h.d.†Opp.q̄ imo pbat minor,nō emptor, vt ff.de iureiu.l.nā,& postea.§.si minor. Sol. distinguēdo, & no-
a tabis,ut ī gl.ad quā sp habeas recursū.Videlicet,q̄nq; 9ctus a est ipso iure nullus,& tunc aduersarius minoris dēt pbare ipsū minorē,esse locupletē,ut hic,& j̄.e.l.utere,& l.si p̄dium. Aut 9ctus tenet,sed ipse iure petit rescindi:& tunc minor ipse dēt pbare, ut in contrario.Et omnium est ratio:quia unusquisq; debet probare id,q̄ est cā suæ intētionis:ut l.actor. s̄.de prob.Fallit in creditore:qa licet 9ctus teneat:tū creditor pbat,ut supra,si aduer. cred.l.j.& 2.& ita dēt intelligi l.2.supra,de curato.furio.Bartho.

ADDITIO.

a Quandoq; contractus.Adde Soc.cōs.115.inc.circa primā.q.ver. circa tertiam quæstio.in i.parte.char.183.vbi hoc idem allegat,& tenet,& ad fi.huius.l.uide quod not.Bar.in l.si cum dotem.§.j.ff.sol.ma.Bal,uero hic contra.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio quando,& ad quid detur minori.*

LEX XI.

Si quidem. Primo qñ decretū nō īteruenit,scđo qñ īteruenit.scđa ibi si uero.Casus. Vbi alienatio ē nulla,minori restō nō est necessaria,secus si sit aliqua, & læsio ī
1 p̄cio sit secuta.h.d.†Quęro ad qd det̄ hęc restitutio.Rñdeo cum gl.Aut fuit læsus vt vēderet,qa sibi nō expediebat vēdere,& tūc restituit̄,ut uēditio rescindat̄,& res restituat̄,ut s̄.si aduer.ven.l. 1.& ff.de iur.dot.l.si res,§.1.Aut est læsus solū in p̄cio,qa sibi expediebat vēdere:sed uiliori p̄cio est vēdita:& tūc dicit ista gl. qđ restituit̄,ut uel p̄ciū suppleat,vl̄ res reddat̄ data electiōe emptori:vt ff.de iure do.l si res.§.1.& de do.inter vir. & ux.l.si spōsus.§. circa.& arg.s̄.de rescin.uend.l.2.Ista distinctio nō placuit Rich. Mal,ut hic p Cy.Sed mihi vr̄,q̄ ēt ipse,nō ex toto pfectè loqua-
a tur.a iō vr̄ dicēdū, qđ si minor velit uenire de iure cōi,qđ deceptus sit vltra dimidiū iusti p̄cii:tūc electio est rei,& hēt locū remediū.l.2.s̄.de rescin.uēd.& ita loqt̄.l.si res.§.1.ff.de iure do.Aut vult uenire de iure spāli,bñficio ætatis; & tūc dicit Rich. qđ petet se restitui ad rē p.l.in cāæ.§.si.ff.de min. Alii dñt,qđ si eius est electio,petat se restitui ad rē simplr̄, vel ad p̄ciū tm̄, p.l. si iudex circūuēto.j̄.e.tit.& illa loqt̄ in alio casu,qñ de p̄cio dicit,& de 9uēto loqt̄:quare vr̄ dicēdū, qđ qa restitutio tm̄ restituit, quētū abstulit læso.& isto casu nō fit læsus,qa vēdidit:sed qa male vēdidit: qđ nō rē, sed tm̄ ad suppletionē p̄cii debeat petere se restitui,& ad hoc facit.d.l.si spōsus.§.circa.verū,qa forte nec ille maior fuisset empturus,ei det̄ facultas rē restituendi,& non cogat̄ p̄ciū supplere:sed iā data dēat sibi rē offerenti,restitui nā,& restōnes ex parte utriusq; nitunt̄ æqtate.& p istū modū satis gl.bñ dicit,quoad effectū.Subiungit Bart.qđ si in neutro p̄dictorū sit læsus sed pecuniā,quā recepit,ī malos usus 9sumpsit,uel aliter pdidit,qđ tūc aduersus solonem sibi dabit̄ restitutio:ut s̄.si aduer, sol.p totū. Opp. qđ iudicis decretū b faciat cessare restitutionē, ut l.ait pretor,§.quid tamen.ff.de mi.Solu,ut in gl.Bar.

ADDITIONES.

a Loquitur.Vide Bar.in l.fine hærede,§.interposito.& Bar.hic contra.
b Iudicis decretum.Idem dicas si per iudicem fuit taxatum precium, ut no.amplissimè gl.fi.in l.ait prætor.§.permittitur.ff.de min.& no.Moder.in c.cum dilectæ.extra.de emp.& uend.

LEX XII.

Ob ęs alienum. Ob ęs alienū,& cām sīm pñt alienari res minorū.h.d.Op.de l.lex,q̄ tutores & de aliis.ll.alleg.in gl.j.So,ut in gl.Ex qua no.qđ dictio taxatiua
a a uel limitatiua,nō p̄hibet extēsionē fieri ad casum similē:& adde q̄ dixi in l.illud.s̄.de sacros.eccl:Quæro de rōne dubitādi in p̄dio p̄uinciali.& dic,ut ī gl,fi.Et ab extra.dic,qđ rō decidendi fuit, quia nihil prohibet suum utile dominium uendere posse.

ADDITIO.

a Dictio taxatiua.De hac dictione taxatiua,& de eius materia, uide plene p Bar. in l.2.si quis ius di non ob.& in l.cum ita legatum,de condi.& demon.& in l. si quidem,infra.de excep.& in l.si cum dos.rerum amota,& ī l.rationes. post gl.infra.de proba.& Bal.in l.si quis ex consensu,de epis.au.& uide Bal.in l.cū qui.§.pe.de adi.leg.& latius in l.si constante.so.ma.& est tex.cum glo. in l.fi. supra.de pac.& Dy.in reg.in ar.l.6.uide Bal.in l.1.de interdi. & Pau.de Cast. consi.298.& Old.consi.274.
Adde de his dictis,taxatiuis, vltra hic notata per do.Coapostillatorem meū, bo.gl.in l.2.§.si seruum.ī uer.ad vsucaptionem,& ibi.in apos.ad cam,in uer.si & inquantum,ff,de acq.pos.dix. in apost.ad Bar.& in l.si quis.§.cum titio, in uersi. dic,taxatiua.ff.de adi.le.no. Pa.de Ca.consi.216.& Ale.cons.118.vo.1.

LEX XIII.

Etiam. Casus,non tantum proprium,sed nec vectigal, vel emphyteuticarium prædium, vendit minor sine decreto.h.d.Saly.

LEX XIIII.

Vtere. Minor a vendicando alienata repellitur, si preciū in eius debitum versum,non restituat cum vsuris h.d.No.quod emptor probat versum in vtilitatem minoris,con cor.s̄.eo,l.prædiorum.& dic,vt ibi.Item sume cautelam, vt soluatur indebitum, ob quod minor asserit se venditurum.

LEX XVI.

Si minor. Immobilia pro alio debito non possunt insolidum dari,sine decreto.h.d.Bart.

SVMMARIVM.

1 *Immobilia sine iudicis decreto alienata,cum fructibus vendicari possunt,& num.2.*
3 *Prædium rusticum, an differat ab vrbano.*
4 *Decretum,a quo iudice in alienatione prædij minoris,sit interponendum.*

LEX XVII.

1 Si prędium. Primo consulit minori.Secundo emptori,secūda ibi emptor.† Casus.immobilia alienata sine decreto iudicis in cuius territorio sunt sita, pñt cum fructib.vēdicari.Sed p̄ciū in vtilitatē minoris versum cum
2 vsuris,dēt restitui,& sumptus melioramenti h.d,† No.qđ si repetit fructus,ex aduerso petuntur vsurę,& de his fructib,dic ut j̄.l, si 9.Itē no.qđ sumptus melioramenti repetuntur, quod intelligo s̄m no.in l.domū,& quod ibi dixi.s̄.de rei ven.Itē no. dr̄iam
3 quā facit gl.inter vrbanum.& suburbanū. † Item quod prædiū rusticū,non differt ab vrbano loco,sed qualitate,qđ declara, vt in gl.Et ex hoc dicimus,quod gl.in prin.in l.emptorē.s̄.loc.q̄ dicit colonus in villa,inqlinus in ciuitate,male,dixit, qa colonus, in p̄dio rustico,inquilinus in vrbano, siue alterū istorū sit in ci-
4 uitate,vel villa.vt hic,q̄ l.vrbana.ff.de ver,sig.†Itē no.qđ decretum p̄sidis in cuius territorio p̄diū est situm, debet interuenire.Sed dubiū est, qd si non ipse,sed p̄ses loci in quo pupillus hēt dominū decretū interposuerit, & ñ ille in cui9 territorio p̄diū est sitū an sufficiat?Dixerūt qdā q̄ nō,ar.s̄.de iu.l.properādū. §, si autem.& ff.de iuris.om.iu.l,extra territoriū.& ff.de bo.auto. iu.poss.l.cū vnus,§.sed his.& hic dicunt esse casum. Si tñ vtriusque decretū interueniret,nō vitiaret, sed cautela bona esset. & ita no.17.q 3 .c.in venditionibus.Alii dixerunt qđ sufficit qcunque eorū interponat decretū, siue p̄ses loci p̄dialis,ut hic.siue loci domicilii pupilli,p l.magis.§.illud.ff.de reb.e. ubi dicunt eē casum.& p hoc in simili inducūt.l.in hac. j̄.de do. Et hanc partem tenuit In.in alienatione, q̄ facit ecclesia de possessionib. in alia diocesi situatis,dicens qđ decretū diocesani ipsius eccłe sufficit, vt d.c.in uenditionib.& 12.q.2.abbatibus.& x.q.2. casellas. & in hanc partē inclinat hic Cy.& eū sequit Bar.in d.§.illud.Tertii dixerūt,q̄ necessario utriusq; decretū dēt interuenire.ar.l.iurisperitos.§.cū oriundus.ff.de exc.tu.Vnius pp personā minoris quæ sibi est supposita.& non alteri:alterius uero pp rē, quæ sibi est supposita,& nō alteri.Sed hic subtilius cōspice,qūo hoc in practica pt euenire,cū decreti interpositio dēt fieri in instāti, quo fit uenditio.Nā prius iudex examinat cām,ut s̄.e,l.minoris.& ca pbata apud acta,dat ei licentiā uenīēdi ad uenditionē,& ita intelligo q̄ dicit Inn.in c.fi.ex̄,de reb.eccl.nō alie, postea cā uendunt,cū iudicis autoritate,q 9ctu celebrato,& lecto,suū decretū interponit. Interposito ergo decreto ab uno, ad qd itur ad aliū,ut sumptibus,& laborib.minor uexet̄. Et maxime si pcurator ad hanc cām nō pōt 9stitui,ut s̄.de p̄d.mi. l.minorū.nec ambo simul conuenirent in certū locū,qa tunc unus exiret iurisdictionem suā,nec est de honesto.Ideo ista opi.nullo modo est tenenda.Nō ob.§.cū oriundus.quia in distinctione curatoris loqtur,quo casu,dic,ut dixi.su.ubi pe.tutor.uel cur.l.j. p̄cedētem teneo,quæ est communis,cū hac limitatione,ut alter eorū possit quando unica est tutela,uel cura. Et omnium bonorum administratio cōpetit uni:aliàs si tutela uel cura sit diuisa in plures, tunc uidetur,quod præses loci prædialis,interponere debet autoritatem,ut pbat tex.in d.l.magis.§.illud.qui mihi uidetur correctus in ista materia,& secundum quem hæc, l.debet intelligi. Sed tūc dubitari p̄t, qd si adult9 nullū curatorē generaliter hēt, ita q̄ ad aliquē actū tm̄ sibi curatorē dari petit?puto, q̄ adult9 habet omnium rerū ubiq; positarū administrationē, sicut clericus,& p̄latus ecclesiæ,alterū ex dictis duob.sufficeret,ei maxime,qa ipse adultus est q uendit,licèt cū illius specialis curatoris autoritate. Vltimo no. quod emptor probat pecuniam uersam in utilitatē minoris,quod est uerū, quia contractus non tenet,aliàs secus.ut no.dixi sup.e.l.p̄diorum. ubi uide Bar.Bartho.

LEX XVII.

Inter omnes. Minor non alienat etiam in minorem, sine decreto.nec puocat ad diuisionē, sed prouocatur a maiore,& tunc sine decreto procedit alienatio.h.d. Et ultimū no. qđ dixi minorem non puocare ad diuisionē,intelligo sine cā iusta,ut dixi sup.de sac.san.ec.l.iubem9,ī pri.

SVM-

2 bus dixi s̄.de admi.tu.l.2.† Quæro si iste magistratus non est sol
uendo,tam pupillo,quàm aliis creditoribus concurrentib.cum
pupillo,an pupillus habeat priuilegium prelationis.Respondet
gl.quod non.ut ff.eo.l.2.§.priuilegium. & ibi gl.dicit,quod non
habet priuilegium personale,nec hypothecæ.quod no.

L E X IIII.

Aduersus. Contra magistratum agitur in subsidium, i.
excussis tutoribus collegis,& fideiussoribus.
h.d.& de his collegis,dixi in l.2.s̄.de di.tu.Vltima gl.melius cadit
in l.sequen.

S V M M A R I V M.

1 *Subsidiarij,an teneantur principalibus soluendo existent. tpe officij depositi.*

L E X V.

In magistratibus, Ista lex idem dicit,quod p̄cedēs
sed addit de tpe finiti officii.Ca
sus.sufficit tutores fuisse soluēdo tpe d̄positi officii,ut ad magi-
1 gistratū n̄ possit pueniri.h.d.†No.qđ subsidiarii n̄ tenent̄ qn̄ prī
cipales fuerūt soluēdo tēpore depositi officij.Glost.in l.p̄cedēti
quærit qs debeat probare.& dicit,quod magistratus probet illū
idoneū fuisse vt.ff.eod.l.j.§.si magistratus.ver.probatio.& ff.de
proba.l.nō est necesse.Et est ratio,quia præsumptio est pro mi-
nore.nam cū vnusquisq; præsumatur quotidie acquirere.& lo-
cupletior fieri,vt s̄.arbi.tut.l.si defūctus.sequitur, quod si hodie
nō est locuples:nec in præteritū fuit,Opp.cū gl.qđ magistratus
nō teneatur,vt insti.d̄ satisda.tuto.§.neque autem.gl.soluit mul
tum notabiliter,faciendo tres species magistratuum.signa glo.

S V M M A R I V M.

1 *Inuentarium fieri debet cum rerum æstimatione.*
1 *Notarius omittens scribere aliquid,propter quod quis damnū patitur,actione in factum tenetur.*

L E X VII.

Cum sit. Si notarius q. inuentariū scripsit, minorē æsti-
mationē rerū fecerit, & secū dū illā fideiussorē
receperit, tenetur minori actione in factū.nec ex hoc uitiatur
1 datio curatoris.h.d. † Not.primo, q inuētariū dēt fieri cū rerū
æstimatione. Et vnū sic factū semel vidi, sed d̄ ɔsuetudine n̄ hr̄
in plurib.locis:& male p pupillis.Scđo nota,quod, licet minor
æstimatio sit scripta,n̄ pptereа datio tutoris vitiatur. & ex hoc
dicere possumus.qđ licēt ī eo minus sit scriptū,nō pptereа vitia
tur inuētariū.Tertio not.q excusat̄ tutor,vel curator si rē vēdi
dit p tāto quāto autoritate publica est æstimata;licet plus vale-
at,vt hic ɔiuncta gl.sup verbo lęsio,ī fi.& hoc nisi in faciēdo, &
sic æstimādo, fraudē cōmiserit,vt ī alia gl.p̄cedēti, s̄m primam
lecturā, dū subaudit tm̄. Et aliā limitationē facit Bar.videlicet,
nisi manifestū esset,illā æstimationā fore iiustā, & de hoc erat
publica vox,& fama ī uicinia.tūc.n.tutor n̄ posset dicere illā æsti
2 mationē iustā,s̄m eū,ar.eius,qđ nō.gl.s̄.d̄ pi.tu.l.si tutor.†Quar-
to no.qđ si qs dānificat̄ ex eo,qđ notarius omisit scribere, datur
a actio ī factū ɔ notariū.a Et pōdera, qđ nedū si dolo fecit,sed ēt
si ex negligētia, vt hic ī lra.Iō si notarius omisit scribere id,qđ si
scriptū sit forte testm̄ valeret,& nūc propter omissionē inuali
dat, puta qa ī relicto facto filiæ omissit dicere iure institutionis
vr̄ teneri hæredi scripto,& p hoc facit.j̄.de testa.l.iubemus,ī fi.
Quæro cū gl.fin.an minori sit electio magistratū, prius an scri-
bam cōueniat.& dic, vt in gl.Laus sit Christo saluatori nostro.

A D D I T I O.

a Contra notarium.Vide no.& plene d.Alex.in l.cum nomine.ff.de fal. & adde, quod secūdū Bal. in l.qui accusare.de eden.probato dolo notarij,de interesse statur iuramento partis, secus si propter culpam notarij, quia tunc debet plene probari, secundum eun.Bal.in l.si.in pen.col.sup.de eden. & qua pęna puniatur tabellio,qui protocollum perdidit, si instrumentum inde scriptū reperiatur,vide Bal.in rub.sup.de fi.instr.in 4.col.in uer.quæro dixi superi⁹, & ibi in seq.q.& ad prædicta adde d.Soc.cons.94.inc.præstantissimi.ver.præterea.circa me.in 1.par.char.161. & ibi,quod notarius corrigere potest conficiendo publicum instrm̄,non tangendo protocollum.& quando affirmat se errasse,& correxisse,potius hoc esset præsumendum quod voluerit addere, & sic falsum committere,ut in d.consi.versi. præterea confirmatur. ubi etiā quod corrigere potest antequam copiam daret alicui partiū, idē adde quod error notarij potest per coniecturas probari,& potius præsumitur error, q̄ dolus,vt in d.consi.ver.circa s̄m,an autem corrigere possit instrm̄ ab eo cōfectum sine autoritate iudicis,antequam copiā sit data parti,vide per d.Soc. consi.277.inc.viso publico instro,ver.4.necessario in 2.par.char.195.itē, an possit cancellare protocollum, & addito instro, vide Bald.in d.rubr.sup. de fide instrum.& quod no. Bart.in l.pluribus.de his qui intest.delen.

L I B E R V I.

S V P E R C O D.

De seruis fugitiuis. Rubrica.

PRimo intitulat. & rubricat.Scđo eā
explicat,& declarat.
tertio,in nigro videlicet.in l.j. Verū quia tituli,
& rubricę debēt ɔtinuari, & applicari proximis
cōiunctis titulis,vt res patitur,vt ff.de sta.ho.l.2.
Ideo Pla. rubricam sic continuat, quia s̄.de ad-
ministrat. tut.l.lex quæ tutores.§. ante omnia. habita est men-
tio de seruis fugi.& eorum fuga, ideo annectit rub. istam de ser.
fugi.Sed cōtinuatio ista non placuit glossatori, & merito,quia d.
talia incidēter dicta nō fiunt cōtinuationes.vt d.l.2.Et est ratio,
qa talia īcidētia nō debēt cōsiderari,vt principalia,vt ff.ad l.rho.
de iac.l.nauis aduersa.Ideo ipse dicit remota omni alia cōtinua-
tione. Dic q superius principaliter tractauit de obligationibus
nascentibus ex ɔ̄ctu,vel quasi,nūc sequebat̄ videre de descendē
a tibus ex delicto,ut insti.de obli.§.sequens.Sed qa furtū est a deli
ctū,iure naturali,seu diuino phibitū,ut institu.de obl.ex male.
§.furtū.Ideo sequebat̄ de furto,& seruo corrupto,quasi genera
lioribus,& magis frequentatis aliis delictis,& rem familiarē,seu
damna vel interesse cōcernentibus,sicut ɔ̄ctus,& quasi,de qbus
supra dixit:uidelicet,qa seruus fugitiuus facit furtum sui.Et hoc
est quoddam furtum singulare,& irregulare,quia nō differt res
cōtracta a fure.& hoc facilius,& frequentius cōtingit, propter
quod hoc furtum etiam quędam singularia habet,vt infra eodē
l.2.Ideo de ea præmisit,postea generalius de fur. in sequen. ru-
brica tractaturus.Simile dixit glossa de mutuo.ff.si cert.petat.su
per rubrica.& non solum de seru. fugitiuis hic tractat, sed & de
similibus, de quibus hic in rebrica habetur. Et pro lucidatione
rubricæ dic,quod vltima pars debet coniungi cum prima.quia
primo tractat de serui.fugi.ad rem ptiuatam,scilicet,singulorū,
vel dominicam,scilicet Imperatori pertinentibus.Secundo de li
bertis ciuitatem.Tertio de mancipiis ciuitatum.Quarto de arti
ficibus ciuitatum ad diuersa opera deputatis. Tunc quæro de
quibus ciuitatibus hic loquatur.& dicit glossa tam romanæ,quā
aliarum:sed in eo quod romana dicit, uidetur glossa contraria-
ri.inf.eod.l.pen.Vbi in ciuitate romana idem dicit quod in fisco,
sed dic,vt dicam.

A D D I T I O.

a Furtum est.Adde Bal.hic.

S V M M A R I V M.

1 *Serrus fugitiuus quis sit,& quis astriptitius.& nu.2.*
3 *Præscriptio in quibus locum habeat,& in quibus vsucapio.*
4 *Seruus fugitiuus non pōst prescribi,nec vsucapi.& num.5.*
6 *Seruus fugitiuus,an dicatur fur,nu.7 .*
8 *Seruus erro,an dicatur fur,sicut & fugitiuus.*
9 *Seruus erro,an possit præscribi,uel vsucapi.& nu.seq*
15 *Seruus fugitiuus,an dicatur furtiuus.& nu.16.*
17 *Bannitus,an possit se vulnerare,& an dicatur in banno suiipsius.*
18 *Actio furti,an pro omni furto competat.& nu.19.*
20 *Seruis quando fugere liceat.*
21 *Possidere quando quis desinere dicatur,& nu.seq.*

L E X P R I M A.

1 **Seruum fugitiuum.** † Primo pro euidentia præ-
mitto cum domino meo,qđ
aliquando seruus uadit errando huc, & illuc, habens animum
reuertendi, & iste non est fugitiuus, sed erro vocatur:ut ff. de
2 ædi.edi.l.quid sit fug.& ea.l.in princ.†Secundo præmitto,quod
serui quandocunque sunt astriptitii soli,vel glebę,& isti censen
tur immobiles vt pars soli, ideo non possunt sine solo alienari,
vt infra,de agri.& censi.l.quemadmo.li.11.Aliquando non sunt
3 ascriptitii,& censentur mobiles.†Tertio,quod præscriptio pro
prie locum habet in rebus immobilibus,vel quæ loco immobi-
lium sic ficte censentur,vsucapio vero proprie in mobilibus, ut
infra in qui.cau.cessat lon.temp.præscrip.l.in seruorum. neutra
tamē sine possessione procedit,vt j̄.de prescript.30.ann.l.2.ff.de
vsuc.l.3.& extra de reg.iur.c.sine possessione,lib.6.Nunc descē-
dendo ad l.quæ diuitur in tres partes, quia primo positio ante-
cedentis.secundo illatio cōsequentis.tertio rō cōprobans. Imo
aliqui dicunt,quod primo ponit rationem,secundo principalis
quæsiti decisionē.tertio confirmat per aliam ratiouem.Sed hoc
non differt a priori,quia omnis propositio antecedentis est ra-
tio illius consequentis.secunda ibi,& ideo.tertia ibi,ne fuga.Ca
4 sus.† Seruus sui fuga,furtiuus,non vsucapitur,vel præscribitur a
a ne propter fugam domino præiudicetur.hoc dicit. Vel sic fuga
seruū afficit,ne vsucapi,vel prescribi possit.hoc dicit.Supple lite
rā ibi facere subaudi,& furtiuū esse.Nam hic sufficit furtum fie
ri,ut res non possit vsucapi,sed requiritur,vt res ipsa furtiua ef-
ficiatur.Ibi nec vsucapionē contra eum a quo fugit ipse,aut be
ne vsucapi, quandiu seruus ab alio non possidetur, vt ff.de rei
5 uendi.l.si a bonæfidei †Nota vltima dicta in summario. primo,
quod seruus fugitiuus facit furtum sui, & est furtum irregula-
re,quia non differt res subtracta a fure,contra diffinitionē fur-
ti,Scđo qđ seruus sui fuga,furtiuus,efficit̄ res furtiua, iō tēpore
nō acqrit,vt hic.& institu.de vsucap.§.furtiuę. Tertio, qđ fuga
seu malitia seruorū, nō dēt verti in p̄iudiciū dominorum.Va-
nia-

A D D I T I O.

a Vel præscribitur. Adde Bal.hic & l.1.§.abducta,& ibi Bal.infra.de fur.nisi fiat hēditati iacenti.Bal.ibi in fi.per l.si homo.de vsuc. Ang.in l.sed in condōne.§.1.de hære.instit.Ioan.de po.in l.ad diē.de verb.obliga.sed Bal.contra in l.qui se patris.infra.unde liberi.& in l.cum antiquioribus.3.questio.princ.de iure delibe.

nia apparatum & gl.j.quæritur de modo,inuitandi animum. &
dic,quod dupliciter pōt inuitare, vt in ea. Sed ɔ̄ primā s̄m quā
quæritur,an facit furtū sui,quia s̄m hanc q.hæc l.non ur̄ situata
sub congruo ti.quia competentius fuisset sub titulo,j̄.proxi. de
fur.& similiter s̄m secundam positionem hæc l.melius stetisset
sub ti.j̄.de præsc.long.temp.quod est ɔ̄.§.quib.s̄.de no.codi. cō-
po.Sed defende primam,quia ɔ̄ procedit in furto communi, &
regulari,de quo titulus ille:nos de singulari,& irregulari:in quo
nec actio,nec obligatio furti,& in quo furtum,est idem cum re
subtracta.& de quo titulus iste s̄m Ray.Secūdam defende, quia
hic non quærebat̄ principaliter de vsucapione, uel præscriptio-
ne,sed de pditione,an dn̄s p fugā posset eū pdere, de vsucapio-
ne vel p̄scriptione addebat̄ p modū dubitationis tollendæ. ne q̄
stio esset de indubitabili ɔ̄tra.l.quod Labeo,de car.edi. s̄m Ray.
6 †Opp.2.ab extra,quod seruus non facit furtum sui, qa ipse non
est dominus membrorum suorū.ff.ad l.Aquil.l.liber homo. Sol.
quod illud pcedit quātum ad seruū,sed quātū ad dominum, &
7 eius fauorem procedit.l.ista.†Op.3.ab extra.res subtracta,& fur
debent differre,ut patet in diffinitione furti. .j.ff.de fur. & insti.
de doli excep.l.male,§.furtiue.Sol,ibi in furto regulari,hoc ī ir-
regulari,secundū Ray.Et potest esse ratio,quia fugitiuus latitat,
& eius latitatio habetur pro contrectatione, ne fuga seruorum
dn̄is sit damnosa,uel aliter. nā habito respectu ad ius naturale
primeuum tantum,quo omnes sunt liberi,non potest seipsum
contrectare,sed habito respectu ad ius gentium tantum, quo
seruitus fuit inuēta,& dn̄ia distincta, vel habito respectu simul
ad utrunq;,potest seipsum ɔ̄ctare,qm̄ secundum primum fingi
tur persona,secundum aliud est res ipsa,quia de seruo, vt de re
iudicat̄.Opp.4.ɔ̄ proximam sol.Nam si seruus iste considerabit,
vt res,& homo.Ergo eadem res censebitur iure diuerso ɔ̄.l.eum
qui ædes.ff.de vsuca.Sol.s̄m Bal.qđ corporali ɔsideratione, vna
res non censetur iure diuerso,vt ibi, sed intellectuali considera
tione,vbi concurrunt plures intelligendæ formę, tunc vnum,
& idem æquipollet plurib.ut l.si consul,ff.de adop. vel aliter ea-
dem res non censetur iure diuerso.Sed hic non est una,& eadē,
quia hic est res,& homo est res,vno iure,& respectu, homo ve-
ro alio iure,& respectu,& sic lex intelligit, & intellectus homi-
8 nis sic percipit,& diuidit.†Opp.5.& intro gl.secundā,si fugitiu⁹
facit furtum sui,ut hic dr̄,sequitur,qđ q psuadet vel q consuluit
ei fugam,furti teneri debet,ope,& ɔsilio cuius furtum factum
sit,vt ff.de fur.l.is qui opem.& l.seruo,in 2.& 3.resp.& de verbo,
si gn.l.sæpe.in fi.sed ɔ̄ns est falsum,quia furti non tenetur, ut ea.
l.qui seruo.in prin.ergo,& antecedens, cum falsitas ɔsequentis
interuertat antecedens,vt ff.communi diuidun.l.arbor.§.vesti-
bulo:& de sponsa.l.oratio.Sol.ut in gl.videlicet, quod ibi in con
sulente,vel persuadente verbo,qa nemo ex consilio tenetur.Se-
cus si non tm̄ verbo,sed ēt facto,puta eum ɔsociando tpe deli-
cti,& ex proposito.ut j̄.de rap.uirg.l.j. & extra de cler. percus.c.
continentia.Et p̄sumit ex pposito facere, si secum stet armat⁹,
s̄m Inn.Nam ille, qui se armat p̄sumitur de bello, uel rixa cogi-
tare.ut no.s̄.de pac.l.licet,in uer.per gentes.Sed hic attende,qđ
multi doct.reprobant istam gl.dicentes,quod imo ex solo consi
a lio a quis tenetur furto secuto,ut d.l.qui seruo.in 2.resp.& d.l.sę
pe.sed hic est secutum furtum.ergo sol.nō bona. dixit ergo Ia.
de Rau.& Cy.quod furto irregulari secuto ex solo consilio,quis
non tenetur furti.ut d.l.qui seruo.in prin.Sed furto regulari se-
cuto ex consilio,tenetur furti.ut d.l.qui seruo.in 2.resōn.& qua
si per totam.l.& bene dicit.Sed dicebat dominus meus,q gloss.
ista idē uoluit,& expressim in contrario,est enim ibi secūda sol.
& ideo gl.referebat se ad casum huius.l.s.q nemo ex consilio te
netur sola fuga secuta,& sic furto irregulari commisso.& est ra
tio,quia furtum,quod facit sui,facit fauore domini ad impediē
dam usucapionem,uel p̄scriptionem.& ex eo non tenetur, na-
turaliter,nec ciuiliter,sicut nec seruiens in seipso,ut.ff.de pecu.
l.sed damnum.§.sed si ipse.ergo nec alterius obligatio potest ei
accedere,ut de consilio,vel ope.vt ff.de fur.l.si quis perferendū.
& de reg.iur.l.cum principalis. Et, quod non naturaliter, patet,
qa eo iure liber est,& facultatē eūdi habet,quo uelit.ut ff.de sta-
tu.homi.l.libertas.Nec illo iure erant furta,quo oīa erant com-
munia.nec iure gen.quo seruitus erat inuenta,ut ff.de iust.& iu-
re.l.manumissiones. & per ɔ̄ns eo iure nullus est inobligabilis.
Et quod non ciuiliter, patet, qa ēt eo iure nullus est dn̄s mem-
brorum suorum.ut l.liber homo.ff.ad l.Aquil.& sic licēt furtū
sui faciat,tn̄ de seipso, & de subiecto nullus est inobligabilis.De
aliis autem rebus naturaliter obligatur leg.præceptis naturalib.
ut no.ff.de iust.& iur.l.j.§.huius studii.& in l.ex hoc iure.in gl.pe
nul.Verum,quia aliqui ponunt hic qualiter ex ope persuasione
& consilio,quis obligetur,& quando, & proprie non est mate-
ria huius legis,ideo omitto,& remitto ad ea que plene scripsi in
fra.de rap.uirgi.l.j.Saluo,quia recito hic quandam distinctionē
domini mei,quæ solum concernit,an suadens, uel consulens,
teneat̄ furti,quia ipse attingit ɔ̄rium.s̄.factū,& eius lucidationē
ponit,distinguit ergo ipse sic.Aut loquimur de consilio, facto
non secuto,& indubitanter suasor non fecit furtū,nec furti te-
net̄.ut ff.de fur.l.si qs uxor.§.neq, uerbo. & pcedit ultima sō.in
contrarium.ff.de uer.sig.l.sæpe.in fi.aut loquimur facto secuto,
& tunc aut principalis fur tenetur efficaciter, naturaliter,& ciui
liter,& tunc suasor tenetur furti propter opem, & consilium,
licēt non faciet furtum, nec teneatur condictione,ut ff.de con
di.fur.l.proinde.& de fur.l.is qui opem.& d.l. sæpe. Aut ipse fur
tenetur inefficaciter,quia naturaliter tātum,& tunc adhuc sua-
sor tenetur furti,ut d.l.qui seruo.§.item placuit.Et est ratio, qđ
eius furti naturalis possunt accedere alia.arg.ff.de arb.l.si pupil-
lus.ff.de fur.l.j.Aut nō tenetur naturaliter,nec ciuiliter, quia fu
git,& seipsum solum.non,alias res contractauit.Et tūc, aut quę-
ris quantum ad usucapionem,& præscriptionem,& statim facit
furtum sui;ne fuga seruorum &c.ut hic.Aut quantum ad obli-
gationem,aut actionem furti,& tunc antequam ab alio appre-
hendatur,nec naturaliter,nec ciuiliter tenet̄,p rōnes quas s̄. di-
xi;igit̄ nec tunc suadens,ut de opere, & consilio potest ei acce-
dere.ut ff.eo.l.qui seruo,in prin.& l.si quis perferendum.eo.ti.&
arg.ff.de reg.iur.l.cum principalis.& sic procedit sol.huius gl. &
secunda not.in contrario,postquam autē ab alio fuit apprehen
sus,distingue.Aut ille apprehendit cum dolo,animo lucrādi, &
contractauit,& apprehendens tenetur furti,& condictione ex.
l.quicunq;.j̄.e.& suadens tenetur accessorie de consilio,& ope,
ut d.l.qui seruo.2.rñ,& sic procedit prima so.in contrario. Aut
suscepit eum scienter,& dolose,& non animo lucrandi,sed dun
taxat dn̄m damnificandi.Et tunc suscipiens.uel occultans, non
facit furtum,uec tenetur furti.ut ff.eo.l.j.in fi.& l.uerum. & l.q
iniuriæ,in prin.Sed condōne tantum ex l.quicunq;.j̄.eod. ergo
nec suadēs tenetur furti,sed serui corrupti,ut 2.gl.cōtraria.Aut
suscepit eum ignoranter,& sine dolo,se forte mentitum esse in
genuum,& tunc sucipiens nullo modo,suadens uero, de seruo
corrupto tenetur.ut l.j.§.persuadere.ff.de seru.corrup.Opp. mo
do.5.quod non oīs fugitiuus faciat furtum sui.ut ff. de ædil. edi.
l.bouem.§.si seruus.So.quod ibi de errone, qui fugitiuus nō est
propriè,sed differunt inter se,quia fugitiuus,sine reuertēdi mē
te.erro frequenter uagando consumit tempus nugatorie.ut in
eo.ti.l.quid si fugitiuus.§.erroneum.& hic in eadem glo.Oppo.
tunc.6. quod immo in effectu non differunt,ut ff.eod.l.j.§.pen.
Sol.ut sequitur in ea.gl.usque ad fin.scilicet, quod differunt es-
sentia,ut supra,non iuris dispositione,uel effectu,ut ibi,quia qđ
in uno dicitur,in alio subauditur.Subiungit tamen gl.licet qui-
dam contra,cui adde,cum quibus est Franc.Accur.Iacob. Butr.
& Mar.Sil.Docto.maxime autoritatis. Vnde examinemus ista,
9 quia hic consistit una magna difficultas,& fortis. † Quæro ergo
primo quoad furtū, an sicut seruus fugitiuus facit furtum sui,
ita & erro.& dicitur,quod sic, quia erro animum lucrandi, &
usum suiipsius,respectu alicuius temporis, respectu cuius seip-
sum contractat. Sed propter lucrum temporis, & usus fit fur-
tum.

A D D I T I O.

a Ex solo consilio. Adde quod consiliū regulariter non obligat.l.nullus ex consilio.de reg.iur.l.j.in fi.ff.man.l.cum pater.§.mandato.de leg.2.l.consilii.cū gl. de reg.iu.quod uerum,nisi ille qui facit ex consilio non fuisset aliàs facturus. l.furti.§.ope.ff.de fur.c. sicut.de omic.Barth.in l.l.non solum. §. si mandato. in vlt.col.ver.quæro utrum aliqua differentia sit.ff.de iniur. & plene per Baldum hic in l.1.in 4.opp.Card.in clem.j.18.q.de foro compet.pro consilio vero tenetur de furto,si præstitit opem,etiam si non erat aliàs facturus. Card. ubi supra in opp.item nisi pro furto pro quo quis tenetur de consilio, secundum Inno.in c.quærelam.in 2.col.in glo.sua.in uersi.subtractus, de elect. & Bal.in l.2.15.colum.in uersic.6.quæro infra eo.nisi non sequatur,secundum gl.in versi.amouerit.& Dyn.in l.sed,& si diuortii.ff.rer.amota. Item nisi fraudulenter datum sit.Flor.in l.seruitute.pen.colum.quemad.ser.amit.Bart.in l.2.ff.man.& hic in j.col.j.oppo.& Car.ubi sup.in opp. ad illam quest.18.Itē nisi in interdicto,vt de ui turbatiua,in subsidium tātum, aliter secundū Inn. sin.in c.quærelā.in 2.col.in gl.sua in uerbo subtractus.licēt ɔ̄rium fuerit decisum per do.de Rot. per d.c.sicut.de homi.s̄m Lud.pōt.in sing.uersi.consilium.& uer.in contractibus.sed Flor.sequitur Inn.in d.l.seruitute,de hoc articulo,uide etiam in Spe.de requi.consil.per discursum.Item adde Ang. pulchre consi.12.vbi ponit de eo qui fuit ad Titium,& dicit,ego volo Sempronium interficere.Titius respondit,quod vis facere, cito facias, aliter res tua non bene succedet,iste iuit,& interfecit,qualiter teneat̄ sempronius,ibi uide & an teneatur ɔsulens aliàs facturo,uide Bar.cons.155.per Bal. consi. 220.3. lib.& qualiter teneatur qui secum ludentē ad taxillos interfecit, vide Ange. consi.27.& an stante statuto in ciuitate Forisempronii,quod nullus corporaliter puniatur,nisi lege municipali caueatur,& alio statuto caueatur, qđ homicida capite puniatur,item q statim moriatur,an mandans homicidiū,debeat decapitari,stantib.prędictis statutis.Bal.cōsuluit qđ non,eius consi. 62. incip.casus talis,statuto cauetur,an statutum puniens dantem auxilium, cōsiliū & fauorē ad maleficiū,habeat locum in eo q dedit consilium,licēt maleficium nō sit secutū.vide Bal.consi.256. 4. li.& an statutū puniens dantē auxiliū,habeat locū in eo qui materiā veneni preparauit?per eundem Bal. consi. 103.4.lib.item ad materiā istā adde Soc.consi.288.incip.uisa bulla Pauli secundi,uer.sed iterum instari posset.in 2.par.char.60.quod auxilium præstās maleficio,punitur eadē poena qua delinquens,si dedit causam delicto, secus si non dedit,quia tunc dicitur esse in minori culpa, ideo mitius puniri dēt, & qua poena auxilium præstans delinquenti puniatur,uide per eum in d.consi.uer.quinimo dicit,nota.Bal.cum uersi.seq.& uersi.præterea illi qui. & ibi habes auxilium proximum delicto præstare qualiter intelligatur.in uersi.ad illud autem.ibi enim ait tex.cum ibi no.cum versi. seq.& ibi uide etiam per eum qualiter,& qua poena permittentes,auxilium,actiones,inuestigationes, & associetates cum armis puniantur,in uersi.confirmatur ista responso. cum uersi:seq.& omnia ista tene cordi,quia sunt auro præciosiora.

tum.ut l.qui iumenta. ff. de furt.& patet in diffinitione furti,in qua dr̄ lucri faciendi,uel cā ipsius rei,vel eius vsus,ut ff.de fur. l.j. §.fi.& insti.de obli.quæ ex delic.§.furtum,& § interdum, ver.aliquando,ergo dicendum est,quod sui furtum facit. Sed præfati doc,tenuerunt c̄trium pluribus rationibus, licet aliqui per vnā vel duas rationes,alii per alias.prima ratio est ista, quia erro nō habet animum lucrandi,sine quo non fit furtum, sed animum, ad dominum reuertendi . ergo &c. Hęc ratio modicum valet, quia est sublata per rationem in oppositum factam. Secundo, quia furtum est res odiosa ut instit.de actio.§.si itaque. versic. plane.ergo dispositio in vno,ad alium non est extendēda. argu. infra.si unus ex pluri.ap.l.2.ff.de lib.& posth.l.cum quidam. Sed hæc leuior est responsio,quia in nullius odiū dispositio hæc est inuenta,cum actio & obligatio non nascatur ex hoc furto. vt s̄. dixi.sed solum in fauorem dominorum, ne fuga seruorum &c. ut hic in fi. Tertia,quia hęc dispositio est contra ius commune: ideo appellatur furtū irregulare,ut s̄.dixi.ergo extra terminos: ut dixi,non extendenda,vt l.ius singulare,& l.quod uero cōtra. ff.de leg,Sed hic respon. quod cum bona & restrictiua ratione hoc ius est constitutum:igitur ad omnem casum in quo rō potest locum habere potest extensio fieri.ut no.glo.ff. de lib.& posthu.l.Gallus.§.& quid si tantum.& de reg.iur.l.quę propter necessitatem.& plene dixi in l.2.s̄.de noxa.quarto dicit Iac.But.p̄bo,quia si res furtiua redeat ad eum, qui pro domino tenebat, uel pro eo teneat,& possideat purgatur furtum, & uitium furti,ut ff.de usuc.l.sequit̄.§.Labeo.& §.item Labeo. igitur multo magis impeditur fieri,uel induci in errone,qui tenet se pro domino ex reuertendi animo.arg.ff.de his qui sunt sui,uel alie. iur. l.patre furioso.& de ser.l.pro patre.& ad l.Aquil. l. huic scripturæ,in fi.Quinto,quia & si res sua furto subtracta ueniat ad dominum purgatur uitium.ut ff.de usuc.l.sequitur.§.quod aūt.& §.si rem.igitur & hic:cum pp reuertendi animum , oīs possessio sit apud eum,pro quo se tenet,ut d.l.j.§.per seruum.ff.de acqu.poss. Sed caue,quia istis duabus rationib.respon.per not.in eo. §.per seruum . Nam licèt possessio sit pœnes dominum,non prohibetur hoc furtum regulare fieri,nec purgatur nisi de facto in potestatem domini reuertatur.Sexto,quia iste erro c̄ctat tantum usum suiipsius,& ipsius,usus,& temporis furtum facit. ut instit, de oblig.ex delict.§.j.& §.placuit.ff.de furt.l.j.§.fi.& l.qui iumenta.igitur sui furtum nō facit,quia res ipsa differt ab eius usu,possessione.& detentatione.ut j̄.si a non compe.iudi.l.2.& ff.de rei uendica.l.officium.& ff.quod met.cau.l.si mulier. §. 2. de usu & ha.l.usus pars.& ff.commoda.le.si ut certo.§.fi.Septimo,quia voluntas,& propositum,distingunt maleficium.ff.de furt.l. qui iniuriæ.in prin.f.uerum.Sed si iste erro uult subtrahere solū possessionem,& usum,non autem se, igitur sui furtum non facit, & ita dixit Francis.Accur.ex illo casu.ff.de arbi.l.dicere.§.i.sententiam patris sui excusabat dicens,quod in uno dicitur in alio subauditur,uerum esse respectu edicti,& senatuscons.& de ser.fug. posit.ff.eo.l.j.ad quam allegando se refert gl.& ēt respectu eius. l.quia de errone inquiri non pateretur, ut in l. ista respectu occultantis.de quo infra eo.l. quicunque.Sed caue, quia illę duæ rationes non sunt bonæ.Primo enim non in ea parte in qua dicitur,quod usum tantum contractat,quia hoc est falsum, qa usus, & possessio,est quid incorporale, & sic non potest contractari, quia contractio est rei alienæ,& sic est corporalis , quæ de loco ad locum possit amoueri.ut ff.de fur.l.j.§.fi.& ibi gl.& institu.de obliga.quæ ex delic.§.j.& ibi etiam glo.usus autem possessio,nō potest de loco ad locum amoueri.arg.ff.ad l.falc.l. qui occi. §. q̄dam.de acq.rer.do.l.seruus.§.incorporales.qđ in furto est necesse,ut ff.de acqui.poss.l.2.§.si rem,ego &c.Non ob.tex.per quem mouentur,insti.de oblig.ex male.§.j.quia illa uerba rei, uel usus eius possessionis,determinant adiectiuum fraudulose. non substantiuum contractatio,quia talia non possunt contractari . ut d.§.si rem.& d.l.seruus.§.incorporales.Quasi dicat ibi quod furtum est contractatio rei fraudolosa,id est animo fraudandi dominum in dominio usus eius eius,uel possessionis . ita patet in diffinitione originali,unde illa est sumpta.ff.de fur.l.j.§.fi. Est ergo c̄ctatio fraudolosa,id est detractiua dominii uel usus possessionis.Et iste intellectus probatur etiam in eo.tit. §. furtum aūt fit.& hoc est clarissimum,& sic harum duarum prima ratio , nō est bona.Sed de secunda uideamus,& fateor maiorem, sed minorem nego,quia falsum dico, quod agat solū subtrahere usū, imo agit se subtrahere,id est contractare,ut usum sui lucretur, lō uideamus,licet res c̄ctetur,& usus tātum lucretur, an rei fiat furtum,uel usus,tantum,& in hoc stat dubium huius quęstio.& Azo.& Accu.in d.l.qui iumenta . uidentur tenere qđ usus tantum,in eo quod dicunt,qđ usus & æstimatio dēt duplicari non ipsius rei,& idem no.institu.eo.§.j.in gl. super uerbo usus . licèt alii dixerint quod estimatio rei,ut in utroq; loco no.Quid dicemus?dn̄s meus tenet,quod rei fiet furtum pp usus lucrū, & hoc ista rōne,quia illius rei fit furtum quæ non contractatur , ut in diffinitione furti probatur,& usus non contractatur, ut dixi. licèt pp rei c̄ctionem lucretur.igitur ipsius rei furtum.& sic ultima ratio non ualet.Sed quomodo respondebimus ad istas glo. quæ uolunt,quod usus tātum fiat estimatio,quas, nec dominus meus allegauit,dubio,sed ut mihi necessario dicēdum, si teneamus opi.p̄dictam.uel qđ illæ gl.non bene dicant , & sic alia pars uerior,uel quod ista stant simul furtum rei fieri,& vsum tm̄.qđ quis lucratur æstimari.licèt in casu nostro , de estimatione non sit tractandū,quia nulla nascitur obligatio,uel actio in hoc furto irregulari,ut dixi in 4 c̄.& sic ab his defensata est gloss.& dn̄s meus.sed restat,ut ab alio defensetur,qđ est fortius,quod uide in
9 fra,in septimo c̄rio.Quero modo secundo.an idem in errone, a
a qđ in fugitiuo,quantū ad usucapionem,Et Ia.Bu.& Ia.de Ray. dixerunt,quod non,quia ex dictis per eos in præced.qō.inferebāt, quod ex quo erro non est furtiuus,sola possessio, vel usus , esset uitiosus.& per c̄ns rem nō afficeret.ut no.gl.in possessione clandestina.vt l.uitia.j̄.de acq.pos.Sed ista rō dependet a dictis in p̄c. quæstio.& nihil ualet , secundum ibi dicta per dominum meū. Dixit igitur Odofr.quod idem est,ut sit inusucapibilis; sed alia ratione.Primo,quia donec est erro,haber animum reuertendi ac possidenti non currit præscriptio,vt j̄.com.de vsuc.l.j.de præscrip.30.anno.l.male.Sed ratio non necessitat , quia non possidet pro domino quantum ad vsum perditum , vel perdendum, cuius respectu se contractat.Secundo , quia non habet bonum finem,sine quo se in libertatem præscribere,eum non credat se liberum , quod est necesse , nec habet aliquem titulum vel iustum initium,quod inducat præscriptionem pro se , ut infra.de præscr.lon.temp,quæ pro li.l.j.& 2.Tertio quia nec ab alio pōt vsucapi,quia cum erit apprehensus,aut mala fide , & hoc clarū, quia factus est furtiuus,aut est bona,& tunc &c. Vsucapio impeditur,nō quia furtiuus,sed ne fuga seruorum &c.vt hic in fine. licèt fugitiuus vtraq; ratione impeditur vsucap.vt hic. Quarto ad idem inducit Dyn.quia cum ab alio præscribi non possit sine titulo,vt s̄.dixi de rei vend.l.nullo,statim,cum patitur se vendi, vel donari & venditum vel donatum possideri, īcipit de errone fugitiuus fieri,mutato animo reuertendi,& sic vt furtiuus non poterit vsucapi.Ista ratio Cy.non est generalis , quia non habet locum in eo,qui ignorans est venditus,& traditus per constitutum, vel per se uisum tātum,ut ff.de acq.poss.l.quod meo . & l.j. in fi.secundum Ray.Prima ratio.Odofr.non ualet,ut dixi.Secūda,& tertia tolleratur,secundum dominum meum , preterquā in eo quod dicit,quod non prohibetur ex eo,quia furtiuus , sed alia ratione,non semper dicit eum furtiuum esse, vt dixi in præcedenti quęstio.& vsum,uel possessionem contra Iac. But. dicit furtiuam esse non posse,quia non contractantur incorporalia, quod probat ex eo , quia aut considerantur prout sunt in esse perfecto,& sunt iura incorporalia.ff.de vsu,& ha.l.vsu pars.& de acqui.posse.l.peregre,in princ.Et sic non possunt moueri . & p̄consequens,nec contractari;aut considerātur prout sunt in fieri,& illa sunt facta ante finem infecta,post finem cōsumpta. nullū igitur erronum furtum est,ex quo contractari non potest,ac possessio potest esse clandestina,vt ff.de acqui.pos.l. clam possi-
10 dero.Et hęc de ista difficili.q.sufficiant.†Transeo ad tertiam glo. & op.7.quod illatio,quam facit iste tex.non sit bona, quia fallibilis, & non generalis,& nō necessaria.ut patet ff.de vsuc.l.sequit. §.si rem.& sic non bona.ut supra,unde cog.l.non ob hoc . & de probat.l.neque natales.solu.ut in gl.supplendo tex.ut in ea.quasi dicat in d.§.si rem,& licet fiat furtum ratione possessionis,tamē res non est furtiua.hic uero fit furtū,& res est furtiua, ideo usucapi non pōt.ut insti.de usu.§.furtiuæ . Quare autem ibi non sit furtiua,licet fuerit furtum,potest esse , quia furtum est c̄tatio rei alienæ,sed ibi est propria debitoris.igitur non furtiua,hic vero est aliena,igitur furtiua.Item,qa debitor ibi c̄ctans, est dominus,uel quasi & sic uolens dn̄s debet esse inuitus,ut patet in diffinitione furti.igitur merito ibi non est furtiua.Item quia dolus suus nemini debet patrocinari.ut ff.de don.l.j.in princi. de neg. gest.l. siue hæreditaria.quod ibi faceret debitor,si res sua efficeretur furtiua,& sic in vsucapibilis,nec possessio potest dici contracta nec furtiua,ut in precedenti dixi . & hę rationes sunt do-
11 mini mei.†Sed contra eius dicta sic arguo,secundum te possessio non potest esse furtiua , nec eius furtum fieri , quia nec potest c̄ctari,ut dixi in præcedenti:sed cum in d.§.si rē, agatur furti,ergo alicuius rei furtum factum fuit,sed non possessionis,uel usus,ut dixi.nec ipsius rei,ut pb.ant proximæ rationes , quia res est propria,& dominus uolens,& sic non fit furtum , cum non cōueniat diffinitio furti,ergo nec debet posse agi furti. Sed hoc est falsum,cum possit agi furti,& ut ibi dicitur , sequitur quod non rei:ergo ipsius possessionis fit furtum, qua creditor ibi per ipsum debitorem priuatus fuit.& sic opi.domini mei nō ur̄ bona.Sed defendo subtiliter, quod nec ibi possessionis fit furtum quod probo,quia tūc possessionis solius fieret æstimatio,& alia

duplaretur

ADDITIO.

a In errone.Tu uide de hoc Bar.in l.quid sit fugitiuus.§.j.& §. apud Labeonem. ff.de æ dil.edic.uide Sal.in l.admonendi.ff.de iureiur.duas gl.ualde peregri. unam in l.si pecuniam.ff.de condi.ob caus.& aliam in l.j.& l.l.corne.ff.ad fil le.& tex.sing.in l.3.infra de exact.trib.li.10.quem dicunt ad hoc sing.Cul.de Cu.& Bal.in l.succurritur.ff.ex qui.cau.ma.& uide tex.in l.qui res.ff.de cust.re.& in l.consiliarios,supra.de asse.

duplaret̄,quod falsum est,quia summa debiti duplat̄,vt l. creditori.j̄.eo.ti.& ff.de pig.ac.l.si pignori,uer.sed qđ si ipse. & nihil in debito imputatur , vt ibi.ergo bene sequit̄ qꝫ possessionis nō sit furtū,licèt ratione possessionis,qua priuauit,& ob cuius priuationē voluit creditorem debito suo priuare, & ab eo p̄ indirectū excludere,cū rem sibi pignori datā,nō voluisset restituere,dicatur furtum facere,& rei suæ. ut di.text.in institu.de obli.ex deli.§.aliquando.& hoc est furtum irregulare, quia ei nō cōuenit diffinitio furti.& sic est declarata prima glo,vel respondendo ad c̄rium de §.si rem.Dicit glossa.tu dicere potes,quod hic, & ibi res nō est furtiua,sed speciale est in hoc furto irregulari, & licet res.i.seruus non sit furtiuus, tamen non possit usucapi. sed precedens uerior, quia ex quo facit furtū sui, sequitur,qꝫ est furtiuus.In cōtrario non facit furtū rei suæ:ideo nō est furtiua.
12 †Nunc ad quartam gloss.accedo,& op.octauo,& sic duæ nega-
a tiones faciūt vnam affirmationē a,ut ff.de verbor.signifi,l.duobus verbis negatiuis . ergo hic habebit locū vsucapio, & p̄scriptio contra mentem literę,& seruus nō erit vitiosus neque furtiuus contra textū.Solu.quod hic abūdat vna negatio , vt in gl. secus si nō abundaret,vt in c̄rio.Sed tunc est dubium qualiter cognosceretur,an abundet,uel non,& tunc dico quod cōsiderāda est causa,& intentio negantis.Nam si causa negandi subest, tunc in quocūque numero omnes abūdant,præterquā prima, quia certe ex abūdantia cordis loquentis tendunt ad fortificādum negationem primam,non ad ipsum priuandum, uel tollēdum.vt in auth.de hære.& fal.§.inordinatam,ff.de dam.infect.l. fluminum.§.i.sic,& hic ex antecedenti supposito apparet intētio negare debentis vsucapionem , & præscriptionem.Ideo si imperitus respōdens libello,vel positioni dicat nullo modo nō est verū.ex mente negat,& negatum corroborat,non autē confirmat,quia intentio eius est agētem perimere,& nō fundare . ut ff.de reb.dub.l.si is qui ducēta.§.vtrū,& ita notat.Cyn. infra vnde liberi.l.qui se patris.Si causa autem negātis nō subest, vel ignorari ex toto potest,tunc aut negationes referunt ad diuersa,& tunc nulla abundat,sed diuersa negant vt ff.de iuri.di.om. iudi.l.fi.& de uerbo.obligat.l.i.§.si qs simpliciter, in fi, & in auten.de his qui ingre.ad appe.§.si uero neuter.Et ita etiā pōt hic intelligi. Aut referūtur ad idē,et tunc in pari numero affirmāt, quia negatio vna negat,& priuat aliam nō rei substantiā,Vnde ex mente resultat p̄missa,& firma substātia.vt ff.de iust ici.& iure.l.fi.& ff.de adopt.l. nonnūquam.et de procura.l.fina.In dispari autem numero negant, quia remanet in vna sola , idest dua-
13 bus aliis quassatis.† Ad quintam gl. b venio & oppo.nono quod
b hæc illatio,in præscriptione prolata,fuerit de indubitabili cum notorium sit,et fuerit,præscriptionē in rebus immobilibus tantū locū habere:vt infra,in quib.cau.ces.long.tempo. præscript, l.in seruorum.Sol.s̄m quosdam,quod hic de ascriptitio loquit̄, qui est portio fundi,et inter immobilia cōputatur, ut supra de sacrosan.eccle.l.iubemus.et ff.de leg,1.l.si quis inquilinos.quod non est in boue,& asino.nam, licèt sint instrumenta fundi, tamen mobilia sunt,ut infra,de uer.signifi.l.1. & 2.Et ideo seruus glebę astrictus,vt immobilis longo tempore prescribitur , ut l. longo.ff.de diuer.& long.tempo.præscript.nisi sit fugitiuus,ut hic.Sed hāc lecturā statim impugnat gloss.quia ascriptitius immobilis censetur.ut.l.supra allega.et sic sui furtū facere nō pōt, contra hunc text. in princi.sed defende, ut sequitur in gl.ad instar crete.ut ff.de fur.l.si crete,& hoc usq; ad uer.item si quærit̄. sed hæc defensio nulla ur̄, quia si separatus a solo ad instar crete,censetur mobilis, igitur non hēt locum præscriptio,& sic sumus in errore,& c̄rio primo.d.l.in seruorum . Sed defende,qđ homo naturaliter est mobilis,ideo illo respectu dubitatur de vsucapione,& accidentaliter est immobilis, & illo respectu dubitatur de præscriptione. sic econtra dici potest in creta s̄m Iac. Butr.Iterato c̄ lect.prædictam arguit glo.qꝫ de ascriptitio nō loquitur hic,quia sine dolo nō potest alienari.ut j̄.de agri.& censi.l.quemadmodum,lib. 11. ergo nec prescribi, ut l.alienationis verbo.ff.de uerb.sig.Sed defende,ut sequitur in gl.videlicet, qđ prohibetur dominus alienare sine gleba,& eo alienante,prohibita est præscriptio.sed extraneus eū ascriptitium ignorans,nō p̄hibet̄ eū vendere,& per consequēs nec eo casu prohibet̄ emptor præscribere,propter titulum,& bonā fidē vtriusq;.hæc est notabilis solutio,per quam ad dn̄m tm̄ restringitur.d.l.quemadmodum.Aliam sol.videtur dare gl.in d.l.longe.ff. de diuer. & tēpo.præscrip.quam ibi declarans Bart.dicit quod per c̄ctum seu pactum alienari non potest. sed præscriptio unica,pacto potest plus,nec ibi ultra dicit.hic uero cum gl.transit . Huius solu.potest esse ratio,qa præscriptio coadiuuat pactum.quod dicit hic Bal.esse regulare,qn̄ res non est propter rem ipsam, nec simpliciter prohibita alienari.Sed permissa,sub certa tm̄ forma,ut est in casu nostro : quia cū solo permittitur,& p̄ hoc inducit. ff.de adop.l.post mortem.& ff. de publi, l. cum qui.in prin.sed ibi de decreto loquitur,quo deficiente locū præscriptio hēt.Sed post hæc gloss.impugnat lect.istā,quia si in ascriptitio hic loquit̄ frustra,& fatuè de vsucapione quærit̄,quę solū in mobilibus locū habet,& spacio triennij Ideo soluendo contrariū de l. in seruorum.dicit quod hic loquitur.primo de vsucapione.secūdo de p̄scriptione libertatis,q̄ non p̄scribit̄:quia fugitiuus est in dolo , & malam fidem habet.& licèt hæc solu.sit in se vera.tm̄ non est de mente,quia hic non consideratur uitium animi , ut est mala fides,sed uitiū rei,ut furtiuitas,& ideo.iii.solu.gl.est qđ imperator de utroque interrogabatur.lō de utroq; r̄ndet, ut r̄nsio cōueniat interrogationi,ut ff.de inter.ac.l.de ętate.§.qđ autem.& de uerb.obli.§.si quis simpliciter.& sic non ob.c̄rium:quia etiā de casu l.quærenti, est respondendum . licèt de eo indubitabili non sit statuendum,ut d.l.quod labeo.Vel si non interrogabatur,nisi de uno,altius exordiendo voluit r̄ndere de omnibus , p̄ pleniori instructione qrentis talia ignorantis.s̄.de transl.l.ut r̄nsum. uel generaliter interrogatus de effectu primi dicti huius l.Respō.in omni qui quocunque modo posset imaginari , sic j̄. si aduer.credi.l.& hæc omnia sentit ista gl.usque ad uer.itē quęro.& ita declarabat do.meus istam gl. Et attende, quia interrogatio successiua de utroque,non est inepta, nec responsio, qn̄ de primo est facta negatio.Vnde hic quæritur,an hēat locum vsucapio,& si non habeat locum præscriptio. & negatiuę r̄n. de primo. unde necessaria,& non superflua est responsio de secundo.§l.iusta. §. non mutat . ff. de usuca.secus si affirmatiue r̄ndet; alias respondisset de primo:quia superuacuo responderet de secundo, quia factus dn̄s pleno iure , & directo,non pōt amplius fieri,ut ff.ad trebel.l. si hæres.& ff.de usucap.l.sequitur. §. lana ,
4 †Oppo.x.& principaliter, & extra gl. quod seruus fugitiuus nō sit furtiuus,cum ipse usucapiatur,ut ff.de acqui.pos.l.i.§. per seruum qui in fuga.& ff.de rei uendi.l.si a bonæfidei. Sol.s̄m doct. ibi in præscriptione eius a quo fugit esse potest. Primo,quia qđ non usucapiatur est inductum in fauorem , & ne fuga seruorū &c.vt hic. Ideo in eius læsionem non debet retorqueri, ne ipsi possunt usucapere,quando non essent domini, sed quasi,qa cogitatione dn̄i possidebant.Secundo,quia illa quam facit is a quo fugit,iam erat per eum uitiata,& sic ante uitium furtiuitatis.Et ideo s̄m vitium faciliter processura. Illa uero quam alius facit , post uitium est inchoanda,ideo faciliter impedienda, argu.pro
5 utroque.j̄.de usucap.transl.l.i.§.hoc tantum modo.†Opp.11.cū glo. quod fugitiuus non sit furtiuus , cum possideatur a domino,donec ab alio apprehendatur. uel diu in libertate moretur. vt ff.de acqui.pos.l.i.§.per seruum.& l.iii.§.si seruus,cū c̄cor.hic alleg.Et sol.quod animo possidetur, & sic ciuiliter, non corpore,& sic non naturaliter.unde priuatur vsu. & detētatione, cuius solius rōne furtū rei c̄ctæ c̄mittitur,ut ff.de fur.l.i.§.fi. Et ex hoc not.quod ad hoc,ut res efficiatur furtiua,non est necesse , quod omnis perdatur possessio, sed sufficit perdi naturalē , seu detentationem.& non est hoc speciale,in hoc furto irregulari, in quo fur,& res subtracta sunt essentialiter unum,& idē,quia idem est in regulari,in quo differunt . Nam res subtracta ab eo, quē in p̄tātem habemus,furtiua efficitur,licèt furti agi nō possit,ut insti.de obl.ex deli.§.si autem.& ff.de fur.l.serui, & filij.& tm̄ possessionem non perdimus,ut ff.de acqu.poss.l.rem quę nobis,ut autem furti agi possit, oportet , quod omnis actio perdita sit,quod est quando extraneus surripuit,ut ff.de fur.l.i.& §. fi.
6 & l.interdum.§.cū autem. † Opp.12.cum gl.Nam quamdiu seruus iste ab alio non apprehenditur,remanet,& est apud seipsū, ergo non fit furtiuus,nec est furtum.ut ff.de furt.l.interdum,§. cum autē.sol.quod ibi in peculiaribus:hic in dominicis , ī quib. fit furtū,&c.Si penes seruū c̄sistunt,nec ipse,licèt peculiū hēat, dicitur esse in peculio,sed res dominici remanet.ut ff.de pecu.l. expolii.§.stichus . Et est rō diuersitatis, s̄m gl. qa in peculiarib. vr̄ ei data licentia c̄ctandi,& damnificandi dn̄m, ut ff.de pec.l.si
7 quis seruus.§.ēt.Qđ nota in dn̄icis,ut in hac,l.in fi.†Et est hoc in ar.qꝫ bannitus seipsum uulnerare nō possit,licèt statuto dicatur qꝫ bannitus possit impune offendi, qa ipse nō est in bāno suipsius,nec ē dn̄s mēbrorū suorū.ut l.liber hō.in p̄rī.ff.ad l.aql. Aliā

rationem

ADDITIO.

a Vnam affirmationem.Adde quod negatiuæ duæ simul positæ affirmant . habes hic,& per Bar.in l.fœminæ,ff.de sena,cle.1.& ibi car.de of.dele,vide Abbat,in c.& si Christus,de iureiu,& l.duobus,de uer.sig.quod verum,nisi proferātur a rustico,vt quia dicit nego me nō debere.10.titio,secundū Bar.in l. qui se patris.4.col, infra,vnde liberi. vel si dicit nullo modo facere non possum,secundū Bal.in d.l.1.8.col.& in d.l.qui se patris,ubi plene,qn̄ tm̄ negāt, quia vna abundat,ut si dicitur,nemine nihil faciente,per gl.& Bar.in l.manifestæ de iureiu.& in l.fluminum.& ibi Bar.de dam.infect.& in d.l.1. & in l. qui pignoris.de acq.pos.in aut.de his qui ingr.ad app.§.si neutra.l.1. §. si qs ita.de uerb.obl.in auth.de hær.& fal.§.inordinatū.col.1.rō est,quia inspiciatur mens, & non uerba gl.in cle.1.de sepul.vi.l.fi.§.fi.ff.man.l.fin. infra, quæ res pigno.obli.pos.l.sed & Celsus.§.si fundus.ff.de contrah,emp.l.fi.de cōd. ob turp.cām,cum fi.& Bar.l.1.§.si autem.ff.de hære,insti.item adde Bart.in l.1.§.& generaliter.de le.præsta.& Io.And. in spe.de succes.ab intesta.Item adde quod duæ negationes affirmant, est uerum cum referūtur coniunctim ad idem.secus si disiunctim.c.ut animarum.de consti.in 6.& ibi per Io.An.i nouel.& probatur.ff.de iureiu.l.si duo.§.Marcellus. & in d.c. & si Christus. & aliqualiter etiam per Ludo.in l.1.§.si quis ita.de verb,oblig.

b Ad quintam gl. Venio. Tu uide de contentis in hoc uersic. vltra no. hic per Bal.nu.22.uer.sequitur nunc utilis quæstio.eundem Bal.in l.pen. de except. rei iudi.Bar.in l.pen.& ibi Alex.post eum de condi.insti.& in l.si de eo.§.fin. ff.de acquir.poss.

rationẽ extra gloss.assignat Iac.de Ra.s.quia quãdiu seruus pos-
sidet rem peculiarem,nõ mutatur status,& cõditio rei, cũ ipse
eius sit administrator,sed ĩ re dominica mutatur,qa eius nõ est
18 administrator. † Ex prędictis possumus colligere,quod quãdo-
que fit furtum,& est res furtiua,& tamen nõ cõpetit actio fur
ti,ut in hoc furto irregulari,ut hic,& quãdo hi qui sunt in pote
state nostra nobis rem nostram surripiunt,ut inst.de ob.ex de-
lic.§. hi qui.& ff.de fur.l.serui , & filii. & dixi in præceden.ʒ̃rio.
Quandoque fit furtum,& competit actio furti,& tamen res nõ
est furtiua, ut ff.de usucap.l.sequitur.§.si rem. & dixi , supra, in
19 7.contrario, † Quandoque fit furtum,& res est furtiua,& com
a petit actio furti,a ut cum mihi extraneus rem meã surripuit,ut,
ff.de furt.l.j.§.si.& l.interdum.§.cum autem,& quasi per totũ ti
tulum,& istos tres casus not.gl.in d.§.si rẽ. Quandoque non fit
furtũ,vt ĩ casu singulari.ĩ.tit.i.l.si quis seruo. Qñq;,& quinto fit
furtum,& nõ est res furtiua nec agitur furti, ut in hoc exẽplo.
Pone,quod filiusfa.surripit rem propriam patri,quę est aduẽti-
tii peculii,& sic in qua hẽt vsumfructũ,furtum ei committit,vt
ff.de fur.l.creditori.§.i.& l.cum enim.§.si bona fide,argu.d. §.si
rem.& tamen res,quia propria,nõ efficiet furtiua. ut.d. §. si rẽ.
Nec dabit actio furti , potestate patria impediente.ut d.l.serui,
& filii.& d.§.hi qui.& ita notat hic Cyn. Opp.13.quod frustra ll.
dixerunt, quod seruus facit furtum domino , ex quo cũ eo agi
nõ potest furti,vt d.l.serui,& filii.§.hi qui.Solu.ut in ea. glo. qđ
vtile est propter aliud,scilicet ꝑpter vsucapionem,vt hic,& d.§.
hi qui.quod intellige quando ex furto res est effecta furtiua,&
non aliàs,vt d.§.si rem.& supra latius dixi &c.Oppo.14.contra
rationem hic positam in fin.ne fugi, &c.qđ nõ possit esse sine
damno domini saltem in operis,quas medio tẽpore perdit, ut
ff.de operis ser.l.fructus hominis.& in æstimatione ipsius, quia
uilior est factus,propter fugã,vt ff.de cõdi.ob cau. l. si pecuniã,
§.plane.Sol.qđ hic loquitur de effectu fugæ,respectu vsucapio
nis.& pręscriptionis de qua hic quęsitũ erat,quasi tex.dicat vsu
capio non cõceditur, quia si cõcederetur fuga etiam esset do-
minis damnosa,quod ꝓhibere & obuiare potuit lex ista,sed nõ
põt obuiare quin de facto fugiat;nec his quæ necessario sequũ
20 tur ex fuga,& hoc vult gl. penult.†Op.16.qđ ex aliqua causa li-
ceat seruis fugere,& dominũ damnificare,ut supra,de episc.au
di.l.si lenones.& ff.de his q sunt sui,uel alieni iuris.l.1.& 2.Sol.
qđ hoc vniuersale,ex quacũque causa põt legi ex parte predica
ti,& coniungetur cũ adiectiuo dãnosa,& ab eo determinatio-
nẽ recipiet,& tũc restringet ad causas usucapionis, uel præscri
ptionis de quibus dixerat,& ad eius similes;potest etiam legi ex
parte subiecti,& coniungetur cũ illo uerbo fuga,& tũc intelli
ge ex quacũque causa iniusta,uel leui,uel parua,nõ iusta,& a iu
re approbata vt in leg.in contrar.allega.& sum expeditus de ʒ̃-
b trariis.Venio ad quæstionẽ gl.b quam omisi,& quæro nunquid
seruus fugitiuus,ex quo longo tpe nõ ꝓscribit,ut hic,an spacio
maiori,scilicet.30.ann.Et dr̃,qđ sic,quia illa præscriptio tuetur
omnẽ malæ fidei possessorẽ,vt l.oẽs.ĩ.de præscrip.30.ann.In ʒ̃-
riũ facit, qa seruus fugitiuus seipsum nõ possidet,sed dominus
fuga nõ obstante eũ possidet, ciuiliter,vt l.1.§.per seruum.& l.i.
§.si seruus.ff.de acqui.posses.sed non possidens nõ ꝓscribit, nec
ẽt possidẽti currit præscriptio,ut l.male agitur.ĩ.de prescriptio.
30.anno.& ff.de vsucap.l.3.Et extra de regu.iur.c.sine pos.lib.6.
Solu.igitur gl.quod quandiu dominus possidet non præscribit,
Sed cũ dominus desinet possidere,incipiet præscriptio 30.ann.
21 & nõ ante. quod no.†Sed ad declarationem huius determina-
tionis videamus,qñ dicat ergo dñs desinere possiderẽ,& loquor
generaliter,& res est clara,cum desino habere animũ possidẽ-
di,& hoc constat.vt ff.de acquir.poss.l.3.§.immittenda,& l.si qs.
§.differentia. Vel quãdo suspicatus sũ me posse repelli , & hoc
constat,vt in eod.ti.l.si id quod.§.fi.& iste modus hẽt locũ solũ
in mobilib.vt ibi inquit glossa fina.Sed qñ de hoc non constat
tex.& gl.videntur uariare , nam textus videtur velle, qđ spacio
bienni,ut infra,de omni agro deser. l.qui agros, lib.11.qđ alibi
per obliuionẽ rei,id est,quia dominus est oblitus, & circa hanc
obliuionem uariant glossæ.nam quandoque requirunt spaciũ
decennii ad hanc obliuionem præsumendam,& ita not.glo.in
l. 3. §. si seruus, ff. de acqui.posses.& l.si id quod,infra,eod.titu,
quandoque plus,uel minus, ſm,qđ iudex arbitratur,& ita not.
ff.de vsucap.l.furtum.§.fundi.alibi tex.non.obliuionem no.sed
solã negligentiam eius notat,vt l.si de eo.ff.de acqui.posses.alibi
cum scio rẽ meã occupatam,& nõ statim,vel non ĩ.modicũ tẽ-
pus arbitrãdũ a iudice accedo recuperaturus, vnde præsumor
suspicatus me posse repelli,ut infra.eo.tit.l. quod meo.§. finali.
l.si id quod . in fi.l.quamuis.la. 2. & pro hoc.l.3.§. cum igitur.ff.
de ui,& ui arma.Et pro istorum omnium concordia,dic sic,aut
quæritur in rebus mobilibus,aut immobilibus.Primo casu, aut
possessio est per alium apprehensa,& statim etiam ignorans ꝑ-
dit ciuilem,siue sit seruus,siue res alia,cuius possessio sit apprę-
hensa,ut ff.de acquiren.posses.l.i.§.per seruus.l.rem quæ nobis.
in princi.& l.si rem mobilẽ, & ibi ponitur ratio . Aut possessio
non est per alium apprehensa,& tunc facio differentiam inter
seruum & alia animalia irrationabilia, ut equũ,bouem,vel asi-
num,& res. In seruo enim dico,quod antequam per dominũ
possessio ciuilis perdat est necesse,quod diu pro libero se gesse-
rit,& sic in libertatem se pręscribere velit , alias possessionẽ nõ
perdo.vt d.l.3.§.si seruus.& eod.tit.l.Pomponius,circa prin. & l.
rem quę nobis,in fine.& l.per eum,in fi. Et modo habes quãdo
in seruo currat præscriptio,qa,aut possidetur ab alio, & statim
currit,aut non possidetur ab alio,& tũc,aut ipse vult se prescri-
bere in libertate,& antequã dominus dicatur desijsse possidere
oportet,quod diu sit moratus in libertate,aut ipse non præscri
bit se in libertate.& tunc,quia pro seruo se gerit, dominus pos
sessionem nõ perdit,qa se domino possidet.in aliis animalibus,
ut equo boue & asino , dico quod statim cũ custodiam nostrã
exiuit,& perquisitũ non inueniatur,possessionẽ perdimus , ut
ff.de acquir.possesl.3.§.Nerua.l.Pomponius,in princi.nec pro-
pterea furtum cõmittunt,nec furtiua sunt, qa dolus & animus
in eis deficiunt,nec etiã se in libertatem naturalẽ præscribunt,
quia animus & possessio deficiunt, sed cũ tunc comprehendan
tur,cõprehensor pręscribere incipit . Nam per apprehẽsionẽ ,
dominus nõ efficitur,nisi dominus pro derelicto habuisset, In
aliis vero mobilibus,sic distinguo.Aut dominus,uel quasi tãto
tempore naturalẽ possionem adipisci neglexit,quod quasi res
perijt,& tunc per illam negligentiam,etiam sine obliuione ci-
uilem perdit,vt d.l.si de eo.& ibi vide per Bar,aut tantam negli-
gentiam nõ adhibuit, seu ex negligẽtia abhibita res non perit,
vel quasi,& tunc possessio nõ perditur,seu amissa non præsumi
tur,& nõ ex obliuione simplici,aliàs sequeretur quod dormiẽ-
tes illam perderent,quod est absurdũ, & ita intelligo quod no-
tat Dy.in cap.sine possessione,de reg.iu.lib.6.Secũdo casu prin-
cipali,si quãdo res est immobilis dico,aut est ꝑdium tributariũ,
& tunc per negligentiam biennalem perdo possessionem,qui-
nimo,& dñium,ut l.qui agros.ĩ.de omni agro deser.lib.11. Aut
non est tributarium , & tunc si possessio a nemine est compre-
hensa,in dubio requiritur obliuio causata per cursum tempo-
ris,ut in gl.l.si id quod.Si aũt possessio per alium est apprehen-
sa,& tunc si dominus,uel quasi ignorat,dico idem quod in prę
cedenti.si uero ipse scit,tunc ex negligentia tanti tẽporis cuius
lapsu videatur suspicari se posse repelli,ut l.quod meo.§. fi. & l.
quamuis.ff.de acquir.posses.& l.3.§.cum igitur. ff. de vi & ui ar-
ma. hoc tps iudex arbitrabitur ex circunstantiis probatis,& ex
qualitatib.actuũ,& ita intelligatur glo.in dicta l.furtũ , §. fundi.
& ad hoc bene facit,ff.de arquirend.rerum domi.l.qua ratione.
22 in fi,cum gl.ff.de furt.l.falsus.§.si iactum. † Et ex predictis elicio
vnam conclusionem,quod in dubio circa amissionem possessio
nis,iudex præsens considerare debet qualitatem actuum,& ſm
illos arbitrari,ut dictis.ll.& l.si de eo.§.i.cum ibi not.& l.is q ani-
mo,cũ ibi no.ff.de acquiren.posses.& l.si ancillam.ff.pro suo.vt
l. pro hærede.ff.de acquiren.hæredita.& ubi de actib.ei non cõ
stet,vel ex eis animũ suũ ad aliquam partem applicare non pos-
sit,tunc lapsus decennii ad obliuionem præsumendã sufficiat,
23 quando nullus possedit,aliàs,minus tẽpus †Quæro.2. sed extra
gl.dixi proxime,qđ ignorans possessionẽ rei,seu immobilis ap
prehensam,nõ perdit ciuilem suã,nisi vel decem annis transa-
ctis,vel aliquo tpe iudicis arbitrio &c.Sed an demũ post hoc tẽ
pus incipiat prescriptio possessoris:an vero statim cũ ipse cepit
possidere.& dixit hic Odo.& Cynus,secutus Dyn.in cap.3. in fi-
ne.extra de reg.iur.libro sexto, quod necessario hoc tẽpus dẽt
transiuisse, & ante eius lapsum possessor non incipit pręscribe
re,quia ciuiliter possidenti,non currit prescriptio,vt l. male. ĩ.
de prescriptio.30.anno.& ex glossa,naturaliter non ꝓscribitur;
cum ciuiliter possidens præscribat,vt le.j. §.seruum.ff.de acqui.
posses.& sic duo non possunt ex præscriptione insolidum fieri
domini;vt ff.com.l.si vt certi: §.si duobus. vehiculum Sed Iaco.
de Raue.& Pet.tenent ʒ̃rium,cum quibus est Ra.de Forli.quia
præscriptio long.tempo.est decem anno.inter præsentes, & xx.
inter absentes, & isti computantur a tempore , quo præscri-
bens incepit possidere, vt infra . de prescr. long. tempo. l. 2.
& l. fin. & de præscript. xxx. vel. 40. anno. l.si quis emptionis.
ergo &ce. Ad contrarium respondeo , quod licet uere domi-
nus ciuiliter aliquo tempore possedit,postquam postea tanto
tempore tacuit , fingitur retro animum possidendi non ha-
buisse.

ADDITIONES.

a Actio furti.Adde Soc.consi.33.incip.prosequendo ordinem,uer.item resti-
tutorium,in fi.in 2.par.cha.67.vbi habes quando actiones furti,cõdictionis
furtiue,& ui bo.ra.competant.

b Ad quæstionem gl. Ad gl.istam adde Pe.de bel.in l.3.§. ex contrario.de acq.
pos.& quæ habes in §.in admittenda,in ea.l.Item ex his ẽt no.quod possidẽ-
ti ciuiliter tantum , currit præscriptio . pro qua est text.in l.locum. §. pro-
prietarius.ff.de vsufr.& uide Bar.late in d.l.3.§.ex contrario. & in l. Celsus,
de vsuca.in 3.col.Sed Bal.hic in 4.col.tenet contra Bar. in præscr.30.ann.&
& ad hanc gl.vide etiam aliam in l.male agitur.infra.de præscrip. 30. anno.
Ibi,est autem notan.

c Decem an.Et voluit Cy.& Bal.hic & Ang.in l.si de eo.§.1.ff. de ac. pos. licet
gl.aliter sentiat in l.furtum.§.fundi.ff.de usucap.quam ibi sequitur.Anto.&
Imol.Inn.c.quærelam.in gl.in uerbo de nouo.elec.& Cy.in l.1.infra.ubi cã.
sta.1.q.& Bal.in l.2.in 10.col.supra.de serui.& aqua.hoc tamen limita in q-
bus casibus,ut per Bar.not.in l.si de eo.§.1.ff.de acqu.pos.in quibus non re-
quiritur tanto tempus ad inducendam negligentiam.

buisse.arg.supra.de petitio. heredi.l.si filius, cum similib.ibi no-
ta.& ʒ̃.cõmu.diuid.l.si maior.in 1.glo.& argu.ʒ̃.de vsu.l.cum de
in rem verso. Sed tene primam partem per rationes prædictas:
ac etiam per tex.dictę l.si qui emptionis,versicu.si uero nullum.
vbi initium præscriptionis ponit a tempore,quo prior dominus
desijt possidere, & per hoc etiam facit autoritas huius glossę, q̃
generaliter nõ obstat contraria, quia respondeo cum domino
meo ꝙ in l.si filius.loquitur de acquisitione spontanea, & fauo
rabili,& l.si maior. & l.cum de in rem verso, loquitur de proba-
tione quæ est fauorabilis, & amplianda,ut supra de hered.l.qm̃,
in fine. Aut in casu nostro de præscriptione inducenda,quæ po
tius est restringenda,quia sunt odiosa,quia introductę cum alię
na iactura,ideo faciliter interrumpuntur,& impediuntur.l.fi.de
an.exceptio.Quæro 3.an hæc dicta in seruo, habeant locum in
statulibero:dic ,quod sic:qa seruus est:vt infra.ad sillcia.l.j.§.ser-
uũ,& ff.de statulibe.l.statulibe.l.a cæteris,in prin.secundũ Odof
fc.& docto.Quæritur quid de colonis censitis,& aliis qui dicun
tur homines alieni.de quibus nota.in institu.de iure personarum,
§.seruum.& infra eod.l.quicunque,in gloss. fi.& dic non idem,
quia liberi sunt,& sic sunt impræscriptibiles,& per consequens
non faciunt furtum sui,fugiendo ab oculis domini, & hęc suf-
ficiant de pręsenti.

SUMMARIUM.

1 *Dominio datur potestas seruum fugitiuum, in alienis domibus inquirere , & numero.2.*
3 *Citari,an debeat is in cuius domo inquirendus est fugitiuus.*
4 *Seruus fugitius,an possit inquiri,in territorio alienæ iurisdictionis.*

LEX II.

a 1 Requirendi.a Casus†Iudicis officio , inquirendi fugi-
tiuos in domib.alienis,facultas fit domi-
nis.h.d. Quęro de pœna officii pręsidalis,prouisionem fugitiui
non iuuantis,ac partis inquiri non patientis,& dic ut in gl.Quę
ro de pœna suscipientis:& dic,ut in glo. Quæro quo iure petan
tur,& cui applicentur,quod,habent.dic quod pęna officialis nõ
iuuantis,& aduersarii inquiri nõ patientis,petuntur iure actio-
nis in factum,vel condictione ex lege,& ut l.j.§.hoc autem.ff.e.
& applicantur,fisco,ut supra de modo mul,lege.mulctarum , &
& tex.in dicta l.1.appellat eas mulctas,ergo &c. Pęna autem fu-
gitiui sufficienter petitur,etiam iure actionis:& similiter appli-
catur fisco;sed remittitur pænitenti & fugiti.credenti,uel exhi-
benti infra 20.dies.ut d.l.j.Sed alia pœna quę applicatur patri.&
illa etiam petitur iure actionis,nec remittitur pęnitenti, ut inf.
2 cod.l.cuiusque,†Quæro.4.ab extra,an idem in aliis rebus furti-
uis,ut iudicis officio fiat potestas inquirendi eas.& gl.ff.eod.l.1.
§.hoc autem.dicit,quod non,per tex.insti.de obliga.ex delict.§.
sed.hæ.& per hoc &c. facit, quod non debet detegi vilitas, uel
pompa rei familiaris,ut infra quando & qui,quar.pars debet. l.
2.iuxta medium.libro x.& quia posset,per hoc dari materia de-
linquendi,quod debemus euitare. ut infra de metal.l. quosdam,
lib.11.In seruis autem est speciale,quia dolum ex animo cõmit-
tunt,dum se subtrahunt.& ꝑ hac ratione accedat.ff.de acquirẽ.
posses.l.3.§.Nerua.Item, quia de seruo fugitiuo non inquiritur
ut de re subtracta , quia tunc non liceret, sed,ut persona delin-
quente,quod licet,ut hic.& ff.eo.l.diuus,& arg.ff. de offi. presi.l.
congruit.Et sic est arg.in alia materia.sqđ uxor fugitiua , & gli-
bet alius malefactor,possit inquiri in domo cuiusq;. argu. supra
de episc.& cleri.l.si quis in hoc genus,& sup.de his qui ad eccle.
confu l.3.cum simi.secundum Cynum.Quod autem dixi,quod
de rebus subtractis, iudex non debet facere inquiri in domibus
alienis:dicunt doctores verum, præter quam in domo accusati,
vel inquisiti de furto illo,aliquibus indiciis pręcedentibus, non
aliàs: cum possit tũc perueniri ad totturam,quod est maius: ut l.
milites,infra,de questionib.Fortius ergo ad hoc,quod est min⁹:
Item,quia tunc hæc inquisitio,fieret ad finẽ ꝑueniendi accusa-
tũ de crimine.Et sic ad utilitatẽ reipublicę,quod debet licere,vt
l.omnes,infra,de aquæduc.libro 11.Contra alium uero non ac-
cusatum,vel inquisitum sentiunt ꝑfati doctores,quod non pos-
sit.Sed quidã Moderni,dicũt,qđ ẽt pt: ex quo indicia hẽt ꝑ eas
dẽ rõnes:ut arg.l. cõgruit.ff.de officio presid. ego puto,qđ si in-
dicia de crimine ʒ̃ eũ non hãt,qđ non possit:licẽt indicia aliqua
haberet , quod res de qua aliquis conquæreretur, in domo eius
esset,arg.eo.quæ dixi supra,& maxime in d.§.sed hoc.non enim
3 de furto,concepto fit hodie per inquisitionem,ut ibi.†Quæro,
5.an priusquam fiet inquisitio hic permissa,is,in cuius domo de
bet fieri inquisitio,debeat citari.Dicunt,quidam aut mandatur,
vel petitur fieri ĩquisitio generalis per domo viciniorum,& tũc
nullus est citandus,aut specialis in domo certæ,& singularis ꝑso
nę,& tunc debeat citari,arg.ff.de adop.dic, quod nec singularis
ꝑsona debet citarri , quia de modico præiudicio tractatur,ac ẽt
nę seruus de fuga instruatur,arg.infra,de exhi.re.l.null⁹.& eorũ
quæ ibi scripsi,quæ uide.facit,quod not.Bar.ff.quæ in frau.credi
to.l.ait prætor. §. si debitorem. & per eund. ff.de fur. l. si quis
4 in seruitute.† Quæro si seruus ad territorium alienæ iurisdictio-
nis fugit,an ibi dominus autoritate huius legis pro eo perquire
re possit,dic quod sic,ar.l.1.ʒ̃.vbi de cu.vel cohar. Et quia hæc lex
loquitur indistincte,verum non autoritate iudicis de cuius ter-
ritorio fugit,sed alius ad cuius territorium accessit, quia in ter-
ritorio alterius iurisdictionem suam exercere non potest. ff. de
iurisd.om.iud.l.fi.& ĩ.ad exgi.re.l.nulla.& ĩ.de adult.auth.si uero
& in cor.vnde sumitur.& tenetur iudex in cuius territorium fu
git,officium suum exhibere imploranti,ꝑ hoc etiam casus. ff. ea.
l.§.hoc autem,& nota.glo.ĩ.e.l.mancipa. versic. ita vt pro fugiti-
uo,alia quam plurima possunt hic quæri, quę habentur in pro-
secutione tituli.

ADDITIO.

a Requirendi. Ad materiam huius l.adde Ale.in l.hoc amplius.§.de his ff.de da.
inse.& quod ibi Bar. sed quid in vxore,an idem erit quod in ser. respon.quod
sic secundum Paul.de Cast.

SUMMARIUM.

1 *Seruus fugiendo deprehensus, qualiter puniendus,& nu.2.*
3 *Seruus fugitiuus an sufficienter puniatur pęna pecuniaria.*
4 *Pęna serui fugitiui in cuius sit electione,an ipsius,vel domini.*
5 *Statutum quod portans bladum extra territorium puniatur quomodo intelligatur,& nu.6.*

LEX III.

Si fugitiui. Hæc lex cum auth. sua diuiditur in quatuor
nam dictum alternate tripartitum , vsque ad
sententiam.auth.sed nouo.Secundo corrigit circa vnum mem-
brum,vsque ibi,pro furto.Tertio remouet,& declarat vnum du
bium,Quarto supplet omissum,vel tollit aliud dubium,vsque ad
1 finem. † Casus. Serui fugiendo deprehensi , puniuntur in me-
tallo,vel pede,cuius pedis loco,succedit hodie manes abicissio,
pro furto solũ sustinetur fustigatio, pro latrocinio pęna legalis,
vt furca.h.d.secũdum dominum,& patruum meum.Vel possem
quamlibet per se legere . & certè hęc lex summatur sic . serui in
actu fugę ad barbaros transeuntes deprehensi , arbitrio iudicis
puniantur,pęna pedis,metalli, vel simili.h.d.Nota quod in eo in
quo delinquit punitur,vt in gl.& est tex.ĩ.comm.de succe. auth.
omnes peregrini.quasi dicat,quod in illo instrumento corporis
quo quis delinquit,punitur. Item quod amputato vno membro
totum corpus debilitatur. Membrum autem dicitur debilitatũ
quando eius proprium officium, & prinipale est impeditum , vt
2 l.item offilius.in prin.ff.de edil.edi.† Oppono , quod vltimo sup-
plicio puniatur,vt ff.de pę.l.si quis aliud.§.j.Sol.gl.quia hic ĩ itine
re,ibi in delicto iám consummato fuit deprehensus.Contra hãc
sol.opp.ab extra.hoc delictum est de atrocioribus.vt patet ex ge
nere pęnæ, secundum quam delicta iudicantur atrocia,ut not.
in l.aquilia.ff.ad legẽ aquiliam.vt plenè dixi infr.de requi.re. l.j.
vbi vide,sed in atrocioribus punitur actus,licet non sit consum-
matus,vt ʒ̃.de episco.& cle.l.si quis non dicam.& inf.ad cor.l.de
sic.l.is qui cum telo.& ff.in e.ti.l.j.§.diuus.Sol.quidam,quod illæ
ll.locum habent in liberto,hic in seruo.Nam licet in pari delicto
plus puniatur seruus,quàm liber,vt d.leg.pedius.ff.de in cen. rui.
& naufr.Tamen hic propter disparitatem rationis minus puni-
tur , duplici ratione . Prima quia seruus secreta reuelare non
potest,cum nesciat,ar.inf.qui mil.non possunt. l. super seruis.&
ff.si quis cau.l.si quis seruum.& ff.si cert.pet.l.eius qui,in fi.liberi
autem sic,vt d.l. si quis aliquid. §. j. Ad quod accedat,quod Chri-
stus dixit discipulis suis.Ioa. 15. iam nõ dicam uos seruos,quia ser-
uus nescit quid faciat dominus eius,vos autem dixi amicos,quia
quæcunque audiui a patre meo,nota feci vobis. Secunda, quia
non tam esset pęna huius serui,quam domini,qui eum perderet
contra.l.sancimus.inf. de pęn. Ideo mitius punitur,delicto non
consummato,quàm liber,in quo sui solius esset pena,& in hãc sa
tis inclinat Iac.But.& est hæc vna no.sol. per quam tota illa regu
la limitat,& est simile in domini fauore, quia seruus transfuga
habet beneficium postliminij.& non lib.vt. ff. de cap. l. postli. §.
transfugæ.alij vt Mar.Sil.Aut fugit cum dolo & punitur capite,
siue delictum sit consummatum,siue nõ,siue sit liber,siue seruus
aut sine dolo,& tunc mitius punitur , vt hic ; sed hæc est diuina,
tiò.Alij aliter dicunt,sed eorum dictis omissis,sequor dominum
meum.qui sic dixit,aut delictum in eum fuit consummatum, &
tunc si erat miles punitur capite,vt l.3.§. is qui ad hostes.de reg.
iur.Alii vero serui vel humiles,vel bestiis,vel furca,vel igne vt l.si
aliquid.§. 1. ff. de pęn. Aut delictum non fuit consummatum,&
tunc in libero distinguit, aut peruenit ad actum proximum &.
punitur ac si delictum esset consummatum,vt d.l. is qui cum te-
lo.cum simi.alleg.Aut ad actum remotum,& tunc mitius puni-
tur:vt ff.de extraor.cri.l.1.in fi.Et in seruo vero hoc est speciale ,
vt mitius puniatur,licet ad actum proximum peruenerit,per ra-
tiones dictas,& hoc si petatur puniri,aliàs redditur dño,vt ff.de
cap.l.postlimini.§.transfugæ.& hic in fi.glo.Et de materia ista in
gñali, latius scripsi in d.l.is qui cum telo.vbi vide &c. Quæro pri-
mo quæ sit pęna huius metalli,& qualis , & responde,vt in gloss.

3 †Quero qa tex.dicit,aut qualibet alia a pena an sufficiat pecunia
a ria? Et dicit gl.si.quod non,sed similis.& bene,secundū doc.Primo ex implicatiua,alia,quę,similium,est implicatiua ut auth. ex testō.ī.de colla.cum ibi not.& ad hoc frequenter allegaē ista gl, vnde eā tene cordi,quia genus,frequens species producens,s̄m qualitatem specierum restringitur.ut ff.si quis caut.l.sed & si qs §.quæsitum.& de uino triti.& oleo.le.l.j.§.cui dulcia.Tertio, qa per nimiam pœnam,vt est pecuniaria, respectu personalis:ut l, & in seruorum.ff.de pę.non purgaretur magnum delictū, ut s̄.
4 de spor.l.2. Quæro tunc tertio cuius sit istarum pœnarum electio.& dixit Odof.qđ serui,uel dominii; qa ī alternatiuis electio est debentis.ff.de iure dot.l.plerunq;. & quia forte tu posses dicere,hic non est simplex & determinata alternatiua, ut est in d. l plerunque.Sed determinata generalis in ultima parte: ibi,aut qualibet alia pena &c.Et ideo eum fortifica,secundum Cy. quia sicut quando quodlibet de alternatiuis est infinitum, & certū, electio est debentis,vt d.l.plerunq;. sic quando alterum est infinitum,& generale, ut si debet titium aut hominem in genere. ut ff.de condicti.indebit.l.cum his.§.cui hominem. & quia si in debito est genus,electio est debentis.ut ff.man.l.si fideiussorem & de leg.l.j.§.cum incertus,& alternatiua,ut d.l.plerunq;. Sequitur,quod multofortius,uel saltem idem, ubi est alternarum, & generale simul,vt in auth.de consang.& ut frat.in prin. Vel saltem idem,cum de simplicibus arguatur ad mixtum,ī.de bo.quę lib.l.3.Sed his non ob.dic,quod electio est iudicis, ut inquit Iac. But.& dominus meus quia sicut in penis simpliciter, & omnino indeterminatis.l.committit iudici,ut ff.de effrac.l.j.§.& nimirum,quia pœna debet commensurari delicto,ut ī.de pę.l.sancimus,& extra de homi.c.sicut dignus.quam mensuram reus nūquam facerer,sed agiliorem quam sibi posset imponeret, ideo iudici commisit sic;& in ea quæ habet effectum indeterminatę, qualis est ista,quia species hic præcedentes, non derogant suo generi sequenti.nisi in qualitatis similitudine, ad quā genus sequens restringitur,ut dixi in præcedenti. qō ō̄ria ante loquunē in debito,& conuentione,de quo nihil ad nos. quia imputatur ei qui sibi potuit apertius & plenius prouidere iuxta not.in l.ueteribus.ff.de pac.præterea,uerba hic expressa diriguntur ad iudicem,& sic eius est electio.ar.ff.de le.2.l.Lucio Titio, cū sua gl. & ar.cius;quod no.gl.in l.si soror.in fi.de colla.Nec ob. quod gl. no.ī.eo.l.quicunque.quia ibi uerba legis diriguntur,ad dare de
5 bentē,& de materia ista ibi plenius dicam.†Quæro cum Ia.But. statuto cauetur si quis portauerit bladum extra destrictum puniatur in centum;q dam portabat, & nondum portauerat sed ī itinere est deprehensus.Quærit,an puniatur in cētū, & dicit ipse,qđ nō.qa statutum requirit delictum consūmatum, ut ff.qđ quisq;.iur.l.j.§.hæc uerba.& de uerb.obl.l.ita stipalatus,a cuius significato non receditur,nec in pęnis statutorum punitur affectus,si non sequatur effectus.ut no.Spe.in tit.de accu.§.j. Adde tū quod extra ordinem mitius punitur,quia non est oīno absq; delicto,qui delinquere inchoauit,& cum tunc reperiatur indeterminata pęna,punietur iudicis arbitrio,ut ff.de effract.l.j.§. expilatores,& de pę.l.hodie.Sed si statuta loquerentur per uerba præsentis tpis,uel preteriti imperfecti,puta portantes bladū extra territorium punientur &c.tunc pęna statuti puniendi sunt, ut hic.Vbi autem statuta loquerentur per uerba communia ad utrunq;.s.præteritum perfectum.& imperfectum, puta si quis extraheret bladum &c.Et tūc similiter dicendum,ut deprehensus punitur pęna statuti ex quo eius uerba pōt adaptari,ar. ff.de iur.om.iu.l.si id quod.§.si dum proponitur.& ff.ar.tur.ces.l. ce-
6 dere.& l.arborib.†Iuxta hæc quero quomodo hoc probabunt respon.p illius ɔfessionē,uel,p testes,qb.pdixerat: uel qa in limine districtus sunt capti.nā hoc solū sufficit pbari.ar.ī.de pę.l.si q sniam,& s̄.de pro.l.sciant.dū ibi dicit indiciis indubitatis.ubi aūt repertus esset in ioco,quo ad plura loca poterat diuertere; tūc si oīa sunt prohibita,adhuc idem,si permissa,uel saltē aliqua,tūc si diuerterat ab itinere publico frequentato,& recto, ɔ̄ eum est presumptio iuris,ut ī.de cur.pu.l.2.lib.12.aliàs ex qualitate personæ,si aliàs talia facere consueuit,& ex qualitate rei portatæ, & similib.ɔiecturis iudicari debet,ut ff.de re mili.l. non omnes, §.a Barbaris.& de pę.l.respiciendum.§.j.& l.aut facta,& ff.de edi. edi.l.qd sit fugitiuus.§.apud Celsum.& his cessantib.fiat absolutio,qa melius est nocētē absoluere,&c.ut ff.de pę.l.absentē &c.

A D D I T I O.

a Aut qualibet alia.No.tex.cum gl.de dictione alius alia aliud, quæ refertur ad similia.Bal.in l.conuenticulas.5.col.in uer.item est ac a natura alienat. supra de episc.& cler.& no.in auth.ex testamento.& ibi glos.& doc. infra. de col. Bar.in l.sed & reprobari.in prin.in Ioc.Nic.de Neap.in j.col.in fi.in ver.contra hunc tex.ff.de excus.tuto.nota.in l.argento.§.margaritam. de aur. & arg. leg.Item adde no.per gl.& doc.in c.sedes,de rescrip.quia hoc non semper verum,& ibi nota.maxime quando adiiceretur dictio,quicunque alius & uidetur probari subtiliter in l.j.§.j.de const.pe.alleg.j.d.c.sedes.& facit quod habetur in l.fi.§.cui dulcia.de uino tri.& oleo leg.item importat similitudinem nisi ratio subiectæ materia aliud inducat,secundum Iac.de Bel.in authen.ut defuncti,in prin.& ibi glo.colum.5.Item adde quod quandoque impropriatur,ut cum dicitur Crucifixus est Christus,& alii duo latrones.vt distin.glo. & doctor.in authen.ex testamento.uide Spe.de spon.in prin.uer. quid si ita, vide tex.,& Bald. in l, j. de his qui a non domino, & quod dictio, alius alia aliud,denotet similitudinem.adde tex.in c.eum nō ab homine, de iu.Ibi seu alio crimine.& uide tex.ac glo.in.l.in bonæ fidei.de re.cre.& quod importet similitudinem bene facit tex.in.l.1.infra de reb.du.nam ubicunque una pars alternatiua,est dubia,alia alternatiua declaratur,habito respectu ad id,quod est certū,audiui allegare gl.in cle. ne romani,de elect. & tex.in l.1. præalleg. pondera Bal.ad hoc in d,l,cōuenticulas, superius alleg.& per do.Soc.consi. 122.incip.præstantissime doctor,uer,præterea,etiam,in fi.in 1.par.char.193. & de dictione,alius alia aliud.adde Barba.cōsi.7. & 23.in 2.lib.& Soc. consi. 300.incip.in cā interpellationis,uersi.3.principaliter,circa princip.in secunda par.cha.221.quod licet dictio alia de sui natura includat similia,tamen includat diuersa ab expressis,quia nullum simile est idem.

S V M M A R I V M.

1 *Manus abscissio quando requiratur.& numero sequen.*
5 *Fur qua pœna puniri debeat,& nu.sequen.*
8 *Fur quando dicatur furari consuetus,& qua pęna sit plectendus.& nu.seq.*

A V T H E N T I C A.

Sed nouo iure, Casus.Hodie pedis loco,succedit manus abscissio,pro furto vero,sola fustiū castigatio,sed pro latrocinio furca, hoc dicit.No. q mitior pœna est abscissio manus,quam pedis.Item,quod manus est mē
a brum, a sed digitus b proprie non est membrum, sed officium
b membri,ut ff.de sta.ho.l.non sunt liberi.Item quòd ,p furto quis non debet mori de iure communi.Item no. differentiam inter
1 furem,& latronem.†Quæro cum gl.1.quando criminis qualitas exigat membri abscissionem.& dic ut in ea.Et sunt quatuor casus,sed adde duos alios.vnū in 10.colla.de pa.tenen.§.si qs alium. Secundum de prohibita feu.alie per Fed.§.callidis,in fi.Verū in casibus antiquis,in quibus manus abscindebat,dicebat dominus meus quod non agetur condictione ex auth. ista, sed earū iure qa hęc auth.in illis nihil innouat,sed roborat, qđ de se ualidum
2 erat. † Quero 2,quæ manus abscindebatur.& dicit gl.illa in qua minus pt:siue sit dextra,siue sinistra,arg.l.interpretatione.ff.de pę.& ita cōiter tenetur,licet Odof.dixerat illā ī qua in qua delinqt.arg.s̄.l.prox.q non pt euenire. Ratio quia pede, non manu delinquit.Item extra casum nostrum sto cū gl. propter tex. qua dicitur,una manus,& sic nō curauit de ea,cū qua delinquit, vel nō,qđ faciliter adiicere potuisset si uoluisset,& huius propositi
3 fuisset.†Quid si unā solā hēt.dicit Ia.but.quod illa sola abscindatur.ar.ff.de sol.l.stichum,aut pamphilum.ff.de contrahen.emp.l. si irruptione.§.si emptio.quod Bal.uidetur durū. quod iste text. loquitur ubi duas habet:& tunc mitiorē pęnā,quā quando unā tm̄ haberet. quia si illa sola quā habet abscindatur, pœna erit ei grauior vt patet ad sensum.Et pro hoc facit.ff.de offi.presi.l.illicitas.§.ueritas.ibi unico ocolo &c.Ad totius enim p̄sonæ depōsionē tendit,& sic pœna posset dici seuerissima.ar.l.fi.ī.eo.ti.de offi.præsi.Et ideo putat pœnā immurandam esse in aliud, sicut sit de pecunia in personam,propter paupertatem,ut infra. eo.l. q cunque.cum si.Ego non recederem ab opin.Iac.de bu.quā sequit dn̄s meus,& doc.& dico,quod pęna in se nō est grauior debita,quam lex imposuit,licet propter inopiam alterius, reo fit pōderosior.Sed hoc nō dēt attendi, sicut nec in l. quicunq;. ubi personalis pro pecuniaria imponitur,& sic magis facit ,p,quam ɔtra.& potissime quando aliam non haberet,sui culpa. Quæro. 3.quid si nullam habet,dia secūdū Iaco,but.& s̄m doc.omnes q pęnam arbitrabit.ar.l.2. ut,ī. ut intra cer,tempus qsti.terminet.
4 †Quæro.4.quid si duas habet,sed unam aridā uel inutilē.& dicit Cyn.quod

A D D I T I O N E S.

a Manus est membrum. Adde doct.in c.quibusdam.de pæ.& Ale.in l.2.ff.de pu. iu.& quod appellatione membrorū,ueniat manus,Bar.Ange.& Imo.in d.l.2. Lud.in l.1.5.colum.ne quis eū qui in ius.& tex.in auten.ut nulli iu.§. quia uero eam.uersi.si uero.unde statutum de membro,intelligitur de manu, secundum Ludo.ubi,supra.& Alex.in d.l.2. item adde quod venit membrū uirile, vel genitale.Bal.in l.data opera in 15.col. ma.uer.item genitalia.& Ange. in tracta.malefi. uer.membrum.facit.l. is qui seruus.ff.de sica.& doc.in c.1. qui cle.uel uouen.& Ang.in d.§.quia uere no.Item Barba,si pro membro accipiatur,nō ,p pilis,quia primo non dicitur membrum formale,ang.in l.2.in fi.de pub.iu.Bal.in l.reos,infra.de accu.& Ale.in d.l.2.nec dicitur facies.unde statutum de facie non habet locum in barba.An.ibi dicit, & Ang.are.ubi, sup. item labia,Ang.in d.l.2.& ibi Ale,& Ange.areti.ubi.sup.item an barba,& labia sint membra,adde Bal.in d.l.data opera.in 16.col.in uer. itē genitalia, nō tū dens.ange.in d.l.2.et not.in l.cui dens.de ędil.edic.nec membrū aridum, nec oculus lipposus,ange.ibidem ange.areti.ubi,supra,& Bald.in l.1.infra.q. accu.nō pos.quia membrum inutile non est membrum,1.q.1.sicut. Arist.2. de anima.c.1.Alex.in d.l,2.item venit inammilla mulieris non hominis.quia illa habet officium lactandi, non alia,Bal. in d.l.data opera.15. col.in uersi. mammillæ.item nasus,lingua, & pes,& aures,item caput,quia quodlibet ipsorum.habet officium distinctum,Ange.in dicta Autent.ut nulli iud. §. quia vero nos,col.9.& docto.in d.l.2.de pub.iud.& Bald.in d. l. data opera.in 15. col.in uer.& idem.

b Sed digitus proprie. Adde Bar.& Alexa.in dicta l.non sunt liberi.alleg.in tex. & in l.2.ff.de publi.iudi.l.item offilius,& ibi,angel.de ędi.edic.nisi ex mente statuti contrarium deprehendatur.Bar.in d.l.2. ut si dicat statutum quod debilitanti membrum alterius,debilitetur eidem membrum,habet locum etiā in digito:secus in statuto,quod amputetur membrum, quia non intelligitur de digito.Bal.in c.1.in 2.col,ver.membrum.et aliquod de no.for.fide.& hic. in 2.no.uide Ange.in Autenti,ut nulli iud.§. quia uero nos.Ange.are.in tracta.Male.uersi.membrum.in princi.& fi.item adde Bal.in l.data opera,in 15. col.& ang.ver.& idem,in eo.inf.qui acc,non pos.

Cy.q puniet in bona,quasi arida,& inutilis,sit pro nulla,ar.ff. de ædil.edic.l.q clamor.§.itē sciēdū.& q satis.cog.l.quoties, & l. si fideiussor ī publices pęnis no.Et Ia.Bu.ɔ̄.ar.d.l.interpretatione.& qa ɔ̄ria,sunt uera iuris fictione,nō uere.Nos uero ueritatē debemus hic spectare, qa immo qualis est ei pęna. Et qa ratio est diuersa,tūc pp difformitatē, cū sine eo magis sit difformis: tū pp terroris defectū,qa q̄uis arida magis pōt terrere aduersariū,quā sine ea,tū qa ī obscuris semper sequimur,q est minimum,ut ff. de re.iu.l. semp in obscuris. & licet sit arida, uel inutilis, manus esse nō desinit,ut ,pbat tex.ad hoc notādus,ff.ar.fur.ce.l.uitē.§.1. Quæro.5.qd si reus met eligat illam,in qua plus p̄t,dicūt qdam, q pōt.ar.l.q fauore.s̄. de legi. ɔ̄riū tenet Cy. qa sic statutū est fauore publico totius humanæ gn̄rationis, nō delinquētis tantū ar.ff.de postu.l.quos.ideo ei nō pōt renūciare,ut no.in d.l.qđ fa-
5 uore.†Nūc trāseo ad scđam partem de fure. & opp. qđ fur mori dēat,& suspēdi,ēt pro furto ualoris.5.so.ut in 10.col.de treug. & pa.tenen.§.si qs quinq;.dixit gl.colūbi.qđ ille.§.ɔsuetudine non seruat,ut ,p eū no.in ti.de pace iur.fir.§.iniuria.in fi.mag.gl.& sic de illo nō curandū.Dn̄s meus dicebat.qđ ibi de furto ,ppter, qđ pax indicta uenit uiolāda,ut colligiē ex rubrica;& ex toto nigro habita ɔnummeratione p̄cedentiū,& sequentium,hic de furāte pace non uiolata.ideo minus delictum & minor pęna,ne erres, ut multi,ita teneo.Verū scias,qđ illi qnq; solidi sunt aurei,ut no.
6 e.l.quicūq;.circa prin.ubi uide,q ibi dicā.† Quæro nunc primo circa finem,si non moritur,sed castigatur,qualiter?Rn̄. qđ ex.ordinē,iudicis arbitrio.ut ff.de fur.l.fi.& gl. hic dicit fustibus.qđ intellige si iudex ita arbitretur:subiungit gl.nisi sit publicus latro, q cōsueuit furari,qa tūc furca suspēditur,ut ff.de pę.l. capitaliū. §. famosos.& ita intelligit, & declarat vltimā partē huius legis. Sed hic est aduertendū,qđ iudices maleficiorum praue intelligētes istam gl..p primo furto faciunt furem fustigari. Pro scđo suspendi,qa binus actus inducit cōsuetudinem,ut l.nemo.de epis. audi. Et sic locū habet ista glo.dum dicit cōsueuit furari.Sed dominus meus dicit,q male dicūt,quia ista gl. loquiē de publico la
a trone a qđ patet.Primo ex relatiuo q, qđ est rei ante latæ repræsentatiuū,ut ff.de hære.insti.l.nihil quoq;,cum si.Secundo ex figl.dum continuationē subiungit.Tertio qa sic declarat intellectū suū in d. §. famosos. ubi clarius uide, & ita dicebat dominus meus.& ita credo fuisse de mente gl. sed tunc insurgit dubiū an sit necesse,qđ publicus latro ut puniaē furca,consueuerit furari id est latrocinari,cum latrocinium sit furtum, prout furtum est genus,sed improbū,ut insti.vi.bo.rap.in princ.Et ratio quod sit, ut uult ista gl.& in d.§.famosos. nisi statuta terrarum aliter ,pui-
7 deant,ut frequenter faciunt.† Quæro.2.circa furem,ut dixit ista gl. q pœna criminalis furi est ut ,p primo furto fustib. castigeē, & ego addidi,uel mitiori pęna, iudicis arbitrio, quia pęna est extraordinaria,ut l.pe.& fi.ff.de fur.quid si illud furtū fuit multum
b grande seu enorme:dicit hic Bal.b quod tunc potest furca suspēdi,quia sępe unum magnum,equiualet tribus paruis,ar.ff.de excu.tu. l.si quis. Et quia propter enormitatem delicti, licitum est leges transgredi.ut no.Iun.extra de consti.c.j.Mihi uē quod quātitas furti non sit sufficiens causa ad pęnam morti inferendam, quia lege nō cauetur,& quia lex simpliciter dicit, quod ,p furto non debet mori,ut hic,quia ubi pęna alteraē,propter consuetudinem furandi,non consideratur quantitas,& ualor rei,sed consuetudo.& assuefactio,& hoc de iure communi.statuta aūt terrarū multoties differentiam faciunt inter quantitatem, seu rei
8 valorem,& tunc illa serua. † Quæro tertio ad hoc vt fur dicatur consuetus furari,quot vicib. debet fecisse, vt dicatur consuetus furari,& uidetur,quod duabus coniūcta ista glo.cum.l.nemo.s̄. de epis.audi. sed Nic. de Mat.& Bald.dicunt hoc verū,ante istud tertiū,de quo quæriē,cum isto uero requiriē tribus uicibus:& dicunt,quod gl.ista hoc probat, & dicunt hoc clarius probari in l. capitalium.§.crassatores ff.de pæ.in uerbo : sæpius.Nam sæpe in positiuo duas uices diuersas requirit, ergo sępius in comparatiuo saltem aliam uicem, & diuersæ rei furtū addit, & pro hoc ff. de abigeis.l.1.circa priu.& melius in eo.ti.l.fi.in uerbo, sæpius, & sic quasi artem dicaē huius rei exercere,ut ibi; & pro hoc do casum.ī.ad l.Iul.de iure i.l. seruos. ibi, dum dicit his aut sæpius, sed
9 tunc cum sæpius facit.† Quero qualiter de iure communi puniē & sentiūt prædicti q furca,qđ non placet per hanc literam, sed puto qđ relegari debet,uel in metallū dari,ut dict. §.crassatores,
10 ver.cæteri.† Quæro supposito qđ pro tertio,vel secundo debet suspendi,vel aliter puniri de iure cōmuni,vel municipali, an plura furta eodem loco,vel tempore dinumerentur,vt plura.dic qđ non, qa mens legis est ipsum sic grauiter punire propter cōsuetudinem delinquendi.sed consuetudo requirit interuallum, ut no.in l.de quibus.ff.de leg.ergo &c.facit.ff de fur.l.eum qui.§.idē dicitur,cum ibi no.Et ibi hoc tenet Barto. Quæro an furta facta extra territorium sint dinumeranda ad consuetudinem istam probandam.dic,quod sic vt dixi.in d.l.seruos. & idem tenet Bar. in l.si cui.§.cum sacrilegium. ff. de accu.

A D D I T I O N E S.

a De publico latrone. Quis dicatur latro. dic q ille qui per vim furatur sed fur, qui clam aufert.Bar.hic,& Abb.in c.ex parte de rest. & Alex.consi.93.4.parte per tex.in auth. vt nulli iudi.§.fasse, uide gl.in c.inter alia ec.de immu.

b Dic hic.Bal. Adde contra Bal.vna cum Sal.Rap.& Pa.de Ca.& d.Alex.de Imo. in cons.obiicitur carcerato.idem tenet Bal.in c.j.§.iniuria.ver.furtum.de pa. iur.fir.vbi allegat Cy.hic.Sed Cy.hic nihil dicit.& idem tenet Abb.in c.inter alia,de immu.ec.11.co.qui sequitur.

S V M M A R I V M.

1 *Fugitiuum dolose occultans,qua pęna feratur.& nu.seq.*
4 *Bannitum recipiens scienter,punitur.*
5 *Solidus,in pęnis quid valeat.& nu.seq.*
7 *Electio in pęnis an,& quando,& cui detur.*
8 *Pęna occultātis fugitiuū q sit,& qua actione petatur,& remitti possit.& nu.*
11 *Pęna augetur,dilecta iterantibus.*
12 *Administrator delinquens, non præiudicat subiecto suæ administrationi.*
13 *Pęnas luet in corpore,qui soluendo reperitur non esse.*
14 *Iudex qui pecuniariter condemnauit,an possit eundem non existentem soluendo corporaliter punire.*
15 *Parcitur ei qui bona fide, & sine dolo egit.*
16 *Tortura quando & ad cuius petitionem dari debeat, & an debeant præcedere indicia,& quę,& contra quem.& nu.seq.*

L E X IIII.

Quicunque, Diuiditur principaliter in tres partes, qa primo in dolose occultante. Secūdo in non dolosè.Tertio ponit remedium veritatis indagandæ. Secūda ibi.qđ si seruus.Tertia ibi,tanè. Prima subdiuidit, qa primo in maiore semel occulante. Scđo in delictū reiterante. Tertio in minore.Quarto dubiū remouet ī soluere n̄ valente Scđa ibi.sin
1 vero.Tertia ibi,in minore.Quarta ibi,qđ si ad p̄dictā.Casus.†Dolosè fugitiuū occultans,ad eū pari,vel 20.solidis tenetur,& pęna reiteratur,& augetur delictū reiterāti, & tutori non minori,suspiciens vero sine dolo,nō tenetur,sed dolose mittens,seruo torto,& cōfiscato puniatur.h.d.Ex pone tex.ibi,quiscūq;, & sic masculus,vel fęmina.ibi seruū in filio,dic,ut ff.de ser.corru.l. vt tm̄, §.j.ibi p̄ter,stat inclusiue nō exclusiue.Ex prin. no.q masculinū
a hic a cōcipit seu cōprehendit femininū, & nō ex vi generis masculini,sed communis substātiui, q hic intelligitur, puta quicūq;.s.homo,vt l.j.& q ibi no.ff.de ver.sig. vel saltē pp idētitatem rationis,vt ī.de iudi.l.fi.& ar.l.iura.ff.de legi. Tamen latius cū q̄riē; an masculinū in dispositione legali,cōprehendat fęminum,dic, aut materia de qua disponitur, est differens ad vtrūq;, vt patet, ī materia fideiuss.& tutelarū.Nam mulieres non p̄nt pro alio fideiubere,vt ī.& ff.ad velle.p totum,nec tutrices esse,vt ī.quādo mult.tut.offi.fun. potest.l. j. & tunc masculinū non ɔprehendit fęmininū.Aut materia est indifferēs ad vtrunq; q̄ ita potest vni conuenire,sicut alij, & tūc terminus in masculino prolatus est sub nomine adiectiuo,aut appellatiuo, aut proprio. Primo casu dico, q ɔprehendit fęmininū pp substātiuū cōe q pōt adiici vt vt hic,si subaudiaē, quicunque sit homo, & idem si dicaē in fœminino scilicet,quæcūq; scilicet persona,vt ff.q me.cau. l. metū §.animaaduertendū.facit ad prædicta,qđ no.gl.in l.j.ff de reg. iu. Idē si dicatur si quis sic fecerit,vt ī.de rapt.virg.l.1.ad fi.& ī.ad l. corn.de sica.l.pe.Secundo casu qū nomē est appellatiuū, vt hoc nomen filius,& tūc aut de proprio,& stricto significato, & non comprehendit filiam, & sic masculinū non concipit fęmininū. Aut de mente loquentis seu interpretatione legis, & tūc aut de illa mente constat,& illam serua,aut dubitatur,& tūc aut tractatur de fauore, & tūc masculinum concipit fœmininū, ut ff. de testa.tutel.l. si quis ita. de lega.3.l.legatis seruis.§. pecoribus. aut de odio,& tunc aut irrationabili, & tunc masculinum non concipit fęmininū,ut ff.de vent.in poss.mit.l.1.§.quare si ita & ī. ad l Iul. ma. l. q squis,& ideo si statutū dicat q filii bannitorū expellanē de ciuitate, non intelligetur de filiabus. Aut tractatur de odio rationabili,& comprendit,ut ff.de iurisd.om. iudi. l. si quis id qđ.de adul.l.q domū.in prin.iūcta.l.seq.§. mulier. Tertio casu masculinū nullo casu cōprehendit fęmininū, error tm̄ p̄t ,pbari
2 & nō nocebit,ut l.si qs in nomine.ī.de testa.† Not.scđo q si suscipiēs fugitiuū inscio dn̄o ipsius fugitiui,teneē,ut hic.in prin.ɔiūcta gl.1.a sensu ɔ̄rio,ergo ɔ̄rio si uolēte dn̄o fugitiui, non tenetur.Sed quid si susceperit inscio dn̄o agri,& sic ager non erat suscipientis.dic teneri.Nam & in alieno agro serui p̄nt occultari,ut l.j §.quod autem.ff.de ser.corru. Et sic etiam potest intelligi hoc principium & hoc si ipse suscipiens,& occultans est liber homo,sin autem sit seruus suscipiens,inscio domino ipsius suscipientis, tunc non tenetur dominus, nisi quatenus peculium sit
3 locupletius,ut ff.de pecul.l.3.§.ex furtiua.& modo est declaratū uerbum, eius.† Oppon.quod non sic inistinctè suscipiens teneatur de ser.corrup.l.1.§.quod autem.& l.doli.Sol.s̄m gl.q hoc dēt intelligi,s̄m illam.s. q dolo suscepit,secus si sine dolo, quia tunc cessat hæc pœna. Oppon. secundo contra solutionem, q etiam suscipi-

A D D I T I O.

a Masculinum hic. Adde quo casu masculinum non concipit fœmininum, Soci, consi.90.incip.abunde & subtiliter.circa prin.2.co.in 1.parte.char.151. Tu adde hic dictis Dy.in l.j.& in apost.in ver.comprehendit etiam fœmininum.& ibi Bar.§.si quis.& in apo.in c.ver.ff.de ver.sig.no.Bal. in l.fi.q.14. C. de hære.insti. Io.de Imo. in l.si ita.ff.de leg. 2. Coll.in c.Ra.nu.2.& in apo.in ver.masculinum.extra de test.Pan.in c.significauit,nu.2.& in apo.in ver.masculinum.extra de rescr.& Phili.fran.c.statuimus.nu. 1. & in apost.in versic. masculinum,de electi.lib.6.

su sci piẽs sine dolo,quia ignorans teneatur,vt inf.de coll.illici.l.1. lib.xi.So.quod primo ibi est speciale.sed qa specialitatis ratio nõ est eiusdem,& ẽt,quia talis specialitas esset iniqua,arg,huius.l. in fi,& inf.de agri.& censi.l.cũ satis.§.fi,li.xi.ideo gl.reprobat istam sol.in gl.ɔ̃ria, & soluit aliter,sicut hic sequitur in gl.vsq; ad finẽ, scilicet, quod vbi suscepit, ignorans cuius esset, alienum tñ esse putabat.& sic in dolo fuit,quia animũ nocẽdi domino, quicũq; foret,habuit.Secus autem si liberum credidisset,vel nullius esse
4 putasset.† Hæc no.pro recipientibus banittos in domo sua,q nõ debent esse scientes,ne puniantur pœna statuti punientis receptantem bannitum in domum suam.& ꝑ hoc bene facit. inf.de his qui latro.occul.l.eos.& ff.de pen.l.methodorum.& ita debet limitiari tex. inf. de ra.vir.l.vna.ceteros.ibi,vel q eos susceperint &c.& adde quod dicam inf.in versi. quod si seruus. Sed contra sol. proximam oppo. ꝙ licet putaret alterius, si tamen non esset eius,cuius putaret, non teneri videtur,quia dolus respectu vnius commissus,non debet puniri respectu alterius.ar.ff.ex qui.cau.ĩ pos.ea.l.fulcinius.§.quod si aduersus.Sed defendo,secundum dominum meum po Iaco.Bu.quia uerum,si per hoc,delictum non remaneret impunitũ,nã tunc dẽt puniri etiam respectu alterius q uere passus est damnum, præualente ueritate opi.us de iniur. l.cũ qui innocentem.§.si iniuria.& l.cum aliquis,& ff.de neg.ge. l.item si cũ putauit.& l. si pupilli.§.si titii seruum. putans quã do autẽ credit eũ liberum,uel nullius esse, tunc non habuit animũ delinquendi aduersus aliquem, quia opinio uniuersaliter erronea,animo priuauit eum.ut ff.de iniur.l.illud relatum.in fi. cũ
5 simili.† Quæro modo qualis sit iste solidus a & quid ualet. & re-
a spondeo qd valet unum aureum.& 72.faciunt lib.auri,ut inf.de susce.& arch.l.quoties.& qa isti solidi,siue aurei legales, nõ sunt
6 in usu. † Quæro quomodo hodie praticabimus istam. l. si casus huius.l.occurat.& mihi apparet dicendum,quod ubi moneta q̃ in usu esse desiit nota est illius æstimatio,tunc secundũ illam fieri debet solutio.ar.ff.de iur.dot.l.titio.ad fi.ff.de contrah.empt.l. rutilia polla,Si autem nec illius æstimatio est nota,tũc de ibi currenti debet solui,quasi illius loco subrogata,& hoc ne delictũ remaneat impunitũ,& quia lex antiqua licet in specie nõ cogitauerit,de ista tñ in genere uidetur cogitasse, de quacunq; subrogãda,& potissime,qa lex omni die loquitur,ut s̃.de hær.l.arriani ff.de pen.l.e.hodie.Et quia de aureis currentibus secundum tempus delicti uidetur cogitasse.ar.ff.de noxa.l.in delictis.§. si extraneus.ff.de testa.mili.l.eius militis.§.militiæ. Sed pone,quod statutum ciuitatis pro certo delicto imponit pœnam decem aureorũ de quibus aureis intelligitur.Respond.aut ciuitas illam monetã auream propriam habet,quã fabricari fecit, & tunc de illa intelligitur,& non de alia,quanq̃ alia etiam cursum habeat, Et sic in Bononia intelligitur,de bononinis aureis,licet floreni,& ducati ibi cursum habeãt,hoc probatur in ista gl. nam hæc lex q̃ generaliter loquitur intelligitur de his,qui per legem Imperatoris,& statuti, fabricati sunt.aut monetam auream ciuitas illa non induxit, & tunc de ibi currenti intelligitur, quia ad illam quæ est ibi in usu uidentur statuentes se referre,ar.l.uel uniuersorum. ff.de pig.ac.& si plures essent, ibi in usu communi & frequenti,tũc q minoris sunt ualoris debentur.ut l.semper in obscuris.ff.de reg.
7 iur.& l. interpretatione.ff.de pen.† Quæro secũdo huius alterna-
b tiuæ cuius sit electio b & respondet gl.quod debentis, & bene, quia hæc verba,dirigũtur ad debentẽ, & sic eius electio,vt l.Lucio titio,& quod ibi no.ff.de le.2.Tamen in materia latius sic distinguo,aut pena est unia, & certa:& tunc clarum,quia in ea nõ cadit electio,quæ est de plurib.l.serui elect.de lega.1.& ff.de op.p totũ.sed dispẽsatio bene cadit ex causa,puta si per debeat abscindi.& ille sic est puer uel ita senex,qd uerisimiliter moreretur ex abscissione pedis,& hæc ad iudicem spectãt.ut ff. de his q no.infa.l.quid ergo.§.pena grauior. & s̃, de infam. l.& si seuerior. non propterea ad dispensandum cogitur, licet possit, ut dictis legib, Et si non dispensauit querela in eius sindicatu fieri non põt, ar, ff.ad sil.si quis posthumo.in fi.aut pœna est incerta,& arbitraria & hoc etiam clarũ, quia iudicis est arbitrari. & per consequens eligere.ut le.j.§.expilatores.ff.de effrac.Nam alias reus idoneam penam non eligeret, & ad minimum deduceret. Itẽ quia pœnã arbitrari est iurisdictionem exercere,quod priuato non competit,ut s̃.de iurisdic.om.iudi.l.priuatorum.aut pœna est alternata & tunc,aut altera pars alternatiuæ est incerta,aut quęlibet eius
c pars ẽ certa:primo casu iudicis est electio, c quia illa pars incerta est arbitraria, & sic habet locum ratio proxima in præcedẽti dicto.Item,quia incerta intelligitur de simili,ut no.s̃.e.l.si fugitiui, sed declaratio similitudinis spectat ad iudicem,non ad partẽ,ut ff. de lega. 1. l. non possunt. Secundo casu quando quælibet est certa,tũc aut uerba,dirigũtur ad partẽ,& eius est electio,vt l.Lucio titio.eum ibi no.ff.de leg.2.Nam a dispositione testatoris,ad dispositionem legis argumẽtatio est bona, cum illa habeat vim legis,ut in auth.de nup.§.disponat.& ita hic ut s̃.dixi,aut dirigũt ad iudicẽ,& tũc electio est iudicis, aut dubitatur, quia ad neminem eorũ verba diriguntur.& hic reperio opin.varias.Odofre, enim dixit, quod rei est electio. argum. l. plerunque. ff. de iure do.& per reg. iur.in alternatiuis. Alii dicunt illud verũ si vtraq; pęna sit pecuniaria secus si vtraque corporalis,vel earum altera

quiã tunc electio est iudicis.arg.l.hodie.ff.de pę.hæc diuersitas, in utraq; sit pecuniaria,uel corporalia,non placet,quia non habet bonã rationem diuersitatis;cũ utraque procedat ad dispositionẽ l. Item alia ratione s̃m Bal.quia si in pecuniaria electio est rei, fortius in corporali , ubi mitius agitur,ar.l.interpretatione. ff.de pœ.mitius.n.agitur si reo electio detur.unde ipse dicit, qd putat esse electionem rei in utroq; casu,tum per d.l.interpretatione. tum,quia quælibet illarũ purgat delictũ ex ipsius legis dispositione . Et ideo inquit ipse in practica, iudex interrogabat eum ante sñiam,quam penam ex illis eligit,& si non eligat,tũc iudex ex potestatẽ sibi data per d.l.hodie, eliget quam volet, & sic certam nõ incertam ferat sñiam . Ego puto,utroq; casu electionem esse judicis,ex eo,quia verba uidentur continuo ad eũ directa; ex quo non apparet de ɔ̃rio ; quia ipse habet condẽnare,ergo & eligere,ut certam ferat sententiam, Secũdo casu,qa hæc est alternatiua legis & iuris,& sic electio est creditoris.arg. ff.de pac.l.rescriptum,§.si pactum.non enim in casu isto vlla pręcedit ɔuentio.Item,quia aliãs reus semper uariabit, ɔ̃ l.2.§.Sceuola.ff.de eo qd certo loco.& ɔ̃ l.fin.§.ubi autem.j̃.de bon.quæ lib.Item,quia in aliis dubiis & incertis.l.confiεit de iudice . ff. de iureiur.l.iusiurandum,§.si de qualitate,& ff.de iu.delib.l.j.in fin. Et ut clarius hoc esse uerum cognoscas,pone,quod nullam pœnã simplicem,uel alternatã lex imposuit, nemo dubitat , quod pena est arbitraria, & ĩ iudicis electione posita , & electionẽ habet vniuersaliter de omnibus.quod non est in ɔ̃ctibus,quia electio est debentis.Cum igitur lex pęnam alternatiuam imponat arbitrium latũ iudicis restringit ad duas species tm̃ . vnde in his duabus speciebus si habet arbitrium, utique habuisset uniuersaliter in omnib. quia sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita respectiuum ad respectiuũ,ut l.seruus.ff.de stipu.ser. & ff. de vsu.l.q scit,in prin.& ff.de rei uendi. l.q̃ de tota.non diffiteor tñ qd si uult ɔplacere reo potest, ut dicaẽ ei quam pęnam velit, & tũc si iudex illã imponit,non reus, sed iudex diceretur illã elegisse,& reo ɔplacuisse,cum illius electionem , non tenebaẽ se-
8 qui.† Quæro tertio qua actione,ista peterent? & rñdet gl.quod vel cõdictione ex hac lege, uel ser.corrup. actione. prima uera , quia cõiter tenetur per doct. quia hæc lex nouum induxit &c, vt l.i.ff.de condi.ex lege.& ita tenet Ia.Pet.Cy.& cõiter omnes , Nam actio serui corrupti nõ datur ad ipsum seruum,sed ad duplum deteriorationis ejus,& damni recepti,ut ff,de seru.corru. l.i.in prin.& l,in hoc iudicio.Seruus autem ipse in substantia,rei vendi.peti poterat,sed hoc additur hic,vt hoc totale petaẽ,& sic seruus ipse cum alio pari,vel cum,xx.sol. tanquam ex obligatione noua ex l.inducta.arg.ff.de ori.iur.l.2.§.Et modo ex his colli-
8 ge formationẽ libelli.† Quæro successiue, & quarto , quare hic pro alio pati semp p̃stant. xx. aurei, nec fit uera æstimatio serui occultati,sicut fit.j̃.com.ser.ma.l.j.§.fi.dixit Petr.& Cy.j̃.de ɔdi. infer.l.cum quidã,soluat apollo, qui apud autores fuit Deus sapientię.Sed Ia.But.multum colorate dixit,quod rõ fuit.qa quãtitas nomine pęnę præstatur.iõ æstimatio non curaẽ,ar.in sti.de verb.ob.§.fi.& ff.e.ti.l.stipulatio ista.§. alteri. Sed dicit dñs meus aduerte subtilius, quia hæc quantitas alternatur ad alium parẽ pro pœna adiectum.sed paritas dandi ad occultatum,non habetur melius quàm per occultati ueram æstimationem , ut ff.ad l. aqui.l.si seruum.& ff.de cond.fur.l.si seruus.in princ.cum si.igiẽ debuit quantitas quãuis nomine pęnę terminari per respectum ad æstimationẽ rei.Et maxime cum subrogetur loco paris, pro pęna adiecti,vnde inquit ipse,ꝙ nõ fuit alia rõ,nisi ꝙ Imperator fuerit ratus,seruũ fugitiuum occultatum, qualemcunque, cõiter non plus valere,xx.aureis,maxime propter fugam . unde sic statuit ad tollendam difficultatẽ probandi.qd no. quia dictũ est subtile, & facit in arg.vt si iste seruus fugitiuus sic occultatus post morã occultantis nõ purgatam decessisset, & ita ad æstimationẽ teneretur,non expediret aliter probari æstimationẽ, nec vltra.xx.aureos ꝑ eius æstimatione posset dñs petere . † Quæro
4 quinto,an hęc pęna remittatur si infra viginti dies peniteat occultan-

ADDITIONES.

a Solidus. Adde Soc.consi.48.incip,in præsenti consultatione.uer;circa secundam dubitationem.circa.medium,in 1.par.char.91.ibi habes.ꝙ 72.aurei cõstituunt libram aurei prout hic.& 96. ducati senenses faciunt libram .

b Cuius.fit electio.Adde late Bal.in l.si fugitiui.& in auth.sed nouo iure. s̃.eo. & vide sing.per eum.in l.fi.de nup.& quod no.Bar.in l.j.ff.de ui bo.rapt.& p Imo.in l.2.ff.de pub.iu,per Ang.Are.in trac.malefi. in gl. in uer.quas si non soluerit.& in versi.quid autem si statutum imponat pœnam alternatiue.& ꝙ dixit.d.Alex.post Bar.in l.de pupillo.§.plurib.de ope.no.nun.item adde Bal. in l.data opera.in 2.col.infra.qui acq.non pos & in liberatione pęnarum cu iussit elec.uide Bal.ĩ d.l.fi.supra,de nu, ĩ fi.& colligit Pet.d Anc. ex gl.ĩ c.de causis.de of.del.ut ibi referũt Mod.ꝙ est electio iud.vide.ibi unum verbum,

c Iudicis est electio.Vide Bal.hic & sup.a.l.pxi.& Bar.ĩ d.§.expilatores.qui aliter vs sentire,sed istud hic sequitur Imo.in l.2.de pub. iud. & ista electio dẽt fieri per iudicem,parte citata,secundum Bal.ĩ l.si fugitiui.supra.eo.& de materia ẽt per Bal.in §.pena grauior in 3,col.& ꝙ in pena criminali , electio fit iudicis,uide gl.63.distin.in fini.quã teneo ubi non cõstat ad quem uerba referantur,licet aliter Bar.sentiat hic.Et no.ꝙ in alternatiuo iuris,uidetur qd indistincte fit electio iudicis,secundum gl.or.iuncto tex.in c.a crapula, in fi. de vi.& ho.cle.vide de hoc omnino Bal.in l.Lucio; de lega. 2.

cultantem & restitutio fiat.& sol.cum gl.qd non,licèt alia pena quę applicaẽ fisco,remittatur,ut ff.e.l.j.§.1.Et rõ est dicit glo. qa mitius agitur cũ l.q̃ cum eius ministro.ff.de arb. l.Celsus. Hanc rõnẽ impugnat Cy.per l.libertus.ff.de iu.pat.& per l.non dubiũ, s̃.de leg.vbi non valet ipso iure,qd fit cõtra legẽ,vel in eius fraudẽ,qd aũt fit in fraudẽ hoĩs,valet ipso iure, q̃ uis effectualiter reuoceẽ.ut s̃.de dol.per totũ.Idem Iac, But. qa sic est hic pœna legalis,sicut in ɔ̃rio.Neutra autem arbitralis,vel ministri.l.sed defendendo gl.declara sic. Nã aut agiẽ de pęna intrinseca nullitati,vel inefficaciæ sortibilium legis,vel iuris effectum . & durius agiẽ cum illis q̃ cum hoĩe,ut d.l.si libertus,& l.non dubiũ.& hoc a lege in q̃ commisit,illũ recipiat auxiliũ,uel fructum,ut l. auxilium.ff.de min. Et,qa facientis in fraudem. l. maius est delictum q̃ in fraudẽ hominis,aut agitur de pęna,non sortibilium iuris effectũ,ut in delictis,& tunc,aut de pęna applicãda fisco, uel principi,& tũc mitius cum.l.vel principe, qui est lex animata in terris,q̃ cũ homine,i.legis ministro, aut iudice q non potest pœnã remittere,ut j̃.de pę.l.penam.vel q̃tum parte , quæ penam fisco applicandam non põt remittere.l.autem ipsa & princeps põt,vt hac gl.& ff. eo.l.j.Aut q̃ritur de pęna applicanda parti. & mitius agitur cum parte,quia pars facilius remittere potest sibi applicãdum q̃ lex, vel princeps alteri applicandum.Cũ lex,vel princeps suum q̃ alienũ facilius deneget auxilium,ut no. gl si aduer.ven. l.j.& j̃.qui po.in pig.hab.l.assiduis.maxime cum nõ sit læsa pars. Aut q̃ritur de mora purgãda,& tunc mitius agiẽ cum lege,quã cũ arbitro,vel homine,qa legalis facilius purgatur,q̃ arbitralis, vel ɔuentionalis,vt ff.de arb.l.cũ dies,in fi.& l.Celsus.in prin. & facili⁹ lex,suã morã remittit,& mitigat q̃ hominis,vel arbitri alienã.& eɔ̃.ff.de reg.iur.l.id quod nostrũ.& l.nihil tam naturale, & ita in hac materia dicebat dñs meus . Secundo quæro,an possit ipse criminaliter accusari.& dic,qd sic,ut seq tur in gl.usq; ad fi.

a §.Si vero secundo. Hic nota , qd dictio præter, stat inclusiue , de quo plene
11 scripsi.in l.actione.s̃.de trãs.†Item no.ꝙ reiterãti delictum reiteratur,& augetur pęna,si nõ reiteretur delictum,nõ reiteratur , ut s̃.de modo mulc.l.fi.Sol.ut in gl.s.qa vel hæc s̃m illã,vel aliud in mulcta de qua ibi,aliud in pęna de qua hic. & istam tenet Ia. de Ra.qa mulcta ĩponiẽ iudicis arbitrio,pp malos mores.Et voluit igit.i.ei minus largas habenas relinquere, sed freni tẽperiẽ imponere,ne nimis subditos possit grauare.l.2.j̃.de cust. & exhi. reo.& ideo ultra ter nõ potest pecuniariter cũ in anno mulctare.Subiũgit ipse,qd si ultra delinquat corporaliter extraordiuẽ poterit eum punire.Dyn.vero dixit,qd si solum pp inobedientiam,uel malos mores, qui non redundent in alterius damnũ, vel præiudicium uult mulctare,qd non põt,nisi ter in anno . ut in contrario,Si autem,uel aliam cãm,& alteri præiudicialẽ, tũc
b toties poterit,quoties opportunum erit, b siue ex ordinẽ, siue intra ordinem puniatur.ut ff.de extraord.cri.l.j.§.expilatores,p totum.& ita notauit ipse in l.nonnunq̃.ff.de priua.deli.Et ita ɔmuniter sequuntur doc.Sed op.ab extra, qd reiteranti delictũ . non reiterer pena,vt l.uulgaris,& l.ei qui.ff.de fur.Sol.quod hic primum delictũ erat purgatũ,ibi non.Item opp. ab extra, quod reiteranti, seu continuanti delictum,pęna nõ augeatur,imo subleuetur,vt l.si quis diuturno.ff.de pę.So.ut ibi,& quia aliquę sol. violant illũ text.Ideo illis omissis,tene primam solutionẽ,qd ibi in delicto diu perfecto , & consũmato nõ reiterabili,nec reiterato,cuius commissio longo tempore fuit ignorata , uel saltem in iudicio nulla fuit quærimonia facta , & sic quadã obliuione, vel negligentia uidebatur quasi rescriptũ,licet uere nõ esset.unde ex eius diuturnitate,seu antiqtate,pęna subleuatur, i. numeratur,quod non est in delicto recenti & reiterato, vt hic , vel in fieri permanente,neq; transacto,ut ff.de pę.l.capitaliũ.§.solent. & §.grassatores.& §.famosos.& l.aut facta.§.tempus,in eo.ti. & de his plene scripsi.j̃.ad l.Iu.de ui.l.seruos. ibi uide &c.

ADDITIONES.

a Dictio præter. Quomodo ponatur dictio præter.vide per doc.& Bar.ĩ l.j.ff.de pig.act.& l.nam ꝙ liq.dæ.§.fi.de pę.leg.l.si tutor.§.si tutor.ver.no.ꝙ ibi.Bar. in lect.Nic.de Nea.de tu.& rati. dist. Ol.consi.49.per Bald.in c.1 .§.sed tres. per quos fi.inuesti.Inn.in c.dudum.el 2.de elec. ubi dicit ꝙ in dispensationibus non includit,sed remouet vinculum obiectionis.& tenet Bar. in l.seio.§. vxori,de annu.le.ꝙ est dictio exclusiua , vt ibi per Bald.in l.si ita legatum, in prin.& ibi no.de leg.1. & l.1.§.cũ ita,de do.præleg.vbi dicit dotem si legant centum præter dotẽ,per d.§.vxori.de quo plenius per Car.in cl.1 .de sum.tr. & in cl.j.§.pe.de hære.& cle.3.in prin.de pę. quod concludit, quando sequiẽ propositionẽ affirmatiuam,sed si negatiuam,stat positiue & exclusiue , & sic eius effectus est ponere,quod pręcedens positio negabat,ut ibi per Car.Item ponit,quãdo oratio est negatiua præcedens,& tenet Dy. in reg.peccatũ.li.6. exemplum est nec fundum præter vsumfructum, lego,ut ibi per Bar.quem etiã uide in l.si eum.§.fi.in 2 .col.uersi.his p̃missis. ff.si quis caut. & ibi ponit Bar.de dictione præterquam.item adde etiam Bar.& Bal.in d.l.actione.

b Quoties opportunum erit. Vide Bal.in l.data opera.ĩ 14.col.inf.de acq.pos.& in l.arboribus.§.Iul.ff.de usuf.& in l.qui autem operas.ff.de infa. & in l.si q̃s nõ dicam rapere.sup.de epi.& cle.& uide Bar.in l.is qui cũ telo.inf.de sic.& in l.j.ff.de extraor.cri.& Bal.etiã d.l.is qui cum telo.& in c.1 .§.iniuria.in ul. col. de pa.iur.fir.& hic uide do.Ant,in c.1 .de eo qui mit.in pos.in ult.char.

12 §.In minorum. †Hic no.ꝙ delictum administratoris, non nocet suę administrationi,

supposito , de quo vide,qd plene scripsi in l.iubemus nullam.s̃. de sacrosan.eccle.Quantum tamen expedit hic ad declarationẽ tex.Opp. ꝙ alteri per alterum non debet iniqua conditio fieri, ut ff.de reg.iur.l.nõ debet alteri.ideo nec res inter alios acta,per totum.nec officium suum eis esse debet damnosum,ut l.cũ quędam.So.ut in gl.qd hic loquitur cum tutores , vel curatores susceperunt,vel passi sunt minores suscipere fugitiuum,cum poterat prohibere simul.j̃.de fal.mo.l.j.in fi.Sed q̃rit Cyn,quid si pupillus ipse recipit inscio tutore,& respon.pupillum teneri si est doli capax:non;alias,ut no.gl.in d.l.i.& ff. de fur.l.impuberem.

§. Quod si ad prædictam penam.

13 †Hic no.quod non ualens pœnã soluere,luit in corpore,a unde
a Cassidiorus.Redeat debitum pœnis,qui non possit compensare pecuniis.Es habet hoc locum,nedum si pœna sit applicanda parti,vt hic,& ff.de iurisom.iudi,in l.si quis id quod.§.fi.& de in ius voc.l.si libertus.& l.fi.simul iunctis.sed ẽt si sit applicanda fisco, vt ff.de pę.l.1. j̃.de sepul,uio. l.fi.qd bene nota.nec ꝑdest hic cessio bonorum,quia non est hic debitor ex ɔ̃ctu,sed ex delicto,ꝙ non debet remanere impunitum.Nec ob. qd aliãs propter paupertatem comittitur, ut ff.de offi.præsid.l.illicitas.§.fi. quia ibi ĩ multa quæ imponitur a iudice,hic in pœna quæ imponitur a lege ff.ad turpil.l.j.§.j.ideo remissio illius faciliter permittitur,non istius vt j̃.de pę.l.pœnam.sed huius alteratio fit quandoque, ut ff.de ver.sig.l.aliud,§.1.l. si qua.Et hic adde alia ad tollendũ alia
14 obiecta,quę scripsi,in l.fi.j̃.de sepul.viola.†Quæro tñ hic, an ille idẽ iudex,qui ad hanc penam ciuilem applicandam parti cõdẽnauit,possit hanc pęnam corporalem in defectum pecuniæ imponere.& dico,quod non,nisi ipse habeat etiam merum imperium. tex.est singulariter notandus , in l.fin.de in ius uocan. quem tene cordi. Quæro secundo,quid si pars aduersa,vult potius vt teneatur in carceribus,donec ei soluat , vel fideiussorem de soluendo prestat, quam iudex eum luere faciat in corpore, an debeat audiri.Dic quod non , quia ex quo cognoscit de delicto,pœnæ reorum non debent differri,vt j̃.de pę.l.cum reis. Et ꝑ hoc bene facit.ff.de iure patrona.l.diuus Vespasianus.§.fin.& ff.de minorib.l.quod si minor.§.si seruus. ubi dñs castigationem serui non potest impedire, nisi eum tradat pro noxa.ubi autem traditio pro noxa locum habere non potest,ibi fustigatio impediri non p̃t.Et hoc clarum ipso condemnato,nõ volente in carceribus detineri Si autem ipse velit potius detineri in carcere, quam relaxari fustigatus,an sit audiẽdus. dicit hic Bal. quod sic, arg. j̃.de cessi.bono.l.j.cum ibi no.Ego dico contrarium,ꝙ ibi in debitore ex contractu,hic ex delicto,cuius pœna non debet differri,ne delictum remaneat impunitum. Et hęc pœna ei inuito imponiẽ,ideo text.dicit ꝙ castigatur.Quęro,quid si sit locuples, & soluendo,& ipse non vult soluere, sed potius fustigari. Dicit Bal.quod cogiẽ omnino soluere,& bona sua uendere,& ut ff.de pollicita.l.pollicitationibus.quod placet per istum tex.qui ĩ subsidium ad fustigationem, & cõditionaliter,si ad soluendum nõ sufficiat,aduenire permittit,& quia actori de condemnatione ꝑ eo habita satisfactum non esset,& ei inuito non debet tolli ius q̃situm ex quo ille est idoneus ad soluendum,&c.

ADDITIO.

a Luit in corpore. Adde Bal.hic in 3.col.ꝙ pauper non punitur in corpore ꝑ minima pœna pecuniaria,dũmodo leue sit delictum, s̃m eum per.l.illicitas. §.fi.de officio p̃si.& ibi Ale.& no.in c.reprehẽsibilis,in gl.fi.& ibi doc.de ap. arg.j̃.quia qui non hẽt in re,luat in corpore.uide omnino Spe.de accu.uer.j. & §.6.ver.quid si pauper.& de dolo,& contuma.§.2.ver.item si hodie. itẽ adde,quod pęna pecuniaria,in cuius defectum est posita corporalis , diminuiẽ & duplicaẽ ex qualitatibus vigore statuti sicuti mere pecuniaria, ut per eundem Saly. consi.statuto ciuitatis cauetur,quod qui occiderit aliquem forensem &c.pro quo facit,quia,infra terminum est mere pecuniaria.& post,dicitur innouata de pecuniaria in personalem.Bal,in l.acceptam.21. co.uer.unde ista noua,s̃. de vsu.arg.contra ex no.per Bal.in l.transigere.de col.vers.sed pone.supra.de transac.

5 §.Quod si seruus. †No.ꝙ parceẽ ei,q fecit bona fide.& sic est arg.qd si cõmodem alicui equum,& arma,vel famulum, quia dicebat se velle ire in villam:& ille accessit ad occidendum hominem, ꝙ non teneor, quia delictum non venit in mentem meam.ut hic.facit. j̃. tit.j.l. apud antiquos,in fi.& ff.de pę.l.metodorum.secundum Bal. Itẽ no.ꝙ iste excusatur,quia credidit illi quem suscepit,& sic est bonum consilium.ꝙ prohibiti certũ genus personarũ recipere in hospitio interrogent coram testibus illos,qui ueniunt ad hospitandum,an sint talis conditionis puta banniti &c. & sic illis dicẽtibus ꝙ non,excusentur,ut hic.Sed contra tex.opp.ꝙ imputãdum ui detur ei qui nimis credulus fuit, ut ff.de eo per quem factũ erit.l.§.dolum.So.secundum dominum meum,illud verũ:nisi mẽtitus fuisset in dolo,qui p̃ponderat credentis culpæ, vt ibi no.& pater.ff.ad l.aquil.l.item si obstetrix,in fi.vel dic ꝙ illud verũ quando esset contentio inter dolosũ,& culpabilem, hic inter alios,quia inter suscipientem, & dominũ suscepti, qui non põt conqueri,nisi suscipiens fuerit in dolo,ut hic,in prin. & not.in gl.2.Et est rõ qa receptatio est de genere permissorum,qa de natura boni,& charitatem in se cõtinẽtis q̃ necdũ est permissa:sed a

iure

iure diuino præcepta,& ēt est de iure gentiū,quo natura quandā cognationē inter homines cōstituit. & vnus alteri indigēti auxiliū,& fauorem præbebit,vt l.vt vim.ff.de iusti.& iure.Et ex hoc culpa credulitatis isti imputari nō potest, nisi sub quodam colore dissimulatio per talem modum trāsire voluisset,vt.s. de incest.nup.l.qui contra,& ff. de adul.l. si adulterium cum incestu.§.idem pollioni.

16 **§ Sane mancipium.** † No.primo, qđ in delictis, & contractibus, seu cōsiliis secretis ī perniciē alicuius priuati,& fortius ciuitatis, vel castri propter difficultatem probationis peruenitur ad torturā, sed indicia aliqua præcedere debent,vt hic in gl.Secundo nota, qđ seruus hic torquet̃ ɔtra dñm,& non ad petitionem domini,sed ɔuēti,ut hic in i.gl.quia illius interest,nec ad petitionē alicuius cuius intersit,debet iudex aliquē torquere,vt s.de iur.calum.l.i. §.ne autē.Opp.qđ ɔ dominū nō debeat torqueri,vt & ĩ. de quæsti.l.i.& l.seruos.So.quod hic speciale,vt seruorū fuga possit doceri,ut infra.eod.l.cū seruum.in fin.vel dic,quod hic principaliter interrogat̃ de facto suo,non domini,quia de causa fugæ, an aliquis eum miserit,vel non,quod fieri potest, ut s. de testib.l.
17 seruos.in fin.† Quæro,an sit necesse,quod præcedāt indicia. Et respōdeo quod sic,vt in glo.Nam a tortura non est incipiēdū,
a nisi præcedant indicia,a vt ff.de quæst.l.j.in prin.Sed tunc quæro,an eius dicto stabitur contra dominum,& dicit gloss. quod sic,si alia indicia coadiuuent dictum suū,ut ff.de ædil.edi.l.quæro.§.fina.quod est notādum. & adde quod dixi supra. de rei uē,
18 l.cū super vernis.†Sed ab extra quæro de quo,sup quo, & ɔ quē debent esse hæc indicia.Et sentit ista gloss.contra dominū.Mihi autem videtur quod ad hoc,vt seruus torqueatur indicia alia non sunt necessaria quàm ea quæ hic dixit,videlicet,qđ se ingenuum dixerit,& mentitus fuerit. Nam hoc vna cū fuga sufficit, quia,& vilis est in persona.sed si dicat,qđ ex calliditate fecerit, tunc sine aliis indiciis super huiusmodi calliditate domini non creditur ei,vt d.l.quæro.§.fina.& in hac gloss. & sic sola illius assertione nō priuabitur dominus seruo,sed cū aliis indiciis sic. vt in hac gloss. & hoc intellige ut in princ. seq. gloss. videlicet, quando malignitas incepit a domino.Secus si a possessore,ut ĩ. tit.j.l.si quis seruo. Vlterius quia variæ imponuntur pęnæ pro seruis fugitiuis,distingue late,ut in glos.fina.in qua adde ibi,si vero imperatoris,dic,& hoc in seruo colono.In seruo autem simplici imperatoris,uel augustæ,idem ius statuitur,quod de seruis fisci. vt ff.de iur.fis.l.fiscus,in fine.secundum Iacob.de Rau.Pet. & Cyn.quod satis placet si.12.lib.argenti minus ualent, quam libra vna auri.aliàs si plus,sto cum gloss.ne maior pœna sit pro seruo simplici,quàm pro seruo colono.

a ADDITIO.
Nisi præcedant indicia.Ex quibus aūt indiciis permittatur tortura, vide Bal. in l.congruit,de offi.præsi.caue, quia ibi de tortura verbum nullum,& ī l.1. de sum.tri.in 6.col.magna.in 5.op.ibi,sed plenior,de indiciorum materia vide sing.per Ale.consi.41.2.parte.& in l.sufficit,de quæstio.& Alex.consi.77. 1.parte.& consi.93.item adde Soc.consi.118.inci,visis narratis puncti.uersi, postremo,circa medium.in 1.par.char.185.quod indicium,antequam sit sufficiens ad torturam per duos testes prius constare debet.

SVMMARIVM.
1 *Mancipium ciuitatis ad fugam solicitans cum eo alterum restituet.& nu.2.*
3 *Turbans aliquem in possessione,quā pęna plectatur, & nu. sequen.*
6 *Administrator negligens punitur,et ab officio quandoque deponitur.et nu.7.*
8 *Remotus ab officio, ad illud redire non potest.*

LEX V.

Mancipia. Primo in seruis. Secundo in libertis.Tertio punit officialē negligentem.Secundā ibi,li-
1 bertis.Tertia ibi, ita ut.Casus.† Qui solicitauit ad fugā ciuitatis mācipiū,tenet̃ cum eo alterū restituere. & xii.solid. qđ obtinet in libertis artificib.solicitatis,& negligēs officialis ad duo similia mancipia tenetur.h.d.Ego legam per partes.& sua notabilia super unaquaq; particula colligam.Quæro circa primam partē, an in qualibet ciuitate loquatur,& dicit gl.quod sic, præterquā romana,in qua imponitur pęna, quæ seruo fisco imponitur,ĩ. eo.l.pe.Sed caue,quia gl.contrariam habuisti. s. eo. super rubr. quæ hanc.l.intelligit etiam in Romana ciuitate, & alia uerior, vel salua istam, ut procedat antequam imperium esset translatum in principem.sed post translationem respublica romanorū,& fiscalis non sunt idē, qđ patet ex diuersitate tractatuū, & titulorū,ĩ.de iu.fis.per se,& de iure reipu.Romano. per se.lib.x. quamuis,& ipsa post trāslationem aliqua retinuerit priuilegia
2 aliis ciuitatibus denegata,ut in ti.de iure reip.patet. † Nunc op. ꝙ male dicat solicitauerit, uel aduocauerit.cum disiuncta dēat stare inter diuersa. at qui aduocat solicitat, ergo &c. Solue exponēdo solicitauerit,ut alio uadat,aduocauerit,vt ad se ueniat. Oppo.quod peius dicat aduocando crediderit,quia supponit,ꝙ non aduocauit,& sic hæc pœna non teneret,qa nō est qđ restituere possit,sol.vt in ea.gl.ꝙ hic credidit, & ad effectum produxit,ꝙ probat illud uerbū restituat,hic positū: ideo dicit glo.ꝙ si seruus iuisset,& reuersus eēt,pęna serui corrupti tm̄ locū habe-
3 ret,& nō ista.†Hanc so.& glo.induxit Ia.Bu.ad quæstionem, vbi
a statuto cauet̃,qđ si qs turbauerit a aliquē in possessione,eam restituat,& soluat centum,qđ turbans,sic tñ, qđ possessione non priuet,non puniet̃ pęna statuti. cum possessionis restō locū nō habeat,sicut nec hic pęna huius l.sed serui tm̄ corrupti, qn̄ restitutio locum hēt,ut in cauda huius gl.Confirmat ipse ex eo,ꝙ qn̄ duæ pęnę copulantur ad inuicem,quo casu cessat vna & alia. arg.ĩ.de imp.& aliis subst.l.quamuis.& de mi.test.l.in testō.& ff. de vulg.& pup.l.nam hoc iure.& ff.de condi.insti.l.si heredi plures.sed statutum disponit in casu talis turbationis, quod restitutio possit habere locum,ergo ubi non potest,restitutio locū habere,nec alia pęna sibi adiecta.Bald.tenet ɔ,dicens, quod uerba statuti,debēt intelligi proprio & grosso mō,s.restituat.i.in pace dimittat.ut ff.de acq.poss.l.permisceri.§.species.& de libe.lega.l. Aurelius.§.certum.cū ibi no.in gl.hæc me nō mouēt,potuerūt enim esse viri periti in statutis cōdendis,vel cōpilādis. & ista est præsumptio.ar.ff.de leg.j. Sed contra Iac. induco gl.in d.ver. libertis.hic positam,f'm primam expositionē,ubi una pęna locū hēt,licet alia habere non possit:& tñ ibi est vnica sola prolatio verborum.& sic tantofortius ubi pęna est expresse specificata, nisi rn̄dendo dicas,ꝙ ibi altera pęna est omni respectu impossibilis,hic possibilis in casu ablatę possessionis.Item ɔ Ia.Bu.facit, quia delictum super quo fundatur pęna statuti est turbatiua,iō dicit si qs turbauerit,& sic non uis spoliatiua,uel ablatiua.Inter has est dr̄ia,ut no.in l.extat.ff.ꝙ me.cau.sed huic rn̄detur,ꝙ qui spoliauit, turbauit, quia spoliatio sine turbatione esse non pōt. & ideo eum statutum loquatur p verba,p̄teriti tpis,& pęna restitutionis possessionis adiiciatur,intelligitur necessario de turbatione expulsiua,ita qđ possessionē restituere valeat, Secus si loqueret̃ per verba præsentis tpis,si quis turbat,quia tunc illud verbū restituat,intelligitur.i.in pace dimittat,p ista parte facit, quod pęnæ in dubiis sunt molliendæ,ut ff.de pe.l.interpretatione.& odia restringenda,ut l.cum quidā.ff. de lib. & posth.cū si.
4 †Op.quod non hac pęna,sed furti manifesti ad quadruplū.ut s. tit.j.l.aduersus.& l.de his.Sol.ut in seq.gl. quæ dicit hic speciale, cui adde,& hoc ideo,quia pęnā hic diuersificare voluit,cū non agat̃ hic furti,vt agitur in d.l.aduersus.sed condictione ex hac.l.
5 †Quæro, an hoc principium habeat locū in mancipio non artifice.& gl.fi.s.l.proxi.sentit quod sic.& ita tenet Iac.de Are.Pet. contra,quiā hic de artifice expressim loquitur, & sic in aliis nō debet esset tanta pęna, sed idem statuit, quod de seruo priuati. Sed sustine gl.,ut hic,& exponatur a tribus.i.officiis,siue in arte consistat,siue non,& pro hoc facit uer. libertis. quia attenta dictione quā,nō uidetur curare,an sint artifices,uel pro hoc facit & clarius tex,nostræ rubr.& sic teneo,& hæc pro prima parte.

§. Libertis. Et oppono, qđ libertus non possit cum eadem forma reddi, quia alius q deberet præstari,est liber hō. ut ĩ. de iu. aur.anu.auth.sed hodie.Sed liberhominis non est cōmerciū.ut ff.de ɔhen.emp.l.liberi.& inst.de inut.stip.§.j.So.dupliciter, ut in gl. in qua adde ibi de fun.do.l.1. ubi transit ex necessitate,aliàs phibitū trāsire, sic & aliàs trāsit cū uniuersitate.ff.de acq.re.do.l.qdā.uel f'm Ia.de Ar.libertū nō tradet,sed ius patronatus delegabit,uel cedet,ut in similib.ĩ.de relig.l.monumenta.& ff.de no.& de le.l.j.& hoc tutius,uel cauebit de restituendo ciuitati qcqd ex liberto suo habebit,ut ff. de ac.emp.l.si qs seruū. Op.2.quod minor sit pena,qa in sola redditione operarū,ut ĩ.de ope.li.l.fi.So.ibi in liberto priuati, ut ī gl.

6 **§.Ita vt pro fugitiuo.** † No. quod rector, uel administrator, seu officialis negligens punitur.concor.sunt in gl.& in casu nostro pęna est, quia duo uicaria mancipia teneretur soluere.Contra quod op.
b gl.quod immo puniatur b in centum solidis,ut ff.eo.l.j.§.hoc ar. Sol.vt in gl.Secunda so. vera quam no.p vltima qōne quam posui.s.eo.l.mancipia.Item no.ꝙ ad curā defensoris ciuitatis spectat tueri iura ciuitatis,& per alios tenta,& possessa facere restituere ciuitati.Item colligit hic Bal. ꝙ iudex qui non recipit libellum quærimoniarum,facit litem suam.Idem si requirit,& super eo non procedit,& sic negligit.Idē si nō vult, vel negligit examinare testes pductos,ut ff.de edē.l.argētarius.§.cum aūt. ver.sed an hoc procedat,Idem si non fecit restitui furtū,vel dānum passo,vt hic.Et est rō p̄dictorū,qđ talis negligentia est lata culpa seu dolus præsumptus,& ideo tenet̃ insolidū,ut hic.Si aūt male iudicat qualiter tenet̃,dic vt ī d.l.iudex.ff. de var. & exord. cri.& uide Bar.in l.si conuenerit.ff.de re iu.& Inno,& Io.And.in
7 c.si pro debilitate,de offi.deleg.† Quæro cum gl.an possit repelli ab administratione,& sic deponi ab officio,& dicit glo. quod sic,

ADDITIONES.
a Si quis turbauerit. Vide no.in l.j.in ver,restitutorium.& ibi glo.& Bar.ff.quorum bon.& in l.verbum reddendi.de ver.sig.Bal.in l.cum etiam, sup.de reb. cre.& in d.l.verbum his.nu.7,versi,extra nota,vbi tenet contra istum,cū quo Bal.tenuit Pau,de Cast.in l,1.ff.quo.bon.
b Quod immo puniatur,Vide Bar.hic,& in l.1.inf.quo,& quā.iud. & in l.quod iussit.ff.de re iud.& Io.An.in addi.ad Spec.in tit.de alle.& disp.& vide Bal. hic, & in d.l.1.inf,quo.& quan.iud.& in l.iubemus,inf.de test. & in l.qui accus.sup.de eden.& in c.super eo.ext.quod met.cau.& Bar.in l.si.inf.de mag. conuen.& in l.Paulus.ff.ad l.fal.

sic. vt l.si quos.s.de offi præfe. preto.sed dic latius.quidam sunt minores officiales:& illi de facili possunt remoueri,sup.de spor. l.2.ff.de iniur.l.nam & magistratus. Quidam maiores, & tunc p pter enormia in officio commissa remoueri possunt,ut l.si. inf. ad l.Iul.repetun.nō pp leues, & minores culpas,sed expectabit tpˢ iudicati.vt s.oēs tā ci.ꝙ mi.l.& ī auth.vt iudi.sine quo. suffra.
8 §.necessita,& §.oportet.†Et no.ꝙ cōdemnatus,vel remotus pp
a turpitudinē eius amplius ad illud officiū nō redit; a vt no.glo.in auth.de armis,in fi.co.6. & p hoc.ff.de offi. pcu. cæsa.l.2. Quero de intellectu istorū verborū;nec principali.Et dicit gl. qđ rescriptū principis huius pœnæ remissiuū ei nō pderit: qđ intelligo, nisi dicat nō obstāte.l.ista,p ea,q̃ dixi.s.de diuer.rescr.l.si.Quero qd vult dicere vēdōne &c.& dic,vt ī gl.Et ex prima expositione no.ꝙ iudici litis estimationē soluēti,nihil acqrit̃.Et est rō:qa quo ad ipsum est mera pœna.Itē ex scdā,& tertia no.ꝙ ī pęna rei p̄t statim res simpliciter,& uniuersaliter esse inalienabilis.Item respectiue tantū,vt certæ personæ, non alienetur, ut hic ne magistratui,vel alicui:vt in gl.Saly.

ADDITIO.
a Ad istud officium non reddit. Tu uide de hoc plene Bald.in l.2.numero.2. & in apost.in ver.propter, & uer.deponentem ab officio.ubi bo.tex.cū gl.C.de ma.uindi.no.Bal.in l.si aliquid.nu.j.& ibi in apost.in uer. exerceri.C.de suscept.& archa.lib.10.Fel.c.fraternitatis.post prin.uer. ex gl.extra.de hære. & Gera. de petra sanctā sing.suo.1.incip.nota quod ex quibus causis.post prin, ibi,facit etiam quod in simili.

1 *Seruus super facto proprio torqueri potest.& nu.seq.*
2 *Exceptio dominij quando possit opponi,& nu.seq.*
3 *Emphyteuta expulsus a tertio,an possit de iure emphy.excipere.*

LEX VI.

a **Cum seruum.** a Casus.Si repetēti seruū fugitiuū, ut pprium.opponit̃ qō dn̄ij, vel libertatis vel p torturā,serui qō dēt dirimi.h.d.Sup tex.ibi:libertatis,dic &
1 qō seqt̃ de seruis,& mācipiis occultatis.†No,ꝙ seruˢ sup pprio facto torquet̃.ɔcor.s.e.l.qcūq;. Itē ꝙ de iure tertij eradicātis in
2 totū ius agētis, pōt excipi:vt hic ɔiūcta glo.†Op.sic,nemo sine actione experit̃,nec auditur ut ff.de neg.gest.l.si pupilli.§.videamˢ. & de admi.tu.l.quoties.§.itē si p tpali.sed tex.dicit hic,ꝙ repetit & actionē nō exprimit,ergo.&c.Sol.ut ī gl.j.q̃ dicit,q rei uē.sed Iac.But.dicit,ꝙ ī casu huiˢ.l.gl.male dicit:qa rei uē.nō est pœnalis actio:ut ff.de rei uen.l.j.& l.ī rē.Sed tex.iste dicit, qđ reus opposuit exceptionē ut euitaret pœnā,q̃ ī occultātes &c. ergo cū hæc suppletio nō ɔueniat huic literæ nō est bona .Cōfirmo, qa hic repetebat seruū,ut fugitiuū,qđ in rei uē.dici nō est necesse. Itē ī rei uē.nō ageret ita ɔtestim,ut uult hęc litera.quapp ipse dixit,ꝙ hic agebat ɔdi.ex.l.qcūq; s.e.ī qua uenit serui restitutio,& pœna.Cy.uero dicit,ꝙ iudicis officio,& male,qa ex delicto nascitur oblo,tanquā ex mā.officiū aūt cōpetit qn̄ ęqtas suadet actionē dari,& materia nō est sufficiēs ex parte actoris,ut no.ī l.& iō. § Neratius.ff.de ɔdi.fur.& l.si p collusionē.de ac.emp.ĩ.ad Tre. l.manifestissimi.§.sed cū in scdā.Sol.igit Iaco. de Bu.uera ī casu isto,quo seruus ab alio erat possessus,& occultatus. Sed si seruˢ fugitiuus a nemine detineret̃,so.Cy.esset bona:qa tūc iudicis officiū implorat̃,ut dn̄o,a quo fugit,cū possidere,& sibi adducere
3 liceat,ut s.ubi cā status.l.j.ut ibi dixi.†Op.2.ab extra, ꝙ exceptio dn̄ij nō possit opponi,qa spoliatus an̄ oīa est restituēdus,ut ĩ.ad l.Iul.de ui.l.si qs a se fundū.& ĩ.de agri.& censi.l.si coloni.lib.11. so.ꝙ illud pcedit,qn̄ qs ageret ad solā possessionē sibi reintegrādā, ut spoliatus p fugā serui,ut d.l.si coloni.Secus si ēt de pprietate agat,ut ī casu nr̄o,quo agit ɔdi.ex.l.qcūq;.s. e. qa tūc seruū suū fuisse dicit,& n̄ tm̄ possessionē serui dicit se habuisse, sed ēt pprietatē dn̄ij,uel quasi,merito exceptio dn̄ij p̄t opponi,ut hic.
4 Mō q̃ro de quo dn̄io qō referebat̃,hic. rn̄det gl.4. ꝙ de dn̄io opponētis:& in hoc res est clara,subiūgit gl.uel ꝙ nō sit petētis,&
b sic sentit, ꝙ de iure tertij b possit oppo.Sed tūc ob.ꝙ de nō suo iure nemo pōt excipere,ut ff.si ser.uē.l.loci corpus.§.cōpetit.& p̄t esse rō,qa excipiēs dr̄ agere,ut l.3.ff.de excep.sed de iure alterius qs nō agit sine mādato,ut ff.si pars hære.pet.l.j. ī prin.Item qa ī opponēte reqrit̃ iteresse.extra.de rescrip.c.ueniēs, & ff.de re iu.l.a diuo pio.§.si sup reb.aliàs nō audit̃,ut ibi.So.distinguendo,f'm Iac.Bu.,qa aut exceptio opposita,est exceptio intētionis, uel facti,eradicās totaliter ius agentis,& p̄t de ea excipi, ut hic. nā hic excipit negatiue,qđ actor nō est dn̄s,qđ reqrit̃, siue agat rei uēdicatione,ut uoluit gl.siue agat ɔdi.ex.l.qcūq;.in prin.s.e. Aut exceptio iuris,& tūc nō p̄t,ut d.§.cōpetit. Vel dic latius f'm Bar.ī l.2.ff.de excep.rei iudi.qa aut ius tertij de quo excipitur,est exclusiuū totiˢ iuris agētis,aut solū cōmoditatis alicuius.Primo casu,aut est exclusiū iuris actoris ipso iure,ēt si tertius illi ɔdiceret.& tūc excipi p̄t,ut hic,& ff.de rei uēdicatio.l.fi. Aut non est exclusiuū iuris actoris,nisi ille tertius uelit,uel uoluerit,& tunc nō pōt opponi,ut l.2.si ager uectigal. coniuncta gloss.sua. & l.2. supra.de iure emphyteu.Non enim cadit propter canonē nō solutū emphyteuta a iure suo,nisi dominus uelit,ut ibi,ideo tertius non potest oponere de canone non soluto, & de cadentia a iure suo.quod intelligo,nisi dominus iam, & prius declarasset, & nisi ille tertius haberet regressum contra non opponentem. Nam tunc de iure illius potest opponere,immo debet,ut sibi prospiciat ne soluat,vel aliud preiudicium incurrat,vt ff.de car.edic. l.3.§.cum extaret.Et sic habes,ꝙ seruus inuestitus ab ecclesia,tanquam de re caduca propter canonem non solutum ɔuētus vtili rei ven.a primo pōt excipere qđ ei ius agendi nō cōpetit, qa a iure suo ipse cecidit ipso iure,abbate volente,qđ apparet eū voluisse ex inuestitura,scdo loco facta,vt de re caduca.Et hoc qn̄ exclusoriū est totius iuris agentis.Scdo vero casu qn̄ est exclusoriū alicuius ɔmoditatis tm̄, & tūc aut illud ius est accessoriū rei vel psone,& tūc nō p̄t excipi,vt ff.si ser.vē.l.loci corpus.§.ɔpetit. Aut nō est accessoriū,sed p se subsistētiā hēt.Aut est vtile dn̄iū in re emphyteutica,& tūc p̄t excipi,vt in gl.singulariter not.ff.de ɔdi. inde.l.indebiti.§.si nūmi.† Ex quo hēs,ꝙ si emphyteuta expellat̃ a tertio de pce rei & dn̄s vēdicet ab expulsore,p̄t ille excipere de iure emphyteutę.Nec poterit vēdicare q̃diu emphyteusis durat. ꝙ secus est si fructuarius sit expulsus,qa vēdicat dn̄s.nec de iure fructuarij ille p̄t excipere.vt ibi no.ꝙ tene cordi.Et no. qđ de iure tertij post sn̄iam nō potest excipi.vt l.is qui ff.de rei vend.Sal.

ADDITIONES.
a Cū seruum,vide plene per Bar.in l.2.ad fi.sup.e.& in l.debiti.§.fi.sup.de condi. inde. in casu huius. l. quando apud aliquem reperio seruum meum fugitiuum,opponit mihi quod ipse est dn̄s serui,an hoc casu sit incontinenti restituēdus:itē vide gl.hic quam allegat Ale.in l.aui. §.eum.de dam.infec.in fi.
b De iure tertij, an & quando exceptio de iure tertij opponatur. vide in spe. de loca.§.6.versi.66.Ol consi.139.& an & quando admittatur,in l.qui liberis. §. testamento.ff.secundum tab.Bal.hic in l.si cui.in fi.de non nu.pec.& in auth. qui rem.de sac.san.eccl.& in l.indebiti.§.si numi.de cond.inde. Bart.in l.2.de excep.rei iu.Pau.de Ca.consi.111.item adde no.in l.2.sup.vbi in rē act. Bal. ī l.executorem.in 7.col.ver.modo quæro certum est,ĩ.de execu.rei iu.Bar.in l. fructus.in 3.op.ff.de rei vend. qđ possessor conuentus potest opponere de iure tertij.Et ibi Bar.dicit an possessor possit opponere de vsufructu alterius,& sic non teneatur restituere fructus actori.vide etiam Io. And.in addi.ad spec. de fru.& inter esse.§.scias.ver.fi.& spe.de pe.& pos.§.1.& p Bal.in e.§.pterea lo.vlti.de prohi.feu.per fed.per Bal.in l.2.ĩ.de fru.& li.ex Alex. in l.si vsufructuarius ff.de vsufru.acc.

SVMMARIVM.
1 *Occultans seruum fisci,qua pęna teneatur.*

LEX VII.

1 **Si quis seruū.** Casus.† Occultās seruū fisci,tenet̃ ad illū & ad 12.li.argēti.h.d.Op.de no.in gl.fi.ī l. qcūq;.s.e.Sol.vt in gl.j.& adde ꝙ dixi in l.mācipia.super gl.j. Op. ꝙ pęna non pōt excedere quadruplū, vt inst.de ac.§.omnes.Sol. vt in gl. fi. videlicet qđ p nomina respectiua nō excedit quadruplū,& sed p simplicia sic.vt hic. Et est rō qa primo casu hr̄ respūs ad rem ipsam.vn̄ ne pęna nimis sit excessiua,visum fuit legislatori sufficere vsq; ad quadruplum.scdo casu hr̄ respectus simpliciter ad ipsum delictū,qa non hēt simpū,seu simpli non est capax fuit necesse imponi pœnā, certā. & illā nō p̄t dici excedere quadruplū,qa nō est tunc dare simplum.Sed tūc ab extra, oppon. quod immo duplū nō excedat,vt ĩ.de sen.quæ pro eo.l.j. Sol. qđ pdicta in pęna legali. In pęna verò cōuentionali,habet locū. d. l. j.vt ibi no. Qđ Dy. nō sic simplr̄ dictū placuit.sed dixit,aut p nomina respectiua,hr̄ respectus ad aliqd p̄sentialiter certū,puta ɔmodo equū vel librū,& estimo ipsum decē,quē pmittis restituere sub pęna dupli,certe inquit ipse,qđ pęna valet in toto.qa ead. est rō q̃ qn̄ pęna imponitur certa,aut p nomina respectiua hr̄ respūs ad aliqd p̄sentialiter incertū, vt sub pęna dupli eius qđ res valebit,vel eius,qđ intererit: & tūc p nomina respectiua nō pōt excedere duplū.vt ī ɔrio.Et est rō: qa cū de futuris incerti simus posset nimiū ascēdere,satis vltra,q̃ pars cogitasset.Op.3.qđ pęna legalis p nomina respectiua possit excedere quadruplū, qa ad quadruplū,vt ĩ.de his q non do.ma.l.j.Solu. vt ibi, qa hic qn̄ vni, ibi quando pluribus est applicanda, quod no.

SVMMARIVM.
1 *Filius condemnationem patris sequitur.*

LEX VIII.

Si qui. Casus. Si seruus publicis operibus deputatus contubernium faciet cum ancilla priuati, sciente domi-
1 no, tam ipse q̃ vxor, & liberi deducunt in publicum.h.d † Nor. spāliter,ꝙ filius hic sequitur conditionem patris f'm gl. Opp. ꝙ hęc.l.sit superflua per.l.mancipia.s.e.vbi de seruis publicis est pmissum.Sol.vt in gl.j.qa hic liberi erant,sed serui appellati. quia a seruiendo dicti. Oppon. quod domini ancillarum non debeāt illas perdere sine eorum culpa.vt ĩ.de bon.quę liber.l.2. & de infa.expo.l.1.& ĩ.de fal.mo.l.1.& ff.de pub.l.dotem.§.dominus.So. vt in gl.secunda,quod hæc secundum illas,quod hic domini fuerunt scientes,& patientes. Op. ꝙ ineptè dicit vxores, cum non sit matrimonium,sed contubernium,vt supra, de incest. nupt. l. cum ancil.Solu. quod hic impropriè, vt in alia gloss. Oppon. 4. qđ si restituant̃ pristinę ɔditioni,& labori,sequet̃, ꝙ solus seruˢ in publicum deduceret̃,non cæteri.Solu.vt in gl.super verbo pristinę, & sequenti,in prin.& sic propriè quoad seruū.impropriè, quoad cæteros.Op.5.qđ filius non sequatur patrem, sed matrē vt l.partum.s.de rei ven.So.qđ hic speciale,in odium dn̄i ancillę, vel qđ hæc concor.cū illa,quia & hic sequitur matrē. & mr̄ virū & hanc sequitur Cy.& quare mr̄ sequitur hic virū,est speciale in odiū dominę ancillę scientis,& patientis ut s.dixi.Sed hanc non tenet Iac.Bu.quia partus sequitur matrē,idest conditionē, quā mater

mater hēt tpe quo partus nascitur,non postea vt ff.de sta.ho.l.& seruorum.§.ingenui. Quare dicit ipse,& melius, ꝙ aut quæritur de sequela fienda ipso iure,& loquitur.l.partum, in contrarium alle.Aut quæritur de sequela fienda iure actionis, quia conditionem ex hac.l.per sententiam contra dominum ferendam, & loquitur.l.ista,& hoc in odium domini,vt ṡ.Quæro de ratione,quare magis conditionem matris,rñdeo fauore partus. quod declara,ut dixi. in d.l.partum.

Da furtis, & seruo corrupto. Rub.

Continua rubricam,vt in gl.& vtranque simul iunge &c.

SVMMARIVM.

1 *Actor vnam de pluribus actionibus contrarijs eligere cogetur.nu.seq.*
4 *Actiones plures,an possit quis simul intentare.& nu.seq.*
7 *Iura contraria,an possint simul ab eodem proponi,& cumulari.& nu.8.*
9 *Accusatus de homicidio,an possit simul negare, & fateri ad sui defensionem fecisse.*
10 *Libellus in quo simul rei vendicatio, & publiciana intentatur admitti potest.*
11 *Actionem vnam eligens,an præiudicet sibi in alia.& nu.12.& seq.*
15 *Varians an semper repelli debeat.*
16 *Actio furti ex qua contractione.*

LEX PRIMA.

a **Si ex pecunia tua.** a Primo thema ex quo quæstio.secundo solutio.ratio.secunda ibi
1 eligere. tertia ibi neque. † Casus: Actor vnam ex pluribus actionib.sibi ꝯrijs necessario eligit nec postea variare sed electione sibi præiudicat.h.d.ibi seruis subaudi tuis,si non habes in tex. No. ꝙ serui mandato vel facto,dño nascitur actio.Secundo ꝙ de plu-
b ribus contrariis vnā cogitur eligere b & sic no. quod contraria nō comulantur. Tertio ꝙ electo vno de ꝯrijs sibi præiudicat,qa ad alterum redire non pōt.Quarto qa ex ꝯtu & ex delicto qs si-
2 mul nō agit.† Venio ad apparatum,& formabo primo,aliqua ꝯria literalia.Op.j.qđ ex serui mandato non nascitur actio.ar.ff.de re.iu.l.ꝙ attinet.Sol.qđ verū sibi,vel alij non dño,sed dño suo bñ nascit,vt hic,iō gl.j.subaudit.s.tuis.Op.2.qđ nec ēt dño saltē furti cū non habeat ptātē contractū reprobandi, nec dñij translationem impediēdi,vt ṡ.qđ cum eo.l.si liberā.Sol. ꝙ hic pecunia fuit dñica,ibi peculiaris, & seruus liberā hēbat,secus si liberā nō habuisset,qa idē est in dñica:& sic in vtraq; pecunia pt loq, dūmodo,in peculiar.i liberā nō hēat.& sciebāt emptores dñm nolle.iō furtū cōmittūt, vt in a.gl.& hoc dño ratū non habente,quo ha-
3 bēte,hēt actionē mādati q̄ est bo.fi.vt in gl. magna,in prin.† Op.3.ab extra,ꝙ non commmittāt furtū, qa non hñt animū similia lucrādi,& sic nō ꝯuenit diffinitio furti,vt ff.e.l.1.ĩ fi.sol.ꝙ licet nō sibi,tñ alij habuerūt animū lucrādi,qđ sufficit,vt ff.e.l.si qs perferēdū,scđm Ia.de Are. Op.4. ab extra ꝙ nō agat mādati, qa ipse nō mandauit,nec suo nomine res empta fuit ergo ratū hēre nō pōt,vt ff.de neg.ges.l.si pupilli.§.so.istud verū,qñ est emptū noīe prorsus extranei,nō si serui mei, vt hic:qa tūc ratū hīe possum,
4 & ex eo agere.vt ff.de iussu.l.j.† Oppon.7.ꝙ furti, & mādati agere possum,qa vna est pęnalis alia psecutoria.& sic pōt vtraq; agi. vt ĩ.e.l.ancillæ.& ff.de con.fur.l.si p fure.§.j.Sol.ꝙ ibi psecutoria & pęnalis veniūt ex eo.fōte,iō intētanṫ. qa nō reperit sibi ꝯrius, & iō hic pmittit actionē furti,& ꝯdictionē furtiuā, sed ñ pmittit actionē mādati,& actionē furti.qa veniūt ex diuerso fonte.& re
5 reperit sibi ꝯrius vt statim declarabo.† Oppon.6.cū gl.magna,ꝙ actionē bo.fi.s.mandati, & furti possit intētare, sicut actionē p socio,& furti,vt ff.pro socio.l.rei communis.& l.seq.& furti,vt ṡ.depo.l.3.& commodati,& furti,ut ff.commodat.l.si seruus.& directo in nostra materia furti,& mandati,ut ff.man.l. si tibi mandauero. §.si tibi.so.ut in gl.uidelicet,ꝙ interdū agēdo, utraq; re-
c periret sibi ꝯrius c & tunc nō auditur ut hic.Interdū nō reperie
d rietur sibi ꝯrius,& tūc audiṫ,ut in ꝯriis,& allegans contraria b nō audiṫ.Inducit gl.multas leges quas uide.Cōtrarietas hic insurgit ex eo,q agēdo mādati,approbat factū serui,& p ꝯns factū aduersarii,& agēdo furti repbat illud.sed in l.in ꝯriū alle.nō ē sibi ꝯri⁹, qa in vtroq; nō improbaṫ factū aduersarii. nā dolus in furādo ꝯmissus,est ibi cā utriusq; actionis. & sic qñ ex radice una & fōte nascanṫ duæ agendi formæ, iō ibi est cōsonātia, & non ꝯrietas aliqua,& subiūgit gl.qđ rō huius ꝯrietatis est,qa hic ex alieno ꝯtractu agit,ibi ex suo.Sed hic caue,qa hęc rō nō est bona. qa in l. si seruus.ff.commo.agit ex ꝯtu serui,sicut hic.iō ista uerba, melius fecissent ista glo. tacere,& sufficiūt pcedētia,qa ibi cōtractu serui ad improbādū,factū aduersarij.hic ad approbandum, & pficiēdū seu implemēdum,subiungit etiam gl.quod hec est ratio, ne rem, & pretium consequatur.argu.ff.de fur.l.si is cui. & contra istam rationem arguit de d.l.rei communis.ff.pro soc.sed dicit gl.in d.l.si is cui.ꝙ loquitur de condi.fur.d.l.rei ꝯmunis.de ac. fur. dicūt quidam, quod ista ratio nil facit ad rumbum, quia hic tractatur de re empta habenda, & de pœna per actionem furti, nō aūt de precio,iō truffantur d. gl. Sed defende perspectiue,nā gl. ꝯsiderauit,quod hic nō tm̄ quærit de actione furti;sed dēt de condi.furtiua.an vnā cum actione mandati, possit intentari? dī hic quod non,& in hoc concor.ff.de fur.l.si is cui.allegata in gl. vnde gl.voluit huius dicti reddere rōnem,volens dicere,qđ si pmitteretur intētari ꝯdictio furtiua p pecunia eis data, & actio mandati,pro re empta consequenda,sequeretur absurdū,ꝙ rē, & precium haberet,contra.l.si is cui.ff.de fur.& ff.de act.emp.l.j. & l.Iul.§.offerri:ac etiam,quia esset sibi contrarius,& sic quoad ꝯdictionem furtiuam,duæ rationes locum habent,quoad actionē furti,& mādati simul, una solum locum habet,& sic habetur
6 ꝯrietas. & modo gl.est clarificata.†Opp.6.ꝙ actor non teneatur eligere , sed possit cumulare, vt ff.quo leg.l.j.§. quod autem. ubi iura ꝯria apponit videlicet,īterdū,quorū legatorū,qđ solū ꝯ ti.possi.daṫ,puta possidentē p legato,& petentē hñditatē. Quædā solum ꝯ possidētē sine ti.ut ff. de peti.here.l.gñaliter. & ĩ.in qui. caus.ces.lon.tem,pscri,l.pe,So.ut in gl.q remittit ad no. in §.eligere.uidelicet,ꝙ ibi speciale in odiū conuenti,nō volētis specificare,& declarare actorē quo iure possideat.vt ibi no.sed dicet:pueci⁹ cū actor possit p iudicē offi.ipsum cogere ad rñdēdū, ut ṡ.de peti.hær.l.cogi.& ff.in e.tit.l.q interrogatus.& ff.de interro. act.l.j.ergo nō vr impeditus facto aduersarii.nā qui facere pt,vt possit,vr posse. ut ff.de iureiur.l.q pt.sed defende, fm dñm meū hāc culpā nō pōt abiicere aduersarius,q pbuit ei cām,ex qua sē tit cōmodū.vt ff.de iure do.l.cū in fundo.§. qđ si mulier.Opp.7. ab extra,ꝙ liceat cumulare ꝯria,cū eodē libello cumuleṫ rei vē. cū publiciana,vt extra,de re iud.c.abbate.li.6.& tñ p rei vē.dicit se dñm,nō p publicianā,ut ff.de pub.l.j. & l. sed si res.§.ulti.& ff. de eui.l.minor.§.j.so.illud potius de ꝯsuetudine,q̄ de iure pcedit vt no.gl.insti.de ac.§ aliæ.ver.qppe.hæc aūt ꝯsuetudo fuit forte introducta gr̄a litiū expediēdarū,qa frustra fit p plura,qđ pt fieri p pautiora,& q a causæ sunt ꝯnexæ, & pbationes sibi inuicē coherēt.vel forte,qa impossibile est actori scire,an sit dñs, nisi pscripserit, cū nō possit scire,an is a quo cā hēt, fuerit dñs necne,& si dñs fuerit pscriptio locū nō hēt.iō,sicut qñ difficultas pcedit ab aduersario,vt pcedēti,pmittiṫ,sic,& in casu illo rei uen. & publi.Et attēde, qa nō cumulanṫ copulatiue. & sic una solutione est cōtentus.Op.8.de.l.cū qui.& l.ꝯ maiores.ṡ.de inof.tes. so.ꝙ q̄tū ad electionē faciendā ille leges nō ꝯdicūt,immo ꝯcordant,sed q̄tū ad hoc vna electa,ad aliā regressus habeaṫ,discon-
7 dāt.sed ĩ.dicet.†Op.igiṫ nono,ꝙ iura ꝯria simul & eodē tpe pponanṫ,vt ff.de exce.l.is qui.& l.nemo.& de re.iur.l.nemo.so. aliud in actore,& in actionib.in libello ppositis,ut hic , aliud in exceptionib.& reo,vt ĩ ꝯriis.& pt esse rō,qa fauorabiliores sunt rei, q̄ actores,ut l.fauorabiliores.ff.de re.iur.& plenius instructi potuerunt uenire ad iudiciū,q̄ reus,ut l.petendæ.sup.de temp.in ĩ
8 teg.rest.& l.si qñ.sup.de dila.†Op.x.ēt si iura nō sūt ꝯria qs cōpellatur eligere,& nō possit plura iura simul cumulare,ut ī eribu.l.qđ,ĩ hrdē.§.qđ eligere.& de l.2.l.cū filius.§.uariis.so.qđ hęc l.de ꝯriis.illa de nō ꝯriis.de quib.hec.l.se nō intromittit.sed ī sua antiqua dispositone dimittit.Vt igiṫ hanc materiā clarā habeamus attēde,qđ qōnes istę sunt diuersę,uidelicet.quęrere an actor, vel reus debeat eligere,an electione facta sibi pıudicet,ita qđ ad aliā non electā reuerti nō possit. Circa primā qōnē dico sic,latè distinguendo fm dñm meū.aut ius est ius unicū tm̄, & vniformem,diuersos non habens respectus,vel qualitates, & tūc qō nostra esset,cum electio sit de pluribus.l.fui electionē,de legat.j. & de op.leg.per totum. licet scienter eligens uiam competentem præiudicet sibi incōpetenti.ut ff.de iof.test.l.licet mater. & ff.de pe.hære.l.legitima.& l.postquam.& ĩ.ad l.cornel. de fal.& l.non tan

ADDITIONES.

a Si ex pecu. Limita hunc tex.nisi datus esset ordo in procedendo, quia tunc libellus implicitus admittitur.Bal.dat ibi exemplum, in l.si res,infra.de o rdi. cog.ibi,sed quia in exercitio reperitur contrarietas. & hanc materiam notabiliter limita ut hic per Ale.post Bal.sed quid si iudex in snia est sibi ꝯrius,an valeat snia,uide Bar.in l.duo iudices.in fi.ff.de re iu.ubi dicit.quod non.

b Vnam cogitur eligere.Adde Gul.de Cu.in l.si post moram.num.5.& in apost. in uer.uel diuersæ.e.de peti. hære.Barto.in l.qua quisque, in fi.princip.& in apost.in uer.actor cogitur eligere.ff.de eden.& in l.naturaliter.§.nihil cōmune,col.16.de acquiren.pos.& in l.si duo.& ibi Alexand.post eum.de solu.no. Bald.in l.1.in fi.C.de ac.& ob.& l.si quis rem,de procura.& col.c. forus.nu. 47.& in apost.in ver.actio exprimi non debet.extra de uer.signifi.

c Sibi contrarius.Adde quod si præsens alleg.sibi contraria potest reus acceptare unum ex allegatis,& illud prosequi.Bal.in l.cum præcum,infra.de lib.cā. & an libellus contra ius procedat,& quomodo,parte non opponente,uide ĩ. §.nihil commune.in 16.col.c.Bal.in l.ordinari.in 4.co.ṡ.de rei uendi.

d Et allegans contraria.Quod allegans contraria non audiatur,adde doc.& Bal. hic & in l.1.sup.si seruus extero,& plene per Ang.in auth.de trien.& se.§.illud quoque.el.2.in 1.co.uer.no.ex ista gl.& in l.titiæ.& ibi Bar.de condi.& de.quod est uerum,nisi in diuerso iudicio,scđm Bal.in d.l.1.3.co.in 7.op.Itē uerum nisi in eo qui potest allegare duas exceptiones contrarias.Bar.in l.cū de indebito.in princ.in 2.no.ff.de prob.& in l.quæ restitutio.§.item.quæro.ĩ 1.col.in lec.Nic.de Neap.ff.de excus.tu.bar.contra Dyn.in auth. contra qui propriam.in ver.vlt.scias,& ibidem bald.in 4. col.in uer.iux a prædicta.sup. de non nu.pec.& not.in c.auditis.de præscr.ubi quis allegat priuilegiū, & pscriptionem.item quod in una instantia se fundauit in uno,& succubuit, pōt se fundare in contrario,in alio iudicio,etiam cum eadem persona gl. & Bar. in auth.Item si possessor.inf.qui po.in pig.habean.& Ale.post hæc plene in l. qui Romæ.§.seia.de uerborum obliga.

tā vi electionis, q̄ renunciationis resultātis ex certa sciētia. Aut iura sunt plura,vel producibilia,vel iam in esse producta, & cēsenṫ plura pp diuersos respectus,& effectus, & tūc si quæriṫ,an spōte possit.dico,ꝙ sic.ut ff.de pac.l.rescriptum. §.si pacto.cū si. Aut an cogatur necessario,& tunc,aut iura sunt diuersa, aut cōtraria,& si diuersa,vt pacti iurisiurā.& rei iudi. & idubitāter nō cogiṫ eligere,licèt posset,ut ff.de excep.l.is qui.& l.nemo, & extra.de regulis iur.c.nullus.Si contraria,aut ea proponit cōditionaliter,& successiue,& audiṫ,nec eligere cogiṫ,vt infra.de exce. l. si quidem. Aut ea proponit simpliciter,& pure,& tūc,aut nō sunt pœnit⁹ opposita priuatiue, quia aliquo respū,& casu possūt simul compati.vt si nego simpliciter me teneri,vel debere, & oppono exceptionē pacti,& possum,nec cogor eligere, nec declarare,quare dicam me non teneri,uel nō debere.non sunt etiam penitus hæc contraria:quia illa verba,non teneri, vel nō debere,concernunt ius,& officiū potius,vt ff.ne quis eū qui in ius voc.&c.l.si per aliū.§.docere.& isto casu verificaṫ glos. per Dy.reprobata, posita.ff.de re.iur.l.nemo.ex his.aut sunt opposita priuatiue omni respectu,& casu,& tunc cogitur eligere,cū impossibilia non sint simul vera.l.vbi repugnantia,de reg.iur.& pcedit opi.Dyn.& ipse vero notat,in c.nullus plurib. de re iudic.
9 lib.vi.†Et ex hoc sequitur conclusio bona in quæstione in qua quęriṫ,an accusatus,uel inq̄situs de homicidio,posset simul negare se occidisse, & simul proponere ad sui defensionē fecisse, vel ꝯuictus de primo,ad secūdū trāsire,in quo vide, qđ scripsit, Io.Mon.ĩ c.nullus plurib. extra.de re iud.li.6.Si autem quęritur in actione, & tunc,aut iura sunt ꝯria, & cogitur eligere, vt hic, & l.cū qui.ṡ.de inof.test.& l.fi.ĩ.de codicil.cū si.Aut nō sunt cōtraria,& tunc,aut nō competūt ad diuersa,& nō cogiṫ eligere, vt ff.de ꝯditio.fur.l.si pro fure.§.j.& ff.de priua.delic.l.2.Aut ꝯpetūt ad idē,& cogitur eligere,ut ff.de trib.l.qđ in hæredē.§.eligere.& de le.2.l.cū filius.§.variis.& ff.de reg.iur.ĩ l.nemo ex his, §.quoties.Et hęc qñ pōt eē certus de iure sibi cōpetēti,vbi, aūt nō potest esse certus: tunc si incertitudo prouenit ex facto aduersarij,pōt ēt simul ꝯ.proponere,vt ff.quo.leg.l.i.§.qa aūt. Secus si incertitudo non puenit ex facto aduersarii,quia eligere cogiṫ,vt d.§.eligere.& §.varijs.& hæc sunt in effectu verba dñi mei.Ego puto hoc vltimo casu,qđ si incertitudo non pueniat ex facto aduersarii,possit contrarias proponere actiones, vt pbatur in d.l.§.j.quia autē.ibi quemadmodū solemus facere quoties incertū est &c.Nam tex.ibi generaliter, & impersonaliter loquitur.& ideo mihi videtur dicendum,qđ ex quo non potest esse certus, & incertitudo versatur circa competentiā actionis id est, quæ actio ei competat, quod siue hęc incertitudo procedat ex facto aduersarij, siue nō, qa forte ex natura rei,tūc simul ꝯrias actiones proponere posit,cū protestatione,quod ex altera tantū vult consequi,qđ sibi deberi contingit.vt d.§. qđ autē. Secus si incertitudo ista non versetur circa competentiam vel non competentiā actionis,sed circa actionis vtilitatē,& pfectū cōsequendum, quia eligere tenetur,vt d.§. eligere.& d.§.uariis.
10 †Et ex hoc infero,quod libellus in quo quis tenetur simul intētare rei uendic. & publicianā,non tantum de consuetudine admittitur.vt not.in §.alien.insti.de ac.sed etiā de iure, quia cognitioni vniuscuiusq; est incertū,an ipse sit domin⁹ directo,vel vtiliter,propter incertitudinem dominii,& iuris actoris sui.Sed circa prędicta instat mihi dubiū,an his casibus debeat ipse proponere disiunctiue,uel copulatiue.& gloss.in d.§.alien.exemplum ponit disiunctiue.& idem text.in capi.abbate sane.extra . de re iudica.lib.6.& gloss.ibidem.ego puto,quòd vtroq; modo posit verum,si proponatur disiunctiue pro testamēto non sit necessaria,qui inest ex vi alternatiuę, & eius natura, sed ubi copulatiue,tunc protestatio sit necessaria de qua, in d.§.quod autem.&
11 hoc de prima.q.an & quando teneatur eligere.†Circa secūdam
a videlicet,an uno iure,uel actione a electa sibi præiudicat in alio vel alia,ita, qđ amplius non hēat regressum ad illud,uel illam,licèt hic sit casus,ꝙ sibi prędiudicat,& in l.fi.ĩ.de codi.& in sæpius alleg.§.eligere.tñ,qa multa iura obstant,ideo examinemus hūc
12 passum.†Op.igitur primo,quod una actione electa,ad aliam redire posit,ut ṡ.de inof.test.l.cū qui.& l.ꝯ maiores.Sol.ꝙ hic elegit ius,& actionem sibi competentem,ibi uero omnino sibi incompetētē.uū sibi non succurriṫ, merito ad competētē redit, quia ibi,non obstat excep.rei iudica.cū causa & actio sit diuersa.ut.l.cū quæriṫ, & l.cū de hoc.ff.de excep.rei iudi. Nec ēt electio,qa electio debet esse de plurib. sed cū ibi unū tm̄ competeret,non cadit electio ppria.ideo intentans aliud ius sibi non ꝯpetens,non pıudicat sibi ex vi electionis,licèt ex ui tacitæ repudiationis qñq; prędiudicare posset,puta si ex certa sciētia,& hoc ꝯstat ius incompetēs elegisse,ut l.mater.ff.de inoffic.testa.Contra istā so.op.ꝙ eligens incompetēs sibi pıudicat.vt ĩ. de codi.l. fi.& hic attende,quia illa ob.in j.& 2.resp.unde arguo de.i.resp. dixit Ia.But.qđ ibi non vi electionis sibi pıudicāt,sed qa nullū fideicōmissum sibi factū erat. hec so.pōt esse vera:sed est ꝯ gl.ibi positā,quæ vult,ꝙ rōne ꝯriorū sibi præiudicet: & sic vi electionis, & hæc magis illi literæ videṫ amica:ideo alij dicūt, quòd ibi sciēter elegit ius incōpetens:ideo vi tacitę repudiationis,preiudicaṫ sibi in competenti,vt d.l.mater.& d.§.eligere.ꝙ in sciente intelligitur,ut ibi no.alii dixerunt:ꝙ ideo ibi sibi præiudicat,qa circa eādē scripturā nō hēt uariare.& iō electio sibi prędiudicat: sed circa diuersam bene licèt,vt ĩ.dicam.& hāc sol. sentit ibi gl. magna,& istam tenuit Bar.& sequaces,sed vna cum præcedenti pōt iungi.Op.ergo modo de ea.l.fi.2.respo. vbi electio unius iuris,licèt incompetentis,preiudicat sibi in alio ꝯrio,& sic so.data ad primū ꝯ.non vr bona sol.& subtiliter uidelicet,ꝙ ibi ante electionem,nullum ius eligenti ꝯpetebat, qa nullū erat in eē productū:sed ipsorū alterū erat producibile in esse,ut eligens nolebat,& qđ ipse eligere uellet.Nam utrunq; non poterat pp incōpassibilitatem,& contrarietatem,cum causa testati , & causa intestati,sint ꝯriæ, illorum ergo productio dependebat a uoluntate actoris;cum ergo eligit unum ex his, statim illud producit in esse,& aliud postea,vel illi contrarium ac oppositum priuatiue non potest in esse producere:qa priuatus est potestate,per productionē in esse,quā de aliquo fecit, ideo merito incompetēti electo,qđ p electionem competens efficitur, sibi præiudicat in alio,semper incompetente remanente. ideo ad illud nullum regressum habet,& hæc subtiliter intellecta vult. l.illa. 2.respo. Et si quæritur modo, quare ibi nullum ius ante electionem est in esse productum? Rñ.ex uoluntate testatoris , qui dedit electionem hæredi, an uellet ꝙ ualeret iure testamenti , & sic iure testati,uel iure codicillorum.& sic iure intestati: & hæc duo iura sunt ꝯria in origine,quia simul nasci,uel in esse produci,non pñt similiter in effectu,quia unū reducit hæreditatē ad cām testati,aliud ad cām intestati,& mō est l.illa declarata , ĩ l.uero,cū q.& l.ꝯ maiores.illa iura scilicet inofficiosum, & falsum sunt ꝯria in origine,quia inofficiosum est aliquid, falsum uero nullū, sed sunt ꝯsonantia in effectu, quia utrunq; deducit rem ad causam intestati,& sic aliquid inuicē leges illæ non hñt cōe cum.d, l. fi. in l. autem nostra qualiter ista iura sunt contraria dubitari potest.Et dixit Oldr.ꝙ in rigore, & probabat sic. aut habeo ratum,ꝙ serui fecerunt, & habeo mādati, aut non habeo ratum , & habeo furti,& sic habet dominus in potestate sua,quā actionem,sibi nasci facit, & quia in effectu etiam sunt ꝯria , ideo fm eum erunt,hic ꝯria origine,& effectu , & sic locum habebit qđ ṡ.dixi.de l.fi.ĩ.de codi. Sed doc.cōiter,ut Dy.Ia.Bu.Ray.Bar. & d. meus dixerunt,ꝙ non sunt ꝯria origine,quia vtraq; actio nascitur,& de hoc est casus.ff.cōmo,l.si seruus,& sic errauit Old. hoc etiam est de mente huius literæ,& colligitur ex ratione hic posita in uerbo,persequaris.& probatur ratione.Nam tūc actiones sunt contrariæ in origine,qñ causæ actionum non possunt esse simul ueræ,ut falsum,& istofficiosum,ut d.l.cū qui,& l.ꝯ maiores,& eꝯ tunc sunt consonantes in origine, qñ causæ earum pñt esse simul ueræ,ut d.l.si seruus,& d.§.eligere . cum si. sed in casu nostro sunt simul ueræ,s.ꝯtus mandati præcedens,& delictum sequens,igiṫ sequtur,ꝙ actiones non sunt ꝯriæ in origine ,
13 † Quæro ergo in quo sunt ꝯriæ.& doc.aliqui in eorum discursu utuntur his uerbis.s.ꝙ hę sunt ꝯriæ in exercitio.aliqui, ꝙ sunt ꝯriæ in effectu,sed ad unum tendunt. Vnde dicendū,ꝙ sunt ꝯriæ in exercitio,& effectu.Nam licèt dentur ad diuersa,tñ p unā impugnaṫ factū serui,per aliā ratificatur. & ex prædictis habes , ꝙ actiones qñq; sunt ꝯriæ origine,& effectu,ut ĩ.eo.d.l.fi:qñq; origine tm̄,ut l.cū qui,& l.ꝯ maiores.ṡ.de inof.tes.qñq; effectu tm̄, vt hic,& l.si seruus.ff.ꝯmo.qñq; ꝯsonantes in origine,& effectu, ut l.qđ in hæredē.§.eligere,cum si.ff.de tribu. Op, successiue,ꝙ de ꝯrijs una electa,licèt succumbat,non pıudicat sibi in alia , ut l.Aurelius.§.fi.de li. le.Bar. hoc ꝯrium format,& sol.qđ ibi circa scripturas diuersas,secus si circa eandē naria uellet,quia tūc nō audiretur,ut ĩ.de codi.l,fi.Alij dicunt ꝙ debitum,& legatū non sunt ꝯria:licèt legatum sit inutile,uel nullum.Nam legatum in facti crimi. est uerum,licèt subsistat debitum , unde ibi non est ꝯrietas causæ,sed diuersus modus agendi,fm Bald. Hæc sol.non est tuta.quia cum petit,ut debitor, implicat legatum esse nullū, & postea cum petit,ut legatum,affirmat debitum non fuisse,& legatum competere,& istam ꝯrietatem hñt saltem in origine , iō tex.ibi dicit si est debitū legatum est nullum. Alij dicunt,ꝙ q̄dam sunt sic ꝯria , ꝙ necessario simul vtrunq; uentilatur, quia cognitio unius dependet a cognitione alterius, qa sunt opposita priuatiue,tunc illorum vno electo, sibi præiudicat in alio, ut d.l.fi.de codi.qñq; sunt ita ꝯria,ꝙ simul utrunq; uentilatur, quia non sunt opposita priuatiue et tunc locum habet. d.l.Aureli⁹. §.fi.& hanc ēt posuit Bal.uel quarto ibi errauit eligēdo id, ĩ quo succubuit,iō in alio postea auditur.ut ff.de inst. l.siebat. ĩ fi.j.rō.
14 & ff.qđ cū e.l.sed & si.§.fi.aliud si sciēter eligit,ut d.l.fi. † Mō ut
b hoc & alia clari⁹ pateāt,distīgue cū q̄riṫ,an vna actiōe electa, b vl intentata

ADDITIONES.

a Vel actione. Adde Spec.in ti.de arbi.§.8.versi.quid si cōpromittitur.de instr. ædi.§.14.ver.ex his.de ac.su.pet.§.2.ver.notādum, & seq.quod electio vnius actionis inducit renunciationē alterius,quod verum, nisi actio electa sit præscripta,quia potest redire ad aliam non præscriptam. Bal.in l.si prædium.supra.de edil.ac.3.co.& Ale. in l.quod heredem.§.eligere. de tribu.

b An vna actione electa.Tu vide ad hoc Bal.in l.per hanc legē. ver.quæro ergo egi,&c.& uersi.præced.infra de tempo.appella.& quod not.Barto.in l.1. versi.simul autem ausim. infra quando prouo.

intentata sibi p̄iudicet in alia,ita,qđ ad illā n̄ habeat regressū,dic
aut actiones nō sunt ɔ̄riæ,aut sunt ɔ̄riæ. Primo casu aut elegit
seu intētauit illā.& errāter,& sibi nō p̄iudicat ī alia,vt ff.đ insti.
l.habebat.ī prī.& ff.qđ cū eo.l.sed & si.§.fi.& facit.l.cū indebitū,
§.fi.ff.de cōdic.inde.aut sciēter fecit:& sibi p̄iudicat in alia.ff. de
tribu.l.qđ in heredē.§.eligere.& de le.2.l.cū filius.§.varijs. Secū
do casu quādo sunt ɔ̄riæ: & tūc aut neutra erat in esse p̄ducta
ante electionē,sed p̄ electionē actoris in esse p̄ducit,& tūc sibi
præiudicat in alia,vt j̄.de codi.l.fi.2.respō.& rationem.s̄.assigna
ui.aut ambę erant in esse prius p̄ductę, & tūc vna electa sibi p̄-
iudicat in alia.vt hic & l.si seruus.ff.de cōm.cū simili. aut altera
tātū in esse producta.Et tūc aut eligit in esse productā,& sic cō
petētē,& sibi præiudicat in alia.Et dicunt doc.nō tā vi electio-
nis,sed qa aliud iu; sibi non ɔpetebat.Ego dico ēt vi electionis,
qa non audiet,& sic exceptio admittetur ad p̄cessū, & hoc habet
locū,potissime circa eādem scripturā,& quādo vnū de ɔ̄triis nō
potest vētilari.quin de alio cognoscitur. Et ita pōt intelligi. d.l.
fi.in.j.respon.j.de codi.aut eligit incompetentē,& tunc aut obti
nuit,& sibi præiudicat in alia,qa non potest variare.vt l.titie. ff.
de ɔdit.& demonstra. & quia sententia fecit sibi ius, & de in de-
bito debitū,vt s̄. de condictio.indeb.l.i. & ff.manda.l.si fideiussor.§.in omnibus.Aut succubuit,& tūc,aut sciēter incompetē-
tē eligit,& sibi præiudicat saltem ui tacitę repudiationis, & ita
ēt potest intelligi.d.l.fi.i.respon.sol.aut errāter putans illam si-
bi competere,& tūc sibi non preiudicat.l.eum qui ɔ̄ maiores.
s̄.de inof.testa.& l. mater. ff.de inof. test.& p̄ alias leges quas in
prin.allegaui.Et ita potest intelligi.l.Aurelius.§.fi.ī dubio presu
mitur errasse, ut probant dictæ. ll. & quia nemo presumit suū,
vel sibi debitum iactare.l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba.cū si
mi.& quia non cessauit agere, non præsumitur velle remittere,
& iuri competenti renunciare.vt d.l.ɔ̄ maiores.in fi.l.cum inde
15 bitum.§.fi.in fi.ff.de condi.inde.hęc distinctio sit tibi cordi.†Ve
rum quia etiam hic potest notari, q̄ varians non debeat audi-
a ri.a Et hoc non semper est verum.& in parte deciditur per præ-
dicta,& in parte non,ideo circa materiā uariationis distingue,
aut eligens proprie,vel improprie sumpta electione, fuit dece-
ptus, vel errore ductus,& potest uariare, nec impeditur ad viā
omissam redire.vt l.mater.ff.de inoffi.test.& l.habebat, in prin.
de insti.& l.sed & si.§.fi.ff.de pec.cū si.in precedenti di.alleg.aut
non fuit deceptus nec errauit, & tūc aut vult uariare circa vel
ɔ̄ diuersos.& potest.vt l.Pompo.§.sed nec impuberis.ff. de inof.
test.l.cum indebitum.§.fin.ff.de condi.inde.aut circa eundē, &
tunc aut circa separata diuersa.& potest.vt ff.commo.l.in com
modato.§.duabus.aut circa.idem illis ɔcessū,& tunc aut ex ele-
ctione non erat aduersario ius quæsitum,& potest arg.ff.de ɔ-
di.ob.cau.l.dedi.& l.si pecunia.in prin.& j̄.de præc.l.cū p̄cario.
cum si.aut erat ius quæsitū aduersario,& tunc non licet variare
nec ad iura omissa redire in illius præiudicium,uel iniuriā.vt ex
tra. de reg.iu.c,qđ semel placuit.& c.mutare ɔsiliū.lib.6. & ar.
s̄.de ac.& ob. l. sicut,& ff. com.l.in commodato.§.sicut.quādo
aūt.ius dicatur aduersario quesitum,vel non,collige ex dictis in
distin.prece.Nunc queri potest,an diuersa tātum,ita qđ non ɔ̄-
ria,liceat cumulare, & quando. circa quæ non insisto, & uide,
16 quod plene scrip.in l.edita.s̄.de eden.†Quero ex qua numeratio
tione siue ɔtrectatione hic nascitur actio furti,an ex prima,qū
seruus numerat mandatario,an ex secunda quando mandata-
rius venditori,& dicunt quidam quod ex prima,quasi ex secun
da non possit,ut ff.de furt.l.ei qui,Alii dicunt ex secunda,ita qđ
non ex prima,ut probat iste text. quia non notat tempus em-
ptionis ibi,comparauerunt.Item qa ɔ̄rietas aliàs non inducere
tur,de qua hic loquit̄. nā circa actum emptionis, notat ɔ̄rietas
actionum, & ex actu illo quę fit ɔ̄ uoluntatem domini, indu-
citur animus lucrādi alteri.& non ex prima numeratione quæ
17 contradictionem domini non habuit.†Quæro si p̄dia erāt iam
tradita seruo,& dominus agit furti,& cōdictione furtiua,an te
nebitur restituere prædia?dic,quod sic,quia & rem,& precium
non debet habere,vt hic in tex.& gl. & quia ad non causam,vel
iniustā res est redacta.vt ff.de cōdi.sine causa.l.si fullo.& ff.com
modato.l.in commodati. §.fi.

ADDITIO.

a Varians non debeat audiri.Tu vide de hoc Dy.in re.mutare consilium.li. 6, & in l.si cui.in fin.& ibi Flo.ff.de ser.Bald.in l.quidam.in 4.oppon.C. de iure deli.& in l.si quis & eius.& ibi Bar.C.de re.credi.& eund.Bar.in l.de rebus.nu.2,& in apost.in ver.admittatur.ff.rerum amo.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem furtiuam,ad restitutionem tenetur,*

LEX II.

1 **Inciuile.** Primo dictū. Secundo ratio obiecti remoti-ua. secūda ibi, curare ergo.Casus.†Emptor rei
furtiuę tenetur illā restituere,nec potest eā p̄ precio retinere,
& ɔ̄ctus super rebus furtiuis, pluries frequētatus est suspectus,
hoc dicit.Not.vltra summariū, & in fin.quod suspiciones sunt
euitandę.Item qđ qs sua culpa sentit,sibi habet imputare. Item
inciuilia non iuridica, petenti debēt denegari. Oppono quod
inciuilia non sunt deneganda. ut ff.manda.l.inter causas.§.non
omnia, Solutio,quod hic res non solum est inciuilis,sed etiam
contra iura.In contrario,in dubio inutilia sunt censenda a iure
reprobata,ut hic cum si. Opp.q̄ quis agnitam rem furtiuam nō
teneatur restituere, quia iudex per allegata, & probata cogno-
scit,& ipsi testes,ut l.illicitas.§.ueritas.& ff.de offic.præsid. & tū
ipsi nō tenentur restituere,qđ non habent. Huius timore gl.ex
posuit declaratiue agnitas.i.habitas. Sed congruentius dixisset
copulatiue,& sic ampliatiue, & habitas. Nam ipsi habentes de-
bēt cognoscere,& scire res esse furtiuas. Op.3.quod non sit ne-
cesse,qđ sint furtiuæ,dummodo probetur,qđ sint perētis. s̄. de
rei uend.l.mancipiū,& j̄.de eui.l.super emp. so.quod illud verū
quantū ad vim restitutionis,ut in seq. gl. Sed non quoad suspi-
cionem de qua hic in fi. nec quoad situationem, sub congruo
tit.faciendam,pp quam hæc litera sic dixit. Quæro ab extra pri-
mo qua actione iste egit,dīt quidam,quod rei uend.& hæc ue-
ra in se, sed tunc de furtiuitate non fuisset necesse aliquid p̄ba-
re,sed de dñio tm̄, nisi dñium ex possessione, & furto sibi facto
uellet probare.arg.j̄.de præscri.3 o.an.l.si quis emptionis. §. sed
si super illis.Circa quod vide,quod dixi in l.cum res.s̄. de proba.
in dist.ibi posita. Quæro quid si proposuisset publicianam? di-
cit Iac.But.quod actor tunc succumberet,quia possessor suppo
nitur hic habere titulum,ut patet in uerbo preciū.& sic in pu-
bliciana obtineret,ut ff.de pub.l.si quidem.Sed tene ɔ̄rium,qa
eminenti a fure,non datur publiciana,pp reale delictum rei.ut
in tex. singulariter not.obtineret.ut ff.de pub.l. siue autem.§.
hæc actio.Ex quo tex. colligo quod talis titulus sibi non patroci
natur,quia pro titulo non haberetur; & sic non est in pari cau-
sa cū actore,ideo in isto casu actor obtineret, secus si eēt in pa-
ri causa.ut l.si quidē. & quando procedat emptio rei furtiuæ vi
de.ff.de ɔhē.emp.l.si emptione.§.j.uer.item si emptor. Quæro
quid si titulum specialem in re non haberet.sed est simplex bo.
fi.possessor,an tunc aliquod auxilium sibi competat? & dicit gl.
hic signata super uerbo,dominus. quod tunc habet remedium
condictionis ex.l.si coloni,j̄.de agri.& censi.lib.11. quod no. qa
de hoc dubitatur, cum lex illa loquatur,qn̄ possessio ad aliū per
uenit cum uitio ipsius rei,quia aufugit. Secus igitur uidetur in
subtracta;& data, ut uidetur tenere alia gloss. quæ est in l. rem,
quæ nobis.ff.de acquir.posses. Dicit tamen hic Bald. quod quic
quid sit de cōdictione ex illa. l.si coloni. ipse habet remedia pos
sessoria,& si non interdicta, saltem actiones ad possessionē cō-
petentes, & triticariā, & similes, nec potest ei refricari quæstio
dñij,qa spoliatus dicitur,ac si res eēt ablata vi, ut d.l.quę nobis,
in princ.ideo antea restituēdus.Quæro an eo ipso,quod res fur
a tiua reperitur apud aliquem sine tit.præsumatur a quod ille sub
traxit.Pla.dixit,q̄ sic.j̄.ad l.Cor.de fal.l.maiorem. Sed gl.fi.hic te
net,quod non,quia potest esse res furtiua,& possessor innocēs,
vt probat in tex.& gl.inst.de ob.ex delic.§.conceptum.ubi olim
tenebatur ex furto concepto.hodie secus,ut §.sed hæ actiones,
in eo.ti.& hæc uera, nisi pp frequentem negociationem taliū,
eorum,uel pp crimina talia sæpe commissa,contrarium præsu-
matur.& h.d.ista glo. Præsumitur enim hoc pp qualitatem per-
sonæ,& frequentiam actuum,ut quia uilis,& consueta, & aliàs
in simili actu deprehensa.arg.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re
mili.& dixi.s̄.tit.j.l.si fugitiui. adeo, q̄ iudex habitis his præsum-
ptionibus potest illam torquere.ut ff.de quæstio. l. de minore.
§.tormenta.& sentit gl.j̄.eo.l.ciuile. &c.

ADDITIO.

a Præsumatur. Adde Bar.Bal.& do.Io.in l.fi.ff.de hære.insti.in hac ea.q.hic in tex.posita Bald.in l.fi.infra.de quæstio.in ulti.col.& quod ibi dixit Ale. post Barto.in l.si quis ex argentarijs. §. pen.ff.de eden.& Bald. hic,& uide glo. in l.ciuile. infra. eod.

SVMMARIVM.

1 *Actio non competit templo,pro re sibi destinata.*
2 *Furtum,uel sacrilegium, an fiat in re tradita ecclesiæ.*
3 *Dominium rei,quæ præcipitur ecclesiæ dedicari,an transeat in ipsam ecclesiā.*

LEX III.

Si nondum. Casus. pro furto rei destinatæ ad dedica-tionem,destinanti cōpetit actio furti,nō
1 templo.h.d.† No.q̄ per destinationem dedicationis, non trāsit
res in templum,nec templo competit actio, Item quod in deli-
ctis inspicitur qualitas rei,quæ est in actu tpe delicti, non quæ
est in potentia,seu in ordine ad actum.l.sæpe.ff.si ex nox. cā ag,
Item quod animi destinatio non attenditur, ubi uerū factū hæ
redis exigitur. Item quod res non recipit denominationem ab
eo quod erit,sed ab eo,qđ est.Item quod priuigno contra vitri
cum competit actio famosa.hæc colliguntur ex tex. & prin. gl.
Oppo.lex debet esse de dubitabili. l. quod labeo.de car.edi. Sed
non debuit dubitare, quod si res nondum erat dedicata tēplo,
non poterat competere actio, ergo &c.Solu.quod dubiū erat,
quia iam in animo dedicauerat,& vouerat.Tunc opponitur se
cūdo ibi dedicata,vt ff.de polli. l. 2. in princi.§.fin.Solu. vt sequi-
tur in glo.quia ibi ad traditionem processerat, & sic nōdū erat
solutū,vt d.l.2.in princ.& res ecclesiæ factæ,ideo ei tunc cōpe-
tit actio furti.Sed ante traditionem ecclesia,vel templū solum
habet actionem personalem cōtra vouentē,& eius heredem,
ut ibi,cuius ratione non competit actio furti,ut ff.eod.l.eū qui
emit.

emit.& de dam.infec.l.dāni.§.emptor.Sed ɔ̄ p̄dicta ab extra op.
de l.fi.s̄.de sac.san.eccl.ubi in ecclesiā transit dñiū,absq; traditio
ne.Sol.qđ illa lex locum hēt,vbi ɔsensualis utriusq; ɔuentio in-
teruenit.aliàs secus,ut hic,& d.l.2.Non.n.sunt correctę. ll. istę q̄
2 in diuerso casu loquuntur.†Quero in casu quo res fuisset tradi-
ta ecclesię,uel tēplo,an fieret furtū,uel sacrilegiū?rn̄.gl. q̄ non,
nisi res de loco sacro auferret.ista. n. duo oportet interuenire,
qđ res sit sacra,& de sacro auferat,ut ff.ad l.Iul.pec.l.diuus. cum
a sim.licēt de iure canonico,uideatur unum sufficere.a ut 17. q. 4.
quisquis.Et pp hāc diuersitatē pōt dubitari si statutū faciat men
tionē de sacrilegio,an intelligetur stricte secundū ius ciuile, an
latius s̄m ius canonicū.Et rn̄detur qđ si statutū sit municipale,
b tunc secūdū ius ciuile b debet intelligi,qa a iure ciuili autorita-
tem recipit,ut ff.de iust.& iur.l.oēs populi.Si aūt sit epi,uel sino
3 dale,tūc s̄m ius canonicū a quolibet ualiditatem habet.†Quæ-
ro si in ultima uoluntate p̄cepit qs rē dedicari,an rei dñium trā
seat in ecclesia gl.sub dubio forte dicit q̄ sic,ar.ff.de fur.l. Titio.
& de lib.cā.l.seruos.& p̄ hoc facit.l.fi.s̄.de sac.sa.ecc.qđ intelligo
uerū si tēplo iam ɔstructo,secus si ɔstruendo,ut in tex.cū gl. ff.
de ali.leg.l.seruos.ad costruendū non trāsit dñium, donec sit cō
structum.sed remanet penes hæredem.quod not. qa ex hoc ha-
bes,quod interim hæres facit fructus suos,&c.Barth.

ADDITIONES.

a Vnum sufficere. Tu vide de hoc,& quis iudex de sacrilegio cognoscat,ultra nota per do.Compo.meum.infra.in apost.seq.Gul.de Cu.in l.placet.nu.3 .& in apo.in ver.ɔ̄ ipsum.sup.de sac.san.ecc.dixi post Bar.in l.sacrilegii. in uer. procons.ff.ad l. Iul.pec.& post Pan.in c.cum generale.nu.j.in apost. in uersi, tam secularis quam ecclesiasticus.extra de foro compe.

Secundum ius ciuile. Adde Bal.hic.& sup.de nox.l.2.ergo locū non hēbit pęna statuti,nisi ɔcurrentib.illis duob.qđ ēt sequitur Pau.de Cast.arguendo ɔ̄ ipsummet Bal.no.in l.2.inf.de succes.edict.an aūt fures rerum sacrarū, possint vbiq; cogi,& an deant remitti ad loca rerū derobatarū,uide Bal.ɔs. 124. 2.li.itē adde qđ furans res eccl.vel clericorū pōt puniri in quocunq; foro.s. ecclesiastico,uel seculari.c.cū sit.& ibi doc.de fo.comp.24.q.4.sed q.d si.a.

SVMMARIVM.

1 *Actiones diuersæ quando contra eundem possint simul intentari.*
2 *Duntaxat,dictio quid operetur.*

LEX IIII.

Aduersus, Sollicitās tm̄ seruū, actione serui corrupti: sollicitatū uero occultās,eius furti pōt ɔue-
niri.h.d.†No.q̄ diuersę actiones ex diuersis delictis circa ean-
dem rē ɔmissæ,pn̄t simul ɔ̄ eundē intentari.No.ēt quod delictū
corruptelæ,nō ɔfundit̄ hic in sequēs delictū furti. Nec ob. ff.ad
l.aqui.l. illud. ubi insultus ɔfunditur cum ulnere.& no.inf.de ac-
cu.l.q de crimine,qa hic diuersis tpib.& non eodē instanti,uel
impetu cōmissa sunt,ibi secus,iō hic facta sūt oīo separata,ex q
bus resultant duo diuersi tituli criminis.Itē insultus est pream-
bulū ordinatū ad uulnus,sed nō corruptela ad furtū.Not. ēt qđ
occultans seruū ab eo sollicitatū,tenet̄ furti.Et sic habuit aīum
lucrandi,non tm̄ dūm in operis dānificandi,qa tūc hēt locū pe-
na.l.quicunque.in prin.s̄.tit.j..Not.ēt,q̄ actiones ex delicto p̄cu
2 rator intentat.†Op,sic dictio duntaxat,a est exclusoria aliorū,&
a hic nō declarat quorū,ergo nō bene,& maximè cū de alio q̄ de
sollicitante dubitari non potuit,& sic frustra dictionē duntaxat
apposuit.Sol.q̄ hæc dictio duntaxat,pōt ēt coniungi cū verbo
sollicitauit,& tunc non ob.&c,Potest ēt coniungi cū uerbo eū,
& tūc dic,q̄ dubitari potuit de eius hærede, cū regulariter actio
nes sint in hæredes trāsitoriæ,ut s̄.de hære.act.l.2.q̄ dubiū hic re
mouetur.Nā actio serui corrupti in hr̄dē nō cōpetit,ut ff.eo.l.
hæc actio.Op.qđ ēt teneatur si seruū deterioris animi nō fecit,
ut j̄.eo.l.si quis seruo.sol.ut gl.Quæro ad quid actio serui corru-
pti competat,& dic,ut in gl.Oppo.ɔ̄. fi. quod procurator inter-
uenire nō possit,ut l.pen.§.ad crimen.ff.de procu.Sol,ut gl.Quę
ro, an actio serui corrupti, & furti inuicem tollantur. & dic. q̄
non,ut in gl,de quo latius dicam.inf.eo.l.ancillæ. Barth.

ADDITIO.

a Dictio duntaxat.in libello quid importat.Vide per Soc.consi.199. inci.in cā, tacta sanozii.uer.& hic maximè cum uer.seq.in 2.par.char.74.

SVMMARIVM.

1 *Possessor rei furtiuæ autorem suum nominabit,& titulum dicet.& nu. seq.*
4 *Possidere non presumitur,qui rem apud se fuisse falso,nunc esse,diffitetur.*
5 *Furtiua,an præsumatur res apud aliquem reperta.*

LEX V.

1 **Ciuile,** Casus.† Possessor rei furtiuæ, tenet̄ ex urbanitate autorē suum ī iudicio nominare, si uult malā suspi
cionem euitare.h.d. Not. q̄ malę suspiciones sunt euitandæ,&
maxime a bonis uiris.ɔcor.s̄.eo.l.2.Item, q̄ quis presumitur ha-
bere notum eum,a quo mercatur.facit.ff.de re.iuris. l, qui cum
alio.Item,q̄ quis tenetur de urbanitate autorem suum in iudi-
2 cio nominare,& sic dicere titulum suę possessionis.† Oppo.qđ
non cogitur dicere titulum suæ possessionis,ut s̄.de petitio. hæ-
redit.l.cogi.p̄terq̄ in pe.hære.ut d.l.cogi.in qua est spāle,quia nō
datur ɔ̄ ti.possidentē,ut ibi.ff.eo.ti.l.regulariter.Solu, q̄ hic non
fuit coact⁹,sed spōte dicit,q̄ emit.sed ē coact⁹, ut diceret a quo.
& sic ut furē indicaret.Tūc oppo.ab extra , q̄ immo cōpellat̄ qs
offō supioris,docere de titulo possessionis suæ,ut ēt patet ī eo q
tenet bn̄ficiū ecclesiasticū.ut no,ex̄ de reg.iu.c.2.li.6. Et ēt si qs
tenet rē aliquā cuius p̄prietatē ɔstat esse ecclæ,ut no.Inn. extra
de iure iu.c.ad nr̄am. Sol.quod in illis casib.de iure canonico fal
lit,&c.Sed tertio opp.qđ in casu non teneat̄ autorē suū indica-
re:qa nec furē indicare teneat̄.ut ff.de fur.l.qui vas.§.q furem,
hinc est q̄ pp īdicationē licet accipere mercedē. vt ff.de p̄s. ver.
l.solēt.& de cond.ob tur.cau.l.idē.§.fi.quod non liceret si tene-
tur indicare,ut in co.tit.l.1.& 2.& l.fin.Sol.quod non tenet.s.de
necessitate,ut in ɔ̄riis.& qđ hic dicit ciuile, intellige, i. vrbanū,
& elegans est. & sic de vrbanitate non de necessitate tenet̄, ut
in gl.Contra hoc opp.q̄ immo teneatur, vt c.qui cum fure.ex̄.
de fur.gl.non soluit,dic ergo,q̄ ibi de re furtiua indicāda, n̄ do
a fure. a & hoc est q̄ faciunt epī,qui excōicant,&c.ut seq̄ in glo.
3 †Opponitur,q̄ teneatur indicare furem,qa cogitur testificari
in iudicio ɔ̄ furem.ut ff.de tab.exhiben.l.locū. §.ex hoc interdi
cto,& ff.de testibus.l.j.Sol.ut in gl.scilicet, qđ fur erat ibi iam in
iudicio notificatus,& sic occultum nō tenetur propalare,sed ɔ̄
propalatū cogitur in iudicio testificari.ut ibi.Tunc oppo.ab ex̄
quod ɔ̄ occultū teneatur testificādo indicare. ut ff.de offic. p̄si.
l.cōgruit. Nā in inquisitione gn̄ali quilibet cogitur testificari
sit tn̄ illa,etiam ɔ̄ occultos.Solu.confitendo,& sic in iudicio in-
choante ɔ̄ determinatam personā, vel indeterminatā cogit̄ te
stificari, sed autorē suū qs indicare nō tenetur,nisi ex urbanita
4 te,ut hic. † Quærit gl.an qui fatetur rem fuisse aliquando apud
se,& nunc diffitet̄,an p̄sumatur possidere.& dicit gl. qđ non.li-
cēt aliud sit in dñio, quod a dño non recedit sine eius facto,ut
l.id qđ nostrū.ff.de re.iur.sed de possessione,& etiā de gn̄ali, an
q̄ olim fuit,hodie p̄sumatur esse. dixi plenius in l.non ignorat.
5 s̄.ad exhib.ubi uide. † Quærit gl. an res quæ reperitur apud ali-
quem aliquo casu p̄sumatur furtiua?& dicit gl.quod sic,ex qua-
litate rei,& personæ,& sic sentit gl.q̄ ex tali indicio possit ɔ̄ illū
procedi ad torturam,& dicit hic Iac. Bu.quod bona fides i n em
ptore non præsumitur,ubi clam emisset. Nam cum emptio sit
de genere permissorum,si fiat clam presumitur dolus adesse, ut
ff.de rit.nup.l.fi.& ff.de admi.tut.l.non existimo.quod tene cor-
di.& uide quod dixi sup. eo.l. in ciuilem. in q.fi,

ADDITIO.

a Non de fure.Sed,an iur̄m valeat,si quis iuret non denunciare maleficiū,& ita cum iuramento promittat,vide not.per Inn. in c.ad nostram. de iure iur.q̄ non,quia non dēt aperiri via iniquitatis ad delinquendū, nec ad impunitatē delicti,hæc est regula generalis,& vide quod no. Inn,in c.pleriq;.de of.or.in 6.Bal.in c.1.§.itē sacra.de pa,iu.firman.& utrum quis teneatur reuelare, qđ sic,qđ per taciturnitatem perit iustitia.no.Inn.in c.officij.de pę. & remis. & vide no.per Bar.& quod ibi dixit Ale.in l.utrū.ff.de parri. & an quis teneat̄ indicare furem adde apostillam optimā positam ad Bar. distinguentē in l.si seruus.su.de his qui ad ecc.conf.item adde Io.an.in add.ad Sp.in rub.de fur de eo q fecit pactū cū eo q erat sciēs furti de liberādo ipsū,si alios īdicaret.

SVMMARIVM.

1 *Furtum ex solo contractu non committitur, & nu.2.*
3 *Filiumfamilias subtrahens de furto tenetur.*

LEX VI.

Alienum. Casus.Contrahens in re aliena non præiudi-cat domino ignoranti,si tamen ɔ̄ctat, tene-
1 tur furti.h.d.†No.quod ex sola venditione, seu ex solo ɔ̄ctu, nō
fit furtum.ut hic.& ff.e.l.si quis vxori.§.neq; verbo.Opp.tex.iste
innuit quod donans,& tradens rem alienam, furtum commit-
tit,quia per traditionem dicitur contrectare,sed quod furtum
non comittat patet ex diffinitione furti.Ex qua patet quod ani
mum lucrandi dēt habere,ut ff.e. l.in fure. sed donator nihil lu-
cratur.ergo,&c.Sol.quod qui donat, debitorē ad antidora sibi
acquirit.Iō spes lucri est,ut ff.e.l.si pignore.§.1. & hoc vult gl.2.
2 †Opp. q̄ qui apud se detinet furtū, non faciat furtum. ff.e.l.infi-
ciando.& l.si quis vxori.§.nec verbo. Sol.quod hic detinet amo
uendo,uel includendo,& sic aliqđ factum requiritur, quod sit
a iure damnatum.ut in gl.Sed hic attende,ɔ̄ istam gl. vr̄ alia gl.
j̄.e.l.si seruum nutriendū.sed dic,ut ibi dicam.Op.qđ iste uendi
tor serui alieni q sciens fuit, ēt plagiū ɔmittit.vt j̄.ad l.fal.de pla
gi.& l.si quis.Sol.confitendo,ut in gl.Sed attende,q̄ accusatio
de plagio.ut criminalis,& criminaliter intentata,non tollit hāc
actionē furti ciuilē,nec econtra.ut j̄. quando ciuilis ac.p̄ crim.
3 † Quæro ab extra qd si non seruum alienum,sed filiumfa. sub-
traxit,dic,qđ furti tenetur.ut ff.eo.l.eum qui. §.si filius. qđ not.
Et duplicatur æstimatio operarū, ut ibi no.nō affectionis,cum
non habeatur ibi rō lucri.ut eod.tit. l.si is cui. Non tamen pro
eo datur furtiua condictio.ut in eo.titu.l.mater. §.1. sed rei uen
dicatio de iure Quiritum, tit.ff.de rei uen.l.1.§.per hanc.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam alij perferendam accipiens furti tenetur,si in proprios vsus conuerterit,& cui teneatur.& nu.seq.*
2 *Debitor mittens creditori debitum, an liberetur, si casu in via pereat, & num.seq.*

LEX VII.

1 **Si is cui.** Qui pecuniam alii perferendā accepit,& in usus suos conuertit furti tenetur.h.d.† Quarto cui te
neatur furti,an mittenti, an recipere debenti, & distinguit glo.
aut erat nūcius recipere debētis,aut mittentis,Primo casu rece
ptur⁹ hēt ɔdictionē furti,qa stati pecunia ei⁹ fuit effecta,ut ff.e.

l.cū qui.§.si epistola,& p ɔ̄ſis habet actionē furti,ut ff.eo.l.si vēdidero.versi.alioquin.ipsi vero mittenti pōt cōpetere actio fur
a ti,si eius intersit;nō aliàs.j.e.l.manifestissimi,in prin.†Sed hic q̄ri pt,q intereſſe pt in eo ɔſiderari,qa nō liberationis,qa ex quo dn̄ium fuit translatū in creditorē,ipse erat iā liberatus, ut ff.de sol.l.cū qs,nō solius affectionis,qa illa nō duplat̄,nec ɔsiderat̄, ut dixi in l.pcedēti,dicit Ia.Bu.qđ mr̄ fuisset emptura pdia filio, vel pp aliud pecuniarium,& probabile intereſſe.Scđo casu ɔd. furti.soli mittēti cōpetit,qa ante consummationē mādati, dn̄s pecuniæ pmanserit,vt ff.de acq.poss.l.si quis absenti.§.si qs. Et eadē rōne ɔpetit actio furti. Sed q̄ mr̄e receptura dubitat̄,& dicit gl.qđ ei ɔpetit actio furti, qa eius interest.ut ff.de do. inter virum,& uxo.l.si sponsus.in prin.& l.si interim.§.antepe. & no. l.si spōsus.in princ.& l.si interim.§.antepe.& ff.de acqui.re.do. l.pe.& de fur.l.eum qui.§.si epistola patet.n.de intereſſe suo,qa pecuniā,quā debebat sub pena,nō soluit termino,& incidit in penā,quā nō incurrisset,si pecuniā sibi missam recepisset.Que
3 ro an illę actiones cōpetāt,& cui,& rn̄de,vt in gl.vsq; ad fi.Quero ab extra,quid si n̄ erat nuncius mittētis,vel recipiētis,sed finxit se nūcium recipere debentis. Pone.n.q quidā audito,q creditor dixerat debitori, da ei qui a te petet nomine meo.Et quidam tertius hoc audito accessit ad debitorē, & petiit rē illā nomine creditoris,& tradita est ei, q in vsus suos ɔuertit,cui eorū dabit̄ actio furti,dic,q debitori,tex.est notādus, & singularis.ff,
4 e.l.si quis vxori, §.apud labeonē. † Quæro.3. & ab extra,quid si debitor creditori mittit,qđ dēt; & illud periit casu, puta incur-
a su latronū,vel portator fugit cū re,an liberet̄ a a debito, Distingue,aut nūcius est debitoris,aut creditoris.Primo casu,aut res erat eius cui mittebatur,aut mittētis, si eius cui, & tūc aut actū fuit expſſe,vel tacite vt p eū a quo remitteret,reportaret̄,& nō per aliū,& nō liberatur.arg.l.diligenter.ff.mand.& ita no. gl.in ptin.ff.commo.l.qui non tā idoneū. Et idē dicendū est, si actū fuisset,qđ per certū nūcium remitteret, qa eadē ratio locū habet,aut hoc n̄ fuit actū expreſſe,nec tacite, & tūc aut res periit casu,absq; vlla nūcij culpa,qa fecit, quod quisq; diligentissimus fuisset facturus,& tūc debitor excusat̄,& liberat̄, aut periit culpa nuncij pcedēte,vel nūcius ipse fugit cū re.Et tunc aut debitor ipse elegit idoneū cōi opi. & fama præcedente ex cōiecturis extrinsecis,& tūc excusat̄,vt ff.e.l.auri.aut elegit cōi op.& fama minus idoneū,& nō liberatur,qa nec excusatur,ut d.l.q nō tā idoneū,aut in dicto nō erat p nec ɔ̄ cōis opi. & fama, sed sola erat ista pſumptio generalis, quæ cadit in quolibet homine, quia bonus pſumit̄ nisi cōstet de ɔ̄rio, ut ff.de leg.2.l.cū qdam, & l.pater.§.rogo.Et tunc distingue,aut mittens erat debitor ex contractu,quo veniebat eius leuissima culpa, & tunc non liberatur, quia negari nō pōt quin culpauerit,conditiones nuncii, diligentius non explorando,vt l.qui cū alio.ff.de reg. iur. & de hoc probatur in nostro proposito.ff.cōml.eū q.fi.§.in fi.aut in illo ɔ̄ctu veniebat solū dolus & lata culpa, & tūc excusatur, ut in eo.tit.l.si mei.in prin.Nā licèt culpauerit conditiones nūcij, diligentius non explorando,tn̄ non ex hoc presumitur in dolo vel lata culpa . Et iō qui dolū allegabit, illū probare debet,ut ff. de prob.l.quoties.§.qui dolo.aut in ɔ̄ctu illo, licet nō veniret leuissima culpa,veniebat tn̄ leuis, vt qa gr̄a vtriusq; erat celebratus.Et ideo si talis electio pōt eius culpæ leui ascribi,nō liberat̄, aliàs sic,arg.eorū quæ pxime dixi,& hoc qn̄ res erat ei⁹ cui mittebatur si aūt erat mittētis,tūc aut erat debitor quātitatis,& nō liberatur si casu,& absq; vlla nuncij culpa periisset, ut ff.si cert. pe.l.incendiū,aut erat debitor illius speciei quā mittebat,& tūc ɔsiderādū est,an culpa in eligendo possit debitori imputari vel nō,vt in primo casu n̄ excuset̄ secūdo sic,ut in pcedētib.dixi.Et
5 hæc de primo mēbro principali,qn̄ nūcius erat debitoris. † Secundo ergo casu qn̄ erat nūcius creditoris,& hic debitor pōderet,an sit missus ad denūciandū, seu commouendū tm̄, vt mittat,vel remittat creditori:& tūc nō dēt ei tradere,iō si tradit debitor nō excusat̄,si cū ea fugit, casus est. ff.ɔmo.l.si mei.§.fi.in fi. Si aūt periisset casu,tūc qa ad portandū censet̄ electus a debitore,locū sibi vendicarēt quę s̄.dixi.Aut vero sit missus ad recipiēdū,& tūc excusatur debitor,ut d.l.si auri.§.fi.j.resp. Et ideo diligenter literæ mandati sunt considerandæ, sed qd si literas nec instrm̄ habet,an debet ei credere,dic qđ nō,aliàs imputaret̄ ei, si ille fuisset mentitus,ita no.gl.in d.l.si mei. & p hoc.ff.e.l.si qs uxori.§.apud labeonem,& ff.de eo per quem fac.erit.l.j.§.j.Vel, vt puto verius si iusta,& pbabili cā fuit motus ad ei credendū, vt,quia alijs vicib.ɔsuetus erat in talib.mitti per illū eundem,& sine literis,& legalis,& idoneus fuerat inuentus.Nā tunc excusari debet arg.ff. quod cū eo.l.fi.& ff.de sol.l.si quis seruū, & l. fugitiuus.Si autem iusta causa non fuit motus, tunc pcedat illa gl.vel quia videtur electus ab ipso debitore,forte habēt locū superius dictā,vel quia pt dici,qđ nō vr̄ ab eo electus, qa ei credit licèt erranter,un̄ nō pōt dici,qđ agat, cū virtute mādati allegati faciat, & sic gl.illa est simpliciter uera qn̄ sine iusta cā pcedēte fuit mota.hæc tene menti,qa pulchra,& subtilia,& fac,ut te reddant cautū qn̄ tu habes in commodatum aliquem librum.
6 †Quæro quid si alicui tradidi decē dicens, da cui vis an pōt sibi retinere,& si nō potest,teneatur furti.dic,aut protuli illa verba respectu certi generis personarum,& tunc nō potest sibi retinere,& retinendo,furtum nō ɔmittit, sed cautione mandati tenetur,aut non respectu certi generis,nec respectu certæ personę, & tunc potest sibi retinere.hęc probantur in tex.& gl. ff. man. l.si tibi mandauero.§.si tibi,&c,

ADDITIO.

a An liberetur.Sed quid si debitor soluerit famulo creditoris, de quo creditor cōfidere cōsueuit, an liberet̄,si famulus fugit cū re, vel pecunia. dic qđ sic.l. argentum.ff.commo.& ibi Alex.Bar.in l.eū qui.§.fin.eod.titu, Bald. hic. itē adde quod idē est si soluat factori apothecę, casus est singularis secūdū Dy. in l.quod seruus,in in fi.ff.de so.Item q mittit rē per aliquem inopem,nō tenetur si erat bonus,& legalis;secus si malus,quia sibi imputet.Bar.in l.si suspectum.ff.de suspec. tut. & Alex.in d.l.argentum. sed quid si erat coniuncta persona creditoris sui, an debitor soluens liberetur. uide in Spe.de coniuncta psona.ver.item coniuncta.& in l.cum maritum.& ibi Bal. inf.de sol.in l. siue auté.p Bal, ff.de neg.gest.uide Bar.& Alex.in l.vero pcuratori. ff.de sol. & in l.qui noiem,§.si gener.eo.titu.& Bal.in l.j.inf.quibus rei iu.nō no.quod nō ēt filio,nisi cū mandato.l.filius.s̄.de pac.& ibi Bal.& tenet Bar.in l.nō solū.sol.ma.& Bal.in d.l.cū maritū.uel nisi cū patri.nō q̄rit̄ usufructus.Bar.in d.l.non solū,in pri.l.nec si forte,& Bar.ut l.no.ca.sed quid si debitor soluerit ei,qui communi opinione reputabatur procurator creditoris,ad pecunias exigendas,an liberetur,quamuis pcurator non esset.dic quod sic, ut p Soci. cons.32.incip.ex his quę superius,ver.& facit quod,ibi,item soluens.in j.par. char.45.Sed quid si nuncius missus ab aliquo habeat sigillum domini,an tūc credēs ei excusetur,dic quod sic,gl.& But.in c.significauit.de ap.qđ est verū, sm̄ Bal.& Fel.in sigillo particulari ad illum actū deputato, non in sigillo generali.ut ibi,itē est uerum secundum Abb.sicul.ibi nisi esset persona domestica, vel alia quæ de facili potuisset sigillum domino subtrahere,arg.no.in c. ecclesia,el.2.ut lit.pen.& in l.j.inf.de lati.lib.tollen,& qđ no.p Bar.in l.si qs vxori.§.apud labeonē.ff.de fur.Bu. & Fel.in d.c.significauit. item uerū scđm Bu. quando mittens erat solitus mittere talia signa, uel si erat ibi cōsuetudo mittendi signa per famulum,secundum Abb,siculū. itē uerū in his quæ sunt modici piudicij,quia in alijs non creditur nuncio,etiam cum signo,ar.c.literas,de pscri.& Inn,in c.quia uerisimile.eod.titu.& tenet Abb.et Fel.ubi sup. & uide Bal. in ti.de pa.constan.uer.sigillo.& hic Bar.in uer.per nuncium,in extrauag.ad reprimendam.

SVMMARIVM.

1 *Exactor tributorum, si scienter indebitum exportauerit,furti tenetur.& nu. seq.*

LEX VIII.

Etiam. Primo dictū.secundo remouet dubiū,scđa ibi:quę
1 res.Casus.†Tributorū exactor, sciens nil dn̄i aliqd exportās,tenet̄ furti:exportatūq; furtiuū efficitur,nec vsucapit̄, sed a dn̄o vendicatur.h.d. Opp.dictio ēt, est implicatiua. s̄.si tu. vel cura.inter.l.ēt sed hic non declarat qd implicet: ergo nō bene.§.qbus.s̄.de nou.C.compo.Sol.q hic implicat actionē in fa-
2 ctū ex edicto de publica,ut in j.gl.† Op.si tenet̄ furti:ergo est ifamis.Sed lex dicit ɔ̄.s̄ q̄ infa.l.2.ergo,&c.Sol. ibi nō fuit proposita actio furti,sed actio in factū ex edicto de pub,q̄ nō infamat. hęc bona & eā tenet gl.vbi aūt diceremus ibi fuisse actū furti, tūc p̄cedēres sunt bona fidei,qa acceperit ab illo volēte licet cōpulso & furtum nō cōmittit,ut ff. quod met.cau.l.si cū exceptione.§ q vim.& est rō:qa coacta voluntas est voluntas.ff.q met.cau.l.si mulier.§.pen.& sic nō cōuenit diffinitio furti:aut ab alio inuito: & tūc aut bona fide,putans illū teneri ad soluēdū,& furtū nō ɔmittit:aut malafide sciēs illū nō teneri,& furtū cōmittit: ut hic. & hęc est veritas.licet Iac.Bu.dixerit qđ in ɔ̄rio,nō pt teneri, qa pecunia numerata fuit:& sic dn̄im in accipiētē fuit translatū. hic vero abduxit ancillā,& sic dn̄iū nō fuit translatū. Sed certe ēt si pecunia numeret̄ furtū a scienter,recipiēte,cōmittit̄,ut j. e.l.falsus.ibi es alienū exigēre,&c.& ibi dicā.vn̄ dic,ut s̄. Op.3. de l.2.§.si publicanus.ff.vi bo.rap.Sol.ibi fuit errans:hic sciens,vt in
3 gl.†Op.4.ab extra,q officiū publicani,& exactoris,deleat malæficium:& pœnam minuat.ut ff.de pub.l.si multi.ff.ad l.iul.pecu: sacrilegij.& l.2.§.j.& ff.de admi.l.tres tutores.& ibi no.Sol.qđ officium ualeat,manifestum,presumptū,sed non liquidum.ut inf. de his qui.ut indig.l.polla.& inf.qui accu.non pos.l.2. & ita hic: unde debet probari liquido illa scientia.

SVMMARIVM.

1 *Fur semper est in mora,& ad eum spectat periculū rei subtractæ.& num.seq.*

LEX IX.

Subtracto. Casus,Rei furto subtractæ,vel vi obrepte periculū spectat ad furē,& captorē: nisi morā
1 purgauerit,offerēdo.h.d.†No,q fur,& captor sp est in mora, & qlibet tenet̄ ex maleficio.vt ff.de vi,& vi arma.l.j.§.rectissime.Itē q p oblationē,secuto interitu,liberat̄,q itellige a re perēpta.nō aūt a pœna furti,ciuili,vel criminali,ut ff.de ędil.edic.l.qd sit fu-
2 gitiuus.†Op.q fur liberet̄ p iteritū rei subtractę.&c.nulla pcedēte oblatione,ut ff.de ɔdi.fur.l.parui.Sol. qđ in tribus casibus liberat̄,uno p oblationē,secuto interitu;vt hic;alio qn̄ mora fuit extincta nouatione uolūtaria:ut in ɔ̄rio.Nā mora pcedēs.non trāsit in obligationē nouantē,sed extinguit̄ pp fidē quā hēt stipulator de futura solutione.Tertio,qn̄ stipulatio īteruenit, nō aīo nouādi,sed res erat pſens:& sic solutioni parata, ut in ɔ̄rio, & tūc pōt esse rō,qa breui manu,videt̄ soluta, & tandiu reddita promissori,ut ff.de sol.l.qui decē.§. idem respondit. Sed contra istam opin.quia nemo rem suam sibi dare possit stipulari, cum sua amplius fieri non possit.Sol.q stipulator uelare potest:puta
quicquid

q̄cqd te dare & facere ex cā ɔdōnis oporteret.l.scire.ff.d̄ verbo. obl.& seq̄t in gl.vel dicūt doct.qđ posset stipulari sibi restitui, n̄ dari.Op.qđ ēt sine obligatione re perēpta liberet̄. ut.ff.qđ met. cau.l.si cū exceptione.§.qđ si hō. Sol.ibi in ui cōpulsiua,hic ablatiua.Itē ibi ī casu morę ad tp̄s suspēsę,vt ibi no.hic nō suspēsę.

SVMMARIVM.

1 *Plagium quid sit.*
4 *Res furtiua,an possit vsucapi: et an mortuo dn̄o reddatur successori. & nu.3.*
4 *Actio furti quando competat successori: & quando ex noua contrectaione fur teneatur.& nu.seq.*
7 *Actio furti,an possit competere legatario,vel hæredi.*
8 *Furtum an possit committi,hæreditate iacente.*

LEX X.

Si abducta. Casus,Subtracta,vel plagio exportara,non vsucapiuntur,ut vitiosa, sed domino,& ei⁹
1 hæredi debēt restitui.h.d.† Quæro ad declarationem termino-
a rum,quid sit plagiū.a & dic vt in gl.j.verū qđ gl.dicit,& hēat hoc ex ɔsuetudine,non est benedictum, ad plagium committendū, sed ad grauiorē pœnā pp plagiū imponēdam, ut l.fi.j.ad l.fal.de plagi.ubi uide qđ scripsi.Et iō gl.in l.2.ff.ad l.fla.de plag.& Azo ī summa dicit,qđ fur est q hēt animū,nō tm̄ cœlādi,sed ēt sibi lucrādi.Sed plagiari⁹ ē,q solū hēt animū priuādi dn̄m seruo,nec ɔ
2 suetudinē reqrit,& hoc verius.Op.qđ ēt si res furtiua nō reuertat̄ in ptātē dn̄i,vsucapi possit,ut.ff.de vsucap.l.seq̄t.§.qđ si vēdicauero.& l.si fur.j.rn̄.Sol.qđ hęc sm̄ illā,ut ītelligat̄ reuerti ī ptātē dn̄i vere,vel interptatiuè,æstimationē recipiēdo,vt in gl.Op. ad idē de ea.l.seq̄t.§.si pupilli.Sol.qđ hic dicit dn̄i subaudiat̄, vel quasi,vt tutoris:ut in ɔ̄rio.ē.n.tutor quasi dn̄s,vt.ff.e.l.interdū.§. q tutelā.Op.de ea.l.seq̄t.§.Labeo.sol.hæc in dn̄ica.In peculari vero sufficit reuerti ad ptātē sui serui,in cuius peculio erat:ut in ɔ̄rio,& hic ī gl.Sed qa nō est sic simpl'r expeditū, sed distinguit̄ a quo fuerit subtracta, id ē an a seruo, vel extraneo. & an sciēte,
3 vel ignorāte dn̄o:iō uide q plenius no.gl.vers.Itē eā rē.†Op.tex. dicit hic,qđ successori dēt restitui.& sic inuenit̄ qđ actio psecutoria ītētata fuit,sed ɔ̄,qa illa successori nō cōpetit, ut l.sed nec legatarius.ff.de cōdi.fur.Sol.q ista lex nō declarat, qua actione dēt restitui.iō dic, aut q̄rit̄ de rei vē.vel quasi:& illa cōpetit cuilibet succedēti in dn̄io,vel quasi,siue succedat titulo vl̄i,siue singulari,ut s̄.de pę.hr̄di.l.2.in fi.& j.de leg.l.j.aut loq̄t in ɔdōne furtiua:& tūc aut est successor vl̄is,& ei cōpetit iure trāsmissionis. ut ff.de cōdōne furti.l.si seruus.Et ita pōt hic intelligi:qđ ītellige verū,nisi dn̄iū facto testatoris recesserit ab hærede, ut l.siue. §.tādiu,ī e.ti.aut est successor singularis:& ei ɔdō furtiua nō cōpetit,vt d.l.sed nec legatarius, in ɔ̄riū alleg. & est rō qa psonalis actio nō seq̄t singularē successorē,qnimo dicit glo.qđ nec ēt ex noua ɔ̄ctatione ei cōpetit,p dictā l.sed nec legatarius.& ibi not. qđ ē notādū,cū ex noua ɔtrectiōe ei dat̄ actio furti, ut.l.si dn̄iū.
4 ff.de fur.vt j.dicā &c.†Quero mō qd de actione furtiua.dic aut ē vl̄is successor,& ei ex antiqua ɔtrectatione ɔpetit actio furti, vt insti.de ppet.& tpalib.actio.in prin.sed de noua contrectatione dubitat̄.Et dicit hic gl.3.in pri.quòd nō,quia hæres,& defunctus cēsent̄ una & eadē psona,ut in aut.de iureiurā.a mo.pst.§. j.sed ipsi defuncto ex prima nō ex assidua contrectatione nascit̄ actio furti.vt ff.eo.l.ei q ergo.& idē in hęrede,& pſertim hoc dēt pcedere in suis,in qbus dn̄iū nō vr̄ mutatū,sed ɔtinuatū, ut l.in suis.ff.de libe.& posthu.Sed attende,quia no.gl.in l.sed nec legatarius.ff.de condō.furti.& in l.si dn̄ium.ff.de fur.& illud uerius, sm̄ doct.qa qđ opat̄ primi delicti purgatio, noua contrectatione secuta,illud opat̄ noui dn̄ij mutatio,ut l.interdū, in princ.ff. e.& ibi casus:& ī l.dn̄iū.e.ti.nō destruēdo tex. & sic duas habet actiones furti.antiq̄ ex psona defuncti: & nouā ex ppria psona, qđ satis est notandū.& hoc est vtile scire pp pscriptionē:qa ex pscriptione, n̄ erit pscriptū scđę, licet si vna tm̄ eēt nata illa pscripta, nouum furtū eidem psonæ fieri non possit, vt j. de annali
5 exceptione.l.j.§.nemo.† Sed tunc q̄ro,quare legatario ex noua ɔ̄ctatione datur actio furti, sed non condictio furtiua. & rn̄det gl.in d.l.sed nec legatarius.qa condictio furtiua est irregularis, a
quia datur dn̄o & ad restituendum contra naturam condictionum,ideo restringenda.arg.l.q vero ɔ̄.ff.de le.sed actio furti sequitur naturam aliarum psonalium actionum,ergo &c. Ista ratio,vt mihi videtur,modicum valet, quia in psona ipsius legatarij, b
cui sit furtum,non debet ɔ̄ naturam suam denegare,ex quo supponit̄ ei furtū, & ex hoc furto ei cōpetere actionem furti. Ideo alia rō vr̄ melior q̄ ponit tex.in d. l. sed nec valet, qa ab eo res subrepta non est,quasi dicat cōdictio furtiua,dat̄ ad restituēdam possessionem, qua qs per furtum fuit spoliatus, vt l.rem,q̄ nobis.ff.de ac.poss.sed illa legatarius non fuit priuatur, nec spo-
6 liatus,quia nūquā possedit,ergo &c. † Quęro,de qōne quotidiana,iuxta hoc vt cōtinuata sit mā.Titius in territorio Flo.rē aliquam furto subtraxit,& bon̄.portauit,ibique eam cōtrectauit. Quæritur,an ex noua ɔ̄trectione facta Bon.possit cōueniri fur-
b ti.& Bart.in d.l.dominiū.dixit q sic.b quia sicut mutato foro,ita mutata iurisdictione,qa dn̄ium,& iurisdictio equiparāt̄,vt.ff.de sta.ho.l.q.Confirmat Bal. quia rem secum portando, vr̄ iurisdictionem prorogare de loco ad locū, quod fieri potest, vt l. si vt proponis,j.quom.& quan.iud.hæc ratio nihil ualet;qa cum dicūt q iurisdictio iudicis Floren. sit prorogata,ut in Bon.cognoscat,truffa est.vel econtra,iudex Bon.de delicto & furto cōmisso in Flo.cognoscat,ēt truffa est,quia iurisdictiones sunt separatæ.nec debentur ab uno principe,ut clem.pastoralis,de reg.iur. & s̄.de epi.& cle.l.omnes,qui ubique.ī prin.& ff.de iurisdi. om. iud.l.fin.sola ergo prima ratio vrget.Sed in oppositū facit, quia si prædicta eēnt vera,,sequeretur quod remissio nō deberet fieri ad locum criminis perpetrati, ex quo iudex loci Bonon̄.cognitionem,& punitionem habet,ut ff.de accu. l.si cui.§.fina. qđ vr̄ ɔ̄ text.in aut.ut nul.ind.§.si quis uero cōprehēsorum.& j. de adult.auth.si uero.Secūdo,quia si per multa loca discurreretur ubi q se defendere deberet, qđ vr̄ absurdū.& hæ duæ rationes fuerunt Bal.licèt teneat hāc partē,sed modicū ualeret. Tertio, qa pena furti ciuilis sic multiplicari posset,q quasi ī ifinitū ascēderet,ɔ̄ mentem legis,ut insti.de act. §. omnes. & j.de sent.quæ pro eo. l.i. Quarto confirmo & fortius p regulam, l.ei qui. ff. e. quæ est ut ex assidua cōtrectatione,nō nascatur actio furti, tūc si contra istā regulam est prouisum, ut mutato dominio nouo domino nascat̄ actio furti,ergo dominio nō mutato, remanet regula firma,q ex noua cōtrectatione,nō nascat̄ actio furti, qa exceptio firmat regulā ī casib⁹ nō exceptuatis,ut no.ff.de leg.l. in his.Quinto,quia regulæ iuris prouisi,n̄ sunt ad alios casus extendendę,terminos differētes ab expressis habentes, ut de legi. l.ius singulare.& l.q uero cōtra.Sed in nostro proposito termini sunt differentes,ergo &c.minor patet,qa mutato dominio, superuenit personæ cui sit furtū.Et congruit diffinitio furti,q non est mutato territorio solo,quia tūc nō contrectat, ut alienā,nec aīo tūc lucrādi,sed,ut suam,q̄ putat se iam lucratum fuisse licet iniuste.nec ex tali ɔtrectatione abdicat possessionē a domino,cū iam illam perdiderat,& priuat⁹ erat,& antea,& tūc penes se fur habebat, vnde dicitur nouum furtū non cōmittere, sed in antiquo perseuerare,& illud cōtinuare.Nec ob.d.l. q furem.quia ibi tractatur de fauore, quia de retinendo iurisdictionē sicut dn̄ium,hic de odio, & de noua obligatione inducēda. Et si dicas in nouo territorio delinquit occultando.Rn̄. hoc nō ascribitur delicto nouo, quia nō est noua persona cui,quod est necesse,ut supra dixi. Sexto ɔfirmo,quia repertus contrectare, antequā perueniat ad locum destinatum, repertus, dicitūr non manifestus,si in noua contrectatione reperiatur, & contra eū clametur,& occurratur,non propterea de nō manifesto,manifestus efficitur,ut ff.eo.l.iii.cum seq.& sic patet q noua ɔtrectatio in alio loco,& diuerso a priori nihil innouat,uel disponit, & hęc rō non urget.Septimo pro hoc facit,qa in pscribēdo ɔ̄ furti actionem,contrectationem primā nos inspicimus:alias nō attendimus. adeo q si aduersus primā sit præscriptum &c. Si postea contrectetur dominio non mutato,nō fit furtū,ut j.de an. exce.l.j.§.nemo.quam vide, quia benefacit ad propositum dum dicit,iteratis fabulis &c.Et hanc partem tene,quam & do.meus tenebat. Et ex his infero q sicut a principio non competit ex hac noua contrectatio actioni furti, sic, nec reipublicæ illius ciuitatis competit ius puniendi ex contrectatione illa.ut probatur.ff.de iniur.l.non solum.§.quanquam.ubi casus, q actio iniuriarū non datur principali,& immediatum non datur mediato, quia si nō uxori, nec marito.quinimo,ubi nec ciuilis partis,nec criminalis ciuitati.ut ff.ad leg.aquil.l.sed & quæcunque, & ff. de pœ.l.respiciēdum.§.furta.cum ibi no.& ff.de fur.l.si libertus,iuncta gloss. Caueant ergo sibi iudices malæficiorum, quia sic fuit consultum per dominum meum, & Ioan. de Lig.in bono. Et ego compilaui consilium. & asserebat dominus meus tempore quo stetit Padue,ita fuisse consultum, per collegiū Paduanum. Reuertor ad glos.in uers. sed quando aget furti. & oppo. quòd hæredi, uel legatario non possit cōpetere actio furti: quia non
posse-

ADDITIONES.

a Quid sit plagium. Adde Pa.in c.j.in qo.col.in uer.item plagium.extra de iudi.item adde q plagium est nomen criminis,criminaliter intentandi.Bald.in alienum.sup.eo.itē adde q sit differentia inter furtum,& plagium. uide hic Azo. in summa.& glo.in l.pe.ff.de plagi. & ibi Bar.

b Bart.in d.l.dominium,dixit q sic.Adde cū Bart.ibi Alex.de Imol.idē tenentē in l.sed nec,de condi.fur.& hic,& Bal.ēt hic,& Ang. Are.in tractatu malęficiorum.uersi.uestem.in addi.tu autem in hac materia.in fi.sed cum Salic. est Ioan.de Lig.qui vna cum toto collegio Bononiensi consuluerunt contrariū, in consi.in noīe domini amen.quidam scholaris &c.item contra Bar. tenent doc.nisi Bu.in c.j.de ra.& Bal.in c.iniuria.iii.col.de pa.iur.fir.& Ang.in d.l.si dominium.& in l.si de his.sup.e.in lectura Florentina.& in lec.Paduana,hic. sed op.Bar.seruatur in usu.& limitatur uidelicet,si contrectatur res,nō si precium eius.Alex.ubi sup.per Bal.in l.1.2.col.infra.de confes,12. col. ubi tenet opin.Bar.quando fur habet rem secum,non si uendidit,& Alex. in d.l. si dominium dicit opi.Bar.procedere in uagabundis,uel quādo prorogauit iurisdictionem,uel quando per contrectationem primo loco factam,non esset nata actio furti priuato,uel quando e.die furti,in aliud territorium contrectassent , ut ibi plene per e. sed an prædicta procedant in raptore contrectante, vide Bal.in c.i.§.iniuria,de pac.iur.fir.l.qui uas.§.fi.ff.e.u.secundū Ang.Aret. ubi sup.item verum,si fur.contrectans,moretur per diem in loco cum re furtiua,secundum do.Alex.fin.in consi.91.incip.obijcitur carcerato.ubi allega. Bal.in l.qui furem.ff.de sta.ho. cuius dictum non reperi in aliquibus lec.

a possederunt.a & sic eis nō pt cōpetere actio furti,vt ff. de usuca. l.si hō.facit ff.si qs test.liber esse iuss.fue.l.j.§.hæc actio.Sol. ut gl. q̄ hoc ɔmittit pp factū fur,q.d.si fur nō subtraxisset,ipse possideret,qđ defunctus possedit,cui furtū factum fuit,ſm Iaco. Bu. Vel aliter,quia cōtingit hoc pp factū furis,ipse hoc allegare nō pt,ut l.cū i fundo.§.qđ si mulier.ff.de iur.do.uel dic, aut tpe furti facti,i.est ſm initiū contrectationis,nemo possedit, & tūc nō fit furtū,ut in ɔ̄riis,ut hic in fi.gl. aut ſm initiū ɔtrectōnis alius possedit cui furtū fieri potuit, & tūc illud sufficit ut ex noua ɔtrectatione noua nascat actio furti nō possidēti,cui prioris possessio posset accedere,& prodesse,ut in casu nr̄o.Nam possessio defuncti accedere potuit hr̄di,& heres, illius accessione pt uti. Secus si huic nō possidenti,possessio illius qui ſm initiū possessionis possidebat,nō posset accedere,nec prodesse, tūc illi non tūc illi nō possidēti,nō fit furtū,nec furti pōt agere, ut patet in fructuario iniuste possidēte uel quia heres ei nō ɔsensit,uel qa
3 nō satisdedit,ut d.l.si homo.† Quero an iacēte hr̄ditate. fiat furtū,& dic,qđ nō,pter q̄ in trib.casib. ut i gl.usq; ad finē.Et no.qđ ubi fit furtū,licet expilata dicat hr̄ditas, ꝙ ex tali expilōne res n̄ efficit inusucapibilis,Sed n̄ pt usucapi psens,ut ē casus in.l.si hō. ff.de usucap.qđ est bene notādum,qđ talis expilatio improbius furtum appellat, in l.si te.in tā in tex.q̄ in gl.s̄.de his q no.infa.

ADDITIO.

a Quia non possederunt. Adde Bar.hic, & Bar.in l.sed nec legatarius.ff.de condi.fur.ibi sed hic hæres nunquam, vbi habes, an, & quando ei qui non possidet,posset fieri furtum,sed tamen contra videtur sentire Bart. in d.l. sed nec legatarius.videlicet,quod quando fit per furem, quominus possessionem apprehendat competat actio furti,sed hoc non videtur verum,quia eadem ratio esset in hereditate,quia per furem fit quominus hæres adiuerit post quā hæreditatem non apprehendit possessionem rei surreptæ,& tamen non committitur furtum.d.l.hæreditariæ rei. Item an ei qui non posidet possit fieri furtum.adde Baldum consi.106.

SVMMARIVM.

1 *Furtum manifestum quando dicatur, & quæ sit pœna.*
2 *Nouerca, & victricus priuigno furti tenentur.*
3 *Vxor defuncti bona subtrahens quando furti tenetur. & nu.4.*
5 *Actio furti quid requirat, vt possit induci.*
6 *Fur an debeat furca suspendi pro,eo quando subtraxit hæreditate iacente.*

LEX XI.

De his. Casus:Vxor quondā defuncti subtrahens,hæreditate adita,& possessione apphensa,furti manifesti
1 teneē ad duplū.h.d.† No.penā furti manifesti, & nō manifesti, de qua in isto ti. nō hr̄ nisi hic. Sed quæro qn̄ dicatur furtū manifestū.R n̄.qn̄ fur est repertus cū furto,anteq̄ perueniat ad locū destinatū,cū occursu,& clamore aduersus eum, tanq̄ ɔ̄ furē,nō n.sufficit,ut oculis uideatur,& uidens meticulosus ostendatur, quia tunc erit non manifestus, ac si uisus non fuerit, ut hec
2 patent.ff.eo.l.3.cū seq.† Not.ēt nouercā a teneri furti priuigno
a suo,sic & uictricus,ut s̄.eo.l.si nondum,& sic in hoc non hr̄tur loco parentis,cū actiones famosæ ɔ̄ parentes non intententur, ut ff.de dolo.l.non dēt. Op.qđ nō sufficiat hæredem dn̄m factū per hæreditatis aditionem,ut l.cum hæres. ff. de acq. pos. sed est necesse,ut possessionē apprehendat, ut subtrahens ei teneatur furti,ut ff.de usucap.l.si homo,& de cri.expi.hær.l.2.& ff.de fur. l.hereditariæ. So,ut gl.quæ supplet per illas, ut sic hic subaudiat & possessor,uel expone dn̄s:i.prior,ut allegatur. ff. de rei uen.l. quoties.& quælibet bona,prima tn̄ magis ppria.Op.2.ad idē de
3 l.q̄uis.j̄.e.Sol.illa dēt intelligi,ſm pdicta.† Op.3.de l.aduersus.j̄. cri.expi.hær. Vbi etiam apprehēsa possessione, furti non tenet. Sol.ibi in uita mariti surripuit, quo casu furti marito non tenetur,hic post eius mortē quo casu distingue, aut ante apphēsam possessionē,& nō tenetur,ut j̄.e.l.q̄uis.& ff.de usucap.l.si homo & de cri.expi.hær.l.2.aut post apprehensam possessionem,& te-
4 neē ut hic,& ita sunt illa tria tpa,ut hic in gl.† Quærit gl.quid si præsens surripuit,& post apprehensionē contrectauit,dicit.gl. quod ex ista secūda cōtrectatione tenetur furti.qa ex prima nata nō sunt,ut s̄.de noxal.l.j.istam glos. damnat Iac.de Are.& Cy. quia postquā huius rei possessionē nō habuit hæres, ex noua ɔtrectatione nō nascitur actio furti,ut s̄.dixit gl.& probatur,in l. si homo.s̄.all.Et ita communiter pertranseunt doc. ego fateor idē,si intelligamus gl.quod iacente hæreditate,uel post aditam huius rei possessionē,non apprehensa,ut supponit quæstio ista. sed si intelligamus qōnem,ut prius surripuerit, id est in uita uiri,& sic tpe quo uir possedit,& sic furtum fuit factum,licet lege uetante,furti agi non potest,& si post mortē contrectat,apprehensa hereditate,licet nō huius rei possessione, tūc gl.ista dicit uerū,ꝙ ex ɔtrectatione ista noua agi possit,quia si heres nō possedit,hoc pp factum furis contingit,ut dixit gl.fi.in l. præteriti, & pro hoc casus.ff.re.amo.l.j.& 2.in prin. quæ inuicem cōtinuā
5 tur,& per hunc modū gl.saluatur.† Quæro ab extra, an ad hāc actionem furti inducendum,sit necesse,qđ hr̄s cuiusq; rei hr̄ditariæ singulariter,& per se possessionē apphenderit,dic,qđ si res erant in dō,clausę,uel inclusę,seu repositæ, sufficit possessionem domus apprehēdisse,uel sigulas res in ea cōtētas, ut dicat possidere,ut ff.de ɔ̄hen.empt.l.claubius, & argu.ff.de iur.do.l.si ego.§.dotis.s̄.ne uxor pro mari.l.2. ubi autem res nō fuisset incluse:tunc cuiusq; rei possessionem debet apprehēdere, ut possessionē sibi querat,& tūc,dicitur ei postea furtum fieri, nisi in uita defuncti res subtracta fuisset,& postea ɔtrectatur,vt.s̄.dixi.
6 † Quæro statutum disponit, qđ pro æstimatione viginti aureorum fur dēt furca suspendi,an subtrahens iacente hereditate,cōprehendat ex uerbis statuti.Bal.hic dicit,qđ sic,arguendo de minori ad maius, & de positiua ad comparatiuū. Est enim improbius furtū illud,qđ fit iacente hereditate,& illā expilando, quā simplex furtū,vt.l.si res,& ibi no.s̄.de his qui no.infra.Ego dubito qa res nō efficit furtiua,cū vsucapi possit, vt.l.si homo. ff.de usucap.Secundo,qa vt fiat furtum,exigitur,qđ scdm initiū contrectationis res ab aliquo posideatur,ut proxi dixi.& no.in l.p-ce.Tertio, qa tituli criminis sunt dispersi,ut habetur in codice, & ff.nā ti.de fur.est de per se.& ti.de cri.expi.hære.Quarto, quia pœna est diuersa de iure cōi,vt.sup.ti.j.auth.sed nouo iure,&.ff. de cri.expi.hæredi.l.i.Sed de iure cōi fur q̄nq; furca suspenditur, vt dixi in.d.auh.sed nouo iure,expilans aūt hæreditatē nullo casu suspēdit,ut.d.l.j.Quinto,qa furtū est nomē generis, & cōprehendit latrociniū,raptū expilationē hr̄ditatis, & furtū in specie, sumptū.statutū ergo loquēs de furto,vel fure,dēt intelligi i sua specie,& nō in suo genere,qa genus de se nō est punibile,& si i specie,dēt intelligi de illa,quæ specialiter hoc nomine nūcupatur,& quæ est nuda,& sine alio adiūcto pfert.Nā latrociniū est cū armis,& violentū,raptus est furtū uiolentū.Expilatio est rei hr̄ditariæ nō possessę:furtū rei possessę,& sine violentia,ad istar eius,qđ de causione dixi.sup.de pcu.l.j.& dicā.j̄.de ver.si.l.sancimus,& ad instar eius,qđ dixi de republica sine adiuncto prolata q̄ intelligit hodie de fiscali,olim romanorū: ut dixi in l.fi.sup.de sac.san.eccle. Et p hoc ēt facit, qa statuta recipiunt interpretationē declaratiuā,& instructiuam,ſm ius cōmunne,ut.sup.dixi de noxa.l.2.&.ff.de pub.l.cæsar. & de mu. & ho.l. ut gradatim.§. lege,& quia pœnalia sunt restringenda: ut.l.in terpretatione. ff. de pe.Ad op. facit.l.si te, sup.de infa. & aliç ration esquas feciç i ultima.q.quam ibi scripsi.unde cogitabis.

ADDITIO.

a No.ēt nouercā.Limita verum secundum Bar.& Bal.hic si erat adita,& apprahēsa,aliter non,& ad hanc.l.adde Fulg.in.l.i.supra.de in ius voc.

1 *Partus ancillæ furtiuæ, est furtiuus.*
2 *Casus legis, omnem tollit quæstionem.*
3 *Emptor, an teneatur actione furti ex sola scientia rei alienæ.*
4 *Actio una, an tollat aliam, & nu.seq.*
7 *Partus ancille quando dicatur furtiuus, & quando vsucapi possit, & nu.seq.*
11 *Actio furti pro partu furtiuo ancille, quare non discernatur ab ea quæ competit pro matre, & nu.seq.*
13 *Fetus pecorum mansuetorū non dicuntur fructus naturales.*
14 *Partus ancillę furtiuę conceptus penes bonęfidei poßessorē, an possit usucapi.*
15 *Vsucapio an impediatur, per superuenientem scientiam, & numero. 16.*
17 *Emptor ancillę prægnantis, titulum pro emptore habet in partu, & fętu.*
18 *Emptor ancillę, quando possit partum eius sine furto contrectare.*

LEX XII.

Ancillę. Primo dictū cū ampliatione, vel primo duplex dictū ponit.scdo q̄siti decisionē infert.tertio rōnē illius decisionis ponit,& eā declarat.quarto p locū a maiori pdicta fortificat.scda ibi: qua pp. tertia ibi:cū altera. quarta ibi: cū,&c.Casus, Partus ancillę furti uæ,apud furē editus, non pōt vsucapi,ut furtiuus: & p eo furti a ctio, & ɔdictio furtiua,& rei vēdicatio ɔpetit,& psecutoria n̄ tollit pœnalē,nec eɔ̄.Et scičter emēs a fure,& recipiēs efficit fur,& furti teneē.h. d. Et ſm decisionē q̄ feci, pone casū i terminis, ꝙ qdā subtraxit mihi ancillā pgnātē,q̄ peperit apud eū,& partū possedit, & matrē triēnio. Ego vellē,& mr̄ē,& partū petere, & ēt penam, mihi dr̄ ꝙ partū petere nō possum,quia est vsucaptus.Vn̄ q̄ro qd iuris in pdictis. Imperator rn̄det pmittendo dictā ex qbus postea infert ad q̄sita &c,postea p te psequere:& vltimā particulā declara,ut i ultimo
1 notabili dicā.†No.4.ɔclusiones,sicut quatuor sunt partes summarij,&sipāl'r nota primā:videlicet,ꝙ partus ancillę furtiuæ est
a furtiuus:aliæ tres sunt clare.Itē no.ꝙ dictio altera,a hic est triū partitiua,siue distriputiua,ɔ̄ ppriū significatū,& r'lam grāmaticorum.Ex quo dicit Bal.ꝙ si tres accusanē de maleficio & in accusatione dr̄,ꝙ altera alteri pstitit auxiliū,& fauorē, qđ ista pticula scda nō peedit:qa ɔ̄ ppriū significatū,vel,qa dupl'r pt itel-
2 ligi:vt patet ex pdictis saltē,vt incerta dēt reijci. †Itē.6. ꝙ vbi est casus legis,nulla est q̄stio.Nā qō est dubitabilis ppositio, vt.l.labeo.de carbo.edic. Et iō cū iura sunt certa de qōne iuris,qs non tenetur cōpromittere,nisi secū habeat admixtā quæstionā facti quantūcūq; statutū dicat,qđ oīs qō debeat cōpromitti iter affines.Item.vii.no.quod in pœna furtl,non inest rei persecutio,vt hic.sed

ADDITIO.

a Dictio altera. Adde Paul.de ca.consi.xviii.qui dicit,quod improprie dicit de tribus,& ultra uide Bar.hic, & latius iu.l.j.§.quod enim in sentētiis, ff.quam app.sit.fa.l.apud utrunq;, quod ibi habetur,inf.de appel.& gl.in.l. quicunq; de hær.alter dicitur de tribus.quid aūt differāt inter se alter,& alteruter.uide in l.si ex toto.§.j.ff.de le.j.itē adde Car.in cle.i.in prin.de præben.quod denotat unum de duobus,nō determinādo quod.Item adde, quod tepetit eandem qualititatem.no.Car.in clemen.2.de re.eccl.non alle.

hic,sed in pena raptus sic,ut ff.de ui bono.rapto. l.j. Item 8.ex ultima particula no.si titulum habens pp rei alienę scientiam, nō excusatur,nec usucapit:multominus qui subtraxit, & nullū titulū habet,qualis est qui primo subtraxit.Venio ad apparatū,&
5 & retrograde illum recitabo,incipiendo a fine legis.†Opp.ergo ɔ̄ finem, quod ex sola scientia rei alienę emptor non teneatur furti actione, quia ad furtum committendum contrectatio rei exigitur,ut l.j.in fi.ff.eo. & ex sola emptione & uenditione, res non ɔ̄ctatur,vt s̄.eo.l.alienū.& no.j̄.e.l.si seruū:ergo &c.So.confitendo, sed lex ista suppletur per alias.s.ꝙ traditio, uel aliud qđ pro traditione & receptione habetur interuenit.ut no.in d.l.si seruum. Oppo quod istarum actionum, una tollat aliam, ut ff. de condi.fur.l.l. si pro fure.§.i.ff.de furt.l.si pignore.Solut. ille in persecutoriis,quarum vna tollit aliam.Nos in penali & persecu
6 toria ubi vna nō tollit aliam.†Oppo.quod imo penalis tollat psecutoriam,ut instit.ui bono.rapto. §.quadruplum.solu. interdum in penali inest rei persecutio,& tūc pœnalis tollit persecutoriam. vt incontrario.sed non econtra.Interdum in penali nō inest rei persecutoria,ut in pena furti,& tūc penalis persecutoriam non tollit.ut hic. Opp.ad idē quod vna tollat aliam, ut ff. quod met.cau.l.si cū exceptione.§.fi.& l.metum. §. uolenti.Sol,
7 quod ibi quando actio non est penalis ab origine.† Opp. quod etiam si sit penalis ab origine una tollit aliā,ut s̄.eo.l.i. Solut. ꝙ ibi persecutoria,& penalis erāt contrariæ. ideo vna tollit aliam ratione contrarietatis,hic erāt cōpassibiles.Op.etiam si sint cōpassibiles,& omnino contrariæ,vna tollat aliā,ut ff.nau.cau.sta. licet.§.fin.Sol.ibi una est ordinaria.ideo faciliter una tollit aliā, hic ambe sunt ordinarię.Op.ad idem de l.manifestissimi.§.i.ver. nisi domino.j̄.eo.Sol.quod hic quādo ambę competunt contra eūdem.ibi contra diuersos,quorum unus contra alium,regressum est habiturus.Opp.cum glo.de l.i.ff.vi bo.rap.So. ibi ambæ sunt penales,ideo vna tollit aliam quatenus concurrūt.hic una persecutoria,& alia penalis.Colligamus modo predicta,sic,quādoq; plures actiones sunt rei persecutoriæ,ut est hic rei uen.& condi.fur. & tunc una tollit aliam,ne bis idem exigatur,ut l.bonafides.ff.depo.& ita loquitur.ff.eo.l. si pignore. & ff. de condi. fur.l.si pro fure.§.i.& ff.de eo per quem fac.est l.i.§.si plures.& s̄, in primo contrario,aut una penalis,alia persecutoria.Et tūc aut pena est conuentionalis, & dic ut in l.prædia.ff.ac.em.& hoc qn̄ est apposita loco contemptus iudicis, alias dic ut in l.si duo. §, item si duo.ff.si quis cau. Aut penalis est legalis, ut in casu nostro, & tunc aut accusatio est penalis ex accidēti,& nō ab origine,& una tollit aliā,ut ff.quod me.cau.l.si cum excep.§. fin. & l. metū.§.uolenti.aut est penalis ab origine, & tunc non sunt inuicem compassibiles,quia se habent inuicem, ut contrariæ: & una tollit aliam,ut supra, eod. l.j.aut sunt inuicem compassibiles, & tunc, aut altera ex his est extraordinaria, & una tollit aliam, ut ff.nau.cau.sta.l.licet.§.fin.aut utraq; est ordinaria, & tunc si in penali inest rei persecutio, pœnalis tollit rei persecutoriam, non econtra, ut instı. ui bo.rap.§. quadruplum. & si in penali nō inest rei persecutio,dic,aut ambę dant ɔ̄ eundem, & una tollit aliam.ut hic.& ff.de condi.fur.l.si pro fure.aut dantur contra diuersos, & tunc si unus est ɔ̄ alium reuersurus, & tunc,una tollit aliā,ut j̄.eo.l.manifestum.§.j.uer. nisi uero alias. & adde quod ibi dicam.Quandoque actiones sunt ambæ penales,& tunc si omnes ciuiles quatenus in pœna ɔcurrūt,vna tollit aliā,ut ff.de ui bo.rap.l.j.vt hic in glo.& si omnes criminales, dic ut dixi.j̄.de accu.l.qui de crimine.& si una ciuilis,dic ut dixi,
7 j̄. quando ac.ci.præiud.cri.l.j.&c. † Venio ad primam partem legis,& opp.quod partus ancillæ possit vsucapi,ut j̄. de usuc. pro emp.l.si matrem,Solu.ut in glos.prima, quæ etiam reperitur in penul. quod quia concepit,& peperit apud furem,ideo est furtiuus,& non usucapitur,ut hic,in contrario concepit,& peperit apud bo.fi.pos. Opp.quod si concepit apud dominum, si tamen peperit apud furem, sit furtiuus, & non possit vsucapi. ut ff.de fur.l.qui uas.§.si ancilla.Solut.ut in gloss.penult.in princip, quæ confitetur contra . & dicit quod etiam sic potest intelligi lex ista. Oppo.iij.ad idem,ut nedum si apud furem peperit, sed etiam si apud bo.fidei possessor. sit furtiuus.ut eo.§.si ancilla. Et solu. adhuc confitendo contrarium, dummodo peperit apud furem,& sic ex his tribus oppositionibus concluditur, quod siue utrunque fecit apud furem, siue alterum tantum, partus est furtiuus & non usucapitur,& ubi neutrum apud furem, sed utrunque apud bo.fidei.emptorem: tunc usucapitur,ut d.l.si matrem.& hoc uult glos.pe.usque ad uersi.sed etiam. & illum uer-
8 sicul.omitto usque ad uersi.nec obstat.† Oppo.iiii. contra prædicta quod si concepit apud furem, si tamen peperit apud bon. pos.non sit furtiuus,quia usucapitur,ut ff. de usucapi. l. si aliena, in fi.Sol.dupliciter ut in glo.prima.quod illa lex est hodie correcta, per d.l.qui vas. §. si ancilla.quæ in ordine est ultima.Sed hoc non tenetur,ut legum correctio euitetur.Sol.dicit gl. quod ibi non concepit apud furem,sed apud eius hæredem,qui erat bo. fi. & ignorans. & hoc sequitur Iaco. Bu. ¶Bart.Sed contra istā solutionem oppon. v. quia hæres succedit in uitium, & culpam defuncti, & eodem iure iudicatur cum eod. ut ff. de public. l. si ego.§. partus. & ff. de diuer. & tempo. præscripti. l. cum hæres, Sed defende,quod illud uersi quoad se,& in sui præiudiciū, sed nō quoad singularē successorem,ab eo causam habētem, ut ff. de pub.l.eū qui.§.prætor ait.versi.proinde.Et sto in hac solutione secūda,huius gl,quod est nota.Et sic stat cōclusio, qđ partus conceptus apud furis heredem,& editus apud emptorem, pōt vsucapi:sed hoc non uidetur hodie procedere,qa si partus quoad heredem furis,erat vitiosus,quia ab eo non potuisset usuca-
a pi,a istud propter fictā malam fidē in qua successisse fingitur,idē debet esse quoad habentem causam ab eo in aut. malæfidei.infra.de præscrip.long.tem.Solu.tribus modis: primo simpliciter confitendo,quia hodie prædicta sunt correcta. Vel ut legū correctio euitet,potest dici quod mala fides autoris vera,nō ficta,ɔ̄ ueritatem nocet singulari successori,& ita est limitanda auth.illa,quod tene cordi.& ita intelligo qđ no.glo.in d.§.prætor. Vel tertio,quod si ficta nocet singulari successori, nō nocet nisi in eo,quod apđ defunctū fuit,& directo tramite ad eū peruenit,at in casu isto,partus nullo tempore apud defunctū fuit, quia non
9 secundum initium conceptionis, nec postea,ergo &c.†His oppositionibus breuibus sic peractis,ad declarationē omniū prædictorum, Quæro in quibus casibus partus ancillæ est furtiuus, & nō potest usucapi.Et respōdeo pluribus.Primo si partus erat iam natus,& cum ancilla subtractus. & casus non habet dubiū. Secūdus si ancilla pgnās fuit subrepta,& istū casū subdiuido in
b plures.Nā aut peperit penes furē,b & tunc ēt non est dubium, quia ex propria cōtrectatione efficitur furtiuus. aut ancilla prægnans subtracta penes furis hæredem,partum edidit,& dico,qđ furtiuus est,& non potest vsucapi.Et est ratio,quia cū partus sit portio uiscerum matris.ut ff.de uent.in spi.l.i. §.sequitur quod q furatur matrem, uidetur furari, & contrectasse quamlibet eius partem.arg.ff.de fur.l.vulgaris.in prin. Nec huic obstat ff.de cōdi.fur.l.si seruus.§.bonæ.quia illud verum,ut non dicatur contractus,vt per se.detur actio,sed contractus dicitur,ut furtiuus efficiatur,ut in alio casu fortiori uoluit ista gloss.ut infra,dicā. Nec etiā obst.qđ non dicatur pars ancillæ,ut dicit text.ff. de usucap. l.si aliena.§.fina.in fi.quia uerum postquam est editus natus, & tunc ab ea separatus est,sed antea ē pars matris,& cū ipsa cōtrectatus,ideo est furtiuus,& vitiosus.Quinimo plus dico,quod si hæres furis est sciens,& sic vere malā fidem habet contrectādo partum, fur efficitur. Aut ancilla prægnans subtracta partum illū apud bonæfidei possessorem edidit, & adhuc illum furtiuū dico,quia contrectatus uidetur,ut portio uiscerū matris, & sic concreta nō separata a contrectatione, furtiuus efficitur.Et sic breuius concludendo indistinctè habemus dicere,quod ubi ancilla prægnans est subrepta, partus indistincte apud quencumque editus,est furtiuus.Tertius est casus quando ancilla vacua fuit subrepta.Et iste casus subdiuiditur in plures.Nam quandoque concepit,& peperit, uel concepit tantū apud furē,& similiter partus est furtiuus.Sed primo casu ex propria eius ɔtrectatione.Secundo est distinguendū penes quē peperit, qa si apud bonæ fidei emptorem,tūc est furtiuus,ex ɔtrectatione matris, & sic ex cōtrectatione concreta, non propria,quia bonæ fidei emptor furtum nō cōmittit.Et ita debet intelligi,quod not.ista glo.post prin. Si autem peperit apud malæ fidei emptorem,tūc quia, & ipse emendo,& recipiendo furtum cōmittit, ut hic in fi.& s̄.e.l.alienū.Si partum natū contrectatur,ex propria cōtrectatione efficitur furtiuus. Quādoq; hæc ancilla concepit apud furis hæredem, & tunc aut etiam apud eū peperit, & furtiuus est,& ex propria contrectatione,arg.eius,quod no.gl.in l. si dominium.ff.de fur.& probat in l.si aliena.§.fi.ff.de usūca.aut non apud ipsum hæredē peperit,sed apđ bonę fidei emptorē, cui vēdidit,& isto casu uidetur,quod nō sit furtiuus,ut d. l. si aliena.§. fin.Ego puto istū casum debere sic subdistingui, aut hæres fuerat sciens,& sic malæ fidei,& tunc,quia, & ipse ɔtrectādo mr̄ē, furtū cōmittit.Dicēdū est,ꝙ partus sit furtiuus ɔtrectatione cōcreta matris,sicut in primo fure dixi. Aut fuit ignorans,& bonę fidei,tūc fateor,qđ olim nō erat furtiu',& usucapiebat. ut d.l.si aliena.§.fina.Hodie uero propter aliam malā fidem defuncti in qua fingit heres succedere,dubitari potest, an illā ficta mala fides noceat bonæ fidei emptori,p auth.malæ fidei.j̄.de præscrip. long.temp.& circa hoc dic,ut supra dixi.Quandoque hęc ancilla ɔcepit,& peperit apud bonę fidei emptorē,& tunc licet ipsa sit furtiua,partus non est furtiuus,& pōt usucapi, ut l.si matrē. infra. de vsucapio. pro emptore. nec mala fides autoris nocet, quia illa fuit in matre uacua, non in partu postea concepto: & edito penes ipsum bonæfidei possessorem. Et modo est iste pas-
10 sus clarificatus.† Quero modo,dixi,quod si ancilla vacua subrepta concepit apud furem, sed ædidit apud bonęfidei possessorem: quod partus est furtiuus, ideo non usucapitur. Sed an pro eo competat actio furti.Respondet gl. ista in uersi.sed etiā, quem omisi, quod non. Sed contrarium tenet Iacob.de Raue, quia cum fur semper sit in mora, ut ff. de condictione furt.l. fina.

ADDITIONES.

a Vsucapi. Adde Bald. hic in 6. oppo.
b Penes furem. Adde Bal.hic. in 1. col.

fina,& s.eod.l.subtracto,& p cõsequẽs teneaẽ,q̃ti plurimi res va lu.it a tẽpore moræ,,vt.ff.si cer.pet.l.vinum,& de cõdi.fur.l.in re furtiua.& ancilla pluris valuit ,ppter partũ; ergo ad partũ videẽ cõpetere actio furti,sed tene gl.quia casus est in l.qui vas.§.si an cilla.ff.e.Et hoc uerum in actione furti discreta, & sepata a par tu, sed in actione furti concreta,quæ cõpetit pro matre.lac. ẽt dicit verũ,vt fuit æstimatio quanti plurimi prægnans valuit,nõ
11 qđ hodie fiat æstimatio partus.†Sed tunc quæro,quare furtiu⁹, & pro eo nõ cõpetit actio furti,discreta ab illa,quę cõpetit pro matre?Respon.ꝙ ideo est furtiuus, quia habetur pro nato, qa tractaẽ de eius cõmodo,vt l.qui ĩ vtero.ff.de sta.ho.nõ enim expedit sibi ad nouũ dominiũ trãsire,ut ff.de fi.libe.l.generaliter. §.si. nec ẽt separari a matre,ut s.fa.erci.l.possessionem, qđ totũ interueniret,si nõ esset furtiuus,& vsucapi posset, sed ideo nõ daẽ pro eo actio furti,quia eius respectu nõ habeẽ pro nato,cũ
12 tunc nõ tractetur de suo,sed de domini cõmodo. † Quæro tũc quid in vacua,dicit glo.idẽ in d.l.qui vas.§.si ancilla,quod fatentur doct.aliqui quantũ ad actionem furti cõcretam, vel discretam dandã,ut.s.in partu ancillę dixi.Sed dicunt non esse idẽ,vt vitulus seu fœtus dicatur furtiuus,qa nõ potest dici haberi pro nato cũ non de suo, sed semper de dñi cõmodo tractetur,& iõ in fetibus non habet locũ.l.qui in utero.hinc est,ꝙ fetus semper commodo alieno cedũt, vt.l.in pecudũ.ff.de usu.Et confirmaẽ,quia statim,qđ nati sunt,licet ex furtiuis pecoribus, bonæ fidei possessoris fiunt, vt d.l. q vas.§.ex furtiuis,& sic frustra de vsucapione tractaẽ,cũ iam dominus sit effectus,ut l.sequit.§.lana.ff.de usuca.qđ attẽde,quia hic est vna nõ modica difficultas. Nã si vacca,uel æqua cõcipiat,& pariat apud bon.fi.possessorẽ, dubiũ nõ est,qđ statim fetus efficitur eius, quoad dominiũ plenium,vt d l.in pecudũ,& per istũ modicũ intellexit glo. d.§. ex furtiuis,& ibi no.adeo,qđ respectu dominii vsucapio nõ est necessaria,verũ qa extãtes tenẽtur domino vaccæ,vel equæ p officiũ restituere ꝯ tale officiũ,& sic vt sibi retinere liceat triẽnio pscribiẽ,ut no.in d.l.sequtur.§.fructus,ꝙ no.& ,p hoc accedat.ff. de capti.l.in bello.§.si quis seruũ, & in hoc differt partus,qa cũ partus non sit in fructu.vt d.l.in pecudũ,nã statim efficiẽ huiusmodi.bo.fi.possesso.sed vsucapitur.ut l.si matrem.ff.de usuc.pro emp.Si aũt equa ꝯcipiat apud furẽ,& sic pariat seu fœtũ faciat apud bo.fi.posses.tunc an statim efficiaẽ suus,dubitatũ fuit. Et videẽ,ꝙ sic,qa nõ furtiuus,attẽta ratione s̃scripta,qa ,p nato nõ fuit habitus,licet ĩ ptu ancillę sit secus.Scđo,qa nõ fuit ꝯtrectatus p ꝯtrectationem matris,ut ff.de condi. fur. l.si seruus. §. bonę.Tertio,quia casus videtur in d.§.ex furtiuis.ubi tex.nõ uideẽ regrere nisi natiuitatẽ eẽ apud bo. fi.pos.apud quẽ aũt fuerit ꝯceptus nõ curare, sed ueritas est in oppositũ, ut nõ efficiaẽ isto casu statĩ bo.fi.poss.ut ,pbatur in l.si aliena.§.fin.ff.de usucapio. ubi diciẽ,ꝙ usucapiẽ,& sic statim suus nõ efficiẽ,ut ff.de usucap. l.sequtur.§ lana,& etiã p text.ff.de furt.l.q uas.§.si ancilla,ubi diciẽ,ꝙ nõ usucapiẽ,ut furtiuus,siue ergo non sit furtiuus,siue sit scđm illos tex.bo.fi.pos.statim non efficiẽ dñs,& in hoc non est discordia,& §.furtiuis. intelligo,& necessario,ut ibi no.scilicet, qñ ꝯcepit,& peperit apud bo.fi.pos.Restat solũ uideẽ si eius nõ efficiẽ,an ab eo possit usucapi,uel non. Et dubiũ stat in hoc,an dicatur furtiuus, qa primo casu nõ pt,secũdo sic, & breuiter sequor opi.gl.in d.l.q uas.§.si ancilla,quæ uult,ꝙ sit furtiuus,& sic usucapi nõ possit, & forte idẽ uoluit ista gl.relata ad ambo duo ,pxima præcedentia.Et,qđ hoc sit uerũ probo, qđ usucapi non pt,ut d.§. si ancilla, & hoc non põt esse nisi qa furtiuus, igiẽ sic. Sol.quia licet fœtus nõ sit per se,& discrete contrectatus a fure tamen ex ꝯtrectatione matris, ex eo, qđ qui tãgit aurẽ hominis &c.ut ff.de fur.l.uulgaris,in prin,Nã & fetus sicut partus est portio uiscerũ matris,ut ff.de uẽ.insp.l.i.§.i.Et ita dicebat dominus meus,& in hoc eũ sequor.Non ob,ꝙ dixi,ꝙ nõ habetur pro nato,quia licet ratio illa de habito pro nato sit solũ bona ĩ partu, tamẽ,& in utroq; simul est alia ratio,qa concrete,tã partus,q̃ fetus dicitur contrectatus,nec ob.l.si seruus.§.bonæ, in contra.alle.quia illud uerũ,quoad actionem furti discretã,& separatã,q̃ sicut nec ,p partu datur,ut d.§.si ancilla, sic nec ,p fœtu,ut ibi. sed ex hoc nõ desinit esse furtiuus,uel usucapio cũ aliena iactura ,pcedit,& non est hoc tantũ ĩ partu, & fœtu,sed etiã in aliis reb⁹ quãdoq;,& ubi res est furtiua,& tamẽ nõ cõpetit actio furti,ut ff.de fur.l.serui & filii.& s.de ser.fugi.l.i. & modo passus iste pla-
13 nus est factus.†Et ex pdictis no.qđ fetus pecorũ mãsuetorum,a
a nõ cẽsentur fructus naturales,ut poma,qa tũc nõ fieret statim bo.fi.pos.ut l.fructus,cũ ibi no,de usucapio.sed cẽsentur fructus industriales, qui statim bon. fid. poss.fiunt.Et hoc ideo,quia in eis cura sollicitudo,& industria põtẽrius operatur in eorũ ,pdu
14 ctione,& uita,quã natura,&c.†Reuertor ad gl.in uer,& si quæras,& quero quando ancilla furtiua concepit apud bo.fi.pos.an partus possit indistincte usucapi.Et uidetur, quod sic,per. l.sed matrem.j.de vsuca.pro emp.sed ista debet intelligi secũdũ alias, ideo gl.ponit hic unam distinctionem,quã etiã ponit.ff.de pub. l.si ego.§.partus.Et ex ea no.tria tẽpora. Primũ anteq̃ cõcipiat, & tũc simplex, & sola superueniens scientia ꝙ sit aliena,usucapionẽ impedit.Secundũ tẽpus,qñ cõcepit anteq̃ pariat, & tunc sola simplex sciẽtia,ꝙ res sit aliena non præiudicat, quo minus vsucapi possit,sed,ꝙ sit aliena,& furtiua,sic,non attenta alia denunciatione,sed postquam peperit,tũc aut simpliciter scit alienam,& non præiudicat,aut scit alienam,& furtiuã; & tunc aut denunciauit dño,& tunc adhuc idẽ,quod sibi non præiudicat, aut non denunciauit dño,& tunc aut nõ potuit, & sibi nõ piudicat,aut potuit,& sibi piudicat,ut l.si aliena.ff.pro suo,Et ratio diuersitatis in singulis mẽbris est ,quia cum penæ sint proportionandæ delictis,ubi minus delictũ tenentis,& maior negligẽtia dñi,ibi dẽt esse minor pena primi,& minus dãnũ secũdi, ẽm
15 Rich.†Quæro successiue,quare superueniẽs, b scientia in partu
b impediat vsucapionẽ,cũ regula sit ĩ oppositũ?vt j.de usucapio. transfor.l.j.§.hoc proculdubio.Et rñdet gl.hic,& in d. §.partus, quod spãle est,quia in partu nõ habetur titulus,ut seqtur in glo. vsq; ad fi.Sed dices tu, qũo ergo in eo ,pcedit vsucapio, q̃ nõ ,pcedit sine ti.vt s.de rei uend.l.nullo,& j.de usucap.l.j.iuxta fi. Et ego rñdeo,qđ gl.signata super uerbo partũ,in d.l.si ego.§.part⁹, sentit,quod licet in partu nõ sit aliqs titulus spãlis, & singularis pro eo de per se ꝯpetens, tñ in eo est immediatus titulus generalis ,p suo adhærens,& ꝯnexitatẽ hñs,& ꝯsecutiue descendens a titulo pro emptore,qui habetur in matre,unde ex quadam cõsequẽtia,titulus matris põt dici ꝯsecutiue ĩ partu . Nã cũ matrẽ bonæfi.dñs cogitatione possideat,seqtur sic,ꝙ si mater sua eẽt, statim partũ sibi q̃reret.vt ff.de rei.uen.l.solũ. §.meũ, & de acq, re.do.l.j.& uide,sic si mater nõ est sua,statim q̃rat sibi causã vsucapiendi,ut.ff.de ꝯhen,emp. l.Claudius. uñ ex quadã ꝯsequẽtia ẽ in eo titulus ,p emptore, qui proximus est in matre,cui adhæ-
16 ret ,pxmus ti,generalis pro suo,ut ff.pro suo.l.ii.†Sed tũc fortius instabis,si titulus iste adest,ergo sciã supueniẽs,nõ hẽt nocere, vt d,l.j.Et ego rñdeo,ꝙ ante ꝯceptionẽ, superuenit sciã rei alienæ,Cõtrariũ nõ ob. qa ante initiũ usucapiẽdi hæc sciã superuenit,qñ aũt post ꝯceptionẽ,& añ natiuitatẽ,uel post, ut noceat, oportet,ꝙ sciã superueniens nõ sit tñ,qđ res sit aliena, sed ẽt, qđ sit furtiua.ꝙ patet ex supradictis,& tũc qa vitiũ furti ẽ,& antiquus titulus q̃ habetur in mre,& ẽt in partu;iõ nocet,& piudicat vsucapioni,hoc voluit gl.ĩ l,si ancillã.ff.,p suo,Et la.đ Ra, hic, & huius potuit eẽ rõ, ut sicut titulus singularis mris ꝯnexe , & ꝯsecutiue ,pderat in partu emptori ignorãti; sic sciã uitij mris, noceat ipsi scienti,qa ubi ꝯmodũ est,ibi & incõmodũ,ut j.e.l.fi, §.sed cũ in secũda.Et qa quantũ opatur ,ppositũ in ,pposito,tñ operaẽ oppositũ in opposito.ut j.de sen.pas.l.fin. & hæc fuit rõ
17 dñi mei.†Sed reperio,qđ doctor Mod.Bal.dicit, ꝙ si qs emit ancillã, uel uaccam p̃gnantem, ꝙ titulũ ꝯctiuũ ,p emptore, hẽt in partu,& fetu, quia precium ꝯcernit rem principalem cũ accessorijs.ut ff.quæ in frau.cre.l.fi.§.pen.Sed qñ emit eam uacuã, ut fuit in casu nr̃o,tunc in partu,uel fetu, seu alio fructu nõ est aliquis titulus,nisi pro suo a iure accõmodatus, ideo mala fides superueniẽs nedũ bonam fidem inuariat, sed etiam titulum pro suo corrũpit,& tollit,qa pro suo non potest possidere,qa domini cogitatione desinit possidere,ut j.e.l.apud antiquos.quod secus est in tit.,p emp.dona.& simili.qa tales tit.sunt facti, & semp remanent, iõ superueniens sciẽtia,eorum effectum non tollit. ista uerba sunt colorata,sed non uidentur sapida , quia sola sciã quod res sit aliena post vsucapionem partus inchoatã, nõ sufficit,ut s.dixi.Sed sciã uitij est illa quæ operatur,ideo præcedẽs tutior,& melior.Preterea ille titulus ꝯcretiuus,de quo loqtur,nõ est de per se titulus,in partu & fetu,ut probatur.ff.de euic.l.si p̃-
18 gnans. & l.uaccæ . Teneo ergo præcedentem. † Vltimo ex præ-
c dictis e no. unum mirabile,quod bonę fidei emptor ancillæ,qui post cõceptionem,& ante natiuitatem partus, matrem cognouit simpliciter,alienum partum postea natum , quem scit alienum,potest contrectare,nec tamen furtum committit,& usucapit.sed hoc contingit propter antiquiorẽ causam traditionis matris,cui in hoc partus accedit.Et ita dicit text,ff. de usucapio. l.iusto.§.ut si posset.Cum autem sciuit furtiuã,& domino nunciauit,hoc contingit propter domini negligentiam,qui amodo propria uoluntate uidetur alienare.ut l.alienationis.ff.de uerb. signi.Cum uero denunciare non potuit excusatur, & antiquorum causa traditionis attenditur,ut d.l.si ancillam.ff.pro suo. Et ita dicebat dominus,& patruus meus , Salyce.

A D D I T I O N E S.

a Fetus pecus mansuetorum.Adde de hoc vltra hic no. per Bal.no.xiii.uersic. sed dubitatur cum fetus,quod no.idem Bal.post gl.& Cy.in l.sequitur.§.fructus.ff.de usuca. & in l.fructus. eo. tit.

b Quare superueniens.Adde Bal.post gl.in l.j.in yl.col.de vsuc. transfor, vide tamen Bar.in l.si ancillã.ff.pro suo,& hic,& quod ibi per.d.Alex.per not. p Bar.in l.ex diuerso.in prin,in vlt.col.ff.de rei uen.quia fructus facit suos, sed potest vsucapere,ut non teneatur restituere.l.sequitur.§. fructus. secundum unam lec.& ibi Bar.ff.de usuca.ibi,nam eo casu quo partus.dixit tamen Bar. hic quod reliqui habent in lectura,quod hoc est uerum, de quibus quis non est locupletior factus,uidetur habere locum usucap, nam tunc teneatur bonæfid.possessor ad illorum restõnem.l.fructus.cum ibi not.ff. de usuris.posset usucap.aduersus istud ius petendi l.in bello.§.si quis seruũ.de cap.& in l. sequitur.§.fructus.est text.secundum unam lect.& ibi Barto. de usuris.

c Vltimo ex prædictis. Tu uide de hac quæstione Bar.hic vers. ideo doc.vltramodo in apo.in uersi.non competit actio furt.ubi teneo eorum opinio.

Receptio

S V M M A R I V M.

1 *Receptio partis, quid operetur.*
2 *Transactio facta super actione furti quid operetur. & nu.2.*
4 *Damna singularib. personis illata in guerris, an possint per cõitates remitti.*

L E X XIII.

a **Post decisionem.** Casus.Partis receptio,nõ impedit petitionem residui,sed trãsactio sup toto sic.h.d,Et dic,ꝙ debitor a quo petebã residuũ, dicebat quòd partẽ recepisti.tu videris trãsegisse, qa trãsactio est aliquo dato uel retento.ut s.de trãsa,l.transactio, sed male dicebat, qa illud debet eẽ datũ nõ ,p solutione pñs debiti,sed ex cã
1 trãsactionis.†No.ꝙ ĩ dubio partis receptio,nõ facit psumi trãsactionẽ interuenisse.Itẽ qđ trãsactio ĩpedit petitionẽ residui, & põt ad ,pcessũ opponi.ut hic.& s.de trãsac.l.fratris.Itẽ qđ super furto pt fieri trãsactio,ut hic.& l.trãsigere.s.de trãsa.Itẽ qđ post
2 trãsactionẽ frustra qs laborat de pena,ut ĩ gl.† Quęrit gl.an trãsactio sup actione furti,tollat ꝯdictionẽ furtiuã , & dicit qđ nõ. ff.đ ꝯdi.fur,l.si ,p fure.§.i.Et subiũgit gl. secus ĩ iuramẽto pstito sup facto,ut ff.đ iureiur.l.si duo.§.Idẽ Iulianus.& sic vr̃ gl.facere drĩam inter iurm,& trãsactionẽ.Et idẽ dicit & clarius, in d.§.idẽ Iulianus.sed Ia.Bu.hoc nõ placuit,cũ eiusdẽ effectus dẽant eẽ. ff.đ iureiu.l.i.& ff.de re.iu.l.post rẽ.Et iõ dicebat, qđ siue sit iuratũ,siue trãsactũ sup facto,& sic sup furto,tũc oĩs tolliẽ actio, vt d.§.idẽ Iulia.& in e.ti.l.duob.§.colonus.& qa idẽ est in sñĩa absolutoria lata sup facto,& sentit gl.in d.§.colonus. & notãt doc.j, qñ ci.ac.preiu.cri.&,pbaẽ in l.fundi.& l.fundũ.ff.de exer, & ĩ l.si qs cũ totũ si ancillã.§.gñaliter.ff.de exc.rei iud. q̃ trãsactioni æqparaẽ.ut l.nõ minorẽ.s.de trãs.& l.post rẽ.ff.de re iudi.aut est iuratũ,aut transactũ sup actione una,& tũc non tollaẽ alia . ut ff. de iureiu.l.fi.in prin.& de ꝯdi.fur.l.si ,p fure,§.i.& ff. quarũ re.ac. nõ datur.l.ii.§.fideiussor. qđ attende.ista sunt in se bona uerba,
3 sed p ea nõ qetaẽ bñ aius meus.iõ q̃ro.†Pone qđ ego egi in iudicio ꝯ furẽ actione furti ad penã,& trãsegi.: tunc si dixi specifice, qđ sup actione furti trãsigebã opi.Ia.placet & est clara. Sed,qa vt tu scis in libello narraẽ,qũo tu furtũ fecisti,pp qđ incidisti in penã dupli,& ad illã peto te ꝯdẽnari,postea trãsigo, & in trãsactione,dr̃ partes de dicto furto ad talem uenerunt ꝯpositionẽ, & transactionẽ &c. Et nõ dicit de dicta actione, uel si dicãt adduẽ,& de dicto furto & actione.Et mõ stat dubiũ,an transactio ista intelligatur restricta ad actionẽ furti tñ in iudicio deductã, an cõprehẽdat,uel extẽdatur ad oẽm actionẽ, q̃ ex furto illo ꝯpetere posset.de iuiõ.n.quo iurasset,se furtũ nõ fecisse, non habeo dubiũ qđ utraq, actio.tollit,ut d.§.colonus, quia iurm nega negatiuũ est declaratoriũ furti non facti, & sup facto vr̃ iuratũ in dubio,ut no.gl.in d.§.si fideiussor.& sic deferens,tali negationi ur̃ stare , sed trãsigens de dicto furto non negatiue fatet. ut l, qm.ff đ his q no.infa.& sic actor facilius trãsigit , vt ꝯfessionem istã ,p se recipiat,& facilius pbet in ꝯdictione furtiua . Item, qa trãsactio restringi debet ad deducta in iudicio l.si certa.s.de trãsac.Itẽ qa de facto,seu de eo qđ est factũ,,pprie nõ est trãsactio, sed est solũ de iure & actione resultãte ex facto , cũ trãsactio sit ab actione trãsitio,& de re dubia & lite ĩcerta, & sic de actione deducta in iudicio. Sed his nõ obstantib.puto in casu prædicto oẽm actionẽ tolli,tũ p illũ tex.vbi mihi vr̃ casus,tũ p eqparationes quas Ia.Bu.facit,tũ qa trãsactio est de re dubia,& sic de facto dubio,& sup facto dubio põt trãsigi, & oĩs actio tolli q̃ insurgat ex illo.Et sic ultima rõ ĩ ꝯrium nõ obstat.Itẽ qa trãsactio infinitã,uel gñalis,tũc restringiẽ ad deducta in iudicio,qñ rõ recti sermonis remanet salua,& nõ alias.ut dixi in d.l.si de certa,& pbaẽ in l.si in plurib.ff.de excep.& sic nõ obstat rõ Pe.quinimo & ipsum furtũ,ut est facti, erat hic in iudicio deductũ necessario ,pbandũ.Nõ ob.ẽt qđ transigens uideatur fateri,quia uerum,sed ad hunc finẽ,ut de tali facto amplius nulla moueatur actio.hæc latius examinaui : qa de his magna altercatio fuit inter aliquos
4 ualentes doctor.in Bonoñ. † Quæri potest de eo,& quotidie occurrit,an facta damna & illata ĩ guerris,singularibus personis,
b possunt per cõitates remitti. b & tenet Inno.quod sic,si fiat per uiam statuti, uel aliud quod uim statuti habeat, ut per eum nota: in ca.in nostra.extra.de iniur.& pro hoc facit.l.j.supra de dona.inter uirum, & uxo. Salyc.

A D D I T I O N E S.

a Post decisionem.Vide per eundem Saly.in l.si de certa.supra.de transa.

b Possint per cõitates remitti. Tu vide de hoc ꝙ no.Bal. hic nu.11.uersi.tertio quæritur,an damna.quod no.idem in l.bene a Zenone.infra,de quadri.pscri.

S V M M A R I V M.

1 *Receptator furtorum scienter, furti tenetur. & nu.2.3.*

L E X XIIII.

a **Eos.** a Casus.Receptator furtorum,tenetur furti . hoc dicit & notabiliter . Et not. ꝙ debet esse sciens , ut in litera.
1 quod no.pro receptatoribus bannitorum.†Itẽ not.ꝙ non dicit lucri cã,vñ sciẽter & gratis recipiens in custodiã teneẽ. Et qñq; ignorantes recipiunt.iõ ut in sciam deducãtur, & ad propalandũ inducãtur, rectores terrarũ faciũt per preconem notificari & clamari publice qũo talis rei furtũ factum extitit , unde si qs rẽ sciret ipsam debeat notificare &c.alias procederetur,contra eos vt fures,uel receptatores,seu prout inuenti fuerint culpabiles,nec male facit,quia factus sciens denunciat,cum omnis cha-
2 ritas incipiat a seipso, vt l.præses sup. de serui & aqua. † Quærit gl.qđ si a filio,vel vxore,vel a familiari seruitutẽ recipiat.Respõdet gloss. quod idẽ ut scienter recipiens teneatur furti,licet seruus vel vxor furti conueniri non possint,nec etiam filius,nisi filius ipse haberet peculiũ castrense,vt satisfacere possit vt in tex. no,ff.eod.l.si quis vxori.§.sed si filius.mercenarius autem ab eo cui seruit,nec libertus a patrono pro furto leui seu rei vilis non conuenitur furti,vt ff.eod.l.libertus patrono.nec etiam publice potest puniri,vt ff.de pe.l.respiciendum.§.furta domestica secus si res nõ sit leuis seu vilis preci,quia tunc & ciuiliter & criminaliter potest conueniri,vt j.e.l.apud antiquos.§.fi.d.§.furta.& ibi
3 nota.Et ex his nota,quod vbi parti nõ nascitur actio ciuilis,nec reipub.actio uel inquisitio criminalis competit.facit ff.ad l.aq.l. sed & si quęcunq;. in prin. † Quæro , an hæc l. locum habeat in feneratore scienter rem furtiuam recipiente pro pignore, dic quod sic.& casus.ff.de condi.inde.l.seruus cuiusdam,&c.

A D D I T I O.

a Eos.Ad intellectum hui us l,vide Bar.in l.furtum.ff.e. vbi dicit istum talem receptatorem non puni ri,nisi tanquam præstantem opem, quod no.pro statutis. vide eum in l.qui vas.§.qui furem.ff.e.& quod no.in l.j.ff.de rece.& Bal. hic,& tex.in l.cri.& ibi Bal.j,ad l.iul.de vi,item adde d,Al.de Im.in l.in ciuile.sup. e.item adde Bal. qui dicit ꝙ vidit semel suspendere vnam mulierem, q̃ scienter receptauerat furtum vna cum fure,& dicit Pa.de Ca.esse no.q̃ in hac l.dicantur pro vxorib.& filijs qui furata tradunt vicinis , qa vicini bene tenentur,sed ipsi non teneantur,dicit etiam hunc tex.cum gl.prestare.ar.ad q.ꝙ si aliquis potest occidere bannitum,ex forma statuti, & ducat aliquẽ secum ad committendum maleficium,ꝙ pro hoc non videtur exemptus a pena ille qui opẽ pstitit,ar.quia nõ sequitur principalis est impunitus. ergo,& pstans opẽ.pro hoc est gl.in l.cum fundum,in prin.in uerbo,posset.ff.de vi,& vi ar.quæ dicit,ꝙ licet expulsus,per semetipsum,posit in continenti deiicere expulsorem , non sic potest per alium, hoc tamen dicit non firmando, sed vlterius esse cogitandum, de hoc latius hic per eum distinguentem, & ad primam partem huius apostillæ,vide Bal.consi.246.1. vol.

S V M M A R I V M.

1 *Actio penalis an transmittatur ad hæredes.*

L E X XV.

1 **Furti.** Casus.Actio penalis nõ transit in hr̃des,sed psecutoria sic.h.d.†Quęrit gl.qđ si ad heredes res furtiua peruenit.Dicit gl.quod si quæritur de actione furti,nõ teneẽ ex psona defuncti, licet aliqui dixerint eos teneri,& male, qa penales actiones nõ trãseũt in hr̃des.Inst,de act.§.penales.sed ex sua.i.,ppria contrectatione,& ita no.gl.ff.e.l.si dñium.Et hęc dicit Bal. vera de iure ciuili,sed de iure canonico,dicit eũ teneri.Nã facto vel non inuentario,tenetur vsq; ad vires hr̃ditarijs,vt ex.de vsu. c.q̃q̃.lib.6.Cũ bona sint tacite obligata ,p malis ablatis, & ,p liberatione aĩę,vt ex̃.de sepu.viol.c.de parochiano.facit.l.sancimus. s.de sac.san.eccl.vbi aĩa pfertur rebus cunctis staret.n.in captiuitate,cũ nõ remittaẽ peccatũ,nisi restituaẽ ablatũ,vt c.peccatũ,de reg.iur.lib.6.Si aũt quæriẽ de cõdi.fur.tũc quia illa est persecutoria,illa transit in heredes ex persona defuncti,vt ff. de ꝯdi.fur.l.si pro fure.§.cõdictio, & si ipse cõtrectat ex persona sua noua,tenebitur condi.furti, & sic tũc duas habebit dñs condictiones.qđ not.& hoc vult ista gl.In successores aũt singulares, nõ trãsiẽ ꝯdictio furtiua,sicut nec psonalis actio,vt ff. de edẽ. l. q̃dã.§.j.Quærit gl.qđ si hæres de nouo ꝯtrectet ista infra subrepta,an teneaẽ furti,& dicit,ꝙ sic,ex psona sua.Et qđ tũc estimabitur in actione furti,respondet gl.remittendo, vt habes in ca.

S V M M A R I V M.

1 *Pastor lupus effectus,furtum committit.*
2 *Furtum sola venditione,non committitur.*

L E X XVI.

1 **Si seruum.** Rem alienam contrectans,uere,vel ficte tenetur furti.h.d.gl.†No.ꝙ vbi pastor efficitur
2 lupus.furtũ cõmittit,facit,l.tutor.ff.e.† Op.ꝙ ex sola vẽditione nõ cõmittatur furtũ,quia requiritur cõtrectatio,vt ff.e. l. j. §.si, ideo solo verbo nõ cõmittitur furtũ,vt ff.e.l.si quis vxori.§. nec verbo.Sol,ꝙ hic tradidit,vel aliud fecit,qđ pro traditione hr̃.Et ponit gl.exempla,vnũ si seruũ alienũ p̃sentẽ vendidit, & ,p hoc allegat.ff.e.l.falsus. §. sedet si is qui.sed ibi interuenit vera traditio,licet in pure delegante,qui breui manu dr̃ numerasse, vt ibi no.sed alle.ff.de rei ven,l.hæc si res.ff.de acq.pos.l.ꝙ meo.§.si vẽditor est,aliud exẽplũ ponit gl..videlicet si accipere emptorem passus fuit.Sed caue,qa glo.no.ꝯriũ.ff.de ali.iu.mu.cã fac.l.itẽ si res.in prin.circa mediũ primę gl.tertiũ exemplũ ponit gl.si rem alienã apud emptorẽ existẽtẽ reliquerit. Sed gl.in ea.l.itẽ si res. dicit,qđ nõ cõmittit vẽditor furtũ,& idẽ no.in gl.j.s.e.l.alienũ & illã gl.dicit Cy.veriorem.Sed Caue, quia ipse forte nõ habuit in gl.qđ ego,nam mea gl.dicit presentẽ,intellige sp,& illæ gl.vere,qñ res est in absentia.Hec no.& eius exẽpla bona,qñ res est ĩ pręsentia,ut d.l.sed hæc si res,& d.l.ꝙ meo.§.si venditorẽ.Quęro si venditor rem alienam absentem, cuius tñ habet possessionẽ in venditione q̃ fecit,ꝯstituit se precario noĩe emptoris possidere,an tunc pp hoc constitutum,ꝯmittat furtũ,dico , qđ sic, qa tradidisse dr̃.vt no.gl.in l.ab emptore,ff.de pac. do. de hoc pt dici casus.s.e.l.alienum in fi.dum dicit, apud se detineat.

SVMMARIVM.

1 *Filius non intentabit actionem famosam contra matrem.*
2 *Furtum non fit hæreditate iacente.*

LEX XVII.

a **Quamuis.** a Casus. Crimē expilatæ hereditatis nō pōt intētari ꝯ vxorē quōdā defuncti, sed rei vēdica-
1 tio sic.h.d.† Nota,ꝙ filius actionē famosam,nō intētat ꝯ matrē, vt hic.& ff.de dolo.l.nō dēt.Op.qđ rō ꝑmiscui vius,nō fit bona, sed sola reuerētia quōdā mariti,& priori mřimonij hoc opaī,cū ꝑmiscuus vius post mortē mariti,nullus fit So.ꝯfitēdo, sed rō sic dixit,qa reliqæ vsus ꝑmiscuij durauerāt, ob reuerētiā prioris mřimonij.
2 † Op.qđ nō exceptio furti,vt qa iacēte hrditate nō fit furtū,vt ff.eo.l.hrditariæ,& de cri.expi.hę.l.fi.& no.s.e.l.de his.Sol.ꝙ de furto facto in vita defuncti loqtur, & de illo arguit hic ad cri. expi.hr.Op.de l.de his.s.eo.So.ibi hrditas nō iacebat, & possessio rei fuerat apprehensa,hic secus.Et sic distingue tria tempora,qa aut in vita mariti, aut post eius mortē hæreditate iacēte, aut nō iacēte,& apprahēsa possessione.Op.ab extra,ꝙ promiscuus vsus nihil operetur, vt l.rei.cōmunis.ff.pro socio.Sol.ꝙ hic cum promiscuo vsu,concurebat etiā reuerentia personarū, ibi secus, vel hic ꝑmiscuus vsus procedebat ex societate diuinæ, & humanæ domus,& qa duo censentur in carne vna ibi ratione communionis rerum.adde alia quę dixi.s.eo.l.de his.

ADDITIO.

a Quamuis. Adde, quod potest intētari actio neg.ge.l.heres uiri. ff. de ne. gest.

LEX XVIII.

In eum. Casus.surripiēs ex incēdio,vel naufragio seu in rebus intra actū tenet ad quadruplū, post annū ad simplū,& ēt pt criminaliter ꝯueniri.h.d.No.ex tex.ibi ꝑter pęnā, qa licēt.l.noua imponat nouā pęnā ꝑ delicto,nō tū ꝑ hoc impedit,vel tollit pęna legis antiquę,vt hic,& l.q sepulchra.j. de sepul. vio.qđ est verū,qn hoc cauet in l.vt hic,& ibi,aliās dico esse recessū ab antiqua,qnq; vtraq; ad vindictā imponit, vt hęc latius scripsi ꝯ Bar.in d.l.q sepulchra.in 2.q.vbi oīno vide, & caueāt sibi iudices,qui iurauerunt seruare statuta, ne alia pęnā q̄ statutorū imponant.gl.nostræ satis sunt claræ, ideo eas vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Surripiens bona aliena de naufragio in quadruplum punitur.& nu.seq.*

Noua constitutio Friderici.

1 **Nauiga.** † Hodie ꝯ surripiētē naufragio pęna est aucta, qa duplicant bona,& oīs ꝯria ꝯsuetudo, vel statutū cassat,nisi essent nauigia pyratica,vel heretica,vel imperij inimica,ꝑ qbus nulla impōnit pęna.h.d.No primo,qđ nō dēt addi afflictio,vt hic in gl.vbi sunt ꝯcordātiæ.Itē no.ꝙ hæc lex vincit ꝯsuetudinē,& est rō,qa illa derogat expresse,similr in aut. cassa.C.de sac.san.ec.aliās ꝯsuetudo vinceret legē,vt,q̄ sit lon.ꝯsue.l.2.& ibi
a latius dicā.Itē qđ pyratæ a æquiparant hostibus fidei,& principis
2 & sic sunt ipso iure diffidati,& pñt impune derobari.† Quæro.i. an pęna quadrupli,de qua in l.precedēti sit correcta,dico, qđ nō
3 p ea q̄ ibi dixi,& in l.q sepulchra.j.de sepul.viola. † Quero qn causa istorū bonorū dēat inchoari,& finiri.Rñd.vt in gl.vel plenius, aut passus naufragiū vult agere ciuiliter,aut criminaliter.Primo casu aut ad quadruplū,& tunc.j.annū,vt s.l.proxi. & ff. de ince. rui.& naufra.l.j,aut ad simplū,& tunc,aut via ordinaria per actionē in factū,& tunc perpetuo,vt d.l.j.& s.l.proxi. aut auia extraordinaria per iudicis officiū,& tunc j.annū,vt d.l.2.sed si queras.& l.de submersis.j.de naufra.lib.xi. Si criminaliter tunc,aut via ordinaria.vt l.Iulia.de vi.& tunc perpetuo s'm metā criminaliū,aut via exordinaria,& tūc j.annū, vt d.l.3.Sed si queris q̄to tpe duret instantia in ꝑdictis,dic,qa si agit ordinariè tunc in ciuili triēnio, vt l.ꝑperādū.s.de iud.in criminali biēnio,vt j.qn ci.ac.l.j.Et idē si ex ordinē criminaliter agat,vt.d.l.j.de submersis.& ibi i glo.Saly.

ADDITIO.

a Item,quod pyratæ. Adde Soci.consi.251.in clp.in causa.M.petri.ver. sed quod obiicitur.in secunda par.char.165.vbi hic inducit,& alleg.

SVMMARIVM.

1 *Procurator multis modis falsus dicitur.*
2 *Depositum, vel es lienum recipiens quandó ad duplum teneatur.*
3 *Procurator falsus non est, qui mandatum non habet.*
4 *Procurator falsus non dicitur, a quo mandatum reuocatur.*
5 *Debitor soluens falso procuratori,an liberetur,an vero repetere possit,& nu.6*
7 *Depositum recipiens, quando furtum committere dicatur.*
8 *Depositarius quando actionem furti intentare possit,& nu 9.*
10 *Furtum,an committatur exigendo,& an recipiendo a sponte soluēte,& nu. seq.*
13 *Citra dictio, quid significet.*
14 *Sententia in fauorem procuratoris falsi,an possit rata haberi.*
15 *Dominium,an transferatur per simplicem solutionem simplici factam procuratori,& numero 16.*
17 *Error qualitatis, an impediat dominium transferri, & an etiam error in substantia.*

LEX XIX.

1 **Falsus.** Viso de furto simplici absolute commisso ponit de velato sub colore boni ꝑpetrato.† Pro cuius euidē-
a tia ꝑmitto,qđ ꝑcurator interdū dr falsus a qa rōnes dñi fraudat, & tunc locū habet.ff.man.l.si procuratorem.in prin. Interdum, quia cū aduersario domini colludit,& tūc locum habet in eo.l.si procuratorē.§.si ꝑ collusionē,& ff.de dolo.l.interdū, qa mandatum,qđ non est,simulat,vel allegat,& tunc habet locū lex ista,& eius materia.Circa,quod est attendendū, ꝙ qnq; allegat mandatum,quod nunquam fuit; & tunc si scienter facit,falsus est ꝑcurator re,& intentione;si putatiuus falsus est re sed non intentione.vnde potest dici falsus,sed nō dolosus.Interdū allegat mādatum,quod fuit,sed nō est;quia reuocatū fuit,&c.& tūc si sciēter vel ignoranter,idē dico,ꝙ prius dixi,licēt mandatū ipsū neutraliter loquēdo nō possit dici omnino falsum,quia veritatis habuit primordium, vt l.cum filius §.heres meus.ff. de leg.2.Diuiditur hæc.l. duas partes,quia primo dictū.i scđo ampliando ponit eius effectum:licēt imperfectum.secunda ibi ac præter.ex dicto dclraratur,ꝙ crimē labatur.ex eius effectu demōstratur qua
a pœna,& quibus vel qualibus actionibus cōueniatur.Casus.† Recipiens depositum,vel es alienū prēter vel contra mādatum,fur-
b ti non manifesti b tenetur ad duplum.h.d.Vel,ꝙ falso procuratori soluitur,tanquam a fure cōdicitur, & ad pęnam dupli tenetur, h.d.Casum in terminis per te pone.Literā vltra gl.supple,& expo
c ne ibi recipiendo,hoc gerundiū c & sequens,exigēdo,qualificat modū.& formā verbi notat,& declarat. Et vide,ꝙ plenius de natura verbi gerūdij scripsi.j.qui latro.occul.l.j.ibi præter hæc includit,& patet ex sequenti,sic,& aliās.ff.de pign.ac.l. 1. in fi.est enim eius natura includere,vt per Dy.in c.peccatū,de re.iu.li.6.scripsi in l.actionem.s.de transac.Ibi duplici,in qua non est rei persecutio,vt hic patet.& s.e.l.ancillę.In dubio tamen extra nostrā materiam,& sic vbi aliter non constaret inesse debet,vt s.de spon.l.fi. in ꝑin.& ff.de pub.l.ex hoc edicto.§.1.& no.gl.ff.ad l.Iulia. pecu. l.is qui pridē. Ibi nec implicite,nō potest,quia oppositorū repugnantia nō consentit,vt j.dicam.No.quod iudicis sententia hic impedit,quominus in solutū recipiens furtum ꝯmittat,Item,qđ penalis non tollat persecutoriā,nec econtra.de quo hic latius,vt dixi supra.eo.l.ancillæ.Item,qđ in duplo nō est simplū, vt dixi super tex.Item,quod solus visus, non facit quem furem manifestū, vel pro manifesto haberi, vt hic, & ff.eo.l.iij.in.fi.& l.seque. Op. i.quod procurator nō fit,qui citra domine voluntatā facit vt patet ex diffinitione procuratoris, vt.ff.de procu.l.i.So.illud i vero, sed hic in falso,qui nunquā habuit mandatum,vel habuit,vel fuit
3 reuocatum, vt in gl.† Op.& extra gl.quod qui non habuit mandatum,non posset dici falsus procurator,cum qualitas nō possit esse sine subiecto,vt ff.de pet.here.l.nec vllam.§.si quis absētis.ff. si certum per l.eius qui.ad fi. Sol.illud quando qualitas adiicitur substantię ad eam qualificandū,& demonstrandum: non ad absorbendum,minuendum,vel detrahendum,vt hic,sic in falso teste.ff.ad l.cor.de fal.l.si quis legatū,& falso denario,vt. ff.de verb.
4 sign.fi.l.Paulus.vnde hic adiectum destruit subiectum.† Oppo.3. & extra, quod non potest dici falsus is a quo mandatum fuit reuocatum,quia non est omnino falsum,quo ad ueritatis primordium, ut l.cum filius §.hæres meus.de leg.ij.So. quod ibi primo materia non erat penitus extincta, licet in aliam obligationem translata, ut ff.de noua.l.i.hic sic.ff.de proc.l.si quis cum procuratorio.in fi.uel illud procedit ex mente loquentis,qui se retulit ad primæuum statum,secundum Ia.Bu.Op.4.& extra contra utrūq; exemplum, ut non sint paria non habuisse mādatum,uel habuisse,& reuocatum esse: Nam primo casu debitor soluēs,nulla tenus liberatur, nisi ratihabitione secuta,ut ff.de sol.l.q hæredē, §.si nullo.Secundo sic, & quandoq; ipso iure, quandoq; ope exceptionis, ut in eod.tit.l.cum quis.§.i.Solu.quod parificātur quo ad furti actionem ut hic & idem quoad indebiti repetitionem, ut nota in l.si procuratori .ff.de condic. ob caus.Sed quoad soluentis liberationem differunt, ut in contrario. Et nota hic in gloss.fina. uersiculo finautem,usque ad fi.Cōcludo prędicta sic, quia aut est fallus,quia rationes dñi fraudat, uel cum aduersario eius colludit,& dic,ut in euidētalibus dixi,aut est falsus qa mādatū ꝙ nō habet simulat,& tunc aut quæris quoad furti actioē,& nō refert,an nūquā habuerit mādatū uel fuerit reuocatū,ut hic qđ intelligo dūmodo sciuerit.ideo dixi,qđ mandatū simulat,uel ignorat,& bo.fi.hñs furtū nō cōmitteret,quia difinitio furti nō coueniret,& facit etiam supra.e.l.alienū.& ēt nō differūt quoad indebiti repetitionem,ut no.in d.l.si procuratori falso. Sed quoad soluentis liberationem differunt, quia non habuit mandatū non liberatur

ADDITIONES.

a Interdum dr falsus. Adde,ꝙ procurator falsus tripliciter dr.s.proprie, ꝑproiissime,& improprie,Bal.hic in.j.col.& in spe.de teste.§.3.& Bal.not.in l.j.circa prin.sup.de pro.& ibi vide Ale.& vide Bart.i l.si aūt.§.itē si fundū.ff.de ne.ge.
b Manifesti. Vide gl.in c.ex parte.de rescr.& Bal.in c.j.§.iniuria,in ver.seu furtū, de pa.iur.fir.qui de isto text.festum facere vr.Ex quo dicit satis probare,quod falsus procurator non dicatur facere furtum manifestum.
c Hoc gerundium. Gerundij natura quæ sit.vide per Soc.consi.xcj.inci.visa,& diligenter,circa prin.j.col.in j.par.char.clij.& in consi.xcliij.inci.circa primum præsentis consultationis.versi.præterea dicendū. verba.in.d. par. char.156.& quæ sunt verba gerundij, quæ probant manifestè debitum in instrumento ex causa de præterito,habes per præfa.So.consi.135.inci.suprascripti præstantissimi,circa prin.in d.par.char. 206.
Adde inquantum hic tangitur de gerundio,& illorum natura.Bald. supra,in rub.de eden.nu.3.& quod posui in apost. in ver. importatur necessitas, & ibi in apost.ad Bal.nume.1.versi. quero ergo in apost.in eo.versic.& credo etiam me ibi dixisse post istum.

non liberatur,nisi ratihabitione secuta,vt ff.de solu.l.qui hominem.§.si malo.Si uero habuit,sed extitit reuocatum,& tunc si soluens ignorauit,liberatur ipso iure,si ille bo.fid.recepit.si mala,ope exceptionis teneat cedere creditori,condi.fur.vt in e.tit. l.eum qui bo.fid.Non est credendum habuisse,si mandatū sciebat reuocatum.quod iam scienter & falso debitori allegabat. si. vero soluens sciebat,tunc non liberatur ullo modo,ut in eo.tit. l.vero.§.j.Circa prædictorum declarationem duo dubia pñt insurgere.Primum quando dixi soluentem liberari ipso iure, an dominium statim sit quæsitum creditori.& dixit Bul. quod sic. cuius opi.tenet gl.in d.l.eū qui.§.i.alii ꝙ non. & in hanc videtur inclinare.gl.in l.acceptā.s.de vsu.sed opi.Bul.vera est, ut ibi dixi.
5 †Secundum dubium,quia dixi quod scienter soluens nō liberatur,an repetere possit.& in hoc gl.sunt contrariæ.Nam in d.l.si procuratori.gl.dicit quod non repetit,quia donasse vr.sed in d.l. dispensatorem.ff.de sol.tenet quod repetit,& illam tenet Ia. de Ra.ne malignitas procuratoris ei prosit,ut s.tit.j.l. quicūq;.ver, sane.& j.de le.l.pe.& ff.de neg.ge.l.siue hæreditaria.Itē,quia vbi alia coniectura potest haberi,donatio non præsumitur. vt ff. de pi.ac.l.eleganter.§.qui reprobos.& ff.de prob.l. cū de indebito. Sed coniectura notabilis potest fieri,vt cōsisus soluerit ei,ut gestori portaturo ad dominum,vt ff.de neg.ge.l.si ego.sed doc.cōiter tenent se cum gl.l.si procuratori falso.per duos tex.in quib. est quasi casus,videlicet.ff.de condi.indeb.l.si non sortem,§. qui filio.& ff.pro emp.§.qui fundum.& §.seruus,in fin.Nec dicas ibi petunt,vt sibi debitum ex causa peculiari,hic procuratorio nomine alterius.Nam & petendo ex causa peculiari uidetur & paterno,vel dñico nomine petere,ut ff.de min.l.2.§.si utrum. est enim peculium proprie patris,uel domini,ut ff.de pec.l.4.¶Ad ꝯria respondeo,quod non tam malignitas procuratoris ei solū quam soluentis pręsumpta voluntas,cum scienti & patienti nō dicatur dolus inferi.ut s.de transl.cum donationis. & ff. de act. emp.l.j.de re.iur.l.quod quis.nec alia ꝯiectura potest haberi quā donationis.quod declaro secundum do.meum, quia cum sciuit iam sibi falso allegasse mandatum,scire debuit amplius non procuratorum ad dominum.arg.l.si cui.§.iisdem. ff. de accu. Itē qa ex quo sciuit mandatum reuocarum,sciuit se eidem soluere prohibitum,& illum recipere & petere prohibitum,vt ff.de sol.l.qđ si forte.§.j.& ff.de procu.l.si quis cum procuratorio.§.fi.& l. si ꝑcuratorem absentis.cum ibi no.Item,quia vbi ignorāter soluit, habet condictionem furtiuam,quam cedere tenetur creditori vt d l.cum quis.§.j.& sic a contrario sensu, ignorātia cessante ei non fit furtum,nec condictio furtiua ei competit. sed hoc non potest esse nisi,quia sciēter soluens uī donare,ergo &c.Nec dicas quod repetat per ꝯdictionem ob causam, quasi ut portaturo ad dñm dederit,quod secutum non extitit,quia hoc non fuit dictum,nec tacite ab utroq; intellectum, cum procurator falsus præsumptione iuris habeat animum sibi lucrandi, nō ad dominum portandi.quinimo & soluens scienter sibi vr assentire simpliciter soluendo.Ad l.ergo,si ego,de nego.ge. Respō. quod ibi expresse soluit ei vt gestori,& portaturo ad dominū, uel ibi quando debitor soluit, patiebatur creditor illum uniuersaliter sua negotia gerere. vnde potuit soluēs verisimiliter credere eū portaturum ad creditorem,ar.eorū quæ no.gl.ff.si cer.pe.l. eius qui,versi.placet.uel ibi non allegauit se procuratorem cum mādato,hic sic.Et ex his patet gl.in d.l.dispensatorem,nō procedere.tamen ego reperio quandam aliam glo.per quam potest, & illa saluari,& opi.cōcordari,quæ posita est in l.cum pater.§.Meuio.de leg.2.vbi non repetit si sciuit ius & factū.sed ubi ius igno-
6 rauit,nec supina fuit ignorantia,tunc repetit.† Pro pleniori tamen solutione quæstionis,cum quæritur,an debitor sciēter soluens falso procuratori creditoris,possit repetere.dic, aut cōstat de expressa eius intentione,& illam serua,aut dubitatur,& tunc aut ꝑcurator erat in se falsus,sed non dolosus,qa literæ sibi trāsmissę erant absq; eius scientia falso fabricatę,& tunc repetit, qa voluntas utriusq; ad cām donationis, & pręsumptę non cōcurrit,aut l.si ego.ff.si cer.pet.aut erat falsus & dolosus,& tunc aut nunq̄ habuit mandatum,& non repetit,quia donare videtur,vt s.est probatum,aut habuit,sed est reuocatum,& tunc aut est reuocatum expressim,& tūc non repetit,ut d.l.si non sortem.§.q filio.& d.l.qui fundum.§.seruus.Aut mandatum erat tacite reuocatum,tūc aut ꝑp delictum & vitium procuratoris, quia de homine bono & frugis vitæ factus est uilis barator,ita quod dominus si sciuisset prohibuisset,ut.ff.si cer.pe.l.rogasti.§. si fugitiuus.ff.de sol.l.cum cornelius.& tunc secundum Dyn.& doc. repetit nec sibi prodest ignorantia iuris,ut supina,& in quasi iure naturali,aut non ꝑp eius vitium,sed bona gratia mandatum tacite est reuocatum forte eius manumissione.ut ff.de solu.l.si qs seruo,vel mandantis morte,& tunc si soluens etiam in iure nō errauit,non repetit,qa donare vr,vt d.§.q filio.& d.§.seruus.Aut in iure errauit,qa finiri mandatum non credidit, & dicebat dominus meus qđ repetit,quia nulla est præsumptio donationis, & quia iuris ignorantia prodest,& hæc duo membra prob. glo. in l.cum pater.§.Meuius.de leg.2.& si dubitetur an errauerit in iure,uel non,consideranda est ætas sexus & peritia, vt ff. de iur.
a & fac.ignor.l.regula.cum ibi not. & est expeditus passus iste. a

Opp.vi & ab extra,qđ tex.male dicat,nec maifeste, qa implicare vr ꝙ ēt pœna furti manifesti locū habeat.sed hoc est impo se obsistente ꝯriorū rōne:vt sup.e.l.de his.ergo &c.Sol.qđ hic nō implicat, sed stat in vi simplicis negatiua, & hoc qa implicatū non pt cū implicāte simul stare seu verū eē. aliās implicaret. vt no. i
7 fi.s.de dona.añ nup.l.si filius.& ff.de iu.om.iu.l.& qa.† Op.tūc.vj.
b ꝙ depositū recipiēdo,cōmittat furtū manifestū, b ex eo ꝙ furtū fecit pñti & videti,qa soluēti,& numerāti,& sic manifestus debet dici, ut insti. de obl.ex delic.§. manifestus.Sol. ꝙ in materia nřa furti,manifestus est fur,ꝯ quē est acclamatū,& obuiā itur:& sic occurrat ad eū apprehādēdū,& meticulosus nō sit, q eū uidet:ut ff.e.l.si qs in seruitute. §.j.& ff.de ꝯdi.furti.l.siue.nec curo,an sit ꝑsonaliter deꝑhēsus cū furto: ut ff.e.l.3.uel ꝑp clamorē furtū dimisit,& aufugit,uel cū furto fugā uelocius arripuit: ut d.l.si qs in seruitute.& sic dēt intelligi.d.§.manifestus. ut ibi colligit ex ꝑcedētibus.in casu nro nō fuit acclamatū, nec occursū, imo nō intelligebat sibi furtū fieri. unde nec eū uidisse ur, nec debitor q soluit ut furē cognouit: iō fur nō est manifestus, ut
c hic.Extra aūt materiā nřam alias accipit manifestus,ꝑut est qualitas ꝑbationis, seu delicti ꝑbādi.ut in l.ciues. j.de app.& l.ea qdē.j.de acc.& aliter sumit ꝑut est qualitas coherēs usurario manifesto,q ex actibus pluries frequētatis ꝯsciētiā multorū latere
8 nō pt,ut extra de usur.c.quā q̄.lib.6.† Op.7.cū gl.2 ꝙ depositari9
d non agat furti:d ut ff.e.l.eū q.§.is apud quē.Sol.qđ licet hic dicat ꝙ ꝯuenit furti: tū nō dr a quo:& iō gl.2 dicit,ꝙ depositarius nō agit,ut in ꝯrio.nisi in se susceperit periculū.ut insti.ui bon. rap. §.sane.qđ latius declara,ut in gl.Sed aduertēdū latius,ꝙ iste tex. duo dicit,ꝙ ad reꝝ restōnē agit,& ad pænā.de primo uideamus, an depositarius ꝑ rei restōne sibi fienda aliquā actionē habeat. & dubiū est:qa dñs nō est,& ꝯdi.fur.nō hēt, ut ff.de cōdi. fur.l.j. nec aliquod ius in re, & sic nō hēt cōdictionē incer. ut in eo.ti. l.& iō.§.Neratius.nec possessionē hēt: & ideo nec triticaria ei cōpetit.ut ff.de cōdi. triti.l.2.& 3. Sed qdā gl.cōmodatario utilē cōdi.fur.cōcedit ut no.in l.q iniuriæ.§.1.ff.e.& sic idē ur posse dici in depositario.Sed illa gl.cōiter reꝑbat, ut dixi.j.eo.l.manife-
9 stissimi.§.sed cū in scđa.† Videamus de iudicis officio,de quo ibi dubitat,& breuiter dico,ꝙ in casibus in qbus statim dicā depositario dari actionē furti, eisdē dico qđ ipse poterit iudicis officiū mercenariū deseruiens actioni furti per ipsum intentare, implorare,ꝑ re sibi restituenda:ut ff.eo.l.interdū.§.qui furē.Nā & si criminaliter eū accusaret,ēt corā iudice criminis hoc petere posset,si res pœnes furē, uel in eius potestate eēt, ut ibi not. Bar.& ꝑ hoc facit.sup.de condi.ob.cau.l.euocādi.& ff.fi.regun.l. 4.& ꝑbat in l.si qs a se fundū.j.ad.l.Iul.de vi.ubi vide qđ ibi scripsi iudicis officiū nobile per te intentandū, dico ei nō cōpetere, dño pñte existente. & probat i l.cū plures.§.messem.ff.locati.sed eo absente dico sibi cōpetere ex illa æquitate:ne res cuius ad eū spectat periculū,interim dissipet: & aliās ꝑp absentiā patris admittit filius,q aliās nō admitteret:ut j.de colla.aut.quod locum. & ff.de iudic.l.si longius.& ꝑp hoc vr quasi casus.ff.de do.l.Aquilius regulus.prout intelligitur quod sola facultas habitandi erat legata,ut ibi sentit Oldra.& Iac.de Are.& tunc iudicis officium cōpetit. ut ibi no.in gl.fi.ꝑ hac parte facit ēt tex. ff.de uar.& extra co.l.de usu aquæ.hoc vr de mēte textus,j. eo.l. manifestissimi,§.sed cū in scđa,qui notanter dixit, quod post exactionē rei dñs uenit,ꝑ qđ ur innuere ꝙ tūc absens fuit. hoc credo qđ uoluit tex. q dixit ꝙ nō facile officiū dat in l.nō tm.ff. de peti.hære. sic supponit qđ qnq; deī.& sic in absentia dñi,qa in pñtia ei9 nō pōt dari.De scđo an depositario deī actio furti, latius extra glo. & doc.distinguo:qa aut qrit de deposito improprio,cuius dñiū statim transit in depositariū,de quo.ff.depo.l.Lucius & loca.l.in nauē saufelli,& ꝙ cōiter hodie fit sup mēsis cāpsorū: & tūc depositario daī,qa tātūdem est obligatus:& sic eius solius est periculū,& solius interest,ergo solus agat:ut j.eo.l.manifestissimi, in prin.& insti.ui bo,rap.§.sane.aut qritur de proprio deposito.cuius dominium residet pœnes de ponentem,& tunc depositari9 nisi susceperit periculum:& idem:ut d.§.sane.aut in se periculū non suscepit,& tunc aut fuit in dolo,aut in culpa.Si in dolo, aut dolus iste tendebat ad priuandum dominum re deposita,quod pōt ꝯtingere,uel quia rem ipsam ex proposito a misit,uel eam dimisit inter latrones,ut eā interciperēt,uel ipsemet eam ꝯtrecta

ADDITIONES.

a Et est expeditus passus iste Adde,quia hic tangitur materia repetitionis indebiti soluti. Tu dic breuiter quod ad hoc ut solutum, ita repetatur, duo debet probare, qui illud repetit.s.quod illud sit indebitum,& quod ꝑ errorem, vel ignorantiam soluerit.ita no.Bal.in l.cū te non solū.nu.3.& ibi posui in addi, ad ipsum in uer. per ignorantiam.ubi ēt tetigi post istum.sup.de neg.gest.
b Furtū manifestū.fur manifest9 qs dicaī.Vi.Bar.hic,& i l.1.ff.e.& Bal.hic.i 4.op.
c Aliās accipitur manifestus.breuiter qs dicaī fur manifestus,uide Bar.in l.ij.ff. e.l.in seruitute.§.itē sufficit.e.ti.Bal.no.in l.siue manifestę.ff.de cōdi.fur.vbi dicit qđ non requirit eius apprehensio,sed sola acclamatio sufficiat. idē no.i l.si qs in serui.§.1.ff.e.itē qui cū re furtiua in domo est deprehensus.notaui i addi.ad Bal.in l.si q̄s.§.si unus.i uer.eēt deprehensus.ff.e.in tex.oīno,no.post Bar.in l.ij.eo.ti. Ioan.de Imol.in l.fi.ff.de hær.insti.& Bal.in fi.sup.de proba.
d Non agant furti. An depositarius habeat actionem fur.uide Bar. in d.l.eū qui. al.in tex.ff.de fur.

ctauit, ut sibi cā lucrifaceret:& tunc non ageret furti,ut l.cū.§.
is apud quē.ff.e.& hæc ne ex dolo suo lucret,vt ibi.l.itaq; fullo, ī
e. ti.& in primo exēplo. est ēt alia rō,qa euenit ꝙ ipse voluit, &
affectauit,unde ꝯqueri nō pōt,vt l.cū donationis.§.de trāsa.aut
iste dolus non tendebat ad priuandū dn̄m re deposita;sed solū
ad lucrū alicuius vsus tempora ne ipsius rei, & ad hunc finē tm̄
cōtrectauerat,& hoc cōstat, puta rem illā alteri commodando,
vel sibi vtendo,& tunc talis dolus non obest ei,quominus ꝯ po-
stea furantē agat furti,ut l.qui uas.§.si ego.ff.e.Et est rō,qa licēt
teneat furti,tn̄ nō cogitauit respectu proprietatis rei dolū com
mittere, igit circa duplicationē,æstimatio eius non debet esse
impedimento.In dubio vero sibi utendo credit dn̄m ipsa re pri-
uare voluisse,non quando alii ꝯcessit vtendā.Et ita glo.in d.§.is
apud quem,Si uero fuit in culpa tm̄,& tūc aut leui,qa tūc sua n̄
interest,cū de leui culpa nō teneat furti & nō agit,ut ī.e.l.mani
festissimi.in prin.aut fuit in lata culpa,tūc dicūt,ꝙ nō agit:qa la-
ta culpa equiparat dolo:ut ff.depo.l.qd̄ Nerua,aliq ꝙ agit;qa do
lus furis ꝑponderat suæ latæ culpæ.l.itē si obstetrix.in fi.ff.ad l.a
quil.istā partē teneo.& specialiter induco:qa creditor re pigno
rata nō pt ut ff. e.l.si pignorata.& insti.de obli.ex de.§.placuit,si
culpā cōmittat pp quā res pignorata subtrahat, & sic debitori
teneat,solus agit furti;ut ff.eo.l.creditoris.& no.ī.e.l. manifestis
simi.§.j.in fi.gl.magnæ. Nō obst.d.l.qd̄ Nerua.qa loqtur ut pari-
ter de dolo, & lata culpa teneat dn̄o,sed nō pariter culpa,ut do-
lus,excludit culposum ab agendo ꝯ tertiū,aduersus reū cōmit
tentē dolū:vt patet ex prædictis. Et diuersitatis est rō;qa culpa
licet lata nō emanat,nec dirigit directo ad priuādū dn̄m re sua;
licet diligens paterfa.cogitasset hoc euenire posse.facit qd̄ ꝑxi.
dixi de dolo nō repellente,qn̄ nō tendit a priuandū dn̄m ꝑprie
tate rei suę.Itē nō ob,ei qd̄ dixi dolū nō repellere depositariū,vt
ff.de vi & vi arma.§.q vi a me,& ibi not.Vel dic,ꝙ ibi uiolentia;
q̄ in ꝑsonā infert,pro quā si expulsus,licet & ipse fuisset uiolen-
tus,non ageret, impunita remaneret, & commodum excluso
nō auferret,hic in furto qd̄ concernit personā , & ꝑ cuius pæ-
na hic agit.Iuxta ꝑdicta,vt euacuet materia. Quæro in quo casu
depositario det actio furti,qd si dominus,& ipse cōcurrāt ꝯ furē
an ꝑferet depositarius,ad instar creditoris,vt ff.e.l.creditores.an
demū si est soluēdo,ad instar fullonis,vt ff.e.l..taq;.an domin⁹,
sicut hodie ꝑfert cōmodatario,vt ī.e.l. manifestissimi.§.j an qui
ex eis prius fuerit litē ꝯtestatus,vt in duobus reis creden.ut ff.de
duo.re.l.ex duobus.Et vr̄ fuisse de mente Iacob.Butriga.in ead.l.
manifestissimi.§.j.qd̄ de eis iudicet in duobus reis credendi.Ego
distinguo tres casus.Nam aut depositū est factū gratia deponē
tis tantū,& tūc depositarius ꝑferat.nā fm̄ gl.dn̄s ꝑferet cōmoda
tario pp liberalitatem quam exercuit in eū,vt no.in d.§.j.sed de-
positarius fuit ille,qui erga dominū fuit liberalis,ergo,&c. Aut
depositū fuit factū gratia depositarii tm̄, vt qn̄ sperat transire ī
mutuū gratuitū:ut sepius allega.l.si quis nec causam.& tūc pre-
ferat dominus,sicut in commodato dicitur,aut fuit factū gratia
vtriusque,qa sperat transire in mutuum feneratitium.tūc distin
gue,vt in fullone,& hæc de materia depositi. Nūc de furto æris
10 alieni.†Et oppo.ꝙ nedū si exegit,sed ēt si a sponte soluente rece
pit furtū cōmittat,ut ff.eo,l.falsus.§.j.& de cōdi.furt.l.quoniam.
Sol.confitendo,ut in gl.super ver.exigendo.& qd̄ ibi dicit spōte
dedit.i.soluit.& sic,ꝙ hic dixit exigendo,quod fit ab inuito,& in
iudicio,ut l.fideicōmissa.§.si rē.de lega.iij.causa dubitationis tol
lendæ dixi;& sic non resultat argumentum a sensu cōtrario, vt
ff.de reg.iu.l.quę dubitationis. & præstat ista gl.argu.bonum,ꝙ
ꝑcurator datus ad agendū, & exigendū simul,imo ad exigendū
simpliciter datus,intelligatur,etiā multofortius datus ad recipiē
a dum a sponte soluere volente.Nā exigere est a ab inuito extorq
re per modum cōtentiosę iurisdictionis,vt d.§.si rem.& si potest
recipere ab inuito,vt ibi,fortius a uolente,qa illud verbum im-
plicat,ꝙ si non vult soluere,tunc exigant in iudicio,ut d.§.si rē.
realis enim solutio & satisfactio est illa quæ principaliter est de
ducta in mandato,ut infra,de noua.l.nō abstulit.& infra.de sol.
l.inductū.& ff.de pigni.acti.l.solutū.§.solutū.& ff. de sol.l.si quis
seruo, & ff.de fur.l.si qs debitorē. & sic non curamus de modo
expresso,de modo contentioso facta est ad fortificādum, & ma
iores uires tribuendum,& non ad diminuendum,uel restingē-
dū potestatem solutionis recipiendæ.Nec ob.glo.in l.non solū.
ff.sol.matr.quæ vult,quod habens potestatem exigendi,nō pos-
sit solntionem recipere,quia non bene dicit, fm̄ doc.ut ꝑbant
11 iura.ꝫ.alle.†Op.ix.& extra,ꝙ exigendo non possit furtum com
mittere,qa iudicis sententia facit eum iuste possidere,vt ff.de ac
qui.possess.l.iuste.& l.Pomponius.§.si iustū.imo & dn̄iū transfer
ri.ut ff.de pub.l.sunt,& aliæ.§.fi.& indebitū facit debitum, ut ff.
fam.erc.l.cū putarē.ꝫ.de condi.indebi.l.j.Sol. quod ibi suo nomi
12 ne egit,hic alieno.† Item ibi sententia est aliqua, hic nulla.quia
cū falso ꝑcuratore lata,& ꝑcessus totus:vt l.licet. ꝫ. procu.cum
ibi no.Op.x.ꝙ tex.nō bn̄ dicat ꝯ dn̄i volūtatē; qa ēt dn̄o expres-
sim nō ꝯdicēte cōmittit furtū;ut.ff.e.l.q vas.§.vetat.Sol.vt i seq.
gl.nā aliq hn̄t circa aliā,ꝯ,tn̄ est idē sensus: qa in hac materia oē
13 ꝙ est citra est ꝯtqa sp ꝑsumit dn̄s vetare,ut d.§.uetarē.†Ex ista di
b ctione citra b hæc,no.qa qn̄q;adijcit loco,vel tpi,qn̄q; sensui,vel
voluntati.Primo casu,aut adijcit cū copula, ut possedit a tali lo
co & citra,vel a tali tpe & citra & tūc significat loci,vel tpis extē
sionē:aut sine copula,& tūc significat loci,vel tpis separationē,
vt ex.de ꝑc,c,licet cām.& ibi ꝑ Host.& Ioā. And.in nouel.& per
Bart.ff.de vsur.l.Celsus.in q.2.Secūdo casu de ꝑprio significato
notat quoddā mediū inter velle & nolle,seu inter ꝯsensū & ꝯdi
ctionē,Sed de mēte ꝑferētis & iure interꝑtata,attribuit qn̄q; al
teri extraneorū,fm ꝙ ī illo brocardo,an q tacet dicat ꝯsentire,
vel ꝯdicere.dixi in l.inuitus.C.de ꝑc.in materia nr̄a ; qa materia
est incōmodosa,seu ꝑiudicialis,& dānosa,accipit ꝑ ꝯ.vt in hac gl.
& tex.Op.11.ꝙ Imperator hic imꝑfectū sanxerat ꝯ.l.pe.in fi.ī.ad
Sil.dicit.n.hic & cōuenit,& nō declarat a quo.So.supplēdo,& in
seq.gl.quia a soluēte.erat.n.ꝑ aliā.l.declaratū,quia ꝑ l.falsus.§.j.ff.
e.& intellige in soluēte ęs alienum,quia in depositū restituēte,
dic ut ꝫ.Op.12.quia ēt soluēs nō agat,vt ff.e.l.si vēdidero.§.si Ti
tius.& de ꝯdi.inde. l.si procurator. Sol. ꝙ ibi dn̄s ratum habuit,
vnde actio euanescit,vt sequit in gl.vsq; ad vers.huic.& est rō,qa
retro procurator fingit,ut ꝫ.ad maced.l.fin.& sic soluēs liberat.
14 †Sed hic attēde quia ubi extra iudiciū spōte fieret sol. gl. ꝑcedit
sine scrupulo, vbi aūt post sn̄iam;& sic ꝑ sn̄iam soluit, incidim⁹
in dubiū,an sn̄iam latā in fauore falsi ꝑcuratoris dn̄s possit hr̄e
ratā,de qua gl.sunt ꝯriæ,vt scripsi in l.si tutor. ꝫ.in q.cau.ī integ.
resti.nō est necessaria.de quo dic,ut ibi.vel illa locū hn̄t qn̄ post
sn̄iam ad vlteriora nō est ꝑcessū; hic vero ad solonē , quā suffi-
cit ratā hr̄i,ut euanescat soluenti actio furti , & sic ibi de viribus
sn̄iæ,hic solonis tm̄.Vnū tn̄ reduco ad memoriā,ꝙ impetratio-
nes factæ a falso ꝑcuratore in romana curia nō pn̄t hr̄i rate , ut
ex de resc.c.ex parte decani.Et ibi no.in gl.fi.& ēt ꝑ In.vbi vide.
Op.13.ꝙ furtū nō cōmittat,qa ꝯ eū dat ꝯdō indebiti,& ob cau.
vt l.creditoris.ꝫ.de cōdi.inde.& l.si ꝑcuratori falso,ff.de cōd. ob
tur,cau.& q̄libet illarū ad dādum seu reddēdū,& sic supponunt
ꝑ solutionē dn̄iū fuisse in recipiēte trāslatū, & ꝑ ꝯns furtū non
fuisse factū,qa nō fuit rei ꝑpria,sed alienæ;vt patet in diffinitio-
ne furti.ff.e.l.1.§.fi.& solue dupliciter,vt in gl.Primo distinguen
do,ut in ea,vsq; ad uer.illud est notādū . Scd̄o respū Mar, ab illo
ver.vsq; ad ver.si n aūtē.sed anteq̄ examinemus distinctionē glo.
examinemus solutionē Mar.& fm qd̄ gl.hic refert Mar.dicebat
ꝙ dn̄io trāslato ꝯpetit ꝯdō ob cām & indebiti, & nihilominus
furtū ꝯmittat,iō actio furti,& ꝯdō degn̄at ꝯ furē ejus odio, ut l.
si.ff. vsufr.quēad,caue.& aliter nō ꝑsequit. Et qa ista uerba sunt
ipsa veritas sane intellecta,iō ꝑmittam⁹ sensum verū istorū ver-
borū;qb,dr oīs ꝯdictio degn̄at ꝯ furē.& doc;igrūt,ꝙ eorū sēsus
ē vt q fur ē oī specie ꝯdictionis teneat ad poss.rei furtiuæ dādū,
vel reddēdū. Et ita soluūt ꝯria ꝑdicta negantes ꝯdictiones alias
ꝑter furtiuā dari ad rei restōnē,ꝙ nō puto verum, sed dicō ꝙ il-
la condictio,q̄ dn̄io trāslato daret ad dādū: illa ꝯ furē dat ad re-
stituēdū,& alia non.Et claritatis cā, vide exemplā . pone Titius
subtraxit Caio librū de studio,Caio dabit cōdi.furti, ad restituē
dum,& cōd.sine cā,& triticaria,& certi ꝯdictio generalis,& oēs
dabūtur ad restituēdū.& hoc in odiū furis,& degenerat ꝯ natu
rā sui generis.facit,quia condictiones inuentę sunt,vt detur,vel
reddat,non vt restituat,ut inst.de act.§.sic itaque.Cōdictio autē
indebiti,uel ob cām isto casu n̄ dabit,qa illæ solutionē,vel tradi-
tionē ex parte agentis supponunt. Sed in eis vide exēplū. Titio
creditori meo putatiuo ī cētū,simulāti se creditorē eē,solui cē-
tū,furtū ꝯmisit,ut l.falsus.ff.e. habeo cōdi. fur. & alias quas ꝑxi-
me dixi; & ultra illas habeo condictionē indebi. & non ad red-
dendū,sed ad restituendū ; quia illa dominio translato datur ad
reddendum condi.ob cau.pone exemplū in l.si is cui. ꝫ.eo. & in
illo casu daret condictio ob cau.ad restituendū,& cessaret con-
dictio indebiti , qa illa supponit solutionē ex causa de ꝑterito ꝑ
quā se putat immediate liberatū.ista no.qa vera origine fuerint
mea.Nunc aūt mā sic declarata , reuertor ad distinctionē gl.&
illā dicā verissimā in casu certi.In dubio vero gl.non procedit.
15 † Et vt clareat quæro,an in dubio per simplicem solutionem fa
ctam simplici procuratori, uel in rem suam, intelligatur domi-
nium esse translatum.& dn̄t communiter doc.ꝙ sic,qa volūtas
trāsferēdi non deficit ex parte soluētis, qa putauit se statim libe
ratum;ut l.vero.ff.de sol.nec ex parte recipiētis, qa & ille sibi il-
lud

ADDITIONES.

a Nam exigere est. Adde ꝙ fallit in casib.per gl.ord.in l.soluendo.ff.de neg.gest. gl.& Car.in cle.fi.de cens.item quomodo ponatur,vide per Bal.hic itē adde ꝙ quandoq; exigere est recipere a sponte soluente. l.si cum dotem. §.si post. & ibi Io.de Im.sol.mat. & per Bar.in l.1.vlt.col.sup.de sent.Alex.in l,hoc iu re.de sol.item vide gl.in l.1.sup.ꝙ me,cau.

b Citra.Adde Bar.in l.indicia.sup.de rei ven.circa fi.ver.sed nunquid.& in mat. ver.clausula.& ver.pe.Inn.in c.inter dilectos.in 1.col.in gl.sua. in ver.40.an. de fi.instr.Abb.in c.4.col.in prin.in ver.9.& tene menti,de proba. & ibi Bu. timo.Lanfr.in c.quoniā.ver. hic testes.& ver.super ista.de prob.Bar.in l.ait ꝑ tor.§.quod autem.de aqua quo.& æsti.& adde Bal.hic col.3. op. ꝙ quandoq; ponitur pro contra.& est nota veritatis,quandoque pro extra,secundum Aulum Gellium lib.11.c.13.

c Adde de hac dic.circa.quid importet,& quid denotet,vltra hic notata per do. coapostillatiorē meum Bar.in l.Celsus.ff.de vsuc.Gul.de Cu.in l.1.ff.de pig. ac eundem,& Alex.in l.si post tres.ff.si quis cau.dixi post Bal.in l.iudicia.nu. 7.ver.sed nunquid.in ver.& si copula.sup.de rei ven. & post Bar.in l.ait præ tor.§.autem.ff.de aqua quot, & æstiua.

lud q̄ri voluit.ergo dicendum est transferri;vt insti.de re,di.§.ꝑ
traditionē.& ff.de iur, do.l.dotis fructus.cū l.seq. & ff. pro dote,
l.j.in quibus,patet quod dominium transfertur. Item quia licēt
error in substantia personæ,impediat translationem dn̄ij, ut ff.
de fur.l.si quis vxor.§. cū Titio. non tamen error in qualitate ,
vel accidenti,ut eo,ti.l.falsus.§.si quis, nihil.in ꝯ.induxit Barto.in
ea.l.falsus.in princ.ubi creditor putatiuus in cuius persona non
erratur,sed in qualitate,vel accidenti,quia creditor putatiuus ꝯ-
mittit furtum. & per ꝯsequens in eū ex simplici solutione non
transfertur dominium,quapropter ipse sic distinxit,aut ꝑcura-
tor falsus prouocauit,& incitauit debitorem ad soluendum,&
tunc furtum cōmittit , ut hic,& d.l.falsus. ideo dominium non
dicitur in eum traslatū,aut eꝯ debitor prouocauit,& verba mo
uit,& tunc dominium transfertur,& furtum non committit,&
ita intelligit.l.si procurator.versi.idem.ff.de condi.inde.& hanc
distinctionem dixit probari in l.falsus,in princ.dum dicit se simu
lat creditorem.hæc distinctio non probatur.l.nec ratione , imo
dico,quod d.l.falsus,in princ.dum dicit,ipsam destruit, & cōfun
dit.Nā sic,simulat prouocatus,sicut prouocans, dū affirmat se
esse qui non est.& sic esse uerum quod sit falsum,ut ꝫ.de trāsa.
l.cum ea.& ī.de cri.stellio.l.j.& probatur.ff.de dolo.l.j.§. dolum,
in prin. coniuncta.l.pen.in eo.tit.ubi cōuentus asserens se dolo
possidere dicitur simulare , & simulando dolum committere,
Hoc etiam probatur.ff.pro emp.l.qui fundum.§.seruus.ad fi.di-
co etiam quod dicta distinctio est ꝯ tex.l.si urbana.4.rn̄.ff.de cō
16 dic.inde.coniuncto fin.& quod ibi no. † Credo tamen ꝙ domi-
nium non transferatur in procuratore simplici , satis hic casus
est,ꝙ hic soluit ei vt procuratori vero,& simpliciter, nō autem
ꝙ portaret ad dominium,quod patet, quia per iudicis sententiā
soluit,& furtum cōmittit. Similiter satis est casus in l.cum qs. §,
j.ff.de sol.ubi si procurator falsus,quia sciebat mādatum reuoca
tum bona fide recepit,statim liberat debitor,si mala nō liberat.
sed recipiens furtum committit. & ibi uterq; casus de eodē mo
do facta solutione loquitur,& sic de vniformi,non difformi,&
sic totus in simplici,quia si ut portaturo ad dominum soluisset,
bona fides recipientis non faceret statim eum liberari.Similiter
dico,ꝙ casus est satis apertus.ff.e.l.si uendidero.§.si Titius.versi.
falsus autem.qui vult,ꝙ siue soluēs erret in substantia ꝑsonę,ip
sius falsi ꝑcuratoris,siue in ei⁹ qualitate (si qualitas dici hoc de
bet)furtum ei cōmittatur.ut hoc probat ibi implicatiua,quoq;,
q̄ implicat idē ius quod est in explicito,sup.ꝙ met.cau.l.3 . cū ibi
no.in gl.Nec obst.taxatiua,seu limitatiua ita demum.ibi posita,
quia alios casus excludit,quibus dici possit falsus ꝑcurator , nec
furtum cōmitteret,puta si non esset dolosus,quia literę falsę sic
fabricatæ ei fuerūt traditæ,vel si mandatum fuisset reuocatum
morte,ut in casu l.eius qui in ꝑuincia.ff.si cer,pe.Similiter dico
aperte probari in l.3.§.fin.ff.de don.inter vi.& vx.& qa tex. sup.
allegatus loquitur in ꝑcuratore simplici , ideo in ꝑcuratore in
rem suam idem probo.Nam negari non potest,quin se simulet
creditorē. ergo sequitur quod furtum cōmittit , vt d.l.falsus. in
princ.& sic dominium non transfertur , & manet non soluētis,
ut d.l.3.§.fi. Confirmo,quia saltem quo ad se indebitum recipit
vt sibi debitum & scienter, ergo furtum commisit ut ea. l.fal-
sus.§.si is qui.tam in procuratore simplici q̄ in rem suam.Con-
firmo per aliquas rationes. Primo quia soluens non agit ut ꝑcu
ratori simpliciter quæratur,sed ut per procuratorē domino,ut
ff.de dona. l.qui mihi donatū. cum ibi no.& de sol.l.uero.falsus
autē procurator non recepit eo aīo , & proposito,sed ut sibi q-
ratur,& ꝫ.lucretur.ergo dominium in eum non transfertur,cū
voluntas utriusq; quæ est immediata causa transferendi. ut in-
sti.de re.diui.§.per traditionem. non concurrat in eadem perso
na,ut ff.eo.l.si quis uxori.§.cum Titio.Et sic non obst. prima rō
in contra.facta.Sol.quia ad translationem dominij debet cōcur
rere voluntas vtriusque in eadem causa transferendi,ut l.si ego,
ff.si cer.per.sed hic non concurrunt, sed diuersificant. ergo &c.
Quod diuersificent patet,quia soluens agit trāsferre ex cā debi-
ti dissoluendi , recipiens vero recipit ex causa recipiendi, & sibi
lucrandi,licēt simul & ex eadem causa reciperet, simulatū autē
non attenditur,sed quod agitur,ut sup.plus uale.quod agi. in ru
bro,& nigro.Tertio,quia qui soluit alicui , ut tali,conditionali-
ter,& tacite videtur velle in illum dominium trāsferre , & ab se
abdicare.l.si ille sit talis naturæ,vel recipientis oppositæ,qa non
est credendum in fraudulosum cōmodum velle transferre,& se
damno afficere , cum actus ille solutionis, fiat ad commodum
cōsequendum,& sic non debet operari oppositum , ut l.2. & in
l.3.ad fi.sup.de iu.cal.Quinimo si alterius opi.esset,nec liberaret,
nec repeteret,ut dixi sup.in 2. dubio ad declarationē quartę op
positionis formatæ.& hæc fuit ratio quare furtum dr , & domi-
nium apud soluentem permanere,ut inquit tex.in d.l.3.§.fin.de
do.inter uir.& uxo. Quarto quia quoties quis mediante aliquo
vult dominium alicuius rei in alium trāsferre , illius rei dn̄ium
nō perdit,donec quæsitum sit ei in quē transferre disposuit, ut
in tex,notando.ff.ex quia.cau.maio. l. nec utile. sed soluens me-
diante tali ꝑcuratore, voluit dn̄ium in creditorē trāsferre; & tn̄
nō trāstulit,qd̄ patet,qa si liberationē ꝯsecutus nō fuit,ergo pę
17 nes soluētē remāsit. † Restat rn̄dere ad rōnē quā doc.faciūt de
errore qualitatis, Nā respondere possum.Primo, quod licet sit
error in substantia persone, tamen propterea non est error in
qualitate,sed magis in substātia eius,de quo agit.s.in subiecto,&
substātia procuratoris,vt ꝑbari pt ex doctrina tex.in l.in uendi-
tionibus.ff.de contrahē.emp Scd̄o supposito,ꝙ error qualitatis
dicat.Resp,ꝙ qn̄q; qualitas & accidēs, in quo tradens errat, ex
quo recipiēs dolū & fallaciā cōmittit, nō cōcernit substantiam
obligationis,vel debiti,nec causam ex qua,vel pp quā tradit,sed
aliud qd̄ extrinsecū,& tūc,dn̄ii translatio nō impedit,vt l.falsus,
§.si qui nullus.in contra,alleg.Qn̄q; talis actus respicit substātiā
obligationis,vel debiti,seu causam ex qua seu pp quā tradit , ut
est in casu nostro,& tūc dominij translatio impeditur,ut in legi
bus,& rationibus pro ista parte allegatis.in l.dotis fructus.Et ad
l.i.de vsu.pro dote.Rn̄.qd̄ ibi in nihilo errat,& volūtates vtriusq;
concurrunt in eadē ꝑsona,& cā,& titulus erat habilis ad trāsla-
tionē dominij,ideo transfert,ut l.traditionibus.ꝫ.de pac.& ex ꝑ
dictis patet quod solutiones hic datæ per gl.non fuerunt neces-
sariæ,& diuināt,licet in se sint verę,nam & l.creditoris.ꝫ.de cōd.
indeb.potest loqui in procuratore simplici æque bono, sicut in
procuratore in rem suam.Et sic soluendo ꝯrium dicamus , aut
res vel pecunia extat,& competit condi fur.& condi.inde.ad re
stituendum,vt certæ condōnis,de quibus.ī.dixi & hoc ideo,qa
furtum fecit,ut hic,aut est pecunia cōsumpta,& tūc quia medi-
ante possessione in eum translata,dominium consumendo q̄si-
uit,vt l.si alicui nummi.ff.de sol.recōciliatur indebitū, & condi-
ctio indebiti,nunc dabitur ad reddendū, q̄ prius dabat ad resti-
tuendū.ut ff.de condi.inde.l.indebiti.§. sed si nummi. ubi gl.no.
ꝙ indebitū reconciliatur consumptione. Ad l.si procuratori fal
so.dico quod gl.non bene respondet, dum dicit , ꝙ ibi dedit eo
pacto,ut faceret eū liberari,quia si sic dedisset,ratihabitione se-
cuta,non propterea liberaretur , qa ratum habere ur̄ eo modo
quo est gestum,sed gestū,siue solutū est,eo modo,ut faciat libe-
rari,si non ex illa solutione sit liberatus,ergo patet ꝙ illi legi, q̄
dicit rathihabitatione secuta eum liberari,non conuenit,sol.ꝑ-
dicta. quinimo nec posset ratum haberi,qa suo noīe nō fuit ge
stū,ut ff.de neg.gest.l.si pupilli.§.sed si ego,& §. conq̄ritur. Ideo
soluo aliter uidelicet,quod simpliciter soluit, & recipiens furtū
commisit.ideo si extat datur condictio ob causam,sicut furtiua
ad restituendum:& ea consumpta datur ac reddendum,quia ip
sa consumptione reconciliatur.ut no.gl.in l.3.§.subtilius.ff.de ꝯ
dic.ob cau.Nec ob,si dicas, tu dixisti dari condictionem indebi.
ut in sol.contrarii de l.creditoris.Nunc dicis dari ob causam,qd̄
non potest esse,cum una supponat datum prætextu causæ præ-
terite,altera future,ut ff.de condi.inde.l.damus,& ff.de cōdi, ob
cau.l.1.quia respondeo,quod hoc euenit diuersis respectibus,&
secundum diuersas formationes libellorum , quas subiicio. Nā
ꝯdictio. furti dicet simpliciter, ego solui decem , Titio asseren-
ti se procuratorem Caij,cui ad decem teneor. Titius ꝑcurator
Caij non est,nec tunc erat,& hæc ēt sciens,ut ꝑcurator,recepit
pp , qd̄ furtū cōmisit, quapp mihi domino remanēti peto illū
mihi cōdemnari ad illorū.x.restitutionē.ꝯdictione indebiti, qd̄
solui Titio decē putās me ei ita ad soluēdū , tanquā ꝑcuratori
Caii teneri, cui teneor ad x.& putans me ꝑ talē solonē statum li
beratū.Et quod ipse se sciens ꝑcuratorē non esse,sed simulās es
se,illa recepit,pp qd̄ furtū commisit,quare si extat ꝑ ꝯdictionē
indebiti,peto illū mihi ꝯdemnari ad restituēdū , & si cōsumpta
sunt,ꝑ condōnē iudebiti,ut totidē mihi reddat.In ꝯdi.ob cau. n̄
facerē mentionē,qd̄ putauerim me teneri,sed ei cui solui,ut eo
mediante cōsequerer liberationē a Caio,quā nō sui cōsequut⁹
qa falsus erat procurator, & sciens furtū commisit. unde si ex-
tant peto eū condemnari ad totidē reddendū, & si consumpta
sunt peto eum condemnari ad totidem reddendū per cōdi.ob
cau.& pro hoc facit.ff.de cond.ob cau.l.3.§.si quis quasi.Sed, qa
dubitari posset,quid erit,pecunia consumpta,de condic.furtiua
quę prius competebat.Respon, quod illa durat , ut l.in re furti-
ua.& l.si seruus.§.bonæ.ff. de cond.fur.Nam licēt alter dn̄s,sit fa
ctus hoc euenit absq; facto eius,ideo nō expirat,ut l.i.in prin. &
reprobant hæc,ff.e.l.si uendidero.§.si titius.ubi ratihabitio sup
ueniens, facit ratum habentem teneri cōdictione indeb. & ni-
hilominus durat condictio furti cōtra procuratorem falsum,&
illum tex dixerunt doc.aliqui alibi nō reperiri , secus si de facto
soluentis hoc euenisset,ut l.siue manifestus.ff.de cōdi.fur.& hęc
sufficiant repetita.

SVMMARIVM.

1 *Consilia probitati contraria puniuntur.*
3 *Affectus punitur,effectu non secuto.*
3 *Extensio quando fiat in statutis contrarius commune.*

LEX XX.

a **Si quis seruo.** a Casus in delictis de facili trahibilibus in exemplum, extenduntur regulæ iuris, in odium & pœnam delinquentis.hoc dicit.Et ponit primo thema,& questionem Secundo decisionem. Tertio remo-

ADDITIO.

a Si quis seruo. Adde Azo.in summa.in l,qui seruo.ff.eo.ti.ubi quid de seruo alteri persuadente,ut fugeret.

remouet duo obiecta propter quæ decisio non videbatur bona
1 Secunda ibi, nobis. Tertia ibi, licèt enim. Nota: quod consilia in perniciem probitatis, sunt punienda. Item quod cui non competit diffinitio, nec diffinitum, concordat.ff.de dolo.l. j.§.dolum. Item not.casum in quo quis punitur de furto,& corruptela, & tamē neutrum illorum est in veritate commissum.
2 † Item punitur effectus, licèt non sit secutus effectus,& tamen hic non loquitur in atrocioribus: vt patet ex genere pœnæ. Sed ratio prædictorum est, quæ ponitur hic in fine, videlicet, quādo res est perniciosi exempli punitur factū; licèt nō sit perfectum, & maxime quando animo delinquētis cēsebatur esse perfectū, vt hic erat. Oppo.j.quod responsio nō conueniat interrogato, cōtra.l.j.§.quod autē.ff.de interroga.actio.interrogatur enim hic de qualitate actionis, et đ eius substātia respōdet. Sol.exponēdo quali.i.qua, ut in prima gloss.& in gloss.not.quod illud ad cuius similitudinē aliquid inducitur debet precedere in tempore, vt hic. & ff.de condi.& demonst.l.in testamento. Oppon.qđ imino dominus perdat seruum, ut supra titu.ij.l.4.ad fi. Sol.ut ibi. Quærit glo.cuius rei fiet æstimatio, quia interest: cū seruus fidelior sit probatus. respondet, quia fiet æstimatio, ac si uere corruptus esset, sed tunc dubium, quia actio serui corrupti est pretoria,& ad hanc causā extenditur, de iure ciuili; an actio ista sit directa, vel utilis in casu nostro isto.& dicūt doc.quod utilis, qa hæc extēsio fit ad casū ī quo est minoratio.argu.l.fi.ff.si quadru.pau.fecis.dica.secus si ratio omnino esset eadē, uel maior,
a quia tunc esset directa.l.illud ff.ad l.aqui. Quærit gl.a an dispositio huius.l. habeat locum in filio. & dicit quod sic, quia eadem est æquitas. Ex qua no. quod licèt pœnalis, tamen æqua, quia pro vtilitate communi posita, vt ff.ad l.aqui.l.ita vulneratus.& ibi tex.hoc probat.inducit etiam gl.ff.de ser.cor.l.vt tantum.§. j.vbi dicitur, quod pro filio corrupto competit vtilis,& sic non mirandum, si hęc constitutio extenditur ad filiū, quia per l.antiquam extēditur, quæ vult quod leges loquentes de corruptela serui locum habeant in filio,& sic in quibuscunq; casib.locum habent leges interpretantes,& interpretatę, vt in auth. de filijs
3 ante dota.instru.nat.circa prin.† Ex ista gl.no.quod in statutis, aliqua bona ratione, licet contra ius commune fit extensio propter rationis identitatem, secus si non bona ratione, vt no. glo.ff.de liber.& posthu.l.Gallus.§.& quid si tantum.& quia de ista materia plene scripsi in l.2.§.de noxa.ideo ibi vide. Idem de brocardo ibi an puniatur affectus, licet nō sit secutus effectus, dic, vt scripsi. inf. de sica.l.is qui cum telo. Item, quia hic vides quod opinio persuasoris, qui putauit delictum consummasse preualet veritati, & vides quod hic est speciale, tamen de materia, an in delictis spectetur magis veritas, quam opinio, vel cō, vide quod scripsi.infra.ad legem iuliam de vi publica. vel priuata. le multa.

ADDITIO.

a Quærit gl. Et sic not. quod ista gl. facit quod in criminalibus procedatur a similibus, qđ dicas verum esse quoad æquiparata, siue loquamur in statutis siue in consuetudinibus pœnalibus.tex.est melior de iure ſm Bal.in c.j.§.porro: quæ fuit prima causa benefi.amit.hoc dictum non habet locum, ſm eum vbi duæ penæ imponantur habito respectu ad priuilegium alicuius personę, quia tunc nulla pt fieri extensio de similib. personis, ad similes personas & de casib.ad casus, de isto est gl.ordinaria sing.inst.de ac.§.item mixta.quę incipit, si in iudicio.quam gl.tene menti, ſm Bal. & adde similem in l. fin.in verbo aureos.de in ius vocan. Et vide Fel.in l.hæc actio si quadrup.pau.fe. dic.Bal.in l.illud.2.col.de sacrosan.eccl.& Bar.in l.omnes populi.de iusti.& iu.& ibi per Ale.in vlti.char.& per Bal.in l.2.sup.de pa.qui fil.distra.& do. Ale.post Bar.in l.iura.iuncta.l.non possunt.ff.de ll. & has extensiones de similib.ad similia intelligas procedere vbicunque in statuto, vel lege inest ratio ciuilis vel naturalis, ſm no.per Bar.in l.j.in prin.ff.vti poss.& per glo.& doc.in l.j.e.tit. & per eum in.§.cato, ita videtur velle Bal.in.d.§.porro.item φ extensio statuti ad similia fieri posit, licet sit pęnale. Adde etiam Inno.in c.qualiter & quando.de accu.ar.contra in clem.j.q.j.de consan.& affin.Bal. contra in l.3.ad fi.j.de hær.inst.φ casus penales sunt stricti iuris,& non recipiunt interpretationem extensiuam, nec similitudinariam, ar.l.in testa. la.1. de condi.& dem. quod limitatur per Bal.in d.§.porro. prout supra dictum est. Item ad prædicta adde φ statutum disponens φ in pœnis imponendis procedatur de similib.ad similia, videtur in totum recessum a iure communi, vt per Spcin. consi. 157.in c. præsens consultatio.ver. ſm probatur.ibi, quoniam, in princ.2.colum.2.par.char.x.& consi.265.incip.in causa fratris Andreæ.ver.2.φ vbi in d.parte.char.193.

SVMMARIVM.

1 *Dominus pro furto a seruo commisso conuenitur.& nu.2.*
3 *Possessor bonæfidei qui dicatur: & an noxali teneatur: & an ei competat condictio ex lege.& nu.seq.*
6 *Liber homo non datur pronoxa.*
7 *Dominus, an teneatur pro facto seruitoris sui qui liber est.& nu.seq.*

LEX XXI.

Apud antiquos Primo in seruo bonafide possesso. secundo, in libero, ibi secūda, in versi.de eo autem. prima subdiuiditur. quia primo duas quæstiones. seu dubitationes antiquorum, vsque ibi, cunque generalis. secundo ponit applicationem cuiusdam regulæ quam faciebant antiqui pro decisione dictarum quæstionum, & hoc, vsque ad ver. nos autem. Ibi tertio ponit applicationem quam imperator facit de dicta regula, ex qua concludit decisionem dictæ quęstionis, vsque ad fi. primæ partis.& secunda huius primę partis.& scđa huius primæ potest subdiuidi, vt fi-
1 per litera patebit. Casus. Pro †.furto facto a seruo bo.fi.possesso conueniri potest bo.fi.possessor, furti noxali, quādiu seruū ipsum possidet.& pro furto sibi facto, tēpore quo eum possidet, ꝯ verum dominum non agit, sed furti, pro facto postq̄ eum possidere desijt, furti noxali agit,& pro libero homine non habet locum noxalis actio. hoc dicit, licet ille casus medius sit in gl.&
2 non expressus in litera, sed tacite colligitur ex eadem.† Et pro casus positione premitto, φ pro furto facto a seruo, dominus potest conueniri furti noxali, & hęc ideo fuit quæstio. Secundo φ post hoc fuit regula, quæ dicit, φ eius serui nomine pro quo furti noxali quis potest conueniri, eiusdem serui nomine ipse non agit furti, vt ff.de noxali.l.antepen.& de ista regula fit sermo hic circa princ. ibi, huius hoīs gratia &c. quia ista regula implicitè continet vnum enthimema, i. vnum antecedens, & vnū consequens, videlicet, pro furto serui, potest quis furti noxali conueniri, ergo pro furto eiusdem non pt agere furti noxali ex opposito cōsequentis fuit sumpta alia regula, q̄ est eiusdem serui noīe non potest conueniri furti, & hāc regulam recitat, hic, lator huius.l.in ver.vos autem.ibi secūdum regulā dicentem &c. Dubitatum ergo fuit pp primum dictum, & pdictas regulas ab antiqua prudentia, de duabus quęstionibus post, hic in prin.l,& antiqui in decidēdo fuerūt discordes, vt colligā ex litera.i.dum dicit nostro fædere conquiescat. quidam ergo moti ex prima regula,& ꝯiectura, quam faciebant, ex ea respondendo ad qōnes dicebant, φ quia dominus ex facto serui tenetur, furti noxali, vt præmissi inferebāt, φ bonę fi.possessor, noxalem habet ꝯ verum dominum, pro rebus sibi subtractis, quando eum possedit, & etiam de subtractis tempore quo ab eo aufugit, sed illam non intentabit, nisi qñ seruus sub potestate domini sui fuerit constitutus, & sic soluta erat vna ex quæstionibus,& inferebant solutionem alterius.s.qđ pro furto extraneo facto non poterat ipse furti conueniri ex cōiectura primæ regulę, quę dicit, huiusmodi hoīs gratia &c. Alij forte dicebant contrarium, licet non appareat clare in litera, tñ quicquid de eis fuerit, illi primi supponūt vnū falsum, dū dicunt, φ bonæ fi.poss.competit actio furti, quam intentabit, cum seruus apud dñm erit constitutus, quia hoc falsum, φ ei sit nata, nec competat actio furti, nec nascatur ex post facto, si cut nec vero domino, vt ff.eo.l.serui & filij.in prin.nam bonę fi. poss.pro domino hr̄,& hoc est quod mouit Imperatorem, hic, ideo latius & verius speculando regulā, est sciendum, φ bonæ fin. poss.pro domino hr̄.& dicitur bonæ fid. posses. furti noxali teneri alijs, vt dominus,& hoc quando possidet, sed furti noxalem non habere, pro furto ei facto tempore, quo seruum possidet, & sic habebit locum prima regula. Sinautem postq̄ seruum desiit possidere ei seruus furtū faciet, siue existens apud dñm, siue non, tūc furti noxalem actionem habet,& ideo tūc ab aliis furti noxali conueniri non pōt, iuxta secundam regulam dicentem, qui habet furti actionem noxalem, conueniri nō potest,& ideo isto casu antiqui prædicti tollerātur,& verū dicunt. Et sic distinguēdo tempora concordantur opi. No. tres partes, quæ sunt in summario. Item no.tex.ibi sub manibus constitutis. ad quęstionem, quando dicitur aliquid ad manus alicuius peruenisse. ad qđ facit etiam.ff.de iusti.& iure.l.manumissiones. dicitur enim ad man⁹ eius peruenisse, cū ejus possessionē apprehendit.† Item not.de
3
a scriptionem bo.fi.possessoris. Est enim a bo.fi.possessor q domini cogitatione possidet. Et dicitur domini cogitatione possidere, qui rem tenēt pro sua, & tanquam suā, bona fid.:& dicit pro sua tenere,& tanquam suam, quando fructus pro se,& nō p alio percipit,& alia facit, quę ponuntur in l.Titia.ff.de sol.ubi vid. Itē no.tex.ibi, ex tēpore &c.& illud vulgatū quod dicitur. distinguę tempora & concordabis scripturas & opi. Hinc est φ testes per distinctionē temporum reducuntur ad concordantiam, ne icidant in falsum, ut extra de testi.cum tu. Et no.Bar.in l.j.ff. solut. matri. Non tamen quod probent, quia diuersitas temporū, vel reddit eos singulares, vel contrarios, ut l.q.falsa, vel uaria.ff.de testib. Venio ad glo.& vide secundam, quæ opp.& nō soluit, ideo dic in fi.sol. hic loquitur secundum idem tempus,& eundem respectum unicum & uniformem, ibi secundum diuersos respectus, nam propter factū serui ibi nō ago, sed ex propositione facta de eo, licèt ex facto serui tenear. Vide aliam gl.super verbo p coniecturam.& no.ex ea quod ar.a.sensu contrario venit ex mēte,& nō ex verbis. concor.gl.in l.iure gentium.§.quinimo. ff.de pact.& in l.si quis ex argēta.ff.de eden.& de hoc dixit Iacob.But. esse casum in l pecuniam.ff.si certum petatur.ibi tāquam si sub contraria

ADDITIO.

a Est enim. Quis sit bonæ fidei possessor. Vide etiam per Specu. de fruct.& inter.§.j. maxime versi.item posses.item & ver.sed quando exigitur. vbi ponit a quo tempore exigatur ista bona fides. Item adde quòd etiam bonæ fidei possessor dicitur, qui credit tradentem esse dominum. Bar.in l. si existimas, pro soc. & ad quod dicit hic Salic. adde eund.hic in prin.in 2.no.& ibi Bal. in prima col. ver. item no.& Bar.in l.illud.ff.de pet.hære.& Abb.in cap.consultationem, de iur.patro.

a contraria ꝓdōne &c.& de isto argu. a sensu ꝯrio a sumendo ex l.vel ex statuto, plene scripsi.in l.conuenticulam.§.de epis.& cle.
4 †Glo.in ver.nos autem. Op.quod bonę fidei possessor nō teneatur noxali, ut ff.ad l.Aquil.l.si seruus seruum.§.serui.Sol. primo quod speciale est in aquilia:& hanc approbat Rayn. quod sicut actio.l.Aquil.non datur bon.fi.possessori, sed tm̄ dño, vt l.item mela.§.hæc actio.ff.ad l.Aquil.item nec ꝯ bo.fi.possessorem: sed actio furti noxalis ei, ergo & ꝯ eum. Secūdo sol.quod illa distinguatur p istā.& hæc cōiter tenet p doc. & precedens cōiter reprobatur, cum non sit dare aliquā rōnem spālitatis. nec rō p ea allegata, bona per.l.non solū.ff.de noxa. quæ indistinctè dicit noxalem dari contra bon.fi.posses.ergo & actio.l.Aql. cum sit noxalis. Quærit ea.gl.an ꝯ malefi.possessorē cōpetat noxalis: & dic
5 quod sic tanto fortius, vt ff.de noxa. l. nō solum.† Quęrit sequēs gl.an bon.fid.poss.competat cōdic.ex l.si coloni.j.de agri.& cēsi.lib.11.& dicit quod sic, ad recuperandum eius possessionem, quod quidam fatentur ꝯ aliquos, pręterquam ꝯ dominum, quia ad illos possessio peruenit cum vitio fugæ. sed ad dñm sine vitio, imo si quod erat, purgatū est, quia ammodo, pōt usuca. vt l. si abducta, cū ibi no.§.e.ti.sed gl.ista relata ad tex.sentit qđ ꝯ dñm cōpetat. qđ puto verū, quasi replicatio, seu exceptio dominii non admittat, quia spoliatus prius est restituendus, ut §.de don.inter vir.& vxor.l.si maritus.& j.ad l.Iul.de vi.l.si quis a se fundū. Quæro dicitur, hic quod pro furto facto bo.fi.pos.nō cōpetit ei actio furti. Sed quid si seruus secum rem portauit, quam apud se tenet, uel apud verum dominum? dicit gl. quod tunc dñs tenetur furti, qđ intelligo verū ex ꝯtrectatione, quam facit. si ex antiqua dico eum non teneri, ut §.de noxa.l.j.& insti.de noxa.§. omnis.
6 †Nunc accedo ad versi.de eo autem. Ex quo not.quod liber homo bo.fi.possessus, non datur pro noxa, nec pro eo cōpetit fur-
7 ti noxalis, vel magis generaliter loquendo.† Not. quod dñs p fa-
b cto sui seruitoris liberi hominis, b non tenet.ut hic, & extra de restit.spol.cc.ū ad sedē. fallit qñ ex quasi maleficio tenet, qa tūc tenet immediate ex facto proprio, qa vtit opera malorum, licèt pp factū alienū. quod censet quasi ꝓpirum, ut insti.de obli. q̄ ex qua.delic.nas.§.j.vers.ideoq;. Item no.qđ ad quē casum, non adaptantur verba legis, nec eius dispositio, ut hic.& l.hoc accusare.
8 §.omnibus.ff.de actio.† Item qđ iste possessus, tenet furti bo.fi. pos. Cōtra qđ opp.gl.de l.si libertus patrono.ff.e.Sol. dupliciter. Primo aut modicæ rei facit furtū,& nō tenet, vt ibi, aut magnæ, & tenet hic. Nā furta domestica sic distinguuntur.ff.de pen.l.respiciendū.§.furta. vel secundo hic de libero, quē vt seruum possideo, ibi de libero quē nō possideo,& liberū eē scio. iō nō fit hic distinctio rei magnæ, vel paruę. Iō dic clarius qđ vbi inter furantē,& eū cui furat est uera subiectio,& debita affectio, tūc fit distinctio rei magnæ vel paruæ. ut in gl. ubi aūt est erronea subiectio,& indebita affectio, tenet indistinctè, sit res parua, uel magna, vt hic. Et ī primo mēbro dñt doc. quod pluralitas furtorū, & viliū rerū diuersis tpib. factorū, facit censeri furtū magnū, tū ex rerū cumulatarū æstimatione, tū ex assuefactione vel ꝯsuetudine, ut l.nemo, in fi.§.de epis.aud.& ff.de pe.l.capitaliū.§.gras
9 satores.† Quærit gl.quid si bo.fi.possessor soluit, an ab ipso libero repetit.& resp.gl.qđ sic, ut l.soluendo.ff.de neg.gest.& arg.l.si is qui.ff.cōmo. Sed in ꝯrium inducit.ff.cōi diui.in l.hoc iudicio.& ei non rñ. Sed tene gl.& ei rñ. ſm doc. φ ibi negotium erat alterius re ipsa, hic ipso gestu. ideo repetit quod pro eo soluit, ut ff. de pecu.l.Stichus.§.idem est.& clarius.ff.de li.causa.l.igitur.§. fi. sed actione in factum vt ibi no.& probatur in l.seq.& non actione neg.gest. vt in contrario.& l.quę utiliter.§.fi.cum ibi no.ff. de neg.gest.&c. Sali.

ADDITIONES.

a De isto arg.a sen.contrario. Tu vide de illo ultra no.hic per Bal.nu.j.& 2.& vtrobique in a post.Gul.de Cug.in alleg.l.cōuenticulā.nu.j.& in apost. in ver. semper concludat.ro.fin.suo.106.inci.tu habes & cōiter tenet Corse.fin.suis in ver.arg.Fel.in c.Ecclesiæ sanctæ Mariæ.col.23.post medium.extra de consti.& in c.significasti.ad fi. ver.ab hac aūt restrictione extra de foro compe.
b Pro facto sui seruitoris liberi hominis. Tu vide de his vltra hic no.per Bal.nu. 5.uer.item no.in fi.huius l.φ no.idem Bal.& Bar.& doc.in l.j.§. familiæ.ff. de pub.ubi est materia peculiaris huius quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Actio furti datur, interesse ex causa honesta prætendentibus.& nu.seq.*
5 *Actio furti an competat ratione custodiæ.*
6 *Actionem vnam de pluribus eligens, an sibi prędiudicet in alijs.*
7 *Actio pœnalis quomodo per persecutoriam tollatur.*
8 *Actio furti, an simul domino commodanti & commodatario, contra furem competat.& nu.9.*
10 *Commodatarius rem & pœnam a fure consequens, non tenetur domino pœnā restituere.*
11 *Commodatarius, qua actione agere possit ad rem commodatam sibi subtractā. & nume.seq.*
14 *Commodator, an possit actionem intentare eum fure, lite pendente cum commodatario.*
15 *Vxor rem viro commodatam subtrahens, furti tenetur.*
16 *Vir contra vxorem non intentabit famosam actionem.*
17 *Actio, qua detur viro contra vxorem sibi furantem.& nu.seq.*

LEX XXII.

Manifestissimi, Diuidit principaliter in tres, sicut tres principales ponit quæstiones, & earum decisiones. Ibi secunda, sed cum.in scđam. tertia in §. cum aūt. Prima subdiuiditur in tres. Primo ponit vnam regulam generalem. Secundo tres dubitationes antiquorum. Tertio earū solutiones distinguendo. Secunda ibi: sed q̄rebatur. Tertia
1 ibi: sed tales.† Casus. ꝓtendentib. interesse ex cā iusta,& probabili, competit actio furti.& re cōmodata subtracta, dño datur electio agendi ꝯ furē, uel commodatarium. quorum vno scienter electo, vel iam a cōmodatario dño satisfacto, ei non cōpetit am
2 plius ius variandi.h.d.usq; ad.§.sed cum in secunda.† Oppo.ꝯ regulam in prin. Primo ab extra, quod actio furti detur ēt, si nō interest de pñti, qa sufficit interfuisse tpe furti facti, ut l.inter oēs, in prin.ff.eo.solu.φ hæc suppletur per illam, uidelicet, ut detur ei cuius interest de præsenti, ut hic, uel in præteritum, tpe furti facti, ut d.l.inter oēs. dummodo non desierit retro interfuisse, ut ff.eo.l.si vendidero.§.si Titius. non tñ aget, quia furti,& tñ interest sua rem sibi non subtrahi. unde vr̄ obstare. ut ff.eo.l. eaq;. §.si furti.& l.qui uas.§.si ego. Sol.ut in gl. quia interesse prætensum dr̄ præcedere ex causa honesta, quæ non est in fure: iō non agit furti, ut in ꝯtriis. Sed caue, quia dices tu ī d.l.qui vas.§.si ego. fur agit furti,& tñ causa non est ex sui parte honesta. solu.quod licèt ipse sit fur respectu possessionis, uel alicuius usus temporanei, quia alium habere voluit, tñ non est fur respectu proprietatis, quam lucrari non voluit. Item durat causa honesta, pp quàm
3 ad eum res peruenit.† Oppo.3.sola honestas causæ, non sufficiebat. nam emptor,& alius cui ex contractu res debetur, causam honestam prætendit,& tamen furti non agit. vt ff.eod.l.is cui. & l.eum qui emit. Sol.ut in gl.quod honesta debet esse probabilis ratione dominii, uel quasi,& ratione iuris quod quis habet in re. ut in usufru. non ratione iuris ad rem, quod quis hētrōne ꝑsonalis obligationis, quæ res.§.debetur. ut in contra.& sic no.extra glo.quod ius in re, causat probabile interesse, nō ius ad rem. Propter quod dicebat Ia.But.quod quis non potest facere reuocari tenutam alteri datam tanquam datam in præiudicium sui non citati neque conuicti, vel confessi, cuius interest rōne actionis personalis quam haberet ad rem, ut in hac gl.sed ratione interesse, quia possidebat sic, ur hic in gl & ff.eo.l.creditoris.§.j.&
3 ff.eo.l.itaq;.§.sed si res.† Oppo.4.quod honesta,& probabilis nō sufficiat, ut ff.eo.l.si is cui.§.eius. Sol. ut in gl. quod interdum cā honesta est probabilis, sed non lucratiua.& habet locum regula hęc, interdum causa lucratiua,& gl.sentit, qđ non habeat tunc actionem furti: ideo quidam reprobant eam per l.si dominium. in fi.ff.eo.vbi legatario & hæredi.& sic habenti causam lucratiuam, competit actio furti. Sed attende, quia gl. seipsam declarat & restringit, cum dicit qđ hoc quod dixit p lucro, quia poterat usucapere &c.& iō dic, quod qñ causa est lucratiua, aut est iure subrepta,& tunc competit actio furti, qa interesse dominii uel quasi est probabile, ut sup.dixi. aut est in alio extrinseco, interesse ex cā lucratiua ꝓueniēti,& tūc aut illud est sine alterius iniuria q̄rendū.& tunc cōpetit actio furti, ut.ff.eo.l.si qs uxori.§.pe. & ibi not. aut venit q̄rendum cum alterius iniuria, & tunc p il-
5 lo nō cōpetit actio furti, ut ff.e.l.si his cui.§.eius.& hic ī gl.† Quęrit gl.qd si interest solū rōne custodiæ. di.gl.quod tunc agit furti. ut patet in commodatario, ut in hac.l.§.sed si tales. qđ intelligo qñ ad culpā neglectę custodiæ pōt ei ascribi. vt ī depositario dixi.sup.eo.l.falsus. Sed extra op.qđ rōne custodiæ nō competat actio furti, ut ff.eo.l.qui iniurię.§.qui alienis. vbi tutori uel curatori non datur actio furti.& tñ interest eorum, ratione diligentię & custodiæ, ob quā velut neglectam condēnatur, ut ibi. Sol. quod ibi forte pupilli fauore, cuius nomine coguntur agere furti. Vel aliter soluo, lex non uoluit φ suo nomine agere possent, ne pręiudicium fieret pupillo cū de delicto eiusdem hominis. sepius quæri non debeat, vt l.licet.§.j.ff.nau.cau.& stab. Saly.

§.Sed quærebatur. Tres quæstiones ponit, circa quas antiqui dubitauerūt. Et prima durat usque ibi, sed ea.satis. Secunda ibi, usque ad vers.sed omnem. ibi ponitur. Tertia, vsq; ad ver.sed tales. ibi eas soluit. ut
6 in prima diuisione dixi.† No.tex.ibi ita tamen, ut si dñs sciens, ex
a quo habes, φ regu.sup.posita, ut eligens a vnam de plurib. actionibus sibi competentibus, alteri uideatur renunciasse, ita φ ex præsentia ad illam non possit redire habet locū, qñ scienter eligit, nō si ignoranter, vt hic in verbo sciens.& ibi re cōpta. scito φ res fuerit furto subtracta. Ibi nullo obstaculo. arg. φ in rescri-
b ptis ꝯ ius b sufficiat clausula nō obstantiū generalis. circa quod vid.quę scripsi ī l.fi.sup.de diuer.rescri. Itē ex uer. sinaūt nescius. Not.arg.φ exceptio declinatoria, quæ debet opponi añ.lit. ꝯte. pōt opponi ēt postea, si ille sciebat sibi ꝯpetere, ſm Iaco.Butr.& de hoc

ADDITIO.

a Vt eligens. Quando. Dicatur facta electio unius iuris, vide Pau. de Castr. hic qui dicit per lit.conte.
b Quod in rescriptis ꝯ ius. Tu uide de hoc Sal.in l. cās. in fin. & qđ ibi posui in ver.non obstāte tali.l.supra.de trāſ.ubi difuse & remissiue, hoc dicto scripsi.

de hoc eſt gl.ordinaria.& eſt ii.in l.error.ſ.de iur. & fac. ignorā.
a Item not.ꝙ de neſciente,& dubitante, hic eſt idem iuditium ,a
7 ibi furti liberati. † Sed quomodo hic ꝑ pſecutoriam tollitur pę
nalis,ɔ̃ l.ancillæ.ſup.co. R̃ſi.hic iō quia ambæ competebant ɔ̃ di
uerſos,quorum vnus ɔ̃ alium regreſſum erat habiturus,ſecus ſi
ɔ̃ eundem,ut d.l.ancillæ.vbi plene ſcripſi.ibi quæcunq; exitum.
dic,& idē vr̃ dicendum eɔ̃ pp identitatem rōnis, & ſic erit ſolu
ta.q.doc.quæ ſi commodatarius ſcienter electus non ſit ſoluen
do,an ſit regreſſus ɔ̃ furem.& vr̃ quod non per iſtum tex.& ſibi
imputet eligens.& hoc tenuit Iac.But.ſed ɔ̃ tenuit Ia. de Ra. qa
ſibi non debet præiudicare ignorantia, cum tractetur de dāno
vitando,ff.de condi.inde.l.ſed ſi me putem. & ff.de eo per quem
fac.eſt.l.fi.Secus ſi ſciuiſſet,& electus non eſt ſoluendo. Sed pri-
mam teneo per iſtum tex.& per ſeq.uer.& per tex.j̃.ea.l.§. fi. ad
fi.cū ibi no.in gl.Non ob.l.ſ.in ɔ̃rium allega.quia non habet ele
ctionem cum ſeruis agendi ſucceſſiue,hic ſecus vbi eadem diffi
nitio.dic per hanc extenſionem ſoluitur tertia.q.poſita ſupra.in
verſi.ſed omnem.Opp.ꝙ varians audiatur,ut ff.de col.bon.l. nō
nunquam.glo.non ſol.dic ꝙ proprie ibi non variat, quia prima
voluntas erat ſuſpenſiua, non electiua,vt dixi infra,de accu.l.ac
cuſationem.& dicam in l.qui ſe patris.j̃.vnde liberi. & de mate-
ria variationis dixi.ſ.eo.l.j.Et no.per Dy.in c.mutare ɔſilium.&
8 c.ꝙ ſemel placuit,de reg.iur.lib.6. † Opp.ꝙ vterque dominus &
commodatarius,agat furti,ad inſtar ꝓprietarii,& uſufructuarii,
ut ff.eo.l.inter omnes.§.ſi ſeruus.& ad inſtar debitoris & credi-
toris,ut l.ita fullo.§.fi.Solu.aliud in commodatario, & domino,
vt hic.Et eſt ratio,quia cuiuslibet eorum intereſt inſolidum,cū
periculum rei concernat,& ſpectet ad vnūquēq; inſolidum , iō
electo fure per dominum,liberatur commodatarius a periculo
aliud in domino & vſufructuario , vel creditore , quia neutrius
intereſſe concernit totam rem.Oppo.tertio quod domini non
ſit electio,imo commodatarius ſolus agat inuito domino ſicut
fullo,vt ff.eo.l.itaque.in prin.Sol.aliud in fullone,& ſarcinatore,
vt ibi,aliud in commodatario, ut hic.& rōnē diuerſitatis ponit
gl.videlicet,quia ɔ̃ctus fullonis fit gratia utriuſq;: & ex neutrius
parte fit liberalitas.Sed commodatum fit gratia commodatarii
tantum,& per commodantem,in eum liberalitas exercetur , iō
domino commodanti magis fauetur,quàm locanti veſtimenta
9 pollienda,ut d.l.itaq;.†Quærit eadem.gl.quid ſi plures ſunt do-
mini,vel plurium intereſt ratione dominii , & reſpondet quod
quilibet agit furti inſolidum,id eſt cuilibet inſolidum competit
actio,uidelicet,ex actione ſolidi facta per unum expirat actio al
terius,ut ff.commo.l.ut certo.§.ſi duobus uehiculum , in fi. & l.
ſeq.iſta gl.non bene dicit ſecundum Iac.Bu.quia plures non pñt
eſſe dñi inſolidum,ſed tm̃ pro parte,ut d.§.ſi duobus vehiculum
in prin.& per ɔñs cum cuiuslibet nō interſit pluris ſua parte , in
plus furti nō pōt agere,ut hac.l.in prin.Non ob.§.ſi duob. uehi-
culum.qa in alio caſu loquiť: ſed meo iudicio quoad primū mē-
brū gl.eſt defectiua ex omiſſione ſcribentis.Quoad ſ̃m , uoluit
dicere rōne dñii in rōne ſolidę rei,ut patet ꝑ l.quā alleg. diſtin-
gue ergo ſic.aut plurium agere uolentiū qlibet p̃tēdit ius dñii
in re,aut alter tm̃,aut neuter.Primo caſu quilibet agit quatenus
eſt dñs,ut hac l.in prin.Secundo caſu,aut ille q non hēt ius dñij
p̃tendit intereſſe rōne iuris in re,aut rōne damni ſibi imminen
tis.Si rōne cuſtodiæ,aut rōne iuris in re,& tūc ſi illud hēt ſimili-
tudinē cū dñio,ut vſusfructus,tunc qlibet agit furti,qa iuris vtri
uſq; fit eſtimatio,ut ff.eo.l.inter oēs.§.ſi ſeruus. Si aūt ius illud
non habet ſimilitudinē cū dño,ut ius pignoris.Et tūc aut credi
tor fuit in culpa,& ſolus agit,ut ff.eo.l.creditoris.aut non fuit in
culpa,tunc quilibet agit ꝓ iure ſuo,ut ff.eo.l.itaque,§.ſi res. niſi
primo creditor culpoſus fuerit conſecutus rem & pęnā, quate-
nus creditum aſcendebat,& tunc amplius non agit,ut ff.eo.l.cū
qui.§.idem ſcribit.Si aūt non prætendit intereſſe rōne iuris ĩre,
ſed rōne cuſtodiæ,tunc aut ɔ̃ctus eſt celebratus gratia eius tm̃,
vt in commodato,& tunc dñs habet electionem,ut hic, aut gr̃a
vtriuſq; vt in fullone,& ſarcinatore.Et tūc dic,aut eſt ſoluendo
& ſolus agit fullo,aut nō eſt ſoluendo,& ſolus agit dñs , ut ff.e.l.
itaque.in prin.aut gratia dantis tm̃,ut in depoſito.Et tūc eſt du-
bium cui equipareťur ex prædictis,ſed dic,ut dixi ſ.eod. l. falſus.
Tertio caſu qñ neuter p̃tendit ius in re,ut ſunt duo commoda-
tarii,& tūc qlibet eorū tenetur inſolidū, & ſi p̃tendit intereſſe
totius rei,qlibet actionē furti hēt inſolidum & ꝓ ſolido.i.ꝑ æſti-
mationē totius rei,Sed exactione facta ab uno liberatur fur ab
alio.& ff.cōmo.l.ſi vt certo.§.ſi duob. vehiculū . & hoc eſt ꝙ hic
dicere voluit gl.in prin.diſtinctionis.Quæro in caſu noſtro , qđ
ſi dñs non uult de p̄ñti eligere,ſed differre:dic , ꝙ commodata-
rius pōt facere ei p̃ſigi terminum ad eligendum.ar. ff. de ac. he.
l.q̄diu.la 3,& qđ no.j̃.de ſuc.edic.ſuper rub.& ar.l. ſi contendat.
ff.de fidei.& l.Titia.ff.de accu.& ſi j̃. terminum aſſignatum nō
eligit commodatarius poterit agere , & ꝙ exegerit noīe pœnæ,
nō tenetur dño reſtituere,ut in ſeq.§.ſed cum in ſecunda.

10 **§.Sed cum in ſecunda.** Caſus.†Si commodatarius, rem & pęnā a
fure ɔſecutus fuerit,pęnā dño reſtituere,ſen dare nō tenet.h.d.
Sup litera ibi.occaſione rei ſuæ.facit iſte tex.in arg.ad qōnē, an
ambaſiatores donaria teneāť ciuitati reſtituere, de qua dic per
Cy.& dicā ĩ l.cū aliquis.j̃.de iure deli.Et alia rōne,differt hæc du
bitatio a p̄cedēti,qa totū.ſ.fuerat exactū ꝑ ɔ̃modatariū,hic nō-
dum erat exactū,ſed tm̃ lata ſnīa,quam dñs petebat executioni
mandari in vtroq; & ad ſui vtilitatem,ſ̃m Cy. qđ non vr̃ tutum,
qa non dēt hoc poſſe ſine ceſſione.ar.ff.fa.her.l.in iudicio , uel
dic.ꝙ ſupra,totum uolebat dñs,hic alterum totum, ꝙ elegerat
ſibi uariauit.No.ꝙ do.non debent ſtare pertinaces in eorū opi-
nione,ſed debent mutare in melius.Ibi lucrum ſperare . Not.ꝙ
ubi periculum,ibi & commodū,concor.ff.de re. iur. l. ſ̃m natu-
11 ram.hinc dr̃,ꝙ non meruit dulcia,qui nō guſtauit amara.†No-
ta.notabiliter quod commodatarius,qui non hēt ius in re, imo
nec ullam poſſeſſionem,egit pro re,& ſententiam reportauit ꝓ
ſe.Quæritur ergo qua actione, cum nemo experiatur ſine actio
ne,ut l.quoties.§.itē ſi pro tpali.ff.de admi.tut.rñ.gl.ſcđm Bul. ꝙ
condi.incerti,ut l.ideo.§.Neratius.ff.de condi.iur.ſed truffa eſt,
quia illa conſuluit ius habenti in re,ut patet.Alii dixerūt, ꝙ uti-
li condi.fur.& ita no.gl.in l.qui iniuriæ.§.j.ſed iſta notab.hoc dā-
nat,quia cōdi.fur.cōpetat dño,ut ff.de condi.fur.l. j. & ideo nec
directa, nec utilis competit,qa nec uerba,nec mens ſola ad hoc
ɔcurrit.& licet quidā nitantur dicere ꝙ alio reſpectu poſſit uti-
lē intentare,ꝑ p̃ abſentiam dñi cui directa cōpetit , & hoc ex æ-
quitate,quia ſi dñs commodati ɔ̃ eum experietur condi.fur. ei
concedere teneret,ideo dño abſente,ut hic fuit,ꝑmittitur ei uti
lem intentare,ar.ff.de inſti.l.j.& de dam.infec.l.damni.§.fi. & ibi
gl.& ar.l.j.ſup.de act.& ob.tñ non puto eos bene dicere . Primo
quia nō memini me legiſſe, ꝙ dñs ei cederet condi. fur. & ſatis
& ſufficere ur̃,ꝙ ſi dñs elegit commodatarium ipſe habet actio
nē fur.ſed ſuppoſito ꝙ ei cedere teneať,non tenetur niſi cum li
12 tis æſtimatio ei ꝑ commodatarium ſoluitur,& non prius.†Item
ſi illa utilis competeret,iudicis officium ceſſaret. quod eſt extra
ordinem,& in ſubſidium ɔceditur,ut j̃.dicam. Alii dixerunt ꝙ
ei competit actio in factum ex equitate, quod non ur̃ procede-
re,quia non ſubeſt aliqua obligatio a qua poſſit actio cauſari,ni
ſi dicas illam eſſe datiuam.Alii dicunt ꝙ iudicis officium ex eq-
tate,& hoc tenuit Azo.ſed Ia.de Ra.Mar.Sill.& Ia.Bu.dixerunt,
ꝙ nec actio in factū,ne c iudicis officium competit.qa ſi compe
teret hoc,ex æquitate procederet,ut inſti.de offic.iudi.per totū.
ff.de eo ꝙ certo loco.l.in ſumma.ſed nulla æquitas ſuadet, cum
qui nō hēt ius in re,nec ad rem,quoquomodo experiri, ut ff.lo.
l.cum plures.§.meſſem.& ibi dicunt eſſe caſum ɔ̃ gl. Et ad hunc
tex.dñt quod fuit admiſſus de facto,& iudicis errore,ſed admitti
non debuit.ſed do.meus dicebat cum glo.iudicis officium com-
petere,& hoc per iſtum text.cui non eſt ſufficienter reſpōſum,
qa non eſt uerisimile quem de facto ꝑmiſiſſe,ſe ſuccumbere in
litem.nec ēt iudicem iniuſte feciſſe, nec iniuſte pronunciaſſe,
ut ſ̃up.ne uxor pro ma.l.ob maritorum.& ff.de euic.l.Herenni⁹.
§.Gaia. nec l.iſtam de raro contingenti & de iniuſto factam fuiſ
ſe.arg.l.ſed licet.ff.de offic.præſi.inducit etiam pro caſu.l. & nō
tantum.ff.de pe.hære.in prin.facit etiā l.pen.in eo. ti.& pro hoc
induco etiam l.illicitas, in prin.ff.de offi.præſi.& hoc ne cum ia-
ctura commodatarii fur lucrum ſentiat.& ita teneo , ſed limito
hoc uerum eſſe,quando dominus non eſt pręſens , ſed abſens,
ut hic fuit.& ſic aliàs quædam concedūtur in abſentia alterius,
q̃ non in præſentia,ut infra,de colla. auth. quod locum. & ff.de
iud.l.ſi longius.aliàs ſi dominus præſens eſſet, tunc iudicis offi-
cium ceſſaret,ut d.l.cum plures.§. meſſem , in ɔtrariū allega. Et
forte pp hanc conſiderationem tex.in d.l.non tm̃,dixit, non fa-
cile officiū concedi,& ſic non ſemper faciliter, ſed qñq;,& tūc
difficulter, & hæc vera ubi de per ſe officium nobile ad rem re-
ſtituendā uult intentare.Sed dico,ꝙ intentando actionem fur-
ti,po teſt iudicis officium mercenarium explorare pro reſtituē
da re pęnes furem comperta,ut l.interdum.§.qui furem.ff.ſi.re-
13 gu.& l.ſed & loci §.ſi dicantur.& ita forte fuit hic.†Opp.2.ad ex
tra.ꝙ hic non potuerit agere furti, cum domino competat ele-
ctio,ut in §.præcedenti,& ſic non priuſq̃ conſtet dñm non uel
le agere contra furem. Solu. ꝙ illud uerum domino præſente,
uel legitime expectato,hic abſens erat, ut probat litera dum di-
cit.& poſtea rei dñs uenerit &c. Quæro modo cum glo. quid ſi
dñs ueniens,uult conuenire furem iam exactum a commodata
rio?rñ.gl.ꝙ pōt , & non afficitur fur duplici damno , quia quod
ſoluit cōmodatario,repetet tanq̃ datum, ſine cauſa iuſta , ut ff.
de condi.ſine cau.l.2.& ita dicit glo.licèt libri antiqui hoc totū
non habeāt,ut in glo.Ego puto,ꝙ in caſu noſtro, in quo dicunt
longius aberat,& ſic legitime commodatarius agit,nec furi im
putari poſſe,quod non excipit de electione domino competen
te,quod

ADDITIO.

a Idem iudiciū.An ignorās dubitās,& errans differant,aut æquiparentur, uide gl.in l.de ſtatu.ff.de teſt.& in rub.ff.de iu.& fac.ig.Bal.in l.falſus j.q. ſup.e.& hic,& Spe.de poſ.§.7.ver.12.Itē uide no.ſup.de cōd.inde.l.ſi.& no.Bal.ſic al legantē iſtū tex.in l.leges ſacratiſſimæ.& ēr Dy.hic,Cy.& Bald. qđ omittens opponere exceptionē ꝑp dubitationē, pōt eā opponere , cū primū eſt de ea certificatus.&intelligit ita Bal.hic,niſi potuiſſet ſe certificate,& noluiſſet.& vide quod no.dicit Bal.in l.j.in 4.col.in fi.ſup.de fal. cā adiec. le. & ad dicta de ignorante uide Bar.in l.2.in gl.ff.ſi quis in ius voca.non ie.

te,ꝙ a domino nō poterit poſtea ɔueniri furti.& idē ſi termin⁹
fuiſſet p̃fixus dño præſenti, & j̃.terminū nō elegiſſet,vt dixi in
p̄cedēti.§.vbi autē dñs preſēs fuiſſet,nec terminus ei p̃fixus fuiſ
ſet.uel ſi fuiſſet nō fuit eius finis expectatus,non ꝓcedit iſta gl.
Nec ob.ei,ꝙ de delicto eiuſdē hominis ſępius quæri nō debeat,
qa hic nō quæriť,ut bis puniať,ſed,ut i⁹ actionis ſeruet.& qa nō
repetet a cōmodatario ,nec ēt ob.hæc litera, quæ vult apud cō-
14 modatariū lucrū permanere,qa verū vbi legitime ꝑuenit.†Sed
tūc quæro qđ ſi lite pēdente cū cōmodatario,veniat dñs volens
agere cū fure?Reſpon.Ni.de mar.ꝙ audietur,ſi negligētia ei im
putari non pōt,aliàs non audietur,ut ff.de adul.l.j.§.penul.in fi.
Gl.alia ſequens op.ꝙ lucrum penes cōmodatariū nō debeat ꝑ-
manere,ſed dño dēat reſtitui,ut ff.de pig.act.l.ſi pig.ſol.aliud in
creditore,qa nullū vſum perdidit.ſed cōmodatarius ſic.Gl.ulti-
ma oppo.ad generale de.l.qui proprio.§.procu.vt in cęteris, &
non ſolu.dic quod ibi nō eſt par ratio lucri & damni , vt ibi no.

15 **§.Cum autem in confinio.** Caſus.† Vxor ſubtrahēs rem
cōmodatā viro,furti actione teneť,ſi vir ſit nō ſoluēdo,aliàs ſe-
cus,ēt ſi hoc affectaret maritus, & ɔ̃ uxorē uiro dať in factū,nō
furti actio.h.d.Et primo præambula dubitādi ratio. Scđo bipar-
tita quæſtio.Tertio quæſtionū ſolutio.Quarto ſolutionis modi
ficatio.ſcđa ibi quidā etenim.tertia ibi.ex p̃ſēti.quarta ibi, ita
16 tm̄.†Not.ꝙ actio famoſa,nō datur viro ɔ̃ uxorem.Not. ēt qđ vir
a eſt coniunctus a vxori,& econtra.cōcor.ff.de dona.inter vir. &
vxo.l.ſi qua.§.ſi quas,aliàs nec dicitur etiam uiro proxima, j̃. de
leg.l.cū aliena.Sed non propinqua, ut j̃.unde vir, & vxor.l.j. ꝙ
no.ꝑ ſtatutis prædictis aliquid deſponentibus , not. ꝙ dictio,ita
b tamē,b eſt modificatiua.quādoq; nō modificat,ſed tātū diuerſi
ficat,vt j̃ de bo.li.l.fi.No.ꝙ maritus,& vxor dicuntur nō bene ſe
cū viuere,qñ vxor furatur viro.alias ſocii diuinę,& humanę do
mus appellātur,vt l.aduerſus.j̃.de cri.exp.her. & bene ſecū viue
17 re credenť in dubio,ut l.j.in fi.ff.de li.ho. exhi.†Op.ꝙ non detur
actio rerū amo.vt ſ.rerū amo.l.i.ſol.quatuor modis,ut in glo.&
tene quartum,ſ̃m doct.ut ſic hic nō ponant iſta uerba,ꝓ nomi-
ne actionis,ſed ſonāt in factū.ſ.pro rebus amotis.& not.actio in
factū.& ex hoc apparet,ꝙ aliæ ſol.nō ſūt bonæ: qa prima nō ua
let,& tūc dať act.rerū amo,poſt ſolu.matri.qñ fuit amotū cauſa
diuortii,ut ff re.amo.l.rerū qdē Oppon.qđ immo actio fur.ɔ̃ eā-
dē datur.ut.ff.re.amo.l.antepe ſolu. ꝙ ibi rem uiri ſurripuit ex-
18 traneo.unde extraneus agit,nō maritus. † Quæro hic loquitur,
đ actione furti.ſed qđ de ɔdictione fur.an marito cōpetit ɔ̃ vxo
rem,& tenet gl.ꝙ ſic,ut nota.ff.de ſol.l.cū quis.§..& ꝑ illa gl.fa-
cit.ff.re.amota.l.3,& l.rerū quidem.& qa ɔditiones nō infamāt,
vt l.ceſſat.ff.de ac.& obliga.ſed doc.ɔ̃ ,argu.huius. l. & l.2. ff. re.
amo.& l.honori.& l.parēs.ff.de obſeq.Nō obſtat.d.l.4.quia loqť
in caſibus ſpecialibus,ut ibi not.nec. l.rerū quidē. quia ibi de il-
la cōdictione.ſ.certi generali,uel ſine cauſ.Non obſt quod con-
ditiones non infamāt,quia fallit in condictio.fur. quæ infamat
ſaltem infamia facti,vt no gl.in d.l.parēs,& l.licet,ff.de obſequi.

ADDITIONES.

a Quod uir eſt coniunctus.Adde So.conſi.lviij.inci.caſus.l.municipalis,verſi.1. enim caſu. in prima part.char.102. vbi hoc idem inducit allegat, & firmat. Adde videre de hoc Bal.in l.1.& ibi doc.infra,unde vir,& uxor,& in l.nō iō. infra. de hære.inſti.de quo uidetur tex.in l.1.§.fi,ibi uxor cum ſe.& ibi Bar.in §.affinitatis.aliàs inci.l.cui eorum.§.affinitatis.de poſt.idem poſt Cy.in l.maritus.ſupra. de procu.& ibi Ia.Bu.Fran.tig.& Salyc.

b Dictio ita tamen. De hac dictione,ita tamen,qualiter ponatur,uide in l.ita tamen.ff.ad tre.& in l.quibus.§.termilus.de condi.& demon.per Bar.ubi dicit quod importat modum .

¶ De operis libertorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Opera quid ſit,& quid officium. & nu.2.*

1 Continua rubricam , ut in glo. † Quero quid ſit opera.& dic, ꝙ
a eſt diurnum officium,a vt ff.e.l.j. qđ quis exhibet alicui per diem
artificialē,& nō naturalē.i.ab ortu ſolis, uſq; ad occaſum,ut ff. đ
an.le.l.2.& de ver.ſi.l.2.gl.ibi,factū eſt mane,& veſpere dies un⁹.
& no.hic. ff.eo.ſuper rub, Ex quib.no. ꝙ ad operas de nocte prę
ſtandas,quis non cogitur. quod intelligo uerū in operis quę nō
habent tempus declaratum a iure, neq; ipſarum operarum na-
tura.Secus,ſi habent determinatas horas,ſiue diurnas, ſiue no-
cturnas,qa tunc illis horis exhibendæ ſunt, ut in clem.2. de æta.
2 & quali. †Item no.ꝙ hoc officium eſt actus operatiuus,ſed aliàs
quādoque ſumitur etiā pro actu naturaliter perſuaſiuo,ut ſ. de
nego,geſt.l.officio. & de aliis eius ſignificatis ibi ſcripſi, & quot
ſunt ſpecies operarum,dicam,j̃.co. l.liberti. Saly.

a Diurnum officium.Tu vide de hoc, & an operæ ſint præſtandæ de nocte , uel de die,Bar,in l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condi.indeb.in gl.omnino. Ang. & Imo.in l.ſtipulationes commodiſ.ff.de uerb.obl. An.in l.1.in prin.ff.de iuriſ.om.iud.& no.in l.legatis ſeruis.§.ſi ex officio, de leg.3.

SVMMARIVM.

1 *Libertus operas manumiſſionis tempore impoſitas, præſtare debet .*
2 *Operæ , an poſſint liberto imponi, tempore manumiſſionis .*
3 *Libertus,an teneatur operas poſt manumiſſionem impoſitas præſtare .*
4 *Opera per ſtipulationem impoſita, qua actione petatur .*
5 *Opera per iuſiurandum impoſita , qua actione peti poſſit ,*
6 *Libertus, an teneatur, inopem alere patronum.*
7 *Pactum quodlibet,an ueſtiatur iuramento ut ſic actionem producere poſſit,*

LEX PRIMA.

Si tempore. Primo unum dictū circa exactionē operarū.ſecundo aliud in exactionē alicuius rei,
loco operę. Tertio excipit a proximo dicto de precio.Quarto ꝓ
bat exceptionē , ſeu rōnē exceptionis ponit . ſecunda ibi ſolet .
1 tertia ibi. niſi. Quarta ibi,cū & ſi operæ. Caſus.† Operas tempo
re manumiſſionis impoſitas libertus debet præſtare,ſed pro fu-
turis,preciū non poteſt exigi,niſi ſit conuentum,uel ob neceſ-
ſitatem alimentorum. h. d. Supple tex.ibi,ut pro operis , dic ēt
futuris. ibi aliquid,dic ſiue conſiſtat in ſpeciebus,ut in gloſ.ſiue
in quantitate,ut ſuper ea precium,dic,ut conuentum , ibi non
poſſit.ſ.pro futuris,ibi cogebatis.non tamen poteſt patronus li-
bertum uendere ex neceſſitate famis , ut l.liberi. ff. de contrah.
empt. Nec ob.ꝙ pater eo caſu uendit filium,ut ſ.de pa.q.fil. diſ.
l.ij. quia illud ſpeciale ad conſequentias non eſt trahendū , quia
pater habet poteſtatē in filio , quā non hēt patronus in liberto.
ius autem patronatus uendere poterit.arg.j̃.de re.l.monumēta,
2 † Tranſeo ad glo.& op.quod tempore manumiſſionis operę im
poni non poſſunt, quia impoſſibile eſt eo tēpore varia facta fie-
ri poſſe. Sed poſſibile eſt ſucceſſiuē unum poſt aliud fieri poſ-
ſe . Et neceſſe videtur poſt manumiſſionem fieri debere , quia
ante eſt ſeruus,& ſic nō ualeret pactū inter ſeruū , & dominū ,
ut ſupra.de tranſac.l.interpoſitas.Sol.ut in glo.cōfitendo,quod
non eodē tempore precise hæc impoſitio fieri poteſt,ut in con
trario,ſed ſtatim poſt manumiſſionem,& non ante,ut ff.e. l.ut
iureiu.& de lib.cauſa l.fi.ut in contrariū. & hæc fuit quorundā
opi.Sed gl.dicit nedū ſi ſtatim poſtea,ſed etiam ſi prius facta ſit
impoſitio,dūmodo ſtatim ſequatur manumiſſio.arg.ſ.de pac.l.
peten.& ff.ſi cer.peta.l.lecta.Sed pro prima parte, facit ff.de ma.
teſt.l.ſeruum teſta.Sed reſpon.pro glo.quod ibi manumiſſio ſe-
cuta fuit ex interuallo.Item ibi iuramentū interponitur,ut pu-
rificetur legatum,non vt obligationem inducat.ſed tunc obſt.
d.l.interpoſitas.cū tunc fuiſſet ſeruus.ſed reſpōdeo quod habe-
tur pro libero , ut ꝓpinquitas actus habetur pro actu: ut.ff.de
mili.teſtā.l.ex hoc.facit.ff.de acqui.poſ.l.locus cum ibi no,ſecun
dum Cy.& doc.Item promiſſio operarū ſit ob manumiſſionem
pollicitam.& ſic in tempus promiſſum dirigitur,quod ſufficit ,
3 ut l.tempus.ff.de hære.inſt.†Oppo.ii.quod etiam poſt manumiſ
ſionem impoſitā ex interuallo teneatur præſtare , ut ff.de ſol.l.
Modeſtinus.Solu,ut hoc intelligatur ſecundum illā,uidelicet, ſi
actum fuit tempore manumiſſionis, ut poſtea imponi poſſent,
Nam tunc poſtea impoſitę debenť,aliàs nō, ut hic.& ff. de libe.
cau.l.fi.quod eſt notabile,cum promiſſio tunc reperiať facta cū
libero.Sed rō eſt quia lex præſumit qđ propter nimiam reuerē
tiam,& per terrorem ſibi imponi paſſus fuerit,ſecus ſi ex certa
ſcientia promiſiſſet,vt ff.eod.l.campanus.Oppon.iii.ab extra qđ
etiam non impoſitas teneatur preſtare , ut ff. de condi. indebi.
l.ſi nō ſortem.§.ſi libertus.ſolut.ut ibi de obſeqalibus, hic de fa-
brilibus,uel artificialibus.& hæc declarabūtur infra eod, l.liber-
ti. Oppo. quarto quod impoſitæ tempore manumiſſionis non
debeantur,quia precium ſimplex non ſufficit,ſed oportet qđ in
teruenjat iuramentum,uel ſtipulatio,ut ff.e.l.ut iuriſiurandi,&
de lib.cauſa.l.fin.Solu.ut in glo.quod hæc,ſecundum illas intelli
gitur. Et ſic hic fuerunt impoſitę per ſtipulationem, uel iuſiurā
dum.Et ſic nota,quod pactum ſimplex etiam tēpore manumiſ-
ſionis factum,nō ſufficit,quod eſt notandū,qa aliàs pactum co-
herens contractui,uel traditioni rerū, naſcitur,ut ſupra de pac.
l.legem. & ff.de pac. l.traditionibus . Sed hic coheret contractui
liberatiōis a ſeruiture , vel ſaltē dationi libertatis,ut l.manumiſ
4 ſiones.ff. de iuſt.& iur.ſed ſpeciale eſt libertatis,fauore.†Quæro
modo,ſi opera ſit per ſtipulationem impoſita,qua actione peta
tur.& quidam quod certi ɔdictione generali,uel ad inſtar pecu
nię creditæ,ut ff.eo.l.a duobus.Alii dicebant,ſi opera eſt certa ,
vt l.ſi quis ff.ſi cer.petat.Secus ſi incerta,quia tūc actione ex ſti-
pulatu: cum operarum aliæ ſint certæ,aliæ incertæ, ut l.quoties.
ff.eod.ſed gloſſa tenet quod ſuper actione ex ſtipulatu.quia ope-
ræ,quæ appellantur certæ, ſic appellantur reſpectu nominatio-
nis qualitatis earum, ut operę pictoriæ . ſed ſunt incertæ in ſub-
ſtantia,quia conſiſtunt in facto:& omnia facta cenſentur incer
ta,ut ff. de uerb. obl.l.ubi autem non apparet.§.qui, id quod,in
ſatisfaciendo,ut l.ſtipulationes non diuiduntur . §. Celſus. & ſic
nunquam petuntur certi condi. ſed actione ex ſtipulatu , ut in
gloſſ.hoc tenent omnes.& Iac.But.confirmat, tali ratione , aut
conſideras operā anteq̃ fiat , & eſt incerta , & non eſt in rerum
natura.aut poſtquā eſt facta.& expirauit,nec apparet,ideo eſt in
certa,aut dum fiunt,& incerta eſt, quia perfectionem non hēt ,
vt ff.ad l.fal.l.is qui quadrigēta.& ex his bene ſeqťur,quod cer-
ti condi.non poſſunt. & ita tenendum. Non ob. quod petatur ,
ut pecunia credita . ut d.l. a duobus : quia uerum eſt æſtimatio .
præteritę,non exhibitæ,quia tunc petitur intereſſe , ut d. §. Cel-
ſus . uel quando conuentum eſt de precio , ut infra dicetur .
5 † Quæro ſecundo ſi eſt impoſita per iuſiurandum . dicit iſta
gloſ. quod tunc petetur per actionem in factum,& nihil allegat
aliibi

alibi vero alle.l.actori.§.de iureiur.ita no.in glo.magna.in fi.ff.de li.cau.& ex tali allegatione,vr̄ actio in factū, q̄ nascitur ex iuro, quod non placet doc.quia l.actori, loqtur in iuro litiū decisiuo, nos in obligatiuo.Iō Dy.& Ia.de Are. dixerūt ꝙ actione in factū petitur q̄ descēdit ex p̄toris ædicto.Nā & p̄tor edictū in hac materia fecit,ut ff.e.l.ii.& hæc vera in materia nr̄a vbi p̄tor fecit edictum,sed in aliis casib.ubi quis iurauit alicui aliquid dare, uel facere,tunc locū hēt qđ no.Inn.circa fi.primę gl.magnæ, extra de insti.c.cū uenissent. ubi iudicis officium competere dicit, & nō aliqua ciuilis actio.Op. qñc.v.de l.se.sol.hic ex liberalitate,ibi ex necessitate manumisit.Ibi operas nō imponit,ut ī l.seq. Nūc ad secundā partē accedo,& op.vj.ꝙ tex.sibi ɔ̃dicat, dū primo dicit, ꝙ pro operis solet aliqd præstari.postea dicit,ꝙ p̄ciū peti nō p̄t, sol.ut in duab.gl.simul iunctis.s.ꝙ spēs aliqua de qua sit cōuentū,sed non p̄cium,qa de illo ɔueniri nō pōt,sed trufa, qa ɔ̃ casū l.si q̄.j̄.eo.vbi preciū petitur.& q̄uis gl. magna nitat̄ rn̄dere ad l. si q̄,plurib.modis,tū nulla rn̄sio est bona ad casum huius.l.qa casus est hic ꝙ p̄cium pro futuris peti nō pōt, qñ non est ɔuentū, ubi aūt sit ɔuentū,peti pōt,ut d.l.si q̄.& hoc qa solet inter eos ɔueniri de aliquo dādo, & illud peti pōt,siue sit quātitas, siue species,qa nō curandū qd petitionis & æstimationis.Sed quare pti
6 uet vnū magis,q̄ aliud,dicet̄ ī d.l.si q̄. †Opp.vij.ꝙ patronū inopē nō teneat̄ libertus alere,ut ff.de libe.agnos.l.si quis a liberis.§.si qs a liberti.sol.ꝙ alere non tenet̄,qñ precium exegit, qa sibi nō dētur utrunq;,sed p̄ciū pro alimētis pōt petere, ut hic parte pe. & si nō uult precium oparū,nec ipsas opas,tūc p̄t egenus petere se alimētari,ut hic in fi.Op.ad idē.viii.de l.libertus. ff.eo.sol.ꝙ ibi dicat,diuersum in alimētis,debet referri ad id, ꝙ de reuerentia dixit,& sic reuerētia debetur nō alimēta,& hoc opat̄ exactio oparū,secus si nō exigat opas,nec aliqd ꝓ eis,ut hic. no. & de eo qđ ei superest ꝓ alimētis suis dēt alere patronū,& eo vltra non hn̄te nō cogit,ut ea.l.si qs a liberis.§.de alimētis. & ut ibi sentit Dy.alimenta debent p̄stari ex fructib.seu redditib. qđ bene not.
7 & dicā.j̄.đ fideius.l.j.†Queri pōt,an quodlibet nudū pactū uestia
a tur iuro,a vt sic ꝓducat actionē.& qdā ut Guil.đ Cu.ꝙ sic,ut hic in opis no.Et ꝓbat ēt per l.iusiurandū.in princ. ff.de accep. & ꝓ rōnes quas uide de pac.l.legū, in materia pacti vestiti, & ut ibi dixi,doc.cōiter tenent ɔ̃rium,quia spāle est in operis & ex causa libertatis impositis,ut ff.de libe.cau.l.fi.& ff.eo. l.ut iusiurandi .& in ɔ̃rium est ius cōe,& plenius ibidem scripsi . & hoc de iure ciuili,sed de iu.can.secus,ut extra.de iurei.c.fi.ꝙ intellige, præterq̄ si pactum fuerit simulatum,qa tunc non firmatur iuro, quia in simulato non ɔsentitur,ut dixi s̄.in tit.plus vale.ꝙ agit . Et dicit hic Bald.quod non expedit tunc accedere ad epm̄,quia proprie non est relaxatio iuramenti,sed est declaratio inualidi, & iudex causæ potest hoc facere,quia de iuro nō disponit, sed declarat, ut s̄.plus ualere,quod agitur l.emptione. Nec est ista causa spiritualis,quia iurm̄ quod non habet ɔsensum,nō hēt spiritum , & iudex de ɔsensu,& simulatione potest cognoscere,& per consequens ex necessaria ɔsequentia de iuramento,& sic non obst.c. si.extra.de fo.compe.li.vj. Sed caue,quia pp dubium ꝙ est , an ɔ̃ctus sit simulatus,uel non,(quod est iudici occultum cum aperte sit negatum & de iuro oppositum) euenit hoc,ut iudex secularis non cognoscat, uel etiam iurauit forte non opponere exceptionem simulationis, unde est necessarium tūc iuramentū relaxari. Vlterius collige ex isto text. in primo nota. & in prima glos.simul iunctis,quod fiendum certo tempore,intelligitur factum illo tempore,siue fiat incontinenti,siue immediate ante, uel immediate postea, & sic dicetur donatum filio tempore e-
b mācipationis,b quod immediate ante vel immediate post donatur.facit.ff.de priui.credi.l.neutri, §.fi. Item sume argu. ex hac l. in fi.coniunctis his quæ dicit ante pe.de liberto mendico.per l.si libertus autem. ff.eo. quod ubi alicui dn̄o debeantur annuatim unus uel plures armigeri, qui in guerris suis seruiant pro mense, ab aliquo eius subdito, quod potest dn̄s ꝓ seruitio suo, alias illo tempore indigentiæ,suæ charitatiuum subdito illi imponere,ut hac l.uel mādare,ut illos duos armigeros faciat alteri seruire ꝓ vno mense,ut d.l.libertus artem , ut hic in gl.secundū Bart.

ADDITIONES.

a Vestiatur iuramento.vide Bar.in l.iurisgentiū.§.quinimo nu.12. ver. quæro quotuplex est uestimentum.& in apo.in uersi.de pac.& in l.iusiurandū quod ex conuentione.ff.de iureiu.& Bal. & istū in auth. sacramenta puberum. & posui in apos.ad utrunque,supra.si aduersus uendi.

b Tempore emancipationis.Pro hoc est bonus tex. & ibi Ange.in l. cum ex testamento.§.hæc uerba,ff.de here.instit.no.Bar.in l.ut iusiurandi. circa prin. ff.eo.& ibi in apost.Alexan.ad ipsum.& no.in l.petens,ad fin.supra.de pac.

SUMMARIUM.

1 *Beneficium non tribuit,qui debitum impedit.*
2 *Libertus manumissus,an teneatur operas promissas præstare. & nu.seq.*
6 *Manumittens ex necessitate,an habeat ius succedendi per contratabulas.*

LEX II.

Manumissionis, Casus.Necessario manumittēs,in seruitutē non reuocat nec opas
1 imponit,vel exigit.h.d.†Nota,ꝙ nō tribuit beneficiū,q impēdit debitū,ideo nō meretur præmiū.Itē,ꝙ erronea promissio operarū nō tenet,facit.ff.de lega.ii.l.vnū ex familia.§.i.Et faciūt prędicta,vt præmiū,qđ debetur capiēti bannitū,nō debeat̄ potestati,nec eius familiæ,cū teneātur ex necessitate officii facere, nisi nominatim de officiali fuisset prouisum.facit ff.ad sillania.l.iii.§. vtrum.& latius de huiusmodi p̄miis dixi.s̄.de nox.l.ii.Opp.ꝙ nō tenet promissio,ut ff.e.l.campanus.sol.ut in gl.ꝙ ibi sciēs impo-
2 ni nō posse, ꝓmisit,& sic donare uoluit.†Sed quæro,quid in dubio.dicit Bal.ꝙ si tp̄e manussionis.i. in ipso actu manumittendi p̄sumitur metu & timor̄,ne manumitteret̄,ꝓmisisse.arg. ff. qua. re.act.non da.l.i.§.quæ onerādæ.si postea,præsumitur sponte,& ex certa sciētia fecisse, quia nō metuebat, ne manumitteretur. Sed mihi uidetur,ꝙ ēt postea impositę,ēt p̄sumat̄ spōte ꝓmisisse,non tn̄ ex certa sciētia,sed ꝑ errorē,qa putat se teneri, ꝑpter libertatē adeptā, vel ob nimiā reuerētiā patroni, & hoc sentit ista gl,& clarius in l.pręcedēti in gl.i.& in l.fi.ff.de lib.cau.& mihi
3 vr̄ ibi casus in l.campanus.ff.e.† Opp.iii.ꝙ manumittēs ex necessitate opas imponit,ut ff.de bo.libe.l.q ex causa fidecommissi.dicit gl. ꝙ ibi fallit, & supple pp tacitā defūcti uolūtatē q̄ maxime præsumit̄ ī filio,vt no.j̄.e.l.mater. Op.iiii.gl. d.l.mr̄.j̄.e.dicit gl.ꝙ ibi fallit.Et est rō,qa ꝑ tp̄e manumissionis uolūtariæ.i.quo an anticipat̄ necessitatē manumittendi imponit, & non vltra.Op. iiii.de l.si cū uxori.§.si pecunia.ff.de dona.inter uir.& vxo. Solu. ut in ii.gl.ꝙ ibi nō ex necessitate,sed ex uolūtate,dicit̄ manumittere,qa cogi nō poterat mulier, qa dn̄a nō erat,cū donatio īter
4 eā & maritū nō tenebat.†Et si dicas quomodo ergo manumittere potuit?Respon.ꝙ eo momēto quo manumisit, ɔfirmat̄ donatio,& acqrit dominiū ei,& desinit ipsa locupletior esse, licet uir remaneat pauperior.ideo nō improbat̄ donatio,ut l.sponsus,
5 in fi.eo.ti.Op.v.de l.si filius.ff.de fi.li.So.ut in gl.†Quæro ab extra qd si tp̄e manumissionis necessarię,libertus iurauit opas p̄stare, an teneatur,dic,ꝙ nō,per hāc.l.q̄ indistinctę impositas exigi ue-
a tat,sed altero de duobus modis imponi possent,a uidelicet ꝑ stipula.vel iusiurandum,ut no.supra.eod.l.ergo quouis modo impositę sint semper habet locum.l.ista.Secundo,quia actio insurgens ex iuramento isto,est in factū prætoria,quia ex edicto prętoris,ut dixi in l.præcedenti,sed prætor nō dat actionē, ergo &c.
6 †Quęrit glossa,an manumittens ex necessitate habeat ius succedendi.etiam per cōtratabu.& dicit glossa,quod sic,ut de bo.no. possessio.contratabu.l.i. Fallit in casibus nota,in ead. in qua adde ibi Iuli.ab ex̄neo,secus si a seruo ꝓprio,ut j̄.rit.i,& nota ī se.

ADDITIO.

a Imponi possunt.Adde Bar.hic & in l.iurisiurandi.in princ.ff.eo.ti.& ibi glo.

SUMMARIUM.

1 *Operarum indebita præstatio quæ dicatur, & an condicatur.*

LEX III.

1 **Qui nummis.** Casus.†Indebita prestatio operarū ɔdicit̄,& indebita dicit̄,quādo necessario manumittitur.h.d.Op.de l.ēt infra,de obse.et.l.titius.ff.de obse.So.ut ī gl.a domino inuito poterat extorqueri libertas, & sic manumittit ex necessitate, in ɔ̃riis secus.qa preciū factū cū seruo nō obligat dn̄m , ut l.interpositas.s̄.de trāsact.Op.de l.Cāpanus.ff.e.Sol.ꝙ hic ꝑ errorē soluit,ibi ex certa sciētia ut gl.Op.de l.si pecunia.ff.de don.inter uir.& uxor,So.ꝙ hic ꝑ errorē soluit, ibi ex certa sciētia,ut ī glo.Op.de l.si cū.§.si pecunia.ff.de do.inter vir.& uxor.Sol.duobus modis,ut in gl.& tene secūdā so.q̄ declara,ut dixi in l.pręce.Quæro,qd si pecuniā non soluit,sed operas,dic,ꝙ tunc condicit,quanti cōductus erat patronus,ut ff.de condi.inde.l.si non sortem. §.libertus.& hic iu gl.fi.in prin.

SUMMARIUM.

1 *Patronus precium futurarum operarum exigens,suo iure priuatur.*
2 *Actus quinque sunt in operarum impositione præstatione.*
3 *Libertus ad operas pro se ab alio promissas tenetur.*

LEX IIII.

Si quam. Primo dictum,secundo eius effectū, tertio excepit a primo dicto, secunda ibi,ex hoc. tertia
1 ibi,modo.Casus.† Ex actio precii a futurarū operarū, priuat pa-
a tronū a iure patronatus, & promissio facta causa onerandæ libertatis, non ualet. h.d. Pro euidentia præmitte, quod libertus non habens liberos , non potest testari pro libito , sed oportet ꝙ partem bonorum relinquat patrono . hoc ius perdit patronus , si precium operarum exegit , ut hic in litera , &
2 hoc vult prima pars summarii.Notabilia hēs in summario.† Venio ad gloss.& quia prima reperitur in magna,illam omitto,& etiā quia glo.est intricata ne ponaris in errore,dic quod quinq; sint casus.Primus est impositionis operarū,& secundum Hug. iste actus solus priuat patronū a iure patronatus.argu. infra. de bono.poss.contrata.lib.l.ii.Sed Azo.dixit, & bene quod in nihilo nocet per l.si quis a liberis.§.si quis a libertis.ff.de libe.agnos. & ff.de iur.pa.l.sicut.& ff.de ope.liber.l.libertus qui operarum, hoc etiam probat glo. per unam rationem quæ modicum facit,quia

ADDITIO.

a Exactio precii Sed an ex sola conuentione de precio operarum perdatur ius patronatus, & an ius competat.vide Bal.hic quod ex sola conuentione.

facit,qa ꝓcedit vbi nulla ɔuentio de operis præstādis p̄cesserit. Secūdus actus est operarū impositarū exactiuus, & iste actus facit ꝑdere solū ius ɔ̃tabulādi testm̄ liberti.sed alia iura retinet.ut ff.q.& a q.l.fi.& rōnē ponit ista glos.in fin.Tertius est actus obligationis ad mercedē ꝓ operis impositis,& sic trāsmutationis ɔuentionis operarū in ɔuentionem aliā dādæ mercedis, & propter actū istū gloss.videt̄ primo dicere qđ omnia iura patronus ꝑdit,sicut ꝑderet ꝑ mercedis exactionem,postea glos.dicit, aut hoc est factū ad rogatū liberti,& non ꝑdit. aut eo inuito,& tūc ꝑdit,& ꝓ hoc ff.q & a qbus.l.fina.§.fi.Et est ratio diuersitatis, qa in uolentem nō cōmittit̄ delictū,ut l.cū donationes,s̄.de trāsactio.& l.i.& l.q̄ro.ff.de actio.empti.secūdū la.But.& quando eo inuito ꝓmissionem mercedis exigit,perinde est,ac si operas exegisset,seu de eis satisfactū esset.arg.l.singularia.ff.si cert.pet.& l. parui.ff.de condi.fur.ideo ꝑdit,quod operarum exactio perdere facit.Quartus est actus,scilicet mercedis exactio,& tūc si pro opera præterita in qua mora fuit cōmissa,& tunc dicit gloss.qđ non perdit,sed subaudit omnia,sed ɔtratab. & sic ius succedendi perdit,ac si ipsas operas exegisset,quia subrogatū assumit naturam eius,&c.Si autem pro futura,& tūc,aut facit ex necessitate alimentorum,& nihil ꝑdit,argu.supra.eo.l.j.in fin.aut ex voluntate,& omnia perdit. Et est ratio , quia precium exigendo magis grauat patronus libertū.vt ff.eo.l.hæ operę.in fi. ideo grauius punit̄.est enim grauius pauperi homini vnū modicum ęris soluere,quā die uno operari,ut ibi,qđ not.potest etiam esse alia ratio,quia opera est quodāmodo de natura actus , & ideo non reputātur res,ita pecunia quæ nō est de actus natura,arg. extra de electio.c.significasti.Quintus actus est omnium istorum libe
3 ralis solutio,& tunc nihil perdit.†Quero qd si alius a pro liberto
a promisit.respon.gl.in d.l.fina.ff.q &.a qui.quod perinde est ac si libertus promiserit ,quod no.quia inducere poteris ad multa.facit,quod not.doc. de spon. l. fin. Vltimo not. gloss. fina. quæ declarat quādo operæ dicant̄ impositæ causa onerādæ libertatis.

ADDITIO.

a Quid si alius. Adde de hoc quæsito ultra hic notata,ut per Bal.in uersi. q d si non ꝓmittit libertus,& dic,ut per istū,quia si grauat̄ alius pro me,dicor ego grauari,ut not.in l.hæres meus.§.quod in fraudem,ff.de condi. & demonst. & not.Bart.in l.de pu.§.si quis ipsi prætori,in ix.q.ff.de no.ope.nun.

SUMMARIUM.

1 *Manumittens ante tempus, pro tempore anticipato operas imponere potest, & nume.sequen.*

LEX V.

Mater. Casus. Manumittēs ante tempus quo tenet̄ manumittere,pro tp̄e anticipato pōt operas imponere
1 & non ultra.hoc dicit. † Not. qđ ubi nō est eadem ratio in una parte tp̄is,q̄ in alia,diuersum ius statuit̄.Itē no.ex uer.ꝙ nisi , ꝙ filius admittitur ad agendum pro honore materno, sic & alias admittit̄ ad defēdēdū famā,& honorē paternū,j̄.de iur.fis.l. i.li. x.Not, ex fine,qđ pena cōmēsurari debet delicto,vt j̄.de pe.l.sancimus.Itē not.qđ manumittēs iussu testatoris, operas nō impo-
2 nit.†Cōtra hoc ulti.op.glo.de l.q ex causa.ff.de bon. li. Sol. vt in gloss. qa fallit in filio testatoris,ut in ɔ̃rio. Et tūc nō,ut hæres,sed ut testatoris filius operas imponet,& hoc dico,ne ob.qđ statim
3 not.glo.in seq.q.†Quæro nunquid si testator,qui extraneū instituit,iubet seruo,quem mādat manumitti, ut operas hæredi promittat,an cogatur promittere.& dicit gl.quod non,nec etiam promissas cogitur prestare.ut ff.eod l.cerdonē.Quærit glo.quo modo uendicabit,& respondet castigando, non autem in seruitutem reuocando.ut supra.eo.l.ii.& dic,ut in gloss.Saly.

SUMMARIUM.

1 *Operæ quę personam concernunt ad hæredes non transmittuntur, & nu.seq.*
3 *Operæ libertorum quotuplices, & quibus debeantur, & num.seq.*
7 *Emphyteusim accipiēs ꝓ se,et filiis,an trāsmittat ad eos ꝓ portionib⁹ ęqualib⁹.*
8 *Operæ personam concernentes,quæ ad filios transeunt.*

LEX VI.

a 1 **Liberti.** a† Casus.Operæ personā concernentes, non trāseunt ad extraneos hæredes,nec marito patronę debētur.h.d.Super tex.ibi nec extraneis.& dicunt̄ oēs extranei p̄ter filiū,& nepotē.ut ff.e.l.ut iusiurādi §.fi. licet nō sint in ptāte,ut ibi patet,cū sublata sit differētia emācipationis ꝑ prætorē & iste titulus est prætorius.ut ff.eo,l.2.secūdū Cyn,& doct. Opp. contra primum dictum de l.pe.j̄.eo.& de obse.Sol.ut in gl.j̄.cuius fi.adde,& dicitur pater bona mente exhęredare filium,quādo hereditas est ī briga seu implicita variis,& diuersis oneribus, & multas habet inuolutiones,unde aliquid certum ei relinquit, & extraneum instituit,& filium exhæredat.Oppo.ad idem de l. ii.supra de in ius uocan.Solu,qđ ibi de obsequialibus, quæ sunt in non faciendo,hic in faciendo, ut in gloss. minus enim grauatus qs non faciendo quàm faciendo.ut ff.sol.matri.l.si constante.§.si maritus.ideo facilius,ut præstent̄ extraneo hæredi permisit.Opponitur ɔ̃ predicta,ut etiam illa quæ consistunt in non faciendo,non debeantur heredi extraneo. ut ff.de dolo.l. heredi.
2 Sol.qđ ibi agitur de calculo,nō de perfidia,ut in gl.†Op: ɔ̃ secūdum respon.huius.l.de l.i.supra.de in ius vocan.vt ibi ult.glo.remittit ad distinct.operarū,quā facit. ff.de cōdi.l.si non sortē.§.libertus.ubi gl.dicit,qđ oparū aliæ sunt obseqales, alię fabriles,aliæ artificiales.sed primū membrū reprobauit Pet. & Iac. de ra. dicentes quod obsequiū non est opera,quia opera est diurnum officiū.ut ff.e.l.i.obsequiū aūt stat in surgendo,leuando, inclinādo,& salutando,ergo,&c. Confirmant ex diuersitate titulorū. ff.de obse.& de ope.lib.Sed dicendum,quod gl.intellexerunt,ut improprie esset opera,& nō mirādum, qa tex. obsequm, operā vocat.ut j̄.e.l.ne patronus.& sic gl.seq.tex.nō est digna reprehēsione. Itē reprobāt gl.in alio dicēs,qđ operæ artificiales,& fabriles non differūt, sed sunt nomina sinonima , idē importantia , nec talis diuersitas,seu dr̄ia probat̄.l.aliqua. ideo dixerūt qđ tm̄ sunt duæ species,qa aliæ officiales,aliæ artificiales,officiales sunt quas qs scit facere a natura,ut ligonizare, putare, coquinam facere, & similia. Artificiales sūt quę ꝑ doctrinā addiscunt̄.ut hoc probari dn̄t,ff.de lega.3.l.seruis legatis. §.si ex officio. sed Barto. dixit,quod in materia nostra aliter accipiuntur officiales,quam ipsi dicant. Nam officiales ɔcernunt personam edentis, & eius cui edūtur,adeo qđ p̄sona variata,operę censent̄ diuersæ. ut ff. eo.l.operæ in rerū.ut seruire dn̄o in camera,uel in mensa, iō ipse facit quatuor species,qa alię sunt obseqales, licèt impropriè, ut dixi, aliæ sunt officiales merę, qa nō ɔcernūt p̄sonā edentis, & eius cui edunt̄. aliæ fabriles siue artificiales,quia istas duas ponit pro una,aliæ incertæ,qa non apparet,an sint fabriles, uel artificiales.nam,& quęlibet earum ars supplet,& comitat̄ naturā.
3 †Sed ista distinctio est uelut murus sine calce.quia si alię sunt incertæ,debuit dicere,quod aliæ certæ, ideo aliter dico videlicet. Operarum aliæ debentur ipso iure ex lege,sine alia conuentione,uel impositione,aliæ demum conuentæ, primæ fiunt obsequiales,& hæc diuiduntur in duas species, quia aliæ cōsistunt in faciendo,ut in surgendo,leuando,salutando,inclinādo,& associando , aliæ in non faciendo . idest in non uocando in ius sine
4 uenia. † Secundæ sunt quæ in labore personę consistunt,& has diuido in duas species,quia alię sunt certę,& in numero,& qualitate,ut decem operæ pictoriæ,uel scriptoriæ,uel aratoriæ, & similes.aliæ certæ numero,sed qualitate incertę, ut simpliciter de-
5 cem operę. † Sed certarum numero,& qualitate , duæ sunt species,quia aliæ sunt officiales,aliæ fabriles,uel artificiales. Officialium duæ sunt species,quia alię concernunt personam edentis, & eius cui eduntur , ut seruire patrono in mensa , uel in camera,&c.adeo,quod uariata persona,uariantur operę , ut ff.e.l. hoc demum.in fi.Aliæ concernunt tantum patrimonium,ut ligonizare, putare , bustare , & similia . ut d.l. legatis seruis.§. si ex officio.Artificialium similer, duæ sunt species quia alię concernūt personam edentis,& eius cui eduntur, alię patrimonium tm̄ , ut pingere scribere ædificia facere, & similia. & hæc in quibus conueniant, & differant, dic, ut per gloss. & docto. in d.l.si non sortem.§.libertus.ff.de condi.inde. Sed quantum ad materiam nostram transmissionis de qua hic tractatur. Dic,aut quærit̄ de obsequialibus,quę consistunt in faciēdo,& illæ ad liberos transeunt,ad extraneos nullo modo.ut in gloss.non curo liberi sint in potestate,uel nō.vt dixi super text.aut de obsequialibus,quæ consistunt in non faciendo,& tunc nedum ad liberos,sed ēt ad
6 extraneos hr̄des trāseūt.vt s̄.de in ius uoc.l.ii.†In officialibus uero,uel fabrilibus,quæ non debentur,nisi conuentæ.dic aut defunctus fuit stipulatus sibi,& liberis suis, aut sibi,& hæredibus, aut sibi simpliciter,alio non adiecto:primo casu debentur liberis,& pro æqualibus portionibus,ēt si nō sint hr̄des.nō tn̄ ɔcurrūt cū p̄re,qa ordine successiuo ītelligit̄ facta stipu,ut l.gallus.§. i.cū ibi nota,ff.de lib.& posth.†Et ex hoc dicūt doc.b qđ si qs ac-
b cepit fundū ī emphyteusim ꝓ se,& filiis,ꝙ illo mortuo trāsit ad filios ꝓ æqualibus portionibus,& nō ꝓ hr̄ditariis,qa non ad eos vt hr̄des,sed ad eos,vt filios trāsit,& ita teneo,sed uide latius , ut scripsi s̄.de iu.emphy.l.2.ī xv.q.& se.Scđo casu qñ sibi,& hr̄dibus suis,& tūc debet̄ omnibus pro hr̄ditariis portionibus, qđ an idē sit in emphyteusi,scripsi.s̄.de sacrosanc.eccle.auth.ꝑpetua.& in d.l.ii.in xviii.q.† Tertio casu distingue operas,qa aut sunt operę cōcernentes ꝑsonā,siue officiales,siue artificiales,& tunc transeūt ad filios,nisi sint exhr̄dati mala mente,nō ad extraneos, vt hic ꝓbat̄ & ff.eo.l.a duobus,& l. si operarū iudicio, & l.libertus.
§.nō solū.aut sūt operæ p̄imoniū ɔcernentes,siue officiales,si a
ue fabriles,& tūc ad suos hr̄des trāsmittit īdistincte,ad ex̄neos demū si sibi succedāt directo nō ꝑ mediū,& ꝓ hr̄ditariis portionibus ut.ff.e.l.a duobus,& l.patronus.§.cū libertus.& p̄dicta uera qñ operæ ꝓmissæ sunt certę numero,& qualitate.Si aūt sint incertæ qualitate,& certę numero,tūc gl.ī d. l. si non sortem.§.libertus.dicit nō transmitti ad ex̄neos,nisi sn̄ia iā lata fuerit:ad filios aūt,sic,nisi mala mente fuerunt exhæredati. Ego uero dico qđ eo casu operæ indicendæ,debent esse honestæ, & tales quæ conueniāt liberto,inspecta eius ætate,& qualitate, siue dignitate,ut ff.eo.l.eius artificii.nec antequā sint indictæ de eis pōt esse iudicium.

ADDITIO.

a Liberti.Adde not.per Bar.in l.si non sortem.§.libertus.ff.de condi.indebi. Et ex hoc dicunt doct.Adde pro eorum dicto ultra notata hic,ꝑ Bal. nu. 2 r? ver.quæro nūquid filii.qđ no.idem Bal.in auth.si quis,supra.de sac.san.eccl.

iudicium,vt ff.e.l.si quis hac le.§.indicium,ergo per indictionem
quę prius erant incertę,nunc factæ sunt certę, vnde consideran
dum est quales nunc sint,an officiales,vel fabriles,vel artificiales
& etiam forma stipulationis,vt s.dixi,& hoc cum moritur,post-
quam eas indixit.Si autem moritur,an tunc videtur dicendum,
quod si stipulatus est sibi,& filijs,vel sibi,& hæredibus , quod ad
illas transmittat ius inducendi operas. non si simpliciter sibi. ar.
l.centesimis. §.fi. ff.de ver.obli.& ita potest intelligi.l.ista,& gl.
hic posita.Saly.

SVMMARIVM.

1 *Merces pro operis futuris,nec exigi,nec recipi,& an pro præteritis agi possit. & nu.2.*
3 *Libertus,an per filium solum liberetur ab operum prestatione,& quibus alijs modis ab eisdem liberetur,& nu.seq.*
6 *Iusiurandum,an impediat quominus libertus ab operum prestatione liberetur.*

LEX VI.

1 Nec patronis,† Casus,p futuris operis nō licet merce
dē recipere,sed p preteritis sic, & duo
filii liberant libertum a prestatione operarū.h.d. No.ꝙ pro futu
ris liceat premium accipere,vt ff.e.l.patronus,& l. si libertus ar-
tem.Sol. vt in gl.i.qđ ibi fallit, & hoc operat qualitas personę vel
operę.nam,& ex qualitate personę,vel rei, licet aliquid, qđ alias
nō liceret,vt s.fa.hęr.l.si filius.Op. ab extra,quod nō liceat ēt p p
teritis,vt. ff. e.l. libertus qui post.Sol.hic morā fecit libertus. ibi
nō,sed stetit per casum,iō operę pereunt patrono , & hoc cum
fuerūt indictę,& casus superuenit eas impediēs prestari,vt ibi,&
2 l.interdū,in e.ti.† Quærit gl,an p præteritis operis, possit agi , vt
præcise præstentur. Et dicit gl. qđ non,quia liberatur reus,præ-
stādo interesse,vt hic,& ff,de re iudi.l.si quis ab alio.§.fi.& ibi vi-
de per gl,& Dy.& Bar.in.l.stipulationes nō diuiduntur.§.Celsus
3 de verb.ob.† Opp.quod vnus filius solus liberet libertū a præsta
statione operarū,vt ff.e.l.qui libertinus,circa prin.Sol. gl. confi-
tendo,dummodo ille sit quinquennalis,& sic duo requirunt qn
nullus est quinquennalis,sed qn vnus quinquennalis,sufficit. Et
sic collige,qđ filii quanto magis crescunt tanto maiori sumptus
patri sunt. Aliqui aliter illam.l.intelligunt, quod ip sit necesse,
vt duos habuerit in potestate,alias non liberatur,verū licet de il
lis duobus alter obiit, si superstes sit quinquennalis,excusat a p
statione operarū,& sic duorū existentia requiritur, sed nō am-
borū pseuerantia,ut sentit Bal.Op.quod nec sufficiāt duo, si al-
ter sit infamis,quia artē lucridam exercuit, uel pugnauit cum
bestiis,ut ff.e,l.qui libertinus,in princ.Sol.confitendo, ut in glo.
4 † Opp. quod,& aliis modis,& communibus libertus liberetur a
prestatione operarū,ut ff.e.l.libertus qui,& l.nec audiendus,&.
l.liberta.& infra,e,l. libertate. So.confitendo,quod sunt, & alii
5 plures casus,ut in gl.adde.& alium,infra.titul.1.l.2.† Ex gl.no,qđ
dignitas superueniēs, efficit, ut quis ad opera sordida,seu digni-
tati non conuenientia,cogi nō possit,Ex hoc dicebat Iaco. But.
a quod dū quidam scriptor factus esset rector a ecclesiæ artistarū,
& medicorū, & peteretur a cōductore cui scribere promiserat,
vt ei lecturam adimpleret, rector se excusaret propter officiū re
ctoratus,quod uidebatur excusandus,p hæc no.& postea subiū-
xit,quod non tam est dignitas quàm officiū. unde non uř excu-
sandus.Sed circa hoc uide,quod scripsi,s'm Iac. de Are,de nota-
rio,decurione creato. j.ad l.fal. l. si quis decurio,& uide,qđ not.
6 gl.in c.ut officium, de hæreti,lib. 6.† Sed ab extra quæro quid si
operę istę per iusiurandum erant conuentæ, an tunc pp libe-
ros,uel dignitates superueniētes liberetur ab operis , & uideť, ꝙ
b non,quia lex ciuilis non pt remittere iramentum , b ut extra de
foro cōpe.c.fi.lib.6.& de pac.c.1,e,li.In cōtrariū facit,quia duob.
modis imponūtur operæ.s.p stipulatione,& per iuramētum,ut
no.s.e.l.1.& hæc lex indistincte remittit,ergo in utroq; casu, re-
mittit.gl.ff.de iure pa.l.adigere,§.fi.dicit,qđ pt ex cā, sicut papa,
qa uim hēt apostolici,ut no.Sed dic melius , ꝙ iurm nō remittiť
sed l.super contractum disponentē interpretať,iō ad casum libe
rorū nō extēdiť,nec eis supueniētibus iuratum esse intelligitur
quia nec eo casu,uel simul intelligitur exactum esse,ideo pro re
laxatione non est opus ad episcopum accedere.

ADDITIO.

a Scriptor factus est rector.Tu vide pro huius quæstionis solutione,& quest.seq. de notario facto decurione.Bal.in.l.quisquis.l.fi.sup.de epis.& cle.& in.l.j.in fra.de tab.li.x.& in.l.vniuersos,vbi dixi in apost,ad Bar.& ad Iac. rebuffi. inf. de decu.e.lib.Ang.in l.prætor.§.his etiam.ff.de eden.
b Iuramentum. Quod lex ciuilis non possit remittere iuramentum no.Bald.in l. non dubium.ad prin. & in apo. ad eum.s.de legi. & nota.plene per Tho.ferra.in suo tra.cautelarum.cautela.16.incip.communis,& vera opinio est,vltra quem adde Colle.ci.nu.25.versi.pono,mutuaui tibi, & in ver.id quod facere potest,extra de consti.& Pan.c.tua.nu.3.& in apost.in versi.nulla extra.de deci.& no.Fran.Are.consi.8.

1 *Indefinitam orationem sufficit in aliquo veritatem habere.*

LEX VII.

Si tuis. Casus.Suis nummis emptus , & manumissus nō debet
operas,nec reuocat i seruitutē, ut ingratus licet uerę
1 sit libertus.h.d.† No.quod oratio indefinita, uerificat in aliquo,
nec simplř est negāda,licet aliquo respū,uel in uno de ꝯuentis,
sit falsa,ut hic.facit.ff.de iur.pat.l.si quis tutor.Gl. opp. quod ser-
uus pecuniā hēre non possit,ut l.3.ff.de ma.Sol.ut in gl.1. ꝙ im-
proprie hic loqtur.Op.ab extra,emptor sciebat eū seruū,& pe-
cuniā nō esse serui,iō dñium pecunię alienę nō transtulit,sed ei
furtū ꝯmisit,si dñs inuitus fuit. Sol. ꝙ pciū furtiuū, non inuali-
dat ꝯctum,nec impedit rei emptæ trāslationem. ut hic & s.tit.i.
l.i.Op.de l.ij.§.illud j.đ lati.libe.tol.Sol.ibi accepit ab extraneo,
hic a seruo,ut hic in gl,vel dic ꝙ non ppea metuit signari pro ꝯ-
ria,quia hic & ibi est eadem iuris dispositio . & iō gl.ibidem in-
ducit istam pro cōcordante,nisi gl.intellixisset,ꝙ alia iura patro
natus remaneant,quod no,ibi, non est dicendum &c. Sal.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio operarum , an restituatur , diuortio facto .*
2 *Nuptiæ , operarum obligationem extinguunt .*
3 *Liberta patrono nupta, pro ingenua habetur .*

LEX VIII.

Libertę. Liberta vxor patroni facta,non tenetur ad ope-
ras.h,d.in tex.ibi dignitatem,idest statim.ibi nu-
1 bere,si fiat diuortium,& hoc est priuilegiū patroni.† Quærit gl.
an si cōtingat diuortium fieri,restituetur obligatio operarum?
dicit quod nō per hanc l.ubi videtur casus.ut l. ista sit de dubio.
ac etiam propter verba tex.hic in fi.quæ locum habent,diuortio
facto,Nec ob.l.planc,ff.eo.quia concessit alteri nubere,quod in
2 tellige præterquam colono principis,ut s.tit,j.l.ij. † Et sic not.ꝙ
nuptiæ proprię extinguunt obligationem operarum.ideo per-
petuo non surgit,ut l.inter stipulantē.§.sacram. de verb.obl.sed
nuptiæ alienæ solum prohibent petitionem, seu exactionē,pp
sinistrā suspicionē,iō illo cessante, reintegrat petitio, ut d.l.pla-
3 ne.† Item no. ꝙ liberta nupta pñono , habetur deinceps pro in-
genua.Item ꝙ debemus esse contenti beneficio legis , & pœnis
alias a iure expressis,ut in l,ista,in fi.ꝯcor.ff.de uerb.oblig. l.si ita
stipulatio facta.& hic habes casum, ꝙ pœna imponi potest vni ,
in beneficium alterius,simile in mulierib,ad scđa uota transeun
tibus,quæ tenentur reseruare liberis prioris matrimonii lucra a
viro habita,ut s.de secun.nup.l.feminæ. Quęrit glo.an teneatur
operari uiro,ut quælibet uxor? dic quod sic,ut in gl.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Grauari non debet fideicommisso,qui oneratur commodo non pecuniario.*
2 *Dicta in præcedentibus , quando repeti censentur in sequentibus .*

LEX IX.

1 Titius. † Qui honoratur commodo non pecuniario nō po
test fideicommisso grauari.h.d.s'm unam lec.ꝯcor.
j.de fideicom.l.ab eo. Vel sic , s'm tempus adiectum libertatis p-
stationi,intelligitur onus seruo impositum limitari.h.d. s'm aliā
lec. Ex qua no. ꝙ tempus limitans principalem dispositionem ,
2 limitat etiam sibi cohærentem.† Item potest hic notari ꝙ in præ
cedentibus dicta intelliguntur in sequentib.repetita. Et qa hæc
est materia brocardica, ita sub breuitate distingue.aut pcedētia
sunt dicta ad prefationē sequentiū,& tunc intelligunt repetita,
qa pfatio nil aliud est,q̄ euidētior declaraio,& facilior inductio
vt ff.de ori.iu.l.i.& hoc nisi in repetitione uitiaret,qa tūc nō in-
telligunt repetita,ut l.titia.§.idem rñdit,ff. de uer.obli. Et est rō ,
quia res sic debet interpretari i dubio,ut potius ualeat q̄ pereat
vt l.quoties.in c.ti. Aut ad pfationē sequentiū non sunt dicta,&
tūc aut sequentia sunt argumētū subiecti super quo aliqd prius
erat dictum,& tunc in eis prius dicta intelliguntur repetita,nisi
in ꝯrium fuisset ꝯuentum.ut s.de do, ante nupt.l.si constante.s.
de pac.& de iur.do,l.i.in fi,& ff.de dona.inter uir.& uxo, l. inter
§.cum inter.aut sequentia non sunt illius argm , & tunc aut sūt
accessorium primi , aut sunt per se quid principale . Primo casu
recurre ad gl.positam.ff.de vsur.l.per retentionem, q̄ distinguit.
Aut sequentia fuerunt incontinenti dicta,& intelliguntur repe
tita,aut fuerunt ex interuallo dicta,& tunc nō intelliguntur re-
petita. Secundo casu quādo sunt per se principaliter , & sic per
se subsistentiam hñt, & tunc aut sunt ibi apposita uerba sui na-
tura repetitiua,ut dictio, Itē,Et,præterea, uel similis, & tunc in-
telliguntur repetita, ut l.in repetendis. de legat.iii.aut aliqua di-
ctio repetitiua non est inter ea adiecta,sed aliqua adiūctiua,uel
ꝯtinuatiua, ut hic, & tūc aut est identitas personarum , & rerū
intelligitur repetitio facta,ut ff.de condi.& demonst. l.auia. & l.
Iulia §.Paulus.& de fi.instrumen.l.seia.§.gaio.aliàs non intelligi-
tur repetitio facta.ut no.gl.in d.l.in repetendis.& circa hęc uide
quod not.glo. in l.cum seruus.ff.de conditio. insti. Vltimo nota
quod dictio,Ita ut limitat & modum facit.de dictione,Ita tamē,
habuisti. supra ti.i.l.fi. &c.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex liberta ingenuus est,& an ad operas teneatur.*
2 *Liberta nupta,an teneatur ad operas,quas ante nuptias non præstitit .*

LEX X.

1 Quod ex liberta, † Natus ex liberta , est ingenuus,
& consentiens ei,ut nubat,opas
non exigit,iura tamen patronatus retinet, hoc dicit.Dubitatio
fuit primi dicti,quia dicimus ꝙ partus seqtur ventrē,ut l.partū.s,
de rei uē.& sic libertin',nō ingenuus uidebatur. Op, de l.si quis
hac.§.etiam.ff.eo. Solu.hic in liberta,ibi in liberto,quo cessat si-
nistra suspicio. Oppo. de l.si cum patronus. §.fina. ff. eod. Solu-
tio.quod & ibi cessabat suspicio,quia erat patrona fœmina , hic
masculus

masculus.Opp.de l.2.j.tis.3.Sol.ut ibi.Opp.de l.planè.ff. eo. Sol.
hic constante matrimonio,ibi eo finito,nec huic ob.l.libertæ.s.
2 eo.vt ibi dixi.† Quæro,si pro tpe præterito , antequam nuberet
non præstiterat,an nunc,ea stante nupta peti pñt?dic,qđ sic , ut
ff.eo.l.libertus ita iurauerit.§.fi.& hic in gl.& est rō , qa petetur
æstimatio earum,ad quam obligatio successit pp moram.vt l.in
stipulationibus.§.operarum.ff.de ver.obl.& sic ratio sinistræ su
spicionis,hanc petitionem non habet impedire.Saly.

SVMMARIVM.

1 *Libertus quomodo possit vbique morari.& nu.2.*
4 *Creditor recessum debitoris impedire potest.*
4 *Vxor,an teneatur sequi virum vagabundum.*
5 *Inferior non debet impedire superioris dispositionem.*

LEX XII.

1 Qui manumittuntur. † Casus. Libert' pōt mo-
rari vbique, dumtñ opas
pstet,quas dēt,nec p filios psoni pōt in seruitutē reuocari , nisi
pbetur ingratus,h.d.Super tex.ibi solam reuerentiam,dic,quod
operæ non fuerunt impositæ,alias si impositæ fuissent, ēt ad il-
las teneret,ut ff.eo.l.ut iusiurandi.§.fi.& hoc est,qđ uult ēt glo.
in prin.Opp.quod hoc arbitrium commorandi non habeant,vt
ff.eo.l.quod nisi.§.ex prouincia.& l.hæ demum,in fi.Sol.ut in gl.
Ex quo no.ꝙ arbitrium alicui simpliciter ꝯcessum , intelligitur
secū restringitur secundum iura,ut in hac gl. coniuncta cū tex.
2 † Quęrit gl.quid si operæ fuissent impositæ,ita , quod ad eas te-
neatur,an poterit ire ad morandum cum alio.dicit gl.qđ sic, sed
patronus petere potest cautionē de operis præstādis,ut l.in om
3 nibus.ff.de iudic.† Ex ista elegāti gl.not.multa.primo, quod cre-
ditor potest impedire recessum debitoris,donec præstet ei cau
tionem de soluendo.Sol.quod licèt l.in oībus loquatur in bon.
fin.iudiciis, tñ cautionis huius remedium. habet locum etiā in
debito ex ꝯctu stricti iuris,& probatur in l.in possessione,i princ.
ff.ex qui.cau.in pos.ea.& i l.creditores,in prin.ff. de pri. credito.
Item,quod illa cautio habet locum ēt in debito annuo, vel men
struo.Item,quod habet locum ēt in ob.fac.& forte est ratio, qa
in eis post moram succedit obligatio ad aliquid dandum . & ex
hoc habes,quod illa cautio potest peti etiam ab his,qui ex dispo
sitione legali reperiuntur obligati,quæ omnia tene cordi. Quæ
rit gl.quid si sint manumissi ea conditione,vt morentur secum
4 vel cum hæredibus?dic,qđ tunc teneť,ut in gl.† Quęro , an vxor
a teneatur sequi verum vagabūdū,a & videtur ꝙ non,per l.qđ nisi
ff.eo.econtra vř,qđ sic,si potest honestè.de expensis debet hoc
facere,vt ff.de an.le.l.nemo,in fi.Cyn.supra.eo.l.libertæ.dicit, qđ
si mulier sciebat eū a prin.esse huius propositi,tunc tenetur eū
sequi,& si non sequereť vir eam alere non tenetur, quia non es
set in eius obsequio,secus si ignorabat a prin.ar.supra. de spon.
l.si.Nam tunc tenetur eam alere,quia non dicitur stare per vxo
rem,sed per virum,hoc idem no.Guil.in l.obseruare.§.proficis-
ci,ff.de offi.procon.& leg.Sed hoc vltimum limitat Barto.in d.l.
menia.nisi sequi virum sit facile vxori.extra de coniug. lepro.c.
5 j.† Vltimo hæc.l.est argum.quod postquam monachus obtinuit
licentiam a papa,uel ab abbate ius eundi,ad abbatem,non perti
neat deinceps ad abbatem primi monasterii inquirere vbi mo-
retur,nec eum ad monasterium reuocare,quia manumissus ab
eo censetur.In contra.facit,quia nondum transiuit . & sic a po-
testate seu obedientia abbatis nondum dimissus , seu liberatus,
argu.l.nec vtile.ff.ex qui.cau.maio.& ideo dic , aut est iam rece-
ptus in alio monasterio,& prior abbas non habet ullam potesta
tem.aut non est receptus in alio monasterio , & prioris abbatis
potestas nondum expirauit.Inn.in c.delicti.extra de renū.Saly.

ADDITIO.

a Virum uagabundum.Tu vide de hoc qsito Sal.in l.j.nu.3.uer.quæro an vxor. & quod ibi posui in addi. ad ipsum in apost.in eo uer.sup.de uxo.mili.ultra quæ uide Inn.alle.gl.fi.13.q.2.in c.una quęque.Sed Anto.corse.ubi eum allegaui,ubi supra,addit illi tres socios quæ latuerunt imo.

SVMMARIVM.

1 *Debitorem alienum occultans,quominus creditor debitum suum consequatur ad soluendum teneri.*

LEX XIII.

In redhibitione. Casus. Occultans libertum alie-
num tenetur ad æstimationē ope
1 rarum.h.d.† Ex isto tex.coniuncta gl.2.in prin.sume arg. ꝯ rece-
ptantes debitores alienos,ne capiantur , uel eis denunciantes,
quod fugiant,pp quod creditor suum debitum non est ꝯsecu-
a tus,ut ipsi teneantur ad illud soluēdum,a & pro hoc.s. de asses.l.
3.j.de exact.tri.l.quoties,s'm Ray,sed Bal.dicit,qđ in illis est spāle
quia non teneň ad debitū,nisi ubi æstimat. ff. ne qs eū q in ius
voc.est ui.exi.l.pen.§.j.alias ille tit.secundum eū,esset superfluus.
Sed p prima parte facit.ff.de eo p quē fa.est.l.j.§. j. Et cum unus
tit.suppleat,per alium,ut ibi not.super rub. & vnus tit. loquitur
cum vi;alius sine vi:vnde prima pars tutior videtur.Sal.

ADDITIO.

a Ad illud soluendum.Tu uide de hoc Bal.in l.adductos.supra,de epi,audi. & in l.j.& 2.ff.de recepta.Sal.in l.admonendi,in rep.d.l.2. ff.de iureiu. de quo uide casum fin.in l.3.infra.de exac.tribu.lib.10.

De bonis libertorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Manumittens,quando habeat contratabulas,& nu.seq.*
2 *Pronomina possessiua.meus,tuus,& suus,quid significent,& nu.seq.*
3 *Emptor quo casu pretium recipere cogatur a seruo dante.*
9 *Bona libertorum,an debeantur filijs patroni damnati.& nu.seq.*
5 *Iura patris dannati non transeuntia in liberos,an transeant in fiscum.*
6 *Ius patronatus ecclesiæ,an censeatur confiscatum,cæteris bonis confiscatis.*
7 *Legitima filij delinquentis,quam habet in bonis paternis, an veniat in bonorum publicatione.*

LEX PRIMA.

a Multum interest. a Casus. Pactum cum dño pñti
de libertate pstāda, non arctat,
ēt si dñs pecuniam recipiat,cum dño uero futuro,secus, & iura
libertorum transeunt in fiscum bonis patroni confiscatis. h. d.
Et primo dictum bimembre premittit.secundo ex secundo mē
1 bro casum quæsitum decidit.secunda ibi,& ideo. † Nota, quod
manumittens ex necessitate,non habet contratabulas. sed ma-
numittens,ex voluntate sic,non enim dř ex necessitate manu-
mittere,qui pactum fecit cum seruo suo , quia pactum non ar-
ctat dñm.Nota etiam , quod ius contratabulandi testamentum
2 liberti,transit in fiscum.† Super litera ibi,contratabulas,dic, nec
abintestato,ut l.eum.& l.seq.ff.de iure patr.nec etiam potest eū
in seruitutem reuocare,ut supra.tit.j.l.2.& j.de libe.& eorum li
ber.l.j.nec tenetur eum alere,si egeat.ff.de libe. agno. l. si quis a
liber.secundum Cyn.No.ex prima gl.quod hæc pronomina pos
b sessiua,meus,tuus,& suus b notant rei dominium.ut hic in tex.
cum glo.Sed,quia secundum hoc, dominium habere non pñt.
Sol.gl.dicit,quod impropriè dicit suus.Opp.de l.qui nummis,su
pra.tit.j.& de l.j.§.illud.infra.de lati.libe.tol.sed hic dominus ac-
cepit pecuniam a seruo:in contrariis ab extraneo , quo casu di-
stingue,aut pactum est factum cum seruo,& tunc ius succeden
di tenet,quia cum pactum non obligauerit dominum,ut l.inter
positas.s.de transact.dicitur ipse manumittere ex voluntate, &
non ex necessitate. Aut pactum fuit factum cum extraneo,quia
pecuniam dedit.Et tunc iura patronatus nō retinet,quia ex ne-
3 cessitate manumittit.ut in gl.† Opp.quod.in secūdo casu huius.
l.nō retinet oīa iura patronatus,quia ex necessitate dicitur ma-
numittere,ut l.cum affirmes,j.de lib.cau.Sol. vt in glo. quod ibi
dř,quod manumittere teneatur,sed ad manumittendum nō ar
ctatur.Op.ad idem de l.2.ff.si lib.inge.se esse dixi.Sol. quod ibi fa
uor preteritæ libertatis hoc operatur.Et est rō , quia ibi nō tam
est manumissio,q̄ reintegratio antiquæ libertatis, qui fauor ha
bet operari,quod licèt pactum aliàs non obliget dñm, per spon
taneam precii receptionem efficitur ualidum , ideo nullum ius
patronatus retinet,quia nec proprie est patronus cum non ma
4 numittere,sed reintegrare dicatur.† Sed dubitatur,an seruo vo-
lente precium dare,cogatur in casu illo emptor recipere , & vř
gl.velle,quod sic.in d.l.2.per tex.inst.de noxa.§.dñs,in fin.& hoc
operatur fauor libertatis antiquæ.Sed ista gl. sentit oppositum.
& hoc credo verius , quia l. non cauetur. Et regula se habet,qđ
dñs non cogitur seruū a seruitute liberare.Et alia regula se hēt,
ꝙ uenditio pfecta sine alterius cōsensu non reuocetur, licèt in
casu isto , nec venditor se reuocare velle dicat.Non ob.d.§. dñs.
quia ibi nulla fuit emptio,nec serui petitio,sed petita æstimatio
damni,& seruus pro noxali traditus.Vnde nimirū si æstimatio-
ne dāni,postea per seruum oblata,faciliter lex uoluit,ut teneret
eā recipere,& seruū manumittere,non. n. aliud affectauit hēre
a principio.Item ibi nullus ꝯsensus serui in se trāsferendo inter
uenit,qđ secus est in casu nostro,in quo liber passus fuit se uen
di ad pcium participandū.Opp.3.ad idem de l.si seruū. §. si quis
ff.de acq.hær.Sol.qđ ibi nō pñti,sed futuro dño dabat,iō ius suc
cedēdi nō hēt,ut hic,& in j.rñso.& sic potius cōcordat cū ista,&
hęc bona si intelligas ibi,qđ dño futuro dedit.Si naūt,qđ pñti,te
neo solutionē sequētē i gl.videlicet,qđ ibi succurriť,vt nō sit ne
5 cessarius hrs,sed nō succurriť,vt sit lib.† Nūc ꝯ ptē vltimā oppo-
niť,qđ bona liberorū dēnt filiis dānati,& non fisco.l. eorū. ff. ad
l.Iuliā Maie.Sol.tribus modis,vt in gl.Primo,qđ hic nō habebat
filios,hāc reprobat gl.tū qa diuinat,tū ēt qa si hēret,idem esset,
vt l.iura.ff.de iure patr.iō dicit scđo, qđ si pater cōdemnatur de
crimine perduellionis comisso in principem, tunc nō transeūt
ad filios,ut hic.Et tunc ius patronatus remanet filiis,vt in l.con-
traria. Sed contra istam solutionem arguit gloss. de d.l. iura.ff.
de iure

ADDITIONES.

a Multum interest. Adde,quod benefacit tex.i l.imperator.de si lib.Et adde Bal. in l.pure.ff.de iu.pa.& melius gl.& Bar.in l.eū qui.ff.de interdictis,& relega.
a Meus,tuus,& suus. Tu uide de hoc Ant.Cor.fin.suis.in uersi.meus. incip.licet verbum me.qui alle.pro hoc gl.sing.in c.quo iure.8.dist.de qua non meminit,ut dicit Bar.in l.j.supra.de sta.hom.vbi de hac materia loquitur, & ibi,vide limitationem ad hoc dictum.

de iure pa. Et rñdet q ibi fuit damnatus ĩ aliis capitulis, & sic ꝯ-
cordat cũ solutione prædicta, & q̄a hoc est diuinare. iō glo, dicit
scdo, q si ꝯ principē ibi delinq̄t, Imperator iura illa in priuile-
giũ filiis ꝯcessit. & sic non ut ius cōe, & sic disposuit, vt ꝓbat ibi
verbũ benignissime. Sed hæc truffa est, q̄a ille nō hēt relationē
ad certā ꝑsonā sed gñaliter. Itē, q̄a tũc similitudo ibi posita, non
esset bona. Itē & tertio, q̄a benignitas illa est clausa ĩ corpore iu-
ris, & sic ius cōe fecit, ut l. 2. ff. de leg. iō gl. tertio soluit ꝯ de l. eo-
rũ. q̄d iura patronatus q̄ trāseũt ad extraneos, trāseũt in fiscũ, vt
hic, nō ea q̄ ad extraneos hr̃des nō trāseũt, sed ad liberos, ut d. l.
eorũ. Mediā solutionē tenet hic gl. & male, ꝑ rōnes s̃. allega. Sed
istā vltimā tenet ĩ l. 3. ff. de inter. & re. & eā seq̄t ibi Bar. Sed mul-
torũ iudicio est ꝯ istũ tex. q vt apparet ex ꝯtinuatione lr̃æ, uult,
q fiscus hic succedit in iure petēdi ꝯtab. & sic in iure succedēdi
liberto, quapp ipsi oēs solutiones hic ꝯiungũt, q̄a aut delinq̄t ꝯ
Principē: & tũc oĩa iura transeũt in fiscũ, q̄a tũc ꝑles innocens
dānaꝫ, ut ad l. Iul. Maie. l. q̄squis. Aut taliter in crimine læsę maie
sta. incidit, uel ad delictũ pp q̄d bona sunt publicata cōmisit, &
tũc aut iura libertorũ ꝓueniũt a gñe, & illa reseruanꝫ filiis dāna
ti. vt l. 3. 2. rñso. ff. de interd. & relega. Aut ꝓueniũt a pr̃e dānato,
& illa integra transeũt in fiscũ, ut hic, & d. l. 3. 2. rñso. s̃m Cy. Sed
caue, q̄a mēbrũ nō est sic expeditũ: & maxime in libertis a gñe
7 ꝓueniētib. vt j̃. dicā. † Itē hoc ultimũ subdiuidit antiquus glossa-
tor, vt no. gl. ĩ d. l. eorũ, sic dicēs. Aut pr̃onus est dānatus ad mor-
tē naturalē, aut ciuilē. Si ad naturalē, & tũc, q̄a libertus supuiuit
& sic ius ei tũc succedēdi nō ꝯpetebat, nec lr̃iam petēdi, ut ff. e.
l. Paulus. §. patroni, & no. j̃. eo. l. fi. tale ius nō transit in fiscũ, eua
nuit. n. morte patroni. Sed iura q̄ ꝑ mortē patroni trāseũt ad hr̃-
des extraneos, sic, & ꝑ istũ modũ verificaꝫ vltima solutio hic po
sita. Et iō moriente postea liberto, filius dānati veniet iure suo
ad successionē. Si uero patronus est damnatus ad mortē ciuilē,
q̄a deportatus, & sic viuit naturaliter, tũc liberto postea moriē-
te, patrono adhuc viuente, fiscus, ut successor iuriũ pr̃oni, hēt iꝰ
succedēdi, & ꝯtabulādi testm̃ liberti, ut l. 3. Sed hoc ultimũ non
est verũ, q̄a patronus deportatus, ipso iure ad successionē liber-
ti nō est vocatus, nec fiscus eius loco. ff. de iure patr. l. e. si pr̃onus,
in prin. & de bo. lib. l. 3. §. si deportatus. & clarius in l. si nr̃a. §. si de
portatus. in e. ti. Et sic hæc subdiuisio non fuit bona. Quid ergo
dicā? de tā arduis ꝯriis expauesco, tñ saluatoris nr̃i suffragio inuo
cato, dico, ut sentio. videlicet, q̄d si pr̃onus sit dānatus de crimi-
ne læsę maiest. in aliis capitulis q̄ ꝯ principē, uel eos q̄ sunt pars
corporis sui, siue de alio crimine, ex quo bona publicanꝫ, iura li
bertorũ a gñe ꝓuenientia, reseruanꝫ liberis dānati, ut l. 3. j. rñ. ff.
de interdic. & relega. Si aũt ꝓueniāt tm̃ a patre, tunc distinguo.
a Aut q̄ritur a de iurib. quæ transeunt ad heredes extraneos, & il-
la transeũt in fiscum. ut l. 3. in 2. rñ. quæ sic debet restringi. Aut
de his que non transeunt ad hæredes extraneos, & illa filiis reser
uantur, & in fiscum non transeunt, ut l. iura. ff. de iure patr. que
sic reduci debet ad concordiam cum d. l. 4. Nec curo, an patronꝰ
sit dānatus ad mortem naturalem. ut d. l. iura. & d. l. eorũ. uel ad
mortem ciuilem, ut d. l. 3. q̄a si ad ciuilem non ppea patronus su
peruiuens, est successurus liberto morienti, ut l. si necem. §. si de
portatus. ff. de bonis lib. cum sim. supra allega. Et q̄ñ damnatur
ad mortem naturalem, spes succedendi liberto statim euanuit,
q̄a ante mortem liberti, nullum ius in bonis eius habuit, ut ff. de
bonis libe. l. Paulus. §. patroni. liberti ei postea succedũt iure suo
& non fiscus. Si aũt patronus sit damnatus de crimine maiesta-
tis. commisso in principem, vel in eos q̄ sunt pars corporis sui,
tunc si iura libertorum prouenniunt a patre, mihi videtur res cla
ra, quod iura libertorum quæ olim transibant ad fiscum, & ho-
die transeant: quia nihil circa hoc est innouatum, sed ius fisci ē
auctum. De illis vero quæ transibant ad filios, dubitandum non
est, quod ad filios non transeunt, q̄a omni honore spoliantur, a
quacunque successione, & hr̃ditate, ēt extraneorũ nō sunt alie
8 ni, ut l. si quis. §. j. infra. ad l. iu. maiest. † Sed dubiũ est, an illa iura
quæ hodie in liberos non transeunt, in fiscum transeant. Et ui-
detur q non, quia lege non cauetur, quia olim non transibant,
ergo nec hodie ar. l. præcipimus. in fi. j̃. de appella. Et sic eueniet
mirabile, q̄d erunt liberti sine patrono. In ꝯrium facit, q̄a si libe-
ri nō extarent, olim oĩa iura trāsirēt in fiscũ, vt l. eorũ. ff. ad l. Iul.
maie. ergo, & eis hodie extantib. cũ penitus horũ iuriũ ipso iure
sint incapaces. ut d. l. quisquis. Sunt. n. paria non esse, uel ipso iu-
re incapaces esse. ff. de bonis lib. l. si necem. §. si deportatus. & j̃.
de hære. inst. l. j. facit. s̃. de sec. nup. l. j. Confirmo ex eo, quod cũ fi-
scus succedat in aliqua parte iuris, seu iurium libertorum, pars
deficiens debet ei accrescere, & applicari. ar. j̃. de cad. tol. l. j. §. vbi
aũt. cum similib. Tertio pro hoc bene facit tex. in d. l. quisquis, §.
vxores. Et hæc pars videbatur uerior, q̄a hæ rōnes absorbent ap-
positas. & hoc quando iura libertorum proueniũt a pr̃e, Si aũt
a genere, maius vr̃ mihi dubium, quia filii non habent hæc iura
a dānato, nec ab eo ꝓcedunt, & sic. §. vxoris, non vr̃ locum habe-
re. Item nec ratio coniunctionis, & accrescendi, quia fiscus tũc
nō succedit in aliqua parte. l. 3. de interdi. & releg. Nec ēt prima
rō q̄ua dicit paria sunt non esse, uel ipso iure incapaces esse, q̄a
verum quãtum ad seipsos. Quantũ uero ad fiscum, rō est bona,
ubi fiscus reperitur simpliciter, uel in aliquo uocatus, nō q̄ñ nō
est in aliquo uocatus, & est in isto casu q̄ñ iura libertorum ꝓ
ueniunt a gñe. Nec ob. si dicas parētib. non succedāt, nec extra-
neis, sic non huic liberto, nec parenti. Primo, quia hoc suppo
sito, non sequitur, ergo debentur fisco, quia nullam conuentio
nē uel cōionem habuit, sed erit tunc libertus sine patrono, & in
hoc cogitandum relinquo. Vnũ non omitto, ne erres, quod te
scire uolo, quod iura q̄ transeunt in extraneum hæredem, & cō
sistũt in non faciendo, illa non sic debenꝫ extraneo quin ēt de-
beanꝫ filio. & sic debentur vtiq; ut no. gl. ĩ l. diui, in prin. ff. de iur.
9 pa. † Quæro ab extra, an confiscatis bonis, ꝯfiscatur ius patrona-
b tus ecclesiæ b dic quod nō, ut no. in cle. pastoralis, extra. de re iud.
Sed quid, si is cuius bona confiscantur prædium tenebat in em-
phyteusim ab ecclesia, an trāsibit in fiscũ? dic ut scripsi. s̃. de epi.
& cle. l. si q̄s ꝑsbyter. Quid aũt de feudo sit, dicā. j̃. de libe. & eorũ
lib. l. 3. De usufructu est clarum, quod ad proprietatem reddit, vt
supra. de usufruct. l. corrup. in fi. De eo quod damnato sub cōdi-
tione debetur dubitatur, & ur̃, quod in confiscationem non ue-
niat. vt ff. manda, l. si tibi. §. is cuius. & ff. de oper. libert. l. si bona.
& ff. de nouat. l. quoties. §. fi. In contrarium. ff. de pac. do. l. inter so
cerum. §. fi. & infra. ad l. Iul. Maie. l. quisquis, §. uxores, ubi ꝓprie-
tas, quæ postea debetur filio venit in confiscationem bonorum
ipsius filii. De dote autem mulieris damnatæ constante matri-
monio uide. l. quinque legibus. cum ibi no, ff. de bon. damn. & il-
lud serua indubitanter, si sit sui iuris. Si autem sit in potestate,
10 & dos sit profectitia, uide quod scripsi. j̃. de bon. præscri. l. si filiꝰ.
† Sed filio delinquente, ita, q̄d bona publicentur, an lr̃ia in bonis
patris uenit in publicatione? dic quod non s̃m Dy. q̄a non prius
est debita filio, q̄ moriatur pr̃. ut l. j. §. si impuberi. ff. de collat. bo.
Et iō siue filius euadat mortem naturalem, siue nō, legitima nō
c publicatur. c Casus est ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. l. si qua
pena. etiam postea quando morietur pater, licet filius uiuat, q̄a
ius petendi legitimam euanuit, ut ibi probatur. & ff. de bo. li. l. si
necem. §. si deportatus. De peculio autem castrensi aduentitio
uel profectitio, uide ut dixi in d. l. si seruus. Et hæc sufficiant.

ADDITIONES.

a Aut quæritur. Adde Soc. cons. 266. inci. In cā quę uertitur, uer. 3. quia in casu, cum versi. seq. in secunda par. char. 177. vbi hoc idem allegat, & firmat.

b Ius patronatus ecclesiæ. Adde de hoc ultra hic notata per Bal. nu. 4. uers. item si quis est patronus, quod notat idē Bal. in l. venia, sup. de in ius voc, & Imol. in l. insulam, ubi plenius. ff. sol. ma. uide insuper Bal. qui ponit unum uerbum in l. si ita. §. fi. ff. de lib. & posth.

c Legitima non publicatur. De hoc no. Bal. hic nu, 4. uersi, item non confiscatur legitima, ubi idem not. pro quo ego dico esse glo. sing. in rubr. infra, de decr. dec. super immu, quibus. cond. lrb. 10.

LEX II.

Si liberti. Casus. Dissimulans, per ꝯsentiente hr̃, & ius suũ ꝑdit, h. d. In glo. ibi conniuentib. dic tacite, quia oculis quasi clausis pertransierunt, ut dicitur in l. 4. in prin. ff. de man. quia tacitus consensus sibi præiudicat, qui prohibere potuit & non fecit. ut j̃. de commer. & mer. l. 3. & ibi not.

SVMMARIVM.

1 *Libertus per remissionem iuris patronatus, quid consequatur,*
2 *Negatio sequēs signũ vniuersale affirmatiuũ, equipollet suo cōtrario negatiuo*
4 *Reuerentia, an remittatur iure patronatus remisso. & nu. seq.*
6 *Filius patroni, an succedat liberto, cui pater ius patronatus remisit.*
7 *Patronus remittens liberto reuerentiam, & honorē, an sibi in hoc præiudicet.*

LEX III.

Si quis patrono in posterum. Primo q̄ñ remissio iu
ris patronatus facta in ipsa manumissione, i. statim & incōtinē-
ti. Scdo q̄ñ manumissio est facta inter uiuos, & remissio iuris pa.
in ultima uoluntate, & sic ex interuallo. Tertio cōfirmat restō-
nes natalium, & declarat eos exuberātiores esse, quā sit remissio
iuris pa. Quarto excepit nō a proximo dicto, sed a priorib. Quin
to ꝯfirmat antiqua iura, quæ faciebāt pr̃onũ ꝑ modũ pœnæ ius
patronatus amittere. Scda ibi, ideq;. Tertia ibi, ita tñ. Quarta ibi,
1 reuerentia. Quinta ibi, his dieb. † Casus. libertus cui remittitur
ius patronatus tpe manumissionis, uel postea, ꝯsequitur libera
a tionem ab oĩ iure patronatus, p̄terq̄ a reuerentia, a & iure reuo
candi

ADDITIO.

a Preterquam a reuerentia. Dicas fortius quod quis iuri reuerentiali renunciare non possit l. alia. §. eleganter. ff. so. ma. & hic Bal. & nota quod facit tex. iste q si ecclesia sit exēpta, seu sublata ꝑ epm, quod nihilominus ei ab ipso, dioce sano præstari dēt reuerentia, per casum in c. pastoralis. de don. in c. cũ in vene rabilis, de censi. Itē faciunt ꝑdicta pro priuilegio l. ad egregias, de iureiur. ut non possit ei renunciari, de quo per Cy. in l. nec honore. sup. de epis. & cle. ꝑ quo videtur tex, no. in c. 2. §. cæterum. de iureiur. in 6. ubi moniales non pñt renunciare illi priuilegio, videlicet, quod iudex debet mittere tabelliones ad examinandum, & dum dixi supra. de eccle. adde tex. in l. sed si hac. §. patronũ in uer. sed si. ff. de in ius uo. & ibi per do. Bal. & Ange. in l. auia. §. eleganter. ff. solut. matr. videtur tamen quod iuri reuerentiali quis possit renunciare in specie per l. quamuis. in uer. inuitus. ff. de in ius uoc. iuncta. l. Meuia. sup. eod. tit. doc. in l. fin. eo. tit. & hoc ideo quia in ipso actu præstandæ reuerentiæ, patronus consentiebat non præstari, & præstari, & idem esset in casu d §. elegāter in ipso actu actionis, uidetur consentire reuerentiam sibi non præstari ꝓbatur in l. quę nomine. iuncta l. seq. de cond. indebi.

candi in seruitutem propter ingratitudinē, restitutus autem na
talibus, quasi merā ingenuitatem consequitur. vnde reuerētiā
non debet, nec in seruitutem reuocatur, & perdēti ius patrona-
tus propter eius delictum nullus honor debetur. hoc dicit. Ex-
pone literam ibi, & liberi, hęc sunt verba narrationis de qua, s̃,
dixi. In hmōi actus. i. liberationis a iure patronatus, ibi omnes
2 nō ignorēt. i. nulli ignorēt. Nā negatio postposita signo vniuer-
sali affirmatiuo, æquipollet suo ꝯrio negatiuo. Si autē ꝑcedat,
tũc æq̄pollet suo contradictorio. ut ff. de legi. l. nō omniũ, & ff.
mād. l. inter causas. §. nō omnia. Ibi ita tñ, ista dictio ita tamen, q̄
alias limitat, & modificat. ut supra. tit. i. l. si sciēs. & supra. de fur.
l. fina, §. fin. hoc dubium remouet, & diuersificat. Ibi omnibꝰ, dic
libertis. ibi ex q̄bus scilicet restitutionibus. Ibi penè, id est quasi
mera, & dicitur mera, quia restitutio ponit restitutũ in ingenui
tate, quæ nullā habet mixturam libertinitatis, Simile in mero
imperio. ut l. imperium. ff. de iurisdi. om. iudi. ibi reseruandis. i. re
seruatis, quamuis liberatus sit iure pa. ut sequitur ibi cũ hæc scili
cet reuerentia, & ius reuocandi in seruitutem. Not. primo ea q̄
sunt in summario. Secundo, quod æquiparatur remissio facta in
ter uiuos, uel in ultima uoluntate. Tertio restitutionem nata-
lium esse maioris efficaciæ, & uirtutis, quam sit remissio iuris pa
tronatus facta per patronũ, Quarto, quod salubrius est rempu-
3 blicam replere ingenuis hominibus, quam libertinis. † Quinto,
quod reuerentia nō remittitur ꝑ remissionē iuris patronatus,
q̄d est arg. ut monasteria exempta a iurisdictione episcopi, non
intelliguntur a iure reuerentiali, ideo si de consuetudine clerus
teneatur ire obuiam episcopo processionaliter, non excusanꝫ
exempti, secundum Oldra. Oppo. primo, quod ꝑ talē remissio-
nem, perdat ius succedendi, & cōtrabulandi, ut ff. eod. l. Paulus.
§. patroni. Solut. ut in gl. uidelicet, q̄d hic remisit generaliter ius
patronatus, ibi concessit testamenti factionem. Sed dicet aliquis
fortius debet preiudicare specialis concessio, quæ concernit id
de quo agitur quam generalis remissio. arg. infra. de ser. pigno.
da. ma. l. iii. Et ego respondeo, quod hęc libera concessio factio-
nis testamenti, est facta stante iure patronatus. Vnde secundũ
id regulatur, quod non potest dici, quando remittitur ius patro
natus, quia tunc radix succiditur, unde ius succedendi, & contra
tabulandi ab illa radice uitam tenens excitatur, & in arg. supra,
de nup. l. fina. & infra. de lati. libe. tollen. l. i. in princi. & hoc, quā-
do patronus hanc liberam testamenti factionem cōcedir, secus
si princeps, ut sequitur in gloss. ut ff. eod. l. etiam. §. j. Et tũc potest
esse ratio, quia princeps nō agit sibi reseruare ius patro. q̄d sibi
non competit, sed agit illud tollere. Item, quia quando de tollē-
do iure alterius agitur oportet quod ex certa scientia faciat, &
sic opus est ut dicat, non obstat. l. tali, ut dixi in l. fina. supra, de di
uer. rescrip. Et eo sic faciente, apparet, quod ius contratabulādi
uult tollere, & ita intelligo, quod sequitur in gloss. Oppo. 2. quod
text. iste contradicat in ver. reuerentia tamen, quia aduersatur
præcedentibus, & sic supponit, quod restitutus natalibus te-
neatur ad reuerentiam, quod est falsum, & patet ex præcedenti
uer. & infra. ibi, cum etiā hęc ingenuitatis premio, & c. solu. vt in
glo. in prin. quod hic nō aduersaꝫ proximo dicto, sed prioribus
4 de remissione iuris patronatus loquentibus. † Oppo. iii. quod si
reuerentia durat, cum ius patronatus remittitur, sequitur, q̄d ni
hil admissum uidetur præter ꝯtabulas, de q̄bus specialiter supra
dixit. Et tamen ibi tex. præsupponit alia perdita fuisse. Quæritur
igitur, quæ sunt illa ne remaneamus in ambiguo contra. §. qui-
bus, supra. de nouo. C. compo. Respondet glos. quod iura patro.
sunt multa, ut hic in gloss. fina. No. quæ remissa dicuntur præter
5 reuerentiā, & ius reuocandi in seruitutem, ut hic. † Sed tũc quæ-
ro, quæ reuerentia consistit in faciendo patrono, & etiam in
non faciendo, & non uocādo ius sine uenia, an hāc partem per
hanc remissionem uideatur perdidisse, & dicit gloss. quod sic.
Sed contra hoc arguo sic, libertus qui patronum uocat in ius si
ne uenia, dicitur patronum offendere, Sed pro quacunque
leui offensa in faciendo commissa, reuocatur in seruitutem, ut
infra. de libe. & eorum liber. l. ii. & ius hoc in seruitutem reuo-
cāndi durat, ut hic, ergo sequitur, quod in ius uocari non potest
sine uenia, sed defendendo gloss. dic, quod ubi non est remis-
sum ius patronatus, potest ex quacunque leui offensa in serui-
tutem reuocari, ut d. l. ii. Sed ius patronatus remissio pro ma-
gna offensa reuocatur, non pro leui, ut in auth. ut liber, de cęte
ro. §. illud. Et, quia leuis offensa censetur in ius uocatio sine ue-
nia, ideo illa remittitur, & sic consecutiue ei in ius uocare per-
mittitur, ut in hac gloss. Quod intelligo verum, quantum ad pe-
nam, & respectu pœnæ reuocationis in seruitutem. Sed respe-
ctu pœnæ quinquaginta aureorũ, de qua in l. si libertas. ff. de in
ius uocā. puto ei ꝑmissũ, ex quo reuerētia nō intelligiꝫ ei remis
sa, ut hic, & nihil obstat ĩpositio huiꝰ pęnæ. Quæro mō quot, &
a quę sunt iura patro. a & respōde, vt in gl. fi. in qua adde ibi circa
operas est ius, q̄d dic, & declara, ut dixi. s̃. tit. i. l. si q̄. & ibi ff. de iu-
re patro. l. eum. dic, quod non est uerũ, nisi in filio patroni, ut ibi
not. & infra tit. i. l. ii. in prima gloss. ff. de fi. liber. l. si filius erit, secũ
6 dum Cyn. & doct. † Quæro si pater remisit ius patronatus, non
succedit liberto, ut hic. Sed, an mortuo patre, filius habet ius suc
cedendi, & sic contratabulandi, dixerunt quidā. Aut libertus
est auitus, & ei succedit. Aut paternus, & ei non succedit arg. ff.
de senato. l. emancipatum. §. fi. & ff. de adoptio. l. adoptiuum. §.
fi. in fi. & quod ibi no, Sed hæc distinctio cōiter non tenetur, q̄a
illa habet locum vbi pater priuatur iure patronatus ex delicto,
non autem quærimus quando per pactum remisit, quo casu di
xit Pe. & Cyn. quod conuentio patris præiudicat filio, ēt inuito.
arg. in auth. de iu. iuran. a mo. præsti. in prin. Sed uidetur aliter di
cēdum, quia aut remisit pro se tantum, seu pro suo iure tātum,
aut pro se, & liberis tātum, idest pro suo iure, & liberorum, aut
simpliciter remisit alio non declarato, Primo casu non præiudi
cat in aliquo liberis, nam ut liberis præiudicare non potuit, nisi
quatenus sint eius hæredes, ideo distinguendum. Aut nō sunt
eius hæredes, & eis preiudicare non potuit in suo iure. Aut sunt
eius hæredes, & tunc aut in quota, ut in re certa, & not. in l. cum
a matre, supra. de rei vend. ubi vide. Tertio casu dico, quod pater
non uidetur in dubijs remittere ius filij, sed tantum proprium,
vt ff. de lega. l. j. l. seruum filij. in prin, cum ibi no. & ad hoc facit, j̃,
7 de lega, l. vxor patrui. † Quæro si in remissione dicit expressim,
quod remittebat reuerentiam, & honorem debitum, dic, quod
ei non preiudicat quominus propter grauem offensam eum re
uocet in seruitutem. Nam talis remissio, est donatio, & sic pro-
pter ingratitudinem potest reuocari, ut j̃. de re, do. l. j, & l. fi. Item
ne detur occasio delinquendi. Item, quia tanto est maior ingra-
titudo, quāto plura recepit a pr̃ono, & ꝑ his accedat, q̄d not, in l.
alia. §. eleganter. ff. solu. mat. & in l. si conuenerit. ff. de re iudi.

ADDITIO.

a Quot, & quæ sunt iura patrona. De materia iuris patronatus ponitur. 17. dis. de eulog. 16. q. ul. quicunque. ii. q. 7. ple. & q. 2. quantum, 8. q. 1. in multis 15. qō. 2. concessio. xxiii. quæstio. 6. tributum. 2. quæst. iij. per totum. & uide Spe. de iure patro. per totum.

¶ Si in fraudem patroni a libertis alie. sit facta. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Serui pro nullis reputantur.*
2 *Libertorum filij, an eis succedant.*

1 Continua, ut in glo. † Et pro euidētia tituli præmitto, quod ser-
ui pro nullis habentur. l. quod attinet. ff. de reg. iur. Solu. quan-
do manumittuntur de nhilo ad aliquid producuntur, hinc est,
quod manumissus dicitur originem trahere in loco, ubi manu-
mittitur, & per manumissionem ciuis illius ciuitatis efficitur. vt.
l. ciues. j̃. de incolis, lib. x. Et pro tanto voluit lex, quod eius manu
missori deberetur legitima in bonis liberti, quæ est tertia, ut in-
2 sti. de succes. libe. §. sed nostra, ueruntamen non semper. † Ideo
præmitto. ij. quod aliquādo libertus decedit intestatus, aliquan-
do testatvs, primo casu, aut habet liberos, & tunc si liberi volũt
succedere, patronum in totum excludunt. si uero nolunt, vel li-
beros non habet, tunc succedit patronus in totum. Secundo ca
su quando decedit testatus, & tunc, aut instituit patronum, & ei
succedit, aut præterijt, & tunc, aut libertus est minor, i. nō habet
in bonis ualorem centum aureorum sine fraude, & tunc patro
nus in aliquo ei non succedit, ideo testamentum eius non rum-
pit per contratab. Aut est maior centenario, & tunc siue modi-
cum, siue nihil relinquebat patrono, testamentum eius rumpe-
bat per contratabu. Hodie uero si aliquid ei relinquit, solum ad
supplementum agit, ut inst. de succes. lib. §. si uero. & §. sed nr̃a.
& §. sed hoc testamentum. Si igitur alienat in bonis suis in frau
dem patroni, ut sit minor centum aureis, habet locum titulus
iste, quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Alienata in fraudem patroni, sunt reuocanda. & num. seq.*
2 *Patronus, an debeat bonorum alienatorum excussionem facere.*

LEX PRIMA.

1 **Si in fraudem.** Casus. † Alienata in patroni fraudem,
reuocantur vsque ad legitimam por-
tionem. h. d. Opp. quod non reuocentur. ff. eod. l. 1. §. si quis mu-
tuam. Solu. ut in gloss. j. in fin. uidelicet, quod hic, quando alie-
nat gratis, quo casu fraus præsumitur. ibi, quando non gratis, q̄a
precium recepit, & sic fraus non præsumitur. Oppo. ij. quod a-
lienata non reuocentur, ut ff. de probat. l. patronus. Solu. ut in
glos. fina. quia ibi alienauit siue fraudis consilio. hic in fraudem
Opponitur. iiij. quod etiam alienata, sine fraudis consilio reuo-
centur, ut ff. eod. l. j. §. j. Solu. quod hęc lex, & prædicta habent lo-
cum, quando alienauit inter uiuos, quia tunc fraudis consi-
lium requiritur. ibi quando in ultima uoluntate, quo casu, li-
cēt non interueniat fraudis consilium, sufficit tamen fraudis e-
2 uentus, i. fraus re ipsa, sine dolo. † Opp. v. ab extra, quia ēt in ulti-
ma voluntate requiratur fraudis consilium. ut j̃. de his q̄ manu.
non poss. l. j. Sol. q̄d proxima dicta locũ hñt, q̄ñ alienatio facta in
vltima uoluntate, cōcernit commodum pecuniarium, quia est
datio libertatis directę, & requiritur fraus, & euentus. Aut sunt
fideicommissariæ, & sufficit solus euentus, ut l. fi. eo. tit. & ibi no

 ratio

ratio diuersitatis ī glo.Opp.v.ab extra,qđ inter uiuos facta reuocent īdistincte.ut ff.de his q̄ in frau.cre.l.omnes.§.Lucius.So.ibi alienauit omnia bona titulo lucratiuo, ideo lex p̄sumit fraudē
3 interuenisse re & consilio.†Opp.vi.cū glo.fi.in fi, quod nō tātū legitima portio ,imo totum reuocetur,ut ff.de iure pa.l.si libertus.sol.aut alienauit in fraudem legis, ut esset minor cētenario, & sic ut in totum excluderet patronum a succedendo,& totū reuocatur vt in cōtrario,aut in fraudē hominis,id est patroni, & sic nō ut in totum excluderet,sed ut minorem quantitatē p legitima perciperet, & tūc usque ad legitimam q̄ percepturus fuisset,reuocat.Et est ratio,qa primo casu magis delinquit, quā secūdo.Itē,quia durius agitur cū lege,quam cū homine, ideo facta in fraudem legis non ualent.l.non dubium.s̄.de legib.& hic in legitima patrono debita,sed in debita filio dictum est s̄. in tit.
4 de inoffic.dona.†Quæro,an patronus a debeat excussionē face-
a re ut uideat,an in bonis alienatis remaneat sibi debita portio , dic qđ sic.insti.de actio.§,item si qs,nisi esset notoriū, quod nō remansit,per no.in l.fi.§.i.ff.si cer.pet, Vt tamen prædicta intelligas distingue,quia aut q̄rit,an alienata ueniāt reuocāda , aut in quantū reuocent,quando sunt in casu reuocationis.Primo casu,aut sunt alienata titulo nō lucratiuo,& nō reuocant, vt l.i.§. si quis mutuā.ff.e.Et hoc in primo c̄rio . Aut sunt alienata titulo lucratiuo,& tūc aut īter uiuos,aut in vlti.volūtate.Et si inter viuos,aut oīa,&tūc aut reuocātur,qa p̄sūptione p̄sumit in fraudē fecisse.ut ff.de his q̄ in frau.credi.l.omnes, §.lucius . Aut quædā,& tūc,aut sine fraudis cōsilio,& nō reuocant,ut ff. de pba.l.si patronus.aut fraudis cōsilio & reuocant,ut hic.si in ultima volūtate,& tūc aut honorādo legatariū,cōmodo pecuniario, & tūc sufficit fraudem interuenisse,vt reuocētur.ut ff.eo.l.i.§.i.aut nō honorādo,aut alio modo puta libertatis,& tūc si est directa requiritur consiliū fraudis,& euētus.vt j̄.de his q ma.nō pos.l.i.Si autē est fideicōmissaria,tūc sufficit solus euētus. Et est rō,qa directe statim cōpetūt a l.fideicōmissariæ ab homine,ut no.in l.fi.in eo.ti.Secundo casu principali dic,aut alienauit in fraudē legis, & totū reuocat,ut ff.de iure patr.l.si libertas.Aut in fraudē hoīs tantum,& tunc legitima tantum reuocatur,ut hic.

A D D I T I O.

a Quæro,an patronus.Tu dic quod requiritur excussio,antequā patronus agat contra bona alienata, nisi esset notorium.de quo per Bar,& in apost.ad eum in l.decem.ff.de uer.ob.idem in l.i.& ibi Bal.infra de his quæ in frau. credi. dic tamen quod si omittatur excusfionis ordo,tenet processus,si nō opponatur,ante lit.contesta.vide gl.fin.in l.si mancipium. ff.de euic. Bar. & Ang.in l. cum quæritur,ff.de testa.

S V M M A R I V M.

1 *Ius reuocandi alienata , ad hæredes transmittitur .*
2 *Frater liberti , an preferatur patrono in succedendo ,*
3 *Patronus, an succedat liberto.*
4 *Liberto qui succedere possint , & nu. seq.*
6 *Patronus hæres institutus si repudiauerit,an possit legitimam petere .*
7 *Alienata in fraudem quot , & quibus actionibus reuocentur .*
8 *Alienata in fraudem patris a filio emancipato , an reuocentur .*
9 *Filius arrogatus,an agat reuocatoria in bonis arrogatoris, & an filius naturalis, & an naturalis & legitimus . & nu. seq.*
12 *Pater sua bona dissipante quo remedio , uti possumus .*

L E X I I.

Defuncto. Casus.Alienata ī fraudē,reuocat pronus , & eius heres p Caluisianā obligationē,nisi rati
1 ficauerit alienationē,qa tunc nō pōt,nec eius heres.h.d.†No,qđ ius reuocādi alienata,transit ad hæredē.Itē no.qđ hæres nō pōt
a uenire a cō factū defuncti,ut hic in prin. & hæc sunt c̄ria, igit &c. sed dic quod in prin.ideo venit, quia illud factum erat in præiudicium sui,ut creditoris.& eo iure uenit, nō ut hæres,in fine uero ideo non uenit cō,quia uenire non potest,nisi ut heres patroni,ideo non auditur.& hoc uult gl.licet non clare,q̄ est signata super uerbo,reuocata. Opp. primo, quod liberto non succedat patronus abintestato,cū prima vocatio sit liberorum, ut instit.
2 de succes.libe.§,sed nostra.sol.qđ hic liberi nō extabant. † Op.2, quod imo frater liberti præferatur patrono, ut institu.de ser.cogna.circa prin.in uer.hoc enim, Solu.ut gl.quod quidam fatentur contrarium, si extaret,sed hic non extabat.Alij ut lo. dicunt quod etiam si frater extaret,patronus preferretur,& pro hoc inducit.ff.de suis, & legi.l.intesta.in.prin,& de bonis lib.l. liberto. In quibus est casus non cauillando literam,dr.n. in qualibet earum , quod primo eius liberis, & liberis non extantibus primo patrono.& hanc opi.sequitur gl.insti.de ser.cogna.circa prin.Et pro ista parte facit quod dixi in euidentiali super rubrica, uidelicet,q̄ pronus dr libertū produxisse in esse, sicut pater filium , iō post liberos est uocādus,& fratri preferendus,& hoc nō obstante,qđ hodie fratres,nostriq; cōiuncti cōcurrāt hodie cū patre, ut in auth.defuncti.j̄. ad ter. quia illa utrinq; cōiunctio nō est inter duos liberos q̄ est inter duos fratres īgenuos natos, ppea diuersa sunt in successionib.utriusque. ut j̄.nota.glo. Nec obst.text. in c̄rium allegat . Nam,uel intelligitur, ut inuicem succedant, scilicet,ut parentes liberis,& cō,ut ibi no.Vel si de fratrib. intelligas dic,q̄ ibi,nec parētes,nec patronus superāt , aliàs patronus
3 p̄ferret,ut dixit Io.†Op.iii.q̄ patronus non succedat liberto, ut ff. de iure patro.l.eū.& de bo.liber.l.q cū maior.So.vt in gl.qđ q̄dā dixerūt qđ ibi ideo,qa libertū accusauerit de pœna capitali. vñ ppter hoc priuatus erat iure succedēdi.Sed cō istā. so. arguit gl.de l.si filius ,§.erit.ff.de fid.lib.Quapp̄ter dicit gl.q̄ patronus succedit liberto abintestato,ut hic,siue eū accusauerit de crimi
4 ne capitali,siue nō, vt in l. in c̄riū alle.† Quæro primo,pone ad successionē liberti uenit filius patroni p̄defūcti,& nepos ex alio filio,an cōcurrēt,uel filius nepoti p̄ferr.& dicit gl.q̄ filius p̄fert, ut l. si libertus p̄terito.§.si libertus.ff.de bo.liber.Scđo , qđ si ex duobus patronis unus supest,&ex alio filius,& dicit gl.qđ patronus q supest p̄ferr.ut ff.đ op.li.l.a duob,Tertio,qd si vnus patronus reliquerit filiū,alter nepotē,dic,q̄ filius solus admittit,ut ff. de legi.tū.l.tutela.§.si duo.Et ex his patet,qđ alia seruāt ī successionē libertorū,q̄ ingenuorū,vt inst.de hær.abintest.§.cū filius.
5 & sic de uno ad aliū,arguere nō licet.†Venio ad gl.secūdā,& op. q̄ patronus hæres defūcti nō possit reuocare ab eo alienata, qa libertus nō posset,ergo,nec eius hæres debet posse,vt l.hæredē. ff.de re.iu,Sol.q̄ hic nō uenit ut heres ad reuocādū, sed ut creditor q reuocat legitimā sibi debitā,vt cs alienū,q̄ añ oīa ē soluēdū,vt l.i.§,pe.ff.ad trebel.Ista so.nō ē visa bona Pe.nec Iac.de Ra. p l.cū a matre.s̄.de rei uēdic.ubi filius matris hæres nō pōt venire cō vēditionē rei p̄priæ q̄ iure fecit,ēt si uelit venire vt filius,qa excipit,qđ heres est matris.Vnde dixit Iac.de Ra.aut heres est talis cui defunctus relinquit ex mera volūtate,& tūc nō possit uenire cō factū defūcti,vt d.l.hrdē, aut ē talis cui necessario hēt relinquere,& tūc pōt ut hic.Ista so.nō est tuta,& iure tenet relinquere filio,& tñ nō venit cō factū matris p ea rata,qa est eius hæres, ut d.l.cū a matre.Ideo Pet.dixit,q̄ hæres nō venit cō factū defuncti,nisi defunctus illud fecerit in fraudē hrdis,ut j̄.ad l.falci.l.si qs.Or attende.so.glo.uidetur mihi bona,ad generale, qđ colligit gl.uidelicet,qđ hic plus pōt hæres,quàm defunctus, quia hic non uenit principaliter,ut heres,sed vt creditor,licet etiā sit hæres.ad aliud contra,qđ dicit,q̄ hæres non pōt uenire contra factū defuncti , ut d.l.cum a matre.sol.Petr.satis est bona , sed nec sol.gl.in præcedenti contrario displicet in isto.s.q̄ cō factū defūcti venire pōt,ut alius,quia & defunctus si uiueret contra factū suum uenire potest,ut alius,& sic alieno nomine, ut l.i.j̄. de lib. cau.& l.iubemus.§.sane,s̄.de san.eccle.cū ibi not. Nec ob.l. cū a matre,quia ibi ut hæres matris tenet de euictione,ideo eū agētem repellit exceptio,ut ff.de euic.l.si ob causam.hic non tenet, qa nihil a defuncto cōseq̄t,cū solū legitimā cōsequat, & illā ad-
6 uocat,quæ vt es alienū cēset.Et hæc sol.bona,f̄m ista tēpora , & ēt hodie si cōfecisset in uētariū,& nō alias.†Iuxta hæc q̄ro patronus insolidū hæres institutus,abītestato insolidū successur⁹ repudiat hereditatē in bonis,querit a successione legitimā.an potest Vide in primo casu,qñ hēt substitutū,casus est qđ pōt.ff.eo. l. si libertus patrono.ver.qd ergo,sed qñ substitutū nō hēt dubito , qđ nō hēat volūtatē defuncti in repudiādo , q̄ hēt,qñ substitutū hēt,& tunc totū ex testō. & si non fuit testatus totā hrditatem abintestato potuit hēre,vñ cū illā repudiauerit, ut sibi imputandū,ut sic amplius ad legitimā non hēat regressum , ut dixi in filio.s̄.de inof.test.l.qm in priorib.vt in pe.q.ubi uide.Et p hoc bñ facit iste tex.a sensu c̄rio,sumpto ibi,in testō succedens,quasi innuat qđ si ei nō succederet,qa non uellet, reuocationē istā face
6 re non posset. † Quæro quot sunt actiones , b p quas alienata in
b fraudē reuocent?Rñdeo iiij.ut in gl. q̄ Pet.tenet, vide & adde ibi ad incorporalia ad quæ aliæ tres non dantur , sed ad corporalia tñ.& hic actio ī factum tam a.l corporalia , q̄ ad incorporalia & in hoc excedit alias . Quæro qd si añ mortē liberti , ratā habuit alienationē?Rñdeo vt ī gl.q̄ sibi p̄iudicat.ut ff.e.l.nō vr .Et ē rō clara,qa pronus nō pōt postea se dicere fraudatū,cū scienti & uolēti nō fiat fraus.s̄.de trāsac.l.cū emptionis.& ff.de act.emp. l.j.in fi.Nō ob.l.alleg.in gl.p c̄riis,qa in simplici repudiatione , uel renunciatione loq̄t.q̄ ad ius futurū nō extēdit,hic ī pacto & cōuētio.q̄ tollit ēt ius futurū,vt l.i.s̄.de pac, Quero, an donata bñ me-
7 rentib.reuocent.ff.e.l.vnius.dic qđ non. † Quero,an hæc reuocatoria habeat locū in filio emācipato aliēnāte in fraudē p̄ris,dicit glo.q̄ non,ut ff.si quis a patre fue.ma.l.non usq;.Non ob.§.pretrea.in fi.insti.qui mo.ius pat.po. solu. ubi patri præstātur eadem iura in bonis filij emancipati, quæ patrono in bonis liberti , sed dic

A D D I T I O N E S.

a Hæres non potest uenire. An hæres possit venire contra factum defuncti,uide no.in l.cum in rem,supra.de rei vend.& in l.si creditoribus, infra. de ser. pig.da.ma.& quod no.Bal.ibi,vide in l.Lucius.ff.sol.matr. & in l.cum vir. de vsucapio. & hic etiam per Bal.

b Quot sunt actiones.Quot sunt actiones reuocatoriæ,adde Bar.hic & ī l. hac in factum of.quæ,in frā.& ibi tenet,quod sunt tantum duæ,licet aliter hic, & adde quod inuēitur tex.qui dicit quod Caluisiana detur creditori ,licet glos. hæc,istud dicat,& fauiana & Caluisiana non uidentur esse idem,l. si quis , in frau.pa.ubi est copula,quæ ponitur inter diuersa . item est dare interdictum frāudatorium ,de quo probatur in l.pupillus debitor,in prin.de sol.ibi breuiter gl. Tu uide plene per mod.insti.de actio. §. item si quis in frau.& late per Bal.in l.j.in viij.col.supra.de inof.do .& adde Bal. in l.non vsque. sed placet, quod emptor si participauit fraudem possit contra eum agi de dolo,ut refert hic Bald. alias fit uera opinio Bald.

9 dic,q̄ non omnia,vt ibi no.†Quæro an filius arrogatus agat reuocatoria in bonis arrogatoris. dicit gl.q̄ sic.ut ff.e.l.fi.& hoc ī impubere,cui quarta debet ut ibi. Nā principio sic tacite, agit,
10 ex natura rei vt quarta,sibi sine fraude relinquat.†Quæro qd de filio naturali tm̄,dic,q̄ ille nō agit,qa nulla quarta ei debet,quia cō voluntatem non succedit vt l.humanitatis.& aut.s̄.de natur.
11 liber.& no.in l.i.ff.de contrata.†Quid de legitimo,& naturali? & loquor de alienatis tit.oneroso,qa de alienatis titulo lucratiuo donationis,clarū est qđ sic.& qnq; in totū,ut vidistis in auth.vñ si parens.s̄.de inoffi.test.& in l.j.s̄.de inoffi.dona.Vnde pone, qđ pr̄ odio habēs filiū,bona vendidit,& p̄ciū cōsumpsit p̄suasione,
a & cōsilio emptoris.a Et in hac quæstione qdā dixerunt,q̄ si malitia cœpit patrē,tūc non reuocet,si ab emptore , tūc reuocet, ne ex dolo suo lucret.Sed truffa est, qa dolus non committitur in patre,q hāt ptātē ēt si in fraudē vendidit, vt ingenuus. vt d.l. non vsq;.in rōne ibi posita,quæ generalior est dicto Itē qa speciale est in impubere arrogato,ut ei det vtilis, qa tacitè actū est, ut ei quartā sine fraude relinquat.ut.ff.e.l.fi.&c. qa oīa bona arrogati trāsiuerūt in eū,& sic ius cōmune est in c̄riū. Oppositū tñ tenuit Host.de æquitate canonica,per c.Raynutius.extra de testa.Sed Innoc.& Ioan.An.tenent primam , & ad c.Raynuti⁹.
12 respondent,qđ illud p̄cedit de consuetudine ciuitatis. † Quero
b pater dissipat bona sua,b filij nō volūt ei facere interdici bonis, pp honorē p̄ris,est ne dare aliqđ bonū remediū,& loquor đ bonis p̄ris,qa si eēnt filiorū,recurre ad l.fi.j̄. de sen.pas.Dicit Bald. q̄ si erāt bona p̄ris,subiecta restitutioni fiēde filio post mortem p̄ris,remediū est p l.Imperator.ff.ad Treb. Si aūt nō sūt restitutioni subiecta,tūc dicit q̄ filii posūt petere a patre, ut aliqd assignet eis p alimētis, cū eos alere teneat.Itē qa hoc est utile sibi, & filiis,ideo ad similitudinē dotis , q̄ restituit mulieri,ua se alat, & liberos,cū marit⁹ male vtat substātia sua,ut l.vbi,s̄.de iure do. assignabit eis aliqd,ut alimenta eis nō desint.Sed dubito,q̄ hoc nō obtinet in iudicio,qa illud nō est p oīa simile.Et qa remedia iuris sunt pdita,vt interdicant eis bona,ut p̄digis, ergo &c. Sed illis nō volentibus,sibi imputent,& ēt p talē assignationē dñiū non transferretur in liberos.unde alienare non prohibentur.

A D D I T I O N E S.

a Persuasione,& cōsilio emptoris.Et posito q̄ pōt agere reuocatoria,p̄met pōt reuocare.q̄ est im.notādū f̄m Gul.de Cu.per tex.ī l. Titia.§.Lucius.ff.đ le.ii. nid Bal.ī l.i.s̄.de iof.do.& hic,& Bar.post Dy.ī l.hr̄ditariū.ff đ bo.aut.iu.pos.

b Quæro pr̄ dissipat bona sua.Bñ faciūt q̄ no.Ioā.de Imol.post Bar.in l.si constante,superius,& x.q.2.q.prim.ff.so.ma.de quo p Ro.ī l.2.§.quod si p̄ris.e.ti.& in l.Imperator.& ibi Pau.de Ca.ad Treb.& forte melius in l.non pōt.ff.de ado.

De obsequijs patro.præstan. Rubrica

Continua,ut in glo.

L E X P R I M A.

a **Contra.** a Querit glo.an alieno noīe possit.d.glo. q̄ sic in accusatione.l.quæsitū.ff.de in ius vocā. Sed actionē nō pt,ēt alieno nomine,ut s̄.si tutor nō ges.l.i. fallit primū. ff.de iniu.l.nō solū.§.sinautē cū liberto.f̄m Iaco.Bu.distin.quod ibi nō fallit,sed est ibi sol.qa actionē criminalē volebat intentare vxoris noīe,secus si ciuilē uoluisset intētare vxoris noīe,qa ī iuriatus esse rex iniuria vxori facta,ut no.gl.in d.l.q̄situ. q̄ sic intelligit.l.istā.Quæro scđo,an hic intelligat de famosa,nedum de iure,sed ēt de facto.& dic q̄ sic,ut l.honori.& l.parens.ff. de dolo.l.nō dēt.Er rō colligit ex l.antepen.ff.e. Fallit.pp atrocissimā iniuriam illatam liberto,ut ff.de in ius uocan.l.sed si hac. §.prætor.Quæro an honestam actionem possit indistinctè. dic quod sic,uenia tamen petita,& cum uerborum honestate, ut in glo.

A D D I T I O.

a Contra.Vide Bar.in l.furti.§.qui alieno.ff.de his qui not.infa.

L E X I I.

Liberte. Liberta patroni voluntate nupta, vel de iure nō tenetur ei obsequia præstare.h.d.cum seq.

S V M M A R I V M.

1 *Libertus patronum ad iudicium sine uenia non uocabit.*
2 *Iniuriosa uerba quæ sint.*

L E X I I I I.

1 **Si manumissori.** †Libertus patronum nō uocat ad iudicium,sine venia. & reuerētiā ei uocato tenetur præstare,sine atrocitate verborum: alias pro motu iudicis erit puniendus.h.d.Sup tex.ibi aduersariū te hēret p antifrasim loq̄t.q.d.fecit te liberū,vt te hēret amicū, & factus es.eius aduersarius.ibi nō protinus.Hic collige qđ qs dēt monere aliū & maxime suū superiorē honeste , priusq̄ ad iudiciū fa-
2 ciat illū uocare.†No.ex l.2.q̄ dicere alicui,tu es vinolētus,uel inferes violentiā,vel tu me robas,sunt uerba atrocia,& iiuriosa, & nō debēt sustineri per iudices.vt hic & s̄.de postu.l.quiqs &c.

S V M M A R I V M.

1 *Libertus,liberis patroni,reuerentiam debet,patrono etiam damnato.*

L E X V.

1 **Etiam.** Patrono danato tenetur libertus præstare reuerētiam liberis eius.h.d.†No.q̄ patrono dānato libertus non liberatur a reuerentia p̄stāda liberis.Ex quo hēs,q̄ licet pp cōfiscationē bonorū,iura libertorū q̄ transeūt ad extraneū hrdē transferant in fiscū,vt s̄.de bo.lib.l.j.inter q̄ sunt ius reuerētiale,ut s̄.đ ī ius voc.l.j.nō pp hoc min⁹ debēt liberis patroni,ut hic,& forte hoc vult implicatiua ēt,hic in princi.posita . Et hoc vult gl.in l.diui,in prin.ff.de iure pat. Ibi: prouocare . arg.qđ cōmittens delictum reuocatum,dicatur prouocare,& affectare pœnam.facit in auth.de non ali.§.quia vero lenonis.& ff.de iure fi. l.imperatores. quod est arg. vt in delictis sit dare obligationem naturalem,quod uidetur sensisse gl. ff. de pact. l.si tibi decem. §. quidam.& insti.de exce. §.præterea.

L E X V I.

a **Libertos.** Casus.libertus tenet ad obsequiū,nō ad opas nō īpositas,& nō p̄t p patronū a īuinculari. h. d.An āt pr̄ possit ī vīculis ponere filiū,vide j̄.đ pa. po.l.cōgrueti⁹.

A D D I T I O.

a Non potest per patronū . Sed qualiter patronus agat pro obsequio sibi præstando a liberto,uel si conqueratur de eo pro conuitio,uel iniuria,an tūc requiratur libellus,& an appellatio admittatur. vide per Spe.de of.om.iu.§.2. vers.si uero.el 1.ubi peter offi.iu. & si libertus est in possessione libertatis , & super hoc prouocatur ad iudicium a patrono,tunc requiritur libellus,secundum Spe.in d.uer.35.& seq.& de li.conte.§.2.uers.35.& in tit.qui filij sint le. uersi.patronus.sed quid de filio,uide Spe.in d.6.& 2.& §.8.ver.3.dicendum, & in tit.de na.ex lib.ven.& in ti.qui fil.sint leg.ver.porro,sub hoc tit.

L E X V I I.

Neque. Liberti debēt reuerētiā priuigno,& similiter patroni filio,aliàs puniūt.h.d.Collige ex tex.ibi īferendū no est,q̄ licèt iniuriato qs dicat, hęc iniuria nō est sustinenda,non ppea eum incitat ad vindictam facti,sed iuris. Saly.

¶ De libertis. & eorum liberis. Rubrica.

L E X P R I M A.

Non est ignotum. Manumittens ex necessitate, non reuocat in seruiturē , sed ex voluntate sic. h.d. Not. q̄ reuocatio fit iudicis officio.& hoc probat uerbum extra ordinem,ut in gl. Quærit gloss. an possit petere castigari. & dicit quod sic,&c. dic,ut in gloss.

S V M M A R I V M.

1 *Libertus ob culpam leuem, in seruitutem reuocatur .*
2 *Seruitus, quando morti æquiparatur.*
3 *Delictum patris, an noceat filijs postea natis .*
4 *Reuocatio in seruitutem , ex quibus causis fiat .*
5 *Libertus , an possit in seruitutem reuocari ab uno patronorum , altero inuito . & nu. seq.*
9 *Homicida habens pacem ab uno ex hæredibus defuncti , an sit de banno cancellandus. & nu. 10.*
11 *Statutum quod homicida pacem habens cum hærede occisi non puniatur corporaliter,quomodo intelligatur, amplietur, uel restringatur.*

L E X I I.

Si manumissus. Primo dictū in manumisso.Secūdo aliud in eius filijs. Tertio circa manumissū remouet nouū dubiū.secunda ibi filijs.tertia ibi, sane.
1 Casus.†Ex leui culpa in faciēdo cōmissa,libertus reuocat in seruitutē.qđ nocet filijs nascituris,nō natis.nec poterit postea ad libertatē p̄duci, si prius in cōsilio principis fuerat manumissus: nisi patronus hoc a principe impetrauerit.h.d.Ibi manumissus, dic spōte.Nec ob.l.p̄cedēs ibi ditione.i.potestate.ibi pedaneos. No.qđ cā reuocationis ī seruitutē pōt delegari. No.ēt ex sequēti parte,qđ delictū patris nocet filio nasci turo,nō iā nato. No. ex fi.q̄ facilior est descēsus, q̄ ascēsus, et q̄ plures req̄rātur ad instruēdū,& eleuādū,q̄ ad destruēdū,& deponēdū.Itē q̄ cōsecutus aliqđ bñficiū,autoritate,uel intercessione alicuius in dignitate, uel præminētia positus, cōtēplatione illius dēt esse diligētior ad faciēdū ea quæ beneficiū req̄rit,q̄ si autoritas vel intercessio illa nō interuenisset. Nā cō faciēdo fit aliqualis iniuria,& verecundia illi,sicut hic princeps q dedignat,adeo qđ de facili istū libertū nō p̄mittit uenire ad libertatē.Et sic no.qđ magis est uerēdū autoritate principis,factū,q̄ si absq; eo factū fuisset. Itē not. q̄ Imperator nō req̄rit,ut in seruitutē nō reuocet,absq;sui sciētia, q autoritatē extitit impartitus.Nec ob.hoc dedignat. Sed contrariū quandoq; appetunt isti domini tēporales,qui sēsualitatibus deseruiunt.Opp.quod ob leuem offensam,non reuocet, ut j̄.de lib.cau.l.solo.Sol.ut glo.qđ leues culpæ sunt species.Vna in non faciēdo,& hæc leuior, & propter illā reuocatur,ut in c̄rio. Alia in faciendo,& propter hanc leuem reuocatur.& est ratio quia leuis in faciendo æquiparatur latæ in omittēdo,ut l.si cōstā-
2 te.§.si maritus.ff.solut.mat.†Oppo.tunc si seruitus æquiparatur morti.ut l.obtinet.& l.seruitutē.ff.de regu.iur. ergo hic pro leui culpa grauissima imponitur pena,& sic nō commensuratur delicto,cōtra.l.sācimus,infra.de pe.& c.sicut dignū.extra de homici.Solut.quod hoc operatur beneficiū assecutum. quod facit delictum censeri grauius,quia cui plura,& maiora committuntur &c.ut l.præsbyteri , in fin.s̄.de episco.& cler.& etiam qualitas personarum.ut supra tit.j.l.etiam . Oppo. quod beneficium libertatis reuocati non possit ex leui offensa.ut ff.de adimen.legat. l.iii. in fin. Solut. quod aliud in legatis , ut ibi . Et est ratio quia illa post mortem debentur.nec tanta reuerētia debetur testatori

statori a legatario,quanta debetur patrono a liberto.Op.ad idẽ
de tex.in auth.vt lib.de cætero.§.illud.Sol.dupliciter,ut in glo.&
secunda solutio vera,quod ibi remisit ei ius patronatus, uñ nõ
ex leui,sed graui offensa reuocatur in seruitutem,hic remissio-
nẽ istam non fecit.Opp.quod malè dicat in iudicio,vel in peda-
neos iudices,quasi pp disiunctam innuat quod iudicialiter non
procedatur apud pedaneos iudices.quod est falsum, ut s̃.de pe-
da.iudi.per totum.Sol.quod hic non vult notare illam differen
tiam,sed aliam,ut dicat,siue apud iudicem ordinarium,siue de-
legatum.& ita intellige gl.quæ dicit in ordinario iudicio , & ab- *
surdo:vt quidam,qui intelligunt,qđ gl.velit quod,per uiã actio-
nis procedatur.ut s̃.l.prox.& not.in l.seq. Op. quod cum ista de
3 legari posset.vt l.placet.s̃.de pet.iud.l.prima.Solu.vt in glo.†Ve-
nio ad secundam partem,& oppo.quod filiis postea natus,non
noceat,dummodo antea sint ꝯcepti.arg.ff.de sta.hom.l.qui ĩ vte
ro.Sol.confitendo,ideo subaudi,& concepti.ut in gl.Opp.quod
imo filii postea nati,non sint huius patroni serui,qa possibile es
set quod ex aliena ancilla nascerentur.vnde domino illius serui
rent,quia partus sequitur uentrem,ut supra de rei vendi. l. par-
tum,uel forte,ex aliena liberta.vnde serui non essent. Solu. tri-
4 bus modis,ut in gl.& quælibet in se vera.†Quæro ex quib.causis
fiat reuocatio in seruitutem,& an semp,& distingue, ut ĩ gl.in
qua adde,ibi mihi remiseris ius patronatus,quia tunc non ꝑ le-
ui,sed pro graui offensa reuocatur,ut not.s̃.eo.in gl.secũda,aliàs
tex.s̃.de bo.lib.l.fi.uersi.reuerentia,frustra dixisset,quod non in-
5 telligitur remissa reuerentia.†Vlterius glo.inducit istam legẽ,in
arg.quod si uasallus feloniam commisit ꝯ dominum,filiis, pri-
mo natis feudum non auferatur,nec pp aliud delictũ.Sed regu
a la vr̃ generalis,quod delictum patris,a non nocet filiis, ut hic,&
cum similibus in gl.alleg.Sed circa vtrunque dic latius, aut quæ
ritur in dignitatibus,& honorib.& dic,ut in l. emancipatum. ff.
de sena.Aut in bonis propriis,non emphyteoticariis,nec feuda
libus.Et dic,ut per gl.in l.diuus.ff.de iure patr.aut in emphyteo-
ticariis,& dic,vt dixi sup.de bonis libe.l.j.& sup.de episco.& cler.
l.si quis presbyter.Aut in feudalibus.& Dy.in c.non debet.extra
de reg.iur.lib.6.dixit si feudum est auitum non nocet, si pater-
num nocet.arg.d.l.emancipatum.Sed primum membrum reꝓ
batur,per Petrum & Iacobum,per tex.in ti.si vasal.feud.prin.c.j.
& ibi,per gl.& in ti.si de feu.fue.controu.c.si uasallus. in quibus
dr̃ auitum perdit.Quare ipsi distinxerunt,aut filius est uẽturus
ad feudum iure suo,& tunc patris delictum non nocet ei . ut ff.
de verb.obl.l.stipulatio ista.§.si quis, ita. aut suo iure non venit,
sed mediante persona patris, quia hæres eius , & tunc ei nocet.
arg.ĩ auth.de iure iur.a mo. præst.in prin.Tu vero dic latius,aut
delictum patris est delictum cõe,& tũc aut læsæ maie. aut aliud
delictum ex quo bona veniunt confiscanda . Primo casu,aut in
principem,vel alios de eius consilio , & tunc , quia proles inno-
cens punitur,& omni honore nudatur,& parentib. non succe-
dit,ut ĩ.ad Iul.maiesta.l.quisquis . Dicendum est quod delictum
patris nocet filio,etiam,si tunc feudum resedisset in persona au
thentica,quia nec auo,uel proauo,succedere potest.ut d. l.quis-
quis.§.j.non tñ transit in fiscum,sed reuertitur ad dominum , tũ
quia fiscus proprie non est hæres:tum quia non est de liberis.tũ
quia dominus,qui concessit,talem feudatarium habere non no
luit potentiorem eo,cui concessit,tum quia seruitia personalia,
ut impotens non præstat fisco.facit quod no.per Cy.sup.de epi.
& cle.l.quisquis censibus.Aut delictum non fuit in principem
commissum,sed circa alia capitula crimen læsæ maiestatis indu
centia,& tunc dico idem quod in seque.Secundo casu,quando
aliud delictum cõe commisit,tunc aut feudum residebat in per
sona aui,vel proaui,& tunc delictum patris,nõ nocet filiis,quo-
minus postea moriente auo succedant in feudo .aut feudũ, tũc
in patris residebat persona , & tunc aut proueniebat a genere,.
& non nocet filio,ar.l.2.ff.de inter.& releg.& l.earum.ff ad l.Iul
maiest.Aut proueniebat ab ipso patre , & tunc aut filius uenit
iure suo, puta si pater fuit inuestitus pro se,& filiis, & tunc de-
lictum patris, non nocet filio , ut d. l.stipulatio ista. §.si quis. Ita
aut filius non uenit iure suo,sed ut heres patris,sed tunc dñt Pe
trus,& Cy.hic & Bar.in d.l.3.de inter.& releg. quod delictum pa
tris nocet ei,quia eius heres non est.sed fiscus loco hæredis habe
tur,licèt uere hæres non sit:sed successor tantum bonorum , ut
l.2.ĩ.ad l.Iul.de vi.Sed contra hoc facit,quia cũ in fiscum nõ tran
seat ut sup.dixi humanum uidetur,ut in filium transiret.Sed
dic,quod humanius est finiri,& ad dominum reuerti,qui nõ uo
luit ad filios transire,nisi sint hæredes.Nec ẽt ob.prędictis quod
uideatur,ut ẽt in feudo a genere proueniente,filius non succe-
dat in feudo,nisi & pr̃ hæres extiterit,ut 10.colla.in ti. an agna-
tus,uel filius repudiata hereditate possit feudum retinere.c.j.qa
ille titulus intelligitur in feudo ꝯcesso pro se,& filiis,q sint hære
6 des,non pro se & filiis simpliciter.Et ita se habet cõis opi.† Qui-
nimo si feudum concedatur ꝑ se,& hærede masculo,uel ꝑ se,&
hæredibus masculis,intelligitur illud uerbum hærede, uel here
dibus pro filio,uel filiis masculis,& sic iuxta uulgarem usum lo-
quẽdi,& de hoc est tex.cæteris clarior in iur.de ali.feu. §.inde po
test.uer.& si clientolus.& probatur in ti.de success.feu.c.j.§.j. &
in tit.de eo,qui sibi &,hæredi,masculo.c.j.Et si quis propter,uel
contra opinionem communem tituli illius,an agnatus,uel fili⁹
repudiata hærẽ. &c. velit intelligere , quando fuit quis inuesti-
tus pro se,& filiis,non facta ulla mentione de hęredibus:& hoc
verbum hæredibus secũdum subiectam materiam restringatur
ad filios: ut habes etiam in l.seq. ubi uide , & restringi debet in
terminis suis, quando hæreditatem repudiat,non quando habe
re non possunt, ut in casu nostro.Aut delictum patris, non est
delictum commune,sed feudale,quia commissum contra domi
num , & formam fidelitatis: & tunc aut erat auitum, aut pater-
num. Primo casu,aut adhuc residebat in persona aui:& tunc pa
tris delictum.i.filii,huius aui nocet,quominus ipse filius idem-
q; nepos,postea moriente,auo,incipiat tenere locum primum
in feudo,argumen.l.gallus.§.& quid si tantum.ff.de libe.& post
hu.cum si.aut licèt fuerit auitum non residebat in persona aui,
sed in persona ipsius patris delinquentis : & tunc eius delictum
nocet filio:etiam si veniebat iure suo,ut filius,in titu. si uas. feu.
priue.c.s.& in tit.si de feu.controu.& c.si vasallus.& probatur in
simili,quia prohibens aliquem restari,nocet nedum sibi: sed se-
quentibus suo iure venientibus.ut ff.si quis aliquem testa. pro-
hi.l.1.§.1.§.fratris.Et etiam , quia sic est in emphyteuta, debitũ
canonem non soluente,ut præiudicet cæteris sequentibus,licet
veniant iure suo.& hoc ideo , quia ex natura contractus inest
hæc conditio,si debitus canon soluatur, ut ff.loca.l.quæro.§.in
ter locatorem.& sup.de iur.emphy.l. 2.& sic de feu.inest tacita
conditio,vt reuertatur ad dominum,si felonia committatur cõ
tra eum.Secundo casu quando erat paternum,dic idem , & de
auito multo magis,vt d.c.j.si vas. feu. priu. nec obst. hæc. l. quia
in manumissione nulla est cõditio. similiter nec.l. stipulatio ista
§.si quis ita,de verbo.obliga.quia ibi utitur contractu,secundũ
suam natnram, sed contra suam naturam non potest uti filius
contractu patris,nec sine sua causa & natura,ut ff.de pac.l.sinau
7 tem.†Reuertor ad gl.primã, & quæro , quid si duo patroni sint
& vnus offensus,alter non, & offensus vult reuocare in seruitu
tem,alter non vult,an solus offensus possit:& videtur quod nõ,
ut ff.qui & a qui.l.si quis hac lege. §. quoties. vbi omnium con-
sensus dicitur necessarius.In contrariũ facit , quia vnusquisque
insolidum est patronus, adeo quod is solus cui nupta est potest
prohibere diuortium,& ne alii nubat,& solum is cui iniuria in-
fertur ex diuortio impedit liberi tam alii nubere, ut l. illud.& l.
filio,ff.de rit.nup.Et ad §.quoties.respondet glo. secundum Pla.
vt intelligatur omnium scilicet offensorum. & sic voluntas nõ
ofensorum non attenditur.sed meo iudicio hæc responsio vio
lat tex.in d.§.quoties,ubi tex. supponit vnum tantum offensũ :
& sic cum subiungit omnium,consensum esse necessarium: in-
telligi debet etiã non offensorum,cum pluralis locutio non ve-
rificetur ex vno.nec potest dici quod ibi mutet casum,quia re-
pugnat aduersatiua,sed,ibi,ante posita,& cõtinuatio verborũ.
Et ratio quare non effensorum requiratur consensus,ad huius
reuocationem,potest esse,quia ab eo solo non habuit libertate,
ergo nec ab eo solo auferatur.argu.l.prout quisque, ff.de sol. &
l.nihil tam naturale.ff. de reg.iur. Item quia si seruo communi
potest inuito altero dño libertas dari. vt ĩ.de ser. cõ.ma.l.1. for-
tius data põt tueri.Nec obst.ꝗ tex.in d.§.quoties,dicit qđ solus
accusat,qđ fateor,vt pœna alia puniant,vt s̃.ti.1.l.pẽ.Sed nõ sol⁹
si petat

ADDITIO.

a Quod delictum patris.An delictum patris noceat filio.uide Bar.hic & plene ĩ
l.eum qui.ff.de interdic.& rele. item vide.c.si vasallus culpam. si de feu.fue.
controu.ꝗ de consue.feu.delictum patris nocet filio in feudo.ad quod adde.
c.1.§.denique.q fueri.causa bene.amit.&.c.i.si val.feu.priu.contra gl.ĩ l.emã
cipatum.& ibi per Bar.de sen.& in l.adopt.de in ius uocan.& ibi ꝑ Alexand.
plene,& in suo consilio.23.i.parte.sed uide Bar.& Alexand.in l.ii. de interd.
& relega.Cy.& Barto.& Bal.hic.q.vlti.Bald.in l.fin.inf.de libe.causa. & in l.
le.1.inf.de leg.hære.& in c.insuper.3.col.de prohi.feu. alie.per fede. & in c.
decedẽti.4.col.qui feu.da pos.& in c.i.vi.col.qui.mo.feud.ami.& in c.1.§.i.đ
succ.feu.& Bal.in d.l.adoptiuum.& Dy.in reg.non debet li.vi.in Spe.de feu.
§.nunc dicamus.ver.i.Hosti.in sum.de feu.quib.mod.feu.amit.in fi.& Pet.de
Anch.in rag.ea,quæ.li.vi.& Lud.Ponta.in d.l.adoptiunm.& Pau.de Cast. in
consi. 160.& sequen.Et dic non nocere quando feudũ est antiquum de quo
fuit inuestitus etiam auus,si uero incepit a patre suo,& tunc pater stipulatus
est pro se,& filijs suis,& idem est , quia cum sit ex contractu quæsitum ius fi-
lio,delictum patris non nocet filio, argu.leg.fin.de pact. secus si simpliciter,
quia tunc feudum transit ad filium.c.cum vero Corradus.qui feud.dare po.
quod uerum est, si sit hæres patris, ut in tit.an agna. vel fil.& tunc delictum
patris nocet filio de iure ciuili,de consuetudine uero feud.dic , quod si deli-
ctum concernit personam domini,ut quia inconsulto domino alienauit, uel
feloniam in dominum commisit, uel inuestituram non petiit,& tunc nocet
filio indictinctè. d.§.denique. secus si non concernit personam, quia tunc si
fuit receptum pro se & filijs,& indistinctè nõ nocet filio,secundum Pet.Cy.
& Bart.& Bal.hic pro ut hic refert Salic.aut simpliciter,quo casu transit, ad
descendentes in infinitium,& nocet filius non autem agnatis,qui uenire po-
terunt in defectum filiorum d.cap.si uasallus culpam,& cap.j.si uasal.feu.pri
uetur.ita dicit Pau.de Cast.in d.l. adoptiuum.& in d.consi.160. & melius in
consi.171.ubi uide Andre. Barba.consilio , illud afferam &c. quod est post
consilium.17.Alex.ind.de Imol.4.parte.& adde secundum Bal.in l.qui se pa
tris.viii.col.infra unde liberi. quod delictum patris non nocet filio , quando
pater delinquit uiuo auo,quia nepos ex eo succedit auo in feudum,licet pa-
ter sit eo priuatus facto suo.

si petat reuocari in seruitutem,quia tũc omnium consensus est
necessarius,& iste est verus intellectus illius.§.Nec obst.d.l.illud,
& d.l.filio.quia ibi non ttactãt de reuocatione in seruitutem. sed
ad matrimoniũ,cui forte etiam quilibet patronus cõsensit. nec
etiam ob. ratio , qua dicitur quilibet participat in iure patrona-
tus,licet insolidum quilibet sit patronus , ergo melior debet es-
se conditio volentis,vbi ad vsum destinatum seu ordinatum , vt
ff.de vsufr.l.arboribus.§.nauis.& institu.de re.di.§.in communẽ.
Sed vsus ordinatus est , vt reuocetur in seruitutem, vt hic.ergo.
&c. Respondeo.n. quod iste vsus sic est ordinatus , vt si sit vnus
solus sufficiat,si plures,omnium requiratur consensus,& hoc fa
uore libertatis tuendæ , & quia omnes a principio sic videntur
voluisse.ar.d.l.prout quisquis.Vel aliter, iste vsus non est directe
ordinatus ad libertatem adeptam,quia ei contradicit,nec est ad
ius patronat⁹ , cum illud extinguat,& alijs tollat,quod nõ debet
8 illis fieri inuitis.vt l.fin.s̃.de auth. pręstand. † Sed iuxta hoc quæ-
ro quid si omnes sunt offensi,sed non omnes consentiunt in re-
uocando eum in seruitutẽ,an potest his inuitis reuocari. gl. for-
mat istam quęstionem in d.§.quoties,& non soluit.Vel aliqui di
cunt,quod hic soluit,& vult,quod reuocari possit:cum vnusquis
que insolidum sit patronus . Aliqui forsan dicerent , quod hic
vult totum contrarium.Ego dico,quod non possunt,vt patet ex
prędictis. Nam qui non volunt , non videntur sibi ad iniuriam
prouocare , quod factum est , & sic pro non offensis habentur .
Item,quia cum sint in pari causa,melior debet esse conditio de-
fendentis libertatem,& suum ius patronatus.& forte his ratio-
nibus attentis gl.non tenuit cum Pla. sed formauit illas quæstio
nes in d.§.quoties.nõ quia de eis dubitaret,sed ad expugnandum
Pl. Circa id tamen, quod ista gl.tangit,quod vnusquisque insoli
dum est patronus,vide,quod dixi ĩ.de fideicommis.l.cum secun
9 dum,in fi.† Item iuxta hoc quæro,a statuto cauetur, quod si ho
a micida habuerit pacem ab hærede occisi ĩ. certum tempus,can
celletur de banno. Contigit , quod vnus ex pluribus hęredibus
fecit ei pacem,alij non.vnde quæritur,an possit iure cancellati :
& facit ista gl.quod sic,quia sufficit ab aliquibus pacem habere ,
vt non imponatur pœna ingratitudinis . Secundo , quia hoc ius
vindicandi , est penes vnumquenquam hæredem insolidum ,
quia est indiuiduum,& is qui facit pacem , vtitur iure suo , quia
ad eum usum,ad quem est inductum.ergo potest alijs inuitis.ar.
ff.fam.erc.l.hęredes.§.an ea.& ff.de ser.rusti.l.via,§.fi.Item , quia
statutum non exigit omnium consensus, quia loquitur in sin-
b gulari b & licet indistincte loquatur,tamen hec indefinita sumi
tur ex aliquo,ergo in aliquo verificari sufficit.vt est ff.de re.du.l.
is qui ducenta.§.vtrum.secus si statutum diceret in plurali ab hę
redibus,ar.ff.ad treb.l.fi.& ff.fa.ercis.l.quoties.Pro hoc etiam fa-
cit,quia quod facit vnus ex pluribus tutoribus valet,& tenet,vt
ĩ.si vnus ex pluribus tuto. l.j. & ff.de admi. tut. l.3.in prin.& hoc
ideo,quia ius tutelæ, vt indiuiduum est apud quemlibet insoli-
dum,vt d. l. 3 . In contrarium facit , quia in iure indiuiduo,quod
est penes plures insolidum,quando tractatur de faciendo id,per
quod illud perditur,omnium consensus est necessarius.l.fi. s̃. de
auth. præstan. ergo, & idem ĩn proposito , quia per factionem
huiusmodi pacis ius vindicandi de iure tollitur vnicuique . Et
per hanc rationem tollitur pręcedens ratio in oppositum facta.
Secundo quia quando indefinita lata per legem, est in conditio
ne:vt est in casu nostro,& omnium particularium sub indefini-
ta compræhensorum , est eadem ratio seu in omnibus ratio est
vniformis,tunc indefinita æquipollet c vniuersali,vt l.quæ con-
ditio,in princ. ff.de condi.& dem.Sed in proposito nostro illud
verbum ab hęrede,quod est plurium collectiuum , quando plu-
res sunt hæredes, est indefinite prolatum . Et ratio in omnibus
hęredibus est vniformis,vt probabo,ergo,&c.Quod rõ sit in om
nibus eadem,& vniformis,patet,quia ius vindicandi est propriũ,
& solidum in persona vniuscuiusque hæredum,& rancorem,&
odium,& ius illud vindicandi voluit statutum prius fore remis-
sum,quam respublica,vindictam suam,& penam remitteret. er-
go bene patet, quod ratio est vniformis in quolibet hæredum .
Et ex hoc patet,quod tertia ratio in oppositum facta non valet.
Tertio quia ius vindicandi necem defuncti est inuentum , non
ad remittendum, nec omittendum , sed illud deducendum ad
effectum,vt ff.de his qui. vt indig. l.1. & per totum , ergo omit-
tentes , vel pacem facientes non vtuntur illo iure ad vsum sibi
destinatum,sed ad eius oppositum.& sic melior debet esse con-
ditio prohibentis,vt ff.de ser.rusti.prædio.l.per fundum, & l. via.
§.fi.& l.vnus.in prin.& sic non ob. secunda ratio in contrariũ,fa
cta,licet posset dici , quod nos sumus extra terminos illarum le-
gum,quia loquuntur in iure indiuiduo , quod accedit rei com-
muni,seu,quod competit ratione communionis, quam quis ha-
bet in re.Nos vero in iure indiuiduo,quod per se subsistentiam
habet ad vindicandum tendens.Quarto pro hoc facit, quia iniu
ria radices emisit in persona vnius,puta occisi,ergo omnes eius
hæredes debent censeri loco unius , etiam quantum ad imple-
mentum conditionis,vt eleganter dicit tex.in l.cui fundus,in fi.
ff.de conditio. & demonstra. nec quisque hæredum in plus re-
præsentat personam defuncti,qum sitã quota,pro qua est hęres
vt l.cum a matre,cum ibi nota.s̃. de rei ven. Quinto quia absur-
dum esset,quod vnus vilis de pluribus hæredibus pacem facien-
do,tolleret omnibus ius vindicandi necem defuncti , & per istũ
modum disciplina reipublicæ esset delusa, quod nõ est de men-
te statuti.Sexto pro his bene facit tex.ff.de ventre inspi.l.1.§.de-
nunciari.versi.si vero plures.Concludo ergo,quod idem est iu-
dicium,siue statutum dicat ab hęrede,siue ab hæredibus. & hoc
etiam tenuit Bar.in l.eadem.§.cato.ff.de verb.oblig. Et quia Bal-
dus hic per vnam rationem tenet oppositum , ideo illi rationi
habeo respondere.Dicit enim ipse,ego reperio,quod in hoc iu-
re indiuisibili,tendente ad vindictam,pręfertur magis idoneus,
& cuius plurimum interest.vt ff.de sepu.vio.l.prætor.§. si plures.
& l. sepulchri. tunc sic,si hoc est in agendo,seu accusando,quã-
to fortius in liberando,vindictam remittendo,cum fauor libera
tionis sic notabilior,quam vindicta.arg.l.Arrianus.ff.de actio.&
oblig.& l.fauorabiliores. ff.de reg. iur.& maxime , quia ius diui-
num ad pacem hortatur offensum,vt no.ff.de his q no. inf.l.fur-
ti.§.pactus. & hoc fatetur si honesta sit persona , q̃ bona fide pa-
cem faciat.Sed caue,quia hæc ratio est colorata, sed non sapida.
Nam si vnus ex pluribus licet magis idoneus , agere , vel prose-
qui non velit , non præiudicat cæteris , vt in eod. §. si plures. &
ea.l.si is cuius. Et sic in his quæ concernunt vindictã reipublicæ
non parificatur remissio prosecutioni. Nã ꝓsequendo præiudi-
cat cæteris,sed remittendo nõ pręiudicat,nisi sibi,vt in l. trãsige
re, s̃. de transactio. & hoc fauore reipublicæ, & hoc nisi quate-
nus lex permittat.In casu autem nostro , est solum videndũ ,an
statutum vni soli hoc permittat.Et ratio ista Bald.hic probat po-
tius,quod non permittat.vnde pro nunc sileat.Sed pro eo facit
fortius,quod in pręcedenti quæstione dixi,qđ sufficit pacem ha
bere ab aliquibus , vt nõ possit libertus reuocari in seruitutem .
Et respondeo,qđ casus nõ est similis. Primo qa ibi iniuria radi-
ces habet in ipsis viuentibus: ideo aliqui possunt ad iniuriã, quæ
ꝑ libertũ est facta imputare , & aliqui nõ aũt in casu nr̃o iniuria
descendit a defuncto.Sol.igiť qa ibi est speciale fauore libertatis
iã ꝯcessę tuendę,ut ibi dixi:& qa in pęna reuocationis in seruitu
tẽ,agiť de proprio cõmodo,& vt ibi dixi, vnus solus põt alijs in-
uitis eũ petere castigari in vindictam disciplinæ reipublicę,& sic
idẽ dicã in ꝓposito.unde hoc attento,argumẽ. magis facit pro ,
10 qumà contra. vnde stat conclusio suprapsita vera.† Sed tunc
quæro si vnus solus vbi sunt tres,vel plures non potest,quot re-
quirantur? dicit Bart . quod stabitur iudicio maioris patris,quia
tunc omnes fecisse videntur.vt l.quod maior. ff. ad munic. Sed
maiorem partem intelligit pro numero vnciarum , & si pares
sint in vnciis,& in numero,tunc stetur dignioribus : & si in om-
nibus sint pares,tunc statur remittentibus.arg.ff.de pact.l.& ser-
uum.§.fin.& l.seq.& ĩ.qui bonis ce.pos.l. fina. Nam si fauor libe-
rationis ab obligatione pecuniaria , illud operatur , fortius de-
bet operari a pœna capitali, sed meo iudicio illæ leges non sunt
alle-

ADDITIONES.

a Iuxta hoc quęro.Adde Paul.de Ca.qui hic refert,ꝗ Ol.dicit hanc.q. fuisse Bo
nonię decisam,quod requiritur pax omnium per istum textum,& aliaquæ ip
se allegat.sed collegiũ paduanum determinauit,quod si statutũ dicat occidẽs
habeat pacem ab hærede,quod,sufficit habere pacem ab vno , quia statutum
loquitur in singulari,qđ non placet Pau.sed transit cum decisione Bald.quod
nõ,sit attẽdẽda maior pars,vt dixit Bar.in §.cat.sed attendendũ sit quis maius
interesse prætendit , sicut videmus quando plures veniunt ad accusandum ,
quia præfertur idoneior,& ille qui suam iniuriam prosequitur,vt l.sepulcro.
ff.de sepu.viol.& l.si plures.de accu. & ideo si essent plures hæredes extranei
vnà cum filio,solus filius deberet preferri,quia prosequitur iniuriam domus
suæ,ar.ff.de addult.l.si adulterium.§.liberto.tu vide Ang.consi.288.

b Quia loquitur in singulari.Vide doct.& Bart.& Alex.in §.cato.l.4.ff.de verbo.
oblig.& per gl.in l.per fundum.ff.de ser.rustic.præd. quod est verum nisi fa-
ciat coram alijs coheredibus , non contradicentibus. Item verum nisi in nu-
mero maioris partis facientis pacem,sit fęmina,quia eius vox nõ attenditur ,
Flo.ibidem & l.fi.ff.comm.prædio.& per gl.& Bal.in c.1. §. hæc autem nota.
gl.1.ad fi.qui.feud.da poss.Bar.& Imo.in l.si filius qui patri. ff.de vulga & pu
pil.item nisi in numero maioris partis essent consang .occisi,& ĩ alia parte es
sent hæredes extranei quo casu præualet vox consanguinei. Ioan. de Imo. in
d.§.cato.Flo.in d.l.per fundum,& hic.vide plene per dominum Ang. Are. in
tract.malcficiorum.versi.in termino defensionis.2.col.Bar.in d.§.cato.in vlt.
char.& Bar.hic dicunt sufficere pacem a maiori parte hęredum. Alexan.in l.
communis , de in ius vocan.dicit secundum Bald. ibi quod sufficit habere de
vno.

c Indefinita æquipollet.Quod indefinita æquipolleat vniuersali,adde. l. 1.& ibi
Bar.& in docto.ff.de reg.iur.& Bar.in l.si plures,de lega. 3 . & l. si quis ita,de
testa.tuto.& in l.si seruitus,in prin.ff.de serui.ur.præ.ubi etiam Flo.dicit ue-
rum etiam si sit eadem ratio, & in quolibet particulari comprehenso sub in-
definita,& nota.in l.si ita. in prin.de leg.2.& ibi gl.ordi.in l.si pluribus.eo. ti.
& ibi Bar.plene co.ti.& gl.in c.vi circa,de elect.in 6.Din.in rub.de reg.iu.in.
6.xix.distinctio.si Romanorum.gloss.& Cardin.in clemen.j. ut lit.penden.se-
cunda.q.& Alexan.consi.25.4.parte.& Bar.in l.omnes pupili.3.quæstione. 6.
prin.de iusti.& iu.& ibi per Ale.xi.col.vbi ponit,an etiam in statutis æquip ol
leat.Et ꝗ in statutis non æquipolleat tenet Bal.in l.fin.§.in computatione,inf.
de iur.delibratem per Old.consi.clxxij.& an indefinita æquipoleat vniuersali,
vide etiam Bal.in mar.versi.testator.ad fi.& in Spec.de procura.§.3.ver.sed si
procuratornm.& per Bal.in l.2.de libe.& posth.Bal.in c.j.de pa.iu.fir.& Pa.
de Ca.consi.cxlviij. & quod indefinita æquipolleat vniuersali collectiuẽ non
distributiuẽ.no.in dicta.l.in pluribus. de leg.2.

allegandæ in materia criminum, quia ibi statuta sunt contra ius cõmune, licet de quadam æquitate inducta. ergo non sunt extendenda, vbi nõ est æquitas omnimoda, vt est in casu nostro vbi de remissione nõ proprij interesse, sed republicæ tractatur. & hoc videtur mihi ꝓbari in d. l. prætor. §. si plures, & §. si is cuius. ff. de adul. l. 2. §. si simul. cum. l. seq. & se. Item. quia non videtur mihi intentioni statuti satisfactum. Nam statutum non vult vindictam publicam remittere, vbi nõ bona, & sincera mente iniuria sit remissa a quocunque, cum in persona cuiuslibet solida sit vindicta, ita quod si vnus nõ facit vindictam, alius possit. vnde ẽt supposito, quod maior posset aliis inuitis, quantum ad hoc, vt experiri non possent (quod tamẽ nõ credo) non propterea est verum dicere, quod contradicentes vere pacem fecerint, & rancorem suum remiserint, & sic cum ista verba sint apposita in conditione, puta in persona cuiuslibet hæredum impleri debere. ar. l. quæ conditio & l. cum fundus. in fin. ff. de condi. & demonst.
11 † Iuxta prædicta quæro, statuto cauetur, quod si occisor habuerit pacem ab hærede occisi, non puniatur corporaliter, sed alio certo modo, cõtingit, quod anteq̃ vulneratus mortifere, & ex illo vulnere moreret̃, pacẽ illi fecit, q̃ritur, an sufficiat ne ipse postea occidat. Bart. format istam q̃õnem in l. damni. §. sabini. ff. de dam. infe. & tenet, quod nõ sufficit, qa statutũ loquitur de hærede, & nõ de occiso, ergo, &c. Secundo, qa inter eos ratio diuersa, nam vulneratus, vidẽs se ꝓximum morti, de facili pacem faciet, & iniuriam remittet, quod non facit hæres, quia deliberatè procedit & vindictam publicã expectabit. Tertio, qa q̃d occisor occidatur est fauore hæredis inductum: ideo a testatore non põt remitti, vt ĩ. vt in poss. leg. l. scire & s̃. de vsufruct. l. j. cum ibi no. quod fauor sit hæredis superuiuentis, de se patet, similiter statutum concernit etiam fauorem hæredis, quia in eius arbitrio stat, an ille moriatur, vel non. Quarto, quia huius iniuriæ persecutio non competit hæredi iure hæreditario, vt ff. de acq. hæred. l. pro hęre. §. fin. quasi dicat hæres nõ cõpellit̃ acquiescere, nec ratum habere penã illam. Quinto ꝑ hoc facit, qa pax facta a mortifere vulnerato non videtur tenere, vt no. gl. ff. ad sil. l. diuus. Sed Bald. hic tenet contrarium ex eo. Primo, qa statutum, q̃d loquit̃ de hærede, cõsiderat personam defuncti ꝑut repræsentat̃ ad hr̃de. Nam ambo cẽsent̃ vna ꝑsona, vt in auth. de iureiu. a mo. præst. facit, quod no. s̃. de rei vendi. l. cum a matre, sed fortior est virtus in repræsentato, quã in repręsentante, vt ĩ. de iur. delib. l. cum aliquis ergo, &c. Secundo, quia hęres tenetur hẽre ratũ factum defuncti, vt s̃. fami. ercil. l. 3. & l. in ipsius. & ff. de iure do. l. si ego. §. 1. Et ideo hoc casu voluntas hæredis non debet requiri, vt ff. de let.
a expor. l. 3. Tertio, quia quicquid est causa [a] causæ, est causa causati, vt l. hæredẽ. ff. man. Sed defunctus est cã causæ, quia hęredis, & hæres est causa pacis, & sic causati, ergo & defunctus dicetur causa huius pacis. Si ergo defunctus dicitur facere pacem per hęredem, & illa sufficit, ergo fortius sufficiet si per seipsum faciet. Ad l. j. de vsufr. respondet, ꝙ illam cautionem recipit, vt quilibet dñs, & proprietarius, non vt hæres, hic vero remittit, ut hæres ad dispositionem, qui fortior est in causa, quam in causato, ut s̃. de sacrosan. eccl. authen. multomagis. & uirtus, & potentia postea fortior est in subiecto, a quo quid dependet, q̃ in ipso dependente vt s̃. de legib. l. digna uox. ergo, & in ꝓposito fortior, & potentior, debet esse pax, q̃ hr̃ a defuncto, quia illa quæ hr̃ ab eius hęrede. & hoc teneo. Ad no. in l. diuus. Respondeo, q̃d ibi nõ tenet in præiudiciũ reipublicæ, quæ resistit, sed hic assistit, quia hęredi permittit. & sic etiam non obstat ratio Pet. imo in casu isto si facit pacem, ut hęres, censet̃ admisisse hęreditatem. Ad aliud de fauore hęredis est r̃nsum, qa ille põt remittere q̃ solum uenit, ut hęres, ut ẽ in casu isto. Ad aliud de rõne diuersa, q̃d fortius urget r̃ndeo, q̃d in parte quã defunctus faceret, persũctorie p̃t illud habere, uel aliter statutũ hoc cõsiderat. sed solũ, an pax facta sit, dũmodo ab eo, q defunctum repręsentat, & qui censetur unum corpus cũ eo, & sic sufficit rationem esse sublatã, ut occisor euadat.
b Quæro nunc, an pax [b] ista possit pręstari absenti. dic, quod in foro penitentiali potest fieri absenti, ut no. insti. de iniur. §. fi. & de tali non puto loqui, quia est quędam pax perfunctoria. sed de solenni, & speciali loquitur. & statim dixit Bal. non posse fieri in pręsentia, uel aliquo organo medio iuxta not. in l. id, s̃. de sacros. eccl. facit. l. consensu. ff. de actio. Et putat sufficere si fiat alicui, vt gestori, & sic reipienti iure, & nomine absentis. argu. eius quod no. ff. de libe. leg. l. non solum. §. liberationis.

ADDITIONES.

a Quicquid est causa. Adde soci. consi. 156. inci. pro fundamento præsentis consultationis. versi. præterea. in 2. parte. cha. 11. & consi. 254. incip. considerata contingentia facti, versi. 8. obiicitur in dicta parte cha. 128.

b An pax. Quod pax possit fieri absenti in foro penitentiæ, & non aliter, vide per Bal. hic in pe. col. & Ant. de But. in c. si. 7. co. de confess. & Ale. in l. non solum. §. 1. de iniur. sed dic contra, quia pax absenti fieri non potest, nisi notarius ei stipuletur. sed remissio iniuriarum sic. l. Athlæ. §. dat remissionem. per Bald. in 3. no. ff. de excu. tu. sed cum dicto Bal. hic vide dominum Alexan. consi. 108. 4. parte.

Adde vltra hic notata per Bar. in l. non solum. §. qui iniuriarum. ff. de iniur. & Ioan. de Imo. in l. ea. §. cato. in fi. ff. de iniuri. & Bal. hic nu. 4. versic. sed dubitatur nunquid pax.

LEX III.

Liberti. Reuerentia debetur filijs & hęredibus patroni q̃ habent ẽt ius in s̃uitutẽ reuocandi. h. d. No. ex tex. coniuncta gl. quod in materia differenti, nomẽ hęredis, ponitur ꝓ filio tantum. ut hic, ibi, quibus ingratus &c. Et quandoque pro filijs, usque ad tertiam generationem. ut in auth. de non alie. §. emphyteusi. & quandoque pro quocunque extraneo hęrede existẽte. ut hic, in prin. quia materia est indifferens. secundum ergo subiectam materiam intelligi debet. Item no. quod actio ingrati, & iudicium iudicis idem sunt, ut in tex. coniuncta gl. Item ex litera ibi nequitia. Nota quod seruus pręsumitur nequam. Et ideo si seruus, ergo nequam, & alibi si seruus, ergo fur. ut ff. de acti. emp. l. Iulia.

SVMMARIVM.

1 *Ingenuus liberti filius propter ingratitudinem reuocatur in seruitutem.*

LEX IIII.

1 **Libertine.** † Ingenuus liberti filius, propter ingratitudinem uiuente patre commissam, potest reuocari in seruitutem, & hoc operatur conditio patris, quod est notandum hoc dicit. In tex. ibi, eorum filii, qui sunt ingenui, ut s̃. de ope. lib. l. quod ex liberto. Opp. de l. 3. s̃. eod. Solu. quod hic ex proprio delicto, ut in gl. non patroni, ut ibi. Opp. quod isti filii, ut pote ingenui, non reuocentur in seruitutem, quia iura extranei hęredis uidentur habere, ut ff. de obse. l. hęres. Solu. quod patre uiuente, iura extranei hęredis non habent, ut hic, sed eo mortuo sic, ut ibi. Alii dicunt, ut ibi, quod hic fuerunt cum patribus manumissi, quod non placet, quia tunc ipsi essent ex sua persona liberti. & sic proprie non debent appellari liberti libertorum. & in eis est aliqua specialitas uiuente patre, ut indicat rubrica ista fallit in filiis liberti ecclesię, qui licet postea sint suscepti, tamen semper sunt ecclesię obnoxii, ut extra. de reb. eccles. non alie. c. 3. & ibi glo.

De iure aureorum anulorum, & de natalibus restituendis. Rubrica.

Continua rubricam, ut in gl.

SVMMARIVM.

1 *Manumissi an posint ad dignitates aspirare.*
2 *Decuriones non possunt concedere, quod sibi soli princeps reseruauit.*
3 *Spurij an possint parentibus succedere.*

LEX PRIMA.

1 **Natales.** † Pro euidentia præmittit, quod simpliciter manumissi, de iure. C. non poterant aspirare ad honores, & dignitates, ut infra, ad l. iul. maiesta. l. j. Sed assecuti ius aureorum annulorum, quoad honores & alia, habentur pro ingenuis. sed non respectu patroni, consequenti vero restitutionem natalium, quoad omnia erant ingenui, ut supra, de bon. liber. l. fina. versi. ita tamen. hodie vero simplex manumissio confert eis, quod conferebat ius aureorum anulorum. ut in authẽ. ibi posita. Casus. Ius aureorum annulorum, & restitutio natalium, a solo principe conceditur, non ab ordine decurionum.
2 hoc dicit. † Nota, quod ea quę sibi soli princeps reseruauit, ordo decurionum non potest concedere, ut patet hic, in restitutione natalium & iure aureorum anulorum, ut in l. sequen. & in concessione veniæ ætatis, ut supra. de his qui ve. æta. l. 2. & in interpretatione legis generalis, ut supra. de leg. l. fina. & in pręferẽdo æquitatem non scriptam rigori, ut in eod. titu. l. 1. & in pręstãdo autoritatem arrogationi. ff. de adopt. l. 2. & legitimando spurios
3 vt in auth. quib. mo. natu. effi. sui. §. si vero is qui. & §. fina. † Sed dubitatur, an statutum possit disponere, ut spurii succedant parentibus. & uidetur, quod sic, quia ex hoc legitimantur. Sed eo stante in legitimo statu, disponit de bonis ei acquirendis, quod debet posse, vt ff. eod. l. senatus. l. 1. & maxime, ut extraneo, argu. ff. de vulga. & pupilla. l. si is qui. Sed communis opinio se habet, quod non possit, quando sunt nati ex damnato coitu, aliàs secus quia de iure communi succedunt matri, vt infra, ad orfic. l. si qua illustris. & sic potest statui, vt etiam succedant patri, ex quo per leges non reperitur in hac parte, statutis, vel consuetudinibus abbrogatum. argu. supra. de fur. authent. nauigia. Vlterius collige consilium ad cautelam, vt isti qui habent potestatem legitimandi dicant, quod eos restituunt natalibus antiquis, & iuri antiquo, quo non erat differentia inter naturalem, & legitimum. Quęrunt hic aliqui, an imperator possit legitimare in terris ecclesiæ. i. in successione fienda in terris ecclesiæ de subdito ecclesiæ. & dicunt, quod non, quia Cæsar diuisum habet imperium a Ioue. ego tenui, quod sic. supra de nouo codi. compo. supra rubri. dic ut ibi.

SVMMARIVM.

1 *Imago similitudinem maginatæ rei, non autem essentiam significat.*
2 *Populus, an possit comitatenses, facere uere ciues esse.*

LEX II.

Aureorum. Natalibus restituti efficiuntur ingenui, nõ qui ius aureorũ annulorũ tm̃ sunt assecu-
1 ti, h. d. ibi imaginẽ. † No. ꝙ imago quandã similitudinẽ notat, nõ propriã rei essentiã. Itẽ no. quod omnis dispensatio, & instrumẽ
2 tũ suæ legitimationis, probat se illegitime natũ. † Quæro si statu
a tutũ [a] vel prouisio populi disponit, vt certi comitatẽses deinceps sint ciues, & ꝑ ciuibus habeantur, an intelligẽtur ciues vere, an vero sub imagine, & ficte. Et dicit, ꝙ ciuilitas est duplex, vna originaria. & istam vere nõ habent, sed ficte, & sub imagine, alia nõ est originaria, sed accidentalis, & istam vere, & non ficte habent, hęc probantur in l. ciues. ĩ. incolis lib. 10.

ADDITIO.

a Si statutum. An ciuis per statutũ creatus, dicatur vere ciuis. vide Bar. in l. mercis la. 2. de ver. signi. & in l. si is qui pro emptore. in 24. co. in ver. ꝓmitto, aliud s. q̃d ciuitate. ff. de vsu. & in l. si maritus. §. legis. in j. col. ĩ fi. & ibi Ale. ff. de adu. & in consi. suo quod incipit, ciuitatis camerini. Bal. in l. quod fauore, pe. co. in ver. 7. opponitur, sup. de legi. & hic, vbi vide oĩno de statuto quod comitatiui habeantur pro ciuibus, & quod aliud est esse ciuẽ, aliud hr̃i pro ciue, fm Bal. in l. quod si nolit §. si mancipium. & ibi probatur. ff. de ædil. ædi. & idem dicit Bart. in d. l. mercis. Bal. in l. siue possidetis, in secunda col. versi vlterius quæro. sup. de proba. dicit quod tale statutum continet ueritatem, non fictionem. & Lud. in sing. versi. ciuis versi. quidam est effectus eius. & omnino per Alex. in l. adoptiuũ. §. patronum. ff. de in ius voc. & l. si maritus. §. 1. de adul. post Bart. item adde soci. consi. 1. inci. in casu. sup. narrato vers. nec ob. circa medium. in 1. parte. char. 2. quod si comitatiui recipiuntur ad ciuilitatem, censent̃ quoad omnia pro veris ciuibus. item adde etiam per eum, in consi. 129. inci. prestantissimi iuris, versi. 6. prædicta in 1. parte. char. 199, quod largo modo incolę dicuntur ciues, quæ autem differentia sit inter comitatensem, & ciuem de iure communi, vide per præfatum Soci. consi. 288. inci. circa primam. q. ver. confirmatur, quia in secunda parte. char. 207. Et ibi quod comitatiui subditi, non sunt ciues ciuitatis, sed comitatini.

AVTHENTICA.

Sed hodie. Hodie sola manumissione quilibet libertus consequitur ius aureorum annulorum. h. d. Ibi, denunciant. Collige hic dictum philosophi dicentis, quod voces sunt notæ passionum, quæ sunt in anima. Et ꝙ verba intelligantur cum effectu prolata.

Qui admitti ad bon. pos. possunt. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus primus iure romano uocabatur ad successionem defuncti.*
2 *Bonorum possessio, quotuplex sit.*

1 Continua rubricã, ut in gl. Et pro euidentia totius tituli premitto, ꝙ primus cũ romani cęperũt uti legibus, prima eorũ lex fuit, 12. tabul. & illa cauebatur, q̃d ad successionẽ defuncti, ueniret solum primus agnatus, & non ulterior, ut insti. de leg. agna. suc. in prin. de linea autẽ cognatorũ, nihil erat ꝓuisum, sed potius denegatũ. Ideo nec matri filius succedebat, nec eõ, & hoc potius in tpe displicuit prætori, ideo ꝓuidit ipse q̃d nedũ primus, sed ẽt ulteriores in gradu, tam in linea agnatorũ, q̃ cognatorũ uocarẽ
a tur ad successionẽ ꝑ eius edictũ. & adinuẽit istas bo. poss. [a] a quarũ altera uocat̃, vñ liberi, ꝑ q̃ liberi uocant̃. Alia unde cognati. de q̃bus habet̃. ĩ. in suis specialibus tit. post hæc senatores hãc ꝓuisionẽ p̃torĩã intuẽtes, tpe oss̃i. pretoris aliàs cõsulis ꝓuiderũt, & statuerunt, ꝙ liberi venirent ad successionẽ matris, iure legitimo absque pretoris beneficio, & istud est vocatum senatusconsultũ orficianum. & postea tpe Tertuliani consulis ꝓuiderunt eõ, ꝙ mater succederet liberis iure legitimo, & hoc per sena. cõsul. tertu. Et tunc p̃tor disposuit generaliter, ꝙ omnes vocati ꝑ leges, vel senatuscon. & iure legitimo possent venire etiam be-
2 neficio suo, per bonorũ possessionẽ, vnde legitimi. † Item præmitto, q̃d bonorũ possessio, vt in quãtũ stat bipartite, idẽ est ꝙ possessio bonorũ, & tũc sonat in factũ: qa de possessione, q̃ ꝑ apprẽhẽsionẽ q̃rit̃, & de ista nihil ad nos. sed est materia. ĩ. de edi. diui. adria. tol. l. fi. & ĩ. quorũ bo. l. 2. aliq̃n stat composite, & vno nomine cõposito claudit̃, & bonorũ possessio nuncupat̃, & hæc est iuris, & sonat in ius. & hęc qualiter diffiniatur, nota hic in gl. rubr. & hec diuidit̃ in duas species, qa alia est ius quo petimus, & alia ẽ ius ꝑꝑ q̃d petimus. De prima nihil ad nos: sed tractat̃, ff. de bo. po. De scd̃a dic, ꝙ hodie illa est duplex. alia vocat̃ edictalis, alia decretalis. & ff. qs or. in bon. pos. ser. l. 2. §. dies. & §. seq. Bon. poss. edictalis sic noĩatur, qa ꝑ edictũ p̃toris primitus inuẽta fuit, iõ ab edicto velut originali cã, nomẽ assumpsit. Pretor. n. ꝑ eius edictum vocauit ad successionẽ ꝑ capita & ꝑ gradus. Nã primo caput liberorũ. Scd̃o agnatorũ. Tertio cognatorũ, & capita ipsa gradatim vocauit, qa primo primũ gradũ, & ille ñ volẽte, vel excluso, vocauit sequẽtẽ, & sic successiue vsq; ad decimũ gradũ illius capitis, & postea transiuit ad s̃m caput. & qa ꝓximiorẽ vocauit ꝑ edictum ideo ꝓximiori cõpetit bon. poss. edictalis. Bonorũ autẽ possessio decretalis a solẽnitate, seu sua cã formali nomẽ assumpsit. Nã p̃tor nõ voluit, ꝙ ꝑ suũ edictũ vocatus, a sola vocatione posset a se ipso bonorũ possessionẽ assumere, nec bonorũ poss. hære. pe. intẽtare priusq̃ sibi bonorũ possessio decerneret̃ a iudice, qua decreta, illa edictalis incipit vocari decretalis. nec ꝑpterea desinit esse edictalis, vt patet in ll. s̃. alle. de ista aũt bono. poss. q̃ est iuris loquitur titulus noster. & maxime. l. j. siue sit delata ex testõ siue ab intestato. nã vtroq; casu hẽt locũ. l. j. Item præmitto ad petẽdũ sibi decerni hanc bon. poss. liberis, præfigit̃ tp̃s anni. ut hic in l. j. trãsuersalib. centũ dierũ, ut l. 2. & l. emancipata. Item præmitto, ꝙ ĩ. tp̃s quo põt peti, dẽt ipsa filiũ petita, rata haberi, ut ff. qs or. in bon. poss. l. si, ver. p̃teritis, & ff. rem ra. ha. l. bonorũ. Bart. de Saly.

ADDITIO.

a Istas bon. pos. Bonorum poss. quotuplex sit, & quib. competat, & cõtra quos, & ad quid, & de forma eius libelli, & de positionib. in ea faciendis, vide in Spe. de test. §. sequitur videre, per totum. & Bal. in l. certũ, per totum, infra vnde cog. ubi etiam ponit inf. quantũ tempus peti debeat, & an hodie sit necessaria, vide ibi plene per Bal. itẽ de forma eius libelli, ponitur etiam per Bald. hic in 2. col. super versi. his ergo visis. 3. & per Alex. hic in 4. col. versi. præterea sufficit. qui dicit quod requiritur libellus.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia filij in petenda bonorum possessione patri preiudicat. & nu. seq.*
4 *Bonor. posses. an possit deferri filio.*
5 *Bonor. posses. an possit peti ignorante patre. & nu. 8.*
6 *Filiusfam. quando legitimam personam standi in iudicio habeat.*
7 *Bon. posses. causa cognita, & aduersarijs citatis conceditur.*
9 *Ratihabitio, an prosit ratum habenti, & an filijs eius, & nu. seq.*
12 *Pater qui filium diu patitur possidere, videtur ratum habere. & nu. 13.*
14 *Filius, an possit sibi querere patre inuito, uel non ratum habente. & nu. seq.*
18 *Filius petens bon. poss. quando debeat certiorare patrem. & nu. seq.*
20 *Petitio filij, an inualidetur per repudiationem patris.*
21 *Filius a bo. pos. exclusus, an possit de iure ciuili adire.*
22 *Bonor. poss. an perdatur ipso iure, an ope exceptionis.*

LEX PRIMA.

Bonorum possesio. Diuiditur in quatuor: qa primo thema, ex quo qõ. Secundo, præambula solutionis rõ. Tertio declaratio. Quarto, quæstionis solutio. scd̃a ibi: in ignorante, tertia ibi: emolumen-
1 tum. quarta ibi: admittitur. Casus. † Negligentia filii in bonorũ possessione petenda, ꝑiudicat patri. h. d. Et ita dicebat dñs meus, alii, vt Cy. & sequaces non sic ponderantes ordinem literæ, dicunt, ꝙ tria ponit, Scd̃m ibi: emolumẽtum. Tertiũ ibi: amittãt. & de quolibet dicto formauit vnam q̃õnem de ꝑ se, & tũc summa eã sic, filius ignorante patre, põt bo. pos. sibi debitã petere, q̃ patri ratũ habẽti q̃rit̃, & cursu tp̃is non petita perdit̃. h. d. Et hæc est facilior positio casus pro iuuenibus. Sed p̃cedens est magis amica literę, & vtilior pro acumine intellectus. No. primo. ꝙ
2 filio in ptãte defert̃ bonorum possessio. † Secundo, ꝙ delata põt per eum peti. Ex quo seq̃tur quod filiusf. habet legitimam personam in bon. pos. petẽda a iudice. Et est rõ, qa illa petit̃ iudicis
4 officio, q̃d nõ intentat̃ in figura iudicii, ut ĩ. dicã. † Tertio, ꝙ petita ꝓdest patri ratũ habẽti, & nõ aliàs. ex quo seq̃t̃ illud, ꝙ p̃r hic hẽt ratũ nõ suo nomine gestũ & hoc ꝑꝑ vsumfructũ ei querẽdum. Quarto, ꝙ nõ petita põt p̃scribi, scil. ꝙ lapsus termini facit
4 quem tacitè renunciare videri. † Opp. primo quod filio nõ possit deferri bon. pos. Nam cum pater eum precedat in gradu, sequitur quod patri primo defertur, quam filio, ut inf. eo. l. fina. & inf. vnde lib. l. 2. & 3. & inf. de succes. edic. l. 1. & 2. in fin. Sol. quod illud verum in delata ab intestato, ex paterna linea. Sed hic loquitur in delata ab intestato ex materna linea, & sic in bono. poss. vnde cognati, etiam si mater sit illa quæ decedat: quia cum ipsa non agnoscat, vel cognoscat marito sequit̃ quod ei non defert̃ successio, sed filio, ut ĩ. un. vir, & uxor. l. j. similiter ẽt potest loq in bon. poss. unde legitimi. Nam cum hodie filius succedat matri iure legitimo, quia per senatusc. or. sequitur quod ei datur bono. poss. unde legitimi, ex generali capite edicti. ut ff. unde legiti. l. generaliter. & no. ĩ. vnde legitimi, super rub. & hęc in successione ab intestato: ubi autem ex testamento vocatus esset, adhuc habet locum ista lex, siue sit delata ab auo, uel proauo: qa in bon. poss. secundum tab. præfertur institutus, uenienti ab intestato, ut ĩ. de bo. poss. secundũ tab. l. 1. & sic filius præferetur patri, ad idem si ex quauis cã aduentitia. & hoc vult glo. j. usq; ad fi. Et idem dico si ei deferretur ex causa castrensi. sed de ea iõ nihil dixit gl. quia si conueniret primæ parti huius. l. non tñ secũdæ, quia nihil tunc quæreretur patri ratum habenti, ut ĩ. de castren. pec. l. filiusf. lib. 12. Opp. 2. & extra glo. quod petitio non sit necessaria, ut ĩ. e. l. fi. So. quod illud uerum hodie, sed sufficit sim
5 plex cognitio corã iudice, ut ibi. † Op. 3. ꝙ patre ignorante [a] nõ
a posset peti: quia illa petebatur in iudicio. ut d. l. fi. & ff. quis or. in bon. poss. ser. l. 2. §. dies. sed filiusf. non põt esse in iudicio absque patris consensu, ut ĩ. de an. excep. l. ad finem, & ĩ. de bo. quę lib. l. fi. §. necessitatẽ. ergo, &c, & sic sequit̃ aliud quod nõ perdit, ut ĩ. eo. l. 1. in fi. de anna. exc. Sol. quatuor modis, ut in gl. 2. Prima solutio reprobat̃ in gl. & merito, quia iste tex. supponit q̃d patre ignorante peti potest, secunda etiã non est bona ad tex. istum quia quantũ ad petitionem, & eius respectũ, nõ exigitur quod patrẽ certiorare potuerit, ut hic. Tertia solutio ad nostrũ principale ꝯtrarium similiter nõ est bona, quia si admittitur ad q̃rẽda patre ignorante, fortius ad acquisita tuenda dẽt admitti,

ĩ. si

ADDITIO.

a Patre ignorante. Tu vide pro huius obiec. solutione Bal. hic in 2. 3. 4. & 20. oppo. & in l. fi. §. necessitatem, inf. de bon. quæ lib.

ĩ.si per vim,vel alio mõ.l.j. Quarta sol.est bona,vt contraria loquãtur in iudicio ordinario,ꝑ viã actionis intentatę, hic in extraordinario,in quo iudicis officiũ imploratur, & decretalis bon. poss.seruatur,in quo,vt dicit gl.fin.seruus admittitur.ff.eo.l.seruus.ergo & filius, & multofortius. vt s.de iu.l.seruus, sed extra
6 & contra prædicta.† Oppo.ꝙ etiã vbi iudicis officium imploraꝛ, filiusfam non habeat legitimã personam standi in iudicio, nisi
a patre ei consentiente, a vt ĩ.de bon.quæ lib. l.fi.§.necessitatem, quæ indistincte loquitur,& quia rõ est diuersa inter iudicium, in quo proponitur actio,vel imploraꝛ offm̃,vt patet in offõ suo in quo pe.in integ.rest.Nã actor reus,& iudex interuenit, ut ff. de min.l.in causæ.§.causa cognita.& extra de offic.iu.c.2. Solut. restringendo.gl.materiam nostrã, in qua iudicis officiũ imploratur,extra ordinario iure,i.non in figura iudicij. Contrarium vero procedit,qñ ordinario iure.i.in forma,& figura iudicii imploratur.& ita fuit intentio gl.quę notãter posuit illa verba ex-
7 traordinario iure,&c.sed contra proximè dicta.†Opp.ab extra, & quinto,ꝙ in materia nostra iudi.offi.imploretur in figura iudicij:qa iudice sedente pro tribunali,ut ff.eo.l.3.§.si cã cognita. & quia cã cognita debet concedi bo.pos.petita,sequiꝛ ꝙ aduer
b sarij debẽt citari,b vt ff.de mi.l.in causę.§.causæ cognita.& si ita, sequitur,ꝙ in figura iudicij petaꝛ,& ꝑ ꝯñs partis ꝯsensus est necessarius.Sol.quod ꝯ̃ria loquuntur in decreto dimittendo, tanquã bo.pos.iu.Nos in bo.pos.ꝑ quã petitur decerni, seu declarari istum fore vocatũ ad bo.pos.ꝑ edictũ ꝑ̃toris.& qa talis decretio neminẽ lędit,nec ꝑ talẽ petitionẽ ab alio quicq̃ petiꝛ,iõ iudice nõ sedente,põt peti,vt ff.qs or.in bo.pos.ser.l.2.§.dies. & etiã de die feriato.ff.de fer.l.2.& concessa sẽp intelligiꝛ, si ita est,vt narratur.& hoc vult gl.ĩ d.§.dies.& in d.§.si causa cognita. & ĩ. de edic.di.adri.l.fi.in gl.mag.in addi,noua.Ista ergo sic petita decernitur,vt postea in iudicio ordinario,tanquam vocatus de iure prætorio admittatur, & tunc citabitur aduersarius, & discutieꝛ plene,an sit vocatus necne,& sic,an iuridice hęc bo.pos.decretalis ei fuerit ꝯcessa,vel ñ,& ex hoc infero, ꝙ in hoc pambulo ñ est necessaria litis ꝯtestatio,nec patris autoritas,q̃ in ipsa li. contest.debet interuenire,vt ff.so.ma.l.si cũ dotẽ.§.eo aũt tpe, & no.in d.§.necessitatem. & operaꝛ hæc petitio interruptionẽ ꝑ̃scriptionis,vt hic.& ff.de ser.l.1.& de adul.l.miles.§.sexaginta. Nec prædictis obst. ĩ.de bon.poss. ſm tab.l.j. per quam probari vr̃,quod is qui aduersari potest, sit citandus cum ibi non sit locus bon.poss. ab intestato pendente quæstione falsi testamẽti, sed ea pendente non potest apparere,nisi per contradictionẽ, de quo constet,vt l.gñaliter. ff.de exce. ergo sequitur,quod is q potest aduersari,debet citari,quia respõdeo multipliciter;ut ibi
8 scripsi.† Sexto omisso eo quod sequitur in fi.huius primæ gl. ut continuem oppositiones transeo ad gl. fin. ver. item quæritur. Et opp.quod patre ignorante non possit peti, cũ oporteat iussum precedere. vt ff.de acq.hær. l.si quis in bona.§.iussum.Solu. quod hic in poss.ibi in hereditatis petitione,aliàs aditione.Et rationem diuersitatis,vide in gl quam sic declata,vt euiteꝛ quorundam emulationes de quib.in lect.Cy. Nam patria potestas, & hæreditatis aditio sunt de iure ciuili,ſm quod patria potestas aufert filio hæreditatem,& per quam hæreditas aditur,ut ĩ. de iu.deli.l.quia.& insti.de hęr. qua.& diff. §.fi. oportet ergo antea reintegrari.Et tanquã de ꝑ se inhabilis habilitari. aliàs ꝯdõ nulla esset,cum voluntas habilis,& solẽnis deficeret. & per ꝯñs nõ esset quod ratũ haberi posset.ideo ratihabitio sequens non sufficit,sed oportet iussum filium habilitantem precedere,& non sequi.ut probatur.ff.de leg.3.l.si filius. bonorum vero possessio est de iure prætorio.prætor autem magis mouetur equitate.iõ non curat,an vocatus sit in potestate,vel non. & sic eo iure est interuenire aliquid saltem naturaliter, quod potest ratũ haberi,iõ ei visum fuit sufficere ratihabitionẽ sequi.Præterea ius ciuile cum patriã potestatem inuenit ipsam roborat.sed ꝑ̃tor qui naturalẽ æquitatem tm̃ inspexit,& de patria potestate non curauit ei in hoc derogauit,nec his obst. quod restõ hęreditatis ꝑ tre.sena,cons.est de iure ciuili. Et tamen in restitutione fienda filiosa.non est necesse iussum præcedere,sed sufficit postea patrem ratum habere,vt ff.ad Treb. l.seruo inuito,in prin,quia restitutio hæreditatis,non est ius sic solenne,quia ꝑ eã nõ trãsfertur hæreditatis substantia, qa non iura directa,sed tm̃ vtilia, ut l.1.§.3.eo.tit. hinc est ꝙ per procuratorem potest restitutio peti,ut in eod tit.l.qui ita.§.j.sed non hæredi.substantia,& oĩa iura directa,& pro tanto hæreditatis instõ est æquiparata bo.poss.de iure prætorio,vt dicit tex.in d.l.seruo inuito. & nimirum, quia illa solum tribuit vtilia.ut ff.de bo.pos.hære.pe.l.1.& 2. & not.ĩ. vnde liberi.l.j.an autem hodie sit correctum quod iussns in aditione hæreditatis non requiratur,dicam in l.fi.ĩ.de bo.quę lib, Opp.7.& extra glo.quod petita non possit haberi rata,cũ illa ꝑ procuratorẽ queri non possit.ut ff.de acquir.hæred.l.Paulus.ergo non petita haberi rata.ut s.ad maced.l.fi. Sol.ibi in acqsitione hæreditatis per actum ciuilem aditionis,& quando sibi, non
c filio est delata c hic de acquisitione per pactum prætoriũ:& qñ filio est delata bono.poss. licèt idem si patri fuisset delata, quia tam per se, quàm per procuratorem posset petere, ut ff.eod. l. §.acquirere.Et est ratio diuersitatis, quia aditio fit solo animo, qui declaratur statim cum procurator constituitur.sed bon.pos. actũ requirit extrinsecũ impetrationis,uel hodie simplicis agnitionis corã iudice,ut ĩ.e.l. fi.Itẽ ea quę in nuda uolũtate alicuius ꝯsistũt,ut est aditio hęreditatis,tanq̃ personę coherentia nõ possunt per aliũ explicari.ut ĩ.de cad.tol.l.1.§.ne autem. Hinc est, ꝙ ubi pupillus ꝑ̃t fari,non potest per solum tutorem adire, ut inf. de iur.delib.l potuit.& quia prędictis aliqua uiderentur obstare,
9 uide,& adde quod scripsi in eod.tit.l.filio.† Opp.8.quod patri ratum habenti nõ afferat commodum, quia ratihabitio nullum potest producere effectum, cum petitio non fuerit facta nomine patris,& sic rata haberi non potuit,ut ff.de neg. gest. l. si pupilli.§.si ego.& ff.de prec.l.si seruus tuus.Solu. ꝙ illud uerum,qđ ipse dicatur petiisse,secundum Iac.de Ra.& sic quantum ad hoc ut actus gestus intituletur, in persona eius ratum haberi nõ ꝑ̃t ut in contrariis.sed respectu commodi sibi querendi ratione potestatis patrię,uel dominicę sicut hic.ut l.1 s. de fur, similiter,& in prejudicium uendicationis rei suę,ab alio alienate.s.querendę ex eo contractu ad precium,nisi in subsidium,ut ff.si cer,pet.l.si
10 cum seruum.ut plenius scripsi in d.l.mater.† Opp.tunc. 9. quod hęc ratihabitio nõ debeat pendere a patris uoluntate, quia alia negotia,ut dicitur gesta ꝯpelleretur quisquis habere rata, ff. de neg.gest.l. Põponius.uers.quemadmodum.& l.quę utiliter,e.ti. Sol, qđ ibi gestum erat alienum negotium. hic filius gessit proprium, cum sibi & non patri esset successio delata. uel aliud qñ ex gestione apparet euidens utilitas,hic cum nõ apparet,cũ he-
11 reditas sui natura,habeat annexa,& quandoque occulta.† Opp. tunc.10.quod tex.male dicat,cum dicit quod per ratihabitionẽ, nedum patri,sed etiam filio sit cõmodum allatura, ut probat illa implicatiua, etiam patri,&c. Nam solum patri queritur.ut ff. acq.hered.l. placet,quidam dicunt quod gl. hic soluit istud contrarium,uolens intelligere hanc l.secundum iura noua, secundum q̃ ususfru.tantum queritur patri.& ſm hoc hęc.l.fuit compilata post.l.fin.ĩ. de bo,quę lib. quod non credo,nec est uerisimile.ideo Ricar.malum. secutus quandam opin.antiquam dixit quod de iure digestorum in bonis matris,quęrebatur filio ius ꝓprietatis.& de hoc dicebat esse casum hic.& in l.filius.ff. de inof, testa.sed hęc opi.est falsa: quia hoc pœnitus per Constantinum fuit inuentum vt patet.ĩ. de bo.ma.l.j. Secundo est contra text. ff.de acquir.here.l.filiusfa,duxit uxorem,ubi patet quod sine iussu eius in cuius potestate est filius, maternam hæreditatẽ adire non potest.quod posset,si patri proprietas non quæreretur, vt ĩ. de bonis quæ lib.l.fi.§.simili modo,similiter est contra text.ff. si qs omis.cau.testa.l.si filius.ideo non immerito hanc opin.reprobauit gl.ff.de acquir.here.l.si is qui hæres.§.fin. & communiter doct.Nec ob.d.l.filius: quia ibi de iure querelandi, quod ex persona filii nati,erat quærendum patri. & quod non prius filio q̃situm erat,unde ibi de iure quęrendo;nõs de quesito conseruãdo,vel retinendo,Ad hunc tex.respondent aliqui, quod hęc dictio,etiam,non implicat respectu emolumenti quærendi simul vtriq; in tempore,sed respectu ordinis quærendi:quia primo filio;secundario patri.nec est inutilis primęua acquisitio filii:quia nomen hæredis quod retinet,operatur effectus,quos habes notatos in l.cum filio.ff.de le.1.hæc tamen responsio nõ conuenit huic tex.quia de pleniori emolumento loquitur,aliqui dicũt qđ implicat casus,vel personas ad casum,vt sit sensus, vt nedum filiis si ante ratihabitionem emancipenꝛ,sed ẽt patri, non emacipanti emolumentũ quæraꝛ, alii quod implicat personas tantũ sed personam filii, ratione quasi dominij,& visus promiscui personam patris,respectu veri,& pleni dominij,vt l.in suis. ff. de lib.
12 & posthu.& hanc tenebat dominus meus.†Op.11. quod ratihabitio non sit necessaria,vt s.de pet.hęr.l.qui filius.& ff. de acquiren.hær.l.qui in alie.& ff.de bono.poss.l.fi.Sol.vt in sequen. glo, signata super verbo ratũ,in princ. videlicet quod in illis lex fuit
13 tacita,vel ficta ratihabitio,& hoc vsq;ad ver.sicut sed hodie.†Ex ista glos.nota quod si pater passus est filium diu possidere, uideꝛ ratũ habere.vt d.l.si filius.sed hoc reprobauit Iacob.Bald. ex eo
d quod ratihabitio non potest fieri nisi infra,tempus, d quo potest peti.vt ff.rem ratam haqe.l.bonorum.sed post centum dies vel annum non potest bono.poss.peti.vt ĩ.l.proxi.l.amancipata. ac diu

ADDITIONES.

a Consentiente.Dicam in apo.meis in d.§.necessitate.all.in tex.ybi plene habes.
b Aduersarij debent citari.collige,an in bonorum possessione agnoscenda sit dare contradictorem,& an requiratur patris citatio,& si cõtradictor appareat, an audiatur,& an obstent uersoriæ.vide Bal.hic.nu.2.& 3.in 2.& 3.op.quod no.Sal.in l.inf.2.ti.& Bar.in l.3.§.causa.ff.de bo.pos.
c Delata.De hoc verbo delata quomodo,& qualiter accipiatur, uide in l.delata, de ver.sig.& in l.qui hæres.de acqui.hær.Bar.in l.is putat.in lect.noua.eo.tit.
d Nisi inf.tempus.Quod ratihabitio fieri debeat.inf.tempus,inf.quod actus geri posit,aliàs non valet,adde.l.bo. rem ra.ha.tex.& gl.& c.2.q.6.non solent, gl.in reg.ratihabitionẽ in 6.per.d.l.bonorum.Bal.in add.Spe.de ap. ver.ratihabitio.Bal.in mar.uer.coniuncta.& car.in cle.1.1 1.q.de proc. & Ale. consi. 125.2.par.& Bal.hic in 13.col. in ver.sed quid si pater,ubi Bar.in 4.col.ĩ ver. contra hoc.op.Bal.in.l.si uxorem.in.1.col.in fi.inf. de condi.inser.in spec.de ap.§.1.ver.porro.& de hmoicidio.uer.sed pone, quod uulneratus.

ac diu,vel tempus longum extenditur ad decenniũ.ff.q & a qb. l.fideicommissa.§. Aristo.& ĩ.de præscrip.long. tem.l.fi. ergo talis patientia non potest hic esse ratihabitio tacita: qua propter ipse posuit exemplũ, qñ.ĩ.tp̃s petendæ bo.pos.actiones hæreditarias,intẽtauit, vel creditoribus hæreditarijs satisfecit, vt si.rẽ ra.ha.l.cũ minor.Sed Odofr.Cy.& cõmuniter doc.soluant glos.
a Exemplũ,vt sic nõ velit glo.ꝙ ex diuturnitate tẽporis a inducaꝛ ratihabitio,sed ꝙ declareꝛ,& præsumatur, retro tm̃ habitũ fuisse,& consensũ cõgruo tpe interuenisse,vt no.in d.l q alienã.: & sic in diuisione bonorũ.vt no.s.com.di.l. pe.sed dices tu ista saluatio nihil valet:quia consensus retro,præsumi dẽt vbi ex negligentia non præsumatur repudiatio interuenisse, cum vna præsumptio ex cludat aliã.vt ff.de in integ.resti.l.diuus.sed ĩ casu nostro negligẽtia in tpe prætaxato,inducit repudiationẽ, vt no. gl. pe.in l.si ego.ff.de nego.gest. & ꝓbaꝛ hic in fine. ergo cũ immediate transacto legitimo tempore intelligatur repudiata: nõ potest dici ex cursu maioris tpis ratificata : & maximè cum semel repudiatum,reintegritari non possit,vt l.cum qdã.ver.qd em.ĩ. de condi.inser.& ita videtur defendi Iacob.prædictus. Sed caue, quia vbi pater possedit,vt est in casu. l.qui aliena, cessant prædicta:vbi vero filius tantũ possedisset,vt in casu legis,si filius,videntur procedere prædicta in casu.l.si filius. rñdetur quod ibi tempus hęreditatis,non est annexum aliàs prætaxatum, vel saltem lapsũ.Sed hoc non obstante teneo gl.in casu quo filius incepisset possidere.ĩ.tp̃s quo potest ratum habere,& patre sciente, & patiente.nã qua rõne in l.si filius,presumaꝛ iussus patris precessisse: & sic legitimo tẽpore interuenisse,eadẽ rõne ꝑ̃sumi dẽt prẽ bo.poss.ratũ habuisse,vbi intra tp̃s legitimũ, & præsumptio ista põt cadere,qñ filius.ĩ.tp̃s legitimũ cæperit bona possidere prẽ sciẽte:& tunc nec postea reluctante,vbi autẽ.ĩ.tp̃s legitimũ nõ
14 cæperit bona possidere,procedit dictũ Ia,ꝑdicti.†Opp. 12.ꝙ hęc ratihabitio non sit hodie necessaria, quia filius hodie põt sibi q̃rere patre inuito.vt ĩ,de bo.q̃ li,l.fi.§.sinautẽ patre recusante, ergo fortius est ignorante,vt ff.de reg.iur.l.q põt inuitis.sol,vt ĩ ea gl.ver.sed hodie,vsq; ad fi.videlicet qđ ad validandũ petitionẽ filii de iure antiquo,& nouo ſm tẽpus huius.l. requirebaꝛ ratihabitio patris:sed non de iure nouissimo,vt in ꝯ̃rio. q̃tũ ad cõmodũ acquisitionis fiendæ patri etiam hodie expectat ratihabitio, sed minus cõmodum quæriꝛ q̃ olim:qa hodie vsusfruc.tm̃: olim totũ.Ex his infero qđ,qa hodie ratihabitio nõ fit ad substantiandũ,seu validãdũ actũ petitę bonorũ possessionis, sed vt dũtaxat afferat emolumentũ,ratũ habenti,nõ sufficit tacita ratihabitio, ꝑ diuturnã possessionẽ,de qua dixit hic gl.in prin, & de qua dis-
15 putaui.s.proxi.†Op.13.& extra,& ꝯ̃ ꝓxime dicta,videlicet,quod tpe huius legis deficiens patris ratihabitio,nõ inualidat petitionẽ factã a filio, cũ bo,pos.delatam filio nõ possit pater repudiare.vt ĩ.de repu:bo.pos,l.2.Sol,qđ illa habuit respectũ ad ius nouum:l.j.ĩ.de bo.ma.vt hic sentire vr̃ gl,sed ſm iura antiqua, ſm q̃,totũ q̃rẽdũ fuisset pr̃i,repudiare posset pr̃.arg. huius.l. hæc solutio nõ placet,qa nec iure antiquo illã repudiare poterat. Rõ, qa absq; filio illã petere nõ poterat,vt ff.ad tre.l. seruo inuito, præterq̃ infanti,vt ff.de bo.poss.infan,& fu.dela.l.j.ver.nã, & pr̃, & arg,ĩ.de iure deli,l.si infanti.ergo nec illã repudiare. vt in regula posita in l.is q.§.fi,ff.de acqui.hær.ꝓ hoc ẽt facit;qa nõ petẽdo,nõ ꝑiudicat filio,vt di.ver.nã,& pater. similiter nec patris scientia filio ignorãti,vt l.Titia.ff.qs ordi.in bo.poss. serue. Quinimo pater certioratus a filio, ratũ nõ hñs, nõ ꝑiudicat filio. vt notat hic gl.2.in vna eius solutione.Ideo soluo aliter ꝯ̃riũ, videlicet,ꝙ repudiando,& ratũ non habendo,nõ preiudicat filio,quo ad hoc, vt tp̃s sibi currat petendæ bo.pos.Sed bene inualidabat petitionẽ factã a filio,qa retro fingebaꝛ nõ facta cum penes eũ decretalis bon.pos.nõ poterat remanere momento, vt ff. de acqui.here,l.placet,Et ita intelligo quod in præcedenti dixi, & hęc de iure antiquo.De nouo quid iuris sit dicam.in 3.q. principali.
16 † Opp.14.ad vltimã partẽ,ꝙ text. inepte dicat, ꝙ transacto tpe ꝑdiꝛ.Nã cũ tp̃s nõ declareꝛ quantum sit,nos in incerto dimittit cõtra.§.quibus.s.de no.co,compo.Sol.vt in gl.fi.in prin. sed hic nõ declaraꝛ;quia per alias leges iam declaratũ,& est tempus anni si petat hæreditatem maternam : in transuersalibus centum dies,vt infra,in l.proxi.Opp.15.quod debeat distingui, aut ignorauit sibi delatum,& tempus non currit,aut sciuit, Et tunc patrem certiorare nõ potuit,& tunc non currit,aut potuit,& tũc currit.vt ff.quis or.in bo.pos.confitendo, & sic hęc intelligitur secundum illam,vt in ea.glossa vsque ad uersic.sed hodie. nunc omissis quæ sequuntur in ea.glo reuertor ad quoddam contra-
17 rium formatum in scđa gl.ad fi.† Et opp.16.ꝙ filius, qui patrem certiorare potuit,nõ preiudicet patri,ut s.de pact.l.filius.Solut. vt in gloss.ꝙ ibi in quæsitis;hic in quęrendis.Opp.17.quod tacẽdo,nec sibi,nec patri preiudicauerit,ut infra, de iur.deli.l. fin.§. donec,& ĩ,de anna.excep.l.j.in fi.Solu.qđ in illis negligentia nõ potuit eis imputari,quia nõ potuit experiri,hic potest imputari cum bo.poss.posit petere,quia nõ petiꝛ ĩ figura iudicii,ut superius dixi.& de hoc,an nõ ualenti agere currat præscriptio, dicã
18 in d.§.donec.& aliàs dixi in l.senatus.ff.de offic,præsi.† Nunc accedo,ad questiones,& quæro quando tempus istud currat patri & filio?& dicit gl.fi.ꝙ de iure ueteri,duo erãt necessaria.i. sciẽtia filij, & potẽtia certiorandi patrem. & ex his collige qđ vbi filius sciuit. & certiorauit patrẽ tp̃s currit vtriq;, quia vterq; neglexit similiter,vbi filius sciuit,& patrem certiorare potuit, sciẽtia filij nocet vtriq;. Et fuit ratio,quia licet solus filius neglexerit,tñ in q̃rendis patri ꝑiudicare potuit,vt ĩ.de acq.pos.l.fi.vbi aũt sciuit, sed patrẽ certiorare ñ potuit,nec pr̃i, nec sibi ꝑiudicat,qa nemo dr̃ negligere,pater nõ,qa ignorat, filius nõ, qa patrẽ certiorare nõ potuit.Nec ob,ꝙ ipso ignorãte petere potuit,qa ꝓpterea nõ dicitur negligere si nõ petat.& rationem ponit tex.in l.fi.§.queri ꝑ̃t.ff. quis or. in bo. pos.ser. quid enim inq t nocet nõ petitam
19 esse,q̃ petitia nõ ante quęriꝛ,q̃ a patre.Secundo quæro,an hodie hæc sint innouata in aduentitiis, in quibus solũ vsuffructus q̃riꝛ patri.& ea.glo.in verbo,ꝙ vltimũ,sentit qđ prima duo procedũt ẽt hodie: sed vltimũ sit correctũ.ex eo, ꝙ filius hodie sibi q̃rere ꝑ̃t,patre inuito,vt ĩ.de bo.quæ li.l.fi.§.1.& sic fortius illo ignorãte,iõ licet patrẽ certiorare nõ potuerit. sola scientia filii sufficit. Sed examinemus oĩa tria singulariter,vt veritas lucidius habeaꝛ. Dixi primo quod vbi filius sciuit,& patrem certiorauit,ꝙ nocet vtriq;.& hoc olim.idẽ videꝛ,& hodie, cũ vterq; dicaꝛ neglexisse. Sed replicabis tu quęrendo,an tp̃s ꝑ̃fixum filio,& idẽ nostro erit ꝑ̃fixũ patri,vt sic eodẽ tpe excludatur ambo,an post exclusionẽ filii,nouum tp̃s dabitur,& incipiet currere patri. & videꝛ, ꝙ sic, quia excluso filio,pater incipit venire iure suo,vt d.l.in §.1. ergo
20 nouũ tp̃s eidẽ ꝯcedi.ar.ĩ.e.l.fi.ĩ fi.l.†Sed puto ꝙ excludanꝛ ambo eodem tpe,& olim, qa illud tp̃s,ꝙ est ꝑ̃taxatũ filio, materialiter est ꝑ̃taxatũ pr̃i,vt hic patet,vt in d.l.fi.qs or.in bo,pos.ser.& sibi ĩ putet.vel olim si medio tpe neglexerit petere.Nec obst.si replices.sed qd sibi ꝓdesse petere,cũ olim petita,erat necessario filiũ assentire,vt ĩ.de iu.deli.l.si infanti.& ff.ad tre b.l.seruo inuito,qa rñdeo,ꝙ hodie in hoc est facta immutatio,qa totũ ꝑ̃t hẽre pr̃,filio inuito sed forte aliud est dicendũ, qñ vult venire beneficio pretoris,aliud si iure ciuili,vt dicam in 9.q.Secundo dixi,qđ sciẽtia filii,q prẽm certiorare potuit pr̃i præiudicat ex eo,qa in q̃rẽdis filius præiudicat patri.sed an hodie idem vr̃, ꝙ non ſm Iaco. Bal.ex eo,quia expressa repudiatio nõ præiudicat patri, vt dic. l. fina. ergo minus tacita ex cursu temporis sumpta cum tacitum plus nõ operetur,quàm expressum.ff.locati.l.qui ad certum,Sed Iac.de Ra.dixit idem esse qđ olim, quia si olim ꝑiudicabatur patri, & totum pleno iure quærebatur ei, fortius hodie in vsufructu.

ADDITIO.

a Ex diuturnitate temporis. Adde doc. hic,& Bal.in l.2.ĩ.de leg.hær. sed,an diuturnitas temporis faciat præsumi consensum. pro ampliatione materiæ, dic sic.l.si filius.& ibi Bal.ĩ.de pe.hæred.l.qui aliena.§.j.& ibi Bar.& Ang.& doc. ff.de acqui.hære.quod verum,nisi agatur de præiudicio graui.Bart. in q.quædam mulier habẽs amplum.in fi.& tenet Alexa.consil.94.in 4.parte.Item verum si constet de scientia eius,cuius autoritas,vel consensus requiratur,secundum docto. vbi.s.& Alex.26.4.parte.Item facit præsumi solennitatem etiam extrinsecam,secundum Ang.in d.§.1.item facit præsumi consensum propinquorum requisitum in contractibus per statutum, secundum Ang.in d.§.1.& in sciendum,vbi per Ale.Item facit præsumi iustam causam in positione census.& ideo valet libellus,peto censum olim iusta causa impositum,licet causa non exprimatur. Abb.in c.peruenit.de censi,& Bal.in d.l. 2. item facit præsumi licentiam in contractu filij.Bal.in l.si filius,inf.de pe.hære. Item facit presumi prælati constitutionem,vel electionem esse legitimè factam, Ang.in d.l. 1.item facit præsumi omnia solenntater acta,In.in c.bonæ,de elec.& per So. consi.89.incip.in causa agitata.versi. præterea posito,circa me.in 1.par.char. 149.quod verum nisi constet defectus ex inspectione scripturę,ſm Inno.in c. proposuisti,de proba.& Pau.de Cast.in consi.48.& Bar.in l.hi qui, inf.de ap. item quod notarius fuerit is qui confecit instrumentum antiquum,Bald.in auth.quas actiones in fi.sup.de sacros. ecc,item facit presumi promissionem. in Spe.de fue.§.3,versi.cæterum,& de sol.§.4.& §.3.versi.item contra promittentem.sed,an & quando facit presumi titulum Bar.in q.quædam mulier habens amplum patrimoniuma.d fi.item stipulationem,& eius causam.Bal,in l. solent.§,fina.de offic. proconſ. & leg.& Alexan.consil.104.4.parte.vbi etiam dicit quod stipulatio allegata præsumitur ex diuturnitate ſm Bald.in d.§,fin. item titulum constituti. Arch.18.q.2.c.fi.item titulum,in præstatione annua, vt Spe.de lec.§.6.versic.cxlij.& de feu.§.2.versic.3.quæritur,ad fi.& ver. cęterum.& de censi.in prin.versi.in repetitio.& Alex,consi.104. 4. parte.item exceptionem.And.Bart.in consil.clementissimi dei, &c. quod est, vltimum in 4.parte.consi.Ale.item emancipationem.l.post mortem.ff.de adop.l.2. & ibi Bar.sup.si aduer.rem iu.& And.Bar.in d.consi.clementissimi dei.Item autoritas episcopi in immunitate ecc.Arc,de conse.di.1,nemo.ar. in c.requisisti, de test.Pe.de Perusio in tractatu quartę canonicæ.& Ludo.in l. sciendum.de ver.obl.Ioan.de imo.in l.qui aliena.§.sed si adierit, de acq.hære. & Abb,in c. illud.de presump.And.Bar,in c.licet heli.de simo.& in d.suo consilio.clementissimi dei.& Fed.de sen.consi.130.item quæ sunt præsumptiones quæ ex diuturnitate temporis inducantur,& in quibus,vide per Soci.consi.15.incip.visis prædictis publicis instrumentis.versic. confirmatur prædicta conclusio,in prima par.char.26.& ibi per eum habes circa medium d.cti versiculi,an præsumptio solennitatis intrinsecæ,& extrinsecæ, tempore celebrari contractus interuenisse videatur ex diuturnitate tẽporis,& vide per eũ etiã in consi. 29. incip. viso quodam instrumento.verbo.3.principaliter.ibi, primum enim nõ obstat.in d par.char.56.item etiam vide per eum in consi.153.incip.pulchra & subtilis est præsens consultatio.versi.ad hãc obiectionẽ.in 2.parte.char.2. Item ad totam istam materiam etiam uide Ias.May.item.an patientia decennij faciat præsumi voluntatem,uide Rap.cu.consil.73.& quod voluit Roma, consi.417.

ctum qui solum ei quæritur.Non obst.contrarium, quia respõ-
deo,ut no.p glo.infra de repu.bo.pos.l.ii.qđ ibi in repudiatione
expressa,non in tacita ex negligentia inducta,quæ plus operať,
ex eo, quia fomentum suum recipit a lege, quãlibet eorum ex-
cludente in tempore,cum uirtus legis se posset ad omnes exten
dere.sed renũciatio hominis,se nõ extẽdit ad ius tertiæ psonæ,
argu.ff.de pac.l.sed si unus.§.ante omnia.sic & alias negligentia
plus operať.ff.de ser.vrb.præd.l.si inter me & te,cum ibi nota.&
hęc pars uera.& potissima ratio est,qa idem tẽpus numero est p
21 taxatũ utrique.ut in præcedenti dixi.†Tertio dixi,qđ ubi filius
sciuit,& patrem certiorare nõ potuit, qđ nec sibi nec patri prę-
iudicat,quia tempus nõ currit.Sed,an hodię est innouatũ, dicit
glossa qđ sic in aduẽtitiis,qđ uidetur uerũ,quia hęc impotentia
certiorãdi nõ attenditur,cum hodie possit patre inuito, & for-
tius eo ignorante.Et quia hodie cessat ratio,quã ponit tex.in d.
l.fina.§.quæri põt.ff.quis ord.in bo.pos.ser.quæ est,qđ ideo non
curabatur,si nõ petierat, quia petita nõ prius querebatur quã
pater approbaret,hodie petita quæritur etiã patre nõ cõprobã-
te,ergo &c.Et sic patet gloss.nostrã in modicis uerbis dixisse ue
22 ritatem.†Sed nũc uideamus illud ĩ hęreditate pfectitia, & glos.
ista sentit ut in ea iura antiqua seruentur, qđ satis admitto in
duobus primis casibus,scilicet quando uterque sciuit, & quãdo
filius tantũ,sed patrem certiorare potuit.Sed in tertio vbi filius
sciuit,& patrem certiorare non potuit, quo casu olim tempus
non currebat ut d.l.fin.dubitari põt,nã licet glossa in l. ii. infra
de repudia.bo.pos.sentiat quod licet hæreditatem pfectitiam fi
liosa.delatã pater repudiare possit, ẽt in prędiudiciũ filii, tamen
Cyn.& multi alii tenent oppositũ,dicentes quod sicut hæredita
tem delatã filio,cuius aditæ per eum nullũ cõmodũ fuisset ha-
biturus,non potuisset filius repudiare, quin pater uolens loco
eius substituatur,& totum ut institutus habeat, ut infra de bo.
quæ libe.l.fina.§.simili modo.sic delatũ filio cuius aditæ filius nõ
fuisset cõmodũ habiturus, pater non debet posse repudiare in
præiudiciũ filii, in cuius persona facta fuit restitutio.vt sic pro
utroque sit conditio,arg.infra,de legi.hære.l.si ab eo,imo & tan
tominus,quanto institutio est fundata in persona filii.& sic,ui-
detur dicendũ quod si tempus currat filio, qui poterat petere
patre inuito.fortius sic eo ignorante.confirmo quia cessante ra
tione legis,cessat & ipsius dispositio, ut supra de sacros. eccle,
authe.ingressi. Sed ratio quare olim isto tertio casu, tempus
non currebat filio,nec patri,erat,quia & si per filium fuisset pe-
tita non quærebatur nisi p patrem rata haberetur ut d.leg.fi.§,
quæri.ff.quis or.&c.Ergo cum hodie cesset ratio ista,quia queri
potest patre inuito,ut dictum est,sequitur quod tẽpus hodie de
bet currere filio,licęt patrem certiorare non poterit.Sed hac ra
tione Cy.supposita pro uera,quam tamen discutiam in d.l.fi.nõ
recedo ab ista gl. quæ sentit quod tempus non currat,ipso iure,
Et est ratio, quia ut ex dictis Cyn. uidetur inferri,tunc filius ad-
mittitur patre inuito,qñ pater repudiat, & idẽ dico si negligat,
uel pro negligẽte habeatur,ita quod ipse excludatur, seu possit
excludi.Sed in casu nostro qñ filius non potuit patrem certiora-
re,pater non neglexit,nec pro negligente habetur, nec etiam fi
lius,ex quo patrem certiorare nõ potuit, ut d.l.fi.ff.quis or. &c.
ergo pater excludi non potuit. nec filio est necessaria petitio q̃
demum locũ habet ex uerbis prędictis,ubi pater excludi possit.
Et ex hoc infertur quod filio non petente, neutri eorum tẽpus
currit,ipso iure.& sic non cessat ratio posita in d.l.fi.Et prędicta
quia subtilia,& speculatiua,sunt bene ponderanda,& potissime
quia faciunt ad decisionem quæstionis,an filiosa.currat prescri
ptio in aditione hæreditatis,etiam viuente patre, supposito qđ
iuri adeundi sit tempus præfixum a lege communi,uel munici-
23 pali,de qua quæstione dicam infra de bo.quæ lib.l.fi.†Nunc ter-
tio principaliter quæro,ubi filius petiit,sed pater certioratus ra-
tum nõ habuit,repudiãdo, quid erit de petitione filii. rñdeo qđ
olim petitio filii reddebať inualida,ut dixi in xii.& xiii.op.Hodie
uero non inualidabitur in aduentitia hęreditate,sed remanebit
quæsita filio,& idem dico in profectitia,ſm ea quæ proxime di-
xi,nisi teneas quod infra dicam. Quæro quarto cum gl.quæ bo.
pos.hic perdatur.& respondet glos.quod ædictalis,& spes haben
dæ decretalis.& sic prima proprie, secunda improprie.quod pla
cet ubi filius nõ petiit.sed ubi petiit,& pater reprobauit, perde-
bať decretalis,qa iã erat decreta.& tamen non perdebatur edi-
ctalis:qa adhuc vocatus manebat.ut proxi.in xiii.oppo.dixi,ho-
die neutra,ex quo supponitur petita,nisi teneas qđ ĩ. dicã in vi.
qõne. Quæro v.quid erit si filius decedit ĩ. tempus petendæ bo.
pos.remitto ad l.fi.& l.si infanti.ĩ.de iure delibe.& ad l.ii.infra ad
24 orfic.& in qualibet earum vide.† Quæro.vi.supposito,qđ hære
ditas materna fuit delata filio,ut in uno ex exẽplis glossæ,,& fuit
exclusus anno a bo. pos.uñ legit. uult postea adire de iure ciuili
ex offic.sen.consul.an possit:dic quod sic,ut probatur ĩ. de iure
de li.l.suum.Et erit ratio,quia exclusio iducta p temporis lapsũ,
tollit solũ illud tẽporale remediũ,nõ aliud sui natura ppetuũ,vt
est ius adeundi de iure ciuili,arg.ff.de cõsti.pecu.l.item illa.§.qđ
adiicitur.& ff.de suc.edic.l.i.§.sed uidendum.Et ex hoc probabi-
liter uideť inferri, quòd plura quæ s̃. dixi secutus gloss. & etiam
doc.quos non reperio discrepantes,sunt minus bene dicta, ubi
cunque dixi aliquid essę innouatũ,circa bono.poss.agnitam,vel
per filium repudiatam,& circa ipsius ratihabitionẽ,per l.fin de
bo.quæ lib.quia illa loquitur in hęreditatis adi tione:& sic bene
ficio iuris ciuilis,quod est seruandum,quando quis venit illo iu-
re,& eius beneficio,sed quando qs venit de iure prętorio,debet
venire secundum ordinem datum a prętore,& ibi beneficiũ nõ
plus,vel aliter durat,quam prætor voluerit:& probatur hoc inf
eod l.fin.& sibi imputet qui illud elegit,si aliquid aduersum sen.
tit,argu.infra,de iure deli.l.fin.§.cum enim.in fi.Nec est hoc ad
præiudicium filii,vel patris, uolens postea venire de iure ciuili,
& tunc habebit locum dispositio. l.fi.infra de bo quæ lib.& ista
videtur mihi veritas,super quo volo,vt cogites,quia hoc non re
25 perio dictum, vel tactum per aliquem doct. † Quæro.7. an hæc
bo.poss.perdatur ipso iure,vel ope excepti onis?& dic, quod ip-
so iure,vt hic patet.& probatur ex eo: quia si ope exceptionis,
tunc nõ esset locus iuri accrescendi inter plures succedentes de
iure prætorio,vno tempore exclusos,vt ff.de iureiur.l.si duo pa
troni,in prin.& tñ hoc est falsum,vt infra.quando non pe.par.l.
j.Non obst.ff.de acti.& obl. l.obligationũ fere. §. placet. quia ibi
de quæsitis,hic de quærendis:quia facilius impediuntur,quam q̃
sita,tollantur.& hic sit finis repetitorum per me publice in stu-
dio Bononien,

L E X II.

Si bonorum. Bonorum possessio, ei qui non est de liberis delata, infra centum dies vtiles peti debet.h.d.gl.vide per te.

S V M M A R I V M.

1 *Bonorum possessio agnita nomine infantis transmittitur,& nu.2.*
3 *Tutor plus potest quàm curator.*

L E X III.

a
1 Infantis. a †Agnita bonorum possessio,infantis nomine,
transmittitur ad eius successores,hoc dicit Sup
tex.ibi agnita:secus si non fuisset agnita: quia tunc non trans-
mittitur,vt infra,de iure deli.l.si infanti.§.si vero.Opp.qđ agnos-
ci non potuit, nec per alium eius nomine:dic sufficit agnitam
esse per tutorem,quo casu nulla alia ratihabito est necessaria,vt
2 infra.eod.l.bonorum,in prin.†Opp.2.quod nõ transmittat, sed
alii proximiori primi defuncti competit ad instar furiosi, cui ẽ
b delata b, vt supra, de cur.fur.l.si in furore.§. si autem,de succes.
edic.l.1.§ furiosi.cui infans æquiparatur,vt institu. de inuti.sti-
pu.§ pupillo.solu.vt gloss.quia quidam fatebantur contrarium.
& ideo intelligebant istum tex.vt alteri proximiori primi defũ-
cti, cõpetat,sed hęc violat tex.nec est in se uera. Dicebant ergo
alii,aut non est legitime ei⁹ nomine agnita:quia per personam
non habentem potestatem,& tunc non transmittat.vt hic, & ĩf.
de iure deli.l.si infanti.§.si parentes.& quod sit rectè petita per
tutorem probant per.l.tuto,& l.si pupillo.ff.eo.simile in furioso
quando est ei legitime quæsita.ff.de acqui.her.l.Antistius.§.fin.
Sed caue,quia Antistius loquitur quando pet filium, vel seruũ
quos habet in potestate est ei furioso quæsita:secus autem erat
si per curatorem,ut ff.ad trebel.2.§.si quis ex liberis.ver.igiť.&
de bon.pos.furi.compe.l.j.in prin.licet autem.l.Antistius,ad istã
materiã non faciat:tamen solu.istorum est bona, & nedum de
iure nouo,sed ẽt de iure antiquo,quia casus est in d.§.si quis ex
liberis. uer. si infanti.ut sequitur in gl.& ibi tex.quod aliud ĩ fu-
rioso quod est de iure antiquo. Sed de iure nouo uideť,quod p
curatorem agnita queratur furioso, ut l.finali. §. si autem ex
alia.supra,de cur.fur.Et ita tenet ibi glo.sed illud debet intelligi
commutabiliter, vt illam recipiens possit respuere,& non reci-
piens,& furore moriens non transmittat,ac si quęsita non fuis-
3 set,vt dixi in ead.l.§. tali itaque.† Sed tunc quęro cur diuersum.
& respondent docto. quod autoritas tutoris plenior est, quam
curatoris. vt ff. de tut.l.j. Hinc est, quod tutor quęrit hæredi-
tem infanti,quod non facit curator adulto & etiam tutoris au-
toritas sufficit pupillo quod non facit curatoris,vt l.cum in vna
§.tuto.ff.de ap.vel potest dici quod pleniori iure defertur infan
ti,quia speratur maior effici.sed furor non speratur, vt desinat.
& pro ista ratione facit,quod no.in l.nisi.ff.de tu.& ra.dist.Item
furor penitus consensum tollit,& extinguit, infantia vero illũ
inchoat,& ætas perficit,& augmentat.

A D D I T I O N E S.

a Infantis.quod bo.posses.agnita pro infante transmittatur ad hæredem,sed nõ transmittatur agnita pro furioso,adde doc.& Bald.hic,& Ale. qui etiã dicit, quod agnosci potest per aliquem coram iudice,infantis nomine,etiam si iudex nolit.& sine ratihabitione infantis.
b Cui est delata.Erit iuris,vel facti.dic iuris Bal.hic in 2.quæstio.

S V M M A R I V M.

1 *Emancipati quomodo olim,& quomodo nũc ad bonorũ pos.& ad succedendũ admittantur.*
2 *Bonorum possessio non agnita,an transmittatur:& nu.3.*

L E X IIII.

1 Emancipata. †Emancipati debẽt infra annum agno
scere bo.pos.unde liberi.aliàs ipsi,& eo-
rũ successores sunt exclusi.h.d. No.ꝙ emãcipati erant olim ex-
clusi a successione de iure ciuili. † Itẽ,ꝙ bon. possessio ñ agnita

a non transmittitur a concor.ff.eo.l.3.§.acquir. Contra hoc op.
de.l.illud.§.fi.& l.sed & si,de ꝯtab.So.vt glo.qđ ibi est speciale,&
qđ hic dr est regulare.& huius regulæ põt esse rõ,qa bo.pos.ac-
quiriť facto extrinseco pcedente,vt hic not.gl.j.iõ cum factum
illud non intercesserit, merito ñ transmittit.Illius uero spãlita-
tis est rõ,qa dubitatio erat vtrũ peteret bo. pos. ſm tab.vel ꝯta.
pp posthumũ nondũ natũ. vñ cum alteram petere ñ posset,pp
certitudinẽ.l.æqtate mota, ꝯsiderans ꝙ ei non est qd impute-
3 tur,ius petendi, ad hæredem trãsmittere pmisit.†Quæro an ho
die bon,poss.non agnita,transmittatur ad posteros:dicit ista gl.
ꝙ sic,per tit.ĩ,de his qui ante aper.tab.hoc sequiť Iac. de Ra.&
Pe.sequiť Bal.in fauorabili trãsmissione,de qua hic, nõ in odio-
sa.ut est bo.pos.ꝯtab.q̃ testm̃ rũpit. ar.l.cum quidã,ff.de libe. &
posthu,& l.filio pterito.ff.de iniust.test.& eius,quod no.gl. ff.đ
lib.& posthu.l.gallus.§.qd si is,Ego dico,qđ si tps petendi trãsi
uerat,ut hic fuit, ꝙ nulla æqtate trãsmittit.& sic ista lex rema-
net incorrecta. Si aũt erat ĩ. tps, adhuc meo iudicio ius petẽdi
bo.poss.non transmittit, qa prætor qui hoc beneficiũ inuenit,
hoc non voluit,nec ius ciuile de hoc disposuit.ergo in iure pto
rio remanemus.Sed fateor,ꝙ ius adeundi,de iure ciuili, qđ est
perpetuum,hodie de iure ciuili transmittit ad posteros. & hoc
dico ꝙ voluit ista gl. & sic emancipatus qui hodie de iure ciuili
est cognitus,vt in auth,de hære.ab intest.§.j.ius adeundi patriã
potestatẽ transmittit ad posteros,sed non bo.pos. & pro hoc ac
cedat.ĩ.eo.l.fin.& quod dixi.in 6.q.s̃.eo,l.1.

A D D I T I O.

a Non transmittititur. Adde Cy.in l.qui se patris,inf.un.lib.Pau.de Cast.in l.cũ antiquiorib.inf.de iu.delib.vide Bal.hic,& per Alex,& doct.Item adde Soci, consi.153.incip.pulchra & subtilis est præsens cõsultatio.versi.prima ratio est.in fi.in 2.par.cha.3.quod transmittitur bo. pos.non agnita ad descendentes, sicut hæreditas virtute. l.1.inf.de adul,licet regulariter contra.

S V M M A R I V M.

1 *Ignoranti,an currat tempus.& nu.seq.*

L E X V.

1 Quandiu. † Ignoranti, vtrum ex testõ, vel ex quo capi
te succedere debeat,tps petendi bon pos.nõ
currit,h.d. Pone casum ꝙ dũ peterem mihi, ut proximiori de-
functi,decerni bo.pos.alius se obiecit,ut in gl.Contra quod op.
ab extra, quod alius non debeat, nec possit se opponere, quia
iudicis officium,quo petitur,imploratur extraordinario iure.ut
no.s̃.e.l.j.nec vlla est necessaria alicuius citatio,ut dixi,in l.3.4.&
2 5.† Op 2.quod citatio facta non vitiaret,licet fieri non dẽat. uel
dic,qđ non citatus se opposuit.Op.qđ tps currat ignoranti,a ut
l.genero,ff.de his qui no.infa, Sol.quod tempus utile non cur-
rit,ut hic,sed cõtinuum sic, ut ibi no, vel distingue in tempore
continuo,aut quæritur, an currat ad vtilitatẽ ignorãtis, & tũc
currit,ut d.l.genero,Aut in ejus damnũ,vel præiudiciũ,& tunc
aut requiritur eius factũ,vel mora,& tũc ei non currit,qa igno
b rans moram non committit. b ut l.fi.ff.de decr.ab ord.Aut eius
factum,uel mora non requiritur,& tunc ei currit, ut d,l.fi.ĩ.de
præscrip.long. tem. Et hęc no.qa ad multa possunt induci.

A D D I T I O N E S.

a Ignoranti.Adde Bal,de hoc in l.1.in 24.opp.sup,eo.Dy.plenè in reg.iu.lib.6, & ibi in apost.do.Boerii.Bar.plenè in l.fi.& ibi Alex. in addi.ad eum inf. de prescr.long.temp.& Bal.insti.de perp.& temp.ac.§.fi.
b Moram non cõmittit.Quod ignorantia excuset a mora,adde So.consi.133.in inc.pulchra & subtilis est præsens,ver.1.ad hoc,ut propter.in 2.par.char,5,

S V M M A R I V M.

1 *Mulier bonorum poss.infra legitimum tempus non agnoscens, non excusatur per iuris ignorantiam, & nu.seq.*

L E X VI.

a
1 Iuris. a† Ignorantia iuris, non prodest mulieri, ĩ. tps legiti-
mũ bo,pos.non agnoscenti.h.d.No.quod dictio nec,
2 est implicatiua sensus contrarii ad expressum,†No.quod in edi-
cto vel albo proposita,non licet mulieribus ignorare. Itẽ quod
in lucris, vel quasi, captandis, iuris ignorantia non prodest mu-
lieribus.Oppo.de l.præced.solu,quod ignorantia facti, impedit
tempus currere, ut ibi, non iuris,ut hic. Oppo. quod debeat in
iuris ignorantia distingui, aut potuit consulere peritiores, aut
non,ut ff,eo.l,in bonorum.Solu.confitendo contrarium. ut in
glo. Oppo.3.ab extra quod iuris ignorantia eis non noceat, ut
ff.de iur.& fact.igno.l.regula. Sol,hic de lucro, uel quasi tenea-
tur,ibi de dãno.† Quæro iuxta præcedens contrarium, mulier
negat se potuisse consulere peritiores, an hanc negatiuam de-
bet probare,uel aduersarius affirmatiuã? dico quod ille q agit,
seu allegat, quia illud est cã suæ actionis,sed sufficit pbare prę-
sumptiuę,puta quod peritorũ copia erat in loco illo, vel sibi p-
b ximo,& vicino b ad quẽ de facili potuit accedere. arg. ff. de dã.
4 infec.l.4.§.si tam uicinum.†Sed,quia si peritus malum consiliũ
sibi dedit,an tunc excusetur,dicit Bart.quod sic,quia non tene-
tur scire iura. ideo assessorem hoc excusat alieni consilii impe-
ritia.ut ibidem notat Barto, & bene nota tu qui habes assidere,

A D D I T I O N E S.

a Iuris.Adde quod iura quilibet scire debet,vel per se vel periciores cõsulendo vt per d.Socin.cõsilio.47.incipien.in 2.prę̃tis cõsultationis.in prin.5.colũ. in 1.parte.char.99. & quibus ignorare iura permittatur,& quibus non uide Alex.consi.101,1.parte. & an & quando, & in quibus mulieris excusentur a iuris ignorantia,uide per præl. Soci.consi 39.incipien,uisis & inspectis.ver. 1,posset excusari.in d.parte.char.78.
b Proximo & uicino.Adde,Bal.& Pau.de Castr.hic & Rema,allegat textum in l. diuus.ff.de tu.& curat.dat.ab his.& quod not.Bal.in l.continuus.§.item qđ insulam,de verb,ob.addendo Ant.de bu, idem tenentem in c.2.de cõst,& idẽ tenuit ipse Ro.in l.si duo.ff.de acquir. hæred.ubi dicit hoc dictum limitari, nisi iste qui hẽt consulere peritiores,longe distaret a ciuitate,uel pp guerras accedere non posset.pro hoc allega.gl.in l.si duo,ver. scire potuit,sup.alleg. & illa gl.allegat bonum tex.sed hoc idem uidentur uelle allegati doc. dum põderant uicinitatem,& facilitatem,Et ad id quod dixit,uel propter guerras accedere non posse, adde quod uidetur posse dici, qđ si existentibus guerris posit haberi saluus cõductus a principe,qđ nõ excusať p ea quæ uolũt domini de rota decis.suis,de dolo & contu.ubi uolunt quod propter guerras quis ñ excusetur a psonali cõparitione,si a dñis belli saluus conductus hri posit,

S V M M A R I V M.

1 *Tutor,an possit solus nomine pupilli possessionem bonorũ agnoscere,& nu.seq.*
3 *Iudex,an possit tutoris supplere defectum.& nu.4.*
5 *Pupillus, an possit absque tutore cum decreto iudicis sibi querere bonorum possessionem:& an solus tutor repudiare.& nu.6.*

L E X VII.

1 Bonorum, †Tutor pupilli nõie,põt bonorũ possessionẽ
agnoscere:pupillus non sine tutore. põt tñ
iudex ex certa sciẽtia defectũ tutoris supplere.Et tria nota,sicut
tres sunt partes casus summarii.Item nota illud verbũ sciẽs,posi.
tũ in tex.ut sic prudens tabellio scribat in actis. Iudex sciens pu
pillũ carere tutore,& ex certa scientia intendens.defectũ tuto-
ris.põt supplere,ut hic,concor,l.infanti,in fi.ĩ.de iur,delib.& p-
cedit hoc nedũ in quasi ꝯctu,de quo hic,& ibi: sed ẽt in vero ꝯ-
ctu,ut l.profectitia.§.j.ff.de iur.do.& s̃.de epis.audi. l.tam demen
tis.facit etiam.ff.de min.l.ait prętor.§. permittunt, Et dicit Bal,
quod in iurisdictione uoluntaria potest iudex supplere pro tu-
tore,qa ibi nõ requiriť certa distinctio psonarũ p forma iudicii.
secus tñ in iurisdictione contentiosa,ut s̃.de auto.præ.l.clarum.
s̃.q da.tu.pos.l.in uniuersis,& nota s̃.de in integr.resti.mi.l.si cu-
ratorẽ habens.Vbicunq; autẽ supplet,dẽt hoc dici,& scribi:aliàs
nõ crediť dispensatiuę fecisse,sed uel ex temeritate,qđ nõ pdest
ut no,Inno,extra de fil.præsby.c.ueniens,uel,quia non putasset
de iure cõi hoc sufficere:qa in dubio ad illud uideť se referre, ut
no.lo.An.in noull.in c.dudũ,extra de deci. facit,l.quãquam.ĩ.de
2 test.mil.†Opp.qđ solus tutor nõ possit,ut l.potuit.ĩ, de iur,de li.
sol.ſm gl.ꝙ hic pupillus erat infans,ibi maior infante.Sed cõtra.
no.in d l.potuit.s.qđ solus tutor possit, ẽt si sit maior infante, p
hanc l.q̃ loquiť indistinctę.Et illud uerius secundum docto.& p
hoc facit,qa de delata infanti erat dictũ.s̃.e.l.infantis. & sic hic
delatã infanti maiori infante.pro hoc ẽt facit.ff.eo,l.tutor. & l.
pupillo.Nõ ob. l.potuit: quia illa ĩ aditione hæreditatis,quæ est
de iure ciuili:& quæ magis consistit in animo eius cui est delata
ut l.auia,eo.tit.Et q̃ fomentũ nullũ recipit a iudice, hic de bon.
poss.q̃ nõ tã in animo,quã ẽt in facto impetrationis,uel agnitio
nis corã iudice consistit:& p cõsequẽs q̃ fomentũ in iudice reci
pit.Opp.ꝙ pupillus nõ possit sine tutore,ut instit. de aut.tuto.§.
neq;.solu.quod ille tex,debet intelligi scdm illũ,ut in gl. fi.& bñ.
3 ut patet ĩ.de iur.deli.l.si infanti,in fin.† Oppo.ab extra,ꝙ iudex
defectũ tutoris supplere nõ possit,ut s̃.si pp pu.pen.l.fin.sol.ꝙ iu
dex tũc supplet uicẽ tutoris,qñ tutor solus,uel cũ pupillo absq;
iudicis decreto posit illud facere,ut ibi in prin.ubi autẽ,& tuto
ris autoritas,& iudicis decretũ simul essent necessaria: tunc iu-
dex nõ posit supplere defectũ tutoris,ut in ꝯ.secũdum Iac.But.
Opp.ad idẽ,qa si põt supplere defectũ tutoris, ergo iudicat ſm
conscientiã,ꝙ ur ꝯ.l.illicitas.§.ueritas.ff.de of.præsi,sol. ꝙ hic ei
conscientia est confirmata cum iure,qa iudex aditus, uidet ip-
sũ, tutorẽ nõ habere,& suũ tutorẽ hic postulare,ut iudex, nõ,
4 ut priuatus supplet defectũ tutoris.† Quero quid si pupillus tu-
torẽ hẽt,sed nõ est ibi pñs.dic aut est in remotis, & tunc potest
iudex supplere eius defectũ,arg.ff.de iu.l.si longius, aut est intra
ciuitatẽ,uel oppidum,uel in loco pximo,& tũc aut res erat peri
tura,si pñtia tutoris expectet.& idẽ dico ar.ff.de fer.l.1.§.excipi
tur.& l.seq.aut res non erat peritura cursu tẽporis, & tũc puto
5 tutorẽ pquiri,uel expectari debere.ar,d.l.Quero,an infans abs-
a q; tutore cũ iudicis decreto a bo.pos.posit sibi quærere,& uř,ꝙ
nõ,qa infans non potest hoc postulare: & sic uř hæc.l. cessare,
ut in uerbo postulant.& pro hoc etiam.ĩ.de iu.de li.l.si infanti. ĩ
fi.Itẽ,quia defectus est in iure naturali,& ꝯ defectũ iuris natura
lis non cadit dispensatio,ut not,Innocen.c.sciscitatus, extra de
rescri.cogita.Vlterius, an tutor solus bonorum possessionem
repudiare posit,& tex.uidetur,ꝙ non,in l.tutor.ff. eodem. sed
ibi uide ad materiam & quę dicam in sæpius allegata.l.potuit.

A D D I T I O.

a Cum iudicis decreto. Videtur probari quod sic, in l.si infanti, in fin.argum.a contrario sensu,infra de iure deli.tamen dubito,& uidetur posse reddi sufficiens ratio differentiæ.& in oppositum,uide glo.in l.pupillus.ff.de acqui.hæredi.& distingue ut ibi per Imolam.

1 *Impedito petere bonorum possessionem,tempus non currit.*

L E X VIII.

1 Quicunque. †Impedito iusta causa,uel ignorantia fa-
cti, uel iusta absentia, bonorum pos-
ses-

fessionem petere,tempus non currit.h. d. Ibi cõsuerudinis quæ forte erat ante.l.istam,per quã tempus currebat prædictis. Op. quod clausula hic posita,dum dicit, vel q̃tũcunq; aliam rõnẽ, nõ sit bene posita,quia implicatur quod ius ignorãti nullo mõ curret.quod est ɔ̃ l.iuris ignorantia.§.e.Sol.ꝙ huius timore glo. legit tribus modis.secunda & tertia sunt de se claræ. Sed prima notabilior est & magis amica literæ, vt sic dicamus, ꝙ ignorãtia facti non nocet,ut hic,ignorantia iuris sic, tam mari q̃ fœminæ,
a vt in ɔ̃rio,fallit,si hæc ignorãtia iuris causet a rusticitate,a vt hic. & hoc ꝑbat disiunctiua hic posita inter rusticitatẽ, & ignorantiã facti.Sed hoc intelligo,nisi rusticus poterit ɔsulere peritiores;vt ibi dixi.Vel forte dicendũ,qđ interdũ rusticus scit sibi deferri,sed ignorat se infra tm̃ tp̃s teneri ad petendũ, & tũc hẽt locum distinctio,an potuit,uel nõ ɔsulere peritiores,ĩterdũ,nescit ignorãtia iuris sibi deferri,qa putat emãcipatũ nullo iure vocari,& tũc indistincte subueniat ei,ut hic.Quæro rusticus, errore aduocati nõ ꝑduxit.ĩ.terminũ statuti,certũ instrm,an curret sibi tp̃s:dic,qđ sic,qa in his q̃ ꝑtinẽt ad rigorẽ,& formã iudiciariã sexus,nec rusticitas consideratur,sed forma generaliter tradita, sicut nec ætas,ut supra.de iudi.l.properandum, in fi. & in auth. de hær.& fal.§.pupillus.& huic concordat Bal.ſ.eo.l.iuris,

ADDITIONES.

a A rusticitate Adde quod rusticitas regulariter excusat.l.2.& ibi Bar.in lect.in pe.col.in 3.no.si quis in ius voc.non ier.l.si quis id quod §.j.de iurisd.om.iud. & p Ale.in l.iuris.sup.e.& ibi dicit verum post Raph.& Lu.põ. in his tm̃ in quib.reperitur in iure expressum p l.fi.ĩ.de iur.& fac.ign.per glo.2.q.3.§.fin. Ant.de Bu.in c.2.de const.& ibi Io.de Imo.& qđ per Bar.in l.j. infra. de iur. & fac.ign.Item nisi in rigore iudicii vel forma seruanda in actu, quia non excusat.Bar.& Ale.in l.j.§.nuncia.de ope.no.nun.Bal.& Moder.in l.iuris ignorantia.sup.e.Pe.de Anch.c.canonum statuta.ver.quæro statuto cauetur. Itẽ adde quod rusticus debet irẽ ad ciuitatem pro consilio, sicut ad syluam pro lignis,aliàs nõ excusatur ignorantia iuris.Bal.in d.l.iuris ignorantia, in j.q. & ibi do.Ale.in j.col.qui refert Lud.idem tenentem,& limitatem in l.si duo. ff.de acq.hær.& Ale.& doc.in d.l.iuris ignorantia.quod uerum est etiam ad viciniam:non tñ periculosam,ac ualde distantem doc.Ale.ibi.

SVMMARIVM:

1 *Bonorum possissio coram quocunque magistratu peti potest.*
2 *Acceptatio noua,an requiratur a secundo fienda,si prior in data nõ acceptet.*

LEX IX.

Vt verbo. Hodie sufficit bonorum posses. agnitio facta coram iudice,sine eius decreti interpositione,dũ nõ agnoscatur.ĩ.legitimum tp̃s,quod currit scđo,statim cum excludit primus.& agnitio scđi ĩ.tp̃s primi nondũ exclusi, nõ ꝑiudicat illi.h.d.ſm uerã lec.Expone tex.ibi ꝑperantius exerceat.aliàs excutiat.& tũc expone.i.aperit,quasi dicat,uia aperiat scđo ꝑ repudiationẽ,q̃ fecit primus, nõ expectato, qđ labat tp̃s. Et hoc uult prima expositio gl.uel exerceat,& tũc expone.i. petat,vel agnoscatur per scđm.ĩ.tp̃s primi,ut in scđa expositione
1 gl.†No.ꝙ bon.pos.potest peti vel agnosci,corã quocunq; magistratu,ẽt nõ habẽte merũ vel mixtũ imperiũ.Scđo,ꝙ qs põt renunciare iuri suo ante tp̃s ꝑfixũ ei.& statim currit tp̃s a sequenti die renuntiationis primi.qđ intelligo si de renuntiatione primi sciuerit,ut supra.l.proxi.& hęc tene menti pro impetrantib. primum canonicatum vacaturum in certa ecclesia,quẽ.ĩ. mensem duxerit acceptandum,ut si plures sint expectãtes sub diuersis.Et primus dicit se non velle acceptare illum, qui vacauit, qđ statim tp̃s mensis currat sequenti scienti,non aũt renunciationem ignoranti,Et procedit hoc tenẽdo opi.Io.An. de quo dicã in seq.q.Item not.quod illud quod fit a secundo in gradu,ĩ.tempus præfixum primo,non præiudicat illi ꝑuento, & sic alterius ꝑuẽtio,nõ ꝑiudicat ꝑuento nõ moroso, vt hic, & ĩ.de his q.ut indig.l.sororem.ff.ad Tert.l.2.§.si mater.ver.sed si forte, Ex quo collige,qđ acceptatio facta de bñficio vacãte a scđo,ĩ.mẽsem datũ primo,nõ ꝑiudicat illi;nec tollit ei bñficiũ acceptandi.ĩ.mẽ
2 sem.†Sed dubium est,an si prior in data postea nõ acceptet, an requiratur noua acceptatio fienda a secundo inter alium mensem post lapsum primi,an illa sufficiat quàm fecit ĩ.primũ mensem.Et si teneas quod omnes habeant unum & eundem mensem à die notæ vacationis in ecclesia,res est clara,ꝙ illa sufficiat arg.eius quod de optione dicitur extra.de consue.c.fi,lj. 6. & ff. de adul.l.2.in fi.& l.si maritus.in prin.Si vero teneas, quod quilibet ordine successiuo habeat suum mensem,tunc res est magis dubia.& Io.And.super Spe.de conces.præben.post prin.videtur inclinare potius in parte ista,ut non teneat,& opus sit noua acceptatione post lapsum primi mensis. & mouetur ista ratione, quia aut acceptauit pure,aut sub cõditione. Primo casu inquit ipse non ualet,quia beneficium non est sibi debitum,sed priori ergo &c.vt c.si tibi absenti,de præben.lib. 6. vnde inspiciendum est primo,quid primus facit.& pro hoc bene facit.ff.de bon. libe.l.filius patroni.§.cum filius,vbi quasi casus.facit.ff.de iur.fisc. l.ædicto.§.cum antea.& ff.de inoffi. testa.l.filio.§.contratabulas. aut acceptauit sub condition e,& etiam non ualet,vt actus legitimus,qui non recipit conditionem,quæ dispensat ut l.actus legitimi.ff.de regu.iur.& extra de electio.cap.2.libro.6.Sed sic est, quod neutro casu valet ab initio:sequitur, quod non conualescit ex postfacto, priore in gradu non acceptante.¶ Quod attende disputandi cã.quia primo', vr casus in oppositũ hic in fi. isti parem efficaciam,& cęt. q directo vult, qđ si gradus scđs ꝑperatiuus agnouit, nihilominus illa agnitio parẽ efficaciã cõsequat ei,quam consequeretur, si intra sua curricula agnouisset. Nã ad istũ casum,nõ minus põt referri ista lr̃a, q̃ ad aliũ. Scđo cõfirmo per no.ĩ.de suc.edic.super d.rubr.Tertio per iura allegata in oppositũ,& primo per d.l.edicto.§.cum ante.nã ibi denunciando grauatus de fideicõmisso tacito ꝑstando,nõ capaci facto,añ aperturã testi,non ꝑiudicat fideicõmissario, post aperturã denũciãti;& fideicõmissario nõ denũciante, postea tenet prima denũciatio,& ɔmodũ affert ei.Quarto per l.filio. §. contra.ff.de inoffi.testa.nã sicut in succedẽdo, primus gradus est liberorum,& secũdus parẽtũ,ita in querelãdo,& rũpẽdo, prim' gradus est liberorũ tm̃.Et tñ si pater ꝑuenit, si ꝑiudicat filię testatoris postea querelãti,& filia non querelante, remanet ualida ɔ̃tabulatio facta a patre.ut ibi no.in glo.& probant ll.ibi alle. qcqd tñ de hoc sit,uidendũ est,q̃ opinio ꝑdicta rõ verior sit de iure,uidelicet,an illa quod primus mensis oĩb,sit cõis,an ista, ꝙ qlibet gradatim,& successiue habeat suũ ꝑpriũ mensem; sicut hic in bon.poss.& licèt istã secũdam teneat, & ibi Ioã. An.tanq̃ fundatã validiorib, rõnib.asserit:tñ modo ꝑ vna parte, modo ꝑ alia determinatum fuisse in curia romana.Egoque,ut audio in curia ipsa seruatur opinio prima, ut primus mensis, omnibus sit vnus,& cõis ꝑ termino assignatus, & etiã illã puto veriorẽ. Nam a uerbis literarũ apostolicarũ, & eorũ significato,nõ debemus recedere, vbi nõ cõstet de mente ɔ̃ria,ut d.l.1.§.si is qui. ff.de exer.& l.non aliter,de leg.3.& no.doct. in l.nõ dubiũ.ĩ.de legi.sed in singularib.literis expectatoriis, ut dicit cle.ista,de ɔc. ꝑben.& ita ẽt in facto seruatur,apponunt ista uerba quam, uel quòd ĩ.mensem a die uocationis notæ,duxeris per te, vel ꝑcuratorẽ tuũ acceptandũ.Et intelligitur de vacatione vera in ecclesia,ut dicit tex,in d.cle.ergo benè patet ex initio tp̃is appositi,qđ vnus & idẽ mẽsis,oĩb.est cõis,& oĩb.ꝑ termino est ꝑfixus, & ꝑ ɔñs ad acceptationẽ nõ veniũt gradatim, sed simul in tp̃e ɔcurrũt.Et horũ ẽst rõ,qa eorũ acceptatio est ĩ vĩ ɔdõnis apposita,cũ illa uerba,quã duxeris acceptãdã,faciũt ɔdõnẽ, ut l.sic' q meus erit,de leg.j.Et ideo in sui forma, & ĩ.tp̃s ei annexum a quolibet eorũ est implendũ,ut l.solemus.ff.de condit. & demõ. & ex his apparet,ꝙ prius ei ꝑscribitur,q̃ debeatur,ꝙ fuit unum de motiuis Io.An.quia prius nõn debetur alicui eorũ,q̃ ɔditionem impleuerit.l.legata sub ɔditione,de cõdi. & dem. & ex his oĩbus apparet,ꝙ in casu nostro non est dare gradus in acceptãdo,quos dixit Io.Sed est dare porioritatẽ,& ꝑlationẽ inter plures acceptatores.ĩ.mensẽ,ut ille ꝑferat.ut potior ĩ iure,q prior fuit in data.qa sequẽtẽ uult papa recipi,si alius nõ sit prior ĩ data,qui acceptauerit.Et si plures sint pares in data ille ꝑferat qui gratiam exuberatiorem habeat,ut extra de resc. c.duob. li.6. & tñ isto casu nemo debet dubitare, ꝙ minorem gratiam hñs debet acceptare ĩ.mensem a die uacationis. aliàs per lapsum temporis excluderetur,licèt sit alius sub eadem data, exuberãtiorẽ gratiam hñs.Hoc cõfirmo, qa ſm aliam opi.sequeret, ꝙ ibi sint plures expectãtes,ut quotidie occurrit, & nullus eorũ sciat de alio, ꝙ nemini tempus curret, qa nullus est certus,qs primus, qs secundus,vel tertius,seu quartus,& sic reperitur incert', qñ suum tp̃s incipiet concurrere sibi. & qa hoc ꝑꝑ ignorantiã facti contingeret,sequitur ꝙ tp̃s nemini curreret,ut de bon.poss. habetur in l.q̃diu.ĩ.qui admit.ad bon.pos.& sic diu beneficium posset stare uacans,& multæ fraudes committi possent,& multæ lites,& iurgia oriri,quæ omnia papa uoluit euitare. ideo tẽpus certũ,tam in sui principio,q̃ in fi.apposuit.videlicet mensẽ inchoandi a die a vacationis notæ in ecclesia. ut in d.cle.unica. de conces.præben.Et ita teneo.& ad obiecta patet rñsio per ꝑdicta.unde ulterius non insisto, nisi quod respondeo ad cle. de conces.præb.in uer.secus,& dico quod ibi loquitur de acceptatione secuta.ĩ.mensem,per primum in data. & hoc colligit ibi in uer.quid etiã.& in uer.cæterũ.& ista est differentia inter primũ casum illius cle.ibi,tẽpus non apponitur,quo casu ualet collatio facta secũdo,añ primã,añquã prim' acceptauerit,nec irritatur primo in data postea acceptãte.sed ubi certũ tp̃s apponit, ut mensis,collatio facta interim irritat,si primus contra alium. ĩ.mẽsem acceptet,& eo nõ acceptãte collatio facta scđo remanet valida,& firma.uñ acceptatus ꝑ primũ casum,& scđm,& acceptatione facta sic,& primo casu,vbi certũ tp̃s ẽ appositũ, sic. & aliud non uult cle.illa, & ita consului de facto, & postea audiui qnod Ioan. Cal.idem dicebat.Et ita fuit determinatum per tres doc.in quæstione illa infertur.uide tamen plenius in ɔsilio meo quod incipit a & b.clerici,&c.Vltimo no.ꝙ uerba inania, & captatoria non sunt admittenda.concor.inf.de leg. l.in lega.

Quando non petentium partes,petentibus accrescant. Rubr.

Continua rubricam,vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Legitimum in iure, quot modis dicatur.*
2 *Successio legitima,& ciuilis duplex est.*

3 Ius

3 *Ius accresc̃edi successoriũ edictũ excludens,substitutũ testatore nõ excludit.*
4 *Successio legitima quando esset liberis,& nu. 5.*
6 *Bonorum possessio vnde cognati,& an prius liberis in materna successione deferatur quam vnde legitimi,& nu,seq.*
10 *Masculi,& fœminæ,an pariter succedant.*
11 *Portio non petentis,an ipso iure petenti accrescat.*
12 *Ius accrescendi an de iure ciuili locum habeat inter hæredes.*
13 *Portio non petentis,an accrescat petentibus etiam inuitis.*
14 *Portio deficiens,an prius accrescat coniuncto,quam disiuncto.*
15 *Ius accrescendi,an transmittatur ad hæredes.*
16 *Testator an posit prohibere ius accrescendi.*
17 *Ius accrescendi,an locum habeat in contractib. inter viuos.*
19 *Ius accrescendi an vindicet sibi locum in feudis.*
20 *Ius accrescendi an habeat locum in contractu emphyteutico,& nu.seq.*

Quoties. †Pro euidentia lecturarum, seu eorũ exemplorum præmitto,secundũ dominum meum,quod aliquid dicitur esse legitimum in iure plurib.mod. & varijs respectib. Primo modo largissime in superlatiuo ampliori,vt dicitur legitimum esse non prohibitum,& sic solnm per abnegationem ꝑhibiti, vt sunt omnia, quæ sunt de genere permissorum, vt ff. de pact.l.iuris gentium,§.prætor,& de proc.l.mutus, §.cum quæritur,ff.ex quib.cau.maio.l.nec non,§.j.& ff.de testa.l.j. Secundo modo dicitur legitimum non sic largissime,vt præcedens, sed aliqualiter minus,quia in comparatiuo latiori, vt dicat legitimum i.licitum,& permissum nedum per abnegationem prohibiti, sed per positionẽ oppositam ad licitum,& prohibitum,vt ff.de pact. l.legitima,secundum lecturam positam,in gloss. mag. ver.vel sit. vis,vt sic omnia permissa per positionem,etiam si sunt de genere prohibitorum,dicantur legitima,vt ff.de colle. illi. l. 3.si illud sit permissum de iure naturali siue gẽtium,siue ciuile,siue prætorio. Tertio modo dicitur legitimũ in positiuo digniori, seu priori,vt dicatur legitimum,i.a lege,seu iure ciuili dictum,vt tamen sic late sumatur,quod hęc lex ciuilis,seu ius ciuile comprehendit etiã ius prætorium,quod viua vox iuris ciuilis dicitur,vt ff.de iust. & iure l.ius ciuile,cum sequentib. Et isto modo intelligitur legitimum.i.ius ciuile ad dĩam iuris naturalis,vel gentium,de quibus in l.j.§.j.& seq.in eo.ti.Quarto modo dicitur legitimum stricte in positiuo inferiori,ad differentiam,& per oppositum prætorii,vt dicatur legitimum.i.ciuile,tantum sic,quod non prætorium,sed quod venit a l.tantum ciuili,quouis nomine nuncupetur. i. siue vocetur lex siue plebiscitum,siue Senatusconsultum,sine constitutio principum,siue responsum prudentum de quibus,in eo.ti. §.ius autem ciuile.Quinto sumitur strictius in comparatiuo inferiori,vt dicatur legitimum,i.ciuile,sed veniens solum ab ea parte iuris ciuilis,quæ est lex,& non a plebiscito,nec senatusconsultis, nec ab aliis eius partibus,vt sic lex sumatur pro lege 12.tab.omnibus eius interpretationibus,& declarationibus,postea sub secutis ex rationibus,& mente saltem generali ipsius l.12.tab.vt ff. de orig.iu.in l.3.§.nec diutius,& de leg.tute.l. 3.in prin. & Insti. de legi.patro.tute.l.3. in prin. Sexto modo sumitur strictissime, in superlatiuo inferiori,vt dicitur legitimum.i.ciuile veniens tantum ab eadem l.xij.tab.ex verbis eius tantum,& mente in terminis expressis specificata.vt in ꝑfato ti.de leg.tu.l.j.in princ.Et his duob.vltimis modis sumitur hic successio legitima, vt patebit in
2 lecturis.† Itẽ premitto, quod hæc successio legitima, ,& ciuilis est duplicis speciei,quia alia ex testamento,vt ff.de ver. signi.l.lege obuenire,alia ab intestato,vt ff.de pe. hęr.l.legitimam,ff.pro soc.l. 3.Item quod huius successionis ab intestato tres sunt species,,prima defertur liberis,secunda parentibus,ff. de inoffi. test. l.nam,& si parẽtibus,in prin.& ff.vnde lib.l.scripto. Tertia agnatis.vt Insti.de legi.agna.succes.in prin. non tamen simul omnib. sed in gradu proximioribus,vt ibidem,§.non tamen . Item præmitto,quod hęc lex habet quatuor lecturas , primam in liberis ex linea materna,secundam in liberis ex linea paterna . tertiam, & quartam in vtrisque,sed in tertia participium cessante denotat accidentiam facti, in quarta ministerium iuris,& exponitur cessante,id est reiecta. His premissis venio ad leg. Et primo thema repetit.secundo dubium soluit.secunda ibi his solis . Casus . In successionibus non petentium portiones accrescunt petentib. h.d.Casus in terminis.pone in nube, vt litera iacet literam expone,vt in glo.hoc addito ibi legitima,id est ciuili . Et ibi defertur de iure prætorio,ibi,scilicet ædicti deferentes.bono.pos.quæ vocatur ædictalis,vt no.ſ.ti.j.l.j.No.quod in successionibus de iure
a re prætorio locus est iuri accrescendi.[a]†Item quod ius accrescen
3 di excludit ædictum successorium [b] tamen,& non excludit a te-
b statore substitutum,vt ĩ.de cad.tol.§.in primo,& §. pro secundo ff.de iniust. testamen. l. penul. Item quod in pluribus liberis põt
4 cessare legitima successio.† Contra hoc op.ꝙ in liberis non cesset legitima successio,imo nec olim cessare poterat, vt ff.de libe. & posth.l.in suis,& de legi.hær.l.in suis,& Insti.de hære.quali.& dif.§.sui.Secundo modo,quod hoc uerum in liberis ex paterna linea,& in potestate existentibus.Nos autem hanc l.intelligere, debemus,& explicare in liberis, qui ad successionẽ matris venire volunt,quia de eius hæreditate,& non patris tractaretur.& iõ hæc verba cessante legitima successione stant demonstratiue, seu suppositiue,quia sic errat in facto, non vt denotent ministerium iuris.Et ratio diuersitatis inter liberos maternæ,& paternæ linee, qui non sunt in potestate tanquam incogniti de iure ciuili, ꝑtor defert bon.pos.vnde liberi. & eis omittentibus illam cognoscere statim eos,ante cæteros vocat ꝑ vnde agnati. vt ff. de succes. edic. l.j.§. sed vidẽdum. Et sic ex vno capite exclusi possunt venire per aliud , quod non est in liberis ad successionem matris.nam illi ad successionem matris non sunt vocati de iure ciuili.l.12. tab.vt Instit.de suc.cog.in prin.nec per bon.pos. vnde liberi,vt ff.de suis.& leg.l.quoties.Sed bon.pos.vnde agnati. a qua cũ sint exclusi nullum habent remedium. Sed attende pro Deo, quod licet, exemplum glo. in liberis maternæ lineæ procedat, non tamen minus in paterna linea,quia aliquibus repudiantibus,vel non agnoscentibus bono. posses. vnde liberi. & aliquibus agnoscentibus, non succurritur non agnoscentibus, vel repudiantibus per vnde agnati,sed eorum portio statim accrescit illis,qui agnouerunt,vnde liberi.vt Institu.de hære.ab intest.§.admonendi .& ff.vnde cog.l.legitimi.& l.octaui.Et sic etiam in illis vendicat sibi locum.l.ista,q̃ supponit,quod plures erant in eodem gradu.& etiam vult gl.illa ta in ver.ita tamen si certi.quę fuit quedam interpositio vsque ad §.ei,quod dicit. forte posita ad reprobandum dictum illorum in hac parte,qui dicebant in liberis paternæ lineę non posse hanc li
5 neam exemplificari.† Secundo modo oppo. quod etiam in liberis maternæ lineæ non cesset successio legitima, quia ex orficiano senatusconsulto potest ad eius hæreditatem venire.vt ff.ad orfi.per totum.& illud est ius ciuile.& sic legitimum. vt l.ius autem ciuile.ff.de iusti.& iur.hinc est, quòd possunt petere bon.poss.vnde legi.vt no.ſ.tit.j.l.j.in glo. Solu.quòd verum si ex illo capite venire vellent,vt sequitur in glo.in versi. Nec obst.vsque ad ver.vel pone. & secundum hoc in eis cessat legitima successio strictissime sumpta,quia ex lege.12.tab.delata,sed non cessat legitima,nõ ita stricte sumpta, vt in euidentiali dixi. Sed hic ad prædictorum
6 declarationem de duobus quæro.† Primo quæ istarum bon.poss. prius istis liberis in materna successione deferatur ante,vnde cognati,vel vnde legitimi. Et uĩ, ꝙ non cognati,quia illa primitus fuit eis per pretorem concessa per senatuscon.orfi.fuisset hmõi liberis prouisum propter cuius prouisionem habuerint postea bono.pos.vñ leg.& hoc uĩ,quasi de mente huius gl.ꝑcedere.In contrariũ,ꝙ primo,vñ legitimi ex ordine titulorum positorum in digestis.nam priorem tit. vnde legitimi, quã unde cognati.& clare vĩ cõfirmari.ff.quis or,in bo.pos.ser.l.j.vbi casus uĩ expressus. Dicendum est ergo, ꝙ postquam fuit eis prouisum per orficianum
7 prius uocantur per unde legitimi, quam per unde cognati.†Quæro tunc.2.si quis petat bono. pos.unde cognati. & alii omittant, uel repudient eandem bon.pos.an potuerunt.omittentes uenire ꝑ unde legitimi.& suppono oẽs eos in pari gradu. & ista gl. dicit ꝙ sic.& ego puto contrariũ.Si uera sunt,quæ in præcedenti dixi: quia petentes, unde cognati uĩr renunciasse,unde legitimi,quia qui uult cõsequens, uĩr uelle antecedens necessarium,ut l.illud.ff. de acqui.hære. Et similiter,qui repudiauerunt, unde cognati,etiã eadem ratione uĩr repudiare unde legitimi ad quam prius uocãtur.secus si omiserunt agnoscere.quia nihil dixerunt.nam uĩr solum renunciare illi ad quam prius sunt uocati, & non illi ad quã demum post primam uocantur,ut ſ. no.gl. de bon pos.unde lib. & uñ le,ut patet.ff.unde le.l.2.in prin.& de suc.edic.l.j.§. sed uidẽdum. Viso quomodo ista lex potest exẽplificari in liberis mater
8 næ lineæ.†Quæro an liberis paternę lineæ.& dicit gl.ꝙ sic in uer. uel pone.secundo si sunt emancipati,quia tunc cessat successio legitima antiqua ſm l. 12.tab. quia per illam.l. erant incogiti.ut Insti.de hære.ab intesta.§.emanci.& Insti.de success. cogna.in prin. Sed prætor eos uocauit [c] per unde cognati. uñ uno ex his omittente, uel repudiante bon. pos.eius portio cæteris agnoscentibus accrescit. hodie autem cum emancipati sunt de iure ciuili nouissimo cogniti.ut in Auth.de hæred. ab intesta.§.j. Dicendum, ꝙ in eis non cessat legitima successio sumendo ista uerba latius,uel nõ ita strictè,ut sumebantur, secundum tempus legis.12. tabu. ut in euidentialibus dixi,ideo hodie portio repudiantis bon. pos. non accreseret irreuocabiliter saltem alteri agnoscenti, quia posset ꝑpetuo adire de iure ciuili, cum eodem tempore eisdem deferatur utrunque.Si autem essent in potestate, dicit gl. quod in eis exemplificari non potest eadem ratione, quia perpetuo possunt adire de iure ciuili cum eodem tempore.ut l.licet.& l.cum antiquioribus. ĩ. de iur. delib. Et sic portio repudiantium de iure prætorio non accrescet agnoscentibus. Item adiicit glo. quia ſm tempus legis.12.tabul.erant hæredes inuiti.& sic repudiare non poterant

licet

ADDITIONES.

a Locus est iuri accrescendi.Ita not.hic Bal.in 4.no.& plenius,in l.4.§.fi.cum l.seq & ibi posui in apost.ad ipsum post Alex.ff.de bon.poss.
b Excludit ædictum successorium. Adde Alex.hic & l.meminimus,& ibi Bal.infra de legi.hære.nisi in casu Auth.præterea,infra. unde uir.& uxo.& ibi Bal.in d.l.j.
c †Sed prætor eos uocauit. Tu uide de his quæsitis no. in l. inter agnatos, ff. unde legi.Bal.in l.fi.col.j.infra.unde legi.& idem plene in rub.extra de præscr.col.3.

licet beneficium prætoris repudiare possent, propter eis datũ beneficium abstinendi, vt Insti. de hæred.qualita.& dif.§.serui.Sed huic attẽde,quidam captare volẽtes gl. in verbis,dixerunt, quod gl.est sibi ꝯria: quia primo dicit, ꝙ si velint succedere de iure ciuili admittuntur.postea dicit, quod inuiti accipiunt: sed isti captãt vt dixi verba,sed non sensum, & mentem ꝯ.l. non dubium. s. de legi.nam gl.vt patet ex dictione item. q̃ est præcedentium repetitiua.vt in l.in repetentis.de leg.3.vult dicere,quod in suis non potest exẽplificari:quia & si velint, & si non velint inuiti sunt hæredes de iure ciuili legis. 12.tab. qa de legitima successione s̃m illud ius l.xii.tabul.hic tractatur.& ita dicebat dominus meus.Vel dic, voluit gl.arguere a diuisione: quia aut consideramus tempus,ante datum beneficium abstinendi: vt sunt hæredes inuiti.& sic in eis non cessat legitima successio.aut post datum deneficium abstinẽdi:& tunc possunt de iure ciuili adire perpetuo, adhuc post repudiationem bon.pos. non cessat legitima successio.Sed hic oro attende: quia dicet indagator acutui ingenii beneficium abstinendi fuit eis datum a prætore: sed non fuit eis concessum beneficiũ adeundi de iure ciuili a prætore:quia non potuisset, cum ius ciuile constituere non posset. vnde eos nolentes amisit solum de iure prætorio.& sic solũ per bo.pos.vnde repudiantes bo.pos.volentes postea adire de iure ciuili,non audiebantur, & tunc temporis. Et ego rñdendo confiteor. Sed addo,quod remanebant hæredes inuiti, vt prius antequam esset datum hoc beneficium abstinẽdi, vel si non remanebant inuiti, quia satis de hoc dubito:dicendum est ꝙ s̃m illud tp̃s hæc.l.poterat exemplificari etiam in liberis,qui fuissent in ptãte:& hoc vsq; ad tp̃s quo factæ fuerunt constitutiones pricipũ:per quas,& ipsi beneficium abstinendi ꝯcesserunt,& eos voluntarios nõ nuitos heredes esse voluerunt. de quibus hr̃ ff.de colla.dotis.l.j.in prin.nam s̃m illa tempora,licet repudiauerunt bono.pos.non erat locus iuri accrescendi saltem irreuocabi-
9 liter:quia perpetuo adire possunt.†Quæro modo viso quomodo in liberis maternæ lineæ,hæc potest exemplificari,quid in liberis ex litera collaterali fẽmina puta in liberis ex sorore natis, in quibus indubitantes cessabat legitima successio, quia solum de iure prætorio erant vocati,an hæc lex exemplificari possit.Et dicit,qđ sic,& idem in quibuscunque aliis in quibus de facto esset. Et hoc vult gl.in ver.seq.dum dicit,vel dic. 3. & s̃m prædicta isti ablatiui cessante legitima successione construuntur cum verbo præsentis tp̃is,defertur. & sic stant relatiue, & demonstratiue,non cõditionaliter,vel suspensiue,quod fecerent si starent cum illo infinitiuo accrescere.Et erit sensus quoties pluribus liberis in quibus cessat legitima.successio &c.idem tñ dicit gl.& si non cessaret, quia locus esset iuri accrescendi. quod intellige s̃m p̃cedentia,& sequentia. Verum,quia prædicta non procedũt,sine aliquo scrupulo,vel correctiue,ideo gl.legit quarto mõ,& Pla.sequit in eo ver.vel planius. Et s̃m istam lec. ista verba cessante leguntur cum infinitiuo accrescere.& exponuntur cessante.i. reiecta legitima successione.
10 & hæc quarta cõiter per doc.approbatur. † Declaratis lect. Opp. ꝯ oẽs, ꝙ pariter succedant masculi, & fẽminæ agnati, & cognati sui,& emancipati dummodo sint in pari gradu.& hæc per constitutiones principum.vt s. de leg.tu.sicut.j.de su.& leg.Aut.in successione.& in Aut.de hære. quæ ab intesta.per totum. & sic in eis non põt mutari successio legitima. Sol.ꝙ illud verum de iure nouissimo Autenticorum, nos vero de iure codicis, & digestorum. Item ibi de successione legitima latius sumpta , q̃ a prouueniente seu delata ex qualibet iuris ciuilis parte , hic vero delata ex lege tñ. 12.tab.vel eius mente,vt in euidentialibus dixi.Opp.4.ꝙ beneficium edicti non sit perpetuum,sed in liberis annale,in aliis centum dierum.vt s.tit.j.l.2.& l. emancipata. Sol.expediendo perpetui.l.generalis, vt in gl.sed sine cursu tp̃is præfinitum,quia donec
11 sit mutatũ,vel correctum s̃m dñm meũ.† Quæro primo,an portio non petentis ipso iure accrescat petenti,an vero sit necesse,vt petat.& rñdit gl.ꝙ ipso iure, si ambo veniebant eodem iure, non si diuerso,vt ff.de bo.pos.l.sed cum patrono.Et adde,ꝙ dicunt venire eodem iure,cũ l.oẽs ex testõ,vel oẽs ab intestato,vel oẽs iure ciuili.vel omnes iure prætorio,vel omnes per ꝯtab. vt ff.de bon. pos.l.3.in fi.& l.seq. Iure vero diuerso,quidam per ꝯtab.& quidã per s̃m tab. vt d.l. sed cum patrono. in prin. vel si quidam de iure p̃torio, quidã de iure ciuili, quidã ex testõ, quidã ab intestato, vt no.ibi, & huius gl.rõ ꝯ.l.eũ qui ædes.ff.de vsuca. ꝯ. l. papinianus
12 exuli.ff. de mi.& ꝯ.l.fi.ff. de calum. s̃m Richar. de Saly.† Quæro 2.an inter hæredes de iure ciuili, sit locus iuri accrescendi. & dicit
a gl.quod sic[a] vt l.sed ex pluribus.ff.de su.& legi.& ad tertul.l.j.§.si nemo,& j.de cadu.tollen.l.j.§.is ita.Sed dicet quis, istud est contra istum tex. ibi cessante legitima successione prout construunt cum infinitiuo,accrescere. Nam tunc ablatiui isti,ex quo coniunguntur verbo futuri tẽporis,resoluuntur in vim conditionis, vt l. euictis.ff.de vsur.& l.testatore.ff.de cond. & demon.& sic condit. cessante, si non cessat legitima successio, non est locus iuri accrescendi,vt est in themate nostro.Sed defende, quod hoc verũ est, si non cessat,non est locus iuri accrescendi de iure p̃torio de quo loquitur.l. ista. vnde si duo sunt filii in eodem gradu, qui possunt ambo venire de iure p̃torio,& ambo de iure ciuili. & vnus agnoscat de iure prætorio,alter taceat per annum.& sic sit exclusus de iure prætorio non p̃pea eius portio accrescat petenti,donec non ꝯstat,ꝙ ille non vult venire de iure ciuili,vt l.licet, j. de acq. hær. sed demum accresceret cum de iure ciuili erit exclusus.Et sic tp̃e quo in eo cessabit legitima successio.Nec huic ob.ꝙ no.gl.j.circa prin.ver.nam qui erat eodem capite,nolunt venire ex sequẽti capite de iure prætorio.Sed in casu nostro de iure ciuili nõ est caput sequens ad ius prætoriũ,imo ꝯcurrit cũ eo, & simul cum eo principiat,licet non sic,simul tp̃e finiaẽ,qa p̃toriũ anno,ciuile durat perpetuo,& hoc pondera,qa ex eo habes nouũ intellectũ, & forte cæteris magis amicũ lr̃æ nr̃æ.Quæro modo 3.an in hac successione de iure ciuili,vt in prætoria,& dicit gl.quod sic præterq̃ in casu l.si solus,§.fi.ff.de acq.hær.& forte ibi est ratio,qa licet nõ vere,tamen ficte censetur venire iure diuerso p̃p iussum , quem oportet præcedere.nam primus iussus est diuersus a secũdo , qui requiritur , ideo prima aditio non sufficit. vere autem diceretur venire iure diuerso,si rupto testamento pro parte,quia de iure ciuili põt fieri.vt s.de inof.test.l.duob.& ff.e.ti.l.circa. veniat ex testõ,aliter ab intestato,s̃m Rich.Quæro 4.p̃ parte accrescit.& dic, vt in gl.in qua adde ibi.l.j.sed melius facit l.testõ,in e.ti. quæ proprie loquitur de iure accrescendi,sed l.j.de iure substitutionis.
13 †Quæro.v.an etiam inuitis accrescat,& rñdet gl.ꝙ sic,vt j.de ca. tol.l.j.§.is ita,ff.de acq.hær.l.cum hæreditate.Sed hic attende,qa illa lex facit ad oppositum , cum ibi dicat,quod in eis accrescit si non velim partem suam repudiare,& sic non inuitis.Dic ergo latius,ꝙ aut coheres prius partem suam repudiauerat, q̃ alij adiuerint.& tunc ajij postea adeuntes totum hñt inuiti, quia suæ portioni iã accreuerat portio repudiata,vñ sibi imputet , qui postea indiscrete adiuit, vt ff.de acq.hæ.l.qui ex duab.in fi.& l. si duo. & ibi no.aut priusq̃ adirẽt nulla portio erat repudiata, sed tñ postea, & tunc,aut illa fuit repudiata , de iure cõi, aut de iure p̃torio, & beneficio spãli.Primo casu accrescit his,quiiam adiuerant, partem suam repudiare,vt d.l.cum hære.ꝙ eis permittit ẽt absq; beneficio restitu.in inte.ꝙ est no.& ita demum repudiatio ista p̃mittitur si creditores acceptẽt.alias si dicant,ꝙ repudiationẽ nõ admittunt,sed volunt esse cõtentos pro parte defecta, seu postea repudiata,tunc non possunt, qui adiuerãt partem suam,repudiare. vt l.cũ hæreditate,2.rñ. Scđo casu, qñ beneficio spãli, puta restõnis in inte.tunc casus vr̃,ꝙ portio repudiata non accrescit inuito,nec præciose,nec cãtiue,vt l.si minor,ff.de acq.hę.Et est ratio,quia restitutus non propterea heres esse definit,vt ff.de mil.l.ꝙ si sine, §. sed ꝙ Pap.& ibi no.Item quia eius beneficium debet intelligi ꝯcessum,sine iniuria cuiusq;, vt j.đ eman.li.l.necauus,& ff.ne qđ in loco publ.l.2.§.si quis a principe. Sed in contrarium vr̃ casus, ff.ad Trebellian.l.si pupillus, ibi videtur causatiue accrescere videlicet,si partem suam repudiare non velit, & non aliter , & per consequens beneficium conceditur ei,sine iniuria alterius. Ego puto sic dicendum,quandoq; is,cui dicitur accrescere, est cohæres tantum,& tunc habet locum l.si minor,& ratio prima s. alle. Qñq; est fideicommissarius,cui per minorem est restitutio facta, & tunc,quia commodũ sensit partis restitutæ a minore , iõ ei accrescit inuito quarta, quam minor retinuit,nisi per portionem restitutam repudiet.vt d.l,si pupillus. Qñq; est simul cohæres,& fideicõmissarius:cui est per minorem restituta eius portio, quarta retenta,& tunc arguẽdo de toto ad partem,vt l.quæ de tota, ff.de rei ven. Dico hanc quartam ei accrescere inuito: nisi aliam portionem restitutam velit dimittere,& eo illam dico dimittere portionem:in qua fuit restitutus,sibi retinere posse,vt minus grauatam ære alieno,ac si sibi non fuisset ille grauatus de restituẽdo: nec dicetur defunctus p̃ parte decedere testatus, & p̃ parte intestatus cum in toto remaneat testatus,quia beneficium restitutionis non facit , vt prætorium ipso iure restitutum desinere heredem esse,vt Insti.de bonorum posses.§.quos autem,& prædicta in hæ
b redibus,& successoribus vniuersalibus.In legatariis vero[b] nõ accrescit inuitis,vt j.de cad.tol.l.j.ibi autem,& ibi per glo.redditur
14 ratio,& aliam ibi assignabo.†Quero vi.ab extra nunquid in successione, & hæreditate portio deficiens accrescat prius coniuncto,quam disiuncto:& dic,quod sic, vt j.de caduc.tollen.l.j.§.in his itaq;ver.si vero.Et qui dicantur coniuncti,& qui disiuncti ibi
15 dicam,vel in §.vbi aũt,iu ea.l.†Quæritur.7.cui ius accrescẽdi trãseat ad hæredes,& tex.est,ꝙ sic,in d.§.his itaq;,& ff.de su.& le.l. ex pluribus.Sed dubium est,an ad successorem ex contractu:pu-
c ta ad emptorẽ partis alterius coheredis,& vr̃,ꝙ non:[c] quia venditor hæres esse non definit,vt s.de hære.vel act.ven.l.j. & de pact. l.secunda ergo ei,non emptori,debet accrescere,vt arg. ff. de vul. & pupillari.l.ex facto,§.Iulius longius . In contrarium facit l.si notam.

ADDITIONES.

a ¶Quod sic.Adde l.qui patri, & ibi Bar.& Ang.& do.ff.de acq.hęre.& hic in 10.q.& Bal.in d.l.si ex pluribus, & ibi Bar,ff.de su.& le.& in l.toties, ff.de ac.hę.& in l.hęc scriptura, §.fi.& ibi Bar,ff.de ꝓd,& de.& tenet Bal.i l.qđã, j.de iu.deli.

b In legatariis uero.Addę de hoc dicto,vltra ea quæ no.hic Bal.numero 23. uer. nouæ q uæstioni,ꝙ nota Rom.in x,q,

c ¶Videtur ꝙ non.Adde Flor.in l.1.§.interdum,4.col.de usufr.accrescendi, ꝙ ius accrescendi non transeat in emptorem,quia non habet locum ad commodũ emptoris,qui emit hęreditatem a duobus hæredibus.

notam.ff.de acq. hęre.quę proprie in iure accrescendi loquitur. Hoc confirmo quia ad emptorem hæreditatis spectant oĩa commoda,sicut incõmoda,vt ff.de hære.vel ac.vẽdi.l.2.ergo &c. Itẽ, quia portioni signetur accessio non personæ vt l.Titio,§.j.& l. in terdũ.ff.de vsufru.accres.Non obst.§.Iulius Longinus, in contrarium alle. quia ĩ substõne, & non in iure accrescendi loquitur,q̃ concernit personam , ius vero accrescendi portionem.Sed forte est dicendum,quod venditori accrescat, qui portionem dicit̃ habere,quia precium vniuersalem succedat loco rei,vt ff. de pe. hæ. l.si rem & precium , & ff.de hære. vel act.vendi.l.2. §.peruenisse. Non ob.dicta lex si notam,quia ibi non habet aliquid,quod loco hæreditatis succedat.vnde l.illa faceret arg.in casu donationis non venditionis,& in hæreditate,in legatis aũt dic, quod si est vsusfructus nõ habet dubium,quia vsusfructus nõ trãsiuit ad hęredem, & sic apud eum non est cui,quid accrescere possit,vt ff.de vsufru.accre.l.Titio,§.j.ad fi.& l.interdum. Si autem sit proprietatis,& dñij,tunc aut quæritur in hærede legatarii, & ad eum trã
a sit in successore singulari,[a]& tunc si ex causa lucratiua , & ad illũ transit,quia portioni accrescit,aut onerosa, vt quia legatarius suã partem fundi legati vendit,quia in singularib. precium non succedrt loco rei.Et hoc est regulare vt ff.de hęre.ven.l.venditor ex hereditate.licet fallat in casibus iuris inter quos iste non reperit̃, videtur dicendum,quod accrescat emptori,non legatario,qui nihil retinuit cui accrescere possit , & in hoc differt a venditore he-
16 reditatis.†Quæro.8.an testator ius accrescendi prohibere possit.[b]
b rñd.aut inter legatarios,aut fideicommissarios,&.potest, quia nihil repugnat,vel obsistit tali voluntati.ergo est seruanda.l. j.s.de sacros.eccl.& pro hoc accedit.ff.de vsufr.l.dominus,& ff. ad Tre. l.Lucius,§.qui habebat.Aut quæritur inter hæredes, & tunc aut portio vacans esset vẽtura ad successorem ab intestato, si teneret prohibitio, & tunc hoc facere non potest. & si fecit non tenet , quia non potest decedere pro parte testatus , & pro parte intestatus, vt l.ius nostrum,ff.de re. iu. & l. si ita quis hęredem excepto fundo in vltima quarta ff.de hære.insti.Aut est ventura ad substitutum,& potest substitutio locum habere,vt l.pe.ff.đ iniust. test. ea aũt locũ non habente non põt,sed necessario accrescit cohæredi ac dictæ.l.ius nostrũ.Et ideo dico,si de trib.hæredib. p̃hiberet ne vni eorum accresceret.nã tũc tenet , sed accrescit alteri cui non prohibuit.Et ex his collige,an & qñ iuri accrescẽdi possit re
17 nunciari,vel non,de quo per Bar.in l.j.ff.de acq.hære.†Quæro 9. an si quis est admissus de iure spãli ꝯ commune,portione defecta possit ei accrescere,& Bar.in l.mulieri & titio,ff. de cõd. & dem. istam quæstionem tractat.Et ex dictis suis collige distinctionem talem:quia aut ius speciale reddat illum ad statum pristinum , in quo ius accrescẽdi habuit locum,vt est videre,quãdo minor restituit̃ in inte.aduersus repudiationem hęreditatis,vel legati,quam fecit.nam cum restitutio,sit in pristinum statum repositio:sequit̃ quod ius accrescendi debet dici,sibi restitui.Et pro hoc bene facit.ff.de col.bo.l.j.§.j.aut ad nouum statum admittit.& tunc,aut quæritur in hęreditate,& tunc aut defunctus si locum accrescendi,ius non haberet,reperiretur pro parte decedere testatus, & in parte intestatus,& tunc locus est iuri accrescendi. Et propter regulam,l.ius nostrum,ff.de regu.iur.ꝙ idem si pro parte reperiret̃ decedere cum hr̃de,& pro parte sine.Et pro his accedat,ff. de ꝯta. l.si duob.in p̃in.de coniungen.cum eman.li.l.j.§. si quis ex nepotibus,aut licet ei nõ accresceret hoc euenire non posset,quia sunt alij quibus accrescere potest venientes de iure communi,& tunc venientibus de iure speciali non accresci t,vt ff.de bo. poss.l.cum patrono.in prin.Aut quęritur in legato,& tunc aut is qui admittitur de iure speciali,admittitur dispensatiue ꝯ voluntatẽ defuncti,& tunc in eius persona non est locus iuri accrescendi , vt d. l. mulieri & Titio.vel ponit dispensatiue propter voluntatem defuncti,& tunc aut ipse legatum petit ab eo , qui contra defuncti voluntatem habet hęreditatem,& locus non est iuri accrescẽdi, vt ff.de le.præstan.l.si mortuus.§.j.ver.sed coniunctim.& l.filio.§. si legata. Aut petit ab eo qui venit secundum voluntatem defun
18 cti,vt d.l.filium.§.fi.†Quęro.x.quid de contractibus[c] inter viuos,
c an in eis sit locus iuri accrescendi.& Odo.argumentauit ad partes.Primo quod sic,quia locum habet in vltima voluntate, vt superius est dictum,ergo & in contractu ar.j.de lege fu. ca.tol. l. j. & ff.de pac.l.pactum.cum sim.ibi no.Secundo,quia hoc est in iudiciis.vt ff.de inoffi.test.l. si vt proponas.§.fi.in quib.quasi contrahitur,vt l.3.§.idem scribit ff.de pecu. Tertio quia casus, est in pluribus legibus, videlicet.ff.com.pręl.l.proprium,& ff.de contrahẽ. emp.l.fundus ille.& ff.de lib.cau.l.liberis.§.si duo, & clarius,ff.q. ad li.procla.nõ licet l.fi.ff.de stipula.seru.l.j.§.communis seruus , & l.proinde.§.fina.& l.sequen. & j. si socius lib.imperi.l.j.li.x.Et ex his vr̃ quod debeamus dicere regulam esse, vt in eis locus sit iuri accrescendi.fallit in casibus in quibus expresse cauetur de cõtrario.In ꝯrium est casus in pluribus legibus videlicet in l. si mihi,& Titio,ff.de ver.ob.& ff.quemadmo.serui.amit. ad quam facit.l.si duo.in princ.ff.de iureiurã.Istam secundam partem tenuit Odo.ex eo,qa speciale est in libertate principis,vt accrescat secũ, vt l.j.si so.li.imper.in contrarium allega. Et sic ius commune est in contrarium,vt ff.ad mu.l.j.in fi.Et eam tenuit Dy.etiam per d. l.si mihi,& Titio,& dominus meus,& Pe. & Cy. & ita se habet communis opi.Ad obiecta aliter non respondent,pręterquã dominus meus qui dicit,quod primum non ob. quia inter contractum,& voluntatem in casu isto est drĩa,quia contrahens sibi potuit prouidere,& apertius dicere,vt ff.de pac.l. veterib. quod defunctus mortis cogitatione turbatus,vt j.q.testa.face.poss. l.hac consultissima.at cum humana.ideo lex pro eo supplet,& cogitat vt in fi.no.gl.j.de pec.eius qui li.me.l. j. Ad s̃m de quęrela rñdet ꝙ illa pręparatoria successionis ab intestato, quia rem ad casum intestati deducit,vt ff.de inoffi.testa.l.posthumus,§.si quis ex his, & de vsufr.l.dñs fructuario,ideo de quęrela iudicatur,vt de successione,ar.ff.de proc.l.ad rem mobilem,& l.ad legatum, ad omnes alias,ll.rñdent,quod loquitur in indiuiduis respectu formę, vel finis,vel materię,& ipso iure funditus in acquisibilibus alteri contrahentium,vel dñorum vnde ille non potest alteri facere partem.Vel si velis respondere distinguendo in materia dic , qđ aut quęritur in indiuiduis,& est locus iuri accrescendi , uel proprius loquendo iuri non decrescendi,ut l.proprium,ff.com.prę. & ff.de libę. cau.l.liberis.§.si duo, & ff.qui.ad li.procla.non licet l.fi.& aliis l.s.in ti.de stipula.ser.alle.aut in iudiuiduis , & tũc aut in donatione principis,& locum habet ius accrescendi.etiã post ius quęsitum,ut d.l.j.j.si so.li.im pę.aut in libertate alterius inferioris a principe,& locum non haet,ut ff.quemadmo. serui.ami. l.aquam,& ff.de uer.obli.l.si mihi,& Titio.Aut quęritur in contractu ultro citroque obligatorio,& tunc aut interest concedentis,ut locum habeat, quia aliter contracturus non erat , & tunc locum habet.vt dicta legẽ fundus ille , ff. de contrahen. emptio. aut eius interest,& tunc locum non habet,ut no.gl.in d.l.si mihi & Titio.fallit in assignatione libertorum,quę licet non sit legatum fideicommissum.vt l.assignare.ff.de assigna.lib.tñ ius accrescẽdi locum habet , vt l.vtrum.in eodem titulo. & forte propter aliquam similitudinem,quam habet cum illa.& hæc in aliis contractib.quam in feudali,vel emphyteuticario in quibus dic,vt j.
19 sequitur. † Quero.xi.quid in feudo.[d] & dixerunt quidam locum
d fore iure accrescendi,si fundus sit principis,non alias. Sed,truffa est, quia etiam imperialia feuda non sunt liberalia , quia exigunt censum,vel subiectionem,vel seruitia.vnde non habet locum tj. vbi so.li.imperia.&c. Quare Pet.& Dy. Odof. & Cy.dixerunt,ꝙ in feudo nouo non est locus iuri accrescendi, sed ad dominum reuertitur,nisi ex inuestituræ tenore aliud appareat in titulo de fratri.de nouo benefi.inuest.c.i. & in ti.de duo fratri.a capit. inuesti. c.i.secus si foret paternum,vel auitum.sed dñs meus istorum sentẽtiæ non applaudet,& primo in feudo antiquo paterno,vel auito. Inquit ipse frater non venit ad feudum fratris iure accrescendi,sed successionis iure,siue paterno,siue auito,siue p̃prio,vt patet in tit.de alie. feu.paterni.c.i. & de eo,qui fecit finem agna.c.i. Item in feudo nouo duob. fratrib.concesso, inquit ipsum esse,ꝙ vno mortuo sine hærede reuertit̃ ad dñm,vt ti.s. alleg.Sed nimirum, quia iam vtriq; fratri erat acquisitum alio casu , nec in vltima voluntate locus esset iuri accrescendi, preterquam in vsufructu,vt ff.de vsufruct.accres.l.i.§.interdum.nisi in liberalitate principis.vt infra. si so.lib.imperia.lege prima.libro decimo,imo,nec vnus succedit alteri , vt in eisdem capitulis patet. & sic illa, non probant id ad quod ipsi allegant , nec quæstio in duobus fratrib. in-

ADDITIONES.

a ¶In successore singulari. Vide Bar.in l.re coniuncti,6.q.de leg.3.

b ¶Prohibere possit,an testator ius accrescendi tacite , vel expresse prohibere possit adde Bar.& Ang.in l.si ergo,ff.de iniu.testa.Doc.& Flo.in l.dominus , §. j.ff.de vsufr.& Bar.in l.quoties,§.si duo,& ibi Bal.de hær.inst. Bal. vero aliter loquitur hic,in 9.col.vide Doc.in l.nemo potest,de lega.1.& Bal.in l.si quis hęres,de hær.inst.Ang.in l.1.inf.de testa.mi.& per Bal.in d.l. quoties , & ibi per eundem Sal.& Ale.inf.de hæred.inst.& in l.fi.33.q.eo.ti.

c ¶Quid de contractibus.Adde Soc.cons.l.inci.uiso instrumento,circa prin.1.columnæ,in 1.parte.char.93.ubi habes,an ius accrescendi habeat locum,quando res competit pluribus insolidum, & an,& an quando uendicat sibi locum in contractibus ex quo uideatur impossibile , quod in contractibus eadẽ res plurib.insolidum acquiratur,item an ius accrescendi in contractib.locum habeat,vide Bar.& Doct.in l.si mihi & Titio,ff.de uer.obli.& hic,ibi Bal. 11.q.& no.in l.fundus ille,ff.de contrah.emp.Bar.in l.proprium,ff.com.præ. dicit,qđ non,sed habet locum ius non decrescendi,Bal.in l.1.§.in post.4.col.inf.de ca.tol.& in §.cũ autem,dicit,quod non habet locum ius accrescendi in contractibus lucratiuis, item Bal.in l.fi.s.de inut.stipu.dicit, quod habet locum in contractibus bonæ fidei,non in contractibus stricti iuris.uide Bart.in l.re coniuncti,3.col.de leg.3.ꝙ Ale.in d.l.si mihi, & Titio, ubi facit regulam negatiuam cum x.fallentiis,uide ibi per eum.

d ¶Quid in feudo.Adde nota in ca. 1. de duobus fratribus a cap.inuesti.& in c.r. de gra.succe.in feu.& Bal.in c.decedenti, 2.col.qui feudum dare possunt,& in l.aqua,infra ad Ter.& in l.1.11.qõne,12.& in pen.col.hic Doct.& in l. si mihi, & Titio de uerborum obli.& ibi per Alexã. plene,quod sic si sit concessum a principe,non si ab inferiore,& Bal.in l.j.§.in primo,ff.de cadu.tol.Pau.de Ca. consi.156.& se.& flo.in l.j.§.interdum,ff.de usufr.accre.& in l.proprium,ff.cõ. præd.& in Spe.de feu.uer.36.& Alex.plenius consilio, 203. secunda parte,& hic,& quid si sit concessum feudum Titio cum Sæio,an tunc sit locus iuri accres.Bal.in dicto c.decedenti,3.columna,& an in feudo concesso a rege,Ale. in d.l.si mihi Titio dicit,quod idem est si rex superiorem non cognoscit,alias secus,tu dic, non proprie dici ius accrescendi habere locum in feudo , post quæsitam portionem,sed post ius inuestituræ capitulo 1.& ibi Bald. de feudo materno,& Alex.ubi s.

inuestitis procedit, sed ꝓcedit, qñ inuestitura fieret procuratori,
duorum, quorum tūc vnus esset mortuus vel inhabilis; vel si fie
ret vni eorum recipienti pro se & alio: & ille etiam veniens non
vellet: & tunc dubitari posset an locus iuri accrescēdi foret, & di
cit ipse ꝙ non. arg. sæpius all. l. si mihi, & Titio. Item quia dñs va-
sallos duos & seruitia duo voluit hẽre, & non vnū tantū, alias nō
concessurus ꝙ in dubio præsumitur, cum hæc pluralitas eius fa-
uorem concernat. arg. ff. de condi. & dem. l. Titio, in prin. cum si.
Et sibi imputet qui recepit, cum sibi, vel suis dñis plenius proui-
dere potuit, vt ff. de pac. l. veterib. Et ex his patet, ꝙ. l. fundus ille,
ff. de ꝯh. emp. non hẽt ob. imo rõne eius attenta, q̃ assignat ibi gl.
ista l. facit pro ista parte. Nā sicut ibi, interesse videntis facit fun
dum integrum illi soli esse venditū: ita hic interesse concedentis
feudum facit, vt pro dimidia tantum intelligat̃ esse concessum,
& hæc vera in feudo diuiduo. In indiuiduo aūt est feudum Mar-
chionatus, & ducatus, vt in ti. de proh. feu. alie. per Fed. c. j. §. ꝑte-
rea, tunc quia de iure non decrescendi quæritur vno volente so-
lidum, alteri debet̃, vt l. propriū, ff. cō. præ. & l. fi. ff. qui. ad li. pro-
cla. non licet, cum si. Sed dubitari tunc pōt, si vterq; voluit, & ac-
ceptauit, & alter postea morit̃ sine hr̃de, an reuertat̃ ad dñm, vel
apud aliū remaneat solidū, sed dic, vt per gl. q̃ format istā q̃onem
in ti. de fra. de no. bene. inue. c. j. Et ibi vide Iaco. de Bel. & hoc de
20 feudo. †Quærit xij. quid in ꝯctu emphyteutico,[a] & dic, quod pōt.
a hæc qō satis est decisa in ambabus præcedentibus qōnib. tñ vt sa
tis faciam pluribus aperto decisionem quærentibus dic qñq; res
datur a prin. in emphyteusim duob. fratribus præsentib. & tūc in
eorum vita frustra tractatur de iure acquirendi, qa vtriq; ius est
quæsitum ergo &c. vt l. area. ff. de vsuf. accr. post mortē vero alteri⁹
eorū decedentium sine liberis ibi concessio erat facta pro se, & fi
lijs, vel decedente cū liberis, ibi pro se tantum erat cōcessa. dico
idem eadem rõne, & pro hoc accedant illa capitula de duo. fra-
tri. in pñti qōne alle. Et sic portio deficiens reuertit̃ ad dñm, ar. l.
Lucius, §. Gaio, ff. ad Tre. nisi aliud actū esset in cōcessione, & vr̃
b aliud esse actū si forte sit dictū, & cuilibet vestrū insolidū.[b] nā vt
verba ista aliquid operent̃ vr̃ dicendū, quod tunc, vel admittat̃ ꝑ
ius non decrescendi, vt verba sonant, ar. j. de ca. tol. l. j. §. fin. autem
& deficientis, vel ꝑ ius accrescendi ex partium ꝯuētione, qñq; ꝯ-
ceditur vni tantū, & tunc modus, vel forma debet attēdi. Nā aut
dixit ꝯcedo tibi, & fratri tuo absenti, & tūc si ex cā lucratiua pro
parte absentis non tenet: nec est locus iuri accrescendi, vt l. si mi-
hi, & Titio, de ver. ob. Si onerosa, quia pro certa quātitate, & tūc
accrescit a prin. vt l. fundus ille, ff. de ꝯh. em. aut ꝯceditur pñti re-
cipienti pro se: & vice & noīe fratris, & tunc fratre non acceptan
te valet in totū in persona recipientis, vt d. l. fundus ille. & est rō
quia tota directa obligatio eius personę inest, ar. ff. de adm. tu. l. cū
quæritur, & §. si cer. pe. l. si absenti. Nec obst. l. fundum cum vēde
res, ff. de act. emp. quia ibi verba sunt apposita ad minuēdū, ideo
non accrescit. Item ibi exceptio tenet pro tempore, quo duraret
22 in persona illius nominati. †Quandoq; ꝯcedit patri recipienti ꝑ
se & filijs, vt est moris tūc mortuo patre pono vnū ex filijs dece
dere sine liberis, an eius portio reuertetur ad dominū, vel debet̃
fratri iure accrescendi vel successionis, & Bar. dixit ꝙ ad dñm nō
reuertit̃, sed fratri accrescit, quia filij capiūt per mortē. & sic mor
tis cā capio dr̃, sed in ea est locus iuri accrescendi, vt l. Gaius, §.
Stychus seruus, ff. de fide. li. Et maxime inquit hoc ꝓcedere si ꝯ-
cedens dixit vsq; ad tertiā gñationē, quia per hęc verba tñ finit in
ꝑsona vnius, vr̃ reuocata in ꝑsona alterius, vt l. repeti, & l. si cū in
annos, ff. qui. mo. vsusfr. amit. Or attende quia prima rō vr̃ satis
friuola, quia falsum vr̃ ꝙ sit mortis causa capio proprie sumpta,
ꝙ pater per no. j̃. ad l. fal. l. si. mor. cau. in fi. gl. Itē ab effectu, quia
illa defalcatur, vt in ꝯo. ti. l. pe. hic secus, vt l. quocūq;, §. j. ff. de ver.
obli. Secunda ratio procedit, vbi illa verba usque in tertiam gña
tionem sunt apposita, non alias, nihilominus ego sto cum eo vt
non iure accrescendi, quia utriq; filiorum fuerit quæsita, & sic
ius accrescendi cessat, sed iure successionis, nā uerba hoc impor-
tant, vt donec extant filii insolidum ꝙ recepit pater non reuer-
tatur ad dominum etiam pro aliqua eius parte, & pro hoc facit
23 quod dixi in feudo per dñm meum. †Vltimo quæro, an in dona-
c tione causa mortis[c] sit locus iuri accrescendi, & quod sic causa
est j̃. de cad. tol. l. j. in fi.

ADDITIONES.

a Quid in contractu emphyteutico. An & quando ius accrescendi locum hẽat in emphyteusi, vide in Spe. de loc. §. 6. ver. ius accre. Bal. hic in 11. q. Bar. & Ale. & Doc. in l. si mihi, & Titio, de uer. ob. Flo. in l. proprium, ff. communia præ. & in l. aquam, ff. quemad. serui. ami. quod non.

b †Et cuilibet vestrum insolidum. Vide Bar. & Ang. in l. si id quod ff. de duobus reis Bal. in ter. c. 1. §. filiæ, ad fi. in ti. de suc. feu. de quo per Bart. in l. stipulatio ista §. cum qui, ff. de ver. obl. & quę no. in l. re coniuncti, ff. de le. 2. & Pe. de Anchara. consilio 23.

c An in donatione causa mortis. Adde Bal. in d. l. 1. de cad. tol. allegat, in text. in §. cum autem & ibi Bar. in §. hoc autem, & Bal. hic in fi. Bar. Ale. & Doc. in l. si mihi, & Titio, de uer. ob. & in l. re coniuncti, de le. 3. & in l. cum hi, in princi. ff. de transf. Flo. in l. proprium, communia pręd.

De bonorum possessio. secundum tab. Ti. XI.

1 *Legitimus sciēs testamētū esse falsum, an posset venire ab intestato, et nu. se.*
2 *Bonorum possessio non agnoscitur, nec petitur pendente dubio de virib. testi.*

LEX PRIMA.

1 Pendente. †Casus. donec causa falsi per appellationē discutit̃ bo. pos. ab intestato non agnoscit̃. Vel sic. donec dubiū pendet' de viribus testamenti bo. pos. ab intestato non potest peti. h. d.
Pono casum in terminis, quod quidā procedebat testamentum
in quo erat institutus volēs petere bo. pos. ſm ta. proximior agna
tus, vel cognatus se opponit dicens, seu accusans testm̃ de falso,
& ita cognito de causa pronunciatū est testm̃ falsum, & a senten
tia scriptus hæres appellauit, quæritur, an appellatione pēdente
possit proximior ab intestatto bo. pos. petere &c. Not. quod hẽs
in summario. Secūdo, ita quod appellatio suspendit actum volū
tarię iurisdictionis sicut ꝯtentiosę, vt ff. nil no. ap. pen. Quæro de
rōne dubitandi. & dic, ꝙ fuit sñia in fauorem proximioris agna-
ti lata, & quia actus iste est de iurisdictione voluntaria, quia faci-
lius videbatur admitti vt l. 2. & 3. ff. de of. procō. & leg. R õues aūt
2 decidendi, sunt tres, vt in gl. †Op. ꝙ legitimus pōt venire ab inte
a stato, si scit certum testamētū esse falsum,[a] sicut scriptus ex testō
Si scit certitudinaliter illud esse verum, vt l. cum falsum, ff. de acq.
hæ. Sol. ut in gl. aliud in aditione hæreditatis, aliud in petitione
bo. pos. q̃ requirit decretū interpositionē. Sed Ia. de Are. dixit hāc
intelligi ſm illā, quod ulterius, per l. cū quidā sunt, ff. de bo. pos.
& ibi gl. l. octaui, §. j. ff. vñ co. Et maxime hodie cū decretū iudicis
non sit necessariū, vt s̃. ti. 2. l. fi. Opp. ab extra, quod appellatio nō
suspendat possessoriū, vt j̃. si de mo. pos. su. ap. l. j. sol. hic in posses
sorio iuris, ibi facti. †Opp. ꝙ scriptus hæres non obstante excep-
tione, vel accusatione falsi dēat in possessorio audiri, vt j̃. de edic.
di. l. 2. so. quod ibi in possessorio facti. i. in missione in possessionē
4 hic in possessorio iuris. †Op. 4. ꝙ super falso non debuerit pronū
ciari, vt s̃. de ori. iu. l. j. So. ꝙ hic accusatio falsi erat proposita prin
cipaliter, ibi incidenter. Et tunc pronūciādo super principali dr̃
pronunciasse super incidenti. præterea, & si super incidenti expſ.
se pronunciat̃, non propterea sententia vitiat̃. ut extra de or. cog.
5 c. j. in fi. †Op. 5. si scriptus petebat bo. pos. & legitimus se opposuit
dicens testamentum falsum: sequitur, quod petitio bo. pos. debet
fieri figura iudicij: cuius contra. dixi s̃. ti. l. l. j. & probatur, ff. de bo.
pos. l. seruus. So. ſm Odo. quod hic accusator in accusando de fal-
so præsentet scriptum, quia accusationem proposuit antequam
bo. pos. peteret. vel ſm eundem contradictor apparuit nō citatus,
quia non citari desinit, vt ibi dixi. Et eo casu necessaria est litis ꝯ-
te. & diffinitiua sentētia, vt hic, & ar. j̃. de edi. edi. l. fi. s̃. fin. autem.
Et eo casu filius, nec seruus posset interesse in iudicio, aut cōtra-
dictor non apparuit, & tunc non procedat̃ in figura iudici. Et po
terit tunc filius, sine cōsensu patris, & seruus in iudicio interesse,
& hanc petere, vt s̃. ti. 2. l. 1. & ff. de bo. pos. l. seruus. sed hodie ista
6 videntur cessare: quia sufficit simplex agnitio, ut s̃. ti. 2. l. fi. † Quæ
ro si in casu nostro legitimus interim decederet, an ius petendi
transmitteret ad quemcunq;. & ur̃, quod sic, ut in tex. no. vt ff. de
bo. pos. ꝯtab. l. illud §. fi. & l. seq. & ff. de bo. lib. l. sed si ex modica.
Et adde, quod dixi, j̃. de repub. l. 3.

ADDITIO.

a ¶Esse falsum. Sed qualiter habeat probare quod testamentū sit falsum, cū testes habeant deponere super negatiua remouēdo actū a sensu, nō sensūm ab actu dicendo, ꝙ illa die, & hora qua dicitur testamentum fuisse factum in tali loco non fuit factū, quia ibi fuerunt pręsentes, & non potuisset fieri quin ipsi vidissent, & audiuissent, & vide ſm Pau. de Ca. quæ no. in c. 3. loco, de proba. Bar. in l. 1. de iti. actuq; priuato, & secundum Ale. gl. in Auth. de hære. & fal. §. si vero absint, in uer. uidisse, & ibi per Ang. & per Bar. cons. inci. clarissime.

LEX II.

1 *Bonorum possessio directa, quando competat.*
2 *Testamentum sine scriptis quot testibus probetur.*
3 *Testes duo deponentes de voluntate testatoris & solennitatem non probantes, quid efficiant.*

1 Bonorum. Primo in testō in scriptis, secundo in nūcupatiuo. scđa ibi verū. †Casus directa bo. pos. ſm tab. ex testō in scriptis, uel utilis si testm̃ fuerit sine scriptis, nō cōpetit, nisi testm̃ solēne fuerit. h. d. In tex. ibi bo. pos. dic ſm tab. ibi nō nisi ex isto tex. ꝯiuncto uer. q j̃. sequit̃. Collige, ꝙ dispō le-
gis in casu excepto trahit̃ ad similem casum saltim ex mente, iō
dat̃ utilis, quod no. Op. ꝙ in testō in scriptis non sufficiant signa
sine testiū subscriptionibus, vt Inst. de te. or. §. j. sol. ut in 2. gl. quæ
2 hunc tex. supplet per illū. †Quęro per quot testes[a] pōt probari,
a dixit Mar. ꝙ per duos testes ꝑ regulam, ff. de testi. l. ubi numerus.
ꝯ eū facit, qa 7. testes requirunt̃ ad ualiditatem testī, ut hic, & j̃.
de test. l. hac consultissima. Rñdet ipse, quod uerum ad proban-
dā uoluntatē, ut ibi: sed ad solennitatem probandum sufficiunt
b duo.[b] Sed gl. hoc reprobat, qa si petat bono. pos. secundum tab.
ne-

ADDITIONES.

a ¶Per quot testes. Testamentum qualiter legitime probatur, & per quot testes descriptos in eius testō reprobatur, uide per Soc. consilio 229. inc: primo aspectu, uer. secundo præmitto, cum uer. sequenti, in 2. parte char. 106.

b †Sufficiunt duo. Quod testes ad probandum solennitatem testamenti sufficiāt, & totidem ad voluntatem testatoris, uide Bar. & Iohan. de Imo. in lege hæredes palam, ff. de testamen. Imol. & Modern. in capitulo cum esses, extra, de testamen.

necessario habet producere vij. testes rogatos seu ad testamentū
audiendum adhibitos, qui dicant, quod illæ instituit talem hære-
dem, non ergo duo sufficiunt: Et hanc practicam nota. nec valet
responsio Martini, quia sicut qualitas non potest cognosci, vt in-
hæreat certæ rei, nisi substantia rei cognoscatur, vt ff. de pe. hær. l.
nec vllam. §. si quis absentis, & ff. si cer. pet. l. eius qui. ad fi. sic nec
solennitas testamenti sine testamento, quod testamentum nō est
sine septem testibus. præterea testis interrogatus de causa scien-
tiæ non poterit deponere de solennitate, quin etiam deponat de
voluntate, vt l. quæstionem. j̃. de fideic. Postea gl. pro sol. obiecto
rum distinguit, aut vult probare factum, & sic rei veritate tm̃, &
sufficiunt duo, aut sic factum. i. solenniter factum, & requirunt se
ptem. verum probatio primi sufficit, vt' bon. poss. detur, vt hic, &
sic est. conclusio quod duo nō sufficiunt. Sed attende pro plenio-
re indagatione veritatis, quod gl. indubitanter verū dicit vbi pars
aduersa diffiteretur, & sic alium non fuisse testatum. Sed vbi con
fiteretur factum, sed negaretur solennitatem testium interfuisse,
fuit dubium Mart. & videtur quod ipse bene dicat, quia omnimo
do non indigemus testibus super voluntate. quia illa est confessa
ta, sed tantum super solennitate, & sic secundum regulā duo suffi
cere debent. Sed Ia. Bu. adhuc tenens gl. dicit ꝙ imo, quia iste qui
agit petit ex testō solenni, ille qui confitetur non confitetur de il
lo, sed de alio non solenni, & sic de alio, quod ēt testes dicant, nec
inquit ipse vales tu replicare, pluralitas testimoniorum non præ-
sumitur. arg. eorū quæ no. ff. de rei ven. l. si plures. §. si frumentū,
vel incipit. l. Pomponius scribit si frumentum, quia hoc supposi-
to non tam hic præsumitur, quod probatur, quia testes probant
de diuerso a confessato, & sic ab illo nullum adminiculum recipe
re possunt, sed Bar. in l. hæredes palam. ff. de testa. huic respondet,
qđ iudex interrogabit partem, an testator fecerit vnū tm̃, vel plu-
ra testamenta. Et si de vno dixerit, tunc necessario testes deponūt
de illo, & sic probant illud, vt in c. cum Ioan. herem. extra de fid.
instr. & si confessio partis sit coarctata certo loco, & tpe, & testes
deponant de solennitate testamenti facti eodem loco, & tpe, ita
qđ intelligatur de illo ar. eorū quæ no. Ia. Bu. in l. ij. s̃. de erro. ad-
a uo. Quæri pōt an per duos testes possit probari plus dictum[a] a te-
statore, q̃ fuit scriptum a tabellione. Remitto ad ea quæ dicā in l.
error. j̃. de test. lib. per Cy. & etiam circa probationem, & publica
tionem testamenti nūcupatiui vide quod dicam in l. publicati. j̃.
3 de test. †Quæro duo testes deponunt de uoluntate, & solennitatē
non probant, vt dixi, an sic rē dubiam faciāt, quod proximior ab
intestato non possit adire hæreditatē gl. hic in cauda, ſm Bal. dicit
qđ sic, vt s̃. l. proxi. sed ibi casus est diuersus. Sed contra gl. tenet ip
se primo, quia probatio dubia nihil operatur, vt extra de prob. c.
in præsentia. Scđo ex quo probatio instituti hr̃dis est inualida, se
quitur ꝙ ipse est exclusus ab hęreditate. Et per ꝯñs proximior ab
intestato est certus de iure suo, ergo ipse debet posse adire abinte
stato, arg. l. cum falsum. ff. de acq. hæ. Tertio quia rebus sic se habē
tibus ista probatio in æternum non releuabit. ergo nec releuat in
aliquo. Et ita ego ēt sequor in quęstione ꝑdicta, sed dico, qđ gl. sa
ne intellecta non dicit contra. Nā gl. vult quod interim penden-
te iudicio super bo. pos. ſm tab. retardetur additio, sed non semp,
vt vult Bal. Queri potest an propter defectum plenæ probationis
b in istis vltimis voluntatibus recursus sit ad iurm.[b] Et de hoc re-
mitto ad ea quæ scripsi in l. in bonæ fidei. s̃. de iureiu. & ibi tenui
quod non. Vltimo in gl. fi. adde, vt ff. de secun. nup. l. si ita. §. fi. Sal.

ADDITIONES.

a †An per duos testes possit probari plus dictum a testatore. vide Bal. in l. j. col. pe ver. quid si testes dicunt. inf. de sent. quæ sine certa quant. profe. Bal. & alios. in l. errorem. inf. de test. & hic, nu. 2. uer. & ex his apparet.

b †Sit recursus ad iuramentum. Tu uide Bal. in l. in bonæ fidei, col. 2. sup. de re. cre. & in c. j. §. item si uasallus. in ti. de controuer. inuest. in vsi. feu. & Sali. in d. l. in bonæ fidei, & hic per Fulg. & eundem Bal. nu. 6. ver. sed nunquid in istis causis.

De bonorum posses. contratabu. quam prætor liberis pollicetur, Tit. XII.

Continua rubricā, vt in gl. & quære, & responde, vt in ea. & adde in fin. Et sic propter varios respectus variauit, quod lex permittit vt ff. de inof. test. l. Papinianus. §. sed nec impuberis.

LEX PRIMA.

1 *Legata personis coniunctis debentur, si testamentum per contratabulas rumpatur.*
2 *Legata an in præterito sint debita.*

1 Liberi. † Casus. rupto testō per ꝯtab. legata debent̃ ꝯiūctis personis, h. d. In tex. ibi admissa sint per iudicem, & sic obtenta. ibi liberis legata petentibus, alias si illa velint omittere, possunt, & ibi beneficio præteritis petere contratabu. vt ff. de le. præst. l. filium. §. omnibus. Op. quod non solum parentibus, & liberis, sed etiam quibusdam alijs, ut s̃. eod. ff. de leg. præst. l. j. & iij. Sol. confitendo, ut in gl. & sic hæc supplēda est per illam. Ex hoc no. quod dictio solam.[a] uel solis, quæ sui natura est cæterorum non expressorum exclusiua, ut inf. de cadu. tol. l. j. ad fi. & s̃. si aduersus rem iudi. l. aduersus,
& ff. de vsu & habi. l. ij. de condi. inde. l. his solis, non excludit per-
sonas similes expressis, nec casus similes de quibus alias est proui-
sum spāliter, nam ab illa spāli prouisione non vr̃ statuens recede
re, nisi dicatur expresse. concordat quod no. s̃. de leg. l. fi. ff. de ꝯdi.
fur. l. j. Et idem de dictione tm̃, vt no. in l. ob æs. s̃. de præd. mi. Op.
ij. quod imo indifferenter omnibus, vt in Auth. ex causa. j̃. de lib.
præte. gl. fatetur hodie esse correctum, & sic no. glo. hic quæ tenet
qđ illa. Auth. habeat locum in præteritis paternis quod est verū,
2 vt ibi dicā. †Op. 3. ꝙ legata non debeantur a præterito, vt j̃. de fi-
deic. l. quidam. So. hic de relictis ab institutis, Ibi de relictis a præ-
terito, quæ non habuerunt fundamentum a prin. Op. 4. vbi peti-
ta est contratabu. non potuit dici adiri hæreditas ex testamento,
ergo non debentur legata, vt j̃. de fideic. l. eam quam. Solu. ꝙ illa
regula fallit hic, quia debentur pretoris beneficio nouę constitu-
tionis per auth. ex causa, sic ēt fallit in multis casibus ibi no. Bart.

ADDITIO.

a ¶Dictio solam. Adde Bal. hic, quod solus sola, solum, est exclusiuum non expressorum, ꝙ verum nisi resultet absurditas. Bal. in l. cum notissimi, 2. col. in gl. hoc nomen, inf. de præs. 30. an. Item adde, quod significat unitatem, & singularitatem tantum, non pluralitatē, ut in pra. Papi. uer. summarie, in fi. item adde, quod est dictio taxatiua. Bal. hic in j. oppo.

LEX II.

1 *Testamentum per agnitionem posthumi preteriti rumpi potest, & nu. seq.*
4 *Bonorum possessio, secundum tabulas, & cōtratabulas non se inuicem compatiuntur, & nu. 8.*
5 *Exhæredatus, an habeat contratabulas.*
6 *Contratabulas, an possit dari rupto testamento.*
7 *Testamentum quare de iure ciuili, & non prætorio in posthumo rumpitur.*

1 Posthumo. Casus.† Agnatione posthumi præteriti rūpitur testamentum, & tutor nomine pupilli potest contratab. intentare, quę petita, secundum tab. excludit. h. d. Nota quod instituto, vel exhæredato non datur contratabu.
2 sed pręterito, concor. ff. eod. l. j. †Secundo quod testamentum ru-
ptum de iure ciuili, quia natiuitate posthumi non dicitur ex toto
nullum de iure pretorio, quod patet, quia adhuc nomine pupilli
a possit contratabu.[a] intentari, quę competit ad rumpendum, vt l.
ꝙ vulgo. ff. de contratabu. de quo dicam. j̃. de poss. hęre. instit. l. 2.
3 † Tertio ꝙ factum quis potest approbare qualitate facti reproba-
ta. Simile in sententia contra falsum procuratorem lata a quo do
minus appellauit, vt ff. rem ra. ha. l. iij. §. falsus, & pro his est casus.
4 s̃. arbi. tut. l. interdictę. †Quarto, ꝙ bon. poss. secundum tab. & con
tratab. non se compatiuntur, ideo simul non concurrunt. Oppo.
contra primum, ꝙ institutus possit petere contratab. vt ff. eod. l. si
post mortem. in fi. Solu. ꝙ beneficio alterius preteriti ibi admitti
tur, & sic habet propter alium, ꝙ per se habere nō posset, vt in gl.
j. Opp. 2. ꝙ non sit necesse, quod posthumus nominatim exhęre-
detur, quia inter ceteros pōt exheredari, vt Inst. de exhę. li. §. j. ij. &
3. Sol. vt in gl. ij. Et attende quia gl. 2. nō est clara, imo vr̃ in se hr̃e
ꝯrietatem. ideo scias, ꝙ de iure antiquo primeuo posthumus po-
terat inter ceteros exhæredari, & ita intellige gl. istā ibi, licet olim
&c. postea fuit prouisum ut nominatim exhæredaretur, ut ff. de
lib. & posth. l. ij. & l. si posthumus. in prin. & hoc vult gl. in princ.
dum dixit, nā nominatim, & olim. Et quod gl. subiunxit, & ho-
die locuta est de iure codicis ante. l. si quis in suo. s̃. de inof. test. nā
illa fuit pstō noua addita, & fuit vna ex quinquaginta decisionib.
& sic hẽs ius antiquissimū, ꝙ permisit nominatim posthumū ex-
hæreda. ius aliud nouū, ꝙ de exhęredatione nominatim facta, vel
inter cæteros non curauit, de quo. j̃. de lib. præte. l. fi. Est aliud ius
nouissimū, quo non ꝑmittit̃ posthumū exhæredari, qa cām qua-
re nō potuit ꝯmittere, & hic, & l. si qs in suo. ff. de inof. test. q̃ licet
sit prior in illata ꝯpilatione ꝯgruentioris tituli, ratio tñ posterior
fuit in ꝯpositione, & editione, & ita dēt intelligi gl. in d. l. si post-
5 humus. in prin. quam multi dicunt ꝯdicere isti. Op. 3. ꝙ exhæreda
tus habeat ꝯtab. vt ff. eo. l. non putauit. §. j. 2. & 3. solu. ut sequitur.
in gl. quia hic in exhæredato rite, & pure, & ab oē gradu, &c. vsq;
ad uer. idem in prætorio. Op. 4. quod ꝑterito non detur ꝯta. vt In
sti. de exhær. lib. §. mr̃. Sol. ut sequit̃ ī ea. gl. usq; ad fi. uidelicet, qđ
hic in ꝑterito a liena pñ̃a, ibi ī ꝑterito a liena mr̃na, cuius ꝑteritio
6 hr̃ ꝑ exhr̃datione. †Op. 5. si testm̃ est ruptū, vt in parte prima dr̃,
sequitur ꝙ ꝯta. dari non pōt, ut hic in secūda parte affirmatur, qa
ꝯtabu. datur ad rumpendum, ut ff. de contratabu. l. quod vulgo,
& quod ruptum est, amplius rumpi non potest, ut ff. de iniust. test.
l. nā & si sub ꝯdōne. Sol. ut in seq. & se. gl. uidelicet, ꝙ testm̃, quo
posthumus est ꝑteritus, est aliqđ de iure ciuili, & ꝑtorio, sed nati-
uitate posthumi rūpit̃ de iure ciuili, & naturali, tñ remanet de æq
tate prætoria, secundum quam testamentum potest conualesce-
re posthumo nato moriente, & tutore pro eo nihil dicente: iō eo
respectu ꝯpetit eis contrata. ad rumpendum. Et inducit gl. simile
de iam nato pręterito, qui potest dicere testamentum nullum de
iure ciuili, & petere contrata. de iure prætorio, ut j̃. de li. præt. l. fi.
Sed de filio iam nato præterito omitto aliqua, quæ essent uidēda
q̃ scripsi in repetitione mea. in l. filio. ff. de iniust. test. & ea forte re-
petam

ADDITIO.

a ¶Contratab. De materia bo. pos. contratab. uide in toto ti. ff. eo. & in Spe. de tes. §. sequitur uidere. in uer. est alia bo. pos. cum alijs. uer. seq.

7 petam in l.2.ʒ.de posth.hære.inst. †Sed in posthumo de quo hic loquitur quæro, vnde hoc, quod testamentum sit ruptum de iure ciuili,non de iure prætorio,cum ius prætorium consueuit magis fauere liberis,quàm ius ciuile:ideo istas bono.possess.adinuenit motus æquitate contra iura ciuilia.dixit Petr..propter spem reconualescentiæ de iure prætorio non potest reconualescere filio comprobante,& propter istam spem datur ei contratabul. & ita transit Cyn.& ita videtur mihi truffa, primo in eo, quod supponit, quod erat ruptum nedum de iure ciuili, sed prætorio: quia quod de iure prætorio sit ruptum,videtur mihi contra istam.l.vt infra declarabo.Secundo supposito,quod ita sit,truffatorium est dicere,quod quia poterit reconualescere dedit ei contratabul. ad repudiandum. Nam fatuus fuisset prætor si prouidisset, vt per natiuitatem rumperetur,& postea vellet, quod reconualesceret eo tacente per annum. Et ne hoc eueniret daret ei contratab. quam necessario habet intentare infra illum eundem annum:quia hoc implicat quandam contradictionem. Item, quod ad tollendum istam spem melius dixisset, quod si rumpatur infra annum dicatur ruptum,quam dicere,si agat ad rumpendum per contratabu. ex quo iam erat ruptum. Vnde ego dico,quod de iure prætorio testamentum non rumpitur, vt vult glossa nostra. Et ego dico hoc probari dupliciter. Primo quia huic posthumo nato datur contratabu.vt hic in litera,quæ datur ad rumpendum, vt dicta lege,quod vulgo, & sic sequitur, ꝙ alio iure erat validum, sed non iure ciuili,ergo prætorio.Secundo, quia non petita bonor.poss. contratab.infra annum, statim scripto incipit competere secundum tabu.vt hic.in fi.a sensu contrario,sed secundum tabu.est iuris prætorij:ergo eo iure valuit, & sufficit nō fuisse contradictum infra annum,vt hic. Ad quæsitum modo respondeo, quod secundum tempus legis. xij.tabu. posthumi præteriti non rumpebant testamentum, quia nullo tempore in potestate fuerant, & tunc temporis prætor eis natis subuenit.Et postea nati per contratab. testamentum rumpunt,ꝙ si infra tempus annale non petant, scriptus hæres potest secundum tab.intentare, vt hic: sed postea per iura ciuilia post hęc condita fuit prouisum,vt posthumi haberentur ac si in potestate fuissent, vt l.antiqui.in prin. ff. si pars hæred. peta. vt l.fi.ff.de colla.bon.& l.fi.ff.de assigna.lib. Et vt natiuitate posthumi rumperetur testamentum, quod prius non rumpebatur,& ita intelligo omnes.ll.digestorum,quę dicunt,ꝙ natiuitate posthumi rumpitur testamentum. Prætor autem non propterea statutum suum mutauit. Et ex hoc apparet, quod prætor etiam hic subuenit posthumis, vt cæteris libertis tempore opportuno. Sed ius ciuile superueniēs postea plenius subuenit.Et ex his collige,ꝙ licet posthumus ille excludatur tempore a contratab.& locum habeat secundum tab.vt hic in fi.tamē nihilominus posthumus excludet scriptum,si non erat de liberis,vel si erat concurret cum illo,& poterit venire perpetuo adeundo hæreditatem de iure ciuili,vbi autem morte præuentus esset,ꝙ neutrum eorum fecisset,an testamētum tunc reconualescat?dicam in l.2.ʒ.de posth, hære.insti.Et vbi contratab.intentasset,& succubuisset,an ad remedium iuris ciuilis regressum haberet, dubitari potest, & videtur ꝙ non,& sibi imputet,qui vetus grauamen eligit,vt ʒ. de iur. delibe.l.fi.§.cum enim.Sed puto recurrendum ad distinctionem, quam scripsi in l.1.s̄.de fur.in casu tamen huius.l. si tibi præiudi-
8 cassent renunciaretur beneficio ætatis. †Op.6.quod secundum tabu.& contratab.simul concurrunt,seu competere possunt, vt ff. de lega.præst.l.is qui.§. sed si scriptus. Sol. quod ibi adiuit de iure ciuili,vt in gl. Opp.ad idem.7.de l.sed cum patrono.ff.de bo. pos. Sol.ꝙ ibi in patrono,qui nō aduocat totum, sed partem, vt no.ʒ. ti.1.l. j.in filio. qui totum aduocat. Concludo tamen latius, quia aut quæritur,an secundum tab. concurrat cum aditione hæreditatis de iure ciuili,& dic quod sic,vt hic in gl.& l.is qui.§.sed si scriptus.ff.de leg.præstan.aut an cōcurrat cum bono.poss.contratab. & tunc,aut cum ea,quæ datur patrono,& dic, ꝙ sic,vt ff.de bon. poss.l.cum patrono,aut cum illa quę datur liberis,& tunc aut ambo sunt in pari gradu,& concurrit,ut ff.de lega.præstan.l. si duo, aut in diuersis.aut scriptus in nullo,& tunc non concurrit,ut hic. Oppon.8.quod tutor solus non possit hæreditatem quærere pupillo,ut l.potuit,infra de iure deliberan.Sol.hic in bonorum possessione,& in infante. ibi in aditione hæreditatis, & in pupillo. Bartholo.de Salycet.

De bonorum possessione contratabulas liberti, quæ patronis liberisq; eorum datur. Tit. XIII.

LEX PRIMA.

1 *Patronus a liberto præteritus contratabulas intentabit.*
2 *Patronus legitimam aduocans ad legata non tenetur.*

1 Licet. †Casus. Patronus a liberto præteritus, etiam si ex necessitate manumiserit, intentat cōtratabu.per quam aduocat solum legitimam portionem a qua excluditur per operarum,uel numerum exactionem.h.d.totus titulus. Glossa ponit aliqua euidētialia ad casum quæ p te.uide.Et adde ibi,quod si exhæredet,melius dixisset; præterea,cum exhæredatis non detur contratab.ut l.illud.§. ad testamenta.ff.de contratab.Opp.quod per contrata. totum aduocet, ut ff.de contrata.l. si dudum.§.si emancipatus.sol.quod hic in cā, quæ datur patrono,ibi in ea,quę datur liberis.Et est ratio diuersitatis,quia illa est de iure cōmuni,& ratione naturali.ar.ff.de inof. test.l.nam,& si parem,& de bo.dam.l.cum ratio.ideo pleniorem habet effectum. ista uero, quę datur patrono est de iure speciali, & contra ius commune,quod quis succedat alicui libero inuito, ideo non sic plenum producit effectum.arg.ʒ. si unus ex plu.ap.l.
2 2.cum si.†Et ex hoc sequitur aliud, quod cum patronus solum legitimam aduocat ad legata nullo modo tenetur,ut Inst.de succ lib.§.sed nostra.in fi.& no.in l.si is in prin.ff.de cond. & dem. ne. istam legitimam dicitur habere patronus iure institutionis, quia non cauetur,nec sic est debita,ut legitima filijs.

LEX II.

Patronus. In text. in fi. quia non debet gaudere liberto uiuo,& mortuo in gl. ibi secundum Hug.de hoc plene dic,ut dixi.in l.si quas.ʒ.de oper. libertorum.

Vnde liberi bono.posses. Tit. XIIII.

Continua, quære, & responde vt in gloss.

LEX PRIMA.

1 *Bonorum possessio vnde liberi, agnoscentes filios pro rata hæredes facit.*

a 1 Si auus. [a]Casus.†bon.pos.unde li. filios agnoscentes pro rata facit hæredis. h. d. Hic sunt tres gl. quarum quælibet potest recitari opponendo, quas uide per te. Sed tex.cum gl.ij.no.pro sustinendis libellis, quod succedentes de iure prætorio lato sumpto uocabulo possunt dicere, se heredes. Item no: quod hęc bon.poss. unde li-
b beri [b] datur emancipatis,ut hic,& etiam suis,ut in l.seq.

ADDITIONES.

a ¶Si auus. Adde an bon.pos.vnde liberi possit competere nepoti existenti in potestate aui in hæreditate patris ipsius nepotis,quia pater habebat bona castrensia,uel aduentitia de quo uide Fulg.in l.j.in prin.sup.qui admitti,& ibi Cy.4.q.
b ¶Vnde liberi. De materia bon.pos.vnde liberi,uide in ti.ff.eo.& in spe.de test.§. iuer.iiiso.de.bo.pos.de representa.§.2.cir.prin. & an detur in bonis maternis, & auiæ.uide per Bal.in l.certum.inf.unde cog.4.col.uer. sequitur uidere ꝙ non.

LEX II.

Ex testamento. Existente priore in gradu & nolente, ulterior non admittitur. hoc dicit. Ibi nemo.dic ulterior. Nota sicut per testamentum, sic per suum heredem,quis alius excluditur,ut in gl.fin.Opp.Inst.de here.quę abintest.§.cum filius. Sol.ut in gl.ij.Opp.de l.si miles. ff.de test.mili.Respon.ut in gl.ij.

LEX X III.

1 *Gradus,& posteritates,quando inuentæ fuerint.*
2 *Nepos emancipatus, vel suus bona repudians, quo iure ad successionem aui veniat.*
3 *Hæreditas auita non censetur repudiata, si paterna repudietur.*
4 *Hæredem se esse negans,an dicatur hæreditatem repudiare, & quę uerba repudiationem inducant,& nu.seq.*
7 *Nolo adire,ista verba an inducant repudiationem,& nu.9.*
8 *Infinitum omne tempus concernere, quomodo intelligatur.*
10 *Repudiationem quæ verba inducant,& nu.seq.*
13 *Nepos quando de iure ciuili admittatur ad successionem aui.& nu.seq.*
17 *Hæres legitimus locum habet suis repudiantibus.*
18 *Nepos paternam hæreditatem si repudiauerit,an possit ad auitam peruenire, & nu.19.& 20.& seq.*
24 *Nepos conceptus post emācipationem filij,an sit auo agnatus, vel cognatus.*
25 *Extinctum non dicitur,quod in statum pristinum reuocari potest.*
26 *Bonorum possessio vnde liberi,an detur patri in bonis filij.*
27 *Nepos non conceptus tēpore mortis aui, an possit ad eius hæreditatē venire.*

Qui se patris. Ista lex fuit per me publice repetita, ideo nihil omittam necessarium pro
1 euidentia dicendorum. † Premitto quod postquam rerum dominia de iure gentium fuerunt distincta, gradus, & posteritates fuerunt inuentę. Et in illis bonis deficientes sui, posteros habebant successores, ut colligitur in Genesi. postea superuenit regnum Lacedomon. qui leges ciuiles fecerunt, per quas patriam potestatem,& eius operationes, & effectus inuenerunt. Et statuerunt, ꝙ filij in potestate essent parentibus hæredes inuiti, & appellabantur sui, & necessarij hæredes. Et ille appellebatur suus hæres,qui erat prior in gradu, & in potestate tempore mortis defuncti.Item statuerunt, quod solum primus de linea agnationis uocaretur ad successionem ab intestato, ut hæc habentur Institu. de hæredi. quæ abintesta. §.j. & de legat. agna. succes. in princip. Et hæc capitula inserta erant inter capitula legis. xij. tabul. quam ipsi tradiderunt legatis romanorum, de qua. ff. de origi. iuris. l. secunda §. exactis, & §. sequenti. Post hæc aucto regno Romanorum ipsi romani elegerunt prætorem, qui ex potestate sibi tributa inter cætera prouidit, ut haberent benefi-

ciu

a cium abstinendi,[a]vt l. necessarijs,& l.ei qui ff.de acq.hęred.l.nec emancipatis de le.j.Similiter ꝑuidit quod omnes de linea agnationis vsq; ad x.gradum, & linea cognationis vsque ad septimū gradum de capite in caput,& gradatim venire possent ad successionem ab intestato per eius bo.pos.de quibus in istis titulis. Et quia primum caput est liberorum, ideo de illa præmisit in hoc ti. Et post absentiam quam prætor sibi concessit, superuenerunt ꝯstitutiones principum, quæ specifice idem beneficium abstinendi concesserūt.vt colligitur.ff.de col.bo.l.j.& ff.ad Ter.l.2. §.sed si sint,& ʒ.de suis & le.l.defunctus.Et fuit suis hoc vtile,qa beneficiū ꝑtoris erat annale,vt ēt alia,vt s̄.qui admi.ad bo.pos.l.emancipata,principis vero & alterius iuris ciuilis est perpetuū. Nunc descēdendo ad l.& hæc l.potest diuidi dupliciter. Vno modo vt primo ponat vnū dictum.tertio excipit.secunda ibi, maxime.tertia ibi,nisi.Alio modo vt primo thema ex qua tacita elicitur qō. Scdo eius solutio de iure ciuili.Tertio excipiendo aliter soluit de iure ꝑtorio.secunda ibi,mortui.tertia ibi,nisi. Et quælibet tendit ad vnum effectum,sed prima magis concernit formam & ordi-
2 nem literæ.†Casus.nepos emancipatus, vel suus patris defuncti post auum intestatum bona repudians ad successionem aui venit de iure ꝑtorio,non ciuili.h. d. Casum in terminis pone in nube,vt primo q̄rat an nepos repudians hæreditatem patris possit venire ad hr̄ditatem aui ꝑdefuncti.& r̄ndetur quod non.Quæro secundo an hoc procedat,tam in emācipato,q̄ suo, r̄ndetur ꝙ in vtroq; & maxime in emancipato. Quæritur tertio an indistincte sit verū ꝙ nulla via admittat.R̄ndet ꝙ verū est de iure ciuili, sed de iure prætorio admittitur per bo.pos.vnde liberi. Literā exponeibi;quæ relatiuum est substantiæ,ideo gl.subaudit nepos.ibi facultates.dic,quas pater nepotis repudiauerit,alias 2. & 3. positio casus non procederent,vt inferius patebit.Ibi maxime.sui natura est implicatiua termini cōtrarij ad expressum,vt ʒ.de ma.testa. l.fi.§.finaūt,hic tn̄ non stat implicatiue,ſm primū casum gl. secū dum alios sic,vt inferius patebit.Ibi nisi stat exceptiue,quia s̄.indistincte,seu indefinite locutus est.Si autem expressim superius dixisset de iure ciuili,tunc hic sumeretur disiunctiue. Ibi possessionem. dic vnde liberi,qa de ea tractat subiecta mā, arg.ff.lo.l.si
3 vno. †No.ꝙ hæreditate paterna repudiata nō dr̄ repudiata auita. Item quia pater qui obstat nepoti de iure ciuili, non obstat ei de iure ꝑtorio.Item quod exclusus de iure ciuili, non prohibet alio non obstante venire de iure pretorio,vt hic. Sed eꝯ exclusus de iure prætorio, non prohibetur venire de iure ciuili, vt s̄. quando non pe.par.l.j.& ibi no.ff.de suc.edi.l.j. §.sed videndum. Item qđ emancipati,iure ciuili erāt incogniti,&hoc ideo qa per emācipationem perdebatur agnatio.Item no. quod ille qui se negat hæredem videtur repudiare,quód an sit verum ʒ.dicam.in ij.op.VItimo no.quod qui repudiat hæreditatem patris,non potest habere auiam,nisi de iure prætorio. Oppo.primo pueriliter & sic relatiuū quis,vel qui est relatiuū substantiæ,vt no.ʒ.de sen.q̄ pro eo. l.j.& est alicuius rei aū latæ repræsentatiuū,vt ff.de le.j.l. Stichus, qui meus erit, & ita inquiunt Grāmatici, sed hic nihil antecedit sibi,ergo non bene,& maxime,qa nos admittit incertos de quo ꝯ,§.quib.s̄.de no.co.com.cū so.per subauditum nepos,vt in gl. j.
4 †Op.2.quod licet nepos iste negauit se patris hæredem, non propterea dicatur eius hæreditatem repudiasse,vt ff.ad Ter.l.filii mater,& s̄.de iu.& fac.ign.l.2.Sol.vt in gl.2.in prin. q̄ distinguit modum negādi.Nam hæc verba,negat se hæredem pn̄t intelligi inductiue,vt sit sensus,ꝙ negat se hæredem repudiando,& tunc ad hæreditatē paternā amplius non admittit, nisi prout in l.fi.ʒ.de repu.hære.dr̄.Item indicatiue,siue expressiue eius qđ non est, vt sit sensus, quod se negat hæredem.i.negādo dicit se non esse hæredem,puta dicendo non sum hæres.non adeo, & tunc quia repudiatio non dr̄,ad illam venire potest, vt in contrario. Tertio modo intelligi potest omissiue, vt sit sensus negat se hæredem.i. non dicit se hæredem,vt in l.si putas,in fi.s̄.de pe.her.Et isto modo non dicitur repudiata, prout sumitur, negat,i.negando dicit.
5 †Inquit Cy.ꝙ defenditur imperitus, qui respondendo libello dixit in iudicio.Ego nego meuum debitorem non esse, vt hic,sic etiam sumit.ff.de vsufruct.pe.l.vti frui,in princip.& ff.de in diem adiec.l.vbi,in prin.& in Auth.de tri.& se.§. studium quoq;.sequi enim debemus mentem,non verba contra mentem, vt l.non dubium,s̄.de legi.& benigniorem interpretationem,vt ff.de le.l.benignius.Et sic duæ negationes in casu prædicto non faciunt vnā
6 affirmationem,vt dixi in l.j.s̄.de serui.fugi.† His sic declaratis est attendendum,ꝙ vltramontani, quos nonnulli ex nostris citramontanis fuerunt sequuti, dixerunt,qđ in l.filij mater. verba nō fuerunt prolata in forma qua dicit glo, sed in alia, puto, nolo. id est non volo adire,& ista verba an indicant repudiationem,& si non de proprio significato,saltem de iuris intellectu,& pro tanto soluunt contra.videlicet,ꝙ hic filius perseuerauit in repudiatione.Ibi pęnituit,quod facere potest,vsque ad annum,vt ibi, &
7 pro ista solutione bene facit l.2.s̄.de iur.& fac.igno.†Ad proban
b dum autem ꝙ illa uerba,nolo adire, [b] inducant repudiationem, inducunt multipliciter d.l.filii mater.Et primo in princi. dum dicite,an potest mutata voluntate &c.Secundo in fi.dum dicit pœnituitia eius admittenda est:nam si non diceretur repudiasse,sed deliberare, non diceretur volens postea succedere imitari voluntatem, nec pœnitere, sed eius deliberationem terminare, & finire.hoc confirmant sequaces: quia ibi in medio literæ text. supponit,ꝙ statim,cum filius dixit nolo adire.hęreditas defert ad consanguineos,vel agnatos,ꝙ non potest venire,nisi filius dicat repudiasse,vt ʒ.de suc.edi.l.j. & 2.hinc addo, ꝙ si non diceretur repudiasse perpetuo possit adire,vt ʒ.de iu.delibe.l.licet,& no.in l.cum antiquiorib.ꝙ ibi negatur,& tamē vsq; ad annū permittit. ergo &c.Ad idem induco quinto in eo.ti.ad Ter.l.j §.si quis adita.vbi dr̄,ꝙ per ista verba,nolo hereditatem ad me spectare,dr̄ qs repudiare,& pro hoc ēt facit ff.ex quib.caus. ma.l.vnus.Sexto ꝙ hęc sunt vera,probo per locum ab oppositis,& sic hęc verba nolo adire hæreditatem,inducūt repudiationem de presenti. antecedens ꝓbat.Primo per tex.ff.de acq.hę.l.pro herede, in prin. Scdo quia in solo animo declarato ꝯsistat aditio,vt ʒ.de acq.hæ.l. auia, & d.l.pro hęrede.Sequit̄,ꝙ hæc verba volo adire, vel hęres esse. tanquam nullū factū exterius exigentia,statim quod sunt prolata actū ipsum aditionis ꝑficiūt,& declarāt,vt in simili.ff.si cer.pe. l.certi condictio.§.fi.tn̄ ibi no.per Bar.& Doct.Septimo induco, tex.in simili vnū,ff.de adul.l.si maritus,§.si negauerit,alium ff.de sep.vio.l.3.§.is cuius.Ibi,qui dixit se agere nolle sepulchri violati,ꝑnia acta audiat,sed pnia nō est,nisi renūciasse dicat, ergo &c. Sed his non obstantibus teneo gl.tam de proprio significato, q̄ de iuris intellectu.Et primū,quod de proprio significato ista verba,nolo adire,non inducant repudiationem,ego probo. Primo ex regula,quę vult,quod verba prolata non inferant,nec probāt nisi quę ex his necessario sunt consecutiua, vt ʒ.vnde agna.l.non ob.hoc,& s̄.de prob.l.ad probationem,& l. neq; natales, & ff. si cer.pe.l.non omnis.in prin.Sed ex his verbis, nolo adire, non infertur necessario repudiatio cū forte vult ad tp̄s deliberare, vt ʒ. de iu.deli.l.licet,& l.seq.Secundo ꝙ ista verba nolo adire sunt ꝑsentis tp̄is,& indicatiui modi:iō nihil inducunt, sed solum id,ꝙ est de pręsenti declarant.vt ff.de hęr.inst.l.asse toto,& de acq. rer. do.l.adeo,§.cum qs. Et sic solum declarāt non esse voluntatem adeūdi de pręsenti,sed non excludunt, vel priuant in futurum.
8 †Nec ob.quod dicunt grammatici,ꝙ verbum infinitiui modi[c]
c cōcernit omne tempus.qa verū aptitudine, & potētia ſm varios modos loquendi,puta volo adire.idem volui adire, & sic,ſm tp̄s verbi,cui adiungit̄ regulatur,& restringit̄. Tertio hoc confirmat glo.& cōiter hoc omnes tenent in materia positionum.s̄.de iura. cal.l.2.§.obseruari,quę docet responde de negatiua premissa, puta non credo talem uiuere, dicens quod ex hoc non sequitur ꝙ credam eum mortuum esse.Et ex his bene patet,ꝙ de proprio significato ista verba,nolo adire,nō inducant repudiationem. Sed probo,ꝙ nec ēt de iuris intellectu. Nam his suppositis pro veris, de proprio significato sequitur necessario,ꝙ & ipsa procedunt de iuris intellectu.alias ius ipsum sibiipsi pugnaret,quia cū leges: & iura nō instruāt hoc esse propriū significatū verborū,sequitur, ꝙ illud significatū procedit a iure,& de iuris intellectu. Cōfirmo, quia iuris intentionem dr̄ differre exemplo ab eo, quod mandat exerceri, vel practicari ab eius instro,alias sequeret, ꝙ ipsum ius non esset ars boni,& æqui.ꝯ l.i.§.i.ff.de iust. & iur.hinc est,ꝙ mādat Episcopo,& non tm̄ verbo, sed opere,& exemplo oīa purificet integritate vitæ, s̄.de Epis.& cle.l.si quenquam.Quid enim est aliud vnū verbū prædicare, & ꝯriū agere,quam se ipsum propria voce damnare. Constat.n.ꝙ lex mandat iuri ministro,vt in dubiis non recedat a proprio verborū significato, vt patet ff.de exerci.l.i.§.si is,q nauem.& de leg.3.l.non aliter.& qui,& a qui.l.prospexit,& ʒ.de ver.sig.l. Sancimus.ergo, & eodem modo ex legis dispositione,vel decisione debemus credere ipsam legem a proprio significato verborū non recessisse, ex quo dispositioni pō
19 ꝯuenire.† Dico igit̄,ꝙ ista verba, nolo adire,nedū de proprio significato, sed ēt de iuris intellectu non inducūt repudiationem, quod probo per plures tex. Primo per l.qa poterat.circa fin.ff.ad Treb.coniūcta l.ita tn̄.§.si patronus.in eo.ti.in quib.patet, ꝙ post ista verba nolo adire prolata ab hærede. vt in d.l. qa poterat, potest ipse sponte adire,& quartam retinere, vt d.l.si qs patronus.ꝙ facere non posset si requdiassē diceret.vt l.sicut.de rep.hære.secūdo,& clarius per tex.qui facit dr̄iam inter nolle adire,& repudiare,vt patet ff.ad Trebel.l.si res.§.seruus. Tertio per l.Titius.circa prin.& ēt uer.item q̄ro.ff.de act.emp.simul iūctis, in quib.patet, ꝙ ista verba nolo fideicommissum ad ius pertinere,non dr̄ renūciare fideicōmisso.Vlterius dico,ꝙ est casus per quē vera dubita-

tio

ADDITIONES.

a †Abstinendi. Adde inquantum Sal. voluit hoc, quòd beneficium abstinendi ab hæreditate fuit per prætorem introductum,uidet̄ discrepare ab eo, quod no idem in l.apud hostes,inf.de suis,& le.ubi dicit,ꝙ imperator, secundum ius ciuile inuenit beneficium abstinendi.
b †Nolo adire. Vide Bal.in l.potuit in 7.q.inf.de iu.deli.& Bart. in l. quia poterat, ff.ad Tre.secus autem si dixit se amplius nolle adire,quia propter illam dictionem amplius uideretur renunciare,ubi est gl.no.in l.postquam. quam Sal.ibi, & omnes approbant,sup.de pac.
c ¶Verbum infinitiui modi. infinitiuus modus cuius naturę sit.gl.Do.& Bar.& Io. de por.in l.3.§.stipulatio,de uer.ob.& Io.de po.in l.cum stipulatus fuerim, §. cum stipulauerim eo.ti.quia trahitur ad omne tempus Bar.& Alc.ubi sup.

tio dicitur,& quid tenere debeamus,demonstratur, videlicet. in l. nonnunquam ff.de colla.bono. Vbi subtiliter attēde,quod primo dicitur:quod ille, qui dixit se nolle conferri,videri potest repudiasse,Ex quo nota,quod ibi repudiatio non ponit. inesse,sed imagine , vel inpotentia opinata. sequitur,ibi quod benignior est diuersa sententia. Et subdit maxime cum de bonis paternis tractetur,ex illa igitur implicatiua maxime datur intelligi,quod idem esset,si de bonis paternis non tractaretur. Et sic de quibuscunque bonis quæratur, benignior sententia est, vt repudiasse non dicat. Et si hæc sñia est benignior, sequitur, quod ex illis verbis duplex sententia eliciebatur. vna repudiationis : altera secus, & secunda vt benignior eligatur.& bene,vt l.benignius,ff.de le. Et licet ista sententia sit benignior,tamen quia mens proferentis verba ista poterat esse in oppositum,ideo legislator mediam viā elegit,vt si post hæc verba steterit per annum,credatur vere repudiasse, & eo animo illa verba protulisse, & amplius non audiat; & si intra annum voluntatem mutauerit,vel cautionem obtulerit q̄ prius dicebat se nolle afferre,audiatur, nec creditur tunc ꝑtulisse illa verba animo repudiandi.& sic patet,quod non est verum dicere,quod ibi repudiauerit de iuris intellectu.licet media via hic electa fuerit ad coniecturandum mentem sic proferētis,quæ poterat se ad vtrumlibet habere.Et primo ibi coniecturatur,secundum proprium,& strictius significatum verborum, qđ est,quod repudiationem non inducāt.Et quod ibi dicitur,quod mutat voluntatem, intelligo de ambigua,& dubia ad claram,& certam sic,& alias de dubia ad claram dicitur mutati voluntas,ĵ. de inst.& subst.l.fi.& ibi gl.bona,& notanda ad prædicta similiter,& in l.ita tamen,§.si stipulatio,ff.ad Treb.nec mirandum, qa alias inter affirmare,& negare eligitur media via,ff.communi di. l.Sabinus,& de exer.l.j.§.si is,qui nauem. & de cri. l.j.§.scientiā, hanc partem tenebat dominus meus,& indistincte tenuit Bart. in l.si quis seruus,ff.de iure delibe.licet,in d.l.filii mater, teneat contrarium.Restat vt respondeam ad obiecta, & primo ad l. filij mater,ad quam inquantum inducitur, vt videatur repudiasse ꝑ illa verba,mutata voluntate,& pœnitentia acta &c. Respondeo vt proxime,quia de pœnitentia,& mutatione volūtatis talis qualis tunc erat,quia dubie,& suspensiue,inquātum vero inducitur vt repudiasse dicatur,quia agnatus vocatur.Respondeo, qđ ibi, hoc non dr̄,nec supponitur,immo ɔ̄rium determinatur.ideo pōdera subtiliter,ꝙ illa uerba enunciatiua,ꝑ aliud in quæsito sunt posita,non vt in dispositione,seu rñsione,& sic illa uerba nō disponunt,vt l.ex his,ĵ.de testa.mili.& l.verba,de test.& hec confirmat ibi sequens responsio iurisconsulti respondentis, ꝙ vsq; ad annum audit.Ex quo infertur,ꝙ agnatus interim non vocatur.vt in fi.§.qui admit.ad bonorum pos.l.fi.& ĵ.de succes.edic. l.j. & 2. Ad quartam in quam quomodo lex illa inducatur, vt repudiasse dicatur.alias perpetuo adire posset.Respondeo ex predictis,s.qđ ambiguitas verborum se habentium ad vtrumlibet hoc operat, quia anno transacto repudiasse credit.ad l.j.§. si quis adita,in e.ti. respondeo,quod illa sunt verba legis,& non hominis,& in casu certi prolata,non dubii.Ad l.vnus.Respondeo quod ibi negatur. voluntas nedum de præsenti,sed etiam pro futuro tempore. Itē ibi,tp̄s ad deliberandum fuerat ei præfixum.vnde propter deliberationem ante cedentem talia verba intelliguntur prolata ad repudiandum,arg.ff.ad Treb.l.sed si alio 2.rñ.& l.omnes, in eo.tit. Ad responsionem sexto loco factam rñdeo,ꝙ ista non sunt opposita.volo adire,nolo adire,respectu substantiæ aditionis,vel repudiationis;sed respectu voluntati de præsenti & aditionis, vel nō aditionis præsentis,sed non sequitur non adeo,ergo repudio.Ad alias leges ex dictis patet respon.Vt prædictæ respōsiones, & ali
11 qua alia clarius pateant.†Distinguo ita,aut succedere debens ꝑtulit verba ista in præsenti indicatiui,an in futuro indicatiui. Primo casu,aut cum infinitiuo adiuncto,aut sine.Si sine, tunc si affirmatiue,puta adeo,vel repudio,& clarum.Si negatiue,puta nō adeo,non sum hæres,vel non repudio,& adhuc clarū,quia repudiationem non inducunt,vt hic in gl.sed si cum infinitiuo,& tūc si affirmatiue,vt volo adire,vel hæres esse, & statim aditionem inducunt , quia voluntatem in qua solum consistit aditio de præsenti declaratur & probatur, ff.de hære.institu.l.iam in dubitari, & de acq.hære.l.paulus respondit,& l.pro hære,in prin. & de le. 2.l.Pamphilo,§.propositum.Aut negatiue,& tunc aut negatiue voluntati post posita.vt uolo non esse hæres,vel non adire, & repudiationem de præsenti inducunt,vel declarant.arg.eius quod no.gl.§.de iura.calum.l.2.§,quod obseruari,& probat, ff.de acqr. hære,l.in plurium. Aut negatiuę voluntati proposita,puta nō uolo,non nolo adire,& tunc si est adiunctum aliquod aduerbium, secūdum illius naturam debemus iudicare, vnde si dixit non uolo adire, & tunc si est adiunctum aliquod aduerbium temporis secundum illius naturam debemus iudicare,vnde si dixit nō uolo pro nunc,vel adhuc adire,tunc nec aditionem,nec repudiationem inducunt,ar.eius quod notat gl.ĵ.qui accusa.non pos.l.si eadem,sed dico , quod perpetuo secundum regulam adire posset. Si autem dixisset nō volo amplius adire, repudiationem statim inducerent,ar.eius quod.no.gl.§.de pac.l.post quam liti. Aut nullum aduerbium tp̄is est adiectum,quia simpl̄r dixit nō uolo adire,& tunc aut prius fuerat ei tempus precisum ad deliberandum, & rñdendū,& tunc repudiare dr̄,ff.ad Tre.l.sed si alio 2.rñ.& l. oēs,e.ti.accedat,ff.ex quib.cau.in pos.ea.l.vnus.Et est rō,quia cessat tunc præsumptio deliberationis.Aut nullum tp̄s ad deliberādum ei præfixum fuerat,& tūc nondū de proprio significato,sed nec ēt de iuris intellectu repudiationem inducunt, sed ꝑ verborū ambiguitatē,& mentis dubietatem eligit̄ q̄dam media via,& locū sibi vendicat,l.filii.mater,§.j.ff.ad Ter.l.nonnunq̄. ff.de col.
12 bo.†Secundo casu principali qñ protulit uerba in futuro indicatiui:puta non adhibo,vr̄ tex.ꝙ repudiasse dicat,ff.ex quib.cau.in po.ea.l.vnus,& ff.de cur.bono.pos.dam.l.j.Et est ratio, quia substantia aditionis negatur pro omni tempore tam præsenti, quā futuro . Sed an idem sit in verbo adibo affirmatiue prolato, vt de p̄senti inducat aditionē dubitari pōt.tñ vr̄,ꝙ sic, vt ɔ̄triorū eadem sit disciplina,& etiam videtur probari per paulū, ff.de acq. hær.& ꝙ ibi no.Doc.dicentes,quod per procuratorem non pōt adiri hæreditas,quia de animo adeundi,per ꝑstōnem procuratorum iā cōstat,licet mandatū de adeūdo concernat futurū , vbiq; aūt tenui filium repudiasse hæreditatē paternā, an amplius hēat regressum ad illā,& quib.remediis,& qūō,non insisto, sed remitto ad l.fi.vbi no.ĵ.de repu.hære.& est expedita prima difficultas
13 huius l.†Reuertor ad gl.& op.ꝙ nepos iste admittatur[a] ad hære
a ditatem aui de iure ciuili ,vt insti.de hære.qua.& dif.§.sui. sol.distinguendo quatuor casus,vt in gl.Primus est,qñ vterq; erat emācipatus ab auo.Secundus quem gl.ponit pro tertio , est quando vterq; erat in potestate aui. Tertius qñ nepos tantum erat emancipatus.Quartus eɔ̄ qñ filius tantum erat emancipatus, & nepos in potestate retentus.Ex trib.primis inquit gl.quod procedit lex ista,non quarto,vt in ɔ̄rio. Examinemus igitur ista pro veritate indaganda.& quæro in casu quo vterq; est emancipatus, quę est rō huiusmodi decisionis.Rñ.igitur,ꝙ de iure ciuili nō admittit̄, quia illo iure emancipatus erat incognitus, sed iure prætorio cognitus,ideo eius beneficio,& remedio admittit̄,vt hic in fin.Sed ꝙ iste casus primus hic non procedat hæreditatem aui apprehendisse.& tunc sequitur,ꝙ nepos repudiando paternam,dicitur repudiasse & auitā, quia erat factum vnum aceruum cum illa, vt ĵ.de iure deli.l.quidam eulogio,& ff.de acq.her.l.j.aut.2.Et dices illam non apprehendisse,& tunc nepos non debet repelli ab auita,vt sonat hæc litera,cum etiam si patris hæreditatem apprehēdisset,hæreditatem aui nō propterea posset habere, cum de iure ciuili eam habere poterat.Sed ideo dixit,negat,vt casum indubitatum poneret.Nam si non negasset,sed patris hæreditatem apprehendisset possibile fuisset vtranq; hæreditatem habuisse : puta si pater eius auitam apprehendisset.Et hanc opi.& defensionē ponit gl.ista in ver.item in eo,quod dicit, negat vsq; ad ver. item similiter.Sed hæc defensio non multum placet, quia de casu apprehensionis de quo nos quærimus , infert ad casum omissionis de quo disputamus,non rōni nec iuri cōsonum:ideo vr̄ cautius, vt dicamus,quod ideo dixit,negat,quia sic in facto fuit ideo vt iuris ministerium notaret, & hoc in primo casu quo vterq; suppo-
15 nit emancipatus.†Op.tunc quod rō illa eum repellendi, quia incognitus a iure ciuili,non sit bona propter implicatiuam maxime,hic positam,quę implicat,quod idem sit in suo, qui est cognitus de iure ciuili,ad hoc erant quidam,quod f̄m istum casū abūdat,sicut alias ĵ.de testa.mili.l.fi.§.finaūt,& de fi.li.l.cū vir §.de rescin.vē.l.j.f̄m vnā lec.Alij dicunt,ꝙ pōt stare implicatiue, si non ponamus ambos ab auo emancipatos, sed patrem ab auo, & nepotem a patre,quia post patris emancipationem natus fuit,& sic auo non fuit suus,nec ab eo emancipatus,imò accusatus tempore huius l.vt no.in gl.se.† Op. successiue, ꝙ iste casus hodie stare non possit, cum emācipati hodie de iure ciuili,sunt agnati,vt ĵ. de le.he.l.meminimus,& in Auth.de hære.ab inte.§.j.& se.Sol. confitendo,& sic casus iste est hodie correctus. De secundo igit̄ casu.s.quod vterq; erat in potestate aui, videamus.Et quero,quę est nunc ratio,quare ad hæreditatem aui non potest venire,de iure ciuili.Et rñdet gl.qđ ratio est:quia,non vt suus, cum eū præcedat in gradu,qui suus fuit auo,& sicut heres inuitus de iure ciuili licet se abstinuerit pretoris beneficio, nec etiam vt agnatus, cū non sit primus.Insti.de legi.agno.suc.§.placebat.& hoc vult glo. ista circa prin.versi.sed cum hodie. Sed dices tu , istæ non videnē rationes,quæ mouerunt legislatorem,sed quia repudiauit patris hæreditatem,& gl.ĵ.ver.similiter.vsq; ad vers.item ideo respondet, quod ideo dixit , vt casum indubitatum poneret in quo nepos auitam non possit de iure ciuili, quod potuisset si patris hæres fuisset,& pater ab hereditate aut se non abstinuisset , sed ex quo in themate supponit , quod non hereditate aui se abstinuisse. Dicendum est melius,ꝙ sic dixit,quia sic de facto fuit, nō vt instr̄m iuris notaret,vt in præcedenti casu dixi.† Opp. contra
16 hunc casum. Nam si ambo erat in ptāte inepte dixi, hic maxime emancipatus , cum de illo non quæreretur. Solutio,quod ideo de emancipato dixit,vt latius rñderet, & quia de eo minus dubij erat, q̄ de eo , qui erat in ptāte,de quo quærebatur,& quia idem est in utroq;,licet diuersa rōne.Nā emancipatus repellitur, qa prīcū præcedit in suitate,& in agnatione, & hoc vult gl.a uer.ideo, vsq; ad versi.sed hodie.Sed tunc fortius opponitur, ꝙ iste nepos in ptāte existens admittatur ad eius hr̄ditatem de iure ciuili cū
a ex capite quo est agnatus.[a] Nam licet f̄m l.xij.tabularum solum primus vocaretur, tñ per iura ciuilia superuenientia repudiante priore in gradu vocantur sequentes, vt Inst.de leg.agna.suc.§.placebat.cū ex capite quo tp̄e suus erat auo,quia hodie sui non sunt hr̄des inuiti, vnde abstinente primo defertur sequētib. vt inst.de hære.qua.& dif.§.sed his. so. ɔfitendo ɔ̄rium, vt sequit̄ in gl.vsq; ad fi.Sed ꝙ hæc l.non sit correcta tenuit Ia.de Ra.& Mar.Sil.ex eo.Primo,quia leges, quæ dederunt suis bñficium abstinendi añ istam legem fuerunt compilatæ,vt patet §.Si vt se ab hære. absti. l.j.& ff.de acquir.hære.l.necessarijs,& l.ei,qui.l.nam hæc emancipatus. ergo per illas,vt præcedentes non potest dici hoc sequens correctum.secundo, quia rō gl.est falsa.nam in suis non est locus successorio edicto,cū pretor,qui suis dedit bñficium abstinendi, non pōt facere suum hr̄dem desinere hr̄dem esse, vt Insti.de bo. pos.§.quos aūt.ff.de min.l. sed & si fine.§.sed quod papi. Et sic,si primus non desinit esse hæres de iure ciuili,sequitur, ꝙ sequens in gradu de iure ciuili non potest hæres esse, vt ff.de regu.iur.l.ꝙ ɔ̄.§.vni,alias ius ciuile ɔdicit sibiipsi. Quia faceret primum hæredem inuitum,& eum permitteret abstinere,& deferretur sequēti,& sic primus non esset inuitus,ꝙ est ɔdictionē implicare.Cōfirmo,& tertio,quia sui hæredes non possunt esse plures,nisi sint in eodem gradu,vt plures filij in ptāte,vel plures nepotes, sed filius,& nepos,licet ambo sint in ptāte,tñ solum primus, & sic filius est suus,non nepos,vt inst.de hære.qua. & dif.§.sui.& Instit. de hære.ab intest.in prin.§.j. Cum ergo in suis non sit clare gradus,non est locus successorio edicto,vt ff.de su. & le.hæred.l.j.§. sciendum. Quarto tutela defertur eo modo,quo hæreditas.§.de legi.tuto.l.sicut.Sed constat,ꝙ reliquæ tutelę testamentariæ impediunt legitimam,& venitur ad datiuam,vt no.§. de testa.tut.l.i. ergo, & eodem modo reliquiæ suitatis in primo, qui se abstinuit prætoris beneficio, debent impedire hæreditatem legitimam.s. agnatorum,& necessario venire ad prætoriam,q̄ potest dici quasi datiua, quia olim discernebat̄ per prætorem, licet hodie simplex
17 agnitio coram iudice sufficiat,vt §.qui admi.ad bon.pos.l.fi. †Sed his non obstantibus teneo gl.& primo,ꝙ suis repudiantibus,seu abstinentibus locus sit heredi legitimo de iure ciuili; probatur. ff.ad Ter.l.ij.§.sed si sint sui,& ĵ.de suis,& le.l.defunctis,& Insti. de le.ag.su.§.placebat.Secūdo,ꝙ idem sit in suis probo tali ratione, suo se abstinente locus est legitimo de iure ciuili veniēti,vt in l.prox.allegata.ergo,& locus erit suo si sit in gradu proximior,cū & ipse sit de legitimis , imo tanto fortius, quanto potestas,quam defunctus in eum habebat,dēt coadiuuare.Tertio,quia non minus debent operari constōnes principum, q̄ ius pretorium . Sed suo se abstinente prætoris beneficio locus est successorio edicto, ergo, & eo abstinente beneficio constōnis principalis. Sed ꝙ ēt per ꝑstōnes principum ei sit concessum abstinendi beneficium, probo per tex. videlicet per l.j.in prin.ff.de bo.colla.Ibi.n.patet,ꝙ diuus pius ita permisit abstentionem filijs, sicut pretor,& probatur.ĵ.de legi.hær.l.defunctus.Quarto,quia & si per ius ciuile hoc non sit concessum,sed tñ per ius prætorium,cum suo se abstinēte solum nudum nomen hæredis retinet,ergo non est impedimēto quo minus alii succedat de iure ciuili, ita ad literam dicit text. ff.ad Ter.l.2.§.sed si sint sui hr̄des, & pōdera,ꝙ ibi iure venit de iure ciuili senatuscōsulto Ter.Quinto,quia minor restitutus aduersus restitutionem non propterea desinit ipso iure heres esse, vt ff. de min.l.& si fine.§.sed quod Pap.& ff.de acq.hære.l.si minor.Et tñ non est impedimento quo minus agnatis ab intestato de iure ciuili venientibus hereditas deferatur.ff.ad Ter.l.j.§.si quis adita. & no.in l.fi.ff.de suc.edi,ergo,& a simili in nr̄o proposito.Sexto, quia paria sunt, quo ad effectum non extare, vel repudiare,vt ad Ter.l.i.§.si quis adita.versic.verum.& l.ij.§.si mater.& §.quod aūt diximus,& ĵ.de cad.tol.l.i.§.cum aūt in superiore. Sed filio non existente nepos veniret de iure ciuili,vt ff.de suis,& legi.l.2.in fi. Septimo, quia olim inter agnatos solū primus erat vocatus, sed cum postea fuit mutatum,& per prætorem prouisum,vt vocarentur vsq; ad decimū gradum statim fuit locus successorio edicto.i. vt gradatim eis deferretur hr̄ditas de iure ciuili,vt instit.de agnat. suc.§.placebat.& §.sed his.ergo & eadem ratione se abstinente sequens in gradu de iure ciuili debet uocari, cum prima causa successionis ab intestato de iure ciuili sit descedentium. Octauo,qa si aliter dicatur,sequeretur,ꝙ ius ciuile transuersales agnatos vlterioris gradus præferret nepoti proximioris gradus,quod nō est dicendum . Nono dico,quod iure nouissimo hoc satis clare probatur,vt in auth. de hære.quæ ab intesta.§.i.sequen. Nam, vt ibi patet tria sunt capita,primum liberorum, secundum ascēdentiū, tertium collateralium.Et in primo capite non curatur sexus,nec patriæ potestatis,& emancipationis est differentia, & q prior est in gradu proponit,& sic filius nepoti ex se nato. Et donec extant liberi ad alia capita , non habet regressus,ergo in capite liberorū si sit filius,& ex eo nepos,& vterque in ptāte,uel filius tm̄, & filius repudiet,uel se abstineat a patris hæreditate defertur illa nepoti,vt sequenti in gradu fuerit ipse in potestate aui, vel nō. ergo sequitur, ꝙ successorium edictum hodie habet locum in suis de iure ciuili. Et vt verborum inanium excludantur captiones non dico,quod illud edictum,quod prætor inuenit formaliter habeat locum in successionibus de iure ciuili,quia illud prouidebat solū per bonorum possessiones, sed loquor de successorio edicto.i.de graduali successione fienda in hæreditate ascendentium , an habeat locum inter liberos. & dico,ꝙ sic,si primus sit in sua potestate,& sic in suo repudiante defertur sequenti. Non ob.alleg.in oppositū.Non prima rō,quia hæc l. quæ non uoluit nepotē admitti de iure ciuili habuit respectum ad l.xij.tab. tm̄, quę patrem nepotis inuitū fecit heredem , unde licet abstinuerit bñficio pretoris nepos, de iure ciuili ad hereditatem illam venire non poterat, quia ab aliquo iure ciuili f̄m tp̄s illud vocatus non erat, sed a iure prætorio tm̄ : secus si ab aliquo iure ciuili uocatus fuisset, quia illo iure uenire potuisset,ut ff. ad Tert.l.2.§.sed si sunt sui, & si hęc lex ad illud tempus habuerit respectum,colligo ex subiecta materia. Nam legumlatores hic uoluerūt tractare de beneficio ɔ̄ l.xij. tabu.concel.Non ob.secunda,quia licet prætor non potuerit ipso iure facere desinere esse hæredem,tñ solum nudum nomen remansit,quod aliis uocatus postea de iure ciuili non debet esse impedimento, ut d.§. sed si sunt sui hæredes,pręterea superuenit postea ultra prætorem nouū ius ciuile, ꝙ illos fecit uoluntarios nō inuitos hæredes,ut supra demonstraui,& quod ipsi dicunt, ꝙ eodem iure ciuili duo nō possunt esse heredes in solidum; fateor re. sed unus nomine,alter re,siue effectu sic,ut d.§.sed si sint sui hæredes,& etiam patet in minore restituto,ut §.dixi.& in herede,& fideicommissario, cui restituta est hæreditas, ut ff.ad Tre.l.i.§.j.in princi. Item fateor stante eadem specie iuris, & superueniēte alio iure ciuili primum corrigente, solum unus reperitur hæres nomine,& effectu.Non ob.tertia ratio, quia rñdeo dupliciter . Primū ꝙ uerum est,ꝙ in suis respectu suitatis leges, nec prętores fecerūt gradus,sed respectu filiationis sic,cui suitas cohæret. Secūdo,qa in suis heredibus non possunt esse gradus,quia solum primus est suus heres,sed in suis tm̄ sunt gradus.Nam sui sint,licet heredes non sint.Ad quartam respon.ꝙ tutela nisi aliter sit prouisum defertur personis,quibus,& hæreditas.Sed hodie in hæreditate est prouisum, vt de iure ciuili deferatur de gradu in gradū, & de suo in suum,ergo, & illa dummodo, & aliud non habeat ei obstare,
18 & hoc de alia secunda difficultate huius l. Sed iuxta hæc[b] ab extra quæro supposito,ut in proximo casu,quod uterque fuisset in potestate aui, pone patrem nepotis se non immiscuisse nec repudiasse,& sic defunctum esse,an nepos repudians paternam possit venire ad auitam,& dixit Iac.de Ra.ꝙ non de iure ciuili,nec prętorio,quia aut pater nepotis tempore suæ mortis erat infra annū deliberandi,& tunc ius deliberandi,& adeundi transmittit de iure communi ad quencunque sibi hæredem, vt ĵ.de iur.deli.l.cum antiquioribus, & sic si hæres patris illam adeat, nepotem excludet.Aut vnum excesserat,& tūc nuda existentia sui hæredis operatur transmissionem ad quencunque sibi hæredem, vt ĵ.de suis & le.l.apud hostes, & ff.de testa.mili.l.ex mili.cum l.seq. & sic il-
19 lo adeunte idem,ꝙ in præcedenti. † Ego dum legebam in studio Paduano modo sunt anni xx. cogitaui dicere supposita illa positione pro uera, ꝙ existentia sui hæredis operetur transmissionē ad quencunq;,quam tñ non tenuerunt gl.vt late dicam.ĵ.de suis, & leg.l.apud hostes,& vendicet sibi locum, ne equitas repugnet, vt in casu nostro,in quo excluderetur nepos sic coniunctus auo, & sic per istam l.limitetur opin.illa, & tex. qui videbatur obstare in Auth.de nup.§.solito.ver.si quis.n.Rñdebam,ꝙ ibi nepos uenire uolebat cum patruis,qui eum antecedebant in gradu, cū qbus venire non poterat,nisi ex persona pr̄is, ex cuius persona nō potest uenire illius hæreditate repudiata, hic uero alius non erat qui eum antecederet.Postea in Bononia dum istam . leg. scriberem apparuit mihi verius , quod esse dixit Iac. de Ra.& ēt vr̄ de mente huius gl. vt casus iste non possit tolerari in ista ēt illa opi. supposita pro uera. Et est ratio,quia huic nepoti est delata hereditas paterna cum bñficio abstinendi ab auita, vt ĵ.de his,qui añ aper.tab.l.i. & ff.de acqui.hæred.l.si quis filium.§.i.si ergo paternom repudiauit ex beneficio abstinendi sibi concesso, quia alias non potuisset , cum ipse per mortem aui transiuit in potestatem patris sui,vt l.nepotes.ff.de his,qui sunt sui, vel alie.iur.Sequitur auitam,licet in consequentiam repudiasse, & sic non ad illam redire,vt ff.de suc.edic.l.i.§.sed uidendum.ff.vnde cog.l.legitimi.Secundo,quia sicut pater ita eius hæres,quicunque debet hunc nepotem excludere,cum nō ex sua , sed ex patris persona veniat ad illius hæreditatem.ar.in Auth.de nup.§.sol.versi.si quis enim. Est enim

ADDITIO.

a ¶Nepos admittatur. Adde,quia de hoc ēt dicto est controuersia inter Barto.& Bal.tu dic,ut plenè in apost.ad præall.Bal.hic,nu.4.& 5.uer. quid ergo cū pluribus seq.quod & no.idem Bal.in l.1.in prin.infra,de his qui ante aper.tab.

ADDITIONES.

a †Ex capite,quo est agnatus. Tu uide de hoc vltra Bal.hic,nu.vij.uer. ut ergo intelligamus Raynerium ibidem,& in l.2.§.sed non sui.ff.ad Ter.

b Sed iuxta hoc,&c. Tu uide de hoc quæsito Bar.in l.si quis filium.§.j.ff.de acqui.hær.& in l.is potest.eo.ti.Bal.in l.emancipata.supra,qui admitti.& in l.j.col.4. supra quando non pet.par.

enim hæres repræsentatiue vna eadem persona cum defuncto.vt in Auth.de iureiur.a mo.præst.in princ.& l.cum a matre.ff.de rei vend.Tertio,quia non potest dici,ꝙ existentia sui hæredis operetur transmissionem in quemcunque,quin necessario sequatur,ꝙ proximiores ab intestato excludant, sicut si ille quicũq; ex testõ, vel ab intestato fuisset a lege,vt prior vocatus, & sibi imputet nepos, qui paternam repudiauit, scire debes paternam cum omni suo iure ad sequentes transmitti,& sic cum iure se abstinendi,vel
20 immiscendi auitæ hæreditati, vt d.l.ad filium.§.j.cum simil. † His sic declaratis,accedo ad tertium casum quem gl.posuit pro secũdo,videlicet qñ pater erat in potestate,nepos vero emancipatus. & dicit glo,ꝙ tex.iste procedit,vt nepos repudians paternam,ad auitam non possit venire de iure ciuili,& prætorio,quia emancipatus erat incognitus. Sed ꝯ hunc casum oppo.ab extra,nam paternam non potuit repudiare, nisi iure prætorio, quo emancipatus erat vocatus.ergo repudiando paternam dr̃ repudiasse de iure prætorio auitam, sibi in iure paterno delatam cũ beneficio abstinendi.Et sic illo iure amplius ad illam non recedit. vt ff.de suc. edi.l.j.§.sed videndũ.Huius timore ac ẽt propter rationes in præcedenti proxime factas,ego intelligo istum casum,qñ pater se abstinuerat ab auita. Et ratio, quare de iure ciuili repellit nepos,est, quia illo iure tũc non erat incognitus,& de iure prætorio admittitur,quia illo iure erat cognitus, & si dicas, ꝙ implicatiua maxime,obstat,per quam vr̃, ꝙ idem esset,si cognitus esset. & ego fateor, ꝙ idem est, sed per rationem diuersam.nam emancipatus, quia incognitus,suus vero,qa pater eum præcedit in gradu suita-
21 tis,& etiam agnationis, vt s̃. dixi. † Quæro modo,an hodie iste nepos possit de iure ciuili admitti.Et vr̃,ꝙ sic,quia hodie emancipati a iure ciuili constitutionum vocant,vt sui,vt in Auth.de hære.ab intesta.§.j.& seq.Sed Cyn.tenet ꝯrium dicens,quædam verba singulariter notanda,videlicet, ꝙ emancipatus tunc vocatur a iure ciuili, qñ alius non præcedit eũ,qui sit suus defuncto.vt hic, ſm istũ casum. Sed quidam eam reprobant per authẽ.defuncto. ĩ.ad Tertul.quæ nihil obstat,qa ibi pater non est suus defuncto, nec de patris,vel aui hæreditate ibi tractatur,sed fratris. Sed ꝯ eũ fortius facit,quia nepos natus ex filio emãcipato, & sic non suus auo,vel emancipatus ab auo,vel natus ex filia successerit cum paterno existente in potestate aui.vt in Auth.de hæred.ab intesta.§. i.& cum paternus,qui est suus auo eum præcedit in gradu,nisi diceres forsan ibi ideo, quia nepos venit ex persona patris sui, qui erat in pari gradu cum nepote paterno. Sed nihilominus credo istum casum correctum.nam ex quo supponitur, ꝙ suus se abstinuit, sequitur, ꝙ ex edicto successorio de iure ciuili ad sequentẽ hæreditas deuoluitur.vt ff.ad Ter.l.2.§.si sint.& ĩ.de legi.hered.l. defuncto,& non curo,an sequẽs fuerit in potestate,vel non agnatus,& cognatus,de quo de iure ciuili est cognitus,vt dictis legib.
22 † Nunc ad quartum accedo qñ eꝯ, filius emancipatus, & nepos in potestate, in quo dicit gl.l. istam locum non habere,qa nepos de iure ciuili succedit auo,patre excluso,vt incognito.vt insti. de hæred.qualitat.& differen. §.sui. Et hæc vera olim, & ſm tempus huius l. Sed hodie de iure nouissimo pater iste,licet emancipatus excluderet nepotem, quia prius vocatus per text.in Auth. de hære.ab intesta.§.j.& tuncan nepos repudians paternam possit venire ad auiam,& quo iure dubitari potest.Sed dicendum,ꝙ si pater auitam non repudiauerit,& erat infra tempus deliberandi,ꝙ quandiu superest tempus deliberandi,nepos repudians paternam,non admittitur ad auitam,sed transmittit ad quencunq; paternam adeuntem per l.cum antiquioribus.ĩ.de iur.delib.Vbi aũt pater auitam repudiasset, vel extra tempus datum ad deliberandum fuisset, dicendũ est,ꝙ licet nepos paternam repudiasset, ad auitam iure ciuili ex successorio edicto venire posset, & modo
23 est ex prædicta tota gl.magna,cum lect.† Transeo ad sequentem gl.& oppo.ꝙ per bono.pos.non suscipiat facultates, sed hæreditatem,quæ continet commoda, & incommoda, vt s̃.eo.l.j.& ff. de bon.pos.l.j.§.fi. Facultates aũt intelliguntur ære alieno deducto, vt ĩ.de colla.l.ea demum.& ff.de verb.sig.l.subsignatum.§.j. igitur,&c.Sol.ꝙ hoc verbum,facultates,impropriatur.& pro he-
24 reditate,& successione sumitur.vt in prin.huius glo.† Quæro cũ gl. vtrũ nepos post emancipationem filii conceptus, sit auo agna-
a tus,vel cognatus.ª & gl.ſm Accur.tenet,ꝙ sit cognatus.vt instit. de su.cog.j.rñ.& ĩ.de leg.hæ.l.meminimus.Et est ratio,quia licet sit coniunctus per virilem sexum,non tñ per personam, quæ habeat iura agnationis cum eo,cum quo coniũgitur.Sed hic attende,qa glo.alibi tenet,ꝙ per emancipationem dissoluant hodie iura agnationis,vnde leg.ff.vnde cogn.& si ita,sequitur ẽt ꝙ per cognatos.Contra glo.istam Bart.dixit,ꝙ vere non est agnatus,licet habeat ius succedendi,vt agnatus,vt insti.de legi.agna.suc.§.fi.& d.l.meminimus,& probat ex eo,qa emancipatorum tutela in fratres non appellatur legitima. sed proprio nomine sumpta vocat insti.de fidu.tu.per totum.Sed hoc nõ vrget,quia ex constitutionibus nouis appellatur legitima, vt s̃.de leg.tu.authen.sicut.& in Auth.de hered.ab intest.§.ex his.Iac.vero Bu.dixit alias gl.veriores,& probat admixtionem,quia aut consideramus agnationem respectu facti,& ne dum hodie,sed nec olim desinebat,esse agnatus.cũ non desineret esse coniunctus per lineam masculinam, vt insti.& de legi.agna.suc.in princ.Aut aliam consideremus respectu iuris effectus,& tunc causa eius,nil aliud esset, q̃ ꝙ coniuncti ex linea masculina retinentes nomen agnationis præferant coniunctis per lineam femininam,& tñ iste effectus, seu prerogatiua sit sublata per auth.de hær.ab intest.§.i.Sequit,ꝙ nec illius respe-
25 ctu desinit,agnatus.† Pro hoc ẽt facit, quia non dr̃ prorsus extinctum,ꝙ potest reuocari in pristinum statum.vt ff. de sol.l.qui res. §.aream.& de verbo.obli.l.inter stipulantem.§.sacram.sed per ingratitudinem potest in potestatem,vt ĩ.de ingra.li.per totum.ergo,&c.& ista scire est necesse. Pone testatorem legasse agnatis,castrum, & cognatis fundũ, vel pone statuto caueri, vt extantibus agnatis vsq; ad certum gradum fœminæ, vel cognati non succedant,an iste nepos,vel pater emancipatus viuens computabit inter agnatos,& cognatos,cũ statutorum verba debeant sumi proprie, & vr̃,ꝙ inter agnatos debeat iudicari per rationem. Iac.Bu. & quia hic agnatio est ei innata, cũ nascit, & sic radicaliter tolli non potest forte, ꝙ cõis vsus loquendi testatoris, vel statuentiũ dẽt attendi,vt l.sed vniuersorũ.ff.de pig.& vulgi opi. seu appella-
26 tio,vt ff.de fun.instr. l.cũ delanionis.§.asinã. † Quæro successiue nunqd bo.pos.vnde liberi detur patri in bonis filij.& dicit Pla.ꝙ sic mutato noĩe, & vocant vnde parentes. Sed hoc nititur gl.impugnare per ar.a diuisione.vt in ea patet,ꝙ recitare omitto.& qa gl.indiget suppletionib.ideo dũ dicit iure peculij. hodie iure hereditario. vt in auth. de hære.ab intesta.§.i. cũ oĩa sint patris,imo hodie aduentitia,ſm ꝙ in eis testari non possit.est casus ĩ.q testa. fa.pos.l.pe.insti.de leg.agn.su.§.fi.dic hodie secus,vt ibi no.ibi absurdũ.Sed fac.de Ra.ꝯ.Primo,quia lege non canetur. Secũdo,qa prætoriis inuentionibus, non licet addere, vel detrahere. vt ff.de pręt.stip.l.in prætoriis.cum si. Tertio ne inconueniens sequatur, & qa cum mater per vnde liberi venire non possit.vt ĩ.de suis,& legi.l.quoties. sequitur,ꝙ pater veniẽs per vtilem vnde liberi matrem excludere,cum illa bo.pos.cæteros excludat.vt ff.si tabu.testamenti nullæ exta.l.i.in prin. & ff.qui or.in bono.pos.per l.i.& tamen mater pariter,cum patre debet succedere.vt ĩ.de suis,& legi.Authen.successione.& ĩ.ad Tertul.auth.defuncto. Sed teneo glo.secundum Bart.nam licet specifice, & expresum non caueatur.l. tamen generaliter caueatur ex legis identitate, vel ex ipsarum legum ratione,vt est lex,nam & si parentibus.in princi.ff.de inoffic.testa.& l.pater filium.in eod.titu.& ff. vnde libe.l.scripto. quod fortifico,quia successione ab inte.vel ex legis interpretatione,sunt vicissitudinariæ.vt ĩ.de leg.her.l.si ab eo. & in auth.qui. mo.na.effi.sui.§.filium.& pen.§. & sic cesant duo prima argumẽta in oppositum facta.Non obst.tertium, quia mater nos excludit per bono.pos.patris a succedẽdo filio de iure ciuili, quod per
27 prætorem non est nec dici potest sublatum.vt d.Auth.† Vltimo
b quærit Cy. ᵇ si nepos non fuisset conceptus tempore mortis aui, an vllo iure possit venire ad illius hæreditatem. Circa cuius responsionem non insisto, sed remitto ad ea, quæ dicam ĩ.ad orfi. l.fi.vbi glo.tractat. & videẽ.de inoffi.testa.l.si quis filium. Ibi.gl. i.bene facit pro quæstionis respon.Et hæc sufficiant.Laus Christo saluatori nostro.D.Bartho.

ADDITIONES.

a †Sit auo agnatus. Adde de hoc ultra Cy.& Bal.hoc nu.16.uersi.j.q.est Bal.in l. meminimus.ĩ.de legi.hære.& in auth.ex successione.ĩ.de suis, & legi. & ibi Pa. de Ca.in l.j.col.j.de succ.post glo. & per eundem in l.ab eo.ĩ.de le.hęre.

b Vltimo quęrit Cy.vide de hoc quæsito vltra ea, quæ no.hic Bal.num.18.uer.restat.Bar.in l.j.in fi.ĩ.de his, qui ante aper.tab.ubi etiam Bal.& gl. & Bar.& Bal. in l.si qua.ĩ.ad orfi.

Vnde legitimi, & vnde cognati. Tit. XV.

Continua rubricam,vt in gl.& quære,qui sunt legitimi, vt in ea,& sic conclude,quod vbi lex,vel senatusconsultum vocat quẽ ad successionẽ,vel hereditatem prætor dat bonorum possessionem,vnde legiti.quod intellige,nisi lex nominatim deferret bonorum possessionem,quia tunc daretur bono.pos.ex ti.ff.vt ex legi.& si foret senatus daretur ex alia parte ti.vt senatusconsul. vt ibi,l.1.in fi.Sed quæri potest an illa specialis, tunc excludat hanc generalem.puto,ꝙ non,quia species,non excludit suum genus, vt ff.si cer.pe.l.certi conditio,in prin.Et ideo no.quod bono.pos. vnde legitimi non est caput per se: sed est genus cohærens ciuili capiti,quia bo.pos.vnde liberi,& agnati. Nam & si cognati vocantur ex l.senatuscon.eis competit bono.pos.vnde legitimi, vt no.in filio,qui non agnascitur, sed agnascitur matri, & tamen quia vocatus p senatuscõsultum habet vnde legitimi, vt s̃.qui ad mit.ad bon.possef.l.j.Saly.

ADDITIO.

a ¶Vnde legitimi.De materia bo.pos.vnde legitimi, & quib.competat vide in tit. ff.eo.& in Spe.de te.§.sequitur videre,ver.est etiam,& alia, bo.po. quæ dr̃.Itẽ adde Bal.in l.certum,in 1.col.in ver.contra,sed hoc op.infra eo.

LEX PRIMA.

Consobrinorum. Nati ex duabus sororibus non poterant succedere,nisi per cognatos.hoc dicit. Necessitudinis, id est coniunctionis. Vnde Iob. necessarii mei, id est, coniuncti mei venerunt ad me. In gloss. in fin. Vel dic ex duobus fratribus nati, qui fratres patrueles nuncupantur tum, & consobrini

consobrini plerunq; appellabantur, vt ibi versicu.sed plerunq;. Et tunc non bo.pos.vnde cognati.sed vnde agnati, vel vnde legitimi,& sic faciet ad primam partem rubricæ ad quam nulla.l. huius tit.facit ista ſm intellectum istum. Quæro de iure persequẽdi bona.Respond.vt in glo.vel per bono.pos.her.pet.vel rei ven. quia dominus efficitur, vt ff.de bo.pos.l.j.in fi.quod intellige vtili non directa,vt ibi not.

LEX II.

Cum propriorem. Ad hæreditatem nati ex consobrina non perueniunt sine bon.pos.de iure prætorio.hoc dicit.Ibi posteris,dic. vnde cognati cum non sit tibi cognatus, vt in glo. hodie vero potest de iure ciuili per Aut.de hæred. abintest.

LEX III.

Nepotibus. Nepotes ex eadem filia nati succedũt auo in virili per vnde cognati.h.d. Op. tribus modis,vt colligitur ex glo.& dic vt in ea.

LEX IIII.

1 *Bonorum possessio an agnoscatur sola decretatione, vel solo animo.*
2 *Probationes an debeant necessario concludere.*

1 Non hoc. Casus.† Sola decretatione rerum non agnoscitur bono.pos. h.d. Vel sic, probatio debet esse de necessario concludẽs,ad hoc allegatur.Contra hoc op.sic adiectio hæreditatis consistit in animo, vt l.auia. ĩ.de iu.delib.& animus declaratur per exteriora,vt.s̃.de dolo.l.dolum,& Insti.de hæred.quali.& differ.§.fi.ex eo quod res hæreditarias detinendo vel possidendo præsumitur is cui defertur hereditatem adiuisse, vt ĩ.de rep.hær.l.j.& sic in prima parte disiunctiue, quę loquitur de hæreditatis aditione,male loquitur litera ista. Solu.quod huius timore quidam resoluunt disiunctiuam, vel in declaratiuam. i.& sic bo.pos. hic loquitur quæ non præsumitur ex rerum detẽtatione,quia illa consistit in facto exteriori, puta in eius agnitione coram iudice perfecta, vt l.fin. supra. q ad bo.pos.possunt.corã iudice facta,vt.l.fi.supra.qui admit.ad bo.pos.possunt.merito nõ psumitur vt l.j.de iur.deli.ibi casus. Alij dicũt, ꝙ hic cõstabat de animo contrario per protestationem quam fecerat, qđ nõ adeundi animo,sed custodiẽdi causa possidebat, vt l.j.ĩ.de rep.hær. Hæc nõ potest contrariare huic literę quæ in dubio,& nõ in casu certi loqtur,licet sit in se vera. Alij dicũt, ꝙ si sola detentatio allegat ad probandũ quẽ hæredem,non sufficit,vt hic.Sed si allegatur detentatio cũ animo adeundi,licet probetur sola detentatio sufficit,quia animus allegatus præsumitur, vt.l.j.ĩ.de rep.hære.secundum Iac.de Are.quod intellige si sciuit hæreditatẽ sibi delatam esse cum ignorans non possit adire, vt Instit.de hære. qua.& diff.§.fi.& ff.de acq.hę.l.hæres institutus,& no.in l.is q.eo.
2 ti.†Circa generale quo quæritur an probationes debeant esse de
a necessario cõcludentes ª dic.Aut quæritur in his quæ vere, & perfecte non possunt probari, tunc probatio verisimilis frequens, & facilis admittitur, vt s̃.de repu.l.cõsensu,& de nup.l.si vicinus, & ff.de his qui sunt sui,vel alie.iu. l.filium. Et ita intelligo gl.in l.neq; natales,supra de proba. Aut quæritur in his quæ vere seu plene,vel perfecte possunt probari,& tunc regula est, vt pbatio-
b nes necessario concludant ᵇ,vt hic,& l.non omniũ.ff.de leg.&.l. fi.ff.de off.proc.cęsa.fallit vbi.l.p pśũptiones,& verisimiles ꝯiecturas permittit probari, vt.ĩ.de repu.hæ.l.j.& ff.si ser.ven.l.sicuti.§.sed quæratur,& hoc siue pbationes concernant decisionem causæ,vt ibi.siue eius introductionẽ,vt.ff.ti.hær.l.j. siue personæ legitimationem, vt.ĩ.qui accusa.non pos.l.nõ ignorat. Et vt cognoscas quando.ll. per præsumptiones verisimiles in ciuili pbari permittant,attende,quia in gl.ista, & in l.neq; natales.supra.de proba.multum notabiliter vult, quod si id, quod ꝯtingit abesse ab eo,quod præsumptiue elicitur ex probato,eueniat vt plurimũ quia frequenter,& facile,tũc habeat locũ regula negatiua, vt nõ probet hoc esse,quod ad hoc cõtingit abesse. Si autem id, quod contingit abesse pertaro,tũc non stet regulæ negatiuæ, sed affirmatiuæ quę est,vt præsumatur sic esse,ex quo frequenter,vt plurimũ ꝯtingit sic esse,& raro cõtigit abesse, & hoc perpetuo tene cordi,quia ex hoc limitatur, quod supra dixi de regula,quæ dicitur esse,cum probationes debẽt necessario concludere,vt illa sit vera in his quorum oppositum euenit, vt plurimum frequenter & facile.Et ex hoc dico,quod si defunctus plures possessiões seu res immobiles habuit,& proximior ab intestato nullam illarum attingit,sed vnam,vel duas ex rebus mobilibus sibi acceperit.Et ex hoc non præsumitur animum habuisse adeundę hæreditatis, ex quo alias non attingit, cũ vt plurimum, & frequenter habentes animum adeundi meliora attingunt,& possideant, & ita intelligo ĩ.de repudia.hæred.Et ideo si negaret se hæredẽ in casu p̃dicto,& alias de animo adeundi non probaret, vt omnis opposita suspicio tolleretur deferrẽ ei sacramentum, cum præsumptio a communiter accidentibus sit apposita ei,ꝙ de raro potest contingere,& meo iudicio de proxime dictis, casus est in ista.l.Iuxta hec queri potest, an pater præsumatur adiuisse hereditatem pro filijs vxore defuncta,quę solum dotes habebat quas pœnes se tenuit,sed remitto ad ea quæ scripsi in lege.filius.s̃.de peti.hęre.

ADDITIONES.

a ¶De necessario concludentes.Adde Soc.consil.cii.inci.in præsenti consul.circa princi.2.col.in i. pte, char. clxviij. quod probationes debent necessario esse cõcludentes,alias regulariter non probant.& quod debent esse concludẽtes adde l.matrem,& ibi Bald.supra.de proba. & Bar.& Bald. hic in princi.

b ¶Probationes necessario concludant. Vide de hoc per Bar.in l.j.infra de col. te.& in l.data opera.infra.qui acc.non pos.& in l.j.supra.de ser.fugi.& in c.j. §.si res.per Bal.de treu.& pace.

LEX V.

1 *Bonorum possessiones quot sint, & vsq; ad quem gradum competant, & vsq; ad quod tempus peti possint, & numeris sequen.*
5 *Contratabulas an sit hodie necessaria.*
6 *Suus, & emancipatus an possint testamentum dicere nullum.*
7 *Bonorum possessiones q̃ olim, & quæ nunc sint necessariæ, & nume.sequenti.*

a Certum. Casus. ex aliena cognatione olim nõ succedebant sine bonorum possessio. ª quam nemo inuitus cõpellit agnoscere.h.d.Itẽ no. qđ cognati p l.12.tab. erant incogniti.Itẽ no.ꝙ de iure prætorio nemo est necessarius successor,vt hic,& ff.de lega.j.l.nã nec emancipatus.Et sic notat, quod beneficiũ ptoris nemo cogitur acceptare, iuxta regulam dicentẽ quod beneficium non confertur in inuitum. Op. quod cognati vocentur hodie de iure ciuili, vt in Aut.de hær.ab intestat.§.nullam vero. Solu.confitendo, vt in glo.& sic hæc l.est hodie correcta.Nũc aduerte,quod hic est q̃dã gl. q̃ summat materiam bon. pos.sed aliqua omisit.Sed primo fuit q̃rendũ qđ sit bono. pos.&
1 huic respon.vt in gl.super rubri.s̃.qui ad bo.pos.†Secundo, ordine gl.mutato q̃ro quot sint bono.poss.& dic qđ duæ, qa aliç ex testamento,aliæ abintestato. Ex testõ duę sunt ordinarię, vt ſm tabu.& ꝯtab.quę nõ cõpeteret nisi testm̃ foret, vt in gl.& hę tribuũt ius.Est & tertia q̃ ius nõ tribuit, sed gratia litis agnoscendę cõcedit,vt ad quærelandum testm̃ quis audiatur, & quia nisi testamentum esset,peti non posset, ideo eã huic loco adiicio. Abintestato plures sunt species, quia quędam sunt quę ius tribuũt ĩ proprietate, & possessione. Quędam sunt quę ius tribuũt in sola possessione.Primę sunt quinq;,quarũ sunt quatuor ordinarię, videlicet vnde liberi. vnde agnati, vnde cognati, & vñ vir & vxor.Est & quinta extraordinaria,quę dat quoties ex nouis.ll.stat hęreditati, &c.de qua.ff.vt ex.ll.senatuscon.&c. Et adde qđ dixi super rub.Secũdę sunt duę, vt carboniana,& quę dat ventri,de q bus dicã.ĩ.de car.edi.l.j.& sic his duabus computatis cum ea quę datur gratia litis agnoscẽdę de qua.s̃.dixi gl. ista dixit tres esse, q̃
2 ius non tribuunt.†Tertio quero vsq; ad quẽ gradum competant istę abintestato competentes. Et rñ. vt in gl.circa prin.videlicet, vsq; ad decennium in agnatis,& vsq; ad vj.in cognatis,licet aliquę personę de vij.inuocẽtur.Sed hic aduerte, qa hodie isti gradus ex linea cognatorum sunt redacti ad decimum gradum per Aut.de her.abinte.Ibi nulla inter agnatos, & cognatos sit differẽtia, nec trahimus agnatos ad cognatos cũ extendere debeamus successiones,vt no.Insti.de suc.cog.§.fi.Quod puto verum, si veniant,& adeant hereditatem de iure ciuili, sed si bo.pos.petũt de iure pretorio,tunc non puto, quod vltra septimũ gradum admittuntur,& sibi imputent qui vetus grauamen elegerunt, vt infra.
3 de iur.deli.§.si cum enim. † Quero quarto vsq; ad quantum tempus peti possit, & dic vsq; ad annum vtilem si sit de liberis, vel parentibus,vt.ff.de suc.edict.l.j. si de transuersalibus centum dies vtiles, vt ibidẽ.§.si intra, & §.quod diximus.supra.qui admit.ad
4 bo.pos.l.2.& sic vnde vir,& uxor nõ habent nisi cẽtũ dies.†Quinto quero cum gloss.an istę bon.poss.sint hodie correctæ seu necessario locum non habeat.Et primo quero de bon.posses.secundũ tabu.& dicit gloss.quod olim nec hodie sit necessaria, cũ potuit adire de iure ciuili, & petitionem hereditatis intentare. Fallit in tribus casibus in gloss.positis & in illis est ratio, quia solum iure pretorio scriptus hæres uenire potest. Addunt alij casum.ff.de in iu.testa.l.posthumus, uer.idem.ibi testamentum irritum per capitis diminutionem testatoris resurgit ex ipso facto eius statu re integrato.Si in eo sunt instituti uenientes abintestato,& debent petere bono.pos. secundum tab. quia de iure ciuili non possunt. Itẽ addunt isti casum de.l.filio pterito.e.titu. Sed iste casus dubitationem recipit,quia aliqui volunt dicere,quod ibi confirmatur de equitate iuris ciuilis,& sic de iure ciuili ibi potest hereditas adiri.Et primo istis facit gloss.quę hoc sentit.ff.de leg.j.si duo.de quo plene scripsi in l.ij.infra.de posth.here.institu.Addunt alii casum in testamento irrito,quod conualuit nouo iudicio, quod probatur per quinque testes tantum ita,quod non per septem,vt ff.de bonor.pos. secundum tabul.l. qui de liberis.§.testamento. Addit Dy.alium casum, & erit septimus.ff.ad tre.l.cum heres institu. Nam curator furiosi non potest adire de iure ciuili, sed tantum bono.pos.secundum tab.petere, uel hodie cognoscere, & restituere fideicommissario. Addunt alii octauum, ut in eodem titu.l.facta.§.si in danda, ubi condictio turpis remittitur heredi

ADDITIO.

a ¶Sine bono.possessio.Adde quod successiões ab intestato sunt ex bono,& equo: & sic masculus excludit fœminam.de quo p Bald.in in l.ij.supra.de in ius voc. & in l.maximum virium.ĩ.de libe.præte.Bar.in l.j.ff.ad certu.& Bal.in l. si quis filium.supra.de inof.te.

redi a pretore, & ei conceditur petere secundum tabu. quia, de iure ciuil.non impleta conditione non potest adire, & isto casu,& præcedēti,sit cautus fidedicōmissarius, & sollicitus,vt faciat institutum hæredem in casu isto, vel curatorem eius in casu præcedenti petere,vel agnoscere bono.pos.j̃.tēpus legitimum,de quo scripsi.s.in q.4.Addit Bar.nonum, quando filius præteritus tacet per annum vtilem,ita quod non petijt bonor.possess.ab intestato,quia tunc scripto competit secundum tab. vt l. si impubes.§.1. ff.de car.edic.& ibi nota. Sed attende,quia illa bono.poss. est facti,non iuris.vt ibi not.glo.fi.& ideo transacto anno non prohibetur filius contra eum,qui petijt, vel agnouit secundum tabu. dicere testamentum nullum de iure ciuili.vt j̃.de iur.delibe.l.suū. Et si dicas,quid ergo operatur illa bon.poss.secundum tab.respō. quia scriptus potest agere contra debitores.Itē lucratur fructus, quos consumit propter titulum quem habet,& quia eos percipit ex mora non petentis. argum. ff.ad treb. l. mulier. §. si hæres. & propter titu. præscribit, ut l. & generaliter. ff. de noxa. Addunt alij decimum,puta si scriptus hæres repudiat hæreditatem de iure ciuili,reseruato sibi iure petendi pos.de iure prætorio, sicut ex-
4 tra dicitur in l.suum.j̃.de iur.deli.facit.l.qui se patris.s.titul.j.† Secundo quæro,an contratabu.sit hodie necessaria.& dicit gl.quod sic,vt olim,& eisdem cōpetit,quibus olim,& sic sicut olim emancipato erat necessaria, ita hodie. Nec ob.quod emancipati exequantur hodie suis per Authen.de hæred.ab intest.§.nulla. Quid in successionibus ab intestato,nō ex testamento. Nam suus præteritus,cum causa,vel sine dicit testamentum nullum,sed in emācipato distinguitur. Aut est præteritus sine causa,& dicit testamētum nullum. Aut cum causa,& tunc attentat cōtratab.vt plenius scripsi in Authen.ex causa.j̃.de lib.præt.& vtrum contratab.reducat rem funditus ad causam intestati. dic vt nota. infra, de col.l.
5 vt liberis. † Tertio quæro de bon. pos. vnde liberi. & dicit gloss. quod olim fuit emancipato, velut incognito necessaria, hodie secus, quia est de iure ciuili cognitus.vt in Aut. de hæredi.ab intesta.§.j.Sed Cy.dixit hoc verum,quod alius non præcedit emancipatum,qui sit suus defuncto, alias emancipatus remanet incognitus,vt olim.Ego autem tenui contrarium.s.ti.j.l.qui se patris.
8 in q. quam ibi formaui circa tertium casum. † Quarto quęro de bono.poss.vnde legitimi.& respon.glos.quòd nec olim, nec hodie est necessaria.Et aduerte, quòd si gloss.accipit vnde legitimi, pro vnde agnati.glo.bene dicit, quòd olim non fuerit necessaria pro his,qui erant in primo gradu,sed necessaria erat pro sequentibus quos prætor notauit sui auto. accipere generaliter. vt dixi super Rubri.fateor,quod non fuit necessaria propter speciales,quę
9 competebant.†Quinto quęro, quid de vnde cognati.[a] Dic, qđ
a illa fuit olim necessaria,vt supra eo.l.2.hodie secus per Aut.de hę-
10 re.ab intesta.†Sexto quid vnde vir,& vxor.dicit glo. quod olim, & hodie est necessaria.vt j̃.vnde vir,& vxor.l.j.& vide, quod ibi dicam. Septimo quęro, quid de septima extraordinaria. & dicit Ia.Bu. ꝙ nec olim nec hodie fuit necessaria, quia sunt alię speciales.Nam illi quibus defertur,vel erunt de liberis,vel parentibus agnatis,vel cognatis,quibus suę speciales competunt.Cyn.vero dicit,quod hodie,& olim, est necessaria, quia istę speciales competunt his quos prętor vocat ad bon. possessio.illa competit his quos lex ciuilis,vel senatus specifice,uel nominatim ad bon.possessio.vocat. & hęc bonor.possess. non est eadem cum pretoria, sed diuersa.& quia certam sedem non habet ex testamento, vel ab intestato.ut s.dicit gl. De carboniana.& de ea, quę uentris nomine dicit,quod sicut illa fuit olim necessaria, ita hodie secundū omnes. De ea uero, quę emancipato exhęredato dabatur gratia litis agnoscendę,ut ff.de inoffic.testa.l.Pompo.§.1.ut s.de inoffi. testa.l.2. Dicendum est secundū ueram opi.quę se habet, quod hodie querela inoff.test.non est correcta.ut dicā in Aut. ex cā.j̃. de lib.prę.quod hodie ita est necessaria,sicut olim. Nec ob.quod suorum,& emancipatorum iura sunt exequata, quia uerū in successionibus ab intestato, non ex testō,ut s.dixi.& ita tenet Guil. de Cu.& Iaco.But.& cōmunis cursus doc.& pondera,quod licet querela possit intētari usq; ad quinquennium: ut l. si quis filium. in fi.s. de inoffi. testa.tamen hęc bono.pos.infra annū debet peti,uel agnosci,quod tene cordi. Sed ego dubito, an sit hodie necessaria,quia ratio quare olim erat necessaria,est correcta,scilicet quia incogniti,& ab intestato non erant successuri.& per consequens,nec ad querelam admittendi.ut l.cum quæritur,in eo.titu. nisi producat signum prætoris,qui eos cognitos habuerit. Cum ergo ratio illa sit correcta,sequitur, quod hoc signum cognitionis non est necessarium.at. eorum, quæ dixi in Aut.ingressi.s.de sacrosan.eccl.in prin.Nec ob.ꝙ iura eorum nō sunt exequata facto testamento, qa uerum in iure rumpendi,& non semper, quia emancipatus præteritus,sine causa dicit testamentum nullum,sicut suus.ut s.dixi.Præterea textus in corpore de hę.ab inte.§.siue ergo.& §.si qs.De pdictis ibi tractat, ꝙ de recessione testamenti nō supponit petitionē istā bono. poss.fieri debere ab emancipato.Vnde dicendum uř,ex quo ius ciuile eum cognoscit,sine ptoris remedio ad querelā inofficiosi,q̄ est, q iure ciuili ipso iure admittit.& si dicas cū pteritus cū causa intentat contratab.respon. quia illud remedium est sibi necessariū ad rumpendum testamētū in sua forma nō deficiat.cogitabis.Et hæc dicta sufficiūt.Saly.

ADDITIO.

a ¶Vnde cognat.ibo.poss. vnde cognati quibus detur.& de eius man. vide ff.e.& & in spe.de test.§.sequitur videre. de bo.pos.vnde cognati, & per Bal. hic in 4.col.uer.sequitur videre.de bo.poss.vnde cog.& datur etiam in bonis maternis ab intestato.l.1.§.pe.ff.vnde cog. Ale in l.j.supra.qui admit.

De successorio edicto. Tit. XVI.

1 *Succedendi quot sint modi.*
2 *Titulus de successorio edicto quare fuerit inuentus.*

1 ¶Continua rubricam vt in gl.vsq;ibi.& no. †Quæro quot sunt species, vel modi succedendi per hoc edictum. & sol. quod duo, qa de capite in caput,& de gradu in gradū.quod declara, vt in gl. Quidā vero addunt duos alios modos, videlicet,de persona vna ad seipsam,puta, si filius non vult per vnde liberi,qa poterit habere per vnde agnati,vt ff.eod.l.j.versi.sed videndum. Item de vna persona in aliam,& ponūt exemplū.s.qn non pe. part.l.j. sed isti male dicunt,qa in primo corū exemplo,licet sit vna, & eadē persona:prima tamen succedit de capite in caput. Et ideo non est diuersa species,vel modus diuersus,sed exemplificator illius modi, quia qñq;in successione de capite in caput mutatur persona,qñque nō. sed est eadē.In secūdo exemplo,prius dicunt qđ ibi non dit ex successorio edicto,quod est volūtariū,Sed ex iure accrescēbi,quod est necessariū,quia portio deficiens accessit inuito.quod
2 declara, vt ibi dixi. † Quæro quare hic titulus fuit inuentus, seu edictum.Sol.vt in gloss.versic.item vero. vsq;ad ad alium versic. item vero.& licet glo.vnam tantū rationem ponit. Adde tamen aliam,videlicet propter fauorem defuncti. vt citius per successionem succurratur ei.argu.ff.de interro.ac.l.j. & quia secūdum Iac. Bu.& doc.Et circa rationem glos. & eius defensionem pondera, quod gl.non dicit,quod tēpus anni abbreuiet primo,sed quod j̃. tempus primi interrogabit sequentes &c. quod bene not. quia vult quod si sequens agnoscat j̃.tempus primi,teneat agnitio primo postea repudiante. Et non sit necessaria noua agnitio. quod no.ad ea,quę dixi in l.fin.s.qui admit.ad bono.posses. Item ex gl. no.quod dilatione pendente potest dari alia,quæ incipiat post illam pendentem, vt dixi in l. siue pars.s.de dilatio.Sed quæro, an tempus possit abbreuiare priusquam agnoscat bonorum possessionem,vel repudiet.& sentit ista gloss.quod sic, quia qua ratione sequentibus eadem, & primo.& hoc ad instantiam creditorū ne eis longa mora sit,vt l. si quis instituatur.ff.de hære.instit. & l. curatores.j̃.de iure delib.Et eo non respondente dicunt quidam quod omnimodo habetur pro hærede.& ita tenet glos.in l.quandiu.2.ff.de acquiren.hære. quod forte posset tolerari alio casu, quando præfigeretur ei tempus adeundi hęreditatem,de quo dicam in d.l.si curatoris.vel in l.cum antiquioribus.co.titu. Sed in casu nostro,quando præfigeretur ad cognoscendum corā iudice bono.poss.habemus dicere,quod non habetur pro agnita, quia agnitio non consistit in animo,sed in facto. Ideo dicendū, quod dabitur mater in bonis,quæ satisfaciat creditoribus per titu. ff.de cur.bo.dam.& hoc sentit ista glo.dum dicit.sic & alias &c. Nec ꝑterea perdet ipse ius petendi postea bono.pos.& sic succedendi de iure prætorio j̃.tempus legitimum,nec etiam isto casu perdet ius suum succedendi de iure ciuili.sic perpetuo ita debet intelligi,quod hic no.Iac.But. Quæro cum gl.in quibus personis locū habeat successorium edictum.Et gl.respon.tam de iure antiquo, quam nouo.vt in ea patet vsq;ad finem.Sed in eo,quod dicit hodie innouatum tum in suis, vt de iure ciuili sit locus successorio edicto, vide quod plenissime scripsi. s.ti.2.in l.qui se patris.

LEX PRIMA.

1 *Patruus matris meæ quoto gradu mihi coniungatur.*
2 *Patruus magnus,an excludat matrem.*

SI mater. Casus.Excluso priore in ordine admittitur sequens in gradu, vel capite. h.d. Et primo thematis repetitio. secundo elicitæ questionis sol.secunda ibi,tu filios. Op.quod hic nos dimittat in incerto contra.§.quibus.s.de nouo cod. cōpo.cum non declaret de qua bon.pos.hic loquitur.Sol.de bo.poss.vnde cognati, qa proprie patruus est frater patris. vt ff.de gra. lege iuriscon.§.patruus.& sic per uirilem sexum est matri coniunctus,& ei agnatus ut in prima & 2.glo. uerū licet matri sit agnatus, tamen filio eius est cognatus,qa per fœmininum sexum est ei coniunctus.Opponit. 2. qđ etiam si fuisset agnita p matrem bon. pos. non propterea noceret filio, quoniā ex psona sua petere posset.s. de cu. fu.l. fin.§.pe.Sol.illud uerū,si mater fuisset tūc furiosa, & in furore decessisset,uel postea,sed anteq̄ ipse peteret, uel petitam ratā haberet,qa tūc filius suo iure uenire nō posset. sed ut matris hęres sic,
1 & ꝑ ea rata qua eius hæres esset.†Opponiť tertio, quod patruus
a matris meæ non sit mihi patruus, sed auunculus [a] magnus, & per lineam paternam,& sic fœmininam coniunctus. ut ff.de gra. l.iuriscon.

ADDITIO.

a ¶Sed auunculus. Adde quod patruus quādoq; ponitur pro auunculo, & ecōtra vt hic.ubi per Bart. qui contrarium dicit in l.illam.j̃. de colla.quod lex.ne auūculo non extenditur ad patruum,& econtra,nec auitam,uel materteram.

l.iuriscō.§.auūculus.Sed hic proprie diciť patruus s̄m Pla.ꝙ ēt tenet Pe.& Cy.Sed Io.An.dicit, ꝙ patruus est vere,sed nō ꝑprius, quia nō simpliciter, sed cū adiuncto, qa patruus magnus, & isto respectu est improprius nō illo quo dixit Pla. & ita declarat Iac. bu.& etiam do.meus.Sed alij moderniores dicunt,quod Io.vult quod sit vere,& proprie patruus.vt d.l.iurisc. §.patruus magnus. Vbi patet,quod ista dictio notat differentiam personarū,& quęcunq; differentia adijcitur generi illud nō impropriat, sed nouā
2 speciem facit,vt ff.de adop.l.j.†Iuxta hoc igitur quæro,si statuto
a cauetur,vt existente patruo [a] defuncti mater nō admittatur ad successionem,an existente patruo magno mater excludatur,& vide-
b tur quod non [b] si improprie est patruus,vt dixit Iaco.butri.cū statuta sint de se stricti iuris,ideo restringenda,& proprie sumenda, & potissime quādo sunt ius cōmmune,& ita determinat hic Iac. but. Si autem teneas,quod proprie sit patruus, adhuc dicēdū est idem,quia cū statutū sit stricti iuris,& cōtra ius commune restringendū est ad illā speciem ꝓpriā quæ statuti habet formā,& non ad suum genus,tum propter correctionē legis euitandam quam plus potest,tum ꝓpter odiositatē statuti,tū quia plus verisimilius est,quod tm̄ de patruo proximo, & magis defuncto cōiuncto loquat,& nō de sic remoto, & quia iste itellectus est benignior tāq̄ habēs minus absurditatis, igiť sequendus, vt l. benignius.ff.de legi. Quæro quo iure iste filius admittatur ad successionē paternā huius.R̄n.per vnde cognati,vt in gl. qa licet agnascat matri, vt s. dixi,filio tm̄ est cognatus,quia per lineam fęmininā coniunctus. Sed tunc op.quia antequā deueniatur ad cognatos prætor vocat gradatim agnatos vsq;.x.gradū,vt ff.e.l.1.§.quibus.Sol.vt in glo. se.videlicet, quod vltra istā matrem nulli alij de linea agnationis patri extabāt, & sic ē hic successio de capite ī caput, & de gradu in gradum,vt dicit glos.fina.Op. quod imò non habet locum successorium edictū, quia huic matri furiosæ nō fuit delata, vt ff.e.l. j.§.furiosi,& sic de ipsa,& filio nō potest dici edictū successoriū. Sol.duobus modis,vt in gl.& declara sic, ꝙ ei delata nō diciť eo respectu,quia eius curator illā repudiare nō pōt.Itē qa tp̄s agnoscendæ ei non currit stante fauore,sed ei delata diciť,vt sanæ mētis facta ipsam debeat infra tēpus legitimū agnoscere. Itē vt eius curator eā possit petere, tenebiť tamen ipsa sanæ mētis facta ratum habere,& ea tunc ratum non habente, vel repudiante defertur sequenti, vt isto respectu locum habeat successorium edictū.

ADDITIONES.

a ¶Vt existente patruo.Adde soci consi.144.inci.diligenter considerata.in fi.primę col.in j.parte,char.217.& consi.280.inci.considerata cōtingentia.ver.sed prædictis non obstan.in 2.parte.char.cxcix. vbi hoc idem firmat, & tenet.

b ¶Et vř, quod nōn.Et sic no. quod patruus magnus non venit in statutis appellatione patrui, quia non est proprie patruus.gl.doc.Bal.& Pau.de cast.& Ang.& Ful.& Ale.hic,& Ale.in l.j.pe.co.ver.pe.idem tenet Bal.in l.iubemus.§.fin.per illum tex.j̃.ad treb.& Bal.in suo consi.qđ incipit si mater nō extat, & in l.oēs populi, in 12.co.de iust.& iu.& in l.hac edictali.s.de secun.nu.& in l.quod ff.de leg.Bal.contrarium in l.cui eorum.§.affinitates.ff.de post.adde Bar. in l.si quis sub conditione.v.col.ver. quæro quid in proauia.ff. de testa.tu.An.ros.in arb. consan.xlix.col.& Rose.in §.de viro.xi. fallen. solu.mat.

LEX II.

1 *Filius fratris, vel sororis patruo, vel auunculo nepos esse dicitur.*
2 *Nepos proprie quis sit,& quis improprie.*
3 *Frater auiæ,an transmittat ius petendi bonorum possessionem.*
4 *Gradus consanguinitatis quō secundum Canonistas, & Iuristas cōputetur.*
5 *Emphyteuta in quotum gradum rem emphyteuticam alienare possit.*

SI auiæ. Casus.Si primus nō agnouit bo.pos. vel agnouit aliter quā debuit, sequens iure petit, vel agnoscit. h.d.vel sic anterior in gradu pferť posterioribus,nisi repudiat, vel
1 tpe sit exclusus.h.d. †Gl.j.ponit casū, & ex positione ipsa no.qđ
a fili[a] fratris, vel sororis nepos est[a] patruo, vel auūculo sicut natus ex filio nepos est auo. Et de vtroq; hic in gl. sitr de vtroq; hic est tex. in l.illā,j̃.de colla. & de nepote respectu patrui est text. ff.de inofficio.testamen.l.si statuta.§. de inofficio. & j̃. de dona. q̄ sub
2 modo.l.pe.in x.colla.in ti.q.mo.fe.amit. §. item si frater. † Et dixit Dy. quod natus ex filio est nepos proprie,natus ex fratre, vel sorore est nepos imꝓprie,& dixit hoc ꝓbari,ff.de gra.l.iuriscon. §.quarto gradu.uer.item filia.cum sequē.& ff.de uerbo.signifi.l. liberorum. Ec dicitur nepos quasi post unū ordinem nascēdi descendendo,vt no.d.l.liberorū.Ideo dixit ipse quod in statutis pęnalibus appellatione nepotis cōtinebatur nepos transuersalis.Iō si statutum disponit,vt nepotes militum habeātur pro magnatibus,nō intelligitur de nepote ex fratre,sed ex filio,qa per nepotem ex fratre non descendit qualitas istā, qa non præsumitur de illius natura,arg.l.emancipatum ff.de senatuscon.& ff.de iur.pa. l.diui fratres.s.de lib.& eorum lib. l. ij. In nō pęnalibus dico verba multum esse ponderanda.Nā quandoq; loquūtur de nepotibus absolute sine alio adiūcto, vel eis copulato,ut nepotes defuncti excludāt matrem ab eius successione,tūc intelligitur de nepotibus ex filio,uel ex fratre,sed nō ex filia,quia mens statuti est successionem nō uelle transire in cognationē, ideo matrē exclusit. Præferri tamen debet nepos,ex filio nepoti ex fratre, ut sic in ordine succedēdi uerba illa percipiant interpretationem declaratiuam a iure cōmuni,ut supra de noxa.l.2. Quandoq; loquuntur de nepotibus cum aliquo copulato, uel eis adiuncto, tunc illud adiunctum cōsideratur,vnde si statutum dicit,qđ filij, & nepotes excludant fęminas,intelligeť de nepote ex filio, non ex fratre.Si autem diceret,ꝙ fratres, & nepotes defuncti excludūt fęminas: tunc statutū intelligeretur etiā de nepote ex fatre, ideo filius fratris excluderet feminas,hæc probantur ex tribus.Primo,ex natura copulæ,q̄ ē vt copulet ea quæ sunt de eod. genere,& qualitate, vt ff.de vi.tri.& oleo lega.l.fi. §. cui dulcia.& de fun.instru.l.cum delanionis.§.asinam. Secundo,quia ex præcedentibus colligitur copulantium intellectus.vt ff.de test.l. hæredes palam.§. sed si notam.& de leg.j.l.si seruus plurium.in fi. Tertio,quia natura copulæ est addere,vt l.ea tamen adiectio,de leg.iij. Sed isto casu secundo non adderet,sed minueret si intelligeretur de nepotibus ex filio tantum,ita quod non ex fratre,ergo &c.Nota.j.qđ paria sunt non facere,vel inepte facere,seu non agnoscere,uel ex capite impertinēti agnoscere.Cōtra,quod facit de le.præstan.l.nōnūquā. & ff.de colla.bono.l.filius emancipatus. Soluit. qđ in eis actus a toto nō ē nullus,hic sic, uel actus ille fuit reuocatus,hic secus. qa decessit is q adijt actu illo non reuocato, nec alio legitime celebrato,uel ibi in liberis speciale,ut no.gl. in l.ij.§. si ex condi.ff.de bo.pos.secūdū tabu. hic in extraneis,uel actus celebratus,& celebrandus ab eodem iure procedūt,quia iure prætorio hic a diuerso,quia actus celebratus est de iure ciuili,celebrandus de iure prę-
3 torio secundum Iacob. de Are. † Sed iterato oppon. quod frater auiæ transmittit ius petendi bono. pos. ut ff. de bon. libe. l.sed & modica,& ff.de bono.posses.contra tabu.l.illud.§.final.& l. eque. Solu. quod ibi decessit pendente quæstione, ea sopita hic facit quod not.infra.ad Sille.l.penulti. in gloss.ij. Oppono cum glo. nam hic supponit, quod iste frater auiæ bono. possessio. ab intestato potuit petere quod videtur falsum, quia adeundo ex testamento videtur renunciasse successioni ab intestato, ut ff. si quid in frau.patro.l.si patronus.in princip.Solu.quod hic putauit testamentum ualere, ignorans ius & factum: in contrario sciuit factum,licet ius ignorauerat, & cum ista cōcor.ff.de li.bo.l.paulus. respon.patronus licet glo.hic allegare videatur pro cōtraria.Opponitur ab extra, quod hodie isti nepotes debuerunt admitti cū patrono fratre Bertæ,& sic exclusus fuit tēpore frater Bertæ eodem tempore intelliguntur exclusi nepotes. Vnde videtur obstare.infra.de leg.authē.cessante,in Authētica, de hære.ab intesta. §.reliquum. Solut. quod illud locum habet quando tractatur de hæreditate patrui qui est in 3.gradu, non quando de ulteriori gradu tractatur,ut hic, & in authenti. post fratres, infra. de legi. hære. Quæro quomodo isti gradus debeant computari, & dic, ut in gloss. in qua adde ibi computandus non est dicendum. Item quia sic computando non recurrimus ad stipitem, quod facere deberemus,ut nota. infra in fin. gloss. & ibi de nepote fratris,sed ille esse in 6. gradu, & non in v. ideo tene sequentem, ut ibi pro
4 pe.princi.dic. † Canonistæ aliter computant gradus, [b] quia ad sti-
b pitem non recurrunt, nec de eo gradum faciunt, moti ista ratione, quia una persona non facit gradum, & ideo duos fratres dicunt esse in primo gradu, quod falsum est recurrendo ad stipitem ad quem de uno filio ascenditur, & hic est unus gradus. ei de stipite, id est patre ad alium filium descenditur. Et iste est secundus,& sic successiue quælibet persona addita gradui facit gradum, ut patet ad sensum. Et dicit Iacobus Butri. se determinasse questionem istā.Statuto cauetur, quod extātibus agnatis defun-
c cti usq; ad quartum gradum mater non succedat,& dubitatur [c] an secundum iuristas, uel canonistas debeant gradus computari. Et dixit ipse,quod secūdum iuristas,quia ipsi proprie, canonistæ improprie.hoc etiam tenet Baldus ex eo, quod statuta ciuitatū sunt ius ciuile,seu pars iuris ciuilis,ut l.omnes populi.ff. de iusti.& iur. ideo, &

ADDITIONES.

a ¶Nepos est.Adde similē gl.idē ponētē in l.post emācipationē.de le.3.in gl.2.& Pede.de senis.cons.39. q iura multa allegat, quod dici possit nepos, tamen ꝑprio significato nō est nepos,& ita concludit Bal.hoc dicens, quod aut fit mētio de nepotibus, vna cū filijs, & intelligitur de nepo.ex filio, aut fit mētio de fratribus,& nepotibus,& intelligitur de nepotibus ex fratribus:facit s̄m Ale. in c.2.de feu.mar.aut per se fit mentio de nepote,intelligitur de nepo. ex filio. cum hac decisione Bal.transit Pau.de ca.dicens ita consuluisse Dy. maxime in pęnalibus quod limitat pa. nisi ex alii adiuncto præsumptio eēt in contrariū, vt si diceret,quod frater carnalis, & nepos excluderent marem, quia tūc ꝑp verbum frater,quod pręcedit intelligeretur de nepote ex fratre, quia talia sunt subiecta,qualia prædicata demōstrant,argum.l.fin.§.cui dulcia.de vi.trit. oleoq; lega & Soci.consilio.23.incipiente, circa prædictam consul. uersiccul. 6.probatur.in prima parte. char.xlii.Sed quid de nepote ex filia,an appellatione liberorum aui materni compræhendatur,uide per præfa.Soc. consilio.25. incip.dominus Frā.syndicus,& ver.2.præsupposito.cir.mediū in d.parte.char. 47.item ad prædicta adde late per do.Ia.may. ponentem quinque opi. cui adde Alex.consi.48.1.lib.

b ¶Canonistæ aliter computant gradus. Adde quod licet Papa nō possit tollere graduum computationem quo ad ius ciuile, vt no.gl.insti.de grad.§.sexto gradu.potest tm̄ illam tollere quo ad spiritualia,ut est casus quem hic singu.Bald. allegauit,de quo vide Pe.de anc.in c. eo. constat in rep. ubi alle.istud dictum Bald.& mod.in c.nolentes.extra de consti.

c ¶Et dubitatur. Adde Bar. hic, consilio secundum iuristas. 224. incipi. quæritur utrum gradus per Pau.de Ca.consilio 266.similiter transit cum Iac.But.

ideo, & merito interpretationẽ recipere debẽt a suo toto. vt ĩ. de nox. l. 2. & ff. de mu. & ho. l. vt gradatĩ. sed fi. l. vĩ ab alia parte iuris ciuilis cũ qua maiorẽ similitudinẽ, & conformitatẽ habet. arg. ff. de legi. l. nõ possunt. Itẽ, qa illa computatio iuris canonici in casu speciali matrimonij est inducta. in alijs igiĩ casibus stabiĩ regulæ generali iuris. & attẽde, ꝙ hæ rationes probant, ꝙ hoc nedũ sit verum in terris imperij, sed ẽt in terris ecclesiæ. qđ puto verũ, & ꝑ
5 his vltimò inducit Bal. xxxv. q̃stio. 5. ad sedem. † Sed dubitari põt in ꝯctu emphyteutico, in quo est conuentum ne recipiẽs possit alienare in extraneum, nec in cõiunctum, sibi vltra quartum gradum, an tunc numerabiĩ ſm ius canonicũ. Et dicit Bal. qđ Nico. mat. dicit qđ non, sed ſm ius ciuile, quia contractus iste denominationem, & formã recipit a iure ciuili, & non a iur cano. vt l. ex hoc iure. ff. de iu. & iu. merito interpretationẽ recipit a iure ciuili, quod est verborum in contractibus appositorũ interpretatiuum vt ff. si cer. pet. l. 2. §. appellata. ff. pro soc. l. quæstus. & quia nostra computatio est propria. vt s̃. dixi. & hoc etiam sequitur ipse. Audiui quosdam dicẽtes hoc procedere, nisi emphyteusis procedat ab ecclesia, quia illa regitur ſm iura canonica quod non placet, quia illa regitur secundum ius commune, nisi expressim aliud caueatur. vt in x. col. de aliena. feudi. c. 1. Et sic emphyteusis priuatorum in gradibus regulatur secundum ius ciuile. simpliciter, & emphyteusis ecclesiæ ex quo aliud non disponitur a canonico iure. pro hoc faciunt, & aliæ rationes suprapositæ. Et vltimo, quia ecclesia concedens potuit. l. apertius dicere. ideo contra eam fieri debet interpretatio. vt ff. de pac. l. veteribus.

De Carboniano edicto. Tit. XVII.

Continua rubricam, vt in gl. & quere, vt in ea. & pro tituli euidentia præmitto, quod quandoq; pupillus vocaĩ nõ ad successionem ab intestato. & potest totus iste tit. locũ habere, & potissime de l. 2. est clarũ, quandoq; vocatur ex testamento, qa ipse fuit institutus, & tunc habet ipse ſm tab. sed si ei moueaĩ q̃stio status, & bonorũ, licet carboniana bo. pos. non sit ei necessaria, qa iure cõmuni illã adispiciĩ. vt ff. eo. l. carbonianũ. §. quãuis. tñ ex edic. carboniano põt petere se tueri ĩ possessione, & q̃stionẽ differri ĩ tps pubertatis, & ita põt ſm vnũ intellectũ intelligi. l. j. Quandoq; vocatur ꝯ testamentum, & tunc, aut vt præteritus, & ei decernitur carboniana bo. pos. & quæstio in tẽpus pubertatis differtur: pri⁹ tamẽ probato præsumptiuè, ꝙ ipse sit talis cui contra tab. dareĩ. vt ff. eo. l. j. in prin. & §. generaliter. aut vt exhæredatus aut pro ex-
a hæredato habitus, & tunc ex carboniano edicto non iuuaĩ, [a] vt ei bonorum possessio detur. vt ff. de inof. test. l. qui de inoffi. & ff. eo. l. j. §. non tantum. sed vt quæstio status differatur. sic vt in eo. titu. l. de bonis. in prin. Nunc descendo ad legem.

ADDITIO.

a † Non iuuatur. Adde l. de inof. & ibi Bar. ff. de inof. te. sed cui detur, & de eius man. adde Spe. in ti. de te. §. sequitur videre. & versi. expeditis bono. pos. & adde Bal. in l. certum in 5. col. in ver. uiso. de bo. pos. uer. unde cogna.

LEX PRIMA.

1 *Filio impuberi successionem patris vendicanti quo remedio succurratur, si quæstio ei moueatur.*
2 *Carbonianum edictum est adispiscendæ, & possessionis adeptæ retinendæ.*
3 *Carboniana an detur impuberi, qui negatur esse filius, & an detur exhæredato, & nume. 4.*
5 *Carboniana, an concurrat cum bonorum possessione.*
6 *Carbonianam habens an possit actiones mouere.*

1 SI tibi. † Casus. si filio impuberi successionem patris sibi vendicanti. agendo, vel defendendo status, & bonorũ moueatur qõ per carbonianũ in tempus pubertatis eius, sit dilatio ei soli bon. poss. data, vel ꝯfirmata, si ab eo, vel eius noĩe satisdatio de restituẽdo præsteĩ, alia tam ei, quam aduersario similis possessio tribuetur. h. d. Et not. quod iste ti. non est correctus. vt dixi super l. certum. s̃. vnde legit. Item attende, quod gl. primo ponit casum dupliciter. primo, ꝙ pupillus erat reus, secundo, quod erat actor, & vtraq; bona. Nunc expono literam illam adaptando lecturis. ibi quæstio status: quia dicit eam ancillam: & per consequens filium seruum. Ibi vendicat. innuere videtur, quod sit actor. & hoc vult secunda lectu. vel supple vendicat. scilicet, retinendo, & excipiendo, & hoc vult. j. & vtraq; bona. ibi postulari. s. ab actoribus ſm primam lec. vel a matre ſm aliam. ibi data. i. confirmata secundum primam lec. vel proprie ſm aliam. ibi hac. s. datione.
2 ibi oblata. i. non præstita. † Not. ex vtraq; lectu. simul iuncta, qđ hoc edictum est adipiscendæ, & retinendæ possessionis iam adeptæ. vt hic. & ff. eo. l. 3. §. missum. quod tene menti ad edictum diui adria. vt ibi dicam. Et ex secũda sol. no. quod apte: ante lit. cõt. põt renunciare libello inuito aduersario. sed de refusione expensarum est dubium, circa quod vide quod dixi in l. edita. s̃. de eden. Itẽ no. quod hæc exceptio differẽdi iudicij in tẽpus pubertatis, vt dilatoria debet ante lit. cõte. opponi. Oppo. cõtra secunda lec. s̃. de ordi. iudi. l. i. vbi principalis nõ differt, licet super statu nõ ꝑ
a nuncieĩ. Sol. ꝙ sibi pupillus erat actor, ibi nõ differĩ [a] ꝙ pupillo, non expediebat. hic differt, qa hic repetiĩ, vt pupillo expediens. Sinaũt pupillus est re⁹ dic, aut petit differri cõgruo tpe, & differt, vt hic in 1. lec. aut cõgruo tpe nõ petiit, & nõ differt, licet sup ex-
3 cepto nõ ꝓnũcieĩ, vt ibi. Et hoc vult 1. gl. in fi. † Op. ꝙ carboniana nõ deĩ impuberi si negaĩ filius, vt ff. e. l. 1. §. Pomp. & l. eũ sine. Sol. vt in glo. qa ibi erat institutus, vel exhæredatus, hic ꝑteritus. Rõ est qa præteritus, q habet cõtab. ab itestato veniret ꝑ vnde liberi. iõ carboniana bo. pos. ei daĩ. vt ff. eo. ti. in prin. & §. gñaliter.
4 † Exhæredato verò nõ daĩ, qa pro mortuo habeĩ. Itẽ qa tũc non est qõ status, sed exhæredationis tm̃. & hoc intellige, qñ exhrdatio rite facta alias, qa nõ rite est nulla, dareĩ ei bo. pos. vt ff. e. l. 1. §. idẽ ait. instituto aũt nõ cõpetit, qa ius cõe sufficit, nisi sit posthumus, q postea negeĩ filius. vt ĩ. e. l. 1. §. pomp. põt tñ iam natus, q negaĩ filius, seu dr̃ seruus qõnẽ status petere differri in tps pubertatis, vt s̃. in euidẽtialibus dixi. Opp. 3. de l. 1. §. & gñaliter. & de l. de bon. e. ti. Sol. ꝙ hic de patris successione tractaĩ. ibi matris pro exhæredatę habeĩ. Opp. ꝙ non semp carbo. locũ habeat. vt ff. eo. l. 1. §. si quis filiũ. Sol. vt in seq. gl. qa aut est qõ status, & bonorũ simul, aut status tm̃, aut bonorũ tm̃. & dic, vt ĩ glo. Quæro de forma satisdationis. & dic, vt in gl. licet prima cõiter teneaĩ. scda tñ ẽt ꝓcedit, & sic sub vtroq; mõ, vel forma pręstaĩ. Quæro qñ oẽs mittanĩ in possessionẽ ꝑp satisdationẽ nõ præstitã, an oẽs veniaĩ alendi, dic vt in gl. & adde in fi. & tunc tam ipsi, q̃ pupilli aluntur, vt no. ĩ e. l. §. quæ pupillo. ne ꝙ vni daĩ, alteri deneget. vt l. assiduis. §. exce. ĩ. qui po. in pig. ha. Quærit gl. an qõ differĩ quo ad matrẽ. dic, quod non, vt in ea. qa nec sñia contra eum lata ꝑiudicat filio.
5 † Quæro, an hæc carb. concurrat cũ or. bon. pos. & dicit gl. ꝙ nõ. ff. eo. l. si impuberes. in fi. Sed tu dic, aut sunt contrariæ, qa vno ꝑterito, & alio instituto, & tũc nõ ꝯcurrunt, aut nõ sunt contrarię, qa ambo cõpetũt eidẽ. vt carbo. cũ vnde liberi, vel vnde agnati. & tũc cõcurrunt, vt ibidẽ in litera ibi, vel ab intestato &c. & e. ti. l. 3. §. fi. sed carb. impedit effectũ ordinis, vt interim ex illa agi nõ
6 possit. vt dicam in se. q. † Quæro, an q carbo. habet actiones mouere possit. Et dic, vt in glo. vel ſm Pe. Cyn. & cõem opi. aut vult agere interdicto pos. & potest, vt ff. eod. l. 3. §. missum. & l. ideoq;. aut vult agere petitorio, & tũc aut nõ satisdedit, & nõ põt. aut satisdedit, & tũc aut agit tanq̃ hæres, & nõ põt, aut tanq̃ prior & cura. bo. & põt vtilibus actiõibus, vt l. pe. ff. e. Vltimo inducit Cyn. istã l. ꝙ habẽs institutus, q a seipso accepit pos. bo. & timet expelli ab aliquibus qui dicunt se hæredes, possunt ostenso testõ non
b abolito petere a iudice suo tueri [b] in possessiõe sua ꝑ edictũ diui adria. Nec ob. ꝙ illud est adipiscẽdæ, qa similiter, & edictũ carb. vt ff. e. l. 3. §. missum, tñ põt petere, & tueri in bo. po. vt hic in prima lec. & in d. §. missum. & ibi gl. Et ita ẽt tenet ibi Bar. & hoc verum præterquam, si esset inuasor, arg. ĩ. vnde vi. l. autoritatẽ. & ĩ. de fund. & sal. rei dominicæ. l. 2 lib. 11. Bar. de Saly.

ADITIONES.

a † Ibi non differtur. Tu adde de hoc Bal. s̃. eo. in rub. & in l. ꝙ inoffi. & ibi Ba. ff. de inof. test. & in l. 2. ĩ. eo.
b † A iudice suo tueri. adde do. Alex. q. d. esse cõmunem op. ꝙ peti possit, se tueri in possessione sua. de hoc dicit uidendum Bart. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nun. & Bal. in c. fi. de proh. feu. ali. cui inquantum dicit, ꝙ est dare quartum possessorium l. confirmandæ adde Bal. consi. 53. 5. co. & Bal. in addi. ad spe. in ti. de te. uide etiam ibi in §. sequitur. uer. quod si missus.

LEX II.

1 *Mater non permittens partum custodiri filio præiudicat.*
2 *Carboniana bonorum possessio vsq; ad quantum tempus peti possit.*

Carbonianum. Casus. Semiplene ꝓbari hac. l. scripta daĩ bo. pos. carb. h. d. No. ꝙ ex
1 summaria cognitione ꝑuenit ad carbonianã. † Itẽ, ꝙ si mater nõ permisit custodiri partũ ꝑiudicat filio in hoc possessorio, vt hic. & ff. de ven. inspi. l. j. §. si vir. sed nõ in petitorio, si se postea filium probabit. vt ff. de iureiurã. l. 3. §. vnde marcellus. & no. in d. §. si cui. Op. cũ glo. ꝙ si hæc oĩa probent, carbonianũ locum non habet, cũ possit suo iure adire. vt ff. eo. l. fine. Sol. vt in gl. ꝙ illud verbũ si ꝓbaret perfecte, & plene. sed hic summatĩ, & semiplene. vt ff. e. l. 2. §. causæ. & admittuntur ad testificandũ affines, & ꝯuenti coniuncti. vt e. l. §. duæ. Nec ob. ff. de ven. in pos. mi. l. vbicunq;. §. Iterdũ. ibi fit plena probatio, qa ibi in ventre, q minorẽ possessionem filiationis habet, q̃ iam natus, qa maiori tpe debet ali, qa quãdiu
2 erit vẽter, & postea vsq; ad tps pubertatis. vt ibi no. † Quæro vsq; ad quãtũ tempus debeat peti car. bo. pos. R̃ndeo vsq; ad annum. vt ff. eod. l. iij. §. missum. & hic in glo. Cui adde, & incipiet currere ex tunc cum cognouit, sibi controuersiam moueri. vt ea. l. fin.

Vnde vir & vxor. Tit. XVIII.

Continua rubricam. vt in glo.

LEX PRIMA.

1 *Affinitas & propinquitas non sunt inter virum & vxorem.*
2 *Vxor volens virum in testamento hæredem instituere, ꝙ consilium habeat stante statuto &c.*
3 *Socius an excludat vxorem.*
4 *Vir quibus casibus succedat vxori, & an repellatur, si eã occiderit. & nu. 5.*
6 *Sponsus an sponsæ succedat, & an vir vxori nondum ad domum ductæ.*

Mulier

7 *Mulier ex duobus matrimonijs liberos habens omnibus ęqualiter dotem suã relinquet.*

MAritus. Casus. Deficientibus coniunctis vir, & vxor inuicem succedũt ex edicto fisco
1 excluso. h. d. † Not. ꝙ inter virum, & vxorem proprie non est propinquitas, sicut nec affinitas, ꝙ facit, vt in statuto de causis promittendi inter affines, & proximos non includaĩ vir, & vxor. Item, vt in statuto quo disponitur, vt mulier non possit ꝯhere sine consensu proximioris propinqui maritus non includatur. ideo ea propinquos nõ habente, seruabitur ius commune. Et si statutum loquitur in plurali, & ipsa non habet, nisi vnum, sufficit consensus illius [a] arg. ĩ. de condi. inser. l. j. & ff. de
a verbo. signifi. l. non est sine liberis. Et dicit Iac. But. ꝙ de iure debet esse proximior ita, ꝙ alius eam non præcedit, vt Insti. de legi. agna. suc. §. proximum, ad quod bene facit. ĩ. de verb. signifi. l. fi. licet de consuetudine non seruetur, & adde quæ dixi in l. dudum. s̃. de ꝯh. emp. Sed quęrit Bal. si statutũ disponit, vt vxor non possit
b testari sine ꝯsensu viri, [b] & vxor velit instituere virũ, qđ erit eius consilium, & dicit cõsilium esse, vt vir antea renunciet huic iuri, & beneficio cõsentiendi a statuto sibi concesso, quia ipse potest, quod in sui fauorem est inductum arg. eorum, quæ no. s̃. de testi. l. ij. & postea ad tutelam consentiat. ar. ff. de manu. vind. l. si pater, in fi. vt saltem de facto obseruetur tenor statuti. Mihi vr̃, ꝙ ista renũciatio non est necessaria, quia aut statutum hoc disponit duntaxat quando alium instituit, vt heredem, & habeo propositum, quia sufficit ei maritum consentire, vt ipsum instituat hæredem, & fungetur tunc duplici persona statuto annuente. Nec obst. ff. de auto. tu. l. ij. in fi. quia ibi authoritate, quæ exigitur in fauorem alterius, scilicet minoris non sui, vt est in casu nostro ar. ff. de leg. ij. l. cum pater, §. libertus. Opp. ꝙ inuicem non succedant, vt ff. eo. l. j. Solutio, quod hæc secundum illam debet intelligi videlicet, si matrimonium est tempore mortis, vt in j. gl. Opp. secundo, ꝙ qa
c dictio vel, [c] debet stare inter diuersa, vt innuere videtur iste text. ibi, vel naturalis successio liberorum, vt l. nam, & si parentibus. ff. de inoffi. testa. & ff. vnde liberi. l. scripto. non sit legitima, ꝙ est falsum, vt s̃. quando non pet. part. l. j. Sol. ꝙ alio respectu accipiĩ hic, vt legitima ex parte patris naturalis, & ex parte matris, vt in glo. Vel dic, legitima de iure ciuili, naturalis de iure pretorio, qui magis naturalitatem, & æquitatem inspexit, vel dic, ꝙ ciuilis est parentum, & propinquorum, quæ dr̃ legitima, quia a lege inducta, & lege limitata, hodie vsq; ad decimũ gradum naturalium liberorum, quia ex voto, & nã eius ei debetur successio. nec est in eis limitata, licet, & ipsa sit legitima, vt in ꝯrio, vt de suis, & legi. quasi
3 per totum. † Opp. 3. ꝙ imo socius excludat vxorem, vt ĩ. si socius lib. imperi. l. i. Solutio, vt glo. ꝙ ibi est specialis casus videlicet in libertate imperiali, non autem in alia societate, vt ita no. glos. in ꝯrio. Sed attende, quia quidam dicunt, ꝙ gl. no. ꝯrium, videlicet, vt vxor præferatur illi socio ĩ. de hær. decu. l. j. Ho hanc partem dicunt veriorem, quia titulus iste loquitur qñ decessit sine herede; constat autem vxorem esse eius hæredem, ergo titulus ille cessat. Sed caue, quia uxor proprie non est hæres, quia de iure prętorio tm̃ vocatur per bon. pos. vnde vir, & vxor. ergo hæres non est, vt Insti. de bon. pos. §. quos autem licet, & aliter posset ibi intelligi sine hærede, i. sine liberis, vt ibi no. gl. Sed prima est cõis, vt generaliter intelligatur de hærede, & intelligit Pet. & Cyn. de hærede. i. quolibet successore, & ideo dicunt vxorem excludere illũ sociũ, quia non est maior societas, quam illa vxoris, quæ est socia diuinæ, & humanæ domus, vt l. aduersus. ĩ. de cri. expi. hære. cum sint duo in carne vna. Quærit gl. an collegium de quo vir erat, præferatur, & dicit, ꝙ non. ĩ. de hære. decu. l. ij. sed ꝯrium po. ff. de eo. l. j. ꝑ quia facit d. l. 2. vbi dr̃ sine legitimo hærede, qualis non est vxor, vt in precedenti dixi, & quia ista l. vr̃ facta solum, vt fiscum excludat, vt hic in litera. sed Petr. & Cyn. tenent istam, quia est maior societas, & coniunctio viri, & vxoris, quam collegii, & sic illam l.
4 2. intelligunt large. † Quæro cum gl. an alio casu succedat vir vxori, & dic, ꝙ sic, vt in ea, in qua adde ibi de bonis mater. l. 3. & 4. dic, ꝙ certe ibi non est speciale, quia vir ibi venit tanquam ad bona fi
5 lii non vxoris. † Quæro ab extra si vir occidit vxorem, an perdat hoc ius succedendi, dic, q̃ sic ar. ff. sol. matr. l. si ab hostibus. §. si vir, & ẽt, quia diuertisse vr̃ sua culpa, ideo nihil lucratur, vt s̃. de repu. l. consensu. ſm Bal. sed in ꝯ. mihi vr̃ tex. & gl. ff. fam. ercis. l. as consequenter. §. in quantum, de vxore loquiĩ ibi, non perdit, sed fiscus
6 ei aufert. † Quæro an hæc l. habeat locum in sponsa, & vr̃, ꝙ sic. arg. ĩ. de bon. quæ lib. l. non sine. sed in contra. facit ff. quod fal. tu. auto. l. pe. §. Iulianus, & hæc pars vera ſm Bald. quia vxor non est. & de spõsa. l. non cauetur. & quia de iure speciali hic tractatur, & quia affinitas non est perfecta, vt l. qui seruus. ff. de condi. ob cau. Quid si vxor erat, sed non ducta. vr̃ tunc locum habere, quia hæc l. loquitur indistincte de vxore per consensum de pñti aĩo ꝯhẽdi matrimonium, vt ff. de re. iur. l. nuptias. & in authen. de nup. §. nuptias ergo. &c. hoc tenet Bal. per l. Deo nobis. s̃. de Epis. & cle. & ꝑ l. nihil. ff. rer. amo. de don. inter vi. & vxo. l. cum hic status. §. si mulier, & maritus. In ꝯ. facit, ꝙ scripsi de do. aũ nup. l. cum te. credo, ꝙ casus sint diuersi, & rõnes diuersæ, qa hic dr̃, vt in fisco præferaĩ.
7 Vltimo Nic. Ma. istã l. ꝯiuncta gl. l. & ff. e. l. i. in ar. trahit, vt si statu
d to caueĩ, [d] ꝙ si mulier ꝯxerit m̃rimoniũ scdm, & de vtroq; filios habuerit, ꝙ dotẽ suã teneaĩ relinquere liberis vtriusq; viri æqualiter, & si ꝯtingat, ꝙ mulier sit vidua ex scdo viro tpe mortis nõ teneaĩ ad illud statutũ. ar. d. l. i. & hmõi gl. ac ẽt, qa tũc nõ est dos, & dos sine m̃rimonio eẽ nõ possit. vt s̃. de do. aũ nu. l. fi. §. sicut. & ff. de iu. do. l. 3. licet tñ hæc sunt in ar. tñ veritas est ĩ oppositũ, nã dotata dr̃ ẽt q̃ dotẽ recuperauit. solu. mat. vt s̃. cõi vtri. iud. l. fi. & ff. ꝓ so. l. si socius ꝓ filio. & ĩ. de col. l. filiæ. & sic se hẽt cõis vsus loquẽdi ſm Bal. ꝙ mihi valde placet. Nũc venio ad aliã legẽ ꝑterea. Sal.

ADDITIONES.

a † Sufficit consensus illius. Facit pro hoc dicto valde notabilis theorica Bal. in l. Stichum, qui meus erit. ff. de leg. 1. quam refert, & sequitur Bal. in l. j. in coniunctionibus. C. de nup. Ant. Cor. sing. suis in ver. statu. incip. statutum exigit consensum duorum consanguineorum.
b ¶ Sine consensu viri. Adde Bal. consi. 77. 2. uol. & consi. 177. Christi nomine. hic est copia. & uol. quod stante statuto, quod mulier non possit testari sine cõsensu aliorum propinquorum, & unus ex illis fuerit institutus, quod pro hoc non uitiatur dispositio, quia aliud est autoritas, aliud consensus, & potest consentire, ut faciat, non vt sic faciat, & pro hoc etiam facit, quod consuluit Ro. cons. ccccxv. ꝙ pr̃ autorari possit filio volẽti ipsi patri donare causa mortis, & ibi uide per eum qualiter differant authoritates, & cõsensus, & idẽ consuluit Bal. consi. lix. inci. in Christi noĩe factũ tale est. 2. uol. Itẽ ad materiã istã adde Soc. consi. lxx. inci. in præsenti. consul. ver. præterea licet ibi, sed cũ, ver. seq. in j. parte. char. xlvi. ꝙ ubicunq; ius alterius non leditur, quis in facto proprio autorari potest, & ibi hæres quid de consensu. Item, ꝙ authoritas licet possit prestari in actu gerendo se authorandi ad sui commodum, tamen simplex consensus prestari potest, vt per eũ in d. consi. uer. præterea dictum in fi. Itẽ, ꝙ si lex requirat consensus uerbum, authoritatem interponi dicere non sufficit, ut per præ. Soc. consi. 24. inci. uisis diligenter, & mature uers. cum gl. in terminis. cir. princ. in d. parte. char. xliiii. Item adde qñ consensus alicuius in actu requiritur, prout est in donatione causa mor. potest ille, cuius consensus requiritur, consentire ad sui commodum. & an consensus requiratur per uiam cõsensus, an vero, & quod requiratur authoritas, uide per præfatum Soc. consi. lxxx. inci. in præsenti consultatione, circa prin. 2. co. cum uer. seq. in dicta parte. char. cxlvi.
c ¶ Dictio, vel. Quod dictio, uel, debeat stare inter diuersa, Adde Bal. in l. filię. in j. op. j. de colla. Car. in cle. 2. 2. q. de eta. & qua. & per Car. in cle. de iud.
d ¶ Statuto cauetur. Adde Soci. consi. cxxi. inci. uisa contingentia. circa fi. 3. col. in j. parte. char. cxcii. & consi. cxlvii. inci. uisa facti. uer. & pro fundamento in d. parte. char. 230. ubi hoc idem allegat, & firmat.

LEX II.

1 *Coniux pauper quando succedat coniugi locupleti, vbi matrimonium fuit sine dote, & vbi cum dote. & num. seq.*
4 *Locuples, vel inops quando quis dicatur.*
5 *Coniux quando coniugi testato succedat, & quo iure quartã petat. & nu. se.*
10 *Vxor viro succedit ascendentes non habenti, trãsuersalib. exclusis tenet legatum sibi factum.*
12 *Ecclesia parochialis, an debeat legatum sibi factum in quartam computare.*

a Præterea. [a] Vbi m̃rimonium fuit absq; dote, & coniux præmoriens sit locuples, & superstes laborat inopia, licet extent filij succedit ipse forma hic scripta. h. d. iuxta
1 singula verba legis formabo suas quæstio. † Quæro primo iuxta illa uerba, absq; dote. quid si sit cum dote, sed non cum donatione propter nuptias, & moritur uxor ante locuples, uir autẽ inops est superstes, an auth. locum habeat. dic, ꝙ sic. ut in gl. Et est casus
2 in auth. de exhib. re. §. qm̃ uero. colla. v. † Quæro secundo, quid si est cum dote, sed parua, maritus uero pręmoriẽs est locuples, nec mulier habet unde se sustentare possit. vr̃, ꝙ hæc auth. locum nõ habeat, quia uenit correctiue ad l. C. igitur in terminis suis intelligenda, ut tunc seruetur ius antiquum. qđ est, ut cũ liberis non succedant. ar. ĩ. de app. l. precipimus. Itẽ quia legem nõ debemus extendere, ut ff. so. mat. l. si vero negotium. §. viro, & maxime correctiua, ut l. ius singulare. & l. ꝙ uero ꝯ. ff. de legi. In ꝯrium facit, qa eadem subest ęquitas, ne coniux mendicare cogaĩ in opprobriũ uiri. Item, quia paruũ, & nihil æquiparantur, vt ff. de cond. & demon. l. quis. Item ne absurdum sequatur, vt dotata in vno aureo repellatur, quæ nõ repellitur per modicũ legatum, vt hic, & hac partem per predicta tenet Bal. & ego ẽt per tex. in auth. de exhib. re. §. qm̃ vero. ibi tex. vult coniuncta gl. & sic non facies dotẽ, hñs aliunde sufficientem substantiã pro substentatione sui, tunc nõ succedat. Igiĩ non hñs sufficientẽ substantiã succedit, vbi est casus in ver. si uero quosdã, & sic dos, vel dos non est causa principalis ꝯcedendi hanc l. sed in sufficientia, & inopia superstitis, & ꝑ hoc gl.
3 quã tene cordi. ut l. licet. s̃. de iur. do. † Quæro circa idẽ, & tertio, quid si dos est magna, & moriĩ vxor superstite viro inope, an saltem partem quartã dotis lucretur beneficio huius l. dicit Cyn. ꝙ sic. sicut si ista dos non esset dos, sed bona parafernalia in quibus quartam haberet. vt hic, & d. §. quoniam vero. & pro hoc inducit gl. hic tex. volentem. s. de iur. do. l. licet. quod tene cordi, quia non
b est alibi. † Quæro 4. circa verbum, locuples, [b] qñ quis dr̃ locuples, vel

ADDITIONES.

a ¶ Præterea. Hæc auth. quando, & qualiter locum habeat, uide Socin. consi. 198. inci. in hac consulta, in j. parte. char. 174.
b ¶ Locuples. Quis dicatur locuples. Adde doc. & Bar. & Bal. hic, & insti. de exc. tu. §. sed propter paupertatem, & in l. paupertas. ff. eod. tit. & Bar. l. si constante in prin. 2. q. so. ma. xxii. q. j. in gl. & qui dicantur pauperes. uide in auth. de exhib. re. §. fi. ubi gl. in l. j. s̃. de iur. do. melius gl. in l. ubi adhuc. eo. ti & Bar. in auth. ad locum. ĩ. de col. uino palleo. in con. in hac hesitatione, &c. quod est post consi. 105. Alexan. 4. parte, & in l. qui accusare. de accu.

vel inops. & hic attende, ꝙ qñq; de his loquit. l. respectiue. puta respectu debiti soluendi, vel non. & tūc locuples est, qui soluere pōt, & inops, qui soluere nō pōt, ut in auth. de fideius. §. sed neq;. qñq; lex loquitur simpliciter, & absolute; & tunc relinquitur uelut indeterminatum in iudicis arbitrio, ut s. de epis. aud. l. tam dementis, & hic in gl. In nostro aūt proposito habebit considerare, an substantia eius, qui dicit se inopem, sufficiat ei ad uictū, & uestitum congruum. Et econtra, utrum substantia præmorientis sit sufficiens ad uictum, & uestitum hæredis, & coniugis superstitis inopis computatis semper illius inopis bonis. Quæro † quinto
5 iuxta uerbum succedat, an hæc authentica habeat locum, si præmoriens decessit testatus, & puto, ꝙ sic. Primo ex uerbo succedat quod est commune ad utranq; successionem tam ex testamēto, quam ab intestato. ergo utraq; intelligitur ex quo uerificari potest. Secundo ex eo, quod j. dicit, imputatur autem legatum cum & in testamento, & ab intestato in codicillis relinqui possit. Tertio, quia casus est in auth. de exhib. re. §. quoniam uero. in fin. ibi nisi vir, aut legatum ei, aut aliquam partem institutionis. In eo ergo, quod dicit, aut partem institutionis pátet, quod uiro te-
a stato locum habet, ut coniux inops [a] quartam ferat. † Quæro 6.
6 iuxta idem quo iure tunc istam quartam petet. Rñ. cond. ex ista l. vt alias in auth. presbyteros. s. de Epis. & cler. & hoc est remediū iuris ciuilis perpetuum, ꝙ non est qñ succedit in totum per bon. pos. uñ vir, & vxor. Ex his collige, ꝙ si qd habet ti. legati, uel institutionis agit ad supplementum, si nihil integram quartam aduo
7 cat, & hoc siue filii sint instituti, siue extranei. † Sed dubitari pt 7. quid si de sibi relicto iussit eā esse contentā, & ultra petere prohibuit. vr̄ dicendū, ꝙ ultra petere non possit. hæc quarta dētur ei cōtingenter, & non necessario, vt debetur filio; ideo ꝯ voluntatem non debet posse venire, sed prætor sic. & sic non obst. ꝙ de filio dixi s. de inof. testa. l. si qñ. §. generaliter. Item, quia dispositio ita processit, ne infelix coniux mēdicare cogatur, & in iniuriā, & opprobrium defuncti. quod cessat, quia uolenti nō infertur iniuria. ut s. de transa. cū donati. & ideo sis cautus, ut in legatis eis relictis
8 facias apponi suprascripta uerba. Quæro 8. iuxta uerbum, quartam, nunquid sit totius substātiæ defuncti. dic, ꝙ sic, ut probatur in auth. de exhib. re. §. qm̄ uero. uer. nisi forte. & sic ista quarta nō
9 est ære alieno deducto. † Quero 9. iuxta verbum liberos, quid si liberos non habet, sed ascendentes. Rñ. cū gl. idē, qa si succedit cū liberis fortius ascendentibus. ar. sumpto ex l. nā, & si parentib. ff. de inof. test. Item, quia hæc l. duo facit. vnū, quia hanc quartā defert inopi superstiti, aliud, quia in ea præfert cum liberis. licet ergo liberi non sint, nō deficit primum ius delationis. Et gl. tñ nō. ꝙ pp maioritatē rationis inducitur correctio l. Et attende, qa istā quartam non tenetur reseruare parentibus, quia nec libere alte-
10 rius verum, de quo magis videret. † Quero x. quid si nullus ascendentiū, vel descendentiū extat. Rñ. cū gl. ꝙ tunc vocatur vxor in totum exclusis transuersalibus. Sed Pla. dicit ꝯrium. hæc opi. Pla. est vera, ne coniux superstes succedat ī quarta, uel uirili, ut hic dr̄ de liberis transuersalibus in residuo, & est ratio, quia trāsuersales añ hanc l. excludebant vxorem, vt s. l. j. & per hanc auth. non dat ptās uxori eos excludendi. sed cū eis succedendi, quia si succedit cum liberis, fortius cum transuersalib. & alijs coniunctis. Et prædicta no. ad q. quam scripsi in l. illud. in fi. s. de sac. san. eccle. Quærō 11. dr̄ hic in fi. ꝙ legatū imputatur in hac portione, quid si nō legauit, sed iure instōnis ei dimisit, dicit idem, ut in Auth. de exh.
11 re. §. qm̄ uero, in fi. vt s. dixi. † Quæro 12. tex. inducit ad q. Pone, ꝙ statuto cauetur ꝙ uxoris præmorientis maritus lucretur dimidiā dotis, & pone uxorem legatum ei reliquisse, an legatum cōputa
b bit [b] in illa dimidia, & vr̄, ꝙ non, quia hodie edictum de alterutro est sublatum, nisi testator dicat, ut s. de rei uxo. ac. l. j. §. sciēdū. Item, quia si dicat oppositum, sępius eueniet quod legatum reperietur inutile. Item, quia portio, quę debetur ex statuto, debet ex quadam quasi tacita conuentione, quia cū conditione illa vr̄. dos data. argu. ff. de acq. hære. l. si duo. in fi. sed nulli dubium, quod si fuisset de hoc factum pactum expressum, quod legatum non imputaretur in eo, quod ex pacto deberetur. vt ff. de leg. ij. l. creditorem. & l. Lucius. ergo nec in casu nr̄o, cum tacitum æquiparet expresso, vt ff. si cer. pet. l. cum quid. & ff. de pac. l. item quia. Et hanc partem tenuit Nic. de Mat. quam, & hic sequitur Bald. Sed in oppositum facit l. ista, sed non multū, quia ratio admittendi, hic cōiugem superstitem ad quartam est inopia, quæ extenuet legatū. ideo merito imputatur ſm Bal. prædictum. Sed rñsio illa mihi nō satisfacit, quia si legatum esset tantæ quantitatis, quod per se ipsum excluderet inopiam, nihilominus haberet locum lex ista. sufcit. n. eā inopem esse tpe mortis defuncti. istam secundam partem tenuit Iac. de Are. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. mat. Et idem Ray. & Bar. ibidem, & audiui dñm meū idem dicentem. tū p istū tex. tū ēt per d. §. si pater. dicentes, ꝙ ibi legatum non compensat filię in dotē, quia pater ex dispositione legis necessitatur filiā dotare, ut ff. de do. prom. l. fi. & exactā ei conseruare. vt s. de rei vxo. act. auth. sed q̄uis. tū ēt, ꝙ filius sibi imputat legatum in sua legitima, quæ sibi debetur ex l. vt s. de inoffi. testa. l. cum quæritur. & l. quoniam nouella. & l. omnimodo. §. imputari. & idem in portione debita patrono. vt ff. de bon. quæ libe. l. etiam. §. si debita. & ff. de iure patro. l. fine. §. j. Et ista opi. est cōis, & eam sequuntur aduocati in practica, ut in dubio pro illa rata videatur potius compensare, q̄ duplici onere uoluisse hæredem grauare. ut ff. de do. prælę. l. 3. in prin. & de leg. 2. l. cum pater. §. qui dotalem. Ad obiecta rñdit, & primo ad primum, de §. sciendum. quod casus est diuersus, quia ibi maritus erat debitor vxoris in dote restituenda rōne initæ obligationis, maritus uero hic partem lucratur ex dispositione l. Ad secundam respondit, ꝙ illo supposito nil ad rumbum. ita est hic, & in legato relicto filio. uel prōno, si sit minus debita portione. Ad tertium, quod fortius urget: Rñd. ꝙ illa tacita conuentio, qua dici potest, non est uoluntaria, sed necessaria, quia aliud uelle non potest. l. hoc inducente. ideo de ea non iudicatur, ꝙ de uoluntaria, & expressa conuentione. & pro hoc accedat s. de transa. l. si quis maior. in prin. ibi nullo cogente imperio. & quod ibi scripsi. Item illa tacita conuentio, si qua est uenit per posterius, & assessorie ad prouisionem legis, ideo statuto reuocato illa euanescit; pro tanto statutum, ut potentius, & principaliter est attendē
12 dum. † Item prædicta determinatio cum iuribus, & rationib. suis facit in arg. ad aliam qōnem quam Io. de Ligna. posuit in clem. 2. de sepul. & se inuoluit. constat ecclesiam parochialem quartā habere debere de relictis, & mortuariis relictis datis, vel donatis ecclesiæ, in qua defunctus sepelitur, ut in cle. 2. de sepul. & pone defunctum reliquisse aliquod legatum ecclesiæ parochiali, an tenebitur illud in quarta illa sibi imputare. Prædicta præstant arg. ꝙ sic, quia illa quarta, quam parochianus potest petere, ei vr̄ deberi ratione iniuriæ sibi illatæ, quia sepeliendus ibi, sepelitur alibi. qa pręsumptione iuris præsumitur, ꝙ usq; ad illam quartam reliquisset ecclesiæ suæ parochiali. Sol. igitur eius debet obligatio tolli. & ita de facto vidi consuli in Ferraria per egregium doct. do. Iac. de Falchis de Florentia. Sed in ꝯrium vr̄ casus extra. de test. c. officij, uer. ꝙ si absolute. & clarius in c. requisisti. eo. ti. ultra medium. in uer. si ius autem est. & quod no. gl. iij. in d. c. officii. ubi dicit, ꝙ utrunq; petit. Sed attende, ꝙ ibi loquitur in Episcopo, qui quartam petiit ab ecclesiis ratione subiectionis iurisdictionis. nec defunctus ad aliquid tenet Episcopo, vnde in recompensatione nō potest p̄sumi ei relinqui, nisi expresse dicat, ut d. c. officij. in princ. Nos vero quærimus de quarta, quæ debetur parochiali ecclesiæ ratione sepulturæ, quam decretalis vult debere, quia præsumit ipsum in tm̄ damnificatum esse, vt patet in clemen. dudum. alias super cathedra. de sepul. §. hmōi. ver. uerum; ubi appellat hanc quartam, quasi debitā esse defuncto. Ideo in ea vr̄ concludendum esse, ꝙ legatum factū parochiali ecclesię, debeat in quartam imputari per hanc l. & alia iura. s. alleg. Et isto modo, & forma, quia debet ad vnā summam reduci, cum his, quæ percepit ecclesia sepulturæ. & quartam ex tota summa deberi ecclesiæ parochiali; per istum modum vr̄ magis æqualiter procedi, q̄ alio modo. Et sic deseruiunt æqualitati, quam considerat tex. in d. cle. & d. §. vers. nos etenim, vt in incertis. & pro hoc accedat. j. de collo. l. illam. in fin.

ADDITIONES.

a ¶ Vt coniunx inops. Adde Soc. consi. 108. inci. in hac consulta. in j. parte, char. 172. ubi hoc idem inducit & allegat, & quid teneat, ibi uide.

b ¶ An legatum computabitur. Adde plene per doc. in l. si cum dotem. § si pr. ff. so. ma. & per Bar. & Bal. hic, & cons. 64.3 uo. ubi uī persistere in opi. ꝙ nō compensset, dicit tñ, ꝙ cōis opin. est in contrarium, & illo casu in e. consuluit, dicit, ꝙ ista difficultas cessabat, quia e presse dictum fuerat, quod compensaret.

De repudianda bonorum possessione. Tit. XIX.

Continua Rubricam, vt in gl.

LEX PRIMA.

EMancipatus. Casus in bonorum possessione repudianda nō requiritur aduocati præsentia. h. d. Vel qui repudiauit bonorum pos. ad illam nō redit p̄textu absentiæ aduocati. h. d.

LEX II.

1 *Pater iura filio delata, an possit repudiare, & nu. 2.*
3 *Dominus an possit hæreditatem seruo delatam repudiare.*

a Filio. [a] Casus. Pater non pōt repudiare iura filio delata. h. d.
1 † Quæro an in qualibet hæreditate loquat lex ista. & dicit gl. ꝙ proprie loquitur in materna, quæ ſm ista tpa deferebatur filio, ut patet. ff. vnde legiti. l. ij. §. fi. sed ei nō quærebat agnita, sed pr̄i, sed hodie ei acquirit quo ad proprietatē, vt j. de bo. mater. l. j. quę licet in compilatione sit posterior, tñ in vēditione fuerit prior, uerunt tñ hodie ista porrigeret uires suas ab oī aduētitia, quia hodie illa queritur filio quo ad proprietatem. ut j. de bonis, quæ liber. l. fin. & ibi casus in §. si uero e contrario. in profectitia autem, quę occasione patris esset delata, & sic patri quærenda. vt ff. de vulg. & pupil. l. sed si plures. §. in arrogato. uidetur uelle hæc glossa, quod pater inuito filio, & in eius præiudicium possit repudiare. Quod Cynus reprobauit, ut dixi supra, qui admitti ad bonorum

ADDITIONES.

a ¶ Filio. An repudiatio patris noceat filio; uide in l. is qui. §. fi. ubi Bar. paulo post prin. in ver. sed an pater, quod no. de acq. hær. & Bal. in l. j. in 13. col. in uer. & in 6. puncto. s. qui adm. Bar. in l. tuto. in j. q. ff. de bo. pos. quod hodie prodest, quia ex quo pr̄ repudiauit, filius habet, uide Bal. in l. ex repudiatione, j. de fideicom.

norum pos. l. j. in 2. q. principali, §. nunc videamus. Et ego idem te
2 neo, & pro hoc facit etiā hæc lex quæ loquitur indistincte. † Sed iuxta hæc quæro pone patrē repudiasse bonorum poss. vt dicit hæc litera præiudicat sibi, vt vixi, sed non filio. Pone filium non agnouisse j. tempus debitum, & sic est exclusus, an poterit pater & filius postea adire de iure ciuili; & dico, quod sic vt scripsi in d. l. j. in 6. q. Secus si simpliciter repudiasset, qa tūc nullo iure possūt admitti: vt ff. de suc. edic. l. j. §. sed vidēdum, cum ibi no. Sed qd eodem themate retento, si filius bo. pos. agnouisset, an pater iure ci
3 uili adire posset filio contradicente, cogita: † Quęro cum gl. quid si seruo erat delata. dicit gl. ꝙ dñs īdistincte repudiat, vt l. j. §. p seruum. ff. de suc. edic. & de le. præstand. l. si seruo. Sed attende, quia aliud est repudiare hæreditatem, aliud bon. pos. de iure prætorio, vnde in vtroq; arguo contra gl. & sic dominus non potest adire hæreditatem delatam seruo, vt j. de hæred. insti. l. cum proponas, & ff. sol. ma. l. seruus dotalis. ergo nec repudiare, vt ff. de acq. hær. l. is potest. est casus in d. l. seruus. Et idem dico de bo. pos. quia nō potest dominus ipsam petere saltem absque consensu serui licet seruus solus possit, vt ff. ad Trebel. l. seruo inuito, in prin. facit, l. q hæredi. in prin. de condi. & demon. & l. seruus, ff. de bono. pos. ergo nec ipse debet posse illam repudiare saltem absq; serui cōsensu, vt d. l. is potest. Ad l. per seruum. Rñdeo, ꝙ dominus ibi repudiat per seruū. i. mediante persona serui quæ mandat, vt repudiat & hæc ibi nondum erat petita, tūc solus dominus repudiare pōt quia tunc proprie est domino delata, & tunc duo. mod. potest intelligi qō illa. Et hæc repudiatio præiudicat seruo que non pręiudicaret filio, vt in hac gl. q̄ sic intellecta nō ꝯdicet prędictis, & oīa confirmabuntur regulis nostris, hęc pondera vt inaudita. Et ad l. si seruo, de le. j. & l. legatum in eo. ti. Rñ. quod aliud in legato, qd̄ acquirit ipso iure, & directa via transit in legatarium, vt l. a Titio, ff. de fur. ideo sic dñs quęrere poterat sine alio consensu serui, vt l. quę legata, ff. de re. iu. ita repudiare poterat, facit, quod no. in l. ex repudio. j. de fideicommis. Quęro cum gl. an eꝯ filius possit repu
a diare in præiudicium patris. Et dicit glo. quod non, [a] & istud plene examinaui in l. j. s. qui admit. ad bo. pos. vnde dic, vt ibi.

ADDITIO.

a Et dicit gl. quod non. Sed an poterit repudiare sine iussu patris, dic, quod hodie poterit per l. non solum, supra de bo. quę libe. licet olim secus, vt per Bart. in l. qui aliena. in prin. 2. columna in prin. in ver. quæro nuuquid filius, ff. de acqu. hære. & per Doct. in l. 1. supra qui admit.

De collationibus. Tit. XX.

Continua rubricam, vt in glo.

LEX PRIMA.

1 *Collatio quando, & quo iure cesset inter succedentes ex testamēto, & nu. se.*

1 EMancipatos. † Casus iure isto inter succedentes ex testamento cessat collatio, nisi testator cauerit de contrario. h. d. Opp. quod emancipatio collat. non impediat, vt j. eod. l. si filię. Sol. confitendo vt in gl. j. sol. ergo successio ex
2 testō impedit. Opp. 2. quod emancipati inter se non conferant. vt j. e. l. si emancipati. j. rñ. So. vt in gl. 2. quod verum inter se, sed hic
3 erant instituti cum aliis qui erant in ptāte. Opp. 3. quod nedum ex testō, vt hic, sed etiam si per errorem succedāt ab intestato cesset col. vt ff. de colla. dot. l. filius emancipatus. So. vt in gl. 3. sed inquit Mar. silla. quod glo. videt notare cōtrarium. s. de suc. edi. l. si auiæ in glo. fin. ubi dixit, qui eligit viam incompetentem præiudicat sibi in via competenti. Cui. respondeas, quod in successione de iure ciuili, hic vero de iure pretorio, quod Iac. But. non placuit, quia vtriusque successionis eadem debet esse virtus, & effectus, ideo dicit gl. contraria procedit quando errorem non reuocauit. Op. 4. quod ex testamento fiat collatio, vt ff. de inof. testa. l. si ita non mortis, secundo rñ. Sol. vt gl. & rationem iuris noui dixi ea. l. si emancipati.

AVTHENTICA.

1 *Dos, & donatio simplex, an conferatur & nu. seq.*

Ex testamento. Hodie ex testamento nō cessat collatio nisi pater vetuit, ideo dotis, & aliorum datorum fit collatio. h. d. No. qd̄ data ob causam, & dos
1 conferunt. † Quero, quid in donatione simplici [a] &, vt titulū qō-
a nis clarius intelligas, scias, quod donatio simplex ante hanc authen. confertur in tribus casib. tm̄: quod no. in gl. & loquor quādo est collata in filium in ptāte, vt hic in gl. vsque ad ver. † Si vero in emancipati nem. an hodie indistincte conferatur, & dixerunt Hug. Accur. Pi. & Bal. quod sic, nec olim ita, nec conferr̄ hodie, & mouent ex eo. Primo quia legum correctio est euitanda, vt j. de appel. l. præcipimus. Sed hęc auth. non corrigit, quia in donatione ob causam loquit, & ideo exponunt ista uerba; & aliorū datorum. s. ob causam. Secundo qa nouæ leges determinant per priores, vt l. non est nouum, cum l. se. q. ff. de legi. & hoc vt glo. in ver. & etiam pro eis facit, quid debet. iungi cum prin. omisso ver. si vero emancipatum. Tertio inducunt qa hmōi donatio. cū nō valeāt a prin. ꝯfirmātur morte, & capiūt vī relicti, ar. j. ad l. Falc. l. pe. ergo nō dēnt ꝯferri, vt j. e. l. a prē. & l. filiā. Sed Io. Mar. & Pla. tenuerūt ꝯriū. Primo qa hæc lex loquit gñalr, dum dicit, & aliorū datorū. Scd̄o qa ibi lex non distinguit, nec nos. Tertio, & fortius alicuius, qa si dos, q̄ pr̄imoniū pr̄is est, vt ff. ad l. Falc. l. pr̄, conferē fortius ea, q̄ remāserūt in bonis patris, vt est donō simplex. Non obs. dicit Mar. quod hēnt vim relicti, qa nō est ppea relictum, sed aliq̄ similitudinē hēt cum illo, & nullum simile est idem, vt ff. de po. l. quod nerua. Et in hac opi. velut vltima vr̄ residere gl. at. eius quod no. gl. ff. ad Tre. l. q filij. §. j. Sed prima opi. est verior ſm Mo. Pe. & Cy. Dy. Ia. de Are. & cōē opi. vt nō ꝯferant, cum per rōnes p cā superius factas, ēt qa verba huius literæ in forma sua nō adaptat ad simplicem donationem, ergo, nec huius auth. dispositio, vt j. de fur. l. apud antiquos, in fi. quod non aptentur, patet primo virtute copulæ, dum dicit cessat dotis, & aliorum datorū. nā copulæ nā est trahere vnum uerbū de copulatis, ad nām alterius. vt ff. de fun. instru. l. Sæia, §. Gaio, j. de impu. & aliis substi. l. quāuis. Secundo virtute illius cōditionis implicatiuæ aliorum. cuius nāē est silia priorib. implicare, vt l. si fugitiui, s. de serui. fugi. & ibi no. sed in præcedenti loquuntur de dote, & sic de dato ob causam, ꝙ extraneat patrimonium. ergo &c. Tertio ex significato proprio illius verbi, datorum proprie illud est datum, cuius dñium in accipientem est translatum, vt ff. de condi. ob cām l. dedi. & Insti. de ac. §. sic itaque, sed simplex donatio in filium in potestate remanet profectitia, & sic in patris potestate, & in dñium non transit filii. ergo &c. Quarto quia illud verbum, datorum est gñale, & generaliter prolatum & post vnā ex specieb. suis, aut constat vnam regulam iuris esse talē, quod genus post aliquas eius species prolatum non est extendendum ad species priores in qualitate dissimiles, & similes, vt ff. de vino tri. & oleo le. l. fi. §. cui dulcia, cū si ergo &c. Quinto extra verba hic posita confirmo tali ratione, qa qui non reuocat quod potest adimere, vr̄ de nouo concedere. vt. vt in Auth. de defen. ciui. §. sed interim, & ff. de ver. sig. l. obuenire sed simplicem donationem per patrem filio in potestate collatā potest pater pro filio reuocare pro libito, quia profectitia est, vt de inoffi. don. l. 2. & j. eo. l. filiæ, §. quod autem. Ergo moriēdo, & non reuocando videtur ex vltima uoluntate ei concedere. Sed ꝯstat, quod illi non conferunt; vt j. eo. l. a patre, & l. filiā, ergo &c. Et hæc ratio cessat in dote, & donatione propter nuptias, uel cāç militię, & similibus, quia cum non possit illa reuocare, non dicit in morte concedere, quia in necessitatibus nemo liberalis existit
2 ff. de adim. le. l. relegatum, & ita concludo. † Quæro nunc quid de collata in emancipatum, & dicit gl. quod non confert etiam parte iubente, quia tenuit a principio, s. de inoffi. dona. l. si pater. Sed Doct. tenet contrarium per l. si filiæ, & l. si emancipati. j. eo. l. illud §. pen. vt ibi dicam. Sed cum vis saluare gl. dic, quod non tenetur præcise, sed causatiue si vult succedere, vel dic quod non fuit opi. illorum de quib. proxime dixerant duo glossatores, & hoc in simplici donatione, sed de ea facta in pręmium emancipationis, sunt opi. variæ. de quibus dicetur j. eo. l. vt liberis. §. fi.

ADDITIO.

a ¶ Quid in donatione simplici. Adde Fran. tig. in consi. pater donauit. & vide Bald. in l. filiæ. 3. colum. supra. fami. herci. & hic & in l. emancipati infra. eo. & in leg. cum virum 2. colum. supra. de fideius. Ol. consi. 151 dicit quod communis opi. est quod non conferatur. item adde Soci. consi. 41. inci. visa, & diligenter. versi. 3. & ult. in prima parte char. 152.

LEX II.

1 *Collatio dotis promissæ, & non solutę quomodo fiat, & nume. 2.*

1 Si pater. † Casus dotis promisse, & non solutę fit collatio per modum liberandi a necessitate pręstan-
2 di. hoc dicit, vel de indemnitate cauendi, vt in gloss. † Quod nota ad quęstionem, dedit quis fideiussorem de emptione, & ꝓmisit ei eum eximere ab ista fideiussione infra annum, vel ad eius requisitionem sub certa poena, petit fideiussor vt eximatur, reus facit posse suum, sed emptor non vult. queritur. an incidat in pęnā & vr̄, quod nō, quia ab eius potestate non dependet, & sic sufficit eum fecisse posse suum, ff. de institu. & substitu. l. j. ff. de contrah. emp. l. Labeo. Item quia difficultas uidetur excusare a mora, vt ff. de verborum ob. l. continuus, §. cum ita dicunt quidam, qd̄ dēt auferre fideiussori idoneam cautionem de conseruando eum indemnem, ex quo non potest eum facere liberari. arg. huius tex. & gl. & arg. l. j. §. iubet, ff. de colla. bon. vt sic intelligatur promittere de eximendo eum eo modo quo fieri poterit, argum. ff. de condi. & demonstratio. l. quibus diebus, §. duobus. secundum Bal. vt nō teneatur si diligentiam suam fecit, probat j. de his quibus, vt indignis l. si ca. & l. si ideo.

LEX III.

2 *Testamentum in scriptis minus solenniter factum quando valeat.*
2 *Scriptura priuata, quæ ad sui validitatem requirat.*
2 *Filii an possint adire hæreditatem ex testamento.*

Pactum. Pactum, quod filia dote contenta non succedat ab intestato, si valet iō pōt ei succedere, sed dotē te-

1 tenet ꝯferre.h.d.†No.quod pactum[a] de futura successione est im-
a probatũ ẽt si sit affirmatiue prolatum,vt s̃.de pac.l.fi.Quid si fuit
b iuramento firmatum dicit gl.quod non[b] valet per l.non dubium
s̃.de legi.Canonistæ simplices,& meri hoc fatent̃ in ipso affirma
tiuo de succedendo,quia illud sit contra bonos mores,sed pactũ
de non succedendo dicitur firmari iuramento, quia nõ est impro
batum ex eo,quia sit contra bonos mores,sed quia modico dato
de præsenti,faciliter renũciatur futuro sperato,ideo validatur iu
ramento tanquam non nutriens peccatum,nec inducens votum
captandæ mortis alterius.Sed ipsi sic simpliciter,& indistincte lo
quentes male dicunt,ideo vide,quod plene scripsi.s̃.de pac.l.pa-
2 ctum,ꝙ dotali.†Op.primo,quia pactum ecõtra vt pater filio suc
cedat,valet.vt ff.si quis a paren.fue.manu.l.j.§.vel si parens. ergo,
& istud,cum non sit diuersa ratio,vt j̃.de libe.præt.l.j.Sol.ꝙ imo
est diuersa ratio,quia magis est debita hereditas patris filio, , quã
econtrario,vt l.nam si parentibus,ff.de inoffi.tes. vel in secundo
tpe emãcipationis pater ibi reseruaret sibi ius succedendi , quod
alias non habuisset:ideo ius illud per contrarium precium facili-
ter perdit.vt Insti.de legi.agn.suc.§.fi.Vel tertio, ibi non repellit̃
vt pacti.Sed quia delinquit accipiendo præmium emãcipationis
ar.s̃.de ope.lib.l.si quam, & hanc tenet glo. & est bona ad primũ
casum illius.§.vel si parens.Quæ tamen an hodie sit correcta qua
si ei liceat accipere præmium emancipationis,vt Insti.per quas p
so.nob.acqui.§.hoc quoque dubitari potest.Sed dic, quod non.
si præciũ recipit,quia tunc remanet ius antiquum incorrectum.
Si vero recipit id,quod a lege sibi permittitur,tunc ius succeden
di non perdit.quia pœnam non meretur & a l.permittitur. vt j̃.
de adul.le.Gracchus.Sed quia in 2.rñ.d.§.vel si parẽs, præmium
non recipit emancipationis,sed certum quid,vt iudiciũ filij non
infringeret,vt ibi vult litera,quod non possit infringere,ideo Ia.
Bu.dixit,quod ad illum casum præcedens sol.est bona, videlicet,
quod ibi solo per precium repellitur,quia per pactum admitteba
tur.& tunc hæc sol.hodie locum non haberet,qa hodie sine vl-
lo pacto non repellctur.Item prædicta sol.salua reuerẽtia. Ia. Bu.
vr̃ applaudere illi tex.tum,qa diuinat , tum quia ibi solũ tex. no.
no.ꝙ tantum recipit quantum satis est , & ideo mihi ad illum ca
sum verior vr̃ solu.ꝙ hic non prohibetur ei succedere ab intesta-
to.i.ei defuncto sine testamento,quia tunc vocatur tacito eius iu
dicio,vt l.si quis cum nullum ff.de iure codi.Sed ꝯ eius testamen
tum distingue,aut dedit ei quantum satis est.i.vsq; ad suam legi
timã,& tunc ꝯuenire non possit, vt ibi,aut ei minus dedit,& tũc
contrauenire possit.vt ibi a sensu contrario,& quia idem est infi-
lio.vt s̃.de inof.testa.l.si quando, §.illud vt saltem agat ad supple
3 mentum,vt ibi.†Opp.ab extra,quod pactum valeat, & remissio
vt supra.s̃.de bo.liber.l.fi.Sol.ibi in remissione iuris patronatus,
quæ de iure valet,ideo illo sublato tollitur omne id,quod seque
bat̃ ex illo.hic vero in expressa remissione iuris succedendi, quæ
intelligitur contra voluntatem,vt dixi.Et si in casu nostro renun
ciasse iuri filiationis ñ valuisset,vt ff.de pac.l.ius agnationis.hoc.
n.hr̃ a natura,& sic inseparabile.illud vero per accidens ideo põt
abesse.Opp.ad idem de c.j.in x.colu.ti.de filiis natis de matrimo
nio ad morganicam.contract.Solu.quod ibi speciale in feudo, vt
nullatenus succedant.in aliis uero bonis succedunt aliis legiti-
mis non extantibus eis vero extantibus non succedunt, & non
tantum ibi pactum operatur,sed consuetudo loci.Vltimo op. de
l.fi. s̃.de pac. pro eius, & aliorum solutione potes distinguere, ꝙ
qñq; pactũ ẽ de futura successione ꝯseruãda,qñq; de futura omit
tenda,qñq; de futura quærenda,qñq; de futura obuenienda cer-
to modo disponenda.& hæc oĩa prosequere,vt scripsi. s̃. de pact.
4 l.pactum,quod dotali. †Quæro primo cum gl.quid si maritus,&
vxor fecerunt pactum,vt ex ea nati non succedant, dicit gl.quod
dixit valere per l.Federici l.imperialem,§.fi.in x.col.de prohi.feu.
ali.Sed gl.determinat ꝯ per l.transac.s̃.de trans.&hoc est verũ de
iure communi.Fallit si cõsuetudo loci illud tolerat vt dixi in pe.
op.de natis de matri.ad morganicam, illa uero l. imperialem, ni-
5 hil dicit de hoc.†Quæro extra gl.quid si vnus ex filijs renunciauit
successioni futuræ patris propter pecuniam quam sibi dedit ex-
pendendam in studio,an teneat renunciatio,dicit Cy.quod non
vt hic,quod vr̃ verum nisi sit iuratum , quia contemplatione fa-
cti,videtur factum,ut dixi in sæpius allegata.l.pactum, quod do-
li.s̃.de pac.Sed dubium oritur in casu in quo non teneat renũcia
tio,an teneatur sibi imputare illas expensas in sua portione.Et vi
detur,quod extantes sic,vt sunt libri,non autem consumptas, ar.
ff.de col.bo.l.j.§.confertur Pe.vero distinxit,aut dolo, vel lata cul
pa consumpsit,& teneatur,aut leui , & non teneatur.Cyn dixit,
non debere sibi imputare,arg.ff.fam.hær.l.si filiam §.neratius,&
ff.de col.bo.l.j.§.sed an id.Ego in casu proposito dico ipsi impu-
c tari debere, [c] quia propter illam renunciationem uidetur tacite
actum ar.ff.ad l.Fal.l.cum quo.§.fi.deducto tamen eo, quod pa-
ter fuisset ibi impensurus in domo.

ADDITIONES.

a No.quod pactum. Quod pactum de futura successione etiam de consuetudine
approbatum non valeat adde Bal.in l.consuetudinis, in 3. col.ver.tertij dicũt
infra quæ sit longa consue.sed hic in 1.col.ver.2.opp. tenet contrarium, id est
quod etiam sine iuramento valeat vigore consuetudinis, & ponit exemplum
in pacto de succedendo in feudo,& vide ibi Pau.in fine,& nota,in l. fi.de pac.
& per Doct.& Bar.& Io.de Por.in l.stipulatio hoc modo concepta de ver.ob..
& in l.si quis seruum,& ibi Bar.ff.de ac.emp.gl.& Bar in l.cum donationis, sup
de tran.& per Bal.in l.cum archimedoram, circa prin.j.vt in pos-lega.& an,&
quando pactum de succedendo,vel non,ualeat uide per Bal.in c.1. de feu. da.
in vic.le.commis.& uide per Alex.consi.3 .2.par.& per Io.And.in add. ad Spec.
de pac.§.1.in addi.ad ampliationem.

b Quod non ualet.Pactum de non succedendo cum iuramento,an ualeat dic,qđ
non de iure ciuili.Bal.in l.qui superstitis,de acq.hær.Pau.de Cast.consi.207.&
Bal.hic 3.co.in qõ.18.ubi dicit etiam secus esse de iure canonico per cap.2.de
pac.in 6.Sed uide Bal.hic in quæstio.18.idem tenet Bal.in ca.1.§. moribus si de
feu.fue.contr.& in c.1.§.si quis,de feu.dat.in uicẽ legis com.sed Alex.de Imo.
in l.stipulatio hoc modo,de uer.ob.dicit contra Bal.& quod opi.Bar. est uera,
communis etiam apud Cano.quando ex eo inducitur priuatio factionis testa
menti.Sed quid,de pacto de non succedendo,inito inter fratrem & sororẽ iu
ramento uallato.dic,quod tale pactum ualet, Bar.& Doc.in l.si.supra de pac.
in 3.col.uer.2.quæro,Bal.ibi,& in auth.sacramenta puberum,pe. col.uersi.ex
hoc apparet,supra si aduer.uen.& hic,in 4.col.uer.18.quæritur, quod est ue-
rum de iure canon.per d.c.quamuis,de pact.li.6.non de iure ciuili , secundum
quod solam supplet ętatem iuřm secundum Bal.hic,& per Pau.de Cast.consi.
307.Item est uerum,nisi statuto caueatur , quod minor contrahens non obli-
getur etiam si iurat,& paciscẽs sit minor Bal.in l.1.in fi.sup.si aduer.do.& hic
5.q.ubi dicit per statutum fieri posse quod non ualet iuramantum. Item adde
Bal.in c.item sacramenta,in 5.col.uer.quid ergo,de pa.iur.fir.

c †Imputare debere.Adde Bal.idem tenentem in auth.ꝙ locum,nu 3 .uer.ult. no.
Bene ex tex.inf.eo.ꝙ no.Bar.in l.cum dotem,§.post solutum,ff.so.mat. ubi di-
cit,ꝙ si filius male expendendo consumpsit legitimam, illa sibi imputatur.

LEX IIII.

1 *Collatio in quib.locum habeat,& nu.2.*
2 *Aduentitia,an conferantur,& an profectitia,& nu.4.*

Filiæ. †In successione ab intestato.vel ꝯta. locũ hẽt collatio,
& nõ ex testõ iure isto.& dos aduẽtitia, & profectitia
confertur fratrib.in potestate,emancipatis vero, vel non suis pro
ctitia tñ.h.d.Et primo qñ habeat locum collatio. Scđo, & quib.
sit conferendũ.scđa ibi,nec dubiũ.Super tex.ibi petat dic. hodie
2 idem si ex testõ succedant.vt s̃.e.auth.ex testõ.ibi aduẽtitiam. ho
die istã non conferunt,vt in gl.†Opp.sic,si dictio,vel hic ponitur
inter diuersã,vt requirit eius nã, sequitur,quod qui succedit per
ꝯta.non succedit ab intestato,sed hoc falsum,vt j̃.eo.l.vt liberis.
ergo,&c.Sol.dupliciter,vt in gl.& secunda melius,quasi dicat ꝯ-
ta.participat de cã testati,vt oppo sita sibi,& ita hic, & de cã fina.
sui,vt ibi.Op.2.de l.si filia,ff.de colla.do.Sol.vt in gl. vel plenius
aut præteritus petit ab instituto , vt conferat, quia plus ab inte-
stato,quam iure institutionis habebat,& tenetur cõferre, nisi ve-
lit esse ꝯtentus portione q̃ habiturus erat ex testõ,vt d.l.si filia,in
fi.aut econtra institutus petit a præterito, vt cõferat, & non põt,
si institutus plus habeat per contrata q̃ habiturus erat per testm̃
vt l.si filium,§.& hoc per consequens,ff.de contrata. secus si insti
tutus minus recipiebat q̃ per institutionem,quia tunc potest,pp
2 iniuriã ei factam,vt l.filius,in fi.ff.de col.bono.†Op.3.quod aduẽ
titia hodie non conferantur, vt j̃.e.l.fi.Sol.confitendo ꝯta. & sic
ista lex est correcta de quo plenius ibi dicetur, Opp.4.ꝙ ex testõ
habeat locum collatio vt s̃.e.auth.ex testõ. Solu.ꝙ, & ista in hac
4 parte corrigitur.†Op.5.ꝙ profectitia nõ conferat his qui in fami
lia defuncti non sunt,vt j̃.e.l.si emancipati,1.rñ.Sol.tribus mod.
vt in gl.de prima,& tertia videamus,quia media nihil valet, dixe
a runt enim,quod emancipatis sui non conferunt,[a] vt in cõtrario,
sed non emancipatis,qui tamen sui non fuerunt, vt sunt nepotes
ex filia bene conferunt profectititia,vt hic, sed,quia hæc conside
rat tñ,quod non sit in familia tpe mortis defuncti,& sic de emã
cipato,hic potest loqui, dixit glo. quod emancipati inter se nihil
ꝯferunt, vt in ꝯrio, ꝙ, an hodie in profectitijs sit correctum , ibi
dicam,sed sui emancipati ꝯferunt profectitia tñ, vt hic, & idem,
facerent nepotib.ex filia,qui non sunt sui,nec emãcipati . Rõ di-
uersitatis est,qa emancipati inter se nõ hẽbãt, de quo ꝯquererẽt.
sed qñ cõcurrunt cũ suis emancipati oĩa ꝯferebant suis,cũ pp in-
iuriam quam eis faciebant,quia de iure ciuili erant cogniti, tũ ẽt
qa de iure florũ sui nõ habebant propriũ,qa oĩa aduẽtitia q̃rebã-
tur patri,& sic in effectu potetant dici quasi collata , qa in hærẽ-
ditatẽ patris veniebant diuidenda,de iure vero codicis, q̃ aduẽti
b tia [b] sunt filij propria,suus nõ ꝯfert illa, sed ꝓfectitia tñ, nec po
terat emancipatus ꝯqueri si oĩa ꝯferebat.vt prius suis, qa in recõ
pensationẽ iniuriæ illis illatæ hoc procedebat, hodie aũt,qa emã
cipati sunt cogniti, rõ iniuriæ non attẽdit̃:sed solum vt ęqualitas
inter liberos seruet̃ ne scandalũ,& discordia inter eos oriatur, iõ
profecta tñ ab eo,de cuius hr̃ditate tractat̃, vel ab alio eius contẽ
platione,ꝯferuntur,hæc oĩa profectitia dñr,vt ff.de iure do.l.pro-
fectitia,ff.de vul.& pup.l.sed si plures,§.in arrogat.†Quæro cũ gl.
1.quid si testm̃ pro parte infirmet̃, & dic,vt in ea. uerũtamen ho-
die collatio totum locum habet,vt s̃.eo.auth. ex testamento.

ADDITIONES.

a †Emancipatis,sui non conferunt.Adde Bar.in l.si pater,nu. 1,& ibi in apost.in
uer.emancipatus,infra eo.& in l.pater filium,col.3.uer.3.quæro, rñ. 2.q.seq.ff.
eo.Bal.in rub,supra eo,col.2.uer.2.scias.

b Quæ aduentitia sunt illi.Adde quod nec etiam in castrensibus,uel quasi castrẽ
sibus habet locum collatio.ut per Bal.& alios Doc.no.in l.si.infra eod.

LEX V.

1 *Dos data matrimonio constante quomodo conferatur.*

Debitum

2 *Debitum in diem,vel sub conditione,an possit conferri.*
1 Dotis quidem. †Casus dos data constante matri-
monio confertur tantum minus ac
cipiendo.hoc dicit.& dic interdum dos est penes maritum, & cõ
fertur tantum minus accipiẽdo, vt hic,qđ hodie limitat̃ per auth.
sed si sit soluendo,vel culpa possit mulieri imputari.alias non mi
nus accipitur,sed actio ceditur. interdum est penes filiam , tunc
in medium confert. vt.s̃.l.proxi.interdum est penes cohæredes,
quia soluta nondum est, & tunc si fuit promissa sub conditione
2 cõfert̃ per modum.l.j.§.si sub conditione.ff.de colla.bon.†Quæ-
rit glo.quid in debito sibi in diem, vel sub conditione. dic quod
non statim confert tanto minus accipiendo , sed cauet solũ de cõ-
ferẽdo.vt ff.eodẽ.l.2.§.id quoque.& ibi not. & hoc in debito ꝯdi
tionali,ex ꝯctu.debitũ autem conditionale ex vltima voluntate
non cõfert.vt d.§. id quoq;.dicam infra in lege nec emancipati.

AVTHENTICA.

1 *Collatio dotis quando locum habeat.*
2 *Filia quando agere possit pro dote sine patris consensu. & num.seq.*
5 *Maritus quomodo probetur ad inopiam vergere , & an propter hoc dos pos-*
sit repeti.& num.seq.
9 *Pater filiam,quę sua culpa dotem perdidit, denuo non dotabit.*

1 Quod locum. Hæc auth.determinat legem ꝑceden-
tem.†Casus.collatio dotis secundum
formam legis dotis.supra eodẽ. habet locum quando maritus
est soluendo,vel mulieri potest imputari , quod dotem non exe-
git marito ad inopiam vergente. alias cõfert̃ sola actio,licet in an
nis.hoc dicit . Pone casum in terminis. dictum est in l.codicis,ꝙ
vxor ꝯfert dotem tanto minus accipiendo . Iuxta hoc quæritur,
an hoc sit verum si sit soluendo,siue non , siue vergat ad inopiã,
vel non, cui respondet̃, quod locum habet pars sibi viri idonea
&c.Supple tex.ibi imputari , scilicet quando pars viri nõ est ido-
nea.Ibi pater ei subaudi sui iuris non existenti vel minus legiti-
mę ætatis.Ibi,obtulerit.quo casu agit sine consensu patris,& ma
tris.Ibi,parua,si pater est præsens,vel agit sine eius consensu, vt
2 l.si longius.ff.de iud.secundum Petr.& Cyn.†No.casus in quib.
filia potest agere pro dote sine consensu patris , inter quos vnus
est aduentitia.& licet gl.hic in ver.sed forte videatur dubitasse,tñ
in alia gloss.super verbo mater.firmat,ꝙ consensus non exigitur.
Idem firmat.ff.sol.mat.l.2.§.j. super verbis ꝑfecta . & ita tenet ibi
Dy.Ray.& sic se habet communis opin. & probatur hic põdera-
3 to ordine huius literę, & in corpore in fin.† Item nota, quando
dos est magna filia agit sine patris consensu, idem si sit parua si
pater sit absens, vt dixi super textu.Idem videtur si pater nõ vult
cõsentire,nec habet iustam causam contradicendi,arg.l.dotẽ.ff.
solu.mat.Itẽ quod in casibus alias permissis non potest ipsa age
4 re si non sit ætatis 25.an.vt hic in tex. & glo. †Item not.qđ pro-
pter inopiã viri actio de dote nascitur mulieri ꝯstante matrimo
nio,quæ sua natura regulari nascitur demũ eo soluto, vt l.2.ff.de
dote præl.Itẽ quod actio de dote põt cedi si sit ĩ annis. nã hic col
latio fit ꝑ modũ cessionis.Opp.qđ nõ expectet̃ qđ vir vergat . ad
inopiã,sed sufficit qđ inchoet male vti substantia sua, vt patet in
corpore.§.illud quoque.Gloss.fatet̃ in ꝯrium,& bene,& istud est
vtilius mulieri,qa facilius probat̃ q̃ versio ad inopiam . Oppo.se
cũdo,qđ nõ possit aliquo modo agere sine patris ꝯsensu. vt j̃. de
bo.quæ lib.l.fina.§.necessitatẽ.Solu.quod tenendo commuuem
5 intellectum illius.§.dico hic speciale. vt in glo.antepen.†Quæro
j.qualiter ꝓbabit̃,ꝙ vergit ad inopiã,vel inchoat male vti substã
tia sua.Respõdeo s̃m gloss.positam in l.vbi,de iure do.quod per
publicã vocem,& famam,& maxime in vicinia sua.argu.eius qđ
6 no.gl.j.s̃. qñ fi.vel pri.l.3.& adde,qđ dixi in d.l.vbi.† Quæro scđo
quæ culpa huic mulieri possit imputari.Rñ.lata, & leuis,sed nõ
leuissima, qa sic intelligit̃ nomen culpæ prolatũ a l. ut ff. de pig.
7 acti.l.si cũ uendiderit.§.final.†Quæro 3. q̃ actiones ei ꝯperãt pro
8 ista dote exigenda.Rñdeo,ut plene scripsi in d.l.ubi. †Quæro 4.
si res immobilis est data in dotem vtrum propter versionem ad
inopiam possit repeti.dic , qđ sic , vt administratio auferat̃ viro,
& tradit̃ vxori,argu.ff.ad trebel.l.imperator.in fi.imo fortior tũc
est rõ. Quæro 5. quid si vir erat huiusmodi conditionis a princi-
pio.dic , vt dixi in dicta l.vbi.in quinta quæstione. quod omnino
9 vide. Vlterius hic auth. præstat arg.quod pater non teneatur de-
a nuo filiam dotare quãdo dos perit culpa filię, secus si casu, [a] quia
tunc apud eundem virum non tenetur, sed apud alium.

ADDITIO.

a ¶Non teneatur denuo.Adde Bartol.hic qui inducit illum text.in argum.quod si
pater dedit pecuniam filio pro emendis libris, & ipse lusit , vel meretricatus
est qđ venit in collationem,& sibi in partem suam computetur,ad quod con-
trarium tenent Cy.& Paul.de Cast.qui Pau. dicit,quod etiã si non cõsumpsis-
set non cõputaret ꝑ l.quæ pater filio.ff.fami.erc.ergo nec nũc,sed solũ in hoc
punitur,quod pater iterum sibi dare non cogitur.per id quod no.in l.si cũ do
tem.§.primo.ff.sol.ma.Dotem tamen filia tenetur conferre etiam si esset per-
dita sui culpa sed tamen contra hoc facere videtur , quod dictum est in l.1.ff.
so.ma.per doc.quod causa dotis,& studij a pari procedunt, si ergo hoc est, vt
dos cõferatur,eo modo venit conferendum quod datur causa studij , ꝓ hoc ,
qđ causa dotis,& studij parificantur , facit , qđ cõsulit Ro.cõsil.145.vbi vide.
Et ad idẽ, qđ dicit hic Salyc. adde Soc.cõsi.75.inci.circa præsentem consulta
tionem.versi.1.quia vlti.circa prin.in 1. par.cha.129. quod licet pater teneat̃
toties quoties opus fuerit dotare filiam, tamen si semel fuerit dotata,& eã cõ
sumpsit non tenetur amplius dotare si sua culpa consumpsit.Item adde quod
si pater nõ stipuletur dotem sibi restitui,seu reddi filiæ sua culpa matrimonio
dissoluto puta propter adulterium vel similem causam dotem perdit, vt per
Soci.consi.9.inci.prosequendo ordinem.ver.11.probatur in d.parte.char.10.

LEX VI.

1 *Emancipati conferunt,quę defuncti habebant tempore mortis & nu.seq.*

Ea demum. Casus.Emancipati conferunt suis oĩa q̃
defuncti habent tpe mortis ęre alieno de
1 ducto,h.d.†No.quod in collatione inspicit̃ tps mortis. No.ꝙ æs
alienum deducit̃.Et est rõ,qa nihil habere vr̃, nisi ęre alieno dedu
cto.ut ff.de vul.& pup.subst l.sub signatũ.§.j . Opp.quod nõ om-
nia quæsita conferunt.vt j̃.eo.l.filiæ. Sol.qđ fallit in castrensi,vt
ibi,& hic in gl.Opp.ad idẽ de l.nec emancipati.j̃.eo. So.quod ibi
2 in quæsitis post mortem, in quibus ibi latius dicam . †Quæro ,
qđ si fuerãt per emãcipatũ q̃sita in vita patris, sed ante eius mortẽ
in bonis filiæ esse dixerant. dic dolo malo , & sunt conferenda,
vt ff.de colla.bonorum.l.j.§.pe.aut absq; dolo,& tunc non veniũt
conferenda.vt quia euicta.vt ff.de euic.pr̃ filiæ. & hic in gl.2.Sed
quid in dote quã emancipatus dederat pro filia. dicit glos. idem
vt non teneat̃,quia absq; dolo exiuit patrimonium eius , vt ff.de
colla.do.l.prima,in fine.quod est verum si adhuc durat matrimo
nium.vt l.filium.ff.de colla.bonorum. Si autem matrimonium
erat dissolutum,tunc si morte filię conferre tenet̃.argum.in eo.ti.
l.prima.§.si is qui bonis.Si vero morte generi,tunc illam confer-
re non tenet̃, quasi non sit ex eius bonis cũ iterato sibi illã in do-
tem dare teneat̃.vt supra dixi de rei vxo.act.auth.quamuis.& pro
hoc accedat.ff.pro socio.l.si socius.§.certum.& quod not.gl.ff.de
3 colla.bono.l.edicto.†Quæro, dixi supra, quod si dolo malo exta
rent,in patrimonio veniunt conferenda,quid si dolo non voluit
ei quærere. dic, quod non tenet̃ conferre.vt l. prima.§.penulti.ff.
de colla.bon.Iuxta prædicta quæro,an hodie sit aliquid innoua-
tum.dic,quod sic,quia emancipatus non confert,nisi ea quę quę
suisset patri si in potestate mansisset.vt j̃.eo.l.fi.secundum Mart.
Silla.Quæro vltimo,ęs alienum hic deducit, quod indubitanter
est verum si pure debet̃. quid si sub conditione. dic vt in fin. glo.
Sed aduerte,quia glos.habet̃ diuersimode,nam alij habent nega
tiue non Spe.& tunc gl.bona: quia illud non debet deducere sed
conferre,licet ille cui confert debeat cauere de præstando eum in
demnem,vt ff.eo.l.2.§.illud.& §.econtra.

LEX VII.

Filiam. Casus. In successione ex testamento iure isto ces-
sat collatio, nisi per expressum dixerit. hoc dicit.
Hodie corrigit̃ per auth.ex testamento. supra eo . In glos. ibi ad
dotis collationẽ. dic,vt in l.si filia.ff. de coll. do.ibi,sed ab extra-
neo.dic,& postea successit patri naturali ab intestato. & sic locũ
habet colla.hic vero successit ex tastamento,& sic cessabit colla.
quod hodie corrigitur,ut in glo.

LEX VIII.

1 *Collatio fit per iudicis officium & quomodo peti possit.& num.seq.*
4 *Officium iudicis tribus modis imploratur.*
5 *Diuisio facta per arbitrum quid operetur.*

Si soror. Diuisio facta cum iudice , uel sine non impedit
quem ad collationẽ omissam cogi posse.h.d . Et
primo qñ diuiserũt ꝑ seipsos.Scđo qñ ꝑ iudicẽ delegatũ,uel arbi
1 trũ cõpromissarium.secunda ibi,idẽ est. †Not. quod iudicis offi-
cio fit collatio.Itẽ,quod iudex licet implorat̃ eius officiũ , debet
audire allegationes partium.Oppo.quod finis superfluit ꝑ prin-
cipium.ꝯ.§.quibus.s̃.de no.codi.cõpo.& l.ampliorem.§.in refuta
2 torijs.j̃.de appella.Sol.ut in glo.prima.†Oppo. quod collatio di
recto non possit peti,sed per denegationem actionum possit ex
cipi.ut j̃.eo.l.posthumo.& l.si maritus.Sol.quod directo petitur,
quia diuisio erat facta,& quælibet suam partem possidebat,un-
de denegatio actionum locum habere non poterat.In contrarijs
possidet totum , uel plus debito cui dẽt fieri collatio , & sic est ei
consultum per denegationem actionum , nam aget̃ contra eum
qui debuit conferre condictione indebiti,uel rei uendi.Et si exci
piat de diuisione replicabitur, quod ei denegari debet actio.i.ius
accipiẽdi,quia nõ debet audiri,nisi ꝯferat.& sic accipit̃ large iudi-
3 cis officiũ.ut in gl.j.cũ mora.† Et gl.tñ not.duo. Primũ,quod qñ
uerba dirigunt̃ ad iudicẽ inducat̃ parti iudicis officium, quod in-
tellige ubi nõ ꝓcedit factum ꝑambulũ, ex quo possit oriri actio ,
ut hic ff.de dam.infect.l. cũ postulasset,in princip.alias competit
4 actio,ut instit.de interdi.§.fina.†Secundum , quod iudicis officiũ
implorat̃ tribus modis,scilicet agendo,excipẽdo,& replicãdo,&
5 tũc sumitur large.ut l.& eleganter.ff.de dolo. †Oppo.3.contra fi.
qđ non sit idẽ si per arbitrũ sit facta diuisio , qa talis diuisio non
parit actionem nec exceptionem,licet pœna cõmittatur si ei non
pareatur.ut supra de arbi.l.j. & ff. de arbi. le.inter castellanũ.imo
& pœna committitur saltem in effectu si dolus arbitri intercessit,
ut s̃.de arb.l.arbitrorum.Sol.ut in gl.confitendo cõtrarium.& iõ
dicit gl.quod idẽ,sed non per omnia idẽ. Vel dic melius si directo
petat collationem iudicis officio , ut dixit glo. præcedens , quod
tunc nulla pœna committitur,quia id quod petit, sñię arbitri nõ
contradicit, imo potius potius supplet. argumen. eius quod no.
supra.de iuris,& fact.ignor.l.prima. iõ pẽnã nõ inducit,nisi forte

coram arbitro super colla.fienda,vel non,disputatum fuerit, ita quod nulla quæstio incidens decisa dici posset. vt §.de iud.l.si cũ tibi. Alij tamen intellexerunt istum tex. in abitro,id est in iudice delegato,vt sequtur in gloss.vsq; ad fin.Et similiter dico tũc veniri ꝯ eius snĩam, si de collatione non fuit disputatum coram eo.

LEX IX.

Si emancipati. Quia gl. summat istum titulum tam de iure antiquo quam de nouo, ideo illam reseruo in fin.tituli.

LEX X.

1 *Conferre non potest,qui venit titulo singulari.*
2 *Filia ex minima parte instituta,& ob præteritum petens contratabulas,an teneatur dotem conferre.*

1 **A Patre.** †Casus.veniẽs titulo singulari non confert.h.d. vel filia quæ vniuersali titulo, & directo non succedit non tenetur conferre.hoc dicit.quod nota,quia hæc est vna de regulis in hac materia. Quærit gl.de ratione. Respondet glo. quod filia capit hoc legatum,vt extranea.Cõtra quod op.quia licet capiat,vt filia,non tenetur dotem conferre, vt in exemplo gl. quod ꝓbatur in l.si pater.ff.de colla.bon. Sol.vt in glo. quod ibi fallit.quod intellige verum si contenta sit legato. Et tũc est ratio, quia succedat titulo singulari,secus autem esset,si & ipsa succederet abintestato,quod potest,quia tunc dotem confere tenetur.vt ibi not.& tũc legatum habere non potest,vt l.filium.§.omnibus.
2 ff.de contratab.† Quærit glossa si filia sit ex minima parte instituta,& propter prçteritum petijt contratab.an teneatur dotem cõferre.& dicit quod non, si illa portione remanet contenta. vt l.si filia fuerit.ff.de colla.dotis. Secus igitur si illa parte non sit contenta.& sic plus recipiat per contratab.quia tunc confert dotem. vt supra dixi.ea.l.filiæ dotem,& ibi not.

LEX XI.

1 *Collatio fit posthumo testamentum rumpenti,sicut & nato.*

1 **Posthumo.** †Casus. posthumo rumpenti testamẽtum succedendi abintestato fit collatio sicut nato,& non valenti conferre denegantur actiones.hoc dicit. Not. duo quæ habes in summario. Et ex secundo collige quod hæc exceptio habet impedire processum.Oppo.quòd etiam iudicis officio cogi potest.vt.§.eod.l.si soror.Sol.confitendo,vt in glo. Quæro,quid si nascitur mortuus.dic,vt in glo. Quæro quid si interim antequam nascatur,dic,vt in gl.

LEX XII.

1 *Sui, quæ suis conferre possint.*
2 *Libri traditi filio existenti in studio,an conferantur.*

Filiæ licet. Primo quærit de dote.secundo de peculio.secunda ibi,quod autem.Casus.† Sui suis conferunt omnia præter castrensia, & legata eis relicta, in peculium vero concessa diuiduntur vt communia.hoc dicit.No.quod consulte facit qui aufert in sua petitione ad quod tenetur, si actionẽ vult exercere non expectato quod sibi opponatur, vt hic.& ff.de act.emp.l.mulier.§.offerri. No. quod concessa in peculium non intelliguntur donata nec legata, alia no. quæ sunt in summario. Quærit gl.quid de peculio aduentitio.& dic,vt in ea. Quærit etiã quid de quasi castrensi vt salaria de publico,vel quæsita ex aduocationib.dic,vt in glossa,quod illa non conferuntur.vt ff.de col-
2 la.bo.l.j.§.nec castrense. † Sed dubitatũ quid de libris traditis [a] vel emptis filio existenti in studio,glo.ff.fam.erc.l.quę pater.tenet,vt non conferantur.& idem finaliter tenet hic Cynus, vt præcipua habeantur.Bart.vero distinxit,aut dati sunt doctori, vel aduocato iam facto,& tunc vt quasi castrensia non conferuntur,arg.§.de aduo.diue.iudi.l.fori. cum ibi no. aut scholari, & tunc aut perficit studium viuente patre.& idem alias dixit videri teneri confer
b re [b] cum priuilegium quasi castrensis peculij non detur discipulis nec scholari,arg.supra de iurisdic.om.iudi.l.fi.de execu.artifi.l.j.lib.10. Sed ex alio capite dixit præcipuos haberi debere,videlicet,ex priuilegio speciali studentib.ɔcesso,Ego aũt aliter & aliter dixi,vt plene scripsi.§.fami.er.l.filiæ cuius.ĩ 4.q.vbi omnino vide.

ADDITIONES.

a †Quid de libris traditis.&c. Tu dic de hoc quæsito, vt dixi in apostilla,ad istum post eundem vbi late,& remissiue tracto hanc materiam ponendo aliqua noua,& inaudita in l.filiæ cuius.nu.14.in apost.in uer.erat iam doctor, uel aduocatus.ubi etiam notaui in addi.ad Gul.de Cu. Bar.& Bald.& supra famil. erc.
b ¶Conferre.Adde Bal.in l.cum oportet.§.primo,supra de bo. quæ li.quod donatio librorum facta filio studenti per patrem non ualet statim,sed confirmatur ꝑ filij doctoratum. Adde etiam Bald.in l.prima.pe.col.ff.solu.matri.glo.in l.2. supra de inoffi.do.& Ange.in d.l.1. quod donatio facta filio causa studiorũ ualet.tenet tamen cum Ioan.de Imo.in d.l.prima. secundum Alexa.in l.frater a fratre.de condi.indeb.

LEX XIII.

1 *Conferri non possunt,quæ post mortem defuncti quæruntur.*
2 *Patri quando stetur de meritis causæ.*
3 *Merita causæ qualia dicantur, ob quæ donatio facta censeatur, & nume.4.*
5 *Pater qualiter cognoscatur sic dare, vt datum sit in peculio, vel non.*

1 **Si donatione.** †Quæsita post mortem defuncti non cõferuntur,concessa vero in peculium, & communia diuiduntur.hoc dicit, Nota, quod id quod queritur vni ex filijs post mortem patris,licet hæreditas sit communis propterea non committit alijs. Super litera ibi donatus.i. in peculio concessus. Oppo.contra huius literæ finem,& videtur,quod filia debeat fundum sibi a patre donatum habere præcipuum. vt l.filiæ cuius.§.fami. erc. Sol.gl. quod hic donauit,id est concessit in peculio,ibi donauit ei vt extraneo , id est quia bñ merito,conferens in eum supremum iudicium . vñ ibi dũ glo.dicit.§.dicas.vt in d.l.filio.& iõ dicit gl. conferens.in eũ supremũ iudiciũ,qa licet maritus ibi esset,non propterea ei tradidit,sed eã habere voluit, alias statim fundus suus factus esset. in auth.vnde si parens.§.de inoff.test. vide qđ ibi dixi de intellectu huius legis plenius scripsi. ibi autẽ filio donasset.vt filio, tunc vult gl.sed non explicite, qđ don.nõ valeat a principio , sed morte confirmetur. vt l.donationes.§.de dona.inter virũ,& vxo.& tũc, qa habet vim relicti non cõferẽ iure isto.vt ĵ.eod.l.illud.§.fi. nisi in tribus casibus, vt not. §.in auth.ex testõ. qđ nõ est hodie correctũ vt ibi scripsi . Sed eo
2 casu iõ donauit filio , vt bñmerito.†Quæro, an patri de meritis
a causæ stet.[a] & dicit glo.ista , qđ nõ per.l.castrense.& l.si forte.ff. de castren.pecu.quod fatet Bartol. si ad spec.ẽ meritorũ nõ processit.alias si merita expressit stabit eius ɔfessioni.vt l.aquilius regulus.ff.de donat.qđ nõ verũ,qa illa lex ꝓcedit, vbi ꝑsona cui donat est capax donationis,secus si nõ sit capax.vt l. q testũ.ff.de ꝓbat.& l.cũ qs decedẽs.§ honestissima, ff.de legat.tertio.sed filius in potestate est huiusmodi , nisi merita ꝓcesserint, ergo oportet, quod eis aliter ɔstet, & ꝑ ɔsequens si de eis dubitetur ꝑ filiũ sunt probãda,alias ẽt daret occasio legem excludendi.†Qualia autem debent esse ista merita.dic non obsequialia, sed alia, quæ non iure naturę,sed ex abundanti charitate ꝓcesserint sm doct. Supposito quod de meritis cõstet, dixi donationẽ saltem de iure nouissimo statim tenere ꝑ authẽ.vnde si parẽs.& ita ibi format gl.sed ad donatũ veniat ɔferẽdũ.Et vẽ ꝙ sic,ad instar eius qđ datũ filio emãcipato.vt ĵ.e.l.vt liberis.in fi. sed veritas est ꝙ nõ, qa donatio valuit vt in extraneum collata.& sic donatũ censeẽ,vt aduentitium, & sic non conferendum.vt ĵ.eo.l.fi.& hoc procedit de mente hu
4 ius gl.circa principium. †Quęro circa prædicta si de præmissis nõ appareat,an tunc est donatio.dicit gl.quod non, & reprobãt omnes,& quia pater cõtulit per verbum dono , quia tunc appareat, quod statutum vult a se abdicare dominium.vt ff.de don.l.in ędibus.§.donare.Quinimmo dicit Dy.quod gloss.dicit contra text. l.filię.supra fam.ercis.ibi filia habet precipuam,quam non haberet si donation.non esset,sed sustinendo gloss. dic, quod non est donatio, quod valeat statim prout valeret si de meritis cõstaret.
5 †Sed iuxta prędicta quęro,qualiter [b] cognoscitur, an pater dede
b rit,vt esset in peculio, vel non.& dic breuiter, aut constat de eius mente,& illam seruat aut dubitat,& tunc quia mens dubia terminatur verbis.vt l.prima.§.si is qui nauem.ff.de exer.& l.nõ aliter.
c de lega.tertio.& dic,aut dixit dono, vel do,[c] tũc præsumitur pura donatio,vt d.l.in ędibus.§.donari.& Institu.de action. §.sic itaq;. aut dixit concedo,& tunc,vt habeat in peculio,& administratione. arg.eius,qđ not.in l.necessario.§.fin.ff.de peri. & com.rei vẽdi.& argum.l.ad eum.ff de dona.Aut dixit,sumito, vel habeto.& idem vt habeat in peculio.vt ff.de pecu.lega.l.fi.aut dixit tolle tibi,& recurre ad not.per glo. & doct.in l.cum quid.ff. si cer.pet.& vbi de verbis non apparet,colligitur ex qualitate facti,& ɔiecturis,quia si filius erat miles,& res traditę spectant ad militiam,præsumitur donare,nõ alias, vt l.si filius.§. fami.erc. nisi forte diu filius possedisset patre patiente,& de fructibus fecisset ad velle suũ, tunc donatio per filium allegata præsumitur. argu. supra de peti. hæred.l.si filius. & ff. de vsur.l. cum de in rẽ ver. hæc sic succincte hic tradidi, quia latius scripsi in l.filiæ cuius.§.fa.erc. vbi vide, & hic succedant,Adde ad glo.ibi primo non tenet.dic scilicet, quando concessit,vt in peculio haberet.& ibi in alijs scilicet, quando donauit simpliciter,vel benemerito. Saly.

ADDITIONES.

a †An patri dę meritis causæ stetur.Tu dic de hoc, vt plene not.iste in auth. vnde si parens.nu.4.& ibi dixi in apostil.ad eum plene,& remissiue in versicul.præsumantur merita præcessisse.C.de inof.test.
b ¶Quero qualiter.An donatio simplex facta per patrem filio videatur facta pro peculio,& an conferatur fratribus uide per Fran.Tig.consil.pater donauit.& uide Bal.quod in d.l.filij.supra fam.er.alleg. in tex. in 3. colu.in auth. ex testamento.§.eod.in peculium uideatur facta.uide Bald.in l.emancipati.vlt.colum eod.tit.& in l.cum virum.2.colum.supra de fideiuss.Old.consi.151.ubi dicit ẽt quod communis opi.est quod non conferatur.
c ¶Aut dixit dono, uel do. Adde Soc. consi.202.inci.circa primũ præsentis versi. præterea dicta.1.parte char 156. & uersi.confirmatur etiam & uersic.confirmatur,& secundo in eo.consi.char.159.ubi hoc inducit,allegat, & firmat.

LEX XIIII.

Si maritus. Ius petendi collationem transit ad hæredes & non conferenti actiones debent denegari.hoc dicit . In tex.ibi,existit, dic vna cum sorore eius quæ posthumi est amica. ibi concessit patri suo, per consequens marito tuo,ex cuius persona petit ab amica, ut dotem conferat.

LEX XV.

1 *Quæsita post defuncti obitum filij conferre non possunt.*

1 **Nec emancipati.** †Quæsita post mortem defuncti non conferunt.h.d.Quero, qđ si ordinatio q̃rẽdi ista ꝓcessit in vita,dicit gl. aut ex vltima uoluntate,& tunc non veniunt conferenda, aut ex filij ɔctu & tunc ɔferuntur. Casus est de vtroq;.ff.eo.l.2.§.& id quoque. Et pro his facit.l.si filius.ff.de ver.obl.Et est ratio diuersitatis,quia in legatis inspicitur dies quo cedunt,vt ĵ.de ɔd.inser.l.si vxorẽ, & ibi no.in ɔctibus tps quo fuit,quia ex tunc spẽ firmiorẽ tribuunt, & reuocari non possunt vt legata, ideo in legatis vr̃ acquisitio noua.in ɔctibus secus.Et ratio est,quia imo interuenit factũ filij alias secus

LEX XVI.

Filiam. Codicilli non impediunt collationem nec propterea in eis relicta veniunt conferenda. h. d. ibi vltra &c.Potest construi cum præcedentibus, & tunc stat plane. Item cum sequentibus,& tunc expone vltra,idest præter, vt in gl.quasi dicat præter relictum,quod non venit conferendum,vt §.eo. l. filiæ licet.§.quod autem.No.quod licet iure isto testamentum impediret collationem,vt §.eod.l.non codicilli, vt hic.

LEX XVII.

1 *Dos,& donatio propter nuptias conferuntur inter filios simul parenti succedentes,& nu.2.*
3 *Collatio quare fuerit inuenta.*
4 *Intestatus an efficiatur quis per contratabulas.*
5 *Emancipati quæ bona conferre possint,& nu.seq.*

Vt liberis. Diuiditur in tres: Primo exorditur rationem sui statuti.Secundo statuit in dote,& donatione propter nuptias. Tertio in donatione facta filio emancipato.
1 Scda ibi,vt in diuidendis.Tertia ibi,emancipatis,Casus† Dos,& donatio ꝑꝑ nuptias,quæ proueniũt ab eo de cuius hæreditate tractatũ,ueniunt ɔferendæ inter filios simul parenti succedẽteş emãcipatos,vel suos,quod obtinet ẽt in nepotibus simul anno succedentibus,& emancipatus tenetur ɔferre ea quæ tpe emancipationis,vel postea in eũ sunt collata.h.d.Pro euidentia positionis terminorum præmitte, quod lex ista seu ɔstitutio nõ habet locũ qñ nepotes succederent cum patruis,vel auunculis,vel tantum , vel solum qñ soli nepotes succedunt,vel soli filij emancipati,uel sui, lex sequens habet locum qñ veniunt nepotes cum patruis, uel
2 auũculis.†Itẽ præmitto, qđ donatio ꝑꝑ nuptias sit illa quæ datur in recompẽsatione dotis.casum in terminis per te omnimode pone.quo posito literam expone,& supple ac ẽt notabilia super litera collige ibi per contratab. No. per contratab.quis efficitur intestatus de iure prætorio.Ibi vel inofficiosi quærela.No.ꝙ ex testamento rupto per quærelam, & sic de iure ciuili locus est collatio
3 ni,ibi ęqua lance.† No. qđ licet olim prætor inuenerit materiam collationis principaliter propter iniuriam quam faciebant emancipati succedendo cum suis ubi prius erant incogniti,tamen Imperatores non uocant hodie illam iniuriam, quia ita sunt hodie de iure ciuili constitutionum vocati emancipati sicut sui. Sed notant solũ ęqualitatem quã volunt seruare inter liberos in bonis eius de cuius successione tractatur, vt hic.Ibi, quam ante nuptias donatio.No.ꝙ hoc de donatione hic addit, seu primo inducitur per l.istam,quia antea,nec de iure fforũ,nec de iure codicis fuerat cautum de ea ɔferenda,sed de dote sic. Et not.qđ hic loquitur de dote,& donatione quando habent pęnes se,uel maritum, sed vbi esset per dissolutionem matrimonij dos vnius reuersa ad patrem, & alia filia esset in matrimonio dotata,& qualiter fiat diuisio, & collatio.dic,vt in l.fi.§.communia utriusque iudi.quam not. quia non est alibi:Ibi pro liberis suis,qui eas acceperunt in personas, ibi in ipsos sponsos, dic eorumq; parentibus liberos.Ibi; ex substãtia eius profecta. No. qđ in ista materia collationis profectitiũ dr̃ id quod est profectũ ab eo de cuius hæreditate agitur,qđ tene
4 cordi.†Reuertor ad primũ notabile,& opponitur quod per contratab.quis non efficiatur intestatus,vt §.eo.l.filia dotem. Sol. qđ aut est intentata ante aditam hæreditatem, & non efficitur intestatus, vt hic,aut post aditam, & efficitur intestatus de iure prætorio nõ ciuili,ut in contrario,quia non potest prætor facere desinere quem hæredem esse,ut Insti.de bo.pdss.§.quos autem.Sed hęc differentia non ur̃ tuta,quia eadem ratione si intentetur antę aditam hæreditatẽ talis ꝑuentio non dẽt ius adeundi tollere hæredi scripto de iure ciuili licet sit ei inane arg.d.§.quos aũt. Sed gl. ɔsiderauit,quod ibi aut intentatur scriptus hæres cõsiderans,qđ solum nomen inane haberet non adibit,& sic defunctus remanebit intestatus. Dic tñ dum quærit,an per tabulas quis efficiatur intestatus,aut ruptũ est pro parte,& nõ efficitur intestatus,ut ff. de contratab.l.filium,& de col.do.l.pater filium,aut est ruptum in totum,& tunc aut post aditam hæreditatem per institutum, & tũc ipso iure non desinit intestatus esse de iure ciuili,ut l.filiæ.§.e,sed in effectu sic de iure ꝓtorio,ut hic ante aditã hr̃ditatẽ, & tunc aut institutus adijt postea,dic ut proxime,aut non adijt, & tũc intestatus dicitur,qa quinq; modis qs decedit intestatus , ut in Auth. de hær.abintest.in prin.& hic in gl. Oppo.ɔ secundum, quod ubi quærela inofficiosi intentatur, quærela locum non habet, ut ff. de colla.do.l.pater filium.So.ut in gl.quod aliud olim,& sic hæc corrigit illam, uel dic melius, qđ ibi iõ frater non ɔfert querela ꝑ sororẽ mota,qa ipse succedit ex patris uoluntate,& ex testamẽto, quia pro parte sua non rumpitur,ut l.circa,ff.de inoff.test.& olim succedentes ex testamento non conferebant, ut §. eodem. l. j. &
5 hoc dixit glo.j.§.eod.l.filiæ.†Oppon. contra uersicu.emancipatis.
nam inquit,quod emancipati ab ea habuerunt tempore eman-
a cipationis vel postea acquisiuerunt,[a] conferunt pro tenore præcedentium legum,sed leges præcedentes de hoc nihil disponũt, ergo &c.Sol.quod quidam dixerunt pro tenore præcedentium legum quando pater concessit eis in peculio , vt §.eo. l.si donationem.Sed truffa est:quia emancipati peculiũ habere non possunt vt in gl.Ideo alij dixerunt si a donante dicatur:vt ĵ.e.l.pe. sed ibi est tenor sequentiũ non ꝓcedẽtiũ:ideo gl.allegat ẽt §. de inof.te. l.si qñ,in fi.& ff.eo.ti.l.si mortis, sed in eis non loquitur de datis in quartam imputandis,de quo hic nihil dicit quare alij dixerunt Tertio quod leges anteriores non habemus : sed dicunt ꝙ ista l. debet intelligi,vt velit quod data tempore emancipationis : vel postea conferuntur non prius data per l.pe.ĵ.eo.hæc violat istam literam,nec legem aliquam,quæ prohibeat prius data cõferri habemus,nisi eẽt data vt benemerito,& qñ tenuisset donatio, vt dixi,§.eo.l.si donatus,quare alij omisso versi.item no.vsq; ad iuxta fi.glo.Quarto quod ista uerba pro tempore præcedentium loquuntur de l.ea demum §.eo.vbi dr̃ quod emancipati vndecũq; quæsita conferunt, & per consequens ista quæ eis sunt data tempore emancipationis,uel postea,de quibus fuit dubium non aũt per hoc concludit per prius data,quia de illis non dubitatur. Sed dixit Dyn.intelligo pro tenore præcedentium legum, quæ dicebant,quod si succedit ex testamento cessat collatio, nisi pater dixerit,vt §.eo.l.j.Sexto dixit Nicol.de Mata. secundum omnes ꝑdictas expositiones illa verba pro tenore præcedentium legũ cõiunguntur cum participio collaturis, sed ego (inquit)coniungo cum verbo,emancipatis posito in prin. Nam tempore Leonis latoris huius legis alicuius erat modus emancipationis quam fuerit postea inductus per Iustinianum.ĵ. de emancipa.libe.l.fi.& de illo modo nouo loquitur lex sequens,quæ posita sic fuit . Et addunt isti:quod tex.iste dicit,quod assolet fieri, coniungitur cum verbo consequuntur.nam de consuetudine est,ut tempore emãcipationis in eius præmium aliquod donetur filijs si propter consensum eorum cum quis emancipetur inuitus:vt no.per Doc.ĵ. de emancip. l. iubemus . Or aduerte licet omnia ista possint esse vera, tamen non habemus aliquam perfectam & claram conclusionem,ideo suposito,quod hic litera dicat,quod emancipati cõ
6 ferunt sibi data tempore emancipationis,& postea . † Quæro de
b pluribus,primo,quia emancipati inter se non conferunt [b] vt supra.eod.l.emancipati,nunquid per legem corrigetur,vt conferãt data tempore emancipationis vel postea,hoc dubium tangit gl. ista in uersicu.item no.Et dicit Hugo quod sic. Azo. quod non, mouebatur hic ex ista litera quæ vult , vt conferatur pro tenore præcedentium legum.& sic nulla l.ꝓcedens corrigitur . Sed opi. Hugo.communiter tenetur quia hæc.l.noua considerauit quandam æqualitatem seruandam inter liberos quam leges præcedẽtes non considerauerunt.Sed solum,an vni per alterum fieret iniuria,& quia emancipati inter se nullam faciebãt iniuriam, ideo olim non conferebant inter se.Et talis ratio non habet hodie locum,& inter se ɔferunt data tempore emancipationis,& postea. Quæro secundo an hæc l. velit, quod in donatione propter nuptias,& dote inter suos fiat collatio.Et etiam inter suos,& eman-
7 cipatos,& dico,quod sic,vt in prin.huius legis. Quæro 3. an tan-
c tum data tempore emancipationis [c] & postea,an ei,& simpliciter donata ante emancipationem teneatur conferre.Et videẽ, quod non,quia simpliciter donatio facta filio in potestate non confert nisi in casibus no.§.eo.in auth.ex testamento.Et ita voluerũt, quidam de quibus gl.ista dixit qđ.quidam restringebant l.istam.&c. Ego dico,quod debet conferre. Ideo attende quod simplex donatio facta filio tempore quod est in potestate non valet , tamen si non reuocatur capit vim relicti,ideo non confertur, vt §.eo. l.filiæ,& l.filiam.& hoc moriente patre filio adhuc in potestate constituto,sed eo prius emancipato,vt in casu nostre l. Dico , quod ista donatio amplius non capit uim relicti. sed statim per emancipationem vires assumit,tũc perficitur nec postea reuocatur, nec vt iam perfecta morte confirmatur. vt ff. de do. le. donationis. §. pater. ĵ.de dona.l.emancipatus.ideo, vt data tempore emancipationis conferuntur.Et idem dico si non fuit donatum sed in peculio concessum,quia nisi tempore emancipationis reuocet, intelligitur ei donatum ex tunc,vt d.l.donationes,§.pater,& pro tã
8 to l.pe.ĵ.eo.non attingit hunc casum.†Quero 3. quia emancipatus ante hanc l.conferebat omnia undecunq; quæsita l.ea demũ supra eodem an hodie solum profecta a patre seu auo de cuius hæreditate tractatur, quidam,vt in gloss.dixerunt solum a patre pro-

ADDITIONES.

a Vel postea acquisierunt. Tu uide de hoc nota. Bartol. in l. nec emancipati, supra eodem titu.& leg.si donatione, vbi aliquid per Bald.& Paul.de Castro eodem titulo.
b Inter se non conferunt.Tu vide de hoc Bar.in l.si emancipati,nu.1.in 1.op.infra eo.& quod posui in apost.ad istum in l.filiæ,la 1.nu.4.uer.opp.5.in uer.emancipatis,sup. eo.
c Tempore emancipationis.Adde Bal.hic,& in l.1.ult.col.supra,de ope.liber.qđ emancipationis tempore facta dicit etiam quę fit ante emancipationem, uel post incontinenti.

profecta.Sed Hug.dixit contra,quod vndecunq; conferat, quia hæc l. non negat:vt patet hic in gl.iuxta,fi.ver. 3.&c. Sed sequit̃ in fi.gl.quod per auth.bene corrigitur, vt solum profectitia conferantur.Et intelligunt quidam,vt in gl. dicat p auth.de tri. & se. §.illud colla.3.transumptiuo,s.eo.auth.ex testamento. Sed certe illi tex.de hoc nihil dicũt,ideo puto,quod gl. voluerit dicere de hære.ab inte.per quam ita sunt cogniti,quod emancipati sint sui de iure ciuili.Et sic cessat rõ iniuriæ quæ ptorem mouit ad collationem, & habet locum solum ratio æqualitatis, quæ hodie imperatores mouit,& inuidiam resecat inter fratres,vt hac l.j.e.l.illud.ideo hodie conferunt profectitia,& non aduẽtitia, & ista est veritas.Ex his no.quod si per ius nouum corrigitur rõ legis antiquę corrigitur etiam dispositio antiqua,& de hoc aliquid dixi s. de sacrosc.eccl.auth.ingressi,& plenius in l.2.s.de noxa.

LEX XVIII.

Liberos. Casus quocunq; mõ liberi sui iuris efficiant̃ ad collationem vt emancipati vocant̃.h.d.Not.qđ per rescriptum quis liberatur a potestate parentum.Sal.

LEX XIX.

1 *Nepotes simul cũ patruis,& auũculis succedẽtes quid & cui cõferre possint.*
2 *Nepotes inter se possunt conferre dotẽ,vel donationem propter nup. ab auo datam,& nu.seq.*

Illam. [a]Præmitte pro euidentia,quod hic notat glo.4.super verbo nepotes.Item,q ista lex differt a precedenti,l.vt liberis,quia hic nepotes veniunt cũ patruis,vel auunculis, ibi veniunt inter se,& ibi dixi.†Casus. Nepotes simul cum patruis, vel auunculis succedẽtes auis cũ diminutione tertiæ partis dẽnt dotẽ,& donationes pp nuptias eorũ patri, vel matri datã ab eo, in cuius succedunt bonis conferre,& eẽ paterni amitæ, vel materteræ eorũ donationes pp nuptias,& earũ dotes illis nepotib. cferre tenemur. [illegible]d.Et primo ad declarationẽ quæstionis supponit quendã casum indubitatũ circa modũ successionis. Scđo qõnẽ annectit circa modũ collationis,tertio allegationes filiorũ,& patronorum subiungit.Quarto rñsiones nepotum, & eorum allegationes annectit. Quinto qõnẽ decidit.secundã ibi, de collatione.Tertia ibi,superstitib.Quarta ibi nepotib.vero. Quinta ibi, talẽ igit̃.Expone,tex.ibi itidẽ.i.ẽt,ibi portiones.i.eius q habiturus esset patruus si viueret,ibi resistentib.& dicẽdo patruos,amitas,auunculos,& materteras teneri ad cferẽdũ eis,sed seipsos nõ teneri ad cferendũ patruis,sed auunculis tãtũ,vt sequtur ibi Are. hãc nõ habemus ibi mortua psona,de cuius hæreditate tractat̃. No.ibi.nulla cstitutione,erubescimus cum sine l. loquit̃, quod intellige,vel rõne. Op.q primo caueatur l.vt s.eo.l.maritus. Sol. vt in gl. Op.ad idẽ de l.vt liberis,s.eo.So.vt in gl.& dixi in euidẽ-
2 tiali.†Quæro quid de dote q̃ auus dedit nepotibus, vel de donationib. pp nuptias.Rñdet gl.q nepotes illas cõferent inter se,sed non patruis,vel auunculis,vt ff.de ciun.cũ eman.li.l.j.§.fi.ver.sed si sit,& hoc olim,sed quia ille titulus est correctus per Authẽ. de hær.ab inte.vbi omnes pariter sunt cognati,& nepotes admittũtur cũ patruis dicit gl.q illã cferent patruis,& eẽ rõne æqualitatis seruãdæ.Pro ista gl.facit,quia nepotes,vel neptes istę cõpetãt in legitima,vt s.de inof.test.in l.qm̃ nouella,ergo conferre tenentur,vt j.l.px.Sed crũ huius vr̃ notari,ff.de collat.dot.l.j.§.si sit,& p illa gl.facit,q isti nepotes, vel neptes veniunt ex psona patris sui,sed ille si viueret suã tm̃ propriã,& nõ illã filiorũ teneret̃ conferre,vt ff.eo.l. filiũ emancipatũ,& ff.de cuic.l.filiæ.igit̃ &c. Itẽ p illa gl.facit, q si aliter dicat̃ insurget inæqualitas magna,quia isti nepotes,& propriã,vt in hac gl.& paternã,& maternã cferent.vt in hac l.& sic duas,& paterni,vel auũculi tm̃ ppriã,& sic vnã tm̃ ẽt si filias habeant ab auo dotatas.sed tene gl.istã per rõnẽ,s.alle. Non ob.prima rõ,qa ille si viueret cũ in pari gradu esset cũ fratre suo,vel sorore nullã illi inferret iniuriã. Sed neptes istæ iniuriã inferunt patruo,qa totũ fuisset habiturus,merito lex voluit,vt ppriã,pp iniuriã prñã,& pp inæqualitatẽ cferre teneat̃.ac ẽt,quia vtraq; est pfecta ab eo de cuius hrñditate tractat̃. Non.ob. ẽt scda rõ,qa hæc inæqualitas circa pluralitatẽ dotiũ tolerat̃ isto casu,qa pater in dotẽ filiarũ ñ hẽt primonio suo.at isti nepotes sic: & ita tenui in trascursu lectionũ mearũ. Nũc vero deliberatius procedens puto crũ ex eo,qa dico,q qñ nepos,vel neptis ccurrit cum patruo,vel auũculo,ppriã dotẽ,vel donationes nõ dẽt sibi cõputare in quartã,seu paternam,vel mrñã tm̃.cũ illius psona. Et tũc ille,& nõ vt ipse veniat ad hrñditatẽ.Si aũt veniret,vt ipse.i.vt nepos,tũc propriã teneret̃ sibi in legitima imputare,& nõ prñã,vel mrñã,qa illã nõ hẽt ab auo vel auia.Sed a pre,vel mre immediate,vt dixi in l.sancim',§.repletionẽ,s.de inof.te. in iij. q. Nec l.qm̃ nouella.huic repugnat,sed s̃m pdicta dẽt intelligi,& si hoc est verum,quia inęqualitas de qua in vltima rõne dixi nõ tolerat̃, imo cessat:& nepos qñ venit iure pris,vel mris non vr̃ inferre iniuriã vel patruis,vel auunculis, sicut, nec inferret ille cuius iure venit, vt probat̃ in dicto ti.de ciun.cũ emã.lib. l. j.ver.sed si sit. pro hoc facit,qa tex.iste nihil de ppria dicit,sed de prña tm̃,vl mrña,quasi de ppria sit puisum,qñ iure suo veniunt,& alijs nepotib.cferãt, vt l.pce.& sic gl.cria vr̃ verior.Nec ob.ff.e.& l. si nepotes, qa ibi
b loco emãcipati erãt & vt [b] incogniti veniebãt, vnde iniuria pp emãcipationẽ iferebat̃ suo.& ista sola rõne tenet̃,& eodẽ mõ rñdeo ad l.pe.§.si sui,uer.sed & si sit ff.de col.dotis,qa ibi emãcipatio est cã illi' collationis. at qa hodie emãcipatio nõ curatur: nec pp eã patruo licet i ptãte infert iniuria,nec ex eo qa sit in vlteriori gradu cũ veniat ex psona pris nõ sua,sequtur vt dixi, q dotẽ ppriã ñ tenet cferre,sed prñã,sicut nec pr̃ su' debuisset.†Que
c ro qd si ñ auus,sed pr̃,vel mr̃ dotẽ istã dedisset, [c] dic vt in gl.& primũ verius vt nõ teneat̃ cferre,qa talis dos,vel donõ reipũ aui de cuius hrñditate tractat̃ est aduẽtitia,vt l.si qñ.§.gñaliter,s.de inof. testa iõ nõ cferẽda,vt j.e.l. fi. Vltimo in ar. induxit l. istã p casu, vt dos a patre profecta liberis extãtib' mortua filia de iure non sit patri restituenda, sed remanet apud liberos de quo dic, vt plene scripsi.in l.dos a patre profecta,s.solu.matrimo.

ADDITIONES.

a Illam.Quomodo nepotes cum patruis succedant auo vel auiæ.Adde not. in l si defunctus,de suis,& legi.& Pa.de Ca.consi.135. quod pariter non ordine successiuo & per Bal.in l.in quibus sup.de secũ.nup.per Bal.& Imo.in l. si vero,§. de viro,ff.so.ma.in vl.char.& in l.Gallus,§.instituens,de li.& posth.& hoc per Bal.in l.quisquis,j.ad le.Iul.ma.& Ang.in l.de quibus,sup.de legi.

b ¶Emancipati erant.Adde Soc.consi.252.inc.visis instrumentis,ver.2. & eadem conclusio,in 2.par.char.167.ubi hoc idem iuducit,& firmat.

c †Mater dotem illam dedisset.Tu vide de hoc per Bal. in l.scimus,& i l.quoniam nouella s.de inof.test.vbi dicit quod teneas quam opi.tibi placet,Bar.in l.post dotem,& in l.in quartam,ff.ad l.Fal.firmauit opi.But.& Ang.ibi tangit de quo vide no.in l.illud,infra eo.& Bar.consi.incip.Gilibertus.

LEX XX.

1 *Conferri possunt,quæ in legitima computantur.*
2 *Donatio simplex conferri non debet,& an dos & donatio simul, & nu. 3.*
4 *Lucrum militię,an possit conferri.*

Illud. Premitto quod quarta debita est inducta fauore liberorum,sed actio ad supplementum fauore testamẽtorum ne rumperentur per querelam,licet secũdario in fauorẽ liberorum,vt l.omnimodo,& l.scimus,s.de inof.tes. Item q collatio fuit inducta olim in satisfactionẽ in iure q̃ fiebat suis p emancipatos,vt ff.de col.bo.l.j.in prin.& quasi p totũ,hodie rõne ęqualitatis seruandę,& concordię inter liberos habẽde. Diuido,l.quia primo ponit vnã regulam q̃ ap pbat, scđo regulã crĩã improbat. tertio declarationẽ pdictorũ nominum dubiũ remouet circa simplicem donõnem,scđa ibi,hęc autem regula. tertia ibi,ad hæc.
1 †Casus oĩa q̃ cõputant̃ in legitima veniũt cferẽda,sed ñ eẽ, nisi expssim caueat̃ l.& donõ simpliciter nõ cfert̃ nisi donator dixerit,vel inequalitas inter liberos emergat h.d.Expone tex.ibi,q tã declarat regulã pdictã,ibi ab intestato successionis.i. eius portionis,q̃ ab intestato pcipere poterat.ibi imputet̃ ad exclusionẽ q̃rele.ibi,cferat̃,& donõ simplex nõ cfert̃,ideo dubitari pt̃, q d si vn' q dẽ&c.vt sequit̃,ibi,neq; sequit̃ hic,pmittit rõnem decisionis,q̃ sequit̃.No. primo regulã ; q ea q̃ cõputant̃ in quarta conferunt̃. Scđo no.q regula nõ pcedit eẽ.Tertio qõ illa cõputant̃ in legitima p qb.expssim lege cauet̃ quãtũcunq; cferant̃.Et ex hoc vr̃ decidi qõ,q datũ filio in pmiũ emancipationis licet cferat̃.[a] vt s.e.
a l.vt liberis,in fi.non cõputet̃ in legitima,qa lege nõ cauet̃ nec testator ea lege dedit,ita tenui ibi,& teneo qcqd dixerit Nic. Ma. Quarto no,q hodie rõne æqualitatis inter liberos fit collatio, vt
2 vt hic in ver.ne q s.eo.l.liberis.†Quinto,quod donõ simplex r̃lr non cfert̃.fallit in duob.casib.vnus est, si donator dixerit,alius si nõ cferẽdo emergeret inęqualitas s̃m addi.gl.s.eo.auth.ex testõ. Sed nõ fuit necesse qa ccessio in pecu,nõ est donõ.vt dixi s. eo.l. si donõne.& an hodie indistincte cferat dixi in d.authẽ. Sed hic uertit̃ dubium.an hoc procedat, siue filius in ptãte,siue emãcipatus.Et vr̃ quod in vtroq; qa hec lex loquit̃ indistincte, qđ fateor sed diuersimode.vt dixi in d.auth.ex testõ. Sed opponit̃ fortiter, quia facta filio in ptãte conferat̃,quia hẽt vim relicti, sed legatũ cõpetat sibi in legitima,vt l.si qñ in §.gñalr̃,ff.de inof.testamen. ergo,& conferat̃ per regulam primã hic positam, hoc est forte,c. Sed respõdeo altero de duob. modis,vno,q illa regulã loquit̃ in emancipationibus tm̃,vel nõ suis,scđo minor dẽt distingui vt in legato vero pcedat,& ita intelligo §.& non gñalr̃,nõ in quasi legato seu donõne habẽte vim legati,hẽt quo ad q̃dã, non quo ad hoc,vt cõputet̃ in quarta ad exceptionẽ q̃relę nisi sit dictũ,quãtũ ad insinuationẽ,vt j.de dona.inter vir.& vxo.l.donões. nec ẽt, vt expectet eius cfirmationẽ p hrñditatis aditionẽ. nã sola morte cfirmat̃ licet quo ad falcidiã hẽat uim legati.Et pro ista sol. facit gl.hic posita in ver.hęc Auth.Nec pdictis ob.gl.j. huius l. qa datorũ inter viuos quædã in legitima non cõputant̃, & illa cõferũ quedam in legitimma non cõputant̃,vt donatio quę morte confirmatur,non confertur.relicta autem in vltima voluntate licet in legitima computentur,non tamen conferuntur, vt in glossa. prędi-

ADDITIO.

b ¶Licet conferatur.Quod donatio facta filio in præmium emancipationis non excludat eam a successione, sed debeat fratribus conferri. Adde Bal.in addi. Spe.de regula,ver.donatio, sed uide plenius per Bal. in auth. ex testamento, 4.col.& in l.vt liberis, sup.eo.& quod non computetur in legitima. Adde Bal. hic qui contrarium tenet in l.sancimus,§.illud.sup.de inoffi.testam.Item adde Bar.in l.si quando,§.generaliter, sup. de inof. testa. & uide etiam per eum in l. peto.in prin.de leg.2 & in l,in quartam,ad l.Fal.& in l.1.§.si parens,ff. si quis a pat.fue.ma.

3 prędicta,& s.eo.l.a patre, & l.filiæ licet,& l.filiam.†Et iuxta hoc quæro cum gl.si.hic in fi.quid si vna filia habeat dotem duntaxat. altera vero dotem,& donationem simplicem, an tunc per illam dos,& donatio simplex conferatur.Respõdet gl. quod sola dos, & non donatio confertur. Et pro hoc facit iste tex. qui notanter disposuit, quando solam simplicem donationem habuit. Ex his no.quod in hac æqualitate valor rei non attenditur, sed tantum res ipsa intitulata consideratur.Reuertor ad principium. Et opp. quod non omnia quæ computantur in quarta conferantur,vt patet in legato,quod in quarta computatur,vt auth.nouissima.s.de inoff.test.& tñ non cõfertur super ea.l.patre, & filia. Sol. quod in
4 eis fallit,vt in gl.j.† Opp. secundo,quod lucrum militiæ non conferatur,vt ff.eo.l.1.§.sed an id quod.Sol.dupliciter,vt in gl. & prima sol.reprobatur,vt in ea.& tene secundam,quam declara,vt in ea.& in gl.sequenti.Et si quæratur quare militia ipsa non conferatur. Respon: quod ipsa non est ambulatoria de persona in personam,cum nõ omnes militare possint, & quia persona videtur electa,vt ff.de le.3.l.fideicommissa.§.si seruo.ideo necessario ad æstimationem deuenitur.Vltimo vide gl. ibi duæ ergo sunt regulæ. quam no.ibi vt donatio simplex,&c.Nã hęc est gl.de qua feci mẽtionem,quæ tenet, quod donatio simplex quæ habet vim relicti non computatur in quarta,& in ea.gl.in fi.adde melius,& dic,qđ ibi facit similitudinem de dote ad donationem propter nuptias, non de collatione ad computationem in quarta,nec econtra.

LEX XXI.

Vt nemini. Casus. Aduentitia hodie non conferuntur, sicut nec castrensia, vel quasi. hoc dicit. Ibi censemus,dic absque eo,quod conferant fratribus.

LEX XXII.

1 *Emancipati inter se non conferunt,& nu.3.*
2 *Collationis materia originem a prætore sumpsit.*
4 *Emancipati profectitia conferre possunt.*
5 *Succedens ab intestato,an possit conferre,& nu.6.*
7 *Collatio quotuplex sit,& quæ personæ,& quibus conferre possunt,& nu.seq.*
10 *Emancipati,an possint conferre.*
22 *Sui,an possint conferre,& quibus.*
12 *Collatio inter quos locum habeat,& nu.13.*

Si emancipati. Istam.l.diuisi in fine, vt eius glo.quæ summauit istam materiam clarius in
1 telligatur.†Casus.Emancipati inter se non conferunt,sed suis sic si abintestato succedunt,hoc dicit.Ibi a patre, dic, de cuius successione tractatur,ibi cessat,hodie secus in profectitijs,vt j.eo.l. vt liberis.in fi.& ibi dixi ibi venientem,dic cum fratre tuo in potestate constituto,ibi ad collationem.s.omnium de iure isto, vt s.eo.l. demum,hodie profectitiorum tantum ratione æqualitatis seruãdæ,cum sui emancipatis profectitia tantum conferant,vt j.eod.l.
2 fi.ibi prouocat.s.pater qui est in potestate.†Pro euidentia dicẽdorum præmitto,q materia collationis initium,& originẽ sumpsit a prætore,vt ff.e.l.j.in prin.& ratio, quæ mouit prætorem fuit, qa iniuriam faciebant filijs in potestate vocando secũ liberos emancipatos ad successionem,qui prius erãt incogniti de iure ciuili, vnde in eius satisfactionem voluit ipse, quod venientes per vnde liberi,vel per cđtab.tenerentur conferre illis quicquid patri acquisissent si in potestate mansissent, vnde non castrensia,vel quasi,vt ff.eo.l.j.§.nec castrense.Et vt talis collatio locum haberet,oportebat, quod succederent eodem iure non diuerso,vt ff.contra tab.l. filium.§.videamus,& ff.de collatio.dot.l.pater filium, & no.s.eo. leg.filiæ dotem.in prima,glos. & huius duplex potuit esse ratio; vna,quia quilibet venit iure suo ad totam hæreditatem,licet concursu sibi partes faciant,ideo cum vnus alteri non detrahit,seu iniuriam detrahendo non facit,merito non cõferebatur.Alia, quia collatio est in vnum illatio,vt j.dicã,sed qui diuerso iure veniunt non coniunguntur in vnum ius, ergo nec in patrimonio conferendo in vnum,verum quia hæc requisitio successionis eodem iure,& non diuerso quandoque fouebat iniquitatem. Sceuola postea subtilius considerans induxit casum,in quo succedentes iure diuerso tenentur ad collationem,si tamen non potuerunt succedere in eodem iure,vt ff.eo.l.si filius, & sic sufficit in eodem iure coniunctio potentialis,licet non interueniat actualis, & hoc ne fraus fieret edicto prætoris.Superuenit postea Diuus Pius qui cõsiderauit,quod prætor non plene prouideat,& quia nõ disposuit quod suus suo, vel emancipato conferret dotem profectitiam q̃ in patrimonio habebat,vt ff.fa.hær.l. Pomponius Philadelphus. ideo statuit illam conferendam,vt ff.de col.do.l.j.Et cum his trãsiuerunt qui primitus codicem compilauerũt. Superuenit postea Imperator Leo,& quia iura antiqua de dona. propter nuptias nihil disposuerant,ipse disposuit de illa conferenda,vt j.eo.l.vt liberis,ac etiam,vt sui inter se,& vt eam emãcipati quam nec sui, nec emancipati inter se conferunt,& dotem,& donationem propter nup.ac etiam,vt emancipatis a se profecta,vt ea.l.in fi.& hic attende,quod illa.l.loquitur,de dote, & donatione propter nupt.quæ adhuc durabat,sed de reuersa ad patrem non disponebat,& in ea quid fiendũ postea fuit prouisum per §.fi.s.com.vtriusq.iud.quem vide,quia nõ hr̃ alibi.Superuenit postea Iustinianus,& quia Leo prouiderat de filijs: & nepotibus inter se addidit, & prouidit qñ nepotes succedunt cum patruis in l.illam.j.eod.vt dotem matris præmortuæ cferant.Superuenit postea noua Constitutio,q̃ est l. illud.j.eo.quid noui induxerit ibi dixi,& successiue.l.fi.j.eo.& vl
3 timo auth.ex testamento.s.eo.† His sic præmissis venio ad apparatum huius.l. & op. primo sic dr̃,q emancipati inter se non con-
a ferunt, [a] & hoc põt esse, nisi quia vterq; de iure ciuili erat incognitus,& sic vni per alterũ non inferretur iniuria.Ratio inter eos cessat,quia collatio,quæ inuenta fuit primo in satisfactionẽ iniuriæ,vt ff.de colla.do.l.j.& si ita est,sequitur,q nec sui emancipatis debent cferre.quia de illis nõ inferunt iniuriã,sed ab eis recipiũt, sed hoc est falsum,quia eis conferunt, vt l. filiæ dotem.s.eo.in fi. ergo,&c.Sol.primo,vt ibi no.videlicet,quod de his ibi qui non erant sui,nec emancipati quib.suus confert,sed emancipato non confert,vt hic.Sed truffa est,quia si non confert ei qui suitatis habuit primordiũ,minus ei qui nunq̃ habuit, & in quo reliquię potestatis non sunt,arg.ff.de leg.ij.l.cum filius.§. hæres. ideo solui secundo,vt hic in gl.vt hęc intelligatur secundum illam,& sicut ibi sui emancipatis conferunt profectitia, de quo minus videtur pp iniuriam quam recipiunt, ita emancipati emancipatis conferunt profectitia,& ita intelligi debet ista.l.Simile dicit gl.ff.de coniun. cũ emanci.li.l.j.Sed simile non est bonum,sed est quoddam crĩũ de per se,quod statim repetam,nec etiam so.bona,quia hæc.l.indistincte,& simpliciter loquitur.ideo Azo i gl.aliter so.s.qđ emãcipatis conferunt pfectitia tm̃, vt in contra.sed emancipati inter se nihil conferunt,vt hic.Nec ob.rõ in crium alle.quod ratio diuersitatis illam tollit,nam cum emancipati oĩa pter castrensia cõferant suis,æquum fuit,vt sui emancipatis cferant pfecta ab eo de cuius hrñditate tractatur.Emancipati ideo inter se nihil cõferunt, quia vnus non habet quid de alio cqueratur. Et hęc uera de iure C.antiquo,sed hodie emancipati ẽt profecta inter se cõferunt rõne æqualitatis seruandæ,ut j.eo.l.ut liberis, quæ est cstitutio no-
4 ua,ut ibi,& s.in euidentialibus dixi.†Opp.2.quod de iure ff.orum emancipati inter se conferant,ut ff.de coniun. cum eman.li.l.j. §. pe.Sol.ut in gl.quod profectitia conferunt, vt ibi,non aduentitia, vt hic,sed truffa est,quia nec profectitia conferebant,vt proxime dixi,unde gl.dicit secundo,quia illud qđ ibi dr̃,qđ emãcipato nepote cfert̃,intellr̃ de emancipato a patre suo,non ab auo de cuius successione tractatur.Sed hæc nõ ualet,qa tũc non esset suus,nec emancipatus quantũ ad auũ;& si non confert emancipato q reliquias potestatis habet,minus isti,ut s.in alio crio dixi,ideo soluit Tertio,ut in gl.uidelicet, qđ ibi filius emancipatus confert nepoti emancipato iure transmissionis factæ a fratre suo qui remanserat in potestate,& cui debuit fieri collatio,ut j.eo.l.si maritus, & hæc uera.Et hoc si ponas patrem superstitem remansisse, si uero ponas eum auo prædecessisse,tũc iure repræsentationis,repræsentat enim patrem suum cum loco illius ueniat cũ patris.Opp.3.de l.fi.s. commu.utriusq.iudi.Sol.ut sequitur in glos. usque ad finem.
5 †Oppo.4.q iste non succedat abintestato,& sic de iure ciuili.Sed contra,quia imo tantũ si succeditur de iure prætorio, ut ff. de col. bo.l.j.& per totum.Solu.ut in se. glos.quæ uult, quod illud uerũ olim,hodie est innouatum.Sed contra istam glos. facit tex. ff. de col.do.l.j.in prin. ibi fit collatio dotis ex constitutione Diui Pij, & sic de iure ciuili.Sed defende,quod glo. dicit uerum de iure antiquo,quo primitus fuerit inuenta collatio, & quia illud ius locum non habebat in dote,ideo diuus pius fecit,ut dos cõferatur. Et hoc fuit secundum ius super ista materia,ut in euidentialib.dixi.Op.5.quod non quodlibet iudicium defuncti impedit.solu. ex ponendo iudicium ut in gl.seq.Opp.6.q nec etiam testibus,ut s. eod.auth.ex testõ.Sol.quod hodie est innouatum per illam auth.
6 †Oppo.7.q etiam succedens ab intestato non conferat. [b] ut ff.de
b contra tab.l.filium.§.uideamus.Sol.ut in seq.gl.quia ibi fallit. Ratio est,quia ueniunt iure diuerso.quia unus de iure ciuili, alter de iure prætorio.prædicta quando eodem iure: dic rationem diuersitatis,ut s.in euidentialibus dixi.Et hoc olim de iure primeuo,postea uero per Sceuolam fuit additum,ut licet succedat iure diuerso,si tamen potuerat succedere eodem iure locum habeat collatio,ut ff.eo.l.si filius.His paucis oppositionib.expeditis,ut non erres in gl.fi. Dic, quod duas partes principales habet, quia primo quicquid ibi dicit in personis nominatis usque ad uersicu. hodie. loquitur de iure ueteri,ab inde in antea usque ad finem, loquitur
7 de iure nouo,uel nouissimo.†Et ne in æquiuoco procedamus est sciendum, quod est quædam collatio quarta, & confectionum quam ut uides faciunt scholares in iure examinati, & Cardinales, & Episcopi post comessationem, de hac nihil ad nos. Et alia collatio beneficiorum ecclesiasticorum quam Papa, & ordinarij faciunt, & etiam de illa nihil ad nos. Et est alia ad quam publice

ADDITIONES.

a †Inter se non conferũt.Tu uide de hoc Bal.in l.pater filium.col.tertia uer.3.quæro cum 2.quæstionibus sequen.ubi etiam ponit, an emancipati conferant suis, & quid contra.ff.de col.do.& in rubr.sup.eod.col.secunda, versi. secundo scias, & no.Bart.in l.penul.ubi etiam per Bal.ff de col.bo.& Bart.consi.suo incip.uiso instrumento.

b Succedens ab intestato an conferat.Tu uide de hoc per Bar.in l.j.§.si dotante ad fin.uersicu.2.quæro,ff.de colla.bon.& in l.pater filium.q. penul.de coll.do. ubi etiam per Doct.

publicæ vtilitatis prouinciales subditi Imperio tenētur, de quæ §. de epis.& cle.l.j.ʃ.de exac.tri.per totum,& de col. æris.li.10.& in Auth.de collatorib.col.11.& etiam nihil ad nos. Est & alia collatio quæ materiam nostram concernit,& hæc est duplex vna propria quæ potius est rei communis quedam assignatio,& huius petitio competit etiam cuicunque cohæredi extraneo, vt ʃ.e.l.si donat 2.respon.& l.filiæ,ver.quod autem,§.fami. hær.l. certum. Alia propria,& hæc est rei proprie initium,seu in commune illatio,cā diuidendi pro portionibus hæreditarijs,vt ʃ.eo.l.illam.§.fi. huius petitio omni hæredi conuenit, & de ista est propria nostra materia; Quero igitur quo iure fuit introducta hæc collatio,tam olim, quam hodie,& in quibus reb. Et respōdeo,vt §. in euidentialibus
8 dixi. † Quæro modo cum glo.de personis inter quas,& dicit glo. ista in princ.quod licet olim, & hodie secundum tempus huius.l. emancipati inter se nihil conferebant,& bene dicit,quia vnus nō poterat conqueri de alio. Sed an hoc hodie sit correctum dubitare videtur glo.nam hic in versi.hodie in princ.dicitur quod idem, vt non conferunt. Nec ob,quod emancipati sint ita cogniti sicut sui per Auth.de hære.abinte.§.nullum per quod videtur, quod sicut sui suis profectitia conferunt hodie,vt ʃ.eo.l.fina.& sic hodie emancipati, quia respon. gl.quod illud quo ad succedendum,nō quo ad conferendum,nam & aliæ remanent differentiæ, vt sequitur in ea vsque ad uersi.alij,vt Hug.& ibi ponit opin.Hug.& ibi vult,quod ad instar suorum emancipati inter se conferant, & forte,quod istam tenet gl. quia hodie collatio fit ratione concordię, & æqualitatis seruande inter liberos,vt ʃ.eod.l. vt liberis,& ideo profectitia inter se conferunt,vt ʃ.ea.l.in fi.ibi tex. loquitur indi-
9 stincte. † Viso de emancipatis inter se,quæro,quid de his qui nec sui,nec emancipati,vt nepotes ex filia,dicit gl.quod isti,nec inter se conferebant, sed postea infra subdit, quod hodie inter se conferunt profectitia, vt inf. eodem.l.ut liberis quæ etiam de his loquitur, & hoc ratione æqualitatis seruandæ, & quando succede-
10 rent cum auunculis,dic vt ʃ.eo.l.illam. † Quæro,quid emancipati suis,& dicit gl.quod olim omnia,præter castrensia,vt ʃ.eod.l. demum,& ratio erat duplex,vna propter iniuriam,& demum,ꝙ eis inferebant,alia quę sui omnia quæsierant patri,vt l.placet.ff.de acqui.hæ.quæ nunc ueniebant diuidenda,& sic æquum erat quod emancipati eis conferent quæ patri quæsiuissent, si in potestate fuissent,hodie autem qui accidentia sui non quærunt patri,ideo emancipati eis non conferunt nisi profectitia,sicut & sui illa quæ sola acquisiuerūt patri,& hoc ratione æqualitatis seruandæ. Quę
11 ro,quid sui emancipatis,respon.ut patet ex proxime dictis. † Quęro quid de suis?respondeo olim non habebant,quid cōferrent nisi dotem,quia omnia erant patri quæsita, præter castrensia quæ non ueniebant in collationem,ideo solum dotem conferebāt ex constitutione Diui Pij,ut dixi in euidentialibus. Hodie autem aduentitia quæ sibi quærunt conferunt,ʃ.eod.l.fi. nec castrensia, ut olim. Solum igitur profectitia cōferunt, & sic dotem, ut olim, & hodie donationem propter nuptias de qua olim erat prouisum, sed hodie sic,ut ʃ.eo.l.liberis. De donatione uero simplici distingue,aut illam capit iure extraneo,quia ut benemeritus,& illā nō confert,quia censetur aduentitia,ut dixi in l. si donat.§. eod. Aut illam capit,ut filius, quod in dubio præsumitur, & tunc dic, ut ʃ. eo.l.illud,& in auth.ex testamento. §. eo. Quæro quare ex testamento olim cessabat collatio,hodie secus,ut §.ead.auth.respond. quod uoluntas testatoris hoc operabatur, quia per eam cessabat ratio iniuriæ, & damni per quam prætor motus fuit ad collationem istam fieri faciendam,& maxime, quia testator non dicēdo, ut fuit,illam inhibere uidebatur,arg.ʃ.de cad.tol.l.j.§. sinautē ad deficientis. Hodie uero considerauit Imperator solum æquitatē quam uult seruari inter liberos in bonis a testatore prouentis, & etiam prēsumpsit, quod testator dicere omiserit mortis cogitatione turbatus,ideo eius defectum suppleuit,& ita dicere vult tex.in
12 auth.de tri. & se. §. illud,col.3. † Quero inter quos locum habet
a collatio.[a] Respon. vt patet ex prędictis,quod solum inter liberos, & in bonis prouētis ab eo de cuius hæreditate tractatur. Et hæc est conclusio maxima in ista materia iuxta quam formo talē quæstionem,pater instituit filium in legitima tantum, nepotes ex eo vniuersales hæredes instituit,nō est dubium, quod inter patrem, & filios non est locus collationi,quia pater non succedit in here-
13 ditate,vt §.e.l.a patre. † Sed,an inter nepotes,[b] dicit. Bal.quod nō,
b quia non ueniūt,vt liberi,sed vt extranei. Nam cum in successione testamēti nullum ius habeant,quia pater eos præcedit,sequitur quod causa testamenti est penitus a iure naturæ separata,ideo sicut eis nō debetur legitima,multominus debetur collatio, quæ locum non habet nisi inter liberos quibus legitima debetur, si omnes leges bene percunctaueris, & ita formaliter inquit ipse, quod est notandum. Sed relinquo cogitandum,&c.& hæc de collatione pro præsenti sufficiant.

ADITIONES.

a ¶Locum habet collatio. Vide Paul.de Cast.hic qui dat notabilem doctrinam, & Ful.& Alex.qui ex his infert,quod stante statuto,quod filia fęmina non succedat abintestato,& contingat ipsam succedere ex testamento,quod non conferat,quia ei non debetur legitima,allegat.Bal.in l.maximum vitium,de lib.prę te.secundum ipsum dicentem,quod tali filiæ etiam condito testamēto non debetur legitima tutela,uide ad hoc pulchra consilia Baldi,& eiusdem Saly.308. & sequenti inter consilia ipsius Bal.tertio uolumine, vbi consuluerunt super statuto Mantuæ quo cauetur, quod filia fœmina dotata non succedat, quod si fuerit dotata per patrem, & ulterius factum legatum in testamento ipsi filiæ, quod si hæc non ascendunt ad legitimam,quod filia potest petere supplementum legitimæ,quia statutum excludens a successione non excludit a legitima, & filius nunquam excluditur a legitima,nisi lex,uel pactum nominatim hoc dicat alleg.leg. si quando.§. fi. de inoff.testa.& multa alia de quibus, ibi uide per eos,& An statutum auferre possit legitimam in bonis parentum,uide per Soc. consi.150.incipien.& nos introducere,uer.prima igitur,cum uer.seq.usque ad fi in 1.par.char.226.& ibi per eum habes,an filia dotata exclusa a successione stantibus filijs,uel agnatis,an censeatur esse in mera causa intestati exclusa et a legitima in d.consi.in uer.succedit alia fundamentalis,cum uer.seq.char.226. & contra.quod facit uoluit Rom.consi.179.ubi tenet, ꝙ filia exclusa per statutum non uideatur omnino extranea, & idem tenere uidetur præf.Soc. in d. consi.uer.præterea illud.in fine char.227.ubi quod filiæ exclusæ a statuto censentur redactæ ad instar extranei.

b ¶An inter nepotes. Vide Bar.in l.j.§.1.col.2.uersi. ideo circa collationem nepotis.ff.de colla.bo.& ibi Bal.no.scripsit etiam de hoc idem Bal.in rub.sup.eo.co 2.uersi.2.scias.

De testamento militis. Tit. XXI.

Continua vt in gl. quia post prætorias successiones ponit ciuiles,verum quia inter ciuiles digniores sunt quæ veniant ex testamento, quapropter ideo de illis primo est tractaturus. Et quia inter testamētarias digniores sunt militares,quia priuilegiatæ,ideo de his præmittit. Sed dicet quis cur indigesto prius dixit de militaribus,quam prætorijs. Respon. quod forte ibi considerauit ordinem intentionis,& productionis inesse,prius enim fuerunt ciuiles tam ex testamento q̄ abintestato.ex l.i 2.tabu.q̄ prętoriæ ex testamento,vel ab intestato,hic vero considerauit earum equitatē, & prætoriarum breuitatem. Ratio quia puto de eo dicturus ea p̄misit ciuilibus de quibus multa erat dicturus.arg.ff.si cer.pet.l.j.

LEX PRIMA.

1 *Miles armatæ militiæ vice duarum fungitur personarum.*
2 *Instituens aliquem in paganicis hoc ipso censetur eum excludere a castrensibus,& nu.3.*
4 *Voluntas militis,an seruetur pro iure.*
5 *Ius accrescendi quando locum habeat,& nu.seq.*

1 Frater. † Præmitto quod miles armatæ militiæ, licet sit vnus tantum natura fungitur vice duorum iuris censura, videlicet vnius militis, & sic publicæ psonæ ratione publicæ vtilitatis, & vnius priuatæ personæ,vt Titius,& Sempronius ratione vtilitatis sic priuatæ. Et sic bino respectu duplex patrimonium potest habere, unum paganicum,aliud castrense,ut hęc patent.ff.eo.l.si certarū.§.j. Et in uno testatus,in alio intestatus decedere potest,ut hic,& l.seq. Diuido. l.in quatuor partes quia primo vnum dictum usq; ibi,et si his. Secundo circa illud remouet dubium usq; ibi,modo,tertio limitat remotum usq; ibi,nam uoluntas,ibi quarto ponitur ratio
2 prędictorum usq; ad fi. † Casus. specifica institutio in paganicis excluditur a parte castrensium militis uoluntate,quæ pro iure est seruanda, nec locum habet ius accrescendi cum patrimonia sint diuersa: hoc dicit. Vel sic. institutus in paganicis non admittitur ad castrensia, licet institutus in castrensibus repudiet illa, nisi ei sit vulgariter substitutus. Not. quod in diuersis patrimonijs non est locus iuri accrescendi. Not. quod uoluntas militis pro iure seruatur. Oppo.primo, ab extra: quod in diuersis hereditatibus, & testamentis locus sit iuri accrescendi,ut l.qui patri.ff.de acqui.hęred. Solu. quod ibi plures censentur,ut unus,ut pater,& pupillus ideo locus est iuri accrescendi,hic unus censetur,ut plures. Et rationem huius dixi in euidentiali. Ratio uero illius est connexitas quam inuicem habent illę hereditates, uel ibi speciale quando ius accrescendi est coniunctum cum pupillari substitutione.
3 † Opp.quod non debeat probare militem non uoluisse ius accrescendi locum habere, cum probetur eo ipso quod contra nō probatur,ut ʃ.l.proxima. Sol.confitendo contrarium secundum Ioa. & sic hęc secūdum illam,uel dicit gl.dic melius, quod expone id est clarius,quia non est diuersa Sol.a precedenti secundum Iaco. Bur.& dominum meum probatur ex institutione quam simpliciter fecit in paganicis,per quod iuris prēsumptione prēsumitur, ꝙ castrensia ad eum pertinere non uoluit.argu.l.cum pretor.ff. de iu. Sed dicet forsan quis hęc non est liquida probatio, ut uult ista litera,arg.l.fi.§.de procu. Nec obstat.l.cum pretor, quia ibi nō est prēsumptio de opposito, hic sic, quia non prēsumendum quem uelle pro parte decedere testatum, & p parte intestatum, ut l. ius nostrū.ff.de reg.iur.ideo alij soluerunt aliter,uidelicet, quod Aut instituit in paganicis,& tunc etiam iure accrescēdi habebit castrēsia,nisi liquido probetur contrarium uoluisse ut hic. Aut contra, & tunc institutus in castrensibus non habebit paganica,ut in sequen.leg. Ratio istorum fuit, quia paganica vt paganica trahunt ad se castrensia ut accessoria, & non econtra castrensia paganica, quia accessorium non trahit suum principale. Sed Doctores communiter istam reprobant, quia ut in euidentialibus dixi

duo

duo censentur homines,& duo patrimonia diuersa,quorum vnū sit vnius,& aliud alterius,& sic ambo ęque principalia,qnimmo castrensia,vt fortius priuilegiata facilius, & fortius deberent trahere ad se paganica,quam ecōuerso. Teneo igitur præcedentem quam communiter omnes tenent.& dic,ꝙ liquido probatur per scripturam testamenti in quo vnum instituit in paganicis, aliū in castrensibus,& sic vnus eorum vtrunque; patrimonium habere noluit. Nec ob.l.ius nostrum,quia loquitur in eodem patrimo
4 nio. † Oppo.3.quòd voluntas militis pro iure non seruetur, vt ff. eo.l.idem, & si.So.ꝙ hic in militante, ibi in veterano,in quo dic aut testamentum fecit post missionem,& tunc non valet,nisi solemnitas communis sit seruata,aut est factum in militia.& tunc p annum retinet sua priuilegia,non postea: vt ʃ.e.l.ex testamento. Op.4.ꝙ institutus in paganicis,& vnum sic habeat,& castrensia, vt ff.eo.l.si certarum.§.Iulia.in fi.So.vt sequitur in gl.quia ibi fallit,quia bona deficientia æri alieno nō sufficiunt,vnde nō voluit l.ꝙ militis priuilegiū noceat creditoribus,nec minuatius eorum, vt ff.eo.l.cum filius.in fi. Op.ad idem de l.si filius.§.j.ff.de bo.lib. Sol.vt gl.in ver.& nisi,quia ibi non vendicat sibi alia bona iure institutionis,sed tanquam abintestato primum locum tenēs,hic vero fratrem alius præcedebat,vt mater.& est expedita glos.vsq; ad
5 versi.sinautem vnum &c. † Quæro modo quid si vnum instituit in fundo ueterano,alium in fundo seiano, & de ceteris bonis nil dixit.dicit glo.ꝙ ius accrescendi locum habet.& est ratio,qa fundū suum vnusquisq; eorum recipit iure prælegati,& in cæteris bonis tam paganicis,quam castrensibus intelligūtur simul, & ęqualiter instituti,vt ff.e.l.si certarum.vbi casus. Nec huic ob.ff.eo.l. si miles vnū ex fundo.vbi dicitur,ꝙ respectu residui patrimonij creditur intestatus decessisse,quia responde,vt sequit in gl. ꝙ ita creditur si probetur militem hoc voluisse. Quidam doctor meus in ordinarijs dicebat,ꝙ ista sol. violat istum text.ideo dicebat,ꝙ in l. si certarum.duo erāt instituti in certis rebus,in l.si miles vnus tātum. Ratio diuersitatis est,quia vbi duo sunt instituti eorum institutio in rebus illis potest operari ius prælegati, quod non potest quando vnus solus,ꝙ nihil est,quia tunc tāto fortius debet ope
6 rari solidam institutionem in omnibus,vel saltē pariter. † Quæro.2.quid si vnum ex vncia,& alium in castrensibus. Respon.glo. ꝙ locus est iuri accrescendi, vt ʃ.eo.l.quanq̄ Sed dicunt quidā, ꝙ gl.ex inaduertentia errauit dum dicit.& aliū in castrensibus. Nā debuit dicere in duabus vncijs,vt in d.l.quanq̄, & tunc glo.indubitanter vera. Sed supposito,ꝙ gloss. ex certa scientia dixerit aliū in castrensibus,an verū sit,ꝙ locus sit iuri accrescendi.& dixerūt quidam,quod non per istum tex.& l.seq.vbi institutio castrensiū non trahit ad se alia bona,ecōtra. Item quia institutio facta ī militia debet intelligi de alijs,quam bonis castrensibus,de quib.specialiter prouidit.ar.supra.fam.ercifcund.l.quoties. Contrarium tenet dominus meus,& communiter doc. quia dicendo in vncia sic confuse,intelligitur de vniuerso patrimonio,& sic tam de paganicis,q̄ castrensibus,vt ʃ.e.l.quanq̄.de leg.j.l.si domino stichus. & sic dimidiam vnciam in paganicis,& dimidiam in castrēsibus, & residuum castrensium habet alter,& non vltra,vt hic,sed eo repudiante ille qui semiunciam in eis habet totum castrense iure accrescendi habebit,vt coniunctus, verum qa in castrensibus institutus, in paganicis videtur prohibitus,eueniet, ꝙ institutus in dimidia vncia paganicorum omnia paganica habebit, qa illa semiuncia ad se residuum trahit. Ex his sequitur aliud, ꝙ si institutus in vncia repudiaret,diceretur repudiasse vniuersum in quo ēt attractiuè est īstitutus, ideo in castrēsibus institutus habet tūc totū vnicum,vt coniunctus iure accrescendi. & omnium est ratio;quia testator ostendit aperte se plures hæredes,& nō patrimonia plura se velle habere secundum prædictos, quod satis placet si teneamus institutum in castrensibus nō esse prohibitum paganica petere, vt in sequen.quæstio.dicam,sed vbi intelligatur prohibitus,vt dixerunt gloss.puto tunc,quod solum iure accrescēdi habeant semiunciam castrensium,quia in eodem patrimonio locus est iuri accrescendi.paganica autem deuoluantur ad venientes ab intestato.arg.huius.l. quia institutus in semiuncia paganicorum attractiue habetur pro instituto in omnibus paganicis. & pro his
7 accedat.ff.eodem.l.si duobus. † Quero tertio,quid si miles vnum instituit in paganicis,& non dixit tantum, vel duntaxat,& de castrensibus nihil dixit,vel econtra in castrensibus, & in paganicis
a nihil dixit. [a] Et quidam distinxerunt, aut institutus erat cōmilito suus,vel non,sed truffa est,vt dicam in l.sequenti. Alij dixerūt, aut est dictio taxatiua, vel cæterorum exclusiua, & tunc non est locus iuri accrescendi,vt in l.seq.aut dictio taxatiua non est apposita,& tunc antiqui variarunt,sed gloss.dicit, quod vtroque casu in alijs succedunt veniētes ab intestato, & sic non erit locus iuri accrescendi per l.istam.& per l.sequen. & ita tenent omnes, nec ego in consulendo auderem ab his recedere. arg. l.minime.ff.de leg. Sed pro veritate subtilius inuestigāda attende, quod l.sequē. non multum vrget,quia ibi est dictio tantummodo,nec ista,quia hic vnus in vno,& alius in alio sunt instituti,vnde facilior est prę sumptio prohibitionis iuris accrescendi,& idem in l.si certarum. §.primo.ff.eodem. & in l.si filius.§.primo.ff.de bonis liber. Vnde forte non est absurdum dicere,aut in militari testamento interuenit solennitas requisita de iure communi,& tunc præsumitur miles voluisse testari de iure communi, nisi aliqua verba in institutionibus sint adiecta, per quæ appareat aliam fuisse eius intentionem, puta,quia dixerit tantummodo in paganicis,vel tantum in castrensibus, vt in l.sequen.aut solennitas iuris non interuenit, sed tantum militaris. & tunc priuilegio suo voluerit vti. Et ita p̄sumatur.vt ff.eod.l.si miles qui. Dicendum est licet nulla dictio taxatiua, vel limitatiua seu exclusoria sit apposita, qđ in alijs bonis creditur decessisse intestatus.vt in hac gl. nisi de cōtraria eius voluntate probetur. Et ex his potest haberi intellectus bonus circa id quod liquida probatione dicit illa litera, vt illa sit liquida exigatur,quod solenniras iuris cōmunis intercessit, & si non sit liqda exigatur. Sed probatur eo ipso, quod contrarium non probet si non solemnitas communis, sed tantum militaris intercessit.& per istum modum videtur mihi, quod multa iura concordentur. & maxime.l.si miles vnum ex fundo.cum.l.si certarum.in prin.ff. eo.& vt hoc audacius possem dicere sequaces vellem habere,iō lectori non toruo oculo conspiciendum,& cogitandū relinquo.
8 † Quæro.4.ab extra; miles habens paganica in Italia,castrensia in grecia,testatus instituit vnum in bonis italicis,& alium in bonis, quæ habeat in grecia non dicto paganicis,vel castrensibus an tūc habeat locum.l.ista,vel l.si certarū.in principio.ff.eodem. Et videtur,quod si nihil ex paganicis erat in Grecia,& nihil in castrensibus in Italia,locum habeat l.ista,quia nihil refert qualiter in ęquipollentibus dicatur. vt infra de inst.& substi.l.si mater cū si.alias locum habet.l.si certarum. Quæro quinto cum glo.in fin.an miles pro parte temporis possit decedere intestatus. Et dic,quod sic. vt ff.eod.l. miles ita.

ADDITIO.

a †Et in paganicis nihil dixit. Ego moui hoc dubium,& illud decidi in addi.ad istū supra.in prin.huius l.in apost.in uer.unum paganicum.

LEX II.

Miles. Institutio facta in castrensibus non trahit ad se paganica.sed institutio simpliciter facta comprehēdit omnia.hoc dicit. Ibi,conscripserit hæreditatem. dic simpliciter, quia non dixit in paganicis, nec castrensibus. Nec ob. contraria glos. In glo.tertia ibi,quasi accessoria. hęc est vna truffa cum ambo sint æque principalia, vt ibi dixi.in seq. gloss.in fine.dic hanc reprobauit glo.finalis.in fine legis præcedentis.dic ergo, vt dixi super text. Salycetus.

LEX III.

1 *Testamenta secundum ius commune sunt interpretanda.*

Quanquam. Casus. Institutio hæredum a milite facta, potius secundum ius commune
1 quam militare interpretatur.hoc dicit. † Nota quod testamentū, quod potest interpretari secundum ius commune, & secundum ius speciale debet interpretari factum secundum ius commune, & non speciale, quod est not.dignum. Sed contra hoc oppon. quia secundum ius commune videtur, quod debeant esse equaliter hæredes,& ea in quibus factæ sunt institutiones capiant iure legati.vt ff.eodem.l. si certatum.in principio. & ff. de hæredibus insti.l.si alterius.& l.sequen. Solutio.ibi institutiones sunt factæ in certis rebus specificatis,hic vero per quotas, quæ concernunt hereditatem,quod non faciunt res. Ideo non voluit lex ex diuersitate prædiorum fieri portiones hæreditatum, ut d.l.si alterius. Item oppon.de.l.præcedenti. ibi uidetur decedere intestatus in residuo. & sic in alijs testamentum interpretatur de iure speciali & non communi, solutio quod hic testator non retulit se ad aliquod patrimonium, ibi uero ad patrimonium paganicum, uel castrense retulit,ideo ex alio non uidetur miles disponere. cum bonum patrimonium possit miles habere. ut ff.eo.l.si certarum. §.Iulianus. Oppo.tertio cum glo.de l. si miles unum ex fundo.ff. e.Sol.ut in ea.

LEX IIII.

1 *Seruus manumissus in testamento debet probare iustam fuisse manumissionis causam.*
2 *Leges maioribus subuenientes,non tolluntur per priuilegium militare.*

Si rufinus. Præmitto pro euidentia quod minor annis xx.non possit seruum manumittere, maior sic. Item quia si minor manumittit ex iusta causa, sic debet manumittere cum iudicis decreto,si hoc facit ualet inter uiuos,in ul
1 tima autem uoluntate quid iuris sit disponit lex ista. † Casus libertas data in testamento a minore annis.xx.licet maiore,17.etiam si miles fuerit ante,seruo non competit nisi probauerit quod testator iustam causam manumittendi habuerit.hoc dicit. Hodie uero qui potest testari,potest in suo testamento libertatem dare. ut Insti.qui manumittere non pos.§.eadem. ibi a quolibet mino
2 re.dic annis xx.ibi testari.dic, & sic per fideicommissum † Nota, quod per priuilegium militare non tolluntur leges maioribus, ex imbecilliate consilij subuenientes. Item not.ꝙ leges communes prouident, ne minor annis.xx.possit manumittere sine iusta causa etiam si sit maior.17.anno. Item not. quod priuilegia militis non seruantur in sibi damnosis, Item not. quod hic directo libertas in testamento relicta trahitur ad fideicommissariam.ut hic in uerbo, præstari, coniuncta gloss. Item nota,quod prohibita

bita

bita inter viuos intelliguntur etiam prohibita in vltima voluntate,vbi ratio prohibitionis sit eadem,vt fuit hic ratio imbecillitatis ratione ætatis.Item not.quosdam milites clauas portantes,& erat olim quædam dignitas,hodie tales clauas portant milites potestatum.

LEX V.

1 *Testamentum factum in militia priuilegium habet ipsa durante.*

Ex testamento. Ex militari testa. legata debentur omnibus, nisi a.l.prohibitis. h. d.

1 †Not. quòd testamentum in militia factum obtineat priuilegiũ quãdiu durat militia ,vel postea vsque ad annum a die missionis computandum.Item no.text.in liberum arbitrium,quia per istũ text.& ff.e.l.j. Dyn.quod liberi arbitrij concessio non tollit nisi solennitatem iuris,vel statutorum,& nihil vltra.Et idem si dicatur quomodo velis,& possis.vt s̃.e.l.quanquam.

LEX VI.

1 *Substitutionum quod species.*
2 *Substitutio breuiloqua q̃ sit & quare breuiloqua,& quare reciproca vocẽt.*
3 *Substitutio breuiloqua imparibus facta personis vulgarẽ tantum continet. & nume.5.*
4 *Testari directo an possit quis sibi,& non alij.*
6 *Substitutio facta duobus imparibus quid,& quomodo operetur in pupillo.*
7 *Miles priuilegio proprio etiam hæredibus extraneis substituere potest.& numero.8.*
9 *Substitutio breuiloqua excludit in rem pupillo in ætate pupillari decedente.*
10 *Substitutio pupillaris expressa matrem excludit.*
11 *Paganus an possit duobus imparibus directo in fideicõmissaria substituere.*
12 *Miles an possit in codicillis directo substituere.*
13 *Substitutio facta hoc modo, vos inuicem substituo qualiter sit vocanda.*
14 *Substitutio breuiloqua quot,& quas continet substitutiones.*
15 *Substitutio breuiloqua per quæ verba fieri possit.*
16 *Substitutio quæ per se an qualitas,vel adiectio quædam dicatur.*
17 *Substitutio breuiloqua,seu reciproca qualiter definiatur.*
18 *Substitutio pupillaris an in anniculo expiret cum is qui decennalis est secũ substitutus ad ætatem adultam peruenerit.*
19 *Substitutio pupillaris an duret in vno impuberũ,altero a patre emancipato.*
20 *Substitutio pupillaris an sit inter duos ĩpuberes substitutos cũ fratre pubere*
21 *Pater duos filios ex prima vxore,cum duobus ex secunda hæredes instituens an censeatur eos inuicem substituere.*
22 *Pater duos filios æqualiter hæredes instituens, & filium in re certa,& adiiciens vos omnes insimul substituo, an per hoc filia vocetur ad substitutionem.& nume.seq.*

1 **In testamento.** †Præmitto quod substitutionũ plures sunt species. nam alia vulgaris, alia pupillaris,alia breuiloqua, seu reciproca, alia compendiosa, alia fideicommissaria,alia exemplaris . De compendiosa dicetur j̃.de impub.& alijs subst.l.præcibus,de fideicommissaria.j̃.ad trebe.per totum.& etiam aliqua dicetur in l.precibus.de exemplari dicetur in l.humanitatis. in eo.ti. de pupillari principaliter dicetur in eo.titu. l. si ex testamento . De vulgari dicetur in l. si post aditam.in eo.ti.de reciproca, & breuiloqua dicitur & tractatur.
2 †Pro cuius declaratione est sciendum, quòd breuiloqua dicitur, quia breuib.verbis fit.Et reciproca appellatur, quia reciprocatur in personis in ea contentis,seu inter quas est vicissitudinaria . Et sic pluribus,non vni hæredibus institutis . vt vos inuicem substituo.Et est sciendum quòd quandoque personæ sunt æquales , vt duo impuberes filij in potestate,& tunc continet duas institutiones in persona cuiuslibet, videlicet vnam vulgarem,aliam pupillarem quatuor tunc inter omnes continet substitutione,quandoque personæ sunt inæquales,vt vnus pubes, vel extraneus , alius impubes, & in potestate , & tunc si sit facta pagano vnam vulgarem tantum continet in persona cuiuslibet . Si autem sit facta a milite,tunc quid iuris sit tractatur hic, & j̃.dicetur.Præmitto , ꝙ militis priuilegium est, vt puberi possit substituere directo quòd non est in pagano.vt ff.de vulga.& pu.l.centurio.His sic præmissis diuido.l.in tres partes,quia primo exordiendo ponit vnum dictum in pagano , secundo ponit aliud dictum in milite quæsito respondendo.tertio dubium remouet in probandi onere.secũdã
3 ibi,sed cum ex testamento.tertia ibi, sed tibi probandum. † Ca-
a sus . substitutio breuiloqua facta personis imparibus[a] continet vulgarem tantum, nec continet substitutionem, quam poterat testator facere ex priuilegio speciali, nisi de eius voluntate probetur.h.d.secundum veriorem lecturam.No.ex prin.quòd etiam paganus potest pupillo specifice pupillariter substituere, alij nõ pupillo potest vulgariter & directe . Secundo,quod vtrique potest substituere reciproce,sed non plus operatur in vno, quam in alio.Tertio quod miles proprio priuilegio posset etiam impuberi,& extraneo , & post aditam hæreditatem substituere directo. Quarto , quod breuiloqua siue reciproca militis substitutio personis in disparibus facta,operatur iure directo, si hæc militis fuit intentio.Quinto quod onus probandi incumbit substituto. Sexto ex his nota , quod militis testamentum seu militis substitutio , quę potest valere de iure speciali , & communi debet interpretari in dubio secundum ius commune,& non speciale.facit l. quamq̃. Expone, & supple tex.ꝙ ante notabilia exponere omisi.Ibi facere testamentum.i.pupillarem substitutionẽ, quia erat pupillus in potestate.& sic habes, quod substitutio pupillaris est testamentum impuberis , vt hic.& ff. de inof. test.l.papæ. sed nec impuberis,ibi non potuit,quia non in potestate , vel quia pubes ibi esset,vt quia dixit inuicem substituo,& sic fuit reciproca , vel breuiloqua substitutio ibi,& sic in pupillari ætate.ibi hæres extitit,& sic vulgaris expirat.vt l.post aditam.s̃.de vul. & pup.ibi intẽtatæ filiæ . No.ꝙ impubes dicitur succedere intestato ,concor.j̃. de impu.& ali.sub.l.j.quod no.ad id quod dicam.j̃.de iu.deli.l.cũ antiquioribus.in prin. defendat allegans expirasse vulgarem propter aditionem hęreditatis,& pupillarem reciproca non compre
4 hendit propter æqualitatem seruandam. †Venio ad apparatum, & oppo.quod sibi , & non alij possit quis directo testari .ut ff.de testamen.l.j.& ff.de reg.iur.l.non debet,& s̃.de pac.l.fi.in fin.Sol. quod illud verum regulariter, fallit quando testator pupillo pupillarem substitutionem ei faciendo,vt hic, quod patet tribus cõcurrentibus.vt in prima glo.& est ratio,quia est ei prouisio,& nõ onus.vt Instit.de pupil.substi.§.j.& no.s̃.de inoffi.test.l.cx tribus. & sic bona, & nõ iniqua affert ei cõditio .& p cõsequẽs nõ ob.l. fi.s̃.de pac.Sed hic attẽde,qa multi dixerũt gl.istã fuisse,&esse defectiuã dicẽtes,ꝙ non tm̃ ista tria sunt necessaria , sed multa alia ad essentiã pupillaris substitutiõis,videlicet quartũ,ꝙ sui iuris efficiatur morte testãtis,& sic nõ recedat pupillus in potestatẽ alterius.quintũ,ꝙ pseueret in potestate p̃dicta vsq; ad mortẽ testãtis. vt not.alia gl.ff.de vul.& pu.l.2.gl.3.& tex.ꝙ si institutus , vel exhæredatus,& per hoc septimum,& octauum, ꝙ substituẽs ẽt sibi faciat testamentum , & ꝙ hæreditas adeatur ex eo.vt in ea.l.2.§.j. & §.quisquis.Sed d.meus perspicacioris intellectus , & subtilioris ingenij dicit , quod ista gl.non est defectiua,nec aliæ supplent istã,sed in diuerso casu loquuntur.ideo inquit ipse distingue sic, qa aut queritur de potentia faciẽdi,& sunt necessaria solum hæc tria.s.vt sit de liberis,& pupillis,& in potestate, vt hac gloss.q̃ notãter signata sup verbo,possit.aut de efficacia remanendi. Et alia duo sunt necessaria,videlicet ꝙ pseueret in ead.ptãte.Et ꝙ sui iuris efficiatur morte testantis. vt in glo.3. in l.2. ff. de vulg. & pup. aut de modo,& forma fiendi.& sic tũc extrinseca , & vniuersali. alia duo sunt necessaria,videlicet quod sit institut',uel exhęredatus.Item, ꝙ parens sibi fecerit testamentũ.vt no.glo.j.Inst.de pu. subst.si intrinseca,& particulari sufficiũt verba,congrua pupillari.vt Insti.de vulg.& pu.sub.in prin.ff.de vul.& pu.l.j.& 2.aut loq imur de accidentia resoluendi,& tunc reqritur octauum,& vltimum.s.ꝙ hæreditas adeatur.ut d.§.si qs.2. respon . Quod intellige sane,nisi pupillus sit ĩstitutus hæres.ut no.ff.de priui.cre.l.si pater,ĩ prima glo.quia tunc existẽtia sui hæredis ualidat tab.pupillares,quasi parens eum solum instituendo sit confessus de legis beneficio. & ne beneficium abstinendi inductum in fauorem sui uertatur in eius preiudicium.contra.l.quo d fauore. s̃. de leg. hæc
5 omnia Ric.†Opp.2.quod substitutio facta pagano duob.ĩparib. non contineat unam uulgarem tantum in utroque , imo in persona pupilli cõtinet unã uulgarẽ,& pupillarẽ.ut ff.e. iã hoc iure. §.hoc ita.cũ seq. Sol. qđ hic qñ reciproca substõ est facta simul vtriq; uno cõi uerbo,ita ꝙ reciproca sit ẽt breuiloqua, ut uos ĩuicẽ substituo,ibi,qñ reciproca ñ est facta utriq; uno cõi uerbo,sed singulis

ADDITIO.

a †Imparibus.Adde Pau.de Ca.hic qui recitat vnam quæstionem quam habuit cũ d.Io.de Imol.in camera legati.& dicit ita consuluisse,quod reciproca substitutio mista cum compẽdiosa si facta est duobus imparibus. vt quia testator instituerit duos filios vnum pupillum aliũ maiorem, postea dixerit quandocũq; alter ipsorum decesserit sine liberis alterum substituo,demum contingat, quod impubes moriatur,& substitutus vult habere omnia bona pupilli ex pupillari substitutione,& excludere uenientes ab intestato.qđ possit,sed.Ioan.de Imola tenebat contrarium, quod non comprehendebatur pupillaris ob disparitatem personarum per hanc.l.Et ut ipse dicit hoc idem uult Bal.in aliquibus uerbis,hic tamen ipse tenuit contrarium,quia ista iura loquuntur in substitutionẽ reciproca sine mistura compendiosæ,nam reciproca simplex non continet fideicõmissariam,vt probat Bar.in l.Lucius, in pe.q.& idem in non reciproca , quam nõ esset concepta post mortem, puta Titium,& Seium instituo,& Sempronium eis substituo.ut l.quanuis.sed quando concipitur tempus mortis,& p consequẽs post aditam hæreditatem. & sic pater comprehenderet fideicommissariam dicit ipse comprehendet etiam directam pupillarem.j̃.pupillarem ętatem,licet personæ sint impares, hac ratione, si ista pupilla decessisset post pupillarem ætatem tu fateris,quod habet locum fideicõmissaria, & eo modo si decessit in pupillari ætate,& negas habere locũ pupillarẽ contra maiorem. ratio est,qa fideicommissaria est grauamen filij, sed pupillaris est prouisio filij.s.tribus,si ergo post aditam hæreditatem habet locum fideic.quę est grauamen,fortius debet habere locum pupill.quæ est prouisio, non autem sequitur quando non est mixta compendiosa , quia in personam pupilli habet locum vulgaris,& non pupillaris quando sunt impares, quia uulgaris non est grauamen.ut l.posth.§.ꝙ uulgo.& ita dicit menti tenenda, licet dubia,do.Ale.verũ dicit se putare opi.d.Io.fuisse saniorem in proposita.q.& dicit in terminis habere consi.d.Ricar.de Salyc.incipiente in Dei nomine quidam testator,ubi cõsuluit,ꝙ si testator habuit duos filios impuberes,& unum puberem quos omnes hęredes instituit, & postea dixit si quis eorum in pupil.ętate uel postea quandocunquẽ decederet sine liberis,substituo superstites, quod in personã nullius comprehenditur pupillaris,& ad materiam uide Bal. consil.254.in fin. uolu.1.& 204.& seq.in fin.2.uolu.per Ang.consi.307.incip.in Dei nomine testator.Et ad quęst.formatã per Pau.de Cast.uide omnino Ang.consi.153.incip.in Dei nomine dictus punctus.

singulis separatim ita,& tunc reciproca nõ põt dici breuiloqua . Quo casu attende,ꝙ aut puberi fecit vulgarem tantũ, quia pupillarem nõ potuit,& impuberi specifice duas.s.vulgarem,& pupillarẽ,& res est clara,vt d.l.iam hoc iure.in fi. Aut impuberi vnam tantum fecit specificam,& expressam , & tunc aut illa fuit pupillaris,& tunc ipsa etiam continet vulgarem in persona pupilli. Et sic isto respectu vulgaris erit reciproca. in vtriusq; persona, sed in vno est tacita,in alio expssa.vt in ea l.pen.rñ.aut illa specifica,ĩ psona pupilli fuit vulgaris,& sic pupil.ũ substituit adulto vulgariter,vnde substitutio est reciproca,sed nõ breuiloqua. & tunc insurgit dubium,an in persona pupilli contineatur etiã pupillaris. & vr̃,ꝙ non ratione æqualitatis seruãdæ.argu.huius.l. & j̃.de impu.& ali.sub.l.q̃uis.& d.l. iam hoc iure,circa prin. ibi in cõsanguineis enim &c. Et ita tenuerunt quidam antiqui glossatores, & dicebant esse casum in ea.l.antepe.vt ibi in gl. signata super verbo, intelligantur. Hãc opi. sequuti sunt postea aliqui moderni ista ratione,nã ibi testator pubere & impubere institutis dicit, vos inuicem substituo,eos alloquitur in plurari numero,sed pluralis locutio resoluitur in suas singulares quas geminabat ex suo significato.vt ff.de condi.& demon.l.falsa.in fin. ergo perinde est ac si a principio dixisset hunc substituo tibi,& te illi. & sic tunc reciproce vnam tantum substitutionem, & vulgarem cõtineat in persona cuiuslibet quando communi verbo est facta,ita.& nunc qñ diuisim.sed gl.in d.l.iam hoc iure,signata super verbo,intelligãtur. tenet cõtrarium sequuta Azo.& eã sequitur Iac. de Are.& Bart. propter rõnem diuersitatis. nam cum substitutio est facta in verbo,cõi propter vnitatem sermonis videntur in vnam æqualitatẽ redacti.arg.j̃.de cad.tol.l.j.§.sin autẽ.Et iõ, ꝙ in vno põt locũ habere,& in alio locum habet,& nõ vltra.vt hic.& l. q̃uis.j̃.de impu.& ali sub.& ff.de condi.& demõ.l.si mulieri, & titio.& de fi. inst.l.seia.§.gaio.sed qñ separatim substitutio est facta cuilibet, & quilibet per se ĩducatur.ar.ff.ad.l.falc.l.pater filiam , & ff.de iniust.test.l.ve.Et est rõ,quia tũc nullam habent vnionem neq;communionẽ,ergo &c.ff.de acq.poss.l.naturaliter.§. nihil. Ad l.fal.respõdent,quod quando pluralis locutio concernit vnum,& eundem effectũ, tũc nõ resoluit ĩ plures singularitates,alias secus.vt patet ex prædictis,& mõ est vna magna difficultas.in d.l.iam hoc iure.
6 †Op.3.ab extra,& hęc substitutio facta duobus imparib. debeat in pupillo operari omni mõ quo põt , & sic vulgariter, & pupillariter,licet in adulto non possit,nisi vulgariter, & ad plures directas debẽt in quolibet operari omni meliori modo quo possunt vt ff.de offi.procõsulis,& leg.l.2.cũ si.ibi no.So.ꝙ ibi operari possunt æqualiter,tũc æqualitatẽ seqmur inæqualitate reiecta,vt hic vbi aũt nõ possunt operari,nisi inæqualiter, tunc inequalitatem
7 illam,& improprietatẽ sequimur vt in ɔ̃.†Opp.4.dr̃ hic in secũda parte,ꝙ miles põt priuilegio substituere etiam extraneis hæredibus,sed ꝙ hoc nõ sit priuilegiũ militis patet,cũ, & paganus possit vt infra.& ff.ad treb.per totum. Sol. ꝙ verum per obliquũ, & fideicommissum.vt ibi, sed miles suo priuilegio põt ẽt directo.vt hic.& ff.e.l.milites ẽt.& hoc vult gl. signata sup verbo, hęredib. & aduerte,ꝙ id,ꝙ gl.subiungit sibi iure in medio,nõ habet locũ in compendiosa substitutione de qua dicetur in l.precibus.& nõ
8 semper ibi dicã. †Op.5.dr̃ hic in tertia parte,ꝙ ibi pbãdũ est &c. Contra ꝙ oppo. probationes debet fieri iudici nõ parti . vt s̃.ex quib.cau.maio.l.si idcirco. & supra.de edendo.l.is apud quem.& ff.de prob.l.quinquaginta.So.confitendo.infra. ideo gl. exponit tibi.i.a te,& sic substitutus debet probare,ꝙ eius frater miles voluit cum ex substitutione pupillari,vt sequit in prin.gl.sequẽtis. Alij voluerunt dicere, ꝙ hæc expositio violat istum tex. Iõ dixerunt,ꝙ legi debet,vt iacet.Examinemus hoc,& videtur,ꝙ isti dicant verum.Primo quia natura dati psonalis est,vt ei de quo q̃ritur omnes obijciat,& fauorem inducat.vt ff. de cõstitu. princ.l.j. in prin.facit supra.de test.l.minus graue.coniuncta gl.& infra.de his,quæ in frau.cred.l.j. Secundo,quia intentio substitui videtur fundata præsumptiue ex iure priuilegio militari , cũ miles possit substituere directo, & pupillariter in hac reciproca, vt hic dr̃,mater igitur contra quam est præsumptio debet probare, & nõ substitutus p quo præsumitur , vt s̃.pro soc.l.siue possidetis. & ff.qđ me.cau.l.si non est verisimile.Et si aliter hęc litera intelligitur dicendum est,quod substitutus probat eo ipso , ꝙ ɔ̃riũ non probat vt infra.no.in gl.sed expositio gl.vr̃ melior.Et est ratio, quia aliæ sunt in themate nostro coniecturæ contra substitutum,per quas præsumptio est,ꝙ miles non voluerit vti priuilegio militari,vt inferius dicit gl.licet eas aliter non declarat. Nam ɔ̃ eum est primo sermonis vnitas quam nõ est verisimile testatorem voluisse censeri iure diuerso.ar.ff.de vsur.l.eum qui ędes.Secũdo coniunctionis æqualitatis quàm est verisimile in vtroque velit seruari, nec ĩ vno plus quam ĩ alio operari.vt infra. de proxi. sac.scri.l.in sacris. lib.12.& infra.de fru.& lit.expen.l.fi.& infra.de impu.& al.subst. l.quãuis . Tertio priuilegij specialitas propter quã videtur magis voluisse testari de iure communi, q̃ speciali,ex quo testamentum eius iure cõi potest tolerari,cum ĩ dubio potest valere , cũ vtroq; iure interpretandum sit sm̃ ius cõmune, vt s̃.eo. l.quanquam. & ex his sublatę sunt rationes in oppositum factæ.Quarto quia hęc expositio magis applaudet huic lr̃e,vnde põdero,ꝙ iure hic possidebat, & se defendebat , substitus vero agebat,& sic actori incumbit onus probandi, cũ mater excipiens sit tuta de iure cõmuni,vnde actor replicans de priuilegio militari habet pbare, ꝙ testator illo voluerit vti,& hoc vult iste tex. ex serie , & ɔtinuatione verborũ. Item pondero ꝙ exceptio mr̃is est negatiua,sed replicatio substitui affirmatiua. Sed hic in fin.dicit pbationẽ de eo fieri ꝙ pxime dictũ erat affirmatiue,ergo &c.dicendũ est ergo ꝙ substitutus debet probare. Modũ aũt probãdi ponit gl. puta per aliqua extrinsecus dicta,qa vel specialẽ fecit puberi substitutionẽ
9 l.iã hoc iure.§.hoc ita.ff.de vulga.& pup.†Op.tũc.6.ꝙ immo tũc alia pbatio non sit necessaria, qa de iure cõi hoc est ꝙ reciproca siue breuiloqua substitutio facta impuberi.excludant in rem pupillo morienti in pupilari ætate,vt ff.de vul.& pup.l.lucius.So.vt sentit gl.ꝙ illud verũ qñ est facta duobus impuberibus,secus si vno puberi,alio ĩpuberi, vel extraneo ut hic. Et rõ diuersitatis est, quia hoc scd̃o casu si sit facta à pagano pupillaris ĩ eo nõ ɔtinet, si sit facta a milite,& idẽ nisi pbet , ꝙ uoluerit testari iure , & priuilegio militari.ut s̃.pbaui, sed ubi ambo fuissent ĩpuberes, & in ptãte. tũc ɔtinet in cuiuslibet psona pupillaris q̃ mr̃em excludit, ut d.l.lucius.Et hoc iõ, qa ista pupillaris ĩ breuiloqua ɔtenta licet sit tacita eo respectu,qa nõ specificata,tñ ex uerbis generalib' exp̃ssa.& hoc uult ista gl.dũ dicit q̃ quodãmodo exp̃ssa. siue illa uerba quodammodo,sumãt nominaliter,& diuisim, siue aduerbialiter & ɔiunctim est,& non specificata aliqua,nec specificatũ , nec
10 expressum,sed tacite subintellectum. †Modo ad propositũ , pupillaris exp̃ssa,& specificata matrẽ excludit, & idem de pupillari exp̃ssa,sed nõ specificata q̃ uerbis generalibus, & hoc significatibus est cõprehensa , iõ appellat quodammodo exp̃ssa p istam gl. Et licèt non appellet eã tacitã.in l.iam hoc iure.s̃.alle. tñ non discordat ab ista,qa tacita ibi dicit,qa ibi non specificata , pupillaris autẽ tacita,qa nullo modo exp̃ssa subintellecta ɔ̃ uim & significatũ uerborũ,ut est pupillaris tacita in exp̃ssa uulgari ɔtenta matrẽ nõ excludat,j̃.de insti.&sub.sub condi.fac.l.fi.Op.7.si iste substitutus tenet pbare,hoc nõ est, nisi qa est qõ de militis volũtate, ergo tũc nullũ est priuilegiũ militis,cũ idẽ sit in pagano si eius uolũtate pbet,ut ff.de uul.& pup.l.iam hoc iure.uer.sin aũt. So.ꝙ ĩmo,qa in milite hoc pbato substitutio erit directa, sed non in pagano,qa in breuiloqua dispariь' facta nõ põt ipse facere ɔtineri pupillarẽ,ut eo.l.hoc iure.in prin.Nec ob.ille uer.sin aũt, qa loqt qñ specifice q libet p se.substituit uulgariter, uerũ in breuiloqua si de eius pagani uolũtate pbaret,qa directa locũ habere nõ põt. dicit ista gl.ꝙ erit fideicõmissaria post aditã hæreditatẽ.Pil. uero dixit,ꝙ in milite si nõ pbat de eius uolũtate nullũ est eius priuilegiũ,ubi uero pbat tunc in pupilla.ualebit.ut directa,& post pupillarẽ ætatẽ licet & tũc miles possit substituere directo , ut ff. de uul.& pup.l.centurio.tñ qa iure est in medio fauore matris obliquabit,& ualebit iure fideicõmissi,ut j̃.de uul.& pu.l.pcib.ĩ prin. & sic post pubertatẽ nullũ erit militis priuilegiũ . & sufficit usq; ad pubertatem ualuisse iure directo. ista ur̃ fuisse intentio huius obscurę & intricatæ gl.& postea in fi.reuocat in dubium quãto
11 tpe valeat hæc substitutio . †Reuoco ergo in dubium aliqua hic tacta pro ueritate indaganda,dicitur hic. & ĩ l. iam hoc iure. ff.de uul.& pu. ꝙ paganus nõ põt in breuiloqua substituere duobus ĩparib.directo post aditã hr̃ditatẽ ẽt si pbet, ꝙ sic fuerit ĩtẽtio sua, qa tũc ĩtẽtio nõ põt ɔuenire uerbis ĩ ea forma platis. Sed an tũc
a ualebit,ut fideicommissaria[a] in utriusq; persona.ista gl. sentit , ꝙ sic ar.l.secuola.ff.ad treb.& voluntas defuncti operet, ut põt , & ex tota nõ poterat.ar.ff.de usufruc.l.quoties ,& ff.de re. du.l.quoties.contrarium tenet Bal. quia licet substitutio directa quandoque obliquatur.tamen probatio directa facta nõ potest obliquari:Nam dicere possumus , ꝙ de fideicõmissaria testes depõnãt,iõ sm eum nõ tenet.Er pter hoc facit,qa data est forma substituẽdi directo imparibus.in d.l.iam hoc iure.§. hoc itaq; . Ego saluando gl.dico,ꝙ aut probatur simpliciter, ꝙ in eis uoluit substituere post aditam hæreditatem,& tunc glo.ista dicit uerum,quia nihil repugnat fideicommissariam esse in utriusq; personis reciprocã, & tunc cessat rõ Bal. Aut probatur, ꝙ uterq;eorũ uoluit post aditam hæreditatem substituere directo,& tunc sto cum eo,quia in neutro eorum ualebit,quia non,ut fideicommissaria , qa non uoluit, non ut directa, qa non potuit in adulto , ergo nec credit uoluisse in pupillo ex quo eius uoluntas nõ pt locũ habere in alio. & hoc operatur reciprocatio,quã facere uoluit, uel forte uerius, & isto casu ĩ utroq; ualebit, & fideicõmissaria.& est rõ,qa si non ualet,qđ ago ut ago,ualet meliori mõ quo pt , ex quo nõ ẽ defectus nisi in aliquo cõmodo.ut ff.de ser.l.si augusti.& ff.de ser.ru. præ.l.uiam.nam ideo dixit directo,ut pinguiorem substitutionẽ haberet,& sic in fauorem substituti , si igitur non potuit per illũ modum ita pinguem cõferre, apparet quod omnino potuit illã, sed minus pinguem cõferre uoluit,ut dictis.ll.& ar.l.ꝙ fauore.s̃. de legi

ADDITIO.

a † Vt fideicommissaria,Substitutio reciproca regulariter cuius naturæ sit quando inter pupillos.& an testatore uolente contineat,& comprehendat fideicõmissariam.uide per Soc.consi.290.incip.qm̃ præsens consultatio,in prin.cum uer.in 2.parte char.211.

de legi.& ꝑ hoc vr̃ casus in l.sceuola.ff.ad treb.nã ibi directa obliquat rõnib⁹.s̃.dictis. Nec ob.rõ Bal. qa ꝓbõnẽ ñ obliquo,sed mẽtẽ,ↄiecturata ex mẽte & dispõne pĩguiori ꝓbata sicut si ꝑ scripturã eẽt ꝓbata.vt d.l.Sceuola. Nunc videamus in milite,& loquor in casu nostræ legis qñ duobus imparibus institutis dixi vos inuicẽ instituo.& si nihil ꝓbat̃ de militis volũtate,res est clara qd̃ substitutio post aditã hr̃ditatẽ in ꝑsona cuiuslibet expirauit. Sed ibi ꝓbat̃ de volũtate.Quæro qd si simpl̃r ꝓbat̃,ꝙ post aditã substitue
a re voluit,[a] & nõ dr̃ qũo voluerit. & nihil apparet,vt debeat intelligi ꝑ fideicõmissum,qa si hoc est in pagano,vt ꝓxime dixi.& idẽ in hoc dubio dicẽdum est in milite, qa ex quo aliter nõ doceret, ꝙ suo priuilegio vti voluit,interp̃tari debuit s̃m ius cõe vt s̃.e.l.q̃ q̃.& superius dixi. Sed tũc q̃ro qd si ꝓbet,ꝙ post aditam hr̃ditatẽ substituere voluit.& directo,& tũc qa apparet militẽ voluisse vti suo priuilegio sic distinguo. Aut testes descẽdũt ad speciẽ directæ substitutionis.aut ad nullã eius speciẽ,primo casu intuẽda ẽ spẽs substitutionis ꝓbatæ,qa si dicũt vulgariter,& pupillariter. & sũt duo impuberes,sed aliter nõ in potestate tũc in neutris ꝑsonã vr̃ pupillaris,cũ ei q nõ est in ptãte nõ substituit̃ pupillariter. sed solũ directo in bonis testãtis,& nõ in alijs,& sic nec in ꝑsona alterius q est in ptãte, vt æqualitas seruet̃. sed erit directa ↄpẽdiosa tpe pupillaris ætatis limita. Sed hoc nõ obstãte dico,qd̃ est pupillaris in ꝑsona eius q est in ptãte, vt in alio impubere est simplex directa in qua solũ veniũt bona testãtis. & idẽ dico si adult⁹ esset,sed eã limitatã dico vsq; ad tp̃s pupillaris ætatis eius q in potestate est vt duret directa in ꝑsona cohæredis donec pupillus q est in potestate factus erit adultus.nec inęqualitas bonorũ.de qua .s̃.dixi dr̃ attẽdi cũ pupillaris ista in eius ꝑsona sit ꝓuisio,& nõ onus. vt probat̃ in l.ex tribus. s̃.de inof.test.& ꝑ hoc plene facit l.sta q̃ de successione paruulę defunctæ disponit. Si aũt testes dicũt, ꝙ miles substituit directo vnã alteri qñcũq; decederet,tũc in ꝑsona cuiuslibet erit reciproca ↄpendiosa, iõ in persona pupilli sui erit pupillaris, vsq; ad pubertatẽ. veniũt in ea oĩa eius bona, & ↄpendiosa directa in ꝑsona cohæredis erit ꝓ omni tpe ↄpẽdiosa directa.& q̃ bona in ea tũc veniãt habes in l.cẽturio.ff.de vul. & pup.qa solũ testantis cum fructibus in hæreditate iuuẽtis. Vbi vero testes ad nullã speciem substitutionis descẽdunt, sed simpliciter dicũt,ꝙ miles inuicẽ substituit,& directo, & post aditã hæreditatem tũc videntur dicere Pe.& Cy.ꝙ in pupillo restringi debet vsq; ad tp̃s pupillaris ætatis.ar.ĩ.de nec.ser.l.pe.ĩ alio valet semp.vsq; ad mortẽ,ꝑ d.l.centurio. nisi aliter probetur de contrario.vt ff. eo.l.miles ita.in prin.Sed.Ia.Bu. & dñs meus dicunt qd̃ in vtroq; restringit̃ vsq; ad pubertatẽ pupillæ,vel pupilli.ar.dictę.l. Lucius.de vul. & pu.& hoc vt æqualitas oĩno seruetur in eis,vt hic. Et ne ea uerborũ prolatio plus operetur in vno,q̃ in alio.vt ĩ. de imp.& ali.sub. l.2.& l.quamuis.& hoc sequor,& q̃ bona in ꝑsona cuiuslibet ue
12 niant patet ex dictis in p̃cedẽti. †Nũc quæro an miles possit directo substituere in codicillis,& dic,qd̃ sic.vt ff.e.l.q̃rebat. in pri. & l.tribunus.& l.militis.secus in pagano,vt ff.ad treb.l.sceuola. Et ex his sex q̃stionibus est modo illuminata ista lex, & eius gl.Sed nũc ꝓ mã reciprocæ substitutionis ꝓ tractãdo aliquas q̃ões in
13 tendo connectere. Primo†ergo quæ qualiter hæc substitutio vos
b inuicem substituo[b] nuncupetur.& dico, quod a.l.iurisconsu. Modestini appellatur reciproca in l.iam hoc iure.§.j.ff.de vul.& pu. & huius est ratio, quia primo dictum reperitur, & reciprocatur, & nectitur in seipsum.nã repetit & reciprocas personas, & institutionem præcedentem reflectit in seipsas, & maxime quãdo apponit dictionem inuicem, qd̃ inter se facit reflexam geminationem vt Insti.de auth.tu.§.2.& de legi.agna.succ.§.j.& quib.mod.tol.ob.§.j.& ff.de compen.l.j.a glossatoribus vero & antiquis patribus uocata ẽ breuiloqua,& ita uocat gl. ante pe.in d.l.Lucius. & Insti.de pu.subst.in prin.Et hoc ideo,qa breuibus uerbis fit.& sic sub breuibus plures substitutiones cõp̃hẽdit.vt dicit tex.ff.de
14 hære.insti.l.cum in testõ,§.hæc verba. † Scd̃o quæro si plures cõ
c tinet quot & quas.[c] Respondet glos.in d.l. Lucius.qd̃ quatuor.s. duas vulgares, & duas pupillares in ꝑsona cuiuslibet. Et verum dicit qñ equalibus & habilibus est facta,ut ibi.Sinaũt inęqualib⁹ & inhabilibus duas vulgares tm̃ vt hic.in prin.ff.de vul.& pup.iã hoc iure.uer.sed si aliter.qñq; duas pupillares tm̃,vt qñ substituit duobus pupillis exhæredatis.vt ff.de vulg.& pupil.l.j.§.substituere,& Insti.de pu.sub.§.nõ solũ.quandoq; duas fideicommissarias tm̃,vt qñ fit in codicillis.vt ff.ad tre.l.sceuol.& hoc qñq; est in mera breuiloqua.Sed si sit mixta cũ cõpẽdiosa tũc põt cõtinere duas vulgares, & duas pupillares, & fideicommissarias. ut si dicat testator impuberes meos instituo, & si decesserint in pupillari ætate,uel in dementia, vel postea qñcunque eos inuicem substituo. Et si poneres,istos impuberes fore mẽte captos possunt esse octo si adderet supradictis si moriantur in pupillari ętate uel postea, & sic hæreditate non adita sint ambo vulgares, adita uero in pupillari ætate sint ambæ pupillares, postea vero in dementia ambæ exemplariæ,vt infra de impu.& ali.l.humanitatis.cessante demẽtia,& pupillari ætate ambæ fideicommissariæ.Cõcurrẽte autem vtraque præualeret pupillaris si ambæ sint factæ ab eo qui habet in potestate origine, natura,& ætate, præualente accidenti l.qui habet.in principio.& §.primo.ff.de tutelis. Sinautem a non habẽte,vt femina tunc valeret,vt possent,vt præualerẽt exempla. vt d.l.humanitatis. multiplicarent tñ istę substitutiones ꝓut multiplicarẽt ꝑsonæ inuicẽ substitutæ cũ ad multiplicationẽ eãrum multiplicẽt effectus.ar.ff.de cuic.l.qa dr̃.& l.cũ plures.& ff.de ver.ob.l. scire debemus. in princ. & ita in hac opi. dicebat dñs meus
15 cuius verba,sunt p̃dicta. †Tertio q̃ro,an hæc breuiloqua siue reciꝓca posset fieri ꝑ alia verba,q̃ vos inuicẽ substituo.dic ꝙ sic,vt si pluribus hæredibus institutis dicat testator quicunq; eorum decesserit sine liberis alter si hæres, vel alterũ substituo, vt ff.de hære.inst.l.Titius.cõse. l.cũ in testõ. §.hæc verba, & de leg.j.l.si fundũ sub ↄditione.§.his verbis.& his casib. erit directa . Vbi aũt dicat qcũq; decesserit sine liberis alteri restituat erit reciꝓca fideicõ
16 missaria,vt ĩ.ad treb.l.iubemus.s̃m Ric. †Quarto, an sit ꝑ se substitutio,an qualitas q̃dam,vel adiectio.Et sõ.Gul.de Cun.Ray.& Bar.qd est adiectio q̃dã, & ñ species ꝑ se, qa arguẽdo a diuisione sufficienti,vel valebit in casũ primũ,& hęc vulgaris hr̃ditate adita,& mortẽ pupillari ætate secuta,vel in tertiũ.& hæc fideicõmissaria morte secuta postea.vt ĩ.ad tre.l.iubemus. Simile ĩ exercitoria,institoria,tributoria,de peculio,de in rẽ verso,qd̃ iussu,q̃ sunt adiectiones non actiones,vt ff.de pec. l.in bonæfidei.iuxa finem. & de in rem uerso.l.si filius cogẽdus.& no.ff.de pec.l.3.§.q ↄgruit. Sed do.meus tenuit ↄ̃riũ,qa ↄ̃ eos est tex. si bñ põderet̃. ff. de vul. & pu.l.iã hoc iure.2 rñ. dũ dicit ꝙ ius ad tertiũ qd̃q; genus substõnis certũ esse vr̃. Ibi põdera verbum , ad tertiũ, ꝙ duo diuersa gña añ se p̃cedere significat,vt ff.de gra.l.j.§.3.& l.iuriscõs.§.3.Itẽ põdera genus substitutionis qd̃ innuit hãc substitutionẽ p̃dicari de plurib.inter se differẽtib.vel spẽ velnumero.& sic seq̃t,qd̃ reciꝓca,vt gen⁹ nõ est uulgaris,vel pupillaris. Itẽ põdera illud verbũ, tractũ,qd̃ idẽ est,ꝙ extensũ, vel ꝓuocatũ, sed si esset qualitas tm̃, esset ꝓtractio,vel ꝓrogatio,cũ ꝓrogatio sit de spẽ ad speciẽ nõ ad qualitatẽ, vt ff.de arb.l.si cũ dies.ĩ prin.& ff.de p̃ca.l.sed si manẽte. Itẽ qa postea tex.ibidẽ subiungit, ꝙ reciproca facta duob. impuberib.in vtrũq; casum facta vr̃,& sic ibi probat̃,qa metũ ↄprehendit uulg. & pup. ergo species diuersa sicut accessiones mixtæ in rẽ,& in ꝑsonã.vt Inst.de ac.§.q̃dam.& sicut mixtæ ꝑsecutoriæ,& penales.ut ibidẽ.§.sequẽs.& sicut hermafroditus.ut ff.de sta.ho. l.q̃rit.Probat ẽt rõne.nã ↄtinẽs, & ↄtentũ nõ sunt idẽ, patet ĩ subiecta mã in pupillari cõtẽta in uulgari tacita cõtẽta in pupillari. ut l.fi.de inst.& subst.probatur ẽt ex intellectu theorico,& practico.Nam nemo sani intellectus dicet,ꝙ ista substitutio statim, cũ est facta ẽt uiuẽte testatore non sit noiata nõ expectato, ꝙ casus aliqs de cõprehensis in ea euenerit. & si nullus ex his euenit expirabit,ergo essentiã habuit specialẽ.probatur ẽt,qa sicut uulgaris p̃dicat̃ de tacita & expressa, sĩr reciproca p̃dicat̃ de plurib.sed afr, q̃ illã,qa facta a p̃re plurib.suis pupillis p̃dicat̃ de qualibet earũ.& de exp̃ssa uerbis gñalib.licet ñ ut specifica, & de nulla earũ, ut de tacita eo mõ quo aliqua earũ sumit̃, qa tũc pupillaris matrẽ non excluderet, ut facit. & superius latius declataui. ergo differat hoc effectu ab illis dicẽdũ est, qd̃ differt , & specie, & essentia nõ qualitate tm̃,uel mõ. Similiter & fortius differt & specie, & essentia nõ qualitate tm̃,uel mõ.sĩr & fortius differt in mõ,& forma fiendi, qa reciproca proprie nõ põt fieri uni soli , ut põt quodlibet illorum facit ad p̃dicta.ĩ.de codi.si idem concludendũ est igit̃,qd̃ est per se substitutio, & substitutionis species essentia
17 lis,& patebit clarius,& ex eius descriptione. † Quinto ergo quæro qualiter describatur,uel diffinat̃.Et respondet dominus meus hoc modo reciproca substitutio, siue breuiloqua hoc modo ẽ,q̃
d breuiloquio plures continet substitutiones [d] equaliter,& reciproce breuiloquio,iõ dixit,quia fit breuibus uerbis,& loquela.ut ff. de hæ.insti.l.cũ in testamento.§.hęc uerba plures.ideo, quia nunq̃ unum tm̃,& singularem, sed ad minus duas, uel plures,vt dixi s̃.in 2.q.quod quãdo non contingit in uulgari, & pupillari. & sic merito differt ab illis substitutionibus.Iõ dixit, quia talis reciprocatio non reperitur,nec cadere potest in institutionibus equaliter. ideo dixit,quia si esset inequalitas nũquã esset reciprocatio, ut hic.& d.l.iam hoc iure. Reciproce ideo, quia reperitur idẽ, ab eodem in eosdem, & in idem,quod est reciprocare secũdum Hu
18 guitio. Catol.& Papiã. †Quæro sexto pono,quod unus ex impuberibus & decem annorum, alter anniculus,an expirabit pupillaris in personam anniculi statim cum decennalis uenerit ad ætatem adultam,uidetur, ꝙ expiret sic ut non posset fieri ab initio: ita

ADDITIONES.

a †Quod post aditam substituere voluit. Adde de hoc vt per Bar. plene in l.neque enim.ff.eo.& in l.milites.infra.eo. & quod no. Host. in sua sum.eo.ti.§.3.

b †Vos inuicem substituo.Adde Gul.de Cun.in repe.l.precibus.num. 52. & ibi in apost.in uer.uos inuicem substituo.C.de impu.& aliis substitu.Bar.no.il.2.vbi omnino per d.Ale.in 2.no.cum multis concor.ibi per eum signatis.eo.ti.

c Quot & quas.Adde Bar.in l.1.de impu.& ali.sub.& ibidem per d. Ale. in 2.not. cum multis concor.adductis ibi per eum, & ibidem etiam limitat, & uide Bal. hic.in 3.q.quod institutio recipro.uos inuicem substituo,continet directas tãtũ.s.uulg.& pu.& non trahitur ad fideicom. nisi repugnet disparitas ꝑsonarũ.

d ¶Plures continet substitutiones. Sed quid an ex quo possit cõtinere octo substitutiones,possit cõtinere substitutiones imparis numeri tres, quinque, uel septẽ,& quid qñ sit vna compendiosa, uide per Soc.cõs.290.incipien.præsens consulta.uer.& 1.q̃ dicitur substitutio.circa fi.in 2.parte.char.212.

ita nõ durat ex postfacto, vt ff.de Car.edic.l.tertia.§. puberi.& ff. de fide. & mã.l.Vranius.Contrariũ tenuit Dy.ꝑ.l.eãdẽ.§.qs.ff.de reb.du.Item Gui.de Cu. per.l.tertiã.§.ibidẽ.ff. de Car. edic.Ray. distixit,aut pubertas superuenit testatore viuo: & tũc expiret pupillaris etiam in alio: vt testatore iam mortuo,& uera sit opi. Dy. & Guil. Et est ratio,qua tunc erat in suo esse perfecto , & cõsummato.vt s̃.de sac. san.ec.l.prima. & ĩ.de test.l.omnium.Superuenit Bar.qui in quolibet istorum casuum stat cum Dy. quia quando a principio est facta inæqualitas , ideo pupillarem nõ cõtinet, quia coniecturamus testatorem sic voluisse.sed licet superueniat inæqualitas non cessat testatoris voluntas, ergo &c.Item quia si ab initio cõtinet pupillarem,perinde est ac si ab initio specifice in vtriusq; persona fecisset pupillarem.Et sic cum tempus nõ limitauerit vsq; ad pubertatẽ durat.vt ff.de vulga.& pup.l.si quis. Itẽ qa factum testatoris non interuenit.& ita sequor,ꝙ si bene ponderamus.l.Lucius,ff.de vulg.& pup.nõ consideratur,nisi initiũ,& qd̃ in vtroq; sit æqualitas in potestate fiendi:qa bene sciebat legislator,quia non poterant esse pares in numero annorum, sed paritatem ætatis respectu pupillaris,vel aduerte cõsiderauit,& pro hoc facit,quod ibi no.gl.super verbo,ætatis.accedat etiam,ꝙ no.gl.in l.2.§.exigit.ff.de bo.pos.secũdum tab.& quia per modum qui in
19 erat,& secundũ cursum suæ naturæ expirat.† Quæro.7.quid si pater vnũ ex impuberib.emancipat: an tũc duret pupillaris in alio. Gul.ꝙ nõ,quia vnius mutatio infert,& in alio.ar.s̃.de diuer.re.l.j. & melius ad propositum.ff.de adi.le.l.alteri.& ꝙ ibi no.in fin.gl. Item pro hoc facit,si testator potestatem sic substituendi sibi ipsi amouit in actu cõfirmando . & sic de necessitate actus ille ad irritum,uel nullum deducitur.vt ff.de bo.pos.cõtrata. l.j.§. exigit.& l.quod liberis.§.ex testamento.Item tenuit Ray. idem & Bart. si emancipatio a mera testatoris uoluntate processit,nõ aliqua necessitate coactus fecit.ar.ff.de adimen.le.l.rem legatam. & de leg. 3.l.fideicõmissa.§.si rem.superuenit Bal.& dicit, ꝙ etiam si a mera voluntate processit non reuocatur substitutio in persona alterius.argumen.ff.de mili.testa.l.tribunus. §.fi. & arg.de duo.re.l.fi. & quia fauor est alterius impuberis : & duret cum sibi testari nõ possit.vt no.l.ex tribus. ff.de inofficio.testamen. Non ob.l.alteri. in contrarium alleg.quia respondet, quod ibi agitur de onere nõ de mero fauore. Item ibi vna dispositio se habet ad alteram loco finalis causæ. hic autem,licet fraternizent vna nõ est finalis causa alterius,ꝙ pater:quia vna extincta sine facto testantis non extinguitur altera, vt dixi secundum omnes.vt dixi in quęstion.pręce. In hac quæstione putarem non extingui si testator foret miles , ita,quod adhuc posset substituere emãcipato pupillariter,qa tũc in priori volũtate in persona vtriusq; videtur durare, vbi aũt fuisset paganus,tũc,quia propter æqualitatem illam illa reciproca cõtinebat pupillarem reciproce tamen cõstat dubium: quia impossibile est, ꝙ animo reciproce contineat factũ ipsius testatoris,an videtur,& sic ĩ alio reuocata.& videtur ꝙ sic, quia vna ꝓcedit ex consequentia alterius,& econtra.Non ob. ꝙ in præce.dixi,qa ibi in uno expirat secundum cursum naturę ad quẽ est ordinata, & sic per modum qui inerat ei a princ.hic per antecedens,& testatoris facto q huius rei fuerat causa effectiua. & cui data est potestas reuocandi,& declarandi iure,vel facto . quod hæc saltẽ hodie nõ est eius intentio.vt ff.de test.l.hæredes palam.§.sed si notã. Quæro octauo quid econtra si eum qui ab initio nõ habuit in potestate,habuit ex postfacto:puta per adoptionem,an tũc pupillaris incipiat cõtineri in reciproca.& videtur qd̃ sic : quia cessat inæqualitas impediens:& qa institutio reconualescit ex casu superuenienti ex postfacto.vt ff.de hære.inst.l.qui soluendo. & videt̃ quasi casus.ff.de vulga.& pup.l.secunda.§.sed si extraneum. Contrarium tenet Ray.& Guil. quia dispositio ab initio inutilis non cõfirmatur ex postfacto,vt ff.de reg.iur.l.penul.& ff.de legat.tertio.l.j.§.j. Et pro hoc inducunt,quia substitutio,quæ inducitur secundũ p̃sens tempus ad futurum non trahitur.vt l.si ita.de aur.& argẽ.lega.& quia dispositio limitata in vno casu nõ porrigitur ex postfacto ad alium,vt ff. de libe. & posth. l.commodissime.ĩ princip.& l.in agris.ff.de acquirend.rerum domi.ad.l. qui soluendo. Respõ. quòd ibi speciale fauore libertatis.vel dic,quia volũtas testatoris non deerat,hic sic.Ad.§.sed si extraneum, respõdẽt quod ibi substituit expressim pupillariter.vnde voluntas testatoris non defuit ab initio:hic sic propter inæqualitatem. Ad rationem de inæqualitate ad qualitatem redacta respondetur, ꝙ æqualitas non affuit legitimo tempore : quia a prin.debet interuenire, & ita est limitata tempore.& hanc partem sequitur Bar.quia si defunctus voluerit cõprehendi ex postfacto , nõ potest sine noua solenni voluntate.vt l.hæredes palam.§.finali.ver.sed si notam.ff. de testa . Ego etiam hoc teneo,quia adoptio non fingit retro. vt ff.eodem.l.qui
20 iure militari. cum.l.sequen. † Quæro.9. quid si testator tres suos filios instituit hæredes,quorum vn⁹ est pubes,& adiecit vos inuicem substituo, an inter illos duos impuberes cõtinebitur pupillaris.Guil.quòd sic per.l.cohæredi,§.ꝑ discretas.ff.de vulgar,& pupillar,& per.l.primã.§.fin,& l.prætor.§.Iulian. de collã.bo, idem Rayn. quia dispositio relata ad personam variatur secundum dispositionem personæ, vt ff.de iniust.testam,l. si quis filio.§.irritum, & ff.de vsu,& hab.l.plenum. §.æquitij. Sed Bartol. contra propter immissionem huius tertij,argumen.infra.de aqua plu.arcen.l.prima.& §. item quærit. Itẽ & verbum commune respiciẽs personas vniformiter determinat alias:ut ĩ.de impu.& ali.sub.§. quãuis.& ff.in eo.ti.l.iam hoc iure.§. j. Itẽ quia nõ est verisimile, ꝙ vnũ tantũ ex filiis uoluerit pater præferre alteri in succedendo fratri.ar.ff.de uul.& pu.l.vel singulis.in fi. Itẽ qa ea.ratio q̃ est qñ unus de duobus est maior,uendicat sibi locũ qñ unus de tribus. Et ista ratio modicũ urget, qa in duobus nõ est reperire qd̃ ratio æqualitatis possit locũ habere, sed in tribus est reperire in duob. Ad.l.cohæredi. rñdet, ꝙ illud ibi euenit ꝑp vnionẽ quã fecit testator ĩ institutione.unde eos ↄiunxisse ur̃, ibi ĩ substitutione.Nõ ob.etiã.l.j.§.fi.ff.de colla.bo.quia ibi in mã diuersa,& rõ quæ mouit legislatorẽ hẽt locũ siue sint duo siue tres : superuenit Bal.dicẽs opinionẽ Bar.sibi placere in terminis istis in quibus oẽs sunt filij testatoris ꝑp rationem penultimã s̃. factã. Sed vbi esset alius q abintestato ĩpuberi nõ esset successurus, vt frater testatoris,uel ꝓrsus extraneus,tũc inter illos duos ĩtelligit̃ plenissima substitutio,vt ff.de lega.3.l.Paulo callimacho.§.j. Sed hæc distictio mihi nõ placet,quia pone matrẽ esse in medio , ꝑp qd̃ frater maior fratri nõ esset successurus, rõ primi membri locũ non habet . Item nec s̃m procedit,quia materia nostra non consideratur, an alter esset successurus,vel non, sed ut unitas substitutionis uniformiter determinet oẽs personas in substitutione ↄprehẽsas:ut hic,& d.l.quãuis.& d.l.iam hoc iure.q̃ nõ cessat extraneo cohærede eis
21 dato,iõ teneo præcedentem.†Quæro extra.si quatuor eius filios impuberes simpliciter,& æqualiter hæredes instituit, quorũ duo erant ex prima uxore,& duo ex scd̃a, & eos inuicẽ uideat̃ substituisse similiter,& secundos.uideat̃,qd̃ sic ꝑp maioritatẽ ↄiunctionis,quæ est inter eos.ar. ff.de uulgari & pupillari.l. cohæredi.§.q discretus.& §.qs patrẽ.dic ↄ̃,quia cõiunctio naturalis ibi nõ attẽditur, sed quam testator in institutione fecit. cũm ergo hic nullã specialem cõniunctionem fecit,sequitur quod ista generalis pari
22 ter cõcernit, & natura, & affectione, & legis dispositione. †Quæro 11. pater duos filios impuberes æquis portionibus hæredes instituit. & filiam simpliciter impuberem instituit in re certa,postea adijcit quos omnes insimul instituo , an unus ex impuberibus moriens soror ita ad substitutionẽ sit uocata sicut frater.dicẽdum est, quod nõ , propter conuentionem quam habet frater in institutione uniuersali,ut d.§.qui discreta, soror ergo non admit
23 titur,nisi in ultimo loco , ut in seq.quæst.colligere potes. † Quæro.12.pater habens duos suos impuberes masculos,uel plures, & duas ĩpuberes feminas , masculos instituit uniuersales hæredes, & feminas instituit in re certa , seu quantitate certa.postea dixit, quos & quas inuicẽ substituo, uel omnes inuicẽ substituo.Quæritur an feminæ ex tali substitutione sint uocatæ. Respond.si quęris inter se,& dico,quod sic,quia & masculi inuicem , & fœminæ inuicẽ primo loco sunt uocatæ per dictã.l.cohæredi.§.qui discretas:& §.qui patrem . Sed si quæris an cum masculis sint uocatæ ad successionem alicuius ex plurib⁹ masculis. dicit Bar.quod nõ, quia respectu illorum uniuersaliter institutorum habentur loco legatariorũ.ut ĩ.de hæred.instit.l.quoties.at ista substitutio est facta in portionibus hæreditariis , ut l.qui plures. & l. plures. ff. de uulga.& pupil.ergo &c.Sed Bald.hic uult quod ultimo ex impuberibus moriente,ex quo alius ex masculis non superest, feminę uocentur ex substitutione tam ex mente testatoris quam ex dispositione legis.Ex mente testatoris qui uniuersaliter,uel indistincte,& distributiue de omnibus est locutus tex.dispositione legis: quia hæc substitutio reciproca,ergo feminas masculis, & masculos feminis uidetur substituere. quasi uelit quod genus femineũ sit in subsidium substitutum generi masculino,& econtra. Confirmat ex eo,quia inquit ipse filij instituti in re certa habẽt ius accrescendi post hæredes plures, in authentic. nouissima. supra de inoffi. testamẽ. ergo ex iure substitutionis pluribus legatariis qui non includantur in reciproca, nisi quatenus esset facta in ipso legato,uel fideicommisso, ut ff. de le.secundo.l.ut hæredib.& ff.ad tre.l.sceuola. Mihi uidetur quod ista quæstio decidatur per aliã, ideo pone in themate premisso quod quilibet ex masculis repudiauit,si dicamus feminas uenire ex uulgari. similiter dicam eas uenire ex pupillari. Sinautem dicimus eas nõ posse uenire ex uulgari,sed tantum ex iure accrescendi,tunc Bal.dicit uerum,sed illa opinio est ęquior, & secundum eam erant tres substitutiones reciprocæ.quod no.& hęc sufficiant.

LEX VII.

1 *Verba enunciatiua quid operãtur, quando in vltima voluntate proferuntur*

1 Ex his. † Casus, uerba enunciatiua in ultima uoluntate ꝓlata propter se dispositionem non inducunt,nisi fuerint prolata a milite non errãte.hoc dicit. Nota ibi, sed & legati. quod aduersatiua adiuncta copulæ aduersatur in facto, sed nõ in iure. & sic stat potius ampliatiue : concor. ff. ne quis eum qui in ius uoc.l.ij.in fine.& ibi glos. Oppon.quòd uerba enunciatiua in pagano disponant, ut ff. de pac.l.tale pactum . in princip. gloss. not.Sol.dic,quòd ibi fuerunt prolata a sciente:& ad liberandum, ideo liberationis fauore inducunt dispositionem,hic ad obligandum heredem secundum Guil.Sed licet hæc solu. posset procedere q̃tũ ad legatũ, nõ ꝓcedit q̃tũ ad libertatẽ. Iõ dic melius qd̃ ibi fuerunt

fuerũt plata pp se. iõ quasi dispositiua cẽsẽt hic pp legatũ pecuniariũ.& de his verbis enunciatiuis plenius dicã. in l.uerba.ĵ. de testa.Quæro,quomodo hic non errauit.Rñ.glo,quia credidit eũ seruũ.sed melius diceret,qa sciebat eũ seruũ. Sed tũc ob.ff.e.l.luci⁹. §.j. vbi ex simplici legato facto seruo dr̃ miles dare libertatẽ. so.ꝙ illud verũ,qñ simpl̃r eligat nec libertũ eũ nominat, hęc qñ libertũ eũ vocat,quo casu si ab errante nihil debet̃,sibi a sciente vtrunq; debet̃,in duo autem vr̃ credidisse put ptulit.vt l.labeo.ff. de supel. lega. Sed puto verius vt prius sit inspiciẽdũ quomodo
4 prius eũ tractabat,an tanq̃ libertũ,an tanq̃ seruũ. † Quæro tũc in casu in quo miles ideo errauit an præsũmatur habuisse animũ dandæ libertatis.& dicit glo.fi. quod sic.& bene dic, vt in ea.

LEX VIII.

a Certi. Casus.miles potest decedere pro parte temporis testatus[a]& pro parte temporis intestatus.h.d.Op.de.l. hæreditas.ff.de hæ.insti.So.ibi in pagano.

ADDITIO.

a †Testatus.Tu vide hoc quod not.Bart.Soci.in suo tra.fallen.reg.400.in ver.testatus.& quod dixi in apost.ad fal.in l.cum duobus.nu.1.& in apost.pro parte intestatus.supra.de inof.testa.vbi vide remissiones quas ibi posui.

LEX IX.

1 *Militis filius scienter præteritus censetur exhęredatus.*

1 Sicut certi. Casus. †pręteritio militis facta de filio quẽ se habere sciebat,p exhæredatione hr̃.Secus
a si eũ habere ignorabat[a].h.d.Gl.vide per te. Tñ adde in gl.2.in fi. & subaudi in dubio præsumitur scire,vt no.in l.se.& in gl.2.in fi. & hoc iõ qa pterito sciuisset, qa licet fuisset emãcipatus, tñ p exhæredato fuisset habitus. & iõ qrela inofficiosi locũ iure isto habuisset,ꝙ an hodie sit inouatũ,qa cã nõ est exp̃ssa.& si sit ipso iure nullũ tangit̃ i l.se.ubi vide,Op.ab extra. qa si pteritio sciẽtis hr̃ p exhr̃datiõe.vt hic,& ignorãtis,vt ff.de inof.test.l.cũ mr̃. So.ibi in pteritione matris,quæ omni casu hr̃ p exhæredatione. nos in pteritione patris q si sit paganus vtroq; casu habetur pro præteritione,si vero sit miles distinguitur sciens ab ignorante.vt hic.

ADDITIO.

a ¶Ignorabat.Adde Bal.hic qui dicit quod quãdo pater ignorabat filiũ habere,& eum præteriit talis filius testamentum patris approbare nõ posset propter voluntatẽ defuncti deficientem, quia si sciuisset filiũ habere alium non instituisset:institutus sine voluntate defuncti hæreditatem habere non potest.l.fi.ff.de hære.inst.quod dictũ Bal.Pau.de Ca.dicit posse procedere quando desperatus de filio instituisset extraneum.arg.l si vnquam. de reuo.don.& in l. tale pactũ. §.fi.cum ibi no.de pac.ꝙ est sing.ſm ipsum ad limi.l.filio pręterito.ff.de iniusto irrito &c.

LEX X.

1 *Posthumus, vel iam natus ignorante milite, pręteritus pro exhęredato reputatur.*
2 *Exhæredatus non censetur cui aliquid legatum esse probatur.*
3 *Exhæredationis causa est ab exhęredante exprimenda.*

1 Si cum in vtero. Casus †posthumus, vel iã natus a milite ignorãte pteritus ab intestato cui succedit eo sciẽte, hr̃ p exhęredato, & sciã eius pbat̃ si de eo fecit mentionẽ in testõ.h.d. Op. qd̃ posthumus iste intelligat̃ exhæredatus.ut ff.e.l.q iure.gl.fi.in l.pte.format hoc ɔ̃riũ.sed hic meli⁹ cadit.So.qd̃ ibi uoluit quẽdã nasciturũ esse exhæredatũ,hic de animo eius nascit̃, vnde sciẽtia illius vẽtris, uel ignorantia distinguit̃.vt hic.& in casu ignorãtiæ, vt pteritũ testm̃ p natiuitatẽ
2 rũpit,nec iure isto legata debent̃.vt ff.e.l.militis.†Op.ɔ̃ fin. quod ei legãdo nõ dicat̃ eã exhæredasse.sed legatum computat in quarta,& agit ad suplemẽtũ.vt s̃.de inof.tes.l.omnimodo. & l.sumus. So,ꝙ aliud in priuato.vt ibi,aliud i milite,vt hic.sed ista so.nõ vr̃ tuta, quia tunc miles reperiretur deterioris conditionis quam priuatus,quia filius militis tunc non habẽs legitimã aget querela.& totum testamentum rũpet.vt ff.de inoffi. test.l.cum quęrit̃. Huius timore dico,vel quod militis priuilegium erat,vt cõtenta esset legato,& sic non ageret querela,vel dicam eã agere ad sup
3 plementum,vt quilibet pagani filius.†Oppon.ꝙ istius militis tacita,uel ficta exhæredatio nihil valeat de iure nouissimo,qa cã ingratitudinis est inserẽda.vt in Auth.vt cum de app.cog.§.causas. Item etiã debet habere aliquid iure instõnis,& nõ sufficit titulus legati.vt ibidẽ.in §.aliud quoq; capl̃m.& in auth.nouissima.s̃.de inof.testa.Sol.vt in glos.quod hodie corrigitur, nisi priuilegium militis adhuc hodie durare dicatur,quod non credo tenẽdo opi. communem,& dixi in l.fin.s̃. de inoffi.testa. quod ille tex.etiam loquatur in filio militante, & de castrẽsi peculio testante,de quo dicam in auth.ex causa.ĵ.de libe.præ.

LEX XI.

1 *Captatoria institutio etiam in militis testamento improbatur.*
2 *Instõ hæredis i ipsius volũtate an valeat, & an in volũtate alterius.& nu.3.*
4 *Testator an possit mãdare testamentũ suũ adaptare secũdũ sapientis cõsiliũ.*

1 a Captatorias. Casus.†captatoria institutio[a] non ualet etiam in militari testõ. h.d. Et præmitte
b quæ dicatur captatoria,[b] vt in glo.Oppon. glo. de illa.l.captatoria.& de.l.illa autem.sed prima concord.Secunda in diuerso casu loquitur quia deprecata, & blando sermone inducta. Tertia discordat, sed dic vt in gloss. quia ibi in præteritum loquitur,& sic ab aliena uoluntate non dependet:quia, & uel statim tenet & pura est institutio,vel nulla.vt l.cũ ad pñs.ff.si cert. pe.hic per verba futuri tpis,vt i exẽplis gl.Op.2.de.l.si qs Sempronium.ff.de hær. inst.So.vt gl.qd̃ ibi nõ est captatoria,qa nõ ponit̃ exp̃ssim in aliena voluntate ipsa instõ.& sit testatoris voluntas, sed quoddã factum extrinsecũ. & licet illud factũ depẽdeat a volũtate illius,tñ nõ est immediata cã institutionis.Itẽ est voluntas velata,vt in gl. Op.3.de l.fideicommissaria libertas.ff.de fideic.lib. Sol.vt in glo. quod ibi speciale fauore libertatis.Sed caue,qa ibi sunt tres casus, Vnus qñ in volũtate legatarij,& tũc eo casu non ẽ spãle,quia idẽ in quocunq;alio.ff.de leg.j.l.si ita legatũ.§. illi si nolet, & de condi.& demõ.l.ita exp̃ssim.Secũdus qñ in volũtate termini, vt stichũ liberũ ẽt volo si seius voluerit. Et isto casu est speciale,quia i alijs legatis pecuniarijs nõ valet.ut ff.de condi.demon.l. nõ nunq̃.& ff. de here. inst. l.si qs semproniũ. Tertius est ibi casus qñ in voluntate hr̃dis, vt puta stichũ liberũ esse volo si heres uoluerit, & tũc in aliis legatis non ualet.ut ff.de leg.i.l.senatus,§.legatũ.& de leg.3.l.fideicommissa.§.q̃q̃. Fallit in libertate. ut d.l.fideicõmissaria.in prin.Non ob.in ea.l.vers.ꝙ si ita scriptum,quia referri põt ad legata pecuniaria,nõ ad id quod in princ.dixerat,ne videat̃ statim corrigere.ar.l.nam ad ea.ff.de condi.& demon.vel dicendũ, qd̃ si ad principium referat̃ illud limitet. & sic alias constaret, q̃ p verba probata,quod testator præcise aliter non uoluit ualere,q̃ si hæredi libuerit,tunc non ualeat.sed in dubio ibi aliter nõ appareat fauore libertatis iterp̃tant̃ illa verba,si hæres voluerit,i.velle debuerit,& vt bonus vir arbitratus fuerit,quod nõ est in aliis le
2 gatis,sed modo est clarificata gl.& l.illa.†Opp.ab extra.ꝙ institutio hr̃dis i ipsius uolũtate collata,valeat.ut l.dubitari.ff.de hr̃dib. inst. So. quod prædicta vera quando in alterius uolũtate nõ eius cui datur,ut in contrario,quia tacite inerat.& tertio modo expri
3 mitur,quo inerat.† Op.ab extra quod institutio hęredis in uolũtate alterius possit cõmitti,vt extra.de test.c.cum ibi.So.ſm Bar. qa ibi speciale in relictis ad pias cãs in quib. subtilitates iuris ciuilis non sequitur secũdum Bar. Vel melius dic,ut ibi existentia extremæ uoluntatis in alterius dispositionẽ,ut committit̃,qa nemo põt testari per alium, sed loquit̃ ibi de uoluntate distributoria bonorũ, ut quia mandat bona sua distribui simpl̃r pro anima ipsius p titiũ:Et fortius valet si dicat iter pauperes suos quos titi⁹ noĩauerit,uel elegerit uel uoluerit,& sic ibi non est commissum,an sed cui & qualiter detur,sed distributio,uel hęredis declaratio,quod fieri potest ut in simili. ff. de le.2.l.unũ ex famulis. & l.cum pr̃.§.filia.& clarius.ff.de reb.du.l.utrum.§.cum quidam.& probatur.s̃.de epis.& cle.l. si quis ad declarandum.§. vbi autẽ.& l.nulli.circa pri.Ibi lex eligit pauperes, & captiuos si testõr nemi
4 ni electionem committit,uel ille negligẽs fuit. † Quæro testator mandat testm̃ suum aptari ſm ɔsiliũ sapientis: an hoc facere põt, & quid sapiẽs possit gl.in l.illa institutio.ff.de hęre. inst.tenet qd̃ ualeat,quia talia uerba ad ius referuntur,non ad uoluntatẽ. & iõ tenet spec.& Io.An.idem in ti.de instr.edi.§. instr̃m. uersi. qd si a contrahẽtib.& dixit Iac.de Ra.quod per illa uerba poterit sapiẽs apponere in testõ clam codicillarẽ si nõ ualet iure testi.&c. Item dixit, ꝙ in legato simpliciter facto filio poterit addere illa uerba, iure istitutionis,ut sic res ualeat,& nõ pereat.Et idẽ dixit de clausulis derogatoriis cæteris testamentis añ factis p quã uelit istud p̃ferri cæteris anteriorib.nõ obstã. clausulis derogatoriis in illis apposi.Sed Rich.Mal.disputauit hoc ɔ̃riũ his rõnib.qa testatoris volũtas debet esse uerbis exp̃ssa aut scripta,ut ĵ.de tes.l. iubemus.& ff.de tes.l.hr̃des palã,sed neutrũ eorũ est in casu nr̃o si volũtas publica discutiat̃ tota,ergo &c. Itẽ qa hic sint suppletiões facti ñ iuris,& sic nõ deseruit gl. positæ in d.l.illa institutio.immo ɔ̃ fit.Itẽ qa esset facere de nullo aliqd, uel de inualido ualidũ imo, & uenire ɔ̃ scriptũ a testatore. Hoc idẽ tenet Bar. & nouã rõnẽ addit ad id,qd̃ dixi de clausula derogatoria. quia oportet, qd̃ in seq.testator specialiter illius pęniteat.vt ff.de leg.3.l.si quis in prin testamẽti.Sed dico, ꝙ testm̃ dicetur cõsilio sapiẽtis nõ est illius uolũtatis

ADDITIONES.

a ¶Captatoria institutio.Adde quòd dispositio captatoria valet quo ad distribuẽdam hæreditatem non quo ad instituendum per.c. cum tibi.de test.Bal.in mar. testatur.ver.1.& hic.in 1.col.in 4.op.Dyn. Bar.in l. captatoriæ.ver.Dyn.inducit ad quęstio.ff.de le.1.vbi etiam dicit eam valere ad piam causam.& in l.Theopompus.in 1.co.in fi.ver.fallunt prædictam.ff.de do.præle.& per Bal.in l.ut in epistola.in 1.co.ver.ecce ex istis uariis.infra.de fideicom.valet, refert Inn.in c. cum tibi pręall.tenere secundum ueram lecturam ibi, quod ualet institutio si quis dici legitimam uoluntatem meã committo dispositioni Titii, & intelligitur tunc hæres non pro se licet pro pauperibus, & limitat dictum Barto.quod dixi, quòd captatoria volũtas ad pias causas ualet prout hic statim refert Saly. intelligi debere distributoria, non quòd possit facere aliquem hæredem ad faciendum hæredem uniuersalem testatori, sed Bar.in l.1.3.q.in repe.in 6.col.in uer.contra hunc defectũ.supra de sacros.eccl.dicit indistinctè, quàm captatoria uoluntas ad pias causas ualet per d.c. cum tibi.de testi. & melius idẽ tenet Bar.in d.l.1.3.q.5.principalis.in 17.co.ubi dicit uerum, nisi fiat legatum ad uoluntatẽ titii,& nõ exprimatur.ad piam causam secus si ad arbitrium titii, quia intelligitur scilicet ad piam causam,& ualet,quòd no.& per Ale.cõs.14.j.par.
b ¶Quæ dicatur captatoria.Vltra hic Sal.& doc. uide Bal.consi.169.1.uo.& 148. 2.uol.Ang.consi.220.inc.inter cetera.& Bar.consi.5.& seq.& per Bald.consi.1. 4.uo.& refert Bal.consi.169.supra alleg.ꝙ Iaco. But. tenet hic, quòd testator non possit dare potestatem executoribus commutandi legata in alias causas, cuius contrarium ipse ibi tenet.

tatis specialiter pęnitere, imo generaliter, & subiunge ergo, &c. sed pro ɔcordia mihi apparet, aut id, qd̃ a sapiente adiicit̃ est omnino a testatore admissum,aut est sub expresso implicitũ, vel sub verbis generalib.comprehensum. Primo casu verũ dicit Richar. & Bar.Secundo verum dicit Ia.de Rau.seu de Are.quia tunc non nouam rem facit,sed eam,quę est declarat,& excutit,vel apertius exprimit. ar.ff. de acquir.rer. do.l.adeo.§.cum quis. & sic quicqd per sapientem dr̃, pro expresso a testatore tũc hr̃ saltẽ correlatiue. Quæro 2.an ademptio captatoria valeat.dic,ꝙ non. sic nec collatio,vt ff.de adimen.leg.l.legata inutiliter.Barth.de Sal.

LEX XII.

In testõ. Casus.In testõ militis cessat falcidia,& hæres facto inuentario vltra vires hæreditarias non tenetur.h.d.vide gl.per te.& addẽ quod dicam ĵ.ad l.Falcid.l. in testõ.

LEX XIII.

1 *Testamenti reseruatio facta militi damnato ad quæ extendatur,& quid si ipse non testetur.& num.2.*

1 Et militibus. Casus.Reseruatio testamenti facta militi dãnato de crimine militari non extendit̃, nisi ad castrensia,& ab intestato succedit fiscus in paganicis.h.d.Ibi,flagitij.i.delictum militare. Op.ꝙ dãnati de castrẽsib. non possunt testari.vt ff.de iniust.testam. l.si qs exhr̃dato. §.quoties.& de lega.3.l.si quis.in prin.§.i.So.ꝙ hic ſm illas,vt hic nõ ipso iure,sed per reseruationẽ intelligat̃.vt in glo.3 .in qua adde,vel ibi a iudice.s.ipsius sñia in qua siue dicat de castrẽsib. siue simpl̃r
2 proferat̃,ad castrensia tm̃ restringit̃.† Quæro tunc,qd si nõ testatur,Rñdet Iac.Bel.ꝙ tunc oĩa tã castrensia,q̃ paganica debent̃ fisco,p istũ tex.sed gl.sentit,ꝙ primo admittant̃ cognati vsq; ad quintum gradũ,vt ff.de vete.mili. succes.l.j.& ij.Qd̃ intelligo in castrẽsib.nã paganica eo testato,vel intestato debentur statim fisco,castrensia hr̃di instituto,& nullo hr̃de scripto debent̃ cognatis vsq; ad quintũ gradũ,& nullo existente,fisco,& ita clarius vult glo.in
a ɔ̃riũ,sed nunc op.ꝙ ei p iudicẽ non possit reseruari.[a] ius testandi, & reseruatũ nihil operet̃.vt d.l.j.in fi.de vet.mili.suc. & ff.de iniu. test.l.si qs.§.miles.so.aut est dãnatus de cõi delicto,& procedunt ɔ̃ria,aut de militari,& tunc aut de proditione,qa de fide rupta,& tunc idẽ non possit,vt ff.eo.l.ex militari.in fi.& põt esse rõ,qa statim ipso facto nomen militiæ perdit.ar.ff.de obse.l.j.in fin.aut de alio,q̃ de fide rupta,& tũc põt, vt ea.l.ex militari.in fi. Et põt esse ratio,quia statim ipso facto nomen militiæ perdit.ar.ff.de obli.l.j. in fi.aut de alio,q̃ de fide rupta,& tunc non potest.vt ea.l.ex militari.in princ.& exemplũ hmõi est,quia vendidit equos vel arma.

ADDITIO.

a ¶Reseruari.Adde Bar.hic,qui inducit hunc tex. facere ad q.an iudex in sententia quando condemnat notarium de falso poterit sibi reseruari ius conficiendi instrumenta.ubi tenet, quod causa cognita potest. per l.diuus.ff.de iniur.ad quod Pau.de Ca.hic,& Bar.consi.suo incip.quæritur,& in dubium reuocetur utrum Fran.

LEX XIV.

Si a fratre. Casus. In testamento militis non requiritur solennitas iuris communis, & heres scriptus in eo,præfertur succedenti ab intestato.h.d.

LEX XV.

1 *Miles in discrimine potest sine solennitate testari.*
2 *Priuilegia militum,quę sint.*
3 *Priuilegia militis personam concernentia,quæ sint, & quę personam hæredis,& quæ dispositionem ipsam concernant.& nu.seq.*
6 *Testamentum militis non aufert ius alteri debitum.*

a 1 Milites. [a]† In discrimine belli pñt sine solẽnitate testari, & cũ sanguine suo pñt hr̃dẽ scribere in vagina,vl̃ clipeo,& ẽt in puluere cũ digito,& tenebit instõ.h.d. Op.de l.diuus.ff.eo.& de l.pe.ĵ.eo.Sol.vt in gl. q̃ distinguit,aut testat̃ miles in domo propria,& tunc reqrit̃ solẽnitas iuris cõis,vt ĵ.e.l.pe.aut testat̃ in militia,& tũc,aut in castris, & tunc duo testes requirunt̃ cõuocati,vt voluntatẽ eius audiant,vt l.diuus.ff.eo.Et quare.s.eorũ militũ fauore,aut testat̃ in discrimine belli,& hẽt locũ l.ista,q̃ vult, ꝙ voluntatẽ eius non audierit.tñ duo testes non rogati suf
2 ficiant,cũ ita scribentẽ viderunt.† Vt tñ priuilegia militũ sub breui notula colligamus verba Bar.posita in l.neq;. §.deportati. ff.e. recitabo. Inquit ipse, ꝙ primo hẽmus ɔsiderare priuilegia ɔcernentia formã,& solennitatẽ testandi,& hęc sunt nouẽ.Primũ in numero testiũ,qa sufficiunt duo.Scd̃m,qa nõ sp requirunt̃ rogati,vt hic.Tertiũ,ꝙ non tenet̃ filiũ instituere,vel exhr̃dare, dumtñ faciet scienter,vt s̃.e.l.sicut,& l.se.& ff.e.l.q iure. Quartũ,qa agnatio sui hr̃dis non rũpit testm̃.vt ff.eo.l.idẽ. Quintũ,ꝙ põt hr̃dem directo instituere in codicillis.ĵ.e.l.tribunus.& l.militis.in princ. Sextũ,ꝙ eius testm̃ facilius infirmat̃,& ɔfirmat̃, ut ff.eo.l.in fraudẽ. & l.militis. §.veteranus. Septimũ,qa ad validitatẽ substitõnis pupillaris,non reqrit̃,vt pr̃ sibi faciat testm̃, ut ff.e.l.miles ita.in fi. Octauũ,qa ad ɔfirmationẽ tabularũ pupillariũ non reqrit̃ aditio, ut ff.e.l.miles ita.in fin. Nonũ,qa põt decedere duob.ɔditis testis, ut ff.e.l.querebat̃.vt s̃.e.l.i.Et in his nouẽ vr̃ dispensatũ p illa verba testentur qũo volunt, & qũo pñt posita, vt ff.eo.l.i.circa prin.
3 Scd̃o,sunt & alia priuilegia q̃ principl̃r concernunt personã militis testãtis,& hæc vñr tria. Primũ in ɔdẽnãdo de crimine capitali,qui qñq; põt testari,vt hic,& ff.eo.l.ex militari.Secundũ,quia testat̃ ẽt si sit dubius de statu suo,vt d.l.ex militari.§.si miles.Tertium,quia surdus,& mutus testantur,ꝙ nõ est alias,vt ff.eod.l.iure militari.in aliis aũt,ut in pupillo,vel capto ab hostib. nõ repe
4 ritur dispensatũ,vt ff.eo.l.facere.†Tertio sunt,& aliã personã hæredis scripti,vel legatarii cõcernẽtia,& hæc similiter sunt tria,Primo,quia potest institui,qui alias nõ poterat iure ciuili obsistente, ut ff.eo. l.neq;.§.deportati.non si iure gentium haberetur pro nullo,& est seruus.vt ff.eo.l.neq;.§.si seruum. Secundo,quod sufficit,quod sit capax tempore mortis testatoris. ut d.l.neq;.§.deportati.quod non est in aliis,ut ff.de hæredi. insti.l.alienum. §.in extraneis.Tertio,quia priuilegium militis est inductum ne quis possit relinquere mulieri,in qua turpis erat suspicio, ut ff.e. l.miles.§.
5 si mulieri.† Quarto sunt,& alia priuilegia,quæ concernunt principalius, ipsam dispositionem, & ista sunt septem.Primũ,qa põt instituere,quam in re certa ita,quod non traheret ad alia bona,vt l.miles ex fundo,ff.eo.Secũdo, quia potest decedere pro parte tã
b rerũ,q̃ tpis testatus,& pro parte intestatus. [b] vt ff.e.l.miles ita.& s̃.e.l.2. Tertiũ,qa põt extraneo directo substituere,vt ff.e. & ff.de vul.& pup.l.centurio.& s̃.e.l.in testamento.& ff.e.l.miles. Quartum,quia obliqua substitutio in testõ militis facta qñq; trahit ad directam,ut ff.e.l.neq;.cum l.se.Quintum,quia verba enũciatiua emissa propter aliud in testamento militis inducũt dispositionẽ, vt s̃.e.l.ex his.Sextum,quod emancipatus directo substituit,ut l. miles.§.exhæredato.ff.eod.sed certe istud est idem cum tertio. Septimum,quod potest grauare hr̃dem vltra dodrantem. ut l.si certarum.§.fi.cum l.seq.ff.e.& l.in testamento.s̃.eod.quod an hodie sit correctũ dicã in l.in testõ.ĵ.ad l.Fal. Octauũ addo,ꝙ testm̃ filiifa. militis factum, de castrensib. olim non sufficiebat querelæ, ut ff.e.l.nam in bonis,& s̃.de inoffi.testa.l.fin. hodie aũt dubitat̃, sed dic,ut ibi dixi.& in auth.presbyteros.s̃.de Epis. & cler. † No.
6 ꝙ per testm̃ militis ius alterius,uel alteri debitum nõ potest ei auferri.ut ff.eod.l.si filius, nec testm̃ eius factũ ɔ̃ bonos mores, uel pretoris edictum valet.ff.e.l.si a milite.§.edictum,& hęc sufficiãt.

ADDITIONES.

a ¶Milites.Adde Bal.hic,& Bar.in l. neque enim.ff.eo.ti.Host.ti.de testa.§.3.item adde,quod Pau.de Cast.dicit Spec.allegare hunc text.in titu.de instr.edi.ibi in clipeo,quod literæ,quæ reperiuntur sculptę in istis lapidibus marmoreis probant confinia,quod ipse dicit sing.tu dic hoc uerum cum tẽporis longinquitate,ut est gl.in c.cum causam.de proba. & in c.ad audientiam,el 2.de præscrip. & in c.cum olim.de censibus.24.q.2.c.sane. & ita tenet Bal.consil.355. 4.volu.
b Et pro parte intestatus.Ego dixi de hoc in apo.ad istum post eundem.in l.certi. in uer.pro parte temporis intestatus.supra eod.

LEX XVI.

1 *Notarij actorum vel apparitores magistri militum etiam si in matricula describantur,priuilegio tamen militum in testando non potiuntur.& nu.2.*
3 *Matricula cancellata an probet si legi possit.*

a 1 Scrinearios. [a]† Casus.Notarii actorũ,vel apparitores magr̃i militum quantũcunq; sint in mr̃icula militũ descripti nõ hñt priuilegiũ testãdi more militari.h.d. Op.de l.fi.ff.e.& de bonorũ pos.ex testõ mil.l.j.So.duob.modis, ut in glo.& quidã tenent primã,quidã scd̃am, sed utranq; simul iũgo,videlicet,ꝙ quidã sunt notarii,q hñt offm̃ tm̃ scribendi, & isti existentes in castris non hñt priuilegium militare,si ibi testentur.existentes vero extra, ut in loco hostili seu in discrimine belli,tunc ibi testantes gaudent priuilegio militari si ibi decedant.reuersi ad castra priuilegiũ pdunt ẽt in eo,ꝙ ibi testati fuerunt.ut l. in ɔ̃rium alleg.facit.ff.eo.l.qd si ɔstitutũ. in fi. & in hoc differũt a
2 ueris militib.qui anno post missionẽ gaudẽt priuilegio. † Quidã sunt notarii,qui utroq; fungunt offõ,qa non tm̃ scribendi,sed ẽt cũ cæteris pugnandi,qd̃ patet ex eo,qa,& ipsi iurauerunt se non euitaturos mortẽ p republica. & isti ut veri milites gauent pri
3 uilegio militari,ut hic,& in secunda solutio. † Vlterius uide hic, ꝙ ex eo ꝙ quis est descriptus in matricula non probat̃ esse in collegio,ad quod facit.ff.de decu.l.Herenius.Sed in ɔ̃rium vr̃ tex.s̃. de aduo.diuer.iu.l.i.& de aduo.diuer.iu.l.petitionem.in prin.So. ꝙ descriptio in matricula probat in dubio,vt ibi,& onus probandi ɔ̃rium infert in ɔ̃dictorem,quia confert descriptio quasi possessionem,ut l.solennibus. de fide instru. & pro hoc accedat,quod not.in l.eos. s̃.de officio magistri militum.vnde dicendum quod hic loquitur in casu certi,quo constabat esse notarios, & non mi
b lites.Ex hoc nota,ꝙ descriptus[b] in matricula ut talis, si reperitur non

ADDITIONES.

a Scrinearios.Adde Bal.hic.
b Quod descriptus.Adde Pau.de Ca.hic qui refert Ioan.And.allegare istum text. in addi.ad Spe.de instru.edit.§.restat. Quod si negatur aliquem esse notarium, non sufficit producere matriculam notariorum, in qua reperitur descriptus, quia multi possunt describi,& tñ non sunt,ut hic,& supra l.qui sub prætextu. de sac.san.ec.quod dictum d.Pau.procederet,si constat ꝙ non est,ut hic,alias præsumitur pro matricula,sicut pro æstimo,ut habetur in tex.& glo.& Bar.ĵ. de prædi.naui.l.fin.lib.11.& per no.in l.rura.de omni agro deser.eo.li.de quo uide do.Anto.in c.2.de fide instru.& Alex.hic,sed qualiter probatur quem esse notarium.uide Soc.cons.160.6.inci.in causa communitatis. castri montis.uer. confirmantur prædicta.ibi ex quibus.2.par.char.217.& consi.187.inci.in controuersia quæ uertitur.uersi.2.ratio est,quia ibi ex quibus, in d.parte.char.58. quod per productionem plurium instrumentorum, quę sunt recepra pro publicis instrumentis,quia ex illis probetur communis opi.notariatus,quod no.

non eſſe talis, qualis dicit deſcriptio ei non prodeſt,vt hic,& d. l.Herennius. & ibi glo.facit ſub prætextu. ſ. de ſacroſanc.eccle.
3 † Quæro aliquis eſt cācellatus de matricula legi tñ poteſt,an matricula iam cancellata probet pro eo. dic ꝙ ſic, vt ĩ.q̃ſio,& quando iudex.l.ſi præſes.quaſi deſerta,& ſola reſidet queſtio,an iuſte, vel iniuſte fuerit cācellatus, de qua cognoſceretur iudicis officio lite etiam nōn coñteſtata ſi aduerſa pars voluerit comparere, vt no.Iac.But.ſ.ſi vt ſe ab hæredi.abſti.auth.ſi omnes,& ibi ſcripſi.

LEX XVII.

Ne quidam. Miles non militans, non gaudet priuilegio militantis. Bar.de Saly.

LEX XVIII.

1 *Pupillus nobilis militare poteſt.& nu.3.*
2 *Minor viginti annis, an & quando poſſit teſtari.*
4 *Pupillus an poſſit eſſe tribunus.*

a
1 **Licet.** [a] Caſus. Pupillus licet ſit tribunus militum non poteſt facere teſtamentum. h. d. † No. pro nobilibus, qui filios pupillos faciunt militare, quod eis licet vt olim. No.ꝙ inſipientes non debent negocia ſapientum pertractare. Item ꝙ de facili ignari prorumpunt contra id quod de iure facere debēt.
2 Item ex litera ibi propinquis.no.bonum argumētum ad validādum ſtatutum quo cauetur,quod minor viginti annis non poſſit teſtari,vel contrahere niſi ſibi aſſiſtat vnus de propinquis ſuis,vt intelligatur de his, qui iſti pro debito eſſent ſucceſſuri, imo fortius dixit Iaco.But.ꝙ ille,qui inter cæteros eſt proximior,eſt ille, qui conſenſum ſuũ debet adhibere, quia ille eſt proprie propinquus,quem nemo præcedit in gradu,Inſti.de legi.agn.ſuc.§.proximo. fatetur tamen, quod licet conſuetudo interpretatur.quod licet non ſit propinquior in gradu, tamen ſufficiat. Sed dubitari poſſet,quid ſi illi propinqui recuſant venire, & ego reſpondeo,vt ſcripſi in l.dudum.ſ.de contrahen.emp.† Op.quod pupillus non
3 poſſit militare, quia pupillus non poteſt iurare. vt ff.de iureiur.l. qui iuraſſe.at milites iurant.no.in l.pen.ff.ex quib.cau.ma.& no. ſ.eo.l.ſcrinearios.ergo &c.So.ꝙ hic militauit beneficio principis ſecundum Odo.& Nico.de Ma.vel dic,quod erat proximus pubertati,& ſic doli capax iurare potuit vt dixi in auth.ſacramenta
3 puberum.ſ.ſi aduer.vendit.† Opponitur ſecundo, ꝙ non poſſit eſſe tribunus, quia dignitatem habere non poteſt,vt ff.de mu.& hono. l.ad rempublicam.ff.de iure immun.l.2.§.impuberes. Sol. ſpeciale eſt in hac dignitate tribunatus.vt ibi nota. Vel dic,quod beneficio principis hoc proceſſit,vt ſ.dixi . vel dic ꝙ ibi de dignitate qua habet annexam adminiſtrationem, hic annexam non habet ſecundum Oldra.

ADDITIO.

a ¶ Licet.Not.quod lex iſta pro Io.And.in ti.de tutore allegatur, ꝙ ſi pupillus eſt rex nedum tempore pupillari regnum debet gubernari per tutores, ſed etiam poſt pupillarem ætatem per curatores, de quo pulchre per Old.a quo Io.An. habuit conſi.4.inci.q.talis tutela regis.

Qui teſtamenta facere poſſunt. Tit. XXII.

LEX PRIMA.

1 *Societas,vel communio an impediat ius teſtandi.*

1 **QVanquam.** † Caſus.Societas, vel cōmunio incidens,vel ex conuentione procedens non impedit ius teſtādi. h.d. Quæro de ratione dubitandi.R̃ñdeo, ꝙ non videbatur hr̃e propriũ, & ſic nec teſtari.vt ſ.de ſacroſan.eccl.auth.ingreſſi,ratio vero decidendi in oppoſitum fuit,quia illa in totum ſimpliciter non poſſet dici mea, nec aliqua eius pars demonſtrata, tamen reſpectiue pro parte indiuiſa, & quo talis res dicitur recte mea.& ſic quo ad diſpoſitionem partis meæ, illud quod commune eſt, meum dici
a poteſt.[a] vt ff.de acquir.hered.l.duo fratres. & de ritu nupt.l.illud. Opp.quod principium ſit ſuperfluum per finem,& econtra.Sol. vt in gl .fi.

ADDITIO.

a ¶Dici poteſt.Quod illud quod eſt mihi commune cum altero meum dici poſſet. l.pupillus.§.ſi.ff.de uerb.ſignifi.l.id quod noſtrum.de reg.iur.in l.cum ſuæ.& ibi Bar.de leg.3.& in l.alimenta.§.fi. & ibi Bar.de alimen.lega.& Bar.hic,& in l.j.ĩ.de uen.re.fiſca.lib.x. & in l.ſi cum uno.in fi.ſi ex noxa.cauſa. & Cardin.in clemen.j.33.q.de hoc,ꝙ omnino Pau.de Caſt.in conſi.341.& per gl.& Gemi. in c.cum in illis.§.fi. de præb.in 6.ubi dicit quod in materia fauorabili meum dicitur,etiam quod eſt commune,non in odioſa.poſt Io.Cal.in conſi.22.in ti. de præben.ubi concludit,quod reſeruatio beneficiorum facta per Papam, exceptis beneficijs ſpectantibus ad collationem Epiſcopi,intelligitur etiam de ſpectantibus communiter ad Epiſcopum,& capitulum,ita legatum uxori de paratis ad uſum eius, non comprehendit parata ad uſum communem eius,& uiri.l.legatis.de leg.2.ſecundum Gem.ibi,quod eſt uerum ficte ſecundum Bar. in l.ſi teſtamento.in prin.de condi.inſt.& uide plenius per Bart. in l.ſerui electione.§.2.de le.1.& ibi doc.ubi Bar.tenet idem,ſ.quod ficte,non uere.& Bar. in l.hoc legatum. de leg.2. & in l.legatis uxori.de le.2.ubi dicit poſt Dy.quod meum intelligitur,ſcilicet in totum,non pro parte,& gloſ.in l.ſi in rem.de rei uen.& in l.ſi quis cum totum.de excep.rei iudi.l.1.§.domini.ad Sil.contra glo. in l.pompo.§.ſed is,de procurat.qui dicit non ualere ſententiam qua pronunciatur rem eſſe meam, cum ſit incerta ſentētia cum poſſit eſſe mea etiam pro parte tantum,ſed Bar.ibi tenet contra,& eſt caſus in l.qui ſaltem.§.fina.& ibi Bar.de leg.3.ubi conditio ſi meus erit,intelligitur.ſ.inſolidum,non ſi pro parte.uide Bal.in l.pe.5.co.ĩ.de condi.inſer.& ſic debet ex forma ſtatuti duplicari pœna pro delicto commiſſo ad domum ſuam, intelligitur etiam de domo communi ſi eſt communis cum altero,quam cum percutiente, uel quam cum uniuerſitate, Bal.hic.Bar.tamen in l.illud, alle.in tex.de ritu nup.dicit,ꝙ proprie commune dicitur meum,& Ale.in d.l.ſi cum uno,& Bar.in l.ſerui electione,§.j.in fi.de leg.1. & in d.l.id, quod noſtrum, ſed Bal.in l.i.ſupra,de com.re. alien.dicit,ꝙ commune dicitur meum,uſque ad diſpoſitionem partis meæ,& non extra.tex.no.12.q.j.§.ſi ergo.dicit contrarium,ibi,cum de communi nullus dicit hoc meum eſt. ſed uide ibi gl.no.

LEX II.

1 *Teſtamentum occidentis ſe an valeat, & num.ſeq.*

Si is,qui. Caſus. Ex eo quod quis ſe occidit non itritatur eius teſtamentum ſi metu futuræ pœnæ non fe-
1 cit.hoc dicit.† Nota, quod impatientia doloris, vel rabies furoris eum excuſat.idem dicit gloſſa, quod pudore æris alieni, vt ff. de iure fiſci.l.ſi in fraudem.§.primo,quod nota ad eum,qui ſe interfecit, quia ſtabat carceratus pro debito.Item nota,quod liqui-
2 dis probationibus innocentia eius dicitur probari. † Contra qđ oppon.gl.de l.fina.ff.de bonis eorum qui mor.ſibi conſci. Solut. dupliciter,& prima bona vbi nullæ probationes præſumptionis ſunt contra eum, quia tunc probatur eo ipſo, quod contrarium non probatur.. Secunda bona vbi contra eum ſunt aliquę præſumptiones, & hæc magis conuenit literæ propter verbum, li-
3 quidum in ea poſitum. ſimile ſupra titulo primo.l.j. † Oppo.2.ꝙ licet futurę pœnæ metu fecerit, ratum maneat eius iudicium,qa nec mortuus eſt ſeruus, nec eius bona veniunt publicanda. vt ff. de bon.eo.l.fi.§.ut autem, & §. idem ſo. quod interdum propter pœnam criminis ſibi per prius aſcripti bona non veniebant publicanda,& tunc locum habet contraria. & ponit gl.exemplum in fure manifeſto,qui venit furca ſuſpendendus . Et licet glo.dicat in flumine priuato, idem tamen eſt in publico,quando bona non veniunt publicanda, interdum bona veniebant publicāda, & tunc habet locum l.iſta,quo caſu gl.diſtinguit. Aut illud erat de crimine,de quo poterat cognoſci poſt mortem, vt crimen læſæ maieſtatis, vel hereſis, & tunc bona publicantur,iſtud membrum nō debuit eſſe primum, nec omni caſu eſt neceſſarium, vt patebit ex ſequentibus,ideo dic,quando bona veniebant ex delicto per prius ei ſcripto publicanda.aut conſtat quod metu illius criminis mortem ſibi aſcripſit,aut conſtat,quod non.aut dubitatur.Primo caſu indiſtincte bona veniũt publicanda, vt hic in gl. ſed iſto caſu, quia iſta non ſunt in iudicio deducta,accuſatio, vel inquiſitio,& ſententia eſt neceſſaria per quam declaretur metu illius criminis ſe occidiſſe.Secundo caſu illatio mortis non conſideretur,ex quo conſtat,quod metu criminis non fecit.ſed ſolum inſpiciamus qualitatem criminis per prius aſcripti. & diſtinguit, aut de eo poteſt cognoſci poſt mortem,& tunc de eo cognoſcat. & ſic iſto caſu l. locum non habebit.Tertio caſu quando dubitat. dic, quod ſi erat deprehenſus in crimine metu illius creditur feciſſe, & idem ſi erat iam accuſatus, vel inquiſitus, vt ff.de reb.eorum.l.fina.in principio.& §.fin. Veruntamen contra has præſumptiones poſſent hæredes contrarium probare, ut hic in glo. † Et
4 aduerte,ꝙ modi probandi aliqui ponuntur hic in litera,& gloſſ. qui directa tendunt ad oppoſitum illarum præſumptionum, Sed dico, quod hęredes poſſunt etiam probare, quod de illo crimine ſuppoſito pro uero ipſe non veniebat puniendus,quia ad ſui defenſionem fecerat, vel ſibi iure licebat, vt l. Gracchus . infra, de adulte. vel de illo puniri non poterat obſtante præſcriptione de iure communi, vel municipali.facit ff.ad legem Iul.repet.l.fina.§. fina. Ibi autem hæredes contra iſtas pręſumptiones nihil opponunt,vel oppoſita non probant,an ſit neceſſaria, dic, vt dixi infra de bon.eorum.l.prima . Et etiam ibi vide, an hæc materia ſit hodie correcta per authen.bona damnatorum. Item attende,quod dicunt quidam per iſtam gl.in ver.ſinautem erat crimen extraordi.& etiam probatur,quod condemnatorum ad mortem ex forma ſtatutorum bona non publicantur, niſi nominatim in ſtatuto caueatur, quia omnia ſtatuta ſunt leges priuatorum iudiciorum, & ſic eis ſucceditur de iure communi, nec haberet locum auth.bona damnatorum.

LEX III.

1 *Seniſſimus,an ſit ſanę mentis pręſumendus.*
2 *Filiusfamilias,an poſſit teſtari, & an donare cauſa mortis. & num.3.*
4 *Donatio cauſa mortis,quare potius permittatur,quam teſtamenti factio.*
5 *Filiusfamilias,an poſſit teſtari ad pias cauſas cum patris aſſenſu.*
6 *Filiusfamilias teſtari non poteſt de dote,etiam patre conſentiente.*

Senium. Caſus. Corporis infirmitas, vel ſenectus ſanum mente inteſtabilem non facit,ſed patria poteſtas
1 ſic.h.d † Quæritur in prima parte an præſumatur in ſeniſſimo ſanę mentis perſeueratio,dicit Bal.ꝙ ſic,per iſtum tex. & ff.de teſt. l.cum aduerſa.& de var.mu.l.ſemper.§. quibuſdā, & extra, de renun.c.j. Ibi plus valet umbra ſenis, quam enſis iuuenis.& adde
2 quod dicam ĩ.e.l.furioſum.† Quæro circa ſecundam partem,an filiusfa.poſſit teſtari de conſenſu patris,& dicit gl.ꝙ non,quia ca
3 ſus eſt in l.qui in poteſtate.ff.eo.& Inſt.eo.in prin. Quæro ſecundo,an
a do an donare cā mortis poſſit,dic ꝙ ſic pr̃e permittēte,nō alias,[a] vt ff.de do.cā mor.l.thais.§.filius,& ff.de do.l.filiusfa.§.pe.hic attēde ꝙ pr̃is pmiſſio dēt expſſe & ſpecifice ↄcedeř filio,vt mortis cā poſſit donare,vt ſ.alle.& no.in d.l.q in ptāte.Et iō determinatũ fuit,ꝙ ſi pr̃ approbaſſet teſtm̃ filij in quo erat clauſula codicillaris.vt ſi ñ valeat iure teſti, valeat iure codicillorũ,vel alterius cuiuslibet vltimæ volũtatis.Qđ nō ſufficiet vt valeat iure donō-
b nis cā mor. [b] qa ↄſēſus ſpālis exigit,ꝙ ab oĩ gñalitate ē extractũ vt ff.de pc.l.Pōpo.in prin.& ff.ſi qs cau.l.ſed & ſi qs,§. q̃ſitũ,ſm
4 Doc.† Quæro 3.quare pmiſſio teſti non tenet,ſed pmiſſio ſpecifice donandi cā mortis ſic.& gl.ſubijcit duas rōnes.Prima eſt.qa teſtī factio eſt publici iuris,qđ non donō. Sed hæc rō impugnat. qa in his q̃ ſunt publici iuris,patria ptās non curatur.l.nā ꝙ ff.ad Tre.Sed defende,qa hēt locũ in his q̃ ſunt publici iuris, in q b.qs fungiť vice duorũ,vt in magr̃atib.& ſimilib.hic in his in qb.teſtator fungiť loco vnius tm̃,qa ſibiipſius priuati teſtātis: Vñ patria ptās curať,vt filij pſona ĩtegreť & ĩhabilis ñ dicať.ſi curať ad ipſũ tegrādũ & habilē faciēdũ in his q̃ ſunt publici iuris,qa ipſũ reintegrare nō pōt,cũ ipſe ñ attēdať,vt d.l.nā qđ,ſm Iac.Bu.Guil.& Cy.dicet quis. ſed q̃ñ donatio cā mortis priuati iuris eſt,cum ipſa vltima volũtas appelleť ĩ.de condi.l.fi. & de ipſa falcidia detrahať,vt de legatis,vt ĩ.ad l.Fal.l.ſi mortis.Et rñdeo, ꝙ magis participat cum ↄ̃ctu,vt l.2.ff.de do.præleg.& ibi bona gl.& potiſſime in forma,q̃ dat eſſe rei.vt l.Sæia ff.de aur. & ar. leg. Nam licet legatum abſenti,tamen donatio cauſa mortis p̃ſenti fieri pōt, & p verba ↄ̃ctib.non vltimæ voluntati ↄuenientia,vt puta per traditionem vel ſtipulationem,vt ff.de do.cauſa mortis.vel hodie per ſimplex pactũ,vt l.ſi quis argentum,§.pe.ĩ.de do. Secunda rō eſt ſm gl.ſed nec inſtitutio hęredis nec legatũ ex alieno dēt pendere arbitrio,vt ſ.ti.j.l.captatorias.quaſi dicat,ↄ̃ctus ſic, vt ſ.de ↄ̃hen. emp.l.fi.& ff.de ver.obl. l.ſi quis arbitratu.at ↄ̃ctui magis accedit
5 hæc donatio,q̃ legato,vt pxime dixi.ergo &c. † Quæro ab extra an filiusfa.ad pias cās poſſit teſtari patre permittēte, dic ꝙ non de iure ciuili, ſed de iure cano.ſecus.Quia quæ ſpiritu Dei aguntur non ſũt ſub lege.ext.de ſepul.c.licet,li.6.& no.per Bar.ĩ d.l.qui in ptāte.& ex his collige,ꝙ ſi relinqueret filiusfa.patre permittente Titio & hoſpitali fundũ,ꝙ in pſona Titij non valeret in perſona hoſpitalis, ſic,nec ppea eſſet locus iuri accreſcendi,cum hoſpitale admittať de iure ſpāli & ſic portio deficiens non accreſcit ſuæ portioni,vt ff.de condi.& demon.l.mulieri & Titio.† Quæro,an filiafam.poſſit teſtari pr̃e conſentienre, dic ꝙ non : quia hæc lex loquiť indiſtincte.Et p hoc accedat ꝙ no.in l.filiæ meę,ff.ſo.ma. ab inteſtato liberos hēbat hæredes,vt dixi in l.dos a pr̃e.ſ.ſo.ma.

ADDITIONES.

a ¶Non alias.& adde quod etiam aduentitia,in quibus patri omnino nō quętitur vſusfructus,donare non poteſt ſine conſenſu patris,vt per Soc.conſi.172.inc. multum abunde,in prin.in 1.parte char.41. Sed nunquid ſi filius donaret cauſa mor.rem patris conſentiente parre, pater non obſt.conſenſu poterit talē donationem reuocare?dic quod ſic, vt per præfa.Soc.conſi.189.incip.uiſo teſtamento.ver.vnde cum teſtamentum,circa med.& uer.cum ergo in caſu noſtro in dicta parte char.62.

b ¶Vt valeat iure donationis cauſa mortis.Tu vide de hoc ampliſſime, per Bald. hic,nu.3.uerſi.cur.non formatur talis quæſtio. & ibi in apo .ad ipſum in apo magna in eo uer.vbi deciditur dicta quęſtio late uentilata.

LEX IIII.

1 *Pupillus teſtari non poteſt.*
2 *Adultus curatorem habens an poſſit teſtari.*

a
1 **Si frater.** [a]† Caſus.Pupillus nō teſtať, ſed adultus ſic.h.d. gl.j.ibi,viuo ↄſulat.dic ꝙ obtinet ēt in dona. cā mor.vt l.j.ĩ prin.ff.de tu.& ra.di.† Quæro ſi adultus curatorē gña
2 lē hēat,an tunc phibeatur teſtari?& vř ꝙ ſic,quia tunc equiparať pupillo, vt ſ.de in integ.reſt.l.ſi maiorem.Sed in ↄ̃riũ eſt ueritas, qa vltima non eſt interdicta,ut ff.de le.2.l.cũ pr̃,§.curatoris,& de lib.le.l.Aurelio,§.j.& ibi no.Quid ſi dolo fuit inductus ad aliquē hæredem inſtituendum, an ſucceſſuri ab inteſtato poſſint expugnare teſtamentum,dicunt quidam ꝙ non,& nihil allegant, ſed vide quod dicam ĩ.ſi quis aliquem teſta.prohibuit.

ADDITIO.

a ¶Si frater.quod pupillus non poſſit teſtati,adde §.præterea Inſti. eo.tit.& Spe. de pig.§.j.uern.uerum in poſ.rei,quod verum etiam ſi eſt doli capax ſecundũ Pau.de Ca.hic item uerum,etiam ſi eſt miles,§.fi.& ibi Bal.& in l.milites,in j. col.ver.2.eſt conſideranda.ſup.de teſt.mili. Item niſi per ſtatutum permittať, Bar.in l.ſi quæramus,ff.de teſta.in vi.col.in prin.ver. circa iſtam. item ,uerum etiam ad pias cauſas cum auctoritate tuto.Bal.& Bar.in l.1. in repet.in 5.col. uer.1.quæro de ſacroſ eccl.& no.in l.1.§.2.ff.de tu. & ra. di, ſed quomodo factum confirmetur, Doc.& Pau.de Caſt.hic & l.1.§.1.& ibi Bar.in 1.col.uerſi. ad hanc ſol.op.ff de le.3 .& in l.1.§.exigit, de ſecundum tab.& cũ non ualeat non excludit legitimos,Bal.in l.ſi autem,infra de le.hære.

LEX V.

Eunuchis. Caſus. Inhabilitas ad generandum non inhabilitat ad teſtandum.h.d.Quæro de rōne dubitandi,dic ut in gl.vel dic ꝙ rō fuit,quia erat homo imperfectus, ſed rō decidendi fuit,quia ex hoc non tollitur ei integritas mentis & conſilij,vt ſ.eo.l.ſeruum.

LEX VI.

Si quis. Caſus.Qui imperatorē ſibi fecit herēdē,nō prohibeť aliũ ſibi inſtituere, & Imperatorem reuocare. h.d.No.ꝙ impator regiť iure cōi,niſi doceať đ ei' priuilegio ſpāli.

LEX VII.

1 *Imperator & Auguſta teſtari volentes iure communi vti debent.*

1 **Cum hæredes.** Caſus.† Imperator & Auguſta in teſtamenti factione paſſiua & actiua vtunť iure cōi:iō mutari & mutare hr̃des poſſunt.h.d.Op.ꝙ imperator non vtatur iure cōi, quia princeps tranſmittit legatũ añ diem fideicommiſſi cedentem, vt ff.de le.2.l.quod prin. quod nō trāſmittit priuatus,vt ĩ.de ca.tol.l.j.§.j.& §.pro ſcđo. ſilr̃ nec Auguſta.vt l.ſi Auguſtæ,q̃ ſequiť,vt d.l.quod principi.& ſic non parificať principi.cuius ↄ̃rium dr̃ hic in fi. So. vt in gl. ꝙ hic quo ad ſolēnitatē teſtandi tm̃,ibi quo ad trāſmiſſionē in qua imperator eſt priuilegiatus.Vel dic melius ꝙ ibi nullũ eſt priuilegium principis qa ibi legādo principi,relinquiť dignitati quæ morte nō extinguit.Preterea ſuccedēti in eadē dignitate debeť ut ibi,& ff.de an.le.l.antea,§.fi.Nec ob.d.l.ſi Auguſtæ,qa illud nomen auguſta nō eſt dignitas ſed corruſcatio quædam,nam corruſcāt mulieres radiis maritorũ,non autē habēt propriam dignitatem, vt in Authen.de conſul.in fi.col.2.& ff.de ſenatuſ.l.fœminæ.

LEX VIII.

1 *Cæcus & teſtari & codicillari poteſt, in cuius teſtamento vocandi ſunt teſtes & tabellio,& nu.ſeq.*
2 *Teſtamentum ſine teſtibus,nuncupatiuum eſſe deſinit.*
4 *Nomina hæredum in teſtamento ſunt exprimenda.*
5 *Teſtes in teſtamento certi ſe ſubſcribere debent,& quot ſufficiant.*
6 *Tabellio ſi non poſsit adeſſe factioni teſtamenti, octauus adhibetur teſtis,& an tabellio in numero teſtium computetur,& nu.7.*
8 *Tabellio in aliquo caſu an poſsit ut teſtis examinari & deponere .*
9 *Cæco inter liberos teſtante an debeat ſolennitas aliqua interuenire.*

d **Hac conſultiſsima.** [d]Primo prouidet in teſtō.ſecundo in codicillis.tertio remouet duo dubia.ſcđa ibi,& in euidentia.tertia ibi, at cũ huma-
1 na.† Caſus.Cæcus pōt teſtari & codicillari forma hac l.ſtatuta,& defectus notarij per octauũ teſtē ſubrogatum pōt ſuppleri. h.d. No.ex prin.ibi,vel ita nati, ꝙ in cæco tā a natura q̃ ex accidenti,
2 loquiť lex iſta.ibi per nũcupationē.No.ꝙ teſtm̃ quod eſt in oĩb. & per oĩa ſine teſtibus,deſinit eſſe nũcupatiuũ,licet per tabellionē ſit publicatũ,& de eo facta ſcriptura.Vnde teſtm̃ in ſcriptis nō dr̃ ex eo, quia ĩ ſcripturā ſit redactũ, ſed quia aliæ ſolēnitates reqrunť inſcribi,vt hic.in j.gl.q̃ uide per te.Ibi quos alijs. Not. ꝙ in quolibet teſtō pagani reqrunť 7.teſtes & tabellio . Ibi primũ ad
e ſe conuocatos.[e]† No.in teſtō cæci prius teſtis & tabellio ſunt cō-
3 uocandi, & ſic uř ꝙ in principio teſtamenti dēnt nomina teſtiũ poni & ſcribi.ſed non eſt uis,q̃ñ ↄſuetudo ſerueť.Ibi,ſine ſcriptis edoceant.No.ꝙ cæcus formaliter iſta uerba debet dicere, qđ vř hodie correctũ per l.in teſtamentis,in fi.ĩ.ti.j.quibuſdam tñ ↄ̃dicētibus illa corrigenť in alijs nō in cæco,& ſic in eo ſit ſpāle, vt hic in gl.Ego dico,ꝙ ſi iſta fuit poſterior illa, ꝙ tunc non eſt correcta.ſinautem prior,eſt correcta,quia cum in cæteris idē eſſet ut in cæco,ſicut in aliis corrigiť,ita in iſto,cũ iſta l.loquať indiſtincte. Et quia rō corrigendi ibi poſita cōcernit ēt cæcum ad ſuperſcriptiones,ergo recurrendũ de prioritate cognoſcenda,& ibi nō poſſit hēri iſtam puta priorem in editione, ſicut in cōpilatione.Ibi,
4 deinde exprimať. † No. ꝙ noĩa heredum dēnt exprimi ſine noĩs ambiguitate,& iō ibi pprium eſſet plurib.cōe,qa ambiguitas inſurgeret,vt l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tu. dēt adijcere nomen dignitatis illius,vt hic in lr̃a,& ſi dignitatē non hr̃et,vel plures eādē haberēt,dēnt poni alia indicia perſonæ de qua declaratiua,qa prænomen & agnomē vt ĩ.ti.j.l.ſi in noĩe. Et ibi nomen expreſſũ tñ alij non conueniret,vt in Gallopreſſo qui fuit ut dicit bidellus dñi Accur.ſufficit,vt in gl.p quo accedat ff.de do.p̃le. l.j.in fi. Ibi vno eodēq; loco.No.ꝙ quodlibet teſtm̃ dēt fieri vnico con-
5 textu,& uno loco,& tpe.ibi,& eorũdē teſtm̃ &c.† No.ſpāle,ut ĩ teſtō cęci,& nũcupatiuo teſtes ſe ſubſcribant. & ſigna ſua apponāt,&c.Et ibi,hr̃ cognatio.p hæc verba vř mihi,ꝙ ſcđa op. gl.ſit verior vt qnq; teſtes & tabel.ſufficiāt,nō aũt ſeptē reqrañť,& eā puto tenere gl.qa in illa reſidet,& qa nō eſt uériſiľe vt addat codicillis ꝙ nō addit teſtō. Et p hoc bñ facit tex.ĩ.de cod l.fi.§.ĩ oĩ, nā q oē dicit nihil excludit,vt ff.de re.du.l.ſi is qui §.vtrũ.Alia tñ opi.eſt multũ notabilis,& ſm eā dicit Ia.Bu.ꝙ ſi ſtatuto caueťur ꝙ ſi qs voluerit facere teſtm̃ ſecretũ,faciat illud ſcribi p tab.& in pñtiā viij.teſtiũ & ipſũ deponat ĩ ſacriſtia fratrũ & valeat,ꝙ eadē ſolēnitas reqriť ſi uelit codicillari,& ita eius ſcripta refert qdam Sed eadē lec.nō facit mētionē de teſtō,ſed gñalr̃ ſi voluerit qs ↄdere ſuā vltimā uolũtatē in ſecreto &c. Et tũc qa oĩs vltima noluntas cōprehēdiť,idem erit in codicillari qđ ĩ teſtō,ibi,mortis cogitatione turbata.Colligũt qnidā,ꝙ infirmitas impedit memoriam & inducit obliuionem,quod licet ſit in ſe uerum, tñ iſta nō eſt intentio huius lr̃æ,ſed uult dicere, qui teſtať cogitat de morte

ADDITIONES.

d ¶Hac conſultiſſima.Adde do.hic,& Spe.de inſtr.edi §.compendioſæ,uer.16.cęcus,& ſeq.& in §.& autem uer.illud autem non ignorandum,& adde tex.in §. cæcus.Inſt.quib.non eſt perm.fac.teſt.& gl.ul.§.fi.eo.tit.

e ¶Ad ſe conuocatos.adde Soc.conſi.139.inc.primo aſpectu,uer.ad hæc reſpondeo,i n2.par.char.101.ubi hoc idem allegat,& tenet.

te q̃ est priuatio vitæ & vltimũ terribiliũ; ideo fremit spiritu,&
in seipso turbat,vñ nõ est qñq; bene memor eorũ,q̃ cogitauit.Si
alr̃ dicat,sequeret ꝙ ista rõ nõ hẽret locum, nisi qñ testõr esset in
firmus,ꝙ nõ est dicẽdũ.Et hic attẽde,ꝙ hic ꝓbat,ꝙ speculatio in
trinseca & memoria se inuicẽ nõ cõpatiunt, iõ vt plurimum in
vno non ↄcurrũt,& ita audiui a magnis medicis & phylosophis.
Ibi,& chartula,dic in qua voluntas eius est scripta. Ibi profiteat
agnoscere,dic vt dñt Doc. ꝙ si añ hãc ꝓfessionẽ & declarationẽ
moreret cecus,vel qlibet talis testõr,ꝙ totũ, ꝙ lectũ esset infrin-
geret,ꝑ tex.& gl.ff.de le.3.l.si deicõmissa,§.j.ꝙ no.Itẽ ꝑ istũ tex.di
cit Ia.Bu.ꝙ tñ valet,si iudex faciat sñiam legi & recitari ꝑ tabel-
lionẽ,& postea dicit,sicut lectũ ẽ, ita ↄdẽno vel absoluo. quantũ
si ipsemet legisset.Qđ maxime seruat in criminalib.sufficit.n.ver
bũ substãtiale ꝑ eos ꝓferri,sed Bal.fatet hoc in alijs,ꝓterq̃ in acces
sorijs,quos inqt per seipsos recitare,& no.in l.certi iuris.§. de iu-
di.sed certe & eis sufficit si dicãt,& ita ↄdẽno vel absoluo.fateor
6 ꝙ non sufficeret dici generaliter,& ita facio.† Vlterius no.ꝙ vbi
tabellio nõ põt haberi, adhibet octauus testis iuris nõ peritus q
se subscribat,& erit inter hæc dña,qa vbi tabellio interuenit,scri
ptura illa solẽnizata ꝓbat vt quodlibet instrm publicũ,vt no. in
l.qõnẽ.j.de fideiuss.l.in hac.Ad testm̃ cæci maior solẽnitas reqrit
s.vt aperiat,& testes sua sigilla vł signa & suas subscriptiones co
gnoscant,& in hoc ↄformat cũ testõ in scriptis.de qua j.ti.j.l.hac
ↄsultissima. Vbi aũt tabellio ñ iteruenit,sed octauꝰ testis scripsit
7 tũc non probat,nisi publicet formã l.publicati.j.ti.j. † Iuxta hæc
a q̃ro cũ gl.fi.an tabellio[a] cõputet numero testiũ?& dixerũt quidã
ꝙ sic per istũ tex.ff.e.l.domicius,& in Auth.de fi.instr.§.oportet,
& ex hoc inferebãt,ꝙ in testõ alterius q̃ cæci sufficiãt 6. testes &
tabellio.Sed Tan.ↄ,vt in glo.& ita dicã ẽt & in d.l.domicius,ꝑ §.
sed si instra.in Auth.de fi.instr.& ita cõiter tenẽt oẽs, absurdũ.n.
esset dicere,ꝙ instrm nõ hẽret ↄpletũ suũ numerũ testiũ,& suffi-
ceret regulr̃ vnꝰ testis & tabellio.Itẽ qa offm tabellionis est prin
cipalr̃ de rogatis ↄficere scripturã,q̃ robur & plenã efficaciã ꝓbõ
nis hẽat,& ipsa ꝑ seipsũ publicare seu publicã facere.Non ob.d.
l.Domicius,qa loquit in scriptore alio,q̃ in notario,ꝙ patet l. ser
uus.e.ti.vbi seruus põt scribere testm̃,& tũ ↄstat ꝙ seruus nõ põt
esse notarius,vt j.de tab.l.gñali.li.x.Dixit tũ Dy.& Ia.Bu.cũ q̃ri
tur.an tabellio numeraret in numero testiũ reqsitorũ.Dic, aut q̃
rit in casu quo scriptura publica est necessaria, tũc nõ põt tabel-
lio numero testiũ ↄputari, qa tabellio venit vt officialis vt in pu-
blicã formã redigat.Et ita loquit d.§.sed si istra. aut scriptura pu
blica non est necessaria,& tũc põt cõputari,vt hic.& d.l.domiciꝰ
sed tũc eius scriptura nõ probat publica.Sed mihi vr̃ hoc ſm mẽ
brũ subdiuidẽdũ videlicet,ꝙ qñ scriptura publica nõ est necessa
ria,& tũc aut,licet nõ sit necessaria,tabellio est adhibitus vt rẽ ge
stã in publicã scripturã redigat,seu de ea publicũ istrm ↄficiat.&
idẽ ꝙ §.in numero testiũ ñ cõputet. Aut ad hoc nõ est adhibitus,
sed vt simplex scriptor,& tũc in numero testiũ ꝑt cõputari,vt hic
8 in fi.Sed puto vt in scriptura sua de hoc dẽat facere mentionẽ,&
ista scriptura tũc nõ approbat vt publica. † Sed iuxta hęc q̃ro in
alio dubio pone in casu in quo scriptura publica non est necessa
ria, vt qa tabellio fuerit rogatus vt publicum ↄficeret istrm,repe-
rit postea ꝙ instrm nõ tenet,q̃uis cã,qa deficit forte aliqua solen-
nitas statutaria,vel qa non reperit registratũ in memorialib.ut in
Bono.an tabellio poterit examinari,& deponere vt testis sup ↄ-
ctu,& vr̃ gl.ista tenere ꝙ sic,ꝙ no.In ↄriũ facit, qa non fuit adhi-
bitus testis,sed vt tabellio,vt §.dictum est:ergo &c.Et qa tabellio
attestat scripturæ,& sic ad fidem imponẽdã scripturæ,põt exami
nari,non rei gestæ,vt in Auth.de fi.instru. §. oportet, col vj.& j.
de fal.l.si quis decurio,& ita qdam volunt intelligere gl. istã.Ego
puto præcedentem partẽ veriorem,qđ meo iudicio sentit ista gl.
& ꝓbo sic.tabellio adhibitus ad scribendũ & publicãdũ,necessa
rio est adhibitus ad uidendũ , & audiendũ totũ id de quo rogat
vt publicũ ↄficiat instrm,alias instrm ↄficere ñ possit, vt no.§.de
non nu.pe.l.si ex cautione,ergo &ad fidẽ de eo faciendã.Et si sic,
seqt ꝙ de eo põt examinari vt testis,nã ibi vt duplex ꝑsona adest,
vna vt publica,alia vt priuata ꝓbens organa vidẽdi, & intelligẽdi
personæ publicæ ibi repsentate,q̃ ꝑ se non videt nec intelligit:iõ
põt sup his,quæ vere vidit,audiuit & intellexit,ad q̃ audiẽda in-
telligẽda & vidẽda vocatus fuit examinari vt testis, & ꝓ hoc ad-
duco spãle qđ no.gl.& Doc. de iudice,an possit testificari de ge-
stis coram eo §.de at.l.nec in arbitris. §. sinautem in scriptura.vi-
de ꝙ ibi scripsi.Hinc est ꝙ notarij in instris scribũt.Ego talis no-
tarius ꝓdictis interfui & rogatus scribere publice scripsi.Nec di-
cas,ꝙ ista ↄdicunt his,q̃ dixisti ꝙ notarius nõ ↄputat in numero
testiũ necessariorũ,siue sint duo,siue tres,vel plures vt hic,sed ni-
hil prohibet vltra necessarios alios adhiberi & scriptos examina
ri,& sic nulla ↄdictio.Item illud verbum,ꝑ scripturam, ibi res ge
sta venit probanda per ipsam scripturam,secus si per testes omis-
9 la scriptura vult pars probare.†Quæro nũc ab extra, an si Cæcus
b testaret inter liberos,[b]requirat solennitas huius l. & ur̃ ꝙ sic, qa
hæc specialitas inducta est in ceco.Et sic derogat generalitati in-
ductę per l.fi. §.fami.er.& per l.hac cõsultissima,§.ex imperfecto.
j.ti.j.In ↄrium est veritas.Primo quia casus p̃ris non debet obes-
se filijs argum.Insti.de inge.§.j.ff.de sena.l.emancipatũ.Secundo
& fortius,nam licet hæc l.sit specialis in cæco respectu solennita
tis cõis,tñ leges aliæ,quæ de imperfecto testõ loquunt,sunt spe-
ciales in liberis.Et vna istarũ est specialior alia,uidelicet illa libel-
lorum,quia tendit ad derogandum cuicunq; solennitati requisi
tę.Sicut igit species derogat gñri,ita indiuiduũ speciei,& spãlius
minus speciali,& ita in proposito,dicendũ est ergo,ꝙ tãta solẽni
tas non requirit,qñ cæcus inter liberos testatur.Bar. de Salyce.

ADDITIONES.

a ¶An tabellio.Adde Soc.consi.171.inc.diu profecto anceps,uer.& in primis pro fundamento.ibi nam notarius & testis idem sunt, id est uterque testificatur, item adde præfa. Soc.consi.173.inc.reuerende pater & domine,uersi. præterea hic manifeste apparet,circa prin.in d.parte char.43.Et ad totam istã materiam adde Pe.de Anch.consi.177.& 333.& Bal.345.3.vol.per Alexan.consi.153.2.lib.

b ¶Inter liberos,adde Soc.consi.163.inc.non fuisset opus ulteriori discussione, in prin.cum uer.seq.in 2.par.char.21.ubi si sit conditum testamentum inter liberos,ualeat sine hac solennitate,& quibus casibus redditur suspicio falsitatis, & qualiter, hic limitatur.

LEX IX.

1 *Furor testamentum inchoari, & perfici impedit.*
2 *Furiosum tempore testamenti confecti debet probare,qui eius testamẽtum vult annullare.*
3 *Notarius dicens,talis sanæ mentis &c. an probet mentis sanitatem.*

1 Furiosum. Casus.†Furor impedit testm̃ inchoari, & in choatũ perfici,sed nõ vitiat testm̃ ꝓfectũ tpe
dilucidi interualli.h.d.Ibi iudicijs.i.tpe quo est sanæ mẽtis,& sic
est dilucidũ iteruallũ iter furorẽ priorẽ q recessit,& illũ q postea
ex interuallo secutus fuit.No.ꝙ per istum tex.probant duo mẽ-
bra illius Brocardi quo q̃rit,an res deueniẽs ad casum,a quo non
põt incipere,vitiet?qa aut res ẽ in fieri,& vitiat,aut in ꝓfecto esse,
& ñ uitiat.de quo plene scripsi.§.de ↄhẽ.em.l.si gaudẽtius.† Quæ
2 ro an debeat ꝓbari,ꝙ ſm tp̃s confecti testi iste fuerit furiosus?[a]
a Rñ.ꝙ sic,vere,uel p̃sumptiue,& ꝑ prius.i. qñ añ furiosus erat,qa
tũc p̃sumit.vt no.gl.extra de succes.ab intes.c.fi.& in gl. super uer
bo compotẽ.& ibi tenet Io. An.& Inn. de modo aũt ꝓbãdi hẽs
per gl.in l.nec codicillos,j.de codi.& vltra ibi dicta attende,ꝙ ex
verbis prolatis in testõ colligit qñq; testatorem insanæ mentis
fuisse,vt ff.de inof.test.l.Titia,in fi.& de le.3.l.patronus.§.fi.& ff.
de tu.& cu.da.ab his.l.is qui.§.fi.†Sed nunc insurgit dubium,po
3 ne ꝙ notarius dicit talis sanę mẽtis &c,an per ista uerba intelliga
tur recessum ab oĩ p̃sumptiua insania?Et de hoc dico,ꝙ ĩ dubio
p̃sumit sanæ mẽtis,nisi probet de ↄrio,ut §.eo.l.2.& no.in d.l.nec
codicillos.j.de codi.vnde tabellio per hęc uerba non iudicat,sed
narrat quod ius p̃sumit & ipse. Contra aũt hanc presumptionẽ
b admittit ꝓbõ quæ eam tollat,vnde si ex verbis prolatis [b]in testõ
aliud colligat,ab ista p̃suptione recedit,ñ obstãtib.uerbis a tabel
lione prolatis.Idẽ dico,si dispositio esset talis q̃ nemo sanæ men
tis fecisset,nisi ꝓbaret ꝙ habuit cãm sic faciẽdi.nam talis ordina
tio arguentis imbecillitatẽ ↄsilij ꝓbat eũ non sanę mẽtis tũc fuis
se,& maxime ĩ ifirmo & augẽt hęc p̃sumptio,ꝙ ꝑ prius furiosus
vel ñ sanæ mẽtis fuerat, & sic ista multũ residẽt ĩ iudicis arbitrio.

ADDITIONES.

a ¶Furiosus Adde Soc.consi.42.inc.in causa resti.in prin.uer.præterea fortius, in 1.parte,char.83.ubi hoc idem allegat & firmat.

ab ¶Ex uerbis prolatis.Adde Ang.quem sequitur Pau.de Ca.qui dicit, ꝙ ex uerbis dispositiuis in testõ poterit cognosci quo tempore factum fuerit , quia furor cognoscetur tam ex uerbis quã ex factis,l.ob q̃ uitia,ff.de ædi.edi.pro quibus facit quod refert Bal.in c.i.per quos fi.inuest.ubi dicit Io. Andr referre in ca. cum dilectus,de suc.ab inte.quod secundum Valerium senatus Roma.approbauit testm̃ cuiusdam fatui,quia factum tanquam a sana mente.In contrariũ facit quod uoluit Panor.in c.sicut tenor,de reg.iur.quod non ualet testamentum furiosi licet sane factum.itẽm cõtra,facit quod uoluit Pe.de Anch.in cle. si furiosus,de homic.ubi dicit,quod quidã furiosus.qui extrinsecus uidebatur in uerbis & factis sanę mẽtis propter dilucida interualla,fecit obligationem de mille,deinde mortuus est,creditor petebat, hæres excipiebat de furore q fuit probatus,non tamen ꝙ tempore obligationis haberet dilucida interualla,succubuit creditor. latius hoc uide per Alex.& eius consi.clx.uol.1.& Pet. de Anch consi.5.per Barba.consi.40.2.lib.

LEX X.

1 *Surdus & mutus simul an possit testari,& an surdus tantum.*
2 *Testari qui prohibeatur.*

Discretis. Primo in surdo simul & in muto. Secundo in surdo tm̃.Tertio in muto tantũ. Secunda ibi,
1 sinaũt.Tertia ibi,si uero.Casus.†Surdus & mutus simul a nã nõ
potest testari.Secus si ex accidenti,eo tamen propria manu scri-
bente.Surdus vero tm̃ ex natura,uel accidenti,& imperitus lite-
rarum,potest testari,sed non mutus tm̃ nisi per seipsum conscri-
bat testamentum.h.d.Opp.ꝙ immo surdus & mutus simul pos-
sit libertatem relinquere, vt ff.qui & a quib. l.j. Sol.ꝙ ibi vitium
erat separatum,vt in gl.Op.ad idem ut possit testari,ut ff.eod.l.si
mutus.So.quod ibi impetrauit a principe,vt in gl.& tunc est spã
le vt testet nutu,ex quo scribere nescit,cum aliter fieri non possit
regulr̃ ↄ vt j.eod.l.iubemus,ibi.nutu possit codicillari,vt ff.de le
ga.3.l. nutu. Item prædicta impetratio est necessaria in pagano,
non in milite,quia eo ipso ꝙ miles est priuilegium habet testan-
di,vt ff.de testa. l.5.Et si dicas,qualiter tunc scribetur per aliũ,uel
probabit eius uoluntas,quam omnes testes scire oportet;R ñdeo
quod debẽt deponere,quod tales actus fecit & talia signa, vt no.
glo. & in l.item quia. ff.de pact. Opp. quod surdus nullo modo
possit,vt ff.vñ cognati.l.octaui.§.fratris.Sol.duplr̃,vt ĩ gl.j. tñ ma-
gis applaudet illi tex.cũ ibi de muto nõ fiat sermo:vtraq; tñ vera
2 simul iũcta.† Quæro cũ gl.fi.q sunt hi q non p̃nt testari? & dic, vt
no.Inst.eo.§.fi.& ff.eo.l.4.q his versibus ↄtinent. Testari nequeũt
ĩpubes,religiosus.Filius in sacris,morte dãnatus,& obses.Prodi-
gus ac stultus,dubiꝰ,seruꝰ,furiosus.Qui maiestatẽ lęsit, sic cęcus.

LEX XXI.

a Nemo. [a]Filiusf.non põt ẽt hodie testari de aduentitijs,sed de castrẽsibus sic.h.d.cũ seq.Quæro , quid de quasi
Castrensi,vt de quæsito ex aduocationibus?sentit gl. ꝙ is põt te-
stari,dum allegat.§.de aduocatio.diuer.iud.l.fori,& ita tene.

ADDITIO.

a ¶Nemo.adde Doc.& Bal.hic,ꝙ filiusfa.regulariter non põt testari de bonis aduentitijs, vt est ẽt tex.in §.ꝓter hos.in fi.eo.ti.& de testamen.mili.§. fi. & in l. fi. §.filijs autem,& ibi Bal.sup.de boꝰ quæ lib.per Pau.de Cast.in consi. 199. & in Spe.de instr.edi.§.12.uer.5.& §.15.in prin.& per Bar.in auth.in successione.j. de su.& legi l.quod in potestate,& ibi Doc.ff.de testa.l.imperator,per Bar. ff. ad Treb.l.j.§.in filij,& ibi gl.& Bart. in eo.ti.in Auth.ut lib.ma. & aui, in princ. Bart.Cęp.in c.j.xix.concor de cõ.feu.in usi. feu. vbi dicit, uerum est etiam de feudo aduentitio,item uerum,etiam si in illis pater non habet usumfructum, ut per Doc.ubi sup.post gl.item uerum de bonis patris ad piam causam etiam ex indulgentia patris.l.sicut,§.venditionis,ff.quib.mod.pig.sol.secundum Bal. sing.in l.j.ff.de leg.3.item uerum,etiam si pater sit bannitus.Bal.tenet in l. j.in ix.co.inf.de hær.insti,nisi bannitus esset pro crimine, cuius pœna de iure com muni esset deportatio secundum Bal.ibi item uerum etiam patre permittente, d.l.qui in potestate,& Spec.in d.§.15. item si testetur , & cesset impedimentum non conualescit testm̃.l.si filius,& ibi Bar.ff.de testamen. Nec conualescit per emancipationem,ẽt si constet de perseuerantia uoluntatis per duos testes Bal. in l.seruus.j.de leg.item adde, ꝙ nec potest codicillari Bar.in l.ij.de leg.j.& in l. tam is,§.filius,ff.de don.cã mortis.Doc.in l.senium,sup.eo.sed si pater consentit,an poterit penitere per Bal.in d.l.seium,ubi ẽt uide,quid si ponitur clausula codicillaris,& ibi per Doc.Item potest testari ad piam cãm de licentia p̃ris, ẽt generali Bal.in l.j.8.col.de sac.san.eccl.Alex.in l.filiusfa.de don. sed quid de filio clerico,dic ꝙ poterit testari de aduentitijs ẽt in minoribus ordinibus constitutos gl.in c.cum esses,de test.sed quid si statutum habilitat filiumfa.ad testãdum,an comprehendat forensem,uel opus sit,ꝙ patre consentiente ibi domicilium constituat,uide per Soc.consi.288.incip.circa primam q.uersi. primum probatur,circa fin.in 2.par.char.207.

De testamentis, & quemadmodum testamen. ord. Tit. XXIII.

LEX PRIMA.

1 *Testamentum quotuplex sit.*
2 *Testis conditio inspicitur secundum tempus quo testamentum signatur.*
3 *Error communis pro veritate habetur.*
4 *Instrumentum tabellionis an obtineat vicem duorum.*
5 *Testamenti in scriptis essentialia quę sint.*
6 *Testamentum in scriptis factum manu tabellionis an probet.*
7 *Serui qui putantur liberi, an probent cum cæteris.*
8 *Feminę,quæ masculi putabantur,an probent cum cæteris.*
9 *Infames tempore confectionis testamenti an cum cæteris possint de ipso testimonium ferre.*
10 *Tabellio cõi errore putatus,an probet instrumẽtum a se confectũ, & nu.11.*

1 Testes. †Præmitto,ꝙ testm̃ aliud est [a] nũcupatiuũ,
a aliud ĩ scriptis,& hoc subdiuidit,qa quod-
dã dr̃ in scriptis , qa scriptura fit ad substantiã, quoddã
vero,qa scriptura solũ fit ad memoriã,& hoc nũcupa-
tiuũ esse nõ desinit.Itẽ p̃mitto,qa testes eius debent esse liberi,vt
j.e.l.hac ↄsultissima.ĩ prin.Diuide,qa prĩo dictũ.scđo rõ,scđa ibi.
2 cũ eo.†Casus.Condõ testis spectat ſm tp̃s quo testm̃ signat,& er
ror cõis ꝓ veritate hr̃.h.d.Vel sic.Sufficit habilitas vera,vel cõiter
putatiua testis testamẽtarij ſm tp̃s signationis testĩ.h. d. Sup tex.
ibi.in haccã,dic in qua sorte agebar petitione hęr.& ibi liberorũ,
dic idẽ de infame,si tũc tp̃is iter infames nõ hr̃,vt no.ff.eo.l.cũ le
ge.Sed latius.j.dicã ibi,vsq; hac.s.tp̃s signati test.ibi,mouerit, dic
idẽ si mota fuit,sed dimissa anteq̃ signaret testm̃,vt ff.de re mili.l.
q status,& de mu. & hon. l. reus. No. ꝙ ↄdõ testis spectat ſm tp̃s
quo ad substãtiã actus,cui adhibet.Itẽ,ꝙ paria sunt,quẽ esse talẽ,
vel in effectu haberi cõi opi.ꝓ tali.Itẽ no.ex illis verbis oĩ ↄsensu.
arg.ꝙ testis q deposuit,ꝙ oẽs sic dicũt , ñ dicit falsũ,si maior pars
ↄsensit,vel illius viciniæ,vel cognoscẽtes eũ,nã ꝙ in casu huius l.
oẽs ↄsentirẽt illũ testẽ fore liberũ,est ĩpossibile, accedat ff. q satis.
3 cog.l.inter oẽs,& §.ad mace.l. Zenodorus. † Vlterius no. ꝙ error
cõis hr̃ ꝓ veritate,vt hic,ↄcur.sunt in gl. ij. in prin.& circa hoc vi-
de q̃ scripsi in d.l.Zenodorus.Op.ꝙ tex.iste sibi ↄdicat,qa in fi.di-
cit,ꝙ qõ seruitutis nõ erat vsq; huc mota,& §.ĩ prin. dixerat ↄriũ.
Sol.vt in gl.3.in prin.Op. tũc ab extra,ꝙ licẽt añ signationẽ fue-
rit mota,vt §.ĩ prin.dixerat ↄ.Sol.vt in gl.3.in prin.Op.tũc ab ex-
tra,ꝙ licet añ signationẽ fuerit mota,nõ ꝓpea nocet testõ.ar. ff.de
re mil.l.q status,& de mun.& hon.l.q reus.sol.vt dixi sup tex.s. ꝙ
hæc l.ꝓcedit,siue nõ fuerat mota,siue fuerat,sed ab ea destitit ex-
ꝓsse,vel tacite ꝑ lapsũ instantiæ,& idẽ,& multo fortius,si absolu
toria fuerit ꝓ eo lata,nõ si ↄdẽnatoria,qa error postea fuisset supi
nus,q nõ ꝓdesset,vt dixi.§.ad mac.l.Zenodorus.Op. 3. ꝙ licet er-
rore cõi fuerit habitus ꝓ libero tũc,tñ si hodie nõ hr̃,nõ sufficit,
cũ tpe quo ꝓducit in iudicio dẽat esse liber,vt §.de test.l.qm̃ libe-
ri,& sol.ꝙ huius timore sũt hic duæ lecturæ,prĩa ꝙ hic loquat in
testõ nũcupatiuo,& sine scriptis facto,qđ tñ nõ reuocat in dubiũ:
qa aduersariꝰ ↄfitet taliter factũ,sed asserit vnũ vł duos ex testibus
fuisse seruos,& sic nõ expedit aliquẽ eorũ examinari in iudicio, si
cut,nec eo casu expediret si essent absentes,vel iã mortui,qa suffi
cit ↄfessio aduersarij,secus si nõ ↄfiteret,vt ĩ ↄrio, ff. de carb. edi.l.
3.§.duæ cãæ.Itẽ dicit gl.ꝙ ꝑt loq in testõ nũcupatiuo,qđ nõ testi-
bus,sed ꝑ publicã scripturã Tabellionis ꝓbat,qa nec tũc ẽ neces-
se testes testamẽti in iudicio ꝓduci.Et hoc vult.gl.vsq; ad ver.Alij
4 dñt quo omisso,vsq; ad ver.& nuncupatiuũ dicũt,&c.†Et opp.ꝙ
ĩ testõ manu tabellionis scripto nõ possit ꝓcedere lex ista , qa in-
strm tabellionis nõ obtinet vicẽ duorũ testiũ,vt l.in exercẽdis.§.
de fide instru. Et licet qdã ob hoc reprobauerint ꝓxime dictũ de
testõ nũcupatiuo a tabellione scripto,& publicato,tñ ipsi errauerũt.Et iõ defendẽdo,& soluẽdo ↄriũ,dic,ꝙ ꝓdicta dẽnt intelligi,
qñ ĩ testõ illo fuerũt septẽ testes p̃sentes, & tabellio rogatus vt ip
sum redigat in scriptis,& publicet,vñ eius scriptura ĩ forma publi
ca scripta cũ annis dñi nostri Iesu Chr̃i,& ĩdictione, &c.& septẽ
testibus,& signo notarij,& eius subscriptione,& ceteris q̃ instris
adhiberi solẽt,ꝓbabit plene,& obtinebit vicẽ septẽ testiũ. Et ita
seruat cõsuetudo.secus si numerus testiũ nõ fuisset adhibitus, qa
tũc locũ hẽret obiectũ,& nedũ est hoc verũ de ↄsuetudine, sed ẽt
de iure,vt dicã in l.fi.j.de fideic.vbi gl.hoc disputat.Sed iuxta hęc
q̃ro,an hęc lex ꝓcedat ĩ testõ nũcupatiuo corã testibus tm̃ facto,
sed postea apud acta publicato ſm formã l.publicati.j.eod. & sic
post publicationẽ.Sinaũt non fuerat mota qõ seruitutis , an po-
stea obijci possit?& dico ꝙ sic, si illa scriptura publica inde ↄfecta
ꝓducat:qa eadẽ rõ locũ sibi vẽdicat , q̃ qñ ꝑ notariũ scriptũ fuit ,
5 secus si testes ad examinationẽ deducant,vt d.l.qm̃ liberi.†Quæ
ro tũc,an ꝓcedat in testõ in scriptis de cuius essentia est scriptura ,
& testiũ subscriptiones,& signa?& dixerũt qdã,ꝙ ĩ ea tm̃ loqt lex
ista,& ita ĩtelligebãt Insti.de testa.§.testes.Isti verũ dicũt, vt ĩ eo
locũ hẽat,sed male dicũt in eo, ꝙ sentiũt, in nũcupatiuo locũ nõ
hẽre,vt patet ex supradictis.fateor bñ , ꝙ in facto hæc lex loqtur
in testõ ꝓdicto in scriptis , vt ex cortice literæ patet,ibi.eo tpe quo
signabat.cũ nũcupatiuũ a testibus nõ signet , & sic magis ↄuenit
huic literæ.Sed ꝙ in testõ in scriptis nõ ꝓcedat,op. qa testes ꝓdu-
cent in iudicio,& examinabunt,& sic cũ liberi ñ reperient,repel-
lent,vt d.l.qm̃ liberi.§. de testa. Sol. prĩo hic aduersarius ↄfitebat
testm̃ in scriptis factũ,vt in ꝓcedẽti dixit. Vel dixit Iac.But. dic, ꝙ
hic iã erat publicatũ,& ĩ scripturã publicã redactũ,& tũc nec priꝰ
de seruitute fuerat aliqd dictũ, vel oppositũ. Vel tertio dicit,ꝙ ip-
sum testm̃ in scriptis erat ĩ publica forma,& manu tabellionis scri
ptũ, vt no.ff.queẽadmo.testa.ape.l.ij.in prin.gl.4.q̃ est multũ singu
laris,& notãda,& ita dimisit.vñ vr̃ sentire, ꝙ per testes,si eis oppo
neret,non posset deponi,vt d.l. qm̃ liberi. Sed attende , ꝙ non in
summa huius tituli,sed in summa Insti.de testa.or.ad finẽ, Accur.
dixit,ꝙ ↄdõ testis,q̃ fuit vere,vel putatiue cõi opi.ſm tp̃s testamẽ-
ti,inspicit postea,dũ tñ sit mutata eius delicto vel vitio,quia tunc
talis mutatio est nouæ ↄdõnis inductio,& illa nocet si postea du-
cat ad examẽ in iudicio, vt l.3.§.duæ cãæ.ver.finge.Ea igitur non
mutata in essentia,licet aliter sit detecta q̃ cõis fuerat opinio , non
nocet,vt hic,cũ simi.& istã opi. seqtur hic Cy. in additio.suis , &
Bar.in d.§.duæ cãæ,& ita dẽt intelligi.d.l.qm̃ liberi, & sic isti non
vident facere differẽtiã,an testm̃ sit nuncupatiuũ , vel in scriptis.
Sed in vtroq; distinguat,aut aditio eius est detecta,aut est muta-
ta ex eius delicto,vel vitio.Sed qdã alij dicunt, ꝙ ista distinctio ip
sis placet ĩ testõ nũcupatiuo,sed in testõ ĩ scriptis dñt, ꝙ p̃nt indi
stincte testificari,siue ↄdõ sit detecta,siue sit eius vitio mutata,qđ
mihi non displicet.Et est rõ,prima, qa hæc l. ↄsiderat tm̃ tp̃s ↄsi-
gnationis testamẽti . Scđa, ꝙ non tunc testiũ offõ sunt functi, vt
j.eo.l.si non speciali. Tertia , qa ipsi non testificant de volũtate in
testõ ↄtenta,sed solũ de subscriptionibus suis , & sic de facto pro-
prio,vt j.l.proxima,& l.ↄsulta diualia,& ff.quemad.testa. aperiã.
l.cum ab initio,& l.seq.qđ secus est in nuncupatiuo.Sed quãcun
que teneas,istis iniquum vr̃,ꝙ vitium uel defectus superueniens
in teste noceat ei qui testem adhibuit,& nihil peccauit,cum alte-
ri per alterum non debeat iniqua conditio afferri,ut l.non debet
alteri de reg.iur.& j.res inter alios acta,per totum.Quare cogita-
tũ alias dicendum,quandoque testis producitur in iudicio ad pro
bandum id quod uidit, sed ad illud specialiter conuocatus non
fuit ut testis . Et tunc conditio testis spectatur secundum tp̃s quo
in iudicio producitur,ut §.de testib.l.qm̃ liberi , & ff. de car.edic.
l.3.§.duæ causæ.uer.finge,& exempla collige ex illa litera , quãdo
quis vult probare aliquem fundum possedisse. Qũq; testis produ
citur ad probandum actum,uel gestũ ad quod specialiter ↄuocatus.

ADDITIO.

a ¶Aliud nuncupatiuum,aliud in scriptis,adde Soc.consi.173.incip.reuerende pater,& domine,circa prin.in j.par.char.43.ꝙ testamentum in scriptis, & nuncupatiuum sunt contraria,& qui eligit unum illorũ,alteri renunciare ur̃,& ibi per eum habes qualiter probatur testamentum,ut sit nuncupatiuum,& quibus uerbis in d.consi.in uer.sed prædictis non obstantibus.Et ibi utrum testamentum in scriptis possit dici scriptura priuata, in d.consi. in uersic.nec uidebatur obstare. Item adde ꝙ testamentum est actus qui potest ualere in scriptis,& sine scriptis, ut per præfatum Socinum in dicto con. in uersi. sed prædictis non obstantibus. ibi nam etiam testamentum charta.44.

tus fuit vt testis esset. Et tũc aut actus gestus requirit pro sui essen
tia & solẽnitate intrinseca ꝯuocationẽ illã, vt est videre qñ de ali-
quo ꝯctu fit instrm̃ publicũ, vel testm̃ publicũ, vel nõ publicũ in-
scriptis, vel sine. Et tũc ſm tps adhibiti testis eius ꝯditio inspiciat,
nõ ꝯsiderato, ꝙ tpe, quo deducit, sit detecta vel eius delicto muta
ta ꝯditio, vt ff. eo. l. ad testiũ. §. j. & hic, & ĩ. eo. l. si nõ speciali, & ĩ.
eo. l. iubemus, §. sed ne aliqua. in littera (ad ęternam rei memoriã)
& arg. d. l. non debet, & ita firmat Bar. in d. l. ad testiũ. §. j. Aut con
uocatio illa nõ fuerit necessaria pro actus gesti solẽnitate intrinse
ca vel substantia, sed est mere voluntaria. Et tũc aut testes sunt vo
cati ab vno tm̃ ex ꝯhentib. & tunc nõ tps ꝯuocationis, sed tũc pro
bationis fiẽdæ in iudicio est ꝯsiderandũ: Aut ab vtraq; parte te-
stes fuerunt ꝯuocati, & isto casu licet magis sit dubitandũ, tñ vr, ꝙ
tpe examinationis vna pars alteri obijcere nõ possit, ꝙ non sit ho
die idoneus testis, ex quo eũ approbauit, & eũ recepit tpe ꝯctus,
nec vitium superueniens dr̃ ei obesse, vt d. l. nõ debet. Et pro hoc
accedat quod no. in gl. in l. qm̃. ff. de hære. instit. Quia tñ ista forte
non seruarentur in practicis, ideo si vis tenere opi. illam, responde
re potes p̃dictę rõni, videlicet ꝙ mutatio ꝯditionis ipsius testis nõ
nocet testanti in substãtia, solẽnitate, & efficacia testamenti: Sed
nocet sibi testi in productione ad iudiciũ seipsum inhabilitando
ad testificandũ, non testatori ad probandũ per alios legitimos mo
dos, & si dicas, non habet aliũ modũ, Respondeo, sibi imputet q
cautius non prouidit a principio tabellionem adhibendo. Iuxta
6 p̃dicta q̃ro, quia dixi, ꝙ testm̃ in scriptis probabit, si sit scriptũ ma-
nu tabellionis, licet sit mutata ꝯditio testiũ, vt no. gl. in l. 2. in prin.
ff. quemad. testa. ape. qũo p̃t hoc esse, cũ in testõ in scriptis ignorãt
testes q̃ in eo sunt scripta, & sic non possunt esse testes, an tabellio
scripsit, vel non. Ego rñdeo, ꝙ sufficit, ꝙ in eorũ pręsentia viderũt
tabellionem subscriptionem suã facientẽ, & audiuerunt testatorẽ
dicentẽ hanc esse eius testm̃, & vltimã voluntatẽ, & scriptam a ta
li tabellione. nã per hoc implicite dñr scire oĩa in eo scripta, quod
7 sufficit, vt l. si ita. ff. de ꝯdi. & demõ. † Quęro scd̃o, quid si vnus, vel
a duo[a] seu oẽs testes erãt serui, sed cõi opi. habiti liberi? dicunt Doc.
idẽ arg. ff. de rei ven. l. quæ de tota, cum si. Et pro hoc vr̃ casus, cũ
in plurali nume. loquatur in qualibet sui parte. argu. l. si plurib. in
8 prin. ff. de rei vendi. † Quæro. 3. quid si vnus vel plures erant femi-
b næ[b] dic ſm Doc. idẽ, si cõi opi. reputabantur masculi, cum eadẽ
sit ratio, vt ĩ. de lib. præt. l. j. & ff. ad l. Aquil. l. illud, & pro hoc bene
9 facit. ff. eo. l. ad testiũ. §. conditione. † Quæro. 4. quid si qui ex testi-
c bus erãt infames[c] tpe facti testamẽti, sed cõi opi. nõ habebantur
pro infamibus. Rñdeo cum gl. in fi. ff. eo. l. cũ le. ꝙ testm̃ non vitia
bitur, sicut dixi in seruo cõiter reputato libero, vnde vide ꝙ s̃. dixi
Fatetur tñ Ia. de Ra. reputato libero, & Cy. ꝙ quilibet reputat bo
næ famæ nisi ꝯstet de ꝯrio, vt l. oĩmodo. s̃. de inoff. test. Ego ẽt ad-
do, ꝙ si id, pp quod factus fuerat infamis, fuisset ab oĩbus vel cõi-
ter scitũ, licet nõ fuisset putatũ cõiter, ꝙ ex eo factus fuisset infa-
mis, ꝙ talis cõis opi. non prodesset, vt supina. arg. eius qd̃ dicã ĩ se-
10 quenti q. † Quæro v. de tabellione qui ꝯfecit testm̃ qui cõi opi. re
putabat tabellio, sed re vera non erat, an probet instrm̃ testamẽta
riũ, vel quodcunq; aliud ab eo confectũ, licet hæc quæstio sit mul
tum dubia, tñ eã aggredior ista forma. Aut quæritur de instrĩs cõ
fectis nulla de eo facta creatione, aut de ꝯfectis post eius creatio-
nẽ. Primo casu, aut q̃ritur de ꝯfectis ante eius cõditionem detectã
Si ante ꝯditionẽ eius detectã, & tunc dico ꝯfecta non valere de iu
ris rigore, quia ab incopetenti facta, & ius ꝯficiendi non habente.
arg. s̃. de man. prin. l. j. & ĩ. eo. l. consulta, & ĩ. si a non ꝯpe. iu. per to
11 tum, & ĩ. de nume. & ac. l. actuarios. li. xij. cum ibi no. † Sed dubita
ri potest de æquitate, & quadã iuris fictione pp errorem cõem,
& vtilitatẽ gestorũ, & forsan dicet quis ꝙ sic, arg. ĩ. de sen. & in-
terlo. om. iu. l. ij. & ff. de offic. præto. l. Barbatius, sed modicum fa-
ciunt, quia in eis auctoritas & decretum superioris interuenit, hic
nullum. Similiter arg. huius l. & quod s̃. de infami. dixi. sed hęc nõ
multũ sunt similia, quia in eis error cõis iuuatur a iure naturali,
& ciuili, quorum præsumptione quilibet nascitur, & præsumitur
bonæ famæ, & liber natiuitate, cum seruitus, & infamia ꝓueniãt
per accidens vt plurimũ, non natura, & sic in his casibus non põt
dici error supinus. Sed in themate nostro totũ est ꝯrium, quia er-
ror cõis causatur a facto per accidẽs proueniẽte, & nõ a iure natu-
rali vel ciuili, ꝙ repugnat huic errori, cũ non nascatur quis tabel-
lio, sed p accidẽs creat a principe, ut no. Guli. de Cu. in l. nõ. n. ff. de
adop. & Inn. extra de fide instr. c. cũ tabellio. vñ error, etsi sit cõis,
vr̃ supinus, & ita firmat Bar. in d. l. ad testm̃, & maxime cũ veritas,
& informatio de facili potuit haberi p inspectionẽ matriculæ, vn
de errantibus non debet opitulari, vt ff. de legi. l. quod nõ rõne, &
ff. de iur. & fac. igno. l. nec supina. quid igitur dicendũ? influat no-
bis altissimus, & Saluator noster, de cuius ore oẽ rectũ ꝓdijt iudi
ciũ. Dico igit sic, aut primates notariorum, vt sunt correctores, &
cõsules eorũ in ciuitate Bononiæ, ad quorũ officium spectat hoc
scire, & non permittere sed corrigere, sciebant istũ publice offi-
ciũ tabellionatus exercere, & tollerabant. Et puto tũc instrumen-
ta interim ꝯfecta valere, & tenere, quia error cõis tunc non est su-
pinus, quia causatus a titulo de uerisimili sumpto. argu. s̃. de pe.
hær. l. si filius, cũ ibi no. Et pro hoc quasi casus in Auth. de Tabel.
§. j. in fi. ibi dum dicit, documentis, &c. Aut tales primates huius
rei nõ erant scientes, vel nulli erant ordinarij in loco, vbi sic pu-
blice officium exercebant. Et tunc, si tñ tps ante detectã eius cõ-
ditionẽ trãsiuit, quo eius titulus, & creatio præsumi possit, Et ad
huc puto idẽ, arg. ff. de in rẽ ver. l. cũ in rẽ, ver. & eius qd̃ scripsi in
l. si cer. an. s̃. de pac. & arg. d. l. si filius, aut hęc nomina cessant, & pu
to nõ tenere, qua decretũ, & autoritas vera, & p̃sumpta deficiũt,
vt d. l. actuarios. ĩ. de mun. & act. & sic error iste cõis nõ sufficit, qa
nullã iustã cãm hẽt pro fomento, vñ hr̃ pro supino, & affectato,
& hæc in instrĩs ꝯfectis añ detectã ꝯdõnẽ eius. Si aũt q̃rat de ꝯfe-
ctis instrĩs post eius ꝯdõnẽ detectã, tũc dicendũ est indistinctã, ꝙ
non valet vt à quolibet priuato cõfecta. Scd̃o casu, quo quæritur
de ꝯfectis post eius creationẽ, & intelligo verã, & legitimã, & tũc
si nullo tpe fuit priuatus tabellionatus officio, non habet dubiũ,
& valẽt instrã, & testamẽta. Si aũt fuit priuatus forsan pp falsũ p
eũ ꝯmissum, & tñ ante sñiam priuationis valẽt, quia quãdiu tole-
rat in offõ, tenẽt, vt in Auth. de Tabel. §. j. in fi. & ita debet intelli-
gi gl. ibi posita. Cõfecta aũt post priuationẽ nõ valent, ut ĩ. de su-
scep. & arha. l. si quis aliquid. li. x. facit. ĩ. de digni. l. iudices. Et qd̃
dixi ante sñiam, intelligo ẽt si lex dicat ipso facto sit priuatus, nã
licet sit priuatus, tñ qa hæc priuatio est occulta, & non notoria,
cõis error habebit pro veritate. Ideo quãdiu toleratur in officio,
& non priuatur de facto, uel per sñiam declaratoriã priuationis
quã lex fecit, tenebunt instrã. ar. s̃. de hær. auth. credẽtes. cõiuncto
principio cũ si. Est enim iste error cõis iustus & non supinus quia
causatus a iusto initio, non sic dico, si post sñiam publicã, & mani
festã priuationis, & remotionis repertus est publice instrã ꝯficere
in eadem ciuitate, ubi sñia transiuit in notorium: Quia ex quo nõ
est restitutus a principe, licet publice instrã ꝯficiat, non ualebunt
d instrã,[d] quia error non põt dici iustus stante illa sñia, sed erit
supinus, & affectatus, ideo non prodest, vt dixi, & ita consului in
Pesauro, & ibi creatus tabellio fuit liber homo. Sin autem fuisset
seruus, cõi opi. liber, tũc dicit, ꝙ pp decretũ, & autoritatẽ ꝯstituẽ-
tis ualerẽt instrã. ar. l. Barbarius. ff. de of. p̃to. l. & si arbiter. ĩ. de sen.
licet alias seruus nõ possit esse tabellio, ut ĩ. de tabu. l. gñali. lib. x.
In casu tñ nr̃æ legis, ẽt si error fuisset singularis, instrm̃ non tene-
ret ut publicũ, teneret tñ ut priuato scriptũ, nã & seruus põt scri-
bere testm̃, ut ff. e. l. seruus, & hęc de tabellione, & tota l. sufficiãt.

ADDITIONES.

a ¶Quid si vnus vel duo. Adde Soc. ĩ cõs. 32. inci. ex his quæ superius. uer. cõis enim opi. in fi. in prima parte char. lxv. ꝙ testamentum non redditur uitiosum si in eo interfuerunt testes serui qui communi opi. reputabantur liberi.

b Feminæ. An fęmina possit esse testis in testõ, & dic regulariter ꝙ non, vt l. qui testamento, §. mulier, ff. eo. sed fallen. uide per Soc. in suo tracta. fallen. reg. 319. in ver. testis, de quo per Bal. in repe. l. habeat, nu. 35. uersi. super prima qõne & in apost. in uer. de muliere, sup. de sac. san. eccl. Lanfran. c. qm̃ contra falsam. §. testes. nu 84. uer. & primo quæritur, & in apo in uer. inter liberos, extra de proba. Fely. extra de testib. c. quoniam. Philip. Decium in l. fęminæ. ff. de re. iur. Bal. cons. 8. ubi ponit ẽt quid in codicillis, & consil. 355. volu. 4. vbi ponit nunquid magis credatur tribus masculis quàm quatuor mulieribus, & Phiiip. Cor. consi. 216. in littera. f. vol. 2.

c ¶Si qui ex testibus erant infames. Tu uide ad huius quęsiti solutionem Bal. in l. 3. in prin. ff. de lib. & posthu.

d ¶Non ualebunt instrã. Tu uide de hoc per Bar. in l. si quis, §. rogentur, nu. j. versi. quandoque notarius est uilis, & in apostí. in c. uer. ff. de edendo no. idem Bar. consi. 77. inci. quæritur an notarius, & consi. 174. inci. ser. Ioan.

LEX II.

1 *Publicatio quotuplex est.*
2 *Testamentum publicatum, & insinuatum probat.*
3 *Testes instrumentum probantes, quid deponere debeant, & nu. 4.*
5 *Successores abintestato, an sint citandi.*
6 *Publicatio testamenti an possit fieri testatore viuente.*

a Publicati.[a] † Pro euidentia præmitto, quod duplex est
1 publicatio, una quæ potius appellatur apertu-
ra, & notificatio, quæ olim fiebat, ut posset adiri hæreditas, quæ
olim adiri non poterat ante aperturam tabularum, licet hodie sic,
vt ĩ. de cad. tol. l. j. §. Item ut cognitis uerbis testamenti possit trã-
sigi, quia aliter non potest, ut l. de his. ff. de transac. & hæc apertio
potest fieri coram bonis, & honestis uiris, esto, ꝙ testes in testõ
descripti non sint præsentes, ut ff quemadmo. testa. aper. l. si quis
assignatoribus, sed de ista nõ loquit hic. Alia est publicatio, quæ
fit coram iudice ad quem producuntur testes, ut deponant de te
stõ facto a defuncto qñ fuit nuncupatiuũ, uel ut deponant de te-
stamento in scriptis. i. de eorum subscriptionibus & sigillis, & de
ista loquitur hic, & vocatur publicatio ad æternam rei memoriã.
Casus. Testm̃ publicatum probat, etiam si originale sit perditũ.
2 h. d. † No. ꝙ testm̃ publicatum uel insinuatum probat. Item ꝙ q
allegat se perdidisse, debet hoc probare, & sic qui casum dicit, ca-
sum probat. facit. s̃. de fi. instr. l. fi. Quæro. j. coram quo iudice. Res-
pon. gl. ꝙ coram ordinario, ut ĩ. eod. l. testa. Et supple in ciuitate
Romana coram magistro census, ut ĩ. eod. l. consulta diualia, &
in alijs ciuitatibus coram magistratibus municipalibus. argu. ĩ.
3 eodem. l. omnium, circa princi. & s̃. de magistr. muni. l. ij. † Quæro
ij. quid

ADDITIO.

a ¶Publicati. quando testamentum dicatur potius aperiri, quàm publicari. Soc. cõsi. 275. inci. reuerende pater & domine, uersi. præterea hoc manifeste, in j. parte, charta. 44.

ij. quid testes debeant iurare, & deponere. Rñ. gl. ita esse verum,
sicut scriptum est, hæc reprobat Ia. Bu. in testõ in scriptis, cuius se
creta testes ignorant, vt ĩ. eo. l. hac consultissima. in prin. in nũcu
patiuo in scripturam redacto per priuatam personã procedit gl.
vt s̃. ti. j. l. hac consultissima. Dicendũ est ergo, ꝙ in testõ in scrip-
tis debẽt testes attestari de subscriptionibus, & sigillis suis, & ꝙ
hæc vltima voluntas fuit eis tradita subscribenda & sigillãda, &
subijcit Ia. But. ꝙ quilibet attestabit de se & aliis, quod vltimum
fateor, si in subscriptionib. suis quilibet eorum de alijs mentionẽ
4 nõ fecisset, ꝙ puto eos facere debere. † Quæro iij. quid postea fiẽ-
dum? & rñde vt sequit in gl. & no. ꝙ vbi in charta publica nõ erat
scriptum totum, trãscribet per tabellionem in charta publica, &
iustificabit authoritate iudicis. & sic erat in charta publica, in ea-
dem si fieri potest per tabellionem insinuabit, & publicabit, cum
subscriptionib. requisitis auctoritate iudicis. Vbi autem in scrip-
tura non esset redacta voluntas testatoris, dicit gl. ꝙ testes iurati
examinabunt, & eis probantib. hęc voluntas publicabit ad æter
nam rei memoriam, vt sic postea aliquo vel omnib. testibus mo
rientib. hæc scriptura publica probet. Hoc dictum est mihi du-
biũ, an gl. velit ꝙ solũ attestationes publicent per iudicis inter-
locutoriã, vt est mortis in causis, vt ĩ. de re iud. l. gesta, an aliter in
telligat, & qñ. Et licet p̃cedens modus sit bonus, tñ illa non fuit
voluntas defuncti, de qua dicit gl. sed attestationes ꝓbatoriæ vo
luntatis. Ideo puto ꝙ visis probationib. iudex debeat declarare,
talem defunctũ ꝯuocatis ad se talib. testib. & in eorum præsentia
dixisse ꝙ talẽ faciebat suum hæredem vniuersalem, & tale quid
Titio legauit, & eos rogauit vt huius rei essent testes, ideo illã vo
luntatem publicat & pronunciat esse legitimam, & mandat no-
tario actorũ vt de p̃dictis conficiat publicũ instrm̃. Et satis puto
esse condecens, vt in p̃sentia multorũ priusq̃ sic pronunciet, licet
testes fuerint per prius singulariter examinati, habeat testes testĩ
omnes, & interroget eos, an ita sit, & eis vnanimiter, & concordi
ter sic palã profitentib. pronunciet & scribi faciat, vt s̃. † Quero 4.
5 an citandi sint successores ab intestato? dic ꝙ sic ar. ff. de adop. l.
nam ita diuus, & ff. de mino. l. 3. §. causa cognita. & s̃. de testib. l. si
qñ. Sed an sufficiet gñalis citatio per edictum, vel proclama gña
les? dic aut p̃sona est certa cui ab intestato defertur, & illa est citan
da specialt, arg. ĩ. de pe. auth. nouo iure. i. rñso, & ff. de vẽt. inspi. l.
j. §. denunciari, alias sufficiat proclama gñale, arg. ĩ. de remis. pig.
l. si eo. & ff. de leg. ij. l. cum qdã, & facit quod no. Bar. in l. si quis in
6 stituat, ff. de hære. insti. † Quæro v. an viuente testatore possit fie-
ri hæc publicatio? qdã ꝙ sic. Gl. ꝯ. dic, ꝙ si testator petat, tunc põt
vt ĩ. eo. l. omni, si scripti hæredes, dic ꝙ non possunt, qa adhuc nul
lũ ius hñt. Quæro 6. an verũ sit indistincte, ꝙ casus iste debeat ꝓ-
bari, & dixit Odo. ꝙ non, quia hæc uoluntas publica seu insinua-
ta ita probat, sicut originalis, iõ hic subaudit maxime, quod fatet
Iac. But. si fuerint citati venientes ab intestato, & oẽs quorũ inte-
rest, alias secus, quia non debet obesse publicatio non citatis, vt
l. nam ita diuus ff. de adop. cum simi. s̃. allega.

LEX III.

Ex imperfecto. Licet ẽt imperator legibus sit so
lutus, tamẽ viuere vult legibus iõ
non admittitur ex imperfecto testõ, h. d. No. ꝙ imperator regit
iure cõi, nisi ꝯstet de ꝯrio, ideo exceptio, quæ obstat alij, & sibi,
vt hic, & vide quæ dixi in l. digna vox, s̃. de legibus.

LEX IIII.

a Si in noĩe. [a]Error nominis non vitiat, si de corpore ꝯ-
stat. h. d. No. differentiam inter nomen, præ-
nomen, cognomen, & agnomen, quæ omnia declara. vt in gl. Et
quia hic loquitur de nomine hæredis. Quærit gl. quid de errore
nominis legatarij, & dicit gl. quod idem, sed de ambob. dic vt in
gl. posita in l. quoties, in prin. ff. de hære. insti. & de errore nomi
nis rei legatæ dicam in l. si fortidianum, ĩ. de lega.

ADDITIO.

a ¶Si in noĩe. An & qñ error in nomine proprio vel appellatiuo uitiet, not. in l. si quis fundi, de le. j. & in l. in uenditionibus, de contrahen. emp. & Bald. hic. tex. & Bal. in l. si fortidianum, ĩ. de leg. & Bal. in l. non ideo, ĩ. de hær. inst. & Inst. de lega. §. si quis nomine, in Spe. de li. concep. §. 35. & Oldra. consi. 255. sed quid si patris nomine omisso vocatus sit sub nomine familiæ an vitietur, vt puta si diceret D. Bar. Soc. dum dici deberet Do. Bar. do. Mariani, Soci. dic quod non vitiat, quia ti. vulgari modo loquendi validum est ar. vt per do. Soc. conf. 89. inc. in causa agitata. uer. præterea ista conclusio, in fi. 1. parte char. 149.

LEX V.

1 *Nominatio filij an probet quem esse filium.*

Neque. Legatum per errorẽ factũ alieno vt filio qui non
est filius, non valet. h. d. Ibi relinquũtur. dic de his
1 qui vere non sint filij. † Quæro, an hæc nominatio filij faciat pro
a bationem filiationis?[a] dici gl. ꝙ non est verum, vt ff. de proba. l. nõ
nudis, & l. non epistolis, sed præsumptã. i. præsumptiue, l. fin. ff. de
proba. Et huic præsumptioni statur, donec ꝯrium probetur, quo
probato nihil debetur, & hoc vult l. ista, & gl. j. Et hoc ideo, quia
probato ꝯrio apparet ꝙ opi. testatoris, quæ cẽset causa finalis sic
legandi vel instituendi, reperit erronea & falsa, & quia cohæret
legato vel institutioni, ideo nil debet, & ex hoc patet, ꝙ non ob-
stat l. nemo, §. qui frater, ff. de hære. insti. de qua gl. seq. Opp. ibi, in
sciente non fratrem, sed vt fratrem diligente, vnde probata scien
tia apparet, quod fraternitas non est causa fi. legati. Et scientia nõ
probata, præsumitur ita credidisse, vt dixit verbo, vt ff. de sup. le. l.
Labeo. ideo opinione probata erronea nihil debetur, vt hic.

ADDITIO.

a ¶Filiationis. Adde Bal. in d. l. non nudis, & l. non epistolis, in tex. alle. & l. neq;, & & ibi Bar. & Bal. ff. de testa. sed tunc præsumitur, nisi ꝯrium probetur d. l. non epistolis, & ibi Bal. quod est uerum, quando est in quasi possessione secundũ Bal. in d. l. non nudis, & in l. 1. infra quorum bo. & adde Soc. in consi. 89. incip. in causa agitata, uer. 2. principaliter, cum uer. seq. in 1. parte char. 149. ubi qualiter filiatio probetur, & an per testamentum, & quid requiratur ad filiationis probationem uide per eum consi. 39. inc. uisis & inspectis, uer. 2. tractatus in d. parte char. 77.

LEX VI.

1 *Verba testatoris enunciatiua an possit disponere in præiudicium tertij, & numero 2.*

1 Verba testamenti. † Verba enũciatiua emissa in
p̃iudiciũ tertij quẽ testator si
a põt grauare, nõ disponunt.[a] h. d. Op. ꝙ imo disponãt, vt l. ex scrip
tura. ff. de do. Sol. ꝙ ibi fuerũt ꝓlata affirmatiue, quo casu si dona
tio sic erat perfecta, ꝙ non poterat reuocari, qa inter viuos facta,
nihil derogant veritati, vt hic. Si vero poterat reuocari, vt donõ
cã mortis, tũc licet nõ deroget ueritati ipso iure vt hic, derogat
2 tñ ope exceptionis, vt ĩ. de fal. cã adiec. lega. l. j. & hic in gl. Opp. 2.
de §. disponant, in Auth. de nup. So. vt in seq. gl. ꝙ hic de enuncia
tiuis, ibi de dispositiuis, hæc non valet, quia enunciatiua qñq; ser
uant, vt s̃. dixi, & dispositiua ẽt non seruant hic. Si donatio fuis
set inter viuos tanq̃ obiecta sup impossibili, vt notauit gl. j. ideo
dic, ꝙ voluntas emissa in p̃iudiciũ eius quẽ grauare nõ põt, non
seruat, vt in j. lec. q̃ loquitur in donatione inter viuos, vel sic, vt in
scd̃a lec. q̃ loquitur de donatione cã mortis. Et de materia hac vi-
de per Cy. & latius per Bar. ff. de do. l. ex hoc scrip. Vel dic sic, vel
verba enũciatiua emittunt in vim modi, & dic, vt dicã in l. j. ĩ. de
his quæ sub mõ. aut in vim ꝯdõnis, & dic vt in l. Titia, in princ. de
le. 2. & in l. proculus, ff. de vsufru. aut in uim causæ, id est per mo-
dum causæ, & tunc disponunt, vt ff. de hære. insti. l. quia uolebat,
licet sit dubium an inducat actionem, vel solum exceptionẽ, de
quo remitto ad no. in l. emptor. §. ancilla ff. de rei vendi. & l. si so-
cer, §. Lucius ff. solu. matri. Aut emittuntur in vim demonstratio
nis, & regulariter non disponunt, nisi sint prolata a milite non
errante, vt s̃. de testa. mili. l. ex his. & vide quæ ibi dixi. Item, nisi iu
ratũ sit, vt auth. ꝙ obtinet s̃. de ꝓb. Scd̃o casu, qñ pp se, aut emit-
tunt in præiudicium tertij, & non nocẽt, vt hic. aut suorum hęre
dũ, & tunc aut dirigunt ad honoratũ, aut ad grauatũ. Si vero ad
honoratũ, & tunc non disponunt, quia adulatoria censetur, ff. de
le. l. gñali. in prin. & no. gl. in l. peto. de le. 2. Fallit fauore libertatis
vt l. paulus, ff. de fi. li. Item fallit, si sit iuratum, vt s̃. de ꝓb. l. rõnes.
& auth. ibi posita. Si ad grauatum, & tunc aut per errorem fue-
runt emissa, & non disponunt ĩ. de fal. cã l. j. aut ex certa scientia,
& tũc si circa ea q̃ p defunctũ non possunt disponi, dispositionẽ
non inducunt, ar. s̃. arbi. tu. l. j. & de le. ij. l. cũ pater. Si aũt circa ea,
quæ per testatorẽ disponi uel induci pñt, tunc dispositionẽ indu
cunt quatenus uerba patiantur, & non ultra, vt ff. ad Treb. l. Lu-
cius, §. fi. & hæc in vltimis voluntatib. In contractibus vero dic,
vt ĩ. de contrahen. & commit. stip. l. optimam, & in iudicis dic, ut
ff. fam. hær. l. qui familiæ.

ADDITIO.

a ¶Non disponunt. De uerbis enunciatiuis, an, & qñ in testis disponant, ego dixi post istum in apos. ad eum in l. ex his, nu. 1. in apost. in uer. uerba enunciatiua, in ultima uoluntate, s̃. de testa. mili.

LEX VII.

1 *Error scribentis an vitiet actum gestum solenniter, & an possit iure probari, & nume. 2.*
3 *Error quot testibus probetur.*

1 Errore. † Casus. error scribentis non uitiat actum solen
niter gestum. h. d. No. plus dictum & minus scri-
a ptum.[a] vt in gl. Op. quod imo uitiet ex omissione, ut ff. de hæ. in-
sti. l. j. §. sin autem. Sol. quod ibi solum nomen personæ erat scrip-
tum, vnde ex illo solo nullus potest colligi intellectus: hic uero
plus erat scriptum, quia Titius hæres, sed deficiebat, esto. uel Ti-
tius esto, & deficiebat solum, hæres. unde ex uerbis satis potest
colligi intentio testantis. Et hoc vult gloss. licet dicat, quod Pla.
dixerat, quod solum nomen hęredis sufficiebat, per istam l. quod
glossæ non placet, vt statim resumam. Vel dicit glo. Solu. secun-
da, quod hic deerat totum, sed erant apposita alia uerba æqui-
pollentia, quod declara, ut in ea, & hæc secunda clara. Oppo. ij.
de l. fina. ff. de iure do. Solu. quod ibi fuit omissum testantis uo-
luntate, hic scribentis errore. † Quæro primo, an error scriben-
tis possit probari iure, ut probatio prosit, & releuet? & dicit Cyn.
quod sic in testamento nuncupatiuo, quod testibus est no-
tum, & de cuius essentia non est scriptura, licet ad memoriam
&

ADDITIO.

a ¶Minus scriptum, adde Soc. cons. 172. inc. licet filia fœmina, uer. quinimo, circa med. in 2. parte char. 54. quod lex, in testamento præsumit plus dictum, & minus scriptum.

& ꝓbõnẽ qñq; sit facta. Sed in testõ in scriptis, de cuius substãtia tia est scriptura hæredis institutionẽ, q̃ est caput testi, ut ff. de his. q̃ in test. delẽ. l. proxime, per ipsam scripturam probari, & in ipsa scriptura exprimi. ff. de cod. l. fi. & per hoc s. de arbi. l. ne ĩ arbitris. §. finaũt. Et isto casu Pla. nõ põt tolerari, sed in testõ nũcupatiuo. tũc Pla. tolerat errore probato, nõ ante in dubio testm̃ præsumit nuncupatiuũ, qñ testator deduxit ipsam in notitiam testium, vt s. ti. j. l. hac ꝯsultissima, & ff. de testa. l. hæredes palam. in prin. Quæro 2. in exẽplis gl. hic positis, qñ deficit, esto, vel hæres, an sit necesse per testes errorem probari? puto ꝙ de mente gl. sit, ꝙ non, sed ex ipsis verbis error demonstratur, & colligitur. igitur a lege suppletur, ac si scriptum fuisset, & disponit acsi scriptum esset, & ẽt in testõ inscriptis, ꝙ tenuit ẽt Nic. Mata. alias dñia inter glo. & Pla. fuisset frustra, qđ no. puto tñ, ꝙ si dubitet, declaratio iudicis sit necessaria, & poterit ipse mandare notario. Et illud verbũ, qđ de est, a lege p̃sumptũ, adijciat, & sic habemus, ꝙ errores euidentia scripturę a legę præsumpti, non sunt probandi, sed declarandi, & supplendi: alij errores sunt probandi. † Quæro 3. quot te-
3 stes ab probationem erroris requirãtur in casu nostro & Cy. hic
a dicit, ꝙ duo sufficiunt,[a] primo per regulam l. vbi numerus, ff. de testi. scđo per tex. ff. e. l. hrdes palã, §. j. ꝯiuncta gl. signata super verbo posse. Sed gl. nostra tenet expresse, ꝙ requirant 7. in l. cum opponebant, de le. 2. ꝙ ibi ẽt tenuit Dy. ꝙ vr̃ verius, qa non possunt testes deponere de errore scribentis, quin ẽt deponãt de voluntate testantis: ergo septẽ sunt necessarij, vt no. s. de bo. pos. s̃m ta. l. ij. Et sic non ob. l. vbi numerus, in ꝯ̃riũ alleg. nec etiam d. l. hæredes palam. quia ibi probatio non fit circa substantiã testamenti, sed circa declarationem seu certificationem voluntatis, de qua ꝯstabat, & q̃ in se valida erat. Sed reddebat incerta de quo senserit, iõ testes duo sufficiũt. nec huic obstat quod no. j. de codicillis l. j. & ibi dicam. Et rõ p̃dictorũ est, qa talis declaratio volũtatis est potius adminicularis, q̃ de substãtia & essentia intrinseca volũtatis, Iõ facilius probat, cum sufficiãt ꝯiecturæ vt ea. l. hæredes palã, §. sed si notaui, in ff. de leg. j. l. seruus plurium, §. fin. Sed quid si ꝓbõ nõ ꝯcernit factũ, sed tabellionis: qa volo probare ꝙ tabellio errauit in die scripti testamenti, an possit probari per duos testes Bal. hic format istam q̃õnem, & dicit ꝙ sic ꝑ regulam d. l. vbi numerus, & qa hoc põt probari & examinari seorsum ab ipso principali, si non est eiusdem naturę cũ illo, facit, ff. de reg. iur. l. si librarius, & ff. quemad. test. aper. l. j. in fi. Hoc fateor si testm̃ nõ reducatur in dubiũ, an fuerit factũ, vel non: sed vbi negaret, & ꝓbaretur ꝙ die scripta in instr̃o testamẽti testator erat mortuus, vel nõ fuerat in illo loco, ita ꝙ testm̃ redderet falsum, forte duo testes non sufficerent, cum deponere habeant de substantia totius testamẽti. facit pro eo ista differentia, quod no. s. eo. l. j.

ADDITIO.

a ¶Duo sufficiunt. Adde Pau. de Ca. hic, & clarius per Oldr. consilio 297. ꝙ qñ agitur de probando aliquod extrinsecum testi, sufficit per duos testes ꝓbari, licẽ Adde Alex. ꝙ non, sed per tot, quot in eo requirunt, in consi. 140. prima parte & per eum qui tenet idem, & plenius in rubrica, ff. de acquiren. poss. & in gl. fi. in l. cum proponeretur, de leg. 1. Cardi. & Inno. in capitulo relatum, el 1. de testa. Bal. hic, & in c. fi. si de inuesti. inter do. & uasal. lis ori. & in l. fina. supra de eden. & in l. 2. de secundum ta.

LEX VIII.

Casus maioris. Propter necessitatẽ iuris dispositio suspendit, nõ in totũ tollit h.d. Et pone exẽplũ, ꝙ testator dũ ꝯderet testm̃, fecit vomitũ, pp quẽ testes recesserũt de camera, & postca reuersi sunt, nõ vitiat testm̃: est. n. hoc eis pmissum ratione necessitatis. Quero, quid si quidã eorũ non sunt reuersi, sed alij sunt subrogati.

LEX IX.

1 *Scriptura secundum loci priuilegium facta vbique probat.*
2 *Testamentum an possit fieri pariete inter testatorem & testes interposito.*
3 *Testamentum cum duobus testibus quando valeat.*

a **Si non speciali.** [a]Casus. Testes dẽnt esse tpe testĩ in testatoris pñtia, tpe quo signãt testm̃, nisi ex priuilegio patriæ hoc sit remissũ. h.d. No. j. ꝙ testes dñr fun-
1 cti officio suo tpe signati testĩ, quod facit ad no. s. e l. j. Item no. ꝙ scriptura facta in loco s̃m priuilegiũ loci probat vbiq; ꝯcor. l. milites. cũ ibi no. s. de min. Itẽ latius dixi ĩ l. j. s. de sũ. Tri. No. ẽt, ꝙ iste tex. ꝯiũcta gl. loqt̃ đ testõ in scriptis. ꝙ subscribit, & sigillat testib. Sed q̃ro, qđ de nũcupatiuo. dicũt Doc. idẽ, vt necesse hẽant videre testatorẽ, & eius voluntatẽ audire, vt hic, & j. e. l. si vnus. ĩ prin. & s. ti. j. l. hac ꝯsultissima. Et ex hoc reprobãt q̃dã gl. positã in l. 2. §. idẽ Labeo. ff. de aq. plu. ar. q̃ vr̃ dicere, ꝙ testimoniũ testis valet, licet cortina[b] vel pãnus sit medius ĩter testatorẽ & testes. Sed certe illa gl. hæc nõ vult, sed vt idẽ ꝙ ipsi. Vñ attẽde, ꝙ illa est vna q̃stio ad ꝓbãdũ ꝙ testimoniũ de auditu vbilibet seu in oĩ casu nõ
2 sit sufficiẽs. factũ. n. est opinari, ꝙ Glossator đ hoc dubitasset. † Sed hoc supposito, tũc q̃ro, an p rescriptũ principis possit ꝯcedi, ꝙ testamẽtum possit fieri pariete intermedio inter testes & testatorẽ? & vr̃ ꝙ sic, dũmõ dicat. non obstante tali l. vt in gl. Sed teneo ꝯ̃riũ, qa est impossibile testimoniũ veritatis phiberi per testẽ, qui non vidit testatorẽ, cũ testimoniũ reqrat visum, vt l. testiũ s. de testi. & maxime in testamentis, vt hic, cũ facilis possit esse deceptio in cognitione per auditũ vocis absq; visu p̃sonæ, vnde licet ptãs principis sit suprema, tñ nãlis rõ per eũ nõ põt immutari, vel tolli, vt ff. de vsuf. ea. re. l. 2. ideo scriptũ non teneret. Non ob. gl. hic posita, quia restringi debet vt soluit alia gl. ad signacula testium tñ, nã testes viderũt testatorem & eũ audiuerũt dicentẽ hoc esse suũ testm̃ in scriptis factũ, rogãtes eos vt se subscribant, & signẽt Quę subscriptiones, & signacula debent fieri coram testatore, nisi ex priuilegio principis hoc. s. de signis & subscriptionibus fiẽdis coram testatore sit remissum. Et ita dr̃ Ol. tenuisse. Quæro, qđ si ex priuilegio patriæ est concessum, vt duo testes sufficiant in testõ? dicꝙ valet, vt l. militites s. de testam. mil. Et quia reducit ad regulam cõem l. vbi numerus. ff. de testi. & ad ius diuinum, s̃m ꝙ in ore duorũ vel trium stat omne verbum, vt in c. voluit. extra de re iud. Et idem dico p statuta terrarũ, vt prouideri possit vt sufficiat minor numerus testium. ar. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. vide qđ dicam j. e. l. fi. Nam ex quo populus non est suspectus de falsitate, de qua imperator, non vr̃ rõ subesse, quare statutum nõ possit super hoc ꝯcedere confisus de hominum legalitate. Itẽ qa testamenta certa, & indubitata lex mãdat seruari sine testium solẽnitate, j. de fideius. l. fi. & Insti. de fi. hære. in fi. & ita tenui, & latius ibi scripsi in l. j. de sum. Trin. vide Bar.

ADDITIONES.

a Si non speciali, adde ꝙ inducit iste tex. ad q. an p statutũ uel cõsuetudinem possit induci ualeat testm̃ coram duobus testibus, & Ale. dicit ꝙ cõis opi. est, qđ sic p hunc tex. & per l. 2. infra quemad. testa. aper. Bal. tñ hic, quem Pa. de Ca. sequitur, dicit contrarium, ꝙ nec per statum nec per cõsuetudinem põt fieri, ꝙ in testis sufficiat minor numerus quinq; testiũ, ut l. fi. j. eo. ibi minus autẽ nullo modo ꝯcedimus, idem ur̃ uoluisse Oldr. consi. 248. de prædictis oĩbus uide omnino dñm Soc. consi. 83. incip. asserti, uer. circa primum est, in 1. parte char. 140. uide hic Rapha. contra, & plenius per Abb. in c. sicut de proba.

b Licet cortina, testes non requisiti uel existẽtes post cortinam, an & qñ ꝓbẽt, ex quo in vltima uoluntate probare non uidentur, uide per Soc. consi. 135. incip. uisa contingentia facti, uer. non obstat si tertio loco, cum uersiculo seq. in 2. parte charta 114.

LEX X.

Si testamentum. Casus. Testm̃ iure perfectum nõ rescindit p rescriptũ. h.d. No. arg. ꝙ non licet papæ relicta ad certũ vsum piũ transmutare in aliũ. facit ꝙ no. xj. q. ij. c. non liceat, nisi forte trãsmutatio esset necessaria. ar. l. quę potuerunt, ff. de ma. test. facit ff. de of. consul. l. j. Bar.

LEX XI.

Non idcirco. Furtum non vitiat testamẽtum subtractum. h.d. Vel vitium furti vt extrinsecum non habet vitiare testamentum. h.d. Bar.

LEX XII.

1 *Sigillare alieno sigillo an posit.*
2 *Rasura in vno loco quando vitiet in alio.*

a **Si vnus.** [a]Defectus solennitatis ipso iure vitiat testm̃, cãcellationis vero uel abrasionis spectat ad iudicis offi. h.d. ibi scriptura. s. in loco de quo est quæstio. † No. ꝙ alieno anulo vel sigillo quis potest sigillare, puto tamen ꝙ in subscriptione sua debet facere mentionem, quomodo signatur alieno anulo vel sigillo. Item ꝙ interlineatio & rasura non sunt contra solennitatem testamenti, sed debilitant eius fidem, quando sunt in loco suspecto. Op. ꝙ immo omnes possunt cum vno sigillo, vt In-
2 stitu. eo. §. post. Solu. confitendo vt in glo. † Oppo. quod deletio vel rasura in vno loco non uitiet in alio, ut l. si ex falsis s. de transactio. Solu. ꝙ hic erat rasum in loco de quo erit quæstio, ibi secus, ut in gl. uel dic latius, ut in gl. fi. quia aut aliquid est deletum uel emendatum de uoluntate testatoris, & dicit gl. ꝙ illud non ualet: quod intellige de emendato, sed suprascriptum uel additum de eius uoluntate ualet, & tenet, & istam dicit veram Iaco. But. Aut aliquid est deletum, uel emendatum, & suprascriptum sine testatoris uoluntate, & tunc indubitanter suprascriptum uel superaditum non ualet, ex quo a testatore non procedit ut hic. Sed in deleto dic, quod si illud legi potest, ualet, & tenet siue sit deletum casu, siue alias consulte uel inconsulte, quia casus uel factum tertii non habet tollere uel uitiare uoluntatem uel dispositionem solennem, & perfectam defuncti, ut ff. de his que in testamen. delen. l. j. §. j. & de bonorum possess. s̃m tabul. l. j. §. si rasæ. & adde quod dicam j. eod. l. pen. Si uero legi non potest, non ualet ratione impossibilitatis, non ex defectu iuris, nisi aliter probaretur & solenniter illud quod per prius ibi scriptum erat. Aut aliqđ falso est ascriptum in testamento, & illud indubitanter uires non habent. Sed an tunc, propter illud in qualibet alia parte testamentum uitietur? uide quod scripsi in l. si ex falsis. supra de transactio. In dubio autem an præsumatur uoluntate testato-

ADDITIO.

a Si unus. Adde ꝙ notarius publicãs instrm̃ debet facere mẽtionẽ de cancellatura facta per errorem in aliqua linea instri, Bald. & Pe. de Suz. in l. ea quæ infra cõmi. uel epi. & si sunt plures, cautius est facere mentionem de omnibus, licet sufficiat et gñalis mentio, quia ad omnes refertur nisi fauore libertatis, Bar. in l. j. §. & ideo ff. de his quæ in testa. delen. & de his sibi creditur Bar. in l. j. §. fin. ff. de secundis tabu. uide Bal. hic, & Bar. in l. imperator, de statu hominum, reprehendit notarium facientem mentionem de ea, uide Bar. in l. diuus, §. item sena tus, de fal. & per Bal. in l. fi. supra plus ua. quod agitur, & melius per Alexan. in l. fi. infra de edi. diui Adriani tol.

statoris cancellatum, vel non, dicit Rayn. ꝙ si reperitur testamentum penes testatorem, præsumendum est eius voluntate deletũ, alias secus, arg. l. Labeo, & l. postq̃. ff. de pac. Opp. iij. ab extra, ꝙ iudex non habeat examinare, an voluntate testatoris, vel non, scriptura sit rasa, vel delera, seu vituperata, sed statim debet eam reijcere, vt j. de edi. di. Adri. l. fi. Sol. quod hæc l. procedit, quando agitur petitorio, illa quando possessorio, quo casu ex aliqua apparentia scriptura non debet apparere suspecta, vt ibi.

LEX XIII.

Testandi. Facultas testandi alicui concessa, intelligitur secundum iuris solennitatem. h.d. In gl. in fi. dic. Sol. ibi non deficit solennitas codicillorum, ideo illo iure valet, quia testator ita dixit, secus si illa fecisset, quia tunc nullo iure valeret, vt hic secundum Doct. Bart.

LEX XIIII.

1 *Institutio non fit in codicillis, nec etiam exhæredatio.*
2 *Eligens vnum contrarium, cæteris renunciare videtur.*
3 *Mater, an possit impuberi iure directo substituere.*
4 *Testamentum in aliquo casu, an confirmetur ope codicillorum.*

1 **Non codicillum.** † Institutio vel exhæredatio nõ põt fieri in codicillis. Ideo facta in quinque testium duntaxat præsentia, non valet iure codicillorum pp impotentiam, nec iure testamenti pp voluntatis defectũ. h.d. Nota ꝙ vbi res non valet vt ago, nec valet, vt potest. Item ꝙ ex qualitate dispositionis colligitur intentio agẽdi seu species dis-
a positionis, & sic ex verbis declaratur animus[a] & intentio profe-
2 rentis, quod no. † Item no. ꝙ eligendo vnum de ꝯ̃trijs, vr̃ alteri renunciare, vt in gl. Contra quod opp. gl. de l. si tã angusti. ff. de ser. sed magis facit ꝯ̃ primum notabile, quia ibi dr̃, ꝙ id quod non valet vt agitur, valet vt potest. Sol. Primo s̃m Oldra. quod hoc ideo, quia hic actus sunt contrarij, ibi subalterni, cum vnus contineatur quo ad commoditatem sub alio. Vel secundum Dyn. hic vitium erat in forma, ibi in materia. Sed dicere posset quis, ego non percipio quod hic vitium sit in forma, quia hic hæredis institutio suam debitam formam habet. Sed potius est in solennitate & numero testium, quæ potius concernit actum probatorium, licet sit solennitas intrinsece requisita ad substantiam actus, vt dixi. s. eodem, l. j. quare præcedens solutio verior. Et ego respondeo, quòd Dyn. solennitatem istam, quia ad substantiam actus est requisita, accipit pro forma totius, seu actus totalis testamenti, non pro forma speciali illius institutionis hæredis, vtraque tamen solutio in se bona. Sed contra tex. & solutionem prædictam opponitur de l. sceuola. ff. ad Treb. vbi directa substitutio facta in codicillis, quæ non potest valere iure directo, obliquatur & trahitur ad fideicommissum. Pro huius solutione est sciendum, quòd quædam glo. voluerunt illum tex. intelligere, quòd substitutio fuerit facta per verbum cõe, substituo, & tunc quia incerti sumus, an testator voluerit substituere iure directo, vel per obliquum, lex interpretatur in benigniorem partem. argumento l. benignius. ff. de legi. vt iure fideicommis. intellexerit, ne res pereat, & tunc illa lex non contrariatur huic, quia hic fuerunt verba mere directa, ibi communia. Sed quia communiter glo. Dyn. & Bartol. intelligunt, ꝙ ibi fuerunt verba directa, vt ibi nota. Ideo Bartol. dixit, quòd ibi de parte dispositionis, hic de totali dispositione. Sed non placet argum. l. quæ de tota. ff. de rei vendica. Ideo de diuersis videtur aliquid in hæredis institutione quæ non obliquatur, cum ipsa sit facta, & sic caput testamenti, quod non esset si oblique intelligeretur ibi in substitutione præcedentem expressam vel tacitam, quæ facilius obliquatur, cum testantis voluntas non repugnat ex toto. Sed quia substitutio est conditionalis institutio, differentia prædicta non videtur bona, & maxime per nota. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. & pupilla. vbi glos. tenere videtur quòd idem sit in hæredis institutione, quod in substitutione. Vnde dic secundo, quòd ibi institutio vel substitutio fuit facta a sciente in codicillis. Et sic expresso nomine codicillorum, vnde voluisse videtur vt valeat omni modo quo potest, hic simpliciter substitutionem hæredis fecit non adiecto hoc verbo in codicillis. Vnde testamentum facere putauit, licet solennis numerus testium non interuenit, ideo alias non valet quam voluit, tamen in materia huius brocardi, quo quæritur; si non valet quod ago, vt ago, an valeat, vt potest, tibi sit aliqualiter no. hic vide per Cyn. & per Bartol. ff. de verbo. obligatio. l. j. §. si quis ita, & quodlibet eorum diuerso iure procedit. Ego quandoque vnum, quandoque alium, quandoque neutrum eorum sequens, ita distinguo, aut constat de mente agentis, & illam serua. argu. s. de legi. l. non dubium. Et ita in proposito potest intelligi, ff. de constitu. pecu. l. j. §. eum. Aut aliter de mente non constat, & tunc aut defectus, per quem non valet id quod agitur, procedit a persona efficiente, aut a forma deficiente, aut a materia vel subiecto non patiente. Primo casu, aut defectus personæ est uniuersalis ad omnem modum, ut est uidere in infante, furioso, & mente capto, & res est clara, quod nullo iure valeret, vt l. j. in princ. de verbo. obligatio. Sed de isto non quærit quæstio nostra, quia supponit aliquo modo ualere posse. Aut defectus personę est particularis, & respectiuus solum ad id quod prima facie agitur, & tunc dico quod id, quod non ualet ut agitur, ualet, ut potest, argumen. eorum quæ no. ex l. ex quacunque. ff. de procura. & de l. multum, ff. de uerbo. obligatio. Vide in hoc exemplo, Pone mutum nutu respondisse stipulanti, & interroganti, non tenet stipulatio, quia uerba deficiunt, tamen obligabitur naturaliter ex pacto, in quo consensus inest. Et ita tenuit Pet. in materia pactorum, ut dixi. s. de pact. l. legem. in 3. q. ad fin. Nec obstat ff. de uerbor. obligation. l. j. §. si quis ita, quia ibi in non muto, qui uerbis respondere potuit, & uoluit, & ideo dissentire dicitur, nos
3 in muto, qui ualidiori modo se obligare non potuit. † Ex hoc infero ad quæstionem. pone quòd mater filio impuberi, quem hæredem instituit, pupillariter iure directo substituit, non ualet substitutio iure directo, quia filium non habet in potestate. Sed an valebit iure fideicommissi? dico quòd sic, quia defectus procedit a persona efficiente, & si non ualet ut agitur, ualere debet, ut potest, & quòd ita sit tenendum in casu prædicto, probatur per nota. per gloss. ad hoc notabilem. ff. de vulga. & pupilla. l. uerbis ciuilibus, & est glos. fina. circa medium. Et ita tenet ibi Bartolus, quod tene cordi. Secundo casu, quia defectus procedit a forma deficiente, reperio quòd glossæ sunt contrariæ. nam reperio quòd gl. ff. de pact. l. iuris gentium. §. sed cum nulla. tenet, quod stipulatio facta inter absentes, quæ non ualet ut stipulatio, ff. de uerbor. obligatio. l. j. in princip. ualet ut pactum, & tamen gloss. in eodem titu. l. si unus. §. pe. dicit, quòd acceptilatio facta inter absentes nõ ualet ut pactum, & idem nota. in l. an inutilis. in princ. ff. de accep. & si hoc est ubi tractatur de liberatione fienda, quantominus si tractatur de obligatione inducenda, & econtra argumen. ff. de actio. & obligatio. l. Vrannius, & de regul. iur. l. fauorabiliores, ex his mihi placet distinctio quorundam dicentium. Aut tractatur de obligatione inducenda, & tunc, si non ualet quod ago, ut ago, nec ualet, ut potest, ut l. j. §. eum qui. ff. de constitu. pecun. & l. prima. §. si quis ita, de uerborum obligatio. Aut tractatur de liberatione inducenda, & tunc ualet ut potest, quia primum membrũ est contra glo. in d. §. sed cum nulla, secundum est contra gloss. in d. l. si unus. §. penulti. in d. l. an inutilis. Vnde quid dicam, subsisto. Sed incertam sapientiam inuoco, & suffragium mihi pollicitum in proemio imploro, in quibus continue spero. Et sic sperando distinguo, quando defectus procedit a forma, quia aut quæritur in his quæ dependent ex uoluntate duorum, ut sunt contractus, aut in his quæ dependent ex uoluntate unius ut sunt ultimæ uoluntates. Primo casu aut contractus qui peccat in forma, fuit celebratus inter præsentes, & tunc si non ualet ut agitur, nec ualet ut potest, ut l. j. §. si quis ita, de uerbor. obligatio. & ita potest intelligi. ff. de consti. pecu. l. j. §. eum qui. Et ratio est, quia difformitas ab altero proueniens potius accedit dissensui, quam consensui, cum poterat tunc formaliter consentire, & non fecit. Aut fuit celebratus inter absentes, & tunc aut se obligare debens, uel accepto ferens scit stipulationem uel acceptilationem inutilem esse ratione absentiæ, ideo facilis fuit ad sic promittendum, uel accepto ferendum, & tunc si non ualet quod ago, ut ago, nec ualet ut potest. Et est ratio, quia non dicor consensisse, ut aliter ualeat, & de hoc, si litera bene ponderetur, est casus in d. l. an inutilis, in princ. in ratione quam ibi ponit. Aut promittens uel accepto ferens putauit stipula. & accep. ualere, & per consequens habuit animum se obligandi, & debitorem liberandi, & tunc quia animus, & consensus non deficit, si non ualet, quod ago, ualet, ut potest. Et ideo stipulatio inter absentes ualebit ut pactum, & ita defenditur gloss. in d. §. sed cum nulla, & de hoc etiam est casus in d. l. an inutilis. secundum unam literam. In dubio autem an prædicta sciuerit, uel non, consideranda est eius peritia, uel imperitia. argu. eorum quæ not. supra, de usur. l. j. & in mercatoribus, qui non tractant de apicibus iuris in eorum mercantijs, dico animum obligandi interfuisse, & ita præsumo eos habuisse, ut uerba prima facie sonant, ut hic prædicta pondera, quia sunt noua, & subtilia. Secundo casu, quia in ultimis uoluntatibus, ne cum errore procedamus, est sciendum, quod est forma rei in actu quæ agitur deducta, & est forma actus in quam ipsa res deducitur, exemplum primi habes in ipsa hæredis institutione, uel substitutione, quæ quandoque formam certam, & specialem requirit, quam si non habet, filium reddit præteritum, ut quod sit pura, non conditionalis, nisi in contrarium conditionis euentum sit exhæredatus, ut inf. de institu. & substitu. sub condi. fac. l. si pater. Item quòd exhæredatio hodie habeat certam causam annexam, & expressam, in Authen. ut cum de appel. co. §. causas, & isto casu ꝙ defectus talis formæ uitiet, utrobique dicendum est, ꝙ si nõ ualet quod ago, ut ago, non ualet alio modo, quia nec potest. exemplum secundi est, quia institutio habet respectu sui debitam

ADDITIO.

a ¶Declaratur animus, quia uerba sunt notæ passionum animæ, ut per Soc. consi. 7. incip. nunc quęsitorum, uer. sed his non obstantibus, circa prin. char. 7. & cõs. x. incip. quamuis. uer. a summo circa me. in j. part. char. 12. Et adde quòd intellectus uerborum prolatorum per aliquem sumitur secundum tempus prolationis ipsorum uerborum, siue loquatur in contractibus, siue in ultimis uoluntatibus, siue in alijs quibuscunque dispositionibus, ut per pręs. So. consi. 6. incip. prædicta consultatio. uers. ad cuius clariorem. in d. par. char. 6.

tam formam,sed est facta in actu minus solēni,qa nō est capax ta
lis institutionis,substitutionis exhæredationis.nam solennitatē
illius actus circa solennem numerum testium accipio pro forma
illius actusvt voluit Dy.& tunc circa exhæredationem non est
dubiū,quia illa nec directo,nec p indirectū,seu per ogliquū pōt
fierii codicillis,sed de institutione,& substitutione directa est du
bium;& in istarum qualibet est dicendum, ꝙ si non valet vt ago
non valet vt pōt,vt hic, nisi de mente ꝯria constet vel appareat,
vt l.ex facto,in prin.& l.Scæuola,ff.ad Tre.& dixi.s.in vl. ꝯrio,&
dicetur apparere de mente ꝯria,qñ expressam fecit mentionē de
codicillis,dicens,talis volens codicillari,vel in præsentibus codi-
cillis talem instituit sibi hæredem vniuersalem, vel si filio impu-
beri hæredi instituto prius in codicillis substituit,vt d.l.Scæuola.
Quam intelligo locum habere siue substituat directo,siue p ver-
bū cōe,s.dixi.nā illa expressio hēt vim clausulæ codicillaris, quæ
directam Institutionem obliquari facit,vt no.in auth. ex cā. j. de
libe.præt.Secus si de codicillis nulla sit facta mentio,sed corā te-
stibus quinque ad hoc vocatis hæredem quem sibi directo fece-
rit:quia tunc habeat locum lex ista,vt non valeat directo,nec per
obliquum,quia non creditur voluisse codicillari.Et sic si non va
let quod ago,vt ago nec valet vt valere potest,qa testator credit,
non voluisse aliter valere,& ad istam diuersitatem bñ facit gl.j.e.
l.hac consultissima,§.ex imperfecto,& hæc de scdo casu principa
li,qñ defectus procedit a subiecto vel causa mālí i.a re ipsa.Et tūc
si defectus est vniuersalis ad quęcunq; ēt aliū actū, non procedit
nec quærit qō nostra,& est res clara ꝙ nullo modo valet. Aut re
spicimus defectus solum respū illius modi quo agitur,& tunc di
co ꝙ valet respectu alterius modi quo pōt,vt ff.de ser.l.si tam an-
gusti.& l.via.ff.de ser.rust.præ.& l.si possessorium.§.item si iuraue
ro,ff.de iureiu.& in gl.d.l.si vnus.§.de pac.& hoc verum nisi mo
dus quo potest valere,sit ꝓrius modo quo prima facie agebatur,
vt in hac gl.notabili,in fi.Et hæc sufficiant de isto brochardo dif
ficili.& eius mā quæ satis per prædicta erit mihi lucidata. † Quæ-
4 ro,si pater relinquet in tectō centū filio,postea in codicillis decla
rat,ꝙ illa centum vult filium habere iure institutionis an confir-
mabitur testamentum ope codicillorum?R ñdet hic Bal. ꝙ non,
vt ff.de iure cod.l.ꝙ per manus,& ita teneo per ea quæ scripsi su-
pra eod.l.errore.

LEX XV.

1 *Institutio hæredis quibus vrebis fieri possit.*
2 *Testamenta in quibuscunque chartis scribi possunt.*
3 *Heres quibus verbis instituatur,& nu.seq.*

Quoniam indignum. Casus.Quelibet vltima voluntas claris & intel-
ligibilib.verbis facta habet firmitatem, licet antiquam verborū,
1 non habeat solennitatem.h.d.†No.ꝙ institutio heredis pōt fieri
p verba præsentis tpis,& futuri imperatiui, vel deprecatiui mo-
di,& sic no.ꝙ non est curandum de qualitate verborum,si cōstat
de mente loquentis. Item ꝙ semiuiuus vel semimortuus potest
testari,dum tñ sit sanæ mentis,& possit uerba perfecta proferre,
vt hic coniuncta gl.super verbo semiuiuētis,& s.ti.j.l.senium, in
prin.& ff.de le.3,l.Pamphilo.§.propositum.†Item no.ex fi. ꝙ te-
2 stamenta & instrā possunt scribi in quibuscunq;chartis,[a] siue mē
branis,vel bumbaginis.Et sic stāt in libris notariorū ēt scriptis ī
papyro,facit ff.de bo.pos.l. chartæ.& ibi vide gl. quæ dicit idē ēt
in chartis rasis. Vnum scias, ꝙ in ciuitate Constantinopolitana
est innouatum,ut instrumenta publica fiant tantū in mēbranis,
3 vt in Auth.de Tabel.ī prī.†Quæro si defunctus dixit, Bona mea,
titio relinquo, an per ista verba videatur eū instituere hæredem,
R ñ.alibi gl.ꝙ sic, vt no.in d.l.his verbis,ff.de hæredi. insti.Sed de
isto verbo,Relinquo,dic latius.Aut constat de mente testātis, &
illam serua.Aut dubitatur, & tunc aut hoc verbum, Relinquo,
adijcitur certe speciei vel quātitati,& tunc non trahitur ad titulū
institutionis,vt ff.ad Tre.l.cogi,§.& gñaliter,& in Auth. vt cū de
ap.co.§.aliud quoq; capitulum. Aut adijcitur [b] vniuersaliter bo-
b norum,& tunc aut in tali dispositione, in qua directa institutio
fieri potest,vt in codicillis, & tunc intelligitur per fideicommis-
sum,vt l. Scæuola ff.ad Treb.Aut in dispositione,in qua directa
institutio fieri potest, & tunc si aliqua institutio vniuersalis non
est facta,illa verba,Relinquo bona, trahuntur ad directam insti
tutionē,& ſm illam interpretātur,vt hic,& s.de secun.nup.l.hac
edictali,& ff.de test.mi.l.diuus,& ibi casus, & tunc habet locum
in gl.in d. l.his uerbis, Aut de aliquo alio est facta institutio vni-
4 uersalis,& tunc institutionem non inducunt.† Sed si quæris, qd
important?dic aut dixit, Bona mea relinquo, & intelligitur per
fideicommissum,vt ff.ad Treb.l.nam quod in fi.& l.cogi,in prin.
Aut dicit de parte,puta Dimidiam, tertiam, vel quartam,seu aliā
quotam bonorum meorum relinquo titio, & tunc est simplex
legatum,vt ff.de leg.j.l.si pars bonorum,& l.amplius. Aut dixit,
tertiam hæreditatis meæ relinquo, tunc fideicommissum indu-
5 cunt:ita no.glo.in l.si mulier.§.fina.ad Trebeliia.†Quæro, quid
si nullo hærede instituto dicat,Substantiam meam volo velle p-
tinere ad titium, dic quod per hæc verba dicitur titium institue-
6 re hæredem,vt infra eodem l.in testamentis. † Idem si diceret,
vellem quod titius esset hæres meus. Nam sicut verbum,
volo,institutionem inducit, ita verbum, vellem, quod est infle-
xum:quia optatiui modi,cum inter ista non sit differentia,vt hic,
& pro hoc specialiter induco l.Pamphilo.§. propositum, de le.3,

ADDITIONES.

a In quibuscunque chartis,hoc est uerum,dummodo non sit uilis, quia alias redderetur scriptura suspecta,& inualida,ita no.Bal.in l.contractus,col.v.uer.& adde ꝙ non solum, C.de fide instru.

b Aut adijcitur.Adde Soc.consi.33.incip.prosequendo ordinem, ver.circa secūdam q.circa prin.cum uer.seq.in j.parte.charta lxvj.

LEX XVI.

1 *Testamentum an valeat,in quo imperatori relinquitur.*
2 *Approbatio an noccat heredi scripto,& an sola sufficiat,& numeris sequentibus.*
3 *Legatum annuum soluens vno anno an præiudicet sibi in cæteris.*

Non dubium. Dignitas honorati non reddit institutionem vel aliam dispositionē inu-
tilem,Et approbatio hæredis scientifica testamenti minus solen
nis,facit eum teneri ad legata,& fideicommissa.h.d. No. ꝙ digni
tas propria nemini debet esse damnosa.Item ꝙ approbatio hære-
1 dis firmat legata alias inualida.†Opp.i.ꝙ testamentum, quo relin
quitur imperatori, non valet, quia si quis imperatori, & alijs in
potestate positis relinquit,sanæ mentis non est iudicandus, & sic
non valet institutio,vel legatum,vt s.tit.j.l.senium.in princ. Sol.
licet hæc fuerit ratio dubitandi,vt in glo.j. tamen quia re vera est
sanæ mentis, valet testamentū, nec dignitas sua vel eorum diui-
tiæ eis habent obesse,vt hic.Op.ij.ad idem, quia cum his qui sunt
decorati,non potest contrahi,nec eis a subditis donari,vt ff.de of
fic.præsi.l.plebiscito.ergo nec legari,cum legatum sit donatio, vt
l.legatum,ff.de leg.ij.Sol.hoc verum inter viuos,sed in vltima vo
luntate sic,vt hic.Opp.3.ad idem de l.volumus.j.eo. Solu. vt ibi,
2 & adde quod ibi dicam.†Oppo.4. ꝙ approbatio vel agnitio non
noceat hæredi scripto,at s.de iur.& fac.igno.l.si post diuisionem,
& l.cum testamentum.Sol.vt in glo.3.quod triplex est approba-
tio,seu modus approbandi,vnus simplici verbo aliter non solen-
nizato,& in eo locum habent contraria.Alius verbo obligatiuo,
quia per stipulationem solennizato,vt j.ad l.Falc.l.si.& de isto lo
quitur hic.Tertius facto,quia per solutionem scienter factam ro-
boratus,& istum exemplificat gl. dupliciter. Vno in annuo lega-
to alimentorum minus solenniter relictorum,quia per trienniū
soluendo præiudicat in futurum,vt j.de fideicom.l.j.Et in hoc ēt
procedit lex ista.Alio in legato simplici alicuius speciei vel quan-
titatis,quam hæres scienter soluit, quia præiudicat sibi ne repetat
vt l.2.& l.& si veritas.j.de fideicommis. Sed dicit Iacob.Butr. ꝙ
illud vltimum non bene conuenit huic literæ, quia hæc lex sup-
ponit non solutum,cum dicat implendi necessitatem habet.Sed
saluando glo.dic,quòd non totum soluerat, vnde ad soluendum
3 residuum compellitur.†Sed ab extra atrende circa id quod gloss.
dicit,quòd simplex approbatio non sufficit, quia illud procedit,
vbi emanasset ab errante,vt d.lege si post, & lege cum testamen-
tum, sed ibi a sciente secundum Ioan. adhuc idem. Sed secun-
dum Guar.non est idem imo sibi præiudicat, & eius opinionem
sequitur gloss.in d.l, cum testamentum, & clarius in l. 2. infra de
fideicommiss.vbi dicit,quòd qualitercunque approbet, sibi præ-
iudicat,& illud videtur verius per d.l.ij.a sensu contrario, & hoc
operatur obligatio naturalis,quæ procedit, de qua not.in l. cum
quis,de iure,& fact.ignorant.& ita teneo, ut latius dixi in l. cum
testamentum. Vel dic, quòd ista gloss. procedit, vbi ad nullius
instantiam ita dixit, secus si ad instantiam alicuius de legatarijs:
quia tunc respectu illius sibi præiudicat, non respectu illorum.
Itē respectu eiusdē preiudicat in omnibus suis legatis, si omnia
approbauit, alias non, nisi approbato, vt in sequentibus dicam.
4 †Opp.5.ab extra,quòd per generalem approbationem omnia de
beantur,vt ff.de liber. præter.l.filio præterito.Solu.ibi testamen-
tum erat nullum priuilegio speciali filiorum,hic vero de iure cō-
muni ex solennitatis communis defectu.Item quia ibi ad lega-
ta non tenetur,sed hæres scriptus,in cuius fauorem approbatur,
& cui totum dimittitur, hic approbans qui ad legata non tene-
tur totum erat habiturus, & ideo non sic faciliter in omnibus
5 grauatur. †Quæro cum gloss. si vnum totum soluit, an preiu-
dicet sibi in alijs? & dicit gloss. quòd non, pro qua allegat supra
de usur.l.creditor,& supra ne vxor pro marito. l. fina. & supra de
excusa. tutor. l. voluntarie. Sed in contrarium facit authenti.sed
cum testator, infra ad l. Falcid. Sed respondeo,ut in gloss. quòd
ibi in testamento solenni, & ualido licet legata possint defalca-
ri ex beneficio cui renunciatum intelligitur per integram solu-
tionem ipsius. Item in contrarium facit, infra de fideicommiss.l.
prima, sed ibi speciale in alimentorum legato concurrente pre-
statione trienniali, ut supra dicit dicta gloss. Sed forte contra-
rium facit ff. de fideicommiss. liber. lege, in testamento, ubi li-
bertate legata prestita, tenetur etiam prestare fideicommis-
sa. Et illius legis timore quidam dixerunt, quòd si plura lega-
ta debeantur eidem, soluendo unum preiudicat sibi in ceteris.
Sed

Sed quo ad alias personas sibi non præiudicat. vt in hac gl. & ad
alias rñdet,ꝙ in actibus inter viuos loquūtur.Sed hæc rñsio non
tuta.arg.j.de leg.l.fi.Quapp mihi vr̄ dicendum, ꝙ aut debentur
alij,q̄ cui soluit,& sibi non p̄iudicat.Aut ei,cui soluit,& tunc aut
sic sunt separata,ꝙ vnū pōt valere sine reliquo, & tunc vno solu-
to nō p̄iudicat sibi in alio,ut in ista gl.aut sic sunt ꝯnexa,ꝙ vnum
non pōt valere sine alio,vel saltē vnū ad aliud hēt ꝯnexitatē añce
dentis necessarie,tunc solutio facta in vno preiudicat sibi in alio,
qd̄ non emanasset,nisi aliud añcedens fuisset,vt d.l.in testō.quasi
ambo censeant̄ loco vnius rōne ꝯnexitatis.arg. ff.de ne.gest.l.cū
6 actū.& ff.de mino.l.ēt.§.j.† Quæro ab extra. qd in legato annuo,
an soluens pro primo anno,p̄iudicet sibi in cæteris? & vr̄ aperte
ꝙ per l.j.j.de fideic.ibi trienniū, re vera q̄rat̄ in legato alimento-
rū.& ī eo est spāle,& in cæteris,in ꝯriū est ius cōe, vt ēt p trienna
lē p̄stationē sibi non p̄iudicet.In hac q. Nic.de Ma.quē sequi vr̄
Bal.dicit,ꝙ si legatū annuū est unū tm̄,licet p̄statiōes sint plures,
vt est videre in casu l.si p̄finitione.& l.firmo.ff.qñ di.le.ce.ꝙ solū
p vnicā p̄stationē scienter factā sibi p̄iudicat, vt in seq.p̄stationib.
si aūt legatū annuū non est vnū tm̄, sed plura,qd̄ est regulare,&
tunc distinguit,aut illud nō est relictū, seu restrictū expressim ad
certū finē,vel cām, & tūc nō p̄iudicat sibi in futuris, sed in eo tm̄
qd̄ agnouit.arg.l.ꝙ de bonis.§.nō id circo.ff.ad l.Fal.illud est ex-
pressim relictū ad certā cām vel finē,puta ad pēsionē, vel habita
tionē,vel ad soluendū p doctrina magr̄orū,& tūc putat, ꝙ scien-
ter agnoscēs ēt p unā p̄stationē sibi p̄iudicet in futuris pp vnā ra-
dicē, & cām a qua oīa emanant.arg.j.de duo.re.l.fi.Et ad l,j.j.de
fideicō.rñdet,ꝙ ibi erranter soluit,sed p triennalē p̄stationē p̄su-
mit agnouisse,vt ibi no.Prima duo mēbra approbo, sed istud ter
tiū reprobo, qa licet certā cām exprimat, tñ re vera plura legata
censentur,& oī anno reiterant̄,tā legata q̄ causa, vnde licet sit ea-
dem causa respectu gñis vel speciei, tñ est diuersa ratione reperi-
tionis de ea factæ,& ratione legati in quolibet anno recipiēti cui
ipsa cohæret,& annectitur,& ideo idem iudicandū est, ꝙ in p̄ce-
denti mēbro,qñ causa expressa nō est. Hoc confirmo per d.l.j.de
fideicom.vbi dico, ꝙ scienter a prin.agnouit. Et probat ibi litera
in verbo secutā.Nam sequi voluntatem alterius non dr̄ ignorās,
sed sciens,ut j.ad l.Fal.l.j.& l.fi. vel si ex præstatione triennali ibi
inducitur agnitio, & illa agnitio præiudicat in futuris fauore pie-
tatis alimentorū.sequit̄,ꝙ extra pietatē alimentorū sibi nō p̄iudi
cat.Remitto tñ ad ea,q̄ ibi dicā. Quæro qñ p agnitionē debent̄,
quo iure petunt̄,cū voluntas non sit,& sic ex eo actio dari nō pos
sit? vr̄, ꝙ ꝯditione ex hac lege. cū oī tpe testm̄ sit, & fuerit nullū,
sed rescissum,vt dicam in auth.ex causa.j.de libe.præte.Bar.

LEX XVII.

1 *Testamentum an vitietur per solennitatis omissionem.*
2 *Superflua quę vitient testamentum.*

1 **Testamentū.** † Solennitatis omissio vitiat testm̄, non superfluitatis uitio admixta.h.d. No.ꝙ
cautela nō nocet.ꝯ qd̄ facit ff.de ꝯd.inst.l.si q s sub ꝯdōne.ibi (ex
superabundāti cautela p̄sumit̄ dolus,& sciētia.) Sed ibi iō, qa vi-
tiū hēt secū admixtū saltē p̄sumptiue.Itē no.ꝙ vbi necessaria pre
mittunt̄,uitiatur,qd̄ agit̄,siue sit ꝯctus,siue testm̄.Itē no.ꝙ testm̄
non est ꝯctus,vt hic,& l.verba.ff.de verb.signi.Circa qd̄ quæro,si
testator uocatis septē testib.dixit eis, uos eritis p̄ntes testes huic
ꝯctui meo,& hæredē instituit,quærit̄ an valeat testm̄,an uitiet̄ ex
eo,qa ipsum testm̄ vocauit ꝯctū,& dic,ꝙ non uitiat̄,quia de men
te apparet.licet diuerso noīe eū vocauit,ut hic in princ.& idem si
2 testm̄ codicillum appellauerit. † Oppo.ꝙ superflua vitientur, ut
l.actus legitimi.ff. de reg.iur.& ff.de fideiu.l.græce.§. si q̄s.cū si,in
gl.alleg.Gl.non sol.dic,ꝙ ibi supflua sunt admixta vitiosa,qa sūt
ꝯ formā ipsius actus.vñ dicit,ꝙ interdū superfluū non est vitio-
sum, & hēt locū lex ista,interdū est uitiosū, & tunc aut illud pōt
separari ab vtili,& tunc vitiatur,& nō vitiat. ut ff.de ꝯdi.instit.l.si
quis sub condi.ut hic.Aut non pōt separari ab utili,& tūc vitiat̄,
& uitiat,vt in ꝯriis.ff.de pac.l.iurisgentium.§.sed si fraudandi.fa-
cit quod no.ff.si cer.pet.l.certi condictio.§.quoniam. Saly.

LEX XVIII.

1 *Insinuatio vt ualeat coram iudice competente fiat.*
2 *Iudex quando possit cognoscere in quarterio vel porta alterius.*

Testamenta oīa. Voluntates vltimæ coram magistro cēsus publicant̄ in vrbe.h.d.
1 † No.ꝙ insinuatio facta coram iudice incompetenti non valet. [a]
a Item, ꝙ vbi iudex est limitatus ad certum offm̄, non potest fieri
prorogatio in alium non habentem idem offm̄,seu simile. Ideo
causa criminalis non prorogat̄ in iudicem,qui de criminibus nō
habet cognitionem,sed in habētem cognitionem sic, ut l.j. & ibi
2 dixi s.ubi de cri.agi opor.† Iuxta qd̄ quærit Bald.si iurisdictiones
sint diuisæ per portas, vel quarteria, an unus poterit cognoscere
ex prorogatione in quarterio vel porta alterius, & dicit ꝙ non p
istum tex.& j.eod.l.ꝯsulta.Qd̄ fateor,si tribunal ibi tenere velit.
sed ibi suum nō mutat, sed eius iurisdictio a personis de alia por
ta, uel quarterio prorogatur,dico posse.vt d.auth. qui in prouin-
cia,& s.de iurisd.om.iud.l.j. Venio ad gl.& op.ꝙ coram defenso-
re ciuitatis hæc fieri possunt.ut in auth.de defen.ciui.§.nulla.Sol.
ꝙ ibi in prouincijs,hic in vrbe.Oppo.ad idem de l.sequenti.Sol.
ut ibi.Opp.ꝙ ex legitima publicatione non irritentur uoluntates
defunctorum.ut j.l.consulta.in fi.Sol.confitendo,ut in gl. & ad-
de quod ibi dicam.

ADDITIO.

a Non ualet.Tu limitabis hoc,nisi essent latę tres conformes sententiæ,per text. in cle.ne calumnijs,de re iud.secundo,nisi statutum diceret, nullatenus. gl.in cle.j.de sequest.pos.tertio nisi supra illud iudicium esset aliud superius,ut in si. uoluit Bal.limitando illam gl.in addi.Spe.in ti. de excep.uide aliam limita.per Bal.in l.licet,supra,de procu.& de his vide Bal.in l.fi.& ibi no.in apost.infra, de excep.& in l.fi.de iusti.& iu.

LEX XIX.

1 *Imperator quomodo dicatur iura habere in scrinio sui pectoris.*
2 *Testamentum principi innouatum mutari potest.*
3 *Statuta quæ mutari possunt.& nu.4.*
5 *Principis præsentia duobus testibus probatur.*
6 *Testamentum an possit coram quocunque iudice publicari.*
7 *Testes quot sint necessarij,quando testamentum sit apud acta cuiuscunque iudicis.& nu.seq.*

a **Omnium.** [a] Testm̄ factum corā principe valet absq; alia solennitate,ex eo,ꝙ tanq̄ publicato pōt adiri
hr̄ditas,nec est necessaria bo.pos.si tñ de principis p̄ntia dubitet̄,
1 sufficit illā probari per duos testes.h.d.†No.ꝙ imperator hēt oīa
iura in scrinio pectoris sui.i.in curia sua, quia debet egregiis abū
dare doctorib.cum quorum prudentia loquat̄,ut ff.de le.ij.l.vnū
ex familia.§.fi. Item not.ꝙ vbi est imperator, sp̄ sunt multi nobi-
2 les. † Item, ꝙ testm̄ insinuatum principi, ēt si sit expresse ab eo
c probatum pōt mutari.[c] Et ratio,quia testā in libero arbitrio sunt
reposita,vt l.fi.s.de pact.& l.j.s.de sac.san.eccl.† Et præstāt ista ar.
3 ꝙ statuta confirmata a superiore possint mutare absq; illius con
scientia,& authoritate,ꝯrium tenuit Bal.per l.si vt proponis.s.de
4 nup.Sed vide quod in sim.dixi.s.de iuris.om.iud.l.fi.ad fi.† Et ex
ibi dictis collige, ꝙ statuta, quorum editio est in statuentium ar-
bitrio,mutari possunt, quia alias robur habebant sine confirma-
tione. Alia aūt,quæ per se ipsos facere non poterant,seu facta nō
tenebant sine confirmatione superioris, reuocare confirmata,vel
mutare nō possunt. Item no.ibi,& ius oē,&c.ꝙ licet morte testā-
tis confirmet̄ testm̄,quia reuocari non potest sine uoluntate eius,
non completur,nisi hr̄ditas eius adeatur,& per aditionem oīa cō
plentur,seu oīs virtus testamēti confirmatur.Et hoc voluit Pau-
lus appstolus dum dicit Saluator noster in nouo testō, Nos hæ-
redes fecit suæ hæreditatis, quā nobis reliquit, & repromisit,vñ
nisi illam adeamus,& volūtatem eius impleamus, nihil agimus.
Item no.parum.s.ibi,si vltimum comprobetur arbitrium. Quod
omne testamentum præsumit̄ vltimum,nisi appareat ꝯrium. Et
sic habes,ꝙ pluralitas testamentorum non presumitur.quod no.
Itē no.ex tota l.ꝙ testōr potest insinuare, & publicare testm̄ suū,
quod non posset scriptus hæres eo viuente, & ita intellige,quod
5 no.gl. s.e.l.2.† Item no. ꝙ principis p̄ntia per duos testes probat̄.
& tñ de hac p̄ntia non possunt deponere,quin probent de volū-
tate,cui præsens princeps fuit.Sed cum princeps obtineat vim se
ptem testium, ur̄ hic probari,ꝙ testes probant solēnitatem testa-
6 menti,sed vide quod dixi s.de bo.pos.ſm tab.l.ij. † Opp.ꝯ princi-
pium,dum dicit actis cuiuscunq; iudicis.Nā innuere vr̄,ꝙ coram
quocunq; iudice possit testm̄ publicari. Sed hoc vr̄ falsum.vt s.e.
l.proxi.& j.eo.l.consulta,ergo,&c.Sol.vt in gl.super verbo publi
cauit, quæ duobus modis exponit.Primo,vt exponatur,publica-
uit.i.condidit. & sic cōdendo manifestauit.i.expressit suam volū
tatem.& hanc dicit Cy.bonam,prout ad aures priuatorum refer
tur.Alio modo exponit,vt litera sonat, & ſm quod sumit̄ s.eo. l.
publicati, & tūc expositio bona,prout ad iudices refertur, & dic,
ꝙ hic extra vrbē, ibi in vrbe. Sed quia ex prædictis litera nō red
7 ditur clara,† quæro quot testes requirunt̄, qñ testm̄ sit apud acta
iudicis cuiuscūq;.Et dicunt quidā,ꝙ tres tm̄.vt j. eo.l.sancimus.
vers.finaūt.Alij, vt Nic.de Ma.dixerunt, ꝙ septem requirunt̄ ſm
regularē ordinem.nam iudicis presentia facit solum,vt pro publi
co habeatur,& ideo vt tabellionis manu scriptum requirit septē,
vt dixi s.e.l.i.sic,& istud,cum vterq; sit publica persona.Ego cre-
do sic dicendum fore.Aut testm̄ est iam factū, quod postea apud
acta insinuatur, & publicatur, & tunc in eius confectione requi-
runtur septem testes.Sed in hac publicatione,vt de ea fiat scriptu
ra publica,per quam probetur publicatio,& insinuatio,requirā-
tur tres testes,vel saltem duo.Aut testm̄ non est factum per prius,
sed quis facit ipsum coram iudice,& tūc,aut extra acta,& requi-
runtur

ADDITIONES.

a Omnium.Adde Bar.& doc.hic, & Bal.in l.pacta nouissima.in princi.s.de pact.& no.hoc,ꝙ dicitur ualere testamentum apud acta factum de iure ciuili,ubicunque ualeret de iure prætorio,nec tunc est necessaria bon.pos.secundum tabu. Bal.in l.certum.p e.col.in prin.uer.& no.supra,unde cogna.

b Potest mutari.Adde Bald.hic,qui tenet contrarium,ꝙ eadem solennitas requiratur in destructione,quæ requiritur in constructione.ar.l.ut proponis. supra,de nup.tamen cum hac opi.Saly.transit Bar.& Ful.& Pau.de Ca,qui pro hoc allegat in simili ꝙ uoluit Io.An.in noue.in c.j.de his, quæ fiunt a ma.parte ca.ꝙ si canonici iurant seruare statuta,intelligitur quousque durabunt,& possunt statuta reuocare,nec sunt periuri,cum de natura ipsorum sit ꝙ reuocari possint, sicut testamēta.adde, ꝙ pro hoc ēt facit quod ipse Bal.cōsuluit consi.c.4.par. ꝙ si sit data certa forma in testando, quòd illa non requiritur in cancellando.

runtur ſeptem, ſed non hr̄ pro publico, niſi à publica perſona ſit ſcriptum. Aut fecit in actis, & in iſto caſu loquiť hæc lr̄a, q̄ notan
8 ter dixit in actis iudicis. † Et tunc, quia acta fiunt a publicis pſonis, & ſic a tabellione, ad hoc deputato, & tunc dico, ꝗ ſufficiunt tres, & ſic iudicis pn̄tia cũ tribus teſtib. a tabellione deſcriptis habebat vim ſolennis ordinationis, & ſolennis publicationis coniuncta ſcriptura tabellionis, vt d. l. ſancimus. Aut publicatiõe priuatorũ, de quibus in litera, & tunc ſeptē teſtes requiruntur, & ꝗ a tabellione ſit ſcriptum, & lectũ, alias non eſſet publicatũ, & ita debet intelligi hęc litera. Vnde dicere poſſumus, ꝗ hic ſit caſus, ꝗ teſtm̃ nuncupatiuum manu tabellionis ſcriptũ in pn̄tia ſeptem teſtium probet. & ita ſopita eſt quæſtio antiqua, de qua no. s̄. e. l. j. & j̄. de fideicom. l. quæſtionem. Nam hic dicit litera, ꝗ teſtator eſt ſecurus ex publicatione, quam fecit coram priuatis, & hoc nõ põt eſſe, niſi qñ priuatorum ſolennis numerus interuenit, & pu
9 plicatio ꝑ notariũ rogatũ. † Quęro cũ gl. fi. an ſolus princeps hic ſufficiat, an teſtes ſaltē duo cum principe requirant? & quidã, ꝗ ſolus ſufficit ſine teſtibus. & hanc partē puto verã, quo ad eſsētiã & pfectionē teſtamenti, adeo, ꝗ ſolo teſtimonio imperatoris debet ſtari, & ēt hr̄ pro publicato. Sed ſi imperator non viueret, vel memor non eſſet, deficeret probatio, & nõ ius, ex defectu tñ probationis teſtm̃ non haberet effectũ, & iõ ad probãdũ pn̄tiã imperatoris duo teſtes ſunt neceſſarij pro cautela, nec poterunt ipſi teſtificari de præſentia principis, quoniam de volũtate teſtantis teſtificant, & ꝑ iſtũ modũ intelligo gl. hic in fi. & j̄. eo. l. hac conſultiſſima, in prin. Si igiť pars aduerſa fateť lectũ, vel nuncupatũ corã imperatore, licet diceret teſtes aliquos non interueniſſe, ſuccũberet, qa de præſentia teſtium ad eius validitatem, & publicationem non curatur, nam hec duo operatur principis præſentia.

LEX XX.

1 *Teſtamentum primũ, quando per ſecundũ minus ſolenne rũpatur. & num. 2.*

a 1 **Nolumus.** a † Caſus. Teſtm̃ primũ nõ rumpiť per ſcdm minus ſolēne, licet imperator ſit in ſcdo hr̄s ſcriptus. h. d. ſm̃ gl. Super tex. ibi, falſo aſtruere. dic, ſi ergo non falſo, tolleť primũ ſm̃ gl. ſed dic, ꝗ lex hēt ꝓ falſo, ideo nõ tollit primũ ſm̃ doc. Ideo dic alr̄ caſum, videlicet. Primũ teſtm̃ redactũ in ſcripturã, non tollitur per ſecundum ſine ſcriptura cõfectum, in
2 quo imperator, vel alius potens ſit inſtitutus hæres. h. d. † In gl. j. ibi, aliud ſi eſſet ſolenne. imo idē, ſi eſſet ſolenne. nec ob. l. imperfecto. s̄. eo. quia ibi loquitur vbi nullum præcedebat teſtm̃, vel ſi præcedebat, primum non fuerat in ſcripturam redactum, alias ſi primũ in ſcripturam redactum fuiſſet, oportet, ꝗ ſequens ēt eſſet in ſcriptis, vt tolleret primũ. & eſt in imperatore & aliis potentib. ſpāle, vt euiteť oĩs ſuſpicio falſitatis ſm̃ Iaco. de Ra. Richar. Malũ. Nic. de Ma. & Ray. Sed pro gl. facit ꝗ hic ad fi. dicit alternatiue, vel legibus ad ſucceſſionē vocatis. & ſic vr̄ hic loqui ſiue præcedebat teſtm̃ in quo ſcriptus erat hæres, vt in prima parte diſiunctiue. ſiue nullum præcedebat, ſed ab inteſtato quis per leges vocatus erat, ſed rñdent ipſi, ꝗ illa diſiunctiua ponitur pro coniuncta, vt alias. j̄. de cadu. tollen. §. in pro non ſcriptis. in fi. Vel ſi proprie, non diſiungit ab eo, quod de ſcripto herede pdixerat, ſed a quodam ſubaudito, quaſi dicat, ſiue ſcriptus heres vocetur legibus. i. de iure ciuili ad ſucceſſionem, ſiue vocatus fuiſſet de iure prætorio per bonorum poſſ. & hæc opi. ſatis placet, alias hęc l. nil noui induceret. Voluit. n. imperator potius pati hoc damnum, vel præiudicium, & euitare blaſma, quod hodie non uolunt audire dñi moderni, tam clerici, quam laici tanta cupiditate ſunt tenti. Et ꝑ fas, & nephas appetunt diuitias, vt dicit hic Cy.

ADDITIO.

a ¶ Nolumus. An, & quando teſtamentum minus ſolenne tollat primum ſolenne contra regulas iuris. vide Soc. conſi. clxiij. inci. non fuiſſet opus ulteriori diſcuſſione. uer. 2. ratio eſt, quia, & ſi in 2. par. char. lxxij. ubi etiam habes an teſtamē tum ſecundum tollat primum, & an per clauſulam generalem, & qualiter, & quando, in d. conſi. in ver. ij. præmitto quod, ꝗ & uer. ſecundum quod dicitur. cum uer. ſeq.

LEX XXI.

1 *Teſtes teſtamenti an debeant eſſe rogati. & nu. ſeq.*
5 *Teſtes teſtamenti quot, & quales eſſe debeant. & nu. 6.*
7 *Teſtamentum imperfectum, an inter liberos ſit validum.*
8 *Mater an poſſit filio impuberi tutorem dare.*

Hac conſultiſsima. Forma teſtamēti in ſcriptis trahiť ex hac l. vſq; ad §. ex imperfecto. h. d. Op. de §. per nuncupationē. j̄. ea. l. j. Sol. vt in gl. j. Opp. ꝗ teſtator ſua manu debeat ſcribere nomen hr̄dis. vt j̄. ea. l.
1 iubemus. ſol. vt gl. ſuper verbo conſcripta. † Opp. ꝗ teſtes non de
b beãt eſſe rogati, b ſed ſufficiat, ꝗ ad hoc ſint ꝯnocati, vt patet hic ex ſequentibus, ibi dum dicit, cum teſtibus &c. ff. e. l. hereditas palam. §. in teſtamentis. So. ꝗ quidam fatentur ꝯrium, & exponunt rogatos. i. conuocatos, dummodo teſtõr eis faciat nutum, ꝗ vult, ꝗ ſint teſtes huic ſuo teſtõ &c. Alii dicunt vtrunq; exigi, & conſuetudo ſeruat, ut rogentur, & ſi ab eo incipias, non expedit ꝗ de conuocatione fiat ſermo. Si autem incipias a conuocatione, tũc
2 dicunt, ꝗ de rogatione debet fieri ſermo. † Sed pone, ꝗ de rogatione non eſt factus ſermo, an pſumiť? dic, ꝗ ſic in caſu huius l. ꝗ ſe ſubſcripſerunt, ſed ibi tabellio fecit inſtrm̃ de teſtõ, tunc aut dixit pn̄tibus teſtib. &c. tunc ꝑ illud verbum, &c. pſumiť in dubio rogatio. ar. eius ꝗ de illo verbo, &c. no. ff. de lib. & poſt. l. Gallus. §. j. Aut illud verbum. &c. non eſt ſcriptum, tũc variæ ſunt opi. de qbus ſcripſi in auth. rogati. s̄. de teſta. dic, vt ibi. Si aũt eſſent alij teſtes, q̄ deſcripti, tunc non pſumerent rogati ſm̃ Bal. ſed quęro, qd in teſtõ nuncupatiuo, de quo non eſt facta ſcriptura? dico ꝗ non reperio expreſſe de rogationib. tñ de conuocatione ſic, ut s̄. tit. j. l. hac ꝯſultiſſima. & j̄. e. l. in teſtis. † Sed ſuppoſito, ꝗ cõuocatio, &
4 aſſertio teſtamenti, ꝗ teſtõr facit eis, vt teſtib. hēat vim rogationis. Vel pone, ꝗ expreſſim ſint rogati, an cũ poſtea teſtificabunt, ut in publicã formã redigãt, habent neceſſe dicere, ꝗ fuerũt rogati? dico ꝗ ſic, vel quia talia verba dicunt interueniſſe, quæ vim rogationis hñt, ꝗ eis credit de eorũ rogationib. in tabellione eſt gl. clara, q̄ dicit, ꝗ rogatus præſumiť in auth. de tabel. §. vos aũt. col. 4. & hoc ibi ſcribit, ꝗ ipſe, & non alius hēt neceſſe ſcribere, & ſic ſuo non alieno noĩe, alias, ſi alieno noĩe ſcribit, tũc dēt facere mētionē, ꝗ de illius voluntate ſcribit. vt j̄. de iure delibe. l. fi. §. ſinaũt
5 dubius, in fi. † Opp. 3. ꝗ non ſeptē teſtes, ſed qñq; plures, & qñq; pauciores, vt s̄. ti. j. l. hac conſultiſſima, & s̄. de teſta. mi. l. milites. & in alijs. ll. alle. in gl. Sed attende, ꝗ licet gl. bñ dicat, quo ad numerum teſtium, tñ dubitari põt an in quolibet ex illis caſibus requirantur rogati. Et hic attende, ꝗ in qualibet alia vltima uoluntate a teſtõ non exiganť rogati, ut j̄. de co. l. fi. in fin. In teſtõ vero ſiue ſeptem teſtes, ſiue plures requirantur, debent eſſe rogati, vt hic, & s̄. tit. j. l. hac conſultiſſima. Vbi vero pauciores, ut in teſtõ militis, dic, ꝗ ſi neceſſitate mortis vrgente teſteť, tunc non exiguntur rogati, alias ſic, vt no. in l. milites. s̄. de teſt. mi. Vel ibi pauciores requirunť ex priuilegio patrię indulto. ut s̄. eod. l. ſi non ſpāli. dic, ꝗ requirunť rogati, niſi aliud appareat in priuilegio. argu. ff. de teſt. mili. l. diuus. s̄. de inoffi. teſta. l. ſi qñ. Vbi uero princeps interfuit, ibi gl. iſta dicit, ꝗ duo requirũtur. Dico, ꝗ ſi ad eſſentiam teſtamēti requirunť, debēt eſſe rogati. ſed qa nõ credit, ꝗ ad eſſentiã teſti
6 requirantur, ut dixi s̄. e. l. oĩm. puto ꝗ non exiganť rogati. † Opp. 4. ab extra, ꝗ licet oẽs ſint puberes, nõ ſufficiant, ut ff. e. l. q. teſtõ, §. mulier. Sol. ꝗ hæc ſm̃ illã, ut intelligatur de maſculis, non fęmi
c nis. c Fallit in teſtõ militis, & in teſtamento facto inter liberos. vt no. j̄. eo. auth. ꝗ ſine. in codicillis dic, ut no. j̄. de codi. l. fin. Opp. 5. ꝗ teſtator non teneatur ſe ſubſcribere, ut s̄. eo. l. cum antiquitas. in fi. Sol. ut in gl. Opp. ꝗ ſubſcriptiones non fiant in fi. j̄. e. l. cum antiquitas. in fi. Sol. ut in ſeq. gl. Quæro quid debeant continere ſubſcriptiones teſtium. & dic vt in glo. in qua adde, debet tamen quilibet eorum facere mentionem de ceteris, ut appareat, ꝗ vno contextu ſignauerint & præſentes fuerint. &c.

ADDITIONES.

b ¶ Rogati. Tu dic regulariter ꝗ ſic, ut per Bar. in l. habeat. nu. xxxix. in repet. d. l. & in apoſt. in uerſ. rogati. ſup. de ſac. ſan. eccle. & ibi in repe. Bald. nu. xxxvij. & in apoſt. in uerſ. ſuper quarto puncto. & fallentias ad dictam regulam vide per Bar. Socin. in ſuo tract. fallen. re. ccccxx. in uerſi. teſtis. & Pet. Phili. Cor. conſil. lxxviij. in litera. m. & conſi. cclxxviij. in litera p. q. & ſequen. & conſi. clxxvj. in litera. d. volu. iij. ubi ponit per quem debeant rogari. de quo etiam per Lanfran. de Oria. c. quoniam contra falſam. §. teſtium depoſitiones. nu. xxiiij. uerſi. quæro ulterius. & ſequent. extra, de probatio.

c ¶ Non de feminis. tu dic de hoc, ut no. iſte in l. j. nu. j. uerſi. quæro tertio. & quod ibi dixi plene in apoſt. in uerſi. feminæ. ſupra eodem tit.

§. Ex imperfecto aũt. Licet teſtamentum deficiat in ſolēni numero teſtium, valet tamen inter liberos tantũ. h. d. Et dicit gl. hoc procedere in teſtamento, nedum in ſcriptis, ſed etiam nuncupatiuo, ut in glo. j. quod an ſit uerum ut in nuncupatiuo procedat, vide
7 quod ſcripſi in authen. quod ſine. j̄. eo. † Opp. ꝗ inter liberos nõ valeat teſtm̃ imperfectum, ut l. ſi is, qui. ff. eo. ſolu. ꝗ hic de imperfecto, quantum ad ſolennitatem teſtium, ut patet ex continuatione iſtius literę ad præcedentia. & aduerſatiua aut, hic poſita, ibi de imperfecto reſpectu uoluntatis, & ita no. in l. fi. ff. fa. ercil. & hæc vera, vt ibi dixi. Sed dubitauit Bar. j̄. de l. ſi ſi is q. ſi pr̄ ſcripſit ſuũ teſtm̃, in quo filius inſtituitur hr̄s, legata reliquit, & teſtm̃ in ca-
d pſa repoſuit, d & nõ legit, nec legi facit, an teſtm̃ dicatur imperfectum ex defectu uolũtatis vel ſolennitatis, & mihi apparet, ꝗ ꝑ vtroque defectu principaliter tamen uoluntatis, vt s̄. ti. j. l. hac cõſultiſſima. §. ꝗ eundem. in verbo ꝓfiteatur agnoſcere, & ff. de le. 3. l. fideicõmiſ. §. j. vnde cum defectus voluntatis prepotentior ſit,
e nedum quo ad extraneos, ſed nec inter liberos tenebit. e Oppo. cum gl.

ADDITIONES.

d ¶ Et teſtamentum in capſa repoſuit. Sed quid ſi teſtõr dixerit coram teſtibus, relinquo illis, quos nominaui in quadam ſchedula, quam depoſui penes guardianum fratrũ minorũ manu propria, an ualebit ut teſtm̃ nuncupatiuũ. dic, ꝗ ſic, ſi conſtat, ꝗ ſit manus teſtõris per comparationem literarum, uel per alias cõiecturas, ut per Soc. conſi. clxxiij. incip. reueren. pater. uerſi. ij. principaliter. ibi ſi teſtator. in ij. parte. char. xliiij. & ibi habes, quid ſi teſtator dixerit, ꝗ in qua dam ſcriptura continebatur teſtamentum coram ſeptem teſtibus, qui ſe ſub ſcripſerunt, & ſigillarunt excepto uno, qui ſe non ſubſcrip. & ſigillauit, an ualet, ubi tenet ꝗ teſtamentum non ualet, neque in ſcriptis, neque nuncupatiuũ. in uerſi. ſed principaliter poſſet. poſt medium. ibi nam ſi teſtator.

e ¶ Tenebit. Tu uide de hoc quæſito Bar. in ſuo tract. fallen. regu. ccccxcix. in verſi. teſtator. & eundem conſi. clxxiij. inci. reuerende pater. uerſi. ſed principaliter. poſt medium. ibi nam ſi teſtator. uol. ij.

cum glo. de l. qui a patre. ff. de confir. tuto. Quidam ſoluebant, ꝗ aliud in tutore vt ibi, aliud in hæredis inſtitutione, vt hic. Et eſt ratio, quia hic erat codicillus, in quo tutor dari non poteſt, vt l. 3. ff. de teſta. tut. ſed hæc truffa eſt, quia nec hæreditas datur in codicillis, vt s̄. eod. l. non codicillum. quare glo. dicit, quod illa l. qui a patre. eſt hodie correcta per l. fi. s̄. fam. ercil. & per iſtam quæ latius loquitur quam illa, quia hæc in vtroque parente. Quia attende quomodo l. qui a patre. non videtur corrigi per l. fi. s̄. fam. ercil. quia illa loquitur in hæreditate, l. qui a patre in tutore, ſed quia iſta generalius loqui videtur non reſtringens ſe ad hæreditatem, ideo ſolutio illa poteſt tolerari ſecundum Iacob. Bald. tenuit quod nec hodie poſſit, quia iſte tex. debet reſtringi ſecundũ ſubiectam materiam. arg. ff. loca. l. ſi vno. & cum hac opi. Iaco. per tranſit glo. s̄. de teſta. tu. l. j. quæ iſti videtur contraria. Sed pro cõcordia doct. communiter dicunt. Aut tutor datus extraneus eſt, & tunc etiam non tenet per iſtum text. & quia priuilegium pupilli in extranei præiudicium non debet redundare. vnde confirmatione indiget. Aut eſt de liberis, tunc dicunt valere ipſo iure, & confirmatione non indigere. & ita tenet Bar. Ego idem, ſi iſtē eſt talis de liberis qui etiam non datus ei foret legitimus, vt frater fratri, ſed vbi non eſt talis qui pupillo foret legitimus, quia alius eum præcedat, tunc non teneat ipſo iure abſque confirmatione, vt d. l. quia a patre. Et ratio eſt, qa in præcedenti eſt honor,
8 in caſu iſto eſt onus. † Sed iuxta hæc quæro, quid ſi mater eſt illa, quæ in teſtamento dedit tutorem filio impuberi, an idem erit, quod in patre? ſentit iſta glo. quod ſic per iſtum text. qui dicit, parentibus vtriuſque ſexus. Contra quod op. gl. de l. peto. §. mater, de leg. ij. Solu. gloſſ. vt ibi dixit valere pro codicillis, in quibus tutor dari non poteſt, vt l. 3. ff. de teſt. tut. quaſi dicat hic de codicillo nihil dixit, ideo teſtari voluit, licet teſtamentum imperfectum ſit quo ad ſolennitatem, ideo facilius hic validatur. Hanc ſolutionem no. ad id quod dixi pro intellectu l. nõ codicillum. s̄. eo. Hæc tamen ſolutio in ſe ibi diuinat. præterea mater non poterat olim in teſtamento tutorem dare, vt l. mulier. ff. de confir. tu. & s̄. de cõfir. tu. l. j. niſi filium hæredem inſtituerit, vt l. mater. s̄. de teſt. tu. & tunc nec ipſo iure tenebat, ſed confirmabatur cum leui cauſæ cognitione, hodie vero ipſo iure tenebit. vt in hac glo. quæ vult, ꝗ ſicut hæc contingit corrigi in patre, ita & in matre. Ita quòd ſi iſto modo intelligatur, vt l. peto, §. mater. & dic quod hodie ille §. eſt correctus. Sed alio modo poteſt intelligi, ideo glo. ſol. aliter, videlicet quòd hic teſtamentum erat imperfectum quo ad ſolennitatem, ibi perfectum quo ad ſolennitatem, & tunc ſi defectus erat ſolum in eo quòd mater erat quæ tutorem dedit, tunc hodie talis defectus non attenditur. Si vero defectus cõſiſtebat in alio, vt quia tutor datus erat talis conditionis qui dari non poterat, vel ei cui dabatur, exceſſerat ętatem pupillarem, tunc illa lex remanet in terminis ſuis, nec iſta locum habet, & tunc licet non teneat tutoris datio, tamen valet fideicommiſſio, quia a pupillo hærede inſtituto dicitur relictum. Quæro ab extra, an iſte §. lo-
a cum habeat, quando pater inſtituit filium naturalem a tantum in portione, qua iure poteſt. & de hoc dic, vt plene ſcripſi. s̄. fami. erciſ. l. fi. Et ſimiliter an habeat locum econtra, quando filij parentes inſtituunt in minus ſolenni voluntate. Item an iſte §. habeat locum, quando teſtamentum eſt imperfectum ex cauſa præteritionis ibi plene ſcripſi, quod vide. Vltimo colligo ex iſto tex. & in fi. quod defectus, qui inſurgit ex teſtamento minus ſolenni, vt no. per glo. & docto. in l. cum quis. s̄. de iur. & fact. igno. non impedit ius accreſcendi inter cohæredes. Sequitur authen. quod ſine.

ADDITIO.

a ¶ Filium naturalem. Vide Bal. in l. ſi qua illuſtris. infra ad orfi. & in l. fin. ſupra fa. er. de quo vide glo. ſing. ſecundum Io. de Imo. in l. filij ſupra fa. erciſ.

AVTHENTICA.

1 *Teſtamentum in ſcriptis minus ſolenniter factum quando valeat.*
2 *Scriptura priuata, quæ ad ſui validitatem requirat.*
3 *Filij an poſsint adire hæreditatem ex teſtamento imperfecto.*

1 **Quod ſine.** † Hodie teſtamentum in ſcriptis minus ſolenne inter liberos factum, ita demum valet, ſi forma hic ſcripta ſeruetur, & tunc in eo legata & fideicommiſſa relinqui poſſunt. h. d. Ibi, non ſignis, id eſt notis. & hoc de his quæ non ſunt in vſu, vt ff. de bono. poſſeſſ. l. ſed cum patrono. §. ſi. ſecus ſi ſunt in vſu, quia in illis ſcribi poteſt, vt in l. quoties. ff. de hæred. inſtitu. niſi expreſſim aliud caueatur in lege, vt hic in glo. Opp. ſic, cum relatiuum ſit rei antelatæ repræſentatiuum, vt ſupra de ſum. trini. l. prima. & ff. de legatis primo. l. ſtichus qui. & de lega. 3. l. imperfectum. Sequitur ꝗ hic male incipiat dicere, ꝗ ſine ſubſcriptione, cum in §. ex imperfecto, non ſit facta mentio de ſubſcriptione aliqua quæ fieri debeat, vel non. Sol. vt in gl. quod iſte tex. non habet continuationem cum §. ex imperfecto. ſed ad auth. ſi modo. poſitã ad l. fi. s̄. fami. erciſ. Quæro mõ, in quo per hanc auth. derogetur. §. ex imperfecto. ſeu quomodo cum eo conueniat. & dicit gloſſ. quod noſtri maiores hanc auth. & authē. ſi modo. intellexerunt quãdo teſtamentum eſt factum in ſcriptis, alias fruſtra requireret ſubſcriptionem, quæ requirit ante pręſcriptionem. & credo quod bene dicunt, & erit ſenſus, quod teſtamentum ſcriptum a patre forma hic ſcripta, valet inter liberos. Sed pondera, quod extranei non poſſunt hæredes inſtitui, licet eis poſſit legari & fideicommitti, ſi non ſit ſcriptum a patre, ſed ab alio, valet demum ſi ſubſcriptio patris & filiorum interuenit. vt d. authē. ſi modo. s̄. fami. erciſ. vbi igitur ſcriptura patris non interuenit, ſed alterius, & ſubſcriptio patris & filiorum non interuenit, tunc non tenet teſtamentum nõn ſolenne, etiã inter liberos, quod prius tenebat inter liberos, vt in §. ex imperfecto. Sed de nuncupatiuo videamus. & dicit glo. quod §. ex imperfecto, non eſt in eo correctus. Barto. vero dicit, & in nũcupatiuo eſt ei derogatum. Quia pro veritatis indagatione eſt quærendum, an §. ex imperfecto. loquatur de teſtamento nuncupatiuo, vel non, & mihi videtur, quod de teſtamento in ſcriptis, id eſt in ſcripturam redacto loquatur, ſiue fuerit nuncupatum, id eſt quia nihil ſecretum fuit teſtibus, dum tamen ſcriptura facta fuerit, ſiue non fuerit nuncupatiuum, quia teſtibus fuit occultum quid in eo continetur. Sed de nuncipatiuo in nullam ſcripturam redacto, ſed teſtibus, licet non in ſufficienti numero, nuncupato, non loquitur §. ex imperfecto, ſed ſequens §. per nuncupationem. qui notanter non eſt de omni nuncupatiuo, nõ loquitur §. ex imperfecto. ſed declaratorie & reſtrictiue de eo qđ non eſt in ſcripturã redactum. Nam tale teſtamentum imperfectum, dico quod inter liberos nõ valebat, quia nullo iure cauetur, tamen ex imperfecto loquatur de teſtamento in ſcripturam redacto, ut patet ex cõtinuatione ad ſuperiora, cui aduerſatur. & quod ante ipſum & poſt ipſum vſque ad §. per nuncupationem. non eſt tex. locutus de teſtamento ſine ſcriptura. Sed ex præcedentibus & ſequentibus colligitur mediorum intellectus, vt l. hæredes palam. §. ſed ſi notã. ff. eod. l. ſi ſeruus plurium. in fi. de leg. j. Nec poſſumus dicere, quod l. fi. s̄. fam. erciſ. h. d. quia ſi litera bene ponderetur, ibi loquitur quando ſcripturam de eius voluntate factam conſtabat, vt ibi ſcripſi. Nec l. ſi cognita. h. d. quia de voluntate diuiſoria loquitur, non de teſtamēto de quo loqmur. Hoc confirmo a maiori vel minori, & ratione abſurdi vitandi. Nam ſi teſtamentum ab extraneo ſcriptum, a tribus vel quatuor teſtibus ſubſcriptũ, non valet inter liberos, ſi ſubſcriptionem liberorum vel parentis non habet, vt hic in princ. & d. auth. ſi modo, quanto minus voluntas non ſcripta, a duobus teſtibus tantum probata. imo quod ſi olim aliter fuiſſet ſtatutum, haberemus dicere hoc correctũ, cum per maioritatem rationis inducatur correctio legis, vt dixi, & probaui ſupra de noxalib. l. ij. Pro hoc facit, quia hæc auth. in corpore eſt inducta vt fraudib. obuietur. Concludo igitur, quod in quolibet teſtamento in ſcriptis, vel nuncupatiuo in ſcripturam redacto, eſt correctum, & hodie non valet inter liberos niſi ſcriptum ſit manu parentis. vt in princ. vel niſi per alium ſcriptũ habet ſubſcriptionem patris, vel liberorum. Teſtamentum autem nuncuptiuum in ſcripturam non redactum ſi minus erat ſolēne, dico quod vel olim inter liberos non valebat, quia ſatis eſſe verum probaui. vel ſi valebat, dico hodie non tenere, vt voluit Mart. Quæro nunc in caſu in quo valet quot teſtes requirantur. & dicit gl. quod duo, nec curatur an ſint mares vel fœminę, quia hoc in filijs eſt ſpeciale. & ita pertranſeunt docto. & ita alibi addit gloſ. quod non requiritur vt ſint rogati. ita no. j̄. de codi. l. fin. in fi. Quæro ab extra, pater non ſcripſit, ſed alius, nec vlla eſt patris vel liberorum ſubſcriptio, ſed liberi fatentur, quod patris voluntate fuit ſcriptum, an tunc valebit? Quidam quod non, quia deficit forma hodie tradita. In contrarium, quia ad hunc finem ſubſcriptiones requiruntur vt voluntas per eas probetur, & per filios ſuos ſubſcriptiones vel paternam recognoſcentes. Sed ad id, quod de proprijs ſubſcriptionibus dicitur, faciliter reſponderi poteſt, quod per eas apparet quod filij tempore confecti teſtamēti eum approbauerint, & contenti fuerunt, quod ſi non fuiſſent, forte pater aliter feciſſet. in caſu noſtro de ipſorum approbatione non fatentur. Ad ſecundum de paterna ſubſcriptione reſpon. quod patris voluntas formata non debet cognoſci, & ita in effectu fuiſſe creditur. In propoſito voluntas non formata affirmať,
3 & propter defectum formæ de eius effectu ſuſpicatur. † Quęro an in iſta priuata ſcriptura requiratur dies, menſis, milleſimum, nomen conſulis ſeu regentis? dic quod ſic, probatur hic in verbo tempus. & ff. quemadmo. teſta. aper. l. ij. §. idem facit, in Auth. q. b. mo. na. effi. leg. §. quantum. licet ſcriptura priuata videatur valere ſine die & conſule, vt ff. de pigno. l. cum tabernam. §. quæſijt. Et in vltima voluntate eſt ratio, quia pluries fieri & mutari poteſt, vnde eſt neceſſe vt appareat de tempore. quia illud eſt ratum quod eſt vltimum. vt s̄. eod. l. omnium. ſecundum Bald. Quæro, quid ſi ſcriptura iſta a tempore ſcripta non fuit lecta, an ſit ſeruanda? reſpon. quod non, vt dixi in §. ex imperfecto. &
3 probatur etiam ex dictis in quæſtione. ij. s̄. proxime. † Quæro, an ex iſto teſtamēto imperfecto filij poſsint adire hæreditatem, & ſic dicantur hæredes teſtamentarij? & breuiter dico quod ſic, vt probatur in §. ex imperfecto. & latius hunc paſſum examinaui. s̄. familiæ erciſcun. l. filij, vbi vide. Quæro, pater in teſtamento ſolenni filium impuberem hæredem inſtituit, & ei ſubſtituit pupillariter extraneum, poſtea in codicillis ſubſtituit ei pupillariter fratrem ipſius impuberis, an teneat iſta ſubſtitutio codicillaris, & an reuocata ſit prima. Refert Bald. quod Bar. ꝯſu-

luit

luit ꝙ sic hodie,qa inter liberos pōt testari in codicillis.vt s̄.in §.
ex imperfecto.&per ꝯsequens directo substituere.vt in milite dr̄
ff.de test.mi.l.militis codicillis.Sed ipse tenet ꝯriū, qa speciale est
ibi in milite, & sic ꝯriū est ius commune.Solu. ꝯcludit ꝙ frater
substitutus non admittit vigore substitutionis. Ego idem dico,
si mentio est facta codicillorū, vt ipsemet supponit,argu.eius qđ
no.gl.in §.ex imperfecto.& eius qđ dixi.s̄.e.l.nō codicillū.& ꝑ ea
q̄ latius scripsi in l.filij.s̄.fa.ercis.Sed vbi nō esset ꝑ notarium vel
aliū facta mētio de codicillis,sed tm̄ essent quiq;testes numero,
& ꝑdictam substōnē fecit,tūc si est tale ꝙ valeat ſm formā istius
auth.vel legū aliarū,& maxime.j̄.ea.l.§.si dico, ꝙ lex alleg.bñ di
cit ꝙ nō est codicillus. Dubitari tñ posset in primo casu vbi esset
codicillus,&sic nō admitteret substitut',an prima esset reuocata,
& vr̄ ꝙ sic, vt i l.hac cōsultissima. §.fi. In ꝯriū facit,qa ibi in testō ī
perfecto,sed nos in codicillo. Ideo cogitandum relinquo. Bart.

AVTHENTICA.

1 *Testamentum inter liberos an reuocetur per aliud factum inter extraneos. & nu.seq.*
4 *Hæreditas ex testamento minus solenni non potest adiri.*
5 *Tabellio an possit testium iuramenta & depositiones recipere.*

a Hoc inter liberos. a †Casus testm̄ factū inter liberos si reuocat ꝑ aliud testm̄
inte extraneos factū,nisi expressim primū ī scđo sit reuocatū.h.
d.&ʳnotabiliter. In tex.ibi,declaret.dic& expressim, vt patet in
cor. qđ no.ad id qđ dicā.j̄.eo.l.sancimus. Glo.op.de §.pe.j̄.ea.l.
Sol.qđ hic est speciale ꝑꝑ ꝑcedentē solennitatē. Sed certe licet
hæc solennitas inter liberos sufficiat.nō ꝑpterea sufficeret in ex
traneis.& iō dico ꝙ fauor liberorū īstitutorū in primo, & nō in
scđo,hoc operat.vt no.in cor.ſm Iac.& Cy.Gul.inducit in arg.ꝑ
2 rescriptis.dic vt in ea. & vide qđ scripsi in l.fi.s̄.de diuer.re.†Quæ
b ro,si ſm testm̄, ᵇfactū est inter liberos,an clausula derogatoria re
quirat? gl.ī cor.sentit ꝙ nō,sed Ia.de ra.& Cy.ꝙ sic,qa tex.in cor.
loquit indistincte.primā partē fatet Bal. si causa mutādi superue-
nit,arg.s̄.de inoffic.test.& ff.de sol.l.si Cornelius.Vbi autē causa
ꝑmutandi nō superuenit, tūc si scđm est fauorabilius ꝑ liberis,
q̄ primū, valet ſm,quasi cuiusdā taciti odij exclusiuū.Sin autem
ecōtra primū est fauorabilius ꝑ liberis,tūc nō valet scđm, nec le
gata vel fideicōmissa in eo relicta,qa tota dispositio est nulla, vt
3 hic.† Quæro ij. si neutrum testamētū esset manu testatoris vel
tabellionis factum, & vtrunq; est secundū ius cōmune, an valet
scđm clausulā derogatoriā nō habens? dicit Cy.ꝙ Iac.de Ra.di-
cit ꝙ nō valet,quia si præualet primum factū de iure speciali,for
tius præualet,si est de iure communi.ar.ff.de test.mili.l.eius mili
tis.§.ex militia. secundum Bal. distinguit vt in præcedenti.

ADDITIONES.

a ¶Hoc inter libe.addē Ang. in Auth.de testa.imperfe. §.& si quidem. col.viij. post glo.& de hac materia vide omnino per Alex.hic, & in consil. suo.lxxvi. col.iiij.parte.
b ¶Si secundum testamentum.adde Soci.consi.clxiii.inci.non fuit opus.versi.iij. pro hoc non.in ij.parte.chart.xiii.vbi hoc idem allegat,& tenet.

§.Per nuncupationem quoque. Testamentum nuncupatiuum debet fieri coram septem testibus ad
hoc conuocatis testatoris voluntatem audientibus,h.d. Dubita
tum fuit an inter liberos valeat cum duobus testibus. & glos. te-
nuerunt quod sic.vide quod dixi in auth.quod sine.& s̄.eo.

§.Si quis autem. Caus.testm̄ solēne non tollit per sequēs minus solēne, nisi in scđo
sint instituti veniētes ab intestato presentibus quinque testibus
& nō paucioribus.h.d. Super tex.ibi, quasi voluntatē intestati.
c No.mirabile,ꝙ causa intestati ᶜ ꝑualet causæ testati.& est specia-
le,qa causa testati est sublata rōne mutatæ volūtatis,& fauore ve
4 niētis ab ītestato.†Ex hoc collige,ꝙ ex isto scđo testō,qa minus
solēni,nō adit hr̄ditas,sed adit ab ītestato, & nihilominus legata
velut ab intestato relicta debeant, vt l.ij.ff.de fi.li.facit qđ not.ff.
de hære.insti.l.qui filio.§.seruus.ſm Bal.Item ibi,qñque testm̄ &
hoc qa venientes ab intestato nō sunt de liberis,alias sufficerent
duo,vt s̄.e.l.§.ex imperfecto, & no.j̄.de codi.l.fi. Op.ꝙ ꝑ scđm
minus solēne tollatur primū, vt Insti. qui.mo.test.infir.§.exe.&
ff.de adi.le.l.ex parte. Sol.vt in gl.qa illud regulare, hoc specale,
qñ in scđo sunt instituti veniētes ab ītestato, & nō in primo.Itē
fallit ī l.ij.de inius.te.ibi est idē casus,q hic in vltimo rn̄.Sed in ij.
respon.fallit,qñ scđa est valida iure militari.fallit ēt in tertio ca-
su.s.in l.eius militis.§.fi.ff.de test.mil.Itē fallit iiij.j̄.e.l.sancimus.
Op.ij.de l.hr̄ditas.j̄.de his qui. vt indig. So.vt in gl.Op.ad idem
de l.cum quidā.ff.de his qui.vt indig.Sol.vt in gl. Op.4.de l.pe.
§.fi.ff.de ꝯdi.insti.sol.vt in gl. Oppo.v.de l. Claudius.de acquir.
5 hære. Sol. vt in glo. †Quero cū gl.an tabellio possit recipere iu-
d ramēta & depositiones istorū testiū, ᵈ & de eis cōficere instr̄m?
c Respōdet gl.ꝙ nō,quia iudici est ᶜ facieda ꝑbatio,nō tabellioni.
vt l.quinquagnita.ff.de ꝑba.facit quod no.in auth. sed iudex.s̄.
de epis.& cle. Vltimo iste tex.facit pro opi. Bal.in quæstione de
pupillari substitu.facta in codicillis filio impuberi,quod ipse po
nit hic,de qua dixi in auth.quæ sine.in fi.s̄.eo.vbi vide.

ADDITIONES.

c ¶Causa intestat.adde Soc.consi.lxxiii.inci.visa asserta vltima voluntate in prin. cum uer.seq.usque ad fi.in j.parte char.cxl.& consi.clxiii.& diligenter considerata.cir.prin.ij col.in d.parte char.ccxvii.
d ¶Testium an tabellio possit recipere iuramenta testium. tu dic quod non absque speciali commissione de quo per Bal.in l.iudices suprade fide instru.Bal. in c.si testamentum.supra de testa.vbi alle.hanc glo.pro sing.
e ¶Quia iudici est.limita ut per Alex.hic.

§.Illud. Tam Grece,quam latine pōt quis testari. h.d.intel
lige tamē sic,quod testes intelligant per se,vel ꝑ in
terpretem,vt j̄.de sen.l.iudices.ff.de verbo.oblig.l.j.in fi.

LEX XXII.

1 *Dictatoribus & testibus testamenti an possit in eo aliquid legari, & an petere possint si negatur.& nu.2.*
3 *Correus potest correum in testem producere contra correum.*

a 1 Dictantibus. a †Dictatoribus & testibus testamentī potest in eo relinqui.h.d.Oppo.ꝙ imo
eis relinquere nō possit,vt l.ij.j̄.de his q sibi ascribi. Sol.vt in gl.
qđ hic dictāti permittit,ibi scribēti prohibet.Op.ꝙ non possit re
linquere testibus,quia tūc reperirētur testes in causa propria,qđ
est ꝑhibitū.vt de testi.l.omnibus. Sol.vt ibi,s.ꝙ in causa sui lega
ti nō possunt esse testes,sed in causa testamenti,& sic hæredis , vt
2 hic.†Et ex hoc sequit,ꝙ legatū suū,si negat,petere nō potuerūt,
nisi testes vltra numerū requisitū adhibiti fuissent testō, qa tūc
quilibet eorū pro suo legato poterit vti aliorū,nō ꝑprio testimo
nio.Et ideo cautela est,vt semper vltra numerū requisitū alij ad-
hibeātur.Alij vt Nic.de Ma.dixit,ꝙ l.omnibus habet locū in te-
stibus iudiciarijs,nō in instrumētarijs, de quibus loquitur l.ista.
q.d.ꝙ si sint testes in testamēto a tabellione scripto, vel in testa-
mēto in scriptis celebrato, ita ꝙ attestent de suis subscriptioni-
bus & sigillis,tūc lex ista ꝑcedit,qa fides eorū iā approbata fuit,
& testamēto principaliter attestātur, quo approbato sufficit vt
ex testō approbato legata petāt. secꝰ si testm̄ esset sine scriptura,
ita,ꝙ ad depositionem testiū esset necesse deueniri,quia tunc ha
bet locū.s̄.d.l.omnibus.Alij vt Io.And.extra de testib. c.insuper.
dicit,ꝙ si legatarius sperat in omnē euentū habere legati cōmo
dū,quia ēt a venientibus ab intestato, sufficiēs sit eius testimo-
niū,alias si ex testamēto tantum, tūc de fide eius in causis testa-
mēti minuat.mihi vr̄,ꝙ quantū ad vires testamēti & aliorū lega-
tariorum, ad testimoniū qlibet eorum debeat admitti, alias hoc
l.& similes interpretarent ꝑniciose,vbi voluerunt fauere ꝯrio ꝯ
l.quod fauore.s̄.de legi. & hoc siue testamentum sit in scriptis a
tabellione,vel nō.Sed quantū ad ꝑpriū legatū petendū,vel non
fateor ꝙ ꝑpria testificatio in iudicio nō sufficiat,sed an sine eius
propria testificatione peti possit? dico ꝙ si ex testō a tabellione
scripto,petat,vel ex testō in scriptis publicato petere velit,dico ꝙ
pōt,qa fides illius scripturę est iā approbata per scriptū hr̄dē , vt
dixit Ni.Ma.Sed vbi ex testō nuncupatiuo in scripturā nō reda-
cto petere velit,tūc dico ꝙ septē testes erunt necessarij, & vbi ex
codicillis,quinq;.nec ipse inter ipsos est numerādus,vt in princ.
dixi.Et ideo,si in testō nō fuissent nisi septē tabellione in nume-
ro ipsorū cōputato,tūc probare nō posset,nisi diceret ꝙ clausula
codicillaris fuisset ꝑ testatorē adiecta,qa tūc ex illis septē suffice
rēt quinque.Er modo sup his habes theoricā, & forte ēt sine cla
codicillari pt, cū hæres ex tali testō nō possit habere hæreditatē
nisi eo publicato,vt l.publicati.s̄.de test.& ī scripturā ꝑ tab. acto
rū redacto.vt no.in l.fin.de edi.diui Adri.tol. nō pōt hæres veni-
re contra id quod semel approbauit,& cōtra scripturā solēniza
tā quā ipse fieri fecit.Pōt ēt addi alia ratio, quæ erat bona in co-
dicillo in quo nō esset facta scriptura, ꝙ ita haberēt necesse face
b re,quia id qđ minuit ᵇ de fide vnius,supplet ꝑ alios, arg.l.si quis
ex argentarijs.in prin.ff.de eden. Et forte ꝙ fauor testantiū hic a
liquid operat,vt liberius testes cōuocati veniāt,vel sperantes de
legato se nō retrahāt a testimonio ꝑpter qđ vltima voluntas nō
3 habebit effectum.† Vlterius hæc l.& l. si quis ita. ff.de re.du.ſm
Dy. ꝑbāt ꝙ alter duorū correorū, qui vere pro tertio intercesse
runt,conuentus,potest alium producere in testem ad probādū,
qūo pro tertio ad quem commodum peruenit, fideiussit,vt sic
ille primo conueniatur,vt l.cum quæritur.ff.commo.& auth.sed
nouo iure.j̄.de fideius.quia nō principaliter ꝑpter se testificatur
ſm Cy.Quod fatet Bald.verum,si color fuit quæsitus,sed vbi cre
ditor non voluit eū recipere nisi vt principalē, tunc dicit ipse ꝙ
dictū Dyn.locū non habet,quia tunc non habet beneficium ex-
cussionis,cum verus sit correus debendi.vt s̄.si cer. peta. l.si non
singuli.& l.si in rē.& ff.ad velle.l.vir vxori.§.fi.& hoc placet.Sali.

ADDITIONES.

a ¶Dictantibus.adde an statutum loquens de scribente, cōprehendat dictantem iste tex.uidetur facere quod non.In contrarium est glo.in Auth.de non alie.§. quia non uerisimile,dū modo fuerit sciens.contrariū itē Bal. in l.iubemus.§. sane supra de fac. san.eccl.& in cōtrarium uide in c. nouit.& ibi mode. extra de appellatione.
b ¶Id quod minuitur.adde Soc.consi.ccxxxv.inci, uisa contingentia. uers.& secundum istam opin.in ii.parte.char.cxv.ubi hoc idem alle.& firmat.

LEX XXXIII.

1 *Insinuatio testamenti coram quo iudice debet fieri.& nu.seq.*
3 *Episcopus an possit executionem testamenti vsurarij impedire.*
4 *Testamentrim intra sex menses insinuandum, quomodo intelligatur.*

Consulta. Casus. † Insinuatio testamenti debet fieri corā iudicibus hic scriptis,& facta corā iudice ī
competenti ecclesiastico vel seculari ipso iure non valet, & vlti-
mę voluntati non præiudicat, quin de nouo possit insinuari.h.
d.No.ꝙ clerici nō debēt se intromittere de spectātibus ad officiū
laicorū.vel generalius, qs nō habet se intromittere de spectātib.
2 ad aliū.Quæro primo, statuto cauet ut testm̄ nō valeat,nec ex eo
legata, nisi fuerit insinuatū corā potestate, & idē in codicillis est
statutū, legatarij petūt insinuari testm̄ in quo eis sunt legata reli
cta vel codicilli,& citatus est hæres scriptus ab intestato successu
rus, q est clericus,& eo nō cōparēte ꝑnūciat Potestas testm̄ vel
codicillū legitime insinuatū, modo dubitat an dicta insinuatio
valeat, & vr̄ ꝙ nō,qa clericus directe vel indirecte non pōt trahi
ad iudiciū seculare,vt extra de fo.cōpe. c.si diligenti. & s̄.de epis.
& cle. auth. statuimus.Et sic citatio non teneat nec ꝑcessus inde
secutus,ut Instit.de pę. tem.litig. In contrariū facit, qa ex hoc se-
queret ꝙ legata euanescerent eo nō cōparēte. Bal. dixit ꝙ ualet,
quia ex quo nullus alius est cōpetēs iudex nisi laicus, corā eo de
bet cōparere,si fiat citatio ꝑ edictū, quia tunc oēs restringuntur,
vt extra qui matri.accu.pos.c.cum in tua. extra de elec. c.fin.li.vj.
Itē qa talis citatio est conditionalis,s.si uult opponere,vnde si se
nō opponit,nō vr̄ aduersari,sed assentire, vñ extra citationē non
videtur arctari.ar.eius qđ no.s̄.si man.ita fue.ali.l. ea quidē. Item
3 qa potius ad voluntatē exquirendam, q̄ ad causam . † Quæro an
episcopus possit mandare iudici seculari sub pœna excōmunica
tionis,ꝙ nō exequat testm̄ usurarij? & ur̄ ꝙ sic, qa talis executio
cum sit contra ius canonicū,inducit pactū, ergo obedienda, alias
inducit contēptū clauiū.In contrariū,qa iudex secularis tenet ad
obseruantiā statutorū.dicit,ꝙ si talis est vsurarius, cui est interdi-
ctū testari ꝑ ius canonicū,pōt episcopus hoc mandare,qa nō pōt
ius municipale ꝯrium statuere, cum in hoc maior potestas sit iu
ris canonici,vt no.in auth.ad hæc,s̄.de vsu. nec testm̄ pōt dici te-
stamētū,qa nō valet.Si aūt nō esset talis, cui eēt interdictū testm̄
ꝑ ius canonicū, seu tantū ꝑ cōstitutiones synodales episcopi, di-
cit ꝙ nō possit excōicare laicos nō seruātes, & isto casu nō essent
violatores canonū, nam cōstitutio episcopi nō habet ꝑ canone,
4 nisi quatenus episcopus vtitur iurisdictione in suos. † Quæro,
statuto cauetur,ꝙ testm̄ nō insinuatū intra sex mēses, sit iure ip-
so nullū,contingit ꝙ fideicōmissarius vniuersalis, vel singularis,
seu legatarii fecerunt illud insinuari absq; hr̄dis voluntate, Qui
dā dixerunt, ꝙ si fideicōmissarius vniuersalis id fecit, ꝙ tunc suf
ficiat, & hæres uniuersalis coget adire & fideicommissum resti-
tuere,sed legata, & fideicommissa singularia dicūt non ualere,vt
ff.ad tre.l.facta.§.si quis bonorū.& l.si nemo.de re iudi. Bald. ve-
rò dicit vniuersale fideicommissum indistinctè valere,sed singu-
laria inquit valere indubitanter,si sint ab intestato repetita. Vbi
autē nō sint repetita,licèt dubitari possit, dicit, ipse ꝙ venientes
ab intestato tenent, qa ab intestato succedunt ꝑꝑ morā cohr̄dis,
ergo cum sua causa suisq; vitiis,vt infra de fideicōmis.auth. Hoc
amplius.subiūgit, ꝙ in relictis ad pias causas hoc indubitāter ꝑ-
cedit,vt extra de testi.capit.nos quidem. & argu. ff.de petit.hære.
l.hæreditas.in fin.& ff.de an.leg.l.quintus. §. Pomponius.Salyc.

LEX XIIII.

1 *Ambiguitas verborum & ordinis peruersio an vitient testamētū. & nu.2.*
3 *Testamentum an vitietur,si numerus testium solennis non interuenit.*
4 *Bannum an vitietur si a tabellione non excompletur.*

1 Ambiguitates. † Verborum ambiguitas vel ordinis peruersio procedēs ab imperitia scri-
bētis,non vitiat testm̄.h.d.Ex ista litera vr̄,ꝙ olim prius scriberet
instō hæredis q̄ legata. hodie ꝯriū cōmune est in usu, sed non est
vis ut hic. Itē no.ꝙ omissio tabellionis nō vitiat.Op.Insti.de leg.
2 §.ante hæredis.Sol.ut in glo. † Opp.ꝙ ordinis puersio vitiet.ff.de
vul.subs.l.moribus.§.prius. sol.gl.ꝙ hic de ꝑposteratiōe hr̄dis vel
legatorum, ibi institutionis & substitutionis. qđ intellige sane,
ubi institutio fuit ex interuallo post distantiam,vt d.§.prius.nō si
statim,& vno cōtextu,qa tūc ualet,ut in ea.l.§.sed & siquis.& ita
cōiter tenent doct.licèt gloss. alias solutiones ponat in d.§.prius.
3 † Quæro,qđ si tabellionis imperitia solēnis numerus testium nō
a interuenit? dicit gl. ꝙ tunc vitiat. ᵃ Sed contrariū ur̄ notari in l.
si librarius.in fin. gl.ff.de reg.iur. vbi gl.tenet, ꝙ omissio non vi-
tiet.Sed distingue,qa aut quærit de omissione accidētaliū, & il-
la nō vitiat,ut supra eo.l.errore.& ita pōt intelligi glo. in d.l.si li-
brarius. Aut quærit de omissione solenniū & substantialium , &
tunc aut fuerūt omissa,quia nō dicta,uel nō adhibita,& tunc ui
tiat.ut in hac gl.& ff.de hære.institu.l.j.§.finautē.Aut fuerunt di-
cta uel adhibita, sed a scribēte omissa, & tunc errore non ꝑbato
uitiat,qa paria sunt non esse,uel nō apparere,ut l.in lege.ff.de cō-
trahen.empt. Errore autē probato nō uitiat. & ita ēt pōt intelli-
gi in d.l.si librarius,& hæc ſm Iac.Butr.Sed hoc ultimū procedit,
qñ scriptura non est de rei essentia,aliàs uitiat, cùm ex scriptura
4 intentio nō appareat, ut dixi ꝑ Dy. in d.l.errore. † Vlterius Mar.
de sil.quærit,statuto cauet,ꝙ si aliquis bāniatur,bannum eius de
beat exēplari in libro cōis ꝑ tabellionē deputatū. modo accidit,
ꝙ per errorem tabellionis est omissum,quominus bannū exem-
b pletur.ᵇ & dubitatū fuit an bannū uitiet.& dicit Dyn. ꝙ Mar.ip
se dicit,quòd sic,& ita communiter docto. tenuere, & ita transit
Bald. & uide quæ dixi.s̄. de preci. imp.offe.l.uniuersa rescripta.
In glo.fina.dic hoc referas ad tabel.& ita uoluit glos.ut patet per
l.in glos. alleg. Non autem ad alterum scribentem, cùm seruus
esse possit, ut ff.eodem.l.seruus.Bar.

ADDITIONES.

a ¶Quòd tunc uitiat.Adde Pau.de Cast.consi.ij.
b ¶Quominus bannum exempletur.adde ꝙ si errore notarii bannum non est exēplatum secundum formam statuti, bannum est nullum, & hanc partem tenet hic Bald.nu.iij.versi.iij.casu.& Angel. in l. j. §.j.& ibi Ioan. de Imol. ff. de hære. institu.

LEX XXV.

2 *Præposteratio verborum an vitiet testamentum.& nu.2.*

c 1 Præposteri. ᶜ Verba trāsposita non uitiāt ꝯtractū,nec ultimā uoluntatem.h.d. † Not.generaliter ut
in gl.ꝙ præposteratio nō nocet. Cōtra qđ op. gl.de multis legi-
bus.Sol.ꝙ hic est præposteratio uerborum , ibi uero iuris, quasi
dicat,ꝙ ibi præposteratio iuris, id est ordinis necessarij, secus si ñ
necessarij.ut s̄.l.proxi.Hic uerborū ꝑlatorū a testatore, in cuius
potestate est illa ordinate ꝑferre,ideo de eius inepto ordine in ꝑ-
ferēdo nō curat, qa de eius mēte inopinata in exequendo ꝯstat.
ubi autē ordo in ꝑferēdo datus esset a iure, tūc eius præpostera-
tio uitiat.ut ff.de uerb. obli.l. j. Vel latius ſm Oldra.aut ordo o-
missus uitiat rem de qua agit, aut ex ordine prolato ius resultat.
Primo casu, aut est ordo necesitatis, aut est simplex instō ordi-
nariæ uoluntatis,aut dubitatur.Primo casu ordo omissus uitiat,
d ut l.allegata in gl.& s̄.de hære.ac.l.ut debitū.Secundo casu nō ui
tiat,ut hic,& in l.præcedenti.ff.de pecu.le.l. quidam. & Instit. de
le.§.ante hæredis.& ff. de admi.tuto.l. quoties. Tertio casu præ-
sumitur potius instructio uoluntatis, q̄ ordo necessitatis,ut hic.
& in l.post.Secundo casu principali, aut est certum de mente, &
ius non resultat,ut ff.de leg.ij.l. cū pater. §. fidei tuæ. & de solu.l.
nec enim.Aut est dubiū,& ei tunc ius resultat,ut eo.l.cum pater.
2 §.fina.Aliter distinguit Bart. in d. §. prius . † Sed dubitari potest
quando uitiat,an uitiet ipso iure, uel ope exceptionis? & dicit ip
so iure in actibus extraiudicialibus,ut d.§.prius. d. l.ut debitum.
in iudicialibus uero dicit, ꝙ si contra ius constitutionis, non ua-
let gestū ipso iure,ut d.l.prolatam. Si contra ius partis, tunc ope
exceptionis,vt j̄.de app.l.vj.Vel dic, aut est omissio ordinis in ea-
dem causa & instantia,& habet locum l.prolatam.aut unius cau
sæ ad aliam,& habet locum d.l.j.Bartho.de Salic.

ADDITIONES.

c ¶Præposteri.ad materiam huius l.vide l.qui duobus.& ibi doc. Ioan. de Pra.de condit.& de.l.quidam.& ibi Bar.ff.de pec.le.& Bal.hic & l.si te.& ibi Bart.ff.de hæ.insti.& l.cum in testamento.§.hęc verba.eod.tit. & vide Bald. in c.j.vtrum inuestit.pręce.debe.an fide.uer. sed quid vbi pręposteratio ordinis uitiet instrumentum.qui distinguit,aut ordo est de substantia, aut est de simplici con sensu,primo casu uitiat,secundo non.
d ¶Ordo omissus uitiat.Ex quo infero, ꝙ nō refert,an testes sint descripti in pri. an in fi.vide Ludo.Roma consi.cccxxxvi.vbi ponit, ꝙ non refert, vbi ponatur data in literis Papæ,dummodo ponatur.

LEX XVI.

In testamentis. Testatoris prædicatio testibus facienda per hanc l.tollitur. h.d. Not.ꝙ
solennitas uerborum non habens in substantiam non attendi-
tur ut superuacua & captiosa.Salic.

LEX VII.

1 *Testamentum perfectum an tollatur lapsu tēporis, & an ipso iure.& nu.2.*
3 *Testator qualiter coram septem testibus testamentum reuocare possit.*
4 *Testamentum primum quando tollatur per secundum & numeris sequen.*
8 *Testator,qui iurauit non mutare testamētum, an possit aliud validū facere*
9 *Modus retractandi vel firmandi testamentum.*

1 Sancimus. †Testamentum perfectum solo cursu temporis non tollit. Sed per sequentes, perfectā
e uoluntatē,uel imperfectā decēnio iā transcurso.ᵉ h.d.Super tex.
ibi qđ enim non mutat &c.signa tex.quia toto anno allegat.Ibi,
quemadmodū,dic interroagtiue legitur.Ibi,efficitur, quasi dicat
ꝙ non.Ibi, uel interacta manifestauerit.Not.quòd factum apud
acta,& factum coram tribus testibus,æquiparantur.Ad quod fa-
cit.s̄. de satisda. l. j. ubi fuerit emersum. dic quòd tempore primi
testamenti. Ibi, quam ex cursu temporali. Not. quæ non ꝑsunt
singula,iuuant multa. Not. quòd solus cursus temporis non in-
ducit irritationē,uel mutationem ultimę uoluntatis. Oppo.ꝯtra
tex.ibi, ꝙ non mutatur &c.de l.alumnæ.§.qui filias.ff.de adi.leg.
glo. j. so. dic ꝙ illa potius concordat, quia primo diuisio non
reformatur, nisi pro his rebus quę in secundam diuisionem de
uenerunt.Et in his apparet contraria defuncti uoluntas.Oppon.
ꝙ per ſm ipso iure nō tollatur primum, sed ope except.tantum.
ut

ADDITIO.

e ¶Decennio iam transcurso.Adde Pau.de Cast.consi.cccxvi.per Alexan consi. xxx.iij.uol.& Bal.consi.ccvi.2.uol.& adde Pau.de Cast.hic qui notan.dicit,ꝙ si aliquis hodie ditissimus mortuus est, nullo condito testō, sed reperitur ꝙ iā xl.ann.quo tempore erat pauper, fecit testamentum, quo instituit Titium, per cursum huius tēporis,& maioris non possunt uenientes ab intestato excludere hunc institutum, dicendo ꝙ eo tempore erat pauper , & ꝙ non est præsumendum ꝙ ei reliquisset tam opulentam hæreditatem.

vt ff.de bo.pos.l.pe.§.testō. Glo. uarijs modis soluit. Primo, ꝙ hic loquitur, qn̄ secunda voluntas est perfectissima, & sic solennis & ualida. ibi erat minus solēnis. Et qa ī secunda dixerat, ꝙ primi suum iudiciū non meruerant, iō ope excep. repellūtur. vt ī. de his qui. vt indi. l. hæreditas. Ista diuinat in contrario, quia ibi nō apparet, ꝙ illa uerba dixerit, ipsam tamen no. ad id quod ī. dicam. Secundò, ꝙ hic ipso iure scilicet exceptionis, hæc uiolat istā literam Tertiò, qa illud, qđ ibi de appellatione dicit̄, refert̄ ad primū casum, quē de arrogato posuerat, sed hoc est violare illam literam. Præterea gl. nō bn̄ dicit, dū dicit ꝙ in casu illo de arrogato testm̄ nō iure conualescit, adeo ꝙ ex eo agi potest, vt Insti. qui. mo. test. infir. §. non tantū. Quartò, quòd ibi per s'm testm̄ sublatū est primum. & in hoc concor. cum ista. sed postea incidit secundum, vt reconualescat primum, & vt secundum repellatur. & hanc approbat gloss. & communiter docto. Quintò sol. glo. ꝙ ibi secundū testamentum non durauit. & licet ista aliqualiter diuinet, tamē vt in se vera videtur iungenda cum præcedenti, vt dicamus sic. Aut testator incidit s'm testamentum incōtinenti cùm fuit lectū in præsentia eorumdem testiū, & tunc, quia testamentū scd̄m nō videt̄ habitum pro consummato, tunc non tollitur primū, vt hic in vltima solutione. Aut cū incidit ex post facto, & tunc cū primū fuerit sublatum per persistentiam quā facit in scd̄o. non resurgit per incisionē secundi. arg. ff. de solu. l. qui res. §. aream. Sed ipsum scd̄m tollitur per exceptionē s'm cōmunem opi. ut no. ī. eo. l. nostram. in princ. Sed nō propterea poterit institutus in secundo, agere contra institutū in primo, si possideat primus hæreditatem: quia contra eum excipiet de contraria defuncti voluntate quam probat per incisionem, & de hoc disputabitur. Nec poterit replicare actor, tu etiam habes ɔtrariā voluntatē: quia ille dicet quid ad te, cùm de uiribus testamenti mei non sit quærendum, sed exceptionis quam tibi obijcio. Sed hic attende, quia disputari potest, quid si instituti in secundo tunc erant successuri ab intestato? circa quod dicam. ī. eo. l. nostram. Item dubitari potest, quid econtra, si instituti in secundo possiderent, an instituti in primo contra eos agere possent? & videtur ꝙ sic: quia testamentū suum producent, & secundi de suo velut inciso opponere nō poterunt. Sed dico, ꝙ opponent de reuocatione primi, quam probabunt per confectionem secundi, licèt incisi: quia incisio licèt inualidet, nō tamen tollit quin factum fuerit, imò probat factum fuisse. Nec poterant primi replicare, quòd quo ad secundos liberam actionem habeant. argu. ff. si ser. vendi. l. loci corpus. §. competit. quia exceptio allegata contra eos eneruat in totum intentionē eorum, ergo &c. ut s̄. de ser. fug. l. serui quispiam.

3 † Quæro iuxta hoc. pone, testator fecit testamentum solenne & ualidum, & postea conuocatis septē testibus inquit. Sitis seu estote testes ꝙ ego reuoco illud testamētū? an per ista uerba primū
a testamentum sic sublatum? Bar. format istā quæstionem [a] in l. si iure. ff. de lega. iij. Et inquit, ꝙ si adiecerit ꝙ ideo reuocat, quia uult decedere intestatus, tūc testamētum erit sublatū, quia vr̄ instituere uenientes ab intestato, & per aditionem uenientium ab intestato ademptio testamenti confirmabitur. ut l. si quis ita. ff. de hære. instit. Si autem hoc non adiecerit, sed simpliciter testamentum reuocauerit, ut in themate supponitur, sublatū nō erit nisi cursu x. an. ut hic. Et est ratio, qa non est uoluntas, ex qua possit adiri hæreditas, & sic primū non tollitur. argu. eo. quæ no. in l. cùm in secundo. ff. de iniust. rup. & irri. testa. Bald. hic uidet̄ sentire oppositū. nam ei uidetur, quod sicut testator potest conferre hæreditatem coram septem testibus in testamento nuncupatiuo, ita coram septem testibus debet posse auferre. Item, qa adimendo semper ur̄ decedere uelle ab intestō, unde perinde est, acsi illa uerba adiecisset. nam talia uerba fauore uenientium ab intestato intelliguntur adiecta. arg. s̄. eo. l. hac consultissima. §. pe. Quia attende, ꝙ sol. prima data per istam glo. ad præcedens ɔrium, uidet̄ aliter istā q̄stionē terminare, uidelicet ut nō ipso iu-
4 re, sed ope exceptionis tollatur, cogitandum relinquo. † Quæro, pono primū testm̄ validū, scd̄m inualidū, ex causa preteritionis, an tolletur primum? & dubium ponitur ex eo, quod legata hodie debent̄ ex scd̄o. ut in auth. ex causa ī. de lib. præte. dicit Bar. ī d. l. si iure. ff. de leg. iii. ꝙ primum testm̄ remanet ualidum quo ad institutionē hæredis, cum ex scd̄o non possit adiri hæreditas de iure ciuili. Et sic primum non tollitur, ut ff. de uul. & pup. l. si qs eum. §. i. & de iniust. test. l. cū ī scd̄o. & ff. de libe. & posth. l. si filius qui. Sed nō quo ad legata, qa quo ad eū primū tollit̄, cùm scd̄m quo ad legata remaneat tanq̄ non rescissum, & inducit quasi pro casu ff. de hære. instit. l. fi. Sed qa hæc non sunt sic expedita, uidelicet, an ex secūdo nō possit adiri hæreditas de iure ciuili, iō uide quæ post hæc plene scripsi. ī. de libe. & posthu. l. ij. in ij. q. & ma-
5 xime ad fi. † Quæro iij. si per scd̄m testm̄ non potest adiri hæreditas de iure ciuili, sed potest peti bono. posses. de iure prætorio, an per scd̄m tollatur primū. glo. ij. in l. cùm in secundo. ff. de iniust. tes. dicit, ꝙ primum nō tollit̄ per l. si filius, de lib. & posth. & idē Dy. quia primū subsistit de iure ciuili, & de iure prætorio, & sic vtroque iure, s'm de iure prætorio tantum, & duo iura sunt uno fortiora. ut authen. itaque. ī. cōmunia de suc. & ita se habet cōmunis opi. Sed in oppositum facit quod ibidem not. in glos. si. per Io. quia si scd̄m valet de iure prætorio, hoc non euenit nisi in derogationē iuris ciuilis ipsum inualidātis. Et hoc potest prætor facere, vt supponit̄ in themate: ergo debet primo derogare. Scd̄o, quia si per bon. pos. cōtra tab. hæredi scripto ɔ voluntatē defuncti aufert hæreditas, quanto magis per eūdē q pōt petere s'm tab. s'm voluntatē defuncti? & sic s'm testm̄ validū de iure prætorio debet tollere primum. Et si nō ipso iure, vt in contrariis. Instit. de bono. poss. §. quos autem. tn̄ ope exceptionis. Nec arg. de duobus vinculis habet obstare, qa prætor recedit à robore primi, cū validat scd̄m, & potens est ꝑ se derogare iuri ciuili, licet nō ipso iure tollere. oportet ergo nos dicere, ꝙ opi. illa cōis nō sit simpliciter vera. Vel dicere pro solutione prædictorum, prætor non conualidat scd̄m testm̄, quādo illud præcedit de iure ciuili validum, & si conualidat, tollitur primū ope exce-
6 ptionis, alias cogita de solutione obiectorum. † Quæro iiij. si primum habet clausulam derogatoriam ad s'm, an tunc s'm tollat primū? Dyn. in c. qđ semel placuit. late disputauit hāc q̄ōnē, & finaliter concludit, ꝙ per s'm simpliciter factum non tollatur primum. sed ita demum si per s'm reuocetur specialiter primum vltimi derogatorij, per l. si quis in princi. testamenti. de leg. iii. per l. si mihi & tibi. §. in legiti. de leg. j. Iaco. vero de Are. tenuit, ꝙ indistinctè reuocetur ex eo, primo, quia testamenti factio est publici iuris. vt ff. cod. l. iiij. ergo quis sibiipsi tollere non potest. vt s̄. eod. l. testandi. & ff. de pact. l. ius publicum. Item quia per contrarium quis non potest sibi auferre liberum testandi arbitrium vt s̄. quod dotali. sed in casu nostro sibi aufert, si per illa verba se intestabilem redderet. Et ad l. mihi & tibi. §. in legatis, & ad l. si quis in princip. Respondet, quod illę in legatis, loquuntur, & à potestate testatoris dependent: sed testamenti factio secus. hoc idem secutus fuit Iaco. de Belu. in Authen. de test. imper. in quæstione quam ibi disputat. & adducit pro casu ff. de iure dot. l. diui. §. licet. & ad ij. l. fina. in prin. & ad l. si quis in princ. testamenti. respondet, ꝙ ibi in eadē scriptura, nos in diuersis. Rayn. tenet hic opin. Dyn. ex eo primò, quia prædicti vt Iacob. fatentur hoc in legatis, vt primo voluntas reuocari specialiter debeat, vt ipsi fatent̄, & probant ll. per Dy. allegat. ergo & idem in institutione hæredis, cùm ambo pariter ab eodem iure procedant. vt ff. ad l. fal. l. j. in princi. & ff. de lega. j. l. ij. cum ibi not. Secundo, quia testamentum non valet, cui defunctus non cōsentit. vt s̄. e. l. omni. sed scd̄o nō cōsentit realr̄ ꝑpter primū, qđ est ei derogatorium. arg. l. Nesennius. ff. de nego. gest. & l. at si quis. §. plerique. ff. de reli. Illa. n. derogatio facit, vt non videatur postea uerbo dixisse, qđ in mente non videatur agitasse, vt l. Labeo. de sup. le. Tertio, quia lex hoc pōt facere, vt s̄. cod. authen. hoc inter liberos. & in cor. vnde sumitur. ergo testōris voluntas, quæ pro lege seruatur, vt in Auth. de nup. §. disponat. & quæ idem pōt quod lex. vt ī. com. de lega. l. j. Et ex prædictis patet, ꝙ arg. Iac. de Are. non procedunt, quia non est uerum, ꝙ se intestabilem simpliciter reddat, uel faciat. Potest & secundo testari, si primum expressim
b reuocet, [b] quod si non facit non dicitur velle testari. Et pro hoc quarto, non cauillando tex. casus est in d. l. si quis in principio testamenti. vt ī. declarabo. Nec responsio Iacob. de Bel. est bona, quia ibi nedum in eadem scriptura, sed etiā in diuersis loquitur, ut lege ibi in litera dum dicit, uel codicillis. Præterea eadem ratio est in diuersis, quæ in una, videlicet voluntas præambula sequēti derogatoria. Ad l. allegatam per Iacob. de Bel. tunc & primo ad l. diui. §. licet. dic ꝙ ibi in secunda expressim pœnituit de prima voluntate. ut ibi no. Glo. Ad l. fina. de lega. ij. responde, ꝙ ibi uel expressim pœnituit de prima uoluntate, ut ibi not. glo. uel quòd ibi alius est sensus uerborum, ut ibi notatur. Sed responsio ad d. l. diui. §. licet. non uidetur bona, quia uiolat illum text. & diuinat. ideo Oldr. Dynum secutus, alio modo respondebat, videlicet quòd in §. licet. uerba erant derogatoria solennitatis, non uoluntatis & dilationis, quasi dicat in §. licet. prius confirmauit codicillos. Secundo prohibuit ualere eos, nisi sua manu signati uel subscripti forent. Vnde, cùm de iure tenerēt sine tali signatione vel subscriptione, derogatio est adiecta qualitati huius signationis. ideo de facili per sequentem actum inducitur reuocatio primi. Tum quia talis solennitas non est publici iuris, tum quia res de facili redit ad naturam suam. ut ff. de pac. l. si unus. §. quod in spē. post hæc superuenit Bartol. & in quæstione distinxit. aut testator dixit, nolo me nō posse pœnitere, uel aliud testamentū facere, & tunc fatet̄ ueram opi. Iac. per rōnē per eū allegatā, quia intestabilem ur̄ se reddere, qđ facere non pōt, & hoc est de mēte glo. in d. §. in legatis. licet adiiciat, ꝙ de qualitate prioris uoluntatis debet facere mentionem. Et in hoc an bene, statim subiiciā. aut dicit, si quod aliud fecero, non uolo ualere. Et tunc dicit

ADDITIONES.

a ¶Bar. format istam quæstionē. vide de hac ipsa quæstione eundem Bart. in l. ij. ff. de lib. & posth. ubi plenius tangit q̄ in d. l. si iure. licet per istum non allegetur.

b ¶ Expressim reuocet. adde Soc. consi. clxiii. incip. non fuisset opus ulteriori discussione. uer. iii. pro hoc non, & uer. confirmatur præmissa, quia iuramentum. in ij. parte char. xxiii. ꝙ testamentum primum non dicitur reuocatum per quācunque uoluntatem, per quam non agitur specialis pœnitentia.

dicit, ꝙ est necesse, ut per secundum specialiter reuocetur primū. Ego puto, ꝙ etiam in primo casu debeat reuocare primum, ut sentit gl. in d. §. in legatis. per d. l. si quis in prin. testamenti. de le. 3. est ratio, quia priore casu non reddit se intestabilem si reuocaret, sicut nec in secundo. unde in utroq; modo est eadem ratio, qa in eodem casu non reddit se intestabilem si reuocet, sicut nec in secundo. quid igitur dicendum? breuiter sto cū Dy. per iura per eum, & Ray. allega. Et pro hoc etiam induco ff. de iure codi. l. cōficiuntur. §. fi. & ita se habet cōis opi. Sed mihi vr̄ aliter rn̄dendū ad d. §. licet. per quem Iaco. Bal. tenet ɔrium, videlicet, ꝙ ibi testator codicillos valere voluit in scripturam redactos, alios aūt sine scriptura coram solenni numero testium factos nō prohibuit. Et hoc probat exceptio, quam fecit, dum dicit, nisi sint a me signati uel subscripti, nam exceptio paruissima restringit prohibitionē gn̄alem procedentē ad speciem, cui conueniat qualitas rei in ea ɔtenta, Et sic s'm qualitatē rei exceptæ, ut ff. de vi. tri. & oleo lega. l. fi. §. cui dulcia, facit quod no. in ea. auth. & nō obseruato. sed excep. est ibi de scriptis, cum alia signatio, vel subscriptio conuenire non posset, ergo &c. vnde dici potest, ꝙ ibi codicillos sine scriptura fecit, &c. Supposito, ꝙ reuocō primi sit necessaria. † Quæ-
6 ro v. an sufficiat generaliter, & hoc uolo esse meum vltimum testamentum, non ob. aliquo testō per me facto &c. reuoco omne aliud per me factū, an vero sit necesse descendere ad speciem, & qualitatē primę, seu præcedentis voluntatis? Et vr̄, ꝙ sufficiat generaliter dici, quia quod operatur generale quo ad speciem, operatur generale quo ad genus. ff. de admi. tuto. l. si duo. & ī. de præscrip. xxx. ann. l. omnes. Item quia ex quo in primo testō dictū est generaliter, si quod fecero, valere nolo, sufficere debet generalis reuocatio, ar. ff. de ma. test. l. si peculium. & de vulg. & pupil. l. eum qui. & ar. l. prout quisq;. ff. de sol. & l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. Item quia hoc est in ɔ̄ctu, vt sub generalitate verborum tollātur omnia præcedentia, vt s̄. de transac. l. transactione. & ff. eod. l. non est ferendum. & de verbo. obli. l. qui Romę. §. duo fratres. Ergo & in testamento, cum facilius debeat tolli quod pendet a uoluntate vnius, quàm duorum. ff. de reg. iuris. l. quoties. Item, quia una lex generalis tollitur per aliam generalem, vt ī. de qua. præscrip. l. 2. de præscr. xxx. ann. l. omnes. ergo & testamentum quod habet vim legis. vt in Auth. de nup. §. disponat. In oppositum est authoritas gl. ff. de lega. j. l. si mihi & tibi. §. in legatis. pro qua videtur tex. in Authen. de testa. imper. col. viii. §. pen. ibi dum dicit, quandam talem voluntatem non tamen eam valere. Vbi voco illud verbum talem. sic. s̄. eo. auth. inter liberos. similiter vr̄ casus in sæpius allegata. l. si quis in princip. testamenti. in versicu. sed in hoc ita. Vbi pondero duo, primum illa verba, si specialiter dixerit &c. nam illud est speciale, quod a generalitate verborum est abstractum. ff. si quis cau. l. sed, & quis. §. quęsitum. & si quis in ius voca. nón ier. l. j. de iniur. l. Item apud Labeonem. §. si quis virginum. Secundum, quod pondero, est illud. quæro, si copulatiue, & coniunctiue. sequitur ibi & voluisse vt legatarius plura legata accipiat. ibi, ex natura copulæ, & coniunctionis repetitur illud verbū dixerit. Et sic ibi vr̄ data forma a qua nō licet recedere, ꝙ duo dicat specialiter. s. ꝙ prioris voluntatis eum pęniteat, & ꝙ vult ut legatarius plura legata accipiat, & sic, vt dicat ɔrium eius, quod primo dixerat. hanc secundam partem sequitur Dy. in c. quod semel placuit, de reg. iur. lib. vj. Bar. idem sequitur. Sed super modo reuocandi distinguit, videlicet aut testm̄ primū habeat clausulā derogatoriam, & prohibitiuā, tn̄ puto & si quod aliud testm̄ fecero non volo valere, & tūc sufficiat si dicat, & hoc vltimum volo valere, nō obstat primo scripto manu talis, uel cuiuslibet. Ego vero dico, vt est necesse, aliqua, ꝙ ɔrietur clausulę derogatorię, vt s̄. dixi, & sic addat, nō obstante clausula derogatoria in ea posita. Aut testm̄ primum non tm̄ habuit clausulam prohibitiuam, sed & permissiuam, puta, quia dixit. Et si quod fecero, nolo valere, ni
a si ibi sit scripta tota salutatio virginis Marię. [a] vel ut fecit quidam, nisi sit ibi scripta tota Biblia, & tunc oportet, vt dicit Bar. ꝙ fiat mētio de illis verbis derogatoriis, quod satis placet. Sed declarādo dico, ꝙ sufficiat dicere. Non obst. ꝙ in hoc non sit scripta tota aue Maria vel Biblia. vt intelligo ex d. l. si quis in princi. testamen-
7 ti, & hæc vera, qn̄ recordat̄ de clausula, & eius verbis. † Sed quæro vj. quid si non recordaretur, dico ꝙ sufficiat si dicat. Non obstante clausula, & eius verbis. quæcunq; & qualia sunt illa, de quibus mentionem non facio, quia de eis non recordor. hoc probo per d. l. si quis in princip. testamenti. vbi pondero illud verbum, sciens, ibi positum, ex quo colligo, ꝙ illud onus sic specificādi imponitur scienti, & non immemori vel non recordanti. Et per istū modum potest dici, ꝙ soluat̄ ɔrium de l. diuus. §. licet. de iure codi. ut ibi in ignorante. in l. si quis in princi. testamenti, loquitur in sciente, præsumitur autem scire, quia factum est proprium, nisi sit ei in casu isto, si dicat se recordari. arg. s̄. ti. j. l. hac consultissima. §.
8 cum humana. & ista no. ut alibi non scripta. † Quæro vij. si testator iurauit non mutare hoc testamentum, an poterit aliud validū facere? Io. And. posuit xiij. q. ij. c. vltima voluntas, & Spec. in ti. de instru. edit. in §. compendiose. & Cyn. in l. j. s̄. de sacrosan. eccles. Etiam omnes tenent, quod possit ex eo ꝙ iurm̄ est præstitum ɔ bonos mores, vt l. pactum. & l. fi. s̄. de pac. igitur non obligatoriū, vt in c. non est obligatorium. lib. vj. hoc idem confirmat Io. And. pluribus rationibus in c. quod semel placuit. de regu. iur. in 6. Dicunt tamen aliqui, quod faciens erit periurus, vt extra, de sponsa duorum. c. j. non obst. c. cum contingat. extra de iureiur. & c. q̄uis. extra, de pac. lib. vj. Nam loquuntur in his, quæ non possunt fieri sine authoritate prætoris, quia auctor non debet esse periurus, igitur non cogitur auctori. Hoc de periurio fatetur Io. An. vbi s̄. nisi mutaret ex iusta causa, qa primo testatus esset inter eos, qui mortui sunt, vel in hęresim prolapsi, quia tunc a periurio excusatur. Quæro viij. an sacramentum habeat vim clausulæ derogatoriæ, & tenet Ioan. And. ꝙ sic, si iuramentum interueniat in testamento; non, si postea ex interuallo. Et sic primo casu de eo debit fieri mentio, non secundo. similiter dicit Bar. ꝙ habet vim repetitionis ab intestato, vt valeat omni modo quo potest, argu. l. cum
9 pater filius. ff. de leg. ij. † Quæro ix. de modo retractandi, & Dy. in d. c. quod semel placuit. dicit ꝙ modus est, ut trāseat ad naturam contractus, puta vt dicat, si cōtingat me mutare vel retractare, ex nunc ego dono tibi omnia bona mea, vel vendo pro certo precio, & confiteor me habuisse, arg. ff. de don. causa mor. l. vbi ita. & arg. eius, quod no. gl. ff. de testa. l. hæredes palam. §. fi. de assi. lib. l. j. §. assignare. Nec erit actus iste extraneus a testō, quia ad eius efficaciam tendit, & sic non obst. l. cum antiquitas. s̄. eo. Sed Bar. hoc improbat, & primo in dona. ex eo, quia contractus facti sub conditione impossibili turpi de iure non valent. vt ff. de verbo. obli. l. impossibilis, & l. generaliter. sed hæc donatio est facta sub cōditione, ut non renouet testamentum, & sic sub impossibili, & turpi de iure, aufert. n. liberum testandi arbitrium, ut l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obli. &c. & refert, ꝙ Dy. priusquam scripserit in c. quod semel placuit, ita consuluit. Et pro hoc induco l. hæreditas. s̄. de pac. conuen. Secundo improbat in venditione, tū quia illa confessio precij nō est sine fraudis suspicione, tum, quia metu, vel pęna, vel cupiditate lucri mutatur ad non mutandū, vel mutandum testamentum, quod est contra l. illę autem institutiones in fi. & quod ibi no. ff. de hære. insti. Vltimo quæro, si producantur duo testamenta eadem die facta, ꝙ eorum seruari debeat? dic ut dicam in l. fi. ī. de edic. di. Adr. vbi gl. ponit. Barth.

ADDITIO.

a ¶Salutatio uirginis Mariæ. Adde Bar. in l. si mihi. §. in legatis. nu. 12. & in apo. in in uer. non liceret, ff. de leg. j. ubi dicit, ꝙ sufficit clausula derogatoria generalis non obstante quocunq; test. nisi plura alia testamēta præcesserint, de quo per Bal. in l. 2. & ibi Imol. ff. de lib. & posth. Dy. in reg. quod semel. & in apos. in uer. salutatio uirginis no. colle. in c. auditis. num. 13. & in apo. infra uersi. si non faciat mentionem de præb. extra, de resti. in integ. Bar. consi. xxj. inci. ut dicit, & asseruit. & consi. clxvij. inci. quidam fecit testamentum. Fed. de Senis consil. 37. alias 51. inci. habita. super casu prædi. collat. Bal. consi. 178. incip. prenotus questionis. col. 4. Ang. consi. 313. inci. quidam domina Maria. Pau. de Cas. cons. 343. Panor. consi. 41. & 48. uol. ij. & Alex. consi. 7. inci. uidentur prima fronte. uol. 5. cui se subscribit Ant. de Prat. ueteri.

LEX XXVIII.

1 *Incontinenti fieri quando quid dicatur.*
2 *Testamentum non vitiatur per interpositionem actus momentanei.*

Cum antiquitas. Modicum interuallū, siue actus cōtrarius ex necessitate naturæ proueniens testatori, vel testibus, nō uitiat testamentum. h. d. supple tex. ibi, posita solita, neutri generis, & numeri pluralis est. ibi,
1 facere aliquid neutrale. † Dic ex isto tex. coniuncto cum prin. huius legis dixit Per. & docto. ꝙ illud dr̄ fieri incontinenti, quod factum est nullo actu extrinseco, & voluntario interueniente, ad quod facit de re. du. l. duos. Quod tene menti ad materiam, quando pacta dicantur incontinenti opposita, de quo plene scripsi in l. a bonæ fidei. s̄. de pact. & ibi, testium reuersum expectari. No. ꝙ vbi spectatur de breui absentia, dr̄ quis expectari, ꝙ facit ad id, qđ dr̄, quia in causis inchoatis tenet̄ absens mutare procuratorem. quod intelligitur si longam moram est facturus, ut hic, & l. si longius. ff. de iudi. s'm Per. Dy. & Cyn. in gl. super verbo in medio, in princi. ibi, anteq̄ alii subrogarentur. Richar. intelligit qn̄ morbus accidat alteri ex testibus, & iam erant in medio subscriptionum, dicens, quod in medio tempore. s. post alterius recessum nulla potest fieri subscriptio, quia maior solennitas est fieri omnibus præsentibus. Ego credo gl. ueram, & maxime, vbi salus laborātis exigat expedientiam, vt hic dicitur. Idem quia eadem ratione ante
2 facta debent refici, vt sic subrogatus eos videat subscribere. † Vltimo propter tex. hic in princ. quæri potest, si in testamento testator dicat, ego tibi uendo talem rem pro tanto precio, & tu consentis, an teneat venditio, vel donatio si donauit? & gl. ff. eo. l. heredes palam. §. fina. dicit, ꝙ sic, etiam ita omnes tenent, si pura sit, nam si sub conditione mutauerit testamentum, dic, ut dixi in l. præcedenti, in fine. sed de testamento an vitietur, dubitari potest per illum tex. & istum. & illa glo. sentit ꝙ non vitietur, quod tenet Dy. & communiter doct. quia actus ille est momentaneus, & sic non uitiat, sicut per illa verba. Arma virùmq; cano. non vitiatur stipulatio. vt ff. de verbo. oblig. l. quæ extrinsecus.

§. Cum aut. Testator post testm̄ tenetur se subscribere. h. d. No. ꝙ vbi quis sua manu totū scribit non requiritur alias eius subscriptio, Sed pōdera, ꝙ in scriptura sua debet dicere, ꝙ sua manu scripsit, ut hic in litera.

LEX

LEX XXIX.

1 *Testari non potest, qui articulate loqui non potest.*
2 *Heredis nomen debet a testatore scribi, vel nominari. & nu. 4.*
3 *Testator plures heredes instituere disponens, si vnicum instituerit, ille totam capiet hereditatem.*
5 *Tabellio solennitatem, & formam iuris omittens, vt falsarius punitur.*

Iubemus. Testōr hrdes scribet, si scribere sciat, alias debet illos voce propria testibus nominare, qa
1 illud debēt in suis subscriptionib. inserere. h.d.† No. ꝙ non valēs
a articulariter loqui non pōt testari. [a] quia similis est mortuo, ideo tabellio hoc videns non debet conficere testm̄. Nec ob. ꝙ semimortuus potest testari, vt s̄.e.l. quoniā indignum. quia ibi articulate loquebatur, & verbis intelligibilibus.† No. ij. ꝙ nomen hære
2 dis debet esse manu testatoris, vel eius voce nuncupatum. Contra quod op. gl. ꝙ sufficiat nutu, vt ff. de leg. iij. l. nutu. So. ꝙ ibi in legatis. hic in insti. hær. Et hæc vera est. Ratio, quia in instōne heredis est maius periculum, quia est caput testamenti, ut hic, & ab eo dependent legata, & nō eō s̄m doct. Et pro hoc accedat. s̄. ti. j. l. discretis. in fi. ubi mutus tm̄ non potest testari, & sic per signa & nutu non potest hæredem instituere. Et si hoc in muto, fortius in non muto, licet gl. in auth. ut spon. lar. sentiat ɔ̄, & male. Et ad quod dixi s̄m Ia. Bu. j̄. de fidei. l. in epistola.† No. iij. si testator di
3 sposuit plures hæredes instituere, & unum tm̄ instituit, ille solus totam habet hæreditatem, & sic tenet testm̄. Contra quod op. gl. de l. si is. ff. eo. ibi in nullo valet, gl. tripliciter sol. Primo ꝙ hæc corrigit illam, quod nihil est, quia legum correctio euitat̄. Secundo, ꝙ ibi certum erat, ꝙ alias erat institutus, hic non. hanc reprobat, ut in gl. Tertio solu. eō ad præcedentem, quia hic erat certum, ꝙ alios, & quos erat instituturus, ibi certum non erat. Vn̄ hic portio aliorum isti accrescit. hæc bonam rationem non habet, quia ubi non est certum, facilius deberet accrescere, vel saltem ex iure non decrescendi ei competere. Ideo dic melius, ꝙ ibi non potuit alios instituere quia obmutuit, & sic testm̄ quo ad uoluntatem imperfectum fuit, hic potuit alios hæredes instituere si uoluisset, sed non fecit, & testm̄ uno solo instituto perfecit. Vnde licet testib. vel alicui eorum dixit, ꝙ plures instituere uolebat, cum hæc constitutio non obest, quia potuit postea non velle, & sua distinctione finē imponere. arg. l. quod in rerum, in fi. ff. de leg. j. Et hoc voluit prima solutio in contrario, & licet hęc solutio sit bona, & vera, tamen in casu nostro, quia hæc l. mentionem facit de l. hac cōsultissima, in prin. s̄. e. Dico, ꝙ hæc l. vult, ꝙ in testō in scriptis fuissent scripti tres hæredes. & ex tribus vnum uel duos nominauerit testibus, qui illum, vel illos scripserunt in suis subscriptionib. quod in illis tenet, in alio aūt non nominato non ualet, q̄tunq; reperiatur scriptus cum alijs, qui testm̄ scripserant. No. 3. ex ver. quemadmodum, ꝙ, obseruantia in testō nuncupatiuo locum hēt & in testō in scriptis, vt in gl. quod intellige quantum ad nuncupationem hæredis, non quantū ad alias solennitates. vt s̄. & l. hac consultissima. Contra qđ oppo. ꝙ imo in testō in scriptis non sit necessaria nuncupatio hæredis, vt d. l. hac ɔsultissima. in prin. Sol. ut ibi no. ꝙ illa fuit per istam correcta. & hic per auth. hic positā.
4 & reditum fuit ad illā.† Quæro, qd si testor non exprimat nomē hr̄dis, sed tertius, uel notarius dicit, uos facitis talē vestrū hr̄dem, & ipse dicit, ꝙ sic, an ualeat institutio. Et vr̄, ꝙ non, quasi institutio sit captatoria. vt ff. de hære. insti. l. illa institutio. sed gl. dicit, ꝙ non est captatoria, quia fecit per se non per alium, eo ipso, quod uerbo agnoscit. & pro hoc arg. Insti. de inu. stipu. §. preterea, & §. quoties. & ff. de uerbo. oblig. l. i. §. si quis ita. & pro hoc dicit esse casum s̄. tit. j. l. hac consultissima. §. at cum humana, & alias leges inducunt, quæ modicam faciunt uim. dicit Nico. de Ma. &c. ꝙ §. at cum humana modicū urget, quia ibi, loquit̄ qn̄ scriptura lecta a testatoris uoluntate processit. Ideo simplex professio postea facta sufficit, aliud dicit non sufficere, ne falsitas excogitet̄. Itē quia non esset causam quærere, sed suggerere, ut ff. de questionibus. l. j. §. qui quæstionē, quod fatetur Bal. nisi ille sit tabellio cui totius testamenti substantia est commissa, cum eius fides iam sit approbata. Et sic cessat suspicio falsitatis &c. extra tabel. idē vr̄ in quocunq; scribente, ut l. Pamphilo, §. propositum. de leg. iij. ut post lectam scripturam sufficiat eius agnitio, ut ibi, & ita vr̄ tenere Io. And. in addi. Spec. de test. §. i. ver. quid si is. Pet. uero & Cy. simpliciter tenent gloss. si testator articulate poterat loqui, uel simplici uerbo. Dicūt nō sufficere agnoscere, cum sit mortuo similis, habes ꝙ omnes concordant, ꝙ si præcedit scriptura, & maxime tabellionis, ualet, si non pręcedit, sunt opi. & si articulate prius nō poterat loqui, licet dixerit sic, non valet, & in hoc oēs sunt concordes. Si uero poterat articulate loqui, ego starem cum gl. dummodo verba dixerit testibus. & de hoc sint testes & specificauerit ita ꝙ testibus appareat ꝙ articulate loquitur. Vbi autem dubitaretur, an inarticulate potuisset loqui, si de eo esset interrogatus qui successurus esset ab intestato, adhuc ei fauerem, qa nihil nocet, adhuc uero de alio simile non esset, rem suspectā habeo, ideo ei non fauendum dico. No. v. ex uer. quæ in posterum, qđ leges formā tribuentes in futuris, non de preteritis negociis loquun-
5 tur, de quo plene scripsi s̄. de legi. l. leges, & constitutiones.† No. vj. ex uerbo futuris, quod si tabellio omittit solennitatem & for
b mam iuris punitur, vt falsarius. [b] & rationem ponit, vt in gl. quia turpe est ei ignorare id quod est de eius officio, & in quo quotidie versatur, ut ff. de orig. iur. l. ij. §. mutui auditores. Et ex hoc no. ꝙ nō potest notarius replicare, ita testōr scire debuit, ut ego. Sed Rich. Mal. aliter intellexit istum tex. videlicet ꝙ solennitas non interuenit, & ipse attestat̄ eam interuenisse in instr̄o suo, alias si hoc non attestaret̄, non teneret̄ de falso, ut no. in simi. in auth. de non ali. §. quia uero. Et idem dicit eō, qn̄ solennitas intercessit, & ipse sciente scribere omisit, nam de falso tenet̄, vt l. presbyteri. s̄. de Epis. & cle. & ex his vr̄ dicendū, ꝙ si scripsit, ꝙ pr̄ relinquebat filiæ iure instōnis centum, & probat̄ ꝙ illa verba iure instit. non fuerunt asserta, nec lecta tempore testamenti, ꝙ notarius veniat puniendus. Nec ob. iste tex. quod fateor, quod solennitatem non debet omittere tempore cōfectionis, sed omissam addere postea non potest. Et licet hæc sint vera, tamen primus intellectus magis applaudet huic literæ, sequitur, & non obseruato.

ADDITIONES.

a ¶ Non potest testari. sed quid in relictis ad pias causas? dicit Alex. ꝙ magis cōis opi. est, ꝙ non habet locum hæc lex per gl. in c. cum, & ibi per illum tex. secundum unum intellectum extra, de test. quam communiter sequūtur doct. & Bal. in l. ij. s̄. de sac. san. eccl. & Imo. in l. captatorias. de test. mili. tamen dicit, ꝙ Bald. & Ang. hic, & Pau. de Ca. in l. in epistola. j̄. de fideic. tenent contrarium. in alijs stat firma conclusio gl. ꝙ sufficiat testatorem respondere ad interrogata notarii si articulate loqui potest; quod etiam sequitur Bal. Ang. & Bart. hic, & Fran. Tig. & Io. an. in ti. de test. §. i. uer. quid si is. Imo. & An. de Bu. in d. c. cum tibi. Ro. in l. i. §. si quis, de uer. ob. & in consi. 306. ubi dicit, ꝙ singulariter hæc sunt limitanda secundum Ioan. in loco præalle. nisi aliquis de testatoris uoluntate informatus uel prudenter meditans quid illi agendum esset, fecerit scribi testm̄ ut ipse uoluerit, quo scripto notarius legit institutionem hæredis, & testator respondet, ꝙ sic. tunc. n. talis institutio est inualida, quia iste modus testandi non est inuentus a iure, & sic superstitio in proba. illum tex. est inuenire, c. ij. de trā sla. præla. in uer. & quod non est, hoc idem tenuit Pa. de Cas. consi. 346. & Bal. consi. 14. li. & adde, ꝙ ad id, quod inquit lex hæc, dicit Ange. esse uerum etiam inter liberos, quia licet sit remissa solennitas testium, ut in §. ex imperfecto. non tamen est remissa solennitas uoluntatis testatoris quæ debet exprimi per scripturam uel per loquelam claram. adde l. in fraudem. §. i. cum ibi no. ff. de testa. mi. Sed contra op. Alex. quod testm̄ ratione uoluntatis imperfectę non ualeat inter liberos nec ad pias causas, tenet Abb. in cō si. 105. inc. casus talis proponitur. ubi alle. Pet. de Anch. in c. 2. de testa. dicere, ꝙ si testōr incæpit paupes instituere, & superuenit frenesis ita, ꝙ testamentum non potuit perficere, quod nullius momenti est testamentum. ait in secunda parte consiliorum.

b ¶ Punitur, ut falsarius. Vide de hac & multis aliis quæstio. circa hanc materiam per Bal. in c. imperialem. in uersi. scriba. & ibi in apost. ad eum in tit. de prohi. feu. a lie. per Fede. in uersi. feud.

AVTHENTICA.

Et non obserua. Hodie non tenetur testōr nuncupare nomen hr̄dis, qn̄ testat̄ ī scriptis. h.d. Et sic in hac parte corrigit l. iubemus. in princ. & reddit ad l. hac consultissima, in prin. dic ergo super litera. ibi non obseruato eo, quod diximus in l. iubemus. in princi. &c.

LEX XXX.

1 *Testamentum irritum censetur si signacula a testatore rumpantur, & cuius tunc erit hereditas, & nu. seq.*
4 *Testamentum in duabus chartis scriptum, an vna charta cancellata remaneat in alia firmum.*

Nostrā prouisionē. Si signa vel sigilla sint vitiosa vel corrupta testōre volēte irritat̄ testm̄, alias si pter eius uolūtatē remanet ualidū. h.d. No. ꝙ amotio solennitatis inducit pnīam voluntatis. Item, ꝙ casus superueniens re perfecta, & consummata non reddit testōris volūtatem inutilem, vt hic, & l. si vnus. s̄. eo.† Quæro j. tex. iste dicit, ꝙ
1 si testōr signacula incidit, vel amouit, testm̄ non valet, sed an hoc sit verum ipso iure, uel exceptionis ope. Et gl. secunda in principio dicit, ꝙ exceptionis ope, quia sicut nuda uoluntate nō potest constitui, ita nec tolli. arg. l. nihil tam nāle. ff. de re iud. Et pro hoc specialiter inducit. ff. de his quæ in te. delen. l. j. §. sed consulto. & ff. de bon. posses. s̄m ea. l. fi. §. testō. Sed alibi tenere vr̄ gl. quod nō valet ipso iure in l. iij. §. non solum. ff. de adimen. lega. Alibi distinguit, aut incidit ante consummationem testamenti, vel pro cōsummato habitum, & tunc ipso iure non valet, aut postea. & tūc per exceptionem, vt l. ad testamentum. §. si signa. ff. de eden. & illa vera secundum doct. vt patet ff. de his, quæ in te. delen. l. j. §. sed cōsulto. Et intelligo non haberi pro consummato, prout dixi s̄. eo. l. sancimus, & hoc in hęredis institutione, in legatis vero nō tolluntur nuda uoluntate contraria, uel facto contrario, & quomodo, dic, ut no. in d. l. iij. §. nō solum, & in lege datum, infra de legat.
2 in casu tamen nostræ l. dicetur statim.† Quæro secundo in casu
c huius legis, cui applicabitur hæc hæreditas? [c] & gloss. fi. dicit, aut incidit vt decedat ab intestato, & tunc veniunt agnati. vt ff. de his quæ in testa. delen. l. fina. aut, quia reputauit hæredes indignos, & tunc fiscus vt infra, de his, qui. ut indig. l. hęreditas. aut non apparet de causa, & tunc fiscus fauore legatorum, quia fiscus soluet ea

ADDITIO.

c ¶ Cui applicabitur hæc hæreditas. Vide Bar. hic, & Pau. de Cast. Bal. & Alex. & plene per Oldra. consi. 144. incip. circa materiam propositæ quæstionis. & aliquid per Bal. consi. c. iiij. uol.

uet ea, quę non facerent veniētes ab intestato, vt ff. de his, quæ in test. delen. l. proxime. §. sed in re dubia. cū si. Sed caue, quia in hoc casu dubii hæc tenet Dy. in d. l. proxime. & allegat pro casu l. ij. in
3 fi. eo. tit.† Item probat ex eo, quia quilibet præsumitur dignus, vt l. cum quidam. & l. pater. §. rogo. de lega. ij. Et in casu nostro, quo solum cordulas incidit, induco spālem hanc rōnem, quia tūc nō potest præsumi, ꝙ magis mutauerit hæredem indignum q̄ legatarios, vel alterum ex legatariis, sed pariter oēs. & sic nemini deberetur legatū, tamen in hoc casu dubii ego sic distinguo, aut testator īstituerat veniētes ab intestato, aut extraneos. Primo casu, aut cancellauerant nōīa hr̄dum tm̄, & tunc præsumo ꝙ eos reputauerit indignos, ita loquitur d. l. proxime. §. sed nō illos. vsq; in fin. & ff. de his, quibus vt indig. l. cum quidam. §. j. Et ita debet intelligi prima solutio posita in l. hæreditas. j̄. de his, qui. ut indi. Aut deleuit, vel incidit totum testm̄, vel solū cordulas, & sigilla, ita ꝙ non potest præsumi magis in odium hr̄dum, q̄ legatariorū, imo verisimilius vr̄, ꝙ in fauore ipsorum hr̄dum scriptorum, ut totum capiant ab intestato. Et tunc præsumo, ꝙ velit decedere ab intestato, vt hic, nisi probaret̄ aliquam offensionē hr̄dum intercessisse, ut l. ij. in fi. de his, quæ in test. delen. Secundo casu, qn̄ extraneos scripserat hæredes, dic, aut cancellauit, vel incidit totū testm̄, vel cordulas, & sigilla, & tunc præsumendum ꝙ decedere voluerit intestatus. ar. l. hac consultissima. §. fi. s̄. eod. & l. generaliter. j̄. de insti. & substi. l. cū antiquissimi. j̄. de fideicom. Est. n. hæc benignior interpretatio, & maxime, qn̄ nō apparet, ꝙ legata magis voluit deberi, q̄ hæredum institutionem. Aut nomina hæredum duntaxat cancellauit, & tunc aut legata sunt repetita veniētibus ab intestato, tunc ipsi succedere debent, tum quia tacite vr̄ eos vocasse, cum, &c. quia cessat ratio huius gl. Aut non sunt repetita a venientib. ab intestato, & tunc iste passus est magis dubius. Sed dico, ꝙ si venientes ab intestato sunt de liberis, ꝙ intestatus vr̄ decessisse, cū fauor liberorum præferatur fauori legatariorū, vt l. hac consultissima. §. ex imperfecto. s̄. eo. & arg. l. cum acutissimi. j̄. de fideicom. Aut non sunt de liberis, sed de aliis agnatis, vel cognatis, & tunc forsan ista gl. vr̄ sustinenda fauore legatariorum; tamen ex quo est alius, qui scripto est præferēdus, ac etiam, quia quilibet præsumitur dignus, vt dicit Dy. Et quia fauor venientiū ab intestato debet attendi, ut d. l. hac consultissima. §. fi. sequor & isto casu opi. Dy. quicquid senserit ista gl. & sic concludo ex prædictis, ꝙ in casu, quo extraneus est hæres institutus, ꝙ non fiscus,
4 sed venientes ab intestato debent succedere.† Iuxta hoc quærit, si de eodem testamento factæ sunt duæ scripturæ, quod fieri po-
a test, vt ff. eo. l. vnum. an vna cancellata remaneat alia firma? [a] dic, ꝙ sic, nisi de contraria voluntate probetur. casus est in l. fin. ff. de his, quę in testa. delen. facit in ar. l. si domus, ff. de serui. vrba. præd. Sed, & hoc tenementi pro notarijs, qui postquam extenderunt in quaterno suo qđ scripserāt in bastardello, licet bastardellum cācellauerint, quaternū pbat, cū cancellatio illa nō noceat libro, seu quaterno, qa cā cācellationis est, qa ī quaterno scriptū ē. Sal.

ADDITIO.

a ¶ Remaneat alia firma. Adde de hoc ultra hic no. per Bal. nu. 3. uer. tertio quæritur. ꝙ hoc dictum, s. ꝙ si sunt duę scripturę ex eodem testamento. quod cancellatio unius non tollit alteram. uenit limitando, nisi cancellatio unius respiceret aliam, ut l. 2. ff. de his, qui in testa. delen. secundum Io. in l. fin. eodem titulo.

LEX XXXI.

1 *Testamentum rustici in uilla confectum, quinque testibus firmatur.*
2 *Testamentum ciuis factum in rure coram quinque testibus an ualeat, & num. 3.*
4 *Testamentum factum coram paucioribus, quam quinque testibus an valeat, & num. seq.*

Et ab antiquis. In rusticorū testamētis potest omitti solenitas iuris, s̄m quod hæc l. dis-
1 ponit. h.d.† No. ꝙ in testō rustici in uilla condito requirunt̄ quin
b que testes, [b] & non pauciores. & sic no. ꝙ rusticis hic succurrit̄. Contra quod opp. cum gl. j. ꝙ rusticis non succurratur: vt supra, de in ius vocan. l. venia. Sol. ꝙ eis non succurritur in iure naturali, vel quasi, vt ibi, sed ciuili sic, ut hic. Secundo no. ꝙ in castris, vbi legum peritia viget, hæc prouisio locū non habet. & sic licet hoc dicat de castris vrbis Romanæ, tn̄ propter identitatem rationis dicit gl. idem in castris, & villis Bono. Ad quod tertio no. ꝙ hic con
2 ceditur rusticanis.† Iuxta quod quæritur, si testm̄ non est factum a rustico, sed a ciue in rure coram quinque testib. an valeat? Quidam ꝙ non, quia hoc priuilegium est concessum non simpliciter loco, sed certis personis in loco, quia rusticanis, ut hic, & j̄. titu. vt rus. ad nullum obse. vo. lib. xj. facit etiam j̄. de agri. & censi. l. dn̄m prædiorum. & in auth. vt nullum cre. agri. in rubro, & nigro. Alij dicunt, vt Pe. & Cy. ꝙ hic pro rusticano non habetur omnis ille, qui moratur in rure, siue sit nobilis, vel ignobilis, propter rationē huius l. & idem sentit Ia. Bel. in Auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. si qs igitur. Ego puto istos melius dicere, sed adhuc vr̄ mihi latius dicendum esse, vt hoc concedatur rusticanis propter locum, & sic habentibus, vel moram trahentibus in villa, vel non, dummodo ibi reperiantur testari. nec legitimus numerus testium possit haberi, Quia hęc est ratio huius l. licet hic de rusticanis dicat, ꝙ maxime in locis, ubi rusticani habitant, copia non hr̄. Et pro hoc facit, quia ex humanitate quadā mouet̄ hic imperator, vt patet in versi. ideoq;. & hoc tenet etiam Nic. Mat. dicens, ꝙ testm̄ factum in carceribus tyranni, vbi illius metu non potuit maior copia ha
3 beri, q̄ quinq; testium, valet, & tenet. & sequit̄ Bald.† Quæro no. ex ver. ita tamen, quod hic sequitur. s. vbi in castro pcesserat consuetudo, &c. Propter quod q̄rit gl. quid si nulla consuetudo pręcessit? & respondet, ꝙ communem legem seruabo, ut septem testes interueniant, quia attende, quod ista gl. est dubia, quia si intelligatur de consuetudine quæ fuerit, vel non tempore huius legis scire non poterit, nisi ex pręsenti inferatur ad prætetitum. Et sic, non sic inferendo, semper ius commune seruaretur, & per cōsequens hæc l. nihil noui induceret, quapropter credo, quod hic non velit aliquam specialem consuetudinem confirmare, sed velit, quod lex antiqua, per quam concedebatur rusticis cū minori solennitate testari, seruaretur, sed non in totum. ideo statim addit modum, & formam, dum subiungit (ita tamen) quę dictio est limitatiua eius, quod pręd ixerat. vt l. Lucius. §. quæ habebat. ff. ad Treb. Ex hoc infero, quod si post hanc l. aliqua consuetudo specialis fuerit inducta in aliquo loco, quod illa cōsuetudo est seruā
4 da.† Pro cuius declaratione latiori quæro, pone, quod statutum, vel consuetudo est inducta, ꝙ testamentum valeat cum paucioribus quinque testibus, an valebit? Ia. de Are. dicit, quod nō, per istum tex. in versi. seq. ibi minus autem nullo modo. & per l. non speciali. s̄. eo. Quidam alii dicunt, ꝙ hic in consuetudine rusticorum, quæ potius per imperitiam, & errorem inducta pręsumitur. Ego puto valere, quia hic non derogat alicui speciali consuetudini, sed generali in vniuerso, & ita mandat in vniuerso vt adsint v. Si igitur locus aliquis specialis faciat sibi statutum, vt pauciores sufficiant, in eo loco præualet statutum, & consuetudo, quia spe-
5 ciali consuetudini per hanc l. non derogatur.† Quinto no. ibi, sine scriptura testimonium adhibentes. ꝙ hęc l. procedit tam in testamento nuncupatiuo, q̄ in scriptis, quod alij non fatentur, ut in gl. Sed dicit gl. ꝙ quantum ad solennitatem numeri testium etsi ista lex in testamento in scriptis loquatur, idem tamen in nuncupatiuo exaudit. arg. s̄. e. l. iubemus. Sexto no. ꝙ si literatus subscripserit pro illiterato, & sic pro alio subscriptionem fecit. Contra quod opp. gl. s̄. de assesso. l. 2. sed non soluit. Dic ergo, ꝙ ibi loquitur in pręside, qui verisimiliter debet ignorare secundum Rayn. vel dic, ꝙ speciale est hic in testamento rustici, & in casu necessita
6 tis, alias secus, vt ff. eo. l. pen.† Querit Bal. si statutum [c] permittit,
c ꝙ quis testetur coram duobus testibus, an idem in alia ultima voluntate, vel donatione causa mortis? Et respondetur, quod sic, ar
7 gum. ff. de leg. 3. l. si quis in princi. testamenti. §. milites.† Quero, si statuto permittitur testari coram quinque, an codicillari permittetur coram tribus, ut duo minuantur secundum differentiam iuris communis, vt l. fi. j̄. de codi. Et videtur quod sic, arg. eo. quę no. in gl. magna in l. illud, s̄. de sacrosan. eccle. sed teneo quod in eis non sit mutatum. arg. eorum quæ ibi scripsi. sed quod non mutatur, stare non prohibetur, vt s̄. eodem. l. sancimus. cum sim.

ADDITIONES.

b ¶ Requiruntur quinque testes. Adde, ꝙ etiam non rogati sufficiunt quinque testes si fiat in rure a rustico, vt hic per doc. & per Bal. in auth. defuncto. in fin. j̄. ad sena. con. Tertul. quod uerum est etiam secundum consuetudinem, gl. Insti. de test. §. fin. uer. testibus. Bar. in l. conficiuntur. in j. q. ff. de iu. codi. Sed Bal. contra hic in j. col. ubi etiam uide Bar. sed de hoc testamento vide etiam Bart. in l. qui testamento. §. fi. in 3. oppo. ff. de testa. sed quid fiat a ciue in rure uide Bart. in d. l. conficiuntur. in princip. & hic in uer. circa hanc l. vbi dicit non ualere. & in l. j. 9. col. in uer. ad prædictarum confirmationem, supra, de sum. trin. & fi. sed Bal. Ra. contra hoc. in j. col. in uer. quæro, quid si testamentum. & idē Alex. hic in j. col. cum ęquum sit ualere; sed quid si plures haberi non potuerunt, & quo probetur non potuisse plures haberi, dicit, ꝙ eo ipso ꝙ dicit plures haberi non potuisse, sed tutius est ꝙ notarius dicat factam inquisitionem testium, & non potuisse haberi plures, ut per Bar. in d. l. conficiuntur. in antepe. q.

c ¶ Quærit Bal. si statutum. de quo num. 6. uers. quid si statutum per ipsum hic. Tamen do. Pet. & Inno. in ru. extra, de test. tenent contra. Sed tu pondera tex. in l. discretis, qui testa. face. poss. de quo uide no. per Abbatem, consi. 135.

De hæredibus instituendis, & quæ personæ institui possunt, & quæ non. Tit. XXIV.

Dictum est s̄. de testamētis, verum quia in eis sunt hæredes instituendi, ideo subijcit rubricam de hęredibus instituendis. Sed quia non omnes personę possunt hęredes institui, ideo sequitur secunda pars rubricę, & quę personę institui possint &c.

LEX PRIMA.

1 *Deportatus institutus a pagano hæreditatem pro non scriptam habebit, & num. seq.*
4 *Deportati, non perdunt ea, quæ ius ciuile concernunt. & num. 5.*
6 *Damnatus in metallum ciuitatem perdit, & libertatem.*
7 *Deportati bona fisco applicantur.*
8 *Deportatus an capiat hęreditatem sibi delatam, & an possit ei deferri, & num. seq.*
10 *Fiscus quando auferat ab intestato venientibus, & nu 11.*
12 *Banniti instituti an capiant hæreditatem.*
13 *Bannire qui possint, & ob quam causam, & nu. seq.*
17 *Bannitus testari potest.*
18 *Bannitus an perdat bona, & an succedere posit, & num. seq.*
22 *Bannitus an posit succedere, & an eius bona sint publicanda. & num. 23.*

a Vi deportantur. aPrimo dictum, secun
do circa illud remouet
1 dubium, secunda ibi, sed hæreditas. Casus† Deporta
tus a pagano institutus non capit hæreditatem, quæ
pro non scripta existit, casum in terminis per te pone. Ibi, depor-
tantur. dic rite, & a iudice ꝯpetenti. Ibi scribantur, idem si veri tñ
hæredes instituantur, cum ratio non sit diuersa, & semper intelli-
ge legitime. Et a pagano, quia a milite īstitutus capit, vt ỹ. dicam.
Ibi, Peregrini. in bona, & in mala parte pōt accipi, vt in gl. Ibi. Ca
pe. hoc modo notauit qui gl. fi. hic tenent, quasi accipiant, sed nō
capiant. i. retineant, quia ab eis aufertur per fiscum, vt ff. de verb. si
gni. l. aliud est capere, aliud latius intelligit, vt sequens litera indi-
care vr̃, ibi. In eã causa est, dic quantum ad institutos, sed non quo
ad venientes ab intestato, fm gl. sed alij quo ad omnes, quod pu-
to verius. ibi, scripti, subaudi vel nuncupati. No, collige vt in sum
mario. Opp. ꝙ similitudo hic posita non sit bona, cum peregrini,
& aduenæ possunt hæredes institui, & capiunt instituti, vt Instit.
eo. §. fi. facit. ỹ. com. de suc. auth. omnes peregrini, & aduenæ. Sol.
ꝙ istud uerbum, peregrini, potest sumi in bona parte, & tunc pro
cedit ꝯtrium, & tunc est similitudo per antiphrasim, alio modo in
mala parte, vt sit sensus, id est tanquam alieni a successoribus, vel
tanquam sine ciuitate existentes, & tunc similitudo erit per dire-
2 ctum. †Oppo. ij. ꝙ instituti capiant, quia liber homo institutus ca
pit, vt ff. de acqui. rer. do. l. liber homo, & in rubrica, & per conse-
quens deportatus, cum ipse libertatem non perdat, vt ff. de capit.
dim. l. fi. & de sen. pas. l. j. & ỹ. de bon. dam. l. ij. Solu. ꝙ consequens
procedit in libero Romanam ciuitatem tenente. Sed deportatus
illam perdidit, vt ff. de capit. dimi. l. fi. & Insti. eod. tit. §. remedia. Et
per consequens mera ciuilia, de quibus est testamenti factio acti-
ua, & passiua, vt ff. de testamen. l. 2. & 4. ac etiam ius succedendi
ab intestato, vt ff. de contrata bu. l. penul. & fi. iura autem natura-
lia non perdit, imo retinet, vt s̃. de repudijs. l. j. & hoc de gl. ij. vsq;
3 ad ver. sed videtur. †Et ex quo no. ꝙ matrimonium est de iure na-
turali, sed aliter no. ff. de iusti. & iur. l. j. §. ius naturale, videlicet, ꝙ
respectu sui principii, quod habuerunt a natura naturante, potest
dici de iure diuino: Respectu vero coniunctionis maris, & femi-
næ potest dici de iure naturali, vt ibi, respectu vero cōtractus ma-
trimonij, qui perficitur consensu, potest dici de iure gen. vt cæteri
alij contractus qui consensu perficiuntur, vt l. ex hoc iure. ff. eo. ti.
Et respectu formæ postea a iure ciuili additæ potest dici de iure ci
4 uili, vt no. glo. ff. de iusti. & iur. l. ius ciuile. in princ. †Oppo. 3. extra
gl. ꝙ deportati non perdant ea quæ sunt iuris ciuilis, quia non ea
quæ sunt iuris gentium, vt ff. de pen. l. quidam nisi, nec actiones
ex eis, vt ff. manda. l. si tibi mandauero. §. is cuius. Constat autem
actiones esse de iure ciuili, vt ff. de origi. iur. l. ij. §. deinde, & ita se
habet communis opp. vt per Doct. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu
re, ergo &c. Sol. ꝙ acquisitiones ex contractibus iuris gentium re
tinent, sed de actionibus quidam negare voluerũt, ideo ad §. is cu-
ius. respondebant, ꝙ ibi bona non fuerunt publicata ex delicto,
vt ibi no. sed teneo, ꝙ actiones eius quærantur. Nec obstat, ꝙ sunt
de iure ciuili, quia verum respectu nominis, & formę communis,
non respectu suæ causę originalis ex qua nascuntur, quod in casu
nostro attendimus, sed de eorum exercitio magis dubitari potest,
& dixit Iaco. Butr. ꝙ illas in iudicio deducere non potest, quia ille
actus est mere iuris ciuilis. Sed ego puto cōtra, ne lex frustra actio
nem ei competere dicat, & sic sit imposita verbis, & non rebus, cō
tra l. 2. in fi. ỹ. com. de leg. Ideo inter insulam, in quam est deporta-
tus, puto ipsum posse actiones in iudicio deducere, & extra insu-
lam per suum procuratorem, & pro hac parte habeo gloss. in l. si
victum, aut stratum. ff. de re iudica. Oppo. 4. cum gl. ꝙ deportatus
capiat ex testamento, vt ff. de reb. dub. l. si cognatus. Solu. vt in se-
cunda glo. versic. sed videtur, vsque ad fin. videlicet, ꝙ ibi non lo-
quitur in deportato, sed in emancipato, qui desijt esse cognatus
per emancipationem, quod euenit quando cognatio erat ciuilis,
quia per adoptionem quæsita, nam illa emancipatio perditur, vt
l. in omnium, ff. de adopt. Secus si cognatio illa fuisset naturalis,
quia tunc emancipatio non perderetur, vt no. s̃. vnde libe. l. qui se
patris, & hæc in se vera, at diuinat, ideo gl. in contrarium dixit, ꝙ
inquantum ibi de cognitione naturali loquatur, debemus dicere
ꝙ ibi cognatio non erat perdita facta in persona legatarij contin-
gente, sed morte eius cui cognatus fuisset nominatus, & sic ibi le
gatarius incapax non erat. Vel inquantum ibi, legatarius deporta
tione dixisset esset cognatum, dicit ibi glo. ꝙ tempore testamenti
erat cognatus, & post ea desijt per deportationem, sed testatore
adhuc viuente fuit restitutus a principe, & sic cognatus fuit tem-
pore mortis, quod sufficit, vt ibi, vt l. si deportati seruo, de legat. 3.
& l. interuenit. ff. de leg. præstan. Quanuis hæres institutus tribus
temporibus debeat esse capax, vt l. si alienam. §. in extraneis. ff. de
5 hær. insti. de quo dic, vt ibi plenius no. †Oppo. 5. ab extra, ꝙ depor
tatus capiat, vt ff. de iniust. test. l. si quis exhæredato. §. eius, & de le.
3. §. deportatos. Solu. ꝙ hic in deportato a iudice competenti, &
sub se insulas habente, ibi ab incompetenti, vel sub se insulas nō
habente. Vnde priusquam princeps insulas assignauerit, seu fa-
ctum comprobauerit, damnatus testamenti factionem non per-
dit, & sic in capax non efficitur. Qui autem sunt hi quibus nō est
ius deportandi, no. ff. de offi. præ'si. l. illicitas. §. qui vniuersas, & de
pe. l. relegatorum, & l. inter pœnas. Opp. vj. ꝙ deportatus capiat, cũ
omnia bona, & iura retineat, vt ff. ex quib. cau. ma. l. si quæ mili. in
fi. & de inter. & rele. l. relegati, & de iure fis. l. bona. Sol. hic deporta
6 tus qui ciuitatem perdidit. †Op. 7. ad idem, nã damnatus in metal
lum, de quo minus vr̃, tñ ipse perdat ciuitatẽ, & libertatẽ, vt Insti.
de capi. dimi. §. maxima, & ff. e. ti. l. legatum capit. & ff. de his quæ
pro non scri. l. legatum. Sol. ꝙ hic in hæreditate, quæ est ius, & suc
cessio ĩ vniuersum ius, & patrimonium defuncti, ibi in legato, &
non cã, sed ob alimenta relicto, quia ergo bibere, & comedere nō
perdiderunt, & quia absq; his de facili perire possunt. l. de facili. fa
cit, vt legata in alimenta capiant, & maxime, quia salutem animæ
relinquentium concernunt, quæ ciuitatis rebus est præferenda, vt
s̃. de sac. san. eccl. l. sancimus. Op. 8. ꝙ deportatus capiat, vt ff. de mi
li. testa. l. neq; §. j. & de leg. 3. l. si deportati seruo. §. j. Sol. quod hic
in pagano testãte, ibi in milite militante priuilegio, & fauore mi
litiæ. Opp. ix. ad idem de l. illa in testamento. §. is qui. de hær. insti.
Solutio, hic in deportato, qui iura ciuilia perdit, illa ĩ capto ab ho-
stibus, in cuius persona iura stant in suspenso propter spem reuer-
sionis, & fictionis postliminij, vt ibi in tex. Præterea nec ille inte
rim capit, quare lex magis interim faueat captiuo, q̃ deportato,
quia ille uirtualiter, & pro republica iura sua perdit, deportatus
vero damnatur, & iniuriose propter offensam reipublicæ perdit.
Op. x. ꝙ deportatus capiat, & iura ciuilia testamẽtaria retineat, ut
ff. de lega. ij. l. cum pater. §. hæreditatem, vbi retinet ius eligendi a
testatore, cum morietur, ei concessum. Sol. hic in hæreditate, quę
est iuris, ibi in electione personarum, quæ est facti, in qua est ele-
cta industria personæ, ideo non receditur ab ea. arg. ỹ. de cadu. tol.
l. j. §. ne autem, durabitq; ei facultas eligendi in morte, prout testa-
tor voluit, & erit ille vnus de casibus, in quo mors ciuilis non eq
b parabitur naturali. Et est, quia mors ciuilis [b] non consumauit effe-
ctum naturalis, cum eo tempore in persona vnius tãtum ex filijs
ius fideicommissi possit consolidari, vt ỹ. eodem, l. cum pater. §. a
filia, alias æquiparatur, vt s̃. de episc. & cle. l. Deo nobis, vt ibi dixi.
Et hæc not. cõtra illos qui bona debẽt restituere pauperibus post
mortem, quia ante mortem restituentes non præiudicant paupe
ribus, qui tunc essent, vt in d. §. a filia, & ibi per Bart. Item predicta
no. ad eos qui ingrediũtur monasteria, propter quod executores
testatoris prohibentur esse, vt non propterea perdant, vel prohi-
beantur personas pauperum eligere, & nominare, Sicut, nec de-
portatus prohibetur, vt d. §. hæreditatem. similiter, vt rogatus de
restituendo cum morietur, non tenetur statim restituere cum re-
ligionem ingreditur, licet mortuus ciuiliter cẽseatur, ut d. l. Deo
nobis. Item vt dies fideicommissi non dicatur per ingressum reli
gionis cedere. Et ideo, si post ingressum, & ante mortem natura-
lem ingredientes decederet fideicomissarius, ad hęredes non trãs
mitteret, ut ff. de condi. & l. cũ incertus, quæ modo uelut quotidia
na sunt menti tenenda. Op. xj. ꝙ deportatus capiat, ut ff. de cōdi.
& dem. l. intercedit. Sol. ibi ante diem legati cedẽtem desierat de-
portandus esse, quia per principem restitutus, hic secus. Opp. xij.
pueriliter, ut deportatus capiat, ex quo defunctus sic uoluit, ut s̃.
de sacrosan. eccl. l. j. Sol. quando in capacem uoluntas est directa,
7 non quando in capacem, ut hic, & hęc de prima parte legis. †Nũc
ad secundam partem transeo, quam per questiones recito. Et pro
intellectu huius. l. quæro, quid erit de hæreditate ista? Respondet
c glo. ꝙ fiscus [c] habebit per l. hæreditas. ỹ. de his quib. ut indig. Sed
Odofr. Pet. Iacob. de Are. & communiter Doc. contra per l. si in
metallum. ff. de his quæ pro non scrip. ha. & per l. in metallum. ff.
de iur. fis. Et quia pro mortuo habetur, ut ff. de contratabu. l. j. §. fi.
& sic non fiscus, sed uenientes ab intestato debent illam habere,
& hoc dicunt gl. tenere. Insti. de leg. §. legari, ubi gl. dicit, ꝙ cũ de-
portato non sit testamenti factio. Sed certe illa non specificat ip
so iure, uel non, & idẽ tenet Bar. & allegat ultra pdictã gl. in l. si qs
mihi bona. §. si quis mihi plane. ff. de acq. hæred. sed non bene in
spexit, quia simpliciter dicit, ꝙ deportatus ius capiendi ex testa-
mento perdit, &c. Prima pars huius l. dicit sic, & remanet iterum
dubium. Iac. But. tenuit, ꝙ fiscus habuit, ut dicit hęc gl. & hoc per
l. si deportati seruo. in prin. de leg. 3. Ad obiecta respondet, ꝙ quã
doque quis habet uoluntatem legis, sed non hominis, & tunc nō
accipit, nec capit. ita loquitur l. j. §. fi. ff. de contratab. Quandoque
habet uoluntatem hominis, sed nō legis, tunc accipit, ut hic ĩ gl.
& d. l. si deportati seruo, fallit in damnato in metallum, ut dicta l.
si metal-

ADDITIONES.

a ¶Qui deportantur, adde Bar. Bal. & do. hic, & gl. & Bal. in l. eam quam, 8. col. inf. de fideic & Spe. de instru. edi. §. ij. & ver. sunt autem.

b ¶Mors ciuilis adde Soc. consi. 92. incip. circa primum huius, in 2. col. in j. parte, char. 153 ubi hoc idem allegat, sed non firmat, & quare, & quæ opi. vt communis sequenda sit, ibi uide.

c ¶Quod fiscus, quando fisco locus est, & quando non, vide per dom. Socy. consil. 22. incip. sequendo ordinem, versic. circa secundam questicum ver. seq. in 1. parte char. 40. & an, & quando procedat, quod fiscus subrogatur in locum filij, & auferat, & quando non, uide per præfa. Socy. consil. 177. incipien. suprascripti insignes Doc, uersi. præterea respondeo, cum uersi. seq. in 2. parte, char. 194. & uide hic omnino do. Fran. de Are. qui breuiter, & satis clare concludit circa materiam istam.

si metallum. Et ibi ratio, quia libertatem perdidit. hæc distinctio
non habet saporem. Nam voluntas testãtis aliquem gradum ca-
pacitatis non debet post se transferre in deportatum, si primo
non habebat, vel ius siue lex sibi non reseruabat. argu l. nemo,
ff. de le. j. & l. ex imperfecto, s̃. ti. 2. & patet in damnato ĩ metallũ,
qui sicut ab intestato non accipit, ita nec ex testamento accipit,
ipso iure. Nec est bonum dicere, ille libertatẽ perdidit, & nō de-
portatus, quia illa perditio libertatis in his, quæ perdita sunt per
amissionem ciuitatis, nihil operatur. Sed in his tantum, quæ non
perdebat, si solam ciuitatem perdidisset. ideo contractus iuris gẽ.
& matrimonium perdidit, quod deportatus non facit, vt s̃. dixi
amissio ergo ciuitatis, & sic iuris ciuilis in his, quæ sunt de iure
a ciuili, plenarie operatur. Pro ueritate indaganda [a] inducam iura
pro qualibet parte facienda, vt uideamus quæ magis ponderant,
8 & concludunt. †Et primo, vt deportatus non accipiat, & sic ipso
iure non capiat, facit quia ab intestato ipso iure nō capit, vt ff. de
contrata. l. j. §. pen. & §. fi. ff. de bo. li. l. si necem, §. deportatus. Ergo
nec ex testamento, pma ista videtur probari s̃. de aposta. l. qui san-
ctam, & etiam potest ex trib. primo, quia in vtroq; casu succedit
iure ciuili, sed deportatus perdit iura ciuilia, ergo utroque casu pa
riter perdidit. Secundo, quia nullum gradum capacitatis in eum
testator non priuilegiatus transferre potuit, vt l. nemo. de le. j. l. si
in metallũ, ff. de iu. fis. Tertio, quia adest ita voluntas defuncti ab
intestato, sicut ex testõ, licet una expressa, alia tacita, vt pbat. in l.
ꝯficiunt, & ĩ l. si quis cum nullum, ff. de iur. co. Secundo & princi
paliter inducitur, quia deportatus est mortuo similis, vt ff. de con
trata. l. j. §. fi. & de bo. lib. l. si necem, §. deportatus, & sic institutio
nulla, vt ỹ. de ca. tol. l. j. §. in primo, & ff. de his quæ pro non scrip.
l. pe. Tertio, quia hæreditas est in ea causa acsi non fuisset inscrip
tus, vt in hac litera claret. sed eo non scripto nemini dubium, ꝙ ip
so iure non caperet, etiam si uenirẽt ab intestato, sed alii sequen-
tes vel in eodem gradu existentes admitterentur, vt l. s̃. allegata.
Quarto, quia datum ei in testamento hr̃ pro non scripto, vt ff. de
pę. l. quidam. sed pro non scripto non debetur fisco, vt ff. de acq
hære. l. si quis mihi bona, §. si quis plene, & d. l. si in metallum, er-
go &c. Quinto, quia lex resistit potentiæ eos instituendi, preterq̃
in milite, ut ff. de testa. mil. l. neq; §. j. ergo contra factum est ipso
so iure nullum, vt s̃. de le. l. non dubium, & ff. de cond. inde. l. si nō
sortem. in prin. Sexto, quia relictum sub conditione ei qui cape
re potest, si pendente conditione deportẽ, interim non extingui
tur. Et hoc quia ante conditionis euentum potest restitui, vt ff. de
condi. & dem. l. interdicit, ergo a ratione cessante, si conditio pu-
rificaretur, nulla restitutione præuia legatum extingueretur, &
sic tantum ipso iure non deberetur, vt ff. de uerb. ob. l. inter stipu-
lantem, §. sacram, & de solu. l. qui res, §. aream, in Authẽ. de nup.
§. deinceps. Septimo probatur, ff. de libe. & posthu. l. Gallus, §. &
quid si tantum, vbi patet, ꝙ testamentum irritatur, & institutio fa
cta de filio qui postea deportatur in irritum deducitur, & ab in-
testato succedit nepos q primũ cœpit obtinere gradum suitatis,
& si hoc est in deportato, postea sequitur quod in deportato a
principe fortius institutio debet esse ipso iure nulla, vt s̃. de bon.
pos. contrata. l. secunda. Octauo, quia deportatio instituti a paga
no locum facit statim substitutioni vulgari, vt ff. de iniust. testam.
l. nam si mili. Nono pro hac parte induco gl. fi. in ver. itẽ expres-
sum videtur, ibi enim videtur tenere, ꝙ in ista l. institutio sit ipso
9 iure nulla. †Ad oppositum, quod deportatus accipiat, sed non ca-
piat, quia fiscus ab eo auferat, facit primo iste tex. in prima parte,
dum dicit, ꝙ non capiunt, cum de significato illius verbi sit vt ac
cipiat, sed non capiat, ff. de uerborum signific. l. aliud est capere.
Secundo ad idem ff. de his quæ pro non scrip. hab. si in metallũ
2. responso. vbi dicitur, quod ideo relictum damnato in metallũ
non pertinet ad fiscum, quia legatarius est seruus pœnæ non fis
ci: Ergo a sensu contrario, seruus pœnæ non esset, vti est deporta
tus, legatum deberetur fisco, & sic acciperet & non caperet. Ter
tio, quia speciale est militis fauore, vt deportatus, ab eo institutus
capiat, vt ff. de testamen. mili. l. neque, & §. primo, & de lega. 3. l. si
deportati, §. si miles, ergo in pagano secus. Quarto, quia si non
capit, vt hic, ergo fiscus eius loco succedit, vt ff. de leg. 3. l. si Titio.
Quinto induco l. Gallus, §. & quid si tantum, quam induxi in op
positum ibi (testamentum irritatur ex præteritionis causa factæ
de nepote qui suus cæpit esse) vnde si nullus de instituendis esset
ibi præteritus testamentum teneret & per consequens deporta-
tus acciperet, licet non caperet, vt hic. Sexto, & fortius facit l. de-
portati seruo, in prin. de le. 3. vbi legatum factum seruo deporta-
ti, debetur fisco, ergo & legatum factum ipsi deportato. Conse-
quẽtia bona, quia tam in institutionibus, quam in legatis factis
seruo, ad hoc vt ualeant, vel non, inspicit capacitas, uel incapaci-
tas dñi, vt ff. de hære. insti. l. non minus, & de leg. 2. l. si mihi, & tibi,
§. regula, & de le. 2. l. si mihi & Titio, §. j. & sic de eis iudicandum
acsi dominus scriptus esset, & quia pp quod, vnumquodq; tale,
& illud magis, ut in Auth. multo magis s̃. de sacros. eccl. Sed his
non obstantibus ego teneo partẽ præcedentẽ, quia iura pro eo
allegata fortius vrgent, & respondeo ad obiecta, & primo ad istã
l. in quo dico esse casum pro ista parte, quam teneo, non cauil-
lando tex. & ad hoc quod inducit, ꝙ dicit, ꝙ capere non possunt.
Respondetur, quod hæc verba negatiue prolata non implicant
necessario ꝙ accipiat: quia, & qui non accipit, non capit. de hoc
est casus ỹ. eo. l. collegium, coniuncta l. j. s̃. de sacros. eccl. & l. cum
senatus, ff. de reg. iur. Sed rõne adiuncti, vel processus facti. in l.
hoc colligitur, & cognoscitur, & ita debet intelligi d. l. aliud ff. de
ver. sig. sed in l. ista pondero. Primo, dum dicit (tanquam peregri
ni) quod idem est dicere tanquam alieni ab hæreditatibus, sed
proprie alieni sunt qui nullo modo accipiunt &c. Item pondero
processum, quem facit litera ista dum dicit, sed mea causa est, in
qua esset, si scripti nō fuissent, per quod datur intelligi, quod nul
lo modo veniunt. Ad l. si Metallum, respondeo, ꝙ argu. a contra-
rio sensu ibi sumi non debet, ne iuri resultet contrarius intelle-
ctus, vt ỹ. de condi. inser. l. cum patrem. Vel dic, ꝙ illa ratio ibi nō
ponitur, nisi ad demonstrandum ꝙ deportatus non erat secutus
fisci vel Cæsaris, quod si fuisset, legatum pro non scripto non es-
set. Ad l. neq; §. j. de testa. mili. Respondeo, ꝙ priuilegio militis ac
cipit & capit. eodem modo rñ. ad l. si deportati seruo, §. j. Ad l. si
Titio, & ei rñdeo, ꝙ in deportato non intelligitur, sed si in alio q
accipit, & non capit. exemplum potest poni per l. si. ff. de le. j. & p
l. 2. §. item si quis, ff. de his quib. vt indi. Ad l. Gallus respon. quod
facit pro, quia ib deportatus nihil accipit, sicut nec mortuus, &
illi casui vult æquiparare. cum tex. vt ibi sentit gl. Et defectu in-
stitutionis quæ efficitur quasi caduca, irritatur testamentum: vn-
de, quia ex isto capite irritatur ibi testamentum, cōsulitur vt ne-
pos substituatur. Preterea & si ex causa præteritionis, quia nepos
pos inciperet ibi tenere primum locum, ibi mutaretur testamen
tum, non propterea ergo sequitur, si aliquis suus non esset filius
a deportat9 [a] acciperet, licet nō caperet. Ad l. si deportati seruo. quę
fortius vrget, respon. ꝙ aliud est, qñ deportati seruo aliquid lega-
tur, vel seruus instituitur. aliud quando ipse deportatus est, vt
hic, & ita dicebat Ia. de Are. & Odo. & ita secutus est Bart. Ratio
est, quia aliquid capacitatis plus reperitur in seruo, q̃ in domino,
quod patet. nam legatum rei propriæ puta fratris non valet in p-
sona dñi, vt ỹ. eo. l. proprias, ff. de le. j. l. certa, in prin. vers. quemad-
modum, & Insti. eo. ti. §. si rem, licet aliud sit qñ sub condōne, vt
ff. de reg. ca. l. j. an si. & tñ legatũ factum seruo eius & pure nō est
nullũ ipso iure, vt patet ff. de leg. 2. l. debitor, §. seruo. Et si aliquid
capacitatis est in seruo, quod non in domino, sed ꝯ hanc respon-
sionem facit d. l. non minus, ff. de hære. insti. & d. l. si tibi & mihi,
§. regula, & ỹ. eo. l. neq; in quibus dicitur, ꝙ ex persona dñi inspi
citur capacitas serui. Sed si plus capacitatis esset in persona serui
q̃ dñi, tunc capacitas serui nō ꝯsideraretur ex persona dñi, sed pro
pria, ergo sol. prædicta non bona. Sed defende, & sine prolixitate
uerborũ dic, ꝙ incapacitates dñi interdum proueniunt ex defe-
ctu personæ tantum suæ, interdum ex defectu rei legatæ tãtum,
interdum mixtim ex defectu vtriusq;. Primo casu habet locum
materia nostra, in qua dic. aut relictum seruo quouis titulo est ei
relictum non sua, sed dñi contemplatione, & tunc incapacitas ser
ui considratur ex persona dñi, vt l. s̃. alle. Ideo si dominus reperia
tur, incapax, ipso iure legatum erit ipso iure nullum, sicut ipso iu
re non teneret in persona dñi, & si talis sit qui accipiat, sed non
capiat, vt sunt indigni non prohibentur scribi, tunc tenet ipso iu
re institutio vel legatum in persona serui, sed fiscus auiert, velut
ab indigno. Aut relictum seruo est sibiipsius contemplatione re-
lictum, & tunc licet dñs sit ipso iure incapax, tñ incapacitas illa
non statim attendit. Sed in hæreditate, fm tempus quo hæredi-
tas aditur, vt ff. de acq. hæ. l. si seruus eius, & tunc manumissus nec
alienatus quærat fisco, quia institutio in persona serui aliquã cōsi
stentiam habuit, ꝙ patet, maxime quia ibi tempus, quo cessit hæ
reditas, puta mortis testantis non attenditur, in legato uero inspi
citur tempus quo eius dies cessit, & ideo si tunc reperiatur in po-
testate dñi, quia legatũ aliquam consistẽtiã habuit a principio, de
betur fisco, vt d. l. si deportati seruo, in princip. Aut dubitatur cu-
ius contemplatione relictũ, & tunc licet videat dicendum, ꝙ cō-
templatione dñi per l. cũ aliquis, ỹ. de iure delibe. tamẽ subtilius
speculando illud uidetur confitendum, vbi sic interpretando nō
periret legatum, Vbi autem perire posset ipso iure propter in ca-
pacitatem dñi, tunc ut res potius ualeat q̃ pereat, qa sic est præsũ
ptio legantis, ac etiam legis, vt l. quoties, de re. dub. dico serui con
templatione relictum, & ita potest, & debet intelligi, d. l. si depor
tati seruo, in prin. & d. l. si seruus eius. Et hæc vt alias inaudita no.
pro vulgatione d. l. cum aliquis licet aliter ad l. si deportati, possit
respōderi, quod ibi seruo deportati fuit legatum, priusquam do-
minus fuerit deportatus, sed postea testatore adhuc viuente fuit
deportatus. Secundo casu principali. scilicet quando defectus est
ex parte rei legatæ tantum, puta quia res est talis quæ legari
non potest, & tunc quia talis defunctus est vniuersalis quo ad
omnes, indubitatum est, ꝙ nec seruo ipso iure legari potest, &
ad

ADDITIO.

a Pro ueritate igitur indaganda tu uide pro huius q. resolutione Bald. in l. eam q̃ col. 8. C. de fideic. & in l. 1. in 2. q. prin. supra de sacros. ecc. & no. Spe. in ti. de instru. edi. §. 2. uer. si autem, & quid si instituatur milite nota Bart. in l. interdum ff. de cond. indeb. & in l. neque enim §. deportatus, ff. de test. mil.

ad hoc etiam potest adaptari, d.§.regula. Tertio casu quando defectus prouenit mixtim ex vtriusque parte, puta quia res legata est proprie legatarij, & sic non valet, vt l.certa circa prin.de leg. j.Et non ideo quia dñs sit incapax simpliciter, nec ideo quia res illa sui natura sit inlegabilis, sed mixtim habita consideratione ad rē & personam, quia domino legari non potest, & tunc licet non valeret in persona dñi, valet tamen in persona serui. Vt si tēpore, quo cedit dies leg. inueniatur liber, sibi quærat, alias euanescat, & ita loquitur lex debitor, §.seruo, de le.2. Et duplex potest, esse ratio. Vna quia testator sciens rem dñi esse, videtur illam potius cōtemplatione serui relinquere, vt res potius sit in causa validitatis, quam nullitatis.ar.s̄.de vsufr.l.quoties· Alia, quia seruus ad rem illam acquirendam medio tempore non prohibetur, nisi ratione sui tantum, quia seruo illo medio tempore facto libero non obstat ei regula Catoniana, vt d.§.seruo, & ibi Dyn. posuit hanc secundam rōnem, & hæc no.vt subtilia. Ex his bene patet. ꝙ deportatus est bene incapax, & sic ab eo non aufert fiscus, sed
10 ad venientes deuoluit hæreditas. †Sed tunc quæro, an venientibus ab intestato auferat fiscus, & fuit opinio aliquorum quod sic. Et dixerunt glo.ꝙ ista directe hoc voluit, quasi instituendo deportatum, & venientes ab intestato reputauerit indignos, arg. ff.de iud.l.cum prætor, & ad hoc facit l.hæreditas, quam gl.alleg. Et dicunt quidā ꝙ Gul.de Cun.hoc tenuit, vbi scienter instituit, deportatum, ideo si ignoranter, argumen.s̄.de testam.mi.l.sicut certi, & l.si cum in vtero. Ego neutro casu credo auferri a uenientibus ab intestato, ex eo primo, quia si deportatus foret inter venientes ab intestato, prior non videtur sequentes repudiasse indignos. Secundo ex regula generali, quia quilibet præsumitur indignus, nisi contrarium probetur, ff.de lega.2.l.cum quidam, & l.pater, §.rogo. Nec est verisimile testatorem propter incapacem & propter fiscum affines suos successione priuasse, cum potuerit alium capacem instituere. Tertio, quia iste tex.dicit, quod hæreditas est mera causa, acsi scripti non essent, & tunc non aufert a venientibus ab intestato, vt ff.de ɔ̄ta.l.j.§.pe.& de bo.lib.l.si necem, §.si deportatus.ergo &c. Quarto, quia a venientib.ab intestato non aufertur, quando damnatus in metallum instituitur, vt ff. de his qui pro non scrip.l.si in metallum, ergo &c. Quinto, quia hæc distinctio scientiæ uel ignorantię non probat̄ lege, ergo &c. vt s̄.de cod.l.illam, cum simi. Nec obst.l.si cui certi. & l.si cum in vtero, s̄.de testam.mil.quia ibi quantum ad hoc preteritio habeatur pro exhęredatione, & sic validum in se sit testamentum: hic vero constat inualidum & nullum esse. Præterea illud speciale in milite, sed in pagano scientia ab ignorantia non distinguit̄. †Quęro tertio ibi(hæreditas vel legatum auferri non potest ab hærede vel legatario per fiscum) an possit hæres nolle adire, & sic repudiare. Et idem quæro de legatario, & videtur quod sic, vt j̄.eodem l.cum proponas, & clarius ff.de iu.fisci, l.cum quidam. Sed contrarium verum. vt in præiudicium fisci, l.in fraudem, in princ. facit ff.ad Trebel.l.Marcellus, in fi. Nec obst.d.l.cum quidam, vt
12 ibi no. †Nunc quæramus, an aliqui de bannitis nostri temporis illa accipiant, vel non, an vero etiam capiant. Et respon. ꝙ variæ sunt species bannitorum, & pro tanto glo.nostra. Institu.quibus modis ius pa.po.so.§.relegat, æquiparat eos relegatis, si bona nō
a auferunrur, & deportatis [a] bona publicantur. Qualiter accipiant vel capiant, dictum est supra, sed quia illa gloss. recipit sub diuisiones, & mutationes, ideo oportet nos latius hanc viam attingere,
13 & per quæstiones varias pertractare. † Et primo quæro an l. municipali possit iure disponi, vt earum rectores possint contumaces bannire capite? Et videtur, quod non, quia municipes & eorum rectores siue magistratus non habent merum imperium vt ff.de of.eius cui mand.est iurisdictio.l.j.& ad municipales, l.ea quæ, & supra de peda.iud.l.placet. Sed bannire, quod est patriam interdicere, vt s̄.de episco.& cle.auth.item nulla, s̄.de episc.& cle. l.Manichæos, & de hære.authen.Gazaros, vt j̄.de his qui exi.dā. l.j.& l.2.libr. x. est de mero imperio, de sen. & inter.l.nulli, & per Cyn.ergo &c. Solū.quod possunt, vbi merum imperium eis cōpetit, vel ex ex præscriptione, quod potest, vt no.Cyn. j̄.de man. lib.l.j.vel ex pace constantiæ, vt in ciuitatibus Lombardiæ, vel ibi principis auctori.facerent, non alias, Sed tunc, quicquid esset de iure ciuitatis, faciunt de facto, vt hoc ibi per bannum interdicatur patria, alias possunt vt patet in bannitis pro debito & pro
14 pœna pecuniaria. Sed suppositis bannis pro validis, †quęro 2.pone ꝙ lex ex contumacia, vel in pœnam certi delicti mādat quem banniri, & vltra declarando non progreditur, quid operatur hæc sententia banni? Respond.licet secutus Iaco.Bu.dixerim alias, ꝙ tale bannum interdicat patriā, tamen verius puto ꝙ solum honores, & dignitates seu officia patriæ interdicat. Et sic vim cuiusdam excommunicationis habeat, ꝙ pro ista æquiparatione facit tex.in authen.quacunque, s̄.de episcop.& cler.& in x.col.in titu.hic finitur lex, deinde consti.regni incipiunt, c.j.& dicitur bannitus quasi extra positus uel missus, vt dixi in authē.item nulla, s̄.de epis.& cler.& istæ nec actiuam nec passiuam perdit testamēti factionem, cum non caueatur lege, & sic stat regula permissiua
15 vt ff.de testam.l.3.†Quæro 3. quid si lex vltra procedit, puta banniatur de territorio, & vltra non dicit. Breuiter dico, quod si ex contumacia tale bannum imponatur, tunc ei cui patria est interdicta, & sic relegato quo ad quid æquiparatur, cum interdictio patrię species sit relegationis, vt ff.de interd.& relega. l.relegatorum, quo ad quid ideo dixi, quia neuter intra territorium potest morari. Et intra veniens, grauius est puniendus, vt ille, vt ff.de interdic.& releg.l.relegati, similiter ad honores & officia ciuitatis stāte bāno non pōt eligi, ꝙ pro his accedat j̄.de his q in exi.dā.l.j. & 2.lib.x.vsq; ad fi. Similiter ex testamento & ab intestato capit vterq;, sed differūt, quia pœna relegationis de iure communi imponunt per diffinitiuam sententiam. Et hoc causa plene cognita, vt ff.de pœ. l. absente, & pro tanto illa infamat infamia iuris, ut ff.de var.& extraordin. cog. l.cognitionum, §. muniuntur, & d.l.j.& 2.ff.de his q in exi.dā. Sed bannum ex contumacia, & sic non plene cognito de causa, per interlocutoriam ideo non infamat, vt j̄.de re.cor.l.fi.& s̄.de mo.mul. l.j. ubi autem per diffinitiuam sententiam tale bannum imponeretur, per omnia æquiparentur vtriq;, tamen capax esset, vt j̄.de pœ.l.relegati. Nec obst. pdictis, j̄.de ser.& occul.l.2.lib.12.ibi bannitus de Romano imperio iudicatur, vt hostis, & per consequens bona perdit. Ergo & idem in bannito territorio alicuius ciuitatis debet iudicari vt hostis illius, quia ibi in bāno Imperiali, hic præsidali ex l. municipali. Vel melius bannitus de Romano imperio, non potest ab extra morari, nisi in loco hostili; merito ut de hoste iudicatur, sed bannitus de una ciuitate, potest in alia non hostili commorari,
6 ideo de eo non iudicatur, vt de hoste. †Quæro 4.quid si pœna delicti sit ultimi supplicij, sed contumax banniatur de territorio, & bona publicantur, nec vltra lex municipij progreditur, & glo. in d.§.relegati, uidetur æquiparare istum deportato, & hoc quia de-
b portationis proprium est vt bona publicentur. [b] sed Alb.de stal. disputauit oppositum, vt hic refert Cyn. sed eius rōnes inferunt eum non esse deportatum, sed non inferunt eum non æquiparatur deportato quo ad ciuitatem perdendam, respectu illius ciuitatis a qua bannitur cum publicatione bonorū. Et meo iudicio talis publicatio non facit eum æquiparari deportato, quia bonorum publicatio est accessoria ad deportations penā, qa aliquo in penā deportato, sequitur quod tacite bona publicata sunt, vt j̄.si re.vel ac.mor.l.fi.& de bonis damna.l.2. & non ad pœnam banni, vt patet in qōnibus præcedentibus, vt probatur in auth. item nulla s̄.de epis.& cleri. Item deportatus in nullo alio loco morari potest, nisi in insula, in quam est deportatus. bannitus uero in omni alio loco præterquam in ciuitate a qua bannitur, & sic similis non est deportato, sed potius vr̄ æquiparari relegato cum publicatione bonorum. Nam per interdictū quis relegat̄, & bo-
7 na publicantur, vt s̄.de epis.aud.l.nemo, & ff.de interd.& rele.l.regati, & melius in Auth.de incest.nu.§.j.f'm ibi no.ī gl. †Et ex hoc infero, ꝙ taliter bannitus testamenti factionem non perdit, & qa ex testō & ab intestato capit sicut & relegatus, vt ff.de testa.l.eius qui, §.sed relegati, qui indistincte loquitur non distinguēs, an bona fuerint publicata, uel non. Et hoc confirmatur ex eo, quod publicatio bonorum de per se iura ciuilia nō facit perdere, vt ff.mā.da.l.si tibi mandauero, §.is cuius, nec sola relegatio vel solum bānum, vt ex dictis s̄. patet, ergo nec vtrunque simul, ex quo ad hūc finem non tendūt, vt s̄.qui.mu.tu.l.j.& ff.de excusa.tuto.l.Spadonem, §.qui iura multa. Et sic concludo, bannitū cum publicatione bonorum nedum ex contractib. iurisgentium, sed etiam ex contractib.iuris ciuilis, vel quasi posse sibi quærere, & in postea quæsitis hæredem habere ex testamēto, & ab intestato, Et nedum post nouiter quæsita institutū hæredem, sed etiam hæredē prius institutum, quia licet post institutionem publicatis bonis nomen hæredis prius instituti remansisset inane, tñ in postea q̄sitis nō erit institutio inanis, sed pfecta, valida, & vtilis, cum bonorū publicatio nō extendat̄ ad quęsita postea in eo qui ciuitatem retinet, vt d.§.is cuius. licet secus in eo qui illam perdidit, ut j̄. de bo.dā.l.2. Quæro v. Pone, ꝙ pœna delicti vltimi supplicij, contumaciæ

ADDITIONES.

a ¶Et deportatis.ꝙ banniti nostri tpis æquiparantur deportatis. Adde Bar.in l.illicita, §.qui vniuersas, in fi.ff.de offi.præsid.Bal.hic in 2.isi 1.q.sed in l.j.1. infra de mono.dicit eos non esse deportatos, Bar.in l.si qua, ff.de his qui sunt sui uel alie.iur.dicit hodie bannitos non æquiparari deportatis, & in 1.consti. ff.in fi. & in l.ut uim, de iusti.& iur.& l.si constante, in prin.ff.solu.mat.& per Bart.in l.amissione, in prin.ff.de cap.dimi. Sed dic ęquiparari deportatis, quando exulant bonis amissis, Bal. in d.l.8.col.uer.scias etiam. Item quando banniatur p crimine, cuius pęna de iure cōi est deportatio, quo casu habetur pro mortuo & deportato, & perdit pr̄iam potestatem, filiique sui pñt testari, & pupillis eius datur tutor, Bal.ibi, 9.col.uer.item quia licet amittam, item ad materiā adde Soc.consi.59.inc.uisis priuilegijs, uer.circa secundam dubitationem, cū uer.seq.in 1.par.char. cxxx. ꝙ banniti & rebelles pdunt oīa iura suæ propriæ ciuitatis pro suo commodo facientia, & ea quæ incommodum concernunt nullatenus relaxantur.& ibi an possit habere hæredes. Item ad materiam istā adde ēt Ale.hic, & in suo consi.75.& Bal.consi.24.2.li.Pau.de Cas.consi.32.in 1.impressis, & ibi uide an bona quę obuenerant bannito post publicationē bonorum sint fisci, uel sua, & quid de legitima.

b ¶Deportationis proprium est ut bona publicentur. Et est rō, quia confiscatio bonorum non sequitur bannum, ita no.hic Bal.nu.17.uer.apparet igitur ex p̄dictis col.6.& in l.2.& ibi in addi.ad eum, sup.qui test.face.pos.

tumaciæ verò est bāni totius territorii ciuitatis, sed vltra additur, vt in fortiā cōmunis, seu ptātis ueniens vel ductus morti tradat̄: & breuiter dico, ꝙ capax est, & testamenti factionē actiuā & passiuā retinet, & ciuitatē romanam retinet, qđ patet ex eo. Primo, qa sñia si pura fuisset, ciuitatē romanā amittere faceret, conditionaliter lata illā pdere non facit, quia sufficit eius effectū suspendi tacitè vel expresse, vt ff.de iniust.test. l. si quis exhæredato. §.eius. & de leg.iij.l.ij.§. deportatus. Sed in themate nostro apparet, ꝙ dānatus est vt morti tradat̄ si capiat̄. Et licet ɔditio ista, si capiat̄, tacite inesset, nō ppterea desinit suspēdere, vt ff. de plag.l.Itē qa conuentiones.& de ar.l.ita demū.ergo &c. Scđò ad idē, qa dānatus est nō cognito de eius delicto, nocētia vel innocētia, & nō p diffinitiuā, sed p interlocutoriā sñiam. Itē qa ex forma & virtute legis municipalis extra territoriū suū effectū non extēdentis, vt ff.de iu.om.iu.l.fi.& ff.de tu.& cu.da.ab his.l. j.& ff. de bo.au. iud.poss.l.cū vnus.§.fi.ergo leges, quæ dānatis ad mortē ciuitatē
18 adimūt, in taliter bānitū suū effectū nō extendunt. † Et ex his infert̄ illud, videlicet ꝙ talis bānitus ēt bona, quæ tūc habet, nō perdit, nisi aliud tūc caueret̄ lege municipali, & tūc nō ppterea de-
19 sineret capax esse, vt dixi in q.præ. † Quæro vj. Pono ꝙ pro homicidio ɔtumax banniat̄ de territorio, & vltra in sñīa banni dr̄, ꝙ si in fortias cōis perueniret, tanq̄ confessus & conuictus decapitet̄, ex forma statuti disponit̄ vt interim a quolibet possit impu-
a ne occidi, [a] an taliter bannitus erit capax, vel non? Rñ.distinguendo. aut lex municipalis disponit vt ei remaneat, aut nil disponit. Primo casu dico, ꝙ hostis illius ciuitatis est iudicandus ex eo, quia cōitas ipsa ei bellū videt̄ indicere pmittēdo eū occidi impune, & bona sibi auferēdo, & officiales vt capiat̄ odinando. Constat autē quālibet ciuitatē suos hostes bannire posse.ff. de cap.& postli.re.l.si qs ingenuā.§.in cuiuslibet. licet quantum ad iura postliminij p hostib' nō habeātur.in eo.ti.l.hostes.& ibi no. Sed an transfuga dici possit, vel ei æquiparari? dixit Bar.ꝙ sic in quadā.q.quæ incipit, statutū ciuitatis lucanæ, & multis rationibus nitit̄ probare, sed vna sola vr̄ mihi vrgere, videlicet ex descriptione transfugæ. Nā is transfuga est, q ab his, sub quorū imperio est, desistit, & in numero hostium se ɔfert, vt ff.de cap.di.l. amissione. §. q deficiunt. sed totaliter bannitus est huiusmodi. ergo &c. Minorē pbat ex eo, qa non parēdo mādatis illius, sub cuius iurisdictone existit, saltem rōne delicti, ab eius imperio desistit, & in numero hostiū se ɔfert, id est similiū bānitorū qui pro hostibus habent̄. Sed in cōtrariū facit, qa nō aīo pditoris & malo ɔsilio desistit, qđ videt̄ necesse, vt transfuga dici potest, vt ff.de cap.l.postliminiū.§.transfugæ. Sed bānitus iste vr̄ bono ɔsilio fecisse, & aīo sanguinē suū redimendi, vel non pdendi, quod videt̄ permitti, vt ff.de bon.eor.l.j. Item quia in numero hostium se trāsfert, qñ transit ad illos cum quibus nulla amicitia est contracta. vt d.l.postliminium.§.transfuga. Sed bannitus iste forte ad locum amicorum se transtulit, ergo trāsfuga nō potest dici, nec ei æquiparari. Propterea pone nullū alium fore simili modo bannitū, & sic nō potest dici ꝙ se transferat in numero hostium. & hāc partem puto veriorem, licet possit responderi primo argumento, quòd redēptio sanguinis proprij pmittitur modo illicito & a iure improbato. Et no. s̄.de transac.l.transigere. & patet. s̄.de iura.calum.l.j. cum ibi no.in gl. vt patet in eo qui fregit carceres, vt ff.de effra.l.j.in princip.& de custod.re.l. in eum. quod forsan dici potest, quòd iste modus non est improbādus, ex quo nō est in certo loco inclusus. Ad f'm responderi potest, quod delictū est cōsummatum, ex quo passus est se poni in numero hostiū, vt d.§.qui deficiunt. Sed replicari pōt, ꝙ descriptio in numero hostium dicitur fieri ex parte eorū ad quos se transfert, non eorū a quibus decedit, vnde nō puto transfugę æquiparari. Sed de hoste magis pōt dubitari. Et alias dū istā l.repetij in Mccclxxviij.p iura municipalia illius ciuitatis tenui, posse eū perdere. nā sicut hostis romani imperij vel bānitus de romano imperio, qui habetur pro hoste imperij, vt j̄.de ser.& occu.l.ij. li.xij. perdit omnia iura Romani imperij, vt ibi.ff.de cap.di.l.amissione.§.qui deficiunt.& de capti.l.postliminium.§.filius. Sic iste singulorū hostis alicuius ciuitatis singularia iura illius ciuitatis perdit, ar.l.quę de tota.ff.de rei vend.& l.qui sit.ff.de vsu.& l. si seruus eius. ff.de
20 acquiren. hære. † Ex hoc inferebam, quòd si statuto illius ciuitatis caueṫ, ut frater defuncti intestati pariter succedat cum illius defuncti filia, & frater iste tunc bannitus capite cū publicatione bonorū, & potest ēt impune occidi, quòd ipse non succedit cum defuncti filia, sed sola filia, tanquā iste nō sit per statutū vocatus ad successionem. Et sic isto respectu posse æquiparari deportato qui non succedit ab intestato, ut ff.de contratabu.l.j.§.fi. & idem dicebā si illius ciuitatis statuto cauetur ut testamentum foret ualidū coram quinq; testibus, ut ex tali testamēto capere nō possit, & tunc qd fiendū de bonis illius, patebit ex sequētibus. & ita lōgo tpe ptransiui. Similiter quærebam, an taliter bannitus & cōdemnatus, ut præmisi, perderet iura cōmunia romanorū, & sic an de iure communi ex testamēto uel abintestato succedere possit? & uidet̄ quòd illa non perdit, & sic succedat, primò, qa iste se hostē ciuitatis romanę non fecit, nec illa ei bellū indixit, & sic illius iura ex hostilitate ista nō amisit, ut ff.de cap. l. hostes. cū ibi no. Secundò, quia delictum aduersus unū cōmissum nō punit̄ aduersus aliū, vt ff.de in ius vocand.l.adoptiuū. in fi.de eo per quē fac.est.l.final.§.j.& ff.ex qui.cau.in pos.ea. l.fulcinius.§. aduersus. sed iste taliter bannitus solum hostē illius ciuitatis se fecit. ergo &c. Tertiò per simile, nam de iure mero ciuili, per quod si aliquis a iudicio eximitur, propter violentiam puniri debet, & eximens in ius vocatum punitur ex edicto prætoris ad interesse vocati. Sed pone quòd exemptus non fuerat legitime vocatus, certe non tenetur eximens edicto prætoris, quia illo iure non delinquit, & tamen pœnam iuris ciuilis non euadit, quia illo iure delinquit. ut ff.ne quis eum qui in ius voca.est.l.j. in fine.cum l.seq. Quarto, quia si iura Romani Imperii perderet, tunc lex municipalis suum effectum vltra territorium suum extenderet, contra l.j.& l.pupillo.ff.de tut.& cura.da.ab his. Quinto, quia reprobatus ab vno collegio, perdit iura illius collegii, non iura communia. vt s̄.de episc.& cleri.l.generaliter.& j̄.de quæstio. l.milites. & j̄.de tab.l.ij.lib.x. In contrarium videtur, quòd licet iura cōmunia non perdat in toto Romano Imperio, tamen intra territorium illius ciuitatis perdit, vt sic tantū operetur hoc respectiuum, quantum vniuersale respectu vniuersalis. l. quæ de tota.ff. de rei vend.& l.qui scit.ff.de vsu. Et hoc mihi videbatur tunc verius. & respondebam ad obiecta, quia vt s̄. in j.q. huius materiæ dixi, non supponimus bannum cum suis circunstantiis ualidum ex legis, uel principis auctoritate, & sic principem offendit tam homicidium faciendo, quam non comparendo, verum quia extra territorium iurisdictio non est sibi concessa, ideo ab intra, nō
21 iura ciuilia perdit. † Ex quo infertur, ꝙ in bonis intra territorium situatis ex testamento, nec ab intestato potest succedere, nedum de iure spāli, vt proxime, sed nec etiam de iure communi, quia eo iure quo quis excluditur non uocatur, nec admittitur, ut ff.de contratab.l.j.§.pe.& fin.& de bo.lib.l.si necem.§.si deportatus.& ita tenui quandoque. Nunc autem primam partem puto tutiorem, ut in casu prædicto iura cōia intra ciuitatē illā & eius territorium non perdat, nā licet ex dispōe statuti habeatur ut conuictus & confessus, & ita cōdēnetur. Cū hoc fingit̄ a statuto pp eius contumaciam, & sic sit cā eius fictæ cōfessionis, sequitur ꝙ ipsa ficta cōfessio nō debet vltra suā fictam cām ampliari, sed ɔtinuo s'm illā restringi, sed de natura ɔtumaciæ est, nō plus tollere, uel maiorē pęnam inferre, q̄ disponatur in lege, uel iudicis pnunciatione, ut pbat̄ ex no.ff.si qs ius di.nō ob.l.j.§.fi.in gl.magna in reprobatione secūdę expōnis. Ergo etiā facit ff.de iur.fis. l.ii.§.diuus.& l.eius q delatorē. hic est, ꝙ dicimus, ꝙ ratio restringit dictū, quia ex rōne infert̄ dictū, vt ff.de calū.l.hæc actio.& ibi no.ff.de acq.pos.l.si is qui.& ex hoc patet, ꝙ rō.s̄.facta nō urget, Similiter ex eo, ꝙ pmittit̄ impune occidi, uel offendi, nō debet hostis reputari, quia nō ex parte banniti, cum hoc nō agat, nec ad inimicos se transferat, nec ex parte ciuitatis, qa licet permittat in executionē sñiæ, qa quemcunque executorē facit, nō tñ extra territorium pmittit, qa nō posset, nec intra, nisi conditionaliter, Si in territoriū ueniat uel reperiat̄, & sic nō indicandus hostis eo mō quo leges & iura cōia disponunt, & sic nec iura spāliter de his disponētia in his uendicant sibi locū, & per ɔñs iura cōia nō perdunt, & per ɔñs ius succedendi de iure cōi retinēt, ēt intra ciuitatē, & bona postea quæsita retinēt, ut superius dixi. Quinimo ex prædictis dico, ꝙ iura ciuilia beneficialia, & spālia ciuitatis non perdunt, quæ in eis locū habere possint, quia licet bona præsentia eorū publicent̄ non sequitur, ergo noua quærere prohibent̄, ex quo in l. hūc modū faciēdi & cōdēnandi interuenire non caueṫ. Sunt enim statuta stricti iuris, iō restringenda, vt ff.ad mu.l.ɔstitutionibus.de uerb.ob.l.quicquid restringendæ.& pœnę odiosæ, iō nō ampliādæ, sed restrigēdæ, ut ff.de libe.& posth. l.cū quidā.cū si.& qa statuētes si uoluissent, de his poterant dicere, ut de ceteris, cum igitur nō fecerint, in iure cōi, permiserunt, ut j̄.de ca.tol.l.j.§.sinautē ad deficientis. Et prædicta sic ɔfirmo, quia bannū de per se hoc non operatur, ut in iij.qō. dixi. nec publicatio bonorū, ut in iiij.q.dixi. nec sola permissio de offendendo, ut

ADDITIO.

a ¶Impune occidi. sed quid si statutum concedat occidēti bannitū aliquod præmiū, an tale statutum ualidū sit? uide per Soci.consi.clvij.incip. præsens cōsul. pulchra & subtilis attentis statutis, in princ.in ij.parte, char.x.& ibi p eum habes, si statutū concedat, ꝙ interficiens bannitum possit facere alium bannitū eximi de bāno, dummodo bannitus non fuerit bānitus p maiori delicto q̄ bannitus occisus, an bannitus p occisione patrui sui possit p occisione banniti p furto obtinere vt eximat̄ de banno, uide in d.consi.uersi. quibus præsuppositis.& uer.concludendū est indubitanter.in ij.col. Et qñ bāniti possint impune offendi, uide Pau.de Cast.cons.xxiij.incip.omisso ordine, & Alexāder hic, & de hoc arti.uide in Spe.de ar.§.differt. uer. qd de bannito & de actore.uers. item qđ est bānitus.de instr.edi.§.compendiose.uer. qd de bannito.& Io.An. in addi.ad Spe.de cens.ac.§. illud. ēt adde Bar.in l.ex facto.§. ex facto .uersic. quæro qd in bannito. & ibi domi.Ale.in vj. co.uer.extra gl. tangit hic Bar.ff. ad treb.cū concor.ibi p̄ eū signatis, & p Ale.in l. si cū dotē.§. si patri.in j.col. in fi.in uers.an bannitus.ff.solu.matr.& p eundē hic in 6. col.in uer.extra glo. & in ulti.col.in princ.uer.& qa ista materia cū infinitis concor.ibidem p eum datis.& uide p Alex.consi.cxvi.ii.par.& ad materiā istam adde Soc.cōs.cxxii. incip.præstantissime doc.uersi.præterea ēt in j.par.char.cxciij.ꝙ statutum loquens in bannito, non uerificatur in bannito, de cuius banno disputatur.

do,vt dicam in vlti. qō. nec ẽt ꝙ captus morti sit tradendus,vt in q.v.dixi.ergo nec oĩa simul.s.q mo.tu.l.j. & ff. de excu. tut.l.spadonẽ.§.q iure.in vlt.q.& maxime cum ad istũ finem & effectum nõ sint inuenta,nec tendant, vt probãt rationes s.alf. & hæc per maxime puto vera in casu,in quo per statuta efficiũẽ delicta.Quę non sunt de iure cõi,vel si sunt,non merentur pœnã mortis,nec publicationis bonorũ,vt multa reperies hodie,qa illa delicta debẽt censeri statuaria,non cõia,vnde statuta non sunt in aliquo ex
22 tendẽda.Quæro † de ij.mẽbro distinctionis qđ in prin.vj.quæstionis feci,quod lex municipalis disponit vt homicidæ nõ auferanẽ bona,vt in Bono. certe dicendũ est, ꝙ ex homicidio bãnitus,ex testõ, & ab intestato, de iure ciuili, & municipali succedere põt, cũ illo respectu ciuilitatẽ nõ pdiderit, nec ab eo auferunẽ p fiscũ
23 bona postea q̃sita,sicut nec prius habita. Quæro † de iij.membro, qd si de bonis in bãnitis ex homicidio nil disponiẽ in statuto, an ex eo ꝙ pmittiẽ impune occidi,bona intra territorũ sita, veniant publicãda? Et vř ꝙ sic,qa de iure cõi bona homicidę publicanẽ,vt l.q vlterius.ff.de poe. ergo & banniti, & condẽnati in absentia, cum statuta recipiant interpretationem a iure cõi. vt s.de noxa.l. scđa,cũ similibus,& quia ab illa ciuitate dř diffidatus,& sic bona sint confiscãda,vt in auth.gazaros.s.de here.Sed teneo oppositũ, quia vere iste non est conuictus,nec confessus homicidiũ,nec est vere cõfessus,uel ꝯuictus,vel cõdemnatus, ergo leges,quæ disponũt bona publicari,in casu isto locum non habent, quia ille loqẽ qñ seruus pœnæ efficiẽ, qđ non est in casu isto. Item quia loquiẽ in condemnato per diffinitiuã in p̃sentia, & non per contumaciã.Itẽ in vero,nõ ex ꝯtumacia ficto, ergo ad eũ non extẽdenda. arg.eius qđ no.gl.ii.in prin.l.iii.§.hæc verba.ff.de nego.gest.& sic nõ ob.j.ratio.Itẽ,qa lex municipalis,& ipsa ciuitas, quæ eum occidi pmittit impune,non indicit ei bellũ.vt Hosti. cum hoc non imperet,sed solũ permittat,nec permittit vt in hostẽ, sed in executionẽ sententię,ut in fictũ homicidã,ut dixi. Quæro vij.& principaliter pone,ꝙ p certo delicto qs est cõdemnatus,uel bannitus pecuniariter,& in ciuitate,& eius territorio põt morari,sed l.municipali disponente põt ĩpune offendi ẽt mortaliter donec soluerit, an iste capax erit? Dico ꝙ sic, nec hostis est iudicandus, quia nec bona pdit, sed ad celerẽ solutionem metu impunitatis offensę sibi faciendæ astringitur.& hæc sufficiant.

LEX II.

Pater tuus. Appellatione residui totum potest contineri.h.d.Et concor.sunt glo.& recipe hic con-
a siliũ substituendi ei q capax nõ est,[a] vel de cuius incapacitate dubitatur.Itẽ no.ꝙ filio spurio potest fieri vulgaris substitutio,quia non requiriẽ ꝙ in primo gradu institutus sit capax, vt hic in primo casu coniuncta glo. De fideicommissaria dicit Bal.ꝙ non, qa ei fieri non potest,qui testm̃ non potest confirmare per aditionẽ hæreditatis, nisi sit facta repetitio ab intestato.vt j.de fideicõm.l. eum quem.Compendiosa & reciproca quatenus continent vulga.& pupil.vt l.lucius.ff.de vul.& pupil.

ADDITIO.

a Qui capax non est.adde vltra no.hic per Bar.in & Bald.in apost.ad vtrunque,vt habeas cautelã,ꝙ pater possit relinquere suo spurio , vide cautelam q̃ ponunt Bal.Paul.de Castr.& Alexand. in l.si pepererit. quæ est in l. iii. ff. de li.& post quam ponendo refert & sequitur Tho.ferra.in suo tra. cautelarum.cau.xli.incip.doctores conãtur.& illam posui in addi.ad Bar.in alle.l.& si pepererit.nu.i.in ver.nomẽn mris.& puto me aliq̃d dixisse in addi. ad istũ in l.si donatione.

LEX III.

1 *Substitutio vulgaris est conditionalis.*
2 *Hæreditas delata seruo quando acquiratur domino.& nu.3.*
4 *Seruus an possit hęres institui, & hęreditatem adire .& numeris sequen.*
7 *Seruus hęreditatem coactus a domino adiens an sit hęres. & nume.8.*

Cum proponas. Substitutio vulga. facta seruo cõi & instituentis tanquã libero, illo nõ adeunte uẽdicat sibi locũ,adeunte uero euanescit.h.d.Et primo thema & quæstio,scđo huius bimẽbris solutio,scđa ibi,nam si decedẽs.Supple text.ibi, an tu scilicet vitalis. Ibi, uolũtas filii defuncti,q.d. Oportet nos p quæstionis decisione,de uolũtate de-
1 functi quęrere uel disputare.Ibi,extitit.dic statim.† No. ꝙ uulgaris substitutio ad duos casus referẽ.s.si nolit,uel hæres esse nõ possit.Scđo, ꝙ substitutio uulgaris facta a testatore ꝯditionem instituti sciẽte, hũc habet sensum,si hæres nõ eris,uel aliũ hæredem
b non feceris,[b] vt hic,& in uer.ꝙ si uerba.& ff.e.l. si pater.Institu. de uul.sub.in fi Et hoc est notandũ,qa non solũ pcedit in seruo, de quo hic,sed ẽt in filiofami. tu no. ff. de acquir. hære.l. si quis filium.in princi , Ex quo inferri uř, ꝙ si filiusfa.hæres institutus habuerit substitutum uulgariter, & filius repudiauit, ꝙ si pater
c dicat sibi uelle hæreditatem, pater præferaẽ substituto.[c] ut no. gl.j.đ bo. q̃ liber.l.fi.§.j. & ita allegat Bar. istã l. Sed meo iudicio hæc l.modicũ facit,qa ista litera loquiẽ,qñ aliũ facit hæredẽ adeundo.Similiter dicit,ꝙ si institutus moriaẽ intra annũ datũ ad deliberandũ, & eius hęres interim adeat, ꝙ substitutus excludiẽ,qa in ministerio instituti ille hæres efficiẽ. Sed dicam hoc. j.de iure
2 delibe.l. cũ antiquioribus. † Tertio no. ꝙ hæreditas delata seruo nõ acquiriẽ dño, nisi adeaẽ p seruũ.Item ꝙ iussus dñi dẽt pcedere,ut hic,& ff.de acqui.hære,l. si qs mihi bona. §.iussum.Item ꝙlicet dñs iubeat,põt ipse nolle adire.Item , ꝙ seruo repudiante locus est successioni. & sic vř ꝙ ꝯ dñi voluntatem possit repudiare,& vř ꝯ regulã q̃ vult , ꝙ is põt repudiare qui põt adire, vt ff.de acqui.hære.l.si is põt.sed in adeũdo iussus requiriẽ,ergo & in repudiãdo.Et p hoc vř quasi casus. ff.solu. matr. l.seruus dotalis.& ff.si qs omis. causa testa.l.j.§ primo. sed dici põt, ꝙ ibi ideo, quia seruus obedire ex toto volebat dño. unde ibi non negaẽ ꝙ absq; iussu repudiare possit,ut hic, vel dic, ꝙ hoc operatur hic substitutus a testatore datus qui ex testantis volũtate statim uocaẽ, cũ nõ
3 vult vt in prin.huius l. † Quæro no. ꝙ repudiante seruo dñs non põt adire,quod secus est in filiofami. hærede instituto,vt j.de bonis q̃ liber.l.cum non solũ.§.j. Sed cui istorũ monachus sit ęquiparãdus?& vř seruo,p no. per Inn. in c.cum olim. extra de censi. In contrarium facit,qa succedit vt agnatus,vt l.deo nobis.s.de epis.& cle.& hæc pars vera.& not.in c. in p̃sentia. extra de procu. & Archi.xviij.q.j.in hæreditatibus.ergo non æquiparatur seruo.
4 † Opp.ꝙ institutio facta non teneat, vt ff.de mili.testa.l.neque.§. si seruum.Glo.sol.dupliciter,uno modo ꝙ non valet quo ad ipsius respectũ tm̃,vt ibi.& sic ẽt potest intelligi hic,sed ualet substitutio, vt hic.Alio modo , ꝙ hic seruus erat cõis in propriis testis. sed vtrãq; simul iunge,quia aut querit de viribus substitutionis, & habet locũ l.ista : aut de viribus institutionis, & tũc aut seruus erat cõis,& valet institutio:quia est,cui quæri potest,s.alteri dño: Aut erat pprius testatoris,& eũ liberũ esse putauit,& tũc non tenet institutio,vt in ꝯrio. & est ratio, qa animũ dãdę libertatis nõ habuit,& sic necessaria institutio nulla,qa nõ est cui seruus quæ-
5 rere possit,nisi hæredi futuro legitimo testatoris. † Opp. ij.quòd imo seruus pprius institutus sit hæres & liber. vt insti. e. in prin. & j.de nec.ser.l.quidam.Solutio, ibi in testatore sciente seruum esse suum, quo casu hodie ẽt libertatẽ ei relinquere vř, vt ibi prædicta in errãte & eum liberum esse credente qui libertatem relinquere non creditur , ideo lex non supplet contra voluntatem p̃sumptam . Oppono. iij. quòd imo possit institui sine libertate: vt ff.eodẽ.l.seruus alienus. & l.si alienum seruum.Solu.sequitur in glo.quòd ibi seruus erat totus alienus , & sic est cui quæritur, quia eius domino , ideo nec libertas ei debetur. prædicta autem locum habent, quando est testatoris proprius. Oppo.iiij.quòd etiam communis possit hæres institui & libertatem consequeẽ, vt ff.eodem.l. sed si conditioni.§.si seruum. Solu. quòd ibi instituit & libertatem ei reliquit, & postea idem testator partem socii redemit,unde erit liber,& hæres necessarius.Et an isto casu sit hodie aliquid innouatũ? dic quòd sic . hot. in dicto §. si seruum. videlicet quòd licet testator eum non redimat, cùm ipse hæres institutus põt seipsum redimere, & precium partis alteri dño soluere, vt j.de ser.man.l.j.§.j.Ibi, licet ipse cõis seruus sit hæres institutus &c. & hoc qñ eum instituit cũ libertate, alias si de libertate non fecisset mẽtionẽ,sed ipsum redimere possit, & remanerent iura antiqua incorrecta, & totum debẽt alteri dño. vt no. in d.§.seruum : Conclude ego prædicta ẽt aliqualiter latius , & sic, aut testator instituit seruũ propriũ, aut alienũ,aut cõem . Primo casu cum libertate, & olim & hodie valet : aut sine libertate, & olim non valebat, hodie dic , aut putauit eũ liberum, & non ualet sicut nec olim, vt ff.de testa.mili.l. lucius. §. j. & dicta.l. si neque.§.si seruum,a sensu ꝯrio illorũ verborũ(quẽ liberũ esse credidisset)in pagano nõ tenebat,sed hodie tenet vtrũq;, & consequitur. Insti.eod. in princip. & j.de neces.ser. l. quidam . Secundo casu,quando alienum prorsus,dic aut simpliciter,aut cum libertate:si simpliciter, tunc valet , & tunc domino quæriẽ, vt l.seruus alienus.ff.e. si cũ libertate,& tunc,si directam,neutrum valet,vt ff.codem.l.si alienum seruum.in prin. Si fideicõmissariam, ualet, & hæreditate postea adita,& domino quæsita,cogetur ipse libertatem seruo præstare.arg.l.ab eo.j.de fideicõ.& l.cogi.§.sed si seruo.ff.ad trebellianũ,ante aũt cogi non põt : si tamen prius libertatem præstitisset, apud eum adeuntem hæreditas remanet. arg. j.de ꝯdi.indebi.l.si vxor.cum ibi no.Tertio casu, quando cõmunem,& tunc aut sine libertate,& valet institutio,& totum quæriẽ alteri domino:aut cùm libertate, & tunc aut testator partem socij

ADDITIONES.

b ¶Non feceris,adde Bal.hic ij.no.& in l.fi.in princi. in j. co. in ver. quæro quid si filius,supra de bo.q libe.per l.si pater.ff. de hære. insti. & in fi.de uulg. & pup. substi.in fine. & vide omnino hic do. Franc.de Aret . item adde Socin. consili. xx.inci.visis actis & productis.uersi.nec ob.si diceretur.in j. parte. char.xxxvj. & an quando substitutio uulgaris dicatur præiudicium inferre, ex quo locum habet in casu nostro.s.non acceptatæ hæreditatis , uide per præfa. Soc. consi. cxvi.incip.non potest negari.ver. secunda principalis opi.circa me, cum ver. seq.in d.parte char. clxxxiiij. & uide per eum in d. consi.xx. in ver. sed hoc ad uertendum de passu subtili & dubio , an datione substituti vulgaris tollatur existentia suitatis.

c ¶Præferatur substituto, ꝙ uerum,nisi sit præsumptio, ꝙ testator dilexerit magis eum quem pater instituit,uel nisi sit coniectura, ꝙ testator noluit patrem instituti.Bal.in l.fi,in j. col.in uer,quęro quid si filius. supra, de bonis quæ li.uel nisi sit substitutus frater instituti. Bal.hic ij.col.in uer. attende tu, hic uide per do.Alexan.in j.col.in uersi.& illud inducitur qui dicit ꝙ opin. Bar.est communis,nisi in casibus no. per Bar & latius per eundem domi.Alexan. in l.j. xv.col. in uersi.iuxta prędicta quęrit.ff.uulg. & pupil.

socij redimit, & valet, aut non redimit,& olim non valebat,hodie sic,sed tenetur ipse partis suæ preciũ dare dño , vt j. de cõi ser. ma.l.j.§.j.Hæc dist.est plena , ideo ad illam recurre in tpe oportuno.Sed ab extra op.v.ꝙ in casu nostro sit liber,& hæres sibi, quia testator hic miles fuit, & sic animum dandæ libertatis præsumiẽ habuisse,vt d.l.Lucius.ff.de mil.testa.Soluunt quidã, ꝙ ibi in seruo proprio,hic in cõi.Ista sol.non placet,saltem hodie,per l.j.j.de cõi ser.ma.ideo dic,ꝙ hic non creditur habuisse animũ dandæ libertatis,quia eum,vt libertum hæredem instituit,vt patet in litera,Ideo distinguitur,aut ab errãte,& nihil debetur, vt hic fuit:aut a sciente,& vtrũq; debetur,& econtrario,aut dubitatur,& tũc er-
6 rasse creditur,vt dixi.s.de mili.testa.l.ex his,vbi vide.† Opp. vj.ab extra,ꝙ si hic errauit,vt dixi,institutio sit ipso iure nulla, vt j.l.pxi.Sol.ꝙ hic errauit in libertate,ibi in filiatione, vnde ibi præsumitur,ꝙ alias non fuisset institutus,quia coniunctio, in qua erratur,præsumitur magis causa finalis institutionis,arg.j. de lega.j.l. cum alienam,q̃ libertas æstimata,quia non ratione libertatis, sed affectionis,& notitiæ,quæ non deficit:Ideo in vno casu error priuat consensum totaliter,in alio secus,potuit.n.tantam affectionẽ habere in seruo,quantam in libero , sciens, ꝙ inter eos nulla erit coniunctio. Oppo.7.ꝙ seruo cõi instituto locus sit substitutioni, vt ff.de vulga.& pup.l.fi.Sol.ꝙ ibi casus est omnino ammodo di-
7 uersus,vt hic in glo.fi.† Quæro cum gl.penult.tex.ponit duos casus,quando repudiauit,& quando sponte adijt.Sed quid si paruit domino,sed coactus?dicit glos. ꝙ dominus hæres efficitur,vt ff.si quis omis.cau.test.l.j.§.j.Sed in contra.facit l.qui aliena.§.fin.ff.de acquir.hæred.cui respondit gl.ꝙ ibi adiuit errans,hic sciens : Sed truffa est,quia ibi non dicit errans,sed fallens , idem decipiens eũ qui eum cogebat,quia protestatus fuerat prius,&c. Vnde gl.dicit ibi,ab alio qui fuit coactus,hic a domino qui ius cogendi habuit, hæc vera secundum Doc. Sed examinemus eam latius. Et in seruo a domino coacto,res est clara, vt teneat aditio,& dominum faciat hæredem , ẽt si prius protestatus fuerit , quia ex quo iuridice potest eum ꝯpellere,protestatio nihil operatur, sicut non opatur qñ iudex compellit,vt j.de acq.hære.l.cum aliquis, & s.de inofi. testa.l.sancimus.§.fi.versi.si vero,& ff.ad Treb.l.nam quod.§. qui ꝯpulsus.Et est de mente gl.in d.§.fi.in d.l. qui aliena, sed in libero coacto sine protestatione vidẽdum est,an aditio sit ipso iure nulla,& videtur,ꝙ sic in d.§.fi.Sed in oppositũ est casus. ff. quod met. cau.l.si mulier.§.si metu.ii. Ad d.§. fi. Resp. ꝙ ibi protestatus fuit, ꝙ inuitus adibat,& nõ volens,ut ibi no.in gl. ij.& intellige ꝙ protestatio facit deesse voluntatem ab aditione quæ statim sequitur, secus si ex interuallo.arg.s.de vsu.l.per retentionem.nisi protestatio concerneret ẽt futurum tp̃s,puta si aliquo tpe facerent actum, per quem ad aditionem induceretur protestator, &c.Et de materia protestationis latius scripsi in l.pacta nouissima.s.de pac.Quæro ij.an distinctio huius l.habet locum in casu dubij,vel casu certi,Pla.ꝙ in casu dubij,vel certi,gl.ꝙ in casu certi,& ita tenuit Iac. But.Nec ob.ꝙ dicit voluntas est quæstio,quia verum est in dicto, & quæstione formata.Sed responsio est de volũtate certa,& subiungit,ꝙ si esset dubium, testator videtur velle id quod importat sensus verborum.argum.l Labeo,ff.de sup.leg. & per consequẽs
3 vř habuisse animum,vt se nõ alium faceret hæredem. † Et ex hoc infert,ꝙ domino non acquiret, sed substitutio statim locum habebit,quod intellige sane , vt locum habeat , sed substitutus propterea non totum capit , cum adhuc incertum sit , an per eum ad alium quenq̃ peruenire voluerit si seruitus deregeretur,vel si ante aditionem in seruitutem reduceretur: ratione eius incertitudinis,ac ẽt quia veritas debet præualere opinioni testantis,inuentũ est vt hæreditas diuidatur secundum formam d.l.si pater,& sic Ia. But.non discordat ab eo quod s.dixit gl.Quæro ab extra,testator instituit hæredem liberum hominem,putans eum seruum,& dixit,si hæres non erit,talis sit hæres,& dixit glo.Instit.de vulg. substitu.ꝙ iste casus est indubitatus , nam vt liber admittetur in totũ ex institutione,inspecta potius veritate , quam testatoris opinione,vt ff.de Carb.edic.l.j.§.si quis filium,& sic expirat substitutio, vt l.post aditam.j.de impuber.& alijs subst.& ita teneo, licet Iac. de Ra.idem dixerit,quod in pręcedenti casu,quia quoquo modo alius esset hæres , vel ipse mutata cõditione, testator substitutum admitti non voluit,nam si putans seruum,instituit,fortius,si liberum sciuisset,eum hæredem instituissent,ar.l.Barbarius,ff.de offi. præsi. Et hanc vt certam partem tenet Bart. per l. liber homo. in fi.ff.de acqui.rer.domi.

LEX IIII.

1 *Institutus vt filius,qui tamen non est filius,hæreditate priuatur,& cui applicetur,& nu.2.*
3 *Institutio facta his verbis,ille impijssimus filius hęres esto,an valeat.*

a
1 **Si pater.** [a] † Error, vel opinio priuans agentem vniuersali consensu eius de quo agitur, vitiat quod est actũ. h.d.Vel sic.si quis instituitur,vt filius a testatore errante,qui filius non est,ei aufertur hæreditas.h.d.Opp.ꝙ imo valeat , vt ff.de car. edic.l.j.§.sed & si quis filium instituit vt extraneum.Op.de l.falsa. in prin.ff.de cond.& dem.& clarius de l.nemo.§.qui frater.ff. eo. Sol.vt in gl.ij.ꝙ ibi suum non credebat,& sic hæreditatem omnino habere nolebat,hic suum credebat, & sic aliter eum præsumptiue instituturus non erat.Oppo.3.ꝙ ei debeatur hæreditas non attenta opinione testantis,argum.ff.de iniur.l. eum qui.§. si iniuria.glo.non solu.dic soluendo. ibi habuit animum delinquendi, licet non in illum,vnde ibi tenetur, ne delictum remaneat impunitum,hic vero non habuit animum instituendi, nisi filius esset.
2 †Quæro cui applicabitur hæc hęreditas?& respon.glo. ꝙ fisco, si nulli sunt venientes ab intest.alias venientibus ab intest. vt j. eo. l.nec apud.Et est ratio,quia non aufertur ei propter aliquod delictum verum vel præsumptum,sed quia ꝯsensus testatoris a prin. non fuit.Ex hoc infero,ꝙ in præced.casu, quando debetur fisco,
3 debetur,vt vacans,nõ quia ab isto auferatur, vt ab indigno.† Quę
b ro cum gl.j.quid si pater dicat(ille impijssimus filius [b] hęres esto) dic ꝙ valet institutio,vt ff.eo.l.his verbis.§.si quis ita, secus si transiret ad genus impietatis vel maledictionis,quia tunc nõ valeret, vt l.quoties.§.si quis nomen.ff.eo.& est ratio,quia tunc videtur institutus magis causa infamię,q̃ eius contemplatione, seu quã ex causa preexistentis voluntatis,vt l.turpia.ff.de lega.primo. Quærit gloss.quid si in exhęredatione sit causa ista expressa(quia scio eum ex me natum non esse)& dic quod non valet,vt ff.de liberis, & posthum.l.si posthumus.§.si quis ita,& est ratio, quia in extraneo exhęredatio est inepta, & si est filius , causa est erronea , nec tenetur probare se filium,si sit ĩ quasi possessione filiationis, alias sit vt ibi.

ADDITIONES.

a Si pater.adde Bal.in l.j.j.ad car.& in l.j.inf.eo.ubi etiam dicit, ꝙ pręsumitur facta per errorem,& ꝙ alias non esset facta,& ꝙ non uitiat testamentum in parte coheredis,uel substitutionis,uide l.neque sup.de test.& per Bar. in auth. ingressi.in pen.col.de sac.san.eccl. & in l.eam quàm, de fideic.& adde do.Alex. hic,qui dicit, quòd per gl.j.hic potest decidi quæstio formata per Bal.in c.per tuas,sup.de prob.quòd si pater instituit Titium tanquam filium uerum,& legitimum ex uxore , postea mutetur testamentum instituendo in modica re non nominando ipsum,ut filium, sed tanquàm nutritum in domo , quod tanquam præteritus possit dicere testamẽtum nullum, dicit Bal.arguere ad partes , & nõ decidere quia quęstio pendebat de facto.d. Alex.dicit , quòd hic deciditur, ꝙ institutio ualet, maxime quãdo instituisset eum in quantitate magna, sed qñ instituisset in modica re est magnum dubium, tamen secundum ipsum gl.in uerbo hereditatem.in §.si quis filium, alleg.in gl.iuncto illo tex. uidentur uelle idem , & ibi Bar.contra uero facit l.3 .cum ibi no.sup.de inoff.test.tu dic, ꝙ Bal.tenet talem insti.non ualere,quia dicitur ignominiosa , & ita dicit tenere Franc. de Alber.dummodo filiatio pro constanti probetur , in dubio autem secus, uide eius consi.150.incip.in primo test.3.uol.

b ¶Ille impijssimus filius,tu dic quod per quęcunque uerba potest filius, uel alius heres institui, dummodo ex illis deprehendatur testator noluisse illum instituere,ut no.omnino do.Ias.in auth.nouissima, col.16.de inoff.testa.

LEX V.

Non ideo. Statutum in principiato, habet locũ in principante.h.d.dubium,quia Berta est vxor , & non affinis , prout nominata fuit. Et ex his habes ꝙ statutum disponens,vt affines compellantur ad compromissum, vendicat sibi locum in marito,& vxore, licet non sint affines , sed principium affinitatis,& omnium est ratio,quia propter ꝙ vnumquodque tale,& illud magis,vt dicit Aristo.in secundo posteriorum.Saly.

LEX VII.

1 *Adoptare quem in filium possumus,sed non in fratrem.*

Nec apud. Non potest quis adoptari, vt frater , & institutus vt frater,a testatore errãte nihil debet habere.h.d.Præmitto,ꝙ duo erãt pretores in vrbe romana , vnus qui preerat ciuilibus,alius qui præerat causis peregrinorum forẽsium,& de isto loquitur hic,dum dicit,apud peregrinos.q. d. nec apud pretorem de causis peregrinorum cognoscentem,nec apud pretorem urbanum,vel alium quemcunq; quis potest adoptari ,
1 vt frater,& hoc probat implicita,nec,hic posita. † Super tex. ibi, sit irritum , quia non tenet adoptio. Not. ꝙ quis non potest adoptare aliquem sibi in fratrem, licet in filium sic,ut ff.de adop.l.nemo.§.frater.sol.hic qui fratrem putauit,unde pręsumitur, ꝙ alias non fuisset institutus,ibi fratrem nõ esse sciebat, sed fraterna charitate diligebat,ideo ualet. Oppo. quòd non detur coheredi , sed teneat institutio,& ab instituto auferatur,& detur fisco, ut ff. de iure fis.l.aufertur.in princip.& l.Lucius.glo.non sol.sed dic, quòd non reputatur , ut indignus propter aliquod eius demeritum , ut dixi,supra eodem.l.si pater. in q. prima. Oppo. ad idem de l. cum autem.in fine. ff. de ędili. edict.sed dic, quòd ibi capit per alium , scilicet per emptorem quod non posset per se, ut infra , eodem.l. neque,&c.

LEX VIII.

a **Collegium.** [a] Casus Collegium non approbatum nõ potest hęres institui.h.d.de ista materia dixi.s.de sacrosan.eccle.l.j.ibi uide.

ADDITIO.

a ¶Collegium.sed quid de approbato , & postea reprobato ? dicit ꝙ non potest heres institui.c.grauius,de sen.excommu.& c.ex iniuncto,de ope.nou.nunc.secundum Bal.hic.

LEX IX.

1 *Extraneus potest in tempus mortis institui.*
2 *Legatum in tempus mortis factum,an valeat.*
3 *Institutio in tempus mortis,an sit conditionalis.*

4 *Institutio temporalis,puta per decem annos,an valeat,& nu.sequen.*
6 *Pauperes instituti post vxoris mortem.quo iure veniant ad hæreditatem.*

1 **Extraneum** †Institutio extranei ĩ tempus mortis collata valet. h.d. Et habet hæc.l. principalr duas lec.vna,vt tp̃s mortis intelligatur appositũ in persona hr̃dis, & hæc ponit̃ in prin.gl. & intelligit̃, cũ moriet̃.i. erit in articulo mortis,alia est,vt tp̃s mortis intelligat̃ appositũ in p̃sonã tertij, & nõ hr̃dis,& hæc ponit̃ circa fi.& fuit Azo.Contra primã lec.opp. ꝙ sit truffatoria,& vitiosa:q̃a dũ hæres vult adire,nõ põt,q̃a ꝯdõ nondũ venit,nec post eius mortẽ,impossibilitate facti obstante, nec eius hr̃dis,quia hæreditas nõ adita non transmittit̃,& sic obstat impossibilitas iuris,vt ĩ.de cad.tol.l.j.§.finautem, & ĩ. de his qui ante apert.tab.l.j.sol.ꝙ hæc adiectio mortis hr̃ pro non apposita,vt in gl.q̃a in tp̃e dari põt hæreditas,& si detur,non vitiat̃, sed tp̃s subducit̃,vt ff.eo.l.hæreditas ex die, & qđ dicis non tñ habet tp̃s,sed ẽt ꝯditionẽ illã,si moreret̃.Resp.gl.ꝙ hæc ꝯditio est oĩno euẽtura,& sic hr̃ institutio ꝓ pura, vt ff.de no.l.si pupillus.§. q sub ꝯdõne.ista lect.est in se vera,sed non visa bene huic literæ applaudere.Ideo do.Azo intellexit,ꝙ hic tp̃s mortis fuerit appositũ in ꝑsona tertij,vt in ij.lect.puta instituit titium hæredẽ,cum sempronius moreretur,& institutio hæc dr̃ ꝯdõnalis,& suspensiua.Quia incertum est an hæres moriat̃ anteq̃ sempronius,vt l.heres meus. ff.de ꝯdi.& demon.Et præmoriens nihil transmittit,vt s̃.in l.post mortem.ĩ.de fideic.Et licet vtraq; vera, tñ hæc magis amica literæ,sed sciendum,ꝙ Pet.dixit,ꝙ vera,q̃n facta est institutio per dictionẽ cum. Cũ vero per dictionẽ si, hæc sc̃da puta Titiũ hæredẽ institu o,si sempronius moreret̃.Et dixit ipse, ꝙ tunc nullã suspẽsionẽ hẽt talis institutio,ar.l.si titio.§.j.ff.q̃n di.le.ce. & pro hoc facit,q̃a cũ condõ sit oĩno extitura,instõ dr̃ haberi pro pura, vt l. si pupillus.§.sub condõne.ff.de nou.Sed hoc dictũ Pet. reprobauit Bal.in l.quocunq;.§.non solum.ff.de cond.& dem. dicẽs ꝙ dictio si,& cũ,non differunt, q̃n alicui actui extrinseco. i. q tacite nõ inerat,apponunt̃,vt patet in d.§.nõ solũ, & est casus ĩ proposita mã, vt ff.de cond.& dem.l.quibus diebus.§.quidã Titio. Vbi clare patet,ꝙ ista verba,si titius moriet̃,cõditionẽ faciũt, & sic non ob. d. l.si titio,quia ibi adijcit actui,qui tacite inerat.Nec obst.d.l. si pupillus.§.j.quia ibi fuit apposita in persona ꝯ̃hentis, non tertij, vel
2 si tertij,dic aliud in ꝯ̃ctibus.†Quæro quid in legato,& distinguit gl.aut legat̃ alicui,cũ moriet̃ hæres,& est ꝯditionale,vt moriẽte legatario añ hæredem non transmittat,vt ff.de cond.& dem. l. hæres meus,& ff.q̃n di.le.ce.l.si cũ hr̃. Aut,cũ moriet̃ ipse legatarius, & isto casu valet statim,& transmittit,vt l.s̃.all. Subiungit gl.ꝙ fallit in libertate relicta,cum moriet̃ hæres,quæ pro pura hr̃, vt ff.de manu.test.l.libertas,& in vsufructu,vt ff.de vsufr.l.titio. Sed caue quia d.ll.hic alle.probant prima facie ꝯ̃, & ideo Doc.reprehendũt gl.& allegant aliam pro ꝯ̃ria isti in l.qđ sponsæ.s̃.de dona.añ nup. Tu dic,ꝙ si legat̃ titio libertas vel vsufructus,cũ moriet̃ ipse titius tunc legatũ est derisorium,vt ll.s̃.alleg. & ita gl.d.l.ꝙ sponsæ, nec ob. qđ dixi de institutione hæredis in prima lect. ibi tp̃s submouet̃,quia aliud in substitutione, q̃ in legato, cum quis non possit decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus,vt ff.eod.l. hæreditas, quod non contingit in legato. Si autẽ titio legat̃ libertas vel vsufruct.cum moriet̃ hæres, vel q̃dã tertius,tunc loquitur ista gl.quæ an sit vera,non insisto, nec video, ꝙ benẽ probetur lege, nisi,ꝙ leges in ea allegatæ possunt induci hoc modo, quia si derisorium est legatum cum apponitur tp̃s mortis in persona legatarij,vt ibi,nõ debet dici derisorium cum apponitur in persona hæredis,argu.l.cum prætor.ff.de iud.licet non debeat dici derisoriũ, non propterea debet dici purum, cum aliquo casu possit habere
3 locum. †Expeditis gl.venio ad lecturam. Et op. ꝙ tp̃s mortis appositũ in persona tertij non faciat institutionem conditionalem, q̃a tp̃s dr̃ remoueri,vt ff.eo.l.hæreditas.Sol.ꝙ illud verũ,q̃n tp̃s est certum, hic vero q̃n est incertum, uel ibi in persona instituti hæredis,hic extranei.Itẽ op.de l.nemo potest,de leg.j.Ibi tp̃e non finitur obligatio hæredis.Solu.ibi de tp̃e extincto. i. ad finiendum oblationem apposito,hic de tp̃e annunciatiuo ad inchoandũ seu
4 principiandũ instõnem apposito:quo casu dic vt s̃.Quæro modo aliqua circa mãm,& primo,si testator dicat,instituo titiũ per decẽ
a annos,& vltra nolo,ꝙ sit hæres,an valet institutio? dic ꝙ valet,[a] sed prohibitio vitiat̃,arg.l.nemo,de le.j.& eius quod proxime dixi.Itẽ ꝙ sicut testator non põt in instõne hæredum prohibere ius accrescendi,q̃n non est datus cohæres iure,vt ff.eo.l. si ita quis heres excepto fundo,ita nec in tp̃e,ff.de mili.test.l.miles ita in prin.
5 ver.& ꝙ.†Quæro ij.testator instituit sempronium per decem an-
b nos,& titium post decem ann.an valeat[b] Gui.de Cu.dixit, ꝙ sic, & primum desinere,& alium post decem annos incipere, q̃a tũc pro parte tp̃is nõ reperit̃ decedere intestatus, quod Bart.non placuit,an primus per aditionẽ insolidũ sit heres,vnde postea ei non põt a pagano directo substitui,vt s̃.de testa.l.in testõ,& ff.de vul. & pup.l.centurio.Vnde dixi, ꝙ ambo pariter sunt hæredes, cum nec ad tp̃s,nec ex tp̃e det̃,& in p̃sona cuiuslibet supplet̃, & tp̃s in vtroque subducit̃, sed Bal.dicit,ꝙ voluntas defuncti debet seruari plusq̃ fieri põt,iõ dicit trahi ad fideicõmissum,vt l.sceuola.ff.ad Treb.l.ex facto.in prin.& l.qui filium. in eo.ti. sed præcedentem teneo, vt magis conformem iuri,quia,& ẽt directius,& æqualius
6 voluntas defuncti seruat̃,si bene ponderetur.† Quæro tertio, testator instituit vxorẽ hæredem donec vixerit, & post eius mortẽ
c pauperes Christi,[c] an post eius mortẽ pauperes ueniunt iure directo,uel fideicõmissi. Dic iure fideicõmissi,q̃a paganus non substituit directo, sed obliquat̃ ẽt ad pias cãs,ut d.l.Sceuola, & cadẽ l. Cẽturio,ff.de uulg.& pup.coniuncto c.si pater,de testa.lib.6.Nõ obstat quod in præcedenti quæstione dixi, quia ibi tp̃s est certũ, hic incertum. Quæro quarto, testõr dixit. Vxori meæ relinquo
d vsumfructum bonorum meorum,[d] & post eius mortem fratrem meum instituo hæredem,quis interim erit hæres?dic ꝙ nullus, ut patet ex positione casus in hac l.cum tempus mortis sit in p̃sona tertij,& possibile est fratrem testatoris mori ante uxorem, & sic nec ipse,nec eius hæredes haberent hæreditatem, ut superius est dictum.Sed tunc dubitari potest,quomodo petet usumfructum, cum non sit hæres,a quo petere possit?dic,ꝙ potest a seipso,cũ bonorum possessio uacet,ar.eorum quæ no.s̃.de leg.l.non dubium, & ff.de leg.2.l.titia testõ.§.j.potest etiam iudicis officium implorare,ar.ff.de pe.hær.l.hæreditas.in fin.& de ann.lega. l. quintus.§.j. Quæro.5.si non dixit,relinquo eam usufructuariam,sed dixit, instituo earn heredem in usufructu bonorum meorum,& post eius mortem instituo Gaium? dico ꝙ interim ipsa est hæres nedum in
e usufruc.sed etiam in proprietate,[e] per l. si ita quis heres excepto fundo,ff.eo.&ĩstitutio facta de Gaio obliquabit̃,ut dixi ĩ 3.q. &c.

ADDITIONES.

a ¶Dic ꝙ valet, Cum hac opi.Sal.transit Bal.l.si quis ita hæres institutus fuerit excepto fundo,ff.de hær.insti.licet Bar.contrarium teneat in l.hæreditas. ff.eo.& cum Bal.transit Pau.de Cast.in l.3.C.de testam.mili.de quo per eum etiam consil.ccij. vbi consuluit de eo qui vxorem in uita sua tantum instituit nullo alio hærede instituto,& vide do.Fran.de Are.qui transit cum prædictis cõtra Bar.

b ¶An ualet.Bal.hic,nu.2.ver.itẽ quæro testator,&c.format hanc quęstionem de qua uide melius quam per alium per Io.de Imo.l.hæreditas ex die.ff.eo. tit.

c Et post eius mortem pauperes Christi.Adde de ista quæstione vltra Bald.hic nu. 3.versi.vlterius quæro.Bar.in l.j.ff.eo.& in l.pater Tusculanis,ff.de leg. 2. Bal.in l.certi,ĩ.de fideicom.libert.& Pet.de Ancha.in consi.suis,& Io.Anto. qui tenet opin.Barto.

d ¶Bonorum meorum.Adde Franc.de Are. hic, qui dicit, ꝙ ista l.inducitur ad fi.q. hic per Bal.vtrum, si testator reliquit vxorem suam dominam, & usufructuariam,& post mortem illius instituit aliquem hæredem, vitietur legatum usufructus, quia usufructus non debetur nisi ab adita hæreditate,uide ibi per eum.

e ¶Sed etiam in proprietate, sed quid si relicta domina,& usufructuaria oium bonorum mobilium & immobilium, an habeat potestatem eligendi dominium uel usufruc.& quando,uide per Soc.consi.ccx.inci.satis anceps fuit in prin.seq. usque ad fin.in 2.parte,char.85.sed quid si testator dixit,ꝙ sit domina, & vsufructuaria omnium,& singulorum bonorum suorum,&c. donec caste, & honeste uixerit,& in domo eius testatoris una cum filijs sui habitare uoluerit,& uitam uidualem,& castam seruauerit, an per mortem filiorum expirauerit, si post eos nepotes ex fratre sint substituti.Et ibi quid important illa uerba, donec,&c.uide per præfa.Soc.consi.lxix.incip.Ioa.magistri Francisci,uer. circa primum, cum uersi.seq.usque ad fi.cum seq.consi.incip.uiso elegantissimo consi.per totum.in j.parte.char.cxxj.

LEX X.

Neque. Qui non capit per se non capit etiam per alium,& potissime per seruum eius heredem institutum. h.d.Opp.ff.de ędi.edict.l.cum autem.§.fi.solu.ut in glo. Oppo.ad idem de l.si seruus eius.ff.de acquir.her.Solutio.ibi non capit per alium, sed seruus ipse ante aditionem liber factus, sibi capit. Oppo.de l.si mihi,& tibi,§.regula,ff.eodem. Solu. quòd ibi est casus econtra,ex quo gl.facit ad aliam regulam, ut quòd quis capit per se,& per eius seruum,fallit de lega.ij.l. debitor,§.fi.& ff.de ser.leg. l.& si maxime.

LEX XI.

1 *Institutio animo compensandi facta institutum priuat petitione debiti.*

Extraneum. Ignotus potest heres institui, hoc dicit. †Nota, supra si compensandi. institutio facta animo compensandi excludit institutum a petitione debiti,hoc dicit.& dic,quòd uxor instituit maritum in dimidia, unde maritus partem debiti a cohęrede petere non potest. Super tex. ibi,seueritatis,quę uult aditionem hęreditatis pro rata,& confunditur actio creditorum.Oppo. ꝙ utrunque petere possit, & nulla fiat compensatio.ff.ad l.Falcid. l. quod de bonis. §. cum de fideicommisso.glos.non solu.sed dic,quòd ibi non fuit institutus animo compensandi,hic sic. Distingue tamen latius secundum Dy. quia aut constat,quòd testator uoluit compensare,& fit compensatio,ut supra de rei uxo.l. prima. §. sciendum, aut est debitor ratione iuris seu contractę obligationis,aut ratione legalis dispositionis.Primo casu non creditur compensare,ut ff.de lega.2.l. creditorem,& l.Lucius.Secundo casu creditur compensare,ut ff.de bon.liber.l.etiam,§.si debita, & ff. soluto matrimonio. l. si cum dotem.§.si pater filiam. Et est ratio, quia ex quo non fuit sponte obligatus,pręsumitur quòd lex illam necessitatem a se,& eius hęrede uoluerit remouere.Quod facit ad quæstionem,ut maritus, qui lucratus dimidiam dotem ex forma statuti pręmoriente uxore, sine liberis sit institutus in dimidia ab uxore premoriente sine liberis,ultra petere non possit,& ita tenuit Iacob.de Aret. Et pro hoc bene facit auth.præterea, supra unde uir,& uxo.& de hoc ibi latius scripsi. Et istam partem tenui,quicquid Baldus.ibi senserit.

LEX

LEX XII.

Haereditatis. Ciuitates possunt hæredes institui,& eis legari,& fideicommitti. h.d. Not. quod vniuersitas potest hęres institui.circa quod vide quod dixi s̃.de sac.san.eccle.l.j.

LEX XIII.

1 *Institutus in re certa an sit loco legatarii habendus,an vero sit hæres vniuersalis.& nu.sequen.*
9 *Institutus in re certa an possit hæreditatem habere instituto vniuersaliter illam repudiante.& nu.10.*
11 *Institutus in re certa ius accrescendi non habet vniuersaliter instituto adeunte.*
12 *Institutus in re certa an admittatur vt hęres vniuersalis instituto tempore testamenti mortuo.*
13 *Extraneus an possit hæres vniuersalis instituti filio in re certa minus legitima instituto.*
14 *Extraneus in re certa institutus,& iussus esse contentus, an nullo alio vniuersaliter instituto hęres vniuersalis sit censendus.*
15 *Pater dicens,filio relinquo partem suam, an intelligatur iure institutionis.*

Quoties. Primo ponitur vnum dictum concernens personas hæredum vniuersalium. secundo remouet dudium circa personas hæredum rerum singularium.Secunda ibi,nec subtilius. Primo ponitur thematis repetitio mixta cũ decidendi ratione præambula. Secundo tacitæ quæstionis decisio.Tertio dubij remotio.secunda ibi,eos.tertia ibi,neque.Casus
1 †Institutus in re certa habetur loco legatarij, vniuersaliter instituto hæreditatem adeũte.h.d. Pone casum in terminis.Quidam sunt hæredes instituti in re certa, puta vel fundo vel in certis rebus,& iussi vt his sint contenti, alij sunt instituti in re certa, vel quota, vel hæredes vniuersales sunt instituti, mortuo testatore, & a quolibet ipsorum agnita sua institutione.dubitatur contra quos creditores hæreditarij suas actiones dirigere debeant, & econtra qui eorum possint experiri actionibus hæreditarijs? Respon.Imperator, prius themate repetito, quòd instituti in re certa habentur loco legatariorum.Instituti vero simpliciter,vel in quota,habentur pro vniuersalibus hæredibus, & pro tanto actiones dirigi debent contra vniuersales hæredes non contra singulares,& econtra ipsi mouent actiones contra debitores hæreditarios.Instat quærens,an occasione actionum contra vniuersales hæredes motarum possit minui portio vel instõ hæredum rerum singularium ?& respondetur quòd non . Notabilia habes in summario . Op.quòd institutus in re certa non habeatur loco legatarij, quia si haberetur loco legatarij, sufficeret quòd filius suam legitimam vel rem certam haberet titulo legati , quod tamen est falsum,quia debet hodie illam habere iure institutionis & non legati vt olim , & in Auth.vt cum de app.eo.§.aliud quoque.& §.quæ cęterum. & in auth.nouissima.s̃.de inoffi.test.gl.j. hic contraria format , sed non soluit, tamen in l.si quis priore.ff. ad tre.sol.dicens, quòd loco legatarij habetur vt hic, sed non in odium excludendæ querelæ,quia quantum ad illam habetur loco hæredis,vt sic posit dici institutus,& habere titulum honora-
2 biliorem legato.& ita suppler ibi Dy. & hic Ia.Bu. †Op.ij.quòd quo ad actiones & cætera alia habetur loco vniuersalis heredis, vt ff.de hære,insti.l.j.§.si ex fundo.& l.quoties.§.si duo. & l.ex facto.in prin.Sol.vt in glo.fi.& primam sol.reproba. vt in ea.& secundam approba,vt in ea, videlicet quòd ibi alius non erat vniuersaliter institutus,hic sic.Tertia solu.in d.l.ex facto.quod loco legatarij habetur quo ad actiones vt hic, cum vere est hæres vt ibi.tene præcedentem. & de ista tertia.ĩ. dicam in quæstionibus
3 †Op.iij.ab extra, quod institutus in re certa,sit vniuersalis hæres, & institutus in quota,vel simpliciter,sit fideicommissarius,vt ff. ad trebel.l.si quis priore.& Inst.qui.mo.testa.infir.§.sed &si quis. Sol.ibi fuerunt duo testamenta, in quorum vltimo solum fuit quis institutus in re certa. Ideo totum ipse habet, sed restituere tenetur instituto in priori testamento,propter voluntatem testa-
4 toris primum testamentum in secundo confirmantis. † Opp.iiij. quod institutus in re certa, alio sine parte instituto, non habeat loco legatarij,sed ambo æqualiter sunt hæredes, vt ff.de mil.testa.l.si certarum.So.quod alias est ibi litera,certarum, & tunc cõcordat.alias cęterarum,& tunc dic non omnium, sed mobilium tantum . & sic idem est dicere, quod certum. & sic non obst.sed
5 concordat.†Oppo.v.quod institutus in re certa nullo vniuersaliter instituto,non habetur loco vniuersalis hæredis, vt ff.de mi. test.l.si miles ex fundo.Solu.quidam quod speciale ibi in milite, qui potest decedere pro parte intestatus, quod non potest paganus,vt ff.de reg.iur.l.ius nostrum. quod intelligo,quando cõstat, quod in residuo voluit decedere intestatus, alias si non constat, nec aliter ex verbis apparet, totum iure institutionis haberet, si solus,vel vnicus esset,quia testamentum, quod potest valere secundum ius commune, non diiudicatur secundum ius speciale.
6 vt s̃.de testamen.milit. l.quanq̃. & l.in testamento.in fin. †Concludo ergo prædicta sic,aut testator decesit pluribus testamentis relictis,& dic vt in l.si quis priore.ff.ad treb.& Inst.q. mo.test. infir.§.sed & si quis.Aut vno tantum,& tunc, aut vnum tantum hæredem in re certa instituit,& trahitur ad omnia bona,vt ff.eo. l.j.§.si ex fundo.cum si.etiam si sit miles, vt d.l.si certarum.nisi cõstat de mente eius contraria, vt d.l.si miles ex fundo . Aut plures hæredes instituit,& tunc aut quemlibet ex certis rebus, & tunc omnes æqualiter admittuntur,tanquam viriliter instituti,& in illis rebus habentur vt prælegatarij, vt ff.e.l.quoties.§.si duo. & d. l.si certarum.in princi . Secus esset, si ex disparibus quotis , quia tunc non venirent in viriles,sed secundum illas quotas essent hęredes,vt l.quanq̃.s̃.de re mi.& ff.eo.l.si alterius.Aut vnus est in re certa institutus,alius simpliciter,vel in quota,& tunc alio adeunte,institutus in re certa habetur loco legatarij, vt hic.hæres vero est in re illa quantum ad exclusionem querelæ, vt in Auth.vt cũ de appel.cog.§.aliud quoque capitulum.& §.cæterum. alio vero non adeunte,quid iuris sit.ĩ.subijciam . Nunc ad declarationem prædictorum,quod dixi , quod vniuersaliter instituto adeunte,
7 institutus in re certa habetur loco legatarij, †quæro j.an dici possit,quod vere sit hæres?& fuit opinio Iaco.But.quod sic.quod gl. ponit in l. ex facto. la.ii. in princi.ff.eod . Sed fuit approbata ex ead.l.ij.in princi.ff.eo.sed fuit reprobata ex eo,quia hæres vniuersalis ab eo retrahit falcidiam, vt s̃.fami.erc.l.quoties. & d.l.ex facto,ver.& si forte.ff.ad l.fal.l.in singulis. sed hæredi non detrahitur falcidia,sed ipsam detrahit,ergo &c. Confirmatur,quod duo non possunt esse hæredes insolidum,sicut nec domini, vt l.vt certo domino.§.si duobus vehiculum.ff. commo.& l.cum hęredes. ff.de acquiren. pos. Alii, vt Mar.sic distinxerunt filium testatoris ab extraneo, vt filius vere sit hæres, sed extraneus non potest hoc ex eo,quia filius habet quartam,& hodie habet trientẽ eius quod habiturus fuisset abintestato, vt l.sancim⁹. §.repletionem. s̃.de inoffi.test.& in auth. nouissima.in eod.titu. Item,quia de eius quarta nulla detrahitur falcidia, vt in eod.titu.l.quoniam nouella.& ff.eod.titu.l.pompo.§. quarta. sed quota bonorum facit quem hæredem, vt l.non amplius.§.fi.de leg.ij.ergo &c. Sed secundum istos non est hæres,nec vere legatarius, vt hic , quid ergo erit.s. Iaco . Butr . Sed dicit Bar.quod est quoddam medium, quia participat cum vtroque, sicut participium cum nomine, & verbo,participat enim cum legato, quia falcidiam patitur, vt d.l. ex facto.item quia actiones in eum non transeunt vt hic. Cum hęrede participat,querelam excludit, vt d.§.aliud quoque capitu-
8 lum.& quia habet ius accrescendi, vt ff.e.l.j.§.si ex fundo. †Hoc, quod sit quoddam medium, sequor. Sed quomodo nuncupabitur? Respon.institutus in re certa , non autem simpliciter debet hæres dici.& loquor vniuersali adeunte, vt in casu huius l. simile vides, quod publicum simpliciter prolatum olim intelligebatur de re publica,hodie de fiscali, vt ff.de verbo .signifi.l.eum qui vectigal.Sed quando de re publica alicuius ciuitatis loquimur, tũc cum adiuncto & limitate profertur, vt respublica ciuitatis Bono.& hæc no.in Auth.de hære.& fal. in prin. & per doc. in l.
9 fi.s̃.de sac.san.eccl.† Quæro iiij.si vniuersaliter institutus repudiauit hæreditatem, an institutus in re certa totam habere poterit? Guil.de Cug.dixit, ꝙ non, quia portio accrescit portioni , non rei, vt ff.de leg.hære.l.si ex pluribus. & s̃. quando non pe. par.l.j. Sed ad l.j.§.si ex fundo.ff.eod. Respõdebat, quod ibi nullus alius fuerat vniuersaliter institutus. Mar. vero de syl.dixit , quod in fi-
a lio locus erat iuri accrescendi[a], vt ff.de bo.pos.l. sed cum patrono.sed istorum alter venit titulo vniuersali, alter ti.singulari, ergo ad l.j.§.si ex fundo. ff.e. Respondebat , quod ibi nullus alius fuerat vniuersaliter institutus.Mar. vero de Sy.dixit, quod in filio locus erat iuri accrescendi,non in extraneo.& hoc ex eo , quia filius habet quotam,non extraneus. Hanc opi.sequitur Bald.q̃a si in extraneo locus esset iuri accrescendi , sequi potest valde absurdum,vt plus consequatur is quem testator minus habere voluit,& sic is quem minus dilexit, vel cui minorem dilectionem ostendit , quam is cui ampliorem ostendit, quia plus ei reliquit. Et in hoc exemplo testator filium suum vniuersalem hæredem instituit,& matri suæ vel vxori legauit mille.ecclesiam parochialem instituit hæredem in x.solidis, repudiat filius , vel testatore viuente decedit,absurdum est dicere, quod totam hæreditatem habeat ecclesia,quæ absurditas cessaret filio , tũ propter filiationẽ per quam ei luctuosa patris hæreditas debetur,tum quia eius quota,licet sit bonorum , cum similitudinem aliquam habet cũ quota hæreditatis, & in habentibus symbolum facilior est transitus,vt ff.de pac.l.si vnus.§.quod in specie. Confirmat ipse in extraneo,q̃a testator instituendo extraneum in re certa, & alium faciendo vniuersalẽ hæredẽ propter limitationẽ quam fecit de re certa,satis videtur prohibere ius accrescendi,quod potest , vt ff.eod.l.quoties.§.si duo.quod non creditur facere in persona filij,vel saltẽ in eo non est manifesta voluntas defuncti.& subiungit,ꝙ verba ista sunt tabellionis,nõ testatoris . Quia attende, nã a verbis testi nõ possumus recedere in casu dubij,vt l.non aliter. de le.iij.vnde a testatore pręsumitur sic prolata , vt sunt scripta.

Tunc

ADDITIO.

a ¶Locus erat iuri accrescendi.tu dic de hoc vt per Gulie. de Cug.in l.quoties. nume.iij.& ibi in apostil.ad eum in uersic.qui eodem iure succedunt.infra eo. & plenissime quod notat Bart.in l.re coniũcti.nu.xxiij.& in apostil.inter omnino disiunctos.ff.de lega.iij.

Tunc sic, si in extraneo est locus iuri accrescendi, ergo & in filio, cum eadem sit ratio, videlicet ne pro parte decedat testatus, & pro parte intestatus. Item quia si nemine vniuersaliter instituto, in re certa institutus habet totum iure accrescendi, vt d.§.si ex fundo. Idem, si alius vniuersaliter institutus repudiet, quia paria sunt alium institutum vniuersaliter non fecisse, vel fecisse & repudiasse. vt infra de cad.tol.l.j.§.cum autem. in vlt.col. & legata relicta, nec eorum quantitas in hoc non consideratur, nec lege cauetur. Item, quia non est verisimile, principem sine aliqua rationabili causa disposuisse, vt filius hodie debeat habere suam legitimam iure institutionis. & falsum est dicere hoc inuentum ad exclusionem querelæ, quia etiam prius quoquo relictum titulo excludebat a querela. vt s.de inoffi.testa.l.omnino.& l.sancimus §.repletionem.& auth.nouissima.nec est bonum dicere propter honorabiliorem titulum, si titulus est, commodum non deberet asserre.vt.j.eo.de le.l.j.in fin. Solu. ergo fuit propter commodum iuris accrescendi, & sic non ob.ratio Guli. sed sileant etiam rationes Bald. nam his suppositis apparet, quod in eius exemplo nulla sequitur absurditas, quia verum est dicere, quod filio vniuersali adeunte testator plus dilexit matrem vel vxorem, quam dilexit ecclesiam. Sed filia repudiante plus dilexit ecclesiam, quã matrem, quia hæreditatem voluit peruenire ad ecclesiam, & nõ ad matrem. & quod colligitur ex natura institutionis, quam fecit de ecclesia, & non de matre, sciens vel scire debens instituto in re certa totum deberi vniuersali hærede non adeunte. Et quod Bal. dicit, testator hoc non dixit, sed tabellio sic scripsit. sed est diuinare, quod oportet primo hoc constare, & tabellio tunc in crimen falsi incideret, vt s.titu.j.l.iubemus.in fine. Non ob. etiam quod ipse dicit, quod testator potest prohibere ius accrescendi, quia hanc opi. non teneo in hæreditate, vt j.dicam. Sed etiam supposito, quod ita sit, non dicitur in casu isto, quando vniuersalis hæres non adit, prohibere, imo ex significato institutionis dr̃ permittere, vt superius demõstraui. Preterea adhuc reqrit̃ voluntas defuncti manifestissima, vt d.l.quoties.§.si duo.in fi.qd̃ nõ est
10 ĩ themate nostro, imo dubia, ergo &c. Cõcludo † ex pmissis, q vñi hr̃de non adeunte institutus in re certa, qui adit totũ habebit, siue sit filius, siue extraneus. nec est tam accretio, quam delatio ex tacita voluntate defuncti, qui propter adiectionem illius ti.institutionis videtur voluisse vniuersaliter instituto repudiante illũ totum habere, nec ante illius aditionem habetur institutus in re certa loco legatarij, sed hoc est in suspẽso, donec vniuersaliter institutus adeat vel repudiet, sic & alias ff.de mil.test.l. si miles ti
11 tio.& de leg.j.l.si sic.§.fin. † Et ex prædictis infero ad multa. & primum est, quod vniuersaliter instituto adeunte, institutus in re certa non habet ius accrescendi, nec beneficium diui Adriani, illo vero repudiante, vel omittente sic. Item vniuersali adeunte, quia institutus in re certa habetur loco legatarij, transmitteret vt legatarius agnitionem huius rei, vt j.de ca.tol.l.j.§.cum igitur.& §.in nouissimo: & eodem casu si filius esset ille, qui in re certa fuisset institutus, dico ipsum non haberi loco sui hæredis, cum oppositorum ratio non permittat, quia suus esse non potest, qui loco legatarij habetur. Item, quia suitas vendicat sibi locum in vniuersali herede qui creditoribus tenetur, non in particulari re instituto, quia eis non tenetur, vt hic. Item habes, quod in eodẽ casu rupto testamento per querelam res istæ, vt cætera legata, debentur per auth.ex causa.j.de li.præte. similiter isto in re certa instituto adeunte, testamentum non potest amplius deficere, sicut vno ex vniuersalibus adeũte, vt ff.de ma.test.l.si legato suo.§.fi.& l.si ex testamento. Sed pone vniuersaliter institutum repudiasse, in re certa scriptũ agnouisse, an totum transmittat? Dic, aut agnouit alius post illius repudiationem, & totum non transmittit, aut ante illius repudiationem, & tunc quia agnitio est restricta ad rẽ illam, tunc dicit Bart. quod rem illam transmittit, sed non ius accrescendi sine noua agnatione fienda per eius hæredem, sed ego puto accrescere ipso iure sine noua agnitione, sæpius alleg.§.si ex fundo, per nota.& quæ ibi scripsi.s. quando non pe.par.l.prima. Sed magis potest dubitari, supposito quod vniuersalis repudiasset, & postea institutus in re certa nulla agnitione facta obijsset, an transmitteret vt in extraneo? dico q non, nisi fuisset j.tempus deliberandi, vt de iur. delibe.l.cum antiquioribus. In filio vero testatoris, qui in eius fuit potestate, est dubium an transmittat vt suus. & dico quod sic, quia perinde est, ac si a princ. fuisset institutus vniuersalis hæres, vt patet ex superius dictis. Et hæc, supposita illa opinione pro vera, quod sui transmittant ad quemcũque, quam sic simpliciter non teneo, vt dixi in l.apud hostes.j.
12 de suis & legitimis. † Quæro modo quarto, si vniuersaliter institutus erat mortuus tempore testamenti, an tunc institutus in re certa admittetur vt hæres vniuersalis? & videtur quod non, argu. ff.eod.l. quo loco. §.j. sed tene contrarium per l. idem est. ff. de mil. testa. Non ob.l.quo loco. quia ad alium effectum loquitur, puta coniunctionis: & quia eius portio debetur coniuncto, non
13 magis facit pro, quam contra. † Quæro v. si pater extraneum hæredem instituit vniuersalem, filio iure institutionis minus legiti-
a ma reliquit, & vltra petere prohibuit[a], an teneat testamentum? dic quod sic, sed agit filius ad supplementum, vt in Auth. vt cum de ap.co.§.cæterum. Ibi casus.col.ix.& est atrio, quia grauamen quo plus petere prohibetur, subducitur, vt l.quoniam in prioribus.supra.de inofficio.testa. Et sic non tam hoc procedit de iure Authenti. sed etiam de iure. C. Quæro vj. si testator non habẽs liberos, extraneum institutum in certa iussit esse tacitum & contentum, vel amplius non petere, nullo alio hærede simpliciter, vel in quota hærede instituto, an tunc ille vt vniuersalis hæres totum habere poterit? dicit Barto. quod non, & refert Iacob. de Are. hoc tenuisse. & dicit esse casum ff. eod. l. quoties.§.si duo. dum ibi dicit, si non voluntas &c. Secundo probat ex eo, quia testator potest prohibere inter institutos ius accrescendi, vt ff. de vsufru.l. dominus. secundum vnam lect.& ff.de iniu.te.l. si ego. ergo &c. si decedat intestatus. Nec ob. regula. ius nostrum. quia in casu isto causa intestati trahit ad se causam testati. & sic in toto decedat intestatus, sed in re certa petet illam a venientibus abintestato, vt l.peto.in princip.de legatis ij. Non ob. secundum.ff. eod.l. si quis instituatur.in vlti.charta.quia ibi dicitur, quod ibi non apparet de manifesta testatoris voluntate. Sed contra istam determinationem facit primo d.l.si ita quis. nam cum omnis exceptio repugnet regulæ in casu excepto, vt ff.de reg.iur.l.fin. & de fund.instru.l. quæsitum.§.idem quæsijt. & not. gloss. in l.his. ff.de legi. sequitur quod ibi manifeste apparet, quod testator voluit quod hæres institutus non haberet fundum exceptuatum. Secundo, quia speciale est in milite. vbi constat de eius voluntate, vt in alijs bonis dicatur intestatus decedere, vt ff.de mil.test.l.si miles vnum ex fundo.& dixi in v. oppo. ergo in pagano in contrarium est ius commune. & pro hoc bene facit ff.de vulga.& pupil.l.sed si plures.§.ad substitutos. Tertio pro ista parte est hic gloss. ad nostrum tex. relata, nam hic iussus erat esse contentus certis rebus; quia alius est, & dicit glo. quod pro legatario habetur, quia alius est vniuersaliter institutus, alias pro vniuersali hærede haberetur. & idem no. aliam glo. in l.quoties, famil. ercisc. Hoc etiam probatur in glo.ff.eod.l.hoc articulo quisque. coniuncta cum tex.illo, & omnium prædictorum ratio est, quia ius nostrum non patitur &c. vt ff.de re.iur.l.ius nostrum.& ff.eod.l.j.§.si ex fundo.& non potest testator facere, quin leges prohibitiuæ locum habeant in suo testamento, vt supra de testi.l. & si non speciali.& de lega. primo. l. nemo. Quarto quod non cauetur lege, quod causa intestati trahat ad se causam testati, sed eius oppositum sic, ergo &c. vt l.illam. supra de collatio. Quinto, quod non potest testator per talem prohibitionem vel iussum facere, quominus prohibitus petat vel a iure dispositum, vt in Authenti. vt cum de appella.cog.§. cæterum. nec dicas ibi speciale in filio, quia non speciale vt petat, sed vt postea sibi retineat, in casu nostro non retinebit, vt infra dicam. Non ob. l. dominus.ff. de vsu. quia in legatis loquitur, in quibus si non fiat accessio, non propterea defunctus decedit intestatus. nec etiam l.si ego. ff.de iniu.test. quæ in hæreditate loquitur, quia ibi prohibet in prouidendo substituto qui secundo loco dicitur institutus, vt supra eod.l.cum proponas.& sic ibi ex hoc non decedit intestatus, sed ex alia causa sic, quia filius a gradu substitutorum erat præteritus. Item hic remanet scriptus hæres in re certa, quam habere debet eo iure quo scriptus est, puta ibi ab initio de toto fuit testatus. Item non ob.d.§.si duo. ex quo fundamentum faciunt, quod illud ibi in fi.de voluntate testatoris dicitur, ad partium inequalitatem duntaxat refertur, vt sic non æqualiter, vti prædixerat, sed inequaliter intelligantur hæredes, si de testatoris processerint voluntate, quæ manifeste appareat. nec clausula in fine posita, ad omnia est referenda, vbi resultaret iuri contrarius intellectus, sed ad ea tantum, ad quæ potest sine absurdo intellectu, vt ff.de iuris.om.iudi.l. si idem cum eodem. in fin.& ibi glossa. Et si dicas, ergo sequitur absurdum, quod iste institutus in re certa iussus esse contentus & amplius non petere, omnia habebit contra voluntatem testantis, & contra l. nostram. supra de test.& supra eodem, l.cum proponas. Respondeo primo, quod dicere possum, quod imputandum est testatori qui non expressit, cuius contemplatione hanc prohibitionem fecerit, vt alias dicitur in l.filiusfami.§. diui. de lega. j. Et hanc responsionem confirmat gloss. ad hec notanda, signata super verbo gratia, in l.peto.ver, idem dicemus.de leg.ii. Sed quia illa glo. communiter reprobatur ex eo, quod in casu nostro verba grauamen & onus inducunt ei ad quem diriguntur, & in d.§.diui. verba alienationis prohibitiua fauorem concernũt eius ad quẽ diriguntur nisi appareat de persona cuius fauore sunt prolata. Ideo ij. respon. quod veniẽtes ab intestato, quibus testator videt̃ illa relinquere, de eis aliter non disponendo, sed intestatus in eis decedere malendo, argumento l.si quis cum nullum. ff. de iur.codicil. illa iure fideicommissi possunt petere sibi restitui.& pro hac

ADDITIO.

a ¶Vltra petere prohibuit. Tu uide de hoc quæsito Barto.in l.fideicommissa.§.si quis ita in fi.versi.quid si testator.&ibi in apo.ad ipsum.in uer.ad declarationem regule.& in apo.prece.ff.de lega.iij. nota. Bald.in l. si adulta.numero.ij. ner.sed nunquid per hec uerba.C.de her.act.

pro hac rñsione facit d.l. peto.in ij. rñso. Ibi, neminem nominauit. sed ex psumptione colligit, q cohæredum gratia sic dixerit, quos in testõ honorauit, & de hoc est tex.ſm lec.glo.fami.ercis.l. quoties. prout ibi gl.super ver.falcidiæ. dicit illã l.in trebellianica posse intelligi, ad cuius declarationem vide quod ibi dixi. Tunc vij. iuxta proximã decisionẽ quæro, supposito q venientes abintestato illud residuum iure fideicõmissi possint petere, an si res illæ certæ, in quibus est ille scriptus, non ascendunt ad quartã trebellianicã, poterit ipse retinere supplementũ? & vr̃ q sic, vt in sisi ad propositũ dixit tex. Insti.q.mo.test.infir.§.sed si qs.priore.ver. imperatores. Sed in ɔ̃riũ vr̃, qa p illa verba, iubens te tacitũ & cõtentũ &c. vr̃ hoc supplementũ phibere, qd̃ non fecit in d.§.sed & si qs. Sed quia istud est incidere in qõnẽ, an testator hodie possit trebellianicã prohibere, remitto ad ea quæ dicam. j.ad l.fal.auth,
a sed cum testator.ibi gl.ponit. Quæro 8.ad declarationem[a] huius tex. pone testatorem instituisse titium hæredem in dimidia, gaiũ in alia dimidia, & subiungit, Gaie volo q pro tua dimidia sis ɔtẽtus, tali fundo, an tunc gaius in illo fundo habebit loco legatarii, & titius solus erit hæres vniuersalis? & vr̃ q hic sit casus communi. cta gl.2. q sic dũ dicit tex. pro sua instõne iussi sunt. In ɔ̃riũ est veritas, qa vterq; erit hæres vñis, sed gaius partẽ suã restituere tenet̃ titio, vt d.l. peto.in ij.rñso.de lege.ii. Non ob. iste tex. qd̃ intelligo nulla de eo facta mentione in alia institutione. Quæro ix. testõr instituit Titiũ in fundo, seium vero in dimidia hr̃ditatis, an alia dimidia accrescat seio tm̃, an & titio? & vr̃ q vtriq;, arguendo de toto ad partẽ, & de simplici ad respectiuũ, vt l. quæ de tota, ff.de rei ven. cũ si.ibi no. Sed ĩ psona titii de nulla parte esset alii puisum, vt sæpius alle.§.si ex fundo. ergo ibi de parte tm̃ alteri sit prouisũ, & de parte alia fiat ei accretio p rata. Contrariũ puto verũ p istũ tex. nõ aliter intelligendo vel supplẽdo illũ, q̃ litera sonat, & ẽt qa portio accrescit portioni, & nõ rei, vbi portionẽ reperit: vt ff. de suis & leg.l.si ex plurib. Et qa institutus in re certa alio adeũte hr̃ loco legatarii. Itẽ qa ibi de hæreditate factæ fuissent duæ portiones, in quarũ altera viuẽs, & altera mortuus fuisset hr̃s institutus, pars mortui, q̃ est p nõ scipta, dẽtur alteri ĩ quota instituto, & nõ instituto in re certa, vt ff.e.l. quo loco. nõ ob. ratio alleg. in oppositũ, qa hic nõ est eadẽ ratio partis ad totũ pp aliũ in quota institu-
15 tũ. † Quæro x. si pater in testõ suo dixerit, Relinquo legitimã vel partẽ suã filio meo, an intelligat̃ iure instõnis? & dicit Bald. q sic, ex quo verbum Relinquo adiicitur quote, secus si certæ rei, quia tũc iure institutionis nõ intelligitur, vt in §.aliud quoq;. in Auth. vt cũ de appel.cog.& q qñ adiicitur, quare intelligat̃ iure institutionis, inducit l.humanitatis. ibi, legitima relicta. j. tit. 2. Et confirmat, qa verbũ relinquo est gñale ad oẽm titulũ, vt l.gñali.s.de sac. san.ec. igit̃ simpliciter platũ dẽt intelligi in specie illius tit. in qua magis saluat̃ intentio defuncti, vt res potius valeat q̃ pereat. arg.l. quoties.ff.de rebus dub. Item quia verba directa ad personas dñt adaptari & intellige ſm qualitates illarum personarum. arg. ff.de testa.mili.l.qui iure militari. Item quia vulgares homines illiterati nesciunt istam iuris solemnitatem, nec vulgari sermone profer
b re nisi verbum relinquo.[b] Et hanc opi. dicit foueri æquitate. Sed ego tenui contrarium in auth. nouissima.s.de inoffic.testa.& ita confirmo per rationes ibi positas. nec õb.l.humanitatis, quia illa sunt verba legis non hominis: puta ſm iura ista loquitur, quorũ tempore titulus institutionis non requirebatur, vnde nihil faciat ad propositum. Item genus prolatum, ex quo certe speciei expressio est necessaria, nunquam refertur nisi ad illam speciem q̃ deprehendit in materia rudi verborum, & maxime ab imperitis prolatorum. & ipse dicit, q sic ratio illa potius facit contra eum, & tanto fortius, quanto non minus bene sciunt vulgares dicere, ego facio filium meum hæredem in legitima. Sileat igitur æquitas ista bursalis, non legalis. & hæc sufficiant de hac l. olim per me repetita nunc recensita. Sali.

ADDITIONES.

a ¶An intelligatur iure institutionis. tu vide omnino de hoc quæsito Bal. in auth. vnde si parens.nu.4.ver.facit ad quæstionem, & quod ibi posui remissiue, & plene in apostil. ad eum in ver. pro sua falcidia, supra de inof. testa. no. Bart. consi. clj. incip. Marsilius, & in Philip. Cor. consi. 293. incip. ante omnia, in litera N. volumine j.

b ¶Nisi per verbum relinquo. Adde an hoc verbum importet hæredis institutionem, & dic vt dixi in apostil. ad istum.in l.fi. nu.6.in apostil.in versi.intelligatur institutus.sup.fami.ercis.

LEX XIIII.

1 *Testatoris dispositio, qua aliquẽ tertiæ personæ hæredem instituit, an valeat.*
2 *Error proprij nominis est intolerabilis.*
3 *Testator dicens. Sempronius Plotij hæres esto, an videatur. Plotium instituere. nu. seq.*
5 *Frater an possit fratrem a patre exhæredatum hæredem instituere.*

Cum in libris.[c] Primo thema, ex quo tacita elicitur quæstio, secundo eius decisio. tertio opin. antiquorum. quarto antiquorum reprobatio, quatuor principales sol. distinguendo. Secunda ibi, veteres. Tertia ibi, sed huiusmodi. Quarta ibi, sed si qui
2 dem. Casus. † Si testator quem esse hæredem tertiæ personæ disponit, valet dispositio, si testator illius tertiæ persone hæres fuerit, vel illum hæredem sibi instituerit, non alias. h.d. Expone literam ibi, quidam puta titius, non autem vocabatur plotius. ibi hæres esto subaudi, q quæritur an valeat hæc institutio? & respondebant antiqui q sic, quasi titius errauerit in nomine suo, & putauerit se vocari plocium, vt sequitur, quod reprobat, & rationem annectit, & postea respondendo quæstioni distinguit, Aut testator fuit hæres plotii, & valet, quia videtur instituere sibi, & eo mediante, plotio, iuxta regulam &c. Aut non fuit hæres plocii, & tũc si plocium sibi scripserat hæredem, tunc videtur plocium substituere sempronio vulgariter. Aut neutrum eorum fuit, tunc talis institutio est nulla, quia sibi non dicitur instituere, cum nõ sit ve-
2 risimile in suo nomine quenquam errasse. † Not. ex ver. seu huiusmodi, & ex fine, quod non est verisimile quem in proprio nomi
d ne errasse.[d] ac etiam, quod error proprii nominis non est tolerabilis, quia stultum quem reddit, & stulti non possunt testari & q nemo præsumitur stultus sine coniectura per quam præsumitur stultus. Nec obst. sup.de testa. l. si in nomine. vbi error nominis toleratur, quia alieni, non proprii, vt hic. Item ibi constat de corpore, hic secus. Vel secundum Bald. aut si concederemus errorem, supponeremus testatorem fatuum, q tunc vitiat, vt hic. Aut
e fatuus non vitiat, vt ibi no. regula, quæ est, quòd hæres[e] hæredis, testatoris est hæres. concor. sunt in gl. Sed in oppositum faciunt, quia nomen hæredis intelligitur de principali, non de secundario, vt ff.de vulga.& pup.l.qui liberis, §.hæc verba. Solu. ibi de intentione & affectione testantis constabat, quæ ad certum hæredem erat directa, hic vero secus. Not. vulgarem fieri verbis affir-
f matiuis,[f] vt hic in ver.nisi prius, & ff.eo.l. titius, & ff.de vulga.& pupilla. l. si pater impuberes. sed communis & regularis modus per verba negatiua, vt j.titu.2.l.quamuis, & Insti.de pupilla.sub. §.quam rem. Sed vt dicit hæc litera, ista affirmatiua perinde est, ac si facta fuisset per verba negatiua, & sic æquiualet illam. Not. 4. ex continentia uerborum colligitur ordo institutionis & substitutionis. nec huic ob. infra de leg.l.cum questio.§.sed & aliam. Ibi, secundo loco nominatus datus, quia hic prius instituto datus est hæres, ideo dixit, plotij hæres esto. ibi sibiipsi testanti hæredem fecit. uel secundo nominatim simpliciter hæredem insti-
3 tuit, vnde intelligatur sibi instituisse, & non alii. † Not. v. quòd per ista verba, sempronius plotii heres esto, non dicitur testator plotium hæredem instituere. contra quod facit, quia qui vult cõsequens uidetur uelle & antecedens per quod ad illud peruenire potest, ut ff.de procur.l.ad rem mobilem. & l. ad legatum.& ff. de acquiren.hered.l.illud. & sic cum testator uelit prouideri sempronio, & non possit, nisi prouideat plocio eum hæredem instituendo, sequitur q plocium instituere uidetur. Solu. quòd illud procedit, ubi antecedens est de ordine formali ad consequens, q non est hic. uel illud procedit, ubi consequens est de se ualidum. Et si antecedens includitur, non ubi est de se ualidum, quia in eo tunc nihil potest includi. Vel 3. est, quando antecedens non requirit eius expressionem & specificationem, hic uero requirit, quia nullus est heres nisi quem testator expræsserit, ut s. de test.l. iubemus. Sed iuxta hæc quæro, quid si plocius esset legitimus testatori, an tunc ista institutio, sempronius plocii heres esto, esset nulla? dico q non, sed plocio ab intestato non uolente hæreditatem, sempronius ex substitutione interpretata, de qua hic, ueniret ad hereditatem, ut ff.de here. insti. l.si quis ita heres. in penul.
4 char. † No. 6. q plocio herede scripto per ista uerba, sempronius plocii heres esto testator uidetur substituere directo, & tenet substitutio. Contra quod facit, ut non directa, sed fideicommissaria dici debet, ut ff. ad trebel. l.ex facto.in prin.& l.qui filium.in prin.
Solu.

ADDITIONES.

c ¶Cum in libris. ad materiã huius l. vide per Ro.in facto consulentem.consi.178.

d ¶In proprio nomine errasse, & hac occasione error in proprio nomine loquentis, vel eius filii, nocet ita singulariter limitat contrarium regu. Bar. Soc. in suo tract. fallen. regu. 119.

e ¶Quòd hæres hæredis. Adde Bal. hic, qui dicit, q si testator mandauit hæredi sub pœna, q faciat monumentum, & hæres decessit hæreditate non adita, tñ per ius deliberandi transmisit illã hæreditatem ad heredem suum, iuxta l.cum antiquioribus, j.de iure delib. q iste heres heredis non incidit in penam, alle. l.multa, in prin.ff.de cond.& de. dicit esse notabile, de quo clarius per Bar. consi. 114. incip. Andreas martini concludit testm̃, & quod procedat libellus de quo hic per Bar.& Fran.de Are.hic & voluit Ang.consi.246. Et an appellatione hæredis veniat hæres hæredis, vltra posita in l.gallus, §.etiam apparente Old.consi. 21. Ang.consi.185. Pe.de anch.consi.122.& quot modis in iure nomen hæredis ponatur, vide Soc.consi.259.inci.materia pñtis consultationis, ver.2. hanc conclusionem in 2.par.char.136. item adde q proprietate sermonis verbum hæredis quemlibet hæredem includit, vt per præfatum Soc.consi.257.visis inuestituris romanorũ, vers.aliqñ & quarto, ibi ex quibus in proposito. in d.parte cha. 156. Et ibi ẽt habes, q appellatione hæredum, vbi materia non est transitoria ad hæredes extraneos, sed tm̃ ad filios, veniunt tm̃ filii, & an idẽ sit de successoribus & descendentibus, in d.consi. & verb. ibi materia cũ ver. seq.& vide eũ in d. consi. 359. q appellatione hæredis venit id quod uenit appellatione successoris, & econtra, in dubio in uersi.3. confirmatur nam, & consi.240. incip. in causa bononiensi. ver. ista conclusi. in dicta parte char. 139.

f ¶Verbis affirmatiuis. sed quid, an per noĩa collectiua, si omnes, uel si vtique censeatur facta vltimo decedenti per Soc.consi. 49. incip. materia præsentis consultationis, uer.2. principaliter moueor, in 2.par. char. 135. Et quid si testator dicat, instituo mihi heredem fratrem meum, & adiiciat, q si is moriatur, instituo mihi hæredes eius filios, uide Bal. consi. 151. j.lib.

Sol.hic dirigit uerba ad substitutũ,ibi ad hrdẽ scriptũ.Itẽ ibi uer
ba ꝓlata erant oneris collatiua,hic secus. Itẽ per ea prohibeť hæ
res scriptus testari,& sic erant directa in ipsius aditione hrditatis
& sic tp̄s in quo vulgaris expirasset ĩ.ti.ij.l.post aditam, hic uero
in tp̄s quo vulgaris locum habere põt,iõ ſm illã interp̃tanť.Quæ
ro,an hæc substitutio vulgaris debeat dici expressa,uel tacita?pu
to ꝙ dẽt dici expressa,qa ex uerbis,& eorũ sensu colligiť, ut hic
patet,sed non specificata.ar.eorum quæ dixi in l.in testõ,s̃.de te-
5 sta.mil.& dicam ĩ.ti.2.l.precib.† Quæro,si pr̃ vnũ filium exhære-
dauit merenter,alium instituit,mortuo pr̃e & adita hæreditate, ĩ
stitutus fratrẽ sibi fecit hrdem,an tunc erit hæres primi testõris?
vr̃ ꝙ non ꝑꝑ repugnantiã,sed tene ꝯriũ per l.qui in aliena, §. in-
terdum,ff.de acq.hær.& qa est hæres vt qlibet extraneus, nec est
repugnantia,quia dr̃ heres ex dispositione pr̃is.Quæro in casu,si
testõr tp̄e quo fecerat testm̃. non erat hæres plotij,sed fuit post-
ea,an tunc ualebit substitutio?ur̃ dicendum ꝙ non, quia a prin-
cipio ista uerba nullius fuerunt momenti,& nullius intellectus,
ut hic,nec ista hæreditas plotii habet aliquem retro actum, & sic
habet locum regula quæ ab initio,de reg.iu.lib.6.

De insti.& substi.sub conditione factis. Tit.XXV.

1 *Conditio quotuplex, & cuius naturæ, & nu.2.*

Dictũ est de institutionib. puris,& de ꝑsonis instituendis,nũc
de institutionib.tam direstis q̃ obliquis,& iõ hic annectit,seu re-
1 stitutionib.†Et præmitto,ꝙ conditionum alia expssa, alia taci-
a ta.expressa proprie ꝯdõ fit per si,[a] & alias dictiones æquipollen-
tes,vt ff.e.l.quib.dieb.§.quidam Titio,& ff.quãdo di.le.ce.l.si Ti
tio,in princ.& in illis habes de dictone Cũ.Nam illa non differt
a dictione Cũ,qñ adijciť alicui actiui extrinseco,qui tacite.nõine
rat,vt dixi s̃.e.l.extraneum Tacita ꝯdõ dictiones illas non reqrit,
sed intelligunť qñq; ex natura rei legatæ,vt qñ leganť fructus fu
turi,vt ff.eo.lj.in fi.& ff.de uer.ob.l.interdum, qñq; ex dispositio
ne testõris,vt cũ testõr dicit,lego Titio Stychum. Et hoc operať
relatiuũ adiectum uerbo futuri tp̄is,vt ibi,& hę tacitę non impe
diunt transmissionem,vt ff.e.l.cõditiones extrinsecus, nisi aliud
constet de testatoris voluntate,ut in eo.ti.l.in cõditionib. §. hæc
scriptura.&ex his infero,ꝙ dictio cum,non facit conditionem ta
b citam,sed expressam,[b]ideo transmissionem impedit,vt ff.e.l.hæ
res meus,& l.quib.dieb.§.quidam Titio.Alia diuisio conditionũ
est,quia alia potestatiua,alia casualis,alia mixta,de quib.in l.suus
quoque,& l.seq.& se.ff.de hære.insti.& ĩ.e.l.si pater,& de eis ibi
2 dicã.†Itẽ sciendum,ꝙ natura conditionum est suspendere, ideo
fiunt per verba futuri temporis seu futurum concernentia.sinau
tem per uerba præsentis temporis,uel præteriti, proprie non est
conditio,quia non suspendit,ut l.cum ad præsens, & l.itaque.ff.
si cer.pe.& l.Mæuia,ff.de hæredi.insti.

ADDITIONES.

a Fit per si.Vide gl.in l.mater ita.in gl.& in apo.in uer.facit conditione,ff.de test.
tu.Bar.in l. quodcunque, §.non solum, nũ.1.in uers. non facit conditionem,
ff.de uer.ob.Bar.no.in l.cum mota,nu.3.& in apos.in uer.per se.ĩ.e. & Collec.
in c.1.nu.1.& apo.in uer.ponit conditionem extra de condi.appo.

b ¶Sed expressam.Adde Bal.hic,& in l.ex his uerbis,ĩ.qñ di.le.ce.ubi plene, l.cui,
de leg.2. Bar. in l.si quis a filio,& dic ibi,ꝙ.qñq; dictio,cum,facit tempus,& l.
fideicommis.de fideicom.li.glo.& Doc.in l.si decem,de uer.obl. Rapha.& Io.
de Por.in l.si ita,§.illi,de le.1.& Bar.in l.1.de le.2.

LEX PRIMA.

1 *Conditio est implenda, antequam dispositio suum habeat effectum.*
2 *Conditio habetur pro defecta, quando stetit per casum nulla precedente mora, & num.seq.*
6 *Legatum pro sepultura an debeatur si legans excommunicatus moriatur.*
7 *Legatum sub cõditione factum, an debeatur si per legatarium non stetit, quo minus conditio impleretur.*

CVm auum. Cõditio mixta depẽdẽs ex facto
tertij & instituti dẽt impleri,vel
ex facto illius tertij cõpleti, vt institutus possit adire,
h.d.Et primo thematis repetitio,ex quo tacita elicitur
1 qõ.scdo eius alternatiua solutio.secunda ibi,non prius.† No. ꝙ
ꝯdõ dẽt impleri,priusquã dispositio possit effectũ sortiri . Item,
ꝙ hæc parificantur, ꝯdõnem impletam esse, vel per eũ stetisse in
cuius persona debet impleri.Tertio,qa matrimonium nõ neces-
sitať,ad quod sub spe lucri quis inuitatur.concor.l.Titio centum
§.j.de condi.& demõ.Et sic non obstat,ꝙ matrimonia dñt esse li
bera a pœna,vt l.a Titia,ff.de ver.obl. Quia si implere non velit,
nulla pęna ei indiciť, sed spes lucri, quo ad necessarium inuitaba
tur,ei non defertur,vt hic,& d.§.j.Opp.ab extra,ꝙ testamentum
non valeat,quia hæc neptis in contrarium conditionis euẽtum
nõ est exhæredata,ꝙ est necesse,vt ĩ.eo.l.si pater So.ibi in sua, &
sic in eo qui est in potestate, hic in nepte quæ nõ est in potestate
aui materni,cuius ẽt præteritio pro exhæredatione habetur,vt s̃.
de inoffi.testa.l.mater.in fin.& l.filiã.Opp.ij.ab extra, ꝙ hrdita-
tẽ neptis non possit adire,cũ extraordinario auxilio,& non ordi
nario ei sub ueniať, vt ĩ. eo.l.proxima.gl.ibi format hoc contra-
rium.vnde dic,vt ibi dicam.Op.3.cum gl.licet non stet per horio
ratũ,non propterea conditio habeť pro impleta s̃.de condi.inser.
l.legatum. Sol.d uobus modis,vt in princ.glo. & ambæ solutio-
nes diuinãt. Ideo sol.vt in fi. totius glo. videlicet ꝙ ibi stetit per
casum.Et sic per reũ naturam,hic per eius in cuius persona non
debet impleri.Op.4.ꝯ istam solutionem de l.quæ sub condõne,
§.quoties,ff.de condi.institu.Sol.vt sequiť in eadẽ gl.in ver.tu di-
stingue,videlicet ꝙ hic in d.l.legatum.ꝯdõ ista nuptiarum consi-
stit in facto eius cui relinquitur tm̃,& nõ alterius, quo casu si stat
per casum consequiť legatum.Op.v.ꝙ imo nec isto casu cõsequa
tur legatum,vt ff.de condi.& dem.l.pe. Sol. ꝙ prædicta sint vera
qñ legatarius ante casum moram non commiserat, secus si ante
casum moram commiserat,quia tunc nihil consequitur,vt in cõ
2 trario.Sed hoc vult gl.vsq; ad ver.sed si deficit.Opp. vj.ꝙ ubi ste
tit per casum nulla mora præcedente, conditio habeatur pro de-
fecta,non autem pro impleta,vt ff.ad le.Aquil.l.inde Neratius,§.
idem Iulianus, solut.ꝙ prædicta vera, quando mors & sic casus
contingit fato, seu naturaliter, vbi vero accidentaliter, quia fa-
cto tertii seruus occisus est, quo casu legatarius actionem hẽt ꝯ
3 occidentem,& conditio pro defecta habetur.† Opp.7.ꝙ quãdo
ab alio occiditur,conditio pro defecta non habetur, vt ff.de con
di.& demon.l.Titius Gl.hoc contrarium dimittit insolutum.sed
solue,aut ille tertius iure eum occidit,quia merentem. Et tunc,
quia legataris est destitutus omni auxilio contra occidentem,cõ
ditio habetur pro impleta.Aut iniuste occidit,& tunc habent lo-
cum dicta in præcedenti.Opp.8.ꝙ etiam si iniuste occidit, condi
tio non habetur pro defecta,sed pro impleta,vt ff.de condi.& de
mon.l.Titio,§.fi.& ff.de eo per quem fac.est l.fi. Sol.vt sequitur
in eadem gl.in ver.sinautem soluendo, ꝙ prædicta locum hẽnt,
qñ iniuste occidens reperitur dives,& soluendo, ita ꝙ potest sa-
tisfacere hæredi uel legatario. contrarium vero, quando reperiť
inops, & non soluendo, nec potest imputari hæredi vel legata-
rio mora in exigendo ab eo.Ex prædictis,hoc modo distinguen-
do primum membrum, qñ conditio cõsistit in facto eius tm̃ cui
relinquitur, & conditio deficit,an hæres hæreditatem,vel legata-
rius legatum,consequi possit. Dic, aut stetit per casum,aut per
tertium,aut per implere debentem,si per casum consequi debet
legatum,vt ff.de condi.insti.l.quæ sub conditione, §.quoties,&
in eodem ꝯrio,si prius fuerit in mora,vt ff.de condi. & demon.l.
pe.§.j.& in quinto contrario.Si uero per tertium,tunc aut ille oc
cidit merentem,& habetur pro impleta,vt l.si Titius ff.de condi.
& demon.& in 7.contrario.Aut occidit immerentem,& tũc aut
ille est soluendo qui occidit,& habetur pro defecta,vt ff.ad l.Aq.
l.inde Neratius,§.idem Iulianus,& in 6.contrario. Aut non sol-
uendo,& hr̃ pro impleta,vt ff.de conci.& demon.l.Titio,§.fin.&
ar.ff.de eo per quem fac.est l.fi.nisi mora in exigẽdo possit ei im-
4 putari,vt in septimo contrario. Si uero stetit per implere deben-
tem,nihil consequitur,vt hic.†Op. nunc,& ix. de directo contra
istam l.& contra sol.datam ad l.legatum,de condi.inser.Et oppo
nitur,ꝙ.qñ conditio consistit in facto legatarii, & alterius tertij,
si stetit per casum, nõ propterea expirat legatum, vt l.si fundũ ꝑ
fideicommissum, §.Iulianus,de legat.primo sol.ibi fuit relictum
sub modo, quo casu dic latius,vt dicam infra.de his quæ sub mo
do,l.j.hęc sub ꝯdõne,quo casu stat sol.prędicta,vt expiret legatũ.
Op.ad idẽ de l.annua,ff.de ann.le.So.vt sequitur, in gl. ꝙ ibi spe
ciale fauore alimentorũ. Vel dic melius, ꝙ ibi conditio,vel lega-
ta erant apposita in fauorem honorati,l. legatarij.secus si fauore
illius tertij,vt l.Sæio amico,in eo.ti.& in d.l.legatum,ĩ.de cond.
incer.Op.xi.ad idem de l.vt ex fratrib.ff.eo.Sol. vt sequitur in gl.
ꝙ prædicta locum habent,qñ stetit per casum,ibi vero per factũ
alterius. Vel dic melius,ꝙ ibi propter coniecturatam defuncti vo
luntatem,qui bene sciebat,ꝙ utrique nubere non poterat, vnde
ibi in omne euentum sunt instituti.licet in euentum nuptiarum
emolumenia sunt distincta. Op.12.quod si stetit per implere de-
bentem,nihilominus consequatur legatum, vt ff.de condi.& de
mon.l.cum ita,& ĩ.eo.l.reprehendenda,solu.ꝙ in eis honeste nu
bere non potuit,ideo conditio reijcitur vt turpis,hic honeste nu
bere potuit, ideo conditio valida subsistit, & est expedita tota
5 glossa. † Concludo tamen prædicta.videlicet quando conditio
c consistit in facto tertij, [a] & eius cui relinquitur. Aut conditio
imple-

ADDITIO.

a ¶In facto tertii,adde ꝙ ad hoc facit, quod consuluit Ro.cons.409.quod si testa
tor mandat hæredi vt emat domum intra annum pro construendo hospitali
sub pœna priuationis hæreditatis,ꝙ episcopo non consentiente non incurrit
pœnam,alleg.l.si titius,ff.de condi.& demon.subdens tñ ꝙ si episcopus ĩ alio
loco pro se electo concedere uelit facultatem hospitalis constituendi,cogun
tur hæredes hoc facere,quia cum uoluntas testatoris impleri non potest, ꝑ-
ut vult,debet impleri prout potest,ut d.l.in testamento,alle.in tex.ff.de con-
di.& de.& meliorem tex.ad propositum in Auth.de eccle.ti. §.si quis ędifica
tionem,& ita dicit tenere Bal.in l.j.inf.de his quæ pœnę no.qui Bal.subdit,qđ
dicto casu hæres non construendo non incidit in pœnam priuationis hæredi
tatis,ut ex testamento,eo quia cum dispositio testatoris commutatur in aliũ
modum,quam ab eo expressum propter aliquam causam, non intelligitur ea
commutata uel alterata dispositionis pœna adiecta repetita per casum, sim.
in l.multa testamento,& hoc idem no.Bar.in d.l.in testamento,sed quid an cõ
ditio apposita per testatorem, pone si communicauit,cum adiectione pœnæ
intelligatur si interpellatus,& in mora communicandi fuerit, uide no.per So
cin.consilio clxxiii.incipien.pro facto ni fallor,circa princ. cum uersi. sequẽ
in 2.parte char.44.

impletur,& nulla qõ,quia legatum debeť.vt hic.Aut non imple
tur,& tunc,aut stetit per factum honorati, & sic implere deben-
tis,& hr̃ pro defecta,vt hic,ff.de cond.& de.l.in testõ.in fi.Aut cõ
tingentem in persona eius in cuius persona debet impleri,& tũc
aut conditio erat apposita fauore illius tertii,& ꝑ ꝯñs legatũ eius
contemplatur.licet consecutiue intelligať factum,& tunc hr̃ pro
defecta,& non pro impleta.vt ĩ.de condi.inser.l.legatum.& ff.de
an.lega.l.Seio amico.ẽt si sit legatum alimentorum, vt s̃.dixi.qc.
quid dicit gl. Aut conditio legato erat apposita fauore honorati,
& hoc constat, & tunc hr̃ pro impleta, & legatum peti potest,vt
l.annua.in princip.ff.de an.leg. Aut dubitatur, cuius fauore eorũ
ꝯditio sit apposita, tunc dicit Dy.in c.imputari. de reg.iu.lib.6.
quod præsumitur fauore honorati.Odo.vero dixit,ꝙ hoc intelli
giť ex quãtitate facti, & personarũ,qđ mihi vr̃ verius.Sed vbi ex
his colligi non possit.sequor opi.Cy.vt latius dicam ĩ.de leg.j.&
hoc in relictis sub conditione. In relictis vero sub modo dicam
ĩ.de his, quę sub mo.l.j.Quæro an tp̄s implendi rationem.& de
l.ij.& l.hęc condi.& l.si iã facta.§.j. in e.tit.Quæro in casu huius l.
ista neptis est hæreditatem consecuta,qa per filium ancillę stetit,
a postea aũt ille pnĩa ductus [a] vult illam in uxorem,& ipsa nõ vult
eum,quæritur,an debeat hrditate priuari.Pet.dixit,ꝙ non.arg.ꝯ
de cond.inser.l.fi. quia sufficit, ꝙ ꝯdõ momẽto fuerit impleta,vt
6 ĩ.eo.l.si quis hrdem.† Quæro testõr reliquit fratribus prędicatori
bus centum pro sepultura sua,tandem ipse decessit excommuni-
catus,ita ꝙ sepeliri nõ potest in sacro loco, an fratribus debeať
legatum,cum hoc factũ sit per testõrem,non per hæredem. Dyn.
consuluit,ꝙ debeatur, ex quo ꝑ fratres non est factum, vt hic in-
7 ducit.ff.de adul.l.miles,§.fi.†Quæro,si alicui est aliquid relictũ,si
vicerit Titiũ in colluctatione, & nõ stetit per eũ, sed ꝑ Titiũ, qui
colluctare noluit,an legatũ teneať? Rñdet hic Bal.ꝙ non,quia na
tura huius conditionis requirit factum,non conatũ, vt nota.ff.de
ver.ob.l.in execu.§.fi.Sed attende,ꝙ illa gl.non est clara, sed glo.
claram habes,per quã vr̃ quid ei debeatur.ff.de præscrip. verb.l.si
gratuitã.§.fi.& hoc puto verius per hanc l. & similes.ac ẽt,qa vi-
ctus vr̃,qui nihil facere vult,& l.illud.§.minus.ff.de triti.Nec ob.
gl.in d.l.in executione, quia loquitur in sponsione negatiua, pu-
ta si me non viceris iaculando,quo casu licet mihi te impedire ne
me mittas plus te proijciendo. Et hoc vult dicere ista gl.non au-
tem nihil faciendo.vt in gl.d.l.gratuitam.Similiter dico,quod mi
hi non liceret te impedire facto extrinseco,ut quia prius debilita
ui sic te,ꝙ vincere non potuisti, vel propter debilitatem iaculare,
vel colluctare noluisti.argu. ff.de eo per quem factum est.l.j.§.j.

ADDITIO.

a ¶Pęnitentia ductus.Et sic no.ꝙ conditio habetur pro impleta.statim & uno mo
mento,qñ stat per eum,cui debet impleri, qñ impleatur,prout supra,& inf.in
hac l.Sal.ostendit,& est tex.in l.iure ciuili.& ibi Bar. ff.de cond. & de.& l.3.&
ibi Bar.in l.quæ sub cõd.§.quoties.ff.de cond.inst.& in l.uter.in fine,& ibi Bar.
eo.tit.& Bar.in l.Titii autem.§.si ea.de lega. ij.& per Bal.hic in 3.q.& per Alex.
cõsi.102.j.parte.l.iij.§.si.de cond.ob causam, quia eo inuito non potest impla
ri,sed habetur pro impleta. Bal.in d.l.si plures.ult. col.in prin.ver.sed nunquid
possit compelli.inf.de cond.inser.quod uerum,etiam si postea pęniteat eũ,qui
uoluit cond.impleri.ut petens eam impleri non audiatur, & sic hoc casu ulti-
ma mora non nocet,per Bal.hic in fin. & Ale.in l.si seruum.§.sequitur,de ver.
ob,itẽ ad materiam istam adde ẽt, ꝙ hr̃ pro impleta quo ad commodum eius
per quem stat l.in executione.in fi.de uer.ob.nisi cond.dependeat a uolunta-
te mera promittentis,l.cum ab eo.cum gl.de contrahen.emp. Ale.in l.si ita sti
pulatus.la 2.de uer.ob.&ibi etiam hoc limitat,& ibi uide in d.§.fi.

LEX II.

1 *Matrimonium inter consobrinas de iure ciuili est validum.*
2 *Conditio turpium nuptiarum a iure reprobatur.*

Conditioni. Vbi conditio est turpis,debet hr̃s institu
tus parere,als substitutus admittiť,& ipse
repellitur a successione.h.d.Et primo rñdet quærenti.Scdo tollit
rõnes,quas pro se inducebat.scda ibi.nec.n. Super tex.ibi (substi
1 tutio) dic vulgaris.Ibi (consobrino tuo.)† No.ꝙ inter consobri
nos de iure nr̃o tenebat matrimonium, & est ratio,quia ius ciui-
le non prohibuit mr̃imonium,nisi eatenus,quatenus lex Mosai-
ca,uidelicet usq; ad tertium gradum. Sed rõne maioris honesta-
tis ius canonicum ampliauit vsq; ad quintum.& secũdum ius ca-
nonicũ hæc lex non procederet.ibi,uiduitatẽ.Dicebat.n.hæc ne-
ptis honeste nubere non possum consobrino meo, quia turpes es
sent nuptię, nec alibi nubere possum,qa priuaret hrditate, & sic
uidua,uel in celibatu remanebo. Igitur hęc conditio tanq̃ indu-
cens uiduitatem, est mihi remittenda, ut ĩ. de indic.vi. quasi per
totũ,sed ĩperator istã rõnẽ tollit,qa iure nubere potuit. Ibi, (nec
auxilio extraordinario indiges.)dic,improprie ponitur,quia imo
indiget, sed non dr̃ ei dari, quia non paruit conditioni honestæ,
& possibili.Nam auxilium extraordinarium datur,qñ cõditio hr̃
a lege pro impleta,quia illa,in cuius facto consistit,uult illam im
2 plere,ut patet ex sequentibus in litera. † No.ꝙ conditio turpium
nuptiarum reiicitur a iure,& sic vitiatur,& non uitiat. Similiter
conditio uiduitatem inducens spernitur a lege,de quo dic hodie,
ut in auth. an relictũ.ĩ.de relic.uiduita. Opp.ꝙ testm̃ sit nullũ,qa
sub conditione non est exhæredata,ut ĩ.e.l.si pater. so. hic in ma
tre, quæ non habet in potestate,ibi in patre,qui in ꝯrium condi-
tionis euentum dr̃ filiã preterire. sed mater illam debet exhære da
re,ut l.fi.s̃.de inoffi.test.Opp.cum gl.fi.de l.Titia.ff.de uer. ob.gl.
non soluit.dic,ꝙ ibi pęna adijcitur nuptiis ꝯhendis,ideo non ua-
let;hic matrimonium adiicitur legato in modũ ꝯdõnis, & sic ad
inuitandum matrimonium erat ꝯditio adiecta,non ad necessitã-
dum,ut dicit tex.ff.de cond.& de. l.Titio centũ.§.j.Quæro,qñ ha
bet locum hoc auxilium extraordinarium? dicit gl.si stetisset per
consobrinũ.& alleg.s̃.eo.l.i.Et sic innuit glo. ꝙ s̃.l.j.subueniť ex-
tra ordinẽ. Sed hoc vr̃ falsum,quia tex.ibi dicit eã heredem exi-
stere,& sic de iure ciuili hoc compertum est. ut ff.de con.& dem.
l.de iure ciuili.Sed dic,ꝙ hic accipitur auxilium extraordinarium
non pro inofficioso, quia necessaria est aditio hæreditatis. Nec
pro septima bo. po.extraordinaria, quia illa est de iure prætorio,
& non habet locum in casu isto,ut dixi.Sed accipitur pro subuen
tione legis,& iuris ciuilis ei subuenientis, vt constat per aduersa-
rium, seu illum, in cuius ꝑsona debet impleri,perinde habeatur,
ac si impleta esset, ut adire possit, & hoc est extra ordinem inuen
tum,quia ꝯ regularem naturam, & conditionem quæ prius de-
bent impleri,quam ea,quæ de facto uitiant dispositionem.

LEX III.

1 *Conditio emancipationis per quamuis mortem patris verificatur.*

Si mater. Conditio emancipationis verificatur etiam ꝑ
mortem naturalẽ patris,uel eius deportatio-
1 nem.h.d.† No.ꝙ non refert,quid ex æquipollẽtibus fiat. Vel sic,
habito effectu,non curamus de modo. Item quod casus omissus
b habetur pro expresso.[b] & hoc,quia eadem qualitas, & omnimo-
da similitudo,de quo latius dixi.ĩ.de posth.hęre.insti.l.quidẽ.vi-
de gl.ultimam, quę opponit,& non soluit. Et ideo sol.contrariũ
de l.fin.ĩ.de his,qui ve.æta.ꝙ ibi loquens ad insolitum, & causa-
liter contingens non uidetur se referre,sed ad solitum & natura-
liter eueniens. Ideo ibi non sunt ęquipollẽtia. Ad l.sancimus.de
nup.dic,ꝙ nec ibi sunt æquipollentia,quia minus est in re, quam
in spe,ut ff.de regu.iur.l.minus.hæc enim sunt æquipollentia per
omnia,quo ad solutionem potestatis.

ADDITIO.

b ¶Casus omissus habetur pro expresso.Bal.no.hic nu.j.uer.item ꝙ casus.& ple-
ne in apostil.ad eum,de quo per Mod.in l.ab ea parte.§.insulam.ff.de uerb.ob.
& quod no.in l.2.supra,de his,qui ue.ætatis impet.

LEX IV.

1 *Conditionum in suas species diuisio.*
2 *Testamentum quando sit validum filio in potestate instituto herede.*
3 *Filius in potestate an, & quando possit sub conditione institui. & nu.seq.*
5 *Institutio facta de filio sub conditione an valeat, & nu.9.*
7 *Exhæredatio an possit fieri sub conditione. & nu.seq.*
10 *Filius sub conditione institutus, an possit hereditatem adire. & nu.seq.*
15 *Suus an transmittat ad heredem conditionis implementum.*

1 Si pater. † Præmitto pro euidentia,ꝙ cõditionum alia est
potestatiua, alia casualis,alia mixta depẽdens ab
utroq;.Potestatiua est,quæ depẽdet a potestate honorati.Et hæc
est duplex,quia alia potest impleri vltimo vitę spiritu,puta,Lego
fundum Titio,si decem dederit Caio.nam ultimo uitæ spiritu ip-
sius Titii decẽ possunt dari Caio,quia si non per eum, per quem-
cũque alium dari possunt. Alia est, quæ ultimo uitę spiritu imple
ri non potest,puta si consistat in faciendo,ut si ascenderit capito-
lium,ut ff.de hære.insti.l.finis. Vel si testm̃ fecerit, ut ff.de bo.lib.
l.si libertus sub conditione. §.existimo. Nam quia consistit in fa-
c cto non potest per alium impleri. Casualis[c] est illa, quæ dependet
a casu,& sic ab insidijs fortunæ, puta si Titius fuerit consul,vel si
nauis ex Asia venerit.cum si. Mixta est, quæ dependet tam a po-
testate honorati, q̃ a fortuna,puta, Lego tibi centum si iueris in
Alexandriam, uel in Ciprum.nam dependent a potestate tua,&
2 fortuna maris,& uię.†Item præmitto,ꝙ ad hoc,ꝙ testm̃ ualeat fi
lio in potestate hærede instituto, oportet, ꝙ filius omni tp̄e vitæ
suę reperiatur institutus vel exhæredatus, & nullo tempore vitæ
suæ præteritus.Nam si aliquo tempore uitæ suę reperitur præteri
tus testm̃ est eo iure nullum,vt ff.de iniu.rup.& irri.test.l.j. & l.fi.
His paucis sic ꝓmissis diuido legẽ,quia primo dictũ præmittit,se
cũdo ex illo quæsitũ decidit. secunda ibi,cum autem.Casus. Cõ-
ditio casualis mera, vel mixta institutioni factæ de filio ĩ ptãte ꝑ
patrem adiecta uitiat testm̃,nisi filius sit exhæredatus in eius de-
fectum.h.d.Pone casum in nube,ut litera iacet.uel si uis potes di
cere in casu, ꝙ heres fuit datus filio, & hic non ob.quę dicam in
x.ꝯrio.Notabilia collige.† Primo,quia si filius in potestate non
3 potest institui sub conditione.Item,ꝙ hic fit exhæredatio sub cõ
dõne.Itẽ filiũ sub ꝯdõne & nõ ptãtiua institutũ statim ab intestã
to adire posse,ut hic in fi.prout est litera ab intestato. Itẽ quarto,
ꝙ filius potest validare testm̃,quod poterat dici nullũ,& adire ex
testõ,ut hic in fi.coniunctis his,quę no.hic gl.fi.Venio ad appara
d tum.opp.primo, ꝙ filius sub cõditione institui possit,[d] vt ff.de
hær.inst.l.suus.in prin.& §.puto.& l.iã dubitari.Sol.ꝙ sub condi
tione

ADDITIONES.

c ¶ Casualis.Adde Soc.consi.44.inci.in præsenti consultatione.uersi.& in primis.
circa fi.in j.parte. char.84.quod conditio casualis qualitercunque deficiat,ha-
betur pro deserta, quia uidentur partes cõsiderasse solum cõditionis euentũ

d ¶ Filius sub conditione institui possit.Bar.hic in apost.ad Bal.in j.opposi.infert
post Io.de Imo.quod licet in statuto sub conditione posito, si non potest im-
pleri ultimo uitæ spiritu,non ualet,nisi esset facilis ad implendum.

tione casuali,vel mixta, non potest, ut hic, sed sub potestatiua,ut
d.§.& puto.cum ibi no.in gl.iij.Sol.ꝙ a potestate sic est ei diffici-
lis, quod quasi redditur impossibilis, & non potest, vt ibi, aut fa-
cilis,& tunc potest, ut d.l.suus.in prin.& sic nulla facta sit exhære
datio.Opp.iij.ꝙ nec valet institutio sub conditione potestatiua fa
cili,nisi in ꝯrium conditionis sit exhęredatus,quod probo.Pono
eum institutum sub conditione,si ascenderit capitolium, vltimo
uitæ spiritu impleri non potest,quia non per se,nec per alium.vt
ↄ.de cadu.tol.l.j.§.ne autem.Et sic aliquo tempore reperitur prę-
teritus,ita,ꝙ non exhæredatus,ergo testm̄ nullum, arg.huius l.
Solu.ꝙ nec in ista ptātiua est necessaria exhęredatio, vt d.l.suus.
& fateor,ꝙ vltimo uitę spiritu reperitur præteritus,sed de isto lex
non curauit,quia illud euenit propter eius factum.& sic sibi im-
putandum,arg.l.quod si quis.ff.de reg.iur.Et videtur quasi casus
ff.de bo.lib.l.si libertus sub conditione.§.existimo.† Op.4.quod
4 imo sub quacunque conditione filius institui possit,etiam, si nō
exhęredetur,vt ff.de bo.pos.secundum tab.l.ij.§.si sub conditio-
ne.solu.ꝙ lex nostra loquitur in filio in potestate, arg.l.ij.in filio
emancipato,in cuius persona nō est necessaria exhæredatio,quia
testamentum non poterat pręteritus dicere nullum,quod an ho-
die sit immutatum dependet ab his,quæ dicentur in auth.ex cau
2 sa.ↄ.de lib.prete.† Opp.v.ꝙ valeat institutio facta de filio in pote
state,etiam sub conditione non potestatiua,quia conditione re-
iecta habetur pro pure instituto.vt ff.de noua.l.si pupillus.§.qui
sub conditione.Solu.quod ibi in conditione omnino euentura,
& sic necessaria.hic in casuali,& sic contingenter euentura.Op.
6.contra istam solu.ꝙ etiam si conditio sit necessaria,non tamen
habeatur pro pura,ut l.extraneum,cum ibi no.ↄ.ti.j. Solu.quod
conditio necessaria est duplex. Quia alia est certa,an & quando,
puta si sol orietur cras,& ista habetur pro pura, vt in præcedenti
contrario.Alia est certa an,sed incerta quando,puta si Titius mo
rietur,quo casu non est pura,sed suspensiua, si apponatur in per-
sona tertii,non si in persona hæredis scripti, ut dixi in d.l.extra-
6 neum.† Concludo modo sic prædicta,aut quæritur in filio eman-
cipato,& ille olim, & secundum ista tempora poterat institui sub
quacunque conditione,vt ff.de bo.possess.secundum tabu.l.ij.§.si
sub conditione.hodie forsan est innouatum, vt dicam in auth.ex
causa.ↄ.de lib. pręt.Aut quæritur in filio in potestate, & tunc aut
institutus sub cōditione impossibili,& institutio est ipso iure nul
la,exhæredatione aliqua non attenta.vt ff.de condi. insti.l.filius.
aut fuit institutus sub conditione possibili, & tunc,aut illa est ne
cessaria,aut contingens. Si necessaria,& tunc aut est certa,an,&
quando, & habetur pro pure instituto, puta si sol orietur cras,vt
l.si pupillus.§.si sub cōditione.ff.de noua. Aut est certa an,sed nō
quando,ut conditio mortis, & tunc distingue.aut in persona filij
instituti,& habetur pro pura,aut tertij,& non habetur pro pura,
vt ↄ.ti.j.l.extraneum.ut ibi dixi.Si vero est contingens, & tunc aut
est potestatiua,aut casualis,aut mixta,Primo casu,aut ista potesta
tiua habet uim impossibilis,vel quasi, quia ualde difficilis,& tūc
de eo idem dicendum est,quod de casuali, vel mixta,vt ff.de hær.
inst.l.suus.vers. puto,& ibi gl.Aut talis potestatiua non est valde
difficilis,& tunc ualet institutio,etiam si nulla sit facta exhæreda
tio.Et est ratio clara, qa aut hæc institutio est apposita in eius ex
pressa uoluntate, puta instituit pater filium si uolet, & tunc ridi-
culum esset exhæredare eum si non uolet hæres esse.vt ff.de hær.
insti.l.iam dubitari. Aut hæc potestatiua non est apposita in eius
uoluntate, & tunc, si illa potest impleri ultimo uitæ spiritu, quia
consistit in dando,exhæredatio non est necessaria,quia donec cō
ditio institutionis potest locum habere,exhęredatio non est ne-
cessaria, & illa potest habere locum vsque ad ultimum uitę spiri-
tū inclusiue,& postea esset derisoria,ut d.l.suus, ergo patet,quod
non est necessaria. Si autem non potest impleri ultimo uitæ spiri
tu,puta si ascenderit capitolium, & adhuc nō est necessaria exhæ
redatio,ut d.l.suus,versicu.puto. & idem si sit hæc conditio,si te
stamentum fecerit,ut ff.de bo.libe.l. si libertus sub conditione.§.
existimo. quem casum tene cordi,quia ibi collige modū,per quē
pater potest cogere filium ad respondendum,nec dicitur ei tolli
liberum testandi arbitrium. Nec prædictis obst.quod his casibus
uideatur filius in ultimo momēto vitę præteritus, quia illud eue
nit propter eius factum,unde sibi imputet.Secundo casu,uideli-
cet quando conditio est casualis, tunc tenet institutio, si in con-
trarium conditionis euentum sit exheredatus, & non alias,ut d.
l.suus.in principio.& versi.puto.& hic in principio.Tertio casu,
quando est mixta,quia depēdens a potestate,& forma.& isto ca-
su Bul.gl.antiquius distinxit,aut stetit per filium, & sibi imputet;
aut per casum,& tunc admittitur, vt no.hic in versi.Bul.cum.sed
distinctio ista reprobatur per gloss.& bene,quia statim testamen-
tum est ipso iure nullum,vt hic, & d.§.puto. vnde expectare non
habemus casum,cuius nihil operatur euentus. ff.ad Vell.l.alium.
§.fin.Et hoc verum,nisi ista mixta haberet vim,& effectum pote
statiuę,vt d.§.puto,ibi dū dicit.& si a primo miliario. Et ideo no-
tanter tex.hic dixit. (& longe te agentem) & de iure antiquo &
de iure primęuo codicis.Sed hodie vertitur in dubium,an hodie
per l.quoniam in prioribus,supra, de inoffi. testam. quæ fuit vna
de quinquaginta decisionibus postea additis,fuit hæc innouata,
ut in legitima filio debita tollantur hæ conditiones. & tene hic
a gl.ꝙ sic [a] in fi.eius habes,& istam partem tenui in dicta lege quo
niam in prioribus,& in qualibet conditione istum passum exami
naui,vnde vide,quod ibi dixi,quia ex illis & hic dictis vnam lon-
gam repetitionem de lege ista potes facere. & intellige,quod tol
litur,quando in contrarium conditionis euentum nō exhæreda-
tur,alias,si exhæredaretur,illa l.locum non haberet,sed ista.Ho-
die vero si exhæredaretur, quia exhæredatio nulla esset,nisi vna
ex legitimis causis adiecta esset,vt dicam in 9.oppo.Sequitur,ꝙ
perinde esset,ac si exhæredatus non fuisset,ideo conditio illegiti
ma tolleretur,& supposito,quod tollatur in legitima filio debi-
ta,quærendum est, quid fiet de residuo.Et respōdeo.vt dicam in-
7 fra q.iij. †Reuertor ad glos.& oppo.vij.contra secundum notabi
le,quod exhæredatio non possit fieri sub conditione,ut ff.de lib.
& posthum.l.sed si perceperit.§.pure.Solu.quod exhæredatio de
bet esse pura, alias non teneret exhæredatio,ut in contrario, sed
vbi institutio sit conditionalis,tunc exhæredatio potest fieri sub
contraria conditione,vt hic,& d.l.suus. Opp.viij.ab extra ad idē,
quod exhæredatio non possit fieri vllo casu sub conditione,cum
ipsa debeat fieri certo testatoris iudicio.vt ff.de ven.in pos.mi.l.j.
§.sed si incertum. Sol.quod certum dicitur iudicium, quando fi-
lius institutus nullo casu vel tempore præteritus inuenitur, sicut
est quando in contrarium conditionis est exhæredat.Nam
conditione pendente.ideo dicitur præteritus, quia conditio exi-
stens trahitur retro ad tempus mortis,vt ff.de milit.te.l.quod dr̄.
Opp.ix.& ab extra,ꝙ hæc exhæredatio sub ꝯria conditione non
valeat ex causa exhæredandi,quia non est de emancipatis. in Au
then.ut cum de appel.cog.§.causas.solu.quod prędicta procedūt
tempore isto,sed de iure nouissimo confitendum est,quia exhæ-
redatio sub contraria conditione esset ipso iure nulla.Et sic habe-
tur pro non facto. & per consequens reperitur præteritus, & sic
posset testm̄ secundum ista tempora dicere nullum, hodie non,
si teneamus opi.quam tenui,ꝙ in debito bonorum subsidio tolla
tur omnis conditio, & remaneat in eo pura institutio. & sic hæc
lex in duobus est correcta. Sed caue,quia licet iusta non sit causa
exhæredandi, tamen taliter posset poni casus,ꝙ ista l.in hac parte
remanet incorrecta, si potius filium iustam causam exhęredatio-
nis commisisse in patrem. Et pater videns filium vltra mare abijs-
se dicat, filium meum hęredem instituo, si reuersus fuerit ad pa-
triam intra quinquennium, & si non fuerit reuersus intra dictū
tempus eum exhæredo,quia tale quid mihi fecit,quod sibi remit
tere nolo, nisi intra dictum tempus venerit, nam tunc reperitet
8 iusta causa exhæredatus.† Opp.x.ab extra,& multum fortiter,ꝙ
in casu huius legis exhæredatio fuerit ipso iure nulla,quia vnico
hærede instituto non potest ei a se ipso hæreditas auferri,vt ff.de
libe.& posthu.l.si ita.§.regula.& ff.de hære.insti.l.sed,& si condi
tioni.§.fin. Item exhæredatio facta in testamento non valet, nisi
adeatur hereditas ex illo. Casus est in l.filium.ff.de bono.possess.
contra tabu.sed in nostro casu non est adita,nec adiri potest,nisi
impleatur cōditio, & illa impleta frustra de exhæredatione quærit,
quia illa expirauit, ergo, &c. solu.ꝙ propter istorum euasionem
necesse habemus dicere,quod filius erat in parte institutus, & co
hęres sibi in alia parte datus, q hæreditatem adiuit. & ita no.hic
Cy.in iij.opp.Et forte idem esset,si substitutum habuisset, quia
exhæredatio inter duos gradus facta tenet,vt ff.de lib.& posth.l.
3.§.sed si inter.Sed adhuc repugnare videtur prima ratio supra fa
cta.sed responderi potest,quod hereditas proprie nō admittitur,
quia non pure data fuit,sed sub cōdōne,vnde proprius data nō
intelligitur,sed quia dicere,ꝙ hic habuit cohæredem,est aliquali-
ter diuinare,ideo cogitaui sic dici posse,ꝙ in casu isto iste non exhę
redatur a se ipso, quia tempore, quo cedit dies exhęredationis,
ipsius institutio euanuit,quia conditio eius deficit,sed exhæreda
ri dr̄ ab intestato,& alios in gradu sequentes admittit, Nam ca-
sus videtur,ꝙ in successionibus ab intestato quis possit iusta cau-
sa exhęredari.ↄ.de suis,& legi.l.si defunctus.licet gl.intelligat,ꝙ
secundum testamentum facit,quod est ibi diuinare. loquor ergo
nullo facto,vel pro non facto habito,ut est hic. Cogitandum re-
9 linquo,quia hec non affirmo.† Ex prædictis oppositionibus ve-
nio ad quæstiones,& quæro: hæc lex loquitur in filio,quid in ne
pote,& in alijs inferioribus, & gl. reprobat quorundam opi.qui
dicebant non esse idem.distinguit,aut nepotem nemo præcedit,
& est suus auo, & tunc in eo idem est, quod in filio,alias non est
idem,ut ff.de hæredi.insti.l. sed si conditioni.§.nepotes. vt sic ꝙ
ibi dicit(redigantur)exponatur idest redigi possint.& hæc vera,
vt ibi no.argu.l.posthumorum.in princip.ff.de iniu.testa.Et eam
cōiter tenent doc.ꝙ qn̄ nepos est suus,ita quod nemo eum pręce
10 dit,non est aliqua ratio diuersitatis inter eum,& filium. † Quæ-
ro ij.

ADDITIO.

a ¶ Et tenet hic gl.ꝙ sic. Adde Bar.hic,& consi.suo 13.inci.ex facto proposito.& Ang.consi.117.inci.domina Catherina quondam Blasii.contrariam opi.ꝙ iura hnt correcta tenuit etiam Imo.in l.suus quoque.de hęre.insti.sed melius,in l.fi.ff.de condi.insti.& adde Pau.de ca.hic,qui dicit,quod opi.Bar.sustentatur & prouidetur filiis,& contraria operatur contrarium,& hāc sequitur Angel. consi.93.inci. Viuianus de Monte Pulciano.

ro ij.cū gl.si tex.hic in fi.dixit, ꝙ iste filius nō ꝓhibet̄ adire hęre
ditatē,sed an ex testō,vel ab īntestato.& fuit opi. Ir.ꝙ ex testō, si
ꝑ filiū nō stetit,quasi ꝯditio ꝑ impleta,vel nō imposita habet̄,vt
§.eo.l.j.& istius opi.est fundata sup̄ opi.Bul.posita s.ī gl.ij.quā ibi
reprobaui iuxta fi.distinctiōis. Secūda est opi.gl.hic,vt adeat ab
intestō,& ita aliq habēt in litera.& est rō, quia ipsum testm̄ sta
tim est ipso iure nullū,Nec ei ob.ff.de s̄m tab.l.secūda.§.si sub ꝯ
ditiōne.qa ibi,in emācipato, q nō pōt dicere testm̄ nullū, vt in
cognitis a iure ciuili,& si dicas,ibi petit boñ.poss. s̄m tab. & sic
ex testō.R ñ.qa illa petitio de p̄senti ius nō tribuit, & ab euentu
futuro depēdet,qa aut euenit,& erit pinde,acsi ꝯtab.petijsset.&
hoc ei pmittit̄ de iure speciali,qa incognitus,& vt interim t̄epus
petēdæ ei nō currat.Tertia opi.ad hoc est gl. & vtroq; mō.i.alte-
ro eorū quo voluerit possit.i.ab intestato si velit,& si testō, hoc
elegerit,qa testm̄ suo fauore dr̄ nullum,igitur illi vię pōt renun
ciare,& eius testm̄ eligere.simile dicit gl.s̄.de ꝯtabu. l.ij.cum ibi
not.Vnde hic attēde,qa si conditio non est impleta, ex testō adi
re nō potest,qa deficit ꝯsensus & volūtas testōris.Sin autē est im
pleta,tūc licet sint opi.in glo. & moder.aliqui approbāt præce-
dētē,vt testm̄ ꝯfirmari nō possit, cū qbus ego præeligo opi.hu-
ius glo.quam sequit̄ Cy.& do.meus,vt sit in eius electione adire
ab intestato, vel impleta ꝯdōne ex testō,cū ratione p̄dicta,qa po
tuit suo fauori renūciare. Tū ēt,qa potuit filius cōsentire patri,
vt sic testet̄ a prin. vt s̄.de inoffi.test.l.si qñ.§.fi.cū ibi not.nec pōt
postea cōqueri,ergo & post mortē eius pōt sic factū approbare.
Sed vt latius hoc declaretur,& quædam,q obijci possent, tollan
tur,dico ꝙ interdum filius in ptāte solus est hæres institutus sub
ꝯditione,& nō in cōtrariū conditionis euentū exhæredatus, sed
præ ceteris,& tūc si implet conditionem,pōt adire ex testō,vt in
hac gl,& si non implet,pōt solū venire ab intestato.& rōnē.s̄.al
legaui.& hoc s̄m tps huius l.nō hodie,vt ↄ.dicā.Interdum filius
est institutus sub cōdōne,& in ꝯriū cōdōnis euētū p̄teritus,& al
ter est pure institutus,& tūc,aut iste alter est testatoris filius, aut
prorsus extraneus,si testatoris filius,& tūc si cōditio non est īple
ta,nō pōt conditionaliter institutus adire rōne.s̄.alle.Si vero est
impleta,tūc ēt vr̄ ꝙ non possit pp̄ fratrē qui dicet testm̄ nullū,nā
per beneficiū fratris præteriti est ei quæsitū ius dicēdi nullum,vt
ff.si tab.test.nullę extab.l.prima.& de contra tab.l. post mortem.
§.fi.Sed hoc non obstāte ego puto,ꝙ possit, & est ratio, quia fi-
lius,vt dixi,potuit prius cōsentire,vt sic testet̄ a prin.& sic etiam
habere ratum ex post facto.Secundo, qa frater pure institutus nō
habet de quo cōquerat̄,qa nō de institutione sua,&hoc clarum,
nō de institutione fratris,qa ex quo frater nō cōqueritur,sed va
lidat,nec ipse pōt cōqueri,nec beneficio illius vti priusq̄ filius ac
ceptauerit,cum illud sit sibi collatū,si voluerit, vt l.inuito.de re
gu.iur.Et pro glo.sad hoc notāda.ff.de ꝯtab.l.iij.§. si quis ex libe
ris.versi.planc.per quē oēs illæ glo.& ll.limitantur. Requirit eñ
illa glo. ꝙ præteritus faciat actum per quem venit ꝯ testm̄, licet
postea illum prosequi nolit. & ꝙ hoc sit necessarium, ꝑbat̄ ff.de
leg.præstan.l.nunq̄.in princip.& l.is qui.§.sed solus. & no.glo.se-
cundū vnā expositionē,vt d.l.post mortē.& hoc si cohæres dat'
est filius testōris.si autē sit prorsus extraneus,minus est dubij,qa
ei illud beneficiū nō dat̄,& ꝯ se allegaret,qa ab intestato nō suc-
11 cederet.†Et sic ex p̄dictis cōcludo,ꝙ testm̄,in quo filius in condi
tionali institutione pōt dici præterius, cōditione impleta potest
per ipsum approbari,& hæreditas ex eo adiri de iure ciuili,vt hic
in glo.Interdū filius nec pure nec conditionaliter est institutus,
& quidam alius est hæres scriptus,tūc an testm̄ possit reconuale
scere, dixerunt qdā ꝙ nō de iure ciuili,sed de æquitate pretoria,
& ita intellexerunt l.filio.ff.de iniust.testa. Alij dixerūt, ꝙ valida
tur etiam de æquitate iuris ciuilis.ar.eius qd̄ no.in d.filio. & s̄.de
inoffi.test.l.sancimus.in prin.& ff.de leg.præstā.l.si duo. Alij p̄di-
ctos nitūtur sic ꝯcordare,qa aut ille,q est institutus,est in pari gra
du cū filio p̄terito,quia eius frater,tūc iure ciuili validet̄, & ita lo
quitur d.l.si duo.& gl.in d.l.filio.& ibi dicunt d'sse casum.Aut est
extraneus nō in pari gradu cū p̄terito,& tūc solum æquitate prę
toria,vt ff.de ꝯtab. l. si duobus.§.prius.Sed ego de veritate istarū
12 opi.dicam.ↄ.de lib.& posthu.l.ij. vbi cadit.†Quæro iij.an in casi-
bus,in quibus dixi filiū institutū sub condōne posse adire ab in
testō,ꝑcedat hodie?& in hoc dico ꝙnon secundū opi.quā tenui,
videlicet, ꝙ in debito bonorū subsidio remaneat ipso iure cōdō,
qa tūc si solus sit hæres institutus, totū habebit ex testō iure ac-
crescēdi,ꝑ l.si ex fundo.ff.de hær.inst.nisi haberet cohæredē, qa
tūc deficiēte condōne puto ꝙ ps eius deficiēs accresceret cohæ-
redi,nō filio,qa eius quota nō est hæreditas,sed bonorū, vt dixi
in l.quoties.s̄.ti.j.Idē forte si haberet substitutū,quia ad eū deuol
13 ueret ei' portio.†Quæro iiij.filius institutus est sub condōe pote
statiua,& vult instōni renūciare,& ab intestō adire,an possit? Di
cit Cy.quod si renunciatio fiat in iudicio,qa valet, licet instō sit
conditionalis.arg.ff.de cur. bo.dan. l.j.ex hoc sequitur aliud, ꝙ
postea ab intestō adire poterit nisi cohæredem vel substituū ha-
beret,qa q̄diu locus est successioni ex testamento,nō habet locū
ab intestato,vt ff.de acquir.hær.l.q̄diu.& ↄ.de imp.& alijs substi.
14 l.hæres instituta.†Quæro v.filius institutus sub conditione ptā-
tiua pōt illā implere vsq;ad vltimū vitę spm̄,vt l.fi.ff.de cōdi.inst.
licet in legatis statim,cum primū pōt,videat̄ implere,vt no.ff.de
hære.institu.l.si qs instituat̄.circa prin.Sed qd, si casus inopinat'
ei superuenit, ꝑꝑ quē īplere nō pōt? Dicit Iacob.de Ra. & Cy.ꝙ
ꝑ impleta hr̄,vt ff.de ꝯdi.institu.l.q̄ sub ꝯditione.§.quoties.qd̄ in
telligo verū,si casus ex toto absorbeat implementū.i.ꝙ oīno sit
certū,qa amplius impleri nō pōt,alr̄s si hoc certū nō sit,tūc casus
ille tm̄ suspēdit,iō expectādū donec casus esset, vł certū fiat am-
plius impleri nō posse.ar.s̄.de testa.l.cū antiqtas,& ff. de cōdi.&
15 demō.l.qbus diebus.in prin.†Quæro vj.an implemētū ꝯditionis
trāsmittat suus ad hæredē?dic ꝙ nō,vt patet ex p̄dictis,& ꝑbat̄ in
d.l.qb' dieb'.de cō.inst.& in l.a testōre.ver.claudi'.ff.de ꝯd.& de.
licet ꝯriū vr̄ notari in l.is cui.ff.de actioni.& obli. & hęc sufficiāt.

LEX V.

1 *Concordia maritalis auro preciosior.*

Reprehendenda. Conditio dirimendi matrimo-
nium adiecta institutioni,velut
1 turpis,habetur pro non apposita.& h.d.†No.ꝙ maritalis cōcor
dia omni lucro est præferenda. No.etiā ꝙ cōditio diuertendi est
turpis,& inhonesta,& ꝯ bonos mores.Itē,ꝙ turpes conditiones
habentur pro non adiectis.Item,ꝙ licet impleantur, in eis perse
uerari non debet.Item,ꝙ licet turpis conditio impleatur,nō pro
pterea relictum perditur.Item, ꝙ de facto datur voluntas intelli-
gi,vt hic.& ff.de leg.l.de quibus.ī fi.Itē potes notare hic ex prin-
cipio,ꝙ magis peccat qui illicitum facit,vel implet, quam qui il-
licitum iubet vel ordinat &c.

LEX VI.

1 *Disiunctiua alteram sui partem requirit eße veram.*
2 *Intestatus quomodo differat ab eo qui decedit sine testamento.*
3 *Disiunctiua quare,& quando pro coniuncta ponatur.*
4 *Naturales an veniāt noīe filiorū,& an nālis excludat substitutū,& nu.seq.*
7 *Naturalis mortuo testatore legitimatus an excludat sustitum.& nu.8.*

a Generaliter. [a] Disiunctiua posita inter conditiones ne
gatiuas resoluitur in coniunctiuam fauo
re liberorum, quod ad extraneos est extensum.h.d.† Not.quod
b ad veritatem disiunctiuæ [b] sufficit alteram partem esse veram, vt
hic,& l.aut ille.ff.de ver.sig. Fallit tamē hic, quia oportet omnes
partes disiunctiuæ,& sic oēs cōditiones verificari, vt substitutus
admittatur,ne contra intentionem testātis veniatur.Supple tex.
in prin.ibi,vel filia,dic hæres instituta,vel ibi in testamento non
2 sit.No.ꝙ aliud est dicere,si quis decesserit īntestatus,& aliud si de-
cesserit sine testamento.ꝙ facit ad ea quæ dicuntur.ↄ. de iure de-
lib.l.cum antiquioribus. in prin.ibi, (decesserit) subaudi talem
substituo.ibi(possideri)dic ab hæredibus substituti.ibi.(substitu
tioni)s.directæ. & ibi(restitutiōi)s. fideic.ibi(non fecerit) scilicet
institutus.ibi(cui em̄) interrogatiue legit̄.ibi(fraudari)quasi di-
cat nulli.Nota,ꝙ certi, & non incerti, dn̄t esse successionis exi-
tus.Op.ꝙ alterum istorum verborū (intestatus, vel intestata)sit
superfluū per sequētia verba,vel sine testamēto,& eꝯ,cū hęc ver
ba idē significēt.gl.prima fatetur contrariū, ꝙ idem significant,
sed ad aliū finē & effectū hic,sic dixi,vt in glo. quod fateor quan
do adiecta sint hæc verba his q iure testari psīt, alias si iure testa
ri nō possunt,ista verba aliquā dn̄iam hn̄t. vt dixi.ↄ.de iure deli-
3 be.l.cum antiquioribus.in prin.vbi vide.†Quæritur, quare disi-
unctiua hic ponitur pro coniuncta respon.glossa, quod alias ne
sciremus propter quem casum istorum substitutus deberet ad-
mitti,sed neuter eorum,vel saltem duo ex his non euenirent,vbi
in glo.Sed hæc ratio non placuit Ia. But.quia sicut fuissemus cer
ti,si vnus casus tātum ex illis eueniebat,sic fuissemus, si duo eue
nissent,quia licet plures conditiones eueniant. Vna sola obliga-
tio ex vtriusq; euentu nascitur.ff.de ver.ob.l.si ita quis promise-
rit.& ff.iud.sol.l.cum quærebatur.& de re.du.l.si his qui.§.versi.
ideo dixit ipse, ꝙ hic intelligitur de incerto exitu voluntatis
testatoris, qui non erat incertus, quia verisimiliter ipse voluit,
quod liberi excluderent substitutum,sed ex verbis hoc non erat
clarum,imo potius sonabant in oppositum,ideo disiunctiua im
propriatur,& ponitur pro coniunctiua,vt mēs verisimilis & præ
sumpta saluetur.sed nec hæc ratio videtur mihi tuta, quia ꝙ hic
dicitur in liberis,habet locū in extraneis, vt in ver. quo exēplo,
& sic fauor liberorū nō est rō,quare ponit̄ ꝯiūcta,licet liberi aug
mentarent, & fortificarent rationem sic interpretandi. Dic
ergo

ADDITIONES.

a ¶ Generaliter,qualiter & qūo ista lex intelligatur, & qn̄ locū habeat,vide plene per So.consi.xxiij.incip.circa primam consultationē in prin.cum omnibus versi.seq.in j.parte.char.xl.& uerum predictis non obstantibus.cum versi.seq usque ad fin.char.xlj.

b ¶ Ad ueritatem disiunctiuæ.Adde Soc.consil.lij.inci. vt uerā testatricis intētionē.in prin.ibi primo nā ipse in i.par.char.xcv.& uer.ad quartā rationem.char. xcvj.ꝙ tunc disiuncta stat pro coniūcta, quando uoluntas disponētis non potest uerisimiliter uerificari in qualibet parte sui.Et an, & in quibus, & qualiter ꝑcedat,per eū no.ibi per eum etiā habes,ꝙ quando disiuncta ponitur inter personas,inter quas ordinata cadit effectio testōris, nūquam resoluitur in coniunctā,unde stat in propria sua natura & uirtute. in d. consi.cir.medium iii.col.Itē ꝙ de propria natura & significatione ad ueritatem disiunctiuæ sufficit alteram partem esse ueram.& hoc in d.consi.in prin.j.col. Itē adde Old. consil.clxxxvii.incipiente.de inst.& substi.

ergo ꝙ ratio est,q̃a cõditiones sunt negatiue cõceptæ: vnde vna nõ impleta si debent ex illa, repugnaret implemẽtum alius,propter qđ implicite, vel præsumptiue,vel a sensu contrario testõr non voluit deberi.accedat ad hoc l.si is qui.& §.cum ita.& §.vtrũ.

Cum autem inuenire. In substitutiõe facta filijs post mortẽ legitimis vel naturalibus tm̃,interpretat̃ in esse tacita ꝯditio,si decesserint sine liberis.hoc dicit. Et no.super tex. ibi(substitui)subaudi per fideicõmissarium, & post mortem,secus si ante. vt no. j̃.de fideic.l.cum antiqssimi.in gl.ij.ibi,& liberos sustulerit. No.ꝙ posito vno correlatiuorum,ponitur & reliquum. No.filius supponit patrem,& econtra,& sit argu. Si statuto cauetur,vt rapiens filiũ alienũ decapitet̃,ꝙ si q̃s rapiat carẽtẽ patre,statutũ nõ vẽdicet sibi locũ,ſm Ia.Butri. Et ex his claret,ꝙ Deus pater fuit ab eterno,ita & eius Filius fuit ab eterno, qđ sit vnũ fundamẽtũ nr̃e fi-
4 dei.Ibi,vt si q̃s naturales.†Ex hoc vr̃,ꝙ in dubio appellatione fi-
a lij nõ cõtineãtur naturales tãtũ,[a] al's fuisset iã p Papinianũ puisũ, qđ negat ista litera, sed ex materia subiecta interpretabit̃ mẽs loquẽtis,ibi(inter iustos liberos,q̃bus substitutio facta est post mortẽ)ibi,in naturales, scilicet institutos. Et sic no.ꝙ illud quod Papinianus statuerat in istis liberis,hoc Iustinianus extẽdit ad natu
5 rales tm̃.No.principaliter duo,vnũ,ꝙ q̃n testator substituit libe
b ris institutis p hæc verba,quicũq; decesserit sine liberis,[b] vr̃ testator prima facie eorũ liberos prius vocare ad hæreditatẽ,iõ liberi excludũt substitutũ,imo & euanescit substitutio vt hic: quod tñ nõ est expeditũ,ideo vide quæ dicã j̃.de condi.in ser.l.j. Aliud est ꝙ naturalis non excludit substitutũ, vt hic in litera (sine iusta sobole &c.) Sed contra hoc facit ff.ad treb.l.ex facto.§.si quis rogatus. Glos.hic posita ponit varias solu.ſm Dyn.illam approbauit, ꝙ hic quando l.habeat conditionem subintelligit,ibi quando testator cõditionẽ illã,si decederet sine liberis,expressit.hæc solu. non placuit Bar.q̃a licet l.ista hãc cõditionẽ subintelligat, non ppterea subintelligit vt a se, sed vt a testatore prolata, & sic idem debet iudicari,vt de plata ab hoĩe,ideo intelligit vt hæc l.intelligatur,q̃n testator erat hõ in dignitate positus. Sed ista solu.non modicę est diuinationis,ideo teneo sol. Dy.q̃ dñs meus tenebat. Et ad rationem Bar. respon.ꝙ l. ista subintelligit eam tanquam prolatam ab homine, q̃ sit eius volũtatis & dispositionis, cuius est lex ipsa,quæ hoc subintelligit. Quia vt inquit Arist.hõ imaginatur de alio quod ipse facturus esset in seipso,sed lege ipsa non efficitur naturalis,vt legitimus.vt l.fina.& auth.licet.j̃.de natura li.lib. Item q̃a de iure simplex appellatio filij refertur ad eũ, quẽ demõstrãt nuptię,vt l.filiũ.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris. & sic non ad naturalẽ tantum,& minus ad spuriũ. ideo ibi non simpliciter a l.nominãtur filij,sed cum adiũcto,q̃a filij naturales, vel spurij.& hãc opi.etiã sequitur hic Bal.& pro his inducunt quod dixit gl.in clemen.j.de baptismo. quæ dicit bastardos non includi in dispositione legali quo ad honores & commoda. Hĩnc est
c dicit ipse, ꝙ in feudis[c] non includunt̃ legitimati naturales,vt in titu.si de feu.cõtrouer.fue.c.j.§.naturales. Similiter in summa de infamibus, isti bastardi sunt infames, ideo ad eos vt reprobatos non debet trahi emphiteosis ecclesiastica,& si sunt legitimi, q̃a nõ sunt legitimati, vt extra de elec.c.innotuit. do.etiam meus inducebat pro Dy.alias rationes,videlicet ꝙ hæc conditio subintellecta venit ex mẽte cõiecturata,ideo strictius est intelligẽda, vt in Auth.de non alie.§.q̃a vero. Et q̃a fictio fictionis & improprietatis non debet fieri,vel admitti,vt ff.ex qui.cau.ma.l.deniq;. & s̃.de do.prom.l.j. Ideo in filio proprio & legitimo debet intelligi, vt dixit Dyn. Defensata solu.Dy.latius aggredior istam ma-
6 teriam,vt fecit do.meus in quodam suo consilio. †Queritur er-
d go,an naturalis[d] excludat substitutum? dicit ipse,vide tex.& illũ sequere,quia clarior est cæteris,ff.ad trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus. Vel latius,aut constat de voluntate testãtis,& illam serua, vt in l.in conditio.ff.de condi.& demon. Aut de ea nõ cõstat,tũc procedendum est per coniecturas j̃.scriptas, q̃a si naturalis erat in cognatione serui,& sit natus in figura matrimonij,tunc substitutũ excludit ex eo,quia ad instar legitimi succedit vt Inst.de ser.cort.per totum.& exemplum accipe, si dares seruo tuo vxorem. Item,quia sola iuris impossibilitas,non testãtis voluntas resistit. & de hoc est tex.in d.§.si quis rogatus.dum dicit, ꝙ colligi debet ex voluntate testatoris.sed cum testator cognouit eum esse illius conditionis,sic videtur voluisse. Et ita verificatur hæc solu. Azo. quam secutus fuit Iaco.But.& per istũ modũ potest ĩtelligi l.hęredibus.§.fi.ff.ad trebel. Aut naturalis erat natus extra cognationem seruilẽ,seu figurã matrimonij, & tũc fac duo mẽbra. Nam aut in substitutione nulla facta est mẽtio de filijs, vel liberis.sed l.subintellexerit,& tũc naturalis nõ excludit substitutũ, vt hic, & rationes suprascripsi tã do.mei,q̃ proprias, & Bal. Aut ĩ substitutiõe facta est expressa mẽtio de filijs, & tũc dicitur ĩ specie. Primo dignitas testatoris vt si erat homo in dignitate positus,naturalis non excludit substitutum ex præsumpta voluntate testatoris quæ præsumitur ex eo primo, quia ad digniora videtur se referre mẽte & verbo, ſm quod congruit suæ dignitati,non autem ad id quod degeneraret a se & sua dignitate cum in aspersis macula naturali non transeant priuilegia dignitatum,vt ff.de do.l.cũ legitimæ.& l.lex naturæ. Secũdo,quia opprobrium est in dignitate existenti tales filios nominare.vt.j̃.ad orfi.l.si qua illustris.& idem si rogatus,esset in dignitate,eadem ratione. Aut testator nõ erat in dignitate, & tũc ſm ordinẽ d.§.si quis rogatus. inspicitur ꝯditio eius q̃ rogauit. Et ideo fac tria mẽbra super statu & ꝯditione sua. Nã aut erat homo magnę honestatis, & bonę sciẽtiæ,q̃ abhorruisset ꝯcubinas & filios naturales tm̃, & tũc ex voluntate p̃sumpta naturalis nõ excludit substitutũ. Aut q̃ rogauit,erat eꝯ cõcubinarius, & solitus tractare naturales cõpetẽter & bene, & tũc naturalis excludit substitutũ ex p̃sumpta eius volũtate. Aut testator erat cõditionis mediæ,& status indifferentis, vel dubij,& tũc fac duo mẽbra,q̃a aut substitutus erat extraneus, & tũc naturalis excludit substitutũ, p rationẽ l. antiquissimi.j̃. de fideicom. Nã & isti liberi naturales tm̃ sunt de posteritate ipsius testatoris,itẽ q̃a indefinita verificat̃ ex quolibet de suppositis,quantuncunq; minimo,vt ff.manda.l.fideiussor.& ff.de leg.j. l.cum incertus. Sed filius naturalis non potest negari quin sit filius,vt s̃.de nat.lib.per totũ.& a iure ciuili nõ reprobatus,si ex indubitato coitu sit natus, vt ff.de cõcu.l.in cõcubinatu. ergo &c. Aut substitutus nõ est extraneus,sed de descendentibus testatoris,vt quando frater est substitutus fratri sine liberis decedenti; & tũc subdistingue,quia aut frater erat æqualis cõditionis ad naturales,quia & ipse naturalis erat,& tunc etiã naturalis excludit substitutum, ne vni concederet̃ & alij denegaret̃.ar. j̃. qui po.in pig.ha.l.assiduis.& quia par causa affectionis est ad vtrunq; & q̃a vt dixi,indefinita verificat̃ ex quolibet de suppositis quocunq; minimo. Aut substitutus non erat æqualis conditionis,q̃a nõ de descendentibus legitimis ipsius testatoris, & tunc aut fauor aut cõmodum nõ redimit vt a naturali substitutus excludat̃,puta q̃a rogatus siue grauatus extraneum sibi hæredem instituit, & sic filius naturalis ei non succedit,& tunc naturalis non excludit substitutum.argu.huius text.ibi dum dicit,sed ad filios vel filias &c. Aut de fauore vel cõmodo ipsius tractat̃,puta si substitutus esset frater instituti,& institutus decederet ab intestõ naturali filio relicto,quo casu succederet patri suo ab intestato, vt s̃.de natu.lib. auth.licet.& tunc vr̃ ꝙ substitutus debeat excludi,& maxime attentis verbis Cy.hic positis.sed eis non obstantibus dixit ipse,& ita consuluit in quæstione facti,ꝙ naturalis isto casu nõ excludit substitutum, quia per hoc substitutus succedit testatori.vt ff.de vul.& pupilla.l.cohæredi.§.cum filiæ.in cuius successione naturalis nõ admittit̃ extantibus alijs descẽdentibus,vt p̃allega.auth. licet.q̃uis in alijs bonis pr̃is sui,vel in quarta iure naturæ, vel trebellianica ipse naturalis patri suo succederet fratre ipsi⁹ excluso. & hæc ſm do.meum de ista materia habes per Spe.in tit.de elec.
7 §.nunc aliqua.ver.lxvij.quærit Io.&c.& ver.clxxij. †Sed dubitari vidi, quid si mortuo isto testatore naturalis iste est legitimatus, an tunc excludat substitutum? & refert Io.An.in addi.super Spe. in ti.de succes.ab intest.in fi.quod Ia.de Are. determinauit quod sic,natura & lege hunc coadiuuantibus, vt alias dicit in auth.de con san.& vteri.fra.§.j.ff.de liber.& post.l.fin. Nam macula in legitimatis per beneficium principis exulauit sic, quod legitimatus a legitimis differre nõ videt̃,vt in Auth.qui.mo.na.effici.sui. §.illud.& in Auth.q̃ũo nat. eff.leg.§.si quis aũt.Insti.de hær.q̃ ab intest.§.j. p ista parte inducit Io.An. ff.ad treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.& l.heredibus.§.fi.de lega.ij.& l.Lucius.in fin.de iure de lib.l.fina.& j̃.de adop.l.cum in adoptiui. Ego puto contrarium, quia ex coniecturata mente testatoris naturalis nõ excludit substitutum,ergo nec post eius mortem legitimatus,tamen in morte testamentum vires assumpsit,nec voluntas mutari potest, vt l.omnium.s̃.de testa.& l.j.s̃.de sac.san.eccles. Nec imperiale beneficium interpretari debet,vt quis habeat successorem quẽ habere voluit,vt alias dr̃ in feudo,vt in ti.si de feu.ꝯtro.fu.c.naturales.facit ff.de codi.& demõ.l.fideicõmissum.nã p fideicõmissum succedit̃ testatori,& nõ hæredi,vt l.cohæredi.§.cũ filiæ.ff.de vul. & pupil.& q̃a sine alterius iniuria priuilegiũ intelligi debet concessum.& p hoc faciũt multa alia q̃ dixi ĩ l. nã ita diuus.ff.de ad
8 op.& q̃ scripsi.j̃.de adop.l.cũ adoptio. †Quæro, quid si ista conditio,si

ADDITIONES.

a ¶Non contineantur naturales tantum & hoc facit ad statutum pręmians capiẽtem bannitum,&eius filios quod non habeat locum in capiente bastardũ banniti,ita not.Bar.in l.ij.ver.& hoc al.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& An. Are. Inst.de pa.po.§.fin.

b ¶Quicunque decesserint sine liberis.Adde Soci.conf.ccxlix.incip.materia pñtis consultationis versic.ix. probatur. cum ver.se.in ij.parte char.cxxxvij.vbi hoc idem allegat & tenet.

c ¶In feudis non includuntur legitimati naturales ita not. iste in l.itẽ si quis nu. iiij.ver.quæro filius naturalis &c.& ꝙ ibi posuit remissiue in additio.ad ipsum in apostil.in versic.an tunc succedant.supra de na.lib.

d ¶An naturalis,adde Bald.hic contra in l.ex facto.§.si q̃s rogatus, ad tre.ꝙ excludit etiam si fit in seruitute cõceptus,l.cũ pr̃.§.volo.& ibi Bar.de le.ij.& l.Lucius.§.dãno. Et ibi Bar.eo.tit.adde Spe.de loca.§.vj. versic.clxxij. vbi dicit filiũ naturalẽ excludere fratrẽ in substitutione, & vide oĩno per Alex.in cons. xciiij.j.pte.& vide etiã omnino do.Soci.consi. clxxij.inci. licet filia fœmina, versi.quibus suppositis ostenditur.ij. pte, char.liiij.ꝙ filius naturalis excludit substitutum propter conditionem subintellectam, quem in successione ab intestato non exclusisset.

ditio,si decederet sine liberis, apponitur in persona monachi,q̃ non potest liberos habere nisi spurios,& de illis constat ꝙ nõ excludũt substitutũ,q̃a nec filij sunt nominãdi,ut in auth.cõplexu.
a s̃.de incest.nup. Dicũt quidam,[a] ꝙ substitutus excluditur pp monasterium quod hr̃ loco filii,vt in auth.de san.epi.§.sed hoc de p̃senti,& j̃.ad Tre.auth.nisi rogati,ſm quosdam,asserentes ꝙ hęc ꝯdõ intelligitur de liberis habendis,nõ de habitis, vt l. solemus, & l.si iam facta,in prin.ff.de condi.& demon. Vnde dixerunt,ꝙ si aliud monasterium ingrediatur,tunc nouum filium quæsiuisse intelligitur, & si hoc nouũ monasterium substituit, excluderet, q̃a aliter liberos hr̃e nõ potuit,& sic testator de his vr̃ sensisse.ar. ff.ad Treb.l.hæredis,§.Titius,cum ibi no. Hoc mihi non placet, quia omnes tex.qui volunt ꝙ monasterium habeatur loco filij, loquuntur in laico monasteriũ ingrediente,igitur extra illum casum non sunt extẽdẽdi,cũ exorbitẽt a iure cõi. Item ꝙ ibi fauore aĩæ & religionis,sed hæc rõ cessat in iam monacho vel religioso, ergo &c. Præterea eorũ rõ in casu nostro,quo dixit,si sine liberis decesserit,nõ vr̃ mihi vera,q̃a de p̃sentib.& futuris ĩtelligit̃,& solũ no.existentiã liberorũ,vel nõ,ſm tp̃s mortis ipsius,vt j̃. de cõdi.in ser.l.j.ꝙ non est in illa,cum liberos habuerit,de qua in d.l.solemus,quia in illa intra certũ tp̃s non est restricta, alias ad idẽ videret̃ per l.si inter ff.de pac.do. Alij vt Bald.tertio dixerunt, ꝙ q̃a de liberis ueris,vt verba sonant,testator sensit, vt ista verba ꝯdõnẽ non facerẽt,q̃a ignominiosum est tales liberos hẽre,vt j̃.quẽad.tes.ape.l.pe. Hæc rõ Bal.concludit,ꝙ locus est restitutioni,quasi grauamẽ sit purũ,ꝙ mihi est dubiũ,tñ hic est duplex conditio. Vna explicita & negatiue concepta,si sine liberis decesseris. Alia implicita a sensu ꝯ̃rio,puta, si sine liberis decesseris, nõ restituas in quacunq;,si monasteriũ debet haberi loco filij,ad restitutionẽ non tenet̃, q̃a in filijs etiam præsentib. locum sibi vendicat,vt s̃. dixi. Ibi aũt in casu nostro hr̃,nam explicita negatiue concepta non est turpis, & est de iure necessaria,ideo restõnem non ur̃ impedire,ar.l.si pupillus,§.sub conditio. ff. de noua.at implicita affirmatiua est turpis,& illa subducit̃,& dispositio de non restituẽdo remanet pura. Vnde quæ istarum dẽat attẽdi,dubito,& si forte implicita,vt fauorabilior monacho & monasterio, vt s̃.eo.l.2. & quia explicita ur̃ quasi pœnalis ad implicitam, & in fraudem eius apposita,quæ est ignominiosa,arg.j̃.de his quæ pę.no.l.j. In ꝯ̃rium facit,quia implicita venit ex ꝯña,explicite, & ab eius sensu contrario,q̃ non debet sumi, q̃n resultat iuri ꝯ̃rius intellectus. vt l.si patrem,j̃.de condi.in ser.vbi autem affirmatiue aliquid fuisset relictum monacho,uel & cum liberos habuerit,& tunc fateor conditionem vt turpem reijciendam,vt s̃.eo.l. reprehen.

ADDITIO.

a Dicunt quidam. Tu uide de hac q.Ang.in l.heredibus,§.Titius,& ibi Io.de Imo. ff.ad Tre.no.Bal.& Imo.in l.si quis posthumos,§.2.ff.de libe.& posthum.Bar.& Doc.in alle.l.hæredibus,§.fi. & Bal.& Moder.canonistæ in c.clerici, extra de iudi.

LEX VII.

1 *Hęreditas vt debeatur,sufficit cõdõnẽ casualẽ uiuo testatore ipleri & n.se*

1 **Si quis hæredem.** †Sufficit ꝯdõnem casualẽ uel potestatiuã nõ facilẽ impleri viuo testatore,ut hæreditas,legatũ,uel fideicõmissum postea deat̃. h.d. Et primo dictũ in heredib.instituendis.secũdo ampliat in legatis & fideicõmissis. tertio rõnem remotiuam obstandorũ ponit.scđa ibi,quod,tertia ibi nedũ. Op.ꝙ imo post mortẽ testatoris dẽat impleri,vt l. fi. ff. de condi. inst. Sol. ꝙ hic in ꝯdõne casuali, ut in prin.huius l.vel in potestatiua quę consistit in facto, & non faciliter implebili,puta si nupserit, ibi vero in potestatiua de facili implebili,siue consistit in dãdo, siue in faciendo latius tñ distingue,vt ĩ gl.q̃ est satis clara,& adde ĩ ea & c.ibi,& sciẽte,subaudi siue implere dẽns,siue alius pro eo impleuerit,vt l.fi.ff.de cond.insti.& ff.de here.insti.l.si quis,& habet locum hec disiunctio in ꝯditione quę extit post testm̃,licet añ mortem.in ea autẽ quę extiterat ante testm̃,dic ut in l.solemus,& l.iam facta,ff. de condi.in-
2 de.in ea vero q̃ extitit post mortẽ,dic vt in l.multũ,in eo.ti.†Op.
b 2.ꝙ non sufficit[b] ꝯdõnem implesse,nisi perseuerauerit in ea, [c]vt
c ff.de in rem uer.l.si pro patre,§.versum. Glo.non soluit,dic ꝙ ibi factũ erat immediata cã agendi,iõ non sufficit factum nisi duret, hic uero factũ nõ erat immediata cã agendi, sed conditionẽ implẽdi,quia impleta aliud requiritur, q̃a sufficit semel impleri, vt hic,& j̃.q̃n dies le.ce.l.cum uxori,vñ dicere possumus ſm Ia.But. ꝙ hic causa iã consummauerat effectũ,ibi vero causa nondũ consũmauerat effectũ,quia potius erat in fieri,quã in suo perfecto es
2 se,ideo non dicitur factũ,nisi dũ duret factũ.† Querit Bart.quid si maritus instituit vxorẽ,si assumpsit,sed postea deposuit, & dixit,ꝙ ipsa dẽt priuari legato,q̃a sua culpa hoc accidit,argum.s̃.e. l.reprehendẽda,a ꝯ̃rio sensu,& s̃.de sacros. eccl. & l.qui sub prętextu,& ar.ff.de manu.testa.l.Meuia. In ꝯ̃rium facit iste tex.ibi filia instituta si nupserit retinet hæreditatem, licet post nuptias a viro diuertat,sed p verba sua,ur̃ rñdendum,ꝙ hic in culpa mariti,non sua,diuertit,quod est valde bene notandum.

ADDITIONES.

a ¶Quod non sufficit. Adde Soc.consi.221.inc.visa & diligenter,uer.confirmatur prædicta,in 4.par.char.97.vbi hoc idem allegat,& tenet.

b Nisi perseuerauerit in ea,gloss.no.& ibi Bald.in l.maritus, ff. locati, ubi de medico,qui promisit curare ab infirmitate,quę postea rediit, de quo etiam uide tex.in l.quæro,§.inter locatorem,eo.ti.

LEX VIII.

1 *Secundum dictio,conditionem non importat.*
2 *Castra & villæ finibus propriis limitantur.*

Si testamentũ. Accidẽtia deficiẽtia nõ vitiãt testm̃, h.d.ſm Iac.Bu. Vel sic. licet testator omiserit, exprimere ꝯdões, quas pollicitus fuit dicere: nõ vitiat̃ testm̃,sed postea in quacũq; parte testĩ adiectæ dispõnẽ redimũt
1 & ꝯdõnem.h.d.†No.ex litera ibi, ſm ꝯdões,ꝙ dictio ſm,[a] non
a facit ꝯdõnem,& de hoc est gl.extra de verb.sign.c. Abbate. Item no.ꝙ per ista verba,ſm conditione j̃.scriptas, testm̃ non imperficitur, seu imperfectum non declaratur, licet nulla conditio apponatur,nam si imperfectum diceretur,non valeret,vt ff.de testa.
2 l.si is qui.†Item no.ꝙ castra & villæ proprios fines habẽt. Ex quo dicit Bar.ꝙ si quis accusatur,ꝙ fecit caualcatam sup certo castro, vel territorio,sufficit illud territorium,vel castrum confinari,nec est necesse aliquem locũ spãlẽ apponi, quia delictum respicit vl̃iter totũ territoriũ,sic & alias ff.de no.ope.nun. loci confines dñt apponi,vt l.libellorũ,ff.de accu. Op.ꝙ in casu nostro testamẽtum non valeat,vt ff.de hære.insti.l.quoties, §. tandẽ Gl. variis modis soluit,& nulla sol. placuit do.Dy.ideo dixit. ꝙ ibi conditio fuit expressa a testatore,sed non fuit scripta a scribente, ideo non hr̃ pro instituto pure,sed pro instituto sub ꝯdõne. Tu distingue,aut testator expressit conditionẽ,& serua sol. Dy.aut conditionẽ nõ expressit,& tũc aut decessit testõ nondũ perfecto,& sic fuit morte præuentus,& vitiatur institutio,vt hic in 2.gl.& ff.de testa.l.si is qui,aut decessit testõ perfecto,& tũc institutio habetur pro pura,ut hic, quasi videatur pęnituisse de cõditionum appositione: argum.s̃.de testam.l.iubemus.

ADDITIO.

d ¶Quod dictio,secundum.Adde Bal.& Bar.hic,& Bal.in l.ędita, in vl.char.supra de eden.ꝙ ponitur assertiue,& demonstratiue. Item ꝙ non importat conditionem,nec facit sententiã conditionalem, ꝙ facit,ut cum quis condẽnat̃ ad præstandũ capones,ſm ꝙ antecessores sui p̃stauerint,Bar.in l.eum qui §.Iul.ff. de const.pe.secus autem in rescripto,gl.in c.1.de.fi.instr.

LEX IX.

1 *Substitutio vulgaris fit per verba negatiua.*
2 *Substitutio ista,si non nascetur posthumus,an sit vulgaris.*
3 *Tacita pupillaris non admittitur, (pupillo,& nu.seq.*
4 *Tacita vulgaris cõtẽta ĩ pupillari an excludat matrẽ,et an ex ea succedatur*
6 *Tacita vulgaris contenta in pupillari an excludat patrem.auitam, & fratrem pupilli,& nu.seq.*

Cum quidam. Tacita pupillaris in vulgeri ꝯtenta mr̃em nõ excludit,ipsa tm̃ p̃moriẽs hoc priuilegiũ ad hæredẽ nõ trãsmittit.h.d. Primo dubitõ. scđo eorũ declaratio.tertio imperatoris decisio.scđa ibi, cũ opinabat̃. tertia ibi,nos itaq;.Expone & supple tex.ibi aliũ. i.quẽdã tertiũ, Ibi decesserit,dic post aditã hr̃ditatẽ ſm.gl.vl'ante ſm lec.Bar.ibi, iuris sit,i.an mr̃,vel substitutus admittat̃.Ibi,defuncto, dic hære-
1 ditate adita ſm gl.vel ante ſm Bar.†No.primo,ꝙ vulgaris expressa sui nã fit verbis negatiuis,vt hic in pu. Item ꝙ facta impuberi, quem testator habet in p̃tãte,ex coniecturata mente ꝯ significatũ verborũ est apta cõprehẽdere pupillarẽ,q̃ fit verbis affirmatiuis,puta,ꝙ si hæres erit,& in pupillari ætate decesserit,talem substituo. Et sic vulgaris exp̃ssa ꝯtinet tacitã pupillarẽ,vt hic, & ff.e. l.iam hoc iure. Scđo no.duo q̃ hẽs in summario. Tertio ex prin. & fine coniuncta gl.j. No.ꝙ vbi ex aliquo tp̃e quid est dubiũ,& postea lapsu tp̃is illud deducit̃ ad certũ & p illud certũ dr̃ corrigi prius dubiũ,qđ tene mẽti pro his quæ dixi s̃.vn de li.l. qui se pr̃is, ad declarationẽ l.filij mr̃,ff.ad Ter. Sed superuenit Bar.& dixit,ꝙ hic non quæritur,an tacita pupillaris matrem excludat,necne,cũ non sit uerisimile Papi.& Vlp.de hoc dubitasse, & maxime cum hoc erat decisum p l.p̃cib.j̃.ti.j. Qua pp dicit ipse,ꝙ hic quæritur,
a & decedit̃,an vulgaris,in vnũ casum expressa,porrigat̃[a] ad alium non expressum,& dr̃ ꝙ sic,nisi mater sit in medio.†Pro cuius declaratione attende,ꝙ substitutio ista,si posthumus non nascetur, de qua hic,est vulgaris ſm casum istũ,quia si nõ nascetur,nõ p̃ot hæres esse,vt ff.de uen.in spi.l.qui ventri,& tacite continet alium casum,s.si nascetur,& hæres non sit.quasi dictum fuerit,si hæres non erit,vel quia non nascet̃,non uelit hæres esse,uel non possit. Vnde si posthumus natus repudiauit, vel non adijt,& mortuus est propter quod substitutus hæreditatem petit,dicens,ꝙ casus ille expressus in vulgari alium comprehendit,vt s̃.de hær.insti.l.cũ proponas,sed mater se opponit dicens, ꝙ maritus non voluit verisimiliter ei substituere in casu quo nascetur, ideo ipsum dedit ei cohæredem vt totum haberet iura accrescendi, & dicit ꝙ mater isto casu substituto prefertur, & de hoc dicit esse casum hic. Sed casus iste primo non adaptatur huic literę.nã hic nõ de hęreditate patris,sed pupilli certatur,vt patet ibi in litera(ad eius successionem)& ibi l.luctuosam hęreditatem. Item,quod frustra de mor

ADDITIO.

a ¶Portione ad alium. Adde Soc.consi.218.incip.consideratis testamento Marci. ver.quæ etiam confirmat,cum uer.seq.in 2.parte char.94.

morte pupilli diceretur,cum sufficeret ipsam repudiasse. Item &
secundo casus iste non est in se verus,quia substõ vulgaris poten
tior est iure accrescendi,vt ĩ.de cadu.tol.l.j.§.j. & §. pro secundo,
& ff.de iniu.test.l.cum in secundo.Nec obst.ꝙ testator hic casum
non nascentię tm̃ expressit,quia ꝑ effectum fecit,ꝙ tunc consta
bat,ꝙ hæres non esset,habito ergo effectu,quia hæres non est, de
modo,& sic de natiuitate non curamus,ut s̃.titu.j.l.si mater.Item
casus iste similis est oĩno expresso,ergo idem in c.ut ca.l.si mater,
& s̃.de epis.& cle.l. Deo nobis.ĩ.de po.hęre.insti.l.fi.Nec ēt ob.ꝙ
hæc l.dicitur indubitabilis ꝑ l.precibus.ĩ. tit. j. Quia respondet,
ꝙ hęc forte prior fuit illa in decisione, sicut in cõpilatione, & ita
credendũ,ex quo non apparet de ꝯrio. propterea hęc l.& si poste
rior fuisset,addit,dum dicit,ꝙ prius recurritur ad testatorum uo-
luntatem,de quo nihil dicit.Item hęc l.declarat, ꝙ mater hoc pri
uilegium non transmittit,de quo illa nihil dicit.Teneo ergo in-
tellectũ gl. quõ nostri maiores tenuerunt usq; ad tpa Bart. an tñ
hęc tacita pupillaris ipso iure,uel non,contineatur in vulgari,qñ
mater est in medio,videbis gl.contrarias in l.precibus.ĩ.tit.j.Op.
ab extra,ꝙ uir hoc priuilegium excludendi substitutum trãsmit-
tit ad hæredẽ,vt ff.de lib.& posthu.l.si a primo.So.hic in priuile-
gio qđ conceditur matri ex humanitate ꝯ ius cõe, ibi in priuile-
gio rũpendi testm̃ ex cã præteritionis, quod est de iure cõi.Ideo
si secũdus grad⁹,a quo filius fuit ꝑteritus, statim fuit ipso iure nul
3 lu⁹,hæc substitutio fuit aliqua.† Quæro,an semp sit verũ ꝙ taci-
a ta pupillaris ꝯ matrẽ [a] nõ admittat?Et dicit gl. ꝙ qdã dicebãt, ꝙ
nõ,sed demũ cũ est pupillo cohæres data,& sic fuit hic.Sed gl.ve
rius dicit,ꝙ ēt si nõ sit cohæres data,vt ĩ.tit.j.l.ꝑcibus,fallit in ta-
b cita ꝯtẽta in breuiloqua,[b] facta duobus impuberibus.vt l.titius.
ff.de vul.& pup. Et est rõ,qa illa dr̃ expressa verbis gñalib⁹; licet
nõ specialib⁹,vt l.in testõ,s̃.de test.mi.& attẽde ad gl. dic ꝙ ēt fal-
lit,qñ substitutus eēt alius q̃ testatoris filius,qa tunc cessat fauor
& ꝑsumptio huius l.ar.s̃.e.l.gñaliter,§.cũ aũt,& ĩ. qui po.in.pig.
4 ha.l.assiduis.sed Pe.& doc.†Quæro.ij.an tacita vulgaris in pupil-
lari ꝯtẽta matrẽ excludat?& dicit gl.ꝙ sic,qa tũc nõ tractat de lu-
5 cruosa hæreditate filii, sed viri, q̃ nõ est debita vxori.† Ex ista gl.
no.ꝙ ex tacita vulgari nõ succedit pupillo. Sed referunt qdã,ꝙ
Dy.dixit ꝯriũ ꝑ l.q fundũ,§. cohæres,ff.ad l.fal. & fuit opi.antiq
Hug. & ibi no. in gl. Propter qđ Ray. in suo trac. substitutionũ
sic dixit.Aut cohæres est substitutus,& tunc matre non existẽte
in medio ex vulgari tacita succedet ēt pupillo, vt hic. Aut extra-
neus est substitutus, & tũc ei nõ succedit.rõ diuersitatis est maio
ritas affectionis q̃ hẽt ad cohæredẽ q̃ ad extraneũ.qđ non placet,
qa si ex vulgari expressa non succedit pupillo. Insti.de pu.sub.in
prin.ita nec tacita. Nõ obst.§.coheres.quia ibi succeditur ex pu-
pillari expressa secundũ uerã lec.vt ibi no.gl. & ita ibi firmat Ol.
& Bar.ꝙ probo a diuisione,qa aut pupillus adiit hr̃ditatẽ, & hoc
planũ,aut nõ adiit, & nihilominus ex pupillari ꝯfirmata ꝑ aditio
nẽ cohæredis pupillo succedit,vt ff.de acqui.hære.l.quæsitum.in
fi.ad treb.l.ita eũ.§. qui suspecti. Quod aũt hr̃s ibi audiuit,patet,
qa alias expirasset subst.vt l.2.§.adeo.& §.placet, ff.de vul.& pu-
pil. Ista glo.bona, vt ex ista tacita vulgari mater pupilli exclud-
tur.Sed qd dicemus de iure testatoris,an ꝯ ipsam admittet hæc ta
cita vulgaris,& vr̃ ꝙ non,sicut nec tacita pupillaris in vulgari cõ-
tenta nõ admittit ꝯ matrẽ pupilli,vt hic &c. Si vero sit honorata
in testõ,vt ĩ.e.l. precibus, cũ in vtraq; sit eadẽ ratio, & vtraq; sit
matri eius, de cuius hæreditate tractat, & vtraq; substitutio ve-
nit ex coniecturata mente ꝯhentiũ , & significato verborum,&
hanc partem suadet æquitas, & tenet Bar.ff.eo.l.j. † Expeditis gl.
ꝑ ampliatione l.nostræ quæro 3.an tacita pupillaris in vulgari ꝯ-
tenta,sicut non excludit matrem,ita nec patrẽ, puta si auus insti-
tuisset nepotẽ in ptãte retentum ex filio emancipato, & ei extra-
neum substituisset vulgariter,dicit Bar.ff.eo.l.2.in prin.& eadem
rõne patrẽ non excludet.arg.ff.de cura.fu.l.furiosæ.Et multo ma
gis,qa pr̃ huius filii est testator,& sic non est verisimile alienã so-
bolẽ suę voluisse ꝑferre,vt s̃.eo.l.generaliter.& l.cũ antiquissimi.
7 ĩ.de fideicom. † Sed an auiam ? dic ꝙ nec illã, qñ matre mortua
auia assumit sibi locũ matris,vt ĩ.de suis & leg.l.j.& ar. s̃.qñ mu.
8 tu.off.fun.potest.auth.matri & auiæ.s̃m Bald.& Ray.†Sed an fra-
trem pupilli excludat?dicit Bald. ꝙ non ex coniecturata mente
testantis, ne filio suo extraneum præponat, argumen. d. l. cum
antiquissimi.cũ si.quod reprobat Bar.qa qua ratione pater exclu-
sit filiũ suum fratrẽ pupilli a successione sua, q̃ est magis debita
sibi q̃ successio fratris, vt ff.vnde libe.l. scripto.eo, & multo ma-
gis vr̃ eum exclusisse a successione pupilli sui fratris.Itẽ quia ces-
sat rõ huius l. nec obstat l. cum antiquissimi. quia frater non est
de sobole fratris,nec tractatur de hæreditate patris, sed fratris in
9 hac pupillari substitutione.†Quero in casibus,in quibus dixi ma
trem pupilli & aliquos alios excludete substitutum, an possit
probari defunctum voluisse contrarium ? Dic ꝙ sic, tam ex eius
verbis,q̃ ex præsumptionibus, vt dixi in j.q. in fi.& c. quot testes
requirantur,dicam ĩ.tit.j.l.quamuis.

ADDITIONES.

a ¶Contra matrẽ.an & qñ substõ pupillaris tacita excludat matrẽ,uide per Soc.
conf.23.inci.circa prædictã consul.uer.3.cum uer.seq.in j.par.cha.4.
b ¶Contenta in breuiloqua. adde Soci.cons.290.incip.qñ pñs consultatio.uersi.
2.respon. ibi nam uidemus in 2.par.char. 211.ꝙ substitutio pupillaris sicut ex-
cludit matrem,ita,& comprehensa in breuiloqua matrem excludet

De impuberum,& alijs substitutionib.Tit.XXVI.

1 *Substitutio directa quæ sit,& quæ obliqua.*
Dixit gñaliter de institutionibus & substitutionibus, nunc ad
1 specialẽ tractatũ trãsit.†Et dic,ꝙ substõnũ alia directa est,[a] qñ te
a stator hæreditatem vult ꝯpetere substõ iure directo,sine alterius
ministerio,& hæc proprie est substõ,quasi secunda instõ,vt ff.eo.
l.j.in prin.Obliqua seu fideicõmissaria est,cũ testator vult suã hæ
reditatem peruenire ad aliũ cum alterius ministerio, vnde dr̃ obli
qua,quia per mediũ,& fideicõmissaria, qa fidei alterius cõmissa ,
vt alteri det vel restituat,vt ĩ.de sing.re.ꝑ fidei.relic.§. pe. & fi. de
fid.hær.in prin.Et hic improprie dr̃ institutio , quia nõ est secũda
institutio,sed est quoddam fideicommissum , directæ plures sunt
species,vt patebit inferius,& maxime in l.precibus.Bar. de Saly,

ADDITIO.

a ¶Quæ dicantur nomina appellatiua,adde de hoc,& quòd in dubio attenditur no
men appellatiuum, & non proprium,quod plene no.Bald.in l.si seruus commu-
nis,ff.de stipu.ser.

LEX PRIMA.

1 *Portio,quæ institutioni apponitur,in substitutione breuiloqua repetitur.*
2 *Substituti quando admittantur pro virilibus,& nu.3.*
4 *Nomina appellatiua quæ dicantur.*
1 **CVm hæredes.** †Portiones institutioni adie-
ctæ intelliguntur in substitu
tione breuiloqua tacite repetitæ.h.d. Super tex.ibi,ta-
cite inseruisse.No.ex interpretatione declaratiua volũ
tatis hoc intelligitur,& alias ff.de leg.j.l.si seruus plurium, in fine.
Item no.ꝙ hæc substitutio breuiloqua,seu reciproca, facta pluri-
bus adultis,continet in persona cuiuslibet vnam vulgarem, vt in
exemplo posito in glo. in prin. Item in persona cuiuslibet ꝯtinet
vnã fideicommissariã,qđ intellige,si ꝯpendiosa ei sit admixta , vt
qñcunq; aliquis eorum decesserit,eos inuicem substituo,no.alias ,
vt ĩ.l.proxima,vbi aũt omnes fuissent impuberes,tunc in ꝑsona
cuiuslibet nedum vulgarem,sed etiam pupillarem continerent,
vt l.Lucius.ff.eod.& de his plene dixi in l.in testõ.s̃.titu.de testa-
men.militar. & maxime in secunda quæstione, ibi vide . Vltimo
nota.in glo.ꝙ prima voluntas trahit ad se vltimam.Contra quod
oppo. ꝙ imo vltima corrigit primam,vt s̃. de testam. l. sancimus,
& ff.de lega.3.l.si quis in princip.testamenti.Sol.ꝙ ibi vlti.est con
2 traria primę,hic conformis.† Oppo.cum glo.ꝙ imo substituti hic
admittantur pro virilibus, vt ff.ad Treb.l.nonnunquam.Solutio,
ꝙ ibi nominibus proprijs sunt substituti, hic appellatiuis. Oppo.
3.de l.quoties,ff.ad Trebel.& de l.vtrum,§.fi.de reb.dub.Solutio,
vt in glo.vsque ad fin. s. ꝙ ibi quantitas oneris iniuncti illud ope-
ratur . Tamen latius conclude istam materiam sic, aut substituti
sunt nominati proprijs nominibus tantum,aut appellatiuis tan-
tum,aut proprijs,& appellatiuis simul.Primo casu veniunt in vi-
riles,vt l.nonnunquam ff.ad Trebel.nisi ex qualitate oneris iniun
cti aliud colligatur,vt eod.tit.l.quoties,Secundo casu, aut quæri-
tur an omnes ex substitutione uocẽtur, aut pro quibus partibus
vocati veniant.Primo casu si in substitutione omnes fuerunt di-
screti,aut omnes pariter coniuncti,omnes vocantur. Si vero aliq
coniuncti,& aliqui discreti,prius intelligunt vocati coniuncti , q̃
discreti,vt ff.de vulg.& pupil.l.cohæredi.§.qui discretis.Secundo
casu, quo quæritur, pro quibus partibus vocati veniant ? dic pro
eisdem,pro quibus fuerunt instituti , nisi qualitas oneris iniuncti
3 aliud inducat,vt d.l.quoties.†Tertio casu principali fac tria mem
bra,quia aut omnes fuerunt nominibus proprijs,aut appellatiuis
nominati,& inspicitur quod præcedat,argumen.ff.de stipul.ser.l.
communis seruus,& no.gl.in d.l.nonnunquam,aut quidam no-
minibus proprijs,& quidam appellatiuis tantum, vt substituo ti-
tium,& sempronium fratres,& alios meos hæredes,tũc nomina-
ti proprijs nominibus veniunt ad dimidiam , & nominati nomi-
nibus appellatiuis ad aliam dimidiam.ff.de leg.j.l.plane.2.respon.
& de lega.ij.l.si pluribus.ff.de vulg.& pup.l.si pater,& no.ĩ.eod.l.
fin.Et nominati inter se proprijs nominibus non appellatiuis in-
ter se habent portiones hæreditarias.Aut quidam proprijs nomi
nibus tantum,quidam proprijs & appellatiuis,puta , ei substituo
dictum titium , & eius cohæredes, & pone titium esse vnum ex
cohæredibus,tunc titius dimidiã habebit, & aliã dimidiã cohęre
des,cũ qbus ꝯcurret ēt titius,vt cohæres,ar.ff.de stip.ser.l.Titia.&
ff.de an.leg.§.qui mihi,facit qđ no.per Doc.ĩ.de le.l.cum no.§.fi.
4 †Sed iuxta hæc quæro,quæ dicantur nomina appellatiua,[a] & di-
a co ꝙ omnia quæ nõ sunt propria,siue dicat,vos inuicẽ substituo,
siue alios hęredes substituo,siue fratrem suũ substituo,vt hic,& l.
Lucius.§.meuia.ff.ad Treb.& idẽ si diceret,hæredes , quos supra-
scripsi,

ADDITIO.

a ¶Directa est , circa hanc materiam substitutionum quid sit directa,& quid obli-
qua,vide in l.eam quam,inf.de fideic.& Io.de Imol.in repe.ca. si pater,de testa-
men.lib.vj.

scripsi,substituo.ff.de vulg.& pu.l.si pater filio.& not.gloss.ff.de
duo.re.l.penul.quod no.

LEX II.

1 *Substitutio breuiloqua quando vulgarem , & quando fideicommissariam*
comprehendit substitutionem.& nu.2.
HÆreditatem. Substitutio breuiloqua facta duobus
imparibus,non plus operatur in vno
quam in alio.Vel comprehendit eum casum tm̃, quo vtriq; põt
substitui.h.d.Et primo dictũ,ex quo solu.qõ.Secũdo rõ remoti-
ua.Tertio rõ decisiua.secunda ibi,substitutio.s.breuiloqua seu re
1 ciproca.& ibi vnũ casum.s.vulgaris substitutionis.†Not.ꝙ breui
loqua substitutio facta impuberi filio in potestate,& puberi siue
sit filius testatoris,siue extraneus,cõprehẽdit solũ vulgarẽ,& nõ
pupillarẽ;qa vtriq;pupillariter substitui nõ põt, cũ vnus sit pu-
1 bes,& ratio æqualitatis seruãdæ hoc disponit.†Itẽ no . ꝙ nõ cõ-
a prehendit fideicõmissariã in ꝑsona vtriusq;,qđ secus esset [a],si di-
xisset qñcũq;aliqs vestrũ decesserit,vos iuicẽ substituo,vt dixi l.ĩ
testõ.s̃.de tes.mi.ĩ ij.q.Et ibi de materia hui⁹breuiloq̃ plene vide.

ADDITIO.

a ¶Quod secus esset.adde l.precibus.in fi.& c.raynu.de test.& ita dicit Alex. velle
Bar.in l.Lucius.in antep.col.in pe.q.ff.de vul.& pu.& in repe.l. si arrogator.ff.
de adop.& in l.centurio.ff.eo.per Ray . Nic.de Nea . Bal.in l.iam hoc iure.§.fi.
eod.

LEX III.

1 *Successio abintestato locum non habet durante successioue ex testamento.*
2 *Filia instituta an possit capta legitima sua residuam substituto dimittere.*
HÆres insti. Primo soluit vnam q. Secundo aliã . scđa
ibi,proinde.Casus. Repudiante instituto
fit locus vulgariter substituto ,& ꝯ eũ adeuntẽ cõpetũt actiones
1 hæreditarię.h.d. † No.ꝙ q̃diu locus est succesioni ex testõ, locũ
nõ habet succesio ab ĩtestato.ꝯcordat l.quãdiu.ff.de reg.iur.Itẽ,
ꝙ ista verba,si hæres institutus, ēt si institutus obtineat primum
gradũ ab intestato.Secus si institutus nõ fuisset,qa tũc ab intesta
to intelligit,& præfert legitimus substituto, vt ff.de hære.instit.
l.si qs ita heres.in vlti.chart.Et est rõ, quia ꝑ illa verba non vr̃ le
gitimũ instituere,cum verba conditionalia non disponãt,vt ff.si
quis omis.cau.te.l.si quis sub cõdi.& ff.de hære.insti.l.ex facto ēt
agitatum.Et ita notat glo.in d.l.si quis ita. & in l. lucius.in eo.ti.
2 †Quærit Cyn.filia hæres instituta vult suã legitimam tm̃ [a],& re
a siduũ dimittere substituto,an possit?Et videtur ꝙ sic, quia legiti
ma est ei debita,vt ff.de inoffi.test.l.papi.§.quarta.Sed ei repudiã
ti remanet salua petitio debiti, vt hic, ergo &c. Contrarium de-
terminat ipse , quia legitimã nõ põt habere nisi iure ĩstitutionis,
quo sibi totum est relictum,vt institutio diuidi non potest, vt ff.
eo.l.verbis ciuilibus.ij.respon.& ff.de acqren.hæredi.l.ij. Et im-
putet sibi,si simpliciter hæreditatem repudiet,cũ totum habere
potuit,& pro hoc ff.de hære.insti.l.suus quoq; .§. sed si filio.& §.
conditioni.& pro hoc etiam facit ista l.quæ solum actiones reser
uat filiæ quæ contra matrẽ cõpetebant , & contra matrẽ viuentẽ
pro legitima nulla cõpetijt actio,vt patet.Pro hoc etiã bene facit
ff. de bo.libe.l.si libertus sub conditione.§. si libertus.& §.existi-
mo. Sed in contrariũ videtur in eo.titu.l.si libertus patrono. ver-
si.qd ergo. Sed aliud est in debita patrono , aliud in debita filio,
quia in multis differũt , vt no.de bo.posses.contratab. lib.l.j.& s̃.
si qd in fra.pat.l.ij.vel ibi forte speciale vt euitetur onus de seruo
manumittendo.& sic sto cum Cy. Quæro in casu huius l.si filia
ĩstituta petijt restitutionẽ rõne ętatis aduersus repudiationẽ , an
expiret seu euanescat, substitutio ? dic qđ sic , vt ff.eo.l.ij.§.ergo.

ADDITIO.

a ¶Vult suam legitimam tantum.adde quod hanc opin . Cyn.quam tenet iste,te-
nuit etiam hic Bal.nu.iij.versi.quod ergo.Bar.vero contrarium in l.j.ff.de vul.
& pu.vbi potest separare legitimam ab hęreditate. de qua vide pro concord.
Bal.& mod.in l.j.quando non pet.par.

LEX IIII.

1 *Vulgaris quando contineat pupillarem.& nu.seq.*
a **QUamuis.** [a]Verbum commune pariter relatum ad duo
debet operari pariter in vtroque h.d. secun-
dum Iac.Butr. Vel sic. Vulgaris facta filio impuberi comprehen
dit pupillarem ex interpretata mẽte, & facta simul duobus inæ-
qualibus,in neutro pupillarem cõtinet.h.d.super tex.ibi,Firmia
nus,qui pupillus erat,& in potestate.Ibi,& Elya vxor,quos am-
bos hæredes instituerat. Ibi,quoque vtrique hæredum,subaudi
1 & pariter,quia vulgariter tantum. †No. quòd vulgaris expræssa
continet tantum pupillarem nisi testator aliud senserit, & de
eius voluntate probetur. & sic tacita pupillaris non continetur
in vulgari ex mẽte testatoris.Oppo.cum glo.quòd vulgaris non
continet pupillarem, vt ff. eo.l.iam hoc iure.§.j.in fine. & l.cum
ex filio.§.filio.Sol.quòd in eis fallit. & est ratio , quia vulgaris &
pupilla.ambæ sunt expressæ.& sic de voluntate exprimentis est,
vt in vna non cõtineatur alia, qa expressum facit silere tacitum.
& sic illæ potius cõcordãt cũ ista,ibi ,si mõ non contraria . Opp.
ij.ad idem qđ mater est in medio,cõtra q̃ nõ admittit,vt ibi dixi.
2 †Opp.iij.ꝙ in terminis huius l.vulgaris in persona Firmiani cõ-
tineat pupillarem,qa pluralis locutio resoluitur in suas singula-
ritates,vt ff.de cõdi.& demõ.l.falsa.§.fi.& sic perinde debet habe
ri,acsi singulariter de quolibet per se dixisset, puta si Elya vxor
mihi hæres nõ erit,Publius Firmianus hæres esto , & si Publius
Firmian⁹ mihi hæres nõ erit,tũc Elya vxor hæres esto.sed nemi-
ni dubiũ est,ꝙ si sic dixisset, in ꝑsona Elyæ pupillaris locũ habe
ret,ergo & in casu nr̃o, q de vtroq; loqt̃ in pl̃i.Sol. vt in gl.fi.hic
fallit,vt in plures singularitates nõ resoluat.Sed hæc sol.nõ pla-
cet hic Iac.Bu.nec Bar.in ꝯrio,qa dicũt esse regulare,cũ pl̃is locu
tio nõ verificet ex vno, vt ff.de test.l.vbi numerus. iõ soluũt ali-
ter.videlicet ꝙ licet hæc dispõ habeat plures singularitates , tñ
oẽs simul & ipsa dispõ tota ꝯcernit vnicũ & eũdẽ effectũ,ibi plu
res & diuersos effectus.Ista verba satis sunt obscura, iõ videam⁹
qd dicere volũt , & an gl.nostra possit aliquo respectu dici vera,
3 & puto ꝙ sic.ꝑ quo declarando †q̃ro,quare pupillaris nõ ꝯtinet
hic in vulgari?Et rñdeo,ꝙ vulgaris nõ habet hic locũ,nisi vtroq;
repudiante,& hoc operat copulatiua , q̃ exigit ꝯcursum omniũ
copulatorũ,vt ff.de ꝯdi.insti.l.si hæredi plures.&c. pluralis locu-
b tio [b] nõ verificat ex vno,ex qbus mens testantis colligit,q voluis
se ꝑsumit vt eorũ altero repudiãte alteri accrescat eis portio,acsi
hoc accrementũ locũ habere nõ possit.si hæc pluralis locutio re
solueret ĩ plures singularitates,qa primo repudiãte statim substi
tutus admitteret,qđ nõ importãt verba vnicũ effectum tm̃ con-
cernentia.s.ambobus repudiãtibus admittat substitutus, & non
aliter. nã vult testator totã hæreditatẽ ad ambos institutos , vel
ad alterũ eorũ iure accrescendi ꝑtinere , vel ambobus repudianti
bus totam ad substitutũ ꝑuenire,& non partẽ ad alterũ institu-
torũ,& partẽ ad substitutũ.Sed caue,qa istæ rõnes sunt bonæ,si
quærat , non resoluitur in duas singularitates simplices in ꝑsona
cuiuslibet per se eodẽ tẽpore separatas,sed si q̃rat , nõ resoluitur
in plures simul mixtas, & sic q̃lificatas & respectiuas,puta in ca-
su quo vulgaris põt locum habere s̃m mẽte testantis , vt si Elya
vxor repudiet hæreditatẽ,& sic eius portio accrescat portioni Fir
miani,postea Firmianus adeat,& in pupillari ætate decedat, igi-
tur isto casu pupillaris locum non habet , cũ si ambo fuissẽt filij
pupilli testatoris hæredes instituti,& in testõ dixisset si a.& b.mi
hi hæredes non erũt,titius hæres esto, in casu isto vr̃ cõprehendi
pupillaris,quia vtriq; pariter & pupillariter potuit substitui , vt
hic in fin.Et ego respondeo,ꝙ rõ est,quia,cũ substitutio sit facta
duobus simul vnico & cõi verbo, pariter debet operari ĩ vtroq;,
ideo in casu huius l.nõ cõtinet pupillarem Elya repudiante, &
Firmiano postea adeũte, quia non contineret econtra. sed in ca-
su proximo,quo duo pupilli essent instituti, in ꝑsona cuiuslibet,
ad quẽ tota deuolueret hęreditas , pupillaris locũ habere possit.
Et sic verbum commune ad eos relatũ pariter operatur in vtroq;
qđ non potest in casu huius l.ideo forte glo.hac ratione mota di
4 xit hic spãle. hæc pondera, qa sunt subtilia.† Quæro extra gloss.
in casu huius l.quõ probabitur,ꝙ de mẽte testõris fuit,quòd vul
garis nõ contineat pupillarẽ? Et ideo , quod quandoque ex sen-
su & coniectura verborum,vt hic,& s̃.eo.l.hæreditatem, & s̃.de
testa.mili.l.in testamento. & si ex verbis hoc colligi nõ põt,po-
terit probari ꝑ testes deponẽtes,ꝙ ita fuit voluntas testatoris,ad
qđ probandũ dicit Bald.sufficere duos testes,qa ex coniectura ꝑ
batur,vt hic.sed coniectura in vltimis volũtatibus probatur per
duos testes,vt s̃.fami.erci.l.fi.& ibi nota. ergo &c. pro hoc etiam
facit,quia in declaratione voluntatis sufficiunt duo testes,vt ff.de
testa.l.hæredes palam.§.j. vt ibi no. gloss.& Dy.& hanc partem
sequitur Bar.ff.e.l.ij.in princip. in q. quæro.ergo &c. Non ob.ff.
de lega.ij.l.cum proponebatur.quia illud quando expressam di-
spositionem vult probare , hic vero vult probare contra conie-
cturatam continentiam,quam alias lex facit,vt vulgari contra si-
gnificatum verborum contineat tacitam pupillarem,vnde faci-
lior probatio admittitur,quia coniectura ista tollitur. argumen.
l.eius militis.§.militiæ.ff.de testamen.mili. & sic per aliam conie
cturam ista coniectura tollitur,vt.s̃.ti.j.l.fi.Sali.

ADDITIONES.

a ¶Quamuis.ad huius materiam uide Bal.consi.cciiij.& seq.
b ¶Pluralis locutio.adde Soc.consi.lxxiij.inci.cir.pri. huius uer. præterea non.in
j.par.char.cxxvj.ubi hoc idem allegat,& firmat.
c ¶Quod de mente testatoris fuit.Tu vide de hoc per Bar.in l.hæredes palam.ver
si.sed si notam.ff.de testa.& in simili per Bar.in l.ij.in v.q.prin.ff.eo.

LEX V.

1 *Vulgaris substitutio an per aditionem hęreditatis expiret, & an pupillaris,*
& an etiam directa.& nu.3.
2 *Substitui directo quando possit impuberibus.*
4 *Potestates plures si eligantur, an primo,qui acceptauit,mortuo , secundus*
admittatur.
a **Post aditam.** [a]†Vulgaris expirat aditiõe hr̃ditatis.h.
1 d.Nota ꝙ pupillaris nõ expirat aditiõe.
Opp.ꝙ directa substitutio nõ expirat aditione ,vt s̃.l.ꝑxima.imo
euanesceret, nisi hr̃ditas adeat , vt ff.eodẽ.l.ij.§.quisquis.Solu.ꝙ
hic loqtur in vulgari,in cõtrario de pupillari q̃ aditionem hære-
ditatis requirit,nec refert an vulgaris sit facta puberi vel impube
2 ri,quia in persona vtriusque expirat adita hæreditate. † Oppo.ij.
ꝙ impuberibus non possit directo substitui , vt.s̃.de inoffi.testa.
l.ex tribus.& ff.eodem.l.in pupillari.& l.verbis ciuilibus.Solu.ꝙ
quandiu

ADDITIO.

a ¶Post aditam. adde Bar.in l.j.xiij.col. ver .expediti sumus.ff. de vulg. & pupil.

quãdiu sunt in pupillari ætate directo substitui potest, qa fauor eis est, qa testm̃ eorum est post finitam pupillarem ętatẽ, sed post pupillarem ætatem eis directe substitui non potest, quia non esset prouisio, sed onus, cum sibi testari pñt, vt in contrarijs, & in gl.ij. vsque ad finem. Et hoc intellige nisi testator sit miles, quia ipse potest, & post pubertatem substituere directo, & post aditã
3 hæreditatem, vt l.centurio.ff.eo.†Oppo.iij.quòd substõnes etiam vulgares non expirent adita hæreditate, vt in Auth. de hære.& fal.§.si vero institutio.& ĩ.de fideicõ.auth.hoc amplius. Solu.vt in se.glo.& ij.solu.vera, ꝙ ibi ex vi, & dispositione legis non substõnis, licet propter substõnem, ex qua colligitur maior testõris affectio.Opp.iij.ad idem de l.si sine.§.sed qđ Papi.ff.de mi.& d.l. ij.§.ergo.ff.de vulg.& pupil.& de l.ex contractu.ff.de re iud. Sol. ꝙ ibi hæres minor ætate fuit aduersus aditionem restitutus in integrum.& sic in priorem statum repositus, vnde remãsit substitutio, vt hic in fi.gl.Opp.v.ab extra ad idẽ.nam filius in potestate est hæres suus & necessarius patri, & talis existentia habet vim & effectum aditionis, & tamen vulgaris non expirat, sed habet locũ eo se abstinente, vt s̃.l.proxi. Sol.ꝙ existẽtia sui hæredis nõ est tantę potentiæ, quantæ est aditio hæreditatis, post q̃ abstinẽdi beneficium suis fuit cõcessum, vel ꝙ per dationẽ substituti de necessario factus est voluntarius, vt no.in gl. penul.ĩ l.papi.§.quar
4 ta.ff.de inoffi.test.†Vltimo hæc lex inducitur per Dy.quod si successiue sunt electi plures potestates, & primus acceptauerat, & postea moritur, ita quod non venit, ꝙ secundus non propterea admittatur, vt hic, & ĩ.de leg.l.si lega.sed modicum faciunt, quia hic aditio, & ibi agnitio, statim trahunt secum suum effectum, sed acceptatio officij non trahit secum suum effectũ, nisi p eius ingressum, vt l.obseruare.ff.de offi.procon.& leg.& ff.de conditio.& demon.l.Publius.ideo Iacob.de Are.dixit, considerandum esse formam electionis secundi, vt si dicat, & si talis non venit, eligimus talem. Et tunc secundus admittatur.an dicat, si talis nõ acceptauerit, & tunc primo acceptante expirat electio secundi, aut non apparet, quia simpliciter elegerũt primo talem, secundo talem, tunc debet intelligi facta si primus non venerit, vt potius valeat, quam pereat.argumen.ff.de reb.dub.l.quoties.& vt res pleniorem sortiatur effectũ.quod tenet etiã hic Cyn. Bar. de Salic.

LEX VI.

1 *Ius accrescendi an habeat locum inter inuicem substitutos.*
2 *Portionem repudians vt cohęres & coniunctus, an possit eandem petere vt substitutus.*

a Testamento. [a]Casus. Inter inuicem substitutos habet locum ius accrescendi. hoc dicit.
1 †Oppo.ab extra, quod p dationẽ substituti dicatur prohiberi ius accrescendi, vt ff.de iniu.testa.l.pen.& ĩ.de cad.tol.l.j.§.pro secũdo.Sol.quod ibi extraneum substituit, hic cohæredem. & sic ius cohæredum, hic voluit augmentare, non minuere, s̃m Bart.Oppo.cum glo.quod inuitis non accrescat, si suam portionem repudiare velint, vt ff.de acqui.here.l.cum hæredi.Sol.quod hic secũdum illam, de quo plenius scripsi.s̃. quando non pe.par.l.j. sed Bar.dixit, quod illæ ll. loquuntur vbi est simplex ius accrescendi, sed vbi sit admixtum cum iure substitutionis, tunc suam par-
2 tem prius agnitam repudiare non potest.vt hic.†Quæro, si portionem istam non vult vt cohæres & coniunctus, sed vult illam vt substitutus, an possit? quia forte illo iure non est ita grauata legato, sicut quando accrescit, quia cũ onere suo accrescit.vt ĩ.de cad.tollen. l.j.§.itaq;. sed ex substitutione quis non tenetur qñq; ad legata ab instituto relicta, vt ff.de leg.j.l.licet. & rñdet gloss.ꝙ sic p l.si quis hæres.ff.de acqui.here.& sic scd̃m istã gl.hẽt electionem, quo iure velit.& ita tenet Oldr.sed glo.in d.l.si quis hæres. dicit, ꝙ inuitus habet iure substitutionis.& ita vult intelligere l. illam, & istam. Sed Mar.eas sic concordat.aut substitutus prius adiuerat, & tunc partem illam postea repudiatam cõpellitur habere iure substitutionis, quia sic testator voluisse vr̃, cum ei substituit, quia sic prouidendo, a iuris prouisione recessisse videtur, quæ ius accre.inducit, vt ff.de pac.conuẽ.l.fi.Si autẽ prius portionem suã substitutus repudiauerat, q̃ eius cohæres suã, tunc totã iure substitutionis habebit, si ex substitutione venire velit & aliter non põt, quia si ex subõne repudiasset, totam repudiasse diceretur, cum portiones sint vnitæ, & ex substitutione adeundo, ambas hẽt velut vnitas, licet prius suam repudiauerat, quod aliter cohæres suã habeat vel repudiet, & tũc põt ipse partẽ repudiatã a cohærede, etiam ipsam repudiare ex iure substõnis, & ex iure accre.põt & ipse a prin.partẽ repudiatã adire iure instõnis, & isto casu, & p istum modum eius est elec. & hæc videntur mihi de mẽte Bar.licet corrupte habeat. Sed pone, ꝙ partem a cohærede repudiatã adijt ex substõne, & postea partẽ suam repudiat, quid erit de eius portione? dico ꝙ ei substitutus poterit illam adire ex substitutione, & tunc quilibet habebit portionem cohæredis substitutione, & neuter eorum habebit ex institutione, & si cohæres illam etiam repudiaret ex subõne, & eo casu haberet totam ex substitutione, & partem illius ex iure accres.& ista non tetigit Bar.nec alius.

ADDITIO.

a ¶Testamento.adde Bald.hic.& Franc.de Are.

LEX VII.

1 *Pupillaris substitutio quando locum habeat, & quo iure inducta fuerit, & quare sic vocetur, & quot requirantur vt valeat. & numeris sequen.*
7 *Posthumus pro nato habetur, vbi de eius commodo tractatur.*
8 *Substõ valet, quãdo quis de liberis substituitur instituto ĩ testõ minus solẽni.*
9 *Substituto quibus verbis fiat. & nu.10 & 11.*
12 *Substitutio pupillaris quæ requirat, vt non resoluatur.*
13 *Tacita an cõtineatur in pupillari testatore pupillariter substituẽte extraneo.*
14 *Tacita vulgaris, quæ in pupillari continetur, an pubertate finiatur.*
15 *Pupillaris substitutionis effectus qui sint. & nu.seq.*

Si testamento. Per pupillarem succeditur pupillo, & excluduntur venientes ab intestato.hoc dicit.Ibi directis, & sic pupillariter. Ibi conditionis, qa
1 in pupillari ætate decessit.†Not.ꝙ ad hoc vt pupillaris habeat locum, exigitur quòd pupillus sit in potestate.requirũtur & alia, vt ĩ.dicam.Item not.quod pater testatur filio impuberi. item ꝙ etiam ex pupillari succeditur pupillo, ergo sequitur quòd tunc pupillus decedit testatus, & ideo intestatus, vt hic.Item quòd causa testati excludat causam intestati. Circa istam pupillarem sub-
2 stitutionem aliqua videamus, & pro eius declaratione. †Quæro igitur primo, quo iure hæc pupillaris substitutio fuit inducta? & rñ.ꝙ ex iure cõsuetudinario, & sic nõ scripto, quo lacedemoniẽ. vtebanẽ, & ff.e.l.ij.in prin. Sed quia hodie est in scriptis redacta, & a iure ciuili est dicenda.argu.ff.de iusti. & iur.l.ius ciuile. & ff.
3 de ferijs.l.moræ.& de acqr.hęre.l.morę. † Quæro ij. quare vocẽ pupillaris substitutio, sed principalis institutio facta pupillo? R ñ. ꝙ testator non tam pupillum instituit, quando etiam sibi, & in
4 bonis substituit, quia loco pupilli substitutum subrogat.† Quæ-
b ro iij.quot requirantur [b] vt valeat. Respondeo ex doctrina domini mei, quia aut quæritur de potentia faciendi, & solum tria sunt necessaria, videlicet vt sit de liberis, & in ptãte, & pupillus, vt in glos.j.in l.testa.s̃.de testa.mili.aut de efficacia remanendi, & alia duo sunt necessaria, videlicet quod perseueret in potestate. & quod efficiatur sui iuris morte testatoris.vt in gl.iij.in l.ij.ff.eo. & in l.ibi allegata.aut de modo & forma fiendi, & tunc si de extrinseca & vniuersali, & alia sunt duo necessaria.s.ꝙ sit institutus vel exhæredatus.Item quod parens sibi fecerit testamentum, vt no.gl.j.Insti.de pu.sub.Si de intrinseca & singulari, tũc sufficiũt verba congrua, vt Instit. de pupil.sub. in princ.& ff. de vulga.& pup.l.j.& ij. Aut loquitur de accidentia resoluendi, & tunc requiritur vnicum & vltimum. s.quod hæreditas adeatur. vt d.l.ij.§.
5 quisquis.ii.respõ. †Examinemus & declaremus latius prædicta. & circa potentiam faciendi dixi, ꝙ tria requiruntur. Primum ꝙ sit de liberis, sed an primi gradus, secundi, vel tertij? R ñ. non est vis, dummodo alia concurrant, quæ supra dixi.nam tex.ff.eod. l.ij.loquiẽ de liberis indistincte.ergo &c.vt l.liberorũ.ff.de verb. sig.ideo nedum pater, sed auus, & proauus possunt hanc pupillarem facere.vt ff.e.l.ij.ver.nepotibus. Item quæro, an liberis adoptiuis poterit fieri? respondeo, aut quærit de pupillo arrogato, & potest fieri ab arrogatore in bonis ab eo prouentis, vt ff.de adop.l.si arrogator.aut in pupillo adoptiuo lato sumpto vocabulo, & tunc licet olim quia in potestate transibat, hodie vero, quia non semper transit, ideo non transeuntibus fieri non potest,
6 vnde recurrendum est ad l.in adoptiuis, ff.de adop.†Item quæro, quid si pater pupillarem fecit naturali tantum, & sic non valet, quia non est in ptãte, vt Instit.de pa.po.§.j.an si postea legitimetur, conualescat? Et respon.quòd si in vita patris fuit legitimatus, & per legitimationem transiuit in ptãtem patris, quòd tunc conualescit, non alias.ff.e.l.ij.§.sed si extraneum.aut fuit legitimatus post mortem patris quod fieri potest, vt in auth.item si quis.s̃.de natu.li.& dicit Bar. quòd conualescit.argũ.d.§. sed si extraneum. & probat ex eo, quod legitimatus a principe nihil distat a naturalibus, vt in Auth.qui.mo.na.effi.sui.§.illud.in fi.colum. vij. Item quia talis legitimatio habet vim restitutionis natalium, & sic retrotrahitur, acsi semper fuisset legitimus, vt s̃.de na.restit.l. fi.ergo conualescit, sicut in simili de filio capto ab hostibus, & reuerso.ff.e.l.lex cornelia.& ff.de cap.l.patri.cum l.seq. Ego teneo contra, quia post mortem patris legitimatus nunquam fuit in potestate, nec fuisse fingitur, quia non subest ratio sic fingendi, vt subest in capto ab hostibus.& sic similiter non est bonũ, nec pater huic legitimationi consensit, qđ est necesse in patre viuente, vt transeãt in eius potestate, sicut eõ.vt ĩ d.Auth.q mo.na.effi.sui. §. generaliter.& pro istorũ latiori declaratione vide quod scripsi in
7 auth.si quis.s̃.de na.li.†Itẽ q̃ro, qa dixi, ꝙ reqrĩt, ꝙ pupillus sit in potestate, sed quomodo hoc est, cum fiat posthumo, qui non est in potestate? vt ff. eod.l.ij. circa princ. ver.plane. sol.quod habetur pro nato, quia tractatur de eius commodo, vt ff. de sta. ho.l.qui in vtero.& sic qui in ptãte fingitur.Fallit in milite, qui potest

ADDITIO.

b ¶Quæro quot requirantur. Tu vide de hoc Bar.in l.ij.in princ. ff.de uulg.& pu. qui ponit viij.requisita, primo, ꝙ fiat liberis.scd̃o, ꝙ impuberi.tertio ꝙ sit in potestate.quarto, ꝙ sui iuris efficiatur.quinto, ꝙ non desinat esse in potestate ante mortem testatoris.sexto, ꝙ fiat tastamentum.septimo, ꝙ impubes instituatur, vel exhæredetur.& octauo ꝙ hæreditas adeatur.

põt pupillariter substituere filio in potestate existenti vt l.miles ita, §.exhæredato, ff.de mi.te.sed eo casu bona tm̃ a patre puẽta niunt in substitutione, & non aliunde, vt ibi patet. Circa s̃m de efficacia remanendi dixi, ꝙ requirit ꝙ perseueret in ptãte, sed qd si exiuit p dignitatem adeptam? dic ꝙ pupillaris nõ euanescit, qa dignitas liberat a ptãte quo ad pfectum, nõ qñ esset damnum pupillo, vt in Auth.ꝯsti.q̃ de dig.§.illud, & no.ff.de ado. l. si pater.2. Item quæro quid si exiuit emancipatione, sed postea redijt adoptione, ꝙ fieri potest, vt ff.de adop.l.qui liberatus.dico ꝙ conualescit, sicut si extraneo fecisset a prin.ff.eod.l.2.§.sed si extraneum. Circa tertium vero de mõ & forma fiendi, dixi ꝙ pupillus debet esse institutus, vel exhæredatus, vt ff.eo.l.j.§.pe.Circa illud de exhæredato, q̃ro an hodie procedat? & vr̃ ꝙ non quia casum ingratitudinis committere non potest, & sic nec exhæredari, per l.si qs in suo s̃.de inoffi.testa.sed dic, ꝙ indubitanter procedit in exhæ-
a redato bona mẽte in exhæredato vero mala mente[a] dixit Gul.de Cu.Ray. Barto. etiam hodie procedere, si sit doli capax, nõ alias, arg.ff.de fur.l.impuberem, & ita defuit opi.antiqua Accur.vt patet Insti.de pup.sub.§. non solum, in gl.super verbo, ad substitutum.Et no.ꝙ non oĩa bona, sed tm̃ ea quæ proueniũt a patre, veniunt in pupillari subst.facta exhæredato, vt d.§.non solum. siue sit paganus, siue miles, nec in milite obstat ff.de mili.test.l. miles ita §.exhæredata, quia illud ad emancipatum refertur, vt ibi no.
8 †Item quæro, quia dixi, ꝙ debet esse institutus, quid si sit institutus, & testm̃ est minus solẽne? dixit Bart.ꝙ si substitutus sit de liberis, tuc valet substõ, non si sit de alijs, vt s̃.de test.l.hac ꝯsultissima, §.ex imperfecto. Ego dubito, quia hæc pupillaris substõ est testm̃ filij, & non patris, & talis ptãs non est data fratri, vt fratrẽ in minus perfecto testõ instituere possit. Nec ob.l.pap.§.sed nec impuberis, ff. de inof.test.qa illa variatio admittiẽ ad exclusionẽ q̃relæ q̃ odiosa. Itẽ quæro, si pupillus non est institutus, sed præteritus, non valet pupillaris substõ, sed qd si testm̃ approbauit iste pupillus, dixit Iac.de Are.ꝙ tunc ꝯfirmaẽ p l.filio præterito.ff.de iniu.test.ꝙ sane est intelligendum, si approbaret cum tutore, ar.ff. de auto.tu, l.si ad pupillum, s̃m Doc.Item quæro, an sine prædicta approbatione pupillaris substõ ꝯualescat hodie ex auth.ex cã ĩ.de li.pte.? dic, vt ibi dicam. Dixi, ꝙ per formam intrinsecam & singularem sufficiunt verba congrua pupillari. Quæro igitur, q̃ sunt illa? & gl. j.l.prox.signata super verbo secundum casum dicit, ꝙ sit his verbis, si filius meus hæres erit & in pupillari ætate decesserit, ille sit hæres) & ita ponit tex. Insti:de pup.sub.circa prin.Rayn.vero dixit, ꝙ illa verba, si hæres erit, sunt substantia, si fiant instituto, secus si exhæredato, quod fieri potest, vt s̃. dixi.nã tunc non sunt de forma, nec de substantia.Ia.vero Bu.dixit, ꝙ nullo casu sunt de forma, nec substantia, ideo dicebat, ꝙ si pupillus sit institutus, illorum uerborum omissio non vitiat, quod mihi non placet per l.istam, & ĩ.eo.l.2.§.fi.& l.pater, & l. seq. & l. & q duo, ff.eo.de bene esse autem dici possunt, vt Insti.de pu. sub. in
10 princ, & ff.eo.l.j.§.j.†Sed tunc quæro, supposito ꝙ testator impubere instituo substituendo dixit (si hæres erit, & in pupillari ætate decesserit &c.) Pone impuberem repudiasse, an expirabit pupillaris? & dixit Ia.Bu.ꝙ expirat, qa altera de copulatiuis deficit, ergo &c.ut s̃.eo.l.quamuis, de condi.instit. & l. si hæredi plures. Ego teneo, ꝙ etiam tunc pupillaris non expiret, quod probo primo, quia nemini dubium, ꝙ si pupillus non adeat hæreditatem, substitutus ex vulgari tacita admittitur ad hæreditatem patris, dummodo mater testõris non sit in medio, vt dixi s̃.ti. j.l.fi. Et si sic, sequitur necessario ꝙ pupillaris duret respectu bonorum pupilli, alias vulgaris locum babere non posset, quia illa continerentur vel inducerentur ex pupillari, quæ non extaret. Scd̃o, quia ex quo pupillus erat institutus, illa conditio, si hæres erit tacite inerat respectu bonorũ paternorũ, vt ex ipsa pupillari bona possent haberi, ergo expressio non plus operatur, quam prius, vt ĩ. de fideiu.l.non recte. Tertio qa ad fauorẽ substituti vr̃ facta talis expressio, videlicet vt oẽm hr̃ditatẽ, & oĩa bona tã paterna q̃ pupillari a hẽat substitut⁹ ex pupillari, ergo licet pupillaris ab eo repudiante non uendicet sibi locũ in bonis paternis. nõ dẽt ipsa expirare in bonis pupillaribus, ne inducta ad augmentũ inducãt diminutionẽ, ꝯ l.cũ tale, §.falsam, ff.de cond.& dem.& pro hoc bñ facit in simili, ff.ad Tre.l.heredes mei, §.cũ ita. Vltimo pro his bñ
11 facit ff.de acq.hæ.l.Iulianus, in prin.†Item iuxta prædicta quæro, pone, ꝙ in pupillari substõne dixit pater (si decederem in pupillari ætate, talis mihi hæres esto, an per istud verbum.mihi, pupillaris sit restricta ad bona patris tm̃, & dic ꝙ non, ideo ẽt pupillaris habebit, casus est notandus, & ibi gl.ff.eo.l.j.§.j.& in fi.†Dixi vltimo circa accidẽtia resoluendi, ꝙ vt pupillaris substõ nõ resoluatur, est opus ꝙ hæreditas patris adeatur ex testõ, ut ff.e.l.2.§.qsqs Sed an hoc semper sit uerum. R ñ.ꝙ sic hærede extraneo instituto, vel cohærede pupillo dato, secus si pupillus solus sit hæres institutus, vel cohæres ei datus sit, &c.de suis patri, qa tũc existẽtia sui hæredis ꝯfirmat tabulas pupillares, vt ff.eo.l.si filius qui patri, & ff.de acq.hę.l.Iul.& no.ff.de priui.cre.l.si pater, & in gl.& põt esse rõ, ne beneficiũ abstinendi eis ꝯcessum reuertaẽ in eorum detrimentũ, ꝯ l.ꝙ fauore, §.de legi.& qa põt non dando cohęredem extraneũ, ꝯsilus esse de legis beficio, quo suos facit hæredes necessarios.Examinata diligẽter 3.qõ.quæro 4.& principaĩr, quotuplex sit substitutio pupillaris? & dico ꝙ duplex, alia expressã, alia tacita.Et expressã subdiuidiẽ in duas, vel possum dicere sine diuisione, ꝙ tres sunt spẽs, qa alia expressa & specificata, alia expressa & non specificata, alia tacita ꝯ sensum verborum ꝯiecturata.Expressa & specificata est, qñ pater dicit, & si decesserit in pupillari ætate, talis sit hæres.hic enim exprimit & specificat pupillarem substitutionem, & directo substituit, ut hic, & ff. eo.l.j.§.j. & Inst.de pup.sub.in prin.Expressa & non specificata est, quæ in reciproca facta in duob.impuberibus ꝯtinet, vt vos inuicem substituo, ut l.Lucius, ff.de vul.& pup.verbis enim generalib.exprimiẽ, sed non specificaẽ, & idẽ qñ in cõpendiosa facta impuberi ꝯ
b tineẽ, vt ĩ.l.proxi.nam & illa est expressa, sed nõ specificata, vt ibi no.in gl.fi.Tertia, [b] ita ꝙ nullo modo expressa, sed coniecturata ꝯ sensum verborum est pupillaris, q̃ in vulgari continet.nam vulgaris fit verbis negatiuis, puta, si hęres non erit, pupillaris affirmatiuis, vt in exemplis supra positis, & cõiecturatur ex mente testãtis, & vt sicut voluit hęreditate non adita substitutum hẽre bona paterna, ita ea adita illo moriente in pupillari ætate. Nunc q̃ro v.de effectu cuiuslibet earum, & rñdeo, ꝙ pupillari contenta in breuiloqua, de eius effectu satis dixi in l.in testõ, s̃.de mili.test. vnde dic vt ibi, de contenta in compendiosa dicetur ĩ.l.proxima de ꝯtenta in vulgari, & sic de tacita coniectura dixi in l.fi.s̃ ti.j.Et ibi remitto de expressa, & specificata, de qua tractat l.ista, aliqua referã.Et primo pupillaris ista continet tacitam vulgarem, vt ff.e. l.iam hoc iure, ꝙ intellige, nisi expresse, vel tacite appareat de ꝯria testãtis voluntate, & econtra, dixi de tacita pupillari in vulgari contenta, s̃.ti.j.l.fi.& an hęc tacita excludat mr̃em pupilli.Item an ex hac vulgari tacita succedaẽ pupillo, dic vt ibidem dixi, sed reuoco in dubium, si pater posthumo, quem putauit esse in uxoris uentre, substituit pupillariter, & nullus nascitur, an tacita vulgaris locum habebit, dic ꝙ sic, ut in tex.notabili, ff. de uentre inspi.l.cum uentri, cum ibi no.ff.de le.j.l.ab exhęredato, §.fi.in vlti.
13 char.†Item reuoco in dubium, si testator sustituit pupillariter extraneo, ꝙ facere non põt, vt s̃.dixi, an tacita contineatur tunc in pupillari, & puto ꝙ sic, quia illa uenit ex coniecturata mente testatoris, qui uoluit ut pupillariter substitutus nedũ bona pupillaria, sed ẽt propria haberet. Non deest ergo voluntas in propriis, in quib.potuit vulgariter substituere, igitur ex uulgari debet posse succedere, & probatur hoc s̃.de hęre.insti.l. fi.uersi.nisi, & ff.de vulg.& pu.l.si mater, in prin.pro hoc ẽt facit, quia uitiato expresso non uitiatur tacitum ęque principale ut expressum, vt ff.de le. j.l.fideiussori, in prin.Item, quia peccat in materia, & non in forma, & sic ualere debet, & potest, vt ff.de pac.l.si vnus, §.acceptilatio.cum simi.hanc partem tenuit hic Gul.& Bar.ff.e.l.& in prin-
14 †Item reuoco in dubium, an tacita vulgaris in pupillari contenta finiatur pubertate, sicut pupillaris, & vr̃ ꝙ sic, quare terminus ille sit appositus utrique, & audiui allegari l.pe.§.fi.ĩ.de nece.ser. here.insti.contrarium teneo, quia aut tempus pupillaris ætatis intelligitur reciprocum in vulgari, & habeo intentum, & tunc est sensus, quod si pupillus hęres non erit ĩ. pupillarem ætatem talis sit hęres, & sic substitutio incipit post pupillarem ętatem, aut non intelligitur repetitum, adhuc habeo propositum, quia vulgaris nõ expirabit, sed longam moram faciet in adeundo, & post pubertatem repudiaret. Nec l.fi.ĩ.de nec.ser.hære.insti. huic con
15 tradicit, quia de pupillari loquitur.† Secundus effectus huius pupillaris est, quia per eam succeditur pupillo, & non patri.vt Insti. de pup.sub.in princ. & in omnibus eius bonis, si sit legitimus & naturalis, ut hic, & ff.eo.l.sed si plures, §.ad substitutos.Fallit, qñ miles pupillariter substituit non existenti in potestate, quia tunc tm̃ ad bona a testatore prouenta trahitur, ut l.miles ita §. exhęredata, ff.de mil. testa.Item fallit etiam, quando constaret de contraria militis voluntate, ut d.§.ad substitutos, in fi.in arrogato uero dic, ut l.si arrogator, ff. de adop.†Tertius effectus est, quia excludit omnes succedere uolentes pupillo ab intestato, ut hic, & ideo matrem excludit, quam etiam filius ipse pręterire vel exhęredare non potuisse, vt ĩ.e.l.pręcibus, & ff.de inof.testam.l. Pap. §.sed nec impuberis, & ibi ponitur rõ.sed dubitatum fuit, an ho
c die hoc sit correctum.Et dixit Marti.sil.hoc hodie esse correctũ [c] per l.humaninatis, ĩ.eo.vbi exemplaris, quę est inducta ad exemplum pupillaris, non excludit, hęc ratio nihil ualet, quia & in exemplari olim idem erat, ff.eod. l. ex facto, & cum de iure sforum

ADDITIONES.

a Io exhæredato uero mala mente.Adde Soc.consi.249.inc.materia presentis cõsil.ver.7.pro hac parte, in secunda par.char.137. ubi hoc idem all.& tenet.
b ¶Tacita.Adde quotuplex est substitutio pupillaris.Et dic, ut per Bal. in l.precibus col.8.uer.dixi ergo de duab.prædictis, inf.eo.ti.ubi ponit quadruplicem, in pręsumptam, probatam, itẽ ea quæ inest cõpẽdiosæ, & eã q̃ inest breuiloq.
c Esse correctum, & hoc uerum, nisi constet de mente testatoris, per Bar.in l.2.colum.pe.uer.sed quid si testõr, & ibi plenissime per Ale.col.25.uer. item inquãtum Bar.hic concludit, ꝙ post mortem, de vul.& pu.idẽ Bar.in l.1. col.11.uer. quæro quid si mater, & col.11.uer.v.quero qd, & in l.přib.col.2.uer.uel dic ad l.Lucius, & ibi Bal.col.3.ver.circa s̃m quero infra eo.Aduerte tñ, ꝙ exclud t hæredes matris, ad quẽ mr̃ præmoriens hoc priuilegium non transmittit, vt p Bal.in l.fi.col.1.uer.2.quia dicitur, C.de insti.& sub cond.fac.

ffōrum pupillaris expressa matrem excludebat, vt d.§.sed nec im
puberis,& ff.eo.l. iam hoc iure, & l. Lucius. Alii idem dicebant,
sed alia rōne, videlicet quia olim pr̄ præcedebat matrē in succes-
sione filij, vt ff.ad Ter.l.2.§.obijcitur.Et ista ratione dicunt, ꝙ si-
cut pater ita substitutus ab eo p̄ferebat̄ matri, sed quia hodie pari
ter mr̄ ei succedit cum patre, vt in auth.defuncto, j̄. ad Ter.&.in
corpore, de hæredi.ab inte.§.ꝯñs.Sequitur, quod substitutus a pa
tre non dēt matrem excludere, sed hæc est truffa, quia rō antiqua
fuit, quia pupillaris substō est testamētum filij, vt d.§.sed nec im
puberis, sed qlibet in suo testō potest matrē excludere relinquē
do ei legitimam, ergo &c.Et sic de cā intestati ad causam testari,
vt arguebant prædicti, non est argumētatio bona; vt no, in auth.
ex causa de libe.prçte.& si dicas, ergo nisi matri relinquat legiti-
mam, non tenet substitutio.R ñdeo cum tex,in §.sed nec impube
ris, quia huic rationi rñdet, vnde ibi vide. Alia est opi.Guli. ꝙ mr̄
licet non rumpat testm̄, vt d.§.sed nec impuberis, tñ legitima a
substituto possit petere cōdictione ex l. videlicet auth. presbyte-
ros, s̄.de epis.& cle.Sed hæc opi.non est bona, quia illa auth.loq-
tur in puberib.& sibi testantibus, vnde nō corrigit §.sed nec im-
puberis.Ideo est tertia opi.& communis, ꝙ antiqua iura ex toto
sunt incorrecta, ar.l. precibus, j̄.de ap.& quia exemplaris in mul-
tis differt a pupillari, vt patebit in l. humanitatis, nec est verisimi-
le vt per illam corrigatur l. precibus, quæ illam antecedit, & hæc
opi.vera, & est hodie approbata per c.si pater.ext.de test. §.fi.li.6.
17 †Quartus effectus substitutionis pupillaris est, quia per ipsam pa
ter filio facit, vt ff.eo.l.2.§.prius, in fi.& l.si plures.§.quos possum,
& ex hoc infertur, quod suus & necessarius pupillo non minus
transmittit hæreditatem pupilli non aditam, quam transmitte-
ret patris hæreditatem, vt ff.de vulga.& pupilla.l.si filius qui pa.
trem, de quo dicitur in l.si fratres, j̄.de acqui.hære.& plenius in l.
apud hostes, j̄.de suis,& legi.

LEX VIII.

1 *Substitutio vulgaris quę sit, & quibus uerbis fiat.*
2 *Vulgaris substitutio quando expiret, & quando pupillaris, & nu.3.*
4 *Compendiosa quando pupillarem, & quando fideicommissariam contineat.*
5 *Pupillaris substitutio, quę in compendiosa continetur, matrem excludit.*
6 *Substitutus quando ex tacita pupillari admittatur, & nu. 7.*
8 *Pupillaris tacita an contineatur in vulgari matre in medio existente, & numero 9.*
10 *Miles directo substituere potest etiam pubertatem.*
11 *Priuilegium iuris per verbum, substituo quid operetur.*
12 *Mater an poßit quartam trebellianicam de hereditate restituenda detrahere, & an legitimam filio debitam, & nu.seq.*
15 *Compendiosa substitutio quæ sit; Et quare sic dicatur nu.18. Et an sit species per se.nu.17. Et quibus verbis fiat, nu.18. An contineat vulgarem n.19. Et qui sint eius effectus.*
21 *Compendiosa substitutio facta a pagano quando valeat.*
22 *Fideicōmissaria dicitur substitutio si paganus filio instituto adiiciat, & quandocunque decesserit talem substituo.*
23 *Fideicommissaria substitutio quibus uerbis fiat, & nu. 24.*
25 *Pupillaris substitutio quibus verbis fiat, & quomodo distinguatur fideicommissaria.*
26 *Legitima quando detrahatur ex persona filii, & quando trebellianica.*
27 *Compendiosa substitutio facta in certa re, an debeat ad vniuersum retrahi.*

1 Precibus. †Pro euidētia præmitte, quod substitutio vul
garis est, quæ vulgariter & regulariter fit ver-
bis negatiuis, puta, hęres non erit &c.Et substō pupillaris, quæ re
gulariter fit verbis affirmatiuis, & impuberi instituto, & in ptāte
existenti, de qua late dixi s̄.l.proxima, quæ fit his verbis, si deces-
serit in pupillari ætate, talis sit hæres.vel talem instituo, vel substi
tuo, quia in his uerbis non est dr̄ia.Est etiam quædam ꝯpendiosa
quæ fit per ista verba, quandocūque decesserit, talem substituo,
vel talis sit hæres, & de ista principaliter tractatur in ista l.Est etiā
reciproca vel breuiloqua, de qua s̄.d.l.2.& s̄.de test.mi.l.in testō.
& dic ista nihil ad l.istam.Et etiam fideicommissaria, quando te-
stator grauat hæredem scriptum de restituendo, & per hanc suc-
ceditur testatori, & non hæredi grauato de restituendo, vt l.cohæ
redi, §.cum filiæ, ff.de vul.& pupi. & de ista etiam tractatur hic in
fi.Item premitto, ꝙ idem imperator hic appellat primum casum
vulgarem substitutionem, secundo appellat pupillarem vel com
pendiosam factam impuberi. Nunc diuido. l.nam primo thema
obscurum, & implicitum repetit, distinguendo per membra.se-
cundo illa membra seriatim declarat, secūda ibi, nam non incer-
ti, Casus. Compendiosa facta a milite filio impuberi infra pupil-
larem ætatem, valet iure directo, & matrem excludit, post puber
tatem autem obliquatur, & ad fideicommissum trahitur, si ma-
ter sit in medio, secundum gl.vel quæ si ideo sit in medio, secun-
2 dum Moder.h.d.No.quod †vulgaris expirat adita hæreditate, vt
vt hic, in l.rñ.concor.s̄.eo.l.post aditam.Item no.ibi, ad te omni
no eius pertineat successio, ꝙ pupillaris tacita in vulgari conten
ta matrem non excludat, concor.s̄.ti.j.in l.fi.Nec expirat per adi
tionem hæreditatis, licet expiret vulgaris in qua contineri dicit̄.
Vnde potes notare, quod vitiato vel expirato expresso, non ui-
tiat̄ tacitum æque principale cū illo, ꝯcor.l.si fideiussor, in prin.
de leg.i.& hęc, ꝑcedit, vbi substituit vulgariter, & simpliciter, sed
vbi taxatiue & limitatiue, puta vulgariter tm̄ substituo, tunc ma
ter uenit ad hæreditatem filii de iure communi, nō ex priuilegio
spāli, & pōt dici, ꝙ hic est casus in uerbo tm̄ suprascripto, suppo si
to ꝙ illud uerbum a testatore fuit adiectum, & hoc probatur per
3 ea que dixi s̄.e.l.quamuis.†Item no.ꝙ pupillaris expirat puberta
4 te,& non hæreditatis aditione concor.eo.l.prox.†Item no. ꝙ cō
a pendiosa facta [a] impuberi continet pupillarem infra pupillarem
ætatem, & fideicommissariam post pubertatem, & valet iure di-
recto, post pubertatem iure fideicōmissi. Et est ratio, quia a prin.
dicitur continere duas substitutiones, vt j̄. dicam de hoc ordine
5 successiuo.†Item no.ꝙ pupillaris contenta in compendiosa ma
trem excludat.Et est ratio, quia uenit ex sensu uerborum, & cen
setur expressa verbis generalibus, licet non sit specificata, vt dixi
in l.præced, in 4.q.& no.hic in gl.fi. Tacita autē pupillaris in vul
gari contenta, ideo matrem non excludit, quia est coniecturata
contra sensum verborum. Item no.quod in compendiosa pōst
pubertatem ueniunt solum bona testatoris, & nō bona eius cui
facta ē substitutio, nedum si succedatur iure fideicōmissi, vt hic,
sed etiam si iure directo militis priuilegio, vt ff.eo.l.centurio. Itē
no.ꝙ per fideicommissarium succeditur testatori, non hæredi.ꝯ-
cor.l.cohæredi,§.cum filię, ff.de vul.& pup. Item no.quidam, ꝙ
compendiosa facta impuberi a milite post pubertatem valeret
iure directo, nisi mater esset in medio, & sic fauore matris obli-
quatur, & hoc vt euitent contrarium d.l.Centurio, ff.eo.sed hoc
non est sic expeditum, vt j̄.dicetur. Vltimo no. quod quis debet
esse benignus in rñdendo, & maxime iura ignorantibus, vt sunt
mulieres, licet imperator qñque rñdeat aspere, inepte & oppro-
briose, vt in l.mercalem, s̄.de condi.ob tur.cau.& distingue, ut di
xi in l.responsum.s̄.de transa.†Transeo ad apparatum, & capio,
gl.super uerbo omnimodo. Et op.ꝙ in casu vulgaris tm̄, licet sit
adita hæreditas, nihilominus substitutus admittatur ex tacita pu
pillari, ut ff.eo.l.iam hoc iure, Sol.ꝙ speciale est in rem vt hic, cō-
tra quod tacita pupillaris non admittitur, vt in gl.usque ad uersi.
sed an potest. Nec ob. ꝙ de pupillari contenta in compendiosa
hic dicitur, quæ patrem excludit, nec ꝙ pupillaris contenta in
breuiloqua similiter matrem excludat, vt ff.eo.l.Lucius, quia illę
non tam sunt tacitæ quam expressæ uerbis generalibus, & sic ue
niūt ex sensu & significato uerborum, ut dixi in no.hæc uero est
contra sensum, & significatum verborum cōiectura, ideo ꝯtria ꝯ-
iectura faciliter tollitur, ut est qñ mater est in medio, vt dixi in l.
præce.Sed op.2.quod hęc tacita cōiectura contra matrem admit-
tatur, vt ff.eod.l. iam hoc iure, in fi.So.ꝙ prædicta uera in dubio,
sed ubi probaretur quod defunctus matrem excludi voluit, pro
7 cedit contra, quia tunc excludetur.† Iuxta hæc quæro de modo
b probandi, & rñdeo, ꝙ probatur per testes, & sufficiūt duo, [b] vt di
xi s̄.eo.l.quamuis, in fi.siue testes deponant ꝙ prius añ testamen-
tum, siue postea testator dixit, ꝙ erat intētionis, ꝙ si filius morieẗ
in pupillari ætate, mater eius non habeat quicquam, uel alia uer-
ba idem importantia, & pro hoc accedat ff.de hær.insti.l.quoties
§.j.cum ibi no.& ff.de leg.j.l.si quis in fundi vocabulo, cum si.&
quod no.in l.iubemus, s̄. de testamen. Item probatur ex contra-
riis, & qñq; ex uerbis in testa.appositis, unde dicit hic Gul. pone,
ꝙ testator a substi.pupilli legauit matri ipsius pupilli, & iussit eā
esse contentam, tunc præsumitur, ꝙ substitutum voluit præferre
matri, vt l.peto, in prin.de le.2.l.fideicom.§.si quis ita, de leg.3.se
cus inquit ipse, si pupillo esset relictum matri, quia tunc non ꝑ-
iudicaret in successione, quæ uenit post mortem pupilli, vt ff. de
lega.3.l.Paulo Calimaco, qñq; ex inimicitia quæ erat inter testa
torem & ipsam, licet eius vxorem, forte ex fornicatione per eam
commissa, ar.l.3. in fi.& l.ex parte ff.de adim.leg.& l.si inimicitię
ff.de his qui. vt indi.ſm Gul. & Bar.& pro his accedat quod no.
Gul.j̄.de his quib.vt indi.l.sororem, & j̄.de fidei. l. fideicommis-
sum, plus dicit Bar.quod si mater esset exclusa a successione pu-
pilli, quia non potuisset ei tutorem dare, tunc substitutus admit
teretur, ac si mater non esset, ut ff.ad Trebellia.l.2.§. fin. Et idem
si alia causa ei succedere non posset, ut ff.de contratabu. l. j. §.fin.
quandoque ex coniunctione substituti, ut si frater esset impube-
ris consanguineus saltem, non dico uterinus tantum, ut dixi s̄.ti.
j.l.fi. ita intelligo gl.fi.hic positam circa fi. † Item iuxta prædicta
pro declaratione gl.quæ dixit, ꝙ tacita pupillaris non admittit̄ ꝯ
matrem.Quæro, an quando mater est in medio, pupillaris tacita
contineat̄ in vulgari? & sentit ista gl.ꝙ sic, sed non admittit̄ ꝯ ma
trem- & idem no.in gl magna, sed gl.fi.ff.eod.l.Cēturio, sentit, ꝙ
tunc non ꝯtineatur, & illam tenet Pe.in 2.ꝯrio posito in lec. Cy.
ea rōne, quia si cōtineret, matrem excluderet, qa tm̄ deberet ope
rari

ADDITIONES.

a ¶Compendiosa facta.Adde Soc.consi.144.inc.diligenter considerata, in prin. in 1.par.char.227.ubi hoc idem alle.& tenet.

b ¶Et sufficiunt duo.Tu uide de hoc remissiones, quas posui in apost, ad istum in l. quamuis, nu.3, uer.4.extra gl.in apo, in uer.ꝙ de mente testōris appareat, sup. eo.per quæ habebis solutionem contentorum in toto hoc uer.

tari tacitum, quantum expressum, vt ff.si cert.pet.l.cū quid, sed gl.
hic postea tenuit Bar.ex eo, quia si non ꝯtineretur ab initio, nec
ex postfacto.ar.l.quæ ab initio.ff.de reg.iur.Sed constat, ꝙ matre
præ decedente hic tacita pupillaris locum habet, vt s̄.tit.j.l.fi. in fi.
ergo a princ. continetur in vulgari, & an contineatur, vel non, est
vtile scire, quia pone, ꝙ mater superueniens repudiet hæreditatē
pupilli, si contineatur substitutus, excludat alios venientes ab in-
testato ab hæreditate pupilli, si non continetur, illos non exclu-
det, nec enim refert excludatur morte, vel repudiatione, vt ff.ad
19 Tertul.l.ij.§.sed si sint, & §.fi.†Ad rationem Pe.respon.ꝙ nō sem
per tacitum operatur quod operatur expressum, vt patet in filio q
nominatim, & non inter cæteros debet exhæredari, vt l.maximū
vitium.in fi.j̄.de libe.præte.vel exhæredatis.Et sic respon.vt mise
ri Canonistæ per dationem instantiæ, quod nunq̄ mihi placuit,
quia a regula recedere non debemus ꝑp casum specialem, & di-
uersum ab eo de quo quærimus, vt l.ius singulare, & l. quod vero
ꝯ.ff.de legi.& maxime in separatis, vt l.naturaliter, §.nihil.ff.de ac
quir.poss.Ideo melior vr̄ responsio, ꝙ tacitum hic nō venit ex sen
su, & significato verborum, sed ex interpretata coniectura legis
contra sensum verborum, quod secus est in expresso, ideo nō ea-
dem claritate voluntas regulatur vtrunque, sicut in reciproca di-
xi, præterea in l.cum quid, tacitum intelligitur ex natura rei & cō
tractus.Possunt tamen dicere, ꝙ conditionaliter a principio con-
tinetur.s.si mater pupillo hæres non erit, quia pręuenta morte vel
repudiatione.Capio glo.signatam super verbo secūdum casum,
& oppo.ꝙ male, vel saltem, imperfecte dicat in secūdum casum,
cum debuit adijcere, vel in tertium, cum duo sint casus.s.pupilla-
ris, & compendiosæ.Sol.ꝙ hic ambo ponuntur pro vna, vt in gl.
quam declara, vt in ea vsque ad finem.Sed ab extra quæro, quare
vulgarem appellat primum casum.Respon.ſm Oldr. ꝙ omne id,
quod deducitur in esse, habet primo non esse, vnde cum non esse
sit prius, q̄ esse, merito vulgaris, quæ est de non esse, appellatur pri
mus casus, & pupillaris, & cōpendiosa, quæ sunt de esse, appellan
tur secundus.Item quæro, quia gl.exemplificādo pupillarem sub-
stitutionē ponit exemplum sic, si pupillus hæres erit, & in pupilla
ri ætate decesserit, &c.an illa verba, si hęres erit, sint de substantia?
dic, vt dixi.s̄.in l.proxi.§.ꝙ circa formam intrinsecam, &c.Et etiā
10 duas quæstio, ibi sequentes vide, quas potes hic addere.† Nūc trā
seo ad gl.super verbo fideicommissi.Et opp.v.ꝙ imo iure directo,
quia miles fuit iste q testatus fuit, qui potest substituere directo,
ēt post pubertatem, vt s̄.de testa.mil.l.in testamento.in fin.& ff.in
eo.tit.l.milites ēt in his.Sol.ꝙ illud procedit, vbi mater non est in
medio:& hic mater est in medio, cuius fauore obliquatur, sic &
alias fauemus matri, vt tacita pupillaris eam non excludat, vt s̄.ti.
j.l.fi.& hoc vult gl.vsque ad ver.sed illa.Et ibi non reprobat solu.
ad similitudinem quam inducit, quia ibi in vulgari, quæ continet
tacitam pupillarem contra sensum verborum, hic in compendio
sa quæ ex sensu verborum continet vulgarem, & pupillarem, &
etiam fideicommissariam, vt j̄.dicetur, & hoc vult glos. vsque ad
ver.Pileus, cum dixit, & ibi redit ad cōtra.& dicit, ꝙ Pil.aliter sol-
uit.s.ꝙ ll.s̄.allegatæ loquuntur, quando miles substituit impuberi
hic quando pubari, asserens, ꝙ puberi non potest substituere dire
cto, sed per fideicommissum tm̄, vt hic. Nec distinguebat Pil. an
mater esset in medio, vel non, & hoc vult glo.vsque ad ver.vbi er-
go.Sed ista solu.Pil.non est bona.Primo quia ll.in contra, alleg.
loquuntur generaliter, & indistincte. Scdo, quia casus expressus
est contra Pil.in l.centurio.ff.eo.vbi dicitur, ꝙ post pubertatē est
directa, cum ī fideicommissaria fructus non veniant, vt ff.ad Tre.
l.in fideicom.fructus.in prin.& j̄.ad Treb.l.iubemus. Quidam tñ
volētes Pil.defendere, dicunt, ꝙ Pil. intellexit de pubere a princi.
sed truffa est, quia & facta puberi a prin.militis priuilegio potest
valere iure directo, vt l.in testamento.s̄.de mili.test. nam ibi, & in
fi.in testatoris pubere loquitur, & probatur etiam ff.de mili.testa.
l.milites, & ex his, & in l.miles ita, §.exhæredato.Et est ratio clara,
quia miles ex tempore, & ad tempus directo sibi potest hæredem
facere, vt ff.de mil.testa.l.in fraudem.§.pen.& l.miles ita. in princ.
Et ideo gl. nostra dicit totum contrarium ad id quod dicit Pil. vt
sequitur in ead.ver. vbi ergo, videlicet, aut substitutio cōpendio-
sa facta a milite per verba iure directa, puta ille sit hæres, est facta
puberi, & tunc valet iure directo, etiam si mater sit in medio, vt l.
s̄.alle.aut est facta impuberi, & tunc vsque ad pubertatem valet iu
re directo, vt hic, & postea valet iure fideicom. si mater sit in me-
dio, vt hic, & ea in medio non existente valet iure directo, vt d.l.
centurio, & hoc vult glo.vsque ad ver. dicitur ergo.ista diuersitas
inter impuberem non est tuta, quia non vr̄ habere bonam ratio-
nem diuersitatis, nec sufficit dicere, ꝙ satis habet lex, ꝙ vsq; ad pu
bertatem ualet iure directo ī impubere, & postea obliquatur ꝑp
matrem, quanto magis facta puberi a principio debet obliquari
propter matrem, tñ multa impediunt fienda, quę non immutant
iam facta, ut s̄.qui testam.facc.pos.l.furiosum, & ff.de his qui sunt
sui uel alie.iur.l.patre furioso.Et ideo forte Bart. hoc considerans
dixit, ꝙ si hæc compendiosa facta a milite fiat uerbis directis, pu-
ta, quandocunque decesserit, talis sit hæres, tunc siue sit facta pu-
beri, siue impuberi, ualebit enim tempore iure directo, etiā si ma
ter sit in medio, ut d.l.centurio, & alijs ll. s̄. alle. Aut est facta per
uerbum cōe, ut talem substituo, & tūc post pubertatem obliqua-
tur, ut hic, ꝙ aūt uerbū, substituo, sit cōe ad directā uel obliquam
substitutionē, probatur.s̄.ti.j.l.gñaliter.in prin. & ff.eo.ti.l.iā hoc
11 iure, & ff.ad Treb.l.sceuola.† Nunc attende, quia Bar.dicit, ꝙ obli
a quatur, quia uerbum substituo, est cōe, [a] & nō dicit, ꝙ hoc sit pri-
uilegio matris:& ideo reuoco in dubium, an iuris priuilegiū, qñ
fit per uerbū substituo, aliquid operetur? & dico, ꝙ non, adeo ꝙ si
mater non extaret post pubertatem solum iure fideicommissi ua
leret.Et est ratio, quia si est in pagano, ut j̄.dicam, ergo & milite,
quia militis testm̄ dēt interpretari ſm ius cōe, ibi pōt non deuian
do a sensu uerborum, ut s̄.de testa.mili.l.quāquā in testō. in fi. &
ideo si dixisset (qñcunque decesserit, talem directo substituo.) tūc
substō post pubertatem ualet iure directo militis priuilegio, etiā
si mater esset in medio, ut d.l.in testamento.in fin.cum ibi not. Et
ex his habes, ꝙ in casu huius l.nullum est militis priuilegium. Si
dicamus, ꝙ hic testator usus est uerbo cōi, substituo, & hoc satis
mihi placet, sed quo verbo vsus fuerit, non bene percipio, & pri-
ma facie vr̄, ꝙ uerbis sui natura directis fuerit usus, puta (qñcūq;
decesserit, talis sit hæres.) & hoc colligo ex prin.ibi dum dicit, &
ſm hæredem scripsisset ex pe. parte dum dicit, eos habeat hære-
des, quos pater ei substituit. Hoc confirmo, quia in ultimo uers.si
uerò, qui aduersatiue uenit ad præcedentem, uī uelle, ꝙ qñ dece-
dit post pubertatem, illos non hēt hæredes quos pater constituit,
& sic de directis verbis videtur loqui, sed matrem habet hæredē,
& ꝙ tunc mater tenetur, velut ex causa fideicommissi, restituere
bona, vnde pōdero illud verbum, velut, quod est in sui natura no
ta similitudinis, & sir̄ est idem, vt ff.depositi.l.quod nerua, vnde
de mente huius literæ vr̄, ꝙ substitutio improprie obliquat, vnde
ex his cōcludo, ꝙ potius fuerunt verba directa, q̄ cōia, &c. voluit
gl.nostra, & si dicas, quare hic obliquantur? rñ.glo.matris fauore,
& ad l.cēturio, & ad l.milites etiam in his.ff.eo.respon. ꝙ illis vr̄,
ꝙ mater non erat in medio, hic sic. Ego aūt his non obstantibus
dico, ꝙ hic obliquantur de iure cōi, & non matris priuilegio, &
hoc ex tribus. Primo, quia non constat hic, ꝙ miles iure militari
voluerit testari, vt s̄.de testa.mil.l.quāquā, & l.in testa.in fine. Se-
cundo, quia hęc l.est situata in isto tit.in quo tractatur de iure cōi,
non in ti.de mili.test.in quo de priuilegio multum tractatur. Ter
tio, quia ante l. istā non reperietur cautū, ꝙ cesset militis priuile-
gium ꝑp matrē, vnde si hoc induceretur per istā l. vr̄ mihi, ꝙ cla
rius, & magis dispositiue, & magis dubitatiue hoc tractasset, &
non sic perfunctorie transiuisset, & hæc clarius patebunt in quæ
stionibus de pagano testante inferius subijciendis, & ad l.centu-
rio.respon.aliter, videlicet, ꝙ ibi testari voluit iure militari, vel qa
hoc expressit, vel quia verbum directum apposuit, quod sic est ex
pressiuum volūtatis directæ, ꝙ verba nullo modo possunt, vel ibi
ex defectu solennitatis testm̄ aliter q̄ priuilegio militari valere nō
potuit, ideo l.ista est situata in ti.de mil.test. Sic declarato casu hu
ius l.vltra non prosequor istam gl.pro nunc, sed transeo ad gl.fin.
12 quæ continuationē habet ad prædicta.†Et quæro in casu huius l.
an mater ista de hmōi hæreditate restituenda detrahet quartam
b trebellianicam? [b] & dicit Ir.ꝙ sic per l.j.§.in filij.ff.ad Treb.sed gl.
dicit, ꝙ non, quia hic testōr miles erat, vt in prin.l.patet.Sed in te-
stamento militis cessat falcidia, vt j̄.ad l.Falci.l.in testamento, &
Trebellianica, vt ff.ad Treb.l.j.§.is qui. Ad ver.deniq;, & l.j.§. mar
cellus, & §.qd̄ aūt, ergo nisi factum fuisset veterani, vt ff.ad l.Falci.
ad veterani. Ad §.in filij.respondet, ꝙ quantū ad alia cōmoda Tre
belliani loquitur, quæ sunt multa, vt no.in l.in testō.j̄.ad l.Falc.&
ibi vide, & hæc vera si iure militari voluit testari, alias procedit
13 opi.Ir.per no.s̄.de test.mil.l.in testō.ij.†Vnū tñ scias, ꝙ hodie du-
bitatur an sit correctū, vt indistincte quarta trebellianica detrahi-
tur, sicut falcidia, per Auth.de hær.& fal.§.pe.Et tenuit Fran.Ac-
cur.ꝙ sic, ut in hac l.& ita hodie dicebat procedere opin.Ir.& idē
tenet Rayn.& idem Cy.in l.in testamento.j̄.ad l.Falc.idem Bar.
in l.j.§.in filij.ff.ad Treb.In contrarium facit, quia quod non mu-
tatur, stare non prohibetur, sed in falcidia tm̄ corrigitur, ergo, &c.
Sed nihilominus sto cū prima parte, tū qa appellatione falcidiæ
late sumpto vocabulo continetur trebellianica, quia utraq; defal
cat, & resecat, tam ꝑp identitatē rōnis, imo maioritatem, arg. eo-
rum quæ dicā in auth.sed cū testōr.j̄.ad l.Falc. & sic non ob.ꝯ, qa
ꝑp omnimodam rationē, & fortius ꝑp maioritatē rōnis inducit̄
correctio legis, vt no.in l.2, s̄.de noxa. Quero successiue cum glo.
an iura sepulchrorum retineat qui hæreditatem restituit? & dic,
14 ꝙ sic, ut l.quia perinde.§.fin. ff.ad Trebel.†Item quæro, an mater
ista detrahet legitimam filio debitam? & dic quod sic, quia illam
debet habere filius sine dilatione, & onere, vt s̄.de inofficio.testa-
men.l.quoniam in prioribus. Alia, quæ tangit ista glo. fi.uide per
15 te, & fuerunt expedita supra, & plenius in l.præced.† Reuertor ad
glo.

ADDITIONES.

a ¶Est commune.Adde Soc.consi.144.incip.diligenter considerata.cir.princ.j.col. in j.parte, char.227.

b ¶Trebellianicam ad istam materiam adde Bal.hic in xv.col.ꝙ sic, & in 6.no.& in 9.oppo.contrarium firmat, & Bar.tenet idem in l.centurio.3.quæst.de vulg.& pupil.& c.si pater, de test.in 6.Paul.de Cast.in consi.251.& 235.& 7.& 108.& consil.244.

glos.quã omisi.& aggredior generaliter materiam substitutionis
a ɔpendiosæ.[a]& primo quæro,quid sit ɔpendiosa substõ.secundo,
quare sic dicatur tertiò,an sit species per se.quarto, quibus verbis
fiat.quinto,de eius effectu, sexto formabo aliquas quæstiones in
materia,quarũ aliquas ponit gl.Ad primũ rñdeo sm Azo. ꝙ sub-
stitutio compendiosa est quædam institutioni adiectio, quę sub
conditione mortis,vel alia multa ɔprehendit tempora. Adiectio
ideo dixit sm Raynu. qui tractatũ fecit pulcherrimum & plenũ
in materia substitionum,ꝙ proprie nõ est substitutio,quia vel est
ɔpendiosa vulgaris,vel pupillaris,vel postea fideicommissaria:sed
male dixit,vt in responsione ad tertiã quæstionẽ dicã:sed dico,ꝙ
ideo dixit adiectio,non vt qualitatem demõstret,sed factũ notet,
& post institutionem adijciat substitutionem mortis, ideo dixit,
quia tempus illud,vt plurimũ apponitur, vt hic, & ĩ exemplis gl.
Verũ attende,ꝙ tp̃s mortis potest dupliciter apponi , vno modo
indeterminate,vt qñcunq; talis decesserit:alio modo determina-
te in tpe,vt qñcunque intra xxv.annum decesserit,talis sit hæres,
vt patet.ff.eo.l. Centurio,vel alia.Ideo dixit , quia in hac substitu.
alia ɔditio q̃ mortis põt apponi,puta qñcunq; liberos non habue
rit,vel certum quid non fecerit,arg.l.Lucius.ff.de hære.insti. & s̃.
ti.j.l.gñaliter.§.cum aũt,& ff.eo.l.Centurio,sm Ray.& Bar. mul-
ta tempora ideo dixit, quia quãlibet ætatem cõprehendit,vel est
16 apta nata ɔprendere.†Ad sm respondet gl.hic posita super verbo
b fideicõmissi.in ver. dr̃ autem,ꝙ ideo dr̃ compendiosa,quia[b] sub
compendio verborum plures substitutiones in eadem persona
comprehendit,& plura tempora, & imperator hoc nomen inue-
nit,ad quod facit ff.de leg.ij.l.Lucius,§. duobus , ibi in litera, ora-
tionis compendio,&c.Et hęc differt a breuiloqua,quia illa vnum
tempus,hęc plura comprehendit.Item illa pluribus personis,hęc
vni.Item illa idem reciprocatur in seipsã,hic secus,quia in alio tã-
17 tum reflectitur.†Ad 3.respon.ꝙ licet Ray.dixerit, ꝙ proprie non
est species substitutionis, sed adiectio quædam , vt in actione de
peculio dr̃.ff.de pec.l. 3.§. cui congruit.ideo sm eum ante aditam
hæreditatem censenda est vulgaris,compendiosa post aditã,intra
pupillarem ætatem pupillaris ɔpẽdiosa,tñ verius est,ꝙ est species
de per se,substantifica,& distincta,& patet,quia per hanc substitu
tionem miles post pubertatem substituit directo , & hæc non est
vulgaris,nec pupillaris,nec exemplaris,nec fideicõmissaria : ideo
species est per se substitutionis directæ.Nec est bonum dicere,vt
quidam dicunt,ꝙ si fiat a milite,est species per se, quia truffa est ,
quia hæc substitutio prius fuit in intellectu sciẽtifico, q̃ practico ,
non igitur scientificus quærit de ea,prout est in concreto ex facti
accidẽtia termino aliquo supposito:sed quærit de ea in abstracto,
prout nõ supponitur spãliter alicui termino , ideo dico esse spẽm
essentialem de per se,quæ qñq; sm accidẽtia valebit iure directo,
qñq; iure fideicõmissi;imo plus dico, ꝙ sicut breuiloqua est 3.ge
nus,vt ff.eod.l.iam hoc iure.circa prin.& dixi in l.in test.s̃. de test.
mil.Ita hoc est quartum genus sub se valẽs contiñere vulgarem ,
pupillarẽ,& fideicommissariã,& qñq;directam post pubertatem.
Et hoc infertur,cũ genus differat a suis speciebus, & spẽs ab indi
uiduis,& continens a cõtentis,non põt dici oĩno idẽ cũ illis, nec
illorum adiectio,sed genus,vel species,in qua vel sub qua illæ cõ-
18 tinentur. † Ad quartum respon.ꝙ fit per verba[c] directa , vel cõia
adiecto aduerbio tp̃is distributiuo,vel multiplicatiuo,vt(qñcũq;
decesserit,talis sit hæres,vel talẽ substituo) facta aũt per verba me
re obliqua,omni tpe esset fideicommissaria,vt (qñcunq; decesse-
rit,restituat hæreditatem titio) de primo satis est dictum. s̃.ideo
non insisto . Sed iuxta hoc quæri potest,an verbis directis facta a
milite excludat matrem?& quia quæstio est de casu huius l.dic vt
19 s̃.dixit. † Item iuxta hæc quæri potest,an compendiosa contineat
vulgarem?& vr̃ ꝙ non per istum tex.in quo vulgaris ponitur pro
distincta a compendiosa.Sed veritas est in contrari.sm Ray.quia
pupillaris in ea cõtinetur, vt superius dixi.Ista ratio est gñalis , qa
sm eam vr̃ implicari,ꝙ si compendiosa nõ esset facta pupillo,vul-
garem non contineret,ideo ratio Bar.qui idem tenet,melior est ,
dicit ipse,ꝙ ratio est, quia hæc verba (quandocunque decesserit)
intelliguntur siue decedat in vita testantis,siue postea,vt ff.de adi.
leg.l.3.§.j.de condi.& demon.l.hæc conditio.§.fin.sed decedentis
iniuria constat non posse hæredem esse, & testator voluit , ꝙ ex
vulgari, ergo bene sequitur, ꝙ vulgarem continet.Et sic facta im
puberi a milite tres substitutiones continet, si fiat per verba dire-
cta,vel communia,idem dico,si fiat pagano,vt patebit.j. in qõni
20 bus.†Ad quintum de eius effectu.Respon.sm euẽtum,ꝙ aut eue
niet casus vulgaris,& tunc ex vulgari in ɔpendiosa contenta sub-
stitutus solum habebit bona testãtis.Si vero eueniat casus pupil-
laris,tunc habebit bona pupilli vndecunq; quæsita,vt hic , & s̃.l.
proxi.Si pupillaris locũ non habuerit,quia factus pubes , tũc aut
remanebit directa , seu valebit iure directo,vel quia mater nõ est
in medio,vel si sit in medio non obliquatur,qd̃ qñ sit,superius di
xi tunc ex compendiosa solum habebit bona testãtis, cum fructi
bus in hæreditate viuentis,vt ff.eo.l.centurio. Aut valebit iure fi-
deicommissi quia obliquatur,& tunc veniunt etiam sola bona te
stantis,vt ff.eo.l.cohæredi.§.cum filię.sed differunt in hoc,quia in
præcedenti succeditur directo testatori,in isto per fideicõmissum
ideo ibi fructus extantes debentur,hic secus,vt j.ad Treb l. iube-
mus.Et prædicta,qñ compendiosa facta est a milite, vt hic , & in-
tellige quod obliquatur post aditam hęreditatem,aliàs non esset
21 adita,substitutus ex vulgari admitteretur.†Nunc videamus,quã-
do facta est a pagano.Et primo pone,ꝙ paganus instituit pupillũ
suum,& substituit his verbis(qñcunque filius meus decesserit,ta
lis sit hæres)an post pupillarem ætatem valebit?dicit gl.ꝙ nõ, sed
infra pupillarem ætatẽ valet,vt pupillaris,postea nullo modo, qa
non potest paganus vltra pupillarẽ ætatẽ substituere directo,vt l.
in pupillari,& l.verbis.ff.eo.& l.centurio a ɔ̃rio sensu.in eod. ti.&
hanc opi.tenet gl.ibidem,& tenet gl.Ber.in c.Raynut. extra de te
sta.& Inno.ibidem,& antiqui nostri Doc.ita pertransiuerunt, &
Io.And.idem in gl.suis in c.si pater,de testa.li.vj.sed postea ibidẽ
in nouella mutauit opinio.& dixit,ꝙ vsq; ad pubertatẽ valet iure
directo,vt in hac gl.pro quo est casus in d.c.si pater, & postea a iu
re fideicommissi,& de hoc est casus in d.c.Raynu. Et per illa duo
c.simul iuncta est hodie sol.ista decisa,ꝙ nec hæc l. contradicit il-
lis c.c. dicit ꝙ hic nullũ speciale est in milite,sed quod hic dispo-
nitur,de iure cõi procedit,& nimirum, quia in dubio miles credi
tur testatũ esse de iure cõi,nisi appareat, ꝙ priuilegio militari vo-
luit testari,vt s̃.de test.mil.l.q̃q̃,& l.in testõ.in fi. & asserit,ꝙ dom.
Bar.de pratis hoc tenuit in vna sua disputatione,& sĩr quidã an-
glicus in repetitione huius l.Et moti sunt ista rõne , quia hæc est
voluntas testantis,ergo seruanda,vt ff.de condi.& demon.l.in cõ
ditionalibus,& j̃.de posth.hær.inst.l.fi.Quod aũt testõr sic volue
rit,patet,dum dicit(qñcunq; decesserit)& sic non tm̃ infra pupil
larem ętatẽ,sed etiam post pubertatem substituere voluit, & pro
batur hic. Non obst.ꝙ ipse per verba directa dixit, sit hæres, quia
tunc intelligetur per fideicõmissum.Nam , & alias substõ directa
obliquatur,vt uoluntas defuncti seruetur,vt ff.ad Treb.l. sceuola,
& hanc obliquationem intellige fieri in hæreditate iam adita,vel
substituta,verũ ex vulgari,ut j̃.dicam,& hæc est ratio fortissima ,
cuius uires clarius uide.pone,ꝙ ab initio filius pubes sit, & testõr
dicat(qñcunq; decesserit,talis sit hæres) nemo dubitat, ꝙ ualebit
iure fideicommissi,ut d.l.sceuola.Et per rationem generalẽ, quæ
se habet,ut res proprie sumpta improprietur ut res ualeat, & non
pereat,ut ff.de usufr.leg.l.quoties,& ff.de præscrip.uer.l.insulam,
& ff.de reb.dub.l.quoties,& si sic, sequitur, ꝙ facta impuberi per
hæc uerba,tp̃is distributiua,seu numeratiua , & actus repetitiua ,
debet ualere infra pupillarem ætatem iure directo, ut pupillaris ,
quæ põt,& post pubertatem iure fideicõmissi , ex quo ꝑ prius nõ
habuit effectum uulgaris,uel pupillaris substitutio,ut in seq.q.la
tius declarabo.Et istam partem tenet,quia etsi nulla lex esset,hoc
tñ foret statuendum,imo dico esse casum in hac l.ut declarabo in
qõne seq.in 6.ratione. Confirmatur hæc pars,quia ista uerba(qñ-
cunq; talis decesserit,talis sit hæres) posita sunt in directis uerbis,
ut amplior,& uberior sit substituti successio, si igitur illo uberio-
ri modo haberi nõ põt,debet habere eo modo quo põt, arg. ff.de
serui.ur.prædi.l.si tam angusti.Confirmatur ẽt ex eo , quia tasta-
tor totum uoluit hr̃e sine detractatione,ergo,& fortius , cum de-
tractatione.Et sic iure fideicõmissi,ut in simili, ff.ad Treb.l.si hæ-
redes.§.cũ ita.Restat respondere ad l.in pupillari,& ad l. uerbis ci
uilibus.Et Ioa.An. respondet altero de duobus modis, uno ꝙ ibi
maius tempus fuit appositum per errorem , alio ꝙ in eis dicitur ,
ꝙ frustra fit,intelligitur quo ad directam substitutionem, non fi-
deicommissariam.Hæc responsio non placuit Bar. ex eo, quia in
uerbis ciuilibus uidetur tolli omnis substitutionis effectus. Ideo
ipse dixit,ꝙ uerba directa sunt duplicis generis,quia alia ciuilia.i.
a iure ciuili inuenta , ut talis sit hæres , uel hæredem instituo . Et
tunc habet locum gl.nostra,ut d.l.uerbis ciuilibus. Quod autem
ista sint uerba ciuilia,probatur ex eo,quod dicitur,ꝙ prætor non
potest facere quem hæredem,ut Insti.de bonorum possessione.§.
quos autem,aliã sunt directa,& non ciuilia,quia a iure ciuili,sed
in usu inuenta,puta (qñcunque decesserit sine liberis,sit hęres ta-
lis)ut in capi.si pater,de testamen.lib. 6.uel talis ei succedat , ut in
capit.Raynutius.in eodem titulo,licet non eodem libro,uel suc-
cessionem eius sibi accipiat , uel habeat , & tunc dicit ipse quòd
locum habet opinio Ioan. Andr, & aliorum Doctor. de quibus
supra,& capitu.prædicto, hæc uidetur mihi una perniciosa subti-
litas,& in uerbis captiosa,& sic contra l.quoniam indignum, su-
pra de testamen.Et econtra gloss.in dicta l.uerbis ciuilibus , quæ
simpliciter exponit ciuilibus.i. directis , & contra mentem iuris
canonici , quod talem diuersitatem non considerauit, cum uer-
ba sint æquipollentia , nec credo ius nostrum dixisse, uerbis ci-
uilibus,quia a iure ciuili tantum inuentis . Quid igitur dicen-
dum?reperio Docto.famosum Bald.Perusinum distinguere , aut
testator

ADDITIONES.

a ¶Compendiosæ.uide Bar.in l.humanitatis, j.eo.& in l.Centurio, de uulg. & pu. per totum,& Bal.hic in 8.col.in uer.non ueniamus.

a ¶Ideo dicitur compendiosa.uide Gul.de Cu.in repe.huius l.nu.lxx.uer.substitu tio compendiosa,& Bart.in l.centurio,col.fin.uer.Secundo quæro ff.de uulga. & pupilla.

c ¶Fit per uerba.Quibus uerbis substitutio compendiosa comprehendat factam, uide per Soc.consi.77.incip.in præsenti consul,uer.per quam substitutionem, ibi nam licet in 1.parte,char.131,& consi.144.incip.diligenter considerata.cir. prin.1.col.in d.parte.char.217.

testõr dixit,sit hæres,& nõ dixit cui. & tunc ĩtra pupillarẽ ætatẽ
valeat iure directo, & postea obliquat̃. Aut dixit cui, & tunc aut
dixit sibi.puta,sit hæres mihi . & idẽ qd̃ in p̃cedenti.Aut dixit de
filio,puta (& qñcũq; decesserit , sit hæres filio meo) & tunc hãc
dicit nõ posse obliquari,vt l.fi.s̃.de hære.inst.& ideo tunc dicit ꝓ
cedere opi.huius gl . vt intra pubertatem valeat iure directo. po-
stea nullo mõ, & ita intelligit l. in pupillari. & l.verbis ciuilibus.
ff.eo.Ista distinctio est ɔ̃ d.c.Raynutius.& c. si pater. vbi dicit,al-
ter alteri moriatur,vel succedat. Itẽ videt̃ contra tex.& eius men
tẽ.ff.eod.l.j.§.j. vbi non refert , si dicat in pupillari substitutione,
sit mihi hæres. vel filio meo sit hæres . Nec ob. s̃. de hære.insti.l.
fina.quia ibi est vna substitutio,hic plures continẽtur sm tẽporis
dinumerationẽ.vñ verbum, qñcunq; , hoc hic operat̃,& ꝓbatur
in hac l.dũ dicit,oẽs habeat hæredes, quos pater ei cõstituit,vn-
de pondero illud verbũ ei, per qd̃ dat̃ intelligi,ꝙ dixit, filio meo
hæres esto.Ideo sequor Ioan.An.& aliter respondeo ad ɔ̃ria . Et
primò ad l.in pupillari.ꝙ substitutio fuit pupillaris in maius tem
pus facta,puta si decesserit intra ann.x. pupillariter substituo.vel
talis sit hæres pupillo. vnde nisi usq; ad pupillarem ætatem ua-
let,ꝑpter verbũ pupillariter. Ex quo colligitur, ꝙ in tpe pupilla-
ris ætatis errauit.eodẽ modo põt responderi ad l.uerbis ciuilibus.
Vel dic,ꝙ de iuris rigore loqtur, aliud de benigna interpretatio-
ne,ut dixit legislator in l.s̃.alleg.Vel dic,ꝙ ubi post pubertatem
frustra fit,nã habet effectũ directũ nõ obliquũ &fideicõmissariũ,
qd̃ in idẽ recidit cũ p̃cedenti. Vel dic, ꝙ ibi loquit̃ de uerbis dire-
ctis cũ aduerbio directo prolato a defuncto. nã tũc cessat illa be-
nigna interpretatio,qa testator eũ nõ vult ullo modo admitti. &
si altero de his modis nõ est sufficiẽter responsum , habetis dice-
re, ꝙ aliud de iure cano . q̃ sit de iure ciuili.tutius est unũ cõcor-
dare cũ alio.Sed qũo rñ.l.Centurio. quã glo.hic inducit ꝑ locũ a
spãli.Rñ.ꝙ nõ est speciale in milite, ut substitutus post puberta-
tem capiat , quia idem in pagano , sed speciale est , ut taliter ca-
piat,quia iure directo,quasi sint duo,capere, & taliter capere . ar.
22 ff.de arbi.l.celsus. §.j. † Quæro ij. qd si paganus post institutionẽ
filij sui impuberis adiecit (& qñcunq;decesserit,talẽ substituo) ?
Et dicit gl.ista,ꝙ omni tpe erit fideicõmissaria,& mouet̃ una sola
a rõne,cũ uerbũ substituo,sit cõe[a] ad oẽs substitutiones, ut s̃.ti.j.l.
generaliter.in prin.& ff.eo.l.iã hoc iure. & l. Lucius.ff.ad treb.l.
Sceuola.ff.de lib.& posth.l.gallus.§.j. Sequit̃ ꝙ hoc verbũ debẽ-
m⁹ interpretari ꝑ fideicõmissum, vt omni tpe res ualeat,& nõ pe
reat,nã si intelligeremus iure directo,periret pubertate eueniẽte,
vt sepius alle.l.pupillari.& l. verbis ciuilibus. Nec ob.ut dicit gl.
qd̃ dixi in p̃cedenti q.qa ibi fuerũt verba mere directa. Quia attẽ
de,istam glossam late examinaui in l. ex tribus.s̃.de inõffi.test.tñ
hic repeto,quæ ibi in effectu dixi,tũ qa illa nõ est in isto volumi
ne , tũ ꝑpter continuatã materiã , qa melius intelliget̃ vna ꝑpter
aliã , tũ etiã ut aliqua addã . Confirmo igitur dictum huius gl.ij.
qa sicut vnum determinabile tẽdens ad determinãdũ unã dispõ-
nẽ plures ꝑsonas concernentẽ , determinat illã æqualiter & uni-
formiter,ut s̃.e.l.q̃uis. sic tẽdẽs ad determinandũ vnã dispõnem,
quæ vnã tm̃ ꝑsonã cõcernãt , licet plura & diuersa tp̃a cõtineat,
debet illã sm oẽ tẽpus uniformiter determinare.arg.ff.eod.l. qui
plures libros. Tertiò , qa eadẽ dispõ nõ debet censeri iure diuer-
so,vt ff.de vsufruc.l. eum q ædes.in prĩ. sed hęc est una dispõ tm̃,
& una ac eadẽ uerborũ conceptio,ergo &c.Quartò, ne in dubia
volũtate excludamus matrẽ a luctuosa filii hæreditate , vt s̃.ti.j.l.
fi.quod faceremus,si in pupillari ætate ualeret iure directo,& in
ea ætate pupillus moreret̃.Qnintò,qa hæc ĩnĩa uidet̃ humanior,
& maxime,qñ extraneus esset substitutus,ergo sequẽda.ut j̃.e.l.
humanitatis.In oppositum uerò, vt infra pupillarem ætatẽ valeat
pupillaris,& postea iure fideicõmissi , est autoritas alterius gl.isti
ɔ̃rie,Insti.de pup.sub.in fin.glos.magnæ. ꝓ qua facit primo cõie
ɔ̃turata volũtas patris,q̃ colligit̃ ex illo verbo, qñcunq;.Est enim
b qñq; illa dictio tp̃is distributiua,[b] seu dinumeratiua, & act⁹ anne
xi seu dispõnis annexę repetitiua,ut ff.qui.mo.vsusfru.ami.l.si cũ
in annos. & ff.de adop.l.si arrogator,& sic est perinde,acsi testõr
dixit,siue decedat in pupillari ætate,siue adulta.sed si ita dixisset,
nemini dubiũ, ꝙ ĩfra pupillarem valeret iure directo , & postea
iure fideicõ.ut no.hic glo.in fi.ergo & in themate nostro. & hęc
fuit ratio Iac.de Are. per quam istã partẽ tenuit sermo ad idem ,
qa sermo,q dirigat̃ ad ꝑsonã, variat̃ sm ꝙ cõditio ꝑsonę variat̃,
ut ff.de vsu & habi.l.plenũ.§.ęquitii. sed hic dirigit̃ ad ꝑsonã filij
licèt impuberis,ergo variat sm ꝙ eius ętas variabitur,& hæç fuit
ratio Cy.ꝑ quã hanc partem seq ur̃.Tertiò,qa substõnũ materia,
& eorũ dispositio uariatur sm cursum tp̃is, ut hac l.precibus.er-
go uariato tpe, sm illud variat̃. arg. l.precia rerũ. ff.ad l.falc.§.sed
nõnullos. & ff.de condi.& demon.l.pater seuerinã. §.cõditionẽ.
& potissime, qa verbum,qd̃ potest iudicari sm plura tẽpora, iu-
dicat̃ prolatum a prin.sm futurũ euentũ,ut ff.de cõdi.& demõ.l.
hæc conditio,& ff.de sol.l.qui res.post princip . Et hæc fuit ratio
Bart.qui etiam istã partẽ videt̃ tenere.Quartò cõfirmo p̃dicta,qa
testantis uolũtas est interpretanda, ut pleniorẽ cõsequatur effe-
ctũ.ut j̃.de posthu.hære,insti.l.fi. cum si.sed plenior est exitus &
effectus ꝓ tpe pupillaris ętatis, vt valeat pupillaris,& postea iure
fideicommissi , quasi & pro omni tpe valeat ut fideicommissa-
ria,qa in fideicõmissaria veniunt solũ bona patris,quarta detra-
cta,etiam legitima filij. ut no.hic in gl. fi. ac in pupillari ueniunt
omnia bona pupilli,undecunq; quęsita , nulla detractione facta.
Itẽ,qa si omni tpe est fideicommissaria , nõ cõtinebit uulgarẽ, &
sic plene sibi testator non reperiret̃ prouidisse, cũ fideicommissa
riũ expiret hæreditate nõ adita , nisi sit repertum ab intestato. ut
l.eã quam.j̃.de fideicom.sed cõpẽdiosa uulgarẽ continet, dixi.s̃.
ergo &c. Quintò , quia in uoluntate ad utrunq; casum possibili
& adaptabili interpretationẽ sic facere debemus,ut testõr ita ꝓui
deat filio,sicut sibi,argu.ff.de sol.l.j.ff.qd̃ cuiusq; uni.l.j. & tãto,
magis,quantò impubes non põt sibi testari,sed ut interpretet̃ oĩ
tpe fideicommissaria,reperiet̃ pr̃ sibi ꝓuidisse,& nõ filio , ut ff.de
uulga.& pup.l.cohæredi.§.cũ filię.& hic in fi.ergo ex quo possi-
bile, imo & uerisimile est , ut utriq; ꝓuidisse videat̃, sm hãc ueri
similẽ debemus interpretari. nã & uerisimiliora sunt sequenda,
ut l.non est uerisimile.s̃.qd̃ me. causa. Sextò dico probari in hac
l. & sic aut dicemus istã cõpendiosam factã fuisse ꝑ uerba mere
directa,aut per uerbum cõe, substituo, si ꝑ uerba directa, tũc hic ẽ
casus.& substituo,q̃ vno tpe potest ualere iure directo, ut pupil-
laris ætatis nihil est speciale . Sed idẽ est in milite & pagano, ut
patet ff.eo.l.Centurio.ibi dũ dicit,iure cõi &c. Sed post puberta
tem in milite est spãle,ut ualeat iure directo, si ɔstet ꝙ iure milita
ri uoluit testari,ut s̃.de test.mil.l.quãquam.& l.in testõ.in fi.& ita
debet intelligi l.Centurio.Cũ igit̃ hic aliter non cõstet, sequit̃ ꝙ
hæc post pubertatẽ est fideicõmissaria de iure cõi, & non militis
priuilegio , qa priuilegium militi cõcessum nõ est, ut post puber
tatẽ ualeat , sed ut iure directo tũc ualeat. Et ideo mater iure cõi
succedit hic in oĩbus bonis,sed iure fideicommissi paterna resti-
c tio hic fuisset facta per uerba cõia,[c] puta,talẽ substituo , qa faci-
lius fideicõ.ad aliud uerbũ adaptat̃,& matris existentia hic nihil
operatur,sed sola testãtis voluntas,probo ex forma huius literę,
quæ per uerba enunciatiua , non principaliter dispositiua , imo
dispõnẽ non importãtia dicit de eius successione obtinẽte qua-
si de isto nõ fuerit dubitatũ, qa filio successura erat de iure cõi in
omnibus bonis, & non de iure speciali , qa ante legẽ istã nõ fue-
rat cautũ ut aliquo iure speciali , fauore matris directa in milite
deberet obliquari.nec l.fi.s̃.titu. j.in casu isto loquit̃, unde si hæc
l.aliquid noui induceret,mirandũ est,ꝙ sic perfunctorie & tran-
sitorie,& non dubitatiue,& cũ sic modico tractatu & paucis uer
bis hunc casum dedisset, de priullegio & fauore matris aliter nõ
faciens mentionem, cùm in l.final.s̃.titu.j.talem modũ nõ serua
uit in priuilegio quod concessit matri contra tacitã pupillarem.
Ex his ergo concludo , ꝙ in quæstione nostra hæc compendiosa
facta a pagano continet pupillarem infra pubertatem , postea fi-
deicommissariam. Nec placet mihi op. Bald. qui idẽ ur̃ sentire, si
mater nõ sit in medio. als̃ dicit , ꝙ fauore matris oĩ tempore erit
fideicommissaria. & ita uoluit concordare istã glos.cũ ea quæ est
Insti.de pup.substi. in princi. qa ut dixi fauore matris. non illo q
faciat in hac l.fideicommissariam. supposito ꝙ esset fauor, iste o-
peratur post pubertatem & adita hæreditate, non ante, ut rõnib⁹
s̃.alle.Itẽ si in pagano oĩ tempore fauore matris esset fideicõmis-
saria, sequeret̃ ꝙ fauor matris esset potentior fauore pupilli mo-
rientis in pupillari ætate,an pater uoluit testari , qd̃ est ɔtra illã l.
Itẽ sequitur aliud absurdum,si ponas matrẽ extare,& postea ipsã
mori, & successiue filium post mortẽ matris mori in pupillari æ-
tate, sequit̃ ꝙ substitutus nõ admittet̃ ex pupillari,& cum mater
non erit in medio,qd̃ est obsurdũ & cõtra mentẽ legũ, ut proba-
tur.s̃.tit.ij.l.fin.in fin. Nec ratio Bald.valet quicquã.dicit enim ip
se,nemini dubium, ꝙ in hac cõpendiosa cõtinetur uulgaris & ex
pressa,licet non sit specificata , ut superius dixi , sed subiungit ip
se, hic uulgaris continet tacitã pupillarẽ, illa cõtra matrem non
admittit̃,ut s̃.ti.j.l.fin.Ergo dicẽdum, matrem succedere impube
ri,sed vt obtemperet uolũtati defuncti, teneri ad restõnem p̃rno
rũ bonorum iure fideicõmissi.sed ipse errat,nã sicut continet uul
garẽ,ita cõtinet unã expressam pupillarem,& qñ utraq; est exp̃s
sa, una nõ cõtinet aliã,ut ff.eo.iam hoc iure.in fi. & supposito ꝙ
ɔtineret,de illa tacita nõ q̃rimus,sed de illa expressa, licet nõ spe-
cificata,de qua in hac l. Teneo igitur , ꝙ infra tp̃s pupillaris æta-
tis locum habeat pupillaris, si intra id tempus moriatur pupillus
& sic postea locum habeat fideicommissaria. & de hoc est hodie
casus

ADDITIONES.

a ¶Verbum substituo sit cõmune, dic vt dixi in apost. ad istum supra ea.l.nume xviii.uer.or attende.in apo.in uer.est commune.

b ¶Temporis distributiua. Ita not.hic Bal.uer.in contrarium oñdẽdo euidentissimis.& in l.si quis ad declinãdã. col.ij. uersi. restat dubiũ, supra de epi.& cle. & in l. ex tribus. nu. ii.& in apost.in uer. uideatur distribuere tempora.sup.de inof.testa,& not.Alex.in l.iij.ff.qui satisdar.cog.& consi.cxlv.uolu.ij.

c ¶Per uerba communia.adde cũ verbũ substituo , sit uerbũ cõmune , continet uulgarem & fideicommissariã.Soci.consil.cccxviij.inci.uisis & consideratis in testamento M.uer.circa ii.q.in ij.parte char.xciii.sed qd si uerbũ, substituo, fit ꝓlatũ corã quinq; testibus, an importet fideicommissariam , uel uulgarẽ ? & qñ importet fideicommissum,& qd de directa,uide per præfa.Soci.cõsi.cxiii. inci.suprascriptus insignis.uer.ii.& fortius in prima parte char.clxxx.& consilio.cxvii.incip.multum eleganter.cir.princip.char.ccviii.

casus in c.Raynutius.extra de testa.& in c.si pater, in eo.tit.lib.vj. Ex quibus simul iunctis,& ex his patet, ꝙ non obstant obiecta, qa non primũ,quo mouet glo.ista,qa dico ꝙ necessaria a principio est tenenda ꝑ directa,vt demonstrãt verba,alias nõ cõtineret vulgarẽ,cuius ꝯriũ s.declaraui, quã si nõ cõtineret, iure fideicõmissi ualere non posset,sed si institutus hæreditatẽ non adiret,vt l.quã.j.de fideicõ. & qua ratione continet vulgarẽ, eadẽ rõne dico, ꝙ infra pupillarem ętatẽ põt valere iure directo:Sed nõ ꝓpterea sequit̃, ergo post pubertatẽ põt valere iure fideicommissi,qa imo põt,ex quo pupillaris non hẽt effectũ,qa ambę in hac cõpẽdiosa cõtinent̃ ordine successiuo. Nec ob.l.in pupillaris,& l.verbis ciuilibus.ff.e.qa rñdeo vt in ꝑcedenti qõne dixi.Nõ ob. ſm,ꝙ hic eadẽ dispositio nõ cẽset iure diuerso, qa compendiosa ista a principio plures substões,ꝯtinet,vnã ſm vnũ tps, aliã ſm aliud,& cũ prima euanescit,alia insurgit,& nõ eꝯ, sed ſm volũtatẽ testãtis. Nec obst.tertiũ, qđ de vniformi terminatiõe dr̃,qa hic nõ copulatiue,sed successiue, ſm veritatẽ ætatũ,& tpis,quo institutus morit̃,voluit hic testator ꝓuidere.Non ob.qđ dr̃,ꝙ interpretatio ita dẽt fieri, ꝙ mr̃ nõ excludat̃ a luctuosa filij hrẽditate, qa illud in tacita pupillari, in vulgari ꝯ sensum verborũ cõiectura, vt hic no.gl.si. nos in expressa, licet nõ specificata pupil-
23 lari.† Quæro.iii. mixtim de ambabus qõnibus predictis, si testõr
a addiderit [a] verbũ, sine liberis, [b] qa dixit (si decesserit sine liberis,
b talis sit hæres,vel talẽ substituo.) Rñdet gl.ꝙ oĩ tpe erit fideicõmissaria,& ꝓbat ipse quatuor rationibus. Prima, qa fideicõmissaria sic fieri cõsueuit. Secũda,qa si intra pubertatem valeret iure directo,nõ posset valere postea aliquo iure.vt ff.eo.l.verbis ciuilibus.Tertia,quia est vna substitutio, ergo non censenda iure diuerso,vt ff.de usucap.l.eum qui ædes.Quarta, propter illa verba, sine liberis,quia cum non possit liberos habere nisi post pubertatem, & tũc non potest ei substituere nisi post fideicõmissum, sequitur ꝙ omni tempore post fideicõmissum voluit ei substituere.Sed attẽde,prima ratio nõ est in se vera qñ fit pupillo, nec ẽt qñ fit adulto,& hæc operat̃ ꝯtinẽtia vulgaris.Secunda & Tertia modicũ valẽt, vt patet in qõnibus ꝑcedẽtibus.Quarta rõ de verbo,sine liberis,infert potius ꝙ testator in pupillari ætate nõ voluit ei vllã substitutionẽ facere, cũ nõ possit tũc liberos habere. Sed hoc nõ obstãte,dico ꝙ ẽt infra pubertatẽ voluit substituere. idem dico in qualibet istarũ,qđ in qualibet ꝑcedentiũ dixi,quãlibet ad suã referẽdo, qa illa verba sine liberis, nõ alterãt sensũ, nec ꝑ ea fit fideicõmissaria,ut patet ff.e.l.Cẽturio. vbi apponitur verbũ,sine liberis.& cũ ibi dicit̃,ꝙ infra pubertatẽ bona impuberis veniũt de iure cõmuni, & sic ibi infra pubertatẽ nullũ est militis priuilegiũ,alias nõ iure cõmuni, sed militis priuilegio venirent, cũ igit̃ nõ priuilegio,sed iure cõmuni,tũc veniãt, sequitur ꝙ in themate nostro infra pubertatẽ ualebit vt pupillaris, qa in fideicõmissaria bona impuberis non uenirẽt, vt hic in fine.& ff. eodẽ.l.cohæredi.§.cum filii. hæc autem clarius patent de iure cano.in c.si pater.de testi.lib.vj. Nã ibi est uerbũ,sine liberis,& testamentũ est a pagano factũ,& cum dicitur, ꝙ infra pubertatem valet iure directo, hoc confirmatur ratione, nam hæc uerba,sine liberis, non qualificant personam ſm tempus ætatis,qũo liberos habere potest,ut l.generaliter.in princi.s. tit.primo. Nam uerũ est dicere secũdum propriã locutionem,ꝙ impubes decedit sine liberis. Nam uerbum,si,non stat priuatiue, licet abnegatiue.
24 † Quæro iiij.cum glos. quid si testator dixerit, si decesserit in pupillari ætate,vel postea? Respondeo, ꝙ duæ sunt expressæ & spe
25 cificatæ substitutiones,vt in gl.vsq; ad fi.† Quæro nũc ab extra,
c pater filiũ [c] impuberem vniuersalẽ hæredẽ instituit & qñcunq; sine liberis decederet, iussit omnia bona sua vendi, dari pauperibus,mortuus est filius in pupillari ætate, an tũc substitutio ista iudicabitur pupillaris,an fideicõmissaria? Et Bar.ff.eo.l.Cẽturio. vult, ꝙ vbi nõ dixit per quos debeat vendi vel dari pauperibus, qa tunc substitutio sit fideicõmissaria, qa facta ꝑ uerba obliqua, quia per uerbũ dent̃ & distribuant̃. Et sic de aliena manu dẽnt pauperes recipere. vt ff.de vsufru. leg. l. fundi trebatiani.ergo fideicõmissaria.l.cohæredi.§.cum filię. ff.de uulg.& pupil. Nec inquit ipse, ob.ꝙ eps sit legitimus distributor, & nomen hæredis teneat. vt s.de epis.& cle.l.si quis ad declinandam.qa inquit ipse verũ, vbi pauperes essent instituti hæredes, qa tũc loco pauperum tenet nomẽ hæredis, vt d.l.si quis ad declinandã. Et est tũc ratio,quia eo iure venit, quo pauperes, adeo ꝙ si pauperibus sit legatũ, venit vt legatarius, & actiones intentat ex iurisdictione sibi tributa. Aut testator dicit per quos, vt puta per suos cõmissarios & executores, & tũc inquit ipse, ꝙ erit directa pupillaris, & hoc ideo, quia in tali substitutione intelligit̃ implicite ꝙ executores accipiãt bona, & vendãt, & distribuant inter pauperes, vt ꝓbatur in l. alio.cũ ibi not.in glo.ff.de ali.& ciba. lega. & hæc verba accipiẽda sunt directa, vt probat̃ in c.j. extra de testamen. lib.xj.ergo &c. Confirmatur, qa quando testator nullo hærede instituto ꝯmittit distributionẽ bonorũ suorum ĩ pauperes suis executionibus, illi habentur pro institutis, vt in c. cum tibi. extra.de testa. Et si hoc est in primo gradu institutionis, idẽ in secũdo substitutionis, & tãto fortius,qa testm̃ videt̃ impuberis,vt ff.de inoffi.testa.l.pap.§. sed impuberum. Sed Bald.asserit se con
d suluisse,ꝙ etiã isto casu sit fideicõmissaria. [d] Quia si in primo casu,qñ nõ dixit per quẽ,est fideicommissaria, ergo & quãdo dixit, qa nõ differunt, nisi ꝙ in primo casu dicit̃ committere executori legitimo,vt est episcopus.Secunda testamentaria, & si morietur executor testamentarius,vel etiam negligens fuisset, ad episcopũ vt ad legitimum deuoluitur etiã testatore nõ volẽte, vt l.nulli.& auth.licet,s.de episc. & cleri. Secundo probat, qa verbũ dari,vel distribui, est obliquum, vt d.l.fundi trebatiani. ergo &c.& ideo executor non dat de suo,sed de bonis hæredis,& applicat pauperibus. Tertio probat, quia dicta substitutio non est vniuersalis, quia precium debet distribui, & ideo onera hæreditatis,sed nemo habens preciũ est hæres vniuersalis, vt ff.ad tre.l. cogi.§.generaliter.& ff.de le.j.l.non amplius.§.fin.nã preciũ intelligitur deductis oneribus,& allegat.s.de collat.l.illud.quæ nihil facit,quia de loco,nõ de ꝑcio,loquitur, sed facit l.j. & ij. s. de hære. & acti. vendi. Quarto, qa impubes videtur per talia verba grauatus, vt s.de act.ab hær. & contra hæred.inci. Ad l.si quis ad declinandã, & ad c.cum tibi. Respon. ꝙ eis testator non prouidebat sibi de
26 aliquo hærede expresso,in casu nostro sic, quia de filio. † Ex his infertur,ꝙ ex persona filij detrahetur legitima in qua non potuit grauari,vt s.de inoffi.test.l. qm̃ in prioribus. sed non trebellianica,qa illa non detrahit̃ de relictis ad pias causas, vt in authen.si qua mulier.s.de sacrosa.eccl.& auth.similiter.j. ad l.fal. & hoc si dicamus eam fideicõmissariã. Si aũt tenemus, ꝙ sit pupillaris, nihil detrahit̃,vt hic, & l.ex tribus.s. de inof.test. Idem tñ vr̃ cẽ si de uenditione nihil dicit,sed de distributione tm̃.arg.l.final.ff.de adimen.lega. ista vera sunt in effectu, licet in alia forma, & non clara, sed ꝙ in quolibet casu sit directa pupillaris. probo.nam vt dixi superius qõnibus ꝑcedentibus hæc cõpẽdiosa omni tempore & omni ætate intelligitur repetita, & sic perinde est,acsi dixisset (si decedat in pupillari ætate, bona vendantur, & precium detur & distribuatur inter pauperes,vel bona dentur pauperibus) sed hæc verba censentur dicta a pupillo, vt l.papi.§.sed nec impuberis,ff. de inoffi. testa. cum igitur pupillus de nullo hærede expresso sibi ꝓuiderit, sequit̃ ꝙ isti executores locõ hæredum habentur, vt d.c. cum tibi. & Mar.& Bald.sed dico,ꝙ hæc ratio nihil valet, licet sit colorata, quia tunc verba intelliguntur a pupillo prolata, qñ sumus certi ꝙ pater ei pupillariter voluit substituere, non quando dubij, vt in casu nostro.Sequor igitur opin.Bal. potissime cum testator dixit,omnia bona mea, quia tunc excluditur pupillaris,& sic non potest dici directa pupillaris quæ comprehendit tam paterna, quàm pupillaria, vt s.eodẽ.l. proxima. & ideo si pater dixit (qñcunq; filius meus decesserit,volo ꝙ oĩa bona tã sua quàm mea dentur & distribuant̃ pauperibus, seu inter pauperes Christi) puto,ꝙ tunc erit directa pupillaris illo mõriente in pupillari ætate, in d.c.cũ tibi, quia tunc cessant rationes Bald. & apparet, ꝙ pupillariter voluit pater ei substituere, alias bona pupilli non venirent in distributionem, vt testator voluit. Quæro vj. testator institutis filijs substituit nepotes ex eis, & nepotibus pronepotes, &c. Et postea dixit (si filij mei, & eorũ posteri decesserint sine liberis, relinqno bona mea tali hospitali, vel volo inter pauberes distribui) contingit quòd posteri nati in quarto vel in quinto gradu existentes decedunt oẽs sine liberis,an bona debeantur hospitali, vel pauperibus? Et attende, ꝙ si vltimò morientes possint esse de substitutis, ita ꝙ cõmodũ habuissent a primo testatore, qõ nõ haberet dubiũ, ꝙ velut honorati fideicommisso potuissent grauari, vt j. de fideic. l.ab eo,ff.de le.iij.l.sed & si.in priu.Sed vbi nõ sunt de substitutis; est dubiũ.Et Ric.Ma.dixit,ꝙ nõ,qa nõ reperiunt̃ honorati a testõre,sed potius bona hñtea suo ꝓgenitore ex casu aduẽtitio,licet testõr de posteris moriẽtibus sine liberis locutus fuerit indefinite. & sic de oĩbus,ñ tñ illos potuit grauare,vt d.l.ab eo. & d.l.sed & si sic.§.j.laco. verò de Bel.dixit,ꝙ imo potuerunt. nã qui est causa causæ,est causa causati. Sed testator fuit causa prima acquisitionis istorum bonorum, a qua deriuatione alia ꝑcesserũt, ergo potuit illos grauare,vt ff.de lega.iij.l.si fuerit.§.j. Hanc opin.secutus fuit vltimatè Ray.in materia cõpendiose.Item tenet Bald. quia hæreditas est grauata, si grauamen est in rem scriptũ. ideo afficit rem ad quemcunq; vadat,cũ pro tali fideicõmisso a principio omnia bona sint obligata.argu.j. ad Trebel.auth. contra rogatos. & ideo primus hęres videtur rogatus de restituendo, & post eum omnes, & ex eius persona est consideranda trebellia-
27 nica.facit quod not.Bar.ff.eod.l. cohæredi. §. cum filię. † Quæro vij. an compendiosa substitutio facta in certa re trahatur ad vniuersum

ADDITIONES.

a ¶ Si testõr addiderit. Adde Soc.cons.ccxviii.inci.consideratis testõ. vers.si aliqñ, & secundo.in ij.par.char.xciij.& cons.ccxlix.inci. materia pñtis consultationis.ver.aliqñ.& secundo.i ii.par.char.cxxxiiii. ubi hoc idem allegat & firmat.

b ¶ Verbum fine liberis. Adde de hoc quæsito qđ plene no.consi. xlvii.secundum minorem nume.alias est consi.cclxxxix.uolu.ii.

c ¶ Pater filium.adde Soci.cõsi.cxvj.inci.non potest negari.uers. his tñ nõ ob.in i.par.cha.clxxxiiii. & uer.tertia rñsio.char.clxxxv.ubi de hoc idẽ al. & tenet.

d ¶ Sit fideicommissaria.adde ꝙ ista fuit opi.Old.cons. 99. incip. factum est tale, quidam testator.licet ipse sibi contrarius tenuerit oppositum consi.125.inci. in opposito themate.

a vniuersum [a]? Bar.ff.eod.l. Centurio.dicit ꝙ sic facta per verbum commune, tunc nunquam trahitur ad vniuersum, puta (si decesserit sine liberis, Titium substituo in tali fundo.) Nam nõ intelligitur hæres institutus in fundo, vt ff.ad treb.l.cogi.§.& generaliter.Sed hæc lex modicum facit,ideo ſm Richar.Mal.alleg.in Auth.vt cum de app.cog.§.aliud quoq;,coniuncto §.cæterum si qui.in eod.titu. Si aũt sit facta per verbum ciuile directum, puta (talis sit hæres in tali fundo) tunc substitutio trahetur ad vniuersum in pupillari ætate,vt ff.eo.l.cohæredi.§. fin. Primum fatetur Bal.indistincte, sed dicit verum, si habet conditionem directam ea forma, qua ponitur in d.l.cohæredi,§.fin.puta,(si decesserit in pupillari ætate.)Sed si dicat (quandoque decesserit) & tunc dicit ꝙ ista particularis substitutio ad vniuersum non trahitur, quia non omni tẽpore trahi posset,quia non post pubertatẽ,sed tunc solum particulare fideicommissum contineret, ergo & idem in tpe pupillaris ætatis, & ita dicit se de facto cõsuluisse. Ego puto, ꝙ Bar.melius dicat, & hoc per istam l. precibus, coniunctam cũ d.§.fi. Nam hic est casus,vt superius dixi:quia hæc substitutio facta impuberi, C.qñcunq; decesserit, talis sit hæres) est directa tẽpore pupillaris ætatis, & postea fideicõmissaria. Et si hoc in vniuersali substitutione, idem in particulari, quia ratio bona hæreditatis reddi non põt, quia voluntas testatoris est illa q̃ hoc operatur. Et sic perinde,acsi testator dixerit(& si in pupillari ętate decesserit,talis in tali fundo sit hæres,& si postea decesserit, similiter talis sit hæres in eodem fundo.)Sed si ita dixisset locum haberet d.§.fina.quia ad vniuersum trahetur: ergo & nunc. Nec ratio Bal.est bona,quia ista stant simul, vt tpe pupillaris ætatis trahatur ad vniuersum, & non postea, sed minus contineat postea, q̃ primo,vt hic est casus, & ff.eo.l.centurio.& c. Raynutius.& in c. si pater. extra de testa. in vi. Istius quæstionis determinationem dico pendere a determinatione quæstionis primæ hic positæ per glo.in pagano.Et hæc sufficiant de præsenti commento.

ADDITIO.

a ¶ Ad uniuersum,uide omnino Bal.hic in ulti.col.uer.item quæritur,& ad istam materiam adde Pau.de Ca.consi.338. inci. primum dubium de quo quæritur, & consi.133.& per Ale.in l.extraneum,sup.de here.insti.

LEX IX.

1 *Parentes filijs furiosis & mentecaptis substituere possunt.*
2 *Exẽplaris substitutio per q̃relã nõ infringitur, & quare cõcedatur & nu.3.*
4 *Mater non potest substituere pupillariter.*
5 *Exemplaris substitutio an reconualescat initio furoris reuertente.*
6 *Exemplaris substitutio an vires assumat, si filius postea natus moriatur furioso viuente.*
7 *Pater an possit vnum ex filijs furiosis substituere cæteris præteritis.*
8 *Substitutio expirat, si ex institutione non adeatur.*
9 *Bona furiosi ad quem deueniant.*
10 *Extranei an possint indistincte substitui.*
11 *Exemplaris substitutio quare sic vocetur, & an sit species per se, nu. 12. Et qualiter describatur, nu. 15. Et a quibus fieri possit, nu. 14.*
15 *Mater transiens ad secunda vota an posit furioso exemplariter substituere.*
16 *Exemplaris substitutio facta a matre ante transitum ad secunda vota an duret post transitum.*
17 *Substitutus exemplariter a patre an præferatur substitutio a matre.*
18 *Filius sanæ mentis an posit pati furioso exemplariter substituere.*
19 *Exemplaris substitutio personis fit correlatiuis.*
20 *Filio vel nepoti prodigo an possit exemplariter substitui.*
21 *Exemplaris substitutio quibus personis fieri posit, & nu.seq.*
24 *Exemplaris fit post pupillarem ætatem, & nu.25.*
26 *Monacho furioso an posit exemplariter substitui.*
27 *Furioso qui substitui possint, & nu.seq.*
29 *Mater an posit filio furioso exemplariter substitui.*
30 *Pater vel mater quos substituere posit, & an seipsos. & nu.31.*
32 *Exemplaris substitutio ad sui validitatẽ quæ requirat. Et quibus verbis fiat, & nu.33. Et qualiter expiret. nu.34. Et qui sint eius effectus. nu.35.*
36 *Arrogator extraneus substituere potest.*
37 *Pupillaris substitutio quando contineat exemplarem, & nu.38.*
39 *Vulgaris substitutio an contineat exemplarem tacitam.*
40 *Vulgaris ta cita exemplarem continens an excluat matrem.*
41 *Exemplaris substitutio an duret si furore cessante filius remaneat mutus.*
42 *Exemplaris substitutio an posit fieri in codicillis, & an in eisdem reuocari. & numero 43.*

Humanitatis. Primo permittit parentibus substituere liberis mentecaptis,vel furiosis. Secundo cõtra substitutionem querelam excludit. Tertio,quando euanescat,subiicit.Quarto qui debeat substitui subiungit. Secunda ibi,vt occasione. Tertia ibi,ita cum. Quarta ibi, sed si filii.
b Casus. Parentes filiis furiosiis vel mentecaptis [b] possunt substituere ad exemplum pupillaris illos, quos ipsi filii verisimiliter
1 instituerent,si saperent.h.d.† No.j.ꝙ humanitatis intuitu ad exẽplum pupillaris hæc substitutio est inducta. nam sicut permittitur patri substituere directo pupillo, quia sibi testari non poterat, ita permittitur furioso impuberi & mentecapto qui sibi testari non possunt. Secundo, quòd hæc substitutio, quia fit ad exemplum pupillaris, exemplaris per docto. est nuncupata. Tertio, quia hoc fit in parentibus vtriusque sexus, & sic a matre,& auia. Et ex hoc sequitur,ꝙ non reqritur,ꝙ furiosus vel mẽtecapt⁹ sit in potestate,& in his,& alijs differt a pupillari. Quarto, quia indifferẽter fit liberis insipientibus cuiuscunq; sint gradus, & pondera ex isto principio, ꝙ appellatione nepotis continetur neptis,qñ est in vtroq; eadem rõ. Quinto no.ꝙ exhæredato, nec
2 præterito non fit hæc substitutio in legitima instituto.† Sexto, ꝙ hæc substitutio non infringitur per querelam, sicut nec pupillaris,ff.de inof.test.l.Papinianus.§.sed nec impuberis,vt s. de inoffi. testa.l.ex tribus.Septimo,extincto morbo euanescit substõ,si nõ sit proles substituto, nec frater, alias primo de prole, secundo de fratre.Nono,ꝙ proles insipiens præterita non habet ius conqueri,obstante sibi eius insipientia. Decimo, ꝙ minor ex liberis põt
3 præferri in substõne vniuersali cæteris.† Oppo.ꝙ humanitatis intuitu hoc non ꝯcedatur,sed est necesse, vt a principe impetretur, vt ff.eo.l.ex facto.in prin.Sol.ꝙ illud olim,sed hodie per l.conceditur ipso iure. Oppo.ij. ꝙ hæc non sit humanitas, sed iniquitas, cum ex hoc permittatur patri,& matri alienatio bonorũ filij,ꝯtra l.j.j.de bo.mat.& l.cum non solum.§.vbi aũt.j.de bon. quæ libe. Solu.ꝙ inter viuos prohibetur,vt & ibi,non eis testando, vt hic. Opp.3.ꝙ non tm̃ furioso,& mentecapto,sed ẽt sapienti vt muto. ff.eo.l.ex facto.Sol.quidam fatentur ꝯrium,& sic hęc supplet̃ per illam,ego dico,aut quæritur in tali muto qui põt, & tunc exẽplaria sibi non põt fieri,quia cessant rationes huius legis. Aut in tali muto qui non põt,qđ qñ sit,hr̃ in l.discretis.s.qui testa.fac. pos.& tunc exemplariter potest ei substitui, de prodigo inferius dicam. Opp.3.ꝙ non sufficit eis legitimam relinqui, sed oportet, ꝙ iure
c institutionis [c] eis relinquatur,vt in Auth.vt cum de app. cogno.§. aliud quoque,alias dr̃ præteritus,& sic testm̃ non valet. Quidã, vt Bar.& Bal.dicũt,ꝙ testõr relinquit legitimã filijs,quod intelligit̃ legis interpretatione iure instõnis relinquere,& dixerunt hic casum esse,& ego teneo ꝯrium.s.de hær.inst.l.quoties.in fi.vide. Et ideo ad hanc l.rñdeo,ꝙ ista verba sunt legislatoris,non testatoris, ideo intelligenda sunt, vt legitima eis relinquatur eo modo quo lex disponit, & olim ſm tps illius legis sufficiebat quoquo relicti titulo.Et sic istæ leges non probant id ad quod inducũtur.Hodie vero est necesse,ꝙ iure instõnis,vt dixi in authen.nouissima. s.de inoffi.test. Sed iuxta hæc quæro, quid si vltra legitimã relinquit? dic,ꝙ tanto magis,quia qđ plus est,vtiq; tanti est,ideo gl. hic postea subaudiuit,ad minus.Sed tũc quæro,quid si minus legitima? dic,ꝙ olim non sufficiebat,& hoc considerauit ista glo. quæ dicit ad minus,sed hodie sufficit quo ad exclusionẽ querelæ,sed agitur ad supplementum.s.de inoff.testa.l.scimus.in prin. & §. repletio-
4 nem.† Oppo.ꝙ male dicit,ad exemplũ pupillaris,cum mater non
d possit substituere pupillariter, [d] cum non habeat in ptãte, qđ reqritur in pupillari substõne,vt s.eo.l.si testamento, & Inst.de pup. subst.in prin.& sic ad exẽplum alterius non põt dici, ꝙ debet ab illo,& maxime in casu efficiendi,& fiendi modo seu forma, vt ff. de cond.& dem.l.in testamento, & quod no. ff.de fid.instr.l.2. & s.de eden.auth.si quis in aliquo documento.Solu.ꝙ exemplũ hic sumptũ est, quia sicut permittitur patri testari impuberi qui non põt sibi testari ꝑꝑ indiscretã ætatem,& animi imbecillitatem, ita & puberi,furioso,& mentecapto,qui imbecillis,& indiscreti animi sunt,sed in multis differunt,vt j.dicam.Op. vj. ꝙ non tantum si filius resipuerit,euanescat substitutio,sed etiam si ei statim in furore natus fuerit filius,vt s.eo. l. ex facto. in prin. Sol. confitendo contrarium,vt in gl. Et sic habes,ꝙ in duobus modis expiret hæc substitutio,vna resipitione,alio modo posthumi agnatione. alias
5 addam j.in ix.quæstio.principali.† Circa primum quæro, quid si initium dementiæ vel furoris reuertatur,an substitutio vires reassumat?& videtur quòd sic,argumen.s. de curat. furio.l. penulti.§. fina.in contrarium,quia extincta non resuscitantur, vt ff.de solu. l.qui res.§. aream, videtur mihi dicendum, quòd si constaret vitium fuisse prorsus extinctum, sed ex noua causa renatum, tunc secunda pars est vera, & si constaret prorsus non extinctum, & prima pars est uera, in dubium præsumo quòd vitium non fuerit prorsus extinctum, sed aliquæ reliquiæ huius morbi, licet occultæ, durauerint. Veruntamen dico, quòd si tempore, quo dicitur restituisse, ipse testamentum fecit, propter quod reuocasset

ADDITIONES.

b ¶ Vel mentecaptis.) Adde Pau.de Cast.hic, qui refert,ꝙ Doct.cõiter dñt,idem esse in muto,surdo,& prodigo,cui bonis est interdictum,sed Ang.tñ contra, vt nec ẽt furioso possit substitui, qa lex loquens de mentecaptis, nõ extenditur ad furiosos,nisi per principem vel habentẽ ptãte legis condẽde,supra de nupt.l.si furiosi,vt dicit esse casum,tñ dubitanter loquitur, tu dic ꝙ pro opin. Pau.de Ca.ur̃ consuluisse Bal. cons.217.j.lib.incip.quidã Petrus, ubi oĩno uide ad hanc l. quid aũt si mentecapto filio sit relictũ minus ltĩa, an ei possit substitui pupillariter? Bar.in l.ex facto, ff.eo.tenet ꝙ sic. Ang.& Pau. de Ca.hic, prout etiam tenet hic Sali. quia poterit petere supplementum ltĩæ; & Imol. in c. Raynutius,dicit ꝙ opi.Bar.est magis cõis & æquior, licet ipse ibi contra & in d.l.ex facto rapt.& Ang.& Io.Fab.in §.qua ratione.Insti.eod.

c ¶ Oportet ꝙ iure instõnis.) Tu uide de huius dicti ueritate, quod posui remissiue in apost.ad istum in l.quoties,nu.20.uer.quæro decimo si pater, in apost. in uer.an intelligatur iure institutionis,supra de hæred.insti.

d ¶ Mater non possit substituere pupillariter.) Vide de hoc quod posui in apost. ad istum,in l.si testamento,nu.4.uer.quæritur tertio quot requirantur.apostil. in eo.uer.supra eo.in tertio concurrente, siue requisito.

reuocasset substitutionem, quod facere potuit dilucido interual
lo.vt s̃.qui testamen.face.poss. l. qui furiosum. Tunc propter illã
contrariam voluntatem dico substitutionem vires reassumere,
licet moriatur in furore, sed eius testamentũ vires habere, & vbi
testamentum ipse non fecit, tunc ex quo moritur in dementia,
dico in casu dubij vires reassumere, quia hæc humanitatis. Et qa
patens præsumitur hoc voluisse.& iste tex.non dicit,ꝙ substitu-
6 tio cessat si respuitur,intelligo si sanę mentis decesserit.†Circa se
cundum quæro,q d si filius ei postea natus moritur viuente ipso
furioso, an reconualescit substitutio exemplaris? Puto recurren
dum ad l.ij.ꝟ.de posth.hære.insti.cũ ibi no. & intelligo prædicta,
cum filius natus est sapiens,& non mente captus.ar.huius literę,
in ver.sed si filij.in uerbo,sapientes.Nam ibi colligitur, ꝙ insipi-
entes nati tempore testamenti & substitutionis, se esse præteri-
tos conqueri non possunt, nec posthumi præteriti & dementes
7 nati,imò multominus.†Op.v.ꝙ non bene dicat hic,cum dicit,ꝙ
pater vnũ ex furiosis potest ei substituere: quia ex hoc sequitur,
ꝙ alii remanebunt præteriti, & sic substitutionẽ dicent nullam,
vel illã rũpẽt.Et si dicat̃, ꝙ facere nõ pñt obstãte eis hac l.sequit̃
ꝙ hæc l.iniquũ valde pmitteret,qa ꝯ pietatẽ filium priuari vel ex
cludi permitteret a successione patris sine vlla ei' culpa, ꝯ tex.in
Auth.vt.cum de appella.cog.§. illud. & §.causas. ꝟ.de libe.præte.
auth.nisi licet.Sol.vt in gl.si.quæ ista fatetur euenire, sed ne eue-
niant,istum textum intelligit, vt vnum uel quosdã substituat,&
supplet & alios exhæredet, quod intellige legitima cã hodie in-
serta.Et isti agent querela, & si culpa probabitur vera, ipsi succũ
bent, si autem non probabitur, tunc ipsi obtinebunt, & sic sit
perinde, si furiosus factus sanæ mentis testamentum fecisset. Et
ita transit gl.vsque ad finem. Sed Ricar.Malumb.dixit,quòd hęc
sol.& subauditio violat istum textũ,ideo dixit simpliciter, ꝙ ex
hæredatio non est necessaria, & ꝙ substitutio est aliqua, nec pos
sunt præteriti conqueri,quia non est testm̃ patris, sed aui,q non
habet necesse eos substituere,quia filius est in medio. facit in si-
mili. ff.de inofficio.test.l.papi.§. sed nec impuberis.Sed ego non
discedo a glos. quia si agnitionem sui hæredis rumpitur substitu-
tio, vt ff.eod. l.ex facto.in prin.ergo nulla est filio iam nato præ-
terito.argu.ff. de iniu.test.l. filio.Secundo, quia hoc beneficium
substituendi furioso non debet filijs esse damnosum, ut d.l.ex fa
cto.Tertio, quia cũ hæc substitutio trahitur ad bona filij, vt hic
pbat̃.& in d.l.ex facto.testm̃ debet censeri ipsius furiosi, & non
patris.nec ob.d.§.sed nec impuberis. quia ibi in pupillari, hic in
exemplari,q̃ in pluribus differunt,vt inferius dicam.Item hęredi
tas magis est debita filiis, q̃ matri. Quarto,ne vni ex filiis portio
sibi debita auferat̃,& alteri cõcedat̃, arg.ꝟ.q potior. in pigno.ha-
be.l.assiduis. Quinto, ne odium generet̃ inter auũ & nepotes,p
eum exclusos, ac etiam inter ipsos fratres ꝯtra l.illud.s̃. de coll.
Ex prędictis sto cum prędicta glossa,& aliam responsionem di-
cam ad istam l. videlicet vnum tantũ substituat in vniuerso, reli-
8 quos verò instituat in re certa vel sua legitima. Opp. viij.&ab
extra,quòd lex ista seruiat de vento, quia nisi adeat ex institutio
ne, substitutio expirat, vt l.ij. §.adeo. ff. de uulg. & pupil. sed fu-
riosus institutus non potest hæreditatem adire. s̃. de cur.furio.l.
fina.§.finautem perpetuus.ergo &c.Sol. ꝙ si furiosus vt heres sit
suus defuncto, cessat oppositio, vt ibi.& argu.ff.eo.l.si filius qui.
vbi autẽ non sit filius defuncto, quia emancipatus, vel quia de
hæreditate materna tractatur, tunc dicit Bart. ff. eo. l.ex facto.in
viij.q.ꝙ aditio hereditatis requiritur per cohæredem, si cohære-
dẽ habeat,uel sufficiet ꝙ curator furiosi petat bo.pos.secundum
tab.etiam si illa dicatur facti,non iuris,s̃m nota.in d.l.fina.§.tali.
s̃.de cu.fu.nam sicut talis petitio cõfirmat fideicommissum vni-
uersale,ut hic,cũ l.hæres insti.ff.ad tre. ita has tabulas exempla-
ris.argu in eo.titu.l.nam.§.quod si quis compulsus.ubi aũt neu-
trum ex his ĩteruenerit, fatetur substitutionem expirare, sicut fa
ceret pupillaris.Sed hoc ultimum non fatet̃ Bart. & ideò dicit,ꝙ
exemplaria cõtinet uulgarẽ, unde si nõ adeat̃ hereditas, nec bo.
pos.petatur, substitutus ex vulgari admittitur, seu exemplaria in
qua vulgaris confunditur,& probat ex eo. Testator cũ sciret sub
stitutum non posse adire,uidetur cogitasse de substitutione uul-
gari ad instar compendiosæ & reciprocæ,ut s̃.eodem.l.precibus.
& l.ij.& maxime, quia credendum est quòd etiam de se cogitaue
rit ne intestatus velit decedere,& non minus quàm de filio,cum
primeua charitas incipiat a seipso, ut ff.de liber. & posthu.l.gal-
lus, §.j.& s̃.de ser.l.præses.hanc partem tenuit etiam Rayn. secu-
tus Guili.de cug. qui idem tenuit ex eo, quia hoc est in pupillari
expressa,ut contineat tacitam uulgarem, vt ff.eod.l.iam hoc iu-
re.ergo idem in exemplari, ad illius similitudinem inducta, ut
hic, ex quo dissimilitudo ista non reperitur lege cauta.ff.de testa.
in l.in fraudem.in fine. imo tanto fortius, quanto in ista sunt
substituti venientes ab intestato,& sic hi qui etiam uenirent ab
intestato in pupillari,secus ut ff.de inofficio. test.l.papi. §.nec im
9 puberis.& ita teneo. † Sed in dubium reuoco, quid erit de bo-
nis propriis ipsius furiosi? nam paterna, vt dixi, habebit tunc
substitutus ex tacita uulgari. Et videtur, quòd illa debeantur ve-
nientibus ab intestato, quia substitutio in eis expirauit vt pupil-
laris,ut ff.eo.l.ij.§.adeo.In contrarium facit hic Lista, nam hic est
casus,quòd furiosum pater vel mater instituat in legitima tantũ,
& alium vniuersalem hæredem instituat, ꝙ possit ei substituere
exemplariter,ꝙ cum legitima censetur eis ęs alienum filij.Et sic
eo casu in bonis patris ista substitutio locum non potest habere,
sed in bonis filij tantum, & tamen iste text. vult, ut isti instituti
sint hæredes furiosi in furore morientis, & in omnibus bonis.Et
vt clarius quæstio & eius dubium pateat, pone matrem præmor
tuam,quæ erat diues, & pone filium sanæ mentis & in hæredi-
tate materna admissum, & pone etiam eum emancipatum a pa-
tre,post hoc furiosum & dementem factum esse, & patrem ei pu
beri instituto substitutionem exemplariam fecisse, si substitu-
tus habebit ex uulgari bona patris. quid erit de propriis? Certe
hic vr̃ casus,ꝙ omnia debeat substitutus habere,quia non est ex
traneus,sed ei successurus ab intestato. Vnde visum est equius es
se, vt ex successione & institutione veniant, & soluantur legata,
q̃ veniant ab intestato, & legata non soluantur.Et ideo forte di
cendum,ꝙ ista est una substitutio anormala & directa,per se sub
sistentiam habens,nullam aditionem ex primo gradu expectãs,
per quam substitutio permittitur successine in omnibus bonis ip
sius mentecapti, sicut si hoc expressim impetrasset a principe, vt
10 ff.eod.l.ex facto,in hoc tamen cogitandum relinquo. † Opp.ix.
ꝙ imò omnes & extranei debent posse substitui ad exemplum
pupillaris,vt ff.eod.l.sed si plures. §. quos possum. Huius timore
quidam dixerunt hodie, illam per hanc fore correctam, & male
dixerunt.s̃.eod.l.si testamento,vbi vide. Dic ergo,quòd illa in pu
pillari, hæc in exemplari. Ratio diuersitatis est s̃m Gul. quia illa
fit ratione potestatis & ætatis,& sic de iuris rigore, quod permit
tit patri extraneos substituẽdo suam potestatem, quæ adhuc du
rat,exercere hac ratione humanitatis, quam non exerceret extra
neos substituendo,sed potius inhumane ageret. Addit Rayn.a-
liam,quia hoc propter infelicitatem facti, quia dementiæ, quæ
non debet in damnum alterius retorqueri, illa ratione ætatis &
naturæ de quo causari non possunt venientes ab intestato.arg.
ꝟ.de libe.præ.l.maximum vitium. & de suis & leg. l.lege xij. tab.
Adde tertiam rationem, quia præiudicium, quod infert pupil-
laris, est certo tempore finiendum, quod verisimiliter est de-
cursum, & tunc factus adultus prouidere poterit. Quod non
contingeret in exemplari, quia ignoratur an & quando infe-
licitas dementiæ debeat cessare. & pro hoc facit l. nisi. & quod
ibi not. ff. de tu. & ra. distra. His paucis oppositionibus factis
materiam aggredior per quæstiones. Et primo quæram de hu-
ius substitutionis nomine. Secundò, an sit species substitutio-
nis per se. Tertiò de eius descriptione. Quartò, a quibus fieri
posset. Quinto, cui posset fieri. Sexto, qui possunt substitui.Se-
ptimo, quot requirantur vt valeat. Octauo, de modo & for-
ma fiendæ. Nono, qualiter expiret, vel euanescat, seu quæ cau
sæ eam cessare faciant. Decimo de eius effectu. Vndecimo for-
11 mabo aliquas qõnes in materia, vt remoueam dubia. † Redeo
a ad primum, rñdeo ꝙ hæc substõ mãlr appellat̃ exemplaris, [a] ex
eo ꝙ ad exemplum pupillaris sit inducta,vt hic in litera, Insti.de
pupil.substi.§.qua rõne.& ibi gl.& dr̃ hic ad exemplũ.i.ad simili-
tudinem pupillaris inducta, ut ff.e.l.ex facto.in prĩ.& ver.quẽad-
modum &c. Et causatur ista similitudo quæ principẽ mouit ex
imbecillitate animi vtriusque.Nam & animus & intellectus im
puberis non iudicatur sapiens,nec stabilis, vt.s̃. de testam.mili.l.
final.ideo lex prohibuit eum testari, & patri permisit ei testamẽ
tum facere, eadem humanitate permittit hic Imperator parẽ-
tibus,vt filiis etiam puperibus,tamẽ mentecaptis, testamentum
faciant, ut hic. sed non propterea conueniunt omnino hæc pu-
pillaris, & exemplaris,sed in multis differunt, ut patebit ex.s̃.di-
12 cendis, & maxime in sequenti quæstione. † Ad secundum, quo
quæritur,an sit species substitutionis per se.respondeo ꝙ sic,& di
recta,ut hic, & ff.eo.l. ex facto.& habes, ꝙ substitutionis directę
multæ sunt species,quia alia vulgaris, alia pupillaris, & istę sunt
indubitatæ. Alia est reciproca, q̃ est spẽs per se, vt dixi.s̃.de mili.
testa.l.in testamento, licet aliqui dixerunt cõtrarium, & male,ut
ibi dixi.alia compendiosa, quę etiam est directa quãdoque, & est
species p se,ut dixi.s̃.eo.l.precibus. Alia exemplaris,vt hic,& hęc
non est aliqua de prædictis,ergo sequit̃, ꝙ est spẽs de p se a predi
ctis distincta. quod non sit aliqua de prædictis, patet, & primo
ꝙ nõ vulgaris ex forma fiendi,qa illa (si hæres nõ erit,) & hæc(si
no sanæ mẽtis,vel in furore decesserit) illa expirat aditione,vt.s̃.
e.l.post aditã.hęc secus.illa locũ hẽt in bonis tm̃ testãtis,hęc ĩ oĩ
bus,vt.hic,ĩ illa pñt oẽs substitui,ĩ hac solũ de successuris ab inte
stato.Scd̃o patet,ꝙ non pupillaris, & primo rõne gñali, qa nul-
lum sile ẽ idẽ,vt ff.depositi.l.qd̃ nerua.Scd̃o ex specificis differẽ-
tiis & forma, primo in modo & forma fiendi: quia illa (si de
cesserit in pupillari ætate) hæc (si in furore vel in non sana-
mente). Item illa pupillo tantum & in potestate existenti,
hæc

ADDITIO.

a ¶ Appellat̃ exẽplaris.adde Bar.in j.nota.& Bal.& doc. hic.in x. col.in fi.ver.ij.ui
deamus.& p Bar.in d.l.ex facto.alleg.in tex.de uul.& pup.in iij.col.in fi.uer.ue
nio ad materiam substõnis.adde tex.in §.qua ratione.Insti.de pup. substi.

hæc ẽt impuberi in ptãte non existenti, quia oẽs de materna li-
nea,q in ptãte non hñt,hãc pñt, & neuter eorum illã facere põt,
& sic ętas illi finẽ ponit,huic sanitas.Põt tñ hic dubitari,si pupil-
lo non sanæ mentis sit facta hęc exemplãris,an valebit,vt pupilla
ris,aut vt exẽplaris? sed dic,vt dicã in v.q.principali.ver.nũc q̃ro.
Itẽ illa pupillo ẽt exhæredato, vt dixi s̃.eo. l.in testõ.hæc secus,vt
patet hic in litera,vbi requirit̃,ꝙ legitima ei relĩquat̃.Et est rõ,qa
licet pupill' doli capax cãm aliquã ĩgratitudinis ꝯmittere possit,
non tñ furiosus,vel mente captus.Itẽ huic non pñt oẽs substitui,
illi sic,vt dixi in ix.ꝯrio. Sũt & alię multæ drĩæ, q̃ colligent̃ ex in
fra dicendis,sed sufficiãt p̃dictæ ad pbãdũ,ꝙ hæc exemplaris nõ
possit dici pupillaris.Tertio patet,ꝙ nõ est reciproca, quia illa fit
plurib.hæc vni.& diuersa est forma fiẽdi illa ab ista.nec in illa pñt
substitui in fine substituti,in ista ẽt non instituti.Quarto patet,ꝙ
nõ est ꝯpendiosa,qa illa in pagano vel expirat pubertate,vel va-
let iure fideicommissi,vt dixi in l.p̃cedenti.& in milite more mi-
litari testante post pubertatẽ vel iure directo in bonis tm̃ testato-
ris,vt ff.eo.l.Centurio,hæc ẽt in bonis mentecapti,vt hic.Itẽ illa
differt ab ista in forma fiendi, qa ista(si non sanæ mentis decesse-
rit)illa(qñq; decesserit) de sanitate mentis nulla facta mentione.
& hoc pcedit ex alia drĩa, qa illa homini sanę mentis fit,hæc in-
sanæ,& hoc seq̃t alia,qa mors sibi finẽ imponit,huic sanæ mẽtis.
Ex his ergo infero,bene patet pbatũ, ꝙ hæc exemplaris est spẽs
13 ab alijs per se distincta. † Nũc ad tertiũ,quo q̃rit̃,qualr̃ hæc substõ
describat̃. Rñ.ꝙ p doc.descriptionẽ eius non reperio, sed p pñti
eã sic describo.Exẽplaris est substõ directa ab altero ex parentib.
facta libero eius mentecapto de psona verisilr̃ ab intestato ei suc
cessura bona vtriusq; cõprehendẽs sua nã.Hanc descriptionẽ nõ
14 declaro,qa declõnem hẽt in rñsionib.ad q̃ sita sequẽtia.†Ad quar
tũ quo q̃rit̃,a qbus fieri possit,rñdeo ꝙ ibi ab vtroq; parente,[a] &
a sic tã a pr̃e,q̃ a mr̃e,auo,vel auia,& sic d̃ cæteris,vt hic in gl.quod
non est in pupillari,& rõ est,qa hic plenius fuit puidẽdũ,cũ non
expectet̃ tps quo demẽs vel furiosus sibi puidere possit, cũ mor-
bus forte erit perpetu';qd̃ nõ est in ætate pupillari,vt in ix.ꝯrio di
15 xi. † Scd̃o q̃ro circa mr̃e,an postq̃ mr̃ trãsiuit ad scd̃a vota, possit
substituere furioso exẽplr̃? Bar.ꝙ nõ ex tribus.Primo,qa hęc sub
stõ est pmissa humanitatis intuitu,ut hic,sed hęc humanitas non
est in mr̃e,q̃ transiuit ad scd̃a vota,vt s̃.de admi.tu.l.lex quę tuto-
res.§.lex.n. ergo &c. Scd̃o,qa pupillus non dẽt tũc educari apud
eam,ut suspectã,vt s̃.vbi pu.edu.l.j.Tertio,qa ei tũc non defertur
eius tutela,vt s̃.qñ mu.tu.offi.fun.potest.auth.sacrm̃. ergo nec di
spositio hr̃ditatis illius.Sed Bal.tenet ꝯrium.primo,qa talis pœ-
na non inuenit̃ opposita scd̃o nubenti;ergo &c.Scd̃o si mr̃ non
posset,ergo & pr̃ q ei nouercã induxisset, cũ venæ lumborũ sint
cões, vt no.s̃.de secun.nup.l.fœminæ.§.illud. Tertio si vnicus sit
filius,ei succedit ab intestato, ut in auth.ex testõ.in ij.rñso. Quar
to coadunat̃,qa non est tanta suspicio,cũ substituendi sint veniẽ-
16 tes ab intestato,vt hic.† Tertio quæro, supposito, ꝙ mr̃ post tran
situ ad scd̃a vota non posset, an si aũ fecisset, & postea ad scd̃as
nuptias transisset,duret substõ,& dicit Bar.ꝙ nõ euanescit,[b] quia
b requirit̃,ꝙ tpe mortis adsint ea,q̃ ad substõnem requirunt̃, vt ff.
e.l.cohr̃di.§.cũ filiæ.Sed Bal.tenet ꝯrium, qa p istũ trãsitũ pprie
non est delictum,nec status diminutio,ergo nõ euanescit substi-
tutio,cũ testm̃ non rumpat̃,vt ff.de bo.pos.scd̃m tab.l.j.§.exigit.
17 & ver.si qs aũt. † Quarto q̃ro,si pr̃ substituit vnũ,& mr̃ aliũ,quis
præferat̃?vl' qũo fiet,mortuo furioso post vtriusq; mortẽ.nã si al-
ter superuiuit,frustra de illius bonis quæritur,& dixit Ia.de Rau.
ꝙ substitutus a pr̃e p̃fert̃,qa pr̃is volũtas a iure p̃sumit̃ salubrior,
ut l.pe.de cu.fur.ar.s̃.de nup.l.in copulãdis. Sed Guil.de Cu.hoc
fatet̃,si esset vilis,& suspecta psona, & idẽ dicit eꝯ,si pr̃ foret vilis
& suspecta persona,ut substitutus mr̃is præferat̃.arg.ff.de lib.exi.
l.ij.de iniur.l. sed si unus.§.ex filio. Et in hoc ꝯcordat ẽt Ray.&
Bar.satis concor.licet videat̃ vltra dicere.s.ꝙ substõ facta a psona
suspecta,sit ipso iure nulla, qa sicut ei denegat̃ administratio bo-
norũ eius in uita,ut ꝟ.de sen.pas.l.fi. & ff.sol.ma.l.si dotẽ.§. eo aũt
tpe.ita,& in morte. Vbi aũt neuter sit suspect',dixit Guil.ꝙ sub-
stitutus a pr̃e habebit omnia.Et dixit Iac.& Dy. sed alia ratione,
quia pr̃ præfert̃ mr̃i in successione filij.ut l.ij.§.obijcit̃.ff.ad Tert.
tñ ꝙ licet in oĩbus a principio p̃ferat̃,tñ substitutio mr̃is restituet
per fideicõmissariam bona materna.arg.ff.de lega.l.filius.§.nun-
quid.ff.ad Treb.l.si quis priore,& l.ex facto. Sed truffa est de hoc
fideicommisso, ex quo a suo testatore non est de hoc prouisum,
ut ll.illæ in casibus a nostro multum remotis loquuntur. Præte-
rea, quod substitutus a patre habeat omnia, & sic materna non
est tutum dicere,ex quo lex permittit & matri substituere, ne igi
tur ꝯ voluntatem matris in eius bonis ueniatur,ista oppositio nõ
est sequenda;dixit ergo Ray. ꝙ substitutus a patre habebit bona
patris, & substitut' a matre habebit bona matris,& iure directo,
ut in simili,quando pupillo arrogato pater nãlis dat unum substi
tutum,arrogator aliũ,nã substitut' ab arrogatore habet eius bo-
na,& substitut' a patre naturali oĩa alia, ut no.in l. si arrogator.ff.
de adop.facit,quod de tutore dr̃ in l.matre.s̃.de test.tute.Bar.uero
sequutus Richar. Malũ. in bonis prouentis a matre,& patre ipse
fatetur Ray.bene dicere,sed in aliunde quæsitis distinguit,aut fi-
lius iste erat in ptãte,aut non.Primo casu dicit Ray. bene dicere,
ut substitut' a pr̃e,&c.illa habeat,qa tũc duo iura in pr̃e ꝯcurrũt,
videlicet ius,& ratio ptãtis,itẽ ius,& ratio humanitatis,& in ma-
tre non concurrit,nisi ius,& ratio humanitatis.Secundo casu di-
cit,ꝙ bona aliunde quæsita veniunt diuidenda inter substitutos,
quia tunc in utroq; ꝯcurrit sola una rõ.s.humanitatis, & sic sunt
paris conditionis,igitur,& paris admissionis in bonis istis,q̃ fue-
runt neutri eorum.Ista oppõ in casu,in quo filius fuisset in ptãte,
non placet Bal.nec etiam eo casu sequitur Ray.sed dicit,ꝙ substi
tutus a patre tũc oĩa debent habere,si ponas mr̃em præmortuã,
quia existeret,& tunc furiosus in patria potestate, & iõ cũ ipse in
ptãte pr̃is existens non possit testari,ẽt cũ pr̃is uoluntate,& s̃.de
test.l.seniũ.& sic nec mr̃ ei existenti in pr̃ia ptãte potest testari.Et
ideo substitutum a pr̃e veniet ẽt ad bona materna,istud est notã-
dum,quia restringit illam legem,in quantum de mr̃e, & alijs lo-
quit̃,& totũ sibi vendicet,qa filius non est in ptãte pr̃is,qd̃ nõ cre
do,qa loq̃t gñalr̃,& indistincte, & rõ humanitatis locũ sibi vẽdi-
cans,&c.si filius sit in pr̃is ptãte,q.d.n.si pr̃ superuiuẽs,& in ptãte
furiosum hñs,reperiat̃ decedere intestatus,vel si testatus filio nõ
fecisset substõnẽ,nõne inhumanũ esset,ꝙ mr̃is substitutus ad ni
hilũ admitteret̃? mihi vr̃,ꝙ inhumanũ esset,& ꝯ intentionẽ hu-
ius l.Nec ob.rõ Bald.qa eadẽ rõne sequeret̃,ꝙ nec pr̃ filio posset
testari,cũ nec ipse posset, si sanæ mentis esset, existẽte eo in pr̃ia
ptãte,vt s̃.q test.fa.pos.l.pe.dico igr̃ utriq; pmitti,ẽt si sit in ptãte
ex legis dispositione,vt hic. Concludo igitur,quemlibet ex sub-
stitutione admitti ad bona substituentis, sed ad bona aliũde q̃si-
ta an p̃ferat̃ substitutus a pr̃e,si filius erat in ptãte pr̃iæ ptãtis,du
bito pp autoritatẽ Bar.tñ mihi vr̃,ꝙ illa nõ attendit ĩ hac substõ-
ne exẽplari,iõ illius rõne illũ nõ p̃ferrẽ,sed an veniãt diuidẽda in
ter substitutos,& voluit Bar.vt pr̃nus p̃ferat̃,ut voluit Ray.Dubi
to,ꝙ diuidant̃.facit ꝙ pariter vocant̃, & simul ꝯcurrũt, & qa par
est affectio in pr̃e, & mr̃e.In ꝯriũ facit,qa substitutus impuberi a
pr̃e nãli p̃fert̃ in his bonis substituto a pr̃e arrogatore,vt no.in d.
l.si arrogator. & cũ ibi impubes non est in ptãte pr̃is nãlis.sed ar-
rogatoris; sed ibi ideo,qa potentius agit nãlis,q̃ ciuilis,sed hic in
vtroq; est pr̃is nãlis affectio. Secundo, qa pro substituto a pr̃e fa-
ciunt,quia pr̃is volũtas salubrior p̃sumit̃,q̃ mr̃is, vt s̃.de nup.l.in
copulandis, & s̃.de test.tu.l.ij. & l.4.simul iunctis. & s̃.si ꝯ ma.vo.
tu.& cur.da.l.j.facit de adul.l.nec in ea.§.fi.& in hanc partẽ tenuit
Mar.Sil. Dubito tñ,quam ex illis sequar, & vt eas euitem,tertiã
pono,quam puto tutiorem,videlicet, ꝙ si ambo substituti simul
ab intestato sunt successuri huic mentecapto, ꝙ tunc ambo con-
currant,& simul diuidant, vt in opi. Nico.& Bar.sinaũt alter tm̃
ex his huic mentecapto est successurus ab intestato, & tunc ille
p̃fert̃ alteri,siue sit pr̃nus,siue mr̃nus, & rõ est, qa primo casu am-
bo hñt voluntatem legis,& hoĩs.Scd̃o casu alter tm̃ habet vtrũ-
que,alter vnum tm̃,ideo qui habet vtrunque, vt fortior in hmõi
bonis pręferat̃.ar.ꝟ. cõi.de succe.auth.itaq;. & quia lex ei magis
fauet.Quinto quęro,an monachi,vel monachę possint substitue
re filio? dic, ꝙ sic,si sibi testari non possunt. ar.eorum quæ scripsi
18 in auth. si qua mulier.nu.2.s̃.de sac.san. eccle. † Sexto quæro,an
filius sanæ mentis possit hãc substõnẽ facere pr̃i, vel mr̃i furiosę?
c & vr̃,ꝙ sic.arg.ff.de cur.fur.l.j.§.fin.& l.seq.& ar.ff.de tu.& cu.da.
ab his.l.is,qui. Contra tenet Gul. quia non potest ei facere pupil-
larem, ergo nec exemplarem quæ ad illius similitudinem est in-
uenta.ut hic.secundo, quia cum hæc lex loquat̃ tm̃ in parẽtibus;
sequit̃ igr̃ ab eis verbis non recedendum,vt l.prospexit.ff.qui &
a quib.Tertio confirmat̃,qa cum substituens habeat necesse pro-
lem eius substituere,ut hic; sequit̃, ꝙ filius se ipsum haberet ne-
cessę pr̃i substituere, quod est impossibile, qa testõr debet ab hæ
rede differre,sicut agens a patiente, vt ff.de offi.præto.l.fi.& hæc
19 de 4.qõne principali sufficiant.† Ad quintam,cui hæc substõ pos
sit fieri.rñ.ꝙ personis correlatiuis ipsius facientis,quia pr̃ filio mẽ-
tecapto, & auus nepoti,proauus pronepoti mentecapto,vel pro
20 nepti mẽtecapte,& idẽ de mr̃e,& auia,& cæteris.† Sed iuxta hæc
quærit̃,quid si filius,vel nepos sit prodigus, cui[d] bonis est interdi
d ctum,an hæc exemplaris ei fieri possit.Gul.ꝙ non, ꝙ hæc sit pie-
tatis intuitu,vt hic,sed hæc non cadit in prodigo,qui habet vitiũ
suo delicto,q nõ dẽt p̃miũ ꝯseq vt ff.de ne.ge.l. siue hr̃ditaria.Itẽ
qa imputet sibi,q se in necessitate ĩposuit, vt ff.q sat.cog.l.si fide-
ius.

ADDITIONES.

a Ab utroque parente.No.Bar.in l.ex facto,col.9.uer.quæro quis possit, & ibi an
de fratre,quod sic.Sed quid e contra,an possit per alium fieri patri, aut matri
furiosæ. Vide Gui.de Cu.in l.precibus.num.4.& in apost.in uer.patri furioso.
supra eod.quod non.item no.Bar.& doc.in alle.l.ex facto.col.4.uer.sed quæ-
ro an patri.

b ¶ Sed euanescit. ꝙ substitutio exemplaris per transitum matris ad secunda uo
ta euanescat,adde Bar.in l.ex facto.de uul.& pu.in 6. col.uers.ꝙ si mater.ibi,
per do.Alex.in 15.col.in uer.quid si autem prius,sed Bal.contra hic 7.col.uer.
differt.Tu dic,ꝙ hoc fieri non potest per talem matrem,ut per Bar.uer.quæro
utrum mater.& ibi late per do.Alex.in 13.col.in uer.quærit etiam Bart.hic. &
de hoc uide omnino do.Franc.de Are.in 5.colum.uersicu.ulterius.circa alium
articulum.

c ¶ Patri,uel matri furiosæ.dixi s̃.e.l.num.18.in apost.in uer.ab utroque parente.

d ¶ Adde,ꝙ si sit facta furioso,an expiret,si ille furiosus fiat prodigus. de hoc u-
de Bal.hic col pen.num.66.uers.v.quæritur quid si furioso.ubi tenet,quod sic.

itis.Sed Rayn.ɔ̃,qa furioso & prodigo pariter ꝓuidet̃,ut s̃.de cur. fur.l.j.& ff.de admini.tu.l.inter bonorum. & eũ sequit̃ Bar.ex eo primo, quia sicut pariter ei prouidet̃ in vita, ita ista non ꝓcedit nisi ex quadã dementia,& prodigus exitũ dementis & furiosi facit.ff.de tut.& cur.da.ab his,l. is,q.in fi.& hæc l.inter cæteras melius facit ad propositũ.Hanc opi.sequit̃ Bal.nisi ꝓdigalitas vel dementia sit simulata,vt ff.de cur.fur.l.obseruare. & ita sequor.Nõ ob.j.& ij.Gul.qa locũ hñt, vbi delictũ est punibile, sed hoc vitiũ non est punibile,vel non tal̃r,ꝙ pęna dẽat imponi,vt sic per parẽtes testm̃ non possit fieri, sed sola administratio interdici, & tũc clarũ.Et hæc est ꝓuisio in vita,ergo & in morte.Nõ ob.ꝙ nõ subueniat̃ ei,qui in necessitate se posuit, quia verũ, qñcunq; alterius iuris subuentio fieret,hic non fit sine alterius iniuria subuentio. Quæro, qd si filius sit mutus,vel surdus, vel vtrũq; vitiũ habeat?
21 rñ.vt dixi in iij.ɔ̃rio.† Quæro,an possit filio sanę mẽtis in casu tñ, in quo ĩsanę mentis efficeret̃,& in furore,vel insania moreret̃?vr̃, ꝙ non,qa hæc l.& l.ex facto.ff.eo.vr̃ requirere eũ mentecaptũ esse tpe factionis testamenti.Contrariũ puto,qa sufficit conferri in tp̃s,& casum permissũ.ff.de do.inter vi.& vxo.l.si cũ.§.fi.& l.seq.
22 facit,ꝙ de cur.dr̃.ff.de ɔdi.& de.l.pr̃ seuerinã. §.ɔdõnũ. † Quæro
a an filio nãli tm̃ [a] fieri possit?qdã,ꝙ sic per mr̃em,sed non ꝑ pr̃em, vñ mr̃i agnascit̃, sed non pr̃i,vt ff.vnde cogna.l.si spurius.& l.hac parte,& ĩ.ad Orfici.l.si qua illustris,alij,ꝙ per mr̃em,quia iste tex. loquit̃ de liberis quibus portio legitima, sed huic nulla legitima debet̃,ideo ɔ̃ voluntatem nõ admittit,vt no.ff.de bon. pos. ɔ̃tab. l.j.§.j.& probat̃ in l.humanitatis.& auth.licet.s̃.de natura.libe.dicendum est,ꝙ mr̃,& pr̃ potest.ar.s̃.qñ mul.tu.offi.fun. potest.l.fi. & s̃.de confir.tu.l.fi. Itẽ quia si pr̃ ad nullam legitimam coarctet̃, tñ rõ humanitatis in eo non cessat, nec prohibet̃ in testõ relinquere,vt d.auth.licet. In spurio aũt hoc non procedit, quia a pr̃e non potest institui,ergo,nec ei substitui exemplariter,licet vulga-
23 riter sic,vt no.in l.ij.s̃.de hæred.inst.f̃m Bal.† Quæro,filius sui iuris fecit testm̃, postea factus est mẽtecaptus,pr̃ postea testatus eũ instituit, & alium sibi substituit si in furore decesserit, quærit̃,an primum reuocatum sit,vel an illud duret,& substõ facta a pr̃e nõ valeat,vel an valeat,vel utrũque? Et vr̃ solũ primum testm̃ tenere,quia humanitas,de qua hic,modo cessat, cũ ipse sibi prospexerit,nec per furorem superuenientem irritet̃ eius testm̃.vt s̃.qui test.fac.pos.l.furiosum.& ff.de bo.pos. secundum tab.l.j.§.exigit̃. cum alienæ prouidentiæ opus non fuit.l.ista.nec ff.eo.l.ex facto. locũ habeat, quod aũt substõ solum valeat, & primum reuocet̃, probo,quia ipse si saperet,& secundum testm̃ faceret,primum reuocatum intell̃r,vt s̃.de test.l.sancimus,ergo & nunc,cũ hæc substõ censeat̃ eius testm̃.vt hic, sicut de pupillari substõne dicimus. Tertio,ꝙ vtrunque valeat,facit,ꝙ s̃.dixi de duabus substõnibus, vna a pr̃e,alia a mr̃e.ar.eorum,quæ no.in l.si arrogator.ff.de ado. & sic substitutus a patre bona habeat paterna,institutus a se habeat propria bona filij,quæ paterna non fuerunt. ista quæstio est mihi dubia,tamen dico sic. Aut pr̃ expresse reuocauit instõnem, quam filius dum erat sanæ mentis fecerat, & tunc aut iusta causa suberat,quia institutus insidiãs ipsi filio parauerat,vel similia fecerat,quę per se indignum & immeritum reddiderant,& tunc reuocatio tenet,quia data est sibi potestas prouidendi filio,ut hic, & est prouisio,quia ipse si sanæ mentis esset,simile creditur quod fecisset,& pro hoc accedat quod no. gl.fi.in l.fideicommissum.ĩ. de fideicom. & quia procurator ex causa superuenienti reuocat quod dñs mandat fieri,vt l.si hominem.ff.man.Aut pater expressim non reuocauit, quia forte causa non superuenerat,vel sibi occulta erat, & tunc, quia non habet potestatem prouidendi, vt in prima rõne,dico tm̃ filij firmum remanere, sed an substõ non valeat,vel teneat,& vterque ad sua bona admittat̃,dubito. Tñ ĩ hãc partem inclino,vt teneat substõ,& instõ facta a filio, & institutus ad filij bona,substitutus a pr̃e ad pr̃na.Et hoc ideo,quia ĩstitutus a filio eius hæreditatem valde bene potest adire,& bon.poss. petere, vt l.j.§.exigit. de secundum tabul. Sed filius hereditatem patris, qui vltimo fuit testatus, nõ potest adire propter furorem, nec bono.pos.petere efficaciter,nec eius curator,vt effectum habeat eo moriente in furore,vt s̃.de cu.fur.l.fi.§.tali.& ideo substitutus admittit̃ vt ibi ex exemplaria,vel vulgari in ea contenta,vt
24 dixi s̃.in viij.oppo.† Nunc quæro,pone furiosum fuisse impuberem,an poterit fieri ei exemplaris? Iac.de Are. & Dyn.ꝙ non,nã potius attenta,quam accidenti,& sic non exemplaris, sed pupillaris ei debet fieri,& post pupillarem ætatem exemplaris,vt in sim. dr̃ ff.de tu.l.qui habet.in princ.Et hoc verum f̃m Gul.& Bar.nisi pupillus sit sui iuris,cui a pr̃e non possit fieri.pupillaris,quia tunc fatent̃ fieri posse exemplariam,vel nisi mr̃ esset, quæ pupillariter
25 fit,vt hic.& hoc secundum est satis clarum.† Sed primum reuoco in dubium,pone,ꝙ habens impuberem dementem dixit(si in furore,vel dementia decesseris,talem substituo) an infra pupillarem ætatem valebit, vt pupillaris, & postea vt mera exemplaris, an vero infra pupillarẽ ætatem nullo modo, quia pr̃ solum furorem,& non ætatem considerauit.Et Guil.Rayn.& Bar. dixerunt substõnes valere, vt pupillarẽ infra tp̃s pupil.ætatis, & postea vt exemplariã,& sic de vna transire in aliam,quia vtraq; est directa, vt l.centurio.ff.eo.Et sic non ob.l.verbis ciuilibus.ff.eo.hoc valde mihi placet, si expresse dixerit,si decesserit, vel postea decesserit in pupillari furore,quia tunc pupillaris est specificata. Sed vbi dixit,vt s̃.dixi,si in furore decesserit,sibi talem substituo,dubito,qa pr̃ non ætatem,sed furorem tñ considerasse vr̃, & si in furore nõ decedit,non vult,ꝙ locum habeat substõ arg.sumpto a condõne cessante.Vnde pone retento themate prædicto, impuberem resipuisse,& in pupillari ętate decessisse,& sanæ mentis,an substõ locũ habebit,& f̃m prefatos doc.vr̃,ꝙ sic.In ɔ̃rium, quia non decedit in furore,vt testõr voluit,seu dixit.Item,quia exemplaris euanuit,vt hic,& inst.eo.§.qua rõne.per ɔñs pupillaris in ea ɔtẽta.Licet huic rñderi possit,ꝙ ɔtentum non expirat,qñ est æque principale cum continente,vt s̃. eod. in l.precibus. & ibi dixi in notabilibus,vt patet in l.fideiussor.§.j.de le.j. Quid igit̃ dicam,vereor propter auctoritatem tantorũ doc. tñ pro veritate indaganda attende, quia casus vr̃ Insti. de pupil.substi. ꝙ puberi, & impuberi põt exemplaria fieri.§.qua rõne.dum adiecta copula dr̃,& si plures sint,qa implicatiue loquit̃, & sic de pubere, & impubere.hoc vult ibidem gl.magna.in ver.tertia.s.exẽplaria. dum dicit, hęc ẽt maiorib.& ab illa gl.& tex.non recederem,quia non video causam quare.Ad l.qui habet.rñ.ꝙ ibi in tutela,quę pleniorem prouisionem affert,quam cura.ar.l.j.in prin.ff.de tu.& dixi s̃.de nup. l.in copulandis. In casu nostro eandem vim habet exemplaris,q̃ pupillaris,imo exemplaris est æquior, quia extraneũ substitutũ non admittit,vt hic. Item ibi si datio curatoris nõ tenet, deseruit̃ voluntati legis,vt ibi dicit litera,nec damnificat̃ pupillus,quia tutor dari potest;hic vero,si valet exemplaris tempore pupilla. ætatis deseruit̃ voluntati testõris. Et profecto fit pupillo cui pr̃ iam mortuus,non valet amplius substituere pupillariter,consilium tamen est,vt euitet̃ ista opi.ꝙ vtroque modo potest pr̃ ei substituere,s.pupillariter,& exẽplariter. Quæro,an filio ꝓterito,vel exhæredato fieri possit? dico,quod non,casus hic est.Circa quod vide
26 quod dixi in 4.ɔ̃rio,& quæstione ibi cohęrente.† Quæro an filio
b monacho [b] furenti possit exemplaris fieri? vr̃, ꝙ non,quia est in potestate abbatis, vnde nõ potest habere substitutum hæredem. ar.eorum quæ no.in auth.si qua mulier.s̃.de sac.san.eccl. Item,ꝙ monasterium hr̃ loco filij,vt in auth.de san.Epi.§.sed hoc de præsenti.ergo extraneus non potest esse substitutus,cum primũ substituendus sit filius.Item,quia si teneret,statim euanesceret,quia tacitam habet conditionem si decederet sine liberis, vt ff.e.l.ex facto,sed iste nõ potest decedere sine liberis, quia monasterium hr̃ pro filio,ut extra,de procu.c.in pręsentia.ergo,&c.Horum timore dicit Bal.ꝙ hæc substõ sit facta, non potest ualere, ut exemplaris,sed valebit,ut fideicõmmissaria.arg.eorum quæ no.in l.verbis ciuilibus.ff.de vul.& pupil. Non ob. §.sed hæc de præsenti.qa ibi in casu testõri nõ prouiso, hic vero monachus erat testõri prouisus,ideo valet substõ vt potest.vt ff.ad Tre.l.cum hr̃s,f̃m Bald.
27 Modo accedo ad vj.q. principalem, quã quæritur,qui pñt ei substitui.Et tex.iste vult, ꝙ prima causa sit liberorum oĩum. vel certorum,sed tunc quærit,an is,qui ex eis non erit substitutus, possit dicere testm̃ nullũ,vel agere querela, & tenet hic gl. ꝙ sic,sed
28 vide quæ dixi in vij.ɔ̃rio. † Quæro,liberis non exstantibus debet substitui frater furiosi,ut hic, sed quid si cũ fratre sit mater,an mater cum illo debeat substitui,& uidetur,quod sic,quia ab intestato ei cum fratre est successura,ut in auth.defuncto.ĩ. ad Tert.alias præterita aget quærela,ut dixi,cum liberis, qñ unus tm̃ est substitutus.In ɔ̃rium facit,quia tex. iste permittit unum tantum ex fratribus substitui,& tamen omnes ab intestato erant ei successuri, & sic ratio prædicta non bona, sed hoc simile non est bonum,qa fratres, nisi sit turpis persona instituta, non agerent quærela,ut l. fratres.s̃.de inoffi.testa.mater sic,ut ff.in eod.ti. l.nam & parentibus,ideo prima pars videtur stare,nisi in substitutione mater esset in aliquo instituta,tamen teneo,ꝙ mater possit preteriri, sicut in pupillari,ad cuius exemplum hæc inducitur,ut l. Papi. §. sed nec impuberis,ff.de inoffi.testa.quod iste tex.de ea non loquitur, ubi
29 fratres extant. † Quæro igit̃,quid si liberi, nec fratres essent huic mentecapto,sed mater tm̃, an tunc debeat substitui,uel alio dato substituto iure dicatur excludi? Cui. de Cun. dixit, quod mater excluditur,per d.l.Papin. §. sed nec impuberis. Mar.de Sil.Dyn. & Rayn.tenuerunt contrarium ex eo, quia exemplaris expressa non excludit,ut hic,ergo nec matrem, quæ pariter succedit cum alijs,vt ĩ.ad Ter.auth.defuncto. Item, quia non esset humanitas, ut ff.de inof.test.l. nam & parentibus. Nec ob.ꝙ in pñti qõne dicã,ꝙ inhumanitas non censetur ꝑꝑ fratres. Bart.vero tenet cum Gul.qa hæc l.non necessitat,nisi in filijs,& fratrib.& sic post istos oẽs alios permittit,& ꝑ hoc inducit auctoritatẽ gl.Inst.de pu.substit.§.qua rõne.& ita teneo.Et dicũt ambo hoc esse verum in expressa exẽplari,sed ĩ tacita dicũt mr̃em nõ excludere.ar.l.fi.s̃.tit.j.
Sed

ADDITIONES.

a ¶ Quæro,an filio naturali tantum. Adde ultra ea,quæ hic no.Bal. uersi.modo uideamus de personis.quod no.idem in l.2.in fin. C.de hære.insti.ubi tenet quod non.

b ¶ An filio monacho furenti.Tu dic,quod sic secundum Bal.hic col.xj.uersic.vij. quæritur,sed non religioso sancti Francisci.ut no. idem Bal.in l. ii.in fin.supra, de here.insti.

Sed hoc ultimo dicam.ĩ.in vltima parte in q.v.Quero de quo fra-
a tre hic loquatur.[a] Guli.dicit de consanguineis, vel vtrinq; coniũctis,non de uterinis,quia isti non admittuntur ad querelam, primi sic,vt l.fratres.s̃.de inoffi.testa.at hæc l. loquitur de his qui admitterentur ad querelam,ergo, &c. hæc ratio non multum mihi placet,quia fratres non admittunt̃ ad querelam nisi turpi persona instituta.Et sic l.ista,sic intellecta,non semper necessitatur ad substitutionem fratris,ideo solũ pondero istum tex.qui de fratribus,
30 qui sunt liberi testõris vel testantis,loquitur.† Ex quo clare colligo,ꝙ mater põt substituere nedũ ɔsanguineũ ex se natum,sed ẽt vterinũ tantũ,pater vero consanguineum tantum vel vterinũ cõiunctũ,& ita necessitatur,vt hic,adeo,ꝙ non puto, ꝙ pater possit substituere vterinum tñ consanguineo omisso: secus, si nullum consanguineum haberet,quia tunc vterinũ posset,vt quemlibet. Ex his habes,ꝙ consanguineus admittitur in casu nostro ad querelã,licet turpis persona non sit instituta,& forte hic aduocant totum,non partẽ,qđ nota,cogitabis tñ,qa non reperio tactum. Sed solum Rayn.reperio dicentẽ, ꝙ interim a matre consanguinei a
31 patre debent substitui,& idẽ sequitur Bar.† Quæro circa hanc partem,an pater,vel mater nullo ex his extante,possit seipsum substituere?dic,ꝙ non f̃m oẽs,quia idem non potest esse testator,& hęres,nec quis a seipso accipere,& sibi dare,vt ff.man.l.si mandauero tibi.§.si tibi,& ff.de stipul.ser.l.ij.Et quia nemo potest fungi vice duorum,qñ officia sunt repugnantia,vt l.fi.ff. de off. præto.Itẽ quia institutiones,& substõnes confirmantur morte testatoris,vt s̃.de testa.l.omnium,& ff.de capti.l.ꝙ si filius.Et sic, si prius decedit substitutus,q̃ institutus, euanesceret substitutio: ergo,& for-
32 tius in casu nostro.† Nunc ad septimam quæstionem,qua principaliter quęritur,quot requirãtur, vt valeat hæc exemplaris.Rñ.ꝙ multa,Primum,ꝙ faciens sit de parentibus. Secundum,ꝙ ille,cui fit,sit de liberis. Tertium,ꝙ sit mentecaptus tunc, vel fiat in casu quo efficeretur,vt dixi.s̃.Quartum,ꝙ faciens sibi testetur,Quintũ ꝙ mentecaptum herẽdẽ instituat saltẽ in legitima,vel in re certa, ita ꝙ possit agere ad supplementũ. Sextum, vt substituantur primo liberi furiosi,secundo eius fratres,& oĩa ista sunt s̃. declarata. Septimũ est,ꝙ fiat per verba exemplari congrua,de quibus in sequenti dicam. Alia requiruntur, quæ potius efficaciam remanen-
33 di ɔcernunt,de quibus in alia qõne dicam.† Ad octauã igitur qõnem rñdeo,ꝙ verba congrua exẽplari debẽt interuenire,puta (si decedat mentecaptus in furore,talẽ ei substituo vel talis sit ei hæres) vt hic,& ff.eo.l.ex facto,& Inst.de pupil.substi.§.qua ratione. Et ex hoc patet,ꝙ in ea non requiritur hæreditatis aditio,nec bo. pos.agnitio,nec sui hæredis existentia, quia subsistentiã habet in seipsa,& per seipsam sine ope instituti in primo gradu,licet aliud sit in pupillari,vt l.2.§.quisquis.ff.eo.Et circam hoc vide qđ s̃.di-
34 xi in 8.contrario.† Ad 9.qõnem,qual̃r euanescat vel expiret exẽplaris.Respon.ꝙ si parẽtis testm̃ infirmatur capitis diminutione, puto,& exẽplariã,& aliã quãcunq; substitutionẽ infirmari,vt Insti.qui.mo.testa.infir.§.alio aũt modo,& eodem modo si pater reuocet suũ testm̃,vel cancellet propriã institutionem,quia mutata intelligitur voluntas in principali,ergo,& illi accidenti.arg.l.proxime.ff.de his quæ in testa.delentur.Item,si patris testm̃ rescinditur,seu rumpitur natiuitate posthumi,vel reuersione filij,quẽ pater falsa opin.præsumpsit obijsse,argu.s̃.de testa.mili.l. si cum vel in vtero.ff.de testa.tute.l.siquis ita.§.si quis liberi.arg.ff.ad Treb.l. epistolam.in princ.Item si substitutio facta de mentecapto efficit̃ quasi caduca,vt quia moriatur substitutus superstite testatore,vel mentecapto,nam non transmittit.Item quia si mentecaptus resipuerit,& ita sanæ mentis decesserit,vt hic.Circa qđ vide quod dixi in quæstione cohærenti vj.ɔ̃rio.Item, si natus fuit ei filius, qui non reperiatur ei substitutus,vel in aliquo institutus,vt ff.eo.l. ex facto.Et adde,quod dixi in quæstione alia super vj.ɔ̃rio.Itẽ si tpe dilucidi interualli substitutionẽ reuocauerit,& sibi nouum testm̃ fecit,vt ibidem dixit.Item si mentecaptus tpe dilucidi interualli delictum cõmisit,per quod est deportatus, vel seruus pœnæ effectus,licet postea in furore superueniente decesserit,quia irrita erit substitutio,quia tunc erat etate testabilis,& deportatus factus est intestabilis,& non ꝑꝑ furorem quem tunc non habet,sed ob aliã cãm extrinsecam quæ adhuc eum reddit intestabilem,vnde furor superueniens non restituit substitutionem, quã alia cã impedit, & totũ hoc procedit,quia mors illa media ciuilis operata est effectũ quem naturalis.Et idẽ dicere possum,si illo medio tpe ingressus est religionem.arg.s̃.de sacrosan.eccl.auth.ingressi, & auth. si qua mulier,hæc duo procedunt,de mente Bart.ff.e.l.ex facto.in fi.
35 Alios modos,cum occurrẽt,addere poteris.† Ad decimã qõnem, qua quæritur de effectu huius substõnis exemplaris,id est ad quæ bona extenditur. Respon.cum Dy.& Ray.ꝙ ad bona patris, & filij ad instar pupillaris,ad cuius exẽplum est inducta. Constat aũt, ꝙ substitutio pupillaris trahitur ad oĩa bona patris,& filij, vt ff.e. l.j.§.pe.& Insti.de pup.substi.§.non solum,ergo, & idẽ in exẽplari ex quo non reperitur cautũ de ɔ̃rio,imo tanto fortius cum exẽplari substituebantur tm̃ qui successuri sunt ab intestato, qđ non est in pupillari.Secundo,quia si aliter dicatur, reperiretur iste demens vel furiosus pro parte decedere intestatus,& pro parte testatus,ɔ̃ l.ius nostrum.ff.de reg.iur.Tertio,quia hic casus est, non cauillando tex.& ff.e.l.ex facto,adde tñ quæ dixi.s̃.in 8.ɔ̃rio. Et hęc in exemplari facta a patre naturali,in facta vero a patre arrogatore dicendum est,ꝙ ad bona filij nõ trahitur, vt l.si arrogator.ff.de
36 adop.& ff.eo.l.sed si plures.§.in arrogato.† Et ex hoc infert Ray. ꝙ arrogator extraneus substituere posset,licet pater naturalis nõ possit. Item dixit Rayn. ꝙ si pater facit exemplariam furioso, & mater istum furiosum in certis rebus hæredem instituit alio vniuersaliter instituto,& post mortem patris,& matris decessit furiosus,ꝙ res istæ debeantur substituto a patre, tanquam, & cętera ei legata,vt l.fi.§.talis.s̃.de cu.fu.nam in his rebus habetur loco legatarij,vt s̃.de hær.instit.l.quoties.Ad xj.& vltimum accedo,in quo pollicitus fui formare aliquas quæstiones in materia. Et quæro primo,an in exemplari facta puberi contineatur vulgaris? dicunt Docto.ꝙ sic,vt dixi.s̃.in 8. oppo. vbi vide. Quæro 2.an si facta sit impuberi,& furenti, & non sanæ mentis existenti, an contineat pupillarem?& Doct.cõiter dicunt, ꝙ sic.Sed vide, quod dixi.s̃.in 5.q.principali. in versicu.nunc quæro. Quæro 3. an pupillaris facta impuberi contineat exemplarem,& Doc.communiter dicũt, ꝙ sic.Sed vide quod dixi.s̃.in 6.q.principali.in versicu.nunc quæ-
37 ro.† Quæro 4.an pupillaris facta impuberi contineat exemplariã factam impuberi,vt sic post pupillarem ætatem valeat, vt exemplaria?& videtur,ꝙ non,quia pupillaris fuit tempore limitata, iõ vltra illud tempus nullo iure valere potest,arg.ff.de vulg. & pup. l.si ita quis,& l.ex facto,§.item quæro,contrarium tenuit Gul.ex eo,quia pupillaris continet tacitam vulgarem sibi oppositam, vt l.iam hoc iure.ff.eo.ergo fortius exemplariam sibi similem, cum in similibus facilis sit transitus,vt ff.de pact.l.si vnus.§. pactus, & ff.de rei vend.l.in rem.§.item quæcunque,& ff.de bonor.poss.l.3. §.fina.Ad l.in contrarium alleg. respon. ꝙ ibi tempus fuit appositum gratia limitationis,hic gratia demonstrationis, vnde non limitat iuris dispositionem,vt l.mela.in princi.ff.de ali.leg.& l. falsa.ff.de conditio.& demon.idem tenet Raynu.si pupillus erat furiosus tempore testamenti, & ad l.si ita quis aliter respon. videlicet,ꝙ ibi in eadem specie substitutionis,hic in diuersa, quia variatur vna species substitutionis ꝑ accidens in persona superueniẽs in aliam substitutionẽ, qđ põt fieri.ar.de hære.insti.l.3.§. quæ fideicõmissariam.Sin autem pupillus non erat furiosus tempore testamenti,sed postea contigisset,tunc non contineatur,quia pater de eo non cogitauit,nec cogitare debuisset. Nam furor est actus ɔ̃ naturam,vt l.codicillos.ĩ.de codi.ideo considerari non debet, vt ff.de ver.ob.l.inter stipulantem.§.sacram,& ff.qui & a quib.l. mu-
38 lier.† Quia attende istud vltimũ,qñ tũc pupillus nõ erat furiosus, mihi placet. Qñ aũt erat furiosus, & in primo mẽbro ego reperio ꝙ Bar.ff.de vulg.& pup.substi.l.ex facto,ver. quæro vtrũ, dicit, ꝙ si pupillaris est limitata tpe ẽt f̃m vsum cõem,puta(si decesserit in pupillari ætate) tunc in exẽplari non contineatur, vt postea iure exemplariæ valere possit,vt d.l.si ita quis,& d.l.ex facto.§.item q̃ro.Si tñ intra illud tp̃s non est limitata,& non possit valere vt pupillaris,valeret eo modo quo põt,& sic iure exemplariæ.ar.l. gallus.§.j.de lib.& posth.Si aũt non sit limitata tempore,puta(impuberẽ meũ herẽdẽ instituo,& talẽ sibi hæredẽ facio,vel substituo, vel ei sit hæres)tunc intra pupillarẽ ętatẽ valebit,vt pupillaris, & postea,vt exẽplaris,ar.l.cẽturio.ff.e.qđ fateor,si substitutus sit ha-
39 bilis ad vtraq; substitutionẽ,non alias,vt dicã in seq.qõne.† Quęro v.an vulgaris contineat tacitã exemplarẽ.Et vr̃,ꝙ sic, quia continet tacitã pupillarẽ,vt ff.eo.l.iã hoc iure, ergo, & exemplariam pupillari similẽ,vt hic.Contrariũ tenet Gul.de Cu.quia si pupillarẽ ɔtinet,hoc euenit ex ɔ̃iecturata mente, cõsiderando qđ f̃m naturam põt euenire,non quod ɔ̃ naturã,quia non est spectandũ, vt ff.de verb.obli.l.inter stipulantem.§.sacrã,& ff.qui & a quib.l. multas.sed accidẽs furoris euenit ɔ̃ nãm,vt ĩ.de codi.l.codicillos. ætas pupillaris,& mors in ea ætate f̃m naturam, & eius cursum, ergo &c.Hoc ẽt tenuit Ray.ꝙ si continet pupillarem,non est tm̃ periculum,cũ finiatur pubertate,quantum,est si contineat exemplariã,quia illa non limitatur tpe,ergo,cum rõ sit diuersa, ius diuersum debet statui,& pro ista diuersitate accedat l.nisi.§.fi. ff.de tu.& ra.di.Item ex eo, quia duo spãlia non debent ɔcurrere circa idem,vt l.mulieri.ff.de ɔdi.& dem.& no.in l.j.s̃.de do.pro. sed hic ɔcurrent duo specialia ɔ̃ significatum verborum,quia contineret pupillarem,& hoc est vnum,& exemplariam,& hoc est aliud:ergo,&c.sed Bar.ff.eo.l.ex facto,dicit,ꝙ si tpe substitutionis ille nõ erat furiosus,tunc non contineat tacitam exemplariam per rõnẽ. Gul.Si aũt tunc erat furiosus, tunc continet exemplariam, quia statuta in pupillo extenduntur ad furiosum,vt l.qui nec,& l.si prędia.ff.de re.eorum.Nec ratio Gul.tunc habet locum,quia de casu futuro loquit̃, non de iã imminẽti. Ad vnam rõnem ex illis Ray. rñdet,ꝙ illa locũ habet,qñ duo spãlia veniunt ex eodẽ fonte, sed hic ex duobus,qa ex vno ꝑꝑ ętatem,ex alio propter furorem unde tolerantur,vt l.singularia,ff.si cer.pet. Præterea hic non cõcurrunt,quia quãdiu habet locũ pupillaris, non habet locum exemplaria,sed demum post eam,per l.qui habet. ff. de tute. Ad aliam
rationem

ADDITIO.

a Quæro de quo fratre hic loquatur. Adde Bar. hic in vlti. oppo.& in l. ex facto. col.ix.uer.quæro quis possit, ff.de vul.& pupillar.

rōnē ñ rñdet,qa nec illā fecit,sed dicere potes,ꝙ rō tpis certi nō
est ꝯsiderāda,qa illa nō mouit legislatorē, sed qa sibi furiosus te-
stari non pōt,sicut nec pupillus.Præterea pupillaris est maioris p̄-
iudicij,si eius casus nō ꝯtingat,qa substitutus ēt extraneus cæte-
ros successores ab intestato excludit,qđ non facit in exēplari, vt
hic.Sed hic attēde,qa vt dixi, in pupillari qlibet pōt substitui, sed
nō ī exēplari, vnde si substitutus sit talis,cui pupillariter pōt sub
stitui,sed nō exēplariter,seqtur,ꝙ exēplarē non ꝯtinet,qa īpossi-
bile est,& ex hoc sequit̄ aliud,ꝙ rō Bar.nō est bona,qa vult ipse,
ꝙ exēplariā ꝯtineat,qa pupillarē ꝯtinere pōt,& statuta in pupil-
lo,& ad eius fauorē,locū habent in furioso p iura superius allega
ta.Sed cum isto casu locū habere nō possit,sequit̄,ꝙ rō eius non
est bona,qa nō gñalis,vt no.in l.nō omniū.ff.de le. vt sic ꝯcluda-
mus,ꝙ cū vniformiter ñ ꝯtineat,nullo casu ꝯtineat. Vel dicamus
aut substitutus pōt ꝯuenire vtriq; substitutioni, & tūc verū dicit
Bar.aut licet pupillari possit ꝯuenire,non tñ exēplariȩ, & tūc li-
40 cet pupillarē ꝯtineat,nō tñ exēplariā.†Quȩro vj.supposito ꝙ vul
garis tacita ꝯtineat exēplariā,an hæc tacita matrē excludat? & vr̄
ꝙ nō,qa tacita pupillaris matrē excludit,vt s̄.ti.j.l.fi.ergo nec exē
plaria ad eius exēplū inducta,vt hic, & ita cōiter trāseunt Doct.
Nūc attēde, ꝙ istius qōnis determinatio dependet ab his q̄ dixi.
s̄.in ij.& iij.q.positis iuxta vj.q.principalē.Vnde dico,ꝙ si substi-
tutus est de substituendis necessario,puta de filijs furiosi, & eius
fratribus,de quibus hic,& tūc ille matrē excludit. Et sic credēdū
est testatorē,cuius mentē ꝯiecturamus, voluisse, vt dixi de tacita
pupillari in d.l.fi.& hoc ibi per ll.alle.per Pet.& Doc. Vbi aūt nō
esset de necessario substituēdis,tunc p̄dicti dicunt verū,& tūc ex
vulgari succedit substitutus, & ipsi testōri,furioso vero mater ve-
42 niēs ab intestato,non sic dico in alijs vlterioribus.†Septimo quæ
ro,pr̄ fecit exēplariā filio p hæc verba (si filius meus in furore de-
cesserit,talis sit hæres) cessauit furor,sed ipse remansit sic mutus,
ꝙ testari nō pōt,q̄rit̄ an substitutio p̄t durare, & sic ad casum istū
nō expressum extendat̄,cū & muto possit fieri hęc substitutio,vt
dixi in 3.ꝯrio?Et dixit Bar.ꝙ sic,qa sicut vulgaris exp̄ssa ꝯtinet ta
citā pupillarē,& tacitā exēplariā, & sicut vulgaris facta in vnum
casum,porrigit̄ ad aliū,vt s̄.ti.j.l.fi.& ff.eo.l.iā hoc iure.sic, & hæc
exēplaria eadē rōne,arg.ff.de lib.& posthu.l.Gallus.§. & qđ si tā
tū,quod mihi placet,si tunc erat furiosus, & mutus, alias si tan-
tū furiosus,ita,ꝙ non mutus,tūc secus vr̄, quia de hoc casu nō vr̄
testōr cogitasse,arg.eorū q̄ dixi proxime in 4.col.nec in cā tūc cō
nexitatē vident̄ habere,& sic nō ob.s̄.ti.j.l.fi.Prima vr̄ æqua, vbi
veniētes ab intestato sint substituti,cū tūc eis non fiat p̄iudicium
si veniāt iure testati.Secūda est ęquior,qñ aliqui de necessario in
stituendis nō sint in rerū natura,& substituti sunt alij qui ab in-
testato non sunt successuri,vñ ne excludant̄,æquius est,vt substi-
tutio ad istū casum non porrigatur, hæc distinctio ꝯfirmatur ar.
ff.de iniu.test.l.posthumus.in prin.ver.idem erit,& s̄.de test.l.hac
ꝯsultissima.§.fi.Septimo q̄ro,an alio die, & loco possit fieri exē-
plaria substō,q̄ fuerit facta institutio?Dic,ꝙ sic ad instar pupilla-
42 ris,& ff.eo.l.si qs cū.§.si suo.†Octauo,an in codicillis fieri possit?
& vr̄,ꝙ sic cū sit liber,& de liberis,vt hic,ergo valet,vt s̄.de testa.l.
hac ꝯsultissima.§.ex imperfecto,& pro hoc accedat,ff.de mil.test.
l.militis codicillis.in prin.Sed tene ꝯriū,qa hæc substitutio est di-
recta,ergo,&c.vt j̄.de condi.l.hæreditatem,& s̄.de testa.l.non co
dicillum,& ff.ad Trebel.l.scæuola, & quia speciale est in milite,
vt d.l.militis.Non ob.§.ex imperfecto, quia & in testō licet im-
perfecto loquitur,& non in codicillo, vnde non debet dicere te-
43 stator,ꝙ velit codicillari,sed ꝙ vult testari,vt ibi dixi. † Et ex hoc
infertur,ꝙ nec codicillis potest reuocari,vt d.l.hęreditatem,& est
ratio,ne testamentum,quod est principale,submittatur codicillo
quod ei accedit,ar.j̄.de ne.ser.l.quidam.§.sed cum veteres.

ADDITIO.

a An hæc tacita matrem excludat.vide Bar.ꝙ sic post gl.in l.j.in gl.in ver.prætor, vbi per eam ad fi.ver.contra istud opp.& ibi Bal.col.j.ver.& ad euidentiam pręmitte,& ibi Alex.in fi.sup.insti.& substitu.& Oldra.versic.30 incip. quidam habens matrem.

LEX X.

1 *Pupillaris substitutio pluribus facta quando resoluatur in plures singularitates,& nu.seq.*
3 *Substitutus ex pupillari quando admittatur ad successionem impuberis, & nu.sequen.*

Cum quidam. Casus. Substitutio pupillaris facta duobus collectiue non vendicat si-
1 bi locū nisi vtroq; decedēte in pupillari ætate.h.d.†No.ꝙ substō
pupillaris facta pluribus collectiue vel cōiunctiue nō resoluit̄ in
plures singularitates,& est rō, qa testōris voluntas repugnat, vt
hic,& s̄.eo.l.q̄uis,secus si nō repugnaret,vt l.falsa.§.fin.de ꝯdi.&
demon.Itē no.ex tex.ibi illū esse hr̄dē sibi,&c.ꝙ nō est differētia
ī substōne pupillari,an testōr dicat ei.s.pupillo talē substituo, an
vero dicat,mihi substituo,qa licet dicat,mihi, non ppea vitiatur
substō,nec desinit esse pupillaris,ꝯcor.tex.ff.eod.l.j.§.hr̄dis,& ibi
2 gl.tene cordi.†Oppo.ꝙ ex psona cuiuslibet vocetur substitutus,
vt ff.de iniust.test.l.pe.Sol.vt in gl.& prima sol.vera,& cōis, quia
nominatim facta fuit substitutio singulis, hic vtrique simul, &
a collectiue.[a] Oppo.ij.ꝙ ēt si collectiue,saltem vltimo moriente in
pupillari ætate admittatur substitutus,vt ff.ad Trebel.l. hæredes
mei.§. cū ita, hoc ꝯriū est difficile,iō gl. varijs modis soluit.Prīo,
ꝙ hic in filijs,ibi in extraneis.Et hanc reprobat,cū & ibi in filijs,
& nepotibus loquatur.Scđo,ꝙ in pupillari quȩ est directa,ibi in
fideicōmissaria cuiuslibet fides vr̄ electa,vt l.Lucius.§.Gaio.ff.ad
Treb.& sic singulis vr̄ substitutio facta, sed nullius fides eligitur
in directa,sed ꝯsideratur solū formalis cōdōnis existentia.Et hāc
secutus fuit Iac.But.Sed non vr̄ tuta,qa licet sit verum, ꝙ in pu-
pillari ista fides non sit rogata,tñ cuilibet pupillo sic directo suc-
cedi,potest,sicut ibi per fideicōmissum,nisi defuncti voluntas re-
pugnet,vt hic est.Tertio igitur sol.gl. ꝙ ibi fideicommissarius de
cessit ante condōnis euentū,hæc est vna truffa,& ꝯ illū tex.Quar
to dicit gl.ꝙ hic deficit ꝯditio in psona secundi morientis, iō sub
stitutus a toto excluditur,qa pr̄ voluit fratrē illi succedere, vt hic
in litera,qa non est verisimile alienā ꝓlē suæ anteponere, vt j̄. de
fideicōmis.l.cum accutissimi,non ad secundi, qa pubes decessit,
& sic ꝯdō deficit.Et sic in casu isto repugnat substō,& rigor ver-
borū,& æquitas in casu l.ꝯriæ deficit in persona primi,qa deces-
sit superstitibus liberis,& extitit in persona secundi, quia deces-
sit sine liberis,& sic ibi repugnat tantū rigor verborū,& qa dixit
vtrūq;,sed æquitas pferendi fratris ei non repugnat,quia iam de
decesserat cum liberis,& hoc forte voluit dicere sol.p̄cedens, qa
de fratre loqui voluit.Et hanc velut vltimā vr̄ tenere glo.q̄ sic de-
claratā tenebat dñs meus,& q̄ vt mihi vr̄, seqtur Pe.& Iac.de Ra.
Sed dicet ꝓuectus,hæc solutio nō vr̄ perfecta, qa etsi æquitas fra-
tris nō repugnet ibi,qa p̄defunctus est,tñ alia æquitas repugnat,
videlicet nē nepotes excludantur ex illo fratre, & neptis ex alio
admittatur: cū vtriq; pariter aui & patrui hr̄ditas ab intestato de
feratur.Sed substituēdo dic,ꝙ a successione in patruis bonis, ac
ēt in quarta trebellianica non excludantur quominus ab intesta
to succedāt,sed ab alijs bonis auitis fit pp aui volūtatē, nec nepti
repugnat æquitas de qua hic, cū tā ipsa, q̄ nepotes ex alio fratre
sint in pari gradu,& sic non est aliena successio, & maxime,cum
ex psona patris sui iā sint admissi ad p̄ris hęreditatē,& ipsius aui.
Defensata ista solutione,addo qđ ibi dixit Old. ꝙ ibi nō reqritur
concursus vtriusq;,& sic quēlibet sine liberis mortuū esse, vt re-
quirit verbū illud,vtriusq;,qa testōr antea specialē fecerat substō
nē,qua cauerat si quis prior ex filijs decederet sine liberis, partē
suā fratri superstiti restituat p q̄ patet, dū subiunxit. Et si vterq;
sine liberis obierit & ēt ꝙ solū fidē vltimi vr̄ rogare cui restitutio
p hr̄des primi debuit fieri,sed hic hæc rō deficit,merito quæritur
cōcursus vtriusq;.ista sunt verba. Oldr.q̄ nouū dubium afferunt.
3 †Pro cuius declaratione quȩro, pone,ꝙ in casu huius legis,ꝙ pri
mus moriēs decessit pubes,scđus īpubes, an substitutus ex pupil
b lari admittet̄ ad substōnē,& hr̄ditatē huiusmodi secundi?[b] Et vr̄
ꝙ non p verba Old.& qa rigor verborū repugnat, & qa æquitas
non subest.Sed Bal.hic secutus est Nico.de Ma.vt asserit,dicit, ꝙ
substitutus admittit̄ ad hæreditatē secundi,licet nō primi,qa tūc
idē erit in ista,ꝙ in fideicōmissaria,vt d.l.hr̄des mei.§.cū ita Non
ob.hæc l.quia loquitur primo in pupillari ętate decedente.Secus
si pubere facto decedat.addit Bal.ipse,ꝙ hoc puta verū, nisi ex pu
beræ præmortuo extarēt liberi, & substitutus non esset de libe-
ris,qa p̄sumptio est,ꝙ testōr, vt prudens cogitauit suā posterita-
tē extraneo præferre.ar.s̄.ti.j.l.gñaliter.§.fin. Secus si substitutus
esset de liberis,nā tūc pp liberos pręmorientis non excludentur,
arg.s̄.de inoffi.test.l.3.& j̄ qui po.in pigno.hab.l.assiduis, & ff.de
ven.in posse.mit.l.vbicūque.§.interdum, & hoc idem sensit Bar.
in d.§.cum ita.Sed contra istud additum a Bald.arguo sic, si libe-
ri ex primo non extant, substitutus admittitur ad hæreditatem
secundi ex pupillari, ut ipse dicit, ergo, & idem, si liberi extant,
quia in pupillari non consideramus, quòd liberi sunt defun-
cto testatore, quia illos potest excludere, & alios præferre, ut ff.
de vulga-

ADDITIONES.

a ¶Simul,& collectiue,sed quid si in substitutione non fuit apposita dictio collectiua?sed pone,ꝙ dixerit(si filij mei in pupillari ætate decesserint, talem substituo) & vnus moriatur in pupillari ætate, altero superstite, an substitutus statim admittetur?Paulus dicit,ꝙ sic,arg.huius l.a contrario sensu, item per l. Lucius.§.Gai.ff.ad Treb.& Bar.videtur sentire in l.hæredes mei.§. cum ita, ad Treb.Bal.tamen tenet hic contrarium pro quo alle.gl.ordinariam in d.l. pater impuberes,ff.eo.quoniam hic etiam subest ratio,quæ ponitur in isto tex.præterea etiam copulatiua requirit concursum vtriusq; copulati ad verificationem sui.l.si hæredi plures,de condi.inser.quod est uerum in primo moriente, sed si pupillus mortuus esset post pupillarem ætatem, & sic expirasset substitutio pupillaris quo ad eum,in persona secundi morientis extaret conditio, tunc quia non extaret persona quæ ex præsumpta mente defuncti excludit substitutum,admitteretur de æquitate,& etiam de rigore ad hæreditatem vltimi morientis,sed si foret apposita dictio collectiua, tunc non de rigore, sed de æquitate per d.§.cum ita.

c Huiusmodi secundi.adde Bar.tenentem opin.quam tenet Bal.in l.Lucius.§.Gaio.ff.ad Treb.Bar.in l.j.col.ij.uersi.ex his apparet ratio trium legum.C.de condi.inser.& vide omnino Bar.in l.hæredes mei.§.cum ita,col.3.versicu.& vt liqueat man.ff.ad Treb.& ibi diffuse per Alexan. col. xix.uersi. nunc dicendum est Paul.de Cast.hic,& omnino Ange.in l. ita tamen.§.si suspecta, ad Trebel. vbi dicit esse arduam quęst.in pluribus pupillis inuicem substitutis habentibus substitutum,de quo etiam per Pau.de Cast.consi.lx.incip.quamquàm multa scripta,& conf.32.incip.dubitatio uertitur,& Alex.consi.38.uol.j. & conf. 84.uolu.4.

de vulg.& pupil.l.sed si plures.§.quos autem.licet aliud sit in exē
plari.vt dixi in l.præc.Sed defendendo potest dici,ꝙ aliud in pu-
pillari vni facta,non pluribus collectiue,vt hic, quia vltimo tātū
moriēti dicitur facta substitutio,vt ff.eod.l.qui duos.Contra au-
tē vtriusque determinationē,videlicet ꝙ primo pubere mortuo
substitutus nullo modo admittatur ad hr̄ditatē secundi moriētis
in pupillari ętate &c.Si ex primo non extant liberi, sic arguo.ad
veritatem substitutionis requirit̄ implementū omniū conditio
nū ipsi adiectarū & inuicē copulatarū, vt ff.de cōdi.insti.l.si hęre
di plures.ergo & in proposito cum sint hic duæ cōditiones co-
pulatiuę,& sic cōiūctiuę ꝓlatę scilicet pupillaris ętatis in persona
liberorū ad huiusmodi substitutionis verificationē confirmo,
nam & vulgaris quæ sui natura pupillarem cōtinet,& sic condi-
tionata copulatiue in persona duorū,nō verificat̄ vno adeunte,
& altero repudiāte,adeo ꝙ in repudiatione psona locum nō ha
bet,vt s̄.eo.l.q̄uis.ergo nec in proposito.Ex his videt̄, ꝙ Oldr.me
lius senserit in dubio prædicto. Sed attende, ꝙ Bart.in d.§.cū ita.
hāc secundā rationem vidit, & rñdet ꝙ aliud in vulgari,aliud in
pupillari de qua hic,vel fideicōmissaria,de qua in d.§. cum ita.Et
est rō,qa in vulgari est qđ repugnet subituto.s.testōris volūtas q
voluit ꝙ portio repudiātis accresceret adeūti,siue repudiās sit vl
timus,siue primus.sed in casu isto non est quid repugnet substi-
tuto,quia non primus mortuus pubes, cum ius succedendi non
transmittat.non defuncti voluntas, q ex persona vltimi totū ha-
bere voluit,ergo,&c.& hæc ij.rñsio mihi placet. sed dicet proue-
ctior,ratio ista non est bona,qa nos dicimus, ꝙ p dictionē substi
tuit,testōr ꝓhibet ius accrescēdi, vt ff.de iniu.test.l. si ego.& j̄.de
cadu.tol.l.j.§.pro secundo.& in nouissimo. ergo non contra ius
accrescendi impedit substitutum admitti. sed defende, ꝙ datio
substituti tunc impedit ius accrescendi,quando datur singulari-
ter singulis,vel vni ex pluribus.Et est rō,qa tunc apparet,ꝙ testa
tor substitutū vult præferre cōiūcto,sed qñ dat̄ pluribus collecti
ue,siue cōiunctiue,vt fuit in casu l.q̄uis.s̄.eo.tūc est totum eꝯtra,
qa apparet testōrē velle cōiūctū & cohæredē præferri substitu-
to,qđ tene cordi.Ex his patet,ꝙ scđa rō quam feci, non ob. Sed
quid dicemus de prima de pluribus conditionibus copulatis, q̄
dñt oēs prius extare vel impleri,q̄ fortiter vr̄ vrgere. rñ.ꝙ in con
ditionibus extrīsecis ab eo de quo agitur locum haberet ratio il-
la,& l.si plures. ff.de condi. insti. Sed in conditionibus intrinse-
cis ad substituendum,de quibus hic, est considerandum qua mē
te vel ratione sunt appositæ, seu collectiue prolatæ vt meo iudi-
cio vult litera ista, in ver. cogitasse enim patrem &c.& hoc ne qđ
eueniat contra voluntatem & mentem testantis seu proferētis,
sed in nostro proposito lex ista coniecturat,ꝙ ista conditio gemi
nata vel in duobus collecta(si vterque impubes decesserit)sic sit
prolata,vt primo impuberi moriēti succedat superstes, & super-
stite postea impubere moriēte substitutus vocetur ad totum, qa
partem primi reperiet in hr̄ditate secundi. Et eo casu si vltimus
moriatur pubes,ad nihilum admittit̄, quia ad hæreditatem vlti-
mi non vocat̄, nec p consequēs & primi,quæ est in bonis secūdi,
& isto respectu, & in eo casu loquit̄ hæc l.in fi.sed vbi primus de
cessit pubes,siue succedat ei superstes impubes,siue nō, qa forte
fuit testatus,& eum nō instituit hęredē,sed extraneū,tūc supsti-
te moriēte impubere ad eius successionē admittitur substitutus,
cum nihil sufficiēs est, qđ ei repugnet.Et pro eo est testantis vo-
lūtas,q totum voluit eū habere.primo ēt decedēte in pupillari ę-
tate.& sic ēt totum sequit̄ per indirectū qui in hæreditate vltimi
reperitur.Ergo & tūc si nō totum,saltē partē vltimi morientis in
ętate pupillari.& istā puto fore intentionem huius l.p qua est ca
sus ff.ad l.fal.l.pr̄ filiā.§.fi.scđm lect. quasi vltimo tantum moriē
ti sit facta substitutio, vt ibi no.& sic sto in cōclusione prædicto-
4 rum doc.Nico.& Bar.†Sed iuxta prædicta quæro, an in casu hu
ius l.testōr dicat̄ vnum ex istis impuberibus alteri substituisse?&
vr̄ ꝙ sic per istum tex.in ver.cogitasse enim &c. & effectus huius
qōnis est,quia si ita est tanto fortius procedūt quæ in præceden-
ti qōne dixi.at ēt qa si mr̄ superesset,ipsa excluderet̄ a fratre substi-
tuto,vt ff.de inoff.test.l.papi.§.sed nec impuberis. Si aūt nō dr̄ pa
trē ei substituisse,sed tātum cogitasse vt ei ab intestato succedat,
tūc mr̄ hodie nō excluderet̄,sed cū fratre vtrinque coniuncto ei
succederet,vt j̄.ad tertul.auth.defuncto.& tūc in hr̄ditate vltimi
nō reperiret̄ tuta portio primi, sed tantum pars.& hæc secunda
vera, vt patet ff.ad l.falci.l.pr̄ filiam.§.fi.in verbo legitimis. & in
5 verbo intestatus.† Nunc tertio extra gl.oppo.ꝙ primo impuberi
moriēti succedat substitutus,vt ff.ad l.fal.l.pater filiam.§.fi.Solu.
ꝙ ille §.habet duas lec.Et secunda ꝯcordat cū ista prima vera.Nō
ob.qa scđm illā ibi separatim singulis facta est substitutio, hic
6 collectiue.†Vltimo scias,ꝙ nō refert,an pater dicat(si vterque de
cesserit)vt fuit hic.an dicat(si ambo decesserint) [a], ut ff.eo. l.qui
duos.an simpliciter dicat(si morerent̄ in pupillari ętate)quia &
isto ultimo casu uidetur tantum substituere,ut no.glo.ff.eo.l.pa
ter impuberis. & in omnibus istis est ratio, quia superest primo
moriēti quem testator uerisimiliter uult excludere substitutum,
& hæc in pupillari, in uulgari dic ut s̄.eo.l.quamuis. & adde qđ
supra dixi in fideicommissaria.dic, aut est locutus solum per uer
ba pluralis numeri, & tunc fides vniuscuiusque statim per se ui-
detur rogata,ut ff.ad treb.l.Lucius.§. Gaio.nisi natura rei legatæ
aliud inducat, ut ff.de usufru.leg.l.codicillis.in prin. aut est locu-
tus per uerba collectiua,puta(si ambo,uel si uterque decesserit.)
& tunc aut est facta liberis, & tunc in persona primi morientis
non præsumitur facta, quia superest alius qui ex præsumptione
uoluntatis excludit substitutum,ut s̄.tit.j.l.generaliter.§.fin.j̄.de
fideicō.l.cum acutissimi.& argu.ff. de re.du.l. si is qui ducenta.&
§.si pr̄.sed ultimo moriēti intelligit̄ facta, nisi defuncti uoluntas
repugnet.Repugnat aūt si dixerit, (ꝙ si uterq; decedat sine libe-
ris,)& primus cū liberis decesserit,q̄ sup(sunt tempore mortis se-
cundi moriētis sine liberis. nā liberi primi moriētis,ex p̄sumpta
uoluntate testōris excludūt substitutū, cum sint de eius posteri
tate,ut d.l.cum acutissimi.& sic subito repugnat p̄sumpta uolū-
tas,rigor,& ęquitas.Et hoc qñ substitutus est extraneus,non re-
pugnat.aut qñ substitutus est pariter de liberis testōris,ut fuit in
casu l.hr̄des mei.§.cū ita.ff.ad trebel.nā ibi liberi pręmortui non
excludunt nepotē substitutum. Aut substitutio fideicōmissaria
non est facta liberis,sed extraneis institutis,& tunc recurrēdum
est ad solutionē secundam hic positā per glo.quę in hac parte est
bona,& uniuscuiusq; fides intelligatur rogata per dict. l.Lucius,
§.Gaio.Et ideo primo moriēti statim succedit substitutus, quia
non est quid repugnet,cum cessent rationes prędictæ, etiā si de
cedat supstitibus liberis,quia non sunt de sobole testōris nisi te-
stator dixerit(si uterque, uel ambo decesserint sine liberis)quia
tunc in ꝓsona primi deficeret cōditio,nec existētia tunc liberorū
primi faceret deficere substōnē in ꝓsona secundi moriētis sine
liberis.hęc sunt subtilia & speculatiua,ideo bene notāda.Et mo-
do ista materia uidetur mihi clare conclusa. Bartho.de Salyc.

ADDITIO.

a ¶Si ambo decesserint.Adde quia Bald.hic nu.xij.uersi.in glo: videtur aliter sentire, quam iste hic. Tu concorda utranque opi. ut per Pau.de Cas.in l.hæredes mei.§. cum ita.ff. ad treb. licet hic,ipse aliter quam ibi sentire uideatur, sed melius in alleg.§.cum ita.

LEX XI.

1 *Substitutus proprio nomine cum hęredibus institutis quando admittatur pro virili.& nu.2.*
3 *Substituti seu vocati per verbum, quisquis, an admittantur in viriles.*
4 *Substitutus seu adiunctus per nomina collectiua an uocetur ad dimidiam.& nume.seq.*

Si quis duobus. Diuidit̄ in quatuor. Primo ponit unam dubitationem antiquorū.
Scđo aliā.Tertio soluit primā.Quarto scđam. Scđa ibi,aliā.Ter-
1 tia ibi,nobis aūt.Quarta ibi,in secūdo.Casus.†Substitutus ꝓprio
nomine cum hr̄dibus institutis per uerba distributiua,(quisquis
mihi hr̄s erit)admittit̄ pro uirili.& pater adiectus una cum filijs
ad unam uirilem tantum.hoc dicit super textu in princ. ibi impu
beri,subaudi,quem hęredem substituit una cum alijs.Nota ꝙ co
b pula nomini distributiuo applicata [b] distribuit inter oēs pro uiri
libus portionibus.Item ꝙ uocati per nomina distributiua habē-
tur respectu adiuncti, ac si proprijs nominibus essent uocati, hic
in j.q.& eius sol.non ponitur.ut j̄.dicam.Item nota, quod pater
c & filius [c] censent̄ eadē psona(hinc est)quod patri placet,filio pla
cere præsumitur, ut no.glo.ff.de ope.lib.l. si operarum. & quod
unus habet,alius habere uidetur,ut j̄.de agri.& censi.l. cum sci-
mus.lib.xj.Item quod uocati per nomina collectiua respectu co
pulati & adiuncti habentur loco unius, ut hic in fin. Oppo.j.ꝙ
frustra de substōne pupilli tractatur,cum testamentum patris nō
teneat in quo pupillus est pręteritus,& per ꝯs non ualeant tabu
læ pupillares,ut ff.eo.l.ij.§.adeo.sol.supplendo textum,ꝙ hic pu-
2 pillus fuit institutus, ut in gloss.j.† Oppo.ij.ꝙ in primo casu isti
hęredes non uocentur pro uirilibus,sed in unam portionem tan
tum,ut ff.eo.l.si pater.So.pluribus modis,ut in glo.sed prima nō
est bona,quia legum correctio est euitanda,ut j̄.de appel.l.præci
pimus.nec secunda, quia & hic de bonis filij queritur, quę ue-
niunt in pupillari,ut s̄.eo.l.in testamento. Tertio non est bona,
quia diuinat in l.ꝯrij.cum & ibi forte habuerunt uirilem in sub
stitutione,& tamē in casu illo nihil refert ēt si viriles habuissent,
quare dic, ꝙ hic facta fuit substitutio p verba distributiua, quis-
quis.q̄ vocatos faciunt haberi, ac si separatim essent nominati.
ibi per relatiuū,quos, qđ est magis vnitiuū & collectiuum.& sic
velut cōiuncti in vnū habentur loco vnius.Sol.ibi omnes vocā
tur ad vnā dimidiā, & adiūctus ad aliā dimidiam, vt hic in fi.dici
3 tur.†Oppo.iij.ab extra, ꝙ vocati per verbum,quisquis, non ad-
mittuntur in uiriles,imo pro hæreditarijs portionibus, ut ff.eo.
l.qui

ADDITIONES.

b ¶Copula nomini distributiuo applicata.uide Bar.& doc.in l.hoc articulo. ff.de hære.institu.

c ¶Pater & filius.adde Bal.in l.prætor.§.sed si filius. in lect.antiqua. ff. de eden. q̄ dicit,quod hoc facit ad q.statuti cauentis quod nullus habeat officium in ciuitate,nisi habeat æstimum centum librarum,an si filius non habeat ęstimum, pater sic sufficiat vt filius possit habere officium,& allegat glo.fin.in l.ij.infra qui æta.uel prof.lib.x.quod æstimū & libra patris prodest filio etiam seorsum habitanti a patre.ita dicit ipse ibi,& aliquid per eum, & Ang.hic ad fi.p Bal. in c.filius.de capi.qui cur.uen.in lib.feu.& in l. non plures. de sacrosan.ec.& in l.sciendum. qui satisda. cog.Barto.in l. cum scimus. infra de agri. & censi.lib.xj.

l.qui liberum.§.fi.in fi.& l.sed si plures.in prin. Sol.quod respe-
ctu adiuncti admittantur pro virilibus,vt hic,sed illas viriles di-
uidant inter se pro portionibus hereditarijs,vt ibi,vnde si in pri-
ma substitutione viriles habebunt, & tunc verificatur tertia sol.
data ad præcedens contrarium, quæ licet non conueniat illi,ta-
men isti conuenit.& hæc est cõmunis sol.doctorum. Cogitabã,
si dici potest,ꝙ vbi nullus extraneus est adiectus, tũc pro portio-
nibus hæreditarijs,vt in contrarijs,vbi aũt extraneus sit adiectus
tunc pro viribus nedum respectu illius,sed etiam inter se.Et hoc
operatur adiunctus qui proprio nomine est vocatus vt singuli
suis proprijs nominibus videantur considerari. & pro hoc bene
facit hæc litera, cum dicit, vnumquenque mittentem vocari, sed
4 pro præcedenti facit in similibus.l.qui cum plures.ff.eod. †Opp.
contra aliam partem solutionis datæ ad ſm contrarium, quia li-
cet substitutio sit facta per nomina collectiua, non propterea ad-
a iunctus vocetur [a] ad dimidiam, vt ff. de lega.ij.in l. Lucius.§.Lu-
cius,vbi testator legauit pdium liberis quos manumisit Seiæ alũ
næ suæ, & ibi dicitur quod Seia venit pro virili, & non ad dimi-
diam prædij.Sol.quod illud ibi operatur præsumptiue voluntas
testatoris quæ colligitur ex eo quòd vetuit prædium alienari ex-
tra familiam,donec ad vnum perueniret,vt ibi no.per glos.Et ita
tenent Dy.& Bar.licet Iaco.de Are. dixit, quòd illud operantur
ibi illa verba(quos & quas manumisi &c.)per quæ testator vide-
tur eos singulariter nominare.& ita tenet hic Cy.& male, quia
contra d.l.si pater. ff.eod. & contra l.siue a cæteris.cum ibi no.in
5 gl.de duo.re. †Oppo.iiij.cum gl.ꝙ adiũctus alijs per verba colle-
ctiua nominatis non admittatur ad dimidiam,sed solum pro vi-
rili,vt ff.eo.l.qui cum plures. Sol.vt hic in glo.in ver. nec ob.sed
sol.non est bona,quia ibi non habuerunt viriles in institutione,
cum ibi dicit,ꝙ ex disparibus partibus erant instituti. Ideo doc.
soluunt aliter, videlicet ꝙ ibi cohæredes in substitutione fuerãt
propriis nominibus nominati. & si dicas,cum ergo inter se non
diuidant pro virilibus.Respon.ꝙ ibi testator expresse dixit,ꝙ sub
stituebat eos pro hæreditarijs portionibus.& ita ibi tenet glos.
Potes etiam dicere,ꝙ si non fuerunt proprijs nominibus nomi-
nati,tamen habẽtur pro nominatis propter illa verba(pro hære-
ditarijs portionibus)per quæ datur intelligi,ꝙ singulariter vnum
quẽque nominãt,sed nõ simpliciter, sed pro sua hæreditaria por
tione.Item ibi ille adiectus non fuit cum illis simul nominatus,
sed postea.Oppo.v.de l.si quis Titio.j.respon.ff.de vsufru. accres.
Sol.vt sequitur in ea.glo.vsque ad fi. nec est solu. bona, quia ibi
de hæredibus legatarij non potest loqui,cum viuens non habeat
hæredem,ideo de hæredibus testatoris ibi dixit.Dic ergo, quòd
hic per verba distributiua, ibi per appellatiua seu collectiua ſm
Iaco.Bu.Vel potes saluando gl.dicere, ꝙ ibi de hæredibus iuxta
vulgares plurium,id est liberis ejusdem non de succedentibus in
hæreditate,quia tales hæredes viuens non habet, sed primos sic.
vt x.col.in vsi.feud.in titu. de eo qui sibi & hæredibus masculis,
& tunc filii ideo admittuntur ad vnam dimidiam,pater ad aliam
quia non erat ibi dare tertium,cum quo partiri haberent. Opp.
vj.contra sequẽtem partem & ab extra, nam vult hæc litera ꝙ
filij pariter vocentur cum patre, imo ordine successiuo.arg.s̃.de
leg.ij.l.peto.§.fratrem.Et pro hac glo.ff.de libe.& posthu.l. Gal-
lus.§.quidam recte. Sol.quidam quod illa glo. non est vera con-
tra istum tex.& contra l.si quis Titio .ff. de vsufru.accre. & con-
tra l.cum in testamento.ff.de hære.institu.& contra l. codillis. §.
instituto, de lega.ij.& contra naturam copulæ, quæ not.pariter
& æque principaliter,vt ff.de pec.leg.l.quidam. Et ad l.peto,re-
spondet glo.ꝙ ibi qñ familiæ relinquit. & sic est ibi casus diuer-
sus a nostro.Sed tu tene illam glo. pro vera,& aliter responde.s.
ꝙ illa glo. habet locum in ordinatione necessaria & dispositio-
nis prouisoria,at lex ista in ordinatione libera & voluntaria, in
6 qua non est ordo datus a iure.†Capio glo.fi.& opp.ꝙ imo filij ad
vnam virilem,& pater ad aliam, & Mæuius ad aliam vocentur,
vt ff.de vsufru.accre.l.si quis Titio,in ij.rñ.glo.dat plures respon-
siones. Prima est, ꝙ verbum vna,hic positum tollit contrarium,
quasi dicat,ꝙ hic est duplex coniunctio.Vna naturalis,quia filij
sunt legatarij,alia verbalis.Et hæc verbalis est duplex,vna resul
tans ex dictione cum, alia proueniens ex illo verbo vnum, qđ
est valde coniunctum,& facit plures haberi loco vnius.arg.j̃.de
ca.tol.l.j.§.si autem ex his.Ibi vero licet sit vna coniunctio natu
ralis, cum non est nisi vna verbalis, & ideo hic maior est vnitas,
q.d.patrem & filios simul & Sempronium ab his separatum he
redes instituo.& ſm istam solu.istud verbum hæredibus, positũ
in contrario,accipitur pro filijs ipsius legatarij.Nam & ibi hære
des nuncupantur, vt s̃.dixi.hanc sol.reprobare videtur glo. per
l.Titius fundi.& l.liber homo.§. Titius.& l.interdum.j. rñ.ff.de
hære.insti.sed attende,qa illæ ll.nõ attingunt casum nostrũ, quia
his duobus vel pluribus,qui sunt in vnum collecti,non est addi-
tus per se qui primo fuit nominatus.in casu autẽ l.si quis Titio ij.
rñ.& hic, est additus alius tertius collectiue nominatus,& ideo
in d.l.si quis Titio.sunt tres partes, hic duæ tantum propter ver
bum vnam,qđ vnionẽ & simultatẽ notat ad partẽ.ideo per illas
ll.non meruit reprobari. Et ita est de mente istius glo.in quarta
so.in prin. Aliam solutionem dat gl.ꝙ ibi non loquitur de hære
dibus ipsius testatoris, & sic ibi fiunt tres uiriles. uerum unam
diuidant hæredes testatoris inter se pro portionibus hæredita-
rijs,vt sequitur in glo.vsque ad ver.Vel ibi. & attende, quia glo.
approbat istum in ɔ̃rio.& ratio approbationis est,quia rõ quam
hic not.legislator est, qa a nã pater & filius bene idẽ sunt, nõ er
go verbum illud,vna,hic hoc operatur,sed rõ naturalis quæ ces-
sat in d.l.si quis Titio.ij.rñ.cum de hæredibus testõris loquatur.
Tertiam solut.dat glo.ꝙ hic dicit filiis, ibi hæredibus, & vt hæc
differant a præcedenti,dic ꝙ glo.dicitur intelligi de hæredibus le
gatarij,& vt differant a prima,debet intelligi non de filijs,sed de
hæredibus succedentibus ab intestato & ex testamento,& sic iu-
re hæreditario.istã reprobat gl.quia hæres & defunctus censetur
eadẽ psona,vt in Auth.de iureiurand.a mo.præ.§.1. & sic habes
tertiam lect.in ɔ̃rio.Sed caue,quia ex hoc ego non reprobo istam
lec. nam hæredes repræsentant defunctum in eo quo succedant
defuncto,vt not.in l.cũ a matre.s̃.de rei vend.non in eo ad quod
venirent iure suo,vt dixi in l.liberti.s̃.de ope.lib.Modo in ppo si
to,cum nõ capiant isto casu ab eo cuius sunt hæredes,sed a prio-
re testatore,non debẽt in hoc censeri una persona cum suo im-
mediato defuncto.Sed reprobo ipsam alio respectu,quia viuens
nõ habet heredẽ, & sic heres legatarii nõ põt concurrere cum
legatario,sed illa pars vsusfructus,quæ legatario deberetur & in
eius morte finiretur, nunc renouatũ & reperitur in persona sui
heredis,vt l.repeti.& l.1.ff.qui.mo.vsusfruc.ami.Et de talibus he
redibus intelligendo,dico ꝙ duæ partes tantum fierent,quia or-
dine successiuo vocarẽtur hæredes. Quartam sol.dat glo. & ad-
uerte,quia sol.in princi. attingit alias ll. puta illas per quas repro
bauit primam solutionem,& postea in fi.attingit.l.si quis Titio.
in contra.alleg.& rñdet ꝙ illud, quod ibi dicitur, est regulare &
de iure communi, hic vero est speciale in parte, qui nihil habet
nisi in parte filiorum. Ex ista solutione collige, ꝙ glo.approbat
secundum lect.positam in contrario,& recedit a prima.& ita fa-
7 cit ibidem.†Sed tunc quæro pro eo de ratione specialitatis in pa
tre.& dices tu, ratio hic ponitur, quia natura pater & filius &c.
Caue subtiliter,quia litera ista dicit bene,& sic non semper, ideo
aliqua ratio mouit imperatorem extra naturalem coniunctionẽ
addendo, ꝙ hic censeatur vna persona, & hoc etiam colligo ex
copula adiecta in princi.dum dicit, ideo & natura quæ implicat
aliam rationem vrgentem ab ista. Vnde de illa quæro.Et forte di
ceret quis, ratio est quæ colligitur ex illa dictione vnam, quæ
simultatem notat,vt s̃.de epi.& cle.auth.cassa.& s̃.de vsufr.l.an
tiquitas.& s̃.fi.re.l.iii. Sed respondeo ꝙ hæc non est sufficiens rñ
sio,quia iam superius est dictum ꝙ idem esset,si verbum vna,ap-
positum non fuisset,ideo forte alius diceret,ꝙ ratio est, quia di-
ctio,cum,coniungit accessorie, vt ff.de fun.instru,l.1. & ii.in fi.&
l.seq.& ff.de pec.leg.l.1.& ii. Sed hæc responsio est insufficiens ,
quia eodem modo esset dicendum in d.l.si quis Titio.nam &ibi
est dictio cum,posita inter personas,& coniungit æque principa
liter,sicut si copula esset adiecta,vt de leg.1.l.Titiæ textores.§.ni
hil.& d.l.si quis Titio.& ita no.hic Cyn.& Dy. & Bar. in d.§. ni
hil.secus si inter res,& tunc aliter distinguitur,vt ibi per eos.nec
etiam placet,si dicas, forte in patre & filio aliud est, quia quic-
quid quærit filius quærit patri iure isto, & non voluit lex patrẽ
duas partes habere,quia ratio non est bona,quia hæc lex locum
non haberet, vbi filii non essent in potestate quouis modo, qđ
non est dicendum,quia generaliter loquitur.Item hodie non vi-
deretur procedere,cum filii sibi quærant in aduentitiis saltem p
prietatem.Quærendum est etiam de alia ratione,& mihi apparet
ꝙ sit præsumpta testantis voluntas ex tota oratione sumpta, &
tanto fortius si vocemus etiam illud verbum vna. sed & sine eo
attẽde modũ loquẽdi,quẽ testator tenuit.Dixit enim, & Titius
cum filiis,& Sempronius hæredes sunto, vnde Sẽpronius nõ põt
dici cum filiis ɔiũctus, sed tñ cum Titio primo nominato,cum
differat casu a filiis,& in casu ɔcordat cũ patre,ideo fiunt tantum
duæ portiones.secus dicẽdũ uidetur,si in casu concordat cum fi-
liis nemo hæredes sunto.Nã tunc fient tres portiones, unam fe-
ret Titius,aliam filii, aliam Mæuius. 2ª est ratio, quia Mæuius
b tunc copulatur filiis.[b] & eodem modo coniungitur Titio quo
& filii.etiam ita intelligo & uerifico primã lec.in d.l.siquis Titio.
in ii.respon.Vbi enim dixi,usumfructũ Titio cum hæredibus &
Mæuio lego.nã illud Titio,est casus datiui,& illud hæredibus &
Mæuio,sunt in casu ablatiui.& si dicas illud Mæuio,portio in ca
su datiuo,& ego fateor,sed in dubio legis interpretatione intel-
ligitur in eo casu,in quo est ille cui de proximo cõiũgit. Et p istũ
modũ ambæ lec.ibi saluanẽ.Et litera clarificat,quia hæc sunt sub
tilia,ideo attentius sunt studenda.Concludo igitur modo sic,aut
omnes sunt nominati propriis nominibus, aut omnes collecti-
ui,aut

ADDITIONES.

a ¶Non propterea adiunctus vocetur.Tu uide de hoc, & an per distributiuum & collectiuum.Bart.plene in l.re coniuncti.ff.de lega.iij. Panormit. consil.lix.& consil.cxxxi.

b ¶Mæuius tunc copulatur filiis.Adde Bald.in l.si mulieri.ff.de usuf.accres.& in l. Gallus.§.j.ff.de lib.& posth.eundem in l j.§. ubi autem paulo post princ. infra de cad.tol.& Bart.plene in alle.l.Gallus,§.etiam si parente.

uis,aut quidam proprijs,aut quidam collectiuis. Si oẽs proprijs,
aut testator dixit pro quib.portionibus eos instituebat,vel substi
tuebat,& illud serua, aut de portionibus nihil dixit, & tunc aut
omnes in eadem oratione substituunẽ,vt puta quinque heredib.
institutis inter quos est pupillus,dicit testator,Titius.Gaius.Sem
pronius,& Mæuius,pupillo meo hæredes sunto,tunc oẽs intelli
guntur substituti pro uirili,vt ff.ad Tre.l.nõnunquam, nisi onus
iniunctum alteri eorum aliud inducat,vt no.s̃.eod.ti.l.j.Nec curo
si extraneum inter eos addat,dũmodo in eadem oratione faciat.
Aut eos instituit vel substituit in diuersis orationib. & tunc om-
nes positi in vna habentur loco vnius respectu alterius.puta,Ti-
tius,Mæuius,& Sẽpronius,hæredes sunto, & Gaius hæres esto.
Ideo tres primi primam dimidiam ferent,quam inter se pro viri
lib.diuident,& Gaius solum aliam dimidiam, & hoc vult glo.in
quarta sol.hic posita in eius princi.Et probantur hæc, ff.de hære.
insti.l.Titius eius fundi.d.l.liber homo,§. Titius,& l. interdum j.
rñ.Et licet illa lex loquitur in principali institutione,locũ ẽt hẽt
in substõne de qua hic,& hoc vult ista gl.& bene.Secundo casu,
qñ oẽs collectiuis nominib. substituit,& tunc si oẽs erãt instituti
pro hereditarijs portionibus, intelliguntur omnes in institutio-
ne vocati,siue sit eis adiectum verbum distributiuũ,quisquis, vt
ff.de vulg.& pup.l.si plures,in princip.siue relatiuum,quos mihi
hæredes,&c.vt l.si pater filio,in eo.ti.l.siue a certis,cum ibi no.ff.
de duob.re. Et hoc nisi ex alijs verbis a testatore prolatis colliga-
tur,ꝙ testator illos voluit admitti pro virili,ff.de lega.2.l.Lucius
§.Lucius,& dixi,s̃.in 3.contrario.Si vero omnes non erant insti-
tuti,sed aliqui,puta si dixit,quos mihi hæredes feci,& consobri-
nos meos impuberi hæredes sunto, tunc omnes isti sunt collecti
uis nominibus nominati, & vnam dimidiam ferẽt hæredes quã
inter se diuident pro hæreditarijs portionibus, aliam dimidiam
consobrini,quam inter se diuident pro virilibus,cum portiones
hereditatis in eis non possunt locum habere qui non sunt hære-
des scripti.Tertio casu principali, qñ quidam nominibus collecti
uis,& quidam proprijs,& tunc aut nominatis nominibus colle-
ctiuis est adiectum distributiuum,quisquis,tunc omnes illi respe
ctu eius qui proprio nomine est nominatus,pro virili tantum ad
mittitur,casus est hic notandus,inter se,alij autem hæredes scrip
ti suas partes coexcerpunt, & pro portionibus hæreditarijs inter
se diuident,vt ff.eo.l.si plures,in prin.& ita intelligunt Doct.istã
l.ar.l.qui cum plures,ff.eo.vt dixi in 3.ɔ̃trio. Aut illis nullum ver-
bum distributiuum est adiectum,& tunc illi colectiue nomina-
ti pro illis habentur, ideo omnes simul vnam virilem ferent, &
singulari proprijs nominib. nominati singulas viriles habebũt,
vt ff.eo.l.si pater filio,& ff.de vsufruc.accres.l.si quis Titio,& hoc
qñ vnus nomine proprio, & alius nomine collectiuo absque ter
tio,vt in primo casu huius l.si autem primus nomine proprio,se
cundus nomine collectiuo,& tertius nomine proprio,vt in scđo
casu huius l.tunc dic,aut secundus coniũgitur primo cum dictio
ne quæ simultatem notat,vt l.j.§.j.ff.de pac.& l.ex consensu,ff.de
ac.& ob.aut cum copula,& primo casu inspicitur, an tertio loco
nominatus concordet in casu cum primo, & tunc fiunt tñ duæ
partes vt hic,an cum secundo,& fient tres partes, vt d.l.si quis Ti
tio 2.rñ.quod declara vbi dixi s̃.l.proxi. qñ huiusmodi distinctio
nem decidi.Secundo casu,qñ omnes sunt cõiuncti cum copula,
& sic omnes reperirentur in eodem casu, & omnes æque princi-
paliter,& tũc,licet iste casus non sit tactus, puto partes fieri,quia
omnes eque principaliter vocantur, & simultatem non habent
plus duo,q̃ tertius.Vnde cessat dubium,ꝙ est in pcedenti,& mo-
do lex ista cum suis contrariis,ac ẽt cũ gl.satis intricatis,& est cla-
rificata.Vlterius attende,ꝙ hic vna gl.interlinearis,quę est secũ-
da,dicit no.quia hic est pupillaris substitutio,nõ autem dixit mi
hi,& ex hoc vltimo innuere vr̃,ꝙ testator dixit,si filius meus de-
cesserit in pupillari etate,Titiũ mihi substitutio, quod tũc nõ va
leret vt pupillaris,quod est falsum,dixit in l.post,& l.cũ quidam
s̃.eo.in notabilibus ibi vide,sed ista glo.sustinetur in casu huius
l.in quo nulla esset facta mẽtio in substitutione,de ipso pupillo.

De seruis necessarijs hæ.insti.vel subst. Ti.XXVII.

LEX PRIMA.

1 *Seruus pignori spãliter datus quãdo possit esse hæres necessarius, & num.2.*

S qui. Casus.Institutio de seruo nõ spãliter pigno
rato facta ab omnino non existente soluen-
do facit eũ liberũ & heredem necessarium,& ẽt in pre
iudicium creditoris.h.d.Super tex.ibi, ẽt in fraudem,
i.preiudiciũ.ibi,pmansisti,quia non fuisti liberatus a nexu pigno
1 ris.†Not. ꝙ seruus specialiter pignori datus non põt esse heres
necessarius dño nõ existẽti soluendo,nisi vel dñs eũ releuet, vel
seruus ipse pecuniam creditori offerat, secus si sit gñalr obliga-
a tus.Ex quo hẽs,[a] ꝙ fortior est specialis oblõ,quã generalis.Opp.
quod immo non possit eũ sibi facere hæredem,vt l. qui soluẽdo
ff.de here.insti.Sol.hic vnum tantũ,ibi plures instituebat hrdes.
2 †Oppo.ꝙ nec vnum tantum,vt l.si is qui,ff.de here. institu. So-
quod ibi seruum & liberum hæredes instituit, vnde sufficit li-
berum hæredem esse,hic quando vnum seruum tantum. Vt ta-
men hec & alia colligas,dic,aut seruus cum libero fuit heres in-
stitutus,aut seruus tantum.Primo casu seruus non erit liber. fal-
lit si liber non possit heres esse absque seruo,vt ff.de here. insti.l.
ei qui seruo,& similiter fallit si liber hæres esse nolit, ar.ff.de he-
re,insti.l.qui soluendo,la j.Secundo casu,aut ipse erat specialiter
pignori datus,& tunc liber & heres esse non potest, nisi pecu-
niam offerat creditori,etiam si dominus fuerit soluendo, vt in e.
ti.l. pignoris, & hic, aut erat tantum generaliter cum alijs bonis
obligatus,& tunc aut vnus tãtũ fuit heres institutis, & tunc erit
liber & heres,& etiam si dominus non sit soluẽdo, vt hic in prin.
Aut plures fuerunt simul instituti,tũc si apparet prius primo no-
minatus,ille erit potior,& solus liber & heres necessarius,vt in e.
ti.l.qui soluendo.Sed fallit in duobus casibus,vno si secundo lo
co nominatus sit vilioris precij, q̃ primo nominatus,vt ff.qui &
a qui.l.si quis hæres.in alio si testator tenebatur manumittere se-
cundo nominatum,vt ff.de here.insti.l.si is qui soluendo. Et in
vtroque est ratio,vt minus preiudicium creditoribus generetur.
Aut non apparet quis primo foret nominatus, & tunc inuicem
se impediũt,sed altero mortuo qui superuiuit liber & hæres erit,
vt d.l.qui soluendo.la j.

ADDITIO.

a ¶Ex quo habes.Tu vide de hoc per Pau.de Cast.consi.394.& Roma. sing.suis in verb.obligatio.

LEX II.

Cum serui. Casus.Institutio facta de seruo pprio non vitiatur,licet vt liberatus heres instituatur.
h.d.Aliud in legato gl.vide per te. Bar.

LEX III.

Si tutor. Casus.Tutor instituẽs sibi hrdes pupilli seruos, nõ facit sibi illos liberos nec hrdes necessarios.
h.d.Dubium fuit,qa tutor hr̃ loco dñi,vt ff.pro emptore, l. qui
fundum §.si tutor,sed non vt alienare ipse possit. Bar.

LEX IIII.

1 *Voluntates defunctorum sustineri, non impugnari debent.*

Cum quidam. Licet seruus pupillo substitutꝰ a gra du substitutorum sit ɔsecutus liber
tatem,cum ex substitutione pupillo efficiẽ heres necessarius.h.d.
Et dic,quod serus ex quo erat liber,non volebat se immiscere, ne
teneretur ad soluendum creditoribus pupilli, qui forte non erat
soluendo.In contrarium dicebatur,ꝙ erat necessarius heres,licet
ab vno gradu libertatem,ab alio hereditatem accipiat. Sup text.
ibi,pupillariter,subaudi id est filium impuberem.nam proprie pu
1 pillus cũ patre,vt de uerb.sig.l.pupillus.No.ꝙ†voluntates defun
ctorum substinere debeamus quantum possumus, & non impu-
gnare.Op.de l.si tres,§.seruus.ff.ad Treb.l. Sol. vt in gl.vel dic,ꝙ
ibi ab eodem gradu accepit vtrunq;,sed a diuersis personis,vnde
casus est diuersus,non aduersus.

LEX V.

1 *Libertas tacita vel expressa legato est præferenda.*
2 *Vtile non confirmatur ab inutile.*
3 *Legatum,quod seruo confertur,libertatem secum non trahit.*
4 *Seruus legatus & impuberi substitutus eueniente substitutionis conditione efficitur liber & heres.*

1 **Quidam cum.** Casus.† Tacita libertas vel expressa pualet legato.h.d.ſm Iac.Bu.vel sic.
a Institutio facta de seruo proprio tacite eidẽ tribuit libertatẽ, [a] si-
cut tacita tutoris facta de eo, nec reuocatur per simplex legatũ
de eo postea factum. h.d. ibi, sine libertate. i. nulla facta mentio
ne libertatis.No.ꝙ sequi debemus vestigia voluntatis testatoris.
Item ꝙ de tutela arguitur ad hereditatem. Item ꝙ ex vtroq; ser-
uus consequiẽ libertatem, & hoc qñ seruus est totus institutus.
Si autem cum alio cõis,vide quod no.s̃.de here.insti.l.3. & quod
no.j̃.de comm.ser.ma.l.j.§.j.& ibi dixi.Opp.ꝙ legatum preualet.
Insti.de hære.insti.§.seruus.Sol.gl.dic,& est rõ, quia ibi ademit
libertatem,hic de ademptione nullam fecit mentionem. Et sic
no.ꝙ libertas tacite,& in consequentiam data, oportet quod ex-
presse adimatur,quod intellige dominio serui non mutato,vt in
§.contrario preallega.

ADDITIO.

a ¶Libertatem.hoc intellige,quãdo hæreditas ei directo relinquitur,secus si per fideicommissum,l.si res,§.1.& ibi no.ff.ad Tre.&. quid si ei relinquitur hæreditas pure,& libertas sub conditione:& dic,ꝙ non habet locum iste tex.& institutio intelligitur conditionalis,l.3.§.si seruum,& ibi gl.& Doc. ff.de hære.insti.& vide Io.de Imo.in l.fi.§.quoties,eo.ti.& adde ad præ.gl.& Doc.in l.qui filij,§.j.& 2.ff.de hære.insti.

1 **§.Sed cum.** Casus.†Vtilia per se nõ recipiũt robur ab inutili confirmato.h.d.secũdum Ia.Bu.vel
simplex heredis institutio facta de seruo nõ uitiaẽ si postea liber
tas in codicillis ei relinquatur.h.d. Not. casum in quo plus valet
tacitum quam expressum.& ratio, quia expressum est vitiosum.
Pro cuius declaratione premitto, ꝙ hereditas non potest dari
directo in codicillis,vt j̃.de cod.l.hereditatem.Et ex hoc insurge
bat dubium,quia ex quo testator seruo dabat libertatem in codi
cillo,uidebatur velle ꝙ libertatem non consequeretur ex here-

dis inſtitutione,& ex hoc ſequebatur,ꝙ hæreditatem videbatur
confirmare in codicillis,quod fieri non poteſt,ſed imperator rñ-
det,ꝙ libertas data in codicillo eſt fruſtratoria & inutilis,quia hę
res inſtitutus, ex ipſa inſtitutione tacitam cõſequitur libertatem,
& non ſpectatur libertas codicillaris.
3 §. Illo videlicet. †Legatum ſine libertate ſeruo col-
latum non trahit ſecum libertatẽ,
ideo non cogitur hæres inuitus illud ſoluere , licet bene facit ſi
voluntatem defuncti adimpleat.h.d.Expone tex.ibi(donec)qua-
ſi dicat conſulimus hęredi, vt licet non teneatur de iure ad lega-
tum,non tamen ſtet quin donet ſeruo illud legatum ſecundum
teſtatoris,& domini voluntatem,alias opinionem ſuam aggra-
uat, vt in gl.j.conſcientiam.No.aliquid deberi ex vrbanitate, qđ
non debeatur ex iuris neceſſitate. Op. ꝙ huiuſmodi legati nulla
ſit petitio,vt ĵ.de le.l.ſi ſeruus.So.confitendo ɔ̃rium,nec hæc lex
cõtradicit,quia ſolum perſuadet, & conſulit,hæc vera quantum.
cunq; ſit quãtitas.Op.2.ꝙ imo valeat,vt ff.de ali.le.l.ſeruos.Sol.
primo ꝙ aliud in legato alimentorum, vt ibi, pro quo & ſi actio
non competit,tñ implorari permittitur iudicis officium,hic in le
gato alio,q̃ alimentorum.Sed gl.iſtam reprobat ex eo, quia hic
ſerui erant ſub proprio dominio hęredis,ideo nec ad alimenta te
nentur,nec erant ſub dominio templi,ſed hæredis,vt l.ſeruos,ff.
de lib.cauſa,ſed Dy.& Ia.Bu.dixerunt,ꝙ hic valeret ad alimenta
per d.l.ſeruos,de ali.le.cum ibi ſerui in dominium alterius non
tranſiuerant,quia ibi templum nondum erat extructum,ſed ex-
truendum,& ſic non ob.l.ſeruos, de libe. cã, quia templo extin-
cto loquitur ibi. Ego ſto cum gl. in caſu noſtro quo ſerui nõ erãt
alieni re,nec ſpe,ſecus ſi ſpe eſſent alieni,vt in contrario.Quærit
gl. quid ſi ſeruũ ſub conditione liberum eſſe iuſſit, & ei legatum
dedit?& diſtingue vt in ea.adde ibi cõditio libertatis.i.ipſa liber-
tas data ſub conditione.Iac.But.
4 §. Quæ iuris. Caſus.†Si ſeruus dño legeẽ alieui,& im-
puberi ſubſtituatur , cõditione ſubſtitu-
nis eueniente erit liber & hæres,ea vero deficiente, legatario de-
bebitur,prædictis interim in ſuſpenſo manentib.h.d. Super tex.
ibi,principali teſtamento,ſubaudi in quo filium impubere hr̃dẽ
inſtituit.& ibi,ſubſtitutio.i.ſucceſſio ex pupillari ſubſtitutione,
ibi melius itaque,hic ſoluit queſtionem.No. legatum in ſuſpen-
ſo remanere propter ſubſtitutionem de ſeruo legato factam.

LEX VI.

Deciſione. Caſus.Deficiẽte ɔdõne ptãtiua ſub qua ſer
uo pure inſtituto libertas erat relicta, nihil
ɔſequiĩ,deficiente uero cãli libertas competit,ſed non hereditas
niſi teſtator ſoluendo non ſit,nam tunc vtraq; ei competit , hæc
dicit.Nota, quod quis ſua culpa ſentit,ſibi imputare debet.

De liberis præteritis vel exhæredatis. Ti. XXVIII.

Continua rubricam,vt in glo.Et pro euidentia tituli præmit-
te,ꝙ filius dr̃ reperiri p̃teritus vel exhæredatus in teſtõ paterno,
& ab oĩ gradu,& ſi reperiĩ ab aliquo vel aliquo tp̃e p̃teritus, te-
ſtamẽtũ eſt nullũ.Itẽ p̃mitto,ꝙ ſex ſunt neceſſaria ad exhęredõ-
nẽ.Primo ꝙ noĩatim exhæredeĩ,vt ff.e.l.nominatim. Scđo,ꝙ pu
re,vt ff.e.l.3.§.quẽadmodũ.Tertio,ꝙ a gradu toto,vt ff.e. l. 3.ver.
niſi.Quarto,ꝙ ab hæreditate nõ a re certa,vt ĵ.e.l. maximũ,circa
med.& ff.eo.l.cum quidam.Quinto,ꝙ hodie legitima cauſa inſe
a ratur,[a] vt ĵ.eo.auth.non licet,qđ non erat de iure ffорũ, nec Co-
dicis.Et hæc quinq; ſubſtantificant, & fortificant ipſam exhære-
dationem.Sexto ad eius efficaciã & effectũ requiritur, ꝙ hr̃ditas
adeatur.& cã inſerta probeĩ,ut ĵ.eo.auth. ex cã. Barth.de Salyc.

ADDITIO.

a Legitima cauſa inferatur,adde Bar.in l.liberi;de inof.teſta. niſi a fratre, Bart.in
l.ſi heres,ĵ.de inof.teſta.

LEX PRIMA.

1 *Exhęredatio ab omnib. gradibus facta expreſſe vel tacite facit valere gra-*
dus alias ratione præteritionis vitiatos,& nu.ſeq.
1 *Exhęredatio an poſſit a certa re fieri.*

1 b Cum poſt. †Exhæredatio poſt oẽs gradus emiſ-
ſa dubiũ intelligiĩ ab oĩb.gradib.[b] fa
cta,niſi oſtendaĩ rõ diuerſa,uel uolũtas ɔ̃ria.h.d.Et diui
diĩ in tres.Nã primo duo dicta p̃mittit.Scđo ex illis q̃ſi
tum decidit.Tertio rõnem annectit.Secunda ibi prouide. Tertia
ibi,nam cum.Supplet tex.ſatiſfactum, quia a nullo gradu filius
reperiĩ præteritus,& ſic non uitiaĩ teſtamentum,ibi in poſterio-
re,id eſt a gradu ſubſtitutorũ,non inſtitutorum.No.ultra ea quę
ſunt in caſu ſummario,ꝙ ubi non eſt ratio diuerſa in vno magis,
quam in alio,idem ius debet ſtatui, in utroque concord. s. de ſa-
1 croſanct.eccle.l.illud & dic ut ibi. † Secundo no.quod clauſula
c in fiue poſita abſolute refertur ad omnia,[c] nec huic obſtat l.ſi
idem cum eodem. in fi.ff.de iuriſ.omni. iudi. quia ibi quo ad om
nia referri non poteſt ad contrarietatem.Similiter non obſt. ff.de
lega.2.l.legatorum,§.qui plures,quia ibi ideo, quod clauſula ge-
neralis non trahitur ad ſpecialiter prouiſa.Nec etiam ob.s.fam.
herciſcun.l.quoties,quia ibi ſpecificata præcedentia declarant&
5 limitant ſequentia.†Quæro,hic loquitur quando exhęredatio eſt
facta poſt omnes gradus,ſed quid ſi ante omnes gradus?gl.reſpõ
det,ꝙ tunc etiam ab omnibus,vt ff.eo.l.3.§.ante hæredis.Sed qd
intra gradus puta poſt inſtitutos & ante ſubſtitutos? dicit glo.ꝙ
idem,vt a præcedentibus & ſequentibus, intelligatur exhæreda-
tus,vt ff.eo.l.3.§.ſed ſi intra.Et ratio eſt,quia ſi antepoſita, referĩ
ad omnes ſequentes,& poſtpoſita ad omnes præcedentes, ut di
ctum eſt ſupra,ergo in medio poſita præcedentes & ſequentes ɔ
5 cernit.†Sed iuxta dictum caſum quæro,quid ſi teſtator dixit,ego
exhæredo a gradu præcedenti tantum,uel dixit, ab inſtitu.exhæ-
redo filium meum,dicit glo.quod quidam dixerunt,quod exhæ-
redatio tenet,& ab illo gradu tãtum erit exhæredatus, & ab alio
non.Sed Accur. & Hugo.contra,quaſi tunc a perſona, & non a
gradu eſſet exhæredatus,quod non licet,ut ff.eo.l 3. §. niſi forte.
Sed Accur.ſtat cum primis,niſi diceret ꝙ a tali perſona eum ex-
hæredat,& a certa perſona exhæredare non licet,vt ff.eo.l.3.§.fi-
lium,& eſt ratio ſecundum Dy. quod tunc inuenitur præteritus
a gradu,licet a perſona ſit excluſus.Sed hæc ratio Dy.videtur tã-
tum locum habere, quando plures perſonæ ſunt in eodem gra.
du,ſed ſi vna tantum eſſet in gradu,tunc uidetur ſecus.Vnde di-
cũt Doctores,ꝙ ſi perſonam expreſſit cum nomine appellatiuo,
ut exhæredo a Titio hærede,tunc valet exhæredatio,ſi ſolus Ti-
tius ſit inſtitutus & nõ alij.Nec curaĩ an præcedat proprium no-
mẽ,vel appellatiuum,quia illud debet inſpici, quod fecit rem va
lere,argum.ĵ.de fideicom.l.etiam . Sin autem perſonam expreſ-
ſit nomine proprio tantum , tunc non tenet exhæredatio , quia
non exhæredat ab hæreditate,ſed a perſona veult extranea,ideo
exhæredatio eſt inepta.†Quæro, quid ſi non intra gradus duos,
ſed in vnum gradum tãtum, puta inter vnum inſtitutum & aliũ
inſtitutum,vel unum ſubſtitutum?Reſpon.cum gl.ꝙ ab illo gra
du toto ualet,etiam non obſtante alio gradu, & ratio eſt,quia cũ
extrema ſint paris gradus , videtur teſtator tantum ab illa ſe re-
ſtringere, quaſi pro finibus aſſignanda , ex quo inter perſonas
vnius gradus appoſuit,& non intra gradus alterius. Ex prædictis
dicit gloſſ. no.mirabile,quod teſtamentum incipit valere quan-
6 doque ab inſtitutione, quandoque a ſubſtitutione.Quęro, an a
re certa poſſit exhęredatio fieri?& dic quod non, licet inſtitutio
ſic,vt ff.de hæredi.inſti.l.j §.ſi ex fundo.Et eſt ratio,quia inſtitu-
tio uelut fauorabilis habet ius accreſcendi , exhæredatio non,
quia odioſa, & non eſt extendenda. Item quia exhæredatio ni-
hil ponit,ſed priuat. Quęro, quid ſi non a re certa, ſed quota?
dic idem,cum ſemper reperiatur præteritus ab alia quota, ideo
non valet.

ADDITIONES.

a Ab omnibus gradibus adde Ro. conſilio 438.
b Ad omnia,dic quod clauſula in fine poſita refertur ad omnia , quando non eſt
ratio reſtrictiua ſecundum Bald.hic,ſed non ad id quod de iure fieri non po-
teſt,in Spe.de act.§.fi.uer.in forma,item adde Socy. conſilio cxi. inci.in cauſa
Bononienſi,uer.3 ratio eſt in 2.parte charta 151.quod clauſula in fi.poſita re
ferri debet tantum ad ea quæ ſunt appoſita per uiam diſpoſitionis principa-
liter,non ad ea quæ ſunt poſita per uiam conditionis & demonſtrationis ac-
ceſſoriè.

LEX II.

1 *Nepos qui poſt mortem patris primum locum in ſuitate incipit tenere,ſi re*
peritur pręteritus,teſtamentum rumpit,& nu.2.& 3.
4 *Filia præterita quando poſſit teſtamentum dicere nullũ ſtante ſtatuto, &c*
& num 5.
6 *Filia præterita decedens quando tranſmittat ius dicendi nullum.*

1 Si auus. Caſus.†Nepos,qui per mortem patris tenet pri-
mum locum, ſi reperiĩ p̃teritus, rumpit teſtm̃,
h.d.In tex.ibi,quoq;. Implicat, ꝙ etiam premium eius in pote-
ſtate habebat.ibi,exhęredauit,dic nec etiam inſtituit, nec ſubſti-
tuit. Oppo.quod teſtamentum non rumpatur, ut ff. de liberis,
& poſthum.l.ſi quis poſthumos,§.j. s. de inofficio. teſtamen.l.ſi
quis filium.Solu.vt in glo.s.quod ibi pater nepotis viuebat tem-
pore mortis aui,& ſic non fuit neceſſe nepotem inſtitui , quia pa
ter eum pręcedebat in gradu tempore mortis, qui hic ante mor-
2 tem aui deceſſerat. † Oppon. 2. quod hæc litera non ſtet bene,
dum dicit,ſine impedimento legis Velleiani, quaſi innuat,quod
lex Velleiani impediat,cum priuatio pręſupponat habitum, vt
ff.de verborum obliga.l.decem.& de regul. iur. l. non poteſt,&
tamen hoc eſt falſum,quia lex Velleia. etiam ſuas uires vt rum-
patur porrigit,vt ff.de iniuſt.teſtam.l.poſthumorum,Sol.ut glo.
in princ.quę vult,ꝙ hæc dictio, ſine,ſtet abnegatiue, non priua-
tiue,ut in contrario,& ſic concordabit illa cum iſta , & hanc opi.
tenet Pet.vel dicit gl.verba l. Velleia. habent locum in nepote q
naſcitur mortuo patre & viuo auo , & ſecundum illud tempus
loquitur hæc lex , ſed poſtea ex interpretatione lex Velleia. lo-
cum haberet etiam in nato viuo patre,& auo, vt l.Gallus,§.nunc
de lege,ff.de libe.& poſthum . Sed hęc non eſt bona, quia verba
legis vellcię locum habebant in nato viuo auo,vt no, gloſſ.in d.
§.nunc de lege,& quod ibi tex.dicit interpretandum eſt, expo-
ne id eſt intelligendum , uel declarandum . Vel tertio dicit
gloſ.dic, ꝙ hic nepos uidebatur ex alio capite excludi per l. vel-
leiam,

leiã.quia exhæredatus erat inter cæteros,vt innuit hæc litera.qđ
declara,qa excludendo exhæredationem nominatim factam vr̃
includere illam factã fuiſſe inter cæteros. ar.ff.de iud.l.cum p̃tor.
qđ ſufficiebat ſ̃m tp̃s l.velleiæ,ſ̃m qđ tẽpus rũpi nõ poterat.Sed
hodie põt,quia nominatim exhr̃dãdus eſt, vt ĵ.eo.l.fi.in prin.&
Inſti.de exhæ.li.§.j. & §.poſthumorũ.in fi. Et ad hoc tempus no-
uũ ſe retulit hæc litera l.Et hãc tenuit Mar.ſil.Bar.vero ſequitur
a primam & clariorem.Ex qua no.ꝙ dictio ſine,[a] nõ eſt priuatiua,
ſed abnegatiua,& ideo ſequitur, equus eſt ſine ferro , ergo eſt de
3 ferratus.†Op.ab extra,dicitur hic, ꝙ nepos rũpit teſtm̃ aui,quia
ſuccedit in locũ patris,imo hæc rõ concludit in oppoſitum, quia
ſuccedẽs loco alterius vti debet iure illius,vt ff.ad trebel.l.q qua-
draginta.ver.ſi hæres. ſed ſi pr̃ non poterat dicere teſtamentum
nullum,qa inſtitutus,ergo nec nepos ſuccedens loco alterius vti
debet iure illi⁹, vt ff.ad treb.l.j. So.ꝙ ſuccedere in locum alterius
poteſt intelligi dupliciter. Vno modo p̃ remotionem ſeu priua-
tionem,& ita accipitur hic,& tũc qui ſuccedit in locum alterius
dr̃ venire iure p̃prio , & de pſona p̃pria amoto obſtaculo , qđ ei
hẽbat obſtare , vt ff.de lib.& poſth.l. Gallus.§.& quid ſi tantum.
Alio modo p̃ tranſmiſſionẽ,& ita loquitur lex ɔtraria,& tũc nõ
poteſt venire niſi eo modo & qualitate quo ille. vt ff.de reg.iur.l.
in his.§.non debent. ſiue ipſo iure, ſiue hominis miniſterio fiat
tranſfuſio,vt ff.mã.l.Gallus.ſ̃m Bal. Vel dic breuius, ꝙ alius eſt,
quem ſubſtitui & ſubrogari, vel ſuccedere loco alterius , qa tũc
cum modo & qualitate illius,vt in ɔ̃rio, aliud eſt ſubſtitui vł ſub
rogari in locum illius, quia tũc habet locũ lex iſta . Primo enim
caſu notaĩ perſona.Secundo locus & gradus,ideo nõ ſunt ſimi-
4 lia.†Quærit Bal.ſtatuto Peruſino [b] caueĩ,vt filia dotata non ha-
b beat regreſſum ad bona dotãtis quouſque vel quãdiu vixerit fi-
lius maſculus.Cõtingit ꝙ pr̃ filiam dotatã præterijt, & filiũ hr̃dẽ
inſtituit,qui poſt mortẽ p̃ris bona poſſedit, & poſt certũ tẽpus
deceſſit ſine liberis, filia p̃terita dicit nunc teſtm̃ nullũ, q̃ritur an
poſſit?& refert ipſe,ꝙ Ray.de For.cõſuluit, ꝙ non poſſet dicere
nullum,nec aliqd petere,qa tp̃e mortis p̃ris, & aditæ hæreditatis
per filium ſe inuenit excluſam ex forma ſtatuti,& ſic non põt re
dire ad ius dicẽdi nullũ,nec de iure ciuili,nec prætorio,quia inue
nit hr̃ditatẽ alteri applicatã,arg.s.de ſecun.nup.l.in q bus. Itẽ,qa
nullitas niſi inſit tp̃e mortis,teſtm̃ cõfirmabaĩ inexpugnabilr̃, vt
l.ſi quis filio exhr̃dato. in prin.ff.de iniuſt. teſta.Et ideo in tota l.
Gallus.ff.de lib.& poſth.non inſpiciĩ niſi qs p̃cedat tp̃e mortis te
ſtõris,nam ſi tũc iuris obſeruãtia nõ deficit,teſtm̃ inexpugnabili
ter valet. Bar. vero in eadẽ qõne ɔſuluit, ꝙ teſtm̃ poterat dicere
nullũ,& dimidietatẽ hr̃ditatis petere. Et hoc, ꝙ ſtatutum ſolum
voluit eam excludere donec vixerit maſculus , & ſic eo mortuo
eam admittit,quia ad tp̃s prohibita, intelliguntur poſtea p̃miſſa,
vt l.imperator.ff.depoſi.Et ex hoc inferebat, ꝙ ſi nũc poteſt dici
nullũ , qđ retro fuit nullũ,quia ſi retro nõ fuiſſet nullũ , nũc dici
poſſet nullũ per rõnes Ray.ſed ɔ̃ns eſt falſum,ergo & antecedẽs,
falſitas cõſequẽtis apparet, quia ad tp̃s p̃hibita &c. vt ſupra dixi.
Et pro hoc ẽt inducit qđ no.gl.in d.l.Gallus.§.& quid ſi tantum,
vbi filius deportatus nõ dicit reuerſus teſtm̃ p̃ris nullũ, niſi reſti-
tuaĩ ex cauſa q̃ retrotractũ habebat : Sed ſtatutũ reintegrat filiã
ad bona,ergo neceſſaria ex cã retrotractũ habente , & nulla alia
cã eſſe põt,niſi nullitatis.ergo &c.Cõfirmabat ex eo,qa ex teſtõ
qđ ſperaĩ rũpi ex cauſa p̃teritiõis,nõ põt adiri hr̃ditas,nec ſu⁹ hæ
res effici,vel exiſtere,vt ff.de acq.hære.l.cum qdã.§. ꝙ dicitur.ſed
iſtud eſt huiuſmodi,quia filius ſupſtes poterit rũpere teſtm̃ ſi fi-
lius moriaĩ ſine filijs,ergo ſequitur,ꝙ filius maſculus interim adi
re nec hr̃s eſſe ex teſtõ potuit.Et ex hoc ſequiĩ,ꝙ ẽt alio reſpectu
teſtm̃ eſt nullũ,quia ex eo nõ fuit iure hr̃ditas adita,nec ſuus hr̃s
extitit,& vltimo inducit quaſi pro caſu ff. de bon.poſſeſ. ſ̃m tab.
5 l.ęquiſſimum.circa princi.ibi dum dicit(expectãdi)igitur &c.†Ex
his concludit,quòd illa verba ſtatuti(quouſque, vel quãdiu vixe
rit filius maſculus)interim ſuſpendũt iura filię, ſed cum filius de-
ſijt eſſe,deſinũt ſuſpẽdere , & retro fingitur ſuſpenſionem nullã
fuiſſe.Et ex his concludit filiã per ius dicendi nullũ totã hæredi-
tatẽ petere poſſe , niſi in teſtõ ſit appoſita clauſula(ſi nõ valet iu-
re teſtamẽti , valeat iure codicillorum,)nã licet clauſula ɔcernat
p̃ſens,& nõ futurũ,tñ verũ eſt dicere, ꝙ de præſenti teſtm̃ nõ va
let ex cauſa p̃teritionis,ideo clauſula operabatur effectum,prout
c diceĩ in auth.ex cauſa ĵ.eo. Tertij [c] & collegiũ Florentinũ & do.
Fran.Tig.de Piſis conſuluerũt aliter,videlicet quòd in caſu p̃di-
cto filia ſuccedat in dimidia nõ obſtãte dicta clã,& hoc ex diſpo-
ſitiõe ſtatuti.Et ad ll.oppoſitas rñdebant , quod iſta filia erat hr̃s
anomala,& cõcedebant quod hr̃ditas tota fuerat filio applicata,
ſed filio mortuo abſq; liberis pro dimidia euinci põt.Nec eſt hoc
nouũ, ꝙ ex diſpoſitione legis vnus deſinat & alter incipiat hęres
eſſe,vt no.ff.de vulg.& pupil.l.in ſubſtõne filij. & Inſti. de eo cui
libe.cauſa bona adijciuntur.in fi.ſic eſt in p̃poſito,quia ſtatutum
contra regulas iuris excludit filiam ad tempus vitæ fratris,& po-
ſtea ipſam ad ſucceſſionẽ reintegrat.argu.ff.de leg.ij.l.ſtatulibe-
rum.§.ſtichum.& ſic cõcluſerũt,quod interim filius fuit vere hr̃s
ex teſtamento.ſed eo mortuo reddit ad caſum inteſtati ex cauſa
præteritionis,& ſic cõſilium Ray.nõ fuit approbatũ,quia ſumus
in materia ſtatuti,non iuris cõis,nec in cõſiliũ Bart.qa ſequereĩ,
quod interim filius agere nõ poſſit,qa nõ eſt hr̃s, vt l.fi.s.de peti.
hęre.cum ibi no. & l.j. §.apud iulianũ.ff. depoſiti.& ita refert hic
6 Bal.†Sed iuxta p̃dicta dubitari põt,ſi interim filia moriaĩ, an ius
dicendi nullũ tranſmittat ad liberos,& ex no.per Bar.in l.fi.ff.ad
tertul.vr̃ dicendũ,quòd nõ,quia hoc ius dicẽdi nullũ interim nõ
cõpetit,ergo &c.arg.ff.de cõd.& demõ.l.ſi hæres.& l. quibus die
bus.§.quidam Titio.ff.de cõdi.& demõ.Sed dicit Bald.quòd ſi in
præcedenti q.opi. Bar.eſſet vera,qa teſtamẽtũ retro fuerit nullũ,
haberemus dicere ꝙ trãſmittit, licet deceſſerit antequam de nul
litate dicere potuerit, vt ff.de libe.& poſth.l.ſi a primo. ſi autem
teneamus,ꝙ interim teſtamentum valeat cũ effectu,vt alij dixe-
rũt,tũc nõ fieret trãſmiſsio iuris dicẽdi nullũ,ſicut qñ poſthum⁹
decedit viuẽte teſtõre, qa tale ius adhuc in effectu non cõpetit.

ADDITIONES.

a ¶Dictio ſine.Tu dic de hac,vt per Bar.in l.ſi quis ita.uer. ad caſus declarationẽ,
& ibi in apo.in eo.ver.ff.de aur.& ar.le.& ut no . Philip.Fran.in c.romana.nu.
ij.& in apo.in eo.uer.dictio ſine.extra de appella.lib.vj.
b ¶Statuto Peruſino . Adde Soc.conſ.xcij.inci. circa primum huius uerſ. circa
quartam dubitationem,in prima parte char.clv.& conſ.cclxiij.inci. capio pri
mum conſultationis,in prin.in ij.parte charta clxvj.ubi hoc idem allegat, &
tenet,item adde Bal.hic,qui quærit de eadem qõ.& adde Bal. in l.fi. ad tertul.
quæ ſequitur opi.Bal.& Ange.in l.Gallus.ff.e.Bald. & Imol.in l.ſi quis poſthu-
mos.Angel.& Imol.in l.ei qui ſoluendo,de hære.inſtit. ubi dicit ꝙ ita conſu-
luit collegium Bononienſe.conſuluit Bar. conſi.inc.præponitur, & Bal.conſ.
ccix.incip.d.Mãgrada.ij.uo.& eo.uol.conſ.cclxxvij.an autem teſtamentum re
tro fingatur fuiſſe nullum,uel ſolum de præſenti,maior pars videtur inclinare
ꝙ tunc demum ſit nullum,cum filia reperit ſe preteritam., quia ſtatutum po-
teſt quem facere hæredem ad tempus, & poſtea eum deſinere eſſe heredem,
& ita dicit Bald. conſuluiſſe Franc. de Tig.& collegium Florentinum, de qui-
bus omnibus pluchre per Pet. de Anchar. conſi.ccxxj.incip. in Chriſti noĩe.
hic quæſtio uulgaris eſt per Abb.conſ.xcij.ij.lib.Vbi etiam dixit, quod ſi ſtatu
tum dicat,quod maſculo ſuperſtite fœmina non ſuccedat,nec audiatur agen
do,uel excipiendo,ꝙ ipſo mortuo admittetur propter illa uerba addita,nec
audiatur agẽdo vel excipiendo,latius ibi uide ẽt per Bal. conſi.xciij.v. libro.
c ¶Tertij & collegium Florentinum ..Adde quod huic opi.adhęrere uideĩ Bald.
hic nu.vij.uer.ſed collegium Florentinum.de quo uide glo.in l.pro herede.§.
papinianus.uer.nomen.& ibi docto.ff.de acqui.hęre.

LEX III.

1 *Exhæredari dicitur,qui a teſtatoris hęreditate alienus eſſe iubetur.*

1 Si quis filium. Qui alienus a ſubſtantia teſtatoris eſ-
ſe præcipitur,exhęredari dicitur.h. d.
Vel ſic.vbi mens eſt certa,non curatur interpretatio a mente alie
na.h.d.Opp.quod exhæredatio non teneat , quia teſtamentũ nõ
valet,cum nõ ſit facta hæredis inſtitutio , vt l.j.§.ſin autem.ff.de
hæredi.inſti.Sol.ſupplendo tex.vt in j.glo. Opp. quod ſenſus.i.
mens non ſpectatur,vt l.ſi alij.ff.de vſuſr. leg. & de l.in ſumma.ff.
de reg.iu.gl.opponit & non ſoluit.dic ꝙ in l.in ſumma.potius cõ
cordat.Ad l.ſi alij.reſpondeo,quod ibi ſignificatum nominis ap-
pellatiui voluntati repugnabat,hic non. vel ibi de mente contra
ria non apparebat,hic ſic.dic vt ibi not. Et an ſenſus,quod idem
eſt quod mens,vt hic no.glo.præualeat verbis , vel econtra,dic vt
plene dixi in l.non dubium.s.de leg.& etiam no.ĵ. de fideicom.
l.cum virum. Quæro,quid ſit præterire.& dixit glo. ij.nullam de
eo mentionem facere,& hoc olim,hodie præteritus eſt , de quo
per inſtitutionem nulla facta eſt mẽtio, licet titulo legati aliud ei
debeatur,vt ĩ Auth.vt cum de app.cog.§.aliud quoque capitulũ,
vt not.ĵ.eo.auth.non licet.& per docto.in auth.ex cauſa.facit ĵ.l.
proxi.circa medium.

LEX IIII.

1 *Filius natus duplex remedium habet, quemadmodum & poſthumus.*
2 *Accuſatores naturæ ſunt,maſculos fœminis præferentes.*
3 *Exhæredato datur querela,ſed non ſemper præterito.*
4 *Succedere potens ab inteſtato,poterit & ex teſtamento.*
5 *Neptis ex filia an ſuccedat cũ auunculis eius maſculis,ſtante ſtatuto &c.*
6 *Nepos ex filio quando excludat filiam.& nu.9.*
7 *Nepos an veniat filij appellatione.*
8 *Nepos ex filia an excludatur ab hęreditate aui.*
10 *Filiæ an admittantur ad hereditatem , filijs maſculis repudiantibus.*

Maximum. Caſus.Sublatis aliquib.vitijs antiquis ho
die idem ſtatuitur in filijs maribus quod
in fœminis , & econtra, tam in ſucceſsionibus ex teſtamento,
quam ab inteſtato,& in iure dicendi nullum, vel contra tabulan-
di,ac etiam in modo exhæredandi,quod obtinet etiam in nepo-
tibus,& in iam natis,vel naſcituris.h.d. Super tex.ibi (ſi ex teſta-
mento.)i.contra teſtamentum veniant. & ibi ſi præteritus euerte
2 bat.† Not. quòd filius natus ita habet duplex remedium , ſicut
poſthumus.de quo.s.de bo.poſ.contra tabu.l.ij.ibi ius accreſcen
di.Et ſic erat hic quaſi quædam contradictio,quia vt præterita rũ
pebat teſtamentum, & vt quaſi ſcripta tenebatur ad legata de
certo dodrante,vbi ſupponeretur,& tamen a præterito legari nõ
poteſt.ĵ.de fideicom.l.quidem. ibi (eandem obſeruationem co
lere,)& ſi eandem obſeruationem colebant , quam hic impera-
tor innouat,quomodo igitur ſupra dixit corrigẽtes.Reſpondeo
ꝙ ius antiquiſſimum hic innouatur,& ius medium, & iſta vitia
induxit, & corrigitur ibi.q. j. cancellario.ibi alio auxilio, & ſic
querela eſt ſubſidiaria,ibi(quæ taciturnitate & inſtitutione,) &
ſic tacitus in inſtitutione,licet legatum ſequatur , dr̃ præteritus ,

2 qđ no.& ꝑ hoc ĩ.de fideicõ.l.pe.†No.ꝙ accusatores naturæ dicũ
tur,q̃ı masculos ĩ successiõib⁹ ꝑferũt fœminis, & sic statuta ma
sculos ꝑferẽtia, videt̃ odiosa.Sed in ɔ̃riũ facit,qa lex Mosacia, q̃
appellat̃ sãcta,hoc tolerabat,vt hr̃ Numeri xxvij.c.circa qđ, vi-
de qđ dixi.s̃.de sũ.tri.l.j.ver.postq̃ vidim⁹.Scđo no.ꝙ remediũ q̃
3 relæ ĩofficiosi ẽ subsidiarũ,ɔcord.Inst.de ĩof.te.§.iã aũt.†Tertio,
qđ exhr̃dato dat̃ q̃rela,& nõ ꝑterito,nisi sit ꝑteritus a linea femi
nina,qa talis ꝑteritio hr̃ ꝑ exhr̃datiõe,vt ff.de ɔ̃tabu.l.illud.Quar
to,ꝙ ꝑterit⁹ dr̃,q̃ ĩ istitutiõe est tacitus.Quinto,ꝙ exhr̃dat⁹ exclu
debat a q̃rela,si quarta erat ei relicta,nõ si minus, hodie agit ad
supplemẽtũ. Sexto,ꝙ ꝑteritus nõ hẽt bñficiũ suppletionis quar
tæ,qa illis cõpetit,qbus & q̃rela cõpetit,&hoc vult lex ista,q̃ om
niũ aliarũ ĩ hac parte est declaratiua, & forte nõ est alibi,& forte
dici pt̃,ꝙ hic de tali ꝑterito loq̃t,cui nihil est relictũ & sic nõ põt
hr̃e locũ supplemẽtũ,qa nõ ens nõ supplet̃.Et hęc notabilia colli
4 guntur ex prin.& successiue vsq; ad versi.sancimus.† Vbi not.se
ptimo,ꝙ habilis ad succedẽdũ ab intestato, est habilis ad succe-
a dẽdũ ex testõ. Itẽ ꝙ masculus & fęmina pariter [a] debẽt a parẽtib.
in suo testõ honorari. Itẽ ꝙ ɔ̃ testm̃ eadẽ remedia dant̃ fœminis,
quæ masculis.Item ꝙ suus ꝑteritus potest dicere testm̃ nullum
& ɔ̃tabu.intẽtare.Ex quo vr̃,ꝙ testm̃, qđ est nullũ de iure ciuili,
est aliqđ de iure ꝑtorio, de quo dixi in l.ij.s̃.de bo.pos.ɔtratabu.
Itẽ ꝙ in nepotibus paria iura debẽt seruari,q̃ ĩ filijs. Itẽ ꝙ ita sũt
exhr̃dãdi posthumi, sicut iã nati.hodie vero posthumi non pñt
exhr̃dari,vt in gl. Item ꝙ exhr̃dãdi hodie debẽt nominatim ex
hæredari,vt hic in fi.& dixi s̃.eo.l.ij.Gl.sup verbo totius, format
vnã qõnẽ,q̃ melius cadit sup auth.ex cã.vt ibi dicã. Dixi supra,
ꝙ statuta in filijs,locũ habẽt in nepotibus, pp qđ Bal.recitat hic
aliquas qõnes disputatas ꝑ doc.mihi apparẽt valde vtiles,&ideo
5 ego q̃ breuius potero,eas recitabo.†Quæro igit̃ j.[b] statuto cauet̃
b ꝙ extãtibus masculis filia fæmina nõ succedat, sed pone filiam
mortuam viuente pr̃e superstite nepte ex ea, an ipsa succedit cũ
masculis eius auunculis?& vr̃ ꝙ sic, quasi casus iste sit omissus a
statuto,& sic remaneamus in dispositiõe iuris cõis. In ɔ̃riũ facit
ꝙ si statutũ excludit filiam,ergo & neptẽ.iura statuta in filijs,lo-
cũ habẽt in neptibus,vt hic. Itẽ qa maior est rõ in exclusione ne
ptis,q̃ filiæ, ergo &c. Et ꝓcedit hæc rõ ẽt in materia correctiua,
vt no.gl.in sil'i in auth.ꝑterea.s̃.vñ vir & vxo.facit ff.ad mace.l.fi-
lium.Itẽ qa nõ dr̃ esse melioris ɔditionis filia, q̃ mr̃,vt ĩ.de bo.q
libe.l.si viua.versi.nepotibus.Itẽ ista neptis descendit ex persona
inhabili facta ex dispositione statutaria, ergo cum mr̃ radix eius
sit exclusa, sequit̃ ꝙ ẽt excludit̃ q̃q̃s ex ea nascit̃. vt in vsib. feu.
in ti.q feu.da.pos.c.j.§.hoc aũt notãdũ.& hãc partẽ tenuit Iac.de
Arc.vt refert Cy.& Bar.ff.ad tertul.l.j.§. vidẽdũ. & ff.de verbo.si-
gni.l.liberorum. Addit Bal.ꝙ idem esset, si ex tali filia superesset
filius masculus,qa non põt ipse venire nisi vt mr̃is imago,ar.s̃.de
colla.l.illã.§.pe.igitur si mr̃ iuenit exclusa,ergo & tota linea q̃ de
scẽdit ex ipsa,qa nisi in capite pricipiũ sumat,vltra ꝓduci non pt̃,
arg.ff.de act.& obli.l.q̃cunq;. & ꝓ hoc casus in materia feud.rũ
in d.§.hoc aũt notandum.Et qa rõ statuti vẽdicat ẽt in eo sibi lo-
cum,q̃ est fauor agnationũ,& publicus cõseruãdarũ familiarum
6 ẽt vide qđ dicã ĩ.in q.iij.†Quæro ij.statuto cauet̃,ꝙ si quis deces
serit ab intestato relictis filijs masculis vno vel pluribus, & reli-
cta filia dotata, talis filia vna vel plures dotari in bonis patris am-
plius non petãt,& si filia non fuerit dotata, possit petere solum
se dotari &c. Contingit, ꝙ quidam decessit itestatus relicto vno
nepote ex filio ꝑmortuo,& relicta filia dotata, an nepos ex filio
c excludat ꝑdictã.[c] & vr̃ ꝙ non,quia statutũ loquitur de filio, &
non de nepote ex eo,ergo &c.tũ qa statuta q̃ sunt stricti iuris, vt
l.constitutionibus.ff.ad mu.nõ debẽt extẽdi.vt ff.solu.mat.l.si ve
ro negotiũ.§.de viro.q̃cquid est omissum habet pro omisso,& re
manet in dispositiõe iuris cõis,vt l.q̃cq̃d astringendæ.ff.de verb.
obli.& maxime qñ tractatur ad legũ correctionẽ, vt ĩ.de appel.l.
præcipimus,& s̃.de testa.l.sancimus.Quod autem hic fieret extẽ
sio,si statutũ traheret̃ ad nepotem,patet qa appellatione filij non
includit̃ nepos,qđ demõstrat̃ ex pluribus,primo ex nominis ap-
pellatiui diuersitate,ex qua sequit̃ ꝙ non sunt idẽ,ut ff.de leg.j.l.
si qs in fundi vocabulo, & ĩ.de codi.l.si idẽ.Sđo ex cuiuslibet ge
neratione,quia filius est prima generatio,nepos secũda,vt in Au
thẽ.de non ali.§.emphyteosim.Itẽ filius nascit̃ ex generante,ne-
pos ex generato,& primus ex marito & vxore, vt l.si filiũ. ff.de
his q̃ sunt sui vel ali.iur.nepos ex suis,ergo.Itẽ aĩa vnius nõ ẽ aĩa
alteri⁹,& tñ aĩa cuiuslibet hoĩs est pars formalis ipsius,ergo &c.
Et ꝓ hoc accedat vulgi opinio,cui debet stari,vt ff.de fun.instru.
l.cũ delanionis.§.asinã.Et hoc,quia vulgus significationem voca
bulorũ inuenit,iõ grammatici dicũt,quod ignoramus,iuxta vul-
7 gare ponamus.† Vltimo vr̃ casus,ꝙ appellatione filii ɔtineat̃ ne-
pos ex interpretatione,nõ de ꝓpria significatione & stricto signi
ficato vocabuli,s̃.l.iuxta interꝑtationẽ.ff.de verb,signi.& de testa.
tut,l.qđ si nepos.& de ex.inter.l.ij.§.non solũ.verb.nunquã,& in-
sti.q da.tu.pos.§.fi. & hanc partẽ tenet gl.ff.de ver.sig.l.filij. In ɔ̃-
riũ facit,qa appellatione liberorũ ɔti ,et nepos,vt l.liberorum.ff.
de ver.sig.ergo & appellatione filiorũ,cum filij appellatione oẽs
liberi intelligant̃,vt l.filij,in e.tit.Itẽ qa sępe filij appellatione ne-
pos accipi solet,vt d.l.liberorũ, vltra mediũ. Itẽ toties filiorũ ap-
pellatiõe nõ ɔtinent̃ nepotes,quoties leges his,q̃ post eos sũt,suc
currere voluerũt,vbi igit̃ succurrere voluerũt, oẽs post filios ap-
pellatiõe filiorũ ɔtinent,sed ita est in ꝓposito,ergo &c.Quod aũt
in casu nr̃o oĩb⁹ ꝓuidere voluerit statutũ,ꝓbo ex eo, qa eius mẽs
& rõ fuit ꝓuidere,vt agnatiões & familiæ ɔseruarẽtur in honori
bus & bonis.ff.de vẽ.inspi.l.j.§ publicę.& ĩ.de qõnibus.l.sup sta
tu.& hæc rõ nõ stm̃ ɔcernit filios,sed ẽt nepotes,imo magis nepo
tes,qa ꝑ quos nr̃a memoria pennis efficit̃,vt d.l.liberorũ.in fi.l.ꝓ
nũciatio.§.familię.in e.ti. Nec obst.si dicas ista rõ nõ ponit̃ in sta
tuto,qa fateor expssẽ,sed tacite sic,quia hæc sola vnica rõ potuit
mouere statuẽtes, & sic habet̃ ꝓ expssa.arg.ff.e.l. nominatim.in
verbo,si vhico.& ff.de fun.instr.l.fundus q locatus.& de opt.leg.
l.si emptio.j.respon.Pro hac ẽt parte facit, ꝙ priuilegiũ filij trãsit
ad nepotes, vt l.diuo Marco.& l.milites,ĩ.de q̃stio.& l.emãcipa
tũ.ff.de sena.Itẽ qa nepos est subrogatus loco filij, vt Institu.de
hr̃di.q̃ ab ĩtest. defer.§. cũ filius.igit̃ bñficiũ assumat.argu. ff.si qs
test.lib.esse ius.fu.l.j.§.hęc actio.Vltiõ ꝓ hac parte facit gl.Insti.q
dari tu.pos.§.fi.q̃ dicit s̃m verã significationẽ & allusionẽ voca-
buli,ꝙ nepos ɔtinet̃ appellatiõe filii,cũ filius dicat̃ a philosqđ est
amor,& amor est ita in nepotibus,sicut in filijs,imo s̃m quosdã
auget̃ in eis.Quid dicemus ad qõnẽ,rñdeo ꝙ Ia.de Are.tenuit,ꝙ
nepos ex filio excludit filiã pp idẽtitatẽ rõnis.Idẽ Iac.Bu.ꝑ rõnẽ
qa priuilegiũ trãsit ad nepotes,q̃ forte in casu nr̃o nõ est bona,q
de iure tertii absorbẽdo hic tractat̃.arg.ff.de rit.nup.l.nõ solũ.§.si
puellę,ac ẽt ꝑ illã rõnẽ,qa subrogatus &c. Ac ẽt,qa tenet,ꝙ de ꝓ
prio significato appellatione filij ɔtineat̃ nepos,qđ an sit verũ,sta
tim examinabo in alia qõne. & idẽ tenet Bar.in l.liberorũ.ff.de
8 verb.signi.ꝑ rõnes primas Iac.Bu.ẽt idẽ tenet Bald.† Sed tũc q̃ro
d iij.supposito prædicto proximo statuto, an si ex dicta filia ꝑmor
tua remãsisset nepos mascul⁹,[d] an ipse excludatur?dices tu iã ter
minasti ꝙ sic in j.q.in fi.Sed ego repeto vt addã, nã Bal.nũc dicit
ꝙ illud uerũ,ubi simplr̃ filia excludit̃, & sic dotata uel indotata,
sed inq̃t ipse,ꝙ si statutũ limitate loq̃ret̃ de dotata,ꝙ tũc nepos ẽt
ex dotata ꝑmortua nõ excluderet̃,qa statutũ notauit dotem rece
ptã potius q̃ filiã,sed nepos iste dotẽ nõ recipit, ergo &c.In ɔ̃riũ
facit,qa sicut se habet simplr̃, ita se habet respectiuum ad respe-
ctiuum,ut l.qui scit.ff.de usufr.& l.si seruus.ff.de stipu.ser.facit l.q̃
de tota. ff.de rei uen. igit̃ sicut filia simplr̃ exclusa,omnis nepos
excluditur,ita respectiue exclusa,quia dotata,nepos ex ea dici de
9 bet exclusus.† Quæro iiij.supposito statuto quo cauetur ut extã
tibus filijs masculis filiæ non succedãt. Pone aliud statutum fo-
re,ut multoties reperitur In conclusione statuorum,quo cauetur
vt uerba statutorũ ĩtelligant̃ s̃m ꝓpriũ significatũ ipsorũ, an tũc
per nepotẽ ex filio ꝑmortuo excludet̃ filia, uel si sit ꝑmortua an
excludet̃ nepos ex ea?Ista qõ stat primo in isto pũcto, an appel-
latione filij ɔtineat̃ de ꝓprio significato nepos. & gl.ꝙ sic,Insti.q
da.tu.pos.§.fi. Sed alia gl.no.ɔ̃riũ in l.filij.ff.de uer.sign. Primam
tenuit Ia.Bu.ꝑ l.& rõnes aliquas de dictis.s̃.in ij.q.Scđam tenuit
Dy.ꝑ l.iuxta interꝑtationẽ.ff.de uerb.sign.Idẽ Bar.l.liberorum,
in eo.tit.tã ꝑ illã l.q̃ per alias quas allegaui in ij.q. Si teneas opi.
Iac.But.rñsio est clara,ꝙ nepos ex filio excluserit filiam & nepo
tẽ ex ea licet ꝑmortua. Si teneas opinionẽ Dy.& Bar.res non est
ꝓpterea expedita,nã licet ex ꝓprio significato uerbi non exclu-
datur,tũ adhuc ur̃ stare dubiũ, an hoc bñficium datũ filio trahat̃
ad nepotẽ ex mente & ratione statuẽtium, uel ex subrogatione,
quam l.facit de nepote in locũ filij per rationes quas in ij.q.feci.
& Bal.hic uidetur tenere quod sic, & dicit Bar.hoc tenere in d.l.
liberorum.Sed Bar.ibi non supponit statutum,secundum quod
10 s̃.posui.† Quæro quinto, in casu, in quo filij possunt excludere

fęminas

ADDITIONES.

a ¶Masculus & fœmina pariter.adde ꝙ dicit Bar.in l.cunctos populos,in vj.q.de sum.tri & fi.ca.per hanc l.& ibi per Bal.& per eundem Sal.& per Cy.& Bal.in l.non si e,de bo.quæ libe.& per Bal.in l.sancimus,supra de nupt.& in l.lege, de legi.hæredi.& in l.certum, supra unde legi.& per Pet.de Ancha.in c.canonum statuta.de const. maxime in ver.his igitur,ꝙ statuta,quæ excludunt fœminas a successione de iure communi, sunt odiosa & restringenda. Adde q̃ dicit tamen Bal.in l.ij.supra de in ius uo.quod respectu masculorum sunt fauorabilia,& respectu fœminarum sunt odiosa,uel simpliciter loquendo possunt dici fauorabilia, quia debet inspici id quod principaliter agitur, non id quod in consequentiam, & a primo fit denominatio iuxta no.in l.si quis nec causam ff.si cer.pet.& in l. qui exce.de condi. inde & ꝙ sint restringenda, adde Soc consi.cl.inci.& nos introducere uersi.infra ostenditur,cum quatuor uer.seq.in j.parte charta ccxxix.ex parte ergo masculorum quorum fauore fuit ut conseruaretur familiarum & agnatorum dignitas, & ista est eorum ratio, licet ab eis sit omissa,tamen debet haberi pro expressa.Soci.consi.xxxj.incip.prosequendo ordinem.uersi.ratio,cum uersi.seq. in d.parte charta lxj. & not. Cy.in l.i.de adul.

b ¶Quæro igitur primo tu uide de hoc quæsito,quod not.Pet. de Anch. in repe. c.canonum statuta.in si pe.q.extra de consti,& Bal.in l.scimus in princi.in vij. q.supra de inof.test,& in l.si uero,§.de uiro,ff.sol.ma.& omnino per Bar.in l.liberorum.ff.de uerbo.signifi.

c ¶An nepos ex filio &c.Fa.it ad hoc quod no.Bal.in l.Gallus. §.instituens.ubi copiose loquitur.ff.de liberis & posthu.& Bar. hic nu.vij.uer.in contrarium, ꝙ appellatione filij,& in apo.in eo.uer.

d ¶Masculus.adde de hac q.Bald.in l.fi.nu.xvj.uer. sed hic incidẽter quæritur.in uer.remãsisset nepos ex ea, sup. de pac.Item in l.pactũ,q. xxxviij.& ibi Pa.de Ca.& doc.s̃.de col.& Frãc Por. in suo trac. de duobus fra.iiij.par.q.xx.

fœminas,qa statutum dicit,vt extantib.filijs masculis non succedant fœminæ,quid si masculi repudiant hereditatem, an fœminæ tunc admittentur?& dic ꝙ sic,quia paria sunt non extare vel apparere,& repudiare uel nolle,vt ff.de iure patr.l.siue patronus §.si.& ff.de bo.liber.l.& si ex modica,§.si filius,& ĩ.de cadu.toll. l.j.§.cum autem,in vltima col.& idem dico, si hæres esse non possit,quia frater minoritanus,argu.d.§.cum autem, vbi hoc probat̃ & arg.ff.de contrata.l.si post mortem,§.liberi,facit quod no.Bal. in l.j.in fi.ĩ.e.ti.Nec ob.si dicas,statutum dicit,liberis extantibus & sic in vim ɔdõnis,in quam ablatiui absoluti resoluuntur,l.cuictis,ff.de vsur.& per consequens sufficit conditionem extare,idest,filios extare,licet non adeãt,vel non sint hæredes,argu. l.Mæuius, ff.de condi.& demon.& ff.de le.i.l.filiusfam.§.cum quis,qa respondeo,qaliud est grauare quem si decesserit sine liberis, vt d.§.cum quis,de quo dicam,ĩ.de condi.inser.l.j. aliud iam per legis dispositionem,vt filiis extantibus fœminæ non succedant,ut hic,quia filii per prius sunt in dispositione, quia iam erant vocati a iure,& statutum eorum vocationem non minuit, sed auget, & sic eorum fauore vt opulentius succedant,lex facta est. Ideo nisi succedant,fauor iste cessat,argu.s̃.de secũ.nup. l.cum in aliis & l.generaliter,§.in his,& adde in l.fideicommissa,§.cũ esset, sic & alias verba conditionalia,rediguntur in dispositionem ex mẽte l.vt ff.de oper.liber.l.si ita stipulatus.

AVTHENTICA.

1 *Exhæredatio sine iusta causa non valet.*
2 *Preterire quid sit.*

1 Non licet. †In exhæredatione debet cã legitima inseri & per heredẽ probati; alias exhæredatio nõ tenet.h.d.Hæc auth.sic adaptatur ad l.Codicis,qa ex quacũq; cã filius poterat antea exhæredari.Imperator ꝓuidet,ꝙ non ex quacunque.sed altera de 14.& ꝙ causa exprimatur in testamento, & quia etiam filius tenebatur probare se immerito exhæredatum prouidetur, vt cãm in testamento expressam hæres scriptus probet esse veram.No.ꝙ exhæredatio est nulla, nisi causa legitima
2 sit expressa.†Quærit gl.secunda,quid sit præterire. Et respondet, ꝙ non instituere nec exhæredare,& sic no.ꝙ si titulo legati ei relinquitur,nihilominus dr̃ præteritus,[a] sed olim non sic erat, vt l.
a cum quæritur,& auth.nouissima,s̃.de inoffi.testam. Quærit alia
b glo.[b] de numero causarum,& dic ut in ea.Sed caue,qa in illis 14. duas addit Gul.de Cu. vna concernit prouisionem filij,vt si mater velit eum exhæredare,quia pater dissipator & prodigus, arg. ff.de cu.fu.l.pe.§.j,& l.fi.& l.multi,de lib.& posth.Sed non puto hodie procedere,cum non sit de causis hodie approbatis,& quia potest mater hodie aliter prouidere,vt dicitur in auth. excipitur, ĩ.de bo.quæ lib.Alia est si filius propria manu scripsit exhæredationem,vt ff.de contratab.l.non putauit.§.si quis sua manu. Sed nec hanc puto hodie procedere,quia illa scriptura non plus probat,quam in ea contineatur,vt l.at si quis,§.plerique,ff.de religi. Ideo,ex quo causa legitima in eo non est inserta,nõ nocet, cum omnis causa non sit hodie approbata Bar.

ADDITIONES.

a ¶Nihilominus dicitur præteritus,ita no.gl.& Bar.in l.si quis supra eo.& in auth. ex causa, e.ti.vbi etiam per Bal.col.17.uer.2.præmittitur,& uersi. nunc ueniamus,& idem dico,si sit substitutus,etiam in tota hæreditate,l.ita tamen,§.qui rogatus,ad Treb.

b ¶Querit gl.Adde quod causę exhęredationis ponuntur hic,& in Auth.ut cum de ap.cog.§.causas,& gl.in c.Quintauall.de iureiu.item adde quod potest fieri ex alia causa simili habente eandem rationem uel maiorem per ca.1.§.Porro,quę sit prima causa benefi.ami.secundum Gul.de Cu.sed Alex. de Imo.in addi.in l.maximum,sup.eo.tenet contrarium quem uide in l.si quis id quod,de iuris.om.iudi.

AVTHENTICA.

1 *Institutio vitiatur si causa preteritionis omittatur.*
2 *Preteritionis causę expressio vel omissio quando validet, vel irritet institutionem & testamentum,& nu.2*
4 *Legata an debeantur,si testamentum rescindatur.*
5 *Testamentum an rumpatur,si causa preteritionis non inseratur.*
6 *Preteritio paterna an habebit locum in quolibet filio.*
7 *Suus preteritus an possit testamentum dicere nullum, & obtineat anteneatur ad legata singularia fideicommissa, & nu.8.*
9 *Emancipatus preteritus quo potiatur remedio.*
10 *Filius naturalis preteritus quod remedium habeat,& quod filius legitimus, & nu.11.*
12 *Auth.ex causa,C.de l.be.prete.in quibus locum habeat,& nu.13.*
14 *Preteritus,cui aliquid legatur,& in aliquo alii dando grauetur, an ad hoc grauamen teneatur.*
15 *Substitutio an irritetur institutione vitiata.*
16 *Filius preteritus hereditatem obtinens, quando debeat illam heredi fideicommissario restituere.*
17 *Parentes an debeant legitimam habere iure institutionis.*
18 *Parentes preteriti vel exheredati quo potiantur remedio, & numeris seq.*
21 *Legata qua actione petantur,& nu.22.*
22 *Legata an mandentur executioni uigore statuti dictantis testamenta executioni mandanda.*
14 *Filius hereditatem obtinens contra heredem scriptum an teneatur ei restituere.*
25 *Filius preteritus hæreditatem obtinens an debeat eam restituere, si scriptus erat rogatus de restituendo.*

Ex causa. Istam auth.latissime scripsi in repeti.mea, sed aliqua abbreuiabo propter latitudinem scripturæ.Et tria facit.Primo vnũ dictum ponit.Secundo illud limitat & restringit.Tertio dubium remouet.Secunda ibi,quantum
1 Tertia ibi, cętera non expedit aliter summari.†Nota, quod causa præteritionis omissa vitiat institutionem,& non alia. Op.sic, causa pręteritionis & exhæredationis est inducta vt faueat testamento,& sic ea expressa non irritetur,vt s̃. eod.auth.non licet & de inoffi.testa. l.omnimodo. ergo ex ea non debet irritari, ne inducta in fauorem retorqueantur in lęsionem vt s̃. de legi.l.qđ fauore cum si.cuius contrarium hęc litera vr̃ innuere.solu.vt prima gl. videlicet quod eius expressio non irritat, vt in contrario.
2 sed causæ omissio sic,vt hic. † Opp.ij.quod etiam expressio irritet vt in corpore,vnde hęc authen.sumitur,vt s̃.de secũ.nup. auth. hæc res.Sol.quod expressio non irritat ipso iure, sed omissio probationis ipsius causæ expressæ facit ipsum irritari per sententiam & sic habemus dicere,quod hoc uerbum irritum in litera positũ stat proprie,si ponamus causam fuisse omissam in testamẽto. Si autem ponamus ipsam fuisse expressam sed non probatam,tunc stat improprie,& exponitur irritum id est irritandum. Sicut, & aliud uerbum semel positum sumitur proprie & improprie di-
3 uersis respectibus,ut l.2.ff.de offi.procon.& lega.†Oppo.3.quod omissio ipsius causæ non faciat irritum ipso iure,ut s̃. de inoffic. testa.per totum,vbi si fiat exhæredatio causa non expressa, testamentum non irritatur ipso iure,sed per querelam & sententiam. Sol.vt in 2.gl.Et primo secundum Mar.ꝙ illud olim,sed hodie ꝑ auth.istam hoc est correctum, ita quod querela non habet locũ inter fratres nisi turpi persona hærede instituta,quod Mar.probabat admixtione vt sequitur in gl.usque ad ver.tu dic.Et pro Mar. facit tex.iste sumendo istud verbum,irritum, proprie, & uniformiter.Similiter tex.in corpore ibi, sinautem hæc obseruata fuerunt, nam cum dicunt,hæc,in plurali, debet intelligi siue causa non fuerit expressa,siue fuerat expressa,de quibus prædixerat. Et pro hoc etiam facit authẽ.non licet. s̃.eod. Vbi in exceptione ibi posita duo requiruntur copulatiue.altero ergo deficiente remanet primo dictum,quod non licet exheredare, & si non licet,ergo factum est ipso iure nullum,vt s̃.de legi.l.non dubium. Item quia tex.in corpore,in uersicu.sinautem hæc obseruata non fuerint,dicit,nullum præiudicium generetur, sed aliquod præindicium esset,si causa inserta & non probata. Item pro Mar. facit ratio Guli. qua dicimus, paria esse aliquid non esse, & non apparere, vt l.in lege.ff.de contrahend.emptio. & l. duo sunt Titii, ff.de testa.tute.Et istorum argumentorum timore Iac.de Bel.sequitur op.Mar.Sed gloss.hic reprobat istam opi.quando causa legitima est inserta,licet non probata.nam tunc per sententiam tantum testamentum rumpetur.Et probat gl.per tex.in corpore, §. siue igitur,qui dicit euacuato testamento, & sic per participium passiuum, per quod supponitur aliquod. Et in euacuando factum hominis interuenisse sicut ibidem in §.si quis de prædictis, ubi dicit euacuata institutione,& tamen constat ibi aliquam fuisse,licet hæreditas auferatur a scripto, velut ab indigno, hoc etiã confirmatur in corpore, §. siue igitur, dum dicit, cætera valent, tanquam testamentum non sit rescissum, ex quo datur intelligi, ꝙ circa institutionem rescinditur,sed rescindi non posset, si ipso iure nullum esset,vt l.nam & si sub conditione, & ff. de iniust.testam.ergo,&c.Item probatur in cor.dum dicit, quod causa probata suam firmitatem habet,vbi pondero, quod non dicit simpliciter firmitatem habet,sed suam,per quod datur intelligi, qđ ante probationem aliquod erat,& ualebat ipso iure.Hæc pars ɔfirmatur etiam rationibus,quia probatio, & probandum non sunt idem, sed diuersa,vt s̃.de proba.l.cum res. tunc sic, si illud, quod est probandum,habet suam debitam formam, necessario habet esse,ut ff.ad exhi.l.Iulianus,§.sed ẽt si quis, & de au.& ar. le.l.Seia.sed in proposito non deficit forma institutionis nec exheredationis,quia uerba supponuntur apta & legitima causa expressa,ergo testamentũ est aliquod,& in se validum. Confirmat̃, quia defectus probationis non facit factum nec ius resultans ex eo deficere.vt l.duo sunt Titij. ff.de testam.tu. & per ɔñs omissio probationis nõ reddit actum retro nullum. Cõfirmat̃ ex eo, quia ubi lex dicit aliquod non valere propter aliquod omissum, quod est fiendum post dispositionem factam, omissio illius non vitiat ipso iure, vt l.uniuersa,s̃.de precib. impe. offer. ergo nec in proposito omissio probationis,ex prædictis infert necessario, quod materia querelæ inofficiosi non est correcta, quod confessus fuit Io.& Azo.& Accu.& ita se habet communis opin.Doc. & maxime vt legum correctio euitetur, si expresse uel necessario non apparet de ead.vt infra, de appellatio. l. præcipimus.Ad obiecta respondeo,& primo ad hunc tex.in uerbo irritum. Respondet gloss. quod non est in corpo.supposito ꝙ esset,dic ut in solu.secundæ oppositionis dixi. Ad text.in cor. dum dicit nul-

lum preiudicium generetur, respõdeo, ꝙ in casu quo cã legitima fuit expssa, intelligitur in effectu respectu firmitatis, de quo prædixerat, vbi causa non fuisset expressa, intelligatur ipso iure, ꝙ sit in vno casu proprie, in alio improprie sumitur, vt superius dixi de verbo irritum. Ad auth. non licet s. eo. Respondeo, ꝙ ibi considerauit effectum inquantum probationem causæ expressatæ requisiuit, sed ad potestatem faciendi, & validitatem testamenti sola expressio legitimæ causæ sufficit, & de hoc est tex. in corpore, §. hæc quidam de parentib. ver. sancimus. Vbi notanter dicit tex. ꝙ filio licet parentes exhæredare, si causam exprimat, & nihil de probatione ibi dicit, quasi ad hanc licentiam illa non exigatur, sed ex post facto sic in iudicio, & quantum ad effectum. Non eñ aliud onus incumbit testatori quam causam exprimere, sed hæredi incumbit onus probandi, & sic respectu testatoris, qui nihil omisit, testamentum valet ipso iure, & sic necessario debet peti rescindi. Non ob. l. illa ratio generalis, ꝙ paria sunt non esse, vel non apparere, quia verum quo ad effectum, sed quo ad modum & formam agendi non sunt paria, vt patet ex prædictis, & modo est expedita prima difficultas huius l. †Nunc op. 4. ab extra. nam
4 si querela locum habet vt dixi, & in causa non probatur, ergo testamentum vt dixi rescinditur, sed testamẽto per querelam rescisso legata non debentur, vt ff. de inoffi. testamẽ. l. Papinianus, §. si ex causa. Huius timore Azo in sum. de inof. test. §. effectus, dicit ꝙ lex contraria pcedit, vbi est inserta causa legitima, nam tunc fatetur, ꝙ rescisso testamento legata non debentur, vt ibi. sed vbi nulla est causa expressa, vel minus legitima, tunc testamentum est nullum quo ad institutionem, sed legata debentur vt hic. Et est ratio, quia primo casu legata dependent ab institutione, ideo illa rescissa omnia dependentia ab ea rescinduntur, & pro hac differentia inducit similia, ff. de lib. posth. l. 3. §. fi. & quod ibi no. & de iniust. test. l. 3. §. ex his, & l. nam si in fi. & alia similia, ff. de iure codi. l. 2. in fi. & l. ab intestato simul iunctis. Hanc opin. tenuit ẽt Hugo. ex eo ꝙ maius delictum fuit testatoris inserere causam, q̃ non. Et ideo primo casu maior ei debet inferri pœna, vt l. 3. s. de epis. aud. & l. aut damna. §. quisquis ff. de pœnis, quod maius sit delictum, patet, quia filius non dum exhæredatur, quod est vnum, sed etiam causa falsa saltem præsup. ei impingitur, quod est aliud. Et hanc opi. quandoq; tenuit Dy. vt dicitur, & postea se mutauit & totum ecõtra dixit. videlicet aut nulla est causa inserta, & nulla debẽtur legata, vt d. l. Papi. §. ex causa, aut est inserta, sed nõ probata, & tunc illa debentur, vt hic. Et huius est ratio, quia ubi causa non est inserta, defectus est testamenti, & testatoris, ideo eius dispositio vitiatur in totum, sed vbi causa legitima est inserta, & non pbata, defectus est solius heredis nõ pbantis, ideo ipse cætera punitur in institutione sua, & c. firma manẽt. Sed ꝙ neutra istarũ solutionum & opinionum sit bona, patet. Non prima, quia contra eam est tex. in corpore eo. uer. si quis autẽ de prædictis, & ver. si autem, s. de epis. & cle. auth. si captiui, & de epis. aud. auth. liberi furiosi, in quibus institutio valida rumpitur ex post facto, & tamen legata debentur, & hoc etiam pbatur in §. siue igitur. Nec secunda opi. Dy. quia uers. si autem hæc obseruata &c. potest referri ad omnia præcedentia, etiam dicta in §. aliud quoque capitulum, & sic comprehendit utrunque casum. s. quando est causa inserta, vel non inserta, & sic non pbata, & sic neutro casu piudicium filio generetur, vel ipso iure, uel in effectu quo ad ipsam hæredis institutionem, de qua conqueritur, sed quo ad legata ei præiudicatur, quia utroq; casu firma manent. Et rõ huius iuris noui est, vt in eo in quo quis delinquit, tantum puniatur, arg. s. de ser. fug. l. si fugam, sed delictum commissum est tantum circa institutionem, quod ꝯcernit exhæredatio inepta, vel probata, ergo &c. & quod §. si autem, loquatur in utroq; casu, & primo qñ causa inserta probat. prima rõ ibi posita, s. ne falsis accusationibus, &c. & qñ causa non inserta probat, secunda rõ ibi, uel aliquã circunscriptionem &c. & ꝯ hanc opi. Dy. facit rõ, si in institutione heredis rescissa, a qua legata dependent, legata ipsa debentur ꝯ regulas iuris, fortius qñ ab ea non dependent, sed per se subsistentiam habent, vt in ll. superius per Azo. inductis. Oportet ergo, ꝙ aliter ꝯria soluamus, & dicendum est ꝙ d. l. Papin. §. si ex cã. hodie corrigitur per hanc auth. & tex. in cor. & in ꝯrio no. gl. Et hanc sol. tenuit Ia. de Are. & Pe. & Cy. & omnes Moderni communiter eã sequuntur, & hæc vera, & ꝯ eã facit, quia qñ testamentum irritat per querelam, iudicium testõris irritatur tanq̃ dementis, vt ff. de inof. testam. l. 2. & 3. ergo legata non debent, vt s. ti. 2. l. humanitatis, & j. de codi. l. nec codicillos, sed respon. ꝙ licet olim rumperetur quæsito colore dementiæ, ex eo forte quia causa non inserebatur, tñ hodie talis color non quæritur, sed solum allegatur, ꝙ causa inserta non est vera, nec demens dici potest qui filium exheredando causam legitimam inseruit, licet causa non probetur secundum Ia. de Are. & Doc. Ex prædictis patet, querelam etiam hodie locum habere, & legata testamento rupto deberi, & ex-
5 peditæ sunt duæ difficultates exhæredationẽ concernẽtes. †Nũc ad præteritionẽ accedo, & op. v. ꝙ causa nõ inserta in præteritione, ex quo sequitur testamentum fore nullum, ꝙ legata nõ dẽantur, & nulli, si filius erat suus, & l. j. & l. filio, ff. de iniust. test. uel si erat emancipatus, tunc coniunctis tñ, vt ff. de leg. præstan. l. j. Ti-

more huius ꝯrij fuerunt opi. inter gl. & modernos, videlicet an
a hæc auth. habeat locum in præteritione paterna[a] nam glo. s. in authẽ. non licet, & in cor. in §. aliud quoq;, tenet ꝙ in præteritione tñ materna loquat, & fuit, ut dr, opi. Azo. & ita tenuit Odof. & Ia. Bu. sed ꝙ ẽt in paterna, tenet hic gl. j. tit. j. l. j. & j. de codi. l. j. & s. de bo. pos. ꝯtra. l. j. & in Auth. de here. & Fal. §. exhæredatos. Pro prima parte induxerunt tex. in corpore, §. siue igitur, quia tãtum in exhæredatis loquitur, & nihil de præteritis repetit, ut no. ꝙ in prædicto §. aliud quoq; capitulum, dixerat de tali ꝑteritione quę hr pro exheredatione, & est præteritio materna, & eius linea, vt l. illud, ff. de contrata. & l. filiam, ff. de inof. test. & Insti. de exhære. li. §. mater. Item probãt, quia hæc iura noua sunt inducta in fauorẽ filiorũ, vt patet in d. §. siue igitur, & in alijs locis in corpore, & sic in eorũ læsionẽ non dẽnt retorqueri, ꝙ fieret si in paterna ꝑteritione loqueretur, quia legata deberent ab eis quæ olim non debebantur. Item induxerunt, quia legum correctio est euitanda q̃ plus fieri potest. Pro secũda parte, quæ est cõis, induxit dñs meus, quia verba debent aliquid operari, ut l. si qñ, de leg. j. sed si uerbũ præterire positum, s. in auth. non licet, intelligatur de ꝑteritione materna, nihil operabit propter sequens uerbum exhæredare, cũ
b præteritio materna habeatur pro exhæredatione,[b] vt supra di-
b ctum est. Secundo, quia disiunctiua posita inter illa uerba, exhæredare, vel præterire, in d. auth. non licet, debet distinguere effectualiter diuersa, ut l. ille, ff. de verbo. sign. quod non faceret, si de materna præteritione loqueretur. Tertio, quia si de preteritione tantum materna loqueretur, dictio uel, posita inter uerbum patri, uel matri, uel dictio, aut, posita inter verbum, præterire, aut exhæredare, in §. aliud quoq; capitulum, secundum rectam constructionem erit superflua ꝯ §. quibus, s. de no. eod. compo. Quarto, quia cum pluralitas uel singularitas geminata, nõ sit vno contenta, vt ff. de test. l. vbi numerus, & ff. de uer. sig. l. inter illã, necesse est nos dicere, vt hæc uerba seu adiacentia ꝑterire vel exhæredare, adiecta huic uerbo parentibus, in plurari numero, vel verbo parenti in singulari numero, intelligantur in eorũ quolibet esse probata, & in quolibet suam adiacentiam alternare, ut sit sensus, ꝙ patri nõ licet filiũ ꝑterire vel exhęredare, nec ẽt mři & hæ rões fuerunt dñi mei. † Quinto addo, ꝙ hæc auth. locum hẽt in filio ꝑtereunte patrẽ, vt in corpore §. & hæc qdẽ, ergo & ꝯ in patre ꝑtereũte filiũ, ar. l. si ab eo, j. c. de legi. hære. Sexto, quia in d. §. & hęc quidem, dr hoc esse statutũ in pœnã ꝑteritionis & exheredationis, & postea in §. & hęc disponimus, dr hoc esse statutũ, vt parentes, & filij ab iniuria testõrũ liberent, sed iniuria cõ cõmittitur nedũ si pr excludat filiũ, vt s. eo. l. maximũ vitium §. cũ. n. & j. pe l. cũ qdã. Sed ẽt si eũ ꝑtereat, ut j. de fideicommi. l. quidam, ergo &c. & hęc pars uera. Non obstant in ꝯrium alleg. quia hon §. siue igitur, quia licet expresse siue specifice de exheredatis dicat, tñ ꝑteritos ab eius dispositione nõ excludit, uñ de aliis dẽt intelligi, tũ qa copulatiue prius de ambobus dixerat. Et sic eadẽ rñsio in sequenti intelligit de utroque, ut s. de diuer. res. l. j. & ff. de uer. oblig. l. Titia, §. idem respondit, cùm pp rõnis identitatem q̃ tex. postea subiicit in §. hęc, & quidam. Non ob. de fauore filiorum, quia fauor filiorum uersatur in hoc vt cã infertur & probatur, & ꝙ cã legitima nõ inserta testm̃ sit ipso iure nullũ, & per ꝯsequens de nullitate audiãtur perpetuo, ubi olim veniebat dũtaxat p ꝯtabulas, & vsque ad annum, uel per querelam, vsque ad quinquennium, s. de inof. test. l. si quis filium, §. fi. Et filiorũ lęsionẽ non retorquẽt, sed quod legata debeat, est inductum in fauorẽ testatoris, & non propterea in odium filiorum, sed in priuationẽ odii olim ꝯ testatoris uoluntatem inducti cuiuslibet dẽt esse stilus, ut l. j. s. de sacros. ecc. Et huius fauoris, vel odii priuationis est rõ, vt pęna cõmensuretur delicto, & vltra non puniatur, q̃ in eo in quo delinquit, ar. supra de ser. fugi. l. si fugitiui, j. commun. de suc. auth. oẽs peregrini. & j. de pe. l. sancimus. Sed in ipsa institutione tantum deliquit filium prætereundo, vel ab exhæredãdo, vt s. eod. l. maximum, & d. §. aliud quoque capitulum, & non circa legata, quia si filius fuisset institutus, ille fuisset soluturus, ergo &c. Et hanc rationem probat tex. in corpore dum concludendo dicit, & hę quidem preteritionis aut exheredationis sint penæ, & dũ postea subiungit, & hęc disponimus vt parentes & filios a testõrũ iniuria liberos reddamus, cum solum circa institutionẽ de alio factam, & ꝑteritionẽ vel exheredationẽ de se factã iniuriã patiant, vt s. est probatũ. Non ob. tertiũ de correctione vitanda, quia in casu nostro apparet expresse de cor. ver. si quis autem

ADDITIONES.

a ¶In preteritione paterna. Adde quod in consulendo contrarium tenuit Oldra. consi. 171, thema tale est, Titius condidit testamentum, & consilio 138. inc. thema tale est dicendum, in contrarium tamen est communis opi. secundum Pau. de Cast. hic quem omnino uide.

b Preteritio materna habeatur pro exhęredatione. Inst. de exhere. li. §. fi. no. Bar. in l. posthumo, nu. 1. & in apost. in uer. preteritio matris, C. de contrata. ratio autem diuersitatis est, quia non dicitur continuari dominium in bonis matris sicut in bonis patris, ut plene per Bar. in repe. l. pater filium, col. 1. uer. sicut dicimus, ff. de inof. testamen.

tem pro legatis. nam ibi dicit (omnes alias leges quibus caueretur legata vel fideicommissa &c.) alia capitula non valere per aliam constitutionem corrigi. Ex prædictis patet conclusio clara, quia hæc auth. habet locum in præteritione paterna. Expedita est vna alia ex difficultatibus huius legis, licet non plene, sed perficietur
6 in sequentibus. † Viso igitur, ꝙ præteritio paterna locũ habet, videndum est an in quolibet filio locum habet, & in his videbimus de bonis & remediis ꝯtraueniendi per filios, de quibus subsequenter tangit ista gl. & qa filiorũ alii sunt legitimi & naturales, alii naturales tantum, alij legitimi tantum, ideo videamus de singulis. Et quia legitimorum & naturalium alii nondum sunt nati saltem tempore testamenti, vel tempore mortis testatoris, q̃ appellantur posthumi, & de istis dicam. j. ti. j. l. j. vbi cadit. alii sũt nati, & istorum quidam sunt sui, id est in potestate, quidam emã-
7 cipati, & de quolibet per se videamus. † Quæro igitur in suo, an
a præteritus cum causa legitima dicat testamentum nullum,[a] vel quomodo contrauenit, nã de præterito sine cã, vel minus legitima, non est quæstio, qa sicut olim dicebat nullum, ita hodie, sed quando causa legitima est inserta, est dubium. & gl. in §. exhæredatos. in Auth. de hęre. & fal. vult, ꝙ ẽt si causa sit expressa, dicere possit testamentum nullũ, sicut si nõ est expressa, & ita cõmuniter dicunt doc. Et est rõ, qa de forma essentiali testamenti est vt filius suus sit institutus vel exhæredatus, vt s. eod. l. j. & s. de insti. & subst. t. l. si pater. & ff. de iniust. testa. l. j. & de liber. & posthu. l. ij. §. igitur. forma ista deficiente testamẽtũ est nullũ. ar. ff. ad exhi. l. iulianus. §. sed & si quis. de auro & argen. lega. l. seia. Or attende, qa istę opi. non videtur vera, nam si verum est, ꝙ ipsum testamentum est ipso iure nullum ex defectu formæ essentialis, sequitur ꝙ reconualescere non debet postea causa p hæredẽ probata, qa ex hoc propterea nõ adiicit ei deficiens forma. Huic arg. rñdit semel quidã valens aduocatus, ꝙ probatio causæ nõ adiicit formã, nec ipsum validat, sed filium excludit a iure dicendi nullum. sed durum est dicere, ꝙ ex testõ nullo quis hæres esse possit. ideo tutius est, qd alii dixerunt, ꝙ eius institutionẽ recõualidat filio illud approbãte, vt in l. filio, de iniust. te. Vel forte & nõ male dicendũ est, ꝙ testamentum est aliquod per iura ista nouissima, quæ permittunt eum præteriri cum causa, vt in precedenti authen. non licet. & in corpore vnde sumitur ibi, nisi probetur &c. nam dictio nisi, ibi ponit cum dicto negatiuo, ibi accipiat, iuxta doctrinam q̃ scripsi in l. actione. s. de transac. Sed dicet prouectus, qd ergo remedium intentabit? nã querelã inofficiosi non, qa illa datur exhæredato, vt l. j. & ij. ff. de inoffic. testa. nec ꝯtratab. qa illa dat emãcipato præterito, vt ff. de contratab. l. j. §. j. forsan responderet qs, ꝙ p querelã inofficiosi quasi non dicatur præteritus, sed per talia verba exheredatus. ar. s. e. l. iii. Sed truffa est. nam aliud est dicere, filium meum omitto vel prætereo, vel non instituo neq; exhæredo ex tali causa, qa tunc est præteritus. Aliud est dicere, filium ab hæreditate vel substantia mea alienum esse volo, quia tunc est exheredatus, vt d. l. iij. Et est rõ, qa isto secundo casu verba sũt priuatiua, nõ primo, sic aliud est committere, aliud remittere. vt s. de iura. calũ. l. ij. §. sed qa veremur. & auth. offeratur. s. de lit. con test. Dicendũ igitur ur, ꝙ intentet cõtratab. quę datur ẽt suis, vt s. e. l. maximum vitium. §. sancimus. & ibi no. & Insti. de hære. ab intesta. §. ea. & licèt in theorica hæc opi. videatur verior, tñ in practica opi. glo. cum qua docto. communiter concordant, est eligi-
8 bilior. † Viso remedio impugnãdi per suum ꝑteritum, quæro an
b suus preteritus postea q̃ obtinuerat, teneat ad legata,[b] & fideicõmissa singularia? & Iac. de Are. doct. antiquo fuit visum, ꝙ non. & isto casu, qa per iura ista in aliquo non teneatur, qa sine causa non expressa testm̃ dicit nullum, vt olim. ista opi. non tenet, quia tex. in corpore loquit generaliter de liberis, & potissime de his q bus legitima debebat, & q ab intestato succedere possunt, sed si sint potissime de his, imo qñ Auth. de hære. ab intestato. præferebant sui emancipatis. Non obs. rõ Iac. de Are. qa illa non fuit rõ finalis huius noue dispositionis, vt patet ex dictis superius. Concludendum est ergo, ꝙ sui ꝑteriti ad legata tenentur, & ita transierunt docto. vsq; ad tempora Bar. docto. Perusini, sed istã opi. limitauit & restrinxit dicens opinionem istã veram, si pater sciebat hunc filium se habere, ꝙ scire præsumit, vt no. in l. si cũ in vtero. ff. de test. mili. Si aũt ignorabat, tunc legata non debeantur. ar. d. l. si cum in vtero. & l. sicut certi. in eo. ti. Et pro hoc inducit tex. in Auth. vt cum de app. cog. ver. si aũt. dum dicit, ne filij falsis accusationibus condemnentur, & sic de exhæredato, vel præterito cũ cã loqtur. & dũ subiicit (vel aliq̃ circũscriptionẽ patiant) loqt de præteritis, sed dolose, nã circũscriptio in se dolũ habet, vt ff. de min. l. j. Itẽ pbat ex eo, qa hoc est statutũ in pena præteritionis, vt in corpore. §. & hæc quidẽ. sed penã nõ meret ignorãs, vt ff. loca. l. milites. ergo &c. Itẽ pro hoc inducit casum l. pe. ff. de iure codi. attenta rõne q̃ ibi ponit tex. in fi. hæc opin. vr prima facie equa, & pro ea induco l. cũ mater. de inoffi. testa. f in lec. qua cauet, ꝙ finis corrigat principium. & similiter induco l. si nunq̃. j. de reuo. do. Sed his non obstantibus teneo indistincte opinionem glossa. nostrarum, ut etiam ignorans teneatur filius præteritus ad legata & fideicommissa singularia, nam de vniuersalibus infra dicam. Et hoc vult clare gl. coniuncta cum tex. ff. de ma. tes. l. vxorẽ.

Et ꝙ hæc opi. sit vera, probo pluribus mediis, quia negari non potest, quin filius dicat re ipsa præteritus: ergo ex dispositione huius quæstionis nouissime teneatur ad legata, cum sufficiat institutionẽ re ipsa inferre iniuriã filio, vt colligit in cor. s. & hoc disponimus, ibi textus in rem loquens dicit vt filios liberemus a testamẽtorum iniuria, & nõ dicit testõrũ. & sic re ipsa iniuriã concernit. Secundo, quia olim quæcunq; foret iniuria, siue re ipsa, siue dolosa, vitiabat institutio. & etiam legata præterquàm in milite, vt d. l. sicut certi. & d. l. iij. sed hodie Imperator intẽdit ab iniuria antiqua, cùm indefinita æquipolleat vniuersali, vt ff. de pign. ac. l. si necessarias. §. si annua. cum si. Textus ergo in corpore non loquit solũ de patre iniuriãte fraudulẽter, sed etiam re ipsa ignorãte. Tertio hoc probo per tex. quem Bar. inducit p se, dum dicit, ne liberi falsis accusationibus ꝯdemnentur &c. nam hæc prima pars, vt ipse dicit, loquit in sciente, sed dũ postea subdit, vel aliq̃ circunscriptionẽ patiatur, pondero primo, qa dicit ne aliquam, & omnẽ excludit, & sic fraudolẽtam, vel nõ. Secundo pondero ꝙ dicit, circunscriptionem, & circũscriptio idẽ est qd læsio, vt ff. de iureiu. l. nam & postea. §. si minor. sed læsio quãdoq; prouenit ex alterius fraude & dolo, quãdoque sine, vt ff. de min. l. j. & ij. & patet in liberto alienãte in fraudem patroni, vt ff. si quid in fraud. pa. l. j. §. j. s. in eo. ti. l. j. & ibi no. ergo &c. Quarto, ignorans non debet mereri pęnam, vt ipse inquit, sequitur ꝙ eius voluntas ĩ eo qd est possibile, debet mereri executionem, vt in legatis & fideicommissis quæ præsumuntur facta in meritũ recipientis, vt ff. p socio. l. nec adiecit. non in hæredis institutione, quia ad iniuriatũ res ipsa debet pertinere. Quinto, quia si ibi scienter præteriit, legata debent sola institutione hæredis vitiata, quantomagis vbi ignoranter preteriit, cum maius sit delictũ in sciente, q̃ ignorante. ꝙ pro hoc accedat. j. de fideicommiss. l. eã quã. & ff. de hære. in sti. l. final. cum si. Sexto, quia ratio iuris noui antiqui correctiua, fuit solum imponere pœnam in eo in quo delictũ reperitur esse cõmissum, vt superius dixi, & non punire innocentẽ & meritũ, vt sunt legatarii, vt l. seruum quoq;. §. publice. ff. de procur. & l. absentem. §. j. ff. de poenis. Et ex his ꝯcludo, ꝙ hæc auth. & auth. non licet. s. eod. tex. in corpore loquũtur generaliter & indistincte, & eius verba adaptantur tam ad ignoranter quã scienter ꝑtereuntem, & similiter eius mens & rõ, qd locũ habet etiã in eo q præterit filium quem ignorauit. Non ob. tertia ratio Barto. dum dicit, non est verisimile ꝙ tot legata reliquisset a filio, quia hoc est diuinare, & præsumptio est in oppositum, cũ legata fiant ob meritum. Et pro hoc accedat l. finalis ff. de hæredibus instituendis. & l. eam quam. infra de fideicommissis. Nõ obstat l. penul. ff. de iure codicill. Nec obstat ratio ibi posita, cum non attingat casum nostrum, sed diuersum, puta, si vnum testator præterisset, & alium instituisset, præteritus non posset dicere scripto. solue omnia legata ex tua portione, quia tunc replicabit scriptus, ideo integra legata a me reliquit, quia solum me vnicum succedere putauit. cum igitur & tu mecum succedas, mecum pro tua portione, quam mihi aufers, soluere debes. & sic casus ille magis facit pro, quam contra. Et si dicas, quare ibi filius incognitus nihil soluat. Respond. quod ibi nominatim ab alio filio erant relicta. Secus si simpliciter & non nominatim fuissent relicta, quia tunc ignoratus pro dimidia teneretur, vt l. si quis testamento, & l. consumitur. & l. ab intestato. ff. de iure codicill. & ita nota. Dy. ff. de lega. ij. l. cum pater, §. cum æstimaret. Ad l. sicut certi. & l. si cum in vtero. respondeo, quod illa specialitas inducitur ibi in milite & homo pagano, & iura antiqua circa ista hodie sunt correcta, & ex his patet, quod l. si nunquam. j. de re. do. non facit contrarium. quia vel ibi causa carentiæ liberorum fuit expressa, uel si non, fuit ibi de donatione concernente vniuersum respectu totius, vel partis respectu singularium rerum. Item ibi de reuocatione quam donator facit, hic testator nullam fecit. Et est expedita difficultas ista de filio suo. † Quæro
9 modo in filio emancipato præterito[c] quomodo sibi per hanc
c authen. consulatur. & gloss. hic, & in l. si filius emancipatus. ff. de mi. & in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. tenet ꝙ per contratabu. & idem in l. certum. supra vnde cogna. & Iaco. de Are. & Bart. fatentur verum esse, si causa legitima in præteritione sit expressa, quia tunc forma non deficit. Vbi autem causa legitima non sit expressa, tunc licet possit intentare contratabulas si vellet, cum & nullum dicere potest sicut suus, quia ratio non est diuersa, cum deficiat præteritionis forma, & ad instar præteriti a matre sine causa legitima, qui testamentum dicit nullum, licet non fuerit in potestate matris, vt in cor. §. aliud quoq; capitu-

ADDITIONES.

a Dicat testamentum nullũ. tu uide de hoc quæsito amplissime per Pau. de Cast. consi. mihi secundum antiquum. nu. 139. incip. uiso puncto suprascripto.

b Teneatur ad legata. adde an coniunctis personis, quod no. Bal. in. l. certum. C. pe. C. unde cog. ver. si iuxta hoc quæritur, ubi dicit ꝙ olim non, hodie uero sic, per hanc auth. & in corpore unde sumitur.

c In filio emancipato præterito Bal. hic nu. 14. & seq. uer. si dubitatur tamen. format hanc q. de qua uide Bart. in l. saluius. ff. de le. præst. & an. in Auth. ut cum de appel. cog. §. siue igitur.

capitulum.& §. sin autẽ hæc obseruata non fuerint.ita verificet alia opinio posita in d.l.si filius. Quidam tamen voluit dicere,ꝙ etiam si causa non sit expressa, necessario habet intentare ꝯtra tabulas,quia de causa non est quærẽdum, cũ eius institutio,vel exhæredatio non sit necessaria ad essentiam testamenti, vt l.iij.§.de insti.& substi.Sed responderi potest,ꝙ illud verum ante hoc ius nouissimum,vt in Auth.vt cũ de ap.cog.§.quoq;.& §.sin aũt nõ licet.§.eo.sed postea causa debet adiici præteritioni, alias debitam formam non habet. Sed in dubium reuocatur,an omnibus præstare legata teneatur? & dicit Iac.de Are.ꝙ sic qñ nullum dicit,ꝙ præteritus est sine causa,quia releuatur a dubio litis euẽtu, in quo olim per contratabulas subiiciebatur. Sed qñ contratabulas intentat,quia præteritus cum causa,tunc quia in nullo releuatur ad legata non teneatur,nisi illis personis quibus olim ꝑ ti.ff. de lega.præstan.contratab.bo.pos. peti. Confirmatur ex eo,quia ius ciuile ei non patrocinetur, sed solum prætoris edictum, & non debet vltra teneri quam prætor edicat. Sed gl.nostræ tenuerunt,quòd omnibus,in l.j.§.de contratabu.& hæc pars vera, tũ per text. hic in corpore qui de liberis loquitur indistincte, tum quia filius suus qui testamentum dicit nullum vt olim, & sic in casu quo non releuatur, legata præstat omnibus,vt §. dixi. ergo magis emancipatus ueniens per contratabulas, vt olim, quia saltem tenebatur aliquibus,ut sic facilius fiat prorogatio ad omnes quam vna noua inductio quo ad omnes. Item quia ratio quam assignat Ia.de Are.non est illa per quam ius nouissimum disponit, vt legata omnibus præstentur, sed alia vt superius declaraui, qui ita locum habet in filio emancipato, sicut in suo. Item falsum est quòd in causa inserta ius ciuile ei non patrocinetur saltẽ in probatione animę, quam hæres tenetur facere, præterea & si in illo non patrocinetur,ei tamen sufficit ut in alio sibi patrocinet,
10 & ideo teneo glo.quam doc.communiter tenent. † Nunc de filio naturali tm̃, & breuiter dico ꝙ hæc auth. locum non habet in eo,quia ipse succedere non potest contra voluntatem, sed ex voluntate tm̃.& non semper ut §. de natura.li.l. humanitatis.&
11 auth.licet. † De filio autem legitimo tantum vt adoptiuo si est emancipatus, nulla est quæstio, quia omnia adoptionis iura sũt dissoluta,ut l.in omni.ff.de adopti. sed si est in ptãte,procedit q̃stio nostra. Et in hac quæstione dic, ꝙ si quærimus de impubere arrogato,in eo locum non habet hæc auth.quia preteritus vel exhæredatus non habet remedium ad dicendum nullũ vel rũpendum testm̃,sed tantum quartam ex constitutione diui Pij petere potest,vt ff.de inoffi.test.l.papinianus. §.si quis impubes.ff. de uul.& pup.l.si plures. §.in arrogato.& ff.de colla.bo.l.i.§.si impuberi.& Insti.de adopt.§.cũ aũt.& ĩ.de adop.l.ii.Impubere vero arrogato uel ĩ alijs adoptiuis extãtibus in potestate dico hãc authent.locũ habere, per ea quæ dixi.§.de inoffic. testa. authen. nouissima.in ii.qõne.& probatur ff.si tab.test.nullę extab. l.j.§. liberos.& uide quę circa hoc dixi in l.si arrogator.ff.de adop. in questionibus in repetitione mea. Videndũ nunc esset de posthumo,& licet alias in hac repetitione scripserim,tñ nunc reseruo di
12 cendum in ti.seq.l.j. Quęro an hęc authen.locum habeat in pre
a teritione eius,qui per l. velle. succedit in locum primi defuncti, vt in casu l.ii.§.eo.l.gallus.ff. de lib. & posth. & uidet quòd non, quia cum alias precederet, licuit testatori eũ preterire,& sic penam non debet mereri,vt ĩ.de adult.l.grachus.Sed in contrariũ est ueritas,quia sufficit circumscriptum re ipsa,licet non consilio ut superius dixi. Item aliqua culpa defuncto potest imputari, cũ de nepote a princ.non prouidit,sciens hunc casum euenire posse, vel aliqua ex post facto testamentum non mutauit. preterea & hic licet præterire causa expressa,&tñ cã non probata debent legata. præterea ęquitas suadet,nã si filium uoluit teneri ad legata,fortius nepotem.& istam partem tenet gl.iii.in fi.l.j. ff.de test.
13 tu.& ibi.& hic idem tenet Bar. †Quero an in legatis relictis a pterito locum habet? dic ꝙ nõ,& sic l.quidã.ĩ.de fideic. nõ est cor
14 recta. †Sed tunc quero, quid si preterito aliquid titulo legati fuerat relictum, & in aliquo alii dando erat grauatus, an hoc casu tenebitur ad grauamen? ista quæstio incidit in aliam, videlicet, an preteritus debeat habere hereditatem & legatum,quam glo. posuit super ea. l. maximum. in glos. super uerbo, totius. Et in hac questione dic, quandoq; vnus ex filiis est preteritus, & ei legatum factum, & alter est simpliciter institutus, & hoc casu glo.predicta tenet ꝙ legatum non teneat, ne plus cõsequat preteritus quam institutus. Et quia verisimiliter voluntas defuncti repugnat,hoc idem tenuit Mar.sil.& Guil.de Cu.per argumen. a diuisione, quia tunc primo legatum exigit. & non põt postea testamentum impugnare,ut l.parentibus.& l. penul.ff.de inoff. testamento. Aut impugnauit, & legatum petere non potest, ut ff.de inoffi.testamen.l.pap.§.meminisse. & ff.de his qui ut indig.l.post legatũ.& pro hoc specialiter inducunt l. non solũ.§.i. ff.si quis omis.cau.test.ibi legata, quę alias seruãt ꝑ illud edictũ, nõ seruant ei q testamentũ nixus est impugnare.per hoc ẽt facit ff.de leg.prestan.l.filius.§.omnibus.Et hęc est cõmunis opi.quicquid dicat Cy. sed hoc puto verũ, nisi fuerit grauatus de aliquo alii dãdo,ut in themate primo ꝓmisi,qd̃ tũc vsq; ad ꝯcurrẽtẽ q̃titatẽ dẽt hre,ar.l.marcellus.§.fi. ff.ad treb.Et hoc vult Ia.Bu.in distinc.sua.ĩ.de fideic.l.eam quã.facit l.cogi.§.hi qui solidũ.in eo.ti. ad trebelli.Quandoq; extraneus est institutus & filius vnicus ꝑteritus cui legatum est relictum, & tunc fateor quòd confusio legati est facta,cũ non possit ipse solus hæres & legatarius,tñ si esset grauatus de aliquo legato alii soluendo, ego puto ꝙ ad hoc teneretur,quia cum legatum confunderetur,ex post facto graua
15 men expirare nõ debet,vt d.l.marcellus.§.fi. † Viso de legatis & fideicommissis singularibus, quæro de substitutionib⁹.& in his dic,si quæritur de vulgari,res est clara,quia illa irritatur,cum per eam testatori succedatur, & eadem ratio quæ est irritandi primã institutionem, est irritandi istam substitutionem. Si autem quęratur de pupillari & exemplari, ꝑ quã directo succeditur pupillo & mẽte capto. Ex hoc fuerunt opi.nam gl.in l.i. in fi.ff.de vulg. & pupi.tenet ꝙ hodie valet per hanc auth.hoc secutus est Iacob. de Are.& Ray.per l.ita tamen.§.quoties, cum ibi no.ff.ad trebel. hoc sequit Bar.qa tex.hic dicit (cætera firma manent) & appellatione cæterorum continent tacitæ pupillares, vt l.qui plures. §.fi.ff.de vulg.& pup.& l.nam qd̃.§.si quis compulsus. ff.ad treb. ergo &c. & etiam inducit pro simili.ff.de vulg. & pup.l.ij.§.plane.cum ibi no.in gl.Dyn. vero tenuit,quòd non reseruent dicẽs quòd illa reseruantur per hanc auth. quæ possunt valere sine institutione vt sint legata & fideicommissa,sed pupillaris substitutio nõ valet in effectu nisi teneat institutio, vt ex ea adeatur hæreditas, vt l.ij.§.quisquis.eo,ti.de vul.& pu.ergo &c.Sed Bar. dixit,ꝙ ratio Dyn.non valet,quia per hanc auth.confirmantur tutelę testamentariæ, vt patet in corpore, & tamen illa non poterant valere rupta institutione,vt ff.de testa. tute.l.j. Dicẽdum est ergo,quòd opi.gl.& communis docto. est verior, vt substitutio pupillaris firma maneat in persona pupilli instituti, quod satis dici potest, vbi testator sciebat se alium filium habere quem pręteriit,ibi autem ignorauit,& hoc constat, cum licet hæc auth.videatur reseruare, tamen ex alio capite & secundo irritabitur, vbi substitutus esset extraneus quem uerisimiliter testator nõ prætulisset alii suo filio si sciuisset.argum.ĩ.de fideicommis.l.cum acutissimi.& supra de impu.& ali. substi.l.humanitatis, nec contradicunt hæc iura in his quæ circa legata dixi superius in filio suo quem dixi teneri ad legata, licet ignoranter præteritus sit,quia casus iste est omnimodo diuersus ab illo, si subtiliter inspiciatur. Si autem quæratur de fideicommissaria, tunc licet Mar. sil. dixerit quod irritatur sicut hæredis institutio,arg.ff.qd̃ cum eo,l.filius.ff.ad treb.l.j.& ij. Dicendum est secundũ Dyn.& Iac.de Are. & communiter doc.ꝙ valida remanet ex eo primo,quia appella
b tione cæterorum fideicommissa vniuersalia continentur,[b] vt ff. ad treb.l.ita tamen.§.quoties.sed hic,& in cor. dicit (cætera nãq; firma manent.)Item quia tex.in corpore dicit expresse legata,& fideicommissa, nec debemus dicere, ꝙ loquitur in singularibus fideicommissis tantum,cum tex.loquatur generaliter.Idem quia tunc in effectum nihil adderet, cum fideicommissa singularia iã erant legatis exęquata.ff.de le. j.l.j. & pro ista parte facit a simili. ff.si quis omis.cau.te.l.si seruum. §. j. Et vltimo hanc partem tenet glo.in l.eam quam.ĩ.de fideicom.in quarto casu quem ibi excipit glo. & hanc partem teneo, vbi filium præteriit scienter, at vbi ignorans eũ habere, & tunc si quidem hæres institutus sit aliter filius vel nepos testatoris,& substitutus sit extraneus, tunc videtur idem quod dixi de pupillari, per l.cum acutissimi.ĩfra de fideicommis.& §.de institu.& substi. l. generaliter §. j. & potissime,quia per fideicommissum succeditur testatori,vt l.cohæredi. §.cum filię.ff. de vulga. & pupil.Si autem institutus sit extraneus, adhuc idem videtur multomagis,facit ad predictã l. sicut certi.§.de mili.testa.& isto casu saluetur opi.Bar. quam in singulari-
26 bus fideicommissis reprobaui. † Sed circa hoc moueo dubium, quid si hæres institutus rogatus erat de restituẽdo sub conditione, si decederet sine liberis, an instituto præmoriente sine liberis debeat filius præteritus,qui hæreditatem obtinuit, hæreditatem fideicommissario statim restituere,an expectare possit, donec ipse filius moriatur, quasi in instituti loco subrogatus? Et respon.ꝙ statim,& econtrario filio superueniẽte adhuc qui fuerat grauatus differtur restitutio, donec ille moriet. vt ff.de peri. & com.rei ven.l.necessario.& ff.so.mat.l.vsufru.& de lega.ij.l.peculium.§.fin.Item moueo aliud dubium, si hæredi scripto aliqd erat dandum causa conditionis implendæ, cui debentur? & dico quòd illud erat dandum preterito qui obtinuit,cum alter hæres esse desijt, & præteritus est ille qui tenetur legatario, & pro hoc induco l.is cui.ff.de cõdi.indebi.& melius ff.de lega. præstã. l.is qui.§.fi.vbi casus apertus. Nunc reuertor ad glo. in ver.idem intelligo. quia prædicta locum habent in filiis præteritis vel exheredatis a parentibus, quero quid econtra, si parentes preterentur,vel exheredentur a filiis.Pro euidentia vt sciamus, quãdo dicantur

ADDITIONES.

a ¶ Locum habet in præteritione eius, adde Oldr.consil. clxviii.incipi.super i.q. qui tenet,ꝙ hæc auth.locum non habet in præteritione posthumi.

b Continentur.Vide Bar.in l.si tibi. in princ.ff.de opt.leg.& in l.cum optio,eo.ti. & in l.non solum quæritur.ff.de proc.& plene per Angel.in §.omnem ,pe. ver. & aduerte hæc in Authe.de litigio.

17 dicantur præteriti.† Est quærendum,an parentes legitimam [a] de-
a beant hre iure instõnis? & glo.tenet, ꝙ sic,in corpore,eo.§.aliud quoq; capitulũ.& ita se hẽt cõis opin.& probat in cor.in §.& hæc quidã de parentibus,& successiue in §.& hæc disponimus.ver.cæterũ.in prin. facit ff. de inofficioso testamento. l. nam & si parentibus.in prin.si ergo non sunt instituti, vel exhęredati,dicunt præteriti,vt in filijs dixi. veruntamen si præterita sit mater, auus maternus, & cæteri de mr̃na linea,præteritio hr̃ pro exhæredatione,
18 vt §.de inoffi.test.l.eum filium. † Hoc supposito cũ quæritur,qualiter consulatur parentibus præteritis,vel exhæredatis,dic,aut filius,qui est testatus erat suus,aut emãcipatus. Primo casu,aut fuit testatus super non castrensibus,vel quasi,& non valet testm̃,vt §. qui test.fac.pos.l.pe. & hoc casu legata non debentur,quia præteritio nõ est causa annullationis,sed defectus, qui est ex parte testatoris,aut est testatus super castrensi,vel quasi, quod facere potest. Et hic distinguo præteritionem ab exhæredatione, nam aut parẽtem preteriit ignorãter,& parens testm̃ dicet nullum, vt olim,qa sic est econuerso,vt l.sicut cæteri. & l.si cum in vtero.§.de mi.test. aut scienter,& tunc, quia eius præteritio habet pro exhæredatione de iure fforum, & Codicis,non subijciebatur quærelæ,vt ff.de inof.test.l.instituta. §.de inofficioso.& §.de inoffi.testa.l.fin.de iure aũt nouissimo variarunt glo.& postea doc.Ego vero sic distinguo, aut talis ꝑteritio vel exhæredatio est facta sine causę expressione,vel minus legitime. Et dico,ꝙ testm̃ potest dicere pater nullum,sicut ẽꝯ filius posset, cũ eadem iura pariter disponant in vtroque,præterq̃ in uumero causarum,vt patet in corpore.§.& hoc quidam in prin.ad allegata tñ tenebit, vt hic, aut est facta expressa legitima causa, & tũc hodie per querelam rumpit, vt probat in cor. §.si tales.dum dicit rescisso testõ.nec dicas,ꝙ tex. ibi loquit nõ in suo, sed in emãcipato,quia ẽt in suo loquitur,vt patet in §. & hoc quidem.dum dicit in rebus habent testandi licentiam,cui §. si tales continuat.Et hanc opi.tenet gl.§.de inoffi.test.l.fi.& ĩ.ad Tertul.auth.in testõ. & ff.si quis a pa.fu.ma. super rubr. & eam tenet Iaco.de Ra.dicebat tñ Ia.Bu. ꝙ fallebat in testõ clerici,qa non subijciebatur quærelæ,sed pr̃ per ꝯdõnem ex l.petebat legitimã, vt in auth.presbyteros.l.ij.§.de Epis.& cle.Sed mihi nõ placet,ꝙ clerici in hoc differant a milite armatæ militiæ. Et magis eo priuilegient,& text.illũ intelligo ꝭm alios, vt legũ correctio euitet.& qa posteriores leges determinationem recipiunt a prioribus,ut l.nã & posteriores.ff.de le.& iõ illũ tex.in modo loquendi, & suo progressu,nã primo vult,ꝙ secundum leges testentur. secundo limitando,& declarando qd̃ dixerat subiungit (sic tñ vt parentes, vel filij legitime ferant) vñ pondera verbũ sic,qd̃ est declaratiuum.& illud tñ, qd̃ ei adiunctum, est restrictiuum, & illud, vel,qd̃ est modulatiuum,seu modi adiectiuum,& illud verbũ ferant, qd̃ sequitur,non.n.dicit petent,vel aduocent, sed ferant, quod intelligr in illo testõ,vt oĩa simul iũcta probant.q.d. ꝙ sic testent ꝭm leges ꝙ parentes in eo,vel ex eo testõ legitimam ferant,q.d.ꝙ si non fecerint,qa eos non instituerint in legitima,iuris remedia locũ habebunt.hæc aũt remedia sunt,qa vel testm̃ nullum dicẽt,vel q̃relam intentabunt,vel si quid iure instõnis relinquit, ad supplementum agent.Et iste, vt puto est verus intellectus in illo text.cũ de nullo remedio nouo disponat. & sic remanent antiqua remedia.
19 † Scdo vero casu,qñ filius erat emancipatus, tunc aut pr̃em præteriit.Et subdiuido membra huius gl.quia aut nulla causa est expssa,aut min⁹ legitime, & testm̃ dicit nullũ,aut cã legitima est expressa,& tunc ꝯtab.intentat,ut olim,vt ff.si qs a pa.fu.ma.l.j.& ab hac ꝯtabulatione excludit si cã inserta probabit,vt econuerso dixi, qñ pr̃ filium præteriit emãcipatum,& rõnem diuersitatis inter expressionem causę,& nõ expressionem ibi assignaui. Aut pr̃em exhæredauit,& tunc si fr distinguo,aut non expressa causa,aut minus legitima,& testm̃ dicit nullũ, vel expressa cã legitima & agit q̃rela,vt ff.de inoff.test.l.j. & l.pr̃ filiũ,& qa idẽ est eꝯ.& modo est expedita gl.vsq; iuxta fi.in ver.itẽ oppon.t. Opp.igit vj.cũ gl.ꝙ ex istis testamentis velut imperfectis legata nõ debeant, vt §.de test. l.hac consultissima.§.ex imperfecto. Sol.vt sequit in gl.vsq; ad fi.
20 † Quæro modo ab extra,prædicta loquuntur in præteritione,vel exhęredatione filiorum,& parentũ,sed qd in ꝑteritione vel exhęredatione collateralium,& inter ipsos collaterales.& de his me remitto ad ea,quæ hodie plene ibi scripsi in l.fratres,§.de inoff.test.
21 † Transeo ad sequentẽ gl.& quero qua actione ista legata petant, & gl.duas opi.ponit,prima est,ꝙ actione ex testõ ; alia est,ꝙ condictione ex lege ista,secũdam tenet Pe.& Cy.ex eo,quia quoties aliud per se inutile confirmatur,agitur ex confirmante,& non ex confirmato,vt insti.quib.modis testa.rũ.§.posteriore.& ff.ad Tre. l.si quis priore.de hære.inst.l.a se toto. Primam vero tenuit Ia.de Ra.& Ia.Bu.per rationem eꝯ,quia vbi lex validat factum, & non eius effectum,semper agitur ex confirmato,non ex confirmante, & sic effectus attribuit actui proximo,& non remoto,ut §.de rer. perm.l.ex placito.& ff.de pac.l.legitima. & de noua.l.si ita. & l.cũ ita.sed tex.in corpore huius authen.validat testm̃ seu validum dimittit,quo ad cętera præter institutionem, dum subijcit,tãquam in hoc non sit rescissum,ergo,&c.hanc etiam sequitur Bar.& pro casu inducit.l.fi.ff.de hære.insti.sed modicum facit,quia ibi pro instituto hr̃ ; in casu autem nostro liberi succedunt ab intestato, vt patet in corpore. Et licet electio alterius ex istis opi.sit modici effectus,cũ non sit necessarium, vt actio proponatur in libello, sed sufficiat factum narrari,vt no.in l.i.in princi.ff. de eden.tñ possunt sic cõcordari,vt condictione ex l.petant, quoties ipso iure testm̃
b est nullum;actione aũt ex testõ[b] petantur,quoties est aliquid,sed rescinditur, quo casu potest decedi pro parte intestatus. & hoc
22 probat tex. dum dicit in corpore tanq̃ in hoc non rescissum.† Et ex hoc determino qõnem q̃ fuit Bononię,quã ponit hic Bar.Statuto cauet,ꝙ testamenta mandentur executioni, sicut in diffinitiua snĩa,ex quo dubitatum fuit,an legata, quæ firma manent vigore huius auth.possent mereri executionem vigore dicti statuti. & dicit ꝯsultum fuisse per dñm Thadeum de Pepulis, ꝙ si cõdictione ex l.petant,executionem non merentur,si actione ex testõ,tũc executionem merent. Et pro tanto dicit, ꝙ diuersitas opi.ꝑdictarum non est modici effectus,& aliter non declarat. Sed ego dico, ꝙ ex facti narratione, esto, ꝙ actio non proponat,hoc collr,ut si ex facto narrato testm̃ reddatur ipso iure nullum, tunc executio
23 peti non possit.alias sic.† Quæro cum eadem gl.qd si testator dixit(si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum,vel alterius vltimæ voluntatis) an legata tunc petent ex testõ, vel ab intestato,& quicqd dicat gl.hęc qõ dependet a præcedenti,& ideo vr̃ dicendũ,aut testm̃ ab initio est nullũ,& tunc ab intestato petitur ꝯdictione ex l. aut ab initio facit aliquod, sed ex post facto fuit ruptum, & tunc debeant ex testõ, nec ex clausula aliquid isto casu
24 operat,cũ sit adiecta per verba p̃ntis tp̃is tm̃.† Quæro successiue, supposito ꝙ clã ꝑdicta sit adiecta, an filius, q obtinuit ꝯ scriptũ,
c teneat instituere hr̃ditatẽ [c] scripto, tanq̃ rogatus ab intestato? & gl.ꝙ non, dicens,ꝙ illa clã nõ hẽt locũ, nisi qñ testm̃ deficit rõne solennitatis,non ex cã ꝑteritionis, vel exhæredationis. Sed caue, qa licet dictũ gl.sit verũ in terminis suis,tñ rõ glo.est falsa, vt colligere potes ex sequẽtib. & ideo succincte pertrãsiẽs distinguo sic; Aut testm̃ est ab initio nullum,& tunc põt peti per scriptũ testõ hæreditatis iure fideicommissi, quia testator per appositionem clausulæ hoc voluisse videt, vt no.ĩ.de fideicom. l. ex testamẽto. & ff.si quis omis.cau.test.l.qa aũt.§.plane.ver.quod si non ei.& ibi gl.aut fuit aliquid ab initio,sed fuit ruptũ ex post facto, & tũc aut testator apposuit clausulam per verba pręsentis tp̃is tm̃,vt in exẽplo gl.& tunc iure fideicommissi non potest peti,quia verba præsentis tp̃is non trahunt ad futurum, vt ff.de ver.ob.l. si a colono. & d.ver.l.verbũ erit.& l.verbũ oportebit.& sic cũ tunc valuerit iure testamenti,amplius non valebit iure codicillorũ,& fideic. Aut clausula fuit apposita verbo ẽt tp̃is futuri,puta si non valet, vel valebit,&c.Et adhuc dixit Iac.Bu.post Mar.Sil.quod non potest peti iure fideicom. qa cum testm̃ rumpat capto colore dementiæ,vt ff.de inoffi. test.l.ij. & dementia non tm̃ impedit testari,sed ẽt codicillari,vt ff.de iure co.l.diui.§.codicillos. sequit, ꝙ sicut scriptus nõ admittit iure instõnis,ita nec iure fideicicõmissi. Sed teneo oppositũ,qa illa rõ Mar.Sil.solum locũ hẽt in testõ,non in codicillis nullam dependentiam habentibus a testõ,vt ff.de iure codi.l.si qs cũ nullũ ij.rñ.& l.pr.in prin. Nec ob.§.codicillos.quia in uere de mente tm̃ loquit,ꝑterea hodie color istæ dementiæ nõ captatur, sed solũ cã exhr̃dationis,als legata non debent.sicut nec olim, vt dixi in opi.nec est bona rõ huius gl.qa hr̃ de repudiante legata debent a venientib.ab intestato,si clausula respicit futurũ,vt ff.de testa.l.ex ea.& de le.ij.l.Lucius.§.filiũ.& l.codicillis.§.fi. cũ ibi not. imo rupto testõ agnatione posthumi fideicommissum repetitum a venientib.ab intestato debet,vt ff.ad Tre.l.si p̃roni.§.fi.ꝭm lect. Hug.& hæc cum fideicõmissum nõ hẽt dependentiam a cã testamenti,vbi aũt hẽret,puto,qa scriptus hr̃s esset rogatus de non restituendo,tunc siue clausula sit apposita, siue non,puto ꝭm Bart filium teneri,ut dixi §.in cor.versi.viso de legatis.Sed circa ꝑdicta dubitari põt,an quartã detrahat,& dicit gl.ista ꝙ sic.† Itẽ dubita-
25 ri põt,si scriptus hæres erat rogatus de restituendo Titio,& clausula

ADDITIONES.

a An parentes legitimam. Tu dic, ꝙ pater debet hr̃e legitimam iure institutionis a filio.sicut e ꝯ,ut per Bal.in auth.vnde si parens.§.de inoffi. testa. no.in l.maximum uitium. & in l.humanitatis,§.eodem.& hanc partem tenuit consulendo Bal.ut refert in l.omnimodo.§.de inof.test.& uide Ange.in cor §.siue igitur.& uide Ioan.de Imo.in c.Rayn.ubi tenet contra Bar.extra,de testa.& in l.j.§.si ex fundo.ff.de here.insti.& Ang.in l.nam & si parentibus,de inoffi.testa.

b ¶ Actione aũt ex testõ.Adde Bal.hic,& Ang.cõs.183.ubi dixit,ꝙ utilitas cognoscitur an petantur condictione ex hac authent.aut actione ex testõ, quia si petantur condictione ex hac l.nihil repugnat quin legata,& fideicommissa conseruẽtur. si uero petãtur actione ex testõ,ut est cõis opi,dicit ipse impossibile est hoc casu legata,uel fideicommissa confirmari, quia si dicimus illa confirmari,ergo dicimus actione, ex illo testamento peti. Idem adde Alex. hic qui dicit esse communem conclusionem per tex.in §.siue igitur,cum seq. in uer.tanquã non rescissum,& per alias nonnullas rationes de quibus hic per Bal.& Ange.loco supra allega.

c Restituere hæreditatem.Adde Bal.in auth.ingressi.nu.17.uersi.iuxta hoc quęro. C.de sac.san.eccl.ubi dicit,ꝙ effectus huius clausulę est,ut conuertatur institutio in fideicommissum uniuersale,cum quo habet symbolum,idest similitudinem,sed non in particulare.Bar.no.in l.si iure.in fi.uersi.& idem si in secundo testamento inualido.nu.6.uer.uenientibus ab intestato.ff.de leg.3.Oldr.consi. 138.Pau.de Cas.omnino cons.56.& consi.58.& Ale.cons.26.uol.j.& in l.certi. supra de test.mil.

sula codicillaris sufficiens erat apposita,an filius præteritus tene-
batur scripto restituere,vt ipse Titio restituat,an vero ipsi Titio di
recto teneatur, vel possit restituere? & videtur hæc pars secunda
vera,vt circuitus euitetur.Item, quia hæredis scripti non interest,
cum quartam a fideicommissario detrahere non possit, nisi in ca-
sibus no.ĩ.ad Treb.l.sancimus.§.fin.Item quia perappositionem
clausulæ apparet, ꝙ mens testatoris est, vt successuri ab intestato
restituant fideicommissario, & hæc de repetitione ista sufficiant.
Fuit enim per me Bar.de Sal.hæc auth.repetita publice in studio
Bono.M.ccclxvj.die v.decẽbris.sub pacifico & tranquillo domi-
no R.P.D.Andronio Tituli sancti Marcelli presbitero Cardina-
li domino ibi præsidente pro sancta Romana ecclesia.

De posthumis hæredibus instituendis, vel exhæredandis. Tit. XXIX.

Continuatio per se patet.Et ꝑmitte pro euidẽtia, quæ hic no.gl.

LEX PRIMA.

1 *Testamentum rumpitur quando posthumus nascitur, & ex eo legata non debentur, & nu.2.*

1 SI post testamentum. Casus.† Testm̃ natiuitate post-
humi rumpĩt, & ex eo nihil debetur.h.d. Et primo the
ma ex quo resultat qõ.secundo sol.secunda ibi intesta
a to.† Oppo.ꝙ imo legata debeantur. vt s̃.tit.j. auth.ex causa. Sol.
dupliciter,vt in glo.j.quia illa corrigit istam.Secundo,quia illa in
a nato[a] præterito, hic in posthumo. Examinemus ista, quia istud
est magis dubium ꝙ sit in ista materia, & primam partem; & qđ
corrigat istam tenuit Pe.& Cy.ex eo, primo,quia auth.non licet.
& auth.ex causa.loquitur simpliciter,& indistinctẽ de liberis;sed
appellatione liberorum continenẽ nati & nascituri, quia omnes
succedentes in infinitũ,vt l.liberorum, de verbo.signifi.ergo,&c.
secundo in hoc posthumus æquiparatur iam nato,ut ad eius simi
litudinem debeat exhæredari, vt s̃.ti.j.l.maximum vitium.in fin.
Tertio,quia tex. in cor.loquitur de liberis, quibus legitima por-
tio debeẽ, & quibus iure institutionis debet relinqui, quia ab in-
testato essent successuri, ĩter quos est posthumus,vt hic,ergo &c.
Quarto potest addi, quia in corpore vnde sumitur auth.ex causa.
tex.dicit (euacuato testõ)sed natiuitate posthumi virib. euacuaẽ,
vt hic,ergo,&c.& hanc partem tenuit glo.in pluribus legibus,vt
ĩ.de cod.l.i. & ff.de fi.li.l.si pater.& l.generaliter.§.ex testõ.de test.
tu.l.j.& de leg.ii.l.si quis facto testõ.Secũdam partem vr̃ hic tene-
re gl.quia nos dimittit in illa.argu.ff.de eo,quod cer.lo.l.fi.Et fuit
opi.Azo.in sum.& eam tenuit Odofr. his rationibus,quia in cor.
non fit mentio de posthumo,sed tm̃ de iã natis,ergo &c.Sed hæc
ratio modicum valet, quia tollĩt per rationes oppositas superius
factas.Secundo allegant,ꝙ inter posthumum & iam natum ratio
est diuersa,quia in præteritione posthumi tm̃ valet,& legata ab in
stitutione dependent, merito rupta instõne eius natiuitate, rum-
puntur,& legata ab eo dependentia,vt ff.e.l.3.in fi. cum ibi no.&
ff.de iniu.test.l.nam si sub conditione.in fi.Sed in præteritione iã
nati institutio est ab initio ipso iure nulla,ideo faciliter legata su-
munt per se vires. ista ratio nihil valet, & ista materia, vt patet in
auth.liberi furiosi.s̃.de Epis.& cler.& in exhæredatione facta ex-
pressa causa legitima,quia nõ probata, rumpitur testm̃, & nihilo-
minus legata debentur,vt dixi in auth.ex causa. Alij hoc tenen-
tes addunt tertiam rationem, quia præteritio in posthumo est ma
ius delictum,q̃ in iam nato, cũ nullam causam ingratitudinis po-
tuerit committere,quod potuit natus, ideo magis puniaẽ, vt nec
legata debeantur.Ista ratio mihi non placet,primo,qa non vendi-
cat sibi locum vbi causa non est expressa, tunc facilius præsumi
potest,ꝙ posthumum ignoranter præterierit,q̃ iam natum. Item
vbi causa fuit incerta idem tunc deberemus dicere in infante vel
proximo infantiæ,quod ipsi dicũt in posthumo,cũ nec ipse pos-
sit causam ingratitudinis committere,vt s̃.de inof.test. l.si quis in
suo,& tñ ƒm eos nõ est idem,cum sit de liberis, & iam natis.Ter-
tio eam reprobo, quia non ex delicto prçteritionis validantur le-
gata,quia in eis testator non delinquit, quia ob merita legatario-
rum præsumuntur facta,vt l.nec adiecit.ff.pro so.sed in sola insti-
tutione extranei,quã de filio facere debuit,ut dixi in auth.ex cau
sa.ideo in illa sola punĩt.Sed Ia.Bu.qui idem tenuit,vnã solã rõnẽ
fecit, quia iura Auth.hunc casum non cõcernũt, nec ei adaptari
possunt, qa illa iura loquũtur in liberis, in quib. ingratitudinis cã
adaptatur,ideo casus ingratitudinis enumerat in corpore,vt cũ de
ap.cog.§.causas. & quia tex.in auth. ex causa notanter dixit ex cã
ꝑteritionis,sed posthumus non est de illis,ergo,&c.Sed licet hæc
rõ sit cæteris fortior,tamen meo iudicio non necessitat,ex eo,pri
mo,quia idem deberemus dicere in infante,cui causę nõ adaptã-
tur,& tamen omnes fatẽtur, ꝙ in infante pręterito locum habet
auth.ex causa,quo ad pręstationem legatorum.Nec valet replica
tio dicentium,ꝙ in ipso posthumo tanq̃ in patiente non est habi-
tus,nec potentia,sed in infante sic,quia falsum dico,ꝙ tũc, & añ.
secundũ quod testator asserit sic,uel fuerit habitus,uel potentia.
sed in futurum hoc potuisset euenire, sed illud non consideratur;
quia causa tunc ponitur in esse. Secũdo, quia & si præteritio cum
cã in eum non cadit,tñ sine causa cadit, ut olim. & text.in cor.lo-
quitur de pręteritis cum causa & sine causa. & in ambobus vult
legata deberi.ergo, &c. vt hęc clarius pateant.attende ordinem
quem tex. ponit in cor.incipiendo a §.aliud quoque capitulũ.nã
primo ponit dictum, vel regulam negatiuam,quæ est,quod non
licet parentib.filios,& cæteros liberos ꝑterire, & hoc non est no-
uum, sed etiam antiquitus, in hoc dicto negatiuo cõprehendunẽ
ẽt posthumi,qđ ꝓbo ꝑ rõnẽ Pe.qa sunt de liberis,ut l.liberorũ.ff.
de uerb.sig.& non differunt a natis, nisi respectib. quia unus na-
tus in uita, alter post mortẽ,ut probaẽ ff.de assig.li.l.fi.§.j.de iniu.
test.l.3.§.j.&ĩ.eo.l.fi. & s̃.ti.i.l.fi.ibi filiũ iã primogenitũ.imo po-
stea nati retro fingunẽ nati,ut l.cũ quidã.ff.de acquir.hæred. Nec
ob.ꝙ hic ponunẽ duo tituli diuersi,ut hic,& in ꝑcedenti. & ꝙ co-
pula ponaẽ inter liberos, & posthumos super rubrica. ff.de lib.&
posth.l.antiqui.ff.si qs hære.pe.qa rñdeo, ꝙ hoc contingit ꝑp ali-
quã dñã iuris,qđ erat legislator facturus inter unũ & aliũ, tñ oẽs
filii,& oẽs de liberis sunt. Et saltẽ lato sũpto vocabulo,& hoc nõ
põt negari,cũ igiẽ in hoc dicto negatiuo, non liceat liberos præ-
terire,vel exhr̃dare,sed tractẽ de fauore eorũ;sequiẽ,ꝙ oẽs com-
prehendenẽ tam nati, q̃ nascituri, & ab isto dicto negatiuo exci-
piẽ, nisi probenẽ ingrati, & causas ingratitudinis inseruiet ex illis,
quas successiue ibi enumerat tex.Et istam excep.no. Ia.Bu.& post
cũ dñs meus, quæ non ꝯuenit posthumis, & ego fateor.imo, nec
infantes, nec mentecaptos concernit. Sed non ꝑpea dictũ gñale
pręcedẽs restringiẽ,nisi tm̃ in personis,in quibus causæ ingratitu-
dinis possunt adaptari. Nã exceptio in uno ad cum tm̃ regulam
præcedentem restringit,ut no. in l.in his. ff. de leg. Item exceptio
fit qñq; de toto dicto,uel generali dispositione ꝑcedente,ut clare
patet ff.de pecu.leg.l.nam quod.§.fi.i.rñ. Et si dicas restringit di-
ctum generale, ut intelligat ƒm qualitatem exceptionis, ut ibidẽ
in 2.rñ.& ego rñdeo,ꝙ illud procedit in dubio in his, quæ induce
rentur de nouo, seu in quibus fieret dispositio noua, sed in casu
nostro de pręcedenti dico generali non erat dispositio noua, sed
recitatio iuris.antiqui.nam & ius antiquum disponebat,ꝙ paren-
tibus nõ liceret liberos pręterire, & illud dictũ intelligebatur de
natis,& nascituris,ergo,& nunc,ut sit sensus, ꝙ non liceat paren-
tibus liberos præterire,vel exhæredare,nisi illos, qui causas ingra
titudinis possunt committere,& causam inseruerit &c. quod igi
tur postea subiungit.Si autem hæc obseruata nõ fuerint, cum in
plurali loquatur in oĩbus, quos etiam præterire nõ licet,loquitur
præterea ratio iuris nouissimi,per quam uoluit legata deberi esse
separata,& distincta ab ea,per quam non uoluit liberos præteri-
ri cum causa,uel sine.Est.n.ratio legatorum debendorũ, quia cir-
ca ea non peccauit testator, & quia legatarii præsumuntur me-
ruisse,ut dixi in auth.ex causa,& hæc ratio ita habet locũ in post-
humo præterito,sicut in iam nato,ergo,&c.Et sic concludo,& te
neo in hac parte,ꝙ hęc lex sit correcta nedum in posthumo,idest
nato post testm̃ viuente adhuc testatore, qui posthumus dicitur,
sed dñs meus fatebatur ẽt in nato post mortẽ patris, qui proprius
dr̃ posthumus, ut in gl.rñ.nõ in quo sequebatur Ia.Bu.ne tamen
aliquid de modernorum opin.omittaẽ,sciendum est ꝙ Bar.dixit,
ꝙ in posthumo a sciẽte præterito fateẽ iura antiqua correcta,non
in præterito ab ignorante per l.sicut certi.& l.si in vtero. s̃.de mi.
te.itẽ qa mens testõris ignorantis non fuit grauare posthumũ,&
b qa iste est qdã casus improuisus, iõ legata nõ valẽt[b] ar.ff.de mili.
testa.l.

ADDITIONES.

a ¶ In nato.Adde Bal.consi.234.i.uol.Pa.de Ca.consi.250.& Barb.consi.61.2.uolu.Ang.consi.98.& consi.108.plenissime.

b ¶ Legata non valent.Adde Ang.consi.75.qui dicit,ꝙ aut præteritus est scienter, & legata debeãtur,aut ignoranter,& illa debeantur,quę uerisimiliter testator fuisset facturus, si posthumum sciuisset,per l.pe.de iu.cod.Bal.uero consi.440.j.lib.incip.in Christi nomine.dicit, quod aut testator in aliqua parte sui testamenti fecit mentionẽ de filiis, & non restrinxit se per nomen proprium, & indefinite locutus est,& tunc habeat locum hæc auth.Aut in nulla parte testamenti fecit mentionem de filiis, & tunc non videtur cogitasse de his, præsertim si legata exhaurirent vires hæreditatis,quia non est uerisimile ꝙ testator ꝯ naturalem charitatem uoluerit grauare liberos,arg.l. Lucius.ff.de hær e.instit. & in hoc vltimo uidetur,cum Ang.concordare,quia uidetur uelle,ꝙ si fecit aliqua legata,quæ non exhaurirent uires hæreditatis,ꝙ illa debentur.Bar.autem hic,& in consi.204.inci.factum tale est,cæcus,& consi.210.incip.omne illud, quod alias consuluit.& auditores meos domi.& consi.235.incip.Lappus in sua opi.perseuerauit.Et dixit Alex.quod Bald.in l.filio præterito.sequitur opi.Bar. nisi legata essent facta pro male ablatis, quia illa præstantur etiam si filius esset ignoranter præteritus,quia est uerisimile,ꝙ etiam si testator sciuisset,idem fecisset,cum prima charitas incipiat a seipso.l.præses.de seruitu. Et anima cũctis rebus est proponenda.l.sancimus,s̃.de sacrosan.eccle.vt per Socin.consil.191.incipien.licet difficultates,uersicu.3.ex eo,quia in 2.parte char.66.uide tamen Ro.consi.122.circa prædicta.qui refert Bal.in l.Titius, de liber.& posthu.saluare Bart.in casu proxime relato,sinautem quod ipsum sequatur,qui tenet, quod si testator in genere cogitauit de posthumo, ut quia dixit, si non ualet, uel ualebit,quod legata debeantur.Item adde, quod dixit Alex.quod Bal.dicit opi.Bar.ueram,quando testator nullum alium filium habuisset,sed si alium filium habuisset,& instituisset, quod tunc omnia legata debeantur, quia uerisimiliter postquam unum grauat, alium grauasset, si habere sciuisset.argu.d.l.Titius,& hoc,nisi nominatim relinquisset a filio instituto, quia tunc haberet locum tex.in l.pe.de iure codi.uide etiam ad prædicta Bald.consi.421.2.li.& Ro. consi.181.an autem posthumo pręterito tacente fratres possint declarare testamentum nullum.vide Ro.quod sic consi.24.

test.l. militis codicillis.§. miles in supremis. sed hanc opi. teneo,
qa si hoc olim erat in milite, non erat in pagano.Item quia men
tem sic legandi in dubio præsumunt hodie iura nouissima pro-
pter meritum legatariorum. Item in dubio iste non est casus,cui
prouidere nõ debuit & potuerit, sciens hoc euenire posse,& iõ
rationes nõ vrgent,vt plene dixi.s̃.ti.j.auth.ex causa.§.viso de re-
medio.vbi omnimodo vide.Et procedunt hæc fortius,si clausu-
la codicillaris fuerit apposita in testamento,quia tunc clarius pa
tet,ꝙ defunctus ab omnibus successoribus deberi voluit.& mo-
do clarificata est hæc materia.

LEX II.

1 *Abortiuus non rumpit testamentum.*
2 *Testamentum à præterito non impugnatum conualescit.*
3 *Testamentum an sit ipso iure nullum, in quo filius præteritur, & quo iure reconualescat.& nu.4.& 5.*
6 *Testamentũ de iure ciuili validũ tollitur ꝑ secundũ.de iure prætorio, validũ.*
7 *Præteritus quanto tẽpore tacens testamentũ approbare dicatur. & nu. seq.*
10 *Institutus an veniat beneficio præteriti.*

VXORIS. Ista lex habet materiã sic profundã & difficilẽ, ꝙ
aggrediens ipsam sine ꝑcellis & tẽpestatibus nõ
valet trãsire ad portũ salutis,ideo doc.scribentes nedũ sunt varii,
sed ẽt multoties in seipsos ꝯrij,& nimirum, qa hic veniũt dissol-
uendi difficilores nodi totius corporis iuris. Sed Deo dãte sic an
chorã nauis nostræ gubernabimus, cũ adiutorio nautarũ nostro
rũ hunc altum pelagũ sine pauore transibimus. Accedamus igiẽ
1 validi & attenti ad l.nostrã,quę hoc intendit in summa. † Abor-
a tiuus non rumpit testm̃[a], sed natus viuens, licet illico decedẽs.
h.d.Op.ꝙ testm̃ recõualescat,vt ff.de iniust.test.l.posthumꝰ.Sol.
dupliciter vt in gl. vtraq; sol.vera simul iuncta. videlicet ꝙ hic in
nato eo viuente,quo casu qa viuente adhuc testatore posthumus
moriẽ,de ęquitate reconualescit ex quadã præsumpta voluntate,
ꝯfirmare potuit,qđ hic esse non põt, vnde hic illa ęquitas cessat.
2 Op.ij.ꝙ ex alia æquitate,& respectu hic ꝯfirmeẽ,nam ex quo ꝑte
ritus testm̃ nõ impugnauit, cõualescere dẽt,vt l.filio.ff.de iniust.
testamen.So.dupliciter,vt in glo. & attende ꝙ prima sol.quæ di
cit ibi iã nato,supponit ꝙ in posthumo isto non confirmatur de
æquitate,& sic oĩ iure remanet ruptum,secus in iam nato,qa ex
æquitate ꝯfirmetur,vt ibi.Secunda solu.supponit,ꝙ de ęquitate
hic ꝯfirmetur.& sic hęc lex intelligetur ƒm illam.hæc solu.est cõ
tra sol.præceden.contrarii., & econtra no.in d.l.filio. vbi glo.te-
net præcedentem solutionem. Sed vltramontani dixerunt, ꝙ
quando posthumus moritur post mortem patris, nulla est diffe-
rentia inter posthumum, & iam natum. Sed est dicendum, aut
expresse aliquis eorum probauit testamentum,& tunc reconua-
lidatur, vt d.l.filio, quæ propter identitatem rationis habet locũ
etiam in posthumo, Aut expresse non approbauit, & tunc sicut
in posthumo remanet ruptũ vt hic,ita in iam nato remanet nul-
lum.& pro hoc dicunt esse casum in l. i.§. fin. ff..si tabu.test. nul.
extab.Sed Bar.non placuit hoc secundum membrum dicenti,ꝙ
sufficit etiam tacita approbatio, quæ inducitur, vel quia actum
aliquem fecit fauendo testamento, vt legatum petendo, vel pro
testamento aduocando,vt l.final.ff.de inoffic.test.vel sola tacitur
nitate & temporis cursu. pro hoc dicit esse casum in l. si pubes.
§.final.de carbo.edict.Sed forte ille tex. non sic probat, vt quidã
dicunt,nam licet impubes non petierit bono.possessio.vnde li-
ber.propterea est approbatum testamentum, quia quæstio nul-
litatis defertur in tempus pubertatis, tamen ego idem teneo, &
dico quòd casus est in dicta l.filio. vt tacendo confirmetur, & ꝓ
bat hoc lex illa in princip. argumen.sumpto a conditione cessan
te & a sensu contrario,& etiam hoc probatur in fine eiusdem le-
gis in verbo abstinere.quod nedum approbãtem, sed etiam non
contradicentem comprehendit.& ideo ipse Bartol. dixit,aut ex-
pressim approbauit & confirmatur vt dicunt vltramontani, pro
quibus induco hanc rationem.nam potuit ab initio huic rei con
sentire,vt s̃.de inofficio,testamen.l.si quando. in fine,ergo & ex
post facto.argumen.supra ad Macedonia.l.final.cum simi.Aut ta
cite,aliquid pro testamento faciendo,& idem, vt l.fina.de inoffi-
cio.testamen.Aut testamentum dixit nullum,seu aliter impugna
uit,seu actum ei contrarium fecit,& tunc non confirmatur.Aut
nihil eorum fecit,sed simpliciter tacuit, & tunc aut tanto tempo
re vixit quòd ei potest imputari aliqua approbatio testamenti,&
idem dicit in posthumo, quod in iam nato, ex eo quòd facilius
confirmatur testamentum posthumi agnatione ruptum,quàm
nullum præteriti nati,vt l.posthumus.de iniust.testa.sed iam na-
tus approbasse videatur, ideo de æquitate confirmatur, vt d.l.si
impubes.§.final. Aut tanto tempore non superuixit, quòd hoc
præsumi possit,& locum habet lex ista quæ signãter dixit, quòd
posthumus illico decessit, & quòd posthumus confirmare pos-
sit vt iam natus,dixit probari in l.ii.supra de bon. poss. contrata-
bu.Sed hic attende,quia dicet subtilis indagator cõtra Mar.tex.
iste in posthumo probat contrarium, nam pondero quòd non di
cit conditionaliter, si illico decesserit, quia tunc verum dice-
ret Bartol. sed loquitur aduersatiue dicens (quanuis illico de-
cesserit) ex quo datur intelligi, quòd ratio dubitandi fuit, quia
ruptum non videbatur, quasi pro nato non haberetur qui illico
decesserit, ad instar matrimonii diuortio soluti, & statim recon-
ciliati,vt ff.de ritu nup.l.plerisq;.& de diuor.l.iij.sed contra hic de
ciditur. Et supponitur,quòd si non illico, sed post dudum deces-
serit, pro indubitato habetur quòd testamentum ruptum mane-
bat. Et sic videtur casus contra Bartolum, vt in posthumo taci-
turnitate non confirmetur. Sed substinendo dicere possumus,
quòd hic non est casus contra eum,sed casus iste vt omissus,non
illico decessit, remanet in dispositione iuris communis, & ideo
videndum est,quid ante l.istam dispositum sit.breuiter dico cum
gl.posita supra de bono.poss.contratab.l.ii.quod agnatione post
humi testamentum rumpitur de iure ciuili,sed non de iure præ-
torio, vt dupliciter probat d. l.ij. Et primo, quia nato posthumo
datur contratabu.vt ibi quæ datur ad rumpendum. vt l.quod vul
go. ff. de contrahen. ergo sequitur ꝙ aliquo iure valet post eius
natiuitatem.Secundo,quia non petita bon.pos.contratab.datur
scripto secundum tab. Sed secundum tab. est de iure prætorio,
ergo eo iure valet, sufficit ꝙ non sit contra dictum, vt ibi patet.
Nam ibi loquitur in infante, qui non potest dici approbasse ẽt
tacite propter carentiam sensus,vt l.qui ad certũ. ff.lo. Et sic põt
dici,quòd hic in posthumo,in quo ruptum remanet de rigore iu
ris ciuilis,nec expectanẽ ęquitate ꝑtoria cõualescere, cũ sup iure
ꝑtorio voluerit.Et si qras, vñ hoc ꝙ testm̃ sit ruptũ de iure ciuili,
& non ꝑtorio,cum in ꝑtorium consueuit magis liberis fauere, q̃
ius ciuile? respon. ꝙ ex diuersitate iuriũ antiquorũ hoc colligiẽ.
Vnde sciendum,ꝙ secũdum tempus l.xij.tab. posthumi præteri-
ti non rumpebant testamentum,quia nullo tempore in potesta-
te fuerant.& hi soli ex liberis,qui in potestate erant,a l.xii.tabu.
cogniti erant, vnde prætor eis vices & fauores suos porrexit, &
beneficium præbuit, vt nati per contratabu. rumpere valeant.&
si contratab. nõ intẽtant intra annũ, scriptus hæres remaneat in
firmitate sua vt possit hereditatẽ adire de iure ciuili, vt prius po-
terat, & bo.poss.secundum ta.petere,quam ius pretoriũ ei cõce-
debat, sed postea per iura ciuilia post hæc addita fuit prouisum,
vt posthumi haberentur, ac si in potestate fuissent, vt l.antiqui.
in princip.& ff.si pars hæ.pe. & l.fi.ff.de bo.col. & l.fin. ff.de as-
sig. li. & per consequens vt natiuitate posthumi rumperetur te-
stamentum de iure ciuili,& ita debent intelligi ll.antiquæ,dicẽ
b tes quòd natiuitate posthumi rumpitur testamentum, [b] quia
non iure primitiuo legis xii. ta. sed superueniente post ius præ-
torium, quod illis suum iam cõcesserat beneficium. nec propter
ea prætor beneficium suũ reuocauit, nec immutauit, sed solum
immutatum, vt testamentum, quod iure ciuili ei ualidum, ex
dispositione ista noua rumpetur propter natiuitatem posthumi
& sic tantum de iure ciuili, & posthumo illico moriente nihilo-
minus ruptũ remanet,ut hic.Sed eo moriente ex interuallo trã-
sacto multo tempore,an iuris ciuilis æquitate reconualescat,ut
ex eo adiri possit hereditas, vt prius secundum tempus l.xii.tab.
poterat.stat dubium, quod cum examinauero quid in filio iam
3 nato, apparebit quid dicendum in posthumo. † Quæro igitur
modo in filio iam nato præterito, an testamentum sit ipso iure
nullum, etiam si non dicat nullum, ac si ipse diceret nullum, &
sic consequeretur. Et dubium non habeo,ꝙ emancipati,vel nõ
emancipati qui non erant sui, olim testamentum non poterant
c dicere nullum,sed tm̃ veniebant per contratab. [c] vt ff. de ꝯtra-
tabu.l.i.hodie vero in eis distinguitur. aut causa legitima in præ
teritione est expressa, & idem quod olim, & sic quæstio nr̃a tũc
non procedit. aut causa legitima non expressa, & tũc quæstio
procedere potest, vt dixi in authen.ex causa.ipse potest dicere te-
stamentum nullum.Si autem filius fuerit in potestate, tunc pro-
cedit quæstio nostra.& glo.si nostri fuerunt in opi. quòd licet ll.
dicãt,ꝙ ipso iure sit nullum, tamen illę ll.debent intelligi si per
filium dicatur nullũ,non si semper taceat.ita no.glos.in l.filio.ff.
de iniust.test.& in l.scimus.in prin.s̃. de inoffi.test. & in l.si pater.
s̃.de insti.& substit.& in l.is q.& in l.si duo.ff.de lega.præ. & mo-
tę sunt gl.ex infra scriptis,videlicet de compensa, quæ fit ipso iu
re a lege, vt supra de compen.l.ii.& tñ intelligiẽ, & si a parte op-
ponatur vt in eo.ti.l.fi. & de replicatione legitimæ, quæ fit ipso
iure,vt s̃.de inoffic.testa.l.scimus, in princi. & tamen intelligitur
si petatur,vt l.si qñ.§.final. in eo. titu. & quod alibi dicitur serui-
tutem villę deberi,ff.de leg.i.l.si fundum. §. qui fundũ.& tamen
intelligitur si petatur vel constituantur,vt l.setuum filii.& §.fi.in
eod.titu. Idem de falcidia, quæ resecat ipso iure legata, vt ff. ad
l.fal.

ADDITIONES.

a ¶ Abortiuus non rumpit testamentum, sed an faciat deficere fideicommissum, ex quo naturaliter viuere non potest, vide per Soci. consil.cclxxv. incip.in causa fratris Andreæ.uer.post absolutum consi.in ij.parte char.xciij.& adde quod no.hic Fran.de Are,ꝙ si nascatur monstrum uel prodigium, nõ dicitur nasci homo,quo ad hoc vt rumpat testamentum.

b Rumpitur testamentum.Adde an intelligantur de posthumo ignoranter prçterito, & dic ƒm Bal. in l. si cum vel in utero. uer. modò reuoco in dubium.supra de test.mil. non autem in posthumo pręterito a milite, quia non rumpit illius testm̃,ut per Bal.ibidem in princi.oppo.& in l.qui iure, ff. de test.mi.

c Per contratab.uide Ang.in l.ita tamen.§.quoties.& ibi omnino Ale. col.fi. uer. ultimo dicit Ange. cum multis concor.ibi per eum signatis, ff. ad treb. glo. & doc.in l.fi.in uer.antequam,C.de cura.furiosi.

l.fal.l.plautius.& l.linea margaritarum. & tamen opponi & peti debet, vt j.ad l.faci.l.j.ff. de donati.l. si patronus. Sed multi doc. reprobarunt istam opi.ex eo, quia tex.de iniust.te.l. j. dicit, ꝙ nullius est momenti, sed si esset nullum, demum si dicat esset alicuius momenti, cuius ɔtrariũ vult l.illa. Scđo per tex.Insti.de exhe re.lib.in prin.cui rñsio illa non cõuenit.& similia inducta dixerunt transire vias suas, quia sic in eis est prouisum. Tertio confirmaẽ tali rõne, qa de forma testamenti est vt filius instituatur vel exhæredetur, vt ff.de leg. præstan.l.inter cæteræ.& s̃.de insti. & sub.l.si pater.sed forma deficiẽte deficit esse, vt ff.ad exhi.l.Iulianus.§.sed si quis.& de au.& arg.l. seia. ergo &c. Quarto confirmo ex eo, quòd si filius fuit in potestate qui dicitur prçteritus, & testamentum est ipso iure nullum, non habemus expectare ꝙ ipse dicat nullum, qđ patet, quia sui statim sunt hæredes & necessarii, vt Institu.de hære.qua.& dif.§.sui.& ff.de lib. & post.l.in suis. & sic frustra expectaretur ꝙ testm̃ dicat nullum. Quinto videtur casus.l.j.in fi.si ta.te.nul.exta.vbi alij non prçteriti, veniũt ad successionem ab intestato p bo.pos.vnde liberi.qđ non facerent q̃diu speratur posse succedi ex testõ, vt j.in prin.& §. j.& ff.de car. edic.l.scriptus. Sed his non ob.dicunt, ꝙ glo.bene dicunt sane intellectæ. Nam fateor, ꝙ ipso iure & de iuris rigore & eius subtilitate est ipso iure nullum, & nullius momenti. Sed si per filium non contradicaẽ, seu contra ipsum non veniaẽ, de æquitate confirmatur, vt d.l.filio.vbi dico esse casum, quicquid vltramontani dixerunt, vt declaraui.s̃.in ii.opp. Et etiam accedit. ff.de car.edic. l.si impubes.§.final.vnde glo.nostri considerauerunt potius effectum resultantem, & non contradictionem siue contrauentionem, & sic est responsum primis duobus arg. Tertio vero de forma non existente, qua deficiente deficit esse. Respondeo ꝙ forte talis institutio vel exhæredatio non est de forma, sed de solennitate intrinseca, quia sufficit pro forma aliquem hæredem institutum esse, vt s̃.de testa.l. non codicillum. Sed quocunq; dato dico, ꝙ defectus huiusmodi facit deficere testm̃ de rigore illius iuris talem solennitatem & formam requirens, sed quia hoc fauore filiorum adinuentum & dispositum est, ideo hoc fauore non vtentibus lex vltra processit & disposuit, vt de æquitate confirmetur. Ad quartum respondeo, quod sui sunt hæredes necessarii ab intestato nullo facto testamẽto, sed testamẽto facto in quo aliquis sit institutus, & ipse prçteritus, dico ipsum non fore hæredem necessarium, nisi dicat vel faciat id p quod appareat eum venire contra testamentum, & hoc operatur cã testati, cui fauendum est plusquam fieri potest, vt l.j.s̃.de sac.sanc.eccle. præterea hoc arg.non procedit hodie propter beneficium abstinẽdi ei datum, nedum a iure prætorio intẽtione, sed etiam a iure ciuili sua confirmatione, & ampliatione, vt dixi s̃.vnde lib.l.qui se patris. super i.lectu.in versicu.sed tunc fortius. Ad quintum de l.i.in fin. si ta.te.nul. exta. Respondeo, ꝙ ibi exhæredatus venit præteriti beneficio, & sic dicendo, quòd prçteritus vel iam fuerat vsus beneficio, & sic testamentum dixerat nullum, vel erat in pendenti, vbi vti vellet, vel non, quo dubio pendente potest emancipatus petere bo. pos. vnde lib. vt ibi. Sed quid hæc petitio operẽt, prçterito postea adeunte testm̃ dicere nullum, inferius declara-
a bo in iiii.q. Stat ergo cõclusio mea, [a] quòd testm̃ iuris subtilitate est nullum, in quo filius in potestate est præteritus, sed de æquitate confirmatur ipso non dicente vel faciente actum, per quem videatur testm̃ ipsum dicere nullum, & sic quantum ad effectũ potest dici, quòd testamentum sit nullum, si dicatur, vt dixerunt
4 glossat. Sed tunc quæro, de cuius iuris æquitate reconualescat? & respondeo, quòd glo. videntur variasse, nam quandoq; dixerunt ꝙ de æquitate iuris prætorii, & ita tenet gl.ii.in l.cum in scđo.ff. de iniust.test.& in l.qđ vulgo.ff.de contratab. & ff. de peti.hære. l.j.& idem sentit.s̃.de libe.& posthu.l.j. quãdoq; dixerunt, ꝙ de æquitate iuris ciuilis, & ita tenet ff.de leg.pre.l. si duo.in gl.paruula dum dicit, sed adiit. Et idem dici potest, vt teneat in l. certũ. & s̃.vnde lib. vbi gl. enumerat casus in quibus bo. pos.est hodie necessaria, & istum nõ enumerat, & idem tenet.s̃. de insti.& substi.l.si pater.licet dici possit, ꝙ ibi non loquiẽ de omnimoda præteritione, sed de onerosa conditionali institutione. Primã partẽ tenuit Dy.ista rõne, quia si teneretẽ æquitate iuris ciuilis, sequeretur quòd primum testamentum rumperetur per scđm, vt l.cum in secũdo.ff.de iniusto test. secundum ibi no. sed prius factũ nõ rumpitur p sm in quo filius est p̃teritus, vt ff.de liber.& posthu.l. si filius q.ergo &c. Bar. vero in d.l.si duo.dixit, ꝙ ibi sunt instituti hi, qui successuri essent ab intestato, tunc confirmetur æquitate iuris ciuilis. Et est ratio, quia per tale testamentũ licet ratione præteritionis imperfectum, tollitur primũ, vt probatur ff.de contratabul.l.si duobus.§. si prius, coniuncta glo. Accedat l.is qui.in princ.& l.si duo.de leg.præ.& p hoc etiã facit.s̃. de te.l.hac consultissima.§.fin. ibi, testamentum imperfectum inter liberos tollit primum perfectum.& sic ratio Dyn.non habet locum. & sic, in casu l.filio. ff. de iniu. test. reconualescit de ęquitate iuris ciuilis. vbi aũt nõ sint instituti hi qui ab intestato essent successuri sed extranei. tunc testm̃ non recõualescit æqualitate iuris ciuilis, sed prętoria, & ideo scripti hæredes in primo casu adirent de iure ciuili. In isto secũdo casu necesse habent petere secundũ tabu.

de iure prætorio.& ita in primo casu firmat etiam Bal.in l.ii.s̃.de ɔtab.sed in scđo dubitat an æquitas ciuilis locum habeat. Et inter ista est magna differentia ex ratione vtilitatis.nã beneficiũ p̃toris tollitur anno, sed iuris ciuilis est perpetuum, licet hodie legata præstentur omnibus per authen.ex causa.s̃.ti.j.Ego alias in filio superius tenui cũ Dyn.& d.§.fina. prius restringebam in filio præterito emancipato. Nunc autem mihi apparet, ꝙ ille tex. non debeat sic restringi, sed gñaliter intelligi, vt etiam in suo loquatur.& potissime per l.is qui.in princip.& l.si duo.de leg. præ. quæ etiam in suo loquũtur, & iõ ab illa opi.recedo. Et pro indubitato teneo, ꝙ vbi sunt instituti venientes ab intestato, testamẽtum reconualescit de æquitate iuris ciuilis, & per d. l. alio.& per alias ll.s̃.alleg. & per aliquas ex rationibus quas infra subiiciam. Ex quo infero, ꝙ per secundum tollitur primum, vt ipse Bar.dixit, sed addo, ꝙ etiam si extranei sint instituti, conualescit ęquitate iuris ciuilis.& induco primo dictum §.si prius.qui non plus loquitur de venientibus ab intestato institutis in secundo, quã de extraneis, cum generaliter loquatur. Secundo cõfirmo ex eo, qa l.filio prçterito.etiam non considerat, ꝙ instituti in testamento fuerint venientes ab intestato, siue fratres præteriti, vel non. Sed solum considerat bonitatem & æquitatem quæ uertitur in hoc, vt faueamus testamento, & causæ testati, & non causæ intestati, sed hæc ratio concernit etiam casum, in quo extranei essent hæredes instituti, velut generalis, ergo &c. Et clarius patet, quia si diceremus illã rationẽ ɔcernere fauorẽ institutorũ, male diceremus, qa si testm̃ confirmaretẽ, opulentiorẽ habuissent ibi hæreditatẽ, cũ ad legata tpe illo nõ tenerenẽ, ad q̃ tenebanẽ ẽt ɔfirmato testõ. Tertio ɔfirmo ex eo, qa sm oẽs si præteritus expresse cõfirmat testm̃, reconualidaẽ de æquitate iuris ciuilis, & hoc non est nisi quia suo fauore diciẽ renunciasse, ergo & idẽ si tacite ɔfirmat non ɔueniendo, cũ potest, quia tacita renunciatio inducit, vt l.j.s̃.qui admit.ad bo.pos.& no.in l.si ego.ff.de neg.gest. Quarto cum fauore filij sit statutum, vt testamentum sit ipso iure nullum, ideo eo non volente dicere nullum debet cessare illa dispositio, & remanere aliquid eo iure quo fuisset si dispositio annullans inducta non esset. Quinto, quia sicut ab intestato succedere potest de iure prætorio per vnde liberi, vt ff.de ɔtabul.l. si duobus.§.si prius.& de car.edi.l.si impubes.§.fi. sic debet & posse de iure ciui. se abstinendo a successione ab intesta. testamentum de iure ciuili conualidare, qa nõ est saltem hodie diuersa ratio inter ius prætorium & ciuile. Et pro hoc declarando attende, quòd iõ de iure prætorio tacendo reconualescit testamentum ex eo, vt possit peti secundum tabu.vt d.l.si impubes, §.fin.& s̃.de contratab.l.ii.quia de iure prætorio suus non erat ab intestato hæres patri inuitus propter beneficiũ abstinendi, suis a prętore concesũ. Sed hoc beneficiũ abstinendi sicut a prætore prius, ita postea ex constitutionibus principum suis fuit concessum, vt late declaraui in l.qui se patris.s̃.vnde lib.super.ii.lectu.& fuit hec concessio valde vtilis, vt patebit in se.q. Merito quod ante nõ poterant de iure ciuili, quod statim ab intestato propter nullitatem testamẽti erant hæredes inuiti, debent hodie post hoc beneficium iuris ciuilis posse, vt sic se abstinendo de æquitate iuris ciuilis remaneat validum. Et istius digressionis fuit rõ, q̃ mouit legislatorem in l. filio prçterito. Et hanc rationem no. quia per hanc digressionẽ iuris antiqui ante beneficium abstinendi a iure ciuili concessum, & iuris noui multas ll. ad bonam concordiam reducere pote-
5 ris. † Ex prædictis concludo, quod siue liberi alii sint instituti, siue extranei, non tantum æquitate iuris prętorii, sed ẽt æquitate iuris ciuilis testm̃ confirmatur filio præterito tacente. Et nimirum, quia duo sunt remedia veniendi contra testamentum. vnum de iure ciuili puta dicendi nullum, aliud de iure prætorio, puta intentandi contratab.vt s̃.eo.l.maximum uitium.ita equitate cuiuslibet iuris per taciturnitatem eius confirmetur. Sed quãto tempore debeat tacere, in sequ.q.dicam. Restat respon.ad rationem Dyni. quę fortiter ob. adeo ꝙ multos mouit ad partem oppositam. Et ego respon.ꝙ tũc testm̃ æquitate iuris ciuilis cõfirmatur, qñ nullũ aliud prçcedit iure perfectũ, secus si prçcedat, vt l.filius qui.ff.de lib.& posthu.l.si quis fundum.§.j.in fine.ff.de vul.& pup.vel qñ aliud oĩ iure perfectum pręcedit, puto dicendũ ꝙ aut filius decedit in uita testatoris, & tũc nõ rũpitur primũ iure validũ.vt in l. proxime allegata. Et potest esse ratio, quia tunc nõ põt reconualescere, nisi ex præsumpta testantis volũtate, sed talis p̃sumptio cessat in casu isto, qa nõ præsumitur cõfirmare inualidum, vt tollat validum. Aut filius decedit post mortem testatoris, & quia confirmatio solum dependet a voluntate filii p præteritionem iniuriati, tunc confirmãte exprẽsse vel tacite primum tollitur, vt in eisdem a sensu contrario, vt ff. de cõtratab.l. si duobus.§.si prius.& hoc, qa eo ɔfirmãte, scđm tenet de ęqtate iuris ciuilis, vt supius dixi. Et si diceres, ꝙ eo casu de iure p̃torio tantum

ADDITIO.

a Stat ergo conclusio mea.vide de illa per l.si ita scriptum.§. testamentum.& qđ ibi no.doc.& signanter Alex.ff.de libe.& posthu.& no.Bar.in l.si filius, qui in potestate.& Alexan.etiam ibidem.eo.titu.

tm̃ reconualesceret, vt dixi quosdam voluisse. Adhuc sunt opi.ꝙ primum tollatur saltem ope exceptionis, qa nõ potest prętor hoc uelle nisi ĩ derogatione primi testamẽti, & derogationẽ iuris ciui. hoc secundum inualidantis, cui potest derogare, licet non ipso iure tollere, & hoc confirmo alia rõne, qa si p bo.pos.hr̃di scripto ɔ voluntatem defuncti auferẽ hr̃ditas, quanto magis per hr̃dem scriptũ in scđo testõ qui hẽt defuncti uoluntatẽ, & cui p̃tor concedebat bo.pos.sm tab.dẽt auferri hr̃di scripto in primo hr̃ditas. Et
6 sic est † concludendum, ꝙ si p scđm test.de iure p̃torio validũ, dẽt tolli primũ de iure ciuili validũ, & sic non ipso iure, saltẽ ope exceptionis, vel bñficio p̃toris eo casu esset frustratoriũ, & male ɔ l. 2.in fi.cõ.de leg.oportet ergo vos alterũ ex duobus dicere, vel ꝙ p̃tor nõ validat scđm nullum ex causa præteritionis, qñ aliud præcedit iure ciuili validũ, vel si conualescat, tolliẽ primũ ope exceptionis. Et hoc voluit dicere Io.in l.cũ in ii.ff.de iniu.test. Et hæc sufficiant de ista profunda q.in qua doc.& Bar.variarunt. Imo ipse in d.l.si filius.ɔdicit ei quod facit in d.l.duob.§.si prius. Et ista procedere debent potissime de iure nouissimo quo cauẽ, vt testõ irrito ex causa præteritionis legata debeanẽ. Et sic ex scđo testõ debenẽ, & sic, vt ɔualideẽ iure ciuili quo ad legata, ita conualideẽ quo ad instõnem præterito expresse vel tacite approbante ipsum testm̃, & sibi ad iniuriam præteritionem non reputante, q̃ iniuria est immediata causa irritationis instõnis hr̃dis, ut dixi & declaraui in auth.ex causa.s̃.ti.j.licet Bar.pp variationem opi.aliter dicat
7 vt scripsi s̃.de test.l.sancimus.in 2.q.vide ibidem. † Quæro modo
a iij. [a] per quantũ tp̃s filius præteritus tacens testm̃ approbare p̃sumaẽ. Et gl.in sæpius alle.l.filio præterito. dixit si semper taceat, & sic vsq; ad mortem sed eã reprobat.Bar.ibidẽ dicens, ꝙ sufficit vt per annum taceat, intra quem debet peti bo.pos.vt ff.de suc.edi.l. j.§.largius.dicens, ꝙ qui intra annũ non petit bo. pos. quæ deferẽ ab intestato de iure prætorio, vr̃ renunciare ẽt succedendi iuri ab intestato de iure ciuili, vbi alius est successurus ex testõ, secus si alius ex testõ successurus non esset.& ita intellige l.suũ.s̃.ti.j.quæ ei videbaẽ obstare. Et de h.d.esse casũ in l.si impubes.§.j.ff.de car. edic. Vbi scriptus hæres post annũ põt petere bo.pos.sm tab.quã alias petere nõ posset si speraretẽ ab intestato succedi, vt l.scriptus. in eo.ti. Ista est mirabilis opi. & multũ præiudicialis liberis præteritis. Sed ɔ eam pro gl.nostra facit. Primo, ꝙ ista opi.supponit, ꝙ præteritus habeat necesse petere bo.pos.vñ lib.ab intestõ, & non posset adire de iure ciuili hæreditatem ab intestõ, quod puto falsum cum testm̃ de iure ciuili sit nullum, vt superius est dictum. Et pro hoc vr̃ quasi casus.ff.de leg.pręst.l.is qui in p̃tãte.in princ.& l. si duo. Secũdo, qa si adire potest de iure ciuili, sequiẽ, ꝙ hoc remedium est sibi perpetuum, vt alia remedia iuris ciuilis, vt no.j.ti.j.l. cum antiquioribus.& vide qđ ibi dicã. Tertio, quia qñ est datus a prætore ad excludendũ a bo. pos. & sic a succedendo de iure p̃torio, non ergo a succedendo de iure ciuili, cum de separatis non sit recta illa illatio, vt ff.de mi.l.Pap.exul.& de acq.po.l.generaſr.§.nihil. Quarto, quia renunciãs expressim iuri succedendi de iure p̃torio non repelliẽ a iure succedendi de iure ciuili, vt j.ti.j. l. seruum. ergo minus si tacitum per lapsum anni, vt ff.de suc.edi.l.j.§.sed vi-
b dendũ. Nec valet rñ.Bar. [b] quia nec lege nec rõne probaẽ. Quinto dico esse casum ɔ eum, & eius rñsionem, in l.quam pro se inducit, videlicet l.si impubes.§.fi.ff.de Car.edi. Nam si esset verum, ꝙ ibi per lapsum anni impubes esset exclusus a iure succedendi de iure ciuili, qũo interim admitteretẽ simul cũ scripto ad bono. pos. cũ tũc vtriusq; iuris tam prætoris, q̃ ciuilis æquitas cessaret, & ibi. quia fuit admissus. Dicendum est, ꝙ iam dixer t testm̃ nullum, & se hæredem ab intestato. & sic non possumus dicere eum exclusum a remedio iuris ciuilis in iudicio iam deducto. Et si dicas cur scripto daẽ bo.pos.sm tab. Rñ.quia impubes erat exclusus de iure prętorio.& per edi. Car.impubes erat missus in possessionẽ facti dilata causa principali in tp̃s pubertatis, nam tunc de nullitate testamẽti disputabiẽ. Nec ob.ꝙ gl.ibi dicit, ꝙ impubes põtest petere restõnem, qa non petet, quia sic exclusus a successione iuris ciuilis, sed iuris prætoris qa omisit petere bo.pos.ɔta.vel vnde li. quam si petiisset scriptus heres, sm tab.nõ habuisset, & sic fructus consumptos suos non fecisset, quia ti.caruisset, quos pp titulum suos fecit. Ius ergo dicẽdi nullum est ibi impuberi perpetuum, & similiter ius petendi hæreditatem a scripto, nisi præteritioni hæreditatis sit præscriptũ. Sexto dico, ꝙ est casus ɔ Bar. ẽt in l.æquissimum.§.si sub condi.in fi.ff.de bo.poss. sm tab.dum dr̃ ꝙ tuitio, quam ibi facit prętor in emancipato non est necessaria in filio in
8 potestate. † Ex quo habes, ꝙ tp̃s datum filij a prætore ad petendũ bon.poss. non excludit filium in potestate a iure dicendi nullum de iure ciuili, ex eo, quia præteritus, sed vltra annum audiẽ perpetuo, quia remedia iuris ciuilis sunt ppetua, vt inst.de perpe.& tẽp. act.§.fi. prætoria annalia. vt s̃.qui admi.ad bon. pos.l.emancipata. & sic sileat hæc opi.Bar.& exurgat gl.nostra, quæ vult, ꝙ semper taceat, & sic vsq; ad mortem.& hoc, ut prçteritus excludatur a iure dicendi nullũ de iure ciuili. Ex his modo collige, quod in post-
c humo [c] volẽte dicere testm̃ ruptum de iure ciuili? quia audiẽ ppetuo, & si nõ dixerit, nedum validum remanet de iure prætorio, sed etiam recõualescit de iure ciuili, si tanto tempore vixit, ꝙ tacita approbatio ei imputari possit, qa si in iam nato cõfirmatur fortius in posthumo, quia tunc fuit aliqđ a prin. & si tanto tpe nõ superuixit, tunc de iure ciuili non confirmetur, vt hic.& pro hoc ac-
9 cedat l.si mater.s̃.de inoffi.test. † Quæro mõ, 4.pone, ꝙ frater præteriti sit institutus cũ extraneo, & frater præteriti dixit testm̃ nullum, & adijt hæreditatem de iure ciuili, p̃teritus aũt sp tacuit, & ɔ testm̃ fecit, quo mortuo extraneus institutus agnita bo. pos.intra tp̃s legitimum petit dimidietatem hæreditatis asserens testm̃ saltem de iure prçtorio reconualidatũ. Vel pone, ꝙ p̃teritus expresse confirmauit, & scriptus hæres dimidietatem petit, vt s̃.cui frater præteriti ɔdicit, & totã hr̃ditatem vult ab intestato, & vr̃, ꝙ frater præteriti debeat obtinere, quasi portio fratris sibi accreuerit p l.i.qñ non pe.par.& pro hoc inducitur quasi pro casu. ff.si ta.test. nul.exta.l.i.in fi.ibi (tuendus est, ac si pr̃ nullas tab.reliquisset.) Itẽ pro hoc induciẽ ff.de ɔtab.ista rõne, quia institutus non vtiẽ bñficio præteriti, sed edicti, nec causam habet a præterito.nec hoc sequiẽ, ꝙ stultitia testatoris. In ɔ.vr̃, vt perinde sit quantum ad cohæredem, ac si frater iste institutus non adijsset ab intest. de li. præ. l. nonnunquam.in prin.& l.si is, qui.§.sed si solus. in q.b. vr̃ casus in oppositum. Item pro isto casu bene facit ff.ad Ter.l.2.§.sed si ɔsanguinea, vbi si quis vocaẽ alterius beneficio vel alterius occasione ad successionem, ille cuius occasione vocaẽ, vt vtẽte iure suo, alter habeẽ perinde, ac si non fuisset vocatus. Item hoc suadet ratio absurdi vitandi, seu ne deẽ occasio malignãdi. Nam sm tpa florum, sm quæ ex causa præteritionis non debenẽ legata, absurdum euenisset, si prima pars vera esset, videlicet, ꝙ institutus per hunc modum potuisset euitare sol.legatorũ, & illa sibi lucri facere, ꝙ testm̃ reconualescit, sequiẽ, ꝙ aditio præteriti nunq̃ declaraẽ retro nulla per §.q̃diu.ff.de acq.hære.& s̃.de impu.& al.subst.l.si test. & hanc partem in themate nr̃o puto veram. Et ad obiecta rñ.i.ad l.si post mortem.§.i.de contratab.& dico, ꝙ ibi præteritus petiit ɔtabu.vt testm̃, & eo rupto pos.bo.non accepit, vnde ibi vsus fuit suo beneficio in casu nr̃o, ideo pondera bene illam lr̃am in verbo accipiãt, qa iste est verus intellẽs in illo §.vel si ibi illud verbum accipiant intelligaẽ, ꝙ petant, & loquitur de bo.pos.sm tab. Dic, ꝙ ibi petere possunt quo ad actum petitionis, sed petitio quo ad effectũ nõ tenet prçterito non vtente suo beneficio, & ita debet intelligi ille
10 tex.in fi. & hoc vult ibi gl. & Cyn. † Et ex hoc patet ꝙ male dixit Bal.dum dixit, ꝙ institutus non venit beneficio præteriti, qa imo est in d.l.post mortem.in fi.licet ex dispositione edicti ad l.j.in fi. si ta.te.nul.ext. Rñ.ꝙ ille tex.dẽt intelligi qñ p̃teritus fuit vsus bñficio suo.iõ exhr̃datus tuereẽ in dimidiã tm̃, qa p̃teritus aliã dimidiã hẽt ab intestato, vel ibi loqẽ pẽdẽte dubio, an p̃teritus testm̃ velit dicere nullus, vel non, si aũt sp tacuisset, vel iure dicendi nullũ renunciasset, ita ꝙ testm̃ reconualesceret, tũc illã l.intelligo sm alias, vt exhæredatus reuertaẽ ad terminos suos, qa, vt teneat exhæredatio sufficit ex testõ hæreditatem adiri de iure ciuili, vel p̃torio, vt ff.de bo.lib.l. si p̃onus.§.ex testõ. Et hæc puto vera de iure antiquo, & nouo, & ẽt de iure nouissimo. Auth.licet, vnus tex.videaẽ aliqualiter repugnare. videlicet in Authen.vt cũ de ap.cog.§. siue igiẽ.finaũt hæc reserua, qa vr̃ nouiter disponere, vt testõ existente nullo ex cã p̃teritionis hæreditas æqualiter diuidaẽ inter liberos ab intestato; sed illũ intelligo sm antiqua iura.ar. l.nam, & posteriores.ff.de legi. Et sic si testm̃ dictũ fuerit nullũ, alias remanet in virib.suis.& mõ sunt expeditæ dictæ difficultates huius l.& multa iura, q̃ videnẽ ɔria in fortiato reducta ad bonã ɔsonantiam.

ADDITIONES.

a Quæro modo. Adde Bal.in l.suus quoque.in v.no. C.de repu.hære.melius per eũ in l.j.2.& 3.q. C.de contratab.& in l.filio præterito.de iniusto test.per Bar.in l. si duobus.§.fi.circa medium.versi.seq.& ex hoc no.ff.de contratab. & omnino per Bal.in l.si pater.in 11. & 12.oppo.s̃.de institutio. & substitutio.

b ¶ Nec valet respon.Bar. Adde contra Bar.Bal.in l.j.j.de suis, & leg.& in l.scimus, §.illud.j.col.j.de inoffi.test. idem tenet ipse Bal. Ange.Raf. & Io.de Imol.in l.filio præterito.ff.de iniust.test.contra Bar.ibi, & in l.posthumo de contratab.& in l.Gallus.de li.& posthu.& in l.certum.8.co.vnde cogna.per Bal.ibi vide omnino per Bar.in l.non dubium. supra.de test.& hic per Bar.in l.si plures.§.fin.ff. ad Car.vbi contra. & Pa.de Ca.in l.suum.j.de iu.deli.& in l.j.quando non pet. partes.quod in 30.anno.non post.

c Quid in posthumo. Adde pro hac q.quid si pater testator vixit post testamentũ tanto tempore, ꝙ ipse potuit illud mutare, & non mutauit. vide Bart, consi.91, incip.quidam Lappus Vannis.& Alex.consi.142.in 2.parte.

LEX III.

1 *Posthumus natus viuens testamentum rumpit etiam statim decedens.*

d **Quod certarũ.** [d] Primo thema. Secũdo quæstio. Tertio quorundam op. Quarto op.illorum approbatio. secũda ibi, vt dubitatur. tertia ibi, cũq;. Sabiani.
1 quarta ibi, eorum &c. † Casus. Posthumus natus viuens licet illico dece-

ADDITIO.

d Quod certarum. Adde Pau.de Cas.hic qui dicit, ꝙ quando posthumus nascitur, & certum videtur sic ipsum non posse viuere, ex quo natus est 6.mense, nec tetigit de 7.ꝙ si postea moritur, testamentum non rumpitur per l.septimo mense.nam paria sunt non nasci uiuum, & uiuere nõ posse, & cum questio de facto fuisset in ciuitate, dicit, ꝙ in contrarium allegatum fuit dictum Ang.hic, quod imo rumperetur, & dicit se non inuenisse. verum est, ꝙ Ang. hic non dicit, sed in l.pe.de impu.& aliis subst. idem uoluit Bal.de nato in 8.mense; qui similiter uiuere nõ põt, et rumpat testm̃, quia sufficit, ꝙ uiuat momento, eius consi.113. incip.ad intelligentiam.3.uol.& idem uoluit ipse Bal.consi.407.in fi.2.uolum.

co decedens rumpit testm̄, si ad nullum declinet monstrum vel
prodigium.h.d.in glo.fin. adde a muliere sic natum.nam tunc ne
dum,quod non rumpat testamentum,quia nō est ex testatore na
tus, sed etiam matri ad legatum nō proficit, quia sua culpa hoc
euenit.Secus si non ex bestia, quia licet tunc testamentū non rū-
patur vt hic,tamen matri proficiet, vt ibi.

LEX IV.

1 *Casus omissus pro expresso habetur in vltimis voluntatibus.*
2 *Prouisio erga vnam personam, quando trahitur ad aliam.*
3 *Casus omissus ad quem prouisio non trahitur, an remaneat in dispositione iuris communis.*
4 *Extractus de ventre secto matris mortuæ, an dicatur natus, seu partus. & an succedat sibi decedenti substitutus.*

Quidam. Primo antiquorum dubitatio.Secundo Iusti
1 nia.decisio. secunda ibi, nobis itaque.†Casus.
In vltimis voluntatibus casus omissus hr̄ pro expresso, si nō sit di
uersitatis ratio,& tractet de fauore,non de odio. h.d. Op.cum gl.
de l.cōmodissime.de lib.& posth.so.multis modis vt in ea.& pri-
ma est communis.s.ꝙ ibi testator se astringere voluit ad vnum ca
sum tm̄,hic non,vt no.ex vltima dr̄ia interintra, & circa. Opp.2.
de l.j.§.sed & si qs. ff.de ven.in pos.mit. Sol.vt in gl.ꝙ ibi in exhæ
redatione,quę sui odio non extenditur.†Vltimo pro ampliatio-
ne materię, dic, ꝙ interdum quærit̄, an prouisio erga vnam per-
sonam non trahatur ad aliam, & dic,aut illæ duæ reputant̄ eædē
pp debiti vnitatem, & trahitur,[a] vt j̄.de fideiu.l.fin.& de duo.re.
a l.fi.Aut non reputant̄ eædem,& non trahit̄,vt ff.de diuer.&temp.
pręs.l.intra quatuor.& ff.ne de sta.defunct. l.2. Interdū quærit̄,an
prouisio facta in vno casu extendatur ad aliud,& tunc constat de
prouidentis voluntate, & illam serua,vt l.si Titius. §.i.ff.de lib.&
posthu.facit ff.communi diuidun.l.cōi diuidundo.§.i.cum ibi no.
Ideo si testator dixit, si ex infirmitate ista decessero, Titio decem
lego; si non ex illa,sed ex alia decedat,nō debet̄ legatum,quia ex
illa restrictione constat de testantis voluntate, vt l.alumnæ.§.fi.ff.
de adi.leg.vbi casus.Aut dubitatur,& tunc aut quæritur,an pro-
uisio in duobus casibus separatis facta trahit̄ ad mixtum,& dic ꝙ
sic si fauor inde resurgat.vt ff.de lib.& posth.l.si ita scriptum,non
si odium,vt ff.de adul.l.mariti.§.hoc quinquennium,coniuncta l.
vim passam.§.præscriptionis.in eo.ti.Aut quæritur, an de vno ca
su simpliciter trahatur ad alium,& tunc aut dispositio est in se du
bia,& incerta, ita ꝙ ad vtrunque casum potest trahi,seu secundū
vtrunque interpretari,& tunc si de fauore tractatur,vtrunq; com-
prehendit, & non tam vi extensionis, q̄ interpretationis,vt hic;
secundum quartam sol.datam ad l.cōmodissime.secus si de odio
tractat̄,vt l.i.§.sed,& si quis.ff.de ven.in pos.mit.Et est rō,qa odia
sunt restringenda,& fauores ampliandi, vt l.cum quidam.ff.eod.
Aut dispositio est in se certa,& clara,vnum casum tantum cōcer-
nens,& tunc aut casus omissus euenit seu contingit fraude exco-
gitata contra prouisum, & tunc in odium fraudationis prouisio
extenditur ad casum illum,sic contingentem, vt ff.de repu.l.si fi-
lia,& ff.sol.ma.l.filiæ meę.dic,vt ibi no.Aut ille casus omissus eue
nit præter fraudem aliquam, & tūc si est per oīa similis expresso,
vt quia eundem effectum consumauit, & tunc ad illum extendit̄,
vt l.Deo nobis.s̄.de Epis.& cler.Et pro hoc accedant oēs leges,ꝙ
non refert,qd ex æquipollentibus fiat.vt l.si mr̄.s̄.de inst.& subst.
sub condi.fac.& ff.de leg.3.l.fideicom.§.si cui. Sinaūt non est per
oīa similis, tūc aut rō paritatis,aut æqualitatis seruandæ hoc sua-
det,& tunc ad alium extenditur,vt Insti.pro so.§.illud.& j̄.de fru
cti.& lit. expen.l.fi. Vbi aūt hæc cessent,& tunc casus non extē-
ditur ad casum omissum,vt ff.so.ma.l.si cum dotē.& ff.de libe. &
3 posth.l.commodissime.& ff.de condi.ob cau.l.si extraneus. † Re-
stat nunc quærere, qñ prouisio non trahitur ad casum omissum,
an casus ille omissus remaneat in dispositione iuris cōis? Sed re-
mitto ad ea,quæ scripsi in repetitione mea, in l.si cum dotem.ff.
4 solu.matrimo.& dixi alias in d.l.si extraneus.† Quæro de q̄stione
b facti,testator instituit ventrem[b] siue vxorem si masculum pareret,
& ei in pupillari ætate decedenti substituit Gaiū.Et si non fęmi-
nam pareret,ei prouidit legitime &c. mortuo testatore vxor præ-
gnans moritur, & ex secto ventre puer masculus extrahitur vi-
uens, qui post plures dies moritur. Gaius petit hr̄ditatem ex sub-
stitutione, venientes ab intestato se opponunt dicentes ad eos
spectare, quod neuter fuit institutus si vxor masculū pareret,sed
ipsa non dr̄ peperisse, vt est tex.ff.de ver.sig.l.anniculus.§.fi.ergo
&c. Contrarium tenuit Bar.in suo consi. Et refert Oldr.idem te-
nuisse ex eo,quia cum instituit ventrē,orō & instō est perfecta,&
quicquid adiungitur demonstratio quędam est,quæ nō vitiat,li-
cet per alium modum vere,cuius notitia hr̄,vt ff.de lib.& posth.l.
Titius.§.Lucius.Secundo,ꝙ mater dr̄ peperisse,licet ex secto ven
tre puer viderit solem.vt l.3.s̄.de inoffi.testa. sed illa non vrget,cū
idem teneo, quia testator instituit ventrem ex dispositione iuris,
vt præteritionem euitaret,vt ff.eod.l.placet.& quod adiecit si ma-
sculum pareret,non fecit,vt conditionem facere vellet in parien-
do,& modo pariendi, quia tunc non euitaret in casu sectionis, vt
voluit, ꝙ quoquo modo venter esset plenus,dūmodo nascat̄ ma-
sculus,ille sit hæres, & sic solum voluit facere dr̄iam inter mascu
lum,& fęminam,Habito igitur effectu,non curamus de modo.l.
mater.s̄..de institutio.& substit.& quia mētem magis spectamus,
q̄ verba.j̄.de fidei.l.cum virum.&quia ex secto ventre quis dr̄ na-
sci,vt ff.de inoffi.test.l.posthumus. & de lib.& posthu.l.quod dr̄.
Item prouisio pp effectum facta in vno casu, extendit̄ ad aliū in
fauorem testamēti, vt hic. Ad l.anniculus.rn̄.ꝙ illud procedit vbi
mens testōris non repugnat.alias secus,vt in casu nr̄o. Aliter,aut
sumus certi de mente,& illam serua.aut dubitatur,& tunc aut te
stator dixit si nasceret̄, & tunc quouis modo prædictorum dr̄ na-
tus, vt d. l. posthumus . & d.l.quod dicitur. aut dixit si pareret,&
tunc aut testatoris dispositio tēdit ad vtilitatem ventris, de cuius
partu quærit̄,& quouis modo venter veniat ad lucē, dispositio lo
cū hēt,qa testōr nō curat de modo,sed de effectu,vt hac l.& rōni
bus s̄.alleg.aut nihil disposuit in vtilitatem ventris, & tūc, qa illa
ꝯditio nullo casu inerat,censet̄ volūtaria & immutabilis a sua for
ma,& isto casu hēt locum d.l.anniculus.§.fi.ista verba tene cordi.

ADDITIONES.

a ¶ Et trahitur.Quod prouisio in vno extenditur ad omnes similes, adde l.Gallus.
§.quid si tantum.& ibi Bar.in summario.ff.de lib.& posth l.Titius, §.j.de libe.&
posth.per Alex.consi.13.2.parte. idem ex identitate rationis.c. cum dilecta.de
confir.vti.l.j̄.cum glo.infra de condi.indebit. Item adde, quod casus non pro-
uisus sub dispositione ex maioritate rationis non includitur, ut per Socin.cōs.
52.incipien. vt veram testatricis intentionem. circa princi. primę col.in prima
parte.char.95.

b ¶ Instituit ventrem.Adde Alex.hic refert,ꝙ deci.huius q.Sal.sequitur Bal.in suo
consi.sed non allegat vbi sit,tamen inueni Bal. consi.107.3. uol.inci.in Christi
nomine verba testa.vbi dicit hęc formalia verba, falsum est dicere ꝙ illa pepe
rit,quæ ante partum decessit,ut ff.de verbo.signifi.l..anniculus. §.eum. In con-
trariū est veritas, quod peperisse dicitur quæ in puerperio decessit. vt ff.de sta.
ho.l.Aretusa.cum seq.Super hoc passu dubitāt aduocati Lucanæ ciuitatis.Ale-
xand.vero refert alias consuluisse, quod dicta substitutio vendicat sibi locum,
& ꝙ ista est ipsa veritas,non obstantibus quibuscunq; opi.contrarijs,quia fri-
uolę sunt secundum eum.& ꝙ considerandum est,ꝙ quando testator dixit,in
stituo ventrem,ille qui est in ventre, institutus est, siue nascatur uiua matre,si
ue ex utero excidatur, nam cum testator dicit uentrem, perfecta est oratio,&
quicquid adiungitur,quædā demonstratio est, quæ non habet uitiare per aliū
modum,quam per modum demonstratum rei demonstratæ ueram notitiā ha-
bens.iste est casus.ff.de libe.ꝙ posthu.l.Titius.§.Lucius,& vide quę etiam hic te
net per nonnullas alias rationes, de quibus per te uide.

De iure deliberandi, & de adeunda, vel acquirenda hæreditate. Tit. XXX.

Quia hęredes deliberant de adeunda hæreditate,vel repudianda.
Ideo post titulos præcedentes ponitur consequenter ista rubr.

LEX PRIMA.

1 *Hęres an efficiatur filius ex sola manumissione,& nu.2.*

Si a patre. Casus. Iure isto emancipatus non ef-
ficitur hæres ab intestato ex sola ma-
1 numissione, vel alia gestione.hoc dicit. † Oppo.quod
ex sola manumissione efficiatur hæres, ut ff.eod.l.iul.
Sol.vt in gl.ꝙ hæc lex loquit̄ in emancipato, qui a iure ciuili erat
incognitus,ideo bono.poss.de iure prætorio erat ei necessaria.ibi
in suo,qui iure ciuili adire poterat,ideo gerendo id quod non po
terat facere,& circa ius & nomen hæredis hæres erat,vt est manu-
missio,quia dominus tantum manumittit,& hoc nisi præstetur,
quod non animo adeūdi facit, vt in gl.sequitur.Opp.ꝙ imo suus
manumittendo non efficiatur hæres,vt in eod.ti.l.Iul.§.fin.uel 3.
secundum Pet.ibi manumisit seruum proprium,quia castrēsis pe
culij.s̄.uer.hæreditatum.Sed iunge omnes simul, & habebitis ve
2 ritatem. † Opp.3.ab extra, ꝙ emancipato non sit necessaria bon.
poss.vt l.pro hærede.ab intestato loquitur l. ista. Nam si instituta
esset emancipata,tunc adire ex testamento de iure ciuili posset,vt
in ꝯrio.Opp.4.ꝙ etiam ab intestato hodie possit,ut in auth.de hæ
red.ab intest.§.j.ibi sublata est differentia emancipationis,& pa-
trię potestatis. Sol.confitendo contrarium de iure nouissimo.se-
cundum quod est correcta.

LEX II.

c **Cum debitum.** [c] Filius soluens simpliciter debitū
patris defuncti præsumitur soluere
vt hæres. h. d. quod no. quia quotidie hoc contingit simpliciter.
ideo dixi, quia secus esset, si protestatus fuisset, quod non animo
adeundi fecisset,ut ff.eodem.l.pro herede.§.i.argumen.eius quod
no.in l.præcedenti.

ADDITIO.

c ¶ Cum debitum.Adde post Cy.Bal.hic,qui limitat prout hic Sal. & adde no.in l.
pro herede.ff.de acquir.hæred.

LEX III.

1 *Filiusfamilias an sit patris necessarius hęres.*
2 *Filius in ptāte hæreditatem aditam ad quemcunq; transmittere pōt.& nu.5.*
3 *Filius an possit clausis tabulis hęreditatem adire.& nu.4.*
6 *Suus pro parte institutus hęreditatem non transmittit.*

2 **Si fratris.** † Pro euidentia præmitto, ꝙ sm l.xij.tab.filius-
famil.erat patri hæres necessarius,vt ff.e.l.in suis.
& Insti.de hæred.qual.& differen.§.sui. Sed postea per prætorem
ei datum fuit beneficium abstinendi, & similiter post præto-
rem ex constitutionibus principum ei datum fuit simile bene-
ficium, & illud prætoris confirmatum, vt latius scripsi supra,
vnde

vnde li.l.qui se patris.super 2. lec.Ante igitur hoc beneficiū trās
mittebat hæreditatem paternam ad quemcūq; hęredem sibi fu
turum.post hoc beneficium concessum,dubitatum fuit,an suus
transmitteret ad quemcunque,& gloss.fuerunt in opi. ꝙ licet ius
deliberādi transmitteret,vt quilibet,tamē iure suitatis non trās-
mitteret ad quemcunq;,sed solum ad posteros,per l.vnam, j̄. de
his,qui ante aper.tab.& per l.j.§.in nouissimo,j̄.de cadu. tollen.
Et motæ sunt etiam ex eo,quia factus erat de necessario volunta
rius,& redactus ad ius emancipati,vt ff.de leg.j.l.nam emancipa-
tus.Hanc opi.sequutus fuit Iac.But.& Ia.de Bel. in disputatione
sua,quam posuit in Auth.de tri.& se.Ad ll. quæ videbantur ob-
stare,respondebat,ꝙ in eis est speciale, & in qualibet suam ratio
nem specialitatis assignauit,& facit glo.in l.ventre, de acq.hære.
a Sed contra glo.[a] tenuerunt Iacob.de Ra.Pet.& Ray.& Bar.& cō
muniter omnes Perusini,dicentes, ꝙ transmittit ad quemcunq;
iura suitatis,vt prius faciebat, & mouentur per multas leges, &
rationes,quas omitto,alibi tractaturus istam materiam. Sed in-
ter cæteras leges,dixerūt hic esse casum eis,& ob hoc varię sunt
hic lec.Nam secundum gloss.h.d.†Filius in potestate patris hæ-
reditatem aditam transmittit ad quemcunque,non aditam non
transmittit. Secundū vero lect. prædic.Doct.sic sūmatur. Filius-
fam.hæreditatem patris non aditam ad quemcūque transmittit.
Emācipatus vero solū ad posteros,h.d. Et diuidit̄ in tres partes.
Primo vnum dictum in filio,in potestate.Secundo,circa illud re
mouet obiectum.Tertio ponit aliud dictum in filio emancipato
secunda ibi,nec ea propter,tertia ibi,quod si.Pone casum in ter-
minis in nube,ꝙ duo erant fratres,quorum vnus decessit super-
stite filio hærede instituto in totum,vel pro parte,deinde filius il
le inter paucos dies decessit,extraneo sibi hærede instituto in to
tum,vel in parte,frater primi defuncti petit hæreditatem fratris
sui,hęres filij dicit illam ad se spectare.Quæritur ad quem eorum
pertineat?& inter alia frater allegat,quod fratris sui filius j̄. pau-
cos dies post mortem patris, decessit & clausis adhuc tabulis te-
stamenti,vnde patris hęres existere non potuit, & respondetur
ꝙ si ille filius fuerat in ptāte pr̄is sui,potuit ei hæres existere &c.
Nec præiudicat ei,ꝙ j̄.paucos dies &c.quia nihil ad rem. Vnde
concludit, ꝙ isto casu hæreditas patris spectat ad hæredem filij.
Sinautem filius erat emancipatus, tunc frater fratri ab intestato
succedit,quia emancipatus hęres patri non fuit, nec hæreditatē
non aditam transmittit,vnde testamentum fratris est effectū ca-
ducum,& eius successio pertinet ad legitimum, vt Instit. de leg.
ag.suc.§.pximus.†No.q̄ hēs in summario. Item ꝙ filius clausis
3 tabulis potest patris hæreditatem adire, & erat speciale in filio.
Sed hodie quilibet potest,vt j̄.de cadu.tol.l.j.§.in nouissimo, &
hoc vult gl.j.quam etiam potes expedire per duo cōtraria.†Vn-
de opp.1.ꝙ clausis tabulis,ex parte hæres non pōt adire, vt ff. de
iur.& fact.igno.l.j.§.fi.Solu.ꝙ ibi in extraneo, hic in filio,in quo
est speciale. Tu dic melius,quod etiam filius ex parte institutus,
non poterat adire clausis tabulis,quis illa l.prima,in fine, de iur.
fact.ignoran.loquitur in filio,cum alij extranei non possent, vt
infra de caducis tollend. l. prima §.& cum lex. Et hic est casus,
b qui signāter dicit,aperto testamento. [b] Oppono secundo, quod
hodie quilibet possit,vt infra,de caduc.tollend.l.prima, §.in no-
uissimo.Solu.quod illud de iure nouo.Oppo. 3.contra primum
responsum huius l.nam tex.iste dicit, quod potuit hætes, & sic
ponit rem in potentia,non in actu, & per consequens hæres nō
fuit,& si sic,ergo hæreditatem non aditam non transmisit,vt in-
fra de his,qui ante apertas tabul.l.prima, infra de cadu. tollend.
l.prima §.in nouissimo. Solu. vt in gloss.secunda.†Primo,quod
5 speciale est hic in filio,vt transmittat in extraneum,ergo loquū
tur.ll.in contrarium allega.Et subiungit glo.quod filius trāsmit
tit ad posteros,quasi dicat,non ad alios, sed vt dixi in euidētiali.
Iacob.de Ra.Pe.Rayn.& Bar.dixerunt,quod.gloss.ista verba di-
xit secutus suam opin.erroneam,cum veritas sit,quod transmit-
tat̄ ad quemcunque,& nituntur probare per multa iura, & maxi
me per l.ex militari,in fi.cum l.seq.ff.de testa.mil.quinimo dicūt
esse casum,dicentes,ꝙ gl. ista diuinat, cum non dicatur in litera
ista,ꝙ liberos habuit,& sic de quocunq; eius hærede, etiam ex-
traneo,loquitur.& forte ideo gl.sol.2.ꝙ hic adiuerat. & subiun-
git hoc esse verum,& sic non ob.contrarium, quia hic hęreditas
fuerat adita,& non transmittit̄.Sed præfati Doc.adhuc istā sol.
reprobant,dicentes,ꝙ hic est casus in ꝯrium,dum hic dr̄, statim
suus ei hæres existat.nam ex eo,ꝙ dicit,statim,apparet,ꝙ non lo-
quitur de institutione facti,sed de institutione,quæ fit authorita-
te iuris ciuilis,in qua nullum est remedium inter mortem, & ac-
quisitionem,sed inter immixtionem facti bene est mediū,vt ff.de
acq.he.l.necessarijs,& de leg. j.l.si post mortē,& no.in l.Iul.ff.de
condi.& demonstra.Sed pro Deo caue,quomodo isti pede sicco
pertranseunt super ista litera,& non considerant,quod litera ista
dicit,statim aperto testamento.vnde hic nō dicit,statim mortuo
testatore,quia verum dicerent,sed dicit, statim aperto testamen
to,& inueni dubium,ꝙ inter apertionem testamēti, & mortem
testatoris,fuit medium,& ideo glo.videtur dicere,quod hic adi-
uit,& ita credo hunc esse verum casum huius l.Et est ratio, quia
filius clausis ta.non erat hæres,licet posset adeundo, vt patet, j̄.
de cadu.tollen.l.j.§.cum lex,ideo notanter iste tex. dicit, potuit,
& non dicit,fuit scriptus pro parte, non poterat clausis ta. adire,
vt l.j.in fin.ff.de iur.& fact.igno. quæ in filio loquitur, qui habe-
bat hoc priuilegium.Et probatur hic,vbi dicitur, aperto testamē
to,& quod subiūgit,suus hęres esse non possit, dic vt dixi,& sic
non loquitur de antiqua existentia sui hæredis,quæ nullum me-
dium habebat a morte testatoris. Nec ob.quod quidam libri nō
habeant ista verba,aperto testamento, quia multos reperi habe-
re,& debemus illis stare. argumen. eius quod de testibus dicitur,
in l.diem proferre,§.si plures.ff.de ar.p gl.& maxime, quia clau-
sis tabulis non operabatur illa existentia,tempore,l.Papiæ,trans
missionem,nisi adiret,vt in d.§.cum lex.vt hic in principio,in ver
bo,potuit.Nec ob.quod alij dicunt,quod hic faciat differentiam
inter suum,& emancipatum,quia verum,sed nō simpliciter, sed
inter emancipatum,& ante aditam hæreditatem,post aditam ve
ro de eo nihil dicit,& in potestate existentem, sed data hęredita-
te,vnde casus omissi,remanent in dispositione iuris communis.
Nec etiam ob.ver.sed nec ea propter, qui,vt dubium hēt, suppo
nere videt̄ necessario,sed fratri sic dicenti fuisse in facto respon-
sum,quod nihil releuat in profectum fratris, nec aliquid de trās-
missione dicit hæc litera,& institutus pro parte ideo clausis tabu
lis non potuit adire,,sed si tenuisset aditio, cum hæredis portio
non potuisset in caducum transire,qa accreuisset portioni aditæ,
ne pro parte reperiretur intestatus decedere,vt l.ius nostrum, de
reg.iu.& pro hac accedat,ff.de ma.test.l.si legato seruo, §.fi. & l.
si testamento,& ex his patet,quod hæc l.non probat, ꝙ existētia
sui hęredis operetur transmissionem ad quemcunque etiam ex-
traneum hæredem, immo potius facit in oppositum . Et quæ
opi.istarum sit verior,non examino hic,sed examinabo in l.apud
hostes,j̄.de suis,& legi.Et ibi ideo differo,quia interim videbis,
aliquos tex.qui pro opi.gloss.bene faciunt,quos tamen Doctor.
præfati per se inducere nitunt̄, & quia est vltimus in isto libro
tractatus de ista materia,ideo nobis reseruo, quia tūc plenius in
formari facilius intelligeris,supposita tamen opinio. prædictorū
6 Doct.†Oppo.ab extra quod etiam suus hic non transmittit in ca
su,quo pro parte fuit institutus,quia cohæredem extraneum ha-
buit,& sic cessat existentia sui hæredis,& nihil operatur. argum.
ff.ad Treb.l.apud Iulianum,§.j.vbi non operatur circa tab.pupil
lares,ergo nec circa transmissionem.Item quia per dationem co
hęredis extranei, testator facit eum de necessario voluntarium,
argum.ff.de his qui vt indi.l.tutoris, sicut dicimus cum hēt sub-
stitutum vulgariter,vt ff.de lib.& posthum.l.si filius hęres, & ff.
de acq.hęre.l.quæsitum.Et sicut in illis ll.substitutus admittit̄ iu-
re substitutionis,ita cohęres datus admittitur iure accrescēdi ad
totum.Pro huius sol.attende,quod qui tenent opi.glo. fatentur
argumen.Ideo dicunt,ꝙ hic filius adiuit,& sic ius accrescēdi lo-
cum non habet.Sed Barto.suam opin.sequutus respon.notabili
ter,dicens,quod datio cohæredis extranei impedit existentiam
sui hæredis operari in dependentibus ex testamento,sed ex legis
dispositione,& permissione qualis est transmissio ad quemcun-
que.& sic hic transmissio est fortior,quam ius accrescendi,proce
dat nedum ex l.sed etiam tacita testantis volūtate, vt infra de ca.
tol.l.vna,§.his itaq;,cum seq.Quod forte considerans Bald.dicit
ꝙ hic cohæres extraneus datus repudiauerat,& sic inefficax, &
sine effectu fuit datio cohęredis extranei, vnde non impedit exi
stentiam sui hęredis, & de hoc dicit esse casum hic notandum.
Et quod hic repudiauerit,nititur probare ex eo, quia si adiuisset
necessario ei accreuisset,& sic distinct.huius l. locum non habe-
beret.Et modo vides quomodo lect. istorum Docto. transit per
plures anfractus, quam transeant lect.glo.Ideo, vt supra dixi,ab
eo non discedo, quia pauciores habet anfractus, & quia magis,
vt dixi,conuenit literę.

ADDITIONES.

a †Sed contra gl.Adde ꝙ eandem tenuit Bal.in l.qui se patris,co. 4.sup. vnde lib.
vbi tamen uidetur hoc limitare,vnde reprehenditur per Ro. ibi col. 25. post
Ang.in repe.d.l.

b ¶Aperto testamento.Vide Fran.de Are.qui hic nititur impugnare Salyc.& per
multas rationes,vbi per te ibi uide contrarium,hic dicit tamen, quod cōmu-
niter libri non habent illa verba,nam si haberent de necessitate,dicunt quidā,
quod probaretur intētio Sal.s.quod hæreditas hic fuerit adita,& ibi uide per
eum,qui dicit duo ad ipsius intellectum, ultra omnes Doc. & hic per eum hēs
multa not. circa materiam suitatis.

LEX XXI.

1 *Pater potest hæreditatem filio delatam cum ipsius assensu adire.*

1 **Filio.** †Hæreditatem filiofam.delatam potest pater cum
filij voluntate adire.hoc dicit. Alias secus,vt l. 2. j̄.
de le.hæ.Nec.obst.eo.l.Paulus.vbi per alium non adit̄ hæredita-
tis,quia verū per aliū,cui prorsus q̄ri non dēt,patri aūt q̄ri debet.
olim totum,hodie saltem vsusfru.&procedit quando consensus
illius non est de substantia,nec etiam obst.quod filius sit ille, q
debet adire. cū & pr̄is iussus debeat pręcedere, vt ff.e.l.si quis mi
hi bona,§.iussum,quia illud uerum,secundum ius antiquū. Sed

hæc l.habuit respectum ad ius nouum, de quo ī.de bo.quæ lib.l. fi.§.vbi autē, vel dic, ꝙ vbi filius adit, iussus præcedere debet, sed vbi pater, sufficit filium consentire, vt hic, quod est notādum. Et sic habes, ꝙ hæc sunt paria, filium adire patre iubente, & patrem adire filio consentiente &c.

LEX V.

1 *Pupillus, auctorante tutore, potest hæreditatem adire, & nu. seq.*
5 *Adeunti hæreditatem quot requirantur. & nu. 6.*
7 *Tutor solus, an possit hereditatem pupillo delatam adire, & nu. 8.*
9 *Prodigus cum auctoritate curatoris hæreditatem adire potest.*
10 *Gerere se pro herede, quid sit,*
11 *Aditio facta hoc modo, ego talis sciens hereditatem patris mihi delatam, ipsam adeo an valeat.*
13 *Aditio hereditatis facta sub conditione, an valeat, & an facta in animo, & numero 14.*

1 Potuit. †Pupillus pōt hereditatē adire auctore tutore, nō tutor sine eo; nisi ille sit infans. h.d. No. & pōdera illa verba, actus, & voluntas, per quæ videtur, quod consensus dēt esse in mēte, & aliquis actus eius in verbo, vel opere. Et hęc est ratio, quare solus tutor sine pupillo non potest, vnde volūtas
a dicitur affectio animi ad aliquid applicata. Et philosophus dicit,[a] ꝙ voluntas est motus rōnabilis animi cognoscentis, per quam p̄ficiuntur actus humani. Op. tex. in prin. dicit, ꝙ pupillus hoc pōt, & sic innuere videtur, quod infans non potest, sed hoc falsum, quia & infans potest tutore auctore, vt ff. ad Tre. l. seruo inuito, §. si pupillo, ad fi. ibi, siue enim hæres &c. Sol. vt in prin. glos. q̄ vult quod hæc concordet cum illa. seu intelligatur secundum aliam, & sic sub hoc verbo, pupillus, comprehēdatur etiam infans, vt ī. eo. l. infanti, ver. parente, & ita etiam debet intelligi l. pupillus, ff. eo. vel si aliter intelligatur, subaudi, maxime, vt in gl. licet quidā aliter, & male intellexerunt, vt in gl. & sic infans potest adire tu-
2 tore auctore. †Ex quo collige, quod id quod solus tutor potest, non vitiatur ex eo, quod personam infantis sibi adiecerit. facit ff. quod fal. tu. auth. l. j. §. sed Pomponius. Opp. 2. quod non possit, vt ff. eo. l. pupillum, & Insti. de auth. tu. §. neq;. Sol. quod solus nō pōt, vt ibi, sed tutore auctore potest, vt hic. Et hic quæri potest, an si hæreditas nedum esset locuples, sed opulenta, an tunc solus pupillus posset? & de hoc dixi in l. q̄d fauore, s̄. de le. vbi plene exa-
3 minaui. Opp. 3. quod tunc, sine tutore pupillus possit, vt s̄. qui admit. ad bon. pos. l. bonorum. Sol. vt in glo. ꝙ ibi in bonorum pos. quam tutore auctore petere potest, & in hoc concordat cum ista. & etiam, si careat tutore, potest bonorum possessio. petere a iudice, ex certa scientia, tutoris defectum supplente, vt ibi versi. in fi. Sed hic caue, quia dubitari posset, an diuersum sentiat glo. ista in aditione hæreditatis, vt iudex defectum tutoris supplere nō possit, tamen veritas est quod potest, vt ī. eodem l. si infanti, in fin. & ita tenet glo. in d. l. bonorum, & clare, & expresse. Insti. de au. tu. §. neque. Oppo. 4. quod solus pupillus possit, vt ff. de acqui. pos. l. quamuis. Sol. quod illa in possessione rerum, & bonorum, quæ
4 est iuris, vt sequitur in gl. † Opponitur. v. quod etiam cum auctoritate administratoris sui non possit, vt ff. de appella. l. cum in vna §. tutor. Sol. vt in eadem gl. quod pupillus auctoritate tutoris potest, vt hic, non curatoris auctoritate, vt in contrario licet adultus possit cum curatoris auctoritate, vt l. cū quædam, ff. de admi. tu. Et tunc est rō, quia curatoris adulti pupilli est extraordinariū, quia extra ordinem datus est, cum tutor dari debuit, ideo minus
5 potens est. & est expedita glo. 2. † Transeo ad secundam, & op. 6. si eius actus, & voluntas est necessaria, vt dicit hic litera, & sequitur, quod scire debet, vtrum adeat ex testamento, vel ab intestato. si ab intestato, scire debet, ex quo capite ei deferatur, vt plene no. ff. si pars hæreditatis petatur l. Illud, in fin. Sed hic scire potest pupillus, ergo nec adire, nec voluntatem adeundi habere potest. Sol. quod in eo est speciale, & eius fauore inductum, vt sufficiat, ꝙ voluntatem querendi habeat, licet casum acquisitionis nō in-
6 tēdat, vt dicit tex. ff. eo. l. pupillus. †Op. 7. quod hæc duo, actus, &
b lvountas, non requirunt, sed sola voluntas sufficiat,[b] vt s̄. eod. l. si auia, & Inst. de hæ. qua. & dif. §. fi. So. quod si incipiamus ab actu, hæc duo requirunt, vt hic, si a voluntate, illa sola sufficit, vt in cōtrario, & ita tenet glo. Sed quibusdam non placuit, quia cum voluntas sola consistat in animo, & solius animi Deus est scrutator, sequitur ꝙ in effectu sola voluntas non sufficit, quia probari non poterit. Ideo soluerunt aliter, videlicet, ꝙ sola voluntas quātum ad substātiam, & essentiam aditionis, sufficit, sed quo ad eius
c probationem,[c] actus est necessarius. Sed glo. reprobat dicens, q̄d voluntas, sine actu posteriori, per quem voluntas declaretur, vt fuit in d. l. si auia, vel si fateatur, se adiuisse, & tractatur de eius p̄iudicio, non si negat, quia testis deponere non poterit de eo, q̄d sensu corporeo non perceperit, vt l. testamentum s̄. de te. & ideo hęc secunda verior vr̄, sed vt cōiter tenetur, gl. idem voluit, quod voluntas verbo declarata sufficiat, vel eius actus exterior non sit
7 necessarius. Et est expedita gl. 2. † Opp. 8. contra finem, quod tu-
d tor solus [d] adire possit, vt ī. eo. l. si infanti, versi. parente. Sol. vt in gl. fi. videlicet, ꝙ hic in pupillo maiore īfante solus tutor sufficiat vt ff. de bo. pos. l. si pupillo, & l. tutor Sol. vt in glo. ꝙ aliud in aditione hæreditatis, quę est de iure ciuili, vt hic, aliud in bono. pos. quæ est de iure prætorio, & cū ista gl. concor. alia, ff. eo. l. pupillus, & alia ff. de tu. & cu. da. ab his, l. impuberi, sed gl. c̄triatur s̄. qui admitti. ad bo. pos. l. bonorum. dicens, ꝙ solus tutor non sufficit, ēt in bo. pos. si pupillus cōsentire potest, sed hęc, & aliæ veriores, f̄m
8 Doc. Et rōnem diuersitatis dixit, vt d. l. bonorum. † Op. 9. ꝙ idem sit in bonorum pos. quod in aditione, vt ff. ad Trebel. l. sed nec ipsi. Sol. quod ibi loquitur de rest. i. hære. quæ fit de iure ciuili ex Se natusc. Treb. Et ideo in eo idem est, quod in aditione hereditatis, de qua hic, sed non idem, quod in bo. pos. quæ est de iure prætorio. Et mō sunt expeditæ glo. Venio ad qōnes, & quia s̄. vidimus
9 de tutore pupilli, & curatore adulti. †Nunc quero, quid de prodigo curatorem habēte? Et breuiter dic, ꝙ potest cum curatoris auctoritate hæreditatem adire, siue eum equipares adulto curatorem habenti, quod magis videtur, quia adultę ætatis est. nec ex prodigalitate interdictione desinit plene doli capax esse, vt notant. Doc. in l. si quis in tantam, ī. vnde vi. siue eum equipares pupillo, vt sit quandoq;. vt ff. si cer. pe. l. certi condictio, §. quoniam, in fi. & ff. ex quib. cau. in pos. eat. l. Fulcinius, & idem in prodigo. Nam sicut pupillus potest tutore auctore, ita debet posse prodigus curatore auctore. Nec ob. quod pupillus nō potest curatore auctore, quia vt dixi supra, pupillo secundum ordinem datur tutor, & ille habet ordinariam potestatem in pupillum, & cura. datē ei extra ordinem, & ideo eius officium non est ad hoc potens. Sed prodigo datur curator, secundum ordinem, quia tutor dari non potest, vnde sicut tutor auctoratur pupillo, ita curator prodigo, alias sequeretur absurdum, quod prodigus sibi querere nō posset, contra l. is cui bonis. ff. de verborum obligat. Quero potest de curatore furiosi. sed de hoc remitto ad l. fi. §. sinautem per petuis, & §. tali itaque, supra de curato. furio. Quero 3. text. iste
10 dicit, gerendo se pro herede. Quid est genere se pro herede? Rñ.
e glo. id est, pro domino,[e] & nihil allegat, sed pro ea habetur text. ff. eodem l. duo fratres, in fi. & intellige pro domino, ex causa hereditaria. Et ideo tex. ff. eodem l. pro hærede, in princi. dicit, quod pro herede gerere videtur, qui aliquid facit quasi heres. id est, qua si dn̄s ex cā hereditaria. aliter tamen, & aliter, f̄m subiectām materiā accipiūtur ista verba, ego sum heres, seu uolo esse hr̄s, vt inducatur hereditatis aditio. Et breuiter de prima, res est clara, q̄a verba hoc inducunt, & demonstrant, vt no. Bar. in l. si filius. ff. de tute. Sed de verbis secūdis, s. volo esse heres. licet magis dubitari possit, tamen idem dico, quia voluntatem, in qua consistit aditio de presenti declarat, & ad acquisitionem dominij ex causa hereditaria de presenti tendunt. ergo aditionem inducunt, vt d. l. pro hærede, in princip. & probatur hoc ff. de heredi. instituen. l. iam dubitari, & ff. de acqui. hered. l. Paulus respondit, & de lega. 2. l. Pamphylo, §. propositum. Et de his vide, quę dixi, supra vnde lib. l. qui se patris. †Quero. v. pone, ꝙ filiusfa. mortuo patre, p̄tulit ista verba, ego talis, sciens hereditatem patris mihi delatam ipsam adeo. an teneat aditio, ita ꝙ ex ea efficiatur heres? & videt̄, quod non, per notata per Bar. in l. is qui putat, ff. eod. Nam in ista aditione est error, q̄a illa hereditas est delata, quę adiri potest, vt d. l. adita, ff. de ver. sig. Sed filius in potestate non debet adire, sed se immiscere; & continuare dominiū, non de nouo acquirere. ar. ff. de vsu. pro hærede, l. nihil. & s̄. si vt se ab hær. absti. l. j. ergo &c. Et ideo debuit dicere, quod se immiscet, vel vtrūque verbum ponere. Sed Bal. hic tenet contrarium, quia de voluntate, & mēte satis constat, licet proprio vocabulo non vtatur; nec idiotę sunt periti in iure. vnde satis apparet hereditatem apprehensam esse. Itē verbum, delata, est generale ad suos, & extraneos: vt eod. l. infanti. in princip. & l. cum antiquioribus. ver. si quidam. & l. fi. §. j. Nec ob. quod filius ipse dominus dicitur in vita patris, vt in l. in suis. ff. de liber. & posthum. quia illud improprie, ratione p̄miscui vsus, vel iurisdictionis; non secundum varietatem, & humanam consuetudinem. ego puto, quod immisceri debeat filius dicere quando attingit rem hæreditariam, eam sibi quærendæ hæreditatis. at ibi nō attingit rem hereditariam, quia absens est, puta, quod debeat dicere, adeo. vt infra de caduc. tollen. §. & cū lex. & §. in nouissimo. Si tamen vnum ponat pro alio, nō vitiatur, quia de mēte constat, vt s̄. de lib. pręt. l. 3. cū si. & pro hoc gloss. j. in l. si filius
12 qui patri. ff. de vulga. & pupilla. †Quæro 6. an valeat aditio facta sub conditione ista, si de iure possum? & videtur quod non, per l. actus legitimi. ff. de regu. iur. & quia tūc videtur dubitare de iure suo. Contrarium tenet Bald. quia aditio censetur pura: & quia, hæc conditio est iuris, non facti; & non extrinseca, sed intrinseca & necessaria, quia non adiecta inerat. ideo pro conditione non habetur. facit ff. de condi. & demonst. l. multum interest. & quod
13 not. per Bar. ff. de auth. tutor. l. & si conditionalis. † Quæro 7. an aditio hæreditatis consistat in animo? & animus declaratur per actus exteriores: qui actus sunt hi, qui inferūtur in aditionem hereditatis? Et ego respon. quod quidam sunt, qui inferūt necessario; quidam qui probabiliter, & præsumptiue; quidam qui nullo modo; quidam qui indifferenter se habent ad vtrumlibet. Hi qui inferunt necessario, sunt hi qui fieri non possunt citra ius, & nomen hæredis, siue domini ex causa hereditatis; vt ff. eod. l. gerit. & l. pro hære. in princ. & §. Papi. & Institut. de hære. qua. & differen. §. fin. Et de istis nullum dubium, quod inducunt aditionem hæreditatis. Hi vero probabiliter, & præsumptiue sunt hi, qui possunt se potius habere ad vtrumlibet, sed verisimiliter, & p̄babiliter se habent ad affirmatiuam partem. i. ad aditionem, quam ad negatiuam. i. ad non aditionem, seu ob aliā causam, seu gestionem. & istorum exemplum recipe ex l. 2. supra eo. Nam alienum debitum potest soluere quis suo, & alieno nomine. vt per titulū. ff. de condic. & demonst. l. alieno; vt ff. de nego. gestis. l. soluendo. Is igitur cui delata est hæreditas, potest suo, & alieno nomine debitum à defuncto soluere. sed non est verisimile, ꝙ alieno nomine, seu pro alio soluat, vt l. & magis. ff. de sol. & ideo suo, & hæreditario nomine præsumitur, vt s̄. eo. l. 2. & idem in habitante domum patris quondam, quæ præsumitur magis iure hæreditario. & sicut dominus ex causa hæreditaria facere, quam causa custodiæ, vt infra ti. j. l. j. & quia talis actus probabiliter, & verisimiliter infert aditionem hæreditatis, ideo præsumitur adijsse, nisi probet contrarium, vt l. j. infra tit. j. & ff. eo. l. qui in aliena, §. Celsus. De his autem qui nullo modo inferunt, res est clara, & nihil ad nos. De his, qui sunt indifferentes, & pariter se habentes ad vtrumlibet. i. quia nec probabiliter, nec verisimiliter plus inferunt aditionem (quod nota) vt sunt omnes actus, qui æque cadunt in deliberante, sicut in adeunte; vel magis in deliberante, & tunc ex istis actibus, velut medijs, non præsumitur aditio, vt ff. eodem. l. Aristo. & de iure deliberan. l. Aristo scribit. Et istorum est ratio, quia ex actibus indifferentibus non potest haberi determinata coniectura. Et ista verba tene menti: quia sunt conclusiua in ista materia, & sunt de mente Doctorum.

LEX VI.

1 *Heres solo animo quis efficitur, & de hæreditate sibi relicta testando adire censetur.*
2 *Voluntas vltima, inter viuos fieri potest.*
3 *Hæreditas ascendentium, per ignorantem ad posteros transmitti potest.*

a 1 Si auia. [a] Casus. † Solo animo quis efficitur hæres: & animus declaratur legando res hæreditarias. hoc dicit. No. quod eo ipso, quod quis de hæreditate sibi relicta testatur, illam adire dicitur. In tex. ibi, decreuit. subaudi, pater tuus.
2 †Item not. quod vltima voluntas potest fieri inter viuos, vt alibi no. in gloss. in alio actu, quam in eodem, de quo hic, in l. hæredes palam. in fin. ff. de testa. Est enim hic actus inter viuos, scilicet, aditio hæreditatis, quæ inducetur ex legato facto, cuius dispositio est actus vltimæ voluntatis. Et attende, quia si iste testator superueniret, & reuocaret testamentum, nihilominus remaneret hæres ex illo actu inter viuos aditionis. quod nota pro his, quæ dicam infra de fal. cau. adiecta. lega. l. prima, alias secunda. Opponitur, quod licet de his disponat, non sufficiat, quia ignorans non dicitur adire, vt infra l. proxi. & s̄. de curato. furi. l. final. §. tali itaque. Solu. quod hæc debet intelligi secundum illas, scilicet, quod hic sciens fuit, vt in gloss. & hoc in hæreditate. In legato hæc scientia non requiritur. Et est ratio, quia illa quæritur ignoranti; ideo ignorans transmittit, vt ff. de le. j. l. seruum filii. §. si quis rem. & l. si fundum per fideicommissum. §. si Titius. sed hæ-
3 reditas demum scienti, & adeunti, vt hic. † Sed ab extra opp. ꝙ hæreditas, de qua hic tractatur, scilicet ascendentium, etiam per ignorantem transmittatur ad posteros, vt ī. de his, qui ante aper. ta. l. vna. Dicunt Doc. communiter, quod hæc l. loquitur de iure antiquo; illa vero est ius nouum. & hoc, prout hic loquitur, de auia paterna. Si autem loqueretur de auia materna, quæ patrem, & sic generum suum scripsit hæredem, tunc nullo modo obst. contrarium, quia ibi de hereditate ascendentium, hic de hæreditate extraneorum, quia de hæreditate socrus, secundum Frā. Accur. & Oldr. & tunc non sufficit testatorem esse de ascendentibus, & eum in quem debet fieri immissio de descendentibus, nisi medius, qui dicitur transmittere, sic etiam de liberis. Et huius potest esse ratio, quia medium, quod non deseruit extremis, impedit qualitatem coniunctionis extremorum, vt ff. de serui. rusti. pręedi. l. tria prædia. quod no. Saly.

ADDITIO.

a ¶Si auia. Adde do. Franc. de Are. hic, qui di. ex isto tex. esse sin. no. etiam quod in testamento potest interuenire, uel intermisceri contractus, uel quasi, sed limita uerū in casu nostro, quia quasi cōtractus intermixtus in testō, resultabit ex verbis principaliter continentibus vltimā uoluntatem, unde nihil pōt dici extraneum a testamento, contra l. iubemus. s̄. de test. sed non sic ur̄ esse, q̄ñ forma uerborum, & ipsa dispositio totaliter sonat in contractum, ita ꝙ nō habet ultimam uoluntatem in seq. & ideo, dicit ipse, incongrue iste text. alle. ad ea q̄ ponunt̄ in l. sancimus. supra. de test. & in l. hæredes palā. §. fi. ff. eod. titu.

LEX VII.

1 *Hereditas extranei non potest transmitti.*

1 Quoniam. Hæreditas fratris non transmittitur. h. d. †No. quod hereditas extraneorum nō trāsmittitur. Itē, quod soror non presumitur scire testamentum fratris, sed iure sanguinis sic. vt l. octaui. ff. vnde cog. Itē quod ignorans non transmittit. Cōtra quod op. gl. d. l. j. ī. de his, q̄ an. aper. ta. sol. quod fallit in suis hæredibus. vt in glos. Sed certe etiam in non suis loquitur. Ideo melior est solutio, quod hic de hereditate collateralium: ibi ascendentium.

LEX VIII.

1 *Sui non excluduntur a venditione hæreditatis per prescriptionem longi temporis.*
2 *Ius adeundi, vel transmittendi, an tollatur tempore longissimo. & nu. 3.*

1 Licet. †Sui præscriptione longi temporis non excludunt̄ a venditione hereditatis. Hoc dicit, secundum Ray. vel, contra ius adeundi, vel immiscendi, non prescribitur spacio temporis longissimi. hoc dicit, secundum aliquos. Quero primo pro veritate positionis casus indaganda; an hec lex loquat̄ de iure adeundi, vel immiscendi. Et responde, quod vnus communis transitus lect. se habet, quod de iure adeundi, vel immiscendi loquatur litera ista. & dicunt, quod glos. hoc vult hic. & in l. sequē. in gloss. secunda. Sed dominus meus dicebat, quod non, sed de petitione hereditatis loquitur. Et hoc p̄bat ex verbis. hanc vindicent. Vnde dicit ipse, nota hoc pronomen, quod hanc demonstrationem, & relationem habet ad hereditatem, de qua prædixerat, non aditionem, vel facultatem adeundi, de qua nullam fecerat mentionem. Item no. illud vindicent. non enim dicit, adeant vel immisceant. sed dicit vindicēt, & sic de petitione hereditatis, quę est in rem, licet personales contineat prestationes, vt ff. de petit. heredi. l. sed & si lege. §. antepe. & isto respectu dicitur mixta. ut supra, de peti. here. l. hereditatis. Et si dicas, quid hęc l. facit ad titulum? Ego respondeo, quia uult, quod post longum tempus, se immiscere, uel adire p̄nt; & per consequens illam postea uindicare. Quero secundo, quia tex. dicit ignorantes, quid si sciebāt delatam sibi? hic idem, quamcunque lecturam ex predictis teneas, quia iste casus, uelut omissus, remanet in dispositione iuris communis. Et ideo si intelligas istam l. in petitione hereditatis, casum habes, ꝙ etiam contra scientem hoc tempore non prescribitur, supra, de peti. hered. l. hereditatis. & ī. in qui. cau. ces. prescrip. longi. tempo. l. j. Et si intelligas eam in iure adeundi, uel im-
2 miscendi, idem est, ut no. infra l. cum antiquioribus. †Quero nūc tertio, an tollatur spacio longissimi temporis, idest triginta an. & gloss. dicit, quod sic. & assignat rationem, quia omnis actio ex tēpore tollitur. ut inst. de perpe. & temp. ac. §. fi. & infra, de prescr. xxx. an. l. sicut. & l. omnes. Sed hic attende, quod Doct. qui tenēt, quod ista loquatur in iure adeundi, uel immiscendi, allegant istā glossam, ut ius adeundi tollatur spacio xxx. anno. Sed dominus meus dixit, quod ista gloss. ut patet ex ratione sui. hoc non dicit, quia omnis actio, & sic de petitione hereditatis loquitur, quia illa est actio, ut supra dixi. Sed ius adeundi non est actio, nec peti-
3 tio, sed quedam facultas. ergo &c. †Examinemus igitur hunc passum, uidelicet, an ius adeundi hereditatem tollatur spacio. xxx. ann. Et tenebat dominus meus, quod non, ex eo. Primo, quia cū motus primi, & appetitus, sunt impediti, & quia non sunt in potestate nostra, ut ff. de pe. l. cogita. Sequitur, quod nec uoluntas adeundi, quę est solius animi, ut supra eodem. l. si auia. & Insti. de hered. quali. & diffe. §. fin. & debet prescriptionis, uel negligentię poenam pati. Secundo, quia cum nemo possit facere prius, se uelle, ꝙ uelit, cum sibi imperare non possit, ff. de arbi. l. penulti. & sic non negligit; sequitur, quod prescriptio ei non negligenti non currit, ut infra, de annali excep. l. fina. in fin. Tertio, quia non possidens, uel quasi, non prescribit, ut ff. de usucapio. l. 3. ut extra,

ADDITIONES.

a ¶Et Philosophus dicit. Adde Bal. in l. in ementis, in 3. col. magna, in ver. modo venio ad quæstiones, sup. de cōtrah. emp. quod voluntas est deliberatio animi intelligentis, & acceptantis id, q̄d vult. vel est animi motus, sine coactione. Item adde, quod non tantum verbis, sed etiā facto datur intelligi. Soc. cons. ccxx. in ci. visis cōpromisso, laudo. ver. quartum, & vltimum, circa prin. in 2. par. char. 66. Item adde Spe. de pen. sen. circa medium, quod voluntas secreta cordis in facie legitur. Item quod nihil refert, an uerbis, uel factis volūtas declaret. Spe. de succes. ab inte. ver. pone quidam.

b ¶Sed sola uoluntas sufficiat. Quod uolūtas sola etiam, sine animo sufficiat, adde eandem gl. esse in l. pro hærede, in prin. in uerbo animo, ff. de ac. hæ. facit. Inst. de he. qual. & dif. §. fi. alias pe. & l. si auia, ī. ea. Bart. in l. gerit, in 2. col. ff. de acq. he. & in l. debitor in diē, & Ang. hic dicit, quod sola animi destinatio sufficiat. d. l. sicuti, sed Bal. hic in princ. dicit requiri operas, uel uerba cum uoluntate. Communis opi. tamen secūdum Bal. hic in 6. op. est, quod actus requirat̄, & in l. auia, seq. interuenit actus, quia testando adiuit. Idem tenet in l. cum antiquioribus, in 1. col. in uer. is præmissis collige notabilia inf. eo. quod aditio non fit, sine animo, & actu. Item adde Soc. cons. 195. inc. circa primum consultationis articulum, uer. ad quam respondetur. Ibi nam uidemus, in 2. par. char. 71. quod aditio hæreditatis non solum uerbis, sed animo, & factis inducitur. Item uide per eum. in consi. 141. inc. in præsenti consul. cir. prin. 3. col. in 1. par. char. 202. item do. Fran. de Are. quod aditio hæreditatis uidetur requirere duo copulatiue, scilicet, actum, & uoluntatem. tamen istud est secundum glos. si incipiat a primo. i. ab actu, quoniam tunc requiritur uoluntas, nam actus, sine uoluntate non inducit aditionem, ut ibi per eum.

c ¶Sed quo ad eius probationem. Qualiter aditio probat̄. uide Soc. cōs. 89. inci. in causa agitata uer. secundum probatur, in 1. par. char. 150. & per eum cōs. 295. inc. in causa contra filios, in prin. cum uer. seq. ad 2. circa secundam difficultatem. in 2. par. char. 216. & ibi, an per testes singulares.

d †Solus tutor. Adde an solus tutor adire possit. Vide ultra ea, quæ hic notat Bal. nu. 4. uer. 3. opp. Bar. & Bal. in l. bonorum, s̄. qui admit. ad bo. pos. & quid si infanti carenti tutore est delata hæreditas, q̄uo prouidebitur, ut adeatur. uide no. per eundem Bal. in rub. sup. qui admitti.

e †Id est pro domino. Adde Bal. hic in 8. q.

de reg. iur. c. ſine poſſeſſione. Sed nullus eſt, qui alterius animum, vel animi motus habitum, vel appetitum poſſideat, in quo ſolo conſiſtit aditio. ergo &c. Quarto, quia poſſidenti non currit præſcriptio, vt ff. com. de vſuca. l. i. & de præſcript. xxx. annorũ. l. male agitur. ergo nec hęredi, deſtinationem animi ſui poſſidenti, in quibus ſola conſiſtit aditio, vt d. l. ſi auia. licet enim, nemo poſſit ſecogere ad velle, vel nolle, habitum tamen ſemp habet, & poſſeſſionem vtriuſq;. Ideo ſemper hominis liberum eſt arbitrium, & non neceſſarium, alias nunquam diceretur peccare, vt ff. de ſtatu hominum. l. libertas. Et hę quatuor fuerunt rationes domini

a mei. Quinto, hoc confirmo, quia iſtud ius adeundi [a] proprie non eſt ī bonis noſtris, ſed eſt propter, quędam facultas, vt ff. ad l. fal. l. pretia. §. ſed nec hæredem. Sed iura, quæ potius in facultate cõſiſtunt impræſcriptibilia ſunt, vt ff. de via publi. l. viam publicam. Sexto, ne abſurdum ſequatur, quod quis ſit agens, & patiens, p̃ſcriptor, & præſcriptus, id eſt, ne idem præſcribat ſeipſum, quod ſequeretur, ſi ponamus hæredem ſcriptum in teſtamento fore legitimum ab inteſtato. Nam cum cauſa teſtati præferatur cauſę in teſtati, & ſic ante non poſſit legitimus adire ab inteſtato, quam conſtet ſcriptum fore in caſu noſtro præſcriptione excluſum, vt ff. eo. l. quandiu. Sequitur, quod tranſactis triginta annis, nõ poterit ipſe impedire ex teſtamento, quia ei eſt præſcriptum, & locus erit ſucceſſioni ab inteſtato; & per cõſequęs ipſemet ille erit, cui defertur ab inteſtato & ſic reperiretur, ipſe contra ſeipſum præſcripſiſſe. quod videtur abſurdum, cauſis prædictis. In contrarii facit. Primo, quia ſi præſcribitur ei per tempus moderatum a iudice. vt ff. eo. l. ſi curatoris. in fi. ergo & per conſequens moderatũ a lege, vt ff. eo. l. Lucius miniſter eſt iudex. Sed iſta ratio modicũ facit, quia ibi non præſcribitur ſibi ſimpliciter, & abſolute, ſed tã tum reſpectu eius, & quantum ad eum, qui fecit ſtatui ſibi termi num, & cui contumax fuit in reſpondendo, vt dicam in l. ſi curatoris. Preterea iſti inferunt. ergo & per tempus moderatũ al. Sed nullum reperitur in hoc caſu moderatum a l. ergo illatio non bona. Secundo dixerunt fore caſum in hac l. & gl. ſimul iunctis. ſed ipſi errant, vt ſ. dixi. Tertio induxerunt, q̃ iuri offerendi præſcribitur, vt ff. de præſc. xxx. an. l. eum notiſſimi. Sed illa nõ vrget, qa ibi de iure formali hypothecæ adhęrenti, tollitur tempore quo actio, cui adhæret, ad quę iura tollenda ſunt præſcriptiones inuente, vt in eo. tit. l. ſicut. & l. omnes. Nos vero loquimur de facultate immiſcendi, & adeundi, quæ in facto conſiſtit, & nulli iuri cohæret. vnde non videtur poſſe præſcribi, vt in mera facultate offerẽti debitore cõpetente. tenuit Rog. Mar. Sil. Vin. Ia. de Are. Cyn. & Pe. in d. §. eo iure. & Gul. de Cu. in l. ſi rem. §. omnes. ff. de pig. actio. Et ita his rõnibus rñdebat dñs, & patruus meus. Sed ſupuenit Bal. & inducit p̃ iſta parte. Primo, q̃ ius adeũdi eſt ius re ſidẽs in p̃ſona. ſed talia iura tollũt ſpacio lõgiſſimi tp̃is. ergo &c. Iſta rõ in accidenti ſupponit falſum, q̃ ſit ius reſidẽs in p̃ſona. nã nõ eſt ius, ſed facultas q̃dã facti, ſeu immiſcẽdi, adeũdi, uel appre hẽdẽdi hẽditatẽ. q̃ patet, ſiue ſit teſtamẽtarius, ſiue legitimus, qa ei eſt delata, ſaltem tacite, ſi vellet eã adire, uel apprehendere. at hæc eſt vna facultas, & poteſtas ſibi p̃ceſſa, qa p̃ot uelle, & nolle. Et ſic nullũ ius formatũ reſidet in eius p̃ſona. Seciũdo, p̃bat ex eo, qa ius, qđ ſe habet ut potentia, nõ dr̃ eſſe fortius, q̃ ius, qđ eſt in actu. ſed p̃ſcriptio tollit ius actuale. ergo & poteſtiale p̃ hoc ac cedant no. in l. ſi rem. §. ois. ff. de pig. act. Sed hæc rõ ẽt nõ valet, qa hæc rõ adeũdi nõ eſt ius, ut dixi. Et ſi excogitari poſſet, quod eſſe ius in potentia deducerẽt ad actũ additionis expiraret. vnde ius in actu, nunq̃ dici põt. Præterea regulæ naturales p̃ſcriptionẽ cauſantes hic locũ habere nõ poſſunt, ut patet ex rõnibus in oppoſitũ factis. Tertio dicit eſſe quaſi caſum. ff. de cap. l. in bello. §. ſi qs ſeruũ. Ibi facultas auferendi precium uſq; ad triennium p̃cedit dño ſerui redeunti ab hoſtibus, & non poſtea. & ſic ibi p̃ſcribit triẽnio. Sed nõ ob. qa ibi emptor ſibi ſeruũ poſſidebat, licet nullus alius poſſidebat, q̃ deberet ſibi p̃ſcribere. & ſic ille tex. nõ hẽt ſimilitudinẽ bonã cũ caſu noſtro. Præterea ibi tp̃s habẽti facultatẽ offerẽdi, eſt a lege p̃fixũ, huic nullũ. Et iõ, ſi q̃ritur, an tẽpore quo iura, & actiones præſcribuntur, hæc facultates tollãtur. Et dicẽdum eſt, q̃non, per iura, & rõnes ſuperius inductas, & ſpãliter dñi mei. & ita teneo. & ſi dicas, qđ proderit adire poſt trigeſimum, uel quadrageſimum annum, qa ſinguli res hr̃ditarię forte erunt p̃ſcriptæ. R̃ideo ſi nõ erunt p̃ſcriptæ, ei p̃derit, qa aduocare poterit per petitionẽ hęreditatis, quæ poſt additionẽ ei cõpetere cœpit. Et an poſſint iacente hæreditate p̃ſcribi? vide, qđ ſtatim dicã. Nũc ſuppoſita alia opi, p̃ uera, tu ſcis, q̃ hodie in ſucceſſionibus ab inteſtato, prima cã eſt liberorũ, ſecũda cã aſcẽdẽtiũ, tertia

b collateraliũ. Pone, q̃ [b] matris hr̃ditas eſt delata filię ab inteſtato, & filia per triginta annos nõ adiuit. uñ excluſa eſt ex primo capite liberorũ. uult poſtea adire ex capite legitimorũ, an poſſit? Refert, q̃ Bal. & Bar. tenuerũt, q̃ ſic, qa ſicut ſe habet annus de iure p̃torio, ſic debẽt ſe habere xxx. an. de iure ciui. ſed ita eſt in anno de iure p̃torio, ut l. j. §. ſed uidẽdũ. ff. de ſuc. ed. ergo &c. Ex hoc ſſe rebat, q̃ poſtea adiẽs matris hęreditatẽ ex capite legitimorũ, nõ prohibet dotẽ matris, ut eius hęres repetere, qa iacente matris hęreditate, ei nõ currit preſcriptio, ut hic no. Pe. & Cyn. & no. ſ. de reſti. ii ſic. l. ea q̃. in fi. & ita trã ſit Bal. Sed ego de primo dubito. Ratio, qa hodie oẽs ſucceſſores ſunt legitimi, & tñ inter eos tria ſunt capita. vt Aut. de hær. ab inteſt. §. j. cum ſeq. & ſic excluſus ex capite liberorũ, eſt excluſus ex capite legitimorũ, qa ex capite aſcẽdẽtiũ nec collateraliũ venire põt. Sed dubiũ iſtorũ p̃cedit ſm iura antiqua. Fateor bene, q̃ excluſus ex teſtõ, nõ prohibet veni re ab inteſtato, vt dixi §. Hæc tũ q̃ nõ habet locũ, ſm opinionẽ, quam tenui, q̃ nullo tempore præſcribatur iuri adeundi. Salyce.

ADDITIONES.

a ¶ Ius adeundi. Adde Soc. conſi. 64. inci. in cauſa verſenti. verſi. 2. via. cũ ver. ſeq. in 1. par. char. 110. & conſi. 81. inc. in præſenti conſil. circa prin. 1. col. in d. parte char. 189. vbi hoc idem alle. ac declarat.

b ¶ Pone q̃ Adde Ang. Paul. de Ca. hic & Pa. de Ca. & Raph. Cu. In l. quandiu. la. 1. ff. de acquiren. hær. Et adde quod Bal. hic infert ex prædictis in tex. quod ſi lapſus eſt primus annus filiæ in hæreditate matris ad deliberandum, quę habet filia tanquam de liberis, & decedat in ſecundo anno, hæreditate matris non adita, habebit ſecundum annum ad deliberandum, vt de numero legitimorũ, intra quem ſecundum annum tranſmittet hæreditatem ad quoſcunque hæredes adeundam per eos, infra reliquam partem illius ſecundi anni, iuxta l. cum antiquioribus. infra eodem. Et idem dicit in emancipato, quia poſt primũ annum, quem habet, vt unus de capite liberorum, ſi decedat in ſecundo, tranſmittet ius deliberandi. quod reputat not. dig. ad materiam huius l. vide Bald. cõ ſil. 62. & ſeq. 3. vol. & in tex. adde Barto. conſi. 128. incip. quidam habuit vxorem. & Pau. de Caſtr. conſi. 380.

LEX IX.

1 *Adire perpetuo poteſt, qui non repudiauit.*
2 *Conuenire hæredem volentes, quid facere debeant.*

1 **Si curatoris.** Caſus. †Nõ repudiãs, perpetuo põt adẽre, niſi inſtãtia creditorũ, & eorũ reſpectu tp̃s ei limitet a iudice. h. d. Supple tex. ibi, aditus. ſubaudi, & non ab. arg. ff. de magiſtra. cõue. l. j. §. magiſtratibus. & ff. de dã. infe. l. 4. §. hoc aũt. Ibi, obligati, qa nõ adiuerunt hæreditatẽ. Ibi, moderatũ arbitro ſuo, ſ. quod adeant, vel repudiẽt. alias dabit curatore hę reditati, q̃ ſatisfaciat creditoribus, vt l. ſi qs inſtituat. ff. de hęr. inſt. l. ſi manet, ſi tñ prius q̃ſtaret, nõ caluniæ cã peretẽ inſtare, & eos creditores eſſe, vt ſ. de bo. aut. iud. l. cũ pponas. & arg. ff. de exhib. l. 3. §. fiendũ. & de interr. act. l. ſi defenſor. §. illud. † No. practica, vt volẽtes ꝙuenire hæredẽ, faciãt eũ citari, & ſterrogari p̃ iudicẽ, an

a velit hæres eſſe, vel nõ. & ſi petierit tẽpus ad deliberandũ ei dari. [a] Et ſcias, q̃ ad huiuſmodi citationẽ nõ ſufficit p̃clama generale, vt qcũq;, vult hæres eſſe, dẽat cõparere, ſed debẽt citari illi quos p̃xima cauſa p̃tingit, vt l. j. §. pen. ff. de ven. inſpi. in 2. gl. ibi §. l. pxima. & facit illa l. a ſimili, nõ directo, qa illa in hęreditatis iã aditæ petitione, hic in aditione, ſeu aditionis facultate, q̃ põt fieri ſine tẽporis p̃finitione, vt dixi ibidẽ in gl. 3. ibi, ad petitionẽ tuã. & dic q̃ ſic creditores volẽtes hæredes ꝙenire, & eſt ratio, ne eis fiat ni mis longa mora in perſequendo debita, vt ff. de hære. inſti. l. ſi qs inſtituatur. in fi. & ff. ex qui. cau. in poſ. ea. l. ſi diu. ſm Ricar. Saly.

ADDITIO.

a ¶ Dari. Sed qd ſi quis eſt interrogatus utrũ ſit hęres, & ille reſpõdit, ſe non eſſe, & uelit tempus ad deliberandum, an ei concedetur. dic, quod ſic. & ita inquit dominus Franc. de Areti. hic, & adde, q̃ ipſe refert Ange. notare ex iſto tex. qđ quando conſtat modo aliquo, utrum hęres adierit hęreditatem, nec ne, poteſt de hoc interrogari hæres, utrum habuerit animum adeundi hęreditatem, licet tamen ſecus hic non apparet. & ſic uidetur, quod ſimiliter in capitulis, uel poſitionibus hic poſſit poni. licet Bald. in l. potuit. 3. eo. tenuit contrarium, quia uoluntas in mente retenta, non uidetur inducere additionem, ſed requirit actũ. tamen dicit hic d. Fran. quod iſtud eſt contra gl. & communiter ſcribentes. un de uidetur uerior op. Ange. per iſtum tex. qđ de eo, quod eſt probabile ſaltem per confeſſionem partis, poteſt fieri poſitio, ut in ca. 1. de confeſſ. lib. 6. & hoc eſt uerius ſibi ut hic per eum uidẽ.

LEX X.

1 *Spoliatus hoc ipſo a creditoribus non eſt liberatus.*
2 *Iniurium paſſus, non ob hoc alteri debet iniuriari.*

a **Si te bonis.** [a] Inopia defuncti, uel iniuria facta hr̃di, nõ

1 tarijs. h. d. † No. q̃ expulſus, vel ſpoliatus nõ eſt p̃pterea a ſuis creditoribus liberatus. ſtẽ, q̃ agẽti ciuiliter, nõ põt iure opponi exceptio ſpoliationis factæ a tertio. ſecõ de facta ab autore, vt extra

2 de reſti. ſpo. c. j. li. 6. † Itẽ, qđ licet ab alio patiaris iniuriã, nõ ppea alij iniurioſus eſſe debes, vt ſ gl. qđ no. ꝺ iſtos mechanicos, & pra uos hoſes. & hęc ꝑſtãt arg. vt cõpulſus & facto ad ſoluẽdũ ſ cõ ad id, qđ tenebaꝝ alicui de facto expulſo ꝺ ciuitate ſua, nõ ppea libe-

retur

ADDITIO.

2 †Si te bonis. Adde quod no. fin. D. Fran. de Are. hic ſecundum Bal. q̃ propter uſu lentiam illatam debitori, creditor non minus poteſt conſequi ſuum debitum. & ideo refert dixiſſe notanter Spec. in tit. de reſtit. ſpol. §. nunc dicemus. quid ſi tertius prętendens ius in fundo per uim, & de facto auferat a colono, qui colit nummis, uel a colono partiario fructus propter, patroni colonus non eſt liberatus. Sed hoc eſt uerũ, ſm Bal. i colono, q̃ colit nũmis, qa eſt debitor gñis. ſed ſecus eſt i colono partiario, q̃ eſt debitor ſpeciei, & eſt quodãmodo ſocius ut l. ſi merces. §. nis maior. ff. loc. cum multis aliis concor. q̃ dñs Fran. hic alle. de quibus per eum uide. & adde ut hic p̃ eum, q̃ iſta ſunt uera, niſi ꝑpter culp̃ coloni eſſet illata uiolentia, ut d. l. merces. alle. & in l. in his, in prin. ff. ſo. mã. ubi oino uide. & adde ut ẽt refert p̃fatus do. Frã. hic, q̃ Bal. hic per hãc l. dicit q̃ ſi debitor p̃ tyrãnidẽ & uiolẽtiã ſit cõpulſus ſoluere cõitati, uel parti, q mãſit in ciuitate nõ liberaẽ p̃ hoc a creditore cõpulſo, ſi poſtea redeat. iſtud ẽt dicit ipſe uerũ, niſi ciuitas hẽat fiſcũ, & p̃iſcauerit iſta bona expulſi, ſi nõ exigat a debitore expulſo iuſte, p̃ aliquã condẽnationem. de quibus omnibus uide per Bal. in l. falſus. ſup. de fur.

retur ab illo, de quo per Spec. in tit. de reſt. ſpo. §. nunc dicamus, ver. porro. In gl. 2. ibi. §. is qui quadringenta, q̃ etiam hodie procedit, niſi conficiat inuentarium, vt ſ. eo. l. ſi. §. inautem hæc.

LEX XI.

Renitente. Hæreditatem delatam filio, non poteſt pater repudiare, eo inuito, nec etiam ſeruum manumittere. h. d. gl. ſecunda in fine, dic, & intellige, vt ibi no. Et adde quod etiam no. ff. de bono. poſſ. l. tutor. Bar. de Salyce.

LEX XII.

1 *Adire potens de iure ciuili, gerere ſe pro hęrede dicitur, bonorum poſſeſſionem petendo.*
2 *Prætor an poſſit quem hæredem decernere, & nu. 3.*

1 **Puberem.** †Qui poteſt adire de iure ciuili, petendo bo-
2 no. poſſeſſio. dicitur gerere ſe pro hærede. h. d. † Opp. nam prætor non poteſt quem hæredem facere, vel deſinere. Inſti. de bono. poſſ. §. quos autem. ſolu. vt in gl. q̃ hic intelligitur de iure prætorio, & ſic improprie ponitur. erit ergo bonor. poſſeſſor, non hæres. Quod fatetur Old. ſed ſubiungit, q̃ nihilominus ſortitur idem ius, quod ſortiretur, ſi adiuiſſet de iure ciuili. Bal. vero dicit, quod bonorum poſſeſſor de iure prætorio eſt, & hęres de iure ciuili. Et eſt caſus notandus hic, & hoc, niſi prius repudiaſſet de iure ciuili, vt ſequitur in gl. ſed Bal. hoc nõ placet, qui iuri ciuili tribuit directum, & iuri prætorio vtilia, ſed apud eandem perſonam non poteſt reſidere, vtile, & directum, vt ff. ad

3 Treb. l. ſi hæres. † Item, quia cum hæreditas adeatur animo, fruſtra prætor poſtea ei decerneret bono. poſſ. cum iam dominus factus, amplius fieri non poſſet. Et ideo neceſſe eſt alteram cauſam circumſcribi, vt ff. de hæredib. inſtituen. l. 3. §. qui fideicommiſſariam. & ſic verior glo. ſubiungit tamen, quod hæc lex poterat intelligi, quando, vel tranſactum erat tempus petendæ bonorum poſſeſſionis, vnde iam petendo, licet iure non poſſit, tamen ex hoc videtur gerere pro hærede. Ideo hæres efficitur de iure ciuili perpetuo adire poteſt, vt ſupra eodem. l. licet, quæ etiam nota. Salycetus.

LEX XIII.

1 *Repudians hæreditatem vno iure, alio quando poſſit adire, & nu. ſeq.*

1 **Suum hæredem.** † Repudians de iure prætorio, non prohibetur adire de iure ciuili. hoc dicit. omiſſo prętoris officio, poteſt ſuus ſuccedere de iu
2 re ciuili, & hoc magis conuenit literæ. † Nota. quod repudiatio vnius non infert repudiationem alterius, ſed agnitio ſic, quandoque, vt in l. præcedenti. Oppo. de l. i. ſupra eodem. Solut. vt in gl. q̃ illa in emancipato, hæc in ſuo, q̃ procedit de iure iſto, non nouo, quo emancipati ſunt cogniti de iure ciuili, vt in Auth. de hæredi. ab inteſta. §. j. Oppo. ſecundo de l. hæres inſtituta. de impub. & aliis ſubſtitu. Solu. vt in glo. q̃ hæc lex dicitur intelligi, niſi ſe abſtinens habeat, vt ibi, quod non eſt verum, imo prius admitte retur filius adiens de iure ciuili, quam ſubſtitutus. Nam cum iſte duę viæ non ſint contrariæ, repudians poteſt vnam aliam eligere. argumen. ff. de ſerui. vrba. prædio. l. ſi domus. nec præiudicat ſibi quo ad ſequentem in gradu, vt ff. de leg. j. Lis qui in poteſtate Secus ſi viæ eſſent contrariæ, vt cauſa teſtati, & cauſa intеſtati. Nam tunc ſi repudiaſſet ex teſtamento ſimpliciter, & vellet venire ab inteſtato, & ſubſtitutum excludere nõ poſſet: quia tunc, prius veniret ſubſtitutus, vt l. hæres inſtituta. argumen. l. quãdiu, ff. de acquirenda hæreditate. & infra communia de ſucceſ. l. ante. quam. ſecus ſi non ſimpliciter repudiat ex teſtamento, ſecundum quid, & reſpectiue, puta, renuncio poſſeſſioni bonorum ſecundum tabul. de iure prætorio. tunc de iure ciuili adire poterit ex teſtamento, & ſubſtitutus excluderẽt. facit l. prima. §. ſed videꝫ

3 dum, ff. de ſucceſ. edict. ſecundum Iaco. Butr. & docto. † Dicit tamen Bald. quod ſi renunciauerit iuri in ſpecie, addita cauſa in genere, puta, renuncio bonorum poſſeſſioni, quia hæreditas eſt damnoſa. & tũc renunciatio præiudicaret in omni iure, propter generalitatem cauſæ, quæ concernit vtrunque remedium. & ex ratione intelligimus dictum, vt no. ff. de acquiren. poſſeſſio. l. ſi is, qui animo. Et iſto caſu ſaluantur glo. q̃ no. Vltimo recordare, quòd Bart. alibi habet vnam mirabilem opin. per quam reſtringit iſtam legem, quando alius non eſſet ſucceſſurus ab inteſtato. quæ opi. eſt contra prædicta. & eam reprobaui ſupra titul. j. l. vxoris. in 3. quæſtio. vbi vide.

LEX XIIII.

Si ſorori. Apprehenſio bonorum non eſt de ſubſtantia additionis hæreditatis. h. d. concor. ff. de acquir. poſſ. l. cum hæredes.

LEX XV.

a **Non eſt dubium.** [a] In quærendo commodo hæreditati patris, tempus additionis filij inſpicitur. hoc dicit. Oppo. de l. ſi filius. ff. de verborum obligatio. ſolu. aliud in contractibus inter viuos, quia tempus cõ tractus inſpicitur, vt ibi. Aliud in vltima voluntate, vt hic. Et eſt ratio, quia in contractibus interuenit factum filij, ideo tempus quo fecit inſpicitur, ſed in legatis, vel hæreditate nullum factum filij interuenit, ideo tempus quo agnoſcit, inſpicitur, vt no. in l. ſi vxor. infra de condi. inſer.

ADDITIO.

a ¶ Non eſt dubium. Adde Paul. de Caſtr. hic, qui quærit, an ſi fratri minori moritur ſibi aliquis atſinens ab inteſtato, & antequam adeat tranſit ad aliud mona ſterium, quod habere poteſt in communi, uel efficitur Epiſcopus, an poterit adire pro ſe, vel debeat adire pro alio mona. & refert ſecũdum Bal. in l. ſi. ſup. de epiſcop. & cleri. tenere, quod poſſit pro ſe adire, contrarium tenet ipſe fi erant alij propinqui defuncti, cum ipſe haberetur pro mortuo, tempore delate ſucceſſionis, fuit delata alijs propinquis. l. j. §. ſi de bono. poſſ. contra. tab. & licet efficiatur Epiſcopus ius quæſitum propinquis, nõ poteſt ſibi auferri, pro hoc, quod no. Barto. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, de liberis poſthumis. Tu de hoc vide plene per Feder. conſi. 26. & ſeq.

LEX XVI.

a **Nec emere.** [a] Ad contrahendum, vel quaſi, nemo inui tus compellitur. h. d. De primo die, vt late ſcripſi. ſ. de epiſ. & cle. l. j. & de alio dic, vt hic in glo.

ADDITIO.

a ¶ Nec emere. No. quòd nullus cogitur emere, nec vendere. fallit tamen in l. vendi tor. §. ſi conſtat. ff. comunia prædi. & in l. item ſi verberatum. ff. de rei vin. & in l. Lucius. ff. de euicti. licet autem quis regulariter non cogatur vendere, nec etiam minori precio, iuſto cogitur tamen vendere communi precio. l. 1. §. cura carnis, & ibi per Bar. ff. de off. præfec. vr. & in l. j. ff. ad l. Iul. de ann. & per Cy. & Bal. in l. 1. ſup. de epi. aud.

LEX XVII.

1 *Hæreditas quolibet die aditur.*
2 *Dies creticus, quis ſit.*

1 **Cretionum.** †Hæreditas poteſt adiri quolibet die. h.
2 d. † Dies creticus eſt dies, quo infirmus infirmatur, ideo medici inſpiciunt, qua die factus eſt æger, & de tertio in tertium diem conſiderant eius ſtatum, & ſic de tertio in quintum, & de quinto in ſeptimum, & de ſeptimo in nonum. Et ideo, ſi non melioratur, ſed deterioratur in vndecimo, ipſi diffidunt de eius conualeſcentia, & de iſtis hic loquitur, habemus dicere, quod is, qui volebat adire, erat infirmus.

LEX XVIII.

1 *Pater, infantis nomine hęreditatem poteſt adire, & nu. ſeq.*
2 *Infans quis ſit.*
3 *Pater adiens nomine infantis, quid dicere debeat.*
4 *Pater excludit vulgariter ſubſtitutum infanti, & nu. 5.*
6 *Pupilli conſenſus in additione hęreditatis ſibi delatę, an ſit neceſſarius.*
7 *Pater iure patrio hęreditatem quaſi quæſitam infanti, capere poteſt, & an poſſit ei quærere, & nu. ſeq.*
11 *Tutor, an poſſit hęreditatem adire pro pupillo iurante, & an eius negligentia infanti ſit nocina, & nu. 12.*
13 *Hęredis infantia, an poſſit ex ipſius perſona reſtitui.*
14 *Hęreditas parentis, ad quas poſſit tranſmitti perſonas, & nu. 15.*
16 *Infans hęres infra annum deliberandi, an tranſmittat ipſum ius deliberandi.*
17 *Pater pro filio infante ſui iuris hæreditatem adibit.*
18 *Hęreditas non adita non tranſmittitur, & quare, & nu. 19.*
20 *Infans quare tranſmittat ad patrem.*
21 *Infanti ius deliberandi tranſmittenti in patrem, an ſufficiat ſola patris ſcientia, & an propria ipſius infantis, & nu. 22.*
23 *Maiori infante ius deliberandi tranſmittenti, an ſufficiat tutoris ſcientia, & an debeat tutela infixa eſſe, & nu. 24.*
25 *Pupillus ignorans, an tranſmittat ius deliberandi, tutorę ſciente prędmortuo.*
26 *Filius pupillus, cum patris aſſenſu poteſt hęreditatem adire.*

1 **Si infanti.** †Pater, vel tutor, nomine infantis hęreditatem ei delatam poteſt adire, quam tamen nõ aditam, licet ſit extranei, tranſmittit ad patrem, ſi extat, alias perinde eſt, ac ſi infanti delata non eſſet. in maiore vero infante remanent ſalua iura antiqua, & iudex defectum tutorum poteſt ſupplere. hoc dicit. Et primo, in infante in poteſtate conſtituto, vſque ibi, parente. Secundo, in infante ſui iuris conſtituto, pa rentem non habente, ſed tutorem, vſque ibi, ea vero. Tertio, in infante ſui iuris exiſtente, parentem tamen habente, vſque ibi, ſinautem. Quarto, in pupillo maiore infante, vſque ad finem. Po ne per te caſum in terminis ad literam, & ſuper ea notabilia col-
2 lige. † Et ex principio no. quod infans eſt qui minore eſt ſeptem
a annis. Et dicitur infans, [a] quia non fans. Et hæc eſt prima ætas in homine, ſunt enim eius ætates mulęr, vt hic per Cynum, & glo. in l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. Et plenius per Ioan. And. in proœmio. li. 6. Secundo no. quòd hoc beneficium adeundi datur parenti, in cuius poteſtate eſt infans, vt ibi, in quorum poteſtate
3 eſt. † Tertio no. ibi, eius nomine, quod pater quando adit, debet dicere, q̃ nomine infantis adit hæreditatem, & tanquam eius le gitimus adminiſtrator. Ibi, parente. quidam, ſcilicet, quod infan-

tem

ADDITIO.

a † Et dicitur infans. Adde quis dicatur infans, & quis puer, quod notat glo. & Bal. in l. ſi. inf. de infan. expoſ. quis autem dicatur iuuenis, vide Bar. in l. non aliter. ff. de lega. 3. & in l. 3. inf. de emenda. propin. & quis dicatur ſenex. vide glo. in d. l. non aliter.

tem habebat ĩ potestate,de quo prædixerat,& quia de tali loquitur vsque ad versiculum.ea vero.& ibi de eo, qui nõ habebat eũ in potestate,dicetur. Et hic collige, quòd id quod dicitur hic in patre non habet locum in matre. Et ideo notãter tex. statim subijcit,iure patrio,&c.Quarto no.ibi, quasi infanti quæsitam, ꝙ hære ditatem infanti delatam,licet non aditam, infans transmit-
4 tit ad patrem,tanquam sibi quęsitam.†Et ex hoc videtur,ꝙ pater excludit substitutum vulgariter ipsi infanti,& ita per istum text. tenet glo.s.j̃.de bono.quæ liber.l.fi.quod est notandum.Sed ibi dicam.Sed hæc de notabilibus primæ partis. Nunc videamus illius apparatum, quia volo expedire legem istam per suas particu
5 las.†Oppo.primo, textus iste in principio permittit patrem adire pro infante,quasi sit speciale:imo & idem pro maiore infante,vt in hac lege.in fine,& s̃.eodem.l.filio.Solutio,vt in prima glo. scilicet,quòd pro infante solus pater potest,vt hic, pro maiore infante solus non potest. Sed filio consentiente sic,vt s̃. eodem.l. filio vel filius consentiente patre,vt in hac lege,in fine.facit l.potuit, supra eodem.Opponitur secundo,quòd solus pater possit,etiam pro maiore infante,vt j̃.de bonis,quæ liberis.l. fina. §. vbi autem puerilis. Solutio, vt sequitur in glossa, vbi exponatur puerilis,id
6 est,infantilis. † Opponitur.tertio ab extra, quòd pupilli consensus nõ requiratur:quia nec etiam filij maioris pupillo requiritur, cum eo inuito possit,vt l.cum non solum.§. primo. infra de bonis,quæ liberis.Solu. si pater vult adire pro filio, habent locum superius dicta. Sin autem pro se,tunc non potest in præiudicium filij,nisi filius sit exclusus repudiatione,vt in contrario, & supra eodem.l.renitente. Eo autem excluso per mortem, quia filius est morte præuentus, tunc si erat minor infante, habet locum principium huius l.& quæ statim dicentur,vbi vero decessit maior infante,habet locum l.secunda.infra ad Orfic.vt hic no. glos. in fin.quæ an hodie sit correcta per l.fin.§.primo.infra, de bonis, quæ liberis,ibi dicetur. Opponitur quarto. dicitur, quòd hic pater potest adire,vel bonorum possessionem petere. l. seruum.§. impuberes,ff.de bonorum possessione.Solue,vt in glossa secun-
7 da.†Opponitur quinto,dicitur hic, quod pater iure patrio capit, quasi infanti quæsitam, & sic illius certa bona accipiat iure peculij. Sed hoc videtur saltem hodie stare non posse, quia filiusfamil.hodie ab intestato habet hæredem,vt in Auth. de hæredi.ab intestato.in principio,& infra ad Tertul.auten.defuncto. solu. vt in glossa tertia circa principium.Et attende,ne aliter glossam intelligas,quàm dicat ipsa.Nam confitetur glossa, quòd filiusfami. habet hæreditatem,& sic vult,ꝙ petere debeat huius infantis hæreditatem habere,& verum dicit.Sed tunc stat,dubium, supposito,quòd pater adiuit hæreditatem infantis, quod erit de alia hæreditate,quæ fuit infanti delata,an pater iure patrio,& sic ex priuilegio, capiet sine alia aditione, an vero erit necesse,quòd illam adeat suo proprio nomine, ex iure sibi competente, mediante persona infantis?& videtur glossa inferius tenere,quòd sic,in versiculo,sed hodie,dum dicit, ꝙ potest pater vt quæsitam petere,si velit,vnde pondero illud verbum,si velit, ex quo colligi videtur quòd ad eum deferatur,si eam adire velit, & non inuito. Simile in suo,qui transmittit hæreditatem,vt adeundam, & tamen etiã quæsita videbatur,vt ff.eodem.lege si quis filium.§.primo,& infra,de his,qui ante aper.tabul.l.prima.Et hæc, sunt multum ponderanda, vt ex casu isto percipiens, pone, post mortem infantis superesse patrem, & matrem, & eius fratrem. omnesque isti ad hæreditatem infantis vocantur, licet in patris fuerit potestate, vt in authentic.defuncto.infra ad Tertullia.sed pone omnes adijsse hæreditatem infantis,an tunc in quemlibet eorum transferetur, vel transmittetur hæreditas illa,quæ prius infanti fuit delata, an soli patri? Et videtur,quòd omnibus,si fictionem, quam l.ista facit, attendamus, quia fingit eam quæsitam impuberi, & sic in eius hæreditate repertam,& per consequens cuilibet suo hæredi quæsitam,vt cætera bona.In contrarium,quia vere non est quæsita, vt probat ista dictio,quasi, quæ est nota improprietatis, & sic licet plures sint eius hæredes, tamen soli patri iure patrio deferatur quærenda,cæteris alijs hæredibus exclusis, quia hæc l. patrem in hoc priuilegiatur,& istam partem puto tutiorem,& probo etiam per tex.in hac l.versicul.ea vero, qui loquitur in infante sui iuris existente,cuius pater non occupat bona iure peculij, quia peculium non habet,vt l.finall.supra,de inofficio.testamen. hæredem habet ab intestato, & tamen, vult ille text.si referatur ad omnia superius dicta, quòd iure patrio ad patrem transmittatur, & sic non ad omnem eius hæredem, sed ad patrem tantum,& ideo si pater repudiaret,non accresceret cohæredibus patris,quia in hac hæreditate nullum habet cohæredem, sed deuolueretur ad alios,ad quos ventura fuisset, si hoc priuilegio pater infantis dotatus non fuisset, puta, ad substitutum, quem infans habuisset, vel ad coniunctum, si cohæredem infans habuisset, vel ad eos, qui priori defuncto ab intestato successissent. Non obstat, quod hæc litera fingit hic iam quæsitam, quia potest dici, quod non tam fingit quam improprie loquitur, vel si fingit, ideo sic fecit;quia fuit necessarium in casu isto, quo erat in potestate, quo pater non vt heres filij; quia cohæredem non habebat,sed vt pater erat accepturus omnia eius bona iure peculij.Et in hanc partem videtur hic inclinare Bartol. Sed cur dicere non possumus,vt glossa velit, quòd pater,vt quæsitam petere possit, si velit,& si non velit omittere,& proinde habeatur ac si infanti non fuisset quęsita,nec delata, quia hoc conceditur patri in beneficium,quod non confertur in inuitum,& euitabimus prædicta.
8 cogita.† Reuertor ad glossam, & opponitur 6. quod non possit dici,quęsita quasi bonorum possessione, quia quęri non potest, vt ff. de bonorum possessione furio. & infanti dela. lege prima. Solue,vt sequitur,vt in glossa,quod imo dies cedit,vt ff.de bonorum possessio.l.seruus.§.finali. ideo per patrem eius nomine peti potest,vt in eadem l.impubes,& d.l. prima, versiculo.nam & pater.licet tamen cedat, non affert pręiudicium, nisi patri, quia pupillus non excluditur,vt sequitur in glossa, vsque ad versicul.
9 licet secus † Opponitur septimo, quòd pater non possit quęrere hęreditatem infanti,quia caret sensu,& sic similis est furioso,cui quęri non potest,vt supra de curator.furio.l.finali.§. sin autem tali.in fine,Solue vt sequitur in glossa,quòd aliud in infante,vt hic, aliud in furioso.Sed quęri potest,cur diuersum?cum & infans careat sensu.respondent quidam,quia legitimus administrator infantis,vt pater, vel tutor, pleniorem administrationem, & potestatem habet quàm curato.furio.ista ratio non est generalis,si ponas patrem curatorem filij furiosi. quia & ipse ius habet in persona,ratione potestatis,sicut ratione infantię. Pręterea secũdum Guliel.de Cun.curator,qui datur furioso, datur etiam personę, vt l.diuus.ff.de officio præsid.Ideo Iacobus Butricarius dixit, ꝙ ratio est,quia si hęreditas acquireretur furioso,& damnosa reperiretur,non posset restitui,quod posset infans,quia furiosus non reperitur, vt minor. Sed istam rationem reprobat Bartol. in l. Marcellus.ff.de fide.Nam licet non restituatur vt minor,restitueretur tamen ex dicto generali,si qua mihi iusta causa esse videbitur,vt ibi nota.sed forte eius consensus esset necessarius in restitutione petenda, quam adhibere non posset. Et si dicas idem in infante,& ego respondeo,quòd infans ex natura perficit consensum.ideo spes est, quòd pupillus efficiatur, & tunc consentiat. hic autem spes cessat in furioso, quia saltem nascitur quando. & illa, quæ datur ex illo dicto, datur infra quadriennium tantum. ista,quæ datur minori, vsque ad vigesimumnonum annum. Et ista defendit Iacobus Butricarius. Sed pro ratione vide, quod scripsi in l.infantis.supra, qui admit. ad bonorum possessio. possunt.Opponitur octauo cum glossa.in versiculo,item videtur,ꝙ pater non possit hæreditatem quærere infanti, quia eius ætas ignorans est. Sed regula tradita est his, quod potest adire, qui potest repudiare,& econtra,vt l.is potest.ff. eodem titulo.sed pater non potest filio ignorante repudiare,vt supra eodem. l. renitente,ergo nec adire.Solutio,vt in glossa, quia illa regula hic fallit,& potest esse ratio; quia patri,& tutori permittitur,ratione officij sui,ideo adire possunt nomine infantis,& non repudiare,argumento.ff.de pactis.l.contra iuris.§.finali.regula vero illa loquitur in eo.qui suo iure venit.Opponitur nono,si pater potest adire nomine infantis,ergo obligat eum ad onera hæreditaria.Sed alibi dicitur, quòd authoritas patris non est sufficiens ad obligandum filium,vt Insti.de inutili,stipulationi.§.furiosus.in fine, ergo,&c.Solutio,vt glossa, quia illud in materia euidenti obligationis:nos in mixta, quæ habet commoda, & sic acquisitio potius est commodum,vt in glossa.Hæc solutio non valet in hæreditate damnosa forte,quod glossa, voluit dicere, quod quærere hæreditatem est principaliter commodum, licet ex consequentia necessaria obligetur.Sed in contrario,principalis actus, est ipsa obligatio,vel dic, quod aditio hæreditatis admittitur propter duo, videlicet, propter commodum, quod inde est percepturus, videlicet,vsufructus,vt in authen.excipitur.infra, de bonis, quæ liberis, & propter imminens periculum, quod contingere pos-
10 set,si hęreditas remaneret iacens, vel vacans. † Opponitur decimo,de l.secunda, infra ad Orficianum, vbi patri non quæritur, impubere mortuo. Solutio,vt glossa,quod ibi erat maior infante,quo casu hoc principium disponit, nec versicul. sin autem septem annos, infra eadem lege, quia ibi loquitur patre pręmortuo,& ideo quantum ad hanc legem stat l. secunda,infra ad Orficianum. Sed an illa,sit postea correcta per legem finalem. §. vbi autem.infra,de bonis,quę liberis,ibi dicam. Et modo est prima pars.l.expedita.Nunc ad secundam accedo,videlicet,versicu.pa-
11 rente.† Et not. ꝙ tutor potest adire hęreditatem pro pupillo suo infante existente.Quęrit glossa,de curatore,& dic,vt in ea.& la-
12 tius dixi,supra.l.potuit.†Nota. 2.ex versicul. si vero,quod negligentia tutorum in adeundo, nocet infanti, quia moriens non
13 transmittit.†Et circa hoc,quęri posset,an heres infantis ex persona infantis restitui posset. [a] Et ego multum late istam quęstionem examinaui. s̃. de restitutio. mino,l.j. & tenui ibi,quod non

Et ibi dixi hic esse casum,cui responderi non potest.vnde pondera primo,dum dicit,ita intelligi,quasi ab initio nõ essent ad eum delatæ.si enim non fuissent delatę, constat de restitutione tractãdum nõ esse.pondera,quod dicit ita intelligi.Ex qua collige, qđ iste intellectus est iuris,& de iure.Item pondera sequentia verba ad eas personas perueniant &c. Ibi pondera, quod dicit perueniant,quod designat,quod perfecte ad illas personas venire debẽt, vt ff.de verborum significatio. l. nomen filiarum. §. final.facit in eodem titul.l.ædificia.§.perfecisse.Sed perfecte ad eas non veniret,si ab eis per testationem auocari posset. ergo &c. Item pondero, quod sequitur, ac si minime infanti fuisset delata. illud enim verbum,minime,additur ei,quod primo dixerat,quod iterato hic repetitur,& est vniuersaliter, & funditus exclusiuum.& sic additum repetitioni huiusmodi,videtur fore præcisum. & ita
14 teneo.† Nota.3.ex eo,quod dicit, omnes hæreditates, quod hic videtur casus pro opin. gloss. nostrarum, quæ voluerunt, quod hæreditas parentis, etiam per suum non transmittatur, nisi ad posteros,& non ad extraneos, per titu.j̃.de his,qui ante apert.tabu.& per §.in nouissimo. infra, de cadu.tollend. Nam hic loquitur in infante, cuius pater præcedesserat, & sic ei erat delata patris hæreditas: & tamen ex quo non est agnita, fingitur ei non delata. & sic non transmittitur,nec de posteris hic fit mentio,qa infans posteros non potest habere. Cum ergo hic vniuersaliter dicat,omnis, videtur manifeste includi hæreditas hęc paterna, de qua etiã prædixerat.& hæc est secunda opinio glo.in qua nos dimittit. Alia opin. est quod transmittat paternam ad quemcũque eius hæredem ex iure suitatis,per l.si fratris. supra codẽ.Sed illa non vrget, vt ibi dixi. sed tenuerunt Vltramonta.per l.ex militari, in fine.& l.sequen. ff. de milita. testamen. Et ad hunc text. respõdẽt, vt ad alias hæreditates restringatur, non ad paternam. Et hæc est prima opinio gloss. Superuenit Bald. & videtur ipse stare cum gloss.in infante, per istum text.qui si restringatur, violatur, quia in infante, hæc constitutio innouat, & est seruanda. Sed in maiore infante, tenet aliam opinio. quia hæc constitutio in eo non innouat, sed iura antiqua mandat seruari, vt in versic. sin autem.8.annos excesserit. Sed certe nec ille tex. probat quòd transmittat ad quemcunque, vt ibi dicam; quę tamen opinio.
15 istarũ sit verior, dicam.l.apud hostes.infra, de suis,& legi.† Quę
a ro cum glossa. [a] super verbo, personas,cur hic non deuoluitur hæc hęreditas ad hæredem infantis,sicut superius deuoluitur ad patrem? & responde,vt in ea.Et quia respõsio non est clara. ideo dic super gloss. ibi contra seipsum venire non potest. dic, sed certe suam negligentiam deberet sibi imputare.vt l. quod quis. ff.de regulis iuris.compensando, sicut hæredes imputant tutori, agendo. Præterea ista ratio non est generalis; quia non vendicat sibi locum vbi tutorem non habet, vt sequitur in gloss. Dic ergo quod priuilegium patris hoc operatur, qui substinet onera filij.vt ff.de regulis iuris.l.secundum naturam.Et in quo solo resi
16 debat ius adeundi pro infante. † Sed ab extra quero, an in casu
b nostro si infans [b] mortuus esset infra annum deliberandi,an ius deliberandi transmitteret, per l.infra eodem.lege, cum antiquioribus.Barto.dicit quod si tutore caret,ius deliberandi non transmittit,quia illud beneficium datur scienti hereditatem sibi delatam.& dicetur in dicta lege,cum antiquioribus. Sed infans non habet huiusmodi rei scientiam,ergo &c.sin autem habet tutorẽ, & tũc,aut similiter tutor ignorat, & idem aut tutor huius rei habet scientiam,& tunc inquit, quòd tutoris sciẽtia prodest infanti ad transmissionem iuris deliberandi,quasi eius scientia habeatur pro scientia infantis.argumen.ff.de liber.causa.l. non solum. §.si eum.& ff.de vsucapi.l.sequitur. §. si pupilli . Item,quia tutor eius nomine potest tempus ad deliberandum petere. vt ff. de iure deliberan.l.ait pretor.in prin.vt arguamus sic.sicut tempus decretũ a iudice cedebat infanti, ita decretum, & statutũ ipso iure tutor cedat infanti. Et hoc nisi tutor sciens decesserit priusquã infans,quia tũc infans potest moriens non transmittere,quia(inquit ipse) secundum tempus mortis ipse debet esse sciens.quod an sit verum,dicetur in l.cum antiquioribus,& subiunxit hęc fore vera,etiam si tutor non fecisset inuentarium,quia tempus deliberandi est annale,& sic tempore periturũ,quia omnia tempore peritura potest ante inchoationẽ inuentarii facere, & bonorũ possessionem petere, quę anno, uel centum diebus coarctatur. vt supra de tuto.& cura. qui non satisf.l.fi.& hęc no.ipse in l. qui duos.ff.de rebus dubiis.Et hic dicit se ita de facto consuluisse cũ quodam domino Francisco Tigrino. Sed Bal. hic tenet contra-
c rium. [c] primo, quia iste tex.in versicu.si vere.dicit, & fingit ac si ad eum hereditas deuoluta, seu delata non esset infanti. sed vbi non est delatio non est deliberatio.ergo &c.Secundo,quia scientia patris eadem ratione induceret transmissionem deliberandi. & tamen hoc est falsum. vt hac l.in principio. ibi, pater proprio priuilegio hæreditatem capit quasi quęsitam.ergo &cęte. Tertio per no. hic in gl.quę uult, quòd contra tutorem negligentẽ hęredes infantis possint agere.argumen.tutor sciẽs semper reperiretur negligens,ergo contra eum semper possit agere. Sed hoc est falsum; quia lęsi non essent, si ius deliberandi ab eis transmitteretur, ergo &c.Sed istis rationibus respõdet Bar. ibidem dicens, quod hęc l.infanti.fuit facta per Theodosium, ante l. cum antiquioribus. vnde ista non potuit cogitare de illo iure transmissionis iuris deliberandi.Sed hæc responsio nõ est tuta, quia compilatores, qui in volumine isto concluserunt, hoc faciliter cogitare potuerunt, sed non fecerunt: & forte ista ratione, quæ põt dici quarta, quia l. cum antiquioribus. est generalis. & hęc specialis in infante: & species derogat generi, & per speciem restringuĩt, & determinatur.vt l.nam & posteriores.ff.de legi. Quinto, quia l.cum antiquioribus. secundum Bartol. derogat prioribus.ergo restringenda in terminis suis,vt legum correctio euitetur, quam plus fieri potest, vt infra, de appel.l.præcipimus. Sed in terminis suis loquĩt in hærede sciente, & sic deliberare volente. ergo ad alios non extendatur.Sexto, quia transmissio hæreditatis nõ aditę, est fundata solum in casib' specificatis in iure. & merito: quia regula est in oppositum, vt non agnita non transmittatur. vt infra,de cadu.tollen. §. in nouissimo. Sed in infante hoc non reperitur specificatum a iure,sed potius de oppo.vt hic,ergo &c. Ad obiecta respondet ipse.& primo, cum dicitur, quòd scientia tutoris nocet, vt l.non solum. & l. sequitur.in contrarium alleg.Respondet ipse,quòd & hic nocet,vt colligitur hic in verbo, neglexerit. quod in sciente demum verificatur, & ita debet intelligi id quòd dicitur, quod ex scientia tutoris cedit dies petendæ bonorum possess.vt l.seruus.§.fin.ff. de bonor. possessio. Sed scientia ei non prodest,nisi bonor.possessio. petat.vt in eod.titu. l.3.§.acquirere.& hic in verbo, neglexerit.non ob. aliud qđ dicitur,quòd tutor potest petere tempus ad deliberandum, quia nõ sequitur,ergo non petitum transmittitur. imo sequitur contrarium, vt patet ex prædictis. Non ob.quod loco eius,quod olim petebatur, hodie annus datur, quia verum hæredi scienti,& deliberare volenti.vt d.l.cum antiquioribus, & quia scientia est de substantia,& natura hui' transmissionis,ideo infans est deterioris conditionis,quàm alius, qui sciens transmittit. Et hoc est quod uoluit l.ista, quæ fingit perinde esse,ac si ad eum hæreditas delata non esset.Et hanc partem teneo ex eo solo, quod lex non defert hoc ius deliberãdi infanti,vt ignorãti. Et licet tutor olim peteret tempus ad deliberandum,non propterea cauetur l.ꝙ illud olim transmitteret,quamuis probabiliter dici possit,ꝙ sic,vt de iure præparato ad instar querelæ, vt ff. de inof. testamẽ.l.quẽadmodum.Nam si tunc querela præparata transmittitur,quę est odiosa, fortius hoc ius deliberandi, quod est fauorabile. Item, quia hoc ius agnitum in iudicio,non minus debet trãsmitti,quã hæreditas agnita.Et hæc satis puto hodie vera,per no.in l.cũ antiquioribus.in gl.super verbo, meruit.vbi dicitur, ꝙ a iudice petitum transmittitur. sed ex hoc non sequitur, ꝙ per tutorem peti potest,& qđ petitum transmittĩt. ergo, & si non petatur infanti ignoranti.pro quo potest peti,ipso iurã l.datũ, & ei curret.imò ꝓbabiliter põt dici oppositũ,ꝑ l.1.ff.de bonorũ pos. infanti.& per ea,quæ dixi in 6.oppo.Et prædicta de infante, & pupillo maiore infante,dicam in versi. sin autem. & est secunda pars expedita.

17 **§.Ea vero.** Hæc est tertia pars,vt dixi in diuisione l. Et ex isto versic.† collige primò,ꝙ pater pro filio infante,sui iuris existente,potest hæreditatem adire,sicut pro existente in potestate, & tamen non est tũc eius legitimus administrator.Secundò collige, quòd si iste infans emancipatus moritur,hæreditate pro eo non adita,pater si nollet illam,præcipuã habebit iure patrio,& nõ vt in peculio inuentam, quia peculiũ non habet,sed ipsum debebit adire. & licet ad hæreditatem huius infantis plures concurrant cũ patre,ut mater, fratres,& sorores,tamen in hac infanti delata pater præfertur iure patrio. & ita teneo.vt dixi quando infans erat in potestate.Et attende,quia si tenes opi.Bar.de qua in præcedẽti parte dixi,ꝙ scientia patris faceret ius deliberandi transmitti, tunc pater non veniret iure patrio,& vt priuilegiatus: sed veniret cum cæteris, & de iure communi,quod non est de intentione huius tex.& ideo illa opi. non est bona.quod etiam confirmo,quia scientia transmittentis non eius in quem,fit transmissio,est illa,quæ requiritur.& hęc de tertia parte.Sequitur quarta.

§.Si autem septem annos. No'. primo', qđ pupillo maiore infante patre præmortuo de hæreditate ei delata seruantur iura antiqua. Circa quod quæro primo cum glossa. quod si pater superueniret. dicit gl. quid iuris? tunc sic dicitur. infra de bon.quæ lib.§.fi.& §.vbi autẽ puerilis.Sed caue,quia ibi loquitur in infante, vt ibi no.& sic casum nostrum non attingit, nec ibi per totam legem loquitur quando moritur, sed quando repudiat. ideo de
18 hoc dicam infra,ad Tertull.l.2. vbi cadit. † Quæro. 2.vt in glos. quid

ADDITIO.

[a] ¶Ex persona infantis restitui posset.Tu dic,ꝙ sic, etiam si ille hæres sit maior.l. minor autem ingratus.§.fin.ff.de minoribus,& de hoc dixi in additio. ad istum, in l.1.nu.1.versi.item quod ius petendi.in ap ost,in uer.transit ad heredem. sup. si aduer.dot,

ADDITIONES.

a †Quæro cum gl. Tu vide de hoc quæsito no.in l.sciendum.ff.qui satis.cog.Bar. Ang.& Imo.in l.ventre.ff.de acqui.hære.& Ful.hic.

b ¶Si infans.adde Socy.consi.116.inci.non potest negari. uer. ad tertiũ dicendũ est.in prima parte.char.184.ubi hoc idem alleg.& declarat.

c Sed Bal.hic tenet contrarium.ita no.ipse hic.nume.1. in uer.tertio quæritur.& in l.uentre.& ibi imo.ff.de acquirend.hæredita. & Saly .in l.apud hostes.ff.de suis, & legit.

quid iura vetera diſponant? Reſpondet gl. vt hæreditas non adita non tranſmittatur,ſi fuerit extraneorũ.ſint aũt fuerit paterna, tunc trãſmittatur in poſteros,vt ĩ.de his,qui ante aper.tab.l.j.Ex iſta gl.collige,ꝙ ſm eius intentionẽ, iſta l. facta fuit poſt titulum
19 j.ĩ.de his qui ante aper.tabul.† Quæro ab extra,& 3. quæ poteſt eſſe ratio,quare pro regula iura ſanxerunt, ꝙ hæreditas non adita non tranſmittatur?reſponde,ſm Bal quia ſi fieret tranſmiſſio, ſequeretur,ꝙ hæres ſecundus faceret hæredẽ illũ,q iam mortuus eſt:nã niſi illo mediante,nõ põt hæres primi teſtatoris:& niſi primus ſit hrſ,impoſſibile eſt,qđ ſecũdus ſit hrſ,vt no.ff.de petitio. hęr.l.3.& argu.ff.de lega.j.l.cum filio. Sed impoſſibile eſt,qđ ille qui non fuit hæres in vita,efficiatur hrſ poſt mortem, ergo &c. Itẽ quia præpoſterũ eſſet,prius tranſmittere,q̃ habere: & añ nos locupletes dici,q̃ acquiſiuerimus, vt ff.ad l.Fal.l.precia rerum.Itẽ quia aditio hæreditatis eſt animi,& voluntatis,& talia non ſeparantur a perſona,vt c.ſi gratioſe,de reſcrip.lib.vj.& ff.lo.l. 3.quia variæ ſunt voluntates hominum, vt l.quia poterat. ff. ad Trebel.
20 †Quæro.4.quæ poteſt eſſe ratio, ꝙ infans tranſmittit ad patrẽ, [a]
a vt hic in prin.ſed maior infante non tranſmittat?Reſpondet Bal. quod tpe infantiæ ius adeũdi reſidet in ſolo patre,ſed poſt infantiam requiritur ɔſenſus filij,& ideo tpe infantiæ pater habuit plurimum iuris,q̃ poſtea. Sed attende, ꝙ iſta quæſtio ſupponit vnũ pro vero,de quo maxime dubitatur, videlicet, an maior infante non tranſmittat: & ſi non vi tranſmiſſionis, ſaltẽ iure ſuo pater admittatur velut inſtitutus,argu.ĩ.de bon.quæ libe.l.fin.§. ſimili quoq; modo,& ibi dicã,vel in l.2.ĩ.ad Tre.licet Bal. dicat hic fore caſum,ꝙ filio maiore infante mortuo,pater non hẽt ius adeũdi,& hoc pp defectum perſonæ, ex qua ius patris debeat funda-
21 ri,arg.ff.de leg.j.l.cũ filio.†Quæro.v. an ſcientia ſolius patris ſufficiat,vt tranſmittat ius deliberandi in ipſum patrẽ?R ñ. ꝙ non:qa l.non cauetur.Et quia ſcientia tranſmittentis requiritur,non eius
22 in quem tranſmittitur.† Quæro vj.an ſola ſcientia huius impuberis ſufficiat? & dic,qđ ſic:quia l.cum antiquioribus,non diſtin-
23 guit cuius ætatis ſit hæres,dummodo ſciens fuerit.†Quæro.7.an
b ſcientia ſolius tutoris ſufficiet, [b] vt maior infante tranſmittat ius deliberandi?Et dixit Bar.qđ ſic,in d.l.qui duos.Sed tene ɔ̃rium, quia ſolus tutor non habet velle,vel nolle,vt ſ.eo.l.potuit, vnde proprie in eo ſolo non cõſtat deliberatio, alias pari rõne diceremus,ꝙ ſufficeret ſcĩa curatoris impuberis,qđ nõ puto verũ,argu. ff.de app.l.cũ in vna,§.tutor,ſm Bal.facit, ꝙ dixi.ſ.de tu. infan.in
24 quo magis videreť,& cũ ibi tenui, ꝙ nõ ſufficit.†Quæro.8.ſuppo
c ſita opi. Bar. [c] qđ ſolius tutoris ſcĩetia ſufficiat,an eſt neceſſe,qđ vera tutela ſit infixa,ita ꝙ adminiſtrationẽ hẽat?dicit Bal.qđ ſic, & iõ inquit,qđ matris,& auiæ ſcĩa non ſufficeret,qbus tutela eſt delata,ſed nõdũ infixa.Itẽ dicit de tutore ſe excuſante,& excuſationẽ habẽte:nã ſi decedat pupillus excuſatione pendẽte,nõ ſufficiet:qa ei tutela non inhæret. Itẽ idẽ in tutore dato in teſtõ nõ ſolẽni:qa tutor nõ eſt prius,q̃ firmeť,idẽ in ſolẽni, vbi Attilianus exigiť qa teſtamentarius prius tutor nõ eſt, q̃ per Attilianũ adita ſit hrditas.Itẽ dicit ſi duo tutores dati ſint in teſtõ,cũ clauſula,ꝙ vnus ſine alio nõ poſſit,nã vnius ſcientia nõ ſufficiet,arg. ff.de ꝓcu.l.pluribus,& ff.de admi.tut.l.Titiũ. Et męuiũ.in prin. & ff.de
25 exer.l.j.§.ſi plures.†Quæro.ix.adhuc ſuppoſita opi.Bar.quid ſi tutor ſciens ꝓmoriť,& poſt paucos dies pupillus ignorãs,an ius deliberãdi tranſmittet,& Bar.in d.l.qui duos dicit,ꝙ non: quia tpe mortis pupilli non eſt qui ſciat:quia non pupillus, vt in themate dr:non tutor,quia ꝓmortuus eſt,& tñ tranſmittẽs dẽt eſſe ſciẽs. Sed hoc dictũ reprobat Bal.quia ſcientia induxit: nã ius trãſmittendi ſi ꝑueniens,mora,mors,vel memorię infirmitas damnum circa trãſmiſſionẽ auferre nõ potuit,cũ trãſmiſſio ſit iuris, & nõ facti,& id qđ factũ eſt tranſmiſſibile, debeat ꝑmanere in eadẽ nã, ar.ff.de leg.3.l.pater.§.quindecim,& ff.qđ met.cã.l.videamus, & l.ſi ipſa.itẽ,ꝙ falſum eſt,ſcientia dẽt eſſe morti ɔiuncta,cũ nec,lege,nec rõne hoc probať.Pone,inquit ipſe,hrdẽ ſcientẽ poſtea furere,certe ꝑ hoc,nõ eſt interruptũ ius tranſmittendi,ſicut,nec in dormiẽte,ar.ff.de acq.poſ.l.ſi quis animo,& l.peregre. in prin.nã animus deliberationis eſt cõtinuus,& non vtilis. Vnde ex quo ſemel cępit furere ſemper labitur:qa natura eius continua eſt, vt ff. quẽad.ſer.amit.l.q fundũ,facit.ff.quis or.in bon.poſſ.ſer.l.2. Itẽ, quia tpe mortis nullus decedit ſciens:quia prius induciť obliuio, q̃ aĩa ſeparetur a corpore,vt ſ.de teſtam.l. hac conſultiſſima.§. at ſi cũ humana.ff.de teſta.l.in aduerſa,& tñ tranſmittit ius deliberandi,rõne ſcientiæ ꝑcedentis,& ſic falſum eſt,ꝙ ſcientia dẽat eſſe morti ɔtigua,& ſunt verba ſua,q̃ cũ caſus acciderit,exiuit.examinãda tñ mihi nõ eſt neceſſe in pñti,quia ſuperius tenui,ꝙ ſcĩa tutoris pupillo ignorãti non ſufficiat, & ẽt de ſcĩa ſm tps mortis
26 dicã in l.ſeq.†Vlterius no.ex iſta litera iuxta finẽ, ꝙ filius pupillus põt adire hæreditatẽ, patre ɔſentiente, & ſic iſtũ debere ꝓcedere,& nõ vr hodie eẽ neceſſe, vt hic,& ſ.e.l. filio, de quo dicã.ĩ. de bo. q̃ libe.l.fi.in prin.ſeu.§.j.Vltimo hic in fi. no. caſũ ſingularẽ,in quo hẽs,qđ in adeũdo hrditatẽ iudex ſupplet defectũ tutoris,& hoc expſſe tenet gl.Inſti.de au.tu.§.nec.Et recordare, qđ in authoritate præſtanda dẽt fieri mentio, ꝙ hoc facit ex certa ſciẽtia, ſciens pupillum carere tutore, & eius defectum volens ſupplere,ſuam autoritatem interpoſuit, &c. vt ſupra, qui admit.ad bonorum poſſeſſio.l.bonorum,vbi vide,quod ſcripſi.

ADDITIONES.

a †Infans tranſmittit ad patrem.Adde de hoc dicto Bal.in l. quoniam.ſup.e.& in l.ventre,& ibi Imo.ff.de acq.hær & Fal.in l.apud hoſtes,inf.de ſuis,& legi.

a ¶Sufficiat.An ſcientia ſolius patris pupilli,vel tutoris ſufficiat,adde Bar.hic cõſil.177.inci.Peruſinus,& conſi.232.incip.domina Cęcilia. Et vide Bal. hic.qui eſt cum Sal.& tenet contra Bar.in patre pupilli,& tuto.& vide Pau.de Caſt.& Alex.qui tenent cum Bar.

c †Suppoſita opinio.Bar.Adde de hoc,vltra ea quæ hic no.Bal.nu.22.uer.5. quæro,& in 6.& 9.q.& Ang.hic Bar.in l.qui duos,dum alle.l.obligari, ff.de au.tut.

LEX XIX.

1 *Ius deliberandi non currit ignoranti.*
2 *Exiſtentia ſui hæredis tranſmiſſionem in quemcunque operatur.*
3 *Ius deliberandi habens,ſi nihil facit,quod pro hęrede geſtionem inducat, neque adire,neque repudiare cenſetur,& nu.4.*
5 *Ius deliberandi quare tranſmittat ignorans,& nu.6.*
7 *Trãſmiſſio an habeat locum, quando hęres habet ſibi vulgariter ſubſtitutũ.*
8 *Tranſmittens ius deliberandi,ſecundum quod tempus debeat eſſe ſciens.*
9 *Inſtitutus in teſtamento ſciens teſtatorem defunctum,ſed neſciens poſthumũ pręteritum viuentem naſciturum,an poſſit adire.*
10 *Succedere qualiter poſſit is,cui quarta debetur.*
11 *Maſculus agnatus,an preferatur ĩ ſucceſſione matris abinteſtato decedẽtis*
12 *Abinteſtato dictio,dupliciter capitur.*
13 *Beneficium ſuccedendi an ſit perpetuum,& an beneficium tranſmittendi iuris deliberandi.*
14 *Hęredi hęredis,an currat reſiduum temporis,quod cucurrit ante mortem hęredis.*

Cum antiquioribus. Supra eſt dictum principaliter de ſecunda parte rubricæ. Nunc principaliter de prima parte, & diuiditur in quatuor partes. Quia priõ,ponit exordiũ,vſq; ibi iõq;. Scdõ,infert ſtatutũ ſuũ,vſq; ibi,ita tñ.Tertiõ,reſtringit, & limitat illatũ, vſq; ibi,ſi enim.Quartõ,ſubdeclarat,& diſtinguit limitatum, vſq; ad finẽ.
1 Caſus.†Ius deliberandi currit ſolum ſcienti,& cum patre ſup ex tanti,regulariter,hodie a quocunq; tranſmittiť in quẽcunq;, qđ olim erat in filijs ſpeciale.h.d.No. ex principio, qđ filiusfamilias ante legẽ iſtã,paternam hæreditatem deliberare poterat,& vr de riſorium,cum hæreditas ſuos terminos habeat certos a iure, vel natura,immutabiles ab hærede,vt ff.de rerum diui. l.j. in fi. & de ver.ſigni.l.nihil,& de regulis iuris.l.hæreditas,argu.ff.de lega.j.lege,quod in rerum,§.ſi quis poſt.Et ideo huius timore glo.exponit,& dicit,ꝙ hic non deliberabant hæreditatis ſubſtantiam, ſed an ipſa hæreditas eſſet adeunda,vel non,vt in gl.prima.Sed contra hoc facit,quia cum filijſa.ipſo iure,& inuiti ſecundum legem. 12.tabu.ſint hæredes, vt ff.de acqui.hære.l.in ſuis,& Inſt.de hære. quali.& di.§.ſui,ſequitur,quod de hæreditate adeunda, vel non, deliberare non poſſunt.Sol.ſecundum Doct.quod illud verum, ſm l.xij.tab.nõ ſm ius medium prætoris, quo datur ei beneficiũ abſtinendi,vt eo.§.ſui.ver.ſed his ſm,ꝙ loquitur hæc l.Sed addo, quod nec illud procedit ſecundum cõſtitutiones Principũ, quæ poſt ius abſtinendi a prætore conceſſum,idem conceſſerunt, & ampliauerunt,vt plene dixi in l.qui ſe patris.ſ.vnde lib. ſuper examina.ſecundæ lec. Et ſecundum illud ius ciuile loquitur lex iſta. Quod demonſtro ex eo. primo, quia Paulus de quo hic loquitur, fuerit Iuriſconſultus,& ius ab eo conditum, & approbatum ius ciuile,& non prætorium eſt nuncupatum, ſm quod filiusfa. de iure prætorio habebat animum tantum ad ſe abſtinendum: quia prætoris beneficia regulariter vltra annum non durant, ſed de iure ciuili,dummodo immiſcerent,perpetuo deliberare,& abſtinere poterant, quia beneficia iuris ciuilis ſunt ſui natura perpetua,vt Inſti.de perpe.& tempor.act.§.fin.& in Auth.conſtitu. quæ de dignita.§.j.Et ſic concludo,quod de iure ciuili poſt ius ꝑtorium ſuperueniente,filijfami.hęreditatem paternam adeundã eſſe,vel non perpetuo poterant deliberare,& interim morientes ad poſteritatem tranſmittebant,vt hic vbi etiam pondera, quod hæc tranſmiſſio erat,& eſt de iure ciuili, & non habito reſpectu ad l.12.tabu.ex cuius diſpoſitione erant hæredes ipſo iure: & inuiti, & per conſequens ſi habito reſpectu ad ius illud,hic tranſmiſſio eſſet permiſſa,qa deliberãtes ſe non abſtinuiſſent,tũc illorũ hæredes ad quos tranſmitterent, eſſent hæredes paternę hrditatis illorum, & inuiti ex quo adiuiſſent hæreditatem eorum ipſo iure patris hrdũ exiſtentium, & tñ non eſt verũ,quia eorũ poſteritati trãſmittitur ꝑ eos adeũda,& nõ velut adita, vt hic, & ff. de acq.hær.l.ſi quis filiũ.§.j.Ergo bñ ſequitur,qđ de iure ciuili ſuꝑueniẽti poſt ꝑtoriũ deliberať,& ẽt trãſmittiť,& hoc eſt neceſſa-
2 rium,& vtile intelligere pp ſtatim ſequẽtia. † Scdõ no.[a] illa ver-
a ba poſſe,& in ſuã poſteritatẽ trãſmittere,ex quibus verbis colli-
b git Bal.hic eſſe caſum apertũ,ꝙ exiſtẽtia ſui hæredis[b] operať trãſmiſſionẽ in quẽcũq;, & ꝓbat ex natura ipſius copulæ ibi poſitæ ibi,&

ADDITIONES.

a Secundo no.Adde,quod iſtud notabile late, & diffuſe eſt tactum per Bald. hic, nu.4.ve.4.quæritur,& ibi late in apo.mag.in eo.uerſi.

a ¶Sui hæredis, Adde Soc.conſi.153.incip.pulchra, & ſubtilis eſt præſens conſultatio uer.quinimo,ibi nam clarum eſt ſecundum communem opinionem in ſecunda parte char.2.

ibi,& in ſuam poſteritatem,quę cum non habeat aliud extremũ, ſtat implicatiue,vt ff.ſolu.ma.l.j.in princ.& ibi glo.ſignata ſuper ver.nam & rei publicæ.Et ſic implicat, quod nedum in ſuam poſteritatem,ſed etiam in quemcunq; eius hæredem trãſmittat.Et ſic eſt hic caſus contra opi.glo.de qua aliquid dixi.in l.præcedenti,in verſ.parente,& in 3.no.& etiam.in l.3.ſ.eo. Sed attende ſubtiliter, ne decipiaris, quia ſi tu intelligeres iſtam literam de iure deliberandi,quod terminaretur anno ẽt in poſteris,iſte tex. nihil facit,quia hic de iure deliberandi, quod concluditur anno, non de exiſtentia ſui hæredis,quę ſi operatur tranſmiſſionem non cõcluditur tpe,vel quod puto verius, iſta copula hic non implicat ꝑſonas,ſed caſus de quibus ſtatim ſubijcit,dum ſequitur in alijs q buſdam adiectis,&c. Alias reſpectu perſonarum dico, ꝙ non ſtat implicatiue, ſed reſtrictiue, & eſt ratio,quod hic caſus expreſſus non eſt tantæ dubitationis,quantæ eſſet ille,qui dr implicitus, & naturæ implicatæ eſt implicare id, in quo ſit minor dubitatio, q̃ ſit in expreſſo,alias ſuppoſito implicato caſus explicitus foret de indubitabili,ɔ̃.l.quod Labeo,de Car.edic.& ita eſt in propoſito, vt patet ad ſenſum,ergo &c.Hoc probatur etiam,quia maior eſt ratio inducendi,hoc præcipuum, vt tranſmittat ad poſteros de q bus hic explicite loquitur, quam ad extraneos, cum poſteri filij ſint de poſteritate patris,vt ĩ.de fideicom.l.cum acutiſſimi. Et ſic cum fortior ſit ratio tranſmittendi explicito,quam implicito,nõ debemus dicere,quod ſtat implicatiue.Cõfirmo ex eo, quia ſi bene ponderantur,quæ ſequuntur in litera iſta,quæ dicit,quod hoc erat præcipuum in huiuſmodi perſonis,& perſonas alias non nominauerit,q̃ filios,& poſteros. Ergo bene ſequitur, ꝙ de mente huius literæ non eſt,hic implicare extraneos. Hoc etiam confirmo ex alio capite,quia ſi bene põderantur inferius ſtatuta, hic ſit ampliatio,nedum in perſonis a quibus,ſed & ĩ perſonis in quas, vel ad quas ſit tranſmiſſio.Et ſic tex.iſte non eſt contra opin.glo. imo magis facit pro ea.& de hoc in prima parte.

§.Ideoque. No.quod etiam ſi tempus ad deliberandũ poteſt peti,vt hic,ſm expoſitionem ſcdam quæ eſt in glo.& quod gl.dicit veriorem,& bene, quia magis eſt amica literæ,vtraq; tñ in ſe vera, & ideo conclude, qđ ſine metu erit ius deliberandi a lege,quia ſciens reſiduum anni remittit, ſiue ab homine,& tunc reſiduũ tpis,ſibi pro termino agnati tranſ
3 mittit,ignorans,aũt nihil tranſmittit,vt ĩ.dicã.†Itẽ no.qđ ſciens, & ſic deliberationem habens ipſo iure a lege,ſi nihil facit,quod pro hærede geſtionem inducat, ſed tacens non dicitur adire,neque repudiare, vt hic,& ĩ. in verſicu.ſi enim,& poteſt eſſe ratio, quia in tacente reperitur media iuris diſpoſitio, & ſic neuter extremorum applicatur,vt ff.communi di.l.ſabinus,& ff.de excep. l.j.§.ſi is qui nauem,& de Trib.l.j.§. ſcientiam. Eſt autem hic media iuris diſpoſitio:quia deliberare creditur, vt hic, ex hoc infert Bal.quod ſi maritus non reſtituit dotem vxoris præmortuæ ſuperſtite filio quod mortuo filio aliter matris hæreditate non adita,quod illam tenetur reſtituere hæredibus vxoris, quia filius tacens hæreditatem matris non videtur adiuiſſe, nec pater eo conſentiente:quia nullum actum fecit,qui hæreditatis aditionem adducat,vt hic:& quia in dubio tacens nõ præſumitur ſe velle obligare,vt l.filiusfamil.§.inuitus.ff.de procura.& ff.de ſer.vrb.præd. l.inuitum,& ſ.de procuratori.l. inuitus, & ibi dixi, ſed adeundo quis obligatur,vt Inſti.de obligat.ex quaſi contractu.§.hæres. Et ſic ſi hæreditas eſſet damnoſa præſumeretur obligatus, quod nõ eſt dicendum.Item quia aditio eſt ens:ſed ſilentium nihil eſt, & de nihilo non infertur aliquid,vt l.actor.ſ.de procurato. Sed huius contrarium tenuit Bar.in l.gerit.ff.de acqui.hær.quia retinendo videtur adire ex beneficio.l.non ſolum.§.j.de bon. quæ liber. & pro hoc ſpecialiter inducat. ff. de pecu. l. ſi peculium.§. ſicut, vbi dominus legans peculium ſeruo non intelligitur diſponere contra ſe,id eſt,vt ſeruus ab hæredite domini poſſit petere,quod impenderat.Sed eo non obſt.dicit Bal. quia in quæſtione noſtra non eſt alia diſpoſitio, ſed ſimplex ſilentium, quod non poteſt interpretari certo modo,quia eſt differens ad vtranque partem. Oportet ergo,quod per alias coniecturas probetur de mente, argu.ff.de mino.l.ſi filius,& ff.de contratabul.l.ſi præteritus, & pro iſta parte ego induco.ĩ.de leg.hæred.l.2.& ff.de acqui.hæred.l.filiusfam.& ff.ſi quis om.cau.te.l.filius meus.Et hanc partem, puto veram,vbi dos fuiſſet in quantitate,ſecus ſi in mobilibus,quę medio tempore pater poſſidet,& fructus percepiſſet, quia ex his ſatis probaretur aditio.Conſilium eſt igitur,quod pater faciat fie
4 ri teſtamentum aditionis hæreditatis.†Quæro cum gl.quid ſi interim fecit actum,qui aditionem inducat.Reſpon. gl. quod tunc non eſt dubium quin tranſmittat,quod intellige ſane,ſcilicet,hæreditatem vt aditam,& propriam ſuis bonis iam vnitam, non autem intelligas, ꝙ ius deliberandi tranſmittat, quia illud euanuit per aditionem,quam fecit,& ſic non tranſmittitur.

a **§.Ita tamen** Iſta eſt tertia pars ex qua no. ꝙ tempus, quod datur a lege eſt annus,[a] quod currit tantũ ſcienti,vt hic in ver.ſi quidem.Ex quo habes, qđ iſte annus eſt vtilis,quo ad ſui principiũ,ſed eſt ɔtinuus, quo ad ſui pro
5 greſſum,vt no.in gl.ſimile.ff.de cal.l.annus.†Iuxta hęc quęro de pluribus,primo quare ignorans hæreditatẽ,ſibi delatã nõ tranſmittit ius deliberandi.R ñ:quia in interrogantẽ nõ cadit deliberatio.Et iõ ꝙ ibi non ɔpetit in aliũ non tranſmittit, vt l.nemo. ff.de reg.iur.Et quia regula eſt,hrditas non adita nõ tranſmittiť,vt ĩ.de ca.tol.§.in nouiſſimo.Quęro ſcdõ,an in furioſo,vel pupillo ignorante procedant ꝑdicta,& maxime,vbi tutor eorũ ſciat, & de his dic,vt ſcripſi.in l.ꝑcedenti. † Quęro.3.an tranſmiſſio huius iuris deliberãdi locũ hẽat vbi hæres vere neſcit hęreditatẽ ſibi delatã. Sed vehementer opinať ſic eſſe, dicit Bal.ꝙ ſic,qa ęquiparanť, vt notať in l.ſi is ad quẽ,& l.cũ qdã.§.qđ dr.ff.de acq.hęr. Eſt aũt vehemẽs opi.qñ ex probabilibus ɔiecturis crediť id qđ eſt, licet id, qđ eſt neſciat certitudinaliter. Scire aũt eſt rẽ per cãs cognoſcere
7 ſm Philoſophũ.†Quęro.4.an tranſmiſſio iſta locũ ſibi vendicaſ-
b ſet,vbi hęres ſubſtitutum vulgariter habeat.[b] & Bar. ff.de leg.ꝑſtan.l.ſed & ſi pro dote.§.& nõnunq̃,dixit,ꝙ ſic.Et is cui trãſmittiť ſubſtõ ꝑferť,quia iſta verba,ſi hęres nõ erit,habẽt hũc ſubauditũ,vel aliũ ſuo miniſterio hrdẽ ñ fecerit,vt ff.de here inſt.l.ſi paterfa.& ſ.de hęr.inſti.l.3.& Inſti.de vul.ſubſt.in fi.Sed hic aliũ facit hrdẽ ex tranſmiſſione,igiť &c.Hoc idẽ tenet Bal. qa ſubſtõ vulgaris differt a ſubſtõ,ſi hęres eſſe nolit,an non poſſit, ex capite aũt deliberationis nihil defert ſubſtituto,vt ff.de acq. hęre.l. quãdiu.Itẽ ſi habẽs cohęredẽ extraneũ trãſmittit, vt ſ.e.l.3. ergo & habẽs ſubſtitutũ vulg.Itẽ,qa lex dicit expſſe, qđ ſi fratres ſint ĩſtituti reciproce,& vnus dũ deliberat relictis liberis deceſſit, qđ trãſmittit ad eos,vñ patet qđ vulgaris ſubſtõ nõ impedit trãſmiſſionẽ deliberãtis,vt ꝓbať.ĩ.de his,qui ante aper.tabu.l.j.ibi,licet ſint ĩuicẽ inſtituti.Iſta determinatio vr periculoſa,qa teſtator habebit hęredẽ,quẽ non voluit,& non eũ de quo ſibi ꝓuidit,cum hrditas tranſmittatur adeundo,& nõ vt adita hic,patet ĩ.de his, qui ante aper.tab.l.j.& ff.de acq.hęr.l.ſi qs filiũ.§.1.Secundo quia beneficiũ nõ debet intelligi ɔceſſum in ꝑiudiciũ eius, cui ius eſt quęſitũ ex teſtatoris voluntate,ar.l.ne auus.ĩ.de emãcip. lib.& l. 2.§.ſi quis a principe, ff. ne quid in loco pub. Tertio,qa prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionẽ legis,ſ.de pac.ɔuen.l.fi.& de ꝓcu.l.maritus.Qarto,quia ſubſtitutus hẽt volũtatẽ legis & hominis,alter ſolũ volũtatẽ legis,& duo vincula,vel iura ſunt vno fortiora,vt ĩ.cõia de ſuc.auten.itaq; Quinto qa dicit lex, qđ qñ ſubſtitutus eſt datus,non vocantur hi,q per legẽ ad hęreditatẽ vocarentur,vt ſ.de ne.ge.ſer.l.fi.ver.ſin autem,ergo &c.Sexto,qa ſi aliter dicatur leges,& earũ interpretes impugnabũt teſtatorũ volũtatẽ ad cuius obſeruantiã ɔtinue anhelant iura imperatoris, vt ſ. de liber.pręte.l.fi.& de nec.ſer.l.quidã.circa prin. Septimo dico, quod eſt caſus in l.vna.ĩ.de his qui ante aper.tab.quã Bal.inducit pro ſe,vt ibi declarabo,nec eſt verũ,qđ ibi loquatur de ſubſtitutione reciproca.Sed ſuppoſito,ꝙ ita ſit reſpon. vt ĩ.dicam.Octauo,quia datio ſubſtituti vulgaris impedit exiſtentiam ſui heredis operari tranſmiſſionẽ:ſm Barto.vt l.ſi filius hęres. ff.de liber. & poſthu.vt dicam l.ſeq.ergo,& tranſmiſſionem ex iure deliberandi,& multomagis cum illa ſit potentior, quia illa perpetua, hęc annalis. Item illa etiam ab ignorantibus,vt l.apud hoſtes, ĩ. de ſuis,& legi.& hęc demum a ſciente, vnde Barto. habet neceſſario idem fateri in iſta, ꝙ fatetur ĩ illa.Nec obſtant.ll. allegate per Barto. quia loquuntur de eo quem ſcriptus hęres facit hęredem adeundo per ſeipſum hęreditatem, quod non eſt in caſu noſtro. Item.ll.illę loquuntur in ſciente perſonam inſtitutam eſſe talis conditionis,quia etiam adeundo,ſibi non quęrit, vt probatur in l.ſi pater.ff.de hęr.inſti.in ɔ̃rium alleg.& in §.fi.inſti. de vulg. Nõ obſtant rationes Bald. quia fateor, ꝙ capite deliberationis nihil tranſmittitur ſubſtituto, ſed ex eo, quia euaneſcit deliberatio in perſona inſtituti,& reperitur nõ hęres cum moritur, ſubſtitutus vocatur,& ius deliberandi non dimittitur,ne contra volũtatem defuncti veniatur. Non ob. ꝙ dominus cohęredem extraneum tranſmittat,vt ſ.eo.l.3.quia miror de Bal. qui nunc allegat illam. l.in eo,ꝙ ibi reprobauit.Sed ſuppoſito ibi illo pro vero,ibi loquitur de tranſmittente ratione ſuitatis,nos ratione iuris deliberandi.Et hęc inter ſe differunt,vt no.in glo.fina.in pręcedenti parte. Pręterea ibi de iure accreſcendi,nos in ſubſtituto vulgariter, cuius ius eſt potentius.Non ob.l.1.de his,qui ante aper.tabul. quia pondera,quod negatiue loquitur in caſu quo filij,& nepotes nõ ſunt inuicem ſubſtituti,& non affirmatiue,imo dico, quod mentaliter ibi probatur,quod ibi fuiſſent inuicem ſubſtituti. alia trãſmiſſio nõ eſt neceſſaria,qa ex ſubſtitutione veniret nepos defuncti non iure tranſmiſſionis,quia de filijs,& nepotibus ibi loquiť ꝙ ibi vult gl.3.& ſic facit potius pro me quam contra. Pręterea, & ſi de filijs tantum inſtitutis,& inuicem ſubſtitutis ibi loqueretur,dicendũ eſt, ꝙ ibi trãſmiſſio ꝑferť ſubſtituto, qa is ad quẽ ſit tranſmiſſio eſt de poſteris teſtatoris, quẽ teſtator ex vulgari in reciproca contenta non vr velle excludere.arg.ĩ.qui pot.in pigno. hab.l.aſſiduis,& arg.eorum,quę no.gl.fin.in fi.l. precibus, ſup.de impu.& alijs ſubſt.& ar.eorum,quę ſcripſi in l.fi.ſ.de inſti.& ſubſtitu.

ADDITIO.

a ¶Eſt annus.Adde Soc.conſi.177.incip.ſuprascripti,& inſignes,ver.nam dicit,ꝙ circa medium in 2.par.char.40.

b ¶Subſtitutum vulgariter habeat.adde Bar.in l.1.ff.de vulg. & pup. & in l.quidã eulogio ver.ſed hic quæritur cum ſeq.col.5.inf.eo.

stitu.dico tñ quod ibi non loquitur de reciproca, sed de vulgari, vt ibi declarabo, & erit ibi casus pro ista parte. Concludo igit ꝙ substitutus vulgariter impedit transmissionẽ iuris deliber.nisi
8 is,ad quẽ dr̃ trãsmitti,sit de liberis testatoris.†Quæro v.hic dicit, sciens transmittit,nõ ignorans, secundum quod tempus debet esse sciens. Respond.quod Bar.in l.qui duos,ff.de rebus du.dixit, quod tempore quo moritur is,cui delata est hæreditas,quia tũc, & non ante de transmissione tractatur, & sic hæc qualitas scientiæ secundum illud tempus debet intelligi,ar.ff.de noxa, l. in delictis,§.si extraneus,& ff.de testa.mili.l.si Titius.Sed tene contrarium,vt sufficiat eum sciuisse delatam prius, licet mortis tempus ignoret,quia forte furiosus effectus,quia cum ipse scit,ius deliberandi ei competit,& annus ei currit, & sic factus est continuus, igitur in illum moriens transmittit,vt hic.Itẽ ex quo semel factũ est transmissibile perpetuo durat,arg.l.cum pater, §. xv.de leg.3. Nec.iste tex.requirit scientiam necessario secundum tẽpus mortis,si eum bene ponderes.Nec etiam credo quod Bar. hoc exigit in eo qui prius sciens fuit,sed in eo qui fuit ignorans,vult ut tem
9 pore mortis scire sufficiat.†Quæro vj. dr̃ hic quod sciens sibi de-
a latã transmittit, [a] quid si institutus in testamento scit testatorem defunctum, sed dubitat an posthumus præteritus viuens nascatur propter quod hæreditatem adire non potest, vt l.ventre ff. de acq.hære.an interim decedens transmittit ius deli.Bar.in d.l.ventre,in prin.dicit quod non,quia hæreditas non est sibi delata,dicit litera in d.l.ventre,in princi. Et est ratio,quia delata est, q̃ adiri,vt d.l.ventre.ergo delata non est, & per consequens iste moriens nescit sibi delatam,ergo non transmittit,vt hic. Et ita inqt se consuluisse, quod no.& hæc de tertia parte.

ADDITIO.

a Sciens sibi delatam transmittit. Adde an semel ius effectum transmissibile trãsmittatur Bar.in l.j.ff.quod me.cã & Bal.hic,nũ.4.uer.4 quæritur,& in apostil. magna,in eo.uers.

§. Si enim ipse

Hæc est quarta pars legis. Ex qua no. primo,quod modi succedẽdi sunt plures quam a testamento,vel ab intestato.ideo quero qui sunt illi? dicit gl.quando pater occupat bona filij iure peculi, vel quando filio arrogato defertur quarta, vt ff.de adop.l.si arrogator, & de
10 inoffi.testamen.l.Pap.§.si impuberi.†Et ex ista gl.no., duo primũ quod is cui debetur aliqua quarta condictione ex.l. aliqua nõ dr̃ succedere ex testamento,nec ab intestato in quarta,quę debetur filio impuberi arrogato,secundum quod ibi aliqua pars debetur alicui ex l.propter alicuius mortem,si illa sciẽs infra annum moritur ius illam petendi transmittit,& sic ignorans,vel vltra annũ moriatur ĩ.quem illam non petierit,& illã non transmittit. Sed meo iudicio istæ expositiones non fuerunt necessariæ, quia illa verba,vel aliter,in textu posita debent construi cum illis verbis, cognitum sit,& ita construendo litera est plana.Quinimo quod ista quarta debita impuberi arrogato non oĩ tempore transmittitur,non putat Bal.sed asserit eam perpetuo transmitti, tanquam æs alienum,& tanq̃ infixum impuberi,vt ff.de coll. bo.l.j.§.si impuberi,ff.si quid in fran.pa.l.fi.& Insti.de adop.§.cum autẽ, & qa talis successor non est vniuersalis,vt s̃.de rei vend.l.cum a matre, & hoc sequor. Aliud exemplum ponit glo.si quis succedit ei qui testamentum non potest facere.nam ei non succedit ex testamẽto nec ab intestato,quia proprie non dicitur intestatus,cum propie ille decedat intestatus,q potest testari,vt ff.de suis.& leg.l.j.in prin.Et sic pondera ꝙ ista gl.arguit de nomine adiectiuo,intesta
11 tus,ad aduerbium, ab intestato,ꝙ est notãdum.†Et ex hoc vr̃ decidi qõ.Pone statuto ciuitatis rauennæ cauet,ꝙ si quis decesserit ab intestato,& qs masculus reperiet de agnatione sua,ille pferat matri defuncti,& eius sorori,& eodem statuto,vel in conclusione statutorũ cauet quod verba statutorum intelligi debeant ſm proprium significatum,& non improprium,contingit,ꝙ morit impubes,cui per patrem nulla fuerat facta substitutio superstite vno agnato eiusdẽ vel vlterioris gradus. Vñ dubitatũ fuit, an ille excluderet feminã,& uidetur quod non,quia proprie loquendo impubes non decessit ab intestato, vt vult ista gl.relata ad text.In õrium fortiter facit ĩ.ad Ter.l.omnem,& ĩ.de le.hære.l.sciant,in qb.est casus,ꝙ pupillus decedat ab intestato. Nec ob.l.j.in princ. & §.j.de suis.& le.quia illud,qñ statutũ diceret,si qs decederet intestatus,quia tunc stat priuatiue,& priuat ab habitu,& potentia, iõ proprie non cadit in ꝑsonã in qua non est habitus,nec potentia,& maxime,quia cum stet adiectiue cohæret personæ, & eam concernit,& istud ab intestato est aduerbium,& nitit verbo, & illud concernit, & non priuat habitũ nec potentiam a persona, imo detrahit potentię,& habitui, & componit ex prepositione ab,quæ detrahit ex vi & significato vocabuli intestatus. Et ideo Pe.alias super quarto Prisciani dicit,quod intestatus est,qui testa
12 metũ facere potuit,& non fecit. Ab intestato accipit dupliciter. Vno modo proprie & communiter,proprie tamẽ dr̃ pupillus decessit ab intestato,quia testamentum non fecit,& non facere potuit, sequit, ꝙ ab intestato decessit qui iure testamentum facere nõ potuit ex nã dictionis,que per ab.detrahit de vi & significato vocabuli intestatus.cui adijcitur. Cõiter accipitur. i. largo modo & non ſm vim,& naturam compositionis vocabuli. Et tunc cõprehendit eum qui testari potuit,sed testatus non fuit, & tunc dictio ab.nihil importat, quia ſm mentem loquentis non tam cõposite,quam simpliciter.& absolute. Et licet hęc verba satis sint clara,tamen,vt iure etiam probetur attende,quia vult dicere, qđ
a dictio ab, [a] quæ separationem no.vt d.l.a caligato,s̃.de nup. Separatum ostendit illum de quo loquiĩ à significato illius vocabuli intestatus,& separatus est ille,cui proprie significatum vocabuli non conuenit,& ille est directo,& proprie,qui testari non potest & hæc veritas.& ita de facto consului, & sic in themate nostro agnatus excludit matrem,& sororem,quod tene menti, qđ non
b puto te audiuisse. Non omitto tñ legi vnum ꝯsilium Bar. [b] in quo de hoc verbo intestatus,inquit,ꝙ licet proprie intestatus non decedat,qui testari non potuit, tamen istam propriam locutionem nos non debemus considerare, vt in ll.nec in statutis,quia pro intestatis eos accipere debemus,& hoc dicit,quod vult tex.in d.l.j. §.j.ff.de seruis fug. Et rõnem illius tex.fuisse,quia cõis vsus loquẽdi illam propriam significationem non sequitur, sed improprie, & potissime condentes statuta terrarum. Sed ista verba non haberent locum in Bono. Ibi in conclusione statutorum cauetur, ꝙ verba statutorum debeant intelligi,ſm propriam significationem,& ibi ista conclusio non esset,adhuc cogitandum vr̃ in verbis pro intellectu.d.§.j.†Quæro tex.iste dicit, qđ si nihil fecit &c. ab huiusmodi beneficio excluditur,sed de quo beneficio loquit, rñ gl.quod Pla.dixit a beneficio succedendi ẽt si ipse viuat,quasi dicat,quod vltra annum adire non poterit,sed gl.dicit,& melius, ꝙ beneficio transmissionis iuris deliberãdi de quo loquitur principaliter.l.ista,& cuius cã.l.ista emanauit,vt hic in princi. l.patet, non de ipsa aditione si viuat,quia illa est perpetua,vt s̃.e.l.si curatoris,& plene scripsi,in l.licet,nec est dicendum,quod illæ corrigantur per istam ar.ĩ. de appel.l.præcipimus,teneo igitur gl.quã oẽs tenent. Vt tñ mã plenius habeat,distingue cũ gl.quia aut q̃ri in suo,aut in extraneo,si in suo, ille perpetuo potest adire, vt s̃.e. l.si curatoris,& l.licet,& quantum intelligatur perpetuo dic, vt ibi scripsi. Et moriẽs beneficio suitatis,qñcũq; transmittit ad posteros,vt ĩ.de his q̃ ante aper.ta.l.j.& ĩ. de ca.tol.§.in nouissimo. An autem ad quemcunq;,sunt opi.vt vidisti.s̃.eo.l.infanti, uer.si vero,vel non,sic ẽt.in l.3.dicam plene,in l.apud hostes,ĩ.de suis & le.Subiungit gl.nisi repudiauerit,vel tps ad deliberandum petierit. Sed de isto vltimo dic,vt dicã,ĩ.e.l.fi.§. si qs aũt temerario. Sed in extraneo.distinguit,aut ignorauit sibi delatam,aut sciuit. Primo casu moriens non transmittit,vt hic,& s̃.e.l.quoniam,qđ intellige,nisi sit hæreditas suorum ascendentium, vt l.j.ĩ.de his, qui añ aper.ta.loquitur in non suo,vt ibi dicam. Et tunc non trãsmittit ius deliberandi,nec ex illo capite, quia ignoranti non cõpetebat,vt hic,sed qa ascendẽtium suorum est. Secundo casu,qñ sciuit,aut dies adeundi cesserat,& tunc aut decessit ĩ.annum, & reliquũ tps transmittit,aut post annum,& nihil trãsmittit,vt hic. quod intellige,nisi hæreditas sit ascendentium,vt proxime dixi. aut dies adeundi non cessaret,& tunc nihil transmittit, qa apud se nihil habuit. Si tñ uiueret,& dies cesserit, perpetuo adire põt, vt in ꝑcedenti qõ.dixi.†Quæro cũ vltima gl. an hr̃di hæredis vltra residunm tpis de quo huius anei debẽtur quatuor mẽses,de quib.ĩ.si pe.ap.l.si vnus.§.fi.dic,qđ non. vt in gl. Quæro ab extra
c pone ꝙ Titius scit hr̃ditatẽ delatũ,& ei cucurrerunt menses, [c] & morit hr̃de sibi relicto Gaio,q ignorat hr̃ditatẽ primo fuisse delatã Titio an illi duo mẽses,q supertã currẽt.Gaio.Bar.in l.q duos ff.de reb.du.dicit,ꝙ sic,qa illud ius adeũdi,seu deliberãdi est hr̃ditarium Titij,& in eius hæreditate repertum,vt cætera alia iura. ergo cũ sua qualitate ei competit, & per ꝯñs tps ei licet ignoranti curret.arg.ff.quod me.cã.l.videamus.confirmat, quia iste annus in persona Titij scientis erat cõtinuus,licet quo ad sui initiũ fuerit vtilis,ergo in Gaium hæredem hæredis etiam ignorantem transfertur cum suo cursu,alias de continuo efficeretur vtilis, ꝙ non est dicendũ. Hoc idem tenet hic Bal. per istum text. hic in fi. in uerbo successorib.qui indistiucte loquitur, & cõprehendit ꝓximos,& remotos,vt ff.de uer.sig.l.sciendum. Additq; quod cũ Titij iaceat hereditas non curit tẽpus, neq; ei prescribitur, quia ista transmissio requirit personam a qua,& in quam transferat. nam frustra transfertur ad hęreditatem iacẽtem cum sit sine animo,& adire non possit.arg.ff.si quis,test.lib.esse ius.l.j.§.Scæuola,& ff.de in diem adiectio.l.si præd.& pro hoc ista litera,quæ notabiliter dicit suis successoribus,& hæc sufficiant.

ADDITIONES.

a Dictio ab. De hac dictione ab,vide per Spe.in ti.de spon,§.fi. & per no.in ca.ex parte,de spon.& in c,aliquid de resc.& in l.patruus,§.j. de leg. 3.

b †Non omitto tamen legi unum consilium Bar. Adde quod voluit allegare Bar. consi.138.item hęc est copia,de quo per eundẽ in l.1.& in apo.in uer.intestati ff.de suis,& le.Ang.Inst.de here.quæ ab inte.,in prin.& Pau.de Castr. Fulg. in l. in testamento,char.4.de testa.mili.

c †Et ei cucurrerunt menses decem. Adde Pau.de Cast.Fulg.in l.fi.§.fi.inf.e.& Cy. ibidem,§.si quidem.

LEX X.

1 *Institutus in pluribus portionibus an teneatur omnes,vel adire,vel repudiare,& nu.2.*
3 *Hæreditas vna,an possit adiri alia ex eodẽ testõ delata repudiata,& nu.se.*

4 Ex-

7 *Extraneus qui esse censeatur.*
8 *Beneficium abstinendi, quando eneruet vires existentiæ sui hæredis.*
9 *Filius,an possit renunciare omni beneficio suitatis.*
10 *Heres cohæredis,quando possit ad pupillarem substitutionem venire.*
11 *Substitutus,an possit adire pro parte ab instituto repudiata.*

a **Quidam eulogio.** [a] Primo,vnum thema,& quęstionem ponit.secundo,antequam illud soluat,nouum thæma, & eius aditionem adiicit.tertio, vtranque simul decidit. secunda ibi, simili modo. tertia ibi,
1 vtranque igitur. Casus.†Institutus in pluribus partib.ab eodem testatore, omnes cogitur adire,vel repudiare,& institutus ꝓ parte pupillo substitutus, paternam sine pupillari non potest habere.hoc dicit. No.quæ sunt in summario.ex quibus collige,quod diuisio voluntatis testatoris non admittitur. ideo oportet ꝙ ex toto acceptetur, vel ex toto repudietur. Item, ꝙ hæreditas pupilli ab hæreditate paterna non potest separari. Contra hoc op. gl. de l.si tu ex parte. & l.quæsitum, ff.de acqui.hęr.ante solu.attende quod l.si tu ex parte.non concernit hanc partem de pluribus hæreditatibus, sed illam de pluribus portionibus. sed etiã ista vult glo.iufra.in distinctione,sed l.quæsitum,sic,& tunc solu.vt in 3.solutio.glo. quę distinguit, aut sustitutus primo adiuit paternam, & tunc pupillarem cogitur habere, vt hic. aut paternam non adiuit, sed vult pupillarem, & tunc distinguit glo. Aut pupillus etiam repudiauit paternam, & tunc prædictus cohæres pupillarem habere non potest,quia illla euanuit, siue expirauit, quia a nemine adita est hæreditas patris,vt l.2. §.adeo, ff.de vulg. & pup. Et ideo si esset tertius cohæres,qui adiuisset paternam,pupillaris non expirasset,quantuncunque pupillus suam paternam repudiasset.imo per illius tertii aditionem confirmata esset,vt l. apud Iulia.§.j.ff.ad Trebel. & ideo, qui paternam repudiasset,pupillarem postea vacantẽ eo casu habere posset. & idem dicẽdum est,si cohæres datus pupillo fuisset frater impuberis,& non in potestate,& extraneus secum admixtus non esset,nam tunc existentia sui hæredis,quæ est in vtroq; confirmat tabulas pupillares,vt l.si filius qui patri,ff.de vulg.& pupil. Et ideo licet fratri cohęres repudiasset paternam,nihilominus ex substitutione pupillari venire poterit. Aut pupillus paternam non repudiauit, seu ab ea se non etiam abstinuit,nec in ea se immiscuit,& tunc cohęres non potest separare paternam,& habere pupillarem, licet pupillus a paterna se abstinere potuisset.quod est not.secundum Io. Et est ratio, secundum Bald.quia cum substitutus sumat adminiculum ex testamento,non potest vnum, & idem totum integrale diuidere,vt est testamentum,vt hic, argu.l.cum qui,§.pro parte,ff.de his quib.vt indig. Sed mihi alia videtur ratio, videlicet, quia per dationem huius cohæredis extranei,existentia sui hæredis locũ non habet,quia pupillus de necessario factus est voluntarius,in d.l.apud Iulian.§.j.ideo pupillo se abstinente, nisi cohærres qui partem suam repudiauit, adeat partem pupilli ex tacita vulgari in pupillari contenta,expiraret pupillaris.ideo hæreditatem pupilli habere non potest,si non vult paternam. Et ex hoc patet, ꝙ non obst,ff.eod.l.si quis filium,§.j.vbi hæres filii sui potest se abstinere a paterna, quia hic non potest prius filii hæres esse, quia nitit ex substitutione,vbi prius est eius hæres,& necessarius antequam repudiet,& hoc, quia ad hæreditatem pupilli non venit ex substitutione,sed ex iure suo. Et est expedita glo.vsque ad ver
2 sic.item cum vnus ex hæredibus.† Oppo.2.contra primam partem l.quod is,cui plures portiones sunt delatæ possit vnam tantum adire,& alias repudiare,vt l.cum hæreditate, ff. de acq.hære. vnde ibi loquitur, quando plures ei deferuntur. Solu. vt sequitur in glo. in versi. item cum vnus, scilicet,ꝙ hic loquitur,quando plures potiones a princ. in eodem testamento deferuntur ex postfacto,& non tam ex verbis testamenti,quam ex repudiatione cohæredis.nam ibi duo erant hæredes instituti,& sic quilibet pro parte,vnus statim adiuit,alter postea repudiauit;hæc portio accrescit ei inuito, quia vnam partem nõ potest habere sine alia: nec testator pro parte decederet testatus, & pro parte intestatus, nisi & partem suam repudiare velit, quod facere potest,nisi creditores sint contenti sua parte, vt in contrario, quia tunc partem suam tantum habebit delatam, & non aliam ei ex repudiatione cohæredis delatam,sic est casus ille diuersus a casu huius l. Opp. 3.ad idem, quòd etiam de pluribus in eodem testamento ab initio delatis,vna possit agnosci,alia repudiari,vt ff.de leg,2.l.sed ex duobus.Solu.vt in glo.in versi.secus,quia prædicta in portionibus hæreditariis,aliud in legatis, in quibus non habet locum illa ratio,ne pro parte decedat quis intestatus. In quibus tamen distingue sic, & commodius, quam in glo. aut est vnum legatum re,& appellatione. aut ecõtra sunt plura re, & appellatione. aut est vnum re,& plura appellatione. aut econtra est vnum appellatione,& plura re ipsa. Primo casu, cuius exemplum recipe, si legatur Stichus, vel equus, vel certus fundus. tunc enim non potest pro parte agnosci, & pro parte repudiari a legatario, sed ab eius hæredibus sic, vt ff.de leg.j.l. legatarius. & de lega.2.l.neminem. Secundo casu, cuius exemplum est, si legatur Stichus, & Pamphilus,vel bos, & equus, tunc potest legatarius vnum agnoscere, & aliud repudiare.onus tamen repudiandi accrescit agnato,vt l.sed duobus.de leg.2.Tertio casu,cuius exemplum recipe, quando legatur res binomia,tunc idem, quod in primo casu per eadem iura. Quarto casu,quando legatur grex ouium,vel equorum,vel armentum,& tunc non potest pro parte agnosci,& pro parte repudiari,vt l.grege de leg.2. Et est expedita glo.vsque ad
3 versic.vt autem sit tibi.† Oppo.4.quòd vna hæreditas possit adiri,& alia repudiari,vt ff.e.l.si quis filium,§. pe. & de hære.insti.l. liber.homo.§.fi.Solut.ꝙ ibi quando ex testamentis plurium uere testantium plures deferuntur hæreditates, quia tunc una potest adiri,alia repudiari, hic quando ex testamento unius plures deferunt portiones, vel hæreditates, puta paterna,& pupillaris. nam licet pupillaris substitutio censeatur pupilli testamentum, tamen vere factum est a patre.& isto respectu plures hęreditates censentur ab eodem testatore deferri. Et hoc vult glo. vsque ad
4 verbum sinautem ex testamento vnius.†Opp.5.& omitto dicere de hæreditate,& trãseo ad portiones&: oppo.ꝙ si plures portiones ex eodem testamento deferantur,vna possit adiri, & alia repudiari,vt l.si vt exparte, ff.eodem. Solu. & sequitur in glos.ad versi.ibi autem ex testamento.videlicet, quòd plures portiones, quandoque deferuntur omnes iure institutionis.quandoq; vna iure institutionis,alia iure substitutionis,scilicet,vulgaris.& istos duos casus ponit glo. Sed addo tertium,quia quandoque vna iure institutionis,alia iure accrescendi. Primo casu vnam non possum adire,& aliam repudire.sed vna admissa omnes cogor habere,siue omnes sint mihi delatæ pure,siue vna pure,alia sub conditione,siue per filiũ,siue per seruũ,siue per seruos, siue vna mihi,& alia seruo meo,vt hic, & ff.de acquirẽ.here.l.2.& l. si solus, Quod intellige etiam si in parte repudiata esset datus substitu-
5 tus,vt in ea.l. si solus.† Item scias,ꝙ his casibus, quibus defertur per filios, vel seruos, si tempore existentis conditionis reperientur sui iuris,illam portionem sibi tunc quærerent, vt in ea.l.si solus,§.item cũ seruus. Secundo casu.s.qñ vna iure institutionis, & alia vulgaris substitutionis, tunc vna põt admitti,& alia repudiari,vt l. si tu ex parte, vna repudiata accrescit parti admissæ, vel agnitæ,vt ibi.ne defunctus reperiatur pro parte decedere intesta
b tus,& pro parte alia testatus. [b] Tertio casu,qñ vna prouenit iure institutionis, alia accrescendi ex repudiatione cohæredis, tunc dic,vt l.cũ hæreditate, ff.de acqui.hære.l.si minor, in eo.tit.& latius hoc membrum examinaui.s.qñ non pe.par. l.j. & hæc est ve
6 ritas in pluribus portionibus ex eodẽ testõ delatis.† Quæro mo
c do,quid iuris sit,qñ plures hæreditates [c] deferũtur,& loquor ab eodem testatore, quia qñ diuersis, dixi, s̃.in 4. contrario. Et isto casu glo.in ver.vbi autem aliquo.dicit,sed vt plurimum remittit ad ea,quæ,s̃.in prin.dixi. Sed dic sic latius, & cum meliori ordine. aũt pupillus, cui substitutus,est datus, est solus heres institutus, aut alius puta substitutus, & non pupillus est heres institutus.aut ambo pupillus, & ei substituti sint hæredes instituti. aut neuter eorum est heres institutus. Primo casu, si pupillus adiuit paternam, res est clara, quia substitutus cogitur hr̃e vtranq;, vel nullã, quia vtraq; hæreditas est simul vnita, & in vnum aceruũ facta;ideo repudiando,vel adeundo,vtranq; repudiat,vel adit,& diuidere non põt,vt l.sed si plures,§.filio, ff.de uul.& pup.sinaũt pupillus repudiauit, tunc si substitutus adiuit paternã ex tacita vulgari in pupillari contenta, tunc pupillarẽ hæreditatẽ cogetur postea hr̃e, velit,vel nolit,vt hic. Si aũt substitutus ex tacita vulgari paternã non adiuit,tunc si uult hæreditatẽ pupilli,põt,quia existentia sui hr̃dis pupilli confirmauit tab.pupillares.vt l.Iul.ff. eo. Scđo casu, qñ solus pupillus substitutus erat institutus, tunc aut pupillus est ꝑteritus,& inepta est substõ,vt ff.de vulg.& pup. l.si plures.§.ad substitutos. ideo frustra tunc de ea q̃ritur.aut pupillus fuit exhæredatus,& erat doli capax,ita quod exhæredatio & substitutio fuit inepta,vt l.pe.ff.de vul.& pu.vel quia bona mẽte fuit exhæredatus. & tunc si institutus est suus, & necessarius defuncto,quia alter filius in potestate, tunc licet glo.hic in fi.ſm Azo.vr̃ dubitasse,tñ veritas est, quod licet repudiauerit paternã, poterit habere pupillarẽ, quia qua ratione libertates cõfirmanẽ propter existentiã sui hæredis,vt ff.de fi.li.l.cũ quasi,§.si quis seruus.eadẽ rõne,& substitutio pupillaris. Itẽ quia si cõfirmat fidei cõmissariã substitutionẽ,quę est grauamen, vt ff.ad Trebel.l. ita tamen.§.si pater.fortius debet confirmare pupillarẽ,quæ est quasi honor,& fauorabilis.argumẽto eorum,quæ no. in l.ex tribus, supra de inofficio.test. Et maxime beneficium abstinendi in fauorem concessũ,retorqueatur in læsionẽ,quod faceret si pupillaris substitutio euanesceret. Si aũt institutus erat extraneus, tũc non admittiĩ ad pupillarẽ, si ꝑnã repudiat, qa illa expirat, vt l. scđa, §.adeo.

ADDITIONES.

a ¶†Quidam eulogio. Habes satis bene lectam legem hanc per Mar.Sil,& Gul.de Cun.in cuius lectura,quę sunt notatu digna in ipsa.l.habes.

b ¶†Testatus. Adde an testatus pro parte, & pro parte intestatus quis possit decedere. & vide de hoc ipso in l, cum duob,num. 2. & ibi posui,in addi. ad eum.in ver.& pro parte intestatus,sup.de inof.

c †¶Quando plures hæreditates, Adde Soc.consi.253.inci.pulchra,& subtilis est præsens consultatio.ver.postremo non omitto,in 2.par.char.4.

§.adeo,ff.de vul.& pu.Tertio casu quando ambo. s.pupillus,& ei substitutus sunt instituti,& sic coheredes dati,tunc habet locum distinctio,q̃ gl.fecit in sol j.contrarij cũ suppletionib.quas ibi feci.ideo dic,vt ibi latius dixi. Quarto casu quando neuter eorũ est institutus,tunc casus iste non attingit casum nostrum,q̃a solum de vna hr̃ditate hñda,vel repudianda tractatur,puta,de hæreditate pupilli,& dubiũ non est,ꝙ illam scindere non põt, sed totum hẽre,& repudiare, & hoc si teneat pupillaris substõ, ꝙ qñ sit,collige ex supradictis. Quæro, dixi superius,ꝙ per dationem cohæredis extranei, existentia sui hæredis in pupillo nõ confirmat ta-
7 bu. pupillares.†Sed q̃ro,q̃s dr̃ extraneus,dñt q̃dã,oẽs qui sunt in ptãte,vt s̃.de rei vxo.ac.l.j.§.extraneũ.Sed Bart.in d.l. si filius qui pr̃i,dicit illud verũ olim.hodie autẽ secus.Iõ,inquit ipse,ꝙ si impuberi dat cohr̃dẽ filiũ emãcipatũ,ꝙ existẽtia sui hr̃dis pupilli ꝯfirmabit tabu.pupillares,q̃a s̃m iura hodierna hẽt pr̃ necessario emancipatũ instituere,vt dixi,in auth.ex cã de li.præte. Et iõ eũ instituendo, non recedit pater a ꝓuisione legis,ar.l.tutorẽ. ff.de his,qui.vt ind,sed dando aliũ extraneũ.iõ existẽtia sui hæredi nõ ꝯfirmat tab.pupillares, vt ff.ad Tre. l. apud Iul.quia apud prouisionem cohæredis extranei,vr̃ recedere a prouisione.l.vt no.Cy. in l.ꝑcib.s̃.de imp.& al.sub.Sed rõ illa nõ vrget,q̃a eũ instituere ĩ quota hr̃ditatis nõ hẽt necesse,sed ĩ legitima,vel ĩ re certa sic.iõ
8 cogitãdũ relinquo. † Quæro gñalr̃,qñ bñficiũ abstinẽdi eneruet vires existentię sui hr̃dis.Bar.ĩ d.l.si filius qui patri,format istã q̃õnẽ.& dicit,ꝙ bñficiũ abstinendi ei permissum a iure ciuili, eneruat vires existentię sui hr̃dis,his casibus,videlicet,si filius suus sit hæres institutus sub hac ꝯdõne, si voluerit,q̃a tunc factus est voluntarius.l.Cornelius,& l.iã dubitari,ff.de hęr.inst.nõ sic in ꝯdõne extrinseca,licet sit ptãtiua,vt in casu notãdo,ĩ l.ꝯdõ,ff.de cõd. & de.Itẽ ꝑ dationẽ cohęredis extranei,vt l.apud dictũ.§.j.ad Trebel.ꝙ intelligit in his q̃ dependẽt ab ipso testõ,vt ibi.nõ in his q̃ extrinsecus ueniunt,puta circa transmissionẽ,vt l.3. s̃.c.item per dationẽ expssam substituti vulgaris,vt ff.de li. & posth.l. si filius hr̃s,& est rõ,q̃a tũc testator ei dr̃ dedisse ptãtẽ repudiãdi, vt l.j.§. si proponat ff.si q̃s om.cã te. Sed hic attẽde.q̃a gl.dicit hoc verũ, si sit substitutus ex substõne illa vulgari, alias eo mõ adeũte,fili⁹ nõ obstãte ꝙ se abstinuit, nihilominus suus heres existit.ita no. gl.singularis ff.de inof.test.l.Pa.§.quarta.& est gl.magna, in prin. q̃ est pulchra.Sed Bar.ibi hoc reprobat dicens, ꝙ imo remaneat voluntarius,& voluntarie ibi adit ab intestato, & repudiat ex testõ,vt fraudẽ euitaret,q̃ ei permittiẽ.Ex prædictis aũt trib. mo.de iure ciuili de necessario efficiẽ voluntarius, & existentia sui hr̃dis vires suas perdit. Alijs aũt modis eneruatur de iure prætorio. Iõ sciẽdũ, ꝙ si filius se imiscuisset hr̃ditati,q̃õ nostra locum nõ hẽt Si aũt se abstinet expsse, sed ẽt tacens nõ immiscuisset,vñ tacite dr̃ abstinere.Et tunc dic,ꝙ existentia sui hæredis nihil operatẽ circa ea,q̃ incõmodũ ipsius filij concernunt,iõ non obligatẽ creditoribus.vt s̃.si,vt se ab hęre. absti.l.j.& 2.& ff.de acq.hęre. l.necessarios,&l.cum bonis,circa autem ea,quæ eius cõmodum ꝯcernũt, existentia sui hæredis operatur ad eius profectum,vt est casus, in l.si filius,qui patri.superius allega.Et est rõ,ne beneficium inductum in fauorem,redeat in lęsionẽ,vt l.si Ruffinus,s̃.de mi.tes.& l.quod in fauorẽ,s̃.de leg.& ideo operatur cõfirmationem ta.pu. quia honor & fauor est,quod pupillus decedat testatus,vt d.l.si filius.similiter donationem tutoris confirmat ea ratione, ita no. Dyn.ff.de testa.tu.l.j.& ibidem Bar.& Cy. s̃. de test.tu.l.2. & ibi dixi. sil'r transmissionẽ ad posteros,licet dici possit,ꝙ existẽtia sui tatis,illud non operetur,quia materna transmittiẽ, vt j̃. de his,q̃ ante aper.tab.l.j.Circa aũt ea quæ nec cõmodũ nec damnum ipsius filij respiciunt,vt sunt legata,& fideicõmissa,magis dubitatẽ. Sed veritas est,ꝙ illa non confirmatur,vt est tex.apertus, ff. vt in poss.le.l.j.§.fi.Fallit in casibus in quibus expresse cautum esset de contrario,vt est uidere in libertatibus,vt ff.de ma.test. l. sciendũ, & de fid.li.l.cum quasi,§.sed & si quis,& hoc illorum fauore.Itẽ in fideicommisso vniuersali,de quo ff.ad Tre.l.ita tñ.§.si pater,&
9 ibi ideo,quia ad adeũdum filius cogi poterat.†Quæro,an filius [a]
a si in absentatione quam facit,renũciat omni beneficio suitatis,[b]
b an teneat renunciatio,dic,quod non,quia est necessarius, & sic ex vi nominis est inuitus,secundum Bal.† Quæro si cohæres impuberis adiuit,& substitutus erat ipsi impuberi,& postea impubes decedit,an hæres illius cohęredis poterit uenire ad pupillarẽ substõnẽ? casus videẽ, quod sic,in l.qui patri,ff.de acq.hæred.sed ei repugnant aliquę leges,videlicet l.qui liberis,§.hęc verba,& l. sed si plures,in prin.ff.de vul.& pu.communis solu. est illa,quia ex substitvtione pupillari hæres hæredis hodie nõ potest admitti,vt in dictis ll.secundo loco alle. Sed ex iure accrescendi sic,pp vnionem,quam habuit cum pupillari,vt d.l.qui patri, & ibi per Bar.sed volo,ꝙ cogites, an hæc sol.ibi tolerari possit, videlicet ꝙ ex substitutione pupillari venire non potest hęres substituti, ut in l.in contrariũ alle.Sed in subsidium pupillo non habẽte hæredem,cogitur,& ita loquitur l.q patri,non enim in volente,sed inuito loquitur,si bene litera ponderetur.†Quæro, dixi,quod institutus in pluribus portionibus,non potest vnam adire, & aliã repudiare,sed quid si in repudiata habeat substitutũ,an tunc possit;& dic,quod non.casus est no.ff. eod. l. si solus,in princip.Nec ob.regula,quę permittit hęredi instituto vulgariter substitui; q̃a verum in toto,non in parte.Et est ratio,quia statim cum partem adit,expirat vulgaris,vt l.post aditam,s̃.de impub. & aliis subs.Et necessarius hæres efficiẽ in toto. † Quæro an una aditio sufficiat pro omnibus partibus? dic ꝙ sic, si eodem tempore sunt delatæ, alias non,vt in ea.l.si solus.ver.idem puto.

ADDITIONES.

a An filius: Adde Soc.consi.193.inci. eleganter sunt,ver.2. contra dicta in 2.par. char.54.ubi hoc idem alle.& limitat.

b ¶Renunciat beneficio suitatis.Adde quod licet iste sequatur.opi. Bal.hic.num. 15.ver.sed hic quæritur cum existentia sui hęredis,putarem tamen,quod videtur renunciare hæreditati,ar.l.illud ff.de acq.hær.cui renunciando, desinet esse suus,quo ad concernentia hęreditatem testatoris,vt no.Bar.in l.si filius,qui patri,ff.de vul.& pup.

LEX XXI.

1 *Litigans de statu suo,si contemplatione domini heres instituatur, absque litis præiudicio adire cogitur,& nu.2.*
3 *Seruus contemplatione domini hęres institutus,an cogatur adire.*
4 *Ambasiator,an teneatur donata sibi a Principe restituere mittentib.se.*

Cum aliquis. Primo,antiquorum dubitatio. Secundo,illius solutio,distinguendo. secun-
1 da ibi,sed no.Casus.† Litigans de statu suo contemplatione domini insttutus hæres,cogitur adire absque litis præiudicio, secus si non sit institutus.contemplatione domini dicitur institutus, si facta est commemoratio domini, & non aliter. Item ex primo membro distinctionis huius l.no.quod ex obedientia coacta nõ perditur ius contradicendi in actibus,in quibus tenebatur obedire.Item ꝙ obedientia ad vnum effectum, non se extẽdit extra illum.Item non debet metu fieri,ꝙ ciuiliter fit,seu iure ꝑmittẽte. Item ꝙ per actum necessarium liti oppositum,quis non dr̃ renũciare liti.secus si actus sit voluntarius.l.si filius,ff.de mil.te. & l.ad tionem,j̃.de appe.†Ex secunda parte no.quod in dubio vbi non
2 est facta commemoratio dñi,nec ipsius,vt seruus, non præsumiẽ contemplatione illius,sed suiipsius institutus.Item no. ꝙ licet ꝯtemolatione domini nõ sit institutus,si tamen vere sit seruus, &
3 adeat,dño quæritur.†Opp. quod compelli non possit adire,vt ff. de hær.inst.l.cum proponas.Sol.vt in gl.vel melius,quia interdũ pacifice a dño possidetur, & tunc resistere potest domini præcepto,nec de coactione iudicis lex tunc curauit, quia poterat dominus eum excommunicare,vt ibi.Interdum non pacifice possidetur,& de statu suo litigat.tunc præcepto aduersarii potest resistere,sed non iudicis,vt hic.Gl.2.deducit l.istam in ar. ꝙ si notarius conficit instrm publicum inter duos ptiuatos,& postea in fi.dicit actũ in territorio talis castri,vel ciuitatis,quod ex tali instrõ non ꝑpea probatur,quod locus ille sit de territorio illius castri,vt hic, & q̃a res inter alios acta,&c.vt j̃.res inter ali.act.per totũ, & hoc ne detur occasio malignandi. In contrariũ facit l. optimam j̃. de contrah.& commit.stipu.Et q̃a in gl.non so.dic,ꝙ inter priuatos
a qui fieri fecerunt,probat.ideo in territorio illo cõueniri possunt[a] ratione contractus,sed alijs non præiudicat,vt in l.ꝑ prima par-
b te alleg.Si tamen [b] plura instrumenta antiqua,sic dicẽtia producerentur,illa probarent communem opin.quę pro veritate hr̃,vt ff.de flu.l.j.§.j.de fun.inst. l.cum delanionis,§. asinam,secundum Bal.extra de censi.c.cum olim,& de fi.instr.c.cum dilectus,& vide de hac materia,in c.cũ causam,de prob.in tex.& gl.in ca.illud de præsum.Item præstat iste tex.in arg.vt relictum filiofam.dicatur relictum in dubio contemplatione patris, & sic censetur pro
c fectitium,quod fatetur Bar.[c] si mentionem fecerit de patria potestate explicite,vt tali filio Gaij,qui est in eius potestate,vel implicite in tali filiofam. alias si simpliciter dicat relinquo Titio filio Gaij,secus esset,quia tunc Gaius esset adiectus potius ad demonstrationem,vt l.fi.s̃.de vsufruct.& de hoc no.ipse,in l.si filio ff.de do.cau.mor.†Item præstat argum. ad quęstionem Ambasiatorũ Mediolanensium,an teneantur restituere communitati suæ donaria sibi facta a Principe.de qua per gloss.ff.de procurator.l.qui proprio,§.procu.vt in cæteris.Et antiqui gl.inter se variarunt. nã aliqui dixerunt,aut donauit contemplatione ciuitatis,& hoc cõstat,& restituere tenentur.aut contemplatione ipsorum, & hoc constat,& restituere non tenẽtur.aut dubitatur,& quidam dixerunt,aut ante habebat princeps eos notos,& tunc ipsorum contemplatione,& non ciuitatis,dicitur donasse: & ideo tunc nõ tenentur restituere. Aut non habebat prius eos notos,& tunc contemplatione ciuitatis,vr̃ donasse,ideo restituere tenẽtur,ar. ff.de vul.& pu.l.sed si plures,§.in arro. & ff.de castren.pecu. & si forte & l.dotem,& l.hr̃ditatẽ.Alij in casu dubij subdistinxerũt,aut donauit

ADDITIONES.

a ¶In territorio illo conueniri possunt.Innuit iste,quod si in instrõ dicatur Titius de Papia,ꝙ probat ipsum esse de Papia,& quod ibi poterit conueniri, ita no. Bal.in l.fi.col.1.vẽr.bonæ,& ver.seq.j̃.si a non compe.iudi.& in l.scimus.col.3. ver.2.præmitto ibi.inst.de hæ.qua.& diffe.inf.eo.

b ¶Si tamen.Adde Soc.consi.88.inc.in causa agitata,uer.pręterea ista concl.in 1. par.char.149.inc.in causa,quę vertitur.uer.nec ob in 2.par.char.173.ubi hoc idem inducit,& firmat.

c ¶Quod fatetur Bar.Adde etiam Bar.in l.si tibi,§.si pactus,ff.de pac.per And.de Iser.in c.1.in prin.de suc.feu.

nauit expressis tantum proprijs nominibus,& non tenentur restituere, aut appellatiuis tantum, & tunc teneantur,aut propriis,& appellatiuis,& tunc inspice, quod præcedit.ar.l.si seruus. ff.de stipul.seruo. Sed moderniores doct.de istis non curant, & similiter dicunt,quod restitui non debent.Et Gui.de Cu.qui prior fuit alleg.quia principis donatio est priuilegiata, vt in ea alteri, quam donatario nullum ius quæratur, nec alteri quicquam applicetur. vt infra de bon. quæ liber.lege cum mulra. Iaco.de Ra.idem sentiens alleg.quia textus dicit,quod ambasiatores consueuerunt remunerari,vt ff.de bonis dam.l.diuus.in fin.& ita dixit etiam Cynus in l.manifestissimi.§.sed cum in secunda.supra de fur. Et hoc etiam tenuit Bar. & vltra prædicta induxit l. socium. qui.in eo.ff. pro soc.& ita per eum no.ff.solu.mat.l.si non.§.1. Et istam partem ego teneo.

LEX XXII.

1 *Milites quare multis potiantur priuilegijs.*
2 *Hęreditatem locupletem secure potest quis adire.*
3 *Repudiare quando dicatur quis,& per quæ verba.& nu.4.*
5 *Inuentarium quanto tempore debeat perfici,& a quo scribi.& nu.6.*
7 *Inuentarij conficiendi tempus quando concurrere incipiat.*
8 *Inuentarij confectio, an habeat tempus limitatum.*
9 *Inuentarium coram quo iudice fieri debeat.*
10 *Testes an debeant cognoscere contrahentes.*
11 *Inuentarij consumationi quantum tempus detur, & quantum inchoationi.*
12 *Inuentarium,quando posit fieri per procuratorem.*
13 *Inuentarium an vitietur ob signum crucis omissionem.*
14 *Inuentarium, an debeat fieri a quolibet hærede.*
15 *Inuentarij conficiendi tempus,an currat minoribus.*
16 *Hæres solenniter inuentarium faciens, vltra vires hęreditatis non tenetur.*
17 *Hæres potest res hæreditarias creditoribus,& legatarijs dare, vt satisfaciat.*
18 *Creditores superuenientes non possunt inquietare eos,qui emerunt ab hęrede.*
19 *Creditores soluta legatariis, quibus reuocent actionibus.*
20 *Sumptus inuentarii, & alias necessarias impensas potest hæres deducere.*
21 *Inuentarii confectio operatur, vt hæredis actio non confundatur.*
22 *Hæres an posit aliquo casu venire contra factum defuncti.*
23 *Hæres,qui confecit inuentarium, an posit incarcerari pro debito a defuncto confessionato.*
24 *Creditores, quibus modis probent plus fuisse in bonis defuncti,quam scripserit hæres.*
25 *Hæres,qui de subtractione conuincitur,ad duplum condemnatur.*
26 *Hæres omittens scribere aliquam rem in inuentario,an cadat ab omni beneficio Falcidiæ.*
27 *Prescriptio non currit ei,qui agere potest.*
28 *Inuentarium non faciens creditoribus, & legatariis tenetur in solidum.*
29 *Tempus ad deliberandum, quod datur volentibus conficere inuentarium, quantum sit.*
30 *Hæreditas post factum inuentarium recusatur.*
31 *Adiuisse dicitur,qui intra tempus debitum non repudiauit.*
32 *Tempus ad deliberandum,quando impetratur ,quæ verba in rescripto principis adiiciantur.*
33 *Hæres tempus petens ad deliberandum,si infra tempus non recusauerit, nec inuentarium fecerit, creditoribus tenebitur insolidum.*
34 *Inuentarium facere an posit hęres post nouem menses a iudice datos.*
35 *Filius non faciens inuentarium, an sibi in legitima preiudicet.*
36 *Priuilegium militum,quod non teneatur vltra vires hæreditarias, in quibus corrigatur.*

Scimus. Primo ponit exordium.secundo statutum.secũda
1 ibi,cum igitur.† Nota ex isto principio rationem, per quam milites habent multa priuilegia,scilicet,quia magis debent scire arma,quam iura.vt hic.& supra de iur.& fac.igno.lege prima. Contra quod oppon. gloss. de lege, leges. supra, de leg. & sol.vt in ea. Et etiã quęritur quid in clericis. dic,vt in ea.quod declara,vt s̃.in l.repetita.s̃.de Epis.& cler.

§.Cum igitur. Hæc secunda pars in qua statuit. & diuiditur principaliter in quatuor partes,vt ex infra dicẽdis patebit.Et hæc est prima,in qua hæredibus consuluit,& formam inuentarij ponit. Casus.hæres certus de iurib. hæreditariis libere potest adire, vel repudiare.dubius vero de
a bet inuentarium[b] facere intra tempora debita, & forma hic subie
2 cta.hoc dicit.† Nota, quod hæreditatem locupletem quis secure potest adire,nec indiget inuentario. Si tamen confecerit,dico ꝙ caute agit,quod solus Deus creditores occultos in futurum apparentes nouit, vt dixi in l.quod fauore.s̃.de legi. Item nota,quod adiens sine beneficio inuentarij, omnibus creditoribus insolidũ tenetur. Circa quod quærit glo.an legatarijs detrahet Falcidiam. & gl. dicit, quod secundum tempus huius legis non prohibetur. sed hodie per nouas leges prohibetur.vt in authen.sed cum testator.j̃.ad l.Falc. Sed puto,quod etiam secundum tempus huius l. non detrahat,quia si creditoribus de suo insolidum vltra vires hæreditarias tenetur,eadem ratione ad solida legata, Falcidia nõ detracta,imo magis, quia Falcidia de bonis hereditarijs detrahitur. Item no.ꝙ debemus esse formidolosi.formidolosi enim,quia formidant,tamen formidanda,vt hic.Sunt in litera.

ADDITIO.

a Inuentarium. Vide hic per Alex.& Pau.de Ca.qui referunt Ange.in l.j.§.hęc stipul.ff.ad l.Falc.dicere,quod si simpliciter, expresse,uel tacite hęres adit,& non protestetur de confectione inuentarij,uel non dicat,ꝙ sit dubius de iuribus hęreditatis,quod non proderit postea conficere inuentarium, qui spe certissima, & sine dubio uidetur adiuisse,per istum §.in uer.non indiget, iuncta expositione Cyn.qui dicit non indiget, ut sibi prosit.quod dictum reprehenditur, ut ibi per Pau.de Ca.de quo latius uide per eundem consi. 212.incip.in Christi nomine passus.

§.Similique modo. Pars est præcedentis partis. ideo per se non summatur. Nota,quod consulitur certo de insufficientia hęreditatis,vt intra spacium trium mensium ei renunciet.& propter verbum,abstinẽdum, supra positum. Nota, ꝙ verbum renunciare est commune ad quoscũque hæredes, etiam si fuerint in potestate defuncti. Itẽ no. quod repudianti non est necessaria confectio inuentarij. Op. quod non intra tres menses,sed sex.vt supra, de inoff.testam.l.scimus.§.fina. Sol.ibi de tempore, quod ei præfigitur ad instantiam filii volẽtis intentare querelam inofficiosi,infra quod potest adire,vel repudiare.hic de tempore concesso ad confectionem inuẽtarii ab ipsa l.infra quod si videret hæres hærediatem fore damnosam,consulitur ei,vt eam repudiet. Et quod glo. dicit, quod propter creditores ei statuitur, non intelligas a iudice.sed a l. & ideo nec secunda sol.hic posita est bona.Opp.3.ꝙ perpetuo possit adire,vt s̃.eo.l.si curatoris.& dixi s̃.eã.l.licet dicat glo. quod illud regulare fallit hic propter creditores, & sic vult gloss. quod ad instantiam creditorum hoc spacium temporis trium mensium hæredi præfigatur,quod non est verum,vt dixi. Vnde dico,quod nec hic probetur postea adire,quia tex.iste non prohibet.& quod dicitur hic,renunciet. est verbum consilij,non necessitatis, vt patet ex continuatione,quam fecit iste textus ad præcedentia,& sequentia.nam ex his colligitur intellectus mediorum, vt ff.de testamen.l.l.hæredes palam.§.sed si notam.& de leg.i.l.si seruus plurium. vbi autem ad instantiam creditoris tempus esset ei a iudice præfixum,quid iuris sit,dixi s̃.eo.l.si curatoris.& etiam si a iudi
3 ce impetrauerit. dicetur j̃.in §. si quis autem in temerario. † Et ideo dico, ꝙ Bart.in l.si suus.ff.de iure delib.male dixit,qui dixit, hic esse casum,quod si hæres dicet, non puto mihi istam hæreditatem mihi expedire, vel non credo me ipsam aditurum,quod ꝑ lapsum trium mensium a die verborum prolatorum, si non adiuerit medio tempore, intelligitur iuris interpretatione repudiasse dicens, hic esse casum coniuncta glo.sed male dicit, ut patet ex prædictis, quia tempus istud trium mensium,hic nõ currit ex die verborum prolatorum,sed ex die,quo sciuit hæreditatem sibi delatam. Non ob no.hic in gl. quia non bene dixit,vel loquitur de tempore præfixo a iudice, licet talis positio non applaudat huic literæ,quia tempus a iudice præfixum est in se certũ,& incipit currere a die præfixionis,& tamen litera ista dicit a die,quo scit hære
4 ditatem sibi delatam.† Similiter dico,quod intellectus Baldi non est bonus. dicit enim, quod lex ipso iure statuit hunc terminum trium mensium ei,qui cognouit hæreditatem sibi delatam ad repudiandum, & hoc fauore creditorum, ne nimis longa mora ei fiat, ut d.l.quandiu.infra ꝙ si non repudiat,postea repudiare non poterit,& sic vult,ꝙ hic habetur postea pro hærede.Et probat,q̃a præfixio termini ad aliquid faciendum,excludit potentiã post terminum faciendi,ut l.statuliberum.§.Stichum.ff.de lega.2.& l.scire oportet.§.consequens. ff.de excu.tut. Et pro hoc facit, quia hic mandat,quod renunciet infra terminum. sed hoc mãdatum non potest facere, nisi ad finem in termino finito reperiaẽ alligatus. & alligatio,vel obligatio non potest esse,nisi hæreditas habeatur pro adita.ergo,&c.& hoc secundum eum voluit ista gl.Sed mihi iste intellectus non placet. primo, quia lex non prouidet creditoribus de termino, nisi eius ministrum, puta iudicem, adeant. & hoc supra eod.l.si curatoris.ibi,rector aditus.&c.ff.eod.l.quandiu.2.vbi casus.frustra enim lex inuenisset remedium adeundi iudicem,ut terminum præfigeret, & postea cum hæredem faceret. & ideo dico,ut s̃.quod est hic consiliũ, ut renunciet, quia ex quo non titubat,sed eam damnosam,& sic respuendam cognoscit,ꝙ cognoscere potuit intra spacium trium mensium,debet renunciare,& nõ plus in pendulo tenere. & si renunciat erit alienus ab hęreditate,& non indiget inuentario. sinautem nõ renunciat remanet in terminis iuris communis, quia perpetuo adire poterit.Sed an tunc ei proficiet confectio inuẽtarij, dicam in seq. §. Et istum puto verum casum huius §.

§.Sinautem dubius. Hic est tertia pars huius primæ partis. loquitur in titubante,an hæreditas sit lucrosa,vel damnosa, & adiecit modum, & formam inuentarii conficiendi,& prima solẽnitas est circa tẽpus.secunda circa psonas.tertia circa res.quarta reuertitur ad personas, vt ex litera colligere potes. † Nota primo,infra quantum
5 tempus inuentarium debet inchoari, & infra quãtum debet pfici.Secundo,quod a tabellione debet scribi. Tertio,quod ab hærede debet scribi. Et põdera, ꝙ in subscriptione debet profiteri res ipsa descriptas apud se habere,& remanere,ac etiam si nullã malignitatem commisit circa res,nec in futurum committet.Et quod ista verba secundum quantitatem intelligantur, idest secundum æstimationem, seu precium. probat etiam tex.infra in versicu.licentia,

centia.& ver.contra ipsum autem. & ideo ęstimatio rerum mobi
lium poni debet,& sic fraudes, & deceptiones euitentur,licet cõ
suetudine non habeatur,vt plurimũ vidi,tñ vnum in Marchia fa
ctum,in quo ęstimatio rerum erat scripta, & ꝙ sibi debeat,proba
tur clarius.s̄.de ma.conue.l.fin. Quinto,ꝙ vbi hæres nescit scribe
re,specialis tabellio adhibetur,qui pro eo se subscribat. Sexto,ꝙ
signum sanctę Crucis debet probari manu hæredis. Septimo,ꝙ
in præsentia testium. quot autem requirantur.ĩ. dicam.Octauo,
ꝙ testes debent hæredem cognoscere.Nono,ꝙ vbi res sunt in ab
sentia maius tp̃s datur ad consummationem inuentarii, quam
annus.Decimo,ꝙ vbi res sunt in absentia,potest hoc per procu-
6 ratorem facere describi in inuẽtario. † Transeo ad apparatum,&
opp.ꝙ non ab apertura ta.vel delatæ sibi hæreditatis cognitione,
sed demum ab adita hæreditate tempus confectionis inuẽtarii ini
tium sumat,ut ĩ.ea.l.§.vero postquam.huius timore gl. hic super
verbo,delata,cõfitetur contrarium. Ex quo collige,ꝙ si is,cui est
delata hæreditas, sciens staret per plures annos ad adeundum hæ
reditatem, & post adiret, posset inuẽtarium postea facere,& eius
beneficio postea vti.Contrarium no.gl.ĩ.ad l. Falc.auth.sed cum
testator petens. & Cy.hanc putat veriorem. per d.§.si uere postq̃.
Et ita pertransit Iac.Bu.& glo.ꝯ.supplet,s̃m istam.sed Ric.Mal.di
xit illam ueriorem per istum tex.qui est clarus,& apertus.& dicit
a tempore quo cognouit hæreditatem sibi delatam. & sic aliũde,
subau.non sunt quærenda.Ad §.si vero postquam.rñdebat,ꝙ in-
uentarium faciendo ipse uidetur adire,& per consequens dicitur
fieri post aditam hæreditatem. sed responsio non est bona, quia ꝑ
confectionem inuentarii non dicitur quis adire.tex. est ĩ.eo.§.sin
autem hic.Et probat̃ ratione,quia ex confectione inuentarii non
infertur necessario aditio, nec verisimiliter, nisi ipsum faceret vt
hæres,qui potest facere,vt deliberet cautius. & hoc verisimile,qa
non apparet,ꝙ vt heres faciat. sed huic rationi responderi potest,
ꝙ talis scriptura esset potius descriptio quędam,quam inuentarii
solennis confectio.Præterea respon.Ric.non conuenit illi.§.fi.&
l.si ita fuerit.ff.de ma.test. Et sic gl.ista videtur verior,quã & Bar.
sequitur per istum tex.quia superius dicit,sed adeat hęreditatem.
& sic suppletio glo.vana. & etiam,quia hæres debet sua manu si-
gnũ sanctæ Crucis facere,& se subscribere. ergo necessario prius
habet adire,quia ante hæres nõ est. Mihi autem videtur, ꝙ ratio-
nes huius constitutionis, & ordo eiusdem, & litera ista non bene
ponderetur per præfa.Doc.rationes autem statuendi istam l.sunt,
ut memoria,& dilectio fiat in adeũda hæreditate,ac etiam,vt frau
des,& machinationes euitentur. vt patet ĩ.in §.sed quia quidam.
Hinc est,ꝙ hic princ.in exordio dicitur,quod per istam l.non erit
plus deliberationi locus.Et pro hoc etiam facit tex.ĩ.ead.l.sinaũt
hæc.His rationibus attentis disponit l.ista in tribus casibus,videli
cet,ꝙ si spe certissima scit hæreditatem locupletem, ipsam adeat,
nec opus est,vt inuentarium conficiat, vt hic in uersicu.cum igit̃.
& si spe certissima scit,eam damnosam non differat,sed eam repu
diet, nec inuentario indiget.igitur. Si autem dubitet, adhuc vult
imperator, ꝙ non recordet̃, & nec tp̃s ad deliberandum, ut olim
petat, sed quod adeat sine dilatione, ut in hoc versi.sinautem du-
bius. in principio. verum,ne ista aditio ei noceat, dat ei potestatẽ
conficiendi inuentarium.& ista ei consulit,& declarat infra quan
tum tempus,& sic beneficio inuẽtarii uti possit.& dicit,quod ini-
tium conficiendi inuentarium est mensis, a die quo cognouit hæ
reditatem sibi delatam.& hoc dico,ꝙ bene,& necessario sic dicit.
nec aliter suppleri debet, quia si suppleatur,& aditæ hæreditatis,
hic suppletio est contra propositum, ad quod anhelat ista consti-
tutio scilicet, ut adire non differat,ideo proxime dixit,sed adeant,
vel se immisceãt. Sed cum ministerio dixit a die cognitæ sibi dela
tæ hæreditatis, ut eius propositum haberet effectum, & non sit
elusorium,quia incipiendo cursum suum a die cognitæ dilationis
hæreditatis incitat, & quasi necessitat illum ad hr̃ditatem adeun
dum, & tollit materiam & occasionem omnem differendi, quia
si differt,& permittat labi, hoc tẽpus trium mensium antequam
adeat,licet postea adiuerit,inuentarium iure postea conficere nõ
poterit,vt ei profectum faciat.& hæc est voluntas huius constitu
7 tionis. † Et ex hoc apparet,quod falsum est,quod tempus confi-
a ciendi inuentarij incipiat currere ab adita hæreditate, [a] imo est tẽ
pore cognitæ hęreditatis delatę,potest tamen cum agnouit.simul
adire,tunc quia aditio, & cognitio in tempore simul cõcurrunt,
dici eo casu ab adita hæreditate currere,& ita ꝯcordabuntur simi
liter,licet a tempore cognitæ hareditatis incipiat currere, si tamẽ
infra tempus trium mẽsium adeat,& tali tempore,quod post adi-
tam hæreditatem ante compertum spacium trium mensium, an-
te aditam hæreditatem inuentarium conficiat, sufficiet,nec vitia-
bitur inuentarium, & eius beneficium ex hac leui omissione, vt
notat Cynus infra eadem lege.§.si vero. Et illo modo verificatur
litera in §.si vero postquam. Et ita non contradicit isti. & hæc,vt
mihi videtur est veritas de iure.& de hoc est hic casus. Et proba-
tur etiam infra eodem. §.sinautem. licet consuetudo in practica
ex puro,& erroneo intellectu inducta, videtur pluribus locis fir-
mare,ꝙ etiam sciens postea,quandocunque adierit, possit inuen-
tarium conficere infra tres menses ab adita hęreditate currere in-
cipientes, contra propositum, & intentionem huius constõnis.
& talis constitutio,siue consuetudo procedit in hoc, & in simili-
bus ab intellectu limitato eorum, qui tantum scripta aliquorum
sequuntur,& ultra medietatem non volunt,vel non possunt istis
mundanib.& temporalibus se implicantes. Iuxta hoc quæro,de
quo vidi dubitari,an simpliciter quis adeat hæreditatẽ, sine pro-
testatione de inuentario conficiendo,& eius beneficio, an postea
infra legitimum tempus faciendo,ei prosit? & vr̃, ꝙ non,quia spe
certissima dr̃ adiuisse,& sic inuentario non indiget,vt s̄.eo.l.cum
igitur.In ꝯtrium est veritas,quia licet protestatio sit vtilis, tamen
non est necessaria.Item quia non cõstat, ꝙ spe certissima fecerit.
Item,quia,& si constet,non excluditur propterea, quo minus fa-
cere possit.Item ibi loquitur,qñ re vera,ita est, ꝙ hæreditas locu-
8 ples est.†Opp.2.ꝙ inuentarii confectio non habeat tempus limi
b tatum [b] ad eius initium, imo statim cum põt,fieri debeat. vt s̄.de
admi.l.tutores.& ff.de adm.tu.l.tutor, qui repertorium.ĩ prin. So.
ꝙ aliud est in inuentario tutoris,vt ibi, & aliud hr̃dis,vt hic.est &
alia dr̃ia,quia illud debet fieri vno cõtextu, vt no.in d.l.tutor.hoc
non,vt hic,& no.in auth.de hær. & fal.§.si vero absint.in gl.signa
ta super verbo,inuentarium.& rõ huius dr̃iæ potest esse, quia tu-
tor non potest administrare ante perfectionem inuentarii,vt ibi,
hæres sic, vt hic.& ĩ.in §.donec. Item per illud inuentarium non
releuatur,& vltra vires hæreditatis non tenet̃.per istud sic. Opp.
3.ꝙ male dicat,sub præsentia tabulariorum,quia cum pluralis nu
merus non sit contentus vno.vt ff.de testi.l.vbi numerus. duos vi
detur hic exigere . sed hoc est falsum, quia cum tabellio sit publi
ca persona, cui fides est adhibenda instr̃orum suorum confectio
ne,vnus solus debet sufficere,vt in Auth de fi.instru.§.si quis igit̃.
& §.in his.Sol.vt in gl. ꝙ hic plurale accipitur pro singulari,vt in
aliis ll.in gl.alle.& licet dicat ꝙ ꝯ istam sol.facit tex.in Authen.de
hære.& fal.§.si vero absunt.nam ibi in plurali loquitur,tamen, &
ibi eadem ratione resoluitur in singulare,vt ibi no. in gl. Nec ob.
iste tex.qui alium specialem adhibet,quia ille non venit ad publi
cationem inuentarii,nec ad eius confectionem,sed tñ ad subscri
ptionem pro hærede faciendam. Opp.4.ꝯ id,quod dicit,sub præ
sentia cæterorũ, quia cum nõ declaret, quare nos dimittit sub in
certo,& dubio,ꝯ §.quibus.s̄.de no.Co.com. So.declarando,vt in
gl.& examinemus primo quod dicit gl.de tribus testibus,quia di
xerunt quidã,ꝙ duo sufficiunt, s̃m regulam, sed tres admittun-
tur loco absentium. in §.si vero absunt,& ita tenet hic Bar. sed ꝙ
tres addantur, non probat ille tex.imo dicit tres esse necessarios,
quia soli tabulario non creditur,vnde ibi non supponit per prius
aliquem testem adhiberi. Et si adhibeãtur duo, vnus tñ additus.
tamen,quia clare nõ apparet, ꝙ aliquis eorum addatur per modũ
additionis.Item quia non semper possumus esse certi de alicuius
ex creditoribus absentia,ideo sto cum gl.vt tres cõtinuo adhibe-
ri debeant,& bonæ opinionis, & qui in loco possideant substan-
tiam,vt d.§.si vero absunt.& qui testatorem cognoscant, vt hic.su
biungit gl. ꝙ legatarii,& creditores sunt adhibendi,& sic citandi
vt adsint ꝯfectioni inuentarij, & per consequens debet eis notifi-
cari locus,in quo cõficietur inuentarium,sed quod de creditorib.
dicit gl.scias,quod quidam dixerunt iure nõ caueri,sed de legata-
riis tñ,vt patet in Authen. de hær. & fal.§.sancimus.sed teneo gl.
& si bene põderet ibi textum,ipse tenet quodammodo pro indu-
bitato,ꝙ creditores sunt citãdi,ideo de legatariis,de quibus dubi-
tabatur prosecutus fuit. tñ ẽt si expressim non cauetur lege, pro-
batur tñ ratione,quia ipsi de damno vitando tractant.ĩ.e.l.§.Inia.
igitur citandi,vt l.nam ita diuus.ff.de ado. & multo magis,quam
legatarij,qui tractant de lucro, & non est par eadem ratio, debita
amittere,vel lucra non capere,vt ĩ.eo.l.fi. Sed tunc quæro de for-
ma citandi. & rñd. ꝙ hi, qui certi sunt,debent citari specialiter in
persona, vel ad domum , absentes ibi non habitantes , vel in-
certi debent per proclama,& edictum generale citari, & quia cre
ditores saltẽ vix possunt ei esse certi,ideo proclama non est omit
9 tendum,vt l.si eo,ĩ.de re.pig.† Quæro ad quem locum? & hic at-
tende,quia vna gl.vr̃ sentire,ꝙ coram iudice debeat inuentariũ fie
ri,& per ꝯñs corã illo iudice, quo hæres deliberasset illud ꝯficere.
& illud no.gl.in d.§.sancimus.signata sup ver.nã.sed gl.cõiter nõ
tenet̃,qa nec hic,nec ĩ §.si vero absũt.supi'all.vbi mod',& forma
eius

ADDITIONES.

a ❡ Currere ab adita hæreditate.Adde Bal.& doc.ꝙ tp̃s inuentarii conficiẽdi cur
rit hęredi a die aditionis,& adde Bar.in §.si uero postquam.ĩ.eo. quod verum
nisi malitiose distulerit adire, quo casu currit tp̃s ẽt añ,& tenet Bar. ĩ l.statulib.
§.si quis,ff.de statuli.& in Spe.de instr.edi.§.fi.uer.huius.& ibi Io.An.& adde,ꝙ
opi.gl.est magis cõis,& eam vltra Cy.Ray.& Ia.Bu.relatos per Sal.Ang.& Bal.
in l.filium quem habentem.sup.fa.er.& Bal.hic.Pau.de Ca. approbat opi.Bar.
hic.Ang.& Fulg.idem faciunt, & contra Io.An.d. Ale.facit text.hic,dum dicit
signo crucis,antea manu hæredis præposito. & sic tex.requirit, ꝙ faciens in-
uentarium sit iam hr̃s.l.pro hærede.§.j.uer.hęres.ff.de acq.hęr.ergo antequam
sit hęres,non currit tempus.Dicit tamen,ꝙ in puncto iuris verior est opi.Rich.
Mal.& sequacium.& suo motiuo facilis est responsio,& primam opi.videtur se
qui Bal.consi.331.3.vol.inci.in Christi nomine,quęritur,an signum Crucis.Ro.
tamen sequitur opi.Bar.in consi.84.ibi dicens esse communem.

b † Non habeat tempus limitatum. Adde ad cõpositũ eorũ,quæ hic dr̃r,an iudex
causa cognita possit alterare tempus statutum ad conficiendum inuentarium,
de quo vide Bal.hic nu.5.uer.secunda solennitas,Bar.& Doc.in l.2.ff.de re iud.

eius ponit̃,aliq̃d dicit̃. Iõ in quacũq; domo honesta, & maxime
inter domos ecc̃iarũ,vt ĩ capitulo. ꝯuetus.S.Dñici, põt ĩuẽtariũ
fieri.Nec ob.q̃d no.in l.tutores.s̄.de adm.tu.qa illud ĩ inuentario
tutoris,& ad alium finem, quam vt sciãtur vires hr̃ditatis, vt ibi
10 dixi in vj.q. †Opp. vt testes non debeant cognoscere ꝯhentes.vt
in Auth.de test.§.si vero ignoti.Sol.vt,in gl.super verbo, cogno-
scant.quod interdum probat̃ per testes, interdum ꝑ instr̃m.Si ꝑ
testes,tunc debent cognoscere personam,de qua deponunt, vt ĩ
Auth.de testi.§.j. Et ratio est in promptu , quia alias per sensum
corporis non possunt testificari de illa, quam non cognoscunt.
sed vltra attende,quia si de facto vnius tñ,sufficit,vt illũ cogno-
scant, puta quod Titius possideat talẽ rem,vel adiuit hæreditatẽ
Gaii.ita no.in l.3.§.j.ff.de test.Si autẽ deponant de eo,quod cau
satur ex facto duorum,vt de ꝯctu aliquo, tunc oportet ambos ꝯ-
trahentes cognoscere.Si tamen testes dicerent se nominatim nõ
cognoscere, sed si eos viderent bene cognoscerent, debent sibi
tunc exhiberi,si petat̃.vt no.gl.in c.cum clamor. extra de testi.&
hoc ẽt sentit gl.in l.j.ff.si ex nox.cã aga.accedat.l.j.§.si cum exhi-
buisset.ff.de publican. Si vero probet̃ per instr̃m, tũc regula est,
ꝙ sufficiat,ꝙ sint in instr̃o descripti,licet notitiam personarũ nõ
habuerint,vt in ꝯrio. Fallit in instr̃o inuentarii a tabellione con-
scripti,vt hic. Fallit etiam,qñ imperitus lr̃arum ꝯlit in scriptis.vt
11 in Auth.de fi.instr. §. sed his.& §.oportet. & hic in gl. † Quæro
annus dat̃ ad consummationẽ inuẽtarii, qñ res sunt in absentia.
a sed quantum dabimus ad inchoationẽ? [a] & gl.quod mẽses qua-
tuor,q̃ sunt tertia pars anni &c.Ray.dixit,q̃d tñ menses,ex quo
non est immutatũ,arg.ĩ.de app.præcipimus.sed non placet,quia
ille mensis dat̃ ex tribus.Pręterea datio illius mensis ad inchoan
dum,modicum,aut nihil operat̃. quia si postea sit initiatum , &
perfectũ infra illos tres menses, sufficit.vt ibi per Doc.quia habi
to effectu,non curamus de modo, vel initio. Et hac ratione tex.
iste non curauit dare initium.ĩ.hũc annũ. & ita teneo sufficit e-
12 nim factũ esse ĩ.annũ,q̃d no. †Quæro,dicit tex.ꝙ ꝑ procuratorẽ
põt inuentariũ fieri,vbi res fuerint in absentia.sed an idẽ, qñ sũt
in ꝑsentia? vr̃,ꝙ nõ.ar.l.cũ prætor. ff.de iu.in ꝯtrũ, qa ex quo ex-
presse non ꝓhibet̃,dr̃ ꝑmitti.vt ff.de proc.l.j.§.vlis. Hanc partẽ
vr̃ tenere hic gl.subscriptionẽ,tñ de ipso facere, de qua.s̄.in tex.
13 †Quæro ab extra,si signũ sanctæ Crucis fuerit omissum,an vitie
b tur inuentariũ? [b] & dicit Mar. de Sil.quem sequitur Cy.& Bar.
ꝙ nõ vitiat̃,qa leuis omissio est,q̃ non uitiat,vt ff.de ven. insp.l.
i.§.fi.Itẽ qa non omni tp̃e signum sanctæ Crucis est de substan-
tia, sed hærede existẽte literarũ ignaro, vel scribere impedito.
Ego dico,ꝙ eius omissio vitiat.ar.statim in seq. §.& si præfatam.
in prin.& ĩ.e.l.§.si vero postquam . Nec constitutio ista pro leui
hoc reputauit,imo ꝑ necessario, & immemor esset diuinæ salu-
tis.& procul fugeret oẽs cogitationes malignas.vnde scriptũ est
Per Crucis hoc signũ procul fuit omne malignum. Et ꝙ eius
c omissio vitiet, [c] vr̃ ꝓbari satis aperte in Auth.de test.in prin.ver.
tale enim quidã coniuncta gl. super verbo, venerabilis crucis.&
ẽt puto,q̃d omni tp̃e,& casu fuerit de substantia,quicquid Mar.
Sil.dicat,cum rõ non sit diuersa, & quia existente hærede igna-
ro literarũ, vel non testes sunt necessarij. & tñ attenta rõne, quæ
mouit Mar.Sil.in signo crucis,idem dicendũ esset in testibus; ꝙ
14 tñ est falsum. & istã partẽ seruat consuetudo. † Quæro ab extra,
an si sint plures hæredes,qlibet eorũ teneat̃ facere inuentarium?
dic,ꝙ omnes possunt simul vnũ facere. & hoc apparebit ex eius
scriptura in prĩ. Et eo casu dico, ꝙ qlibet eorũ dẽt facere propriã
crucẽ: & meo iudicio,in ipso inuẽtario dẽt fieri mẽtio,vel saltẽ
vtilis est cautela,vt fiat sermo in scriptura:q ab eorũ quolibet ꝑ
prius factũ est signũ sanctę crucis. Et hoc si sint plures, idẽ si sit
vnus. Vbi autẽ vnus eorũ solus faceret suo nomine,ita quòd nõ
procuratorio nomine aliorum , tunc cæteri tenent suum facere
simul,vel diuisim . accedat ff.de eden.l.si qs ex argẽtariis.in prin.
15 & de dam.infec.l.stipulatio;§.quæsitum.cũ si. †Quæro,an istud
d tempus conficiẽdi inuẽtarii currat minoribus? dic, ꝙ sic. [d] vt in
Auth.de hær.& fal.§.pupillus.& ibi gl.ff. de mi. l.auxilium. & s̄.
in qui.cau.in integ.rest.non est ne.l.fi.in gl.super verbo,occurre-
re.in prin.& est speciale.vt ibi no. & hæc sufficiant.&c.

ADDITIONES.

a Ad inchoationem. sed an dicatur inchoatum. ĩ. terminum per solum signum
crucis? dic,ꝙ non,sed per descriptionem etiam unius rei tantum sic, Bart.&
Bal.in l.cum igitur,s̄.si res sit minima.Bal.ibi.in 4.col.

b An vitiet̃ inuentarium.Quod inuentarium sine signo crucis ualet, Doct.hic,&
Bal.in §.cum igitur.& Bar.in l.2.§.prius.de vul.& pup. & in l.1.§.fi.de vẽtre in
spi.& in l.cum hi.§.si prætor.ff.de transi.in Spe.de instr.edi.§.fi.ver.in huius au
tem.& ibi Io.An.in addi.& Ale.in l.Iuris.§.paciscor.de pac.

c † Vitiet.De hac quæstione,scilicet, an omissio signi crucis vitiet inuentarium,
vide Bal.in l.1.de sum.tri.& fi.cath.uel s̄.in proœ.& ibi in apost.

d Quod sic.Adde Spe.de instr.edi.§.fi.& ibi Io.An.in addi. in l.est de minore.

§. Et si præfatam. Hic secũda secũdæ,in qua po-
nit effectũ inuẽtarii, & credi-
16 toribus consulit.Casus.†Hæres,qui solenniter fecit inuentariũ,
vltra vires hęreditatis non tenetur,& falcidia vtit̃, & satisfacere
potest creditoribus, qui prius venerĩt,licet posteriores aliis in tẽ
pore sint,reseruãtur tñ posterioribus omnia sua iura,& actiones
cõtra eos quibus est satisfactũ.h.d.vsq; ad §.in cõputatione.No.
vltra in summario contenta,ꝙ prouisa vt afferant lucrũ,non de-
bent afferre damnũ.Item ꝙ facto inuentario,de propria substan
a tia nõ cõpellitur hæres soluere, [a] & ex hoc apparet,ꝙ facto inuẽ-
tario est correcta l.in rõne.2.ff.ad l.Fal.ideo q̃d falcidia vtit̃.Con
tra hoc opp.gl.de l.j.§.pe.ff.ad Treb.Sol.ut in gl.ꝙ hæc s̃m illam
scilicet, qñ hæreditas est sufficiens ad soluendũ creditoribus,&
vltra superest pro legatariis,nã ꝙ superest defalcatur. secus si nõ
esset soluendo,vt in contrario, quia tunc legata essent nulla. Itẽ
no. ꝙ creditores venientes post reuersum ꝑrimoniũ repellũtur.
Cõtra ꝙ op.gl.de §.licentia.ĩ.eo.Solu.vt in ea,Item no.ꝙ si lega
tarii in petendo pręueniant,eis totum solui potest. Contra quod
opponit gl.de l.dolo.ff.ad l.Falc.Solu. vt in ea.
17 **§. Sin vero creditores.** Et de parte præcedẽti, vt ibi summaui. † Sed
no. quod hæres põt dare ĩsolidũ creditoribus, & legatariis res hæ
reditarias & ẽt bona vendere, vt satisfaciat.Sed pone, q̃d hęres
vult eis dare insolidum,& ipsi non volunt, sed dicunt vende, &
nobis solue de precio,an debeat cõpelli ad vendendũ? dixit Bar.
ꝙ si vendere possit absq; eo,q̃d se,& propria bona obliget de eui
ctione,ꝙ tunc compellitur vendere. quod aliud pro alio nõ de-
bet solui creditori inuito, vt l.ij.§.i.ff.si cer. pet. alias non,qa nul-
lum damnum pati debet ex aditione hæreditatis,ꝑp inuentariũ
factum,vt hic.& ĩ. sequitur,ꝙ tunc compelluntur accipere inso
lidum. Subiungit vnum notabile dictum,ꝙ si venderet,vt hęres
cum beneficio inuentarii, & pro satisfaciendo creditoribus, &
vlterius non promittere,quod tunc ad nihilum vltra vires hære-
18 ditatis obligaretur.†Item no.quod hi,qui ab eo emerunt,a credi
toribus superuenientibus inquietari non possunt, quod intelli-
git Bar.verum,qñ emptor venit ab hærede expressim dicente,ꝙ
ipse vendit pro satisfaciendo legata, & debita.& dicit probari in
se.ver.ibi,contra ipsum tñ hæredem. &c. Aliter si simpliciter ven
didisset,emptores possunt molestari & conueniri,vt ĩ.credi. eui.
pi. non.l. j. quod est notandum. Sed mihi vr̃, ꝙ si emptor emis-
set ab eo simpliciter vt hærede,& probaret legata, vel aliq̃d debi
tum fuisse tunc solutũ,ꝙ emptor se iuuare posset.arg.ff.ad Mace.
l.sed Iulianus.§.proinde, & ideo consiliũ est, vt emptor sit soli-
citus,vt precium conuertat̃,vt in legatis, siue debitis defuncti.
19 **§. Licentia.** Continuat̃ cum præcedentibus. † No. q̃d creditores reuocãt soluta legatariis, diuer
sis speciebus actionũ.s.hypothecaria, vel ꝯdictione indebiti.Sed
quæro,qñ vna habeat locũ,& alia? Respon.Doc.ꝙ hæc hypothe
caria locũ hẽt, qñ res datæ insolutum erant prius creditori hy-
pothecatę,qa illa est in rẽ,& persequit̃ possessorem. vt ff.de pu.l.
si fundus.indebiti vero condictio locum habet,qñ ipsius rei ven
ditæ precium est solutum . est rõ , quia legata sunt indebita, qñ
hæreditas non est soluendo,vt ff.ad Treb. l. j.ideo contra legata
rios dat̃ condictio indebiti.Contra autem creditores qui ꝑcium
pro debito recepissent, dat̃ condictio ex lege , vt in ver.seq. Sed
hic quæri potest,quid si illi consumpsissent recepta,& reperient̃
nõ soluẽdo?vt no.s̄.in gl.super verbo,satisfaciant.quia aut sciuit
hæres legata non deberi,aut ignorauit,vt l. dolo.ff.ad l.Fal. Item
no. ex ver. cum satis. ꝙ compatiendum est magis creditoribus,q
tractant de damno vitãdo,quam legatariis , qui tractant de lucro
captando,& multæ concordantiæ sunt in gl. Contra hæc gl. op.
de l.cum hi.§.plane de alimentis.ff.de trans.& nõ sol. sed dic,q̃d
ibi tractat̃ de remittendo,quo casu par vtriusq; regulariter debet
esse ꝯditio.vt ff.de pact.l.pactum inter legatarios.& s̄.de pact.l.si
quis in conscribendo.fallit fauore alimentorum in vltima volũ-
tate relictorũ,vt in ꝯrio.hic vero tractat̃ de persequendo, & exi-
gendo;ideo magis fauet̃ creditori non lucratiuo, quam lucrati-
uo.q̃d intellige in bonis defuncti.In bonis vero hæredis dicunt
quidã,ꝙ par est vtriusq; ꝯdõ.ar.l.j.& q̃d ibi no.gl.ĩ.de bo.aut.iu.
pos.ꝙ est verũ,vt neuter admittat̃ ad bona hæredis, si sunt omni
bus soluendo.alias creditores præferunt̃ legatariis, vt ibi no. Iac.
de Are.op.cum ea.gl.de l.fi.s̄.de hæ.act.sol.vt in ea.
§. Sin vero hæredes. Continuat̃ cũ prioribus, quia supra qualiter credito
res veniãt cõtra legatarios,hic qualiter primi creditores veniũt
contra posteriores. No. quod hic loquit̃ quando prior creditor
habebat hypothecam. Item no . quibus auocationibus auocat ,
quia hypothecaria,quãdo res hypothecata priori est data poste
riori in solutum , & quod precium rei uenditę est ei solutum a-
uocatur condictione ex l.& non condic.inde. quia nõ indebitũ,
sed debitũ receperunt.q̃d secus est in legatariis,quia illi indebitũ
receperunt,vt superius dixi. Oppo.quod possit dari condictio ex
l.quia hypothecaria competit contra emptorem, & sic cessat cõ
dictio ex l.s̄.de cõd.ex le.l.j.Huius timore Ir.dixit rẽ non extare,
& perpetuam esse, & sic hypothecariã nõ posse competere.sed
truffa est,quia emptor secutus est,vt ĩ tex.isto sequitur. quare gl.
dicit

ADDITIO.

a † Compellitur hæres soluere.Hoc facit ad quęstionis dissolutionem, quod hæ-
res,qui facit inuentariũ, possit capi personaliter pro debito.de cuius dicti ve
ritate uide Bal.hic nu.3.uer.3.quero nũquid.& istũ in §.in cõputatione. ad fi.

dicit operatur bñficiũ inuentarii,ad cuius factionẽ oẽs creditores specialiter, vel proclamate generali fuerũt cõuocati.Itẽ ꝙ ignorãtiã pretendere non potuerunt.Item opp.de l.pupillus.in fin.ff.q̃ in frau.cre.Solu. vt sequitur in glos.vsque ad finem.

§.In computatione.

Prosequit̃ beneficia inuentarii cõfecti,quæ dant̃ here
20 di.Casus.†Hæres deducit sumptus inuentarii, & alias impensas necessarias.h.d.quod no.ꝙ si sumptus negantur, ipse debet illos probare.Quærit gl.de modo probandi, & dicit, testibus. & hoc
a clare subiũgit,uel iuro suo quod fatent̃ Doc. in expẽsis paruis. [a] arg.ĩ.de do.l.si qs in redẽptione.& qđ no.Doc. in l.id qđ paupibus.s.de epis.& cler. sed magnæ debent probari per testes,vel instrumenta, cũ iuramentũ aduersario nõ sit deferẽdum,nisi facta semiplena probatione,vt l.in bonæfidei. s. de iureiur. addit Bar. ꝙ etiam magna possit probari,secundũ ꝙ no.in fi.s.de ali.pu.p.l. si.vel quod taxat,vt diximus,in expensis litis.Item hunc tex.probatur,ꝙ impensæ insinuationis testamenti, spectant ad hæredẽ, sed illas deducit vt ęs alienũ.ideo si hæreditas est soluẽdo, nullã cõtributionem petit a legatariis. Et idem dicas de impensa facta in instrumẽtis solutionũ receptarum a creditoribus, vel gabella rei venditæ,vel in prosonetis,arg.huius literæ,quæ generaliter loquitur.ad quod accedat.ff.ad l.Fal.l.quod circa.

ADDITIO.

a In expensis paruis.Adde Flo.in l.quoniam in fi. ff.de vsuf.Item uerũ,maxime in his,quæ veniũt reficiendę ratione primi decreti, Bal.in mar.uer.sentẽtia.in fi.

21 §.Si vero & ipse. Casus. †Inuentarii confectio operatur,ꝙ hęredis non confunditur actio.h.d.Scire enim debes, qđ ꝑ aditionẽ hæreditatis de iuris rigore confundunt̃ actiones,ꝙ impossibile est, ꝙ quis sit creditor & debitor sui ipsius,ut s.de pac.l.si debitori.Sed inuẽtarii beneficium operat̃,vt habeantur pro non confusis,quo ad deductionẽ eius,quod sibi debetur.Op.ꝙ beneficiũ inuentarii in hoc non prosit.vt ff.de hæ.vel act.ven.l.2.in fi.gl.sol.quod si actiones sint tales,ꝙ pereant morte,in illis non operatur,vt in contra.secus si nõ pereant morte,qa tunc operatur, vt hic. & est ratio in primo casu, qa ante aditionem hæreditatis erant extinctę ꝑ mortẽ; & iõ beneficium inuẽtarii non potest a tali damno conseruare,qa solũ conseruat ad damnum, qđ insurgeret per aditionẽ hæreditatis,vt s.ea.l. §.& si præfatam.Quærit gl. quid si defunctus tenebatur Titio de euictione in duplũ, & hunc Titium re iam euicta fecit hæredem,nunquid ꝯ creditores hæreditarios cõputabit duplum? & arguit,ꝙ non,vt l.emptor.ff.ad l.Fal.Sed ei rñdet,quod ibi non fecerat inuentariũ. & verũ dicit, quia illo tpe erat incognitũ. Ad quæstio.rñdet Bar. quod non potest ꝯputare duplum, sed solũ simplũ,qa inuentariũ prodest, ne patiat̃ damnũ,non vt habeat lucrũ,vt s.in §.licentia.Constat aũt qđ vnũ simplũ est lucrũ,& odiosum,qa ex pęna ꝓueniẽs. ergo &c. & ꝑ hoc.ff.de eui.l.si ei.& sic l.cũ emptor.non erit correcta. Sed dñs meus tenebat ꝯrium. s.vt duplũ cõsequat̃,ac sic hrs esset alius extraneus creditor nõ istitutus,qa ꝑ omnia est ei similis, vt hic ĩ litera,dũ dicit. sed similẽ aliis creditoribus ꝑ oĩa habere fortunã. Nec hẽt ipse hoc lucrũ occasione aditionis hrditatis, sed euictionis ꝑcedẽtis. ar.ff.ad l.Fal.l. si hæres. ideo illud perdere esset ei dãnũ,qđ dãnũ pati nõ debet,vt hic in litera.& ex hoc patet,qđ nõ ob.rõ Bar.& hęc pars vera, quã ẽt tenet gl.nostra.alias sequeret̃, ꝙ defunctus fuisset debitor heredis ex aliqua causa lucratiua, puta legati, ꝙ hęres illud debitũ cõputare creditoribus nõ posset,qđ nullo modo est dicẽdũ. Quęrit gl.2. qđ si pater vendidit fundũ filii sui, & filius eã hæreditatẽ adiuit cũ beneficio inuẽtarii, ꝙ fecit, & fundũ suũ vindicat ab emptore, q excipit,tu non potes, qa vt hæres patris,cũ mihi teneris de euictiõe, & quẽ đ euictiõe tenet actio, eũdẽ agẽtẽ repellit exceptio.vt l.vindicãtẽ.ff.de euic.ipse autẽ replicat de bñficio inuentarii, ꝑp qđ damnũ ex aditione nõ debet pati,vnde dubitat̃,qđ iuris? & rñdet gl.ꝙ si de hæreditate nõ hẽt nisi debitũ bonorũ subsidiũ, tunc qa illud debet habere sine grauamine.vt l.quoniã in prioribus. s.de inoffi.test.nullã patiet̃ exceptionẽ,& totũ fundũ vindicabit.aut habet vltra debitũ bonorum subsidium, & tunc quatenus vltra habet eatenus patietur exceptionem.Ista determinatio non est bona,quia debitum bonorum subsidium debet habere sine onere legatorum, vel alia prouenientẽ ex testamento; sed cum onere ęris alieni sic, qa ante omnia ęs alienum debet deduci, & solui.vt ff.de inoff.test.l.Pap. §.quarta.& etiã no.in ista gl.Et iõ si filius in casu nostro euinceret,ꝑ ea parte, pro qua est hæres,hoc debitum bonorũ subsidiũ minueretur.& ex hoc sequitur,ꝙ põt repelli.Dic ergo melius ad quæstionem.aut habet portionẽ ęquiualẽtem rem venditam,& tunc repellitur,vt d.l.vindicãtem. aut non habet æquiualẽtem, & tunc vindicat quatenus plus est in re vẽdita. & hoc vbi solus est hæres, & inuẽtarium fecit.vbi autem haberet cohæredẽ,dic vt no.per gl.in l.cũ a matre.s.de rei vin.adde qđ scripsi.& vbi solus est hæres,& nullum fecit inuentarium, tunc in totũ repellit̃. vt ĩ. sequitur in ver. vbi autem non fecit, qui hic debet iungi. nam sequens ver.item quid est noua quæstio. est quædã interpositio.Quæro.3.cũ gl. si defunctus vendit fundũ non filii, vt in ꝑcedenti qõne,sed extranei,quem hæredẽ instituit,& qui inuẽtariũ fecit,& hæreditatem adiuit, an tunc fundũ suũ vindicare volẽs,exceptionẽ dictæ l.vindicantẽ patiet̃? & gl.arguit,ꝙ sic,quia extraneus nulla debita a iure naturæ dẽt hre,sed tantũ debitum iuris institutionis,quæ dat̃ cũ onere, & de qua ęs alienũ deducit̃ prius.vt ff.ad Fal.l.si debitor.& ff.ad Tre. l. Lucius.§.maritus.In ꝯrium inducit.ff.de leg.3.l.cũ pater.§.Titiæ. sed prima pars, per l.si debitor. & qa si debitum iuris naturę minuit̃ ꝑp ęs alienũ,vt in præcedenti quæstione dixi, fortius debitũ iuris institutionis.
22 Nec ob.d.§.Titię.& ibi no.& in d.l.si debitor. † Quæro,omissis,
a quæ sequunt̃ in gl. [a] vt superius,recitatis,cũ ver. sed qđ si statutũ &c.pone statutũ est in ciuitate, vt hæres ꝯ factum defuncti venire nõ possit,vt testator obligauit fundũ eius, quẽ postea hæredẽ instituit, qui hæreditatẽ eius adiuit, & inuentariũ solenniter fecit,an fundũ suum poterit a creditore vendicare.& di.gl.ꝙ.sic,vt hic,& in l.seq.vbi dicit̃,ꝙ damnũ nõ dẽt sentire.sed Cy. dicit, ꝙ moderni sui temporis tenẽt contrariũ,ex eo ꝙ statutũ alias nihil operaretur,contra l.non aliter. ff. de le.j.nisi intelligeret̃ prolatũ in casu,quo hæres fecisset inuentarium,cum omnibus constabat ꝙ si inuentarium non fecisset ꝯuenire nõ poterat. & sic ẽt fuisset de indubitali. ꝯ l.qđ Labeo. ff.de Carb. edic. Itẽ qa hæres sciens legẽ municipalẽ,lege vr̃ adiuisse,arg.ff.de acqui.re.do.l.fi.Bar.vero tenet gl.ex eo, qa statutũ recipit interpretationem restrictiuã, seu declaratiuam,ẽm ius cõe.s.de nox.l.2.ff.de pub.l.Cęsar.& de mu.& hon.l.vt gradatim,§.sed si lege.& ꝑ ꝯsequẽs verba statuti debẽt intelligi de hærede, qui non fecit inuentariũ; vel de eo,q fecit, sed vltra vires hæreditatis nõ grauat̃, vt superius est dictũ. & hæc vera,ꝑ quæ patet rñsio ad obiecta talis,videlicet,ꝙ statim tunc vltra ius cõe operant̃, qñ restricta ad ius cõe rõ recti sermonis non remaneret salua,vel non omnia verba statuti possent aliquid operari,vt in contrario, alias ad ius cõe restringantur,& ne inducatur correctio legis, in statuto intelligunt̃ apposita gratia maioris,& clarioris notitiæ.quod tene cordi. Et ex hoc infertur, quod si statuto cauetur, vt executio instrĩ ita fiet cõtra heredem, sicut cõtra defunctũ,tale statutũ intelligatur,nisi hæres fecerit inuentariũ, & vires hæreditatis non patiant̃ vt in hac gl. notanda.
23 †Ex his vidi decidi aliam quæstionẽ,statuto cauetur, [b] vt quis ꝑ
b debito cõfessionato possit incarcerari.certe hęres,qui fecit inuẽ
c tariũ pro debito a defuncto ꝯfessionato nõ poterit incarcerari. [c] Vlterius pondera,ꝙ tex.iste,& similes dispõẽtes cõfundi actiones ꝑ aditionẽ hrditatis,vident̃ loqui in ꝑsonalibus,sed qđ de rei vẽ,ꝑ re hrdis a defuncto possessa? dic,ꝙ illa non confunditur,ẽm Bal.vt ipse nõ.ĩ.de bo.auth.iudi.pos.l.si vxor.& ibi dicam.

ADDITIONES.

a In gl.Adde Pau.de Ca. hic,qui limitat istam gl. ẽm Bal.in l. maximum viciũ.s.de lib.præte.procedere, nisi appareat, ꝙ statutum vult corrigere ius commune, quia tunc non debet intelligi,ẽm ius cõe putandũ statutũ, ꝙ filia femina non succedat extante masculo, nec possit petere, quatenus pater sibi reliquerit, pater sibi reliquit centum iure legati, filia dicit se præteritam,& testm̃ nullũ, quia non fuit relictum iure institũ.& dicit propter statutũ se stare contentam de legato, non de mõ relinquendi. Bal.dicit se consuluisse,ꝙ ẽt de modo debeat stare cõtenta, quia istud statutũ venit ad correctionem iuris cõis inquãtũ excludit fœminas.vnde non debet intelligi ẽm ius cõe.Hãc limitationẽ reprehendit,hic.d.Ale.& aliam limitationẽ dat Bal.ad hanc gl.in l.meminimus, ĩ.de leg.hære.vt debeat intelligi,ẽm ius cõe regulare,non ẽm extraordinariũ. vnde si statutũ dicat,ꝙ existentibus agnatis, nõ succedat mater, & existat filius sororis,quia non est agnatus,sed cognatus, cũ per illam l. redigitur ad instar agnati,quia hoc est extraordinarium,& exorbitans,nõ excludit matrem. adde,quod Bal.tenuit,ꝙ filia exclusa a statuto nõ debet hre,nisi vnũ minimũ, ꝙ illum pater tenetur relinquere iure inst.ita voluit in eius cõs.389. 2.vol.

b Statuto cauetur.Adde Soci.consi.231.inc.cum in præsenti consul.ver.cõfirmatur hic in 2.parte.char.111.ubi hoc idem alle.& tenet.

c †Non poterat incarcerari.Tu uide de huius dicti veritate Bal.s.eo. l.j. & §. & si præfatam.nu.3.ver.tertio quæro, nunquid si hæres fecit inuentarium.

a
24 §.Licẽtia. [a] Casus. † Creditores, & legatarii pñt ꝑbare modis hic subiectis pl' fuisse ĩ defũcti patrimonio, q̃ hrs scripserit in iuẽtario, & hrs malignat' tenet̃ ad duplũ.h.d. No. ꝙ tormẽta seruorũ hrditariorum ꝑbat̃ plus fuisse in hrditate,q̃ hrs scripserit ĩ iuẽtario.Itẽ ꝙ super his hrs ꝑstat sacrm̃ purgationis.Item ꝙ hæres, facto inuẽtario,non debet sentire lucrum, neque dannum quod facit ad ea quę dixi.s. in §.si vero.

ADDITIO.

a Licentia.pro intellectu huius §.uide per Soc.consi.184. incip.difficilis,& dubius.uer.1.tex.cum ver.seq.in 2.parte char.36.

25 §.Illo videlicet. † No.ꝙ ꝯuict' de subtractiõe tenetur ad duplũ. Quæro,an l.rescriptũ. ff.de his q.vt ĩd.l.Paul'.ff.ad Tre.q̃ dñt, ꝙ hrs in re ꝑ eũ subtracta caret Falcidia,ꝑ hũc §.sũt correctę. Bñ dico,ꝙ ñ,qa pęne sũt diuersę,& diuersis applicãdę,& diuersis legi.ĩpositę,ar.ĩ.de sep.viol.q sepulchra.& ff.de ac.& ob.l.quot.& maxime,qa utraq; pęna ñ tẽdit ad ꝑfectũ vni',& eiusdẽ;cũ testõ dupli tẽdat ad ꝑfectũ oĩum creditorũ,& legatariorũ.Qđ ãt Falcidia careat ĩ re subtracta,ẽ ad ꝑficuũ tm̃ illi' legatarii.Sed nũc q̃ro,si ñ ꝑ istũ §.an erũt dictę leges correctę ꝑ §.sane.ĩ auth.de her. & fal. ut a nemine falcidiã detrahat? & dico,ꝙ sic.ita nõ.gl.d.§.sane.signata sup verbo,forte.& idẽ tenet ibi Ia.de Bel.& h' iuris noui ñ ꝑt esse rõ, qa ex quo subtractio rei subtractę ĩducit.& augmẽtat Falc. quo ad oẽs,ęquũ ẽ, vt respectu oĩum puniat̃,& sic a nemine Falcidiã detrahat,ar.ff. ꝙ qsq;iu.l.3.§.hęc pęna.& §.se.ĩmo pl' dicit,d.gl.ĩ fi.ꝙ ẽt illđ erat de iure antiquo,quod non est uerum. ut patet in d.l.rescriptum. vbi dicitur solum in re subtracta,hodie ergo in omnibus.Nec illi ob.ratio Iaco.de ra.quam ponit Cy. in auth.sed cum testõr, ad fin.ĩ.ad l.falci.dicit enim,quod illa glo. nõ bene dicit,quia in eo. §.sancimus.versi.illo solo adiecto,&c. dicit quod vnum tm̃ adiicit huic.l.videlicet de præsentia legatariorum, quia verum est ad confectionem inuentarii de quo ibi loquit̃,sed ante illum versic. disposuerat, quod falcidia non vtatur, si rem aliquam subtrahat. & sic ad casum illum adijcit de legatariis.Sed in l.ista de falcidia perdẽda in re subtracta nihil dixit.ergo, &c.Sileat ergo Ia.prædictus.In isto casu cogitabam sic dici posse,quod interdum res subtracta erat alteri legata ita,quod in ea locus erat fal.& tunc remanet ius antiquum.interdum non erat alicui legata, & tunc quia delictum concernit effectus. & tũc a nemine falcidiam detrahat, sed certe primo casu.delictum ꝯcernit oẽs,quia falcidiã ꝯ oẽs augumentat,ideo sanctius est dicendum,vt corrigant̃.Sed ego q̃ro si a nemine falcidiam detrahat,& hoc est pęna noua,an pęna duplici de qua erit correcta,dixit Ray.quod sic.Et dicit gl.hoc tenere in d.§.sancimus.& in §. si vero non fecerit.eo.ti. gl. super verbo lucri.in fine.Sed attende magis digeste,qa primo non est verum,ꝙ iste corrigatur per.§. sancimus. licet dicat, quod falcidia careat.nã pone falcidiam non imminere, qa legata non tenet ex eo,qa hæreditas nõ est soluendo, nõne hæc restõ dupli erit vtilis creditoribus.certe sic.vel pone hrditatem esse soluendo,& nihil vltra,uel parũ superesse,nõne hæc pęna legatarijs in aliquo vtilis erit.certe sic.& nihilominus falcidia carebit hrs, ꝑ illum igit̃ iste §.nõ correctus.Et pro hoc facit ratio quã s.in j.q.allegaui.nec ẽt est verũ,quod corrigat̃ per.§.sin vero nõ fecerit.nec,qđ gl.hoc uelit,qa in diuerso casu loquit̃:videlicet in casu,quo nõ fecit inuẽtariũ,seu minus solẽniter fecit.& sic delinqt respectu formæ,qa tũc verũ est,qđ falcidia nõ utit̃,nec duplũ restituit,sed oĩa integra soluit ẽt de proprio. iõ frustra tractet̃ de duplo,sed qñ solenitatem inuentarij seruauit, sed aliqd occultauit, tũc post eã huius dupli locũ hẽt,nec tex.illi disponũt hoc casu de ꝯrio.& ideo cũ nõ appareat de correctione,nõ prohibet̃ tex.iste stare,ut ĩ. de appellatio.l.ꝑcipimus.& tãto fortius,quãto in §.si uero nõ fecerit.dic,qđ
26 hãc.l.innuit.& fortificat.†Et sunt bñ põderanda, qa ardua fuit q̃stio in Bono.mihi cõmissa ꝯsulenda, an hrs omittens rẽ aliquã, vel omittẽs aliqd scribere ĩ inuẽtario, caderet ab oĩ bñficio falci
a diæ, [a] & perinde tenerẽt omnibus,ac si inuẽtariũ nõ fecisset.& aduocati unius partis dicebãt, qđ sic.& allegat dicta Rayn. & vnus dicebat casum esse in d.§.sancimus.in uerbo hac utilitate, dicẽs, qđ ibi de oĩ utilitate loquit̃ quã inuentariũ solẽne affert hrdi.sed male dicit,quia solũ de utilitate falcidiæ, de qua proxime dixi ibi loquit̃:& ibi sentit gl.probat illud pronomẽ hãc, cũ pri' de inuẽtarii ꝯfectione nihil dixerat.& hæc est ueritas.& sic ultra uires hrditatis nõ tenet̃ nisi simplo huius dupli.& ita consului. & postea aduocati utriusque partis ita fuerunt confessi, inter quos erant plures ualentes doctores. Saly.

ADDITIO.

a Caderet ab omni beneficio falcidiæ.Intelligas,quia hodie non tenetur ultra vires hæreditarias.ut per Ange.in l.Paulus.ff.ad leg.Fal. Ioan.de Imo.in l.creditoribus.eo. titu.& Bald.in §.cum igitur.& in alle. l.Paulus, & in l. raptum.ff.de his quib.vt indig.& Ang.in l.j.§.hæc stipulatio.ff. si cui plus quàm per legem fal.sed Bar.& Bald.hic.§.licentia dicunt, quód hæres omittens, vel occultans aliquid inuentario punitur.

§.Donec. Casus. Añ tps inuẽtarij ꝯficiẽdi hrs nõ ꝑt ꝯueniri, iõ nec creditoribus interim tps currit.h.
27 d.†No.ꝙ nõ ualenti agere nõ currit ꝑscriptio.& est rõ,quia non dr̃ negligere.ut in gl.in qua uide cõcordãtias sup tex. ibi nec creditoribus. subaudi nisi usuras repetẽtibus, quas defunctus cauit, uel iussit restitui.& hoc ne ꝑp morã fiat aĩæ ꝑiudiciũ,q̃ cũctis est ꝑferẽda.ut s.de sacrosan.ec.l.sancimus.ẽm Ric.malũ.& Cy.Ray. Et ibi in æqtate, ex hoc gñali uerbo collige, qđ executio instrumẽtorũ uirtute statuti disponẽtis, ut instrumẽta publica possint peti executioni mãdari,nõ põt interim ꝯ hrdẽ peti, ut ibi, uel ad iudiciũ. Nota,qđ exceptio ista impedit litẽ ꝯtestari ibi creditoribus hrditariis. Nota,ꝙ ad creditores hrditarios tm̃ se restringit. & sic ꝑprii hrdes nõ impediunt̃ interim agere.quicqd hic dicat. Cy.circa notabile,an nõ ualẽti agere currat ꝑscri.dic, qđ si ĩpedimentũ est facti,tẽpus currit ei,sed dat̃ restitutio. arg.ff.de iti.actuque pri.l.& attilicinus.& ff.de iti. actuque pri.l. j. §. si quis pp.Si aũt fuit impedimentũ iuris, & tunc aut nullo mõ agere põt, & ei nõ currit ꝑscri.siue impedimentũ fuerit ab initio. hj.in fin.ĩ.de
a an.ex.siue ex postfacto, ut hic,quasi interim dormiat, [a] an agere potuit.sed nõ cõmode,& tunc currit præscrip.sed ei datur restitutio.ut l.senatus.ff.de offi.præsi.secundum lec.gl.

ADDITIO.

a Interim dormiat.Adde dominum Alexan. & Pau.de Castr.qui dicunt in hoc §. esse casum.contra Bar.in l.naturaliter.ff.de usu. qui dicit,quod de iur.ciui.nõ repeitur,quod prima præscripto inchoata dormiat, & hoc etiam secundum Iaco.Butr.quia imo in casu huius. §. præscrip. quæ uiuente defuncto ceperat cõtra creditores, desinit currere tempore confectionis inuentarii,& postea eo finito reincipit.

28 §.Sin vero. Casus.†Omittens inuentarium facere, uel non faciens solenniter tenet̃ insolidũ creditoribus,& legatarijs.h.d.No. ꝙ ꝯtẽptor legis nõ potest vti beneficio illius.Item no.quod existentia sui hæredis non impedit ius deliberandi,nec beneficio inuentarij.Nam hic loquitur etiam in suo,vt probat verbum immiscere. Vlt.super tex.ibi distulerint facere,exponũt quidam.i.implere seu perficere.Et hoc, quia tenẽt quod hæreditate simpliciter adita non prosit postea initiare inuentarium,sed tenui contra.s.in §.sinautem dubius.Alij dixerũt qđ hic est casus,qđ tps inuentarij initiãdi nõ currit. nisi adita hæreditate,vt dixit gl.in §.sinautem dubius,licet alia gl.ꝯ dicat. Ego ibi dixi,ꝙ iste tex.hoc necessario non ꝑbat, quia ista statuit simul tps quo ad cursum initiasse,& post hoc initiũ hæredẽ hæreditatẽ adire,& post aditam ĩ.tps existentem inuentarium facere,& perficere ante tempus lapsum,& eorum erit dicere inuẽtarium post aditã hæreditatẽ factum esse,& hoc ideo dic, vt ibi plene scripsi.

Et hæc quidem.

Hic est. 3. pars principalis. in qua tractat de his qui non contẽta huius constitutionis dispositione tps ad deliberandum impetrant a
29 principe,& a iudice,& in multas diuidit̃ partes,vt ĩ.patebit.† Casus.tps ad deliberandũ, qđ hodie non est necessarium solenniter volentibus conficere inuentariũ,est anni,qñ impetrat̃ a principe. & ix.mẽsium,qñ impetratur a iudice,& vltra qđ, semel nõ tenet ꝯcessum,& interim non recusans hæreditatẽ,licet fecerit inuẽtariũ tenebat̃ oĩbus creditoribus,& legatarijs. tñ detrahit falcidiã, qđ non detrahet si inuentariũ nõ fecisset.Interim vero recusans tenet̃ solũ ad restituendũ res hrditarias illis ad quos hrditas deuoluit̃.h.d.vsq; ad §.nouissimũ.Et diuiditur in quatuor partes. Primo certum tps impetrari permittit.Secũdo declarat ad qđ teneatur si post impetrationẽ inuentariũ fecit,sed hrditatẽ non recusauit.Tertio ad quid teneat̃ si inuentarium non fecit, nec hæreditatẽ recusauit.Quarto ad quid teneatur. si ĩ. tps impetratum hrditatẽ recusauerit.Scđa ibi,sinautem hoc.Tertia ibi, si quis temerario.Quarta ibi,si post.Et gratia cõmodioris doctrinę legam per particulas.No.ex prima parte,ꝙ iuris antiqui non debemus esse ꝯtemptores,& ꝑt esse rõ,quia iuris noui scĩa ꝑfecta, & plena nõ hẽt,si antiquum pęnitus ignoretur. Itẽ no. qđ imperator priuilegiatur in concessione maioris tpis. Itẽ quod semel tm̃ põt impetrari.Itẽ qđ dictio sæpius.ex bino actu verificetur.Quærit gl.an ꝑ hãc.l in eo,qđ dicit de ix.mensibus sit derogatum.l.cum antiqoribus.s.eo.Et quidã dixerunt,qđ nõ,qa illa de anno qui datur ipso iure a lege,hic de impetrato a iudicẽ.hoc non placuit gl.qa ibi de impetrato loquitur,vñ gl.ĩ.in §.fi.d.qđ in eo, qđ ibi annus dat̃ a lege nihil est immutatum.Sed in eo qđ ibi supponitur, qđ annus dabatur impetrãtibus,est derogatum si impetretur a iudice, quia hodie tantum ab eo.ix.menses dari possunt,vt hic.Sed dicet quis hæc impetratio a principe nonne est superuacua? cum absq; impetratione habeat annum a lege, & impetratio a iudice nõ est sibi damnosa,cum maius tps habeat.Rñdent.l.j.Pe.Cy.& Rayn. ꝙ ipsi intelligunt ipsum tex. qñ hæc impetratio sit iã decursa in aliqua parte illius anni qui datur a lege, & sic impetratio nõ erit superuacua,& ei proderit,& non nocebit. Opp. qđ immo sæpius concedatur, vt ff.vt leg.no.ca.l.j.§.si cui.Sol.qđ hic factum fuit semel,& perfecte,ibi imperfecte,vel ex casu nouiter emergente deductum fuit,ibi ad imperfectionem, & quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio,vt ff.de inter.ac.l.de etate.2.§.ex eã,vel dic secundo,ꝙ hęc rõ suadet amplius non dari, vt vltima voluntas citius habeat exitum,& creditores non fraudentur,ibi eadem rõ.s. vltimæ voluntatis exequẽdæ suadet pluribus caueri.Opp. ad idẽ de l.3.ff.eo.sol.vt in gl.Et prima vera,vbi integrum tempus est datum.Secunda vera,vbi nõ integrum est datum,nam tunc pluries potest dari,vt ibi,quod intellige donec perueniatur ad tempus integrum,nam vltra dari est hic specialiter prohibitũ,& prouisum,
a & datio ipso iure non valeat.Et hæc solu.est notanda, [a] quia ex ea habes,quod si statuto cauetur, vt viginti dies dentur ad probandum,& iudex non dederit nisi decem, illis transactis potest, immo iudex alios decem dare,supposito,ꝙ statutum diceret, ꝙ vna tantum dilatio dari debeat, nam hæc non est tam noua dilatio, quàm datæ suppletio,vt in hac gl. sequitur versi.

ADDITIO.

a ¶Et hæc solutio est notanda.Bal.hic,hæc quidem,nu.2. ver.item no. argu. inducit hanc gl.quod iudex non potest prorogare terminum banni limitatum a statuto,de quo per But.& Moder.in c.sæp.extra de app.no.Bald. in l.obseruare,§. post hæc,ff.de offi.procon.& in l.iubemus,C.de iu.& in l.1. C. de requir.reis,& ibi Cy.In no.& Moder.in c.ad petitionem,extra de accusa.& Moder.in c.Ioannes,de testa.

§.Si autem. Super tex.ibi,& iuẽtarium ꝯscripserit, subaudi,ĩ.tps debitũ, & ibi, necesse enim est, dic necessitate causatiua,vt falcidia,vti possit,vt ĩ.in vers. si quis temerario,& est quædam interpositio vsq; ibi,non licet,& ibi,si
30 non recusauerit hæreditatẽ.†No.ꝙ post inuentariũ factum hrditas recusatur.Et sic est casus ꝯ illos,qui dicunt, ꝙ per confectionem inuentarij conficiendi currit ante hæreditatem aditam, vel deliberantem non esse necesse facere inuentarium. Ibi omnibus creditoribus teneat,subaudi de legatis, aut fal. detrahit propter inuentarium qđ fecit,alias ñ detracturus,vt ĩ.§. si quis temerario.† Et nota hic mirabile,ꝙ eoipso, quod nõ repudiauit infra

tp̄s dr̄ adiuisse. Et sic pro adita hr̄ a lege, quod non est in anno q datur ad deliberandum ipso iure a lege, vt s̄. eo. l. cū antiquioribus. & ratio diuersitatis sequitur in litera, cū enim gemini, &c. Ibi & sibi imputet. No. & signa tex. ex quo collige, quod de duabus vijs eligens deteriorem, seu magis periculosam, vel lubricosam, sibi habet imputare. Item no. contra vulgare antiquum qd̄ dr̄, noli dimittere viam antiquam pro noua, sed illud prouerbiū procedit in dubio, non vbi constat, quod noua est melior, & tutior q̄ antiqua, vt hic est, & ideo ne hæres possit causare ignorantiam, statim l. ista prouidet, vt liberationem petenti iudex dicat
32 verba, quæ sequuntur, & ibi hoc adiri volumus. † Not. q qn̄ tp̄s ad deliberandum impetratur in rescripto principis, & in ꝯcessione iudicis, debent adijci ista verba, quod si j. hoc tempus tibi cōcessum non recusaueris hæreditatem, licet eam non adiueris, vel in ea te non immiscueris, hæreditas habeatur pro adita, & omnibus teneberis. Sed dubitatur, si ista verba non sunt apposita, siue scripta, nec etiam dicta, an nihilominus prædicta locum habeant? quidam dicunt quod sic, quia hęc dicit Imperator ad omnē ignorantiam conuincendam non sit necesse, quia hoc sit statutum a lege ista, & pro tanto tex. iste loquitur inferendo ex iam statutis, ideo dicit illatiue. Et ideo in ipso liberationem, &c. & ita sentit gl. in so. contrarij, vt statim dicam. Sed in contrarium facit illud
a verbum, volumus, habet vim statuti etiam præcisi,[a] quod dicitur de comminatione quæ debet fieri ei qui non respondet positionibus, vt habeatur pro confesso. in c. ij. extra, de confess. iud. lib. vj. accedat tex. in auth. & qui semel. j. quomodo, & qn̄ iu. l. peremptorio. ff. de iu. Gl. super verbo reccusauerit opp. quod pro adita non habeatur si non recusauit, vt s̄. eo. l. cum antiquioribus, & ff. eo. l. quandiu. Et soluit tribus modis. Primo quod hic qn̄ fecit, sed gl. reprobat, quia tantominus hic deberet teneri, præterea & hic tenetur si non fecit inuentarium, vt §. si quis temerario. Scd̄o quod ibi quando comminatio non fuit apposita in confessione, hic sic, & hæc est notabilis ad ea quæ proxime dixi. Tertio quod hæc corrigit illas, & istam approbat gl. & sic sentit, quod ista cōminatio sit ei de bene esse, & non de necessitate, quia si de necessitate esset, præcedens solutio staret, & pro hoc facit, quia de clausula, si præces veritate nitantur. apponenda in rescripto dicitur, q̄ non apposita non vitiat, quia ipso iure subintelligitur, vt no. s̄. de diuer. rescrip. l. fi. Tamen mihi videtur quod contraria sint diuidēda, ideo aduertendum quod quandoq; hæres nullum petit tempus ad deliberandum, nec ad instantiam alicuius est sibi statutū, tunc ipse habet anaum a l. j. quem moriens transmittit, & viuēs si non recusauit, neque adijt non propterea hæres existit, vt l. cū antiquioribus. & iste casus non est correctus. Quandoque hęres petit tempus ad deliberādum, & iste casus subdiuiditur, quia qn̄que proprio motu nemine instante, & tunc respectu transmissionis fiendæ si interim moritur adhuc habet locum l. cum antiqoribus, & hæc l. nihil de hoc disponit, si autem viuat, an habeatur pro adita si infra tempus non recusauit, & tunc sm̄ tp̄s legis, cum antiquioribus, non habebatur pro adita, hodie vero sic per hanc l. & in hoc casu corrigitur l. illa. Quod intelligebat do. meus verum, vt pro adita haberetur in eius odium, qui frustrando l. istam videtur hoc fecisse, vt sic insolidum creditoribus etiam vltra vires hæreditarias reneatur. In eius autem fauorem si hæreditas esset pinguis, & opulenta non habetur pro adita, ne inducta in odiū, retorqueantur in fauorem, vt ff. de neg. gest. l. siue hæreditaria, cū si. ibi no. Imo dicebat haberi pro repudiata, & sic consideremus quod eorum est ei magis damnosum attenta ratione, & mente huius constitutionis. Quandoque tempus ad deliberandum petitū nō est proprio motu petitū, sed ad alterius instantiā, & iste est casus in l. quandiu. in ꝯ. alle, quo casu vt aliqui modi saluātur, dēt ita distingui, aut hæres est sub ꝯditione potestatiua institutus, & tunc licet tempus ei pręfixum transiuerit pro adita non habetur. Et est ratio, quia sicut ante implementum conditionis non pōt adire vere, ita nec l. vult eam aditam fingere, quia fingeret etiam impletam conditionem, & sic insurgerent duæ fictiones contra no. in l. j. s̄. de do. promis. & etiam talis fictio esset contra voluntatem defuncti, cui lex anhelat fauere. Ideo illam non fecit, sed iste datur curator bonis, qui satisfaciat creditoribus, & ita loquitur l. si quis instituatur. ff. de hær. instit. Aut hæres est pure institutus, & tunc aut tempus est ei præfixum ad instantiam substituti vulgariter. Et tunc illo transacto, habetur pro repudiata in fauorem substituti vt ad eam deuoluatur, & ita loquitur d. l. quandiu. aut ad instantiam creditorum, & isto casu gl. videntur variæ, nam gl. hic sentit quod habeatur pro adita, & clare hoc tenet in d. l. quādiu. Sed in l. cum antiquioribus. s̄. eo. vltra medium glos. magnæ sentit, quod habeatur pro repudiata, sed dn̄s meus dicebat vtrāq; veram, prout creditor elegerit in cuius fauorem terminus est hæredi præfixus, nam si volet quod habeatur pro adita, poterit eum conuenire, vt hæredem, & si eum conuenire voluerit, poterit petere dari curatorem bonis, qui ei satisfaciat, argumentum. d. l. si quis instituatur, facit. l. de ætate. §. qui tacuit, ff. de inter. act. Et hic attende, quia non habetur vllo casu pro adita, nec repudiata respectu aliorum creditorum, qui non instarent, ne contumacia respectu vnius faciat nocere respectu alterius, vt ff. ex quib. caus. in po. ea. l. Fulcinius. §. quod si aduersus. j. res inter alios acta. per totum, & ita no. dominus meus super eam. l. curatoris. in fi. & scia quod de debito prius summatim debet constare, vt ibi dixi.

ADDITIO.

a ¶Habet vim etiam pręcisi. Tex. est ad literam in l. huiusmodi. §. stichum, & ibi in add. in ver. uolet. ff. de leg. 1. gl. in cle. 1. de officio uica. & ibi Car. & in cle. 1. §. uolumus, de foro comp. & inductiuum noui iuris gl. & Car. in cle. 1. in fi. de censi. & tenet Car in cle. exiui, §. demum, de uer. sig. Panor. c. 2. col. fi. uer. uerbum statuimus. extra de iudi.

§. Si quis autem temerario. Summam cū §. & hoc qui-
3 dem. † Tamen summarium collige pro notabili, videlicet, quod hæres petens tempus ad deliberandum, & infra tempus non recusans, nec inuentarium faciens tenetur omnibus creditoribus insolidum, nec aduersus legatarios vtitur falcidia. Et hic attende, quia omissio inuentarij isto casu non est illa quæ faciat eum teneri in solidum creditoribus, quia idem si inuētarium fecisset, vt in §. præcedenti. Sed bene facit quod falcidia non vtitur aduersus legatarios. Item no. quod recusans tenetur restituere res hæreditarias. Et quia in tex. dicitur inuentario minime conscripto, subaudi maxime, & idem, quia multofortius si in inuentario conscripto. Item nota, quod liberans non dicitur adire, licet apprehendat res hæreditarias. Quærit glo. quare hic non vtitur beneficio. l. Falcidiæ, & respondet, quia perinde est, ac si sponte ab initio adijsset, & allegat. l. sed si alio. ff. ad Treb. Sed allegatio nō est bona, quia de iure fforum, & Codi. sponte alienans sine factione inuentarij, vtebatur falcidiæ beneficio, vt no. s̄. eodem. §. omni igitur. in glo. 2. & probat in l. si vniuersæ. j. de leg. hodie vero de iure nouissimo secus, vt in Auth. de hæred. & fal. §. si vero non fece
34 rit. † Quæro in casu quo res essent in absentia, an post nouem menses datos a iudice possit inuentarium facere? & videtur quod sic, quia annum habet, vt s̄. §. sinautem dubius. in fine. Sed tene contrarium, vt in glo. vlterius vide super verbo, sacramento, quę summat istam. l. Et pondera gloss. in versicu. sed hodie, quæ vult quod hodie in casibus præsentibus in glo. non faciens inuentarium teneatur ad solida legata nulla falcidia detracta vt in auth. sed cum testator. in fin. infra. ad l. Falcid. quod est notandum. Sed mihi videtur quod tex. ille, & in cor. de hæred. & falcid. §. hinc nobis, cum sequen. loquatur in sponte adeunte a prin. vel in eo qui petijt tempus ad deliberandum, & vere adijt, sed in eo qui non adijt, nec recusauit qui habetur pro adeunte, si ei sit nociuum, satis dubito, an hæc. l. sit correcta, gloss. tamen ista videtur tenere quod sic, quam nota. Et eius potest esse ratio, quia pro adita habetur quo ad omnes, sed illi, quo ad cuius instantiam tempus hæredi fuisset præfixum, quia tunc non habetur pro adita quo ad omnes, seu omni respęctu, tunc dico istam materiam manerę
35 incorrectam. † Quæro cum gloss. quid si filius non fecit inuentarium, an præiudicat sibi in legitima, dicit ista gloss. quod quo ad creditores præiudicat, & ratio est clara, quia debetur, ære alieno prius deducto, vt l. Pap. §. quarta, ff. de inoffic. testamen. Sed quo ad legatarios sibi non præiudicat. Pro ista glo. faciunt duæ rationes. Vna, quia quando filius est inobediens patri, & legi, & iudici non priuatur ista quarta, vt j. de fideicom. auth. hoc amplius. ergo multominus si tantum legi. vt hic, & hanc rationem ponit ibi glo. 2. quia legata quę minuuntur propter æs alienum sunt ipso iure nulla, & non censentur legata, vt ff. ad Treb. l. j. §. penul. & no. glō. s̄. in §. & si præfatam. ergo nec soluenda, cum hæc quarta censeatur ab initio vt æs alienum, vt ff. de inoffi. test. l. pap. §. quarta, & §. quoniam autem quarta, & ff. de bon. dam. l. cum ratio. Sed contra istam glo. facit, quia de propria bursa, vt de proprio patrimonio tenetur hęres illa soluere, vt in Auth. de hæ. & fal. §. finali tem non fecerit. Ergo eo casu in odium non facientis inuentarium sunt aliqua, licet testatoris non transcendant mensuram, vt ibi in litera secundum Ric. malum. Item quia lex præsumit, ex quo non fecit inuentarium, quod hæreditas locuples soluendo fuerit, nunc præsumit quod subtraxit. in eodem. tit. §. sancimus. in prin. secundum Ray. Tertio confirmo. nam non faciendo inuentarium hæredis actio per aditionem remanet confusa, & nulla ex ea remanet exactio neque reductio, vt s̄. eo. §. si vero & ipse. ergo nec in debita iure naturæ quæ vt ęs alienum hæredi debitū censetur. Nec obst. l. imponenda. j. ad l. Fal. quia loquitur secundum tempus antiquum, secundum quod non erat prouisum de beneficio inuentarij, & ex his per rationes appositas non obstari. Voluit tamē ipse Ric. gl. tueri, hoc modo videlicet, quod quartam deducere possit in aliqua re, quam interest sua habere alicuius affectionis ratione, & de suo proprio satisfaciat, ar. ff. de min. l. in emptione. Sed an in vna re detrahi possit, vide quod scripsi. s̄. fam. erc. in l. filium quem habentem.

§. Notissimum. Hic quarta pars principalis in qua concludit. Casus. hæc constitutio omnes alias comprehendit de quibus in prin. dixit, & priuilegiū quod militibus erat concessum, vt vltra vires hæreditarias non tenerentur, confirmat, & in suo robore dimittit. hoc dicit. in tex. ibi nō conseruauerint, subaudi, quia inuentarium non fecerint.
36 † Quærit glo. an hoc priuilegium militum sit hodie correctum, & dic

a & dic, q sic,[a] per aut. de hære. & fal. §. fi. & aduerte, quia glo. vult, quòd corrigatur in duobus. Primo, vt miles hæres institutus si non fecit inuentarium teneatur insolidum, vt ceteri, & sic substitutio Gorgiana de qua. s̄. in prin. est correcta. Et ī hoc omnes glossatores antiqui fuerunt concordes. Secundo, quòd si miles testatur, hæres eius non detrahat Falcidiam si non fecit inuentarium, & hæc erit correcta. l. in testamento. j. ad l. falc. Sed in hoc secundo glossatores omnes non fuerunt in concordia, quia ban. & lot. contra. Sed de hoc dicam in d. l. in testamento. Quærit gl. an lex, cum antiquioribus, sit correcta, & dic, vt in ea. Sed vide clarius, vt dixi. s̄. eo. §. sinautē, hic in distinctione ibi posita. Salyc.

ADDITIO.

b ¶. Dic, quod sic. Adde Bar. hic, qui dicit hoc esse vtile scire propter ecclesiasticas personas, quia ecclesiasticæ personæ debent habere priuilegiū militis, allega. l. sac. san. supra de epi. & cler. & dicit, quod no. in l. miles. in prin. ff. de re iud. & dicit, q sm̄ hæc si ecclesia, vel p̄sbyter adiret hęreditatem sine beneficio inuētarij, non tenet ultra vires hęreditarias sicut miles, ita tenet Ale. sed adde, qd̄ contrarium voluit Abb. consi. 34. j. uo. & 2. uol. consil. lxxiii. in fi. quo cōsi. concludit etiam clericum teneri ad confectionem inuentarii, dicit tamen uideri tex. in c. ecclesię, ut lite pen. & ibi approbat Ioan. and. & Hos. quod constitutiones legales generalitendisponētes licet pęnam adiiciāt, habeant locū in foro canonico etiam contra clericos, & ecclesias, ex quo contrariū nō reperitur cautū de iure cano. & prefertim dicit hoc procedere, quando lex pęnalis pōt se habere ad ecclesiā quo ad cōmodū, & incōmodū, & quod leges loquētes de inuētario habeāt locū de iure canonico dicit esse tex. in c. Rayn. de test. tamē, ut dixi, dicit specialiter esse in ecclesia, ut non teneatur eo, quod hędeditas intelligitur delata ecclesię, in quantum non sit onerosa, ne indirecte alienentur bona ipsius. arg. auth. sicut. supra de sacrosan. eccl.

De repudianda, vel abstinenda hære. Tit. XXXI.

LEX PRIMA.

1 *Procurator Cęsaris est iudex competens inter fiscum, & priuatum.*
2 *Filius aliquid de hæreditate surripiens, an possit abstinere.*

SI paterna. Casus. suus a paterna hæreditate abstentus potest, & præsumitur
a per actum contrarium[a] abstentionem reuocare, & velle adire, nisi probet contrarium. h. d. Ibi in domo.
1 s. paterna, ibi patris, qui erat debitor fiscalis. † No. quod inter fiscum, & priuatum competens iudex est procurator cæsaris, vt hic in fin. Item, quòd actor hic non sequitur forum rei, quod est speciale in fisco. Op. de l. sicut. j. e. so. hic in suo, vt in prima glo. quę ponit, & præsumitur abstentionem reuocare per actum contrarium, vt. j. e. l. fi. ibi in extraneo, vel emancipato, qui postquam repudiat, non potest contrauenire. Opp. 2. quòd fisco incumbat onus probandi. Primo, quia est actor, ergo ei incumbit onus probandi, vt l. qui accusare. s̄. de eden. & s̄. de probat. l. actor. Secūdo quia ipse affirmat, & reus negat, ergo &c. vt l. ei qui. ff. de proba. So. vt vult glo. ij. videlicet, q hic est p̄sumptio pro actore, quia cōuentus erat testatoris filius, & suus qui stando post abstentionē
b in domo paterna,[b] non præsumitur abstentionem præcedentē reuocare per hunc actum abstentioni contrarium, quod facere potest, vt supra dixi. Et ideo propter præsumptionem quę est cōtra eum, ipse debet probare, quòd animo abstentionem reuocādi ipse habitauit in domo, quia ibi habitauit vt inquilinus, vel custos, & probabit primum per testes, vel instrumentum, quia conduxit, secundum per protestationem, vt in gl. vsq; ad ver. secus. Op. 3. quod protestatio ista non sit necessaria, vt s̄. eo. ti. l. penul. So. quod ibi, in emancipato, quia olim erat incognitus, & circa bonorum possessionem nō admittebatur, vt ibi, hic in suo, licet hodie emancipati sint cogniti de iure ciuili per Auth. de hære. abinte. tamen stat dubium, an emancipatus, repudiationem quam facit, reuocare possit, & sentit ista gl. quod non, & ita te-
2 neo, de quo latius dicam in l. fin. † Quæro filius eius aliquid surripuit de hæreditate, an possit se abstinere gl. respondet satis obscure, ideo attende, quia vult sic dicere, aut prius surripuit, & postea se abstinuit. i. abstinere velit, & nō pōt, aut prius se abstinuit, & postea subtrahit, & non potest p̄ hanc subtractionē, abstentionē prius factam reuocare, & tunc se velle immiscere hæreditati, & se velle obligare, vt ff. eo. l. si seruum quis. §. prætor. j. & §. fi. Ratio primi est, quia surripiendo præsumitur se immiscere, & potius sibiipsi subtrahere quam alij, quia non scit quid immixtioni repugnet. Sed in secundo casu secus, quia abstentio precedens repugnet immixtioni ex sequenti delicto præsumendæ, & ex his colligę nota. q etiam de iure fforum abstentio reuocatur, sed immixtio non de iure codi. est clarum, vt j. eo. l. 3. & potest esse ratio, qa prima reuocatio est fauorabilis, secunda non. Sed contra prædicta op. glo. de l. si quis extraneus. ff. eod. ibi surripiendo non dicit quis adire. Solu. vt in glo. quia prædicta in suo. l. si quis, in extraneo. in quo cadit immixtio, nec existentia sui hæredis per quam p̄sumat facere potius rōne iuris sui, q̄ causa delicti committendi.

ADDITIONES.

a ¶ Per actum contrarium. Adde. l. pro herede. §. Papi. ff. de acquiren. hęr. quod est contra gl. seccundum Ang. & Paul. de cast. in l. i. supra. de iur. delib. in fi. gl. magnę. & ibi Ioan. de pra. vbi no. tenet Alexan. d. gl. expresse reuocatur abstentio non aliter, quia contra est d. §. pap.

b ¶ In domo paterna. An filius præsumatur hæres ex habitatione in domo patris? quòd sic, nisi alio ti. posfideat. gl. & Bar. in l. i. supra, si, vt se ab hære. abst. & Bal. in l. j. 2. q. supra qui admit. & in 2. col. versic. quid autem si nō renunciat. j. quādo non peten. par. vbi etiam dicit econtra, quod per renuntiationē possessionis inducitur repudiatio, vide Bal. in l. non hic, in 3. col. s̄. vnde cogn. & Bar. in l. pro herede, §. seruos. de acqui. hære. & no. in l. si cū dotē, §. transgrediamur. sol. mat. & hic, vbi ēt dicit in possidente fundum hæreditarium, vt præsumatur hæres, nisi alio tit. possideat, vt quia habitet in domo, vel teneat fundum pro iure pignoris ob dotē matris, quia pręsumitur vt hęres, nec adiret, nisi statutum sit, quod habitans domū defuncti teneatur vt hęres, etiam si ex alia causa habitet, secundum Paulum de castro hic, nisi tunc fecerit sibi domum per iudicem assignari, quo casu non obst. statutum Paul. de Cast. ibi.

LEX II.

1 *Suus ex causa noua possidens abstentionem reuocare censetur.*
2 *Suus se hæreditati immiscens, & infra tempus deliberandi emens, an possit a creditoribus conueniri.*

1 Si paterna. Casus. † Suus præsumitur abstentionem reuocare, quando reperiretur de causa noua possidere. h. d. Vel si possidens vt emptor, non obligatur vt hæres. h. d. Ibi prioribus scilicet tempore. Ibi creditoribus. s. patris. Ibi fundos. s. paternos. Nota, quod prædicta sunt vera si se abstinuit realiter ita, quo abstentionem, & emptionem in fraudem non fecit. Opp. ff. eo. l. si is qui bonis, & de auto. tuto. l. pupillus, §. pupillus. Solutio, quod hic bona fide, ibi mala fide, vt in gl. Et sic collige, quod ista glo. nullam facit differentiam quando mala fide fecit, an emerit ante abstentionem, vel postea ibi relata ad tex. loquitur qn̄ postea, licet gl. in d. l. si is qui bonis, videatur differentiā facere, & male, quia ꝯ tex. illum, & istum, vt ibi p̄ doc. Dic tū latius, quia aut bona fide depræhenditur possidere, & tunc si est emancipatus, cum repudiationē non possit reuocare, vt j. ea. l. sicut, non præsumitur adire, si vero est suus, tunc si ex noua causa reperitur possidere, non præsumitur abstentionē reuocare, vt hic, secus si ex antiqua, quia tunc præsumitur illam reuocare, vt l. precedenti, aut deprehenditur mala fide possidere, & tūc tenetur, vt d. l. si is qui bonis. Aut dubitatur, an bona, vel mala fide possideat, & tūc ex tribus p̄sumit mala fide possidere. Primo si oīa bona hrditaria reperit possidere,[a] vt l. oēs. §. lucius, ff. de his quæ in frau. cre. l. 3. §. & qd̄ de subeunda. s̄. de na. lib. Scd̄o, qd̄ incontinenti reperitur aliqua possidere, vt ff. ad mace. l. sed & iulia. §. si ab initio. & ff. de repu. l. 3. Tertio si dicta bona apprehēdit occulte per seipsum, vel palā, per interpositā personā, vt l. pu
2 pillus, ff. de auto. tu. sm̄ Iaco. But. & Iac. de Are. † Quærit gl. qd si in casu huius. l. se nō abstinuit, sed se immiscuit. Et subaudi post impositionē, & sic. j. tp̄s deliberandi emit, an a posterioribus creditoribus ꝯueniri poterit, & arg. gl. quod nō, quia si cōueniri p̄t, aut conuenitur vt hæres, & hipothecaria, vt hæres cōueniri nō pōt, quia rem illā non possidet, ut hæres, sed vt emptor, aut conuenietur, vt simplex possessor, & non pōt in effectu, quia a priore, & sic potiore creditore emit. Sed in ꝯrio determinat, quia ex quo adiuit hrditatem, res ipsa cum ceteris rebus hæreditariis sua facta fuit a die mortis defuncti, vt l. cū hæredes. ff. de acqui. pos. & l. hæres qn̄cunq;. ff. eo. & tanto fortius in casu nostro, q in suo loquitur, & sic sua fuit ēt ante immixtionē, nā cū se non abstinuit, sed se immiscuit, sequit. q semp̄ sua fuit, & remāsit, igitur vt suæ rei emptio. nō tenuit, vt ff. de ꝯhen. emp. l. suæ rei, & per ꝯ̄us nō pōt allegare, q a priore creditore emit. Et hęc vera nisi fecerit inuentarium, qa tunc tuebitur ex eo, quia precium rei conuertit in satisfactionē prioris creditoris, vt s̄. eod. tit. l. fi. §. si vero hæredes.

ADDITIO.

a ¶ Omnia bona hæreditaria reperitur possidere. Et hoc, siue vna emptione, vt no. hic Bar. & Bal. & idem Bal. in l. j. col. 6. j. de excep. rei iud. siue diuersis emptionibus possideat, ut per Bar. in l. nomen, §. filio, ff. de leg. 3.

LEX III.

Suus abstentionem reuocare, sed hæreditatem eam quæsitam respuere non potest.
2 *Filius censetur patris hæreditatem adiuisse eo ipso, quod ipsius testamentum dicit esse nullum.*
3 *Legitimus dicens testamentum patris nullum, an per hoc dicatur adire.*
4 *Suus quando possit hæreditatem quæsitam repudiare.*

Suus hæres. Casus confessio erronea ex causa transactionis putatiuæ non præiudicat, hoc dicit, ibi quæsitam, ergo se immiscuit. Et pone casum, quod pater iniuste pręteriit filium suum, & extraneum scripsit heredem, mortuo patre filius patris hereditatem abintestato quesiuit, & scriptum heredem in iudicio conuenit petitione hereditatis, scriptus se opponit vt hæres ex testamento, replicat filius, quod iniuste præteritus. Sed inquit filius si tu das mihi centum, vel mille transigendi animo, ego profiteor, quod de ista paterna successione nihil petam. Scriptus heres nihil dedit, nec promisit, filius p. sequitur, & scriptus heres videns forte succumbere, illud vult exceptione transactionis repellere. Et quæritur, an possit, respōdet, quod non, quia donandi animum non habuit, sed transigendi. Et transactio nulla fuit, quia nihil datum, vel promissum
1 fuit, &c. † No. hic casum, quod licet suus abstentionem quam fecit possit reuocare, vt in ll. precedentibus, non tamen hereditatem iam quęsitam potest respuere. Et sic contrariorum eadem non est disciplina, quia vnus casus non est fauorabilis, alius fauo
2 rabilis. Item, quod nullo dato, &c. non tenet transactio. † Item tertio colligit Bar. qd̄ eo ipso, qd̄ filius dicit testm̄ patris iniustum

a vel nullũ, vr̃ adiuisse hæreditatẽ[a], & illam sibi quęsiuisse, vt hic
in verbo q̃sitã, & pro hoc inducit gl. secundã, & quartã hic posi-
tã, licet aliud sit in agente quærela inofficiosi, vt l. posthumus, §.
fi. ff. de inof. test. Et est ratio, q̃a agitur ad rũpẽdũ, priusquã sit ru
ptũ non põt dici ab intestato. Ego puto, ꝙ si dicatur simpliciter
nullũ, & nihil aliud petat, & declarari nullũ, ꝙ ex hoc non dica-
tur adire. Et est ratio, quia hoc nõ infert necessario, cũ possit vel-
le præparare ius deliberandi, vel ius expeditũ immiscẽdi, vel nõ
immiscendi ad hunc finem, & ius dicendi nullũ transmittat ad
hæredem, ꝙ alias non fecisset, quia taciturnitate testm̃ ↄfirmare-
tur, vt l. filio p̃terito, ff. de iniu. test. Non ob. hæc. l. q̃a vltra hoc ꝓ
cessit agendo petitione hereditatis, vt dicit gl. 2. quæ hæredi cõ-
3 petit, vel nisi ↄstaret, quod eo animo fecisset. † Ex hoc infero ad
aliam quæstionẽ, ex cuius determinatione poterit ad istam refer
ri, pone, quod legitimus dicit testm̃ falsum. An ex hoc videatur
adire Bar. in d. l. posthumo. alias quẽadmodũ, ff. de inof. test. dixit
ꝙ sic ꝑ istã. l. & l. cũ q̃dã, ff. de bon. pos. Sed ↄ̃ eũ facit. l. j. s̃. de bo-
no. pos. s̃m tab. & hæc lex nõ facit, vt s̃. dixi, tñ in hac q̃õne sic di-
stinguo, aut qui dicit falsum, vel nullum est de hoc incertus, &
tunc, q̃a vere non põt adire, vt ff. eo. l. cum falsum. minus dẽt dici
præsumptiue adiuisse, & ita loquitur. l. j. s̃. de bo. pos. s̃m tab. aut
est certus, quod testm̃ est falsum, & per ↄ̃ns nullum. Et tunc con
stat, quod eo animo dicit, vt sit hæres, vel eo aĩo, vt præparet sibi
viã essendi cum volet, & istud serua, aut dubitat̃ quo animo. Et
tunc credo, quod de iuris rigore non videatur adire, nec pro adi-
ta p̃sumatur, sed videatur sibi præparare viam, vt sine scrupulo
possit adire. Sed de æquitate, q̃ñ pro adita habeatur ad eius fauo
rẽ, puta si t̃pe reperiretur exclusus, quod ↄcurrisset iudicio pen
dente, vt l. cũ quidã, ff. de bono. pos. vel vt morte præuentus an-
te quæstionem sopitã transmitteret ad hęredes, vt ff. de bon. pos.
ↄ̃tab. l. illud. §. fi. & de bo. libe. l. & si ex modica. §. j. & arg. eius, q̃d
nõ. gl. in l. pen. j̃. ad sille. Et cum istę. ll. probent, q̃d ex æquitate
transmittit si interim moriatur, sequitur, quod viuẽs non dr̃ adi-
uisse. Item sequit̃, quod si in lite obtinuisset, & lite sopita super-
uixisset, q̃d ex eo solo nõ possit conueniri, vt hęres, & si hoc est
vbi testm̃ dicit nullum, quia falsum, idẽ debet dici, si dicit simpli-
citer nullũ, vel iniustũ, q̃a p̃teritus, q̃a rõ non vr̃ diuersa. Secus si
petitionẽ hæreditatis proponeret, vt hic fuit. Quæro quare hic
nõ dr̃ animũ donandi habuisse. R̃ndet glo. quia nesciebat an ius
agendi sibi cõpeteret. Istud dictum non ad ea quæ proxime dixi
videlicet, ꝙ ex eo, ꝙ filius præteritus a patre dicit eius testm̃ nul
lũ, non propterea est præsumendũ, ꝙ sciat sibi hoc ius agendi cõ
petere, & sic dr̃ adire, subiungit gl. q̃d transigẽdi animo dixit, sed
aduersarius non admisit vel tacuit. Et istud vltimũ pondera, q̃a
multoties enenim practica nã multoties dicit quis, si tu vis mi
hi sic facere sum cõtentus, & ille tacet, nã hic habes, quod vbi al
ter tacet, & non r̃ndet verba illa habẽtur pro non dictis. Nec po
stea pars aduersa põt dicere ego sum contentus, vt ille teneatur
4 acquiescere. † Opp. quod hęreditatẽ q̃sitã repudiare possit, vt ff.
eo. l. ei qui, & insti. de hære. quali. & dif. §. sui. & vt in gl. 4. quod q̃-
sita per agnitionẽ respuere non põt, vt hic, per existentiã sui hæ-
rædis per agnitionẽ respuere non põt, vt hic, per existẽtiã sui hæ
redis sic, vt hic. Opp. 2. quod repelli possit: quia si non vi transa-
ctionis, saltẽ vi pacti gratuiti, vt l. postq̃. s̃. de pac. Solu. vt in ↄ̃trio.
Contra istã sol. facit q̃a transactioni inest pactum, vt l. vbi pactũ.
s̃. de transac. & no. super rubri. & sic insurgere debent leges q̃ di
sponunt, quod vbi tractatur de ob. tollenda, si non valet, quod
ago, vt ago, valet, vt potest, vt. l. an inutilis, ff. de accep. s̃m vnam
lecturã, & ff. de pac. l. si vnus, §. si accepto latum. Et quia vbi ver-
ba nõ p̃nt stare proprie, sumunt improprie, vt res valeat, & non
pereat, vt. ff. de p̃scr. ver. l. insulam, & forte horum timore alia sol.
datur in gl. videlicet, ꝙ hic non submouetur ab aliis, qui non in-
terfuerunt pacto, sed ab illo cui pactum fecit, sic vt in ↄ̃trio. arg.
ff. de pac. l. si vnus, §. ante omnia, sed q̃a l. ista loquitur de illo cum
trãsegit, & nõ de alio, ideo gl. dedit aliã so. quæ tñ in gl. est quar-
ta in ordine, uidelicet, ꝙ vi pacti repellitur, vt in ↄ̃triis, s. ab agen-
do, & a rerũ petitione, sed non submouetur, quin sit hæres, ut hic.
Nã semel hæres desinere nõ põt, ut ff. de mune. l. & si sine. §. sed i
ista nõ est intentio huius literę, q̃ est, ut a rerum petitione nõ sub
moueatur. Quare gl. dedit aliam so. uidelicet, ꝙ hic trãsactio nõ
ualuit, ut transactio, quia nullo dato, ut in litera, nec ualet ut pa-
ctum gratuitum, quia instar habet donationum, & non habuit
animum donãdi, quod patet, quia gratis fecere uoluit, q̃a aliquid
ibi dari uoluit, ut in exemplis gl. & ideo non ualet, ut potest, q̃a
esset ↄ̃ uoluntatem transigentis, qui gratis ualere nõ uoluit, nunc
uales replicare, quod hic remisit animo transigendi, quia s̃m gl.
quod errauit, putans transactionem ualere, quę nõ ualuit. Vnde
error, q̃ est in transactione, uitiat etiam pactũ & transactionẽ, &
confessionem secutã animo transigendi. Et hę uera so. sic decla
ra, & hę locũ ubi transactio nõ tenuit, nec animo donãdi facta
fuit. Aliæ so. locum habent ubi tenuit, & aĩo donãdi facta fuit.

ADDITIO.

a †Videtur adiuisse hæreditatem. Bal. hic no. de hoc nu. 4. uer. 4. notãbile quidã, ut Bar. de quo uide eũdẽ Bar. in l. cũ quidã. ff. de bo. pos. & Bal. & Ang. in l. cũ filius, ff. de cõd. ob causam, ubi dicũt, quod ista non est alibi ad hoc, quod hic dr̃.

LEX IIII.

1 *Heres an per repudiationem desinat esse hæres.*
2 *Repudiasse hæreditatem confitens in iudicio, an sibi prę iudicet, & nu. 3.*

a
1 Sicut. Casus. †Semel hæres repudiando non desinit, & ecõ-
tra, & confessio facta ad proprium commodum nihil
operatur, secundum Iac. Bu. vel confessio in his quæ solo animo
& verbo non possunt induci, nil operatur. hoc dicit. tex. Ibi repu
dias. Collige, quòd repudians non erat suus, quia repudiatio pro
prie est extraneorum, vt no. super rub. suus enim abstentionem
quam fecit reuocare potest, vt s̃. e. l. j. & 2. Et sic litera ista in prin.
ei non conuenit. Not. quòd hæreditatem repudiatam quis po-
stea adire non potest. Item ꝙ confessus in iudicio se hæredem es
se, qui iã repudiatam quis quęrere possit, vt j̃. e. l. fi. & ff. ad treb. l.
2 nam quod. §. i. So. fallit in his casibus, vt in glo. †Op. ij. quod con
fessus se repudiasse, vel repudians in iudicio sibi præiudicet, vt l.
postquã. s̃. de pac. Sol. vt in gl. videlicet, quod præiudicium eius
ad cuius instantiam, vel eius respectum sic est confessus, sibi præ
iudicat vt in contrario: non respectu aliorum, qui non consense-
rũt vt hic. arg. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. Itẽ, quod ↄfessio
facta ad fauorẽ ꝓficientis ei non ꝓdest s̃m Ia. but. Alij, vt Iac. de
Ra. & sequaces dicunt, q̃d ibi de renunciatione litis, hic de repu
diatione hæreditatis, quæ quo ad neminẽ nocet ex quo iã est adi
ta, q̃a amplius repudiari nõ potest, vt hic. Aliqui moderni dicunt
quod simplex repudiatio non nocet creditoribus, nec confessio
repudiationis de præsenti, sed de preterito bene nocet, quo ad
aduersarium, licet non quo ad alios, vt in gl. istorum sol. videtur
colorata. Sed attende, quod sicut non valet de præsenti, ita non
valet de preterito, nisi & illud preteritũ antecedat tempus, quod
dicitur eum agnouisse, & tũc aduersarius simul fateatur illud ve-
rum esse, quia non tam illius confessio, quam ꝓpria sibi præiudi-
cat, alias si aduersarius non idem fatetur, illius ↄfessio ei nõ p̃iudi
3 cat, vt in solutione p̃cedenti. †Op 3. quod ↄfessus in iudicio non
tm̃ certã quãtitatem p̃iudicet, alias, etiam si certũ q̃d aliud, vt
ff. de ↄfes. l. certũ. Sol. vt in seq. gl. q̃ ↄfitetur contrarium, de quo
in l. j. j̃. de confessis. Op. 4. de l. si filius. ff. de interr. act. Sol. vt ea.
glo. in fi. s. quod non sit hæres, sed pro hærede habetur, vt ab ad-
uersario conueniri possit, non quo ad alios. Quod intellige, nisi
sit talis qui repudiationem possit reuocare, vt supra eo. l. 1. & j̃.
eo. l. fi. quia tunc licet non vi confessionis, tamen ex vi nouæ adi-
tionis per confessionem declaratæ etiam quo ad omnes habetur
pro hærede. Quæro, quare repudiatio hæreditatis iam aditæ non
valet facta in iudicio, & dic, vt in gl. fi. & adde, quod supra dixi.

ADDITIO.

a ¶Sicut. Add e Pau. de cast. hic qui dicit istam esse bonam l. pro puellis q̃ maritantur a fratribus, qui faciunt sibi renunciare hæreditatem paternam, in locis in quibus fœminę succedunt, sicut masculi, nam si filia adiuerat vel se immiscuerat, & postea dicat repudio ad instantiam fratris, nihil valet repudiatio, & ea non ob. potest partem suam a fratre reuocare, sed si dicat renuncio, & dono tibi partem meam, & omne ius, quod habeo in hereditate paterna, bene tenet renunciatio, & hoc dicit menti tenendum, & idem voluit in l. si actionẽ. s̃. de pac. & in l. pactũ. s̃. de col. vbi dixit, q̃d si sunt plures fratres, & vnus renũciat alteri, quod per illam renunciationem videtur adiuisse, & successiue donare, ar. l. illud. ff. de acqui. hære. & idem voluit consil. cccviij. inci. in Christi nomine uiso puncto, sed in hoc vltimo dicit Alex. quod Io. And. sentit contrariũ in addi. ad Spe. in tit. de tes. §. i. in addi. incip. Vbertus, & idem sentit Bal. in l. si defunctus. j̃. de suis, & legi. per l. fuit quæstionis. ff. de acqui. hę. tu de primo dicto Pau. vide Bal. consil. xlvi. iii. li. inci. uerba institutionis, & qualiter differunt renunciare, & abdicare a se hæreditatem per uiam repudiationis, & renunciare per viam donationis, uide So. consil. clxxxiii. inci. eleganter sunt omnia discussa. uersi. sed tamen premissis, in 2. par. char. lv.

LEX V.

Pupillorum. Pupillus sine tutoris autoritate non po-
test repudiare. h. d. Op. de. l. cum pupillus
ff. de condi. & demon. So. vt in glo.

LEX VI.

1 *Suus quando abstentionem reuocare possit, & quando non.*
2 *Suus an vsq; ad annum ad hereditatem maternam admittatur.*
3 *Minor restitutus quando possit recuperare.*

2
a Si quis suus. Casus. † Suus abstentionem non reuo-
cat, vbi res sint alienatæ, nisi beneficio mi
noris ętatis, ubi aũt nõ sunt alienatę, reuocare p̃t usq; ad triẽniũ,
q̃d minori currit post eius uigesimũ nonũ annũ. h. d. E primo q̃ñ
res sunt alienatæ. Scdo excipit a primo dicto. scd̃a ibi, si nautem
res tertia ibi, sin autẽ adhuc. Scd̃a subdiuiditur in duas, ut patet
solutio in textu. Ibi obseruabit, dic, & hoc ubi est maior ętate.
Nã si minor est, dic, ut hic in fin. uersi. nisi q debet iungi, & ibi
utili tẽpore, cuius loco est hodie quadriẽniũ ↄtinuũ, ut l. fi. s̃. de
tempo. restitu. Oppo. cum gloss. 2. de lege. 2. & 3. supra. de iur. &
fac. igno. Sol. quod hæc in suo, illa in non suo, & hę uera quo ad
contraria. Oppon, quod inutili tempore constituto non subue-
niatur, nisi per restitutionem in integrum, ut l. ea que. s̃. de temp.
resti.

ADDITIO.

a ¶Si quis suus. Sed quæritur ab beneficium istius l. ad suos hæredes, filius qui se abstinuit ab hæreditate paterna, transmittat, dic, quod non, ut p Soc. consi. cxvi. ic. nõ p̃t negari uersi. 4. hęc opinio circa principiũ i i parte char. clxxxv.

rest. Sol. quod hic est sp̃ale, vt in gl. Et põt esse ratio, q̃a hic, & ma
2 iori succurritur ipso iure vsque ad triennium. †Quæro, hic loqui
tur in hæreditate paterna, sed quid in materna: dicit gl. q̃d tunc nõ
admittit̃ vsq; ad annũ per. l. filij mater. ff. ad treb. sed non bñ dicit,
ideo dic, q̃d amplius nõ auditur cum repudiauit, vt s̃. e. l. sicut. &
l. 2. s̃. de iuris, & fac. igno. Ad. l. filij mater. dic, q̃d ibi non repudia-
uit. Sed verba ad vtrũlibet se hñtia dixit, puta, volo adire, & põt
intelligi, vel q̃a repudiat, vel, q̃a vult deliberare, ideo media via eli
a git̃, vt vsq; ad annũ nõ adiẽs repudiasse ĩtelligat̃,[a] vt hæc latius de
claraui in l. q se patris. vnde liberi. Quæro quid in emancipato, di
cit gl. dic, vt l. non nunq̃. ff. de coll. bo. Sed illa nihil facit, nã ibi di
xit, ꝙ nõ vult ↄferre. Quare Cy. dixit, q̃d vsq; ad annũ audit̃ ad in
stat maternæ hęreditatis. Sed hoc in præcedẽti q̃õne reprobaui.
quare dic cũ Iac. Bu. q̃d emancipatus post repudiationẽ nõ audit̃,
vt s̃. e. l. Nec ob. l. q̃a in suo hærede loquit̃, in quo exiſtẽtia sui hæ
redis hoc operat̃. & ꝓ hoc est tex. in l. 3. s̃. de iur. & fac. ign. & glo.
ti. j. l. cũ antiquioribus. †Transeo ad vltimã partẽ q̃ in minore lo-
quitur, & opp. ꝙ minor restitutus non possit res recuperare, vt ff.
de min. l. q̃d si minor. §. scæuola. Gl. dedit plures sol. & finaliter
hic remittit ad ibi no. in pe. sol. & illa cõiter tenetur, vel potes sic
distinguere, q̃ñ res sunt ĩ eodem statu. Aut est maior ætate, & nõ
auditur, vt hic in prin. Aut est minor, & tunc, aut res sunt distra-
ctæ per creditores, & auditur, vt hic in fi. Aut per substitutum vel
cohæredem cui portio sua accreuit, & non auditur. vt d. §. Sceuo-
la. Et est rõ s̃m Iaco. de Are. & Cy. quia, q̃ñ vẽduntur p creditores,
defunctus iniuriat̃. iõ facilius subuenitur, non q̃ñ per substi
tutũ, vel cohæredẽ, q̃a illũ hęredẽ habere voluit, vel rõ est, q̃a vno
casu dispõ defuncti non deficit, ideo. l. non sic fauet. Alio casu de
ficit, ideo ne deficiat, lex magis fauet, q̃a hæc generalior est pręce
denti. Vltimo no. textum hic in fin. pro restõne propter pacem in
ter cõicantes factam, vt eis non debeant restitui bona e credito-
ribus suis, qui ea meruerunt insolutũ a fisco, nisi prius debito eis
satisfacto, sicut nec creditoribus suis q̃ fisco soluissent exigere pos
sit, vt ff. de annu. lega. l. liberto. §. largius. secundũ dictũ domi. Dy.

ADDITIO.

a Repudiasse intelligitur. Facit quod do. Soc. consuluit consi. 64. inci. in causa uertenti, uer. sed his non obstantibus. ibi in quibus procedit, in j. parte char. cx. quod q̃ñ aliquod ius competat alicui, q̃d infra certũ tepus potest acceptare, si permittit tempus labi, & illud non acceptat, tacite repudiare censetur.

Quemadmodum testamenta aperiantur.

Tit. XXXII.

LEX PRIMA.

a Vt testamentũ. Casus. Testm̃ petit̃[a] aperiri iu
dicis officio nobili. Quęrit gl.
quo iure petatur, & respon. vt in eã. Quæro ad quorum in-
stantiam, vel petitionem? dic, vt in glossa. Item quæro ad quem
effectum, & dicam in l. sequen.

ADDITIO.

a ¶Petitur. De materia testamenti aperiendi, & publicandi uide plenius in Spec. de instru. edi. §. ostenso. uersi. in quibus. & uer. not. usque ad fin. & adde Pau. de Cast. hic, qui dicit quod notarius rogatus de testamento nuncupatiuo, potest cõpelli per iudicem ostendere testamentum illis qui petunt, si est renitens, dũmodo iurent quod putant sua interesse, & allegẽt aliquam iustam causam, ita quod non petunt animo calumniandi. ut infra eo. l. 3. & dabitur eis particulæ copia pertinẽtis ad eos. ut d. l. 3. & c. 3. de fide instru. & hoc, quia putat habere locum saltem utile remedium huius edicti cum sit eadem ratio.

LEX II.

1 *Consuetudo loci, & fori in respicientibus ordinem iudicii seruatur.*
2 *Apertio testamenti per procuratorem potest peti.*
3 *Testes debent adesse apertioni testamenti, quod frustra petitur aperiri ipsis mortuis, & nume. 4.*

Testamenti. Testamentum debet aperiri secundum ↄ
suetudinem loci in quo fit apertio. Et si
testes testamẽti sunt absentes, sufficit aperiri corã honestis viris.
h. d. in tex. ibi locorũ. dic in quibus testamentum aperitur. †Et sic
not. quod in his quæ respiciunt solennitatem & ordinem iudicij
dẽt seruari ↄsuetudo illius loci, & fori in quo agitur. Sed quantũ
ad vim, & efficaciã ↄ̃ctus, vel testamenti, loci debent seruari, & in
spici ↄsuetudines, & statuta loci ↄ̃ctus celebrati, vl̃ facti testamẽti,
vt l. si fundus. ff. de euic. facit. j̃. de emã. li. l. j. s̃m Ia. & do. & uide
2 plenius, vt dixi in l. j. s̃. de sum. tri. † Et nota q̃d apertio ista ẽt p ꝓ-
curatorẽ põt peti, vt hic, in verbo, libellũ. s̃m vnã expositionẽ. Itẽ
3 q̃d delegatũ p̃t expediri, s̃m aliã expositionẽ. † Quærit gl. an te-
stes testamenti debẽt adesse. & dicit bene, quod sic, ideo sunt ci-
4 tandi. †Quærit ẽt, q d si testes illi mortui sunt. rñ. gl. q̃d tũc frustra
a petitur aperiri, q̃a ex eo nihil põt ꝓbari, [a] sed in ↄ̃riũ facit. ff. eo. l.
tabularum, sed sol. vt ibi no. Sed q̃d si esset publicatum. & ĩsinua-
tũ. rñ. q̃d tũc ꝓbat, vt l. ↄsulta. & l. testm̃, & l. publicati. s̃. de test. vt
hic in fi. gl. Item quid si dubitatur si non est insinuatum, sed ma
nu publica. i. tabellionis scriptum. Sentit hic glo. quod absq; alia
insinuatione probaret, de quo vide, vt plenius scripsi s̃. de test. l. j.
Itẽ in casu quo apertũ nõ ꝓbat, ad quẽ finẽ fit hæc apertio, & ma-
xime cũ rursus ligatur, & ad testes testamẽti mittit̃. rñ. q̃a eo aper
to hr̃ditas p̃t adiri, q̃ olim nõ poterat. vt l. si fratris. s̃. tit. 2. & j̃. de
cad. tol. l. j. §. nouissimo. Et hoc casu hodie cessat, vt ibi. Itẽ fit, q̃a

de his q̃ in eo scripta sunt non potest fieri transactio, nisi prius
visis & cognitis verbis testamenti. vt ff. de transa. l. de his.

ADDITIO.

a ¶Nihil potest probari. Quod testamentum non apertum mortuis testibus nõ ꝓbat. gl. hic est singu. in verbo obsignentur. secundum doc. Bar. in uer. quæro q̃d testes, & Bar. in l. 2. in prin. ff. eo. titulo. dicit uerum in testamento inscriptis, q̃d corruit si unus testis moritur, antequam publicetur, uel uiuo testatore, nisi eo uiuo facta fuerit recognitio subscriptionis, & sigilli a testatore corã notario & testibus, uel etiam tempore subscriptionis fuerit rogatus alius de subscriptione illius, uel nisi a testatore aperiatur, ut ibi per Bartolũ, & Bal. in addi. ad Spe. de instru. edi. uer. si decesserit. & Bartholomæ. Cepo. in caute. 17. & seq. & adde not. per Bal. in le. 2. infra. de fidei.

LEX III.

1 *Copia verborum ad ignominiam tendentium dari non debet. & nu. seq.*

Eius. Petenti, & de calumnia iuranti debet fieri copia testa-
menti, & eius partis tantum quæ spectat ad ipsum. h. d.
1 †Not. ꝙ verborum tendentium ad ignominiam alterius copia
non debet dari, puta si dixerit testãtor relinquo titio filio Gaij, &
nato ex tali monacha, dñt omitti, & in copia nõ describi, q̃a ten-
2 dunt ad infamiam tertii. †Sed quid de filio suo, puta si dixerit ti-
tium filium meum ex tali monacha natum hæredem instituo,
an ista verba in copia describi debent. videtur quod non, vt hic.
In oppositum, quia per appositionem talium verborum vitiatur
institutio, vt ff. de hær. insti. l. quoties. §. si quis nomen. Et quod ibi
no. ff. de le. 1. l. turpia. in prin. ibi etiam legatum vitiatur. Et sic
vtroque casu copia debet dari, vt sciatur an legatum, vel substitu
tio teneat. Et hæc vera si ad hunc finem petatur, & intersit peten
tis, aliàs dari copia non debet, vt hic. Item no. quod exhibetur si-
ne die, & consule. l. 1. §. edenda sunt. ff. de eden. Et no. secundum
Ioan. in ea. l. §. idem & hic, nisi sit dominus, quia rei uen. agat. vt
in gl. fi. quæ uult quod filius pręsumatur hæres patris, quod põt
esse, quando agitur in hac gloss. non quando a creditoribus con-
ueniretur, ut dixi plene supra si ut se ab hæreditate absti. l. 1.

LEX IIII.

Codicillos. Casus. eodem modo publicantur, & ape-
riuntur codicilli, quo & testamentum. h. d.
Et hęc de hac rubrica sufficiant.

De edicto diui Adriani tollendo. Tit. XXXIII.

¶Continua rubricam, ut in gl. in qua adde, & ibi, delata, quæ de
mũ adiri poterat aperto testamento, ut supra de acqui. here. l. si
fratris tui, & j̃. de cad. tol. §. nouissimo. de cuius apertione dixit in
titulo præcedenti. uerum quia post apertionem & aditionem hæ
reditatis petit scriptus se mitti in possessionem &c. Ideo prose-
quere vt in gloss. &c.

LEX PRIMA.

1 *Institutus in quibus substituto præferatur. & nu. seq.*

1
a Cvm inter. †In adipiscẽda possessiõe hr̃ditatis in-
stitutus[a] p̃fertur substituto. h. d. Op. si
lex debet esse de dubitabili, ut l. quod labeo. ff. de carbon.
edict. sed nemini dubiũ q̃d institutus p̃fertur eius substituto, ut ꝓ
batur ex ui, & significato uocabulorum, ergo, &c. Gloss. 1. hoc
præuidens, & euitare uolens, posuit aliquas rationes dubitandi.
Prima est, quia substitutus est ↄditionaliter institutus, uidelicet. bo
norũ possessione s̃m tabu. l. 3. §. si sub ↄditione, ff. de bo. poss. s̃m
tab. ergo sicut illam, ita & istam. Sed hæc ratio non ob. quia con
stitutio substituti est subrogatoria loco primi, iõ ante illud non
admittitur. ut l. 1. §. defertur. ff. de bonorũ posses. s̃m tab. Ratio in
ↄ̃rium allegata loq̃tur de alia constitutione q̃ subrogatoria. Scd̃a
ratio fuit hæc, substitutus dicebat filium testatoris a primo gradu
p̃teritũ. & sic gradũ ĩstitutorũ ipso iure nullũ a scd̃o exhæredatũ.
& sic s̃m gradum a primo q̃ est nullus nõ dependere, & ꝑ ↄsequẽs
a gradu scd̃o testamẽti uires incipere, & ꝑ ↄ̃ns substitutus, cuius
substitutio est ualida, potiorẽ esset instituto, cuius institutio est
nulla. & ista rõ est fortissima si ita est, ꝙ in facto sic esset. & licet
gl. huic rationi nõ r̃ndeat, ego r̃ndeo, ꝙ de his nõ ↄstat, & eorum
ꝓbatio req̃rit altiorẽ indaginẽ, merito institutus amissione ꝑ eũ
petita nõ repellitur. ar. eorũ q̃ dicã in l. seq. Vel aliter, substitutus
excipit de iure tertii. s. filii testatoris p̃teriti, q̃d nõ eneruat inten
tionẽ substituti, cum a filio p̃terito solum dependeat dicere testa
mentum nullum, uel ipsum expresse, uel tacite non ↄ̃dicendo ap
probare. ut l. filio p̃terito. ff. de iniust. test. & late scripsi in l. 3. s̃. de
posth. hęre. inst. Et ideo de iure filii nõ licet substituto excipere,
uel replicare. ut ff. si ser. uend. l. loci corpus. §. cõperet, i fin. & hæc
2 nota, q̃d scribentes ista nõ tangunt. †Opp. ii. quod nedum in hac
missione in possessionem, sed etiam in bon. pos. s̃m ta. institutus
præferatur substituto, ut l. ii. §. defertur. ff. de bon. poss. s̃m tabu.
immo non tm̃ in possessorio, sed ętiã in petitorio, ut ff. de acqui.
hær. l. 3. & l. q̃diu. sol. ↄfitendo ↄ̃rium, ut in gloss. 3. usque ad uer.
q̃ñq;, ergo uterq;. quod ergo hic dicit, s̃m subiectam materiã lo-
quitur, nõ ut alios casus similes uel eadem rõne regulatos exclu
3 dere uelit, & sic non habet locum. l. cum prætor. ff. de iu. †Oppo.
3. quod immo uterq; scilicet institutus & substitutus pariter ad-
mittantur.

ADDITIO.

a ¶Institutus. Sed quis erit prius mittendus, si scd̃o est scriptus substitutus quam ĩstitutus, dic, nihilominus hr̃dẽ mittẽdũ esse. spec. in ti. de tes. §. fi. uer. q̃d si prio

mittātur,ut l.ſi pater.ff.de hęre.inſti.ſo.gl.quod id,quod hic dicitur eſt regulare,ibi ſpāle.Et adde,quia illud prouenit propter dubium voluntatis defuncti,ut dixi in l.cum proponas.ſupra de hęred.inſtituen. Opp.4. quod inſtitutus non preferatur ſubſtituto. Sed prius conſideretur quid,& quale ſit id, quod ei obijcitur,ut ĩ.eo.l.fi.§.ſinautem.So.ut in glo.uſq; ad finē,uidelicet,quod hęc ſm illam debet intelligi,ideo uide, quod ibi plenius dicetur.

LEX II.

1 *Vitiū inuiſibile teſtamenti an impediat hæredē ſcriptum in poſſeßionē mitti.*
2 *Exceptio dolo facis,an locum ſibi vendicet in poſſeſſoriis.*
3 *Litigans,ſi neceſſe ſit,ante omnia ſe legitimam perſonam habere, probabit.*
4 *Exceptio quando altiorem indaginem requirat.*
5 *Iudex de exceptione arbitratus quid conſiderare debeat.*

1 Quamuis. Caſus. † vitium inuiſibile teſtamenti non impedit ſcriptum hæredem in poſſeſſionē mitti,niſi de vitio doceatur incontinenti.h.d. Nota,quod exceptiones altiorem indaginem requirentes in hoc poſſeſſorio nō admittūtur. Circa primum de præteritione quærit gloſſa,an hæc l.procedat ſi filius eſt in poſſeſſione rei.& arguit pro, & contra., & finaliter diſtinguit,aut exceptio ,quam filius obijcit, requirit altiorem ſeu arctiorem (quod in idem recidit) indaginem, ſed ſcriptus hæres in poſſeſſionem mittitur, vt hic.& ff.quorum lega.l.j.§.rediguntur. Aut altiorem inquiſitionem nōn requirit,qa filius ſtatim probare vult, & tunc filij exceptio admittitur. Et p hoc primo inducit leges aliquas,videlicet.ff.ad exhi.l.ibidem,& ff.ad treb.l.ille a quo.§.ſi de teſtamento,& ff.vt in poſ.leg.l.ſi is a quo.in prin.& de carb.edi.l.3.§.cauſę. Secundo probat ratione, quia,& ſi filius aliud pferat teſtm̄,quod ſit poſterius eo,quo vtitur qui ſe mitti in poſſeſſionem petit,non eſt dubium, quod immiſſionem excludit.ar.ĩ.e.l.fi.§.fi.Et hoc non eſt,niſi,quia exceptionem ſuam probat in continenti, ergo &c.Quia exceptionē præſcriptionis poteſt opponere.vt ĩ.eo.l.fi.ergo,& iſtam præteritionis,& nullitatis ſi incontinenti paratus eſt probare. Non ob. hęc.l.quia licet generaliter loquatur, tamen ſecundum prædicta eſt reſtingenda,vt & alias de pet.hær.l. & non tantum.§. quod ſi
2 per emptorem.†Ex prædictis no.qđ exceptio dolo facis locū habet in poſſeſſorijs,ſed illam opponens paratus eſt probare incontinenti cām ſuæ exceptionis.In altis autem poſſeſſoriis dic, vt dixi in l.ordinarij.s̃.de rei vend.& in l.ſi quis a ſe fundum.ĩ.ad l.iuliam de vi.& no.per Dy.extra.de re.iur.c.dolo. Circa ſecundum de falſo.no.qđ poſſeſſorium præfert̄ crimini falſi.Contra qđ op. gl.de l. pe.& fi.s̃.de ordi.iud.vbi vtrunq; ſimul cognoſcitur ſi de falſo excipiatur.& ſi non excipiēdo crimen falſi proponit in modum accuſationis, tunc prius de crimine cognoſcitur. So.illud cum petitorio agitur,hoc cum poſſeſſorio.Sed ꝯ iſtam ſolu.facit s̃.de bo.poſ.ſm tab.l. 1. So.diſtinguendo id ꝙ in poſſeſſorio dr̄. quia aut eſt poſſeſſorium iuris,& differtur per qōnem falſi, vt in ꝯrio.& ff.de bo.poſ.l.cum quidam.aut eſt poſſeſſorium facti, & tunc non differtur vt hic, ꝙ intellige niſi exceptionem poſſet p bare incontinenti.vt l.1.s̃.in primo caſu allegata. Circa tertium de inoff.op.gl.de l.pap.§.ſi filius.ff.de inof.te.ſo.ꝙ hic in poſſeſſorio,ibi petitorio,vt in gl.Circa vltimum de ſeruo op.gl.de l.liberi.s̃.de pe.hære.So.vt in ea,quia ibi petitorio. Opp.ad idem de.l. ſi res.ĩ.de ord.cog.Solu.ꝙ ibi.caſus eſt diuerſus,qa hic defunctus
3 eſt ille, qui dicebatur ſeruus, ibi vero qui conueniebatur. † Ex iſta ſol.collige,ꝙ licet cā requirit ſummariam cognitionem, tamen perſona,cum qua litigatur, debet ante omnia ſi opponatur
a plene probare ſe legitimam eē,[a] qđ eſt notandum.tn̄ latius conclude pro ſolutione contrarii, cum agitur de hæreditate defuncti.Aut excipitur de ſeruitute agentis, & tunc de illa primo cognoſci & pnunciari debet,etiam ſi poſſeſſorio agat̄,vt in hac gl. & ar.l.ſi res.ĩ.de or. cog. licet illa.l.modicum,aut nihil faciat:ibi dicam.& in l.fi.e.ti.Aut excipitur de ſeruitute defuncti,& tūc exceptio admittitur,vt s̃.de pe.hæ.l.liber.Aut agitur poſſeſſorio,& tunc exceptio non debet admitti,vt hic . Qđ intellige niſi illam velit pbare incōtinēti , puta p ſnīam ꝯ eū primo p ſeruitute latā, vel ſi hēt publicū inſtrm̄ de illius ſeruitute,ar.eorū q̄ primo dixi,p
4 declaratione pdictorū. †Quæro qn̄ exceptio dicetur altiorem in
b daginem reqrere.[b] &,gl.hic prima ſentit, qn̄ non ſtatim pōt probari,ſed magna dilatio requiritur. Sed in dubium reuoco qualiter intelligitur iſtud ſtatim,quando dilatio eſt magna,vel non.& huic reſpondet gloſſ.in l. ſi is a quo. in prin. ff. ut in poſſ.lega.& hoc velut indeterminatum reſidet in iudicis arbitrio, vt arg.ff.
5 de lib.l.1.†Sed tunc quæro quid iudex habet cōſiderare, ut recte poſſit arbitrari.Et huic reſpō. quod conſiderare debet, an de exceptione poſſit conſtare infra tempus, ꝙ iudex debet examinare, an hæres ſcriptus ſit in poſſeſſionem mittendus, uel non, & hoc probat tex.in d.l.ſi is a quo.dum litera dicit, ꝙ cum poſſit ante.l.quem tex.dicit Bart.alibi non haberi, & ſecundum illum intelligi debere omnia iura de iſta materia loquentia.Ex quo infero, quod etiam agnito, quod hæres ſcriptus eſſet in poſſeſſionē mittendus,& poſſeſſor opponeret aliquā de exceptionibus hic poſitis, nō eſt ipſe audiendus,niſi tūc ĩ promptu haberet pbationē,puta ſi diceret illud teſtm̄ reuocatū p poſterius, in quo ſe ſcriptū diceret,& quod illud ſtatim produceret.& hoc uoluit gl.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Legitimam eſſe.Adde Bar.hic, & in extraua.ad repri. in verbo figura.in 2.col. & Bal.in l.3 §.ibidem.ff.ad exhib.& in l.ne quicquam.§.de plano.ff.de offi.pcō.
b ¶Requirere.Quando exceptio dicatur requirere altiorem indaginem, & quæ poſsit probari incontinenti,& quæ non,vide per Bar. in d.l.is a quo. & in extraua.ad repri.in verbo ſummarie.per Bal.in l.3.ff.ad exhi.& in l.j.ĩ. vt in poſ. leg.& in l.ſi ex fal.infra.de ord.cog.& Ang.in l.ille a quo.§.ſi.de teſ.ff.ad treb. per Cano. in c.veniens.de teſti.per do. Cardi.Flo.& Io. An. de Imo.in c.cum in iure.de offic.dele.per Ro.conſi.244.

LEX XII.

1 *Edictum diui adriani cum ſuis ambagibus eſt de medio ſublatum.*
2 *Mitti in poſſeſsionem,an poſsit quis petere ex edicto diui adriani.*
3 *Libellus petentis ſe mitti in poßeſsionem quomodo formari debeat.*
4 *Inſtituto in re certa,an detur beneficium miſsionis in poſſeſ. ex edicto diui Adriani & in fideicommiſſario vniuerſali.& nu. 5.& 6.*
7 *Epiſcopus miſſionem petet pro Chriſti pauperibus inſtitutis.*
8 *Iudex competens quare quis dicatur.*
9 *Iudex aditus non habens bona in territorio non poteſt in poſſeſſionē mittere.*
10 *Teſtamenti vis in quibus ipſius partibus conſiſtat.*
11 *Teſtamentum raſum in aliqua parte,ſed bene correctum,an vitietur.*
12 *Teſtes teſtamenti quid,de quo,& apud quem deponere debeant.*
13 *Miſſionem in poſſeſſionem impedire volens,libellum qualiter formabit.*
14 *Citatio vnica,an ſufficiat ad conueniendum aliquem in iudicio.*
15 *Miſsio in poſſeßionem in quibus rebus fieri debeat.*
16 *Res quomodo ab alio legitimo modo detineatur.*
17 *Miſſio in poßeſſionem quō petatur reuocari,& quō probetur vera.*
18 *Fideicommiſſarius vniuerſalis,an poſsit legitime contradicere hæredi petēti ſe in poſſeſsionem mitti.*
19 *Hæredes duo ſcripti in diuerſis inſtrumentis ſi reperiantur,vter præferetur.*
20 *Libellum offerens cauſam inſerere debet.*
21 *Præſcriptionis tres ſunt ſpecies.*
22 *Petitio hæreditatis quanto tempore tollatur.*
23 *Exceptio præſcriptionis opponitur vt proceßus impediatur.*
24 *Preſcriptio,an ipſo iure actionem tollat.*

a Edicto diui Adriani. [a]Primo tranſit edictum. ſecūdo de nouo ſtatuit. ſcđa ibi,ſancimus.Et hæc ſcđa ſubdiuidit̄ in quatuor. Primo eñ oſtēdit qn̄ miſſio dēt fieri ꝯdictore nō apparēte. Scđo qn̄ ꝯdictore apparēte.Tertio remouet dubiū. Quarto a dubio remoto exci
1 pit.ſcđa ibi,ſinautē.3.ibi,auguſtus.4.ibi,ſi tm̄.Caſus.†Hodie edictū diui Adriani cū ſuis ambagibus ceſſat,& ſcriptus hæres in teſtō non vitiatio aliquo vitio viſibili debet petens in poſſeſſionē mitti ꝯdictore nō apparēte.& pfert̄ qa iura ſua potiora oñdit.nec ĩmiſſio tollit̄ anno,ſed tpe,quo tollit̄ pprietatis qō.h.d.Premitto qđ p edictū diui Adriani mittēdus in poſſeſſionē teneat̄ dare uigeſimā partē fiſco.Itē ꝙ vltra annū ſcriptus hæredes ĩ miſſionē petere nō poſſet, pone caſum in terminis p teipſum, & literā ex pone,vt ĩ.patebit.gratia tn̄ cōmodioris doctrinæ legā p partes.
2 †Ex prima parte no.qđ ambages diſplicēt legi,& rōni.Itē qđ ſtatuta & ordinamēta q̄ dāt occaſionē, vt ſubditi cōpellant̄ ſoluere aliquā partē hr̄ditatis, vel qd aliud Pricipi fiſco, uel cōitati ſine iuſta cā,ſunt a repub.remouēda, & hoc bene pſenſerūt dñi veroneſes q officiū Iac.ab hæreditatibus ĩuenerūt. Itē no.qđ p iuſtitia ꝯſequēda nihil dēt poni vel dari in repu. † Quæro cū gl.qd ſi
3 hodie peteret ſe aliqs mitti in poſſeſſionē ex iſto edicto diui Adriani.R ñ.qđ pōt, vt in gl.ſed Pet. & ſequaces tenēt ꝯriū, qa edictū eſt ſublatū, vt ponit hic rub. & ēt hic ĩ litera dū dicit, edicto penitus qeſcēre cū ambagibus ſuis.& ſic nō ſolū ambages qeſcere uoluit, ſed ēt ipſum edictū ſm Cyn. Ego puto ꝙ nō ppterea ex hoc uitiaret̄ libellus uel petitio,qa nō tā ꝯſiderarent̄ uerba, q̄ affectus,& qa intētio huius nō eſt tollere in eo in quo ꝯcordat cū iſta ꝯſtōne. Sed uult dicere,ꝙ dēt qeſcere,qa nō eſt neceſſe ex illo agere.& p iſtū modū dr̄ tolli ĩproprie hic in rubri. pōt ergo ex illo edicto agere ĩquātū ꝯcordat cū iſta ꝯſtōne:uel ut ſeqt̄ in gl. pōt agere p ꝯſtōnē iſtā,& ſic eius eſt electio, facit.s̃.de iu.li.l.fi.§. ſinaūt hoc.Ex quo collige ꝙ ꝯdictiōe ex l.iſta agit̄. Aliq dñt hoc nō eſſe uerū,qa ꝯditionales ſunt pſonales actiones, & cōpetunt ubi aliqd petit̄ dari a parte, ut Inſtit.de act.§. appellamus. & §.ſic itaq;,ſed nihil petit̄ dari a parte,ergo &c.Ideo dixerūt qđ ſolū iudicis officiū implorat̄.& hāc partē fatet̄ Ia.Bu.ubi ꝯdictor nō apparet,ſed ꝯdictore nō apparēte dicit primā partē uerā eſſe,& tūc intētetur ꝯd.ex l.Sed mihi nō ur̄,ꝙ officiū primo ĩtētatū ꝯdictore ĩminēte alteret̄ & trāſmutet̄ ĩ ꝯdictione ex l.& nō duret. Nec gl.iſta dicit qđ dēt ꝯdictio ex l.ſed dicit qđ per hāc ꝯſtitutionē petit̄ fieri ĩmiſſio.quod intelligo iudicis officiū implorādo,vt declarat gl.poſita.ĩ.ſuper uerbo diſpoſitionibus.Et eſt rō, qa ꝯdictor dicit immiſſionem fieri nō debere quā actor petit. & actor non petit ſibi poſſeſ.reſti. ſed ſimpliciter ſe in poſ. per iudicis officiū mitti uel induci.ergo &c.Vnde concludo quod ꝯdictore apparēte,uel non,iudicis officium imploratur,quod implorari per hanc conſtitutionem permittitur,& hoc de iſta prima parte.
4 §.Sancimus. †Hæc ſecunda pars eſt, collige modum conficiendi libellum. Quia dicit actor, quomodo

ADDITIO.

a Edicto diui adria.De materia diui adriani.vide ĩ Spe.de offi.om.iu.§.2.ver.ſed an.

quō talis eſt defunctus condito teſtō,in quo ipſum ſcripſit hæredē.quod teſtm̄ corā ipſo iudice pducit in publica forma in nulla ſui parte cācellatū,nec abolitū, nec in ſua forma vitiatū,intēdēs mitti in poſſeſſionē rerū hr̄ditariū. quare petit p ipſum iudicē in earū poſſeſſionē induci, ſeu cōmitti alicui nuncio publico cōis q eius autoritate eū inducat vel immittat in tenutā & corpalē poſſeſſionē rerū hr̄ditariū tētarū & poſſeſſarū p defunctum tpe mortis ſuæ,& aū.Et ſi vult, pōt res deſcribere, in libello.& ſi nō vult pōt omittere. Nuncius aūt illa pquirēt iuxta no.in l.j. ff. de edē.in prin. Cautela tn̄ eſt vt ponat̄: & ſupple tex.ibi fuerūt ſub eūdi & ab eo poſſeſſe. & ibi,publicarū pſonarū. Et ex hoc colligit Bart. qđ miſſus p poſſeſſionē q publicū inſtrm̄, ſicut cætera acta dēt p ſcripturā pbare,vt extra de pb. c.qm̄ ꝯ falſam.Sed forte hic loquit̄ de nuncio ſeu executore cui ꝯmiſſio, eſt facta,q eſt publica pſona,verū dēt ipſe referre ĩ actis,& pbat̄ p acta.& vtrū
5 que tn̄ modū vidi practicari.ꝙ qlibet bonus.† Quæro cum gl.an
a hoc bñficiū dēt inſtituto in re certa.[a] & rn̄. vt in ea gl.qa aut nō eſt alius vlr inſtitutus & dat̄ ei. Aut eſt alius vlr inſtitutus, & ei nō dat̄,qa loco legatarii tūc hr̄.in l.quoties.s̃.de hr̄.inſti.qđ intellige illo vlr inſtituto adeūte hr̄ditatē, nō aūt eo repudiāte. vt ibi
6 dixi,vide.† Quæro.ii.qd de fideicōmiſſario [b] vniuerſali.rn̄.gl. qđ nō alleget hoc bñficiū.facit tex.cū gl.in l.fi.ĩ.de cōdi.Sed dic melius.Aut nō eſt ei facta reſtō a lege,nec ab hoīe:& tūc nō dat̄,cū nullū ius habeat an̄ reſtōnē,vt ff.ad treb.l.reſtituta.Aut reſtō eſt ei facta re & verbo, & idē ſi alia rōne, qa aut poſſidet, & fruſtra petit.Itē qa nō dat̄ poſſidēti vt ex litera colligit̄.Licet ſm Iac.Bu. poſſet petere ſuā poſſeſſionē ꝯfirmari ar.s̃.de car. edic.l.j. ſm vnā lec.& ar.l.j.§.miſſū,ff.de car.edi. Aut nō poſſidet qa a poſſeſſione cecidit,& idē qa dat̄ ei q nōdū fuit adeptus poſſeſſionē.ar.de pe.hęre.l.ꝙ ſi in diē.Aut reſtō eſt ei facta verbo tm̄,& tūc hēt bñficiū,qa nōdū poſſedit.ſed hēt vtile, nō directū ſm doct.qa vtilia & iura nō directa trāſiuerūt in eū, q̄ apud hr̄dē erāt directa,vt l. j.circa prin. & l.reſtō,ff.ad treb. directū aūt nō hēt,& ita intelligat̄ tex.cū gl.j.ff.de ꝯdi.l. fi. pbare tn̄ hēt neceſſe reſtōnē ſibi factā eē ab hoīe,vl a l.vt in caſibus notatis.ĩ. ad treb. l. fi.cū ex notario teſti appeat hr̄dē ſcriptū eū ancedere. Et iō hoc obſtaculū dēt remanere,qđ remaneret pbādo reſtōnē verbalē ſibi factā eſſe,forte qđ illud vltimū pcedit,qn̄ ſcriptus hr̄s,q reſtōnē verbalē fecit,nōdū fuerat poſſeſſionē adeptus,ſecus ſi erat adeptus,qa cū tūc ſibi nō ꝯpeteret,nō potuit de eo in fideicōmiſſariā trāſire,& ſic ceſſat rō doc.Quæro.3.qd ſi ſubſtitutus pupillariter vel vulgariter.Gl.remittit ad l.j.s̃.e.et ibi no.Dic,qđ poſt euētū ſubſtōnis locū hēt hoc bñficiū, nō prius, iō caſum ſubſtōnis eueniſſe, hēt
7 neceſſe pbare. ſm doc. † Quæro. 4.ab extra,qd ſi eſſent inſtituti paupes xpi.Dic,ꝙ eps pōt petere ſe ĩmitti,vt dixi.s̃. de epi.& cle. l.ſi qs ad declinādū.ſm Ia.Bu.& Doc.Et eadē rōne dicūt,qđ executores vniuerſales teſti,qn̄ nullus alius eſt hr̄s,ſed bona defuncti dñt diſtribui inter paupes p executores ab eo datos, poterūt petere ſe ĩ poſſeſsionē mitti ex hui' l. bñficio.nā ipſi locū tenent
8 hr̄dū,vt in c.cū tibi.extra de teſt.& ibi no.†Viſo de pſonis q̄ petere pñt,nūc videam' đ iudice, & quare qs ē ꝯpetēs iudex.Et rn̄. gl.ꝙ q hēt merū ĩperiū. Sed hic aduerte, qa ſi hr̄et merū tm̄, ita qđ nō mixtū,ipſe nō eſſet ꝯpetēs iudex,qa de ciuilb' nō cognoſcer,vt l.ĩperiū,ff.de iur.om.iud.& l.ſolemus.§.latrūculator,ff.de iud. Dicam' igit̄ qđ oportet qđ ſaltim habeat mixtū imperiū, vt l.iubere cauere,ff.de iu.om.iud.Nū eñ p magiſtratus municipales hoc pt expediri,& dicit gl.qđ nō, p d.l.iubere, & p d.l.placet. s̃.de peda.iud.de quo plenius ibi ſcripſi.Sed hic attende,qa dicit Bar.qđ Ia.Bu.dicebat hoc verū,ibi nō apparēt ꝯdictores,qa tunc cā immiſsionis expedit officio nobili. & ſic nō delegat̄. ſed vbi ꝯdictor apparet, tūc delegari pōt, qa non expedit officio nobili, ſed iure actionis,qa ꝯdictione ex lege iſta.& cā q̄ iure actionis expediunt̄ delegari pñt.vt d.l.placet.Sed quia in parte pcedēti hoc
9 reprobaui.iō ſimpliciter ſto cū gl.†Quæro ſucceſsiue cū gl.qd ſi iudex aditus non hēt in territorio ſuo.Et rn̄detur, quod tunc ille nō ponet in poſſeſsionē, vt s̃.vbi de hære.agi oportet l.j.ſed p nunciabit de mittendo, & ſuas lr̄as deſtinabit iudici loci in quo ſunt ſitæ vt rxequat̄ & ĩducat,vt ff.de bo.auth.iud.poſ.l.cū vnus §.pe.& de re iud. l. a diuo pio.in prin.cū ſi. Sed hoc non placuit Iac.Bal.qa iudex qui hēt mittere in poſſeſsionē debet teſtm̄ videre. non abolitū &c. vt in hac lr̄a. ergo non ad literas alicuius iudicis facere tenetur.Ad ll.inductas in ꝯriū rn̄detur,quod loquitur qn̄ iudex aliquē condemnat,ita quod condemnatus ex ſnīa obligatur,hoc confirmat ex eo,qa ſi ſola pnunciatio de mittendo ſufficeret.& miſsio re ipſa ad aliū ſpectaret,tunc non requireretur,quod iudex qui ſolū pronunciat, hr̄e mixtum imperiū,cū pronunciatio de mittendo delegetur,vt l.vt cognitio,§.vt poſſeſſio.ff.de offi.eius cui man.eſt iuri. Cuius ꝯrium tenuit gl.in prin. Bar.vero tenet glo.ſi iudicium agitetur cum ꝯtradictore.alias fatet gl. nō bñdicere, qa ratione perſonę cum qua litigetur, vel ꝯ quā,nō tenet qđ agitur,qa pſona nulla eſt,nō rōne rei,qa in ſuo territorio nō eſt,& hoc placet. Vñ no.qđ in hoc poſſeſſorio ſnīa lata in fauorē hr̄dis eſt valida,ēt quo ad bona alibi exiſtentia,per iſtū ꝯ quem eſt lata poſſeſ.Viſo de perſonis, & de iudice, videamus de ipſo teſtamento.Et dicit tex.qđ teſtm̄ nō eſt vitiatū,Cōtra,de l.s̃.proxi.Sol.quod hic loquitur de vitio viſibili, & apparēti ex inſpectione teſtamenti,ibi de inuiſibili,vt in gl.Op.2. quod
c etiam vitium viſibile,& apparens [c] non noceat, vt s̃.de teſta.l. ex falſis.Sol.vt in ea.gl.quia,aut vitium eſt in illa parte in qua ꝯſiſtit tota vis teſtamenti,& non habet locum.l.iſta.Aut in illa parte in qua vis teſtamenti non conſiſtit,& tunc miſſio non impediatur.
10 ar.de legibus in ꝯrium alle.†Sed pro huius declaratione qro quę ſunt illæ partes in quibus vis teſtamenri cōſiſtit.R ñ. circa annos Dñi, vel circa inſtitutionē ipſius hæredis,vel circa ſcripturas, & ſubſcriptiones teſtium,non ſi circa aliquod legatum eſſet, qa ex
11 illo non infertur ad hæredē.† Itē quæro quid ſi eſt raſum.[d] & bñ
d correctū in aliquo prædictorum locorum.R ñdet gl.& multū notabiliter, qđ ſi hmōi litera non ſit diſſimilis alijs literis, ita quod oīno videatur eſſe eiuſdē notarij,non habebit vitiare,qđ bñ no. quia forte ſic ſimplr non procedit, quia ꝯparatio plenā fidē non facit,vt dixi in l.ꝯparationes.s̃.de fi.inſtr.& in l.in bonæfidei.s̃.de iureiu. Sed huic addito, qđ ſtatim de ſequentia literarū dicam' p Bar.puto ſufficere.Dicas idē ſi non ſic eſſet oīno diſsimilis, dum modo notarius de raſura, & correctione fecerit mentionē in aliqua eius ſubſcriptione,vt dicit tex.in l.j.ff. de his q̄ in teſt. delen. Addit Bar.idē eſſe ſi ex ſerie præcedētiū colligit̄,qđ ſic dicere debuit,vt in loco raſo eſt ſcriptum,vt probatur extra de cenſi.ca.cōſtitutus,& ibi gl.Et ꝯfirmatur ratione.nā, & ſi appoſita nō eſſet ſubintelligi deberet,vt ĩ.de fideic.l.verbū,& de leg. 2.l.pater.§. cum perfecta,ergo raſum,& ſcriptū magis eſt coadiuuandum ar.
12 s̃.de rei vxo.act.l.j.circa prin.†Opp.3. qđ tex.male dicat,& depoſitionibus teſtium, cum depoſitiones teſtium ſiut ſcripturæ, q̄ a tabellione fiunt de his,quæ teſtes iurati deponunt,vt s̃. de epiſc. audi.l.iubemus,& s̃.de teſt.l.hac ꝯſultiſsima.§.fi. & ibi no.ſed in hoc iudicio teſtes non habent iurare,ergo,&c.Gl.hic poſita fatetur ꝯriū,ideo dicit, qđ de alijs depoſitionibus hic loquit̄. primo quod in charta teſtamenti producti reperiantur depoſita ſigilla, & teſtium ſubſcriptiones,non ſufficit,qđ tpe aperturæ teſtamēti recognouerunt ſigilla ſua,& ſubſcriptiones ſuas,vñ non expedit eos amplius iurare,& deponere,& eſt rō,quia ex quaſi quodā notorio reſultante ex teſtamento non abolito, & non cācellato iudex procedit ad immiſsionē,vt in litera iſta patet.Sed Iac.But. fatetur hoc verum,niſi veniat ꝯdictor,quia tūc eſt neceſſe teſtm̄ ante omnia ſolēniter publicari. alias ex eo nulla probatio poſſet fieri,niſi,& ipſum manu publica fuiſſet ſcriptum,quod fieri poteſt,vt ſentit gl.s̃.ti.j.l.2.& dixi.s̃.de teſtamen.l.j.Ego puto quod iſte tex.vltra ſentiat.videlicet, qđ teſtes deponunt de ſigillis, & ſubſcriptionibus, vt prius non depoſuiſſent, vel depoſitionibus prius factis nō appareat. alias iudex illā fidē teſtō dare nō dēt, iō & eo prius aperto corā honeſtis viris remittit̄ ligatum ad teſtes q eorum ſigilla,& teſtimonia cognoſcant,vt s̃.eod.ti.l. 2.cum ibi
13 no.† Quæro, qa hæc lex loquitur in teſtamento in ſcriptis,quid in nuncupatiuo? Reſpon.gl. quod quidam dixerūt quod hæc lex non habet locū,ſed interdictum quorum bonorum,vt ff.quorū bonorum,l.j.ſed Bal.& Old.dixerūt, & in eo bñficium huius.l. locum hēre,ſi ſit ĩ ſcriptis redactum, & a publica pſona ſcriptum vt hodie videmus fieri, quia tantam vim debet obtinere ſicut ſigillatum,& ſubſcriptum a teſtibus,& iſta eſt veritas, & ita mundus practicat. †Subiungit gl.quod ſi eſſet nuncupatiuum inſcriptis a principio nō redactum, & teſtes ĩ numero ſolēni cum iuramento

ADDITIONBS.

1 ¶Inſtituto in re certa.Adde Bar.hic in 7.col.& 5.col.
b ¶Quid de fideicommiſſario.Adde Bar.hic in 5.col.& vide in Spec. de teſt. & ibi Bal.in addi.ver.ſed,an ex fideicommiſſaria,& Bal.hic in 13.col. qui dicit quod ante aditam hæreditatem nōn datur ſibi beneficium huius.l.idem ſi eſt adita, ſed non reſtituta,niſi quando l.reſtituit,vt in caſu.l.pe.ĩ.ad Tre.ſecus ſi eſt reſtituta uerbaliter,vel ēt corporaliter,licet non plene, tunc enim habet beneficium huius.l.ſi vero plene,nō eſt neceſſarium illud niſi ad tuitionē in poſſeſſionē,& hic vide gl.quæ ſimpliciter dicit, ꝙ nō,ſed dic,vt ſup.Bal.aūt in addi. ad Spec.vbi ſup.dicit,competere dictum beneficium reſtituta hæreditate verbotenus,ante non facit ſecundum eum.inf.de codi.l.ſi quis ag.§.j.et ſi abinteſtato fideicommiſſum ſit relictum ſm Doc.quia codicillus largo modo dicitur teſtm̄,& beneficio ſcripturæ debet gaudere dictus fideicommiſſarius, quia tā quam ex notorio fundat ſe ſecundum Bal. vbi,ſup.idem tenet Bar.hic,& adde quod beneficium huius.l.competit fideicommiſſa.vniuerſali,in quem ſunt tranſlatę actiones ipſo iure,vt in caſibus de quibus.in l.pen.inſ.ad Treb. maxime quādo bona ſibi reſtituenda ſunt alienata per hæredem grauatum,quo caſu in fideicōmiſſa.ſunt ipſo iure actiones tranſlatæ, id eſt ſine reſtitutione, ſecundum gl.in d.l.pen.ideo ei datur huius l.beneficium,vt petat ſe mitti in poſſeſſionem bonorum alienatorū ex beneficio huius.l.ita Bar.hic, & in d.l. pe.& ita reperio eſſe iudicatum a clariſſimis Doc.Bal.in l.fi.inf. de codic. dicit quod beneficium huius.l.datur fideicommiſſario vniuerſali, qn̄ facta eſt ſibi reſtitutio,vel quando non requiritur aditio, vt ad pias cās, vel ibi eſt prohibita falcidia quibus duobus non requiritur aditio, vnde officio iudicis fit executio ſecū dum Bal.ibi,& hic in ſecunda quęſtione.
c †Viſibile,& apparens.Tu dic de hoc,& vltra hic no.per Bal.nu.16.ver. 3.op.gl. & Doc.in l.cum falſi,& in l.hæres inſtitutus.ff.de acq.hęr.
d †Raſum.Tu dic de hoc ſcilicet,& an quando raſura vitiet, vide vltra hic notata per Bal.nu.17.uer.attende hic,eundem in l.iubemus.in fi.ſup.de prob.eundem in c.de his,& ibi Fely.plene col.pe.verſi.in gl. 2.extra, de fide inſtru. & notaui poſt Panormita.in a poſt.ca.cum olim,lo.2.in fi.in verſi. aliquas raſuras.extra, de priuileg.

mento apud iudicem competentem deponant, & depositiones in scriptis redigantur, & publicentur quod ex tali scriptura po-
a terit mitti in possessionem:[a] quod Doct. non diffitentur. Sed pro prima opinione facit, quia titulus quorũ bonorũ reperiretur sup fluus p istã. l. sed nõ est ita, qa multæ sunt differẽtię, vt ĩ. no. gl. magna, & ibi dicam. Item quæro quid in testamento minus solenni, de iure tamen valido, vt in casu. l. hac consultissima. §. fi. s̃. de test.
15 Respon. l. ista locum habet, vt in glos. †Item quæro, quid si testm̃ est solenne, sed ex eo non potest adiri hęreditas de iure ciuili, sed tm̃ de iure prætorio. Dic idem per no. per gl. magnã quæ vult, qđ hæc lex habeat locum in quocunq; successore tã de iure ciuili, q̃ prætorio. sufficit enim esse institutum in totũ, vel in parte, vt hic in ver. sancimus. licet enim prætor non faciat quẽ hæredẽ, tñ scriptũ hrdẽ facit bon. pos. vt Insti. de bo. pos. §. quos aũt, facit ad p̃dicta. ff. ad Treb. l. j. §. bonorũ. & de ꝯdit. & demonst. l. in ꝯdõnibus.
16 §. ij. †Viso de testõ, ꝙ fuit tertiũ, videamus de quarto, videlicet, de
b libelli oblatione,[b] & partis citatione. Et hic attendẽdũ, ꝙ antiq libri de hoc nihil hñt in glo. sed noui sic, & fuit additio posita in cauda gl. signatæ super verbo depositionibus. Et prædictis tñ rñ. gl. & primo, ꝙ citationes dñt præcedere per auth. si oẽs. s̃. fi. vt se ab hære. absti. Sed attẽde, qđ p illã auth. pbat, qđ citatio p proclama gñale dẽt fieri, puta si qs velit ꝯdicere ne talis hrs scriptus in testõ, &c. mittit in possessionẽ bonorũ detẽtorũ, & possessorũ per defunctum tpe suæ mortis, dẽat ꝯparere corã tali iudice ad ꝯdicendũ quicquid velit ĩ. terminũ talẽ, &c. & tunc ꝯdictore apparente dabit ei libellus, & iurabit de calũnia. licet gl. dicat aliud: sic in petitione bo. poss. decretalis, q̃ hrs a iudice petit sibi decerni, qa p illã nemini fit præiudiciũ, vt dixi in l. j. & l. fi. s̃. qui admit. ad bo. pos. possunt. Et hæc sunt verba gl. Sed Pet. & Cy. dixerũt, qđ nemo dẽt citari, sed solũ testm̃ produci corã iudice, & pbare mortuũ esset testõrẽ, & ipsum petentẽ esse illum, qui est scriptus hrs, & hæc semiplene. Et his probatis sine aliqua citatione dẽt p nunciare istũ mittendũ in possessionẽ, & si postea ꝯdictor appareat, executio huius pronũciationis dẽt differri, & nemine apparente dẽt immitti, nã illa pronunciatio nemini p̃iudicat: sicut & decreto bono. pos. & ideo sicut ibi nullus citatur, ita nec hic. Bar.
c vero dicit,[c] aut res a nemine possidetur, & tunc citatio nõ est necessaria, quia ex propria auctoritate possidere potest, vt l. cum hæredes. ff. de acq. pos. aut ab illo possidentur, & tunc citatio sit necessaria, vt ĩ. si per vim, vel alio modo. l. fi. Si omnia istorum dicta ponderentur gl. non est digna reprehensione, qa ideo vult qđ citentur, vt per citationes eis fiat præiudicium qui possident, quod alias eis non fieret, nec immissio teneret, & si bene ponderes Pe. non reperietur discordare a Bar. & ideo aduerte, si hæres scriptus petit solũ pronũciari se hæredẽ, & mittendũ esse ĩ possessionẽ, & ad vlteriora non procedit. Pet. non male dicit, qa ad hanc pronunciationem nõ est opus aliquem citari, quia neminẽ lędit. sed si vltra tunc petit, vel post istam pronunciationem puta se induci & immitti in possessionẽ, tunc Bart. bene dicit, alias inductio, & immissio facta in re per aliũ possessa ipso iure in eius præiudiciũ est nulla, vt d. l. fi. ĩ. si per vim, vel alio modo, & tunc qñ aliqs cita
17 tur, & cõparet, an sit legitimus ꝯdictor. ĩ. dicetur. †Sed iuxta hoc quæro, quoties est citandus? & Bal. hic, vnam suam doctrinam talem tradit, vt primo statuta, & consuetudines locorum seruẽtur, & illis cessantibus dicit, quod interdum quis citatur ad actũ faciẽdũ cum ipso, puta ad eligendũ, tunc sufficit vna citatio, interdum ad actũ celebrandũ ꝯ ipsum, & tunc tex. vt l. si ꝯuenerit. ff. de pig. ac. & l. qui eo iure. §. cohæredes. ff. de ver. obl. sed ille de actu extra iudiciali loquitur, ideo melius facit. l. tres, denunciationes. ĩ. quo modo, & quando iu. Interdum ad actũ gerendũ præter ipsum, & ẽt sufficit semel, vt in Auth. de hære. & falci. §. si vero absunt. subiungit, quod quia summaria est hæc cognitio, sufficit vna nemine comparente. Item addit quod iudex nemine ꝯparente debet in immissione dicere saluo iure legitimi possessoris, quia tũc missio intelligeretur ꝯditionaliter facta si alius legitime non possideat. argu. eius quod no. gl. in l. item labeo. §. j. ff. famil. ercisund. & quod ibi no. per Bar. in l. ille a quo. ff. ad Trebe. Vnum tñ non omitto, videlicet, quod Bar. ꝯdicit Petr. in alio quod dicit, videlicet, ꝙ mors testatoris debet probari semiplene. Dicit enim non fore necesse, quia præsumitur, ex quo is, qui dicit eum defunctũ, testm̃ habet penes se, cum illud testatore viuente non detur hæredi, vt l. 2. §. fi. ff. quemad. testa. aper. si tamen iudex vellet proba-
18 tionem, inquit, quod sacramentum hæredis sufficeret. †Nunc vi-
d deamus de quinto, scilicet, in quibus rebus debeat fieri missio.[d] Et dixerunt quidam earum tantum, quarum defunctus erat dñs. per tex. istum, ibi, quæ testatoris mortis tpe fuerunt, nã genitiuus rebus possidebilibus adiectus dominium notat, vt ff. de relig. & sump. fu. l. secunda. §. in locum, sed aliud quod in rebus per eum tantũ possessis, quia possessor præsumitur dominus, vt l. 2. de pb. Itẽ rõ non est bona, qa sequeret, qđ ad rõnẽ possessionis, seu proprietatis fieret hæc missio, quare gl. quæ idem tenet, assignat aliã rõnem, quia sic est in pe. hær. vt l. non tm̃. ff. de pe. hęr. & ar. huius tex. in fi. Sed melior est rõ, qa hoc iudicium est adipiscendæ possessionis. Gl. tñ in fi. opp. & non soluit. Dic, quod ibi quo ad detractionẽ falcidiæ, hic quo ad acquisitionem possessionis. Ad hunc tex. rñde, quod considerauit effectũ, quia tunc per neminẽ poterunt aduocari, vt l. per subauditum. s. quæ suæ fuerunt ab eo possessæ, vbi aũt suæ fuissent, sed non ab eo, nec eius nomine possessæ. l. ista locũ non habet, qa eius beneficium est nãcilendę posses-
19 sionis, quæ fuit apud defunctum. †Iuxta hoc quæro, dicit tex. qs non mittitur in possessionẽ rerũ, quæ ab alio legitimo modo e tinentur, sed qñ sunt illa quæ legitimo modo iudicantur per alid detineri. Et duas opiniones glo. tractat. Prima est Azo. s. qđ illæ sunt q̃ ti. possidẽtur, & põdera hoc qđ Azo intelligit de ti. habito a defuncto, & sic non loqtur de tit. habito post mortẽ testõris, vt hic declarat gl. in ver. vel dicit Azo. qui debet iungi cũ principio. Scđa est Ol. q dicit, ꝙ legitimus titulo possidens nõ excludit scriptũ hęredẽ ab hac immissione, nisi sit similis ti. petẽti, & qa aliud habebat testm̃, qđ pductũ sit posterius. arg. l. proxima. s̃. & argu. ver. seq. ibi, qui potiora iura, &c. Et quia hæc immissio fit tm̃ ĩ rebus q̃ tpe mortis detinebant a defuncto, vñ alius ti. p̃cedẽs mortẽ defuncti nõ hẽt eã excludere, qcqd dixerit Azo. Or attẽde p ꝯcordia istarũ opinio. & p veritate habẽda dic, aut actor seu petitor petit solũ se hęredem declarari, & pronunciari se mittendũ in possessionẽ rerũ tentarum p defunctũ tpe mortis, & vltra nõ petit, & tunc legitimus ꝯdictor est q similẽ titulũ prætẽdit, vt Alb. dicit, qa aliud pferat testm̃, per ꝙ appareat primũ reuocatum. Si aũt testamenta ꝯcurrant in tpe dic, vt ĩ. sup alia gl. dicetur. Nec allegatio alicuius possessionis f̃m quodcunq; tp̃s esset sufficiẽs ꝯdictio, quia immissionem re ipsa non petit, sed esset sufficiens ad protestandũ iudici, & parti, quod vigore alicuius pronũciationis factæ, vel fiendæ in prædicto casu nullã faciat immissionem in talẽ, vel talem rẽ ab eo tentam, & possessam, vero, & legitimo titulo, & modo. Nisi reo prius legitime citato, & conuicto, cũ sit paratus legitime ꝯdicere, alias protestatur de torto, & ĩiustitia, & nullitate eius quæ fierent, & de violentia quæ ei inferri videretur, & de omni suo interesse, & dãno, & istæ protestationes multũ frequentantur in Bonon. nã ligant manus iudicis, & partis ne possint prętendere ignorantiã, & ne possint aliquid facere parte nõ citata legitime, alias incidit pars in l. meminerint. ĩ. vnde vi. aut postea vltra petit se induci in tenutã, & corporalẽ possessionẽ rerũ tentarũ per defunctũ tpe mortis, & tunc aut fit ꝯdictio añ immissionẽ, aut post immissionẽ, si añ, & tunc aut prętendit similẽ cãm, & idẽ qđ supra, dũmodo sit paratus incontinenti pbare, f̃m no. in l. p̃cedẽti. Aut p̃tendit cãm dissimilẽ, & tunc aut allegat solũ possessionẽ, aut titulũ tantũ, aut titulũ, & possessionẽ. Primo casu si initiũ suæ possessionis allegat fuisse ante mortẽ defuncti, tunc est legitimus ꝯdictor, qa probatis extremis media præsumũtur, si tñ scriptus hęres vellet pbare ꝯriũ, ipse audiretur. Et si pbaret illo medio tpe defunctum possedisse, ipse obtineret, qa probatio ista præsumptionẽ illã tollit, vt s̃. de proba. l. siue possidetis. Si vero allegat fuisse postea, vel simplr asserit se possidere, & sic de presenti non est legitimus contradictor, quia exceptio ista non eneruat intentionem actoris, quia ista stant simul, te possidere, & defunctum prius f̃m tp̃s mortis possedisse. Sed in præcedenti casu exceptio eneruat intentionẽ actoris. Scđo casu, qñ allegant titulũ tm̃, & tunc ex quo titulus est dissimilis non est legitimus ꝯdictor, & ẽt qa iste tex. requirit ꝯdictorẽ, vt hic patet in ver. seq. in litera siue q antea detinens, &c. Tertio casu qñ allegat vtrũq;, scilicet titulũ, & possessionẽ, & tunc si titulus allegatus est p̃habitus a defuncto, tunc dicit Azo. qđ est legitimus ꝯdictor, alias ꝯ opi. alle. tenet Iac. Bu. qa non eneruat ius petentis, cũ iste textus prouideat, vt possessio defuncti reintegretur suo heredi, qui quasi vr̃ spoliatus per occupationẽ q̃ fecit possessionis, licet titulum a defuncto habuit, nã hereditas expilata potest dici quasi spoliata cũ fingatur possessoris loco, vt l. hæres, & l. captam. ff. de vsucapio. Item quia non licuit emptori, vel donatori sibi ius dicere, vt s̃. ne quis in sua causa ius si. dic. in rubro, & nigro, & argumentum. ĩ. vnde vi. l. si quis in tantam. Sed opi. Azo. quę est etiam gl. simplr tenet Cy. & eam sequũtur Perusini, & cõiter Doc. quia licet nõ eneruetur de directo intentio petitoris: tñ eneruatur per indirectum, puta per obiectum exceptionis doli, vt no. s̃. eod. l. ij. & per exceptionem euictionis, de qua in l. vendicantem. ff. de euiction. Non obstant obiecta, quia hic proprie nulla spoliatio cum possessio fuerit vacans, & licuit tũc isti, ex quo defunctus vel eius hęres tenebãtur, & astringi poterãt vacuã possessionẽ ingredi, vt l. fistulas. §. fundũ. ff. de ꝯhen. emptio. & argu. ĩ. de acquiren. possess. l. minus instructus. Et ex his patet, quod lex cum querebatur ĩ. vnde

ADDITIONES.

a ¶poterit mitti in possessionem. Adde. Soc. consi. clxix. inci. circa primum consultationis articulum. versic, 2. potest se tueri. in fi. 2. parte char. 34. vbi hoc idem dicit tenet, &c.

b ¶De libelli oblatione. edic. diui Adri. an requirat libellum vide per Spe. de libe. concep. §. x. ver. 28. & Doc. hic.

c ¶Bar. vero dicit. Adde Bar. in l. si eo tempore. in. de remis. pig. Bald. in l. fi. §. j. sup. de iure delib. & in addi. ad Spe. in ti. de testa.

d ¶Debeat fieri missio. Adde quod debet fieri in his, quæ testator possidebat tpe mortis ẽt si non erat dominus, Bar. in §. 1. inf. eo. item fit contra ti. possidentẽ, uel ẽt nemine possidente. Bal. ibi in 3. col. nec requirit libellũ: Bart. & ibi Doc. item fit statim producto testõ, & petendo se mitti in possessionem. Bar. idem.

ĩ. vnde vi. nõ habet obstare, quia hæc ingressio vacuæ possessionis sibi prodest, & nemini nocet, imo & alii prodest, quia hæreditatẽ, & successiue hrdẽ liberauit ab onere ꝯdictionis. Nec ẽt ob. quod hæreditas fungatur possessoris loco, qa verũ quo ad vsucapionem cæptam perficiendam. & hæc vera, si in continenti paratus est probare, vt dixi. s̃. eod. l. 2. vbi autem titulus allegatus non est habitus a defuncto, nec ab eius hærede, sed ab alio, tunc etiã dicit Azo, quod est legitimus ꝯdictor, si titulum illum habuit ille defuncto viuente, non si post eius mortem. & hęc veritas est, licet aliqui dubitent, quod demonstro. Nam, qñ post mortẽ defuncti contradictor habuit titulũ, & possessionẽ. & ex tũc incæpit tunc competere publiciana, & non ante: hęredi aũt publi. statim cępit competere adita hrditate ẽt possessione non apprehensa. vt not. gl. in l. sunt & alię. & in l. quicũq;. in prin. ff. de publi. vnde possessor nõ iuste ꝯdicit, quia nõ rõne posses. qa anterior est possessio defuncti, rõne cuius, hæres petit se mitti in possessionem: non ratione tituli, quia anterior est titulo hæredis scripti. Non rõne. l. vendicantem, ff. de euic. quia de euic. hæres non tenetur ex quo ab eo, nec a defuncto titulus non hr̃. Non ratione exceptionis dolo facis, qa si hæres possideret, nõ teneretur sibi restituere, cum publicia. hæredis sit antiquor tpe: licet adiuisset postea, qa aditio retro ad tp̃s mortis trahitur, ne p parte tpis defunctus intestatus reperiatur. Vbi autem oblatio titulum habuit in vita defuncti, tunc, & si possessionem habuit ẽt in eius vita, res est clara, quod legitimus est ꝯdictor: licet non rõne possessionis, tñ rõne publicianæ, & sic rõne regulæ dolo facis petere. Si aũt licet titulum prius habuisset, possessionẽ aũt habuit postea, tunc puto quod non sit legitimus ꝯdictor, quia nihil est quod habeat obstare hæredi scripto, quia si quid dicit, posset obstare solũ de exceptione dolo facis, eam petere, posset excogitari. Sed nõ ob. qa pub. hæredis est antiquior, quia solũ tit. huic possessori publicianã non tribuit, vt l. sinaũt, §. j. ff. de pub. hęre. vero sic, vt superius dixi. & hæc vera hęrede probante id quod est causa suæ intentionis. alias continuo succumberet, & hęc de primo mẽbro, qñ ante
20 immissionẽ apparet ꝯdictor. †Nunc circa f̃m, qñ post immissionẽ, vel inductionẽ in possessionẽ apparet ꝯdictor, distinguo sic.
a aut possidens non fuit citatus, ꝙ fieri debuit[a] f̃m cõem opi. & tũc ex sola allegatione possessionis suę citationis de eo non factę est legitimus ꝯdictor, & põt petere declarari inductionem nullam, tanquam factam in præiudicium eius tenentis, & possidentis, & non citati, vel conuicti, vel confessi. & eam quatenus de facto p cessit, eatenus ꝯrio imperio reuocari, & hoc per l. fi. ĩ. si per vim, vel alio modo. ita practicatur. Sed inquit Iacob. But. quod cautus aduocatus partis aduersæ post hanc reuocationem petitam debet comparere, & dicere immissionem aliquam esse, & fuisse, & inquantum nulla apparet petit eam de nouo dari, & ipsam datã confirmari, quia facere potest. argu. sumpto. s̃. de carb. edic. l. j. & ff. quod cum eo. l. fi. Et quia res illæ, de quibus est data tenuta, vel immissio facta, tenebãtur per defunctum tpe mortis. & tunc qui petit immissionem declarari nullũ, potest replicando dicere eam de nouo dari non debere, nec datam cõfirmari, quia ipse qui nũc possidet, possidebat etiam tpe mortis defuncti. quo semiplene p baro obtinebit, quia hæc ꝯstõ solũ prouidet heredi in his quæ detinebãtur per defunctum tpe mortis, a principio ista allegatio non sufficeret, si requirerentur aliæ ius immissi eneruantes, quæ veniant examinandę in iudicio ordinario, vt hic sequitur in ver. sinautem ꝯdictor. Primum non omitto videlicet quod perusini reprobant Iacob. But. in ea parte in qua in practica s̃. dixit, quod petitor replicando potest petere de nouo dari, & datam cõfirmari. hoc enim vltimum dicunt male dictum, quia inutile & nullũ non debet peti confirmari, extra de cofir. vti. vel inuti. c. j. Sed defende dupliciter, primo, ꝙ Iac. Bu. nõ intellexit de prima inutili, sed de scđa q̃ de nouo petit dari, & cũ data fuerit confirmari. sic is expositio ponit in j. consti. s̃. de no. codi. cõp. in prin. Scđo quod & si de prima intellexit, locutus fuit de possessione facti, non iuris, vt sic quatenus ex prima possidebat de facto, in possessione facti confirmaretur, ne ludibrio noua datio videretur, si de iure, & de facto a possidẽdo reuocaretur, & hic est quædã cõfirmatio necessaria procedens ex necessitate nouæ inductionis, q̃ confirmat vt ex nunc non retro. & mõ est clarificatus iste difficilis passus in
21 theorica & practica. †Reuertor ad gl. & eam prosequẽdo q̃ro, an fideicõmissarius vlis sit legitimus ꝯdictor hæredi petenti se immitti. & dicit gl. qđ sic, iuribus & rationibus in ea alle. Sed dic latius, aut ipse ꝯdicit petendo se mitti in pos. & in hoc potiorem se dicendo; & tunc, aut restitutio erat iam sibi facta verbo, & tunc ipse est potior, & legitimus ꝯdictor, aliter non, vt s̃, eo. l. j. & l. filiã fratribus. f̃m vnam lec. ff. ad treb. & ita debet intelligi prima opi. posita in glo. Aut ipse contradicit solum in possessione se tuẽdo, & tunc, aut possidet cum vitio, & non est legitimus ꝯdictor, vt l. filiam fratribus. f̃m lect. f̃m quã filia ibi agebat interdicto quorum bonorum. Aut non possidebat cum vitio, & tunc est legitimus contradictor ẽt sibi restõne nõdũ facta, quia cui datur actio, fortius exceptio. l. j. §. ꝙ autem, ff. de superfi. & hic gl. dumtamen de iure suo sit paratus statim docere. & eorum quæ dixi in l. 2. ita no. in d. l. filiam fratribus, de qua gl. opp. & non sol. sed sol. vt patet ex prędictis. s. ꝙ ibi cum petitor, non possessor erat cum vitio, vel si sine vitio, non erat paratus dicere incontinenti de iure suo. Quæro successiue cum glo. in quo differt hæc constitutio ab interdicto quorum bono. Et respõde, vt in ea. & adde ibi omni successore. s. ex testõ: quia l. ista nõ hẽt locum ab intestato. Et ex prima differentia colligo qđ hęc. l. hẽt locũ ẽt in eo q succedit tm̃ de iure prætorio, vt superius dixi. cætera prosequere, vt in gl. Quæro in quo differt a pet. her. & dic, vt in gl. Sed attende, qa primam differentiam reprobat Pe. dicens, ꝙ hæc. l. locum habet etiam in incorporalibus, in quibus cadit quasi possessio, vt in seruitutibus. vt l. quoties, ff. de ser. Tu dic, quod quædã sunt incorporalia quæ cohęrent rebus, vt seruitutes, & tunc verum dicit Pe. quod venient consecutiue. arg. l. cum scimus. ĩ. de agri. & censi. li. 11. non principaliter, & de per se. ar. ff. de pet. hęred. l. & nõ tm̃, §. seruitutes. Quędã sunt q̃ cohęrent psonę, vt actiones, & oblõnes, & ĩ illis nõ operat̃ missio, vt in gl. Et hęc de ista pte sufficiãt.

ADDITIO.

a ¶Quod fieri debuit. Et hæc specialiter, non aut si sua putauerit interesse. Bart. no. & Imo in l. cum mulier, ff. solu. matri. & ibi Imo. & Roman. in l. de pupillo, ff. de non. oper. nun. & Bal. in l. 2. in fi. sup. de pact. & Pau. de Cast. in l. libertus, ff. de in ius vo.

§. Sinautem. Hic quando contradictionem ꝯdictor parat post immissionem iam factam, & sic tendit ad reuocandum immissionẽ iam factam, & modũ pra-
22 cticandi posui in parte præcedenti. †Sed quæro cum glo. quid si vnus producat testm̃ in quo est hæres scriptus, & ꝯdicens producit aliud in quo ꝯdicens est hęres scriptus, & non apparet, quod prius, vel posterius, & gl. ar. primo, quod vterq; mittatur in possessionem. Scđo quod neuter, & aliter non determinat. Et scias, qđ de hac qõne tangit gl. in l. eũ qui. ff. de acq. hær. & in l. si duas. in 2. rñ. ff. de excu. tut. & plenius quam alibi in l. j. §. j. ff. de bo. pos. f̃m tabu. & in nullo loco deciditur. Sed dic quod si alter tantum eorum possidet, melior est condit. possessoris, vt ĩ. de condit. ob tur. cau. l. j. & Insti. de interdic. §. commodum. Et idem si vterque possidet melior sit eius condit. sed vbi tertius possideret, dicendum est quod in concursu se impediunt, quia probatio deficit. ar. l. si duo sunt titij. ff. de test. tu. & d. l. si duas. ff. de excu. tu. Quęro cum ea gl. in prin. an ab ipsa sñia lata in hoc contradictorio iudicio poterit appellari. Gl. dicit, & bene, quod non, quia in possessorio non appellatur, vt l. quisquis. ĩ. quorum appe. non recipian.
23 **§. Nullis angustijs.** Hic remouet dubiũ circa præscriptionẽ. †No. ꝙ cã dẽt inse
a ri in libello,[a] tam in agendo, quam in contradicendo. Cõtra qđ facit. s̃. de pet. hær. l. cog. vbi speciale est in pet. hæ. & sic in cæteris nõ cogitur quis dicere titulũ suæ possessionis. Sol. qđ in hoc possessorio est ẽt spãle, ꝙ sequitur naturam sui petitorij, vel hic reqritur ad elidendum, non ad instruendum petitionem aduersarij. Et hęc tutior. Item no. ex versi. nisi. quod hoc possessorium tpe tollitur, quod proprietatis quæstio tolleretur. & quod nullũ possessorium est stabilius suo principali, vel durabilibus. Item principale suũ est pprietatis iudicium. Quæro igitur ad declarationem litere, quid vult dicere tex. ibi. siue enim ex vna pte tm̃, siue
24 ex vtraq; †Vnde sciẽdum, ꝙ prescriptionis tres sunt species. Nã alia causat̃ mero odio negligẽtis, vt p̃scriptio. 30. ann. vt ĩ. de an. excep. l. si quis emptionis. Alia mero fauore possidentis, vt vsucapio in rebus mobilibus. & de istis loquitur prima pars disiunctiue, dum dicit. vel ex vna parte. Alia mixtim fauore possidentis, & odio negligentis, vt est p̃sumptio longi tpis in rebus immobilibus, quæ bonam fidem possessoris exigit & titulũ, & in hoc differat a p̃scr. 30. an. qa illa non exigit titulũ & bonã fidẽ & negligẽtiã tãto tpe dñi, vel quasi requirit. & hoc tene cordi, qm̃ nõ habes alibi istã distinctionẽ. Sunt tñ, & alię prescriptiones de qui-
25 bus nihil ad nostrum propositũ. †Quęro nũc q̃ est principalis cã, ꝙ tex. noster dicit sopiri. Rñdet gl. quod est petitio hrditatis. Sed hoc supposito sequitur, ꝙ petitio hrditatis hic tollitur spacio lõgi tpis, ꝙ est ꝯ. l. hereditatis, s̃. de pet. here. Glo. soluit duobus modis. & tenet f̃m. s. ꝙ ibi loquit̃ qñ pet. hęre. f̃m cursum naturalem competit, ꝙ est, qñ ꝯ possidentẽ pro herede cõpetit. hic, qñ ꝯ tit. possidentẽ, quo casu qa excedit terminos suos, exceditur a non suis terminis, ꝙ est notandũ. Et sic intellige. qđ p̃sumptio dñio tollitur hereditatis petitio, vnde hic est casus quod ẽt p re mobili qñq; tolleret triẽnio. sicut pro re immobili tollitur spacio lõgi tpis, & in quolibet casu, qñ titulo possidet, & ꝯ eũ cõpetere posset. Contra solonẽ prędictã op. gl. de. l. 4. & l. fi. ff. pro leg. vbi ẽt ꝯ non possidentem titulo tollit̃ spacio longi tpis. Et soluit, quod ibi ideo, quia in possidente erat iustus error qui habetur pro titulo, vt l. Celsus, ff. de vsuc. & intellige de iusto errore circa alium titulũ, quam pro here. alias vltra longũ tp̃s duraret. vt d. l. hereditatis, & ibi dixi, et no. per Cy. in l. cogi. eo. ti. Stat ergo conclusio hucusq;, quod principalis causa, de qua hic loquit̃, sit peti. hered.
sed,

ADDITIO.

a †Causa debet inferi in libello. Ego dixi de huius dicti ueritate in l. edita. in apostil ad istum nume. 10. uersi. circa tertium in apostil. in uer. debeat exprimi, & ibi etiam nota. post Bal. num. 13. in apo. in uer. causa proxima. s̃. de eden. ubi uide.

sed,vt sequit̃ in gl.dic,qđ principalis causa est hic quæstio domi-
nii,& sic rei ven.& sic nõ ob.obiecta.s̃.facta, qa dicit pet.hær.hic
nõ dari, qa possident titulo, alias nõ præscriberent', sed rei ven.
vel publi.dari heredi,vt no.in l.quicũq;.in princi. & in l.sunt, &
aliæ.ff.de publi.ideo ↄ̃ illum præscribit̃. Dicit, qđ hæc lectu.Ioã.
violat literã,quia principalis actio hæredis est pe.hære.Sed meo
iudicio expositio Io.magis huic literæ conuenit, vt patet ex p̃ce
dentibus verbis,ibi,possessori plenissimã securitatẽ super domi-
nio præstare,& per illã plura obiecta euitant̃, quæ habent obsta-
re pe.hære.Primo enim obstat,quod ei præscribit̃, qñ spacio lon
gi temporis ↄ̃.l.hæreditatis,vt s̃.de peti.hære.Scđo ꝙ dat̃ ↄ̃ ti.pos
sidentẽ.s̃.ea.l.& l.cogi.ff.eo.ti. & contra l.hæreditatis. ĩ. cui non
ob.long.temp.præscrip. & tamẽ iste nõ est vnus de quatuor casi-
bus,no.per gl.s̃.de peti.hære.l.2. nec forte est aliqua sufficiens rõ
quare hæc peti.hære.det̃ contra ti.possidentẽ. Pro quo declaran-
do quæro, supposito, quod hic loquat̃ de peti.hęr. vt se hẽt cõis
opi.quare hic datur contra ti.possidentem.Diceres tu forsan,qa
titulus habetur pro nõ titulo,vt l.nec vllã.§.j. ff.de peti.hære.sed
truffa est,qa ibi de iuuãdo.Vel forte diceres tu,qđ mala fides em
ptoris operat̃.ar.l.ii.in prin.s̃.de peti.hære.quod nihil est,qa mala
fides attendit̃ in pe.hære.qñ hæreditas emitur,vel eius quota,nõ
quando aliqua res singularis,vt no.gl.in d.l. 2. & ff.de peti.hęre.
l.nec vllã.§.si quis sciẽs,vbi gl.magna,alias magistralis.Pręterea,
& hic bona fides interuenit alias nõ vsucaperet, vel spacio lon-
gi temporis præscriberet,vel forsan diceres, vt hic dicit Bal.q di-
cit,quod cum pe.hęre.non dat̃ ↄ̃ possidentẽ titulo, qñ titulus p̃-
cedit mortẽ testatoris,vt in ll.superius allegatis,sed quando titu.
& possessio sequuntur mortẽ testatoris,tunc bene datur, casum
dicit hic esse notãdum, & se mirari dicit, quia a nemine alio fuit
hoc prouisum.Sed hoc est cõtra text.in l.2.ver. emptor.supra.de
pet.hære.Nam vsq; ad illũ ver.loquitur de emptore hæreditatis,
& ibi de emptore singularium rerum. Et sicut prima pars loqui-
tur de emptore post mortem testatoris,ita versi. emptor. qui so-
lum aduersatur primæ parti in diuersitate rei emptæ,quia.Primo
vniuersitatis.Secundo rerum singularium.& ibi dicit eum muni
tum aduersus peti.hære. sed non aduersus rei ven. vel publici.eo
dem modo si litera ponderetur bene,est cõtra tex.l. hæreditatis.
in eo.tit.quia sicut prima pars loquitur de possidẽte post mortẽ,
ita,& secunda in ver.a cæteris autem. Similiter si litera nõ cauil-
letur.tex.est contra eum in l.hæreditatis.ĩ.in quib.cau.ces.longi
temp.præscrip.& ff.eo.l.vllam.§.i.ibi est speciale,qa ti.est inuali-
dus,ergo si validus non competeret pe. hære. sed pro eo facit.l.si
rem,& precium in eo.ti.sed ibi ĩ precio est ratio,quia illud succe-
dit loco rei,in qua titulum nõ habebat.Nec ob.si dicas,ibi opor-
tet rem restituere,in qua titulum habet, quia responsio,ibi ti.ha
bet ex redemptione quem prius non habebat,quando rẽ ipsam
possidebat,patet igit̃ quod respõsio Bal.& op.eius nõ est tenẽda
Do.igit̃ aliã respõsionẽ dãt,videlicet,qđ hoc ideo,qa possessio p̃
uenit titulũ,vnde titulus superueniens nõ excludit pet.hę,prius
cõpetentem,casus est in d.l.si rem, & precium, licet hoc verum,
tamen magna diuinatio est in hac l.& nimis etiam restringeret̃.
& ideo Io.omnia ista præuidens dicit,ꝙ hic de rei ven.& non de
peti.loquitur,de qua non fuisset dubium cum non detur ↄtra ti.
possidentem.Et si in pe.hære. loquitur,de ratione prædicta cogi
26 tandum relinquo.†Vlterius scias,quod iste tex.ibi, omnem eius
intentionem excludere,allegatur,qđ exceptio prescri.possit op
a poni ad processum,vt illum impediat[a],quod fatetur doct.si ad il
lum impediendum opponatur, secus si ad iustitiam petitionis,&
merita causæ,quod fieri põt, quia tunc processum non impedit,
vt l emptor,infra.de pręscri.lõ.tem.& sic habet naturam declina
toriam, & peremptoriam , & cognoscetur ex modo opponendi.
27 †Item allegatur, quod pręscriptio tollat ipso iure actionem,vt
hic,&in fi.dum dicit principalem causam sopitã esse, & pro hoc
ĩ.de pręscri.xxx.an.l.sicut.ibi, dum dicit vlterius viuendi non ha
beat potestatẽ,& ibi latius dicam,tamẽ in casu nostro rei vẽ.tol-
litur in rebus mobilibus ipso iure per vsucapionem, qa directũ
dominum acquiritur,& ope excep.vt ĩ mobilibus, quia præscri.
lon.temp. fm veram opi.queritur vtile tm̃. Vnde cõtra intẽtãtẽ
vtile,directum cõpetit sola exce.vt ĩ.de pręsc.xxx. an. quid respe
ctu dominii quæratur,dixi in l.traditiõibus.s̃.de pac.vbi vide, &
ↄtra pet.hære. puta solam exceptionem parari, quia non modus
obligatiõis tollendæ,vt l.obligationum fere.§. placet.ff.de act.&
oblig. Item scias, quod quidam reputauit istum text. pro casu,ꝙ
res hereditariæ possunt etiam præscribi,& vsucapi.i.iacente hę-
reditate.Et ad idem inducũt.l.fina.in ti.ĩ.vnde vi.Sed in contra-
rium facit glo.infra.de tempo.rest.in integr.l.fi. §. cum vero,vbi
gl.tenet, qđ iacente hæreditate nulla pręscriptio inchoat̃, pręter
q̃ forsan in casu.l.si seruus.ff.de diuer. & temp. pręscrip. Sed dici
põt,quod hęc.l.intelligatur fm illam gl. Et hęc sufficiant.

ADDITIO.

a ¶Vt illum impediat. Adde Soci. consili. xxxviij. incipien. pro decisione præceden.uersic.8.ad impediendum in i. parte. charta lxxvi. sed an præscrip. xxx. ann. obstabit iuri abeundi.uide per præfa.Socin.consili.lxiiii.incipiẽ. in causa uertente,uersiculo, quis ad hoc.circa medium,& uersiculo,seq. circa fin.cum uersicul.sequen.in d.parte.chart.cx.

Si quis aliquem testari prohibuerit, vel coegerit. Tit. XXXIIII.

Continua rubricam, vt in glo.

LEX PRIMA

1 *Testator si compulsus testamentũ fecerit, an solum ciuiliter pro hæreditate agi possit.*
2 *Testamentum libere, non coacte fieri debet.*
3 *Testamentum quibus casibus non liberum dicatur. & nu.4.*
5 *Compellens quem ad instituendum quomodo puniatur.*
6 *Metus quo quis dicitur coactus ad instituendum, qualis esse debeat.*
7 *Testari qualiter probetur, quis alium prohibere.*

CIuili. Compellens aliquem ad testãdũ punit̃ ex
tra ordinẽ,& ẽt a legitimo prohibente de-
functum testari, hæreditas auferẽ velut ab indigno.
1 h.d.cum.l.seq.†Pone casum in terminis in nube,vel
in genere, vt quæratur si testator non sua spõte, sed cõpulsus fe-
cit testm̃, an solũ possit agi ciuiliter pro bonis,& hæreditate , an
ẽt criminaliter,vt cõpellens puniat̃.Et respondet̃,qđ vtroq; mo-
do siue cõpellẽs, siue hæres scriptus,siue alius quam cõpellẽs vo
2 luit,& hæc declarabunt̃ in l.se.†No.quod testamẽti factio debet
esse liberi arbitrii,& nullius cõpulsionis,vt in l.i.Item no.quod
ab hærede cõpulsiue instituto auferẽ hæreditas uelut ab ĩdigno,
vt in l.2.Sed quæro in quibus casibus habeat locũ iste ti.Dic,qđ
in quatuor,duo ponunt̃ ĩ hac l.videlicet,qñ cõpulit,vt eũ ĩstitue
ret hæredẽ,vel extraneũ. Alii duo sũt qñ legitimus impediuit eũ
testari,vt succederet abintestato.Quartus,qñ hæres iã institutus
impediuit testm̃ mutari, & isti duo vltimi casus sunt clari,quod
a legitimo,vt tertio casu,vel a scripto qui prohibuit mutari,vt in
quarto,hæreditas auferat̃ velut ab indigno,& hoc põt dici ciui-
lis disceptatio cui crimen adiungit̃,qa fiscus agit peti.hr̃di.vt no.
ĩ.ti.j.l.j.Et qđ dixi de legitimo p̃hibente testari, habet locũ,vt si
bi noceat,nõ alteri sibi coæquali,vt ff.eo.l.2.§.fratres. De primis
autẽ duobus in l.j.videamus. Et in primo qñ quis cõpulit defun
ctum,vt per ipsum institueret hęredem , & idẽ videtur dicẽdum
per istam.l.Sed in cõtrariũ facit, quia factum compellentis non.
debet preiudicare legitimo,qui erat successurus abintestato,sed
ad eũ debet deuolui hæreditas,& nõ ad fiscum. arg. eo. quæ no
ff.eo.l.j.Sed gl.hic in l.ii.respon.quod veniens abintestato tãquã
lęsus agit cond.ex l.ad duplũ, vt in Auth.vt nulli iu.§. & hoc per
uenit.ad ꝙ facit,ff.de leg.ii.l.luci⁹.§.sempronius, ꝙ intellige qñ ↄ
stat,qđ volebat hæreditatẽ suam venire ad veniẽtes abintestato,
vel quãdo constat de certa persona, quã fuisset institutus,nam p̃
hibẽs illi tenetur ad duplũ,& fiscus nihilominus habet hr̃ditatẽ.
Sed quæro,qd si illud duplũ soluere nõ valet.Dic,ꝙ regressus da
4 tur cõtra fiscũ.arg. ff.de eo.per quẽ fac. est l.fi.secũdũ doc. †Quę
ro quid in secundo casu posito hic in l.i.qñ cõpulit, vt aliũ insti-
tueret hr̃dẽ,& gl.in l.2.dicit,ꝙ q̃stio est sabbatina, & arguit prio
quod metus noceat instituto, vt ei nõ remaneat hæreditas, vt ff.
qđ me.l.si cũ expediti.§.pedius.postea determinat cõtrarium.p l.
metũ.§.sed licet.in e. ti. Et contra istã determinationẽ tenet alia
gl.s̃.ff.e.super rubrica,&illã tenet Dy.duabus rationibus.Primo
pp paritatẽ illorũ duorũ casuũ quã facit,l.j.s̃.e.vnde si in vno no
cet instituto, & applicatur fisco , idẽ debemus dicere in alio.ar.s̃.
de diuer.rescri.l.j.Secundo,quia metus,& cõpulsio est in casu no
stro immediata causa ĩstitutionis,ergo debet illã in effectu impe-
dire,sicut ĩ p̃curatore dolo dãte cãm ↄ̃ctui, vt ff. de do. exce.l.si
procurator,& sicut in dolo patris,uel dñi impediẽtis testm̃ muta
ri,vt ff.qui.non cõpe.bon.pos.l.j.& sic in metu, & cõpulsione di
cit gl.in d.§.sed licet.Sed tũc supposito, qđ noceat hæredi institu
to,quæro qd erit de ista hæreditate.Et videtur, qđ fiscus auferret
ab ea.ar.huius.l.2.& ff.eo.l.i.in prin.In ↄtrariũ videt̃ tex.ff.eo.l.2.
§.fratris. Primam partem tenebat Bar.dicens, quod ab instituto
aufertur,& non,quia ex delicto suo dicetur indignus, quia non
deliquit,sed propter vitium ipsius actũ. Nec ob.d.§.fratris, quia
illum intelligit, vt delictum fratris nõ noceat fratri,quãdo frater
5 impedit quẽ testari,cui ambo erant successuri. †Sed tunc quæro
de modo practicandi,materiam istã. Et rñ.quod is qui compulit
quem ad instituẽdũ,primo debet accusari,vt puniatur extra ordi
nem,uel contra eum agi ad pœnam,& eo cõdemnato sententia
producit effectum confiscationis bonorũ hæreditatis , vt sic a-
modo posit conueniri a fisco,vt l.in cognitione.ff.ad sille.& no.
ĩ.ti.j.l.j.& vbi alium non fecisset institui,vtile est, vt cum petitur
vt compulsor puniatur,quod citetur ille tertius heres institutus,
6 vt si putat sua interesse habeat comparere.† Sed quero his duo-
a bus casibus,vt,qualis metus debeat probari. [a] Respond. mortis,
ve

ADDITIO.

a ¶Qualis metus debeat probari.Tu vide Bar.in l.fi.ad fi.ver. quæro qualiter probabitur.ff.e.ti.Bal.hic col.pe.ver.sed quęro qualiter, & col.2.uer. quæro quæ coactio,& an tale testm̃ fit nullũ ipso iure.gl.sing.in l.2.ĩ.eo.in uer.remoueri, qđ sic,fm Io.de Imo.in l.j.ff.eo.& illa tenet,& sequit̃ Bar.cep. in rub. de te.& hæc opi.est ipsa ueritas,licet pau.de ca.hic teneat oppositum.

vel cruciatus, vel alius qui caderet in constantem virum, vt s̃.de
transa.l.interpositas.& s̃.ꝙ me.caus.l.metum,& ff.eodem ti.l.me-
tum, & hoc remanet iudicis arbitrio.vt ff.ex qui.ca.ma.l.3. Quæ-
7 ro,† qualiter probabitur,ꝙ quis alium prohibuit testari.Respon.
ꝙ si probatur quod prohibuit notarium accedere, vel testes,vt ff.
eo.l.j.in princip.& l.2.& idem si quemlibet alium necessarium ex
dispositione statutorum municipalium.arg. l.mar.in fi.ff. ad Tre.
Sed quid si coram duobus,vel tribus testibus.dicit, ꝙ a tali com-
pulsus fecit testamentum,& quod cum libẽter mutaret.dicit Bar.
ꝙ sufficit, vt ille indignus reputetur,vt ĩ.ti.j.l.hæreditas.ff. eod.ti.
l.cum qui.§.fina.

LEX II.

1 *Institutio blando facta sermone, vel minis præcedentibus, an vitietur.*

a
1 Iudicium. [a] Institutio facta blando sermone non est vi-
tiosa.hoc dicit.† Quid si minæ,& verbera pręcesserunt. an vir reputetur indignus , & videtur quod sic, per no.
per Inno.extra,de offi.deleg.c.causam matrimonij,quod etiam vi
detur Bar.ff.qua.re.ac.non da.l.i.§. quæ honorandæ. Et adde quæ
dixi supra.de transa.l.transact. Gl.opp.de pluribus legibus.& non
soluit. vnde dic super ea.ibi, ff.de inofficioso testamento.l.nõ est.
Dic ibi adulationes fiebant ad malum. hic ad bonum . Et ibi.l.
2.& in princi.sol.ibi circa prohibita,& hic permissa. Vel est ibi,ne
mutuo amore se spolient,ibi de statu.& ima.l.j.solu.vbi adulatio-
nes fiebant ad delinquendum,hic non.l.captatorias.Sol.vbi adu-
lationes fierent,vt hæredis instõ in alienum cõferatur arbitrium.
& tunc sunt prohibitæ,vt ibi,non vt cum hr̃dem instituat,vt hic.

ADDITIO.

a Iudicium.Adde Pau.de Cast.hic,qui dicit hanc legem procedere vbi non proferentur minæ prius factæ per maritum,quia tunc licet postea per blanditias institueret maritum,quia adhuc durat causa metus, ideo censetur fuisse coacta, & haberent locum quæ dicta sunt superius in d.l.fi.& l.j.§.quæ honorandæ.quarum rerum actio non da.& quod no.Inn.in c.causam matrimonii. qui filij sint legi.& in terminis consuluit Bal.consi.223.j.uolu.

De his, quibus vt indig. hære. aufe. & ad senatuscon. Syl. Tit. XXXV.

Continua rubricam sequentem, vt in gl.

LEX PRIMA.

1 *Hæredes occisi hæreditatem eius non adibunt, nisi prius vltione facta.*
2 *Fiscus petitionem hęreditatis occisorum intentare potest;*
3 *Heres pietatis officio occisores defuncti accusare tenetur.*
4 *Fiscus contra hęredem indignum aget petitione hæreditatis.*
5 *Delicta omissionis, quando perfici dicantur.*
6 *Hęres sciens occisores defuncti, sed testes non habens, quando dicatur moram committere.*
7 *Hęres sciens defunctum occisum esse, sed occisorem accusandum esse nesciẽs, an teneatur ad fructus consumptos.*

a
1 HAeredes. [a] Pro euidentia huius l. ac ẽt totius ti-
tuli præmitto, ꝙ hæredes occisi , vel
vocati ad eius hæreditatem adire, vt plurimũ non pos-
sunt priusquam vlciscãtur necem defuncti accusando
occisores,vt in casibus,in quibus adire possunt , nihilominus po-
stea accusare tenentur. pro quolibet casu si moram committant
in accusando,bona auferuntur eis per fiscum,vt hic no.ĩ.e.l.cum
fratrem.Item præmitto, ꝙ hæc l.vr̃ loqui de his qui prius adierũt,
& adire potuerunt,sed postea moram in accusando commiserũt.
Tertio,quod fiscus ista bona aufert per petitio.hære.vt hic in gl.2.
2 † Quarto,ꝙ fisco permittitur intentare hanc peti.hæred. demum
corporibus occisorum condemnatis,adeo, quod non est necessa-
ria alia sententia condemnatoria, vt occisorum habeant effectum
confiscationis, vt ff.eodem.l.in cognitione.& sic recta via illis cõ-
demnatis fiscus potest hæreditatem adire. facit ff.de peti.hæred.l.
sed,& si ego.§.ait senatus.& quod ibi no.per gl.& ff.ad Treb.l.re-
cusare.§.fisco,& ff.si quis ali.test.prohi.l.ij.§.sed si fidei.Quinto,ꝙ
hæc mora committitur a sciente occisorem vel necationem, non
ab ignorante. Casus.qui sciens necem defuncti non vindicauit,
hæreditatem fisco cum fructibus restituit, & post moram litem
ad vsuras pecuniæ tenetur.h.d.Et primo in fructibus.secundo in
vsuris.secunda ibi,ex hr̃ditate. Et prima potest subdiuidi in duas.
secunda in tres.vt ex litera patet super tex.ibi inultam.Et quando
debet vlcisci.no.ĩ.eod. l.cum fratrẽ.ibi nec enim.& hæc ratio du-
bitandi,quia videbantur bonæfi.possessores.& sic,ꝙ lucrent̃ fru-
ctus. Nota,quod a die scientiæ cẽsent̃ isti hæredes malæfidei pos-
sessores quo ad istos fructus , licet non teneantur ad vsuras nisi
post motam litem bonorum.& in hoc est differẽtia inter fructus,
3 & vsuras. † No.ꝙ ex officio pietatis tenetur hæres accusare occi-
sores defuncti. Ex quo collige quod qui omittit officium pieta-
tis,tanquam indignus tenetur ad restitutionem fructuum , quod
no.contra clericos non seruientes in diuinis.Item nota,quod in-
4 dignus semper est malæfidei possessor. † Vltimo,ꝙ fiscus contra
hæredem indignum agit peti. hæredi. vnde non est necessaria ad
confiscandum,cum recta via possit fiscus hæreditatem adire,vt di
xi in euidentialibus. Op.quod hæredes vlcisci non possunt,quin
puniantur,vt l.cum aliter.ff.ad l.Aquil.Solu.quod hic non loquit̃
sua authoritate,sed coram iudice,vt in j.gl.An autem procurator
Cęsaris sit competens iudex maleficiorum,quod coram illo de-
beant accusari,quibus accusatis,& cõdemnatis,fiscus aget de bo-
nis ↄ̃ hæredes coram procuratore Cæsaris.dic,vt s̃.vbi cau.fisca.l.
j.& supple.ĩ. quinquennium si sunt hæredes extranei, vt no.in l.
seq.gl.in fi.quam hic iunge. Opp.2.dicitur hic,quod fructus inte-
gros coguntur reddere,& nõ declarat cui.& sic nos dimittit in in-
certo ↄ̃ §.quibus.s̃.de no.cõ.compo.Solu.vt in 2.gl.quia intelligit̃
fisco,quod declara vsque ad ver.excipere.Opp.3.ꝙ responsio non
sit bona,quia ablata ab indignis non semper applicantur fisco,vt
s̃.de hær.inst.l.si pater.& l.nec apud,& ĩ.de le.l.pen.sol.ꝙ regula-
riter applicantur fisco; fallit in illis duobus casibus in ↄ̃rium alle
gatis.& ĩ primo est ratio, quia ibi hæreditas aufertur a scripto abs
que aliquo suo delicto,sed propter errorem,hic propter delictum
hæredis . In secundo est ratio,quia ibi delictum concernit offen-
sam certæ personæ viuentis. Op.4.ꝙ nos dimittat in incerto etiã
in alio, quia non dicit per quantum tempus expectantur ad vlci-
scendum.Resp.gl.confitendo.Sed rñdet,ꝙ tp̃s,vt indeterminatũ
relinquitur,ut in iudicis arbitrio, ideo ipse moderare , & statuere
potest, & hoc intelligo post aditam hr̃ditatẽ, & in casu quo prius
adire potuit, vt in casu l. cum fratrem.ĩ.eo.ante aditam hæredita-
tem statuere non potest , quia totum tempus anterius est ei pro
dilatione datum ad accusandum , nec punitur, si non accusat , ni-
si adeat.si tamen eis tempus statuit, tunc a die scientiæ transa-
cto tp̃e infra quod tempus facere potuit.argum.ff.de verb. obli.l.
5 ita stipulatus. † Ex ista gl. no. ꝙ delicta quæ committuntur omit
b tendo,[b]dñr perfecta,qñ transiuit tm̃ tp̃s,ꝙ ille facere potuit quod
debuit,nec expectatur,quod desinit posse, licet tenor l.incipiat a
conditione negatiua, vt si non denunciauerit, vel accusauerit sol
uat tm̃,vel priuetur hæreditate, vt hic.licet in ↄ̃ctibus expectetur,
ꝙ desinat posse,ut d.l.ita stipulatus. & est rõ fm Bar.quia fisco,de
cuius vtilitate tractat̃,fit mora re ipsa , qđ est no. Vel forte est alia
ratio,qa dispositio pręsumit̃ a l. præcessisse. nã præsumit̃,quod ll.
condentes disposuerunt,quod hęredes debent accusare,& si non
fecerint, tunc puniant̃, vt indigni. & currit hoc tp̃s tm̃ scienti ne-
6 cem defuncti,ut hic in litera.† Iuxta qđ quæro si hæres scit,sed te
stes non habet per quos probare possit. & ob hanc causam nõ ac-
cusauit,dic,ꝙ si diligentiã suam in perquirendo facit,non dr̃ mo-
ram commisisse,quia non debet quis repente ad accusandum cur
rere,sed prius probationes quęrere,ut l.qui accusare.ĩ.de eden.&
ĩ.de fal.l.ut si a te. Quinto oppo.ꝙ solum conueniri possint a fi-
sco inquantum sunt locupletiores, vt ff.de pet.hær.l.item veniũt.
§.cũ prædiximus.Sol.vt in gl.seq.s.ꝙ hic erant malefidei possesso-
res,quia scientes.ibi bonæfi.quia ignorantes factũ, ut in gl. Hæc
op.& sol. locum habet extra casum huius l.Sed ad tex.relata sol.
est falsa,quia errans in facto non priuaretur hęreditate,si ignoras
set defunctum fuisse interfectum, & sic pet.hære. cõpetit. & con
ueniri nullo modo possit a fisco. vt ĩ.e.l.ideo, & ff.eo.l.3.§.si quis
7 ignorãs. † Sed iuxta hoc quæro quid si factum sciuit.sed ius igno
rauit,quia erat mulier,vel rusticus, qui non computauit se teneri
ad accusandum,an tenebit̃ tunc de fructibus consumptis.Ista glo.
potest allegari ad vtrunq;. & doc. dicunt,ꝙ potius sentit ꝙ sic,&
clare hoc tenent in l.j.ff.e.Sed contrarium no.in l.si fur.ff.de vsu.
& in l.nec ullam.§.j.& l.sed si lege.§.scire.ff.de pe. hær. Sed dic,ꝙ
hæc,& alia iura loquuntur in delinquente,quamuis in omitten-
do,ideo non excusatur. Alię gl.loquuntur in eo,qui delictum nõ
committit. Oppo.6.quod non tantum post moram litem tenea-
tur ad usuras,immo,& antea post quamlibet moram,ut ff.de pe.
hær.l.item ueniunt.§.petitam.So.ut in gl.quia, aut alienat res ne
cessarias,& tunc ex tempore moræ,aut utiles , & tunc ex tempo-
re litis motæ.alias gl.vide per te.Barth.

ADDITIONES.

a ¶ Hęredes.Adde Pau.de Ca.hic,qui refert Gu.de Cug.dicere per hunc tex.quod si vasallus committat fœloniam per quam possit priuari feudo,vel clericus delictum propter quod beneficio uenit priuandus,licet habeant ius in re quousque sint priuati, postquam tamen erant priuandi,omnes fructus,quos a die fœloniæ commissæ receperunt , vel quot percipere potuerunt, siue extent, siue sint consumpti, siue sint locupletiores effecti, siue non,restituere tenentur,ꝙ Pau.de Ca.sing.dicit esse not.quia melius alibi uix reperietur.

¶ Omittendo.Idem in non faciendo, ut per Bar.& Bal.hic quod contra Inno.in c. extirpandę. extra,de præb.& idem,quãdo infra terminum a iudice pręfixum , factum non est, quod fieri debuit,ut per dictum Inn.ubi s̃.& not.Bal. & Pau.de Cast.hic,& Bart.in l.inficiando.§.infans. de fur.Bal.in l.j.col.15. C.qui acc.nõ pos.& in l.quicunque. col.pe.de ser.fug. Ioan.de Pla.in l.hæc conditio,la j.col. 3.ff.de condi.& demon.& Ro.in l.in cognitione.ff.ad Syll.

LEX II.

1 *Heres priuilegio proprio non reuocabit consumata cum defuncto.*
2 *Priuilegium heredis attendendum est.*
3 *Tutor nomine proprio, & non pupilli accusare debet.*
4 *Appellans secundo, an sit puniendus si succubuerit.*
5 *Tutoris delictum quando noceat pupillo.*

Polla. Diuiditur in 5.quia.Primo dictum.Secundo obiectũ
tollit.Tertio remouet dubium.Quarto illud limitat.
Quinto illud ampliat.Secunda ibi,nec idcirco.Tertia ibi,sed si pu
pilli.Quarta ibi dum memineris. Quinta ibi,& de calumnia.Ca-
1 sus. †Consumata cum defuncto non reuocat hæres proprio priui
legio

legio, & tutor nomine pupilli testm̃ potest dicere falsum,quo succumbente priuatur pupillus hæreditate, quam saluam faciet sibi per actionem tutelæ,h.d.No.ꝙ de falso potest transigi, vt hic,& s̃.de transac.l.non transigere.Item no. litem sopitam cum defuncto non restaurari ex persona hæredis sui.concor.s̃. de test.mi.l.q. a patre.Item si ex parte duorum libellus dirigitur contra tertium, & vnius tantum nomine potest agi,quod illius nomine proceditur,& non alterius.& sic habes,ꝙ libellus scinditur,vt ĩ.de acc.l.si quis homicidii.Item,ꝙ succumbens in accusatione falsi testamẽti perdit omne emolumentum, ꝙ ex illo testõ erat percepturus. Itẽ,ꝙ factũ tutoris prẹiudicat pupillo in pẹna pecuniaria.De quo vide qđ scripsi s̃.de san.eccle. l.iubemus.Item,ꝙ tutor accusat nomine pupilli.Item,ꝙ temeritas est non facere pro se,& maxime ꝑ pupillo,quod prudentiores se fecerunt, vt hæc.ideo a boue maio-
2 ri discat arare minor. † Oppo.j.ꝙ priuilegium hæredis debeat attendi,vt ĩ.de pręscri.xxx.ann.l.sicut.§. & in pupillari.Glo. format contrarium,& non soluit. Dic igitur,ꝙ hic in inchoatis, sed non in consummatis in quibus habet locum priuilegium hæredis, &
3 maxime præscriptione,vt ibi.† Opp.ij.ꝙ non pupilli nomine,sed proprio nomine habeat accusare.vt ĩ.qui accu.non pos.l.2. Glo. hic,& ibi dicit, ꝙ ista verba nomine pupilli cõcernũt pupilli vtilitatem,non formam,& modum agendi.& sic inuicem concordantur. Sed Ric.Mal.in ɔ̃riũ. & Bar.ff.de accu.l.2.dicũt,ꝙ hęc sol.violat istam literã.ideo dicunt, ꝙ nomine pupilli accusat, vt hic,sed si nomine proprio tutor accusaret, pupillus legatum suum perdere non deberet.arg.ff.de regu.iur.l.neque interdicto. latius tamen hoc declaraui in princi.vbi vide. Oppo.3.ꝙ licet non obtineat in causa falsi, non propterea perdit sibi relictum,vt ĩ.eo.l.alia.sol.vt in gl.Et intelligitur non obtinueris,quia succubueris.& idem no.
4 ff.eo.l.post legatum.& bene.† Et attende,quia vidi istam gl.allegari ad statutum,quo cauetur,vt qui secundo appellauerit, & nõ obtinuerit,puniatur in decem cõi soluendum, vt intelligatur de eo,qui succubuerit per diffinitiuam sententiam,nõ autem de eo, qui obtinet propter lapsum instantiæ,vel desertionẽ appellationis,sed dixi, ꝙ ista gl.subtiliter prospecta probat totũ ɔ̃rium. Nã ideo sic exponit hic,quia per aliam l.est prouisum, vt per sententiam debeat succumbere, & non sufficiat desertio instantiæ. Cũ igitur statum prædictum nõ habet l. aliam in casu illo aliter interpretantem,debemus stare verbis, vt qui non obtinet,soluat decẽ. & nõ obtinere dr̃ qui causam deserit, vt sonãt verba, & sentit ista obtinere,velut generale se habet tam ad perdentem,quam ad eũ q nõ vincit,nec perdit.Pręterea in casu appellationis,de quo loqtur statutum,satis succumbit,quia prima sententia contra eum firma manet,vt ĩ.de temp.ap.l.fi.§.illud. Opp.3.quod saluam facturus non sit tutor portionem,quam pupillus perdit, qa hoc est implicate contraria. nam si facit eam perdere,ergo saluam non facit, ergo non perdit.Solu.quod perdit,sed saluam faciet,quia de proprio resarcire tenebit conuentus per actionem tutelæ, vt s̃.de admi.tu.l.non est,& hic in gl. Opp.quod sua legata non perdet,licet in quæstione falsi succumbat.vt ff.eod.l.tutorem. Sol.quod propriam tutoris non perdit.vt ibi,sed pupilli sic,vt hic.Opp.6.quod portio pupilli non perdatur. vt ff.eodem.l. post legatum.§.ætati. solu.pluribus modis,vt in glo.& dicit Cyn. quod omnes so. sunt bonæ, sed ego teneo primam, quia regula nostra est,quod vbi auxilium ordinarium competit cõtra diuersos, quorum alter gerit officium necessarium, vt est tutoris officium, electio est minoris, quod eorum intentare velit.vt supra si tuto. vel curato.interue.l. etiam,& l.fina.& ibi dixi,secus si voluntarium,quia primo intentat ordinarium,vt l.cum mandato.ff.de mi. nisi decedere velles,ꝙ speciale est quando contra fiscum competeret extraordinarium, vt est restitutio in inte. vt primo sit necesse quod intentetur ordinarium, & tunc aliæ solutiones sunt bonæ iunctæ simul, vt dicã sic. Aut contra tutorem non competit actio tutelæ,vt quia suadẽte matre,& agnatis ad accusationem prosilijt,& tunc ista sol.bona,& bene notanda.aut actio tutelæ contra eum competit,& tũc, aut non obtinuit pupillus cõtra tutorem ex defectu probationũ, & habet locum quarta sol. aut pupillus obtinuit,& tũc aũt tutor est soluendo, & non potest restitui contra fiscum,& solum id,in
5 quo tutor non est soluendo consequitur fiscus. † Oppon.7.& ab
a extra,quod delictũ tutoris nõ noceat pupillo. [a] vt ĩ.vnde vi.l.meminerint.Solu.vt ibi,vel melius,ibi pone æque.vnde potest cadere in administratorem,vt in pupillum,hic non.& ideo hic delictũ administratoris nocet pupillo. de quo plenius scripsi ĩ l.iubemus nullam.supra,de sacrosan.eccle.Oppon.cum gl.de l.post legatam. §.j.ff.eodem.sol. vt in fin. glo. quod ibi non dixit falsum,sed non iure factum,& sic,ibi venit contra solennitatem,hic contra volũtatem. Quæro hic perditur portio pupilli. Sed quid de portione Pollæ,quam pupillus habebat hęreditario nomine.Et dicit gloss. quod illam non perdit.argumen.huius legis,& ff.eodem.l.post legatum.§.si pater. & §.si filius.& ff.de bo.lib.l.qui in seruitute.Sed dic, vbi quis consequitur legatum ex dispositione testantis directo,vt per seipsum,vel per medium,vt per seruum, id perdit,ut in contrariis. Sed vbi non ex dispositione testantis, sed alterius,vt est hic in pupillo qui portionem Pollæ non habet exprimi testatoris iudicio,sed Pollæ,tunc illam nõ perdit, nec etiam de nouo quærere prohibetur.vt ff.eodem.l.quæ Titij. Vltimo nota,quod dicit glo.magna in tertia soluti.de matre & agnatis persuadentibus,quia ibi habes,quod consilium coniunctorum excusat tutorem a dolo vel a culpa, quod no. quia idem videtur dicendum in iudice, qui ad iudicandum mouetur de consilio peritorium. Bartholom.

ADDITIO.

a †Pupillo. Tu uide de hoc scilicet, an, & quale dictum tutoris aut curatoris noceat pupillo.quod notaui in apost.ad illum in alle.l.meminerint.post princi.in uer.delictum tutoris.infra unde ui.

LEX III.

1 *Heres priuatur hereditate ante vindictam mortis occisi adita.*
2 *Quæstio de seruis coram quo determinari debeat.*
3 *Massarij villarum maleficia non denunciantes quando excusentur.*

1 Si ea. † Si hæreditas adeatur antequam mors defuncti vindicetur ab hærede,ei aufertur hæreditas,nisi sit minor.h.d.Opp.quod non sufficiat recitare tabulas.ff.ad Silla.l.fi.l.si quis
2 in graui.§.non tantum.solut.per subauditum,vt in glossa.† Opp. ꝙ qõ de seruis nõ possit hr̃i,cum illa sit meri imperij,& spectat ad iudicem,vt l.fi.ff.de ɔdi.ob cau.quam non debet habere,nisi præcedant indicia.vt supra de ser.fugi.l.quicũque,cum ibi nota. Huius timore forte glossa dixit in domo,& non in iudicio.Sed doct. dicunt quod imo in iudicio, quia in domo nõ fit, cum ante aditã hæreditatem hæres non sit dominus seruorum hæreditariorum. & sic non potest eos torquere. licet verbis potest eos terrere.vt lege liber homo.§.si seruus hæreditarius. ff. ad legem Aquiliam.
3 † Vlterins hæc lex cum glossa inducitur in argumen. quod massarii villarum qui tenentur denunciare maleficia infra certum tẽpus sub pœna, excusentur si non denunciauerint,dummodo inter illos de villa diligentem inquisitionem fecerint de malefactore,& non potuerint scire quis ille fecerit, quod potest esse verum, si statutum dicat de malefactore. secus si dicat de maleficio. vt dixi infra,de maleficijs. lege ea quidem.in materia denunciationis.

LEX IV.

1 *Hereditas ab hæredibus indignis per fiscum tollitur.*
2 *Transactio hæreditatis, an possit de iure fieri.*
3 *Institutio an possit actibus contrarijs infirmari.*
4 *Cancellatio testamenti quid operetur.*
5 *Testamentum primum,an possit tolli per secundum.*
6 *Hereditas ab herede ablata,an statim sit fisco deferenda.*
7 *Heres scriptus testatorem si occiderit,an hoc ipso indignus fiat.*
8 *Heres occidens vxorem testatoris,vel liberos,vel fratrem,an priuetur hereditate.num.9.*
10 *Fratris occidentis patrem portio ad quem deueniat.*
11 *Ciuitas an possit sibi applicare quod ab indigno aufertur.*

1 Hæreditas. Casus. † Ab hæredibus scriptis, & declaratis a testatore immeritis per fiscum hæreditas aufertur, & legata soluuntur. hoc dicit.ibi non potuit.subaudi,pro iure.sed in effectu sic, quia fiscus ei aufert vt sequitur. Nota, quod hæreditas data in testamento non admittitur directo ex codicillis. Nota quod si testator dicat vnum ex hæredibus immeritum,vel indignum,non propterea portio eius accrescit aliis,nec in eos transfertur. Item nota,quod non est necesse,quod per testatorem causa exprimatur,sed sufficit voluntas sola. Item nota, quod fiscus tenetur soluere legata.Oppo.primo,quod hæreditas potest adimi in codicillis.Insti.de codicillis.§.hæreditas. & infra, titu.j.l.secunda.Solu.vt in gl.primo,ꝙ non directo,vt hic,sed per
2 fideicommissum sic,vt in contrario. † Opp. secundo quod textus male dicat non iure ad alium transire,quia per hoc innuere videtur, quod translatio hæreditatis non possit de iure fieri,quod est falsum.vt Inst.de adim.leg.per totum.supra,de tes.l.sancimus.Solutio quod ad hunc effectum non sic dicit hic,sed ad alium,quod declara ut in glossa vltima magis amica literæ. Oppono tertio,ꝙ apud eam remaneat,& ei non conferatur,vt l.ex parte.ff.de adim. lega.Solutio vt in glossa magna in principio,quæ duobus modis soluit.& nunc incipio a secundo, videlicet quod denegantur occasiones contra extraneum vt ibi, sed contra fiscum sic, vt hic. & sic illa secundum istam, & econtra. hoc non est de mente literæ contrariæ, ideo dicit glossa, quod ademptio est duplex. vna expressa,& alia tacita.de expressa loquitur l.cõtraria.& dicitur tacita secundum mentem glossæ cum non fiat mentio de persona, nec perficit secundum testamẽtum, vel mentionem facit de persona,cui primo legauerat. vt in exemplis in ea positis patet. Sed commodius mihi videtur dicendum sic, quod quædam est ademptio tacita, quod nullo modo expressa est, vt puta propter inimicitias occurrentes. & hoc tollit legatum doli excepti. & si remanet penes hęredes?institutionem hæredis nõ tollit,sed firma ma-
3 net, vt dicta lege ex parte.† Et rationem diuersitatis ponit glossa, videlicet,quod hęredis institutio vt caput testamenti nõ infirmatur, super contrarijs actibus solennibus, & quandoque non solennibus expressatis in iure, sed legatum, quia non est caput testamenti, faciliter infirmatur. Aliam rationem potes colligere ex not.

re ex no.hic in gl.videlicet,ꝙ hæreditas ɔtinet cõmoda,& incõmoda.Et ꝑ tãto l.nõ inualidat ex tali facto inimicitiarũ, quia ex quo testator aliter nõ reuocat,lex præsumit, qđ ꝑꝑ onera hæreditaria hoc facit,sed legatum sui nã non continet incõmoda, iõ qa ꝑsumptio illa cessat,faciliter reuocatur. Quædã est adẽptio expssa,i.quæ colligit ex aliquib.verbis a testatore expressis seu prolatis,& tunc si ꝑ instõnẽ solennem noui hæredis,tũc ipso iure tollitur prima.vt Inst.qui.mo.tes.infir.§.posteriore, & ibi plene no.vt dixi,s̃.de testa.l.hac consultissima,§.pe.& in l.sancimus,in e.ti.Sin aũt per minus solennem,vt qa facta in codicillis, tunc ademptio nõ tenet,vt hic,in prin.si tñ in eis aliqua verba essent prolata pudorẽ hr̃dis importantia,qa dixit eũ inimicũ,tũc fisc⁹ ab eo aufert velut ab indigno,vt hic,& hęc de isto ɔ̃rio.†Op.4.nã cãcellando testm̃ defert hæreditas venientib.ab intestato.& tñ cancellando vr̃ dicere hæredem immeritũ gl.dat duas sol.Prima, ꝙ dicamus, aut institutus,q est immeritus erat ꝓximior ab intestato, & tũc debetur fisco,vt hic.Aut est in remotiori gradu, & tunc venientibus ab intestato,vt in contrario.Hæc sol.quantũ ad l.istã vr̃ mihi tuta,cũ hic loquat indistincte.Item instituẽdo remotiorem in gradu vel extraneũ,reputauit proximiorem non sic meritũ vt institutum,& sic iam est intentionis,vt proximior ei non succedat. Cum igitur postea dicit institutum immeritum, non habemus ꝑsumere ꝙ ideo sic dicat,vt proximiorẽ velit habere, quẽ prius nõ voluit,nec significatũ verborum per ꝙ dicit institutũ,hoc importat vt hic.Nec ẽt quod velit decedere ab intestato, quia tũc legata non deberent,vt ĩ.de fideic.l.eã, & tñ legatarij nõ dñtur demeriti,& sic fiscus hẽt legatã soluere, ergo &c. Horum timore forte gl.dicit scđo,ꝙ hic vnũ tm̃ ex hęredib.reputauit ĩdignũ,iõ fiscus aufert,qa ad successorẽ ab intestato venire non põt, qa sic decederet pro parte testatus,& pro parte intestatus ɔ̃ l. ius nr̃m, ff.de reg.iu.in ɔ̃rio omnes reputauit indignos,ideo venientes ab intestato.Hæc sol.non est bona, quia vbi vnum tm̃ reputat indignum,licet nõ deberet venienti ab intestato, nos habemus dicere,quod eius portio accresceret cohæredibus, & non applicaret fisco,quapp gl.inferius dat vnã tertiam solonem videlicet,qđ hic dicit hr̃dẽ immeritũ,vel ĩdignũ.Nec est vis, siue dicat de vno tm̃,siue de omnib.ideo admittit fiscus,In ɔ̃rio testm̃ cancellauit vel inducit,quo casu veniunt venientes ab intestato.Et est ratio, quia cancellatio non concludit heredem immeritum nec indi-
5 gnũ,& hæc est vera sol.†Op.v.de l.hac consultissima §.pe.s̃.de testi.vbi testm̃ primũ non tollit per sm̃ minus solenne, cuius ɔ̃riũ hic vr̃,cũ fiscus auferat ꝑꝑ verba in codicillis prolata. So.ꝙ aliud est facere testm̃ minus solẽne,vt ibi, aliud est dicere hæredem indignum & demeritum,vt hic,& hoc vult gl.vsq; ad ver.& vt plene scias.†Op.6.ꝙ fisco non sit statim locus,vt s̃.de secun.nup.l.j. §.præterea,& §.omnes,& s̃.de incest.nup.l.si quis in testamento. Glo.vt hæc,& alia ɔ̃ria euitet, distinguit tria membra,cum quæritur cui portio alicuius ablata,[a] deferatur,quia aut hæres non capit ꝑꝑ testatorum delictũ, aut ꝑꝑ suũ, aut quia alias deficit testamentum.Primo casu dicit gl.ꝙ non sit locus fisco vt in ɔ̃rijs,sed hoc mẽbrũ recipit subdiuisionẽ, quia aut delictũ testõris reddit eũ intestabilẽ quo ad oẽs,& oĩum respũ,aut quo ad quosdã tm̃, de quorũ numero est ĩstitutus.Primo casu,aut ex delicto testatoris bona veniunt publicanda,& tunc locus est fisco,vt ff.de tes.l. eius q.§.j.& inst.de hę.ab int.§.ꝑ ɔ̃riũ.Aut nõ veniũt publicãda, & tũc loc⁹ nõ est fisco,sed veniũt succedẽtes ab inte.vt ff. de suis le.l.j.§.plane, in eo ꝙ de interdicto bonis loqt.Secũdo casu qñ respectu quorũdã tm̃ est intestabilis,tũc ɔsueuit dici, aut reliquit illis vel eorũ alicui palã,tũc remanet apud hr̃dem vel cohr̃des,vel apud venientes ab intestato.si clã,tũc fiscus,vt ff.de iu.fis.l. nõ intelligit,§.si quis palam,ꝙ no.spurio instituto, fallit in casibus legum hic alleg.in quib.non distinguit clam,vel palam. Sed in oĩ casu fiscus excludit,quia in eis matrimoniũ & coitus prohibet ꝑ accidẽs,rõne dignitatis vel sĩ cã.Secus si rõne sanguinis & naturæ,quia tunc hẽt locũ illa distinctio clã,vel palã, & hoc de primo mẽbro,& ita distinxerũt in spurio a patre instituto.Sed Bar. hic tenuit ꝙ in spurio a patre instituto clam,vel palam fiscus non
b veniat,[b] sed solum venientes ab intestato,quia absq; culpa nõ capit,& sic hẽt locum l.nec apud,& l.si pr̃.s̃.de hær.insti.& etiam ꝑ l.j.s̃.de secun.nup.Ad l.non intelligit,§.si quis, ff. de iu. rñdet, ꝙ ibi hæres cogatur de restituendo incapaci.Secũdo casu, distinguitur vt ibi,qa culpa põt imputari fidem accõmodanti,hic qñ directo casu culpa nõ potest imputari ei instituto,nec alteri. Nec ob. l.Claudius,ff.eo.quia ibi est incapax suo delicto, & super hoc cogitandum relinquo. Tertio casu qñ hæres non capit ex proprio delicto gl.dicit,quod statim est locus fisco.fallit in casu.Tu dic latius,aut institutus est funditus incapax, & sic ipso iure incapax, & tũc ad cohæredes,si hẽt,alias ad veniẽtes ab intestato, vt ff. de his qui pro non scrip.ha.l.si in metallum,& s̃.de hær.insti.secũdũ vnam lec.quod intelligit Bar.si fuit institutus palam.ar.d.l.nõ intelligit §.si quis palã. Aut nõ est funditus,& ipso iure incapax,qa accipit,sed non retinet,& tunc,aut delictum eius, propter quod aufertur,concernit iniuriam certę personæ,& tunc nõ fisco, sed illi iniuriato debet,vt ĩ.de leg.l.pe.Aut nõ ɔcernit iniuriã certę ꝑsonæ,& tunc clarum est qđ fisco debet,vt ff.de inof. testa.l.Papi. §.meminisse,& quod gl.dicit,ꝙ fallit in l.3. ff. de his qui pro non scrip.apparet quod ibi non fallit qa penitus est ibi incapax,& qđ subijcit,ꝙ ẽt fallit s̃.de secun.nup.l.j.§.is,potest tolerari. Vel ẽt dici potest,ꝙ ibi delictum mulieris concernit iniuriã mariti,licet defuncti,iõ hr̃des mariti,qui censent eadem persona cũ illo,admittunt prius,q̃ fiscus,& sic casus ille comprehendit sub vno membro s̃.posito,& hoc,qñ ex delicto hr̃dis aufert. Scđo casu, qñ aliter deficit testm̃,dicit gl. Aut deficit errore testamentorũ, & tũc fiscus,sed alij, vt l.si pater,& l.nec apud s̃.de hære.inst.Aut deficit ex eo,qa testõr non seruauit solennitatẽ testõrum, & tũc nõ fiscus sed hi,q in primo testõ solẽni erãt instituti,vel si nullũ aliud testm̃ fecerat,tunc venientes ab intestato,vt l.hac consultissima. §.pe.s̃.de test.& dic vt ibi. Aut deficit ob aliam cãm,a prædictis, & tunc licet gl.nõ clare prosequat,dic aut deficit ꝑꝑ verba a testatore prolata,aut ꝑꝑ facta. Si propter verba dic, vt sequit in glo.in ver.si vero solennia,addendo videlicet, ꝙ aut dixerit hæredẽ immeritum,& indignum,& debet fisco, siue dixerit de vno,siue de oĩbus sic se habeat simpliciter, sicut respectiuum,ad respectiuũ. Aut dixit scriptum hęredem sibi inimicum,& tunc,quia inimicitia non concludit necessario,ergo eũ hẽre non volo,qa forte hæreditas est onersa,q̃ melius est inimicum q̃ amicũ hẽre, ideo tũc ab eo ñ aufert,velut ab indigno,vt iuxta prin.no.ista glo. Vel alia rõne,sm̃ Ia.de Are.ꝙ inimicitia põt esse iusta l.si merces,§.culpæ ff.loca.si aũt deficit,ꝑꝑ facta ad quæ testator processit,& tũc, aut ad faciendũ aliud testamentum, & dic, vt in l. hac ɔsultissima.§. pe.& l.sancimus.s̃.de test.& in l.ex parte,ff.adi.le.aut processit ad delationem vel infusionem testamenti,& ista gl.facit tria membra,qa aut hoc facit,& ita ɔstat quia voluit decedere intestatus, aut quia hæredẽ reputauit indignum,& hoc constat, aut ex qua cã fecerit,dubitat.Et qa de his plenius scripsi in l.nr̃am s̃. de test. ideo ad ibi dicta remitto, quæ omnia vide pro explemẽto huius
7 distinctionis.†Quæro ab extra,heres scriptus occidit testatorem an reputet indignus.Dic, ꝙ sic,licet anteq̃ fiscus auferat, ipse sit hæres,& actiones exerceat hęreditarias,vt ff.fa.hær.l. his ɔñr.§.j. & ibi no.ff.de bo.dam.l.cũ rõ,§.fi.in fi. Et idem, si legitimus hr̃s defunctum occiderit,vt ea.l.cum rõ.§.fi.3.rñ.si autẽ non occidit sed vulnerauit,vr̃ ꝙ succedat efficaciter,ex quo ñ reperit exhr̃datus,vel testm̃ mutatũ,ar.ĩ.de reuo. do.l.fi.& ĩ Auth.vt cũ de ap.
8 cog.§.cãs.† Quæro quid si occidit vxorem testatoris,vel liberos eiusdem,dic,eum indignum,vt d.l.his ɔñr.§.j.vbi casus notãdus sm̃ Nic.de Ma.quod intellige vbi testõr ignorauit, vel sciuit,sed tp̃s mvtandi testm̃ non habuit arg.eius, ꝙ in præcedenti qõne dixi,& hoc,qñ viuente testatore. Si naũt post eius mortẽ,dubito,
9 sed vide Mar.ꝙ no.ĩ.eo.l.sororem.†Quęro qđ si occidit fratrẽ testatoris,vr̃ quod hereditas a fisco non auferat,vt in ti. an ille quo qui interfecit fratrem dñi beneficium amittat,c.i.in princ.col.x.
10 †Quid si vnus ex duobus fratrib.interfecit partem,an portio sua confiscabit?Bar.in d.l.cum ratio,§. fi.dicit, quod nõ,sed accrescit
c fratri [c] per l.2.§.fratris,ff.si quis ali.test.prohi.Sed Bal.ɔ̃,per d.l.his ɔñr.§.j. nam si applicaret sibi, ergo conuentus iudicio diuisorio posset excipere de iure suo,quod est ɔ̃ illũ tex. Nec ob. auth.bo.dam.qa fiscus non venit hic rõne capitalis damnationis, sed ꝑꝑ indignitatem successoris,ad §.fratris,aliter nõ rñdet.illum intel-
11 ligo in portione fratris,sed in sua sibi ꝑiudicat.† Quero vltimo,
d an ciuitates [d] habeant ius applicandi sibi quod auferendum est ab indigno,dicit Bar.quod non,per l.j.ĩ.de bo.va.li.x. quod no. quia illa de vacantibus bonis loquitur Saly.

ADDITIONES.

a ¶ Alicui ablata.Dic quod hæreditas ablata ab indigno defertur fisco,secundum Ab.in c.sicut,de suc.ab inte.l.Pap.§.meminisse,& ibi gl.& Bar. ff. de inof.test. Quod verum est secundum Bar. in l.si pater tuus,ĩ.de hęre.inst.si cui culpa aufertur,alias non,& tenet Bar.hic,& in l.hęredes,sup,e.j.col.& vide oĩno Bald in l.1.a.col.sup.de se.nu.& ĩ l.i.pe.col.sup.he.inst.ubi dicit,quod hæreditas delata bannito non aufertur ei per fiscum,ut ab indigno.sed Bal.sup.in l.3.inf.ad l.Fal.item verum,si fiscus uelit, alias remanet indigno.

b ¶ Fiscus non ueniat.An hæreditas relicta spurio deferat ad legitimos,uel ad fiscum,adde no.in l.1.de na lib,& in l.fi.ff.e.ti.& Bar.in l.1.inf.de latore li.x.& Ange.in l.non est dubium,ad l.fal.& oĩno per Bar.in cons.dominicus Blaxii,&c. & in l.in tacitis,de leg.1.vbi dicit quod relicta palam,defertur legitimis,sed si clam,defertur fisco,& Bal.in l.3.inf.ad l.Falc.

c †Accrescit fratri.Adde,quod quamuis sit ista opi.communis,s.quantum Bar. in alle.l.cum ratio,cum Bal.tamen tenet Roma.singul. suis in uer.homicidia uer. quæro tu sis.

d †An ciuitates.Adde quod si ciuitas illa non recognoscat superiorem,uidet idẽ esse quod in fisco,secundum Bal.in l.1.ad fi.s̃.de hære.insti.

LEX V.

1 *Impensam funeris iuxta testatoris iussũ non implens,an dicatur indignus.*

1 Non oportet. Casus.†Non reputat dignus q impensam funeris non fecit,vt testator iussit h.d.Op.de l.fi.in fi.ĩ.de fideic.sol.vt in gl.Quæro,an hęc lex vẽdicet sibi locũ,si volũtas fuit lrĩma,& dicit gl.ꝙ sic.Cõtra,qđ facit. qa ex hoc sequitur ꝙ volũtas executioni non mandat,sed rñ.vt in gl.in qua adde ibi si vnus,subaudi vel plures,& omnes tacerent. Quero quid si mandauit vt Centurię botum cœli & gemme secum sepelirent.Dic ꝙ voluntas non est legitima, vt l.medico,ff de auro & arg.leg.§.fi.

LEX VI.

1 *Minoribus non debet obijci crimen necis inultæ.*
2 *Appellatio quæ ab vno interponitur, alterius pœnam non ſuſpendit.*
3 *Appellans, an debeat cauſam dicere.*
5 *Minor adiens hæreditatem nece inulta, an maior factus teneatur accuſare.*

Minorib. Primo dictũ eſt in genere, & in minore. Secũdo deſcendit ad quæſitum in ſpecie. Tertio dubiũ remouet in maiore. Scđa ibi, cũ aũt. Tertia ibi: ꝙ ſi maiorũ.
1 †Caſus. Crimẽ inultæ necis nõ obijcit minorib. & appellationẽ interpoſitã ab aduerſario minor ꝓſeq dẽt pietatis officio, maior non neceſſario. h.d. In tex. ibi cedenti. ſ. in ꝓceſſu, quaſi di. ex officio pietatis dẽntis ꝓſeq appellationẽ, ſed maior teneẽ ex neceſſi-
a tate. No. ex verbo, ꝓtuliſſe, ꝙ dictio p. [a] ſignificat perfectionẽ, concor. ĩ. e. l. alia, & ff. de ver. ſig. l. vrbana, §. ꝓuocare. Itẽ no. ꝙ minor admittitur ad accuſandũ de morte ſuorũ progenitorũ. Tertio, ꝙ eodẽ libello accuſanẽ mandans, & mãdatarius, cõcor. ĩ. ſi re. vel
2 accu. mo. l. j. Quarto, ꝙ †applõ interpoſita ab vno pœnã alterius non ſuſpendit, ꝙ eſt notandum. Quinto ꝙ maior non põt impune adire hæreditatem, priuſq̃ occiſorũ ſnĩa tranſiuerit in rem iudicatam. Sexto, ꝙ minor ætate põt adire ẽt inulta defuncti morte. Septimo, qđ licet poſſit dimittere, tñ ex pietate dẽt facere. Ex
2 quo ſequiẽ, ꝙ impiũ eſt mortem defuncti iure nõ vlciſci. †Op. qđ appellator ĩ appellatione nõ teneaẽ cãm dicere, vt ff. de ap. l. ſcio. ſo. quod in appel. nõ teneẽ ſi appellaẽ a diffinitiua, vt in ꝯrio, ſed poſtea in proceſſu cãę ſic, vt hic. ſi ab interlocutoria teneẽ, vt extra de ap. c. vt debitus. †Quærit gl. ſi minor adiuit nece inulta, ꝙ põt vt hic, an maior factus teneaẽ accuſare, vel ꝓſequi, alias reputeẽ indignus. Et tenet gl. ꝙ nõ, duab. rõnib. vna, qa initiũ ſpectaẽ, vt ff. de mi. l. 3. §. ſcio. Alia, qa beneficia dñt eſſe manſura, ſiue ppetua, vt in auth. ꝯſt. q̃ de digni. §. illud. Et cũ iſta gl. concor. ſ. in qui. cau. in inte. reſt. nõ eſt ne. l. j. Sed Pe. ꝯ dicit priuilegiũ non eſſe ꝑpetuũ, ſed tpãle, qa ætati ẽ ꝯceſſum, & ſic dũ eſt minor, & nõ vltra, ar. ff. de tu. & ra. di. l. ſi tutor reip. & de excu. tu. l. nõ ſolũ, §. ſi libertus. Idẽ tenuit Ol. ex eo, qa licet non puniaẽ ex prima aditione, qa minor, dẽt tñ puniri ex ſequẽti negligentia in maiori ætate cõmiſſa, vt ĩ. e. l. cũ fratrẽ. Cõfirmat, qa ſicut arbitri pcepta cẽſentur duo, ſ. dari, & ad idem dari, vt ff. de ar. l. Celſus, in fin. ſic & huius l. pcepta ſunt duo, ſ. necem vindicari, & añ aditionem vindicari, licet ergo hoc ſm ex priuilegio remittaẽ minorib. non tñ primũ. Ad rõnẽ gl. rñdẽt ipſũ, ꝙ rõ ꝓcedit in priuilegio, ꝙ nõ habuit aliqđ tpale ꝑ ſua cã, ſed hæc hẽt ætatẽ, iõ illa finita dẽt finiri priuilegiũ, vt ff. de le. 2. l. Titia ſeio. §. j. & ibi gl. de hac ſol. Sed tene gl. & pro eius defenſione dic, ꝙ interdum priuilegium differt & ſuſpendit, & tũc hẽt locũ l. ſi tutor, in ꝯriũ alle. cum ſi. interdũ liberat, & extinguit, vel ꝑſonã funditus excludit, in diſpõne nõ pmittit, & tũc hẽt locũ gl. noſtra, nã aditione hr̃ditatis facta p minorẽ res eſt in ſuo perfecto eſſe conſummata, qa minor vindicare non teneẽ, nec a l. neceſſitaẽ, vel obligaẽ. Nõ ob. ꝙ dixi de l. celſus, qa dico, ꝙ minores ad nullũ eorũ teneñẽ, nec ſub regula vindicare dẽntũ ꝯprehẽdunẽ, iõ cũ non ſint aſtricti ab initio, nec ex poſtfacto. Nec iſti rñſioni ob. ĩ. e. l. cũ fratrẽ. vbi aſtringitur poſtfactũ, qa ibi iõ, quia ex ſola ignorantia fit remiſſio ei, qui teneẽ, & aſtringiẽ a prin. & non ſimpl̃r remittiẽ, ſed dilatio ad accuſandũ poſt aditionẽ ampliaẽ. Vltimo hęc l. allegaẽ, qa non ſufficit vnũ accuſari ex plurib. occiſorib. ꝙ no. pro maſſaris villarum, qui teneñẽ denunciare delinquentes, & ſi non oẽs ſcienter denunciẽt, tenentur perinde ac ſi neminem denunciaſſent.

ADDITIO.

a Dictio per. Quod aliquando dictio, per, ſignificat pfectionem, adde l. 3. ff. de ar. §. fi. & l. qui procurator, ff. de proc. Bar. in l. quinquaginta, de exc. tu. in lec. Nic. de Nea. item adde Bal. in c. 1. §. ſi quis per 3 o. ſi de feu. fue. cõtrouer. Bal. & Doc. in l. ſi cui, in prin. ff. de le. j. & in l. Vrbana, §. pernoctare, allegata in tex. & l. maleficia, §. perfeciſſe, eo. ti. Dy. in l. iuriſperitos, §. j. de excu. tu. & Bar. in l. illud, ff. de of. præſi. & in l. ſed milites, §. iam autem, de tu. in lec. Nic. de nea. & Card. in cle. cauſam, de ele. vbi etiam dicit, quod teſtes dicentes Titium poſſediſſe per x. an. intelligitur, ſcilicet continuos, & Bal. in c. 1. §. ſi quis p triginta, ſi de feu. fue. contro. item adde quod denotat cauſam miniſtralem, ut contraho per ꝓcuratorem, Bal. in l. ex arrali, ſ. de ac. emp. & in ru. ſup de exer. l. colõ. Item adde quod aliquando ſignificat continuationem temporis, d. l. urbana, allega. in tex. ſig. per Soc. conſ. 42. inc. in cauſa reſti. in inte. uer. ſed in articulo, in 1. parte char. 83. Item adde quod aliquando denotat cauſam efficientem, vt dicitur Iohan. primo. omnia per ipſum facta ſunt, vel ſic hæres obligatur per defunctũ, & ſic radix, & fundamentum obligationis cœpit a defuncto, Bal. in d. rub. circa prin. ſup. de exercito. item adde quod aliquando denotat cauſam ſecũdum quid, & non ſimpliciter, ut contingit in actione peculii, quia pater filium, & dominus per ſeruum obligatur, quatenus eſt in peculio, lege quæſitum, in princi. ff. de pecul. ſecundum Bal. vbi ſup. item adde quod aliquando ſignificat aliquam cauſam ex uariis figuris cauſarum, quas adinuenit voluntas hominum, puta ſi ſtatuitur quod pater obligetur per filium ad pœnam criminalem, itẽ, quod villa obligetur ex maleficiis ſingulorum per eorum delicta, iuxta not. in rub. ĩ. de decre. decu, ſecundum Bal. ubi ſup.

LEX VII.

Si ideo. Si non conſtat de occiſoribus parcitur hæredibus necem defuncti non vindicantib. h.d. Super text. ibi non poterunt. dic facta diligẽti inquiſitione a ſubditis, & aliis qui veriſimiliter ſcire potuerunt, ut no. ſ. eod. l. ſi ea. quod no. pro maſſaris villarum, ut dixi ibidem.

LEX VIII.

1 *Teſtamentum dicens nullum, an pœnitens ex illo eodem agere poſſit.*
2 *Renuncians liti non ſuccumbere, ſed deſiſtere dicitur.*
3 *Agnoſcens relictum, an poſsit venire contra teſtamentum.*

Alia cauſa. Portio accuſantis teſtamentum de facto aufert fiſco ſi ꝯriam ſnĩam meruit, non ſi ab
1 accuſatione deſiſtit. h.d. †No. ꝙ q dicit teſtm̃ falſum, põt pœnitere, & illud uerũ dicere, & ex illo agere. Idẽ dñt Doct. in quolibet inſtr̃o pub. ad quod facit extra de cẽſi. c. cũ olim. Sed eꝯ, q dicit iſtr̃m uerũ, nõ põt poſtea dicere falſum, qa vnus, ut duo hẽt ꝯ ſe teſtimoniũ ſcripturæ & ꝯfeſſionis ꝑprię, & hoc qñ inſtr̃m eſt de proprio facto, vt l. abſtinendi, ĩ. quo. ap. non reci. l. fi. in fi. & extra de diuor. c. ex literis, alias ſi non eſſet de proprio facto, poſſet ꝯuenire errorem probãdo, ut ff. e. l. poſt legatum, in prin. †Item no. ꝙ
2 qui renunciat liti, non dr̃ proprie loquendo ſuccumbere, ſed deſiſtere, ꝙ no. ad ea q̃ dixi, ſ. e. l. Polla. Op. ꝙ non pdat relictũ, licet ſuccũbat, vt ff. de le. l. Lucius, §. Sẽpronia. Sol. vt in gl. Op. ad idẽ
3 de l. poſt legatũ. §. j. ff. eo. Sol. vt in gl. Quæro ſi agnouit relictum, an poſtea poterit venire ꝯ teſtm̃, & dicit gl. ꝙ non p q̃relam inofficioſi. ſed bene poteſt dicere teſtamentum irritũ uel falſum, vt ff. de inof. teſt. l. ſi pars, & ff. eo. l. poſt legatũ. in prin. Et eſt rõ, quia teſtm̃ inofficioſum eſt a principio aliqđ, ſed falſum, vel irritũ eſt nullum. Item qa primo caſu approbauit ꝙ eſt aliqd, licet ius rũpẽdi habuerit, ideo non põt poſtea improbare; ſed falſum nõ approbauit, quia eius approbationem non recepit. l. acta ſ. de ꝑb. iõ falſum dicere poteſt. Sed dices tu, cur dicit, qa irritum poſtq̃ recepit legatũ. R ñ. ꝙ non venit ꝯ volũtãtẽ, ſed contra ſolennitatem. Item qa irritũ factũ eſt nullũ, & ſic non faciliter ꝯfirmatur Saly.

LEX IX.

1 *Venenatio crimen occultum dicitur, quod non fit abſque proditione.*
2 *Clandeſtinum cimen quid ſit.*
3 *Crimen manifeſtum quod dicatur.*
4 *Notorium eſse quando quid dicatur.*
5 *Hereditas an poßit adiri ante accuſationem uenefici.*
6 *Serui non iuuantes dominum puniuntur.*

Cum fratrem. Caſus. Teſtatoris clam occiſi ſufficit poſt aditam hr̃ditatem necẽ vendicare. h.d. in tex. ibi non fuerunt vltima, ſubaudi ĩ. tp̃s notatum p gl. ſ. e. l. j. & primo dic eũ, ſcđo tollit obiectum. ſcđa, ibi licet. n.
1 †No. ꝙ venenatio eſt crimẽ occultũ [a] & dicit Ia. Bu. ꝙ nõ eſt ab-
a ſque proditione, vt ipſe no. ſ. de ſum. Tri. l. nemo. Et circa hoc ſciẽdũ, ꝙ qñq; maleficiũ eſt clãdeſtinũ ſeu occultũ, qñq; manifeſtũ,
2 qñq; notoriũ. †Clãdeſtinũ eſt ꝙ raro inuenitur ſine tortura, exẽplũ hẽs hic de veneno, & duo hẽs in gl. ff. quod me. cã. l. ſi cum exceptione, §. in hac, ſed qñ maleficiũ eſt cõmiſſum de nocte, qñq; in magna multitudine aliquis eſt vulneratus, vel occiſus, & neſcitur a quo, iſta incertitudo ꝯtingit ex parte offendentis, ſed qñq; ꝯtingit ex parte offenſi, vt no. Cy. de mortuo in campis, ſ. de repu auth. hodie, vel. quia illius nomen neſciẽ, vel patria, vt no. 2. q. 8. c. libellorũ, uel, qa ſtetit corpus ſub terra & factum eſt putridũ, ita ꝙ cognoſci nõ põt, vel eius caput nõ reperiẽ, p ꝙ forſan eius cognitio hr̃, iſta tñ maleficia nõ minus, imo magis ſunt puniẽda ĩ. de malefi. l. j. Nec pſumiẽ, ꝙ ſit vnus ex bannitis, q põt maxime offendi, ar. ſ. de epi. & cle. l. nulli. §. ꝗſi teſtõr, & ĩ. cõ. de ſuc. auth.
3 peregrini. ff. de ꝑba. l. ab ea parte. †Manifeſtũ crimẽ eſt, quod de facili ex qualitate ſui põt ꝑbari, & ex circũſtantiis ueriſimiliter dẽt inquiri, ut qa eſt ꝯmiſſum de die in ſtrata publica, uel in loco ab hoĩbus frequentato. arg. ſ. defen. ciui. l. iubemus. in litera frequentioribus locis. & talia maleficia non pñt ſub diſſimulatione tranſiri, niſi iudex peti uelit, quod alii diſſimulando cõceſſit ut ſ. ne ſan. bap. l. nulli. †Notorium eſt illud, ꝙ de ſui natura omnes ſciunt, qui per ætatem ſunt capaces, uel eos ſcire ueri ſimile eſt, ſic quod non poſſit cadere ignorantia quin ſit ſupina, ſi aliquod malefactum cõmittatur in parlamento publico, ubi eſt popul[9], uel princeps, uel nobiles & maiores ciuitatis. ar. ſ. de teſt. l. omniũ, ĩ. de lat. li. tol. l. j. §. ſed & qui dñi. ibi oĩbus aũt deceptis. & ibi publico teſtimonio. Et ſcias ꝙ Ia. Bu. dicit, ꝙ ꝑprie notoriũ
b non reperiẽ, niſi in actu ꝑmanente, [b] & nõ in actu tranſeunte. ut Pe. ipſe no. in auth. q ſemel. ĩ. qũo & qñ iud. & ĩ. de app. l. ciues, quod nõ eſt uerũ, niſi quo ad onus ꝑbationis. Nã oĩs notorius actus trãſeũtis nõ indiget probatione: qa ſeipſum occultare nõ põt, ut deſtructio Troię, ut ff. de iure cod. l. Planciana. & ĩ. qñ & q. quar. pars l. 2. li. x. & de admi. tut. l. lex q̃ tutores, ibi teſtificatione operis, q̃tũ aũt ad modũ ꝑducendũ de plano, & ſine ſolẽnitate iuris nõ eſt dubiũ, ꝙ eſt in aliis q̃ ꝯſtãt ex actu trãſeũte, & nõ permanente pñt eſſe notoria. ut ĩ. de accu. l. ea quidem, Et pone exemplum

ADDITIONES.

a ¶Eſt crimen occultum. Adde Bal. hic 1. no. & no, quod ſapit perditionem ut hic, & Bal. in l. nemo, in 2. col. in ver. ſimile eſt in beneficio, ſup. de ſum. Tri.
b Niſi in actu permanente. Quod notorium proprie dicitur ſuper facto permanẽte, Bal. & hic Bar. & in auth. qui ſemel, ſ. qũo, & quan. iu. ſ. affirmatiuo, quia ſup negatiuo eſſe non poteſt. Bar. in l. ſi conſtã. 1. q. ſol. ma. Ale. in §. tormẽta, v. col. ff. de queſt. & in d. l. ſi conſtante, 4. char. vbi plene.

exẽplũ in vulnerãte Papã, vel epm̃, vt no. Cy. ſ. ne qs in ſua cã. l. vna, & Inn. ĩ. c. ſi. de choa. cle. & mu. & de ver. ſig. c. ex pte. Et iõ ſane ĩtellige Ia. bu. ſcilicet quo ad ꝑpoſitionẽ, & ꝑbationẽ, ñ quo ad formã iudicii, ĩ notoriis criminib[9] nulla reqriẽ ſolẽnitas ĩ ꝑcedẽdo, nec eſt neceſſe, ꝙ iudex ingrẽs apponat locũ maleficii, cum loc[9] ſit notori[9], ſicut ipſum maleficiũ, vt Inſti. de pub. iudi. in prĩ. loc[9] em̃ ad ſcribẽdũ opponi ꝯſueuit fauore reorũ, vt melius facerẽt defenſiones ſuas, qa affirmatiue coarctata facili[9] põt excludi p ꝯrias, quã vaga, & indiſcreta. Sed in notoriis iſta rõ ceſſat, cũ ꝯſter reũ nullã defenſionẽ habere, & iõ in notoriis potius diciẽ ꝓſeq executiue, quã inqſitiue, q̃ oĩa ĩ forma ſunt hic dicta p Bal. q̃ alr̃ nõ examinabo, nec examino. l. latius examinaui. ĩ. de accuſ.
5 ea qdẽ, iõ ibi uide. †Trãſeo ad gl. & op. ꝙ nõ poſſit ante adiri quã excuſenẽ venefici, vt ff. ad ſil. l. i. §. plane. ſi venenũ p vim. ſo. vt in gl. i. ꝙ ibi p vĩ fecit eũ recipere venenũ, hic vero ignoranter, & clã deſtine. Op. 2. ꝙ ẽt ſi clã adiri nõ poſſit, vt ſ. e. l. ſi ea qõ, & ff. e. l. 3. §. nõ tãtũ, qđ hic fuit perẽptus clã ab alio, quã a familia, tũc hñt locũ l. ꝯriæ. Sed hic attẽde, ſi iſtã gl. vis intelligere, iõ q̃ro qñ a familia noceaẽ, an ſufficiat prius haberi qõnẽ de familia, & ea habita ſtatim adiri poſſit, an vero ſit neceſſe ſuppliciũ expectari, & in hoc tex. vñr ꝯrii. Nã in l. 3. §. ad cãm, & in l. neceſſarios. §. 1. ff. ad Silla. vr̃ tex. requirere, qđ ſuppliciũ expectet, ſed in ea. l. in §. non tm̃. & ſ. eo. l. ſi ea. vr̃ tex. exigere ſolum qõnẽ haberi. Quidã illos ſupplẽt p primos, & ſic concludunt ſemper ſuppliciũ expectari deberi, dixerunt ſi palã, nõ ſi clã, ſed tunc ſufficere qõnẽ haberi. Ego dico, ꝙ ſi palã, idem de familia, qđ de extraneis, & multomagis ſi clã, dico neceſſario prius qõnẽ haberi de familia, & qõne habita ſi ꝯfeſſio aliqua ſufficiens habeẽ, tũc ſuppliciũ poſſit expectari, vt ĩ primo, alias ſi nihil ſufficiẽs ex tortura ab eis habeẽ, tũc poſſit adiri impune, nec aliter de ſupplicio eſt querẽdũ, vt in. ll. ſecũdo alle. Qñ aũt ab extraneo, diſtiguit gl. aut palã, & pri[9] debet vendicare, vt ff. ad ſille. l. j. §. occiſores, & l. pp venenũ. Aut clã, & prius põt adire, ſed poſt aditã teneẽ vĩdicare, ut hic, & hęc vera, licet gl. dicat, qđ Azo in extraneo dixerit, qđ ẽt ſi palã prius adire poſſit, qđ nõ eſt verũ, qa ꝯ tex. ſ. e. l. minoribus. in fi. Quęro an lex iſta, & eius materia habeat locũ ſiue hęreditas deferaẽ ex teſtamẽto, ſiue abinteſtato. Et dic qđ ſic, qa loquiẽ indiſtincte, & caſus ẽ
6 apertus. ff. ad ſille. l. iii. §. nõ tantũ. †Quæro cũ gl. quid ſi ſerui non occiderũt, ſed dñm nõ iuuarũt cum poſſent. Dic, quod puniũtur, ſi ad iuuãdũ nõ occurrerũt cũ audiuerunt, vt ff. ad ſille. l. 3. §. pe. ſiue conſcii huius homicidii, & nõ reuelauerũt, vt in ea. l. §. plane, ver. quid ergo, & eſt caſus ſpecialis, quia ſola ſcientia de maleficio ꝯmittendo nõ facit quẽ teneri, vt in eod. titulo l. j. ſed in eo fallit, ſi maleficiũ cõmittaẽ in dominũ, vt d. §. quid ergo, vel in patrẽ, vt l. 2. ff. ad l. Pomp. de par. vel in Principẽ, ſiue in rẽpub. vt ĩ. ad l. iul. maie. l. quiſquis. Quæro qñ præmiũ deẽ necem accuſantibus. Et reſponde, vt ſequitur in gl. q̃ per te vide. vſq; ad fin.

LEX X.

1 *Maſſarij villarum in denunciando maleficia præuenti, an ſint puniendi.*
2 *Vxor mortem mariti non accuſans an dicatur indigna.*
3 *Hæres inſtitutus concũbens cum vxore teſtatoris, an reputetur indignus.*
4 *Mortuus an poſsit offendi.*

Sororem. Hæredi ſcripto a legitimo pręuẽto nõ auferẽ hr̃ditas a fiſco, ſi mora vel culpa non poſſit ei imputari. h.d. Ibi ſcripta recte. i. ſolẽniter inſtituta. †No. iſtũ tex. p maſſariis villarũ pręuentis in denũciando maleficium, vt non incidãt in pœnã ſi nõ fuerũt in culpa, vel mora. Quæro de rõne huius. l. gl. ponit duas rõnes. Prima eſt, quia vxor nõ fuit in mora. Scđa, quia, & ſi in mora fuiſſet, hæreditas nõ debereẽ ſorori, ſed fiſco, vel excipere iuri fiſci, a quo cãm nõ habet, non põt, qđ no.
2 & idẽ no. gl. ff. fami. erc. l. his cõſequẽter. §. i. †Quæro an ꝑſumaẽ indigna. gl. videtur velle, ꝙ ſic dũ dicit, ꝙ ſemper præſumiẽ. Sed glo. ad tex. relata nõ eſſet bona, qa qs præſumiẽ dignus, niſi ꝑbaẽ indignitas. ff. de lega. 2. l. cũ q dã. Et iſta eſt intẽtio gl. vt patet p. l. quã alle. ff. de his q. vt indig. l. indignum. Vel dic aut tm̃ tempus trãſiuit, qđ cõi opinione debuit potuiſſe, & tũc præſumiẽ ĩdigna vt no. ſ. eo. l. j. niſi aliquod inſtr̃i impedimẽtũ probet, vt hic, aut tãtũ tẽpus nõ trãſiuit, & tunc ex hoc non pręſumitur indigna, vt ll. ſ. alle. licet ille loquãtur de quadã generali præſumptione a cer-
3 ta cauſa non dependente, vt hic facit. †Quæro, quid ſi hæres in-
a ſtitutus cõcubit cũ vxore teſtatoris, [a] an faciat ſe indignũ. Et glo. dicit, ꝙ ſic, vt ff. de adi. leg. l. i. ĩ fi. & l. ſeq. & l. ex parte, ſed illa. l. ex parte potius cõcludit ad oppoſitũ, nam ſicut inimicitiæ ſuperueniẽtes in vita defuncti nõ faciũt ſcriptum hæredẽ deſinere nec indignũ eſſe, vt ibi, & no. ſ. e. l. hæreditas, ſic nec ſuperueniẽtes poſt mortem cõmiſſę faciunt quem indignum. vt ſ. eo. l. i. & l. cum fratrem, & ſ. de ſecun. nup. l. i. Ad l. ex pte, potes dicere, qđ aliud iniuria illata in vita teſtatoris, quia tũc ex quo teſtõr ſciẽs ñ reputat illũ immeritũ, eidẽ vr̃ remittere, vt ĩ. de re. do. l. fi. Sed qñ iniuria fit poſt mortẽ, vt in qõne gl. l. ſupplet defectum eius, & immeritum reputat illũ, & ita verificatur iſta gl. & hoc in hęreditate, &
4 in legato vide, qđ nõ. ĩ. de fideicõ. l. fideicommiſſum. †Et ex hac gl. no. qđ quis dicitur iniuriari, & offendi poſt mortẽ, hinc eſt, qđ qui mortuũ ſpoliant, uidenẽ illũ offendere, ur ĩ. de ſepul. uio. l. q ſepulchra. Sed pone qđ ſtatutũ dat licẽtiã bannitũ offendẽdi in re, & in ꝑſona, an bannitũ occidẽdo, liceat occiſũ illũ ueſtibus
b ſpoliare. Dicit hic Bal. qđ nõ, [b] qa licẽtia eſt morte finita. vt ff. de pę. l. ſi pęna, & iõ crimine expilatæ hæreditatis põt accuſari. Bar.

ADDITIONES.

a Cum vxore teſtatoris. Adde Pau. de Ca. con. 122. qui dicit, quod iſta gl. oppo. facit, qđ ſi vidua committit ſtuprũ durante uiduitate debet perdere dotem, qa dicitur eſſe in priori matrimonio, vt colligitur. ĩ. de bo. ma. l. fi. ibi dũ dicit, in priori matrimonio, quod Ale. non placet, ut hic per eum, & hoc dictũ reprobat, & uide Pau. de Ca. in l. fideicommiſſa. poſt gl. ĩ. de fideicom. & per Bar. in l. pe. ĩ. de adul. & in l. i. in ver. ulterius no. ff. de his qui. vt indi. ſed caue, quia Bar. loquitur in aliis terminis.
b †Bal. quod non. Ita notat Flo. in l. binas. in fine. ff. de ſer. urba. præd. & Pau. de ca. conſ. 35. incipiẽ. ſuper primo quæſito, ubi dicit hoc uerum ex interuallo poſt mortem, ſecus incontinenti, vt per Bar. in l. j. ff. eo. Sali. ĩ. de ſepul. uio. alleg. l. q ſepulchra. Alb. de roſa. in 4. part. ſtatu. q. xci. ver. cauetur, & Are. in tracta. maleſi. in uerſi ueſtem.

LEX XI.

1 *Hæres moriẽs infra tẽpus mortis defuncti vindicãdæ hæreditatẽ tranſmittit.*
2 *Libertates cedunt ab adita hereditate, & non ante.*
3 *Princeps phyloſophia plenus eſse debet.*
4 *Actum nihil dicitur, dum aliquid agendum reperitur.*

1 Eum. †Præmitto primo, qđ tpe ſenatuſc. hæres moriens. ĩ. tp̃s necis uindicãdę defuncti hr̃ditatẽ nõ aditã, ñ trãſmittit, pp qđ diuus Marcus ꝓuidit, ut trãſmittat vt hic ĩ lr̃a, & gl.
2 ſub ver. oĩs. Itẽ pmitto, qđ nec olim nec hodie libertates cedunt niſi ab adita hæreditate, & idẽ ĩ legatis ipſis ſeruis relictis, vt hic. & ĩ. de ca. tol. l. i. §. libertatib. & idẽ ĩ uſufructu. vt ĩ. licet de iſto nihil ad nos. Alia uero legata pura, licet cederẽt quo ad trãſmiſſionẽ, tñ nõ pñt peti, niſi adita hæreditate. ut ĩ. de fideic. l. eã quã. ex quo ſequebaẽ illi magnũ dãnũ pp iſtã impotẽtiã adeũdi, ante uindicãdã necẽ defuncti, pp qđ Iuſtinianus p hãc. l. oĩbus iſtis ꝑuidet. Caſus, Dilatio ad necẽ defuncti uindicãdã ñ nocet hr̃di interĩ moriẽti, nec ſeruis libertate donãtis, nec aliis legatariis. No.
3 qđ fauẽdũ eſt libertatibus. †Itẽ, qđ princeps dẽt eſſe philoſophia plenus, & ideo beatas tunc fore reſpublicas ſi ſtudio, ſi ſapientia regerenẽ, aut eorum rectores ſtudere ſapientię contigiſſet, ut inquit Boetius. Itẽ qđ nihil eſt actũ, dũ reſtat aliquid ad agẽdũ. Itẽ qđ dilatio legalis nemini dẽt eẽ nociua in l. pe. ibi habet hr̃dem, dic, & hoc ne dilatio iſta legalis ſit ei damnoſa. Itẽ, qđ retro libe-
4 ri fingunẽ. In gl. fi. in fi. dic. Sol. aut quæritur in his q̃ ſunt iuris artis, & tũc nihil dicitur actum dũ aliquid eſt agendũ, vt hic, & hoc ne ars reddaẽ incerta. vt ſ. in prima ꝯſt. codicis. Aut q̃riẽ in his q̃ ſunt facti. & tunc, aut in ꝓhibitis, & tũc aut initiatũ hr̃ ꝑ facto, ne delictũ remaneat impunitũ. ut ff. arb. fur. ce. l. furtum. §. & ſine. & ĩ. ad l. iul. ma. l. qsqs. aut pmiſſis. & tunc aut reſpectu ſui finis, & effectus, & tũc nihil dr̃ actũ, ut in gl. all. & ut reſpectu ſuæ fomæ, & idẽ. ut ff. ad exhi. l. iul. 2. §. ſed & ſi qs. & de aur. & arg. leg. l. ſcĩa. aut reſpectu materiæ, & proceſſus ei[9] qđ fieri debet. & tũc potẽtiſſima pars rei eſt principium. ut ff. de orig iur. l. j. & de au. & argent. leg. l. ſi non ſunt. §. quid ergo.

LEX XII.

1 *Serui vltimo plectuntur ſupplicio, qui non ꝓbuerunt auxiliũ dño interfecto.*
2 *Impuberes in maleficijs non probationem plenam, ſed iudicium faciunt.*
3 *Maleficium de nocte commiſſum duplicatam patitur pœnam, & quando de nocte dicatur fieri.*

1 Talis. †Serui qui fuerũt ſub eo. tecto, & nõ ꝓbuerũt auxiliũ dño interfecto, afficiunẽ vltimo ſupplicio. & dñr eſſe ſub eo. tecto, ẽt ſi fuerint in agro, dũ tñ clamorem dñi potuerũt exaudire, vel aliter inſidias ſentire. h.d. Super tex. ibi clamorem exaudire. Ex hoc ur̃, quod ſurdus non teneẽ, ut eſt tex. ff. e. l. ſi qs in graui. §. ſurdus. ſic nec dormiens ſi ei culpa nõ potuit imputari. alias ſic. vt ff. ad l. aqu. l. ſi ſeruus ſeruũ. §. ſi fornicarius. qa voces non ſemper ſunt vniformes. & vox alia longius auditur quã depreſſa, puto in caſu iſto iudicem conſiderationem debere de his habere. vide Barto. de iſtis vocibus, licet in alia materia. ff. de aqua plu. ar. l. l. ſi terti[9]. in prĩ. ibi occurrere. Adeo qđ ubi auxiliũ ferre poſſunt dominis, nõ dicunẽ ſerui ſaluti illorum ſuam ante-
2 ponere, ut l. i. §. eodem tecto. in fi. ꝙ no. uide gl. j. †Ex quo no. im-
3 puberes qui nõ faciũt plene ꝑbationẽ in maleficiis, ut ff. de teſt.
a l. teſtimoniũ, faciũt tñ indicium [a], vt in hac gl. no. †Vlterius iſte tex. ꝓſtat arg. ſtatuto ciuitatis caueẽ, ut ĩ maleficiis factis de nocte pęne duplicenẽ. & ſubiungit, qđ de nocte intelligaẽ tali pulſatione

ADDITIO.

a ¶Faciunt tamen indicium. Adde huic gl. aliam in uerbo pupillus. ſm Alex. in l. inuiti. la. 2. ff. de teſti. & Spec. Ioan. an. in ti. de teſte. §. 1. uer. item excipitur. qđ eſt impubes, & adde qđ hanc gl. Bal. in d. §. impuberes. allegata in gl. valde nõtabilem reputat. Item, qđ ſemper facit indicium ad inquirendũ non ad puniẽdũ, quia inſtruit, & nõ probat per iſtam gl. fi. hic, & Bart. adde, & Ludo. Põ. in ru. ff. de arbit. 11. colu. & in l. i. §. in filii. ad treb. & in c. 4. qõ. 3. & Bar. in l. 2. §. qđ obſeruari. in 2. col. in fi. in uer. 2. probo. infra de iu. ca. ſed aliter, dicit in l. 2. §. impubes. ad ſille. qđ non facit indiciũ, ſed uide in l. maritus. per Bart. in i. col. in uer. vlterius op. ff. de qõ. ubi dicit, qđ non facit indiciũ plenũ, ſed quale quale, qđ uerbum qualequale qũo intelligatur uide per Alex. in l. ſępe. 4. de iudi. glo. & Alex. in l. ſi duo. in princ. de iureiuran. item adde ſecundum doc. gl. 4. c. 1. quod pupillus poteſt eſſe teſtis in crimine occiſi domini, item adde in crimine læſæ maieſtatis.

ne cāpanę,usq; ad talē.Cōtingit, maleficiūm de nocte,sed in loco,sic remoto a ciuitate,qđ sonus cāpanæ nō audit.qrit, an pœna duplicet.Et dr̄ quod Ia.Bu.dicit, qđ nō p istū tex. qa remanemus solū in pena iuris cōis,seu simpli.Sed Bal.hic refert,qđ Bar. ff.eo.l.j.§. hoc senatus.dicit,ꝙ si ɔstet,qđ nocte verè maleficiū sit cōmissum:licet sonus campane nō audiat in loco, nihilominus pena dupli locū habeat:quia statutū ponit in vero vbiq;,& in ficto.vbi sonus campanæ possit audiri, nō vbi nō possit.Et ideo si deliquisset vere de die:sed ficte de nocte:qa post pulsationē cāpanæ factā tn̄ de die:tūc ingt,qđ ex quo cāpana n̄ audit in loco,puniat solū pena simpli,& n̄ dupli.Et ingt ipse,qđ Iac.Bu. idē dicebat.& idē sequit ipse. Sed ista verba nō habeo in lectura mea . & ego idē sequor.Sed aliter declaro,& dico,quod prima pars statuti quo duplicat penas in cōmissis de nocte p totū territorium,debet intelligi ēt si cāpana ibi non possit exaudiri,sed sequens pars statuti,quæ declarat,vel fingit diem, vel noctē a pulsatione cāpanę solū habet locū quousq; exaudire pōt,non vltra.sed tn̄ eo loco vlteriori remaneamus respectu illius particulæ in iure cōi, vt ibi dies,vel nox appellet s̄m cōem vsum loquendi,& interpretationem hominum.vt ff.de fun.inst.l.cum delanionis. §.asinam.

De codicillis. Tit. XXXVI.

Continua,vt in gl.& ex dictis in ea.

No.ꝙ codicillus æquoce sumit iure:·quia qn̄q; pro scriptura dignitatis collatiua,vt in Auth.vt iudi.sine quoquo suffr.§.hoc autē.& §.si uero.Quandoq; pro ultima volūtate morientis. vt hic.

Quæro an possit fieri sine scriptis.& dic, ꝙ in scriptis, & sine potest fieri.vt in gl.Bar.

LEX PRIMA.

1 *Testamentum si rūpatur,rumpūtur & codicilli,sicut principali rupto,rūpitur accessorium.& nu.2.*
3 *Codicilli an rumpantur agnatione posthumi.*
4 *Literæ quę sufficiant ad testamentum confirmandum.*
5 *Legatarij testamentarij,& hęres iure fideicommissi institutus,hęreditatis restitutionem petere possunt.*

1 Rupto. Casus.†Rupto testō agnatione posthumi,rumpunt & codicilli, & testm̄ ruptū coram quinq; testibus confirmatum reassumit vires iure codicillorum.& sic iure intestati. h.d. Primo ponit dictum obiecti remotiuum. scđo descēdit ad quæsitum.scđa
2 ibi.sed cum post.& ibi incipe casum.†No.qđ rupto principali,rūpitur & accessorium.Opp.sic litera ista dicit,ꝙ rumpuntur codicilli ad testm̄ pertinentes , & sic supponere vr̄ aliquos codicillos eē,q ad testm̄ nō ptinēt.& nō declarat,qui sunt ptinentes,& qui nō pertinentes.& sic nos admittit in dubio,& in incerto,ɔ̄ §.quibus.s̄.de no.co.cōp.so.vt in gl.& aliquātr latius,qa olī prius facti nō dicebant ptinere ad testm̄.ut ff.e. hodie uero ēt prius facti, sicut postea facti dn̄r ad testm̄ ptinere cōfirmati,vel nō.ut l.siquis cū nullū.& l.ab intestato.& l.pe.eo.& ita ptranseūt doc. Sed dicat mihi qsq;,si ita est,ꝙ iam erit statutū,ꝙ oēs dicerent ad testamētū ptinere.q̄re dicit hic ptinētes, quasi supponat,& hodie ad aliquos nō ptinere.Et ego rn̄deo,ꝙ ista litera,si dicit pp casū huius.l. vn̄ videbat qđ istæ lr̄æ ɔfirmatoriæ quinq; testibus roboratæ nihil possent,tāq̄ & ipse ruptę eēnt:qa & codicilli,post testm̄ facti,rūpunt. Cui rn̄dēt,ꝙ uerū est ad testm̄ ptinētes.sed istę literæ nō pertinēt ad testm̄,qa ab illo nō depēdēt,cū post rupturam testamēti sint factę, & nō simpliciter. sed ad cōfirmationē testi, ideo relicta in testō dn̄r,vt hic.Et ideo dixi in diuisione,ꝙ primo
3 ponit dictū obiecti remotiuū.†Opp.2.qđ codicilli non rumpantur agnatione posthumi.ut ff.e.l.si qs cū nullum.r.rn̄.& l.qui graui.& l.ab intestato.& l.pe.So.aut defunctus facit testm̄,& codicillos,& habet locū.l.ista.aut codicillos tm̄,ita qđ n̄ testm̄,& illi nō rūpunt.ut in ɔ̄rio.& est rō,qa in illis sunt uere, alias mere legata, quæ debent aduenięntibus ab ītestato,vn̄ nō est,q rūpere debeat,
4 nec ɔ̄ quē. † Op.3. quod istæ literæ nō sufficiāt ad cōfirmationē testamēti.ut ff.de bo.pos.s̄m tab.l.pe.& j̄.eo.l.fi.Sol.vt in glo.qđ ɔ̄ria procedūt qn̄ literę nō essent solēnizatæ , qa n̄ quinq; testib⁹ vallatę.hic vero in eis erāt quinq; testes descripti.& sic exigit ista gl.quinq; testes.& idē uult gl.ī l.pe.§. testamēto.ff.de bo.pos.s̄m tab. Sed quidā allegant gl. pro ɔ̄tria parte, quæ duos tm̄ requirit. ff.de test.l.hæredes palā.§.1.in gl.penul.in prin.sed dic, quod illa in literis dubiæ volūtatis declaratoriis. hic in literis prioris volūtatis ruptis,& confirmatoriis.Et est rō diuersitatis, quia qui confirmat ruptū,& inutiliter factum vr̄ ex tunc dare.ut ff.de here.insti.l.asse toto.& de ver.sig.l.obnenire.& in Aut.de defen.ciui.§.si interim.Sed qn̄ cōdit,uel fit codicillus,ab initio dari nō pōt, vel relinqui,nisi in p̄sentia quinq; testiū.ut j̄.eo.l.fi.ergo &c.sed qui declarat nō dat.ut ff.de acq.re.do.l.adeo.§. cū qs. Nā licet legatū prius factū,sit dubiū, nō ppea de se,& ī se est inutile.licet ex defectu probationū dicat deficere.ut ff. de testa.tu.l. duo sunt titij.& ꝙ dixi requiri quinq; intellige in ultima uoluntate . In ɔ̄ctibus uero sufficiant secundū regulam duo,ut l.ubi numerus:ff.de test. Opp.4.quod hodie istæ literæ nō sunt necessariæ: quia absq; eis valent legata. vt s̄.de lib. præte.auth.ex cā.sol. ɔfitēdo ɔ̄rium,vt in gl.& sic hēo gl.firmātē,ꝙ auth.ex cā habet locū in præteritione posthumi,& ēt p̄na, & ita teneo, vt ibi dixi.in l.ij.s̄.de posth. hær.inst.Quæro,ad qđ iudicium hæc confirmauit.R n̄.gl. ꝙ sufficit,vt confirmet testm̄.nā confirmando testm̄, dr̄ confirmare codicillos,& est rō, quia in codicillis relicta sp vn̄r in testō cōfirmata,ēt si codicilli in fabricatione p̄cedant,vel sequant, vt ff.eod.l.si quis cum nullum.in fi. & l.ab intestato. Sed ɔ̄ hoc facit,vt testm̄ non possit ɔfirmari per minus solennē voluntatē eo,ꝙ in codicillis non possit hr̄ditas dari. vt j̄.eo.l.2.gl. so.dicens,ꝙ nō ɔfirmat, vt ex testō debeat,sed ex vltima volūtate abintestato.vt tm̄ operet,hic ɔfirmatio,vt clā solennis codicillaris si fuisset apposita.Et debebunt,vt ex nunc,non vt retro,ex tunc.arg.ff.ad Tre.l.si quis priore,& hoc vult ista gl. vsq; ad fi. †Ex qua no.ꝙ gl. vult,ꝙ non
5 tm̄ legatarii testamentarij petere p̄nt , sed ēt hr̄s institutus iure fideicōmissi possit petere hr̄ditatē sibi restitui . & ita intelligit hāc l.qđ est no.Sed iterato ab extra opp.ꝙ non ex hac vltīa voluntate confirmatoria, sed ex primo agat.vt l.pe.§.ex tes.ff. de bo.pos.s̄m tab.s̄m vnā le.so.ꝙ qn̄ noua voluntas confirmatoria primæ superuenit,& adhuc subest vel superest cā ruptionis,vel irritationis testamēti,q̄ est sufficiens ad rūpendū de nouo,vtiq; est hic posthumi p̄teritio,& verū dicit ista gl.qa ɔfirmat,vt ex nunc,nōn retro. Et ex tūc iure fideicōmissi,si volūtas codicillaris, vel quasi.& hēt qnq; testes,vt hic.Aut cā ruptionis, vel irritationis non durat, & tunc distingue , aut cā irritationis prouenerat ex facto ɔtingēte in persona testōris, & tunc ex noua volūtate ɔfirmat testm̄,& ex eo ɔfirmato agit. licet adsint qnq; testes tm̄,vt d.l.pe.§.ex test.s̄m vnā lec.q̄ p̄ls tenent,q̄ an sit vera,dixi in l.sancimus.s̄.de testa.aut cā corruptionis ɔtingerat ex alio facto extrinseco p̄sonā testōris non contingente,puta agnatione posthumi , tunc si cā illa cessat
a in vita testōris, confirmatur prius testm̄ [a] sine alia expressā confirmatione.vt l.posthumus.in prin.de iniu.tes.si autem cessaret post eius mortem,dic,vt dixi in l.2.s̄.de posthu.hæredi.instit.

ADDITIO.

a †Prius testamentum.Adde quod licet codicillus confirmetur tempore mortis,simul cum testamento,tamen præualet,tanquam posterior voluntas, quia tempus compositionis inspicitur,non tempus confirmationis,ut per Bal.in l.si certarum,§.fi.ff.de testam.mil.

LEX II.

1 *Hęreditas in codicillis non tollitur.*
2 *Conditio institutionis purę in testamento factę, an possit in codicillis apponi.*
3 *Clausula derogatoria in testamento posita,an possit in codicillis reuocari.*
4 *Testamentum secundum tollit primum .*

1 Hæreditatē. Primo dictū bipartitū. secunda ibi : vnde inefficaciter.† Casus.Hr̄ditas nō tollitur,
a nec dat directo in codicillis.sed per fideicommissum sic.[a] h.d.contra.sunt in j.gl.Quærit gl.de rōne diuersitatis.dic,vt in ea.sed melior rō est, vt aliqua virtus attribuat vni, q̄ non alteri,vt j̄.eod.l.si idē.Et maior testō,q̄ codicillis pp maiorē solennitatē in eo requisitā.Sed opp.ab extra de l.Sceuola. ff.ad Tre.sol.vt no.j̄.e.l.si idē.
2 † Quæro ab extra, an in codicillis [b] possit adijci conditio institu-
b tionis puræ factæ in testō.& dic,ꝙ non,vt ff.e.l.diui.& ff.de cōd. insti.l.pe.§.fi.Et ibi ponit rō, quia hr̄ditas adimeret,quod fieri nō potest,vt hic,ex quo infero,ꝙ in casu eɔ̄,qn̄ instōni factæ in testō apposita conditio non posset illa remoueri in codicillis, quia tūc videretur pure dare,quod fieri non potest,vt hic, nisi forte fauor liberorum,aliud inducat.per no.in d.l.diui. & arg. s̄.de test. l.hac
3 consultissima.§.ex imperfecto. † Sed an clausula derogatoria posita in testō possit reuocari in codicillis.puto ꝙ sic,quia ex hac nō datur, nec adimitur hr̄ditas.Item, quia de ɔ̄rio non cauetur.l.ergo permittitur.vt ff.ex qui.cau.maio.l.nec non.§.ꝙ eis. cum sim.
4 ibi no.† Ex hoc infero,ꝙ testamētum postea factum valet,& tollit primum,licet non sit in eo clausula derogatoria, quia non fuit expediens, cum iam reuocata esset . & vbi codicilli prædicti fuissent post secundum testamentū, recurrendum est ad l.j.s̄.eo.Bar.

ADDITIONES.

a ¶Per fideicommissum sic.Adde l.hęreditatis.& ibi Bar.supra de his,qui.vt indig. & Bar.& doc.hic,& inst.eo.tit.§. fina.item nec adimi,ut hic, item & in Spe.de instru.edit.§.j.in princi.

b An in codicillis.Sed quid si relinquo.x. filio in testamento, & in codicillis declaro,ꝙ intelligatur iure institutionis,an valeat institutio.dic,quod no.Bal.in l.nō codicillum.ad fi.s̄.de testa. item adde, ꝙ institutio in codicillis fieri non potest. d.l.non codicillum.nisi a milite.l.codicillis.in prin.ff.de testa.mili. & ibi Bart.in l.neq;.n.eo.ti.& Bal.in l.milites.s̄.de test.mili.& in l.hac consultissima. §.ex imperfecto.de test.item nisi de filiis,& de prima causa.Alexan.hic,item nisi de uenientibus ab intestato, qui possunt instrui in codicillis, & in omni imperfecta uoluntate.Bar.in l.2.de iniust.test.& in d.l.hac consultissima.§.fi.in fi.& in d.l. militis.in prin.item nisi in re certa.d.l.non codicillum. per Bal. & ibi,quod institutio est uerbum directum , & ideo testamentum non codicillum sonat.sed dic,ꝙ quandoque obliquatur.id est trahitur ad fideicom.secundum Bal.in l.extraneum.s̄.de hær.insti.item uerbum directum ciuile.Pau.de Cas.consi.131.

LEX III.

1 *Codicilli posterius facti priores tollunt.*
2 *Codicilli cōtrarij cēsentur inualidi,si qui sunt posteriores,& de tpe ignoretur.*
3 *Legatum idem duobus,in duobus codicillis vtri detur.*

1 Cū proponatis. † Vltimi codicilli tollunt priores, si sint eis ɔ̄rij,non alias.h.d.Oppo- quod

quod etiam si non sint ɔtrarij, per vltimum tollatur primus vt s̄. de test.l.sancimus,& ff.de mili.test.l.quærebatur. Sol.aliud in te
2 stamento,vt ibi,præterq̄ militis,vt d.l.quærebatur.Quæro si duo proferantur codicilli,in quorū vno dicat illum fundū titio lego, in alio illum fundum titio non lego,& in tempore ignorat, ꝙ sit posterius,dicit gl.neutrum valere rōne incertitudinis . Sed vltramontani dicunt illos valere , q ɔtinent adēptionē,quasi vltimos qa adimi nō pōt,ꝙ non est datū,& licet negatiue loquat testator, tn̄ ex quo legauit,illa verba nō lego,hēnt vim adēptionis,ne frustratorie & ab insipiente intelligant prolata,diuersus tn̄ nō est ef
3 fectus,qa qūocunq; intelligant,non debet.†Quæro , quid si idē reperiat legatum duob.in duob.codicillis,nec apparet cui prius, vel posterius:nec de alicuius adēptione exp̄ssa,vel tacita.R n̄.glo. concursu faciunt sibi partes,vt l.si pluribus,ff.de le.1.qđ est verū, nisi appareat testatorē voluisse quemlibet in solidum habere . vt ibi.Quæro ab extra.quid si legat titio,& duo sunt titij æqua charitate coniūcti,nec aliter apparet de quo,dic,ꝙ melior est ɔdō possidentis, alias locus ē gratificationi,vt ff.de le.2. l. si quis seruū,§. si inter duos,ēt si vnus tm̄ petat,vt ibi per do.Bar.quod est no.

LEX IIII.

1 *Testator in vltima uoluntate loqui potest cum quo vis , nec refert cum quo loquatur.*

1 Nō idcirco. Casus . Absentia hr̄dis legitimi nō impedit codicillari.h.d.†No.ꝙ in vltimis volūtatib.nō refert cū quo testator loquat,sed solū attēdit in quē sua intētio dirigat,in glos.ibi, §.donationis.Dic,hæc vera in dispositiuis,in enunciatiuis refert qn̄q;,an qs loquat cū honorato,an cū grauato,tn̄ primo casu nō disponūt,secundo sic, vt l. vnū ex familia.§.fi.& l.peto,in prin.ff.de le.2.& dixi latius,in l.verba. s̄.de te.

LEX V.

1 *Furiosus codicillari nequit.*
2 *Pręsumptio naturę onus probandi in aduersarium transmittit.*
3 *Furiosum esse quomodo probari possit.*

Nec codicillos. †Furiosus nō pōt codicillari,& qui negat aliquē cōpotē mētis dʒ illud
a pbare.h.d.No.ꝙ quilibet p̄sumit sanæ mētis,[a] nisi probet ɔ̄rium
2 ɔ̄ ꝙ facit l.actor,s̄.de proba.sed so.vt in gl.† Et scđa vera,ex qua
b hēs,ꝙ p̄sumptio nāæ trāsfert onus probandi in aduersariū.[b] Qđ facit ad qōnē eius,q bouē vagabūdū retinuit in stabulo suo , vt expēsas quas ei asserit fecisse,teneatur dn̄s resarcire, cū p̄sumptio nāæ sit,ꝙ non vixit vento,hēt tn̄ iudex eas taxare. & pro hoc ac
3 cedat. s̄.de ali.pup.præ.l.2. †Sed tūc q̄rit,qualiter probabit quem
c esse furiosum,[a] vel non compotem mentis, rn̄. gl. ex sermonibus per eum prolatis,quod no. sunt & alij modi probandi quos scripsi.in l.furiosum,s̄.qui testa.face.pos.

ADDITIONES.

a ¶Sanæ mentis.Adde Soc.cons.42.inc.in causa restitutionis in inte.versi.pro cuius euidentia,in 1.par.char.83.& Pe.de Anch.consi.v.& Ale.consi.160. 1. uol. item adde prefa.Soc.cons.299.inc.primo aspectu concludendum uer.item notarium,in fi.2.par.char.106.

b ¶In aduersariū.Adde Soc.cons.42.In uer.pro cuius euidentia circa fi. in 1. par. char.83.ꝙ onus probandi furorem incumbit alleganti.

c †Qualiter probabitur quem esse furiosum.Vide Bart.in l.is qui,§.diuus,nu. 1.& ibi posui in apo.ad ipsum in uer.sanæ mentis,ff.de tu.& cura.da.ab his,& Ale. omnino in l.si cum dotem,§.si maritus,ff.so.ma.& ibi bona gl.in uer.ferendus, ibi proiiciat lapides ,& Lanfra.in c.quoniam ɔ̄,§.testium depositiones,nu. cj. ver.ultra prędicta,& ibi in apo.extra de proba.

LEX VI.

Siue initio, Nō curat,an codicilli fiāt an̄,vel post testm̄, qa vtroq; casu valēt.h.d.Sup tex.ibi codicillis.s.futuris.ibi,nouissime.huic iunge verbū mādauit. No.ꝙ ɔfirmatio qn̄q; p̄cedit suū confirmabile,ꝙ facit, vt ep̄s possit ɔfirmare electionem fiēdā per parochianos ecclesiæ , secundum d.Bal.

LEX VII.

1 *Substitutio directa quę fit in codicillis,an possit ad fideicommissum trahi.*
2 *Institutio directa substitutioni ęquiparatur,& de ea idem iudicatur.*

1 Si idem. Casus.diuersitas in nominib.& tractatib.inducit diuersitatē ī effectib.h.d.† Quæro,an substō directa facta in codicillis trahat ad fideicōmissum.gl.dicit, ꝙ sic,[a]
a p l.Sceuola.ff.ad Tre.sed ɔ̄ dicit Ia.de Ra.& hoc p istā l.vbi spāle dicit esse,& p l.hæreditas.s̄.de his q.vt indi.Et ɔfirmat,qa hic parificant instō,& substō,sed institutionem ɔstat non obliquari,& ipso iure nullā esse, vt hic,& s̄.e.l.hr̄ditatem,& s̄.de te.l.nō codicillū,ergo nec substitutionē. Ad l.Sceuola.rn̄.ꝙ substōnem fecit per verbū cōe,ꝙ potest se ita habere ad obliquam, sicut ad directā substōnē,quale est verbū substituo, vt l.iā hoc iure ff.de vul. & pu.Sed cōiter Doc.tenent gl. Aduerte qa istud pōt locū hēre, si substō directa facta in codicillis,puta vulgariter substituit in codicillis ei,quem in testamēto fecerat hæredem, nam si ille hæres aut non vult,aut non pōt esse hæres, vident grauati ab intestato de restituendo hęreditatem vulgariter in codicillis . secūdum gl. & Doc. Sed quid si in testō substituit vnum vulgariter, postea in codicillis ademit illam substitutionem,non potest fieri, vt l.2. s̄.eo.ti.ꝙ autem alium vulgariter substituit,dixi in fauorē cuiusdam hospitalis Bergomensis , ꝙ illa substitutio facta directo in codicillis nō valuit,nec trāsit ad fideicōmissum, qa illa substitutio directa facta,vulgaris in testō de hospitali, nō potuit tolli in codicillis , ergo scđa substitutio vulgaris facta de alio in codicillis,nec valet iure directo,nec trāsit ad fideicōmissum, per tex.in d.l.Sceuola.dū dicit,ꝙ de iuris rigore talis substitutio non valet, sed de æqtate,& benignitate quadā. Oportet ergo , vt verificent illa verba, ꝙ illa.l. intelligat in substitutione directa, q̄ de benignitate obliquat.& illud in institutione,q̄ est caput testī,vt in ratione in ɔ̄riū allega. Or attēde,quidā voluerūt dicere,ꝙ æquitas, & benignitas illius l.locū hēt in impubere,ne ille casus velut specialis ad ɔsequētias trahat, vt l.ius singulare. & l.quod vero ɔ̄,ff. de leg.Sed isti nō bn̄ dicūt, qa istud nō statuit ibi in fauorē pupilli,sed testatoris,vt eius volūtas aliquē habeat exitū:Quod patet, qa in substitutione fideicōmissaria succedit testatori. vt l.cohere di.§.cū filiæ,ff.de vul.& pup. p idētitatē ergo rōnis dicēdū est illā l.ēt in maiore locū hr̄e,& pro hoc vr̄ casus,ff.de le.3.l.cū quis, §.Seiū & Meuiū.supposito igit ꝙ l. Sceuola. habeat locum ēt in
2 maiore.† Quæro an idē sit in directa institutione,quod in substitutione,& vr̄ quod sic, qa parificant, ut in lr̄a ista patet. Scđo,qa substitutio directa vulgaris est ɔdōnalis substitutio : igitur sicut illa obliquat,ita & pura,nam ex illo scripta in testamento repudiante reperit parificata,unde concludendum est directam institutionē in codicillis factam obliquari,& ita teneo,& dico gl. hoc ēt velle in l.verbis ciuilib.ff.de vulg.& pu.Bar.ibidē. Sed qūo respondebimus ad l.non codicillum.s̄.de testam.vbi casus vr̄ in oppositum.Et ego rn̄deo,vt ibi scripsi:videlicet,quod illa. l. locum habet , vbi non apparet quod voluerim codicillari , secus si defunctus dixerit , vel scriptum fuerit, ꝙ codicillari voluit,vel aliter sit facta mentio de codicillis,vt hic, & probatur hæc solutio ex his q̄ no.gl.& Doc.in auth.ex causa,s̄.de li.præt.& j̄.e.l.fi.Dn̄t enim ꝙ si in testamento sit apposita clausula codicillorum,si nō valet iure testamenti,valeat iure codicillorum qđ si non valet testamentū ex defectu solennitatis testiū. qđ valebit iure codicillorum, qa testator dixit,& eo casu hæres scriptus petet hereditatem iure fideicommissi, & sic directa institutio in codicillis facta obliquat , vbi aūt testator de clausula mētionē non fecisset.licet qnq; testes adfuissent, nō obliquaret instō, nec ēt valeret, vt ibi no.de hoc est casus.ī d.l.n̄ codicillū.& pbat vtrunq;.ut j̄.e.l.fi.§.illud quoq;.hæc pondera, quia per neminem sunt declarata.

ADDITIO.

a ¶Quod sic.Adde Bar.post gl.hic,in 1.col.in fi.ver.pro declaratione huius glo.& Bal.& Io.de Por.in l.verbis,& ibi Io.de Imo.& do.Ale.in 1. col.in uer.hanc tamen conclusionem,cum multis concordantiis ibidem per eum signatis.

LEX VIII.

1 *Petere hæreditatem duab.vijs nemo potest.*
2 *Eligens vnum ius pręiudicat sibi in contrarijs.*
3 *Fideicommissarius missionē in possessionē ex edicto petere non pōt,& nu.10.*
4 *Succumbens actione directa ex testō,an possit ad fideicommissum recurrere.*
5 *Ius unum si quis eligat,in contrario sibi præiudicat.*
6 *Iura contraria,an possit quis simul proponere.*
7 *Causam testati eligens,an prohibeatur ad causam intestati venire.*
8 *Testator si dicat,si non valet iure testamenti &c. quo iure valebit tale testamentum.*
9 *Petitorium quomodo per possessorium intentetur.*
11 *Hęreditatem petens ex codicillis,quam actionem intentabit.*
12 *Clausula non valet iure testamenti &c.quid operetur,& nu.seq.*

Si quis agere. Primo vnū dictū ponit. Scđo vnā eius ampliationem.Tertio aliam ampliationem ponit a qua excipit . Quarto nouum dubiū remouet in parentib.& liberis.Quinto generalem regulam tradit circa numerum testium cuiuslibet ultimę voluntatis.Scđa ibi,tm̄. n. Tertia ibi illud quoq;.Quarta ibi:si quis no.Quinta ibi,in omni autem.
1 Casus.†Ex eadē scriptura nō pōt quis petere hęreditatem, vt ex testamēto,& ut ex codicillis, sed vna via intētata tollit altera,nisi intentator sit de ɔiunctis personis , & testm̄ rōne solennitatis imperfectum non valet,etiam iure codicillorum,nisi dictū, & in omni vltima voluntate sufficiunt quinq; testes excepto testamēto,si tn̄ vltima voluntas conficit in scriptis testes debēt se subscribere.h.d.Quæro de exemplo,& pone casum in prima , & secūda parte.l.& dic,ꝙ testator dixit relinquo Titio hęreditatem meam post eius mortem,frater testatoris,vt hr̄s eius legitimus possidet eius hæreditatem abintestato,propter quod Titius egit, vt hęres ex testamento ɔ̄ illum petitione hæreditatis, dicens se heredē ex testamento,liteq; contestata non potuit Titius probare suam intentionem,vel quia solum quinq; vel sex testes, vel si septem nō fuerunt rogati,unde succubit,& reus absolutus fuit . Vult nunc idem Titius ab ipso legitimo petere hæreditatem iure fideicommissi in codicillis ei relicti,allegans , quod illa verba,hæreditatē meam relinquo,in minus solenni voluntate prolata inducant fideicommissum.Et quærit,an possit.R n̄.ꝙ non, & hoc primo de prima parte,& in tantum sunt hæc vera,quod si testator illis verbis,relinquo hæreditatem meam,addiderit.& volo hoc valere iure testamenti,& iure codicillorum,non poterit dictus titius succumbens vt hęres ex testamento , postea uirtute illius clausulæ petere fideicommis.iure codicillorum, quia unius electione alte

riusaditum,dr̃ sibi perclusisse,& hac 2.parte vsque ad versi.illud,
2 & ab inde in antea,cætera sunt satis clara. No.ꝙ eligens scienter vnum de plurib.iurib.sibi ꝯrijs ꝑiudicat sibi in alio,qñ iura sunt sibi ꝯria in origine,& effectu,vt est hic,& ĩ.declarabo.Itẽ no.qđ copula posita hic inter ista duo iure testamenti,& codicillorum, quia est posita inter contraria,resoluit̃ in disiunctã, aut.vt l.Titio ff.de vsufr.leg.Item,ꝙ exceptio tacitæ renũciationis q̃ inducit̃ ex electione vnius,&c.Itẽ,ꝙ est dare bonorum pos.secundũ nuncupationẽ,& sic ex testõ nuncupatiuo,ꝯcor.l.2.s̃.de bo. pos.ſm tab. Item no.ꝙ possessorium hic præiudicat petitorio,qa est sibi ꝯriũ,
3 iõ vi electionis sibi ꝑiudicat.†Itẽ,ꝙ hic vr̃ casus,ꝙ fideicommissarius non possit petere se mitti in possessionẽ ex edicto.i.ſm mor-
4 tem,vt hic,ꝙ intellige,vt ĩ.dicam.†Op.ꝯ princ.ꝙ succumbens in actione directa ex testamẽto possit aspirare ad fideicommissum, quia non hẽt ei obstare exce. rei iudi. cum agat ex alia cã, vt ff.de excep.rei iud.l.& an eadem.in prin.§.actiones.Sol.vt in glo.ꝙ illud verum,qñ cãe non sunt inuicem ꝯriæ,vt sunt hic,& iõ hic nõ snĩa lata hẽt obstare,sed exceptio electionis, quæ nunc opponit̃, ꝑ q̃ sibi præiudicasse vr̃,vt hic in 2.respon.hæc sol. nõ placuit Ia. Bu.qa in j.rñ.huius l.non fuerat dictũ,ꝙ valeret iure codicillorũ. & sic non põt esse electio,quæ est de plurib.vt ĩ.de op.le.per totum.ideo dixit ipse,ꝙ hic in prin.non põt petere iure fideicõmissi,quia ius petendi supra non competebat. Et secũdum eum hic ponitur exemplum,quando testator dixit Titium hęredem instituo,& sic directa nõ potest trahi ad fideicommissum, nisi dixerit valere iure codicillorum.Istud tamẽ Ia.Bu.licet sit in se verum, tamen quo ad istam l.non est bonum,quia licet ius nõ habeat petendi per fideicommissum, tñ hoc non potest cõstare iudici,nisi in processu,& examinatione cãæ.Et iõ ex quo causa,& actio mutabatur, istæ debuit admitti, & tñ ista l.vult, ꝙ non admittatur ꝑꝑ directam actionem,q̃ intentauit,& hoc potest operari ratio ꝯriorum,sicut in 2.rñ.hic dicitur,ideo teneo glo. & hæc l.hẽt bonum dubium.Pone exemplum,vt prius dixi qñ relinquit hæreditatem,ita quod põt iure fideicommissi in minus solenni voluntate,& iure directę institutionis,si voluntas sit solennis,vt dixi in l.qm̃ indignus.s̃.de testa.præiudicat enim sibi sola electione,qđ patet,quia si a prima cã vellet discedere,de nouo eligere nõ pos-
5 set,nisi esset de personis hic acceptatis.†Op.ii.ꝙ in electione sibi non præiudicet,vt s̃.de inof.testa.l.eum qui.So.vt in glo.quia ibi ista duo iura inofficiosum,& falsum tendunt ambo ad vnum, & eundẽ effectum,puta ad ducendũ rem ad cãm intestati,hic vero, vt res valeat,& teneat.& subiungit gl.ibi vtraque via est directa, hic altera obliqua,quod declarat quidam quasi gl. dicere velit,ꝙ hæc hæreditas prior intentata est potentior, ideo impedit oblĩq̃ postea intentari,ibi neutra actio potentior altera.ideo ibi vna nõ tollit aliam.Sed hæc truffa est,quia,& si obliqua prius non intentet̃,iꝑ directa sibi præiudicatur,vt hic 2.respõ.dum dicit vnius electiõe,&c.quapropter Ia.Bu.đclarat gl.aliter, quasi dicat ibi actiones sunt contrariæ in origine tm̃, hic in origine, & effectu,quia altero obliqua,quod declarat. nam ibi sunt in origine contraria, quia falsum supponit nullum.Et inofficiosũ supponit aliquod, sed in effectu sunt consonantia, quia ambo tendunt ad reducendum rem ad causam intestati.Hic autem sunt contraria in origine,& effectu,quia esse testatum,& intestatum contrariantur, siue in origine,siue in effectu,vt l.ius nostrum ff.de re.iu.& qa vno casu dicit se directo hęredem,alio per fideiçom.& sic aliũ, & nõ se dicit hæredem a directo,& insurgit hæc contrarietas, quia ibi ex variis factis,hic ex eodem,& ex eadẽ scriptura, vt no.ĩ in alia
6 gl.†Opp.3.quod non habeat eligendi potestatem,quia potestatiua non necessitat,vt l.sæpe,ff.de of.præsi.& l. non quicquid ff.de iudi.sed in casu nostro necessario hẽt eligere,cum duo iura ꝯria, simul agendo nõ possit proponere,vt s̃.de fur.l.j.sol.vt in prin.gl. super verbo,potestatẽ,s.quod necessitatẽ hẽt eligendi,vt in ꝯrio. Sed potestatem hẽt,quod istorum duorum eligat, vt hic in 2.rñ. Sed ꝯ istam sol.op.4.ab extra,quod hoc sit impossibile,quod habeat potestatem,ꝙ eligat,qa electio est plurib. in esse productis, vt l.secũdum electionem,ff.de le.j.& de op.le.per totum. Sed cũ ista duo sint in origine ꝯria, impossibile est vtrunq; verum esse, sed alterum tãtum,ergo illud solum potest intentare,ꝙ velit eligere. So.quod ꝯrium procedit,nisi eẽt sibi data potestas alterum producendi in esse,sicut est in casu nostro,dum testator voluit,ꝙ valeret iure directo,& iure fideicõmissi,quod debet intelligi ꝑut hæres scriptus voluerit.vnde potest eligere,vt valeat iure fideicõmissi,licet valeat in se iure directo.Fateor bene,quod si non valeret iure directo,quia solennitas deficeret,solum iure fideicõmissi petere posset,quia ab eius potestate non potest facere ipsum valere iure directo,& tunc bene procederet contrarium.Sed expone tunc eligendi.i.in iudiciũ deducendi, licet incompetens forte deduceret,& erit tũc electio impropric sumpta.Op.cum gl.ꝙ iura ꝯria simul possit proponere,vt ff.quo.le.l.j.ꝙ aũt so.vt gl.& adde,ibi de facto alterius actorẽ quo iure possideat certificare non volẽtis,iõ in eius odiũ ꝑmittit actori proponere ꝯ eum iura ꝯria,
7 & hæc est vera solutio.†Op.6.quod electa causa testati,non prohibetur ad causam intestati,vt l.hereditas.s̃.de peti. hæredi.sol.vt gl.distinguendo,quia aut de causa testati directa, accedo ad causam intestati directã,petens directam petitione hęreditatis abintestato hr̃ditatem.Et tunc.Aut dr̃,vt in ꝯrio, siue petantur tanq̃ diuersa delata persona,vt ibi,siue ab eadem,vt ff.de pe.hę.l. legitimã,nisi primo petijt simpliciter petitionem hæreditatis,nõ adijciens ex testamento,nec abintestato,vt l.ex sextante. ff. de re iu. aut primo petii hæreditatem iure directo ex testamento, postea volo petere iure fideicommissi quasi ex codicillis. Et habet locũ lex nostra,quo casu distingue,aut eadem scriptura ex qua primo petij iure directo,& non possum,casus est hic, siue testator non expressit,ꝙ valeret iure codicillorum,vt hic in prin.siue hoc expssit,vt in 2.rñ.Fallit in personis no.hic in §.si quis vero in prin. aut ex diuersa scriptura,quam prima,& tunc possum,& probat hoc, & nihil allegat,sed pro ea facit l. Aurelius,§.fi.ff.de li.le.ſm Bar.ꝯ cum vero facit l.Clodius,ff.de acq.hæ.sed rñ.vt ibi no. Et hãc distinctionem gl.cõiter Doct.sequunt̃,sed ꝙ dixi circa eandẽ scripturam mihi preiudicare,intellige,qñ scienter feci,& non iusto errore facti deceptus,quia tunc mihi non præiudico, vt l.si mater, ad fi.ff.de inof.test.& ita dicunt Doc.sed Bar.hoc intelligit nõ ip-
a so iure,sed per restitutionem in inte.[a]ex causa iusti erroris concedendam,in quo an restitutio sit necessaria,cogitãdum relinquo, quia tex.ille potius vr̃ velle,quod ipso iure. Cõcludo igitur ex superius dictis hanc l.in tribus casib.locum habere,videlicet,qñ eligit scienter. Item qñ errauit in iure, vel in facto,& supine. Secus si probabiliter,qa probabilis error facti non nocet ei,vel per restitutionẽ ſm Bar.ipso iure,vt d.l.mater decedẽs,ff.de pe.hę.l.legitimam,& ꝑ hoc gl.in d.l.Clodius. & de materia ista plene dic,
8 vt dixi.s̃.de fur.l.j.†Quæro iuxta prædicta,hic loquor qñ testator dixit copulatiue volo valere iure testamenti, & iure codicillorũ Sed quid si dixit si non valet iure testamenti, valeat & iure codicillorum.gl.ista in fi.& gl.precedens signata super verbo,valere. dicit istam sibi locũ vendicare,licet isto casu proprie non habeat electionem.Et ꝑ hoc bene facit tex.in sequenti ver. illud quoq;. nã ibi solum põt valere iure codicillorum.Et tñ si petat ex testamento,sibi preiudicat in iure codicillorũ,quod no.quia tũc nul-
9 la est electio iuris,sed facti.†Quæro cum gl.se. qũo per possessorium intentatum tollatur petitoriũ,cũ nihil habeat cõe,vt l.nãliter.§.nihil,ff.de acq.pos.hinc est,ꝙ snĩa lata in possessorio, non præiudicat petitorio,vt ĩ.de sen.l.post snĩam. Rñ.gl. ꝙ petitoriũ est vnũ directum,ꝙ cõpetit hæredi scripto,aliud vtile, quod cõtit fideic.modo ad propositum,possessorium hic intentatum nõ ꝑiudicat sibi ĩ petitorio directo,cuius est ꝑambulum,& cui directo conformat̃,vt in ꝯrijs, sed alteri petitorio, cui possessoriũ intentatum ꝯriatur,bene præiudicat,vt hic,sicut si petitorium ipsũ
10 fuisset intentatum,& hoc vult ista notabilis gl. † Quæro 3.an fideicommissarius possit petere se mitti in possessionẽ,& rñ. gl. ꝙ non per no.in l.fi.s̃.de edi.di.adri.tol.Sed attende,quia Doct. tenent contrarium restitutione sibi facta,vt ibi dixi. Vnde videamus,an dici possit,quia ibi dicta vẽdicant sibi locum, qñ quis est fideicommissarius ex testamento,vñ petit restitutionem ab herede scripto,quo casu dic,vt scripsi, quando autẽ est fideicõmissarius ex codicillis,& nullum factum est testm̃,ita qđ legitimi sunt hi qui intelliguntur rogati,tũc vr̃,ꝙ ista gl. simpliciter procedat, qa testm̃ nullũ oñdi põt, vt requirit̃ ex illa. Item ꝙ legitimo nõ cõpeteret,ergo nec ei,cui restitutionem facere dẽt, cui verbalem fecit,quia non plus põt in alium transferre,quam hẽat penes se.

§.Illud quoq;.

Tertia pars qua ponit tertiã ampliationẽ,& differt hic a ꝑcedẽti,qa ibi testm̃ põt valere vtroq; iure,ꝑut volebat heres scriptus,hic vero iure testamẽti valere nõ poterat,qa testm̃ est impfectũ, imo nec iure codicillorũ nisi testator dicat.vt hic in 2.rñ.& sic hẽs hic casum, ꝙ institutio facta simplr̃ coram quinq; testib.non trahit̃ ad fideicõmissum,tanq̃ facta in codicillis,nisi testator expssim dixerit,vt valeat iure codicillorũ, & sic directa institutio nõ obliquat̃, nisi testator dixerit se codicillari,vt dixi s̃.e.l.itẽ.& ĩ l.si codicillũ.s̃.đ te.

§.Si quis vero.

Hic est quarta pars, in qua nouum dubiũ remouet, per cuius remotionem limitant̃ ꝑcedẽtia,seu a ꝑdictis excipiunt̃ certę personæ. No. qđ bona materna sũt quasi debita filijs.Itẽ nõ est par rõ debita amittere,& iura non capere.Item no.gl.q̃ vult,qđ agnati descẽdãt ex parẽtib.masculis,cognati ex fœminis, & sic ex genere materno. Oppo.qđ bona non sit dr̃ia inter agnatos, & cognatos,ut in auth.de hær.ab intestato,§.nullam,solue, vt glo. Quæro, quam actionem intentat qui hæreditatem petit codicillis, vt fideicommissa-

ADDITIO.

a Sed per restitutionem in inte.Adde ꝯtra Bar.Bal.Ia.But.Ang. hic q uolunt, ꝙ si fuit error probabilis facti,restitutionẽ nõ requirere,vt l.si mater. si vero fuit error iuris,tũc locum hẽt l.ista,ſm Ang.item adde contra Bar.Ful.& refert ẽt Ale.ꝯ Bar.facere tex.hic in uer.si nup.qui vr̃ voluisse,qđ fiat preiudiciũ scientibus tolerantibus in iure,quia facit dr̃iam inter illos, qui tractant de lucro, & illos,qui de damno,inter quos bene est dr̃ia quoad errorem iur.l.1. & l. error facti,l.iuris,ff.de iu.& fac.igno.Et cum lex ista spãliter non loquatur de errante in facto,vr̃ ſm ipsum dicendum, hanc l.esse intelligendã ſm regulã positam in d.l.error,tamen adde Pau.de Ca.hic,& in l.Clodius,de acq. hæ.qui trãsit cum Bar.ut ibi uide.

commissarius.dic vtilem ex testamento,vt hic in sol. ii.& ita no. in l.2.ĩ.cõ.de le.in gl.super verbo.debita.Ibi vltra debitũ, dic,qđ nõ possunt,si proprie debitum esset.vt l.iij.§.si rem.de le.iij.Bar.

§.In omni.

Glos.sunt claræ.adde tñ in glo. sup uerbo, qnq;in fi.præterquam in testõ,vt ff.de test. l.qui testõ. §. q mulier. & sic hẽs, ꝙ in qualibet vltima volũtate,
a ꝑterq̃ in testõ,mulieres ꝑñt esse testes. [a] † Nũc aliqua circa mãm
12 clausularũ videamus.Et primo,an clausula,si nõ ualet iure testamenti,&c.aliqd operet̃,testator est intestabilis.dic,ꝙ nõ,qa si nõ põt testari,nec codicillari.vt.s̃.e.l.nec codicillos.& ff.de le.i.l.sciẽ
13 dũ.& de leg.iii.l.j.§.si filius.†Secundo,an aliquid operet̃,qñ oneratus est incapax.dic,ꝙ nõ,qa q nõ capit ex testõ,nec ex codicillis,vt ff.de prob.l.q testõ.& de leg.iij.l.cũ qs decedẽs.§.titio.Ter-
14 tio †an operet̃,qñ deficeret rõne solẽnitatis omissæ.dico,ꝙ sic,vt ꝑbat̃ hic & in l.codicillis.de leg.ij.ut no.in auth.ex cã.s̃.de lib.ꝑ.
15 dũmõ adsit numerus requisitus in codicillis. † Quarto, an opet̃ si iã natus, & suus est ꝑteritus, & loquor, qñ ꝑ uerba ꝑñtis tpis dixit,si nõ valet,&c.& gl.in d.auth.ex cã.dixit,qñ ex cã ꝑteritionis testm̃ est nullũ,licet dicat quo ad cætera,ꝑ auth.ex cã.sic pronuissum,sed dic,ut ibi dixi.Sed supposito,ꝙ locũ hẽt, insurgit dubiũ ſm varietatẽ oppositionũ quarum aliqua se hẽt, vt testm̃ sit nullũ de iure ciuili,sed de iure ꝑtorio sit aliqd, alia uero se hẽt, ꝙ ẽt de iure ciuili sit aliquid.de his plene scripsi,& ibi uide. s̃. de li.& posth.l.vxoris.tñ prima supposita pro uera, ꝙ iure ciuili nõ valeat,iure ꝑtorio sic,nascitur ſm,ꝙ iuris clausula sit interpretanda.Et dic,ꝙ ex euẽtu hoc indicabit̃.Nã aut filius dicet testm̃ nullũ,& tũc apparebit,ꝙ clausula fuerit retro uera,& sic suũ ꝑducit & operat̃,testm̃ approbauit,&tũc approbauit,ꝙ retro fuit falsa. vñ ex futuro euẽtu in ꝑteritũ æstimabit̃,vt l.ꝑinde.ff.si cer.pe.& l.si exhr̃datus.ff.ad sil.& de le.j.l.si sic.§.fi.aut, ꝙ nõ approbabat, sed tacebat.& sic tacẽdo mortuus est,&tũc quo iure testm̃ dicat̃ reconualidari,dic,vt dixi ĩ d.l.vxoris.Et si filius ꝑteritus nõ esset suus,sed emãcipatus,tũc incidimus in dubiũ,an emãcipatus ho-
16 die dicat testamẽtũ nullũ,de quo dixi in auth.ex causa.†Quinto qđ si posthum⁹ fuit ꝑteritus testatore uiuẽte natus, iõ dico uiuẽte testatore, qa si post mortẽ, nihil operat̃, an eo casu clausula operabit̃ per uerba ꝑsentis tpis facta.et vr̃,ꝙ sic,qa effectus testamenti trahit̃ ad tps mortis. vt ff.de testa. tut. l.tutoribus. & ff.de hr̃di.insti.l.q soluendo. & de le.1.l.talis scriptura.sed illo tempore mortis testamentũ nõ valuit,ergo clausula debet operari. Cõtrarium tenuit Dy.quẽ & docto.sequũtur ex eo, qa præsens tps nõ trahitur ad futurũ,nec cõditio de præsenti suspẽdat: vt l.cum ad ꝑsens.ff.si cert.pet.& l.cũ in secũdo.ff.de iniusto testa. Et ideo si tunc cõditio est falsa,similiter & dispositio,ut d.l.ff.de ver.obl. l.cum stipulamur.& l. si a colono, cũ ergo valeat testamentum,
7 clausula nihil operabitur.†Et ex hoc sequitur aliud, ꝙ in prædicto casu si posthumus viuo testatore decedat, clausula prædicta ẽt eo casu nihil operabit̃.Et multo minus,quia conditio nedum tunc est falsa in principio,sed ẽt in fine,& prędicta, qñ clausula
8 est adiecta per verba pręsentis tẽporis tãtũ. † Nunc quid si clausula sit adiecta per verba futuri temporis tãtum, non præsentis, puta si non valebit, & pone de præsenti non valere, an clausula operabitur.dic,quod sic secundum doct.quia si nõ valet tũc,nec in futurũ ualebit,qa omnis oratio negatiua sub quocunque tẽpore prolata est vera de præsenti.Et sic supponit,& implicat. Vnde verũ est dicere,ꝙ impossibilia nunquam erunt,sicut nec nunc sunt: vt l.impossibilium.de reg.iu.Quæro.vii. an clausula per verba futuri temporis,si non ualebit,operaret̃ in ꝑteritione posthumi postea nati:Bart.ff.eo.l.j.dicit,ꝙ sic in sciente posthumum sę hẽre,non in ignorante.per.l.sicut certi.& l.si cũ in vtero.s̃. de te. milit. tu dic,ꝙ operatur etiã in ignorante,qa testator per illa verba futuri tẽporis,vr̃ sibi in omnẽ casum prouidere;ex quo uerba hoc important: nã a verbis non receditur, ex quo de mẽte cõtraria non probatur: vt l.licet.de leg.j.& l.si alii.de vsufru.le. Nõ ob. s.alle.per Bar.qa ibi testator non perspexit casum testamenti rũpendi,hic sic.Simpliciter non ob.l.si nũquam.ĩ. de excep. do.qa
19 ibi prouisio nõ fuit facta causa reuocandæ donationis.† Quæro viii.qd si clausula fuit ꝑ verba ꝑteriti imperfecti:vel modi subiũctiui,puta si non ualeret,&c.Dic,quod talis clausula indubitanter comprehendit tempus præsens,ideo dicitur tempus ꝑteriti, & imperfecti modi,sed dubium est,an comprehendat futurum, & dicit Iac.de Are.ꝙ sic,quia omne imperfectum tendit in futurũ vt ꝑficiat̃.Itẽ ꝙ tpe ꝯfectionis testamẽti nõ põt ꝯcernere ꝑteritũ,sed demũ postea,ex quo seqtur necessario,ꝙ ẽt futurũ cõcernit,vt tũc aliquo tpe ꝑteritũ concernisse reperiat̃.ex significatione igitur verbi,& ex mẽte testãtis perinde est ac si dixerit,si non ualet,nec valebit.Et hoc tenet Barto.ff.eod.l.j.in q. vii. † Quero
20 9.pone ꝙ testator dictum apposuit per vtrunque tempus,si non valet vel valebit, &c. sed postea fecit simpliciter ſm testamentum,in quo alium,vel eundem scripsit hęredem.petunt legatarii primi testamenti vigore clausulæ in eo appositæ legata a scripto in secundo testamento quasi ex codicillis,ante testamentũ istud factis.vt supra.eo.l.siue initio. an possunt.& dicunt docto.quod non,quia illa uerba cõsueuerunt apponi, vt prouideatur in causa intestati,non in causa testati.vt ff.de test.mili.l.si miles qui.§.2. Item quia cũ primũ sit ipso iure reuocatũ,vt.s̃. de te. l.sancim⁹. sequitur,ꝙ clausula in eo possita intelligitur reuocata.arg.l.diui. §.licet & l.conficiuntur,§.fi.ff.eo.& similiter omnia in eo disposita.ar.ff.de iniu.test.l.nam & si sub conditione.§.fin. Vltimo,ex prædictis apparet quod cautela est,[b] vt in clausula,apposita verba vtrunque tempus importantia,apponantur.

ADDITIONES.

a Possunt esse testes.Adde Soc.consi.225.incip. visa contingentia facti. ver. Nec obstat tertio loco,ibi.Item possunt esse fœminæ,in 2.par.char.169.item adde Brr.& Bal.hic,& glo.& Bar in l.qui testamento,§.mulier,ff.de testa.& Abba.in c.forus.de verb.signi.sed Bar.contra in l.in multis,ff.de sta.hom.Item adde quod possunt esse testes in testamento inter liberos. glo.auth. quod sine.& ibi doc.sup.de testa.& Bart.in §.ex imperfecto.eod.tit.in l. hac consultissima & Bar.Cep.in c.j.de cog.feu.in 2.concor.& Lanfran.in c.quoniam contra.extra de proba.ver. testis. & Bald.in d. §. mulier.item quod dixi in codicillis,intellige si sit illiterata, vt se subscribat in eis, vt Bald. hic, item nisi in testes, ad piam causam,Bal.in l.in fi.in lec.& repe. 20.col.de sa.san.ecc.& Ale.cons.36. vxor tamen non potest esse in testamento viri ratione domesticitatis,gl.in §. in testibus.Insti.de testa.&econtra,vt ibi.

b ¶Quod cautela est.Adde Bal.in l.si ita scripserit,in fi.ff.de leg.2.vbi sentit se ad. l.j.ff.de codic.& in auth.ex causa.de lib. præte.in vltima col in uer.quæro scitis,ff.de au.& arg.leg.ubi dicit,ualere si dicatur, si non valet iure testamenti, saltem ualeat &c.idem est,si dicitur si non ualeret, quia trahitur ad futurum, & exponitur.i. si non ualebit, ſm Bal. hic in pen.col.in fi.uer.2.q.est.& Bar.in l.si debitor,in fi.ff.de contrahen.emp.& in l.si stipulatus fuero, §.cum stipulamur,& in l.cum stipulamur,per Ang.& Alex.de imo.ff.de uer.ob.& per Bald. in l.si frater.ĩ.de fideicom.in le.anti.idem si dicit, si non potest ualere iure testamenti,quia etiam tunc trahitur ad futurum.Bar.in d.l.si ita.in pe.vol.in fin. uersi.quero scitis,ff.de aur.& arg.leg.uide omnino pro prædictis Pau.de Cast. consi.56.& 58.& Old.consi.149.

De legatis. *Tit.* *XXXVII.*

LEX PRIMA.

1 *Legatum alimentorum in dubio censetur perpetuum.*
2 *Quod & quandiu,dictiones,quid operentur.*
3 *Opera heredi prestare non tenetur is,cui alimenta legata sunt.*
4 *Vxor cui legata sunt alimenta si moretur cum hęrede, non semper morari tenetur.*

a QVamuis. [a]Casus.Si ꝯdõ morandi cum aliquo defecit morte illius, nõ propterea legatũ alimentorum deficit.h.d.vel sic.Conditio mixta per casum deficit, legatũ vero alimentorũ nõ defi-
1 cit,h.d.†No.quod legatũ alimẽtorũ in dubio est ꝑpetuum.Opp. quod nõ debeantur alimenta, vt ff.de an.leg.l.Seio,& ĩ.de condi.inser.l.si ea.Sol.vt in gl.Sed caue,qa sol. gl.nõ adaptatur ad l. si ea.iõ q̃tũ ad aliã.l.dic, qđ ibi stetit ꝑ legatariũ,hic per casum ꝯtingentẽ in ꝑsona eius cũ quo morari debuit.Ad l.Seio,dic vt in glo.qa hic sunt relicta ꝯtẽplatione legatariorũ,& illa verba,quo ad morati essent cũ claudio,sunt appcsita eorũ fauore,ut ꝯmodi⁹ ea percipiant.In ꝯrio, contẽplatione eorum cum quibus morari debent,iõ ibi deficit legatũ,hoc vero durat in dubio,sentit gl.qđ contemplatione legatarij,qa alimenta intelligunt̃ ꝑpetuo relicta vt ff.de ali.leg.l.Gaio, §.imperator, & ẽt in hac litera q̃ in dubio loquit̃,& ita dicit ẽt Dyn.in c.imputari,extra,de reg.iu.lib.6.Sed alia gl.in l.voluntatis ĩ.de fideicom.dicit,ꝙ in dubio,relinquit̃ iudicis arbitrio,& ita tenet Ol,quod in dubio,hic colligit̃ ex qualitate rei,& ꝑsonarũ.Ego aũt sic ꝯcordo,qa aut constat de intẽtione testãtis,& illã serua.aut dubitat̃,& tũc, aut legatarij tenent̃ aliqd opari in domo sui hr̃dis ex dispõne testatoris, & tũc videat̃ fe-
b cisse ꝯtẽplatione hr̃dis,[b] vt in l.Seio,in prin.aut ex verbis testatoris,de hoc nihil colligat̃,& tũc legatariorũ fauore intelligant̃ relicta,vt hic,& d.l.Gaio.§.imperator,ff.de cõ.& dem.l.illis libertis. in fi.& ꝑbant̃ hęc tã ex mã rei legatę q̃ ꝯsueuit esse ꝑpetua, q̃ qa ista verba,quo ad morati essẽt,&c.ñ grauãt,imo vt habitatio partẽ demõstrat alimẽtorũ.& hæc ĩtelligo vera,nisi ris, cum quo dẽt morari esset vsufructuarius,& ab eo alimẽta essent relicta,qa tũc alimẽta pereũt vsufructuario mortuo,vt ff.de an.le.l.Titia,ĩ prin. & ff.de ali.le.l.Stichus,§. Titia,ꝙ tene cordi.& sic patet, qđ mul-
2 ta sunt per iudicem ponderanda, vt ibi, nil repugnat alimẽta sũt perpetuo.Oppo.3.de l.legatum,ĩ.de condi.in se.sol. duobus mo-
c dis.vt in glo.& ex secunda sol.no.ꝙ dictio, quo ad.[c]posita hic in litera

ADDITIONES.

a ¶Quamuis.Adde Soc.consi.69.inci.Io.matri Francisci.uer.accedit ad prædicta cum ver.seq.inci.elegantissimo consilio.per totum,in 1.parte.cha.122.

b ¶Contemplatione hæredis.Adde Bar.hic & Alex.vide Bal.consi.434.in fi.l.lib. Ang.consi.150.Abb.consi.78.2.lib.Pet.de an.consi.185.& 338.

c ¶Dictio,quoad.Adde Bar.hic in prin.in uer.no.ex ista gl.quæ dicit,ꝙ facit cõditionem,sicut dictio,quandiu,donec,& dum,in dubio denotat tempus adiectum esse causa finiendæ obligationis in contractu, sed in testamẽto denotat tempus esse adiectum causa multiplicandæ obligationis, per l. legatum, in prin.de an.le.Rap.& Ale.in l.eũ qui,§.qui ita,de uer.ob.ubi uide tex.gl.Bar.& doc.Itẽ adde quod ponitur pro donec,uel quousq;,doct.& Bar.in l.cẽtesimis §.si ita,in 2.col.in uer.quæro quid si.de uer.ob.& in l.si decẽ,eo.tit.in l. titius in lec.Nic.de nea.in j.col.uer.sed quid hic non restat, ff.de excu.tu. nec habet in se cõditionem æstimatiuam,Bar.in l.tutor,§.quod si quis,ff.de suspe.tu.no. in l.pe.de excu.tut.per Bar.in l.j.in 7.col.in uer. secundo principaliter quero, ff.de condi.& de.in d.l.legatum est ita,uer.ego decem,ff.de an.leg.

a litera,&ĩ dẽ eẽt de dictione,q̃diu.[a] & donec,[b] q̃ faciũt modũ,&
b non ɔdõnẽ.Sed ɔ̃riam hẽs glo.in l.seruitutes,ff.de ser.& pro illa gl.vr̃ tex.in l.cõcubinã.§.vxorẽ. de leg.3. & in l.pr̃ seuerinã,§.fi. ff.de cond.& demon.ideo hæc sol.nõ est bona.vnde Pet,& Cy. aliter soluunt. videlicet quod ibi fuit relictũ sub ɔdõne momẽtanea,q̃ nõ põt diuidi in tpe,hic successiua, quæ in tpe duidi põt, sed non diuidiẽ,nec deficit per casum,fauore alimẽtorum, & sic inclinãt in primã solõnẽ gl.sed melior.sol.mihi vr̃ ad casum nostrum.s.ꝙ in l. legatum,relictum nõ est factum ɔtẽplatione legatarii,sed filii testatoris,vt colligiẽ ex verbis legati.hic vero legatũ
2 est factum cõtemplatione legatarii,vt superius dixi.† Quæro ab extra,an hi cui relinquunẽ alimenta in domo,debeat hęredi p̃stare operas.& vr̃,ꝙ non,per ea quæ dixi s̃. in 2. ɔ̃rio. & ita tenet Bar.in l.Gaio. §.fi.de ali.leg.& ad l.sicut.ff.de ope.lib.respondet, ꝙ ibi operę petebantur ex. l. dispositione, sicut & alimenta. sed Bal.dicit,ꝙ operas obsequiales tenenẽ præstare.vt l.illis libertis, ff.de cond.& demon.nõ autẽ artificiales,vel fabriles,iõ si mulier esset,nõ tenereẽ filare,vel texerę,nec alia similia facere,quod no. pro vxore testatoris cui relicta sunt alimenta in domo, & quod dixi de operis obsequialibus intelige honestis,& quas alias facere ɔsueuit. Quæro,q̃n dr̃ cõmorari,alias si extra domũ alimenta recipit,nõ dr̃ cũ eo morari, vt ff.de cond. & dem.l.si qs ita lega-
4 uerit.† Quid si vxor testatoris cui alimẽta legauerit donec moretur cũ hærede,& nõ põt cũ eo morari pp hęredis seuitiã,& eius malos mores.dic ꝙ ɔdõ illa tunc ei remittiẽ,vt d.l.Gaio.§.fi.& ff. vbi pu.ed.de.l. pe. Sed quid si neuter eorũ est in culpa, sed vidua est iuuenis,& pulchra,& sine suspicione,& aliqua infamia,non põt cũ hęrede,vtpote iuuene morari, dico qđ conditio ẽt eo casu hic remittitur velut turpis & inhonesta, quia habere malam famã,& malum nomen est turpe, vt l.si facta, §. si in dãda, ff. ad Tre.& pro hoc accedat.l. in ciuile, supra de fur. Quid si vxor cui alimenta maritus reliquit,q̃diu cũ filiis morata fuerit.& non dixit vidua ipsa,an quia iuuenis maritum accepit, quem in domũ filii induxit.creuit filius,& eam expulit,ipsa petit alimenta, quasi per eam non steterit quin cum filio moretur, an iure illa petere possit.dixit Bal.ꝙ non,quia secundo nubendo, magis viro, q̃ liberis studet.ideo perdere debet legatũ, quasi causa instructionis,& eductionis liberorũ sit ei relictum. arg.l.j.s̃. vbi pu.edu.de Ego consulerem filio ne ipsam expelleret,ne tunc per filium videatur stetisse. Sed maritum tantum, & ipsa ex debito sequitur virum,& tunc filio non poterit imputari.sed tantum sibi.

ADDITIONES.

a ¶Quandiu,quod dictio quandiu facit conditionem.adde.l. pater seuerinam.§. fi.& ibi Bar.eo.tit & in l.4.in prin.ff. de serui.vbi dicit quod significat conditionem, & modum, & quod significat,modum,vide Flo.in d.l.4. & Bar.in l.j.in 7. col.ver.2.principaliter quæro,ff.de condi.& demon.

b ¶Donec.Adde,quod dictio,donec, hẽt in se temporum reuolutionẽ, & intercapedinem,non tamen inducit conditionem perpetuo extensiuam Old. doc. & Bar.in l.titius de excu.tuto.Item adde,quod importat modum. Flo.in l.4.in prin.ff.de seui.item,quod facit conditionem.Bal.hic,item conditionem extinctiuam.Bar.in l. ambiguitatem. supra. de vsufru. item est temporis limitatiua. Car.in cle.2.§.j.de æta.qualit.item quia significat, vide Bart.& Ioan. de por.in l.centesimus.de verb.obl, Bal.in l. fi.6 q.supra, de contrah. emp.Bar.in l.de condit.& demon.& in fi.de sol.

LEX II.

1 *Venditio hæreditatis hęredem non liberat a legatis.*
2 *Hæres quando ab emptore repetere possit.*

1 **Quamuis.** Venditio,hæreditatis nõ liberat hæredẽ vẽdentẽ a legatis,licet regressum habeat ɔ̃ emptorẽ,si soluat.h.d.Quæro de rõne primi dicti.Rñ.glo.ꝙ hr̃s remanet,& subaudi,ne creditoribus inuitis possit nouum dare debitorẽ,vt ff.man.l.si mandato meo.§.j. & ff.de noua.l.Stichũ,in fi.Op.ꝙ vẽditor ɔueniri non possit.sed tm̃ emptor,vt s̃. de hęre. vel ac.vend.l.2. Sol.ꝙ speciale est in fisco vendente,& vide q̃ ibi no.Op.ꝙ non recuperet ab emptore, nec a fideiussoribus,vt l.3. in prin.ff.ad l.Fal.Solu.ꝙ illud verũ, q̃n hęreditas non est soluẽdo.Et est ratio,qa legata vltra vires hęreditatis sunt ipso iure nulla,vnde sibi imputet, qui in debitum soluit; hic vero loquiẽ q̃n
2 est soluendo,vt in gl.† Sed dubiũ hodie insurgit,si hęres fecit inuentarium,ita & ad solida legata teneẽ:licet hęreditas non sit soluendo.vt dixi in l.fi. s̃.de iu.deli.an hæres tunc ab emptore repetere possit. Et vr̃ ꝙ nõ, qa culpa sua non faciendo inuentarium commissa debenẽ.in ɔ̃rium, quia culpa ista ante venditionẽ erat commissa.vnde eum sua causa dr̃ emisse,& hoc puto verius.dũmodo vẽditor nõ affirmasset se fecisse inuẽtariũ, vel si erat infra tẽpus faciendi,non promiserit se facturũ,& tunc non fecerit.

LEX III.

1 *Hęres rem legatam creditori obligatam luere debet.*
2 *Hęres an debeat prædium tributarium a tributis liberare.*
3 *Legatum an extinguatur per alienationem voluntariã in contractu iniquo.*
4 *Legatum an reuiuiscat, si postquam testator rem legatam vendidit, illam redimat.*

Qui post. Obligatio rei legatæ non extinguit legatum. h.d.in tex.Ibi electa,dic per legatarium ɔ̃ hæ-
1 redem.† Nota,ꝙ hęres debet luere rem legatam creditori obligatam. Contra ꝙ opp.de l.prędia.j̃. de fideicom. & l. si res, ff.de leg.j.So.ut in gl. ꝙ hęc.l.locum habet q̃n post legatum testator obli.ll.ɔ̃riæ q̃n prius obligauerat,quo casu distinguitur,aut testator sciebat obligatã,& luit hr̃s,aut ignorabat, & luit legatarius, potuit aũt ignorate si castaldio,vel actor,siue procurator nõ habens ad hoc spãle mandatum,vel saltem de re ipsa,ipsam pignorauit.fallit tñ q̃n ignorauit in casibus no.in d.l.si res.& in d.l.prędia.vbi vide.Op.2.ꝙ immo distingi dẽat,aut facit ex necessitate, aut voluntate,vt l.rem legatã.ff.de adi.le.so.hic in pignornm datione, ibi vẽditione. quo casu distingue vt ibi, nec distinctio illa procedit,vt ibi in datione postea facta de re legata,qa donatio semper ex volũtate procedit,vt sequiẽ,in gl.& iõ Ia.Bu.dicebat, ꝙ vbi alienat titulo lucratiuo, semp intelligiẽ alienasse ex volũtate,& sic reuocaẽ legatũ. Opp.3. quod imo pignorando videaẽ mutasse voluntatẽ.vt s̃.de do.inter vi.& vxo.l.si maritus.2.solu. vt ibi.Opp. 4.ꝙ tex.male dicat electa in psonã actione,cũ electio sit de pluribus,& hic nõ potuerunt plures actiones cõpetere,er-
2 go so.vt in alia gl.q̃ declarat plures competere.† Quærit gl.an p̃dium tributariũ dẽat hr̃s liberare a tributis.Et dicit,ꝙ sic a prętetitis.nõ a futuris,vt ff.de leg.j.l.apud iul.§.hęres.& de le.3.l.qui ɔcubinã.§.qui ortus. Reuertor ad primã partẽ,& q̃ro cum gl.3.in fi.quid si testator legati fundi vsumfructum alienauit, & sponte, nulla necessitate rei familiaris vrgente.& dicit gl.ꝙ legatum fundi non reuocaẽ,& nihil allegat.sed rõ est,quia sicut legatum fundi totius nõ intelligiẽ reuocatũ p alienationẽ partis, sed dũtaxat pars alienata,vt ff.de l.si ex toto.in prin. & de fun. instru.l.tabernã. sic,nec per alienationem vsusfructus,qui pars rei censeẽ,vt ff. de leg.j.l.cũ filius,§.domus.& l.is.cuius.Sed vbi fuisset duntaxat legatus vsusfructus,legatum p illius alienationẽ reuocatum dice-
3 reẽ,nisi alienasset ex necessitate.† Sed q̃ro,dixi per alienationem voluntariã extinguiẽ legatũ,an hoc verũ statim, ꝙ ɔ̃ctus est iniquus,& sceleratus. Et dic, ꝙ si indubitanter traditione secuta, vt ff.de fun.instru.l.prędia.§.liberto.Sed traditione nõdum secuta, dic vt ibi no.Itẽ q̃ro,an p̃dicta distinctio locum habeat si alternatiue legauit rem,aut æstimationẽ.dic,ꝙ nõ,& si tunc voluntarie rẽ alienabat,æstimatio debeẽ, vt ff.de le.2.l. Lucius accedat,ff.de sol.l. Stichum,aut Pampylum. Itẽ prædicta distinctio locum habet q̃n pure legauit,nõ q̃n sub cõdictione,vt l.stichus.qui meus
4 erit.ff.de leg.j.†Quæro,si testator postquam rem legatam sponte vendidit,& eam redemerit, an legatũ vires reassumat, dic ꝙ nõ, vt ff.de adi.leg. l. cum seruus. fallit in libertate eius fauore, vt ibi no.& est casus.in l.verum,ff.de manu.testa.Quæro,si hæres vendidit,sed testatoris permissu,an legatum extinguiẽ. dic, ꝙ nõ.casus est notãdus.in l.postq̃.§.fi.in fi.ff.vt leg.no.ca. Quæro,si testator legauit nomẽ debitoris, & postea exegit,an expiret. dic vt.ff. de leg.3.l.fideicommissa,§.si rem.& ibi per Bar.

LEX IIII.

1 *Inualidum ab initio,non firmatur ex postfacto.*
2 *Legatum seruo factum,an sit validum.*
3 *Ancilla manumissa inuita,legatum sibi factum petere potest.*

1 **Seruis.** Legatum a domino factum seruo non valet sine libertate.nec conualescit ea superueniente.h. d. † Et ex hoc no. ꝙ nõ valet ab initio,non confirmatur ex postfacto. vt in glo.Opp. ꝙ legatum valet vt s̃.de neces.ser.l. quidam. Solu.vt ibi dixi. Opp.ad idem quia libertatem consequitur, vt l.ex his.s̃. de testa.mil.& per consequens legatum debet valere. Sol. glo.ꝙ illud procedit quando testator esset miles, non alias, ꝙ non placet Iac.But.quia milites regulantur s̃m ius commune, nisi appareret de priuilegio.ideo dicit,ꝙ si miles legat seruo proprio sub nomine libertatis, & tunc consequitur vtrunque, vt d.l.ex his.non alias.Tu dic,ꝙ immo idem si miles simpliciter ei leget,dummodo sciat eum seruum,ff.de milita. testa.l. lucius.§. j.& latius dixi. in d.l.ex his.Oppo.3.ad idem,de l.seruo legato,ff.de leg.j.& de l. Plautius,ff.ad leg.fal. Solu.ꝙ hic seruus remansit hæredis, vnde valere non potest,quia hæredi quæreret a quo deberetur, & idẽ esset in effectu hæres, & legatarius, sed in contrario seruus non
2 remanet heredis,quia alii fuit legatus,ideo tenet.†Oppo.3.quod legatum factum seruo teneat,vt ff.ad l.falci.l.plane.Solu.ibi seruus, cui legatum est factum, fuit alteri legatus ad manumitten-
3 dum,hic nemini,ut dixi.& ita debet intelligi glo. † Quæro quid si a testatore manumittaẽ in vita. Respon. glo. quod tunc valet, & legatum petet, quia sufficit tempore diei legati cedentis liberum esse, argum. ff.de leg.præst.l. interuenit, & de.fi. inst.l.non intelligitur,secus esset si mixta consideratione legantis, & legatarii,ideo non potest conualescere regula Catoniana impediẽte,vt no.ff.de regu. ca.l.j. & pro hoc videtur casus Insti. de leg.§. seruo,secus si legatum esset nullum ex defectu personæ legatarii tantum, quia tunc validatur impedimento cessante, vt d.l.interuenit,cum si.Et hanc partem tenet glo. in d.l.j. in distinctione sua,vbi ad hoc allegat,l.istam, & non confirmetur impedimento cessante, quia non valuisset, si testator statim mortuus esset. Ego cogitabam si glos. ista potest defendi, vt subdistinguamus, quando legatum deficit ex mixta causa.s.persona testantis,& legatarii,quia aut defectus,qui suberat,cessat ex facto testatoris tẽdente ad legati conualidationẽ, & tunc regula Catoniana, locũ nõ hẽt, ne tacite volũtati ɔfirmatorię supueniẽti ɔ̃dicat, aut p̃ter factum

factum testatoris impedimentũ cessat,vel ex testõris facto nõ tẽdẽte ad validationẽ legati,& tũc hẽt locũ rña p̃dicta,& d.§.an seruo,& p hoc accedat,qa si nõ manumisisset inter viuos, sed ĩ codicillis postea ei libertatẽ reliq̃sset, vr̃ ꝙ legatũ pecuniariũ in testõ ei relictũ petere possit,vt vr̃ pbari.s̃.de nece.seruis.l.qdã.§.sed cũ veteres.Nã dubitatio ibi fuit,qa hr̃ditas in codicillis dari nõ põt, sed legatũ sic,iõ in legato vr̃ ꝙ iure petat vtrũq;, ne volũtati defuncti repugneẽ,vt ibi in prin.cogitabitis.Et aliquos casus ĩ qbus non hẽt locum regula Catoniana, vide quos ponit glo.in d.l.j.

LEX V.

1 *Legatarius si subtraxerit rem sibi legatam,perdet illam.*

Non est dubium. Hæres falcidiã nõ detrahit de re q̃ subtrahit.h.d.s̃m primã lectũ.Sed hoc ñ bñ ɔuenit rubro,nec ẽt huic literæ in verbo,actio
1 nẽ.iõ legiẽ scdo,sic.†Legatarius subtrahẽs rẽ legatã p hr̃dẽ appre
a hensam,pdit[a] illã,& eius actionẽ.h.d.ɔcor.ff.ad l.Fal.l.j.§.j.& ff. ad Tre.l.Paulus rñdit,& hãc lec.approbat gl.Cõtra q̃ op. de le.j. s̃.quorũ le.& ff.in eo.ti.l.j.in prin. Sol. tribus modis,& tene mediã.sol.quã approbat hic gl.& Ber.extra de succes. ab intest. c.cũ dilectus.Opp.ij.de l.obtentu,j̃.de cri.expi.hęr.Sol.vt gl.Op.3.ab extra,ꝙ ista lex nobis seruiat de vento,nã cum legatarius rẽ sibi hẽat,& possideat,frustra actionẽ pdit, q̃ sibi non est necessaria. Sol.ꝙ rẽ restituere teneẽ,& actionẽ ad petendũ pdit,& sic oẽ ius suũ,vt no.ff.qđ me.cã.ĩ l.sed & partus.in gl.fi.Et hæc vera,nisi ex pmissione expssa testõris rẽ ipsam accepisset, vt ff.de le.3.l. Titio cui testõ.§.j.vł ẽt tacita,qa eũ fecit executorẽ sui testatnẽti,nã tũc sibijpsi põt soluere,vt ff.de ɔ̃hen.emp.l.fistulas.§.fundum. Barth.

ADDITIO.

a ¶Perdit.Sed.quid de fideicommis.generali, an poterit quis propia sua authoritate sibi soluere.respon.ꝙ sic,vt Io.An.in §.compendiose, in versi. sed pone quod finita,super dicto verbo,finita,& vide omnino Oldra.consi.107.

LEX VI.

Si legata. Substitutio vulgaris etiam in legatis,expirat eis agnitis.h.d.Bart.

LEX VII.

1 *Re coniuncti faciunt sibi partes.*
2 *Error in nõie,an vitiet,& quid de errore in finibus rei legatę, & nu.3. & 4.*

1 a **Si Fortidianum.** Casus. † Re coniuncti[a] concursu faciũt sibi partes.h.d. Opp. ꝙ p legatũ factũ filio,ĩtelligaẽ legatũ factũ primũ fratrib⁹ adẽptũ,vt Insti.de adẽp.le.§.trãsferri.So.vt gl. ꝙ hic ñ habuit aĩum adeũdi prĩo,ibi sic,ĩ dubio ãt si alteri legauit sub ɔmemoratione primi, vt qđ Titio legaui,Sẽpronio lego,vr̃ hr̃e aĩum adminẽdi Titio,vt ff.de adi.leg.l.trãslatio.& l.sicut.alias secus s̃m Cy.qđ placet, nisi in hac ɔmemoratione loquaẽ ɔiũcte,& repetitiue,puta,itẽ fundũ quẽ Titio legaui,Sẽpronio lego.nã tũc ñ priuatiue, sed ɔiũctiue loquiẽ,vt l.in repetendis.ff.de lega.3.& vide Bar. in d.l.sicut.Bart.

ADDITIO.

a †Reconiuncti.Tu vide de hoc,vltra ea quæ hic no.& Bar.& Bal.eundem Bar. in l.non ad ea.ff.de condi.& demon.

2 **§.Error autem.** †Error in nomine rei legatæ,nõ nocet,si ɔstet đ corpore.h.d. Cõtra qđ opp.gl.de l.si qs in fundi vocabulo,de leg. j.sol. ꝙ hic q̃n error in noĩe,pprio,ibi in appellatiuo,puta, qa legauit ęquũ vbi volebat legare bouẽ.Et est rõ, qa ĩtollerabilis est error nominis appellatiui,qa tanq̃ nãle est ĩmutabile.Itẽ,qa est error ɔcernẽs rei essentiã,& substãtiã,qa ñ p̃t res carere noĩe appellatiuo, q̃n careat ei⁹ substãtia,& essentia,qđ nõ est ĩ pprio, & ad beneplacitũ ĩposito.
3 †Sed ab extra op.ꝙ in appellatiuis error nõ vitiet,vt ff.de leg. 3.l. liberorũ,§.qđ tñ Cassius.Sol.in appellatiuis distinguẽdo, qa aut sic sunt discrepantia, ꝙ vnũ appellatiuorũ non põt quoquo mõ alij ɔuenire,& tunc procedunt superius dicta, aut non sic sunt discrepantia,quin aliquo mõ ɔuenire possit,licet ĩproprie, & tunc habet locũ.§.qđ tñ Cassius. Nã libri, & chartę aliq̃ ɔuenientiã in
4 uicẽ hñt.†Quero de errore in ɔfinibus rei legatę.dic,ꝙ nõ vitiat, vt l.patron⁹,§.j.đ le.3.& idẽ dicit hic do.Cy.si ĩ dieceśi sit erratũ.

LEX VIII.

1 *Miles armatę militię tutor esse nequit.*
2 *Hęredi qui soluit,repetitio datur.*

Ab administratione. Conditio impossibilis de iure adiecta legato,
1 vitiatur, & nõ vitiat.h.d.†Et p̃mitto duo.primo,ꝙ miles armatę militiæ nõ põt esse tutor.s̃m,ꝙ res legata tutori in eodẽ testõ data,nõ dẽtur ei,si nõ acceptet tutelã.Et prĩo,dictũ.Scdo,eius effectũ.Tertio,rõnẽ annectit.scda ibi,q̃ res.tertia ibi,nec em̃. No.excusationẽ ĩpotẽtiæ pdesse,& in lucro,vt ĩ gl.& op. ꝙ miles nõ excuseẽ,vt s̃.de excu.ve.l.ij.Sol.vt gl.sup verbo eripuit.Op. ꝙ hęc ɔditio nõ remittaẽ,imo legato priuetur,vt ff.de tes.tute.l.q tutelã. Sol.ꝙ aliud in priuatis,vt ibi,aliud in militibus,vt hic,qa religio sacramenti hanc ɔditionẽ, & grauamẽ in eis reddit impossibilẽ.
2 †Op.ad idẽ,qa hr̃di,si soluisset,dareẽ repetitio,vt s̃. de ɔdi. ob ca. l.si militem,ergo fortius huius legati retentio,vt de reg.iur.l.inuitus,§.cui damus.Sol.pluribus modis,vt in gl.primo, ꝙ hic testator sciuit,ibi ignorauit.Sed diuinat,ꝙ ibi sub ɔdi.edit,hic pure legauit,hic ẽt diuinat,& casus diuersificat ĩ facto,sed nõ in iure,vel rõne.Tertio,ꝙ hic fuit relictũ sub ĩpossibili ɔdõne,q̃ legatũ non vitiat,vt l.j.& l.ɔdõnes,ff.de ɔd.inst.& l.obtinuit,ff.đ ɔd. & dem. In ɔ̃ctibus secus,vt seqtur ĩ gl.& ita intelligiẽ l. in ɔ̃riũ all.Et hęc cõis,& vera.Vel s̃m Iac.Bu.hoc nõ põt militi imputari, qa oĩno est impossibile de iure eũ tutorẽ esse, ibi vero est possibile eum procuratorẽ esse,si non opponatur ei ante lit.conte. vt s̃. de procu.l.ita demum,ideo imputatur ei si nõ fecit quod potuit. Barth.

LEX IX.

Si in fraudem. Casus Hæres tenetur soluere legata, licet ei qõ de hæreditate sit mota,cum cautione tñ de restituendo,si hęreditas omittatur.h.d.Ibi,accusator.subaudi,præsumptiue,qa si ɔstaret, inde haberet eũ reijcere, & punire.No.ꝙ cautio euicta hæreditate legata, reddi interponitur,si cõtrouersia moueatur, sed cautio de reddendo qđ est vltra Falcidiã,præstatur ẽt controuersia nondum mota.gl. vide per te.

LEX X.

1 *Legatum vt valeat,a sciente fieri debet.*
2 *Legatum de re aliena an valeat,& nu.seq.*
7 *Legatum de re aliena,an valeat,si dominus consentiat.*
8 *Legatum de fundo dotali, an valeat.*
9 *Coniuncta persona quę dicatur.*
10 *Euictio,an debeatur legatario re legata euicta.*
11 *Euictio quando,& cui debeatur.*

a **Cum alienam.** [a]Casus.Legatum rei alienæ, valet, si sit a sciente,vel tali persona,cui lega
1 tarus esset si rẽ alienã sciret.h.d.† No.ꝙ legatũ a sciente valet, ꝙ non ab ignorante.Item no.ꝙ vxor nõ vr̃ de proximis, vt hic,nec si de propinquis,vt s̃.vnde vir,& vxor.l.j.de coniunctis autem di-
2 citur,s̃.de fur.l.manifestissimi.§.fin.†Oppo. ꝙ rei alienæ indistincte valeat legatum,vt ff.de lega.i.l. vnum ex fami. §. si rem.Solu. vt in 1.glo.in princ.ꝙ hæc intelligitur aliena,ita ꝙ non sua, neq;
3 hæredis sui,in contrario autem est hęredis sui.†Oppo.de c.filius. extra de test.& 12.q.v.si episcopus.solu.vt in glo.vel verius dic,ꝙ illa debent intelligi,vt legatum rei alienæ non valeat in præiudi-
4 cium domini,sed hæredis sic,vt ibi per gl.†Oppo.3.ꝙ solum ius, ꝙ habet in re legata,videatur,ff.de leg.1.l.serui electione.§.fi.& ff. de le.1.l.si domus,§.fi.Sol.hic loquitur q̃n est prorsus sua, vel prorsus aliena.Cõtraria loquuntur,q̃n est pro parte sua,vel ius hẽt in re,quia tunc partem illã,vel ius,quod habet in re,vr̃ tm̃ legare,vt ibi,ẽt si illud finiretur eius morte,vt j̃.e.l.vxor.Et cũ hac gl.ɔcor. alia ff.de le.3.l.Iulianus in prin.& ista vera,licet gl.in d.l.serui electione.distinguat, an testõr adijciat pro iure meo,vel non,& male,vt ibi per Dy.& hic per Cy.Sed gl.istam potes saluare, vbi esset cõis cum hærede,quia tunc si adiecerit illud verbum, meum, vel simile,totum debetur,vt l.cum filius,§.dñs,de leg.2. Et iõ ibi adiecit pronomen meum,ꝙ solum portio eius debetur. Op.4.ꝙ legatũ indistincte dẽatur,vt ff.ad Tre.l. quidã,§.siquis filiũ,& de fi.li.l.Paulus rñdit.Sol.vt in gl.fi.quia spãle est ĩ legato libertatis,
5 eius fauore.†Op.v.ꝙ ẽt si legetur ɔiunctę psonæ,nõ dẽatur,vt ff. de le.2.cum pater,§.euictis.Sol.vt in ea.gl.ꝙ ibi spãle, ne creetur inuidia inter filios.Hæc sol.non est bona,quia eadem ratione deberemus dicere,ꝙ non valeret,si pater sciret alienã esse,vel si ppria fuisset.Ideo gl.dicit 2.& verius,ꝙ ibi tenet legatum,sed euictio non debetur,quã ẽt non deberi hic nõ negatur. Cõtra istud de euictione op.6.gl.ꝙ hęres de euictione tenetur,vt ff.de leg.i.l. nõ quocunq;.1.respon.& §.i.l.si domus,§.i.gl.so.sed obscure.Verum quia ista est materia de per se a præcedenti, ideo illam reseruo donec istam expediero.Et ideo,vt hæc materia clarius, & plenius liqueat,cum res aliena legatur,duas facio quęstiones.Prima est,an debeatur.Secunda est,an ea præstita,& euicta, de euictio-
6 ne agatur.†Circa primã qõnem dic,aut testator nullum ius hẽt in re,vel ad rem,aut aliquod ius habet.Primo casu, aut est hæredis sui,& indistincte debetur,vt l.vnũ ex familia,§.si rẽ, de leg.2. aut est alterius,& tunc fac tria mẽbra, quorum duo sunt hic in litera,videlicet,aut testator sciebat alienã,& debetur, vt hic ĩ prin. aut suã putauit,& sic alienã ignorauit,tunc regula est ꝙ non debeatur.

ADDITIONES.

a ¶Cum aliena.Adde Bal.& Doc.hic,& Bar.in cons.quidã sibi filios hæredes, &c. quem vide plenius in l.cũ quis decedens.in prin.de le.3.& quod no.in l. Gaius.s̃. de pig.act.& in l.spadonẽ,§.j.ff.de excu.tut.in Insti.e.ti.§.itẽ propter, & Bal.in Mar.ver.concedens.ver.fi.& idem tenet Bal.in c.1.de prohi.feu.alie. per Fed.& in l.certum.x.col.s̃.vnde cog.Item valet,si fiat cõiunctæ personæ,quia dr̃ ignoranter factum,non aliter,vt hic per Doc.Ale.& Bal.& tenet Bart.in l.si domus. §.de euic.ff.de le.1.& ibi Io.de Por.& Doc.quod uerum,nisi sit relictũ ab æqua, vel magna coniuncta persona,s̃m Bal.hic,& in c.1.§.præterea, quib. mod. feu. amit.in vsi.feu.quod uerũ si testator ignoret esse alienã,secus si sciat,ut hic per Doc.& Ale.in l.1.§.& hæc actio,post gl.de eo per quem fac.erit. Sed an præsumatur ignorãter factum.uide Bal.hic in ult.col.ꝙ sic,si ius cõsistit in facto alieno non frequenter tractato,sed indiscusso, secus si in alio discusso,uel in facto proprio,quia p̃sumiẽ scientia in testatore,ut ibi uide in l.uerius,de prob. & gl. in c.filius,de test.Et no.ꝙ si præscriptio rei alienæ ignoranter legatæ, cõplebatur post mortẽ testatoris, dñium præscriptũ superueniens quæritur legatario, gl.singula.s̃m Ang.& Ale.in l.1.§.& hæc actio ff.de eo,per quem factum erit, & sic secundum eos dñium tunc transit in legatarium recta uia finita præscriptione s̃m Bal.ibi,post glo.quod uerum,si testator possidebat fundum, sed si hęres etiam uiuo testatore cępit possidere,& pręscribere,secus est,secũdum Ale.ibi.

beatur. Fallit in casibus hic no. ī litera. Aut dubitauit, an sciuerit, vel ignorauerit, & licet quidā distinguant, aut tractatur de facto suo, aut alieno, per l. fi. ff. pro suo. tñ in casu isto non cadit distinctio. Ideo dico, aut ipse eā possidebat cum titulo, & præsumptio est quod eā putauerit suā, aut eam possidebat sine tit. & licet matus sit dubiū, quia tñ benignior interpretatio est eligenda, vt l. benignius. ff. de legi. præsumo qđ suā putauerit, ne iniuste reperiat alienā rē possediſſe. Et ꝓ hoc accēdat. §. ne vxor pro mat. l. 2. ī. de pri. fi. l. i. & pro hoc ēt facit, quod hic no. gl. fi. in fi. aut nō ipse, sed alius, eā possidebat, & tunc nō ꝓsumo, qđ suā putauerit, sed alienā. ar. ī. vnde vi. l. fi. 2. casu principali qñ testator aliquid ius hēt, distinguo, aut est ius cōionis, aut est ius aliud, & ius cōionis, tunc solum partē suā legare vī, vt ff. de le. j. l. serui electione, §. fin. & l. fi Dñs. §. fi. nisi dixerit, fundū totū, vel omnē, qa sic licet esset cōis, nihilominus totus debetur, vt l. Iulianus. in prin. de leg. 3. Itē nisi fuisset cōis cū hērde, quia tunc res tota debet, vt in tex. singulari. ff. de le. 2. l. cū filius. §. Dñs. Saluo qđ si isto casu adiecerit, ꝓnomē re strictiuum, meū. qa tunc restringit ad partē tm a se possessam, & qđ vindicare posset, vt l. Quintus. i prin. & l. Quintus. 2. §. & §. si cui. §. argento. ff. de auro, & arg. leg. & isto casu verificatur gl. posita, in l. serui electione. §. fi. de le. i. Si aūt est ius aliud ī cōionis, & tūc solū illud ius legasse vī, siue sit ius pignoris, & hypothecæ (quo casu vide l. senatus. §. fi. de le. j. & l. j. ff. de lib. leg.) siue sit ius superficiei, siue vtilis dominij, vt l. fi domus. §. fi. & l. fi tibi. §. fi. de le. 1. siue sit ius vsusfructus, licet morte lēgātis finiatur, & sic inutile reperiatur legatū, vt ī. eo. l. vxor patrē. ff. de le. j. l. qđ in rerū. §. j. & ff. de vsufru. le. l. Sticho. Et hæc vera, ēt si illud ius nō sit in re, sed ad rē, vt garē emerat, & nondū sibi tradita erat, nā tunc solū ius, qđ habet, legare vī, ideo actione ex empto tenetur hīs ei cedere, vt l. apud Iulianum. §. idem Iulianus, de leg. j. Et plus dixit Ia. de Are. qđ hīs si pciī non est solutum, debet illud soluere, & probat multiplici ratione. Prima, quia tenetur iura cedere cum effectu, ita qđ quod non obst. exceptio, ꝙ facere non pōt nisi preciū soluat, vt l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. & de hær. ven. l. fi. nomen. Secūa, quia possessio retinetur loco pignoris, ergo hīs luere dēt, vt l. q. ꝙ cubinā. §. qui ortus, de le. 3. Tertia, quia inutile esset legatū, cum precium æquialeat rem legatā, igitur soluendū ab hērde, vt l. si res legata, ver. vel pōt, de le. j. & l. qui habebat. in prin. de le. 3. Ista tertia ratio satis est eadem cū præcedenti, & de per se modicū valet, per l. vxor, ī. eo. & per. l. qđ in rerum. §. i. de le. j. & hęc de prima. q. Sed anteq̄ transeā ad secām, volo aliqua dubia circa p̄dicta remo
7 uere. † Primum dubium est, si testator legat rē alienā p̄sentiente domino, an in casu in quo alias non valeret legatum, tūc valeat? Dices tu, hęc qō implicat ꝯdictionem, quia si requisiuit p̄sensum Dñi, ergo sciuit alienā, igitur tenet legatum, vt hic. in princ. & tñ in quæstione dicitur ibi, alias non valeret legarum, & sic in casu in quo ignorauit alienam, sed dic, quod consensit ignorante testatore, dicit Bal. ꝙ valet. per l. sicut. §. venditionis. ff. quibus. mo. pig. vel hypo. solu. vbi casus, & quia potentia accedere potest ad actū ignorantis causam sui posse, vt ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. qui ignorauit, ff. de acq. hær. l. qui se pupillum, subiungit, ꝙ dominus consentiens si possideat, a legatario conuenirī nō poterit, vt rem præstet, quia iste consensus est nudus, quia si ex pacto nudo agi non potest, multominus ex isto consensu, quia simpliciter consentiens non dicitur agere, vel contrahere, sed pati, vt l. si pater. ff. ff. de ma. vind. Sed vbi legatarius possideret, & dominus contra eum ageret, repelleretur excep. argumen. ff. do. l. si tibi dedcrim, nisi ob causam consensērit, quæ secuta non fuerit, quia tunc tibi non
8 p̄iudicat, vt d. l. si quis decedens. in prin. de lega. iii. † Secundum dubium est, si testator leg at fundum suum dotalem Titio, an teneat legatum? & videtur casus, quòd non, in l. dotalem. ff. de mili. testa. & allega bat ibi glo. rationem, quia non est in commercio. Sed Old. & Iacob. de Are. illam rationem reprobarunt, quia saltem est in commertio permutationis, vt ff. de iure dot. l. ita constante, & l. fina. Vnde dixerunt legatum non valere quo ad tranſlationem dominii, sed tenet, vt eius debeatur æstimatio, arg. ff. de lega. primo. l. prima, & l. cętera, §. si duobus. l. si quis inquilinos. in princip. hoc idem tenet Bald. eadem ratione, quia eius contractus tenet in p̄iudicium contrahentis, argumen. §. de p̄ę. mi. l. fi is, & no. ff. de fi. l. cum lex, & de vsu. l. cum vir, ergo, & legatum in p̄iudicium hęredis, qui adeundo, dicitur quasi contrahere cum legatariis, vt l. ex maleficiis, §. hęres. ff. de actio. & obligatio. Ego puto, quòd si rem propriam dotalem legauit, quòd æstimatio nō debeatur, quia ius solum quod in eo habet, legasse videtur, licet eius morte pereat, vt infra, eodem. l. vxor, secus si non propriam dotalem, sed alterius, quia tunc in casu quo rei alienę tenet legatum, dic æstimationem deberi, non obstante quòd sit dotalis. Tertium dubium est, si testator rem alienam posſidet, quam suam putabat, & quam suam putasset, dixi in dubio præsumi legari extraneo, an hęres ei tradere teneturꝰ dicit glossa. hic in fine, quòd sic, per l. si is qui. ff. de euict. Sed in contrarium facit iste text. in secundo respon. vbi dicitur, ꝙ legatum non valet, & sic obligationem ad tradendū non inducit. Forſam diceret quis, gl. debet intelligi, quando si sciuisset, ei fuisset legaturus, & sic legatum teneret, & ego fateor etiam quęstionem esse de indubita
bili. Nec videtur mihi, quòd gl. in illo casu intelligat, quia notanter dixit de extraneo, in quo nōn est illa præsumptio, quæ est in coniuncta persona, vt ei fuisset legaturus, & etiam, quia per l. quā allegat, de euictione ei non tenetur, vt ibi pater, & pro tanto intel ligo gl. in extraneo, in quo non cadit præsumptio, ꝙ ei fuisset relicturus. Et dico gl. verum dicere, qa dēt hēre possessionē, & defunctus hēt tradere, & vltra non tenetur, quia ius illud p̄stādi do nec ab eo euincatur, ei debetur, argu. eorum q dixi in distinctione. Nō obst. hæc l. quia loquitur vbi alius possidebat, & testō, vel si intelligas istā l. vbi testator possidebat, dic, ꝙ nō valet respectu ipsius rei, vel æstimationis ejus, sed valet respectu possessionis tradendæ, talis qualis apud defunctum fuit, & hoc vult ista no. glo. Nunc iuxta primā partē huius l. qñ legatum tenet rei alienę, quę ro, quid in libello peterur. Et respondetur, vt hic in gl. ij. quā vide
9 † Itē no. iuxta secundam partem l. quæ dicatur coniuncta persona, dicitur ſm gradum successionis, [a] & agnati [b] vsq; ad decimū,
a
b cognati ad ſeptimum gradum, vt no. in l. fi. §. vnde legi. quod cōi ter non placet Doc. quare alij dicunt, ꝙ coniuncti dicuntur oēs illi, qui possunt agere sine mandato, vt l. sed hæ. ff. de procur. Sed mihi non placet, quia iste tex. non tantum loquitur de coniunctis personis, sed etiam de quibuscunque alijs, quibus similiter testōr fuisset legaturus, propter dilectionem, & affectionem, quam testator habuisset ad personam. Nec meo iudicio cuicunq; personæ coniunctæ hic vult deberi, sed ei cui verisimiliter fuisset relicturus si sciuisset aliena & sic simplr de qualibet coniuncta persona hic non loquitur, sed respective, ideo sto cū gl. vt hoc resolute in iudicis æstimatione, & arbitrio, vt cætera a iure indeterminata; qui consideret affectionem quam testator vī habuisse ad vtrū que, & cui plus contulit, quia illum magis dilexit, & quantū minus est remanſurum penes hæredem, si nunc cogatur redimere. Quid enim si res est rāti precij, quod si cogitur redimerē, satis minus remanebit hæredi qđ legatario? & tamen si testatoris res fuisset, multo plus eo habiturus erat hæres, & sic etiam valor rei est considerandus. Et ideo non est forte absurdum dicere, qđ tāta potest esse affectio, & dilectio quam testator habuit ad vtrunque, si non totū legatario fuisset relictura, sed verisimiliter partem, vel quid aliud, quod iudex possit proportionaliter, & pro rata scinde re legatum, & facere legatario dari partē condignā æstimationis rei, & sic ponderatis pōderandis quandoq; totum, quandoq; ni-
10 hil, qñq; partē ei dari faciat. Et hoc satis cohæret æquitati. † Mō transeo ad 2. quæstion. principalem, quæ est, an per legata euicta, legatario debeatur euictio, idest æstimatio rei euictæ, si res redimi non potest? Et videtur, ꝙ nō: quia tit. legatarij est lucrativus, ideo euictio non debetur, vt l. Aristo. ff. de donatio. & not. in l. 2. ī. de donatio. Sed in contrarium est tex. ff. de leg. j. l. non quocunque. in prin. §. j. & in l. si demus. §. j. & hæc vera. Ad l. Aristo. respondent gl. & Doctores, ꝙ illa in contractibus, in quibus dic, vt ibi, nos in vltimis voluntatibus, in quibus debetur euictio, vt l. superius allegat. Sed contra hoc oppono, multum fortiter de l. cum pater, §. euictis, de leg. ij. Glossa ista sol. dupliciter. primo, quia speciale est

ADDITIONES.

a ¶ Dicitur secundum gradum successionis. Adde Inn. in c. nonnulli. in 2. col. in gl. sua in verbo, personis, de reser. & ibi omninò per Panor. in §. sunt, & alij. in vltimo col. in prin. in ver. & dubitatur quæ dicantur coniunctæ personæ, & Bart. in l. ij. ad fi. principi, ver. quæro cum dicatur, ff. de actio. & in l. sed & hę. in prin. in 1. q. ff. de procu. vbi dicit, ꝙ omnes veniunt, qui numerantur in l. 1. §. fina. & ibi Bar. ff. de posſ, debuit allegare in l. cum eorum. §. affinitates. e. tit. vsque ad gradum successibilem, per Bar. hic in fi. & Ale. & glo. in l. fi fœmina, in verſi. iniuriam, ī. ad Turpi. no. in auth. licentiam, de epi. & cle. in l. petitionem, circa medium, inf. de aduo. di. iud. in 13. §. 11. ff. iu. fol. vide in Spe. de coniuncta persona, in prin & Io. And. in addi. & per Bal. in l. 1. qui accu. non pos. & Ale. vbi, sup. ad de etiam de hoc articulo, quæ dicantur coniunctæ personæ, Cy. & per eundē Bal. in l. exigendi, & Bal. in l. 1. j. col. infr. qui accu. non po. Ang. in d. l. fed, & hæ. in prin. & Imo. in l. ex facto, §. fi quis rogatus, ff. ad Tre. cum concor. signatis ꝙ do. Ale. in d. l. exigendi, in 2. col. in fi. uer. quæ autem dicantur coniunctæ personę. Item adde, quod appellatione coniunctorum etiam affines comprehendun tur, d. l. fed & hæ. in prin. ff. de procu. Io. de Pra. & ibi Lau. de Fano. in §. cęterū Inſt. de le. agn. ſu. & no. in l. reprehendenda, ſup. de inſti. & ſub. & in l. cum maritum, & ibi Bal. inf. de fo. & in l. manifeſtiſſimi, §. fi. & ibi Bal. ſup. de fur. vbi dicitur uerum etiam in vxore, & viro, & Ale. hic, quod verum eſt cognatione ſacramentali, ſecundum Bal. ibi, qui dicit ſic intelligi, l. Quintus, in fi. ff. de aur. & ar. leg. Item adde, quòd nō venit ſpurius, Dy. conſ. 18. aliter 6. quod in c. Chriſti nomine amen, conſiderata, & Bal. in l. quod pauperibus, pe. colum ver. illud conſtat quod appellatione coniunctorum, de epiſ. & cler. gl. in cle. 1. in verbo, liberi, de bapti. item in c. nonnulli. in 2. col. in prin. ver. item ſi pater acciperet, inf. de fideicom. ꝙ ſpurius admittitur pro patre ſine mandato, ergo putet, ꝙ non dicitur coniuncta perſona. item nec filius baſtardi, etiam legitimus, ſm Pau. de Caſt conſi. 181. Sed an tranſuerſales vltra fratrem. Bal. & Do. in d. l. exigendi. in fi. ver. quæro quid in tranſuerſalibus, & ibi Fulgo. ſup. de procu-
b ¶ Agnati. Adde, ꝙ agnati ſunt deſcendentes per virilem ſexum, vt perSoc. conſi. 227. incip. præſens conſul. pulchra, ver. 4. ad idem accedat in ſecunda parte. 103. cognati vero dicuntur a linea fœminea, gl. in verbo agnati, in §. 1. Inſti. de leg. agnat. Item mater, & eius linea. Bar. in l. j. ſup. de leg. hær. pe. l. in ſucceſſione. ſi. & leg. Et addo ꝙ dicit, ꝙ cognati dicuntur vſque ad ſeptimum gradum, dic verum, ſed tamen ſuccedunt vſque ad decimum, ſicut agnati, hodie, ſecundum Azo. in ſum. de legi. hære. & gl. in §. ſi in verſi. nata. Inſt. de ſu. cog. ſed quo ad alia dicantur cognati, ſicut olim vſque ad ſeptimum gradum, ſecundum Cy. hic, & Anto. Rol. in arbo. conſan. 3. col. in fi.

ciale est in filijs, vt eis ab alio non debeatur, ne de euictione inuidia creetur inter liberos, vt ff. de bo. q̄ li. l. cum pr. j. tñ. hæc rō posset procedere vbi non tantum filijs, sed etiam alteri esset factum prælegatum, at vbi vtrique prælegatum factum esset, si ei cui euictum esset, non deberetur euictio, & alter suum prelegatum haberet, fortior insurgeret inuidia, ideo ratio ista nō est bona, & per consequens hæc solu. super ista falsa ratione fundata. Item vnus filiorum esset hæres vniuersalis, & alter legatarius, & loco legata rij habitus, quia in re certa institutus, quæ postea ei esset euicta, non est iusta causa quare ei non debeatur euictio, imo multo magis ei, quam extraneo. Quapropter glo. sol. aliter in verſie. sed dic ibi, certi homines. Et gl. habet diuersimode, & corrupte. Sed glo. vnum supponit, & aliud dicit, supponit enim solutionem talem, aut de intentione testatoris fuit, vt res legatario daretur, & sic de minimum in eum transferretur, & tunc, quia re euicta apparet dominium non translatum. vt testator voluit, euictio deberetur, qa non impleuit id, ad quod tenebatur, aut testator voluit solum, vt res tradatur, & tunc tradendo impleuit id, ad quod tenetur, ꝙ tan to, licet postea res euincantur, de euictione non tenetur, pro ista sol. facit, quod no. glo. in l. qui res, in prin. ff. de solu. & an testator ī dubio voluerit dari, vel tradi, dicit gl. ꝙ si testator putauit rē certi hominis esse, ꝙ tunc hæres solum tenetur ab eo emere, & quia venditor ille tenet solum ei tradere, nec hæres ad aliud quā ad tradendum tenetur legatario, & ideo, vt dixi, de euictione ei non tenet. Sed vbi incerti hominis esse putauit, sed ignorauit cuius, tūc testator videtur velle, ꝙ a quolibet vero domino hæres emat, & per consequens rem der, & eius dominium transferat in legatarium: quod si non fecit, quia res est euicta, remanet primitiua, & ex ea agitur, & per istum modum euictio debetur, & intelligatur l. non quocunque, §. j. ff. de le. j. quæ dicunt euictionem dēri, & meo iudicio ista est intentio huius gl. quia scribentes, vt pote ipsam non intelligentes, non viderunt curasse. Et quia ista solu. puto esse veram, esset quærendum, quomodo scietur an putauerit certi hominis esse, vel non esse. Respon. ꝙ si sciuit possessorem, præsumptio est, quod illius putauerit, ar. eius, quod no. ff. si seru. ven. l. sicuti. §. sed si quæratur, & ff. fi. er. l. j. cum ibi no, & eius quod no. in gl. 4. in l. quidam, ff. de pd. inſt. Et si possessorem ignorauerit, vel forte nullus erat, tunc incerti hominis esse putauit, vt ī. vnde vi. l. fi. Et quia cōtra prædictam sol. forſan insurgeret quis, dicens, quod vbi certi hominis esse putauit, etiam supposito, qđ ad tradendum solum teneretur, nihilominus de euictione tenea
a tur, quia sic est in venditione, in qua solum quis ad tradēdum tenetur, vt ff. de ac. emp. l. j. & de condic. ob cau. l. fi. & tamē euictio debetur, vt ī. de euic. l. nō dubitatur, & ff. de euic. l. j. Et ego respō deo, quod ibi titu. est onerosus, in casu nostro lucrativus, de cuius natura est, vt euictio non debeatur, ut l. Aristo. ff. de do. & gl. vult eum de euictione non teneri, sed ad cedendum actionem, quam habet contra venditorem, si vult liberari, arg. eius, quod not. in l. creditor. ff. de euic. † Sed licet glo. sic declarauerim, scio tamen esse, quod Pe. & Cy. quos sequitur Bar. in d. §. euictis, aliter soluerint prædictum contrārium, videlicet, quod aut is cui euincitur, est legatarius tantum, & tunc euictio ei debeatur, vt d. l. non quocunque. §. j. & d. l. si domus, §. de euictio. aut est simul legatarius, & eo hæres, & tunc, aut vni tantum cohæredum est prælegatum, & ei non debetur euictio. vt d. §. euictis, in j. resp. aut omnibus, & tūc non iure actionis, sed retentionis ei debeatur, vt in ij. respon. nec curant ipſi, an ipſi cohæredes ſint filij, vel extranei, & rationem diuersitatis quando est legatarius tantum, vel si legatarius, & cōhæres assignant, quia primo casu nullum alium commodum remanet legatario, ideo faciliter lex prouidet ei, vt agat, de euictionib. secundo casu ei remanet commodum hæreditatis. quod fuit visum legislatori sufficere. Post istos superuenit Bal. & dicit, ꝙ in §. euictis. est ſpeciale, ratione æqualitatis ſeruādæ inter perſonas: nam non præſumitur, ꝙ ſi in tm vnum dilexit, ꝙ alios neglexetit, vt ff. de ritu nup. l. non ſolum. §. de vna. hinc eſt, ꝙ priuilegium ceſſat, inter partes. vt ff. de excu. tu. l. ſed & milites, in prin. ſed iſta ſol. vī vna, & eadem cum ſolone primæ glo. licet tranſmutentur verba ratione, at illam nō tenui, vt ſuperius dixi. Ideo ſolutio Pe. q̄ eſt cōis, vt tutior, ſed non ppea eam ex toto ſequor, vt ex ſubſequentib patebit. Et iō, vt clarius liqueat ſol. qōnis, ſic diſtinguo, cū q̄ritur, an re tradita legata, & euicta, debeatur euictio, aut res tradita, fuit in genere ſuo legata, & tunc debet euictio, vt ff. de le. j. l. ſi aſubſtituto. §. hæres, & de leg. 3. Iqui concubinam. §. ſi hæres. & ita no. in d. l. cum pater. §. euictis, & l. ſi domus, §. j. & de euic. l.
a. Et hoc ex natura magis obligationis generis, q̄ ex ti. obligatio nis ex cuius natura eſt, vt euictio non debeatur, cum titulus ſit lucratiuus, vt l. Ariſto. ff. de do. ſecundum Dy. vel quia natura genę ris eſt, vt res fiat accipientis, ſecundum aliquos, quod non ita placet Cy. aut res tradita erat in ſpecie ſeu ſpecifice legata, & tūc, aut agere volens de euictione, eſt legatarius, & cohæres ſimul, aut legatarius tm, & primo caſu, aut ei ſoli duntaxat legatum ſeu prælegatum rei euictæ fuit factum, & tunc ei non debetur euictio, vt d. l. cum pater. §. euictus. j. ri. ga ſufficit ei commodum hæreditatis. ſm Pe. & Cy. & Bar. & cōiter Doc. aut non tm ei ſoli, ſed etiā aliis cohæredibus fuit legatum, & tunc euictio ei non dētur per

viam actionis, ſed retentionis, vt ibidē in 2. reſpon. nec curo ſunt filij, vel extranei, vt ſ. dixi. cum ratio ſit diuerſa. Secundo caſu, qñ eſt legatarius tantum, ita quod non cohæres, diſtinguo, aut res legata erat teſtatoris, aut alterius. ſi teſtatoris, aut etiincitur ratione pignoris, vel hypothecæ, vel ratione dominij, vel quaſi, primo casu, ſi hæres tenebatur ei dare liberam, & ſic luere, tunc contra eū de euictione poteſt agi alias ſecus, qñ aūt teneatur ipſe luere, & liberam dare, vt dixi ſ. eo. l. qui poſt, & habetur ī. de fideicommiſ. l. prædia. Secundo caſu, quando euincitur ratione dominij, vel quaſi, tunc non debetur euictio, quia ſi res eſt teſtatoris, vt ſuppo nitur, non poteſt euinci, per imprudētiam iudicis, vel legatarij, quæ non habet nocere hęredi, vt l. ſi per imprudentiā, ff. de euic. ſaluo ꝙ ſi hæres dediſſet cām euictioni, quia inſtrumēta per quæ legatarius obtinuiſſet, requiſitus non exhibuiſſet, ut ī. de fideic. l. ſi inſtrumenta, & ff. de leg. præſt. l. quid ergo. §. ſi hæres, ſi autem res legata erat alterius, & non teſtatoris, & tunc aut legatū tamē de re aliena factum non tenebat, quod eſt quando teſtator rem ſuam putauit, & legauit ei, cui non fuiſſet legaturus, ſi ſciuiſſet, vt hic, & tunc euictio non debetur, vt hic, & l. ſi is, qui ff. de euic. qđ probo ratione, nam aut teſtator rem poſſidet, & hęres ſolū ad tra ditionem poſſeſſionis, ſeu rei rōne poſſeſſionis talis qualis apud defunctum erat, tenetur, vt no. hic i n gloſſ. in fi. Aut teſtator rem non poſſidebat, & tunc hæres ad nihilum tenebatur, & ſi tradi ſe cit ad quod nō tenebatur, ideo de eo gratias agat, argum. l. tutoris. §. de neg. geſt. ad euictionem igitur non tenetur, niſi ex certa ſcientia promiſiſſet. Aut legatum dere aliena tenebat, ut in primo reſpon. huius l. & in l. 2. quando ſciuiſſet, fuiſſet idem legaturus. & iſte eſt caſus dubius, in quo quicquid ſentiant alij. ego ſequor intellectum, quem dedit glo. hic poſita: quia aut teſtator putauit rē eſſe certi homi n is a quo redimi uoluit, & tūc preſumitur ꝙ rem tradi uoluit, & ſic talem, qualis apud venditorem fuit, ideo de eui ctione non tenetur, ut de iuo ſoluere teneatur, ſi uult actionem, quam habet contra venditorem, cedere, per no. in l. in creditore. ff. de euic. Aut incerti hominis putauit, & tunc præſumptiō eſt, ꝙ rem dari uoluit. Et quomodo cognoſcat an certi, uel incerti ho
a minis eſſe putauerit, [a] ſuperius dixi. ideo omnia iſta declara. ut ſ. dixi, & vī mihi veritas in iſta materia, quæ modo eſt lucidata: & ſi bene ponderas in multis recedo a diſtinctione Pe. & Cyn. quia per eius uerba quietatus non debet reddi intelligentis animus, & hæc ſufficiant.

ADDITIO.

a ¶ An certi, uel incerti hominis eſſe putauerit. Tuldic de hoc, ꝙ ille, qui poſſidet, præſumitur credere ſe dominum, ſm Bal. in l. 1. col. 1. j. ſi de momē. poſ. ſue. ap. & de hoc quæſito uide Imo. in l. ſi domus, §. 1. ff. de leg. 1.

LEX XI.

1 *Filia dotata a patre ex bonis ei legatis in teſtamento, mortuo patre legatum non poteſt petere ab hęredibus, & nu. ſeq.*

3 *Si filia dotetur a patre in centum, poſtea in teſtamento ab eo relinquantur centum eadem, & dotem & legatum conſequetur.*

5 *Si pater in teſtamento legat centum filię, poſtea eam dotat in centum, legatum amplius petere non poteſt, & nu. ſeq.*

1 **Filia legatorum.** † Si pater dedit in dotē filię quod
a ei legauerat in teſtō, filia amplius non poteſt petere legatum. h. d. Quæro an hoc ſit verum indiſtin ctę, glo. hic dicit ꝙ non, ſed debet diſtingui. aut legatum erat in quantitate, aut in ſpecie, vt in ea habes. Aggredior aliter iſtā materiam, & ſic aut legatum eſt factum cā dotis, aut ſimpliciter, primo caſu, aut dos & legatum pro dote ſunt diuerſi generis, vt quia fundum legauit in dotem, & pro dote, & poſtea mille dedit in dotem, vel eō, legauit primo mille ꝙ dote, & poſtea fundum dedit in dotē. & quidam dixerunt eam petere poſſe vtrunq;, & legatū cedere in augmentum dotis, ex quo non eſt reuocatū. Alij q receſſum eſt a legato, & transfuſum dicunt eſſe legatū in eo, qđ eſt datum in cām dotis, ar. ff. de adi. leg. l. legatum. §. pater, & l. tranſla tio. ver. ſi pro fundo nec curant plus vel minus ſit infundi æſtima tione, quia tota quantitas cōſtituitur in ſpecie, vt ff. de le. 2. l. Imperator, §. ſi centum. Et hanc partē ſequitur Bald. de Peru. Aut legatum pro dote, & ipſum datum in dote ſunt eiuſdem generis. quia vtrunq; in quantitate, vel in eadem ſpecie, & tūc non dubium, ꝙ pro eadē rata expirat legatum, ut l. Lucius. la j. ff. de le. 2.
2 † Sed an pro reſiduo peti poſſit dubitarut, & tenuit Dy. ibidem ꝙ non, arg. ff. de prob. l. quinquaginta, cum ibi no. & arg. l. libertus. in prin. & quod ibi no. ff. de ali. le. cum omne legatum factū erat ob cauſam dotis, cauſa impleta deber legatum ceſſare. Sed Ol. te nuit contra, per d. l. Lucius. verſi. ꝙ ſi non totum, ſed illi reſpondet D y. ꝙ ibi legatum fuit ſimplex, & non ob cauſam. Item induxit Oldrad. l. creditor. §. ſi inter ff. mand. & l. Lucius ff. de alim. lega. Barto. in d. l. Lucius, de le. 2. dicit opi. veram, ſi teſtator dixit pro ea maritanda: quia tunc cauſa eſt finita. ſed ſi dixit pro dote, vel pro nomine dotis, tenet opi. Oldra. quia tunc cauſa non eſſet finita: quia cōſtante matrimonio poteſt eos augeri, vt l. pe. & aut,

ſed

ADDITIO.

a ¶ Filia. Adde Soc. cōſ. 169. inc. pro inueſtigatione ueritatis, uer. j. rō eſt, in fi. in 2. parte. char. 181. quod legatum factum a patre ceſſetur ex cauſa dotis factum.

sed iã necesse. s̃. de do. ante nup. Mihi vr̃ hic ꝑniciosa diuersitas,
qa si tp̃e legati nõ erat nupta, pr̃, qa dixit ꝓ dote, intellexit vt ma
a ritaret[a] ex illa, & sic cã maritãdi, cũ nõ possit esse dos sine mr̃imo
nio. & sic ista distinctio nõ vr̃ bona. Quid igitur dicẽdũ? reperio,
ꝙ Bal. tenet cũ Ol. siue dixit ꝓ maritãda, siue ꝓ dote, istis rõnibus.
qa cã nõ est extracta nec proprie est finita, sed impleta, & ĩpletio
cãæ nunq̃ resoluit legatũ, sed corroborat, & ꝯfirmat, vt ff. de ꝯd.
& dem. l. si iam factam, & l. ꝯdõnum q̃ in futurũ. Sed istæ. ll. mo-
dicum faciunt, & loquuntur in legatario & non est in testatore.
Itẽ, qa alias sequeretur absurdũ, ꝙ pr̃ cã maritauit sine dote ali-
qua. Nã ſm Dy. & Bar. ñ poterit legatũ petere, qa cã est finita, &
sic remanebit indotata, ꝯ l. cũ obligamur, §. lege, ff. de act. & obli.
ꝯiuncto, quod ibi no. gl. Itẽ, qa pr̃ vr̃ eã dotasse aĩo cõpẽsandi cũ
legato vsq; ad ꝯcurrentem quantitatẽ, vt ff. sol. ma. l. si cũ dotẽ. §.
si pr̃. Itẽ, qa bñficiũ pr̃is, ꝙ exhibuit filiæ in citernis ipsam maritã
do, nõ dẽt obesse filiæ, arg. l. ꝙ fauore s̃. de legi. Concludendum
igit̃ est, ꝙ residuũ petere pt̃, & ita teneo. Sed dubiũ nouũ moueo,
an residuũ tenet̃ dare marito in augmẽtũ dotis, & puto, ꝙ sic, qñ
relinquit pro dote, vel dotis noĩe. Sed ꝯ̃rium puto qñ ei relinqt̃
cã se maritãdi, qa mr̃imoniũ põt esse sine dote, & sic verba nõ ne
cessitãt nec importãt ꝙ necessario det in dotẽ. Secũdo casu prin
cipali, qñ legatũ est simpl̃r factũ, non dico pro dote, nec ꝓ se mari
tanda, distinguo, aut vnũ est in quãtitate, & alterum in specie, &
tũc hẽt vtrunq;, qa nõ põt dici legatũ solutũ. aut est vtrũq; in q̃ti
tate, & vr̃ ẽt isto casu dẽri vtrunq;, qa ex diuersa scriptura, vel fa-
cto dẽnt̃, vt in l. qnquaginta. ff. de prob. Sed tene ꝯ̃rium, vt pro ea
rata legatũ extinguat̃. nã ꝑsumptio illa, vt vtrunq; debeatur, non
cadit in dote, vt ff. de iu. do. l. cũ pr̃. ex quo sunt in eodẽ gñe, ita ꝙ
fauorẽ recipiãt, vt est in proposito, vt l. 2. §. j. ff. si cer. pe. & hoc ope
ratur necessitas, q̃ l. inducit patri in dotando filiam. Et prædicta,
3 quando pr̃ prius legat, & postea dotat. †Quero nũc, qd eꝯ̃ si pri-
mo dotat, & postea legat? & glo. ista dicit, ꝙ vtrunq; debetur, sed
tu distingue, aut vnum eorũ ꝯsistit in vna re, & alterũ in alia, &
diuersa, & tunc habebit vtrunq;, nisi aliter de ꝯ̃ria voluntate te-
statoris appareat, vt ff. de col. bo.. l. si pater, & ff. de vsufru. leg. l. si
alij. Aut ambo sunt eiusdem speciei, vel quãtitatis, & tunc aut pr̃
nondum dotem tradidit, sed tantum promisit, & tunc nisi de ꝯ̃-
ria voluntate constet, filia dẽt esse contenta alterutro pro illa ra-
ta, argu. l. si cum dotem, §. si pater. ff. so. mat. & l. Titio, §. q inuita,
de le. 2. & s̃. vnde vir, & vxor. auth. præterea, & de hoc est gl. clara,
q̃ hoc tenet per l. hui⁹, §. cum pr̃, & ibi casus. ff. de le. j. & per l. liber
tus, in prin. ff. de ali. leg. Nec ob. l. cum pr̃, ff. de iu. do. qa loquit̃ in
casu in quo de voluntate ꝯ̃ria constat, sed in dubio hẽt locũ, qd̃
dixi. Et ita firmat gl. Nec ob. quod dotis promissio processit ex ꝯ
uentione, & sic non vr̃ animo compensandi relinquere, vt l. credi
torem, & l. Lucius, de le. 2. quia conuentio illa est causata a neces-
sitate legis, quæ cogit patrem ad dotandum filiam, vt s̃. de do. ꝓ-
mi. l. si. Aut pater iam dotem tradiderat, vel soluerat, & sic erat ex
tra vinculum obligationis, & tunc vtrũq; habebit filia, vt in hac
gl. & l. cum pater, de le. ij. nisi ex verbis legati appareat, ꝙ nouum
grauamen non voluit inducere hæredi, vt l. lega. ff. de lib. lega. &
hẽs exemplum in eo, quod fit quotidie cũ patres dicunt in suis
testamentis, talem filiam meã hæredem instituo in mille, quę si-
bi dedi in dotem. nam alia mille nõ tenet̃ hæres, quia hæc est in
tentio testatoris, vt claret ex verbis. Quæro, testator legat centũ
filiæ simpliciter, vel pro dote, postea dat sibi centum in dotem, di
xi, ꝙ legatum petere non põt, sed pone, ꝙ postea filia succedit pa
tri cum fratrib. petunt fratres dotem istam ꝯferri, vt in auth. ex te
stõ, s̃. de col. quæritur, an teneatur? Bald. hic, in prin. dicit ꝙ non, [b]
b qa ius dotis, & legati sunt vnita. nam testator non vr̃ legatum re-
uocasse, sed implesse, vt ff. de le. 2. l. Lucius, vnde ista dos hẽt qua-
litatem legati, & ideo non confert̃, vt s̃. de col. l. filiam cũ fratrib.
Et hoc est vnum notabile dictum, si est verum. Sed non puto ve
rum, quia puto, quod a legato pater recesserit, vt vult gl. in d. l. Lu
cius, nec puto quod pater dederit, vt impleret, & exequeretur le-
gatum, sed cãm legati sic, vnde non puto filiam in re data habe-
re titulum legati, sed dotis tantum, & sic non est vnitum vnũ ius
cum alio, & etiam si esset, puto titulum dotis ad se traheret titu-
lum legati, vt digniorem, & fortiorem, seu magis potentem, arg.
ĩ. de appel. l. præcipimus, iuxta si. ver. eo iure, & ff. de sta. ho. l. quæ
ritur hermafrodit, cum similib.

ADDITIONES.

a ¶Vt maritaretur. Sed quid sit legatum sit factum per patrẽ filiæ 210. pro diebus & 120. pro cohæredibus, an cẽseatur facta sub tacita conditione si nupserit, an si non nupserit, sed ingressa est monasterium, debeatur. vide per D. Soc. cõs. 269. incip. pro inuestigatione veritatis in prin. cum uer. seq. in 2. par. char. 181. Sed quæritur pro amplianda materia, an si legatum factum filiabus alicuius, vel propriis pro earum maritagio, & sic pro dote, an posthumum includat. vide ꝑ ꝓsa. Soc. consi. 39. inc. circa præsentem consultatio. in prin. cum uer. se. in d. pat. char. 222.

b †Bal. hic in prin. dicit, ꝙ non. Adde, quod contra Bal. facit, quia præstatio legati quæ fit in uita testantis, inducit donationẽ inter uiuos, secundum aliquos l. legatum, ff. de leg. 2. de quo dic, vt ibi per Dy. Bar. & Doc. qui sequũtur illam gl. ibi dicẽtes, ꝙ traditio talis amplius non hẽt uim lega. nec d. l. Lucius, proba. ꝯtrarium, sed si notes uerba Bar. in l. cum pater, §. pater filiæ, ff. de leg. 2. poteris istam contrarietatem.

LEX XII.

1 *Hæres prælegatum petere potest, parte sua hereditatis repudiata.*
1 *Legatarius, an possit partem agnoscere, & partem repudiare.*
1 Cum responso. †Hæres pt̃ suã partẽ hr̃ditatis repu
diare, & ꝑlegatum ꝯseq. h. d. In tex.
ibi, omissa parte. Notãter d̃t parte, qa sec⁹ esset si solus esset hr̃s,
qa nihil ꝯseq posset, qa repudiãdo, ad cãm intestati totũ reduce-
ret, vt l. si patroni, §. quid igit̃, ff. ad Tre. & ibi visum ẽ, subaudi, &
hoc iõ, qa renunciauit, secus si mortua esset hereditate non adita
repudiata, quia tunc legatũ ad suũ heredem trãsmitteret, & non
in totũ, vt ff. de le. 3. l. miles, §. pro parte. Et huius est rõ, qa ꝑlega-
tũ intelligit̃ ei relictum, si suã partẽ repudiare, & iõ si redudiet, to
tũ integrũ hẽt. sed ea mortua repudiatione non facta, ꝯdõ ꝓ sua
parte deficit, ideo pro illa rata deficit legatũ, pro parte autem co-
hæredis non deficit, quia pro illa rata ꝯdõ non inerat. Op. de l. si.
2 ff. de exce. do. sol. vt gl. †Opp. quod legatarius partem non possit
agnoscere, & partem repudiare, ut ff. de leg. j. l. legatarius, in prin.
& de leg. 2. l. neminẽ. Sol. ꝙ hoc prælegatum valet vt legatum in
parte tantum, & illam partem in qua legatum consistit, non põt
pro parte agnoscere, & pro parte repudiare, vt hic, quia tũc non
repudiat, ut partem legati, quia non posset, secus si plura essent le
gata, quia tunc vnum agnoscere, & aliud repudiare potest, vt l.
sed duobus, ff. de lega. 2.

LEX XIII.

1 *Res propria legari non potest.*
1 Proprias. †Res propria nemini potest legari. h. d. Oppo.
de l. cętera, §. j. de le. j. Sol. vt glo. ꝙ hoc procedit
cum legat̃ pure, & sic testatore statim moriente reperiret̃ inutile.
Ibi, sub ꝯdõne, quo casu testatore moriente non reperiret̃ statim
vtile, cum statim non debeat̃, sed veniente ꝯdõne, ideo non infir
mat̃, vt no. per Dy. in c. non firmat̃, de reg. iu. li. 6. ac etiam, quia ap
positionẽ ꝯdõnis apparet quod testator voluit inspici tp̃s futurũ
tantum. Op. 2. de l. apud Iulianum, §. si Titius, de le. i. Sol. vt in gl.
Quæro quid si tempore testamẽti est legatarij, sed tempore mor
tis testaroris est alienata. dic ſm Io. ꝙ non valet, nec ex alienatio-
ne confirmatur si fuerit pure legata, alias secus. ff. de re. Cat. l. j. &
Insti. de lega. §. si rem.

LEX XIIII.

1 *Sepulchro legato, an intelligatur ius inferendi mortuum legari.*
Monumenta. Non monumentum, sed ius inferendi
mortuũ potest legari. h. d. & dic, ꝙ mo
numentum proprie est locus in quo quisquam non fuit positus,
& istud potest relinqui, qa locus nondum est religiosus. Sepul-
chrum vero est locus in quo quis est positus, & istud non põt le-
gari, ideo expone hic monumentum, id est sepulchrum, ut in gl.
1 †Sequit̃ quid si sepulchrum legat, an ius inferẽdi mortuum vr̃ le
gare? dic quod sic, vt legatum ualeat, & non pereat, vt l. quoties,
ff. de re. du. Et quia ius quod habet, legasse vr̃, vt ff. de leg. j. l. apud
Iulianũ, §. si Titius, & l. si domus. §. fi. Et ex hoc dicit Guli. de Cu.
ꝙ si hẽns ius patronatus in ecclesia, legat ipsam ecclesiam, ꝙ ius
patronatus intelligit̃ legasse, & non ecclesiam quæ nostro com-
mercio non est, & vide Io. And. in c. j. de reli. do. lib. 6.

LEX XV.

1 *Heres non tenetur ad legata vltra vires hæreditas.*
2 *Aes alienum annullat legatum.*
1 Si vniuersæ. †Hæres nõ tradit legata, vltra uires, & bo
na hæreditaria. Et ante omnia ęs alienũ
est deducendũ, & legata pecuniaria minuuntur, per Falcydiam,
& non alia. h. d. No. ꝙ nemo dat plusquã hẽat, vt hic, & s̃. de do.
ante nup. l. si ante. Item ꝙ legata vltra vires hæreditarias nõ sunt
2 censenda legata, quia ipso iure non valẽt. Itẽ ꝙ æs alienum anni
hilat ipso iure legatũ, ꝙ intelligit Bal. verũ, si legatum sit in quan
titate vel genere, secus si in specie q̃ esset sub dñio testatoris, qa
tunc valet ipso iure, & dñium transit in legatariũ, licet creditores
possint reuocare ẽt traditum, vt s̃. de iure delib. l. fi. §. licentia, la 1.
Et est rõ, quia æs alienum non minuit fundum. ff. de iud. l. si fidei-
a commissũm, §. tractatum. In ꝯ̃trium facit hæc l.[a] q̃ indistincte anni
hilat legatum, licet non minuat fundum, vt d. §. tractatum, & sic
vr̃ annihilare id, sine quo non põt trãsferri, vt dñium, ff. de ac. re.
do. l. nunquam nuda, & s̃. de pac. l. traditionibus. Cogita bene.

ADDITIO.

a In contrarium facit hæc lex. Vide Pau. de Ca. hic qui tenet contra Bar. vbi limitat hanc l. nisi testator legasset sub conditione dandi aliquid hr̃di, ex quo dẽt heres satisfacere creditoribus, quia ualẽt legata, nec põt excipi, quod sint ultra uires hereditarias, ita dicit Pau. de Cas. in l. seruum filij, §. & idem seruus, ꝑ gl. istam fin. ſm eum ibi, ff. de leg. 1. ibi Ang. facit l. nõ amplius, in prin. eo. tit.

LEX XVI.

1 *Creditor, an possit legare pignus debitori, & an debitor creditori.*
2 *Creditor legans pignus debitori, an possit eum fideicommisso grauare.*
Creditor. Si debitor legat pignus creditori, potest cre
ditor sibi pignus retinere, & nihilominus de
bitum petere. hoc dicit. In tex. ibi, contendit, & verum dicit. Ibi
1 eius, s. debitorem. Ibi restituat rem, scilicet pignoratã. † Quærit
gloss. quid si creditor legat debitori? & dicit quod valet remissio,
& non declarat in quo. Ideo dic, aut constat quod legando
pignus

pignus, habuit animum remittendi debitum, & tunc pignus de-
bet restitui, & a debito liberari, vt l. j. ff. de lib. lega. aut constat, ꝙ
solum pignus voluit remittere, & non ius debiti, & illud serua. &
operat̃ tunc legatum, vt res restituatur ante solonem debiti, vt ff.
de leg. 3. l. si mulier. §. si. de li. le. l. j. circa medium, aut dubitat̃, & tũc
præsumitur ius pignorũ tñ remisisse, vt d. l. j. §. j. & ibi glo. secus, si
chirographum legasset, quia tunc ius debiti vr̃ legasse, vt ff. de le.
j. l. seruum filij. §. cum, qui chirographum. ff. de pact. l. postq̃. & per
consequens ẽt pignus, si quod erat, remissum dr̃, quia ad remissio
nem principalis sequit̃ remissio accessorii, vt l. Lucius. ff. qui. mod.
pig. vel hypo. solu. Ratio aũt, quare legatum chyrographi impor
tet remissionem debiti, est, quia alias legatum esset inutile, quod
secus est in pignore, vt no. in d. l. postq̃. Item, qa qui donat conti-
nens dr̃ donare contentum, quia probationem contenti a se abdi
care voluit. & per consequẽs inanẽ voluit esse obligationẽ. Quæ-
ro, quid si Titius legat pignus debitori? dic, ꝙ eius hęres tenetur
2 illud luere, vt ff. de leg. j. l. si tibi homo. in prin. † Quæro cum gl. si
creditor legat pignus debitori? an possit eum fideicommisso gra-
uare? dicit gl. ꝙ non, nisi constaret, ꝙ animo remittendi debitum,
hoc faceret, vt l. si pecuniam. de leg. j. l. si mulier. ff. de leg. 3. Salyc.

LEX XVII.

Datum. Testator non prohibetur legatum ꝙ fecerat adi-
mere. h. d. Quæro, an intelligatur ademptum ip-
so iure, vel ope exceptionis? Et dic, vt in gl.

LEX XVIII.

1 *Directa mandari potest, & non cedi, quando vtilis ipso iure transit.*
1 *Testator vtilem solam habens, illam transferre potest.*
3 *Vtilis vel directa, an transferatur, si actio realis legetur.*
1 Ex legato. Ex legato nominis, sine cessione transit vti-
lis. h. d. † No. ꝙ vbi transit vtilis [a] ipso iure, so
a la directa potest mandari, non autem cedi, quia est adeo infixa os-
sibus, ꝙ ab eis non separetur, vt ff. pro soc. l. 3. & de penu le. l. si qs
ergo casus, sed mandatur faciendo legatarium procuratorem in
rem suam, & sic aget tunc directa nomine mandantis, sed ad eius
vtilitatem, vt l. qui stipendia. s̃. de procu. Op. ab extra, ꝙ legatarius
non agat vtili sine cessione, nisi in subsidium, vt ff. de act. & obl. l.
i. ff. pro soc. l. ea. Solu. primo, ſm Pe. confitendo ꝯ̃rium. dixit. n. ꝙ
vtilis non competit, qa impossibile est vtilem nasci sine causa sua
productiua, quæ est cessio. Sed ipse dicit ꝯ istum tex. & alios hic
in glo. alleg. ꝙ etiam probatur tali ratione, vbi ex solo titulo sine
traditione transfertur dñium rerum corporalium in dñm, ibi de-
bet transferri ius vtile incorporaliũ sine quasi traditione; sed con
stat, ꝙ in vltimis voluntatib. si sine traditione transfertur dñium
rerum corporalium, vt ff. de seru. l. Pap. & ff. de fur. l. a Titio. ergo
& in iuribus, & actionibus debet transferri ius aliquod ex solo ti-
tulo, sed non directum, quia est a persona inseparabile, vt s̃. dixi. er
go sequitur, ꝙ est ius vtile, nec dicendum necessariam esse cessio-
nem, quia illa est quædam quasi traditio, concedere, sit quasi di-
scedere, & in locum suum alium ponere, ar. eius quod no. ĩ. qñ si.
vel pri. l. si. Sol. igitur ꝯ. quod hoc est speciale in vltima voluntate,
& idem in aliis casibus hic no. in glo. & de his plenius scripsi in l.
2 si. s̃. de act. & obl. † Quæro quid si testator solã vtilem habuisset?
dic illam transferri, & nihil penes hæredem remanere, vt in si. no.
ff. ad Tre. l. ex asse. & ff. commod. l. si vt certo. §. si. quid si non leua
uit actionem, sed rem sibi debitam? dic, ꝙ actio nulla transit, sed
cessio est necessaria, vt l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. de leg. j.
Quid si testator exegit, an expiret legatũ? dic, ꝙ sic, nisi pecuniã
saluam apud se retineat, vt ff. de leg. 3. l. si fideicommissa. §. si rem.
nec sufficit condemnatio debitoris, sed exactio est necessaria, vt l.
nepoti. ff. de fun. instr. & est ratio, quia adhuc pecunia est salua, vt
3 dixi. † Quæro, prædicta locum habent qñ actio personalis est lega
ta, quid si realis, an tunc transeat directa, vel vtilis? dicit Bal. quod
directa, ita, ꝙ non remaneat penes hæredem, quia reales actio-
nes ossibus non sunt affixę. ideo legando actionem, dat legatario
titulum ad dominium, & sic dominium transfert recta via, vt ff.
de condi. fur. l. fine. §. fina. & l. seq. in quibus patet, quod actio rea-
lis ipso iure separatur ab hærede per legatum rei. Vltimo de alijs
b hic tactis in gl.[b] dic, vt plene scripsi s̃. de act. & obl. l. j. Salyc.

ADDITIO.

a ¶ No. ꝙ vbi transit vtilis ipso iure. Tu vide de hic notatis, vltra ea, quæ hic ponit Bal. in j. no. Bar. plene in l. j. col. 5. ff. de ac. & ob. & Bal. in l. j. eo. tit. & an vtilis transeat sine cessione, vide prealle. Bar. vbi supra ad fi.

b ¶ Hic tactis in gl. Adde Bal. consi. 352.

LEX XIX.

Non tantum. Breuitas temporis quo matrimonium
durauit, non impedit ab alterutro con-
iugum alteri legari Saly.

LEX XX.

1 *Legans rem, ius quod in ea habet legare dicitur.*
2 *Emphyteuta legante rem emphyteuticam, cuius emphyteusis eius morte finitur; si hæres eam redimere, & legatario dare non tenetur.*
3 *Emphyteuta si legata re emphyteutica pleno iure dominus efficiatur, legatario in emphyteusim debetur.*
1 Vxor patrui. † Si quis legat rẽ in qua habet vsumfru-
ctum, illud ius legare videtur, licet finia-

tur morte. quod est valde est notãdum, quia legatũ redditur ina-
ne. Opp. de l. cum alienam. s̃. eo. ti. Sol. vt in gl. Quæro, quid si post
legatum vsufruct. est nactus proprietatem. dicit gl. ꝙ legatum va-
let, vt l. quod in rerum. §. i. de lega. i. ꝙ intellige sane, quia in vsu-
fructu tñ, quem a principio vr̃ legasse, tenet legatum, quia qualis
a principio fuit voluntas, talis durat. Nec ob. regula Catoniana, q̃
vult, ꝙ legatum quod a principio non valet, non validet̃ ex post-
facto, vt ff. de reg. Ca. l. i. quia illa non habet locum in legatis, quæ
cedunt ab adita hæreditate tñ, vt in eod. ti. l. 3. vt est legatum vsus-
fructus, vt ĩ. de ca. tol. l. i. §. in nouissimo. Nec ẽt ob. ꝙ nõ tñ vsus-
fructus, imo fundus plene videatur deberi, vt in ea. l. quod in rerũ.
§. si quis post testm̃. vbi augmẽtum factum rei legatę, debet̃, quia
ibi augmẽtum est eiusdem speciei, vel generis cuius est legatum.
hic diuersæ, nec hic auget vsumfructum formalem quẽ habebat,
2 sed potius extinguit. † Vlterius scias, ꝙ Bal. in l. ꝙ in rerum. §. i. di-
xit, ꝙ si emphyteuta legat rem emphyteuticam, cuius emphyteu
sis finitur eius morte, ꝙ hæres non [a] tenetur eam redimere, & le-
a gatario dare, sicut nec hic vsumfructum, nec rem dare tenet̃. Item
facit, ꝙ si testator legauit fundum emphyteuticum, pro quo non
soluerat debitum canonem, ita, ꝙ fundus inciderat in commissũ;
& sic stabat dubium. an ecclesia, a qua tenebat, vellet aduocare ad
se necne. & postea contingit, ꝙ ecclesia retraxit illum ad se, & du
bitatur, an hr̃s ad aliquid teneatur, & vr̃ ꝙ non per istam l. cum si.
In ꝯ̃rium, quia modo declaratur, ꝙ nullum ius habebat, quia ipso
iure deciderat a iure suo dño volente. vt s̃. de iur. emphy. l. 2. dicen
dum est, ꝙ nihil debeatur dño vtente iure suo, vt l. seruum filii. in
pr̃i. de le. i. † Itẽ facit hæc gl. ĩ fi. ꝙ si emphyteuta legauit rẽ emphy
3 teuticam, & postea efficiat̃ dñs pleno iure, quod res in emphyteu
sim debeatur legatatio, sicut dicit hic gl. de vsufructu, qui erat fi-
nitus pp acquisitionem proprietatis. & hoc siue legauerit ius qd̃
hẽt, siue simpl̃r rem, qa tunc solum ius qd̃ hẽt, legare vr̃, vt hic. fa-
cit ad prædicta. ff. de act. emp. l. fundũ cũ mihi venderes. Nec obst.
ꝙ aucto iure datoris, augetur ius acceptoris, vt ff. de rei vend. l. si a
Titio. & de leg. i. l. quod in rerum. §. si quis post. quia rñ. vt s̃. in i. q.
dixi, vel ibi in reali accessione, & concreta, non separata. & quan-
do de toto disposuit, non de iure tantum quod habuit. Vltimo,
quando quis videatur legare tãtum ius, quod habet, vide plenius
vt scripsi in l. cum alienam. s̃. eodem.

ADDITIO.

a Quod hæres non tenetur. Adde Bar. hic, Bal. & Pau. de Ca. in d. l. quod in rerum, all. in tex. & Gul. de Cu. in l. si domina est, de vsufru. & Bal. in l. habitatio, eo. tit. & Bal. & Ange. in l. dotalem, ff. de testa. mil. Bal. in c. j. §. donare. in eo. ti. qualiter olim feudum. & Inno. in c. pastoralis. de do. licet in l. quod rerum, tenuerit contrarium, & ibi etiam Rapha. Cu. uide ibi per Nouissimos.

LEX XXI.

In legatis. Verborum solennitas non curatur etiam in le
gatis. h. d. Salyc.

LEX XXII.

1 *Hęredis appellatio in legatis in infinitum protenditur.*
1 *Vsufructus annuus si alicui legetur, eius hæredi primo tantum debetur.*
1 In annalibus. † Appellatio hæredum, ẽt in legatis ex-
tendit̃ in infinitum. h. d. Opp. ꝙ hr̃dibus
non debeatur, vt l. si Stichum. §. 1. ff. de ver. ob. Sol. ꝙ si fecit men-
tionẽ de hæredibus, intelligitur solum de primo, vt s̃. de vsuf. l. an
tiquas. Sol. ꝙ ibi in vsufructu legato, qui si deberetur hæredibus
in infinitum, ꝓprietas redderetur inutilis. hic in annuo legato, in
quo proprietas debetur. Sed Pe. dixit, in plurali numero; secus si
in singulari, quia tunc intelligeretur de primo, vt in ꝯ̃rio. & sic nõ
facit dr̃iam inter vsumfructum, & res alias. Sed eius dictum cõiter
reprobatur; quia indefinite positum æquipollet vniuersali, vt l. si
pluribus. de leg. 2. Item, quia hr̃s hæredis, primi testatoris, est hr̃s,
vt l. fi. s̃. de hær. inst. Item ꝯ eũ pro gl. facit ff. de ver. obl. l. stipulatio
ista. §. si quis ita. & ff. de ver. sig. l. hæredis. Teneo igitur gl. licet Bar.
ff. de lib. & posth. l. Gallus. §. nunc de lege. ver. nunc si parente. ali-
ter soluerit, ꝯdicens, ꝙ in l. antiquitas. natura rei legatæ hoc opera
tur, q̃ sui nã non est trãsmissibilis ad hr̃dem, vt ff. de vsufr. Et ideo
ĩquit, ꝙ si vsufructus annuus esset alicui legatus, & eius hr̃dibus,
a non deberetur nisi primo hæredi, [a] cũ sui nã non sit transmissibi-
lis ad hr̃des, secus dicit, si leget̃ annua proprietas, vel datio anna-
lis, quia licet ꝯ nãm dispositionis annui legati, quia pro primo an
no est purum, pro sequenti est conditionale, & sic non transmis-
sibile, ut ff. de ver. ob. l. Stichum. §. stipulatio. tñ hæredibus debet̃,
vt hic. Sed Bal. hanc sol. impugnat: quia legata annua, vt plurimũ
interpretantur ad alimenta arg. ff. de trans. l. cum hi. §. j. quæ sui na
tura non sunt ad hæredes trãsitoria, & ideo simpliciter stat cũ gl.

ADDITIO.

a † Nisi primo hæredi. Tu uide de hoc l. quæ liberis. §. hæc uerba. nbi per illum tex. limitatur hæc materia, & ibi Bar. & doc. & de uulg. & pup. Bald. in l. fi. in 5. 6. & 7. oppo. & in 41. 22. & 26. q. supra de hær. insti. & no. post Bal. in l. in causa. la 2. §. Pomponius. ff. de min.

LEX XXIII.

1 *Dupondium quid sit.*
2 *Nominationes plures de eodem factę, non faciunt plures deberi portiones.*
3 *Item, & sępius, dictiones, quot actus requirant.*
4 *Testator si relinquat cuilibet fratrum prædicatorum decem, & Priori Bibliam, an etiam prior habebit decem.*

Cum

Cum quæstio. Hæc lex principaliter decidit duas q. secunda in §.sed & aliam.Prima subdiuiditur in quatuor, quia primo dubitationem antiquam ponit. Secundo antiquorum altercationes reijcit, rationem annectēdo. Tertio q̄onem soluit. Quarto, solonem ad alium casum extendit. secūda ibi,cūq;.tertia ibi,si quis ita.quarta ibi,& si tota re. Casus. cum vni relinquitur totum,& aliis pars, illud,quod relinquitur secundo,vr̄ ademptum primo.h.d. Op.ꝙ imo non dimidiam in primo casu,nec tertiam in secundo dicatur adimere,sed minor;cum testator intelligatur ad dupōdium transire, ut ff.ad Tre.l.Marcel. in prin.& l.qui quadringenta.gl.miscet hic contraria cum aliis legibus.sed ego diuido,quia non eandem solutionem patiunt̄.Dic igitur, quod istæ duæ leges potius concordant, quia ibi de vniuersali detrahit̄ particulare, sicut hic pars de toto.diuersę t̄n sunt in hoc,quia hic de toto partem detrahit,& alteri per modum q̄titatis,& sic hic est certum,quantum testator voluit secundum hr̄e respectu totius.ibi non apparet; & potest ibi testator errasse in cōputatione patrimonij,putās esse maius, quam sit;hic secus. Opp. 2.ad idem de lege interdum §.sed si excesserit.& l.si ita.§.quidam. ff.de hæred.insti.& l.si ita.in princi.ff.de libe.& posthu.Sol.secundum gloss.primo,quod hæc lex corrigit illas, sed truffa est.Secundo distinguendo tres casus,aut constat testatorem voluisse excedere assem, & sic transire ad dupondium,aut constat quod non voluit excedere assem,an dubitatur. Sed attēde,quod ista distinctio non adaptatur ad omnes illas leges,sed tātum est bona ad l.interdum.§. si excesserit. secundum Docto. ideo illam prosequere, vt in gloss.postea examinabo, an alicui illarum legum possit adaptari,sed pro declaratione distinctionis, quando glosa dicit,aut ꝯstat, quod uolit excedere assem,dic uere, uel præsumptiue,quia hoc dicit,vel colligitur ex uerbis, & tunc transit ad dupondium, ut in exemplis glossæ,& vt non credas,quod possit se facere ditiorem,
1 quam sit,ut l.quisquis.s̄.de rescin.ven.† Glo. declarat quid sit dupōdium, quia est de xij.vnciis grossis facere plus vncias minutas. & sic argue quantum ad numerum unciarum,sed non in quantitate,uel in substantia. In dubio igitur dicit glossa,quod non creditur uelle excedere assem. Et potest esse ratio,quia non est verisimile quem velle facere id quod est dispositum a lege,uel dispositum est improprie, cum ad propria magis, quam ad impropria debeant uerba referri, vt s̄.de his,qui ue.ęta.l.fina.& de uerborum significatione.l.cum quibus vectigal. Reuertor ad alia contraria de l.si ita.de liber.& posthum.& de l.si ita.§.quidam.ff.de hære.insti. & ad ea respondent docto.quod ibi uenit casus a testatore inopinatus,& improuisus,quia in duobus casibus disiūctis prouideat. & casus euenit mixtus,quia natus erat masculus, & fęmina. & iō ibi recurrit ad interpretationem, de qua ibi dicitur. hic vero uenit casus a testatore prouisus, & determinatus, ideo secundum eius voluntatem adimitur primo,& datur secūdo. Sed mihi non videtur hæc sol.bona ad §.quidam. quia ibi in masculo duntaxat nato transiuit ad dupondium,quod patet,qa si filiæ institutę in asse esset ademptum,siue transitum ad dupondium, filia haberet tantum quartā totius, & posthumus natus haberet tres partes.quod tamen est falsum,vt ibi. Quare ad §. quidam.respondeo,quod ibi testator uoluit transire ad dupondium, quod patet,quia ubi masculus,& fœmina nascerentur simul,uoluit ambos habere xij.vncias, cum ergo filia iam genita fuerit simpliciter instituta, vt eius sit aliqua portio,necessario est dicendum, quod ibi uoluerit exercere assem, Nec est verum dicere apparet esse prouisum in omnibus. Et si diceres,quod ibi prouisio esset facta disiunctim tātum; dico quod illa lex esset hodie correcta per istam in casu disiūcto, & per consequens in mixto. Quæro in casu,in quo uoluit excedere assem,quid si primo assem,secundo assem dedit.& respond. quod uterque in medietatem uocatur,& subiungit glo.nisi quēlibet solidum legatum habere uoluit. & bene dicit in legato, ut tunc quilibet solidum habeat,sed non procedit in hæreditate,cū quo non possint insolidum hæredes esse,ut ff.de castrensi pecu.l. cum pater.§.hæreditatem.Quero 2.quid si primo assem,secundo semissem,tertio sextantem,an tertius diminuet in utroque,& dicit gl.ꝙ sic,quod intellige pro rata.arg.s̄.de impu.& ali.subst.l.i.& ff.de hæred.instit.l.interdum.§.fi.Nec obst.l.Iulianus quoque.in cod.titu.quia ibi verbum,ex qua parte,& ex eadem parte,tollunt contrarium.

§.Sed,& aliam. Hic ponit aliam dubitationem iuris antiqui,& diuiditur ī duas,quia primo dubitationem ponit.Secundo soluit.secunda ibi,huiusmodi.
2 † Casus. Plures nominationes uniformiter factæ de eodem,non faciunt illi deberi plures portiones.h.d.Super tex.ibi,iterum,vel
3 sæpius.† Hic collige,quod dictio iterum,saltem duos actus.& dictio sæpius,saltem tres requirit,nisi aliud constaret de mente.Ibi, vel aliam rem,subaudi alii sæpius legatam.Ibi,siue in hæreditate. & sic pondera,quod hic duę erant dubitationes,& circa hæreditatem,& circa legatum. Vltimo nota tex.in fi.oppo,cum gl. de l.4. ff.de stip.ser.& sol.pluribus modis, ut in ea.prima sol.non est bona per l.præcipimus.j.de app. Secunda reprobat glo. Tertia non ualet.quia bonam rationem diuersitatis non habet, & ubi rō diuersitatis non est bona,de ꝯctibus arguit̄ ad ultimas uoluntates, vt j.eo.l.fi.Quartam sol.approbat gl.sed Doc.non placet,quia in ꝯrio non constat, ꝙ seruus voluerit vnū ex dominis suis plus hr̄e, quam reliquos,nisi quantum colligitur ex nominationibus.Qua propter Mar. Cy.dixit,ꝙ ibi ideo,quia copula,que, habet copulare diuersa,& augere,vt l.ea tamen adiectio.de lega.3.quod ergo ibi dicit dn̄is meis, & Titio, non videtur Titium Titio copulare, quia non sibiipsi,sed cum aliis dominis coniungere.& ideo tanq̄ nominatus,& alter copulatus habet vnam partem,quia copulat, & diuidit in partes,vt in auth.si quando.s̄.de constit.pecu.Ad aliā uero partem venit ex stipulatione facta dominis sub nomine appellatiuo.in hac autem l.non fuit nisi vna coniunctio,quia primo Titium per se nominauit,postea Titium,& Mæuium.Alii moderniores dicunt,ꝙ ibi difformiter,hic vniformiter fuit nominatus. & ita pertranseunt omnes.Ego puto,ꝙ ista difformitas non semper illud operetur, sed tantum quantum ex verbis hoc colligitur, ut in exemplis ibi positis,quæ sunt duo videlicet,qn̄ sibi,& Titio, & domino suo stipulatur. sed quando non vniuersaliter,puta,dominis meis,& Titio,adhuc idem dico,vt essent tantum duo domini,videlicet,Titius nominatus,& vnus alius;nam tunc illa pluralis locutio in vno tantum verificari non potest,sic dicitur in sim. ff.ad Treb.l.fi.vbi essent tres,vel plures,inter quos esset Titius,vt seruus.vbi stipuletur dominis suis,& Titio,tunc,quia pluralis locutio verificatur in aliis,vr̄,ꝙ Titius tm̄ ad vnam dimidiam vocetur,& in in alia dimidia non concurrat ex mente stipulantis,quæ fuit,ꝙ Titius non comprehendatur sub indefinita, dominis.sicut ibi.Dicite discipulis,& eius,& Petro &c.& pro hoc ff.de fun.inst. l.quæsitum.§.pe.cum ibi no.Nec huic ob.ff.de an.leg.l. Titia.§.qui Marco,quia ibi sunt diuersæ dispositiones, & in qualibet deducitur diuersum.item in legato simplici non computatur annuū debitum,ex quo non constat, ꝙ animo compensandi fecerit,vt di-
4 xi in l.si compensandi.s̄.de hæred.insti. † Et faciunt prædicta ad quæstionem, si testator relinquit cuilibet Fratrum prędicatorum decem, & Priori Bibliam, [a] vt Prior habeat decem tāquam vnus ex fratribus,& Bibliam,vt Prior,de qua hic per Cy. & per Dy.in c.generi per speciem. Et cōmunis se habet opin.vt distinguat̄.aut dixit lego Priori Bibliam, & cuilibet Fratrum decē. & sic incipit specie,& tunc prior non habebit x. quia prior non comprehenditur sub generalitate Fratrum,arg.ff. de leg.3.l.ea tamen adiectio. & de ver.ob.l.doli clausula.& de pe.l.sanctio legum.Aut incipit a genere,quia cuilibet fratri x.& priori Bibliam,tūc habebit Prior utrunq;,vt d.l.4.ff.de stipula.seruor. & ff.de an.lega.l.Titia.§. qui Marco. & ibi dicunt esse casum. Et idem si diceret, cuilibet Fratrum quinque,priori x.per eundem §.qui Marco.Nec obst.ff.de ali.leg.l.alimenta.§.basilicæ. & l.libertis.in prin.quia ibi legatum alimentorum non est reiterabile,siue geminabile.sed pecuniariū sic,vt in casu nostro, hæc sunt vera,vltra quæ me non extēdo,sed cum casus euenerit speculatiuus recenseri consulo.Et quod dicēdum est de copula, fortius est dicēdum de repetitiua.item vt l.in repetendis.de leg.3. Secus si fuisset dictio aduersatiua,autem,sed, vel vero;puta,Priori autem Bibliam, & cuilibet Fratrum quinq;. Priori autem x. quia tunc indubitanter Priori vltra x. non deberentur.alias non aduersaretur pręcedentibus, & hoc nisi post aduersatiuā sit adiecta copula, vel implificatiua,ēt,& vt superius allega.§.qui Marco. Oppo.ad idem de l.dominus seruum. §.dominus.ff.de pe.legat. Solu.vt gl.in cuius fine adde, quia primo legauit dimidietatem serui vicarii,vt rem peculiarem, postea aliam dimidietatem, vt rem dominicā legauit eidem cum quodam alio. & sic ibi respectu eiusdem non fit repetitio.

ADDITIO.

a Et Priori Bibliam. Adde Bal. in l.eum qui,sup.eo.& Bart.in l.doli clausula, ff.de uer.ob.& in l.si seruus communis,de stip.ser.& in l.quęsitū,§.Pap.de fun.instr.

LEX XXIV.

1 *Pater filio suastituens,an ei pręiudicat.*
2 *Exhęredatus legare potest sibi legatum.*
3 *Substitutio exhęredati legari potest.*

Cum quidam. Primo quæstio, quando nihil est relictum exhæredato.Secundo, quando est ei relictum.Tertio vtranq; quæstionem successiue decidit. Secunda ibi,sed & si legatum.Tertia ibi,cum antiquitas.Casus.a substituto exhæredati non potest legari,vel fideicommitti,etiam
1 si exhæredato pater aliquid legauerit.h.d.† Nota, ꝙ pater officit filio ei substituendo.Item nota,quod exhæredato filio pater substituit pupillariter,ut hic.& ff.de vulgari,& pupilla.l.j.§.substituere,& Institu.de pupilla.substitutio.§.non solum.Et est ratio,quia pupillaris substitutio est prouisio filii, & substitutus capit directo,vt hæres ab impubere scriptus,vt institu.eodem titu.§. igitur. & ideo secus est in fideicommissaria,vt l.cohæredi.§.cum filio.ff. de vulga.& pupilla.versicu. & ideo est ratio,quia illa est onus, & grauamen, quia a patre fideicommittente capit, ut eodem §.cum filiæ.& de leg.2.l.unum ex fami.sed fideicommittere non potuit, nec grauare, qui nihil relinquit.l.ab eo. j.de fideicommis.Sinaūt exhæredato aliquid relinquit, tunc eum grauare potest vsque ad concurrentem quantitatem.vt d.§.cum filiæ.Item no.tex.in fine, dum de ea re loquitur,quam exhæredato legaui, quia non est ali-
2 bi,†Oppon.quod ab exhæredato possit legari,si ei sit relictum,ut fuit

fuit hic in secūdo casu,vt ff.de uulg.& pup.l. cohęredi.§.cū filiæ. in fi.Sol.ꝯfitēdo,ꝙ hic loquit̄ de eius substituto, vt ī gl.hic.ff.ad l.fal.l.q fundū.§. q filios. Contra istā so.opp. qa si possum a legatario,& sic ab exhęredato cui est relictū, ita a substituto eius hr̄de,vt ff.de leg.3.l.5.§.si qs filios.Sol.quod hic spāle,vt in gl. vsq; ad finē.Et q̄ sit rō spālitatis,dicit Cyn.reddi non posse, s̄m Petr. Aliqui dicūt, ꝙ est odiū patris filium ex toto ab eius hæreditate exhæredātis, vt sentit litera in d.l.q fundū.§.q filios. Sed hæc rō non est tuta,qa licēt exhæredet eū ab hæreditate, nō t̄n a legato; igit̄ vsq; ad cōcurrentē quantitatē substitutus eius hæres debet teneri,sicut ipse teneret in d.§.cū filiæ.in fi.cuius contrarium dicitur hic in fi.huius l.Sed defende,quia exhæredatio, quæ cōcernit hæreditatē,est visa sufficiens cā prohibendi testatorem ab exhæredati substituto legare.Vel dic,ꝙ rō est, quia substitutio exhæredati est simplex testm̄ filij, ita, ꝙ non patris, qa nulla quota hæreditatis patris peruenit ex eius dispositiōe ad substitutū,vt d. §.q filios.ideo,& merito,in alieno testamento nō potest legare; vt ex sequen.op.Nec huic rationi ob.ff.de inoffi.test.l.Papi.§.sed nec impuberis.qa ibi filius nō est exhæredatus.Et sic ibi pater participat in testamento filii propter quotam hæreditatis, quam est habiturus substitutus.Et hoc no.quia ratio est subtilis.& ex ea limitatur dictus.§.sed nec impuberis. Oppon.ab extra, quòd imo substituto exhæredati possit relinqui.vt ff.ad l.fal.l.i ratione.§.2. Sol.quod ibi substitutus fuerat institutus; hic non.& sic qa patri ibi hæres existit,valēt legata. & eodē modo r̄ndeo ad l.ita tamē. §.a patre.ff.ad treb.quæ similiter est contra.Sed contra istam solutionē opp.de l.fi.in prī.ff.de lega.2. vbi substitutus exhæredati fuit hæres patris ex testamēto,& t̄n legata ab eo,vt a substituto relicta,nō valent.sed dic,ꝙ ibi ideo,quia euanuit substitutio,cū ante pupillū decesserit. sed in solu.præce. vt ī d.l.fi.dicta substitutio
3 locū habuit.† Op. ꝙ substituto exhæredati possit relinq,siue legari,vt ff.ad l.fal.l.qui fundū.§. q filios. in prin.Sol.quod ibi duæ fuerunt substitutiōes, vna de exhæredato instituto fratri pupillariter substituto,cuius casus euenit.alia de extraneo pupillariter exhæredato substituto,& hæc etiam locum habuit.& tenetur ad legata ab ea relicta,quia reperitur ex testatoris volūtate,& dispositione habere hæreditatem eius totam,vel partem,quam inuenit in hæreditate exhæredati, qui fratri instituto successit. si igit̄ quotam hæredati testatoris nō reperitur habere, non tenetur ad legata,vt hic,& idem si reperiretur habere,sed non ex illius volūtate,& dispositiōe,vt in eo.§.qui filios. in 2.quæstione ibi formata. Quæro, si non tenetur ad propria legata, vt hic, an ad legatū ab exhæredato relictum teneatur? dico quod sic,si exhæredatus suum legatū agnouit,quia tunc illud præstat vt debitū,& vt quilibet hæres debitoris,vt l.si fundum sub cōditione.§.si pater.de lega.1.Et ita debet intelligi,quod super hoc no.glo.fi.in d.§.qui filios. vbi autem pupillus exhæredatus nō agnouisset suū legatū, t̄n nō deberet̄ a substituto. licet forsan quis contradicet, quasi a substituto repetitū. ar.ff.de leg.1.l. imperator.& arg.d.§.si pater, ꝙ ibi no.sed male diceret:quia sicut legatū factū expresse a substituto exhæredati nō ualet,vt hic.& l.ab exhæredati.de lega.1.sic nec tacite repetitum,cum non debeat plus operari tacitum, quā expressum,arg.ff.de ser.ru.præ.l.3.§.qui habet.in fi.& ff.de dona. inter vi.& vxo.l.si spō sus.§.si maritus,vel forsan repetitio nō intelligit̄ facta,ne sit frustra.Ex prædictis clarificata est ista materia, quæ satis videbatur antea intricata,& obscura.

LEX XXV.

3 *Tutor se excusans,legatum non perdit.& nu.4.*
1 *Legatarius testamentum celans,legato priuatur.*
2 *Hæres testamentum occultans,an sit hęreditate priuandus.*

a 1 **Si legatarius.** [a] Casus.†Legatarius celans testm̄, priuatur legato,& remanet hæredi scripto.h.d.Vel sic illud,qđ aufert̄ ab indigno propter casum concernentē fauorē certæ personæ,debetur illi,& nō fisco. hoc dicit. No.ꝙ tutor datus,se excusans a tutela,priuat̄ legato. No. ꝙ nullus ex sua malignitate debet fructum reportare.No.specialiter,ꝙ habes in
2 secundo summario.† Glos.quærit,an idem sit in hærede.& dicit, ꝙ sic.in contrarium arguit̄ de l.si in fraudem.s̄.eo.Et hanc secundam tenet Pet. dicēs non esse idē in hærede, qa de hærede testm̄ occultante non cauet̄.l.sed de delēte sic, quia magis delinquit,q̄ occultans,iō puniat̄, vt l.1.§. & hæreditatis.ff.de his quæ in test. delē.Sed primā partem cōiter tenent Doc.pp rationis identitatem,nam delens ideo punit̄, quia non voluit iudiciū defuncti habere exitum,& eadem ratione punit̄ legatarius occultans, vt hic. sed hęc rō locū habet in legatario occultante,ergo &c. Et ꝓ hoc facit,ff.ad l.Cor.de fal.l.qui testm̄. tex.cuius æq parat,testm̄ deleri, & occultari,So.igit̄ ꝯ.de l.si in fraudem.hic cōstābat de delicto, & fraude,ibi nō,pp ea ibi poterat pęnitere vsq; ad sententiā,vt l.
3 alia.s̄.de his,qui.vt indig. † Op. quod tutor se excusans non pdit legatū,vt s̄.eo.l.ab administratione.solu. quod fallit ibi in milite reipublicæ fauore.Op.ad idem de l.sed hic.& l.Nesennius. ff.de excusa.tuto.Sol.quòd etiam fallit, vbi testator nihilominus fuis-
b set legaturus[b],ut ibi.Et sic distingue tres casus, quia aut relīquit contemplatione tutelę,& tunc illud perdit, aut non contemplatione tutelę,& illud nō perdit, vt in contrario.aut dubitat̄,& tūc contemplatione tutelę præsumit̄ relictū, vt d.l. sed hic.& ibi per Dy.Opp.ad idem de l.cum filius,§.non iure.ff. de leg. 2.Solu.ibi
4 per eum non stetit; quia minus idoneus est inuētus.† Concludo modo istā materiā sic,aut quæritur in tutore datiuo, & ille legatum non perdit,licet se excuset.& est rō, quia tutela non præcedit testatoris iudicio, & sic ob illam causam non potest dici relictum. & Idem dicendū in legitimo tutore. Aut quærit̄ in testa-
c mētario, [c] & tunc,aut datio respectu sui, & in seipsa est vtilis,aut inutilis. Primo casu, aut datus est omnino inhabilis de iure cōi, ita qđ ēt si uellet non possit,& tunc non perdit legatū,vt ff.de lega.2.l.cum filius.§.non iure.nisi post testm̄ hæc inhabilitas superuenisset eius delicto,tūc enim non debet,ut ibi. Aut est alias habilis,sed priuilegiatus, & tunc aut priuilegium est inuētū principaliter in fauorem reip.& non perdit legatū,ut s̄.eo.l.ab administratione.aut illud priuilegiū est inuentū,& cōcessum principaliter in fauorem sui, & sic eū totaliter inhabilem non reddit, cum priuilegio renunciare nō possit,& tunc aut testator erat alias hic relicturus,& tūc nō perdit. aut non erat ei alias relicturus, & tūc perdit. aut dubitat̄ an ei alias fuisset relicturus vel non, & tunc in filio testatoris præsumit̄ quod sic,vt ff.de excu.tu.l.tutor petitus,§.j.in extraneo secus.l.sed hic.in eo.ti.Secundo vero casu,qn̄ datio est in seipsa inutilis,& tunc, aut datus per iudicē fuit confirmatus,sed se excusat,& tūc illud perdit,ac si inutiliter datus fuisset, in eo.tit. l.Nesennius.j.respon.aut non fuit confirmatus, sed alius datus,& tunc legatum non perdit,ut ibi.Scias tamen qđ testamentarius postquam agnouit legatū, nō potest se excusare.vt ff.de his quib.vt indi.l.post legatum.§.amittere. Sed hodie insurgit nouum dubium, supposito quod contemplatione tutelæ nō sit ei relictum, an tutelam non suscipiens hodie perdit legatum, vel aliud emolumentum? & tenuit Iacob. de Bel.in Authen.de hærd.& fal.§.his igitur.quod sic.per l.fin.in fi.& auth.ibi positā. j.de fideicommis.sed dic,ut ibi dicam.

ADDITIONES.

a Si legatarius.Adde Soc.cons.241.incip.circa primam difficultatem.ver.4. confirmatur.in 2.par.char.125.& consi.275.inci.in causa fratris Andreę. uersi.2. quia,in 2.par.char.193.ubi hoc idem dicit,& tenet.
b Fuisset legaturus.Adde Bar.hic, qui refert quod dicit Ia.de Bel.in Auth.de hær. & fal.§.his omnibus.quod hodie, si alias relicturus erat ille, qui contemnit implere illud quod testator iussit, perdit omne cōmodū sibi relictū in testō, & ꝙ loqt̄ expsse đ casu huius l. ad ꝙ addē ꝙ idē ī ꝯsulēdo tenuit Ro. ꝯs.207. & 235.
c ¶ In testamentario.Adde Barb.consi.257.3.li. vbi pulchre de testamētario,qui est coniunctus,& creditor testatoris.

LEX XXVI.

1 *Dominium ipso iure in legatarium transit,sicut ex testamento in hęredem.*
2 *Legatum,an finiatur tempore.& nu.seq.*

Illud. Casus.Legatum pōt fieri,ne certo tpe finiat̄,& postea ad hæredē reuertat̄.& licitū est arguere de ꝯctibus ad
a vltimas volūtates[a].h.d. †No. qđ sicut dn̄ium ipso iure transit in
1 legatarium, [b]ita ipso iure reuertitur ad hæredē ex ipsa vltima vo-
b luntate,vt probatur hic in verbo,remanentibus.facit j.ti.2.auth. cui relictum.& est arguere de contractibus ad ultimas volūtates.
2 item no.quod de cautione præstanda hic dr̄. Circa s̄m dic,aut est par rō utriusq;, & procedit arg.a simili,uel a pari, vt ff.de legatis primo.l.seruum filij.§.eum qui.& de legatis tertio.l. eum qui chirographum.aut est maior ratio in uno q̄ in alio,& tunc si est maior in ultimis voluntatibus, procedit arg.de ultimis voluntatib. ad contractus negatiue,& sic per locum a maiori, ut l.obligationum fere.§.placet.ff.de act.& obl.& de ꝯctibus ad ultimas voluntates affirmatiue,& sic per locum a minori,ut hic.Si aūt maior ē in ꝯctibus,tunc dic totum econuerso,vt ff.de pac.l.pactum inter hæredē.& j.vt in po.leg.l.scire debes. sed vbi est dubium an maior sit ratio in uno,q̄ in alio,tunc plenior interpretatio est facien-
3 da ꝓ prima voluntate, ut ff.de re.iu.l.in testamentis.†Opp.quod legatum non finiatur tempore.ff.de act.& ob.l.fere.§.placet.Sol. dupliciter,vt in glo.licet prima diuinat,secunda communiter approbatur. Sed potes eam simul iungere, ut secunda sit quasi rō primæ,ut dicamus,qn̄ species legat̄, actio personalis ex testamēto competit ad legata, & illa inquantum competit ut res tradat̄, tollitur traditione, & solutione,sed quando teneatur hæres etiā solutione pati legatarium pacifice possidere,obligatio illo respectu durat; & cum tp̄s finiēdi euenerit pati nō tenetur,ideo tunc dn̄ium reuertitur ad hæredem ipso iure,sicut ipso iure transiuit in legatarium,ut hic in uerbo remanentibus. & infra tit.2.auth. cui relictum.in fine,sed in obligatione annua, usq; ad tempus remanet obligatio,& ab illa non liberatur,quia annua, & cum tēpus finiendi euenit nihil reuertitur ad hæredem,per quod inualidetur obligatio ipso iure & sic,quia adhuc subest causa,& actio, ideo sola obstat excep.vt in contrario. Oppo. de l.nemo potest. ff.de leg,j.sol.vt in glo.

De

ADDITIONES.

a ¶ Ad ultimas uoluntates. Adde Soc.consi.173.inc. reuerende.uersi.sed his nō obst.Item validum.in 2.parte char 44.& consil.48.incipient. in pręsenti consul.uersic.3.probatur.circa fi.in j.par.char.90.
b † In legatarium.Vide de hoc Bal.in l.per diuersas.q.18.s̄.man. Bar. & Doc.in l. si tibi homo.§.cum seruus.ff.de leg.1.& in l.apud Aufidium.ff.de opt.leg.

De verborum, & rer. significa. Tit. XXXVIII.

LEX PRIMA

1 *Fundi instructi legato non cedunt ea, quę ad tempus ibi sunt.*
2 *Vinum quando in legato uenire dicatur.*

a 1 PRædijs. a Casus. †Legato fundi instructi non cedunt ea, quæ ibi sunt ad tps, sed ea tm quæ ibi sũt causa ppetui vsus. h.d. No. ꝙ ea quæ ponunt in certo loco tpaliter, censent ibi non esse. Itē qđ de venalibus, vt de repositis timore latronũ, hic est idē iudiciũ. Op. qđ non sit considerandũ, an sit res venalis, vel non, vt l.j.§.si defunctus.ĩ.de reb.eo. dicit gl. aliud ibi, subaudi, & hoc pp rationem diuersitatis, quæ deprehendit ratione diuersitatis ɔditionis personæ, seu ex ętate testatoris, vel hic vero est eadē ratio. Item ibi in alienationis prohibitione, vel permissione. hic uero
2 vt debeat vel non ex legato. † Opp. secundo, ꝙ indistincte vinũ non contineat in legato, vt ff. de fun.instr.l.si ita.§.domo. Sol. quidam, ꝙ aliud in domo. sed truffa est. Iō gl. dicit, aut habet vinum gratia instri domus. & tunc idē quod in fundo. & pone exemplũ ĩ domo forti, vt palatio, turri, rocca, vel castro, vbi vinum tenetur pro munitione. aut non habet vinũ castri instrumenti domus, ꝙ est quando est vna simplex domus, & tunc procedit contrarium.

ADDITIO.

a Prędiis. Limita l. istam, secundum Bar. in l. generali. §. uxori. ff. de usu. le. uerum nisi in legato esset signum uniuersale.

LEX II.

1 *Legati fundi instructi nomine quæ veniant. & nu. 2.*
3 *Instrumentum fundi, an & quomodo veniat in legato fundi instructi.*

Fundo. Casus. † In legato fundi instructi veniunt instra, tã fundi, quã patrisf. h.d. No. gl. quæ vult, ꝙ libri in quib. solatiabat dũ accedebat ad fundũ veniãt in legato. & intellige, quos ibi retinebat, nõ quos secũ portabat, & reportabat.
2 †Op. ꝙ instra, quę ibi sunt cã patrisf. nõ ueniũt legato, vt l.si cui. & l. quæsitũ.§. sed si fundus. ff. de fundo instructo. Gl. sol. tribus modis, & approbat tertiã solutio. Sed p veritate clariori, dic latius, aut simpliciter legatur fundus nullo alio adiecto, & tunc in-
a stra fundi non veniunt, a vt l.ij.§.dotes. ff. de fundo instru. nisi affixa, quæ pars rei censet, vt l.cum fundus. eo. ti. aut legat vsufr. fundi, & tunc istra fundi veniunt, & nõ affixæ, vt ff. de vsufr. l. item si fundi, §. seminarios. & l. sed & si qd. §. pprietatis. & ibi reddit rõ, aut legat fundus cum instro, & tũc solum instrm fundi uenit, nõ autē patrisfa. ut l.si cui. & l.quæsitũ, §. sed si fundus. ff. de fundo instructo. quas in ɔtrium alle. & isto casu instrm venit accessorie, qa dictio, cũ, sic ɔiungit, vt l.ij. ff. de pe. lega. Et iō fundo alienato ex causa voluntaria pp quod reuocatũ est legatũ, non debentur instra, ēt non alienata vt l.j. ff. de fundo instruc. aut legat fundus & instrm, tunc gl. & Doct. dicũt ꝙ instrm tam fundi, ꝗ patrisfa. veniãt in legato, & tũc inducũt istã l. quæsitũ. §. sed si fundus. sed istę ll. sub alia forma loquunt. Iō mihi vr aliter dicendum, uide licet, aut testator dicit lego fundum, & eius instrumētũ fundi, & hoc propter illud verbum restrictiuũ, eius, arg. ff. de lega. j. l. serui electione. in fi. & ff. de auro & arg. leg. l. si ita. & l. Quintus. & hoc casu alienato fundo, nihilominus instrumentum fundi non alienatum debetur ex legato, vt d.l. si cui. in fi. & est ratio, qa copula &, coniungit principaliter, vt d.l.ij. aut testator nõ apposuit illud verbum, eius, sed simpliciter dixit fundum instructum, & tunc instrumētum venit. arg. eius quod in seq. dicet, & quolibet principaliter. Aut testator vtit his verbis, quia legat fundũ instructũ, vel sicut est instructus, & tunc vtrunq; instrm venit, vt hic, & l. p-
3 cedenti. & d.l. quæsitum. §. sed fundus. † Sed an veniant hoc casu principaliter, vel accessorie. gl. videtur dubitasse in d.l. si cui. & clarius. Inst. de le. §. sed si ancillas. & dicũt ꝙ istrm fundi venit accessorie, sed instrm patrisfa. venit principaliter. & sic alienato fundo ex cã voluntaria, legatum in instro fundi erit reuocatum, sed instrm patrisf. remanebit firmum. sed rationem huius nunquam sciui videre, nec cõsiderare, cum sui natura nullum ex his instrumentis sit accessoriũ ad fundũ, ut superius in primo membro dixi, & sic idem & vnicus sermo non debet censeri iure diuerso, vt l.cũ qui ædes. in prin. ff. de vsuca. & no. in si. in l. quamuis. & l. precibus. ĩ. de impu. & ali. sub. Et ideo mihi videtur, quod vtrunq; instrm veniat, uel æque principaliter, secundum suam naturã, vel vtrunq; accessorie: quia ad fundũ veniunt adiectiue, & qualificatiue ex testatoris dispositione & prolatione, qui potuit ea cõiungere accessorie, vt ĩ. dixi. & hæc pars vr eligibilior. Vnũ nõ omitto, quod refert Cy. ꝙ si dixi in singulari, fundum, & instrumentum, & tunc tantum instrumentum fundi, & non patrisfa. secus si in plurali, quia tunc vtrũq;, & idem si dixit fundum instructũ. Sed primũ non puto verũ, quia indefinita, licet singularis numeri, æquiualet vniuersali, vt l. si pluribus. de leg. ij. Et latius dixi. ĩ l. ĩ annalibus. ĩ. ti. j. Item quia cũ instrumenta immediata, & propria fundi sint plura, vt ff. de usuf. l. sed & quid. §. proprietatis, dicendo in plurali instrumēta deberent intelligi in illis fundis tm, ex quo salua ratione recti sermonis põt in illis uerificari, tamen secundũ eũ, & sequaces, cõprehendunt illa patrisfa. Ergo & idē qñ dicitur instrm in singulari. Item & tetio, qa tex. illos duos casus æquiparat, fundũ, & instrm. & fundũ instructũ, vt l. sicut. ff. de fun. instr. & in secũdo veniũt, vt hic. & in l. pe. ergo & in primo. ita teneo.

ADDITIO.

a †Instrumenta fundi non veniunt. Bar. hic nu. 2. ver. sed dubitatur. quærit, an colonus debeat reficere instrumenta fundi suo sumptu. de quo vide Ang. in l. stipulationes commodissimum. ff. de verb. obl.

LEX III.

1 *Cautio a testatore, uel a lege prolata, nudam significat promissionem.*

1
a Sancimus. Casus. † Verbum cautio, a simpliciter prolatũ a testõre, uel a lege ciuili, intelligitur de nuda pmisione, nisi aliud sit dictũ. h.d. & notabiliter. Op. de l. si mãdato Titii. §. fi. ff. mã. sol. ut in gl. qđ ibi non simplr, sed cũ verbo idonea, fuit platũ. Op. ad idē de l.1. §. caueri. de col. bo. sol. ut ĩ gl. uel dic pleni9, aut qrit de satisdatiõe, & dic vt no. ĩ l.j. ff. q. sat. coga n. aut de cautione pferẽ a l. aut ab hoïe: si a l. & tũc aut ptoria, aut ciuili. si ptoria, intelligitur cũ fideiussoribus, vel pignoribus, vt l.1. §. iubet. ff. de col. bo. & l. p toriæ. ff. de pt. stip. nisi forma esset data a l. qa tũc parte inuita nõ põt mutari in aliã formã, ar. l. paulus. ĩ. de sol. & l. deteriorē. ff. de usu & habi. altera aũt parte volēte, sic. sed tũc de ptoria transiret in cõdõnalē. Si a l. ciuili, tũc aut cũ verbo idonea, & intelligit cũ fideiussoribus, & pignoribus, vt ff. man. l. si mandato Titij. §. filij. & ff. de fi. l. 4. §. adijcit. Aut pferẽ simplr, & tũc aut intelligẽdo de nuda dispõne legis, & non hret effectũ, seu modicũ reuelaret: qa psona est suspecta, & tũc itelligit de idonea, vt ff. de iu. l. in oĩbus. & ff. de pri. cre. l. si creditorib9. aut effectũ põt hre, & tunc intelligit de nuda, vt hic in gl. 1. q sic dēt intelligi. Et vtrũq; mẽbrũ pbat ff. de pe. hę. l. pe. ad fi. & ĩ. ti. 2. auth. cui relictũ. & hoc qñ a lege. Si vero pferat ab hoïe, & tũc si cũ verbo idonea. dic idē ꝙ s. simplr intelligit de nuda, & sibi imputet, q aptius sibi nõ puidit vt ff. de pa. l. veterib9. ēt si ille pmittat facere cautũ ad sensũ sapiētis: qa sensus sapiētis dēt esse vt legitime leget, & caute: nõ aũt cũ fideiussore, qa sapiētis consilium non debet exorbitare a iure, vt no. ff. mã. l. si mãdato Titij. §. fi. ꝙ bene no. secus, si pmittat facere cautũ put Titius arbitrabit: qa tũc p rei qualitate põt arbitrari cũ fideiussore, vel sine, put æquitas cũ nouerit: dat. n. ptãs arbitratori iura cũ modica lesione trãsgredi, ut dixi. ĩ. de arbi. l. cum antea. quod non ɔsultori, vt ĩ. dixi.

ADDITIO

a ¶Verbum cautio. adde Bar. & Ang. sed vide tñ Bart. in l. diuortio. §. interdũ. sol. mat. vbi sequendo Pe. uř tenere, ꝙ uerbũ cautio, prolatũ a l. ciuili, non intelligit de nuda pmissione. l. in oĩb. ff. de iu. & in l. si creditori. ff. de pri. cre. sed ẽm Imo. in d. §. interdũ. dic, qđ opi. de qua hic, est verior. fallit ẽm eũ, nisi lex ultra pcedat. l. si constante, §. quoties. secundum unã le. ff. so. ma. secundo fallit si dicat causa congita cauendum. d.l. in omnibus, & si hoc iudici uidebit, ut ibi secundum vnum intellectum, qui tamen potius facit pro eo. tertio fallit si profeatur cũ adiuncto, vt sufficienter, uel idonee. l. si debitori. cũ ibi no. dē iu. & l. si mandato Titii. §. fi. ff. mãd. Et ẽm eũ aduerte, quod licet pferat de nuda, qñ profert a l. ciuili, tñ tenebitur cum pęna pmittere, quia est sibi facile, ut no. per Glo. reputatam fin. ẽm Ang. in l. 2. §. si dubitetur. de iud. & no. Bar. in l. fi. ff. de præt. stip. & Imo. in l. sed prius de op. no. nun. circa fi. item adde qđ p op. Pe. in d. §. interdũ. tex. in l. heres. §. cautũ. de ver. sig. licet cõtra ibi teneat gl.

LEX IV.

1 *Disiuncta quando pro coniunctis, sit capienda. & nu. 3.*
2 *Electio locum non habet in alternatiua personarum.*
4 *Disiuncta quando resolui debeat in coniunctam.*
5 *Depositarius cui dictũ est ꝙ restituat tali, aut tali, an uni sine altero, restitue (re possit.*

1
a Qũ quidã. Casus. † Disiuncta a posita inter psonas honoratas, vel grauatas fauore pupillorũ, tam in vltima voluntate, quã in ɔtibus accipit p coniunctis, nõ si inter res sit apposita. h.d. Et primò, dubitatio antiquorũ. Scđo ei9 decisio. Tertio, decisionis litatio. Quarto, ampliatio. Scđa ibi, me-
2 lius itaq;. Tertia ibi, sed hæc qdē. Quarta ibi, ꝙ ēt. † No. ꝙ hic in alternatiua psonarũ nõ cadit electio, sed rerũ sic. Itē no. quod ne prouisio reddat inutilis rõne incertitudinis psonarũ disiũcta ponit p coniuncta: parit. n. disiũcta incertitudinē, vt ff. de stip. ser. l.
3 itē si seruus. §. fi. † Op. cũ gl. ꝙ disiũcta posita inter psonas, nõ habet p coniũcta, vt l. cũ pater. §. pe. de leg. 2. Sol. ꝙ ibi ideo, qa ordo scripturæ spectat, & ex sermonis conceptione seu pbatione, & psonarũ affectione colligit. Opp. 2. ꝙ ēt in rebus ponatur pro coniuncta, vt ff. de au. & ar. leg. l. quintus. in fi. Sol. glos. quod ibi est spãle. vel dic, ꝙ ibi non est disiuncta hominis, sed scientiæ, & legis, ꝗ hr pro coniuncta ne ars reddatur incerta, ɔ. §. q bus. s. de no. Codi. cõpo. Opp. ad idem de l. si ita. in eo. tit. de au. & argen. leg. Sol. primò, ꝙ ibi spãle, quod nil est. secundò, quod ibi est dictio, seu: hic, aut. & hęc vera, qa dictio, seu, licèt res disiungat, tñ dispositionē ampliat, ꝙ no. Quæro, qd vult dicere hæc litera in fi. dum dicit ꝙ etiam in contractibus locum habet. gl. exponit duobus modis. Vno mõ, vt referat ad pxima, vt alternatiua stet inter res vel in ɔtib. p disiũcta. Alio mõ, vt referat ad superiora, vt disiuncta posita inter psonas accipiatur pro coniuncta, ꝙ satis puto verũ ppter verbum censemus, in litera hic positũ, ꝙ est noui inductiuum. Et ponit glos. exemplum, vt sivendo librũ tibi, aut titio & ibi

ADDITIO.

a ¶Disiuncta. adde So. consi. 25. inc. ut ueram testatricis, cir. medium. 3. co. in 1. parte char. 95. plene & pulchre de materia.

& ibi vterq; vestrũm est præsens. nam ibi a titio intelligitur venditus, & vterq; modus approbatur per doc. & sic ad totam l. fertur, hoc supposito. Opp. cum gl. quod in contractibus disiuncta posita inter personas non resoluatur in coniunctam. vt ff. de contrahen. emp. l. fundus. Sol. quod ibi cum vno tantum habebat, quia alter absens erat. Opp. ad idem, de l. eum qui sibi, ff. de verb. obli. Sol. quod & ibi cum vno tantum contrahit, quia alter est adiectus solutioni, non obligationi. vt l. aliud. & l. vero. & l. si cum cornelius, ĩ. de sol. Oppon. ad idem, & ab extra. de l. item si seruus. l. seq. ff. de stipu. ser. dicit Cy. quòd hodie illa est correcta per illam. & ita etiam tenet ibi Bar. Sed adiicit, quod l. ibi sequens est correcta, quia ibi alternatiua non tantum ponitur inter personas, sed etiam inter res diuersis personis debendas. Et ita teneo, sed de l. item si seruus. in fi. dubito quod hæc lex videtur intelligenda, qñ vtraque persona adiicitur obligationi etiam sibi quærende: & cũ vtroque vult pars alia contrahere, & vterque vult sibi quærere. vt hic dicit glo. in exemplis suis. sed in l. item si seruus, non est ita. Pręterea sibi deciperetur promittens, qui forte sic promisit, quia inutilem sciebat stipulationem. Et per istum modum legum correctio euitabitur, ut debetur. ut ĩ. de app. l. præcipimus. uel forte hęc l. nil disponit in contractu uerborum, in quo forma stipulationis, & responsionis magis attenditur, ut ff. de uerb. oblig. l. j. §. cum adiicit. & l. inter stipulantem. §. si. stipulante. Opp. ad idem de l. Gaius. ff. sol. ma. forsan diceret aliquã illã correctã, sed truffa est, quia tunc mulier fraudaretur dote sua. dic ergo, quod ibi in dote, quę mulieri cohęret. Opp. ad idem de auth. si quando. s. de const. pe. Sol. ꝙ ubi una persona est inutiliter adiecta, ideo alter, q constituit, ad solidum tenetur, ad quod non teneretur, si in cõiũctam resoluetur, sed in dimidia tantum, & sic resolutio pro illius rata esset inutilis, ut hic in fi. glo. quod totum esset creditori no-
4 ciuum. † Concludimus ergo a istam materiam cum queritur, qñ
a disiuncta resoluatur in coniunctam. dic, aut est disiuncta artis, uel legis, & tunc resoluitur in coniunctam, quando alias redderetur incerta. ut l. quintus. in fi. de ann. leg. aut est disiũctiua hoïs, & tunc, aut est talis, quę etiam ampliationem significat, & accipitur pro coniuncta. ut in l. si quis ita. ff. de auro & ar. le. aut est simplex disiunctiue, & tunc, aut ponitur inter res, & remanet in sui natura. ut hic in uer. sed hoc. aut inter personas, & tunc si illæ personę habentur loco rerum, ut sunt serui. & idē, ut ff. de leg. ii. l. statuliberum. §. fi. si autem personę illę non habentur loco rerum, & aut apparet proferentem uoluisse, ꝙ remaneat in sua propria natura, & tunc remanet, & nõ habetur pro coniuncta, ut ff. de test. tu. & de leg. 2. l. Titio, aut Sæio. aut hoc non apparet, & tunc, aut resoluendo in coniũctam resolutio esset inanis, & odiosa. & tũc non resoluitur. ut ff. de contr. emp. l. fundus mihi. & ff. de uer. ob. l. eum qui. §. qui sibi. & s. de const. pec. auth. si quando. Et ita not. hic gl. fi. in fi. aut resolutio non esset inanis, nec uitiosa. & tunc, aut ponitur inter personas grauatas, & remanet in sui natura. ut l. si ex toto. §. 1. & ibi glo. de leg. j. fallit pupillorum fauore. ut hic. uel possimus dicere, ꝙ tutela magis, & principalibus est honor, ꝗ onus. ut ff. de ma. test. l. testamento centurio. §. j. aut ponitur inter personas oneratas, & tunc si inter eos est affectio ordinaria remaneat in sui natura. ut l. cũ pater. §. pe. de leg. 2. & hic in gl. antep. Si autem inter eos non est affectio. sed est par ad utranq; personam. Tunc secundum Cy. & Bar. resoluitur in cõiunctam, ut hic, quicquid sit de iure antiquo, & sic erit correcta. l. itē si seruus. ff. de stipu. ser. Quod forte non est uerum si distinguēdus est contractus uerborum ab alijs. ut s. dixi. & rationē ibi assignaui. Item fauor dotis est per prius attendendus, ut superius dixi. Iuxta hęc quęro primo, cum gloss. quando apponit inter res, & sic stat proprie, cuius erit electio, & dicit glo. pe. quod in casu nostro erit hęredis electio, sicut in contractibus. ut l. plerunque. ff. de iure do. quod fatetur Dyn. in contractibus. sed in ultimis uoluntatibus dicunt, quod in dubio electio est legatarij. ut ff. de legatis. 2. l. lucio. & ibi gloss. quę est contraria. In casu autem certi, dicunt seruandam esse uoluntatem testantis, uel contrahentis, quę colligitur habita consideratione ad quem uerba executiua dirigãtur, tam ultimis uoluntatibus, ut no. præalleg. gloss. quam contractibus. ut not. ff. de uerbor. oblig. l. si sit stipulatus. Sed contra prędicta scilicet, ut in dubio hęredis sit electio, uidetur casus. ff. de lega. j. l. si cum res. uer. sed si stichus. nisi moram in soluendo sit facturus, puta quia
5 alter sit absens, ut ibi in litera. cogita. † Item quero, deponens dicit depositario, restitues Titio, aut Sempronio, an uni, sine alio poterit restituere solidum depositum, & uidetur, quod non, qa disiunctiua resoluitur in coniunctam. In cõtrarium est ueritas, quia isti censentur ut procuratores deponentis, & eius uelle facere tenentur. hinc est quod potest reuocare, & petere sibi restitui, ut s. dixi ad exhi. l. si res. & ff. de possess. l. j. §. si disposuero. Et pro hoc, uidetur casus in l. si cum cornelius. in fi. ff. de sol. aut procuratoris officium uidetur ciuilibet insolidum commissum. ut l. creditor. §. duobus. ff. man. ergo &c. Hanc partem tenet Bal. per. l. j. §. si plures. ff. de exer. Item si statutum dicat, quod damnum debeat emendari per coniunctos delinquentis. seu per habitantes in uilla in qua damnum datum uidetur, quod disiuncta resoluatur in coniunctam, ne ars reddatur incerta. ut sępius alleg. l. quintus, & quia sit in vltimis voluntatibus. vt hic, quæ habent vim legis, vt in authen. de nup. §. disponat. In contrarium determinauit Nico. Ma. vt prius coniuncti delinquentis exigantur, & eis non existētibus, vel inopia laborantibus perueniatur ad villam, quia hæc est disiunctiua ordinis, ꝙ probat, qa sicut ex ordinata affectione procedit gradatim ad fauores, ita ex ordinato odio pcedi debet gradatim ad pœnã, & psumit odiũ ordinatũ ex ordine scripturæ, ẽm eũ, sed in casu nostro potius puto hoc præsumi ex eo, qa si magis præcauebit ad damnũ dandũ ne cõiunctos dimittat illaqueatos. argum. ff. in ius voc. vt eant. l. 2. & 3. hac ratione statutum incipit a coniunctis. hæc no. vt quotidie euentura.

ADDITIO.

a ¶Concludimus ergo. Tu vide omnino de hac materia vltra ea, quæ hic no. Bar. & Bal. hic, quod not. Pe. de bel. perti. in l. si fundum sub conditione. §. his verbis. ff. de leg.

LEX V.

1 *Relictum familię cui debetur.*
2 *Familię, & propinquorum nomine, qui veniant. & nu. 3.*
3 *Nurus quando dicatur de familia soceri.*
4 *Bastardi an dicantur de famila, domo, vel casata.*
5 *Socer cum genero, an cogatur ad cõpromissum statuto affines ad idē cogēte.*

a Suggestioni. a Primo dictum generale quo declaratur quid contineatur appellatione familiæ. Secundo declarat in spē in casu quo relinquitur de fami. Tertio in casu in quo familia alteri relinquitur. Secunda ibi, & si quis
1 Tertia ibi in alijs. † Casus. Relictum famil. debetur gradatim personis appellatione famil. contentis. & in hac descriptis. Si autē
2 fiat de familia, intelligitur de rebus. h.d. † No. qđ hoc verbum, familia, qñ referẽ ad psonas, intelligit de ppinquis ẽm ordinē proximitatis, & de quibusdã in subsidiũ, qui sunt de ordine affinitatis.
3 † Item no. quod gener, & nurus nõ est de ppinquis, sic nec vxor. vt s. vñ vir, & vxor. l. j. hoc tene cordi p statuto, quo cauet, ne minor possit sine ɔsensu duorũ ppinquorũ aliqd immobile alienare, nã pping gradatim ad hoc vocandi sunt, & affines non sufficiũt, quia de propinquis nõ sunt. vt dixi in l. 1. s. vnde vir, & vxor.
4 † Itē no. quod nurus mortuo filio dr de familia soceri, vt hic. cõcor. ff. ad mu. l. filij. §. vidua. & ff. de sena. l. fœminæ. in fi. & idē de genero, quod tñ nõ est de proprio significato. vt ff. de verb. sign.
5 l. pronũciatio. † Sed qrit, an bastardi veniãt appellatione familiæ, vel appellatione alicuius domus, vel casatę in statutis pęnalibus. Et dñt Perusini, quod nõ, pprie loquēdo, & allegãt, qa agnationē nõ habēt, Insti. de succes. cog. §. vulgo. & p ɔñs de familia tali nõ sunt, vt l. px. §. familię. 2. ff. de verb. sig. Sed ille. §. uulgo. modicũ facit, qa loqt de his, q patrē demonstrare nõ posũt, nos de his q possunt, ideo melius facit. ff. vnde cog. l. hac parte. & l. superius alleg. ēt quia in fauoribus nõ admittit. ideo si legeẽ agnatis testatoris, bastardi nõ ueniũt, qa agnati nõ sunt, cũ in ptãte nõ sunt ut ff. de his, q sunt sui, uel alie. iur. l. fi. & p ɔñs, nec de familia sunt. ut d. §. familię. Item nec ab intestato succedunt. ut auth. licet. & l. fi. s. de natu. lib. Ergo si nõ cõtineat in dispositionibus fauorabilibus, minus in odiosis. Et hęc videnẽ uera, nisi aliud pbaret de cõi usu loquendi, uel esset aliqua alia coniectura ex mente statuti, & pro his inducit Baldus, quod no. in cle. unica, de baptis. & asserit ita ɔsultũ fuisse in Perusio, qđ sufficiat me recitasse. Sed id, quod
b dicũt non contineri sub domo, uel casata, b uidetur contrarium per l. 2. s. ne li. po. & quia talia nomina sunt uulgaria, & non iuris, ideo uulgi opin. potius uidetur attẽdi. ut ff. de fun. instructo. l. cum

ADDITIONES.

a ¶Suggestioni. No. ꝙ appellatione familiæ venit etiam seruus, no. hic, & in l. 1. §. familię. ff. de ui & ui ar. & l. si familia, ff. de iur. om. iud. item adde, ꝙ veniunt ēt nascituri, sed ordine succesiuo. Pau. de Ca. cons. 17. per l. fin. de fun. instr. & l. grege. de le. 1. & omnino Bar. Cepo. de ser. vrbano. c. 1. Item filij habitantes cũ patre, nõ aliter secundum Bar. Cep. ibidem, ꝙ Pe. de anc. & Io. de alemania in c. quanto. de censi item veniunt omnes de familia ordine succesiuo. s. proximores gradatim secundum Bar. & Bal. hoc usq; ad 4. gradum, Auth. de resti. fi deic. §. vos igitur. & tenet Alex. in l. pronunciatio, ff. fa. erci. item venit ēt vnus tãtum, si plures non sint in familia, Bal. in l. iubemus. §. si autem. in fi. ĩ. ad treb. sed gl. x. q. 1. c. dicit, quod nec per duos dicitur fami. per l. detestatione. de ver. sig. & Alex. vbi supra. itē venit propria familia testator, Bar. in l. filius. §. cũ pater, de lega. 1, & in l. peto. §. pater. in prin. ff. de leg. 2. & Bar. in c. si cognatus. ad fi. de reb. du. item veniunt agnati, & non cognati, etiam hodie, licet sint exequati quo ad succesionē intestati, nõ aliter. Bar. post gl. 1. in l. cum ita, §. fi. de le. 1. Pet. in l. fi. de ver. sig. & per do. Soc. cons. 227. incip. præsens cõsultatio pulchra, uersi. confirmatur 3. in 2. par. char. 103. Item veniũt etiam hi qui a testatore nõ sunt nominati. l. is qui. & ibi Bar. de leg. 3. Item ueniunt seruientes tantum. l. ędiles. §. familiæ. ff. de ędil. edic. ergo non uenit filius. Potestatis non habēs aliquod officium, nec etiam regatius stante statuto, quod repertus cum armis per familiam Potestatis puniatur, secundum Ray. de For. in d. §. familiæ. in apost. item & uxor, l. quicunq;, ĩ. de re mil. lib. 12. xxx. quæstione 5. hæc imago. Sed an vxor dicatur coniuncta pariter eodem gradu, quo est coniunctus vir, uide p Soc. cõsi. 57. inc. casus l. municipalis, uer. 1. enim casu, in prima par. char. 102. itē vidua. Bar. hic in 4. co. in fi. uer. quid si est effecta.

b ¶Sub domo, uel casata. Adde Bald. in l. filium diffinimus. de his, qui sunt sui, uel alie. iur. & in l. id quod pauperibus. supra de epis. & cle. ubi dicit, quod non, & in l. certum est. supra unde cogna. & quod ista paulo ante dixit, quod nõ sunt agnati. Adde an sint cognati, & habeant locum posses. in bonis patris. no. Bal. in l. certum. co. 4. uersi. ex quo apparet bastardus. eo. tit. Bar. in l. tutelas. ff de cap. di. Ale. in l. pronunciato, §. familiæ, fi. eo.

6 cum de lanionis.§.asinam.†Item dubitari potest, si statutum co-
git affines ad compromissum an socer cum genero quondam po
test cogi,& videtur,quod sic.argu.huius tex.In contrarium vide
tur,quia hodie vere non sunt socer,& gener: & per consequens,
nec affines. & sic beneficium statuti debet cessare . argu.ff. de re-
gul.iuris.l.sed hoc ita.cum ibi not.in glo.& quia affinitates accipe
re debemus præsentes,non quæ fuerunt.vt ff.de postu. l. ita. §.af-
finitates. Non ob.iste tex.quia hic tractat de beneficio, sine alte-
rius iniuria consequendo: in casu nostro de beneficio consequẽ
do cum aduersarij non cõsentientis iniuria.ideo ad illud non ad
mittitur.vt dicta.l.cui.& dicta.l.sed hoc ita.cum ibi not.vnde for
te est dicendum,aut gener,vel nurus stant in cælibatu,vel vidui-
tate:tunc gaudeant beneficio,ea ratione: quia censentur in eodẽ
matrimonio,vt l.filij.§.vidua.ff.ad munici.& infra,de bo.mater.
l.final.aut ad secundas nuptias transiuerunt:& tunc secus,nec cẽ
setur iniuria:quia par est vtriusque causa:& eodem priuilegio po
titur vterque. Salycetus.

Si quis omissa causa testamenti. Tit. XXXIX.

¶Quia hæredes scripti quandoque omittunt adire hæreditatẽ,
vt legata non soluantur:de quorum sol.in titu.præcedenti est di-
ctum,pro tanto,vt sciatur,an casu isto solui debeant necne, poni
tur ista rubri.
Quærit gloss. in quibus casibus locum habet hoc edictum, dic
quod in tribus:vt in glo.vt & latius dicetur infra. Salyce.

LEX PRIMA.

1 *Fraudes a iure reprobantur.*
2 *Substitutus an teneatur ad legata ab instituto.*
3 *Directa contra substitutum datur.*
4 *Institutus an poßit conueniri substituto prius non exacto.*
5 *Legata debentur,etiam si hæreditas non adeatur.*
6 *Fraus quando sit presumenda.*

SI in fraudem. Casus. Substitutus tenetur
ad legata ab instituto tantũ
relicta,si institutus repudiauerit fraude secum parti-
cipata: & si institutus ob hanc repudiationem rece-
pit pecuniam,ipse etiam tenetur.hoc dicit. Et primo quando pe
cunia non interuenit.Secundo quando interuenit. Secunda ibi,
1 plane.†Not.quod fraudes non tolerantur a iure. Item quod de-
testabilior est fraus quę committitur accepta pecunia, quam si-
ne,quod no.pro grauiori pœna assasinis inferenda,quam simpli
ci homicidę . Item no. quod hic datur vtilis actio ex testamento
2 contra substitutum, & non directa †Opp. quòd non debeantur
legata:quia testator dando ei substitutum permittere debet ei,vt
repudiet.vt ff.eo.l.j.§.si proponatur.& ff.de hære.inst.l.cornelius.
So.vt gl.quòd illud verum si faciat principaliter ob damnum ꝓ-
prium euitandum.vt ibi.& ff.eod.l. quia autem.§.si patronus. in
fin.non si principaliter in alterius præiudicium,vt hic.ar.l.j.§.de-
nique.ff.de aqua plu.arcen.Et maxime, quia tendit ad impugnã
dum voluntatem defuncti,quod non videtur ei permisisse.arg.
infra,de sol.l.inquisitio veritatis.& ff.de pec.leg.l.si peculium.§.si
cut. Et sic ex glo.habes, quòd per dationem substituti vulgaris
non permittit testator fraudulentam repudiationem:& sic testa-
tor videtur velle,quòd institutus habeat, si potest commode.Idẽ
dicit Bartol. si testator apponat clausulam codicillarem:nam vi-
detur velle, vt prius adeatur ex testamento si potest. ideo condi-
tionaliter loquitur dum dicit, & si non valet iure testamenti
&c.Ex hoc infert̃,quòd in casu l.fina.supra,de codici.vbi testator
implicatiue loquitur dicens,vt valeat etiam iure codicillorum:&
sic hæres habet electionem , quod si eligit ab intestato, cũ possit
ex testamento habet locum hoc edictum, quod mihi nõ placet,
tum quia electio debet esse de pluribus.quod non esset, si ad al-
terum mitteretur per prius, tum quia debet esse liberi arbitrij. &
ita debet intelligi dictum c. vt periculum. extra de elec.lib.6.nec
videtur mihi, quod in casu illius l. expediat hoc disputari, quia si
eligat valere iure codicillorum omnia legata debentur , sicut de
3 berentur ex testamento.Oppo.secundo,quòd non vtilis, sed di-
recta detur contra substitutum, quia ab eo legata intelliguntur
repetita. vt ff.de leg.i.l.licet .& de leg. 2.l.si alienus seruus.& l. cũ
pater.§.ab intestato.Sol.vt glos.quòd iste tex. debet intelligi quã
do legata non sunt ab eo tacite repetita : ideo ad suffragium edi-
cti recurritur.Oppon.3.quod non solum teneatur substitutus in
primo casu huius.l.sed etiam institutus substituto, nam existen-
te soluendo.vt ff.eodem.l.licet.in fin. Gloss.ponit duas oppo.sed
primum confitetur contra,vt teneatur in subsidium, etiam si ni-
hil de hæreditate,vel qui loco eius succedat possidebat. secundũ
alium dicetur ꝯ,& ei respon.qđ ibi pecuniam recipit.ideo nec in
subsidiũ tenet̃, & hãc approbat gl.in l.j.§.fin. & l.si solus.§.fin.&
ibi Dy.ff.eo.& mouet̃,qa dolus cõmissus in non quærendo,non
facit cõmittentẽ teneri in subsidiũ, vt l.q aũt.in prin.ff.q in frau.
credi.& hoc sequit̃ Bar.Sed Ia.Bu.hic tenet primã, p l.cũ in plu-
res.§.vestimenta.ff.loca.& per l.fina. de eo per quem fac.est.vbi ꝯ
tra dolosum , vel culpabilem agitur in subsidium. & ita dixit in
telligi debere.d.l.j.§.fi.quicquid dicat gl.& ad l.si pecuniam.& ad
l.si non solus.ff.eo.in si.quæ dicunt conueniri possessorem. resp.
ꝙ illud verum primo.sed eo non existente soluendo,recursus ha
betur contra hæredem. vt l.superius alle.Ad l.qui autem.non re-
spondet,quia nec allegat,& istam partem puto tutiorem, & eam
videtur firmare gloss.in l.non fraudantur. in prin.ff.de regu.iur.
& ibi glo.respondet ad l.qui autem. ꝙ aliud in hoc edicto forsan
fauore vltimæ voluntatis.vel dic,quod interdum is, qui commo
dũ sentit ex amissione acquisitionis,potest conueniri, tunc qui q̃
rere non voluit potuit in subsidium conueniri,vt ff.eo.l.j.§.pen.
Interdum non potest conueniri propter suam possessionem, &
tunc nec is,qui quærere voluit.vt d.l.qui autem.& d.l.non frauda
tur.In materia tamen nostra ego concordo opi. sic, aut legatarij
non habent de quo conquerantur, quia tantum consequuntur
a substituto hæreditatem possidente,quantum fuissent consecu-
ti ab instituto,si non repudiasset,sed adiuisset,quia forte hæredi
tas pro legatis sufficiens non erat.& tũc vera sit opi.gloss.& Dy.
etiam Bar.an habent de quo conferantur,quia hæreditas erat sol
uendo.sed substitutus dilapidauit,vel aliter, sine culpa legatario
rũ factus est non soluendo,forte bona perierunt, q̃ perempta nõ
fuissent apud institutum.& tunc opi.Ia.but.est vera,quia eius do
lus,& fraus fuit huius rei causa,qui in subsidiũ non debet rema-
nere impunitus,vt l.per Iac.But.alle.Opp.4.ab extra,quod substi
tuta ex verbis edicti non teneatur, quæ verba edicti loquuntur,
quando omittens ex testamento possedit sibi ab intestato.vt pa-
tet.ff.eo.l.j.in prin.& probatur ibi in rubrica.cum igitur hic non
possideat heres,qui amisit,vel repudiauit,sequitur, ꝙ ipse teneri
non debet.Sol.ꝙ licet prima facie verba prætoris non conueniãt
in hoc,vt ibi,tamen mens,& ratio,quę fuit,ne calliditate,seu frau
de pereant legata,est illa per quam prætoris fit extensio verborũ,
seu interpretatio.iurisconsultorum. vt patet in l.mater. in fin. ff.
eo.ibi dum dicit ex sententia prætoris &c. est etiam mens, & ra-
tio legis extensibilis.vt l.illud.ff.ad l.aquil.Oppo.5.contra secun-
dam partem,hic in fine. quia nos dimittit in incerto contra.§.qui
bus.s̃.de no.codi. comp. nam dicit legata, & fideicõmissa solui
dẽre,& nõ dicit a quo,ergo &c.Solu.vt in gl.si.videlicet,qđ insti
tutus a se relicta , & substitutus a se relicta. vt ff.eo.l.non solum.
§.fin.qđ an sit verũ patebit ex dicendis in fi.glo. Sed ꝯ huiusmo-
di sol.opp.vj.ꝙ imo quilibet insolidũ teneatur,vt ff.eo.l.si a sub-
stituto.Sol.vt in gl.quia ibi vterq; possidebat,vt heres ab intesta-
to,quia quilibet erit legitimus,& ab vtroq; idem erat relictum ,
ambo duo rei insolidum erant grauati.Et sic nõ obst. huic sol.ff.
eo.l.si duo.& l.si nõ solus.in fi.qa ibi in duob.hæredib.principali
ter,& simul hæredibus institutis,quorum quilibet ex institutio-
ne tenebatur pro parte.ideo & ab intestato possidentes,p parte ꝯ
4 ueniuntur.nos in instituto,& substituto. †Opp.vj.ꝙ imo institu
tus,qui non possidet non conueniatur, nisi in subsidium exacto
prius substituto.vt ff.eo.l.licet.& l.si qs pecuniam. Sol.vt in glo.
vsque ad si.videlicet,qđ ibi q̃nque erat idẽ relictum ab instituto,
& substituto,hic,q̃n diuersa.vt in prin.gl.Sed Dy.& Cy.contra,
vt etiam,q̃n diuersa sunt ab eis relicta, prius conueniatur substi-
tutus prior pro legatis relictis ab instituto. vt ff.eo.l. si non solus.
§.si duo.2.resp.Sed Dy. non aduertit,quod ibi non loquitur,quã
do pecunia non interuenit,quo casu prior conuenitur pro omni
bus.vt ibi in ver.& alias.primo respon.Sed vbi pecunia nõ inter
uenit, vt est in casu isto, quilibet suis legatarijs respondere te-
netur vt ibi, in 2.respon.& in ver.item si solus.licet ibi quilibet,
possideat ab intestato,hic substitutus possidet ex testamẽto.Sed
dubiũ stat,licet hic, & ibi qlibet suis respondere teneat̃,an si ali-
quis eorũ repiat̃ nõ soluendo, pñt illi ꝯ alium habere recursum.
Et puto, ꝙ legatarij proprij substituti in casu huius.l. nullũ ha-
beãt recursum ꝯ institutũ,qa ipsi non sunt fraudati , quia substi-
tutus adijt ex testõ ut debuit,sed de legatarijs institutis dubito,ta
men uĩ,ꝙ sic,ne corruptela substituti remaneat sine pena. ar.eo.
q̃ dixi.s̃.in iij.opp.Sed ꝯ istam sol.op.ab extra, ꝙ institutus solus
teneat̃,qa ipse precium habet,qđ loco hæreditatis succedit, ergo
&c.ut l.si rem,& preciũ.ff.de peti.hære.& ꝑ hoc accedat gl.in d.
§.si duo.ij.respon.sol.ꝙ quicqd dicat illa gl.nõ est verũ,ꝙ preciũ
hr̃ditatis habeat,qa tũc ꝯueniret ut hæres,ut d.§. preciũ.& ff.eo.
l.si qs pecunia.§.si.sed preciũ recepit amissionis,& repudiationis
a ꝙ est ab illo diuersum.hinc est,ꝙ possessor tit. onerosum [a] nõ dr̃
habere,sed lucratiuum.ff.eo.l.licet,ꝑ quo facit.l. ad ueterani.§.j.
& l.si fundus.ff.ad l.fal.iõ solus nõ ꝯueniet,nec forte,nisi ĩ subsi-
5 diũ.ut dixi in præc.s̃m Dyn.&Cy.†Opp.ꝙ hoc edictũ saltem ho
die non sit necessarium, tñ hodie legata debent̃ etiam hæredi[ta]-
te nõ adita.ut in auth.de hæ.& fal.§. si uero expsse.transsumpti-
ue.j̃.ad .l.fal.auth.sed cũ testõr.Sol.s̃m Ia.bu. ꝙ illud uẽdicat si-
bi locum in casu illo,q̃n testõr ꝓhibuit falcidiã , & sic ob eã cãm
annectit hic q̃n in fraude annectit,nec ꝓhibitio falcidiæ facta ex
titit, & so.seqt̃ Bar.ff.e.l.j.sed Bal.eã impugnat, quia ex quo non
faceret in fraudẽ, nõ est iusta cã debendi legata, cũ non sit ꝑso-
na a qua.ut j̃.de fidei.l.eã q̃.Ad ꝯ.rñdet,ꝙ loqt̃ adita hæreditate.
sed hæ-

ADDITIO.

a ¶Titulũ onerosum.Adde an substitutus,qui dat pecuniã instituto, dicat̃ hr̃dita-
tẽ hr̃e ex cã lucratiua.vide Bar.hic nu.2.uer.extra q̃rit Bar.ĩ l.1.§.i. cũ l.se.ff.e.

res monitus non soluit,vt in authen.hoc amplius,j̃.de fidei.hinc
est,quod tex.in auth. si cum testator , dicit. & si hæredes in hoc
non pareant defuncto,& sic supponitur heredes extare,quod pla
7 cet. † Quæro,quia text.iste dicit si in fraudem,an fraus præsumat̃.
& dic,quod licet præsumptione quadam generali quilibet præsu
matur bonus,vt ff.de le.l.cum pater.§.rogo.tñ q̃nq; huic generali
præsumptioni ex speciali derogat̃, quod est,quando aliqua suspi-
cio instruat religionem iudicantis ad oppositum,vt ff.eo.quia au-
tem.§. non simpliciter, in fi.fraudis suspicio colligitur ex tractatu
præambulo super hoc habito,vt ff.de dona.ex l.apud Celsum.in
prin.Item ex simonia sine datione pecuniæ,vt hic,& in fi.& ff.eo.
l.Iulianus.& l.si quis pecuniam.Item si ipsemet reperitur posside
re ab intestato,siue immediate ab intestato possideat,qui ex testa
mẽto potuit possidere.ff. eo.l. in princi.nam cuius rei actus est pra
uus,intẽtio mala præsumitur, siue ex postfacto,puta alio medio,
vt substituto repudiante.vt ff.eod.l.si solus.§.si duo.ii.resp.& hæc
sufficiant.

LEX II.

1 *Legata non debentur ex testamento,ex quo hæreditas non aditur.*
2 *Omittens ex testamento quando teneatur.*

Eum qui. Vbi hæreditas quæ repudiatur, potuit adiri ex
testamento, locus est huic edicto, non , si non
potuit adiri ex defectu testamenti , vel heredis instituti,hoc dicit.
& diuiditur in duas.primo quando hæres scriptus adiit ab intesta
to.secundo,quando alius.secunda ibi,si vero. Et prima subdiuidi
tur in duas, quia primo q̃n potuit hæreditas adiri ex testamento.
1 secundo quando non potuit.secunda ibi,quod si cum . † Nota,ꝙ
ex testamento , ex quo non potest adiri hæreditas legata non de-
bentur,vt hic in ver.quod si cum,facit l.si nemo.ff.de reg.iu.quod
intellige,nisi clausula codicillaris sit apposita,vt l.fin.supra.de co-
dic.Et pondera,quod hæc loquitur etiam de piis, & fauorabilib.
quia de libertatibus,vt patet in versic.si vero. Ex quo videtur,ꝙ
legatum relictum in minus solenni voluntate ecclesiæ,vel Xeno-
dochio peti possit,de quo dixi in l.j.s̃.de sacrosan.eccl. Quærit gl.
quomodo iudicium defuncti non vsurpatur.Et responde vt in ea.
2 & aliam gl.vide per te.† Vlterius pro declaratione huius lectu.&
materiæ dic,quandoque omittẽs ex testamento,solus possidet ab
intestato,quandoque alius ab omittente possidet,quandoq; vter
que.Primo casu habet locum princi.huius legis,quo casu dic,aut
omittit ex iusta,& rationabili causa,& tunc non tenetur,vt hic in
secundo responso,& ff.eodem.l.si in testamento.in fine.aut omit-
tit in fraudem , & tunc, aut in fraudem eius, cui dari debet causa
conditionis implendæ,& non tenetur.vt ff.eo.l. si quis sub condi-
tio.& ponitur ratio,aut in fraudem legatariorum;& tunc aut ip-
se possidet titulo non lucratiuo , & non tenetur. vt ff.eod.l.j.§.nõ
quærimus, & l.pen.Et pone exempla,vt in eis. aut possidet titulo
lucratiuo,quia pro hærede. Et dicit simpliciter Dyn.ꝙ tenetur,vt
hic in prin.ff.e.l.ĩ prin.Ego vero subdistinguo,quia aut eius omis-
sio,vel repudiatio est causa immediata deuolutionis ad eum factę
ab intestato,& verum dicit Dy.aut non est immediata causa,quia
deuoluta est ad substitutum, & repudiatio substituti est causa im
mediata per quam deuoluitur ad institutum, vt ad legitimum, &
tunc locum habet l.si non solus.§.si duo.versicu.& alias.ff.e.quia,
aut quæritur de propriis legatis,& tenetur,aut de relictis a substi-
tuto, & tunc aut pecunia nõ interuenit,& tunc quilibet pro suis,
quod declara,vt dixi in septima oppo.Secundo casu quando alius
ab omittente possidet,& tunc,aut scriptus nullam fraudem com
misit, & non tenetur,vt ff.eod.l.quia autem.§.non simpliciter.aut
fraudem commisit , & tunc si sine pecunia solus,prior tenetur.vt
ff.eod.l.si quis pecuniam.Sed an eo nõ existente soluendo recur-
sus habeatur contra institutum , qui fraudem omisit? dubitarunt
glos.ideo duas opin.Et idem Cy.& Ia.Butrig.quem sequitur Bal.
tenuit,quod sic. Ego cõcordaui opi. vnde vide,quod ibidem dixi
si pecunia accepta omisit,& tunc aut a legitimo,aut a substituto,si
a legitimo,& tunc tenetur in subsidium,non alias,ut ff. eod.l.j.§.
fin. & l.seq.si a substituto, & tunc legata erant simpliciter relicta;
& non separatim a quolibet . primo cõueniendus est substitutus
prior pro omnibus, vt ff.eo.l.si quis pecuniam.siue possideat ex te
stamento,quia omnia ab eo intelligunt̃ relicta,si separatim a quo
libet.& tunc secundum gl.s̃.ea.l.quilibet tenetur a propria per l.si
non solus.§.si duo.versi.item si solus.ff.eod.secundum Dy.substi-
tutus prior conuenitur , nedum pro suis,sed etiam pro relictis ab
instituto per eundem.§.si duo.secundo resp. Sed vt dixi ille text.
loquitur quando pecuniam institutus non recepit. Secus si pecu-
niam a substituto recepit,& sic in casu nostro,quia gl.vera. & qui
libet suis cogat̃ respondere,vt ibidem,& in §.item si solus, & per
prius,sed an postea in subsidium alter pro altero possit conueni-
ri? dic,vt dixi in 7. oppo.Tertio casu,q̃n vterque possidet,idest re-
pudians,vel omittens,& alius simul cum eo,& tunc,aut ille alius
est legitimus,aut substitutus.si legitimus, & tũc, aut ipse dedit pe
cuniam scripto,vt omitteret,& ambo ab intestato possiderent.&
tunc potest legitimus pro legatis insolidum conueniri,aut pecu-
niam non dedit,& tunc solũ pro parte qua successit,vt ff.eodem.
l.si non solus,in i.& ij.responso.& ibi gl.Si vero ille alius est sub-
stitutus. & tũc aut eadem legata erant relicta ab vtroque,puta, qa
simpliciter fuerunt relicta,& sic ab vtroq; repetita,& tunc ex quo
ambo possident a quolibet solida legata peti possunt,vno tamen
soluente alter liberatur.ff. eodem.l.si a substituto,secus si tantum
institutus possideret,vt ff.eo.l.si eadem res.aut legata erant diuer-
sa,quia alia relicta ab vno,alia ab alio,& tunc,ex quo ambo possi
dent, quilibet conuenit̃ pro legatis a se relictis, vt d.l.si non solus.
§.fina.in fine.& hæc sufficiunt,licet alia membra referat Cy.quę
non videntur necessaria in compilatione ista.

LEX III.

1 *Falcidia ex legatis detrahitur.*
2 *Legata qua actione petenda sint.*

1 Si proculiana. Casus. † Facidiam detrahitur etiam,q̃n
legata ex hoc edicto debentur.h.d.No-
ta,quod beneficium huius edicti transmittitur ad hæredem lega
tarij, & nota , quod cum causa sua transmittitur, sed ad hæredem
transmittentis in edictum infra dicetur . Item nota , quod qui
fraudem committit,beneficium.l.Falcidię non amittit.& hoc for
2 te,ne duplici pœna puniatur.†Quæro,qua actione petantur lega-
ta,quæ ex hoc edicto conseruantur. Ioan.in arbore actionum di-
cit,ꝙ actiones in factum ex edicto prætoris,quidam dicunt ex te-
stamento confirmato per edictum,a rg.s̃.de rer.perm.l.ex placito.
& ff.de pac.l.legitima.& de noua.l.si ita.& l.cum eum.Bar.ff.eod.
l.si quis pecuniam.dixit,quod in casu expresso in edicto locũ ha-
bet actio in factum, puta quando omittit,vt ipse possideat.vt ff.e.
l.j. Sed in casibus in quibus extenditur per iurisconsultos petan-
a tur vtili actione ex testamento,vt s̃.eod.l.j.Bald.vero dixit [a] quod
si agitur contra adeuntem tũc agitur vtili ex testamento, quia ex
suo quasi contractu tenetur, aut agitur cum non adeunte, & tũc
quia agitur simpliciter ratione fraudis, nec aliquis quasi contra-
ctus intercessit, & tunc agit̃ actione in factum ex edicto propter
testamentũ, tamen hinc est, quod contra hæredem eius non da-
tur,nisi quatenus ad eum peruenit, & tamen actio ex testamento
daretur.vt ff.eo.l.de libertatibus.§.hæredem.& est inter hæc vtilis
differentia,quia competit vtilis ex testamento,vbi cõpetit rei vẽdi
catio,& hypotecaria, ac si testamentum aditione esset confirma-
tum,sed vbi in factum, tunc sola personalis in factum competit,
quia ex delicto non competit rei vendica,nec hypotecaria,vt no.
in l. rescripum . ff.de pac. Item quia actio ex testamento est bene-
fi.& in ea venisit accessiones ex mora,sed actio in factum est præ
cise stricti iuris secundum Bal.de Perusi. Quęrit̃ ad quid hoc edi-
b ctum [b] sit vtile fideicommissario vniuersali , cum ipse possit cõge
re hæredem adire,& restituere ex Trebel. vt l.nam quod.secundo
respon.ff.ad Tre. Respon.quod expedit plura remedia habere, &
potissime si hæres decederet priusquam adire cogeretur, quo ca-
su cessat Tre.l.ille a quo.§.si de testamento.in fi. & tũc enim opus
erit hoc edicto, quod no.

ADDITIONES.

a ¶Baldus uero dixit.Adde,quod opi. Bal.sequitur Ang.in l.j.§.lex Falcidia , ff.ad
l.Fal.& Pau.de Cast.in l.j.supra eodem.
b ¶Ad quid hoc edictum.De hoc edi.uide p Spec.de test.§.j.uer.item plerunque.

De indicta viduitate, & l. Iulia miscella tollenda. Tit. XL.

Quia legata,de quibus est dictum s̃.relinquebant̃ mulieri sub cõ-
ditione si vidua remaneret , & super hoc quædam fuit facta l. mi-
scella,quia autor,vel promptor eius sic vocatus fuit, & quia lex il-
la displicuit.ideo ponitur hæc rubrica,quæ habet duas partes.

LEX PRIMA.

1 *Conditio viduitatis non spernenda .*
2 *Conditio viduitatis quando sperni poßit.*

LEgatum. Cõditio viduitatis in ꝑsona alterius,
quam legatarii,potest opponi, & nõ
amittitur. h.d. In tex.ibi alii.dic quod ĩ eius ,in cuius
1 ꝑsona apponitur ꝯditio.† Nota,quod conditio vidui
tatis non spernitur si in persona alterius,quam legatarii appona-
tur.Oppo.cum gl.de l.proxima.& de l.cum tale. §.si arbitrio.& §.
Mæuiæ.ff.de cond.&demon. So.ibi conditio fuit apposita in per
sona legatarii,hic tertii. Oppo.etiam si in persona alterius sit op-
posita,idem censeatur,a sic in persona legatarij, vt ff. de condi. &
demõ.l.auia,§.Titio. & l.hæres . So.vt sequitur in gl.quod hic,q̃n
nulla est fraus , vel fraudis presumptio . ibi quãdo fraus presumi-
tur,quia per indirectum legatum tendit ad impediendum matri-
monium, quod est in casibus. puta si ad mulierem legatum redi-
re debuit , vel extraneus legatarius de restituendo ipsi mulieri, in
cuius ꝑsona ꝯdõ erat apposita,erat grauatus,vt d.§.Titio. vel quia
ille,cui relinquitur potest de iure , vel de facto saltem ob nimiam
reuerẽtiam impedire matrimonium,vt d.l.hæres.nam his casibus
fraus de persona ad personam præsumitur , ideo conditio,si non
nupserit,spernitur,vt in contrariis. † Et ex prædictis habes duos
casus,quia quandoque conditio apponit̃ in persona legatariæ,&
spernit̃.q̃nq; tertii,& non spernitur nisi fraus præsumat̃. Adde &
tertiũ videlicet,q̃n mixtim legatur extraneo,& mulieri, sed con-
ditio in ꝑsona mulieris tantũ apponit̃, & tũc in muliere tm̃ sper-
nitur

nit.& nõ in extraneo,nec patri mulieris fit accretio.vt ff.de conditio.& demõstrat.l.mulieri,& titio.ibi glo. bona, & hoc ne fiat accretio contra voluntatẽ testatoris,q̃ conditio spreta nõ voluit deberi.ac ẽt,qa mulier admittiẽ de iure spãli ꝯ cõe. & his rõnib⁹ duabus simul iũctis non obstat huic tertio casui,vt l.filiũ. §. fi.ff. de leg.pstan.& hoc in legato.In hrẽdis aũt institutione ius accrescendi locum hẽret pp regulam, ius nostrum. ff. de regulis iu.

LEX II

1 *Iura quot sint,& quod unumquodque:*
2 *Nuptię infra tempus luctus prohibitæ.*

1 Ambiguitates. †Pro euidẽtia pmitte, qđ quatuor fuerunt iura.primũ antiqssimũ,ſm ꝙ conditio viduitatis non spernebaẽ.sed erat seruanda testatoris voluntate potius attenta. Scđm ius fuit primum corrigens, & disponens.qđ cõditio illa remitteretur mulieri ad vtilitatẽ rei.quẽ pp omissionem nuptiarũ destituebaẽ pbis viris,ac ẽt iurib⁹. Tertiũ ius.l.iuliæ miscellæ sic dictũ,qđ emanauit a Miscello cõsule q̃ considerauit cãm huius remissionis,q̃ erat sobolis procreãdæ.iõ pcedens ius restrinxit,vt mulier petens eã nubere,ipsam ob aliã causam non nubet,q̃,vt studeat liberis procreandis, & si post annum petebat legatũ, præstabat cautionẽ mutianã.s.de nõ nubẽdo. aliàs restitueret legatũ, vt in gl.sed q̃ro aŋ annum sufficiebat iuramẽtũ pdictũ,& nõ post annũ, nõ declarat gl. nec ego video, nec hoc clarũ hẽmus,& ego puto,ꝙ pstabat cautionẽ si repireẽ, ꝙ ob aliã causã nuberet,q̃ liberorũ pcreãdorũ.& tũc restitueret legatũ.Quartũ fuit ius.l.ꝙ ꝯsiderauit, qđ iuramẽtum ꝯ naturalẽ stimulũ carnis de facili inducit piuriũ,& ꝙ nã imperat quodam mõ mulieribus,vt nubant,iõ disposuit, vt nõ iurent nec de resti
2 tuẽdo caueãt.†Nuptias tñ phibet fieri.ĩ.tps luctus,ꝙ tps est annus,& si existẽt filii primi mrimonij,dũ nubit mr solũ hẽbit vsũ fru.nõ pprietate ſm.l.de sec.nu.loquẽtẽ.Erit & qntũ ius de quo in auth.q̃ seqt.Hoc pmisso hæc l.summaẽ sic.Cõditio q̃ viduitatem inducit,uitiaẽ,& non vitiat.l.iulia miscella cũ iuramento,& cautione mutiana quæ præstabatur,cessat.h.d. No.ꝙ leges non debent dare causam periurio. Not.etiam,quod natura mulieres genuit,vt partus ederent,& filios procrearent.

AVTHENTICA.

1 *Conditio viduitatis non spernitur,& legatum ei debetur.*
2 *Ingressus monasterij facit cessare spem carnalis matrimonij.*
3 *Virginis,& corruptæ,an sit idem priuilegium.*
4 *Nec,dictio,conditionem facit.*

1 Cui relictum. Casus.†Hodie conditio uiduitatis in vidua non spernitur,& legatũ ei forma hac l. statuta debetur. h. d. In text. ibi alia.subaudi sub conditione,nec secundas ineat nuptias, vt sequtur ibi præstita cautione.nisi testator illam remiserit, vt in corpore. §. qui uero.ibi restituendæ personis nominatis.in §.quæ vero: ibi,alioquin scilicet,si sit suspecta, ibi potest. alias committeretur eius iuratoriæ cautioni pterquam in legato vsusfructus, qui apud hrẽdẽ remanet cũ prestatione tertiæ centesimæ, vt d.§.q̃ vero. No.ex fin. ꝙ conditione defecta perfectũ legatarij dñiũ rei interim solutæ trãsferẽ ipso iure in hrẽdẽ.Itẽ no. formam cautionis mutianæ, qa alia est forma mobiliũ,alia immobiliũ.Itẽ no. ꝙ ubi leges volũt
a staẽ iuratorię cautioni[a] vel nudę pmissioni,intelligaẽ cũ hypote-
2 ca bonorũ.†Itẽ no.ꝙ p monachũ,vel ingressum [b] solẽnẽ mona-
b sterii cessat spes carnalis mrimonij,ut hic coniuncta glo.& uide ꝙ ista uerba negatiue prolata,si nuptias non ꝯxerit, ad carnales tm̃ restringunt,sed affirmatiue plata de carnalibus, uel spũalib⁹ intelligũẽ,vt in Auth. de sanc.epi.§.& hoc de parte pñti.& fauore uitæ ꝯtemplatiuę operaẽ utrunque.Op.de l.pcedẽti.So.ꝙ hæc corrigit illã in eo,qđ illa pmittebat ei statim petere legatũ, vt in gl.3.cui adde.Itẽ corrigit in eo,qa hæc ꝯditio,ne nubat,ibi spernebaẽ in uidua,hic nõ spernit,& huius noui iuris pt eẽ rõ,qa illa q̃ vnico mrimonio ẽ ꝯtẽta,ẽ exẽplar honestatis, & pudicitię. & expedit reip.magis bonũ honestũ,q̃ multiplicatio hoĩm ex inhonestis moribus procedentiũ,& hoc bonũ publicæ honestatis,& ꝯtinẽtiæ ꝯsiderauit hoc ius nouissimũ,cui applaudebat ẽt testatoris voluntas.Opp.ij.de l.cũ tale. & l.quoties,& l.titiæ. ff.de cõ.& demõ.Sol.ut in gl.fi.qa alij dicũt alias leges loq.ut in virginibus,vel alias non nuptis,in qbus iura antiqua, & l. præcedẽs sũt seruãda,hic in iam nuptis.vt patet in prin.huius l. vnde, qđ non mutatur,stare nõ prohibetur.vt ĩ.de app.l.precipimus. Alij dixerũt,ꝙ hoc corrigit in uidua,ut hic,qa in sua uirginitate cõseruãdæ sunt,cũ status virginũ sit felicior q̃ ꝯtrahẽtium,vt in authen. de leno.§.j.primã cõiter tenẽt doc. vt legum correctio euitetur. Itẽ,qa p identitatẽ rõnis nõ inducitur correctio.l.vt not.in l.tam his.§.j.ff.de do.causa mortis.Et hæc fuit ratio Iac.Butr. sed mihi istæ rõnes non placent, nam, & propter identitatem rationis, & indubitanter propter maioritatem inducitur correctio legis, ut probatur ex not. per glos.in authenti.preterea. supra.unde uir,& vxor.& plenius hoc demõstraui in l. 2. supra. de noxa. ideo melior responsio est,qđ ratio nõ est eadẽ,sed diuersa. uidelicet,qa lex reputauit secũdas nu.ualde odiosas.vt in Aut.de nu.
3 §.solutũ.igiẽ prima pars uera in virgine.†Quero qd in corrupta, siue concubina, dixit Pe.idem quod in virgine, quod forte etiam voluit ista gl.dum dicit,vel ei,quę nunquam nupsit. sed Ric.Mal. tenuit contrarium,ne plus consequatur luxuria,quam castitas,vt in auth.de resti.& ea,quæ parit.§.fi, Præcedens pars vr̃ tutior,si rõ dicti in præcedenti est odiositas secundarum nuptiarum.Nam testator, aut ignorauit eam luxuriatam, & sic virginem putauit,ergo ſm eius opi.idem quod disponitur in virgine habemus iudicare;aut sciuit eam luxuriatam,& tunc quia præsumptio est,ꝙ similia committat, quia semel malus præsumitur semper malus in eadem specie,vt l.si cui.§.eisdem.ff.de accu.& in c.semel malus.de re gu.iur.lib.vj. & ad sic committendum legatum vr̃ immutare.ideo conditio vr̃ spernenda.arg.l.reprehendenda.s̃. de condi.insti.& iura antiqua sunt seruãda, ex quo cessat odiositas secundarũ nuptia. Quero tex.iste dicit, ꝙ præstat cautionem rei cum fructibus restituendis.vnde quærit de quibus;& respondeo præteriti temporis, vt in gl.&c.alia dic,vt in ea gl.Ex qua collige, ꝙ titulus dispensatiuus non excusat a fructibus perceptis,& consumptis,sed non di-
4 spensatiuus sic, vt s̃.de hære.auth.idem de Nestorianis.† Vltimo collige ex litera, ibi ne secundas ineat nuptias.quod dictio ne,facit conditionem, quia ponitur pro si, non ideo cautio mutiana præstatur,sed contra,quod facit modum,& exponitur, prout nõ, vt ff.de acq.pos.l.qui absenti.§.si quis.& ibi gl.&probatur ff.de le. 2.l.cum pater.§.Titio.& dixit,quod si res tradatur ea.l.nec alienetur,quod est modus,& non conditio.Sed dic secundum Bar.aut illud,quod sequitur dictionem ne, est explicandum postea, & tũc facit modum,vt ff.de cond.& de.l.cum tale.§.Titius. In dubio potius sonat in modo.arg.ff.loc.l.quero.§.inter locatorem.Sed dicet quid si hic facit conditionem,quomodo cautio mutiana præstatur, cum spes nuptiarum possit in vita deficere, non per tristem euentum, sed per fauorabilem,quia per monachationem, vel sacerdotium.vt supra dixi. ergo nec volens præstare cautionem debet audiri,vt ff.de condi. & demonst.l.cum tale.in principio,& §. Titius.& no.s̃.ea.l.proxima. Sol.ꝙ in prædictis morti ciuili æquiparantur quo ad corpus, vt l.Deo nobis.s̃.de Epis.& cler. licet nõ quo ad animam. vt in contrario. & sic tristem euentum corporis inspexit mutuis.quod no.

ADDITIONES.

a Iuratorię cautioni. Adde Bart.post gl.& doc.in l.vsufr.supra,de vsufru.& ibi do. Alex.Item adde,quod si quis non potest dare fideiussorem,excusatur a tutela l. si quis inter,§.imperator,de excu.tut.l.fi.in fine,ff.de suspec.tut.secundum Bal. in lege prima,in fine, supra quod cum eo, & per consequens tunc non sufficit iuratoria cautio,ad idem, vide quod no.Bald.in d.l.fi.supra,ꝙ cum eo,& habes post Bar.in lege frater.supra,de exc.tut.& an,& quando,& quibus casibus cautioni iuratoriæ standum est, & quando non, & an debeat iurare de credulitate, se non posse inuenire fideiussores, ut iuramentum non sit temerarium veritatis,asserendo,quod sciri non potest, & an iurare debet motu proprio, vel ad delationem iudicis.Vide pulchre no.per do.Soc.consi.231.inci.cum in præsenti consultatione,ver.1.probatur,cum alijs ver.seq.in 2.parte,char.109.

b ¶Vel ingressum,sed quid si relinquitur mulieri sub conditione, si monasterium ingrediatur;an dicatur indicere viduitatem,& spernatur.Respon.ꝙ sic,secundum Bar.in consi.incip.domina miniata,& Bal.hic ad istam auth. in uersi.an relictũ indicens viduitatem teneat.Vide Bar.in lege prima,versi.sed pone prior, de secun.nup.vide tamen Pau.de Ca.qui reprobat dictum Bar.in l.Titio centũ, in prin. quia illa non indicit specialem viduitatem,licet auferat carnalem,quia vita contemplatiua altior est, quam temporalis, nec reputatur contra tempu. quia non sunt preferendę corporibus.l.sancimus,de sacrosan.eccle.& per Soc. in consi.35.incip.circa prædictam consultationem, circa medium, 2.colum.in prima parte,char.170.& do.Alex.in apostil.in d.l.Titio;dicit bene fuisse iudicatum contra Bar.in casu dicti consilii.

LEX III.

1 *Conditio viduitatem inducens in masculis spernitur,sicut & in fęminis.*
2 *Relictum viro,vel mulieri si ad viduitatem peruenerit, an expectari debeat conditionis euentus.*
3 *Vxor,cui relinquitur victus, & vestitus quandiu in domo viri caste vixerit, an debeat vidua permanere,& nu.seq.*
5 *Vestimenta annua uxori relicta qualia esse debent.*

1 Legem. † Conditio,quæ viduitatem inducit sicut spernitẽ in fœminis,ita & in masculis, & relictum in casu viduitatis futuræ debeẽ statim in euentu ipsius.h.d.Expone textũ in prin. ibi, & ad sensum nostrę l.idem de mente nostræ l.scilicet præcedentis erat,vt id,quod disponebat in fœminis, intelligeretur etiam in masculis.Ex quo no.arg.vt l. expressum corrigens in
a vno de correlatiuis,[a] intelligitur ex mente corrigere, & in alio,si subest eadẽ ratio,ut hic.nã rõ mutandi, & corrigendi fuit libertas mrimonii,& euitatio piurij, & vt multiplicareẽ respub. in lẽmis viris,sed hæ rõnes,ita locum hñt in masculis,sicut in fœminis,ergo,&c.& pro hoc quod dixi de correlatiuis. bñ facit.ĩ.de fruct.& lit.ex

ADDITIO.

a ¶De correlatiuis.Ad materiam correlatiuorum. Vide vnum quod dixit Bar.in l.j. ff.quod metus causa.& in l.liberorũ,§.notanter,ff.de his,qui notantur infamia, & in l.militum interest, de verbo.obliga. & quod in correlatiuis uno correcto corrigitur & reliquum. Vide per Petrum de Anch.in c. canonum statuta, in x. char.uersi.ulterius quæro utrum ista correctio.& ibi refert Bal. hic,quem sequitur,& uide nota.per gl.Bar.& Bal.in auth.qui semel,infra quomodo,& quando iudex.an,& quid in correlatiuis sit prius actiuum,uel passiuum. Vide Bal.in ru. supra,de re.credi.item ad prædicta, adde Soci.consi.l.inci. & nos introducere, uersi.6.confirmatur,quia in j.par.char.228.

& lit.ex.in l.fi.&ff.de cupres.l.j.li.xj.& ff.de resc.ven.l.cũ emptor.
a & de accep.l.fi. † Quæro, quid si relictum esset viro,vel mulieri si ad viduitatem peruenerit, & perpetuo in viduitate vel celibatu permansit.Resp.gl.ꝙ non expectaretur conditionis euentus,idest implementum, nam pars prima.i.quæ in viduitate perueniat.sed ꝙ perpetuo manet non expectetur secundum tempus huius l.Sed subiungit glo. hoc est hodie correctum per authen. cui relictũ.in
3 prin.s̃.eodem. † Quærit gl.de casu quotidie occurrenti,relinquit
a maritus vxori uictum,& vestitum.[a] quandiu in domo sua caste vixerit.& dicit,ꝙ ei mandari vr̃,vt vidua permaneat.& sic habet locum auth.cui relictum. vt infra annuum legatum non perdat postea petita cautione. Sed doct.ꝯ.quia in auth.cui relictum.condõ ad originem legati apponitur.hic ad eius perseuerantiam.Et ideo dicunt,ꝙ hic pro tempore præsenti legatum est purum,pro sequẽtibus conditionale,vt sic,donec vidua erat legatum percipiat.postea nõ, vt l.legatum. & l.filiæ.ff.de an.le.& s̃.de secun.nup.auth. hoc locum,& sic cautio non erit necessaria,cum heres,qui habet soluere continue sit cautus exceptione.arg.vt in pos.leg.l.j.§.si de
4 bitori.† Quæro, an prædicta locum habeant in institutione hæredis? puta si maritus instituit vxorem,quandiu caste,& honeste vixerit,an cautio locũ habebit.& dicit Bal.ꝙ sic, quia institutio hæredis est vnica,& perpetua,cum pro parte temporis non possit paganus decedere itestatus,& pro parte testatus,& sic annua,vel tẽporalis non potest esse institutio,vt l.miles ita.§. & quia.ff.de mil. testa.& l.hæreditas.ff.de hered.institu. Vnde pro futuro tempore cauendum erit,s̃.de l.fi.in fi.cum ibi no.Quod placet mihi,vbi habet substitutum, vel cohæredem,cui sit cauendum. sed vbi nullũ ex his habet,non vr̃ cautio locum habere posse, quia non potest desinere heres esse, ne reperiatur defunctus pro parte temporis in testatus.cogita,& vide quod dixi in l.extraneum.s̃.de hæred.insti.
5 † Quæro,supposito themate gl.qd si vxor, cui maritus relinquit donec in domo caste & honeste vixerit,acceperit nouum maritũ, an tunc expirabit legatum. Doc.quidam dicunt,quod expirat pp illa verba,in domo nostra, dicentes secus si illa verba non fuissẽt apposita,quia per matrimonium dr̃ caste, & honeste viuere. arg. ff.ad Treb.l.mulier.§.cum proponebatur.Sed Bal.tenet,quod idẽ esset si illa verba in domo nostra nõ fuissent apposita,quia, & tũc dicit legatum non deberi. Nam per secundum matrimonium anima prioris mariti tristatur,vt in auth.de nup.§.quia vero.ideo verba a marito prolata intelligi debent de plenissima castitate, p quã anima mariti eodem quo imaginatus est permaneat, non de illa quæ sibi tristitiam afferat: & sic de illa in qua eam relinquit, cum vires legatũ sumere cępit.secus si nõ a marito, sed ab alio q̃tũcunque ei proximo sub his verbis tale legatum fuisset prolatum.vt l. in ꝯrium alle. & hoc mihi placet. Sed quid si nõ adiecit illa verba caste,& honeste.& postea inhoneste viuat,an priuetur legato,& cui debeatur,respo n.vt scripsi ĩ.de fideicommis.l.fideicommissũ.
6 Quæro in themate gl. quando testator relinquit vxori vestitum, seu annua vestimenta,qualia debent esse hęc vestimenta? & breuiter dic,ſm statutum,& conditionem personæ,& maxime vidualem.argumen.l.quidam cum filium, ff.de verbor.obligatio. & ff. de vsufru.l.sed,& si quid.§.sufficienter.facit ff.de alim.lega.l.pe.in princip. & l. fi. nam eximia vestimenta non debentur, etiam si testator mandauit heredibus, vt eam tractarent honorifice prout ipse faciebat,quia ea, quæ gratia sui testõr in eius vita ei faciebat, faciebat ei, ut maritus gratia sui, vt ff.cõmo.l.si vt certo. §.interdũ. ergo,&c.ſm igiẽ bonam,& moralẽ consuetudinem,& non abusiuam debent ei vestimenta fieri. de aliis audies. ĩ. titu.ij. l.j. & potes addere,quæ dixi s̃.si secun.nup.l.j.Bar.hic, alias Bal. vnde non mirãdum si de eo ammodo mentionem non faciemus.

ADDITIO.

a Victum,& uestitum. Sed an, si tale legatum victus & uestitus sit factum per aliquem vxori suæ, debeatur extra domum, & an a principio anni, vel de die in diem,& qualiter fieri debeat, & quid si vxor efficitur religiosa,& an si est relicta executrix vna cum aliquibus aliis, possit exigere quoscunque debitores testatoris pro suis expensis necessarijs, uide plene, & pulchre per dominũ So. consi.10.inci. quamuis quęstiones supradictę, versic.circa quartam quęstio.& uersi. circa sextam.q.in prima parte, char.13.cum uersi.sequen.& consi.11.inci.circa pręsentem consultationem. uersi.circa secundam quęstio. cum uersi. seq.in d.parte.char.15.

De his, quæ pœnæ nomine in testamento, vel codicillis relinquuntur. Tit XLI.

LEX PRIMA.

1 *Pręcepta probrosa non sunt implenda.*
2 *Testator si præcipiat corpus suum scarlato inductum sepeliri,non tenetur heres implere.*
3 *Conditio turpis,& impossibilis non vitiat relictum,sed ipsa vitiatur.*
4 *Legatum sub conditione impossibili,an debeatur.*

a SVperuacuam. Primo ius antiquum tollit. Secundo nouũ adiicit. Tertio a nouo excipit.secunda ibi,sed literę.tertia ibi,ꝙ si aliquid.Casus.Relictum,vel in aliud translatum pœnæ nomine valet,nisi ob turpem causam, vel impossibilem con-
1 ditionem non impletam relinquatur.h.d.† Nota,quod turpia,& probrosa præcepta possunt negligi,& non sunt implenda. Itẽ,ꝙ turpia de iure æquiparanẽ impossibilib. de facto.& duo exempla
2 ponit hic glo.4.† Et secundo no.ꝙ si testator pcepit corpus suũ sepeliri in scarlato, ꝙ hæres potest non facere, & non incidit in pœnam,vt hic,& ff.de lega.j.l.seruo alieno.2.rñ.§.fi.Expone tex. ibi valere.i.posse,ibi ea.i.relicta.Opp.ꝯ id,quod de libertatib.h.d. de l.plane.§.fi.de le.3.Sol.vt in gl.Op.generaliter,ꝙ relicta in pœnam non valent,vt ff.eo.l.j.& de cond.& dem.l.mulcta.Solu.primo,ꝙ hęc corrigit illas,quasi illud ius vetus de quo fit hic sermo in prin.ꝙ hic corrigitur. Sed hanc so.reprobat Dyn.in ꝯrio,qm̃ de iure fforum poterat aliquid relinqui nomine penæ. vt ead.l.j. a sensu ꝯrio.& ff.de cond.& de.l.in testõ.& de pe.lega.l.j.& ff.ad l.fal.l.j.§.si ita.& ff.qñ dies lega.ced.cum fine. & l.si pęnam.Non ob.hęc l.in prin,quia de aliis iuribus antiquioribus loquitur,quę non habemus. Sol.igitur ꝯrium.vt sequitur in gl.videlicet,quod ibi nihil potest imputari grauato, quia ab eius arbitrio non pẽde
3 bat monumenti constructio.† Op.3.ꝙ turpis,& impossibilis cõditio vitietur,sed non relictum, vt inst.de hæredi.insti. §.impossibilis,& ff.de condit. insti.l.obtinuit.so.gl.ꝙ hic qñ grauato adijcitur conditio,ibi qñ honorato.& idem dicit in d.l.obtinuit.& ita etiam Dy.in c.nemo potest.de reg.iur.sed Pe.hæc so.non placuit, quasi sit contra literam in d.l.obtinuit.quæ dicit simpliciter haberi pro nulla.quare dixit ipse,ꝙ impossibilis cõditio in vltimis voluntatibus in persona cuiuscunq; adiecta vitiatur, & non vitiat, vt d.§.impossibilis.& d.l.obtinuit.licet in contractibus secus, vt ff.de verbo.oblig.l.si impossibilis.ad hanc l. respondet,ꝙ hæc cõditio non est impossibilis, quę legato adiicitur.sed est necessaria de iure,quasi negatiua concepta,si non fecerit.quę licet alias cõsueuerit haberi pro pura, vt ff.de noua.l.si pupillus.§.si sub cõditione.Tamen non habetur hic pro pura propter præcedẽtem dispositionem turpitudinem continentem,quæ vitiatur,& pro nõ apposita habetur, ad cuius vitiationem impediendam in fraudẽ l.testator pęnam adiecit, merito ergo præcedenti conditione vitiata ne detur occasio delinquendi.debet tolli dispositio sequẽs, trahens exitum ab ea, & eandem occasionem delinquendi in ducens,& hanc tenet Bar.in contrario.Opp.4.de l.reprehendenda, s̃.de insti.& substi.Sol.vt in gl.vel dic,vt supra. Opp.5.de l.si mihi,& tibi,§.si quis.ff.de leg.j.Sol.vt in gl.& eam tenet Dyn.in cõtrario, sed eam reprobauit Petr.propter impedimentum regulæ Catonianæ,& approbauit sol.ibi positã,scilicet,quod impossibilitas angustiæ temporis ibi remouetur,sicut in contractibus bonęfidei,vt ff.loc.l.insula,cum, & testamenta sapiant naturam iudiciorum, quæ sunt bonęfidei. arg.supra, de in integ.resti.mino. l.in mino.& instit.de act.§.in bonæfidei,& ita communiter tene
4 tur.† Concludo istam modo materiam sic, aut legatum debetur sub conditione impossibili de iure, vel de natura implenda per eum cui acquiritur, & valet impossibili conditione reiecta. vt l. obtinuit,ff.de cond. & demon. Aut debetur,si non fiat id,quod est impossibile, & tunc,aut, si non fiat ab eo a quo debeẽ, & tũc vitiatur legatum,ut hic in fi.aut si non fiat ab eo, cui debetur, & valet, vt d.l.obtinuit.aut debeẽ pure, sed impossibile est dare eo modo, quo testator voluit. & tunc impossibilis remoueẽ fauore vltimę voluntatis, vt d.l.si mihi,& tibi.§.si qs. quia sic est in ꝯctibus bonæfidei,vt dixi, licet in contractibus aliis stricti iuris non sapientibus naturam bonefidei,totum vitietur,vt insti.de verbo obliga.§.loca.& ff.de eo quod cer.loco. l.2. §.si quis ita.

ADDITIO.

a Superuacuam.In hereditatibus,vide omnino per Bar.in l.paterfa.ff.de cond.insti,& huic l.adde Bar.& doc.in l.j.de cond.& de.in l.in testamento.la j.eo.titu.

De fideicommissis. Tit. XLII.

Postquam dixit de legatis, annectit de fideicommissis,quæ in uicem differebant in multis.

LEX PRIMA.

1 *Pręstatio triennalis alimentorum facit legatum deberi in futurum, & num. 5.6.& 7.*
2 *Heres quando ex testamento minus solenni obligetur.*
3 *Legatum alimentorum ratione incertitudinis non vitiandum.*
4 *Legata pia ex voluntate minus solenni non debentur.*
8 *Libellus quomodo formandus sit,quando est minus solennis.*

a SI probaueris.[a] Præmitto, ꝙ hæc lex habet duas lecturas. vna, quod i testamento minus solenni loquatur, & hęc cõis. alia quod in testamento solenni, & hęc cõiter non tenetur, quasi de indubitabili, sed eã substinebat patruus, & dominus meus, vt infra dicam.Prima subdiuiditur in tres, quia vna vult, quod in ignorante soluente loquatur,alia quod in sciente. tertia, quod in titubante.

ADDITIO.

a Si probaueris.Limita hanc l.pluribus modis,vt per Ang.in repet.l.si certis annis, supra,de pact.& ibi do.Ale.de iud.& hanc l.extendit Bar.vt ibi vide, & hoc qđ dicitur in hac lege putat Bar.in lege certis annis,& in lege cum de in rem ver. ff.de vsu.procedere ẽt in legato ad refectionem viæ,& in aliis similibus fauorabilibus,vt ibi per eum. & idem tenet Bal.in d.l.certis annis, & cum Bar.transit Ange.& Fulg.in d.l.si certis annis,& idem tenet Bar.in quadam disputatione incip.quædam mulier,& An.de Bu.in repe.c.peruenit,in 7.col.de censi. & Io.de Imo.in l.si vero, in §.de viro,in 12.col.ff.sol.mat.& Ful.in d.l.cum de in rem verso,& Mathe.de Mat.in suo tractatu extensionum.

1 titubante. sed secunda melior. Casus.† Prestatio triēnalis alimen
torū concurrente fauore vltimę voluntatis facit legatū deberi ēt
in futurū ex voluntate minus solēni. h. d. ſm lectu. cōmunē. Vel
sic triennalis p̄statio alimentorū ex certa scientia fideicōmissum
eorum roborat, validū qualificat, & declarat, h. d. ſm do. meū. &
iste casus omnē lect. cōprehendit, & figura sic casum. Demetrius
matrē hæredē institutā grauauit, vt mihi daret alimenta singulis
mensibus, & vestiariū singulis annis. qđ mater p trieniū fecit,
sed nō vult vlterius facere. Egoque volo ipsam iudicialiter com
pellere, vt in futurū similiter faciat, quærit, an possem, & respon-
det, si tu probaueris &c. vt ista litera. Expone literam ibi, si tu, sci
licet fideicōmissarius. ibi, de matre, idest, a matre, ibi eā secutā. Et
ex hoc colligo, qđ scienter soluit. alias nō diceret seq. vt. j. ad l. fal-
cid. l. j. & l. fin. ibi, in tali cā. s. alimentorū. & vltimę volūtatis. ibi
triēnio. Hic no. qđ multū tpis est trieniū. Ibi in futurū, hic collige
formā libelli qn̄ agit pro annuis p̄stationib⁹. ibi in p̄teritū. post
2 tn̄ dictū trieniū, qđ nō soluit.† No. ꝙ ex testō nō solēni concur-
rente p̄statione triennali, & fauore alimētorū, & vltimæ uolun-
tatis hæres obligatur in futurū ſm lec. cōem. & si testm̄ sit solēne
obligat, vt simili modo & forma p̄stet ī futurū ſm lec. dn̄i mei, ꝙ
3 no. sed limita vt. j. dicā.† Itē no. quod legatū alimētorū nō vitiat
ratione incertitudinis, vt alias dr̄. ff. de iure do. l. cū post. §. genere.
& hoc ideo, qa alimenta ex modo facultatū, & caritate p̄sonarū
4 semper intelligunt certa. ff. de ali. le. l. pe.† Itē no. ꝙ legata pia ᵃ nō
a debeant ex minus solēni volūtate, qđ est ꝯ Bar. in l. i. s. de sac. san.
ec. ut latius ibi scripsi in 9. q. & hoc de iure ciuili. de iure canoni-
co secus. vt in c. relatum. & in c. cum esses. extra de test. & ibi ui-
de gl. Opp. j. a diuisione, qa aut uoluntas fuit solēnis, & tūc trien-
niū nō expectatur, aut min⁹ solēnis: & tūc si sciēter soluit, statim
ꝯprobauit: vt. j. l. proxima. & s. de testa. l. dubiū. Si aūt ignoranter
soluit, tūc ēt infinitis vicibus sibi non præiudicat. Sol. tribus mo-
dis, ut in gl. duo primi sunt idē, uel recidunt in idem ſm gl. Prima
igit sol. est, ꝙ uolūtas hic fuit minus solennis. sed hic soluit igno
rās. sed hoc est speciale, ut per triēnalē sol. sibi præiudicet. Ista sol.
non uidet tuta, quia in libertatibus erronea præstatio non p̄iudi
dicat. vt l. est testm̄. s. de iu. & fa. ign. ergo nec in alimentis cū liber
tates sint fauorabiliores. vt l. in testō. ff. de fidei. li. iō glos. dixit, ꝙ
hic vr̄ agnoscere soluendo p trieniū, quasi dicat, ꝙ pro agnoscen
te hr̄. & licet gl. uideat hic istam tenere, tn̄ non est p̄fecta, qa ver-
bū, videt, improprietatē no. vt s. de in integ. resti. l. nemo vr̄. & sic
supponit, ꝙ in ueritate ignorauit, vel saltem dubitat. Sed hoc est
falsum, qa imo sciuit, vt p̄batur ex illo verbo secutā positū ī tex.
vt s. eo. dixi, ideo gl. 2. in l. seq. dicit, qđ hic soluit scienter, & ita te
neo. Non obs. ꝙ tunc una sol. sibi præiudicat. ut dicit. l. nō dubiū.
qa verū in præteritis & solutis repetendis, sed non in soluendis.
Fallit alimentorum fauore, & vltimæ voluntatis cōcurrente triē
nali pręstatione, & non alias vt hic, & hæc vera. tn̄. & p̄cedēs sal-
uatur ex casu dubij. vt si de scīa nō cōstet, p̄sumatur in dubio ex
triēnali pręstatione ex certa scīa soluisse. & in hoc est ista sol. not.
Subiungit gl. ꝙ p euitatione ꝯrij aliqui dixerūt, ꝙ hoc testm̄ fuit
solēne. Et qa diceres tu, ergo nō dēt expectari p̄statio triennalis.
ipsi fatebantur, ideo hic subaudiebant maxime. Sed dicunt mo-
der. ꝙ hæc subauditio violat literā, & tūc hæc lect. eēt de īdubita-
bili ꝯ l. ꝙ labeo. de car. edi. Sed dn̄s meus eā substinebat multum
subtiliter, & dicit ꝙ ſm istā lec. nō dubitatur de substantia legati,
sed de quātitate, & qualitate, & mō p̄stādi, qa volebat hęres nūc
vel in futurū minus re, cā, loco, & tpe soluere, quā retro fecerit p
trieniū, ꝙ nō p̄t. vt hic ſm istā lec. sic declaratā, q̄ asserit tūc uerā
esse, qđ est no. qa ex hoc hēs, ꝙ si singulis annis dedit p trienniū,
ex cā alimētorū 4. curr⁹ lignorū, vnū castratū vni, vnū porcū sex
ponderū &c. nō poterit ista minuere, nec modū mutare ēt in lo-
co, & tēpore. & hac lec. p uera supposita dubito qn̄ sit listāda: vt p
cedat redditibus defuncti nō diminutis. & hoc iō, qa puto, ꝙ ali-
mēta relicta debeāt ex mō, & quantitate reddituū facultatū de-
functi, nō p ęstimatione rerū hr̄ditariarū, vt qdā voluit. & p hoc
iudico. ff. ad tre. l. imperator. in fi. ff. vbi pupil. edu. de. l. ius alimen
torū. §. modū. quē uide p declaratione p̄dictorū. alias de facili hr̄-
ditas ad exiguū reduceret. Nec ob. mihi. ff. de ali. leg. l. pe. in prin.
vbi dicitur, ꝙ alimēta ex facultatib. defuncti, & caritate persona-
rum debēt statui & eorū modus, quia illa. l. vt generaliter loqn-
5 ſm prædicta est intelligenda.† Opp. 2. ꝙ propter hanc pręstatio-
nē triennalem non propterea compellant in futurū. vt s. de vsu.
l. creditor. Sol. vt seqtur in gl. ꝙ hoc est speciale alimentorum, &
vltimę volūtatis fauore, arg. s. de sac. eccle. l. j. & l. patrē. s. de nup.
vbi cā alimentorū dr̄ pia. In cōtrarium vero est totū econtra, ꝙ
cā usurarū est odiosa. ut in eo. titu. l. fi. & l. quāuis. p̄terea ibi usu-
ræ forte nullo iure erant debitę, licēt ex consensu quandoq; p̄-
stitæ ut ibi patet, hic alimēta uel vtroque iure erāt debita si testa
mentū ponas solenne, vel saltē naturaliter si ponas illud minus
solēne. & sic facilius inualidum ualidatur, quā nullū de nouo in-
ducat. vt s. de rei ux. ac. l. unica in prin. & arg. s. q test. fac. pos. l. fu-
riosum. Op. 3. ad idē. ff. Ad l. fal. l. qđ de bonis. §. 2. So. ut in gl. prīo,
qa ibi duob. annis tm̄ p̄stitit, hic trib. hic no. solū facti nō iuris di
uersitatē, iō nō tenet. Scđo ꝙ ibi voluntas erat ꝯ l. hic præter. &
finib. prohibitionis, sed ultra processit dādo modum infirmatio
nis, & detractionis, quo seruato resecat ipso iure. aliās legata re-
manent firma. & iō sequēs vera, coniūcta tn̄ cū prima. s. qđ triē
nalis p̄statio interuenerit. & hoc qn̄ testamentū fuit minus solē
ne, & solū esset qō de qualitate, vel modo, ut sunt hic ſm lec. dn̄i
6 mei. & tunc ꝯriū nullo mō obs.† Oppo. iiij. ad idem de l. si certis
annis. s. de pac. So. ut in gl. primo ꝙ cōstabat soluēti nudū fuisse
pactū, iō sibi non p̄iudicat. hic dubium erat, an esset solēnis, uel
nō. Et ſm hoc hic loquitur indubitāter, & erit nouus intellectus.
in l. Sed truffa est, quia in sciente hic loquitur, ut superius dixit.
& probat litera ista in uerbo, secutā. Itē de ignorante, & tituban
te idē est iudiciū, vt. l. fi. s. de condictio. inde. dic igit, ꝙ hic in sciē-
te. sed speciale est fauore alimētorū, & ultimæ voluntatis ꝯcurrē
te triennali p̄statione, ut dixi. Ibi uero in ꝯctibus inter uiuos, in
7 quibus creditor sibi plenius p̄uidere potuit.† Oppono quinto,
quod iudex nō posset ꝯdēnare in futurū, qa de eis nō p̄t esse iu-
dicium. vt ff. de iu. l. queādmodū. de usur. l. j. So. in glo. hic de iu-
re pręsenti agit, ibi ex iure futuro, ꝙ fieri nō p̄t, qđ declara, qa in
l. j. §. j. ff. de usu. vsuræ nō erant debitæ nec re, nec spe, nec obliga
tione deductæ, qa iudicis officio ueniebāt debēdę ex mora, q̄ nō
est credenda nec spectāda, ar. l. j. ff. de in lit. iur. in l. nō queādmo-
dū, ꝯcipiebatur iudiciū ꝯditionaliter, & in futurū quod non p̄t,
vt ibi in uno responso. In alio vero cōcipiebatur de futuro, & su
biecto ꝯditionali, & sic ibi nullū ius præsens, nec actio, nec obli
gatio. hic vero legatū est præsens, & pro primo anno purum, &
sic partis obligatio, & actio. & idē pro sequētibus iam præteritis,
pro futuris autē est conditio: vt l. 4. & l. cum annos. ff. de an. lega.
& l. senatus. in fin. ff. de don. causa mor. & l. stichū. §. stipulatio. ff.
de uerborum obligationibus, & l. si cum perfunctione. ff. qn̄ di.
le. ced. sed agi hic pro illis futuris permittitur ratione debiti præ-
sentis, uel p̄teriti, cui illud futurū cohæret, & adiungitur. Et sic p-
mittitur propter aliud, quod non permitteret propter se, & de p
se, vt hic, & ff. de alimen. legat. l. libertus quos, §. primo, simile in
mobilibus quæ veniunt interd. vnde vi propter immobilia, vt l.
prima. §. illud. & de ui & ui arm. hoc etiam suadet æquitas, ne le-
gatarius cogatur oī anno, vel mense protestari de iure suo, vt in-
fra, de p̄scrip. xxx. ann. l. male agitur. ac etiam quia licet legata
sint plura, tunc propter vnicam causam puta alimētorū sunt fa-
cta. vt. ff. qn̄ dies leg. ced. l. cū fine. nec agitur, vt pro futuro tempo
re de præsenti soluatur. sed demum cū euenerit dies, tempus, uel
ꝯditio. quod alias permittitur ex cā, vt. ff. ad l. aqui. l. in l. aquilia si
deletū. Opp. 6. ꝙ maius tempus triēnio reqrat. vt ff. de usu. l. cum
de in rē uer. Sol. ut sequit in glo. ad fi. uidelicet, ꝙ ibi obligationē
ualidā allegabat, nec aliter de ea ꝯstabat nullo mō nisi p illā diuti
nā so. iō nō sic faciliter minori p̄te q̄ decēnij dēt de ea p̄sumi tāq̄
de nō ente. hic vero de cā constabat licēt minus solenni. unde fa
cilius, & in minori tempore q̄ decēnij debet ea præsumi. Sed ꝯ
istā sol. insurgit Cyn. qa si ibi cā insufficiens allegat, & hic suffi-
ciēs, tāto ibi minus tēpus debet exigi, q̄ hic. & iō ipse soluit, ut s.
ꝙ hic speciale fauore alimentorū. &c. Sed dn̄s meus defendēdo
gl. dicebat, ꝙ rō Cy. concluderet ubi cā allegata appareret. licēt
insufficiens sicut fuit hic. sed ibi de cā allegata nihil apparebat,
iō ad eā probādū diutina p̄statio exigit, quasi de nō ente, in essē
tiā sic probatā quodāmodo, ut ita loquar, inducat, hic uero de
cā legata licēt insufficiēti seu inualida ꝯstabat, & p̄statio triēnalis
nō inducit ad ipsam p̄bādā, sed ad ipsam validā ualidādā ex sciē-
tifica triēnali p̄statione. fatetur bene ꝙ hęc ualidatio est specialis
contra alias regulas iuris fauore alimentorū, & vltimæ volūtatis.
Et hæc cōtraria p̄cedūt qn̄ minus solennis fuit uoluntas, vbi au
tē fuit solēnis, sed esset quæstio de quātitate, & mō alimētorum,
8 ista cōtraria cessant.† Quæro mō de formatione libelli, qn̄ uolū
tas est minus solēnis, & primo circa narrationē, an hēat actor
necesario dicere ꝙ volūtas fuit min⁹ solēnis. & dt dn̄s me⁹ ꝙ nō,
& cautela

ADDITIO

a Legata pia. Legata pia in testamento non solenni an ualeant, uide etiā p Cyn. & doc. in l. j. ff. de sac. san. eccle. in spec. de instru. edi. §. compendiosa uer. itē ꝙ ius canoni. Bal. in l. eam quam. 5. colū. infra. eod. per c. relatū. de test. quod duo testes sufficiunt. & Pa. de Cast. consi. 187. & consi. 145. & c. cū esses. de testa. & adde Bar. in repe. d. l. j. supra de sac. san. eccle. & in q. 6. prin. in 21. col. in uersi. ad primum. & Pau. de Ca. consi. 363. inci. super eo quod quæritur. ut dicit verum, etiā in testamēto pio scripto manu testatoris cum duobus testibus etiā nō rogatis, & sufficiunt duo in fideicōmisso pio, licet legatum, uel institutio, cui factū est fideicommissum non ualeat, quia prophana plures testes requirat. Bar. fin. in l. fi. ff. de his quę pro non script. ha. & de institutione est tex. in l. ex facto. §. lucius. de uulga. & pupi. item adde. l. fideicommissum in principio. de leg. 1. argum. tamen contra est, qa licet duo testes sufficiant ad piam causam p d. c. cū esses. de test. idest uerū si pia causa instituat. secus si laicus sit hæres, & legata sint ad pias causas, quia nō sufficit etiā quo ad legata solennitas pię causæ, secundū Anton. de But. in c. ꝙ clericus, de fo. compet. & p eundem Sali. in auth. cassa. col. 2. supra de sac. san. eccle. & Alexan. cons. 177. 3. vol. uide omnino. Pau. de Cast. consi. 360. Item facit ad p̄dicta quod habetur per Soc. in cōsi. 247. inci. circa primū consultationis articu. uer. & ideo alias consultū. circa fin. 2. parte. char. 132. ubi uide, & de fideicōmisso adde præfat. Soc. cōsi. 116. incip. non potest negari. uersi. 2. respōdetur, cum se. in prima parte. char. 186. quod fideicommissa relicta ad pias causas confirmantur etiam hæredita te non adia.

& cautela est silere, ne repellatur, quasi notorie non ꝯcludat, vt l.
j. ff. de off. asses. si tn̄ diceret, & adijceret, ꝙ soluit iā sciēs tribus an-
nis præteritis, sufficeret. Cautius tn̄ est de minus solenni volunta
te non facere mentionē, & dicere qūo talis relinquit sibi alimen-
ta mēstrua vel annalia, & qūo talis eius hæres soluit illa per trien-
niū, & postea cessat illa soluere pro quarto, & quinto anno, & sic
de cæteris, quibus cessasset, quare petit, &c. Nunc quæro quid in
ꝯclusione peti possit, & breuiter ex isto tex. & l. libertis quos. §. j.
ff. de ali. le. habes, ꝙ peti p̄t vt reus ꝯdemnetur a præstatione p̄te-
ritorū de p̄senti, & futurorū tpe suo, & in hoc oēs Doc. sunt ꝯcor
des, sed quidā vt Iac. Bal. addidit, ꝙ ēt peti p̄t vt cautionē prestet
pro futuris, per l. inter omnes, ff. qui satisd. cog. & l. in oībus, ff. de
iu. & l. harum, & l. egi. ff. si ser. ven. Et intellexit cautionē. i. fideius
sorem, non aūt de nuda cautione, quia esset superuacua, cū suffi-
ciat sn̄a quę habet paratum remedium per iudicis offm̄, sed dn̄s
hoc fatebatur si dilapidatio bonorum timebatur, & nō alias, vt
d. l. omnibus, & s. de hær. vel acti. ven. l. 2. Vlterius quæro, an hęc.
l. vendicet sibi locum in alimentis tam pauperi, q̄ diuiti relictis, &
reperio, ꝙ Doc. quidā Perusinus qui in Bononia repetijt. l. si cer-
tis annis. s. de pact. ibidē scripsit, quod lex ista nō habet locum ni
si qn̄ pauperi, & indigenti relinquuntur, quia tunc pietatis intui-
tu lex ista ꝯ iura cōia sic disponit, quæ pietas cessat qn̄ legatarius
locuples est. Ego vtroq; casu dico locū habere, tum, quia loquit
indistincte, tum, quia diues ad paupertatē p̄t deduci, & hoc vr̄ te
stator ꝯsiderasse ei alimenta relinquendo, & sic nā legati alimēto
rū est illa q̄ hoc operatur, & p hoc vide simile, tu scis, ꝙ de alimē
tis in vltima voluntate relictis nō p̄t trāsigi in ꝯsulto p̄tore, sed
pone alimēta forte relicta homini diuiti, an poterit ipse trāsigere
in ꝯsulto prætore, certe dr̄ ꝙ non, vt habes. ff. de transa. l. cū hi §. si
in annos, ver. certum, & ibi gl. & communiter. Doc. ibi ponderāt,
quod ille ver. certum, venit aduersatiue ad præcedens dictum.

LEX II.

1 *Relictum in voluntate minus solenni ex conscientia debetur.*
2 *Debitum naturaliter solutum, scienter repeti non potest.*

Et si inutiliter. Primo dictum. Secundo rationem re
motiuam obiecti. Secunda ibi, cū nō
exea. Casus. Volūtas vltima non solennis nō retractatur in agna-
1 tis. h. d.† No. quod relictū in minus solenni voluntate debetur ex
a ꝯscientia,ᵃ vt hic, ad quod facit. s. de relig. l. militis, & j. de fi. lib. l.
in testō, & hoc tenet Bar. in lib. j. in moricæ suæ. q. 2. Alibi dicunt
gl. ꝙ nāl̄r debetur, vt no. in l. cum quis. s. de iur. & fac. igno. vbi de
2 hoc plene scripsi.† No. igitur secundo, quod nāl̄r debitum scien-
ter solutū non repetitur. Opp. quod hæc. l. superfluat per præce-
dentem ꝯ, §. quibus. s. de no. cod. com. Sol. quod imo differt ab il-
la, ꝙ declara, vt in gl. 2. sed dic melius, qđ vtraq; loquitur in scien
te, & tunc quantū ad iam soluta, vnica solutio præiudicat soluen
ti, quo ad petitionē soluti, ēt si sit legatū alimentorū. Sed quantū
ad futuras præstationes in alimentis dic, ꝙ non pręiudicat, nisi in
relictis in vltima voluntate concurrente præstatione triennali, vt
in l. præcedenti, vbi autē soluens fuisset ignorans, distingue inter
ignorantiā iuris, vel facti, vt in gl. & hoc de alijs legatis de quibus
hic, non de alimentis, quia illa per ignorantiam ēt facti non repe
tuntur, quia summato errore subest cā pietatis, quæ repetitionē
impedit, vt ff. de condi. inde. l. cum his, §. si mulier, vbi casus, pro
hoc accedat, s. de vul. l. patrē, vbi litera dicit hoc solo casu repellū
tur, & sic omnē aliū excludit, vt. j. de le. fus. ca. tollen. l. i. in fi. Op.
2. ꝙ nedū si præstiterit, sibi præiudicet, sed etiam si solū p̄miserit,
vt j. e. l. si veritas, & j. ad l. Fal. l. fi. Quinimo ēt si alio modo agno-
uerit, vt s. de test. l. non dubiū. Sol. ꝯfitendo ꝯ, & sic hæc per illas
suppletur. Quærit gl. an in alijs rebus q̄ solutis sibi præiudicet, &
dicit, ꝙ non, de quo latius dixi. s. de testa. l. non dubium, vbi vide.

ADDITIO.

a †Debetur ex conscientia. Adde de hoc Bal. in l. cum quis, s. de iur. & fact. ignor. Bar. plene & Io. de Imol. in l. sequitur, §. si mandauero, ff. de vsufru. Ang. in repe. l. j. s. de iud. & in c. si quis triginta in titu. si de feu. fue. contro. colla. 10. authen. in c. fi. de præs. Imo. in c. iura, extra de iure patr. & Pet. de Anc. in rep. c. 2. de regul. iur. lib. 6.

LEX III.

1 *Fideicommissum vniuersale transmitti potest.*
2 *Patronus succedit liberto decedenti sine hærede legitimo.*
3 *Heredes an possint cogi ad adeundum hæreditatem, & nu. 4.*
5 *Actiones quæ inuicem confundantur.*

a
1 **Cum secundum.** ᵃCasus† Fideicommissum vni-
uersale transmittitur, licet non
sit facta restitutio, & debitore succedente creditori confunditur
actio. h. d. In tex. ibi ad manumissores, & sic ad hæredes restituere
2 debentes.† Ex quo no. quod patroni succedunt libertis non exi-
stente alio legitimo hærede. Item no. quod si fideicommissarius vl
timus decedens ante institutionem fideicommissi, illud transmit
b tit, ᵇconcor. j. eo. l. si in personam, & ff. ad Treb. l. apud Iulianum,
§. vtrum licet, glo. notat contrarium, & male. in l. a testatore, ff. de
condi. & dem. & in l. cum filio, de lega. j. vt ibi per Dy. & Doc, sed
an hoc procedat si decedat ante aditam hereditatem, dic, vt per
gl. magnam in prin. in l. 3. ff. de re. ca. per glo. in l. quiddm, ita. ff. ad
Treb. & per Bar. in d. l. cum filio, ad fi. & ibi tenet ipse quod trans
mittat, & quid iuris sit, si hr̄s rogatus decedat ante aditam hęre-
ditatē, dicam j. eo. l. eam q̄, vbi gl. Quæro cuius erat hæc ancilla,
& dicit glo. potest intelligi, quod fuerit defunctæ testatricis. Sed
tunc ob. quia tex. iste supponit eam ab hæredibus manumissam,
& sic libertatem ab eis consecutā, quod vr̄ fieri non posse si dn̄i
non erant, vt j. de his, quia non do. ma. per totum. Et ego rn̄deo,
ꝙ iā adiuerant, & sic dn̄i facti per aditionem, eā manumiserunt,
& hęc respōsio est necessaria, & bona ad hāc literā, q̄ supponit eā
3 manimissam.† Sed tunc quęro qđ si heredes non valuissent adire
hæreditatē, & per ꝯsequens, nec eā manumittere. Rn̄det gl. ꝙ si
stans ancilla possit iudicis offm̄ implorare, vt ꝯpellerentur adire,
& hereditatem restituere, quia casus est, vt ff. ad Treb. l. mulier. §.
non est, & l. cogi, §. & ego, sed primus est clarior. Etiā pōdera, qđ
illi tex. non videntur exigere, quod debeat manumitti quasi li-
bertatem tunc a lege consequatur, vel forte compelluntur adire,
& postea eā mānumittere, & ei manumissę hereditatē restituere,
ꝙ tutius est per leges in seq. ꝯrio alle. Sed ꝯ istā opin. ꝙ ad adeun
dum eos ꝯpellere non possit, vt ff. ad Treb. l. si res alie. §. fi. in prin.
& l. seq. So. vt in gl. fi. quia illa ꝯria concernunt hanc positionem,
videlicet, ꝙ ibi seruo hereditario ab vno ex heredibus legatur li-
bertas, ab alio fideicōmissum, iō neuter ipsorum potest cogi, qa
neutrius cā est sufficiens, nisi ad vnum deueniret vtraq; portio,
vt d. §. fi. quasi non intersit ab initio fuerit vnus, vel postea deue-
nerit ad vnū. Nec huic lec. ob. s. de neces. ser. l. cum qdā, vbi ꝯseq-
tur libertatē pp hr̄ditatē, qa illud in institutione directa non in fi
deicōmissaria, & hęc prima positio, & lec. Scđa lec. ē, qđ ista puel
la erat propria hr̄dū, iō ante hr̄ditatem aditā potuerunt eam ma-
4 numittere.† Sed tunc quęritur, an illos posset cogere, vt adirent,
& restituerēt, & dicit gl. ꝙ nō per. l. cogi, §. si pater filio, ff. ad Tre.
quod intellige ea sic stante eorū ancilla, quia libertatē non tenen
tur ei isto casu dare, sed si eā manumisissent, cogentur adire, & ei
hr̄ditatē restituere, velut ad petitionem cuiuslibet liberi. Quęro
quo iure hr̄ditas Crisidis spectat ad manumis. & rn̄det glo. seq. ex
l. Pap. sed Ia. de Ra. Pe. & Cy. qđ imo ex l. xij. tab. vt Insti. de suc.
lib. in prin. & demū si liberi, & parentes, non existant, vt ff. de suis
& leg. l. intestatus, & Inst. de suc. cogna. circa prin. qđ est verū ab-
īestato tm̄, sed per l. Pap. nedū abintestato. sed ēt ꝯ testm̄ si liber
tus est locupletior centenario, & cū vno filio ad dimidiā, cū duo
bus ad tertiā, cum tribus ad nullā. Sed postea supuenit ꝯstitutio
Iustiniani q̄ liberis extantibus patronum nō vocat ab intestato,
nec ꝯ testamentum, nisi liberi essent legitime exheredari, liberis
non extantibus ad totum abintestato, contra testm̄ vero solū ad
tertiam, vel tertię supplementum, vt hęc omnia probantur suc-
5 cessiue in d. §. postea aūt, vsq; ad §. multis. Insti. de suc. lib.† Quero
successiue quę actiones ꝯfundantur, & rn̄de, ꝙ p̄sonalis actio ex
testamento, & sic plurale resoluit in singulare, & merito, qa vna
sola ꝯpetit actio pro vniuersali fideicomiss. vt hic, licet pro singu-
lis ꝯpetere possint tres qnq;, & duę ꝯtinuo, qa p̄sonalis, & hypo-
thecaria, & qnq; in rē actio, vt j. cōia de le. l. j. & 2. Quero quid si
a testatrice vnus hęredū fuit institutus in dodrante id est in trib.
partib. alter in quadrante, pro quanta parte succedent huic liber-
tę. Rn̄. gl. quod æqualiter, sed dicunt. Ia. de Ra. Pet. & Cy. hoc ve-
rum, si ponatur eā fuisse seruam hæredum pro æqualibus portio
nib. quia tunc cū æqualiter ad eam spectet ius par. æqualiter suc-
cedent, secus si dn̄i fuissent pro inæqualib. portionibus, quia tūc
pro cuiuslibet rata quilibet censetur patronus, vt in l. si duo pa-
troni. in prin. ff. de iureiur. & potissime in cōmodo succedēdi, vt
tm̄ plus sentiat de ꝯmodo qui plus ei ꝯtulit manumittēdo, ꝙ est
qn̄ plus iuris, & dn̄ij habebat in ea, arg. s. de bo. lib. l. j. in princ. &
s. de sta. & ima. l. fi. & ff. de regu. iur. l. ſm naturam, & ff. de peti. hę
re. l. ſm nām, quia sic est in societate, vt plus cōmodi recipiat qui
plus ponit, in ea. vt ff. pro soc. l. si societatem. in fi. & l. si nō fuerit.
Et ex his inferunt, quod si ancilla ista non erat propria ipsorum,
sed hæreditaria, quod ipsi non succedunt ei æqualiter, quia por-
tiones hæreditariæ supponuntur inæquales in quæstione huius
gl. ꝙ ēt fatebatur dn̄s, & patruus meus, nisi testatrix hr̄des ad ma
numittēdū eā grauasset p virili, qđ ē, qn̄ eos grauauit sub p̄prijs
nominib. & nō appellatiuis, vel si onus aliqđ fuisset iniunctū an-
cillæ eis præstandū pro virili, vt ff. ad Tre. l. quoties, & l. nonnunq̄
& no. s. de impub. & ali. substi. l. j. nam his casib. saluatur etiam gl.
Sed ꝙ glo. simpl̄r sit vera, probo: nā pro quauis parte quisq; dn̄s
fuerit insolidum, patronus dicitur, vt l. illud, ff. de rit. nup. & no.
in leg. 2. s. de lib. & eorū lib. ergo si insolidum, sequitur, qđ ęquali
ter omni casu succedere debēt, cū solida sunt æqualia. Sed ex su-
pradictis respon. ꝙ respectu diuisionis demonstratę, quia extra se
partiū positiuę ius patronatus est indiuisibile, & ītelligibile, & p
hoc indiuisibile isto respectu est pęnas vnūquęq; insolidū, ar. ff.
fam. ercis. l. ea quę, & s. de re. diui. l. j. in fin. Sed respectu diuisionis
intelle-

ADDITIONES.

a ¶Cum secundum, vide Doc. Hic & Azo. in sum. j. ad Treb. uide etiam in l. ille, §. de testa. ff. eo. ti. & Bar. quod extinguitur si hæres moritur ante aditā hr̄ditatem.
b †Transmittit. Adde quod actio ex testamento ad fideicōmissum vniuersale trāsmittitur ad hæredes, an aūt ius accrescendi transmittatur, vide tex. in l. hæc scriptura, § 1. ff. de conditio. & demonstra. & in l. si pluribus, ff. de suis, & legi.

intellectualis,& intēsiuæ,qa ſm magis,& minus,tūc ius patrona
tus est diuisibile,& penes vnūquemq; pro tpe dñij,ꝙ habuit tūc
in seruo,nūc liberto,vt l.si duo,ff.de iureiur. siłr respectu aliquo-
rū eius effectuū q diuisionē nō recipiūt, nec ꝑ parte præstari pos
sunt,nā illorū respectu est indiuiduū,& penes vnūquenq; insoli
dū,sed respectu aliorū qui diuisionē recipiūt dr̄ diuiduū, & penes
vnūquenq; pro parte,vt hic in successione fēda in bonis libertę.

LEX IIII.

1 *Venditione prohibita, censetur & donatio prohiberi,& nu.5.*
2 *Testator relinquens fundum titio cum hoc,vt vni ex familia restitueret, an is cui relinquitur possit eum extra familiam alienare.*
3 *Alienatio prohibita filijs,an extendatur ad nepotes.*
4 *Alienatio si prohibeatur hæredibus an intelligatur in infinitum.*
6 *Alienari prohibita,an possint in dotem dari.*

a Voluntas. [a]Casus.† Prohibita venditione extra familiā,
a prohibetur etiam donatio, nisi fiat in familia.
h.d.Et est notandum,quia quotidianum.No. quod ratione adiū
cti verba impropriantur secundum mentem, quæ colligitur ibi
dum dicit,extra familiam.Quærit gl. an sororista poterit extra fa
miliam alienare, & dicit, quod sic per l.pater,§.quindecim,ff.de
lega.3.sed in ꝯrium facit,ff.de lega.2.l.peto,§.fratre.Sed rñdet gl.
qđ interdū ille ad quē familia postea peruenit,alius de voluntate
primi cuius fuit,& tunc ille potest alienare in quemcunq; , vt d.
§.quindecim,aut contra, vel preter eius voluntatem,quod est qñ
primus alienauit ex facto, & alius de familia reuocauit, tunc is q
reuocauit non potest extra fami.alienare,vt d.§.fratre, Aliā solu.
dat Iac.But.ĵ.qui pro sua iurisdi.l.j.videlicet,aut prohibitio facta
est in personam,& tunc seruus ad quem peruenit potest extra fa
mi.alienare,vt d.§.quindecim,& in gl.ista relata ad tex. aut est fa-
cta in rem,& tunc non potest,vt d.§.fratre.Et est ratio, quia tunc
2 res est affecta,ideo transit cum onere suo. † Quæro,quid si testa-
tor reliquit fundum titio,& grauauit,vt restitueret vni de familia
cui vellet,an electus,cui restituit,poterit illum alienare extra fa-
miliam?gl.ista sentit,ꝙ non,per l.vnum ex familia,§.j. de legat.2.
sed ille,§.nō facit,sed dēt allegari,§.si dñs.in fi.Sed Ia.de Ra. Pet.
& Dy.dicunt,ꝙ gl.male dicit,& ꝙ ibi casus est op. in ver. quidē,
& ibi in fi.casus est diuersus,quia dicit,ꝙ non volebat, ꝙ fundus
exiret de fam.& tunc nimirum quia prohibitio est in rem. Vlte-
rius gl.in fi.op.vel ꝯ tex.vel ꝯ aliqua dicta de l.cum hi,§.si plurib.
ff.de transact.& ꝯriatur hoc modo, nam ibi prohibitum cū alio,
dr̄ ēt prohibitum inter se.sed dic,quod ibi prohibitio, & rō pro-
hibitionis q̃ ibi ponitur in prin.l.pariter se habet ad oēs, ideo ad
oēs extenditur,vt ibi,hic se hēt dispariter,qa dispositio fuit limi-
tata,nec est hæc eadē rō inter se quæ cū alijs,iō ad oēs non extē-
3 ditur.†Quęro,ab extra,an prohibitio,[b]facta filijs ne alienēt,extē
b datur ad nepotes,dic quod nō arg.in Auth.de testa.impu. §. nos
igitur,& in auth.de restitu.fideicom.§,manifestissimum, & quia
appellatione filiorū, de proprio & stricto significatu nepotes nō
ꝯtinentur,vt Insti.qui.da.tu.poss.§.fi.ff.de testa.tu.l. quid si nepo
tes,& ff.de de verb.sign.l.iusta interpræ tatione, vbi vr̄ casus,licet
qñque ex interpræ tatione ꝯueniatur in materia fauorabili, quæ
ad odiosam non est extendenda,vt l.cum quidam,ff.de lib.& po
sthu.qualis est ista,ar.s̄.manda.l.in re mandata, sed argumenta ꝑ
contra. vide plenius,vt scripsi,s̄.de lib.præte.l. maximum vitium.
4 in 2.3.& 4.q.†Quęro quid si testator prohibet hæredes suos alie
nare,an intelligentur in infinitum, & sic de hæredibus hæredem
5 cogita. Vlterius hæc l.allegatur,quod si prohibeatur venditio,in
telligatur prohibita ēt donatio,vt hic,& ff.de sta.liber.l. statulibe
ris,§.quintus,& hoc tenet gloss.in l.2.ĵ.pro emptore.In contra-
rium est tex.ĵ.de prædi.curia.l.fina.lib.10.vbi lex prohibet curia-
les prædia vendere, sed donare. Quare dicit Pet.& Cyn.& Ray.
quod quandoque prohibitio est facta respectu rei, & tunc prohi-
betur etiam donatio. vt in princip. allega. Quandoque respectu
precij tantum,& tunc nō prohibetur donatio, sed mihi apparet,
qđ ex his verbis veritas haberi non potest, quia remanet dubiū
quando prohibita dicatur respectu rei vel precij,ideo aliter dico,
videlicet,qđ de proprio significato nō ꝑhibetur donatio cū hæc
sint diuersa in titulo & tractatu,noīe,& effectu,ergo,&c.argu.s̄.
de ꝯdi.in ser.si idem,sed de mente condentis legem, vel ēt ex in-
terpretatione prohibita intelligitur donatio,vt hic,quod qñ sit,
dico,ꝙ si eadem ratio prohibens sit in donatione, quę in vendi-
tione,tunc prohibita intelligatur,vt in princ. alle. alias si non sit
eadem rō,tunc nō prohibeatur,vt in d.l.fi.cum ibi no.hęc autem
fuit rō,qa volebat in familia remanere, ideo nō potest donare ex
tra familiā,quia non tam titulum donationis q̃ alienationis cō-
6 siderauit,& hoc colligitur ex adiūcto.†Quęro, an prohibita alie
nari possunt in dotem dari.dic,ꝙ sic,si nō habet aliunde,vt l.mu-
lier.§.cū ꝑponeretur,ff.ad Tre.& l.a filia.in eo.ti.& in auth.res,q̃
ĵ.cōia,de leg.ſm Ia.de Aret.& Cy.& adde,quę dicam in d. auth.

ADDITIONES.

a ¶Voluntas.Circa hanc,l.vide Bar. hic omnino quia plenius in l.pater,§.1. de le. 3.& ad materiam istam adde Soc.cons.227.incip.præsens consultatio pulchra in ver.sed multipliciter possidetur, ibi qnando stante,in d.parte,char. 104. an stante prohibitione alienationis testatoris fieri possit in quocunq; de familia existentes in quolibet gradu,& ibi ꝙ alienatione prohibita extra familiā pro hibita censetur in dicto consi.in ver.circa secundam.q.char.103.Item quod ex pressa alienationis prohibitio per testatorem facit nō valere aliquo tempore alienationem in dicto consi.ver.4.confirmatur,char.111.& ibi qualiter tacite alienare videatur in uer.a prædicta opi.char.104.Item adde quod venditione prohibita censetur etiam prohibita permutatio,& omnis alius cōtractus aliē-nationis,vt per præfactum Soc.consi.241. incip. circa primam difficultatem, ver.præterea cum sibi, ibi, sed hoc non ob.adhuc puto in 2.parte char.123. Item adde etiam qnod alienatione,& trāslatione dominij prohibetur oblig tio,& ēt contractus prohibere censetur qui tendunt ad translationem domi-nij,vt per præfactum So.consi.241.incip.circa primum cōsultationis,in prin. in d.parte char.127.Item prohibita,vēditione videtur prohibita donatio.Ad de meliorem tex.in l.statu liber.a cæteris,de statu.libe.licet aliter videatur ob stare,in l.pater,§.quindecim,de legatis,3.ibi vēdere,& donare.Et quod dicit, intelligas verū quando inhibetur contractus respectu precii redimendi ex re, quia tunc prohibitio contractus vēditionis nō impedit donationē, tex.est no. in l.fit ĵ.de præd.cur.li.x.& ad prædicta adde tex.in c.1.§.donare,qualiter feu. olim,po.alie.iuncto prin.illius,c.& vide quæ no. ī l.fi.s̄.pe iure emp.& Bal.hic
b ¶An prohibitio,sed vltra quæritur,an stante prohibitione alienationis , bona prohibita alienari possunt peruenire in successores abintestato ipsorum filio-rum prohibitorum alienare,non tamen in descendentes ipsorum vide per do. Soc.consi.151.incip.quoniam in præsenti consultatione,uer.1.principalis dif ficultas,cum uer.seq.in secunda par.char.143.

LEX V.

1 *Pupillaris directa pubertate dicitur euanescere.*

a Si frater. [a]† Directa pupillaris expirat pubertate non fidei
2 cōmissaria.h.d.Contra hoc vltimū op.de l.si fun-
dum per fideicommissum,vel incipit si Titio,§. fina. & l. sequen.
de le.j.ibi fideicommissum expirat pubertate.Sol.quod ibi fidei-
commissum non erat relictum a pupillo,sed ab hæredibus legiti-
mis pupilli qui post eius pubertatem non habent commodum a
testatore,sed a pupillo pubere facto,ideo a testatore non possunt
grauari,vt argu.l.ab eod.ĵ.eo. sed ĵ.pupillarem ætatem ideo pos-
sunt grauari,quia commodum recipiūt a testatore cum alios po
tuisset pupillo substituere,arg.ff.de iure codic.l.si quis cum nullū
hic vero non relinquit a legitimis expresse, sed a filio qui & non
legitimos potest instituere.Itē hic de bonis ipsius testatoris, ibi
legitimorum,vel pupilli secundum Dy. vel hic fuit vsus alijs ver
bis quam ibi secundum Bar.dixit enim ibi directam substitutio-
nem volo valere iure fideicommissi, hic dicit volo eam valere
quandocunque decedat,vt in gl.præcedenti magis placet.

ADDITIO.

a ¶Si frater huic.l.Adde no per Bar.in l.stipulatio ista.§.in stipula.de uer.ob.& l.si quis filio.§.1.de leg.1.

LEX VI.

1 *Hæres luere tenetur a testatore sciente obligata.*
2 *Hęres legatario an teneatur si res per creditorem distrahatur.*

1 Prædia. †Obligata,per fideicommissum a testatore sciente
relicta,tenetur hæres luære,& si sunt distracta te-
netur precium soluere.h.d.Quæro,quid si ignorauit,dic,vt in gl.
Quæro,an præsumatur scire.Respon.glo.quod non, sed præsu-
matur ignorasse,vt l.verius,ff.de proba.ideo legatarius scientiam
debet probare, quod est verum , quando non ipse ignorauit, sed
castaldio vel actor siue eius procurator nō habens ad hoc specia-
le mandatum,& de hoc vide quod no.in l.si res,de leg.j.& latius
2 de materia scripsi in l.qui post testamentum, s̄. de legatis. † Con-
tra 2.partem opp.quod re per creditorem distracta hæres non te-
netur legatario,vt ff.de le.2.qui solidum.§.fin.cum ibi no.in glo.
quæ vult,ꝙ hæres teneatur ita demum si possit imputari hęredi
cum creditor non soluit.So.quod vbi hæredi non ꝑpteſt imputa
ri cur non luit,cum debuit,tunc ad solum precium legatario te-
neatur,vt hic,sed vbi imputari potest,quia in mora luēdi fuit, &
tradendi legatario,tunc ad rem agitur vt eam redimat si non po
test vltra precium de quo hic,tenetur ad interesse legatarij,& ita
intelligo illam.gl.Bar.vero aliter intelligit, & nouam rem inue-
nisse dicit quam nemo vidit,dicit enim ꝙ hęc lex, & similis dēt
intelligi quando res legata est obligata pro debito alterius quā
testatoris,vel heredis.Nam si esset obligata pro debito testatoris
vel eius hęredis absque distinctione aliqua heres luere cogitur.
non autē si res illa erat solum obligata,aut etiam pignori data, si
obligata tradere debet eam legatario,licet contra legatarium nō
poterit creditor agere hypothecaria,nisi prius monito, & conuē
to debitore, & eum moram facientem potest contra legatarium
hypothecariā intentare,vt ĵ.de pig.l.debitores,& tunc ex culpa
heredis morosi rem reuocabit,ergo cum tunc euictio committa
tur tantum ex culpa heredis,indistincte debet teneri,& pro hoc
dicit esse gl.in d.l.qui solidum.in fi.Si vero ponas rē pignori tra-
ditam,siłr debet monere hęredem vt soluat priusquam vendat,vt
ĵ.de iur.do.impe.l.fi.& sic erit in culpa non soluendo,ergo indi-
stincte tenetur,secus si pro alieno debito sit obligata,quia illa de
nunciari debet,& sic heredi culpa non potest imputari.Sed hęc
miranda nouitas truffa est, quia legatarius ei imputare non pōt,
nisi qñ sibi luere tenebatur,& locum habet,ꝙ s̄.dixi,alias legata
rius imputet sibi,cur non luit,& gl.predictam intellige,vt s̄.dixi.

LEX VII.

1 *Voluntas testatoris in dubio,an seruanda sit.*

1 Voluntatis. Non summatur aliter,†Op.de admixtione
vt gl.& sol.vt in ea.& sic latius ꝯcludendo
distingue,aut voluntas est certa,& illa seruat, vt s̄. de le.l.cū qō
Aut est

a Aut est dubia,[a] & tūc aut lex disponit illud declarari ꝑ hæredē,
& tūc ad ipsius declarationē recurritur,vt ff.fam.erci.l.hæredes.
§.si de certo.aut nihil disposuit,& tūc ad arbitrium iudicis decur
b ritur,vt hic,qui ꝯiecturas[b] inspicere debet, vt ff.de reb.dub.l.cū
in testō.Coniecturę considerate sunt plures,videlicet cōsuetudo
loquendi testatoris,ꝯsuetudo regionis,dignitas legatarij.item af
fectio, item necessitudo.i.coniunctio,& series scripturarū,& vi
cinitas scripturarū tam præcedentium,quam sequentium & hæc
omnia in tex.& gl.l.si seruus pluriū.§.fin.de leg.j. Et ꝑdictis non
apparentibus recurritur ad significatū verborū,vt ff. de lega.3.l.
non aliter.Et significato verborum nō existēte certo, recurritur
ad id quod est minimum, vt ff.de le.3.l.minimis. & si non appa-
ret,quod sit minimum,vitiatur totum,vt ff.de reb. dubi.l.si fue-
rit.ff.de testa.tute.l.duo sunt Titii.cū similibus.Bartho.de Salyc.

ADDITIONES.

a ¶Aut est dubia. Adde quod voluntas testatoris dubia interpretari debet ex vsu eius,glo.& doc.in l.legata.§.fina.in verbo ,voluntatem de suppel.leg.l.si ser-uus.§.fina.de lega.j.l.prædijs.§.Titio.& ibi Bar.de leg.3 .& Bar.in d.l.ꝑdijs.in §. qui domum.ad fin.vbi dicit secus in voluntate venditoris, & tenet Bar.in l.ali menta.in princip.& ibi no.de alimen.leg.vbi dicit etiam interpretari ex scrip tura testatoris.& glo.in l.qui concubinam.§.2.in verbo,in tabulis.ff.de legatis tertio.& in l.a filio.§.fina.de ali.leg.& in l.Nesennius.de nego.gest.Item adde, quod voluntas testatoris probatur,& eo quod quis fecit secundum consuetu-dinem eius, Bart.in l.nomen.§.filio.de legatis tertio. adde Bartol.in l. cum de lanionis.§.asinam.de fun.instru.
b ¶Coniecturas.Adde Soci.consi.191.incip.licet difficultas. versic. ex qbus om-nib.in fin.in 2.parte chart.66.quod in legatis & fideicōmissis ad coniecturan-dā mentem testatoris,per coniecturas proceditur,sed quod fideicom.nō indu catur ex coniectura voluntatis,est tex.in l.Lucius.§.tres. ad treb. & tenet Bal. in l.cum virum.ĵ.eo.vlti.colum. vide Pau.de Ca.consi.148.& gl. & Barto.in l. cum proponeretur.de leg.2.sed contrarium tenet.d.Alexan.in consi.81.4.par te.& consi.84.& idem tenet do.So.consi.43.incip. capio primum huius versic, his tamen non ob.circa fin.in 2.parte.charta 91.vbi vide & quod voluntas te-statoris probatur ex coniecturis,adde.l.decet.in prin.de leg.1.& quot,& qbus modis probetur, uide Bar.in l.secunda.5.quæstio . princi.de uulg . & pupil. & Alexan.consi.81.4.parte.

LEX VIII.

1 *Fideicōmissum seruo relictū,eodem tempore cedet, quo & libertas ei legata.*

1 Qui fideicommissarium. † Fideicommis-
sum relictū ser-
uo cui libertas est legata, cedit eodem tēpore quo libertas.hoc
dicit.In glo.ibi, a die mortis, & sic tunc ipse idem reperiebatur
hæres & legatarius,quia legatū seruo,intelligebat legatū domi-
no.In ea.gl.in fi.dicit.Et ratio, quia hoc casu legatū cedit solum
ab adita hereditate,vt libertas, vt l.si quis seruum,de leg.2.sic gl.
idē vult quod ipsam reprobantes.

LEX IX.

1 *Fideicommisso non grauatur,qui pecuniario commodo non honoratur.*

1 Ab eo. †Non honoratus commodo pecuniario non po-
2 test grauari [a]fideicommisso.hoc dicit.In tex.ibi ac
cepit idem si erat honoratus libertate tm̄, vt s̄.de oper.lib.l. Ti-
tius. & idem si legatū pecuniarium accepit filius, sed erat exhæ-
redatus.vt supra de leg.l.cum quidā. sed an in plus possit grauari
quam receperit,dixi in l.fin.ĵ.de his quæ sub modo.ibi vide.

ADDITIO.

a ¶Non potest grauari.Adde leg.Titio.secundum unam lect.ibi Doctor.supra.de ope.lib.& l.2.de lega.1.& Barto.in l.si mulier.§.fin.de lega.3.& no . Barto.ad hanc l.uide eum in l.alio.in prin.de ali.& ciba.lega.sed an lex ista locū habeat in executore ultimę uoluntatis,q nihil percipit a testatore, l.si quis in princ. de leg.2.dic ut habes ex no.per Bar.in l.Firmio, cum remissionibus.ff.quando dies leg.ce.& adde quod hæc lex non tantum procedit in eo qui directo præ-tēdit a testatore commodum fructuum,sed etiam si per obliquum.l.cum filio. cum ibi plene no.per Bar.& Docto.de lega.1.

LEX X.

Verbum volo. In testamento omissum habetur ꝑ
apposito,hoc dicit.Quæro cur non
ita subauditur nolo,sicut volo.respon.vt potius res valeat quam
pereat;vt ff.de rebus dub.l.quoties.Idem quia talia vera nō sunt
verisimilia;quia continerent euictionem de non dato,cum nihil
prius dedisset.

LEX XI.

1 *Consentiens alienationi eam amplius reuocare non potest.*
2 *Præceptum iudicis sine causa non tenet,sicut nec testatoris ;*
3 *Alienatio extra familiam si prohibeatur,de qua familia intelligatur.*
4 *Alienationem extra familiam quis reuocare possit.*
5 *Prohibitio alienationis dominium transferri impedit.*
6 *Reuocans alienationem,an debet præstare cautionem.*

1 Quoties. †Si alienationi consentiant qui reuocare pos-
sunt,amplius non admittuntur si reuocare ve
lint.hoc dicit. quo not. vt quando prohibitio facta est ne alienet
fundus extra familiam, vt faciam omnes de familia cōsentire. Et
exēplifica,vt in gl.in qua adde ibi,alienet.subaudi,cum causa , vt
ĵ.sequitur.Op.qđ hæc ꝑhibitio nō ualeat, ut ff.de leg.j.l. filiusfa.
§.diui.& de leg.3.l.pater.§.Iulianus Agrippa.& l.Lucius.in prin.
Solu.ꝙ hæc dēt intelligi ſm illas,& sic hęc cā fuit adiecta, secus
si adiecta nō esset,qa tūc alienare posset,ut ibi.Et est rō, qa tūc ꝑ-
2 hibitio respicit solū fauorē ꝑhiti,q pōt illi renūciare,ut s̄.de pact.
l.si qs ī ꝯscribēdo.Et†no.ꝙ sicut ꝑceptū testatoris ñ tenet sine cā,
ita dicit Cy.& Dy. ut præceptū iudicis factum sine cā nō teneat.
& dr̄ ꝑceptū testatoris factum cum cā expressa, puta qa dixit uo-
lo peruenire ad talē.tacita, qñ dixit volo ī familia remanere. sed
ēt ista pōt dici expressa.sed magis & proprius tacita est si dicat,ꝑ
a hibeo ne alienet[a] extra familiā.nā in hac ꝑhibione inest cā, quia
in familia volo permanere.Aliqui tñ subtilizare uolētes dixerūt
quod interdum unus est legatarius , qui ꝑhibitus est rem legatā
alienare,& tunc cā debet exprimi,quia tunc nō potest apparere
ꝑsona,cuius respectu sit ꝑhibitio facta,nisi suijpsius qui pōt suo
fauori renunciare,ut hic.& d.l.lucius.& l. pr̄.§.Iul.agrippa.de le-
ga.3.nam & ibi solum unus fuit hæres institutus, ut patet in lite
ra.Interdū sūt plures,& collegatarij,& tūc simplex ꝑhibitio om
nibus est facta nō nuda,ut l.cum pr̄.§.libertus.& l. Titio Seio. §.
Seia.& l.codicillis.§.i.& §.in statuto.de legatis secūdo,& in quali
bet earū ponitur rō, qa de uno vult in aliū deuenire , vt in quali-
bet illarum legum nota.hæc ſm eos vr̄ glo.nr̄a hic in exēplis quę
ponit in prin.sentire.Et est ratio , qa qñ sunt plures ꝑsonæ colle
gatariæ,apparet tacite de ꝑsona cui vult ꝑuidere:qa collegatario,
ꝙ sufficit,ut l.filiusfa.§.diui.de leg.j.Pro ista diuersitate facit l.pe.
in princip.de lega.2. & idē dixit de cohæredib. alienare ꝑhibitis,
ꝑ eandē rationem.Sed hoc non teneo, qa quilibet uidetur sui ꝯ
tēplatione tm̄ ꝑhibit᷒,cū qlibet singulariter de sua parte sit ꝑhi
bitus,& potius vr̄ gratia suorū liberorum, uel hr̄dū prohibitus,
ad quos post ei᷒ mortē sit ꝑuētura si ñ reperiatᷓ alienata. Nec ob.
l.peto.qa casus est diuersus,& ēt gl.aliter ibi intelligit.nec exēpla
3 huius glo.ꝯdicunt subtiliter ꝑspecta.†Sed cum prohibuit aliena
ri extra familiā,q̃ro,de qua familia.R ñd.qđ in dubio intel ł̄r testa
toris,ar.l.cū acutissimi.ĵ.eo.ita no. Cy.in l.peto.§. si fratre. de le-
ga.2.qđ mihi placet,si legatarius sit de eius familia, aliàs uidetᷓ in
tellexisse de fam.legatarij , quam prædilexit in re illa , ultra illos
4 de fam.sua,arg.eius quod no.gl.2.in d.l.cum acutissimi.† Quæro
cum gl.pone quod extra familiā alienauit,quis reuocabit.rñ.glo.
quod sequētes in gradu inuitantᷓ ad reuocandum,& post sequen
tes,vel illis etiam alienātibus, sequentes admittūtur,donec quis-
quam extabit , & non ꝑcedens qui alienauit, quia iure reuocan-
di priuauit,ut ff. de leg. 2. l.cum pater. §. libertis. quod intellige
aliis de fami.non existentibus in eodē gradu cum alienāte, aliàs
illi omnes prius vocantur,quàm sequentes,ut in eod.titu.l.peto.
§.fratre.Quæro,qua actione petunt? dicit gloss. seq. per rei uen-
dicationē, & aliter non probat. Tu igitur proba ista ratione .
nam text.hic utitur isto verbo,petitio, & idem in sæpius allegat.
§.libertus.petitio est in rem,actio uero in personā,vt ff.de acti.&
obli.l.actio in personā.in rem aūt actio est rei vedica tio,ut l.in rē
4 ff.de rei vendi.ergo &c. † Et sic nota , quod prohibitio alienatio -
nis impedit ipso iure dñiū transferri in alium. qđ patet, qa dñiū
trāsfertur in eos qui ad reuocandum admittuntur.ideo rei vendi
catio competit,vt in hac gl.facit auth.cui relictū,in fi.sup. de iud.
6 & l.fi.s̄.de legi.†Quæro,an is qui admittitur ad reuocandum,te-
neatur præstare aliquam cautionem? dic quod sic,de relinquēdo
in fami.& hoc si petatur,vt d.l.peto.§.fratre. Vlterius Dy. in d. §.
libertus.inducit illum tex.& gl.hic positā in arg.vt clausula adie
cta in instrumento post pęnalem stipulationem, qua cauetur ut
pęna soluta uel non ꝑdicta firma permaneātᷓ, intelligat in fauo-
rē seruantis,non eius qui ꝯ facit.& qa q cōmittit in legē, nō dēt
ea iuuari,ut l.si instituta.in princip.ff.de inof.test. & l.qui fidē. ff.
de trās.& vltimo īducit.l.quęro,§.inter locatorem.ff.loca.& hāc
q̃stionē ponit gl.in d.l.qui fidē.vbi vide.& hæc uera,nisi forsā pę
na esset repetita,puta si dictum fuit,ut toties pęna cōmittatᷓ,quo
ties fuit contra factum:quia soluta,vel exacta vel non,firmus du
ret contractus,vt ff. de ar.l. si duo.§. primo. nam & tunc contra-
ctus videtur,cum pęna repetitur,vt l.sicuti.& l.sicut in annos. ff.
qbus modis vsusfr.amit.& per prædicta potes concordare opin.
quas gl.ponit in dicta.l.qui fidem.

ADDITIO.

a Prohibeo ne alienetur.Adde Socin.consi.128.incip. præsens consultatio. uersi capiamus prin.in 2.parte.chart.102.ubi hoc idem alleg.& inducit.

1 *Restituere potest ante mortem qui post mortem tenetur,& nu.sequen.*
5 *Institutus purè,grauatus sub cōdone,an possit ante cōdonis euētū restituere.*
6 *Hęres de restituendo post tempus grauatus,an possit restituere ante tempus*

LEX XII.

Post mortem. Rogatus de hæreditate restituenda
post eius mortem , potest illam ante
1 mortem restituere.h.d.No.ꝙ q ante restituit,uoluntati defuncti
satisfacit. ex quo collige,quod dilatio seu tempus mortis apposi
tum in persona grauati, interpretatur appositū fauore grauati,ꝙ
in fi.gl.latius declarabo. Opp.tex.iste nos dimittit in incerto,ꝯ.§.
quib.s̄.de no.Cod.cōp.dū dicit,post mortē suā;& nō dicit cuius
an hęredis,vel fideicommissarij. Et inter hæc est differētia,qa pri
mo casu est in cōdōne,adeo,ꝙ fideicōmissarius ante mortē hr̄dis
moriēs nō trāsmittit.Scđo casu sic, ut ff.de ꝯdi. & de.l.hr̄s meus.
& ff.qñ dies le.ce.l.si cū hr̄s.So.ut in gl.j.& hic de morte hr̄dis lo
qtur ꝙ satis ex ꝯtinuatiōe verborū colligitᷓ.Sed hic attēde,qa du
bitari pt̄ qñ post mortē hæredis relinqᷓt , an ipse hr̄s immediate
dicatᷓ grauatus,an hr̄s hr̄dis,& vr̄ ꝙ hr̄s hr̄dis,& ab eo īcipiat ob-
ligatio,vt s̄.ut ac.ab hære.& contra hær.incipiant.in rubro,& ni

gro.Et pro hoc videtur tex.cum gl.ff.de vulg. & pupil.l. q duos. in fi,vbi gl.vult,ꝙ relicta,si pupillus in pupillari ætate decesserit, dicantur relicta ab eius substituto,ita ꝙ nō a pupillo. In contrarium videtur casus in eo,tit.l.cohæredi.§.cum filię.2.responso.& probari videtur hic vbi ipsemet restituere potest:& restituendo implet & satisfacit voluntati defuncti. Et pro hoc ēt accedat ista gl.quæ æquiparat istum casum post mortem tuam dato,illi cum morieris dato,de quo in l.si cum hæres.quando dies leg.ced.&est æquiparatio bona,vt probatur.ff.de leg.j.l.cum filio.versi.& ideo. Et hanc partem teneo, & tenui ī.l.j.sup.vt act.ab hær.&c.quæ debet exemplificari prout ibi dixi. & in casu isto incipit ab hærede testatoris sicut ibi.Non ob.gl.fin.in d.l.qui duos.quia ſm prædicta debet intelligi.& ista non sunt modici effectus,vt dixi in d.l.
2 j.vbi vide.†Oppo.2.quod ante eius mortem nō possit restituere. vt ff.de legat.2.l.cum pater.§.hæreditatem. & §.a filia. Sol.dupliciter,vt in gl.2.solu.est communis,& vera,scilicet qđ hic certę ꝑ
a sonę,[a] ibi cui tunc volet tenetur restituere.& sic incertæ tunc certificandę.Et ratio est prima, quia tunc in tempus mortis eius voluntas dicitur collata. & sic secundum illud tempus debet restitui,arg.ff.de noxa.l.in delictis.§.si extraneus.Secunda propter cōsolidationem,quia tunc possunt omnes esse mortui, præterquā vnus, & tunc illi soli deberentur, vt ibi.veruntñ si vnum eligeret,& ei restitueret, & postea morietur hæres nulla reuocatione facta superstite illo cui fuisset restitutio facta confirmetur restitutio illa.vt l.vnum ex fami.in prin.de leg.ij. & hanc solu.no.ad q̄stionem si testator mandauit bona sua post mortem hæredis distribui in pauperes Christi eligendos per fideicōmissarios suos, vt non possit ipse eligere ante mortem hæredis, & suadet ratio-
3 ne,ne insidię parentur vitę eius.ar.s.da pac.l.si.†Sed ab extra op. 3.quod imo nec si certę personæ possit ante restituere .vt de leg. j.lege filiusfa.§.diui.Sol.Aut illa certa persona est vna tantum,& habent locum prædicta.Aut sunt plures, & tunc locum habet ꝯ. Et est ratio, quia possibile est vt vnus eorū moriat ante, & portio eius ꝯsolidabit in personis super astantium. Et ideo, quando est vna persona tantū,sed est in potestate patris,vel aui,qa quādiu est in potestate non ꝑt ante tempus restitui ne q̄ratur patri, vel auo,ꝙ forte ſm illud tempus quæreret sibi tunc sui iuris existenti,vt probat in d.§.diui.& sic coludendum est.aut sunt plures personę quibus debet restitui,& ante tempus non potest,aut est vna tm̄,& tunc aut incerta,quia vni de plurib.cui volet, & idem, aut est certa a principio,& tunc aut est sui iuris,& tunc potest vt glo.
4 cum limitatione de qua in sequentibus dicetur. † Oppon.4.cum gl.ꝙ ante nullo modo possit etiā si certa sit persona.vt ff.ad treb. l.sed si ante gl.so.ꝙ hic erat scriptus pure, sed rogatus sub ꝯdōne restituere.in ꝯtrario institutus sub cōdōne,& simpliciter rogatus restituere,vnde ante conditionis euentum non potest restituere, qa nec hæres esse.&ꝙ illa.l.sic debeat intelligi pater ex ꝯtinuatione quam habet ad præcedentē. & ista verba pondera, quia doct.
5 aliter recitāt gl.q̄ dicat.†Op.5.ꝙ ēt pure institutus sub ꝯdōne grauatus nō possit ante conditionē restituere.vt ff.de leg.3.l.in vxorē.§.Seia.sed illa potius cōcordat cum ista.vel ibi ideo,quia rogatus restituere post mortē suæ alūnę habebat aliā substitutionem annexam in casu in quo alumna non viueret.Opp.6.ad idem de l.sed cū ab hærede.& l.ille a quo.in prin.ff.ad trebel.gl.licet illas ll.nō allegēt tñ soluit,ꝙ hic erat rogatus restituere,sub cōditione oīno necessaria, qa post mortē. vt ff.de noua.l.si pupillus.§.q sub ꝯditione. In ꝯrio sub codōne casuali.& hāc sol.vult ēt gl.3.l.sed si añ.siue in l.ꝑced.in fi.ff.ad treb.sed Ia.de Are.Pe.Cy.in ꝯrio dixerūt, ꝙ hæc sol. nō est bona,qa diē fideicōmis.euenire non est hic oīno certū, cū possibile sit fideicōmissariū ante decedere. vt no.in j.gl.q̄ in hac pte vr̄ huic sol.ꝯria. & iō soluūt ꝑdicta.& ꝯ.l. sed si añ, ꝙ ante restōnē nō trāsferunt actiones ex trebellianica, vt ibi,qa trāsitus illarū nō est in ptāte restituētis,sed l.suū effectū operantis,demū cū restō fit ꝑut testator voluit.vt d.l. sed si ante. sed bene transfert dñiū &possessio,& fideicōmissarius lucrat fructus,qa illud a se abdicare depēdebat a ptāte restituētis, & iō interim hæres conueniri possit ac si hr̄ditatē donasset.vt ff.de don. l.hr̄ditatē.Ista sunt verba ꝑdictorū doct. q̄ mihi non placēt quātū ad casum l.sed si ante.qa vere ibi loqt in instituto sub cōditione,vt ex cōtinuatione quā hēt ad l.ꝑcedentē colligit. & hoc probat ēt ex eo ꝙ ibi dr̄ de ratihabitione fiēda post euētū ꝯditionis, quātū aūt ad casum huius.l.an ꝑcedāt videamus,& vr̄, ꝙ nō, qa dicit hic, ꝙ restituēdo satisfacit iudicio defuncti. & ꝑ ꝯñs actiones dēnt trāsferri.vt d.l.sed si añ. hoc ꝯfirmo ꝑ casum.d.l.vxorē. §.se.de leg.3.nā si fuisset substitutio facta si alūna nō viueret,ibi restitutio mortis grauati videbatur ipsi alumnæ iure fieri posse. Hoc ꝯfirmo ex eo,ꝙ ista verba post mortē tuā restituas titio,habēt ꝑ prius dilationē expresse.& hic in dubio,&casu isto ꝯcernit fauorē grauati.vt ff.de leg.scđo.l. his verbis.in princi. & q posterius consecutiue,& tacite conditionem si titius tūc viuat,& hic fauorem ēt grauati ꝯcernit.ergo añ iure restituere pōt, qa licuit suo fauori renūciare.vt s. de pac.l.si qs in ꝯscribēdo. & tāto fortius,qa testōr eius fauore dilationē illā apposuit.vñ &añ restōnē ei ꝑmisit sicut dicimus in fideicōmisso singulari.vt ī. leqt ī gl.& maxime, qa ipsi doc.Iac. Pe. & Cy,ñ faciūt drīā īter fideicōmissum vle, & particulare.& si ita est,ꝙ testōr ꝑmittit,nō est dicēdū ꝙ actiones ex trebellianicis nō trāseāt,qa trebellianū voluntati defuncti non repugnat,imo eū sequit.& ex his patet,ꝙ non obsto. in j.gl.quia conditionale non est,facta restitutione,alias secus,quia tacite ꝑ pactum tacitum ei vr̄ renunciatum,vt l.j.s.de pac.& ꝑistū modum defendi pōt gl.qua eū transiuit Dy.Iac.But.& Mar. Sil.
6 in quo cogitandū relinquo.†Op.7.ꝙ añ tps restituere nō possit. vt ff.de leg.ij.l.si ita relictū.§.Pegasus.& de an.leg.l.cū quis,als incipit Iabolenus.& ff.de vsu.l.in fideicōmissi.§.cū pollidius,vbi distinguit cuius gr̄a dilatio sit apposita &c.Gl.so.ꝙ ille in fideicommisso singulari,hic ī vniuersali.sed in l.sed si añ.ff.ad treb.gl.vult ꝙ idē sit in vniuersali,ꝙ in singulari,& ita teneo,ꝙ ꝑ hoc facit bene d.§.pegasus. q indistincte loqt.& melius.ff.de ser.2.l.ex his verbis,in prin.& ff.de vsu.l.in fideicommis.§.nonnūquā.& §.cū pollidius.simul iūctis.Et ideo ꝑ so.ꝯrij dicēdū est,ꝙ hoc dēt intelligi secundum illos.verūtamen in dubio tps mortis grauati intelligit fauore grauati,vt d.l.quod his verbis.vt hic.& probatur etiam in l.s.allegata.Iō ante restituere potest,vt hic.

ADDITIO.

a ¶Quod hic certę personæ.vide Bar.hic & per Bal.maxime in pe.co.& per Ange.& Imo.in l.si iussa.§.divi.de leg.Bal. & Ang. hic tenet cōtra Bar.vt habeat uim cuiusdam donationis.uide Bal. in addi.ad Spec. de instru. edit. in 14.colum.uer.merus executor.& adde quod Pau.de Ca. dicit hic quod hanc.q. Bar. dicit accidisse Paduæ, tamen nihil decidit,tu uide Bald.consil.406.2.volu.& ꝯsi.78.lib.& melius per Pe.de Anch.consil.203.qui aperte tenet contra Bar.qa hoc fit fauore aię testatoris,non pauperum,& quanto citius,fit tanto melius. Ro.dicit quod legendo tenet contra Bar.eius consi.452.tamen ibi stat cum Bar.eius consi.11.secundo libro, sentit idem quod Pe.de Anch.& dicit esse casum in.l.cum proponas.supra.de pactis.

LEX XIII.

Quoties. Casus.Relicta a substituto non debetur ab intestato adeunte.h.d. Glo.op.de.l.j. & cum pater. §.ab instituto.de leg.2.so.quod ille loquitur conuerso.

LEX XIIII.

1 *Legata & fideicommissa a venientibus abintestato repelluntur,quando institutio per errorem testantis annullatur.*
2 *Fideicommissum vniuersale restituendū certę personæ a quocunque successore debetur.*
3 *Institutione ob testantis errorem vitiata omnes filij censentur instituti quos instituißet si sciuisset.*
4 *Hęreditas pro adita habetur propter id,quod ad pias causas legatur.*
5 *Institutio quando verbis directis fieri dicatur.*
6 *Hæres hæredis,an ad petitionem vniuersalis fideicommissarij hęreditatē adire possit compelli.*
7 *Institutus,& de restituendo grauatus si sit incapax,an possit cogi ad adeundum hęreditatem.*
8 *Adoptatus in filiam vel hæredem, an possit cōpelli ad adeundū hęreditatē.*
9 *Adire hęreditatem cogi possunt ab intestato venientes.*

Eam quam. Primo vnū dictum quæstionis solutiū. Secūdo tollit obiectum. Tertio remouet dubium.secunda ibi,tunc.n.tertia ibi,quod rescripsimus. Et hēt lex tres lectu.duas in gl.aliam extra.Prima fuit antiquorum,secūdum quam hoc intendit. vbi institutio est nulla ab initio,vel hæreditas non adita relicta ab instituto debetur a venientibus ab intestato,si sint expresse repetita,non alias.h.d.& hanc lectu.ponit gl.j.glo.3.istā lect.reprobat,quia text.iste nihil dicit de repetitione abintestato, imo probat cōtrarium ibi dum dicit nōnullos ei voluit substitutos.Item quia tex.dicit cum tempus simpliciter antequam x.annum.&c. Vbi pondera illud verbum simpliciter, per quod satis datur intelligi ꝙ repetitio non fuit facta a venientib.ab intestato.Itē, qa hæc lect.est de casu indubitabili,& pluries deciso,contra legem quod labeo.ff.de car.edi. Secunda igit lec.fuit Azo.dicentis quod hic nulla facta fuit repetitio abintesta
1 to.& hoc intendit in summa.Vbi†per errorem testantis instō est nulla,legata & fideicommissa intelliguntur repetita a venientib. abintestato.h.d.Et hæc lec.est cōis,& vera,ſm quam pone casum in terminis,quod testōr adoptauerat quādā in filiā coram ꝑtore peregrino, quā adoptare debuit corā ꝑtore vrbano. Vnde non tenuit adoptio.vt s.de hære.instit.l.nec apud.sed putās adoptionē tenere eam herēdē instituit,& grauauit vt hæreditatē restitueret Gaio,si decesserit ante.12.an.adiuit hereditatē puella, & bona possedit.licet de facto,& nō de iure,mortua est añ.12.an.fideicōmissarius petit hr̄ditatē,cui resistūt veniētes abintestato dicentes,sibi nō dēri,qa nō tenuit hr̄dis institutio ex eo,qa non ualuit adoptio,& sic legata,& fideicōmissa nō dēnt, cū ex testō nō potuit hr̄ditas adiri existēte instōne nulla,nec in testō reperiunt legata,& fideicōmissa abintestato.nec ob.regula,q̄ dicit ꝙ fideicōmissa legata nō debent qñ hr̄ditas nō adit ex testō, qa illa regula intelligit qñ hr̄ditas verbis directis est relicta,nō qñ ꝑ fideicōmissum.& itelligit qñ testator ñ erravit.at hic erravit putās adoptionē,& ꝑ ꝯsequens institutionē tenere,vnde venientes abintestato intelliguntur ad hoc grauati. Et vltimo dicit,ꝙ restitutio huius fideicommissi multomagis debet fieri si adoptio tenuisset,quo casu hæredes huius adoptiuæ ad restitutionem tenerētur, hæc est cōmunis,& vera lec.quam ponit gloss.3.in ver.alij dicunt.Ex ista lectu.no.ꝙ habes in summario.Item no.regulam hic positā ibi
tunc

tunc enim locum habet &c. Contra istam lec.op.cum glo.signata super verbo hæreditas.de l.si veritas.infra eod.& de l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vulg.& pupil.Sol.vt in ea,videlicet, ꝙ testm̄ non valet propter errorem testātis, vt s.de hære.insti.l. nec apud. In contrariis non valet ex defectu solennitatis. Et ratio secundū quosdam,quia quando deficit ratione solennitatis omisse, non est verisimile testatorem aliquem voluisse grauare, cum non habuerit solennitatem, quam potuit,& habere debuit. Sed quādo est solenne,& deficit per errorem testantis, verisimile est, ꝙ voluit grauare veniētes abintestato, quos minus dilexit,quam filiā putatiuam,quando hæredem instituit,arg.l.Publius.§.1.ff.de cōdi.& demon.Sed hanc rationem reprobauit Iac.de Are.ex eo,qa hærede omittente sine fraude, legata non debentur venientib. ab intestato;vt supra,si qs omis.causa test.l.2.in fi. Et tñ ſm rōnē ꝑdictā deberent teneri tanq̄ minus prædilecti. Quapropter ipse dixit;ꝙ sibi nō apparebat aliqua bona rō diuersitatis, siue testm̄ deficiat ꝑ errorē,siue per omissam solēnitatē.ideo 3. posuit hanc lect.videlicet, qđ testator verba testatoris simpliciter ꝑtulit, id est indefinite & impersonaliter, puta, post mortē filię meæ, vel moriēte filia mea ī.12.an.hæreditas mea restituatur Gaio, & nō
2 dixit per quē.†Et ſm hāc lec. summat sic.Fideicommissum vniuersale simpliciter,& impersonaliter certę personę restituēdū intelligit relictū a quocūq; successore ex testamento,vel ab intestato.h.d.differt ergo ista a ꝑcedenti,qa non dixit per quē,in pręcedenti sic.Sed hæc lectura est contra mentem huius literæ, in fin. qa si filia fuisset legitime adoptata, & hęreditatem repudiasset, vel adire sine fraude omisisset,uenientes abintestato nō cogerentur restituere, ut hic in fi.a sensu ꝯtrario,sed uel ipsa cogeretur adire, uel eius hæredes,si essent intra tps deliberandi, ut not. ī.in glo. magna.ideo non tenenda.Confirmatur 2.ad rescriptū hæredē,ut s.e.l.ab eo.& s.si quis omis.causa testa.l.si in testamento.in prin.
3 †Teneo igit lect.pręcedentem,q̄ cōiter omnes tenent, & eius rō est secundum Ia.Bu.quia vbi institutio est nulla ꝑp errorē testantis, pro institutis habent omnes filij, quos verisimiliter testator instituisset,si sciuisset,vt ff.de hær.inst.l.fi. vbi casus notandus ad legata,& fideicommissa, vt ibi.Nec ob.de leg.3.l.si sic.§.fina. qa ibi succedunt fortuito, sed hic ex præsumpta testatoris volūtate, vt d.l. fi. ideo ibi non tenentur ad legata, hic sic. Potest addi & alia ratio, nam ideo lex isto casu adiuuat testatoris voluntatem, quia nihil peccauit contra l.prout facit, qui minus solenniter testatur.Lecturis sic declaratis, venio ad gloss.j.& opp.quod male dicat,eam.quia ratio recti sermonis hic non seruatur, cum non sit verbum a quo regatur,cōtra l.Plautius.ff.de aur.& argen.leg. sol.ꝙ alij habent,ea.& tunc litera plana.Alii habent, eam.& tūc est figura antiptosis,quia positio casus pro casu,vt in i.gl.Op.ꝯ regulā hic traditā, vt legata debeantur etiam si ex testō hr̄ditas nō adeatur,vnde vr̄ obstare casus notati hic ī gl.signata sup verbo, tradit.sol.ꝙ ibi casus sunt spāles,& ēt alii,quos addā.Et pro eorū decīone vide gl.ibi,in qua adde ibi,de leg.præst. l.1.in prin.hodie oībus,per auth.ex cā.ī.de lib.ꝑte.Et ibi,ꝑ iuſm. & ibi iō qa iuſm hēt vim clę repetitionis ab intestato,ſm Doc.ibi.l.proxime.&de hoc plenius dixi in l.nostrā.s.de test.Ibi propter pietatem.ex hoc
a dīit q dā,ꝙ si legata facta sunt ad pias causas,ꝙ hr̄ditas hr̄ ꝑ adita,[a]
4 vt debeant legata, de quo ꝑ Spe.in tit.de instru.edi.§. nūc aliqua. ver.sed.In contrarium facit l.2.ad fin s.si quis omis.causa test.sed remitto ad ea quæ scripsi.s.de sac.sanc.eccle.l.1.in q.12.Et ibi,applicabit fisco,sed certe ibi proprie non fallit,cum ille cui hæreditas est ablata,nihilominus remaneat hæres,vt ff.de insti. & sub.l. ex placito longinus.vbi non potuit adire,vt hic.quod declara,vt supra,dixi.Sed addit Odoffre.duos casus. Vnum in auth.si captiui.s.de episcop.& cleri.Alium in authenti.liberi furiosi.s. de epi.au.Addunt alij tertium,vt in authenti.idem est.s.de hæret.& mani.Alii quartum.s.eodem.l.1.fauore alimentorum,& vltimę voluntatis,concurrente pręstatione triēnali.Et quintum.ī.eodem. auth.hoc amplius.sed de hoc ibi dicam.Glo.super verbo, hæreditas.opp.cōtra regulam istam, de l.ista. & de l. si veritas.s.eodem.
5 & dic vt in ea.& eam declaraui.s.in lect.†Quæro modo,quando institutio,& substitutio dicatur facta verbis directis.respon. seq. gloss.quod quando verba dirigantur in personam onorati dicuntur directa,quasi propria manu accipiat, & nō de manu alterius, qđ no.quia sępius.Bar.allegat istā gl.in materia substitutionum,
6 & maxime in l.centurio.ff.de vulga.& pup.† Quæro pro declaratione huius literæ in fin. an hæredes hæredis mortui non adita hæreditate, compellantur adire ad petitionem fideicommissarii vniuersalis,glos.arguit pro & contra. Et pro solutio. distinguit, aut hæres transmittit ius deliberandi, de quo in l. antiquiorib.s. de iur.deli.Et tunc si illud tps nondum transiuit,cogitur adire,vt l.pe.§.fi.ff.ad Treb.a sensu ꝯrio. Aut ius deliberandi non trāsmisit,vel si trāsmisisset,illud præteriit,& tūc non cogat adire,vt l.ille a quo.§.fi.de testa.in eo.ti.& l.tutores qui.§.1.ff.de administ.tu. Nec ob. si dicatur institutus renūciare nō potuit qñ cogi posset, ergo nō curandū si transmiserit ius deliberandi,vel non,& an in ꝑsona hr̄dis tps lapsum fuerit, vel nō,qa rñdet gl.per renūciatione ipse ꝑbuit sibi viā,ꝙ lex ñ ualuit ī ꝑiudiciū fideicōmissarii,sed qñ ñ trāsmittit,ñ ipse,sed mors ei uiā ꝑcludit,nec eius hr̄s hēt potestatē qñ ius trāsmittit, & labit, nec est q̄d fideicōmissario imputat cur hæredē hæredis tūc cogi nō fecit.ꝑterea nullū factū hr̄dis īteruenit.Itē ꝑdicta ītellige, nisi decesserit post iustū factū de adeūdo,qa tūc qlibet successor abītestato cogit hæreditatē restituere,arg.ff.de dā.infe.l.si finita.§.eleganter,& §.si iā fuerūt.& ff. de su.& leg.l.post ꝯsanguineos.& ī.ad treb.l.si nō iusta. ſm Iac. de Are.Itē qđ dixi,qñ trāsmittit ius deliberādi, fortius locū hēt: sed ius adeūdi trāsmittit, vt ī casib.not.in l. ventre.ff.de acq.hęre. Et faciūt ꝑdicta in arg. qđ si in hr̄dē huius rogati trāsiret ius petēdi restitutionē in integrū ad adeūdū hæreditatē,puta, qa scriptus hæres fuisset minor ætate;& multi tenēt (de quo plene scripsi.s.de rest.mi.l.si Valerianus.)qđ possit fideicōmissarius illum cōpelli facere, vt restitutionē petat,& adeat,& aditā restituat.sic & alias qs cōpellit agere alterius fauore, vt.ff.lo.l.si plures.§.mes
7 sem.& ff.ne qd in lo.publi.l.2.§.Labeo.† Quæro, si institutus de restituēdo grauatus sit nō capax, an tūc cōpelli possit adire,[b] &
b dicit gl.qđ si ꝑ aliqua parte sit capax,nō est dubiū qđ sic, vt ff.ad treb.l.cogi.§.hi q solidū.sed vbi nihil accipiat, stat dubiū. Et arguit gl.tribus rationibus,vt cōpelli possit,& tribus alijs, vt non possit,& postea determinat, vt cogi nō possit. Et respond.gl.ad obiecta vsq;ad ver.alij distinguūt, & ibi ponit quorūdā solu.distinguētiū,vt ibi,vsq;ad versi.itē vr̄.& quālibet sol.simul iungo distinguēdo,qa aut fideicōmissum æq̄,& ita plane,licet non capax nō adeat,& tūc nō cōpellit, arg.ff.si qs ali.te.ꝑhi.l. 2.in fi.& de his q̄ ꝑ nō scrip.l.j.Et est rō,qa fideicom.tūc nō interest.iō remediū extraordinariū cessare dr̄,vt l.in causa.in princip.ff.de mi. Aut non æque plane valet,qa nihil aliter ꝯsequi potest, & tunc aut hæres institutus fuit capax a principio,sed incapax factus est ex post facto,& tunc cogit adire,vt ff.ad trebel.l. Marcellus.§.fina.Aut fuit incapax a principio,& tunc,aut in partē tm̄,& cogit adire,vt ff.ad tre.l.cogi.§.hi q solidū.Aut in totū, & tūc, aut hęc incapacitas facit institutionē haberi ꝑ non scripta,& nō pōt, qa non posset si vellet,sed remanet apud legitimū cum onere suo, vt ff.de his qui pro non script.l.fina. & ff.ad l.fal.l.filius.§.fi. Aut institutionē non facit haberi pro non scripta,qa ex ea adire posset,sed non capere,& tunc agi potest,vt d.l.Marcellus,in fi. Aut econtra institutus est capax, sed non fideicommissarius, & tunc non cogitur adire,quia nec aditam cogitur restituere, vt ff.quæ
8 pro non scri.ha.l.si in metallū. †Quæro, omisso versicu.item videt,vsque ad ver.imo videt,an filia ista legitime adoptata si viueret,ad adeundū cogi posset.Gl.ponit duas opin.& prima est, qđ sic.Nec ei obst.hæc lex,qa de remedio vti non voluit. sed hæc respon.diuinat,nec est verisimile.ideo glo.2.oppo.opi.ponit, ꝙ cogi non posset,qa institutio est ipso iure nulla, iō nō posset, ēt si vellet.& hęc vera,licet gl.subiūgat,vel verius,licet cogi posset & male, qa vt dixi,cū institutio sit nulla, & ex ea adiri non pōt,ēt si vellet, vt dixi.Sed nūc reuertor ad ver.itē vr̄. q directo hic cadit, ꝙ imo institutio eius fuerit aliqua,licet minus legitime fuerit adoptata,& sic cogi poterit, vt s.de Carbo.edi.l.1.sol.ut in glo.quia in diuersis casib. loquunt,& ī prima leuis fuit error, ita quod nō priuat testatorē vniuersali ꝯsensu eius quod agit.hic sic, ideo nō ualet institutio, vt l.nec apud.s.de hære. institu.l.ii. igit possesso-
9 rio,& de modico ꝑiudicio.†Quæro vlterius,an in casu nostro uenientes abintestato cogi possint,& dicit gl.quod sic, quando testator expresse dixit,& uult gl.dicere ſm primā lec. antiquorum ſm q̄ fideicōmissum fuit repetitū a ueniētib. ab intestato, quod no. Sed in casu quo nō fuit expressim a testatore repetitū, quid iuris sit,idem vr̄ dicēdum,qa habent pro herēdibus institutis, ut dixi in lect.Quæro ult.ab extra,quo iure petet fideicommissum? dic ſm lecturā antiquorū,qđ ex codicillis. & sic vtili actione,ſm lect.Iac.de Ar.Adhunc idem ſm lect.glo.quam tenui,quæ est cōmunis.dixerunt qdam condi.ex ista lege, quod non placet, quia aliud remediū potest haberi. Ideo puto,quod utili ex testō quasi instituti habeant, vt l.fi.in fin. ff.de hære. institu. Veruntamen,
quia

ADDITIONES.

a ¶Habetur pro adita.Quod legata etiam pia non debeantur hæreditate nō adita ex testamento,nec ab intestato.Ang.in l.qui filio.§. seruo. de hære.insti.qđ est verum,nisi hæres teneat eam tanquam bona vacantia, quia tunc tenet ad omnia legata,etiam prophana.casus est singu.secundum Ang. in l.qui autem. §.certæ.ff.si quis omis.causa test.debentur tamen de iure cano. quando non aditur ex testamento.Ang.in l.si quis omissa.eod.tit.vide Bal.in l.j.eod.tit.penult.col.& hic in 3.col.& Bart.in l.1.4.q.5.princip. supra de sacrosan.eccl. & in auth.si captiui.supra.de episco.& cle.quod non requiritur aditio ad ualiditatem piorum legatorum,& Bal.in addi.ad Spe. de instr.edi.vers.an nō adita. & ibi Spe.ver.sed pone,qđ ex eo.Et adde Bal.ī auth.similiter.vl.col. ver.3.no. supra;de sacrosan.eccl.& in l.fi.4.col.in ver.itē not.hic meliore tex.supra, de cod.& in auth.hoc amplius.4. col.in vers.in executione testamenti . idem dico ī.eo.qđ est uerū,nisi relictū factū sit pauperi pro anima , qa non debetur, nisi post aditā hæreditatē,Bal.in d.auth.hoc amplius.4.col.in ver. si quis autē sponte,uide Bar.in l.j.de bo.uac.lib.10.In uer. quæro dicitur hic,qui tenet contra.Sed an legata pia ualeant in testamento,in quo testator non fecit hæredē, sed iussit omnia bona sua distribui inter pauperes.Pau.de Cast.quod sic.consi. 165.Bar.in d.l.prima.4.q.5.priu.supra.de sacrosan.eccl.

b ¶Compelli posit adire.Adde Bal.in l.ab eo.in pen.colum.supra eo.& uide in l. in tempus in 2.col.ff.de hære.insti.per Ang.Imo.& doc.in l. cogi. §. qui in solidum.ff.de treb.l.alle.in tex.

quia actio hodie non propoponitur in libello, poteſt ceſſare fa-
ciliter hæc contentio.

LEX XV.

1 *Rogatus de emancipãdo filium,& de hæreditate reſtituenda rogari cenſetur.*
2 *Pater quando,& quos filios emancipare cogatur.*

1 **Quamuis.** Caſus, † Pater rogatus de emancipando fi-
lium hæredem arrogantem inſtitutum,vide
tur rogatus de reſtituendo hereditatem.h.d.No.ꝙ qui vult ante
cedens,vr̃ velle ꝯñs,ſine quo antecedens non haberet effectum,
vt in gl.ſic eꝯ.l.2.ff.de iuriſdic. om. iud. Item nota,quod teſtator
poteſt grauare filium,qui ſentit hereditatis commodum,non im
mediate a teſtatore,ſed legis diſpoſitione. Quæro.j.qñ ſimplici-
ter hæredes inſtituit,& dic,vt in gl.j. quæ dupliciter declarat. Et
ex prima no.quidam,quod in dubio filiusfamilias a ſciente inſti
tutus,dr̃ cõtemplatione patris inſtitutus.ſed certe iſta gl.hoc nõ
probat,coniuncta cum gl.ſeq. probat ꝯriũ,cũ in profectitiis non
ſit innouatum.ſed de hoc vide in l.cũ aliquis.Quæro.2.an tm̃ ho
die vſumfructum hẽt.dic,quod ſic. Ex quo no.quod non cõtem
platione patris, quia nihil eſſet mutatum , vt in l cum oportet.j̃.
2 de bo.q̃ lib.†Quæro,an pater cogatur iſtos filios emancipare.Et
gl.dicit,quod quidã dixerunt, quod non. Sed ipſa determinat in
in oppoſitũ,per l.ſicut legatũ.j.& 2.rñ.ff.de cõd.& dem.quod eſt
verum ſi patri aliquid fuit relictum,quod ipſe agnouit,vt ibi,nõ
ob eã cauſam.Nã ob eã cauſam in dubio p̃ſumit relictũ, vt not.
in l.cogi.ff.ad treb.& in l.filius,ff.de inof.teſt.vbi aũt nihil fuit re
lictũ non cogitur. Videndũ eſt ergo in caſu huius l. ſi patri põt
dici aliquid relictum,& non pure ſimpliciter,ſed poſt tp̃s ſit gra-
uatus de reſtituendo,quia emolumentũ cõſequit, puto,quod ad
emancipandũ cogitur.ſed vbi pure,& ſimpliciter,& ſic de p̃ſen-
ti reſtituere tenet,puto,qđ ad emãcipãdũ nõ cogit,quia nullum
emolumẽtũ ꝯſequit,qa quartã pr̃ nõ detrahit filio,vt ff.de leg.j.l.
cũ filio.ver.ipſi vero filio. Et tunc procedit prima opin: huius, gl.

LEX XII.

1 *Prælegata ex fideicommiſſo vniuerſali ſunt debita.*
2 *Mens in voluntate vltima magis attenditur,quam verba,& nu.5.*
3 *Prelegata,& legata poſt, an veniant in fideicommiſſo vniuerſali.*
4 *Prelegata pro qua parte computentur in quartam, & an in vulgarem ſub-
ſtitutionem.*

Cum virum. Primo, dictum quæſtioni reſponſiuũ,
Secundo,illud limitat, ſeu ab eo exci-
1 pit.ſecunda ibi,ſane.Caſus.†Ex fideicommiſſo uniuerſali debẽ
a tur p̃legata,[a] ẽt poſtea facta,ſi verba fideicõmiſſi ſint apta cõpre-
hendere illa,niſi a.iud appareat de voluntate teſtatoris.h.d.

ADDITIO.

a Debentur prælegata.Limita verum,niſi prælegata prohibita ſint alienari,l.Lu-
cius,§.pluribus, ad tre.ſed alle.d. ibi non eſſe ideo, quia prohibeatur alienari,
ſed quia recipit legata illius fundi ſolum propter prohibitionem alienationis
factam,ut ibi patet. & an prælegatum ueniat in fideicomiſ. vniuerſali Bald. in
conſi.409.4.lib.Old.conſi.21.incip.thema tale eſt.

§.Sane. Habet lectu.vnam, quod loquatur cum fideicom
miſſario, & tunc not. quod ille cuius eſt intentio
de iure fundata,ſi vult illã nihilominus probare per teſtes,vel iu
ramentũ admittitur,concor.l.circa,ff.de prob.Sed ſi tunc non p
bat,an ſuccũbere debeat. dic,quod nõ eſt veriſimile,ideo ſecun-
2 da tutior,vt loquatur cum hr̃de.†Nota ẽt,ꝙ in vltima voluntate
a magis mens,[a] q̃ verba attenditur. Item nota,quod iſta verba,qc-
qd ex hr̃ditate,cõprehẽdunt ẽt legata.Cõtra quod oppo.gl.de l.
vnũ ex fami.§.fi.& l.ſeq.ff.de leg.ij.Ibi donationes inte vi. & vx.
& inutiliter factæ nõ veniunt, & tñ illæ vim relicti habẽt,vt s̃.de
don,inter vir.& vxo.l.donationes. Sol.quod aliud incipit ex vlti
ma voluntate. Sed ex donatione inter viuos nunc cõfirmata, &
ideo licet actualiter,ſi non effectualiter exiuerant bona donato-
ris rogãdo gñalr̃,de reſtitẽdo, non vñr de his rogare quaſi extra
hr̃ditatẽ,& bona.vt d.l.ſequens qõ.Nec eſt uerum,quod qñ non
excedunt legitimã ſummã,habent vim relicti,de quo dic,vt ple
3 nius no.in d.l.donationes.†Opp.2.quod p̃legata nõ veniãt,vt ff.
ad l.falc.l. Titia.Solu,vt in gl. videlicet, ꝙ hic præſens legauit,vt
quem grauaret.ideo omnia venerunt. ibi eꝯ prius grauauit, po
ſtea prælegauit,ideo ibi prælegata non veniunt.Sed ab extra op.
quod etiam ſi prius grauauit, legata poſtea facta veniunt, vt
l.cũ pr̃,§.fidei tuę,ff.de leg.2.Huius timore ſubdiſtingue illũ ca-
ſum qñ primo grauauit, qa, Aut in fideicõmiſſo vniuerſali ſunt
appoſita verba,ẽt futura ſignificantia.& tunc indiſtincte prelega
ta veniunt,dumtñ,verba ſint uniuerſaliter,& collectiue prolata,
caſus eſt in d.§, fidei tuę, & hoc.nam uerbum peruenerit futurũ,
eſt ſubiunctiui,& hæc uult gl.in d.§.fidæi tuæ,vbi uero uerba nõ
reſpiciunt futurum, uel non collectiue ſeu uniuerſaliter prolata,
& non ſemper apta cõprehẽdere prælegata , ut ſi dixerit portio
nẽ hr̃ditatis,q̃ ad te peruenerit,reſtituat,& tunc p̃legata poſtea fa
cta nõ ueniunt,ut d.l. Titia. & tũc,aut ſimpliciter dixit portionẽ
tuã reſtituas & tũc p̃legata ueniũt.aut illud,nec bñ portionẽ tuã
reſtrinxit ad hæreditatẽ,puta portionẽ tuã hæreditariã, uel here-
ditatis,tũc p̃legata nõ ueniũt, ut l.marcel.§.qdã, ff.ad treb.& l.fi-
deicõ.§.fi.e.tit.& hoc in gl.ſm doc,licet omnia iſta ſint in ſe uera
ra,tñ uerba nõ ſunt neceſſaria.Nã iſta dr̃ia ordinis ſcripturę non
eſt fiẽda,ut eſt tex.apertus,in d.§.fidei tuę. iõ ſolũ dico, aut uer-
ba fideicõmiſſi ſunt apta ꝯprehendere p̃legata, & tũc cõprehen-
dũt,ſiue p̃legatũ ſequat̃,ſiue antecedat, ut hic,& d.§.fidei tuæ, &
d.§.qdã. Aut nõ ſunt apta illa cõprehẽdere, & tũc nõ ꝯprehẽdũt,
ut d.l.titia.Nã in caſu noſtræ.l.ſiue p̃legata p̃cedant,ſiue ſequant̃
ueniunt in reſtõnẽ,quia illud uerbũ, exheredare, non eſt reſtri-
ctiuũ ad petitionẽ hr̃ditatis grauati,ſed uniuerſam hæreditatẽ cõ
cernit,ſecus ſi dixiſſet quicquid ex portione tua hæreditatis per-
uenit,& tunc p̃legata nõ uenire. Intellige niſi pro ea parte q̃ iure
hæreditario capit̃,ut ff.de leg.3.l.ſi Titius,& ff.ad trebel.l.in fidei
4 cõmiſſaria,in fi.†Nũc pro expeditione glo. reſtat q̃rere, pro qua
parte p̃legata cõputent in quarta,ſed remitto ad ea q̃ ſcripſi. in l.
filium quem habentem,familiæ erciſcundæ.Quæro ab extra.ui-
di qñ prælegata ueniunt in ſubſtitutionẽ fideicõmiſſariã,an ue-
5 niãt in uulgarẽ,& dic,ut s̃.dixi. de leg.l. cũ rñſio.† Nunc ꝯ illud
no.ꝙ in ultimis uoluntatibus.non mẽs, ſed ſola uerba attendat̃,
Opp.gl.de l.ſi alii,ff.de uſufr.leg. Et gl.aliter nõ ſoluit.ſed dic,qđ
ibi iõ,qa de mẽte nõ cõſtabat,ut ibi no.Rog.Conclude tñ ſic ex
tota gl.qa aut mens eſt oĩno dubia, & a uerbis nõ recedit̃,ut d.l.
ſi alii, & de le.3.l.non aſr,& ff.qui & a q.l.p̃ſpexit.Aut eſt certa,
& tunc,aut oĩno repugnat uerbis,& neutrum ſeruat̃,ut l.ſi qs in
fundi uocabulo,de leg.j. & hic,in fi.Aut oĩno concordat,& tunc
utrũq; ſeruat̃.aut mens diuerſificat a uerbis, & ſe hẽt in plus,uel
minus,q̃ uerba,& tunc mẽs ſeruat̃,[b] ſi uerba quoquõ p̃nt ei ada-
ptari,ut l.liberorũ,§.qđ tñ caſſius,de leg.3.& d.l.ſi alii,a ſenſu cõ-
trario.& de his plenius dixi in l.non dubiũ, s̃.de legbus. Vltimo
in gl.magna,ibi in l.dic,hic iunge, uer. ſi uero primo.j̃.poſitum.

ADDITIO.

a Magis mens.Adde.l.fideicommiſſaria.§.item ſi quis.de le.3.l.2.§.condit.in fin.&
ibi Saly.melius de adm.leg.& l.ſi quis filium,de liber.prete.& omnino in con
ſi.And.Barba.ſpectabilis &c,quòd eſt poſt.conſ.46. Alex.in quarta part.Tunc
mens ſeruatur.Adde.l.cum queſtio.in fi.s̃.de le.& l.cum proponeretur,de leg.
2.l.fideicommiſſaria.§.item ſi quis.de lega.3.& Pau.de Caſt. conſi. 356.quod
mens teſtatoris,que colligitur ex verbis, uel coniecturis præfertur proprio ſi
gnificatui verborum,& ibi etiam dicitur,quod debet ſaluari,etiam uerbis im
propriatis, & uide omnino per Barb.in conſi.ſpectabilis ac generoſus miles
in princ.poſt conſi.45.Alex.de Imo.

LEX XVII.

1 *Heres debitorem,cui legata eſt liberatio,liberare tenetur.*
2 *Tutus exceptione pacti quare agere nequeat, vt p acceptilationẽ liberetur.*

Si creditoris. Caſus.Ex liberatione legata a credito-
re ei dat̃ actio.& exce.hoc dicit.† No.ꝙ
hæres ſolenniter dẽt liberare debitorem.Itẽ cui dat̃ actio,fortius
exceptio ſuper text. Ibi exceptionem. Sed cur non competit li-
beratio ipſo iure,ſicut dominium per retentionem , & exceptio-
nem,ei eſt iam cautum , quod non eſt in legatario ſpecie. Et pro
hac ratione habes tex.ff.ut lega.no.caue.l.j.§.ſi debitori Item,qa
actiones perſonales ſunt affixæ oſſibus hominum, ꝙ ab eis ſepa-
2 rari non poſſunt,ut ff.pro ſo.l.ij.† Sed tunc quero, quare in con-
tractibus tutus exceptione pacti non poteſt agere,ut per accepti
lationem liberetur , ſed ſolum poteſt petere ut ei fiat inſtrumen-
tum exceptionis ſuę,ut ſupra de fide inſtrumento.l.plures apo-
chis,& tamen ex ultima uoluntate poteſt petere, ut ſolenniter li
beretur.& ſic per acceptilationem,ut hic coniuncta gl. Reſpon.
quia partes hoc a principio non egerunt. & ideo ſibi imputent,
ut l.ueterib.ff. de pact. Sed in ultimis uoluntatibus teſtator præ-
ſumptiue creditur hoc uoluiſſe , licet clarius hoc non expreſſerit
mortis cogitatione turbatus,ar.s̃. de here.inſti. l. hac conſultiſſi-
ma,§.at cum humana fragilitas,& arg.eius quod not.j̃. de pecu.
eius qui liber.me.l.una.Ideo plenior in ultima uoluntate fit inter
pretatio,ut ff.de reg.iur.in teſtamentis.

LEX XVIII.

1 *Rationis reddendę neceſſitas in teſtamento remitti poteſt.*

1 **Cum neceſsitatem.** †Neceſſitas reddendę ra-
tionis poteſt in teſtamen-
to remitti. hoc dicit. Not.bene glo.j.& eam ſigna, ab extra ſup-
a ple & hoc uerum,ſecundum Dyn.directo. Sed per indirectum[a]
poteſt in tutela etiã futura , puta ſi addat liberationem ei legatã
a neceſſitate reddẽdæ rationis,& quicquid apparuerit debere ex
ipſa adminiſtratione tibi lego. & ita conſuluit ipſe per l. ſi quis
rationes,ff.de libe.le. ꝙ hodie frequenter habetur in uſu in gra-
ue præiudicium pupillorum.Sed caue.quia hoc conſilium uide
tur contra tex.ut in l.quidam decedens,ff.de admi.tu.in uer.nec
eo nomine.& contra glo.in l.age.s̃.de tranſ.Nec ob.d.l.quidam
decedens.in uer.in damnum uero.quia not. quod loquitur de dã
no,ꝙ eſt diminutio patrimonii,ut l.3. de dam.infe.puta, quia pp
tutelam auocatur a negotiis ſuis.Et hanc partem tenuit Pet.quã
puto ueram,& ita conſului.& rationes iſtas addidi. prima ne ui-
deat̃ imiſſũ id pp inuitationẽ tutoris ad delinquẽdũ.ut ff.de pac.
do.l.cõuenire.Scđa ne fructũ ſuæ malignitatis cõſequat̃, ut s̃. de
leg.l.pe.Tertia,qa nõ meret̃ qui dolum, & fraudẽ committit. ut
ſupra.

ADDITIO.

a Sed per indirect adde Soc.conſ.190.incip.memini me,ver,poſtremo,in 2.parte
char.64.& conſi.201.inci.abũnde,& ſubtiliter, ver, Sed teſtator procedit cũ
ſe.in d.parte,char.86.vbi hoc idem allegat & firmat.

s̃.de dolo,l.ſi legatarius,ergo legatum etiam non dẽt habere, cũ
ipſum fiat ob meritũ,vt ff.pro ſo.l.nec adiecit.Quarta,cũ ſit futu
rus debitor hr̃dis ñ dẽt defunctus eũ poſſe liberare,ſicut remitte
re ſatiſdationẽ de vtendo arbitrio boni viri,vt l.ſcire oportet.j̃.vt
in poſ.leg.Quinta, qa relictum quaſi vr̃ in pœnam non patientis
ſe fraudari, igitur nõ dẽt valere,vt s̃.de his quæ pæ.nom.l.j.in fi.
Et ex his patet rñſum ad l.ſi quis rationis. In ꝯrium alle.quia ibi
in debito ipſo defuncto ex adminiſtratione præterita,vt patet ex
prin.eiuſdem l.& ita intelligit gl.illum tex.in l.Aurelius,§.Caio,
in e.ti.& ſi dicas,quid ergo verba teſtatoris operantur? Rñ.quod
ſolum ſcrupuloſa inquiſitio dicit̃ ei remiſſa, vt vult gl.ſuper ver-
bo,leui culpa,in d. l.quidam decedens.Hæc no.quia quotidiana
ſunt,& per ea pupillis ſuccurritur cõtra fraudes tutorum.In gl.fi.
ibi non debet,alias eſt in tex.immutandam , & tunc hic non dẽt
eſſe negatiua,& j̃.debet dicere,niſi dolo,alias eſt in tex.immutã
dam,& tunc j̃.debet dicere vbi dolo,&c.

LEX XIX.

Clari. Caſus,vltima derogant primis.h.d. Opp. de l.ſi quis,
in prin.teſt.de le.3.So.vt in gl. Et de iſta materia vide
quod s̃.ſcripſi,de teſta.l.ſancimus.

LEX XX.

Etiam. Caſus.relictũ a tutore,intelligit̃ relictum a pupillo
h.d.in gl.in fi.Dic non autem a tutore ſuo proprio
nomine,vt l.ab eo s̃.e.& hæc fuit rõ dubitandi, ſm Ia.Bu.Salyc.

LEX XXI.

1 *Fideicommiſſum tranſit ad hæredem ſi dies ceſſit fideicommiſſario viuẽte.*
2 *Fideicommiſſum quo caſu ad hæredem tranſmittatur.*

1 **Si in perſonam.** Caſus. † Si dies fideicõmiſſi ceſſit
viuente fideicommiſſario,fideicõ-
miſſum tranſit ad eius hæredem ẽt tunc in rerum natura non
exiſtentem.h.d.Et pone caſum.Titius, & Gaius fratres fuerunt a
pr̃e hr̃des inſtituti,& grauati,vt q prius moreret̃ ſine liberis, reſti
tueret hæreditatẽ alteri,mortuo prius Titio ſine liberis, & vxo-
re hærede inſtituta. morit̃ Gaius relicto poſthumo,qui natus pe-
tit fideicommiſſum ab vxore Titij ex p̃ſona pr̃is,excipit vxor Ti
tij,ꝙ nõ põt,quia pr̃ hoc ius ei non tranſmiſit,quia nondum erat
in rerum nã. Pro poſthumo determinat̃, vt petere iure poſſit,&
hoc vbi titius vxorem hr̃dem inſtituit,ſed ab inteſtato deceſſit,&
ſic eius hr̃ditas ad hunc poſthumum eius nepotẽ ſpectet, ſi illud
eſt ꝯfuſum hr̃ditatis aditione , ſed hr̃ditas pr̃is põt ab ea vẽdicari
2 directa hr̃ditatis peti.†Quærit gl. quid ſi in p̃ſonã patris non ceſ-
ſit, qa prius pr̃ deceſſit,q̃ patru°.Duas õpi.ponit gl.Prima eſt,qđ
tũc nõ trãſmittit p l.in gl.alle. Alia ꝙ trãſmittit ad ſuum hr̃dẽ, vt
hic erat.ſecus ſi ad extraneum,vt in l.al.Prima opi.eſt communis
per iura alleg.in gl.& per ꝯñs.l.hæres meus,ff.de condi.& dem.l.
ſi cum hæres,ff.qñ dies leg.ce.& l.hæredes mei.§.cũ ita. ff.ad Tre.
Et ita no.gl.j̃.de his qui ante aper.tab.l.j.& ibi latius dicam.

LEX XXII.

1 *Fideicommiſſa & legata nutu,& in qualibet voluntate vltima relinqui poſ
ſunt.*

1 **Et in epiſtola.** Fideicõmiſſum poteſt relinqui in qua-
libet vltima voluntate legitimo nume
ro cõprobata.h.d.No. ꝙ & fideicommiſſa nutu relinq poſſunt,[a]
a concor.ſunt in gl.Aliud in inſtitutione hr̃dis,vt in gl.de quo dixi
s̃.de teſt.l.iubemus,§.ſi vero,in 2.op.Sed vnũ attẽde ſin, qđ dixit
Ia.Bu.videlicet,ꝙ ſi teſtator p prius poterat articulate loq, & tũc
exiſtens infirmus legat nutu , qđ in dubio legatum vitiatur,quia
præſumitur,ꝙ articulate non poſſit loqui, & ſic mortuo fit ſimi-
lis,vt d.l.iubemus,quod eſt no.dignum,&c.

ADDITIO.

a ¶Nutu relinqui poſſunt.Adde ſin.in c.cum ti.de teſt.Bal.in l.1.in 2.co.de ſacroſ.
eccle.& Doc.& Pau.de Caſt.in l.iubemus,ſupra,de teſt.& quod no.ad l.nutu,
de leg.3.& limita,niſi teſtator excommunicatus,c.decernimus,de ſent.excõ.
ſed inter filios,ſecus,ſecundum Ang.in d.l.iubemus,& per l. in fraudem, §.1.
ff.de teſt.in l.item legatum non pium,d.l.nutu, & Alex.in l.iubemus, ubi con-
tra An.ibi tenet,uerum etiam ſi teſtator iam potuit loqui articulate, nunc ue-
ro non poteſt.

LEX XXIII.

Si veritas. Ex minus ſolenni voluntate nõ debent̃ fidei-
commiſſa,niſi per hr̃dem ſciẽter fuerint agni-
ta.h.d.in gl.fi.Item fallit in caſib.aliquib.no.s̃.eo.l.eam quam.

LEX XXIIII.

1 *Inſtrumenta emptionalia penes quam remanere debent,& nu.2.*

a
1 **Inſtrumenta.** [a] †Inſtrumenta emptionalia non debẽt
remanere penes authorem, niſi quãdo
de euictione tenet̃,vel quando pars eius remanet penes eum,h.d.
ſecũdum vtrãq; lec.poſitã,in j.& 2.gl.in prin. Vel ſic, inſtrumen-
ta emptionalia rei legatæ debent remanere penes hr̃des præſtita
cautione de illis exhibendis cum fuerit neceſſe,& h. d. Opponit̃,
quod imo legatario debeantur,vt s̃.de verborum ſign.l.j. Sol.ibi
de inſtrumentis fundi,hic emptionis eius,vt in j.glo.Opponit̃,2.
de l.quæſitum,§.pe.ff.de fun. inſtru.Sol. quod hic legauit fundũ
pro parte in ſolidum,vt in ea.gl.& hæc eſt,j.lec.& vera. licet gl. in
ꝯrio dicat,ꝙ teſtator ibi legauit ẽt inſtra,ꝙ eſt diuinare.Op.ẽt,ꝙ
ſi totum fundũ legauerit apud hæredem,dẽant remanere pp ſuũ
intereſſe euictionis.l.Titius,ff.de ac.emp.So.vt in ſeq.gl. ꝙ illud
verũ ſi de euictione teneat̃,ꝙ qñ ſit,no.in d.l.ſi domus.§.j.ff.de le.
j.& dixi in l.cũ alienã,s̃.de le.ſecus ſi de euictione ñ teneat̃,& ita
intellige,ꝙ no.in j.gl.Sed aduerte ne decipiaris,qa gl.hr̃ corrup-
ta.Et iõ ſi hẽs in gl.uerbũ nec.tũc dẽt eſſe principiũ gl.ſed dẽt iũ-
gi cũ p̃cedẽti gl.Si aũt deeſt illud,nec,tũc põt eſſe principiũ gl.Et
mõ hẽs duas lec. & q̃libet vera vt in ſummario dixi.Op.3.de l.ſi-
cut datam,j̃.de lib.cau.Sol.ut in ea.gl.Vel dic melius,ꝙ ibi hære
dis non intereſt retinere inſtrã,quia de euictione nõ tenetur nec
pars rei legata exiſtit,ideo inſtrumenta præſtare tenetur.

ADDITIO.

a ¶Inſtrumenta.Adde Bal.in l.prędiorum.j̃.ad l.Fal.

LEX XXV.

Heredũ. Teſtator põt.ita legare rẽ hr̃dis, ſicut p̃priã. h. d.
Quęrit gl.an referat,ſi ſciuerit rem eſſe hæredis,
del non dic,ꝙ non.& adde,ꝙ dixi in l.cũ alienam.s̃. de leg. Saly.

LEX XXVI.

1 *Repudiatio patris, filio cui legatum eſt,non pręiudicat.*
2 *Pater quare legatum repudiare in pręiudiciũ filii nequeat , cũ dominus hoc
poſſit in præiudicium ſerui.*
3 *Pater legatum purum ex cauſa aduentitia filio factum repudiare poteſt.*

Ex repudiatione. Primo dictũ obiecti remotiuũ,
ſcđo qõnis deciſio. Scđa ibi,vn-
de.Caſus.†Repudiatio patris non nocet filio cui eſt legatũ . h. d.
Lt põt legi ſm iura antiqua,& noua,vt in gl.Op. ꝙ nõ doli exce
ptio cũ illa ſupponat actionẽ,vt ff.de exce.l.2.at q repudiat lega-
tũ nullã hẽt exceptionem,vt ff.ad l. Aql.l.nam ſicut gl. i. vr̃ fateri
ꝯriũ,vel op.nõ ſoluit.Sed dic,ꝙ exceptio doli eſt gñalis, & ſe cõ-
patit̃ cum exceptione intẽtionis,vel facti, vt no.ff.de condi.ob cã
l.q ſe debere.in prin.Op.2.tex.dicit iuſta cã intercedente, & non
declarat,q̃ ſit illa,& ſic nos dimittit in incerto , & dubio ꝯ §.qb.
2 s̃.de no.Cod.com.Sed declarãdo, vt in gl.2.†Quæro, quare pater
non potuit repudiare in p̃iudiciũ filij, cũ dñs repudiet legatũ fa-
ctũ ſeruo.Rñ.gl.forte filius erat emãcipatus, & hęc clara, & ſic nõ
habuiſſet dubiũ,vel dicit gl.ſi filius erat in poteſtate.dic, ꝙ lega-
tũ erat factũ in caſtrẽſib. vel quaſi , q̃ nõ acqrebant̃ patri , & hæc
ẽt bona,ſed de indubitabili.vel dicit gl,dic, ꝙ in aduẽtitijs loqui
tur,ſed ſm iura noua loquit̃ de qb.j̃.de. bo.q̃ li.l.fi.§. vbi. aũt.Et
ſic ſentit,ꝙ ſm iura antiqua potuiſſet repudiare aduẽtitiũ, & hoc
ſi erat purũ,ſecus ſi ꝯdõnale, & nõdũ extiterat ꝯdõ, qa repudiari
non poteſt,vt ff.de le.2.l.ſi ita ſcriptũ,§.ſi ſub condi.& ita dicit gl.
5 †Ex qua hẽs,ꝙ de iure ffortũ pater legatũ purũ factũ filio ex cau-
ſa aduentitij,poterat ſolus repudiare in p̃iudiciũ filij, & hãc par-
tẽ tenet hic Cy.ſed gl.no.ꝯrium,in d.l.legatum,& illam ur̃ ſequi
Dy.ego iſtam ſequor,qa dñiũ,ius,& actio immediate q̃rebant̃ fi
lio, & trãſeãt in partẽ,vt l.placet,ff.de acq.hæ.& ſic p eũ poterat
repudiari, vt l.q̃ legata ff.de re iu.de hæreditate,& bo. poſ. dic vt
s̃.de iur.deli.l.rei incertæ,& s̃.de repu.bo.poſ.l.2.

LEX XXVII.

1 *Fideicommiſſum ſola reuocatur pęnitentia,& quot teſtibus probibeatur ta
lis pęnitentia.*
2 *Fideicommiſſum reuocatur ob delictum fideicommiſſarii,& nu.3.*
4 *Vxor heres inſtituta,vel legataria ob ſtuprum poſtea commiſſum eſt pri-
uanda.*

a **Fideicommiſſum.** [a] Caſus. Sola pęnitãtia reuo
cat fideicommiſſum,& lega
1 tum.h.d.†Quærit gl.per quot teſtes probat̃ iſta pnĩa, & dicit glo.
ꝙ vt habeat̃ p non dato, ipſo iure reqruntur ſeptem, ſi in teſtõ
erat datũ,ſi in codicillis quinq;,& idem ſi in e.teſtõ adimat̃.Si au
tem poſt teſtm̃ factũ,in alia minus ſolenni voluntate adimat̃,tũc
nõ ipſo iure,ſed ope exceptionis non debebit̃,ar.ff.de adi. le.l. 4.
§.fi. de exce.doli,l.apud celſum,§.p̃terea.Sed tũc inſurgit dubiũ,
quot teſtes reqrant̃ iſto caſu,& forſan diceret aliqs, ꝙ qñq; p ſu-
perius no.Sed Azo.in ſum.de teſt.or.ver.illud, dicit,ꝙ ſufficiunt
duo,ar.ff.de. teſt.l.vbi numerus,qa nõ ipſo iure,ſed ope exceptio
2 nis tollit̃,ꝙ placet.†Quærit gl.de notabili qõne, qd ſi non reuo-
cauit,quia ignorauit,ſed tale qd fecit legatarius, ꝙ ſi ſciuiſſet,re-
uocaſſet,puta qa vxorem teſtatoris ſtuprauit̃. Rñ.gl.ꝙ ex tacita:
i.p̃ſumpta volũtate legatũ ei non debet̃,ar.ff.de his q. vt indi.l.in
3 dignũ,& l.in metallũ.†Sed dubitat̃,an intelligatur hoc qñ cõcu-
buit ĩ vita teſtatoris,an poſt mortẽ,& vnũ uerbũ in themate po-
ſitũ arguit ꝙ in uita,puta verbum ſi ſciuiſſet reuocaſſet,aliud ver
bũ arguit,ꝙ poſt mortẽ puta verbũ ſtuprauit,ꝙ viduam ꝯcernit,
qa adulteriũ ĩ nuptã ꝯmittit̃.Quidã iſtã gl.intelligũt teſtatore vi
uẽte,& aliã poſitã in ſororẽ, s̃. de his q. vt idi.ĩtelligũt teſtatore
mor-

ADDITIO.

a ¶Fideicommiſſum.Adde Soc.conſ.131.inci.in præſenti conſul.circa prin.3.co.
in 1.parte char.202.quod mutatio non præſumitur,niſi probetur, & qualiter
voluntas mutata probatur,uide Bar.hic,& per eum plene in l.hæredes palam
§.ſi quis poſt,ff.de teſta.& ibi Pau.de Ca.qui dicit quod iſta opi. quam ponit,
hic,eſt uerior illa,quæ ponitur,in d.§.ſi quis poſt,& qualiter,& ex quibus p̃ſu
matur,& non preſumatur mutatio uoluntatis teſtatoris, uide per prefa.do.
Soc.conſi.163.inc.non fuiſſet opus vlteriori diſcuſſione,uerſi. præterea ipſe,
cum ver.ſeq.in 2.par.char.23.

mortuo,& de illa verum dicunt,& loquitur cum hæreditate,de ista autem dubitari potest, sed loquitur in legato vel fideicommisso,quo casu dicit Bar.quod si hoc contingit in vita testatoris, desinit ei dēri ope exceptionis,quia vi cuiusdam tacitæ reuocōnis,si naūt ɔtingit post eius mortem,tunc dicit ipse,quod legatū, & fideicōmissum ei debet,& soluitur, sed fisc⁹ ei aufert velut ab indigno,vt in glo.d.l.sororē.Et ꝙ ex delicto post mortē cōmisso qs se reddat indignū,patet in l.j.s̄.de secū.nup.& ĩ l.j.s̄.de his q.vt indi.†Et ex p̄dictis collige,ꝙ nō minus vxor hr̄s instituta, vel legataria venit priuanda,vt indigna,si postea stuprum committat, licet maritus clausulam nō adiecit,si caste,vel quandiu caste vixerit. ꝙ bene no.qa quotidianū est,ipsa.n.faciendo iniuriam tristitiam infert animę mariti,vt in Auth.de nu.§.quæ vero.

LEX XXVIII.

1 *Fideicommissum quod seruo proprio relinquitur,libertatem non pręstat.*

1 **Ex fideicommisso.** †Fideicōmissum relictū seruo proprio non tenet,qa libertatem ei non tribuit.h.d.Gl.op.de l.ex his s̄.de te.mil.sed melius facit l.Lucius.§.j.ff.de mil.te.Sol.vt in ea.qa ibi fallit priuilegio militis.Itē op.de l.diuus,ff.de ma.te,dicit gl.ꝙ ēt ibi fallit. Et est rō qa libertas data in instōne,intelligitur in legato repetita.

LE XXIX.

Ex testamento. Legata in testō inualido nō dent, nisi fuerit repetita ab intestato.h.d.

LEX XXX.

1 *Descendentes testatoris grauati de hęreditate post mortem restituenda, intelligitur si sine liberis decesserit.*
2 *Arma contra quemcunq; commodans,an dicatur contra se commodare.*
3 *Filius hęredis extranei de restituendo grauati,an excludat substitutum.*
5 *Monasteriū loco filiorū habetur,ideo ipsum ingressus non sine filiis decedit.*

a 1 **Cum acutissimi** ᵃ†Primo,recitat sn̄iam. Papi.in filio promulgatam. Scđo illā rōborat, & ampliat ad omnē eius posteritatem. Tertio, rationem huius annectit,scđa ibi,nos hmōi.tertia ibi,ne videatur.†Casus.
1 Descendentes testatoris grauati post mortē suā restituere hr̄ditatē,itelligūt grauati si decesserint sine liberis.h.d.Ibi,vt si qs &c. subaudi ex ascēdētib.vt patet ex se.& sic matrem ɔprehēdit, vt no.s̄.de insti.& substi.l.gn̄alr,§.j.Et idē tenent ibi Doct. Eɔ̄ si filius instituat patrē,ar.l.nā,& si parentib.in prin.ff.de inof.te. ibi, sic videat alienas successiones &c.†& est arg. vt q promisit arma
2 commodare ɔ̄ quemcunq;.nō intelligat ɔ̄ seᵇ nec descendentes
b suos,vt hic.accedat,ff.de pig.l.obl.gn̄ali.Quæro,qua rōne potuit Pap.moueri?Rñ.gl.z.in prin.qua rōne testator p̄posuit filiū q̄diu viuit,fideicommissario,ea rōne,& nepotē credit præposuisse.Et rō quare hoc credit,est illa q̄ ponit hic in fi.l.ne videat &c.Et intellige p̄dicta uera,ēt si fideicōmissarius sit de liberis,ar.ĩ.ad Tre. l.iubemus,§.cū aūt,coniuncta l.ista.Et pro hoc tex.cum gl. ĩ.ad Ter.l.si qua mulier,ꝙ no.Quæro, qd si filiū rogauit statim restituere,dicit gl.& bene,s̄m Io.ꝙ hæc l.locum non habet, & idē dico si non statim,sed post certū tp̄s,& vsq; ad illud tp̄s nepos excludat fideicommissarium,non postea.†Quæro , qd si extraneū
3 hæredem instituit,& grauauit post mortē restituere, an filius grauati excludet substitutum,gl.dicit ꝙ non,quia rō hic in tex.posita cessat.Ad l.gn̄alr,j.rñ.in fi.s̄.de inst.& subst.q̄ vr̄ facere in opp. rñ.gl.& bñ,quod in alio casu loquitur,sed fortius in ɔ̄rium facere ur̄,ff.de le.2.l.cum pater,§.cum inter,& ĩ.qñ dies le.ce.l.2.cū ibi no.in gl.sed dic vt ibi.†Quæro in casu nostro, quid si liberos non hēt,sed est ingressus monasterium dicit l.ꝙ nō dr̄ decedere sine liberis,cum monasteriū habeat loco filij,ideo fideicomissarius excluditur,vt ĩ.ad Ter.auth.contra cum rogatus, & hæc cōclu.est multum notabilis,quia in auth.ɔ̄ cū rog.testator dixit expresse,si decederet sine liberis,unde ibi vna sola fictio isurgit,hic nullā fecit mentionē de liberis,& sic hic uidentur insurgere duæ fictiones,vel vna pręsumptio,& vna fictio,quod uidetur contra no.s̄.de dot.promis.l.j.Barthō.Saly.

ADDITIONES.

a Cum acutissimi.Vide tex.in l.qui filium,§.Sabinus,& ff.ad Tre.& fin.hunc text. secundum illum limita.
b ¶Contra se nec descendentes suos.Ita no.Bal.in c.1.in ti.de noua, forma fid.in ver.feu.uide tex.& eundem Bal.in l.petitionem,sup.de aduo diuer.iudi.& Moder.in l.j.§.eo.tecto,ff.ad Sylla.
c ¶Quid si extraneum.Adde Soc.consi.191.inc. licet difficultates,ver. moriente, cum se. & in 2.parte char.65.vbi de hoc idem all.& firmat.

LEX XXXI.

1 *Præteritus iniuriam pati dicitur.*
2 *Filius qui contratabulas obtinuit,an teneatur ad legata.*

1 **Quidam.** Legata, & fideicōmissa relicta a filio p̄terito, non debentur.h.d.Ibi,vt pote iniuria.†no.ꝙ p̄teritus afficitur iniuria,quod facit,vt ex causa præteritionis paternæ debeantur legata,vt in Auth.ex causa s̄.de libe.præteri.†Que
2 ro,qd si filius petiit cōtrata.& obtinuit, an ad hæc legata teneat, & d.quod non,& bene.Non obs̄.s̄.de bonorum pos.contrata.l.j.quia rñ.vt in gl.& similiter non ob.authen.ex causa s̄. de libe.p̄te.quia illa loquitur in legatis relictis ab oneratis , non a præteritis,seu enumeratis.

LEX XXXII.

1 *Heres negans fideicommissum relictum,fideicommissario iurare cogitur.*
2 *Iurare prius debet de calumnia qui sacramentum defert.*
3 *Iudex,& testis in causa propria quis esse potest indirecte.*
4 *Solennitas non consideratur,vbi ad iuramentum recurritur.*
5 *Testium numerus solennis quare exigatur.*
6 *Testamentum nuncupatiuum,an possit probari per instrumentum publicū.*

a **Quæstionem.** ᵃDiuidit principalr̄ in quatuor, quia primo statuit, seu statutū suū ponit. secundo,rōnem eius annectit.tertio obiectum tollit. quarto,sic inducit,vel probat a simili,2.ibi,cum.n.4.ibi,cum & in leges.Ca
1 sus.†Heres negans fideicommissum fore relictū,fideicommissario volēte stare eius iur̄o,cogit̄ iurarē,vel soluere,nec audit̄ volēs nunc se tueri ex minus solēni uolūtate,h.d.s̄m lec.gl. Vel sic.ubi testator est confessus de sola fide hæredis,cogit̄ hęres soluere legetum,& negās fideicommissum cogit̄ iurare,vel soluere.h.d.secundum Mar.Sil.Et hæc lec.probatur hic,in prin.& Inst.de fide. hær.§.sed quia,vbi hæc l.recitatur,tamen secundum vtranq; practicatur,& vtraq; vera, vt ĩ.dicet.Expone tex.& ēt not. collige super tex.ibi legatarii vel fideicōmissarij,subaudi grauati . Et sic no.ꝙ hæc l.non tantum habet locum in hęrede grauato,sed etiā in legatario,vel fideicommissario grauato,ibi, de calumnia p̄sti-
2 to.†no.ꝙ qui sacramentum defert,prius de calumnia iurare dēt, ꝙ intellige si petatur,vt ff.de iureiu.l.iusiu.Et hic attēde,ꝙ ex isto tex colligit gl.quod hoc sacramentum non refertur, quia vel iurare,vel soluere cogitur,& erit speciale fauore vltimæ uoluntatis implendo ab eo,qui sentit commodū a defuncto. Et sic non ob. s̄ de iureiu.l.gn̄alr,§.fi.& ff.e.ti.l.manifestæ.Sed sanctius mihi vr̄ dicendum,quod ex quo lex nō p̄hibet,referre possit,ar. l.nam & posteriores,ff.de le.& probatur per tex.in fi.ff.de iureiu.l.iusiurā.& ad pecunias,§.ait p̄tor, q̄ oīno uide. Si tñ fideicōmissarius vel legatarius hēret iustā cām recusandi, qa p̄ns non fuisset hr̄s, tūc referre nō possit,& ita verificatur ista glo.Et hoc ɔfirmat̄ alia rōne,nam cū hæres refert , idem legatarius eligit , & eum iudicē facit,& testem in cā sua , ergo suscipere debet si rei veritatē non ignorat,cum non sit maior rō in vno,q̄ in alio,& quia æqualitas est seruāda in iudicijs,& ꝙ ille putat æquum in aliena p̄sona,dēt putare,& in sua,vt d.§.ait prætor.Et tñ differentia, qa legatarius deferens hæredi non uolēti iurare,qa p̄ns nō fuit , & sic super nō p̄ntia,iurāti nō pōt dicere referas mihi, alias habeatis pro ɔfesso, ar.ff.de iureiu.l.manifestæ. nam , & illa loquitur qñ nō pōt is cui defert salua conscientia iurare,qa scit veritatē,vñ tunc dēt iurare vel referre,vbi aūt ignorat,nō cogit̄ iurare,& per ɔ̄ns non refer-
b re,ᵇ& hoc declarat l.ista,ꝙ tene cordi, vt alias inauditū.†No.ex ver.cum.n.quod indirecte & improprie quis est iudex & testis in cā propria,& pręstat iste tex. bonum ar.vt quis possit se subijcere iudicio determinationis aduersarij sui.No.etiā ex litera ibi,sine p̄r sit &c.ꝙ in casu isto non est differentia, an testator fuerit extraneus,vel pater fideicommissarij.Et est rō,quia non est diuersa
4 æquitas,vt sequitur.†No.ex ver.cum enim res. ꝙ ubi ad iuramētum recurritur,solennitas testamenti non attendit̄. Item collige ar.ꝙ si quis eligit probare p testes , ad sacr̄m nō potest hr̄e recursum.circa ꝙ vid ꝙ scripsi l.si quis iusiurandum,in fi.s̄. de iureiur.
5 †No. ibidem rationem quare lex ciuilis fuit mota ad exigendū sic solennem numerum testium,puta,ne quid falsitatis &c. Sed lex canonica,quæ exigit,duos vel tres, fuit mota propter doctrinam euangelicam,dicentem.In ore duorum , uel trium stat omne verbum,vt in c.cum esses,& in c.relatū: ext.de test.Sed doctrina euangelica non habuit suspicionem, q̄ lex ciuilis , & forte ab experientia rei sic esse cognouit . No.ex uer.cum autem, in ver. lucratur,ꝙ hæres dicitur habere ti.lucratiuū.Ibi,relinquat,quasi dicat,nullus.Ibi,fidem,puta testium.Ibi p̄pria, puta hæredis , vel legatarij,seu fideicōmissarij grauati . No.ex ver.cum,& in leges, ꝙ vltimis voluntatibus defunctorum est obediēdum . Item quod inobedientes quandoq; priuātur commodo.Venio ad apparatū, & op.cum gl.super verbo,subijcere d.l.si veritas,& l. ex testamēto,& s̄.eo. soluitur quatuor modis,ut in ea.& primas tres sol. reprobat gl.Sed quia vna ex rationib.reprobatoriis tertiæ sol.non est bona,ideo adde super ea ibi,dum dicit, si hæres confiteretur, subaudi legatum,sed in minus solenni voluntate. Sed hęc rō nō est tuta,quia non est absurdum in odium iurare volentis, ut solēnis p̄sumatur,& est sic p̄sumptio,vltra nālem , de qua constat,vt ciuilis oriat̄.Quarto mō so.ꝙ l.ɔ̄riæ loquūtur,qñ hæres ab initio fatet̄ fideicōmissum,uel legatū,sed in minus solēni uolūtate, hęc loqt̄ qñ ab initio denegęt legatū,uñ legatarius decurrit ad sacr̄m & hęres nolēs iurare dēt ĩ minus solēni uolūtate fuisse relictum. Ad

ADDITIONES.

a Quæstionem.Huic l.adde Bar.in l.post legatum in prin.ff.de his qui. ut indi.uer.item op.de hoc,ibi,secunda ibi cum item,& uide no.per eum in l.nemo uidet in principio,de lega.1.qui dat alium intellectum ad istam l.quam ipse facit, & ibi uide per Imo.
b †Cogitur iurare,uel soluere.Vide de hoc dicto An. hic qui dat ad hanc l. nouū singulare intellectum,de quo vide gl.in c.iudicante,extra de testa.vbi allegauit hanc l.& ibi uide Moder.

Ad ꝙ nunc dicendū l.ista eū non admittit,p̄p mēdacium,ꝙ fatet̄ se dixisse.Et sic no.ꝙ pœnitentia hic non admittit̄,& ꝙ ex mendacio punit̄.sic & als ĩ auth.ɔ̄ q p̄priā,s̄.de ñ nu.nu.pe,Sed ɔ hãc op.gl.& ñ so.de l.eū q;,in prin.ff.de iureiu.Sed dic,ꝙ ibi q mētiebāt detulit iur̄m,& p̄p hoc releuauit aduersariū ab onere probādi.hic vero fuerat mortuus,cui fuerat relatū,& stat lec.glo. q̄ fuit Io.Sed Mar.Sil.legit alio mō,videlicet,ꝙ hic loqt̄ qñ testator est ɔfisus de fide hr̄dis,quo casu dēt soluere legatā, licet testes nō interuenerint,& si negat,cogit̄ iurare,vel soluere. Et hanc lect. dn̄t probari in §.sed qa Inst.de fi.hære.Mihi vr̄ vtraq; lec.posse tolerari per istū tex.in ver.sed sine qnq; testes &c.vbi loquit̄ qñ de sola fide fuit ɔfisus,qa nullū testem adhibuit.Vel qñ,nō sic tūc fuit confisus,qa testes adhibuit,s̄m vtraq; lec.iste tex. practicatur,& facit hæc l.ad qōnē,qñ testator iussit p̄stari oīa ɔtēta in scripta penes Fratres Minores deposita,vt illa debeant,& pro hoc facit,ff. de ɔdi.& dem.l.si ita,& ibi p Bar.accedat ff.de re.dub.l.quā hære diff.de do.p̄.l.Theopōpus,Nec ob.ꝙ relicta in testō nūcupatiuo dēnt exaudiri a testib.qa sufficit eos audire implicite,vt d.§.si ita & ĩ.de fal.cā.adiec.l.2.Op.2.ꝙ quis nō possit esse testis,& iudex in cā sua,vt de te.l.omnib.& neqs in cā sua.So.ꝙ hic improprie, vt in gl.signata sup verbo,& testis.Op.3.ꝙ tanta solēnitas testiū nō reqrat̄,qa in his ɔiecturis statur, vt ff.de le.2.l.cū proponebat̄.
6 So.vt in gl.magna iuxta fi.†Nunc quæro cū gl.magna, an testm̄
a nuncupatiuū possit probari p publicū instr̄mᵃ a notario scriptū, in quo sunt descripti.7.testes rogati,& Azo.dicit,ꝙ non,per suas rōnes in gl.positas.Io.vero & Hug.ꝙ sic,per rōnes in ea.gl.positas.Et istā opi.seruat ɔsuetudo.Sed dicit gl.ꝙ opi. Azo. hēt validiora arg.sed alibi dicit gl.ꝙ opi.Ioan. est verior de iure,vt no.ff. quemad.test.ape.l.2.in prin.& idē tenent Doc.vbiq;.De ista mā tractat̄ tam hic,q̄ ff.de test. in l. hr̄des palam,circa prin.& ibi per Dy.& Bar.& sic ɔsuetudo est s̄m iura introducta.Transeo ad gl. sup verbo,lucrū,& illā gl.op.de l.si quis in suo,in prin.ff.de inof. te.vbi saltē totū nō p̄dit , licet saltē in aliquo puniat̄,& dat multas so.Pe.& tenēt Doc.cōiter oēs,quasi dicāt,ꝙ vbi de spāli pęna prouisum,illa seruet in casu illo,& vbi nō est prouisum, tunc locū hēt ista.Sed addit Bar.ꝙ leges antiq tūc p̄ualebūt cōmodo nō implente volōtatē defuncti,qñ grauamē erat cā commodi,& nō alias,vt ff.de exc.tu.l.Nesennius,& s̄.de le.l.pe.Hodie vero dicit eū indistincte priuari,ēt si si grauamen nō sit cā cōmodi, & hoc p l.& auth. hic positā,nisi de spāli pęna caueret̄ in l.vt d.l.si qs in suo.Sed hoc vltimū fuit reprobatū p collegiū Doc.Bon.Et inter cæteros.Doc.antiquos fuit dn̄s R.de Salyceto patruus meus in quodā consi.p eis dato in ciuitate Arminij.Et hoc primo,qa hęc l.loquit̄ quatenus p ll.antiquas est p̄spectū , & sic nihil innouat. Scđo,qa auth.hoc amplius hēt locū,qñ cōmodū est cā grauaminis,& eɔ̄ qñ monitus p annū stetit.Ibi igit̄ grauamē nō est cā cōmodi,puta qa testator nihilominus fuisset relicturus , vt in casib. quos dixi ĩ l.pe.s̄.de le.secus qñ l.nō priuat ab eo, ꝙ nihilominus testator fuisset relicturus, cū totæ dispositiones huius l. Et auth. hoc amplius.tendant ad fi.voluntatis defuncti implendæ,& exequendæ.Item Od.dicit etiam,ꝙ auth.hoc amplius nō habet locum vbi de speciali pœna est prouisum.Et ista est veritas.

ADDITIO.

a †Per publicum instrumentum.Adde vltra ea,quæ hic,no.Bal.num.9.uer si.modo circa testes,& num.15.uer.queritur hic,ꝙ no.idem Bal.in §.fi.Inst.de test.

AVTHENTICA.

1 *Iudicium defuncti quando lege dicatur repręsentari.*
2 *Hæres moneri debet,vt defuncti iudicium exequatur, & quo tēpore hęc monitio fieri debeat,& quod monitiones requirantur. & nu.3.*
4 *Hęres defuncti iudicium non implens,an excrudatur ipso iure.*
5 *Hęres inuentarium non faciens, an perdat debitum iure naturę.*
6 *Hęres,an debeat probare se defuncti iudicium implesse,an vero is qui cōtra eum agit.*
7 *Substituti si plures fuerint,quis eorum pręferetur.*
8 *Ordo nominationis,an sit inter cohęredes seruandus.*
9 *Fideicommissarius vniuersalis post cohęredes vocatur,ne c si plures sint nominationes,ordo seruatur.*
10 *Fideicommissarius singularis,vel legatarius,post vniuersalē vocandus est.*
11 *Coniuncti,an sint prorsus extraneis præferendi.*
12 *Extraneus,an pręferatur fisco in succedendo.*
13 *Exhęredati,an veniant inter venientes abintestato , an inter prorsus extraneos,& nu.14.*

a **Hoc amplius.** ᵃCasus. Hæres post iussum iudicis ĩ. annū non exequēs iustū testatoris iudiciū,priuat̄ oī lucro hr̄ditario , p̄sonis hic numeratis applicādū. h.d.†No.ꝙ iudiciū defuncti dr̄ lege repsētatū,qñ grauat heredē ad aliqd faciendū intra certū tp̄s,ĩ.ꝙ si non facit,lex exequit̄, & implet voluntatem defuncti ipso iure,& facto,& l.si implet, hæc Auth.locum non hēt,qa executio iā facta est a l. vñ alia nō expectatur.Ex quo collige,quod hæc auth.locū non hēt,vbi de spāli pœna est prouisum,vt dixit s̄m Ol.in l.pręce.in fi.Item no.quod monitio in casu huius l.est necessaria.Itē quod debitū iure nāe non amittitur.& est rō,quia illud non censetur lucrum , vt s̄.de codi.l.fi.& ĩ.de his qui ante apertas tab.l.j.Item ꝙ substitutus p̄fertur cohæredi,& sic coniuncto.Item,quod habet præsumptā affectionē testātis hr̄ditatē deferre. Item ꝙ ibi præsumitur maior affectio,vbi emolumēti est donatio, vel tributio . Item quod cæteris partib.ordo nominationis inducat affectum seu iudicia affectus.Item ꝙ exheredati nō admittunt̄, qa p nominatis non inclusis,sed exclusis hn̄t,extra,n.positi nullo modo sunt inclusi. Nunc accedo ad declarōnem mæ,& omnissa gl.j.& 2.q in nota
2 bilib.sunt recitatę.†Quero tex.dicit monitos,quo tempore dicit vt possit hæc monitio fieri.Et rñ.post aditam hęreditatē,probat̄ in corpore,circa prin.§.semper igit̄,& §.necessitatem,& hoc vult ēt gl.super verbo,substitutos.Et ex hoc apparet, quod hunc tex. nō ob.s̄.e.l.eā q̄,vbi hæreditate non adita non dentur legata.Similiter non ob.in cor.e.§.si vero exp̄ssum,&dicam ĩ auth.sed cū testa
3 tor,ĩ.ad l.Fal.s̄.gl.2.†Quæro 2.quot admonitiones reqrāt̄,ᵇ& an
b sufficiat vna,& gl.hic posita dicit post admonitionē in singulari nu.& nō vr̄ requirere nisi vnā,& ita no.in corpore. Sed alibi vr̄ tex.reqrere binā monitionē,vt in Auth.de ec.ti.§.si naūt co.9.trāsumptiue.in Auth.licet,s̄.de epi.& cle.p̄p quod Iac.de Bel.dixit, ꝙ in relictis loco pio,vel ad cām piā,seu fauorabilē bina monitio reqrit̄,ibi ĩ relictis ad cām nō piā,sufficit vna vt hic,ꝙ nō placet, qa hic loqt̄ ēt in libertatib.q̄ piā cām in se ɔtinet.Iō melius vr̄ dicēdū,ꝙ qñq; tractat̄ de priuatione hr̄dis,& in toto lucro seu cōmodo ei afferēdo,& tunc hēt locū tex.iste,qñq; de pœna alia ex eius mora exigenda,& tūc dic,vt Inst.de ac.§.itē ista in tex.& gl. qñq; tractat̄ de priuatione eius q datus est executor in cām piā , & de cōmodo,& lucro sibi auferendo,& tūc bina monitio reqrit̄,vt est videre ĩ eo cui est legatū in distributione alimētorū pauperū,vel ĩ eo cui est legatū , vt redimat captiuos,& ita ɔ̄ria.Et est rō,qa ille a ñ expectato ɔ̄rio priuat̄ ɔmodo,&dat̄ epō,vt exequatur.iō illius maior ɔ̄tumacia reqrit̄, & ĩ illis annis ñ expectat̄,qa celeritatē desiderat.Sed in casu nostro post admonitionē hēt annū,& hoc iō qa res tātā celeritatē nō desiderat, qa periculū vitę, & aīarū ñ imminet. iō vna monitio sufficit p̄p annū sibi annexū q ɔtinuo īterpellare vr̄, & sic vim hēt cuiusdē alterius monōnis, vt s̄.de iu.emph.l.2.& ꝙ dixi eū hēre annū post monōnē,locum hʒ qñ ñ negat legatū dēri,alias ē necesse p̄nūciari debitū eē,& ab illo tp̄e currit annus.vt in nouellis,& ita ītelligo caudā gl. tertię hic positę.Quero 3.circa verbū excludit̄,an ipso iure, vel p sn̄iā, & dic,ꝙ ipso iure,vt no.in corpore,§.si qs aūt ñ implens,in prin. gl.magnę,& p̄bat̄,in §.in oīb.in eo.ti.& est mirandum,ꝙ in pœnā desinit hr̄s esse,vt ibi, & ꝙ ipso iure probat̄ etiam hic, quia p verba p̄ntis tp̄is,& ñ futuri dr̄ excludi,sed ꝙ sn̄ia reqrat̄, facit.l.j. s̄.de his q.ut indi.Sed dic,ꝙ hic loquit̄ qñ delinquit in voluntate defuncti exequēda,ibi in defunctum,& ita no.in l.his ɔ̄ñter. §.j. ff.fa.er. Et idem ibi dicendū ē.si alr̄ delinquat, vt ff.de his q.vt in di.l.cū qdā.Quero 4.ab extra , an hęc pęna locū hēat in executore dato in testō.Et dixit Bar.ꝙ non,ar.l.multa, ff.de ɔdi. & dem. & in Auth.de ec.ti.§.si qs aūt,col. 9.nisi poneremus executorē ñ velle exeq,vel mortuū eē ar.ĩ.ti.j.l.fi.§.sed & si qs. Nā & tūc , cū hoc ɔstat p̄t hr̄s ammoneri,& p annū expectari quo trāsacto locū hēt hæc Auth.ꝙ no.Quæro 5.cū gl.dicat hic,ꝙ nāle debitū ñ p̄dit,sed alia sic,cur diuersum,& rñ.vt in ea , qa par rō ñ ē debiti, & lucri.vt s̄.de codicil.l.fi.§.j.& hoc ītellige verū, vbi hr̄ditas ɔsisteret ī regno,vel alia dignitate,seu iure īdiuisibili,qa tūc nec debitū iuræ nāæ retineret.vt no.ext. de voto & voti redē. c.licet,in
4 fi.†Quæro 6.cum e.gl.an nō faciēdo inuētariū,& sic ñ obediēdo legi p̄dat filius debitam iure nāæ,& dicit ꝙ non,p hãc Auth.sed dic,vt dixi in l.fi.s̄.de iu.deli. Quæro 6.ab extra,an hæc cautio p̄stāda ab eo ad quē trāsfert̄ hereditas,sit qualitas p̄sonę,& eius facultatis,& an mobilib.uel immobilib.consistat hereditas.s̄.de indi.uid.auth.cur relictū.& ar.ff.qui satis.cogā.& pro hoc vr̄ tex.in cor.ibi s̄m ꝙ p̄sonarū,vel rerū p̄cipit modus, & p his accedat,ff.
5 de an.le.l.liberto.§.largius,q in executore loqt̄.†Quęro 8. ab extra.qs tenet̄ p̄bare,an is q agit ɔ̄.heredem istā negatiuā. s.hr̄dem monitū nō implesse uolūtatē defuncti,an hæres ɔuētus dēt p̄bare se soluisse quasi actorū intētio sit sumpta,& dicit Bar.ꝙ actor, p no.p nn.extra de accu.c.sup his,p̄bauit aūt s̄m ipsum per p̄bationes seu interrogationes quas iudex p se uel nūcios suos faciet legatarijs an hęres econuerso soluit,uel non & eorū rn̄siones.ut ff.de uer.ob.l.hoc iure.ĩ uer.exploratā. & ibi uide plene p eum. Quæ-

ADDITIONES.

a ¶Hoc amplius.Pro intellectu secundi respon.huius auth.uide per So.consi.184 inc.difficilis & dubius,uer.1.adducit tex.cum uer.se.in 2.parte char.56. & de eius materia qualiter puniatur hæres qui non adimpleuit uoluntatem defuncti uide quod no.11.q.1.siluester &c.si hæredes de te.& de uo.c.licet, & limita hanc auth.nisi præceptum testatoris pecuniarum non esset nullum respiciēs commodum alterius,l.non oportet,& ibi gl.sup.de his qui.ut indi.uide tamē hic Bar.cum gl.transiuit ibi Bu.nisi respiceret forte interesse animę testatoris d.l.licet,de uo.& auth.licet de epi.& cle.item de materia huius authē. uide ēt per Bar in cons.suo inc.statuto communis Gualdi,& ibi colligit , an requirat̄ monitio uel iussus,& quæ sit differentia inter ista:& uide Ang.in corpore,& Pau.de Ca.consi.163.Et Bar.consi.inc.statuto castri,& plebis & Bar.consi.436. 2.uo.& uide per Abb.in consi.40.2.li.& Ro.consi.409.Ange.consi. 168.& per Ab.consi.58.1.lib.
b †Quot admonitiones requirantur.Vide in auth.de eccle.§.si nautem,et in auth. de hær.& fal.§.quæro,co.1.ubi notanter dicit Ang.ꝙ debeat esse bina,& Bar in l.Mutianæ,ff.de condi.et demon.

Quero 9.circa verbũ ſubſtitut⁹, de quo ſubſtituto hic loqͭ. Et rñdit gl. ꝙ de vulgariter ſubſtituto,& ſic de directo, ñ ꝑ fideicõmiſſariũ, qa & de illo poſtea.ĩ.ſeqͭ.Cõtra ꝙ op.gl.de l.poſt aditã,ſ. de vul.& pu.Et ſo.vt in ea qa ex bñficio huius l.ñ ex ſubſtõne admittitͭ,ſed ꝑꝑ ſubſtõnẽ q̃ demonſtrat teſtatoris affectionẽ,ꝙ eſt
7 notãdũ,cũ ipſa expirauerit.†Sed tũc.x.q̃ro,qd ſi plures erant ſub
a ſtituti,an primo nominat⁹ [a] vel ĩ maiori parte ſubſtitutus ꝑferatͭ. dic,quod non ar.huius l.q̃ ſic ſimplr.in plurali numero loqͭ. Et qa magis eſt ꝯforme volũtati defuncti,vt oẽs admittantͭ,& ſimul
8 ꝑ rata qua erãt ſubſtituti.†Quæro xj.iuxta illud verbũ cohæredibus.an inter cohæredes ſeruetͭ ordo nominationis.Et vr̃.ꝙ ſic,ꝑ iſtã lr̃am ordine ſeruato.Sed in ꝯ̃riũ ẽ veritas vt in corꝑe patet, dũ dr̃ ibi,ꝙ eis accreſcit ſ̃m ꝑtes inſtitutionis.Nõ ob.ꝙ de ordine hic dr̃,qa reſpectu ſequẽtiũ hic loqͭ,ñ inter ipſos,verũ ñ prius vocantͭ ꝯiũcti,q̃ diſiuncti, vt ſ.de cad.tol.l.j. §.ſi vero q̃dã.ar.ff.de vul.& pu.l.cohæredi,§.q diſcretas,ſed an inuitis.accreſcat.dic,qđ non.vt no.in cor.ꝓba.in §.ſi vero nullus.Et eſt rõ, qa portio erat adita,& ſic proprie ñ hẽt locũ ius accreſcẽdi,vt dixi,in l. j.ſ. qñ nõ pe.par.Itẽ,qd ſi dum hæredes diuiſerũt hereditatẽ vnius, alteri,oĩ iuri ꝙ hẽt vel hẽre poſſit in parte alterius,renũciauit. Vtrũ ſi vnus poſtea negligẽs fuerit ſ̃m formã huius auth. an alter cui defertͭ poſſit repelli virtute illius renũciationis.vel pacti. Hãc q̃õnẽ hic formauit Bar.& dicit ꝙ non,qa hæc renunciatio nõ refertͭ ad id ꝙ q̃s amittit ſua culpa,vel negligẽtia,l.dãni,§.j.ff.de dã.infe.
9 & ibi ẽt ꝑ eũ.†Quæro 12.poſt cohæres vocatur fideicommiſſarius vl̃is.& ſi ſint plures nõ ſeruatͭ vnus ordo nominationis. ſed ſolũ inſpicitͭ cui maior portio dẽtur vt hic.Sed cur diuerſum ĩter cohæredes plures,& fideicõ.plures.R ñ.qa cohęredes veniũt e.iu re quo cohæres q ñ impleuit.iõ facilius oẽs vocantͭ.ar.l.ſi cum patrono.ff.de bo.poſ.Et hęc ea.rõ vẽdicat ſibi locũ in ſubſtitutis ſibi vulgariter.iõ in eis vt dixi maioritas portionis ñ attẽditͭ.†Quæro,13.poſt fideicommiſſariũ vl̃em vocatͭ fideicõmiſſarius ſingularis,vel legatari⁹.Sed an ꝑferatͭ fideicõmiſſarius ſingularis legatario,dic ꝙ nõ,qa pares ſũt,& alibi ꝑ legatario,& q̃libet ꝑ fideicõmiſſario hr̃,vt ĩ.ti.j. l.j. Iõ nec ĩter eos attẽditͭ ordo nominatiõis, ſed maioritas emolumẽti.iõ ſi in emolumẽto ſunt pares,oẽs vocãtͭ,vt hic in verbo vel oĩb.ꝙ alias locũ hẽre nõ poſſet, poſt iſtos vocantͭ ſerui libertate donati,& qa inter eos nõ ẽ dare maioritatẽ emolumẽti,illo reſpectu nõ põt colligi affectio,licet reſpectu nominationis ſic.iõ primo noĩatus vocatͭ, vt hic. Sed cur diuerſũ a legatariis pecuniarijs,q vocãt oẽs ſine emolumẽto ex quo ſunt pares,vt in ꝑce.dixi,rñderi põt ꝙ nobilitas ſubiecti libertatis hic operatͭ.Poſt ꝑdictos admittitͭ extraneus,vel fiſcus,vt hic in lr̃a.circa q̃ quæro j.ſi dicatͭ extraneus,& rñ.vt in gl. ſi.q̃libet in teſtõ nõ nominatus,ſiue ſit de ſuccedere valentib.abinteſtato, ſiue ꝓrſus
11 extrane⁹. †Sed hic dubiũ eſt,an ꝯiũcti ꝑferantͭ prorſus extraneo? dic ꝙ ſic,qa ꝑferuntͭ ab inteſtato,& qa in eis eſt maior affectio iu
12 ris ꝑ̃ſumptione, vt l.cũ alienã,ſ.de le.cũ ſi.† Tunc q̃ro,an prius extraneus q̃ fiſcus.R ñ.ea.gl.in prin.ꝙ ſic,ar.ĩ.de ca.tol.l.j.§.ſi.& idẽ ꝙ hic,no. in cor.ĩ gl.ſuꝑ ver.ꝯtinetͭ.Sed ꝯ̃riũ vr̃ no.ĩ eo.ti.§.ordinariũ,in gl. ſuꝑ ver. exteri⁹, ſed hæc,& alia verior ſ̃m Cy.qa ñ ſic faciliter exequatͭ fiſcus,qa potẽs eſt l.2.ff.de fun.do. & qa legatarij nõ ſic eẽnt,aut ſi illũ ꝯueniret,ar.l.3.ff.de ali.iud.mu.cã facta.hoc etiam ſuadetͭ ex eo,quia primo extraneus, q̃ fiſcus hic nominatͭ.
13 Et ita tenes.†Nunc q̃ro circa exhęredatos,quos hic dr̃ nõ admitti vt nominati,qa nominantͭ ad malũ,nõ ad bonũ,qa ſunt de veniẽtib.abinteſtato admittentͭ inter illos.Et rñdet gl.pe.in prin.ꝙ nõ,qa teſtũ adhuc valet,& ꝯ illud nõ pñt venire niſi ꝑ q̃relã, & q̃ñ dicit.Sed adde,& tunc non venirent poſt ſcriptos, imo ante, & ꝯ ſcriptũ.Itẽ ſubiungit gl.aliã rõnẽ, quia iſti ſubrogãtur loco hæredis repulſi.vt in cor.eo.§.in omnib.quaſi dicat, ſicut hæres repulſus exhæredatũ excludit,ita & iſti caſus loco ſubrogati, & ſubdit gl.& qa hæres hęredis &c.vt ſ.de hær.inſti.l.ſi.Sed iſta allegatio non eſt bona,qa iſti non ſunt hęredes hæredis,ſed loco hęredis ſcripti efficiuntͭ teſtatoris hæredes, nec uiuens hẽt hæredẽ,
14 vt l.j.ff.de hęre.ven.Sed forte inducit a ſimili.†Tunc q̃ro, ſi non admittuntur inter venientes abinteſtato, an inter prorſus extraneos,& q̃dã ꝙ nõ.Sed gl.dicit,ꝙ ſic,tanq̃ q̃libet,& ita no.in corpore,in §.exhęredatos,ꝙ non placet communiter Doc.ne denegatũ vna via concedatur alia ff.de tuto.& cura. da. ab his l. ſcire oportet,§.j.Itẽ quia in corpore non dr̃ eũ admittẽdũ ẽt ſi decies miles vellet.Item quia a lege non fit ſuppletio ꝯ voluntatem defuncti.Itẽ quia ꝯdictio nõ ꝯſentit,vt l.vbi repugnantia,ff.de reg. iur.reperietur enim ſimul exhæredatus,& hæres.Et ſic non ob. ar.quod facit gl.Sed ab extra quæro,quid in ꝑ̃terito gl.in corpore,§.exheredatos,dicit ſi ꝑ̃teritus hr̃ pro exhæredato,tunc idẽ,ꝙ in expreſſe exhæredato,non alias,quia tunc volũtas teſtatoris ei non repugnat. Sed Cy.quẽ ſeqͭ Ray.dicit,ꝙ in primo caſu q̃ñ hr̃ ꝑ exhr̃dato, quo ad q̃relã nihilominus dẽt admitti ut extraneus ex quo ꝯ ſe non hẽt expreſſam teſtatoris voluntatem.Ego diſtinguo in caſu quo ꝑ̃terito hr̃ pro exhr̃datione,qa aut teſtator, uel teſtatrix ſciebat hũc filiũ ſe habere, quod præſumitur,ut no.in l. ſi cum in vtero.ſ.de teſta.mi.tunc pręteritus, qui pro exhæredato hr̃ inter extraneos,non dẽt admitti,qa teſtatoris tacita voluntas ei ꝯdicit.aut ignorauit. & tũc admittitͭ,ſed qa hodie ĩ ꝑ̃teritio ne dẽt exprimi cã,q̃õ iſta modicũ hẽt dubiũ. Quæro vltimo ab extra.quid ſi nec extraneus vult,nec fiſcus,& ſic nullus.dic,ꝙ remanebit penes hr̃dem obedientẽ,ne inductum in pęnã redũdet in fauorem,& ita no gl.in cor.§.ſi vero inſtitutio, & ꝑ hoc bñ facit ff.de hære.inſt.l.q ſolidũ. Vltimo reuertor ad gl. ſuper uerbo
b noĩatis,q̃ colligit ꝙ ordo ſeruetͭ [b]. & ĩ ſi.op.ꝙ ñ ſoluit,ſed de hoc broc.tunc dic,vt per Dy.in l.nec.n.ff.de ſo.& per Bar.in l.2.§.pri⁹ ff.de vul.& pu.Quantum autem ad præſens ſpectat, dic,quod in vltimis voluntatib.quo ad effectum ſortiendum non inſpicitur ordo ſcripturæ,iõ vltimum legatum eſt cauſa fal.detrahendæ de omnib.ut l.quædam ff.de pe.le. Sed quantum ad ꝑ̃ſumptionem capiendam ordo bene inſpicitur, ut hic ſecundum Dy. & Doc.

ADDITIONES.

a †Primo nominatus.Adde ultra ea quæ hic notat Bal.nu.2 ĩ uer.& no.hoc ar.eũdem Bal.in auth.ſi qua mulier,ad ſi.ſup.ad Velle.Bar.in l.hi qui,in ſi.& ibi Ale. in apoſt.ff.de fideiuſ.& dicitur in l.vir vxori,§.ſi.ff.ad Velle.

b ¶Quod ordo ſeruetur.Tu uidẽ de hoc plene vltra hic notata per Bar. & Bal.eũdem Bar.in l.1.ff.de vul.& pup.

Communia de lega.& fideicom.& de in rem miſsione. Tit. XLIII.

Continua rubricam, vt in præſenti glo.

LEX PRIMA.

1 *Actiones pro re teſtatoris legata, & ad grauatũ peruentæ,quæ competant, nume. 5.*
2 *Legata,& fideicõmiſſa,exæquata ſunt,& eis vna & cadẽ eſt natura impoſita.*
3 *Rei vindicatio,an competat pro re legata.*
4 *Homo non plus poteſt,quam ipſa lex.*
6 *Rei vindicatio,& perſonalis ex teſtamento,an competant,*
7 *Legatarius ſingularis,an detrahat falcidiam ſuo ſubdelegatario.*
8 *Hypothecaria in uoluntatibus ultimis pro quanto datur.*

a CVm mihi. [a]Diuiditͭ in ſex partes,qa primo exordiũ recitando ius antiquũ.ſecũdo,in ferẽdo ponit ſtatutũ ſuum.tertio,probat illud ꝑ rõnes. quarto,ampliat.quinto,tollit obiectum,ꝙ ampliationi obſtabat. ſexto,limitat ꝙ de actione hypothecaria dixerat. ſcđa ibi,rectius igiͭ.tertia ibi,cũ n.quarta ibi,& hoc diſponimus,q̃nta ibi,cum.n.non aliter.ſexta ibi,in omnib.aũt.†Caſus.† Pro re te
1 ſtatoris legata,& ad grauatũ ꝑuẽta,cõpetũt tres actiones,ſ.actiones ꝑſonales ex teſtamento,rei uẽ.& hypothecaria uarietate legandi ſublata.h.d.Et præmitte,ꝙ antiquitus uarietas erat, an legeretͭ per verbũ imperatiui modi,uel indicatiui.item,qa antiquitus legatario nõ cõpetebat rei uendicatio niſi eſſet miſſus in poſſeſſionem rei legatæ.quæ oĩa remouet l.iſta,in prin.& hæc de prima,& ſcđa parte quam uide.Et ſupple tex.ibi, q̃s &c. interrogatiue loquitͭ.ibi,addmittetͭ.quaſi dicat,nullus,ibi,quã. ſcilicet ſubtilitatem,Ibi,poſteritas eſt media iuris prudentia,q̃ ſecuta eſt illã æqualitatem,ibi,utatur ambagib.quaſi dicat,nullus.Ibi,&inſuꝑ vtilẽ Seruianam.no.duo.primũ ꝙ dictio,in ſuꝑ,eſt augmentatiua. Scđo ꝙ Seruiana id eſt hypotecaria,appellatͭ actio ĩ rẽ.& Ser
2 uiana appellatͭ qa a Seruio fuit inuẽta. † Not.ꝙ exequata ſunt legata,& fideicõmiſſa,& una natura oĩb.eſt ĩpoſita. Cõtra ꝙ gl. ſignata ſuꝑ verbo,oĩb.op.duob.modis, & ſol.ut in ea ꝯtinetͭ,ĩ qua adde ibi,l.ſi eius.§.ſi q̃s.Et eſt rõ, ſi ĩ fideicõmiſſo uniuerſali ſtatĩ trãſiret dñiũ,hr̃s nõ reperietͭ oneratus in teſtõ.& ſic teneretͭ relicta ab eo,vt ſ.ti.j.l.ab eo.ſ̃m Iac. & Cy.ꝙ gl.dicit ſingularia legata &ſingularia fideicõmiſſa fore exequata,ĩtellige pecuniaria,nã nõ pecuniaria non ſunt exequata. hinc eſt,ꝙ directa libertas ipſo iure cõpetit,ſed nõ fideicõmiſſaria, ut no.in j.gl.ĩ. l.ꝓxi.& patet ex diuerſitate ti.de man.teſt.& de ſi.lib.& ex hoc patet aliud, qđ
3 pecuniaria nõ ſunt exequata fideicõmiſſariis.†Op.ꝙ ꝑ re legata nõ cõpetit rei vend.ff.de leg.j.l.ſi tibi homo.§.ſi fundus. & l.ſi q̃s inq̃linos.§.j.So.ut gl. ſuꝑ uerbo,ꝑſonalẽ. ſed latius dicã in l. ſeq. vbi gl,vr̃ cõtraria. Opp.ꝙ legatario non cõpetat hypotecaria, ut ff.ut in poſſeſſio.leg.l.j.§.ſi debitori. So. ut in glo. ſequitur verſi.

§.Si enim. Hæc eſt tertia pars ĩ qua Imperator aſſignat rationes, quare hipotechariã dat legatariis ultra actiones antiquas.Et primo ꝓbat,ꝙ iure poſſit ipſam dare,
4 & hoc ꝑ duas rõnes.prima,qa teſtator poteſt ĩ ſuo teſtõ,qđ uim
b l.obtinet,ergo & ipſe per l. ſuã.†Et no.qđ id,ꝙ ꝑ̃t hõ, ꝑ̃t, & lex nimirum

ADDITIONES.

a Cum hi. Adde quod ſecundum Spe.de ac.& pe.§.ſequitur uer.illo no.Dy.ꝙ põt peti legatum ſub conditione relictum ex cauſa,ubi ponit eam,& formã libellorum de iſtis actionibus habes per eum in ti.de te.§.1.in priu.& aliq̃d ꝑ Bal. hic,& poteſt etiam interdum implorari officium iudicis,ut hic ꝑ Bal.in 3.col & per Bar.in l.1.de le.1.ibi tu dic bñ,uide Bar.in l.traditionibus,ſup.de pac.

b ¶Poteſt lex. Hoc facit ad q.qua quæritur, an l.uel ſtatuto poſſit poſſeſſio ſiue actu corporeo transferri,uide caſum ſin.in c.2.extra de conſue. quod ſic,& ita no.iſte in l.traditionib.ſup.de pac.Bal.in l.ſi.ſ.de ſacroſ.ec.uide caſum ſin. ſ̃m Bal.in l.raptores,ſup.de ſacroſan.eccl.ibi allegauit illud ca. & adde in traditionibus.

nimirum,qa non plus ei põt homo quam ei iure libet, vt ff.de ſtatu hominum.l. libertas. Item no. ꝙ teſtator pro legato ab eo facto põt ſpecialiter obligare aliquã ex ſuis reb.Et ſcias, quod ſicut põt inducere,ita põt ꝓhibere,vt no.ĩ.vt in poſ.le.l.j. Et eſt rõ, qa fauore ſuæ volũtatis exequẽdæ hoc eſt inductũ,vt ĩ.in ver.ſi.n.& ſic põt illud impedire,& aliud renũciare,vt ĩ. vt in poſ leg.l.ſcire. Secunda rõ eſt quod alij Imperatores in multis caſib.hypothecas induxerunt,& iure potuerunt, ergo ipſe in pñti caſu debet poſſe, & qui ſint illi caſus gl.ſuper verbo,in multis.in prĩ.enarrat.Secũdo. in ver. ſi.n.ipſe probat, qđ nedũ potuerit, vt dictũ eſt,ſed qđ ẽt debuerit,qa per hoc fatetͭ voluntati teſtatoris qui ad aliũ finem legata non reliq̃t, niſi vt legatarius omnimodo illã aſſequatͭ, ſed iſte eſt de modis faciendi, vt illa facilius conſequantur, ergo &c. Ex prædictis no. ꝙ Iuſtinianus aſſerit ſe fuiſſe illũ qui hãc hypothecariam prior dedit legatarijs. Contra quod opp. quia hoc erat de iure veteri, vt l.creditorib ff.de ſepara.&ibi q̃dam gl.interlinearis vr̃ hoc tenere dum ibi dicit.vt C. com.de le.l.j. & hoc fatetͭ hic Cy.reprobata gl.ĩ.vt in po.le.l.poſtq̃.q̃ ſentit, qđ Iuſtinianus hoc adinuenerit. Sed gl. illa vr̃ probare hic in litera,ibi nõ ab re ẽſt ẽt nos in pñti cã &c.Vnde aliqui dicunt,qđ in l.creditorib.fit mẽtio iuris noui.qđ eſt diuinare. Quare dic, ꝙ ibi loqͭ de hypotheca ex preſſa teſtatori data,de qua hic in verſic.cũ.n.Et hoc eſt,quod voluit gl.ibi poſita. Sed Iuſtinianus tacitã hypothecã inuenit,& legatarijs dedit, vbi teſtator de exꝑ̃ſſa non prouidit.An aũt iſti legatarij in hac hypotheca ꝑferantͭ creditorib.chirographarijs. Dic ꝙ ſic proprijs hęredi.vt l.ſi poſtq̃.ĩ.vt in poſ.lega. nõ hr̃ditarijs ipſi⁹ defuncti,qa añ omnia ęs alienum debet deduci,vt ſ.de leg.l.ſi vniuerſæ.& ſ.de iur.deli.l.ſi.§.ſi vero creditores.& ff. de ſepara.l.creditoribus.Nunc quæro cum gl.ſuper uerbo,in multis, an in re teſtatoris legata competat hypothecaria. quidam, quod non, quia dñium tranſit in legatarium.iõ rei vendi.habet, vt hic.ſed res ſua nemini poteſt eſſe hypothecata.ff.de regul.iuris.l.neq; pignus.Et hanc opi.tenet iſta gl.& Iac.Bu.Alij, quod ſic, quia pleno iure nõ eſt legatarij.hinc eſt, quod vtilis rei vendicatio non directa competat.& no.in l.ſi.ſ.de ſacroſanctis eccleſijs.Sed illa gl.in re donata,uel vendita loq̃tur. in re vero legata remanet dubium noſtrũ, in quo vr̃,ꝙ non,quia dñium directum vr̃ tranſire in legatarium, vt ff.de ſer.l.Pap.& de fur.l.a Titio,cũ ſi.Iõ dixit Cy.quod ſi legatarius rem eligat vt ſuam, tunc hypothecaria non cõpetit per.d.l. neq; pignus.an vt debitam, & tunc hypothecaria ei competit, & ſic ex eius electione apparet,qd dicendum:argumẽ.in ſimili.ff.de leg.j.l.huius.§.ſi.Dominus meus dicebat in ſcholis, quod pleno iure non eſt ſua, ideo reſpectu iuris deficientis eſt ei hypothecata argũm.ĩ.de condi.quæ ſub modo.l.j. ſed ibi vtilis,non directa rei vendica.competit.vt ibi no.ſed hic hypothecata, quia verum eſt, quod iuris fictione dominium tranſit vere,igitur eſt penes hæredem:argumẽ.l.cum hæredes. ff.de acquiren.hęre. ideo hoc reſpectu ſit hypothecata.Quæro an aliæ res teſtõris ſint hypothecatæ: hic dicit quod ſic,dummodo alteri non ſint legatæ, ne quod vni datur,alteri denegetur,vt l.aſſiduis.ĩ. qui potio.in pigno.habean
5 tur,& eſt expedita gl. †Latius tñ cum quæritur quot actiones ꝯpetãt ꝑ re legata.dic ſ̃m Dy. qa aut legatur ſpecies certa,aut quãtitas,aut genus.Primo caſu,aut eſt legantis, aut aliena,ſi legãtis ꝯ
a petũt tres[a], vt dixi.ſi aliena,tũc tñ duæ ſcilicet ex teſtamẽto,& hypothecaria non rei vendic.quia non potuit teſtator transferre dominium,quod non habeat:licet gl.in l.2.ĩ.e.tenet cõtrarium,vbi res erat hęredis,& male,vt ibi dicam.Si quantitas.& tũc,aut legatur,vt corpus.& idem quod in ſpecie,vt ff.de leg.j.l. cum res,ver. ſed ſi is.& l.plane.§.j.& l.ſi certos.aut legatur, vt quantitas,& tũc non competit rei vend. ſed hypothecaria ex teſtamẽto.Si genus, tunc electione facta, ſiue ab hærede, ſiue a legatario ſecundũ no. in l.legato generali.de lega.j.tunc competunt prædictæ tres actiones,quia poſt electionẽ tranſit dominium,ut l.2.ff.de opt.le.ante autem electionem duę tñ competunt,quæ res ſit legata.Et idem in legato alternatiuo, quod in legato generis ꝑ ꝑidentitatem ra
6 tionis,vt no.in l.ſi rem.in princ.ff.de rei vendicat. † Sed contra ꝑ̃dicta opp.quod rei vend.& perſonalis ex teſtamento non competant,quia perſonalis datͭ ad dandũ, vt inſt.de acti. §.ſic itaq;,realis ad reſtituendũ quod ſuũ eſt, ideo tanquã ꝯ̃riæ non poſſunt ſimul
b competere.[b]Sol.vt per gl.inſt.de ac.§.noſtra.perſonalis cõpetit,vt poſſeſſio detur realis,vt dominus declaretur. Alij dicunt, ꝙ contrarium procedit ubi quis haberet dominiũ de iure cõi. ſecus ſi de iure ſpeciali non poſſit actionem de iure communi competẽtem,arg.ff.de capt.l.in bello.§.ſi quis ſeruum.

ADDITIONES.

a Competunt tres actiones.Adde Bar.hic, & in l.i.ff.de leg.i.

b Simul competere. An actio ex teſtamento concurrat cum rei uendi. vide Bart. hic,& in l.nemo rem ſuam.ff.de ver.ob.Imol. tenet contrarium in l. 1.de leg.i. vide Spec.in tit.de act.& pe.§.ſequitur uer.illud uero no.Dy.cum.leq.Et ibi no. ꝙ actio in rem dicitur utilis,ut eſt gl.in l.ſi.in uer.etiam in rem.ſ.de ſa.ſan.eccl. & adde no.per Bar.in l.1.in ult.col.ff.de do.& Bal.in l. ea leg.in j q.

§.Et hæc diſponimus. Hæc ẽ quarta pars, vt dixi ĩ quo ampliat. ſcilicet ꝙ actiones iſtę competant etiam ſi a legatario, vel fideicommiſſario legetur.

§.Cum enim. Hæc quĩta,in qua tollit obiectionẽ,q̃ proxime ampliationi videatͭ obſtare, vcз,ꝙ in rebus legatarij ñ pñt ꝑdictę actiones cõpetere. Et maxime rei vẽdicatio,qa dñiũ earũ nõ erat penes teſtatorẽ, & ſic tranſferre nõ poſſent cui rñdet,ꝙ in ꝓprijs reb.teſtatoris ĩtellexit ad le
7 gatariũ pueẽtis. † Iſtũ tex. induxit Bal. ad q̃õnẽ de qua antiquitus fuit dubitatũ, videlicet,an legatari⁹ ſingularis ſuo ſubdelegatario
a detrahat fal.[a]Et dixit ꝙ ſic, ꝑ tex. q vult,ꝙ ſuũ legatũ ei ĩterim auferat, qđ ñ faceret ſi integrũ ſuo legatario deberet. Itẽ inducebat. ff.ad l.fal.l.pęnales.Sed tenuit ꝯ̃riũ ꝑ.l.lex falcidia.ſi ĩter. §.nũq̃ã ff.ad l.fal.& ꝑ alias leges in gl.alle.Et hãc partẽ ſequitͭ Accur.& rñdet ad l.iſtã,& l.pęnales. vt in gl. Dic tñ ꝯcordia omniũ, ꝙ aut legatarius grauatͭ de re reſtituẽda,q̃ de re legata.& falcidiã nõ detrahit,vt l.Imperator.de le. 2. aut grauatͭ de ca. & tũc ſi de tota nihil detrahit,vt d.l.falcidia.§.nunq̃. ſi de parte,& tunc ſi nihil.fuit ſibi detractum iure falcidiæ, ſed tanto minus ſoluit ex præſumpta teſtatoris voluntate,vt d.l.penales.§.fin.ſ̃m doc.

ADDITIO.

a ¶Detrahat Falcidiam.Adde quid in fideicommiſſario uniuerſali,& vide gl.in l.1 §.idẽ neratius.ff.ad treb.& Bal.in l.cum virum.ſ.de fideiuſ.& in l.mulier.§. vt ex trebellianica.& ibi Bar.ff.ad treb.& eundem Bar.in l.j.§. deniq;.e.ti.

§.In omnibus autem. Hæc ſexta pars. vbi limitat, de hypothecaria dixerat.†Et no.bñ,qa dr̃ ꝙ ſimilis tex.nõ hr̃. Nã hic habes,ꝙ in vlti
8 mis voluntatibus hypothecaria competit ſolum pro tanto, quantum eſt legatum,qđ ſecus eſt in contractibus.vt C. ſi vnus ex pluribus hæredi.debi.l.2. Item no. ꝙ hypothecaria non datur in rebus propriis grauati.In gl.ibi poſt ſex menſes.dic non tamen,tũc propterea erunt hypothecata, ſed in eis fiet miſſio per quam conſtituetur pignus prętorium,& hoc voluit iſta gl.

LEX II.

1 *Volo verbum fideicommiſsi eſt inductiuum.*
2 *Actiones in rem quando,& pro quibus competant.*
3 *Seruus an conſequatur libertatem ſi teſtator hęredem rogauit vt eum manumitteret.*
4 *Actio in rem an competat ex omni legato.*
5 *Legata & fideicommiſſa in quo ſint exequata.*
6 *Relicta in codicillis qua actione petantur.*

Omne verbum. Caſus.Exequata ſunt legata, & fideicommiſ.verborũ varietate reiecta. h.d.Et primo dictum.ſcđo illatio.tertio rõ. ſcđa ibi, ſic igitur.
1 tertia ibi,nemo moriẽs.†No.tex.ibi,quale eſt volo,& rogo. Nam dicit Iacob.de Ra.ꝙ verbum volo,ſui natura inducit fideicõmiſſum.Iac.Bu.dixit,ꝙ per ſe nihil de hoc ſignificat,ſed ratione adiũcti cognoſcitur quid inducat, vnde ſi dicat teſtator volo ꝙ titius ſit hæres meus, dicetur ipſe directo hæres & nõ per fideicommiſſarium, ſecus ſi dicat volo, ꝙ hęreditas mea reſtituatur titio, quia tunc per fideicommiſſum. No.ex fin.ꝙ leges non debent eſſe ludibrio,& ſic non verbis,ſed rebus.i.ad aliquem effectum debẽt intelligi impoſitæ.Item no.quod exequata ſunt legata,& fideicommiſſa, & hoc nouum videtur prima facie inducere l. iſta,cõtra ꝙ opp.glo.ſi.de l.j.ff.de le.j.Et ſo.ut in ea.uel melius ſ̃m Pe.& Dyn. ut ibi no.in l.ſol.videlicet ꝙ ibi de media iuris prudẽtia,hic per Iuſtinianum confirmata. De antiquiſſima aliud erat, de qua corrigẽda facit mentionem.l.iſta.Sed in contrariũ facit litera iſta ibi,cum & hic nobis audiẽtib⁹. Ex quo colligitͭ, ꝙ iſta differẽtia uigebat tꝑe Iuſtiniani.Op.ꝙ hæc.l. ſit ſuperflua ꝑ ꝑcedentẽ. So. ꝙ immo nõ,qa ibi de alijs verbis dicit.Itẽ ibi in remiſſione tollẽda, de qua nõ hic.Quęro de quo iuramẽto hic loquatͭ,& rñdeo ut in glo.in qua adde ibi ſublatũ eſt, qa remittitͭ,& ibi, ſi q̃s libertatẽ. Dic, ꝙ ibi ſpeciale fauore libertatis ne differatͭ,nã ſi iurat, qđ eſt facile, ñ habet poſtea neceſſe onus implere, ꝙ ſecus eſt in aliis relictis in q̃bus inſtr̃m remittitur,qa onus nihilominus impletur. & ibi de ꝯdi.& demõ.l.municipalẽ. Dic melius,ut ibi no.in ultima ſo.uidelicet ꝙ aut iuramentũ eſt de ꝑ̃ſenti,aut de præterito,& nõ remittitur,aut de futuro, & remittitur ne ex tali obliuione in periurium inducatͭ,ꝙ non eſt q̃ñ iurat de pręſenti, uel pręterito,& ibi.l.cum
a pater.§.filius.uel dic,ꝙ ibi de iuramẽto defuncti[a] ꝙ uim habet repetitionis ab inteſtato,quod non eſſet ſi non iuraſſet.& hęc differentia adhuc remanet,ad quod facit.ſ.de probat. auth. quod obti
2 net. †Quęro, tex.dicit in omnibus naſcantur in rem actiones, an ſi ab hęrede legetur res propria,vel a legatario res propria, an cõtra eos competat in rem actio.glo.dicit,ꝙ ſic.arg.huius tex. & dicit caſum eſſe in l.pręcedenti.& uer.diſponimus.Sed contrarium tenuit gl.ſ.eo.l.j.gl.ſuper verbo perſonalem,& tunc cum illa concordat alia.l.papi.ff.de ſer.& illę veriores.& probatur ead.l.j.§.cũ enim,qui limitat.§.& hic diſponimus.& ibi caſus,& etiam in fin. illius ſatis probatur,& de iure fforũ eſt caſus in l. ſi tibi homo.§. ſi fundus.de le.i.ꝯiũcta.l.ſi poſſeſſor.ff.de rei vẽ.& ꝓbatͭ ẽt in ſi ſi fundus

ADDITIO.

a ¶Defuncti.Adde quod idem do.Bar.hic.& no.ad intellectum l.cum pater.§.filiis matrem.de lega.2.ſed Bar.in d.§.matrem.tenet & habet locum tam in iuramẽto hæredis,quam teſtatoris,& ſic eſt ſibi contrarius, & illum tex.alleg. Bal.in 1.ſ.cõmo.quod iuramentum habet vim caſus expreſſi.

l.si qs inqlinos.§.j.ĩ c.ti.ibi manumissio facta p hæredẽ valet,quę nõ valeret si dñiũ in legatariũ trãsisset.vt s̃.de his q a nõ do.ma.p
3 totũ.tenẽdũ est igit qđ nõ trãseat dominiũ nisi re tradita. †Quæro si testõr rogauit hæredẽ,vel legatariũ manumittere seruũ, an cõsequat libertatẽ absq; manumissione. & dicit gl.ꝙ nõ, qa hæc est fideicõmissaria libertas,& sic de manu hæredis dẽt recipere.secus si esset directa,vt libertatẽ ei relinquo.vt ff.de fideicõmiss.lib. l.gñaliter.§.fi.& l.cũ vero.§.fin.de testa.manu.l.testõ liber.& hæc vera,licet gl.j̃.in ver.põt dici,teneat cõtrariũ,vt in l.j.ff.de lega,j. & nõ bñ.Et ratio diuersitatis est,quia fideicommissarium libertatis interest hæredis statim nõ transire propter q̃sita medio tpe, & propter ius patronatus.vt l.si qs seruo.de leg.2. Sed in alijs rebus p fideicõmissum fructus restituere,vt j̃.de vsufr.le. per totũ. Sed pone,ꝙ rem aliquam ꝑpriã testator legat Titio,& eũ grauat vt testituat eã Gaio,an dominiũ transit prius in Titiũ q̃ in Gaiũ, & dicit glo.ꝙ sic,& est ratio, q a nisi prius titiũ trãsiret, sequeret qđ ab eo cõmitti non posset,cum aliud emolumentũ nõ habeat, vt l.ab eo.ff.de fideicõmiss.Et ideo nõ statim recta via in fideicõmissarium trãsit,sed p prius in legatarium primũ, & eo mediante in secũdũ,vt ff.de leg.2.l. vnũ ex familia si fundũ. & ex hoc infert gl. ꝙ illud qđ j̃.dixerat de fideicom.libertate, põt dici hodie correctum. & male dicit,vt superius dixi, & inter libertatem, &
4 alias res ibi assignatu differentiã.Quæro †modo an ex omni legato detur in rem actio hypothecaria. Et dicit gl.qđ non,quod de-
5 clara,vt in ea.vsq;ad fi.& latius dixi in l.præce.†Quæro modo ab
a extra,in quo erunt exequata legata,& fideicommissa.[a] & respõ. doc,quod legata, & fideicommissa singularia non exequantur vniuersalibus fideicõmissis,qđ patet ex pluribus,nã ꝑpter singularia nõ cogit adire,vt ff.si qs omiss.cã.te.l.si qs omissa.& Insti.ad l.fal.§.ex diuerso.Item singulare fideicõmissum trãsit directo, nõ vniuersale nisi restitutione facta.vt ff.ad tre.l.restituta.Itẽ fideicõmissum vniuersale valet,licet hæreditas nõ sit soluendo,sicut hęredis institutio,vt ff.ad trebel.l.si hæres.singulare aũt nõ valet.vt s̃.de leg.l.si vniuersæ.fisti.& singularia legata singularibus fideicõmissis,qñ ambo sunt nõ pecuniaria,puta libertati directe,&fideicõmissariæ nõ sunt exequata,vt superiꝰ dixi.sed singularia legata pecuniaria singularibꝰ fideicõmissis pecuniaris sunt exequata, si sint eiusdẽ generis seu similitudinis,qa vtrũq;in specie,vel vtrunque in quantitate, nõ qñ vnũ est vnius generis, & alterum alterius,qa nõ tũc p omnia,sed solũ ĩ eo qđ possunt, vt in gl.,ꝑxima
6 ꝑcedẽti.in fi.†Quæro cũ gl.seq. qua actione petant relicta ĩ codicillis,& tres op.recitat gl.& prima fuit quorũdã q dixerũt,ꝙ officio iudicis,hãc reprobat gl,& bñ ꝭm omnes. Scđa distinguit,aut codicillator fecit etiã testm̃, & tũc indubitanter actionẽ ex testõ a quo depẽdeat,aut testm̃ nõ fecit,& sic ab intestato relinquit. & dubitat gl.nã primo dicit,ꝙ ex testõ,qđ ĩtelligo vtili, vt no. s̃.de cod.l.fi.& hoc,qa in larga significatione cod.est testm̃,qa testatio mentis,postea subiungit, vel dicam dari conditione ex.l. & hæc est.3.opi.sed nõ tenet,qa illa datur vbi gl.igit alia actio non competit vt condi.ex le.l.j.sed vtilis ex testõ competit p ll. & rationẽ. præcedens vera, & tenenda.sequentes gl. recitauit superius.

ADDITIO.

a ¶In qua erunt exequata legata,& fideicommissa. Vide omnino de hac quæstione per Bar.& Ale.in l.1.& ibi Pe.de bella.& Dy.de leg.1.

LEX III.

1 *Artifices præferuntur non artificibus,& an notarij dicantur artifices.*
2 *Serui medici esse possunt,sed non notarij.*
3 *Sorte dirimi debet discordia inter eos,quibus optio relicta est.*
4 *Optio rei legatæ si tertio committatur,illo pro anno non eligente,electio in legatarium transfertur.*
5 *Eligendi ius per negligentiam annalem perditur.*
6 *Alienatio rei quæ debet restitui,non tenet.*
7 *Venditio valida fingi potest retro nulla.*
8 *Heres,an possit aliquid alienare pendente fideicommissi conditione.*
9 *Grauatus de restituendo sub die interta,an teneatur ad fructus medio tempore perceptos.*
10 *Emens rem restitutioni subiectam actionem, ad precium habebit.*

Si duobus. Primo ponit dubitationem antiquorum. scđo eius statutũ & decisionem. tertio decisionem circa æstimationem declarat.scđa ibi,sancimus.tertia ibidem,ĩ seruis. Casus.vbi plures quibus optio est relicta discordãt
a in eligendo sorte dirimitur[a]. h.d.Not.vltra summarium, ꝙ legatum optionis trãsmittit ad hæredes,vt ibi, vel hæredes legatarij.
1 †No.ęstimationem q̃ fecit lrã ista de seruis, qa plus valent artifices, quam non artifices. Item quod notarii non videntur ꝯtineri sub numero artificũ, sed hic de notarijs proprie nõ loquit,sed de
2 scriptoribus.vt in glo.†Itẽ no.ꝙ serui pñt esse medici, sed cur nõ notarij,vt l.gñali.j̃.ad treb.Rñ.qa fidẽ & officium eorũ est publicũ autoritate,sed nõ medici.Not.ꝙ plus valẽt serui castrati,q̃ nõ castrati.& est rõ,qa idoneiores sunt ꝑ custodia,& seruitijs dñarũ.
3 †Oppo.qđ eis discordãtibus nõ recurrat ad sortẽ, [b] sed ad iudicẽ
b si eos cõpellat,vt l.huiꝰ.§.fi.de leg.i.& insti.de satisda.tu.§.finaũt, vel saltẽ se impediant.vt l.2.§.fi.ff.q.mo.vsusfruc.amit. dicit gl.ꝙ in alijs casibus loquunt, & bene. sed ex hoc veritas nõ habet, distingue igit sic. aut dubiũ orit sup facto, & tũc sorte non dirimitur,sed probatur,vt l.actor.s̃.de proba.& l.qui accusare.s̃.de edẽ. Et est ratio ne forte ius competeret ei qui non haberet.arg.l.si qs a filio.& ꝙ ibi no.ff.de leg.j.aut dubium oritur super iure. & tũc aut lex illam dubitationem, vel incertitudinem declarat,& tunc illam serua, vt ff. de pac.l.si quis plures,& l.maiorem, aut.l.non declarat,& tunc aut isti discordant in præiudicium tertij,& tunc ad sortem non recurritur.ff.de administra.tu.l.plures.& Insti.de satisda.tu.§.finautẽ. Sed iudex eos compellit ad concordiam,& alium puta præcise sententiando,& diffiniendo inter eos quis sit potior.in d.§.finaũt.alium non præcise, sed cãtiue si volunt audire,& ita per denegationem iurisdictionis,vt d.l.huius. §.fin.Aut discordat in præiudicium sui tantum,& tunc,aut petunt recurri ad sortem,& tunc ad sortem recurritur,vt hic.aut hoc non petũt & tunc se impediunt,vt ff.de vsufru.l.quoties.& ff.qui.mo. vsus fru.amit.l.2.§.fi.in contrarium alleg.Quæro quid si alteri eorum maior pars rei per optionem rei legatæ fuit relicta,an ille præferatur.Respon.gl.ꝙ forte sic,ar.j̃.de do.l.sancimus.§.finaũt.Sed do. contra,quia iste tex.loquitur indistincte, ergo &c,vt ff.de pub.l. de præcio. Confirmo quia ante optionem nullam debet habere portionem,& sic portio non debet esse causa prælationis. Quæro circa ęstimationem,an minus possit ęstimari. & dicit glo.sic, & bene.Quæro de qua moneta.& dic, vt in glossa. Sed quia illis hodie nõn vtimur,de qua iudicabitur, dic, vt dixi in l.quicunque supra.de seruis fugi.

ADDITIONES.

a ¶Statuto dirimitur.Aduerte tamen, quod tunc aliquid dirimitur sorte cum incertum est de iure, secus si sit incertum de facto.ista est glo.eleganter in l.1.in uersi.prohibebit.j̃.vti pos.quod est ualde no.& no.moder.in l.huiusmodi.in fi. de le.1.& in l mo.ribus.ff.de iud.dic tamen, vt per Archi.28.quæstio.1.circa princ.& prædicta etiam ponit Bar. in l. si duo. in 4.co.ff.vti po.& Bal. in l.iubemus.in col.4.de sac.ecc,sed quid an electio papæ posset committi sortibus, Bal.hic quod non,& de sorte adde Bar.in l.meminimus, inf.quan. & qui.quar: pars deb.& de materia vide Bar.in l.duobus, de leg.primo.

b ¶Ad sortem.Adde an & quando sit locus iudicio sortis.adde Bar.in l.si duo.nu. 5.& ibi posui in apostil.in ver.dirimit sorte.ff.uti posi.doc.in l.si duos.in uersi.eliget,& ibi in apost.in uersi. committitur sorti.ff.de excu.tuto. & Fel.c.licet.col.pe.uersi.in gl.in ver.posidens, & ibi Panor.col. 14.uersi. tertia opi. extra.de probat.

a
1 **§.Sed & si quis.** [a]Casus.†quando optio rei legatę cõmittitur tertio,illo non eligẽte infra annum,vel morte præuento,electio transfertur in legatarium, q non poterit eligere meliorem.sed mediocrem.h.d. Et primo dubitationem decidit.scđo limitat,scđa ibi,tamen. Vltra contenta in summario no.drĩã inter supersedere, & sic negligere, & non
4 posse,& sic habes,quod qui non potest, non negligit.† Item qđ per transitum anni priuatur quis iure eligẽdi.& hoc quando electio rerum committitur tertio,secus si ipsi legatario,quia tempus certum non statuitur sibi,quia de suo tantum ꝑiudicio tractat.vt in prin.huius.l.Itẽ qñ electio legatariorũ inuitat, tertio plapsum anni nõ priuat electione, sed solũ p litis cõtes.p eo factam, siue fiat añ annũ,siue postea,licet pp eius moram ius petẽdi ciuilibet ꝯcedat,vt l.cum quidã.ff.de le.2.qđ no. pro legatis relictis pauperib.per talem &c.eligendis,vt ibi per Bar. Op.qđ a ꝑsona eligere debentis nõ recedat,vt s̃.de contrahen.emp.l.fi. So.vt in glos.qa ibi in contractibus,sed plenius ibi dixi.Quærit gl.si electio detur legatario,an optimum eligat.Hugo,ꝙ sic.alij contra per.l.2.ff.de opt.leg.hic attẽde,qa ibi gl.2.discordat a 3.sed opi.præcedens est uera per eandem l.in prin.& in fi. Non ob.hæc.l. quia hic ex benignitate.l.non iudicio testatoris ad eum deuoluatur electio.

ADDITIO.

a ¶Sed & si quis.Vide Bar.in l.multa.ff.de condi.& demon. vbi non allegauit istũ tex.& vide Bald. in cap. plerumque. extra de rescript. vbi limitat istum text.

a
1 **§.Sed quia nostra maiestas.** [a]†Casus.Rei restitutiõi subiectæ pure,uel sub certa die alienatio,pignoratio,& manumissio nõ tenet ipso iure.h.d.No.tex.ibi,qa satis absurdũ &c.ubi habes qđ nemo plus iuris transfert in aliũ, q̃ habeat penes se.ut ff. de regu.iur.l.nemo. Op.qđ imo possit alienare,ut ff.de pet.hære. l.sed & si lege.§.qđ aũt.& ff.ad tre.l.Lucius. So.ut in gl.qđ ille ꝭm ueterẽ dispositionẽ hic corrigit, qđ est verũ in uno casu illarũ legũ.s.qñ simpłr rogat hrẽditatẽ restituere, nã tũc poterat alienare, licet nõ ĩ ꝑiudiciũ fideicõmissarij,ut l.Marcellus res,q̃.ff ad Treb. In alio aũt casu qñ rogat restituere qcqd ex hrẽditate supererit. ꝑ hãc.l.j.nihil est innouatũ,sed p auth.ꝯ cũ rogatus. ad treb. ĩ quarta retinẽda est immutatũ,ut ibi dicet. Opp,2.de.§.seq.finaũt &c. so.ut in seq.gl.qđ ibi in relicto sub ꝯditiõe, qđ est alienũ spe.hic in eo,qđ alienũ re.Et subiũgit gl.qa purũ est legatũ.Sed hic attẽde,qa hic nedũ de pure relicto,sed ẽt si sub die certa.unde q̃ro an relictũ in diẽ certã dicat alienũ,ita, qđ dñiũ trãseat in legatariũ. Et ingt Ia.Bu.qđ qdã dixerũt,qđ sic,ad exẽplũ obligationis personalis in qua añ diẽ nascit actio. licet differat exactio, sic in reali dominium statim transeat ad legatarium,quod ei non placuit, & bene p.l. Sempronius athenis.ff. de usufru.le. & p.l. si usumfr. §.plane.ff.usufruct.quẽad, ca,in quibus dr̃ ꝑprietatem ante diem non

ADDITIO.

a ¶Sed quia.De materia huius §.vide per Bartol. in l.quædam.§.fin. ad treb.

non trãsire,quod verum est,nec est par rõ dñij ad obligationem, quia obligationem ante nasci nihil nocet,cũ exactio differat.Sed dominium ante diẽ transferri noceret hæredi, qa tũc legatarius, tanq̃ dñs fructus lucraret,seu sui fierent,& ei deberẽt restitui, qđ esset contra testatoris voluntatẽ. Opp. 3. ꝙ imo alienatio teneat: vt ff.ad Tre.l. Marcellus.§.res q̃,& l.si hæres institutus.§. res q̃.Gl. dat quatuor sol.prima,& scđa vere simul iũctę,videlicet, ꝙ in eo quod est infra quartam olim, & hodie tenet, sed in eo, quod est supra quartam olim tenebat, sed non in præiudicium fideicommissarij,hodie vero ipso iure nõ tenet,vr hic. & circa hoc vide qđ plene scripsi in l.filium quem habentem.s̃. fa.erc.Op.4.ꝙ manumittere possit, vt ff. ad treb. l. qdam.§. si quis filium. glo.sol.duobus modis,& primam so.reprobat,secundam impugnat,& ab impugnatione illã defendit,& sic in illa persistit. vel dic latius secundum Bar.aut hæres ignorauit rem subiectam restitutioni, & põt manumittere.vt l.fi.§.final.de leg.2.aut sciuit,& tũc,aut seruus est hæredis,& potest.l.si quis ĩquilinos.§.j.de lega.j.aut testatoris,& tũc,aut erat relictus spãliter,&nõ põt.vt l.seruus.ff.de ma.& obe. & l.gñaliter.§. fi.ff.qui & a qui.aut sub vniuersitate,& tũc aut pure,vel in diem certam, & non põt.aut sub condõne,tunc inter viuos non põt, si in vltima voluntate põt eius fauore,vt in ꝯrio.

§.Sin autem sub conditione. Casus. res quæ subiacent restitutioni sub conditione,vel incerta,possunt interim alienari, vel obligari, sed adueniente casu restitutionis fingitur retro nullum quod est factum.h.d.Et primo consuluit.secundo statuit.
7 tertio extendit.secunda ibi,finaũt.tertia ibi, quod similiter.†No. vẽditionem,& hypothecam validam fingi retro nullam.Item,ꝙ resoluto iure datoris resoluit ius acceptoris.itẽ,quod sicut ab initio dominium non põt, sine titulo, vt l.traditionib.s̃.de pac.& l. nunq̃ nuda.ff.de acq.re.dom.ita,nec remanere ex postfacto,ideo hic legatario competit rei vendicatio cum euenerit dies, vel conditio,necei obst.longi temporis præscrip. vt hic.Op. ꝙ retro non irritet vẽdicatio,vt ff.quẽad.ser.amit. l.is cui.§.fi. & de fideicom. lib.l.gñalr.§.quoties.& de reg.iur.in l.plerũq;.in fi.& de leg. 3.l.fi. §.fi.Sol.duob.modis,vt in gl.primo, ꝙ vere tenuit, vt in ꝯrijs,sed tunc fingitur retro non tenuisse, vt hic. Secundo ꝙ hoc nouum ius,illud antiquum,quod corrigitur per istud,quod nõ placet docto.arg.l.præcipimus.j̃.de app. prima vera quo ad alias leges ꝑter quam ad l.fi.§.fin.de leg.2.nam in illa est speciale,vt nec ex nunc, nec ex tunc retro fingatur inualida,quod patet,qa non rescindit, sed valida remanet propter iustam hæredis ignorãtiam,qđ aĩs nõ esset,vt ff.de leg.j.l. seruo legato.§.j. Op. 2.ꝙ ipso iure statim non valeat,etiam si conditio pendeat,vt in auth. res quæ.Gloss.fatent contra.& sic auth.ipsa corrigit hanc,& alias leges.supra allega.& idem no.gl.in l.seruo legato.§.j.de le.j.& in l.plerũq; . de reg.iur. sed contra no.in l.cum pater.§.libertas.de leg.2.& in auth.de rest. & ea quæ parit.§.quamobrem. Et istæ vltimæ sunt veriores ꝭm doc.& bene,nã vt patet ex litera auth.res qui,nihil ĩnouat in modo prohibendi alienationem,sed a prohibitione.l. antiquæ duos
8 casus excipit.secundum Iac.Bu.& dominum meum.†Oppo.3.cũ iste tex.in prin.loquitur etiam in fideicommisso vniuersali innuere videtur, quod pendente conditione fideicommissi hæres non possit rem aliquam alienare.Sed in contrarinm argu. gloss.a diuisione,quia aut hæreditas nondum est restituta, ergo in fideicommissarium non transeunt actiones,& iura.vt ff.ad trebel.l.facta.in prin.& l.si eius.§.si qs. præter q̃ in tribus casibus.j̃. ad treb.l.pe.& per consequens ante restitutionem potuit hæres alienare, nec fideicommissarius qui nondum habet iura potest reuocare,aut hæreditas est ei restituta,& tunc res prius alienatas non debet posse vendicare,quasi non veniant in restitutionem,cum sint extra positæ per alienationem.Gloss. quatuor modis sol.primo confiten-
a do,quòd interim alienare poterit[a] per tex.hic in j.respõso.sed postea conditione eueniente restituitur, & per consequens cum restitutione dominium transit,ideo vendicare potest, ut hic.Secundo so.ꝙ rationes prædictæ loquuntur ꝭm ius antiquũ,qđ p istud nouum est correctum. sed truffa est. Tertio ꝙ olim requirebatur restitutio, vt actionem haberet. Et idem hodie quo ad directam act.sed hodie hæc.l.concedit vtilem ante restitutionem. Quarto dicit gl.& melius,& doc.subaudiunt,& verius,ꝙ ante restitutionem conditione tñ existẽte habet rei ven.pro alienatis,in nõ alienatis vero expectatur restitutio,vt olim. Ego istã diuersitatẽ non bñ concipio,nã ut patet in tex.hæc l.rescindit titulum,& sicut ab initio dñiũ nõ trãsfert sine titulo, ita nõ remanet ex postfacto.vt hic,& l.Vrannius.ff.de fideius.& sic statim cũ conditio uenit ad hæredẽ grauatũ transit dominiũ directũ, & sic pinde est ac si nõ fuisset vẽdita,& apud aliũ sit sine cã.Sed cõstat, ꝙ olim ꝑuẽta ad alium sine cã non vendicat fideicommissarias ante verbalẽ restitutionem, quia prius ius vtile fideicomnissi ei non competit ex quo actiones possit intẽtare.vt l.superius alleg. & l.restituta.ĩ eodem titu.ergo,nec hodie,cum hæc.l.circa hoc nihil innouet.Nec ob.quod hic dicitur,quod potest vendicare,quia intelligo restitutione facta,nõ ante,sicut nec alia nõ alienata. potest tamen uẽdicare, vt sic leges legibus concordentur,vt s̃.de inofficio. donat.l.j. & posteriores secundum priores interpretentur, vt ff. de legi.l.nã & posteriores, vt supra.de nox.l.2. Non ob.ratio per quam glossa mouetur,videlicet,quod hæres desijt esse dñs, & sic non põt restituere,quia fateor de restitutiõe reali, & manuali,& nõ verbali totius vniuersi.& sic hæreditatis ĩ cuius restitutione trãseũt omnia: & sic ẽt huius rei alienat interim dñiũ, ꝙ ẽt erat alienatione rescissa in hæreditate repertũ.non.n.est cuiuslibet rei de per se necessaria restõ,qa in fideicõmisso vtili, nõ singulari loquit. & his accedat,qđ no.gl.ff.de pub.l.cũ sponsus.§.is cui.& ista rõ meo iudicio
9 conuincit rationem gl.†Reuertor ad vnum,ꝙ tetigit gl.superius, videlicet, an iste grauatus de restituendo sub die incerta vel cõditione,teneat fructus medio tpe perceptos restituere.& loquor de singulari fideicommissario,de quo gl. loquit.nam de vtili est materia j̃.ad treb.l.iubemus.& s̃.fam.erci.l. filium quem habentẽ.& dicit gl.ꝙ sic,vt in auth.de nup.§.q̃ vero.Sed gl.no.ꝯtrarium.ff.de
b rei vẽ.l.emptor.in fi.gl.mag.& illa verior. [b] Et est rõ,qa dilatio est apposita fauore grauati.ideo fructus lucrat,l.si fur.in fi. ff. de vsuf. facit,quod no.s̃.ti.j.l.post mortem. hinc est qđ in legatis conditio non retrahit retro,vt ff.ad sil.l.j.§.serui.licet retrofingat alienationem non interuenisse,vt in hoc secundo doc.

ADDITIONES.

a †Interim alienare poterit.Adde an valeat alienatio rei legatæ ad diem ante diẽ. vide Iac.de Belui. in auth.de alie.& ea quæ pa.in 11.mense. in princip. in 1.q.ibi etiam Ang.

b ¶Et illa verior. Ad hoc adde doc.hic plene cum illa gl.quæ est fin. in d.l.emptor. Alleg.in tex.& in l.in fundo.eo.tit.in 3. col.post Bar.& vide hic in l.pe.& Bald.& Imol.in l.insulam.ff.so.mat.

1 **§.emptor.** †Casus. scienter emens rem restitutioni subiectam.illa euicta habet actionem ad preciũ tantum,non ad duplum,etiam si fuerit promissum.h.d. ꝙ est notandum.Opp.ꝙ immo agat de euictione in casu in quo permissa est, vt s̃.cõ. vtriusq; iudi.ĩ l.si fratres.& j̃.de eui.l.si fundũ:& j̃.de ꝑscr. xxx.an.l.j.q̃ similiter ob.& in alio. qa hic ñ stipulatus agit ad simplum cuius contrarium in scienter alienante. vt in d.l.dr̃.Glo.sol. tribus modis,& tenet vltimam so. ꝑ vera, sed illa non est tuta,qa ꝭm eã iste.§.nõ habet locum in legato,vel fideicommisso singulari pure relicto, cuius dñium emptor sciebat transiuisse in legatarium,& tñ hoc non est dicendum,qa iste §.ad omnes casus s̃.positos refert,& iõ prima vr̃ tutior,qđ hic sit speciale, & scđa ponit rationes huius specialitatis.Opp.2.ꝙ rõ meliorationis hr̃, vt ff.loca.l.pe.j.rñ.So.in seq. gl. quod hic mala fide, ibi bona emit.

AVTHENTICA.

1 *Liberi de restituendo grauati suam legitimam detrahere possunt.*
2 *Dos secundum facultates, & personarum dignitate dari debet.*
3 *Frater,qui tenetur sororem dotare potest fideicommissum minuere.*
4 *Dos filię institutę tpe mortis patris viduæ, an veniat in restõne fideicommissi.*
5 *Fideicommissum an possit pro sumptibus minui.*

Res quæ. Casus. Res quæ subiacent restitutioni, hodie in casibus hic subiectis possunt irreuocabiliter
1 alienari.h.d.†No. ꝙ liberi de restituendo grauati ante omnia detrahunt legitimam suam.Item no.bonum ar. ꝙ qñ statutum repellit fœminas a successione, & masculos eis pręfert, sed mandat
a filias,& neptes dotari [a] arbitrio propinquorum, ꝙ propinqui nõ debent arbitrari minus sua legitima, quia in ea non est excessus,
2 sed in plus si illa non sufficit,vt hæc lex facit.† Item no.ꝙ dos est arbitranda ꝭm facultates, & dignitatem personarum, vt hic.& l. quæro.& l.cum post.§.genere.ff. de iure do. Item ꝙ communiter vtilia priuatę seu singulari vtilitati sunt præferẽda.Quæro primo, quomodo hæc auth.adaptatur ad l. codicis. Respon.ꝙ glo. variarunt,vt dixi.s̃.l. proxima, ver. sinautem sub conditione,in 2.opp. Et veritas est,ꝙ hæc auth.nihil innouat circa modum prohibendi alienationem. sed eo modo permittit quo lex pręcedens, sed a prohibitione.l.antiquę duos casus.s.dotis, & donationis pp nuptias.ex hoc infero,ꝙ hęc auth.nõ corrigit.l.fi.§ fi.ff.de leg.2.vbi tenet alienatio, & irreuocabiliter propter iustã hæredis ignorantiam,& ita tenet ibi Dyn.& dixi in l.præcedenti. Quæro.2.an hæc auth. habeat locum in extraneis institutis de restituendo grauatis.Et dic,ꝙ nõ,qa cũ in liberis hic loquatur,in cæteris prohibet. vt l.cum prætor.ff.de iudi.& qa specialia non sunt extendenda.vt l.qđ vero ꝯ.ff.de legi.& quia ratio est diuersa. Quæro.3. vsq; ad q̃ quantitatem possit alienari. Respondeo ꝭm facultatem rerum, & quantitatem personarum.vt super tex. dixi. Quæro. 4. de qua dote & donatione hic loquitur.& dic vt in princip.2.gl.videlicet de constituenda grauata persona.quod intelligit Pe.tam pro se quã pro liberis eius, vbi grauatus sit filius defuncti qui pater est, cuiꝰ officium est filiam dotare. vt s̃.de dotis promiss.l.final.& s̃. de iure do.l.nec mater, secus si filia esset grauata q̃ suã filiam dotare vellet.& hoc tenet gl.in l.a filia .in prin.ff.ad treb. Sed Barto. ibi dicit,ꝙ illud procedit vbi maritus esset diues,secus si inops, & vxor grauata diues.Nam tunc sicut matris officium est alere libros. vt s̃.de neg.gest.l.alimenta.& ff.de liberis agno.l.si quis a liberis.§.si vel

ADDITIO.

a ¶ Filias,& neptes dotari.Adde Soc.cons.182.inc.licet filia.ver. secundum est qđ in 2.parte char.54.& ver.207.in causa dominæ Annæ.vers.quinimmo etiam.in d.parte char.81.& consi.288.inc.cir.primam q.ver.2. posito cum seq.in 2.par. char.207.Vbi hoc idem inducit.& all.sed non firmat.

vel parens,sic,& tūc eius officiū debet esse dotare filiā.& iō tunc
mr̄ pro dote filiæ suæ res restituendas poterit alienare. Sed ego
puto ex quo ipsa supponit̄ diues,ꝙ de suo dotare debeat, ñ de su
a biecto restōni,qa pmissio quā facit hæc auth . est subsidiaria,ᵃ vt
hic patet.ibi aūt vterq; est inops.ego puto ipsā tūc minuere pos
se,qa & illa neptis est testatoris. Sed caue,qa dicet qs, qđ non pt
p se & liberis.vt dicit Bar.cū tex.ī corpore loquat̄ de filio rogato
post mortem.& sic decesserit sine liberis. vt l.cum acutissimi.s̄.đ
fideicom. & sic si liberos habebit fideicōmissum expirabit. Sed
respon. qđ ante casum illū possibile est filias nubiles habere, &
sic dote īdigere. & pone postea illas ante patrē decessisse, & dos
apud maritum in totū,vel in partē remāsisse, vñ dubitari potest,
an pater potuisset fideicommissum minuere. & dicit ipse, ꝙ sic.
3 † Sed q̄ro qd de fratre in casu quo tenet̄ sororē dotare . vt l. cum
plures.§.pe.ff.de adm.tu.& no.l.nō omni.s̄. de administra.tu.Et
rñdet Bar. qđ pōt fideicommissum minuere. sed ego dubito, qa
a testatore legitimam suscepit hæc soror iure institutionis. alias
testamentum non valeret, & pr̄ eiˀ fideicommissarium noluit p̄-
ferri,sed nō filio heredi instituto,nec eius liberis. vt d.l.cum acu-
tissimi. Quæro an hæc auth. habebit locum in filia iā nupta abs-
q; dote.dic,ꝙ nō , quia patris officiū quo tenet eā dotare cessat,
sicut officiū quo tenet̄ eam alere, cū habeat vnde se alat. vt ff.de
libe.agno.l.si quis a liberis.§.2 facit,ꝙ no.Gui.ff.de cō di.indebi.l.
4 cū is.§.j. † Reuertor ad gl. & q̄ro an in exigēda, & soluēda dote
vendicet sibi locū hæc auth. puta si filius in cā restitutionis erat;
dic,qđ sic,vt in gl.Quæro,si filia a patre instituta est vidua tempo
re mortis patris.& pater dotem recuperat,an dos ista veniat in re
stitutione fideicōmissi. Et loquor de filia in potestate, qa si esset
emancipata,certū est ꝙ nō veniret.& dicit gl.ꝙ nō, & bene. idē
no.in corpore.§.nobis aūt.& pbat̄.ff.ad l.fal. l. pater filiā.in prin.
sm̄ Cy.& docto. Sed hoc vr̄ tutum,qa prius cedet dies fideicom
missariæ hæreditatis restituendæ,q̄ dies legati facti in causam do
tis filiæ. & sic veniet ī restitutionē. & euanescet legatū.Ista ergo
auth. hēt locū siue sit filiˀ q p se velit donationē pp nuptias ɔsti-
tuere,siue p filio suo,siue dotē p filia,siue sit filia defuncti,q̄ p se
dotē velit ɔstituere,siue pro filia sua,qñ maritus esset inops. Item
dicit Bar.si pater vult alienare pro filia ponēda in monasterio ex
eo,qa ingressus monasterii fauorabilior estq̄ matrimoniū. vt in
auth. de san. episc.§.sed hic de pn̄ti.& extra.de proba.ca.in presē
tia.& qa qđ monasterio dat̄ (vulgo)dos mulieris nuncupat̄.Idē
dicit p se redimendo ab hostibus.ar. s̄. de sac.ecc.l.sancimus.sed
nō pro redimēdo a pena delicti p eum commissi,qa illud euenit
sua culpa,quæ alijs non debet esse nociua.vt ff.de neg. gest.le.si-
ue hæreditaria. Itē prædicta dicit locum habere nedum si pater
dotauerit filias inter uiuos,sed etiam si in ultima voluntate,quia
illa alienatio est fauorabilior,vt l.qdam.§.si quis.ad treb.& no.s̄.
l.pxima.§. sed quia . & qa donatio in testō facta pōt dici aliena-
5 tio.vt s̄.de secū.nup. l.si quis prioris.§.cæterum. † Quæro an pro
sumptibus possit minuere hoc fideicommissum si aliunde nō ha
bet.Dicit gl.quod non. Nec ob.authē. contra rogatus. j̄.ad treb.
qa respondet,vt in ea continetur vsq; ad fi. Sed attende,ꝙ ista gl.
pōt habere duplicē intellectū.vnū,vt quærat̄ de sumptib.alijs,uel
doti necessarijs ad matrimonium, & pro ornamentis,& appara-
tibus secundum morem patrię.& tunc puto,qđ sic,quia hęc sūt
pręambula,& necessaria,& de appēdicijs dotis: ergo &c.ar. s̄.tit.
j.l.quamuis. & ff.de spō.l.oratio.& de acqr.here. l.illud.Alius est
intellectus communis doct.vt hic quærat de sumptibus. i.alimē-
tis ipsius grauati.Et hoc intellectu supposito Iac. de Rau. repro-
bat gl.ex tribus. Primo, quia ratio nō videt̄ diuersa inter dotem
& alimenta.Scđo quia ambo videntur æquiparari.vt s̄.de pręedi.
mi.l.ob ęs.Tertio,quia sicut ille dodrās qui debet seruari ex legis
dispositione pōt minui in cā alimētorum:vt d.auth.contra roga-
tus.sic iste dodrans, qa non est ratio diuersa.Sed ego teneo glo.
ex eo.Primo, qa duo casˀ tm̄ sūt exceptuati,ergo ceteri phibiti.
ar.l.cū ptor.ff.de iud.Scđo,qa legitimā.l.voluit deberi filijs p eo
rū alimētis.ut ī Auth.de triē.& semis.§.j.Cū ergo lex iā p alimē
tis puideat de legitima,non est dicēdū vt p illis residuū minuere
possit.Itē qa legitima portio succedit alimētorū loco,q̄ priˀ ī do
tē est ɔuertenda,ut hic patet in lr̄a, nō ergo p alimentis pmittat̄
dūmō dodrātis. Ita diuersa est rō : qa in dote versat̄ maior fauor.
s.alimētorū:& liberorū pcreādorū.vt ff.solu.ma.l.j.Et hoc est qđ
vult iste tex.ī fi.Itē qa si est rogatˀ restituere post mortē, vt dr̄ in
corpe,fructˀ cēnt interī totiˀ hr̄ditatis p alimētis.& hoc fortiˀ p-
cedit tenēdo opi.vsitatā,qđ ñ tm̄ legitimā. Sed ēt quartā trebel-
lianicā detrahit. vt dicet̄ in l.q̄q̄.j̄.ad l.fal.Non ob.ꝙ de quātitate
dicit,qa eo casu alienatio fit ex pmissione testōris,in casu nostro
fieret ɔ eius phibitionem, vñ casus nō est similis nostro.Vltimo
scias, ꝙ Mar. silla.dixit ꝙ filius de restituendo grauatus non tm̄
pure,sed post tp̄s non pōt detrahere duas quartas,sed vnā tantū,
scilicet legitimam,per hanc.l.quicquid teneant Cano.Sed oppo.
seruat consuetudo.vt no.gl.j̄.ad l.fal. l.quanquā:& ibi dicam.

ADDITIO.

a †Promissio quā facit hęc auth.est subsidiaria. Tu vide de hoc Sal. in l.nulla,nu.
3.ver.ex quo no.& ꝙ ibi posui in apost.in ver.dotem.s̄.de iure doti.

De falsa causa adiecta legato, & fideic. Tit. XLIIII.

¶ Quia in legato,vel fideicōmisso qñq; adijcitur causa,q̄ aliquā
do est falsa, iō post legata, & fideicōmissa annectit̄ ista rubri. Et
no.differentiam inter causam , conditionē , demonstrationem,
& modum.tam in modo faciendi , q̄ in eorum effectu.vt in glo.

LEX PRIMA.

1 *Verba enunciatiua in vltimis voluntatibus dispositionem inducunt.*
2 *Hęres an teneatur pbare testatoris errorem, an vero legatarius voluntatē.*
3 *Hæres qualiter testatoris errorem probare possit:*

1 Verba testamenti. †Casus verba enūciatiua in vltima volūta-
a te ᵃ principaliter pp se emissa dispositionē inducūt, ᵇ
b nisi pbent̄ emissa p errorem.h.d.cum l.si dotē.j̄.e. Vel
breuius.cā cohærens legato falsa probata vitiat legatū, & nō ali-
ter.h.d.& no.Et pone exemplū , vt in j.gl.Opp. ꝙ hæc confessio
non statim p̄iudicet,sed demū elapsis.30.dieb.vt s̄. de nō nu.pe.
l.in cōtractib.§.sup his.So.vt in gl.qđ ibi in contractib.hic in vl-
tima voluntate.& duplicem rōnem diuersitatis assignat,vt in ea
2 usq; ad ver.item vr̄.†Op.2.quod hæres non teneat̄ probare erro-
rem,sed legatarius voluntatē,vt ff.de leg.2.l.titia.§. Gaius.sol.du-
pliciter.vt in gl.primo,ꝙ ibi de hr̄ditate obliganda.hic de debito
re liberādo,in quo procliuiora sunt iura.vt l.arrianus.ff.de ac.&
ob. sed hæc non est bona so.quia idem dici posset in ɔ̄rio. Scđo
quod ibi res non erat penes vxorem,licet in eius prætorio essent,
sed penes virum,qa in scrineis viri existētib.in prætorio,quasi di
cat,quod ibi verba testātis nō importāt illā mentē,quā legataria
allegabat.iō pbat.nā verbū,penes,ibi positū nō includit trāslata
in prætoriū.vt l.penes,ff.de ver. sig. hæc verba importāt illud qđ
legatarius asserebat.iō nō ipse,sed hr̄s pōt probare.Op.4.qđ hæc
uerba liberationem nō inducant.ut l.ex his.s̄.de re.mil.Sol.vt in
gl.vsq; ad fi.vel dicunt doc.ꝙ ibi verba enunciatiua fuerūt emis-
sa pp aliud,hic pp se,& vtraque uera.Et pōt dici,ꝙ hæc est rō solu
tionis gl. No. ēt gl.in eo quod dicit, ꝙ ɔfessioni factæ in vltima
3 voluntate est standum,de quo dicam in l. seq. † Quæro ab extra
qualiter hæres hic pbabit testōris errorē. dic, pbādo rē aliter se
habere.ut l.cū falsum.s̄.de iur.& fac.ign.Sed in cōtrariū facit,qa
falsitas cāæ nō uitiat legatū,vt l.cum tale.§. falsum.ff. de cōd. &
dem. Sol.ꝙ qñq; cā adiecta,quæ dr̄ falsa cohæret legato, qa tunc
falsitate patefacta vitiat̄ legatum, ut in cōtrario, dr̄ aūt cohærere
legato,qñ ex ea infert̄ necessario legati dispositio,vt hic,ut patet
in exemplo,quod ponit.j.gl.puta,quia mihi soluit,ei liberationē
lego.solutio enim liberationē exigit.ut l.dissolutę.s̄.de ɔd.ex l.&
econtra dr̄ nō cohærere, qñ ex ea non infertur dispositio legati.
ut titio lego fundum , quia mihi seruiuit, uel quia iuit pro me
ad talem locum,uel quia fuit magister meus , iō licet nō fuerit,le
gatū debetur,nisi probaret̄ , ꝙ testator fuisset aliter relicturus. ut
d.l falsum,& in hoc est diuersitas: qa falsitas causæ facit præsumi
eū nō fuisse aľs relicturū,qđ nō ibi.Et rō rōnis est, qa cā cohęrēs
legato præsumit finalis,& nō cohærēs censet̄ impulsiua , & hæc
est ueritas.sed ɔ istā facit.l.seq. cū exēplo suo. vbi si lego tibi de-
cē,q̄ tibi debeo, licet nil debeā, tñ legatum debet̄.So.ibi falsa de
mōstratio,hic falsa causa,ac inter ista dr̄ia, vt hic no.super Rubr.

ADDITIONES.

a † Verba enunciatiua in vltima uoluntate . Adde de hoc vltra notata hic p coa
postillatorem meum,vide Roma.sing.suo .153.inc.quid si dixit testator,& sin.
436.inc.uerba enunciatiua .
b ¶Dispositionem inducunt.Adde do.Soc.cons.227.inc. præsens consultatio pul
chræ.uer.quia uerba,cum uer.se.in 2.parte char. 101.& de materi . istius l.ui
de l.uerba,supra de testa.

LEX II.

1 *Legatum falsa demonstratione non perimendum .*
2 *Testator in vltima voluntate confitens se debitorem,non potest postea contra hanc uoluntatem uenire.*

a Etiam ᵃ † Falsa demonstratio non perimit legatum , vbi
a certa quantitas est expressa de se, uel per relationē
ad aliud, secus si omnino sit incerta,hoc dicit.cum sequ. & cum
l. final. quia penultima est summata cum præcedenti . Oppono,
quod immo legatum non ualeat,vt ff.de lega. primo.leg.si sic.So
lu. quod hic certam quantitatem expressit : ibi non , ut in prin-
cipio glossæ . vsque ad versiculū.item dixit. Opponitur secundo,
quod etiam si per certam quantitatem expressit , non ualeat.
vt eadem.lege.si sic, & l. quacunque . & lege creditori . de lega.
tis primo.& ff.de libe.lega.lege.legauit.Solutio,vt in eadem glo-
vsque ad finem. quia aut quantitas exprimitur , vt debita a testa-
tore:&

ADDITIO.

a Etiam.Adde Bar.in l.cum quidam,la.1.& ibi Bar.de le.2.& an falsa.demonstra-
tio uitiet legatum?uide in l.demonstratio.ubi doc.& Bar.de ɔd.& dem. & in l.
si quis in fundi uocabulo, dele.& in l.si secūdis.§.ꝙ quandoque , & ibi gl.Bar.
& doc.de leg.1.& uide Bal.post gl.hic, & l.his uerbis, §. pater , de le.3. & in l.
quibus,§.qui dotalem,ff.de condi.& de.quod nota.

tore,& valet ēt si nihil debeat̄,vt hic, aut exprimit̄ vt debita a le-
gatario,& nō valet.Et est rō,qa in nihilū voluit hr̄dē grauare, ꝙ
esset in dādo, sed solū liberationē ei legare,vt d.l.si sic, & d.l.le-
gaui.aut exprimit̄,vt debita a tertio,& idē,eadē rōne,qa & si ve-
rū debitū esset,nō in plus grauat̄ hæres,q̄ ad cessionē actionū, vt
d.l.si sic,& l.quocūq;.Cōclude ergo sic,cū q̄rit̄,an falsa demōstra
tio pimat legatū distingue,aut q̄titas certa nō exprimit̄,& legatū
vitiat̄,vt d.l.si sic.Aut quātitas certa exprimit̄,& tūc si falsa demō
stratio nō pimit substātiā rei legatæ,non vitiat̄ legatū, vt hic,aut
pimit substātiā rei legatæ,& vitiat̄,vt in ɔ̄rio:in quibus, vel libe-
ratio,vel actionis cessio legat̄,quorū neutrū pt̄ fieri de eo, qđ nō
est.Et ex his apparet,ꝙ pr̄ si legat filiæ centū,q̄ ei dedit in dotē ex
tali legato filius hæres institutus nō dr̄ in dādo grauatus , & ni-
hil ei dare tenet̄.† Vltimo hæc lex cū suo exēplo inducit̄ p Ia.Bu.
& Cy.ɔ Pet.& eos,q dn̄t,qđ si testator in vltima volūtate fatetur
se debitorē alicuius ēt corā testibus, qđ ɔ hāc ɔfessionē non pōt
a venire,ᵃ sed tenet̄ ad id tanq̄ ɔfessus,qa vidi hic oppositū,nā si le
go centū,qa tibi debeo, hæc verba non pbant me debitorē ēt si
cā debiti sit exp̄ssata,vt ff.de leg.ij.l.Lucius,§.quisquis,vbi casus,
& de libe.le.l.Aurelius,§.fi.simile.s̄.eo.l.j.nā illa verba nō pbant
sol.sed inducunt liberationē.Sed Bar.in d.l. Lucius , §.qiqs.dicit,
qđ si pars esset pn̄s,vel eius nuncius,ꝙ talis ɔfessio pbaret,q̄uis fa
cta esset in vltima voluntate,sicut p epistolā,vt ff.depo.l. Publia.
§.fi.& p Bar.facit ꝙ no.gl. magna circa fi.i l. p̄cedēti. Sed moder.
dn̄t,qđ si ɔfessio sit facta parte p̄sente,& recipiēte , vel ad eius in-
stātiā,vel notario p̄sente vice,& noīe debitoris recipiēte,tūc p̄iu
dicet,& reuocari nō possit,qa trāsit in ɔ̄ctū , vel quasi qui pōt in
testamēto celebrari,vt no.ff.de test.l.hr̄des palā.§.fi. Et si neutrū
eorū interuenerit, quantūcunq; pars esset pn̄s talis ɔfessio hēt vī
relicti,& non ɔ̄ctus,cū nō hēat sua substantialia , iō reuocari pt̄,
adeo ꝙ p sequens testm̄ postea factū,in quo de p̄dictis nulla sit fa
cta mētio,intelligitur reuocata,ꝙ alibi fatetur Bal. verū, nisi illa
ɔfessio emanasset in foro pęnitentiali, qa tūc cogitur obseruare ,
vt extra de succes.ab intest.c.fi.& de sepul.c.parochiano,& de his
plenius scripsi.in l.generaliter.s̄.de nō nu. pecu. & ibi Cy.ponit.

ADDITIO.

a Contra hanc confessionem non potest venire. Tu vide de hoc vltra notata per
Bal.s̄.in l.proxi.quod no.iste in l.generaliter,nu.24. vers. quæro 12. & ibi dixi
in apo.ad eum in ver.an præiudicet,& nu.25. ubi etiā posui in addi. ad ipsum
in uer.reuocari,sup.de non nu.pecu.

LEX III.

1 *Vxor,numerationem dotis legatę sibi a marito certa quātitate non expressa, probare debet.*
2 *Impensę factæ in dote, an veniant in dotis restitutione.*
3 *Falcidia, an sit de legata dote detrahenda.*

Si non designata. Licet eā summauerim cū p̄cedē-
1 ti,tñ ad tex.dic.† Si maritus legat
dotem vxori certa quantitate non exp̄ssa,oportet vxorē probare
numerationē,ꝙ non hēt necesse si certa quātitas sit exp̄ssa, qa il-
la debet̄.h.d.Sit igit̄ cautus tabellio p amico suo , vt testatorē in-
terroget de quātitate,vt illā scribat. Collige ibi ex verbo,puenis
set,puenturū , vt esset, ꝙ verbū p̄teriti plusq̄ perfecti nō trahit̄ ad
futurū, sicut nec p̄sens,vt l.si a colono.ff.de ver.ob.Quæro,in ca-
su quo dos erat pmissa,nō data,qd maritus vr̄ legasse vxoriˀ dicit
gl.liberationē,vt l.j.§.sed si dotē,ff.de do.promisˀ qđ pcedit si mu
lier ipsa promiserat.Sed qd si pater mulieris dotē pmisissetˀ dic,
ꝙ hēt actionē ɔ patrē siue quantitatē certā expresserit,siue non,
& multo m̄agis arg.eorū q̄ no.in l.p̄cedēti.Nā licet ius,ꝙ hēt es-
set extinctū eius morte,non ppea vr̄ plus legasse,vt s̄.de le.l.vxor
patrui,cū ibi no. Quæro.ij. dr̄ in primo casu huius.l. qđ si mulier
pbat qd,vel quātū dedit,ꝙ tunc legatū tenet in eo,qđ est pbatū:
sed qūo hoc:qa in probato apparet eā creditricē:sed legatū debi
ti factū a debitore creditori non valet,vt ff.de le.j.l.si creditori.gl.
2.in prin.huic rñdet,qđ tunc non valet, qñ creditor nō hēt ɔmo-
dū representationis medij tpis , qa qđ annua bina trina die solue-
retur,nūc statim debebit,vt ff.de do.prælc.l.j.§.verū, & Inst.de le.
§.sed si vxor.Itē dicit gl.valet ob aliā cām, qa ammodo non reti
nebit̄ ob res donatas,&c.de qua.in §.taceat,s̄.de re.vx.act. Quæ-
2 ro.3.cū vir legat dotē vxori:† an impēsæ factæ in dote q̄ viro,vel
eius hr̄di fuissent restituēdæ,videant̄ legatæ,ita qđ dotē non mi-
nuant.Et dicit gl. qđ non:qa solū vr̄ legare, ꝙ ipsa dotis iudicio
posset recuperare,ꝙ secus esset in extraneo legante,vt ff.de le.2.l.
nemo,§.auiæ,vel dic sm̄ Pe.Dy.& Cy.in mō legandi:nā, aut te-
stator vtitur verbo p̄teriti tpis,vt lego, qđ in dotē dedisti,& tunc
expensę nō minuunt dotē,vt d.l.nemo,§.auię,ff.de iure iu.l.eū q.
§.si mulier aut vtit̄ verbo p̄sentis tpis , vt lego tibi dotes tuas, vel
qđ tibi debeo ex cā dotis,& tūc,siue a marito,siue ab extraneo le
get̄,solū intelligit̄ relictū qđ pōt petere iudicio de dote,& ita no.
gl.in ɔ̄rio.Ego alias dixi,ꝙ isti bene dicūt qñ p verba p̄teriti tpis,
sed qñ per verba p̄sentis tpis,mihi apparebat qđ tex.in ɔ̄rio vellet
facere differentiā inter maritū,& extraneū , vt qñ a marito solū
debeatur,qđ iudicio dotis exigi pōt,qñ ab extraneo totū , qđ in
dotē dedit . Et rō diuersitatis sit ista, qa mariti legatū se refert ad
tp̄s soluēdi mr̄imonij.Et sic ad tp̄s quo actio de dote nascit̄,q̄ de
mū so.ma.nascit̄, & sm̄ illud tp̄s in plus nō ɔpetit neq plus a mari
to, siue ab eius hr̄de debet̄, sed legatū , ab extraneo factū ad illud
tp̄s nō refert̄,qa in illud tp̄s nō differt̄ . Vñ pone testatorē extra-
neū legasse ɔstante mr̄imonio huius mulieris,ꝙ p plures,& plu-
res annos postea durauit,quo casu certū est , ꝙ tūc nihil pt̄ exigi
in iudicio đ dote.ex quo sequit̄,qđ sm̄ illos nihil debebit̄,qđ nō
est dicendū,iō ad id qđ fuit datū referri vr̄. Et est alia differentia,
qa mariti legatū non est pprie interusuriū medij tpis, sed legatū
extranei est in alio q̄ in dote.Quod dixi in marito,idē dixi in so-
cero oblato ad restōnē dotis,& qđ dixi ī extraneo pcedit,qñ mu
lier est nupta,secus iā vidua facta,qa tūc pcedit forsan opi.p̄dicto
3 rū Doc.cogitabis.† Quęro.4.cū ea.gl.an falcidia de hoc legato de-
trahatur,& dicit,ꝙ non,vt ff.ad l. Fal.l.si vsufru.§.dotis. qđ est ve
rū respectu substantiæ ipsius dotis,sed ɔmodū interusurij medij
tpis in quo proprie ɔsistit legatum benę defalcatur,vt ff.ad l.Fal.
l.j.§.si creditori,& de do.prælega.l.2.§.idem quærit , & ibi no.sm̄
Cy.& Doc.† Nunc ad scđam partem huius.l.transeo, & gl.opp.
qđ licet certa quantitas sit expressa,non tñ debeatur,ex quo dos
nulla fuit,vt ff.de dote præleg.l.i.§.si dotem.Solue , vt gl.quia ibi
quantitas fuit legata,vt corpus,hic vt quantitas,quod declara,vt
in gl.Opp.2.ad idem de l.virilis,§.si quis vxori,& l.is qui in pote
a state,§.ei qui.ff.de dot.prælega.Glo.soluitᵃ duobus modis, & ap
probat primā solutionem,& bñ.sed rōnē adde,quia cum ibi de-
bentur de iure speciali ɔ cōe,facilius vitiantur ex falsa demōstra-
tione,vt in Auth.de non ali.§.qui vero verisimile,& j̄.l.si vnus ex
pluribus app.l.i.in fi.sm̄ Ia.Bu.Sed mihi vr̄,ꝙ hæc nō sit rō, quia
nec aliud legatū ei debetur,vt d.§.si quis vxori. Et ideo sola vr̄ rō,
quia ipsa non est de illis quibus iure antiquo debebātur legata ,
& pro tanto ei debentur hodie per auth. ex cā.s̄.de liber.præter.

ADDITIO.

a Gl.sol.Adde Ang.quod ex ea gl.dixit sub dubio , forte quod cū legata debētur
aliquo iure speciali,non intelligitur delegatio facta sub falsa demōstratione,
quod an sit verum vide Flo.& mod.& Cyn.qui tenet id quod dixit.d.Alex.hic
per istam gl.Bal.aliter soluit contrarium Ia.Bu.hic etiam sequitur gl.uide Bar.
hic,& in l.is qui in potestate,§.ei qui.de leg.præstan.

LEX IIII.

Si dotem. Hanc legem summaui cum prima lege, & ipsa est per se clara,ideo eam vide per te.

LEX V.

1 *Certum esse de se,vel per relationem ad aliud,non differunt.*
1 Refert †Ista lex allegatur per Doc.quod paria sunt,qd cer
tum esse de se, vel per relationē ad aliud, & sm̄ hoc
dicendum est, quod de instrumento dotali constabat, & dicunt
ipsi,hic esse casum de quæstione q̄ scripsi in l.fin.s̄. de fideicom.s.
quod valet legatum factum de contentis in tali scriptura apud
fratres prædicatores deposita, licet testes testamenti non audiant
quæ in ea scripta sint,sicut viso instrumento dotali scripta in eo
debentur.Et licet ista sint de se vera,forte tamen , iste casus non
est hic,quia tunc in scđo casu non esset hic falsa demonstratio,vt
dicit hæc litera in fi.Ideo vr̄ mihi , ꝙ si hic dicit centum tibi lego
quæ in instrumento dotali cōscripta sunt , & nullum reperiatur
a instr̄m,nihilominus centum debentur,ᵃ vel dixit ducenta tibi le
go q̄ in instr̄o dotali scripta sunt,& tantū centum scripta sunt,ni
hilominus ducenta debentur. Et huius est rō,quia si ibi nihil est
scriptū quantitas expressa debet̄, fortius vbi aliqd est scriptū, ar.
s̄.de rei vxo.act.l.vnā.in prin.Idē si in instr̄o erat ɔfessio de pluri ,
quam fuisset receptum,quia tunc falsa demonstratio apparet ex
instrumento,& per consequens videtur incerta in legato,sed nō
nocet,& totum debetur,& exceptio non nu.pec.tollitur.

ADDITIO.

a †Nihilominus centum debētur.Adde de hoc Bar.in l. demonstratio.§.j.ff.de cō
di.& demon.& Bal.in rub.s̄.de constit.pecu.& in l.nec apud.s̄.de nær.insti.

De his quæ sub modo legati, vel fideicommissi relinquuntur. Tit. XLV.

LEX PRIMA.

1 *Modus,& conditio in quo conueniunt,& in quo differant,& nu.3.*
3 *Esse tale,aliud est ab eo,quod est haberi pro tali.*
3 *Conditio quare suspendat,& non modus.*
4 *Legatarius,an consequatur legatum si per eum non stet quominus adimpleatur modus*

a In legatis. Casus . Modus , & conditio in effectu æquiparantur , ᵃ & si non stat per im-
1 plere debentem ei non imputatur. hoc dicit. † Nota,
quod modus non est conditio. & in quo differant dic , vt in
gloss.prima,& secunda in princip.quæ dicit, quod modus fit per
vt,& conditio,per,si,& cum,vt l.quæ promisit , ff. de condictio.
indeb.& circa hoc vide,quod dixi in lege,extraneum.s̄.de hære.
2 instituen.† Item nota,quod aliud est quid esse tale , vel haberi
pro

ADDITIO.

a ¶Aequiparant̄.Adde,qđ ęqparant̄ cōdō,& modus in cōtractibus innominatis.
l.peculium,de nau.fe.no.secundum Bal.in l.petens.in 12.col.& in 17.s̄. de pac

a pro tali,ª nã modus non est ɔdõ, sed ꝓ ɔdõne hr̃,vt hic in litera,
sic,& aliud est quẽ absentẽ non esse, vel pro p̃sente haberi, vt ff.
de adul.l.si maritus.2.§.j.Quod facit,vt forẽses ciues facti priuile-
gio,nõ habẽt priuilegia ab immunitate gabellarũ quę habẽt veri
ciues,vel originarij illius ciuitatis ĩ territorio alterius ciuitatis, vt
no.ꝑ Bar.ĩ d.l.si maritus,d̄ quo alibi l.t us dicã vbi melius cadet,
3 & verba priuilegiorũ vr̃ mihi multũ põderanda.† Op.ꝙ modus,
& ɔdõ differant ẽt in alio,q̃ in mõ fiendi,nã modus non suspen-
dit oblõnẽ,nec differt petitionẽ offerendo cautionẽ de adimplen
do,vt ff.de ann.leg.l.liberto,§.Lucius,& de ɔd.& dem.l.q heredi.
§.fi.ɔdõ vero suspẽdit oblõnẽ,vt ff.de ver.sig.l.cedere diẽ, & ff.de
ɔd.& dem.l.legata q̃ sub ɔdõne.Sol.vt in gl.ɔfitẽdo ɔ̃riũ,sed quo
ad qd, & respectiue modus qñq; seruat̃ ꝓ ɔdõne quo ad effectũ,
vt si modus nõ impletur, legatũ ɔfirmetur,sicut euanescit ɔdõne
4 deficiẽte.†Sed q̃runt qdã,quare ɔdõ suspẽdit,& ñ modus, & rñ-
dent,ꝙ modus aggrauat,& grauamẽ ɔmodũ añ se reqrit, vt s̃.de
fideic.l.ab eo.Sed rõ nõ est tuta,qa ɔdõ ptãtiua grauare põt sic,&
rõ non est gñalis.Iõ põt dici,qd̄ rõ,& mens disponẽtis, q̃ colligit̃
verbis,hoc operat̃,nã dispõ legati ɔdõnalis ex se infert, & demõ-
strat,vt ɔdõ p̃existere dẽat,alias ea deficiẽte nõ disponit, sed dis-
positio modalis ex se demonstrat,& infert ɔ̃riũ. Vlterius extra gl.
cũ q̃ritur,si nõ stat ꝑ legatariũ quo minus adimpleat modũ,an cõ
sequat̃ legatũ. Dic,aut stat ꝑ eũ in cuius p̃sona dẽt impleri,& ɔseq
tur legatũ,vt hic.Aut stat ꝑ casum,& dicit Pe.idẽ,qd̄ in ɔdõne,vt
legatũ deficiat,vt j̃.ti.j.l.legatũ.Sed ɔ̃ cũ facit,ff.de le.j.l.si fundũ
ꝑ fideicõmissum,§.Iulia,& de le.2.l.pater,§.Tusculanus,& l.Iul.§.
q̃squis.Ideo dic melius ſm Dy.qñ stat per casũ, aut modus est cã
finalis legandi,& tunc legatũ vitiat̃,vt ff.de ɔdi.& dem.l. Titio,§.
añ nuptias,aut est cã impulsiua,& tũc nõ vitiat̃,vt d.l. Iul. & d.§.
Tusculanus,aut dubitat̃,& tũc remittit ad no. vt l.2.in fi.ff.de do.
vbi gl.tenet,qd̄ modus p̃sumitur cã repulsiua. Tu dic plenius ĩ ca
su dubij,qa aut modus ɔcernit vtilitatẽ alterius, q̃ eius cui datur,
& tũc p̃sumit̃ finalis,vt l. qbus diebus, in fi. & l.Titio.2.rñso.ff.de
ɔd.& dem.Aut respicit ɔmodũ eius cui dat̃,& tũc ad substantiam
actus reqratur exp̃ssio illius cãe,vel modi, & p̃sumit̃ finalis, vt ff.
de do.inter vir.& vxo.l.si mors.in fi.& l.seq.& l. ꝙ adipiscendæ.
Aut expressio modi, vel cãæ non est de necessitate,& tũc ɔcernit
actũ piũ,& fauorabilẽ,& p̃sumit̃ finalis,vt j̃.de do.l.si quis pro re-
dẽptione,& ff.de iu.do.l.sed si ego.Si aũt actũ piũ nõ ɔcernit p̃su
mit̃,qd̄ modus sit cã impulsiua,vt d.l.Titio.j.rñso, & hoc in mõ,
in ɔdõne vero dic,vt dixi in l.j.s̃.de instit.& substit.sub condi.fac.

ADDITIO

a ¶Pro tali.Adde tex.& ibi no.Bar.in l.finaũt,la 2.§.j. de adul. & dña inter modũ,
& cõdõnẽ vide Bal in l.cũ eorũ,j̃.de sen. & qs sit modus, & per quas dictiones
importetur vide Bar.in l.quibus,§.Termilius,de cond.& dem.& in l.j.ff.eo. ti.de
condi.& dem.& in l.muto,§.ff.de tu.quod per verba videlicet.Ita, vti. dũmodo,
postq̃,ne,pro,& in, & vt ſm Bal.ĩ d.§.Termilius.Itẽ per uerbũ postqua,ſm Bar.
in l.si filius,ff.de dolo Item per uerbum donec,& quãdiu ſm Flo.in l.4. ff. de ser.
& quæ sit cõdõnis natura,uide per d.Soc.cõs.xcii.inci.circa primum, huius uer.
circa secundam dubitationem,circa principium, in j.parte char. cliiii. & cons.
cxxi.inci.uisa contingentia facti,circa prin.2.col.in dicta parte,4.292.

LEX II.

1 *Actio pro relicto sub modo quę,& quando competat,& nu.2.*
3 *Seruo legatarius de euictione re euicta agere potest.*

a **Ex his.** ªPrimo.qñ relicto sub mõ dẽt actio.Scdo,qñ exce-
a ptio.2.ibi. Sinaũt vero.† Casus. pro relicto sub mõ
aliqd alteri dãdi,vel faciẽdi ei ɔpetit actio, & exceptio in cuius ꝑ-
2 sona aliqd dẽt dari,vel fieri.h.d.†No.ex litera ibi post exitũ eorũ,
ꝙ in relicto sub ɔdõne añ non nascit̃ actio,q̃ ɔdõ sit impleta. Op.
qd̄ tex.nõ bñ dicit dũ innuit,qd̄ añ.l.istã nõ nascebat̃ actio, qa in
ɔ̃riũ,vt ff.de le.j.l.ciuitatibus.§.fi.& de le.2.l.Imperator. in prin &
de leg.3.l.si legatarius.Sol.vt in gl. q̃ distinguit casus tres,vt in ea,
sed primũ casũ reuocat in dubiũ, qñ primus legatarius nõ agno-
uit,& duas opp.ponit.Sed tu dic plenius, aliqñ legatarius primus
agnouit,& hẽt suũ legatũ,& tũc tenet̃ fideicõmissum p̃stare, vt s̃.
cõ.de le.l.j.§.& hoc disponimus,aliqñ agnouit, sed nõdũ recepit,
& tunc tenet̃ solũ actionẽ cedere,vt d.l.si legatarius,de le.3.Aliqñ
primus legatarius repudiauit legatũ,& tũc ɔ̃ eũ nulla ɔpetit actio
scdo legatario,ita intelligo scdam opi.hic positã. Sed ɔ̃ hr̃dẽ sic,
apud quẽ remanet cũ onere suo,vt j̃.de ca.tol.l.j.§.j.& de l.2. l. Ti-
tio,§.Iul.& ita no.gl.d.l.Imperator,de l. ij. aliqñ non agnouit nec
repudiauit,tunc ſm Dy.officio iudicis ɔpellitur agnoscere, vel re
pudiare,argu.l.si curatoris,cũ ibi no.ff.de iure.delibe. Nec obst.si
quis cau.l.ij.in fi.& ff.ad l.Fal.l.ex diuerso, qa in hr̃de loquunt̃,q
nõ põt ɔpelli per singulares legatarios adire, sed ꝑ vniuersalẽ fi-
deicõmissariũ,vt ff.ad Treb.l.postulãte, sed legatari⁹ singularis bñ
põt ɔpellere aliũ legatariũ agnoscere,vel repudiare,a quo dẽt re-
cipere,vt in casu nostro.Et hoc de prĩo casu.Scdo ponit gl. qñ le-
go Titio fundũ,si decẽ dederit Seio,quo casu seius ɔpelli non p̃t.
Et est rõ,qa seius nõ est legatarius,vt ff.si quis omi. cã testa.l.si qs
sub ɔdõne,& j̃.ad l.Fal.l.pe.& neuter p̃dictorũ casuũ est casus hu
ius legis.Tertius est casus qñ legat̃ sub mõ,vt lego tibi centũ,vt il
lis des.x.& iste est casus huius legis,nã añ Gordinũ latorẽ huius
3 legis non dabat̃ actio.hodie sic,& hæc vera.†Quæro cũ gl.antepe.
an seruus legatarius agat de euictione re sibi euicta.Et ista gl.sen-
tit,ꝙ sic,qd̄ puto verũ,qa testãr legauit primo, vt det scdo, & sic,
vt dãdũ faciat accipiẽtis,ꝙ si non fecerit,euictio debet̃.vt l.fi.ff.de
ɔdictio.ob cãm,ibi tex.ꝓbat vtrũq;, & qa idẽ esset tunc si in prĩo
legatario,vt dixi in l.cũ alienã.s̃.de legibus. Quæro de exẽplo in
ver.si vero quẽ,ibi,vel hr̃dẽ suũ.Et dicit gl.si testator legauit cẽtũ
Titio ne petat equũ,quẽ sibi dẽt,sed exẽplũ nõ est bonũ ex eo,ꝙ
legatario tũc nõ vsq; ad quãtitatẽ relicti obstaret exceptio,ꝙ vult
iste tex.sed ẽt in toto equo, nã legatũ quantitatis agnoscẽdo sibi
p̃iudicat ĩ toto ar.ff.de le.2.l.vnũ ex familia,§.si rẽ,& l. Imperator,
§.j.in fi.& ff.ad l.Fal.l.sed si nõ seruus.i.rñso.Iõ pone exẽplũ cõ,ꝙ
legata sint species ne debitũ quantitatis petat, & est rõ diuersita-
tis,qa debitũ pecuniariũ non dr̃ in spẽ estimari,sed ɔ̃, vt ff.de ɔ̃hẽ.
emp.l.j.Distingue tñ tria membra pro clariori veritate habẽda,qa
aliqñ legat̃ quãtitas,& in quãtitate grauat̃,& tũc si pure nõ põt in
plus grauari,si post tp̃s,tunc hr̃ rõ interusurij medii tp̃is,vt d.l. Im
perator.§.1.nã põt eũ grauare ĩ plus quantũ est interusuriũ medii
tp̃is.Aliqñ legatur quãtitas,& grauatur in specie, & tunc si realie
na nõ põt in plus grauari,q̃ sit quãtitas legata,si in sua te ner gra-
uamẽ in tota,vt ff.de le.2.l.vnũ ex familia.§.si rẽ,& ff.ad l.Fal.l.sed
& si nõ seruus,aliqñ legatur species,& in quantitate grauatur, &
tunc si,vt alii detur,nõ põt in plus grauari,q̃ sit æstimatio speciei.
Si aũt,vt in debito sibi ɔpenset,& tunc,cũ ɔpensatio sit inuicem
ꝑ speciẽ debiti ɔtributio,vt ff.de ɔpen.l.j.& fiat ꝓ rata, dico, ꝙ in
plus nõ fiat grauatus quã sit æstimatio speciei.Si vero dixit, vt ꝙ
sibi debeo nõ petat,tunc sunt opi.nã quidã, ꝙ nihil debiti petere
posset,supposito,ꝙ plus sit debito arg.d.§.si rẽ,sed modicũ facit,
& arg.l.creditorẽ,de lega.ii.sed illa nõ declarat an tota, vel ꝓ rata
sit æstimatio speciei.Sed ꝓ eis forti⁹ facit,qa ex quo legatũ speciei
acceptat,vr̃ speciẽ illã sibi carã hẽre,& sibi æstimare pro toto de-
bito suo,sicut eɔ̃ dicit litera in l.sed,& si nõ seruus. in prin. ff.ad l.
Fal. & alibi dicit gl.ꝙ vbi iudex rẽ æstimatã adiudicat simpl̃r cre-
ditori,alio nõ dicto intelligit̃ pro toto debito adiudicasse, ita no.ĩ
l.ordo.j̃.de execu.rei iu.Alii dicunt ɔ̃riũ, dicentes hic esse casum
ꝙ aliud plus,ꝙ excedit rei æstimationẽ põt petere,cũ hec,l.loqua
tur,indistincte,& dicũt hãc opi.ꝓbari in l.in ciuitatibus,§.fi.de le.
i.sed nõ bñ dicũt,qa illa loqt̃ in grauato alteri dare,hic ĩ sibi debi
to nõ ɔpetere,& inter hæc est lõga differẽtia,vt patet in d.l.sed &
si non seruus.in prin.& ii.rñso,hæc tñ pars cõiter tenet̃ ꝑ istã. l.in
qua põdera,qd̄ sicut prima pars loqt̃ siue quantitas,siue spẽs sit le
gata,sic ista scda pars q̃ aduersatiue,& ɔtinuatiue venit ad illã.Ad
rõnes op.rñ.qd̄ nõ ẽ verũ, qd̄ speciẽ sibi hẽat carã ꝓ toto debito,
quia ꝑ speciẽ quantitas non æstimatur,sed econtra,vt superius di
xi.Non ob.gl.in l.ordo,quia & illa supposita pro vera, quã tamẽ
multi reprobant.Rñ.quod ibi actor sic petiit,& voluit, hic secus.

ADDITIO.

a ¶Ex his,uide no.per Imo.in l.huiusmodi,in prin.de leg.1.

De conditionibus insertis tam legatis, quàm fideicommissis,& libertatibus. Tit. XLVI.

Continua præsentem rubricam, vt in glo.

LEX PRIMA.

1 *Descendentes ex filia liberorum appellatione continentur.*
2 *Fideicommissarius an possit fideicommissum petere,si grauatus si decesserit sine liberis,liberos habet quos non instituit,& nu.seq.*
5 *Filius grauatus quo casu ad reuocandum hæreditatem admittatur.*

Cum testatorem. Casus. ɔdõ si qs decesserit sine liberis,deficit ex
1 mente,solũ vno nepote ex filia existẽte.h.d.† No. qd̄
a appellatione liberorũªɔtineant̃ ẽt descẽdẽtes ex filia.
Quæro q̃ potuit esse rõ dubitãdi,& dic,ꝙ duplex vt ĩ gl.ii.prima,
qa nepos ex filia nõ videbatur de liberis aui materni. ii. quia ɔdõ
fuit ꝓlata in plurali numero,q non est ɔtentus vno solo, vt l. vbi
numerus.s̃.de testi.q̃ oĩa remouet hæc.l. q̃ oĩa no. qd̄ hæc ɔdõ si-
ne liberis deficit seu falsificat̃ ex vno,& hoc ex mẽte,& cõi vsu lo
2 quendi.Et sic nõ ob.l.vbi numerus.† Quæro qd si grauatus si de-
cesserit sine liberis liberos hẽt,sed eos sibi hr̃des non instituit, an
b tũc fideicõmissarius[b] possit fideicõmissum petere.Et gl.i.quæ hic
subaudit maxime,vr̃ innuere,qd̄ siue sint instituti,siue p̃teriti sub
3 stõ locũ ñ hẽt,vt l.cũ filius,§.cũ qs,de le.i.†Sed dubitat̃, qd si hẽt
filiũ,sed eũ exhr̃dauit,& potissime,qa gl.in hoc variauit, nã in d.
§.cũ quis distinguit gl.aut exhr̃datus bona mẽte substiturũ exclu
dit,vt ff.d̄ ope.li.l.si patronus,§.si qs, aut mala mẽte,& eũ ñ exclu
dit quasi ipsius cã,& fauore ɔdõ fuerit apposita, & ꝓ illa gl. facit,
qa filius exhæredatus hr̃ pro mortuo,& sic pinde,ac si nõ esset, vt
ff.de ɔiung.cũ eman.libe.l.i.§.si pr̃,& Insti.de suc.lib.§.sed nostra.
Sed ɔ̃rium vr̃ tenere alia gl.s.vt indistincte excludat, ff.ad Treb.
l.ex testõ.§.si q rogatus.in medio gl.magnæ. Et pro illa gl. facit d.
§.cum

ADDITIONES.

a †Appellatione liberorum.Adde quid ueniat liberorũ ap. Bar.in l. liberorum, &
ibi no.in Apost.ad eum,ff.de uer.sig.Bal.in rep.l.in suis,ff.de lib. & posth.& in l.
Gallus,§.institutus,eo.tit.& in l.pe.sup.de libe.præte.
b ¶An tunc fideicõmissarius.Adde Soc.cons.218.incip. cõsideratis in testõ marci.
per.2.principaliter ɔcludo.in 2.par.char.xcii.ubi hoc idem allegat, & declarat.

§.cũ qs,qui indistincte loquit̃.Itẽ,qa ɔdõ importat nudũ ministe
riũ,vt ff.de cõd.& dem.l.Meuius,& l.multũ.e.ti.& hãc partẽ te-
nent cõiter doc.Et Bar.ad id,ꝙ dr̃,qd̄ hr̃ ꝓ mortuo.rñdet verum
esse quo ad sui cõmodũ,& descendentiũ ex eo.sed nõ quo ad cõ
modũ alienũ,seu quo ad implemẽtũ ɔdõnis,vt in casu nr̃o.Item
nec in casu nr̃o hr̃ pro mortuo respũ testatoris primi, cui fideicõ
missũ succedit, ut l. cohr̃di,§. cũ filiæ.ff.de vul. & pup.& hoc ſm
4 opi.Old.de qua dicã in vlt.opi.†Tũc q̃ro,qd si liberos hẽt incapa
ces?dic,aut est filius nãlis,qui nõ ex toto capit, vt in auth.licet,s̃.
de nat.lib.& tũc dic,vt distinxi ĩ l.gñalr̃,§.fi.s̃.de ĩsti.& substi.aut
est deportatus,q ẽt nõ capit,vt s̃.de hęre.insti.l.j. & dixit Bar.qd̄
ɔdõ nõ deficit ex eo primo,qa hr̃ ꝓ mortuo,vt ff.de ɔ̃tab.l.j.§.fi.
& ff.de bo.li.l.si necẽ.§.si depor.scdo inducit tex.ff.ad tre. l.ex fa-
cto.§.ex facto.Et dubito,qa, vt dixi ɔdõ nudũ pactum importat,
sed verũ est dicere cũ filium hr̃e q̃uis deportatum.Necc ob.ꝙ ha
bent pro mortuis, qa verũ cum de cõmodo eorũ tractat̃, vt dixi.
Nõ obst.§.ex facto,qa in diuerso casu loquit̃, qa de filiis natis,&
conceptis ex deportato,qui ex alio fingunt̃,vt ibi dicit tex.& sic
mors ciuilis ibi fuit operata effectũ nãlis,sed in casu nr̃o sic,qa fi-
lius est,nec ex alio põt fingi natus, qa nõ ex deportato, sed extra
ciuitatẽ habente.vñ illa fictio de qua ibi tex. dicit,hic non cadit.
alias,& in casu p̃cedenti habemus dicere exhæredatũ,qui hr̃ pro
mortuo nõ excludere substitutũ, ꝙ tñ ipse negat, cogitandũ tñ
relinquo ex eo, qa ex p̃dictis deciditur alia qõ, videlicet, qd iuris
si ille filius esset frater minor,q est nĩno incapax,an excludat sub
5 stitutũ.† Sed iuxta hæc formo aliã qõnẽ satis in p̃dictis influẽtẽ,
videlicet in casu quo excludat substitutũ. Pone patrẽ eius non
fuisse vniuersalẽ hęredẽ,sed quẽdã aliũ,an filius iste grauatus ad
mittit̃ ad reuocãdũ hanc hr̃ditatẽ saltẽ iure fideicõmissi a scripto
hr̃de. Et vr̃,ꝙ sic, quasi ad hunc finẽ substitutũ excludat, vt ipse
hẽat quasi testõr ad eũ ꝑuenire, priusq̃ ad substitutũ voluerit,&
ꝑ hoc bñ facit.s̃.de fideic.l.cũ accutissimi. in rõne ibi posita in fi.
ne uideat̃ restõr alienas successiones suis anteponere.s̃.d̄ insti.&
subst.l.gñalr̃.§.cũ iuxta fi.ibi,sed ad filios, vel filios,vel filias,&c.
In ɔ̃riũ facit hęc ɔdõ si liberos habuerit nudũ ministeriũ. no. vt
superius dixi.Item,quia uerba in ɔdõne posita non disponũt,ut
ff.si qs omi.cã test.l.si qs sub ɔdõne.Ego puto primã partẽ uerio
rẽ, in liberis ipsius testõris ꝑ iura supius alle. sed ubi ĩstituti essẽt
extranei,dubito.Tñ idẽ ur̃ ꝑ tex.ut ff.de hr̃.insti.l.lucius,§.lucius.
2.in fi.ubi tex.assertiue dicit,ꝙ testator filios ĩstituti p̃tulit substi
tuto,sic ipsum substitutũ.& ꝓbat illa lr̃a p̃tulit, & ĩplicatiua ẽt.q̃
demõstrat,ꝙ uocet utrũq; ex testõ,sed ordine successiuo:iõ glo.
ibi nõ bñ dixit,ꝙ liberi ueniũt ab ĩtestato,imo ex substõne taci-
ta,& ĩplicita.Et pro isto ĩtellectu, ut testator q ꝑp existẽtiã libe-
rorũ repellit substitutũ,intelligat̃ illũ reppellere, ut ibi q̃rat̃ cui⁹
ɔtẽplatione ille excludit̃ facit tex.ff.de col. bo.l.2.§. si duo.& de
le.ij.peto.ĩ prin.Et hæc fuit opi.originalr̃ Old.ĩ qua cogitãdũ re
linquo.

LEX II.

1 *Casus omissus secundum ius commune dirimetur.*

Cum patrem. Casus omissus relinquit̃ in dispõne iuris cõis. Nec absurdus intellectus,
uel qui sit ɔ̃rius iuri,uel ɔ̃ formã ædicti dẽt sumi.h.d.& notabili-
liter.Pone casum,ut in gl.j.Et adde sup tex. ibi relinquit.s.a filia,
1 hr̃de instituta,& ibi cauere.s.filiã ipsi fideicõmissario.No.j.ꝙ ca-
a sus omissus ª relinquit̃ iuri cõi.circa ꝙ uide q̃ scripsi in l.q dẽ.s̃.de
postu.hęr.insti.Itẽ,ꝙ prauus,& absurdus intellectus non dẽt at-
b tendi.ɔcor.l.nã absurdũ,de bo.li.Itẽ,ꝙ arg.a ɔ̃rio sensu [b] non est
eliciendũ,qñ iuri esset ɔ̃riũ.Et est rõ, qa tunc ꝑ sensum illũ in ɔ̃-
riũ,induceret̃ correctio iuris ɔ̃ l.p̃cipimus.j̃.de ap. & l.sancimus,
s̃.de tes.& de hoc ar.plene scripsi in l.ɔuenticulã. s̃. de epi.& cle.

ADDITIONES.

a ¶Casus omissus.Adde.d.Soc.cons.9.inci.prosequendo ordinã ver. 3. probatur,
cum ver.se.in j.par.car.9. & an,& qñ casus omissus remanet in dispositione iu-
ris cõis,& qñ habeatur pro expresso vide Bal.in l.3. s̃.de insti.& substit.sub con
di.fa.in l.si extraneus,& ibi per Alex.de cond.ob.causam,in l.si cum dotem,in
prin.so.ma.in l.commodissime,de li.& posth.omnino per And. Barba.in consi.
spectabilis,&c.ad fi.ꝙ est cons.46.Alex. de.Imo.4.part.& in cons.seq.& gl.in l.
tale,§.fi.& ibi Bald.ff.de pac.& per ipsum And. in cons.scripsit.11.col.quod est
post consi.ale.113.part.& per Ale.in l.3.& in l.vt liberis,de col.
b †Ar.a contrario sensu.Tu dic.de hoc,vt per Bar.in l.omnes populi,ff.de iusti.&
iur.& in l.non possibile,ff.de pac.vbi dr̃,ꝙ arg.a contrario sensu in statutis non
ualet,ꝙ dictum limita,ut per Ro.sing.106.inci.tu habes,& communiter tene-
tur.& cons.e.sing.suis.in uer.argumentum.

LEX III.

Si ea condi. Casus. defectus conditionis perfectum implere debentis eum impedit habere le-
gatum.h.d.in gl.ii.in fi.Et hoc dic,ut ibi dixi.

LEX IIII.

1 *Matrimonium inter consobrinos olim licitum erat,hodie prohibetur.*

Legatum. Si cõdõ deficit per casum fortuitũ ɔtingẽtẽ in p̃sona eius in cuius p̃sona dẽt impleri,defi
1 cit legatũ.h.d.†No.ꝙ inter consobrinos poterat olim iure ciuili
esse mr̃imonium,hodie est prohibitum.Opp.cum gl.quod lega-
tũ non deficiat,sicut non deficit,si ille,cuius arbitratu debet nu-
bere, morit̃ añq̃ nubat,ut ff.de le.j.l.turpia.§.j.So. duob⁹ modis,
ut ĩ ea.primo,ut hæc distinguat̃ ꝑ illã,s.ꝙ hic filius cui nubere de
buit decessit mortuo patre suo testatore,ibi is cuius arbitratu vi-
uẽte testatore decessit. Rõ diuersitatis est, qa si decessit viuẽte te
statore cõdõ reddit̃ impossibilis,alio casu remanet possibilis. sed
gl.hoc reprobat,& bñ, qa viuẽte testatore põt nubere ẽt arbitra-
tu illius sicut post mortẽ,vt s̃.de instit.& substi.sub ɔd.fac.l.si hr̃-
dẽ,& sic vtroq; tp̃e fuit possibilis.Quæro,gl.dicit scdo.ꝙ ibi ca-
sus est diuersus,qa nup.erãt collatę in arbitrio alterius,quo non
arbitrãte viduitas induceret̃,iõ ɔdõ reiicit̃ ẽt si viuat, iõ quo tp̃e
moriat̃ nõ curat̃,vt l.cũ tale.§.si arbitratu.ff.de ɔdi. & de. hic ui-
duitas ñ ĩducit̃,sed ad nubẽdũ ɔsobrino allicit̃.Op.2.de l.annua,
ff.de an.leg.gl.remittit ad no.s̃.de insti.& substi.l.j. Et ibi dicit,ꝙ
ĩ ɔ̃rio est spãle fauore alimẽtorũ,sed melius dic,ꝙ ibi ɔdõ.& lega
tũ erãt apposita in fauorẽ legatarii, hic in fauorẽ eius cui nubere
debebat,& ꝓ tãto hic nõ erat aliter relicturus,vt dicit hic glo.j.ꝙ
ꝓcedit ẽt si sit legatũ alimẽtorũ,vt l.suo amico,ff.de an.leg.& de
mã ista plene dixi.s̃.de insti.& substi.l.j. Op.3.de l.j.s̃.de le.gl.re-
mittit ad ibi no.sed melius vr̃ mihi dicẽdũ, ꝙ ꝓxime dixi.s.ꝙ hic
legatũ factũ huic mulieri,lz ei ɔmodũ afferat:tñ principalr̃ est fa
ctum in fauorem filii testatoris. ibi vero in fauorem legatario-
rum tantum, vt ibi dixi.

LEX V.

1 *Filia per matrimonium a patria potestate non liberatur.*
2 *Conditio cum nupserit: quando purificetur.*

1 **Si vxorem.** Casus,vt legata q̃rãtur pr̃i,vel filio ɔsidera tp̃s quo eorũ cędit dies,vel ɔdõ.h.d.†No.ꝙ
a ꝑ mr̃moniũ filia nõ liberat̃ a patria ptãte.ªɔcor.sunt ĩ gl.†Itẽ no.
2 ꝙ hæc ɔdõ,cũ nupserit.nõ purificat̃ ꝑ tp̃s nubilis ætatis, sed req
rit̃ factũ mr̃imonii,& nuptiarũ,vt hic in prin.Itẽ no.ꝙ in summa
rio dixi.Cõtra,qd̄ op.de l.si filius,ff.de ver. ob. sol. ꝙ ibi in ɔ̃cti-
bus,& rõnẽ assignat.qa ibi interuenit factũ filii,hic secus,qd̄ no.
& eã cõiter sequuti sunt doct.Sed eã reprobauit Bar.qa donatio
cã mor.fit traditione,vel stiplone,sed hodie pacto. & tñ facta fi-
liofa.vel seruo nõ acqrit pr̃i,vel dño si sui iuris reperiãt tp̃e mor
tis donatoris,vt l.si seruo,& l.fi.ff.de do.causa mor.& ibi no.Vn-
de dicit ipse,ꝙ rõ est,qa in ɔ̃ctibus euẽtus ɔdõnis causalis trahit̃,
& obligat retro,vt l.potior,& l.qui balneũ, ff. q po.in pig. ha.in
legatis secus,vt ff.ad sil.l.j.§. serui. & ibi dixi s̃.cõia de le.l.fi. §.si n-
aũt sub ɔdõne.Sed mihi apparet,ꝙ ista rõ Bar.nõ sit bona,qa ea
attẽta sequeret̃, ꝙ si filius esset hr̃s institutus sub ɔdõne causali,
& tp̃e ɔdõnis existẽtis esset sui iuris, dũmõ mortis tp̃e fuisset in
in ptãte,ꝙ hr̃ditas q̃reret̃ pr̃i,qa ɔdõ in hereditate trahit̃ retro,ne
ꝑ parte tp̃is reperiat̃ decedere intestatus,vt l.qui dr̃.ff.de mil.test.
l.hæreditas, ff.de hære. insti.& tñ falsum est,ꝙ patri acquiratur,
vt ff.de acqui.hære.l.si solus. §.item si seruus,& ibi no.in gl.fi.p̃te
rea ɔdõ ptãtiua in ɔ̃ctibus nõ obligat retro,ut d.l. q balneũ, & l.
j.in eo.tit.Sed attẽta rõne Bar.sequeretur,ꝙ ex ɔ̃ctu filii sub ɔdõ
ne ptãtiua celebrati, si tp̃e implete ɔdõnis esset sui iuris ñ q̃reret̃
pr̃i,qd̄ nõ.puto verũ,qa tex.ĩ l.fili⁹.d̄ ver.ob.& ĩ l.fi.de stip.ser.lo-
quũt indistincte,nec notãt oblõnẽ,sed ipsũ factũ tm̃.Iõ dicũt,ꝙ
inspicitur tp̃s quo ɔ̃hit̃. Et sic rõ Bar.nõ est bona.teneo igit̃ rõnẽ
gl.q̃ doc.tenẽt.Nec obst.ꝙ de do.cã mor.dr̃,qa illa nõ reputatur
merus ɔ̃ctus,sed participat de vtroq; vt no.in l.2. ff.de dote p̄leg.
vt dixi in l.si seniũ.s̃.qui testa.fa.pos.§.j.Item eo respectu quo par
ticipat cũ ɔ̃ctu,est talis naturę is ɔ̃ctus,ꝙ eius reuocatio depẽdet
ab alterius ptãte,sed gl.loquitur de ɔ̃ctu cum filio contrahentis.

ADDITIO.

a ¶A patria potestate.Vide glo.in l.sicut patronus, de ope. lib. quæ dicit,ꝙ vxor
mortuo viro debet alimentari in domo viri, & illic operari dẽt, quod no. vide
Bal.in c.j.an ma.succe.vxo.in bñ.inuesti. vbi dixit, ꝙ licet de iure longobardo-
rũ vxor sit in ptãte viri,tñ, secus est de iure ro.nisi ad debitũ carnis,vt hic no.
& notatur insti.ad tertu.§.postea,& s̃.de seruis fug.l.fi.& vide Bar.in l.j.§.si per
illum tex.ff.de iniu.& Bal.in l.si inuita,de nup.& vide Bar.& Imo.in l.rei iu.§.fi.
cum l.seq.ff.solu.mat.& uide tex.not.in l.penul.alias fi.ff. de his qui. ut indi.ubi
uidetur esse etiam in potestate soceri quo ad reuerentiam.

LEX VI.

1 *Conditio reiterabilis si addatur pluribus,non sufficit vnum implere,vt pluribus prosit.& nu.seq.*
5 *Implere unum insolidum,quando sufficiat,ut cęteris prosit.*
6 *Conditio an in persona hęredum possit impleri.*

1 **Si plures.** Casus,†quando vna conditio reiterabilis additur pluribus non sufficit vnum implere,vt ꝓ-
sit oĩbus,sed sufficit,vt sibi ꝓsit.h. d.Quæro, ꝓ declaratione ter-
minorum,de qua cõdõne hic loquatur.respondet gl. j. tã de di-
uidua,quam indiuidua,vt in his exẽplis. Et primo de indiuidua,
vt lego fundũ titio,& sempronio si domũ fecerint hęredi meo,
hęc eñ est indiuidua.Scdo de diuidua,vt si ascẽderint capitoliũ,
q̃ est diuidua.Sed contra hoc vltimũ facit,qa,& hæc ɔsistit in fa-
ciẽdo sicut prima,ergo,&c.cũ facta sint ĩdiuidua:vt l. 2.§.j.& l.ea
§.cato.ff.de ver.ob.Sed pro saluatione gl.dic, ꝙ gl. voluit dicere
quod ista conditio,si ascenderint capitoliũ censet̃ ꝓpria, & ꝑ se
in persona cuiuslibet legatarii censet̃ vna, ita quod non potest
esse cõmunis pluribus cum alius sit accessus vnius,alius accessus
alterius, sed in p̃cedenti exemplo potest esse cõmunis pluribus.
2 vt si ambo cõi impensa domum ędificẽt,vel ędificari faciãt.†Op.
quod licẽt vnus solidam conditionem impleat partem legati
non habeat:quia non potest dici impleta conditio cum pluralis

locutio non sit uno contenta. ut l. vbi numerus.ff.de testi. & l. si hæredi plures.ff.de condi.instit. Solu. vt gl.quod hic, ideo resoluit in plures singularitates.Et est ratio huius resolutionis, quia nemo debet ad impossibile cogi.ut l.si impossibilium.ff.de regu. iur.sed unus de istis non posset alium cogere, ergo sufficeret vi-
3 sum legislatori quemlibet implere pro seq.†Op.ꝙ sufficiat conditio nem impleri pro parte implentis,ut ff.de condit. & demõ. l.si quis legatum. §.fin.& l.pe.in prin. §. de illo.solutio, vt gloss. quia hic quando conditio est indiuidua, quia consistit in facto. ibi quando diuidua,quia consistit in dando.Et ratio differentiæ est,quia qui partem indiuidui facit,nihil facit.vt l. si is, qui quadraginta.§.quædam.ff. ad l.fal. Opp.quod etiam si conditio cõsistit in dando non sufficiat impleri pro parte.vt ff.de cõdi.& de. l.fundus.& l.si quis legatum.in fi.So.ibi uni, ideo cõditionē nõ scindit,prædicta, quando pluribus fundus erat relictus.Concludo modo prędicta,& latius sic,aut conditio est indiuidua, & nõ potest scindi,ut l.si is qui quadraginta.§.quædã.ff.ad l.fal.aut est diuidua,& tũc aut est adiecta vni,aut plurib⁹.Si vni,aut ille vnus representat personã duorũ,& tũc scindi potest, vt l. qui hæredi. §. si duorum. ff. de condi. & demon. Aut representat personam vnius tãtũ,& tũc regulariter scindi nõ põt. vt ĩ e.ti.l.cui fundus. fallit si emolumẽtũ diuidit,vt ĩ e.ti.l.plautius. Itē fallit vbi cępit esse impossibile conditionem in totum impleri posse absq; eius culpa.ut in e.ti.l.pe.Si uero est adiecta pluribus, & tunc aut ab ipso prin.fuit pluribus adiectum, & scinditur, vt l.si quis legata. §. fi.de condi. & demon. Et hoc operatur dinumeratio personarũ, vt d.l.cui fundus, aut ex postfacto deuoluitur ad plures, & tunc, aut ex accidenti.i.præter voluntatem testãtis. vt d.l. cui fundus. in fi.qđ est notandũ,qa licet ea quæ sunt in obligatione diuidantur inter hæredes,vt s̃.de hær.act.l.pro hæreditatis.& si cer.pe.l.j. nõ tñ ea quæ sunt in condi.ut d.l.an autē, nõ ex accidēti, sed ex natura.i.ex testãtis volũtate,& tũc scindit.ar.de.l.q hęredi.§.duo-
4 rũ.†Sed iuxta hæc q̃ro,an in plures ex parte sua id,ad qđ tenetur solidum legatũ ꝯsequatur altero non implente, respondeo, aut emolumentũ est indiuiduum,& consequitur totum iure nõ decrescendi.ut ĩ.de cadu.tol.l.j.§.ubi autē,&.ff.de condi. & demõ. l.si separatim. Aut est diuiduum, & tunc partem suam cõsequit, sed cum onere suo, vt. l. j. §. his itaque. de cadu. tol. & est casus
5 in d.l.si quis legata.§.fi.†Item quæro, an sufficiat vnum insolidũ implere,vt prosit aliis. & Barto. dixit simpliciter, quod non,per istam.l.Sed Iac.bu.distinxit, & melius, aut constat de mente testantis,& illam serua,vt ff.de manu.test.l.si ita fuerit,aut dubitat & tunc,aut cõditio est reiterabilis, quia pluribus viribus põt im-
6 pleri,& tunc alias non prodest.argu.d.l.si fuerit.†Tertio quero,
a an implementum cõditionis possit fieri in psona heredũ[a]. & respondeo,aut quęritur, an possit fieri in persona hęredum passiue,an hæredes possint implere actiue.Primo casu, aut psona fuit nominata sub nomine appellatiuo,ut lego Titio fundũ, si.x. dederit hæredi. & tunc potest dare hæredi hæredis, quia testatoris est heres,vt l.fi. s̃. de hær.inst. & l.stichũ.ff. de re iu.Et pro hoc induco casum.ff.de sta.lib.l.si peculium.§.si is cui. in fi. & de condi. & demon.l.cum ita. §.j. Aut persona fuit nominata nomine proprio,& tunc non potest,vt l.cum ita datur.ff. de cõdi. & de. fallit in statu libero.ut ibi patet in d.l. si peculium.§.is cui, aut fuit nominatus nomine proprio & appellatiuo, & tunc inspicitur, qđ precedat,vt l.si seruus communis.ff.de stipu.ser.Et hęc omnia videntur probari in gl.d.l. cum ita datur.Secũdo casu, quãdo actiue dic, aut illa conditio habet p̃cedentem conuentionem, aut dispositionem,aut non,primo casu,aut præcedens conuẽtio vel dispositio est in persona eiusdem in cuius psona debet impleri conditio,tunc hæres potest implere conditionem, ut ff.de arbit. l.diem pferre. §.i.& l.quamuis.& de ver.ob.l.q romæ. §.flauius. Et ratio potest esse,quia conditio,vt accessorium regulari debet secundum præcedentem conuentionem,vt principalem. arg.ff. de reg.iur.l.cum principalis,aut præcedens conuentio,seu dispositio, & ipsa conditio sunt in persona diuersorũ, tunc hæres implere non põt, vt ff.de fidei.l.fideiussor obligari.§.fi.licet gl.ibi intelligat quod decesserit sine herede, & male. vt ibi per Bar. ff. de uer.obli.l.qui romæ.§. Augerius, & vt le.no.caue.l.postquã. Tertio casu,quando non habet præcedentem conuentionē, seu dispositionem,tunc hæres implere non potest:vt l.a testatore. ff. de condi.& de.Nam ibi est ꝯdõ quæ ex ablatiuis absolutis colligitur seu resultat.vt l.euictis.ff.de vsu.& adde qđ ibi no.& hęc vera in condi.in modo autem distinguitur, aut est mere personalis, & non potest hæres implere nec in persona hęredis impleri, vt ff.de condi.& de.l.titio.§.ante nuptias. aliãs sic, ut ibi probat.

ADDITIO.

a In persona heredum,De conditione, & an,& quãdo possit per hæredē impleri. ego dixi diffuse,& remissiue in apo.ad istũ post eum in l.si pater.in fi. in apo. in uer.ad heredem.supra.de instit.& substit.sub condit.fact.

LEX VII.

1 *Liber esse qui iubetur, si certum quid hęredi dederit, quod pereat fortuito casu,nihilominus liberatur.*
2 *Liber esse iussus nummos peculiares hęredi dare potest.*
3 *Casus fortuitus liberum factum,qui in mora non fuit liberat.*

2 Cum quidam. Primo thema,& qõ,secũdo eius decisio.2.ibi,itaq;.†Casus.iussus liber esse, si certum quid hæredi dederit, illo pereunte casu fortuito, statim liber efficitur, & pro re perempta ad æstimationem tenetur obligatione facta, & non recepta præstando in futurum liberatur,& si per eum staret quominus cõditionem impleret,libertatem non consequitur.h.d. No.ꝙ cursus hostium,& latrociniũ
a sunt casus fortuiti.[a] Item, ꝙ hic competit libertas ante impletã condõnem,cuius contrarium est regulare, ut in gl. Item ꝙ si per implementum ꝯdõnis semel offeratur,& non recipitur,amplius
b non debetur, [b] cuius contrarium est regulare, vt in gl.Itē,quod liber factus tenetur de eo, ꝙ facere debuit in seruitute. Gloss. 3. nititur summare istam.l.sed pro aliqua eius declaratione in ea adde ibi Ioan.ꝯ subaudi,& bene secundum doct.Nõ enim tenet ei plus soluere.vt hic est casus in versi.nisi,& ipse oblatas.q ver.melius stetisset in fi.l.cum autē. Vel dic,ꝙ alia est rõ, qa in hoc debitor non erat.vt. ĩ. dicam & sic abeo liberari non potest. Gloss. 4. q̃rit,quid si implere voluerit cõditionem si pecuniã nõ habuit a princ.glo.ꝙ liber non efficiatur,vt.ff.de condi.& demonst.l.cum ita dat libertas.§.j.Sed ab extra hoc quæro,quid si postea pecuniã repetit ab amico quã postea offert ei cui dare iussus est.dic, quod libertatem consequitur,& ex testamento,& si ille erat mortuus, tunc offerendo eius hæredi cõsequitur libertatē,& ex testamēto, si ille in cuius persona debuit impleri fuit hæres defuncti. Si autē fuit quidam tertius,tunc iure ꝯstituto.i.potius ex legis prouisione,quam testatoris voluntate,& hoc habet.ff.de testa.libe.l.peculium. §. is cui, & §. seq.& l. cum ita dat.§.j.ff.de condi.& demon.
2 †Item quero ab extra,an tam hæredi,quam extraneo possit nummos peculiares dare.dico,quod sic.vt.ff.de sta.li.l.3.§.j. & si heres prohibet nihilominus efficitur liber.& is quem testator accipere voluit,contra hæredē potest agere in factum actione, vt ff.de cõdi.ob causam.l.3.in fi. Gloss.super uerbo,ab eo,opp. quòd semel repudiatum reintegretur.vt ff.de stat.libe.l.peculiũ.in princi.Sol. ut in ea.Alia gloss.signat super uerbo, nomine.Oppon. quod licèt oblatum non recipiatur propterea offerens liberetur.vt ff. de sol.l.qui decem.in prin.& l.debitor.Soluo primo secundũ Ioan. q aliud in contractibus,vt ibi.sed alij dicunt ꝙnon est diuersum, nam,& ibi re perempta post mortem creditoris liberatur debitor. Sed caue, quòd in casu nostro etiam re non perēpta liberat debitor & imputet sibi hęres sciēs, quòd nullam actionē habet, & pro tanto opi.Ioan.est uerior sane intellecta.Nam,vt dicit Cy. doct.in legibus illis: creditor est qui pecuniam oblatam recusat. sed hic qui recusat non est creditor, quia eius ꝙ est in cõditione nulla est obligatio,nec debitũ dicitur.vt ff.si quis omis. causa temen.l.si quis sub conditione.Sed Bart.extra casum illarũ legum intelligit etiam opin. Ioan. fore veram. Pro cuius declaratione quero,qđ si Titius Sēpronio promisit fundũ dare, si ei, vel titio 10.uel stichũ daret: sempronius 10.obtulit ei cui debuit,petit sēpronius fundum,amplius 10.non offerendo,an teneatur ei dare absq; eo quòd ei 10.denē.Ista gl.sentit, qđ non,dũ dicit, aliud in ꝯctibus, licèt, vt dixi leges in ea alle.diuerso casu loquãtur. Et ꝙ aliud eo casu sit in contractibus põt esse ratio : quia lex non facit statim executionē. sed hic sic,quia legatarius statim liber ipso iure efficit,& forte, idem esset dicendũ in vltima volũtate,vbi non statim fieret plenaria executio,puta si legat titio fundus si decem dederit hrēdi.Nã si decē offerat hrēdi, & l.executionē faciat ĩ trãslatione dñij.tñ,quia adhuc restat quid petēdũ. s. fundũ restitui p rei vēd.vel dari p actionē psonalē. vt dixi.s̃.cõia de le. l.2.vr̃ quòd hæres possit se tueri exceptione si decē ei soluantur. & hoc tenet ēt hic Bart. ꝙ est notandum. Item op. glo. casus fortuitus liberet istũ liberũ factũ, ex quo nõ fuit in mora:vt ff.de ver. ob.l. si ex legati cã.cuius ꝯriũ hic dr̃ in fi.Sol.ꝙ hic in vltima volũtate ē speciale,aliud in ꝯctibus,vt ibi,& adde, quòd huius est rõ,qa hic nulla culpa hæredis precedēte cõsequit libertatē ante implemētũ ꝯditionis ꝯ rr̃as iuris,iõ in alio grauat:vt l.eũ q. in prin.ff. de iu reiu.& est vnũ mirabile,ꝙ tũc hr̃s hēt actionē in factũ. & tñ ante nullã habeat s̃m Pe.& est rõ, qa tũc desijt esse in ꝯdõne,& cępit esse in oblõne.Itē op.gl.de l.qui hæredi.ff.de condi.& de.Sol. qđ hic spãle.Itē quod liber factus nõ teneat.ut.s̃.an seru. ex suo fact. l. promissæ. Solu. quod hic spãlem rõnē superius assignaui.&c.

ADDITIONES.

a Casus fortuiti.q. dicãtur casus fortuiti uide Bal.in l. q̃ fortuitis,j.col.in uer.his pmissis,s̃.de pign.ac.&ad istũ tex.hic adde no.per Bar.hic,& in l.in testõ.la.2.ff. de condi.& de.& Bal.hic,& in l.j.s̃.de insti.& substit.sub condi.fa.

b Amplius non debetur.Tu dic,de hoc ultra hic nota.per Bal.in l.j.sup.de insti.& substi.sub condi.fac.& in l.si plures,ad fi.

De usuris & fructibus legatorum seu fideicommiss. Tit. XLVII.

LEX PRIMA.

1 *Vsurę legatorum,a quo tempore debeantur.& nu.2.*

1 Legatorum. Casus & usuræ legatorũ debentur a tēpore litis contesta. si antea hr̃s non fuit in mora,& ēt fruct⁹;& mercedes seruorũ.h.d. Opp.ꝙ imo a tpe morę,vt ff.de le.2.l.titia sęia.§.vsuras.& l.si qs ser. & de ꝯd. & de. l.si is

cui.in fi.& vt le.no.c.l.j.§.bellissime. Sol. vt in gl. ꝙ hic loqt̃ qñ prius nõ fuerat in mora,ibi prius in mora fuerat, iõ a tpe moræ ibi veniũt vsuræ,& similiter fructus,& fetus,vt hic,& l.ęquis. ff.de vsur.Sed ꝯ istã so.facit,qa actio ex testõ est stricti iuris, vt in §.actionē.Insti.de act.& patet,ff.de in litē iurã.l.alias, & in stricto iure debent vsuræ circa vinculum stipulonis,vt l.quãuis.s̃. de vsur. Sol.vt vult gl.dũ in ea sequit,qa bo.fi.&c.videlicet,qđ actio ex testõ ęqparat bo.fi.iudicijs,vt l.in minorũ.s̃.q.cau.in inte.re.nõ est
a ne.Nec in qbus[a] vsuræ veniũt ex mora,vt ff.de vsur.l.mora.§.in bo.fi.Sed hic attēde,ꝙ actio ex testõ nõ ęqparat semp bo.fi.iudicio.Et iõ do istã regulã,ꝙ semp regulat s̃m naturã suã, q̃ est stricti iuris,vt d.l.alias,nisi aliud cauet in l.sicut est hic,nã per l.superius all.patet,ꝙ vsuræ veniũt in ea ex mora.Opp.ꝙ vsuræ nõ veniant,vt ĩ.e.l.ij.so.vt in gl.Op.ꝙ de fructibus nõ teneat,ff.de acq. re.do.l.q̃sitũ.Sol.vt in gl.ꝙ ibi de pceptis a bonæfi. hærede, qui ignorauit rē esse legatã (qa in codicillis) nã tunc non tenetur de
2 fructibus,vt in ꝯrio,qđ intellige de ꝯsumptis,vt ibi no.†Op.ꝙ ad fructus non teneat demũ post lit.ꝯte.sed aũ, si aũ fuit in mora,vt l.æquis,ff.de vsu gl.superius dicit,ꝙ hæc s̃m illã. s. ꝙ a tpe moræ teneat si aũ fuit in mora. Alij volunt dicere, ꝙ de pceptis tenet a tpe mortæ,vt ibi,de pcipiendis vero a tēpo.lit.ꝯt.vt hic, qđ mihi nõ vr̃ tutũ p l.apud Iul.§.j.ff.de le.j.vbi de pcipiēdis a legatario tenet a tpe moræ,vt p l.Imperator,§.cũ quidã de le.2. vbi simir̃ de percipiendis a se tenet a tpe morę,nisi illum intelligeres de mora per lit.ꝯte.inducta,qđ est illũ tex.violare,& latius dicam.ĩ. eo.l.fi.

ADDITIO.

a Nec in quibus.Quando vsuræ,& fructus dicuntur uenire,vide per do.Soc.cõsi. 247.inci.cir.primum consultationis articulum,ver.3.quia licet,cum ver.seq. vsque ad fi.in 2.par.char.133.& uide per eum.Soc.in consi.174. inc. profecto ni fallor,ver.sed ad hoc respondetur.in d.parte.char. 45. quod vsuræ veniunt in bonæ fidei iudicijs ex mora.

LEX II.

1 *Hæres ob dubium legis falcidiæ ab vsuris excusatur,& numeris seq.*

1 Aduersus. †Casus.Heres excusatur ab vsuris pp dubiũ l.Falcidiæ,nisi legatarius paratus sit satisdare de restituendo, quanto plus receperit, vel nisi iudex præfinierit certũ diē.ĩ.quē non præstiterit,vel si falcidia incipiat locũ nõ habere.h.d.Supple textũ ibi,iubebit,ꝙ si non præstiterit,ex tũc ad vsuras tenebitur,ibi arbitro dato,qui ęstimet bona,vt sic videat, an sit locus falcidiæ,vel non,& dic dato ab eo iudice,qui vt delegatus cognoscit,& postq̃ arbiter retulerit æstimationē,iudex pre-
2 cipiet,vt soluat,& exinde tenetur ad vsuras si non facit. † In gl.j. ibi a iudice delegato, dic hoc verũ, vbi esset quæstio nedũ facti, sed ēt iuris, puta quæ bona vel res in falcidia veniant imputãda. alias si esset quæstio tantũ æstimationis bonorũ,tũc ęstimatores iurati debent assumi,vt l.hac edictali.§.his illud.s̃. de secun.nupt.
3 In gl.ij.ibi cũ falcidiæ,vel dic,ꝙ interdũ dubitetur an falcidia locum habeat pp futurũ euentũ legatorũ ꝯditionaliũ,& tunc licet satisdari debeat,tñ pp impossibilitatem remittitur,& sufficit nuda cautio vt d.l.cum non facile. Interdum dubitetur pp statum p̃sentem,& tunc aut potest statim declarari,& iudex potest,vt hic, aut non potest in breui declarari, & tunc hæres debet cõpelli ad soluendum cum satisdatione de restituendo, vel cũ nulla cautione iuratoria,tamen si sit ei possibile satisdationem dare s̃m Doc.

LEX III.

Si homines. Casus.Morosus tenetur etiam de casu fortuito.h.d.Hæc l.sequitur in legatis.

LEX IIII.

1 *Fructus rei legatæ a quo tempore debeantur,& numeris seq.*

a
1 In legatis [a]Casus.† nõ ex die mortis testatoris, sed a die litis cõtestatæ fructus rei legatę debentur. h.d. No.ꝙ hæc lex loquitur ēt in re testamentorum,vt probatur, ibi in rem.nã pro illa ꝯpetit rei ven.vt s̃.de le.l.j.& ij.Opp.ꝙ imo aũ lit.ꝯtes.fuit in mora,vt ff.de vsu.l.æquis,& l.Paulus.in prin. & de le.2.l.si quis seruo.Sol.vt ĩ prin.gl.vt hæc s̃m illas,si aũ fuit in mo-
2 ra.†Op.2.quod non a die moræ imo ēt aũ,si res erat testatoris,qa statim a morte testantis dñium eius transiuit in legatariũ,vt ff.de fur.l.a Titio,& de ser.l.Papinianus,vel saltem ab adita hæreditate,ergo ex tunc fructus pertinent ad legatarium,vt ff.de vsu.l.herennius.soluti,quod hic in re aliena legata, cuius dñium non trãsit nisi traditione facta de volũtate domini in legatarium.Ista soluti,& intellectus est ꝯ istam literam ibi,siue in rem. Constat aũt rei ven.non ꝯpetere nisi pro re testatoris legata,vt l.si tibi homo. §.fundus,& l.si quis inquilinos,§.i.de leg.i.& no.s̃.de le.l.i. Quapropter Pe.& Cy.& cõiter Doc.oēs dicunt,ꝙ hic de percipiēdis, ibi de perceptis.Sed forte gl. voluit aliter soluere hic in fi.vt dicere velit,quod hic inquantum de re testatoris loquatur,dic,quod hic bona fide eos percepit,& subaudi,consumpsit ignorans rem legatam,vnde demum post litem ꝯte.tenetur, quia ex tunc ficte
3 malæfidei efficitur vt s̃.de pet.hær.l.i.& 2.†Vt tñ hæc materia latius pateat,dic,aut q̃ritur, qñ vsuræ legatorum veniãt.Et dic, ꝙ a tpe moræ,non ante,vt ff.de le.2.l.Titia Sæia.§.vsura.& no.s̃. eo.l. aut quæritur de fructibus,& tũc aut legatum,aut fideicõmissum est vniuersale,& tunc a tpe legati facti, quia pars, & augmentũ rei sunt,vt l.2.s̃.de peti.hære.& de hoc est casus.in l.ęquis.i.rñ.ff de vsu.& de le.2.l.peculium.Aut est singulare,siue res particulares,& tunc aut testator legauit rem alienã,aut propriã, si alienã, tunc percepti ante morã hæredis non veniunt,vt ff.de le.i.l. quæsitũ,§.si mihi seruus,sed q̃siti post eius morã sic,vt l.æqs.i. respõ. ff.de vsu.& no.in l.hærennius.eo.ti. Si vero res testatoris, tunc, aut quæritur de pcipiendis,& tunc si a petitore,& sic a legatario, tunc veniunt a tēpore more,casus est clarus,ff.de le.i.l.apud Iulianũ,§.finaũt ab hærede,& sic a possessore,dicunt Doc.ꝙ a tpe lit. ꝯte.vt hic,& s̃.eo.l.j.Sed in ꝯriũ vr̃ mihi lex.in l.Imperator. §. cũ qdã.ff.de le.2.vbi dr̃,ꝙ ēt a tpe moræ,nisi illã intelligas s̃m istam sequendo opi.prædictorum.Si de perceptis,& tunc,aut post aditã hr̃ditatē veniunt,ut ff.de vsufru.l.Hærennius,aut de perceptis ante,& tunc,aut in vita testatoris,& non ueniunt,vt d.l.q̃sitũ,§. si mihi seruus,aut post mortē testatoris,& tunc gl.videntur variæ,nã in d.l.Hærennius,uidentur gl.uelle,ꝙ nõ debeant. Sed in l.qđ seruus,de le.2.gl.tenet,ꝙ licet quærant hereditati tñ ueniũt restituēdi.Primã approbat hic Petr.dicēs,qđ ab adita hæreditate ueniunt restituendi,& non ante,& hoc per d.l.si tibi.§. cũ seruus,vbi uere ab adita hæreditate,& non ante efficiũtur legatarii, nã ponderat ipse illud uerbũ uere,& pro hoc benefacit.d.l.ꝙ seruus.Nec ob.l.a Titio.ff.de fur.cum si.qa ibi de quadã fictione,& necessitate iuris,non legatarii fauore, & ita hr̃ per eũ hic in lect. Cy.ego uero secutus Dy.in d.§.cũ seruus,prædictas glo.sic ꝯcordo,qa aut hæres fuit in mora adeundi,& tunc fructus pcepti, aũ aditã hæreditatē,licet quęrãtur hereditati,ut d.l.ꝙ seruus.Tñ qa sunt quęsiti post morã ueniunt restituendi,ut ibi dicit gl.& hoc probatur per l.si fructus legati,ff.de vsufr.Item qu ia alias daretur occasio hæredi in adeundo moram faciendi,aut non fuit in mora adeundi,& tunc non ueniunt restituendi,ut in l.s̃. per Pet. alle.& hęc uera,ubi legatum fuit purum & simplex. Si autem fuisset conditionale,uel in diem,dic,in perceptis post euẽtum diei, uel conditionis,ut s̃,in perceptis uero ante diem, uel conditionē dic,ꝙ nullo modo ueniunt restituendi,ut no.in l.ꝙ seruus.l.emptor.in fi.magnæ gl.ff.de rei uen.licet contrarium notetur,& male.in l.fi.§.sed quia,uer.sin autem.s̃.ca.l.de le.ut ibi dixi. Attende tamen,ꝙ ibi dixi,ꝙ ueniunt restituendæ est uerum,nisi percepit bona fide,quo casu de cõsumptis non tenetur,ut l.quæsitum. ff. de acq.re.do.& ibi no.Extantes uero tenetur restituere,ut no.gl. ff.de pe.hæ.l.item ueniunt,§.fructus, quod alibi intelligit gl. esse uerum,nisi tanto tēpore bo.fi.possederit,ꝙ eos usuceperit. Et ita no.gl.singularis,& notã.in l.4.§.fructus,ff.de usuc.qđ tene cordi.

ADDITIO.

a In legatis.De intellectu huius tex: Vide Bar.in l.seruo le.ff.de leg.1.& ibi per Imo.contra Bar.p istum tex.& gl.in l.Hærēnius,ff.de vsu.male.& adde no hic per Bar.& quæ no.in l.si qs bo.de le.1.p Bar.late in l.ĩ fideicommissariã adire, & uide Bal.in l.fi.§.sed qua.s̃.cõ.de le.& Bar.ĩ l.grege,ff.de le. 1. & Ang. in d.l. si quis bonorũ tenet opi.Cy.hic ꝙ adita hæreditate fructus rei testatoris debeant,nisi hr̃s legata ignorãs fructus cõsumpserit, alle.hic no.p Cy.& an hęc materia pcedat ĩ fructib.seminatis a testõre,uiđ Bal.& Imo.ĩ d.l.si qs bonorũ.

Ad Senatusconsul. Trebel. Tit. XLVIII.

Continua rubricam,ut in gl.& cętera prosequere,ut in ea,usque ad finem.

LEX PRIMA.

1 *Hæres grauatus de restituendo,a fideicommissario repetere potest, quod creditoribus soluit,& qua actione,& nu.3.*
4 *Hæres qui soluit in aliqua,an teneatur creditoribus.*

a
1 Si ex Senatusc. [a]Casus.† Hæres de restituēdo grauatus,ꝙ creditoribus soluit pro dodrante fideicõmissario repetit.h.d.Opp. ꝙ quarta non retineatur ex Treb. sed ex pegasiano, ut insti.eo.§.sed qa sol.ut in gl.ꝙ illud uerum inuentione,sed pp approbationē,& multorũ aditionē hoc attribuit Senatusc. Treb. ar.ff.de iusti.& iu.l.ius ciuile,& ita no.in d.§. sed quia stipulatus.
2 †Op.ꝙ hęres q restituit in aliquo non teneatur creditoribus, ut Insti.de fi.hær.§.sed si qs una,& ff.e.l.i.§.si hæres.Sol.ꝙ hic quotã,& sic quartã hr̃ditatis sibi retinuit,ibi rem certã tñ, ut testõr disposuit.Et est ratio,qa tunc hæres fundum possidet, ut singularis successor,quem ęs alienum non sequitur,ut d. §. si hæres, qđ intellige,nisi in subsidium hæreditate non existente.sol. ut s̃. de iure delib.l.fi.§.licentia,& no.in l.seq. Quæro qualis fuit hæc restitutio.Sol.ut in gl.†Quæro qua actione repetãt,& respon. gl. ꝙ actione neg.gest.ut l.soluēdo,ff.de neg.gest.qđ intellige uerum, qñ soluit post restitutionem,sed si ante soluisset, actio neg. gest. locum non haberet, quia suum proprium negotium gessit, sed habet actionē in factum ad instar creditoris pretorii pignoris,ut ff.de bon.aut.iu.pos.l.pretor,§.est pręterea.secundum Cy.uel secundum alios,condictione sine ca,ut ff.fam.erc.l.in hoc iudicio.

ADDITIO.

a Si ex Senatusc.De materia huius l.uide Bar.in l.sed,& si possessori,ff.de iure in.

LEX II.

1 *Fideicommissarius quando ad legata teneatur,& quando hęres.*

1 **Ad eum.** a†Fideicōmiſſarius cui portio hæreditatis re-
ſtituitur pro rata tenet̄ ad onera, & legata. h.d.
Op. ꝙ hæres ꝓ ſua quarta teneat̄ ad legata, vt ff. e. l. j. §. pe. & fi. Hu
ius timore gl. ponit duas lec. Prima eſt, ꝙ hæres fuit grauatus in
dimidia hr̄ditatis, & tūc nō ob. ɔ̄riū, & hæc verior, & magis ami-
ca literæ. Scd̄a, ꝙ in tota fuit grauatus, & dodrātē reſtituit quarta
retēta, & tūc ob. ɔ̄riū. Sed ſo. ꝙ hec verba ꝓ ɔpetēti portione refe
rant̄ ad onera creditorū, nō legatorū, qa illa inſolidū ſoluit fidei
cōmiſſarius, vt in ɔ̄rio, hoc violat literā. Iō alij ſoluūt aliter, vt ſe-
quit̄ in gl. Tu iūge ambas ſo. & ēt dic latius, qa aut hæres reſtituit
nihilo retēto, & tūc fideicōmiſſarius ſolū teneat ad oīa, vt ff. eo. l.
j. §. ſi is, & hic in ſcd̄a ſolutione. Aut aliquo retento, & tūc, aut in
ſpecie, vel in quantitate, & tunc creditoribus nō tenet̄ niſi in ſub
ſidiū, vt hic in fi. gl. & dixi in l. præce. legatarijs vero tenetur ſolū
in eo, ꝙ hēt vltra quartā, vt in d. §. ſi is, & ita intelligat̄, ꝙ hic no.
gl. ſm̄ Azo & hoc vult gl. ff. eo. l. j. §. fi. Aut retinet in quātitate, &
tūnc, aut retinet ſolā quartā, & tūc legatarijs nō tenet̄, qa illā hēt
ſine illorū onere, ſed fideicōmiſſarius ſolū tenet̄ creditoribus nō
pro ſua quarta, vt ſ̄. l. proxi. aut retinet vltra quartā, & tunc credi-
toribus tenetur pro rata, legatarius ſolum pro eo, ꝙ habet vltra
quartā. Et eſt ratio, quia illā habet ſine onere legatorū, vt j̄. e. l. fi.
ſm̄ Cy. & Doc. & an hæres præuentus à legatarijs, vel creditori-
bus teneatur, vt poſſit illa reſoluere vide, quod dicam. j̄. eod. l. fin.

ADDITIO.

a ¶Ad eum. Fideicōmiſſarius an, & quando teneatur ad onera, & legata, & quate
nus vide in l. j. §. ſi is qui cccc. eo. ti. & hoc per Bal. qđ pro rata, & Inſt. de fideic.
hær. & in l. fi. j̄. eo. & limita iſtū tex. verū ſi dictā quartā detraxit de iure, ſecus
ſi ea fuit ſibi relicta in teſtō, quia ꝑ eā nō tenetur ad onera. Inſti. de fideic. hær.
§. ſi quis vna, & hic, & in l. j. §. ſi hr̄s, ff. eo. ti. ita verū ſm̄ Bal. in d. l. i. ſi hæredi re
manſit quota, non ſi res certa, vel quantitas ēt equiualens quadranti. i. quarta
parte, vt ibi, ſed an hæredes vniuerſales vel inſtituti teneantur ſoluere colle-
ctas, & grauedines ad quas obligatus erat teſtator. vide Soc. conſi. 244. inci. in
præſenti conſultatione in prin. cum ver. ſeq. vſque ad fi. in 2. par. char. 125.

LEX III.

1 *Fideicommiſſum vniuerſale abinteſtato fieri poteſt.*

Si per fideicommiſſum. Etiam de hæredita
te reip. reſtituenda
1 pōt detrahi quarta. h.d. †No. ꝙ ab inteſtato a fideicōmiſſum vni
a uerſale pōt fieri. Itē, quod quarta ex eo pōt retineri ſiue deduci.
Itē, ꝙ ex fideicōmiſſo puro integraliter ſoluto ɔpetit ɔdictio ad
quartā eius fructus ſm̄ vnam lect. vel ex fideicōmiſſo vr̄i quarta
cū fructibus deducit̄ ſm̄ aliam lec. & de hoc latius dicet̄. j̄. l. Iul.

ADDITIO.

a ¶Abinteſtato, ſed an trebellianica cuicūq; fienda eſſet reſtitutio ab hæredibus
abinteſtato ſit detrahenda, & dic, ꝙ non, vt per d. Soc. conſi. clvi. inci. non po-
teſt negari uer. ſi poſtremo etiam in j. par. cha. clxxxv.

LEX IIII.

1 *Subſtitutus ad fideicōmiſſū tenetur, hærede de reſtituēdo rogato repudiāte.*
2 *Adire qui cogitur quartam non detrahet.*
3 *Fideicommiſſum, quod ab inſtituto relinquitur quādo a ſubſtituto debeatur.*

Non iuſtam. Hæc lex habet duas lec. Vna eſt, ꝙ cohę
res fuerit ſubſtitutus, & ſm̄ hāc nō ob-
ſtant ɔ̄ria poſita in gl. pe. qa iſtā lec. nō ɔcernūt, & ſm̄ hoc intēdit.
1 Hærede rogato de reſtituēdo in fraudē repudiāte, ac ēt poſt iuſ-
ſum de adeundo decedēte, ſubſtitutus tenet̄ ad fideicōmiſſum
ēt quarta nō detracta. h.d. Vel breuius, onus fideicōmiſſi iniūctū
ſubſtituto tranſit ad ſubſtitutū, ſed ſm̄ hoc ver. cū a diuo, ꝓbat ꝑ
cedētia ꝑ locū ab aut. Alia lec. eſt, ꝙ nullus erat ſubſtitutus, ſed ad
cohæredē ꝑuenit iure accreſcēdi, & tūc ob. ɔ̄ria in pe. gl. & erit ca
ſus, talis. Portio repudiantis de reſtituendo grauati accreſcit cohę
redi cū onere ſuo. h.d. Vel ſic, ſicut ſubſtitutus dēt fideicōmiſſum
relictum ab inſtituto, ſic & cohæres cui accreſcit rogati portio,
nec quartā detrahit q̄ rogatus detrahere non poſſit. h.d. Supple
tex. ibi, vt ad aliū nepotē, dic quo ad vnum, ſed frater erat teſtōris,
ibi deuoluat̄. ſ. iure ſubſtōnis ſm̄ vnā lect. vel iure accreſcēdi ſm̄
aliā. Ibi a quo. ſ. cohærede ēt. q. d. nedū a cohr̄dibus, ſed ēt a ſubſti
2 tutis. † No. ꝙ coactus adire nō detrahit quartā, vt hic in fi. nec ēt
alius ad quē factū ꝑueniat añ reſtōnē. Itē, ꝙ poſt iuſſum factū de
adeundo, qlibet legitimus ſucceſſor in portione deficienti tenet̄
ad reſtōnē ēt ſine detractione quartæ, & ſm̄ hanc lec. in ver. cum
a diuo, probatur a ſi. & ſimilē probationē habes in l. ſi Titio. §. Iu.
de le. 2. Glo. prima ponit caſum, in qua adde ibi, remoueat̄ obie-
ctio. ſ. q̄ ponit̄. j̄. in gl. pe. quia illa ɔcernit ſolū caſum qñ portio re
pudiata iure accreſcendi ꝑuenit ad cohæredē. Itē ibi repudiauit.
No. qđ iuſſus non tm̄ hēt locū qñ ñ adijt, nec repudiat, qa ſuſpe-
ctā ſibi dicit hæreditatē, vt ff. ad Tre. l. ita tū. §. qui ſuſpectā. Sed ēt
poſt q̄ repudiauit, & alteri eſt ius q̄ſitū. Itē ibi deceſſit. no. ꝙ ſuffi-
cit iuſſum ꝓceſſiſſe licet hæres ſit ꝑuentus morte. Op. ꝙ ſubſtōni
nō ſit locus, vt ſ̄. de vul. & pu. l. poſt aditā. Sol. ꝙ hic repudiauerat,
vñ ſubſtōni locus erat, ibi adiuerat, & ſic ſubſtō expirauerat. Op.
ꝙ fideicōmiſſarius non dēt poſſe ɔpellere auiā, vt poſt repudia-
tionē adiret, cū eius nō interſit. Ergo implorādi offm̄ iudicis ptā-
tē nō habuit, cū eis, quorū nō intereſt, iura nō ſubueniāt, vt ff. de
ali. iu. mu. cau. fac. l. itē ſi res. §. proinde. qđ iſtius nō interſit, patet,
qa a cohærede petere poterat, vel tanq̄ a ſubſtō erat ſubſtitutus,
vt l. licet, de le. j. ſiue nō erat ſubſtitutus, poterat ab eo tanq̄ a con
iuncto, cui accreſcebat portio deficiētis cū onere ſuo, vt ff. de leg.
2. l. ſi Titio, & meuio, §. Iul. Sol. vt glo. ꝙ hic intererat eius magis
habere ab inteſtato, vt minus onerato, vt ff. e. l. recuſare, §. Titius.
Op. 3. ꝙ auia nō poterit ɔpelli ad adeūdū, qa potuit iure repudia-
re de voluntate defuncti q ei dedit ſubſtitutū, vt ff. ſi qs omiſ. cā
teſt. l. qa aūt, circa prin. So. vt gl. ꝙ hic repudiauit aīo nocēdi, ꝙ ei
non intelligit̄ eſſe permiſſum, vt ſ̄. ſi quis omiſ. ca. teſta. l. j. & pro
3 hoc accedat, ff. de aqua plu. ar. l. i. §. deniq;, & §. plautius. † Opp. 4.
ꝙ fideicōmiſſum relictū ab inſtituto nō debeat̄ a ſubſtō, vt ff. de
le. 2. in l. Celſus. §. pe. ſo. vt in gl. ſcilicet, ꝙ vbi fideicōmiſſum fuit
ꝓ nō ſcriptū, qa fideicōmiſſarius non erat in rerū nā tpe teſtī, hic
aūt fuit caducū per repudiationē, vel ſm̄ Azo. de illa nō eſt oppo
nendū, qa illa nō eſt correcta per l. ſi Titio, & meuio. §. Iul. in eo.
ti. ꝙ aūt de legibus correctis nō ſit argumētatio bona, eſt tex. ſ̄. de
no. cod. ɔfir. §. hunc igit̄. Sed hic attēde, qa iſtarū legū ɔcordia eſt
valde dubia. Et pro tanto ſi. l. Celſus. §. pe. loquit̄ in ꝓ nō ſcripta,
vt hic, & ibi ſentit prima gl. illa non eſt correcta ꝑ l. ſi Titio, §. Iul.
in eo. ti. nec ēt per iſtā. l. loquit̄ in caduca, ſed ſtat dubiū an in pro
nō ſcripta loquatur, vel nō, ſed meo iudicio in pro nō ſcripta lo-
quit̄, qa ſeries tex. ñ patit̄ niſi verba trāſponant̄, iō credo, ꝙ potius
loquat̄ in hr̄ditate caduca, & ſi ille tex. ītelligat̄ alicuius hr̄dis de
pluribus, tūc dico cū correctū per d. l. ſi Titio, & meuio, §. Iul. Si
aūt intelligas alicuius hr̄dis q ſolus erat ſucceſſurus abinteſtato,
tūc remanet incorrectus, vt in ſequēti ɔ̄rio dicā, verū ſuppoſito,
qđ. d. l. Celſus. §. i. loquat̄ in hr̄ditate ꝓ nō ſcripta, accreſcebat cū
onere, vt ff. de le. i. l. ſi duobus. §. i. R̄ ñ. qñ ab hæredibus nōibus ap
pellatiuis erat relictū, vt ibi, nō qñ ab vno ſub proprio noīe, vt d.
l. celſus, hodie vero ſemp accreſcit cū onere, vt j̄. de cad. tol. §. in
his itaq;. Op. v. de l. i. §. fi. de leg. 3. So. vt in gl. qđ ibi ſequēs legiti-
mus nō habuit ex voluntate defuncti, hic cohęres ſic. Sed hęc ſo.
nō ē tuta, qa & legitimus q poſt teſtm̄ cępit obtinere, primū gra
dū vr̄ hēre ex volūtate defuncti, vt ff. de iur. co. l. ſi qs cū nullū, &
l. pe. & no. ꝑ gl. in l. ſi Titio, & Meuio, §. Iul. de leg. 2. Quare dic, ꝙ
in ɔ̄rio legata fuerūt nominatim relicta a ꝓximiore in gradu, nec
alius ſecū ſperabat̄ ſuccedere q hr̄dē hēret, tunc cohæres legiti-
mus exiſtēs in eo gradu ēt teneret̄, vt d. §. Iul. hic vero licet eſſet
relicta īſtituto, ſubſtitutus tm̄ ſperabat ſuccedere ex tacita ſteſun
cti volūtate. Quærit gl. an licuerit auiæ pęnitere, & quartā retine
re, & duas ponit ſolutiones, ſed ſcd̄a cōis & vera ꝑ l. ſicut. ſ̄. đ rep.
hæ. l. i. ꝑt tolerari vbi nō repudiaſſet, ſed tm̄ ſibi ſuſpectū dixiſſet.

LEX V.

1 *Fideicommiſſum relinqui poteſt a ſuccedentibus abinteſtato.*

1 **Et ſine.** Caſus. †A ſuccedētibus abinteſtato fideicōmiſſū
ꝑt relinq, & ab eiſdē quarta retineri, & quarta ītel-
ligit̄ id, ꝙ ſupereſt ære alieno deducto. h.d. Supple tex. ibi, & ſine
ſcriptura, corā tm̄ legitimo numero teſtiū. ſ̄. de cod. l. fi. Op. ab ex
tra, qđ quartā totius retinere poſſit, ꝓ ſua quarta creditoribus te
nebit̄, vt ſ̄. e. l. i. ſo. qđ illud volēte eo cui dēt fieri reſtō, nō eo īuito
vt hic, vel ibi añ reſtōnē hr̄s ſatisfecerat creditoribus, hic ñ. Quæ
ro qua actione fideicōmiſſum petat̄, & dic vtili ex teſtō, vt in gl.
Quero qđ ſi adire nolit? dic, ꝙ iudicis officio cogit̄, vt in gl. Bar.

LEX VI.

1 *Liberis primi gradus de reſtituēdo grauatis nō īputātur fructus in quarta.*
2 *Nepos ex filia fratrem ſubſtitutum fratri excludit.*
3 *Fructus qñ cōputent̄ in quarta liberis primi gradus de reſtituēdo grauatis.*
4 *Pater quibus caſibus filio ſatiſdare non teneatur.*

a **Iubemus.** aDiuiditur in quinq; partes. Primo, qñ inſti-
tutus a patre eſt grauatus proprio filio reſti-
tuere, vſq; ibi, in ſupradictis. Scd̄o circa ſatiſdationē ꝑſtandā re-
mouet̄ dubiū, vſq; ibi, ſinaūt. Tertio declarat quot, & qui liberi
faciāt ceſſare fideicōmiſſum ab hr̄de relictū ſi deceſſerit ſine libe
ris, vſq; ibi, illud, &c. Quarto limitat, qđ de fructibus, & ſatiſda-
1 tione dixerat vſq; ad fi. Caſus. †Liberi primi gradus de reſtituen-
do grauati, ēt poſt tp̄s fratribus, vel propriis filiis, vel multoma-
gis extranei priuilegiant̄, vt fructus nō imputent̄ in quarta, ēt ſi
teſtator dixerit, vt ñ teneant̄ ſatiſdare đ fideicōmiſſo reſtituēdo,
niſi in duobus caſibus, & vnicus filius, vel nepos excludit ſubſti-
tutū ſub ɔdōne ſi deceſſerit ſine liberis. h.d. Vel breuiꝰ, liberi pri-
mi gradus nō tenent̄ fructus ſibi ɔputare in q̄ta, nec tenent̄ ſatiſ
dare de fideicōmiſſo niſi ī certis caſibus. h.d. Supple tex. ibi, licet
teſtōr rogauerit, hodie ſecꝰ eſſet ſm̄ opi. tenētiū, ꝙ quartā trebel-
lianicā poſſit ꝓhibere, vt no. j̄. ad l. Fal. auth. ſed cū teſtōr, ſm̄ Cy.
Sed alii dicūt, qđ ſuppoſita illa opinione ꝓ vera, de qua dubitat̄,
vt ibi dicā, ſanctius eſt dicere qđ illa nō corrigat iſtā, ſed illa limi
tetur per iſtam, vt ſic in aliis poſſit prohibere trebellianicā nō in
liberis primi gradus, quos non poſſit grauare, vt fructus ſibi com
putentur

ADDITIONES.

a Iubemus. Limita hanc, l. ſm̄ no. per gl. in c. Raynutius, ſup verbo lite cōte. de teſ.
& an iſti fructus cōputent̄ in legitimā. uide no. in l. Papinia. §. vnde, ff. de inof.
teſ. Sed qđ in relicto cā cōdōnis īplendæ, vide Bar. in l. filij. ſ̄. fa. hæ. in lec. Azo.
& ibi Bal. in 3. co. & an idē ſit in parentibus primi gradus. dic qđ nō, vt in l. fi-
liusf. ff. ad l. F l. & ibi Doc. & hæc. l. procedit ēt ſi filiusf. fuit in mora reſtituen-
di ſm̄ gl. no. ibi Imo. in l. fideicommiſſariam in prin. ff. eo. vide in ca. Raynutius
in gl. in uer. a tpe li. cōte. Et ad iſtā l. uide Imo. in l. ſcribit, ff. eo. Bal. in l. Baliſta
Bar. in l. fideicommiſſaria & in l. ſi patroni. alias in l. poſtulante ſticho, §. i. ff. eo.

putentur in quarta de quo magis videbatur, &c. & nimirum. qa
poſteriores leges determinationem recipiunt a priorib. vt l. nam
& poſteriores. ff. de legi. & hanc opi. tenet Bald. ut audiui a quo-
dam ſuo ſcholari. Ibi iubemus, propter reuerentiam paternā. Ibi
2 & cū pater. ſubaudi niſi. quaſi dicat, & niſi cum pr̄, &c. † Ibi ex
filio nato. not. ꝙ nepos ex filia excludit fratrem fratri ſubſtitutū,
ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis. concor. ſ̄. de condi. in ſer.
l. i. & adde quæ ibi dixi. No. ex ſecunda parte. ꝙ quarta trebellia-
3 nica ēt Falcidia nuncupatur. † Op. ꝙ fructus computent̄ in quar-
tam, vt ff. de inoffi. teſt. l. Papinianus. §. ſi conditio. So. plurib. mo-
dis, ut in gl. j. nil valet, quia legum correctio euitatur. ſecundo, ꝙ
ibi in quarta debita iure naturę. hic in Trebellianica. & ibi odio
querelæ, ne illam intentet ſi minus reperiretur habere, qđ olim
poterat facere. vt ibi, & l. quæritur. ſ̄. de inof. teſt. ſed nō hodie, qa
ad ſupplementum tantum poteſt agere. Et hanc tenuerunt vltra
montani coniungendo eam cum ſequenti. videlicet, ꝙ in debita
a iure naturę computentur. ut ibi. In Trebellianica a autem diſtin-
guant̄ liberi primi gradus ab aliis. ut primi non cōputent̄, alij ſic.
Sed quinta ſolutione reprobata quartam tenet gl. hic, & in ɔ̄rio,
quod declara, vt ibi, & attende, ꝙ gl. in ɔ̄rio illam, & iſtam intel-
ligit in quarta debita iure naturæ. hoc facit notare pro tanto, qa
vna ſolutio ſupponit, ꝙ filius poſſit detrahere duas quartas, alia
non ſupponit hoc, de quo dicetur in l. q̄q̄. j̄. ti. j. Pro ſolutione cō
iunge ſolutiones diſtinguendo, & latius. nam aut quærit̄ in quar
ta iure naturæ debita. Et tunc diſtingue, aut erat rogatus de reſti
tuendo poſt certum tp̄s ſic latum, vel amplum, quo veriſimiliter
poterat ex fructibus quartā habere, & eius fructus. & tunc olim
fructus computabantur in quarta. ut l. Papinianus. §. ſed ſi condi
tioni. in ɔ̄rio allega. Aut erat rogatus reſtituere poſt tp̄s incertū,
& poteſt eſſe ita breue, ꝙ certum erat eum quartam ex fructibus
percipere non poſſe. Et tunc in quarta non imputabantur, ut in
ſo. glo. & hoc olim, hodie autem in hac quarta iure naturę nullo
modo imputatur per l. ſcimus, §. repletionem. ſ̄. de inoffi. teſta. vt
no. in l. fideicommiſſaria. ff. eod. Et eſt ratio, quia ſtatim æs alienū
deducitur ſine onere, & grauamine, ſeu dilatione. vt ſ̄. de inoffi.
teſta. l. qm̄ in prioribus. Aut q̄ritur in quarta Trebellianica, & tūc
diſtingue, aut fructus erant ſati tpe defuncti, ſed poſtea ꝑcepti, &
tunc cum cæteris bonis veniunt diuidendi. ar. ff. ad l. Falci. l. legi.
Falcidiæ placuit, aut tempore mortis non erant ſati, & tunc, aut
fuerunt percepti ante aditam hæreditatem, & dic, ut in l. ita tm̄. §.
i. ff. eo. Aut fuerunt percepti poſt aditam hæreditatem, & tūc ac-
cipe verba huius gl. in uer. & no. quia aut fuerūt percepti iudicio
teſtatoris. puta qñ rogauit poſt tempus, uel ſub cōditione, & tūc
liberi primi gradus ſibi non computant in quartam, ſed eos lu-
lucrifaciunt, ut hic. alię uero perſonæ ſibi in quartam imputant;
ſed eos lucrifaciunt, ur hic. alię uero perſonę ſibi in quartam im
putant, & ſi quid ſupereſt lucrifaciunt. vt ff. e. l. in fideicommiſſa-
ria, ut ſi ſint de parentibus teſtatoris, uel deſcendentibus, ſed nō
primi. vt ff. ad l. Falc. l. filius. nā hęc l. in eis nihil innouat, ut patet
hic in fi. Aut quærit̄ de perceptis negligentia non petentis. & di-
cit gl. ꝙ non computant, nec reſtituunt. Sed tu ſubdiſtingue ſm̄
doct. aut fideicommiſſarius fuit negligens in petenda reſtitutio-
ne verbali, & procedit gl. Aut fuit diligens in verbali, ſed negli-
gens in reali, & tunc fructus ipſius dodrantis ſunt reſtituendi, vt
l. hærennius. ff. de vſu. & eſt ratio, quia dñia rerum, iura, & actio-
nes per reſtōnem uerbalem tranſiuerunt in fideicommiſſariū,
ut l. facta. in princip. ff. eod. aut quærit̄ de perceptis mora non ſol
uentis, & tunc illos in quartam ſibi imputāt, & ſuperfluos reſti-
tuunt, ut. ff. e. l. in fideicommiſſaria. ij. reſpon. Quod obtinet etiā
in liberis primi gradus, quia iſto caſu nihil innouatur per hanc l.
Aut quærit̄ de his, qui nec in mora non ſoluentis, nec negligen
tia non petentis, nec teſtatoris iudicio ſunt percepti, & ſic neu-
tro prædictorum modorum, ſed alio modo ſunt percepti. Et tūc
dicunt doc. ꝙ eos lucrifaciunt, nec in quartam ſibi imputāt. vt ff.
e. l. mulieri. §. ſi hæres. a ſenſu ɔ̄rio patet ex prædictis, ꝙ gl. in hac
ſua diſtinctione tenet, ꝙ liberi primi gradus non computant ſi-
bi fructus in quartam ēt ſi ſint rogati de reſtituendo extraneo.
Sed Cy. hic dubitat per iſtum tex. in fi. qui non vult, ꝙ extra ca-
ſus huius l. hoc locum habeat. ſed caſus ille nō eſt de illis, vt pa-
tet in prin. huius l. ergo. Sed tene gl. propter maioritatem ratio-
nis. & quia diſpoſitio huius l. eſt inducta in fauorem filii grauati,
non fratris, cui debet fieri reſtitutio. Præterea litera iſta in princ.
in verbo filio, poteſt ad hunc caſum adaptari, nam loqui vr̄ ſi-
ue ſit vnus tantum, ſiue plures, licet iſtum ſecundum caſum aper
tius proſequatur. Opp. 2. ꝙ filius rogatus de reſtituendo nepoti,
& ſic filio ſuo quartam non detrahat, quia pater non detrahit fi-
lio, vt ff. de leg. j. l. cum filio. §. ipſi quoque, ſol. ꝙ ibi reſtituit, ut pa
4 ter, non vt hæres, ſed hic, ut hæres, qđ declara, ut in ſeq. gl. † Op-
po. 3. ꝙ in duobus caſibus hic poſitis non debeat pr̄ ſatiſdare fi-
lio, quia pater promittendo filio nihil agit. vt inſti. de inuti. ſtip. §.
item inutilis. & ff. ad Treb. l. imperator. Sol. vt in ſeq. gl. hic ſpecia
le, & poteſt eſſe ratio, quia ex quo lex vult pr̄em ſatiſdare, vr̄ vel
le, & ipſum obligari, ne ſit fruſtratoria ſatiſdatio. vt ff. vt le. nom.
ca. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. vel dic, ꝙ ut pater obliget̄ filio. Hoc
non eſt ſpeciale, quia hodie ex cauſa aduentitia poteſt pater obli
gari filio. tamen illa obligatio non quæreretur patri ſi ſtipularet̄
a tertio. ergo nec ſi a patre ſtipulat̄. æquiparat̄. n. hodie cauſa ad-
uentitia caſtrenſi. vt vult gl. in auth. ſi parens. ſ̄. de inof. teſta. & in
l. frater a fratre. ff. de condi. indeb. & l. ſi quis pro eo. ff. de fi. Et pro
hoc poteſt dici hic caſus. ſ. ꝙ pater grauetur ad ſatiſdandum filio
ɔ̄ reuerentiam paternalem. vt ff. eo. l. imperator. & j̄. de bonis li-
be. l. fi. §. hoc proculdubio. bene eſt hic ſpeciale. & ita verificetur
hic hęc gl. Op. ꝙ ſi liberos habeat non teneatur reſtituere, auth.
niſi rogati. j̄. e. ſo. vt in gl. videlicet. quod per ingreſſum monaſte-
rii cenſet liberos habere. de quo latius ibi dicam. Op. ꝙ non tm̄
liberi primi gradus. ſed ēt ſequentes ſibi non cōputāt fructus in
quarta. vt ff. ad l. Fal. l. quod de bonis. §. ꝙ auus. ſol. vt in glo. Bar.

ADDITIO.

a ¶In Trebellianica. An fructus computētur in Trebellianica. Bal. in l. 2. ſ̄. e. ꝙ ſic,
niſi in filiis primi gradus, vt hic per eum & doc. & Io. de Por. in l. cohære. §. cum
filię, de vul. & pup. Quod eſt uerum etiam iuſſu teſtatoris, vt ibidem, & Bal. vbi
ſupra, & Bar. in l. Papinianus. §. unde de inof. teſt. & uide Ange. in l. quod de bo-
nis. §. quod auus. ad l. Falc. & ibi Bart. dicit, quod nepotibus imputantur per l. in
fideicommiſſa. ad Treb. Item percepti negligentia non petentis non computā-
tur in Trebellianicam. l. mulier. §. ſi hæres. ad Treb. ſed percepti iudicio teſtato-
ris computantur in quartam, ſecus ſi percepti potuiſſent a diligentiſſimo pa-
trefa. l. deducta. §. ante diem. & ibi Bar. ff. eo. ti. item percepti ante aditam impu-
tantur in quartam, non percepti poſt. Bal. hic in 4. col. vide omnino Pau. de Ca.
conſi. 90. & 112. & in Spec. de teſt. §. j. uerſ. an fructus.

AVTHENTICA.

1 *Monaſterium loco filij, mariti, uel vxoris haberi poteſt.*
2 *Priuilegiatus contra ęque priuilegiatum ſuo non vtetur priuilegio.*
3 *Sacerdos nuptias ſpirituales contraxiſſe dicitur.*
4 *Legatum factum ſub hac conditione ſi nuptias contraxerit, an valeat eo mo naſterium ingreſſo.*
5 *Monaſterium reuocatoria tenetur, ſi quis ipſum ingrediatur ad fraudandū fideicommiſſarium.*
6 *Conditio ſi deceſſerit ſine liberis, an expiret per ingreſſum monaſterij.*

Niſi rogati. Caſus. Si rogatus de reſtituendo ſi nuptias
non ɔ̄xerit, uel liberos nō habuerit, ingre-
diatur monaſterium, deficit fideicommiſſum, niſi alteri venera-
bili loco debeat reſtitui. h.d. Et ſumit̄ hæc in Auth. de ſan. epiſc.
§. ſed hoc de præſenti. Et intelligas tex. puncta poſt verbum, reli
1 ctum, & quod ſequit̄, eſt conditio reſtōni adiecta. † No. ꝙ mona
a ſterium hr̄ loco filii. a Item loco uiri ſiue mariti, vel vxoris. Item
ꝙ fictum implementum facit deficere conditionem, ſicut verū.
2 † Item, ꝙ priuilegiatus non vtit̄ priuilegio ſuo ɔ̄ alium æque, vel
plus priuilegiatum, ſeu ꝙ habet ſimile priuilegiū, quod facit ad
multa. Et uide quę circa hoc gñr̄ ſcripſi. ſ̄. de ſac. ſan. eccle. auth.
quas actiones. Item no. ꝙ quis non debet vnum altare diſcoope
rire, ut aliud cooperiat. concor. j̄. qui po. in pi. ha. l. aſſiduis. Quę-
ro, quid ſi cappellā ſingularē ingreditur. arguit glo. ꝙ non ſit idē
quia ſeculo non renunciat, ꝙ patet, qa bona retinet, quod nō fa-
ciunt monachi, vel alii religioſi, vt in auth. ingreſſi. ſ̄. de ſacr. ſan.
eccle. Sed in contrarium inducit text. in corpore. qui idem videt̄
uelle. Et hanc partem tenet Pet. & Cyn. dummodo ſacros ordi-
nes recipiat, quia ſpirituale matrimonium tunc videtur contra-
xiſſe. arg. ſupra, de Epiſco. & cler. l. quiſquis, debet tamen fideicō
miſſum in cauſam piam erogare, ut ibi dicit litera. ſed gloſ. hic, &
clarius in corpore vbi latius diſputat, uidetur tenere primam, &
idem gloſ. iuris canonici, & ibidem Ioan. Andr. in gloſſ. fin. in c.
3 in pręſentia. extra, de probat. † Ego pondero quod hic de dupli-
ci con-

ADDITIO.

a ¶Loco filij. Quod monaſterium hr̄ loco filii. & excludit ſubſtitutum ingreſſi,
adde Spe. de loca. §. 6. ver. 152. & de ſtatu mona. §. j. uerſ. 5. & ibi Io. And. in ad
di. & Bart. in l. ſi ita quis. §. 1. de leg. 3. Io. An. in Spe. de ſucceſ. ab inteſta. in fi. &
An. de bu. in c. per uenerabilem. qui fi. ſint legi. quod uerum, niſi priori loco ſit
ſubſtitutus. ſm̄ Ang. ſingulariter in auth. de ſan. Epiſc. §. ſed hęc de præſenti. in
prin. & ut ex tex. hic, & Bar. & Bal. & doc. item, utrum niſi in caſibus in iure ex
preſſis, non aliis no. Bald. hic uer. denuo quæro. & in auth. ſi qua mulier. 2. col.
de ſac. ſan. eccl. item. niſi dictum fuerit de filiis de proprio corpore natis, doc.
ibi, & Bal. in l. Deo nobis, de Epiſ. & cler. & Bar. in conſi. Narnenſis quidā, &c.
quē ēt uide in l. Pupillari. & ibi Io. de Imo. de vulg. & pup. & tenet Bal. in mar.
uerbo ſubſtitutio, ubi dicit, niſi incapax, ut monaſterium tertij ordinis ſancti
Franciſci, uel ſanctæ clare. & omnino uide per Ale. conſi. 121. 2. parte. & in cō
ſi. 73. 4. parte. Ang. in q. nobilis quidam gñre, Bal. in l. Gallus. §. eius. de li. & po.
Io. de Imo. l. Lucius. de hær. inſti. item niſi dictum ſit de hærede maſculo, quia
monaſterium non dr̄ heres maſculus, & ideo non habetur pro filio, nec ſubſti
tutum excludit. Bal. hic in pe. col. Item, niſi dictum ſit, ſi filium genuerit. Bald.
ibidem in pe. col. item uerum eſt, ſi alius eſt, qui conditionem liberorum appo
ſuit. & alius is cui dicta conditio apponitur, ſecus ſi idem de ſe ipſo loquatur.
Bal. ibidem in vlt. col. item uerum quod excludit ſubſtitutum ēt a bonis ſibi rę
ſeruatis per hæredis ingreſſum tempore ingreſſus. Bal. ibi in ult. col. item idem
eſt in Epiſcopo ſm̄ Bal. ibi in fi. qñ hæres in manu Epiſcopi profitetur, qa mo-
naſterium non inuenit, non tamen idem in conuentu ſororum tertij ordinis
ſancti Franciſci. Bal. ibidem, ſed quid ſi teſtator diſponat, ꝙ monaſterium nō
excludat ſubſtitutum? uide Bal. hic 2. col. uer. apponitur, nam ſi in lec. añti. itē
adde, ꝙ monaſterium non hr̄ pro filio quo ad reuocandā donationem ingreſ-
ſi factam ante ingreſſum, quæ reuocaretur per ſupernaſcētiam filij. Bal. hic in
ult. col. & in d. auth. ſi qua mulier. ſ̄. de ſac. ſan. eccl. ſed quęritur an monaſteriū
loco filii habeatur in emphyteuta, & feudo ſtipulātis pro ſe, & filijs. uide Bal.
hic 3. co. ver. nunquid in contractu emphyteutico. in lec. ant. & in lec. nona. in
pe. col. & in auth. ingreſſi. 7. col. d. Iaſ. in authen. ſi qua mulier. in 10. col. ſupra,
de ſacroſan. eccl. Item adde, ꝙ monaſterium dicitur filius adoptiuus. Bal. hoc.

ci conditione loquit̃,vna nuptiarum,alia liberorum,circa primã
dico,ꝙ in sacerdotio constitutus dr̃ nuptias spirituales ꝯxisse cũ
Deo,sed non cum certa ecclesia, & quotidie potest hanc, vel il-
lam dimittere,vnde vxorem,licet fictam; non dr̃ certam habere,
& sic etiam attenta fictione non dr̃ nupsisse eo modo quo debet,
ꝯxisse,sed demum si dedicat se ecclesiæ seculari renunciando se-
culo, vt hic in prima parte gl.quod qualiter fiat dixi in Auth.in-
gressi.s̃.de sac.san.eccl.& ita intelligo tex.in corpo.Nec ob.ꝙ bo
na in opus pium debet dispensare,quia, & idem in quolibet mo-
nacho, vel dic, ꝙ dispensat in opus pium se, & sua dedicando,
quia in ecclesiam transfert, & vbi se,& non sua transfert,tunc in
opus pium tenet̃ dispensare, cũ igitur dedicauerit se, habet locũ
hæc,auth.non alias.Sed iuxta hęc quæro, quid si affirmatiue di-
xit,relinquo fundum tibi,si nuptias ꝯxeris cum Berta,an tunc si
ingrediaris monasterium debes habere fundum, dico, ꝙ non,qa
data est forma a qua non licet recedere. Item,quia de carnalibus
nuptijs apparet eum intellexisse. Nec ob.ꝙhic no. in gl.j.in fin.
quia loquitur de nuptiis in gñre.†Quæro testõr dicit de seipso si
4 nuptias ꝯxero,an postea eo ingresso monasterium,& facto mo-
nacho legatum debeat̃,dixit Mar.Sil.ꝙ nõ, quia hæcauth.de tri
bus ad duas personas non est trahenda,vt ius singulare, & ita re-
citat,& transit Io.An.vbi s̃.Nunc circa conditionem liberorum
quęro, an in casu nr̃o si ingrediat̃ capellam secularem,br̃ dico,
ex solo sacerdotio non est satis factum huic literæ,sed an ex dedi
catione facta ecclesiæ, & adhuc dico idem, si non renunciat se-
5 culo,alias secus per tex.in corpo. † Quæro, quid si ingrediat̃ ani-
mo fraudandi fideicommissarium. dicit gl. ꝙ monasteriũ teneat̃
reuocatoria,vt ff.de his,quæ in fra.cre.l.oẽs.§.Lucius. Sed ꝯ hoc
facit, quia ingressus monasterii oẽm maculam, & fraudẽ exter-
git,vt in auth.de mona.§.illud.sed dic,ꝙ extergit p̃sumptiue, nõ
vere,ex quo constat de opposito,& ita loquit̃ hæc gl. & bñ.Et di
cunt Canonistæ fraudem probari, probando ꝯminationes p hæ
redem substituto factas,vt extra,de renun.c.2.Sir̃ dñt,ꝙ si infra
annũ exiret monasteriũ,substituto non p̃iudicasset per ingressũ,
vt extra,de reg.c.statuimus. Itẽ si moriat̃ anteq̃ teneat monacha-
tus.extra,de proba.c.in præsentia,& ibi per Io.An. Quęrit gl.qđ
si non ingrediat̃,sed tñ hæredem instituit venerabile locũ,an de
ficiat fideicõmissum? & arguit gl.ꝙ non, & duę primæ rõnes fa-
ciunt ad propositum,aliæ probant,ꝙ monasteriũ non hr̃ loco fi-
lii per ingressum,& tñ conclusio huius glo.est, ꝙ ex sola instõne
conditiones istæ non deficiant.Sed in l.si ita qbis.§.ea.l.ff.de ver.
ob.no.ꝯriũ.sed hęc vera, s̃m oẽs; ex eo,ꝙ cessat dispositio huius
auth.Et quia casus speciales non sunt trahendi ad consequentia.
vt l.ius singulare. ff.de legi. sed mere,& stricte dẽt hæc l.intelligi
in terminis suis,cũ rogatus est alter alteri restituere in vltima vo-
lũtate; secus si inter viuos extra cã n dotis, vel donationis pp nu
ptias,vel si in vltima voluntate loqueret̃ quis de se,puta, lego ti-
bi.si sine liberis decessero;nam tunc ista auth.locũ non habebit,
s̃m Mar.Sil.quem hic sequebat̃ dñs meus & Io.An.in d.c.in prę
9 sentia.extra,de proba.† Sed iuxta hoc quæro, quid si testõr gra-
uauit hr̃dem, si decesserit sine filiis a suo corpore natis, an tũc p
ingressum monasterij expirabit ꝯditio?& vr̃ ꝙ nõ,quia monaste-
riũ non hr̃ loco filij, vt probant aliquæ rationes hic positæ in gl.
sed hæc rõ non vrget.Et quia tex.est clarus de iure canonico,qđ
hr̃ loco filii, vt c.in præsentia.extra, de proba.licet de iure nostro
hoc negari posset,vt dixi in auth.si qua mulier.s̃.de sac.san.eccl.
Supposito igit̃, ꝙ p ingressum habeatur loco filij, dicit Mar.Sil.
in quæst.prędicta,ꝙ hæc auth.& in c.in præsentia.locum non ha
bent,quia verba testatoris omnino repugnant,quę de naturalib.
omnino tñ loquunt̃, & sic intelligi debent. Item, ꝙ hæc auth.
non est trahenda extra terminos suos,vt dixi.& ita etiam tenuit
Ia.Bu.Sed Dy.dixit ꝯ ex eo,quia appellatione filiorũ,simpliciter
loquendo, continentur duntaxat ex se nati, vt ff.de leg.ij.l.si ita
quis.§.fi. Sed cum supponatur,quod monasterium sit loco filij,
eo casu quo est facta mentio liberorum, sequit̃,ꝙ intellr̃ velut ex
se nati.sed ea,quæ tacite insunt expressa nõ immutant,vt j̃. de fi.
l.non recte. ergo, &c.Sed huic rationi rñdent Moderni, ꝙ ha-
betur pro filio ciuiliter nato,vt dicit hic gl.& tunc est speciale, vt
faciat impleri,vel deficere conditionem in casibus hic positis,&
cõtra d.§.fi.Et pro hoc accedat,quia nedum mẽs testatoris repu-
gnat,sed etiam proprium significatum verborum, quod colligi-
tur primo ex dictione,ex,quę causam proximam, & materialem
notat,& secundo ex verbis additis,suo corpore, vt in simili j̃.de
ca.tol.§.non autem. versicu. quid enim.ideo opi.Mar.Sil.verior,
quem sequitur etiam Ioan.And.in dicto capitulo in præsentia.

AVTHENTICA.

1 *Rogatus de restituendo residuum hęreditatis, quartam reseruare tenetur.*
2 *Quarta in quot,& quibus minuatur casibus.*
3 *Dodrantem qui consumpsit,quadrantem an minuere posit.*

a 1 **Contra cum rogatus.** a † Rogatus de restituendo,ꝙ ei superit ex hæ-
reditate,tenetur saltem quartam reseruare.Et si eam dimittit,prę
terquam in casib.hic permissis,de bonis eius suppletur;& in sub
sidium contra acceptorem agitur.h.d.Ibi cõtingat.i.minuat.Ibi,
captiuorum etiam aliorum,quam de genere hęredis,licet Pe.di-
cat contrarium.No.quod hæc quarta in quatuor casibus minui-
tur.Item causam dotis ęquiparari redemptioni captiuorum. Op
pono,ꝙ hæc auth.superfluat per l.iubemus.s̃.e.Sol.quod non su
perfluit,quia diuersis casibus loquuntur,vt in j.gl.Opp.quod ca
uere non teneatur,vt s̃.eo.l.iubemus. Sol.vt in gl. Opp.ad idem,
quia petendo cautionem, reddit se sollicitum de hæreditate viuẽ
tis,quod facere non debet,vt ff.de vulg.& pup.l.ij.§.interdum,&
de colla.bono.l.j.§.si impuberi.Sol.vt in ea.gl. Vel dic, quod nõ
est tam sollicitus de hæreditate viuentis fideicommissarii,quam
testatoris mortui,vt ff.de vulg.& pup.l.cohæredi.§.cum filiæ.uer
sicu.& ideo.Oppon.quod actionem in rem,& hypotecariam ha
bere non possit,cum res propria nemini possit esse obligata,vt ff.
de re.iu.l.neque pignus,& ff.de pig.ac.l.si rem alienã.So.duplici
ter, vt in glo.& prima sol.magis conuenit huic literæ. Nec obst.
contrarium,quia pleno iure non sunt fideicommissarij, ideo re-
spectu iuris,quod deficit,possunt esse obligatæ, vt j̃.de don.quæ
2 sub modo,lege prima.† Oppono ab extra, quod non tantum in
quatuor casibus hic positis,possit quartam minuere,sed indistin
cte,dummodo non faciat in fraudem fideicommissarii, vt ff.eod.
l.Titius,& ff.de pe.hære.l.sed si lege.§.quod autem. Solu.quod
illud de iure antiquo, quod hodie est immutatus per hanc auth.
vt ff.de lega.ij.l.imperator.§.fi.Oppo.ab extra ad idem,de l.fi.§.fi.
de lega.ij.Solu.quod ibi iusta ignorantia alienauit,vnde casus il-
le remanet incorrectus,quia si non corrigitur per auth.res,quæ.
commu.de legatis.vt ibi dixi,minus per istã.†Quæro,quid si do-
3 drantem iam consumpsit, & tunc quadrantem propter impen-
sas suas minuere velit? dicit glo. quod non potest, vt in Auth.de
resti.& ea quo parit.§.hæc igitur omnia quod placet, si consum-
psit dilapidando,vt dicit glossa.secus puto,si fortuito, argumen.
istius literæ.Quæro,si nihil consumpsit,sed totum superest,an to
tum restituere tenetur? dicit glo.quod non,si eius hæres dodran
tem restituere potuerit. Et hoc idem dicit Mar.Sil.de condi.in-
ser.l. fina. Sed Odofre.& Pe.& communiter doct. per l.Titius.ff.
de peti.hæredi.l. sed si lege.§.de eodem.in quibus totum restitui
tur.Non obstat hæc lex,quia in fauorem fideicommissarii indu-
citur,vt quartam seruare teneat̃,quam antea bona fide indistin-
cte poterat consumere, ergo in eius læsionem non debet retor-
queri; sed sicut olim totum non consumptum restituere teneba-
tur,sic & hodie.& sic non obst.ratio glo.Quæro ab extra,quid si
dum viuebat, quadrantem restituit, & dodrantem sibi retinuit,
& sic fideicommissarius recepit, an illo mortuo fideicommis-
sarius poterit dodrantem, vel quod superest petere ab eius hæ-
rede? videtur,quod non,quasi videatur ei fecisse tacitum pactum
de amplius non petendo, & pro hoc facit gl.ista in eius ratione.

ADDITIO.

a ¶ Contra cum rogatus. Quod hæres grauatus restituere quicquid ex hęredita-
te superit,possit alienare tres partes, & quartam debeat seruare substitu-
to.vide etiam l.Titius.& ibi Barto.ff.eod.ti.& per Bar.in l.imperator.§.fin.de
leg.2.Sed an possit detrahere Trebellianicam? uide Bar.in d.l.Titius.in fi.Sed
an teneatur ad precium rei,si alienauit.tex.& Bar.in d.l.imperator.§.fi.vbi ẽt
uide,an,& qñ uideatur alienare in fraudem fideicommissarij? & quid si vendi-
dit unam rem hæreditariam, & aliam emit? uide per Bar.in §.fi.Item adde, ꝙ
prædicta uera,si alienat inter uiuos.Item si in testamento relinquatur,secun-
dum Bal.hic ult.colum.sed hic Io.de Perusio post Ange. & ibi Ale. de Imo.in
addi tenet contrarium.quos omnino vide.Sed quid si testator instituit eius fi-
lium pro medietate,& eius uxorem pro alia medietate,donec uixerit,& uitã
uidualem seruauerit, & post mortem ipsius uxoris substituit ipsum filium in
ipsa medietate,in qua fuit instituta in uita, an possit detrahi per hæredes ip-
sius uxoris? & an si testator dixerit, quod substitutus succederet in omnibus
bonis,uideatur ea prohibita,ita quod non possit detrahi,uide per do.Soc.cõ-
si.14.incip. sequendo ordinem.uers.ult.prædicta,ibi circa 2.q.in j.parte char.
20.& vers.quare superest. char.21.

LEX VII.

1 *Hæreditas soli restituitur tutori,pupillo nesciente fari,& nu.3.*
2 *Furiosus nec vocem,nec consensum habens,infanti ęquiparatur.*
4 *Actiones vtiles,an transferantur,& quando,& nu.7.*
5 *Decedere sine hęrede,an possit quis.*
6 *Absens per contumaciam,quomodo quis esse cognoscatur.*
8 *Actiones,an possint de vno fideicommissorio in alium transire.*
9 *Fideicommissarius primus,an detrahet quartam suo sub fideicommissario.*

1 **Sancimus.** † Soli tutori potest hęreditas restitui si pupillus nescit fari. Idem in curatore furiosi,
& idem econtra,si ipsi sunt de restituendo grauati.h.d. Tex. ibi,
sine onere fideiussionis,quia nõ debet tutor cauere. Ibi,plenissi-
mum,& sic non poterunt restitui,iuxta doc.gl.in l.ait prætor.§.j.
2 ver.quid tñ.ff.de min.s̃m Ia.Bu.† No.ꝙ furiosi nullus est cõsen-
sus,nec vlla vox.No.etiam,quod infans, & furiosus, æquiparan
tur in his,quæ requirunt consensum. Item,quod quis pernicio-
sa subtilitate non debet vti.Opp.de l.si mulier.§.ex asse.ff. de iu-
re do.sol.ut in gl.j. Ex quo no.ꝙ tutor ęquiparatur simplici pro-
curatori,& non procuratori in rem suam,quo ad acquisitionem
3 fiendam pupillo.† Oppon.quod restitui nõ possit tutori, nec cu-
ratori furiosi, vt restituentes plenissimam consequãtur securita-
tem,ut supra de admini.tuto.l.sancimus.nisi iudicis iussus inter-
uenerit,ut ibi. Solutio,vt in gl.quod iste est vnus casus specialis.
in quo sine iudice potest fieri hæc restitutio,cui non competit,ut
dixi

dixi super litera,& iste casus nõ est alibi,vnde eum not. Sunt &
alij casus in d.l.sancimus.in fi.& l.ꝯstitutionẽ.in eod.titul.Opp.
3.qđ non solũ tutori,sed ẽt infanti possit restitui,vt ff.eo.l.seruo
inuito.§.pupillus.Sol.ꝯfitendo,dummodo fiat cum authoritate
tutoris,vt ibi,Opp.qđ tutori nõ possit restitui,vt ff.eo.l.sed nec ip
si.Sol.qđ ibi in pupillo maiore infante p̃sente, & cui dẽt restitui
cũ tutoris authoritate.hic qñ pupillus est absens. Opp.cõtra ver.
hoc eodẽ.quod vbi pupillus sit grauatus,nõ possit tutor restitue
re,vt ff.eodem.l.1.§.quæsitum.Solu.quod tertio potest,vt hic,nõ
sibijpsi,licet aliud debitũ particulare possit sibijpsi soluere, vt ff.
de admini.tuto.l.quoties.§.sicut.& rõ,qa restitutio hr̃ditatis ꝯti-
net translationem actionum,& sic maius est periculum;ideo cau
tius fuit prouidendum.

4 **§.Cum autem.** †Si hæres de restituendo grauatus, ꝑpter contumaciam sit absens, vel
si primus fideicõmissarius in restituendo secũdo sit morosus,vel
qs corũ,antequã restituat,sine hærede decedat,ipso iure trãsferũ
tur vtiles actiones.hoc dicit.In tex.ibi.restituet hęreditatem sub
audi iã aditã,s̃m Cy. ca aũt nõ adita qđ fieri debeat,dic vt dixi s̃.
a de fideic.l.eã q̃.in prin.gl.magnę. No. p̃dictos casus a & spãlitet
5 tertiũ.†Opp.qđ qs nõ possit decedere, vel qa sunt legitimi, vel
saltem fiscus.So.vt gl.& scda vera,s̃m Cy.& est notãdũ.Sed at-
tende,qa vt hic sciat̃,an habeat hæredẽ,vel nõ,vtile,& salubre ꝯ
siliũ est fieri discussionẽ,si est aliqs q sit, vel esse velit hæres tali,
&c.arg.l.si eo.j̃.de re.pi.& ff.de leg.2.l.si tñ.& tũc nemine cõpa-
rẽte trãsibũt actiones in fideicõmissariũ,autoritate hui9 l. †Quę-
6 ro,qũo sciet̃,an p cõtumaciã sit absens,vel nõ? dicit gl.qđ citabit̃
legitime,& eo nõ cõparẽte,iudex ꝓnũciabit eũ ꝯtumacẽ,& hę-
reditatẽ restituẽdã esse,& sic ferẽ sñia lite nõ ꝯte.vt alias s̃.si vt se
ab her.absti.auth.si oĩs.Sed ꝯ hoc facit,ꝙ lite nõ ꝯte.ad diffiniti-
uã ꝓcedi nõ dẽt,vt j̃.de tẽp.ap.l.fi.§.illud. Quapp gl.dicit secun-
do,ꝙ sñia nõ est necessaria,p q̃ ꝓnũciet hæreditatẽ restituẽdam,
sed iudex solũ faciet redigi in actis,qualiter,& ꝑ quo,& ad cuius
petitionẽ ille est citatus,& nõ venit.& hoc sufficiet, vt fideicom
missario cõpetãt vtiles actiones.Et hoc dicit Cy.verũ.qđ ẽt seq-
tur Iaco.Bu.& inducit ipse istã gl.ꝙ sufficiat reperiri ĩ actis,qua-
liter talis nũcius retulit se sollicite inqsiuisse, ad hoc vt excussio
nẽ debitoris inuenisset, & ad hoc vt excussio bonorũ dicat̃ legiti
me facta,absq;eo,ꝙ iudex super excussione ꝓnũciet,vt sic ꝯ fi.de
iussorẽ,vel extraneũ pignoris possessorẽ veniri posit,vt in auth.
prę sente.j̃.de fideiussoribus.& auth.sed hodie.s̃.de act.& oblig.
Sed Bart.dixit,sñiam iudicis interuenire debere,tã super excus-
sione, de qua dicit Iacob.But. quam super contumacia grauati
de restituendo, de quo hic per eum,& no.ff.de oper.nou.nun.l.
stipulatio.§.si quis autem. Sed vide quod scripsi in dicta authen-
7 ti.sed hodie.†Oppo.ꝙ non tñ in his tribus casibus trãseant vti-
les ipso iure sine restitutiõe,sed etiam in alijs tribus, vt hic no.in
gl.& duobus aliis quos Doc.addunt ad gl.Sol.confitendo con-
riũ,& vide glo.in qua adde ibi, a fideicõmissarius habeat vtiles,ꝙ
intelligo verbali restitutione facta,vt dixi in d.l.fina.§.pe. Et ibi,
qđ fiat restitutio.Item.7.in l.postulante.in fin.princi.ff.eod.Item
8 g.in l.si hæres institutus.in prin.ff.eo.†Oppo.3. vt ff.eod.l.1.§.de
illo.So.tripliciter,vt in gl.Primam reprobãt omnes, ar.j̃.de ap-
pel.l.p̃cipimus.in gl.Secundam tenet Pe.& Ray.Sed contra eam
facit,quia tunc non esset differentia inter primum hæredem, &
hunc fideicõmissarium, quod hæc lex voluit, cui rñdent ipsi, ꝙ
immo, qa primo casu oportet ꝙ hæres sit contumaciter absens:
sed in fideicommissario sufficit quod sit morosus. Hanc etiã te-
net Bar.in contrario. Tertiã sol.quam tenet gl.dicunt diuinatio-
nem continere, & rõnem diuersitatis inter hæredem primũ, &
fideicõmissarium assignant,qa hęres quartã detrahit;ideo ab eo
restitutio fieri debet vt eam retinere possit, & pro tanto sic non
faciliter actiones trãseunt, sed expectatur, vt cõtumaciter absit,
sed primus fideicommissarius quartam non detrahit, vt in seq.q.
9 dicã,ideo tantus circuitus non fuit necessarius.†Quæro igitur cũ
glossa, an primus fideicommissarius detrahat quartam suo sub
fideicommissario?&dicit gl.qđ non,nisi sibi hæres non detraxit,
ꝙ euenire potest dupliciter.vel quia hæres detrahere non voluit,
sed spõte integram hæreditatem restituit, vel qa detrahere non
potuit,quia suspectã dixit,& coacte adijt, quo casu nullũ cõmo
dũ pcepit,vt ff.eo.l.1.§.inde Neratius.& ff.e.l.Marcellus.§.1.& l.
facta.§.si cũ suspecta. Et ex hoc addo vnũ tertiũ casum,videlicet,
si testator ꝓhibuit hr̃dẽ detrahere quartã suo fideicommissario,
ꝙ p̃t hodie,vt j̃.tit.1.auth.sed cũ testator. & detrahẽda scdo, vel
si nihil dixit. Alij tñ addebant aliũ casum, sed truffa est, vt seqt̃
in gl.vsq;ad fi.In qua adde,quo casu regula est, vt detrahat prim9
scdo hæres adiuit suspectã,ꝙ non fuit in d.l.ex asse,quia ibi non
secũdus fideicommissarius, sed socius in eodẽ gradu,vt ibi not.

ADDITIO.

a ¶ Prædictos.Et prædictis tribus adde quartam,videlicet, in fideic.ad pias cau-
sas.tex.est mirabilis secundum Bar.in l.fi.in ver.uendicari.supra.de sacrosan.
eccl.& ponit Bald.hic cum concor.

LEX VIII.

1 *Restituere debet totum,absque detractione, qui rogatur de fideicommisso vniuersali restituendo,& nu.seq.*
4 *Fideicommiss.an possit de legatis singularibus falcidiam detrahere.*

1 **Quidam.** †Rogatus de restituẽdo fideicommissum vniuersale & spãle,totũ debet restituere absque
spãli detractione,& fideicommissarius spãlis ꝯ vniuersalẽ,cui re
2 stitutio est facta,potest agere.h d.†Op.qđ vbi hæres detrahat sin
gularia legata,& fideicõmissa,& illa soluere teneat̃,vt ff.e.l.cogi.
§.inde q̃rit. Solu.ꝙ ibi iõ,qa testator iussit hæredi,vt deductis le
gatis restituat.Opp.ad idẽ de l.Marcellus.ff.e. Sol.ꝙ ibi iõ,qa te-
stator onus legatorum nominatim iniunxit hæredi, s̃m glo.ꝯ qđ
facit,qa in dubio onus legatorũ vr̃ hæredi iniunctũ,vt no.gl.4.in
prin.d.l.Marcellus. Ex quo seq̃t qđ vltra quadrãtẽ poterit conti-
nuo legata retinere.Et huius timore qdã mouent̃ ad tenẽdũ so-
lutionẽ q̃ seq̃t in gl.s.ꝙ hic sit spãle,qa de tota hæreditate fuit ro
gatus.sed truffa est.Ideo dic,ꝙ illud qđ gl.dicit in d.l. Marcellus,
debet intelligi quãtũ ad hoc,vt ab eo intelligant̃ relicta,& ꝯueni
ri possit a legatarijs,ꝙ nõ esset si intelligerent̃ relicta a fideicom-
missario tñ.Hæc autẽ gl.loq̃t respectu oneris soluẽdi,& exequẽ
3 di,iõ adiecit illud verbũ,nominatim.Et vt †hæc magis liqueant,
scias qđ hæc lex debet intelligi, qñ fideicõmissarios ꝑuenit lega-
tari9.nã tũc hæres nõ põt deducere legata pecuniaria, nisi in duo
bus casibus in hac gl.no. nõ autẽ pecuniatia & libertates simili-
ter ipse p̃stat,& nõ fideicõmissarius,ne priuet̃ cõmodo patrona-
tus, vt l.apud Iulianũ.ff.de fideicõmissariis libertatib.sed vbi le-
a gatarii ꝑuenirẽt, a tũc nõ põt solutionẽ recusare,& tãto minus re
4 stituet fideicõmissario,vt ff.e.l.ita tñ.§.q ex trebe.†Quęro tũc ab
extra,an fideicõmissarius possit falcidiã detrahere de legatis sin-
gularibus.nã de trebellianica no.ĩ l.p̃cedẽti, & in l.1.s̃.cõmunia
de legatis.& rñ.gl.ꝙ non de legatis a se relictis, vt ff.ad l.fal.l.lex
falcidia.§.nũq̃.& ad treb.l.facta. §. sed cũ suspecta.nec de relictis
noĩatim ab hærede, nisi detrahat ex ꝑsona hæredis in eũ liberali
tatẽ exercẽtis,vel coacte adeuntis,vt ff.eod.l.1.§. inde Neratius.
in fi.gl.magnæ.& pro hoc tex.ff.eod.l.1.§.si is.ibi,quãuis. Barth.

ADDITIO.

a ¶ Vbi legatarij præuenirent. Adde, quid si legatarii, & fideicommissarius vni-
uersalis simul instant & dicit Pa.de Ca.& Ro.in l.i.§.fi.ff.e. Et quid si nullus pe
tat nunquid potest hæres in soluendo præuenire. vide Bal. in l.successiones.
infra.prox.titulo.

Ad legem Falcidiam. *Tit.XLIX.*

Quia dictum est s̃.de trebellianica,q̃ resecat fideicommissa vni
uersalia,vt s̃.ti.1.l.iubemus.ver.idẽ, ideo nũc de falcidia,q̃ legata
resecat singularia,& quare nũcupetur falcidia,no.ff.e.l.videlicet.
a qa resecat legata,vt falx herbam,sic falcidia legata, a vt l.Plautius.
& l.linea.ff.eodem.vel quia a Falcidio authore vel inuentore.&
hæc communior,vtraque tamen bona,& est hæc falcidia quarta
debita iure institutionis, a quam hæres scriptus debet habere.Et
detrahitur,vt dixi,de leg.singularibus.

ADDITIO.

a ¶ Sic falcidia legata. Ad quid sit inducta falcidia, vide per Soci.cons.xiii.inci.se
quendo ordinem ver.quare super est cir.prin.in i.parte.char.xxi.

LEX PRIMA.

1 *Legatario naturaliter debetur quod per falcidiam detrahitur.*
2 *Solutum plus debito,an possit repeti.& nu.3.*

1 **Scire debes.** Solues scienter quod per falcidiam retinere poterat, non di-
citur plus debito soluere.hoc dicit.† Not.hic casum,
quod id,quod potest per falcidiam detradi,dicitur le
gatario naturaliter deberi,qđ patet,quia ex quo non est plus de-
bitum solutum,sequitur ꝙ aliquo iure est debitum, sed non ciui
liter,quia lex falcidia resecat ipso iure;ergo sequitur quod natu-
raliter. Hoc etiam probatur per l.si patronus.ff.de dona. & hanc
opi.tenuerunt gloss. in l.j.ff.de cond.inde.& in l.cum quis, supra
de iu.& fac. igno. & ita teneo,licet quidam contra,vt ibi late scri
psi.Oppo.ꝙ imo plus debito soluerit,cum falcidia ipso iure rese-
cat legata,vt ff.eod.l.in quantitate.& l.Plautius.§.linea.Sol.vt gl.
quod hic quando sciens voluit; vnde donatio videtur,& sic cum
donet,non plus debito soluit. Ista solutio non satisfacit mihi.nã
textus iste supponit per prius aliquo iure fuisse debitum. & hæc
so.supponit nullo iure debitum,& per so.& in ipsa solut. incipe
re deberi. Quapropter dic quod per prius est debitum.s.naturali
ter,sed non ciuiliter,quia falcidia,quæ est lex ciuilis, resecat ipso
iure, vt in contrarium. & sic robur ciuile tollit,& non naturale.
vel secundo, quod l. falcidia resecat ipso iure, vt in contrarijs.si
tamen opponatur ab homine, vt in simili dicitur de compensa-
tione,& repletione quartę debitæ iure naturæ,vt not.in lege sci-
mus.in prin.s̃.de inof.test.& hanc sequitur Ia.Bu.Sed prima ma-
gis placet ad formam argumenti,vel iunge vtranque simul, vide
licet,vt resecet ipso iure,si opponat̃ ab homine,& tũc cũ opponi
tur,ad huc debitũ nãle remanet,vnde si postea soluatur,distĩgui
2 tur,vt j̃.e.l.error.†Op.igit̃.ij.ꝙ licet nõ sit solutũ plus debito,ta-
men repeti possit,vt j̃.e.l.error.Sol.vt gl.quod hic scienter soluit,
vt patet ex litera,dum dicit,vt pleniorem fidem &c. in contrario
per errorem,quo casu distingue vt ibi. Oppon.3. si scienter hic
soluit, ergo de indubitabili hæc lex fuit, contra l. quod Labeo.
de Car.edic.solue,vt gl.ꝙ hic hæres minor erat ætate; ideo vole-
bat

bat ipso iure, vt indebitum repetere, quod nõ põt, sicut nec mã-
3 ior. † Sed tũc opp. 3. q̃ immo minor repetat rõne ætatis, vt §. fi ad
ver. fol. l. 2. Sol. glo. qđ ibi in iure errauit, hic scies fuit sed hoc est
nihil dicere, qa scienter soluere, vel iuris errore, æquiparãt, vt in-
fra eodẽ. l. error. igit si iuris errore soluens repetit, vt dl. 2. ergo
scienter soluens qua pp dic melius, q̃ in d. l. 2. repetit mediãte re
stitutione in integrum, qđ non negat hic posse. Sed volebat hic
a minor repetere ipso iure, q̃ nõ põt, & sic prædicta rõ dubitandi
est defensata. Vel dicit glo. tu potes ponere aliã rationem dubi-
tãdi. & dic quod hæres institutus erat maior ætate, & erat grauа-
tus soluere vxori suæ, q̃ postquã scienter p̃titit, volebat defalca-
re, & repetere illud quod plus, quasi donatio ex certa scientia in
ductã nõ valeret inter virum, & vxorem; sed non põt, vt ff. de do.
inter vir. & vxo. l. si sponsus. §. si qs rogatus. Et est ratio, qa non
fuit donatio, sed plenior fidei exhibitio. naturale enim vinculũ,
& eius necessitas impedit eius donationẽ esse, ar. ff. de pe. hære. l.
sed, & l. §. pstituit. & probat in l. si patronus, ff. de donationibus.

ADDITIO.

a †Quod non potest. Adde, an per restitutionem in inte. vltra ea q̃ not. hic Bald.
nume. 3. verficu. quæro quid si minor uigintiquinque annis. glo. & Docto. in l.
interdum. ff. de condi indebi.

LEX II.

1 *Falcidia an possit detrahi in re vna, & an trebellianica & iure naturę de-*
bita. & numero. seq.

Falcidiæ Falcidia minuit omnia legata pro rata. h. d. Et
· fuit rõ dubitãdi, qa de vltimo legato tũ, q̃ de
dit causam falcidię videbat tũ detrahi posse, q̃ remouet hec l. qa
oĩa pariter simul vires recipiũt in morte, vt l. oĩm §. de tes. † Que-
a rit gl. an in vna re possit falcidia detrahi, & ponit opinionẽ fina-
liter quod in vna re detrahi non possit. Sed Doc. cõiter sic distin
guit. Aut legata sunt relicta plurib. & nõ põt in vna re detrahi,
vt in hac gl. & ff. e. l. in imponẽda. Aut sunt relicta vni, & tũc, aut
vult in re detrahere ex rei necessitate, qa vna res est corporalis,
alia incorporalis & idiuidua, ita q̃ de eis nõ põt detrahi falcidia,
& tũc põt, vt ff. e. l. plane. & l. seq. §. si solũ, & ita intelligat finis hu
ius gl. Aut vult detrahere ex voluntate, & tũc aut istarũ rerũ põt
cõmoda diuisio fieri, & nõ põt in vna re, nisi de voluntate legata-
rij, vt l. Plautius & l. in quãtitate & l. ex asse. ff. eo. aut commoda
diuisio fieri nõ põt, & tũc recurrit ad iudicẽ, vt fm q̃ arbitrarĩ, fa-
ciat, ff. de leg. j. nõ amplius. §. fi. & hæc in falcidia iure instõnis de
2 bita. † In trebellianica vero dic, qđ variæ sunt opi. vt no. §. fa. hær.
3 l. filiũ quẽ habẽtẽ. & dic, vt ibi late scripsi. † In debita vero iure
naturæ, dixerũt Iac. de Ra. But. in vna re detrahi posse, qa illa cen
sẽt vt ea alienũ, & filius in ea creditor dr, vt l. Pap. §. quarta. ff. de
Iof. testa. Sed creditor põt p̃ vna re sibi satisfacere, vt ff. de dist. pig.
l. creditorib⁹. ergo &c. Sed istis repugnat, qa filius nõ est creditor
quãtitatis, sed quotitatis: qa olĩ quarta, hodie 3. bonorũ, ergo vr,
q̃ ĩ vna re ñ possit detrahi sine iudice, vt l. si ampli⁹. §. fi. & l. seq. ff.
de leg. j. Et hoc putó veri⁹, vt lati⁹ scripsi i d. l. filiũ quẽ habẽtẽ &c.

ADDITIO.

a †An in vna re. Adde vltra hæc, notata per Bald. in princip. quod not. Bartol. in l.
filium quem habentem. numero 3. verficu. ex quo habes. & quod ibi possit in
apo. ad eum in uer. nec alibi habes istum casum. supra famih. hære.

LEX III.

1 *Fisco applicantur commoda, quibus priuatus indignus.*
2 *Fiscus ad legata non tenetur.*
3 *Hæres si se deferat, an aliquid consequatur.*
5 *Accusator quando dimidiam habeat condemnationis.*
4 *Extraneus quantum deferens lucretur.*
6 *Fideicommissum tacitum qualiter probetur. & nu. 7.*

Etiam. Casus. Hæres accõmodans fidẽ tacitẽ, de restituẽ
do nõ capaci, priuatĩ cõmodo hæreditario, fisco
applicãdo, q̃ tenetur ad legata. s. & falcidiã detrahit hic, sicut hæres
1 facere potuisset. h. d. † No. q̃ fiscus ꝓsequit cõmoda, q̃ indignus
fuisset pcepturus. Itẽ, q̃ fiscus tenetur ad legatã, & sic in cõmodis.
Item no. q̃ nõ expectat vt fidei accommodato soluerit, sed sufficit, vt solũ fidẽ ei accomodauerit, vt patet ex scẽa expositione, q̃
facit glo. super verbo, administrasse. qđ tene cordi. Opp. q̃ hære
di ob hanc causam non auferatur, vt ff. de iure fisci. l. nõ intelligi
tur. §. si qs palam. Sol. hic tacitẽ, & secretò fidẽ accõmodauit. ibi
2 palã, & sic nõ potest dici tũc in fraudẽ legis fecisse. † Oppo. quod
fiscus non teneatur ad legata, vt ff. de leg. j. l. seruus plurium. §. fi.
Sol. vt glo. quod ibi fiscus non agnouit bona, hic sic. Oppo. q̃ ac
comodans hanc tacitam fidem non puniatur, vt ff. e. l. tacitã. Sol.
q̃ hoc regulr fallit in filio, & seruo, quia habẽt necesse parere de-
3 functo, vt in cõtrario. † Quæro, quid si hæres se defert, vel fideicõ
missarius? dicit vt in glo. Vel latius fm Dy. & Bart. Aut gs deferẽ
a seipso, & tũc aut ipse est incapax propter delictum, p̃rium, &
tunc nihil cõsequit, vt d. l. edicto. §. eos. Aut est incapax ob aliam
causam, & tunc aut quæritur in hærede se deferente, aut in fidei-
commissario se deferente. Si in hærede & tunc, aut hæres non est
rogatus de restituendo alteri, sed est ipse incapax, & tunc lucra-
tur dimidiam, vt l. senatus. §. senatus. ff. de iure fisci, aut est ipse ro
gatus de restituendo alteri, & tunc aut ipse hæres est capax, sed
ille cui debet restituere est incapax, & tunc consequitur tertiam
omnium, vt l. j. ff. de his, qui se defe. lib. x. & sic minus consequit̃,
quã in ꝑcedenti, quia magis delinquit, vt no. in d. §. senatus. Fal-
lit in vxore defuncti, quæ dimidietatẽ habet, vt ibi, fm vnã lecturã. Aut hæres est incapax, & rogatus alteri restituere, & tunc dic,
aut capaci, aut incapaci. primo casu, licet gl. nõ tangat, dico, q̃ di-
midiã eius qđ penes hæredẽ remansurũ fuisset, qa si ipsum tũ de
fert, & non in plus q̃ apud ipsum permansurum esset, & sic locum
haberet d. §. senatus. Fideicõmissarius aũt suum fideicõmissum
non perdit, vt hic. Secundo casu, q̃ incapaci, vt ipse, est rogatus
tacite restituere, glo. videtur velle, qđ habeat dimidiam, p d. l. se-
natus. Sed Per. tenet cõtrarium, ne incapax reperiatur melioris condi-
nis, q̃ capax, q̃ hẽt tũ tertiã, vt dixi. Ideo dixit ipse, q̃ ꝑsequẽtãtum
tertiã, & sic in vtroque casu idem ius statuatur. Si vero q̃ritur in
fideicommissario deferente, tũc habet dimidiam eius, q̃ habitu-
rus erat, vt l. cum tacitam. ff. de iur. fis. fallit in vxore defuncti, quæ
dimidiam oĩm consequitur, vt d. l. j. ff. de his, qui de defertũ, fm
4 aliã lec. † Quæro q̃tũ extraneus prorsus deferens lucret, & qa le-
ge clare nõ habetur, variarunt gl. nam gl. hic dicit dimidiam, sed
in l. edicto §. extra. ff. de iure fisc. dicit tertiam. & istã teneo, vt mi-
nus damnosam fisco, & quia vxor defuncti est priuilegiata. Sed
an erit dodrantis, vel totius hereditatis? R. fi. totius eius, q̃ deferẽ
in fiscum, & si aliquando totius hæreditatis dodrãtis, vt patet ex
superius dictis. Sed dubitat quid si extraneus deferẽs, & ipse de
latus concurrant in deferendo. dic, quod ante apertas tab. præfer
tur se deferens. sed post apertas tabu. melior est ꝓditio occupãtis.
vt d. l. edicto. §. cum ante. Sed tunc quæro, quis partes diuersas fa
5 ciet, vel fiscus an delator, dic quod fiscus, sed alter optionem hẽt.
vt d. l. j. infra de his qui se defe. lib. x. & qui. quarta pars de. l. i. e. li.
Quæro cũ gl. an dodrans ꝑfiscatur? & dicit gl. q̃ sic q̃tũ ad petitio
nẽ, & acceptionẽ, non in effectu quia per fiscum solutitur legata
riis. Nec ob. ff. de le. 2. l. cũ filius §. fin. qa ibi bona confiscantur ex
delicto a testatore commisso, per qđ testamẽtum ad irritum de-
ducitur; ideo legata non debentur. Quæro, qa actione fiscus pe-
5 tit hanc hæreditatẽ? & dic, vt in gl. † Vlterius ab extra not. istam
l. & practicã huius gl. ad statuta Italiæ, quæ disponunt in certis de
lictis, vt accusator dimidiã habeat condemnationis accusati, vt
condemnationis forma sit ista. Condemnamus talem in mille,
vel tũ dandis & applicandis communi Ferrarię, quorũ dimidie
tas sit dicti cõmunis, & alia dimidietas talis accusatoris. Et ex hoc
collige quod ad petitionẽ communis de bet fieri exactio totius.
Et quia in exactione, quã fecit fieri commune, fauores impediũ
tur; ideo talis modus est vtilis ei, cui per commune postea debet
6 dimidietas dari. † Item quæro ab extra, qualiter hoc tacitum fi-
deicommissum probatur? Et respondeo, quod text. ponit vnum
exẽplũ clarũ, puta, per chyrographum manu rogati scriptũ, vt pa
tet. ff. de iur. fis. l. non intelligitur. post princip. & etiã in §. tacite.
& ibi addit tex. quod ẽt alijs manifestis probationibus, & ibi gl.
singulariter no, dicit, vt p ꝑsessionẽ rogati, nec declarat ad cuius
instantiam debet emanasse. ideo vide quod circa hoc scripsi in
7 l. generaliter. §. de non nu. pecunia. † Item attende, quod illa glo.
non excludit alium modum probandi, & bene. Ideo vide aliũ
modum probãdi, in l. cũ tacitũ. in eodẽ. titu. videlicet p restitutio
nẽ factã incapaci ei ipsum deferenti: vbi pondera qđ incapacitas
ipsius nõ est tunc probanda, quia de ea constat, ipse etiam fatetur,
sed restõ hæreditatis probata probat restõnẽ defuncto fidẽ tacite
accommodasse, ex quo non apparet palã in testo, vel codicil-
lis relictum. Itẽ dico, q̃ ꝑsumptiones verisimiles hoc probant, q̃
patet ex eo, quia vterq; agit fraudẽ contra legem committere, vt
l. ita fidei. ff. de iure fis. Sed fraudes probant ex coniecturis, quia
potius sunt animi, q̃ facti, vt s. de dolo. l. dolum. & ibi gl. q̃ ponit
aliqua exempla, vt ff. de do. excep. l. apud Celsum. in prin. & ibi
gl. ponit alia exempla & nimirum, qa ea q̃ liquido ꝓbari nõ pos-
sunt, p vltimas coniecturas probantur; vt patet in filiationibus.
ff. de his qui sunt sui, vel alieni. l. filiũ. & in adulterio. ff. de adul. l. si
q̃ adulterij. & ibi tex. qđ indicia euidẽtia faciunt manifestã fidẽ.
Et in milite ab hostibus redeunte, vt ff. de cap. l. nõ omnes §. Bar
baris. Et in eo qui vergit ad inopiam, cuius probatio debet esse
euidentissima, vein l. si cõstante. ff. fol. ma. & tũ hæc euidẽtia ꝓ-
bat p coniecturas, & p vulgi opi. vt ibi per Dy. & Bar. & p gl. in
l. vbi. §. de iure do. Et ex his infero, qđ licet text. in d. §. tacite. dicat quod in alijs manifestissimis probationibus, non propterea
excludunt, p bationes, & per coniecturas, & præsumptiones ve-
risimiles, qa & illę in talibus tacitis & occultis censẽtur a iure ma
nifestæ & euidentissimæ, p bationes, vt in legibus superius alleg.
& ff. qui satisda. cog. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. & de lega. j. l.
licet. & ita de facto consului. Vltimo no. qđ huius fidei accõmo-
a dator, a conuictus dẽportatur, vt d. l. vna. in fi. Ex quo infero, qđ
coniecturæ, de quibus §. sunt indicia sufficientia ad torturã, sed
plenam non faciunt probationem in hoc crimine, vt no. Bart.

ADDITIO.

a †Huius fidei accommodator. Adde, an hoc habeat locum in eo, qui accommo-
dauit tacitam fidem in vno nummo? Bald. hic mouet hoc dubium, & respon-
det, quod sic, quod est contra casum l. hæres qui tacitam. ff. de his qui vt indi. &
ibi gloss. & l. ex facto. §. fina. ff. de vulg. & pup. Non ob. iste text. quia accommo
dauit fidem fideicommissario vnius essali.

Princeps

LEX IV.

2 *Princeps iure communi debet vti.*

Et in legatis. 1 dia. h. d. † No. q̃ princeps vtitur iure cõi
si non apparet de priuilegio speciali, vt hic, & §. de tes. l. ex imper-
fecto, & ratio sumitur ex. l. digna vox. §. de legt. in gl. ibi. §. ad mu-
nicipium. dic, q̃ hodie est correctum per auth. similiter. ff. eo. Bar.

LEX V.

1 *Falcidia de donatione causa mortis, inter viuos & mortis causa capione de-*
trahitur, & nu. sequen.

Si mortis. a Casus. † De donatione causa mor. detrahit falcidia. h. d. Quæro an per. l. falci. hoc fuit pri-
a mordialiter statutum. dic, quod non, sed per constitutionem diui
2 Seueri, vt hic, quod declara ut in gl. † Quæro, quid in donatione
b inter viuos q̃ fiat causa confirmationẽ mortẽ donantis. dic idem, b
3 vt ff. eo. l. donationibus. † Quæro, quid in mortis causa capione, c
c vt est illud q̃ fit causa conditionis implendę, & dic, ut in glo. vel
pro concordia opi. dic, aut illud capitur contra vel ꝑter voluntã
tem defuncti, vt quod datur a substituto hæredi, vt repudiet hæ-
ditatem, & tunc non detrahit, vt no. ff. de do. cã mor. l. qui ꝑcio.
aut capitur fm voluntatem defuncti. & tunc aut de eo, q̃ pstat
hæredi, q̃ tũ hæres postea solut alteri, & tunc locus non est falci-
diæ, vt ea. l. acceptis. 2. rũ. aut quærit de eo q̃ ab hrde alteri datur,
& tunc fm Dy. si est in mora nõ detrahit, alias sic, vt ff. e. l. i. §. item
si ita. & ff. e. l. pen. Sed Ia. de Are. quem secutus est Bar. dixit quod
hęc subditisio aut est in mora, vel non est bona per d. §. ite si ita.
ver. idem qne. item quod nec esse potest in mora, cum nulla sit pe
titio eius quod in conditione deducit, vt l. figs sub conditione. ff.
si quis omis. causa test. Item quia nec sola mora prastat falcidiam,
vt ff. eo. l. cum pater. §. i. ideo dicunt, aut id quod prestatur ab hrde,
præstatur ad entationẽ alicuius legati, & tũc falcidia non de
trahit, vt d. l. §. item si ita, aut præstatur ob aliam causam, & tunc
falcidia detrahitur, vt ff. eo. l. penul.

ADDITIONES.

2 ¶ Si mortis. Adde Bal. hic, & Pau. de Ca. cõ. cl. viij. & Bar. in l. cum pater. §. eorũ.
& ibi tex. deleg. a.
b ¶ Dic idem. Adde Bar. & Ang. in l. j. §. item si ita. ff. ad l. fal. Bar. in l. qui ex precio,
de do. ca. mor. tex. & Bar. in l. cum pr. §. eorum, de le. 2. gl. ordo, insti. ad l. falc.
c ¶ Causa capione. Vide Bal. in l. pe. infra eo.

LEX VI.

1 *Aes alienum non est in bonis, ideo in computatione falcidiæ deducitur.*
2 *Falcidia de relictis in opus publicum detrahenda.*

In imponenda, deducit etiam hæredi debitum, &
de relicto ad fabricam operis publici detrahitur falcidia pro rata,
1 & præstitũ vltra modũ ꝑiudicat. h. d. † No. q̃ æs alienum non cẽ-
setur in bonis. Item quod hæres sibi debitũ deducit. Contra qđ
opp. gl. de l. fi. debitor. ff. eo. & l. cum pater. §. Titio. de leg. 2. Sol. q̃
ibi ideo, quia testator compensari voluit, tũ hæreditatis commo-
do. Sed contra so. prædictam op. glo. quod iussus testatoris de cõ
pensando nihil operetur ad detractionem falcidiæ, cum testor il-
lam iure isto non poterit prohibere, vt ff. eo. l. pater filiam. & l. de
bonis. §. primo. & fina. & §. cum fideicommissum. solu. quod de
directo prohibere non poterat, hodie sic, ut ff. e. auth. sed cum te-
stator. Sed per quasi indirectum, puta cum iubet compensari cũ
debito sic, vt l. §. alle. Et est ratio, quia hæreditas tãtorum vr opu-
lentior. Op. q̃ debitũ sibi non detrahat, sed actiones confusæ re-
maneãt si inuentarium non faciat, vt §. de iu. del. l. scimus. §. in cõ
pu tatiõe. fol. vt gl. quod illud verũ hodie. Nã illa est vna de quin
quaginta constitutionibus quæ fuerunt additæ codici, & in illo
ti. posita, quia illi magis conueniebat, sed ius posterius isto fuit, &
ideo non mireris si illud istud corrigit. est & alia correctio, qa si
inuentarium non facit, nullam falcidiã detrahit, imo legata inte-
gra soluit, vt ff. eo. auth. sed cum testator. in fi. Quæro in quo solu
2 to non præiudicet. Respondeo, vt in gl. fi. † Vltimo no. quod de
relictis in opus publcum detrahitur falcidia. Quod facit vt quæ-
ra quæ debetur parochiano per cle. super cathedram. §. huiusmo-
di. de sepul. detrahatur de legato pro capella construenda vel alta
ri construendo. quod puto verum si fratribus vel conuentui lege
tur, detur, vel donetur ob eam causam, vel vt id faciat, non si hæ
res grauetur facere construi, vel impensam facere in construẽdo,
quia tunc cum nullum emolumentum proueniat ad conuentũ,
nec alia verba dispositoria in fratres dirigãtur, nihil parochiano
debeẽ, quia verba illius clementinę ad hunc casum non adaptan-
tur, ergo nec eius dispositio vt §. de fur. l. apud antiquos. ad fi.

LEX VII.

1 *Falcidia in testamẽto militis locum non habet, & an trebellianica. & nu. 3.*
3 *Iura correctiua de vno subiecto non transeunt in aliud. & nume. 4.*

a **In testamento,** a Iure isto cessat falcidia in testõ milĩ
1 per defunctum possessa. hoc dicit. Opp. de l. si post, & l. veterani.
ff. eo dem. Solut. hic in tes. mil. ibi ueterani. † Quæro hic loquitur
de falcidia, quid de trebellianica, & gloss. allegat pro, & contra.
finaliter concludit quod alia remedia senatusconsulti habent lo
cum in testamento mili. sed non illud de detractione quartæ, &
hoc p istam l. & §. de testa. mili. in l. testa. & ff. ad treb. l. i. §. penult.
Sed hæc l. modicũ facit, quia licet trebellianica lato sumpto voca
bulo dicatur falcidia, vt supra ti. l. iubemus. tamen non strictõ
modo vt accipiuntur in hoc ti. nec l. i. §. si is. ver. denique, qa si be
ne litera ponderetur, non loquitur de trebellianica, sed de falci-
dia. l. autem in testamento. supra de mil. testamento. melius facit.
2 † Sed supposito quod etiã trebellianica cessãret iure isto & anti-
quo, videamus qd de iure nouissimo, & qd in falcidia. & tex. vr
clarus, quod hodie in test. mili. falcidia locum habeat in Auth. de
hære. & fal. §. fi. & intellige si hæres faciat inuentarium, non alias.
& sic hodie quãtũ ad huc miles redigitur iure cõi, vt hæres faciẽs
inuentariũ detrahat, & non alias. & ita pertransieunt cõiter doct.
Quo supposito videamus, an & similis correctio sit. in tre. & vr q̃
3 nõ, qa nõ mutat, &c. vt ff. de ap. l. præcipimus. † Item qđ iura corri-
gentia nõ sunt de vno subiecto ad aliud extendenda, vt l. ius ciu
gulare. & l. quod vero contra. ff. de legi. & l. si vero negotiũ. §. si ve
ro. ff. fol. mat. Sed ꝑium tenuit Franc. Accur. & Ray. per rationis
idẽtitatem, immo & maioritatem, ar. ff. e. l. in quarta. Et hãc ratio
nem firmat p ea quæ scripsi in l. a. §. de nox. & qa de falcidia argui
tur affirmatiue ad treb. vt no. §. fa. er. l. filiũ quẽ. Hoc idem tenet
Bar. dicẽs qđ regula antiqua est qđ leges de falcidia loquentes in
trebellianica locũ habẽt. & hanc regulã inquit ꝓbari. ff. ad treb.
l. marcellus. §. qđ autem. & sic nõ tã homo q̃. l. ipsa corrigit, vel ex
4 tendit. & sic non obstant in ꝑium allegata. † Vltima gl. quærit, b
b an sint alij casus in q bus cessat falcidia, & dic, q̃ sic, & eos enume
rat, qđ per te vide. & in ea adde ibi, delicto hæredis, subaudi quã
tum ad eius commodum, non fisci, vt ibi notatur.

ADDITIONES.

2 In testamento. Lex ista hodie correcta est.
b ¶ Gl. quærit. Adde quod inquantum gl. hic dicit de legato dotis detrahi falcidiã.
de voluntate deleg. dotis facta parte. gl. est fing. in l. tali, §. fi. de iur. dot. sed aliter te
ner Alex. in l. cum is. §. fi mulier. de condi. inde. secus si fiat a marito glo. & Bald.
in l. 3. §. de fal. causa. adie. vbi vide Azo. & Alexan. in d. l. cum is. §. fi mulier. quod
est verum, si constet de dote per instrumẽtum, alias si per viam legati tũ detra-
hitur falcidia. Bar. in l. vxori. in prin. de aur. & arg. leg. vide in l. cum dotẽ, ff. ad l.
fal. item secus si fiat ab vxore marito. l. si prædiorum. infra. e. vide in l. j. vt §. &
hic, item nec qñ dos legatur, quia legarum dotis censetur æs alienum, Bar. in l.
quæsitum. §. 1. de priui. cred. & Ale. in d. l. cum is. §. fi mulier.

AVTHENTICA.

1 *Testator an olim, & an hodie falcidiam prohibere possit, & numeris sequẽ.*
6 *Hæres qui non facit inuentarium, an possit iure naturæ deducere.*
7 *Inuentarium qui non facit mature, quartam perdit trebellianicam.*

Sed cum testator. Hæres falcidiã non detrahit cũ
testor. phibuit, & si eius voluntã nõ obtemperet, hæreditas aliis defert testõre nõ. phibente fal-
cidiã detrahit, si inuentarium legitime conficiat, alias ad integra
tenet legata ẽt vires hæreditatis excedẽtia. nulla huiusmodi lite
annũ trãscendente. Et hæres sciẽter quædam legatis integra sol-
uens, de alijs falcidiam nõ detrahit, nec ei solutorum repetitio cõ
1 petit. h. d. † Pro euidẽtia præmitto, qđ olim testator nõ poterat
prohibuere falcidiam ne ius publicum lederetur. vt ff. eo. l. quod
deberent. §. 1. & §. fi. qđ confirtebatur in hoc, q̃ vltimæ voluntates ha
berent effectum, quẽ non sortiebanũ, si testator iure potuisset pro
hibere, cũ hæres commodum nõ ꝑerat, adire non volebat. & sic
non adeundo expirabant legata. Sed hodie iõ põt ꝓhibere, qa
prouisum, vt eo non adeunte hereditas deferatur personis enu-
meratis in auth. hoc amplius. §. de fideicõ. & sic testm non põt de
ficere. & hoc induxit auth. ista. Expone textum in princi. dic, alq
habent aduersatiuam, sed cum testator, & tũc signanda, & iũgẽ
da est hæc auth. super. l. imponẽda. in fi. Aliqui habent copulam
& tunc legitur cõtinuatiue ea. l. in testõ. & circa fi. ibi nulla taliũ
quæstionũ. q̃si extenditur de falcidia deducenda, vel imponẽda.
No. vltra dicta in summario ex ver. nisi. quod que de nouo emer
gunt, nouo auxilio indigent. concor. l. de ætate. §. ex causa. ff. de in
2 ter. actio. † Nunc venio ad apparatum cuius ordinẽ non muto, &
op. sic, iste tex. dum dicit non ignarus, loquitur in casu certi, & p
ꝓsequẽs in casu dubij. hæc auth. nõ disponit, & sic est imperfecta,
vt l. fi. §. ad fil. quod est §. quibus, §. de no. co. comp. Gl. hæc volẽs
soluere inquit, qđ in vtroq; casu hoc disponit, qa semp p̃sumitur
scire, & sic non ignarus. vt l. quisquis. §. de rescin. vend. Contra tñ
opp. gl. & nõ soluit de tex. Insti. qui ma. nõ pos. §. fraudẽ. ibi ꝓpe
eũ, &c. Sol. fm do. meũ, qđ ibiideo, qa si ꝑsumeretur scire leque
retur cõcessa p̃sumptio fraudis, & doli, q̃ non debet fieri, q a qui
dolũ dicit, debet, ꝑbare. vt ff. de, pba. l. quoties. §. qui dolo. Sed vbi
sequeretur præsumptio fraudis, vel doli, an prælumatur quis sci
re vires patrimonij sui. dicunt. Cyn. & Barto. aut loquitur in actĩ
bus morientium, & præsumitur ignorare. vt Authenti. de hære-
redi. & falci. §. si vero absunt. & versi. si enim. & ratio colligitur. §.
qui testamen. facer. possl. hac consuitissima. §. at cum humana. &
sic inquiũt, q̃ hæc gl. si bene dicit, Nisi saluãdo dicas, qđ hic iõ p̃-
sumit scire, qa falcidiã exp̃sse, phibuit, q̃ si nõ prohibuisset hęc l.
locũ non haberet fm Dy. Aut quærit in actibus viuentiũ, & tũc
aut q̃ritur in bonis per eũ nouiter peruẽtis, & ignorare præsumi
tur. vt §. de hær. vel ac. ven. l. quia nõdũ. Aut in bonis ab antiquo p
uentis. tunc si sunt immobilia præsumit scire. vt de rescin. ven. l.

quisquis

quisquis. Si mobilia tunc præsumitur scire si sint in eadem ciui-
3 tate, nõ alias, vt ff.qui,& a quibus l.in fraudem. † Oppo.2. quod
a testator non possit iure prohibere falcidiam [a] .vt ff.eod. l. quod
de bonis.§.j.Sol.vt in sequen.glo.quod illud olim,non hodie, vt
hic.& rationem assignaui supra in euidentiali. Oppo.3.ad idem
de.l.scimus.& l.quoniam.§.de inofficio.testamen. solu.quod hic
in falcidia,quæ debetur ratione institutionis, &non prius, nec
aliter, ibi de quarta debita iuræ naturę. & sic per prius debita,
ideo vt æs alienum censetur, quod soluere debitor recusare,non
prohibere potest, & idem dicas in quarta patrono debita. vt in
4 Authen.de hæred.& falcid.§.non autem. †Oppon.ad idem de.l.
si vt allegas.j.eo. solu. ibi in quarta trebellianica,quam non po-
test prohibere,hic in falcidia iure institutionis debita.Sed hic at
tende,quod glo. in corpore vnde sumitur hæc auth. tenet,quod
b etiam quartam trebellianicam [b] possit hodie testator prohibe-
c re,[c] quia & illa similis est falcidiæ.& idem tenet Iac.de Ra. Cy.&
Ray.quia eadem, vel maior ratio in trebellian. & sic idem ius.ar.
ff.eod.l.quarta.& idem tenet Bar.dicens,quod lex antiqua dispo
nit,vt in quibus casibus cessat falcidia,cesset & trebellianica , vt
inquit ipse esse casum in l.Marcellus §.quod autem. ff.ad trebel-
lian.& sic non inducitur correctio ab homine,sed ab antiqua le-
ge sic interpretante.vt in authen.de fil.ante do.instrumen.na. cir
ca prin. Sed Iac. Bu. tenuit ꝙ aliud sit in trebellianica propter ra
tionem diuersitatis. Nam inquit ipse,cum testator prohibet falci
diam presumptione legis videtur prohibere ex eo, quod tantum
habet in patrimonio, quod legata integraliter solui possint, &
tamen hoc remanet commodum hæredi. & contra hanc præ-
sumptionem non admittitur probatio. sed hæc præsumptio nõ
potest cadere in fideicommisso vniuersali,siue non ꝓhibeat quar
tam detrahi,siue prohibeat,&multo magis,quia apparet,ꝙ nihil
uult apud hæredem remanere,ergo,&c. & hanc opinion. tenuit
etiam Iac.de Bel.in cor.Ex hoc apparet, quia ratio Odofr.Ia.Cy.
& Ray.modicũ facit.Sed rõ Bar.fortius urget, si dicamus tex.d.
§.ꝙ aũt,probare sic absolute id ꝙ dicit. Sed dubito id, vt dicã in
auth.sif.j.eo.& ẽt dici posset, ꝙ procedit vbi sit eadem ratio fa-
ciendi cessare vtranq;, nõ ubi sit diuersa, vr̃ esse in casu nr̃o attẽta
diuersitate assignata p Ia.But.sed his responsionibus nõ obstãti-
bus ego ꝓcliuior sum in ea parte,vt trebellianica prohibere pos-
sit.Nã rõ finalis Imperatoris in falcidia fuit, vt voluntas testõris
plenissimũ sortiat effectũ,& qa hodie deficere nõ pñt hęrede ho
die adire ñ volẽte, qa defert aliis fm ordinẽ auth.hæc amplius.su
pra.de fideic.vt dixi.§.in euidẽtiali.Et sic apparet,qđ licet certum
sit nihil apud hæredẽ remanere,dispositio huius auth.locũ hẽt er
go,& idẽ in trebellianica, qa sublata est cã.Et rõ ppq̃ olim non
poterat ꝓhibere,& vt videat hoc lucidi⁹,attẽde ꝙ illa ĩpotẽtia ꝓ-
hibendi q̃ erat olim,nõ erat principaliter inducta in fauorẽ hære
dũ institutorũ,sed ĩ fauorẽ iuris publici,qđ versabat̃ in hoc,ne de
ficerẽt volũtates defunctorũ,vt ꝓbat̃.ff.eo.l.qđ de bonis. §.i.sed,
quia pur in aliquo nõ seruabat̃,qa ꝓhibitio detractiõis quartę nõ
admittebat̃,fuit nouiter magis,& pinguius subuẽtũ,vt quarta ñ
detrahat̃,nec ob hoc deficiat volũtas, qa scripto ñ adeũte ceteris
defert̃,de qbus hic dr̃.Sed,an hoc ꝓcedat in liberis primi gradus.
sunt opi. vt dixi in l. iubemus.§. ad treb.Op. 5. qđ agnoscens sibi
nõ p̃iudicet in aliis.vt ff.e.l.error.sol.vt gl.Op.6.ad idẽ de.l.fi.§.ne
vxor ꝓ mar.sol.vt gl.Op.7.ꝙ nõ in alijs, saltẽ in agnatis sibi p̃iudi
cet,vt l.2.§.de fideicom.Sol.confitendo,vt gl. De hoc dic,vt ibi l.
1.in eod.ti.& in l.nõ dubium.§.de tes.scripti.Oppo.8. de scienter
soluẽte q̃dam integraliter non p̃iudicet sibi in alijs, vt ff.eo.l.qđ
de bonis.§.nõ idcirco.& l.si ea pluribus.uer.quemlibet per se.so.
5 vt in gl.seq. †Et no.gl.in fi.q istã.l.intelligit, qñ animũ integrali-
ter soluendi oĩa habuit, & sic non sufficit ad præiudicandum si-
bi in aliis,si vni tm̃ complacere voluit:in dubio simpl̃r soluendo
vr̃ hr̃e aĩum integraliter soluendi oĩbus fm Ia. de Ra. & Cy.in 6.
q.Et in dubio soluẽdo partẽ vnius legati nõ dr̃ habere aĩum sol-
uẽdi ipsum integraliter,vt d.l.si ex pluribus, & hic in gl. ꝙ sequit̃
Cy.in 5.q. Opp.9.ꝙ nos dimittat in certo ꝯ.§.qbus.§.de no.co.cõ
po. cum non declaret tps statutum ad inuentarium ꝯficiendum.
Sol.ꝙ iã erat p aliã.l.declaratũ videlicet.30.dierũ ad incipiẽdũ,&
aliorũ xl.ad ꝯficiẽdũ,ꝙ currit a die quo sciuit hæreditatẽ sibi dela
tã,vt l.fi.§.sinaũt dubius. §.de iure deli.Sed attẽde,ꝙ ibi no.ꝯtra-
rium,videlicet,qđ a die aditionis hæreditatis, sed dic, vt ibi dixi.
Op.x. ꝙ legata vltra vires substãtiæ nõ soluant ẽt si inuentarium
nõ ꝯficiat̃.vt ff.e.l.rõne.§.qđ vulgo. Sol.ꝙ olim, hodie secus per
6 istam.l.† Iuxta hæc q̃ro,si sit filius,q inuentarium non fecit, [d] an
d debitã iure naturæ deducat.& dicit gl.qđ sic.Nã hic nõ facit,nisi
ꝯ.l.& tñ in fortiori casu deducit.l.qñ facit ꝯtra.s.& ꝯtra testatoris
voluntatem,sed doc.multi ꝯtra,qa de suo soluere tenetur,ut hic,
7 sed dic,vt dixi in l.fi.§.fina. §.de iure delib.† Itẽ ab extra q̃ro,an
nõ faciẽs inuentariũ perdat quartã trebellianicã, & dicit Cyn. ꝙ
sic,qa perdit fal.q̃ est fortior,q̃ trebellianica. vt ff.eo.l.quarta.Iac.
Bel.tenet ꝯriũ,qa nõ est nostrũ corrigere,nec leges corrigẽtes ex
tẽdere.Idẽ Bar.addit,qđ hic ñ põt dici,qđ lex antiqua, de qua di
xi.§.in quarto ꝯrio,hoc faciat,qa loquitur,qñ falcidia cessat ratio
ne ipsius testamenti,nõ qñ pp hęredis delictũ,vel defectũ, vt hic
fuit,qa inuẽtariũ nõ fecit,sed prima magis placet,quia falcidia iõ
cessat,quando inuentarium non facit, quia lex præsumit, quan
do subtraxerit,& occultauerit bona hæreditaria, vt in corp.eod.
§. si vero non fecerit, & per consequens lex præsumit eum tan-
tum habere quod sufficit ad quartam. Sed hæc ratio locum ha-
bet etiam in trebellianica.Et est ratio tanto fortior, quanto roga
tus post tempus habet sibi computare fructus in quarta, si non
sit de liberis primi gradus,vt §.ad trebellianum.l.iubemus, & ibi
no.& ideo non tenetur inuentarium facere, vt rationem reddat.
vt ff.de condition.& demonstration.l.cum tale. §. primo. vt ibi
no.eo ergo omittente debet quartam perdere. Itẽ quæro ab ex-
tra,an hæc authentica uendicet sibi locum in clerico hęrede,dic,
sic,vt in corp.eod.§.pen.& idem in ecclesia.hærede instituta,licet
illa possit in integrum restitutionem petere, cum ipsa ęquipare-
tur pupillo, & pupillus potest petere restitutionem aduersus o-
missionem confectionis inuentarij. vt in corpo. eod. §. pupillus.
Vltima glossa quærit de quo anno hic in fine loquatur, & dic,
vt in ea.

ADDITIONES.

a † Falcidiam.De falcidia, an possit per testatorem prohiberi, not.Bart. in l.pa-
ctum.nu.2.& ibi notaui in apostil. in uersicu.non potest prohibere falcidiam
ff.de pact.eundem in Authen.de hæredi.& fal.§.si uero expressim.coll.1.glos.
& Barto.in l.decem,de fidei.lib.non in l.fi.j.eod.& Roma. in l.marcellus.ff.ad
treb.& Pau.de ca.consi.138.
b † Trebellianicam.Vide Bal.de hoc in l.si plures.supra de condi. inser. Bald.in l.
filium quem.nu.40. & ibi posui in addi.in versicul. possit prohiberi. vbi nota.
Odofred.Iacobus de Are. Petr.& Cy.supra famil.ercisc. & not.Bart.in Auth.
de hær.& fal. §.si uero expressim.nu.2.& ibi posui in apost.in ver. possit prohi
bere trebellianicam,collatio.1.
c Prohibere.Sed an trebellianica per expressam, uel tacitam testatoris uolũtatẽ
tolli possit? vide per domi.Soci.consi.14.inci.sequendo ordinem uer.quare su-
perest.cir.medi.in 1.parte char.21.& ad id quod dixit Sal. hic, uide Barto.&
doct.in l.nemo potest.in 1.col. de leg.1.
d †Inuentarium non fecit.Adde quid si fecit inuentarium plene, & fideliter, tñ
non fuerunt citati legatarij.Vide Bar.ab in l. ab eo.infra quomodo,& quã. iu
dex.glo.& doc.in l.j.§.cum dicitur,ff.si cui plusquam.per l.fal.& Bal.in auth.si
omnes.in fin.§.ab hæ.absti.

AVTHENTICA.

1 *Falcidia de relictis ad pias causas non detrahenda.*
2 *Legata ad piam causam debitum iure naturæ non minuit.*
3 *Trebellianica,an sit detrahenda de fideicommisso ad pias causas relicto.*
4 *Trebellianica differt a falcidia.*
5 *Falcidia quę non dicitur legatarios non onerat.*
6 *Legata ad pias causas,an debeant minui ob defectum patrimonij.*

a **Similiter.** [a] † No. de relictis ad piam causam non detra-
1 hitur falcidia,quæ causæ dicantur piæ,vide gl.
quæ alia exempla ponit. Opp.de l.1.§.ad municipium. ff.eod.sol.
2 quod hæc corrigit illam.† Quęro,an legata ad piam causa minu
ant debitum iure naturæ.& dicit quod non,& bene,quia illa per
prius deducitur.vt l.quoniam in prioribus. supra.de inoffi. testa.
3 †Quæro,an trebellianica [b] detrahatur de fideicommisso vlr̃ reli-
b cto ad pias causas, puta vt sit quotidie in distributionem paupe-
rum,vel in ædificationem hospitalis.& Ioan.An.in c.si pater .ex-
tra de testa.lib.6.arguit,quòd sic, per illum textũ a sensu contra-
rio, & ultra non dicit,& sic in illo uidet̃ persistere.sed Dy.in quo
dã suo cõsilio tenuit ꝯtrariũ p tex.ĩ cor.supra.sinaũt ubi tex.uni-
uersaliter dicit,ꝙ oĩs falcidia cessat,& sic nullã includit.& trebel
lianica appellat̃ falcidia.ut §.ead.l.iubemus. & ff.de uulg.& pup.
l.cohæredi.§.cũ filiæ.& ff.de iu.co.l.2.§. fi.& ff.ad l.falc.l.i.§. inde
nerati⁹,& l.acceptis. ergo sequitur ꝙ illã ibi ꝓhibere uidet̃. Nec
ob.inqt ipse si illis uerbis nõ ꝯtineant̃ debita iure naturæ, ut hic
in gl.& sic idem uidet̃ ad treb. Quia rñdet,qđ debita iure naturę
es alienũ censeat̃,nec oĩa pñt accipi,qa tũc illa uũs stare nõ pos-
set,qa in uno uerificari nõ posset.Idẽ tenuit Bar. ex eo. qa lege ca
uet,ꝙ ubi cessat falcidia,cessat trebellianica.ut ff.ad treb.l.marcel
l⁹.§.ꝙ aũt, & sic lex antiqua hic interpretat̃ etiã si tex.in cor. non
dixisset

ADDITIONES.

a ¶ Similiter.Adde Socy.consili. 77. incipi. in præsenti consultatione. circa prin.
v.colum.in 1.parte charta.133.ubi hoc idem dicit.& adde docto.& Bald.in vt
in epistola.de fideicõmis.& in l.4 supra eodem. & Paul. de Castr. consil.131.
& Alexan.post Bald.in l.cum is.§.si mulier. de condictio. inde.in Specu.de in-
stru.edit. §. 12. versicul. sed cum deducto. quod est uerum, nisi eidem perso-
næ sit factum aliud legatum ad non piam causam, quia tunc detrahitur. Ang.
singul.l.si seruus appel.l.falci.& in l.non est.in fin. eo. titu. & in l.qui quadrin-
genta.in fine princip. eodem titu. secus si alteri secundum glos. & docto. hic,
& Ange.contra glo.in d.l.non est.Item uerum, quando supersunt aliqua de re
licto ad piam causam, quia de residuo falcidia detrahitur.Ang.sing.l.si seruus.
cum.l.luli.item nisi pius locus sit heres, quia detrahit falcidiam de alijs lega-
tis factis alteri pio loco.Angel.in Authen.de san. episco.& cler. §. sed hoc de
præsenti.& Ludouic.hic.item uerum nisi testator uelit,& sic disponat, vt eam
detrahat quod disponere potest, vt per domi.Socyn.consilio.48. incipien.in
præsenti consultatione. versiculo. 5. confirmatur. ibi, nam licet prima parte.
char.90.
b ¶ An trebellianica, Adde Soc.consi.116.inci.non potest negari.uer. postremo.
in 1.parte char.186.& ꝯsi.144.inc. diligenter considerata. cir.fi.2.col. in dicta
part.char.217. vbi hoc idem tenet, & firmat, & etiam ad idem an, & quando
ex relictis ad pias causas detrahatur, uide per eundem Soci.consi.77.incipien.
in præsenti consulta.cir.fi.col.in d.parte char.133.

dixisset oĩ falcidia cessante.Ad c.si pater.rñ.ꝙ ibi non valet.argu.
a sensu ꝯrio,ne iuri resultet ꝯrius intellectus, vt §.de cond.inser.
l.cum patrem.Post hoc reperi quoddam consilium Io. Cal. & d.
Io.de Lig.qui fuerunt famosissimi, qui consuluerunt quartam
Trebellianicã detrahi posse,& satis per rõnes gñales. Sed Ioan.
de Lign. mutauit in lec. opi.secutus Bar.sed q tenẽt aliam opi.vt
fuit Ia.Bu.R ñ.ad tex.in cor.oĩ falcidia cessante,ꝙ intelligat̃ de il-
la,de qua ille tit.tractat,q ea singularibus legatis detrahit̃. & ex-
ponatur oĩ.i.tota.sic & alias exponitur.j.de cad.tol.l.j.§.j.in fin.
Vel omni falcidia in omni casu quo in piam causam relinquitur,
& falcidia alias locum haberet. Vel tertio,potest addendo dicere
omni falcidia.i. detractione cessante,siue sit debita iure instõnis,
siue illa, quæ forsan deberetur fisco ratione tituli lucratiui, vt j.
4 de impo.lu.descri.l.vna.li.x.§.de sacrosan.eccle.l.sancimus. † Po-
test etiam assignare diuersitatem inter Falcidiam, & Trebelliani
cam, quia si Falcidia non detrahitur,non tantum prętudicij hęre
di infertur, cum de aliis legatis quartam detrahatur, qđ non põt
euenire in fideicommisso vniuersali cũ nihil sit remansutũ aliun
de penes hæredem.& pro hoc accedat quod in alia q.j.dicã. Ad
rõnem Bart.potes rñdere quod falsum est, vbi cessat Falcidia,&
Treb.nam vt ipse, & omnes, fatentur Trebellianica habebat lo-
cum in relictis ad pias causas de iure fforũ,& Codicis,& tñ Fal-
cidia locum non habebat saltem de iure Codicis, vt probat̃ §.de
Epis. & cleri.l.si quis ad declinandam. iuxta fi.nec tex.quem ipse
allegat,illud dicit ad quod allegatur. Vel intelligi debet qñ est ea
dem ratio non diuersa,vt est in casu nostro,& patet per superius
dicta.Tex.autem ille vult,ꝙ in casib.in quibus Trebellianica lo-
cum non habet illa prosit fideicommissario,& non legatarijs,qa
ipsi non habent ius cogendi hæredem,& idem in Falcidia,qñ nõ
est detrahenda,vt in test.mil.§.eod.l.in testa.vt lex illa prosit lega
tariis,sed cedit lucro fideicõmissarii, Vt verbi gratia pone,quod
miles in militia fecit testm̃,& fideicommisso vniuersali grauauit
hæredem,& extra militiam fecit codicillos,in quibus legata sin-
gularia relinquit, de fideicommisso vl̃i non detrahitur quarta,de
legatis sic.Sed an illa quarta quæ non detrahitur de fideicommis
so proderit legatariis,vt vel nihil,vel minus detrahatur ab eis.Et
rñdetur, ꝙ nõ in d.l.Marcellus.§.quod aũt, & pro hoc accedat ff.
ad l.fal.l.si post missionem,& l.fi.Et ex his patent argumenta va-
lida pro,& ꝯ,& autoritates doct.pro vtraque parte, veruntamen
in practica,& consulendo tutius est pro salute animarum tenere
illam opi. quod quarta Trebellianica non detrahatur , licet forte
5 alia opinio sit verior de iuris rigore.† Quærit gl.an Falcidia,quæ
non detrahitur oneret alios legatarios , & concludit ꝙ non,arg.
ff.eo.l.si a seruo,& l.non est dubium,& idem no.ff.eod.l.si ex plu
ribus.licet ꝯ no.& male ff.eo.l.ex asse. & l.si in testõ . Verum di-
cit Bar.ꝙ hæc legata ad pias causas facta debẽt detrahi vt æs alie
num,vt l.sed si non seruus,& l.æris alieni,vt ff.eod.l.ex asse.& iõ
eis sic detractis grauatur vterq;.s.hæres,vt minorem habeat por-
tionem,& etiam legatarii quibus de residuo dẽt solui,sed non vi
6 deo,ꝙ ex hoc legatarii minus habeant, q̃ priori modo. † Vltimo
quæro,an legata ad pias causas minuantur propter defectum pa-
trimonij, an integra debeant solui,& defectus pr̃imonii sit onus
aliorum legatorum tantum.Resp.ꝙ est onus omnium tam prio-
rum,quam non priorum,vt probatur in simili.ff.eo.l.si post mis-
sionem.Ideo si testator fecit legata ad pias causas,& non pias, &
patrimonium non sit soluendo,omnia minuantur.

AVTHENTICA.

Sed,& in ea. Casus. De re prohibita alienari cessat Fal
cidia.h.d.hæc l.Bart.

LEX VIII.

Irritum. Grauamen de restituendo testatori in morte iniũ
ctum non facit irritum eius testamentum, sed fi-
deicommissum detrahitur tanquam æs alienũ,& de residuo sol-
uuntur legata,detracta Falcididia.h.d.Dic,vt in gl.Bar.

LEX IX.

Error. Error facti non impedit quartam Falcidię repeti,sed
certa sciẽtia,vel iuris ignorãtia sic.h.d.Ibi iuris igno-
rauit,quia credebat se quartam de iure retinere non posse.No.iu
ris ignorantiam & certam scientiam æquiparari,& ad materiam
huius l.dic,vt dixi in l.cum quis.§.de iur.& fac.igno. Sal.

LEX X.

1 *Filius debitum iure naturæ,& vltra Trebellianicam an possit deducere.*
Quanquam. Casus. Hr̃s grauatus de restituendo trãs
mittit ad eius successores id, quod pote-
1 rat retinere ratione l.Falcidiæ.h.d. † Quærit gl.an filius debitam
a iure naturæ, & vltra quartam Trebel.possit deducere. [a] Et arguit
gl.pro & ꝯ, & finaliter concludit,ꝙ si veniunt detrahendæ eodẽ
tempore,tunc vna tantum detrahatur, si diuersis tunc ambę de-
trahãtur. Et idem etiam tenet alia gl.in l.Pap.§.meminisse.ff.de
inof.test.Et pro eis est casus in c.si pater.extra,de test.lib.vj .Sed
Mar.Sil.dixit,ꝙ vna quarta tantum debet detrahi per textum in
Auth.de resti.& ea quæ parit. §.quamobrem.transumptiue in au
then.res quæ.§.de le.Nam ibi erat institutus pure, & generaliter
sub conditione,& tamen non detrahit nisi vnam quartã, & istã
partem dixit Ia.Bu.veriorem de iure.Sed aliam approbari de cõ-
suetudine,& nimirum,quia pro ea est casus de iure canonico in
d.c.si pr̃,& de iure ciuili res est dubia,& incerta, ideo a certa non
recedendum, vt l.continuus. §.cum ita.ff.de ver.obl.ideo sequor
gl.Sed attende,ꝙ qñ detrahuntur duæ quartæ, debita iure natu-
ræ detrahitur de toto,& Trebellia.de residuo,& eius respectu tã
tum,vt probatur ff.de test.mili.l.si vero composita.Et hoc sentit
etiam gl.in d.§.meminisse,& in c.Raynaldus.extra,de testa.in gl.
super verbo medietatem, & super verbo non expressum.

ADDITIO.

a ¶ Possit deducere.Quomodo autem filius detrahat duas quartas uide Bal.consi.
110.j.volu.Old.consi.205.sed quid in ascendentibus, quia c.Raynutius.loquit̃
de ascendentibus; Bal.dubitat in l.si a milite,§.pater,ff.de test.mili.& hic ad-
de l.iubemus,in principio,per illum tex.supra tit.j.& latius in 2.col.per Oldr.
consi.115. & de hoc uide Bar.in l.Papin.§.meminisse,ff.de inof.test.&Bal.in l.
filiæ,in fine,supra fa.erc.ubi vult,ꝙ filius possit detrahere vnam quartam,& al
teram quatenus in ea plus esset,idem vbi esset rogatus sub conditione potesta
tiua,& per eundem plenissime in l.filio,in 12.col.& 13.supra fa.erc.Item adde
prædictis, quod Ro.consuluit ascendentes duas quartas detrahere posse, eius
consi.239.& adde,quod textus iste probat, quod ius desalcandi t ansit ad hę
redes,ad quod similem textum habes in lege prima,infra quo.leg:

LEX XI.

1 *Testator quartam trebellianicam prohibere non potest.*
Si vt allegas. Rogatus de restituendo partem hr̃ditatis
certis rebus retentis,si minus quarta valẽt
residuũ petere potest.h.d.ibi,& ibi flagitare subaudi,&quartam
retinendo supplere, vel iam solutum repetendo fm distinctio-
1 nem l.error,§.e.† No.ꝙ testõr non põt prohibere quartã Trebel
lianicam,quod an sit hodie innouatum dixi in auth. sed cum te-
stator.Item no.ꝙ testator potest assignare quartã in vna re. Bar.

LEX XII.

a **In donationibus.** [a] Casus.In donationibus morte
confirmatis habet locum Falci-
dia.h.d.Ibi fungunt̃,quia morte confirmantur.Nota quod dona
tiones quæ confirmantur morte habẽt vim legati vel fideicom.
Opp.de l.sed vsufructus.§.dos.sol.vt in gl.

ADDITIO.

a In donationibus.Adde,ꝙ ista l.quamuis loquatur solum in donatione inter virũ
& vxorem,tamen extenditur in donatione facta inter patrem,& filium q̃ mor
te confirmantur,vt per gl.in auth.ex testamento,& ibi Ro.supra,de colla.

LEX XIII.

Si ea. Agnoscens sibi relictum vt manumittat seruum pro-
priũ, cogitur illũ manumittere, & in legato Falcidiã
patitur,licet minus iusto precio consequatur, non si rogetur ex-
traneum manumittere,quia tunc precium, quo cogitur illũ ma-
numittere retinere debet sine aliqua detractione, & ideo tantũ,
ꝙ superest falcidia,detrahi potest.h.d. Ibi fideicommissum ei re-
lictum, subaudi tam pro suo seruo manumittendo,q̃ pro alijs re
dimẽdis,& manumittẽdis, & sic tacite addit aliũ casũ. quare aũt
in seruo patit̃ falcidiã. rõ est, qa agnoscens non vr̃ plus æstimas-
se seruũ suũ,& sibi imputet,si min⁹ caute ad cognitionẽ ꝓsiliuit.

LEX XIV.

1 *Actio extinguitur pro rata,qua debitori succedit creditor.*
3 **Licet.** † Pro rata,qua creditor succedit defuncto,extinguit̃
actio,& pro residuo ꝯ cohęredes competit actio,sed
vt sciatur an legatum integrum debeat̃,debitum antea detrahit̃,
& de residuo legatum præstat̃.h.d.Et pone,ꝙ pater fuit tutor filij
sui emancipati, qui factus debitor filij ex tutela ipsum pro parte
instituit hæredem, & grauauit,vt certum fundum Titio restitue-
ret, filius potest de isto fundo detrahere quantum cõtingeret eũ
pro sua parte de debito tutelæ,& postea fundum restituet,detra
cta Falcidia si ei locus erit,& pro residuo debiti aget contra hæ-
redes. No.quod hæres representat personam defuncti pro rata,
qua ei succedit,non pro pluri. Bar.

LEX XV.

Si prædiorum. Falcidia non detrahitur de cartulis.
h.d.Ibi iure,quia pactum fecerat cũ
vxore,vt lucretur dotem ea præmoriente,vt in gl. Et sic non ob.
l.dos a patre profecta.§.sol.mat.In glo.fi.ibi data in dotem.dic,vt
erat pactus maritus,vt eam lucretur,vt supra in gl.2.

LEX XVI.

Successores. Si æs alienum absorbet totam defuncti
substantiam,legata non debentur,& fru
stra de falcidia quæritur.h.d. In glossa prima dic,vt sit salua ratio
recti sermonis,vt ff.de aur.& arg.leg.l.Plautius.Aliæ gl.per se pa-
tent.Bar.de Saly.

LEX XVII.

A cohæredibus. A cohæredibus detrahit̃ Falci-
dia.h.d. Oppo.de l.Nesennius.ff.
eo.Sol,vt gl.Bartho.

LEX XVIII.

1 *Concedi non possunt oblique quæ directo prohibentur.*
2 *Falcidia detrahitur de eo,quod ab hærede causa conditionis implendę datur,*
& non de eo,quod a legatario.
Si quis quadringentorum. Sicut testator
iure isto non
potest

potest prohibere Falcidiam directo,ita nec per indirectum,& de mortis causa capione detrahit Falcidia,sicut de mortis causa do-
1 natione. h. d. † No.ꝙ prohibita directo, non intelliguntur concessa per obliquum.Item,ꝙ malitiis hominum est occurrẽdum. Item,quod prius est implẽda conditio ab hęrede,quam ipse posset adire.Item, quod datum ab hærede causa conditionis implẽdæ repetitur vsq; ad modũ legis Falcidiæ.Super tex.ibi. & prius eo dato,quod facere oportuit, quia prius impleri debet conditio in sui forma,vt ff.de condi.instit.l.si mulier, & de condi.& dem. l.qui hæredi.in princip. & quod sufficit retento, dic per eum cui debeat impleri conditio, vt hæreditatem possidebat,& sic repetit hęres postquam adiuit,vt alias.quando debitor iurauit vsuras soluere,vt extra,de iureiuran.c.debitores,&c.ad aures secundum Cy.licet gl.hic sentiat,quod hæres totum non soluat, quod est ꝯ dicta iura,& alibi sentit gl.ꝙ hæres possit adire, & postea conditionem implere in l.huiusmodi. in princip.de le.j.sed male,vt ibi per doc.Et in patrimonio testatoris permansit,collige,quod Falcidia resecat ipso iure, quod intellige, vt dixi supra eadem lege.
2 † Venio ad apparatum,&quia hic dicitur,quod datum ab hærede causa conditionis implendæ defalcatur,collige,quod de mortis causa capione detraditur Falcidia.de qua dixi s̃.eo.l.si mortis.
3 † Quæro, an datum a legatario hæredi causa conditionis implendæ hæres sibi imputet ĩ quarta.gl.hic recitat opi.in qua adde,ibi ff.eod.in l.quarta,& dic,vt ibi nota.In prima opp.approbatur,nõ ob.de l.Nessennius,quia in prælegatis loquitur, vel coniungẽdo solutiones glo.potes latius sic dicere, aut datum causa conditionis implendæ est datum nomine precii, & tunc computatur in quarta,quia succedit loco rei,vt ff.eodem.l. qui fundum in principio. Aut sub nomine precii non est datum, & tunc aut testator, ideo voluit ei dari,vt omnibus solueret integra legata,&tunc ẽt computantur in quartam , vt ff.eo.l.quod autem. & no.in l.qui fundum.Aut de hoc non apparet,& tunc,aut hæres iam soluerat integrum legatum, & tunc repetit,vt falcidiam detrahat, tũc exceptio per legatarium est opposita sibi,& datum causa conditionis implendæ tenetur sibi in quarta imputare,vt ff.e.l.filio, & ita debet intelligi gl.pe.in l.quarta.Aut hæres nondum soluerat,sed legatario agente vult hæres falcidiam detrahere , & tunc potest, non obstante eo,quod recepit ab eo causa cõditionis implendæ, vt d.l.in quarta.Nec obstat l.Nessennius in glo.allegata,quia in prælegatis loquitur,vt dixit Bartho.

LEX XIX.

1 *Promittere,quando idem sit cum eo,quod est dare, & nu.2.*

a **Cum certum.** [a] Casus. Si hæres promisit soluere integra legata, tenetur adimplere sine
1 Falcidię detractione.hoc dicit. † Nota, quod paria sunt promittere,vel dare.vbi ratio non est diuersa.Super tex.ibi testatoris se. Nota,quod sciens sequitur demum voluntatem testatoris & nõ ignorans,ibi super integra.Et hoc dicit Iac.de Ra.quod si simpliciter promisit soluere legatum,& non dixit integrum,non tenebitur vltra , quam lex Falcidia patiet, & pro hoc etiam accedat. ff.vt leg. no.cau.lege prima.§.sub conditione, quod nota.Ibi cautionem.scilicet nudam,vt promittendo per stipulationẽ,vel nudo pacto,quia cum sit naturaliter debitum,vt dixi supra eodem, l.j.potest deduci efficaciter in pactum,vt ff.de consti.pec.l.j.in fine.& institut.de ac.§.de constituta,sm̃ Iacob.de Ra. & Petr. Sed alia ratione, quia etiam per pactum dicitur agnoscere voluntatẽ
2 defuncti,quod sufficit, vt hic. † Oppo.ꝙ non sunt paria soluere, vt l.non omnes.§.fi.ff. de re mili. Sol.ꝙ ibi forte ratione publicæ vtilitatis,vel : quia promittebat,ꝙ nõ erat de eius potestate promittere. Oppo.ad idem de l.quod si nolit.§.in factum.vers.illud. ff.de ædil.ædi.Sol.quod ibi promissio erat inualida, vel ibi videtur sentire glo. Opp. ad idem de l.nam natura. ff.de condi.inde. & l.3.ff.de const.pe.simul iunctis.So.quod ibi,ideo,quia promissio non tollit exceptionem , & nec exceptionis æquitatem sicut solet,& ideo non est ei similis,quia non est eadem ratio secundũ Rychar. Bart.de Saly.

ADDITIO.

a Cum certum. Adde Bal.hic,qui inducit hunc textum ad nota.quia quando maritus promittit restituere dotẽ integram, an possit retinere partem quæ sibi defertur ex forma statuti,& qualiter hic intelligatur vide Bart.in l.ꝙ nomine,ff. de condi.infer.& ad supradictam qõ.Bal.vide gl. & ibi Ange.in Auth.de here. & fal.§.si vero expressim,& per do.Ale.in l.si pronus,ff.de do.Bar.in l.cẽturio.

Da caducis tollendis. Tit. L.

Continua rubricam,vt in gl.

LEX PRIMA.

1 *Contraria contrarijs sunt curanda.*
2 *Legata sub die non cedunt a morte testatoris. & nu.3.*
4 *Hæreditas ex die,vel ad diem dari non potest.*
5 *Legata pro non scripta quæ dicantur.*
6 *Caduca quæ sint.*
9 *Legatũ pro non scriptũ ad collegatariũ transit,priusquã ad hæredem redeat.*
10 *Portio quæ deficit,coniuncto debetur.*
11 *Admissus ad partem,an faciat partem.*
12 *Legatum,quando accrescat,& quando non.*
13 *Legatum quasi caducum quibus,& quo ordine debeatur,& nu.15.*
14 *Substitutus,an admittatur ad legatum,& an ad onera teneatur.*
16 *Legata pro non scripta quare sine onere accrescant.*
17 *Legatum,an possit peti,si onus ei adiectum non possit impleri.*
18 *Hæredes scripti hęreditatem adire possunt tabulis clausis.*
19 *Libertas quare non nisi ab adita hæreditate cedat.*
20 *Legata seruis quare non cedant nisi ab adita hæreditate.*
21 *Legatum sub die incerta,quando cedat,& nu.22.*
23 *Legata conditionalia transsumuntur.*
24 *Substitutio qualiter fiat in substitutione causa mortis.*
25 *Legati caduci onus quando,& per quem impleri debeat.*
26 *Iussus aliquid facere,an teneatur suo sumptu facere.*
27 *Coniuncti verbis qui dicantur,& nu.36.*
28 *Ius accrescendi ad hęredem,quando transmittatur.*
29 *Testator an possit ius accrescendi prohibere.*
30 *Hęreditas pro non scripta,an accrescat sine onere.*
31 *Hęreditas an accrescat cohęredi.*
32 *Hęreditas,an accrescat inuitis,& an cum onere.*
33 *Ius accrescendi differt a iure non decrescendi.*
34 *Coniuncti re qui dicantur,& qui disiuncti appellentur.*
35 *Legatum idem in specie duobus factum,vtri dari debeat.*
37 *Coniuncti re,& verbis qui dicantur.*
38 *Portio deficiens,an accrescat cum onere,vel sine.*
39 *Decedere sine hęrede nemo potest.*
40 *Vtilitas publica priuatæ est preferenda.*

ET nomen. Primo exordit. Scđo statuit. ij. ibi cũ igit. Pro casus positione potes dicere,qđ cũ romani plurima haberẽt bella,dubitantes ne pecuniæ eis deficerent ad substentationẽ bellorum,consilium inierunt super pecunijs querẽdis,& consuluit.Papius,ꝙ lex statueret per q̃ prouideretur, ꝙ hr̃ditas non possit adiri clausis tabulis.Nec dies ipsius cederet,nisi ab apertura tabularum,nisi essent parentes vel liberi vsque in tertium gradum. sic, ne dies legatorum interim deficeret non transmittere, sed esset hæreditas caduca.similiter,& legata,& applicarentur fisco, & de hoc statuta est l.Papia.& per senatusconsul.est l.ista confirmata, cum postea bella cessassent,Imperator reduxit per præsentem legem omnes ad pristinum statum.Expone tex.ibi recludere. alias
1 secludere.i.remouere,ibi quem belli calamitas, &c. † Nota. pulchrum,& allegabilem tex.ex quo collige, ꝙ contraria contrarijs curantur.imo,quod secundum diuersitatem temporum diuersa, imo & contraria secundum exigentiam debent fieri statuta. Ibi simpliciter versabatur. s. vt quilibet possit adire clausis tabulis. Ibi vsque ad tertium gradum.iste tex.videtur probare, ꝙ hæreditas non adita per liberos non transmitatur, quia secundum tempus. l.Papiæ fisco debebatur non adita etiam per liberos. Sed istã prærogatiuam habebant,ꝙ clausis tabulis poterant adire, ꝙ no. contra eos qui dicunt ꝙ suus transmittat ad quemcunq;, nec vales dicere hodie non debetur fisco,ergo transmittitur,quia consequentia non est bona, cum solum hoc inducatur, vt clausis tabulis habeatur,& etiam,vt fisco non adita debeatur.

§. Cum igitur. Hic secunda,in qua statutum nouum incipit ponere,& hoc principium dicit in summa lex Papia.& senatuscon.circa eam,& materiam caducorum versantibus correctis statuitur, vt hæreditas defuncti possit adiri clausis tabulis,& vt legata pura,vel vt in diem certam relicta cedant quo ad transmissionem a morte testantis, & fisco non debeantur.Oppo.j.quòd a morte testatoris.non possit adiri, vt in casu,s̃.de his quib.vt indig.l. si ea. Solu. vt in glo. ꝙ hic dicitur,intelligitur nisi aliud impediat, puta si oportet prius accusari
2 occisores defuncti, vt ibi.† Oppo.2. ꝙ legata sub die non cedant a
a morte testatoris,[a] vt ĩ.ea.l.§.nouissimo,& §.sinautem,& ff.quando di.leg.ced.l.si post.Sol.hic quando dies est certa , ibi quando
b incerta [b] quæ vim habet ꝯdõnis.Primus tñ casus, qñ dies est certa,fallit in quibusdã casibus qui habentur in §.nouissimo. Op.3. ꝙ ẽt legata sub incerta die statim cedant quo ad transmissionem, vt ff.de condi.& demonstr.l.hæres.j.respon. & quando dies lega.ce.l.cum hæres.Sol.vt in gl. quia prædicta quãdo dies est incerta, an & qñ contraria qñ est incerta,quando sed non,an. vt dies mortis,quo casu inspicit in cuius psona dies apponatur, quia si hæredis,tunc legatarius añ moriens non transmittit. Sinautẽ in persona legatarij,tunc transmittit, vt in contrarijs. Oppo. quarto, ꝙ ẽt conditionale transmittat,& pro puro habeatur,vt l.si dies.§. fi. ff. quando

ADDITIONES.

a †A morte testatoris.Tu vide de hoc Bal.in auth.contra cum rogatus.s̃. ad Tre.& in l.si plures,de cond.infer.Ang.in l.qui balneum,ff.qui po.in pig.ha.Io.de Imo, in l.quæsitum,§.si seruus,de le.j.& in l.si tibi,e.ti.Bal.no.in l.fi.§.sed quia anima, s̃.communia de leg.& ibi no.in Apost.& Bar.omnino in l.sempronius,post prin, & quod ibi posui in Apost.ad eum in ver.ante diem,ff.de usufr.lega.
b ¶Ibi quando incerta.uide Bar.post gl.in l.eum qui.de condi.& dem.

3 qñ di.leg ced.sol.vt in ea.glo.in fi. †Opp.5.ꝙ legata in diem certam relicta,nõ cedant, a morte testatoris nec etiã pura. Nam tũc dr̃ dies cedere cum res incipit deberi, & peti. vt l.cedere diẽ. ff de ver.sig.Sed neutrum istorum peti põt nisi adeat hæreditas.vt s̃.si quis omis.cã test.l.2.de fidei.l.eã quã.& l.nemo.ff.de test.tu. Imò nec adita hæreditate legatum in diem certam relictum ante euẽtũ diei peti nõ põt,siue sit quantitas,siue spẽs.vt ff.de ver.ob.l.eũ qui Kalendis.& ff.vsufru.quẽad.ca.l.si vsufr.§.plane. & ff.de vsufr.le.l.Semponius athalus.Sol.vt in glo.seq.s.ꝙ istud uerbũ cedere, sumitur dupliciter. Vno modo quo ad transmissionem, tunc dic,ꝙ in glo.præcedenti,& in præcedentibus ꝯrijs.alio modo ad obligationem,petitionem,vel dñij translationem.& tunc hñt locum ꝯria,q̃ sic vltra gl.declara.Nam aut quæris quo od obligationem, aut quo ad petitionem , aut quo ad dñij translationem. Si quo ad obligationem dic, ꝙ añ aditã hæreditatem nõ cedant,qa nondum est aliquis ꝯtractus, vel qa nec persona quæ debeat obligari,sed p aditionem hr̃ditatis hr̃s quasi cõtrahit cum legatariis, vt Insti.de obliga.ex quasi ꝯctu.§.hr̃s,& dicit, taliter quasi ꝯhere qualiter test õr voluit, & ipse dicitur taliter voluisse, qualiter legauit.ideo si legata sunt pura,quasi ꝯhit pure,sed si in diẽ, quasi contrahit in diem,si sub conditione, quasi ꝯhit sub ꝯditione , & iõ puram,& in diem certã legatũ transmittit,nõ cõditionale,vel in diẽ incertã,sm̃ qđ superi' dixi. Si aũt quærit quo ad petitionẽ, tũc nõ sufficit solũ conditio hæreditatis facta p hæredem, sed oportet,vt ꝯsensus,& agnitio legatarij interueniant, & tũc quoad petitionẽ cedit dies in puro , & etiam in relicto in diem incertã, licet in eo differat exactio in ꝯditionali, vel in diẽ incertã relicta, quæ p ꝯditione habet,cedit demũ cũ purificata fuerit cõditio sicut in veteribus ꝯtractibus.Si aũt quæritur quo ad dominij trãslationem,tunc in legato primo dominium ficte cedit a morte testãtis, vt l.Titio.ff.de fur.sed ab adita hereditate,vt l.si tibi homo. §.cum seruus.de lega.primo.l.si cõmutabiliter, quia potest legatarius repudiare,& fingitur nũquã sibi quæsitum.Itẽ si põt agnoscere,& tũc incõmutabiliter dicit ei quæsitũ,in legato aũt in diẽ certũ nõ trãsfert dñium nisi die adueniẽte,vt ff.vsufru.quemad. ca.l.si vsusfru. §.plane.& ff.de usufr. le.l. Semponius athalus.In conditionali vero nõ trãsfert nisi cũ ꝯditio euenerit, vel dies in-
4 certa,vt s̃.cõ.de le.l.fi.§.fi.& dic,vt ibi dixi.†Op.vj.qđ similitudo non sit bona de legato ad hæreditatem,cũ hereditas nõ possit dari ex die vel ad diẽ,sed legatũ sic,vt ff.de hr̃di.instit.l.hęreditas. Et est ratio,quia pro parte temporis quis non potest decedere testatus,& pro parte intestatus,nisi sit miles, ut l.miles ita. ff. de mili. test.So.ut sequitur in eadem glo.vsq; in fin.

§. Et cum triplici. Hic ponit q̃dã euidẽtia ad dicẽda.E.x.i.rñ.notat,ꝙ ñ discernũt noua,nisi cognoscãt antiqua,nec reformãtia,nisi cognoscant re-
5 formata.†Ex scđo no.ꝙ legata, his q tpe legati nõ sũt ĩ rerũ natu
a ra, [a] vocant p nõ scripta.Et est rõ,qđ legatũ ẽt momẽto non habuit aliqđ essentiale vel substãtiale principiũ, iõ si datũ fuit in testõ in scriptis,p non scripto hr̃, sic in nuncupatiuo habet p non dicto.Ex tertio no.quod legata sunt his qui sunt,sed testatore viuente deficiunt,& vocantur quasi caduca,& hoc uult dicere quasi ista litera dum dicit,quod ueteres appellabant in causa caduci, quasi caduca,ideo appellabantur.quia licet habuerũt suum essentiale principium,non tñ firme stabant,sed testator reuocare poterat,vt s̃.de sac.san.ecc.l.j.& s̃.de fidei.l.dari.& ff.de adi.leg.l.iij.Et ideo,quia quasi stabant quasi cadunt. Cyn.† Ex quarto rñ.no.ꝙ
6 caduca appellant,quę deficiunt post mortem testatoris.Et est rõ, quia testatore morte pręuento non poterit reuocari, & sic vere stabant,& pro tanto cum deficiunt,uere cadũt.Has rationes no. vt istam diuersitatem verborum intelligas.Bar.

ADDITIO.

a † His qui non sunt in rerum natura.uult iste dicere,ꝙ legatum factum iam mortuo est inutile , de quo vltra Barba.in principi.uide Bar. in l. pater. §.tusculanus, & ibi not. in apostil. ubi remissiue de hoc , & an habeat locum in relictis piis. ff.de lega.tertio.

a **§. In primo ita.** [a] Hic declarat q̃ in p̃cedenti dixerat.Et primo declarat iura antiqua cir-
7 ca pro non scripta ea confirmando . † Casus. legatũ pro nõ scriptum remanere debet penes hæredẽ,nisi legatarius in eo habuerit substitutũ vel cõiunctũ, quia tunc eis debetur & rr̃ sine onere,ꝙ ẽt erat antiquitus. h.d. No.tria, ut sunt tres partes summarij.Itẽ quarto,ꝙ legatũ est donatio,vt hic,& de le.ij.l.legatũ. Op. qđ nõ apud hr̃dẽ remanet legatũ pro nõ scriptũ , sed apud legatariũ,vt ff. de cond.& demon.l.si quis eũ quẽ. So.ꝙ ibi legatũ serui valet,nec est pro nõ scriptum , iõ seruus apud legatariũ remanet. Et licet legatũ libertatis debendæ seruo pro nõ scripto sit cũ talis esset conditionis , ꝙ manumitti, nec ad libertatẽ peruenire poterat,& ita potius concordat . Et hæc intellige vera, qñ seruus post tp̃s erat manumittẽdus , vt hic colligit iuxta finẽ, quia tũc legatarius nõ cẽsetur , vt minister,secus si statim debuit eũ manumittere,qa tunc,ut simplex minister iudicatur, ideo nõ apud eũ,
8 sed apud hr̃dẽ tũc remanet,vt l.si quis quos.de le.ij. † Opp.ad idẽ de l.codicillis, in prin.de leg. ij. Sol. ꝙ ibi legatum inutile propter fideicõmissum,& sic alia cã,quã hic. Sed hic legatũ est inutile pp se,qa p nõ scriptũ,vt in gl. Vt tñ hæc latius pateãt,& q̃dã alia tollãtur obiecta.Dic, aut legatũ , ꝙ dr̃ inutile est factum alicui,vt legatario,& tunc, aut legatum tm̃ est inutile pp fideicommissum,& sic alia cã q̃ hic.Sed hoc legatũ est inutile, aut fideicõmissum a legatario factum.Si legatũ distingue. Aut est p nõ scriptum.& dic, vt hic. Aut caducum,vel quasi.& dic, ut in sequen. si fideicõmissum est inutile,dic Aut ab initio , & tunc melior est conditio possidentis,d.l.codicillis. in princ.Aut fideicommissum est inutile ex post facto,& tunc melior est conditio legatarii, ut ff.de lega.ii.l.si qs Titio.j.rñ.& adde de leg. j. l. si fundũ per fideicommissum,§.Iuli.ff.de leg.iij.l.pater,§.Tusculanus.Secundo casu,qñ vt ministro,& tũc si fideicõmissum sit inutile a prin.siue ex post facto legatum nõ debet . Et solutũ legatarius restituere hæredi tenetur,vt d.l.si quis Titio. ij. rñ. & vide quod ibi no. Tertio credit,vt ministro relictũ,si nullum cõmodũ re,vel tpe est percepturus, non alias,vt l.si quis eũ . de condi.& de. hæc no.quia materia est intricata, & quasi oĩa fuerunt verba originalia Dyn. ali
9 ter distinxit Pe.vt dicam ĩ.in fi.huius.§. † Op.4. cum gl.quod le-
b gatum p non scriptũ [b] prius quã redeat ad hæredẽ, vadat ad collegatarium licet disiunctum,ut ff.de leg.j.l.si duobus.§.fi.Solu.j. quod hæc corrigit illam,sed hæc est ꝯ istã lrãm. Secundo, qđ ibi non erant disiũcti, qa verbis saltẽ erant coniuncti , licet re essent disiuncti,istã rem pbat gl.furiosa ratione , & dat tertiam.s.quod ibi posthumus licet non esset in rerum nã , sperabat esse,hic nec erat, nec sperabatur. Hæc sol.non est bona ad §.fi.de quo opposuit gl.quia in §.fi.non sperabatur,quia ammodo erat certum, iõ ad illũ tene p̃cedentem,quã tenet Dy.& Bar.Et Pe.& Cy. & cõiter omnes ad prin.illius.l.qđ vr̃ ob.isti. §.fi. hæc vltima sol.est bona, qa ibi in j. sperabat in futurũ extare. Iõ interim Titius ad dimidiã tm̃ admittat,& cũ postea erit certũ illũ nõ nasciturũ ha-
10 bebit residuũ, vt cõiũctus cõiunctione verbali,vt ibi in fi. † Op. 4.qđ portio deficiens nõ sp debeat ꝯiũcto, vt ff.de leg.j. l.plane, §.si ꝯiũctim.& l.huiusmodi,§.si Titio.ff.de le. 2. Gl.soluit qđ hic ponat regula , vt portio deficiẽs accrescat ꝯiuncto. fallit in casib. & qa gl.nõ assignat aliquã rõnẽ,iõ sequendo gl.potes dicere,ꝙ in §.si cõiunctim.põt esse rõ, quia ibi legatũ nõ est funditus nullũ,qa saltẽ de æquitate naturali valet in persona serui,vt s̃.de nec. seruis.l.pe.§. illo videlicet. iõ eius portio non accrescit alij . Ad l. huiusmodi,§.si Titio dicunt quidã, qđ ibi est rõ, quia dñs iure retentionis potest se tueri. iõ & merito qđ retinet, alteri non accrescit. Ad l.si Titio.dic,ꝙ ibi ideo,qa persona legatarii totaliter nõ subducit,qa ab eo aufert fiscus, qui loco illius subrogat,qa tñ p̃dicta ꝯria incidũt in brocardũ quo quærit. An q non admittit ad partem,faciat partẽ,possunt & aliter solui,ut patebit in distin
10 ctione seq. † Cum igit quærit, an q nõ admittit ad partem faciat partem, dic , Aut is qui admittit non fuit vocatus neque nominatus,& clarum est, ꝙ non facit partem. Aut fuit vocatus ad partẽ, & tunc aut non est inuentus.Primo casu: aut constat eũ non extare,& tunc, aut non facit partem, vt hic. & ff.de le.j.l.si duobus. §.fina.aut dubitatur, quia adhuc inueniri speratur.& interim facit partem,vt l.si duobus, in principio. de legatis primo. Et postea cum spes illa desierit , residuum debebitur ei cui interim fecit partẽ,& sic spe illa desinente desinit partem facere, vt d. l.si duobus.in fi.Secundo casu; qñ vocatus est inuentus , sed non admittitur,& tunc,aut ideo nõ admittit : quia est incapax suo delicto: & tunc partẽ facit,quia admittit , sed fiscus qui aufert ab eo eius loco subrogatur: vt ff.de le.ij.l.si Titio . Aut ideo non admittit : quia ius petendi ei non competit de iuris rigore , sed de ęquitate naturali sic , & tunc partem facit. vt l. plane. §. si coniunctim, de le.j.coniuncta.l.qdam.§.illo videlicet, s̃.de necess.seruis. Aut ei nõ competit de rigore, nec de æquitate, & tunc aut hæres qui tenet ad soluendum potest se tueri iure retentionis,& tunc partem facit,ut l.huiusmodi. §.si Titio.de lega.j. Nam cum ibi legata esset res aliena diuinum non transiuerat , sed debeat accipere de manu hæredis,& hęres se retentione tueri poterat.aut iure retentionis se queri non poterat: & tunc p̃rẽ non facit,vt l.plane. §.si duobus.de leg.j. Vbi autem dixi,ꝙ partem non facit qui ad partẽ nõ admittitur,de iure speciali admittat , & tunc portio deficiens ei non accrescit,vt ff.de condi.& dem.l.si mulieri, & Titio,& de le. præ.l.iij.§.coniunctim,siue res legata sit diuisibilis,vt ibi,siue res sit indiuisibilis , quia tunc res sibi potius remanet solida iure nõ decrescendi,vt ĩ.eodem.§. finaũt a deficiente. Et ita debet intel-
11 ligi,quod no.in di.§.si coniunctim. † Opp.5. contra id quod hic dicitur,quòd sine onere accrescit,imo cum onere, vt ĩ.eod.§.his itaque.solu.dupliciter , primo, ꝙ hic in legatis, ibi in hr̃ditate,& hanc

ADDITIONES.

a ¶ In primo.§.hunc no.limi.per tex.in l.fin.ff. de his quæ pro non scrip.ha.& ibi nota.Bar.
b †Legatum pro non scriptum,&c.Tu dic de hoc vltra no.hic per Bal.nu.12.uer. extra quero.vt no.item in l.1.supra qñ non pe.par.& in c.1.§. cum vero Corradus . in tit.qui feudare possunt,in vsi.feud. & prout no. Bar. & Io.de Imol. in l.si mihi, & Titio.ff.de uer.oblig.

hanc partem tenet Pe. scdo, ꝙ ibi in caduco, vel quasi, qd accre-
scit cum onere: vt in §.se. hic in ꝓ non scripto, aut in legato, aut
in hrditate. Opp.6.ad idem de l. ciuilibus. §.lucius. de le. 2.sol.vt
glo. Primo, ꝙ hæc corrigit per illam literam. scdo, ꝙ hic in ꝓ non
scripto, ibi in caduco per repudiationem, & sic ꝙ ibi dicit, heres
non extitit, intelligitur, quia repudiauit, & ꝙ ibi dr, ꝓ nō scripto
habet, idē ac si scriptum non fuisset, & sic aliter accipit ibi, q̃ hic.
Et istam solu. tenuit Iac. de Are. & cum ea transiuerunt doc. anti-
qui. Aliam sol. dedit pe. s. ꝙ ibi in vero pro non scripto sicut hic,
sed ibi ideo accrescit cum onere, quia pariter, & simul onus adie-
ctū erat vtriq;, hic vni tm̄. Aliā sol. dat Cy. s. ꝙ hic in legato ꝓ nō
scripto, ibi in hæreditate pro non scripta. quæ ēt de iure fforū ac-
crescebat cum onere, vt ibi, & l. si duobus. §. j. in eo. ti. & istam se-
quit Bar. & de his latius dicam. j. eod. §. his itaq;. Opp. 7. de auth.
hoc amplius. s. de fideic. Sol. vt sequit in glo. quia in diuerso casu
loquit. Quæro cum glo. qui sunt illi casus, in quibus legatum ac-
crescit pro rata cum onere suo, & respon. vt in gl. seq. Et attende
ꝙ quartum casum ponit gl. j. eo. §. vbi aūt. s. quando onus simul
fuit iniunctum vtriq; legatario, quod no.

a
13 **§. Pro secundo.** [a] Casus. † legatum, ꝙ efficit quasi
caducū primo debet substitutis.
scdo coniūctis, & his nō volētibus, vel nō extātibus remanet a-
pud eū a quo est relictū, & a quocūq; eorū debet onus eidē adie
ctū. h.d. No. ꝙ vbi lucrū, ibi onus, vt hic, & s. de fur. l. manifestissi-
mi. §. sed eū il. ij. & ff. de reg. iur. l. sm naturā. Itē in tex. ibi, sed oēs
personas. Et ex hoc patet, ꝙ ēt hrs de quo p̄dixerat, & apud quē
remanet onus hoc, tenet, & est casus in l. si a substituto. ff. de vsuf.
leg. Nec ob. quod hrdi nō videat lucrū nec augmētum, sed poti⁹
non detrimentū, & per ꝯ̃ns videatur eum nō teneri ad onus, vt
j. eo. §. si autem a deficiente, quia ibi testator rem legatam pri-
ma facie volebat esse in solidum penes alterum, vt ibi dicit text.
hic econtra non volebat esse penes hæredem, & ideo eo respe-
ctu dr sibi cedere lucro. Oppo. ꝙ non remaneat apud legatariū.
vt ff. de adi. leg. l. filio. §. mater. Solu. vt in secunda glo. s. quod ibi
mater fuit electa vt ministra, non vt legataria sm Dy. & Iac. But.
licet Pe. dixerit, quod ideo, quia socer excludit ex dispositione te
14 statoris. † Opp. ij. ꝙ substitutus non admittat, vt ff. de cap. l. ꝙ si fi-
lius. sol. vt glo. qd hic in vulgariter substituto, ibi in pupillariter
de quo latius dicam. ff. de vul. & pup. l. lex Cornelia. Oppo. 3. ꝙ
Iustinianus male dicat hic vetus ius corrigens, quia hoc idem
erat de iure veteri, quod caduca accrescerent cū onere suo, vt ff.
de vsufr. lega. l. si ab eo. & ff. de lega. ij. l. si Titio & Meuio. Sol. vt
in gl. vel dic melius, qd de iure fforū quasi caduca nō applicabāt
fisco. sed remanebat apud hrdem cū onere suo, vt d. l. si ab eo. ff.
de leg. ij. l. celsus. in prin. q' in legatis loquūtur, vt ff. de le. i. l. si duo
bus. §. j. j. rñ. & l. ciuitatibus. §. lucius. q̃ in hrditate caduca loquū-
tur sm vnam lec. Sed postea facta fuit lex Papia. q̃ disposuit præ-
dicta fisco deberi, vt hic in prin. sm q̃ legem Papiā loquitur. l. itē
veniunt. §. cū antea. ff. de petitio. hrd. Vel forte ibi, vt vacantia fi-
scus occupat, & sic hic corrigit ius vet⁹, ꝙ fuit mediū ante. istud
Op. 4. ꝙ substitutus ad quē redit non teneat ad onus, vt ff. de hæ-
re. insti. l. sub cōditione. Sol. gl. qd ibi erat ꝯditio casualis q̃ nō dr
onus, quasi dicat, qd cōditionis potestatiuę ad substitutū transi-
ret, & ita clare tenet gl. in ꝯ̃rio. Sed ꝯ̃ istas gl. vr casus in l. quæ ꝯ-
ditio. in princip. coniuncta glos. sua. ff. de condi. & demōn. Quare
Bart. dixit, quod in substitutionibus hæredum conditionis ꝓtāti
b uæ onus non transit ad substitutū, aliud in legatis [b], vt notat alia
gloss. in contrario posita, & rationem assignat, quia institutionis
hæredum sunt fauorabiliores, q̃ legata, ne deficiant ipsa testamē-
ta, & hoc vbi onus esset in vi condōnis. Si naūt sit simplex graua
15 men, indistincte procedit. l. ista. & h. d. Cy. † Oppon. 5. ꝙ caducū
non deuoluatur ad coniunctum cum onere, vt ff. de leg. 2. l. cel-
sus. de pe. & fin. Sol. vt in glo. Ibi loquit secundum quoddam ius
antiquum, quod fuit postea correctum per. l. si Titio, & Meuio.
§. Iulianus in eo. ti. Et hoc verum prout illæ. ll. in ꝯ̃rium alle. intel
ligunt caduca. sed ibi intelligunt in hrditate caduca. sed hic intel-
ligunt in pro non scripta. Non ob. & locum hēt quod in p̄ceden
ti. §. dixi, vt in l. non iustā. s. ad treb. Opp. 6. de l. j. §. fi. de le. 3. sol. vt
in scda gl. s. qd ibi nullus est substitutus, vel ꝯiunctus, quia alius
non erat in eo gradu cū illo. Itē ibi relinquunt legitimo, quo ca-
su distinguit, aut simpliciter, & tūc quicūq; succedit tenet vt l. si
qs testamento. & l. ꝯficiunt. de iur. co. Aut nominatim ab vno, &
tunc illo repudiante sequens in gradu non tenet vt d. l. j. §. fin. de
leg. iij. hic vero alius erat substitutus vel coniunctus. Opp. 7. de l.
licet Imperator in fi. de leg. j. sol. vt sequitur in ea gl. videlicet, qd
cum onere transeunt ad substtutum, vel coniunctum, vt hic nisi
appareat de testatoris contraria voluntate vt ibi. & dicit glo. qd
hæc sol. potest esse gñalis ad ꝯtraria ēt p̄cedentia. Ex quo collige
quod glos. vult quod vbi nominatim ab vno relinquit, tunc ac-
crescebat sine onere, & intelligitur nominatim proprio noīe, vt
d. l. j. §. fin. de leg. iij. & sic potest intelligi. l. celsus. §. pen. & fina. de
le. ij. secus si nomine appellatiuo. & ita loquitur l. si Titio. §. Iulia-
16 nus in eod. ti. † Quæro cum glo. quare pro non scripta accrescant
sine onere, vt in p̄cedenti. §. sed non caduca vel quasi vt hic. Re-
spon. gl. qa pro non scripta nullo momento valuit ergo nec gra-
uamen ei adiūctum vt l. ab eo s. de fideic. sed caducum, vel quasi
aliquo tempore, valuit, & per cōsequens, & onus eo respectu te-
17 nuit. † Quæro si relictum tenet, sed onus ei adiectum impleri nō
c potest vtrum legatum peti possit. [c] & distinguit gloss. aut onus te
nuit a princ. & peti potest, vt ff. de leg. iij. l. pater. §. tusculanus. Aut
nō tenuit a prin. & peti ñ p̄t, vt l. codicillis ī prin. de leg. ij. solutū
tñ non posset repeti, vt ibi. & sic est ibi melior conditio possesso
ris. Contra hoc op. gl. & non soluit de. l. si quis eum quem. ff. de ꝯ-
di. & dem. & licet hic non soluat, tñ in d. l. codicillis. soluit, dicens
quod illa debet intelligi scdm. d. l. codicillis. s. vt non repellat a le
gato. s. retinendo, sed bene repelleret a petendo si nō possideret.
Sed meo iudicio hæc sol. violat illam literam, nec ratio ibi posita
hanc solutionem ibi patitur. Alij ideo soluerunt, ꝙ ideo ad peti-
tionem admittitur ibi coniecturata voluntate testatoris, qui vo-
luit legatarium manumittere post tempus. & sic commodum vo
luit eum hēre, & propter hæc apparet, quod fuit magis prædile-
ctus a testatore, q̃ hæres, cuius potius ꝯtrarium est in di. l. codicil-
lis, & hanc tenebat do. meus. Sed, quia Pe. & Cyn. male distinxe-
runt in materia. ideo distinctionem eorum subnecto, cum quę
ritur si legatarius non potest implere grauamen adiectum lega-
to, an priuet legati cōmodo, dic. Aut implemētum grauaminis
est impossibile ipsi legatario tm̄, aut vnicuiq;. Prīo casu, aut est ei
impossibile ꝑꝑ naturale vitium, & nō vitiatur legatum, siue lega
tū sit in vi modi siue vi cōditionis. ff. de leg. ij. l. mortuo bouc. §. la
beo, & de le. iij. l. fideic. §. si seruo, & de condi. & dem. l. multum.
Scdo casu, qñ vnicuiq; vniuersaliter est impossibile, & tunc. Aut
nullius interest grauamē impleri etiam si impleri posset, & lega
tū nō vitiat, sed peti potest. vt l. obtinuit. ff. de cōdition. & demō-
strat. & insti. de hære. insti. §. si impossibilis. Aut alicuius interes-
set, puta in cuius persona dēt impleri, si impleri posset. & tunc,
aut legatum est ei factum, vt legatario, aut ministro, aut dubitat.
Primo casu, aut grauamen est in vi modi. & tunc legatum debet,
vt l. si qs eum quem. ff. de condi. & demō. aut grauamen est in vi
conditionis, & tunc impleri dēt de facto, vt l. meuius. ff. de condi.
& demon. Scdo casu, qñ est ei legatum vt ministro, & tunc dic,
vt in ista gl. Quia aut nō tenuit grauamen ab initio, & tunc pete
re non potest, licet si penes se habeat, possit tueri exceptione, vt
l. codicillis in princ. de leg. 2. Aut tenuit ab initio, sed est redactū
ad inualiditatem siue impossibilitatem ex postfacto, & tunc le-
gatum debetur, & peti potest, vt l. pater. §. Tusculanus de le. 2. Ter
tio casu, qñ dubitatur, dic, ꝙ si grauamen est tale, ꝙ ipse nō sit cō
modum percepturus ex legato nec re, nec tempore, tunc censet
ei relictum, vt ministro, vt l. si quis. de le. ii. Secus si cōmodum sit
percepturus, re. vel tempore, quia tunc censetur legatarius, vt l. si
eum quem. ff. de condi. & demon. Bar.

ADDITIONES.

a Pro secundo. Vide Bar. in l. j. in prin. vl. q. ver. item quæro. ff. de uulg. & pup. & limita istū tex. in eo. quod dicit quod substitutus præfertur coniuncto per casū l. quamuis. s. de impu. & l. quidam testamento. ff. de vulga. & pup.

b † Aliud in legatis. Adde quod legata relicta ab instituto debeantur substituto, ubi ex pręsumpta mente defuncti apparet, quia tūc debentur a solo instituto, & limita nisi esset legatum alimentorum, quia tunc indistinctę debetur a substituto. casus est sing. in l. 4. §. lucius. ff. de ali. & ciba. legat.

c † Vtrum legatum peti possit. Tū vide de hoc melius quam per aliquem per Ale. post Bar. in l. si fundum per fideicom. §. j. & ibi dixi in apost. ad eum in prin. in ver. an debeatur legatum. ff. de leg.

a
18 **§. In nouissimo.** [a] Casus. † ēt clausis tabulis hære-
des scripti pñt hæreditatem adire,
& hæreditas nō adita, nō trāsmittit, nisi certis ꝑsonis. h. d. In tex.
ibi tam existere hæredes q̃ adire. Collige ex ista diuersitate uerbo
rum, ꝙ iste tex. loquit tam in filiis. suis, q̃ nō suis cū existentia sui
hrdis proprie habeat locum in suis, & aditio hrditatis in nō suis.
Et no. ꝙ hoc nouum contra l. Papi. hic inducit, vt ꝓbat illud ver
bum, censemus, quod sequitur, & ibi nisi fuerit adita. Colligunt
quidā, hic loquitur. de liberis qui non sunt in potestate, quorum
ꝓprie est adire, q non aditam non transmittunt, nisi ad posteros,
vt hic. de suis aūt, qa nihil dñt remanere iura antiqua, q̃ volunt, ꝙ
iure trāsmittant nō agnitā ad quemcunq;, vt l. ex militari. §. fi. &
l. seq. ff. de mi. tes. Sed certe. & hic loquit ēt in suis, vt in præcedē-
ti apostilla dixi qui sm tp̄s. l. Papiæ non trāsmittebant ad quēcū-
que, vt dixi. s. in §. & cū. l. Papia est correcta; & iste. §. procedit sm
hoc ius nouū. Hic vr casus qd hodie sui nō trāsmittāt ad quēcū
que, & voluerūt gl. nræ. Nec ob. qd hic dicit nō aditā qa licet im
miscere affirmatiue loquēdo sit suorū, tñ in mixtionē p̄cedit adi
tio, q̃ cōsistit in aīo, vnde non adita dr ēt in suis, ideo hoc so. uer-
bū. ut cōe ad oēs, de qbus. s. dixi, hic vt breuius loqueret potuit. fa
cit. l. j. s. de diuer. rescrip. Et de hoc plenius dicam in l. apud hostes
infra. de su. & leg.

ADDITIO.

a Innouissimo. Nouissimo quomodo ponatur vide insti. ad orfi. §. nouissime. & Bar. in rub. ff. de oper. no. nun.

§. Libertatibus. Casus. Legata : fideicōmissa pura
uel ī diē certā relicta cedūt a mor-
te testōris, excepto legato libertatis vsufruct⁹ & qbusdā aliis q̃ ce
dunt

19 dñt a tempore aditæ hæreditatis. h. d. † Quęrit gl. de ratione, qua
re libertas non cedit nisi ab adita hæreditate. & dic, vt in gl. j. qa
si ante competeret, & postea non adiretur hæreditas, reuocanda
esset, quod videret ridiculum, & ideo sanctius fuit disponere, vt
non prius competat q̃ hæreditas adeat. Fallit tñ in casu speciali,
in quo libertas debet ēt hęreditate non adita. vt l. Antonius. ff. de
fi. li. Quæro ij. quare legatum factum seruo cui libertas est relicta
non cedit ab adita hæreditate, vt regulariter faciunt legata pecu
niaria. Respon. gl. ꝙ hoc euenit propter libertatem relictā seruo,
quę prius non cedit, vñ si legatum antea cederet acquireret hære
di, cuius in totū est interim seruus, & sic postea liber factus nul-
lum haberet commodum huius legati, ꝙ esset ꝯ̃ mētem testato
20 ris, ideo ante non cedit, vt l. qui fideicōmissariā, s. de fidei. † Quę-
ro de ratione tertij casus, quare legata relicta seruis, q tertio sunt
legati, non cedunt nisi ab adita hæreditate. Rñ. glo. ꝙ hoc fuit in-
uētū, quia si cederet statim a morte testatoris quæreret hæredita
ti, & sic expiraret. Nā seruus licet alteri sit legatus, non ꝓpea ve-
re est in dñio illius añ aditam hæreditatē, sed hrditatis. vt ff. de le.
j. l. si tibi homo. §. cum seruus. licet de quadam fictione adita po-
stea hæreditate fingat ab adita hæreditate fuisse dñs, vt ff. de no-
xa. l. si seruus legatus. Ne igit ꝯ̃ voluntatem testātis hoc eueniat,
ne ille vtriusq; legati cōmmodum habeat, hoc fuit statutum. Bar.
vero in omnibus dicit esse istam rationem, quia tunc inquit ip-
se, legatum cedere a morte testatoris qñ expedit legatario, nō qñ
ei expedit ne cædat, sed in libertate ei non expedit, quia illa non
transmittit. idem qñ ei aliquid relinquit, non expedit ei, vt cedat
a morte testantis, quia tunc quęreret hęreditati, quia vere est eius
dña. Sed expedit ei ne cedat ante aditam hęreditatem, quia si li-
ber erit, sibi quærit, vel si non erit liber, quæret ei cui legatus est.
Sed rō gl. melior vr, quia si statim liber efficeret sibi haberet q̃si
a ta medio tp̄e. Quæro, hic excipit vsumfructum, [a] quid de vsu, &
habitatione. dicit gl. idem vt in l. ij. ff. qñ di. leg. ce. Et pro hoc quia
in eis est eadē rō quæ in vsufructu. Quæro, quid in seruitutib. præ
dialibus? dicit gl. ꝙ forte idem ar. ff. de ser. le. l. fi. & ff. com. prædi.
l. fi. ad oppositum arguit de l. si fundus; in fi. ff. de ser. leg. Sed dic,
ꝙ quantum ad transmissionē cædunt a morte testatoris. vt l. pe-
coris. ff. de ser. rusti. prędio. Sed quātum ad vim oblationis & pe-
titionis cedit ab adita hæreditate. vt l. si partem. ff. quemadm. ser.
amit. Et ita intelligatur hęc gl. sm Iac. Bu. Mar. Sil. & Cy. Bar.

ADDITIO.

a Vsumfructum. Nota hic, quod usufructus trāsmittitur ad hæredem, de quo ui de tex. no. in l. cum antiquitus. s. de usufr. per quem limi. hanc regulam. & in l. fi. eo. ti. ratio autem est, quia usufructuarius non dicitur proprie dominus, vt dixi post Bar. in apo. ad eum in auth. quod locum. nu. 4 uersi. dominus. supra si secundo nupserit. & in rub. supra, de usuf. in prin. in uer. si dominus.

a
21 **Sin autem [a] aliquid.** Casus. † Dies legati relicti
sub cōditione casuali pote-
statiua, vel mixta, vel sub die incerta demum cedit, cum dies, vel
ꝯditio euenerit. & ideo nō transmittit, si interim legatarius mo-
riatur, sed defertur substituto vel coniuncto, quibus non extanti
bus remanet apud eos, a quib. relictum est. h. d. In tex. vbi fortu-
na, subaudi in casuali. Ibi voluntate, vt potestatiua. Ibi vtraq;, vt
mixta. No. ꝙ in donatione causa mor. potest substitui, sicut in le-
gatis, vt hic in fi. Opp. ꝙ legatum conditionale transmittit, vt ff.
de leg. j. l. iij. & ff. de cond. & dem. & d. l. conditiones. Sol. ꝙ hic in
conditione non inhærente legato. ibi in ea, quæ inhæret. & si ex-
pressa non esset, nam illa non reddit legatum conditionale, ideo
ibi transmittit. Opp. ad idem de l. hæres meus. ff. de cond. & dem.
l. si cum hæres. ff. qñ di. le. ce. Sol. vt in glo. ꝙ hic qñ dies est incer
ta, an, & qñ, vt dies nuptiarum. ibi, qñ est incerta, sed non an. vt
dies mortis, quo casu distingue, aut apponit in persona legatarij
22 & transmittit; aut in persona hęredis, & non transmittit. † Vt tñ
hæc materia plenius liqueat, cum querit, an legatum sub die in-
certa relictū cędat? dic, aut cōstat de voluntate testatoris, & illā
serua. aut dubitat, & tunc, aut tp̄s incertū adiicit verbis executi-
uis. & dic, vt dicam j. qñ di. leg. ced. l. ex his. Aut adijcit verbis di-
spositiuis, & sic substantię legati. & tunc, aut est incertū an & qñ,
vt tempus nuptiarum, & tunc in cuiusq; persona apponat, siue
hæredis, siue legatarij, siue tertij, legatum est conditionale, vt ff.
de cond. & de. l. hæc cōnditio. & l. dies incertus. ff. qñ di. le. ced. l. si
dies. ij. rñ. & in hoc §. ideo non transmittit interim moriēs, aut est
incertum, qñ, sed non, an, vt tempus mortis, tunc fac tria mēbra,
vt sequetur, quia aut est appositum in persona onerati, siue gra-
uati, tunc legatum est conditionale, vt s. de fidei. l. post mortē. &
ibi gl. ideo non transmittit. Aut in persona onerati. & tunc, si res
ipsa legata non est alias ad hęredes transitoria, vt ff. de vsuc. l. Ti-
tio. & ff. de ma. test. l. libertas. & l. fi. quicquid ergo sentiat gl. s. de
hęre. insti. l. extraneū. vt ibi dixi. Si vero est transmissibilis ad hæ-
redes, tunc valet. nec est conditionale, sed parem in diem tātum
dilatum, vt ff. de cond. & de. l. hæres meus. & prædicta quando tē
pus est incertum. Si vero sit certum. & tunc aut appositum est
in persona grauati, aut honorati, aut tertij. si grauati, aut per di-
ctionem postquam, & tunc conditionem facit vt ff. de ver. signi. l.
inter illam, fallit libertatis fauore, vt ff. de fi. li. l. fidei. §. ēt. Aut per
dictionem si, & tunc etiam facit conditionem pręterquam in li
b bertate. ita no. de fi. li. l. fideicom. Sed illam reprobauit Bar. dicēs,
ꝙ dictio cum, [b] facit tm̄ diem, & non conditionem. & pro hoc al
legat l. libertis. §. ab hęredibus. de ali. & ci. leg. & ad l. fideicom. di
cens nullum esse speciale. ibi in libertate, sed tantum ius commu
ne. Ego puto gl. illam veriorem, quia si dictio, postquam, facit cō
ditionem, vt d. l. inter illam. eadem ratione dictio, cum, quia non
videntur mihi differre. ad l. libertis. §. ab hęredibus. in contrariū
alleg. Respon. quod ibi hoc operatur illa conditio quam testator
ibi expressit, dum dixit, si tamen te ante non reliqueriti &c. Per
omnem aliam quę tacite insuisset uidetur excludere, vel tollere.
arg. s. de pac. conuen. l. fina. ff. de iudi. l. cum prętor. Secundo ca
su quando in persona honorati, tunc conditionem facit. ff. de le
ga. j. l. si cui. Tertio casu, quando in persona tertii, & idem, fallit fa
uore libertatis. vt ff. de ma. test. l. si ita scriptum. & sic in prædi-
ctis duobus casibus dictio, cum, facit cōditionem, vt dictis legib.
multo fortius si opponat in persona honorati, vel tertij dictio,
si: vel postquam. arg. eorum, quę s. dixi. & prędicta quando natu-
raliter moritur, & non naturaliter. Respon. glo. aut seruus efficit,
quia in metallum damnat, & tunc expirat legatum non deficit.
23 vt l. intercedit. ff. de cond. & de. † Op. modo iij. ꝙ legata condōna
lia transumunt ēt si legatarius interim naturaliter moriat, vt ff. de
acq. hær. l. qui patr. Sol. gl. ꝙ illa debet ītelligi qñ pupillus adiuit,
non alias. & hęc vera, licet gl. ibi nō videatur curare, an adiuerit,
vel non. & cum ista glo. concord. alias in l. totiens. in eodem titu.
& ibi gl. in fi. in prin. assignat rationem, quem ibi vide. Oppo. ꝙ le
gatū conditionale interim moriens transmittat, ut no. in l. is cui.
ff. de act. & obl. vbi gl. dicit filium transmittere. & ideo regulam
hic positam fallere, licet doc. illam glo. reprobant, sed ego aliquo
casu sustineo. ideo vide quod scripsi. j. de his, qui ante ape. in x. q.
24 † Quæro, qualiter fiat substitutio in donatione causa mor. & dic,
vt in gl. in cuius fi. adde sol. nam aut testator vult substituere dire
cto, vt substitutus dicatur donatarius mortis, & non potest, nisi
per stipulationem, vt l. ei, qui. ff. de dona. causa mor. in l. hæredib.
& ff. de leg. ij. & hoc olim. Sed hodie nudo pacto per l. si quis ar-
gentum. §. pe. ff. de do. Aut vult substituere per obliquum, vt ille
sit legtarius, vel fideicommissarius, & ille potest sine stipulatio-
ne vel pacto. vt j. de do. l. j. arg. l. ab eo. s. de fideic. secundum Bar.

ADDITIONES.

a Sin autem. Ad intellectum huius tex. uide Bar. in l. quandiu. la 3. de acq. hære. & quando legatum sub conditione transmittatur uide Bald. in l. j. 2. col. supra, ut actio. ab hęr. & contrahæ.

b Dictio cum. Tu dic, quod dictio, cum, facit conditionem expressam. Bald. no. in rubri. C. de inst. & sub. & in l. ex his uerbis. supra, quando dies le. ce. ubi plene no. Bar. in l. si cui. ff. de leg. 1. & in l. si quis a filio. ubi dicit, quod facit, quandoque tempus, & in l. fideicommissa. ff. de fid. lib.

§. Sed vt manifestetur. Casus. Legatum defi-
ciēs qñ remanet apud
eos a qb. est relictū, ꝓ eisdē partib. remanet, pro quibus erant gra
uati. Et hęredes noīe appellatiuo grauati, tenent pro portionib.
hereditariis, legatarii pro virilibus. h. d. Et hoc vltimum est valde
no. Oppo. cum gl. quod heredes non teneant pro virilibus, vt ff.
ad Treb. l. nonnunq̃. & de leg. j. l. si seruus. Sol. vt in gl. & plenius
de materia dixi in l. j. s. de impu. & ali. subst. Quero, quid si testōr
tres partes fundi legat mihi, & quartam tibi. & nos grauat, vt fun
dum istum demus Caio. Caius aūt fundū repudiat, an apud nos
remanebit pro virilibus. & vr prima facie, quod sic per istum tex.
ꝙ satis est absurdum. Sed gl. determinat oppositū, quia remane-
re debet res, prout legata est, nam grauamen hr pro nō apposito.
ad hunc tex. rñ. ꝙ hic loquit qñ onus est extrinsecū a re legata. Et
est tūc rō, qa ad hoc on⁹ legatarijs tenebat ꝓ virilib. igit ꝓ virilib.
apud eos remanet hoc in quo grauati erant. No. igit, ꝙ legatarij
nominib. appellatiuis grauati onere extrinseco tenent pro virili.

a
25 **§. Ne aūt hoc.** [a] Casus. † Legati caduci vel quasi un⁹
debet impleri per illum ad quem tran-
sit commodum, siue onus consistit in dando, siue in faciēdo, dū-
modo non sit electa industria certę personę. Et in pro nō scripto,
in casibus in quib. onus sit soluendū. h. d. Casus aūt hi ponunt in
gl. s. eo. §. in primo, super verbo, perraro. No. ꝙ ea, q̃ consistūt in
dādo, vel faciēdo, ꝑ aliū impleri pñt, nisi in faciēdo sit electa indu
stria

ADDITIO.

a Ne autem hoc. Adde Imo. qui hic dicit, ꝙ si Papa in literis delatoriis dixit. & in hoc tamen conscientiam oneramus, quod uidetur electa industria personæ. tex. est ibi not. quod dominus Car. in cle. j. de iureiur. facit l. probatorias. infra de diuer. of. lib. 12. & l. per hanc. de ero. mili. lib. 12. sed uide gl. in l. eos. in prin. j. de appe. quę intellexit tex. illum, qui dicit, ꝙ prima sententia habet locum sicut fuerit lata per delegatum. & uide tex. in l. uel singulos. ff. de te. in uer. proprio chirographo. cum gl. quæ uidetur dicere contrarium. quid autem importet illa clausula in rescripto Papæ, super quibus tuam scientiam oneramus. vide per do. soc. consi. 60. inci. uiso elegantissimo consi. uersi. circa quintam dubitationem cum uer. se. in j. par. char. 104. Item qñ testator commisit quod stetur conscientiæ alicuius, quid importet. & uide Rom. consi. 459. per Ang. cōs. 93. item uide Bar. in l. si decesserit. qui satisda. cogan. quando aliquid uideatur commissum conscientiæ alicuius præsumitur ex qualitate facti, & personæ, ut est tex. licet in aliis terminis, quam hic, qui tex. uidetur melior de iure in c. fi. ubi hæc declarantur per gl. & doc. de of. dele.

ſtria pſonę. In tex. ibi, vel pingere. Ex hoc dicũt qdã, ꝙ doctor, q ꝓ
miſit legere, ñ pt ꝑ ſubſtitutũ ſeruire. Qđ fatet̃ Pe. niſi ꝑ eũ bonũ
faciat. ar. l. nemo. ff. đ reb. du. Sed Bar. ibidẽ eũ reprobat ꝑ iſtũ tex.
& ꝑ l. iter artifices. ff. de ſol. & ĩ auth. de fid. inſt. §. j. Ad l. meuio. rñ.
ꝙ ibi expſſe, vel tacite hoc fuit actũ inter ꝯhentes, ꝙ nõ eſt in ca
ſu iſto. Dicũt tñ oẽs, ꝙ poſſet, ſi caſus oĩs in eius pſona ꝯtigiſſet.
ar. ſ. lo. in prin. Et idẽ ſi eſſet ꝯſuetudo ſtudij: vt l. qđ ſi nolit. §. q
aſſidua. ff. de ædil. edic. & ff. de aqua plu. ar. l. ſi prius. §. vel ẽt ip-
ſius doc. ar. ff. de vſu & ha. l. plenum. §. eqtij. Sed iſtud puto re-
qrere maiorem diſcuſſionem: & idem ſi clericus efficeret. ar. l. q ſ
26 qs. de epiſ. & cleric. † Sed dubitat̃, an iuſſus facere, puta domũ
extruere, librum ſcribere, vel pingere, teneatur ſuo ſumptu face
re. Et quidam dixerunt quod ſic per no. in l. tribus. ff. vſufruc. ea.
re quæ vſu conſu. ſed Pe. quem ſequitur Cyn. dicit recurrendum
eſſe ad coniecturas, quæ colligunt̃ ex qualitate legati, & oneris in
iuncti. nam ſi modicum eſſet legatum, nõ videt̃ teſtatorẽ voluiſ-
ſe, ꝙ ſumptib. ſuis faciat. ar. ff. de re. dub. l. j. & quia non vdet̃ ho-
noratus a teſtatore, cuius ꝯrium eſt pſumendum. arg. ſ. de fideic.
l. ab eo. Ibi, vbi hoc poſſit. Ex hoc collige, ꝙ onus conſtat partim
a in faciendo,[a] & ſi non poteſt per alium impleri, qđ conſiſtat in
faciendo, nihilominus implendum eſt qđ conſiſtit in dando. &
probat̃. ff. de var. & extra or. cog. l. 2. §. 2. facit. l. quæ tota. ff. de rei
ven. & l. qui ſtetit. ff. de vſu. Op. cum glo. qđ luctantes non teneãt
ad onus. vt ff. de iure cod. l. qui graui. & l. ſe. & l. quidam referunt.
So. vt gl. quia hic, in his qui lucrum capiunt ex voluntate defun-
cti, ibi præter, vel contra. Op. ad idem de §. ſinautem a deficiente.
ſol. vt in gl. & prima vera, & eius eſt ratio, quia coniuncti re totũ
habent iure ſuo, quia iure non decreſcendi.

ADDITIO.

a †In faciendo. Adde de hoc Bald. poſt glo. in l. nec mulierem. infra de vni. lib. &
apud conſi. de materia no. per Bar. in l. nemo eſt. ff. de duob. re. & quæ ibi dixi
in l. veteris. infra de conſtitutio.

§. His ita,

Hic tractat materiã ꝯiũctorũ, & diſiũctorũ, &
primo in hæredib. ſcđo in legatariis. ſcđa ibi,
vbi aũt. Caſus. Vbi hr̃des ĩſtituti sũt oẽs ꝯiuncti, vel oẽs diſiũcti
portio deficiẽs accreſcit oĩb. & eorũ hr̃dib. ẽt inuitis, vbi aũt aliq
ſunt cõiuncti, & aliqui ſunt diſiũcti, portionẽ alicuius de ꝯiũctis
deficiens accreſcit tm̃ cõiũctis, diſiũctis excluſis, & ſi portio diſiũ
27 cti deficiat accreſcit oĩb. tã diſiũctis, q̃ ꝯiũctis. h. d. † No. iuxtá ſi. ꝙ
ꝑꝑ vnitatẽ ſermonis ꝙ cõiũcti verbis dñr q ĩ vna or̃one ꝯiũgunt
a & copulant̃, diſiũcti[a] aũt dñr q ĩ duab. or̃onib. vt ſeqt̃ & patet cla
re ff. q. mo. vſuſf. am. l. ſicut. §. j. & Inſt. de leg. §. ꝯiũcti. & in hr̃dib. ꝓ
bat̃ ff. de ver. ſi. l. triplici. Et vt tex. iuuenes clarius ĩtelligãt, oẽs di-
cunt̃ cõiuncti in hoc exẽplo, Titiũ, Gaiũ, & Meuiũ hr̃dẽ inſtituo,
oẽs vero diſiũcti in hoc exẽplo, Titiũ hr̃dẽ inſtituo in tertia, gaiũ
hr̃dẽ inſtituo in alia tertia, Semproniũ inſtituo in alia tertia pte.
aliter. gaium inſtituo in ſex vncijs, meuiũ in trib. & ſemproniũ
in alijs trib. qdã ꝯiũcti, & qdã diſiũcti ſunt, vt Titiũ & meuiũ in
dimidia hr̃ditatis meæ hr̃des iuſtituo, Semproniũ & luciũ in triẽ
te, & ſic in 4. uncijs, ſiue in tertia parte, gaiũ in ſextãte. i. in ſexta
parte, & ſic in duab. vncijs. No. ꝙ portio hr̃ditatis deficiẽs accre-
b ſcit hr̃dib. inuitis.[b] ꝙ an ſemper ſit uerum uide, qđ ſcripſi in l. v-
28 na. ſ. quando non pe. par. † No. etiam, ꝙ ius accreſcendi tranſmit
tit̃ ad hæredem, & quia gl. hoc non tangit, dic, aut querit̃ in vſu-
fructu. & ius accreſcẽdi in eo non tranſmittit̃, quia nec proprius
vſuf. tranſiuit ad defuncti hæredem, ſed morte eius fuit extinct⁹.
Item, quia non accreſcit portioni, ſed perſonę, vt ff. de vſuf. l. ſi Ti
tio. §. 1. in fi. ff. de vſuf. accre. l. interdũ. aut q̃rit̃ in ꝓprietate, & tunc
aut q̃rit̃ in hr̃ditate, & trãſit ad vniuerſalẽ ſucceſſorẽ, vt emp. ſm
Pe. Et eſt rõ, qa uẽditor nõ deſinit hr̃s eſſe, vt ſ. de hæ. vel ac. uẽ. l.
ij. ff. de uul. & pu. l. ex facto. §. Luci⁹. ſed dicit Bar. ꝙ illa nihil facit,
qa ibi ex ſubſtitutione venit, q̃ pſonã ꝯcernit, & portionẽ: qa por
tio accreſcit portioni, ut d. l. Titio. & l. interdũ. Iõ dicit ipſe, ꝙ ipſe
putat portioni emptoris, & portiõi legatarij accreſcere, qa vt di-
xi, accreſcit portioni, & ñ pſonæ, qđ placet qñ emptor, uel legata
rius ſuccedũt in quota illius hr̃ditatis, ñ ſi iure ſingulari, & hoc in
hr̃ditate. In legatis aũt, an ius accreſcendi eo caſu quo locũ hẽt ac
cretio, qđ eſt qñ ſunt ꝯiũcti, ut in §. ſeq. trãſmittat̃? Dicẽdũ videt̃,
ꝙ ſic tã in hęredẽ, q̃ in ſingularẽ ſucceſſorẽ, qa accreſcit rei nõ ꝑ-
29 ſonæ. † Iuxta hæc q̃ri pt̃, an teſtõr poſſit ꝓhibere ius accreſcẽdi. &
dic, ꝙ ſic in legatis. ſed in hr̃ditate de qua hic dic ꝙ pt̃, ꝑ dationẽ
ſubſtituti, l. ſi ego. ff. de iniu. teſt. Aliter aũt nõ pt̃, vt ne ꝓ parte de
cedat teſtat⁹ & ꝓ parte inteſtatus ꝯ. l. ius noſtrũ. ff. de re. iur. & hoc
ff. de hær. ĩſti. l. ſi ita qs hr̃s excepto fundo. licet Bar. uoluerit oppo
ſitũ, & nõ bñ, vt latius ſcripſi in l. quoties. ſ. de hr̃. inſti. Venio ad
gl. & op. ꝙ tex. iſte non bene dicat, dũ dicit, ꝙ accreſcit cum one
re quocunq; mõ euacuatũ ſit, qa pro non ſcripto nõ accreſcit cũ
onere ſuo. vt ſ. e. §. in primo. Sol. primo, quod hic dum dicit, quo
cũque modo, ad omnes tres caſus de quibus prædixerat uidetur,
ſed hæreditas non ſic, quia licet pro nõ ſcripta reſpectu inſtituti,
non tñ reſpectu ſui, quia in ſeipſa perſonam habet repreſentatã,
vt l. hæreditas. ff. de actio. re. do. & l. mortuo. ff. de fi. & l. oĩs hęre-
30 ditas. & l. omnia fere. ff. de re. iur. cui poteſt onus iniungi. † Opp.
2. cũ gl. ꝙ hæreditas pro non ſcripta accreſcat ſine onere, vt l. cel-
ſus. §. pe. & fi. de leg. ij. & d. l. i. & fi. de le. 3. Sed attende, ꝙ licet glo.
iſta ꝯria miſceat, tñ sũt ſeparãda. nã. d. l. i. §. fi. nihil hẽt cõe cũ iſta;
qa ibi in hr̃ditate caduca, & abinteſtato, & in qua nullũ ꝯiunctũ
In eodẽ gradu habebat. hic in pro non ſcripta ĩ qua cohęredẽ ha
bebat, & ſic illa non ob. Oppo. nũc tertio de d. l. celſus. ij. vt no. ſ.
in §. pro ſcđo. ſed ibi gl. vr̃ intelligere illã. l. in hæreditate caduca.
& tunc non obſtaret iſti quantum ad pro non ſcriptam, ſed obſta
ret, quia etiã de caduca hic loquitur, cũ vniuerſaliter hic loquat̃.
Quare attende, quod ſi lex, celſus, loquatur in pro nõ ſcripta, vt
Dy. voluit. Dicendum eſt, ꝙ hæreditas pro non ſcripta olim ac-
creſcebat cum onere ſuo, quia onus erat ſimiliter iniũctũ plurib.
vt ff. de leg. i. l. ciuitatibus. §. Lucius, & l. ſi duobus. §. i. in i. reſpõ. in
eo. ti. nec curo ſiue per nomina appellatiua vt ibi, ſiue propria, dũ
modo pluribus ſit iniunctum, qa inter illos locus eſt iuri accreſcẽ
di, & cum onere, vt ibidem ij. reſpon. Si aũt vni de plurib. ſit iniũ
ctum. & hic ſtat dubiũ, nã qdã voluerunt dicere. Aut nullũ dãna
uit noĩe proprio, aut appellatiuo. Si proprio, ſine onere accreſcat
vt d. l. Celſus. §. pe. & fi. Si appellatiuo, accreſcit cum onere ſtatim.
Et ratio diuerſitatis eſt iſta, qa qñ nomine proprio teſtator nõ re
ſpicit nec conſiderat aliam perſonam repræſentatã, vt eſt hr̃di-
tas, quæ in ſe habet perſonam non repræſentatam, ut ſuperius di
xi, ſed ſolum perſonam nominatam. ſecus quãdo nomine appel
latiuo, quia tũc reſpicit perſonam repreſentatam, puta hæredita
tẽ, ideo ad eam trãſit cum onere ſuo. & ita dixit Pet. & Cy. Et ex
hoc inferunt, ꝙ caſus ille, qñ noĩe ꝓprio grauet, nõ eſt correctus
ꝑ hũc tex. ꝓ rõnẽ p̃dictã, ac ẽt, qa volũtas defuncti repugnat. Ego
iſtã diuerſitatẽ ñ bene p̃cipio. nã mihi apparet, ꝙ ſi duos hr̃des
inſtituit, nõ poſſit alterum grauare noĩe appellatiuo, quin ꝓprio
grauet, nec ẽt noĩe proprio, quin propter appellatiuum grauet, vt
l. ab eo. ſ. de fideicõ. ideo appellatiuũ potẽtius agit in hoc graua
mine, ſed illum proprio nomine grauauit ad differentiã cohęre
dis, quẽ nõ voluit hoc grauamine onerare, ꝙ intelligẽ eo ſuã par
tem duntaxat habente, nõ partem cohæredis ob q̃ cohęres erat
grauatus. & videtur, ꝙ ad onus eiuſdem partis, vel propter ipſam
partem perſonę iniunctum teneatur, niſi onus forte mere eſſet ꝑ
ſonale, vt ſ. §. ne aũt, & hãc rõnẽ forte ꝯſiderat iſte tex. & ſm hoc
illa. l. Celſus. §. pe. & fi. in hr̃ditate ꝓ ñ ſcripta intellecta, erit corre
cta ꝑ iſtũ §. Cogita tñ ꝑꝑ legũ correctionẽ, q̃ euitat̃ quã plus põt.
verũ qa illa l. Celſus, põt ĩtelligi in hr̃ditate caduca. & ibi dr̃, ꝙ ac
creſcit ſine onere, hic cũ onere, videam⁹ quid olim. & breuiter ſi
onus erat ſimul iniũctũ plurib. accreſcebat hr̃ditas caduca illi cũ
onere. tex. eſt ſm aliã lect. in l. ciuitatib. §. Luci⁹. de leg. j. q̃ ñ min⁹
in caduca vel quaſi põt intelligi, q̃ in ꝓ ñ ſcripta. & ꝓbat̃ rõne, qa
ſi hoc eſt in ꝓ ñ ſcripta, fortius in caduca. arg. ſ. §. in primo. & §. ꝓ
ſcđo. ſimul iũctis. aut erat iniũctũ vni de plurib. tũ ſi vni nomina
tĩ olim accreſcebat ſine onere. vt d. l. Celſus. Si uero vni, ſed no-
minatim, qa noĩe appellatiuo, nõ ꝓprio, nũc, nec olĩ cũ onere, ho
die ſic ꝑ l. ſi Titio & Meuio. §. Iul. qa, vt ibi apparet, iura p̃cedẽtia
corrigit. ergo vt dixi, nõ video quo vni onus imponat̃, quin ſub
noĩe ꝓprio imponat̃. & ſic. l. Celſus, vr̃ correcta. ꝑ d. l. ſi Titio, qn
de alia. l. correcta nõ vr̃ ibi poſſe loq. & forte rõ q̃ mouit ibi diuũ
Seuerũ, & poſtea iuriſcõſultũ fuit illa, q̃ dixi ĩ ꝓ nõ ſcripta, hodie
autẽ tex. an corrigat̃ illã. l. Celſus. ſuppoſito ꝙ ꝑ illũ. §. Iul. nõ ſit
correcta? videret̃ ꝙ nõ ꝑ rõnes Pe. in ꝓ nõ ſcripta. In ꝯrlũ facit, qa
hic loqt̃ indiſtincte. Itẽ qa rõ poſita. ſ. in §. ꝓ ſcđo. in fine. vẽdicat
ſibi locũ nedum in legato caduco, ſed ẽt in hr̃ditate caduca, & ꝓ
hoc accedat ẽt l. nõ iuſta. ſ. ad tre. Et mõ apparet, ꝙ hæc mã eſt vl-
31 tra oĩa ſcripta late hic examinata. † Op. 4. cũ gl. ꝙ hr̃ditas nõ ac-
creſcat cohr̃di, vt patet ĩ caſib. no. ſ. in §. ꝓ ſcđo. So. ꝙ in illis fallit,
vt ibi no. vel dic vt ibi dixi. & caue, qa illi caſus loquunt̃ in lega-
tis, & aliq eorũ ad hr̃ditatẽ non pñt adaptari. Op. ad idẽ de l. hæc
ſcriptura. §. cum ea. ff. de condi. & demonſtr. Sol. ꝙ ius accreſcen-
di tranſmittitur, ut hic, non ius ſubſtitutionis, vt ibi. Et rationẽ
ponit glo. quã uide, & ex ea collige, ꝙ ſubſtitutio concernit per-
ſonã, ius accreſcendi hæreditatẽ. aliam gl. vide per te &c.

ADDITIONES.

a Diſiuncti. Vide hic per Bal. in §. proximo.
b Inuitis. Ad materiam huius. §. vide Bar. in l. 1. ſ. quando non pe. par. & vide Cyn.
melius loquentem. & Bal. in prox. §. in princ.

§. Vbi autem.

Caſus. Legatarii verbis tm̃ ꝯiuncti ad
legatũ uocatur ꝓ virili, & ſi portio ali
a cuius eorũ deficit alijs uolẽtib. & nõ inuitis accreſcit.[a] h. d. † No.
32 ꝙ licet hr̃ditas accreſcat ĩuitis. ut ĩ §. p̃cedẽti, legatũ tñ ſolũ uolẽ
b tib. rõnẽ hẽs in gl. Itẽ no. ꝙ accreſcit cũ onere.[b] Cõtra hoc opp.
gl. de §. in primo. ſ. e. & dat duas ſol. ſcđa notabilior eſt, nec recor
dor de ea q loquatur ĩ legatariis, in quorũ alterius pſona legatũ
eſt

ADDITIONES.

a Accreſcit. adde vnum menti tenendum, quod inter coniunctos coniunctione
legali habet locum ius accreſcendi, ac ſi eſſent coniuncti re & uerbis, ut not.
Bart. in l. re coniuncti. in 2. quæſtio. uer. ſecundo quærit; & uer. idem dicerem,
& ibi in apoſt. Alex. in eo. uer. ff. de le. 3. & de hoc quod dicit iſte, no. Bart. in l.
re coniuncti. in 1. & 2. quæſtio. & ibi apoſ. in uer. breuiter dico. ff. de lega. 3.
b Cum onere. Sed quid ſi teſtator legãdo legatario apponat aliquod onus, & de
mum legatum transferatur de una perſona in aliam, an, & quando tranſlatũ
eſſe cenſeatur cum eodem onere. uide per Socy. conſi. 256. inci. placet con-
clu. firmata. uer. confirmatur etiam hic. idem & ver. hoc per regulam. cũ ver.
ſequen. in 2. parte char. 115.

eſt ꝓ nõ ſcriptũ, & ſimul vtriq; fuerit iniũctũ. Et pt̃ eſſe rõ, qa cõ
iũcti ſunt ẽt in onere. iõ onus dẽt accreſcere. ſed in hr̃dib. plures
ll. audiuiſti. §. ꝓxi. ſ. Op. ij. & 3. vt in ea. gl. & dic, ut in ea. q̃rit gl. qua
re hr̃ditas accreuerit inuito & non legatũ. Et rñ. vt in ea. Sed ad-
de aliam rõnẽ, qa in legato licet nõ fiat accretio, nõ poteſt defun
ctus decedere inteſtatus. ſed vbi portio hr̃ditatis deficiẽs non ac
creſceret cohæredi, reperiret̃ defunctus ꝓ parte decedere inteſta-
tus contra regulam, ius noſtrũ. ff. de reg. iur. Et hanc rõnẽ ponit
gl. in l. ſi duobus. ff. de teſt. mi. & de acq. hære. l. ſeruus communis.

§. Sinautem diſiunctim.

Si teſtõr relinquit
eãd. rẽ diſiunctim
pluribus, ꝓ virili debet̃ ꝓ omnibus petentibus. & vnus tm̃ petẽs
conſeqt̃ ſolidũ (ab aliis poſtea petentibus) minuendum, & nõ ali
as, nec onus deficientibus iniunctum debet implere, qa propter
eorum defectum nihil ſibi accreſcit, ſed potius nõ decreſcit. h. d.
Expone tex. & ſimul collige notabilia, vbi fuerit relictum (dic vt
in hoc exemplo) fundum botrianum lego Gaio, eundem fundũ
botrianum lego Titio, fundum botrianũ lego ſempronio, omni
bus iſtis eſt legatũ diſiunctim, & omnibus inſolidum. Et ſic no.
quod ſunt re coniuncti, licet appellent̃ hic diſiuncti, & ideo per
concurſum ibi partes faciunt. vt ĩ. ſequitur ibi, & non blandiant̃.
i. non dent ſibijpſis ad credendam, ibi & partem prioribus abſtra
hentibus. No. ꝙ iſti alii legatarij non agunt iſto caſu contra hæ-
redem, ſed contra legatarium qui ſolidum legatum recepit. Item
no. ibi ſolida res remaneat, quod inſolidum res dr̃ legata cuilibet,
qñ plurib. diſiunctim legat̃, ſed per concurſum faciunt ſibi partes.
Ibi coniunctim, eam diſponere, ſi ergo omiſit, velle nõ vr̃. Et no.
33 hunc modum arguendi ſecundum Iacob. Bu. † Item no. ꝙ aliud
eſt habere iure accreſcendi, quia tũc onus accreſcit, aliud iure nõ
decreſcendi, quia tunc onus non accreſcit. Hic eſt vna glo. ſuper
verbo non conſentiant, pro declaratione cuius, & totius materię.
34 † Quæro primo, qui dicantur re coniuncti.[a] & qui appellentur
a diſiuncti, & dic, qđ illi q ſeparatim ad eãdem rem vocatur, vt hic.
& ff. de leg. iij. l. re ꝯiuncti. Sed quia hic loquit̃ in ſpecie legata, vi-
deamus q d in quantitate. puta dixit teſtator Titio lego. x. aureos,
& Gaio lego. x. aureos, an iſti ſint cõiuncti ad vna decem, & vide
tur tenere ꝙ ſic, in l. ſi mihi & Titio. ff. de ver. ob. in princi. Sed in
contrarium eſt veritas, quia quilibet debet habere ſua decem, qđ
probatur, quia de quo minus uidetur ineſſe &c. ſed minus videt̃
ineſſe, quod ſi ſi quis reliquerit octo. & idẽ pſonæ in diuerſis uo-
luntatibus partem, vel quantitatem, quod legatum non multi-
plicetur, & tamen multiplicabitur, vt ff. de procura. l. quinquagin
35 ta, ergo &c. magis in perſona duorum. Et ita tenuit omnes. † Itẽ
iuxta idem quæro ſi eadem ſpecies legatur duobus, non ſimplici
ter vt hic fuit. Sed hoc addito quod quilibet habeat ſolidum &
per conſequens vnus habeat rem, alter æſtimationem, vt l. ſi plu-
ribus. de lega. i. an dicentur re coniuncti. & ſic vno repudiãte alte
ri debeatur vtrunq; i. res & æſtimatio. & tenuit Pe. & Bar. quod
non, quia licet eadem res ei legetur, non tamen per cõcurſum fa-
ciunt ſibi partes, quod requirit̃, vt dicantur re coniuncti. & eſt ca
ſus, ff. de vſuf. accreſ. l. inde neratius. in princi. Pro hoc facit, qa in
caſu iſto vocantur ad diuerſum, vt d. l. ſi pluribus. ergo &c. & hęc
in legatis. Exempla autem in hæreditate ponit tex. in l. triplici. ff.
de verb. ſignifi. puta Titiũ inſtituo in dimidia hæreditatis, & ſem
pronium in eadem dimidia hæredem facio, Gaium in alia dimi-
dia. primi duo ſunt re coniuncti. & idem ſi dicat titium hæredem
mihi inſtituo. Gaiũ hæredẽ inſtituo. Sed tũc inſurgit dubiũ, quia
vt hic habes, legatarius p̃ueniẽs petit ſolidũ, & ſolidum cõſequit̃,
an idem erit in altero ex hæredibus, vt prius adiens in ſolidũ ſit
hæres. & dixit Cyn. quod non, ſed tantum pro parte ne abſurdũ
eueniat, ꝙ ſemel hæres deſinat eſſe hr̃s, vt ff. de hære. inſti l. q ſol-
uẽdo. & ff. de mi. l. & ſi ſine. §. ſed quod Pap. quod abſurdũ ceſſat
36 in legatis. † Quæro. 2. principaliter, qui dicunt̃ ꝯiũcti verbis tan-
b tum.[b] & in tex. in d. l. re cõiuncti. ponit hoc exemplũ. lego Titio
& Sempronio fundum certum æquis portionibus, & idem dicit
glo. in l. ſi duobus. §. fina. de lega. j. & hoc nedum eſt in legato, ſed
etiã in inſtitutione hæredis, vt l. triplici. ff. de verbõr. ſign. nec cu-
randum an inter perſonas apponat̃ copula. vt in exemplo prædi
cto, vel ſi ſoluta, vt Titium & ſemproniũ æquis portionibus hæ-
redes inſtituo, duntamẽ in eadem ratiõe hęredes ſint ſcripti, vt d.
l. triplici. Sed vnũ põdera, quod ita debet eis legari quod in re le
gata reperiant̃ habere communẽ, vt in dictis ll. patet. & Inſti. de le
gata. §. coniunctim. Et ideo male dicunt, qui dicunt, ꝙ ſi teſtator
dicit cuiliber filiarũ mearũ lego centũ pro dotib. ſuis, quod ſunt
coniũctę verbis ꝑꝑ vnitatẽ ſermonis, & allegauit autoritatẽ Bar.
in d. l. re cõiuncti. in materia ꝯiunctionis verbalis in ij. q. Sed ipſe
Bar. loqt̃ in caſu alio, videlicet, qñ ueniũt ad idẽ legatũ pro viri-
li, & ſic communem ſunt habituri in re legata, non qñ ad diuer-
ſum, vt in caſu noſtro. Sed dubitat̃, ſi oratiões ſint diuerſę, vt Ti-
tio lego fundum ſempronianum, & gaio lego eundem fundum
æqs portionibus, an iſto caſu ſit coniũctio verbalis. & tenuit Bar.
ꝙ non, duabus rationib. Prima, quia quæ rationes ſolutæ nõ in-
ducunt verbalem coniunctionem, vt d. l. re coniuncti. in princ. &
d. l. triplici. inſtitu. de le. §. coniunctim. & tamen inter eas ponitur
punctus, pro copula, vt no. ff. pro ſo. l. cum duobus. §. in coeũda. &
ff. ad l. fal. l. precia rerum. & ff. de carb. edic. l. iij. §. duæ. ergo &c. ſe-
cunda, quia non ſola copula, ſed vnitas ſermonis coniunctionẽ
verbalem inducit. vt ſ. eo. §. ſinautem ex his, ſed quãdo ſunt duæ
orationes, non eſt ſermonis unitas, ſed duplicitas. vt ſ. de impu.
& ali. ſub. l. quãuis, & ff. de vulg. & pup. l. iam hoc iure. ergo &c.
37 pro hoc bene facit gl. in l. meuio. ff. de lega. 2. † Quæro. 3. qui dicã
c tur coniuncti re, & verbis[c], & hoc exemplificat tex. in d. l. re con
iuncti. ſed gl. in j. ff. de vſufruc. accre. §. fi. ponit exemplum. vt ſi le
go Titio & Sempronio fundum, nec adijcio pro quibus parti-
bus. Sed Pe. & Cy. hoc impugnãt ex eo, quod re coniuncti dicũ
tur quibus inſolidum eadem res aſſignatur, vt hic, & d. l. re con-
iuncti. ſed in prædicto exemplo cuiuslibet videtur aſſignatio uiri
lis, vt ĩ. ſi plu. vna ſen. fue. condẽ. l. j. & de leg. j. l. legata inutiliter.
§. fina. ergo &c. Et ideo ponunt exemplum ſi lego Titio domum
ſeianam, & ſempronio lego domũ ſeianã, nam propter copulã,
eſt coniunctio verbalis, & propter concurſum ad eandem rem,
eſt realis, ſed certe cum orationes ſint plures, non debent dici ver
baliter coniuncti, vt ſuperius dixi. Sed forte Cyn. male recitauit
exemplum Pe. hoc dico, quia Bar. aliter ipſum recitat & exem-
plificat, puta lego Titio fundum ſeianum, & ſempronio eũdem.
Tamen quicquid ſit de exemplo Pe. non habemus dicere ꝙ exẽ
plum glo. poſitum in d. l. i. eſt bonum. & pro eo tex. videtur Inſt.
de leg. §. ſi eadem. uerſic. ſi coniunctim, & clariorẽ habes. ff. quib.
mo. uſufr. amit. l. ſicut. §. j. & in hæreditate videtur etiam caſus in
ſepius alle. l. triplici. Ad rationem Pe. reſpon. dum dicit, quod vi-
rilis cuilibet dicetur aſſignata, fateor per concurſum, ſed ſermo
teſtatoris rem cuilibet aſſignat inſolidũ, ideo tex. ſignanter quã
do verbis tantum, & non re aſſerit coniunctos eſſe, ſubiũgit iſta
verba pro virilibus, ſiue pro æqualibus portionibus, vt patet in l.
ſi duobus. §. fi. de leg. j. & d. l. re ꝯiuncti. de leg. 3. Sed dicet indaga
tor ſubtilis, ſi per concurſum tãtum ſibi faciunt partem vt aſſeris,
ergo ſi aliter ſolidum habet ad onus iniunctum deficienti nõ te-
netur, quia per ius non decreſcendi totum habet. & tamẽ gl. hic
poſita dicit contrarium. Et ego reſpon. pro glo. ꝙ verũ eſt, quod
onus ſubire tenetur, accreſcere nõ videatur, & hoc euenit ꝓpter
coniunctionem verbalem, per quam onus adiectum vni videtur
ĩ alterius perſona repetitum, ſi ad eum totum legatum ꝑueniat,
38 quia alter non concurrat. ff. de fun. inſtr. l. Seia. & §. Gaio. † His ſic
d declararis concludo mõ[d] ſuper eo, ꝙ tãgit gl. & an, & quãdo por
tio deficiens accreſcat cum onere, vel ſine, aut quæritur in ꝓ nõ
ſcripto, aut in caduco, vel quaſi. Si in ꝓ nõ ſcripto, aut in legato,
aut hæreditate. Si in legato dic, ꝙ ſiue deuoluatur ad ſubſtitutũ,
ſiue ad coniũctum regulariter accreſcit ſine onere, vt ſupra eo. §.
in primo, & idem ſi remanet penes eum a quo eſt derelictum, vt
ibi probatur. nam clauſula in fi. poſita ibi nullo grauamine &c. re
fertur etiã ad ipſum ar. de leg. 1. l. talis ſcriptura. cum in eo ſit di
uerſa ratio, & probatur etiam, quia ſpeciale eſt in libertate, vt ab
hærede præſtetur apud quem ſeruus remanet. vt ff. de fi. li. l. cũ ve
ro. §. pro non ſcripto. & ſic ſtat regula, vt ſine onere accreſcit, qđ
tamen glo. ſ. eo. §. vbi aũt. in vna ſol. videtur fateri illud verum qñ
deficienti tantum iniungitur, non quãdo ſimul ambobus quaſi
in onere ſint coniuncti. Si vero quæritur in hæreditate pro non
ſcripta. dic, aut deuoluitur ad ſubſtitutum, aut ad cohæredẽ, ſi ad
ſubſtitutum, & tũc aut onus erat in forma inſtitutionis. vt eſt cõ
ditio inſtitutioni appoſita, & tunc aut cõditio eſt caſualis, & ſub
ſtitutio non tenet. aut poteſtatiua, & tunc gl. variaſſe videntur.
ſed dic, vt dixi ſ. §. pro ſecũda. aut onus illud erat ſimplex graua-
men, & tunc ſubſtitutus an teneatur, dic, vt in leg. licet. Sed de
cohærede dubitat̃: tamen dic, aut hæreditas eſt pro nõ ſcripto, de-
licto eius qui capere non poteſt, & tũc cum onere accreſcit, vt ff.
de his quæ pro non ſcri. l. ſi. aut eſt pro non ſcri. ꝙ iã mortuus eſt
ſubſtituens, & tũc aut onus vel grauamẽ erat ſimpliciter, vel no
minatim omnibus appoſitum, & tunc accreſcit cũ onere, vt l. in
ciuitatibus. §. lucius. ff. de le. 1. & l. quę conditio. ff. de condi. & de
monſ. aut erat nominatim tantũ ab illo relictum, & tunc olim ac
creſcebat ſine onere, vt l. celſus. §. pen. & fi. de le. 2. hodie vero du
bitatur, an ſit correctum per. §. his itaq;. ſ. eo. dic, vt ibi dixi. Et rõ
nem differentiæ inter legatũ ꝓ nõ ſcriptũ, & hr̃ditatẽ vt ibi dixi.
Secundo caſu principali, ſ. in caduco, vel quaſi dic, aut quæritur
in hæreditate, aut in legato, ſi in hæreditate, & tũc aut hæreditas
caduca deuoluitur ad inſtitutum, & tũc ei debetur cum onere ſe
cũdum formam. l. licet. de leg. j. & l. ſi Titio, §. Iul. de le. 2. Et no. ꝙ
ibi loquitur etiã de relicto nominatim ab vno; & hoc ĩtellige ve
rũ, de onere adiecto anteq̃ hr̃ditas efficeret̃ quaſi caduca, ſi poſtea
vt in l. no. ff. de iu. co. l. quidam referunt. & ibi ponit̃ rõ in tex. aut
hæreditas

ADDITIONES.

a Re coniuncti. Vide Bar. hic, & in d. l. re coniuncti. Alex. in tex. in 4. col. in verſi. j.
de coniunctis re tantum. ff. de leg. 3.
b Verbis tantum. Vide Bar. in d. l. re coniũcti. 6. colum. in verb. 2. loco principali-
ter eſt uidendum.
c Coniuncti re & uerbis. Vide Bar. in d. l. re coniuncti. 9. co. ver. tertio loco prin-
cipaliter quæritur.
d † Concludo modo. Tu uide de hac concluſione Bar. in l. re coniuncti. co. 8. ver.
ſecundo loco principaliter. ff. de leg. 3. & ibi Bal. in 4. quæſtio.

hæreditas deuoluitur ad cohæredem,& hic diſtingue quatuor iura. Primum fuit antiquiſſimum, quo videbatur diſtingui, aut erat relictum ab omnib.& tunc accreſcebat ſine onere, vt d.l.celſus.§.pen. & ſecundum aliam lec. quod poſtea fuit correctum per d.l. Titio.§.Iul. eo.ti. & illud fuit ſm ius, quod poteſt dici antiquum. Tertio fuit l.Pap.de qua in prin.huius.l.& ſecundum illam caducã, vel quaſi, dabatur fiſco ſine onere. Quartum ius eſt hoc nouiſſimum, de quo in l.nō iuſtam.s̄.ad Tre.& hic.§.his itaq; quo diſpoſuit, vt accreſcat cum onere, & ſic non uř diſtinguendum, an nominatim ab vno, vel non, quia ſm tp̄s.l.Pap.non ita diſtinguebatur, ſed quouis modo fiſco dabatur. Et per iſtã l.ſolum corrigitur, vt fiſco non detur, ſed cohæredi. Si autem quæritur in legato caduco, vel quaſi, tunc ſi onus eſt ſimplex,& tūc, aut legatum deuoluitur ad ſubſtitutū,& dic vt s̄.aut remanet penes hęredem,& tunc remanet cum onere ſuo, vt in §.pro ſecundo, aut debetᷣ cū legatario, aut non tã accreſcat, q̄ nō decreſcat, vt qñ ſunt ꝯiūcti re tm̄,& tunc ſine onere vt hic. in §. ſinautē diſiunctim, aut proprie accreſcit,& tunc cum onere ſuo, vt eſt videre in coniunctis re, & verbis, vel verbis tantum, vt hic.in §.vbi autem,& in gl.noſtra ſi.

§. Quæ autem. Caſus. Iura de his qui.vt indi.per hãc l.ſeruantur intacta.h.d. Rõ dubitãdi fuit: qa ſicut per l. Pap. hr̄ditas applicabatur fiſco, ſic per illa iura bona quæ auferebantur ab indignis debebantur fiſco, vñ correcta l.Pap.videbantur & illa correcta, vt nec eo caſu debeatᷣ fiſco, ſed non eſt ita, quia ibi præter dignitatē perſonæ auferuntᷣ bona.

§. Cum autem. Hæreditas nō adita debetur ſubſtituto,& eius defectu venientibus ab inteſtato,& vltimo fiſco.h.d.Not. ꝙ paria ſunt non eſſe, vel eſſe, & non velle, vt in ſubſtituto,& venientib.abinteſtato, concor.ff. de car.edi.l.ſi impubes.§.quæſitum. Item no.ꝙ verbum deuoluatur, hic accipitur pro indirecta ſignificatione, ſic & alias.s̄. de iure deli.l.ſi infanti.§.ſi vero,& ĩ.de ſu.& legi.l.emãcipatum, ſed quãdoq; accipitur in obliqua ſignificatione, vt l.2.ff. de ali.& cib. le. & ibi gl.dicendum eſt igitur, ꝙ eſt verbum commune ſe habens
39 ad obliquam, & directam ſignificationem.† Vltimo p̄ iſtum tex.
a dicunt quidam,[a] ꝙ nemo poteſt decedere ſine hærede, quia vltimo fiſcus ſuccedit, vt hic in fi. Sed errant proprie loquendo, quia non eſt hæres, ſed occupat bona, vt vacantia, vt s̄. de dona. inter virum,& vxor.l.j.& ff.ad Treb.l.recuſare.§.ſi fiſco, verumtamen nomen quaſi hæredis ſibi aſſumit, vt hic,& ĩ.ad l.Iul.de vi.l.2.& ita intelligi debet gl.ff.de iur.fiſ.l.3.§.cum ex cauſa,& ideo bene dicit gl.in §.ſeq.quæ dicit fiſcum teneri ad onera legatorum, cū hæredes, vel quaſi ſibi accipiat,& probatur.s̄. de donat.inter vir. & vxo.l.j.coniuncta.l.in donationibus.s̄.ad l. Falc. nec ob.quod hæreditas ſit adita a ſcripto, vt s̄.de fideicom.l.eam quam, nec a legitimo,& ſic legata non debeantur, vt l.j.§.fi.de lega.3. quia ſpeciale eſt vt fiſcus ad ea teneatur,& hoc ſtatutum fuit, vt blaſmū, & inuidia euitaretur, & non tam iurę ſuo quam ſubrogationis venit,& ita cōiter tenetur, quicquid dixerit Richar.Mal.& Cy.

ADDITIO.

a †Dicunt quidam. Adde Bar.in l.commiſſa.ff.de pub.& in l.Imperator,& ibi Ale. & Bal.ff.de iure fiſci.& in l.fi.ſup.de ſacroſan.eccle.

a **§. Hæc autem omnia.** [a] Caſus. Omnia in hac l. ſtatuta habent locum in qualibet vltima voluntate poſt hanc.l. facta. hoc dicit. No. quod in mortis cauſa donatione habet locum ius accreſcendi, de quo dictum eſt ſupra. Item nota, quòd vtilitas publica eſt præferenda vtilitati priuatæ. Item, quòd vtilitas fiſcalis cenſetur vtilitas priuata, reſpectu vtilitatis quæ communiter ſingulis hominibus habet prodeſſe, licet aliquo reſpectu vtilitas fiſcalis cenſeatur publi
40 ca, vt l.eum qui vectigal.ff.de verbor. ſignificat. † Circa primum, an vtilitas publica ſit priuatæ præferenda. dicit Bern.in ca. bonæ memoriæ, extra de poſtu. ꝙ ſi in publica vtilitate inducitur priuata, tunc publica ſit præferēda, vt hic,& ibi, non alias, quia omnis ordinata charitas ĩcipit a ſe, vt ff.de arb.l.licet,& s̄.de ſer.& aqua. l.præſes,& 30.q.2.c.duo ſunt. Sed Cyn.hoc decidit dicens, ꝙ ibi tractatur hincinde de priuata vtilitate,& habet locū illud dictum ꝙ ordinata charitas, &c. ſed vbi tractatur de publica, & priuata, ſemper præferenda eſt publica vt hic,& ff.pro ſoc.l.actione.§.itē labeo. Mihi apparet aliter dicendum, videlicet, ꝙ ſi indigentia eſt ex parte reipub.illa præferatur priuatæ, vt in auth. nemini licere in emp.ſpecierum ſe excuſare in rubro, & nigro. aut indigentia eſt ex parte rei priuatæ,& non publicæ, & tunc priuatæ publica eſt præferenda, vt probatur hic coniuncto prin.huius.l. nã hic Imperatorem appellat fiſcum, & ſic erarium publicum ſuam rē priuatam,& tamen fiſcum ſecundum tempus indigentiæ prætulit communi vtilitati hominum, vt bella ſubſtineri poſſent, vt s̄. in prin.l. Aut ex parte neutrius eſt indigentia, & tunc propriam vtilitatem quis poteſt anteponere publicæ.ar.d.l.pręſes,& l.licet, aut ex parte vtriuſq; eſt indigentia,& tunc vtilitas publica debet præferri, dummodo hæc prælatio non vergat in diſpendium ſalutis eternæ,& ita videtur hæc materia practicanda.

ADDITIO.

a ¶Hæc autem omnia. Vide Bar.in l.cum hic, in prin.ff.de tran.& Bar.in l. ſi mihi, & Titio, de uerb.obl.& Bal.in l.1.in fi.ſup.quando non pet.par.

De his qui ante apertas tabulas hæreditatem tranſmittunt. Tit. LI.

Hæc rubrica continuatur ad §.in nouiſſimo, poſitum in conſtitutione præcedente.

LEX PRIMA.

1 *Hereditas aſcendentium non adita ad poſteros tranſmittitur.*
2 *Portio liberorū nō adita coniuncto non accreſcit, ſed ad liberos tranſmittitur*
3 *Liberi a patre inſtituti, an poſſint extraneos inſtituere.*
4 *Tranſmiſſio an fiat ad ſuperiores.*
5 *Filius inſtitutus ſub conditione, an ſi ea pendente pater moriatur, tranſmittat ad poſteros.*
6 *Filius moriens quando legatum ſibi factum tranſmittat ad liberos.*
7 *Filius an tranſmittat ad liberos relictum ſibi ſub conditione.*

PEr hanc. [a] Primo, tranſmiſſionem hereditatis parentum in liberos permittit, illis morientibus clauſis tabu. ſecundo declarat illam nō tranſmitti in inuitum, tertio prædicta extendit ad legata,& fideicōmiſſa, quarto rõnem prędictorū annectit, ſcđa ibi:
1 memoratas, tertia ibi, quod ſcilicet. quarta ibi, ſi quidem. † Caſus. Hæreditas aſcendentium ēt non adita tranſmittitur ad poſteros per liberos inſtitutos morientes ēt clauſis tabulis, qđ obtinet in legatis,& fideicōmiſſis.h.d. Expone tex. & ēt notabilia ſuper eo collige. Ibi in poſterum.i.de inceps,& collige qđ hoc nō erat añ. Ibi a patre,& ſic loquitur de ſuis,& non ſuis, vt in gl. ibi ſubſtituti. ideo ſic dicit, quia ſm tp̄s.l.Papię filii ēt in ptãte non trãſmittebant niſi agnitã,& nō agnita deferebatᷣ ad fiſcū, niſi de ſubſtituto vulgariter erat ꝓuiſum, vt patet s̄.ti.j.in prin.ſiue in exordio. Hodie per iſtã.l.trãſmittunt ad poſteros. licet poſteri non ſint ſubſtituti,& hoc vult dicere hæc litera, ſi igitur ſunt ſubſtituti veniunt iure ſubſtitutionis, vt prius, qđ no.ad ea q̄ dixi in lege cū antiquoribus, s̄.de iure delib.ibi, ſeu cū extraneis.ſ.ſint inſtituti, vt ſequitᷣ.
2 †Et ſic no.ꝙ portio liberorū nō adita non accreſcit ꝯiuncto, ſed ad liberos tranſmittitᷣ,& ſic habes, qđ ius trãſmittendi p̄fertur, ſiue eſt potentius iure accreſcendi. Itē, qđ maior eſt fauor liberorū q̄ ꝯiunctorum, ibi vel gradus,& ſic in infinitum, vt hic,& s̄.ti.j.in nouiſſimo, ibi poſſe tranſmittere ēt ſi illi nō erãt ꝯcepti tpe mortis aui, quia ratio, & ęquitas huius l.locum ſibi vendicat in eis ſm Dy.in diſtinctione poſita ſuper l. Gallus.ff.de lib.& poſthu.& ita fatetur Cy.ſe obtinuiſſe dē facto hic in l.ſi filium.s̄.de inof.teſt.& ita ēt notant aliqui in l.qui ſe patris.s̄.vnde liberi, licet gl. dubitauerit ĩ.ad Orficianum.l.fi.ibi recuſant. No. ꝙ ad volentes nō ad
b inuitos tranſmittitᷣ.[b] concor.ff.de aqui.hæredi.l.ſi quis filium.§.j. Et ſic no.ꝙ tranſmittitur vt adeunda, non vt adita, ibi tanquam debita. Eſt enim hæreditas aſcendentium debita deſcendentibus vt hic,& l.fi.s̄.de codi.& l.cum ratio.ff.de bon. damna. ibi ſi quidem, pro quia quidem, pro indignum.i. valde indignum. Nunc venio ad apparatum, quem recitabo per quæſtiones, Primo igitᷣ quæro, an hæc.l.habeat locum in filio emancipato, nam de in poteſtate pro indubitato tenet gl.quod ſic. Ad quæſtionem ergo reſpondet, quod ſic, vt no.in gl.2.& hoc per §.in nouiſſimo poſito s̄.ti.de cadu. tol. & quia de nepote ex filia quam conſtat non eſſe in poteſtate aui materni, vt Inſti.de pa.po.§.fi.Item adde, & quia hic tractatur ēt de hæreditate materna, quam conſtat filios non hr̄e in poteſtate, vt Inſtituta, de adop.§.fœminę,& hæc cōis & ve
3 ra.† Quęro.2.quid ſi liberi a patre uel matre inſtituti extraneos ſibi inſtituerunt hæredes ſuis liberis exhæredatis. Reſpon.gl. 4.in ver.ſed quid, quod ex hoc titulo non tranſmittitur ad inſtitutos, nec exhæredatos, quia in extraneis non habet locum fauor, nec rõ huius l. Similiter nec in exhæredatis, quia non ſunt hæredes ſuorum parentum. Item, quia lex reputat eos indignos, quos & teſtator ex cauſa iuſta reputauit ar. in Auth. vt cum de app.co.§. cauſas,& s̄.de fidei.autē.hoc amplius.in fi. Quæro tunc ab extra, ſi non tranſmittitᷣ ad illos extraneos hæredes beneficio huius ti. an tranſmitteᷣ p̄p exiſtentiam ſui hæredis? ſuppoſito, quod liberi fuiſſent in poteſtate defuncti,& dixerunt vltramontani. Iaco.de Ra.& Petr.quod ſic per.l.ex militari.in fi.cum l.ſeq.ff.de mil.teſt. Ego puto, ꝙ in caſu noſtro in quo liberi ſunt inſtituti. non bene dicant, quia tempore huius. l. exiſtentia ſui hæredis non opabatᷣ tranſmiſſionem hæreditatis nō aditæ, vt probatur hic in prin.dū dicit

ADDITIONES.

a ¶Per hanc. Sed an tranſmiſſio quæ fit ad deſcendentes virtute huius.l.ſit fauorabilis,& extendibilis, vide per d.Soc.conſi.295.inci.in præſenti conſul.uer.prę terea non eſt.circa fi.in j.parte char.218.& ibi, an & quando cōceditur ĩ.d.cō ſi.ver.2.principaliter ibi confirmatur.char.217.ſed an hæc, l.habeat locum in tranſmiſſione bo.poſ.de iu.prætorio gl.& Bar.in l.emancipata.s̄.qui admitti, dicunt ꝙ ſic, ſed Bal ibi dicit, ꝙ fallit in bo.poſ.contratab.& ibi poſt Bal.Ale. quid in iure dicendi teſtamentum nullum de quo per imo.in l.filio præterito. in antepen.char.item uide Bar.in l.ſi auia, per totum.ſup.de iure dot.

b †Tranſmittitur. Vide Imo.in l.ventre, col.12.ff.de acq.hæ.vbi refert verba Ang. allegantis hunc tex.pro declaratione.l.fi.de repu.hær.& uide quæ no. Bart.in l.filius qui patri, ff.de vulg.& pupil.

dicit in poſterum,& probatur.s̄.ti.j.§.& cum lex,& §.in nouiſſimo, licet adire, vel ſe immiſcere clauſis tabulis potuiſſent. non ergo non aditam nec iniuſtam tranſmittebant, licet hæreditas caduca efficiebatur,& fiſco debebatur, igitᷣ hæc.l.quæ corrigit,& trãſmiſſionem permittit, non intelligitur corrigere niſi in caſu exp̄ſſo, & in non expreſſo remanet ius antiquum præcedens, ſm qđ trãſmittebat ad extraneum. Nec ob.l.ex militari, quia in ſucceſſione ab inteſtato loquitur. in qua an exiſtentia ſui hæredis regulariter tranſmiſſionem operetur in quencunq;, an vero caſualiter? fuerunt opiniones, vt dixi.in l.3.s̄.de iu.delib. & dicam in l.apud hoſtes, quid ſentiam.ĩ.de ſu.& le. Quęro.4. cum gl. quid ſi nō ex teſtamento, ſed abinteſtato his liberis obueniat hæreditas, & dicit gl.quod pōt dici idē vt tranſmittat ad liberos, p̄p æquitatē,& rationē huius.l. Sed hic attende, quia in non exiſtentibus in poteſtate procedit iſta gl.de plano, ſed in exiſtentib. in poteſtate æqtas huius ti.hoc nō operatur, ſi teneamus opi.vltramon.quæ eſt, vt exiſtentia ſui hęredis opetur tranſmiſſionē in quēcunq;, nam tunc ipſa ſui hæredis exiſtentia ſola eſt huius tranſmiſſionis cã. Quæro.5.cum ea.gl.circa prin.an ad ſuperiores fiat tranſmiſſio, & dicit gl.qđ ſic, per l.apud hoſtes.ĩ.de ſu. & le. ſed illa loquitᷣ in filia ĩ poteſtate, quæ ſua hæres fuit fictione.l.ꝯcor. q̄ dixi ſm vltramontanos tranſmitteret non aditam ad patrem, cuius ꝯ̄riū ſentit iſta gl.ad tex.relata,& clarius.ĩ.ad orfi.l.2.in fi.glo. ſed de hoc remitto ad ea quæ dicã.in d.l.apud hoſtes. Quæro.6.an in caſu huius.l.tranſmittatᷣ ad liberos ēt inuitos,& gl.5.dicit, ꝙ non de iure p̄torio, ſed de iure ciuili ſic, qa illo iure ſunt heredes inuiti, ſed nō bene dicit, qa de iure ciuili poſſunt dimittere, vt hic eſt caſus, nã hæc.l.ius ciuile eſt. Præterea iſti ad quos trãſmittitᷣ, nō ſunt ſui defuncto primo de cuius hæreditate q̄ritur. Præterea beneficiū abſtinendi in ſuis, licet originem traxerit a prætore cū robur & ampliationem ſumpſit, ſed poſtea a nouo iure ciuili, vt late ſcripſi.in
5 l.qui ſe patris.s̄.vnde li.† Quæro.7.filius eſt inſtitutus hæres a patre, vel a matre,& ſub ꝯdōne, qua pendente mortuus eſt, an tranſmittit ad poſteros,& dicit gl.qđ quidã dixerunt qđ ſic, per hãc l. qđ reprobat gl.quia hic ante.l.iſtam nō erat, nec per l.iſtam inducitur quia in pure inſtitutis tm̄ loquitur, ergo, &c. Et ego idem fateor vbi habeat cohæredem, vel ſubſtitutum. Sed vbi ſolus eſſet inſtitutus, omnis conditio, dilatio, vel grauamen remouetur in debito bonorū ſubſidiū, vt l.qm̄ in prioribus.s̄.de inoffi. teſta.& hæc pars traheret ad ſe aliã ex quo nū haberet cohæredē, vel ſubſtitutū, nec defunctus pro parte reperiretur teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt dixi in l.pater.s̄.de inſti.& ſubſti.ſub condi.fac.& ſic
c tanq̄ puræ inſti.tranſmitteret. Quæro.8.[c] quid ſi pr̄ duos hæredes filios inſtituit,& eos inuicem rogauit reſtituere hereditatem, ſi alter deceſſerit ſine liberis: deceſſit vnus relictis liberis, poſtea alter ſine liberis, an primus tranſmiſerit ius fideicōmiſſum petendi ad eius liberos,& dicit gl.ꝙ quidã dixerunt, ꝙ ſic per iſtã l. qđ gl.reprobat per tex.l.cū pr̄.§.hæreditatem, de le.ij. & l. vnū ex fami.§. rogo, in eo.ti.s̄.de fideic.l.in perſona,& ibi caſus de hac qōne, vt ibi no.gl.in l.hr̄des mei,§.cum ita, ff.ad Treb.vbi ēt gl.idem no.
6 †Quæro.9.hic dr̄, ꝙ legatū factū filio a pr̄e filius moriens trãſmittit ad liberos, quid ſi erat factū ab extraneo.gl.fi.dicit idē, q̄uis tabulæ teſtamenti nondū eſſent apertæ, vt s̄.ti.j.§. cū igitur, & §.in
7 nouiſſimo, in hr̄ditate aūt extraneorū nihil eſt immutatū.†Quæro.x.ab extra, ſi pr̄ filio aliqd ſub ꝯdi.legauit, an interim moriens tranſmittat ad liberos,& tenet gl.ꝙ ſic, in l.is cui.ff.de act. & obl. ſed eam reprobant cōiter Doc.per tex.s̄.ti.j.§.ſinautē, cū ibi not. eam defendendo reſpectu debiti bonorum ſubſidij, reſpectu cuius conditio & dilatio remouentur, vt s̄.de inof.teſt.l.qm̄ in prioribus. Nec obſt.ſi dicas, hodie debet habere iure inſtitutionis, qa fateor, ſi velit dicere ob hoc teſtm̄ nullum, ſed ſi non dicat,& moriatur, teſtm̄ eſt aliquod ſm opi.gl.vt l.filio præterito, ff.de iniuſt. teſt.& ſic ius petendi debitum bonorum ſubſidium tranſmittit, & ēt ius confirmandi teſtm̄ per petitionem huiuſmodi legati, & forte ſi ſubſtitutum non habet in legato, portio legati poſtea deficiens accreſcet portioni ſuæ,& ſic ſibi, vt coniuncto,& non remanebit pœnes hæredem ſcriptum. cogitandum tamen relinquo.

ADDITIO.

a †Quæro 8.Bal.hic ponit hanc quæſtionem, nu.x.ver.quæro de tali queſtione, de quo, vide eundem Bal.in l.ſi in perſona, s̄.de fideicom.& eundem, & Imo.in l. cum ex filio in prin.ff.de vulg.& pup.

Quando dies legati cedat. Tit. LII.

LEX PRIMA.

1 *Legata annua quo tempore ſolui debeant,& nu.ſeq.*
4 *Legatum annuum primo anno purum,& ſecundo eſt conditionale.*
5 *Tempus appoſitum in obligatione quantum.*

1 **SI competenti.** † Caſus. Legata annua ab initio cuiuſlibet anni ſunt ſoluenda.h.d.Concor.ſunt in gl. Opp. ꝙ imo in fi.anni, vt ĩ.de ver. obli.l.qui hoc anno.Sol.quidã, ꝙ aliud in ꝯ̄ctib.vt ibi.ꝯ̄ quos inducit gl.ff.de cond.& dem.l. ſi in annos. cui adde,& de ver.obl.l.eum qui ita.§.qui ita,& ff. de conſt.pec.l. ſeruus cōis meuij.§.fi.in quibus patet quod etiã in ſtipulationib. annuis debetur initio anni. ideo gl. aliter ſoluit. videlicet, ꝙ aut
a qs ſtipulatur hoc anno,[a] vel alicui legatur hoc anno,[b] & tunc in
b fi.anni debetur vt in contrario, aut ſtipulatur, aut legatur qd annuū vel ſingulis annis,& tūc dētur in prin.anni, vt hic cum ſuperius alle. & certos verſus ſubijcit gl.quos vide. Contra hanc ſol. replicat gl.de l.lecta, ff.ſi cer.pe. vbi ſi creditor ſtipulatᷣ menſtruos ſibi ſolui centum denarios ex ſumma ſibi debita, hr̄ perinde ac ſi ſtipulatus ſit ſingulis menſibus centenos denarios,& tm̄ ibi debētur in fi.cuiuſlibet menſis gl.non ſoluit.Sol.ꝙ ibi illud operatur alia præcedens ſtipulatio totius ſortis, quæ debuit fieri in calendis per q̄ demonſtratur, ꝙ ſequens pactū de centenis denarijs ſingulis menſib.ſoluendis, fuit appoſitū cã diferendæ ſolutionis, iō ibi in fi.menſis differtᷣ, hic aūt tp̄s eſt appoſitū gratia multiplicandę oblōnis. Nec huic ſol.ob.qđ ibi de vſuris dr̄ q̄ in fi.menſis debentᷣ,& ibi tm̄ tp̄s apponitᷣ cã multiplicandæ oblōnis, & præſtationis earum, qa ibi in vſuris, q̄ vt acceſſorię regulantur ſm ſuum principale,& ſic ſm ſortē, arg.l.cū principalis, ff.de reg.iu.& l.eos. s̄.de vſur. Itē ꝙ vſurę debentur p̄p interuſurium medij tp̄is,& p̄p morã non ſoluentis, ideo tp̄s, & mora habent præcedere priuſq̄
2 peti poſſunt.†Op.3.ab extra ꝙ licet tp̄s apponatur cã multiplicãdæ obligationis, vel ſolutionis, tm̄ non in prin.tenetur ſoluere, vt ff.eo.l.nec ſemel.§.ſi in habitatione. Sol. ꝙ ibi fallit, quia præſtatio legati eſt facienda in certam cãm, vnde antequam cauſa immineat ad præſtandum non cogitur, vt ibi,& ff.de le.j.l. quidam.
3 §.ſi ſcripturę,& ff.pro ſo.l.actione.§.fi.†Op.4.ad idem d.l.firmio. §.pater.ff.eo. Sol.quod ibi qñ præſtatio annua debet fieri ex certa re, quæ nondum eſt, ſed eſſe ſperatur, puta ex fructibus, ideo ſperatur, ꝙ illud tp̄s, quod tacite ineſt, eueniat, hic quando ex rebus quæ ſunt de præſenti debet annuum ſolui, ideo primo anno ad ſoluendum cogitur in prin.vt hic. Op.5.quod totus annus debeat traſiuiſſe antequam peti poſſit, vt ff.de condi. & dem.l.non putabam,& l.ſi in annos. Sol.hic in legato annuo, quod multiplicatur quo ad obligationem,& ſolutionem ſeu præſtationem, ibi in legato ſimplici certę quantitatis, vel rei in tempus, vel poſt tp̄s
4 præſtãdæ.†Op.6.ab extra, legatum annuum pro primo anno eſt purum, pro ſequentib.conditionale, vt ff.de do.cau.mor.l. Senatus.§.fi.Et conditio ſecundi,& tertij,& ceterorum eſt tacita,& inherens, puta ſi viues tu legatarius. Tunc ſic legatum annuum perinde hr̄, ac ſi teſtator dixerit primo anno mortis meæ proximæ, vel poſt mortem meam lego tibi.x.pure,& totidem ſecundo anno ſi uiuas,& totidē tertio ſi viuas, & ſic de cęteris, igitur primo anno non tenetur in prin.ſoluere, ſed in fi.anni, ſicut ſi vnum tãtum fuiſſet legatum puta primo anno.x. & vltra non dixiſſet, vt d.l.qui hoc anno, de ver.ob.& ar.ff.de man.teſ.l. ſi ita fuerit libertas,& ſi non in primo, nec in ſecundo, vel in tertio, & ſic de cæteris. Sol. qđ forte huius timore aliq voluerunt dicere aliud in ꝯ̄ctib.aliud in vltimis voluntatib.in quib.plenior ſit interpretatio, vt l.in teſtamentis.ff.de reg.iur.ſed hoc reprobaui.s̄. in primo ꝯ̄
5 rio.ideo opus eſt, vt aliter ſoluatur. † Dic ergo, ꝙ relinquere vī primo anno decē pure, ſoluendos tm̄ ſtatim,& idē de ſequentib. & idē in ꝯ̄ctibus, vt ff.de ver. obl.l. cū qui ita.§.qui ita,& de caſtr. pec.l.ſeruus cōis meuij.§.fi.& tãto fortius, quanto in eis nō multiplicatᷣ oblō, ſed ſolutio, cum a prin.in ꝯ̄ctib.ſit nata ꝓ omni tpe, licet qñq; tpalis obſtet exceptio, vt ff.de ver. obl.l.ſtichū§. ſtiplo, & hoc operatur præſumpta teſtantis voluntas, quæ colligitᷣ ex libertate multiplicationis quam fecit. Nunc breuitatis cã iſtã materiam concludo,& ſic diſtingue, cum quęritur, qñ peti vel exigi poteſt id ꝙ in tempore, vel ad tempus debetur, nam aut tp̄s apponitur cauſa demonſtrandi tantum, aut cauſa limitandi, ſeu finiendi tantum, aut cauſa differendi tm̄, aut cauſa multiplicēdi tm̄. Primo caſu ſtatim debetur,& peti poteſt, vt.ff.de ver obli.l. liber homo.§.decem. Secūdo caſu adhuc idem, vt l.qui ita,§.q ita, de ver. obl. Tertio caſu, aut tp̄s apponitur in accuſatiuo caſu, aut in ablatiuo, aut in genitiuo. Si in accuſatiuo, tunc ad quēcūq; verba dirigantᷣ ſiue ad dare debentem, puta dato centum Titio in annum duodecim, ſiue ad accipientē, vt habeto, vel accipito cū pueneris ad decimū, ſemper oportet totum illud tp̄s tranſiuiſſe, anteq̄ peti poſſit vt ff.de cond.& dem.l.nō putabam,& l.ſi annos, vbi caſus de vtroq;: fallit in vno caſu ſpeciali liberorū fauore, vt ff.ad Tre. l.qui filium.§.Sabinus. Vbi ſufficit vltimum annū attigiſſe, licet non perfecerit,& hoc ſi legatarius viuat, ſinautem prius moriatᷣ, an ius petendi tranſmittant? dicetur, ĩ.e. l.ex his. Si vero tempus illud apponitur in ablatiuo caſu, & tunc refert ad quē verba dirigantᷣ, quia aut ad recipere debentem, & tunc ſtatim cū tp̄s illud inceperit, vt ff.de ma.teſt.l.ſi ita fuerit libertas, aut ad dare debētē,& tunc in fi.tpis, vt l.qui hoc anno, de ver.ob. In dubio ſi non apparet

ADDITIONES.

a †Hoc anno. Adde an.& quæ ſit differentia ſi teſtator dicat, ſoluat quolibet anno, vel ſi dicat percipiat quolibet anno. Bar. qui de hoc notat in l.qui hoc anno ff.de uerb.obl.& Bal.hic nu.8.verſi.quæro vtrum ſit differentia.

b ¶Hoc anno. vide per d.Soc.conſi.x.inc.quamuis quæſtiones ſupradict.verſi.cir. 5.q.circa medium in 1.par.char.13.& conſ.21.inci. circa præſentem conſu. ver. cir.3.q.in fi.d.partis, char.15.quæ al'c.hæc carmina. Annua ſi debes tunc inſpicias caput anni. Anno ſi debes, in fine teneberis anni.

apparet ad quē d'riguntur, tūc in fauorē dare debētis interpreta
tur.vt l.eum qui.alias iabolenus.ff.de an.le.& sic semper in fine tē
poris,vt d.l.qui hoc anno. Si autē tps illud apponit̄ i genitiuo,&
cū fuerit x.annorū,tps dēt esse impletū, & sic in fi. tpis, vt ff.de
le.j.l.si cui.& ff.de ma.te.l. si ita scriptum. quicquid ibi dicat gl.q
mouetur per d.l.si ita fuerit libertas.in e.ti.& male. & ibi in abla-
tiuo tempus fuit adiectū,nos,qn̄ in genitiuo,nec curo an in p̄so-
na tertij fuerit appositū,vt d.l.si ita scriptū, siue grauati siue ho-
norati,vt d.l.si cui,qa nō est diuersa rō respectu eius de quo q̄ri-
mus.nā qn̄ tps apponit̄ in genitiuo, p inde hr̄ ac si fuisset apposi-
tū in accusatiuo,vt patet in p̄dictis ambabus legib.Sed appositū
in accusatiuo ī p̄soua dare debētis vel accipiētis, dēt esse p̄fectū,
vt d.l.si in annos.ergo &c.Quarto casu, qn̄ tps apponitur cā mul
tiplicādæ obligationis,vt in legatis annuis, vl̄ multiplicādæ solo
nis,vt in stipulatione annua,vt l.si stichum.§.stipulatio.ff.de ver-
bo.ob.& l.senatus.§.fi.ff.de do.cā mor.Et tunc dicendū est, ꝙ re-
gula est,vt in prī.cuiuslibet anni peti possit,vt hic.& ff.e.l.nec se
mel.ij.rn̄.& ff.de uerb.ob.l.eū q ita.§.q ita.& ff.de cast.pec.seruus
communis meuij.§.fi.Fallit qn̄ præstatio est fienda in certā cām,
qn̄ an̄ causæ aduentum peti no pōt,vt ff.e.l.nec semel.§.q in habi
tatione.Item fallit,qa ex re in futurū separata debet fieri solutio,
vt in fructib. fœtib.pensionib.vel obuentionib.venturis,vt ff.e.l.
firmio.§.pater.Item fallit qn̄ tps multiplicandæ solutionis non tā
apponit̄ cā multiplicandi,q̄ etiam totalem antecedentem pręsta
tionē differendi, & in partes diuidendi,ut in casu.l.lecta.ff.si cer.
pe.prout de pacto forte ibi loquit̄.Item si apponatur causa multi
plicandi accessorij vsurarum,vt in alio casu.l.lecta. & hoc operar̄
duplex ratio,vt s̄.in op.dixi.

LEX II.

Agrum. Duas habet lec.s̄m primam lectur. h.d.Si in le-
garo plurib.relicto apponatur conditio,vt in su
perueniẽtem ueniat, deficit ꝯdō si legatarius filios reliquerit.&
s̄m istā lec.expone lr̄am ibi quicunq; fuerit.s.ille q ex legatariis
decesserit,& ibi hæredē suū.i.ad filiū suū.Hæc lect.vr̄ p̄bari per l.
cum pater.§.cum inter. de le.ij.& ī.ad ter.l.si qua mulier.cum ibi
no.in glo.pen.& hanc lec.sentit hic gl.fi.sed ꝯ istam lec.est glo.in
prin.in l.cum acutissimi.ff.de fideic.dicens aliud esse in filijs inui
cem substitutis,q̄ ī extraneis, & illa uerior per rōnem,quā ibi po
nit tex.in fi.potest tn̄ hæc saluari si ponemus, ꝙ essent de liberis
testōris s̄m aliam lec.h.d.Si in legato plurib. relicto apponat̄ gra
uamen, vt redeat ad superuiuentē, superuiuēs ad quem redijt ad
hæredē suū solidū transmittit,nec ad hr̄des collegatariorū reuer
tit̄.h.d.Et s̄m hanc lecturam expone,quinque fuerit, scilicet, qui
superuixerit.& hæc bona in extraneis legatarijs.

LEX III.

Si poncionilla. Si dies legati cessit legatario ad eius
hæredē legatū transmittit,licet ipsū
nondum consecutus fuerit.h.d.In fin. adde, sufficit.n.ad ætatem
peruenisse in quam fideicommissum ei reliquerat.

LEX IIII.

1 *Tempus legitimum quot annorum dicatur.*
2 *Testator moriens,an statim trāsmittat,& an eius heres statim petere posit & nume. sequen.*

a Cum vxori. [a] Licet mulier amiserit filiū propter quē
consecuta fuit legatū,non p̄pea legatum
perdit vel restituit.h.d. No.ꝙ dr̄ factū,licet nō duret factū.Et est
ratio , quia res iam consummauerat effectū suū,& sic habes hic
casum,ꝙ si filius frater minor esset effectus, idē & multofortius
eēt q̄ hic. gl.vide per te,& adde in l.i.gl.ibi solennis,ꝙ est verum
si sciebat se liberos hr̄e,non si ignorauit,vt ibi not.glo. In glossa
fin. Ioan. & uide quod dixi s̄.de condi. in ser.l.j.& ibi. §. versum.
Solu.ibi res erat in fieri,& sic effectum suū non consummauerat,
hic in esse perfecto,ideo non vitiatur.Et pro vtroq;accedat.s̄.qui
testa.fac.pos. l.furiosum.& non substantiæ legati legatum nō est
conditionale, sed purum , ideo transmittit ad hæredem,non tn̄
ante recipiendum quam tempus perfecte euenerit. hoc dicit. Ibi
in die legati cedente,quo ad transmissionem non quo ad petitio
nem,ibi 25.ann.Hic collige coniuncto principio, quòd simplex
prolatio temporis legitimi intelligitur in dubio de ætate viginti
quinq; annorū.Item no.quod legatum purum licet in diem de-
latum cedit a morte testatoris.Item, ꝙ in legatis non sufficit an-
1 num esse inceptū, sed dēt esse perfectus. †Oppon. ꝙ interim mo-
riens nō trāsmittat. vt ff.de ma.te.l.si ita scriptū,& ff.de fideic.lib.
l.fideicommissaria. j. §. pe.& ff.de lega.1.l.si cui, & de condit.&
demōst.l. qbus diebus.§.quidam Titio . Et de omnib. istis simul
opp.gl.dat tres solutiones . Prima est Ioan.quod hic dies non est
apposita dispositioni, & sic voluntati legandi, & essentiæ legati.
Ideo ibi est conditionale etiam quando moriens non trāsmittit.
Ista sol.est bona, & vera ad omnes primas tres leges , sed non ad
quartam uidelicet ad l.quibus diebus.§.quidam Titio,nam &ibi
in executione seu solūe dies fuit apposita sicut hic,ad illā igit̄ vr̄
dare gl.alias ibi q̄ in ea sequuntur.Et prima quæ sequitur,est, qđ
hic filiæ gratia distulit , ibi secus. ista non cōcernit contrarium,
quod est,qđ ibi non trāsmittit,hic sic.sed ꝯcernit aliud,videlicet
quare hic ex quo transmittit statim peti non p̄t, sed lapsus tpis
expectatur,& tamē alibi dicitur,ꝙ statim petitur, de quo. ī.dicā.
Vnde glo.tertiā sol.ponit quæ concernit vtrunq; , dicens,aut te
stator voluit facere conditionem,& tunc testator non trāsmittit
vt dicta lege. quibus diebus. aut non voluit. & tunc transmittit
vt hic. Sed si tunc quæratur quare statim ab eius hærede non
petitur. Rn̄. ꝙ hic gratia hæredis distulit.secus si gratia legatarij,
qui interim administrare nesciuisset, quia hæres ei⁹ statim peter,
& ita declara istam glo.quam scribentes non declarant.Sed licet
ista sint bona verba , tamen latiorem discussionem requirunt.iō
dico,ꝙ interdum tempus est adiectum dispositioni,& substantiȩ
ipsius legati,& habent locum prima tria ꝯria.Veruntamen an di
spositio reddatur conditionalis,vel non,&per cōsequens,an inte
rim transmittat, vel non.remitto ad distinctionem quam feci.s̄.
ti.2.§.finautem aliquid,ibi oīno vide.Interdum tempus est adie-
ctum exceptioni seu solutioni ipsius legati , & tunc habet locū l.
ista,quo casu si quæritur,an interim moriens transmittit.est vidē
dum an legatum sit conditionale , vel non, cum primo casu non
transmittat.vt d.§.finautem.secundo sic. vt hic . Dico igitur, aut
testator voluit esse conditionale . & hoc constat, & illud serua,
quia voluntas eius regit omnia, vt supra.de leg.l.cum quæstio,in
fine.& de condi.& demon.l.cōditionibus.aut dubitatur,quia ali
ter de eius voluntate non ꝯstat.tūc gl.in l. seius saturninus. ff. ad
treb.di.ꝙ refert vtrum tempus sit certum,& tunc legatum nō est
conditionale , vt hic , an sit incertum , & tunc est conditionale.
2 † Sed istud membrum , quod tempus est incertum , [b] debet sub-
b distingui. Nam,aut est incertum an,& quando, vt tempus nupti.
& tunc tale tempus reddit legatum cōditionale, & resoluitur.vt
l.dies incerta.ff.de condit.& demonst.ideo nō transmittit, & ita
intelligat̄ gl.in d.l.Seius Saturninus.aut,est īcertū quādo,sed nō
an.vt tempus mortis.& tunc,aut tempus est appositum in perso-
na tertii,& tunc legatum resoluitur in conditionale,vt d.l.quibus
diebus.§.quidam Titio.& de hoc ibi casus.Aut est appositū in p
sona grauati.& idem,quod in præcedēti, quia sumus incerti, an
moriatur legatarius priusquam grauetur. ideo cōditionem facit,
vt l.hæres meus.ff.de condi.& demon.aut est appositum in p̄so-
na onerati.& tunc est purum, vt ff.eod.l.si cum hæres. j. respons.
4 †Nunc quæro de alio dubio, videlicet , an in casu quo tēpus est
certum,& moriens interim transmittit, vt est hic , an hæres eius
statim petere possit,an vero lapsum tēporis debeat expectare,&
respon.aut testator distulit gratia hęredis, & tunc tempus dēt ex
pectari quo potuisset peti si ille vixisset , vt hic.aut distulit gratia
legatarii,& tunc statim peti potest temporis cursū nō expectato,
vt hic in fi.gl.& probatur.ff.de an. le.l.liberto.§.fi.ff.ad trebell. l. a
filia.§.j.aut dubium est cuius gratia distulerit , & tunc inspiciēda
sunt verba,& coniecturæ,vt d.l.a filia.§.j.vbi pręstatio vsurarum
medij temporis fecit coniecturari, quod fauore legatarii distule-
5 rit.& pro hoc etiam fa.ff.eo.l. firmio. §.primo.†no.ꝙ hæc glossa,
in fi.coniecturam facit pro legatario si sit pupillus. Cōiecturis ve
ro deficientib. interpretāda est dilatio in fauorem grauati, vt hic.
& ff. quando di.leg. ced.l.si post.§.hiisdē.vbi de hoc casus.Et ne-
dū hic in legato filio p̄stando. vt hic, sed etiam in fideicommisso
vniuersali,vt no.gl.in d.l.Seius Saturninus.Non ob.quod Dy.di
xit aliud in legato singulari, vt hic,aliud in fideicommisso vniuer
sali.& hoc per dictam l.seius,in fi.& per.d.l.a filia.§.1. nā male di-
xit cum nō sit dare bonam rationem diuersitatis, vt probatur in
ti.præcedenti,in ver.quod.s.etiam, vbi in filiis idem ius statuitur
in legato & fideicommisso vniuersali.& sic gl. posita in d.l.seius
bona.Nec ob.tex.ibi in fi.qa respectu dilationis sic dicit , non re
spectu cōditionis,vt superius ibi patet.& ad l.a filia , respōdeo,vt
dixi.s̄.s.ꝙ ꝯiectura vsurarū soluēdarū ibi illud operat̄. nec ēt ob.
ꝙ in fideicommisso vniuersali annus vltimus sufficiat initiatus.
vt ff.ad treb.l.q filiū,§.Sabinus.ꝙ nō sufficit in legato,vt hic,quia
resp.ꝙille est casus specialis fauore liberorum,&maxime neptis,
ne tā ipsa q̄ pater reperirentur in totum exclusi ab hæreditate,a-
uia,& amita eis amissa.Et ita intellige,quod hic no. gl.fin.in fi.
& hæc sufficiant . Verum quia gl. indigent aliqua suppletione.
ideo adde circa fi.gl.magnæ ibi,quia fallit fauore,glo. est corrup-
ta,& debet dicere hæredis cum filia.hic fit legataria.In glo.fin.in
fi.dic.s.liberorum fauore quibus hæreditas censetur quasi debita
vt s̄.ti.j.l.1.& s̄.de cod.l.fi.& quia in variis casibus annus initiatus
habetur pro completo,extra materiam legatorum.vide gl.in hac
materia pleniorem.ff.de mi.l.3.§.minore.

ADDITIONES.

a Cum vxori.Adde Pau.de Cast.hic q.d.quod si testator grauauit hæredem de re
stituendo si liberos non habuerit,ipse autem habuit,& mortui sunt eo uiuēte
an habebit locum substitutio.videtur quod non per istū tex.quia uerum est di
cere ipsum liberum habuisse . contrarium.d.ipse , quia illud est in casu huius.l.
cū habuerit liberos,quia statim purificata est conditio, quia aliud est grauare
sub conditione negatiua si non habuerit,quia debet intelligi tempore mortis
siue sicut si dixisset si decesserit sine liberis, quo casu non sufficeret habuisse,
si tēpore mortis liberos nō habebat l.ex fid.§.pe.ff.ad tre.si uero testator dixe
rit si filios nō p̄creauerit,vel ei nō nascantur,& nati sint,& mortui uiuēte ip-
so grauato,& substituto euanescit substitutio,& ita cōsuluit Bal.cons.223.ij.
uol.ubi ex eius uerbis potest colligi confirmatio huius dicti Pau .de Cast.
b †Quando tempus est incertum. Adde de hoc dicto ꝙ no. Alexan. in apostil.ad
Bar.in l.si duob.§.fi.uer.in gl.in uer.tempus,&ibi posui in apost.uersi.lapsus.
ff.de consti.pecu.

LEX VI.

1 *Fideicommissum relictum ab intestato ad hȩredes transmittitur.*
2 *Dominium rei legatȩ,an acquiratur ignoranti.*

1 Si fideicommissum. †Fideicommissum etiam
ab intestato relictū, post
diē eius cedentem trāsmittitur ad hæredem etiam per ignorātē,
salua quarta trebellianica.h. d. Quæro de qua quarta hic loquat̄,
vt s̄.ad trebel.l.per fideicommissum.sinautem est fideicōmissum
singulare tūc de falcidia loquitur,vt s̄.si quis om.cā te.l.fi. & ff.ad
2 l.fal.l.filiusfa. † Quærit gl.an dominium rei legatæ acquiratur le-
gatario ignorāti.& dicit gl.ꝙ sic per istā.l.& per l. si fundum. §.si
Titius.de le.2.l.cum pater.§.si fundo . Old. dixit contra per l.si qs
ita.ff.de condi.insti.sed ibi de irreuocabili acq̄sitione q̄ fit agnitio
ne legati.hic de reuocabili quæ fit iuris fictione , vt ibi no.& pro
batur in l.si tibi homo.§. cum seruus. de lega. j. Nam dominium
transit a morte,vt l.Titio.ff.de furtis.

Vt in possessionem legatorum, vel fideicommissorum seruandorum causa mittatur. & quando satisdari debeat. Tit. LIII.

LEX PRIMA.

2 *Hȩres satisdare debet pro legato in diem relicto.& nu.3.*

1 QVoniam. † Pro legato in diem relicto debet
hr̄s satisdare, & an legatū debeat̄,
sufficit iudici summatim cōstare.h. d.No.ꝙ quando
aliquid petit̄ fieri ob cām q̄ in alio iudicio venit ple-
ne examinanda,summatim in hoc præābulo sufficit
cōstare de eo,qđ est notandū.Op. gl.de l.si is a quo.in princ.ff.co.
So.vt in gl.qđ hoc p̄cedit nisi hæres sit paratus in cōtinenti p̄ba-
re ꝯ.vt ibi,& qualiter intelligatur istud incontienti,dixi in l.2.s̄.đ
edic.di.Adri.Op.ꝙ non satisdetur,vt l.j.§.si debitori legata.vt ibi.
Et est rō,quia satis est ei permissum per exceptionem, licet & ac
cusationē hēat,vt per acceptilationē liberet̄,vt ibi not.Querit gl.
quoties satisdat̄ et dicit semel tantum,nisi aliquid emergat inopi
2 natum.†Quæro ab extra, quid de alio debitore,q̄ ex vltima volū
tate, & dic aut est debitor de præsenti sine vlla dilatione,& non
tenetur,vt ff.codē.l.si is a quo,nisi allegaretur suspectus de fuga,
vel de dilapidatione,quia tūc ad sequestrationem,vel ad satisda-
tionē regressus habetur.vt ff.qui satisd.cog.l.si fideiussor.§.fi. aut
dilationem habet, & tunc aut ex conuentione, aut ex principis,
aut legis benignitate.Si ex conuentione,& tunc si est effectus su
spectus,dic,vt s̄.& ita potest intelligi l.in omnib.ff.de iu.& l.cre-
ditores.ff.de pri.cred. si non est factus suspectus tunc,aut quæris,
an teneatur satisdare.& dic ꝙ nōn,vt l. 3. supra de hæred. vel ac.
vēd. & rationes ibi scripsi. aut an teneatur cauere , quod est mi-
nus,quia per stipulationem,& hypothecam bonorum,vt ibi di-
xi.& in hoc sunt opiniones,quia vna,ꝙ non, & sibi imputet qui
ab initio sic conuenit , cum nihil inopinatum superuenerit . Alij
ꝙ sic, si sit debitor ex causa onerosa,vt d.l.2.s̄m vnā sol.non si ex
lucratiua. ar.l.Aristo.ff.de do.& l.dedi.ff.de cond.ob causam. Se-
cundo casu quando ex legis , vel principis gratia & benignitate,
tunc tenetur satisdare.s̄.de precib.imp.of.l.vniuersa.& ff. so.mat.
l.si constante.§.quoties.

LEX II.

1 *Testator,an possit tacitam hypothecam remittere.*

Ipsis. Casus. Satisdatio de fideicommissis & legatis prestan-
dis potest per testatorem remitti.h.d.Ibi ad publicam
i.communem vtilitatē.No.ꝙ experientia est rerum magr̄a. No.
1 ꝙ communis utilitas appellat̄ publica.†Quærit gl.an testōr taci-
a tam hypothecam [a] remittere possit , & arguit pro,& contra.sed
dic quod sic,quia commodum testatorum principaliter respicit,
& idem dico si cōmodum hr̄dis, dummō nō aperiat̄ via deliquē
di , vt ī.e.l.scire.ea aūt quę iuris solennitatem respiciunt, remitti
non possunt.vt ff.de le.j.in contrarium allegata.Saly.

ADDITIO.

a †Tacitam hypothecam.Vide Bal.in l.i.col.5.supra de his quæ pęnæ nom. Bar.in
l.nemo potest,col.2.de le.1.& ibi Pau. de Cast. ubi simpliciter tenet per reg.
huius.l.quod nemo potest disponere quod competat hypotheca.& quod non
transeat dominium rei legatæ.ad hoc alleg.l Sempronius.ff.de usufr.leg.

LEX III.

1 *Pignus prætorium posterioribus preferendum.*

a 1 Si postquam. [a] † Habēs pignus p̄toriū p̄fert̄ posterio
ribus.diuersum ti.p̄tendentib.h.d. Pi-
gnus p̄toriū est qđ quis est inductus in possessionē iussu iudicis.
No.ꝙ ex pignore p̄torio inducit̄ hypotheca p quā aduocant̄ bo
na postea alienata.Op.ꝙ hæc inductio nō sit necessaria cū hodie
habeat tacitā hypothecā a l.vt s̄.cō.de le.l.1.fatet̄ gl.sed gl. intelli
ge sanc, vt p illā hypothecā reuocentur alienata sicut p istā quæ
ex prætorio pignore inducitur. Sed ad constituendū pignus p̄to
rium ēt hodie est necessaria inductio in possessionē vt hic. & ff.
de pig.act.l.non est mirū.Op.ꝙ cā pignoris p̄torii non p̄cedat.vt
ff.e.l.is cui.§.si plures.& §.q prior.sol.vt in gl.quia potior est aliis
diuersum ti.prætendentib.non similem,vt ibi.

ADDITIO.

a Si postquam.Adde tex.quem ibi no. do. secundum unam lec. in l.si quis missum.
§.fi.de dam.infe.qui ad idem est prout no.hic, ꝙ pignus prętorium per domi-
num alienari potest.

LEX IIII.

1 *Satisdatio fieri debet pro hȩreditate.*

a Cum archimedoram. [a] Ante hæreditatis re
stitutionem fideicom-
missarius non agit ꝯ hæreditarium debitorem, potest tn̄ pete-
1 re ab hr̄de vt ei satisdet de fideicommisso restituendo.h.d. † No.
ita satisdari pro hæreditate,sicut pro legatis. Oppo.duob. modis
& sol.vt in gl.in cuius fin.tamen adde.Item si de hæreditate non
ipsius viuentis,sed defuncti iam mortui.ar.ff.de uul.& pup. l.co-
hæredi.§.cum filiæ.

ADDITIO.

a Cum archimedoram.Adde Pau.de Cast.qui dicit ꝙ archimedora non erat filia
testatoris,alias cum habuisset restituere fratribus non potuisset compelli ad
præstādam cautionem,ut supra.e.l.iubemus.& de materia huius.l.uidē l.inter
omnes.ff.de qui sat. cog. sed an hodie hæres cogat̄ cauere fideicōmissario de
fideicommisso prętando,iure nouissimo auth. uide gl.& doc. omnes in l.cum
tutelæ.§.i.ff.de condi.& demonstra.

LEX V.

1 *Iudex a remedijs leuioribus incipere debet.*

Qui legati. Missus in possessionem nō nascitur proprie-
tatem. sed debet adire iudicē qui ad soluen-
dum compellat hr̄dem. No.quod iudicis officium dethum se ex-
1 hibet si sit petitum.concord.l.4.§.hoc autē.ff. de dam.in fec.†Itē
no.ꝙ a leuioribus remedijs debet iudex inchoare, sicut dēt me-
dicus,secundum Bal.& vbi vnum remedium non prodest,vt de-
bitor soluat,recurritur ad fortius, vt hic,& ff.de uent. inspi.l.j.§.
ex rescript.ver.sed finge.

LEX VI.

1 *Missio in possessionem in quibus rebus fiat.*

Certa est forma. Si non satisdatur de legato vel fi
deicommisso,in rebus hæredita
riis fit missio,& si non satisfiat cum petit̄,in rebus proprijs hære
dis morosi mittitur.h.d.Et primo quando petitur satisdari. Secū
1 do quando satisfieri siue solui.secunda ibi, vel improprias. †No
ibi dolo malo &c.ꝙ nedū in rebus possessis ab herede fit missio,
sed ēt in aliis a tertio possessis dolo malo hr̄dis.qđ facit ī ar.vt la
ta snīa in rei ven. ꝯ possessorem possit fieri executio contra aliū
tunc possidentem, si condemnatur , & dolo desierat possidere .
sed in contra.facit ff.si mulier ven.no.l.i.§.i.& de hoc ibi per Bar.
& Cy.supra.de ali.iu.mu.causa fa.l.j.in 7.q.& ibi uide,qđ scripsi.
Item no.hic datur tempus sex mensium ad constituendum hære
dem morosum,licet precedat petitio.

LEX VII.

a Scire [a] debetis. Satisdatio de legato soluendo pōt a te
statore remitti, non de vtendo fruēdo
arbitrio boni uiri,hoc dicit.Quæro de ratione diuersitatis.& dic
vt in gl.in qua adde in fi.l.scire oportet.ff.de tu. & cur. da. ab his,
cedat.ff.de pac.l.si unus.§.illud.

ADDITIO.

a Scire.De materia huius l.uide Bar.in l.pactum inter hęredē.ff. de pac.& in l.ne-
mo potest.de leg.i.circa prin.& per Bar.in l.1.supra,de usufru.

LEX VIII.

Contra. Pro legato reipublicȩ tenentur administrato-
res satisdationem petere, quod si non faciant te-
nentur ad interesse.

De suis,& legitimis hæredibus. Tit. LIIII.

Dictum est de successionibus ex testamento,nunc de his quæ ab
intestato deferuntur, & primo de successionibus inferiorum.

LEX PRIMA.

SI fratri. Casus. Hæres legitimus a succedendo
non excluditur centum dieb.h.d. Pon-
dera,quòd iste legitimus secundum tempus huius.l.
non admittebatur nisi de iure prætorio, ideo habe-
bat annum. Sed hodie de iure ciuili admittitur, ideo perpetuo
auditur.

LEX II.

Nepotes. Casus.Nepotes succedunt auo in stirpes , non
in capita.hoc dicit.& gl.vide per te.Saly .

LEX III.

Vt intestato. Casus.Nepotes admittuntur ad successi-
onem aui cum parruo,tam de iure ciuili.
quam prętorio,hoc dicit.

LEX IIII.

Intestato. In successione abintestato potior est causa de-
scendentium,quam collateralium.h.d.Vel fili
us præfertur sorori defuncti.Saly.

LEX V.

Si te pares. Filius adoptiuus succedit patri abintestato cū
suis & legitimis.hoc dicit. Et not. quòd glos-
sa est corrupta in eo quod dicit de morte patris naturalis , quia

debuit dicere adoptiui,cum hic non tractetur de succedendo pa
tri naturali,sed adoptiuo.hoc dicit.

LEX VI.

a **Ex libera.** † Natus ex libera, & seruo non succedit. vt
spurius,licet, patri dignitas superueniat. h. d.

ADDITIO.

a ¶Ex libera.Adde Pau.de Ca.hic qui refert.Cy. consuluisse per l. Paulus.de sta.
ho.quod licet super matrimonio a princip.inualido(forte ratione consangui
nitatis)Papa dispenset,quod filij prius concepti,licet postea nati,non efficiũ
tur legitimi,& cum hac decisione trãsit ipse ad quod in terminis fortioribus
vide pe.de anc.consi.410.inci.uiso & diligenter inspecto,& ad materiam hu-
ius l.vide no.insti.de gra.§.illud.alias est in rubri.de suc.cog.in prin.

LEX VII.

Filium. Libertus filium habet in potestate. ideo ad eius
successionem admittitur legitimus.h. d. In tex.in
fine ibi interdictum.ideo ei succedũt vt legitimi, & sic facit ad ti.
in glo.fin.in fi.Sol.vt no.in d.l.& si contra.Sed attende, quòd gl.
loquitur in filio post manumissionem procreato,& potest intel-
ligi de concepto,& nato,sed si prius fuit conceptus,& postea na-
tus,an erit legitimus successor.& videtur quòd, per l.præceden-
tem,vt ff.de sta.ho.l.paulus. nam matrimonium postea sequens
non trahitur retro ad tempus quo esse non poterat. Nec ob.l.
nuper.in l.fi.s.de nat.l.per quam Nic.de ma.videtur tenere con-
tra,quia illa debet intelligi,quando matrimonium retro esse po
tuit.Nec obst.ff.de sta.ho.l.seruorum.§.ingenui,quia ibi quo ad
ingenuitatem,& libertatem quæ fauorabilior est, hic quantum
ad legitimationem.

LEX VIII.

1 *Iura quæ super existentiam sui hæredis fuerunt inducta.& nu.seq.*
4 *Existentia sui hæredis transmissionem de filia in matrem operatur.*
5 *Ignorans mortem defuncti,heres eius esse non potest.*
6 *Suus an transmittat hereditatem patris non aditam ad matrem.*
7 *Posthumus natus si decedat ante aditionem hereditatis,an noceat matri.*
8 *Suus quomodo non nascatur patri.*
5 *Suus ad quemcunque heredem transmittit hereditatem.& nu.seq.*
12 *Existẽtia sui hrdis an,& ĩ quẽ,& qualiter hereditatis trãsmissionẽ operet.*
13 *Transmissio an fiat ad ascendentes,sicut descendentes.*
14 *Naturales,an comprehendantur nomine libertorum.*

a **Apud hostes.** [a]Ego pollicitus fui tractare hic,an & quã
do,& qualiter existẽtia sui heredis ope
1 tur transmissionem in hæredes. † Et pro euidentia dicendorum
præmitto,quòd varia iura circa existentiam sui hæredis fuerunt
inducta.primum fuit l.12.tab. ex cuius dispositione filij in ptãte
obtinentes primum gradum erant de functo hæredes necessarij.
i.inuiti.& sic erant hæredes nomine,& effectu.ff.de acq.her.l.mo
ræ.& l.necessarij.ff. si quis omis.cau.test.l.j.§. qui in potestate.&
inst.de hær.qua.& dif.§.sui.& ſm illud tẽpus res est clara, quòd
hæreditatem illam transmittebat tanquam propria bona ad quẽ
cunque eorum hæredem,& sine eorum beneficio abstinendi,nã
ex quo adiuerãt hæreditatem filij pœnam in hæreditate filij inuẽ
2 ta cogebantur hẽre. †Secundum ius fuit prætoris, qui filijs istis
dedit beneficium abstinendi,vt d.l.necessarijs in princip.& qua
si pro extraneis haberi voluit, vt ff.de l.j.l.nam nec emancipatus
& instit.de hære. qua.& dif.§.sed & his, sed hic insurgit vnum
dubium,an fuit tunc necessarium,quòd illud beneficium impe-
teret a pre.& tenet gl.ꝙ nõ,ĩ d.l.necessarijs.ꝑ d.l.ei q,in e.ti.Repe
rio ꝙ Bar.in l.ventre.ff.de acq.hær.dicit,ꝙ debet petere,sed in d.
l.necessarijs.simplr dicit,ꝙ actũ dẽt facere ꝑ quẽ ostẽdat. ꝙ nõ
vult se immiscere,& sic vult vti bñficio ꝑtoris. & hoc idẽ tenet
in d.l.ei.Idẽ tenet Iac. Bal.in auth.de trien.& se.co.3.in q.per eũ
disputata in ista materia.Sed nũc aliud dubiũ insurgit,videlicet,
ĩ.qtũ tps dẽt ipse hunc actũ facere ꝑ quẽ appareat se velle immi-
scere.& meo iudicio,dic, qđ ĩ.annũ,qa ꝑtoris bñficia ꝯsueuerũt
esse annalia, vt si qs. ĩ.annũ eis nõ vtat vlterius nõ audiat, vt s.
qui admi.ad bonor.pos.l.emancipata.& de suc.edi.l.j.§.sed uiden
dum.& §.largius.Transacto igitur illo anno,si prius actũ aliquẽ
specialẽ,ꝑ quem dephendat ꝙ se abstinere voluit, non fecit,quã
tuncunque aliter se immiscuerit,postea pro suo & necessario hæ
3 rede habebitur,& hoc ſm ius,& beneficium pretoris. †Tertium
fuit ius ciuile ex constitutionib.principum, & ex legibus iuris-
consultorum procedens, ꝙ sir suos abstinere permisit de quo
ff.de col.do.l.j.in prin.& ibi de cõsti.diui.pij.& insti.de leg.agna.
suc.§.placebat.& s.si vt se ab hæredi.absti.l.j.& ĩ. de legi.l.defun
ctus.Et hoc ius nouum non simplr confirmat beneficiũ ꝑtoris,
vel non tantum autoritatem ꝑbet, sed ampliat & addit,ideo ius
ciuile per se dici debet,vt l.ius ciuile.ff.de iustit.& iur.Addit autẽ
quod si se non immisceat,nec verba se adire dicat,etiam transa-
cto anno & perpetuo donec neuter eorum factus non est hæres,
nec per hæredem hr,nisi nudo nomine,vt in tex.ad hoc no.ff.ad
tre.l.2.§.posthumi.sed si sint sui, ideo nec vllo tẽpore neutro| eo-
rũ facto ꝑt cõueniri vt hrs.vt d.l.j.s. si vt se ab hæred.absti.vbi vi-
de,ꝙ ibi scripsi. Verũ hoc nudũ nomẽ suitatis qđ retinet, ꝓdest
quantũ ad confirmationẽ tabularũ pupillariũ vt l.si filius q patri.
ff.de vul.& pup.& ẽt tutelarũ ſm Bar.ex eo,qa in eis versat prĩci-
paliter cõmodũ pupilli hoc nomẽ licet nudũ sibi retinẽtis, & po
tissime,quia etiam defuncti voluntas in hoc concurrit. & addũt
qdam,& etiam operat,ut libertates debeant, l.cum quasi.§.si qs
ff.de fid.li.ꝙ an sit verũ ĩ.dicã,& ẽt,an in tutelis sit verũ, vide qđ
scripsi.s.de test.l.2.Sed an hoc nudũ nomẽ ei prosit,quo ad tran-
smissionem hrditatis paterne fiendã in quemcunq;,dubitatur.
& de hoc hic tractare habemus. & qa.ll.vident in hoc ꝯrie,ideo
doc.sunt,& fuerunt varij,& ꝯrij.& qa materia est quotidiana,iõ
latius,& fundamentaliter videnda, & si qd sit in occulto deduca
4 tur ad lucẽ.†Venio mõ ad l.q ſm doc.cõiter hoc dicit, existẽtia
sui hæredis operat trãsmissionẽ de filia ad matrẽ.h.d. Vel sic.si fi
lia se immiscuit bonis pris apud hostes defuncti hrs extitit, licet
certitudinaliter mortẽ eius tũc nesciuit.h.d.Ibi defuncto.quo ca
su fingit mortuus ꝑambula hora captiuitatis.& sic in libertate.vt
l.Cornelia.ff.de test.Ibi hrs sua.ex hoc collige. ꝙ hæc filia fuerat
in ptãte pris,tpe quo captus fuit.Et no.qa dicit extitit.& sic in ꝑ
fecto esse hãc existẽtiã ponit, qa verba tpis ꝑteriti ꝑfecti rẽ ꝑfe-
ctã notant.vt ff.qđ quisq; iu.l.j.§.hæc verba. ibi successionẽ.i.ius
succedẽdi si volet,licet hæreditatẽ filiæ apprehẽderit, nã marito
hrs in vita nõ erit.arg.s.de his q ante aper.tab.l.j.ff.de acq.hære.l.
si qs filiũ.§.j.ſm doc.vel dic,ꝙ trãsmisit successionẽ.i.hrditatẽ,&
Not.qđ hæc l.ꝯuenit ambab.partib.rubricæ.nã,& inter prem &
filiũ tractatur de suis hæredib.inter filiũ,& matrẽ tractatur de le-
gitima hrditate,qa mater admittit ad hrditatẽ filiæ ex senatuscõ
sulto tertuliano,& sic de iure ciuili, & legitimo. vt ff. de iusti.&
iure.l.ius aũt ciuile.Itẽ no.ꝙ qs est hrs alterius ignorãter. Itẽ ſm
aliquos,ꝙ existentia sui hæredis operatur transmissionem in ex
5 traneo de quo.ĩ.dicetur. † Oppon.quod ignorans mortẽ defun-
cti ei hæres esse non possit.vt ff.de acqui.here.l.qui hæreditatem
etiam si mortuus sit in captiuitate.vt ĩ.de cap.l. nec nos. solu.vt
sentit hic gl.2.videlicet, ꝙ in capto ab hostibus vere mors natu-
ralis sciri debet.vt d.l.qui hæreditatem. & etiam alia quæ nota.ꝑ
gl.in l.is potest in eod.tit. sed in capto ab hostib. non est necesse
scire eius mortem natutalem veram.sed sufficit scire fictam,quę
scitur sciẽdo tps captiuitatis. nã statim ante fingit mortuus,vt l.
lex cornelia.ff.de te. Sed hæc so.nõ ꝯuenit.l.nec nos.ĩ.de cap.q
de morte naturali loqtur.Quare alij dixerunt,ꝙ mortis naturalis
scientia exigitur quo ad aditionem,vt ibi, sed non quo ad tran-
smissionem, vt hic vt no.in d.l. nec nos. & ita tenuit Mar.sil.sed
nec ista vr vera,qa tex.iste ẽt quo ad aditionẽ,& acquisitionẽ hæ
reditatis loquit, dum hic dicit sua hæres extitit. Et iõ Iac.de Ra.
Pet.& Cy.& oẽs alij q tenent ꝙ ẽt hodie existẽtia sui hæredis o-
peret trãsmisionẽ ad quẽcunq;.Respon.aliter,videlicet,ꝙ aut q
ritur in filio qui non erat in potestate tempore captiuitatis,& sic
in eis est necessarius animus,& voluntas adeundi,& acquirendi
sibi hæreditatem. vt l.auia.s.de iur.deli. & tũc scĩa mortis defun-
cti est sibi necessaria,vt d.l.nec nos.& d.l.q hæreditatẽ,aut qritur
in eo q est suus defuncto,qa in ptãte, & tũc non est necessaria,vt
hic.& ff.de test.mil.ex militari,§.fin.& l.seq.ff.de castren.pe.l.hæ
reditatẽ.§.si filius cum si.& est rõ qa existentia sui hrdis hoc ope-
ratur vt ad matrem transmittat,qa ad quẽcũq; prorsus extraneũ
transmitteret vt l.s.alleg.licet adita non sit,vt no.hic in gl.fi.Sed
aduerte pro deo.nã ſm alios hrditas hic nõ habet ꝑ adita,nec pro
b iniusta,non transmittit ad matrem [b] adeunda vel repudianda, si
cut dicitur,quando transmittitur ad posteros, vt l.j.s. de his qui
ante aper.ta.& in l.si quis filiũ §.j.ff. de ac.hære. Sed si ita est quo
ad ꝯriũ s.formatũ de scĩa mortis melior est sol.gl. quia quo ad ac
quisitionẽ hæreditatis scĩa est necessaria, qa ẽt suo non acqritur
ꝙ patet,quia si non acquireret transmitteret vt propriam, & sibi
quæsitã,& non vt adeundã,nec repudiandã,imo eo ipso, ꝙ iure
esse hrs filiæ esset,nec posit vna haberis, & vtraque hæreditas
vnum acerum facta esset, nec posit vna haberi alia repudiari,
vts.de iure deli.l.qdã elogio, in 2.q.& qđ ibi no.& ibi ꝯcludo,ꝙ
ad acqsitionẽ hodie scĩa est necessaria in suo,licet nõ olim secũ-
dum tps.12.ta.quo erat heres necessarius pri. & hoc ꝓbãt euidẽ
tia.s.positã.l.in eis alle.Sed quo ad trãsmisionẽ in casu quo trãs
missio iuris adeũdi locũ hẽat. fateor,ꝙ scĩa mortis nõ est necessa
6 ria.Sed nunc ad declarationẽ huius.l.† Quero,an per hanc l.suis
c transmittat patris hrditatem non aditã ad matrẽ [c] & gl. dicit hic
ꝙ sic.& hoc ꝑ istã.l.& etiã probare vult rõne,qa trãsmittit ad po
steros,vt l.si quis filiũ.ff.de acq.hæred.& s.de his qui ante apertas
ta.l.j.ergo,& ad superiores.arg.l.nã,& si parẽtibus.ff.de inoffi.te.
& dico ꝙ ista.l. hoc non probat, nec ratio ista tenet. Quod lex
ista

ADDITIONES.

a ¶Apud hostes.Limita hanc.l.per Bal.in l. qui se patris. supra unde li.in 4.co. ꝙ an sit verum, ibi uide d.Alex.& per eundem Sali.& uide etiam Bal. in d.l. qui se patris.in 10.colu. & de materia uide etiam in l.fi.de acqui.hær.

b †Ad matrem.Quid ergo si mater testatoris,& mater impuberis viuat, vide Bal. in l.j.ad fin.supra de his qui ante aper. tab.& in l.ventre & ibi Imo Ia. Barto. ff.de acquiren.hær.& quod not.Bar.per illam l.si is qui pro empto.ff.de vsuc.

c †Ad matrem.Vide Bar.in l.2.§.si quis ex liberis.ad ter.& in l.si filius.de vulga.& pup.& Bal.hic in 2.colum.in prin.uersi.quid ergo si superest mater.
†Adde de hoc per Bar.in l.fin.& ibi Alexan.in apost.ad eum post quem notaui in apost.ad prædictum Bar.ibi in fi.ff.de condi.inst.& nõ.in leg.si filius hæres.ff.& liber.& posthu.

ista non probet, colligo ex ratione decisiua huius l.quæ colligit
ex illis verbis heres esse potuit,& inter existentiam sui heredis,&
potentiam essendi est hodie lõga differentia, vt patet in euiden-
tialib.superius positis, & probatur clare in litera.s.de iure delib.l.
vbi casus. Cum ergo hic dicat,ꝙ suus hæres ignorans patri exti-
tit.sequitur,ꝙ de vera essentia,& reali dicit de potentiali,vel vo-
cabuli, quia ista nõ est impedimento legitimis hæredibus defun
cti,vt ff.ad Ter.l.2.§.posthumi,vers.sed si sint.Et ex hoc infero,ꝙ
in casu huius l.transmittit ad matrem,vt propriam,& irrepudia-
biliter. Item infero aliud, ꝙ hæc l.non loquitur ſm iura noua, q
suum fecerunt voluntarium donec se immisceat,sed ſm l.xij.ta.
quæ suos necessarios fecit, nec mirãdum.nam,& alias l.habes in
hoc libro,quæ non ſm iura noua,sed ſm antiquam.l.xij. tabũ.lo
quuntur,ut s.qñ non pet.par.l.i.cum ibi no.& s.vñ liberi.l.qui se
patris.ſm vnam,vel duas lec.& s.in hoc ti.l.iij. & iiij.vel si loquit
ſm iura noua post datum beneficium etiam abstinendi a iure ci-
uili,dico,ꝙ illud bñficium ei prodest, quandiu se non immiscet,
ut hrs, ꝙ hic fecit, licet patrem tunc ignorauerit mortuũ, ut sic
immissio eam excludat a bñficio, & reducat eam ad primũ ius.
xij.tab.ſm,ꝙ ignorans erat his necessaria.& ideo dicit sua hrs ex
titit, ad matrẽ irrepudiabiliter transmittit, patet ergo ꝙ hæc l.nõ
probat id,ad quod vltramon.& sequaces induxerũt eam. Quod
aũt rõ huius gl.nõ tenet,apparet,qa l.nã & si parentib. arguit,vt
sicut hrditas parentũ transmittit ad descendentes,ita descẽdẽtiũ
ad superiores, quib.nõ minus est debita q eꝯ pręterq ex uoto pa
rentũ,vt d.l.nã,& si parẽtib. Sed parẽtis hrditas transmittẽda est
ad eũ, cui de iure ciuili nõ ꝯiungit is de cuius hrditate tractat,er-
go rõ prędicta non infert in casu nostro, apparet igit,ꝙ hucusq;
non est probatũ,ꝙ nuda existentia sui hrdis trãsmissionẽ operet
in mrem,uel aliũ extraneũ.Videamus nunc si hęc l. prædicta nõ
probet, an alia l. probet. Et quidã,ꝙ sic,dicẽtes esse casum ĩ l.fi.s.
de inst.& sub.& l.2.§.si qs ex liberis.ff.ad Ter.Ego dico,ꝙ casus l.
fi.s. de inst. & sub.non contingit mãm nostram, ſm casum verũ
ibi ponit gl.q se habet, vbi posthumus decessit post aditã hrdita
tẽ.Sed substitutus non admittit ex pupillari tacita,qa illa mrem
non excludit,& sic ubi de hrditate pupillari tractat. & hanc lec.
cõiter tenent doc.& eã ibi tenui,qa amicat lrę,ſm aũt lec.Peru-
sinorũ, q dñt, ꝙ substitutus ibi nõ admittit, qa ex vulgari venire
uolebat in alio casu ibi non expressato, sed mr posthumi ad por-
tionẽ posthumi transmittit,qđ forte intelligunt iure transmissio
nis rõne suitatis. Ego rñdeo, ꝙ supposito illo casu ꝑ bono.in l.
illa,mr ad illã portionẽ venit.qa cohrs ei data fuit, & sic nõ iure
trãsmissionis,sed iure accrescẽdi, & ex quadã tacita defuncti uo-
lũtate, vt ibi in lra, & si bñ põderet illa l.potius faceret ad opposi-
tũ,qa ꝯiecturata defuncti volũtas, q ĩsurgit ex eo, qa vxorẽ ĩ pte
sibi h rdẽ instituit,est illa, q ipsam admitti facit. Pręterea per da-
tionem substituti vulgaris existentia sui hrdis in trãsmissionem
perdit vires,vt ff.de hæ.inst.l.Cornelius, & ff.si qs omis.cã te.l.j.
7 & si proponat,sileat igit casus ille.† Sed videamus de casu l.ij.§.si
qs exli.ff.ad Ter. Et primo qũo inducit per vltramõtanos.& Cy.
a dñt.n.ibi quærit an posthumus natus[a] q decessit añ aditã hrdita
tem pris,vel añq se immisceat,noceat mri pris sui quo minus illi
succedat ex Tertulliano.& rñdent ꝯdõnlr,ꝙ nõ nocet,si nõ suus
pri a gnascit.a sensu ergo ꝯrio,si suus ei agnascitur,nocet illi, Sed
hoc non potest esse,nisi qa pp existentiã sui hrdis transmittit hę
8 reditatem ad matrem propria auia exclusa,ergo ibi casus. † Sed
& si tu qras, qũo potest hoc euenire. ꝙ non nascat suus pri suo,
ꝙ gl. non videns dubitauit,ibi qũo casum ponere debuerit,& va
riauit,vt ibi no.Rñdent præfati doctores. & Cy.ꝙ ibi erat natus
ex filio emancipato,sed conceptus añ emãcipationem, qui filius
mortuus est post annum superstite eius mre,& vxore pregnante
ex qua natus est dictus posthumus qui suo pri nõ agnascit. Insti.
qui mo.ius pa.po.sol.§.fi. & inst.de tute.§.fi.& ideo si non agna-
scitur patri suo,vt in exemplo prędicto non transmittit heredita
tem patris sui ad matrem,quia suus patri non fuit. Et sic benefi-
cium existẽtiæ sui heredis locum nũc habuit, secus si ei suus nõ
agnascit, vt quia añ emancipationem pris sui non fuisset conce-
ptus, sed postea,qa tunc,ut suus transmitteret ad mrem suam,&
excluderet auiam mrem pris sui.Et ita ẽt D. Bar. in l.ventre.ff.de
acq.her. & ẽt hoc ibi voluerunt glossatores aliqui, ut ibi in fi.gl.
9 † Sed attende, ꝙ isti forte optime dicerent,si tex.simplr diceret,
natus pri non agnascat.sed addit verbum suum,dicens,si suus pri
non agnascit.vnde supponit posthumum suum esse pri,& sic in
ptãte,& sic est sensus si posthumus qui suus est pri non agnascit
i.hrs non efficit siue bo.pos.q dat agnatis non petijt, quia nõ pe-
tendo non facit signa agnationis.Et ita intellexit Accur.illũ tex.
ita ẽt intelligit Iac.de Belu.in auth.de tri.& semis.in q.ibi per eũ
disputata.Ita intellexit ẽt Iac.de Are.qui dixit, ꝙ non existentia
sui heredis non operat transmissionẽ ad propriã mrem,ne tollat
priuilegium alteri mri. supra prioris defuncti. ibi succedendi per
Tertullianum.argumen.leg.assiduis.infra,qui po.in pigno.hab.
Hunc intellectum, Iacobus de Belui.probat ne dum ex isto sup
posito,verbi snus.seu etiam ex sequentibus uerb.in quibus suus
non est impedimentum aliis legitimis successoribus,licet bono.
pos.petiit,quæ ius non tribuit. Et est rõ,qa per illam nõ agnasci-
tur.i.non cognoscitur ꝙ suus hrs realiter esse velit. Et istum in-
tellectum teneo,ex quo infero,ꝙ existentia sui heredis non ope
rat hodie transmissionem ẽt ad matrem, in præiudicium illorum
de quib.est specialiter prouisum,vt succedat ei, cuius hrditas nõ
est agnita.Et est rõ,quia isti sui hodie solum nudũ nomen hrdis
retinent,ut in ea l.ij.§.posthumi.uersi.sed si sine.& dixi in euiden
tialibus.His sic hucusq; declaratis,pro intellectu huius l.est sciẽ
dum, ꝙ ultramontani prædicti, & aliqui Perusini illos imitan-
tes conati sunt probare,ꝙ nedum ad matrem,vel alios parentes,
sed ẽt ad quemcunq; eius hrdem ẽt extraneũ suus pp existentiã
sui hæredis hæreditatem defuncti parentis non aditam transmit
tat adeundam,uel repudiandam,ut eius hrdi placuerit. Et proba
runt ll.& rõnib.& induxerunt ipsi leges istas de iure fforũ,uide-
licet ff.de mil.test.l.ex militari.in fi.cũ l.seq.& ff.de acq.hęre. l.vẽ
tre,in prin.& ff.ad Syl.l.iij.§.eleganter.& ff.de reb.dub.l. q duos.
§.qui in libello.& ff.ad Ter.l.ij.§.si quis ex liberis.& ff.de stip.ser.
l.liber homo.§.fi.induxerunt ẽt ff.de iure fi.l.Lucius.& ff.de ca-
strẽ.pe.l.hrditatem.§.filius. De iure.C.dixerũt esse casum in l. fi.
s.de insti.& substi.& in l.si fratris.s.de.iure deli.licet glo.sequuta
ꝯriam opi.nitat restituere illũ tex. & in l.cũ antiquiorib.in princ.
in eo ti.ibi dũ dicit,post se,& suam posteritatem hanc transmitte
re,ubi notant illã copulã, &,quæ stat implificatiue.& sic alios,q
non sunt de posteritate implicat. Et ultimo dicunt fore casum in
hac.l.apud hostes. Nitunt, & istã partẽ fundare rõnib. primo,ut
quia ẽt hodie hereditas acquirit suo ignoranti. vt ff. si quis omis.
causa testa.l.i.§.qui sunt in ptãte,& ff.de stip.seruo.l.liber homo.
§.fi.licet cũ bñficio abstinẽdi, ergo eodem modo quo ei acqui-
ritur eodem transmittit.arg.l.cũ pr.§.surdo.ff.de leg.ij. Secunda,
quia existentia sui hæredis operatur circa ea,quæ concernunt fa-
uorem ipsius,ut sunt tabulæ pupillares, & tutelę testamentariæ
quas confirmat,ut l.si filius qui patri,de vulg.& pup.cum ibi no.
Sed ꝙ suus trãsmittat concernit eius fauorem, ergo &c. Sed glos
satores nostri tenuerunt pro regula, ꝙ hodie sui hereditatẽ non
agnitam non transmittant, & post eos doct. antiqui vsq; ad tpa
Pe.& post Pe.cum gl.tenuit Mar.Sil.Ia.de Bel.& Iac.Bu. & ita ẽt
pertransibat dñs meus dum legebat, & ꝙ gl.hanc regulam fece-
runt habuisti in l.si infanti.uer.si uero.s.de iu.deli.& clarius,q ali-
bi in l.uentre.ff.de acq.hęre.& ibi casus exceptuatos ẽt ponit,&
sic uides,quod ex utraque parte sunt uiri magne authoritatis.&
10 summi ingenii.† Videamus ergo simul oĩum motiua,& gl.indu
xerunt de iure fforum.ff. ad Tertul.l.ij.§. si quis ex libe.ipsam in-
ducendo.& declarãdo,ut superius dixi,& in §.sed uideamus.pro
eis ẽt facit in ea.l.§.sed & si quis.& §.se.in quib.omnib.suus non
transmittit.Sed mr defuncti pris iure legitimo uehit. Secundo ꝑ
ista de iure.C.induxerunt,uer.de iure deli.l.iiij. quam aduersarij
pro se induxerunt ibi no.ꝙ suitas non facit quem hæredẽ, quod
ibi probatur dum ibi dicit, potuit.n.clausis tab.hr existere nõ igi
tur fuit,ꝙ qa ptãti subiicit.in esse non ponit,ut l.sępe.ff.de offic.
præsi.& l.non.quicquid.ff.de iud. Itẽ ibidẽ sequit,ꝙ aperto testõ
heres extitit ẽt si non non ante,& ibi heres extitit,quia adiuit,&
bñ,ut ibidẽ dicit glo.& ibi declaraui,qa si ibi rõne suitatis fuisset
hæres,aperitio testamẽti non fuisset necessaria.Tertio induxerũt
pro casu l.si infanti.§.si uero.in eod.tit.vbi dicit litera,ꝙ oẽs hrdi-
tates non agnitæ nomine infantis intelligunt, quasi ab initio ad
eum non essent delatę. & ad illas personas perueniunt ad quas
deuenissent si infanti delatę nõ fuissent.Cum ergo dicãt oẽs,lo-
quit etiam de paterna,qa qui oẽ dicit nihil excludit.ff.de reb.du.
11 l.si is qui.§.vtrum.† Et quia Bar.nititur ei rñdere dicens. No.ver-
bum agnitæ,ex quo datur intelligi,ꝙ de alia hereditate loquit,q
eius cuius est hæres ipso iure ratione suitatis, quia nulla agnitio
a requiritur.[a] Ego dico,ꝙ male dicit,qa hodie suus est heres nudo
nomine,& agnitio est uerbum gñrale, ita locũ habens in suo, si-
cut in non suo. Nam,& suus hodie habet necesse agnoscere, si-
ue immiscendo,siue uerbo,ut in euidentialib.dixi. vt infra decla
rabo.Et sic rñsio Bar.non bona. & stat ille. & ꝙ eius rñsio nõ est
bona probat ẽt ff.ad Ter.l.ij.§.sed si infanti.nam ibi loquit in suo
de hæreditate paterna, ut patet ex cõtinuatione quam habet ad
superiora,& tamen est sibi necessaria agnitio. Quarto inducunt
doc.præfati.l.cum antiquioribus.in eo.ti.quam aduersarii pro se
inducunt,ubi tex.dicit, filiofam. paternam hæreditatem delibe-
rantes posse,& in suam posteritatem transmittere. Et sic exclu-
dit transmissionem in alio.argumen.ff.de iudi.l.cum prætor. nec
ualet rñsio Bar.quam ponit in d.l.uentre, dicendo no.illam copu
lam,ex qua implicat,quod etiam in alias personas transmittat,q
in explicitas. sed male dicit, quia ibi non implicat personas, sed
casus

ADDITIONES.

a Posthumus natus. Sed quid de uentre pleno, & pendente dubio natiuitatis, an & quando interim transmissio hæreditatis alicuius personę fieri possit,uide ꝑ do.Soc.consi.197.inci.circa præmissam consultationem uersi.3.confirmatur ista conclu.in 2.parte.char.72.

b Nulla agnitio requiritur.Adde do.Soc.consi.20.inc.uisis actis,& productis.uer. nec ob.si diceretur.cir. med.in j.parte.char.34. ꝙ transmissio hæreditatis nõ agnitæ per suum ad quoscũque fieri potest.item adde præfatum Soc.cõs.152. inci.pulchra,& subtilis est præsens consultatio.uer. prima ratio est circa finẽ. in 2.parte.char.3.

caſus qui ſequuntur qui erant præcipui ſa. Et ꝙ non implicet perſonas probo, qa in perſona implicita ſemper dēt eſſe minor dubitatio, q̃ in explicita. at ibi eſſet, cõ, qa minor dubitatio erat de poſteris, q̃ de extraneis, ergo non implicat perſonas, in quas fiat tranſmiſſio, ſed implicat ad caſum petendæ tranſmittēdi alios caſus, qui vltra illum concedebantur ſpecialiter filijs de quibus ibi ſequitur, & ut in gl. 3. declarantur. Alias ēt rationes ibi feci ad demonſtrandū, ꝙ vbi non implicat extraneos, quos ibi vide. Quinto induxerunt gl. & doc. pro caſu. ſ. de cad. tol. l. i. §. in nouiſſimo. Et qa tenentes ꝯ gl. dnt, ꝙ ibi non loquit̃ in ſuo, quod probari dicunt, qa ibi lr̃a dicit hr̃ditatem, niſi fuerit adita trāſmittit &c. vñ inquit Bar. no. ꝙ adire proprie eſt extraneorum, cum immiſcere ſit ſuorum, vt ſ. ſi vt' ſe ab hære. abſti. l. i. Ego dico, ꝙ ipſi totum tex. non proſpexerunt, nam pondera prin. dum dicit ēt clauſis tabu. tam exiſtere heredes, q̃ adire poſſe. Et ſic non minus de ſuo, q̃ de non ſuo loquit̃. Dum ergo ſubſecutiue, & continuatiue loqt̃, ſequit̃ hæreditatem etenim, niſi fuerit adita, &c. dēt intelligi, tam per ſuū, q̃ non ſuum, & ſic per quēlibet de quo prædixerat. ar. l. j. ſ. de diuer. tē. nam & adire conuenit ſuis, licet non ſic proprie, vt extraneis. Hoc confirmat̃, qa & ex præcedentib. colli̇r ſequentiū
a intellectus, [b] vt l. ſi ſeruus plurium. de leg. j. Et ꝙ neceſſario ſic intelligi debeat, ꝓbo, & ſic bñ pondera. nam ſm̃ tp̃s l. Papiæ ſui hæredis ſcripti non erant hæredes neceſſarii, ſed clauſis, ita vt ipſi, & alii liberi vſque ad tertium gradum poterant dicere ſe velle hęredes exiſtere, vel ſimpliciter hæreditatē adire. Et ſi hoc non dicebant, morientes hæreditatem non tranſmittebāt, ſed caduca fiebant, & fiſco dabatur. vt j̃. ea. l. §. & cum lex. & hoc clare patet in §. nouiſſimo. in prin. poſtea per illum §. innouat̃ l. Papia. & corrigitur, vt licet liberi, de quibus prædixerant, non fuiſſent hæredes clauſis tabu. vel non admiſſent, hæreditas caduca non fieret. Ex quo collige, ꝙ hucuſq; non tm̃ in extraneis, ſed etiam in ſuis loquit̃. Si igit̃ caduca non efficiebat̃, oportet ſcire ad quam tranſmittit̃. & rñdent in ver. hæreditatem etenim. & ibi facit regula, q̃ locum habet in omnibus de quib. proxime dixerat, videlicet ſuis, & extraneis, ſed ut non tranſmittat̃ ad quencunque, ſed ad illos tm̃ de quibus in l. Theodoſiano cauetur. Et ſic collige, ꝙ poſt l. Pap. & ea vrgēte Theodoſius ei derogāuit in patre. & ſic ibi caſus, pro gl. ibi etiam uide, ꝙ ibi ſcripſi. Sexto induxerunt gl. pro caſu l. j. ſ. de his, qui ante aper. tab. quæ fuit Theodoſij, quæ tranſmiſſionē permittit in liberos tantum. Sed ei rñdet Bar. ꝙ licet glo. ibidem intelligat illam l. etiam in ſuis. vere de non ſuis loquitur, quia in ſuis nihil noui inducit. Sed dicat ipſe mihi, qs ſpiritus reuelauit ei. non poterat enim ex reuelatione habere, niſi quis prius erat, & de proximo idem ſancitum. ſed hoc falſum, et probant iura omnia pro iſta parte alleg. ſ. & ſpecialiter l. proxima. de cadu. tol. ſm̃ tempus cuius demonſtraui ſuos hæreditatem non agnitam non tranſmittere etiam ad liberos, ſed caduca fieri, vt in præcedenti dixi, niſi fuiſſet cōſtitutio illa Theodoſij, quæ ꝯ vigorem l. Papię prouidit, vt ad liberos hæreditas parentum tranſmittat̃, igit̃ ſciebat Bar. tū. Septimo induxerunt antiqui doc. glo. iſtam, & l. apud hoſtes. per locum a ſpeciali, ꝙ hic ſit ſpeciale, vt tranſmittatur ad mr̃em, ergo non ad alios præterquam ad liberos, de quibus erat iam prouiſum. arg. l. cum prætor. ff. de iud. & l. i. in fi. ff. de adm. tu. ſed iſtud ar. non mouet, quia alium puto intellectum huius l. vt ſuperius circa lec. huius l. demonſtraui. Octauo induco rationem iſtam: ſui poſt beneficium pretoris ſi hæredes dici pñt ſolo nudo nomine dicendi ſunt, vt ff. de interro. ac. l. ſi filius. ij. rñ. & clarius ff. ad Ter. l. ij. §. ſed & ſi ſint, igitur non debent morientes eſſe impedimento legitimis hæredibus defuncti. alias nedū nomen nō haberent, ſi extraneis tranſmitteret. & ſic ptātem extraneos præponēdi legitimis haberet, hoc probat̃ ex ſenſu, & ſignificatu horum uerborum, nudum nomen, de quo j̃. de nudo iure quiritū tol. & quod ibi no. in gl. rubricæ quam vide. & de hoc in propoſito mihi vr̃ caſus in. d. §. ſed ſi ſint. ſuppoſito, ꝙ ſe non immiſcēs dicat̃ ſe abſtinere ſaltem re, licet aliter non dixerit ſe non immiſcere. Nono dico, ꝙ eſt caſus j̃. de leg. hære. l. defunctis. vbi ſi moriant̃ ſui defuncto immixtione per ſuos non facta, vel alia aditione ad hereditatem defuncti, uocantur legitimi. Sed illi non uocarentur, ſi uero eſſet dicere, ꝙ ſui defuncti tranſmitterent ad quēcunq;, imo ibi vr̃ probari, ꝙ nō tranſmittant ad matrem, quia legitimi ipſius defuncti illam excludunt, ut ibi patet, & illū caſum tene cordi, & conſidera, ꝙ ille caſus tendit ad declarationē vnius dubii, ꝙ vnuſquiſque ſpeculatiuus deberet gerere in mente. Nā vt dixi per l. Pap. ſui hæreditatem non agnitam non tranſmittebant, ſed vt caduca applicabat̃ fiſco, & poſt correctionem l. Papię eſt prouiſum, ut & ſui, & non ſui hæreditatem aſcendentiū tranſmittant ad liberos. Sed ubi non eſſent liberi, non fuit prouiſum quid de hæreditate fiendum ſit. unde ſatis poterat dubitari an fiſco eo caſu debuit, ut prius ſm̃ tempus l. Papiæ applicari, & decidit, & declarat l. illa dicens, ꝙ non, ſed ꝙ defertur legitimis mortuis ſuis. Decimo dico hoc etiam probari de iure nouiſſimo auth. de here. ab inteſta. ubi pondero ꝙ primo uocati ab inteſtato ſunt liberi, & inter iſtos non eſt differentia poteſtatis nec emancipationis. Secundo uocantur aſcendentes ſoli, ſi ſoli. extant. ſed vbi extarent fratres vtrinque coniuncti, illi ueniunt cum parentibus, vt in auth. defuncto. j̃. ti. j. Sed pone in caſu liberorum extantiū extare duos filios, unum emācipatum, & illum pono adiuiſſe, in ptāte exiſtētem neq; adiuiſſe, neq; immiſcuiſſe, & mortuum eſſe ſuperſtite mr̃e. & fratre prædictę in bonis aliunde quęſitis ſuccedit ei mr̃, & frater, ut d. auth. defuncto. ſed qd de portione hr̃ditatis pr̃næ, quā non adiuit nec ſe immiſcuit? ſi dicas iure ſpeciali eum tranſmittere ad mr̃em per hanc l. ut quidam uoluerunt, vel ipſam tranſmittere ad quencunq; ſuū hr̃dē, mr̃, & fr̃ in hac portione ſuccedent. Sed hoc eſt ꝯ intentionem illius auth. q̃ vult, ꝙ non ſit differentia inter liberos emancipationis, & patriæ ptātis, ſeu ſi ambo eſſent emancipati, filius emancipatus totū haberet iure accreſcendi. ergo & nunc, quia ſublata eſt illa dr̃ia. nam tex. ille non vult, ꝙ patria poteſtas potentius operet̃. Item mr̃ filiorū, vxorq; defuncti non eſt hr̃s legitima defuncto, vt ſ. vñ vir & vxor. at ſui defunctis vocant̃ legitimi, ut d. l. defunctis, ergo &c. Item vbi extant filii, non miſcent̃ alii, ut ibi in §. j. ne ergo hoc abſurdum eueniat, & quodammodo iniquum, cōcludendū eſt, ꝙ regula generalis eſt, ꝙ nedum filii emancipati, ſed nec etiam ſui hæreditatem parentum non agnitam non tranſmittant niſi in liberos. fallit in caſibus in quib. ēt ad non liberos tranſmittit̃, & ꝙ hæc ꝯclo ſit uera. probāt prædicta iura, & hanc partē teneo tanq̃ melioribus rationib. & iuribus fundatam. Rñ. ad allegata in oppoſitum, & primo ad l. ex militari. cum l. ſeq. ff. de mi. teſt. Et pondero primū caſum, quo filiusfa. ſit miles. & fuit teſtatus de caſtrēſib. tm̃ ignorās pr̃em mortuū. & ibi dr̃, ꝙ heres inſtitutus caſtrēſia tm̃ hēt, & ſic non pr̃na. & hucuſq; ille tex. non facit ꝯ, ſed ꝓ, cū ibi non dicat̃ de pr̃na hæreditate fiendū, & ēt forte, licet tpe teſtamēti ignorauit de morte pr̃is, forte, cū poſtea ſciuit, & agnouit hr̃s inſtitutus nō hēt niſi caſtrenſia. & in alijs miles decedit inteſtatus ſuo priuilegio. Pondero ēt ſm̃ caſum, quo caſus eſt veteranus, & eo caſu, qa ceſſauit priuilegiū militare, oīa hēt inſtitut' in caſtrenſib. & ſubiungit̃ rō, qa de parte bonorū non potuit teſtari, & ꝓ parte inteſtatus decedere. & illa rō ſupponit, ꝙ demū reuerſus bona patris apprehenderat. & ita eſt verit̃, vñ iſta l. modicum facit ad propoſitū. Ad l. ventre, ff. de acq. hær. rñ. ꝙ ibi ſuitas ſolū non eſt illa, quæ ibi tranſmiſſionem in quencunq; operetur, ſed ēt incertitudo an venter eſſet natiuus, vel nō, q̃ fuit cā ꝑp quam ſe immiſcere non potuit, vñ lex prohibens ei ſubuenit, vt hæres fuiſſe intelligat̃. Sed vbi certus fuiſſet ꝙ venter vacuus fuiſſet, inſurgit dubium nr̃um an moriens tranſmitteret, et prima facie illa lex probat, ꝙ nō, vt l. iii. §. elegāter. ff. ad Syl. Rñ. vt in ꝑcedenti, qa ex l. diſpoſitione impeditus fuit hæreditatē agnoſcere diſponente ſenatu prius eū debere necem defuncti vendicare, & ſic ibi vltra ſuitatem ęqua ſubeſt cauſa. Ad l. qui duos. §. cum in Bello. ff. de reb. dub. quæ fortius vrget. rñ. ꝙ ille tex. non decidit niſi qs prior p̃ſumit̃ mortu', & dicit, ꝙ pr̃, & forsā pr̃ fecerat teſtm̃ & filiū hr̃dem inſtituerat, & ſi vltimo filius moreret̃ mr̃em iure directo ſubſtituebat, vel ſi dicas deceſſiſſe ab inteſtato, dic, ꝙ militia eſt principalis cauſa tranſmiſſionis, & prolationis mr̃is, quia militia, & belli calamitas cauſauit iuſtā ignorātiā in filio de pr̃is morte, & fuit iuſtū impedimentum ne filius ſe immiſceret pr̃næ hæreditati. Ne igitur a bello, & duritia militiæ retrahat̃. l. ſubuenit filio ibi morienti, vt hæreditas paterna habeat̃ pro agnita. Et puto, ꝙ tam in ſuo, q̃ in non ſuo ille procedat, & extra terminos ſuos non ſit extendendus. Ad l. 2. §. ſi qs ex liberis. rñſum eſt ſ. vt vel ſpeciale ſit in mr̃e, vel ꝙ ibi ſm̃ l. xij. tab. vel & ſecundum tp̃s beneficij p̃toris loquit̃, non ſm̃ aliā iuris prudentiā, & maxime conſtōnes nouas, vel ſm̃ lec. gl. illa concordat, & nō diſcordat, vt ſ. declaraui. Ad l. liber homo, ff. de ſtip. ſer. Rñ. ibi acquirit̃ ignoranti ſm̃ tp̃s prætoris dantis beneficium abſtinēdi, vt j̃. latius declarabo, ſed non ſm̃ vltimam iuris prudentiam, vel ſi tunc q̃rit̃, ſolo noīe acquirit̃, & talis acquiſitio nō eſt ſufficiens, vt trāſmittatur in quencunq;. præterea pondera, ꝙ ibi illa filia viuit, & hæreditatem agnouit, & ratam habet venditionem factam a ſeruo hæreditario, & ideo nimirum ſi ei quærit̃, ſi decederet, illam, vt agnitam tranſmitteret, & ſic modicum facit ad propoſitum. Ad l. Lucius. ff. de iure fi. Rñ. Ia. de Bel. ꝙ ibi ideo, quia poſthumus iuſta ignorantia ſe non immiſcuit, nec potuit morte pręuentus, iō ſignāter tex. ille dicit ꝙ in breui tpe deceſſit. Vel dicit ipſe, ꝙ ſpeciale eſt in trāſmiſſione fienda ad mr̃em, vel dic, ꝙ ibi loquit̃ ſm̃ antiqua tempora, ſecundum quæ hereditas poſthumo erat quæſita. Et ꝑ ꝯñs vt ꝑpriā tranſmittebat ad mr̃em. & hoc ꝓbant illa verba ꝑp hr̃ditatē q̃ſitā, ſec' ſm̃ iura poſtea veniētia, & maxime ſm̃ conſtōnes principū, & vt clarius videas ex ll. iure ffor̃ū nō bñ pōt iudicari in hac mā̃. qa ſm̃ diuerſa tpa fuerunt compilatæ. Iō vide, ꝙ antiquæ ll. magnam ꝯrietatem habent inter ſe. nam l. ij. §. ſed ſi ſit. & §. ſi quis ex liberis. & §. ſeq. & ſe. volunt, ꝙ ad mr̃em tranſmittat̃, non niſi ſit agnita, vt l. aliqua. Aliquæ aliæ vñr velle, ꝙ ſic in d. l. Lucius, & d. l. q duo. §. cū in bello. vñ oporteret illas ꝯcordari, vt ꝑ diſtinctionē tpm. vt ſ. de fur. l. apud antiquos. vel ꝑ aliquā ęqtatē, q̃ ꝑſuadet tranſmiſſionem in vno caſu, in alio nō.

Sed

ADDITIO.

a Colligitur ſequentium intellectus no. Bar. in l. j. ff. ad Maced. & in prima conſt. cod. uer. op. & quod no. Bal. in l. noſtram. co. i. ſupra de teſt.

Sed ll. de iure codi. non habēt iſtam diſſonātiā, immo omnes tēdunt ad demōſtrandum tranſmiſſionem locum non hr̃e, & maxime poſtquam fuit. l. Papia, niſi in perſonis de quibus fuit prouiſum. Ad. l. hæreditatem. §. filius. de caſtr. pecu. Reſpon. Iac. de bel. ꝙ ibi filiusfa. veteranus factus in hæreditatem pr̃is ſibi delatam dum erat in militia iuſta ignorantia, quia propter abſentiam militarem ſibi delatam ignorauit. vnde illa iuſta ignorantia ſuitati addita operatur ibi tranſmiſſionem, ſecus ſi æquitas iuſtæ ignorantiæ non ſubeſſet, quia tunc non tranſmittetur. Ego aliter ſoluo, & dico, ꝙ ille tex. neceſſario altero de duobus modis intelligitur. Vno quando veteranus factus ſciens patris hæreditatem agnouit, & in eo. teſtamēto ꝑſeuerauit. & ſic inſtitutus in caſtrēſibus neceſſario habet etiam pagnanica, vt l. j. §. ſi ex fundo. ff. de hære. inſti. Alio modo, ꝙ ſecundum iura legis. 12. tab. loquitur, vel etiam ſecundum ius prætorium, ſed beneficium eius tempore euenit, vt in euidentialibus dixi. & ſic hæres patri fuit. vt ibi in litera dicitur. & alterum intellectum ſic ex his probant verba qſtioni rñſiua, dū ibi rñdet̃, ꝙ ſcriptus in caſtrēſibus neceſſario habet vniuerſa bona. vbi not. ꝙ iure trāſmiſſionis velut hæreditatis nō agnitę non habet, qa tūc repudiare poſſet. ſed habet neceſſario ita ꝙ repudiare, vel agnoſcere nō eſt in eius arbitrio contra naturam tranſmiſſionis. vt l. ſi qs filiū. §. j. ff. de acqui. hær. & l. j. ſ. de his qui ante aper. tab. Ad alias leges q̃ ſunt in codice rñdi. ſ. circa prin. & quaſi oēs ꝯ eos induxi. vñ nō expedit vltra dicere. Venio ad rationes motiuas in contrarium inductas, & prima ratio eſt iſta. Hæreditas parentum ſuis acquiritur cum beneficio abſtinēdi. ergo, & eodem modo tranſmittitur, vt l. cum pater. §. 2. de leg. 2. quia reſpondeo, ꝙ ſcd̃m ius. l. 12. tab. eis neceſſario acquiritur, & ſecundum ius prætorium eis neceſſario datur beneficium abſtinendi, quo ſi non ſunt vſi non tranſmittunt, niſi vt propriā, ac ſi beneficium a prætore eis non fuiſſet, ſed per aliam iuris ciuilis prudentiam ſupueniētē dummodo ſe non immiſcuerint non trāſmittūt. ſed perinde eſt ac ſi tibi delatę non fuiſſent, vt in ll. & rationibus ꝓ parte iſta alle. Nec ob. l. cū pater. §. ſurdo. quia aliud in legatis, vt ibi, q̃ in multis differūt ab hr̃ditate. Et ad aliā rōnē q̃ eſt, ꝙ exiſtētia ſuitatis operat̃ ī his q̃ ſui ipſius fauorē cōcernūt. rñ. ꝙ hæc tranſmiſſio ſui fauorē nō ꝯcernit, qñ. n. fauorem ꝑcipit poſt mortē, nō uideo in uita, aut nō trāſmittit. Itē in pupillari ſubſtitutione, & teſtamētaria tutela abeſt teſtantis voluntas, in tranſmiſſione ſecus, & potiſſime ab inteſtato quia tunc gradatim defunctus a ſibi coniunctis vult ſucceſſores habere. vt l. j. §. fi. de le. 3. Præterea, qđ iſti doct. dicūt de teſtamētaria tutela eſt mihi dubiū. & potius inclino in partē contrariā. vt ſ. de teſt. tute. l. j. Nec ob. ſi dicas, ꝙ exiſtētia ſui hęredis cōfirmat libertates teſtamentarias. ut ff. de ma. teſt. l. ſciēdū. & ff. de fide. li. l. cum quaſi. §. ſed & ſi qs. Et tamē fauorē hæredis non cōcernunt, qa rñdeo, ꝙ in eis eſt ꝑpāle fauore libertatis, & quia defuncti voluntas adeſt. Præterea pondera, qđ niſi ſenatus ob hoc ſpecialr̃ diſpoſuiſſet, ſuitas ipſa ſufficiens ad eorum confirmationem non erat, vt patet in d. §. ſed & ſi qs. Et modo apparet gloſſatorū & patrū noſtrorū opin. iure
12 defenſatam eſſe. † Concludo tñ ſic, cum quæritur an exiſtentia ſui hæredis operetur tranſmiſſionem hæreditatis, & qualiter, &
a in quem, [a] dic, aut quærit̃ ſcd̃m tempus. l. 12. tab. Et tūc nemini dubiū, qđ trāſmittit, vt agnitā, & ad quemcunq; & irrepudiabiliter, quia pro parte non poterat decedere teſtatus, & pro parte inteſtatus. Aut ſecundum tempus beneficij abſtinendi dati a pręto re, & tunc, aut fuit vſus beneficio, quia repudiauit, vel abſtinere ſe dixit. & j̃. tp̃s legitimū, & tunc non traſmittit ad aliquē, aut beneficio illo non eſt vſus, vel tp̃s legitimū. j̃. quod vti debuit, tranſiuit, & tūc qa perinde hr̃ ac ſi beneficiū nō fuiſſet cōceſſum, tūc vt prius remanet in iure. l. 12. tab. & tranſmittit ad quēcunq; eius hæredem, & irrepudiabiliter, vt in præcedenti dixi, & ita loq poſſunt multa iura fforum. Aut q̃ritur ſm̃ tempus tertium nouæ iuris prudentiæ tā iuris aliquorū conſultorum, q̃ etiam conſtitutionis principum, per quam eis ampliatum fuit beneficium abſtinendi. & ipſo iure eis conceſſum abſq; alio vſu, declaratione, vel petitione, dummodo ſe non immiſceant, ſeu contrium actū beneficio non faciant. & tunc, vel adiuerant, aut ſe immiſcuerāt & trāſmittūt vt propriam, & ſic irrepudiabiliter. aut repudiauerant, & tunc nō tranſmittūt, aut neutrū horū fecerāt, & tūc aut quæris in ſcriptis hæredibus, & tūc fuit dare tempus, quo nō trāſmittebant, & hoc fuit tempus. l. Papiæ, poſtea fuit prouiſum, vt tranſmitterent ad liberos, & poſteros, vt l. j. ſ. de his q ante aper. tabu. & §. in nouiſſimo. ff. de cadu. tol. & hoc fuit poſterius tempus, quod habemus, cui, nec habemus ſtare de tempore ante l. papiā. quid iſto caſu in ſuis hæredibus ſcriptis foret. non ſtatutū habemus dicere, niſi argumētabiliter. vt ſi l. Papia nō ꝑmiſit tranſmittere, ergo añ eā trāſmiſſio erat trāſmiſſa. ſed in quos. non habeo dare, niſi mihi apparet ꝓhabiliter dici poſſe in liberos tm̃. & hoc ꝑ l. cum antiquiorib. in prin. ſ. de iu. deli. Nam illa loqt̃ indiſtincte in filijsfa. deliberātibus, nec declarat in ſuccedētib. abinteſtato, vel ex teſtō, ſed quicqd ſit de iure anteriori hodie habem'
b ſeruare in inſtitutis in teſtō. d. §. in nouiſsimo. [b] & d. l. j. de his q an. aper. tab. Aut quærit̃ in ſuccedere debentibus ab inteſtato, tunc olim libertates traſmittebant ad liberos tantū. vt d. l. cum antiquiorib. vbi caſus, non cauillando tex. vbi latius declaraui. & liberis non extantib. vr̃, ꝙ perinde ſit, ac ſi eis delata non eſſet in l. ſi infanti. ver. ſi vero. in eo. ti. & in l. qui ſe patris. ſm̃ vnam lec. ſ. vnde lib. & ita teneo per ambas prædictas. ll. & per l. defunctus. j̃. de leg. hære. & quia ſi hoc eſt quando ſui ſunt hæredes inſtituti, vt non tranſmittant, niſi ad poſteros, ita debet eſſe in ſucceſ. abteſtato. & hęc vera, niſi æquitas aliqua ab extrinſeco prouenięs ſuadeat fieri tranſmiſſionem in quemcunque. vt eſt prohibitio, ſeu impotentia interim agnoſcendi a iure eis inducta, vt l. ventre ff. de acquiren. hære. & ff. ad Sillania. l. 3. §. eleganter. vel fauor diſciplinæ militarium hoc ſuadeat, vt ff. de teſta. mili. l. ex militari, cum ſequ. & ff. de re. dub. l. qui duos. §. cum in bello. & ff. de caſtr. pec. l. hęreditatem. §. filius. ſecundum lec. doc. licet aliter intelligi poſſunt, vt ſ. dixi. & nimirum ſi ſui tunc tranſmittunt in quēcunque eorum hæredem, quia & æquitate dictante, & extranei, & non ſui tranſmittunt, vt d. l. ventre, & ff. de bo. li. l. ſi filius, §. fi. Aequitate igitur dictante iſtam tranſmiſſionem non puto fieri, niſi in poſteros, quia, & defuncti, de cuius hæreditate agitur poſteritate ſunt, vel in aſcendentes ei prout j̃. ſubiiciam, & licet Bar. in d. l. ventre. faciat aliquas regulas de caſibus ſpecialib. quæ nō eſſent neceſſariæ faciendo regulam generalem quam poſtea facit, vt ſuus tranſmittat ad quemcunque, tñ licet illam regulā generalem non approbet, vt ſpecialem, nō propterea confirmo primo, quia non omni caſu ex illis dico eſſe ſpeciale, vt patet ex ſuperius dictis. Rō, quia ex caſibus ſpecialibus facere regulas eſt periculoſum, ſed remitto ad doctri. quam tradidi in l. 2. ſ. de noxa. q̃ ſe habet, vt caſus ſpeciales non trahantur, niſi ad terminos habētes omnimodam rōnem, vl' maiorem, quam termini expreſſi, & in iure ſpecificati, & pro tanto circa illas regulas nullā examina-
7 tionē facio. † Sed nunc quæro, an ſicut ad poſteros, ita ad aſcendē
c tes [c] fiat trāſmiſſio. & dico, quod de aſcēdentib. vtriuſque quærit̃ tranſmittere debentis, & eius de cuius hæreditatis tranſmiſſione tractatur, tunc tranſmiſſio locum habeat. ar. l. nam, & ſi parentib. ff. de inof. teſ. Sed vbi tractat̃ de tranſmiſſione fienda ad aſcēdentem dnntaxat eius qui tranſmittere dicitur, tunc non video cur tranſmittere debeat in præiudicium legitimorum defunctorum defuncti per iura ſuperius alle. niſi aliqua extrinſeca in potētia iuris, vel facti priuilegiati aliud ſuadet, vt ſuperius dixi. Quinimmo dixi, quod tramittit ad aſcendentem vtriuſque intelligo, niſi æquitas alias ſuadet de contrario, puta, quod apud poſteros primi defuncti remaneat, vel iure accreſcendi, vel iure tranſmiſſionis, vel iure gradualis ſucceſſionis. Nam ſicut prima ī ſuccedendo eſt deſcendentium, ita & non agnitam tranſmittendo. & hoc probatur per. l. defunctus. j̃. tit. j. & per Auth. de hær. abinte. in 9. & x. rōnib. ſuperius pro opi. gl. deductis. Et ſic ꝯcludēdo rñdeo ad rationē, ꝙ ratione ſuitatis abinteſt. niſi æquitas aliqua ab extrinſeco proueniens aliud fieri ſuadeat, & iſtę ſub vna regula omnes concludātur. Non ob. l. iſta, vt in eius lec. dixi, nec a lię ſpecies, vt ſuperius dixi, ſed hic de trāſmiſſione faciēda a ſuo, ſed de facienda a non ſuo. dic in infante. ut in l. ſi infanti. ſ. de iure de liberand. & vide q̃ ibi ſcripſi in maiore infante, vide qđ dicā. j̃. ad
14 orfi. l. 2. † Quæro tūc, qñ trāſmittit̃ in liberos, an naturales tm̃ cōprehendantur. & breuiter videtur ꝙ ſic, ꝙ licet. l. vna. ſ. de his qui ante aper. tabu. loquatur de liberis, tamen l. cum antiquiorib. in prin. ſ. de iure delib. generalius loquitur, puta de poſteris. vnde minus dubitari poteſt, cum & naturales tantum ſint de poſteris. vt ſ. de inſt. & ſubſt. l. generaliter. §. cum aūt. ſ. de fideicō. l. cū acutiſſimi. & etiam, quia ꝑ vocabula naturalia liberorum loquitur, & ſic naturaliter intelligenda. arg. ff. de capi. dimi. l. tutela, in fin. princi. Quod intelligo, quando naturales ſuccedere poſſunt iure his de quorum ſucceſſione tractatur. vt j̃. ad orfi. l. ſi qua illuſtris. cum ibi alias not. Quæro nunc circa caſum noſtræ. l. quid ſi hæc filia prius deceſſit, q̃ pr̃, an diſpoſitio huius. l. locū habeat. Et puto, ꝙ ſic, qa pr̃ licet natura poſt eā deceſſerat, tñ fingit̃ prius mortuus. & ꝓ hoc accedat. j̃. de cap. & poſt. l. captū. & hic ſit finis &c.

LEX IX.

1 *Nepotes auo, vel auiæ abinteſtato decedenti ſuccedunt. & num. 2.*

d
1 **Si defunctus.** [d] † Auo, vel auiæ abinteſtato morienti ſuccedunt nepotes ex filia cum auunculis, & materteris, cum diminutio. tertiæ partis eius portionis in qua parentes ſuccederent, ſi viuerent, & eis præteritis, vel exhæredatis cōtra teſtamentū cōpetit idē ius, qđ parēti eorum cōpeteret

ADDITIONES.

a ¶Et æqualiter, & in quem. Adde an & quando tranſmiſsio, vt qualitas inhæret perſonæ ad quam ſit conſideratio non perſonæ tranſmittentis, vide per do. Soc. conſ. 296. incip. in præſenti conſultatione. ver. primo, & ea quæ ibi. item portio in ſecunda parte char. 217.

b †Dictum. §. in nouiſsimo. Vide de hoc gl. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur. ff. ſo. ma. & doc. in c. 3. & ibi mo. extra de pig. & in c. 2. extra. de ſol. & omnino Roma. in l. neceſſarijs. ff. de acq. hær.

c ¶Ita ad aſcendentes. Adde doc. & maxime Imo. in l. ventre. ff. de acq. hæredit. vbi etiam per Bald. & in l. ſi infanti. ſupra de iure delibe.

a ¶Si defunctus. Pro intellectu huius. l. vide Auth. de tri. & ſem. §. neq; alio. & adde quod ex iſto tex. poteſt probari, quod exhæredatio pōt fieri ab inteſtato contra. l. filium. §. ſed cum exhæredatio. ff. de contrab. licet aliter gl. hic intelligat.

peteret si viueret.h.d.Et istam partem no.quia pars illa est correcta in tex.ibi siue materteris.i.sororib.mris.Ibi qũo, quia admit-
2 tuntur cum præcedentib.eos in gradu.†Ibi,nisi forte,no.quòd si auus,vel auia instituit nepotes, postea autem mandauit testamẽtum cõburi, allegata legitima cã, puta,quia propter impietatem nepotum facit,vel hodie allegata aliqua de causis ex quib.liberi possunt exhæredari, tales personæ nõ succedunt probata causa, ꝙ intellige glo.si exhæredentur in secundo testamento. Et est ratio,quia exhæredatio non potest fieri,nisi in testamento, vt ff. de hære.inst.l.3.§.ante. cum hæreditas non possit ꝗdimi in codicillis.vt l.hæreditatem.s̃.de cod.Sed aliquãtulum me remordet, quia hic loqui videtur abintestato,cum statim hunc extendat ad causam testati.& pro hoc bñ etiã facit.s̃.de secun.nup.auth.ex testamento.&in corpore vnde sumitur.Ad contrarium põt rñderi, quod loquitur stante testamento eo exusto.& hic cogitabis.

LEX X.

Vbi aularum. Emancipatio non excludit a successione eius qui emancipatum non habuit in potestate,sed in emancipatis tantum.h.d.Hodie emancipatus succedit æqualiter.vt j̃.in auth.in successione.

LEX XI.

SI mater. In successione abintestato primo admittuntur tam descendentes quam ascendentes. h.d. In tex.ibi ipso iure,scilicet hoc disponente, non autem, quod sunt hæredes inuiti.vt j̃.ad orfi.l.2.

LEX XII.

Quoties. Descendentes etiam quibus non competit bo. pos.vnde liberi, potiores sunt de iure ciuili, q̃ collaterales agnati.h.d.Ibi agnatos.& quæritur, an isti collaterales agnati præferantur istis cognatis in totum, vel in aliqua. & respondet,vt sequitur ibi non etiam præteritis.Et hoc collige, qđ ante istam.l.prius admittebantur collaterales agnati quam isti descendentes,saltem ad illam quartam de qua prædixi.

AVTHNTICA.

1 *Filiusfamilias hæredem ab intestato habere potest.*
2 *Aedictum de coniungendis cum emancipatis,an sit abrogatum.*
3 *Gradus agnatorum, an reducatur ad gradum cognatorum,differentia agnationis,& cognationis sublata.*
4 *Proneptis,& filia,an succedat cum filio.*

a In succes. Hodie ad successionem defuncti primo vocãtur liberi sublata dñia sexus, & pñiæ potestatis.
b h.d.No.quòd filiusfamilias [b] habet hodie hæredem abintestato, & idem de iure cod. vt l.fi. §.fi.j̃. ti. j. &l.sancimus. infra cõia de succes.j̃.de bo. quæ lib.l.quod Seius. Item no.ꝙ in successione abintestato prima causa est liberorum.Quæro, an per hanc auth. corrigatur,vt filij adoptiui non succedant cum legitimis, & dic,
2 quod non,vt in glo. †Quæro 2.an sublatum sit edictum de coniungendis cum emancipatis liberis.& dicit gloss.quod sic.Alij,vt Iac.de Ra.& Cy.dicunt, quod illud edictum non corrigitur quãdo succeditur ex testamento,quia hoc ius nouum habet tantum locum quando succeditur abintestato,ergo &c.vt no.in authen. ex causa.supra.de liberis præteritis. idem dicunt cum succeditur ab intestato de iure prætorio.tunc dic melius, quod si succeditur ab intestato de iure ciuili ex eo, quia,vel nullum sit factum testamentum,vel quia factum,sit ruptum de iure ciuili, vt per querelam inofficiosi,vel si annullatum per ius dicendi nullum:his casibus titu. ille est correctus nedum de iure auth. sed etiam de iure C.& l.meminimus.j̃.de leg.hær. vbi dicitur emancipatum succedere ad instar suorum non obst. emancipatione, nec distinguit cum quo succedat, & quia in cor.abintest.§. nullam. dicitur non esse differentiam emancipationis, vel potestatis quocunque modo succedatur.Et sic facto testamento,vel non,dummodo ad causam intestati sit redactum. Sed vbi de iure prætorio succederet abintestato, quandoque etiam hodie est necesse.vt dixi in l.certum.j̃.vnde legit.vel quia ille sic eligeret venire de iure prętorio, tunc titulus ille suas vires habet, & sibi imputet ꝙ vetus grauamen elegit,vt alias dicitur s̃.de iure deliberandi.l.fi.§. cum enim. Nec ob.quòd not.in auth.ex causa. quia quo ad remedia rũpendi loquitur, & ita tenent communiter Moder. de quo vide per Bart.in l.j.circa prin.ff.de coniun.cum eman.lib.vbi gl. idem no.
3 quòd hic.†Quæro 3.ꝙ si sublata est differentia agnationis, & cognationis,an gradus cognatorum ampliabitur ad gradum agnatorum,& sic vsque ad decimum.& dic,ꝙ ampliatur, vt in glo.Et est ratio quia de fauore tractatur.vt l. cum quidam. ff.de liber. & posthu.& quia debemus successiones dilatare. vt Insti. de succ. cog.§.fi.de bo.pos.§.quos aũt.Quæro autem.4.ab extra, quid si filius non sit legitimus,& naturalis,an naturalis tantum.dic in matre.vt j̃.ad orfi.l.si qua illustris.& adde ꝙ ibi dicam. In patre dic, vt in auth.non licet.s̃.de natural.lib.In auo dic,vt dixi in fi.co.ti.
4 †Quæro 5.decessit Titius relicto filio,ex filia præmortua relinqt proneptem, an proneptis succedat cum filio. Et tamẽ aut neptis mater huius proneptis viuit,& tunc illa est impedimento pronepti si adeat quod potest, quia loco patris, vel matris succedit. vt in cor.e.§.j.Si repudiauit,& tunc portio quæ ei deferebatur, acrescit portioni filij adeuntis, & non defertur pronepti, quia mater est ei impedimento, ex cuius persona si alias admitti deberet vocanda est.& pro hoc accedat.ff.de cõiun. cum emanci.lib.l.j.§. si q̃s ex nepotibus.in fi.Itẽ ꝓ hoc accedat regula.s̃. qñ nõ pe.par. l.j.aut mr̃ illius nõ viuebat tẽpore mortis titij,sed sp erat filius, & ista proneptis ex filia,& tũc casus vr̃ in cor.qđ in hac linea descẽdẽtiũ gradus nõ curet,sed loco sui parentis admittat cũ priore in gradu.vt d.§.j.ver.sic tñ.licet in linea collateraliũ hoc priuilegiũ. cõpetat filijs fratrũ tm̃,&nõ vlteriori in cor.eo.§.si igit.ver.vero

ADDITIONES.

a ¶In succes.Adde do.Soc.consi.31.inci.prosequendo ordinem.ver.nono probat in j.par.char.61.ꝙ oĩs successio q̃ defert ex iure cõi,deferri solet rõne ꝓximitatis abintestaro.itẽ adde quod ordine successiuo sicut quãdo plures vocãtur per nomen familiæ,ita & per nomen collectiuum,puta liberorum vocari vident,vt per præfatum Soc.con.90.inci.abunde,& subtiliter.ver.nam clarũ est circa medium.in d.parte.char.102.& an & quando successionis ordo cadat inter expresse substitutos & alios collectiue & inter plus, & qñ vocat expresse, indefinite,collectiue.& quando non, & vide per eum consilio.113. inc. suprascripti insignes.ver.1.adduco ibi respon.in d.par.char.180.
b ¶No.quod filiusfa.Adde Soc.consi.9.inc.prosequendo ordinem uer.2. probatur.circa prin.in 1.par.char.9.

Ad senatusconsultum Tertullianum. Tit.lv.

LEX PRIMA.

1 *Mater filio infanti abintestato decedenti succedit.*
1 Licet †Casus. Mater succedit filio infanti ab intestato morienti,& eꝫ,hoc dicit.Ibi per se.non tñ soli,sed cũ tutoris autoritate.vt ff.de acqrẽda hæredita.lege pupillus.s̃.de iure deliberandi.lege potuit.& ibi nota.& institut.de autoritate tuto.§. neque.in gl.finali.ibi contracta fiducia,quod hodie semper præsumitur,nec etiam hodie curatur.vt j̃.e.auth.defuncto.

LEX II.

1 *Pater in succedendo filiis est matri præferendus.*
1 In successione. †Pater præfertur matri in suc. filij.h.d. Hodie autem cõcurrũt,vt in auth. defuncto.j̃.e.Ibi manumissor. & si erat emancipatus in gl.fi.Ibi secus in quo.s.qui ꝑ matrẽ excludit,& ibi pater, & auus matri ꝑfertur.Et,qa tunc pater, vincit matrẽ, & postmodũ auus patrẽ, vt ibi no.& sic duobus respectibus.Fallit ibi regula,si vinco vin-
a centẽ te, [a] multo fortius vinco te.Vno respectu,quia pater vincit matrem,& materauum,& tamen pater non vincit auum.Alio respectu fallit,quia mater ibi vincit auum, & auus patrem,& tamẽ ipsa mater non vincit patrẽ,sed vincitur ab eo. Et potest esse rõ, qa patre existẽte viuo nõ est vera illa ꝓpositio, ꝙ mr̃ vincat auũ, hodie tamen omnia ista sunt correcta per auth. defuncto.j̃.eo.

ADDITIO.

a ¶Si vinco vincentem te.de hac regula cum sit dubitabilis,& subtilis difficultas vide no.plene & subtiliter cum considerationibus plurium casuum per dom. Soc.consi.202.inci.circa secundam quæstionem in prin.cum ver. sequ. vsque ad fi.in 2.par.char.77.

LEX III.

1 *Mater ex quibus causis sit excusanda.*
2 *Mater non compellens tutorem legitimum ad admistrandum,an possit successione priuari.*

a Matres quæ puberes. †Casus. exceptio tutoris non petiti non excludit matrem a successione filii postea facti adulti.h.d.No.quòd priua
b tur successione [b] si moriatur in pupillari ætate. vt hic.& j̃. de le.
1 hęr.l.sciãt. †Quæro ex q̃bus causis mr̃ excuset. [c] dic,vt in gl.vna si
c filius factus sit pubes,vt hic. Alia, si videat interesse filij tutorem nõ petere.& ob hoc ꝯsulo matri,vt ꝓtestet corã ꝓbis viris, & faciat fieri instrumentũ publicũ, ꝙ iõ nõ petit tutorẽ dari filio, qa putat filij interesse ne facultates suæ ꝓpalent. Tertia si alius puenit eã tutorẽ petere volẽte.Quarta si filiꝰ tutorẽ hẽbat legitimũ. Quinta si mr̃ sit minor.25.an.de alijs remittit glo.vt habes in ea.
2 †Sed iuxta hoc q̃rit,si mr̃ non facit cõpelli tutorẽ legitimum ad subeũdũ administrationẽ,an successiõe priuet.dicit Bar qđ ñ,qa hæc cura nõ reperit ei a lege iniũcta.ergo &c.vt s̃. de colla.l.iam. Itẽ quia hęc l.& similes matrẽ priuãtes sunt odiosę,ideo nõ sunt extẽdẽdæ,

ADDITIONES.

a Matres.in hac materia uide plures.q.per Bal.hic,& in l.precib. uer.quid si mater.s̃.de impu.& alijs sub.ibi in 4.6.& 7.co.& per eũ in l.sancimus. de adm.tu. & per Inn.in c.ex parte.de apo.& ꝑ Io.an.ĩ ad.ad Spe.ĩ ti.de tut.uer.an matri.
b ¶Priuatur successione.Adde d.Soc.cons.39.incipi. visis & inspectis, versi.circa secundam prin.quæstionem, cum ver.seq.in j.parte char. 78. ꝙ mater non solũ per non pẽtitum tutorem infra legitima tpa omni hęreditate filii priuatur,sed ẽt efficitur incapax legatorũ, fideicommissorum suprema voluntate relictorũ, donationis insuper causa mortis a marito prouentorum, quæ omnia possunt vendicari ab hæredibus ex testõ.si sunt vel a cohæredibus,& ipsis deficientibus ab hæredibus abintestato,& ibi an excusatur si sit minor,& no.hic per eum in ver.uerum quia in terminis, circa medium.ꝙ causæ non solicitati tutoris,& nõ confecti inuentarij,& causæ non petiti tutoris sunt connexæ,quia non dr̃ cum effectu tutorem petijsse, quo petito non solicitauit ut inuentarium conficeret.
c †Excusetur. Adde do.Soc.consi.153.incip.pulchr. 12.& subtilis est præsens uer. 5.nam mater in 2.parte char.5.ꝙ ex iuxta causa a non petito tutore excusatur. item propter minorem ætatem, item ratione ignorantiæ, vt in d. consi.versi.6. mater minor.& ver.6.cha.142.ubi dicit, quod ex quo ll.eas puniunt in amissione hæreditatis non petendo tutorem, quod ligari censentur ipsi scientes, & non ignorantes. item ꝙ mater excusatur si tamen ei præcedit legitimus tutor, & econtra,ut per eum in d.consi.in uer.8.& ultimo in fi.cum seq.

extendendæ,vt l.cum quidam.ff.de li.& posth.Item,quia nec suspectum tenetur facere, vt ff.qui pe.tu.l.fi.Nec ob.gl.in l.matris. s̃.qui pe.tu.quia illæ loquuntur in tutore petito a marito, quem suo periculo petit,qui inutiliter esset petitus,nisi faceret eũ compelli ad administrãdũ,vt l.fi.§.personis.s̃.de adm.tu. hic de legitimo cuius fidem lex approbauit absq; mr̃is facto.Sed cum mater hodie omnibus legitimis præferatur,vt in auth.matri,& auiæ.s̃. quando mu.tu.offi.fun.potest.vr̃,ꝙ mater non excusetur, nisi ipse administret.arg.ff.e.l.ij.§.si mater.Sed dic,ꝙ præfertur si hoc dicat,nam tutrix est voluntaria non necessaria,vel dic quod mater recusauerat,vel esse non poterat,& sic glo.bona.

LEX IIII.

1 *Mulier nubens infra luctus tempora efficitur infamis.*
2 *Semper, dictio quando ad ius commune restringatur.*
1 Si qua mulier. †Casus.Mulier nubens intra tempora luctus efficitur infamis, nec valet remissio infamiæ certarum pęnarũ facta a principe vbi liberos ex priore viro habuit, nisi omnium suarum facultatum tempore secundarum nuptiarum extantium medietatem sine aliqua conditione eis dederit, & eorum altero decedente ad superstitem debet promittere, & omnibus ab intestato morientibus ad matrẽ debet redire.h.d.In tex.ibi sinautem ei.scilicet nubenti infra tempora luctus ibi impetrauerit.scilicet a principe.ibi obiecit.sine liberis.arg.s̃.de fideic.l.cum acutissi. & hoc vult etiam glo.pen.ibi semper,no. hoc verbum propter id quod dicam super gl.pe. ibi pręsumat.idest ante sumat.in gloss.ibi obeuntibus.s.sine liberis. Ex ista gl.coniuncta cum tex.ibi semper ad superstites.&c. No. ꝙ dictio semper,adiecta alicui dispositioni recipit interpretationem restrictiuam secundum ius commune, quo alias cauetur, vt in portione morientis eius liberi præferãtur,vt l.cum acutissimi. s̃.de fideicom. Facit quod no.in simili de dictione necessario,in Auth.vt exactiones instan.do.in principio.in glo.ibi signata super verbo publica.colum.7. Quæri potest, an hodie istę pœnæ sint correptæ per c.pe.& si.extra,de secun.nup.

LEX V.

1 *Mater filio succedens si nõ nupserit,hereditatẽ pleno iure retinebit.& nu.2.*

Mater. Primo, quãdo mater non transit ad secunda vota. Secundo,qñ transit. Secunda ibi,sinautem.Casus.
1 † Mater quæ successit filio si alteri non nubat hæreditatem retinet pleno iure. Si uero nupserit in bonis a marito prouenientibus solum habet vsumfructũ,in aliis ius plenum.h.d. Opp.de l. fratre.s̃.de secun.nup. Sol.distinguendo,an nubat ante mortem filij,vel postea, vt in gl.vsque ad ver.sed postea.Oppon.ꝙ illa distinctio nubat ante,vel postea,sit correcta, vt in auth.de non eli. secundo nub.§. cum igitur.Sol.vt sequitur in gl. ꝙ illud verum de noua iuris prudentia postea sequenti, vt sequitur in gl.vsq.ad
2 ver.sed & dictis.† Opp.iij.ꝙ d.§.cum igitur.sit hodie correctus ꝑ §.hinc nos.in Auth. de nup.transumptiue positum,s̃.de secund. nup.auth.ex testamento.vbi distinguitur,vt in hac l.So.vt sequit in gl.confitendo contrarium.Et sic dicit glo.ꝙ ad distinctionem huius l.corrigit. Quod intellige sane,vt in bonis patris succedat quo ad vsumfructum,in aliis pleno iure, non quãtum ad distinctionem nubat ante mortem filii,vel postea,vt d.authen.ex testamento. Item nec redditur ad hanc l. in casu quo mater succedat filio ex testamento.in prin.Oppo.3.de §.consequens. in auth.de hær.quæ ab intest.so.vt sequitur in gl.vsque ad fi. Quærò quid si portio matris erat grauata legatis,an legata minuantur? responde,vt in gl.fi.quod non eius delicto minuitur.

LEX VI.

1 *Mater tutrix filij ad uota secunda nõn transibit, & an sit testamentaria tutrix, & nu.seq.*
1 Omne. [a] Casus.† Mater tutrix filii priuatur eius hęredita-
a te si transiuit ad secunda uota, antequam tutorem alium ei fecerit ordinari.h.d.Ibi sine iure substitutionis.Nec ob. l.fi.ff.qui pe.tu.vt ibi nõ.vel ibi nõ perdit relicta ab alio de bonis relinquentis,sed relicta de bonis pupilli sic, secundum Pe.&Iac. de Rauẽ.Vel dic,ꝙ ibi in substitutione pupillari sic,per quã succedit pupillo. in fideicommissaria, per quam succedit pr̃i.vt l.co-
2 hæredi.§.cum filiæ.ff.de vulga.& pupilla.ibi legitima.† No.quod tutela matris uocatur legitima,vt hic. & infra in quib.cau.pig.ta. contrahi.l.pe.& ff.ad Tertu.l.ij.§.quid si simpliciter.Et ratio,quia ex l.xij.tabu.illa non admittebat eam, vt in gl.sed alia l. postea superueniente forte senatusconsulto,vel principis constitutione,& hęc est veritas,licet naturam habeat anomalam, quia inuita non est,sed voluntaria,vt dixi in authen.matri & auię.s̃.quando mu.
3 tu.offic.fun.potest.in xij.q.ibi contra sacramentum. † No.quod solum iurabat non transire ad secundas nuptias, hodie secus. in
4 auth. sacramentum.s̃.quando mul.tu.offi.fun. potest.† Item no. ex fi.quod per transitum ad secunda vota desinit esse tutrix.Quęrit glos.an hæc l.procedat si esset testamentaria. Et arguit primo, ꝙ non desinat esse tutrix, sicut nec hæres quando succedit ex testamento,vt in auth.ex testamento.s̃.de secun.nup. Contrariũ tenuit Io.& Old.quia secundum tempora ista non poterat in testamento tutrix dari.vt ff.de tes.tu. l.iure nostro,vt sequitur in gl. & in fi.subiungit glo. ꝙ de hoc dixit,vt in auth.matri, & auiæ.s̃.
5 quando mul.tu.offi.fun.potest. † Sed aduerte id de quo ibi dicitur.an mater tutrix in testamento data sit testamentaria,vel non. & veritas est, quod est testamentaria, nec confirmatione iudicis eget,vt dixi 20.q. Sed hoc supposito videamus qd vult dicere Io. & Old.in ratione,quam allegant,ꝙ meo iudicio ipsi volunt sic arguere, ꝙ iure isto non poterat dari tutrix in testamento,sed confirmabatur per iudicem,& erat datiua potius,ergo cessabat tutela eius per transitum ad secunda vota sicut cessabat,& legitima. Sed Iac.Bu:dixit,ꝙ quia hodie confirmatione non eget,& in testamento data debet simpl'r dici testamentaria, hodie per transitum ad secunda vota ipsa non desierat tutrix esse,per simile, ꝙ s̃.induxit gl.ꝙ mihi non placet,quia simile non est bonum, quia tutelam habet a patre:ibi hæreditatem ex testamento filij. Secus si haberet ex testamento paterno,quia reseruare tenetur liberis primi matrimonij.Pręterea ratio propter quam desinit tutela legitima in matre,locum habet & in testamentaria. s.ne fraus fiat pupillis.& ideo sequor opi. Io. & hoc quo ad desinẽtiam tutelæ.
6 † Sed videamus de principali quæsito in l.ista, videlicet si mater tutrix erat testamentaria,&transiuit ad secunda vota,nõ ordinato alio tutore moritur pupillus, an mater priuetur successione eius? vr̃ ꝙ non,quia hęc de legitima loquitur, & pęnæ non sunt extendendę,vt odiosę.ar.l.cum quidam.ff.de lib.& post.Item,qa tpe huius l.mater non dabatur in testamento, vt d.l.iure nostro. & sic pęnam istam casui futuro, de quo non cogitauit.l.ista non imposuit.ar.l.si cognatis,ff.de re.du.& ar.in auth.de fi.ante do.in instrumenta na.in fi.& pro hoc induco glo.in simili.in auth.qui rem huius.s̃.de sacrosan.eccle. Sed in ꝯ̃rium facit,quia in odium matris tutricis hoc est hic dispositum. Igit̃,licet hodie noua species tutelæ adijciatur, pęna ista in illa locum debet habere, quia eadem est ratio.Item,quia hic nõ dixit de legitima tutrice ad differentiam testamentarię,quia illa non poterat esse,& sic. Nõ ob. l.cum pretor.ff.de iu.& pro hoc accedat,quia,& leges pęnales extenduntur ad casum vbi est omnimoda ratio. vt s̃. de fur.l.si quis seruo,& ff.de lega.l.quod vero contra.Pręterea si verũ est,ꝙ desinat tutrix esse, vt dixi in quæstione pręcedenti:sequitur necessario,quod mater excluderet ab hereditate filii morientis in pupillari ætate.per l.sciant.j̃.de le.& ff.ad Ter.l.ij.§.confestim,& sic excluditur de iure cõi,vt quilibet legitimus successor,& hæc vera.

ADDITIO.

a Omne. Vide Bal.in auth.eisdem.in 2.col.infra.de sec.nup.,& uide in l.2. §.quid si pater.ff.ad Ter.& in auth.de nup.§.sinautem tutelam.ubi vide an.& l.j.supra de secun.nup.& ibi per eundem Sal.in fi.Pau. de Cast.consi.262.& vide Bar.in d.auth.eisdem.

LEX VII.

1 *Frater defuncti matrem eius a successione non excludet.*
2 *Pater vsumfructum non perdit filio mortuo,quem habuit in ipsius vita.*

Si quis vel si qua, Primo declarat, an fratres excludãt matrem defuncti, vsque ibi, ita tamen.secundo declarat, pro quanta parte sorores admittant quando cum matre tantum concurrunt, vsque ibi.si vero, ibi si tertio pro quanta parte fratres cum matre concurrentes, vel etiã cum sororibus,& matre,vsque ibi patre.ibi quarto remouet nouum dubium vsque ibi; sinautem. ibi quinto declarat quid iuris sit quando pater defuncti concurrit cum prędictis distinguendo emancipatum ab existẽte in potestate, usque ibi omnibus.ibi in vltimo confirmat iura.de secun.nup.loquentia vsque ad fin.Ca-
1 sus. † Fratres defuncti non excludunt eius matrem, sed cum ea succedunt pro virili. Sorores vero in stirpes, & si simul concurrant cum matre fratres & sorores,tunc omnes admittunt pro virili patruo excluso.& hoc vbi pater defuncti non concurrat. Si vero concurrant,aliter seruatur,si defunctus erat sui iuris,aliter si in potestate,hodie seruantur auth.hic positę,h.d. In tex.in prin. ibi legitimo.idest consanguineo,quia ex eodem patre. ibi cognita,vt vterino.ibi ad similitudinẽ.q.d.sicut sorores non excludunt mr̃em,ita nec fratres.ibi,solæ sorores,& sic omnes sorores habẽtur pro vna,&per consequẽs succedũt in stirpes.Ibi occasione sororum. no.ꝙ sorores plus cõsequuntur pp fratrẽ quam haberẽt propter se ipsas.Ibi solos,& sic non patrem,nec matrem.ibi probasse in 8.vncijs,& sic pro duabus partibus hereditatis.Ibi in sacris, hic no. quod filius in potestate iure isto habet hęreditatem ab intestato,sic infra ti.ij.l.sancimus.de bo.quę libe.l.quod satis.
2 ibi in corruptum.† No.ꝙ post mortem filij pr̃ non perdit vsumfructum,quẽ habebat in vita,ꝙ hodie procederet si filio non succederet. alias vero pro ea parte q̃ succedit extinguit, in alia vero parte vsumfructum non habet hodie,vt dicam infra.c. Auth.defuncto.Vltimo no.quod habes in summario. & glos.vide per te.

AVTHENTICA.

Et cum solis. Casus, Cum fratribus, & sororibus defuncti filij succedit mater in virili.h.d.

AVTHENTICA.

In testamento. In testamedto filii nõ debet pater hodie exhæredari, nisi ex causa iusta in iure expressa,alias rumpitur testamentum quo ad institutionem tantum.h.d. In gl.ij.ibi s̃.de inoffi.test. l.fin. & sic sentit ista glo. quod pater hodie intentat quęrelam ad rumpendum testamentum

De legitimis hæredibus. *Tit. LVII.*

LEX PRIMA.

In successione. Casus. in successionibus quæ deferuntur proximioribus. frater & soror pariter admittuntur. licet non sint nati ex eadem matre. hoc dicit. Ibi, pari iure, dic in successione tui fratris. in glossa. in fi. & dic plene, vt no. in d. auth. itaque.

LEX II.

1 *Pater hæreditatem filio delatam possidens non dicitur adire, nisi de voluntate hoc fecit.*

Si eius. Casus. postquam filius repudiauit hæreditatem p̃ris. nam potest extraneam sibi viuente p̃re delatam adire, & separationem bonorum petere. hoc dicit. † Ibi si eius forte m̃ris. ibi separari. hic collige, quod licet pater se immisceat, vel possideat bona hæreditatis delatæ filio, non propterea dicitur adire, nisi voluntate filij fecerit, vt l. filio. s̃. de iure deli. nam vt vides pater hic tenuit hæreditatem quam postea adijt filius. Et ex hoc videtur, quod si moritur vxor dotata superstite filio, & pater possideat dotes vt prius, non propterea dicitur filius adiuisse hæreditatem matris. & ideo moriente filio proximiores matris veniunt ad hæreditatem, tenendo opi. quod hæreditas matris nõ transmittitur ad patrem, quæ vera est; quia casus est s̃. tit. j. l. 2. vnde sis cautus, vt facias fieri instrumentum publicum aditionis. & latius scripsi. s̃. de pe. hæ. l. si filius. in fi. & etiam in l. cum antiquioribus. s̃. de iur. delibe.

LEX III.

Consanguinitatis. Casus. Iure isto ad hæreditatẽ fratris prius vocatur soror, quam filij alterius fratris. h. d. Hodie secus. vt ĩ auth. quę sequitur.

AVTHENTICA.

1 *Successio quando cessare dicatur.*
2 *Filij duorum fratrum, an veniant in stirpes, vel in capita deficientibus patruis. & nume. 3.*

a **Cessante.** a Casus. Ad successionem defuncti si non extant descendentes vel ascendentes, primo vocantur fratres ex vtroque parente coniũcti, eorum filij qui ẽt cum proximis ascendentibus succedunt si extarent, & filius fratris ex vtroque parente coniunctus præfertur fratri defuncti ex vno parente tantum coniuncto. hoc dicit. Et continuatur hæc auth. cum alijs. in ti. præcedentibus positis. s̃. nam dictum est. s̃. in ti. de suis, & leg. authen. in successione. quando defuncto super sunt parentes, nunc quando nec filij, nec parentes, licet soli fra-
1 tres, & fratrum filij extant. † Expone tex. ibi cessante. dic, & dicitur cessare, quia nullus est de linea descendenti, vel ascendenti, vel si extat ille repudiauit, vnde defertur fratrib. & fratrum filijs, vt ĩ. sequitur. Ibi, nunc coniungitur cum verbo, veniunt. Ibi parentibus. qui non extant, vel repudiarunt. Vbi autem extarent, habet locum quod sequitur, & cum proximis &c. Ibi ascendentibus. subaudi veniũt. & hæc quando extant. s̃. ti. j. authen. defuncto. Ibi coniuncti sunt. Et est ratio, quia veniunt ex persona patris. Op. sic, tex. dicit cessante successione descendẽtium, vel ascẽdentium, sed postea. l. supponit ascendentes esse, cum dicit, & cum proximis in gradu ascendentibus, & per consequens repugnantiam in se videtur continere contra leg. ubi repugnantia. ff. de regu. iur. Solu. quod huius timore gloss. dicit, quod illud verbum cessante, ꝓut de descendentibus loquitur, stat proprie pro non existente, ꝓut repetit̃ in personis ascẽdentiũ stat improprie, quia extabant, vt eorum respectu exponit cessante. i. repudiante, sic & alias, verbum, semel, positum, & in altero repetitum diuersos sensus habet. vt ff. de pet. hær. l. nec vllam. §. omnibus. & hoc vult glo. dicit, quod stat proprie in vtroque, & cum infra dicit, & cum proximis ascendentibus. intell̃r alias in casu, in quo exta-
2 rent, vt dixi super tex. † Quæro cum glossa. nepotes hic veniunt cum patruis in stirpes, sed vbi non sint patrui, sed filij duorum fratrum, an tunc veniunt in stirpes, vel in capita. Et dixit Azo quod tunc veniunt in capita. vt in authen. eod. §. sin autem defuncto. Sed Accur. quod etiam tunc in stirpes. vt in ea. authen. §. si vero. & ita clarius firmat glossa. lege prima. in fin. ff. si pars hære. pe. Sed opi. Azo. videtur tenere glossa. insti. de legi. agna. succe. §. hoc etiam. & istam opi. Azo. tenet hic Iac. But. per tex. infra. eo. l. lege. 12. tabu. circa fin. & ff. de suis & legi. l. secunda. §. hæreditas. in quibus est casus quod de iure fforum, & codicis veniunt in capita. est ergo solum videndum an illi tex. corrigantur per. §. si vero in corpore. qui dicit, quod post fratres fratrumque filios alij admittuntur in capita, ex quo videtur implicari, quod filij fratrum admittantur in stirpes, cum subiungat, alij vero in capita. Sed dicit Iac. Bu. quod tex. ille in ver. si vero, loquitur in casu præcedenti, vt probat aduersatiua, vero, ibi posita, si vero &c. sed in præcedenti loquitur vbi filij fratrum volunt admitti cum patruis, ergo cum ibi nihil erat dictum de filijs fratrum patruis non extantibus stabimus iuri antiquo, quod disponit, vt succedant in capita. Confirmat ipse ex ratione diuersitatis, quia. extantibus patruis filij alterius fratris non possunt admitti cum sint vlterioris gradus, nisi venirent ex persona patris, & pro tanto, non habent vltra portionem quam haberet eorum pater si viueret. Sed cum patrui eorum non extant, tunc nepotes non ueniunt ex persona patris, quia non est ei necesse, sed veniunt iure proprio, & quia in pari gradu, ideo veniunt in capita. Nec obst. l. secundo. infra. de suis, & leg. & quia ibi in hæreditatem ascendentium, nos collateralium, & inter istos erat de iure isto dr̃ia. vnde de text. illo nõ est argumentandum. Concludit igitur Iac. Bu. quod opi. Azo. est vera. sed Iac. de Bel. in d. §. si vero, tenet opi. glo. & idem Bar. in l. post consanguineos. §. hæreditas. ff. de suis & le. & mouetur Iaco. de Bel. per d. §. si vero coniunctum, cum. d. §. illud, qui ibi antecedit, quia etiam ibi non extant fratres defuncti, ponit filios fratrum in loco parentum suorum, vt excludant thyos defuncti, vulgariter idem est, quod cyos. & idem vult tex. in authen. sequen. Et si cum in loco parentum ponantur quando succedunt cum patrib. in gradu, sequitur quod in stirpes vocantur. Item quia text. simpliciter dicit post fratres fratrumque filios, omnes deinceps secundum gradus prærogatiuam vocantur. Et si plurimi sunt in eo gradu vocantur in capita, ideo si post filios fratrum, sequitur, quod filij fratrum vocantur in stirpes. ar. l. si statu lib. ff. de leg. 2. Addit Barto. talem rationem, quia si verum esset, quod in casu nostro succederent in capita, vt dicit Azo, sequeretur aliud uidelicet quod ibi succederent cum parentibus proximis, vel cum patruis in stirpes, quod id, quod per stirpes consecuti sunt ipsi diuidere deberent postea inter se in capita. vt ff. de vulgar. & pupil. l. qui cum plures. tamen inter se illo priuilegio non vtantur, sed consequens est falsum, vt patet in §. reliquum, in cor. eo. ergo. & antecedens. & sic concludit, quod inter se succedũt in stirpes, sed meo iudicio opin. Azo. est fortioribus argumentis fundata, nam cum de iure fforum, & codicis succederent inter se in capita. vt l. s̃. allega. ergo. & hodie, si in terminis istis non apparet de correctione. quod autem de correctione non apparet, patet ex discursu tituli in cor. eod. nã casus aliquis non reperitur ibi determinatus quando soli sunt filij fratrum sine parentibus, & sine patruis, vel hijs ipsius defuncti, de quo quærit quæstio nostra. Sed quando concurrunt cum parentibus vel patruis eorum defuncti thiis bene reperitur determinatum, quod succedant cum parentibus & patruis in stirpes. & iste non est casus noster. Item reperitur determinatum, quod quando cum thijs defuncti qui sunt in tertio gradu, sint & filij fratrum, quod ipsi excludant thios, & eis non totali successione præferantur. & in stirpes succedant, vt in l. illud palam est. & iste tex. pro opin. Accur. induci potest, nam ibi, soli fratrum filii succedunt in stirpes, nec dico, quod ibi stabant patrui proprij, vt dixerunt aliqui, & male, quia tunc tex. ille fuisset de indubitabili cum non filij fratrum, sed fratres defuncti illos excluderent. ideo aliter respondeo videlicet, quod ibi ideo quia loco patruorum suorum vocantur. & necessario aliter thyos defunctis qui sunt in eo gradu in quo & ipsi non excluderent a successione. Sed ideo excludunt, quia in locum parẽtum vocantur. & ibidem in præcedenti. §. dicitur. casus noster non est in terminis illis, qui loquitur quando nullus alius de linea collaterali est in eo. gradu, vnde non expedit eos vti aliquo priuilego. & ista opini. est etiam equior si bene ponderes. vt in casu isto videre potes. pone enim ex vno fratre esse vnicum filium, & ex alio quinque, nõ enim est equum illum vnum tantum habere, quantum alios quinque, cum omnes sint defuncto pariter coniuncti, & in pari gradu, alias eis minus faueretur quam vlterioribus in gradu, quod non est dicendum, immo est contra mentem tex. in cor. qui eis priuilegium dedit, vt eis faueret, quod vlterioribus non
3 dedit. † Et si replices, cur quando sunt patrui veniunt in stirpes, respon. quia nisi priuilegiarentur, vt loco parentum venirent essent a toto exclusi, vnde eis sufficiat, quod in tanto sunt priuilegiati quantum illi erant percepturi, quorum loco sunt subrogati tam ex natura subrogationis, quam etiam beneficij seu priuilegij eis ꝯcessi. ar. l. tutori. C. de ne. ge. non ob. ratio in contrarium factum, quia consequentia non est bona, vt patet ex prædictis. Nec ob. lex, qui cum plures, per quam Bar. nititur illam probare, quia talis diuisio procedit ex coniecturata testatoris voluntate, quæ colligitur ex pluralitate substitutionum quas fecit, at voluntas legis est in casu nostro certa, & clara, ideo ab illa non recedamus. quia in incertis, non in certis locis est coniecturis. vt ff. de ver. ob. l. cõtinuus. §. & ita p̃terea, tenentes ꝯtrarium per §. si vero, non aduertunt quod tex. ibi restrictiue loquitur in casibus ante dictis, vel eis similibus. vt probat litera ibi, dum dicit, sicut dicimus &c. non ergo loquit̃ in casu dissimili, ut est casus noster.

ADDITIO.

a ¶ Cessante. Adde tex. in l. fratres, & ibi Bal. post Odo. s̃. de inof. testam. ꝙ licet p̃ hanc auth. sublata sit differentia agnationis, & cognationis, ꝙ est uerum, in modo succedendi ab intestato non quo ad modum rumpendi testamentum.

AVTHENTICA.

1 *Fratres ex vtroque parente coniuncti vocantur cæteris deficientibus.*
2 *Filius fratris quando excludat patruum.*
3 *Filius sororis, an succedat cum nepotibus ex duobus fratribus.*
4 *Nepos an iure transmissionis veniat ad successionem matris.*

Post

a 1 **Post fratres.** a Casus. † deficientibus ascendetibus & descendentibus, & fratribus vtrinque coniunctis & eorum filiis veniunt fratres ex vtroque parente coniuncti, & eorum filij quia filij excludunt patruos, & auunculos defuncti. hoc dicit. Collige ex litera ista. ibi iam decesserunt, quod si ambo fratres iam viuebant tẽpore mortis fratris, & alter adijt hæreditatem, alter vero ea non adita decessit filio relicto, filius iste non vocabitur ad patris portionem ar. sumpto ex ista dictione, iam. Et pro hoc accedat, quod collaterales non trasmittunt. vt ff. de iure del. lege. quoniam. nisi decessisset. infra annum deliberationis, quia tunc ius delib. pro residuo tempore transmitteret. vt in e. ti. lege. cum antiquioribus. & ibi cum pares sint. licet tertio gradu sine, & pares fratribus defuncti sunt, quia loco patris sui admittantur, ibi eiusdem. scilicet defuncti, de cuius hæreditate quæritur, ibi similibus, vt auunculis. licet omnes sint in tertio gradu, qua licet omnes sint ex vno parente tantum coniuncti. Sed hic attende, quia hæc indubitanter sunt vera, quando defuncto, de cuius hæreditate agitur, superest frater ex vno parente, & patruus, vel auunculus, nam filius fratris licet sit in tertio gradu excludit patruum, & auunculum defuncti qui similiter sunt in tertio gradu. Et hoc ideo, quia ad successionem defuncti vocatur ipse cum patruo proprio fratre, quia defuncto ei parificatur in successione, quia loco patris sui ponitur, qui erat in secundo gradu, vnde merito, & ipse in portione sua excludit patruos, & auun-
2 culos defuncti. † Sed pone, ꝙ nullus frater defuncti extat, sed alicuius fratris ex vno tantum parente coniuncti filius. & patruus, vel auunculus defuncti. an tunc ille filius fratris excluderet patrum defuncti, vel auunculum, an omnes simul venient. quia omnes in tertio gradu sint, & videtur quod filius fratris excludat illos per istum tex. & in corpore. §. vnde consequens, & clarius. & in §. illud palam, Sed in contrarium facit, quia si iste tex. & alij in corpore põderentur, loqui videntur quando aliquis frater defuncti superest qui in secundo gradu est, & tunc filij alterius fratris priuilegiantur vt loco patris sui vocentur alias tex. priuilegiat, vt innuere videtur tex. in corpore. in §. sin autẽ cum fratribus ver. quando quidem. & potest esse ratio. quia tunc non indigent priuilegio, cũ & iure possint iure proprio vt alias dicitur. ff. ad Tert. l. 2. §. si sit consanguinea. Primam partem teneo per illum. §. illud palã. vbi casus. nec ibi erant aliqui fratres defuncti, alias text. ille fuisset de indubitabili, & de casu parum ante deciso. quis. n. dubitasset quoniam fratres defuncti thios exclusisset. Non obst. ver. añs, ibi quandoquidem &c. dum dicit, quod priuilegiat nepotes quando vocantur cum his qui sunt in secundo gradu, quia subaudi. quia vel veniunt cum thijs defuncti qui sunt in tertio, vt statim sequitur in §. illud palã, qui cũ illo ꝯtinuationem habet, & sic non dixit ibi de secundo gradu, vt excludat istum tertium, sed de secundo ibi dixi ad notanda, quod eos nõ priuilegiat ibi primus gradus, vt est gradus parentum de quo ibi loquitur, concurrit cũ
3 secundo ipsorum fratrum, & hoc est verius. † Quæro de quæstione alias per me disputata, Titius decessit superstite sorore vtrinque coniuncta filium habente. & superstitibus duobus nepotibus ex duobus fratribus vtrinque coniunctis, nepotes hæreditatem adierunt, soror repudiat, queritur an filius sororis repudiantis ad aliquam partem vocetur hæreditatis cum prædictis nepotibus, & videt̃ quod non sed quod portio repudiatia accrescat portioni per nepotem aditę. vt s̃. quando non pe. par. l. j. & s̃. de cad. tol. l. j. §. is itaque. ff. de le. hær. l. si pluribus. & ff. ad Ter. l. j. §. si nemo. Et pro ista parte videtur, quasi casus. ff. de coniunc. cum eman. lib. l. j. §. si ex nepotibus in vltimo ver. contrarium teneo ex eo, primo quia soror repudians habetur ac si in numero vocatorum non fuisset, vt ff. de bo. quæ lib. l. 2. & de suc. edi. l. j. §. si quis eorum. Sed nemini tũc dubium, quod nepos ille ex sorore cum nepotibus ex fratribus vocabantur cum sorore ex priuilegio vt hic ĩ corpore. §. si vero. sed succedentibus ex priuilegio nõ fit accrectio, vt ff. de le. primo. l. 3. §. si cõiunctim. & l. filium. §. si legata. & ff. de cond. & demon. l. mulier, & Titio. Tertio induco simile, per quod ista quæstio determinatur, & est casus multum si. & notandus. ff. ad Ter. l. 2. §. si sit consanguinea. nam ibi soror consanguinea, vt agnita in hæreditate fratris præferebatur matri similiter, & patri. qui per emancipationem perdiderat iura agnationis sed ex beneficio senatu. Tert. mater vocatur cum sorore. vt agnata a patre, vt prius, quia intelligitur ei concessum in casu quo soror adeat hereditatem fratris, sed mater ipsa vt cognita admittetur simul cum patre defuncti, quia iura agnationis perdiderat, sic in proposito, ex quo soror repudiat, nepotes non vtuntur priuilegio, sed veniunt de iure communi, vt nepotes, cum alio nepote sororis filio, quod põdera, † Et no. quod iste nepos non venit iu- [illegible] nis ad portionem matris, sed omnes veniunt de iu- [illegible] successorio ædicto; si plures essent nepotes ex
1 [illegible] veniet cum alijs in stirpes, vel in capita recurre ad ea q[illegible] præcedenti. Quarto ad idem induco. ff. de le. j. l. nonnu[illegible] n. & l. is quia in põtate. §. si solus. secundum quas debet [illegible] si post mortem. §. fi. ff. de contrata. præterea ibi præteritus [illegible] contrata. licet non acceperit, vt no. in ea. l. 3. §. si quis ex liberis. [illegible] si quis ex nepotibus in contratium alle. respon. ꝙ ibi nepotes ex filio pariter erant vocati cum patre, & patruo & sic casus est ibi diuersus. Item ille ti. est hodie correctus, seu locum non habet si succeditur de iure ciui. vt dixi. in authen. in successione. supra. de le. hær. Vlterius not. quod hoc priuilegium in linea, vel gradu collateralium datur solum filijs fratrum. & nõ vlteriori, vt in corpore eo. §. huius no. in linea decedentiũ cuilibet ex ascẽdẽtibus, nec gradus est limitatus. vt in eo. ti. §. j. iuxta fina. in linea ascendentium nullus ponitur in gradu alterius, sed suo proprio tantum, vt in eodem. titul. §. consequẽtis, & est ratio. quia natura repugnat, vt dixi. in authen. defuncto supra. ad Tert. Glossa. quærit, si defunctus relinquit quosdam fratres vterinos, & quosdam consanguineos. & dic, vt in ead. & remitto ad authen. infra. communia. de succes.

ADDITIO.

a ¶ Post fratres. Vide Bar. in l. 1. §. si quis de suis & leg. & vide d. Alexan. post Bal. in auth. cessente. j. e. & ibi per Cy. in fi. & Bal. in l. 2. supra. e. q. quam Bar. inducit hic, quæ fuit inter regem Vngariæ, & regem Robertum, vt per eum vide, ex quo nota, & tene menti, quod semper in regibus, & dignitatibus consuetudo. seruanda est, tex. est no. in c. fi. de alie. feu. quem ita no. alle. Bal. in c. j. de feu. ma. & in hac. q. ita concludunt. in c. de natura suc. fe. in q. quæ inc. quærit glossa. nunquid nepos. & in c. primo. §. præterea. de prohi. feu. alie. per Fede. in secunda. co. & in c primo. de suc. feu. & in cap. primo de eo qui sibi & hæred. suis. & Arch. 2. 4. q. prima. c. si. & Imo. & D. Dominicus. in c. gaude. de sup. ne. præla. & Pau. de Ca. in consi. quod inci. in Christi nomine videtur clarum dictum minorem debere præferri dictis masculis, & vide Bal. in authentica. cessante. supra. eodem. & in l. quoties. supra de suis. & le. & per Pau. de Ca. in l. si post. ff. de acq. hæreditate. & adde Cyn. & Bal. in lege. imperialis. supra de nuptijs. ibi Cy. tenet pro nepote. & Bal. in l. 3. supra de suis & legi. & ad prædicta adde d. So. cõ. 165. inci. visis inuestituris ver. primo. quod dispositio circa finẽ. in secundo parte char. 27. Item adde, quod consuetudo seu constitutio qua præfertur primo genito, est irrationabilis & odiosa, vt per præf. Soc. con. 153. inc. visis. instrumẽtis. ver. 7. ad idem ind. par. cha. 145. circa autẽ materiã succedendi in Marchionatu, & ducatu, & alijs dignitatibus, an filius primogenitus, uel secundo genitus succedat. uide per Bal. & cõsi. 144. 1. uo. & pe. de Anc. in Christi nomine dicta facti narratione. & Ol. consi. 94. Item adde quod stante statuto uel consuetudine quod primogenitus succedat in totum, tale statutum uel consuetudo non refertur, nec extendit uires suas ad bona extra territoriũ alterius, ut per d. Soc. consi. 35. inci. recte, & naturæ. uersi. cum præfatus. circa medium ma. par. char. 71.

AVTHENTICA.

a **Post fratres.** a Vltra fratres, & filios fratrum vocantur gradatim, & proximiores in capita, & non in stirpes. hoc dicit. In tex. ibi pariter &c. iste tex. inducitur pro accursio contra Azo. in auth. cessante. nam si post filios fratrum cæteri admittuntur in capita, ergo filij fratrum in stirpes vt dixit Accur, sed dic, quod de filijs fratrum quando veniunt cũ fratribus, vel thijs defuncti loquitur. de quibus superius dixerã. vt probant in cor. eo. illa verba, sicut prædiximus, quia tunc priuilegiantur non quando soli sunt, quia tunc in suo iure primęuo remanent, quod est vt in capita succedant. ff. de suis, & legi. in l. secunda. §. hæreditas. & infra eodem. l. 12. tabu. circa finem. & ita cõclusi. in authen. cessante.

ADDITIO.

a ¶ Post fratres. Adde ad intellectum huius auth. Iac. de Bel. in auth. ut cum de appe. cog. §. si uero post hac fratres. colla. 7.

LEX IIII

a **Si autẽ.** a Circa bon. pos. de iure ciuili. potest adiri hr̃ditas consobrini h. d. Vel sic hæreditas agnationis delata potest adiri de iure ciuili bo. sine agnitione. pos. hoc. dicit.

ADDITIO.

a † Si autem Bal. hic collgit ex isto tex. quod testamentum pupilli non dicitur testamentum, quia testamentum nullum non dicitur testamentum, sed adiectiue bene dicitur tastamentum nullum, sicut, nec falsus denarius dicitur denarius, aut homo, dictus homo. de quo plene. in addd. In. Rebuff. post eum. in l. semel nu. 2. in. uer. falsus denarius. infra. de apo. pub.

LEX V.

Ab intest. Casus. pro iure isto agnati p̃ferunt̃ cognitis. h. d. Hodie secus. vt s̃. c. auth. post fratres.

LEX VI.

Defunctis. Filijs se abstinentibus vel repudiãtibus frater defuncti admittitur. hoc dicit. Nota, ꝙ licet dicamus hic, quod abstinere sit proprie suorum, tamen si repudiauit, sufficit, & tantundem valet, vt hic. Item hæc lex fundat duas opin. glos. contra docto. aliquos. Vna est quod hodie in suis sit locus successorio edicto. & ita tenuit glossa super rubrica supra de success. edict. & in l. qui se patris supra vnde. li. & ita in qualibet earum tenui. Alia est quod existentia sui hęredis non operatur trãsmissionem ad quamcunq; alias frater nõ veniret hoc iure consanguinitatis, & pono qđ se abstinuit, qa se non immiscuit. & de hoc plene scripsi. in l. apud hostes. s̃. de suis & legit.

LEX VII.

Patruo. Casus. iure isto potiores sunt agnati q̃ cognati. & patruus pręfertur m̃terę. h. d. Hodie secus, vt ĩ gl.

LEX VIII.

Si his. Casus. Agnati uocantur ad successionẽ defuncti apud hostes, beneficio l. Corneliæ. h. d. Ibi beneficium quo fingit̃ mortuu s añ horã captiuitatis, & sic ĩ libertate.

LXE VIIII.

1 *Successuri pupillo eius hæreditate priuant̃ si tutorẽ ei infra annũ nõ petierint.*

2 *Mater an sit tutrix legitima, & an sufficiat eam tutricem administrare.*
3 *Mā an excusēt si non ipsa, sed is, qui ea non existente eēt tutor administrat.*
4 *Gra du primo tutorē petere negligēti. J. annū an tps alterius anni emrat se-*
5 *Tutor petitus debet esse idoneus.* (*quenti.*
6 *Iudex an teneatur dare tutorem petitum a matre.*
7 *Mater an possit purgare moram si annus prœndi tutoris transactus fuerit.*
8 *Debitor potestmoram purgare vbi dies & pœna apponuntur a lege.*

Sciant. Casus. Si succedere valentes pupillo, & infra annum a morte testatoris numerādum tutorē non petierint, priuantur eius successione, si moriatur in pupillari ętate. h.d. Ego intendo plane, licet succincte explicare hanc materiam, quia quotidiana est. dicit enim sciant omnes, & sic omnes
a cōprœhendit, & per consequens matrē, aut supra ad Tertul. l. matres, & l. omnem, ff. ad Ter. l. 2. §. si mater, similiter & auiam, vt in eadem lege secunda. §. filiis. aut in verbo nepotibus, & fit ista fortius omnes sequentes. Ideo hic dicit omnes. & fuit necesse hoc dicere, quando ante l. istam hæccura antiquitus soli matri fuit iniuncta. vt l. secunda. §. fina. & l. seq. ff. qui pe. tu. & postea iuris cōsul. interprætatione hoc fuit extensum. vt ff. ad Tertu. l. secunda. §. fina. hodie autem per hanc legem omnes comprehenduntur, quod no. Sed tunc quæro, quid si successurus est minor 25. an, & breuiter, quod si mater est excusatur. vt l. fin. supra si aduer. delic. non idem dici potest in auia, quia semper maior reperitur. Sed quid si in masculo minore, puto non excusari, quia dicta l. fina. dicit hoc esse speciale in matre, quia fœmina. sed forte restitui posset in integrum, mater autem ipso iure excusat, & in hoc priuilegiatur. Sed dubitari potest, quid si tractu tēporis facta est maior. & reperitur tempore mortis pupilli. dic, quod sufficit ei annum cucurrisse in minori ætate. argumen. eorum quę not. supra, de his, qui. vt indig. l. minoribus, & supra in quibus causis. in integrum restitutio. non est ne. l. prima. & latius scripsi in di. l. fin. supra. si aduer. delict. Subiungit text. qui ad successionem pupilli, quod intellige siue ab intestato, vt supra ad Tertullia. l. omnem. Sed de legato ei relicto potest dubitari, & gl. hic tangit, dic, ut supereo dicam. Sequitur, non petierint, & dati sunt, sed non administrauerunt, dic, q nihil uidentur egisse, nisi ad ad ministrandum eos compellant, vt ff. ad Ter. l. ij. §. sed quod diximus, in fin. Item, quid si non expedit, & petant dari, quia extant testamentarii, sed non administrant, an teneantur illos facere cogi ad administrandum? Cyn. supra, de admi. tut. l. fi. §. personis. dicit, quod non, & ita teneo, vt ibi scripsi. Adde, quod si testamentarii essent mortui, vel aliter remoti, ita, quod nullus eorum superesset mater, & alii tenentur petere tutores dari, vt supra ad Ter.
1 l. ij. §. non solum. ad fi. † Quæro, mater est hodie tutrix legitima si vult, an sufficit eam tutricem administrare? dicūt quidam, quod non, nisi solennitatem legum seruauerit, quia tunc non est legitima gestio, etiam si bene administrauerit. & pro hoc inducunt gl. signatam super uerbo, legitima, in d. l. ij. §. si mater, quod mihi nō placet, si ei per iudicem fuit decreta administratio, alias sto cum eis si ex abrupto vt tutrix administrauit, nam si ei per iudicem decreta est administratio, in cęteris siendis potius est culpa iudicis, qui satisfationem, & alia requisita ab eo non exigit, quam culpa matris iura, & alia requisita ignorantis, nam ignorantia iuris sexum excusat, ubi delictum non existat. ut l. regula. circa prin ci. ff. de iur. & fac. ign. quod autem delictum potest imputari matri, quæ iudicem adit, & tutelam filii secundum formam iuris sibi decerni petit, non video si quid ergo de solennibus omittas,
2 eius est culpa, & non matris. † Quęro iuxta hoc, quid si mater nō administrat, sed alius qui (si non esset mr) esset tutor legitimus; ut frater impuberis, puti, uel auunculus, an mater excusetur? & videtur, quod sic per no. supra ad Ter. l. matres. in j. gl. vbi dicitur quod excusatur, si tutorem alium habet legitimum. In contrarium facit, quia si mater, & tutrix legitima præcedit, alius non exrat legitimus, ar. ff. de bo. quæ lib. l. si filius. uer. quod sing. ideo mater non punienda, per no. in gl. in d. l. ij. §. si mater. coniuncto tex. in uer. quid ergo. Potes dicere, aut mater non erat sufficiens, quia inhabilis, uel iam recusauerit, & tunc non puniē, ut in glo. d. l. matres. aut erat habilis, nec recusauerat, & tunc, quia non est aperta uia legitimis, donec mater esse possit, tunc ipsa punitur, ut in gl. d. l. ij. §. si mater. ad finem. Vel forte, & isto casu, licet non recusauerit, non punitur, quia continuo est aperta uia legitimo. nam mater excludit legitimum, si dicat se velle, & non aliterius l. ij. & in auth. matri. & ibi nota. supra, quando mu. tu. offi. fun. potest. Cum igitur in proposito nostro non dixerit se uelle esse tutricem, sed recuerit, & legitimum administrare permiserit, sequitur, quod ipsa legitima nutrix non fuit, & per consequens alius legitimus tutor fuit, & sic gl. simpliciter vera quam sequit Cyn. & Bar. ff. qui pe. tu. l. ij. in princ. Et ad glo. l. ij. §. si mater. respondet, quod ibi non erat locus legitimo propter volūtatem defuncti, q voluit matrem administrare, vel inquit ipse ibi nullus erat
4 legitimus. & ita teneo. nam hæc pars equior est. † Quæro, an primo gradu negligente petere tutorem dari pupillo infra annum, tempus alterius anni currat sequenti, & sic de cęteris? & gl. ff. qui pe. tu. l. nepotibus. & hanc partem teneo, nisi prius cui hoc onus incūbebat, interim sit mortuus, quia tunc onus, & tps morte illi incepit incumbere sequenti, & non ante. cū prius ad successionē pupilli, si tunc decederet, non veneē, & sic cessat l. ista. & quia nec ante est ei spes succedēdi, q requiri vr, vt ff. de le. tu. l. j. i prin. alias etiam ratio nes seci in d. l. nepotibus. quas vide. Nec ob. si dicas, q imo sequens non videatur, etiam mortuo primo, ad hoc tenere; quasi hoc tps anni connumerēt a morte testatoris, vt hic, quia verum viuente primo; sed eo mortuo, superuenit necessitas petendi. secundo a tpe huius necessitatis currit annus iste. † Sequit in tex. tutorem, si m legem. quæro, quid vult dicere? rn. q vult dicere q petitus sm leges sit idoneus, vt sæpius alle. l. ij. §. si mr. Quæro
a igit, quid si non idoneū perijt? rn. si bo. fi. & index sequutus est petitionē eius. excusatur propter bonam fidem. Si autem doloſe, vel temere omni diligentia prætermissa non excusāt, vt d. l. ij. §. non solum. In dubio bo. fi. est prœcauenda in matre, propter natu ralē rationem, & affectionem, & sexus imbecillitatem, arg. ff. de eden. l. sibi. in princi. cum ibi nō. & j. qui accu. non pos. l. propter. Nisi forte transiens ad secunda vota vitricum petat, vt ff. de ado. l. nonnunq. quia tunc si non repetuerē idoneus moribus, & vita, vel in facultatibus, & aliis necessarijs, præsumereē culpa ex animo feciſſe propter affectum secundi mariti, quia ardentior a iure præsumit in eum, vel ad eum, q in pupillum, vt §. de admi. tu. l. lex quæ tutores. §. lex enim. & §. qui mul. tu. offi. fun. pō, auth. sacra. & in corpore. vñ sumit. & §. ad Tre. l. iubemus. ver. in supradictis. Credo tñ, q si arbitrio boni viri oībus hinc inde pensatis, & ad consilium æquitatis redactis, dictus victricus reputarer idoneus,
6 mater tñ in hanc pœnam non incideret. † Quæro igit, an petitū a mre, vel alius teneaē iudex dare. rn. q non. nā licet mr habeat arbitrium perendi. vt in auth. de nup. §. sinaūt tutelam. non propterea iudici inducit necessitas sequendi matris, vel alterius petentis consilium, sed inquirere pōt, & debet de eius idoneitate peti, ne ei ascribat ad delictum, vt ff. ad Ter. l. ij. §. non solum. Est. n. legis intentio, vt prouideat pupillo, & §. de confir. tu. l. si vt proponis, & arg. §. vbi pu. edu. de. l. j. Hinc est, q tutelæ ordinanē propter pupillos, & non propter tutores; sicut nec dīs ad seruitorem, sed eō, vt ff. de v sufr. l. vetus. Etideo si isti qui tenenē petere ex necessitate, puta, mater, habet alios competitores voluntarios, iudex pōt
c sequi illorū voluntatem, c matris voluntate reiecta, vt eleganter dicit gl in d. l. ij. §. fi. & hoc etiam sequit Bar. & Bal. Sequit in tex. j. annū. & circa hoc vertitur dubium (quia tex. ff. ad Ter. l. ij. §. si mr. & §. idoneus. & §. confestim. dicit, confestim. q ibi interpretatur, cum primum poterit, & iudicis sedentis copiam habuerit) an tex. ille per istum sit correctus? & dicit Ric. Malum. q non. sed dixit, q iste annus dat impeditis, vt saltem per alios petant, & iudicem adeant infra annum, sed impeditus cōfestim. i. sine mora dēt petere, q est, q prium copiam iudicis sedentis potest habere. vt ff. ad Ter. l. ij. §. confestim, & hoc sequutus fuit Bar. Alii dicunt, q rigor antiquus hic mitigat, & corrigit. Et est ratio, quia rigor ille erat solū in matre, & auia, quia alii non tenebanē petere, nec oēs, sed annus iste dat aliis, ergo fortius mri, & auiæ magis cōiunctis, quia non sic faciliter priuandæ sunt hereditate filiorū, vt l. fi. §. de inst. & fubst. & nisi notabilis mora in ea appareat, qa præiudicante pupillo in citata, monita, vel requisita, vt peteret non vult pe
9 tere, vt d. §. si mr. & hoc tenuit Bald. & mihi non displicet. Et addo. p si tex. antiquitus, ponderet, hoc verbum, confestim, reperire tur, q non pertinet ad primorum tutorum petitionem, sed ad nouorum editionem, & ideo in illis exponitur confestim. i. cum primum potuerit, ponderato tempore in prioribus iam decurso. Ad primos igit petendos, cum non reperiatur antiquitus certum tē pus p̄fixū, dico hīc annū, vt hac l. ar. ff. de legi. l. nā & posteriores.
7 cū limitatione tñ, quam ad præcedentes poluerūt. † Sed quęro, an anno transacto, possit mr, vel alius legitimus morā purgare?

&c. vide-

* ADDITIONES.

a †Et per consequens matrem. Limita fin. istam l. nisi mater allegat si petisse tutorem eo. quia filius habet multa debita, & nolit petere tutorem co. ut filius remaneret indefensus, & sic non posset condemnari, & contra eum non agi, seu aliquid fieri tanquam indefensum, quod excusatur mater, nec perdit successionem filij sui, ut est casus multum sing. in l. 2. §. ego etiam. ff. ad Tert. & no. perpetuo. item mirabiliter limita per Spec. in ti. de tu. §. non dum. in uersū. quid si ma ter suscepit tutelam. alii dicēs, q si mater assumpta tutela suisilii transiuit ad secundas nu. q sit priuanda tutela, & successione, & dominio. Item cum effecta uidua uelit istam tutelam reassumere, quod potest hoc facere sires est interdicta, quasi pupillo non sit prouisum de tutore, alias secus per text. in l. si de repubblica. idem dico, si fieri per annum, quod non petiit tutorem. & dixi in auth. matri, & auiæ. & Bal. auth. sacramentum. quando mul. tu. offi. fun. potest, sed qd de matre nubente infra annum, tamen antequam carnaliter copulerur petat tutorem, an priuetur successione filij. uide Bal. cons. 166. 4. lib. ad materiam uide Bal. cons. 58. 71. & 203. uso. sed an pœna non petendi tutoris transeat de gradu in gradum. uide per Bal. cons. 92. 2. uo. per Paul. de Cast. hic per Bar. in q. inci. habens filium adultum per Pe. de Anch. cons. 251. & Ang. cons. [illegible] Pe. de Ancha. cons. 104. ubi de limitatione ultima supra posita tre patrueli impuberis, an ex quo non petit tutorem da[illegible] hæreditate dicti pupilli, stante, quod talis pœna p[illegible] ponitur omnibus agnatis, qui sperant successi[illegible] 253 Iinc. & pulchra, & subtilis est ps[illegible] ...in 2. par. char. 5.

b † Quid si non idoneum petiit. Casus est h[illegible] ...aliquam dignitatē, fi est habilis, debet diligere suam hab[illegible] ...punitur, de quo dixi o[illegible] Iac. Rebuffi. in Lin. 1. infra ne quis [illegible] us.

c † Iudex potest sequi illorum uolun[illegible] ...e de hoc Bal. qui idem no. in 1. preci bus. col. 6. uersi. & scias quod m[illegible] ...ra de impub. & alijs subst. & glo in l. §. uidendum. in uersi. admori. ff

& videtur mihi sic dicendū, Aut mater est ab alio præuēta, & tūc nō pōt moram purgare, vt ff. ad Tert. l. 2. §. si mater. versi. sed si forte. ij. respon. Aut non est pręta ab alio, & hic est maius dubium, nā ibidem a sensu contrario dicitur, quod moram possit purgare.
8 †Confirmatur ex Doc. doctrina, qui dicunt quod debitori purgare moram licet, vbi dies, & pœna sit a lege appositi, vt est in casu nostro. Et inducunt pro casu, extra de loca. c. potuit. ad fin. vbi dicitur, quod emphyteuta, qui non soluit debitum canonem ecclesiæ infra biennium, cadit a iure suo. & hæc est pœna legis, & terminus legalis. & cum ibi dicitur, quod celeri satisfactione potest moram purgare. Hoc confirmatur alia ratione, quia & vbi dies est apposita ab hoīe, & pœna a lege, mora purgatur, vt ff. de verb. oblig. l. si ita quis. §. Scia, quod est fortius, cum mitius agatur cum l. vt ff. de ar. l. si cum dies. §. fin. & l. Cel. ius. Sed his non obstantibus, puto quod moram purgare non possit, quin pœna commattatur, si casus mortis pupilli eueniat, vt videtur mihi hoc probari in d. §. confestim, ver. ita tamen. & hoc vt maior terror imponatur tutores petere debentibus, vt sint celeres, & festini, ne permittant tempus labi, quo pupilli remaneant indefensi. Et hoc cō firmo, quia mater est quasi creditrix pupilli in eius hæreditate, sub conditione si tutorem petat infra annum, & contingat eum mori in pupillari ætate, vt hic, cum si. Sed creditor futurus non potest purgare moram, vt ei ius, vel actio quæratur ad id, a quo p pter moram excludebatur, vt ff. de fi. lib. l. his. §. inter. ergo &c. Non ob. in contrarium alle. quia in debitore loquūtur, & nos in creditore, vel quasi. Item hic fauor est pupillorum, nō propterea nego quin post annum debeat adiri, vt quilibet, ar. infra. de adulte. l. iure mariti. & ita intelligatur dictus versi. sed si forte. a sensu contrario. Hoc tene cordi, vt consulas matribus nubentibus, vt procuratores faciant, qui tutores petant filiis infra tempus, nam per procurat. petere possūt, vt d. §. confestim. qui pe. tu. l. cum a matribus. Nunc venio ad gloss. & dicitur hic, quod pœna huius priuationis locū habet si impubes moritur. Quid si pubes? di. gl. & bene, quod hæc pœna cessat, vt §. ad Ter. l. matres. & rationem assignat, vt in tempore, quo deliquit, puniatur, ar. j. de pę. l. sanctimus. infra cō. de suc. auth. omnes peregrini. Aliam rationem ponit Ro. f. quia præsumitur mortuus in ætate pupillari ex negligentia legitimi, qui tutorem non petijt, propter quod cura diligēs de eius persona non est habita. Quærit gloſſ. hic priuatur successione vniuersali ab intestato, & pupillari substitutione. sed quid de legato singulari? dicit gloſſa, quod non priuatur, vt ff. qui pe. tu. l. fi. §. si vero maritus. quod fatetur Pet. verum, si sit de bonis relinquentis; secus si fiat de bonis pupilli. Quęro, quid si sit fideicō. vniuersale, & sic sit fustitutio fideicom. puto quod non priuetur illa, vel illo, quia pcl illam non succeditur pupillo, sed testatori, vt l. cohęre. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pup. Quæro tunc cui incumbat onus probādi quòd decesserit in pupillari ætate, vel in puber tate? dic, quod dicenti matrem priuatam successione, quia tunc pupillaris ætas est vna de causis intentionis sue, ergo &c. vt l. si
9 minorem. cum ibi not. §. de in integ. re. mi. † Vltimo tu habes hic
a casum, quod pupillus decedit ab intestato: a quod est verum de p prio significato vocabuli, vt dixi in l. cum antiquior ib. §. de iur. de lib. Et de verbo, intestatus, dic vt ibi dixi, qđ no. gp terrarū statuta.

ADDITIO.

2 ¶Decedit ab intestato. Adde pro hoc dicto quod notaui in apo. ad istum supra c. l. si autem. in apo. e. ver. vbi pono, an testamentum. & expressius decidi hanc q. in apo. ad istū post eundem inci. cum antiquior ibus. §. si enim ipse. nu. 4. ver. non omitto. tamen legi vnum consi. Bar. in apo. in e. ver. supra de iu. deli.

LEX XI.

Si ab eo. Casus. Rescripti Principis reseruans emancipato itura agnationis, siue ius succedendi, intelligitur re seruare tam actiue, quam passiue. h. d. & notabiliter. Hodie tū rale rescripti non est necessarium, quia ista differentia emancipationis est sublata. No. vltra dicta in summario, quod successiones ab intestato sunt reciprocę, & vicissitudinariæ, vt hic in Auth. qui. mo. na. effi. iui. §. filium. & §. penul.

LEX XII.

1 *Mulier quinquagenaria non potest liberos habere.*

Si maior. Casus. Partus natus ex muliere ętate quinquagenaria, est legitimus; ideo ad successionem admitti-
1 tur. h. d. †No. q quinquagenaria regulariter non pōt liberos hre, & sic de casu raro contingenti reperiunt lege statuta. Contra qđ oppo. glo. de l. nam ad ea. ff. de legi. & non soluit. sed dic, quod de raro contingentibus, possibilibus tamen euenire secundum naturā, lex statuitur, vt hic, licet circa frequenter accidentalia debēt magis vacare legislatores, vt ibi, de euenientibus vero contra naturam legis non debent statui, vt in exemplis ibi positis.

LEX XIII.

1 *Pater ad filios hereditatem transmittere cupit.*
2 *Pater superstes fratribus vterinis prefertur.*

De emancipatis. Si filius emancipatus per sacrum rescriptum decesserit, superstitibus patre, & fratribus, pater hæreditatis habet vsumfru. fratres vero, proprietatē, exceptis bonis maternis, in q bus vterini prefertur
1 aliis fratribus. h. d. †No. ex litera ibi, votum est eius &c. quod votum patris est transmittere eius hereditatem ad filios. Ibi, qua pp. interrogatiue legitur. Opp. cum gl. qđ nō in totū peruenit ad ſores & fratres, vt §. ad Ter. l. fin. §. sinautem. Sol. 4. modis, & tres primos reprobat gl. quartū vero tenet. sed hodie hoc corrig it in hac parte, per auth. defuncto. §. ad Tertul. Sed dubium remanet, an hæc lex in fi. corrigatur. Et dicū gdā qđ non, sed etiam hodie idem seruetur, vt in maternis prefertur vterini, vt §. eo. authen. post fratres. & j. com. de suc. auth. itaque. quod non est verum, qa illa l. logtur qñ parēs nō supereſt, nec frater vtrinque coniunctus
2 †Sed vbi pater supereſt, tūc ipse pferr fratribus vterinis. quod patet, qa fratres vtrinque ꝯiuncti in eis vterinos excludunt, fratres vtrinque cōiuncti habēt ex priuilegio, vt cōcurrāt cum parētibus, vt in d. auth. defuncto. ergo &c. fateor tñ qđ hæc l. alio respectu manet incorrecta, qa sicut in bonis, quæ non accuirebātur patri, fiebat prelatio inter fratres, vt hic, sic & hodie. Et per istum modum potest cōcordari opi. Pla. cū opin. gl. posita in d. auth. itaque.

LEX IV.

1 *Fœminę cum masculis ad successionem iure emancipationis admittuntur.*
2 *Homo qualiter immortalis dicatur.*
3 *Semen paternum & non matris agit, in pronoucandis liberis.*

Lege duodecim tabularum. Casus. † Fęminę iure emāncipationis pariter vt masculi admittūtur, sublato quodā iure ꝯtiū disponente post l. xii. tab. Et filij fororis consanguineę, vel vterine, cū de hæreditate patrui, vel auūculi tractāt, & tunc nec frater nec soror defuncti superstes, iure agnationis ꝓsequunt, & successio inter filios fratrū diuidit in capita. h. d. Et primo cōmendat l. xii. tab. vsq; ibi, sed posteritas. ibi arguit & vituperat mediā iuris prudentiam, vsque ibi, eiusmodi. ibi tertio ponit statutum nouum, reducendo nos ad ius antiquum, & rationem annectit, vsq; ibi, his igitur. ibi quarto. vnum gradum agnationis addit cognationi procedendo in dispositione sui nouti statuti, vsque ibi, cętera. ibi confirmat alias successiones in statuto nouo comprehensas, vsque ibi, si qui. ibi vltimo dicit hanc l. locum habere in
2 futuris casibus, vsque ad fi. †No. tex. circa prin. ibi, cum natura. ex quo hēs q̄ per propagationem humani generis, homo censetur immortalis. Item collige, q vnum correlatiuorum non potest esse sine alio, ideo vno extincto extinguitur aliud, & pro tanto cū pater, & filius sint correlatiui, ideo cum moritur pater, alter desinit esse filius. Ideo scribi debet talis filius quondam talis. Not. ex ver. sed posteritas. qa nimia subtilitas dum inuenitur fouet, non est amplectēda. No. ex ver. hmōdi qđ fas est nouā l. corrigere, & ad antiquam redire ex iusta & rōnabili cā. Itē no, q correcta lex non a corrigēte, nō restituit antiqua pillā correcta, nisi dicat, qđ secus ēst vbi corrigat statutū, q est ꝯius cōe, qa tūc ad ius cōe
a reducit a ciuitas illa, licet nihil dicatur, vt dicā in l. ij. j. q sit lō. con sue. Itē no. in ver. cū ēn. qđ successiones debēt eē reciprocæ & vi
3 cissitudinariæ. †Itē no. qđ filius masculus vel fœmina nascit ex patre vel matre, q nō ex matre no; iō si uitiū est gnare fœminam, patre tñ est & nō matrem, vt hic in l. ra. no. qđ ne imputes vxori tuę qđ prolem facit fœmineā. Itē no. ex ver. illo proculdubio. q filij duorū fratrum succedūt inter ipso in capita, & non in stirpes. q dicit glo. esse correctum. Sed ego secundum opi. Azo. tenui oppositum supra eod. in auth. cessante. vbi vide.

ADDITIO.

2 ¶Ad ius commune reducitur. Adde d. Soci. consi. 38. inc. pro decisione prædictæ consultationis. ver. circa medium. in 1. parte. char. 75. & adde Bald. hic, qui dicit, quod si statutum loquitur de agnatis in materia successionis, nō debemus ipsum extendere ad filium fororis germanæ, vel vterinę, licet per istam l. isti æquiparentur agnatis, quia non propterea dicuntur agnati, licet dicamus, quod statutum debeat intelligi secundum ius commune, vt no. supra de iure deli. §. computatis. illud debet intelligi de iure communi ordinarie disponente, non autem extraordinarie, vt hic, quia lex extra ordinem statuit, quod per fœnę, quæ non sunt agnatæ, sed cognatæ, habent iura agna. Adde tamē, quod licet statutum non valeat contra ius, tamen si consuetudo interpretatur illud valere, virtute confuendinis extenditur contra ius, vt per dominum Soc. p̄si. 145. incip. circa primū. uer. confirmatur etiam circa prin. in 1. parte.

LEX III.

1 *Casus nouus si commodo addatur, oneri addi censetur.*

a **Meminimus.** Primo, exordiendo ponit effectum constitutionis præcedentis, vsque ibi, cum igitur. ibi secdo statuit filium emancipatū pariter succedere cum suis, tam patri, quā fratribus, & sororibus, vsque ibi, sed nec fratrem. ibi tertio statuit fratres vterinos remitti ad successionem fratris & cum fratribus defuncti admittuntur emancipatorum, & etiam filij fratris vterini, vel fororis vterinæ, vsque ibi, quos autem. ibi quinto disponit, quod qui uocātur ad successionem, vocantur ad tutelam, concor. ff. de regu. iur. l. quo tutela.
1 supra de legi. tute. authen. sicut. †Et hic nota, quod casus nouus additus commodo, intelligitur additus & oneri. & hunc versi. te

ne

ADDITIO.

a ¶Meminimus. Not. quod licet frater vterinus hodie per hanc l. dicatur agnatus, dic, non tamen vere, sed impropriè, & per fictionem, vt significat dictio, tanquam, hic posita, vt per do. Soc. consi. 1. inc. in casu supra narrato. uersi. præterea illud. circa medium. & l. fi. cum uer. seq. in 1. par. char. 2.

ne cordi. Nam alia in hac l. per auth. supra positam, sunt correcta, præterquam in eo quod supra dixi de nepotibus qui patruo succedunt in capita, vt dixi in authentica, cessante. Et no. hunc tex. quia probat quod sicut per statuta terrarum innouantur successiones, ita & innouantur tutelæ legitimæ, facit supra. eo. l. sciant. & supra. de legi. tu. l. sicut. & dic, vt ibi dixi.

Communia de successionibus. Tit. LVIII.

LEX PRIMA.

1 *Frater emancipatus cum sorore in potestate existente ad successionem fratris emancipati vocatur.*

1 Scire debuisti. Casus. †Ad successionem fratris emancipati pariter vocatur frater emancipatus cum sorore in potestate existente. hoc dicit. Vide gloss. per te. Et in secunda adde in fine, videlicet, quod non tollat agnatio per emancipationem, de quo vide quod scripsi supra, vnde libe. l. qui se patris. circa fin. In gl. fi. dic, nec est necessaria agnitio bonorum pos. quia de iure ciuili possunt hæreditatem adire, vt in aut. cessante. §. j.

LEX II.

1 *Hereditas iure ciuili adita trāsmittitur, sicut & per bonorū possess. quęsita.*

1 Si pater. †Sicut hæreditas per bon. pos. quæsita transmittitur, ita adita de iure ciuili. hoc dicit. Vel quo ad transmissionem non refert, an hæreditas sit quesita de iure ciuili, vel prætorio. hoc dicit. In tex. ibi, vel hoc. dic, scilicet quod fuerit adita herediras de iure ciuili, forte quia erat emancipatus, ideo oportebat petere bonorum poss. quia capite minutus factus erat incognitus.

LEX III.

Vitrico. Casus. Vitrico non defertur priuigni successio. h. d. Et dic vitrico. i. matris marito. vt l. sequen.

LEX V.

Amitæ. Casus. Ad successionem amitæ primo vocantur filij quam nepotes, & in successione amitinorum potiores sunt eorum fratres consanguinei tantum, vterini, quam eorum amitini, & fratribus non extantibus amiti vocantur. hoc dicit. Et vt clarius intelligas dic, quod amita est soror patris, amitini vero sunt filij amitæ, & secundum istam expone literam.

LEX VI.

Auunculo. Casus. Auunculus præfertur filij matertere. hoc dicit. Ibi, in consobrino, id est, in filio ex alia sorore. Ibi, sequentem. & sic quartum.

LEX VII.

Affinitatis. Casus. Affines qui habent ratione vxoris, viro non succedunt. hoc dicit. Not. quod
a vxor non est affinis, [a] sed principium affinitatis, vt in glossa. Item hæc lex fallit in casibus notatis in ea.

ADDITIO.

a †Quod vxor non est affinis. Bal. hic inducit ad quæstionem, vtrum stante statuto, quod causæ inter affines debeant compromitti, vtrum per illud statutum comprehendatur vir & vxor, de quo vide eundem in l. 1. supra. vnde vir & vxor. & omnino. l. cum acutissimi. ff. de fideiuss.

LEX VIII.

1 *Successio ab intestato locum non habet, quandiu ex testamento succedi pōt.*

1 Antequam. Casus. † Quandiu succedi potest ex testamēto, cessat successio ab intestato. hoc dicit. Ibi, amittat. quia decessit ante aditam hæreditatem. Op. de l. si quis ita hæres. ff. de hæred. inst. dicit gloss. quod ibi fallit. & ita cōmuniter tenetur. licet quidam voluerunt dicere, quod legitimus ibi dicatur institutus, quod non est verum, quia quæ sunt in conditione, non sunt in dispositione, vt ff. si quis omis. causa testa. l. si quis sub conditione. Op. secundo de l. pe. ff. vnde lib. Sol. quod ibi fallit, vt in glossa.

LEX IX.

Ancillæ. Casus. Dominus ancillæ non succedit ei, cum quo contubernium fecit. hoc dicit. in præsenti.

LEX X.

Nutritoribus. Alito non succedit alens. h. d. Vel nutrito non succedit nutriens. Vel, baiulico non succedit baiulus. hoc dicit. Et per hanc l. destruitur opi. glo. in l. quo tutela. ff. de reg. iur. quæ d. quod tutor succedit pupillo, vbi alij non extant, nam si nutritores non succedunt, multominus tutor, secundum Dyn. & Oldra.

AVTHENTICA.

1 *Aduenis, & peregrinis qui succedant.*
2 *Aduenę, & peregrini, an possint sine iuris solennitate testari.*

1 Omnes peregrini. 1 †Si aduenæ, & peregrini decedant testati, eorum voluntas debet seruari, & si intestati veniūt proximiores sibi, & bona, quæ secum habent, Episcopo loci debent tradi, successoribus defuncti seruaturo, vel in pias causas erogaturo, hospitantibus eos ab eorum bonis sub pena tripli semotis. hoc dicit. In text. ibi, vbi voluerint. quasi dicat, quod nullus eis inferat iniuriam, ideo in signum peregrinationis portant bordonem, & scarsellam. Ibi, hæredibus ex testamento, vel ab intestato. Ibi, non obstante statuto. nota, quod hæc lex derogat consuetudini, & statuto ei contrario, etiam pro tempore futuro. concor. authentica nauigia. supra de fur. Ibi, vbi vt in eo puniatur. nota, quod in eo in quo quis delinquit, puniri debet, concor. supra. de ser. fug. lege, si fugitiui. Opp. contra prin. de lege. relegati. ff. de pœ. Sol. vt in glossa prima. Opp. secundo, quod libere non possunt hospitari, vt ff. de fur. aduer. nau. cau. sta. lege prima. §. primo. Solu. vt in glossa secunda. scilicet quod hæc authentica intelligitur apud volentes eos recipere; non quod aliquis cogatur eos recipere, vt in contrario. Vel, hic de hospitalitate charitatiua, non de necessitatiua, vt ibi. Sed contra istam so. facit ff. de fur. aduer. nau. ca. sta. lege prima. §. fi. Sed sol. quod si quæratur in eo, qui tenebat hospitium, & illa regulariter non cogitur, vt in glossa. fallit in militibus. Principis, quos quilibet cogitur recipere, nisi in hoc sit priuilegiatus, vt lege prima. supra de ep. & cle. & ibi no. Aut quæritur in eo qui tenet hospitium, & tunc cogitur, vt d. lege prima. §. fi. & hoc in hospitalitate necessitatiua, sed ex charitatiua, & ex zelo charitatis quilibet tenetur peregrinos recipere, vt extra de empt. & vend. capitulo primo. adeo quod etiam clerici tenentur, vt ibi, &
2 nota. de epi. & cleric. lege prima. †Quærit glossa. an sine solennitate iuris possint testari? [a] & videtur quod sic, propter verbum liberam, hic positum. quod alias nihil operaretur, contra. legē, si quando. de leg. primo. contrarium determinat gloss. per legem si quando. in princi. supra de inoffi. testa. Et ad verbum, liberam, respondet, quod prius de consuetudine hanc libertatem non habebat. Alia contraria potes addere, quæ ponuntur in d. lege, si quando, supra de inoffi. test.

ADDITIO.

a †Possunt testari. Adde Pau. de Cast. hic qui refert Ang. quod peregrini non possunt testari cum duobus testibus sicut milites, propter liberam facultatem eis datam quod intelligit Pau. de Cast. si ibi morantur si autem alibi dicit ipse cessare causam priuilegij.

LEX XI.

1 *Filius olim patri quærebat, & an hodie.*

Sancimus. Casus Iure isto ad successionem fratris, etiā in pōtate morientis, tam in lucris nuptialibus, quam in bonis maternis Primo veniunt eius liberi, Secundo eius fratres, tertio pater, vsusfr. tamen debetur ei in cuius sunt
1 ptante. hoc dicit.† Pro euidentia præmitto, quod olim quicquid quærebat filius, quærebat patri, nisi esset castrense, vel quasi. postea per legē. quæcuuque. infra. de bo. quæ li. fuit sancitum, quod lucra nuptialia alteri coniugum quæsita, quæ essent in ptante parentis quo ad proprietatem eis, & solum vsusfr. patri deberetur, & eo moriente liberi eius in dictis lucris succederent, & liberis non extantibus, cæteri fratres ex eodem coniugio nati, si extant, & eis non extantibus, cæteri fratres: nunc per legem istam idem statuitur in bonis maternis quæsitis filiisfami. Nota, igitur casum in quo filiusfa. habet hæredem de iure. C.

AVTHENTICA.

1 *Iura plura, vnico sunt fortiora.*
2 *Parentes, an succedant liberis pariter in omnibus.*
3 *Coniunctus per patrem, per rescriptum legitimatus, fratri non succedit.*

Itaque. Fratres ex vtroque parente coniuncti, in successione fratris intestati pręferuntur alijs ex altero tan-
1 tum parente coniunctis in ominibus. bonis h. d. † Nota. duo iu-
a ra, vel vincula esse fortiora, quam vnum [a] Et vt intelligas, attende, quod quando fratri defuncto supersunt fratres tantu m, ita quod alij non sunt proximiores. Aut omnes fratres sunt vtrinque coniuncti, ita quod nullus est vno latere tantum. & res est clara, quia omnes succedunt, & pariter in omnibus. Aut qui su-
b pstunt ꝯiungunt ei ex vno latere tm̄, vt vterini [b] tm̄ vel ꝯsanguinei tantum. Et tunc si omnes sunt ex eodem latere, ita quod nullus ex alio, adhuc res est clara, quia illi succedunt pariter in omnibus. Si autem aliqui essent ex vno latere, vt vterini tantum, & alii ex alio tantum, vt consanguinei, & tunc in bonis a se quesitis omnes pariter succedunt, quia hodie agnatio a cognatione non dieffrt, ut supra titulo primo. idest authentica cessante. In aliis bonis refert unde sint quæsita, quia si a patre in eis præferuntur consanguinei. si a matre in eis præferuntur vterini, ut supra titulo primo, lege de emancipatis. in fine. Et hoc vult glossa, & doctores. licet Pla. dixerit illam legem de emancipatis esse correctam. ꝙ fateor in vno casu, videlicet, quando pater defuncti superesset cum

ADDITIONES.

a ¶Quam vnum. Adde d. Soc. consi. cclij. inc. uisis instrumentis concessionum. vers. ex quibus uerbis. ibi quantomagis. in 2. parte. char. cxlvi. ubi hoc idem.

b ¶Vt vterini. Adde quod licet frater vterinus quantum ad succedendum non concurrat cum fratre vtrinque coniucto, tamen est in eo. gradu quo ipse, & dicitur frater simpliciter, vt per d. Soc. consi. 1. incip. in casu. supra. nar. præterea illud cir. med. & in fi. cum ver. se. in 1. parte. char. 2. & ibi per eum in prin. consi. cum uer. habes quid & quo iu. ff. uterinus dicatur agnatus, & proprie frater se. Item in d. uer. præt. cir. fi. quare frater vterinus dicatur vterinus. Item etiam uide ibi per eum, quod frater uterinus, & frater ex patre tantum de iure cōi parificantur in succedendo, nec ius inter unum & alterum differentiam facit Item adde quod fratris appellatione uenit uterinus, ut per p̄fa. Soc. cōs. ccciij. inci. uiso statuto uer. sed dicā. 2. parte. char. cclxxv. Sed an statutum loquens de fratre intelligi dēat de fratre uterino, uel de illo qui est in potiori gradu respectu successionis? uide p p̄f. Soc. in d. cons. 1. in pri. cū uer. seq. in d. parte. char. 2.

cum huiusmodi fratribus. nam pater in omnibus bonis præfertur. Sed vbi tantum fratres prædicti superessent, vt in casu nostro, gl. bene dicit. Aut eorū, qui supersunt aliqui ꝯiunguntur ex utroque latere, & aliquid ex uno tantum, siue sint consanguinei tantum siue uterini tantum, tunc in omnibus bonis undecunque quæsitis vtrinque coniunctus præfertur. quia duplex uinculum fortius est uno tantum, ut hic, & in concor. & supra de edi
2 cto diui Adriani. lege finali. §. primo. † Quæro ab extra, quando parentes succedunt liberis, an pariter in omnib. dicit Bartolus, quod sic, in aliunde quæsitis. in prouentis uero a linea materna, præfuruntur materni, & in prouentis a linea paterna. præferuntur paterni. & allegat tex. singu. infra titulo secundo. lege tertia. Et hunc casum dicit esse correptum per authenticam, defuncto. supra ad Tertu. Ego dubito quod verū nō dicat. quia tex. in Authentica de hæred. ab intestato. §. continens. unde sumitur authentica defuncto. dicit, quod hæreditas diuidi debet, ut dimidietatem paterni, & dimidietatem materni accipiant. Vnde pondero illud uerbum, hæreditas, quæ est successio in vniuersum ius defuncti, vt ff. de regulis iuris. l. hæreditas. & si tota hęrreditas diuiditur, ergo omnia bona tam a matre, quam a patre prouenta, sunt inter eos diuidenda. Quæro etiam, quid si fratres qui supersint non sunt ex legitimo matrimonio nati, & fratri defuncto vnus ex superextantibus est cōiunctus per patrem tantum, & alter per matrem tantum, an illi succedunt eo modo quo dixi de natis ex legitimo matrimonio? Cynus dicit quod coniunctus per patrem ei non succedit. vt in Authentica quibus modis natu. efficiun. sui. §. filium. sed coniunctus per matrem sic, siue sit spurius, siue vulgo conceptus, vt ff. vnde co. lege secunda.
3 † Et nota. quod coniunctus per patrem etiam si fuerit legitimatus per rescriptum, fratri non succedit, ut dicto §. filium. & nota glossam in dicta lege secunda. & uide quæ scripsi in Authentica item si quis. supra, de natu. libe. Vlterius scias, quod Cynus recitat hic quandam distinctionem Dyni super materia successionum ab intestato, recitando compendiose iura antiqua, & noua. sed mihi non uidentur scribenda, quia satis est dictum supra in authentica de ista materia tractantibus. Nam de successione descendentium, habuisti supra de suis, & legitimis. authentica in successione. De succcessione ascendentium, habuisti in authē tica defuncto. supra ad Tertællianum. De successione collateralium habes hic, quando extant fratres tantum; quando autem extant fratres, & filij fratrum, habuisti in authentica cessante. supra ttulo primo. & quando filij fratrum tantum, & non fratres, habuisti in authentica post fratres. in eodem titulo. & de ulterioribus in gradu, habuisti idem in alia authenticam post fratres. & uide quæ in qualibet earum scripsi.

De bonis mat. & materni generis. Tit. LIX.

Continua præsentem rubricam, vt in gl.

LEX PRIMA.

1 *Pater vsumfructum habet in rebus maternis filio delatis. & an possit procuratorem constituere, & omnia facere. & nu. seq.*

Res, quæ. Primo ponit quod ius habet pater, & filius in bonis maternis. Secundo, cui competat eorum administratio. Tertio, interdicit eorum alienationem. Secunda ibi, parentes. Tertia ibi,
1 ita ut. Casus. † In rebus maternis delatis filio in potestate costituto, pr̄ habet hodie solum vsumfructum. & pro ipsius
a persequēdis etiam in iudicio pater habet legitimam personam, [a] ac si eorum perfectum haberet, & dominium: non tamen potest illas alienare in præudicium filiorum, sed sui, sic & eius fideiussoris. hoc dicit. Nota textum ibi, impigre, facere contra litigantes male procuratoribus, & aduocatis soluentes. Item usufructuarius facit impensam de fructibus pro rei vendicatione. Item quod nulla prescriptio potest opponi filio postea uendicanti. Oppono primo, quod imo quo ad proprietatem quærantur filio, vt ff. de acquirenda hæreditate. lege placet, & supra de petitione hereditatis. lege, si filius. Solutio distinguendo tempora, vt in glossa prima. Sed ab extra oppono, quod imo hoc fuerit de iure fforum, vt ff. de inofficioso testamento lege si filius. & de iure Codicis, vt supra qui admit. ad bono. posses. lege prima, quæ secundum glossam ibi positam loquitur in materna hæreditate. Illarum legum timore Richardus Malumbrinus confessus fuit contrarium dicens, quod non est uerum, quod per istam legem hoc fuerit inuentum, quia erat ius antiquum. Sed male dixit, ꝙ primitus per Constantinum fuit inuentum, vt hic in glossa. Et illam opinionem reprobat, quæ fuit etiam quorundam antiquorum in lege is qui hęres. §. finali. de acquirenda hæreditate. & sit falsa probatur in lege filiusfamilias. duxit vxorem ff. de acquirenda hæreditate. coniuncta lege finali. §. similique modo. infra de bonis quæ liberis. Similiter est contra textum. ff. si quis omis. causa testa. lege si filius. Nec obstat dicta lex si filius. quia ibi de iure querelandi, quod ex persona filii iniuriati erat querendum patri. Ad legem primam supra qui admi. ad bono. possess. respondeo, vt ibi dixi in x. oppositione. Oppono, quod pater non possit constituere procuratorem, vt pote non dominus. vt ff. de procuratoribus. lege prima. supra de procuratoribus. l. neque. Solutio tribus modis, vt in glossa secunda. Tertia nihil valet, quia & hic in indicio loquitur. secunda in se uera, sed non perfecta. quia hic per ipsum loquit̄, etiam ante litem contestatam. & est ratio, quia pater iste potest mouere actiones suo nomine, vt notatur infra in alia glossa. & per consequens procuratorē potest constituere, vt ff. de mino. lege sed si vnus. §. idem ait. Item, quia iste textus dicit, tanquam si solidum, & perfectum dominium haberet. Item per litem contestatam dicitur petere, sed prius dicirur petere velle, vt ff. rem ratam haberi. lege amplius. Cum ergo textus iste permittit ei per procuratorem petere, sequitur necessario, quod procuratorem prius ordinet, quam petat. Non obstt lex prima, quia hic pro domino habetur. Item vsusfructus pars dominij est, vt ff. de vsufru. lege, tertia. Nec obstat dicta lex neque. quia hic administrat ad proprium commodum,
2 ibi ad alienum tantum. † Oppono quarto, quod non omnia faccre possit, quia non alienare, vt hic in fine. Solutio, vt in tertia glossa, quod hoc de generali sermone excipitur. Oppono quinto, quod si non potest vendere, non possit actiones mouere, vt ff. de iure deliberandi. lege ait prætor. §. est enim. Solutio. ibi de eo, qui sub proprio nomine agere vult, hic filij, licet etiam ad vtilitatem suam. Oppono sexto, quod si alienare non potest, igitur contractus non debet valere in preiudicium sui, nec suorum fideiussorum. vt lege non dubium. supra de legatis. Solutio ut in glossa penultima. quia hic non prohibet simpliciter, sed secundum quid, & respectiue. Item hic non tam prohibet, quam alias prohibita secundum quid enunciat, vt lege. rem alienam. ff. de contrahenda emptione. Quæro, quis iurabit de calumnia? dic, vt in glossa quarta. Quæro in cuius persona concipietur libellus? dic, vt in ea glossa, vel melius dic, quod ratione iuris sui concipietur in persona patris, & ratione iuris filij concipitur administratio nomine filij. & hoc si filius sit infans, uel absens. sed
b vbi sit p̄sens, [b] & maior infante, tunc sit patris electio, an velit, quod filius vna secum agat cum eius authoritate, an uero ipse valeat agere proprio nomine ratione iuris sui, & tanquam legitimus administrator filij, ut in hac glossa. & hoc ubi agit, sed vbi conuenitur practica communis se habet, vt cōtra utriusque agatur, scilicet contra filium. & contra patrem eius legitimum administratorē. Quæro an hæc lex doceat patrem mentiri? dicit glossa quod sic, causatiue, si uult emptorem inuenire. Ego puto, ꝙ non, quia non esset de legis honestate. Item quia alibi reprobat mentientes, vt ff. de iureiurando. lege si duo. in principio. & l. allega. in eodem titulo. Ideo, quod hic dicit. quod docere debet & cæte. intellige cum res fuerit euicta, ne de euictione teneatur, vel cum de ea euitanda tractabitur. Quæro, si de fideiussore non fuit conuentum, an possit petere a patre inuito? dicit glossa, quod sic, quasi emineat euictio in limine contractus, & ita intellige hunc textum. quod non est tutum, cum filius tunc agere non possit, vt hic. & infra de ann. excep. lege prima. in fine. Ideo, vt plurimum Doctores intelligunt, quod hic loquatur per viam consilij consulendo emptori, vel ab initio sibi prospiciat de fideiussore, & rationem annectit in fine, quia si non fecerit sibi non imputet. cum nullam præscriptionem opponere poterit. quod intellige nisi tricennalem.

ADDITIONES.

a ¶ Habet legitimam personam. Tu dic hoc esse uerum, nisi pater sit turpis, uel infamis persona, ita no. Bar. in l. si cum dotem. §. eo autem, ff. sol. ma. & in l. 2. uersicu. item quæro id quod dicitur. ff. de uulga. & pupilla. & Bal. in l. humanitatis. supra de impub. & aliis substitu.

b † Vbi sit præsens. Adde glossam notatam in l. filius. §. inuitus. quam ibi ponderat Bal. ff. de procu. & no. Alexand. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. solt. mat.

AVTHENTICA.

1 *Dominium vtile, vel directum, an quæratur per prescriptionem triginta, vel quadragina annorum. & nu. 2.*

1 Nisi tricennale. Nota, quod per præscriptionem triginta annorum, quæritur vtile dominium. Item quod currit contra filium puberem tantum, & sui iuris existentem, non contra pupillum, vt hic in fi. nec currit
2 etiam contra filium, quandiu est in potestate. † Gl. hic principali
a ter querit, an per præscr. xxx. ann. vel xl. quærat̄ directum dn̄ū, [a] uel utile tm̄? & Mar. dixit, ꝙ directū per istā l. q̄ dicit, ꝙ dn̄s efficit; & sic in dubio pleno iure. ff. si ager vect. l. j. & pro hoc inducit multas alias ll. in gl. alle. Sed Ioā. Bul. & Accur. dixerunt, ꝙ tantū vtile dn̄ium q̄rit̄, si bona fide possidet. alias si mala fide, solū exceptione tuet̄ ꝯ dn̄m. & ꝙ solum utile dn̄ium quęratur, probat, quia sic est in pręscriptione longi temporis, ergo & in ista. antecedens probatur per legē emptor. & legē super longi. infra. de præscri. longi tempo. quibus dicitur dari exceptionem præscribenti. sed cum exceptio sit actionis exclusio, sequitur quod agens rei vedica

ADDITIO.

a Directum dominium, uel utile tantum. Adde de hoc quæsito scilicet an dominium quæratur præscriptione, ergo dixi in apost. ad istum in l. traditionibus. supra de pact. ubi etiam posui in apost. ad Bar. in uer. per prescriptionem. & in apostiilis ad Bal. in principio.

vendicatione,dominium aliquod habet,vt prius; sed non habet
illud,quod est quæsitum præscribenti, cum duo non possint ea-
dem specie dominij domini insolidum esse, vt l. si vt certo. §. si
duobus vehiculum.ff.commo. & directum non potest dici præ-
scriptum,quia tunc nihil remanet penes actorem. ergo sequitur
necessario, quod vtile tantum est præscriptione lon.temp. quæsi
tum.& si hoc est in illa,fortius in ista, per rationem diuersitatis,
quam infra assignabo. Secundo per eundem modum induxe-
runt pro casu leg. si quis emptionis. infra de præscrip.long.tem-
po.Hanc secutus fuit Dyn.& addit istam rationem,quia sicut se
habet quasi possessio in præscriptione corporalium,ita se debet
habere vera possessio in præscriptione incorporalium,sed in præ
scrip.incorporalium ex quasi poss.quæritur ius vtile,& non dire-
ctum, vt ff.si ser.vend.lege.siquis diuturno. in principio. & ff.de
aqua plu.arcen.lege prima,in prin.& fin.ergo & idem in corpora
libus.Hoc idem cõfirmauit patruus meus,ex eo, quia si aliter di-
dicatur,non erit differentia inter vsucapionem,&præscriptionẽ,
quia per vsucapionem rerum mobilium quæratur directum &
plenũ dominiũ,vt l.traditionibus.& ibi dixi.s̄. de pac.sed falsum
est, ꝙ idẽ debeamus dicere esse in præscriptione immobilium,
cum ratio sit in ea valde diuersa.ergo &c.vt l.j.j. de lib.præ.nam
in vsucapio.vertitur merus fauor,qui est ampliandus, in præscri.
xxx.an.odium simpliciter,in præscr.lon.tem.respectiue, vt l. fi.s̄.
de edic.di.Adri.tol.ad fi.Ideo non sic fuit fauendũ præscriptioni,
sicut vsucapioni,arg.ff.de liber.& posthu.l.cum quidam.& in c.
odia.de reg.iur.lib.6. Et hæc pars vera, quicquid tenuerit Pe. vt
de his plenissime scripsi in l.traditionibus.s̄.de pac.

LEX II.

1 *Vsusfructus patris, an pereat morte filii.*

Quicquid. Casus. Prouenta filio ex genere materno quocunque tit.patri acquirũtur solum quo
ad vsumfru.eius morte finiendum. Et ideo per patrem non pos-
sunt alienari, nec eo mortuo tenetur filius illa conferre.hoc di-
1 cit.†Quærit glossa,an morte filij perit vsufructus patris.Pla.dixit
quod sic.Accur.quod non, & bene,vt s̄.ad Ter.l. fin. & infra de
tri.l.3.& quarta.Sed Pla.potest seruari eo casu, quo mortuo filio
succederet solus pater, quia tunc vsusfructus consolidaretur cũ
proprietate.

LEX III.

1 *Pater vsumfructum habet in rebus maternis ad filios peruentis.*
2 *Emancipatus aliquando quærit patri.*
3 *Filius nepoti præferendus,& nũ.4.*

Si viua. Primo, in successione auita materna. & sic in fi-
lijs. secundo in successione. & sic in nepotibus.
secunda ibi,in nepotibus.secunda subdiuiditur in quatuor.&pri
mo,quando nepotes omnes erant in potestate tempore mortis
auiæ.secundo quando nullus.tertio, quando aliqui sic, & aliqui
non,& sic quando mixti.quarto extendit ad pronepotes. secun-
da ibi,quod si nepotes.tertia ibi,si vero.quarta ibi,eadem.Casus.
1 † si omnes filii quibus aliquid peruenit ex successione materna,
sunt in potestate, pater totius habet vsumfruc. si autem omnes
sunt emancipati in vsufr. admittitur pro virili. si vero sunt mixti
vsumfr. portionis eorum qui sunt in potestate retinet in totum,
emancipatorum vero pro uirili.& hæc habent locum in nepoti-
bus,& pronepotibus,& cæteris.hoc dicit.Expone regulam ibi de
stituitur,quia filios non habet in potestate, & per ꝯns,nec vsum-
fru.ibi portiones vero,hic est casus,in quo vir succedit in aliquo
vxori ratione humanitatis, non affinitatis. & sic non ob.l. affini
2 tatis.s̄.eo.†Item no.casum, in quo emancipatus aliquid querit pa
tri reguraliter,contra.ibi cum volet, quia cum volet emancipa-
re vsumfru.habebit pro virili, ibi non extantibus filijs,quia sunt
3 præmortui. ibi non seruantur, quia pater ita debet succedere in
a vsumfru.sicut cum filijs.†No.igitur quod filius [a] non habet esse
4 deterioris conditionis,quam nepos, quod facit ad quæstionem,
vt si filia excluditur extantibus masculis a successione paterna,
4 excludantur etiam nepotes ex causa.†Idem facit quod si decessit
Rex relicto filio ex nepote, & primogenito præmortuo,filius in
b regno præferatur nepoti, [b] ne filius reperiatur deterioris condi
tionis,quam nepos. Nec ob.s̄. de leg. hære. authen. post fratres.
ibi nepotes repræsentant personam patris, quia loquitur in here
ditate diuisibili, sed regnum est indiuisibile secundum Rich.
mal.& Cyn. Item nota. ex tota litera quod statutum in casibus
separatis, habet locum & in mixtis. nam hic statutum quoniam
vel omnes sunt in potestate, vel omnes emancipati vendicat si-
bi locum quando aliqui sunt in potestate, & aliqui emancipati.
glo.2.quærit nunquid casus huius legis quæ loquitur in bonis
huius maternis vendicet sibi locum in omnibus aduentitijs. &
respondet quod non,& bene.

ADDITIONES.

a ¶Quod filius.Adde Soc.consi.a5 2.incip.visis instrumentis.ver.8.&vlt.in 2.par.
char.167.vbi hoc idem inducit & firmat.
b ¶Filius in regno præferatur nepoti. Tu dic de hoc ut no.in apost. ad istum.su-
pra de legi.hæred.auth.post fratres.in 1.lectu.in apost.in eo.uer.

LEX IV.

1 *Pater transiens ad secunda vota vsumfructum in rebus filiorum non perdit.*

1 Omnem. Casus. † Pater per transitum ad secunda vota non perdit vsumfru. sibi quæsitum in rebus
filiorum.hoc dicit.Ibi,permanere voluerit. Nota. quod quis di
a citur permanere in eodem matrimonio, [a] donec nubat secundo.
concor.ff.ad mu.l.filij.§.j.&de ver.si. l.fi. Itẽ no.ex fi.quod filius
non potest patrem, nec per se, nec per alium improbe excusa
re. gloss. per se patent.

ADDITIO.

a ¶In eodem matrimonio.Adde Alex.post Bar.in l.diuortio.in prin.ff.sol.matr.&
in l.vnica. §. exactio .supra.de rei uxo.actio.quod quę ad secunda uota non
transit dicitur stare primo matrimonio,imo iniuriantur consanguinei uiri de
functi,si uidua committat stuprum, sicut si cõmitteret adulterium.l.si mulier.
& ibi Bal.infra de adul.limita quod hic.d.Sal.nisi mulier luxuriose uiuat, quia
tunc non gaudet priuilegio prioris matrimonij, tex. est quem ibi ponderat
Bald. ad hoc in l.his solis.infra.de reuo.do.uide Alex. in l. cum quædam puel
la.ff.de iurisd.omn.iud.

De bonis quæ liberis. Tit. LX.

LEX PRIMA.

1 *Lucra nuptialia quo ad vsumfructum tantum per filium patri quęrunt ur.*
2 *Matrimonium non eximit a patria potestate.*

1 Cum venerandę. Casus.† Lucra nuptialia non quæruntur patri per filium ni-
si quo ad vsumfru.sicut nec bona materna.hoc dicit. & sic nota,
quod licet filius in potestate propter statutum,vel pactum lucre-
tur dimidiam dotis propter mortem vxoris, vel econtra dimi-
diam donationis propter nuptias, non propterea patri hoc lu-
crum quæritur nisi quo ad vsumfructum.Et est ratio,quia hęc lu
a cra censetur aduentitia. [a] Supple tex. ibi in potestate positæ.
2 †Nota,quod matrimonium non liberat a patria ptãte. ibi acqui-
ritur.supra tit.proxi.lege.2.in fin.& hoc volunt verba,quæ sequũ
tur,ideo &c.Ibi,durabit,ideo conferre non tenebitur. Oppo.de
l.seq.so.vt in glo.Salyce.

ADDITIO.

a ¶Aduentitia.Ad idem no.Bar.in auth. ex testõ.in 7.col.supra de coll.

LEX II.

a Constitutionis. [a]Casus. quamuis lucrum ex coniugio filio in ptãte quęsitũ patri non
acquiritur,nisi quo ad vsumfru.tamen dos, vel donatio propter
nup,ipsi lucranti ab ipso data,vel ꝯstituta ad patrem redit.hoc di
cit. Et hæc l. declarat præcedentem. & primo loquitur de dote
uel donatione data a patre superstiti lucranti dotem,vel donatio
nem coniugis præmortui.Secundo loquitur de lucris factis.Ter
tio, circa ea dubium remouet. secunda ibi,cæteraque. tertia ibi
parente.Super tex.in prin.ibi, constitutionis. scilicet præceden-
tis. Ibi,ne hac iniecta formidine. signa hanc rationem. Et nota,
quod non debet dari causa,vel occasio parentibus, vt retardent
munificentiam circa liberos. & sic retardent dotare filias, vel do
nationem propter nupt. constituere pro filijs masculis.Ibi,sed vt
his.scilicet donationibus,& dotibus.Ibi,cętera,idest cæterorum.
& subaudi,itaque,quasi dicat, cęterorum itaque quæ ex substan
tia &c.& hoc vt seruetur ratio recti sermonis. Glossa induxit istã
rationem, ne hac iniecta formidine &c. in arg. vt dos data a pa-
tre mortua filia in potestate etiã liberis extantibus reuertatur ad
patrem.de quo plene scripsi supra sol.matrimonio.l.dos a patre.
ibi vide quod teneo opi.Mar.

ADDITIO.

a ¶Constitutionis.Adde l.fin.cõ.vtriusq.iud.quantum ad uer.nullius,positum hic.

LEX III.

1 *Frater vterinus in maternis,& consanguineus in paternis succedere debet.*
2 *Malier an possit per pactũ viri præmortui donationẽ ꝑpter nuptias lucrari.*

Quod scitis. Casus. In proprietate lucri ex coniugio quęsiti filius succedit parenti, etiam in
potestate existẽti,vsuf.durante in persona aui, & si nepos ex filia
præmortua moriatur,ipsius quondam filiæ patre,&auo supersti
te,admittitur prius pater, quam auus.hoc dicit. Supple text.ibi,
ante nup. quam lucrata est viro præmortuo. Ibi dotem quam
lucratus est propter mortem vxoris præmortuę. Ibi, iure hære-
ditatis.hic nota,quod filius fa.iure isto habet hæredem. concor.l.
fin. supra commu. de succes. Ibi, non ad patres, sed morientis.
Ibi,nepos.sed ad nos iure hæreditatis transmittur,de quib.s̄.dixi.
a §.Sin autem idem nepos. Iste §. satis est vmbrosus, ideo
varijs modis legitur, quidam ponunt sic casum. mulier quæ lu-
crata fuerat donationem propter nup.ex pacto, etiam si contin-
geret ipsam ante virũ decedere, prædecessit relicto filio ex eodẽ
matrimonio,ad quẽ hoc lucrũ cum alijs eius bonis deuoluitur.fi
liꝰ iste postea decessit patre suo marito quõdã matris suę & auo
paterno nõ ipsius filij sũpstitib. q̃rit qs succedit in hoc lucro? &
respon.

ADDITIO.

a ¶Sicut.Vide per.Bal.in auth.defuncto.ad Ter.& Cy.hic,& melius per Ro.conf.
40.& uide Bald.consil.112. & vide quod singulariter dixit Bar. in l.post dotẽ,
in fin.ff.solu.matr.

respon.ꝙ pater, auus tamen habebit vsumfru. Huic lec.adaptatũ
prima glo.& alia quæ est super verbo sed ad patrem.Sed gl.signa
ta super verbo, eius.non videtur huic lec.adaptari. Ideo alij po-
nunt aliter casum retento themate quod mulier fuit lucrata ex
pacto,licet ꝑmortua,vt dixi, & ipse decessit filio sũpstite, ad quẽ
transmisit proprietatem,moritũ postea iste nepos, superstite auo
paterno, & patre eius, scilicet,mulieris quæ lucrata fuerat,& sic
auo materno.& quæritur qs in hoc lucro præferatur,& respon.
quod pater lucrantis, & sic auus maternus & non paternus
1 † Et secundum hanc lec.not. quod sicut qñ quis decedit super-
stite fratre vterino tantum,& consanguineo tantum,in maternis
succedit vterinus,& in paternis cõsanguineus,vt in auth.itaque.
supra commun. de succ. sic econtra quando succedit quis super-
stite auo paterno & materno,in bonis a matre prouentis,succe
dit auus maternus,& in pñis paternus.& ita no.hic Bar.Sed pu
to,quod hic sit alia ratio, vt infra dicam. præterea iste intel.non
placuit Guil.de Cu.vt dicamus quod mater hic lucrata fuerit do
nationem,etiam si prædecesserit, quia cum maritus non posset
lucrari dotem, & ipsa præcederet,vt lege secunda. supra de p ac.
con.& l.prima.in prin.ff.de do.præle.sic nec econtra vxor dona-
tionem, argu. s̄.de pac.conue.authenti. ęqualitas.Ideo.ponit ip
se tertio modo casum.videlicet, quod pactum fuit vt vxor lucra
retur donationem si maritus præcederet sed ab hoc potest de-
fendi, quia illud procedit hodie de iure nouissimo, quod non
erat ante,neuter tamen de istis casibus mihi placet,quia in lucro
facto a muliere pater habet vsumf.vt ll.præcedentibus. & l.fin.su
pra,com.de suc.cum igitur ipse moritur, succedit filius in proprie
tate tantũ.Si igitur postea filius iste moritur, & verum est quod
prædicti dicunt, videlicet, quod si auus maternus præferetur in
hoc lucro,sequeretur quod vsusfru. extinguetur, quia cum pro-
prietate consolidabitur, & tamen tex. hic in fin.vult quod pro-
prietas sit penes vnum, & vsusfructus pęnes alium, ergo &c.
Ideo pono casum, quod mulier fuit donationem lucrata ex pa-
cto, licet præmorietur, vt in glossa. quod poterat iure isto: & hu-
ius donationis quæsiuit vsumfru.patri suo,vt in ll.pręceden.mo-
ritur ipsa, filio superstite, qui ei succedit.postea moritur nepos,
superstite patre ipsius nepotis,& auo materno,qui vsumfru. hẽt,
& quæritur cui deferatur.Et respon.patri ipsius nepotis,non auo
materno,licet penes eum remaneat vsusfructus. Et ſm hoc non
erit hic casus,vt in maternis succedat auus maternus, & in pater-
nis paternus. nisi dicas, quòd hoc ideo, quia bona materna
traxerunt originem ab auo paterno,& quia Iure isto prius defe-
rebatur agnatis,quam cognatis, & potissime habentibus in po-
testate. De iure autem nouissimo aut.an habeamus dicere quod
in maternis præferatur maternus & in paternis paternus, vide q̃
a scripsi in aut. itaque supra.com.de suc. † Si tamen velles tenere
quod mulier hic fuit lucrata donationem ex pacto viri præmor-
tui.Dic quod nepos decessit patre matris superstite, & similiter
superstite auo materno, qui eam habebat in potestate, & sic de-
cessit nepos relicto auo mñ̃o, & proauo materno, cui succedit
pater. s. Mulieris, qui auus est nepoti, vsufructu relicto penes
proauum.tu modo,quem intellectum vis; quia omnes vacillant
super positione casus?hæc tamen in vltima videtur magis con-
uenire glo.hic positis.

LEX V.

1 *Frater defuncti auum excludit, & an primo succedat frater ex eodem ma-
trimonio.& nu.2.*

Quæcunque. Casus.In lucris ex coniungio quæsitis filiis,vel nepotibus, & cæteris in pote-
state existentibus, parentes ipsius solum habent vsumfructum
donec viuunt,omni alienatione eis interdicta,quæ si facta fuerit
non præiudicat liberis iuris sui effectis, nisi possessores legitimi
præscriptione postea fuerint muniti. Et ipsius liberis morienti-
bus primo succedunt eorum filij,secundo fratres ex eodem ma-
trimonio nati, tertio fratres alij, quarto parentes. hoc dicit.In
1 text.ibi,numerosiore.i.vlteriore.† No.quod frater defuncti præ-
fertur auo. Contra quod opp. de authen.defuncto. supra ad Ter.
& de authen.cessante,supra,de le.hære. Solu.quod hoc hodie cor
rigitur, vt glossa. Oppon.2.de aut.sed & si quis. supra de secun.
nup.Sol.vt in glo. † Quærit glossa.an fratri primo succedat fra-
ter ex eodem matrimnio in hoc lucro,quia gloss.hic sentit quod
non.sed inquit pariter admitti consanguineos & vterinos, quod
est falsum. ideo dic quod imo hæc concordat cum aut.itaque si
de successione fratrum quæratur. sed si de successione patris, pa-
riter veniunt filij ex eodem,vel alio matrimonio nati, vt hic.cir-
ca princ.ibi etiam si ex eodem &c.Bartho.de Salyce.

LEX V.

1 *Sponsa nomine vxoris comprehenditur.*
2 *Filiusfamilias de donationibus propter nuptias testari potest.*

a Non sine. [a] Casus. Sicut quæsita a marito vxor non ac-
quirit nisi quo ad vsumfru. sic nec quæsita a
1 sponso. hoc dicit. † Not. quod appellatione vxoris contine-
tur sponsa ex interpretatione extensiua. & hoc procedit ex qua-
dam benignitate,vt hic in fi.quod fatetur Pet. & Cy. procedere,
quia de fauore hic tractatur; secus si de odio,quia tunc statuta in
vxore,non intelliguntur statuta in sponsa,vt ff. de his qui no.in-
fa.l.solet.§.fi.de ritu nup.l.si quis officium,&c. Supple tex.ibi,in-
ter matrem fa.subaudi,nũc morte patris effectam; tempote tamẽ
mortis sponsi erat in potestate.Ibi,germanum.i.fratrem.Ibi,tu a,
2 o Præfecte.Ibi,lectionibus.i.allegationibus.†Ibi, sibi reliquerit.
quidam allegant istum tex.quod filiusf. possit testari de donatio
nib. propter nuptias,& filiafamilias de dote, Nam de his qui lo-
quuntur, vt j. pater. & dicunt esse casum specialem contra l.
pe.supra.qui testa.face.pos. Tu dic, quod hic testatrix est sui iur.
ibi ille cui relinquitur, est in potestate. & pro hoc.infra.e.l.fin.§.
ipsum autem.cum gl. ibi imponere.subaudi,niteretur,si non ha
bes in text.Ibi, post ceptum matrimonium, no.quod non dicit
consummatum. & sic ante copulam carnalem maritus est & v-
xor.Ibi,arbitratus est, no. quod sicut fundus dotalis non potest
alienari a marito,ita nec quasi dotalis a sponso.concor. ff.de fun.
do. l. tertio Ibi, patri.scilicet quo ad proprietatem,non quo ad
vsumfr.vt ff.eo.l.ij.

ADDITIO.

a ¶Non fine.Adde Bald.hic versi.modo quæritur de vtili q.quod sponsa venit ap
pallatione vxoris,in materia successionis,quod verum ex interpretatione ex
tensiua,prout hic Sal.& Bart.hic alias non,Bal.in l.Deo nobis.supra.de epis.&
cler.in 3.col.ver.modo iuxta & per eundem Sal.in l.cum te supra,de dona.an
te nupt.per Bar.in l.nihil.in prin.ff.rerum amo.Item adde quod etiam venit in
crimine parricidij,Bar.in l.cum pater.ff.de parricid.

LEX VI.

1 *Aduentitia bona a profectitiis differunt.*
2 *Filius cui quęrere dicatur,si vnde quęsiuit nesciatur.*
3 *Quęrere an pręsumatur quis de proprio,an de alieno.*

a Cum oportet. Casus. [a] Hodie bona vndecunque quæsita,dummodo non ex patris sub
stantia,filiusfa.non quærit patri, nisi quo ab vsumfructum,exce-
ptis castrensibus,vel quasi,quæ pleno iure remanent filij, & exce
ptis aliis tribus casibus in authen .hic positis. hoc dixit. Expone
tex.ibi,non eius substantia,large accipitur,vt hic in gloss.sed stri
cte.supra.de inoffi.test.l.scimus.§.repletionem.Ibi, cuius in põta
te no.hic in profectitijs nihil esse innouatum. Ibi, quibuscun-
que causis.subau.licitis seruus non quærit domino, vt ff.de ac-
quirenda possessione.l.quod seruus ff. pro so.l. quod autem.se-
1 cundum Cy.†Nota.tex.ibi, & filij non lugebunt. &c. no. igitur
differentiam inter aduentitiam, quia illa hodie quæruntur filij
quo ad proprietatem,& profectitia, quia illa in totum quærun-
tur patri,vt olim.& sic in eis nihil est innouatum, Dicuntur aũt
b profectitia [b] omnia quæ a parente qui habet in põtate sunt profe
cta,vel ab alio eius contemplatione principaliter data,vt ff.de iu-
re do.l.profectitia.vt ff. de vul.& pu.l.sed si plures.supra. in arro-
gato.& ff.de acqui.hære.l.aditio. & hic in glossa. magna.in prin.
Quærit glossa.si pater dedit fundum filio,ut inde se aleret, & fru
ctus ex eo percepit,an dicentur ex re patris, ita quod censeantur
profectitii?dicit glossa.quod sic,per l.in fideicommissum. §.non
nũquam ff.de usufruc. leg.& l.Balista ff.ad Treb. quod fatentur
doctores nisi ex suo labore eos percepisset, vt quia fuisset agricul
tor nam tunc pro rata æstimationis laboris fructus dicunt cense
ri aduentiones arg.supra pro soc.§ primo.& Insti.pro soc.§.secu-
ndo. & pro hoc accedat litera ista.ibi, vel laboribus suis &c. Et
forte medietas diceretur peruenire ex labore, argu. d.l. j .supra
pro so. secundum Bart. Ego puto melius esse, vt consideretur
qualitas prædij, & quantum coloni partiarij ex eo consuetum
est habere,vel in eadem villa consuetum est dari. Quæro iuxta
idem thema,quid si fructus vendidit,& ex pretio sit negotiatus,
an lucrum ex negatione redactum, dicetur aduentitium? dicit
Bart.quod sic.argu.l.iij.ff.ad l.Fal. Quæro cum glossa. quid si pa-
a ter ei pecuniam dedit,ipse autem inde vsuras quæsiuit, [a] arg.glo.
idem,quia licet non ex re patris quæratur, tamen eius occasione
quæritur quod sufficit,vt Insti.qui quas perso. no.acqui. in prin.
arg.l.sed si plures.§.in arrogato.ff.de vulg.& pu.In op.arg.glossa.
de l.in vsura pecuniæ.ff. de verbo.signi. quæ tenet primam par-
tem.Solu.quod verum est,quod vsura non est fructus rei, vt ibi.
occasione tamen rei acquiritur,quod sufficit, vt dixi. Item licet
non sit fructus rei,vicem tamen fructuum obtinet vt ff.de.vsur.l.
vsuræ. Sed Pet. tenet secundam partem, quia ex noua obliga-
tione dentur,non ex natura rei;ideo a pr̃e,vel ex re patris non di
citur procedere. Moderni dicũt istam hodie dubitationem non
procedere,quia hodie est illicitum,& alteri restituendum. vnde
nõ acq̃rit,pr̃i,ẽt quo ad vsumfructũ,arg.ff.de acq pos.l.qđ seruus
2 ſm Cyn.ꝑ quo bene facit.ff.pro sol.qđ l. si ex furto. † Quærit gl.
quid

ADDITIONES.

a ¶Quo ad vsumfruc.Adde Bald.in l.fina.§.j.infra eod.vbi quid si pater est Abb.
vel Eepiscopus,an filius acquirat per eum vsumfructuu,vbi tenet quod sic,&
ad tex.adde Soc.consf.92.inci.capio difficultatem.ver.j. conclusio fit in j.par.
char.66.vbi hoc idem.
b ¶Dicuntur autem profectitia. Profectitium quid, & quando dicatur.vide per
do.Soci.consil.91.incipien.visa & diligenter.ver.postremo respondeo in pri
par.char.131.
c ¶Vsuras quæsiuit.Vide Ang.in consil.ccvij.in fine.& vide Io.An.in addi. ad Spe.
in tit.de act.§.1.super uer.aduentitium.

a quid si dubitetur. Vnde acquisiuit? Respon. dupliciter. primo, vt distinguatur secundum conditiones personarum, videlicet an pater sit diues, & filius inops; an filius sit negligens, & nesciat operari, & tunc præsumatur ex re patris. an eō filius sit industriosus, & pater pauper, & tunc præsumatur ex industria sua quæsiuisse, vt §. arb. tu. l. si defunctus. Secundo modo distinguitur, quod refert; quis petit, an frater, vt cōmunicet, an ipse qui quęsiuit, petit, ut pretium habeat, & sic qui aget, ille probat, ut ff. de proba. l. ei qui. Sed utraque bona. nam is, qui aget, probare debet, ut in hac secunda, sed sufficit præsumptiue, ut in prin. & præsumptio sufficit ad obtinendum, nisi aduersarius probet ꝯrium, ut l. siue possideris. §. de probatio. Subiungit gl. q̄ aliud in uxore, quæ licet sit industriosa. præsumit de bonis uiri quæsiuisse, ut ff. de don. inter vi. & vxo. l. etiam. & duplex potest esse ratio. una, vt euitetur sinistra

3 suspicio, maxime in casu quo non sit industriosa. Alia, quia tenet operari uiro. ut l. sicut, quod ibi no. ff. de ope. libe. † Veruntamen cum quæritur, an quæ præsumātur per eum quæsita, ex reb. alie nis, uel propriis, uel suo labore quęsiuisse dic, aut præsumitur de bonis alienis, ut euitetur præsumptio delicti, & tunc talis præsumptio debet admitti, ut d. l. Quintus. & d. l. etiam. Aut si præsumatur de bonis alienis inducitur præsumptio doli, uel fraudis, & tunc talis præsumptio doli vel fraudis, non dēt admitti, ut l. si fundus §. arb. tu. sed qui dolum dicit, vel fraudem, debet probare, ut ff. de proba. l. quoties. §. qui dolo. Aut si talis præsumptio admitta tur, neutrum de prædictis infertur, & tūc recurrendum est ad cōiecturas industriæ, & diuitiarum, vel in opię, ut in hac gl. & supra, de epis. & cle. auth. licentiam. & per istum modum actor dēt probare quod intendit. ut § dixi. Vtimo gl. super uerbo, exceptis. hic no. quadruplicem speciem peculij. & uide per te. & adde ibi, ex publica causa. circa hoc adde, quod no. in l. fori. supra de aduo. diuer. iud. quod omnino uide.

ADDITIO.

a ¶ Si dubitetur. Adde Soc. consi. 192. inci. capio difficultatem. vers. secunda concludo. in 2. parte. quod quæ filius habitans, & administrat una cum patre, nec appareat ex qua pecunia fuerit acquisitum, quod ad conieturas recurrē dum est, ubi etiam, quod filius acquirens cum pecunia patris, est patris. excepto eo, quod laboribus, & industriæ filij esset tributendum. & quantum sit attribuendum labori, & industriæ, ibi habes in d. consi. in verſic. 3. conclusio. cum uer. sequen. Item filius lucratus cum pecunia patris, quod lucrum sibi, uel patri acquiraſ. uide per præfa. Soc. consi. 152. inc. considerata contingentia casus. ver. quibus præsuppositis, cum uer. seq. in 2. parte. char. 19. & illud, q̄ filius acquisiuit, quando non apparet, ex qua pecunia acquisitum sit, an acquirat sibi, uel patri, & quid si pater pecuniam sibi non dedit, sed ipsemet clanculum accepit. uide per eundem in consi. 93. circa primum huius uer. aliquando, & quinto, cum uer. seq. usque ad §. in 1. par. char. 156.

AVTHENTICA.

1 *Vsusfructus rei filio a lege relictę patri non queritur.*

1 **Excipitur.** In tex. ibi, parente. idem si ab extraneo. vt in auth. se. in fi. † No. casum, in quo patri non quęritur ususfructus, qñ a lege filio relinquitur. Quærit gl. an pater huius rei erit legitimus administrator. & dicit q̄ nō, sed huic rei dabitur curator, ut in corpore. unde sumitur. Sed quod pater sit legitimus administrator, facit. ff. eod. l. cum non solū. §. finaūt patre recusante. vbi pr̄ est legitimus administrator si velit, licet non habeat vsumfructum. Solutio. q̄ ibi qñ non est suspectus testatori nec legi proprio motu, quia recusat vsumfructum, hic qñ testator habuit eum suspectum. prohibens eum habere vsumfructum. vnde lex eum suspectum prohibēs prohibet ei administrationē. Quæro, gl. dicit, quod curator huic rei datur, an omni tēpore, vel casu? dic, q̄ non, sed demum si iste filius sit minor xv. ann. non si maior, vt in corpore. Barth.

AVTHENTICA.

2 *Pater succedens cum filio in bonis alterius filij, non habebit vsumfructum in parte filij.*

2 *Extraneus si me, & filium meum hæredem instituerit, an habeat vsumfructum in bonis filii.*

a 1 **Item hæreditas.** a † No. q̄ pater succedit cū filio in bonis alterius filij, pater non habet vsumfructum in parte filii. & ita limitatur auth. defuncto, §. ad Tertu. Item, quod ad hæreditatem defuncti simul vocant pater, & frater. quod intellige vtrique coniuncti us, vt in corpo. vt d. auth. defuncto, similiter, & fratris liberi, vt in authē. vt fra. fil. §. j. col. ix. Gl. opp. q̄ iste versi. & forsan. hic male ponatur, quia nec in corpo. nec continuationem habet ad præcedentia. Sol. confitē

2 do contrarium ideo debet esse in fi. huius auth. præcedētis. † Sed tunc quęro, si extraneus instituit me, & filium meum hęredem, an in portionem filii mei habebit vsumfructum. & dicit gl. q̄ forte pater volens hanc quęstionem detinere, posuit hic istud verſ. in fi. & sentit. q̄ non sit, qñ succedo cum eo alteri filio, vt hic, arg. l. iij. §. de bonis mater. Et secundum istum intellectum debet pūctari post verbum, aliūde. Sed iste intellectus reprobatur per Ia. de Are. quia non est eadem ratio in extraneo instituēte, quæ est in casu huius l. Nam inquit ipse in casu huius auth. ideo non habet pater vsumfructū, quia iure Codicis filius solus succedebat, & prę ferebatur patri, vt §. eo. l. quęcunque. & §. ad Ter. l. fin. & iō per ius nouissimum grauaretur, vt cum eo pater defuncti hodie in virili vocetur. in alio eum releuauit, vt in eius portione pr̄ non habeat vsumfructum, ar. l. eum qui. in prin. ff. de iureiur. Or atten de, si rei veritatem subtilius perscrutemur, nos habemus dicere, quòd ius nouissimum non tam fratres grauauit, quàm patrem a grauamine, & iniuria antiqua releuauit, & per consequēs fratres ad ius cōmune, & regulare reduxit. releuato adhuc sibi in parte antiquo priuilegio. est. n. ius cōe regulare, vt prior in gradu, vt magis coniunctus, prę ferat minus coniuncto, qualis est pater, cuius adhuc est votum, vt hęc portio transeat postea in filium, vt l. scripto. ff. vnde lib. Prę terea oppositio Ia. procedit in successione ab intestato. sed locutus est in successione ex testō, quo casu instituēs testator vī velle, q̄ filius debeat habere vsumfructum suę portionis, tum quia hoc est regularis, vt in Auth. de nup. §. disponat. vnde sicut quando lex ambos simul vocat pro vi rili, non vult patrem habere vsumfructum in portione filij, ita in terpretari debemur in testatore, vt eius volūtas magis conforme tur legi. Et hęc opi. satis mihi videtur equa, & rationabilis. & erit hic casus punctando post verbum, aliunde.

ADDITIO.

a Item hæreditas. Adde gl. & Flo. in d. auth. defuncto. allegata in tex.

AVTHENTICA.

1 *Pater an perdat vsumfructum, si monachus efficiatur.*

2 *Filius non habet hypothecam in bonis paternis pro rebus, quas pater administrat.*

3 *Pater an teneatur filio rationem administrationis reddere filio.*

4 *Filius an possit corrigere patrem.*

5 *Donatio diuturna a patre facta in filium, an valeat.*

6 *Obligatio pignorum præcedit personalem obligationem.*

a **Idem est.** a Nota pro euidētia quę no. gl. j. in prin. Quęro, an missus in monasterium propter diuortium, retineat vsumfructum in aliis bonis aduentitiis. dic, quod

1 sic. quia non monacatur, vt in gl. † Quęro, quid si pater vere monachatur, an extinguatur vsusfructus. gl. tenet, q̄ non, quia quo ad hoc pro mortuo non habetur, quia adhuc alimenta ei sunt necessaria. pro hoc accedit ff. de leg. ij. l. cum pater. §. hęreditatem. & ff. ad Treb. l. ex facto. Et hoc verum in vsufructu, quem pater haberet alia ratione, quam patrię potestatis sed vsumfructum quem habet ratione patrię potestatis bene perdit, & extinguitur, quia per ingressum monasterii perdit patriam potestatē, vt late scripsi in authentica ingressi, supra de sacrosanctis eccleſ. Item, quia legitimus administrator esse desiit, ergo vsumfructū perdit, vt in hac l. cum oportet. §. cum autem. nec retinet hoc casu dimidiam in prę mium emancipationis. per d. §. cum autem. quia existentiā sui iuris habet isto casu filius a Deo, non a patre, secundum Mar. Sylla. & communiter Docto. Quęrit gl. an sint alii casus, in quibus pater nō habet vsumfructum in istis aduentitijs. & dicit, q̄ sic. & illos vide. ut in ea. in qua adde in fi. ibi, vel fore. item ver. refert ad casum nouum, de quo dicitur in l. fi. supra. de vsufr. est & xij. casus. ff. quādo di. le. ced. l. si vsufructus. §. fi ita qs. cum ibi no.

ADDITIO.

a Idem est. An pater retineat vsumfructum in bonis filii ingressi monasterium, vide Bar. post gl. hic. Et quid si pater ingrediatur, ibidem. & Bald. in auth. excipit. eod. ti. & in 1. a. de bon. ma. quod fic. fed finitur morte patris. ibidem. Adde no. per Bal. in auth. ingressi. 6. col. vers. 1. quæro. §. de sacrosan. eccle. & in Spec. de sta. mo. uer. 47. & ſi contradicit eis, priuatur bonis eius. Bal. in addi. ad Spec. de sta. mo. uer. 3. & ibi Spec. uer. 5. quæritur, & uerſi. 54. ubi, uide.

2 **§. Non autem.** Casus. † Pro rebus filii, quas pr̄ administrat ratione sui vsusfructus, filī hipothecam nō habet in rebus paternis, nec ratione administra

a tionis a a patre potest exigere, nec patrem impedire de acquisitis. Ex prędictis rebus quomodo voluerit disponere. & sic pater remiserit vsumfructum filio, certi filii ab eo non possunt peterent patre mortuo. hoc dicit. Nota, quod lex erubescit filios effici castigatores parentum, concord. in Authen. de nup. §. si vero spectet. Item no. extra, quod non debēt dari discordię oriunde inter

3 fratres. sed laborari debet, vt in pace uiuant, vt hic in fi. † Opp. q̄ pater teneatur reddere rationem, vt ff. eo. l. fi. §. sinautem. glo. non soluit. dic, quod hic de culposa, ibi de dolosa, & euidenter fraudulenta. Vnde de alienis tenetur ad reliquorum restitutionem, vt ſ. sequitur. simile, quod testator remittit necessitatem reddendę rationis, ff. de admi. tut. l. si quis decedens. Oppono, quod filius habet tacitam hypothecā vt ſ. e. l. fi. Sol. vt in gl. & vlti. fol. est cōis

vel

ADDITIO.

a Nec ratione administrationis. An pro mala administratione pater teneatur reddere rationem filiis, & de quibus bonis. Vide per do. Soc. consi. 34. inci. profequendo ordinem, uer. circa sextam principalem q. cum uer. se. in j. parte. char. 69. Item uide per eum in consi. 2. inci. sequendo ordinem. uer. est. n. regulare, circa prin. in d. par. char. 3. ubi an pater, & mater teneatur reddere rationē administrationis de bonis filiorum, quando ad eos pleno iure pertinent, & q̄ pa ter non teneatur reddere administrationem, uide Bal. in l. usufructu. & per do. Ale. in l. imperator. ad Treb. & Bal. in l. filiæ. in ult. col. s. fam. ercif. & ibi etiam quid in matre. & de utroque uide glo. & Bar. in l. a. qui priore. §. illo. de secun. nup. & Bal. in l. Gallus. §. instituens. in j. col. & in 1 licet. j. ad Fal. & an teneatur facere inuentarium. uide Cyn. hic tenentem q̄ non, & Bald. idem tenet hic, & quid si pater est tutor filii, an teneatur reddere rationem. uide Bal. infra eo. l. fi. ibi etiam quid in matre.

vel dic, q̄ etiam pro dolosa & fraudulenta administratione habet hypothecam vt §. dixi. † Oppon. iii. q̄ filio licet corrigere patrem, vt ff. de cond. obcausam. l. iii. §. si quis quasi. Solu, vt not. ga hic in factis rerū administratione. ibi in inre. vel dic clarius, aut in iure, & filius potest patrem corrigere, vt d. §. fi quis. & est ratio, quia ei nō dicit aliqua iniuria tunc inferri, vt l. potiores. §. de offi. rec. pro. Melius tamen facit, si eum excuset, vt ff. de ar. l. qualem. Aut in factis, & tunc aut in habitis circa personam filij, & potest eum corrigere, vt l. si leones. §. de epis. & cle. aut circa patrimonium, & tunc aūt si est patris non licet ei eum corrigere. Et ita pōt hic intelligi, vt circa fructus loquaſ. sinautem est filij pleno iure, vel quo ad proprietatem, tunc distingue, aut filius patiē modicum detrimentum, & non licet, vt hic aut magnum, & tunc ei licet, vt ff. ad treb. l. Imperator. Oppon. 4. q̄ pater non habeat illā plenissimam pātem in liberos. ſ. de sent. paſ. l. fina. Sol. ut ibi no. licet glo. hic non soluat. Quærit glo. quid si pater ædificat domum in solo filij, an pereat vsusfructus. & respondet q̄ non, ga adhuc durat aduentitium, & prima potestas, quæ & si opus esset, hoc de nouo induceret. secus si alio vsufructuario, vt ff. de vsufr. l. quoties. §. fi. & melius ff. quibus mo. vsuſt. amit. l. repeti. §. fina.

5 † Quærit glo. an diuturna donatio a patre collata in filium vale at, & videtur, quod sic, per istū tex. Ibi, quaſi diuturna donatione. sed glo. intelligit, vt morte confirmetur. tu dic, quod interim tenet, quatenus voluntas patris duret, vt de dona. inter vir. & vxo. l. ex animo. Etideo dicitur morte confirmari, quia postea non potest reuocari. & ita verificetur ista glo.

§. Cum autē Constantiniana. Casus. Pater habet solum hodie dimidiam vsus fructus in præmium emācipatio nis, etiam si nihil de emancipatione, dictum fuerit. hoc dicit. No. hanc literam contra cōmunem vsum, quæ se habet, vt quando pater emancipat filium, pater ipse donat filio in præmium emā cipationis. Sed potius deberet esse contra, vt hic. Oppon. quòd pater nihil retineat, nisi per pactum hoc contenerit, vt infra de pęna iud. qui male in l. j. Sol. q̄ hic in patre filium emancipante. ibi nō domino seruum manumittente.

§. Sed cum tacitas. Casus. Tacita hypotheca in re bus patris filio concessa, com petit a tempore inchoatæ administrationis, non a tempore

6 malę gestionis. h. d. † No. hic pignorū obłonē præcedere pśona lem actionem, siue obłonem. nam pater demū personali actiōe tenet, cum incępit male administrare, & filius an habeat hypothecam, sic & prius potest fideiussor obligari, q̄ principalis, vt In sti. de fi. §. j. & ff. de fid. l. si stipulatus. §. adhiberi. Sed ꝯ hoc facit. ff. de priuileg. fiſc. l. si debitor, & j. de bonis dam. l. si quis posthac. §. pen. & j. de iure fiſc. l. j, lib. x. in quibus, hypotheca non præcedit personalem. Dixerunt quidā, aliud in administrationib. fiſci, vt ibi, aliud priuatarū, pśonarū ut hic, & sic fiscus est deterioris ꝯditionis in hoc, q̄ priuatus. & hoc pp multa alia priuilegia q̄ fiſcus habet, q̄ Pe. nō placet. nā licet pignus, & fideiussor prius poſ sit interuenire in facto, q̄ principalis se obliget; non tamen ei obligatio, inquantum ius concernit, est prior quam principalis obligatio. arg. ff. de pig. l. gregis. §. si sub conditione. & qui potio. in pig. hab. l. potior. de regulis iuris. l. cum principalis. Ideo ipse soluit aliter, videlicet, quod duplex est obligatio principalis. vna generalis, & primæua, qua pater statim cum recepit administrationem, obligatur res saluas facere, & bene sine fraude administrare. licet ad vtilitatem suam, & istam non præcedit hypotheca ria. Alia est specialis secundaria quæ nascitur ex mala gestione, ut ff. de positi, l. i. §. est autem, & §. si apud. & l. si duo, & istam in tempore antecedit hypothecaria. vel forte ista retrotrahit ad tē pus hypothecæ. & sic non erit aliud in priuata, quàm in fisco. & ita econtra dicit Cyn. Bartho. de Saly.

LEX VII.

Cum multa. Casus. Donata a Principe, vel ab Augu sta, non quæruntur patri, etiam quo ad vsumfructum, sicut nec castrensia. hoc dicit. No. q̄ Imperialis dignitas cuncta supereminet alias, & idem de eius donatione. Item hic videtur casus quod Imperialis dignitas sit a fortuna. circa qđ uide quod dixi in l. digna vox. §. de leg.

LEX VIII.

1 *Filius an possit hæreditatem adire sine iussu patris.*

2 *Pater, an præferatur substituto filio, qui repudiauit.*

3 *Dominus, an admittatur ad hęreditatem, seruo adire nolente.*

4 *Pater, an possit quærelare testamentum, filio nolente quærelare.*

5 *Adire potest quis & repudiare.*

6 *Pater, an repudiare possit in sui præiudicium.*

7 *Filio contrahenti contra voluntatem patris nulla actio datur.*

8 *Filius sine patris assensu, legitimam standi in iudicio personam non habet.*

9 *Iudicium an valeat, si patre non consciente iudex ad vlteriora processerit.*

10 *Pater interpellatus, si non consensit antea, sed post sententiam ratificauit, an valeant retrogesta.*

11 *Filius an possit sine consensu patris agere procuratorio nomine.*

12 *Filius sine patris voluntate, an possit coram arbitro agere.*

13 *Filius, an possit agere pro causa castrensis peculij.*

14 *Filius existens in studio, patre consentiente, an possit esse in studio in loco studijsue nouo patris assensu.*

15 *Pater, an possit consentire per nuncium, vel epistolam.*

16 *Pater adire potest filio adire recusante.*

17 *Pater ad adeundum hæreditatem castrensem admittitur, filio militere recusante.*

18 *Impensę litis a patre fieri debent.*

19 *Pater pro filio, an debeat satisfidare de rato.*

20 *Substantia alicuius esse dicitur quod ei restat, ære alieno deducto.*

21 *Pater rationem reddere non tenetur.*

22 *Pater filijs alimenta præstabit.*

23 *Filius familias de bonis aduentitijs testari non potest.*

24 *Filius cum patris consensu, an possit testari, & an alienare. numero. 25.*

Et an pignus vel præcarium remittere, nu. 26.

Et an in emphyteusim dare, nu. 27.

Cum non solum. Primo ponit occasionem l. cōdendæ. Secundo statuit. Secun da ibi, Sancimus. Et illa subdiuidatur principaliter in tres partes. Primo quando filius est maior ann. uiginti quinq;. Secundo, quando minor, sed maior septennio. Tertio, quando est ætatis infantilis. Secunda ibi, sinautem in secūda ætate. Tertia ibi sinau tem puerilis. Et iste.

§. Sancimus. Hoc intendit. Filio in prāte maiore ann. xxv. hæreditatem recusāte adire, uel quæ rere: id, quod quæsitum, quæreretur patri quo ad vsumfructum, pater solus potest sibi quærere, & ei, & in eum dabuntur actio-

a nes. a non in filium: similiter, & econtra cogitur tamen pater filio in iudicio agenti consentire. hoc dicit. vsq; ad §. finaūtem in secunda. Super tex. ibi, & non ex paterna subſtātia. No. q̄ hic nō corrigit in profectitiis, concor. §. eodem. l. cum oportet. Ibi, in iudiciis versantur. no. quæ quæ sunt quotidiana, & frequenter in iudiciis versantur, diligenter sunt attendenda. & plenius examinanda, concor. ff. de lib. leg. l. legaui. in princip. Ibi, liberam habe re licentiam: nec est idem vt pater possit adire si filius moriatur, ante aditam hæreditatem, vt l. 2. §. ad Orfi. & ibi late scripsi. Ibi, siue contractus, no. quod hæc. l. non tantum in ultima voluntate locum habet, sed inter uiuos. † Tranfeo ad apparatum, & quę

1 rō cum glo. 4. in prin. an iussus patris sit necessarius in additione fi lii. & dicit glo. quòd non, per istam l. & ita transit Cyn. & Barto. Hoc idem ego teneo, vt filius quærere sibi possit non præceden te iussu. Sed an pater possit primo, quam filio iubeat vt adeat; ui detur quod non, quia denuo admittitur, cum filius recusat adire, vt hic. Et pro hoc facit, quòd supra dixi. Ibi, & post eum adire compellit, & ratio diuersitatis est, quia in persona filii est eradicata institutio, vnde facilius sine iussu, & etiam patre ignorante, de bet admitti. Cogitabis, quia difficile est recedere a cōmuni opi. propter regulam quæ se habet, vt quæ possumus alio inuito, for tius eo ignorante, ut ff. de re. iur. l. quę inuitis. & no. in l. 1. qui ad

2 mit. ad bo. poſſ. † Quæro 2. si filius habeat subſtitutum vulgari-

b ter, an filio recusante, uel repudiāte, pater præferē subſtituto. b & dicit glo. quòd sic, quia pater & filius una, & eadē persona censētur, ut supra de impu. & ali. subſtit. l. fina. & quia pro instituto habetur, ideo ipse hæreditatem adit, ut institutus, ut hic, & clarius infra eodem. simili modo. istam partem tenent Pe. & Cyn. quia pater teneē eo iure quo filius; ergo subſtitutum dēbet excedere, ut ff. de uulg. & pup. l. ex facto. §. Iulianus. Hocetiam sequit Bar. quia ad exclusionem subſtituti uulgariter, sufficit per min isterium instituti alium fieri hæreditatem, ut ff. de hære. inſt. l. si paterfam. Sed hęc ratio non uidetur bona: quia tunc quis efficitur hæres per ministerium instituti, quando institutus adit non alias, ut l. cum proponas. supra de hære. insti. In cōtrarium facit, quia prouisio ista non debet interpretari contra uoluntatem defuncti, ut supra de leg. l. cum quæstio. ff. de conditioni. & demonstrationi. l. in conditionibus. sed defuncti uoluntas fuit ut si filius in stitutus

ADDITIONES.

a ¶ Dabuntur actiones. Not. q. ista l. facit, quòd si stipulatione quęsita est actio filio pro consequenda donatione, & ipse filius nolit eam acceptare, acquirit patri actio, quod not. licet videatur, quod talis actio ex stipulatu debeat reuertiad stipulantem, veniente filio per allegationē absentiæ, & quia stipulatio p fonam extraneam non comprehendit, l. si ita stipulatus. §. Grisogonus. de uer. ob. & l. si per te. supra. de do. promi. Quinimo ista lex est correctoria, ideo forte non debet extendi de vltimis voluntatibus ad contractus, & vide glo. hic in verbo, contractus, & text. ꝫ eod. ad fi. & adde Bar. hic & in l. cum proponas. supra. de hære. inſt. & ibi Flo. qui sequitur, oppo. Bar. hic, & ibi vide Bal. Et pro ista opin. bene facit tex. infra eadem. l. §. simili quoque modo. in uerficul. quaſi ab initio instituus, & ibi ponderat Barto. & adde quod ista l. in princip. non habet locum in legatis ad pias causas, secundum Bal. in 1. 1. in xij. colum. in uerſic. super vno. supra. de sacrosan. eccle.

b Pater præfertur subſtituto. Vide de hoc quæsito Io. de Imo. l. patrisfamilias. ff. de hære. inſti. qui idem no. q̄ ista gl. q̄ tamen limitabis, nisi subſtitutus esset coniuncta persona testatori, vt per Bal. in l. cum proponas. supra. de hære. inſt. & Imo. in l. si pater. alias est l. paterfamilias, ff. eodē. de hære. inſt. & Bald. infra. eadem. l. ad fin.

ſtitutus nollet, ſubſtitutus admitteretur, ut ff. de hæredi. inſti. lege, Cornelius. & ff. ſi quis omiſ. teſta. lege. 1. §. ſi proponatur igit cum non vult ſubſtitutus, & pater non debet admitti. & maxime, quia patris contemplatione in caſu noſtro non ſit inſtitutus, quia in hæreditate aduentitia loquimur. & ſic ſubſtitutum teſtator prædilexit patri. vbi autem nullus fuiſſet ſubſtitutus procedit litera iſta, & tex. j. eo. §. ſimilitudo. & eſt ratio, quia tũc l. ſubrogat patrem loco filij, quod non facit vbi habet ſubſtitutum, qđ iã eſt prouiſum. Et pro iſta parte facit, quod in ſeq. q. dicã, qđ ſatis poteſt procedere, vbi non habet alium cohæredem, cui ſimul cum eo deferat, alias puto quod illi portio repudiata accreſcit, vt §. quando non pe. par. l. j. quam non puto correctam per iſtam. & ſi hoc procedit vbi habet coniunctum, fortius ſi habet ſubſtitutum, qui præferet coniuncto, vt §. de cad. tol. l. 1. §. in primo. & §. pro ſecundo. quod no. Ad id quod in præcedenti dixi, forte dici poteſt, quod aut filius repudiat in fraudem patris, tunc procedit glo. aut non, & tunc alia opi. ſit vera, arg. eius quod no. glo. §. ſi quis omiſ. cauſa teſta. l. 1. glo. i. in dubio ſi patris volũtate ſciuit, puto in patris fraudem, vel præiudicium repudiaſſe, non alias, cogitabis, quia ſatis hoc mihi videtur æquum. Quæro. 3. qđ ſi filius vocatur ab inteſtato, puta ad matris hæreditatem, an ſi repudiat præferẽ pater aliis venientibus ab inteſtato. dicit gl. quod ſic, illa ratione quia pater. & filius cenſentur vna & eadem perſo
3 na. & ita etiam petrantſeunt Doc. †Quæro 4. quid in ſeruo inſtituto, qui poteſt nullo modo adire, etiam domino volẽte, an admittat dominus? dicit glo. quod non, per l. cum ꝓponas. ſupra de hæredi. inſti. Hoc etiam ſequuntur Docto. communiter, quia ſeruus non poteſt dici eadem perſona cum domino, ſicut filius cũ patre. Item quia ratio diuerſa, quia vſusfructus acquiritur patri iure proprio in rebus filij: ſed in rebus quæſitis per ſeruum non queritur vſusfructus, ſed totum. & hoc iure ſerui qui pro nullo habentur, & ſic propriũ habere non poteſt, vt l. q attinet. ff. de
4 reg. iur. †Quæro quinto, filius eſt præteritus vel exhęredatus a matre, ita ꝙ ius querelandi teſtũ ei competit, ſed non vult teſtamẽtum querelare, an pater admittet? ꝛndet fil. ꝙ non, vt ff. de inoffi. teſta. l. Papinianus, in prin. & bene dicit: ga iniuria eſt facta filio, & non patri, vt ibi no. Item quia querela eſt odioſa. ideo reſtringenda, vt l. cum quidam. ff. de lib. & poſth. Quæro 6. ab extra. tex. noſter loquit in hæreditate aduentiã, quid in profectitia, quæ eſt qñ contemplatione patris filius eſt inſtitutus? Et ne erres, qñ dicat contemplatione patris inſtitutus, vide ꝙ dixi in l. cum aliqs. §. de iure deli. Nunquid igit in hac profectitia habet locum, vt filio ꝺicẽte pater poſſit adire? & dicit Ia. de Ra. quod non immo iura antiqua ſeruant, vt filius iuſſu patris adeat, vt ff. de acquir. hæred. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. & quia tex. iſte nũ diſponit, ĩ profectitia, vt in hac l. in prin. Secũdo, quia ratio eſt diuerſa. nã in aduentitia obligat̃ oneribus hæreditarijs cũ adit, vt hic, & mo re. ff. de acq. hære. fingit̃ non vult adire, non debet compelli, ne inuitus obligẽt: ſed adeat pr̃ne perdat. Sed profectitia nullo modo ſtat penes filium, vt l. placet. ff. de acq. hære. vñ in hac non tollit̃ ius compulſionis, per ꝙs patri non cõcedit̃ ius aditionis, vt §. dixi. in ſeruo, vt l. cum proponas. ſupra. de hære. inſti. Hæcrõ non vr̃ mihi bene concludere, licet Cyn. cum ea tranſeat, & idẽ teneat. & ad iſtam opi. reprobandam inducit quãdam authorita te glo. poſitæ ſupra qui admi. ad bo. poſ. poſſunt. l. 1. Sed illa modicum facit, quia in bo. poſ. iure prætorio quærenda loquitur, in qua dic, vt ibi dixi. Sed hic attende, quia glo. ſupra de repu. bon. poſſ. filio. tenet quod hæreditatem deferẽtis filio contemplatione patris, & ſic profectitiam, pater in prẽiudicij filij hodie repu-
a diare poſſit, [a] ꝙ non erat vt olim. vt §. ſi qui hæres. §. fi. ff. de acqui.
5 hær. †Ex quo infero, ꝙ ſi poteſt repudiare, debet poſſe adire inuito filio, & recuſante, arg. d. l. ſi qui. §. fi. & l. is poteſt. in eodẽ. ti. Quid dicemus? breuiter ego tenco, ꝙ pater hęreditatem profecti tiam non poſſit repudiare in prẽiudicium filij, licet legitime adita per filium in totum quærereretur, etiã hodie, patri ſibi hæreditatem caſtrenſis peculij delatam filio non poteſt filius repudiare in præiudicium patris, vt ĵ. eod. l. filium. §. ſimili modo. Si tamẽ adita fuiſſet apud filium tota permanſura, vt ſic par. vtriuſq; ſit conditio, arg. ſupra. de leg. hære. l. ſi ab eo. imo tanto minus quan to inſtitutio eſt fundata in perſona filij, & ſic in hac parte remanet ius antiquum, vt in præiudicium filij repudiare non poſſit. Et idem dico de filio, vt præiudicium patris repudiare nn poſſit, ſicut nec olim, vt d. l. is qui. §. fin. Sed dubium remanet, vt ſi filius repudiet, & pater poſtea idem faciat, vel repudiationem filij ratã habeat, an ſufficiat. Et videtur, ꝙ non, quia iuſſus debet præcedere, vt l. ſi quis bona. §. iuſſum. ff. de acq. hære. In contrarium facit, quia tex. de acq. hære. dicit. ꝙ vnus nõ poteſt ſine alio, ſed vterq; poteſt repudiare. ſed in caſu noſtro vterq; repudiat, ergo illi legi ſatisfactum videt. Non ob. §. iuſſum, quia loquitur in aditione
6 quam vterq; facit. †Sed tunc quæro, dixi, quod pater non poteſt repudiare in præiudicium filij, ſed an teneat in præiudicij ſui, ita quod poſtea non poſſit iubere, vt adeat, dico, ꝙ ſibi non præiudicat. d. l. is qui. & ibi no. ideo filio eius poſtea eius iuſſu adeũte, pater hæres erit. Ex prædictis infero, ꝙ in hæreditate profectitia nihil eſt immutatum, vt vult glo. §. qui admi. ad bo. poſ. l. 1. & ff. quis or. in bo. poſſ. ſer. l. fi. Tunc quæro, ſi non poteſt pater adire, ſed filius tñ præcedente iuſſu, pone filium non velle adire, ꝙ re medium habet pater? dicit Bar. in d. §. iuſſum. quod quia filius nõ habet iuſtam cauſam contradicendi, ipſe poteſt in eum patriam poteſtatem exercere, & eum ad adeundum compellere, & tenebit aditio, per no. in l. qui aliena. §. fi. ff. de acq. hære. Et ad hoc vt eum cogere poſſit, vt l. is qui. in eo. ti. inducit l. idemq; §. ſi cui mã dauero. ff. man. ſed ibi iure obligationis mandati iam ſuſcepti. vſi modicum facit. niſi forte velit dicere, quod poteſt iudicis offi̇ implorare ratione patriæ poteſtatis, vt eius remedijs compellat
7 adire, vt in ſeruo dicitur, in l. cum aliquis. §. de iure deli. †Reuertor ad gl. & dicit quod iſte tex. in verſic. nulla actione, dicit ꝙ ſi filius contraxit contra voluntatem patris, aduerſus patrem nulla dat̃ actio. Contra quod opponit gl. de l. ſi quis ſeruum. §. act. ff. de pec. Sed dic, ꝙ ibi contraxit in merce peculiari, quo caſu datur ei poteſtas obligandi dominum inuitum de pecu. Sed iuxta hæc q̃ro ſi filius recuſat ſibi quærere ex cõtractu, an pater admittatur? dicit. Cyn. ꝙ ſic. & hic eſt caſus, de quo dubito, niſi pars aduerſa tunc conſentiat. Item quæro, quia olim ſolũ certę actiones quærebant filioſa. vt ff. de ac. & obli. l. filius. & l. in factum ſed an oẽs hodie ex cauſa aduentitia? Et dicit gloſſa. & bene quod ſic per iſtum tex.

ADDITIO.

a ¶Repudiare poſſit. Sed an pater poſſit repudiare hæreditatem ſine filio, delatã filio contemplatione patris, vide glo. quod non, in l. is qui hæres. §. neque. filius. ff. de acq. hære. ſed Bald. ibi dubitat.

§. Neceſsitate. Propriehic non eſt §. ſed cõtinuatio nem habet cum præcedentibus, & cũ eis ſummaui. Sed quia glo „ & Doctores plerunque allegãt
8 pro §. ideo de per ſe lego. †No. quòd filiuſſa. non habet legitimã
a perſonã ſtandi in iudicio ſine patris conſenſu. [a] Et ita cõmuniter. allegat, licet aliqui aliter intelligant, vt ĵ. dicẽt. Item no. ꝙ in caſibus quæſitis filio, quorum pater non habet adminiſtrationem, filio agenti compellit̃ conſentire. Pro declaratione aliquarum quæſtionum, quæ ſunt in glo. videndæ ſunt primo aliquæ oppoſitiones, quæ formanť in ſi. Oppo. igit̃ de authen. quod locum. §. de colla. vbi filiuſſami. poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris. Solu. vt in glo. quod ille caſus eſt ſpecialis, vel aliter vt ĵ. dicetur. Oppo. ad idem de l. deniq;. §. ſed vtrum. ff. de mino. Solu. ꝙ ibi pater conſenſit in cauſa principali, vnde alius conſenſus non expe dit in executione. Ex quo collige quod in quibuſcunq; actu non habet pater neceſſe ꝑſentire: ſed ſufficit, quod ab initio conſentiat ſimpliciter, vt agat, vel defendat. Opp. de l. noxalis. & l. ſequen. ff. de noxa. & Inſti. de noxa. §. fi. Sol. gl. quod ibi pater cõſenſit; vel ſi non conſenſit, faciliter poterat. illa iura ſunt hodie per iſtam l. correcta. Sed iſtam ſecundam ſolutionem reuoco in dubium, & quæro, an in caſibus in quibus hodie filius poterat agere in iudicio ſine patris conſenſu, poſſit etiam, vel non poſſit, & ſic in hac parte ſint correcta per l. iſtam? & glo. iſta tenet, ꝙ hodie non poſſunt, niſi in caſu neceſſitatis. Sed Lotharius gloſſator antiquus dixit, ꝙ poſſunt vt olim, vt correctio euitet. Et ad iſtũ tex. reſpon. quod hic neceſſitat patrem vt conſentiat in ſignum repudiationis: nam cum pater debuiſſet habere vſumfruc. vt legiti mus adminiſtrator, ut per eum deberent moueri actiones, vt §. titu. l. j. diceret conuentus, volo, ꝙ pr̃ ſentiat nec poſtea veniat, & dicat ſi ſuccumbas non tenere iudicium, vel nullum ſibi fieri præiudiciũ. Iſta opinionẽ Lotha. tenuerũt. Iac. de Are. Ricar. Ma lum. iſta ſolum rõne, vt legũ correctio euitet. Itẽ tenuit. Iac. Ilun

ADDITIO.

a ¶Sine patris conſenſu. Quod filiuſſa. non poſſit ſtare in iudicio regulariter ſine conſenſu patris. adde Bar. Bal & Doc. hic. & Spe. in ti. de actore. ver. idem quod eſt filius, qui conſenſus requiritur ſaltem in lic. conte. non ante, ſi non oppona tur, Bal. hic. & l. 1. §. qui adm. etiam vnicus in tota cauſa. Bald. hic in §. colum. & hic Bar & Paul. de Caſt. conſi. 52. & Alex. conſi. 59. 2. parte. dicit ſufficere vnicum pro omnibus cauſis. & Specu. ubi ſupra. ver. ſed nunquid ſufficit. Quod eſt verum ẽt ſi præſtetur a curatore filiſſa. minoris in toto iudicio, & in executione. Bal. in §. fi autem. ĵ. ead. l. quo caſu, ſcilicet quando curator agit, dẽt ſimiliter conſentire, ut ibi. & infra. eod. Et requiritur conſenſus etiam in caſibus in quibus pater non habet vſumfructum, quia non vult eſt habere; nam in ſignũ repudiati vſusfructus debet cõſentire, ſecundum ueram opini. Bar. hic, & Spe. ubi ſupra ter. hic quoq; & ibi Io. And. in add. inter quos. ubi etiam dicit in fine quod quandocunque præſtari poteſt: ſed ſi pater non habet vſumfructum, qa non poteſt, non requiritur eius conſenſus, ſecundum Bar. hic in 2. col. in verſi. quæro quando. & eſt caſus in capi. fin. in de iud. in 6. & eſt glo. hic. tamen vide Bar. in vlt. colu. in uer quæro quid ſi filiuſſa. & in l. inter liberos. §. 1. de adulte. & in l. miles. §. 1. de caſtr. pecu. item ad prædicta adde Pe. de Anch. conſi. 54. & Ro. ſing. 5iis fo. 13. Sed quęritur, quid ſi filius uelit agere contra illos inquos bona fuerunt alienata per patrem, in his quibus pater non habet vſumfructum, nec habere potuit, an poſſit ſine conſenſu patris, aut eius conſenſus requiratur, uidep do. Soc. conſi. 34. incip. profequendo ordinem, uerſi. circa quam quę ſtionem. in 1. parte char. 70. Sed an præſumatur pater conſentire per eius præſentiã cũ taciturnitate, & an ſit ſatisfactum legi requirenti expreſſum conſenſum: & quid quando appareant aliqua ſigna exteriora conſenſus. & quid quãdo requiritur authoritas. uide not. per domi. Soc. conſi. 272. inci. multum abunde & eleganter, uer. aliquando, & ver. quinto. cum uer. ſeq. uſque ad ner. quarta difficultas eſt. 2. parte. char. 42. ſed quid ſi pater agit vna cum filio, an uideatur filio agenti conſentire, uide præfatum Soc y. conſi. cc. incip. quoniam ex forma ſtatuti, uerſic. ad hoc idem. in d. parte. chart. 75.

quia in caſib. in quib. olim filius agere poterat, filij perſona iam erat hab. ta. p integra, & legitima, ſed an lex iſta tendit ad fauorẽ filiorũ tũgendũ, & nõ diminuẽdũ cũ diſponat. ut adeuntitia eis q̃rãt, ꝙ nõ erat olim. igit hæc inducta in fauorẽ nõ sũt interpretanda in læſionem, vt ſupra de leg, quod fauore. Hoc idem dicebat in ſcholis dominus meus, quia ſi iſte textus bene ponderetur continuationem habet cum præcedentibus, & ſic intelligendus, & reſtringendus in caſibus præcedentibus, arg. ff. de teſtã. hę redes palam. §. ſed ſi no. & ff. de legatis primo. l. ſi ſeruus plurium. in fine. hoc idem ſequutus eſt Bartolus, dicens eſſe caſum in capitulo finali. in fine. extra de iudicijs, libro ſexto. hoc dicit probari in §. ſequenti. vbi curator datur hæredi. qui intentat act. quando filius eſt minor, nec pater vult adminiſtrationem, nec alius patris 11 conſenſus exigitur, quia de repudiatione conſtat per dationem curatoris, ubi igitur filius eſt maior, & ſic poteſt eſſe in iudicio, patris conſenſus requiritur, in ſignum ſolius repudiationis, adde & repudiatæ adminiſtrationis, vt in ſeq. declarabo. Pro h. d. eſſe ea ſum in Auth. vt lic. matri. & autę. in principio. colum. 8. vbi ſi relinquitur filioſ. & ea conditione pater habeat vſumfruc. ſi filius ſit maior ętate, ipſe habet pleniſſimam adminiſtrationem. ſed ille rex. non propterea dicit, quod poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, vnde non multum urget, licet credam verum, ꝙ ibi cõſenſus patris non requiratur propter duo, videlicet, quia vſusfru. ad eum ſpectare non potuit. Itẽ, quia admiñiſtrator eſſe non potuit, quia ſuſpectus habitus fuit, vt dixi ſi in auth. excipit. Et pro tanto dico, ꝙ ibi v. ſufruc. potuit ſpectare ad patrem, quo habet probare filius, videlicet, ꝙ pater recuſauit vſumfru. quia ſibi queri nõ voluit. Item, ꝙ eius rei adminiſtrationem habere non vult, nam licet vſufr. recuſet, tamen ſi vult, adminiſtrationem dare poteſt, vt in ſeq. §. & eo hoc non probante, in ſignum repudiationis vtriuſque ſeu alterius eorum quod ipſe non probauerit, pater habet ei conſentire. Et ita intelligo opinionem, iſtam, licet hæc opi. Loth. de iure verior videatur. Tamen prędicti Doctores fatentur opin. de cõſuetudine communi approbatam, & ideo, vt cautiorem eligendam, vt quis faciat patrem ſibi conſentire, ſi faciliter hoc põt facere, ne ſe ponat in opt. Suppoſita igitur opi. pro vera, reſtat quę rere de queſtionibus poſitis in gl. Et primo quæro, qualiter pater compellatur. Et reſpondet gl. in princ. pig. cap. & mulcta indicta &c. Contra quod opp. gl. de §. fi. Inſti. de acqui. per arroga. & non ſoluit. Dic ergo, quod ibi de obligatione quę fuit in ita arte arrogationem, & ſicante patriam poteſtatem. hic de cõtracta, patria poteſtate durante. Vel dic, quod non cogitur defendere vt ibi. ſed defendenti cõſentire ſic, vt hic, & hęc melior, per quam ſoluitur aliud contrarium, quod infra format gl. de leg. ij. circa princi. ff. de iudic. vbi non tenet iudicium, in quo quis compellitur agere, qa hic ſolum compellitur conſentire. † Quæro ſecundo, ſi pater in-
9 terpellatus non conſentit, & iudex ad ulteriora proceſſit, an valeat iudicium? & arg. gl. q̃ ſic, quaſi interpellatio ſola ſufficiat, vt ff. vt in poſſ. leg. l. i. §. non exigit. in contrarium arguit, quia verba iſta de conſenſu huius loquentia, cum effectu ſunt accipiẽda, vt dicit tex. ff. quod quiſque iur. l. j. in fi. & nequis eum qui in ius vocẽt. l. ſi per aliũ §. docere. Et iſtam patem multi tenuerũt, alias fruſtra dicere iſte tex. cogi dẽt. Bart. vero diſtinxit, aut filius agit, aut conuenitur. Primo caſu verus, & expreſſus conſenſus requiritur, & ſic interpellatio ſola non ſufficit. nam cum pater ſit legitimus adminiſtrator, vel dubitetur, filius debet ante omnia legitimare ſuam perſonam, ut ĵ. qui accuſare non poſſunt. l. ignorat. & ff. de teſta. l. ſed ſi quęramus. alias non auditur, niſi doceret patrẽ abſentem longa abſentia, vt l. ſi longius. ff. de iud. vel ſi pater eſſet vilis perſona, argumen. l. ſi cum dotem, §. eo tempore. ff. ſolu. matrimonio. Secundo caſu quando conuenitur, dicit ſolam interpellationem ſufficere, ſiue dicamus patris conſenſum requiri ad perficiendum perſonam filii, ſecundum opinionem gloſſæ in dicto §. eo tempore. ſiue dicamus eius conſenſum requiri in ſignum repudiationis. nam non ueniendo, videtur repudiare, vt lege, ſi eo tẽpore. infra de reſtitutione pignorum. hæc ſunt verba Bartoli. Et pro eo vltimo facit, ne ſit in poteſtate aduerſarii, vt defenſionibus ſuis non valeat ręus, vt ff. de iuriſdictione omniũ iudicum. in lege ſi idem cum eo. §. ſed ſi mutuæ. † Quæro ab ex-
a tra, & tertio, pater non ſuit interpellatus. nec conſentit a princi- a pio. ſed ex poſtfacto, [a] & maxime poſt ſententiam, an ſufficiet omnia ualidentur retro. Et uidetur, quod ſic, quia conſenſus ſequens æquiparatur mandato, vt lege finali, ſupra ad Macedonianum. Item, quia hæc lex non requirit, niſi patris conſenſum; ſed conſenſus poteſt adhiberi ex poſtfacto, quandocunque, vt ff. de munere, & honoribus. l. honoribus. ad fi. ergo, &cætera. Tertio pro hoc induco legem licet. ff. de iudiciis. Contrarium tenet gloſſa infra in verſiculo. item an ante litem conteſtatam. pro quo facit iſte textus, qui dicit, agenti. & ſic non poſt ſententiam. Et ita clare tenet gloſſa in lege ſi quis mihi. §. iuſſum. de acquirenda hæreditate. quinimo nec poſt litem conteſtatam, & ante ſententiam, ut vult gloſſa iſta. Et eſt ratio, quia eſſentiali iudicij ſunt defectiua, quia agitata a minus legitima perſona, & non integra; ideo illa non validatur retro ex conſenſu patris ſuperueniente. Secus quando quis agit procuratorio nomine alterius, ut dicta lege, licet, & hic in gloſſa. Et eſt ratio, quia tunc ratificat eo nomine, & modo quo procurator uenit, & ſic qualiras & for ma illa non mutatur, in caſu noſtro ſic. Non obſtante quod conſenſus, & uoluntas poteſt adhiberi quandocunque, vt dicta lege honor. quia in iudiciis diſtinguitur, ut ſupra dixi. Nec obſtat lex finalis ad Macedonianum quia ibi in contractibus, & quando quis contrahit alieno nomine, non ſuo. & ita ſe habet communis opinio quod dicit Bartolus uerum, ſi teneamus opinionem gloſſæ. & filius non ſit integra perſona, quia tunc iudicium peccat in alio quam in conſenſu, & ſic non ualet, ut lege obſeruare. in fine. ff. de officio proconſu. & legat. Secus ſi teneamus opinionem Lotha. quia ſufficiet quandocunque conſtare de patris repudiatione. † Quęro, quid ſi filius agat procuratorio nomine. glo ſſa arguit pro, & contra. & uidetur concludere, quod non poſſit ſine patris conſenſu, & ſecundum hoc erunt correctæ leges iſtæ præcedentes, per quas probatur, vt poſſit, ut lege, exigendi, ſupra de procuratoribus. & lege, filius. §. ipſe quoque. ff. eodem titulo. Sed doctores tenent contrarium, quia hic loquitur quando ſuo nomine agit, quando igitur alieno, [b] non cor b rigit lex iſta, argumentum infra de appellationibus. lege prę cipimus & hanc partem tenet gloſſa in lege iis nulla. ff. de iudicijs. Et de hoc eſt hodie caſus. extra de procuratoribus. capitulo qui generaliter. §. primo. libro ſexto. Quæro quinto, quid in tutore & dicit gloſſa & bene, quod poteſt, ut lege queſtium. ff. de in ius uocando. Quęro ſexto filius compariit in iudicio, & confeſſus eſt debitum, unde iudex fecit ei prꝛceptum de ſoluendo. Gloſſa arguit primo, quod non ualeat. & nota gloſſam quæ dicit, quod ex prꝛcepto datur actio in factum, & hoc tenet etiam Speculator in titulo de execu. fen. §. ſequitur. poſtea arguit quod ualeat; demum diſtinguit. an ante litem conteſtatam. & tunc valet, non ſi conſiteatur poſtea, quia primo caſu non eſt iudicium, nec ſententia. ſecundo ſic, ut lege proinde. ff. ad. legem Aquiliam. Cynus ſequutus eſt Iacobum de Rauenna. aliter diſtinguit. & Bartolus aliqua add. Dic ergo ſecundum Bartolum. Aut ex ſola filii confeſſione vult eius aduerſarius agere, & poteſt, quia illa confeſſio eſt magis contractus quam iudicium; quod patet, quia minor qui non poteſt eſſe in iudicio, obligatur confitendo, vt ff. de confeſſ. lege certum. §. minorem. at in contractibus filiuſſam. habet legitimam perſonam, quantum eſt in ſui præiudicium, vt ff. de iudicijs. lege tam ex contractibus. & de uerborum obligation. lege. finali. §. primo. Aut vult agere ex prꝛcepto ſibi facto, & tunc ſi teneamus opinionem gloſſę. quod patet teneatur conſentire, quia non habet filius legitimam perſonam, tunc ex prꝛcepto agi non poteſt. ſiue poſt litem conteſtatam ſit factum, ſiue ante, nam & in his quę fiunt ante, non habet legitimam perſonam, nec aliqua interlocutoria ſuper peritis in eum fieri poteſt. Sed ſi teneamus quod conſenſus fieri poteſt in ſignum repudiationis, vt dixit Lothar. tunc, ut dixit Iacobus de Rauẽna in ſpicienda eſt cauſa, ex qua eſt conuentus, quia aut ex ea, in qua pater poteſt iure petere vſumfru-
12 ctum, & tunc ex prꝛcepto tali agi non poſſit, aut ex ea, in qua pa- ctet non fuiſſet alias uſumfru. habiturus, & tunc poſſit. † Quæro

septimo,

ADDITIONES.

a Ex poſtfacto. An autem, & quando requiratur conſenſus ad confirmationem, & approbationem actus, & ad eius ualiditatem, ante, uel in ipſo actu, uel poſt interuenire habeat; an ſufficiat, quod interponatur ex inſtrumentis. uerſiculo ſed tamen quamuis prædictæ. cum uerſiculo ſequenti. in prima parte char. 25. Item adde, quod quando lex requirit uerbum conſenſus aurorita tem interponi dicere non ſufficit, ut per dominum Socinum conſilio. 46. inci. uiſis, & diligenter mature. uerſiculo cum ergo in termiois & circa principiũ in dicta parte. cha. 44. & ibi quod conſenſus ſimplex, ubi exigitur formalis ex preſſio ad concludendam obligationem ſeu ualiditatem actus non ſufficit eũ relatione ad aliud, alias expreſſe præſtitum.

b Quando igitur alieno. Adde Bartolum in lege filius. §. ipſe quoque de procurat. in lege ſi longius. §. ſi filius. poſt gloſſam. ff. de iudi. & hic in quarta columna. in uerſiculo quæro, an filiuſſa. tutor, & in Specula. de actore, uerſiculo, ſed an egeat. & ibi Ioannes Andrea in additione. & gloſſa in capitulo finali. in fine. in uerbo regulariter. de iudiciis. in ſexto. Item adde, quod nec quando filius agit tanquam tutor alterius, in Speculatore. eodem titulo. uerſiculo. ſed nunquid tutor. ibi Ioan. And. in additione, & Baldus hic in tertia columna. uerſicu lo modo quæro quinto cum gloſſa. Quod uerum, etiam ſi agat contra p̃trem ſuum tanquam tutorem alterius, quia etiam ſine uenia agi poteſt, ſecundum Baldum ibi tertia columna in uerſiculo modo quæro. item adde, quod non requiritur conſenſus, quando filius agit officio iudicis, non in forma iudicij im plorato, ut in bonorum poſſeſſione. l. j. & ibi doctores, & Baldus in ſecunda oppoſitione, & clarius in tertia columna. uerſiculo ex prædictis infero. ſupra qui admit. & ibi gloſſa in uerſiculo ignorante. & Bar. in 5. columna. in principio. uerſiculo contra hoc opp. & no. Ludo. & Alexan. in 1. cum filius. §. ſi certum petatur quod eſt uerum ſecundum Ange. & Lud. Roma. Alexan. in d. l. niſi con tradictor appareat. Item adde, quod non requiritur conſenſus patris in iudicio filii agentis pro uiatico abſente patre, nec pro furto, nec actione in factũ, lege, in factum. & ibi Barto. ff. de act. & obl. item nec agenti de peculio. l. ſuſque. ad Macedo. & ibi Specu. ubi ſupra uerſicu. item cum agit. & ibi Io. And. in add. item adde, quod non requiritur n iudicio filij, in interdicto, quod ui, aut clam. in actione depoſiti, commodati, iniuriam, ut in Spe. de act. in uerſiculo. ſed in aliis quatuor.

a septimo. an coram arbitro [a] filius sine consensu patris agere
possit? dicit glo. quod sic, per l.3.§.si filius.ff.de pac.licet in contra
rium faciat, quòd arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum, vt l.
prima.ff.de arbit. Tu dic, quod si de validitate compromissi, &
pœnę adiectę ad illud quæramus, tenet vt cæteri contractus.sed
si quæramus de processu facto corā eo, dic vt in præceden. dixi.
b Quæro ottauo.cum glossa.an post lit. contesta. [b] pater compelli
possit ad consentiendum, vel si sponte consentiat, validetur iu-
dicium? & dicit quod non, & bene, sed latius vide supra in 5.q.
23 † Quæro ix. quid si filius agat in causa castren. pec.dicit glossa.
quòd possit: quia pro patrefa.habetur, vt ff.ad. Macedo. l.secun
da.in contrarium inducit l. istam. Or attende, quia ante l.istam
verum est quòd poterat, vt l. miles præcipua.§.j.ff.de castren.pec.
vbi potest patre inuito, & sic fortius eo ignorante, vt ff.de regul.
iur.lege. qui potest. & si hoc erat olim, non est dicendum, quòd
hæc l.corrigat, quod in castren.quæ quæruntur filio nihil immu
tat.& pro hoc accedat.& no. glossa.in l.lis nulla ff.de iu.ibi dicit,
quod filius in castren. potest agere contra patrem. & hodie iste
casus est decisus, vt c.fina. de iudi.lib. 6.Quæro x.quid in publica
accusatione? dicit glos.quod olim poterat, vt.ff.de adulte.l.inter
liberos. & filium.Sed gl.dubitat, an per hanc corrigatur: sed dic,
quod non: quia l.ista nihil habet cum actionibus publicis com-
mune.Item, quia in his quæ sunt publici iuris, patria potestas nō
curatur.vt ff.ad Trebell.l.nam quod. Item. quia accusationem
falsi intentat patre inuito, vt l.post legatum.§.filius.ff.de his qui.
vt indign.ergo magis eo ignorante. Quæro 11.an pater contra
seipsum teneatur consentire? & respon.gloss.quod non, argu.in
Authentic. consti. quæ de dign. §.illud. facit quod no. Guliel.
14 & Doct.in l. prima. ff. de sena. † Quæro ab extra, si filius est in
studio de patris voluntate, an poterit esse in studio in loco studij
sine noua patris voluntate? & dicunt Doct. quod sic, arg.l.ad rē
mobilem.& l.ad legatū.ff.de procu. & extra.de offi. delega. cap.
prudentiam.facit ff.de iu.l.si longius. cum ibi no. Et quod no.
gloss.in monacho, qui est in studio de consensu Abbatis.vt c.ex
extra.de accu. † Quæro, quando pater tenetur consentire, an
a possit per nuncium, vel per epistolam? [a] & videtur quod non,
arg.ff.de aut.tut.l.obligari.§.tutor.contra tenet Bartol.per l. ho-
nor.in fin.ff. de nume.& hono.Non ob.contrarium; quia aliud
in authoritate.aliud in consensu, de quo hic plene nota. Bartol.
in l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acquiren.hæred. ꝙ hæc suf-
ficiant.& de his, & alijs habes per Spec.in titu.de actore.§.sequi-
tur. versi.item excipitur.

ADDITIONES.

a An coràm arbitro.Adde, quod in compromisso filij non requiritur, sed in lite coram arbitro sic, secundum Barto.hic in 4.colum.in fina.ver.quæro, an corā arbitro.& hic per Ang.& Lanfran.in tract.de arbi.3.parte.2.q.princ.sed Bal. ibi in vi.colum.in versic.quæro vna cum glo.an coram arbitro.tenet contra. post gloss.s.quod non requiratur coram arbitro consensus patris, & Io.And.. in addi.ad Spec.de iurisom.iu.§.expedicto.Et Host.in.sum.de arb.§.de qua re uer.impeditur, & tenet Spe.de actore, ver.sed an filio. uide ibi Ioan. And.qui distinguit in arbitrum, & arbitratorem; corā arbitratore uero in distincte non requiritur consensus patris, secundū Inn.in c.Quintauallis de iureiu. & Bart. in l.si societatem. §.arbitrorum.in ult. colum.in uer.item uerum filiusfa. ff. p soc.in compromisso non autem requiritur, ut supra dixi, secundum Guil. & Bar.in l.sicut.§.sed & si in 3.not.ff.de pecu. & hic Bal.hic.in v. colum. uersic. pone, duo sunt statuta dicit uerum etiam si statutum disponat, quod filiusfa.non potest sic obligari sine consensu patris, quando autem filius agit ex laudo requiritur consensus patris.secus si agit ex contractu.Bartol.in d.§.sed & si.in 3.notabili.

b An post lit.contesta. no. quod consensus patris incipit esse necassarius in iudicio filij, tempore lit.contesta.non ante. Bald. hic in 2.colum.in uer.quæro nū quid filiusfa.& in l.1.2.colum.in princip.uer.2.apposi.supra. qui ad.Et si post superuenit, non tenet secundum Bar.hic in v.colum. in uer.quæro, quid si ab initio.& in l.si quis mihi. §. iussum.in 2. colum. in uer. quandoque l. disponit, quod interueniat.ff.de acquiren.hære. & quando in causa executiua, per Ale. in consi.lix.secunda parte.

a ¶ Pater nuncium, uel per epistolam.Adde gl.in uerbo, oportet.Imo.in l.si cum dotem.§.si patri.circa me.& ibidem.Ang.& Doct.ff.sol.mat.facit cle.j.§.uerū & ibi Card.de hæret. & Bar.in l.si qs mihi.§.iussum.in fi.ff.de acq.hæred. & l. filius in fi.ff. de don.l.honores.ff.de decu.& Bal. in auth. cassa.ulti. col.in uer. extra quærit hic Pet.supra, de episc. & cler. vbi singu.dicit uerum esse si filius est maior 25. annis.alias enim requiritur, quod præsens consentiat, & tenet Bar.hic in vlti.col.in uer.quæro, quando pater.Spec.de actore.uer. sed nunquid poterit. quod intellige secundum Ioann. Andre. ibi in additio, si pater est præsens in iudicio: nam si est apsens extra prouinciam non requiritur eius consensus.Et quod dictum est nuncio, intellige etiam si non sit specialis secundum Bal.in rubri.infra de confess.& Ludo.Pon.in singu. incip. consensus.versi.gloss.ordina.&c.

16 **§. Sin autem in secunda ætate.** Casus. † Filio
minore ann.25.recusante adire, adit pater, & econtra: & vtroq;
casu filius potest restitui, & patre nolente bona filii administra-
re, debet curator eis dari hoc dicit. Super tex.ibi patre autem
nolente.a sensu contrario collige, quod patre nolente admini-
strare, non est necesse curatorem dari bonis: quia pater est in eis
legitimus administrator. Nec obst.quod no.supra.eo.in authen.
excipitur.vt ibi dixi.Ibi, facultatem &c.nota, quod filius in pōta
te implorat iudicis officium, absq; patris consensu. Ibi, hæredita
ti.non sibi, cùm sit in potestate patris, vt in glo. Sed dubitari pōt,
quid si iudex dixerit do tibi curatorem ad administrandum bo-
na talis hæreditatis, an teneat? & uidetur quod non, quia datur
personæ. Contrarium tenet Barto.quia in seruitutibus dicitur,
quòd sententia prædio datur, vt l.qui aliena. in fine.ff. de nego.
gest. & tamen si iudex in sententia dicat, ius Titio competere
eūdi per talem fundum ad fundum suum, sufficit, vt l.3.in prin.
ff.si serui.vendi.sic in proposito, ex quo iudex adiecit, ad admini
strandum talia bona.nam de mente iudicis per ea verba satis ap-
paret. Quærit glossa. quid si non erat hæreditas, sed res aliqua
singularis? & respondet, & bene, quod etiam illi curator datur,
vt in Authentica.vt lice.matri & auię.§.primo. in princi. Quærit
gloss.quomodo hoc est, quod hic filius minor restituitur aduer-
sus partem, contra l.fin.§. qui & aduer.quos. & respondet tribus
modis.sed secunda vera.

17 **§, similique modo.** Casus. Si filius miles recuset
adire hæreditatē castrēsem,
pater ad adeundum admittitur, tanquàm hæres institutus. h.d.
Et ex hoc tex.arguunt Doct. idem esse, vbi filius esset institutus
contemplatione patris, & sic hæreditas esset profectitia, vt patre
recusante, filius possit pro se adire, de quo latius dixi supra, eadē
lege in principio. Quærit glossa. quomodo hoc, cum in hac
hæreditate pater nihil erat habiturus, filio adeunte? Respon.
quod ideo est, quia postea filio moriente ab intestato, pater erat
occupaturus omnia iure peculij. Ex ista ratione videtur.quod
si filius iste filium habuisset, qui ei abintestato successurus esset
quod pater eius tunc adire non posset, arguendo a ratione ces-
sante, ut l.adigere.§.quamuis.ff. de iure pa. quod est de mente
huius text.ideo dicunt, quod ratio est, quia pater & filius cen-
sentur vna, & eadem persona, vt supra de impu. & alijs substitu.
l.fina.vt dixit glossa supra.eadem.in princi. Et ex isto tex.ibi gl.
tenet, quod pater excludat substitutum, sed vide quod ibi dixi.

§. Vbi autem. Casus. Vbi voluntas patris, & filij con
currit in adeundo, pater habet tantum
vsumfructum, & actiones intētat consensu filij, & sumptis facit
18 de suo proprio. hoc dicit. † Not. quod impensæ litus debent
fieri a patre, qui percepit fructus. Item not.quod licet sit legiti
mus administrator, tamen consensus etiam filij in agendo debet
interuenire, ut hic in versic. adhibeatur. Oppono. quod non
pater, sed filius moueat actiones, vt §.de coll.authen. quod locū.
19 Solu. vt in glossa. † Quærit glossa.an pater satisdabit de rato,
de iu.solu. glossa.distinguit, aut defendit filium vt administrator
legitimus, & tunc non satisdat, vt supra, de admini.tuto. l. fina.
§.defensionem.aut eum defendit vt extraneum, & tunc satisdat,
vt l.filius.ff. qui satisd.cogan. Et hoc fatetur Cynus. verum in
satisdatione de iudi.solu.vt nota Dyn.in c.ratum.extra. de regu-
lis iuris. lib.6.Sexto.Sed in satisdatione de rato non videtur pro
cedere hæc distinctio: cum filius semper habeat consentire, vt
hic, in versic. adhibeatur. cum igitur filius non adhibeatur, pa-
ter de rato cauere tenetur, vt alias dicitur in l.secunda.§.volunta
te.ff.solu.matrimo. Posset tamen gloss. substineri in casu in quo
filius esset in ætate, ita, quod consensum non haberet, & per con
sequens adhiberi non esset opportunum. Vel secundum Iaco.
Butri.dic, quod sunt tres casus. nam interdum agit vt legitimus
administrator, & tunc nō cauet de rato, interdum vt extraneus,
& cauet de rato, interdum proprio nomine ratione communio-
nis, quam habet in actione de dote, & tunc habet locum §. vo-
luntate. Sed ista differentia in primo membro non tollit ratio-
nem.Cyn. quæ sc habet, quod solus pater licet sit legitimus ad-
ministrator, non potest agere, vt hic in uersicu.adhibeatur. ideo
in primo membro. Cyn. videtur melius dicere. Nisi diceres,
quod de tacito consensu loquitur: nam eo ipso, quod consen-
tit aditioni hæreditatis, tacite consentit, vt per patrem mouean-
tur actiones, vt supra titu.primo. Et ita tenet hic Bar. quod non
videtur mihi vllo modo de mente huius literæ, cui prædicta nō
possunt conuenire. Et ad legem primam.supra titu.primo, quæ
non videtur requirere consensum filij, dic, quod secundum
istam potest intelligi: licet audiuerim aliquos dicentes, quod
illa in hæreditate materna, hæc in aliis aduentitiis; quod non ha
bet rationem diuersitatis. Item ad paria iudicantur, vt supra.ea.
l.in prin.ideo a Cyn.non discedo.

§. Sin autem æs alienum. Casus. Si æs alie
num est in hære-
ditate aduentitia. vt soluatur, permittitur patri bona vendere,
qui si sit in mora, cogitur de suo vsuras soluere. legata vero,
& fideicommissa annalia ex redditib. si sint sufficientia, debent
vendi: & mancipia hæreditaria per ipsum patrem debent ali: & a
redditione rationum, & cautione fructuaria pater releuatur. hoc
20 dicit. † Nota ex principio, quod substantia alicuius intelligitur
ęre alieno deducto. Contra quod oppo. glossa.& non soluit, de
lege cogi in principio ff.ad Trebellianum dic solu. vt no.in leg.
subsignatum.§.bona. & in lege, bonorum. ff.de verbo.significa.
Item nota quod primo vendenda sun mobilia quam immobi-
lia.Item, quod filii nomine debet vendere: & sic causa alienan
di in venditione debet inseri, vt dicit glossa. Et sic est cautela,
ut emptor in solutionem debiti faciat precium in debitum cōn
uerti. Item not. quod administrator negligens tenetur usuras
quæ ex negligentia eius cucurrerunt, soluere, vt ibi.in versicu.
quod si pater. Item nota quod leg.annua. ex redditibus a patre
sunt soluenda: quod est optimum arg. vt si testator, relinquit
alicui vsumfructum omnium bonorum (quod potest, vt l.om-
nium.ff.de vsufruct.) quod ad illa soluenda teneatur vsufru. re-
netur etiam pater ratione vsumfruct. ad onera, de quibus. ff.de
vsufruct.l.pendentes.§.si quid. Item nota ibi, domus preciosę.
quod domus preciosæ vocantur steriles, licet in sint non vtiles.
ex quo habes, quod non sequitur, prædium est sterile, ergo om
nino inutile. Item nota ex versic.hoc proculdubio, quod vsufr.
rei mobilis, tenetur illam alere. †Item nota ibi paterna reueren
a tia &c.quod pater non tenetur [a] ad redditionem rationum; secus
b in matre, [b] vt in gloss.Sed an pater teneatur, facit tex.in versicu.
quod si pater. vbi reddit rationem negligentiæ: quia de suo vsu-
ras compellitur soluere. Sol. vt ibi gloss.quæ dicit, quod ibi.l.fa-
cit, non filius, quasi dicat, quod non tenetur nisi de his quæ cauē
tur in l.quod no. Et ideo deterioratione proprietatis tenetur, vt
in ver.præcedenti.

ADDITIONES.

a ¶Non tenetur.Adde domi.Socin.consi.ccliij.incip.uisa, & considerata contingētia facti.ver.sed cōtra præmissa.ibi, nā specialiter est.in 2.parte char.cliiii.

b Secus in matre.facit quod habetur per domi.Soci.consil.clxxx.incipien.diligēter puncti narratione.in prin. & uer. circa primam difficultatem. cum uersic. sequen.& uersicu. ex qua conclusione sequitur.cum uer. sequen. in 2. parte. chart.lj.& uer.confirmatur hoc, circa medium.chart.lij.

a **§. Ipsum autem filium.** [a] Casus. †Pater tene-
tur alere filios & ecō
tra.nec potest pater, licet habeat vsumfructum, bona filij aliena-
re nisi in solutione ęris alieni, vel si sint onerosa hæreditati: nec
econtra filius, in quibus pater habet vsumfructum, potest aliena
re præter eius consensum, hoc dicit. Collige sanum consilium
ibi, vel si emptorem inuenit. quod salubrius est bona vendere p
ære alieno soluendo, quam illud sub vsuris retinere. concor.
supra eodem.lege si autem æs alienum. circa princip. Item in-
digenti pecuniam habere, salubrius est vendere, quam pecunias
sub vsuris recipere. quod nō. quia plures vidi consumptos qui
contrarium fecerunt.

ADDITIONES.

a Ipsum autem filium.Adde domi.Soc.consil.clxi.incipien.pro decisione præsentis consultationis.in prin.in 2.parte quòd pater non solum tenetur alimentare filium, sed etiam nepotes.sed quid de matre? dic, quod mater astringitur ad alendos alios filios, eadem ratione, qua astringitur ad alendos alios descendentes, ut ibi per præfa.Soc.in dicto consi.in ver.confirmatur, nam ratio.

b † Adde de hoc, scilicet, an pater teneatur alere filios? & amplia, ut per Bartolū in lege libertis.§.Lucius.& ibi in apost.in uer. domo.in fine. ff.de alimentis legatis.ubi dicit, quod etiam tenetur alere uxores filiorum, etiam si non hēt vn̄ commode viuat, & etiam si habitent separatim ex defectu nouercæ, vt p Bartol. in Authent. vt liceat matri, & auiæ.§.si uero illud, in uer.per causam. Bar. not.in lege, ubi.columna decima.uer.ista quæstione.supra.de iure dotium.& no.Panormita. in cap.ex literis.numero quinto. & ibi posui in additio. ad ipsum in uer.ad alimentandum filios.extra de conuer.in fine.

§. Filijs autem. Summaui cum præcedenti. No. tex.
ibi, melius est enim iuueniles calores
23 &c.† Item no.quod filiusfam. non testatur de aduentitijs in qui-
bus pater habet vsumfructum. Sed quid si in eis nō habet vsum
fruct.vt in casibus notatis supra eodem, authenti.idem est. vide-
tur quod possit, vt hic a sensu contrario.& quia a castrensibus, &
quasi potest, quæ non quæruntur patri. vt supra qui testa.facere
possunt.lege penult.& fina. In contrarium est veritas, vt patet in
d.l.pe.quæ huius timore fuit facta.quod ergo hic dicitur, per res-
pectum ad castrensium vel quasi dixit, quæ sunt priuilegiata.Et
ita non obst.in contrarium alleg.& hoc etiam vult gloss.hic po-
24 sita.† Quærit glos. an cum consensu patris possit testari. [a] dic, &
a bene, ꝙ non.licet donare causa mortis possit si expressim ei con
sentiat.l.tam hic.§.filius.in l.senium. supra qui testamenta facere
25 possunt.vbi vide. † Quærit glo. an cum voluntate patris possit
alienare. & concludit quod sic etiam si iurauerit contrauenire,
siue non, argumen. l.non dubium. supra.de leg.cum si.quod nō.
Nec obst.authen.sacramenta.supra si aduer.uen. quia ibi in con
tractu inualido ratione ætatis, hic in nullo ex defectu consensus
patris.Item prædicta in alienatione voluntaria, in necessario ve-
ro vide quod no.glo.in l.& si condemnatus.ff.de noxa. & quod
26 dixit infra de except.rei iudi.l.fina.§.& cum antiquitas.†Quęrit
gl.an pignus, vel precarium possit remittere sine patris volunta-
te, vel etiam seruitutem debitam feudo.& respondet quod non,
ne præiudicium fiat patri vsumfructum habenti, vt ff. de vsufru.
l.sed nec seruitutem.nec obstat iste tex.dum dixit dominium rei,
quia subaudi, vel quid aliud ei cohærens per quod præiudicetur
patri. Et hoc probat etiam ratio hic posita, ibi melius est enim.
quæ est generalior dicto, verum ibi glo. in fin. opp.de duabus.ll.
& non soluit, ideo dic, quod super ea ibi qui.mod.pign.uel hypo
the.sol.l.1.Dic solutio.vt ibi no.& ibi.l.si pignus.Solutio.ibi quā
27 do alienatio est prohibita propter se, hic propter alienum. †Quę
rit glos. an in emphyteusim possit dare sine patris consensu, &
dicit quod non, & bene, cum alienatio prohibeatur simpliciter
& indefinite, ergo omnis eius modus, vel species, vt l. sancimus.
§.de rebus alien.nōn alie.& lege prima.supra de fun.do.sed spe-
cies alienationis est datio in emphyteusim. vt in Authentica.de
non alie.§.alienationis. Et est ratio, quia per eam transfertur do
minium vtile.vt ff.si ager vectigal. lege prima.ergo, &c.vt d.l.

ADDITIO.

a ¶Possit testari.Sed, an si filiosa.legando non potest deberi legatum ex testamēto neque ex codicillis, an debeat saltem in uim donationis causa mort.accedēte tali testamento, uel legato consensu patris? uide per do.Soc.cons.152.inci. multum abunde.uer.succedit nunc tertia difficultas, cum uer.se. usque ad uer. quarta difficultas.in 2.parte char.41.& adde filiusfa.de iure fforum. licet in 15. casibus habeat bona propria præter castrensia, & patri nihil acquiratur.tamē indistincte ei prohibitum est donare cau.mor.sine consensu patris, ut in d.cōs. uer.confirmatur, circa finem.

28 **§. Vbi autem puerilis.** Casus. †pater hæredita-
tem infanti delatam po
test solus infantis nomine adire, vel repudiare, aduersus tamen
repudiationē, vel aditionem filius adultus, vel sui iuris effectus
potest restitutionem implorare, qua concessa amplius non audi
tur etiam beneficio ætatis.pater tamen, qui adiuit, vbi filius repu
diauit, solus oneribus remanet implicatus, hoc dicit. Super text.
ibi, vel adoleuerit. No. quod iudicis officium implorat filius si-
ne patre, cum restitutio concedatur iudicis officio. No. quod le-
ges non debent esse ludibrio, vt hic in litera. Item ibi, vel curato
ribus adire nullo præiudicio, &c. No. quod hic videtur casus ap
tus quod non sit necesse, vt minor iste restitutionem petat aduer
sus repudiantem paternam. sed ipso iure possit adire, & tamen
in casu quod pater adiuisset restitutio est necessaria, vt repudiare
valeat, vt supra in principio. huius.§. Et sic contrarium non
est hic eadem disciplina, quod est notandum. & glossa vide per
te &c.

§. In seruis. Casus.in seruis statim manumittendis pater
non habet vsumfructum.h.d. Saly.

De hæreditatibus Decurionum. Tit. LXI.

LEX PRIMA.

1 *Fiscus post uxorem uocatur in successionibus abintestato.*
2 *Decuriones qui dicantur.*

1 **S I quis nauicula.** Casus. † Regulariter in
successionibus ab inte-
stato post vxorem vocatur fiscus. Fallit in quibusdā
a collegiatis [a] in his legibus nominatis. hoc dicit. to-
tus iste titulus.& hoc vult glossa prima huius l. & sic non est ho-
die generale in omni collegio licet approbato sed tantū in spe-
cificatis in hoc titu. Hoc idem vult hic Barto. in summario suo
quod satis puto verum, quia non sine causa de certis locutus est,
& nullam clausulam generalem apposuit, quod cōfirmo ex eo,
quia leges istæ emanarūt a diuersis principibus, vt in subscriptio
nibus earū patet. & tamen hic vides quod lex de vno corpore lo
quens non extēdebatur ad aliud corpus, adeo, quod nec quatuor
primæ extendebantur ad illos, de quibus in vltima lege cauetur.
Et sic cōcludo, quod istæ leges ad consequentias non sunt tra-
hendæ, vt ff.de legi.l.ius singulare.& l.quod vero contra. Oppo.
gloss.quod immo sit alius casus vltra istos, de quo.§.si impe.libe
ra.soc.l.prima, lib.10.glo. fatetur, nec dicit hoc eis quæ proxime
dicit, quod nos non extendimus. sed lex quę illum casum nouū
adiecit, nec loquitur ille casus in successione vniuersali, sed in
libertate illa tantum in qua fisco præfertur.sed, an in ea præfera
tur vxori.vide q̄ scripsi §.vn̄ vir, & vxor.l.j.vbi gl.tāgit. Vlterius
reuoco in dubium, quia in rubri. dr̄ de hæreditate decurionum,
& in nigro nihil dicitur, licet in l.4.de curialibus dicatur, qui a de
curionibus differunt, vt no.super rubrica infra de decu.lib.10.&
ideo speciales titulos de his habemus, videlicet de decu.lib.10.&
decurialibus vrbis in lib. 10. & de coartalibus lib. 12. an idem sit
de hæreditate decurionum quod de hęreditate curialium.Et bre
uiter dico, quod sic.arg.sumpto ex rubro.vt l.prima.ff.si cert.pet.
Item quia cum de pluribus quæritur, & vni respondetur, cæteris
eadem responsio facta intelligitur, ex quo non est diuersa ratio.
vt de diuer.le.l.prima. Item, quia decuriones sunt species curia-
lium, & sic curialis est genus, vt no.super rubrica infra de curiali.
& ibi probatur in rubrica. igitur, quod hic dr̄ in l.4. de curiali. in
2 genere vendicat sibi locum in qualibet eius specie. † Hoc sic de-
clarato scias, quod decuriones ciuitatis, sunt consiliarij ciuita-
tis, vt super rubrica prædicta, no. vnde habes quod si quis ex con
sulibus

ADDITIO.

a ¶Collegiatis.Adde Bar.in l.repetita.in fi.§.de rer.per.quod si decedat mercator de uniuersitate sine hærede, alij succedunt sibi in bonis quæ habet ibi, non in aliis. & alleg.tex.in argu.opti.in l.diuus.ff.de iu.fis. & quid in nobilibus qui habent homines suos decendentes ab intestato, an eis succedant. uide per eum hic. not.quod sic.

ſulibus ciuitatis decedit ſine hærede non ad fiſcum, ſed ad illos
a de collegio [a] conſulum defertur eius hæreditas, vt hic. Sed tunc
reuoco in dubium, quia de conſilio totius ciuitatis ſiunt balote
decurionum, ideſt antiquiorum in Bononia, & priorum in Flo-
rentia, qui habent conſulere, & rempubli. gubernare pro duo
bus menſibus, an morſente vno ex illis ſuccedent illi de illo col
legio ſpeciali, an omnes de conſilio generali. puto, quod ſolum
illi de collegio ſpeciali, quia ſpecies derogat generi. & pro hoc
induco l. 2. huius tituli. nam ſub legionibus ſunt vexillationes,
& tamen vexillatio præfertur legioni. Hic non ſunt alia. Bar-
tho. de Salyce.

ADDITIO.

a ¶ De collegio. Facit ad no. in l. 1. 3. vide uir. & ux. pro ma. in tracta. ſucc effione abinteſtato in ulti. argu. princip.

Explicit Tertia Pars celebris huius lectura domini Batholomæi de Salyceto Juris vtriuſq; Doctoris celeberrimi ſuper Quinto, & Sexto Libris Codicis, cum doctiſſimorum hominum apoſtillis, cumque diſtinctione variarum ſententiarum per numeros, & repertorio ad illos, & folia remiſſiue.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Omnes ſunt Quaterniones.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA